757 ... de Colección varia

Copiese la portada

M. S. 4.º perg.º con 757 hojas de foliacion varia y alg.s tratados sin foliar, ~~contiene tambien de otra materia diferente de la que indica la portada~~, El perg.º esta despegado, completo.

R. – Lancalbeck de actibus humanis.

Commentarij in 12am. 2æ. D. Thomæ.
quibus præcipuæ quæstiones disputant, aliæ vero expediunt.
Ex ore D. Hi modo procedendi super partis thoicæ
P. R. P. Ihoannem
Baptistam Sanbabrech
Societatis Iesu. D. Cathe-
dræ. Col. 9 die mensis
septembris anno
1604.

OBIECTum quem inmituit [illegible] ... thoicæ e [illegible] veritas [illegible] revelans [illegible] illa [illegible] in aliqua [illegible] quæ [illegible] theologia [illegible] [illegible] quod [illegible] ab aliis [illegible] suo loco [illegible]

bonum male [illegible] e ad quod [illegible] referunt in hac 12. 2æ. Deus [illegible] [illegible] thoica [illegible] de Deo [illegible] [illegible] Deus [illegible] ad [illegible] generalia [illegible] [illegible] ad [illegible] n. 36. [illegible]

nempe Deus videratur potest 1° secundum se, videlicet prius consequendo omnia procedunt &c. sicut est obiectum attributionis in 1a parte theologiae. 2° ut finis ultimus in quo omnia suo modo conquiescunt, speciatim vero acquisibilis a creaturis rationali, ad quem alia ordinantur, et sic est obiectum attributionis in 2a parte theologiae, quae nec volumen admodum magnum contineret, divisa est in duos tomos, super quorum altera nempe hac quam modo aggredimur dicitur 1a 2ae, et ad illas pertinet tale obiectum secundum considerationem communem eorum quae ... ad ultimum finem aut ab illo removent, nam in hac 1a 2ae agitur de actibus humanis et de virtutibus et vitiis in communi; ad alteram vero dictam 2a 2ae ad quam spectat idem obiectum attributionis secundum considerationem particularem descendendo ad species virtutum et vitiorum, nam ibi sensim tractatur de speciebus virtutum et vitiorum.

3° denique Deus considerari potest quatenus natura humana coniunctus Verbo est mediator per quem tendimus in ultimum finem, nempe Christus ... sicut dicitur ad Heb. 9. n. 15. Et ideo novi testamenti mediator est, et ipse de seipso Ioan. 14. n. 6. ait ego sum via, veritas et vita, nemo venit ad patrem nisi per me. Et hoc est obiectum attributionis in 3a parte theologiae ubi agitur de Deo incarnato.

Obiicies D. Tho. videtur aliter assignare obiectum, nam 1a parte q. 2. in prologo proponens ea quae in theologia tractanda sunt, ait 1° tractabimus de Deo ubi indicat obiectum 1ae partis et subdit 2° de motu rationalis creaturae in Deum, ibi indicat obiectum 2ae partis quae comprehendit 1am 2ae et 2am 2ae, tractabit 3° de Christo qui secundum quod homo via est nobis tendendi in Deum, ibi insinuat obiectum 3ae partis. Item in hac 1a 2ae in prologo ait considerandum est de imagine Dei, id est, de homine secundum quod est et ipse suorum operum principium ...

Respondeo negando antecedens, quia ... videatur esse aliqua diversitas non tamen est in re, nam ... D. Tho. in pluribus locis ait tractandum esse de Deo non solum ut est in se, sed ut est principium rerum et finis earum, ubi Deus prout est in se et ut principium rerum refertur ad obiectum 1ae partis, at vero Deus prout est finis rerum speciatim acquisibilis a rationali creatura refertur ad obiectum 1ae 2ae secundum considerationem communem eorum quae in talem finem ... tribuuntur ... in exordio. In eo ipso D. Tho. 1a 2ae q. 1a initio ait considerandum est de ultimo fine ... de his per quae homo ad hunc finem pervenire potest ... ubi in ... 2a 2ae in prologo ait ibi agendum esse in speciali de virtutibus et vitiis.

Cum ... D. Tho. illis verbis in obiectum ... rationalis creaturae obiectum huius 1ae 2ae esse motum rationalis creaturae in Deum, et alio in loco ~~ait tractandum esse~~

imaginem Dei sive hominem ut est principium liberum suorum actuum id verum est de
D. Tho. n. alio. Et minus proprie quod licet in obiecto ultimo attributionis refferatur in Deum
per ipsius acquisitionem tales motus rationalis creaturae qui ibi speciali voce vocatur ma
principium Dei atque est principium liberum suorum actuum et qui motus rationalis creaturae in Deum et
ipsa rationalis creatura quae est imago Dei in illum tendens refferat in Deum ut in
finem ultimum acquisitum qui est obiectum attributionis propter quod alia hic videantur mihi
fit ut prima subiectum materiam proprio modo loquendo D. Tha. idem dicere subiectum theologiae
ut dicitur obiectum huius 1. 2. ae est aut motus rationalis creaturae in Deum ut hominem quatenus est imago
Dei in illum tendens aut Deum prout est finis ultimus ab illo acquisitus.

Notabis etiam res aliae res non modo tendunt in Deum ultimum finem
et specialiter angelus est imago Dei in illum tendens per intellectum et voluntatem sicut homo. aut
ipso D. Tho. in obiecto huius 1. 2. ae locum habet relatis ad finem mentem creaturae. Demum rationalis
creaturae in Deum et de hoc quatenus est imago Dei etc. p. secundum aliquid ex de hoc
ut est imago Dei tractavimus 1. p. q. 93.

Haec quae ea quae in ratione tendendi ad Deum ultimum finem sunt non conveniunt
rebus irrationalibus facile colligent ex ipsis quae tradunt in aliis locis et in hac 1. 2. ae
ea vero quae spectant ad angelos (de quibus sancti patres et patribus pauciora habent
quam de homine) aut constant ex iis quae de illis diximus 1. a p. e aut ex communi doctrina
tradita in hac 1. 2. ae in 1. a p. e D. Thomas. egit de hoc et realiter recepit
in ordine ad Deum prout est principium a quo omnia procedunt hic vero specialiter tractat de illo
in ordine ad Deum quatenus est ultimus finis acquisitus explicando modum quo homo possit
hunc finem acquirere aut ab illo recedere quae hoc penetraturus respondens
hic multas difficultates saepe occurrentes.

Per hoc divisio eorum quae tractantur in hac 1. 2. ae reddenda potest ad haec duo
generalia capita. 1. um est eorum quae homines conducunt ad consequendum Deum ultimum finem ubi
comprehenduntur actus humani, virtutes, leges divinae et humanae, gratia etc. 2. um est
eorum quae impediunt consequendum talem finem, ut sunt peccata et vitia, quae aliis et speciali
[illegible] quaestiones quae a D. Tho. tractantur in ista hac 1. 2. ae [illegible] ex pro
[illegible] propriis locis.

Modus autem procedendi D. Thomae est ille in hac 1. 2. ae sicut et in aliis
tractationibus est partim speculativus, partim vero practicus. propter quod valet multa

hic tractant modo speculativo considerando naturam actuum humanorum virtutum et
aliarum rerum quae conducunt ad ultimum finem. idem et peccatorum vitiorum quae
illi repugnant. Pars vero multa et tradunt modo practico exhibendo media directiva
ad moralia consequendum bonum et vitandum malum — haec vero pars secundum doctrinam
moralem est politica practica quae proprie refert ad actiones quibus consequamur
ultimum finem et malum — de philosophia morali Aristoteles 1 ethicorum cap 3 post medium
ait ejus finem non esse cognitionem sed actionem item 2 cap 2 initio praesens in quam tractatio
non est speculationis causa non enim fit ut cognoscamus quid sit virtus sed ut boni efficiamur —

Porro cujus modus tractandi potest esse aut plenae disputationis aut summarum
aut mixtus ex dictis aliquarum quae et verbi resolutae alias. D. Th. in hac
et in aliis suis operibus scripsit summas theologiae processit modo demonstrativo quae
hoc fuit ejus institutum ut in illis summam theologiae traderet, in aliis vero opusculis
disputatas instituit —

Et quia cujuslibet oportet agentem eam quae ad finem accomodare ut ait D. Tho. in
hac 1a 2ae in prologo et ex variis fines expediunt varii in tractandi plenioris aut
verbioris magis aut minus ex quo unusquisque institutus est et eligo quo modo tractanda
sit ea quae agendi ut docet Aristoteles lib. 2 m. et 15 de libris ethicorum cap 7
ejus finis, cujus nobis ad explicandam venit. cum doctrinam D. Tho. cujus et de diffi
cultates posteriorum studio excitatas quas ille aut nullo modo aut obiter attin
git ex una parte in primis postea celebra disputandi subtilitas cum plenitudine de
visitanda ex alia vero parte cum corrupti sint materiarum limites quibus. et
natio apte procedendi adhunc finem quo satisfecero satisfaciat hinc utrique parti
nobis est ut vel plenioris modo disputativo in aliis nostris scriptis modum
servato instituimus mixtum quendam modum tractandi quo partim quae disputa
tiones, alia vero quae spectant verbi quod multo in ipso titulo omnium commenta
riorum expressum est —

Q. 1a D. THAE. De fine hominis in octo art. divisa

Art. 1. Utrum homini conveniat agere propter finem — et est affirmans

Art. 2. Utrum agere propter finem proprium sit rationalis naturae — et est affirmativa
et rationalis naturae agere propter finem quasi seipsam movendo seu ducendo in finem —

Act 3. V. actus hois [illegible] a fine — [illegible] 2 firmatio

Disp. 1.a De fine actuum humanorum in communi

Occasione eorum quae hic tractantur de fine humanorum actuum multa [illegible] disputari solent [illegible] de causa finali [illegible] causalitate [illegible] ubi [illegible] omissis [illegible] ad [illegible] verum [illegible] [illegible] necessarium [illegible] supremumque [illegible] procedendo [illegible].

Cap. 1.m Quid sit agere propter finem, an conveniat soli creaturae rationali, an vero etiam aliis item etiam Deo

Sectio 1.a Explicatio et solutio quaestionis.

Ad hanc quaestionem [illegible] [illegible] in magna [illegible] [illegible] distinguant [illegible] agere propter finem.

Dico 1.o agere propter finem [illegible] [illegible] [illegible] magis aut minus [illegible] [illegible] terminatur [illegible] [illegible] animatis. [illegible] finis materialiter cognitus [illegible] quoddam bonum [illegible] propter finem [illegible] [illegible] formaliter [illegible] cognitum [illegible] [illegible] intellectuis [illegible] [illegible] [illegible].

Xus. hac [illegible] in fine tria [illegible] considerari. Imum est quod sit ultimum hoc est extremum seu ultimus quod operationis tam [illegible] finis in quo sensu ut ipsum nomen sonat usque ad fine [illegible] finis dicimus [illegible] finem [illegible] quo res [illegible] seu finis [illegible] ps. 118. n. 96. [illegible] consumationis vidi finem. in hoc igitur sensu [illegible] Latissimus [illegible] agi propter finem naturae qui consistit in hoc quod agens sicut operatur [illegible] dependentem ab aliquo [illegible] illam finiente [illegible] sig. [illegible] ordinem ad [illegible] quo [illegible] D. Tho. [illegible] art. 2. in [illegible] sua agentia agere propter finem. item [illegible] quod [illegible] 2 phis. a t. 77 [illegible] naturae [illegible] agens naturale agere propter finem [illegible] referatur ad aliud [illegible] finis [illegible] dicuntur ab agentibus mere naturalibus nulla cognitione [illegible] intelligi [illegible] propter finem naturae [illegible] [illegible] ab illis [illegible] [illegible] aliquem terminum quo tendit.

Si in tales res [illegible] considerent [illegible] simul [illegible] [illegible], a Deo ut [illegible] motore dirigente [illegible] in suos fines [illegible] dici [illegible] propter finis [illegible] a Deo intentum [illegible] agentia mere naturalia nulla cognitione [illegible]. [illegible] eodem modum [illegible] D. Tho. [illegible] art. 2. [illegible] q. 103. art. 1. ad 1. [illegible] tendere in finem ut mota a Deo seu [illegible] a Deo directa [illegible] quod ipsa nullo modo cognoscunt finis nec [illegible] naturales hoc est [illegible] sibi impressas [illegible] ad [illegible] ad motus [illegible] a Deo in fines ab illo intentos sicut sagitta per impetum impressum [illegible] dirigitur in scopum ab eo intentum. Vide [illegible] 23. sect. [illegible] n. 5.

2um. quod in fine considerari potest est quod sit [illegible] [illegible] ut sit bonum cognitum ex quo movet agens ad aliquid [illegible] [illegible] intendatur [illegible] [illegible] finis [illegible] 2 [illegible] agendi propter finem naturae [illegible] moti [illegible] finis [illegible] in hoc quod agens [illegible] dependentur ab uno cognito ex quo movetur ad agendum [illegible] hoc modo [illegible] agentia cognoscentia hoc est [illegible] aliqua cognitione [illegible] ac proinde [illegible] [illegible] agere propter finem. [illegible] omnis sensitiva [illegible] ab illo movent ad [illegible] [illegible] illo cognito [illegible] ad operationem. [illegible] cognitio [illegible]

[illegible] hoc [illegible] est agere propter finem naturae [illegible] finis [illegible] cognitum

n. v. stali sub ppria r. stali finis cu' sensu' tesspont. ad media ut amplius ostendet. ex infra dicendis.

3m. deniq. quod in fine idd erari pot. e' ppria ro. stalis causae finalis q̃m. ssth. diatq. 2o phy. tx 23, 29 et 31. ita definiunt finis e' cujs gratia aliqd fit. nempe e' bonu' qut stali hec ordinem et heret eti. cujs intuitu etia' expetunt media qtq heret pportionem ad illu' sequendum et hoc e' 3' et ppriu' m. agendi pp. finem ratione et indolis q. finem stali qui iuni in hoc quod agens heat operationem dependenter a fine cognito sub ppria ratione stali finis et dici agere pp. finem stali co veniet agentibus intellectiuis n. v. irroalibq. ptor q. a agere pp. finem stali e' exercere actus depen- denter a fine cognito sub ppria re stali finis sed sola agentia intel- lectiua poss cognoscere ppriam rem stalis finis q. illa sol ben irroalia pot cognoscere agere pp. fine stali. ma pt. q. id dici intendi ex ppriis eis cu' dr aliqs agere pp. finis stali. rat dici pp. et stali dendant dependentiam seu caualitatem provenientem a fine stali cognito hoc e' sub ppria re. stali finis.

M. in. v. hor. q. cognoscere priam r. talem finis e' cognos- cere bonu' qut stali het ordinem et heret eti. cujs intuitu dz. expeti debere media q. heret pportionem ad illu' sequendum. d hoc stali n' pot co- nosci q. ppria sensitiua s' sol p intellectiuam q. e' q felig nis. ascendi q. r. lem. et rudinu' qpro in gparar vna res cu' alia et eis certi habitudo et pportio eis et mediis etmq quod ebent ordinari et dessponi. quod ppriu' e' pote intellectiua cujs e' cp arare vna' rem cu' alia. et quia liber ni buent huius locus et gradus e' et a —.

Consest q. ut recte cognoui et Tho. hic ar 2 . e a quae i e carent pprie quod n' cognoscunt r. stalis finis n' post ordinare aliqd in finem q. a id pimet ad facultatem ej. et tu et stant et unde et b 1. 2 e. cap 24 r e 3. a. phy. lib. 1 m. . . . ap . . . et imbibg sapientis) dnt ordinare . . .

q^a ordinatio aliquorum fieri n(on) pot(est) nisi p(er) cog(nitionem) habitudinis respectiuae ordi-
natorum ad inuicem et ad aliquid aliud quod e(st) finis eorum. cognoscere autem
habitudines respectiuas aliquorum ad inuicem e(st) solius habentis intellectum. q(uod) illius
eiusdem e(st) agere propter finem. Tale q^a ibi includit(ur) ordinatio finis et
mediorum ex secundum habitudinem respectiuam tribuens unicuique suum locum
nam ordinatio seu ordo ut deffinit ep(iscopus) D. Aug. lib. 19 de ciuitate Dei
cap. 13 e(st) parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dis-
positio. Et idem D. Aug. lib. 83 q. q. 30. [illegible]
[illegible] q(uod) d(icitu)r proprie frui, q(uo)d u(ti). dicens utimur ea re quam refer-
mus ad aliud. addit ut aliqua re n(on) pot(est) nisi quod rerum e(st) prudens
respectus scire quid quodque referendum sit n(on) datur e(ss)e rerum corporalium
nec ipsis uitalibus. nec quisque uti pot(est) ea re quae quoad referenda
sit nescit, nec quisque [illegible] pot(est) scire, nisi sapiens —.

2^a e(st) agere propter finem Tale conuenit hominibus in multis alii(s)
nobis n(on) in e(st) illi proprius s(ed) conuenit et angelis. 1^a pars quia d(icitu)r conuenit
hominibus in multis actionibus e(st) certa et in modo loquendi eius D. Tho.
hic art. 1 et 2. Et spem e(st) eius uerbis conuenit et hominibus tribuunt aliis
propter finem. ps. 118 n. 112 inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes
tuas propter retributionem. 2^a Cor. 4 n. 12 semper mortificationem Iesu
in corpore n(ost)ro circumferentes ut et uita Iesu manifestetur in
corporibus n(ost)ris et in mortem tradimur propter Iesum ut et uita
Iesu manifestetur et ubi et alibi sane ex ipsis [illegible] et coniuncte
constat p(er) illas particulas [illegible] ut et d(icitu)r causam finalem
proprie relatam ad operationem nostram alicunde nihil d(ebe)t [illegible] —.

3° [illegible] e(st) q^a constat hominem [illegible] operari propter aliquem
finem Tale ab extrinseco monentium et incitantium ~ 3. 1. [illegible] hoc
mediorum quo pot(est) agere finis Tale et medio ut [illegible]
ad inuicem, hoc et uoluntarie quia pot(est) moueri ad
operandum gratia finis —.

Ita ut si pons quod agere propter finem fiat non sit proprium ... huius deest sic constituta in nostro ... huic ea alienat ... nec ... ad finem ... proprium ... naturalis ut tendat in finem ... agens ... in finem (quod idem est ac agere propter finem fiat) ... non ... illi ... eo proprium.

Ad ... finem ... naturalis ... pro nostro ... pro illa qua ... discursum ... naturalis ... facere propter finem ... quod idem est ... movens ... in finem illi ... ita intelligi potest ut dicatur illi proprium ... convenit, non in ita quod ... eo modo quem dialecticum ... proprium vocant proprium ... modo. ... potest ad illud quod vocant proprium ... modo ... agere propter finem fiat ... omni ... aliquid ... aliunde impediat ... convenit illi soli.

Alio modo naturalis ... ratio ... naturalis ... quae ... voluntas ... rationalem ... naturalis ... intellectum ... modo dici potest sumi a D. Tho. ... nam ibi ... rationalem ... qui dicit esse proprium agere propter finem ... nam ... sese ... movet ad finem ... voluntatem ... quod ut ... est ... potentiam ... hom. ... agere propter finem ... convenire soli ... angelo qui ... movet ad ... illius gratia.

Difficultas ... an agere propter finem fiat convenit ... Deo

Ratio dubitandi ... agere propter finem ... operat.

quia et aliq. de finali, cum bonum in esse esse finalis movens vo-
luntatem sit causa aliq. voluntatis, et id non ut haec locutio
in Deo q. si sermo sit de creaturis illud non distinguitur realiter
ab actu voluntatis divinae ut constat, ergo non potest esse aliq. causa finalis
quia causa debet distingui realiter ab effectu ut dicitur in axiomate
quod melius sabere respectu effectus [illegible] q. ipsi
causae finalis est aliq. voluntatis. Si vero sermo sit de bono creato id non
potest esse causa finalis aliq. divinae tum quia nihil creatum potest esse
causa aliq. increati, tum etiam quia [illegible] gratia Dei operatur divina
bonitas.

3.ª a. agere propter finem facti convenit etiam Deo seclusa ab actibus
divinis [illegible] quae est in actibus creatis. esse actum
ad intra [illegible] propter finem [illegible] volendi [illegible]
sam [illegible] ad extra. [illegible] in modo [illegible]
[illegible] in actu est [illegible] ubi [illegible]
q. 44 art. 4. [illegible] quod attinet ad modum loquendi certum est [illegible] con-
cedendam habe[illegible]. Deus agit propter finem [illegible] cum D.
Tho. 1. p. q. 44 art. 4. [illegible] omnia [illegible] bonum Dei a [illegible]
[illegible] bonitatis ut [illegible] 16. n. 4. universa
propter semet ipsum [illegible] Dominus.

Quod vero ad rem attinet [illegible] quo modo actus Dei dicantur esse
propter finem [illegible] finem aut propter [illegible] volendi aut [illegible] causa [illegible].
[illegible] aliud esse loqui de actionibus Dei ad intra, aliud vero de actionibus ad
extra. Item aliud esse [illegible] finem [illegible] actionibus ad intra [illegible] volendi
[illegible] actionibus ad extra [illegible] causa.

Si igitur sermo sit de actionibus ad intra certum est [illegible]
causam finalem [illegible] eo modo quo causa [illegible]
[illegible] quae [illegible] et quia alias causas [illegible]
[illegible] D. Tho. 1. p. q. 19. art. 5. [illegible] non dari causas [illegible]

Ad 1. arg.tum Cum Deus dicitur aliquid velle propter finem id est intelligitur
quod finis sit Deo causa volendi ut quia vult creaturas ad augmentum
bonitatis ad finem Sic enim ratio dubitandi nihil huius difficultatis probat
probat respondendo aliquos divinam voluntatem dari causam finalem. Proprie modo dicitur quod est
ostendebatur ea quae affert Sua. to 1. n. disp. 22 sect. 3. n. 3.

Cum hoc tamen stat quod respondendo divinae voluntati dicatur dari ratio
volendi per modum finem ut docent auctores 1. p. q. 19. art. 5. ubi Baz.
disp. 81 cap. 1 et 2. et Su. loco citato et affirmat D. Tho. 1. cg. cap.
et 6 et 87. probat divinae voluntati dari rationem non tamen causam. Itaque quod
divina bonitas sit Deo ratio volendi et creaturas in ijs locis dicit q.
et divinae essentia sub ratione veritatis est Deo ratio cognoscendi ita
sub ratione bonitatis est illi ratio volendi neque ad id requiritur ut realiter non distinguatur
realiter ab actu divino sed id quod dicitur intra et cum intellectu.

Dicas saepe sancti patres significant ex respondendo actionis nostra Dei ad mentem
dari causam finalem ut D. Tho. ait supra quia saepe dicit divinam misericor-
diam seu nostram salutem misericordiam esse causam finalem ob quam Deus
voluit incarnationem sic ex nostra causa [illegible] serm. 5. de verbis apos-
toli et lib. 1. de peccatorum meritis cap. 16. et alij patres quos refert Su.
3. p. to. 1. d. 5. sect. 2. — Respondeo sancti patres interdum nomen cau-
sae sumunt latius pro ratione volendi ut ostendit explicarentur mente et adiunctis
docet doctrina cum D. Tho. locis citatis.

Nihilominus quia divina bonitas et propria aliqua divina sit ratio volendi
et non causa finalis proprie quia non distinguitur realiter ab illa tamen ex parte rerum crea-
tarum datur bonitas quae magis causae finalis dicitur divinae voluntatis
ad alterum volendum aliquid. Sic enim nostra salus dicitur fuisse Deo motivum
volendi incarnationem ut communiter ostendit 3. p. q. 1. art. 5. ubi Su. disp. 5.
sect. 2. Specialiter sect. 4. initio notat quod doctores theologi ponunt quae tenent
primarium esse Deo seu motivum incarnationis sermonem esse secundarium
illa quae ex parte rerum creatarum movet divinam voluntatem quia ex parte ipsius Dei
actus est ipsam rationem volendi esse suam bonitatem eius bonitas ex parte rerum creatarum
distinguatur realiter ab actu divino [illegible] nullum ex motivo causae maj

debet dicere per se un[illegible] et propter [illegible] causa finalis.

Probatur bonitas creaturarum nec propter causa finalis divini [illegible] ratio volendi ut obiectum finale [illegible] [illegible] ratio sui [illegible] voluntatem Dei [illegible] divinae bonitatis. quia est obiectum finale divinae voluntatis ut [illegible] ex dictis doct[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Dices [illegible] [illegible] [illegible] in genere [illegible] an [illegible] divinam bonitatem aliquod esse bonum creaturae. et Deo ratio volendi finis aliquam [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] tenet [illegible] negantem alii affirmantem [illegible] ratio volendi [illegible] [illegible] [illegible] rationem quae est [illegible] finale [illegible] [illegible] divinam voluntatem [illegible] [illegible] divinae in Deo ratio volendi finis. [illegible] illa sola est obiectum finale [illegible] divinae voluntatis [illegible] divinae voluntatis obiectum finale [illegible] divini intellectus. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod aliquo modo [illegible] malis seu [illegible] [illegible] ad [illegible] divinam voluntatem ut [illegible] aliquam [illegible] verum est [illegible] [illegible] divinam [illegible] aliquod esse bonum creaturae [illegible] Deo rationem volendi finem [illegible].

Probatur 1° ex D. Tho. 1 p. q. [illegible] 36. ubi [illegible] rationem [illegible] finem ac rationem volendi [illegible] divinam bonitatem [illegible] finem [illegible] finalem et ultimum deinde [illegible] 2 et 3 [illegible] [illegible] [illegible] creaturas [illegible] divinae voluntatis rationem volendi [illegible] bonum [illegible] [illegible] Deus vult unum [illegible] bonum particulare, [illegible] quod [illegible] bonum particulare [illegible] [illegible] [illegible], quae ad [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Deo rationem volendi creationem mundi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rationem volendi incarnationem [illegible] finem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 p. q. 1 art. 5. ubi [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] q. [illegible] divina bonitas [illegible] Deo rationem volendi finis [illegible] finale [illegible] ultimo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] divinae voluntatis ad finem [illegible] [illegible] [illegible] quod bonitas creaturarum [illegible] aliquo modo ratio volendi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonitas creaturae [illegible] obiectum finale divinae voluntatis [illegible] [illegible] malis seu [illegible]

Dechans sine qua Deus non haberet aliquos actus liberos.

Ad hoc facit, quia proprius actus virtutis caritatis cuius obiectum formale est divina bonitas est intentio qua homines volunt bonum alicui, virtute dicto actus ad talem vel talem actum v.g. ut curet filios diligendo, eo quod pater est, postquam illi in necessitate subveniendum quia virtus caritatis tendit ad divinam bonitatem quae est omnibus hominibus formale caritatis, quia proprie bonus malus qui aliquid declarans sicut sanctio consanguinitatis sicut ratio maioris aut minoris coniunctionis caritas servat ordinem ut alia supra mala ut est expositus in materia de caritate.

Ex dictis constat cum Dominus Deum agere propter finem id referat ad actus divinos internos debere intelligi quod illa sit propter finem ut intentionem volendi, non vero ut causas sive obiective ut expositis sicut sermo sit de actionibus Dei ad extra ut creatio et conservatio cuiuscumque creaturae neque est actio manens sed transiens recepta in creatura, quod nomine ut etiam illa tamen magis cernere cuiuslibet quia non creatam intelligere solent actum Dei immanentem quo est actus quo vult creare: tam illas est propter finem et ut causam finalem obiective. Probatur, quia tendunt in divinam bonitatem ut finem realiter ab illis distinctum ut sit vere finis obiective illarum causa finalis. Vide dicta in materia de ...

Pro his finis non exercet causalitatem in effectus externos agentis nisi mediante aliqua causalitate exercita in aliquem actum illi internum quia finis intellectus movet voluntatem agentis ad actum internum quo velit causa finis operari aliquid aliud. Deinde finis non exercet causalitatem in actus internos Dei divinae voluntatis quia non datur propria causa. Deinde actus ut talis ... neque exercet propriam causalitatem in effectus externos Dei ... consideratis ipsis non dicit esse propter finem ut causam propriae.

Quaeritur si intelligatur de causalitate propria respectu actus interni ut ... in hominibus creatis intellectualibus ut notat Suarez in disputatione 9. n. 9 ... voluntas ad operandum, quia finis causat ... supponitur additum realiter distinctum quia propria dicitur causa propria

quod non habet bonum respectu actus divini propter suam perfectionem, ut constat per se, ita quod bonitas respectu illius non est proprie causa. Sed non obstante hunc modum frivus ut sua divina est ad respectum effectus exprimi est proprie causa quia talis effectus realiter producitur a Deo, respondet ab illo non solum ut causa efficienti, sed etiam finali, quia Deus movetur ex amore sua bonitatis illius producit.

Sectio 2ª obiectiones et difficultates circa dicta.

1º obiicitur: ad agendum propter finem sufficit ut cognoscatur bonum, et quod ab illo moveatur appetitus ad operandum, sed etiam bruta cognoscunt id quod est sibi bonum et ab illo movetur eorum appetitus, ergo illa etiam agunt propter finem.

Respondeo ad agendum propter finem formaliter non sufficit ut cognoscatur bonum utcumque, sed requiritur ut cognoscatur formaliter sub ratione finis, ut exposuimus in sua 1ª 1ª § 3. Et quia bruta non habent talem cognitionem ut ibidem ostensum est, ideo non agunt propter finem formaliter, quamvis dici possint agere propter finem materialiter et metaphorice, ut etiam exposuimus in eadem etiam 5 [illegible] quod in fine.

Dices in brutis dari iudicium ad prosequendum bonum conveniens et fugiendum malum, tum quia Arist. lib. 2 de anima tex. 63 tribuit [illegible] D. Tho. q. 13 art. 9 et l. 18 q. 7ª art. 4 ad 2um talis tribuunt [illegible] etc. Ergo etiam in brutis iudicium, tum etiam quia bruta non moventur ad operandum ex sola apprehensione sensitiva, alias quamlibet apprehensionem moverent, quod non est bonum experientiae ergo etc.

Respondeo bruta non convenit iudicium proprie quod est operatio intellectus affirmativa vel negativa ... componens extrema cum iudicio proportionem et habitudinem convenientiae aut repugnantiae quam inter se habent, quod etiam si aliquo modo est in brutis

tribuerunt existimatione extra est contra fidem et Philosophiam ut ostensum est in lib. de anima de brutis vide Suarez tom. 1 met. disp. 23 sect. 1 n. 12.

Ad autem argumentum vero aliis D. Tho. et aliorum dicentium illos quos sensibus et brutis tribuunt iudicium sumere iudicium laudis seu dictamen sensitiuum adhaerens uni parti ut constat ex ipsorum doct. quia aliis illud appellant aestimationem sensitiuam seu intentionem existimatiuae sensitiuae ut ostensum est in lib. phy. de anima ubi aestimatiuam existimatiuae sensitiuae de quo Con. 2 ph. cap. 2 q. 4.

Illud vero quod dicit bruta non moueri ad operandum a sola apprehens. sensitiua id verum est quia non mouentur a qualibet apprehens. seu imaginat. inde tamen non sequitur illis inesse iudicium seu proprie quo mouentur depictum ab aestimat. sensitiua quae etiam dicitur aestimatiua et iudicium laudis seu dictamen sensitiuum adhaerens uni parti sic D. Th. 1 2 q. 9 art. 1 ad 2. ait appetitum sensitiuum non moueri a sola imaginat. seu existimat. conuenientia vel nociui et de hac existimat. intelligitur id quod 1 p. q. 59 art. 3 ait ouis fugit lupum ex quodam iudicio naturali quo existimat eum noxium ac species sensitiuas excitat in bruto quidam instinctus hoc est dictamen sensitiuum proponens obiectum ut delectans et nocens et consequenter id dicitur mouere ad talem obiectum prosequendum vel fugiendum quamuis non eligat hoc vel illud medium ordinatum ad talem vel talem finem.

Notabis tamen illa modo quo bruta mouentur a bono cognito quod existimatione sensitiuam mouet ad modum causae finalis et simpliciter ad modum causae finalis tale sumptum ut abstrahit a modo quo est operari propter finem formaliter cognitum non in genere ad modum operandi propter finem formaliter ut ex positis est Suarez disp. 23 sect. 1 et 2 denique Tamp. q. 49 infra de fine disp. 1 q. 2 id notat Suarez tom. 1 met. disp. 23 sect. 10 n. 5.

Sed ut plenius satisfiat predictis et quibus aliis dubitationibus solent hic disputari multa que de cognitione requisita ad finem et de habitudine quod finis movet et de convenientia inter finem et bonum appetibile et alia que de obiecto finali et natura voluntatis et appetitus. Verum plurima ex his partibus ansbis disputata sunt lib. 2 phisicorum ubi de fine et ubi habetur de ratione boni in diversis materiis non eodem modo disputata quamvis sepe ad eaque dicta sit concurrit necessitas supponendi nostram sententiam non potest omitti urbis resolutio difficultatem sequentium. Sit

1ª Difficultas. An ad agendum propter finem requiratur cognitio et an sufficiat cognitio sensus, an vero debeat esse intellectus intuitiva et practica.

1ª P. P. ad agendum propter finem et materialiter tamen bonum finis moveat appetitum requiritur aliqua cognitio finis. Est communis. Vide Su. 1. 1. m. d. 1 s. 1 sect. 6. n. 1. Fundamentum est quia appetitus seu voluntas agit propter finem appetendo aliquod bonum aut detestando malum ut status ergo ad id requiritur aliqua cognitio proponens obiectum bonum appetendum aut malum detestandum id quod indicat et naturalis simpatia seu convenientia sed dependentia potius cognoscitur tum sensus qui dirigit appetitum seu voluntatem. Certum est enim eam dependentem a cognitione illam dirigente et nihil esse volitum quin praecognitum, ut dicit divus Thomas 1 2 q 27 (alias 26) et 54 ait appetitum movet eo quod sit intellectum seu imaginatum.

Si autem quaeratur an saltem sequatur posse appeti aliquod obiectum nullo modo cognitum. Sententia negative sequitur Suarez metaphysica s. 6 7 n. 6. ubi refert alios negativam impugnatam 1ª (aliud. 4 s. d. 49. q. 1 art. 2. n. 9 et alios. Ut probatur secunda primam sententiam suppositam. Sententia quod verum et male convenit ad movendum appetitum sed indiget cognitione proportionali seu applicatione rationalis. Nam hoc suppositio et speciale fundamentum.

sperate q. in aliis cois et effectibus ij poam Dei abs. pot suppleri, id quod e conditio seu aplicatio et cont. sedis e. etz m. ij serm. cum caliunde n. extendat cois x. x. ij.

Notm etze et tunc voluntas nos. fr. traspse dui potest operari ppt finem in hoc sensu quod appeteret medium depen- denter ab appetitu finis n. tu tune homo diceret operari ppt finem finalr ut causa moralis pmusualis suprem dirigens et ordinans in finem q. tunc ut supponit n. haber cog. finis quo se ipsum moralr dirigeret, unde moralr potius diceretur operari ppt finem ut directus et ordinatus adeo cognoscente finem.

Kordinaret

2ª pp. ad agendum ppt finem finalr sub r. finis n. suf- ficit cog. sensus sed requir cognitio intelleus. haec etz co. e cois. vel Su. loco citato pp. 1ª in illa salt. 7. n. 4. fundam. e. q. cog- nitio sensus n. representat finem finalr sub r. finis et habitud. et ex pro port. medios cum fine ut requir ad agendum ppt finem ut dictus e in selt. pcedenti co. i. a. 55 tam dem.

Ex quo hoc etz notm e. esse Tho 1. 2. q. 6. art. 2. Coe. finis alia e pfecta qua cognoscit n. so. res quae e finis sed etz r. finis et proportio eius quod ad illam ordinat. haec e. quae dr cog. finis finalis et titalis. ingressus cog. conveniet so. nae. rati. hoc e intellectuae quae pot deliberare de fine et de eis quae st ad finem; aliar e cognitio finis impfecta qua cogr res quae e finis et n. r. finis et proportio actus ad finem. haec e quae vocat cog. finis materialis et titalis ingress. cog. convenit plenissime animar. natalem in brutis quae n. deliberat de fine sed subito movent in finem nempe in- tincte naturali.

3ª pp. ut voluntas nobis e ptica velle operari ppter finem n. sufficit cog. apprensiua sed requir iudicatiua et practica iudicans hic et tunc ee conveniens ita operari. e communior s.

V. Su. to 1. m. d. p. 23 sect. 7. n. 9. fundam. e q. a adactum

inefficacem qui dicit simplex complacentia sufficere posse apprehensio

boni et tamen ad actum efficacem quam voluntas nihil accredit actu efficaci

nisi intellectus practice iudicet hic et nunc id esse conveniens, quod in di

cat 1° opp. a 2a q. a id oppedit ad rectam gubernationem voluntatis

3° ex coi doctrina phys. 3 dicit summa 2a cap. 1. (alias 9) et

46 et 47. et D. Tho. 1. 2. q. 9 art. 1 presertim ad 2m. ubi dicit

voluntatem non moveri (nempe ad actum efficacem) a sola apprehensione aut

iudicio speculativo sed a iudicio practico et sicut D. Tho. ibi ait appetitum

sensitivum non moveri a sola imaginatione sine aestimatione convenientis.

nequam quod oppositum e. nam m. solet ad 1m. obiectionem.

2a Difficultas an ad actum propter finem concurrat bonitas sit ratio finalis movens, an vero sola conditio.

Idem est quod alijs terminis quaeri solet utrum finis moveat secundum esse reale, an secundum esse cognitum seu intentionale quod disputatur in

anibus lib. 2 phys. de causa finali q. 3. et qua resolutio saepe in

hac materia est necessaria adeo ut aplerisque late disputetur hic art.

ubi Caiet. Medina et Gab. et 2 de realis; nos tamen tam disputandi

quam supposita subijciemus nostram sententiam loco citato oppositum.

Sit igitur haec assertio quod finis est verum et reale bonum

bonitas realis est ratio finalis. haec est adaequata virtus motiva causae finis

est movens et cognitio est solum conditio applicans rationem finalis obiecti

finis est bonum apparens tale ut cognitio permeat ad rationem finalem

movendi ut dici solet terminus quo.

Haec pars est communior apud auctores citatos lib. 2 phys.

de causa finali q. 3. a. V. et Sa. to. 1. m. d. p. 23. sect. 1. fundam. e q. a. d.

finis est verum et reale bonum apte intelligi realiter illud esse supp

positum. et ut idem habere sufficientem virtutem alliciendi finaliter volunt

atem. a V. a realis bonitas finis est per se amatus et ratio illius est amate m.

q. illa posse e. dom. convenire voluntati quatenus propterea illius pabulum sit indigeat ergo tamquam appetitiva pabuli neque abundeheret aliquod ingens quo aliud offendat

Secunda vero pars hec est primi illorum autores qui ultra realis affirmant cognitum pertinere ad rationem formalem movendi formaliter actu tamquam quo, quod ambobus applicari quod subiecti et bonum apparens ob specialem rationem subijciendam. Confirmatur vero probatur in doctrina illorum qui ex una parte concedunt voluntatem posse moveri a bono apparente, prout apparens est distincto a bono reali bono, et specialiter describunt rationem boni apparentis cum sit quoddam ens rationis constitui formaliter per cognitum.

Fundamentum est quod voluntas potest moveri non solum a vero reali bono sed etiam a bono apparente condistincto ut habet ex communi eius fatis. Sanctus Thomas locis infra citandis et ibi probabitur, et quando movetur a bono apparenti tali (dico tali ut advertatur sermonem esse non de bono quodcumque in alia acceptione dicatur apparens) ratio formalis adaequata movendi non est sola bonitas realis in obiecto. alias tunc voluntas non moveretur a bono apparenti tali condistincto a vero reali bono ut supponitur in maiori ergo tunc ad rationem formalem movendi pertinet aliquod formale per quod constituitur bonum apparens condistinctum a bono reali bono idem enim necesse est ut vero non sit voluntatem moveri a bono apparenti tali condistincto a bono reali.

Utrumque in secunda asserente ens rationis quod est ens rationis bonum apparens condistinctum a vero reali bono constitui per denominationem extrinsecam cognitionis tali repraesentante, ipsa cognitio pertinet ad rationem formalem talis entis rationis boni apparentis ut constat ergo illa pertinet ad rationem formalem qua voluntas movetur a bono apparenti tali condistincto a vero reali bono.

Dices bonum apparens est ipsum bonum verum reale applicatum per cognitionem sed quamvis vero non conveniat atque ita cum quando voluntas movetur a bono apparenti cognitio est solum applicatio seu conditio

2 S^d contra e 1°. q^a bonum transcendentale distinguitur in bonum
verum et apparens ut constat ex Div. edit. Aris. lib. 3 de aia sum 2^a
cap 2 (alias 10) t. 10 ubi ita dr appetibile aut e bonum, aut
apparens bonum et ex D. Tho. 1. 2. q. 8 ar. 1 ad 1^m et alibi
passim. R. bonum apparens singulariter ponitur ut membrum distinctum
a vero bono debere non solo opposito contradictorie sed propria propria realitate importare aliquid per quod distinguatur a vero bono sic enim in divisione quod
libet membrum dividens per propria propria realitate; debet aliquid per
quod distinguatur ab alio et in proposito cum ens dividitur in
ens reale et rationis, quod idem est in ens verum et apparens, per ente
rationis importatur non solo aliqua conditio sed aliquid reale per quod distinguitur
ab alio membro.

1 N S^o atque adverte ens rationis seu apparens non fieri per se verum
ut illam modo causa efficiens ut autem impossibile communicet
impossibile sed quoddam ei rationis nomen quod vocant metaforicum
ad similitudinem veri entis. Veri entis comm. dr tale ens metaforicum ac
bonum apparens quod habet vim movendi potentiam volunt. quia intellectus
non intelligat ipsum rationis realitatis, existimans autem id non habet locum in alia parte
affirmante per se communicari denominationem extrinsecam ex representatione
apparente esse potentiam ens rationis seu apparens quia sola in logica nobis est
approbata et pro illa et non suggerentur alia praevia fundamenta
sibi addita, sic ita apte posse intelligi et salvari illud
quod dicitur per ens rationis constitutum ab eo quod simpliciter vocatur
ens in anima, seu ens et bonum apparens; ens vero reale dr
ens extra animam seu verum ens, non se. nempe apte salvatur
in intellectu ens in anima et apparens esse potentiam per cognitionem per quod praecedit et stabilitur
in intellectu et representatur ibi ita apparens.

2° distinguere potest ut aliquis ex falsa representatione

11

ex. stimare ee posse pomum aureum tale quod sit unum compositum
ex se habens veram naturam pomi et auri sibi praesentat hoc compositum
apparens tali modo ut deceat se nihil curare de reali pomo sm se
nec de reali auro sm se nec de aliqua reali unione sm se nec
de omnibus iis collective sumptis sed tantum eam quia vel est actu possibile
sensum esse in re vel eam ita posse singere colligitur tamen ex pa.
eorum qui ex decepte ita afficiunt quod bonum apparens, tamen
non quo aliquo sibi voluntas creata propter suam imperfectionem est
subiecta tali defectui tamen quod nihil intendit voluntas quominus
asserat id posse sine re quod tunc ad rationem finalem mouendi pertinet ali
quod desinitur ab bonitate reali quia tunc ho ita est affectus ut deceat se
nihil curare de illa bonitate reali sm se quod suppositio
quod eas rei appinde bonum apparens constituat finale ex cog.
at quod finem quem obiectum apparet tradere, tunc cognitio pertinet ad rationem
finalis mouendi non tamen quod hoc est tamquam obiectum repraesentatum sed
tamquam quo hoc est tamquam forma repraesentans quam finalis obiectum ita apparet.

Obiectum finis mouet per bonitatem realem quae est obiecti intentionis
ra. est bonitas quas voluntas intendit realiter quia operatur de eo
bono et apparentis. Vg. pomi aurei non ita se habet quod voluntas
non intendit cognitionis tales boni quae tamen est intellectus de intendit bonum
verum sed ipsum sequitur ergo neque quod bonum est apparens cognitio
pertinet ad rationem finalem mouendi ~~finalis~~ finaliter.

Ad 2m dicimus aliud est id quod mouet obiective, sicut dicunt
tamquam quod hoc est verum obiectum trans actum voluntatis; aliud vero finalis tamquam quo hoc
est tamquam forma repraesentans ad eas rationem finalem quae deinde pertinet ad alias
quas illa non se habent ut obiectum trans actum. quod patet in intellectu ubi
ad assensum actus mouet seu pertrahit principium obiectiuum nempe
obiectum ut obiectum per se notum; actus vero primus finale hoc est assensum.

finis obiectiue qui facit ut sua res intentionem [illegible] ... se non [illegible] attrahat
potentiam ad actum et v. — 2° in volunte. ad electionem mediorum alio
mouet, seu attrahat finis qui est bonum trans. mouet etc. alio vero ipsa intentio
finis qui est formaliter apprehensio finis attrahens potentiam ad electionem medij
Cum igitur dicitur finem mouere per hoc mediante quod est bonum et terminus
intentionis. Id verum est de illo quod mouet dominice ut causa
[illegible] quod. Vnde solum sequitur quod quod talis bonitas non mouet hoc modo
obiectiue non tamen sequitur quod numquam moueat alio modo formaliter et men
te ad causam finalem quando finis est bonum apparens quia tunc cognitio est
[illegible] quam bonum hoc tale esse apparens hoc est [illegible] trahit appe
titum mediante [illegible] illa formalis ad intentionem finalem qua bonum apparens
distinctum a bono reali mouet seu attrahat voluntatem ut supra pro
batum est.
Notabis sic dicimus posse quando finis est verum et reale bonum aliud
esse id quod mouet voluntatem obiectiue et hoc esse ipsam bonitatem
realem aliud vero id quod mouet formaliter et quod et hoc esse cognitionem talis
bonitatis nihil enim [illegible] hoc [illegible] [illegible] non magis indicare
[illegible] cognitionem mouere hoc modo quando finis est bonum apparens ac quando est verum
et reale bonum quia [illegible] [illegible] [illegible] mouere ad [illegible]
media illius [illegible].
[illegible] quis id non sit improbatum antea et improbatius quando ultra rationem
finem moueat sine esse intentionale si intelligatur modo dicto quod cognitio
mouet [illegible] quo quod [illegible] est quia multa [illegible] [illegible] procedunt
[illegible] [illegible] [illegible] tamen iam contra [illegible] quod cognitio [illegible]
[illegible] quando finis est verum et reale bonum ut dictum est [illegible] infra [illegible]
[illegible] neque enim est [illegible] [illegible] [illegible] quod ad [illegible]
[illegible] est bonum primarium aliquis [illegible] esse sufficientem vim
mouendi seu attrahendi illam ad actus immanentes [illegible] applicatis
applicatis. nam hoc intelligi est non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ab alijs obiectis secundarijs [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia non

suae obj. esse nostrus n. indiget alia x.^e finali mouente motiuus ad illius assensum m.^tem d. sed. supponit apprehens.^em ut idest applicantem. Vnde constat ut satis apparet: nempe volunt. v.^a vere realis bonitas finis q.^a bona sua est esse amabilis n. indiget alia x.^e finali mouente Volunt.^em ad illius intent.^em m.^tas sed supponit cog.^em quae idest applicant.^em alicui x.^o c. de bono apparenti q.^a finis est apparens s. destinctus a v.^o vere reale bono melius facit sed quod attinet in x.^e apparentis. Vnde ut s.^a quod finalis sit apparens p.^o desam. qua dicit apparet. tunc dicit illam estimari ad x.^em finalis mouendi sed quo usque probatum est.

Quae sed v.^o attinet ad ex p.^o nostram q.^{do} aliquis dicit se intendere hunc finem illius finem n. se moueri ab eo sed ab illa x.^e destinct. et q.^d dicat sim[iliter] cognoscent.^em q. v.^o sim. falsam illi q. existimat.^em nam q.^{do} re v.^a hoc contingit ut illius finis sit verus vere reale bonus si tunc dicat se moueri a v.^a vere reali bonit.^e sibi cognita verum dicit propter x.^em ex parte ... et si contingat illius finem esse bonus apparens destinctus a vere reali bono tunc si dicat se moueri a v.^a vere reali bonit.^e falsum dicit deceptus apparentia bonitatis sicut idolatria bene aperte idolus sed sim. dicat existimat.^em dicens se moueri a v.^a Deitate falsum dicit deceptus apparentia Deitatis. nam eo ipso quod finis sit bonus apparens tale destinctus a v.^o vere reali bono ibi melius dicit quod ad x.^em finalem qua bona mouet seu dicat estimari ... quo ea fiat propter q.^m dicitur habet esse apparens talem sed probatus &c.

B x.^a Difficultas an finis bonum et appetibile sint idem realiter et formaliter

Dico 1.º in qualibet re quae est finis realis idem realiter

finis et bonus transcendentale quoad x d intrins. ita hic cum Doct.
Socij infra utendus est ut em- az. fundam. est quia eadem entit.
qua aliquid est finis realis intrinsece debet esse tale quod sit bonum
reale quia tale est conveniens seu conveniens alicui quod est esse bo
num et quod sit appetibile quia est aptum ut ab aliquo appet.
quod est esse appetibile neque est necessaria alia fundam. ut in
quod est finis realis distinguitur realiter finis et bonus transcendent.
sm [illegible] sibi intrins.

Dixi sm intrins. ne se stat in Equivocat. si sumant.
denominat. extrins. quae possunt adesse et abesse permanente eadem entit.
intrinseca finis et boni transcendentis. v.g. quod aliqua res sit finis in
tentionis est ibi denomin. extrins. ab actu quo intenditur atque ita
bene potest ut talis res non permanere desinat esse finis in actu
ex eo quod non intendatur non desinit esse finis sm aptitud. in
seu (sit actus) in actu et quia sic aptae ut illis trana, alia fra
item appetibile aliquid dicitur sumit. per denomin. extrins. a potentia appetitiva
potest appeti. et per intrinseca in ente reali dicit realem aptitud.
ordinis transcend. ad appetitum sic etiam visibile aut intelligibile aliquid
sumit. per denom. extrins. a potentia a qua aliquid potest videri seu intelli.
in per intrins. in ente reali dicit aptitud. realem, ordinis transcend.
ad potentiam visivam et intellectivam.

Dico 2° finis et bonus transcendentale distinguntur saltem ratione
explicite colligitur ex eo cum Doct.a Socij citandis in sequenti.
Fundam. est quia unumquodque horum in sua explicatione importat
explicite aliquid saltem explicando ordinem transcendentalem
ad aliquid quod non ita explicite importatur per aliud ut istarum
illorum definitiones ac 1° finis ut sic si sumatur importat explicite
ordinem causae finalis quae consistit in hoc quod habeat vim mo
vendi voluntatem. bonum importat id cuius convenientia alicui ut
sit in illius [illegible] Et [illegible] –

[illegible]

Cl^a autem boni varie sumi, quas refert Su. tom. 1. m. disp. 10. sect. 1. sed non est huius instituti eas recensere et examinare breviter notandum est multas posse et re reduci, et distinguunt duas acceptiones in quas bonum iuxta varias res explicatur varie explicatur. unum modo in quandam rem explicatam bonum apte exponitur ut idem sit frater ac perfectum et bonitas sit frater perfectio sic D. T. 1. p. q. 5. a. 1. ait perfectio unius cuiusque est bonitas et D. Th. q. 5. a. 1. ad 1um. ait bonum dicit rem perfectam et quod ostendunt ibi Gab. V. disp. 23. c. 5. et alii quos refert, explicat etiam Su. tom. 1. m. disp. 10. sect. 3. n°. 4 et 5. probat ex eo quod convenit perfectio et integritas rei dicitur bonitas dicit ait D. Th. 3. p. q. 5. c. 3. art. 7. hoc dicimus esse bonum quod est esse perfectum ideo apte intelligit et salbar quia quilibet rei semper convenit sua perfectio entitas quae potest explicite respici aut absolute ut bonitas et perfectio rei in se aut etiam respective quatenus etiam alteri potest esse aliqua bonitas et perfectio et sic etiam locutus est id quod D. Th. de veritate q. 21. a. 1. 6. ait bonum dicere rem perfectionis alteri conferri potest ut una et eadem res respectu alicuius sit bona quia est perfectio illi bona respectu vero alterius mala quia illius destructiva ut calor est bonus igni et malus aquae. ~

Dices sit bonitas non esse passio entis quia hoc quod est esse perfectum seu perfectio rei entitati includit eius res sit aliquid positivum ut constat. passio autem non debet entitati includere id cuius est passio ~ Resp. est passio metaphysica iuxta satis aliud acceptum quia quodlibet attributum sive rem explicatam distinctam ab eo cuius attribuitur quaevis, impliciter in illo entitatis includatur dici solet illius passio seu proprietas et attributa Dei dici solent illius proprietates et iuxta hunc modum bonitas sit et veritas dicitur passio seu proprietas entis ut notat Su. tom. 1. m. disp. 3. sect. 1. n. 5. et cavenda equivocatio aliarum acceptionum quibus sumi solet passio seu proprietas ~.

Alio modo bonum sive aliam rem explicatam apte exponitur per convenientiam seu per hoc quod est esse conveniens seu bonum rei in se aut etiam alteri colligit ex D. T. 1. 2^{ae}. q. 8. a. 1. 6. et ad 2um et alibi ubi explicat bonum per esse conveniens idem docet Su. 1. m. disp. 10. sect. 1. n°. 12. et alii hoc autem iuxta nostram sententiam ita exponendum est ut per id non intelligatur

aliqua r° intra ens diversa ab dicta r^e perfecti de eadem

ali explicari; nempe bonitas transcendentalis dicit esse convenientia

aut rei inter ipsa aut etiam respectu alterius per hoc intelligit ipsa

perfectio cuiusvis rei secundum hanc rationem explicitatam quae est respectus

ut habens convenientiam hanc per sensus seu per dicitur intrinseca

item etiam ut est conveniens alicui seu illi conformis et conformans

quo pacto communiter venire dicitur aliquid esse bonum alicui quia est illi conve

niens et inde oriri quod sit ab illo appetibile.

Ubi vero D. Th. 1. p. q. 5. a. 1. et 6. ait rationem boni in hoc consistere

quod aliquid sit appetibile et Aris. 1. ethicorum c. 1. dicit bonum est quod

omnia appetunt ergo bonum est non idem formaliter quod appetibile et

ais ut exponunt Cai. et alii in illo art. 1. et Su. tom. 1. m. d. p.

10 sect. 1. n° 10 ita intelligit quod ratio boni consistit in eo quod ali

quid sit appetibile fundatum seu radicaliter.

Pro quo in hoc etiam solet esse dissensio in qua multi vellent patres

et distinguant varii modi quibus summi potest appetibile notandum est

appetibile uno modo summi fundatum seu radicaliter quo pacto

est ipsa bonitas iuxta D. Th. et Cai. et Su. loco citato quod ex

nostra sententia ita explicandum est appetibile fundatum in pluribus dicitur

id quod meretur logice est proximum fundamentum appetentis formalis,

(et hoc est ipsa bonitas quae iuxta hunc sensum absolute causalis est)

ratio quia aliquid est bonum consequenter habet quod sit appetibile ut com

munis est ratio boni, est ratio appetibilis fundatum.

Alio modo appetibile sumitur formaliter hoc est non pro fundamento

sed pro ipsa ratione formali appetibilis tunc ut etiam docent Cai. et Su.

sua citati appetibilitas est passio bonitatis quod ex nostra sententia

ita exponitur tunc appetibilitas formalis, hanc dicit formaliter denomina

tionem extrinsecam. sed quia aliquid potest appetibile tunc summum

ut colligitur ex Cal. et Su. ubi supra et Cal. l. 1. p. tom. 1. d.

23. c. 3. n. 7. tunc dicitur passio bonitatis sed ut passio

logice dicitur denominationem convenientem alicui quasi propria huius cuius

tribuenda est, quo modo visibilitas etiam sumpta pro denominatione extrinseca

apta pro quia color potest videri dicitur passio coloris aut appetitus dicit

ordinem transcendentalem quem bonitas realis habet ad appetitum et sic n

tunc logice secundum rationem explicitatam dicitur potest passio bonitatis. Probatur quia in hoc

causali communiter recta, quia aliquid est bonum ideo est appetibile atque etiam in

telligitur hic sensus quod bonitas sit proxima meretur appetibilis

est simpliciter per intrinseco ordine finali ad appetitum nam v.c. dicitur quod sanitas quia est bona et conveniens homini est ab illo appetibilis est formaliter ordo appetibilitas, sic at non bonitatem et appetentiam finalem in concreto sumpti et explicitam quatenus bonitas non explicat determinate finalem ordinem ad appetitum sed appetibilitas neque ad hoc necessario est multiplicare formalitates distinctas tali modo, quod una non includat alteram implicite in alia quo[d] id, nullo urgenti fundamento ostendi et aliunde apparet intelligi sufficere distinctam finalem sed explicitam terminis pluribus modo sic dicto ~.

Instabis veritas quae est passio entis consistit finali in ordine transcendentali ad intellectum qui ordo dici solet conformitas, seu conformabilitas rei ad intellectum seu intelligibilitas, ergo similiter bonitas consistit finali in ordine transcendentali ad appetitum ac consequenter est appetibilitas non sine fundamento ut dictum est sed finali, siquidem omnia quae se habet veritas ad intellectum ita bonitas ad appetitum ~ Respondeo 1°

Respondeo 1° ommisso ante, negando consequentiam et ad probationem Respondeo illam similitudinem non habere locum quod ad rem hic Su. tom. 1. m. disp. 10. s. 1. n. 19. ait aliter comparari bonum ad appetitum, quam verum ad intellectum quod etiam docet communiter ille, qui veritatem sine explicitam constituunt in finali ordine transcendentali ad intellectum non vero bonitatem in finali ordine ad appetitum et vero differentia ita assignari potest quia sit entitatem quae respicit ut radix metaphysica veritatis et sit ordinem transcendentem ad intellectum neque ex communi doctrina neque aliunde ut ostendi alia ratio formalis in qua consistat veritas at sit entitatem et sit ordinem finalem ad appetitum iuxta communem doctrinam intelligi esse alia ratio formalis in qua consistat bonitas nempe ratio convenientis modo supra exposito ~.

Respondeo 2°. non est respondendum omnino logice si veritas sumatur in alia acceptione quae sine explicitam non sit finalis ordo ad intellectum ut habet auctor verum, et ut verum distinguitur ita ed, quod res ipsa non est tale quae non finali explicata mentio ordinis transcendentis ad intellectum ut alibi expositum est ~ Caput 2um. an finis sit obiectum adaequatum voluntatis: quo modo ratio finis dicatur esse ratio boni et quae nam bonitas possit esse finis ~

~ Caput 2um. an finis sit obiectum adaequatum ~ quatenus voluntatis: quo modo ratio ~ finis dicatur esse ratio boni et quenam ~ bonitas possit esse finis ~

Rã dubitandi quod finis sit obm adequatus Voluntatis ẽ, quia D. T. hic a 1. c. ad finem ubi ait obm Voluntatis ẽ finis et bonum et spectat oẽs actus humanos ẽe propter finem qa inquit oẽs actus qui procedunt ab aliqua pot.a causant ab ea sm rõem sui obi qui x.o, ut supponere bonitatem finis ẽe obm adequatum voluntatis alias n haberet vim ~.

Varias opiniones circa hoc refert Gab. V. hic d. 1. c. 1. ubi apud multos n videtur ẽe dissentio ex re sed in m.o loquendi propter varias acceptiones finis et obi adequati formalis et materialis per se et per accidens, propterea causam in re dissentire sunt illi qui dicunt aut sicrant mediurn n habere in se ullam bonitatem sed solum qui bonum et utile a voluntate finis illi extra habere obm voluntatis ow materialem et per accidens eo m.o quo partes dr obm partiens visus quae sent.a tribui solet Cat. Conrado Medina et alijs apud hic a 1. et sane multi exponi possunt in contrarium dicenda ~

Dico me finis n ẽ obm adequatum voluntatis si sermo sit de obo adequato comprehendente quidquid ad illa attingit propter bonum finis ẽ etiam in medio reali intra bonitas utilis quae per se pertinet ad obm voluntatis quia appetat propter finem sed et cõ et in m.o loquendi a multis n ita proponat in re ut ois vide Gab. V. hic d. 1. c. 2. habetur apertius ex D. T. infra q. 8. a 2. ubi ait voluntas se extendit ad finem et ad ea quae sunt ad finem et x.o boni quod ẽ obm voluntatis invenit n solum in fine sed etiam in ijs, quae sunt ad finem fundamentum ẽ hoc, quod habetur ex D. T. quod obm adequatum voluntatis comprehendit oia ad quae extendit voluntas ut constat sed voluntas n solum extendit ad finem sed etiam ad media ordinata ad finem et v.e in medijs realibus ẽ vera bonitas realis intra sit vera entitas intra ergo etc.a ~

Sed quia circa hoc punctum an medium habeat bonitatem intra stat ex equivocatione dicere esse tempus notandum ẽ aliud ẽe loqui de medio sive, aiunt, materiali hoc ẽ de illa entitate quae ẽ medium, aliud v.o de medio formali prout ẽ medium, hoc ẽ de ratione formali medij, si ergo sermo sit de medio materiali in m.o p.a certum ẽ illud quod ẽ quod realiter habere aliquam bonitatem sibi intrinsecam distinctam ab omnibus finis extra et x.o ẽ quod medium reale habet entitatem bonitatem reales sibi intrinsecas ut patet quod bonitas aliquam intrinsecam quia bonitas realis ẽ passio trans. sibi intra quaelibet enti reali ~.

Si v.o sermo sit de medio formali prout ẽ medium hoc ẽ de ratione formali medij disp. medium ẽ si loquamur de medio formali in m.o 1.o hoc ẽ de aptitudine

qua aliquis pot iuvare ad sequendum finem, sic in medio reali est bonitas intra quae est formalis bonitas utilis ad finem, propter quod medium reale ex sua natura habet intrinsecam aptitudinem qua pot iuvare ad sequendum finem, v.g. medicamentum ad sequendam salutem, et inter diversa media quae dantur ex sua natura sunt magis aut minus utilia ad finem et ad hoc faciunt ea quae dicuntur boni utilis tradunt ex his, sed etiam c. 2 et alijs quos refert Su. tom. 1 m. disp. 10. s. 2. n. 3. ~

Si vero loquamur de medio formali in actu 2o hoc est prout est magis actu intentum a voluntate et actu conferens ad sequendum finem haec denominatio illi extra, propter quod denominatur medium actu intentum ab actu voluntatis qui est illi extrinsecus, et dicitur actu conferens ad exsequendum ab actione quae est intra exsequutioni mandato ~

Ad rationem dubitandi initio adductam dico quod D. Th. in eo loco aut aliquis dicit finem esse obm voluntatis non dicit neque significat illum solum esse obm in quod fert voluntas quasi illi soli insit bonitas et non medio, ut pot aperte ex loco citato in nostra cc. sed solum finem hunc esse obm formale propter quod appetuntur alia et quod ad hoc vim habet illa ratio ab eo adducta, quia obj actus humanus nempe, quae morali sunt sunt ut infra suo loco exponet, sunt propter finem, ut propter obm formale in hoc autem stat quod in medio reali sit intra bonitas utilis quae ab aliquibus appellatur obm secundarium appetentia propter finem ut propter obm primarium, et quia obm secundarium reddunt solet ad primarium ideo iuxta hunc modum loquendi D. T. et alij absolute aliquando dicunt obm voluntatis esse finem, nempe exprimentes hoc quasi obm primarium ad quod accedunt media quae sunt obiecta secundaria quae non negant suam bonitatem utilem ~

Dices medium non est amatum propter se sed propter finem ergo non habet bonitatem per se sed solum dicitur bonum seu utile extrinsece a bonitate finis, Pro aliud est quod medium non habeat bonitatem amatam propter se, hoc est, ratione sui sine alio formali motivo aliud vero quod non habeat bonitatem per se hoc est nullam bonitatem sibi intrinsecam ex natura rei. 1um quidem est verum si sermo sit de medio formali, et pro ut sic quatenus est amatum ut medium quatenus sic est amatum propter finem ut propter motivum formale 2um autem est falsum quia ut medium formale ut medium sit amabile, propter finem id non obstat quominus per se hoc est ex natura rei habeat in se

rationem bonitatis utilis ut supra probatum est sic quis cc. assentiamur propter
veritatem primorum id non obstat quo minus ipsa cum habeat per se suam veritatem
intrinsecam ~

Urgebis medium est obiectum motivum et quod placens voluntatis quia vo-
luntas solum per se intendit finem, medium vero non vult nisi quod ut est illi
utile et ut ait D. T. 1. p. q. 5. a. 6. ad 2um. utilia enim quae non
habent in se unde desiderentur sed solum desiderantur solum ut sunt ducentia
ad alterum ergo medium non habet in se bonitatem ~

Ad hic ante est dissensio inter auctores an medium sit obiectum motivum
et placens voluntatis, id sedent Cal. Cont. ... alij hic a. 1.
alij vero inter illud negare obiectum motivum neque placens sed finale et ipse
ita Gab. V. hic d. 1. c. 2. § 2us est. alij denique affirmant,
illud quod est obiectum motivum non nisi placens atque hic loquimur ut in scholis,
communi modo loquendi sed in isto respectu intellectus cum dicitur obiectum motivum non
nisi placens. ~

Sed distinguendum est obiectum placens sumi potest uno modo studere
pro illo quod per se nullam habet rationem obiectum quam attingat potentia. quo modo
panis sunt deceat substantiam dicitur obiectum placens visus quia potentia visus
non attingit substantiam sed solum colorem et lucem et hoc modo (ut etiam notat Su.
tom. 1. m. Dp. 23. 56. n. 17.) medium reale non est obiectum placens voluntatis
quia per se habet bonitatem utilem quam attingit voluntas quis propter finem ut moti-
vum finale illi extrinsecum sic etiam cum non est obiectum placens intellectus quia per se
habet suam veritatem quam attingit intellectus quis propter primum ut motivum
finale illi extrinsecum ~

Alio modo obiectum placens sumitur ab aliquibus latius ut dicit quidquid
quomodo mo attingitur propter aliud ut etiam notat Su. loco citato et sic
nihil obstat medium dici obiectum placens hoc est intentum propter
aliud nempe propter finem ut propter obiectum finale cui est utile sic id,
quod D. T. loco adducto in obiectione dicit, utilia non habere in se
unde desiderentur, negat illa sicut medium non habere in se motivum
finale propter quod desiderantur, habent non bonitatem utilem quae amatur
ut ducat ad finem et dicitur obiectum motivum respectu finis quod est mo-
tivum finale determinans voluntatem ad amorem medij sic etiam cum
dicitur obiectum motivum respectu primi, quod est finale determinans intellectum
ad assensum ipsius partis. ~

Instabis Aris. 2 ph. c. 3. tx 31. ait finem et bonum esse idem.
et 10 eth. c. 6. dicit illud esse unicuique rei bonum cuius gratia
operatur. item Scripta ex Aris. D. T. bonum colligit hic propter

x° finis ē x° boni ergo finis ē obj adequatum b. Voluntatis quae ē idem, quod bonum quod ē obj adequatum Voluntatis. Ad illud dictum finis & bonum ē idem ita intelligitur finis ē idem quod bonum proprius ipsi fini quae ē bonum propter se amabile, quod saepe ab Auctoribus talibus intelligitur per bonum simpliciter prolatum. hic etiam intelligitur aliud dictum illud ē unequivalentes rei bonum cujus gratia operatur. nempe ē bonum propter se amatur cum quo stat quod media habent secundum omnem aliquam ut stat ex propria dictione & habet etiam ex mente & doctrina Arist. l. Ethi. c. 2. & aliis locis ubi sit bonum finis ponit etiam bonum utile quod ē propria medijs. ~

Sed illa propositio x° finis ē x° boni ita intelligitur ut finis ē x° boni talis, quae ē propria fini quod habet ex usu Auctorum negari solere nōe boni simpliciter unde finis dicitur amari simpliciter media vero sm quid juxta id quod D. T. 1.2.ae q. 26. a. 4. c. dicit amorem illius omne quod volumus alteri esse amorem sm quid. ~.

Sed adhuc ad explicandum quomodo se habeant finis & bonum solent hic disputari varie quaestiones de quibus alibi ex professo. hanc aliquam sat necesse ad ea quae dicta sunt habere in progressu dicenda a studiis per breves quaestiunculas sunt resolvendas ~ quaestiuncula 1a. an finis & bonum eque late pateat & an solum bonum positivum reale an vero etiam negatio & privatio & ens rationis possit esse finis ~.

Quaestiuncula. 1a. an finis & bonum eque late pateant et an solum bonum positivum reale, an vero etiam negatio et privatio et ens rationis posit esse finis ~.

Quidam sententia absolute affirmat finem & bonum eque late patere & esse inter se convertibilia ita ut quidquid ē finis sit bonum & e converso quod ē bonum sit finis. alia vero sententia absolute asserit bonum latius patere quam finem. ~ Sed notandum ē aliud esse loqui de fine prout ē finis actu intentus a Voluntate quo modo dicitur finis in actu 2°. aliud vero de fine prout dicit aptitudinem & vim movendi finaliter quo pacto dicitur finis in actu 1°. ~

1a Propositio bonum latius patet quam finis in actu 2° intentus a Voluntate. id vero objici solet finem & bonum eque late patere copperi[?] posse de fine in actu 1°. sub aliqua ratione ita ut sensus sit oē bonum habere aptitudinem ut sub aliqua ratione sit finis saltem proximus respectu alicujus medij. prior pars probatur quia medium ē bonum quod actu non intendatur a Voluntate tanquam finis ut, stat ex supra dictis ergo bonum latius patet quam finis in actu 2° intentus a Voluntate. 2° quia Voluntas potest

actus complacentiae versari circa aliquod bonum sicut medium; sed non in sendo debi facti ut finis necesse ut medium ut ostendit experientia. Vide ex infra dicendis suis locis etc.

2a vero pars probatur contra aut. illam affirmantes aut sic eam ita exponentes probatur, quod bonum est illud quod sub aliqua ratione est medium, ipsum est ut sub aliqua ratione sit alicuius finis saltem, per se vim quae potest movere voluntatem ut propter illud amet aliud aliquod medium, quae ratio est sufficiens ad finem late sumptum ut abstrahit a fine ultimo et non ultimo, etc.

Hic solum quaeritur quae solet inquiri an quod libet bonum reale etiam relatio praedicamentalis possit esse finis. Dicendum affirmative. Probatur quia ex primo dictam quae relative praedicamentale id negant sunt ex diversis fundamentis. aliqui ex hoc quod dicant illam qualis relatio est nullam perfectionem habet bonitatis dicere. Sed hoc ita negat quia relatio est habens suam propriam essentiam seu entitatem, ergo et propriam perfectionem ac bonitatem in suo genere. Vide inter metaphysica ubi Su. tom 2. disp 10. sect 3. n 15. alij vero nituntur hoc fundamento quod asserant relationem praedicamentalem non esse per se amabilem. Sed contra est hoc fundamenti sic expedit Su. tom 2 m. diss 23. sect 6. n 20. Sed imprimis nihil urgens affert quo ostendat illam non posse amari propter in hoc sensu quod ratione suae propriae bonitatis possit movere aliquem ad illam expectandam cuius gratia vellet aliqua media. Deinde ad rationem finis ut abstrahit a fine ultimo et non ultimo satis est ut gratia illius expetantur aliqua media quae ipsum non sit tale bonum, quod appetatur per se propter se sine respectu alterius. id enim proprium est soli fini ultimo. unde quod etiam relationes praedicamentales possint esse finis docent Con. lib. 2. art. c 7. q 23; a 2. 5. quaerit etiam uti referunt Su. etc. et alij doct. recentiores.

Sed difficultas superest an etiam bonum positivum reale possit esse finis. ratio difficultatis est quia finis est bonum cuius gratia aliquid fieri potest ut constat ex illius definitione. Sed etiam, id, quod est etiam positivum reale est bonum non negatio vel privatio cum non sit ens neque est est bonum, ens autem et quae dicitur positivum etc. tamen cum non sit vere ens in re contra est neque est vere bonum ergo etiam bonum positivum reale potest esse finis.

2a pars non etiam bonum positivum reale sed est ens etc. ut negatio vel privatio mali quae removet aliquod malum potest esse finis. Docent hic quod possit esse finis est etiam contra asserens a voluntate posse intendi bonum apparens est realiter impletum ex affirmatione parte id quod probatum est. Vide c. 1. s. 2 difficultate 2a. Vide Su. loco infra

Deinde ergo vero esse carentiam mali quod posit esse finis quatenus removet malum tenet Suarez lib. 9 m. c 2 q. ii § 4 ad postremum § ad verte et alii docti recen. Suarez Hex. 3 reg. c 19 et Su tom. 1 m. disp 23. s. 6. n 19 at hanc partem intelligi ex parte quis ipse addat quandam limitationem. Sed quam videtur disentire. probatur quia negatio mali et carentia miserie potest experi et tamen quatenus hoc quod est carere malo censet moraliter bonum natura et ad hunc finem ut removeat malum potest eligi et adhiberi media ut constat experientia.

Dices carentia mali non habet vim causandi finaliter nisi virtute alicuius boni positivi. nam ideo aliquis vult carere malo quia amat bonum positivum oppositum illi malo ~ Ex negando antecedens praesertim si sermo sit de fine proximo quia ipsa carentia mali potest esse proximum motivum in genere causae finalis determinans voluntatem ut illam expetat et ergatia illius adhibeat media. nam hoc quod est non pati seu non habere malum censet moraliter sufficiens ratio alliciens voluntatem ut id expetat et propter illud vellit media sic enim experientia indicat saepe hominem intendere curare ut a se removeat malum vel gravissimum dolorem quis eo actu non habeat facti pro motivo aliquod bonum positivum sed solum hoc quod est non habere iam talem malum, quamquam non alio actu pro vio praesupponat pro motivo aliquod bonum positivum quod tunc etiam ducat quodam modo virtualiter experi ~. id vero quod debet operare efficaciter pro unum non esse simpliciter vel an damnati ut careant poenis inferni possint operare efficaciter suam anihilationem, aliqui suo loco disputabit.

Ad rationem difficultatis propositam dicitur finis esse bonum cuius gratia et ex ibi bonum non sumitur stricte pro solo bono positivo reali sed latissime prout analogice comprehendit quod est appetibile quo modo etiam privatio et negatio mali dicitur quoddam bonum naturae et appetibile, sic Suarez q. citato. c 1. fere admodum ait nunquam magnum esse quodam modo bonum sic etiam ens latissime et analogice summi solet prout comprehendit quod est intelligibile sive sit ens reale sive ens rationis, sive quod positivum, sive negativum aut privativum ut constat ex metaphysica et notat Su ibi tom. 1. disp 23. s. 6. n 19. ~ quaestiuncula 2a. an solum bonum honestum et delectabile an vero etiam utile possit esse finis ~

~ Quaestiuncula 2a. an solum bonum honestum et delectabile, an vero etiam utile possit esse finis ~

Quaestio propria ratione boni honesti delectabilis et utilis suo loco in m. ubi latissime Su. tom. 1. disp 10. s 2. a numero 3. item alii ubi D. T. 1 p. q 5. a 6. nunc breviter petandum bonum honestum sumi uno modo moraliter ~~ moraliter ad bonos mores et sic est bonum habens rationem ex plenitudine quae est sibi

decens et conveniens personae utenti recta ratione; quod etiam explicari solet per conformitatem ad regulas rationis et alijs modis, idque de re denotantes quorum aliqui sunt a priori alij vero a posteriori. alio modo bonum honestum sumitur physice in ordine ad naturam et sic est bonum sub ratione explicita qua est conveniens naturae etiam praecisa ratione honestatis moralis, ut vita, salus bona dispositio et integritas naturae etc. quod etiam dici solet bonum naturae et quod respectu appetitus; ut dicit explicite appetitus naturae est per se amabile physice ea proportione qua bonum honestum morale est per se amabile morali; ideo comprehendi sub bono honesto licet ut abstrahit ab honesto physice et morali et determinate sumi dicam propriam rationem dictam honestum physice seu bonum naturae ~

Bonum vero delectabile seu iucundum est sub ea ratione explicita qua est conveniens ad inducendam delectationem seu voluptatem et suavitatem ~

Bonum etiam utile est sub ea ratione qua est conveniens ad consequendum finis quo modo media fiunt ut media sunt utilia ad finem et dici solent causa finis secundum exequutionem et sic stricte dicitur. 2. invenio autem utile esse per quod efficitur aliquod bonum nempe per quod agitur bonum finis ubi efficientia sumitur late pro quovis modo iuvandi ad assequendum acquisitionem finis. et lib. 1 magnorum moralium c. 3. ante se medium bonorum quaedam alia sunt finis alia non, ut sanitas quidem finis. at sanitatis causa non est finis ubi per sanitatis causam intelliguntur media ad sanitatem quae ibi vocat salubria ~

Notandum est bonum utile fieri ita ex sua ratione cum dicere ordinem medij ad finem quod est utile ut non excludat quominus in specie possit esse aliquod bonum utile tale ut ad illud etiam ordinentur alia media respectu quorum dicatur quodam modo finis ut exponetur ex infra dicendis ~

His suppositis bonum est primo se de fine abstrahente a fine cuius et illius attendendo secundum id quod requiritur ad exequendam causalitatem finalem non solum bonum honestum sed etiam delectabile potest esse finis etiam ultimus in affectu. bonum vero utile fieri ut utile quatenus non potest esse finis ultimus potest tamen esse aliquo modo finis non ultimus respectu aliquorum mediorum quibus satis est ut dicatur finis ut quibus non sit ille eo modo quo finis ultimus ~

Notandum sunt limitationes quae sunt oppositae in hac ratione dicendi Equivocationes diversarum acceptionum ob quas inter auctores [illegible] cum in multis sese remitti possint. nam quando aliqui dicunt secundum bonum morale honestum posse esse finis id intelligunt de fine cuius.

q ipse in nostra ca. potentia i illa limitatio ponimus sit de fine alio habente a fine lento l. ulteriori &c. nam quod hic nec est bonum proprie honestum quod dici solet bonum nec ita est bonum delectabile posse ee finis ultimus e. con. q. sequitur Su. tom 1. m. Dsp 23. s6. n8. et Gab V. 1 2 Dsp 4. c 2. § postremo Aug. ~ pta cum aliqui ut Su et Gab V. ibidem dicunt bonum utile proprie n posse ee finem id vero de fine stricte eo m. quo e finis utilis et ideo in nostra ca. potentia e alia limitatio quod posse ee aliquo m. finis n ultimus seu proximus qui dr finis late ~

Prima ergo pars ca. ita probatur n solum bonum honestum morale l. physicum, sed est bonum delectabile pot amari propter se ita ut ex vi affectus in illo sistat ipse motus ultimo et ad ceteris sed cum aliqui alia appetunt, nam x° talis boni n obstat quominus voluntas posse erga illud habere talem affectum et sic ob aliquibus haberi indicat experientia et eius doctrina est collecta scriptura et patribus ubi loquitur aliquos hoies habere pro fine ultimo bonum delectabile iuxta illud ad Philippenses 3. n° 19. quorum Deus venter e ergo est tale bonum pot ee finis est ultimus in affectu ~

2a vero pars sic probatur. q bonum utile proprie prout utile est ex vi affectus appetitur ut determinat ad alterum aliud bonum cuius e utile ut constat ex propria rone boni utilis supra tradita ergo prout utile n pot ee finis ultimus in affectu q ipso affectu utilitatis refertur ad aliud finem ~.

Denique 3a pars probatur hoc m° q illud bonum utile quod dici solet intermedium amat tali affectu ut respectu finis ultimi sit medium, respectu vero aliorum mediorum, quae proxime ad illud deducunt sit aliquo m° finis qui dici solet finis proximus q. experientia ut eius proxime terminus agens per talia media et ex illis voluntas aliquo m° proxime determinat ad illa q. eo sublato n determinaretur ab solo fine ultimo ad ea volenda. V.g. si quis pro fine ultimo intendens aliquam dignitatem videat illam n posse obtineri sine favore alicuius principis et favorem n posse impetrari sine largitione alicuius muneris ille suo affectu fert in favorem principis ut in bonum utile intermedium, quod respectu dignitatis obtinendae e medium at respectu largitionis muneris e finis proximus quatenus e eius immediate per illam agens et aliquo m° determinat voluntatem ut illam velit quam alias cum vellet si posset sine illa adsequi dignitatem quam habet pro fine ultimo et quam hoc pendet ex q. an x° finis veniat solum fini ultimo, an vero est intermediis sequitur ergo sequenti videbi de fine ultimo exibi'

quendus id amplius exponeat sic probabit solvent quaestiones ... quaest. 3. an malum ut malum possit esse finis ~

~ Quaestiuncula 3.a an malum ut malum ~ possit esse finis ~

Exacta solutio huius difficultatis pendet ex ea quaestione an voluntas possit ferri in malum sub ratione mali, de qua agit ... infra q. 3. a. 1. supposita autem omnia quae ibi exponenda, quod ad praesens attinet videtur dicendum est malum ut malum proprie sub. non posse esse finis respectu amoris prosequutivi, ita ut sub ea ratione qua est malum proprie sub. sit finis amatus et intentus. iuxta hoc intelligitur commune axioma nemo intendens ad malum operatur et fundamentum est quia inclinatio voluntatis sicut cuiuslibet alterius facultatis debet esse ad prosequendum ea quae sibi convenientia proprio sub. ac proinde illa debet aliquo esse perversa instituta cum sui destructionem [illegible] amare prosequi malum sub ratione qua est malum proprio sub. ~

Adstanda est illa limitatio malum ut malum proprio sub. non posse esse finis respectu amoris prosequutivi quia si quis diceret malum ut est malum alieno sub. posse esse aliquem finem ex affectione amoris et prosequutivi, ita ut vellet malum sub ratione qua est malum alteri v.g. suo inimico quis tunc ~~actus~~ ~~affectus~~ non haberet pro motivo ... proprio sub. item si diceret malum ut malum proprio sub. posse esse aliquem finem respectu odii et fugae ita ut detestet malum sub ea ratione qua est sibi malum, quis tunc actus sic factus non haberet pro motivo formali aliquod aliud bonum amatum ratione cuius detestetur malum ... finem sic actus formaliter detestans malum quia malum sane hoc neque omnes auctores negant, alioquin efficaciter ostenditur esse improbabile. de quo alias ~ ... an omnes et soli actus humani sint in hoc proprie finis formaliter

Caput 3.um an omnes et soli actus humani ~ sint in homine propter finem formaliter ~

~ Ad hoc sunt diversae difficultates breviter exponendae. 1.a

~ 1.a difficultas an actus proprie humani sint illi soli qui sunt homini liberi an vero etiam necessarii

... hic a ... corpore ait actus proprie humanos esse illos solos qui sunt homini liberi quarum inquit homo est dominus ...

procedunt a voluntate deliberata. Ratio dubitandi quia
illi omnes sunt proprie actus humani qui sunt proprie hominis ut homo est secundum illius differentiam
specificam, ut constat tum ex ipsis terminis tum ex eo quia actus sumunt
speciem a suo agente specifico unde etiam nomen solent desumere. Sed hominis
ut homo est proprie sunt non solum actus liberi Ergo etiam necessarii convenientes
illi secundum suam differentiam specificam. Probatur est proprie talis rationalis quod habet aliquas
specificas operationes necessarias. Ut actus necessarii talis intellectus et talis voluntatis
in deliberatione nam vero tales actus quamvis sint necessarii sunt proprie hominis ut
homo est quia secundum talem speciem non conveniunt aliis agentibus. Ergo non solum actus
liberi sed etiam necessarii sunt proprie actus humani.

Dicendum est quamvis physice dici possint actus proprie humani non solum illi
qui sunt homini liberi sed etiam illi necessarii qui secundum suam naturam illi soli
conveniunt in moralitate actus proprie humani sunt illi soli qui sunt homini
liberi sive sint eliciti a voluntate deliberata sive imperati. Est
contra communis nisi a ... quamvis a diversis exponatur aliis etiam verbis equivalentibus itaque
est id quod aliqui ut Bal. hic disp. 1. q. 1. puncto 1° et alii) assumunt actus
necessarios hominis proprios dici humanos secundum substantiam actus vero liberos dici humanos secundum
substantiam et modum operandi.

Prior pars probatur ratione dubitandi initio proposita nam vero illa ostendit
etiam tales actus necessarios qui secundum suam naturam conveniunt soli homini esse proprie
humanos physice neque id negat Ratio. Et quia legi ... humanos moraliter ut
statim ostendetur. 2a vero pars ita explicatur ... quia moralitas quando
in actu attenditur modus operandi cum dominio et indifferentia sive iuxta hoc
moraliter tribuitur homini, et dicitur esse proprie illius qui est in eius potestate
et dominio huius modi sunt soli actus illi liberi atque hoc plane convincat
Et hic a ... actus proprie humanos renisse qui non solum physice
sed etiam moraliter sunt proprie humani explicat per hoc quod homo sit dominus
per liberum arbitrium sive iuxta modum loquendi moralem homo dicitur operari
quasi se ipsum movens quando libere operatur ac proinde illi proprie moraliter
tribuitur operatio libera non vero necessaria iuxta illud ad Romanos 7.
n.° 17 ubi sermone indeliberato et necessario dicit iam non ego operor illud sed
quod habitat in me de ... hoc est concupiscentia sensitiva seu etiam pars
rationalis operans ut natura praeveniens libertatem.

Ex dictis solvitur quaestio qua inquiri solet an visio beata
et amor beatificus et fruitio seu gaudium patriae vel aliqua alia huius
actio necessaria in patria vel in via sit proprie actio humana. Ex dictis
tales actus hominis necessarios esse quamvis humanos physice non moraliter nec ex
proprio ... in hac re iuxta subiectam materiam ex eo unde ... subintelligi

modo loqui moralis et circa hoc indicat cum dr illos non esse proprie actus humanos iuxta id quod D. T. hic a. 1. ait actus proprie humanos esse illos quorum homo habet dominium. alios vero actus habet convenientes dicit quidem actus hominis non tamen humanos proprie nempe moraliter modo explicato. ~

Notandum est visionem beatam et amorem ac gaudium beatificum respectu adultorum dici ab aliquibus actus humanos non solum materialiter quo fuerunt in patria quia ille est necessarius sed solum materialiter liberum quo acquisitus est per actus liberos adultorum elicitos in via quod secundo non habet locum respectu puerorum qui in via non habuerunt actus liberos ~ 2a difficultas an ut actio sit propter finem formaliter debeat esse libera ~.

2a. Difficultas an ut actio sit propter finem formaliter debeat esse libera ~

Dubitandi 1o est pro parte affirmante est ex D. T. hic a. 1. ubi solum dicit actus liberos esse propter finem et a. 2. et alibi saepe dicit ea agere propter finem quae se ipsa movent quia habent dominium suorum actuum ubi supponere videtur solos actus liberos esse propter finem ~.

Dico 1o quod ut actio sit propter finem formaliter moraliter ita ut agens dicatur seipsum dirigere et moraliter movere in finem debet esse libera non tamen ut sit propter finem formaliter physice. prior pars ita explicatur et probatur. quia agere propter finem formaliter moraliter est agere ex determinatione finis sub ratione formali finis non utcumque sed morali modo ut constat ex ipsis terminis sed modus agendi moralis distinctus a physico est quo actio exercetur libere cum dominio et indifferentia circa illam. id enim tendat cum aliquis dicitur operari ut agens morale quod seipsum dirigit et movet in finem quia operatur per facultatem liberi arbitrii per proprios actus morales qui dicuntur tales ad differentiam actuum necessariorum quia aliquid dicitur operari physice per modum naturae ergo ut actio sit propter finem formaliter moraliter debet esse libera atque hoc intendit D. T. loco citato ut colligitur ex contextu et illius mente quia eo loci formaliter solum actus liberos hominis appellat proprie humanos nempe moraliter cum quo stat quod ille actus necessarii qui non proprie sibi hominis sunt physice humani ut exposuimus in difficultate praecedenti ~

2a vero pars sic exponitur et probatur. agere propter finem formaliter physice est operari ex determinatione finis sub ratione formali finis modo physico nempe quantum sufficit ut agens se operetur esse necessario et hinc tamen ad illud determinetur a fine cognito et formaliter sub ratione finis supposito medio, id enim ex ipsis terminis intelligitur probabatur cum dicitur aliquem actum esse formaliter propter finem physice ad differentiam actus qui est propter finem formaliter moraliter modo supra exposito. sed ad hoc non requiritur exercitium libertatis quia ut

supponit tali actio sim est propter finem formaliter in physico distincto a morali, quo bene stat quod aliqua actio non libera sed necessaria sit propter finem formaliter physice ~

Dices: quando aliquis cognitione necessario cognoscat finem formaliter sub ratione finis et proportionem medii, quod etiam sit unicum, itaut nullum aliud dari posset proportionatum, et inde determinetur ad actum necessarium intendendi talem finem formaliter et ad electionem necessariam illius unici medii proportionati vere ille dicitur operari propter finem formaliter in hoc sensu quod exercet actum dependenter a fine non tamen moraliter, sed etiam formaliter sub propria ratione finis quia tunc modo exercendi actum est dependentia a fine determinante formaliter sub ratione finis ac proinde vere et tunc dicitur operari physice propter meram proportionem finis et mediorum ergo vere potest aliquis operari propter finem formaliter quamvis non operetur libere et sane si tollatur aequivocatio acceptionis nihil obstans ostendit quomodo hic sit recedendum in expositio~

Dices id quod agitur et movetur ab alio ad finem non dicitur agere propter finem formaliter quia agi et moveri in finem et agere propter finem opponuntur. sed quando aliquis necessario operatur dicitur agi et moveri in finem hic enim [illegible] quia necessario operantes dicuntur agi et moveri in finem ergo tunc abusiva~ non agit propter finem formaliter quia illius actio non est propter finem formaliter ergo numquam stat quod aliqua actio necessaria sit propter finem formaliter ergo

Resp. explicando maiorem eodem prorsus modo propter finem formaliter ~ et movetur non dicitur agere, sicut in diverso modo quo aliquid agitur stare potest quia non si op... potentia nempe bene stat quod aliquid dicatur agi et moveri moraliter et simul etiam agere et semovere physice etiam propter finem formaliter si habeat ea, quae ad id physice requiruntur nihil enim, ut dictum est, hoc obstat ut sic attendendum est ~

Cum vero in minori subdit quando aliquis necessario operatur dicitur ab alio agi et moveri, Resp. quamvis dicatur moraliter ab alio agi et moveri adhuc non stat quod dicatur physice agere et seipsum movere in finem etiam ut causa principalis physica si ipse habeat virtutem physicam principalem proportionatam et dicitur si agens sit tale ut cognoscat rationem formalem finis et proportionem mediorum et inde determinetur ad actum quamvis illa sit necessaria vere dicetur agere propter finem formaliter physice ~ bruta vero quia non cognoscunt finem formaliter sub ratione finis et proportionem mediorum non tamen moraliter sed neque physice dicuntur agere propter finem formaliter ut exposuimus cum Suarez c. 1. 5. 2. ... ad objectum et ibidem difficultate 1a. p. 2a. vero in [illegible] possunt agere et movere se physice propter finem moraliter quia cognoscunt bonum ut est finis et dependenter ab illo movente appetitum eliciunt actus per propriam physicam illis proportionatam, ac proinde vere sunt causae principales physicae illarum quamvis respectu Dei moraliter dirigentis ea in finem dicantur ut instrumenta moveri et dirigi in finem ~

fiat ab ipso Deo intentus ~

Inanimata autem quia nullam habent cognitionem finis non dicuntur agere propter finem mathematice motive, sed bruta vero non dicuntur agere, et movere se physice in suos fines. quod dici solet agere propter finem terminative quia necessario sibi connexum proportionatum motui qui est ad tales fines, aliorum pendet. unde licet sint causae principales physicae talium motuum quia respectu Dei illa dirigentis dicant[ur] mera instrumenta mota et directa. ut constat ex dictis c. 1° cc 1ª. et ad hoc notandum est id quod Gab. V. q. 2ª q. 6. a 2. in notatione circa articulum ait quod ex D.T. et Arist. 6 ph. c 4. habetur dici ignorantia elementa non moveri a se non esse eorum mentem negare quod illa se moveant physice efficienter. sed quia in illis est principium efficiens proportionatum sui motus impartis. sed ita intelligi quod non conveniat illis movere se dirigendo in finem quod ex eo ubi apud auctores denotari solet cum dicitur aliquid moveri a se in aliquem finem seu fines.

Sed dictam 5ªm quod licet actio necessario ponit esse propter finem respectu agentis intellectivi cognoscentis finem, statim ut tenet et Sa. p. 1. m. Dp 23. s. 4. n 17. ubi dicit et amare et fruitionem patris esse vere et proprie propter finem. nec quidquam obstare quod sint actus necessarij, quia illa necessitas non provenit ex rationali modo operandi. sed ex perfecta cognitione ultimi finis ~ 3ª difficultas an sola electio mediorum an vero et intentio ultima finis et alij actus liberi et necessarij sint propter finem ~

3ª Difficultas an sola electio mediorum, an vero, et intentio ultima finis et alij actus liberi et necessarij sint propter finem ~

Aliqui asserunt finem exercere suum munus causae finalis circa electionem mediorum non vero circa intentionem seu dilectionem ipsius finis, ac proinde solam electionem mediorum sub qua comprehendit alios actus ordinatos ad consequendum finem esse propter finem seu effectum causae finalis non vero intentionem quae dicitur communiter appetit finem propter hanc 5ªm referri solent multi auctores antiqui quatenus dicunt aut negant illos actus esse propter finem quibus ordinatur aliquid ad consequendum finem sed plerique immerito tribuunt ut constabit ex dicendis et ex infra dicendis ~ inter recentiores vero hanc tenet Gab. V. L 2ª Dp 3. c 2 ubi fatetur apud Gab. et Scotum. quibus id tribui solet sed nihil invenire potuisse pro hac 5ª et affert solum Gregorium Arimin. quasi eo cum illo colligat ~

1um fundamentum Gab V. est quod finis inquit ex Arist 2° ph. c. et 5 metaph. c 2. est cuius gratia caetera fiunt. ubi gratia sumitur pro amore et sensus est, finis est cuius amore alia fiunt sed amor finis non fit ex amore finis, solum enim amor mediorum dicitur fieri ex amore finis ergo finis non exercet suum munus quod est gratia cuius circa amorem sui sed circa amorem mediorum et circa alia opera quae ex amore finis et mediorum deriventur ~.

2um fundamentum? , si finis inquit exerceret causalitatem finalem circa amorem ipsius finis qui tantum potest esse bonum honestum aut delectabile sequeretur etiam bruta agere propter finem formaliter proprie. Sed consequens est falsum ut constat. Ergo et antecedens. Sequela probatur quia sicut homo movetur in bonum delectabile propter seipsum ita et brutum quia suo affectu appetit delectabile propter se ipsum et attrahitur a tali bono sicut homo ergo etc.

3um fundamentum aliorum est quia agere propter finem formaliter idem dicit hoc quod est ordinare aliquid ad finem ut probatur tum ex D. T. hic a. 2 ubi dicit ea, quae carent ratione ut cognoscant rationem finis nihil posse ordinare in finem et sic non agere propter finem quasi se movendo, tum etiam ratione quia id quod fit propter finem formaliter ideo fit quia est proportionatum fini ad quem ordinatur. Sed intentio quia immediate et directe tendit in finem non ordinat aliquid ad finem at electio mediorum ordinat media ad illum ergo agens in eo actu quo directe et immediate tendit in finem non agit propter finem formaliter sed solum quando eligit media propter finem.

Confirmatur quia sicut habet principium in intelligibilibus ita finis in appetibilibus ut dicit Aristoteles [illegible] colligitur ex Ethic. lib. 7 Ethic. cap. 8 et D. T. 1. 2. q. 8 a. 2 ad finem et aliter. Item ergo sicut cognitio principiorum est sola illa quae fit ex determinatione principii per cognitionem prius ipse se natura, quae sola est causaliter formaliter ad quam intellectus determinatur a principio cognito, ita etiam actio propter finem est sola illa quae fit ex determinatione finis amati prius ipse se natura quae est sola electio mediorum ad quam voluntas determinatur ex amore finis et sic assensus immediatus principii non dicitur esse propter principium ita neque amor immediatus finis dicitur esse propter finem.

Sed dicendum est non solam electionem mediorum sed etiam intentionem directam finis formaliter et quoscumque alios actus elicitos dependenter a fine cognito formaliter sub ratione finis esse propter finem formaliter ac proinde proprie effectus causae finalis ita Henr. de Gandavo 2a 2ae summae a. 46. q. 6. Su. tom. 1 m. disp. 23 s. 3. n. 8. Ten. [illegible] c. 2. q. 10. s. 2. Sed Dm. ubi dicit hanc credendam esse communem philosophorum patrum Con. 2 ph. c. 7. q. 22. § hactenus.

Huic sententiae potius favet D. T. hic a. 1. ad finem dicens omnes actus humanos esse propter finem ubi sermo est de actibus qui procedunt ex determinatione finis cogniti formaliter et cum sit [illegible] comprehendit etiam intentionem seu desiderium finis favet etiam [illegible] 2um et 3o [illegible] c. 2. et de veritate q. 22. a. 2 [illegible] ex positivo atque quae ab adversariis assignari solet non ostendit esse ex mente D. Th. itaut consequenter indicat [illegible] etc.

Probatur quia actum aliquem esse propter finem formaliter consistit in hoc quod fiat dependenter a fine formaliter sub ratione formali finis id enim per hoc intelligitur et salvatur ut ex ipsis terminis patet per se fecit. Sed intentio qua aliquis desiderat finem formaliter sub ratione finis ita se habet natura illa fit dependenter a fine

fiatr. qt bonum cognitum sub rō finali finis alicui voluntati adve-
nientem, et accendentem ex illa ex vi sola dilectio mediorum, e, propter quam fiatr. ti plt. xe. vel habe. actus eliciti, dependenter a fine fiatr. sub rō finis.

Dr. qa qdo aliquis cognoscens aliquod bonum fiatr. sub rō finis determinat ad illius intentionem et accendentem hec determinatio ex tali obj. provenit ex aliquo genere causae, sed nullum aliud assignari potest quam causae finalis, qa e determinatio ex bono alliciente voluntatem, ri ut cumque, sed sub propria rō fiatr. finis, hoc e quatenus e ... proportionate acquirib. per aliqua media, cuius intuitu hac rō voluntas determinat ad illius intentionem qui modo causalitas ri reperi ubi alteri causae quam finali ut constat tum inductione tum ex proprio modo quo fine intelligitur et cert dr causare alliciendo voluntatem ipsa eius ad quem proportionate tendendum e per aliqua media utilia quam per vias ad obtinendum.

Ad obiectiones

Ad 1um fundamentum adversariorum dx. cum dr finem ... id cuius gratia ibi gratia denotat obm. gratum rē cuius ipsa ... amatum et proportionate acquirib. per aliqua media voluntas alicui tum ad illius amorem tum ex aliorum propter illud. nam cum hoc nomen gratia per varijs in tenuis ... varias acceptiones certum e illud aliquando summi pro obo grato cuius rē voluntas alicui ad eius amorem aut ex aliorum propter illud. ut psalmo 44. v. 3. Diffusa e gratia in labijs tuis. ubi gratia denotat ex gratam pulchritudinem alliciens ad amorem iuxta quod vulgariter dici solet persona de buena gracia. / sic cum summi ... finis. cum dr finis e cuius gratia. ostendit 1o ex textu et ... Ar. eo loco et alibi quis id e cuius gratia ... id mittitur. 2o ex ... ma. qui finem suum nat. id ... 3o ex cons. doctrina ... quo illud ... finis e id cuius gratia ita exponit ut sensus sit finis est obm gratum seu quod id e amabile cuius intuitu et quem propter eius proportionate acquirib. per aliqua media voluntas alicui et determinat ad amorem, quod suo modo ... seu ... ipsius mei finis propter ... tum amore aliorum propter illud ut ... aut ... pro nostra conclusione et probat rō et ... ibi ... 4o id a fine intelligitur ... neque aliquid ... afferet quod oppositum urgeat.

Ad 2um dx. nego sequelam et ad probam dx. homo moveri potest ad amorem boni delectati fiatr. sub rō finis quia potest cognoscere ... sibi in illo reperiri rō fiatr. finis nempe obi grati ... proportionate acquirib. per aliqua media. hoc autem ri potest invenire brutis qa ri cognoscunt rō fiatr. finis quia mat... cognoscant id quod e finis ut ex D. T. ... exposuit.

boni diam dissimulare p̄ cedenti ad obiect. ss aut at. ~

Ad 3um Rx. distinguo aut hic quod ē ordinare summit uno m° strictè et proprie p̄ actu intell. qui directè cognoscitiva de aliqd ordinare et de quibus ad actum. ppr finis frati sequatur actus intell. ordinans hoc ē dirigens voluntatem aut in finis frati ppr se ut mediis proportionate agitur p̄ aliqua media aut in ipsa media ppr illum in actu qui ē ppr finis frati pot eē actus voluntatis aut alicuius pot. ab illa imperare qui n' ordinat frati directè cognoscitiva sed actus intell. ut constat. ~

Alio m° ordinare summit lati ut dicit quælibet actus quia p̄ suppositum ordinat directiva intell. aut p̄ se ipsius informando potes dr illas ordinare in finis qui ē obi talis actus, aut attingendo aliqd ppr finis dr illud ordinare ad finis sic actus caritatis quo diligimus Deus quatus informat voluntatem dr frati p̄ se ipsius ordinare illas in ipsius Deus ultimus finis et quatus diligit alia ppr Deum dr ea ordinare in illud ut constat ex mat. de caritate ~

Sic igitur intentio qua immediate et directe amat finis frati propositus ab intellectu quatus informat voluntatem dr illas ordinare in talis finis frati sub ratione finis intentus et qua amat finis ut cuius proportionare agitur p̄ aliqua media ratione quæ ē finis ordinat p̄ affectus ut sit actus eius ratione virtutis speret, et qui intendendo finis vult eum salutem virtualiter media proportionata ideo tali actu dr eum virtualiter ordinare media ad finis quibus eo actu qui directe et immediate intendit finis n' elegant determinare hæc aut illa media ~

Ad 4um Rx. distinguo cons. cognitio ppr prius duplici m° dici pot 1° ita ut sit immediate ppr prius obiectivum hoc ē ppr obi p̄ se notum, quasi ppr finis rationis obiectivas independenter ab alia p̄ via cognitionis iudicativa talis obi et sic attensus primi obiectivi vere dr cognitio ppr prius hoc ē ppr obi p̄ se notum quasi ppr rationis finis obiectivas. alio m° cognitio ppr prius dr illa qui n' ē immediate sed ppr prium obiectivum sed eum ppr prius finale hoc ē ppr attensus primi obiectivi et sic sola cognitio finalis dr cognitio ppr prius quæ ē cognitio discursiva ut dici solet p̄ alias et post alias cognitiones iudicativas nempe ad quam intell. determinat p̄ attensus primi obiectivi ita ut ad illud determinandus scurat et prius obiectivum et finale unumquodque suo m°. illud tq obi p̄ se notus; hoc v° tq attensus immediatus obi p̄ se noti ~.

Sibi cons. p̄ probat iuxta illud prologium p̄ scire prius in intelligibilibus in finis in appetibilibus distinguendo e actus ppr finis duplici m° dici pote 1° ita ut sit ppr finis obiectivus immediate independenter ab alio prius amore finis et sic tq actus voluntatis qui immediate et directe fert in ipsius finem ~

fiat e ppt finē ut ppt motivū aliciens & determinans voluntatē & d talē amorē ipsi9 finis independenter ab alio priō amore finis & hic amor respū voluntatis se het sicut atensus primi princ respū intellectus. alio mō actio ppt finē dr illa que n e immte ppt finē obiectiuē in dependenter a priō illi9 amore sed dependenter, ita ut voluntas determinet ad illas & ex fine tqz ex obo fiali & ex amore finis tqz ex fiali affectu sili mō quo intelligi ad atensus ccl determinat ex priō obiectiuo & ex fiali illi9 atensu & hoc mō electio mediorū e ppt finē amata & respū voluntatis se het sicut ccl respū intellectus. ~ eligit quodlibet act9 h ppt finē fiali ~.

Regula generalis e ij actus siue naturis siue supranaturis qui fit ab agente dependenter a fine sub re fiali finis determinantis voluntatē & ad eum actū eliciendū f imperandū e ppt finem fiali hoc het ex doctrina autor locis pre citatis in nostra cc. § sed dm. & ppt rē & confirmat ibi ibi porro & alijs supperius adductis que ad id possunt applicari ~.

Hinc colligitur 1º ppt finē fiale ee & actus elicitos a volunt & actus imperatos aliarū potentiarū internarū & externarū qui fiunt ab agente dependenter a fine determinante sub re fiali finis e tñ hec differentia quod tales actus elicitiui a volunt dnt ee ppt finē immte q participant immte motū cause finalis deter-minantis voluntatē at vº actus imperati aliarū potentiarū dnt ee ppt finē mte q a finis n determinat immte alias potentias sed medio imperio voluntatis excitato ex determinat ipsi9 finis - primº qd tales act9 ex determinat finis fialis & liberi dnt ee ppt finē fiali morali eo mō quo agens dr morali se diuigere & mouere in finē ut ex positiuis e hec in hoc e differentia 2a in priori parte cc. si vº dnt act9 necessarij facti dependenter a determinat finis sub rē fiali finis dnt ppt finē fiali phy sice ut explicatur e ibidē in 2a parte ccl.

2º colligitur n ee ppt finē fiali oēs eos act9 siue voluntatis siue aliarū potentiarū qui fiunt ab agente in dependenter a fine determinante voluntatē sub rē fiali finis & tales possunt ee n solū act9 necessarij & in deliberati sed etiā aliqui act9 liberi qui n prē supponunt cognitiuē finis fialis sub rē fiali finis Vg act9 liber quo simplici affectione amat aliquod bonū cognitū sm se & n sub rē fialē finis n e ppt finē fiali qd ut supponitur n e ex determinat finis

ex determinat. finis fiat sub r[ati]o[n]e finis ~.

Si autem obijciat ex D. T. hic a. 1. o[mn]es actus liberos esse propter finem. R[espondeo] 1° id si referatur ad actus qui sunt propter finem fiatis studiose et proprie intelligit de omnibus illis actibus liberis qui supponunt cognit[ionem] finis sub r[ati]o[n]e finali finis ex qua voluntas determinat. Unde ipsemet D. T. infra q. 6. a. 2. id tribuit agenti habenti perfectam cognit[ionem] finis, nempe talem quae cognoscat non solum rem quae est finis sed etiam r[ati]o[n]em finis ut ipse met ibi explicat. R[espondeo] 2° quilibet actus liber dicitur esse propter finem moraliter loquendo quodammodo quo pro illo agens dicitur moraliter se ducere et movere intuitu cognitionis quod dicitur ad istam aliorum actuum qui non solum sunt liberi inde tamen non sequitur quilibet actus liberum esse studiose et proprie propter finem fiatis sub r[ati]o[n]e finis, sicque nihil obstat quo minus dari possit aliquis actus liber qui non supponat cognit[ionem] finis fiati sub r[ati]o[n]e fiati finis ex qua voluntas determinet ut diximus ~.

3° colligitur quid respondendum debeat varijs quaestionibus quae de varijs actibus in particulari solet hic inquiri an sit propter finem fiati ~.

1a quaestiuncula est an visio beata sit propter finem fiati.

R[espondeo] illa prout sit a beato non est propter finem fiati, probatur quia ista cognitio necessario procedens imperium voluntatis non sit dependenter a fine determinante voluntatem ad talem actum eliciendum seu imperandum; sed r[ati]o[n]e istius actus qui procedunt determinatione finis alicuius voluntatis ad eos eliciendos seu imperandos non sunt fiati propter finem ~.

2a quaestiuncula est an amor beatificus et fruitio beata sit propter finem fiati ~ R[espondeo] cum non sit actus liber non est propter finem fiatiter moraliter sed actus liber procedens ex determinat. finis fiati dici tamen potest propter finem fiati physice quia sit a beato absolute ex determinat. finis cognitione per visionem beatam fiati sub r[ati]o[n]e finis, neque ad hoc quod sit propter finem fiati physice obstat necessitas actus ut ostensum est supra in hoc capite disputatione 2. in 2a parte etc. et docent etiam Su[arez] tom. 1. in 1. 2. d. 2. s. 4 n. 17. et alij et favet D. T. hic a. 2. et q. 6. a. 2. quatenus asignans rationem ob quam bruta non agunt propter finem fiati, ut ibi est sermo non recurrit ad necessitatem actuum sed ad defectum cognitionis quia inquit non habent cognitionem in perfectam qua solum cognoscunt rem, quae est finis et non r[ati]o[n]em finis supponens etc.

3a quaestiuncula an amentes et dormientes et pueri possint habere aliquos actus propter finem fiati ~ R[espondeo] posse sive habeant impedita impedimentum quod omnino illis impediat usum r[ati]o[n]is ad cognoscendum quod sit liber finem fiati sub r[ati]o[n]e finis, probatur 1° experientia qua reperimus est ab illis aliquando intendi aliquid bonum v.g. delectationem tali modo ut illis gratia expetant aliqua media quae iudicant esse utilia quod est operari propter finem fiati ~

2º potest declarari quia aliquis usus rationis impeditur ex impedimento sensuum per sensus internos ut sensus communis imaginarius phantasia et aestimativa quia in hoc statu cognitio intellectus pendet a ministerio sensuum. Adducere potest in amentes et dormientes dispositi, qui habent impedimentum sensuum circa multas res non in omnia omnes et proinde non sit illis omnino impeditus usus rationis quominus possent cognoscere aliquod bonum fiat sub ratione finis et operari aliquid propter illud. sic D. Thomas 1. p. q. 84. a. 8. ad 2um. aut aliquando dormientes iudicare et syllogizare de aliquibus rebus quia non habent sensus internos omnino impeditos ad usum rationis et iuxta modum quo magis aut minus impediuntur tales sensus eo magis aut minus impeditur usus rationis ~ §. 4. de varijs modis operandi propter finem actualiter habitualiter virtualiter, et interpretative. ~

§. 4us. De varijs modis operandi propter finem actualiter, habitualiter, virtualiter, et interpretative

Solent ab auctoribus distingui quatuor modi huiusmodi operandi propter finem, 1us est quo aliquis dicitur operari propter finem actualiter et de hoc sit 1um circa operari propter finem actualiter consistit in hoc quod aliquis habens actu cognitionem finis determinet actu ad operandum ex ratione fiat talis finis sub circo est cuius loci inspiciendi s[illegible] ex ipsis illis. idem est quod alii dicunt potest aliquis operari actualiter propter finem quo motus a fine facit actu aliquid propter eum finem. ad hoc autem requiritur 1º actualis cognitio finis. 2º actualis aliqua operatio ex fine actu movente ~

2us modus est quo aliquis dicitur operari propter finem habitualiter quem modum aliqui ita explicant ut dicant ex eo solum quod aliquis habeat in voluntate habitum circa aliquem finem dici habitualiter operari propter illum finem, etiam quando facit opus actu ordinatum malum finem in quem neque inclinat neque inclinare potest ille habitus. ~

Si autem illis obijciatur inde sequi quod dormientes esset iustus etiam quando per veniale operari habitualiter propter Deum quia habet habitum caritatis circa Deum ultimum finem. respondent recedendo sequelam idque tribuunt D. Thomae infra q. 88. a. 1. ad 2um ubi ait veniale peccatum non excludit habitualem ordinationem actus humani in gloriam Dei sed solum actualem quia non excludit caritatem quae habitualiter ordinat in Deum et 22ae. q. 24. a. 10. ad 2um ait quod amans in peccato veniali propter Deum amat habitu et non actu ~

Hoc pacto [illegible] loco proxime citato in illo a. 10. § ad hoc dicit intelligi potest dicens amare aliquid habitualiter solum importat concomitantiam habitus et efficaciam ipsius est ex se illius ita quod sit nihil aliud est dicere amare habitu Deum quam dicere habet habitum quo Deus amari potest. Item nihil aliud dicere amat hoc habitu propter Deum quam habere habitum quo propter Deum hoc amari potest. Verumtamen ad hoc non oportet amantem habitu ordinare illud

virtute habituali ad Deum neque illud esse amabile propter Deum. Sed quod amare illud habitu propter Deum quasi ex parte habitus hoc est quasi est ex efficacia sua natura habitus caritatis potest amare illud propter Deum quamvis aliter sit ex defectu amabilis: quia non est referibile in Deum.

Quod sane, si id cum tali limitatione exponatur tolerari posset. At absolute et communiter non est dicendum verius quod qui peccat venialiter operari ipsum peccatum veniale propter Deum habitualiter ut inter alios notat Lugo V. 12 disp. 9. c. 2. § melior vero. probat quia per hoc absolute explanatur non satis declarat id quod cum praedicta limitatione ait Lugo. Sed absolute videtur habitus caritatis extendi ad hoc quod et peccata venialia possent referri in Deum, et quod habitus ex natura sua apta sint in illum referri quod constat esse falsum, unde talis ne detur occasio tali sensu non est dicendum verius quod peccat venialiter operari habitualiter propter Deum quod aperte etiam colligitur ex D. T. loco citando esse sequente.

Quare sit certum ut aliquis absolute et proprie dicatur habitualiter operari aliquid propter aliquem finem non sufficit quod in voluntate habeat habitum circa illum finem, sed requiritur, ut talis habitus ex sua natura possit referre illud opus in eum finem ac proinde quod ipsum opus nihil habeat repugnans quominus referri possit in illius finis a tali habitu. colligitur ex D. T. 2 sent. d. 28. q. 1. a. 1 ad 2um. ubi ait ad hoc quod aliquis actus finis sit Deus per charitatem non sufficit quod aliquis inhabitu totius habeat Deum et charitatis et quasi sic enim actus venialis peccati aliquis in Deum ordinaret quod falsum est et Scotus 4 sent. d. 6. q. 6. § distinguit. ait ille dicitur habitualiter aliquid intendere qui habet actus inclinantes ipsum ad tales actus et Lugo. 1 sent. d. 1. a. 1. notabile 7. ait habitualiter dicitur aliquid referri quando actus natus est referri in finem.

Dicitur quod quilibet habitus finis potest extendi ad actus et opera, quae nihil habent repugnans illius fini, quo absolute et proprie loquendo ut dicatur aliquid virtualiter referri in finis requiritur id quod dictum est in esse. Sic enim aperte salvatur quia non absolute et proprie loquendo peccata venialia non referantur habitualiter in Deum per habitum charitatis inhaerentem lapso quia habent rationem contrariam operi habitus charitatis non potest intendere propter Deum.

Alia enim ratio dicitur aliquis habitualiter operari propter aliquem finem in sensu morali sumendo habitus non pro vero habitu physico sed pro morali relatione hoc est denominatione extra ab actu praeterito quod dici solet moralis illatio habitualis nempe quando aliquis habere intentionem faciendi aliquid propter aliquem finem ex eo quod talis intentio praecesserit et non sit postea retractata sed alicunde non accesserit aliquid repugnans dicitur moraliter operari illud habitualiter propter finem praecedentis intentionis quamvis illa non reliquerit aliquam ut virtutem per quam nunc virtualiter tribuatur opus. ut notat Su. 3 p. to 3. disp. 13. s. 3. circa 2a quae limitatio inspicienda est quia hic sumo de modo operandi propter finem habitualiter, qui est distinctus a modo operandi virtualiter de quo circa sequentem et cavenda est aequivocatio aliquorum quia apud aliquos infra citandos modus operandi propter finem habitualiter et virtualiter solent confundi —

3.us m.s e quo aliquis dr operari ppr finem virtualr & de hoc sit 3a ccl; m.s operandi ppr finis virtualr distinctus a modo operandi virtualr consistit in hoc, quod licet hic & nunc sub his & illis circumstantijs operet dependenter ab aliquo effectu relicto ex praeteritia intent.e finis, ita ut intentio finis quae iam ipsa n existit dicat nunc excitare & determinare operantem medio tali effectu a se relicto quasi media virtute ob quam nunc opus virtualr tribuit praeteritis intentioni. ~-

Hoc ostendit 1.o ex dictis auctor Scoti 2 s4 d 41. q. unica, ait tunc ee intentionis virtualis quando ex cognit.e & delect.e finis devenitur e ad volu[illegible] huius entis, ad finem nempe huius effectus conducentis ad finem. quod ex eodem Sco[to] exponit Gab. 1 s4 q. 1a. a 1.o notabile 3.o. dicens tunc operatum ee virtualr ppr finem quando ex cognit.e & delect.e finis devenitur e ad aliquid quod conducit ad finem. idem s4 d 41. q. unica ar 3. dubio 2.o & 4.o s4 d 6. q 1. ar 3. dubio 1.o. ait b.e intentio finis n maneat actu dr [illegible] virtualr manere in suo effectu unde dr causa m.ta hoc e causa causae respect[u] aliorum effectuum ~.

Suarez 3a p.e dp 23 s 3 cc.e 2a. ait virtualis intentio dr quando praeteritu actualis intentio, quae iam ipsa n existit manet in aliquo ab illa relictum per quod censetur virtute movere & aliis idem dere quis alijs ttis. Gab. [illegible] 1 2a. dp 32 c 2 mihi ubi notat hanc relationem virtualem ad Bona Bonitu[r] 2.o s4 d 41. a 1. q 3 C & ad ultimum vocari habitualem nempe ubi de Bona bo[nitur] distinguens varias relationes habituales explicat se in quadam accept.e per relationem habitualem intelligere hanc virtualem de qua nunc e sermo. fra Belar 3. tom. allias [illegible] lib. q iustificatione c 15. § his igit ait sunm opus virtute seu ut dici solet virtualr dici relatum ex charitate in Deum quando nasit ab actu imperato, a charitate & ibidem §. quo loco id explicat per hoc quod intentio praecedens sit causa operum quae postea fiunt nempe medio aliquo effectu a se relicto. idem Zumel 1 2a tom 2.o. q 114. ar 4. dp 1. cc.e 3 & alij ~

2.o id explicat ratione 1a. quia ut aliquod opus dicatur proprie fieri virtualr ab aliqua causa necesse e ut fiat dependenter ab aliqua virtute seu effectu relicto ex tali causa ut ipsa tum in duce. sic enim motus sagittae procedens dr virtualr fieri a projiciente quia fit pr virtutem ab illo relictam idem quod cernitur in alijs effectibus qui virtualr tribuuntur alijs causis tum etiam ra[tione] quia causa quae relinquit aliquem effectum quo mediante producit aliud a[liquid] dr m.te & virtualr concurrere ad ipsum. iuxta illud comune ploquium, quod e ca[usa] causae e causa causati. neque proprie intelligitur & valebat quod aliquod opus fit virtualr ab aliqua causa nisi aliquo m.o fiat virtute illius hoc e depende[n]ter ab aliquo effectu ex ea relicto quo mediante dicatur m.te & virtualiter causa talis operis ergo ut aliquod opus proprie dicatur ee ppr finem virtualr neces[se] e ut hic & nunc sub talibus circumstantijs fiat dependenter ab aliquo effectu relicto ex praeteritia intent.e finis ut dictus e in cc.e ~.

Dubium tu huius e quid sit illud quod ex praecedenti intentione [illegible] relinquitur vel cuius opus subsequens dr virtualr fieri ppr eum fin[em]

Ro dubitandi e quia multa opera dr virtualr fieri ppr [illegible]

finis post multos dies. immo est dubium an per certa intentio talis finis sit
vivere potuit sit. alio occupatus. vel cum loquitur de aliis rebus, dormiendi com-
medendi etc.a ut quando aliquis voto causa aggreditur peregrinationem in divum
Jacobum, imperfectum dicitur iter prosequi virtualiter propter intentionem praecedentem, quamvis tunc
de illa non cogitet. item sacerdos dicitur virtualiter habere intentionem conficiendi sacramentum,
aut recitandi divinum officium, quando actu non recordatur intentionis praecedentis ~

Ricardus 4 s. d. 6. a. 1 q. 3. ad 2um dicit voluntatem eo ipso
quo intendit actu aliquem finem suo imperio producere in potentia motiva quandam
qualitatem quae durat cessante actuali intentione finis et sic opera subsequentia
virtualiter provenire ex praecedenti intentione quamdiu durat talis qualitas ab illa
relicta quae est veluti virtus ex sequens. hoc autem ab aliquibus exponitur exemplo
illius qui in sagitta relinquit impetum impressum, ratione cuius illa virtualiter ni-
bus motus subsequens ~

Ad hoc reiiciat Scotus 4 s. d. 6. q. 6. et Gab. ibi q. 1. a. 3.
dubio 1°. Et alii aliquid in illorum rebus habet est locum in impetu projectorum
et ab illis est sit solvendum ut notat Su. loco n.o citato ubi ipse ab id
reijcit ~. Videtur autem ita refellendi 1° quia nullo solido fundamento ostenditur
imperio talis qualitatis in potentia motiva ad retinendam intentionem virtualem. 2° sine illa
aeque melius explicari potest intentio virtualis iuxta infra dicenda ~ 3° aut
talis qualitas est transiens, nedum ipsa quamdiu habet effectum sicut impetus quamdiu
habet motum, et sic illa cessante opera sequentia non erunt virtualiter propter in-
tentionem praecedentem quod est contra eos, contendunt quo est opera subsequentia post
multos dies dicuntur virtualiter esse ex intentione praecedente ut in exemplo praedicto
de peregrinatione. aut illa est permanens diu, est quod non habet effectum et sic restat
difficultas quo modo post varias interruptiones excitetur iterum adeo ut opus quod virtualiter
tribuatur intentioni praecedenti. hanc difficultatem non satisfacit per solam intentionem, probatur
qualitas ab adversariis considerata, et satis fieri post alio modo subjiciendo ~

Dicendum est quod ex actuali intentione finis relinqui aliquem effectum suae in
potentia in eius sive exemplis ad quem agens fuit excitatus ex fine intento, et ex eiusdem
ex tali effectu in iis in illis circumstantiis excitatur ad aliud, et ex hoc ad aliud, et
sic deinceps quasi quaedam concatenatio dabuntur sequentes qui ordinantur ad finem
et ipsi connexi ab aliis prioribus effectibus ex quibus fuerunt excitati. pendent ut a prima
intentione finis ac per consequens virtualiter dicuntur esse propter illam. Vide hanc rem latius Gab.
Bona. Su. Vas. et Belar. locis supra citatis ~

Explicatur exemplo. quando aliquis ex voto intendit peregrinationem ad D.
Jacobum, ex tali intentione excitatur ad providendum et disponenda media ex iis
dispositis proxime excitatur ad ineundum iter. inceptum si aliquid occurrit
comedere, dormire etc.a id praestat similibus circumstantiis peregrinationis ex
quibus excitatur ad prosequendum eorum quae ad illam ordinantur. Unde fit ut haec
effectus sive in invicem habentes unum motiva. per consequentia quam petita
quandam catenam originem ducentes a praecedenti intentione, recte dicantur sic tunc
virtualiter propter illam ~

Sic et sacerdos qui aliquando habet intentionem implendi suum munus

nempe sfuendi sacramta celebrandi divinum officium &c.a ex tali intent.
excitat ut adiscat recepta. nempe quo mo debeat ministrare sacra
menta, recitare has l. illas preces hoc, l. illo ord. inde retinget
mentibus internis intellectu & memoria spes ordinatas & dispositas, sicut
oportet ad executionem, postea quo hanc incipit ex tali ord. & dispositione species
& memoria agendorum procedit recepta eo mo, quo necesse e' ad intentionem
praecedentem ex qua ortum duxit ut deveniret ad hanc praestanda tali ord.
& sic merito dicitur esse virtualis propter talem intentionem ~

Dices quod praecedens intentio interrumpitur quo mo iterum praeveniat opus propter illas
& n' habet nova intentio actualis illius finis. item quod hoc n' advertit se in
executione operis habuisse attentionem & intentionem circa aliquem finem quo pacto dici pot
illud opus fuisse factum virtualiter propter ipsius finem ~

Resp. ex eo quod occasione praecedentis intentionis fuerint relictae intentiones in
ternis intellectu, ac memoria species ordinatae & dispositae ad exequenda media necess.
& ex eo quod interruptio tingeat variabus circumstantiis ingressus [illegible] incertam erat opus
sicut ducebat ad praecedentem intentionem exurat hoc ut [illegible] id quod respectat ad
complementum praecedentis intentionis. ac proinde id virtualiter illi tribuit ~

Notandum tamen q' l.o saepe hoc contingit ut vere habeamus sufficientem
attentionem & intentionem circa aliquem finem quam tamen vix advertimus & facile statim,
illius obliviscimur quia actus directus facit valde remissos & tenuis & n' habui
mus actus intente reflexos circa illum ut notat Su. ubi supra. & probat expe
rientia qua discernimus saepe nos habuisse sufficientem attentionem & intentionem
ad aliquid loquendum aut scribendum l. audiendum aut alio mo faciendum quod
tamen statim ita obliviscimur ut nisi aliquo signo externo aut testimonio alicuius
asseverantis id a nobis fuisse factum quasi e contrario proponeremus nullo mo
illud fuisse a nobis factum. ~

2o. saepe etiam contingit ut aliquis retractet suam intentionem praecedentem
dicens se iam nolle hoc l. illud facere ex tali intentione & tamen postea illud
facere virtute prioris intentionis quia retractatio fuit talis ut n' impedierit dis
positionem & ordinem specierum l. alium effectum ex priori intentione relictum ex quo
nunc excitatur ad hoc faciendum virtualiter ex illa intentione quod patet ex huius
animadversione. nam saepe id quod hoc se dixit nolle facere ex hoc l. illo fine
postea desistente hoc proposito re ipsa facit aut fiat aut virtualiter ex eo
fine ~

4o mo e' quo aliquid dicitur operari propter aliquem finem interpretative
& hoc est 4a eo. modus operandi propter aliquem finem interpretative distinctus
ab aliis modis operandi propter finem actualiter formaliter & virtualiter, [illegible] quando
quis facit opus quod ex sua natura ordinatur ad aliquem finem quem ipse neque actu neque
virtute alicuius intentionis praecedentis illud refert in eum finem. neque ad id habet [illegible]
v.g. quodcumque opus honestum ex sua natura ordinatur in Deum ut in ultimum finem
ergo hoc illud facit dicitur interpretative operari propter Deum ultimum finem quem ipse
tunc neque actu neque virtute alicuius intentionis praecedentis refert illud in Deum

nec ad id habeat habitus ~

Notanda e limitatio propria dem° operandi propter finis intrinseci naturae rationis et actus ab alijs modis ne desit in quo de noe nat aliqui habitui accessor hic ms dici solet propter finis tenerentur seu impleuisse ~ pro notandus ad hoc quod aliquod opus morale tribuat alicui quasi ab eo factus propter hunc l. illum finis intrinseci naturae requiri ut ille sciat l. saltem teneat scire talem opus ex natura sua ordinari in eius finis ut ex ponet ex infra dicendis suo loco ut q. 6. D. T. . – c. q. an actus humani sumant spem a fine. ~

L. 5.ⁱⁱ an actus humani sumant spem a fine.

Hanc q. proponit D. T. hic a. 3. cuius explicatio illis dependet tantum pendet ex ijs que traduntur infra q. 18. et 19. ubi ex instituto tractari solet et debet. quare nunc solum videri astringenda est aliqua que interim vnt necessaria ad intelligendas conclusiones D. T. et ea que ante q. 18 et 19 saepe occurrunt ~.

Praemittendum e 1° per actus humanos hic intelligi illos actus hominis qui sunt liberi, siue sint eliciti a voluntate libera, siue sint actus aliarum potentiarum libere ab illa imperati. sic D. T. hic a. 3. ad finis ait actus humanos et actus morales esse idem, et 1. 2. c. 3. distinctione dicitur actus humanos moralis esse illos, qui sunt liberi, actus vero illi necessarii esse humanos physice ~

2° cum quaeritur an actus humani sumant spem a fine non e quaestio an illi sumant spem a fine tamquam ab intrinseca constitutione propria essentia illos constituente, stat enim finis non ita se habere cum sit illorum obiectum seu terminus. ut aliunde intelliguntur importatur. sed quaestio e an sumant spem a fine tamquam a principio obiecto seu termino finali ex quo non solum quasi ex prono a posteriori sed a priori tamquam ex causa finali desumatur distinctio specifica. et eius sub potest tractus distingui spe per obiectum finale ut notat Caiet. 1. p. q. 77. a. 3. § ad euidentiam. ~

3°. aliud e in actibus humanis considerare spem actus l. passionis que pertinent ad speciem actus l. passionis et sumitur ex adaequata prout actio l. passio attento certo modo agendi l. patiendi. ut ex principiis e in physica. aliud vero spem obiecti quod est appetitio l. cognitio obiecti seu termini quatenus actus fiunt potentiae appetitiuae l. cognoscitiuae ~.

4°. in actibus humanis distinguitur alia species physica seu quod idem est species naturalis ut loquitur D. T. hic a. 3. ad 3ᵐ et alibi et hic attendi quoad ordinem ad obiectum finale adaequatum seu aliud terminum finalem quatenus fiunt actus sicut et in alijs actionibus physicis et ideo dici solet species physica seu naturalis. alia vero e species moralis seu in esse moris que attendit per regulas morales honestatis l. turpitudinis ex ex obiecto morali et alijs circumstantijs moralibus ~ sed quaestio

ex peculiaris sps physica quae in actibus humanis q̃ liberum eliciti a Voluntate vere in aliquo sensu est et dr̃ moralis opp̃e ad volendas i fusionꝭ sps moralis quae attenditur ex ex obiecto mali et alijs circumstantijs moralibus dici pot cum addito sps pure moralis ad differẽt sp̃ quae attenditur ex obiecto morali ~.

5.° Et in quolibet actu humano datur sp̃ una sps physica seu inde nat̃ non sps moralis pot esse multiplex ut D. T. hoc a 3. ad 3.um aut unus actus sm sp̃naturalem pot esse multiplex sm sp̃m mora et nihil prohibet actus qui et ydẽ sm sp̃m nat̃ ee diuersos sm sp̃m mora et e conuerso · quod explicat hoc exemplo · siquis ex uno et eodem finali motiuo cupiditatis diuitiarum vellet aliquem curare suas opes et illud occidere tali actus voluntatis (ex hoc est sermo et n̄ de actu externo curandi et occidendi qui n physice diuersi ex suis tij et uertij) hic unus sp̃m phy sicas ex finali motiuo et duas sps pure morales peccati scilicet furti alteram et homicidij et n.° est q.a sps physica actus respiciendus obiectum attenditur ex obiecto finali adequato sm m.us esse quo attingitur hoc autem hic sit q̃ simplex hic agregatum ex multis partialibus finalibus i unum adequatum finale obiectum physice sp̃ficans unum et eundem actum ut ostensum est in lo.g.a et uide dicta ubi de unitate et dist.e sp̃fica actuum · at sps pure moralis attenditur ex ex obiecto mali et alijs circumstantijs moralibus q.to id dictat regula extimaris moralis ut in casu posito ille actus voluntatis moralr censetur habere sp̃m furti et sp̃m homicidij ut amplius ex infra dicendis ostendetur ~.

6. actus humani alij s.t interni q.ui versantur c.a aliquod obiectum cognoscendo v. appetendo illud alij v.o externi qui versantur c.a alios tus · ut actio scribendi purificandi et.a. item ex internis alij versantur finalr c.a finis aut media appetendo bonum et detestando malum ut actus eliciti a voluntate, alij v.o c.a alia obiecta ut actus intellus et aliarum potent̃ in ijs. at omnes q̃ libere fiunt sps sp̃m physicam respiciunt et hoc m.o sps morales, nam sp̃m physicam habent q̃ sm suam nat̃ respiciunt suum obiectum · v. unum finale q̃ esse est bonitatis v. malitiae q̃ conueniat ad virtutem aut vitium, sp̃ v.o moralem habent q̃ participant rẽ bonitatis v. malitiae moralis ex eo quod libere eliciuntur aut imperentur a Voluntate iuxta rectam r̃m aut c.a illam v g. actus dt.e prout respicit suum obiectum finale n attendendo an ille sit moralr bonus v. malus sit vnica sp̃e physica at v.o q̃ est moralr bonus v. malus ex eo quod libere imperetur a voluntate q̃ bonum v. malum finis et alijs circumstantijs moralis est in sp̃e morali ~

Hoc ita posito q.a moralis ut constat ex ijs dr̃ q̃ pertinet ad mores in quibus attenditur r.o bonitatis v. malitiae conueniens ad virtutem aut vitium ex eo quod sit in libera potestate sui v. alia operari iuxta rectam r̃m aut c.a illam · unde est conuenit ut sit q̃ laudabile v. vituperabile — D.st. ex communi sensu quo quilibet actus q̃ est libere elicitur aut imperatur a Voluntate censetur esse in sp̃e mora et in homine actus humanus moralis iuxta id quod D. Ambrosius p̃fat.e in Lucam paulo ante finem ait

mali proprie dicti humani an vero sit esse morale sit in quolibet humano aliqua ratione intra vel denominatione extra infra suo loco dicemus ~

His praemissis dico 1°. actus humanus sumit speciem physicam ab obiecto seu termino formali adaequato iuxta modum essendi quo illum attingunt, speciem vero moralis praecipuam sumunt a fine principali operantis. alias vero species morales minus praecipuas sumunt ab obiectis materialibus et aliis circumstantiis moralibus - sic communiter dicere videntur omnes hic a 3. ubi Medina Bal. et alii quibus imo loqui et explicandi apud multos videatur esse diversitas propter varias acceptiones terminorum quae facile ex dictis ac dicendis exponi potest ~

- physicam -

Prima pars de specie physica probatur ex communi doctrina de specificatione actuum tradita in logica et in libris de anima et alibi. nam ex illa constat eos actus qui versantur circa aliquod obiectum cognoscendo vel appetendo illud specificari physice ex formali obiecto adaequato secundum modum essendi quo ab illis attingitur alios vero actus qui non versantur circa aliquod obiectum cognoscendo vel appetendo sed alio modo circa alios ut sunt actus externi verbi gratia scribendi aedificandi occidendi aliquos etc. specificari a termino formali adaequato prout suo modo esse illum attingunt et ideo absolute merito dictum est speciem physicam sumi ab obiecto seu termino formali adaequato iuxta modum essendi quo attingitur ~

2a vero pars quod species moralis praecipua sumatur ex fine principali operantis ita probatur quia actus est in specie morali quod habet rationem bonitatis et malitiae moralis ex eo quod libere fiat ab operante ut constat ergo praecipua species moralis sumitur ex principali fine operantis. unde enim attenditur praecipua ratio bonitatis vel malitiae moralis. Et unde praecipue censetur esse opus laudabile vel vituperabile iuxta illud quod dicit Aug. tom. 1. lib 2. de Manicheorum moribus c 4. ait. finis quo referuntur ea, quae facimus si non solum inculpabilis sed et laudabilis fuerit tunc demum erunt facta nostra laude digna. ~

Favet illud Matthaei 6. v. 22. lucerna corporis tui est oculus tuus. si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit. ubi per lucernam et oculum D. Aug. tom 7. lib. 4 2a. c 3. paulo ante finem et D. Greg. lib 24 moralium c 13. et alii patres et expositores intelligunt intentionem finis qua operans facit id, quod facit et dicitur lucerna et oculus propter similitudinem analogicam cum lucerna et oculo dirigente gressus ex eo quod ut absolute dici solet finis id quod praecipue intenditur ab operante quando aliquid operatur et hoc locum habet id, quod D. T. hic a 3. et infra q 18. a 6. absolute dicit speciem boni vel mali moralis sumi ex fine nempe hoc modo loquendi declarat speciem moralem praecipuam sumi ex fine principali operantis. qui absolute dici solet illius finis. nam etiam quod ex obiecto proximo materiali et aliis circumstantiis minus praecipuis sumatur aliqua species moralis vel minus praecipua habet etiam ex D. T. et ostendetur infra in 3a parte c. ~

Sic ex Aug. lib. 5. contra Iul. c 2. paulo post initium eius sententia

(Ut ibi habetur aliis verbis) a D. T. infra q. 18. a. 6. ad finem ita refert qui furatur ut committat adulterium per se loquendo magis est adulter quam fur, nempe quia ibi habet speciem duplex species moralis peccati altera furti altera adulterii sed principalis species est adulterii quia hic est finis principalis illius operantis et ideo principaliter dicitur adulter quam fur —

Denique 3a pars actus quod alias species morales minus principales humani ex obiectis materialibus et aliis circumstantiis moralibus colligitur ex D. T. et aliis infra q. 18. a. 2. et 3. et probatur quia principalis bonitas vel malitia moralis actus humani attenditur ex fine principali operantis ... ex obiectis materialibus et aliis circumstantiis sumitur aliqua bonitas et malitia moralis sicut enim in eodem actu physico distingui solent diversae species morales v.g. si aliquis pro fine principali intenderet delectari ex cibo intemperato vellet die ieiunii furari aliquos cibos et illos tunc comedere talis actus voluntarius habet imprimis speciem moralem intemperantiae quae in illo est principalis quia finis principalis operantis ut supponitur est delectatio ex intemperato cibo. habet etiam speciem moralem furti et transgressionis ieiunii quae in illo sunt minus principales ex obiectis materialibus et circumstantiis minus principaliter intentis —.

Si autem quaeratur quaenam species moralis censenda sit essentialis actui humano, quae vero accidentalis? de hoc dicetur suo loco infra q. 18. et 19. interim videtur dicendum actus humani quatenus est moralis humanus eam censeri speciem essentialem moralem, quae est principalis nempe, illa quae desumitur ex principali fine operantis et tale est ut ei principaliter sit moralis sit enim oportet in aliis rebus species essentialis attenditur ex eo quod in illis est principalius ut colligitur ex Ar. lib. 11. m. summa 1a. c. 2.

Aliquae obiectiones de specificatione actus ex fine operis vel operantis proximo vel remoto —.

1o. obiicitur D. T. hic a. 3. ad 3um. ait unus actus numero secundum quod semel egreditur ab agente non ordinatur nisi ad unum finem proximum a quo habet speciem ubi videtur ut species moralis actus humani sumatur a fine proximo ipsius operis non vero operantis. nam finis proximus operis est ille tantum ad quem proxime ex natura ordinatur opus et dici solet finis operis ad differentiam alterius finis ad quem ulterius ordinatur ab operante qui propterea dici solet finis operantis unde omnes distinguunt finem operis et operantis ergo etc.

R. distinguenda est aequivocatio acceptionis quae sumi solet finis proximus operis et operantis. nam finis proximus operis uno modo sumitur physice pro eo ad quem proxime ex natura sua ordinatur opus. v.g. actus ex genere occidendi hominem proxime ex sua natura ordinatur ad inferendam illi mortem, qui finis solet dici etiam solet finis operantis quatenus est operans tali operatione hoc est illius tantum prout operatur tale opus non absolute dicitur finis operantis, quia operans potest facere motivo inEo actu habere alium finem v.g. in eo quod vult accidere

hoīs ut illi furet suas opes finis operantis absolute n̄ ī infere mortē illi homini ꝓ̄ furari.

Alio m° finis pp̄xim⁹ operis humani moralis ē motivū finale quo agens pp̄xime determinat ad tale op⁹ & dr̄ moralis finis pp̄xime operis & operantis ad differ.ᵃ aliorū finium qui intenduntur p̄ alios actus supervenientes & vocant fines remoti & ulteriores respectu prioris act⁹. quod significant verba D. T. hic a 3. ad 3. quatenus dicit actus pp̄ ut semel egre[ditur] ab agente ordinari ad unum finem proximum a quo het spēm potest tamen ordinari ad alios fines remotos &c.ᵃ quod lꝫ. ibi notat id dici pp̄t diversos intentos.

Cum ergo D. T. allegato indicat spēm act⁹ humani sumi a fine pp̄ximo operis hic pōt intelligi aut de fine pp̄ximo physico, hoc ē directio ad quem ex sua na pp̄xime ordinat op⁹. & sic locus het de spē physica operis ita ut sensus sit illam sumi a fine pp̄ximo iuxta modum quo est ex natura rei respicit aut pōt intelligi de fine pp̄ximo morali hoc ē de motivo finali cuius gratia illud op⁹ fit ab operante & sic locus het de specifica spē morali act⁹, nempe solum attendit ex fine quo operans p̄cipue movet ad op⁹, atque hoc ostendi pōt ex eodem loco obiecto, ex D. T. nam in illo a 3. ad 3. ait q̄ act⁹ n° spē quod semel egreditur ab agente n̄ ordinat nisi ad unum finem pp̄ximum a quo het spēm ꝓ̄ pōt ordinari ad fines remotos &c.ᵃ Ubi intelli[gitur] physicē: tamen quod semel egreditur ab agente &c.ᵃ indicat finem moralem operis qui ā eē finis operantis physice ille qui ē finale motivum pp̄t quod tale op⁹ egreditur ab agente idēque ēē negat infra q. 18. a 6. [in] bonum. ~ . ~

2° obiicit ꝓ specificatio in quolibet re, sumit ex eo quod ē finale ꝗ sumetur alia spēs ex eo quod ē materiale ut pꝫ 1° ex com. ꝑ regula, quo dr̄ finale ē quod dat spēm ~ 2° quia 2° in quolibet actu humano ē una spēs physica quæ ē unum ob finale ꝗ specificatio moralis in actu humano semper sumit ex obō finali, qui ē finis movens voluntatem ꝗ n̄ ē verum ob, quod inde ꝯtinuo ē; in actu humano pōt spēm moralem p̄cipuam quæ sumit a fine principali operantis, quod ē illius motivum finale dari alias spēs morales minus p̄cipuas ex obiectis materialibus & aliis circumstantiis ~

Ad ꝯ distinguendo ant. & illud finale sumat in rigore pro finali respectu ꝯa ad id, quod utrumque dr̄ morale sic vero ꝯ specificatio physica n̄ vero morali & ad utramque pbatio ꝯ. illud ita intelligi de specificatione physica & n̄ generali quod ostenditur 1° ex ꝯ doctrina aut D. T. Ioan. sua citatis notabili ꝗ° sic in ꝯc. ubi docuit quod lꝫ in uno actu humano sola sit una spēs physica pōt n̄ ē multiplex moralis ut ibidem probavimus. 2° ex ꝯ differentia ꝗ spēs moralis attendit sm̄ moralem æstimabilitatem ex diversa consonantia aut dissonantia actus liberi ad rectam ꝯ. & c. Generatim stat quod cum unitate spēi physica act⁹ ex obō finali sint diversæ consonantiæ aut dissonantiæ

actu recta ratio propter diversitatem obiecti materiae et variis circumstantiis moralibus sic enim prudenti iudicio iudicatur, quo quis ob delectationem ex cibo intemperato et dicitur ieiunij curari cibos censent eo differentiae morali diverse sunt nempe intemperantiae furti deteriorationes ieiunij, quae ideo sunt explicandae in confessione quia quoad species morales variant sub iudicio iudicium referant. alia vero vice est spe physica atque quae solum attenditur ex obiecto simpliciter sub moribus. quo esset attingitur per ista vice. bonitatis et malitiae moralis ut dicitur est supra notata 4, 5 et 6. et inde explicatur infra suo loco.

Dixi si in actu illud simpliciter sumat mensura. nam hoc pacto finis seu motivum quo agens determinatur ad actum moralem dicitur simpliciter et respectu illius alia, quae partim attingunt bonitatis quod magis et sic loquitur D. Thomas alibi infra q. 18. a 6. bonitatem finis actus humani sumi fieri ex fine materiali vero ex obiecto actus externi et aliis circumstantiis ut est exponit ibi a 2. et 3. malo in sensu latiori est id, quod respectu finis seu motivi simpliciter est materiale dici potest simpliciter quatenus ex illo sumitur aliqua species moralis minus propria.

3° obijcitur si quis vellet furari ut det eleemosynas talis actus non sumet ullam speciem moralem a fine operantis. nam illius finis est bonus. nempe dare eleemosinas et tamen nullam habet speciem moralem bonitatis quia talis ille actus quo quis vult furari ad dandas eleemosinas est malus ut constat [illegible].

Respondeo qui vult furari ut det eleemosinas ex hoc modo appetendi non habet finem moraliter bonum quia dare eleemosinas non est moraliter bonum nisi fiat ad rationem rectam regulam regulae 14. est enim in ordinatum velle per medium malum nempe furari dare eleemosinas, neque tunc finis est vere honestatis quam petit eleemosyna. sed est bonum ipsius misericordiae. hoc enim non admittit ut propter illud fiat aliquod malum et ut notat D. Augustinus tomo 7. lib. 4. contra Iulianum c. 3. columna 9. attendendum est inquit opera bona bene faciat, an male. si enim inquit quis bona (nempe quae alias ex se sunt bona) male faciat peccat et haec vero ibi subdit respicimus misericordias malas quia vitium est male misereri ubi misericordiam semel latissime ut dicit quilibet affectus miserendi est male, plura atque ad pleniorem solutionem huius et aliarum obiectionum quae contra dicta opponi possent pendent ex dicendis infra et aliis locis praesertim q. 18 et 19. ad propterea illuc remittenda. ~ articulis quarta utrum sit aliquis ultimus finis humanae vitae. esse est affirmatur a. 5. utrum unius hominis possint esse plures ultimi fines. ideo est non. potest voluntas unius hominis simul referre ad diversa sicut ad ultimos fines ~ a. 6. utrum homo omnia quae vult vellet propter ultimum finem respectu affirmando. a. 7. utrum sit unus ultimus finis omnium hominum. esse est omnes convenire in appetitu finis ultimi quantum omnes appetunt suas perfectiones adimpleri [illegible] in quo ratio vero invenitur non omnes homines conveniunt [illegible] ultimo fine [illegible] quod [illegible] aliquis finis sit ratione sui [illegible] ultimo fine huius [illegible] ultimi fines [illegible].

~ Articulus 4. Utrum sit aliquis ultimus finis huius vitae esse est affirmans

~ Art. 5. Utrum unius hominis possint esse plures ultimi fines. esse est non potest voluntas unius hominis simul referre ad diversa sicut ad ultimos fines ~.

~ Art. 6. utrum homo omnia quae vult vellet propter ultimum finem. respectu affirmando

~ Art. 7. Utrum sit unus ultimus finis omnium hominum. esse est omnes convenire in appetitu finis ultimi quantum omnes appetunt suas perfectiones adimpleri quantum ad id, in quo ista ratio invenitur non omnes homines conveniunt ~.

Arti. 8 Utrum in illo ultimo fine aliae creaturae conveniunt. Resp. si loquamur de ultimo fine hominis quatenus ad istas res, quae est finis, sic in illo non conveniunt quatenus Deus est ultimus finis hominis et omnium aliarum rerum. Si vero loquamur de ultimo fine hominis quatenus ad respectus finis, in hoc fine homines non communicant creaturae irrationales quia non assequuntur illum [illegible]. [illegible] primo.

DP 1a De ultimo fine hominis

Praecedente disputatione dictum est de fine humanorum actuum [illegible] procedendo a fine ultimo vel non ultimo; nunc spectans actus est de fine ultimo sequentibus [illegible] in his dictis articulis.

Cap. 1us Quae sit vero finis ultimi, an illi soli conveniat proprie ratio finis, an vero etiam aliis non ultimis tamen mediis ad illum ordinatis

5a est aliquorum dicentium ultimum finem esse qui nullius gratia appetitur, hoc est finis ac proinde nullus est finis qui in alium ordinetur quatenus (inquiunt) intermediis non convenit proprie ratio finis, ita Gab. [illegible] dist. 4 c. 4, alii [illegible] ut ipse (inquit) c. 1 [illegible] sententia oppositus. Sed hoc pendet ex distinctione diversarum acceptionum finis et finis ultimi.

1a est ratio finis ultimi sextuplex varias acceptiones diversimode explicare. 1o dicitur finis ultimus aut ex natura rei, aut ex intentione operantis; vel ultimus ex natura rei est ille bonum quod aut ex sua natura ultimo ordinatur, ultimus vero ex intentione operantis est ille quem operans pro sua intentione appetit ut ultimum quamvis non sit ultimus ex natura rei.

2o dicitur finis ultimus aut negative aut positive, ultimus negative est ille qui ita intenditur ut non ordinetur ad aliud quamvis ad illum non ordinentur alia saltem omnino vel aliquo genere. Ultimus vero positive est ad quem ordinantur omnia alia aut in omni aut in aliquo genere, sive fuerit ultimus simpliciter vel secundum quid.

3o dicitur finis ultimus aut absolute et simpliciter aut secundum quid. Ultimus absolute et simpliciter est ille bonum ad quem ordinantur aut per omnia in omni genere aut saltem omnia quae moralia sunt momenti magni, quod notandum ut salvetur quomodo actus [illegible] veniant. Deus est finis ultimus absolute et simpliciter quamvis aliquos actus parvi momenti semper peccatorum venialium non ordinent in illum. Finis vero ultimus secundum quid est vero ille in quem ordinantur omnes actus in aliquo genere seu sensu, verbi gratia sanitas est ultimus finis in genere actuum spectantium ad medicinam et victoria in genere actuum spectantium ad militiam. Sic [illegible] in lib. 1 [illegible] c. 7 initio ait in diversis artibus esse diversos fines ut [illegible] in medicina sanitatem, in arte militari victoriam etc. 4o.

4o distinguitur finis ultimus qui et quo et cui; finis ultimus qui est ultimus illud quod intenditur ut obiectum unde et dicitur finis ultimus obiectivus seu finis ultimus ut res requisita seu finis ultimus cuius hoc est cuius gratia ultimo caetera appetuntur alia, pluribus his nominibus equivalentibus [illegible] dicitur. Finis ultimus quo est ultimus actus quo formaliter acquirimur ultimum finem obiectivum unde dici etiam solet finis ultimus formalis ad differentiam finis ultimi obiectivi; appellatur etiam finis ultimus ut adeptio, ut requisitio ut aliqui [illegible] aliis his titulis equivalentibus. Finis ultimus cui est subiectum seu suppositum cui ultimo intendimus

requirit aliquis rei ut hō qui intendimus salutem.

Advertendum autem est primus aggregatus ex fine qui et quo et cui esse unus finis completus adequate ex omnibus rebus finis pertinentes ad intentionem que sunt in rebus has res inadequate intente et ad totum aggregatum ita ut si quaelibet diminueret finis completus in tot esse in ex meis quaelibet quasi unus integer finis in omnibus rebus finis. ut quod medicus intendit agentis salutem hominis agentem, solus agenda est finis qui, agentis est finis quo, hō est finis cui, totus hoc aggregatus hō cum salute agentis est totus integer et adequatus finis.

Hinc colliges primo 1°. quo modo intelligendum sit illud commune axioma finis est perfectior iis, que sunt ad finem. Dicimus enim est hoc verum esse verius si fiat comparatio cum toto aggregato qui est finis adequatus ut patet. non tamen necesse est id esse verius inquantum est alia comparatio qua aliquid quovis modo dicitur ordinari ad aliud tempus ad finem quo est qui ac qua. Ut patet ex dictis ordinari ad finem comparatus et hic finis non est perfectior perfectioni sed primus aggregatus ex subtracta comparatione est quod perfectio extrinsece ut alibi plenius expositum est vide Su. tom. 1. m. d. p. 23. s. 2. n. 5.

2. inter 2°. ut clarius n. 6. notat Su. si fiat comparatio inter finem qui et quem entis ita ut queratur quis natura sit perfectior non est necesse ut sit perfectior semper finis qui ac semper finis quem sed aliquando finis quem est perfectior, aliquando vero finis quo. ut hō quem solus intendit est perfectior cum autem Deus intendit hoi ut finis qui agendus constat talis sit esse perfectioris fine quem. hoc est ipso hoi quem intendit. ratio autem est quod perfectus seu suppositus haec rata finis quem aliquando possit intendere rem, que comparata illis non est ipse perfectior nam ratio est quod totum aggregatum ex illo et re agendum sit perfectius saltem extrinsece aliquando vero potest intendere rem que ex ipso est perfectior ut cum hō intendit Deum.

Si vero fiat comparatio inter causam finalis et motione et ita ut queratur quod natura magis amet seu quod prius intendat an finis quem est finis qui. Su. in predicta s. 2. n. 8. ait in bonis particularibus nempe creatis que principue sunt ex eo amant incommodis amantis ut illos perficiant sunt hic aliquando alio fortiore ad illum finem quem principalis amari et ei principalis finis latere. id inbi docet Su. in illa limitatione qua dicit se loqui de bonis particularibus que principue sunt ex eo amant incommodis amantis nam si illa ut supponit ita amant constat tunc magis amari finis quem sum loquamur absolute suppositam illa limitatione ita ut sermo sit de maiori vero minori amore ut cumque sive inordinato sive ordinato dicimus est ex in bonis particularibus non semper finis quem magis amari nam amare inordinatus potest ei per errorem intellectus et libera voluntate maior aut minor esse hoc vel illud amare vero ordinatus attendimus iuxta regulas recte et amari moralis dictantis quod sit perfectius ut autem apparentia magis amandum. iuxta illas autem dicimus est in bonis particularibus nempe creatis aliquis finis qui perfecti finis quem ut gratia iustificans quem intendit homini sive moralis existimet

50

perfect homini sed seipso, quis unius aggregatus nempe ho[mo] creato perferat

De bono aut increato nempe Deo constat illud quando amore ordinato intendit homini perfectionem, et respectiue magis amari quam cum Deus sit summum bonum non potest ordinate amari tali modo ut ordinetur ad aliud finem respectiue magis amandum unde si ho[mo] ordinato amore amans sibi Deum quod talis modo suo assumptum ordinet Deum sibi ipsi fini quem vult consequi Deum in absolute potius ordinat se ipsum in Deum, quia sibi amat Deum ut summum bonum quod consequi ex eo actu ordinato perfect

2° ex dictis colligitur quo pacto diuersae res, possint habere multiplices dependentias seu ordinis in genere causae finalis sub ratione rei ut notat Suarez tom 1. m. disp. 28. s. 2 n. 4. nempe finis quo pendet a fine qui, ut obiectum respicit ad illud ordinatur ipsi illius acquisitio et etiam finis qui ipsius acquisitio ordinatur ad finem quo utrisque vero ordinatur ad finem cui intendit ipse et finis cui ordinatur ad unius aggregatus ex hoc seu suppositum et natura perfecte item id quod uno modo est finis cui ipsi intendit sub perfectis aliquibus potest ordinari ad aliud finem cui quod est suppositum extrinsecus cui intendimus honorem et gloriam ut homo qui ipsi sibi intendit rectitudinem ordinat eam cum ipsa rectitudine ad Deum in eius honorem et gloriam omnia referuntur.

Per hoc aut diuersi fines ut qui possunt ad se inuicem ordinari cum quilibet, intendatur dependenter ab alio et ad intelligendum melius hoc authorum notandum est solere distingui finem per sufficientem et perficiendum ita ut aliquid velut sufficiens ordinet ad aliud id est ut ad finem sufficiendum et hoc ad illud ut ad finem sufficiens. huius per ordinationem dicit eum inter Christum Dominum ut finem perficientem et homines redimendos ut finem perficiendum 2° aut omnis praedictis est quia nihil obstat quominus multa aut ex natura rei aut ex intentione operantis possint ordinari ad se inuicem tali modo ut unum sub una ratione sit propter aliud et hoc sub alia ratione sit propter illud, sic in corpore membra sunt propter caput et hoc propter membra

2a c°. ratio cuiuscumque finis ultimo est quod nullo constat iuxta secundam rationem, et modus aut ex natura rei aut ex intentione operantis. unde sequitur hic negando quod non ordinetur ad alium ulteriorem finem ipsius generis huiusmodi quis possint ordinari ad alium alterius generis seu modi. hec c° ostenditur exemplis illis. nam finis ultimus ut qui ita se habet quod in illo sistit omnino genere et modo. quia eo ipso quod est ultimus ut qui non ordinatur ad aliud ulteriorem finem ut qui ipsi eius generis huiusmodi quis ordinari potest ad finem alterius generis huiusmodi nempe ad finem quo et cui et de. sicut finis ultimus unus est in quo sistit in suo genere ita ut non ordinetur ad aliud sicut finem ut quo quis ordinetur ad finem cui. ex pluribus est suo modo in 2° primi principij. ergo sit aliquod, quod ut habetur ex Arist. 4. phys. tx 42. ita exponit ut primum sit illud quod non sit ex alio alia aut sunt ex illo nempe in eo genere quo est primum prius non sit ex alio quis fieri possit in alio genere v.g. sicut quod est primum prius in genere causae finalis nunc fit ab alio in hoc genere quis fiat ab alio in genere causae efficientis

3a c°. 2° finis primarius proprie ad causam finalem non conuenit nisi fini ultimo simpliciter Deo et aliis finibus non ultimis et intermedijs. dicitur fini ultimo simpliciter

penit, destruendo denique quemlibet finis dicatur ultimus sine quo respectu ad quem ipse ordinatur ~

Hec 2° probatur 1° ex auctoribus assignantibus varios fines quorum aliqui ordinantur ad alios ut apud Aug. 1 contra C. 7. ubi ait plures esse fines et horum quosdam ob aliud expeti ut Magister sententiarum in 2°. d. 38. § quod queritur ubi ex d. Aug. tom 4 lib. 11. de civitate c 6. dicit varios esse fines qui referuntur ad unum finem ultimum quem ibi vocat finem finium. D. T. 3. c. g. c 2. et 4. ubi dicit intermedia esse fines respectu priorum mediorum et 2 p. art. ... ex mente Aris. ibi lect 29 ait intermedia esse quodam modo fines, et subdit hoc dicit Aris. ne aliquis credat esse ultimum esse finis proptereaquod hoc nomen finis ultimus quoddam ut esse, et, inquit, omnis finis ultimus non simpliciter sed respectu alicuius prima. Su tom. in d p 23. s. 2. n 14 et alii 2 m. c 2. com dividunt finem in ultimum et non ultimum et dicunt non dari processum infinitum in finibus ubi supponunt alios fines sint ultimus ~

2 probatur, ratione quia id cuius gratia aliquid fit hoc proprium ratione finis quod non tamen finis ultimus simpliciter sed est non ultimus cuius gratia aliquid fit ex propria ratione finis convenit non tantum fini ultimo sed etiam non ultimo. maior probatur quia esse id cuius gratia aliquid fit hoc proprie est causare respectu effectus quod dicit vim movendi ad hoc quod effectus fiat propter illud hoc autem ad nullum aliud genus cause aptius dici potest quam ratione generis finalis ut constat tum ex propria natura cause finalis quam id est tribuit et approbatio intellectus convenire tum etiam ex natura aliarum causarum que intelliguntur a diversa ab hoc quod est esse id cuius gratia aliquid fit ut constat ex illis de esse ~

Minor vero probatur quia finis non ultimus seu intermedius verbi gratia hoc quod illius gratia fit effectus est ratione illi proportionatus. V.g. aliquis sibi fine ultimo intendens aliquem dignitatem et ad eam obtinendam expectat consequi favorem alicuius largiendo illi aliquod munus favor est ei finis non ultimus et illius obtinendi gratia largitur munus alias non largiretur si posset sine favore obtinere dignitatem quesita. videatur d p precedenti c 2. quod 2. in 3 fl. ... id quod amplius ostendetur ex infra dicendis ~

Argumenta adversariorum ~

Arguunt finis est ex Aris. 2 ph. d 3 t 29 et 2 m. c 2 t 5 est cuius gratia cetera fiunt ubi per cetera intelligit omnia sint ipsius finis sed hoc tantum convenire potest fini ultimo et non intermedio quia nullum intermedium est cuius gratia cetera omnia fiunt ut constat ergo ratio finis tantum convenit fini ultimo ~

Respondeo 1° in illo textu Aris. iuxta originalem grecum et multas translationes latinas non est illa vox cetera ut constat quamvis illa addita fuerit ab Argiropilo et aliis licet non male exponendo ~ Respondeo 2° etiam si addatur illa vox cetera potest esse sensus finis est cuius gratia fiunt cetera que conducunt ad consequendum talem finem et sic locum habet etiam de fine intermedio: nam cetera que conducunt ad illius executionem fiunt gratia illius. ~

Dices finis ita dictus est quia est ultimum propter quod sua volumus ipsum atque non nisi propter ipsum ut docet D. Aug. lib. 19. lib. 8. decimi de Civitate Dei c. 8. ergo etc. Resp. quod intelligitur non de quocumque fine sed de ultimo simpliciter quo differunt dicta. sic enim apte D. Aug. in illo loco loquitur de summo bono et fine beatificante ut recte D. T. 1. 2. p. lib. 9. ex doctrina Aug. ait non esse de ratione cuiuscumque finis ut sit ultimus simpliciter ~

Instabis de ratione finis est ut ametur gratia sui et non gratia alterius sed intermedius non amatur gratia sui sed gratia finis ultimi ergo etc. Resp. id non est de ratione cuiuscumque finis ... id eo quod de ratione finis tantum est ut gratia illius ametur aliquid ut negatur autem dicitur finis esse cuius gratia aliquid fit quae ratio abstrahit ab hoc quod finis sit talis ut ametur gratia sui et est explicatus sicut 2º eius proprii quae est ea id ex quo infertur 2º abstrahit ab hoc quod sit prius sit de ratione nam 2º convenit etiam illi quod non est ipse primus quamvis ex illo etiam infertur aliqua 2º ita 2º dictus finis quae est ei id cuius gratia aliquid fit abstrahit ab hoc quod ametur gratia sui hoc est fini propter ipsum nam 2º etiam convenit illi qui non ita amatur gratia sui quamvis ille etiam est id cuius gratia aliquid fit neque ostenditur esse necessarium id quod adversarii dicunt de ratione finis esse amari gratia sui et non gratia alterius sed probatio ex fundamento adversarii bonis sua ponit ostendi de ratione finis sufficere quod sit id cuius gratia aliquid fit ~

Sed quod autem dicitur finis est cuius gratia in illa voce cuius potest esse equivocatio, si sumatur strictius vim sensu quo aliquando apud Aug. ... pro finis cuius gratia intelligitur finis ut qui distinctus a fine quo ... notandus est in illa definitione finis est cuius gratia aliquid fit de accipiatur ut eius quicumque fini illas voces cuius debere sumi late ut denotet cuius gratia quo modo cumque sive ut finis quo sive ut quo sive ut quem nam quilibet in suo genere ... convenit ut quo modo illius gratia aliquid fiat ~

2º arguitur bonum utile ... non potest esse finis sed intermedius est ... utile cum finis ultimus ergo etc. Resp. negando ans. si sermo sit ... quocumque bono utili et quolibet fini, nam quis utile ... quamvis utile ... sit esse finis ultimus non ... excludit quod aliquod utile quod est intermedius potest esse finis non ultimus ... D. ... c. 2. ... 2 ... cc. 3. ... quod amplius ... fundamentum ... in ... adductus ... hoc quod intermedius potest esse finis et notandus est in hoc ipso quod aliquid dicitur bonum utile ... non ut cumque sed tale ut sit intermedius ... quod sit finis respectu priorum mediorum ut notat D. T. 3. q. 2. a. 4. ... est ... ubi non obstat quod ordinetur ad alium finis ultimus sed ... idem ... quod sit intermedius ~

3º objicitur si bonum intermedium posset esse finis respectu aliorum mediorum sequeretur ... id posse etiam ... in voluntate Dei ita ut bonum creatum intermedius esset illi finis respectu aliorum mediorum sed hoc est falsum quia sola divina bonitas est finis Dei neque illi est alia 2º ... D. T. 1. p. q. 19. a. 5. ... ergo etc.

Resp. negando sequelam si intelligatur de fine ... ex infinita perfect.

divinæ voluntatis quin bonitas increata est adæquata ratio finalis volendi sit et divino intellectui increata veritas. unde fit ut nullus bonus creatus sit Deo finis finalis seu ratio volendi quasi specificans atque hoc est quod intendit D. ut exponitur dp. proxime a. 1. c. 3. ad hoc stat quod aliquod bonum creatum dicatur quodam modo finis secundarius et ratio volendi quasi ratione seu per modum determinans divinam voluntatem ut vellet aliqua alia bona creata ut ibidem ostensum est et aperte velit D. T. asserentis per decimam nos bonitatis aliquod bonum creatum ei esse Deo rationem volendi nempe hoc posteriori sensu ut in illo loco exponitur. ad quod facit exemplum de ratione visionis Dei quia ratio finalis specificans est divina essentia tamen ad hoc stat quod existentia creaturæ dicatur quodam modo ratio determinans quasi ratione seu per modum quo debeant ad repræsentandum per visionem has vel illas creaturas quæ illæ habent existentiam hoc vel illo tempore ~

Q. 2 an sit aliquis finis ultimus hominis ex natura rei vel intentione Dei an hic sit Deus et quomodo Deus sit finis ultimus omnium ~

Aliquis de ultimo fine hominis circa eum antiqui philosophi tradiderunt quibus inde determinando magna apud eos fuerit varietas, ut ex Marco Varrone refert D. Aug. tom 5. lib 19 de civitate Dei c 1. Dispu[tandu]s an et de fine ultimo ex natura rei et intentione Dei sequenti in hoc capite et de fine ultimo ex intentione hominis sequenti capite sequente. ~

Sit conclusio ex natura rei et intentione Dei finis ultimus hominis et omnium aliarum rerum est Deus. conclusio est certa ex magistro et aliis 2 s 7 D 1. D. T. hic a. 8 et 1 p. 44. a 4. Aug. et plane hanc impugnandi unica obiectio et aliis philosophi quos refert Aug. singulis lib. 10 de perenni philosophia c 2 et 3 et sequentibus ~

Probatur 1° scriptura proverb. 16. n 4. universa propter semet ipsum operatus est Dominus. apocalipsis 1° n 8. ego sum alpha et omega principium et finis ubi, ut sumo sit exclusio est pro ut ad humanitatis suo modo principium et finis celestis tamen in quo perfectius intelligitur decebit sic est Deus ex natura rei primus et finis ultimus omnium rerum ~

Probatur 2° ex patribus D. Dionisio de divinis nominibus c 4 D. Aug. tom 5. lib 5. de civitate Dei c 9. et lib 19. c 1 et 4. et aliis passim et aliis patribus cet. pro dicta ratione scriptura et pluribus aliis locis ~

P. 1° ex parte Dei, quia illi ex natura rei ita inest bonitas est ratio volendi sic ergo est finis ultimus in quo ex natura rei ordinatur ~

Pa 2° ex parte aliarum creaturarum quia quælibet est quædam participatio et imago Dei in aliquo gradu illi similis quasi vestigium seu imago ergo quælibet ex natura sua tendit ad finem ultimum ordinari ut illum manifestet et participet per similitudinem

52

conformis suae naturae sit imago ex natura rei ordinatur ad manifestandum suum exemplar et participandum illud per similitudinem ~

3.a vero specialis ex parte hominis est quia ille est naturae intellectualis et ex natura sua ordinatur ad intelligendum et volendum bonum et ad summum bonum nempe Deum ut finis ultimus vnius generis [illegible] n. 26. homo dicitur factus ad imaginem et similitudinem Dei ubi dendat habitudo ad Deum ut ad causam efficientem, exemplarem et finalem. nempe ut homo a Deo factus quasi expressa imago in natura et similitudine illi ut exemplari [illegible] ut eum finem suae vitae instituat ut ad Dei imaginem et similitudinem illam conformet vivet instar Dei per fine primario et volendi [illegible] ipsius Deum alia vero [illegible] ad hunc finem respiciat quasi quod maxime et directius iuxta illud Matthei 6. n 33. primum quaerite regnum Dei et iustitiam eius et haec omnia adjicientur vobis ~

ex dictis colligitur inde quod quae[ritur] an vnus et idem sit finis ultimus omnium hominum et aliarum rerum, distinguendum esse aut D. T. et alijs hic a 6. si sermo sit de re quae est finis et dici solet finis ut qui sic vnus et idem est finis ultimus omnium hominum et aliarum rerum ex natura et intentione Dei. probatur quia sic Deus est finis ultimus omnium ut ex positis est. si vero sermo sit de assequere ultimi finis quae dici solet finis ultimus [illegible] quo seu ut adeptio sic non est vnus et idem finis ultimus omnium rerum. probatur quia adeptio seu adeptio [illegible] hominis et angeli assequit Deum ultimum finem est per intellectum et voluntatem cognoscendo et amando illum quod non convenit alijs creaturis [illegible] dicitur assequi Deum ultimum finem quatenus in suo gradu participant perfectionem quae aliquo modo dicitur assimilari Deo ut docet D. T. hic a 6 et 3 [illegible] a capite 18. usque ad 22. ~

Si obijcies 1.º secundendo [illegible] naturae hominis satis non sit docere illum finem ultimum ex natura rei esse honestam vitam aut alijs bonis creatis quae naturaliter potest acquirere praecipue de alijs rebus dici potest illarum finem ultimum ex natura rei esse illud bonum creatum quod naturaliter obtinere potest ergo Deus non est illius finis ultimus ex natura rei ~ Resp. negando ans si excludat Deus ab re finis ultimi ex natura rei. nam finis honesta vita [illegible] postulat cognitionem et amorem ac cultum Dei ultimi finis ut eis tradiderunt multi antiqui philosophi ex quibus Plato (ut refert D. Aug. tom 5. lib. 19 de civitate Dei c. 2.) asserunt finem hominis esse vitam sine virtute et Dei notitiam atque imitationem, et Aristoteles 10 Ethicorum c. 8. paulo post medium, ait veram vitam hominibus inesse quatenus illis inest quaedam similitudo speciatim Dei. bonum vero creatum quod aliae res acquirere possunt est quaedam annalogica participatio boni increati. nempe Dei quod licet ultimum finem ex natura rei, sic modo dicitur assequi per quamdam participationem similitudinis in sua gradu ex D T. ~

2.º obijcies finis ultimus hominis ex natura rei debet consistere in eo quod naturaliter omnes homines possunt assequi sed multi non possunt naturaliter assequi Deum ullo modo ut [illegible] et alij vasij multis impediti et impediti [illegible] modo quo homines non impediri possunt naturaliter assequi Deum [illegible] appetitum quo [illegible] ergo Deus non est finis ultimus hominis ex natura rei ~ Resp. [illegible] ultimi finis ex natura rei satis est ut omnes homines possint illum naturaliter assequi per se loquendo quantum est ex vi causarum naturalium, nisi aliunde per accidens impediantur neque ex natura rei [illegible] causarum naturalium debitum est ut nulla unquam inveniatur impedimentum aut [illegible] vitio rerum naturalium ut sunt impedibiles, ut [illegible] [illegible] ex se [illegible] et indirecte et plenius exposuimus in materia [illegible] Cap 2. c 4. § 3. difficultate 4. ut de beatitudine quae naturaliter obtineri potest. [illegible] infra [illegible] loco ~

Quod aut m[od]o quo ho[mo] nat[ur]a[lite]r p[ote]st exequi ultimu[m] finis n[on] s[i]c s[an]ae illius appetitus, n[on] obstat q[ui]a hoc nihil aliud e[st] q[uam] dicere quod ho[mo] nat[ura]l[ite]r n[on] p[ote]st exequi m[od]u[m] p[er]fecte beatitudinis quo s[ci]o satiet quod ve[ru]m e[st] q[ui]a id nat[ur]a n[on] e[st] illi debitu[m]. quare sancte m[od]e mere nat[ura]li ho[mo] regula prudentie agnoscens natura[m] m[od]u[m] p[er]fectu[m] debere moderari suu[m] appetitu[m] ita ut conteni[tur] eo m[od]o beatitudinis qui nat[ur]a esset p[ro]p[ri]us ~

Disputari solet hic ab aliq[ui]b[us] an De[us] ut clare visus sit finis nat[ura]lis ho[min]is, s[e]d hic q[uaestio] h[abe]t p[ro]prius locu[m] 1a p[ar]te q. 12. & ea[rum] neganti[s] e[st] certa ut ibi ostendit. q[ui]a visio Dei e[st] sup[er]nat[ura]lis. quare finis nat[ura]lis in q[u]o ho[mo] ex nat[ur]a rei ordinat[ur] e[st] Deus ut nat[ura]li m[od]o cognosci p[ote]st p[er] creaturas ~

Si aut obyciat[ur] ho[mine]m h[abe]re appetitu[m] innatu[m] nat[ura]le[m] seu p[otenti]a[m] nat[ura]le[m] ad videndu[m] Deu[m], R[espondeo] negando an[tecedens] quia p[er] appetitu[m] innatu[m] nat[ura]lem seu p[otenti]a[m] nat[ura]lem absolute loq[uen]do n[on] aliunde sub[in]telligat[ur] aliqua limitatio & ordinatio solet, quod p[otenti]a ipse &c. et n[on] nat[ura]lis. in quo sensu sepe sancti patres c[ontr]a pelagianos negantes necessitate[m] auxilij sup[er]nat[ura]lis d[icu]nt homini n[on] inesse p[otenti]a[m] nat[ura]lem ad videndu[m] Deu[m]. quare respectu visionis Dei ponit[ur] ho[min]i inesse p[otenti]a obedientialis quod veru[m] e[st] in s[ententi]a q[ua]e p[otenti]a[m] obedientialem negat p[ot]entia distinguit a nat[ura]li q[uae]dam [illegible] quas inse n[on] alia p[otenti]a distincta sit, s[e]d solu[m] p[er] ipsu[m] connotantes q[ui]a ea deb[e]t p[otenti]a obedientialis indicari salte[m] ipsis respectu eius d[icitu]r obedientialis n[on] e[st] nat[ura]lis ut ex ponitur c[on]s[equ]e[nter] in ma[teri]a de gratia d[isputatione] 3. c. 1. § 2. d[i]ff[icu]lt[a]te 2. ~

Q. 3.[us] an ex intentione hu[m]a[n]a unus & idem sit finis ultimus omnium hominum ~

Dicendum e[st] quod ex intentione hu[m]a[n]a unus & idem sit om[n]i[u]m ho[min]u[m] finis ultimus in com[mun]i; non aut[em] ra[tio]ne beatitudinis in particulari, varij [enim] s[un]t fines ultimi, quos ho[min]es ex intentione errante sibi constituunt. 2[u]s e[st] com[mun]is cum D[ivo] T[homa] hic a. 7. ut a[n]tea plur[im]e. Ut explicet[ur] notandu[m] e[st] solere distingui finis ultimus in com[mun]i & in particulari. finis ultimus in com[mun]i ut colligit ex D[ivo] Aug[ustino] tom 5. lib 19 de civitate Dei c. 1. & tom 3. lib 13. de trinitate c. 3. & D[ivo] T[homa] hic a 7. & q. 5. a. 8. e[st] beatitudo seu felicitas ex clarioris intentione n[on] determinando in particulari hanc vel illam rem in qua consistat & hic o[mn]es ho[min]es ex ra[tio]ne intentione d[icu]ntur h[abe]re unus & idem finis ultimus in com[mun]i p[ro]b[atu]r q[ui]a ut constat ex p[er]ientia o[mn]es volunt esse felices & nolunt esse miseri ~

2[u]s ex D[ivo] Aug[ustino] tom 3. lib 13 de trinitate c. 3. ubi postq[uam] retulerat q[uo]d[dam] mimus in theatro se promisisse dicturus q[uo]d in a[n]i[m]o h[abe]rent & q[ui]d vellent o[mn]es & dixit: vili vultis emere & caro vendere hoc dicto subdit. si dixisset o[mn]es beati esse vultis miseri esse n[on] vultis dixisset aliq[ui]d quod nullus in sua n[on] agnosceret volu[n]tate, c. 4 subdit unam esse o[mn]i[u]m ho[min]is voluntatem appetendae obtinendaeque beatitudinis qua[m] n[on] vero quod aliqui putent eam esse in hoc bono alij in alio ~

Finis ultimus in particulari e[st] illa res particularis in qua aut vere aut falso d[icitu]r esse beatitudo seu felicitas & n[on] d[icitu]r varios esse fines ultimos in particulari quos ho[min]es ex intentione errante sibi constituunt & p[ro]b[atu]r ex p[er]ientia qua constat aliquos ho[min]es constituere felicitatem in hoc bono aliquos in alio v.g. aut in voluptate aut honori

aut honore aut divitijs &c.ª ut docet Aris. l. ethicor c. 4. & D. Thom. ibid. D. T. ubi sed.ª & amplius ostendet in fra, ubi in quo consistat beatitudo –

Dixi ex intent.e creante q.a si sermo sit de intent.e creata finis absolute & simplex ultimus est in particulari e unus & idem apud oes hoes habentes rectam intent.m ultimi finis, hic enim ex recta intent.e e ille met qui ex na. rei & intent.e Dei e absolute & simplex finis ultimus & hic ut ex potius e cap. prec. dem e ipse Deus in quo ut in finis ultimus ex na rei & intent.e Dei sua ordinant –

Dicta ca.o explicat est hoc exemplo ex D. T. hic a. 7. sicut oes gustus conveniunt in hoc quod appetunt saporem dulcem seu suavem n. in oes delectant una & eadem suavitate. Sed quidam suavitate vini, alij melis alij v.o aliarum rerum sic ut sunt varij gustus varijs modis bene. l. male dispositi. verum tamen illud in particulari censendus e maxime suave quo max.e delectatur ille qui habet optimum gustum, sic hoes oes sua intent.e conveniunt in hoc quod desiderant esse beati seu felices & hoc m.o unus est ex sua intent.e omnium finis ultimus in com. sm. ratm beatitudis tamen in particulari aliqui constituunt illum in hoc bono, alij v.o in alio. verum ille in particulari censendus e v.e ultimus finis & summum bonum beatificans quod ex petitur ab ijs qui habent affectum bene dispositum sicut ex simili de varijs gustibus bene. l. male affectis ut docet Aris. 3 eti c. 4. dicens regulam & mensuram boni dirimendam esse n. ex vulgo hominum ut pote depravatum affectus sed ex viro probo qui e bene affectus –

Q. 4. an necess.o debeat tendendum sit ad unum ultimum finem ita ut in finibus neque adeo species infinitis –

Q.n in hac q. permisceri solent varij sensus de fine ultimo aut ex na. rei & intent.e Dei, aut ex intent.e agentis crean. item de fine ultimo negative aut positive propria de fine ultimo sm. q.d aut simpliciter. quorum explicatio promissa e sua c. 1. hujs disp. adhibenda e dist. juxta sequentes propos –

1.a pp.o si sermo sit de fine ultimo ex na rei & intent.e Dei necess.o debet tendendum e ad unum finem ultimum n. solum negative sed est positive hoc e simpliciter ultimum in quem ex na. rei & intent.e Dei oia ordinant. ca.o e quia ex com. doctrina sup.a tradita c. 2. q. ut ibi probatum e ex na. rei & intent.e Dei oes res ordinant in Deum qui e positive finis ultimus simpliciter q ex na rei & intent.e Dei necess.o tendendum e ad finem positive ultimum simpliciter –

2.a pp.o si sermo sit de fine ultimo ex intent.e agentis crean. n. e necess.m ut in qualib. et operat.e actu & potest deveniat ad finem positive ultimum simpliciter necess.o tn deveniendum e ad aliquem finem qui sit ultimus saltem negative in ea intent.o actus sistat in illo tq. in ultimo ultra quem actu n. progreditur finis tunc actu

ad illud non ordinet omnia. hoc cum habet ex communi D. T. hic a. 4. dis
sty. 2 m. c 2. ix 9. et sequentibus. quatenus omne in finibus non dari processum in
finitum. vide Su. [illegible] m. dp 24. q 1. n° 2. et 5 2. n 19. et 15. ~

Prima pars vero ex probatur conclusione. quia non est necessarium ut agens creatum v.g.
homo, semper inqualibet operatione intendat actu et formaliter finem proprium ultimum
simpliciter, nunc quia non est unde ostendatur id esse necessarium. item quia ex perpetua
constat esse hominem qui operatur formali intentione actuali aliquod bonum par
ticulare ad quod non ordinat omnia in omni [illegible] v.g. qui aegrotus intendit
sanitatem quam non habet pro fine ultimo simpliciter v.g. ~.

La vero pars sic ex primis probatur. quia quotiescumque agens in
tendit aliquem finem intentione non procedit actu et formaliter ultra illud aliquid
ad quod tamen sive illud sit quid simplex sive agregatum ex multis, id aliquid
est tale esse finis ultimus negative quatenus intentio actualis et formalis non procedit
ulterius ergo semper inqualibet operatione ex intentione agentis creati debent actu
et formaliter ad aliquem finem qui sit ultimus saltem negative quod si illud aliquid
tale intendatur ut ad illud ordinentur omnia in aliquo genere erit ei ultimus,
proprie finis quod nempe, in eo genere, si vero ad illud ordinentur omnia in omni
genere erit ultimus proprius simpliciter et absolute ~.

Dices hic ex° habetur ex locis infinitis per accidens ordinatis quo sensu
intentio agentis actu sistit in aliquo fine nempe in eo qui actu est obiectum tamen
intentionis cur ergo D. T. hic a. [illegible] assignat hoc discrimen quod in finibus
per se ordinatis non potest procedi in infinitum bene in iis qui per accidens ordinantur.

R. D. T. (ut inter alios notat Medina hic a. 4. columna 2.ª
hoc vult quod quando fines non sunt per se hoc est ex sua natura sed per accidens
ex intentione agentis ordinantur potest procedi in infinitum syncathegorematice
hoc est non est quin plures expectari possit v.g. potest homo appetere divitias
honores, voluptates, et sic deinceps quae ex natura rerum quae per accidens inter se
ordinari necessarium sit in aliqua sistere quia ut supponitur inter illas ex natura rei
non est connexio quae id petat, et consequentur potentiam non pendet per se ab omnibus aliis
prioribus nisi per accidens. alia vero ex° est de finibus et mediis per se subordinatis,
hoc est quae per se ita se habent ut ex natura rei unum sit propter aliud, ut in exemplo
quod ipse D. T. affert 3 c.g. c 17. potio medicinalis per se ordinatur
ad hoc ut detur aegroto, datur autem ut purget, purgat autem ut extenuet
extenuat autem ut sanet. quia huiusmodi per se subordinatis ex natura rei
sistit in aliquo quod est 1.us intentus et secundus est ultimus in executione,
requirit per media finita ex natura rei proportionata ad requisitum alioquin
si immediate ad illud requisitum procedendum esset in infinitum sine eo non posset
ille finis efficaciter intendi quia illius requisitio esset impossibilis si ut supponitur
deberet procedi in infinitum a quolibet medio petito ratione aliud ~

Hoc est ex Aug. 1. retract. c. 2 ubi ait agendarum rerum aliquis esse finis quem propter ipsum et propter quem alia volumus neque enim ergo ob aliud eligimus (hoc est propter finem malignum quod propter seipsum intendimus et non eligimus propter aliud) nam si non finiretur ita fieret processus vanus et inanis esset nostra appetitio.

Ex dictis sunt possumus plura argumenta et certa alii modi parum probabiles quibus exponi solet illud dictum D. Th. quod in finibus per se subordinatis requiratur dari processus in infinitum bene in iis quae sunt per accidens ordinatum est sufficit post aliquas res pariter finire quae ab aliquibus adeo assequuntur de quibus plenius 2° phys. et 2° m. c. 2. ubi Su. tom. 1. disp. 29. s. 1.

Quaestio 2. an omnes actus hominis etiam mali sint propter Deum ultimum finem qui est Deus vel propter alium finem ultimum et an speciem moralem aut veniale constituat ultimus finis increatus

Sect. 1a exponitur quia 1° omnes actus etiam mali sint propter Deum ultimum finem.

Dico 1° omnes actus etiam mali et ex natura rei propter Deum ultimum finem ad illum aliquo modo manifestandum non tamen ut media ad eum requisita. Ita colligitur ex communi doctrina D. Th. 4 s. 3. D. 49 q. 1. a. 3. questiuncula 4 ad 2um et 3um et 3 c. c. 17 et sequentibus D. Aug. tom. 1°. lib. 1 retract. c. 6. D. Dionysii c. 4 de divinis nominibus Su. tom. 1 m. disp. 29. s. 2. n. 13.

Ex placet explicatur in illo proverbiorum 16. n. 19. universa propter se metipsum operatus est Dominus. Cum absolute dicat universa comprehendunt etiam opera mala hominum et daemonum ita ut illa etiam sint aliquo modo propter Deum et ipsis quatenus habent aliquod esse et quidquid participant bonitatis atque ita ex natura rei ordinantur ad illum manifestandum. Manifestant autem 1° illius summam omnipotentiam quae ut efficiens libertatis causa est concurrens ad omnes illius actus etiam malos. 2° bonitatem quae etiam in iis actibus ostendit ... 3° sapientiam et omnipotentiam quae etiam ex ipsis malis bona educere novit ut enim non impediret malitiam sed potius illorum occasione propter suam bonitatem inveniat alia bona. 4° iustitiam quae ostendit in puniendis peccatoribus. 5° etiam peccantes quia peccant intendendo aliquod bonum verum vel delectabile quod est aliqua participatio Dei. Quodam modo quodammodo possunt intendere aliquam immensitatem seu similitudinem Dei ut ex D. Th. D. Aug. et aliis ostendetur infra cap. 2a.

Alia vero pars probatur etiam quod actus mali non sint ex natura rei propter Deum ut media

ad ultimum finem. quia illi ut plurimum vitiose peti impediunt et avertunt mentem a consequutione Dei ut constat, et ex natura rei non sunt propter Deum ut media ad illum consequendum quod vis aliquando fieri possit ut aliquis ex falso zelo ad id ordinet aliquas actiones malas. quare consultum est addita fuit illa limitatio ad differentias actuum bonas quae ex natura rei sunt propter Deum ut media ad illum consequendum aut modo naturali aut supernaturali prout fuerint actiones aut naturales aut supernaturales.

Sed Difficultas superest an non solum ex natura rei, modo dicto, sed etiam ex intentione operantis Deum sit omnes actiones hominis etiam malas esse propter unum ultimum finem qui est Deus.

1a sententia affirmat. Et tribuit solet D. Thomae hic art. 6. ubi Medina concl. 2. ait omnia quae vult homo, vult propter finem particularem, qui est Deus et postea addit etiam peccator in suo peccato operatur propter Deum ut est bonum quoddam ultimum et refert D. Thomam 1 parte q. 60. a ultimo ad ultimum quem addit post alios locos quae ex ponent infra post 2as concl. in ultima illius partis.

2a sententia negat ita Vasquez 1. 2ae disp. 6. c. 3 et alii. Sed distinguendum est modo subjiciendo.

2a conclusio est. actiones bonae absolute et simpliciter dici possunt esse propter Deum etiam ex intentione operantis saltem interpretative non ita simpliciter omnes actiones malae quamvis omne agens etiam in actibus malis quatenus intendit aliquod bonum verum vel delectationem quod est aliqua participatio Dei, dici aliquo modo tamen non posse intendere = immitationem seu similitudinem Dei.

Prior pars ita explicatur et probatur. omnes actiones bonae absolute et simpliciter dici possunt esse propter Deum etiam ex operantis intentione aut formali et expressa aut virtuali aut saltem interpretativa quia eo ipso quod actiones bonae ita ex natura rei ordinentur in Deum ut illi placeant et aliunde ab operante non sint ad malum finem detortae censentur ex intentione interpretativa operantis esse propter Deum ut ex positis est disp. praecedenti c. 4. conclusione 4. id autem non habet locum in actibus malis quae ex natura rei non ita ordinantur in Deum ut illi placeant et non fiunt ab operante ex intentione placendi illi, nam etiam cum contingit quando homines mentiuntur aut furantur aut committunt alia peccata non dicuntur simpliciter haec facere propter Deum, aliquando non contingit homines ex ignorantia et falso zelo in peccatis proponere sibi hunc finem placendi Deo ut Joan. 16. n. 2. dicitur. venit hora ut omnis qui interficit vos obsequium se praestare Deo et haec facient vobis quia non noverunt patrem neque me.

Altera vero pars sic exponitur et probatur ex D. Aug. lib. 2. confessionum c. 6. ad finem ubi aliquis Deus ita ait. perverse te imitantur omnes qui longe se a te faciunt et adversus te extollunt et placuerunt in diversis peccatis diversis superbia imitatur celsitudinem. ambitio honores et gloriam, saevitia potestatis et tandem, ingenii, deffectionis et umbrosas (?) sunt tenebrosas omnipotentiae similitudinem intentam a peccatoribus. probatur D. Th. 1 parte q. 5. a. 1. ad 2um ait omnia appetendo

propriè perfecti appetunt ipsum Deum inquit perfectis omnium rerum et quaedam similitudo divini esse 8. c. 44. a 5. c. et ad 2um. ita, inquit, appetunt Deum ut finis appetendo quod cumque bonum. idem repetitur q. 22. a 2. ad 2um. 8. 4. 5. d. 42. q. 1. a 3. quaestiuncula 4. ad 2um. favet etiam illius doctrina 3. c. g. a c. 17 usque ad 22. et D. Dioni. de divinis nominibus c. 4. quo iuxta haec ad imitare [illegible] post Divi Thomae quod propositum est in ultima parte certum quidem ut inquirat [illegible] explicandae non sit Deum absolute et propriè omnes actus malos esse propter Deum.

Obijcies eo ipso quod Deus ex natura rei sit finis ultimus totalis omnium rerum debet concurrere ad quodlibet fine per se ad causandum finale; sicut enim videmus a ex natura rei est prima causa efficiens ultima omnium rerum debet concurrere cum qualibet causa per se ad causandum efficienter ergo omnes actus etiam mali cuiuscumque agentis sunt propriè propter Deum in genere causae finalis sicut ab illo pendent in tali genere non minus quam in genere causae efficientis. Respondeo ad id satis est quod omnis actio quaecumque procedit a Deo sit propriè propter Deum ut finis ultimus quaecumque Deus ex natura per se ad quodlibet effectum etiam malum creaturae concurrit ex fiati motivo suae bonitatis quae est finis ultimus, non tamen opus est ut quaelibet actio quae procedit a creatura sit ab illa propter Deum ut propter finis cuius intuitu moveatur ad operandum quod creaturae in tali [illegible] illa non potest cognoscere Deum. generaliter [illegible] si se nihil operatur [illegible] quae procedit a Deo tum quia [illegible] ab illo agitur potest per sua libertate proponere sibi alium finis propter quem operetur. quare in hoc sensu verum est non semper actus creaturae quaecumque procedit ab illa propter finis esse [illegible] a fine ultimo [illegible] movente per suam bonitatem ut ostendit Suarez tom. 1. m. disp. 29. s. 2. n. 9. Adde hoc tamen stat quod omnia quae causant finale debent pendere a Deo ut ultimo fine quaecumque non possunt causare finale nisi Deus ex natura per se causaret illum effectum finale propter suam divinam bonitatem. Et hoc modo verum est id quod Suarez ubi supra s. 2. n. 8, docet Deum ut ultimus finis [illegible] influere in omnes actus creaturae quaecumque procedit ab ipso Deo [illegible] potest illum [illegible] concurrere causando finale cum omni fine per se.

Sect. 2. an omnes actus hominis sint propter finis ultimus in communi sive ratione beatitudinis

Pro intelligentia materiae loqui autem notandum est finis ultimus in communi qui sit ex positum in [illegible] in hac disp. (3. in c.) i. beatitudo seu felicitas universè sumpta (ut aiunt) praeter deum plenitudo boni [illegible] non determinando an hic vero sit in hac re singulari vel in alia. solere etiam appellari singularis finalis ad differentiam illius [illegible] in [illegible] vero est aut existimatur esse beatitudo quaerens divina [illegible] finis ultimus [illegible] quo modo loqui [illegible]. [illegible] Italy hic a 6. [illegible] an omnia quae homo vult velit propter ultimus finis. nempe saltem propter ultimus finis in communi sive propter beatitudinem modo dicto.

Prima opinio est negans. ita Scotus 4. s. 4. d. 49. q. 10. versus finem et versus hic [illegible] ubi [illegible] non omnia quae ab homine appetuntur appeti propter beatitudinem [illegible] potest (inquit) appeti aliquid non propter beatitudinem [illegible] negative hoc est non habendo pro fine beatitudinem [illegible] etiam contrarie hoc est appetendo aliquid contrarium beatitudini.

1us fundamentum est quia intellectus potest proponere voluntati aliquod bonum singulare nulla facta mentione beatitudinis, potest enim id cognoscere sine eo quod ordinetur ad finem beatitudinis, ergo voluntas potest illud iam appetere sine respectu ad beatitudinem.

2us fundamentum est quia potest aliquis velle aliquid sciens illud esse contrarium verae beatitudini, sic enim multi Christiani sciunt quod licet peccatum mortale est contra veram beatitudinem, illud appetunt ergo [illegible].

2a opinio affirmat omnia quae ab homine appetuntur appeti propter finem ultimum saltem interpretative sive beatitudinem. ita D. T. hic a. 6. ubi Caiet. Conrad. Medina et alii.

Pro intelligendi exponendi et defendendi hanc sententiam est diversitas aliquorum. dicunt enim omnia ab homine appeti propter ultimum finem quatenus prima volitio est circa ultimum finem saltem interpretative et talis intentio praecedens omnes actus sequentes dicuntur virtualiter esse propter ultimum finem. ita videtur sentire D. T. hic a. 6. et 1 p. q. 82. a. 2. ad [illegible] et Cap. in 1. Sent. D. 1. q. 3. a. 1. [illegible] et 4 Sent. d. 49. q. 3. a. 1. et alii.

Sed hoc non videtur satisfacere, 1o quia non est necesse ut semper prima volitio hominis esse circa ultimum finem; potest enim intellectui occurrere aliquod aliud bonum particulare prius quam habeat apprehensionem illius ultimi finis et voluntas potest illud bonum tamquam proprium finem velle et experientia indicat ita saepe contingere. unde quod non semper prima volitio sit circa finem ultimum docent Scot. 1 Sent. d. 1. q. 4. et 4 Sent. d. 49. q. 10. Mair. ibidem q. 1. Pal. ibid. q. 2. Dup. [illegible] c. 1. § vero. et Med. ibi q. 1. a. 6. [illegible] 4 quod est probabilius.

2o Et semper prima volitio esset circa finem ultimum, tamen illa saepe non destructa est ita ut neque permaneat formaliter in se neque virtualiter in aliquo effectu ex ea relicto, et tunc ex eo solum quod illa praecesserit dici non potest omnes actus sequentes virtualiter referri in eum finem, quia ut vi alicuius intentionis virtualiter aliquis actus referatur in finem necesse est ut virtute illius relictus sit aliquis effectus excitans ad actus ut exponitur est in praecedenti c. q. [illegible] supra probatur, quia ex eo solum quod in aliquo idolatra praecesserit intentio referens omnia in idolum non sequitur quod omnia opera deinceps ab illo facta sint virtualiter propter talem finem, sic enim omnia essent peccata quod constat neque est in doctrina [illegible]. Sic ex eo solum quod in aliquo iusto ~~referens omnia in Deum~~ praecesserit intentio referens omnia in Deum non sequitur deinceps omnia illius opera esse virtualiter propter Deum; sic enim deinceps numquam diceret [illegible] otiosas neque ullum verbum otiosum quod constat esse falsum.

Dices ex D. T. 1. 2. q. 60 a. 2. et alibi voluntas fertur ad ultimum finem et alios fines particulares sicut fertur intellectus ad principia et conclusiones quod est probatur ex illo communi dicto sicut se habet principium in intellectualibus ita finis in appetitibus ut colligitur ex Aris. 6. ethicorum c. 2. et D. T. 1. 2. q. 13. a. 3. et 1a p. q. 19. a. 3. et alibi saepe est sicut intellectus cognitio iudicativa est circa prima principia et propter illa cognoscunt alias veritates quae sunt circa ita in voluntate volitio est circa ultimum finem et propter illum amantur omnia alia bona particularia.

Respondetur similitudo est in hoc quod sicut intellectum ut cognoscat veritates cum relatione ad principium quatenus illis circa oportet est ut praecedat saltem prius natura cognitio primi principii ita in voluntate ut amet bonum particulare relative ad ultimum finem quatenus medium ad illum debet praecedere saltem prius natura volitio finis ultimi. Caeterum sicut intellectus facile potest ut illas veritates obiectiva, quae est circa cognoscat alia via quae non sit habitudinis propter principium vel quando cognoscuntur per experientiam aut per fidem humanam et tunc non oportet est ut praecedat saltem cognitio primi principii, ita hoc modo in voluntate fieri potest ut bonum particulare amet alia via, quae non sit habitudinis propter finem ultimum ut cum amet salutem, vitam, aut quod cumque aliud bonum particulare sistendo in illo ita ut tunc habitudine non intendat relative ad ultimum finem ut constat experientia et tunc non oportet ut praecedat saltem volitio finis ultimi.

Instabis D. T. 1. 2. q. 60 a. 2. ait sicut intellectus cognoscit principia naturaliter ita voluntas naturaliter tendit in finem ultimum omnis enim homo naturaliter vult beatitudinem et ex hac naturali voluntate causantur omnes aliae voluntates cum quidquid homo vult vellit propter finem quo existimat cognitum finis ultimi est principium et naturalis hoc est necessario ex qua derivantur aliae voluntates, quas ibi vocat electiones circa bona particularia.

Respondetur dilectio ultimi finis in communi nempe felicitatis ut est naturalis hoc est necessaria quoad specificationem quia voluntas non potest odio prosequi finem felicitatis in communi non quoad exercitium, non est necessarium ut semper in voluntate praecedat aut existat dilectio formalis talis ultimi finis in communi, ut potest quando voluntati proponitur aliquod bonum particulare sine ulla mentione ultimi finis ita etiam quando illi proponitur ultimus finis in hac via non est necessarium ut circa illum eliciat actum sed libere potest illum suspendere aut etiam prius elicere actum circa aliquod bonum particulare.

Unde quando dicitur quod si homo haberet cognitionem ultimi finis et bonorum particularium et haberet ordinationem iuxta illorum naturas prius illius volitio esset circa ultimum finem et ex illa derivaret ad alias. Caeterum neque homo semper habet talem cognitionem aut potest neque etiam si illam haberet necessarium ei esset in exercitio elicere prius actum formalem circa ultimum finem.

Quare quando D. T. et alii graves auctores dicunt voluntatem procedere dilectionem finis ultimi et ex illa derivari alias dilectiones id potest intelligi quod ordinate iuxta naturalem rectam id exigit et de facto semper ita contingit

hominibus convertendus est D. T. in loco citato specialiter loqui de angelis ~ 2°

dicitur appetitus dilectionis naturalis propriam ultimi finis aut intelligunt appetitum innatum

hoc est potentiae et inclinationem naturae rei ad suam beatitudinem seu felicitatem et talem inclinationem

vocant dilectionem naturalem non in actu 2° sed quam maxime D. de illa dicunt et

innatam aliis dilectionibus ~ 3° quia in volitione cuiuscumque boni particularis quam

in quadam principaliter amat finis ultimi saltem implicite seu interpretative

ut infra exponet talem volitionem quis ex dictis esse fiat unica multi [illegible]

explicitum ducitur [illegible] dividunt quam in duas volitiones alteram

quae est volitio boni particularis, alteram quae saltem implicite seu inter

pretative implicite principaliter tenet volitionem finis ultimi et hanc separabilem

quoniam vocant [illegible] dilectionem quam radicem aliarum dicunt esse naturalem hoc est naturaliter

quoad specificationem ~

Sic igitur explicat opinionem [illegible] ostendendi et ita 2am opinionem

contra quod omnia quae appetunt ab hoc appetunt propter ultimum finem ad

habendam distinctionem sequens ~

~ certum est omnia quae homo appetit quis non appetat propter ultimum finem ex se et

[illegible] bene in saltem implicite et interpretative quia in appetitu cuiuscumque boni

particularis quam in quadam principaliter implicite et interpretative [illegible] appetere vel

ultimum finem atque hoc modo omnes illius actus dici possunt propter ultimum finem ~

Iuxta hanc autem [illegible] possunt opiniones [illegible]. nam 1a Scoti

negans omnia appeti propter ultimum finem ita intelligi potest quod non omnia appe

tuntur propter ultimum finem ex se [illegible], ut dicit [illegible] nostri [illegible]

[illegible] ex 1° fundamento adducto in illa 2a opinione et [illegible] ex iis [illegible]

et 3a praecedentibus [illegible] sed hoc non est ~ 2a vero opinio affirmans omnia

appeti propter ultimum finem intelligi potest de appetitu implicito seu interpretativo

ut de [illegible] in 2a [illegible] et [illegible] D. T. [illegible]

2e opinionis [illegible] quod omnia ab homine appetantur propter ultimum finem ex se [illegible]

ut patet aperte ex ipso D. T. hic a 6. ad 3. et de Veritate q. 22. a. 2.

ad 2um. et 4 [illegible] 49. q. 1. a. 3. [illegible] 4. [illegible] Medina

et Conrado hic a 6. [illegible] ibidem et 1. p. q. 82. a. 2. ad evidentiam et

aliis ~

[illegible] in modo loquendi aut D. Ts. [illegible] dicunt aut negant omnia ap

peti propter ultimum finem intentione virtuali [illegible] non intelligi intentionem

virtualem [illegible] ut ex [illegible] 1. c. 4. n. 3. [illegible]

[illegible] intentio et virtute illius [illegible] ex actionibus ad plenum

[illegible] hoc enim in plenum non semper [illegible] ut ostendunt ea quae adducta sunt in

hoc c. quod 2as opiniones, a [illegible] ibi [illegible] intelligi potest de

intentione virtuali [illegible] ut dicit intentionem implicitam seu interpre

tativam ultimi finis in aliquo [illegible] particulari ut statim

exponet ~

[illegible] ita [illegible] explicat iuxta D. Th. hic a 6. [illegible]

homo appetit quis non appetat [illegible] perfectum et consumans quod [illegible]

dicitur beatitudo seu felicitas [illegible] ultimus finis [illegible] appetit [illegible] aliquod bonum

quod velim inquoanto ex na rei ordinat ad bonum perfectum et consumatum et ne in affectu cujuscumque boni quasi inquadam inchoatione seu participatione includit affectus beatitudinis, quae est ultimus finis in com̃ ut notat Gab. v. a. 3. hic d. 6. c. 2. nempe includit universalitatem seu quod ratio impliciter latenter ut colligitur ex m̃o quo id exponit D. Aug. tom 8. lib. 13 de trinitate c 3. ubi cum dixisset omnes velle esse beatos et nolle esse miseros nullumque esse qui intra voluntatem id non agnoscat, subdit quidquid enim aliud quisque latenter velit ab hac voluntate quae omnibus hominibus nota est non recedit ~.

Hinc solvuntur duae difficultates quas ibi c. 3 proponit D. Aug. 1ª est quomodo beatitudo ab omnibus amatur et non ab omnibus cognoscatur. 2ª si beate vivere est simul virtuose vivere quomodo beate vivere vult qui hoc non vult ut peccator ~.

Resp. beatitudo eo modo quo amatur cognoscitur et quia omnes homines cognoscunt et amant hoc quod est habere bonum satians appetitum et carere malo, atque hoc in com̃ dicitur beate seu feliciter vivere sive beatitudo. Seu ultimus finis in com̃ quamvis non determinent an id existat in hoc vel illa re particulari in qua determinate homines variant, et errant quamvis conveniant in hoc quod est vere beate vivere. unde quod id fit determinate ex parte cognoscitur in com̃ sic et intendit expresse et formaliter. dicitur vero intendi universaliter seu latenter et impliciter quod intenditur quod unumquodque bonum particulare, quia hoc est aliqua inchoatio seu participatio ejus quod in com̃ dicitur beate vivere non determinando rem particularem in qua sit beatitudo. cum autem beate vivere est simul virtuose vivere, iam in particulari determinate et hoc modo in particulari non vult beate vivere cum in com̃ vult beate vivere ut ex infra dicendis amplius exponet ~.

Ex dictis solvenda sunt fundamenta ab aliis adducta pro 1ª opinione. ad 1um

Resp. eo simul probari non semper quidquid appetit appetit propter beatum seu ultimum finem expresse et formaliter ut diximus in 1ª parte conclusionis.

Ad 2um Resp. etiam peccans mortaliter appetat aliquid contra verum beatitudinis, non obstat quod saltem universaliter appetat beatitudinem in com̃ quatenus appetit obiectum peccati mortalis ut bonum quoddam particulare, ubi impliciter includit affectum beate vivendi et excludendi miserias: sic D. Aug. tom 6. lib. de expositione et sermonis c 3. dicit: malum hominem esse in peccato beatitudinis quaerere ut si furtum, vult furari ut habeat quod non habebat quia miserum putat non habere. Sed ideo imprudens et ita erat quia de malo vult beatus fieri. notandum quod id quod dicit D. T. hic a 7 ad 1um. ait illi qui peccant avertuntur ab eo in quo vere invenitur ratio ultimi finis, non autem ab ipsa ratione ultimi finis intentione quam falso quaerunt in aliis rebus ~.

Sect 3. an peccans mortaliter constituat ultimum finem in creatura ubi etiam de peccante veniali ~

De hac quaestione plenius in materia de peccatis sed quia illa huius etiam instituto est necessaria et propria unde hic etiam communiter ab auctoribus tractari solet videtur tradenda est illius resolutio. notandum autem est eandem quaestionem solere aliis terminis ita proponi

an peccans mortale an diligat creaturas illas quas praeferat Deus —

1a sententia negat id semper contingere in quolibet peccato mortali quia aliquando non evenit. ita Aduarez q. lib. 7. q. 3 —

2a affirmat semper per quodlibet mortale constitui ultimum finem in creatura illasque plus diligi absolute quam fieri Deo colligitur ex D. T. 1a 2ae q. 88. a 4. ad 2 et ad 1um et in hac q. 1. a 9. in 3o, 3a. Vitalibus saepe tenent Medina, Conradus, Vitaly hic art 9. ubi etiam Gab. dist 1. q. 1. punct 6. et Zumel 1a 2ae tom 1. q. 71 a 6. disp 11. atque ceteri sunt alii quos citat Medina hic a 9. ait hanc esse omnium Sanctorum sententiam et fere inexpugnabilis fidei —, sed in hac et aliis censuris aliorum solet esse aequivocatio inde ut ex eo quod hic est certus quodammodo puncto quod non negat 1a sententia in merito ad illas contingeant censuris, et forte sententia apud multos non inveniet dissensio, non distinguant varii sensus quibus dici potest per peccatum mortale constitui finem ultimum in creatura ut infra exponetur —

1a est quodlibet peccatum mortale constitui ultimum finem in creatura quatenus per illud avertitur homo a Deo ultimo fine sub ea ratione qua est amabilis per se ipso amore amicitiae et in creatura plus diligitur ut, praefert divinae amicitiae. Haec est certa neque negat 1a sententia id quod probant ea, quae pro 2a sententia afferri solent ex scriptura et patribus asserentibus, per peccatum mortale homini averti a Deo et creaturas praeferri et plus diligi quam Deus vel sperni, derelinqui etc. ut Isaias 1o. n 2. ipsi autem spreverunt me. et ibidem n 4. dereliquerunt Dominum: Ierem. 2. n 13. me dereliquerunt fontem aquae. Mathei 10. n 37. qui amat patrem aut matrem plus quam me etc. ubi supponit eum qui ex amore parentum legem Dei transgreditur plus diligere parentes quam Deus et Ioan. 12. n 43, de pharisaeis dicitur: dilexerunt gloriam hominum magis quam gloriam Dei. ad ephesios 5. n 5 avarus dicitur idolorum servus quatenus loco Dei habet pecunias. ad philipen. 3. n 19. de iis qui deliciis se dederunt quorum Deus venter est. et quae loca sancti patres —

Haec et talia alia scriptura et patres probant per quodlibet peccatum mortale plus diligi creaturas quam Deus sub ea ratione qua est amabilis per se ipso amore amicitiae, ac proinde amittit gratiam et charitatem hoc enim est quod dicit, dixit illis locis intendit. Unde infert castens per peccatum mortale dici posse constitui ultimus finis in creatura sicut alios exponit. Vasq. exponitur tandem quatenus illa praefertur Deo sub ea ratione qua est amatus vel amore amicitiae et dissolvit divinam amicitiam. nempe id quod suo loco habet ita ut per illud possit ponere amicitiam Dei dicitur ultimus finis —

2a est non semper per quodlibet peccatum mortale constituitur in creatura finis simpliciter ultimus operantis ita ut operans se et omnia sua in illas referat, neque semper creatura plus diligitur quam Deus sub ea ratione qua est diligibilis

amore concupiscentiae vel alio diverso aff. secto amore amicitiae hanc eius vult 1a pars et ocre n. vt negare 2a. salti ad satisfact. negare nequit et quia D. T. 1 p q 60. a 5. et ad 5. aperte ait. et Demones et alios qui odio habent Deum adhuc illum qu. est bonum maior plus diligere quam se ipsos vnde infert existimo mente bene stare quod peccans mortaliter quatenus Deus qu. ut est amatus perfecto amore amicitiae post ponat et minus diligat quam creaturas, illum m. sub alia ratione qu. ut est amatus alio amore plus diligat ~

Speciatim v° ut aiunt ad hunc nodum est id quod Med. hic a 5. columna 7. versu idem observandus ait: contingere posse unam rem plus diligi sub una ratione et minus sub alia et sub hac ratione peccator plus diligit Deum quatenus est quoddam bonum vtile im. m. amicitia plus diligit creaturas. quia deserit Deum et eius amicitiam propter amorem creaturae et postea insolubile argumentum apte ait cum qui peccat mortaliter posse plus diligere Deum eius amore apretiativo sub alia ratione et considerat non in amore amicitiae idem insolubile argumentum Bal. supra citatus ~.

Aperius v°. Vas. Theol. disp. 5. c. 1. et hinc etiam ait eum qui peccat mortaliter non constituere increaturam ultimum finem operantis neque se ipsum et sua omnia refferat ipsum in primum et maxime amate eo modo quo beatitudo et Deus dicitur esse ultimus finis, id est neque dici constituere ultimum finem increaturam quatenus creatura ita amat ut opponat vo ultimo fine operantis vo amore amicitiae dilecto, et dissolvat amicitiam cum illo ~.

1a autem pars eius sic probatur. quia inductione et experientia constat non semper et quod libet peccans mortale constitui increatura finis simpliciter ultimum operantis. vel sui nisi semper seipsum et omnia sua ordinat ad furtum quasi id habeat pro fine absolute ultimo et satiante appetitum prout quis est. Idolatram qui falso existimat idolum esse Deum se et sua omnia in illud refferre ~.

2a v° pars probatur. eius inductione et experientia quia dicimus non semper et quod libet peccatum mortale diligi plus creaturas quam Deus sub omni ratione quae est diligentis amore concupiscentiae vel alio diverso aff. secto amore amicitiae. nam contingit aliquos aut ex ignorantia culpabili aut etiam scienter peccare mortaliter tali affectu, ut si opus esset ne Deus suus esset vel aliquam perfectionem intrinsecam ammitteret potius darent omnia sua bona et vitam quod si non facerent pro illa creatura quae est illis obiectum peccati mortalis et id facilius est ab illis plus diligi et perfectius Deus amore concupiscentiae vel alio diverso affectu amore amicitiae. Hunc enim non habent eo ipso quod peccant mortaliter ut constat ~.

Et sic et declarat exemplo. si rex sub gravi comminatione sui mandaret mercenariis et tributariis suis gratiam suo filio vel sub ditio pecuniae ne sibi inimicos in suas domus reciperent, admittat filius vel subditus eos recipiat, tali in affectu ut si regi immineret periculum intentus potius vellet destructis inimicis et se rege seipsum et omnia sua offerre. Sane qui transgrediens se ipsum regi postponat

ulq amicitias pro prebabilia ne alio amore sincero affectio amore amicitiae plus diligit illas et pro peccans moreret per hunc modum et caveret ut patet tunc ex poenitentia. sed quia id est in sua libertate tum etiam quia nihil obstat quominus id ita fieri posset ergo etc. ~

Ex dictis colligi potest quid sit dicendum ad rationes et solvi illas atque quaestiones hic oppugnare vult. nam ad illam quae pro prima secunda tendit et probat quod libet peccatum mortale non semper constituit ultimus finis increatura ~ Respondeo id verum de fine simpliciter ultimo operantis ut dictum est supra in hac secunda ad 2am ~ ad ea vero quae pro 2a 5a tendunt semper quod libet mortale constituit finis ultimus increatura, ~ Respondeo id esse verum de fine ultimo operis oppositi et in ipso parte vero ultimo fine Deo prefecto amore amicitiae dilecto ut ex pluribus est ibi inde cetera. ~.

Obiicies 1o quilibet operans constituit finis simpliciter ultimus in aliqua re sed peccans mortaliter non constituit illud in Deo ut constat ergo increatura ergo semper per peccans mortale constituit finis simpliciter ultimus increatura. ~ Respondeo negando an[tecedens] hic ultimo sit de fine simpliciter ultimo explicite operantis. ~ pro sufficienti ibi sufficienter constituto in aliqua re ad quam saepius omnia sua ordinet. potest enim aliquis in operando ita procedere ut neque modo neque antea proponat sibi illas rem tamquam finis simpliciter ultimus ad quam omnia sua ordinet, ut patet 1o ex secunda 2o quia id liberum est homini. 3o quia non est unde oppositum ostendatur esse necessarium, neque docent Bal. hic disp. 1. q. 1. pun. 4. § 3. et alii, cum hoc autem stat quod saltem implicite et interpretative fine simpliciter ultimo sit beatitudo in communi ut dictum est supra in hoc c. § 2. in ce. et sic intelligitur communis dictum quo quilibet operans tribuit finis simpliciter ultimus ~

2o obiicies sequitur ex dictis eum qui furatur propter amicus committere duo peccata diversa specie alterum quo praefert amicus Deo et est contemptus Dei quia propter amicus postponit Deus. alterum quo usurpat rem alienas et est furtum. sed hoc est contra communis sensus ergo etc. Respondeo negando sequelas quia malitia quae inest peccato mortali ex eo quod praeferat creaturas Deo prout est plurimus affectu amore amicitiae est communis et transcendens quodlibet peccato mortali et ideo moraliter non censetur posse constituere diversas species peccati sicut neque inobedientia communis transcendens quodlibet peccato ex eo quod sit contra praeceptum ut magis plenius in materia de peccatis ~

Difficultas supra an peccans venialiter constituat ultimus finis increatura. ~

3a certo non est absolute dicendum peccatum veniale constituit ultimus finis increatura. ita fert ex omnibus locis supra citatis in 2a 5a probatur quia ex communi modo loquendi eius ab [illegible] constitui ultimus finis increatura denotari solet quod creatura aut sit finis in qua sua referunt aut saltem sit finis separans a tota ab ultimo fine nempe Deo dilecto per charitatem, quod non venit peccato veniali aut [illegible] ~

Ad quem in hoc apud authores videtur esse dissensio propter varios modos loquendi ita distinguendus est 1o. per peccans veniale non constituit increatura finis simpliciter ultimus operantis. neque finis ultimus operis simpliciter et ratione vel finis charitatis probatur. quia operans eo ipso quod peccat venialiter non refert se et omnia

in creaturas neque separat se a Deo dilecto per charitatem ut constat ex communi ostensis 12ª q. ibi. et alibi saepe. ~.

2º quod magis modo loquendi est per peccatum veniale constitui in creatura ultimum finis operis vel simpliciter contrarium charitati sed oppositum fervori charitatis et ex re non differt ab eo quod dici solet peccatum veniale esse praeter voluntatem Dei non vero contra illam simpliciter sed solum quod pergo ex 12ª q. 2. ~.

3º id quod aliqui docent per peccatum veniale constitui in creatura finis ultimum negative ut loquuntur. vide hic disp. 5. c. 2. § deinde et alibi: non ita intelligitur quod in peccato veniali sit sumi negatio ordinandi creaturam in Deum. nam per illud amatur creatura ex propter se ipsam seu gratia sui atque illa in eo actu est positiva ratio amandi seu motivum finale sed dicitur finis ultimus negative ad differentiam illius finis in quo operans ordinat seipsum et sua omnia qui communiter dici solet finis ultimus positive ut notatum est hic c. 1. huius disp. item ad differentiam illius finis quo operans separat a vero ultimo fine Deo per charitatem dilecto ut contingit in peccato mortali et ex re non differt ab eo quod alii docent per peccatum veniale constitui in creatura finis ultimus illius operis et operantis non absolute sed per ut operatur tali operatione quae non avertit simpliciter eius a vero ultimo fine. ~.

4º id quod aliqui affirmant peccatum veniale in hoc ipso ordinari in Deum habitualiter ex charitate non est verum in eo sensu quo sensu per habitum charitatis possit ordinari peccatum veniale per se ut medium ad Deum ut patet atque hoc volunt illi qui docent peccatum veniale non ordinari in Deum habitualiter ex charitate, ut expositum est hic disp. 1. c. 4. et 2. potest tamen illud dictum explicari in aliquo sensu quod habitualiter imo etiam actualiter peccatum veniale ex suppositione quod sit commissum possit per charitatem ordinari in Deum aut ipse in ludens a quo puniatur aut ad manifestandam divinam bonitatem quae illud permittit ut occasione illius eliciat aliqua bona iuxta hic dicta in hoc capite. § 3. c. 1. ~.

aliqua argumenta ~

1º arguitur omnis actus habet aliquem finem ultimum ut communiter docent dato peccati venialis non habet Deum pro fine ultimo quia non potest ad illum ordinari per se ipsum ut medium ut patet ergo habet pro fine ultimo creaturam ergo per peccatum veniale constituitur ultimus finis in creatura ~ Resp. distinguo maiorem si illa intelligatur de fine simpliciter ultimo saltem interpretative seu implicite intento sic vero est in hoc sensu quod quilibet actus ac proinde etiam peccati venialis imo etiam mortalis de interpretative et implicite est propter finem ultimum in communi hoc est propter beatitudinem in communi quae etiam dici solet bonum satiativum appetitus quod in communi non dicit determinate bonum creatum neque increatum sed quod est ex intentione operantis abstrahit et implicite sub disiunctione includit hoc vel illud et hoc modo ut expositum est sub in hoc capite sectione 2. in aliis. omnia quae homo appetit dicitur implicite et interpretative appetere

propter ultimum finem meum. Si hic illa maior intelligatur de fine simpliciter ul
timo patet, verbo ex se intento de facto, cum quia in oppositum non ut quilibet actus
fiat verbo ex se id habeat verbis consentientibus et sed id sufficit ut fiat verbo ex se habeat
finis ultimus negative hoc est illud quod est illius verbo videtur finis ultimus ne
gative seu finis speciei quamquam ille actus fiat verbo ex se non respondeat alteri
gratiae positive in ordine omnia intentionalis finis ut explicatum est supra in hac disp.
c. 4. propter 2am verbo peccatum veniale dicitur fieri creatura pro fine ultimo
negative quia est dicitur finis ultimus illius speciei verbo peccantis sicut operatur tale
opus non tendit simpliciter finis ultimi nec finis ultimus simpliciter. Si tamen a vero ultimo fine
Deo dilecto per charitatis ut ex positis est in hac 5.

1o arguitur ex dictis sequitur de hoc iusto peccante
veniale non posse dici quod habeat Deum pro fine ultimo simpliciter sed hoc
est contra communiter sentientes ut constat ergo verbo. Sequela probatur quia de ratione finis ultimi sim
pliciter est ut ad illum ordinentur omnia. Sed hoc ergo Deus non praestat iustus peccans
venialiter quia eo ipso quod peccat venialiter iam non ordinat omnia in Deum
habitualiter neque actu ordinat neque peccatum veniale tanquam medium per se ad Deum ergo verbo.

Respondetur negando sequelam et ad illius probationem dicitur ad rationem ultimi finis simpliciter
iuxta moralem sensum satis esse ut ad illum actus illius hominis ordinentur omnia quae
moraliter censentur magni momenti ut ex positis est supra in hac disp. c. 1. unde
non obstat quod peccatum veniale moraliter censetur
ad Deum ordinari per se ut medium neque ob id homo dicitur simpliciter averti a vero
ultimo fine Deo quia per illud non tollitur divina amicitia sicut per peccatum mor
tale ut supra expositum est.

2o arguitur ex D. Aug. tom. 3. lib. 1. de doctrina Christiana
c. 3. verbo exanimis Magistro 1. 54. d. 1. volentes ipsi cuiusvis rei amari
ita scilicet ut sola illa propter se fruatur, sed quando aliquis peccans venialiter amat
perverse aliquam creaturam propter se ipsam non utitur illa tanquam medio ordinato ad Deum
ut patet ergo fruitur illa ergo constituit in illa finem ultimum quoniam frui ut dicitur ubi ex cit.
Doctrina loco citato est affectu inhaerere alicui rei tanquam fini ultimo.

Circa hoc solet esse dissensio an homo dicatur peccans venialiter frui creatura
sed dissensus est fere aliqua re duplici sensu potest 1o late sicut dici dicitur delecta
bilem amare aliquam rem esse propter se ipsam ut cum usus, ut constat ex usu linguae latinae
et sic dici potest peccantem venialiter frui creatura. 2o modo stricte sicut dici amari
aliquam rem propter se non ut cum usus sed tanquam finis simpliciter ultimus aut saltem
tanquam finis tali modo ultimus ut avertat debitum a vero ultimo fine Deo dilecto per charitatem,
et sic peccans venialiter non fruitur creatura ut patet verbo ex positis est supra et ita
intelligitur id quod D. T. 12 q. 88. a. 1. ad 3um. ait: ille qui peccat venialiter
inhaeret bono temporali non ut fruens quia non constituit in eo finem. id est quod non in
haeret illi ut utens referens in Deum non actu sed habitu non est ita intelligendus quod
habitu referat illud ad reddendum Deum sed eum peccans veniale non potest ordinari a
referri in Deum ut de se constat verbo ex ipso est D. T. consentientia est supra disp. 1.
c. 4. circa 2am quare ita intelligi potest quod peccatum veniale quia non tollit

virtus charitatis ex suppositione quod sic committeret per tale habitum vel alio ordinari in Deum, aut ipsis iniudicij ut illud unice aut alio modo ut sic sacrano ad illud manifestandus ut ex ponitur in sua inhac 5c part. a; 2a; § 4. id quod alij hoc ad corpo derelatio sp charitas non habet locum in eo qui est impletuero mortali quasi illud tollit charitas bizaria

§ 6. an possit aliquis habere simul plures fines ultimos

Ex parte affirmantis est 1o dubitandi 1. quia potest aliquis saltem existimare esse plures fines ultimos v.g. plures Deos vel alia bona ut voluptas vel honores quae desiderent talem affectus quasi quod habet sic bonus satiativus ergo potest simul habere illos ut fines ultimos. 2o peccans mortaliter constituit ultimus finis in creatura sed potest simul habere plura mortalia ergo et plures fines ultimos.

Ex parte vero negantis est communis sententia cum D. T. hic a. 5. asserens unius hominis non posse esse plures fines ultimos.

Distinguenda sunt diversa puncta. 1o certus est non posse habere plures ultimos fines quos vocant in communi quia hic finis est unica ratio beatitudinis seu boni satiativi appetentis, quae dicitur ultimus finis in communi non quia sit ratio illius quae vere potest esse in multis seorsim sed quia hic non determinat bonus aliquod particulare in quo consistat ratio beatitudinis ut diximus in sua inhac disp. c. 3.

2o certus etiam est non posse habere plures vel fines simpliciter ultimos in particulari. nam talis finis vere simpliciter ultimus est solus Deus quia ille solus vere est summum bonus satiativus.

Notandus autem est finis ultimus quem vocant in communi seu finalis et finis ultimus in particulari quem appellant materialem non esse habere sed dicunt finis ultimus in communi respicit solum, et finalis boni satiativi non determinando an illa inveniatur inhac vel illa re particulari at vero finis simpliciter ultimus in particulari dicit respicit iam determinate hanc vel illam rem particularem in qua aut vere est aut existimatur esse ratio finis simpliciter ultimi et verum quia illa solum invenitur in Deo quia ille solus est summum bonus satiativus, ac proinde ex natura rei vere solum est unus finis simpliciter ultimus, bonum omnium nempe Deus ut ostensus est sua expositio 2o.

Dices quaelibet persona divina cum sit infinitum bonum est finis simpliciter ultimus ergo cum sint tres personae divinae sunt etiam tres fines vere ultimi. Respondeo negando consequentiam quia sicut ex eo quod quaelibet persona divina sit Deus non sequitur esse tres Deos quia sunt unus [illegible] divinas [illegible] ita neque sequitur esse tres ultimos fines quia habent rationem talis finis [illegible] quae eminenter continetur.

3o certus est voluntatem hominis posse appetere plures res inaequales aggregatas sibi inquantum seorsim constituat sibi finis ultimus qui constituat unus

coalescens ex multis illis rebus quasi ex partibus. Unde multi antiqui philosophi posuerunt finem ultimum in aggregato ex multis rebus nempe ut notat D. Th. hic a. 5 ad 1um plura bona appetebant in ratione unius boni perfecti ex illis constituti. ~

His suppositis sit aliquas difficultates breviter explicandas. ~

1a Difficultas an possit aliquis simul, actu habere plures fines ultimos negative seu positive secundum quid ~

Certum est affirmans pro cuius explicatione quod possit quis simul per diversos actus appetere plures res tali modo ut non velit unam propter aliam sed quamlibet propter se unde quaelibet erit ultimus finis negative et positive secundum quid in suo genere respectu mediorum quae ad illas ordinantur v.g. si homo uno actu appetat voluptatem et alio honorem ita adaequatum motivum finale et ex parte unius actus sit voluptas alterius vero honor ~

Dixi per diversos actus quia quod uno et eodem actu appetat quis plures fines, quorum quilibet sit adaequatum motivum finale non ut probatur iuxta nostram sententiam in logica et in libris phys. et alibi probatum quod distinctio realis actuum attingentium obiectum sumatur ex diverso motivo finali adaequato quia entitas cuiuslibet actus est connotata tendentia in unum obiectum finale adaequatum, nec obstat quod unus et idem actus externus quoad denominationem extrinsecam ab actibus internis respectu intentionis excitatur propter duo motiva finalia adaequata per duos actus internos intentionis v.g. si det quis dare eleemosynam ex finali motivo misericordiae adaequate intento per unum actum internum misericordiae et ex finali motivo obedientiae adaequate intento per alium actum internum obedientiae. ~

2a Difficultas an possit aliquis simul copulative habere actu plures fines simpliciter ultimos ~

Ut explicetur sensus notandum est aliud esse inquirere an possit aliquis simul copulative habere actu plures fines simpliciter ultimos v.g. si dicat actu intendo hoc bonum nempe dignitatem regis ut finem simpliciter ultimum adaequatum et simul cum intendo aliud bonum s. dignitatem pontificis ut finem simpliciter ultimum adaequatum, aliud vero est inquirere an id possit intendere sub disiunctione ut si dicat intendo pro fine simpliciter ultimo hoc seu illud bonum. item aliud est quaerere an possit habere unum finem simpliciter ultimum habitualiter, alium vero actualiter quae omnia sunt distinguenda iuxta infra dicenda. ~

Sit 1a nullus potest actu simul copulative habere plures fines simpliciter ultimos adaequatos, hoc fundamentum est quod statuit ut certum D. Th. hic a. 5. et ad hoc ab illis accommodatur illud Matthaei 6. n. 24. nemo potest duobus dominis servire. quis aliter est sit illius bonum sensus. probatur quia finis

simplr ultã operantis ē illud bonum quod intendit ut optimum et summum omnibus alijs præferendum et necessarium sibi ad satiandum appetitum seu quod, idem est, ad beatitudinem, sed nullus potest actu simul copulative intendere plura bona quæ ex sua existimatione et affectu ita se habeant ergo nullus potest actu simul copulative habere plures fines simpliciter ultimos operantis. ~

Maior probatur 1º authoritate allegata citata ex doctrina Augustini 1 ethicorum c 7. et D. Aug. tom 5. lib 8. de civitate c 8. et lib. 9. c. 18 sequentibus et D. Th. hic a 5. ubi notanda sunt ea verba illud appetit aliquis ut finem ultimum quod appetit ut bonum perfectum et completivum sui ipsius. unde (inquit) oportet quod ultimus finis ita impleat totum hominis appetitum quod nihil extra ipsum appetendum relinquatur, intellige nihil sibi ad beatitudinem etc. l. nihil quod non censeatur contineri in illo saltem eminenter. idemque cum eo docent alij ibidem.

2º probatur ex definitione simpliciter ultimi quæ ut habetur ex D. Aug. tom 5. lib 8. de civitate Dei c 8. est summum bonum quo sufficientes sint et quod propter se ipsum appetitur idque adipiscentes nihil quo beati sint ultimus requiramus et ibi subdit D. Aug. ideo dicimus esse finem semper simpliciter ultimum quia propter illum cætera volumus ipsum autem non nisi propter ipsum et pauci ibi dicit, id est beatificum bonum et sane nisi hoc requiratur non requiritur finis simpliciter ultimus operantis. ~

Minor vero probatur quia eo ipso quod aliquis sua existimatione et affectu intendat aliquid ut bonum optimum et summum omnibus alijs præferendum et necessarium sibi ad beatitudinem iam in sua existimatione et affectu non relinquitur locus ut simul sibi tribuat alteri bono retento priori, quia tunc præferendo illud omnibus postponit reliqua ut patet ergo tunc retento priori non potest habere aliud ut finem simpliciter ultimum ~.

Dices saltem posse aliquis intendere simul plures fines ultimos sibi disiunctive ita ut existimet aut unum aut alterum sibi sufficere ad beatitudinem — Zumel 1. 2. tom 1. q 71. a 6. dp 4. c 4. et alij concedunt hos fines non deficiant sibi sed non. Sed contra quia id est deficit contra quid diceretis esse unum sibi et alterum finis simpliciter ultimi non requireretur illum intendi ut summum bonum omnibus alijs præferendum et necessarium ad beatitudinem sed quando id requiritur ut ostendit 2º ex dictis ex D. T. Aug. et alijs ideo negatur ... ~

Instabis saltem posse aliquis simul habere unum finem simpliciter ultimum habitualiter alium vero actualiter, quod sic probatur. si aliquis existens in peccato mortali eliciat actum ambitionis aut carnalis delectationis et quia carnali præ amet Deum super omnia, tunc ille sibi habet habitualiter permanet in peccato mortali quia non dum habet sufficientem dispositionem ad illud remittendum ut patet ergo habitualiter habet sibi fine ultimo creaturas sicut habet sibi finem ultimum existentis in peccato mortali per quod subest et avertitur a vero ultimo fine Deo. præterea ille sic actualiter facit Deum suum fine ultimo quia actu detestatur peccatum et sic disponit saltem carnalis tamen diligat Deum super omnia ~

R. absolute loquendo non est recedendum ab aliquo veri dicere finis simpliciter ultimus adequatus unius habitualiter, vel actualiter. nam, idem recedere ex fundamento supposito ex communi doctrina, ad probandum 1º dum est. Et ille qui habitualiter permanet in peccato mortali dicatur aliquo modo habitualiter habere pro fine ultimo creaturas, id tamen non ita intelligitur quasi ex vi peccati mortalis sit habere creaturas ut finis simpliciter ultimus hoc est summum bonum plene satiativum ut constat ex notatis dictis c. 9. 53. nº 2. Sed ita intelligitur quod quia finis peccati mortalis est simpliciter oppositus charitati, vel averti homo a vero ultimo fine Deo quem diligit per charitatem quamdiu peccatum mortale non est remissum dicitur homo habere creaturas pro fine ultimo quo permanet moraliter habitualiter aversus a vero ultimo fine Deo quem diligit per charitatem cum hoc tamen stare potest quod physice sit ad Deum conversus per actus attritionis aut dilectionis naturalis Dei super omnia. nam cum hic actus non sit sufficiens ad remissionem peccati mortalis ut constat absolute non dicitur homo tunc moraliter conversus ad Deum, sed dicitur physice conversus ratione illius actus, et moraliter aversus ratione peccati mortalis non dum remissi ut plenius exponitur est in tractatu de gratia disp. 2. c. 2. 53. 4. et §. 86. 5.

Hic tamen quae 1ª dicta possent afferre difficultatem potissimum reducuntur ad duas rationes dubitandi supra propositas initio huius capitis. Ad 1am R. ille qui falso existimaret esse plures fines plures fines simpliciter ultimos ut plures Deos vel aliqua alia bona, eo ipso male existimaret, et sibi nulli conveniret id quod est de ratione finis simpliciter ultimi quatenus pro affectu male existimaret nullum illorum haberet ut summum bonum omnibus aliis praeferendum et necessarium ad beatitudinem ut constat. unde neque pro affectu reipsa intenderet ullum illorum ut finis simpliciter ultimus quamvis equivocatus et ignorantia deceptus diceret se quemlibet illorum intendere ut finis simpliciter ultimus.

Ad 2am Cai. et Med. hic a §. et Bal. ibi disp. 1. q. 1. pun. 5 numero ubi supra et alii respondent, eum, qui habet multa peccata mortalia habere unus finis ultimus quia pro fine ultimo habet seipsum. Sed hoc non satisfacit quia solum ostendit quod finis cuius sit unus, semper unus scilicet quod est finis cuius voluntas appetit illa omnia restat tamen difficultas de fine qui. hoc est obiecto quod appetit tamquam finis qui. nam per peccatum mortale aversi creaturae quae est obiectum ipsius finis quia ad satiandum appetitum ergo non reddit in illa ipsa finis ultimus ut qui ex eo quod aliquis habeat plura peccata mortalia sequitur quod habeat plures fines ultimos ut qui.

Plures alii solutiones minus satisfacientes ab aliis assignari solent quae ex notatis dictis reijci possunt et sane plerique assignantur ut difficile ab illis non exponuntur equivocationes circa illud obiectum dictum quod per peccatum mortale constituitur vel finis ultimus creatura quod non exponatur ut debet intelligi iuxta dicta § 83 et 1 et 2 facile solvet aliquis.

Quaere R. per peccatum mortale non ita constitui finis ultimus creaturam quasi de ratione peccati mortalis sit creaturas habere pro fine simpliciter ultimo quod sane vel ipsa experientia indicat quia dicernit non semper cum

qui peccat mortaliter seu increaturas quam amat tali affectu ut illam habeat quasi summum bonum satiativum et ad quod se ipsum et sua omnia refferat unde ad veritatem illius dicti quod per peccatum mortale constituit finis ultimus in creatura (excepto peccato idolatriae) per quod idolatra refferet seipsum et sua omnia in idolum quod falso putat esse Deum) satis est id intelligi de fine ultimo negative, sive desertive spectato non ut cumque sed de tali, qui est simpliciter oppositus vero ultimo fini Deo ut dilecto per charitatem. quia id dicitur simpliciter avertere hominem a vero ultimo fine et sic distinguitur a fine peccati venialis quod id non convenit ut diximus in sua c. 9 53. Vide Vas. hic d. p. 5. c. 3. ~.

3.a Difficultas an possit aliquis simul habere plures fines quorum unus sit simpliciter ultimus positive alius vero sit ultimus negative seu positive secundum quid. ~

R. affirmative et probatur quia nihil obstat quominus aliquis intendens aliquid ut summum bonum satiativum et ad quod principaliter habet per fine simpliciter ultimo possit etiam intendere aliquod aliud bonum illi non contrarium parte, tali tamen modo ut id appetat propter se quasi sit in aliquo modo delectatione et sic dicatur finis ultimus negative seu positive secundum quid quod est ubi ex motivo ... affectus a quo neque ordinatur neque ordinari potest ut medium ad ... finis simpliciter ultimus non enim est illi contrarie, quod simpliciter non avertit ab illo ~.

Confirmatur. Ex pluribus justus quis, habeat aliquod peccatum veniale adhuc habet Deum per fine simpliciter ultimo ut constat. tamen per peccatum veniale dicitur habere creaturam per fine ultimo negative seu positive secundum quid quatenus tali actu amat illam propter se ut est aliquo modo delectans et non tamen non ordinatur sed neque ordinare potest illam ut medium ad ... Deum quia tamen sit cum sit levis offensa non tollit charitatem non dicitur simpliciter avertere hominem a vero fine ultimo Deo per ut dilecto per charitatem et in hoc differt a peccato mortali quod tollit charitatem ut ex positis est in sua c. 5. 53.

Dicitur 2.a Idolatria qui seipsum et sua omnia refert in idolum quod habet per Deo et per fine simpliciter ultimo quod salubriter implicite et latenter intertura tali intentione facit aliquod opus morale bonum habet per motivo bonitatis talis operis quae dicitur ultimus finis negative seu positive secundum quid ad differentiam Dei quod sibi opponit per fine simpliciter ultimo. ~.

Q. 2.a De ijs in quibus hominis beatitudo consistit.

Art. 1. Docet D. T. beatitudinem non consistere in divitijs. Art. 2. neque in honoribus. Art. 3. neque in fama seu gloria. Art. 4. neque in potestate. Art. 5. neque in aliquo corporis bono. Art. 6. neque in voluptate.

Art 7 ut beatitudo obiectiva n' é aliquod bonum ani inherens ~ Art 8 quod n' é aliquod bonum creatum ~

Q 3ª Quid sit beatitudo ~

Art 1 ostenditur D T beatitudinem obiectivam eē aliquid increatum. formalem vᵒ quid creatum. Art 2 beatitudinem formalem eē aliquam hominis operationem. Art 3 n' eē essentialiter operationem ptis sensitivæ sed intellectivæ. Art 4 esse eē operationem intellectus non voluntatis. Art 5 precipue eē intellectus speculativi operationem. Art 6 illam n' consistere in consideratione scientiarum speculativarum ~ Art 7 neque in cognitione substantiarum separatarum s. angelorum. Art 8 eam consistere in visione divinæ essentiæ ~

Disputatio 3ª de beatitudine obiectiva et formali hominis ~

Q 1ª De nomine divisione et definitione beatitudinis

Beatitudo ex usu antiquorum philosophorum dicitur status felicitatis summum bonum finis ultimus ex sacris vᵒ sacræ scripturæ beatitudo dicitur vita æterna regnum celorum gloria hereditas pars nostra. paradisus corona iustitiæ merces beatitudinis gloria quæ nobis omnia diversitate in diversis ad beatitudinem requisita, quæ in sive eminenter continet ea omnia quæ antiqui philosophi in bonis creatis veluti vite, potestatis, honoris, divitiarum, voluptatis etc. variis modis s. separatim s. coniunctis ad beatitudinem requirebant ~

1ᵒ Dividitur beatitudo alia é obiectiva alia formalis ita habet ex D T hac q 3 a 1 formalis ibi et 4 57 d 49 beatitudo obiectiva é obiectum beatificans nempe Deus et dicitur beatitudo ut quod ut res ut finis quem ~, beatitudo formalis é actus quo consequimur obiectum beatificans nempe visio Dei et dicitur beatitudo ut quo ut adeptio ut consecutio ut finis quo, aliquando beatitudo sumitur pro toto aggregato ex beatitudine obiectiva et formali ~

2ᵒ beatitudo alia é essentialis alia accidentalis intelligitur pro aliquo toto aggregato ex beatitudine essentiali et accidentali ~ 3ᵒ alia é beatitudo viæ quæ dicitur beatitudo imperfecta alia beatitudo patriæ quæ dicitur beatitudo perfecta. 4ᵒ alia é naturalis, alia supernaturalis, quarum ratio in progressu patebit ~

Definitur beatitudo quod sit status omnium bonorum aggregatione perfectus ita habet ex Boec. lib. 3 de consolatione prosa 2ª D T ibi in 1 p. q 22 a 1 ad 1ᵘᵐ et hac q 3 a 3 ad 2ᵘᵐ et 4 57 d 49 quæ definitio per accipitur

per accepi aut certo aggregato ex beatitudine esse transcendenter exponenda est quod sit status perfectus non solum eminenter per est finito aggregatum omnium bonorum quae decent beatum · aut per accepi secunda beatitudine ipse bibie ita explicanda est quod sit status perfectus omnium bonorum aggregatum eminenter quae in Deo qui est essentia beatitudo obiectiva eminenter continentur etc ~

Specialius vero essentia beatitudo obiectiva ita definitur quod sit summum bonum quod primarius obiectivus beatificat mentem, beatitudo vero status definitur quod sit requisitio summi boni, ut habetur ex D. T. Italij hic q 3 · a 1 · ~ alias descriptiones beatitudinis ex partibus videri possunt apud Canesius in charta ... denominationis c q ubi allego alios ~

Q 2us an beatitudo essentialis obiectiva hominis sit bonum creatum vel summum increatum ~

IN hac re ut omnes primaria nempe summo bono hominis humanae vitae scopo multum laboraverunt antiqui philosophi sapientes studiosi qui antiquis simul vanitate perfecti ut ait D. Aug. ... 5 · lib · 19 de civitate Dei c 1 · ubi ex Marco Varrone refert tres generales rationes, quarum prima in animo, 2a in corpore, 3a in utroque constituebat beatitudinem · unde, inquit, in particulari ... dicenda et ducenta et octo sectae 288 · non quae iam essent sed quae additis vel demptis aliquibus differentiis esse possent propriis vero antiquorum opiniones ubi c 2 · reddunt ad duodecim 12 · Lactantius lib · 3 divinarum institutionum qui de falsa sapientia c · 7 · refert 10 · D. Ambro · lib 2 · officiorum c 2 · addunt 5 · aliquae videri possunt apud Med. Vas. Italius hic q 2 · ab a 1 · usque ad ... et Bal. ibi disp 1 · q 2 · punct. unico. Michaelis ameduna lib · 2 · de eccla ... in deus fide c 2 · folio 39 · et intradenda · ~

Distinguo duo puncta ut quodlibet resolvatur suis gradibus certitudinis 1us est an bonus creatus per se solus sit essentia beatitudo obiectiva hominis · 2us an salus hominis cum bono increato ad illas pertineat ~

Dico 1o. bonus creatus per se solum non est essentia beatitudo obiectiva hominis · 1o est certa ex fide et demonstratur cum ratione naturali ut ait D T. hic q 2 · per varios articulos docent communiter ex positivis ubi Cal. Med. Conrados · Vas. Italij et Balen · ubi supra et plures 4 sec d 49 · ~

Probatur 1o Scriptura ps 38 · n 8 · Et nunc quae est expectatio mea nonne Dominus, et substantia mea apud te est ~ ps 72 · n 25 · quid enim mihi est in caelo et a te quid volui super terram; et n 26 · Deus cordis mei et pars mea Deus in aeternum · ps 143 · n 15 · beatum dixerunt populum cui haec sunt · beatus populus cuius Dominus Deus eius · eccles 1 · n 2 · vanitas vanitatum et omnia vanitas.

ut ibi c 2. inductione, in delitijs voluptatibus opibus potestatibus honoribus et alijs bonis creatis ostendit variis quae requirunt implere et satiare appetitus hominis et ad hoc faciunt plura infra adducenda. 2° idem probatur ex patribus contra predicta loca scripturae item D. Greg. Nisseno lib. de beatitudinibus orat. 1° D. Dionisio de ecclesiastica hierarchia c. 10. Cyprianus lib. 2. adversus iudeos c 6. Irineo lib. 3. c 22. D. Aug. tom 5. lib. 19. de civitate Dei a c 4. D. Ambr. lib. 2 officiorum a c 2, et alijs quos citatos ex indice operum facile invenient ~

3° idem colligitur ex doctrina tradita a multis antiquis philosophis ut Platone in Teetheto et in Timeo et lib 4. de legibus. Arist. 12 m. c 10 et lib. de mundo ad Alex. et varia capita presertim c 7. ubi de Deo et lib. 10 ethicorum c 8. et alibi sepe item ex pluribus alijs quos refert Aug. Eugubinus in libro 10. de perenni philosophia ~

4° probatur quia obiectiva beatitudo obiectiva hominis est illud obiectum quod vel est finis simpliciter ultimus et summum bonum satiativum omnibus alijs preferendum ut constat ex propria notione obiectivae beatitudinis. sed bonum creatum per se sumptum nihil tale habet ut patet, ergo bonum creatum per se sumptum non est obiectiva beatitudo obiectiva hominis. Minor constat ijs rationibus quibus supra d. p 2. cap 2. probatum est verum finem simpliciter ultimum hominis ex natura rei esse Deum ~ 2° quia capacitas humani intellectus est ad omne verum et voluntatis ad omne bonum etiam increatum ut constat ergo non potest repleri et satiari solo bono creato. ~

Obiectiva vero accommodari potest ad id probandum de singulis rationibus bonis creatis quae reducuntur ad tria genera bonorum fortunae, et corporis et animi, et ab omnibus D. Th. et alij hic q 2. ab art. 1° ad 7m. numerant divitias honores famam hic gloriam potestates, bona corporis, voluptates et bona animi inherentia, et singularis ostendunt in nullo istorum consistere beatitudinem quod facile demonstratur ex illorum imperfectione et limitatione quae non est sufficiens ad satiandum hominis appetitum neque vero potest esse finis simpliciter ultimus hominis. item quia potius afficere solent hominem anxietatibus et curis ~.

Hoc argumentum et explicari potest perpendendo ex una parte quam sit humanae mentis capacitas et amplitudo ad imaginem et similitudinem Dei et ex alia parte quam sit singulorum immo et omnium bonorum creatorum tenuitas et parvitas ad tantam et talem capacitatem explendam et satiandam exemplo, si terra sexta eius omnibus mea ad tenuis si comparetur cum amplissimo celi ambitu est velut exiguum punctum quod non potest illum replere ita omnia bona terrena et quecumque creata si comparentur cum amplitudine humanae mentis capacitate et cum ipsa illa est facta ad imaginem et similitudinem Dei ut non alio quam ipso Deo summo bono expleri possit, neque aliter plene conquiescere quam ut exhibet D. Aug. tom 1. lib. 1. confessionum c 1. dicens quia fecisti nos Domine ad te et inquietum est cor nostrum donec requiescat in te.

2a ratio solus Deus et nulla creatura neque in obiective est beatitudo obiectiva

obiectiva hois. hec 2° tu ab authoribus n tradatur ut tam certa sit procedens mi ut notant aliqui doctores recentes. Ut certa, ita ut negari nequeat ut mini mum sine temeritate, hec ex D. Th. 1 p. q. 26. a. 3. ubi ait si beatitudo videretur expresse dicit solus Deus est beatitudo (nempe obiectiva) et hic q. 2. a. 8. et q. 3. a. 1. et com. et ex aliis ibidem. ~

Probatur 1°. testimonijs scripturae et patrum locis sed cuius post eos D. Th. in 1a et 2a probat ex quibus iuxta textus et expositionis patrum colligitur eo hic sensu quod solus Deus est bonum quo ipse obiective dicitur beatitudo quod sensus est admittit textus et explicatio patrum et aliorum interpretum pluribus aliis locis. ut Genesis 15. n. 1. Ego merces tua magna nimis. et ps. 102. n. 5. qui replet in bonis desiderium tuum. Ieremiae 9. n. 23. non glorietur sapiens in sapientia sua et Sed in hoc glorietur qui gloriatur, scire et nosse me. Ioannis 17. n. 3. hec est vita eterna ut cognoscant te solum verum Deum. ~

Probatur 2a D. Aug. tom. 1. lib. 3. confess. c. 4. beatus inquit qui te scit et si alia nesciat propter te solus beatus est et tom. 5. lib. 19. de ciuitate Dei c. 26. ait ut vita carnis anima est ita beata vita hois Deus est; item in extrauagante Benedicti 12. (quam refert Caspen. de heretibus verbo beatitudo heretici 6.) diffinit animas esse beatas per visionem et fruitionem diuine essentie ~.

Probatur 3a. ratione. quia beatitudo obiectiva hois est illud obiectum quod est summum bonum et finis simpliciter ultimus eminenter continens omnia alia bona. sed solus Deus et nulla creatura neque inadequate ita se habet ut patet ergo solus Deus et nulla creatura neque inadequate est beatitudo obiectiva hois. ~ sic intelligitur 2° D. Th. hic q. 2. a. 8. quia voluntas et appetitus hois est appetitus ultimi solius Dei qui est uniuersale bonum nempe. . . . et eminenter omnia continens est illius beatitudo. et obiectiva est illius una non exclusione quod bona creata pertineant ad beatitudinem aliqualiter. ~

Sic et intelligitur 3° quam aliqui desumunt ex ijs quas vocant proprietates seu conditiones et attributa verae beatitudinis quae ut colligit cum ex Ethic. et aliis philosophis reduci possunt ad tria praecipua capita. 1us est ut sit ultimus simpliciter ad quod omnia alia referri debent ~ 2us ut sit summus et optimus bonus inter omnia maxime excellens ~ 3us ut sit per se sufficiens omnino et necessarium ad expellendas miserias et satiandum appetitum, quae omnia habentur ex Ethic. lib. 1. cap. 1. et 7. et lib. 10. c. 6. ubi positum est illud celebre dictum. felicitas nullius rei indiga est sed ex se ipsa sufficit. item ex D. Aug. tom. 5. lib. de ciuitate Dei c. 8. et lib. 19. c. 1. D. Th. 1 p. q. 26. a. 1. et 3. et hic q. 1. a. 5. et q. 2. a. 8. et aliis com. ibidem sed haec omnia conueniunt soli Deo ut patet 5° et 2a.

Aliquae obiectiones et difficultates ~

Obijcitur 1° beatitudo, seu finis simpliciter ultimus ut docet D. Th. hic q. 1. a. 5. et q. 2. a. 8. est bonum quod sic satiat appetitum ut nihil extra illud.

nihil relinquatur desiderandum quod est Boet. lib. 3o de consol. prosa 2a et D. Aug. ubi sup. Ad appetitum hominis nullo modo satiari potest Deo posito extra Deum relinquuntur desideranda alia bona semper creata ad quae haec inclinatur. Resp.

Ad maior ita intelligitur quod beatitudo extrinseca obiectiva est bonum quod satiat appetitum aut formaliter aut id quod pertinet ad ipsam beatitudinem aut eminenter sub alia ita ut nihil relinquatur desiderandum quod non contineat in illo vel formaliter vel eminenter quae ex proinde plane colligitur ex doctrina Aug. D. Th. et Aug. et Boet. locis citatis supra et item est ex aliis partibus considerandum est instare beatitudinis supernaturalis partem nulla bona ab eam efficaciter est desideranda nisi ea quae ex voluntate Dei sunt illis reddenda quod ad id pertinet ad perfectum illius status utique nulla anxietas vel inquietudo de futura alia vero 2o est de imperfecto statu huius vitae ut ex infra dicendis suis locis apparebit.

2o obiicies beatitudo obiectiva est bonum omnis perfectionis aggregatum ex bono increato et creato est perfectio quam sub bonum increatum quae includit hic et adhuc formaliter bonum creatum ergo etc.

Resp. extrinseca beatitudo obiectiva est bonum omnis perfectionis inveniendae ita ut nulla sit perfecta perfectio quae non sit in illo formaliter vel eminenter, verum ad aggregatum ex bono increato et creato non est perfectio inveniendae quia ipsius perfectio ex intrinseca quae divinae extensione formaliter ad bonum creatum quam in se formaliter bonum increatum et de hac forte extensione non est beatitudo extrinseca obiectiva neque inadaequate quia eminenter includitur in bono increato quam in fonte et radice sic est hoc modo intellectus creatus non pertinet ad extrinsecam rei neque inadaequate id quod eminenter continet intellectus primaria suo in radice et lux non est dicenda solis neque calor dicendus ignis etc.

3o obiicies Deus solus non potest esse nostrum obiectum beatificans nisi cognoscatur a nobis simul est cognoscendo creaturas quia Deus divinae extensionis omnibus ipsius et finis naturaliter quae non potest cognosci nisi cognoscantur creaturae quae sub eo talis ordinis ergo solus Deus non est beatitudo extrinseca obiectiva.

Resp. nego cons. quia ex illo ante solum bene infertur quod ad cognoscendum Deum sub ratione ipsius et finis creaturarum necesse est simul est cognoscere creaturas saltem in eo sub eo talis ordinis. inde modo non infertur illas vel inadaequate esse beatitudinem extrinsecam obiectivam. nam haec adaequate est in Deo eminenter illas continente ut iam probatum est.

Difficultas proponi posset an beatitudo extrinseca obiectiva sit Deus ut existens in se vel ut existens in natura humana. item an sit ipsa divina essentia sub ratione intellectus vel et trinitatis quas est ratio videndi Deus inde est intellectus beatum hoc tempore quia ubi de visione Dei neque in modo disputandum de possibile et tum occasio supponendum id quod fieri necesse

Resp. dus an i. 1° aliud est loqui de beatitudine supernaturali in
statu i. in via aliud 2° de naturali. 2° aliud ee dicere quod obiectum beatitudinis
statis sit Deus ut existit in se aliud 2° quod sit Deus sicut est in se hoc est pro
(visitis) per claram visionem ~ quod Deus ut existens in se sit obiectum beatitudinis
sedi per sequa cuiuscunque beatitudinis sive naturalis sive supernaturalis. tam in via quam in alio
de qualibet in suo modo ita ut sensus sit de eius beatitudinis statis ee respicit Deum
sicut ut existit in se quod in Deus sicut est in se sit obiectum beatitudinis solummodo
dum i. de beatitudine supernaturali tum huic patrie ~

Explicatur resp. 1. quia de qualibet beatitudine statis potest
dici quod ista satis explicite respicit Deum ut existentem ac beatitudo naturalis
sive viae sive tum respicit Deum sicut ut natura modo cognoscibilem cum explicite ut
existentem in se. nam ex creaturis in se existentibus naturaliter cognoscitur Deus cum
explicite ut existens in se ~ 2° beatitudo supernaturalis viae respicit Deum ut supernaturali
cognoscibilem per fidem infusam qua credimus illum existere in se ~

Notandus in i. 1° non semper in beatitudine naturali i. supernaturali tunc habentur
per obiectum Deus explicite sicut existit in se quoniam ipse sibi cognoscitur Deus ut humanus
per eius non representando explicite quod actu existat in se sed in eius sit spectanda
Dei ubi includitur aliquid cum explicite representatur ~

2° notare non satis ee dicere quod in hac via per cognitionem naturalem aut
cum per supernaturalem fidei cognoscimus aliquid corporeum [illegible] Dei vice substitutum ut aliqui
authores asserere i. 1° peccare unde quod etiam recentiores dicunt i. a nobis apprehendi et cog-
nosci ee sicut increatus vel veniens Deo quod in hac via a nobis cognoscatur de
sententiis ad apprehensionem rerum corporearum. Ubi et 3° aliquis in hac via neque per cognitionem
naturalem neque per fidem sic cognoscere non Deum sed cognitio [illegible] illius non habeant solum
ad creaturas corporeas loquendo Dei substitutas quod non est bonus doctrinis colligenda scripturis
et patribus qua constat cum per cognitionem naturalem ex creaturis posse a nobis in hac via cognosci
aliquam [illegible] cognitionem Dei ut plenius aliqui [illegible] sensus i. per quod videri potest D. T. [illegible]
[illegible] 1. p. q. 12. a. 12. [illegible] 13. a. 2. [illegible] 3 [illegible] ~

3° Beatitudo supernaturalis tum quae habetur in patria veniens i. illius obiectum ee
Deus sicut est in se visitis per claram visionem atque hoc ee de fide ostenditur 1ª p.
q. 12. a. 1. ubi refutantur varii errores quorum refferunt et impugnant Vasq. ibi
disp. 37. et alii et fundamentum i. ex locis scripturae ratione Resp. arbitrorum quibus constat
beatos videre Deum sicut est iuxta illud 1ª Joannis 3 n. 2. videbimus eum
sicuti est et definitur in concilio Florentino in decreto Eugenii et alibi saepe ~

Disputari solet hic ab aliquibus an ratione naturali demonstrari sit Dei substantiam
ut i. in se posse ee obiectum nostrae beatitudinis, sed de hoc q. 1ª p. q. 12.
et cum i. ed non posse ratione naturali demonstrari quia videre Deum ut i. in se i.
[illegible] supernaturale. supposita etiam fide assignant rationes aliqui, ratione naturali demons-
trari posse hominem posse ee aliquam beatitudinem naturalem saltem imperfectam ~

eo m° quo ss vires nat. cognosci pot Deus ut autor et finis natur. vel ex trad. gratis ac credendi plenius ostendi pot. ~

Disputari etiam solet an Deus sit obj. nostræ beatitudinis simi. rea quæ status hic iuste an v° etiam sim. aliqua b.d. de hac etiam q°. sp. q. 1. dictum quod in hac mat. necessarium fuerit ad exponendum quod spectat ad statum ans. liber. beat. dicer. infra suo loco ~.

Q. 3ius an beatitudo status hois sit operatio creata ab ipso hoe. efficienter producta ~

Dupl. de beatitudo obiectiva apud oes catholicos theologos etiam antiquos philosophos certum sit illam esse bonum increatum nempe Deum ut cap. præcedenti ostensum e. in de beatitudo status hoi. e. de operat. seu x° status quæ reassumimur beatitudo obiectiva et vanus sed et diversis difficultates quas oportet singularis diversis sectiobus disquirere ~.

Sect. 1a. quod beatitudo status hois neque e. neque e. pot in creata visio qua Deus videt seipsum ~

1a. sa. dixit de facto beatitudo status hois esse visio increata qua Deus videt seipsum hanc refert tractatu ince. alamineris 2° s. d. 7. q. 2. a. 1. § 2a. 2us. p. 3. ubi, inquit, fuit opinio satis moderna speciatis v° ad humanitatem x̄pi ut recedere [illegible] desancto vicente tom. 3. opusculo de sapientia x̄pi quis in fine illius opusculi videat ad relinquere sub dubio ~

2a. sa. asserit salis id esse ipse hanc refert et impugnat cap. 3. s. d. 19. q. 1. a. 2. ubi § quis ad 2us tribuit [illegible] de ipsa questione an ea quæ spectare pendunt idem plo ex posita. § 4° loco tribuit Adamo alia ad idem institutum ~.

Dico co. beatitudo status hois n. e. increata visio qua Deus videt seipsum. co. e. cos [illegible] 3° s. 4. d. 14. et 4. s. 4. d. 49. et hic [illegible] d. 19. q. 1. a. 1. ubi [illegible] Med. Conr. Bal. vol. [illegible] opponit v° sal. esse sententiam doctoris Med. ubi [illegible]. [illegible] quod n. ut efficaciter ostendi alii doctores recens. tam. illas esse improbabiles et temerarias aut etiam erroneas ~.

Pbr. 1° ex locis scripturæ adiuncta x°. nas quo beati dnt. videndo ut Mathei 5. n. 9. beati mundo corde quia ipsi Deum videbunt. 1a. Joannis 3. n. 2. videbimus Deum sicuti e.. Mathei 18. n. 10. angeli eorum in cælis semper vident faciem patris mei. Hæc et scriptura alia [illegible] significant propriæ operationes vitales qua in cælis beati Deum ut assit. sed operatio vitalis qua in cælis aliquis dicitur aliqui videre seu cognoscere ex sua propria natura petit ab illo fieri vel ut operatio vitali ipso et in illo [illegible] vel in subiecto quem debet inhærere ostendere. e. operationes vitales [illegible] in cælis dicantur ut ostendunt quæ philosophi et theologi

& infra amplius probabitur quod beatitudo status qua beati vident Deum e sperato vitalis quae fit ab illorum intellectu ut a principio vitali per x° thereumque intellectu ut in subiecto quem debet inhaerere quod non est visio increata Dei quae cum non veniat ut a se pet ~

2° probatur varijs textibus conciliorum et pontificum quibus indicatur visionem qua beati vident Deum non esse increatam visionem qua Deus videt seipsum sed aliam creatam reddi autem possunt ad duo capita. Unum est eorum quae declarant cum in Christo aliam esse operationem divinitatis aliam vero humanitatis et consequenter operationem qua humanitas videt Deum esse diversam a visione increata qua Deus videt seipsum ita colligitur ex sexta synodo generali in epistola Agathonis papae quae refertur ibi act. 4a & approbatur in octavo speciatim act. 17 dicit id quod eximius divini non est non esse Dei sicut ad creaturas. unde hic non est dicendum quod humanitas Xpi videat Deum per visionem increatam qua Deus videt seipsum quod latius ostendit 3 p q 9 a 1. ubi Su. d. 30. a 4. s 2 . ~

2um caput est eorum quae visionem beatorum pro ut movent aliquas proprietates quae requirunt venire visioni increatae ut 1° in concilio Viennensi quod refertur in clementina ad nostrum de haereticis dicitur ad visionem beatorum requiri lumen gloriae elevans intellectum ubi supponitur eam esse visionem creatam, alias non est unde oporteat ostendat id requiri ~ 2° in extravaganti Benedicti 12. quam refertur Castro de haereticis verbo beatitudo haeresi: 6. dicitur alias esse beatas visionem & fruitionem Dei quae in illis fuerunt in perpetua. ubi supponitur eam esse operationem creatam illis perpetuo inhaerentem ~ 3° in concilio florentino in decreto Eugenij generali dicitur visionem beatorum esse inaequalem per diversitatem meritorum unde infertur illam non esse visionem increatam Dei alioquin non posset aeque salvari cum non esset dicendum omnes beatos habere visionem aequalem quam Deus habet et consequenter aeque clarius videre imo & ipsi haeretici dicunt ~

3° probatur ex patribus nam aliqui sunt apertius dicunt esse visionem actionem quo beati cognoscunt Deum fieri ab illis ut colligitur ex D. Aug. tum 5. lib. de Trinitate c. ult. & lib. 11. c. 2. alij vero dicunt

ei gaudeas participatis divinae beatitudinis ut in cam met ut de sumitur ex Aug. lib. 3 de Trin. lib. de beatitudinibus orat. [illegible] S. Greg. magno lib. 18 moralium c. 40. Boet. lib. 3 de consol. pros. 10 et alijs saepe.

4° [illegible] non est illa quae ponitur est modus [illegible] ex propria natura operationis vitalis quae intellectus beati propria dicitur videns quae potest fieri ab illo intellectu ut agente et illi inhaerere unde infertur illam esse visionem creatam.

2a conclusio, neque de potentia absoluta fieri potest quod beatitudo formalis hominis sit visio increata qua Deus videt seipsum. haec est conclusio haec ex communi doctrina locis supra citatis conclusione 1a et probatur quia neque de potentia absoluta fieri potest quod visio increata informet intellectum creatum quod repugnat summae perfectioni actus divini quod informet aliquid creatum est nobile nec dum actus quod intellectus creatus non potest formaliter esse videns neque cognoscens aliquid nisi per actum vitalem qui illum informet quod esse videns seu cognoscens est esse formaliter ab aliquo quod se habet non ut suppositum tantum naturae ut potest quod ut forma vitalis quae debet physice informare sicut aqua calida [illegible] alias non potest formaliter illud sustinere videre sicut neque albedo potest formaliter sustinere album nisi informet sicut ergo et 2a.

Confirmatur illis verbis quibus in materia de incarnatione 3 p. q. 2. a. 1 et 2o q. 2. (ubi sic d. 7. 52.) ostenditur Deus non posse physice uniri alicui nisi per unionem hypostaticam hoc est personalem ut constituat unam personam cum natura creata ergo non potest physice uniri eius intellectui creato ut constituat illum videntem est specialis repugnantia et in hoc quod intellectus actus cuius est creatus sit videns per visionem perfectam quae est increata.

Objicies 1° beatitudo formalis est finis ultimus et summum bonum hominis ergo non potest esse operatio creata ergo debet esse increata visio Dei. Resp. beatitudo formalis non est finis ultimus et summum bonum simpliciter ipse ultimus quia quae dicitur [illegible] finis ultimus ipse quae [illegible] dicitur finis ultimus et summum bonum ipsi quo hoc est ipsa pertinens actus quo [illegible] et consequitur summum bonum increatum nempe Deus et appellatur participatio summi boni ut notat D. T. 1a 2ae q. 26. a. 3 ad 1um et hic q. 3 a. 1 ad 2um.

2° obijcies Deus unit intellectui beatorum in ratione speciei intelligibilis ut concedit Doctor ergo potest etiam illi uniri in ratione intellectus ita ut ipsa intellectio mereatur Dei unionem illi. Respondeo negando consequentiam quamvis dicitur Deus uniri intellectui beatorum in ratione speciei intelligibilis, id non ita intelligitur quasi uniatur illi aliqua physica unione intrinseca sed tantum per aliquod ut efficienter cum illo concurrat supplendo concursum speciei intelligibilis ut ostendit in 1 p. q. 12.

Dices persona increata potest uniri naturae humanae unione physica intrinseca hoc a qua non sit illa denominatio contra ut patet in Christo ergo etiam visio increata potest uniri intellectui humano unione physica intrinseca. Respondeo negando consequentiam. Ratio differentiae est 1° quia intellectus humanus est accidens ex quo non est capax alicuius unionis quasi accidentalis in haerentia quae repugnat Deo. 2° quia visio per se increata cuius natura sola petit quod non sit increata fiet natura hoc est repleat intellectum per se ad quod non requiritur informatio neque receptio modificans per se divinum ut exponit 3 p. q. 2 art. 7 et 8 ubi Suarez disp. 8 sect. 4 pag. 569. post § 2 cap. respondetur.

Sect. 2. quod beatitudo formalis hominis non est illapsus Dei in substantiam animae neque addit sed operatio creata qua homo consequitur ipsum Deum

Quaeritur aliqui ponunt beatitudinem formalem hominis consistere in quodam illapsu quo (ingrediens) Deus illabitur in substantiam animae tribuit contra Henr. Gegand. quodl. 6. q. 6. et quodl. 13 q. 12 et in summa art. 49 q. 5 et 6. Sed sane hoc attribuit alii et ipse sensisse videtur ut notat Bas. hic disp. 3. cap. 1 et ostendi potest ex ipso Henr. locis supra citatis ubi quasi ponat illapsum tamen et dicit beatitudinem hominis habere partim consistere in operatione.

Aliqui dicunt beatitudinem formalem esse habitum ex quo aliqui asserunt illam ad aliqualitatem consistere in habitu alii vero saltem partim quod sequitur D. Bonavent. in 4 sent. d. 49 art. 1 q. 1 ad ultimum.

Dicitur esse beatitudinem formalem hominis non esse illapsum Dei in substantiam animae neque habitum, sed operationem creatam qua homo consequitur ipsum Deum cum communi contra D. Thom. hic q. 3 art. 2. ubi Caiet. Med. Conr. Bas. disp. 3 cap. 2 et 3. Bal. disp. 1 q. 3 puncto 1° Scot. 4 sent. d. 49 q. 2 Ricar. ibidem art. 1 q. 4. Arg. q. art. 2 et alij.

Colliges ex quo antiquis philosophis qui constituerant beatitudinem formalem in operatione ut habetur ex Arist. lib. 1° eth. cap. 6, 7 et 8 et lib. 10 c. 6 et 7 et lib. 1 magnorum moralium cap. 10 et alibi saepe. Probatur 1° sufficienter ex patribus in illis locis in quibus dicunt hominis esse beatum visione Dei etc. ut habetur in Extravagante Benedicti 11 et aliis locis quae afferunt in parte speciali quo an beatitudo consistat in visione Dei. Unde infertur non esse temerarias aut erroneas fore sententias quae negaret beatitudinem formalem saltem adaequate reperiri in operatione.

Probatur impugnando id quod adversarii dicunt beatitudinem formalem esse illapsum Dei in substantiam animae. Nam per talis illapsus est quid increatum aut creatum; si increatum, quae beatitudo obiectiva non formalis [illegible] quia per beatitudinem formalem intelligitur id quo formaliter efficitur homo talis in quo est ille formalis [illegible] summi boni [illegible] quod [illegible] talis beatitudinis formalis sic habet ut dictum.

Si vero dicat esse quid creatum, vel erit substantiale vel accidentale; si dicas esse substantiale, [illegible] anima beata nihil substantiale creatum habet nisi quod non habet ante beatitudinem, sicut per corpus quo caret anima separata [illegible] unitionis et non addit [illegible] alia paris substantialis; neque aliqua unio substantialis cum Deo, quia neque potest esse unio in natura [illegible] illius non est capax, neque est unio in hypostasi quia dicit quilibet beatus esset hypostatice unitus Deo quod est contra fidem. Et [illegible] esset unio substantialis cum Deo [illegible] non esset beatitudo formalis, [illegible] beatitudo formalis non est unio qua illius humanitas Verbi [illegible] visio fruitio Dei ut infra ostendes.

Si autem dicas illapsus illius [illegible] accidentale aut est [illegible] modus [illegible] aut [illegible] modus [illegible] non [illegible] ultima perfectio qua consequimur finem ultimum qui est beatitudo obiectiva ut requiritur ad rationem beatitudinis formalis ut infra amplius ostendetur; restat ergo quod sit actus [illegible] est [illegible] asserens beatitudinem formalem esse operationem qua consequimur Deum.

Probatur a [illegible] beatitudinis formalis quia beatitudo formalis [illegible] ultima perfectio [illegible] formalis [illegible] beatitudinis obiectivae [illegible] formalis [illegible] operatio [illegible] beatitudo formalis [illegible] operatio. [illegible] nomen [illegible] beatitudinis formalis quae apud intellectum [illegible] in hoc quod sit id quo [illegible] beatitudinem obiectivam [illegible] ultima perfectio [illegible] quae sua adeptione [illegible] finis qui est beatitudo obiectiva [illegible] formalis [illegible] beatitudinis obiectivae [illegible] ut patet [illegible] hoc modo exponendae [illegible] D. Th. [illegible] a 2 [illegible] ait beatitudo est ultima hominis perfectio quae [illegible] intelligere ultimum [illegible] non [illegible] formalis qui est consecutio ultimi finis.

Ad 2a arguit 1o Deus dr generali mo illabi in ois res et speciali mo in beatis, vnde D. Greg. nazianzenus orat. 15 que i inplagas grandinis Diuie puritatis miscere se cus ura mente beati pro ex D. Dionisio de eccles. ierarchia c. 7. amor dr here vim vniendi et transformandi amantem in amatus seu ut ali Diui habet facit amantes exire ate extendere in amatu illud qs penetrare ad eus mod quo ignis penetrat ferrum candens solet eis hac Diui inceno seu diuins incenso, alysqs varijs et exemplis expli cari qo cus Deus speciali mo maxe amet beatos vere illis illabi aggprime speciali mo beatificanti qo intali illapsu seu vnione ipse beatitudo sitaty—

Rx illud dictus quod Deus generali mo illabi in ois res ita in telligit quod omibus rebus i intime pres p era pntias et pois ut ostendit p q 8. a 3. aliud vo dictus quod speciali mo illabit in beatis ita intelligit quod speciali mo se illis conecit p pricipales luminis glie et viris beatis et spiritus et sic asserit D. Greg. nazianzenus in illo loco dicit regnus eorum hoc i beatitudo se remplacit puritatis et hic intelligit id quod subdit puritatis miscere se cus ura mente beati. ~

Aliud vo dictus quod amo het vim vniendi et transformandi ita intelligit quod het vim vniendi et transformandi moralr quatus amans dr vniri amato p affectus et itum formari p conformitas voluntatis et principalis bonorum et hic in telligunt illi metaphorici modi quibus ducitur, tendentia, penetrabilis, in ectione, ferro candenti, item alia expla que in hac mara afferunt ut intelligant sec mo morali p metaphoras et analogias vir— ipsius interiore physico. vide Suarez 4. de d 4 9. ~

2o arguit beatitudo e ulta et pfectissima pfectio hois ga debet respondere analogia p fecte qua p fiat id quod in hoc e pstantis. pfe e ipsa ata qo n e opatio qua p fiet pin que est imperfectior qm ipsa ata,

Rx q. a beati dr vniri Deo p gratias et lumen que e in ipsa ata in xia qd quod gratia dispone et habet eliciunt ut exponis e in mar de Deo gratia vir de gratia cum

sit radix et principium quam operatio, et alijs gratia licet non operatio est beatitudo formalis.

Ad illud dicitur quod beatitudo est ultima et perfectissima perfectio, si accipiatur de beatitudine formali ita intelligitur, non quod sit ultima et perfectissima simpliciter in genere entis superans omnes alias, sed quod sit ultima et perfectissima in ratione requiris seu adeptis qua requirimur beatitudinis obiectivae, hoc est quod sit perfectissima actus requirens beatitudinem obiectivam, quod sic ostenditur quia beatitudo formalis est requisitio beatitudinis obiectivae ut probatur ex terminis, ergo verum est quod sit perfectissima perfectio in ratione requisitionis. Unde non obstat in genere entis dari alias res perfectiores illa dummodo non detur alia quae sit perfectior requisitio beatitudinis obiectivae, sic in ordine naturali substantia est perfectior alijs rebus naturalibus et in illa non est formalis beatitudo naturalis, similiter in Christo Domino unio hypostatica est perfectior alijs donis creatis et in illa non est formalis beatitudo quia haec debet esse formalis requisitio beatitudinis obiectivae ac proinde perfectissima actus requirens summum bonum.

Hac ex ratione probatur sic dicti plures qui infra afferendi ostendunt beatitudinem formalem necessario procedere in specie in habitu ex quo si verum esset habitus esse perfectior actu quod non probatur de habitu, responderet non ut verius ex parte nostra est alibi exponitur.

Ad id vero quod in praedicto articulo dicitur quia beatitudo formalis debere per...ari id quod in homine est perfectissimum nempe substantia animae, ad 2 debet ... eo modo quo perit propria ratio beatitudinis formalis hoc est esse actus sit formalis requisitio obiectivae beatificantis perit ut sit actus consistendo obiectum beatificans ideo perit perficere substantiam animae non immediate illi soli inhaerendo sed media potentia cuius est per actus consequi obiectum atque hinc habetur responsio praedicta ... solummodo ad ...

Sectio 3. Quod beatitudo formalis hominis est operatio non a solo Deo sed et ab homine efficiente

Prima Sectio

De hoc plenius 1 p q 12 a 5 ubi quod intellectus creatus simul cum lumine et effluentia producit visionem Dei nunc urbitur ad ea quae in hac materia sunt necessaria supponendum in multos authores qui referri solent eo loco et hic q 3 a 2 cum Vasquez disp 9 c 1. Medina et alii cos et referunt et impugnant asserere visionem beatitudinis formalis esse actum a solo Deo productum inter quos primi et diversitas quod aliqui ut Ochamus, Gab. Aliaco et Paludanus bonis, quos affert Vasquez citatus id dicunt tam de visione quam de fruitione Dei, alii vero ut Ricardus Mars. et Mahir asserunt id esse probabilius de visione Dei fruitionem non produci ex effluentia a voluntate beati.

Sed certe est beatitudo formalis hominis in operatione vitali non a solo Deo sed ex ab homine effluentia productam habere certum Medina hic q 3 a 2 pagina 51 circa 2 dicit certa certas ut oppositum sit periculosum et temerarium. imo ibi sequendum addit esse certum fere de fide et probat 1° quia inquit inclementinam ad nostrum de haereticis definitur beatis necessarium esse lumen gloriae ad videndum Deum. Sed respondere potest ibi ut dicetur c x 1x. Videatur Vasquez hic disp 9 c 3. Valentia ap. q 12 a 5 ubi et Vasquez disp 43 c 2.) solum damnari errorem eorum qui dicebant intellectum creatum propria virtute posse habere visionem Dei. 2° probatur quia inquit clementinam (sermone 6 c 5 et canone 9.) definitur hominem in iustificatione non se habere mere passive sed aliquid cooperari. Sed respondere potest ibi ut scecat 24 id solum definiri de actibus qui in hac via sunt dispositiones ad iustificationem.

Quare omnino praedicta censura fundatur atque opponi

quae tam est vis recepta vitalitati ex D. T. p. 1. q. 12 ar. 5 ubi Cai. Bann. Zum. Molina vitaliter. item [illegible] plures hic q. 3 a. [illegible] ubi Med.a et Vas. d. 52. c. 3. qui [illegible] refert alios desumendus. 1. ex [illegible] actus vitalis creari [illegible] hic [illegible] a po.a vitali creata saltem ut a causa partiali [illegible] inadaequata. 2.o [illegible] beatitudo formalis hominis sit actus vitalis creatus nempe creatura [illegible] qua videt Deum [illegible] illos fieri [illegible] a po.a vitali creata [illegible] Deo [illegible] [illegible] [illegible] nec per [illegible] [illegible] ex natura rei [illegible] aliunde nihil obstet [illegible] ergo [illegible] [illegible] Deo fieri [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] Deus [illegible] naturas rerum.

Ans. V.a prob. 1.o ex [illegible] vitalis [illegible] lib. 9 cap. 16. ubi [illegible] speculatio vitalis actus vitalis [illegible] actus immanentes qui sunt a po.a vitali [illegible] manent. 2.o ex D. T. 1. 2. q. 3. art. 2. [illegible] q. 54. art. 2. unde [illegible] vitali [illegible] [illegible] q. 23. art. 2. ubi [illegible] charitatis. 3.o ex D. [illegible] [illegible] 1 lib. 2 de trinitate c. 12. [illegible] lib. 11 c. 2. unde [illegible] [illegible] ex [illegible] nempe vitali [illegible] [illegible], quod [illegible] docet magister [illegible] [illegible] alij 1. d. 4 d. 3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 4.o [illegible] ex ipsis [illegible] [illegible] actus vitalis creari [illegible] ut [illegible] quod [illegible] causa efficiens saltem inadaequata [illegible] alij potentias vitales creatas [illegible] [illegible].

[illegible] Adversarij obijciunt 1.o Deus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vis. 2.o [illegible] beati [illegible] [illegible] visionis Dei sequeretur [illegible] illos posse [illegible] ab ea cessare [illegible] liberi. 2.o sequeretur illos beatificare [illegible] [illegible] [illegible] beatitudo formalis. 3.o sequeretur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causa influens [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] causis.

Ad 1^am. ... D. omnino ... quod dm. non absolute necessario juxta 8^am ... quod gratia in patria sit radix physica luminis gloriae ... illi debita ut dictus in materia de gratia ... negatur ... quia ... specialis ... actu vitali ... attento ... vitalis ... ex sua peculiari ... Vitali creata saltem ut ... in adequata ut ... dictus e.

Ad 2um ... nego ... sequelas ... illi ... libertas ... summus ... perfectio ... sine illo impedimento ... necessario ... infra ... attendet.

Ad 2as sequellas ... illa ... non beatificat ... absolute ... perfectum debeat ... supernaturalis ... propria virtute seipsum beatificare quo ... tali ... indicat talem beatitudinem ... efficientiam ... in recedenda ... eo ... elevationis ... ad seipsum beatificandum tali beatitudine supernaturali.

Ad 3^am sequelas ... illas ... ut ... a 5 ... maior perfectio ... creari ... supernatura ... efficientis proportionari ... naturalis ... non ... proportionata ... ut instrumento connaturali ... talis ... elevatio ... illius ... instrumentum ... ex creatura Dei voluntate ... supernaturale ... proportionans ad ... mensuras ... illud ... dictus ... perfectio ... creata ... perfectio ... causa ... perfectio ... proportionari ... naturalis ... causae principali ... instrumentali ... hoc ... colligitur ... ex causis naturalis ... effectum ... marte ...

Disputatio ...

Disputari solet an aliquis ... de potentia Dei absoluta visio beatifica possit ... ut per illam potentia creata videat Deum in se ... Cf. Suarez de ... q. 2. a. 5 et 6. ubi de visione ... ad intellectum creatum ... ad voluntatem ... in ma ... cap. 4 ... nunc ... ut alia puncta saepe in hac materia ... tamen in tractando ... visio beatifica ... potentia absoluta ... Deo ita ut ... illa informata fieri videre Deum in se ...

... doct. ... 934 art. 1 et 3 ... quod est ... intellectus et intelligere ... intelligentis ad rem intellectam ... imperfectio quaedam in intellectu nostro ... sentit intellectum nostrum ... informet ... reddi ... intelligentem ... cum ... Deo ... in ... intelligere ... intelligentis ad rem intellectam nempe ... ut aiunt in recto. nam ... ad ... ut aiunt ... infert ... de potentia ... ea ... repugnantia.

... 4. d 397 ... ad autoritatem ... intelligere ... intellectum ... causa ... intellectionem ... Deus eam causaret in nostro intellectu ... intelligentem. idem ... 3 p. 4. q. 10 a. 2 ... Gab. in 1. d. 1. q. 2 ...

Fundamentum ... vitalis creati ... efficienter ... ut creata visio ... sibi ... de potentia ... speciali ... illas ... eminenter continet ... efficientiam ... vitalis ... causa ... eminenter ... de potentia abs. ... Deo ... efficientiam causae ... concedendum est ... repugnantiam ...

Utrumq. hic est[us] [illegible] quod intellect[us] creat[us] sit videns et
[illegible] fruens [illegible] causa [illegible] p[er] alt[illegible] qua [illegible]
[illegible] visio et fruitio [illegible] vitalem [illegible] talis [illegible]
q[uo]d actio ut e[st] [illegible] ad p[re]dicam[entum] [illegible] p[er]se[illegible]
[illegible] hanc [illegible] quod [illegible] sit agens [illegible]
[illegible] [illegible] at [illegible] vitalis [illegible] e[st] visio [illegible]
[illegible] [illegible] e[st] fruitio, hoc e[st], amor [illegible] boni [illegible]
[illegible] ipsam in [illegible] causa [illegible] effluendo [illegible] capacem
[illegible] videndi et fruendi [illegible] illam [illegible] videntem et
fruentem q[uo]d h[i]c e[st] [illegible] separat[us] [illegible] talis [illegible]
seipsam [illegible] sub [illegible] capaci [illegible] visionis et fruitionis [illegible]
[illegible] imitatio [illegible] q[uo]d [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] intelligere [illegible] incapaci ad videndum
et fruendum [illegible] [illegible] quis [illegible] vitalis creata [illegible]
[illegible] effluenter ad [illegible] vitalem visionis et fruitionis adhuc [illegible]
videns et fruens [illegible] quod [illegible] capax [illegible] visionis et
fruitionis esset [illegible] tali [illegible] a solo Deo producta.

[illegible] q[uo]d ex hoc [illegible] quod [illegible] tali [illegible]
[illegible] sua [illegible] quod [illegible] infert quod illa [illegible]
agens et producens [illegible] et fruitionem [illegible] unde [illegible] quod [illegible]
videns et fruens [illegible] denotat [illegible]
[illegible] amor qui e[st] fruitio [illegible] in [illegible] capaci. [illegible]
[illegible] Deo e[st] intelligens [illegible] effluenter producat [illegible] visionem
in creatam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
D. Tho. 1. p. q. 14. art. 1. ad 3. [illegible] [illegible] intellectiva
[illegible] intelligens [illegible] effluenti [illegible] [illegible] esset
informata [illegible] creata [illegible] ex doctrina D. Thomae
[illegible] supra.

[illegible] s[ecun]do [illegible] q[uo]d tenet [illegible] dp. 9. cap. [illegible] aliis [illegible]
[illegible] nunc [illegible] hac [illegible] huius mat[eriae] [illegible]
[illegible] 1. [illegible] 2. [illegible] D. Tho. et d[icta] [illegible]

mihi sit nos. e. ... instat ... unis ... si ... vnt ... ead

sine ... efficacitate nos alij intelligere ... ad ... o. 2.

... neq. dnt neq. ... vt ... de pra abs. ...

... ad vis, ... malis mo ... neq. ... nra act. neq.

... nos ... intelligentes neq. ... ipse act. ... peccati ... intelligentia

... quia in hoc ... eo ... equivocatio ... vario ... acceptio ... alio

... vnico ... partitum ... vitalis ... in

... intelligi ... neq. de pra abs. ... vitales ...

... in nobis sine nra act. ... quod ... unde ... ad ...

nos n posse vitali agere sine nra act. ... alio mo sumi ...

vitali quae ... notat ... ep. ... 101. ... cap.

n. 15 ... alio seu ... vocant grammaticale hoc ...

... respicit rem ... cognitam aut dilectam. nempe ...

vitalis ... modus ... secundum quem ... notitia ... amor ...

accept. ... vitalis hoc ... vitalis de pra abs. ... nos

nobis sine nra act. ... equivocat ... accept. ...

vitalis notat ... 101. ... 31. ... 6. ad ... 15 ... dilemmat ...

614. ... ad 7 ... post 55 ... pag. 620. lett. B.

... ego ... amor ... act. ... volunt.

... nobis n' ... voluntarii e quod

... proprio ... volentarium ... sumi pot vno ... dici

... producti a proprio ... quod e voluntas ... requirit

... seu amor producat mo sibi ... n ... ipsa ...

... amoris ... quae ... in nobis ... alio mo sumi pot ...

... aptitudinis ... quod a voluntate ...

... amoris ... voluntarii de pra ...

... a proprio ... rem communiter ...

... accidentis ... inhaerere ... accipiat ... intellectui ...

inhaerentia ... vocari aptitudinalem hoc e ... transit ...

nali mo ... inhaerere ... quod de pra abs ...

sine actuali inhaerentia ... !

3m arg. e. de r. cog. clamoris e ut p(ro)bat a(rgumentum) ro ...

spiciat(ur) ... dr. attendere ad rem cognitam et atentio e(st) s(ig)natu(m)

ipso qui attendit et ... e aliquem attendere sine ... cognatu

o. Ap. — ... quis ho n efficeret ob(iectu)m clamorem adhuc ... tales

q(ua)les sibi inhaerentes quieti ... in cam hoc e, illud de nosare

clamare. nihilo ...ap ... attendere e(ss)e ... e equivocatio. nam

Uno mo(do) sumit ... ducere ... e ... efficienter pro

veniens ab attendente — alio mo(do) sumit ... intellig...

et hic ... in hoc quod intellig ... ...

ut ... Thom. ... a ... abs ... hoc ...

abs ... dari post ... ... efficientem qui vad. attendere, hoc e,

capere ut ibi ... e. — .

4m arg. ... ... intellig. separatus ab ara

... videre Deum ... beatifica(r)i q(uia) posset intellectus ... Deo ... etiam

visio beata — ... e ... tenent ... adversarij ... illis

... intellig. ab a(n)i(m)a separatum ... ut efficiat in se

V. i. cum n(on) respondemus ... ... n ... .

obiectum illud ... abs ... ... intellectus ab a(n)i(m)a

separatus ... ... quo hoc ... .

ad suum suppositum ... separata.

5m arg. e ... ... visionem corpoream ... ...

... ... ad videndum Deum ... hoc

e falsum ut ... ...

... ... Deus ... visio Dei

... ... videns Deum ... unita ... post n ... suum

effectum ... ... ab adversarijs ... illis ...

... ... Deo ... at ... eam q(uia) ...

e ...

... neg. ... ... probatus ... eam ... ...

... instrumentum ... ad ... Deum.

item in alterno [illegible] [illegible] quod [illegible]

[illegible] ad [illegible] [illegible] nudare [illegible] qua [illegible]

[illegible] propriam posse [illegible] ad id quod [illegible] videri [illegible]

[illegible] duobus modis defendi solet unomodo asserendo [illegible]

neque [illegible] [illegible] posse in eo tempore [illegible]

[illegible] docent [illegible] [illegible]

Alij [illegible] [illegible] supplere [illegible]

[illegible] in sua [illegible] [illegible] mali [illegible]

[illegible] neque [illegible] [illegible] [illegible] qua [illegible]

[illegible] neque in [illegible] posse [illegible] neque in [illegible]

[illegible] nullam [illegible] [illegible] posse [illegible]

[illegible] quod [illegible] sua [illegible].

[illegible] in [illegible] qua [illegible]

propriam posse [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] sacramentis [illegible] cap. 4 [illegible]

[illegible] 4 [illegible] [illegible]

[illegible] quod [illegible] in alijs [illegible] [illegible]

quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

mali [illegible] mali [illegible] [illegible] causa mali [illegible]

[illegible] [illegible] posse [illegible] [illegible] maiori [illegible]

[illegible] efficere ut aliquam [illegible] [illegible]

[illegible] sua [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

simul [illegible] ubi [illegible] [illegible] simul [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] efficere ut [illegible] simul [illegible]

[illegible] qua [illegible] [illegible] simul [illegible]

[illegible] contraria [illegible] intensa [illegible] quod [illegible]

[illegible] [illegible] quodque [illegible] in illo tempore [illegible]

[illegible] simul [illegible] quod [illegible] simul in [illegible]

Si ministerio universali verbum divinum naturae humanae cum repugnet ... illud neget tamen rationem ... debitam quod aliquo tempore ... extremo deesset aliquid debitum ex his ... maioris contentionis procedat ut haec ... ne divino omnipotenti negetur quod possit facere ut aliqua ... in subiectis ... natura sola non retinet ... indecens ... et inde sequi ... absurda ut alibi ... contentum est.

Ad hoc ergo ... concedatur ... super ... capax ... actu ... adhuc negat ... quando ... videns Deum ... naturalis ... effectum ... non potest non facere ... effectum ... habent ... et de reliquis ... videns Deum quia videns Deum non ... dicitur ... intellectum quod ... specialem ... ut ... videamus res ... ad videndum Deum quae ... intellectualis ... hoc ... cognoscens.

Sic est in multis aliis ... habitibus ... quoddam ... male ... aliquam ... effectus ... sic in ... subiecto ... ut ... non ... secundo quod ... corporis animam ... sensitivam ... animam sensitivam ... rationem ... sensitiva ... et ... quis ... in hoc ... anima ... sensitiva ... sensitiva. 3° quod aliquis sit Deo gratus ... tali modo quod sit ... amicitiae ... et in alio ... ad hoc quod amet ... amicitiae ... quod ...

malignitas ... V. G.

... verbi divini illi unitio ad humanam naturam ... Deo gratam.

[illegible] sequi hos actus [illegible] denotat [illegible] supernaturalium, ut amor theologicus amore amicitiae [illegible] naturalis [illegible] fundamentum capacitatis ad talem effectum [illegible], ut [illegible] 11 cap. 3 [illegible] diff. post 1am [illegible] ad quam [illegible] directionem.

[illegible] non [illegible] in 4 [illegible] 5 [illegible] alia [illegible] ad rationem [illegible] duobus modis [illegible] quia [illegible] intelligere [illegible] cum [illegible] aut quamlibet [illegible].

Dubium aliud [illegible] an visio Dei sit beatitudo [illegible] actio [illegible] vocatio [illegible] alia [illegible] ut [illegible] quae [illegible] amoris [illegible] actio immanens.

[illegible] 3a [illegible] visio Dei [illegible] beatitudo [illegible] actio [illegible] 2o quo modo [illegible] videntis [illegible] cum D. Tho. hic [illegible] quod intellectus noster [illegible] intelligens [illegible] repraesentans [illegible] D. Tho. [illegible] 2a.

[illegible] indens [illegible] Dei [illegible] videri [illegible] quae [illegible] repraesentans [illegible] adducit [illegible] 2a [illegible] adveniendi [illegible].

[illegible] in [illegible] quod [illegible] illud [illegible] intellectum [illegible] non [illegible] similis [illegible].

[illegible] immanentes [illegible] aliud quod [illegible]

actus ut vero inuidenel, speculari in speculatore exhibebit hic est felicitas. item 10 ethicorum cap. 3. initio ait neque virtus operatur neque felicitas et operas est [illegible]

Ad 2um tales actus dicuntur actus, quia actio denotat aliquid distinctum ab actu, quia est pars l. pertinet ad sedentem substantiam. 2o idem quod aliqui appellant actus grammaticales qui non respiciunt et subsistunt ... cognitas ... ut dictum est in hac sect. post ... ad 1

Ad 3um in hoc 3o saepe ... actus appellari solet actio ... operatio ... quo nomen causa habuit effectus sic artificia tam facta ut domus statua etc. dici solent opera seu operationes ... item res naturales dicuntur opera naturae etc.

Ad 4um quod dicitur actus immanentes ... in actu ... nullo ... producto ... necesse est dari aliquid quod fiat ... 2o actio ... communicatio ... seu ... entia ... ab agente ... non dari aliquam creaturam nec communicet et dependeat ac promoveat ... 3o ... auctores quos refert ... lib. 6 m. disp. 42 sect. 5. n. 13 docent actus immanentes producere ... quae ... nempe cognitio et amor

Sane ... in beatis videndo Deum fieri verbum ... affirmative ... immanentem intellectus fiat verbum ... nihil aliud ... necesse ... tales actus ... ubi ... intellectus ...

Ad 5um quod ... actus immanentes non fieri ... extra supponitur ... in hoc ... actionibus transeuntibus ... verbis ... subiectis ... aedificans ... quod aedificat ... relinquitur domus etc. ad aliud ... ex 10 ethicorum ... quod operatur virtus et felicitas ... quod ... medium actus ... actu ... voluptatem ... operationalem vide ... lib. 2. m. disp. 42. sect. 5. numero 14.

Cap. 4.m An nostra operatio beatitudo formalis sit operatio transiens vel immanens. item an sit potentiae sensitivae vel intellectivae duntaxat.

Cum ex cap. praecedenti constet nostram beatitudinem formalem esse in operatione suprema [illegible] explicandum quae sit ista operatio [illegible]

1a conclusio. formalis beatitudo nostra non est aliqua operatio transiens, sed immanens. ita communiter cum D. Tho. hic [illegible] ratio [illegible] beatitudo formalis est [illegible] operatio quae maxime perficit operantem ut constat per [illegible] lib. 1 [illegible] cap. 7 et lib. 10 cap. 7 [illegible] beatitudo formalis [illegible] actio transiens [illegible] perfectio [illegible] ut patet ex [illegible] 9 m tx. 16. [illegible] quae [illegible] in externam materiam at vero actio immanens [illegible] perficit operantem [illegible] beatitudo formalis non est transiens actio sed immanens. [illegible] per ambas [illegible] sequenti [illegible] visione Dei.

2a conclusio. formalis beatitudo [illegible] non est operatio potentiae sensitivae [illegible] intellectivae [illegible] haec [illegible] certa cum D. Tho. [illegible] ubi [illegible] non potest [illegible] beatitudinem [illegible] formalis [illegible] summum bonum [illegible] operatio [illegible] sensitiva [illegible] Versari [illegible] Deum [illegible]

[illegible] Deum [illegible] videndum oculis corporeis [illegible] Iob 19 n. 26. in carne mea videbo Deum [illegible] salvatorem meum. [illegible] Iob 42 n. 5. auditu auris audivi te nunc autem oculus meus videt te [illegible] D. Aug. [illegible] civitate Dei lib. 19 cap. 29 ubi [illegible] ante medium [illegible] an beati visuri sint Deum oculis corporeis [illegible] neutrum [illegible] affirmantem.

[illegible] Deum [illegible] humanae [illegible] intellectione [illegible] D. Tho. [illegible] 9 [illegible] ad 2m [illegible] oculis corporeis [illegible]

Divinis aliqua apparenti figura sensibile aut eis dicentis aliqua cognit.
experientias effectum divinae providentiae.

Ad 3um ex D. Thom. Exemplum illius meo non nocitare ultimam quia non quantum Deus videndo sit cum corpore adaptari in inclinat in ipsis negationem. nec in huius illius cap. ad locum supplem. facilius ad intellectum quod Deus erit non ipsius ita ut videat ipse rebus demente sunt. vide hic q. 1. ar. 9. 12. a 3. ubi Paulus dist. 40. adde eos potentiam intellectus quod esset beatitudo non visio sed ad externa ut se esse ...

Cap. 5m An formalis beatitudo supernalis in patria consistit in visione Dei, an in amore. in 1. part. q. 3.

Hac q. quae in hoc m. dicitur ... proprium ... beatitudo formali ... beatitudo supernali ... beatitudine naturali ...

Sect. 1a. referuntur sententiae et praemittuntur aliqua

Varias hic referi solent quae ... ad quas ... beatitudinem formalem ... consistere in unica operatione ... varii modi sentiendi: 1a eorum qui dicunt illam esse includere tres actus, visionis Dei, 2m amoris, 3m gaudii seu fruitionis. ita D. Bona. 4 s. d. 49 art. q. 5. Ricar. ibid. q. 1 Mai. 3. q. 5 et 6. Mai. q. 3. Mars. q. 13. art. 3 et alii.

2a eorum qui asserunt beatitudinem esse in duobus actibus, nempe visionis et amoris. ita Mayronis in 4 sent. d. 49. q. 3 art. ... Gab. ibi q. 2 art. 2. Bic. lib. 1 ... lib. 1 quest. q. 4 et alii.

3a asserit beatitudinem formalem consistere in unica operatione, ... Ocham ... aliqui affirmant illam esse ... in amore ... Sco. 4 s. d. 49 q. 3. 4 et 5. ubi suo modo ... beatitudine ... beatitudo consistit in multis ... visionem Dei. 2a alii affirmant esse ... ita D. Tho. ... referendi sect. seq.

Praemittendum ... apud multos ... beatitudinem ... Ocam ... a 4 ... Mai. d 49 q 3 ... Gab. q 2 ... apud multos ... beatitudinem ... nomen ... consistit in multis operationibus ... nomen ... consistat in una

b. quolibet operatio qua in patria attingit Deus dicitur [illegible] vel [illegible]
beatitudo. pro a Paulo in 4° d 49 q 5 [illegible] omnes beatitudinem variis modis

2. Deinde ex textu sacrae scripturae et SS. PP. beatitudo sumitur variis modis [illegible]
[illegible] visio Dei, aliquando amor [illegible] aliquando [illegible] simul alia [illegible]
[illegible] omnibus bonis animi et corporis quae erunt in statu beatorum [illegible]
[illegible] et speculatim extendit Bal. hic d 49 q 3 [illegible] 4 a 5 in priori modo

2° [illegible] et diversi actus in patria aut congregatus [illegible] dici possunt [illegible]
[illegible] aliquo modo. nec [illegible] sit [illegible] de hoc in decete super disp. [illegible] an sit aliquis
actus [illegible] qui [illegible] formalis beatitudo essentia ut alii actus [illegible]
[illegible] beatitudinis [illegible] ad beatitudinem [illegible] hic [illegible] sit consequenter

Sect. 1a. Solutio quaestionis.

Certe formalis beatitudo [illegible] supernalis in patria [illegible] esse in [illegible] Dei aliis [illegible]
[illegible] ut circa [illegible] beatitudinis esse. hoc [illegible] ut [illegible] sensu in scholis [illegible]
[illegible] 4 d 49 [illegible] ibi q 4 [illegible] q 2 [illegible] q 1 a 3 [illegible] ibid [illegible]
[illegible] cap 26 q 3 ar 4 [illegible] ubi in margine referuntur alia plura loca [illegible]
[illegible] Med. [illegible] ar 4 ubi [illegible] Bal. d 11 cap 3 [illegible] Med. [illegible]

Caeterum [illegible] id quod aliqui immerito [illegible] aut [illegible] non posse [illegible]
defendi [illegible] Bal. hic d 1 q 3 [illegible] 4 [illegible]
[illegible] a ceteris auctoribus ita probatur quia [illegible] Scoti posset defendi [illegible]
[illegible] si aliqua ratio probatur [illegible] post [illegible] videtur [illegible]
[illegible] actu intellectus et voluntatis [illegible] consistere formalis beatitudo [illegible]
illam [illegible] posse actu simul consistere [illegible] utrumque mens beat[illegible]
[illegible]

Primum fundamentum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] valde [illegible] [illegible] hanc [illegible] sancti
[illegible] Unde [illegible] tantam visionem ut inter alias [illegible]
[illegible] Bal. hic d 11 cap 3 n 14 et 15 et 16. ubi ait quod
[illegible] formalis [illegible] beatitudo nostra tribuat visioni Dei id [illegible]
[illegible] beatitudinem [illegible] in visione Dei [illegible]
[illegible] alia loca in quibus [illegible] Unde tribuere beatitudinem [illegible]
[illegible] Dei [illegible] non posse [illegible] quod [illegible] Bal. testimonia [illegible]
[illegible] nihil favere [illegible] nam [illegible]
illis colligitur satis verisimile fundamentum [illegible] quod [illegible]
[illegible] reducta ad duo generalia capita ex scripturis
[illegible]

Primum aperte est ex loco scripturae de 1us c Joannis 17. n. 3. hec est vita eterna ut cognoscant te solum Deum verum ubi per vitam eternam intelligitur beatitudo patriae cum tamen hec ibi dicat esse in cognitione Dei agitur hec in patria per visionem colligitur inde beatitudinem patriae consistere in visione Dei ~

Ad hoc Scotus 4 d. 49. q. 4 ad 1um respondet ibi per vitam eternam non intelligi beatitudinem quae ideo cognitio Dei appellatur vitam eternam quia actus intellectus (ut habetur ex 12 m. t. 39) est quidam vita nempe actus vitalis et actualis vita et quia in patria habebit durationem eternam. Est vita eterna ~

Contra 1. quia licet cognitio Dei sit et quemcumque alium actum vitalem qui duraturus est in eternum dici posset hoc modo vitam eternam tamen non est negandum in eo loco per vitam eternam intelligi beatitudinem patriae quia hec ex phrasi scripturae intelligi solet nomine vitae eternae quo aliunde non hoc sentientibus obstans ut patet Mathei 19. n. 16. et 29. Joan. 16. n. 2. ad Romanos 6 n. 23. et alibi saepe ut notant communiter patres et alii expositores in eis locis et specialiter in ipso dicto loco Joan. 17. n. 3. per vitam eternam intelligi beatitudinem docent ibi Beda Hugo card. et alii D. Thom. et alii et D. Aug. lib. de sermone ecclesiae c. 25. et tom. 8 lib. 2 de [illegible] et alios saepe ~

Dices illa verba Joan. 17. n. 3. hec est vita eterna ut cognoscant te intelligi posse de cognitione per fidem quae dicitur vita eterna ut aiunt causaliter quia viam parat ad vitam eternam et sic exponunt [illegible] et in Joan. c. 16. D. Aug. tom 2. epist. 105. Theophilactus in Joan. 17. n. 3. ubi etiam Tolet. Maldonatus et alii ~ Contra 1. quia hoc non excludit alium sensum de cognitione per claram visionem quae est vita eterna hoc est formaliter beatitudo ad quam fides viam parat ~.

Infaliter hoc in eo loco intelligatur esse cognitio per claram visionem quae dicitur vita eterna hoc est beatitudo inde tamen non colligitur illam esse totam beatitudinem formalem cum sit quaedam post hanc includere etiam caritas alios actus [illegible] illa verba cum sine [illegible] communiter admittunt hunc sensum quod cognitio Dei in patria nempe visio est vita eterna

vt eet sit vita beatitudo finaly vltima ergo ista veritate collecta ex alys locis scripturae separatus et alys infra adducendis aliunde nihil est quae quomodo eo afficiat et ostendet

2o locus est Ioannis 14 n 8. ostende nobis patrem et sufficit nobis. quae verba ut alios sensus admittunt eis ipsum quod ostende sit divino patris ubi sub intelligitur visio eius divinitatis sufficit pro ultima beatitudine et ad satiandum nostrum appetitum quos locus pro beatitudine adducunt D Aug. in 2 lib 1 de trinitate c 8 et alij patres et post eos sonant illud psalmi 15 n 10. adimplebis me laetitia cum vultu tuo et psalmo 16 n 15 satiabor cum apparuerit gloria tua et psalmo 90 n 16. ostende mihi salutare meum ubi visio dei promittitur ut praemium sicut et Ioannis 14 n 21 manifestabo ei meipsum

3o locus est 1a Ioannis 3 n 2. cum apparuerit similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est. ubi visio dei assignatur ut ratio per quam futuri sumus similes deo nempe beati et 2a ad Chorint 5 n 6 et 7. dum sumus in corpore peregrinamur a Domino per fidem enim ambulamus et non per speciem ubi ambulare per fidem dicitur peregrinatio et via nempe qua tendimus ad beatitudinis patriam quae est ad patriam at ambulare per speciem hoc est videre Deum opponitur peregrinationi et viae ergo hunc est patriam hoc est finalis beatitudinis patriam

2us caput est ex sanctis patribus ac 1o pro dicta ratione veritate colligitur ex D. Aug. saepe in 1 lib. 1 de trinitate c 9 ubi meritis ait beatorum nos fieri quod dicit apostolus 1a ad Chorin 13 n 12. nunc autem fide ad faciem cognoscam et in eodem tomo lib de moribus eccle c 11 inquit beatitudo est sequutio Dei sequimur diligendo sequimur manifesto et intelligendo vero venientes ad ipsum beatam et postea in cap 21 ad medium ait vita aeterna est ipsius praemius sic et alias addit per vitam aeternam intelligi ipsam cognitionem veritatis super illud Ioannis 17 n 3 haec est vita aeterna ut cognoscant te Deum

Idem probabatur ulterius ex codd. D. Aug. tom 3. lib. 1 retractat. c. 8, 9, 10, et specialiter 13. ubi verus finem inter alia ait tota visio Dei e summum bonum nostrum quod intelligit de summo bono cum re beatitudinis status vide etiam meditationes tomo 3. lib. 1 de doctrina christiana c. 8. et tom 5. lib. 22. civitate Dei c. 29. et tom 8. in psalmum 90. circa illud et ostendam illi salutare meum, et tom 10. sermone 112. de tempore ~

Favent D. Hyero. in psalm. 83. ad illud, videbitur Deus deorum in Sion. ubi ait visio Dei ac felicitatis, coronas, premium D. Ambro. lib. 2 de officiis c. 2. D. Greg. 18. moralium c. 39. et 40. Irineus lib. 4 contra haereses c. 37. n° 6. et 7. Cirillus lib. 3 ... Iulianus in iho et ... rihil autem. Nazianzenus orat. 10 in ... et orat. 15. in plagam grandinis ubi de templare funerari quam habent beati ait quam ego ... solam regnum caelorum potius ei arbitror. Basilius in lib. de constitutionibus monasticis c. 19. verus medius D. Bernardus sermone 4. in festo omnium sanctorum et synodus franco fordiensis que habetur tom 3 conciliorum in epistola ad presules Hyspanie ad finem pagina 247. ubi ita dicitur per dominum Christum Deum verum et vivum ut ad ipsius beatissimam visionem pervenire mereamur in qua est eterna beatitudo ~

Favent etiam antiqui philosophi constituentes naturalem beatitudinem in ... sua cognitione Dei quos refert ... lib. 9. ... phi ... c. 2. et 7 et 10 et ... capitibus.

2us fundamentum ad probandum statum beatitudinis esse ... visione Dei est ex variis rebus multis ... quas solvit ... punto 4 a ... insinuans ... que illis committi ... et ... ipsa ... re ... conati adequata ... illa que e primaria quam debent ... alia quam ... in beatitudo statu ... visio Dei ... visio Dei

essentialis beatitudo estque adaequata formalis patriae, alius vero actus est quasi accidentalis beatitudinis est.

Maior patet quia ex ipsis terminis constat requiri id quod denotatur per radicem esse adaequatam formalem in qualibet re ut constat ostendi per inductionem minor vero ita probatur quia beatitudo formalis est operatio qua formaliter requirimur beatitudinem obiectivam nempe Deum ut patet ex illis de fide iuxta Doctorem c. 3. § 2 & 3. Sed visio Dei est primaria operatio per quam in patria requirimur Deum, alius vero actus amoris fruitionis ... debent fundamentaliter connectuntur quasi proprietas nam primarius actus quo in patria requirimur Deum est visio Dei haec enim non supponit alium priorem actum quo in patria requiramur Deum ut patet ac proinde illa est primaria requisitio Dei ... debent fundamentaliter connectuntur actus amoris fruitionis Dei quasi proprietates quia est qui clare videt summam bonitatem est debitus & necessario connexus quod illius amet ea ... ut patet ex se ... infra ... in beatitudine formali visio Dei est primaria ratio quam alia ... beatitudinis formalis pertinentia debent fundamentaliter mediante quasi proprietates quae erat minor probanda ergo visio Dei est formalis beatitudo estque adaequata formalis in patria, alius vero actus est quasi accidentalis beatitudinis est, quod omnes infert ex maiori & minori probata

Dices visio Dei non est in beatitudine formali ratio primaria sive radix, ex qua effluenter dimanent alii actus quasi proprietates quia actus intellectus non est radix efficiens actus voluntatis ... applicans obiectum ... ~

Respondeo ... radix efficiens meus actus verbi mei requisiti qua adipiscimur beatitudinem obiectivam est primaria ratio quia ille est primario requisitio beatitudinis obiectivae non praesupponens aliam ... debent fundamentaliter connectuntur actus amoris fruitionis Dei quasi proprietates meo sensu quo proprietas dicitur id quod praesupponit ...

quam deberet necessario includere talis actus mentis comparatus cum reali seu finali volunt[at]is
dicat[ur] tum addictio illius applicans voluntatem. In comparatione ad beatitudinem finalem [illegible]
beatitudinem obiectivam, nec est [illegible] [illegible] [illegible] formalis ratio finalis operationis [illegible]
[illegible] beatitudinem obiectivam nempe Deum.

1. Non datur ex actu voluntatis est finalis consecutio et adeptio beatitudinis obiectivae
nempe Dei, quia visio Dei non est [illegible] [illegible] finalis assecutio est actus quo adipiscimur
Deum, ergo non est beatitudo essentialis [illegible] formalis. ans probatur ex D. Thoma hic q. 3
art. 4 ubi agens de [illegible] ultimi finis aut realis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] amando Deum ut a nobis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quatenus aliquis actus [illegible] [illegible] [illegible] seu adeptio
beatitudinis obiectivae [illegible] amor Deum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amor Deum [illegible] [illegible]
actus [illegible] [illegible] [illegible] ergo ex actu voluntatis est consecutio et adeptio
beatitudinis obiectivae.

Confirmatur. ans actus voluntatis est finalis consecutio et adeptio
beatitudinis obiectivae si consecutio sumatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
consequendi [illegible] [illegible] [illegible] nego [illegible] rationem [illegible]
in ista amplius exponendam. Si consecutio sumatur [illegible] modo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] concedo [illegible] quam in hoc [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliquos [illegible] [illegible]; apud alios [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] potest [illegible] sequenti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliaque [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] conclusio.

Sectio 3.a An sola visio, an visio et amor

Dei [illegible] Dei sit consecutio et adeptio beatitudinis
obiectivae, ubi et de aliis rebus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] beatitudinis non [illegible] in actu voluntatis.

[illegible] affirmante [illegible] [illegible] D. Thoma hic q. 4 ar[t].

ubi agens ex seqt.e ultimi finis aut totius [illegible] illum [illegible]

agunt cog.one de amando Deum. quae proba [illegible] [illegible]

formalem Dei ex seqt.e [illegible] q. 11 aut 3. ad 3.m agens [illegible]

quae est actus voluntatis diuit illum ex [illegible] ultimi finis [illegible]

[illegible] fuit [illegible] diui [illegible] optimum bonum [illegible] humana

[illegible] ultimum finem [illegible] pro usu Dei.

[illegible] negante [illegible] D. Tho. [illegible]

aut q. ubi [illegible] quod beatitudo consistat in actu vo

luntatis qa beatitudo [illegible] ultimi finis [illegible]

[illegible] [illegible] quem [illegible]

[illegible] Omne [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] sit [illegible] [illegible] Dei [illegible]

[illegible] pro [illegible]

Dei; [illegible] D. Tho. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Deum [illegible] [illegible]

[illegible] D. Tho. [illegible] q. 11

[illegible] Dei [illegible]

[illegible]

[illegible] beatitudo [illegible]

quod Deo [illegible]

illum [illegible] Dei

quod [illegible] Dei [illegible] nempe [illegible] primarie [illegible]

[illegible] dilectio [illegible]

nempe [illegible] dilectio [illegible] quae [illegible]

[illegible]

[illegible] primario illum [illegible] quomodo

[illegible]

Respondet, unde p. malebram in ai[bus] vivelib[us] usi sequuntur e in

ad operationi pertingentis dum illa simplicitatis seq[ui]tur qua

ultimatio illud, quia e in se ad quietem hoc e primus quod no

persist[i] venit sola visioni. nam illa sola e ex hca quodcumque 1[a] q[uaestio]

ipse primo dum intellectus quia e in se facit hac sens eum

the ref sensatio illius quia e in se, un[de] de nos illi primario sum

... manet in x sej an sola visio de e [illegible] ...

quis de ... quae sublata ... quod

ad rem attinet unico quod ... differt ab aliis ... qui ...

supponet ... ratione ... quae de causa ...

... art ... mo, nempe ...

... sendo ... hoc cap. ... 3 et 4 art

... ultimi finis ... in illa intellectus actus vero voluntatis ...

... quasi ...

P. ... e q[uo]d sententiarum sit de varijs ...

q[ue] ... beatitudinem ... n[on] consistere ... n[on] ...

voluntatis ... in solo actu intellectus ... intelligendo ...

cum ... opposita sect. ... in 2 fundamento ... hac

sect. 1 ... dependent ...

... nullas celebriores exponemus seorsim, ... ne

... colligi potest.

1[a] ... refferri solet ex ... ea quae ... q. 1[a] art. 1 ad 2. ... q. 3 art. 4 ... ad 2[um] ... actus voluntatis

... ultimus finis, ... ad 1[um] dum voluntas ... neque actu videndi

... dum visus ... neque potest ... beatitudo quae e ultimus

finis ... dum voluntas ... contrarij ...

exponi varijs modis ... ille quem ...

Bass. ... 14. cap. 5. ... videtur ... exponendus

ut ... n[on] ... ultimus ... neque ...

Ad illud quod dr 1ͫ formale ut quod vel obiectum ut quo hoc est formaliter consequutio seu adeptio ultimi finis ita ut sensus sit primum est frui est beatitudo the finis ultimus ut quo dr 1um hoc est primarium formale ut quo non potest convenire alterius voluntas et necessario [illegible] na presupponitur cognitio quae est primaria consequutio ultimi finis sed 2um formale ut quod beatificans seu beatitudo obiectiva ut sic est positum ut hanc expositionem indicant obiectionis verba. Tho quae contra illum videntur de sensu exponenda remittimus.

2º ro respondere solet ex D. Tho. [illegible] 15 [illegible] q. [illegible] et in 3 p. cap. 6 a. 5. in [illegible] modum actus voluntatis fertur in finem absentem ut desiderium et sic non potest esse formalis beatitudo quia desiderium est consequutio finis et multo minus tendit fertur in finem praesentem ut fruitio et delectatio neque hoc actus est beatitudo essentialis quia supponit finem iam consequutum per alium quo fit nobis praesens nam fruimur et delectamur bono iam praesenti et ideo haec actus specialis ratio [illegible] alias reijcitur. id quod aliqui asserunt formalem beatitudinem consistere in sola fruitione seu delectatione [illegible] quae sententia tribui solet Scotistis in 4 sent. Bal. d. 11. c. 5 ibidem cap. 5. illam impugnat.

Sed aliquis volunt dicere taliter inferri in finem [illegible] ut aiunt [illegible] rationis [illegible] non determinando quod dicitur praesens vel absens qualis amor boni in se quod [illegible] alius [illegible] beatitudo formalis [illegible] ex D. Tho. 3 p. cap. 26 a. 5. quia talis [illegible] [illegible] tam fertur in rem praesentem quam absentem [illegible] con [illegible] his qui non dedum sunt beati.

Haec peculiaris [illegible] a [illegible] [illegible] asserens [illegible] finem formalis esse amorem complacentiae quo nobis amamus Deum ut bonum nostrum [illegible] 5ª sent. q. [illegible] d. 42. [illegible] illam esse amorem amicitiae seu caritatis [illegible] Deum quae 2ª [illegible] nominari solet [illegible] quam asserit Bal. hic d. 11. cap. 4. q. [illegible]

Si amor viae [illegible] Deum in patria esset eiusdem speciei [illegible]
in via, non beatitudo eiusdem [illegible] ac in patria [illegible] [illegible]
eiusdem speciei.

R. ad hoc respondeo posse aliquem [illegible] in patria Deus et [illegible]
ac in via differre in [illegible] quadam [illegible] [illegible] [illegible]
quae [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] De [illegible] [illegible]
in patria [illegible] [illegible] [illegible] reducenda est ad
fundam[illegible] [illegible] [illegible] fund[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] assignari scilicet hoc [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] illud ad se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] injustitia [illegible] scilicet [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ultimi [illegible] quae est [illegible] beatitudo [illegible] [illegible]
quae [illegible] in Deum quanti [illegible] [illegible] modum [illegible] [illegible]
ad illud tendentes quae non [illegible] [illegible] 1 p q 26 art [illegible]
q 3 [illegible] [illegible] q 3 art 4 [illegible]

[illegible] [illegible] non [illegible] solet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
aliquorum [illegible] [illegible] reducenda est ad fundamentum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fundamento [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] hoc [illegible] quod [illegible] [illegible] praesens [illegible] quod nihil aliud est
quam illud repraesentare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nempe
[illegible] repraesentatio [illegible] non specialiter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
specificativ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] beatae [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ultimi [illegible] ut in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Deum [illegible] [illegible] quod [illegible]
illa [illegible] Deum [illegible] [illegible] praesentem in [illegible] [illegible]
[illegible] illo [illegible] [illegible] 1 [illegible] q 12 art [illegible]
[illegible] beati videndo Deum tenent illum sibi praesentem [illegible]
[illegible] semper eum videre [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] non [illegible] [illegible] beatitudo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] visio Dei quae [illegible] cum [illegible] [illegible]

et illuminans cum effectiva voluntas qua e propria causa ac provinc.
et tantum actus intellectus q. est ei obiecto Dei e effectivus, quo cumque
ad hi voluntas et tunc. Et ille e beatitudo formalis beatitudinis

Utrum sit ratio, ut bene mi alius notat. Sco. hic dist. 11
cap. 7 nec addat aliqua limitatio n. vt. dicere unum 1.º q.ta illud
id est quod beatitudo formalis consistit in operat. effectiva intellectio
prout n. de effect. ut cumque more entis de more assecutionis
ultimi finis q.a formalis beatitudo n. attendit p. eo quod sit effectiva
entis de p. eo quod sit assecutio ultimi finis ut dictum e. ad 2.m
Sed 2 ad 1.m quae neque dicta ratio habeat unum obiter addere ad quos
probant vi.em Dei de obiectum effectivum in sui assecutione ultimi
finis cumque in adeptis [illegible] assequendis [illegible]

Ad 3.m Quidam p. 1.m dicunt. pot voluntas et admittitur distinct.
duae illuminare et tamen imperant in alijs potentijs intellectu ac pro
inde causa 2.da n. sequi quod sit propria minus effectiva quam intellectus quo animi
illa sit cognitionis formari [illegible] ut eius pars intellectus et tamen [illegible]
dicere obiter sed sequenti in solutione argumentorum.

3.º eius dato quod propria cooperatio intellectus sit aliis effectivis quae
possit inde consequi quod beatitudo formalis sit consistat in actu intellectus
n. in quo adeptio [illegible] in illo [illegible] quae limitatis praedicta
et aliorum quo iudicium ex dictis ac dicendis colligi potest. Desumi de
[illegible] quae dicta sunt [illegible] in 2.º [illegible] Similiter sed.
[illegible] 2.a probat. [illegible] q.a sola visio Dei e primaria [illegible]
ratione [illegible] ultimi finis quae [illegible] obtinere. Et
necessario [illegible] amor et fruitio Dei.

Sect. 4.a Difficultates et obiectiones de

Ita. Difficultas ex eo quod

beatitudo huius videatur esse includere multas [illegible]

1.a [illegible] ex [illegible]

Ipsa beatitudo componit[ur] ex multis operat[ionibus]. [illegible]
[illegible] Dei ut videt ex locis [illegible] citatis scđ 2 in 1° fundam[ent]o.
aliquo[d] partium volunt[ati]s nempe amorem seu fruit[ione]m seu gaudium
aliquo[d] p[er] aggregatum utriusq[ue] p[otentia]e ut hic ex loci[s] [illegible]
[illegible] est ex[clu]dere multas operat[iones] [illegible] n[on] [illegible]

Cº neo. dicam q[uo]d beatitudo componit[ur] ex varijs operat[ionibus] ut [illegible]
n[on] solo beatitudo esse [illegible] pertinens ad ultimatum statum
beatorum [illegible] quo. [illegible] cum scrip[tura] [illegible] hoc intendant quippe ut
[illegible] ad beatitud[inem] [illegible] modis illas exponunt [illegible]
quae magis [illegible] [illegible] describere [illegible]
neq[ue] [illegible] illi[illegible] declarare [illegible]
[illegible] in scholis [illegible] quod id n[on] e[st] [illegible] [illegible]
[illegible] aliq[uibus] locis script[urae] [illegible] ubi [illegible] ad [illegible] [illegible]
n[on] [illegible] magis indicari [illegible] beatitud[inis] [illegible] veritate
fundam[ent]i: ad constituendam beatitud[inem] [illegible] patriae in sola
vis[ione] Dei ut ostensum e[st] in 1° [illegible] fundam[ent]o [illegible] 3[illegible].

[illegible] super [illegible] componere [illegible] testimonia
[illegible] D. Aug. To. [illegible] lib. [illegible] [illegible] cap. [illegible] ubi [illegible] beata
vita in [illegible] cum id quod e[st] ho[min]is optimum [illegible] amat [illegible] neq[ue] [illegible]
beatus qui n[on] fruit[ur] eo quod e[st] ho[min]is optimum [illegible] ad beatitudinem
[illegible] amare optimum [illegible] [illegible] velint [illegible] [illegible]
e[st] [illegible] [illegible] [illegible] ultimum finem Deum e[st] [illegible]
[illegible] [illegible] in se [illegible] [illegible]
lib. [illegible] cap. 9. [illegible] 13 [illegible]

[illegible] D. Ber. epist. 18. ubi ait beatitudo e[st] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] brachijs

3[tio] [illegible] ad [illegible] [illegible] decreto [illegible]
[illegible] de haereticis [illegible] ubi [illegible] lumine [illegible]
[illegible] ad Deum videndum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] quadam [illegible] Benedicti 11 [illegible]
[illegible] haereticos [illegible] beatitudo [illegible]
[illegible] [illegible] 4. [illegible] [illegible] 10. cap. [illegible]

ex Mass. et Gabr. illam rubricam Benedicti 12. in hac practica ... probabant, ita ut definiens quod animae omnium sanctorum omnium mox post mortem et ante purgationem post ascensionem Domini nostri Iesu Christi etiam ante resurrectionem suorum corporum et generale iudicium fuerunt ... nec non quod tali visione ... fuit et ... ubi beatitudo ... invisibilis ... Dei.

Super hoc Vega, Gab. ... relatis ... in primo ... dicunt definiens esse quod beatitudo formalis consistat in intellectu et voluntate, nempe visione et fruitione seu amore ... si sermo sit ... de beatitudine essentiali, quia id ibi non definit ut patet ... extendunt anno lib. 12 de locis cap. 14 ad finem ... ibi ... alii ... extendentes ... quod formalis beatitudo ... consistat in solo actu intellectus.

Quare ... quia ... beatitudinem esse visionem seu dilectionem Dei non ... beatitudinis ... beatitudinem ... meliori beatitudo ... esse ... et ad ... solvenda est ... similia testimonia.

... Chatechismo Romano ... dicitur ubi ... 12 simboli art. ad illa verba Vitam Eternam ... ita ut solida beatitudo ... Deum videamus ... pulchritudine fruamur.

Respondeo ... hunc ... beatitudinem ... esse ... beatitudo ... esse ... hoc ... beatitudinis ... hoc ... ex illo ... Thom. ... testimonio.

... Thom. ...

... [illegible]

[illegible]

... amando Deum R.

[illegible] ... Deum ... beatitudini ...

Ad 1um. Locum R. ... D. Tho. ... amando Deum ... beatitudinis ... D. Tho. ... sequenti ...

Ad 2m. locum R. 1° ... Tho. ... beatitudini non ... illam ... beatitudinis ... beatitudini ad ... beatus ... D. Tho. ... medium ... beatitudinis ... beatitudinis ... beatitudinis ... beatum ...

[illegible]

Hinc [illegible] solutio [illegible] quae [illegible] nam [illegible] mente [illegible] q. 3. art. 4 [illegible] lib. 3 [illegible] cap. 6 [illegible]
[illegible] nascitur [illegible] aperte [illegible] illius 5. [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] ut [illegible]
[illegible] illius sibi [illegible] in [illegible]
exponi [illegible] ea quae docet ubi [illegible]

[illegible] quae [illegible]
[illegible] in multis [illegible] ad quod [illegible]
[illegible] [illegible] q. [illegible] [illegible] beatitudo [illegible]
[illegible] quod [illegible] ad beatitudinem [illegible]
[illegible] actu intellectus [illegible] voluntatis [illegible]
[illegible] omnium quae ad [illegible] beatitudinem [illegible]

[illegible] q. [illegible] tunc mens [illegible] beata cum summum bonum
quod [illegible] Deus [illegible] ut nihil [illegible] cum [illegible]
[illegible] quod de [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] qui intellectus [illegible] causa [illegible]
[illegible] illius [illegible] voluntatis [illegible]
[illegible] q. [illegible] cum voluntas vehementer [illegible] sit ut [illegible]
[illegible] summum bonum [illegible]
[illegible] affirmat [illegible]
[illegible] beatus [illegible] quod [illegible]

[illegible] beatitudo [illegible]
quod [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] visio Dei [illegible]
[illegible] amor [illegible] ut [illegible]

[illegible] quod [illegible] actu [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] 3. [illegible]
[illegible] [illegible] accidens.

Ad 2um [illegible] quod in maiori [illegible] tunc mens
[illegible] beata cum summum bonum ita assequitur ut nihil [illegible] quod
[illegible] beatitudini, nihil [illegible] ut [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] inquietudo, tum [illegible] visio Dei [illegible] amor [illegible]

63

hume; q^a vitio e, uri radix quiu debent alice ... ; unde fru z ai... beate n e ... etiam corporis que ... .

Ad illud v.° dicitur ... Aug. ... memor o beatus qui eo quod amat n ... .
R. si ... sumat ... bonum qui e ... . in ... illud ... intelligi ... beatus beatitu... ... nisi ... q. ... art. 4 ... ad ... art. 2 ... in ... sumit ... bonum hic enim qui possidet ... illo ... hoc modo ... vitio ... hoc e ... hoc sensu ... sed ... n e beatus qui eo quod amat n ... sumum bonum vite ... sequenti ad 1. ... .

3.^a obiectio e de eo: beatitudo ... videt Deum ... cum qui videret Deum ... beatus quis careret amore Dei ... cum peccato mortali ... cum odio Dei ... ergo ... ens ... beatitudo n ... n e beatus ... beatitudo que ut supponitur ... in hoc quod quis videat Deum ... esse beatus ... amore Dei ... cum pec. mortali ... odio Dei e suma miseria q^a pec. mortale e summum malum ... odium Dei e ... malis ... max. ... qui id haberet n esset beatus ... videret Deum ... suma miseria ... beatitudo ... simul esset sume miser ... felix ... hoc ... responde.

Si dicatur id quod ... vis ... n ... amore neq. cum pec.° mortali ... n satisfaciat ... dependet aliud repugnare ... Deus ... bene ... ac ... amore ... in hoc amanenti cum pec.° mortali ... 11. cap. 6. ... hec n maior repugnat cum pec.° mortali q^m ... 2.° ... ergo ... abs.^a ... satisfaciat ... Deum ... cum pec.° mortali ... illum ... beatum ... beatitudo ... supponit ... vis Dei ... abs.^a ... potentia ... volunt ... .

(Varie solut[ione]s expediri solent parum probatis quas offert Bass. hic n. 11.
10. ad 6m. Dilluj missis q. a ... Suendos rejo ... nolui ... ecce
casu ille qui diderer Deum Karreret illug amore ti permaneret eius ... [illegible]
n esset beatus moralis bene tn physice hoc est ... physicam beatitudinem ...
moralis ... qui ut hanc het ... summa miseria moralis ...
... mo ... neq X doctes parum ... [illegible]
eorum het quod moralis esset beatus ille qui permaneret ... miseria
moralis. ... quod physice esset beatus ... cont ... 3 ... etiam
... beatitudinis ... m ... Dei ubi sermo est ... physica ... supponit ...
... esse divinitas eius ... summa miseria moralis ad hoc quod ...
... moralis beatus ... n sub ... ... physice qui cont...
... [illegible] ... ex ... q 54. a 49. q 4 ad 4. Met.
... 2. q 3 ad 4. ad 2um. ... opinionis ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible] ...
... in peccato ... peccati mortalis ... esset ...
... physica ... moralis ... [illegible]
... moralis ... physice ...
... physice ... moralis ... [illegible]
... [illegible] ... physice beatus ... Dei, ...
tn misset propter moralem miseriam peccati n remissi ut supponi.
Unde ad illud dictum summa miseria ... cum beatitudine ... miseria
miseria physice bimoralis n potest esse in beatitudine physica bimorali
... n esset summa miseria physica ... esset beatitudo physica ...
moralis ... quod ... redderet ... remissi ...
moralis esset ... physica cum ... morali.

2a Difficultas ex eo quod solum beatitudo videtur
consistere in solo actu voluntatis nempe amore Dei aut sequi
quae dicitur etiam delectatio, gaudium, et Voluptas.

1um. Arg[umen]tum est ex variis authoribus. 1o. est Sacra Scriptura ubi
beatitudo ... voluptatis ... n. 9. ...
voluptatis tuae ... Math. 25 n 21. intra in gaudium Domini
Joan. 16 n 22. gaudium vestrum nemo tollet a vobis.
2o. est ... D. Aug. 10o. lib. ... conf. cap. 21 et 22. et 23 ubi beatitudo
dicit est gaudium ... epist 52. ... lib 3 ...

Vedosta Christ. cap 52 dicit esse fruitio. idq. 10 5 lib 2. sermo Dei cap 9.
pro 10 10 serm 53. sed etiam amor, inquit, et promissio regni [illegible] summum.
[illegible] ex D. Bernard. serm. 83 in cantica 4a. D. Christ. num. 46.
ad populum ubi habent fletas. 4a. ex D. Tho. 1. 2ae q 11 art 3. ad 3m
ubi dicit fruitio est adeptio ultimi finis. lib 34 art 3. sunt illas dici posse
optimis bonum in natura humana et ultimum finem [illegible] 1. 2ae
q 3 art 2 ad 4m ait beata vita in fruitio Dei consistit.

[illegible] beatitudo [illegible] gaudium amor [illegible] fruitio [illegible]
fruitio. [illegible] complectitur [illegible] [illegible] 2a. [illegible]
qui [illegible] beatitudo [illegible] gaudium, amor [illegible] quasi
[illegible]. 3o [illegible] noie beatitudinis [illegible] bea
[illegible] ad 1am [illegible].

4o [illegible] nomine sepe noie fruitionis [illegible]
[illegible] quo [illegible] illam asequimur [illegible]
[illegible] ad 2am [illegible] ad 2am
2am [illegible] q 3 art 4. 5 [illegible]

Hoc [illegible] in illo [illegible] D. Thos 1. 2ae q 13 art 1 ad 4.
[illegible] in fruitio Dei consistit. nam aperte [illegible] stat
ab illo [illegible] beatitudinis in fruitione sumpta [illegible] voluntatis. ut ex
[illegible] ad 1am [illegible] in 6. [illegible]
[illegible] fruitio [illegible] ultimi finis [illegible]
[illegible] natura humana [illegible]
[illegible] voluntatis [illegible]
[illegible] ultimi finis [illegible]
[illegible] adeptio [illegible] noie amoris [illegible]
[illegible].

2m arg. 3. e. voluntas [illegible] intellectus [illegible] voluntatis [illegible]
[illegible] beatitudinis [illegible] ad 3. [illegible] ans. pr. 1a q. 7a
voluntas [illegible] motiva [illegible] movens [illegible]
libera. 3o [illegible]
4o [illegible] boni quae [illegible] Dei.

[illegible] ans. nam [illegible] 7.
[illegible] in [illegible] intellectus [illegible] voluntatis. quod [illegible] 10
[illegible] cap 2. 1.3 [illegible] a D. Tho. 3. cap 26. [illegible]

q. 82 ar. 3. ubi hic pro Medio ... cum aliis hic q. 3 art. 9 ubi ... fundamentum ... intellectus abs. perfectioris modum ... attendendi in obm ... semper in omnibus ... tendit absolute ... movente ... in intellectu ... necessarijs ad volunt... in omnibus ... tendit ab intellectu representante obm et dirigente ... quo intellectus attingit obm ... illuminans gubernans voluntatem ... modus tendendi voluntatis ... se dicitur potentia caeca.

Quintae ad ... voluntati ... ca ... regina. in intellectu convenit abs. perfectior modus ... attendendi in obm ... gubernat ... quem in ... art. 3. ... adhuc ... quod intellectus ... perfectiorem modum ... attendendi in suum obm ...

... saltem amor Dei ... perfectior ... beatitudo ... in ... cap. 3. n. 13 ... Dionis. de caelesti Hierarchia cap. 7 ... Tho. ... 9. 10. art. 6 ... ubi Seraphini excedunt amore ... qui excedunt scientia ... amor ... perfectior ...

... comparat ... quod melior saltem ... malitia ... in ma... ...

Ad 2m ... quod ad rem amor ... angeli qui excellunt alios in ... Dei excellunt ... beata amor beatificus ... qui magis amat ... nomen Seraphin ... Cherubim ... amoris ... in ... seraphin ... ab amore Dei ... Lucifer ... aliis ... nomen Cherubin. Vide D. Thomas hic ... 11 ... nempe Seraphin ... angeli beati ... Dei inflammare ... amoris ... Cherubim ...

135

b. illuminat intellectum alterius rex. n. ut in instantiam in amore Dei [illegible] illum
[illegible] p. ed. D. Dioni. l. 5. 3. 22 - cap. 16

Pro 3. confirmat illud dictum n. intellectus et volunt. quae
officia sunt talia quae quovis modo sit posterior [illegible] nam conclusiones
[illegible] hominis illa, intellectus cuius quasi [illegible]
[illegible] [illegible] in quem quovis ordinant.

S. N. habitus amor Dei et [illegible] in quem ordinat virtus [illegible] effectus
cuius, probatur 1° ex D. Anselm. lib. 2 cur Deus homo cap. 1 ubi ait rationalis
creatura ad hoc facta est ut summum bonum super omnia amaret ubi a-
morem Dei ponit ut finem; aliud dictum [illegible] Bas. hic [illegible] 11.
cap. in [illegible] 4. [illegible] hoc modo conversus [illegible] ordo est amoris ut intelligas
[illegible] intelligere ut ames [illegible] hoc n. ita habet apud D. Ans. in [illegible]

Dei. 2° [illegible] q. si daret [illegible] eligendi ut amor Dei sine [illegible] aut
virtutis sine amore [illegible] eligendus esset amor, tum q. magis placet Deo amor quam
virtus tum [illegible] q. amicus debet plus facere amorem amici [illegible] cuius [illegible]
[illegible] amat [illegible] [illegible] ad Rom. 9. n. 3. [illegible]
anathema esse pro fratribus meis.

[illegible] [illegible] amor Dei in [illegible] fundamento [illegible]
ad quem ordinat virtus [illegible] virtus [illegible] in quem ordinat amor
[illegible] ordinatio sub diversa r. [illegible] in physicis [illegible] ordinat ad [illegible]
[illegible] ut radix illarum [illegible] ordinant ad [illegible] ut [illegible] alicuius seu
ordinat. sic virtus [illegible] beatitudinis [illegible] ordinat. ad [illegible] amorem
qui moralis dicitur in [illegible] amicitia quae hoc [illegible] amici [illegible]
ad amandum illum [illegible] amor 1° ordinat ad virt. quae [illegible]
ad [illegible] [illegible] beatitudinis [illegible].

[illegible] habet id quod D. Aug. to. 3. lib. 1° [illegible].
cap. 8; [illegible] ad modum ait virt. [illegible] [illegible] finem [illegible]
[illegible] id q. [illegible] fundam. auctoritatis [illegible] adducta [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] beatitud. [illegible] in hanc
[illegible] [illegible] beatitudinis [illegible] [illegible] quo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sequuntur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]

ac p inde cum in specie visio dicat ordinari ad amorem, nempe ad illum
efficiendum vel saltem dicat ordinari ut causa exigens ad effectum hunc
non efficiendum magis denominatio sic etiam dicat ordinari ut ad finem late
sumpto nomine finis eo modo quo esse dicitur ordinari ad suas operationes
quodam modo ut ad finem negando quod quovis modo ordinatur ad aliud
imperfectius nihil enim obstat aliquod perfectius ordinari aliquo modo ad aliud
imperfectius ut in physicis causa dicitur ordinari ad operationes et in moralibus
saepe contingit perfectius ordinari ad consequendum aliquid minus
perfectum ut in ... ad salutem hominum et illud com
mune dictum finis ... iis quae sunt ad finem intelligitur de
fine ut cumque late sumpto ... fine ultimo primario seu ad ...
... ut ... cap. 1. post ...
... collocat.

Ad 2am ... probat ... quod ... mentem ... in ...
... intellectum ... ut amet Deum ...
... unde ... amorem ut finem ...
... ut finem ... Dei. — quod vero ad rem ...
... de hominis intellectum ... ordinari ad
amorem Dei ut ad finem quem ... ex amicitia ... verius ...
est amare ut intelligat ... intellectus nullo modo ...
referendo ad modum ... ordo intelligere et amare
... Dei ... voluntas ad illum amandum ...
... quod ... ordinare amorem Dei ad visionem
... ad esse beatitudinis formalis.

... probat ...
... amorem ... amicitia ...
... Deo ... amorem ... in ...
... perfectius ...
... perfectius ...
... homines ...
... in ... ...
... et ... amore Dei ...

intellig. ut nil aliud docet [illegible] hic [illegible] n. [illegible]
altum amicitiae ee praeferendum [illegible] moris [illegible]
[illegible] in [illegible] asserere illam ee [illegible]
[illegible] moralis in [illegible] intentionem ut [illegible]
in [illegible] 7 [illegible] ubi in [illegible]
[illegible]

Contra [illegible] n. e. ness. eligere [illegible]
[illegible] ut sufficienter [illegible] n. posset [illegible]
[illegible] amor [illegible] Deo [illegible] unde [illegible]
[illegible] fundam. [illegible] beatitudo [illegible]
[illegible] totam [illegible] cum illa [illegible] malit [illegible]
[illegible] accidens [illegible] voluntas Dei [illegible]
[illegible] concursum [illegible] omis [illegible].

[illegible] amicus debet praeferre amorem amici
[illegible] praeferre amicum Deum omnibus rebus, aliud
[illegible] praeferendus n. in necesse e. [illegible] nostri
[illegible] rebus [illegible] n. [illegible]
[illegible] illum praeferre visioni Dei immo n. [illegible] amore [illegible]
[illegible] bonum [illegible] ex amore amicitiae [illegible] Deum [illegible]
[illegible] Deum [illegible] visio [illegible]
[illegible] manifestans [illegible] maiorem [illegible].

Illustratur [illegible] hec [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] amoris [illegible]
[illegible] verba [illegible].

[illegible] valentes [illegible] cum [illegible] Deo
[illegible] beatitudinis [illegible]
[illegible] debet [illegible] unione cum [illegible]
[illegible] Dioni. de divinis nominibus [illegible] cap. 7. [illegible]
[illegible] vim unitandi et transformandi

Tertio ex [illegible] 3' Qu[illegible]. ar 1 1 [illegible] [illegible] . perfectum [illegible] [illegible] perfectum [illegible] [illegible] 12. [illegible] 22 ar [illegible] [illegible] magis unitiuus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

4° amor caritatis [illegible] in Deum, qui [illegible] [illegible] in sua similitudine sua [illegible] e in [illegible] ut [illegible] D. Thom. [illegible] ar [illegible] [illegible] ar 6. ad 3. [illegible] q. 27. ar 12. [illegible] [illegible] communiter dictum [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ad 2. item aliud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

5° amor [illegible] [illegible] Deo [illegible] ullam videat

Circa ars [illegible] unio cum formaliter consequatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sect 2 et 3. melius unit hominem cum [illegible] Deo — ad 1am [illegible] [illegible] amori tribuitur vis uniendi [illegible] affectum ut oppositum [illegible] [illegible] 3. sect 2 ad [illegible] [illegible] vim uniendi hominem Deo ut [illegible] [illegible] [illegible] participatio [illegible] [illegible] [illegible] amor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in eum [illegible] [illegible] ei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] melius, nos transformari in Deum [illegible] Du. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ad 2am [illegible] D. Tho in priori loco [illegible] [illegible] [illegible] effectum unionem [illegible] [illegible] [illegible] modum [illegible]

In alio arg[ument]o cum d[icitu]r dicit amor est magis unitivus quam cognitio, ut notat Cai[etanus] ibi, r[espondetur] intendit quod unio per amorem per se facta sit maior intellectu physice facto comparando [illegible] amorem et visionem, sed quod amor movet amantem ut [illegible] aliis modis magis ac magis conveniunt ei amare et hinc constat ex solutione ad 2am probationem.

Ad 4am d[icitu]r non sim[pliciter] amor charitatis per visio fit in Deum [illegible] [illegible] ut fit [illegible] ex ca[usa] [illegible] quia cognitio Dei [illegible] [illegible] [illegible] propria [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Illud est dictum cognitio fit in obiecto [illegible] [illegible] [illegible] seu in cognoscente [illegible] intelligitur quod fit in illud [illegible] [illegible] [illegible] tendendi facit ut obiectum per suam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] incognoscente, nempe per [illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible] hoc est [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] vero attingit illud [illegible] [illegible] [illegible] cum est dicit cognitio trahit ad se obiectum [illegible] [illegible] trahit intentionaliter faciendo illud [illegible] hoc est repraesentando. [illegible] item aliud dictum [illegible] [illegible] ubi cognitio stat [illegible] sic intelligitur [illegible] ex [illegible] est in hac via [illegible] [illegible] [illegible] per affectum amando Deum [illegible] cognitio in hac via nempe fides [illegible] obscura quae comparare visui dicitur stare [illegible]

Ad 5am probationem [illegible] amor unit nos [illegible] sub ratione [illegible] unione secundaria quae [illegible] primariam unionem per visionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut ob [illegible] [illegible] [illegible]

Ad [illegible] quod dicitur [illegible] finis et [illegible] boni quae est [illegible] obiectum voluntatis [illegible] [illegible] finis et boni [illegible] amans [illegible] obiectum voluntatis, et [illegible] secundo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] obiectum intellectus [illegible] [illegible] vere attingit [illegible] finis et boni, [illegible] [illegible] est [illegible] repraesentando primario [illegible]

qua alia lt. p[er] amorem p[er]tineat ad voluntatem, n[on] p[er]tinet
primario, secunda p[er]tinet ad intellectum, cognoscendo D. Tho.
q. 3. a. 4. ad 2um, dicens ex hoc ipso quod beatitudo per
tinet ad voluntatem, [illegible] primum ob[iectu]m eius, nempe [illegible]
sequitur quod non pertineat ad ipsam [illegible] ipsius hoc est [illegible]
[illegible] primario, secunda [illegible] ut magis ex [illegible]
videm. l. ad 3um. dicens finem primo apprehendi intellectu, quam volun
tas [illegible] ad finem incipit involuntate, et ideo voluntati de
bet id quod ultimo sequitur [illegible] finis s. delectatio [illegible]

Confirmatur: visio Dei unit nos Deo sub ratione veri
[illegible] [illegible]. Si sensus [illegible] unit nos Deo sub ratione veri ex
[illegible] ita ut [illegible] attingat rem veri quae est in obiecto [illegible]
boni, sed [illegible] est amor, quia visio repraesentat eam rem boni quae est
in Deo, ut [illegible] sensus [illegible] unit nos Deo sub ratione veri
ex [illegible] [illegible] tendendi, quia [illegible] intellectus [illegible] repraesentans
quae est veritas [illegible] veritati obiectivae sed [illegible] amor.
[illegible] non obstat quominus visio unit nos Deo [illegible] ex [illegible]
[illegible] repraesentando eam ipsam rem finis et boni illam [illegible]

Quare [illegible] actus quod proprium ob[iectu]m intellectus est verum, voluntatis
autem bonum, non ita intelligitur quod intellectus ex [illegible] attingat
rem veri, et voluntas [illegible] rem boni; nam utraque potentia ex [illegible]
rem veri et boni, intellectus quidem repraesentando, voluntas vero amando
ut [illegible] D. T. 1a p. q. 82. a. 3. cum ait ob[iectu]m intellectus est ipsa
ratio boni appetibilis, illud ergo ita intelligitur quod ob[iectu]m intellectus est v[erum]
[illegible] ex modo tendendi, quia intellectus aliud attingit modo repraesentativo
in quo [illegible] veritas [illegible]; ob[iectu]m vero voluntatis est bonum [illegible] ex
modo tendendi, quia voluntas illud attingit amando, ut patet in amore.

Ad [illegible] [illegible] quia visio [illegible] repraesentatio ultimi
finis [illegible] [illegible] intentus prius tamen est consecutio illius, [illegible]
[illegible] ad naturam intellectualem, cui proprium est assequi [illegible] finis
[illegible] proprio actu vitali attingendo illum, quod est [illegible] quod
primario [illegible] visio, alia vero [illegible] quae est [illegible]

mo nature p actus externam conent bonitatis sic ita a physico ut intellectus inexplete quod obijcitur avaro ostendatur pecunias qui de aes consequatur ex eo solum quod illas videat gratificatione significio ipsius in externa potentia ~

Ad 3um argumentum dico in via voluntas per suos actus movet ad promerendus proemium beatitudinis perfectionem magis quam intellectus qua ipsum actum meruit ostenditur ut voluntas quae est involuntarius ut ipse ergo in patria proemium esse beatitudinis puris eius involuntarie quam intellectum. Sed ea que potentia quae sequitur merere proemium debet illud recipere. Dico nego consequentiam quia opus est proemium recipi in ea met potentia quae illi promeret sed potentia ea quae est apta ut primario illud consequatur et posidcat ne ab se habet intellectus qui est potentia apta ad primariam consequens et possessionem ultimi finis ut exposuimus in sectione 1a 2a et 3a miles brachio pugnat et in proemium victoriae coronat caput ~

Obijcies 1o ejusdem potentiae est tendere in finem et illum consequi in eoque quiescere. 2o ejusdem potentia est desiderare finem et illo satiari, cum ergo voluntas sit tendere in ultimum finem per actus meritorios cum quod desiderare illud sicut cum consequi et in illo primario quiescere et satiari, ~ ultimo quia voluntas magis amat consequentiam ultimi finis sibi quam alteri potentiae. nam ut coluer dicitur amatur quod bonum unique sibi ab se prius v.

Dico utrumque antecedens non est ubi verum si intelligatur de primaria consecutione finis, quia non semper eadem potentia quae ut cumque tendit in finem aptae ad primariam consecutionem illius consequens peculiariter in ipsos visionibus est specialiter et ob quam primaria et consecutio ultimi finis non pertinet ad potentiam quae intellectum tendit per desiderium sed ad potentiam intellectivam quae illum primario attingit ut in sectione 1o 2 et 3o ut ostensum est.

Ad ultimum dico nego quod voluntas est ipsa illius qui recto actus magis inclinat in id quod est magis bonus

sui suppositi, hoc maius bonum est privatio visionis, sequitur
ulterius quia respiciens in visione magis amat illam intellectui quam
debet inhaerere, illud in hoc dictum amare bonum unusquisque
ad proprius intellectui debeo suis suppositi ~

Contra arguitur: illud est melius cuius oppositum est peius; sed
oppositum amoris Dei est peius quam oppositum visionis Dei; ergo
amor Dei est quid melius quam visio Dei; ergo essentia beatitudinis
formaliter consistit in amore Dei, quia illa essentia debet in eo
quod est melius attingens Deum. maior accepta est ex con-
axiomate lib. 2 Topicorum et 3 [illegible]. minor sic probatur,
quia oppositum amoris Dei privativum est carentia amoris, positivum
vero odium Dei; oppositum autem visionis privativum est carentia
visionis, positivum autem error. sed peius est carere amore et habere
odium Dei quam carere visione et habere errorem, quia odium Dei
est maximum malum quod tendit affectu destructivo Dei quem in [illegible]
tendendi non habet error; ergo etc. ~

Respondeo illa maior habet varias ex positis [illegible] ali-
quas refellunt Medina hic q. 3 a. 4 ad argumentum 3 opinionis con-
trariae secundae primam ad 3um et Vasquez disp. 11 c. 3 et
[illegible] ~ sed omissis aliis quae vel aut minus probabiles
aut [illegible] rem [illegible] est ut illa maior intelligatur in his
formis quarum unum non includit aut non habet contrarium aliud; unde
in sensu nostro de amore qui habet contrarium visionis Dei, ex eo quod
oppositum amori cedat est peius quam oppositum visioni, non sequitur
amorem praecise esse meliorem visione praecise ut esse [illegible]

2a est ut opposita sumantur eodem modo vel privative
aut contrarie etc. unde si oppositum privativum amoris quod
est non amare comparetur cum opposito privativo visionis quod est
non videre Deum, sic oppositum privativum visionis est peius,
nempe facta comparatione praecisa, quia peius est non videre Deum
quam non amare per se, quod docent Medina loco citato et [illegible]
lib. 12 c. 26. et ad huius evidentiam [illegible] quia hoc
quod est non videre Deum privative privat hominem maiori perfectione

qm hoc quod e n amare p certa id qd pbant fundamentu rele
adducta qbq ostendit virtutis Dei ee pfectiorem amore —

Restat difficultas si oppositum positivum amoris quod e
odium, parcit cuius oppositio positivo Vals Dei quod e error. Medina
ubi sup. ita respt. oppositum melioris e peius ex ea pte qua
opponit meliori ut pte tollit maius bonum quod alicunde pot ee minus
maiori Deciz recolat locus 22 q 142 art 3 ubi ait
illa regula repica quam de oppositis melioris ee peius intelligit
n simplr sed ex ea pte qua opponit illi bono maiori ut
postea addit illam intelligi stati de oppositis quae ss opposita
qd illud qd melius e id quod tollit tanto peius e peius illud
tollens vere sit —

Idem volunt aliqui dicentes oppositum meliori bono ee
peius quia excludit maius bonum quod alijs de causis potest ee minus
maius, unde, inquiunt, error e deo peius prout excludit visa, at
minus malus e prout opponit Deo, et 2o vero odium Dei e minus
malus quia excludit amoris Dei peius quia opponit Deo q a
error sumi ponit Deo in re manifestantis seipsum at odium
opponit illi qa tendat affectu destructio Dei unde odium
quatenus e peius error hic excessum in respectu boni quod ex
cludit a sua quod qa tendit in Deum affectu pessime summaris
offensivo

Clarius in Deo illud e simplr melius physice et morale
cuius oppositum e simplr peius physice et morali odium
atq Dei comparatus cum errore e peius morale n physice
unde sumi legit quod amor Dei sit Deo melius vir morale
n in physice hoc recat Medina ubi sup dicens si accederet
amorem ee pstantiorem actum in ordine moris et odium ee pessimus
in ordine vitij n legit nostram beatitudinem e in amore qa beati
tudo e in actu pstantissi in ordine naturae qua re virtutibus moralibus

possione intellectualis inter quas primatus tenet actus quo videmus Deum. Et Vaz. ubi sic ait ea que opponuntur visioni et delectationi in genere naturae Dei in genere moris et visio et perfectio et delectatio in genere naturae et in genere moris etiam. ideo cum ex eadem ...

... beatitudinis status ... et ... perfectio ... ubi vide ... hac definitione in 2o arg.

Circa definitionem ... fruitio Dei ... summa ... ubi ... sit ... de ... an ... Deo.

... quidam ... beatitudinis status ... seu ...

... definitionem ... delectationis seu ... intelligi ... delectatur ... sed ...

... aliis exponendo ... quod ...

... 934 ... ad finem ubi ... delectatur in ... bona hominis ... quo ... delectatur ... inseparabiliter ... delectationis ... visio et amor ... delectari ... naturalis ... ubi ... delectatur ... optimus ... delectatur ... quod ... bonus ... seu ...

divino Dei sit . . . ut sua . . . ex . . .
apse . . . [illegible]

[illegible] . . . chari[tas] . . .
ludo . . . Beatitudo . . .
rejicere . . . illam . . .
[illegible] . . .
. . . [illegible] . . . ipsum . . .
bonum . . . ad finis . . .
an . . . voluptatis . . .
. . . [illegible]

Dices . . . [illegible]
. . . existimare . . .
. . . [illegible] . . .
quod significant . . . cum . . .
. . . [illegible] . . .
. . . seu . . . fruitur . . .

2a . . . [illegible] . . .
finis ut constat ex . . . seu fruitio . . .
vero . . . [illegible] . . .
. . . delectatio . . . Deum . . .
bonis . . . amorem . . . quaelibet . . . ultimo . . . finis . . .
et quies in suo fine quam . . . seu centro . . . finis lapidis
et quies in centro . . . finis . . . natura intellectualis
et quies in Deo qui est illius centrum . . . quies intellectualis et
fruitio seu delectatio ut constat . . . ex . . . quae . . .
aliquis dicitur quiescere . . . fruitur seu delectatur suo fine . . .
. . . delectatio . . . quies . . . responsio . . . 9 5 1 2 4 9.
Aliqui ut Durandus 1 . . . 1 q. 2
. . . fruitur seu delectatur in patria . . . Deo

p. delib. unde est perfecte delectatio non est beatitudo formalis quia haec debet esse operatio quae proxime versetur circa Deum ut obiectum.

Sed quod fruitio seu delectatio importat est expresse de Deo docet communior sententia ita S. Thomas q. 4 ubi Vasquez disp. 15 c. 5. Dicit 2° est quod fruitio seu delectatio ut nunc sumitur est affectus complacentiae circa bonum possessum vel ad beatitudinem scilicet complacentiam de Deo summo bono. Neque obstat quod ex illam habeat delib. quia stare potest quod ex [illegible] ipsa causa illam habeat de Deo ipsos in illo est perfectio, ex bonitatis praesentis ad obiectum complacentiae seu delectationis hic ex possidens pecunias non solum delectatur proxime de actu quo possidet sed ex de pecuniis possessis cum possessio sit obiectum habere se ipsum finis quo sequitur ex quibus habeatur unusquisque finis ut ex pretiosis est scientia disp. 1 c. 1. post art. 1. § redditur art. vide latius Vasquez ubi supra.

Hoc ergo supposito ad obiectum R. illa ratio cum dicit beatitudo formalis est ultima perfectio circa ultimum finem ita intelligendum non quod sit ultimum operationis sed quod sit ultima ipsius entis consecutio ultimi finis talis autem est visio Dei ut supra ostensum est, at delectatio formalis est ultimus actus sed non principalis.

Ad 2um quod delectatio est ultima perfectio essentialis formalis entis est quies non ut cumque sed illa quae est primaria consecutio finis beatifici in illo autem exemplo sequitur lapidis in centro quia lapis ante talem quietem quae est ultima formaliter ratione in centro non habet alium actum quo primario consequatur centrum, ideo illius finis formalis est talis quies quae sit etiam sola perfectio actus hi praesupponeret alius actus quo primario consequeretur centrum, in natura autem intellectuali quia ad actum delectationis seu fruitionis circa ultimum finem praesupponit alius actus qui sit primario illius consecutio ideo non intellectum Deum in ipsa causa illius quies essentialis in centro, hoc est ultimo fine cum illa est talis est delectatio sed necessario inclinant alius actus quasi principalis, ut de visio Dei dictum est supra.

Unde cadit quod dicitur ex communi modo loquendi delectatio seu fruitio est quies intellectualis R. id intelligendum esse sequitur autem unde et a posteriori quasi proprietas beatitudinis esse autem inde delectatio per

fuerit, consequenter habere supremam regni Dei quam inseparabiliter nunquam delectatio fruetur; neque habens visionem Dei est ex parte supernaturali gratiali ut videtur debet [illegible] mediante delectatione

¶ Difficultas de beatitudine supernaturali & naturali Viae, item de naturali tantum ~

Hic difficultas proponitur ut explicetur an possit beatitudo supernaturalis tantum incipi in sola cognitione supernaturali quae est visio Dei ut sua dicitur est via est suo modo beatitudo supernaturalis & naturalis viae, item est naturalis tantum consistens in sola cognitione. nam ad dicta ita arguunt fratres beatitudo supernaturalis & naturalis viae & pro naturalis tantum non consistit esse in sola cognitione Dei sed est in amore [illegible] idem [illegible] de statu beatitudinis supernaturalis tantum quae cad viae [illegible]

Pro explicatione praemittendum est in hac vita posse haberi aliquam beatitudinem naturalem et supernaturalem imperfectam ut habetur ex D. T. infra q. 3. art. 2 ad 4um. q. 5 a. 3 & 5. ubi Cat. Med. Conina & cet. alii. Ut probat 1o ex locis scripturae & patrum quibus homines in hac vita dicuntur aliquo modo beati, ut ps. 1o Beatus vir qui non abiit. & ps. 118 beati immaculati in via &c.

2o antiqui philosophi posuerunt aliquam beatitudinem naturalem ut ethicorum lib. 1 a cap. 7 usque ad 10. & lib. 10 a cap. 7 & 8. [illegible] Plato, Jamblichus, Cicero & alii, quos refert Aug. de civitate lib. 10 [illegible] philosophi multis capitibus, praesertim a c. 9 usque ad 20. ~

3o probatur ratione quia beatitudo est felicitas hominis in consecutione seu [illegible] ultimi finis [illegible] status [illegible] sed [illegible] quibus in hac vita habet [illegible] naturalis aut supernaturalis saltem modo imperfecto acquirere ac sequi [illegible] finem Deum [illegible] beatitudo saltem imperfecta viae & [illegible] actus quibus [illegible] vita naturali potest attingere Deum [illegible] beatitudo [illegible] amplius [illegible] in materia de gratia disp. 2 c. 4 dif. 4a ~

Obiicies D. Aug. tom. 5. lib. 19 de civitate Dei c. 5 ~

17

thalet esse dixit in hac via non esse beatitudo. pro sum 2 epist. 52
neque haedu anagus philosophi spernentes beatitudinem naturalem et exprimet nullam
esse beatitudinem viae neque naturalem neque supernaturalem. Propter nullam beatitudinem
naturalem esse. Resp. D. Aug. ibi loqui de beatitudine perfecta
nam ipse aperte lib. 5. de civ. Dei c. 18 docuit Deum esse thales. Supple
dedit in hac vita aliquam beatitudinem nempe imperfectam. et sic
licet suo modo inde infert beatitudo naturalis est. Dicendum est id quod in illo
cap. 11. ad finem ait. non est eo vocabulum beatae vitae seu felic.
tuitans astrahamus ad significatus angustias ita ut non admittat etiam
latiores acceptiones ~

(Hac suppositio varia circumferentur de beatitudine
supernaturali et naturali viae item de naturali etiam quarum aliquas videri possunt apud
Medicos thales hic q. 3 art. 2 et q. 5 a. 3 et 5. Vasq. disp.
cap. 2. Ridiculis omissis quae ex supra dictis ac dicendis colligi
possunt illarum veritatem vrelir hoc exponendum est modo sequenti ~

Sit ergo beatitudo naturalis et supernaturalis viae item naturalis est
non consistit in sola cognitione Dei sed includit etiam alios actus
voluntatis. ~~et spes et gaudij~~ ad Deum. probatur ex explicatione assignando rationem
diffusius inter beatitudinem supernaturalem est et beatitudinem supernaturalem ac naturalem
viae, item et naturalem etiam. Undeque solvitur obiectio ab adversariis
proposita initio huius dissertationis. nam beatitudo naturalis est consistit etiam
in sola cognitione Dei quae est visio quae est perfectissima supernaturalis
cognitio Dei propterea quod est inde quasi ut radiatur debent et non includit
alios actus quasi proveniens ut ex patrum et supra 1. 2a art. 2a. alio
vero modo cognitio supernaturalis viae quae est imperfecta et propter aliam
est cognitio naturalis viae item de illa quae naturalis intellectualis potest
quam ipsis cognitionibus cum sint imperfectae non debent neque naturaliter includunt
alios actus per proveniens

Hinc sumitur quod primo in hunc modum status beatitudo est per
modum habitus per quem homo debet status debet sustinere aut eminenter aut formaliter omnes
actus pertinentes ad completam unionem cum ultimo fine meo status

aliquin non includeret ei adequata beatitudo status illius status. nisi saltem eminenter id haberet ut sit cognitio quam ipsi radicaliter debeant tenere connectant alij actus pertinentes ad completam unionem cum ultimo fine iuxta exigentiam illius status sed cognitio supernaturalis viae vel potius cognitio naturalis viatoris quae est imperfecta longe distans a visione Dei [illegible] talis ut ei [illegible] radicaliter non debent nec necessario connectuntur amor Dei et alij actus pertinentes ad completam unionem cum ultimo fine in tali statu ut ex se patet quia nec actus fidei neque actus cognitionis naturalis infert necessario amorem amicitiae et alios actus circa Deum sed infert tantum ergo neque talis beatitudo est talis viae sive supernaturalis sive naturalis neque beatitudo naturalis est ipsa in sola cognitione Dei sed in aggregato completorum ex cognitione et actuum amoris amicitiae et aliorum pertinentium ad completam unionem cum ultimo fine Deo iuxta exigentiam talis status sicut in eo statu nullus est actus quem ipsi radicaliter necessario connectant alij.

2o sola cognitio supernaturalis fidei non est adaequata beatitudo status viae. nam illa potest esse in peccatore qui absolute non est beatus beatitudine viae ut saepe colligitur ex doctrina scripturae et patrum [illegible] ostendimus ex sequentibus. unde a fortiori [illegible] probatur ex sola cognitione naturali viae, quod ab sola cognitio naturalis quae [illegible] potest non sit adaequata quaedam beatitudo [illegible] probatur quia talis cognitio naturalis est in daemonibus qui non sunt beati neque beatitudine naturali ut [illegible] saepe deducitur ex communi [illegible] [illegible]

3o quod beatitudo supernaturalis viae principaliter consistat magis in charitatis [illegible] includat actus fidei et aliorum circa Deum [illegible] charitatis [illegible] melior [illegible] operetur ad beatitudinem viae [illegible] quam actus charitatis meliori modo [illegible] ad beatitudinem viae [illegible] cum ultimo fine Deo quam actus fidei et saltem quoad hoc [illegible] doctrina [illegible] fidei [illegible] ante [illegible] quod negant aliqui ex [illegible] naturae [illegible] sit perfectior fide quod negant aliqui ex [illegible] [illegible] u c [illegible] ad 3 et ad 5 [illegible] n 4 [illegible] et 4 9

ubi universalit addit nihil repugnare ex se perfectioni esse minus perfectius aliis repugnare ex se imperfectioni quod in anolys tractatus in materia ... disp. 1 c. 3 §. 2, 3 et 4 et in materia ... d. 7 c. 2. ubi ... repugnare bene stare quod aliqua species ex se perfectior sit physice imperfectior aliqua specie ex se imperfectior quae nihil ... illam physice ... absolute perfectiores ... abstrahentem absolute perfectionis quo pacto actus ... qui est ... perfectioris speciei actus intellectui est physice imperfectior actu charitatis supernaturalis qui est ... imperfectioris ... hac ratione ... actus charitatis ... moralis ... physice ... perfectionis actus ... physice ... speciei ... Deus melior ... fides in sua specie obscure cognoscit.

... physica ... ad beatitudinem ... ad beatitudinem ... actus charitatis ... melior ... illa cognitio ... naturalis ... supernaturalis ... beatitudinem ... Vasq. ... d. 12 c. 3 n. 13 ... expositionem patrum ... ad Corinth. 12 n. 31 ... excellentiorem viam vobis demonstrat et c. 13 n. 13 nunc autem manent fides spes charitas, maior autem horum est charitas ubi in ... perfectior charitas, idemque colligit ex ... expositoribus ... hec loca.

Aliquae quaestiones ... dicta ... in ... ad Deum, nempe virtutum theologicarum sint beatitudo ... actus aliarum virtutum

Aliqui ut Vasq. d. 12 c. 3 n. 13 ... beatitudinem huius vitae ... esse inchoatam et in operibus aliarum virtutum

Ad 2um e formalis beatitudo essentialis viae est soli actus circa Deum nempe actus amoris convertens ipsum Deum ut ultimum finem alii vero actus aliarum virtutum, et beatitudo accidentalis. probatur quia formalis beatitudo essentialis in quolibet statu debet versari circa beatitudinem essentialem obiectivam quae est ultimus finis et bonum increatum et ista obiectiva creata non potest esse beatitudo obiectiva essentialis ergo et actus circa actus virtutum circa illas non potest esse formalis beatitudo essentialis in via.

Obiicies saepe in scriptura reperiri beatitudo viae tribuitur observantiae mandatorum et actibus aliarum virtutum quae non versantur circa Deum ut Matthaei 5° beati pauperes spiritu, beati mites etc. Respondeo id intelligi de beatitudine accidentali ut colligitur ex eo quod praedicta etc. haec ex doctrina scripturae et patrum iuxta quam solus Deus est beatitudo obiectiva essentialis ut ostensum est supra in hac disputatione c. 2 unde infertur formalis beatitudinis essentialis in quolibet statu debere esse actum circa Deum.

Notandum autem est quod quamvis actus pertinentes ad beatitudinem viae praecipue sint illi qui sunt liberi et meritorii quia meritum est proxima via ducens ad beatitudinem [illegible] ad illam est aliquo modo pertinent etiam actus necessarii quatenus nos dirigunt aut alio modo iuvant ad actus meritorios.

Quaestio 2a. an beatitudo essentialis includat actum cognitionis et spei et charitatis circa Deum.

Certum est adaequatam beatitudinem essentialem viae includere actum cognitionis spei et charitatis circa Deum. Probatur quia nullus ex iis actibus viae est quasi radix quasi nessi[?] connectunt alios neque eminenter neque formaliter est adaequata cum ultimo fine magis pertinet quam ad statum viae et adaequatam beatitudinem essentialem viae includit omnes huiusmodi actus quibus possumus conveniet in via adaequate uniri ultimo fini.

Obiicies saepe in scriptura reperiri beatitudo viae ut tribui soli cognitioni Dei per fidem. nam de illa a plerisque intelligitur illud Ioannis cap. 9 n° 23. qui gloriatur in hoc gloriatur scire et nosse me. Respondeo

Item illud Ioannis 17 n° 3. hec e vita eterna ut cognoscant te nempe id p. ex(c)lusio alio sensu de cognitione patriæ refferri est ad cognitionem fidei quæ dr. vita eterna. q.a ad illam viam parat ut ex aliquibus patribus dictum e supra in hoc cap. 5.o 2.a in i. fund. p.a D. Aug. tom 3. lib 1.o generalis c. 3 et d. T. hic q 3. a 5 Vasq. lib. a 2. ad 3.us et 2 2.e q 120. art q et alibi uni beatitudo pri ponere in sola cognitione Dei ~.

Quod id si refferatur ad beatitudem adequatam dicunt in intelligi de cognitione fidei n. ut cumque sed formatam p charitatem comprehendendo etiam actum spei et dilectionis Dei quibus tendimus ad beatitudinem patrum quod colligitur ex aliis locis in quibus numerantur ij actus et ut præcipuus actus dilectionis Dei iuxta illud 1.a ad Chorinthios 13. n° 13 nunc autem manent tria hec fides, spes, charitas maior autem horum e charitas. vide sup.a in hac difficultate 4.a ante quantum l. q. specialiter inter actus beatitudinis huius vitæ preferendum ei actum charitatis. hec ex doctrina D. Aug. tom 5 lib 15. de civitate Dei c° 13. et tom 8. ps° 91. et 103. D. Greg. hom. 29. in Evangelia Bernardo sermone 29 in cantica D. Dioni de ecclesia hierarchia c 7. D. T. 1 2.e q 66. ar 2 et 6. et 2 2.e q 23 ab ubi Banes Aragon et alij ~.

Dices saltem beatitudo naturalis vitæ item etiam illa quæ naturaliter habetur por in termino consisti in sola cognitione Dei sic enim Aris. 1.o ethicorum cap.e 7.o et lib 10 a cap.e 7.o et alibi semper solam contemplationem seu sapientiam videtur constituere pro felicitate. ~

Quod id negando quia sola cognitio naturalis ...

neq; in via neq; in termino est velut radix ad necessario connectuntur alij actus neq; e adequata Unio essentialis cum ultimo fine ut diximus est supra in hac difficultate quarta in pro batione conclusionis &c.

Quod v° attinet ad Aristotelem Carno lib. 9. Desloaij e. 9. et alij quos sequi videtur Vaz. hic disputatione 12 capite 3 numero 13. dicunt illum censere quod in sola actione contemplativa intellectus sine charitate potuerit beatitudinem huius vitae. Sed dici potest Aristotelem nomine contemplativa et sapientiae comprehendisse ea opera virtutum ubi sub intellectu potest amor naturalis erga Deum eo modo quo ab Aristotele et alijs philosophis naturalibus cognosci potuit. Sic ipse Aristoteles lib. 10 Ethicorum cap. 6. ad finem ait felicitas posita in operationibus quae ex virtute profecti sunt et c. 8 ad finem ait cum ei beatum qui e Deo charissimus et recte et honeste agit curam habens eorum quae sunt Deo amica et lib. 7 po liticorum cap. 8. post medium ait in felici tatis unicuique esse contingit quantum virtutis atque prudentiae et quantum secundum has operatur et alibi saepe dicit similia &c.

Pa D. T. de Veritate q. 22. a. 11. ad 12um in fine explicat Augm. dicens in hoc loco demonstrari sm quod accipit intra per intellectum quod apprehendit et voluntatem habem ad utrumque eodem modo exponit D. Augm. et ad undecimum ait contemplari non excludi volunt. Et ex D. hujus excludit vitam contemplativam et Deum et proximum diligere item 5. 19. 4. 57. d. q. 4. q. 4. Henricus in summa art. 49. q. 6. ad 2um Medina hic q. 3. art. 7. et alii. Alii exponunt Augm. nomine contemplationis et sapientiae apprehendere et amorem ergo divina.

Constabit autem in beatitudine naturali et hujus vitae juxta Augm. principaliori pars in cognitio Dei et in amor. nam eo circa et et quod vocat contemplationem et praestantiorem et placet octo ibi quas affert D. T. 2a 2ae q. 182 art. 1o. ubi ostendit vitam contemplativam esse meliorem activa.

Primo beatitudo hujus vitae duplex considerari potest ut colligitur ex D. T. et aliis hic q. 5. art. 1. ad 1um. uno modo prout est via ad futuram beatitudinem quam speramus. alio modo absolute et sm se prout est quaedam participatio beatitudinis sm ejus in adeptione summi boni. cum primo sit alius philosophorum cum D. T. hic q. 5. art. 2. ad 4um et art. 5. et 6. Negant in beatitudine hujus vitae principaliorem partem esse cognitionem Dei quam vocant contemplationem seu sapientiam saepe beatitudinis naturalis hujus vitae sm se separando praefectus physicam cognitionis naturalis cum amore naturali sic enim praestantior cognitio naturalis in physica quam praestantius amore naturali. cum hoc non est stat in beatitudine et naturali hujus vitae quatenus suo modo est via ad beatitudinem naturalem et in ore majus principaliorem partem esse amoris naturalis ergo Deum quo in ... vitae moralis melius servit homo ad beatitudinem naturalem et.

Inspexes Augm. et alii antiqui philosophi non cognoverunt beatitudinem hujus vitae esse viam ad adeptionem illius beatitudinis vitae futurae. Primo quia multi eo non cognoverunt bene in ... alii et alii sapientiores ...

in ordine nati post hanc vitam clarissime quam maxime bonis et supplicijs
malis pro quo Aug. enchiridio c. 109 et praemia bona a c. 9
usque ad 23 ... dicta pro ... Sotheny, ... sic ...
... quo ad modo ... auxilia naturalia possit ... beatitudo
naturalis ... i anchis ... ... 2 c. 5. 13 ...
... 3.

Caput 5. an beatitudo formalis ... quae
Dei ... comprehensio tenens ... spem ... ... dispositio
a virtute ... item an sit notitia intuitiva incomplexa
practica vel speculativa directa vel reflexa.

Cum sit in ... ... infra q. 4 art. 3. ad
beatitudinem requiri comprehensionem ... explicare ... nomen
comprehensionis cum habeat varias acceptiones. sumitur uno modo ut aiunt ex parte
obiecti prout dicit cognitionem adaequatam cognoscibilitati obiecti. nempe quae
perfecte cognoscit obiectum quantum est cognoscibile et hoc modo certum ... beatus
non esse comprehensor Dei quia Deus propter suam eminentiam non est comprehensibilis
a nullo intellectu creato ut ... ostendit cum D. T. ... q. 12 art. 7.
7. Alio modo comprehensio sumitur ut aiunt ex parte subiecti prout dicit actus
quo assequimur capimus et tenemus aliquam rem et ... comprehensio
seu tentio opposita insecutioni quae assequitur quia tenemus rem
quam insequebamur et hoc sensu ... cum D. T. infra
q. 4 art. 3. ... beatitudo dicitur comprehensio iuxta illud 1. ad
Corinthios 9 n. 25. sic currite ut comprehendatis. Et ad Philip. 3.
n. 12. sequor autem si comprehendam.

Hoc supposito quaeritur an beatitudo ... quae modo exponimus
Dei formaliter comprehensio sit distincta a visione Dei ...
... beatitudo ... quae ... comprehensio fundamentaliter

primario tenens ult[imu]s finis n[on] e[st] distincta a vis[io]ne Dei p[ro]bi q[uonia]m p[er]
visi[onem] primario requirimus et tenemus ult[imu]m finem. n[a]m visio e[st]
primaria receptio et rep[rae]sentatio tenens illum obiective p[er]seq[uitu]r
se ipse ut ostendi ex dictis aug[ustini] p[rae]cedente ergo ipsa visio e[st] fun
damentu[m] comprehensio m[eo] dicto &c.

Ob X fundamentu[m] q[uod] n[on] e[st] respondendum verbis
si ut multi loquu[n]t[ur] n[on] dicat comprehensio status d[ici]tur m[odo] gen[er]ale
ad ita explicet comprehensio status vno m[odo] d[icitu]r visio p[ro]ut connotat
amorem actu[alem] [...] p[rae]cedentem in via nempe [...] tentio obi[ecti]
quod in via fuit actu[aliter] [...] amatu[m] hec a[utem] connotatio s[upr]a vis[ionem]
addit denom[inatione]m extrinsecam quod in via p[rae]cesserit amor actualis [...] fi
nalis et que hic ut loquu[n]t[ur] delinquit de [...] seu respectu [...] relatio
ra[tion]is ad amore[m] p[rae]cedentem in via &c.

Alio m[odo] comprehensio status d[icitu]r relatio ad [...] voluntatis
ad Deum clare visum ut loqu[untu]r [...] infra q[uaestio] [...] art. 3. et
Vas[quez] ibi disp[utatio] 7. c. 2. ubi dicit esse relatione[m] sive realem sive
ra[tion]is [...] dicat que nam sit, sane quod ad rem attinet amor actus
voluntatis quo amamus Deum clare visum d[icitu]r relatio intra
transitus quia talis amor numericus (data hypotesi) quod amor
beatificus quis cum amore charitatis viae sic [...] differat in
quadam materiali seu numerica differentia) ex sua [...] individuali
[...] Dei ut primariam [...] obi[ectum] [...] relatio transitus n[on]
[...] individuale huius amoris numerici [...] dat connotatio
[...] extrinseca qua ama[...] d[icitu]r [...] viso [...] visio
et hec ab aliquibus vocatur relatio ra[tion]is ea [...] qua [...] extrinseca [...] vocari
solet, ubicunque in amore beatifico p[otes]t asseri aliqua relatio realis [...]
ad vis[ionem] nempe relatio [...] et simultaneitatis quia [...] et [...]
positio cum vis[ion]e obi[ecti] &c.

Cum ergo [...] actiones [...] comprehensio [...] [...] idem [...]

beari ei tenidus ille relatus voluntas ad Deum clare visum. alijsque ut Scotus 4 sent d 49 q 4 art 2 affirmant ei relatus visus quatenus est possessio obiecti quod in vio suo actu esse tenet amatum seu spectatum nec distat in hac denomine per id quod adiecit praecent ex istae distinctione variis acceptis quibus sumi per operam hearo contientis orig. bequalia iuxta dicam quoad dici per apprehensionem quam apprehendant sentis obiecti.

Ex dictis in hoc capite et alijs praecedentibus varia quae quae habent disputari solent solvendi sunt et rebus conveniunt.

Quaestio 1a an Beatitudo sit Visio Dei ratione qua praecedat amorem et fruitionem

Conclusio est beatitudo essentialis est visio Dei ea ratione qua praecedat naturaliter amorem beatificum et fruitionem sumptam pro dilectione. Probatur breviter explicando rationes in statu istius quod visio Dei et eius amor beatificus et fruitio quae est delectatio seu Gaudium sunt prius natura visio quae est primaria deceptio alterius quia pendent alia ab ea et in illa existit essentia beatitudo formalis ut probavimus supra c 8 s 2 et 3.

Addit in extra hoc visio Dei beatitudo ipsa sequitur amorem Dei actualem in via praecedentem quia extra hoc visio Dei nisi intra praecedat amor erga Deum saltem habitu charitatis ut constat. Sit ad dependentia absoluta non convenerit amor praecedens in via adhuc visio Dei esset beatitudo essentialis.

Quaestio 2a an beatitudo sit notitia apprehensiva et iudicativa, intuitiva incomplexa

Dico est formalis beatitudo est perfecta notitia apprehensiva et iudicativa incomplexa intuitiva. ex supra explicatis. est perfecta notitia apprehensiva et iudicativa quia non est sola apprehensio sine iudicio complectitur iudicativa quia est perfecta cognitio Dei prius est intra beatorum rerum quae in illo sunt pro ea illa non consistit in solo iudicio quo beati iudicant id quod de psalmo 72 n 1 quam bonus Israel Deus ut tenent Medina super q 1 art 5 dialyi. Omni iudicio perfectior

quo unico simplici assensu beati videant Deum que videntur Deo ut obiecto primario et de creaturis in Deo visis ut de secundario ut exponetur in sequentibus.

2º dividitur notitia in complexam et incomplexam seu compositam et simplicem ex ijs que sepius dicta sunt quia non est composita ex multis notitijs sed est per se sola cognitio videndo ac proinde simplex, tum etiam ex parte obiecti primarij quod est Deus expers compositionis. obiectum vero secundarium licet compre(hen)dat multas creaturas compositas in alterum unico et eodem simplici actu visis Deum ut imago ex splendore.

3º dividitur notitia intuitiva visio quod sit intuitiva Dei communis ex principijs fidei ut colligitur ex illo 1ª Joannis 3. n. 2º videbimus eum sicuti est, et ex quadam extravagante Benedicti 11 seu 12 (que adducta est supra c. 4 § 4º disputatione de modo incarnationis) et ex alijs patribus quibus dicitur visio intuitiva et facialis seu facie ad faciem qua clare et aperte videtur Deus. unde est illam ei convenire longe certius et evidentius quam cuique alij cognitioni creature ex quo est colligitur illam non esse de essentia notitie intuitive et potius esse perfectionem que sit ista que nostra plenius est 9. 12 ut respicit rem visam Dei.

Et quoniam hoc pendet ex ea quod ingenio nostre notitie intuitive ... quoniam sunt varie et parum probabiles sententie nunc verbosior pro nobis atque dicendis iuxta nostram sententiam quod est notitie intuitive ipsius inter quod res sentit rem existere. Licet non existere aliquo tempore quo prius in illo existit scilicet existit ita ut non sint ut cumque tunc ad existendum ... non existit ... est ... ad illam ... saltem ut ab obiecto mortis seu ... quum sanis est ut hoc contradictionis ... ideo hec cognitio res sentiens rem existere scilicet non existere tali tempore quo nunc res ipsa non existit scilicet non existit ... ex vi cognitionis intuitive ... per ijs ... seu illas ... alio quis aliquid alium ... primarius obiectum ... notitia intuitiva que Deus ... futura ... per obiectum ... primario divinam ...

Id obiici ... post ... quod ... omnibus illis notitijs que reduci ... intuitivis et non alijs que dicuntur abstractive. 2º ... id quod modo exponitur dictum est ... intelligit ... notitie intuitive ... aliquamcumque alias notitias que dicuntur abstractiva ... non ...

tales a° ~ 3° ex authoribus qui id l. aperte do cent . l. tradunt doctrinam ex qua collegit . vide Suarum 2 s4 d 3 . q 9 . § ad quest is 2 . Capreolum i° s4. d 23 . q 1 . a 3 . Durandum in prolog° s4 . q 3 . n° 7 & 10 . Cat. ipsal q 57 . art° 2 Verus finem ~

Hinc ex ponet id quod dictum e ex propriis fidei certum ei cognitis beatificam ee potentiam intuitivam Dei . nam illi vere convenit n° ex placita, potentias in ritiniis ingentem representat Deum exponenti q° ira exp clare i ostendendo pro et i ipse & n. redundo ex aliquo alio ut facere predicto soliis a° ~.

An v° beatitudo formaliter sit ex visione intuitiva aliquarum creaturarum in Deo n c certum . nam pro negante tenent aliqui quos refferet & sequitur Vazquez 1a p° primo i° 6 q° 50 c. 6 . & 7. ~ 6 d tenendo i s.a affirmatis q° 1.a i communior cum D T . i p. q 12 art 8 , 9 & 10 ubi Cait. Ban Molina Valentia et alii asserentes oppositum ee ma coes omnium autorum & Su . 1 p. tom 1 d p 26 . s 3 . §. ut respondeamus & hanc ac sa & Doctores omnium theologorum paucis notatis exceptis ~ 2° q° i magis consona actis pariter co loco relatis asserentibus beatos in Deo sec. indiuiner ex a sua in verbo etc ius iu speculo videre multas creaturas & cum ore loqui. iuxta proprium suum potest bd intellectus fiat ex vi beatitudinis visis ne ac ex logicat ad eorum ipsum ac alium nullum ostendat in necessario ~ 3° q° i magis consentaneam perfecti visis beatae & causarum illius tempo huiusmodi pleres & Diuinae ostendit qui i primarius obiectum factum quod cum continet creatae continet creaturas seipsum ostendendo pro eis illis ostendere qua x° Deus videndo seipsum videt 3 creaturas & sic visio beatorum c illis ex plicari iuxta illud 1a Ioannis 3° n 2° cum apparuerit illis et eius

neq. r^o hic ab adversarijs fere aliqd urgens ~

Quaestio 3a. An beatitudo status sit notitia practica vel speculativa directa vel reflexa, unum verbum mentis vel multiplex ~

Suppositis ijs quae dicta sunt de notitia practica et speculativa alibi constituta data a Kommentis aliquorum opinionibus haec quaestio art. 5 viz. (Media et Vas.) dsp 12 c. 1 Vasq. sit 1a a^o. beatitudo status e notitia in se status speculativa et practica. Sed simpliciter plus hic res beatitudinis cuius e simpliciter speculativa quod sit status speculativa ita probatur quia status res sentit Deum quatenus e speculabilis hoc e in suam causas et proprietates ut pertinet speculatio seu contemplatio quod vero sit et status practica probatur quia status eius ob praesentat modo quo Deus est ut finis ultimus per agnitionem et eius modus quibus fieri potest multis actibus et sua vi potest dirigere rationem ad operandum ut pertinet ad notitiae practicae rationem ~

Favet ei D. Ts 1o quaestio cuius art. 4 affirmat theologiam esse practicam et speculativam ~ 2o quaestio eius dist. 49 q. 4 art. 16 ad 3um Divinam esse speculativam et practicam at visio beatorum e participatio divinae scientiae ubi supra ~ 3o quaestio 1. 2ae q. 3 art. 5 in corpore ait beatitudo magis consistere in operatione speculativi intellectus quam practici et ad finem corporis ait principaliter consistere in contemplatione scientiarum non operativa practici intellectus nempe quia explicare rationem de hoc res beatitudinis consistit quatenus contemplatur Deum et simpliciter et magis speculativa quam ubi obstat quod eius sit practica neq. D. Ts. ponere intentionem fuit ponere ab aliquibus asserentibus illam in statu Dei scientiam convenienter esse speculativam et practicam sane ne obstat nec genere et integra aut quatenus continebat alijs id in dicere non e una intellectus quasi non sit opus sed talis, ut probat r^o praedicta ~ 4o cuius visio beata sumitur sic ...

que ut ostendit 2 2a q 1 e practica speculativa ~

Dicis una et eadem scientia notitia non potest esse simul practica et speculativa quia hec sunt differentie oppositae scientiae ergo etc. Respondeo negando assumptum quia ratio practici et speculativi ut dispersum est adaequata habitudinem sicut contrarie oppositi. Si negas ratio oppositi affirmativus et negativus ... potest esse diversis aut ... potest ... ...

unde scientia divina ... scientia est speculativa et practica ... et ... ... quod est divina ... ... theologica eadem scientia est practica et speculativa ... ... ut aliter plenius ostensum est ~

2a de beatitudine ... ipsa est notitia directa et reflexa ... ... beatitudinis ... est directa ... ... eadem notitia ... potest repraesentare alia ... et ... directa potest repraesentare seipsam et ... dicitur reflexa ... visionem beatam ... quia beati ... illam debent videre omnia que pertinent ad suum statum ut dicetur capite sequenti ... est videre suam beatitudinem et illius perpetuitatem ... visio perfectionis ... satiet mentis et liberet ab anxietate ... ... et ... beatitudinis ... ... ex eo quod directe videat Deum qui est beatitudo ... ~

3a de ... beata ... est unum verbum mentis quo quilibet beatus intuetur omnia que in Deo videt quod beati Deo videntes ... verbum quidam aliqui ... ... q 27 art 1 ... ibi ... ... inqualibet intellectu ... verbum quod ... ex D. T. ... 93 art 5 ... q 27 art 1 ... ibi ... qui ... intellectus ex hoc ipso quod intelligit ... aliquid ... ... quod est ... rei intellectae ... verbum ... verbum mentis est notitia intellectiva ...

quel n pot n heri ꝑ qmlibet intellect͡s alia actio intell͡s pot
cu Sine vbo hic atq̃ i verbum mentis ut plenius alibi eb ducet
... p͡st ...

Hinc ig͡r hic ex in Vis͡e beata e verbum mentis illud
atq͡ stm cu vnum ... q͡d e vna simplex notitia ut ... in
hoc ... faciet D. Aug. to 3. lib. ... c. 6.
post medium ubi agens de beatitud͡e qua futuri sumus ... Deo ait:
Tunc verbum nostrum n erit falsum ... tunc omnem ... nostram
uno simul ... videbimus ~

Cap 6. q͡d ad statum cuiuslibet beati ꝑtineat videre in Deo ~

Cum beatitudis obj ꝑmarium sit increatum secundarium
v͡o creatum, circa increatum inquiri ... an ad statum beati ꝑtineat
videre essentiam Dei, 2.o om͡a illius attributa 3.o omnes ꝑsonas divinas 4.o
omnes actus liberos Dei. circa creatum v͡o pot inquiri ... de creaturis ... n͡o
... que aliquo existunt et alijs ... videbitur i Deo ~.

Dico i.o circa obj increatum ad statum cuiuslibet beati ꝑtinet
videre essentiam Dei et om͡a illius attributa et divinas ꝑsonas, n tn͡ o͡es actus
liberos divinos ~ De vis͡e ess͡e divinæ et trinitatis ꝑsonarum ... i certo
iuxta fidem. 1.a ad Corinthios 13. n.o 12. videmus nunc ꝑ speculum
et in enigmate tunc enim facie ad faciem. 1.o Joanis 3. n.o 2. videbimus
eum sicuti e. et in concilio florentino ... animas beatas
intueri Deum trinum et unum sicuti est ~.

De vis͡e v͡o omnium attributorum ... D. T. q. 12. art. 7.
ad 2.um ubi ... 1.o ... 1.a ait ... multis videri
... D. Banes ibi ... et gravem censuram ... oppositum dicat
error ... alij ... videtur ... Valentia ... et Molina.

fundamentum ... et ... alia ...
... et ... ꝑ ... ex ...

repraesentare sicuti creaturas et omnes perfectiones et necessario connexas alias non inveletur esse cognitio infinita intuitiva, intuitiva rei prout in se quae visio beata quae (ut patet scriptura et patribus et theologis locis citatis) in talis potentia depraesentare creaturas Dei et omnes perfectiones illi necessario connexas. Ut ad omnia alia beata et personalitates divinas imo hoc verissime probabiliter et multorum primo alii dicendum negatur Dei possit absoluta posse illi concurrere vires Dei ~.

Secunda vero pars asserit quod ad statum actus liberi beati non possunt videre omnes actus liberos divinos et cetera. Colligitur ex communi rationes sanctorum et probatur. quia non omnes beati vident omnem actum liberum quo Deus decrevit definitum diem iudicii et praedestinationis nomine et reprobationis et multa alia actus liberos omnes et angelos et futura contingentia quae non omnia cognoscunt, quamobrem bona ut amplius probatur ex eorum disputandis. tertio quia actus liberi Dei non habent necessarias connexiones cum illo quo potest videri Deus illis non visis et hoc est probat non esse necessarius videri in Deo ullum actum liberum et quod de facto non videant omnes sunt ex praedictis probatis aliquos non videri certus et sic est beati vident in Deo decretum liberum de incarnatione et passione ac mortem Christi Domini et alia illius mysteria et multa futura pertinentia ad eorum statum ut dicemus infra ~.

Ex his difficultas superest an Deus sit obiectum formale

esse beatificans sive explicatum vires Deitatis et omnium attributorum ac personarum ~.

Prima conclusio Deus in ratione obiectum formale esse beatificans sive explicatum ratione Deitatis cum omnibus attributis, personales vero relationes non spectant ad rationem formalem explicatum obiectum esse beatificantis sed ad illius complementum absolute. Ita Molina prima parte quaestio 12 articulo 1 disputatio 4 et aliis ibi. negatur contra hoc in id quod aliqui in 2ª quaestio 3 articulo 8 ubi Vasquez disputatione 13 capitulo 2 quidem relationes personales pertinere ad rationem beatam non sunt substantia et aliis sed probatur explicatur et probatur quia obiectum esse beatificans sive rationem explicatum est infinitum exigere beneficium quo ut sic includere fuerit omnes perfectiones amplius ut ad aeterna est.

Et ita attributa relativa vero personales non sunt perfectiones simpliciter simplices conveniens quod veniunt in divina essentia. Sed quia sunt subsistentiae constituentes divinarum personarum et se habent sicut concomitanter non pertinent ad complementum substantiae beatitudinis essentialis ut dictum est.

Iuxta dicta intelligi potest divina [illegible] nam cum in extravaganti Benedicti Undecimi seu 12. [illegible] Verbo beatitudo [illegible] de animas esse beatas visione divinae essentiae ibi iuxta modum loquendi patrum sub intelliguntur etiam attributa [illegible] sermo est de explicatione rationis obiecti beatificantis. cum autem in [illegible] Florentino [illegible] omnis [illegible] intueri clare Deum trinum et unum id relatum ad trinitatem personarum pertinet ad complementum substantiae obiecti beatificantis ad [illegible] est quod Molina ubi [illegible] divinas personalitates pertinere non ad obiectum secundarium visionis beatae [illegible] sed ad primarium [illegible] subsistentias per se constituentes divinae essentiae et [illegible] ex natura rei cum illa [illegible] ut non [illegible] simpliciter aliquis [illegible] essentiam divinam illis non visis videret essentiam [illegible] obiecti beatificantis [illegible] beatus.

[illegible] obiectum creatum [illegible] non pertinet ad statum cuiuslibet beati videre in Deo omnes creaturas possibiles [illegible] aliquas [illegible] [illegible] mensura luminis gloriae. hec [illegible] est [illegible] aliqui dicunt quemlibet beatum videre in Deo omnes creaturas possibiles [illegible] docent [illegible] ibi et [illegible] verum [illegible]

[illegible] hec [illegible] variis [illegible] quod intellectus creatus videat in Deo [illegible] [illegible] sed [illegible] sufficit ad statum cuiuslibet beati non esse necessarium videre in Deo omnes creaturas possibiles et de facto non videri omnes a quolibet beato [illegible] non esse necessarium videat omnes [illegible] aliqua [illegible] non est [illegible] ut illa videat causam non est necessarium ut videat [illegible]

alio modo cognoscat omnes illius effectus possibiles in particulari ut probatur tum indirecte juxta omnes consensum tum etiam ex eo quia non est cognitio quae non comprehensiva quod cum visio beata intellectus creati non sit comprehensiva Dei ut patet non est necessarium ut visio Dei videat omnes creaturas possibiles immo potest esse visio Dei non visa in particulari ulla creatura. Cum modo non constet cognoscere a Deo esse creabile omne possibile quia ad videndam causam satis est intuendo illam cognoscere in communi posse ab illa fieri effectus et consequenter quod docent multi apud ... q. 12 a. 8 ubi Banes etc. art. hanc esse communis sententia thomistarum & Molina ibi disp 5 membro 1o dicit esse probabiliorem ~

Dico 2o quod de facto non omnes videant quemlibet beatum omnes creaturas possibiles neque omnes futuras colligitur scriptura et patribus ut ostendetur conclusione sequente ~

3a conclusio omnes creaturarum existens dumstatim ... beati non possunt videre omnia individua existentia in qualibet differentia temporis ... ut ... rerum existentium & ex ijs omnia individua aliquo existentia quae non pendent a causa libera particulari constat ... quae a causa pendent quilibet beatus videt illa saltem per ... quae possibilitatem ad statum quem habet in patria ... quae per divinam fidem credidit ... & eius ... quae ad illum ...

Hec conclusio habet diversas partes cum diverso gradu certitudinis ... probatur quae proinde singulatim veniunt exponendae

Prima pars quod quilibet beatus non videat in Deo omnia individua existentia in qualibet differentia temporis est certa et opposita esse heresim ... expressius docent Banes ibi q. 12 art. 8 ... Valsij ibi & Molina ibidem disp 5 membro 2 ait esse periculosum. probatur quia saepe scriptura et sancti patres negant a beatis cognosci aliqua futura ut de die iudicij ... Mathei 24 n. 36 de illa die nemo scit etiam nempe nemo neque angeli neque filius ... quod angeli ignorarent

aliquas circumstantias ad incarnat. vitis per quas alia mysteria
Christi D. ostendit card. 2 sed. D. 11, et cum D. T. 1a p. q. 57
art. 5 ad 3us item Deo caetera praedestinatos in aeternum coelestia
Cdt. Deus quia soli competit c. in celestibus ulterius soli ait Christi
tribuit hoc quasi specialissimum privilegium quod videat omnia quae
Deus videt scientia visionis hoc est omnia quae aliquando existunt ut ostendit
cum D. T. 3 p. q. 10 art. 2 et 3o ubi [illegible] disp. 26. s. 3.

2a pars quod quilibet beatus videat in Deo omnia omnium
speciei rerum existentium et cons. cum D. T. 3 c. g. c. 59 et 1a p. q. 12
art. 10 ubi Banez et Molina disp. 5 membro 3 et alii fun-
damentum est quia id colligitur ex patribus qui ita referunt [illegible] con-
gruum est quia omnes naturaliter quilibet inferiores angelus cognoscit
omnia genera et species universi ut ostendit suo loco ergo in ordine supernaturali
qui est longe superior quilibet beatus haec videt in Deo quia decet
visionem beatam satiari appetitum ad cognoscenda ea quae in hoc uni-
verso continentur saltem quo ad naturas gradus et species et proprietates rerum
illarum quae [illegible] persuadet quia non [illegible] omnia genera et species rerum naturalium
quae possit intellectus naturalis sive speculatione sive practicos cognosci
[illegible] videri a quolibet beato [illegible] quia omnia genera et species rerum natu-
ralium aliquando existentium iuxta [illegible] ordinem suae naturae.

3a pars quod quilibet beatus ex praedictis supra videat in Deo
omnia individua aliquando existentia quae non pendent a causa libera parti-
culari colligitur ex D. T. 3 c. g. c. 59 ubi fuit et Banez 1 p. q. 12
art. 10 ad 3um non solum et alii ibidem et ratio congrua est quia [illegible]
consentaneum perfectioni cuiuslibet visionis beatae ut repraesentat non
[illegible] genera et species universi ita et omnia singularia aliquando existentia quae non
pendent a causa libera particulari nam creaturae quae ab illa pendent
[illegible] specialis exceptio quia excitat cum D. T. 1a p. q. 12 art. 10 ad 4um
ostendit quemlibet beatum non videre in Deo omnes actus liberos futuros
pendentes a causa libera particulari [illegible] plenius 1a 2ae [illegible]

certus in malbra [illegible] mi ce ignota beatus [illegible] in specialis 2º q.ª ex nat.ª rei et sui morali [illegible] in [illegible] pendentes ex libera et terminat. aliene voluntatis non manifestari omnibus etc.

4.ª prat. quod ex individuis pendentibus a cauta libera particulari ut [illegible] libera et talia opera libere [illegible] quilibet beatus videat in Deo illa saltem [illegible] que [illegible] ad statum quem habuit in via [illegible] ex D. Th. 3 p. q. 10 art. 2. ubi Su. disp. 26. s. 3. et alii et plures [illegible] q. 12. art. 8. ubi Banes [illegible] 4 aut ce communis [illegible] Molina ibid. disp. 9. membro 3. et alij.

Pb. 1.ª q.ª id colligitur ex doctrina sanctorum patrum Gregorij lib. 4 dialogorum c. 33. et lib. 10 moralium c. 14. Nazianzeni orat. in Athanasium. Anselmi in Elucidario, Bernardi sermone de triplici [illegible] bonorum. Prosperi lib. 1 de vita contemplativa c. 4. Athanasij in questionibus ad Antiochum q. 11. qui omnes et alij patres [illegible] asserunt [illegible] videri a quolibet beato [illegible] in [illegible] doctrinas valde [illegible] ex qua [illegible] id colligitur [illegible] id quod [illegible] 4 [illegible] in [illegible] Senonensi in decretis fidei c. 13. quod [illegible] ita de beatis [illegible] conformiter [illegible] speculum [illegible] illucescat.

[illegible] quilibet beatus rationabili desiderio optare potest videre saltem [illegible] ad statum quem hic in via [illegible] [illegible] et id expleri [illegible] beatam [illegible] quod pater familias videat saltem [illegible] que [illegible] ad statum suae domus [illegible] religionis [illegible] regunt [illegible] etc. [illegible] communiter [illegible] q. 10 art. 3. [illegible] videre [illegible] futura q.ª [illegible] ad statum quo [illegible] omnium caput et iudex etc.

Dari tales p[ro]p[ri]e q[uaesti]o[n]e fuerat nullum videtur esse urgens fundamentum quo ostendatur necessario asserendus esse aspectus liber beato statu pro viis in Deo videri ab aeterno eius ministerio circa omnes cogitationes cordium utique cuiusque atque liberos utique liberi alicui opem singularum omnium personarum pertinentium ad statum quos habet in via aut eius ad statum spirituali quoque habent angeli custodes ... doctrina ... ut intelligatur ... ... iuxta ... divinis providentiae ex ipsis ijs quae aliunde ex aliis ... conformiter Divus Thomas ... ... theologi ... ... docti ... Suarez ... tom 1. disp 26. sect 3. post ... veritatem ...

Item Molina ... q. 12. art. 5. disp. 6. ... speculativum ait non esse improbabile ... alios beatos excepto Christo Domino et Beata Virgine non statim a principio suae beatitudinis videre omnia quae ad eorum statum pertinent ... quae alias ... summi pontifices ad quorum statum pertinet ... statim a principio suae beatitudinis videre in Verbo omnes fideles ... damnandi qui vero salvandi ... ... praedestinatos et reprobos ... ... futura ... iudicij ... quae aliunde ... beatis a principio suae beatitudinis. ita ...

Quinta pars quod ... videatur ... quae in via ... divinas credidit ... 4. ... 49. ... D. Th. 22ae q. 1 art. 5. ... ex parte ... ... hoc ... ad Corinthios 13 n. 12. videmus nunc per speculum in aenigmate tunc autem facie ad faciem. ubi iuxta ... ea quae nunc quasi in aenigmate ... obscure cognoscimus ... videnda per visionem Dei ... ad hoc ... accommodari ... ps. 47 n. 9. sicut audivimus sic vidimus in civitate Dei nostri ... quia ... beata ... ... fidei ... illam clare ... fide ... est.

Denique ut exponat ulterius pars casus asserens quemlibet beatum videre beata intueri omnia quae ipsius intersunt notandum est certum esse ab omnibus exceptis huiusmodi omnia ut constat ex communi traditione celestis et oppositum esse contrarium et scripturis rationes asserit in iudicio Sehonenni loco citato 4ae partis casus et probat Bellarminus tomo 1o in 7. controversia generali lib. 1o de sanctorum beatitudine c. 19 et 20 ubi specialiter contra 3us argumentum. Et deinde ait idem certum Est contra modum quo illos cognoscant ut ibidem notant potest esse dubitando. sibi 5. deinde referunt quatuor sententias omnes cum aliis mediis pro batis quae explicandis ac recentis nuper positis quae etiam probationes subsequentes ~

1a sententia est beatos non videre omnia in Deo quae ad illos spectant eminenter sed illos revelari ipsis a Deo proprie et proportionaliter quae fuint. Vide Durandum 4 sententiarum d. 49 q. 3 ante 17; Scotus 4 d. 8 ante 3 Justus c. 5 3es. Beatus in apparentie q. 12 art. 10 ad 1um quaeri et Cajetanus 3 parte q. 10 art. 2 q. 1us 22a q. 83 art. 4 ad 2um videatur aliter sentire. multi enim contra hanc sententiam ad explicandas Loquens patrum asserentium beatos in verbo seu in speculo videre nostras oratios exponunt id intelligi causali quae significata quod sunt beati revelant illis oratios eo ipso proportionaliter ~ Sane hec sententia ita exposita est probabilis. 1o quia habet graves auctores neque aliunde est aliquid quod cogat asserere illam esse improbabilem. 2o quia auctores oppositae sententiae ut Bellarminus ubi supra et alii inficiandi fatentur illam esse probabilem ~

2a sententia est beatos a principio suae beatitudinis videre in Deo oratios quae ad illos tempore deinceps fiendunt in hanc partem inclinat doctrina D. Th. 3 p. q. 10 ubi Ferrara et 22ae q. 83 art. 4 ad 2us ubi Cajetanus Capreolus 4 sententiarum d. 45 q. 2 art. 3. D. Antoninus 3 parte art. 30 c. 5 § 4. Gab. lectione 31 in canonem et Bellarminus ubi supra dicit idem esse probabilem ~

Hec 2a sententia ut probabilior sub intellecta hac limitatione beati a principio suae beatitudinis videant in Deo regulariter oratios quae deinceps tempus ad illos fiunt ubi illa particula regulariter caute ponitur ne esse negandas exceptiones aliquas ~~particulares~~

quae aliunde ex alijs prius colligerentur, ut dixi quae pertinent ad statum beati dixitur i sua post 9as ps huius aij rog i n beati

apud sui beatitudis cognitis cerent hic omnes orat ad illos fun

dendas cum omnibus circunstantijs sine ulla exceptione sane cognitionem

eas illas quae ss fundendas in instanti die iudicij alijs qui tunc

implorarent ss auxilium pro ea determinata occasione ergo apud sui beatitudis

cognoscerent quo sit futura dies iudicij, at hoc dici non potest ut constat

ex sua dictis post hanc eis 4as prima illius prima alijs hac re

Molina sua cetera post 9as ps huius eis asserit beatos non statim

apud sui beatitudis videre omnes preces quae ad ipsos dirigu ipsis

fiunt. Quod autem haec 2a 5ae ut intellecta predicta limitatione sit

probabilior sic probatur 1o quia est magis consona dictis patribus

supra cum ps 4 ipse huius aij. 2o quia probatur applaudibus gravioribus

authoribus supra relatis cum magis modis recte ut recepta. 3o quia est

magis consentanea tum cum pretatione tum eius dignitati ac perfecti

beatorum cum aliunde nihil urgeat in oppositum. Quod autem 1o

qua lati B Belarminus ubi sua id probant quia si beati adeo

noscendos nostros preces indigerent noua revelatione ecclesia non di

ceret ita audaciter omnibus sanctis orate pro nobis quod peteret aliquando

ut illas eis revellaret dominum probat ab ecclesia supponi ut certum

nostros preces cognosci a beatis eo ipso quo fiunt neque inde colligi id

non ei per nouam revellationem tunc illis factas et ex cuius lege anexam

statui beatorum quod aliqui apellant videre in Verbo causatio ut dictis

i sua. 2o quod nulli videantur ipsas viris beatis extendi ad

cognoscendas preces eo ipso quo fiunt non potest cohaerere cum natura virtus

beatorum quae sit tota simul et est invariabilis ut ostendetur disputatione

sequenti

Aliquae obiectiones

Multa quae 1a dicta obijci possunt

pertinent et spectantes pertinentes ad alia loca praescripta in q. 12. ubi de visione Dei ac proinde non est modo disputandum sed potius omittendum ea quae ad comprehendendam doctrinam traduntur est necessaria ut remissio ad loca in quibus tractant ~

Obijciunt Authoritates aliquorum patrum asserentium a beatis cognosci omnia in Deo idem affirmant . . . Gregorius Athanasius Anselmus Bernardus et Prosper locis citatis . . . quaere . . . ad statum cuius libet beati pertinent videre in Deo omnes creaturas . . . ~

R. id ita intellexisse aut quod beati cognoscunt omnia eminenter quatenus cognoscunt Deum in quo sunt omnia eminenter sicut . . . q. 12 art. 8 ad . . . exponunt cognosci omnia quae ad sufficientiam obiecti quatenus Deus sufficiens est ostendendum omnia . . . beati . . . cognoscere omnia id referretur non ad omnia absolute et simpliciter sed ad omnia quae iuxta suum statum expedit cognoscere . . . ut colligitur ex dictis patribus et adiunctis iuxta id quod in illud Senonensi loco citato post . . . de beatis in omni forma divinitatis speculo illius cernere quod ipsos . . . interest ~

2.o obijcit ad statum cuius libet beati pertinet cognoscere omnia quae fieri . . . in Deo . . . creatura intellectus . . . dicitur . . . quae . . . omnia . . . creabilia . . . ad quemlibet beatum pertinet cognoscere in ipso omnia creabilia quae nulla . . . perfectio . . . intellectua nisi cognoscat . . . ~

R. cum aliud sit . . . perfectio intentiva aliud . . . quae dicitur perfectio quantum extensiva . . . id . . . ita intelligere quod ad statum cuius libet beati pertinet videre in Deo omnia quae formaliter

tenetur de intellectu quoad res fiales [?] ... universas nempe debet videri [?] fiales ... creatum ... voluntatis ... quadratinas distinctam ... [illegible]

... videant ... illius res fiales ... [illegible]

... ut videant ... cognoscant in particulari ... quidditatem ... ad ... moralis ... cuiuslibet res fiales ... sufficit ut cognoscat ... fiales ... cum omnibus ... sive ... collectis ... ad videndas ... creaturam ... cognoscere illam ... quod est creabile ... in particulari ... cognoscant ... creabilia ... angelus videat ... intellectuam alterius ... in particulari ... intelligentia ... ut constat ... alibi ostensum est.

Hoc ... quibus aliis ... exprimit ... pluribus ... ubi ... cum asserunt id quod ... quemlibet beatum videre in Deo ... intellectu ... quo ad illud reale quod est in Deo ... quo ad ... ad creaturas in particulari nempe (inquit) ... Dei ... in ordine ... illam creaturam in particulari ... hoc modo ... quod vocant ... hoc ... quae ... pendere tota ... quod ... dixisse ... ex ... est.

Secundo obiicies si quilibet beatus videret in Deo ea quae pertinent ad statum quem habuit in via ... ad illam ... sequeretur multos sanctitate ... inferiores videre ... quam videant alii superiores ... hoc est falsum ... meritis ... sicut ... in ... litteris ... meritis ...

aliq alio perfectius videt Deum quam Ita segla per ya imperxe fit ut multi sanctitate et meritis inferiores huchorum bra statum ampliat vel requisit ll. pontificium ad quos pertinent plura quam ad statum pertinet propter primatus et meritis et sanctitate in ferioris item et facti ipso ut ad aliquos minus sanctus fundant plures species quam ad alios sanctiores ~

Ad secundum sequelam quae ex eo quod aliquis habeant statum amplius ut ad illum fundant plures species stm sequit quod possit plura individua actus liberos sessius contingentes cum personis quae pertinent ad illum statum aut fundunt species neque inde infert ab illo videri Deum melius quam ab alio qui meritis et sanctitate i superior quam illi vixerunt inde aut plures quis potest aut intra eosdem possis plures esse contingentes ex aliorum statibus et terminetali ecclesiae pro gressu ut notant Amabi ro q. 12. art 8. ubi melius Dps 5. memb. atque hoc supposito illo ipso quod maioribus meritis respondeat melior visio de quo ut est dici quod melior visio et maior penetratio Dei modo ad plures res in hoc sensu quod cum eosdem res non stat quod natura m° ex eo bene melius videre Deum per unas vias quam per aliam ut conformiter ad hanc sas extendit loco utroque ~

Dices idem lumen est quod sufficit ad representandas aliquas stm sufficit et ad representanda etiam illius individua quae ad hanc regi maior perfectio luminis neque individuali et ob hanc res sexdie per quod semper lumen est repraesentare individua omnis species ex is tentius in hoc universo si illa sint talia ut non pendeant a causa libera particulari ut dictus i sca ca q. m. illius pro qua quaecumque individua et actus liberos et essentias contingentes quae viro a beato in feriori vnt et ab alio inferiori gloriae ipso videat et alias pro nas quod individua sint libera si non libera nihil et ratione ad sufficiens veneras luminis autem non arguat in illo maior perfectio neque individuali ex eo quod potest representare individuas eiusdem species sive illa sint libera sive non ~

Rx ommisso ante quod n. sim. determinandus aliquo exponentibus
cum ex omnibus plebis vina eandem spem reddi ap. cuiusque i. q. 12.
art. 3. ubi Mol. d. p. 5. membro 3. intentio negat esse quo
determinandus actuales liberos beatissimis liberos impeditus speciales
no obiectum lumen gloriae ex se naturaliter sit sufficiens n. tn. in
actu 2o repraesentandi omnia scientia inna sps ad illud pertinentis quo
illi n. debet applicatio et iuris ad hoc quod repraesentat actu ea
quae pendent a causa libera particulari
captat aut ex Dei ordinatione iuxta statum quo quilibet beatus huius
in via aut iuxta liberum divinae voluntatis sive manifestand omnia
nam sit no in ordine parte cognitiones cordium et tales operationes pertinentes
denique a causa libera particulari et nostra oculis cum angelis nisi
ex intentione talis causae vel aut ex libera voluntate Dei manifestent vide
Moli. cum q. 12. a. 3. d. p. 5 memb. 2. s. sim. no. et § quod vero
attinet
4o obiicies quolibet huius caeterorum i sufficiens ad diligen
da omnia obiecta materialia cum ipse diversa propter divinas bonitates
quae sunt ipsi obiecto formali et item quolibet huius fidei divinae i sufficiens
ad credenda omnia propter divinam veracitatem ergo sic et quolibet
lumen gloriae i sufficiens ad repraesentanda omnia obiecta materialia cum ipse
diversa propter divinas esse quae sunt ipsi obiecto formali. pro omnia apparentia
mus uno et ratione quo lumen gloriae i se fuit 2.
Rx respondeo negas et 2o differentiam quo lumen gloriae ex sua
propria natura extendit ad repraesentanda plura obiecta materialia sibi
diversa quorum melius penetrat divinas res unde extensio ad plura
ipsi diversa arguit maiores intentiones qua melius penetrat divina obiecta
sive extensio-talis hoc i fuit realis certis ex gradibus intensivis in illo
distinctis sive sim. sive intentio virtualis quorum una indivisibilis entitas
immediate perfectionem aequivalet pluribus gradibus intensivis ut docent
Su. 3 p. to. i d. p. 26. s. 12. quod sin hunc modus et talis ut ex
tendit in ea attendere illo repugnare quod ad intellectus creati

videant in Deo omnes creaturas possibiles. quarta vide sequitur comprehensio Dei

quod maior extensio visionis ad plures possibiles sit ex eo

quod maiori intensione penetret divinam essentiam unde infertur quod qui

haberet extensionem visionis ad omnes creaturas possibiles haberet etiam omnem intensionem

adequatam comprehensionis divine essentie ac proinde illius comprehensionem ~

At huius charitatis et fidei divinae non extendit ad plura [illegible]

materia spei divina quanto melius penetrat seu melius attingit suum

obiectum formale quolibet quantuis remissus huius charitatis eo ipso quod propter

divinam bonitatem melius ad diligendum Deum super omnia inclinat et

ut propter illum diligant omnia. Et sic quilibet quantuis remissus huius

fidei divinae eo ipso quod propter divinam auctoritatem inclinat ad credendum

Deus est summe verax in omnibus suis dictis inclinat et ut propter illius auctoritatem

credant omnia quae ab illo fuerint dicta ut constat tum ex conc. doctrina

tum etiam ex propria natura huius charitatis et fidei divinae amplius

exponitur in materia de charitate q. 4 c. 1 [illegible] ~

Q. 4a. D. Thomae de iis quae ad beatitudinem exiguntur ~

Art. 1. doceat D. Th. ad beatitudinem requiri delectationem quam aliqui comitantem ~

Art. 2. in beatitudine principalius bonum est visio quam delectatio ~

Art. 3. ad beatitudinem requiri comprehensionem sumptam pro habitudine quae [illegible] et [illegible] ~

Art. 4. requiri etiam rectitudinem voluntatis antecedenter et concomitanter ~

Art.° 5 ad beatitudinem imperfectam quae haberi potest in hac vita requiri corpus, non vero ad beatitudinem perfectam, absque ulla sumptam pro ea beatitudine quae in dei visione consistit ~

Art 6. ad beatitudinem hominis [illegible] requiri corpus antecedenter et concomitanter

Art 7.° ad beatitudinem eisdem in Dei visione consistentem non requiri bona externa, bene tamen ad beatitudinem [illegible], ~

Art.° 8. idem docet de societate amicorum ~.

Q. 5. De adeptione beatitudinis ~

Art 1.° ostenditur hominem posse consequi beatitudinem

Art 2.° unum hominem quoad formalem beatitudinem posse esse beatiorem alio ~,

Art.° 3 neminem in hac vita posse esse beatum perfecte bene tamen imperfecte ~.

Art 4, beatitudinem imperfectam quae est in hac vita posse ammitti bene tamen beatitudinem perfectam quae est in alia vita;

Art 5. beatitudinem aliquam imperfectam posse [illegible] acquiri per sua naturalia non tamen perfectam ~

Art 6. hominem consequi beatitudinem non per actiones alicuius creaturae superioris sed Dei ~

Art 7 requiri bona opera ut homo [illegible] consequatur beatitudinem a Deo ~

Art 8 omnem hominem appetere beatitudinem [illegible] bonus perfectus [illegible] appetitum ~.

Disput. 4 de beatitudine accidentali sive de proprietatibus beatitudinis.

Ex dictis iis quae pertinent ad beatitudinem essentialem sequitur agendum de beatitudine accidentali, quia dividitur in duabus quaestionibus, ex dictis ea atque quae ad illam pertinent videbimus de forma iuxta nostri instituti rationem, quam exposuimus in procemio huius summae.

Caput 1um Quae sit beatitudo accidentalis, seu proprietas beatitudinis et speciatim de illis proprietatibus quae ad incorruptibilitatem pertinent.

Beatitudo accidentalis dicitur in ordine ipso ... substantialis creaturae rationalis hoc modo est illa quae vocatur ... beatitudo essentialis hoc est visio Dei ... in haereticis et aliis ut patet, sed beatitudo accidentalis dicitur illa quae non est essentia beatitudinis, sed quasi perfectio accidentalis ei annexa. Unde etiam dicuntur proprietates beatitudinis, quae consequuntur ab illa dimanant, sed quoad modum proprietatis et illi debitae sunt ex natura sua aut ex consequentia ... haec exponentur in progressu dicendorum. Primo autem loco habent proprietates beatitudinis quoad incorruptibilitatem durationis quae movet diversas difficultates seorsim exponendas.

1a Difficultas an beatitudo patriae incipiat statim post hanc vitam cum bonae animae iustorum sunt sufficienter purgatae.

Multorum error fuit animas iustorum etiam sufficienter purgatas non recipi statim in beatitudinem patriae, sed detineri in abditis locis

ubi careant visione beatifica Dei usque ad diem iudicii generalis ita Tertullianus Lactantius Vigilantius Armenii Lutherus Carminus Italus quos refferunt et impugnant [illegible] Vasquez [illegible] [illegible] utendi.

Cl. i post mortem Christi D. animae iustorum [illegible] vita descedentes statim ac sunt sufficienter purgatae recipiunt in beatitudine patriae videre intuentur Deum [illegible] est [illegible] in concilio Florentino in litteris unionis et in quadam extravagante Benedicti undecimi seu 12. quae incipit Benedictus Deus. et ad verbum refert a [illegible] haereticis verbo beatitudo [illegible]

Pbr 1° scriptura et patrum quae hoc affirmant Bellar. in controversia 7a generali lib. 1° de sanctorum beatitudine a cap. 2. Medina [illegible] hic cum D. Tho. q. 5 art° 9. ubi Vas. disp 19 c 2. Ball. disp 1a q 4. punctum 2. speciatim ad hoc sunt nota Luc. 23 n 43. hodie mecum eris in paradiso. 2a ad Corinthios 5 n° 1° si terrestris domus nostra dissolvatur habemus domum non manu factam aeternam in caelis et n° 8. bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore [illegible] ad Philippenses 1 n 23 ad Hebr. 9 n 8. et c 12. n 23. apocalip. 6 n 11. et c 7. n° 13 cum quae loca [illegible] sancti patres

2° pbr ratione quia post mortem Christi D. quo iam soluto humani generis debito pro hominibus additus ad patriam caelestem est figuratus in [illegible] numeros 35 n° 25. et 32. ubi post mortem pontificis exules permittuntur reverti ad patriam, nullum est impedimentum quo minus animae iustorum statim ac sunt sufficienter purgatae recipiantur in beatitudine patriae et videant Deum.

Deus perficit eius Deus sublato impedimento compensandi sit ad remunerandum.

Obijciunt ex aliqua doctrina scripturae quae referre vnt pro minus beatitudinis conferendum ei in die iudicij generalis post resurrectionem corporum. Sed hoc intelligi debet pro minus beatitudinis humano quoad perfectionem auctam gloriae tam corporis ut colligitur ex [illegible] exponere patrum.

2° obijciunt autem aliquos patres praeter ipsum summi pontificis Ioannis 22 qui referunt Bel. et Bal. Italij (ubi [illegible] quis (Bas. [illegible] referens Ioannes 22us) qui fuit dicti opinionis [illegible]. Sed exemplo Tertull. Victorino et alijs patribus qui ante vnt sententiae contradictas eius (quod non est minus [illegible] non erat ita ut nunc [illegible] erat declarata) alij patres cum vidunt beatitudinem humanam quoad perfectionem auctam gloriae cum corpore differri usque ad diem iudicij ut patet ex aliorum doctrina.

Quod vero attinet ad Ioan. 22us quis ille ut particularis persona aliquando sentit oppositum, nunquam tamen illud ut pontifex definiuit sed eius successor Benedictus ut videtur in 12° inter extravagantes [illegible] quae incipit Benedictus Deus, imo quod in illa sua opinione retractauit ex quodam auctore Ioanne Bilanio qui vidit retractationem referunt Bel. Bal. et Bas. [illegible] Italij.

Ex quibus patet quod D. Th. [illegible] ait [illegible] ad beatitudinem animae non requiri corporis [illegible] ad [illegible] beatus ante resurrectionem corporis [illegible] [illegible] pendet accipit [illegible] ex [illegible] dicendis ostendit.

Dubium mihi an beatitudo animae sit futura perfectior post resurrectionem corporis.

improprium auct.

Omnibus alijs opinio quos refferunt et [illegible] c 29 art 5 ubi Bas d 9 c 4 et Bal d 1 q 3 puncto 2 vaga. i beatitudi.

dicit post resurrectionem ... n ce pecc. ... intensive quia hic ... dicit post quodammodo ... extensive ... visio et fruitio Dei ... ... intensive ... ... et postea quia ... ... et aliis regiones ... ... corpus ... aliquid ... visio et fruitio Dei ... ... hic ... ... extensive ... simul ut infra ostendetur ~.~.

Dubio ... post resurrectionem ... dici potest quodammodo maior extensive ut loquitur Bal.a et alij ... aliqui partes et alij ... quod ... illam ... ... dicit post ... extensive ... ... visioni et fruitioni Dei ... adiungetur ... corpus ... novum gaudium ... ut infra explicabitur ~.~.

2a Difficultas an beatitudo ... sit in aeternum duratura ita ut numquam possit amitti et ... ex natura rei vel ex sola voluntate Dei ~.

Fuerunt aliqui qui asseruerunt neque beatitudinem neque damnationem ... qui ... Origenis et alij quos refferunt ... cum ... 5 a 4 ubi Med. et Vas. d 21 c 1 Bal. d 1 q 5 puncto 6 ~.

1o ... beatitudo ... perpetuo ... neque ... post ... amitti ... ut docent ... loco ... citato ... Math. 25 c 46 ... 17 n 3 ad Romanos 6 n 23 et plurimis alijs locis ... quos ... docent sancti patres ~.~. 2o id definitur in 6 synodi ... generali ... art. 11 et ... art. 13 ... in concilio Lateranensi ut refferet ... de fide catholica ... 3o ... infra ... 2a ~.

Sed expendendum restat an perpetuas conveniat beatitudini ex natura rei an vero ex sola voluntate Dei Soto q 57 d 99. q 6. § Dico quod asserit beatitudinem esse perpetuam ex sola volunte Dei ~.

2a est beatitudo patriae habet ab intro ex volunt. Dei

Sed ex natura rei est perpetua et incorruptibilis ita ut ex sua natura petat durationem perpetuam. ita cum S. Th. 1. 2. q 5. art 4 ubi Caiet. Conr. Med. Vasq. disp 1. q 5 pun. 6. n. 2 ad finem Soto q 57. d 99. q 3 art 2 et alij colliguntur ex D. Th. 1. 2. q 10 a 3 et q. 5 art 4. et 1. 2. q 5. art 9 et alibi saepe ~.

Probatur 1o quia perfecta beatitudo quae est supernaturalis patriae ex sua natura petit vim servandi perfecte appetitum et sistendi illum quietum in ultimo fine. hoc enim intellectum exposcit et tales perfectae beatitudinis. hoc non conveniret illi si ex sua natura non esset perpetua et incorruptibilis quia eo ipso ex sua natura non haberet vim excludendi omnes formidines de amittendo statum beatitudinis quod ex sua natura est perpetua et incorruptibilis hoc est ex natura rei petet durationem perpetuam ~.

2o probatur quia illud ex natura rei est perpetuum et incorruptibile quod ex natura rei non potest cessare per contrarium vel aliquod aliud incorruptibile, neque per cessationem causae 2ae vel alicuius ex hac parte requisiti ad illius conservationem. nam eo ipso quod aliqua res ita se habeat bene intelligitur incorruptibilis et perpetua ex natura rei et hac ratione dicuntur Angeli et animae rationales ut suo loco ostenditur. sed beatitudo patriae ita se habet quia visio beata ex natura rei non potest cessare per aliquod contrarium aut sibi incompatibile quia cum sit clarissima cognitio intuitiva sui obiecti ex sua natura habet non admittere ullas errores seu actum contrarium vel incompatibilem ut pote ulterius amplius exponetur ~.

Pª neq ex natª rei pot desinere [illegible] cessare [illegible]

2ª l. aliunde ex hac pte neq sic illa obiecta quae supponit

p scientiae applicari actui primaui nempe Dei p accidens visio ex

ipsi intellectus [illegible] intellectum cum lumine [illegible] nec genar [illegible]

uendam & dimittendam visio neq pot ab illa cessare ut plenius

ostendet ex infra dicendis [illegible]

Dices pot cessare ex eo quod Deus substrahat suum concur

sum ~ Resp. id n obstat quo minus visio beata ex nata sua

pt incorruptibilis quia satis e ex natª rei nihil ei quod petat sui

corruptionem Dei hac em rº angeli & alia [illegible] ex natª

rei incorruptibilia quae licet de pota absoluta posint destrui p sub

tractionem concursus Dei nihil e quod ex natª rei postulet talem

substractionem sed potius p[er] muitus sue nat. contrarieus petunt semper

durare ~

Vnstabilis fieri pot ut aliquem recedat visio Dei simi

uelit aliquo ipso & effectu quod ex in hac vita spectat per

vtrapio cessas fuerit Mari & D Paulo probabile affirmant

multi cum D Th. 1ª p q 12 art 11 / quibus probabilior nec sa

necessariis ut ostendit Bas. ibi D 55 c 2 & D 56 c

& Su 3 p. tom 2 D 19 s 4 s ideo deneq [illegible]

ibid. ac Lª dubitare virgine dicae pie & probabiliter teneri pro

sus affirmantis Sed quidquid sit in defacto id aliquid conceditur certum

e de pota absoluta posse aliquem videri Deum simi viel.

aliquo ipse ex vnde vita hoc quod suppono . difficultas nunc pot

Dei n esse p peina & in esse vel beatitudo status quae hic ex

visio in visio Dei ut dictum e D 3 c 5 c p peinas

n e esse beatitudis ex p fide gloria e visio Dei ~

Aliqui ut Bas. hic D 25 c 2. respondent p patriarchas

ei dentibus n quamq visio e sed quaeq e beatitudo sumendo ipsam

l visio [illegible] videbis beata sine cap. fui [illegible] [illegible] n [illegible]

videbis n e beatitudo bene in visio p scientia qua inquiunt

69

nomen beatitudinis maioris et non ad quodas visiones sunt secundum

Quam autem tali esse durationis patet

Quod necessario in nomine una dare ... dicuntur in visione Dei secundum verbi ipse durans esset una beatitudo felicitas quoad esse beatitudinis quia hic respici in visione Dei ... claro representans Deum ... una ... ac ... una beatitudo ut ostenderem ... [illegible] ... hic ... non solum ex eo quod visio ... secundum verbi aliquo ipso in ipso.

Ad secundum vero quod in praedicto ... infert ... non est de ratione beatitudinis ... [illegible] ... actualis ... quod ex natura rei illam petat sic ... caeli angeli ... ex natura rei incorruptibilis non est actualis duratio ... quod ex natura rei illam petat ... suo modo ... deesse aliquis non est actualis inhaerentia quod ex natura sua illam petat, ideo etc., quod ... beatitudinis ... radicalis seu aptitudinalis ad eum modum quo ... deesse aliquis ei inhaerentiam radicalem seu aptitudinalem.

Si autem inquiras an simpliciter et absolute dicendus esset beatus ille qui haberet visionem Dei secundum verbi aliquo ipso ... nec ... quod esset beatitudo non ... quoad ... ad ... sine ... ad id quod ad ... ex ... ubi ait ... una hirundo ... unus dies non facit ver, ita neque unus dies neque illud breve tempus efficit hominem beatum. Tertio ... ad ... tunc ... ubi ... ad perfectam beatitudinem requiri perpetuitatem ... lib. 11 de civitate Dei c. 11 et 13 ... ad hanc inquisitionem.

vitalem sibi conformem. Ad illud respondetur quod affectio beatitudo ex natura sui potest permanere. Ad quod vero ibi beatitudinis nomine sumi beatitudinem angelicam ab actu vero secundum quam hoc modo quo denotari solet in Summi celestis. Sed cum externa affectio beatitudinis quod alibi ex Scoto q. 5 d. 49 q. 6. Si quaeris dubio Durando ab id. Cap. 13 6 n. 5 Paludano q. 5 realis. Sic etiam in aliis modis singulis sepe res aliquas qui venit ad atque alia pro nomen in bene sumere abstrahere tales actu aliquam affectionem externam quam eo modo solet denotari vel membro eius cum atque totali exitu [illegible] n. de ho. [illegible] in hac affectum membrorum fiat —

2a Difficultas an beatitudo patiatur simul

tota simul et sit invariabilis ita ut possessoris ipsius nunquam augeatur —

Ad 1 in Summi beatitudo cestis patitur. Sed cum actus quo ad actum amoris Dei et fruitionis necessario illi connexus hic tota simul et sic invariabilis ita ut possessor ipsius nunquam augeatur sed augeatur quo ad alios actus beatitudinis alterius non necessario illi connexos —

Probatur. quia angeli [illegible] et vis Dei recipiunt semper intellectus lumen gloriae et Dei in 1o suo intellectuali [illegible] suo [illegible] fruendi [illegible] veniunt beato simul capio sue beatitudini et semper manent applicata sine variatione quia nihil est a quo varient ergo quoad proprietates affectivae beatitudinis ipsius est visio Dei ut simul quoddam est certum quod alia ei necessario nexa solutio manet ergo visio Dei hic tota simul et est invariabilis neque augetur possessor ipsius modo ad ista. Et amoris Dei et fruitionis qui [illegible] necessario connexi cum visione beata hic est simul tota invariabilis sic etc. —

Confirmatur. quia [illegible] primus esse quod est visio beata Dei simul neque est sonus ad ordinem collectionem supra [illegible] partibus [illegible] aliquos illius gradus differentes [illegible] Dei potentiae [illegible] ipsius neque est ut dicatur hoc primus esse [illegible] [illegible]

n. augeit meritis. inde ait inferri eis ea que necessario mera sunt talis p'mio esse hereri simul alias v° x° e [illegible] que n. sunt necessario mera ut p'stat et ex infra dicendis ostendetur. [illegible].

Hinc colligitur videlicet beatum nullam nisi [illegible] n. stim quoad representationem obiectorum mereatur sed neque quoad representationes creaturarum que sunt in Deo. unde fit nullus beatus possunt ipsi videre in Deo plures creaturas neque in specie neque individualiter quam videret apud suae beatitudinis quia ut dictum est visio in Deo [illegible] tota simul [illegible] invariabilis neque per extendi advidendas novas creaturas [illegible] vaet [illegible] hinc ostendit. cap. 9 a 19.

Si in [illegible] abeatis possunt ipsis cognosci multa que n. fuerunt illis nota apud [illegible] beatitudinis. [illegible] id vero est cognitio extra verbum [illegible] intelligitur id quod [illegible] aly q. 57. a. 5. [illegible] saepe docens beatos aliquando hec novas [illegible] et revelationes et notitias aliquarum rerum quas antea nesciebant, at cognitio inverbo hoc est praesentis Dei ipse [illegible] q. 12. art. 10. [illegible] asserit ea que vivit inverbo n. successive sed simul videri vide [illegible] [illegible] 9as [illegible] in [illegible] ~

Caput 2um. an beati sint impeccabiles ab intrinseco ex natura beatitudinis an stim ab extrinseco ex speciali Dei et quo modo beatitudo regnat rectitudo voluntatis ~

Ut [illegible] statum beatorum impeccabilitatem [illegible] [illegible] ex [illegible] beati Deum videntes nullus posse [illegible] peccatum neque veniale. hoc [illegible] ut certa de fide tradit ab auctoribus [illegible] q. [illegible] art. 4. [illegible] Medina et [illegible] in [illegible] [illegible] qui [illegible] refellunt et impugnant [illegible] Origenis et [illegible] et aliorum ~

Probatur 1° Scriptura Psal. 14 n. 1 et 2. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo etc. qui ingreditur sine macula etc. Isai. 35 n. 8 non transibit per eam pollutus. Math. 5 n. 8 beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt. 1a Petri 1 n. 3 et 4 regeneravit nos in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarcescibilem conservatam in caelis etc.

2° probatur ex communi sententia celeberrimorum Sanctorum Patrum ex partibus citatis per citata loca vide D. August. tom. 3 in Enchiridio c. 57 et libro de fide ad Petrum c. 23 quis hic locus est ut ibi initio notatur sit D. Fulgentii, et D. Gregorium Isidorum et alios quos refert Baz. ubi supra.

3° probatur ratione quia perfecta beatitudo debet excludere omnia mala et afferre statum perfectum in bono statu cum tranquillitate ut intelligitur ex ipsa ratione beatitudinis perfecte et amplius ostenditur ex infra dicendis.

Obijcies illud Iob. 4 n. 18 ecce qui serviunt ei non sunt stabiles et in angelis suis reperit pravitatem. Respondeo 1° hunc locum referendum ad pravitatem peccati intelligendum de angelis qui in statu viae non fuerunt stabiles in bono, sed peccaverunt et damnati sunt. Respondeo 2° non est necessarium intelligi de pravitate peccati sed aptitudine ex parte defectibilitate et invecillitate naturae creatae ex sua conditione ut habetur ex D. Greg. lib. 5 moralium c. 27 et aliis incolo.

Sed difficultas est quomodo beatis conveniat impeccabilitas et confirmatio in bono. 1a sententia affirmat convenire illis solum ab extrinseco ex protectione Dei et non ab intrinseco ratione ipsius beatitudinis. ita Scotus 4 d. 49 q. 6 q. 9 et 10. et 4 d. 42 q. 6. et Durandus Ling. 2 d. 7 q. 2 art. 2. Gabriel ibidem q. unica art. 1° et alii.

2a sententia beatos esse impeccabiles ab intrinseco ex natura beatitudinis ita colligitur ex D. Th. 1. part. q. 62. art. 8 et 3 contra gentes c. 92 ubi Ferrara et de veritate q. 22 art. 6. et prima 2ae

q.e 4 art 4. ubi Cas9 Conrad9 Med.a & Bolgues
Disp 18. c 2. Ricard9 2 st. d 7. art 1 q 1a. Durand9
[illegible] d 23. q 3a. Paludan9 4 st. d 49. q 1 art 2. Maior
q 8. Soto q 3.

Aliquae obiectiones et difficultates

Difficultas quomodo in beatis stare possit libertas cum impeccabilitate.

1° obijcitur voluntas creata ex sua natura est libera ut possit peccare ut habetur ex communi sententia opposita illi; ac sed per visionem beatam non destruitur illius natura ut patet; ergo etiam posita visione beata manet libera ut possit peccare neque libertas videtur posse stare cum impeccabilitate.

Respondeo illam maiorem ita intelligendam: voluntas creata ex sua natura est libera ut possit peccare quatenus est ex se nisi aliunde addatur aliquid per quod necessario teneatur ad bonum honestum, proinde autem non destruitur illius natura sed potius perficitur quia voluntas vi visionis suam naturam hoc habet ut cum apprehenditur summa bonitate clare visa perficiatur et confirmetur in bono honesto immobiliter ita ut ista cum intuitu quo voluntas beata dicitur solet scilicet secundum liberum arbitrium scilicet secundum naturam determinatur ad unum respectu summi boni clare visi et se habere ut natura determinata ad unum non semper quia necessario amat ipsum summum bonum clare visum sed est quia ita necessario illi adhaeret ut nullo est levi peccato possit ab illo recedere ut probatum est supra.

Dices quod supposita beatitudine iam voluntas non manet libera quoad specificationem neque quoad exercitium manet indifferens ad malum seu peccatum sed necessario est determinata ad bonum honestum.

Respondeo intelligendo contra quia aliud est absolute et simpliciter dicere quod voluntas beati non manet libera, aliud vero aliter limitate dicere quod non manet libera ad malum seu peccatum; hic 2um verum non primum et bene stare potest quod voluntas sit libera ad exercendos multos actus circa bonum honestum quamvis non sit libera

ad malum seu (ad peccandum). nam ut recte ait D. Anselmus in dialogo de libero arbitrio c. 1°. libertas arbitrii non est potestas peccandi et non peccandi. nam si haec (inquit) esset eius definitio, neque Deus, neque angeli (nempe beati) qui peccare nequeunt liberum haberent arbitrium, quod nefas est dicere. praeterea humanitas Christi Domini numquam potuit peccare tum propter unionem cum Verbo tum etiam propter beatitudinem quam habuit ab instanti conceptionis ut ostenditur in materia de incarnatione disp. 15 quaestione unica c. 1°. et tamen fuit libera ad exercendos multos actus bonos ut constat ex fide et alibi ex professo est ~

Quare cedit quod obijcit voluntas beati neque quoad specificationem neque quoad exercitium manet indifferens ad malum seu peccatum sed necessario determinata ad bonum honestum. Ex quo videtur sequi ita non esse liberam ad peccandum sed esse necessario determinatam ad bonum honestum quoad specificationem ita ut nequeat amare nisi bonum honestum neque ullo etiam levi peccato committendo aut omittendo possit recedere ab illo. id enim satis est ad impeccabilitatem ut patet. cum hoc tamen stat quod intra latitudinem boni honesti voluntas beati sit libera ad hos vel illos actus bonos qui in particulari non habent necessariam connexionem cum beatitudine sicut Christus D. post impeccabilitatem erat necessario determinatus ad bonum honestum quoad specificationem liberum tamen illi erat eligere hos vel illos actus bonos cum his vel illis circumstantiis aut hac vel illa intentione ~.

Hinc constat quia non est necessitas non peccandi quae est impeccabilitas apud beatos cohaeret cum libertate intra latitudinem boni honesti ad actus bonos qui in particulari non habent necessariam connexionem cum beatitudine quae consummata ratione est, quae necessario actus qui in particulari cum omnibus circumstantiis habent necessariam connexionem cum beatitudine beatus nullo modo est liber talis actus est actus visionis item actus amoris

Dispensat Dei qui necess.a mereb. a seqi voles pro.a si Deus p[otest]
peret aliquem actum determinatum in particulari cum omnibus circumstantiis
hic et nunc eliciendum beato n[on] libere q[uo]d necess.o illum eliceret
q[ui]a ex suppositione praecepti ita determinati talis actus haberet necess.am connexionem
cum beatitudine afficiente impeccabilitatem. nam eo ipso quod est vi
illius n[on] posset peccare ness.o illi connexus est, quod n[on] posset n[on] elicere actus
hic et nunc praeceptum in particulari cum omnibus circumstantiis nam,
si nunc posset illum n[on] elicere posset transgredi ita praeceptum ita determinatum
atque ita posset peccare quod repugnat impeccabilitati physicae ~
Sicut est in Christo D[omi]no qui si haberet praeceptum eliciendi
hic et nunc actum ad determinatum cum omnibus circumstantiis n[on] libere
sed necess.o illum eliceret, q[ui]a ex suppositione praecepti sic determinati talis
actus hic et nunc haberet necess.am connexionem cum impeccabilitate physica q[ui]a
si n[on] posset transgredi tale praeceptum ita, n[on] posset n[on] elicere actum
hic et nunc in particulari cum omnibus circumstantiis praeceptum ut
exponitur est in mat.a de incarnatione q. 18 d. p[ri]ncipio c. 3. § 2.o
et q[ui]a de facto n[on] fuit impositum praeceptum determinate sed determinatum
cum omnibus circumstantiis sed de vaga n[on] determinando hunc vel illum
cum hac vel illa intentione ideo cum necessitate vaga implendi
praeceptum fuit libertas ad obsequiantiam p[er] hunc vel illum aut alium
actum p[ro] libito determinandum bene enim stat necessitas ad actus vagos
cum libertate ad singulos actus divisive ut plenius exponitur e
in mat.a de gratia disp. 2. c. 6. ~
Ex quo ex dictis colligitur ita scilicet in beatis impeccabilitatem stare
posse cum libertate intra latitudinem boni honesti ad omnes actus bonos
qui in particulari n[on] habent necess.am connexionem cum beatitudine explicando
disputationes huius c.i sicut ex dictis vide D. Tho. ibi q. 22 art. 2.o
2.a Difficultas quia parte beatitudo ab intrinseco
ex sua natura necessitet beatum vel ad n[on] peccandum ~

2º objicit beatitudo [creata] non habet vim necessitandi beatum ad non peccandum ergo ab intrinseco ex sua natura non facit illum impeccabilem: antecedens probatur quia visio beata [est] tantum clara repraesentatio objecti quae ut sic non habet vim influendi in voluntatem aliquam qualitatem aut auxilium efficaciter necessitans ad actus bonos qui sunt necessarii ad hoc quod voluntas non possit peccare peccato omissionis omittendo eos actus quos tenetur elicere. Secundo ipse non habet vim subtrahendi auxilia ad actus pravos ac necessario est ad hoc ut voluntas non possit peccare peccato commissionis quod posset committere quando non subtraheretur illi auxilium sufficiens, sed amor beatificus eius [?] tantum non est aliquis [?] ergo objectum ipse non habet vim influendi auxilium necessitantem ad actus bonos vel subtrahendi sufficientia ad malos ut necesse est ad hoc quod voluntas nequeat peccare illo peccato neque omissionis neque commissionis ~.

3º sic [?] peccatum [?] amoris beatifico [?] amor charitatis in patria est ejusdem speciei cum amore charitatis viae ut ex communi sententia est in materia de charitate sed in via non habet vim necessitandi voluntatem ad non peccandum imo potest esse simul cum actu peccati venialis et non vetat tamen voluntatem ne possit committere peccatum mortale quo destruatur charitas ergo et [?] amor charitatis in patria si attendatur solum id quod habet ab intrinseco ex sua natura ergo ubi solum ab extrinseco ex [?] Dei habet voluntas impeccabilitatem ~.

Ad objectiones. Ad 1um nego antecedens quia visio clara et amor beatificus [?] habet vim in aliquo genere necessitandi nostram voluntatem ad non peccandum ut probatum est supra [?] ad probationem autem illius antecedentis dico quod visio clara et amor beatificus [?] non habeat vim influendi efficienter in voluntatem aliquam qualitatem aut auxilium solum sequitur quod in genere causae efficientis non habeat vim necessitandi illam ad non peccandum sed non sequitur quod non habeat vim in alio genere nempe ut [?] terminus [?] intentionis quae tendit in Deum modo [?] cum quo necessario connexus habet immediatius ~.

Ut autem hoc explicetur notandum est [?] duobus modis posse aliquam potentiam necessitari ad aliquid agendum aut non agendum. 1º est in genere causae efficientis per exhibitionem aut subtractionem alicuius effectivi [?] necessitans

sit tamen efficaciae ut exhibeat concursus physice determinans ad actus
ita ut cum illo intellectus non possit non elicere actus sic efficienter necessitat
potentiam ut aiunt positive ad actum; si vero subtrahat concursum requisitum
ad actus sic necessitat illam ut aiunt negative hoc est ad non actum
hoc ipso quod negat concursum requisitum non potest fieri actus. hoc autem
modo potest Deus necessitare voluntatem ad non peccandum nempe induendo
concursum quo physice illam necessario determinet ad actum bonus ex obligatione
innundatus necessitat eam ad non peccandum peccato omissionis
quod foret si non faceret actus ex obligatione innundatus potest subtrahendo
concursum ad actus pravos necessitare illam ad non peccandum peccato
commissionis quod posset committere sibi relicta necessitas subtractionem ~

2o modo necessitandi est qui vocari potest determinatione inventionis
per connexionem objecti cum positione aut subtractione alicujus actus. v.g. intellectus
per distinctam apprehensionem extremorum ratione intrinsecae connexionis necessitatur concursus
ad assensum propositionis per se notae et negative ad non habendum errorem
contrarium potest assensus evidens praemissarum cum evidentia consequentiae
ratione connexionis cum medio necessitat positive saltem quoad specificationem
ad assensum conclusionis et negative ad non habendum actum oppositum. Sic
voluntas per intentionem finis efficacem finis ratione connexionis saltem
quoad specificationem aut etiam quoad exercitium semper fuerit efficacia intentionis
necessitatur positive ad eligenda media necessaria et negative ad non habendum
actus contrarios ~

Hoc supposito est casus in quo explicatur solutio dicti
propositionis. beatitudo necessitat beatum ad non peccandum non in genere causae
efficientis sed ut aiunt determinative intentionis per ex suo affectu non
tendendi in Deum clare visum hic necessario connexus cum impeccabilitate
colligitur ex D. Th. 1. 2ae. q. 5 a. 4. art 2. ubi ait voluntas videntis
Deum per essentiam inhaerere Deo et illis omnibus quae hic necessario connexa
cum beatitudine quod explicatur primo modo quo intellectus et voluntas ex
necessitate adhaerent iis, quae habent necessariam connexionem cum evidentia assensu
principiorum et cum efficaci intentione finis. probatur quia affectus aestimationis et
dilectionis summae bonitatis clare visae hic necessario connexus

neqz tam datas auferri beatis, sed in ni existat quo minus ab sstare ut aiunt in sensu diviso hoc e posita communi lege ad jam potest Deus aliud facere quod ut stat communis mult. Logt. Medina Vasq. vero Suarez sic dui. silens reventes et ipsi non posse om nipot. Dei quia absolute potest omnes beatos beatitudine privare [illegible] solus per illos in nihilum redigere. vide annot. de gratia disp. 23. [illegible] ad quae obiicitur

Obiicies beatitudo ex sua ratione excludit omne malum ergo neque de pot. absoluta potest esse simul cum peccato habituali quod est maximum malum. R. beatitudo ex sua ratione potest ut excludat omne malum in sensu composito quod alias sit exclusum quodcumque malum atque ita non obstat de pot. absoluta simul cum illa esse aliquod malum quod non afficiat [illegible] sic enim de pot. absoluta cum beatitudine potest esse tristitia ut Doan. Durandus q. 54. d. 49. q. 1. ad finem et alii ibi. et Pas. hic disp. 25. c. 3. n. 12. et de facto humanitas Christi simul cum beatitudine, pro passibus habuit maximam tristitiam de morte imminente iuxta illud Matthaei 26. n. 38. tristis est anima mea usque ad mortem. ut exponimus c. mat. de incarnatione disp. 15 disp. unica c. 3 ad 3. etc.

Si autem urgeas, tunc quis haberet visum beatum simul cum peccato habituali esset simul beatus et miser quod videtur repugnare. R. ad hoc Suarez disp. 3 c. 5. 5. 5. difficultate 1a ad 3. obiectio. Respondeo, illum esse beatum physice et miserum morali quod non repugnat ut ibi expositum est.

Alia pars probatur quod de pot. absoluta beatitudo partis non potest esse cum illo peccato actuali ut docet ex communiore doctrina quam exponit Medina hic q. 4. a. 9. verum denique bead extremum, alii aeffirmant Capreolus 1° d. 1. q. 3. ad 3. qui in ibi non explicat et id tenere quis dicit potest fuere Ps. S. T. 1a 2ae q. 62. art. 8. quod ait beatus

nullo m° posse peccare quod ut insinuant m. lo. ... [illegible]
ibi ... [illegible] c. 92. et alibi sepe ut retuli ad repugnan
tiam peccandi actualis cum beatitudine in recepta absoluta nam
illud verbum peccare denotat peccatum actuale et illa particula
nullo m° dum dicitur vtique videtur ... absolutam ...

Sed cum alia re sit ... peccato actuali commisso quod
requirit ... actum positivum, alia v° peccato ommissionis ...
... sit ... ut magis certa sit hec probatur quia
... absoluta peccatum actuale commissum posse ... simul
cum beatitudine patrie sequeretur inde quod Deus posset ...
particularis ... actum peccati speciali ... Sed hoc est in
... quia contra doctrinam ... summis ...
... repugnare Deo quod ... particularis speciali ...
... actum peccati ... debeat ...
... est ...

Sequela probatur quia quando aliquid physicum et reale
ex natura sua est incompossibile alteri non potest esse simul in
eodem subiecto nisi speciali ... absoluta ...
... particulari posset ... simul ...
... in eodem subiecto nisi Deus ... contra
particularis ... absoluta speciali ... illa ...
Sed peccatum actuale commissum ... actum physicum et realem
... cum beatitudine patrie quia hec
... Dei ...
... voluntatem beati ut ... neque
... actum peccati ...
... ut ... 95 art. ... Bas. ...
18. c. 2. n. 13. ... peccans ... ad ...

eo ipso statim posset cessare ab actu peccati quae vi visionis
necessario ad id cessaret ut ex dictis constabit. Quod si de potentia absoluta
peccatum actuale omissionis esset simul cum beatitudine, pariter Deus
esset causa particularis specialis iure retinens talem actum pravum
quod repugnat ~

Hinc in 1. xo. non habemus ad probandas conclusiones de
peccato actuali omissionis quod non requirit fieri actus positivus neque
ad eos committi expendimus hoc de potentia absoluta repugnare cum beatitudine
sed cum id videatur tam magis contra sententiam praesertim doctoris
recentioribus ita verisimile per probari quod actuale peccatum omissionis
quibus non requirat actus positivus fieri, ut communiter dicitur, neque illius voluntatis
seu interpretativus quia omnino non est peccatum nisi quis sciens aut possit
culpabiliter ignorans omittat id quod potest et tenetur facere, quod sine
moralem existimatis proinde est ac si vellet illud omittere et sic dicitur velle
interpretative sed beatus ex modo operandi naturali debito beatitudini potius
vitaret quamcumque omissionem culpabilem quae ex vi beatitudinis perfectissimae
existimatis divinae bonitatis clare visae quam in se expectat ut diligentissime
vitet quodcumque peccatum est omissionis ut statim in sua causa 2a. Quod si
de potentia absoluta peccatum omissionis esset simul cum beatitudine illum
neque interpretative tribuendum esset beato quia quamvis est ex se posset illud
vitare, sed tribueretur Deo impedienti connaturalem modum operandi beati illud
vitaret. Repugnat ergo summae bonitati tribui illud peccatum omissionis ~

Confirmatur quia se intelligere non dissonum dicere quod Deus ad
dandum locum peccato posset impedire infinitam vim summae bonitatis
clare visae quam sapientius est ut in actu obiecti perfectissimo modo proposito obiective
coercet beatum ne ullo umquam peccato commissionis aut omissionis illam
offendat sed dirigat omnes suas actiones in illam quod est in natura
summam perfectionem quam voluntas habet circa summum bonum clare propositum ~

Sed supra articulo 3a. dicto quaestio quam iustificavi habere ex
natura sua sit incompossibilis quamcumque peccato mortali id non obstat
quo minus de potentia absoluta possit quis retinere in peccato

pertinenti actum peccati mortalis, neque inde sequitur quod Deus sit

particularis speciali virtute conservans talem actum quod Deus

specialem concursum Dei referri debet ad gratiam ita ut ex vi

illius conservet gratiam non obstante actu peccati mortalis quem peccatum

ex sua parte conservat concurrente Deo debito ut causa universali quod satis dicimus

pro Beatis beata quoad hoc non ut [illegible] differt [illegible]

facienti.

Tertio non omnia [illegible] 1a [illegible] differt [illegible] quae [illegible]

et quaedam facta radicalis quae [illegible] non possunt in aliquod objectum sub

trahendo mentem aliud objectum [illegible] quod versari posset actus peccati

atque ita illa potentia absoluta non [illegible] actu peccati etiam [illegible]

tam quam haec visio beata quae [illegible] [illegible] non [illegible]

objectum tali modo quod mentem subtrahit objectum actus peccati. nam visio

beata [illegible] modo proponit Deum ut summum bonum eminenter

continens omnem rationem boni honesti utilis et delectabilis ita ut [illegible]

bonitatis tam clara et perfecta aestimatione [illegible] non relinquat in

aestimatione intellectus et affectione voluntatis ullam rationem boni illi oppositi

in quam feratur actus peccati qui proinde neque de potentia absoluta [illegible]

esse simul cum visione beata subtrahente illi objectum.

Haec ratio indicatur in doctrina D. Thomae q. 4 art. 4 [illegible]

q. 62 art. 8. et alibi saepe cum dicit eum qui videt Deum

ita se habere ad divinam bonitatem sicut quicumque non videns Deum

se habet ad communem rationem boni tempore sicut extra bonum non

relinquitur objectum quod voluntas possit sibi amare quia nihil potest

amare nisi sub ratione boni [illegible] ratione beato clare videnti summam

bonitatem in sua aestimatione non relinquitur aliud bonum oppositum quod sit

[illegible] et [illegible] D. Thomae [illegible] c. 62. [illegible] 6. dicit voluntatem beati

non posse ullo actu recedere a Deo [illegible] quia nullius aestimationem

nullum malum aut bonum oppositum relinquitur [illegible] quod ab illo recedat

atque hoc [illegible] quod [illegible] [illegible] visio beata intellectui subtrahit objectum

[illegible] [illegible] actus peccati [illegible] quia [illegible] subtrahit

videntem obiectum a[c]tuali [illegible] neque de potentia absoluta posset simul cum illo ut notat Su 3 p tom 1° disp 3 s 3° § 2 et verius in 2° defficit ab alijs qualitatibus contrarijs ut calore et frigidum, et in summo quae non ita se habent et de potentia absoluta possent simul esse cum [illegible] ad hanc [illegible] [illegible] intellectum ea quae [illegible] in hac difficultate in probare [illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] dicta [illegible] et alia [illegible] pendere ~

[illegible] Difficultas quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pellendum peccatum actuale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obiecti [illegible] [illegible] infinitae efficaciae supposita [illegible] [illegible] non potest impediri, ne illius vi expellat peccatum actuale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] positum quaeritur de potentia absoluta non [illegible] relinqui peccatum [illegible] [illegible] [illegible] maculam moralem [illegible] [illegible] iniuriae ex [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ quae haec ex natura rei moralis [illegible] [illegible] hoc [illegible] quod Deus [illegible] illam ignorare quod in [illegible] libero [illegible] absoluta ~

Cap. 3 de proprietate beatitudinis quoad actus et habitus intellectus.

Ad explicandam proprietatem beatitudinis ex parte intellectus [illegible] [illegible] quaenam [illegible] [illegible] possint esse in intellectu beati [illegible] [illegible] [illegible] quae de [illegible] intelligentiis actibus atque habitibus [illegible] naturalibus [illegible] [illegible] [illegible] aut naturalibus [illegible] sive [illegible] [illegible] quae possit [illegible] beatis. item an illis [illegible] obscura cognitio [illegible] et [illegible] theologicae. [illegible] [illegible] [illegible] in hac vita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in alijs locis, ubi maiore ex parte a nobis [illegible] [illegible] nunc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad alia loca ~

1a. [illegible] beati neque quoad actum neque quoad habitum [illegible] [illegible] nec theologiam [illegible] [illegible] [illegible] aliam cognitionem obscuram bene in [illegible] intellectuales [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

includunt obscuritatem. atque naturales in via ex speciebus sublatis imperfectibus habent propria naturas per infusionem quae supernaturaliter cognoscunt res extra verbum.

Contra haec 2° haec ex communi doctrina theologorum per partes exponenda. 1a pars quod beati neque quoad actum neque quoad habitum retineant fidem communis cum omnibus beatis habetur cum D. T. 1 2æ q. 67. a. 3. et Suarez de Christo D. 3. p. 9. 7. art. 3°. ubi dixi 2, 5 1a. Vide expositiones et fundamentum 2 q. et de postea absoluta fides non requireret beatis non quod defecit neque actu neque habitu in illis manere colliget supra ex patribus theologorum expositiones locis ibi additis et contra a° q.a fides et obscura cognitio viatoribus data ad finem ut deserviat iuxta id quod dicitur 2 ad Petri 1°. n. 19. quasi lucerna in caliginoso loco donec dies illucescat quod vocat Paulus 1a ad Corinthios 13 n. 12. videmus per speculum et aenigmate ad veniente ergo clara luce visionis Dei cesset tenebris lucernae obscurae fidei ac proinde extinguet. iuxta id quod ibidem n° 10. dicitur cum venerit quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est.

2a pars quod beati non retineant theologiam viatoris quae ab aliquibus vocatur neque minus fine non extat non colliget ex communi doctrina theologorum apud eos 1 p. q. 1. art. 2 et 1 2æ q. 67. art. 2. ubi Medina ad 3. et fundamentum ius est quod ut communi dictum est beati non retinent fidem ergo neque theologiam viatoris quae innititur principiis fidei tenebrosae et obscurae.

3a pars quod beati retineant virtutes intellectuales quae non includunt obscuritatem est hi sunt virtutibus acquisitae temporum perfectam infusam, et dona intellectualia Spiritus Sancti quae donum donum intellectus etiam sapientia et similium communis est omnibus beatis ostendo 1 2 partem q. 67 art. 2 parte 1° q. 68. art. 6. ubi Medina Zumel et alii. Suarez q. de Christo D. 3 p. 9 7. art. 5. ubi dixi 5 1a. et fundamentum est q. id colliget supra ex patribus ibi relatis et 2° contra quae habent cum non includant obscuritatem neque imperfectionem viatoris status beatorum non est cur illis accedente lumine gloriae sint deleanda sed ad statum perfectionis illius status

qua aut xe hec dona non includant obscuritatem et quae sit virg[illegible] corporis natur[ae] expositum est 3 p q 11 d p 1a c 1 sit ~

4a pars quod beati retineant [illegible] naturales in via acquisitas scilicet [illegible] omnis perfectionis sunt est ex [illegible] 3 5t. d 31. ubi Du. q 1a cap. q 1o. art 3. Paludanus ibid et alii ibi et cum D. T. 1 2ae q. 67. art 2o. et fundamentum est quia non est causa ob quam tales [illegible] naturales sint perfectiones quam asserunt tollant beatitudine et quis [illegible] naturales intellectus et ipse [illegible] fuerint in via acquisitae dependenter ab operationibus sensuum non in sua conservatione non pendent ab illa ut de ijs quae manent in anima separata ostendunt D. T. et alii 1 p q. 89. art 5. et 6. et amplius expositum est lib 2o [illegible] . Sententiam autem illam permanere in beatis quia status beatissimus debet esse perfectus aggregatione omnium bonorum non includentium imperfectionem illi [illegible] sic ergo scientiae debet omne desiderium rationabile beatorum quod esset de retinendis scientijs naturalibus perfectis ~.

Hac ratione [illegible] huius [illegible] naturales a Deo infundi beatis qui sua industria illas non compararunt in via, alias vero qui sunt [illegible] eas compararunt [illegible] suo [illegible] perfecte ubi respectu ad dona corporis [illegible] ex [illegible] cum D. T. hic q. art 6. et 7. specialiter vero quod [illegible] infusae fuerint tales [illegible] naturales quae durarunt in suo [illegible] acquisitae et [illegible] infusae ostendimus 2 p [illegible] 2 d p vnica [illegible].

5a pars quod beati habeant [illegible] per infusionem circa Verbum [illegible] est ex [illegible] 3 p q 9. art 3. ubi D. T. iuxta doctrinam D. Augustini [illegible] matutinam et vespertinam, matutina (inquit) est qua cognoscunt res in verbo: vespertina vero, qua cognoscunt in propria natura [illegible], [illegible] infusas quod autem tales [illegible] intellectus a Deo [illegible] et [illegible] perfectae illis respondentes [illegible] naturales [illegible] hoc est [illegible] expositum est 3a p. q 11. d p 2. c 1 ~

Fundamentum 1m est quia ex communi doctrina collecta ex sanctis patribus et theologis dicitur intellectus beatorum fieri a Deo aliis respe-ctu et illuminari supra omnes vires naturae, ut habetur ex D. T. Valensis 1 p. q. 57. art. 5. et alibi saepe quod in statum perfectae status beatifici tum ut beati cognoscant plura quae per visionem beatam non cognoscunt, tum etiam ut illa etiam quae uno modo per visionem beatam cognoscunt in Deo cognoscant etiam alio modo separatim in seipsis tam plures cognitiones [illegible] sic dicuntur omnes res [illegible] perfectas et substantias imperfectas [illegible] beatis [illegible] ex D. Augustini [illegible] habuit omnes res [illegible] quia illas cognovit in Deo [illegible] quia illas in se ipsis cognovit cognitione naturali [illegible] per [illegible] cognovit cognitione naturali [illegible] ut ex ponitur in 3 p. q. 9. ar. 11 et 12.

2a prob. beati neque habent neque ex de [illegible] habere possunt ullum errorem neque opinionem neque ignorantiam privativam [illegible] ad suum statum [illegible] pertinentium [illegible] Apoc. 22 [illegible] ubi [illegible] habitus [illegible] et plenam lucem quae non patitur tenebras errores neque opinionum [illegible] colligitur ex 1 2ae q. 5 art. [illegible] ut hic docent Medina et alii deducitur etiam ex SS. patribus D. Aug. tom. 3 in Enchyridion c. 21 et lib. 12 de Genesi ad literam c. 26 et tom 5 lib. 9 de civitate Dei c. 22. Valensis.

3o quia beatitudo perfecta debet excludere omne malum [illegible] et errorem seu deceptionem ac frustrationem quibus [illegible] opinio [illegible] non sit error in cum sit assensus incertus et imperfectus non est [illegible] perfecto statu [illegible] perfectionis [illegible] beatorum [illegible] assensum [illegible] opinionis [illegible] assensus [illegible] iudicare [illegible] quod [illegible] assensus evidens [illegible] venire [illegible] evidens rem inevidentem probabili fundamento [illegible]

[illegible] beati non cognoscunt omnia ac proinde [illegible]

here necessario aliquarum rerum quas vocari solet necessaria nisi
~~[illegible]~~ dum est illis here ignorantiam quae ignorantia excusari de
potare stat quibus etiam quam aliquis nostra dues parum debere here
Unde dicitur [illegible] ora Christi [illegible] quod non cognoscunt ora possibilia nisi
Dei [illegible] quod here ignorantiam ut [illegible] ex patribus [illegible] sensum est
3 [illegible] 5.2 [illegible] 24. 53.

L. 4 De perpetuitate beatitudinis quo ad actus utriusque voluntatis spectantium et praecipue de amoris et fruitionis seu delectationis

Dico [illegible] in voluntate beatorum manere charitatem [illegible] cum ea quae fuit in via [illegible] virtutes [illegible] partes et naturas [illegible] statum beatissimo in eis et [illegible] pars de charitate quod in patria [illegible] in via [illegible] in [illegible] de charitate [illegible] 6. c. 3. [illegible] quae [illegible] habet idem [illegible] divinae bonitatis per se amatus amore [illegible] quae [illegible] habet in patria et in hoc sensu [illegible] a SS. patribus et aliis ex [illegible] intelligi illud 1 ad Cor. 13 n. 8. Charitas numquam excidit, et id quod n. 13 subditur. nunc autem manent fides spes charitas ita exponi solent, nunc hoc est in hac vita manent fides spes charitas [illegible] in patria manet sola charitas et cessat fides et spes theologicae [illegible] quoad rationem spei ut aliqui volunt [illegible] probabile [illegible] quoad [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] de spe [illegible] de fide [illegible] colligitur ex [illegible] patrum Hyer. Chrysostomo Teodoreto Anselmo et aliis [illegible] loco. 3. [illegible] 1. [illegible] 7. c. 2. q. 67. art. 4. [illegible] art. 4 [illegible] 2. [illegible] 2. [illegible] ex [illegible] quod spes theologica quoad [illegible] quoad [illegible] beatus [illegible] fides [illegible] in vita [illegible] fides

q^a id pendet ex divina institutione juxta quem id ita statuens
ei potius illorum Scriptura disparatis et cor. Doctrinae bonis [illegible]
et i [illegible] 2° quod certe pro [illegible] fine procurandi beatitudinis
[illegible] est nostri hujus [illegible] et [illegible] nostri hujus fidei [illegible]
proprio illius fine [illegible] ex [illegible] in [illegible] loco videlicet in
[illegible] de [illegible] disp. 4 c. 4 5 2. 2^a 4^a [illegible] ad 3^am [illegible].

2^a pars quod in voluntate beatorum maneant virtutes
[illegible] et [illegible] [illegible] statui beatorum est
[illegible] cum D. T. [illegible] omnes beatos 1^a 2^ae q. 67 art. 1°
et [illegible] in Christo D. 3 p. q. 7. art. 2°. ubi disp. 2.
[illegible] 3. id exponimus [illegible] in beatis non habent locum
[illegible] affectus [illegible] quos in [illegible] in hac vita incumbunt
iustitia, temperantia et aliae virtutes in id ut notat D. T. [illegible]
loco citato et [illegible] quod non obstat quominus nec virtutes ma-
neant in beatis quoad [illegible] quatenus [illegible] 2° [illegible]
[illegible] ad ea quae pertinent ad [illegible] statum et [illegible] appe-
titiva [illegible] [illegible] [illegible] ~.

Sit 7°. quod virtus illa quae in hac vita ex [illegible]
doloris et [illegible] de peccatis [illegible] Dei [illegible] poenitentia [illegible]
neat in beatis quoad [illegible] [illegible] quae est [illegible] iustitia
q^a Deum [illegible] [illegible] in Dei ut [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] ostensum est ex [illegible] D. Th. et aliorum in
[illegible] de poenitentia disp. 3 c. 2. difficultate 2^a. ubi etiam quod
[illegible] [illegible] fuerit et [illegible] in Christo [illegible] Virgine [illegible]
[illegible] 3 p. disp. 6 s. 1 n. 10 ~.

Quaeri solet an in voluntate beatorum sit aliquis [illegible]
hujus [illegible] qui ex [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] ~ [illegible]
q^a nullo solido fundamento [illegible] [illegible] [illegible] ostendi [illegible] affirmari
[illegible] [illegible] [illegible] amorem beatificum [illegible] [illegible]
[illegible] aliquae difficultates

1^a difficultas est an amor q^a Deum
et fruitio seu delectatio necessario [illegible] [illegible] [illegible] ex
[illegible] [illegible] Dei an ex natura rei ~

quod fruitio seu delectatio ac complacentia cum amore erga Deum salte(m) ex con(dition)e legis necessario connectatur visioni beatae, quia communiter ex parte in formae ab omnibus saltem implicite ut suppositum. quo praecipue locum habet id quod Bal. [illegible] hic d. p. 1 q. 4 puncto 2o. § ut a. 1us ait at haec vix [illegible] invenitur, ut aut vel ex locis scripturae separatum sed relatis d. p. 3 c. 5. sed 3. simulate tamen cum dicitur ubi significat voluptatem gaudium, delectationem, laetitiam et fruitionem hi enim et alii se mutuo ita ut id indicatur connectitur beatitudini. Sed difficultas est an ita hoc sit necessarium ex natura rei et negantem tenet Scotus in 1o d. 1a q. 4 vero [illegible] ad 3um [illegible] ubi ait voluntas elevata non necessario fruitur Deo clare viso. idem quoque adeo ut suscipiant Gab. in 1o d. 1a q. 6 art. 2 [illegible]. Holcot in suis de terminatis q. 9 art. 2 a. 3 et alii.

Sed sit 2a a. amor erga Deum et fruitio seu delectatio non solum ab extrinseco ex lege Dei sed ab intrinseco ex natura rei connectitur visioni beatae necessario quoad specificationem et exercitium: ita ut videns Deum ex natura rei neque possit libere se illum odio prosequi neque cessare ab actu amoris et fruitionis erga illum in com[illegible] d. 1. 1a q. 3 2. art. 2. ubi Cajet. et [illegible] c. 6 2 ubi Fer. Du. 4 d. 49 q. 2. et aliis quos referunt et sequuntur Bal. ubi supra et Vas. hic d. p. 6. c. 2o.

Variae rationes afferri solent quae non videntur satis firmae. potior ut ipsum summum bonum maxime estimatum clare propositum ut est Deus clare visus ex natura rei habet vim rapiendi voluntatem hoc est necessario illam determinandi ad sui amorem et fruitionem et ipsam voluntatem erga talem obiectum ita propositum ipso pondere suae inclinationis est summe propensa. ergo ab intrinseco ex natura rei amor erga Deum et fruitio necessario connectitur visioni beatae. antecedens probatur quia bonum quo minus et maiori aestimatione propositum in ex natura rei efficacius determinat voluntatem ad sui amorem et fruitionem et ipsa voluntas magis in illud propendet ut constat experientia et ex ratione [illegible] ex propria natura boni et voluntatis ergo summum bonum summa aestimatione clare propositum ut est Deus clare visus ex natura rei efficaciter determinat voluntatem.

ipsa voluntas ex nat^a rei summo conam melius suspendet ... rei

non libere vel mutabilr quod necessario vel immutabilr illud amat ipsiusque fruit

nas hic i effectivo modo actuandi ex nat^a rei debito perfectivo obedire

proportio sive summe suspensioni voluntatis ... illud

Iuxta hanc ratione vel confirmanda e illa ... ponj solet

voluntas quatenus est libera vel indifferens respectu multorum ... respectu

aliquorum est se habere ut nat^a unde ... respectu universorum ... voluntas ut libera et ut nat^a ... omnibus rebus quae sunt quaedam

nat^ae cum necessario quoad specificationem vel exercitium ... quod e max^um

bonum summum ... applicatum ergo voluntas ut na ... necessario quoad

specificationem vel exercitium amoris vel fruitionis ... in Deum clare propositum

quod e max^ius ~~summum~~ suum ... bonum perfectivo applicatum hic ...

... ut habeat vim vel confirmanda iuxta ... quod dictum e ...

Sexta ex eadem priori ... posita confirmanda e alia ratio quae

... ex D. T. ... ad 2^a vel hic q. 5 art ... vel

alibi saepe. Voluntas non e libera ut suspendat actum circa bonum

sibi propositum nisi in ipso exercitio actus apprehendi possit aliqua ratio

mali seu molestiae vel taedij aut impedimenti maioris boni, quae hic vel

nunc ... ut ... voluntas nihil enim amat nisi sub

ratione nihil fugit sive relinquit nisi sub ratione alicuius mali in exercitio amoris

... videns Deum ex nat^a rei nullam ... mali molestiae taedij

vel impedimenti maioris boni potest apprehendere in exercitio amoris vel fruitionis

Dei ergo non potest libere suspendere talem actum

Haec ratio ut hoc modo proponitur ... Bas.

hic ... 16. c. 2 non ... vim nisi ut dictum e ... confirmet

priori ratione ... posita addita illa limitatione. nam cum ... volun

tatis non ... libertas ut suspendat actum nisi in ipso exercitio actus

apprehendi possit aliqua ratio mali seu ... id ... in multis

... non ... vero. nam Deus libere potuit ab aeterno

suspendere hoc e non habere actum liberum quo voluit creare mundum

et in illius excursu non apprehendit ullam rationem mali seu incommodi etc. ut constat, sicut angelus beatus potest suspendere multos actus liberos quos in illorum excursu non apprehendit ullam rationem mali ex eo solum quod apprehendat convenire et esse liberum voluntatis illos non habere. Similiter enim si aliquis sub obiecto voluntatis solo modo quod videat possit ei conveniens aut illos habere aut non habere esse libero quod attendo nihil obstet sicut Deus ab aeterno praevidens potuit esse libero aut velle creare mundum aut non velle ~.

Ratio addenda est limitatio quod voluntas non est libera ut suspendat actus nisi aut apprehendat in exercitio actus aliquam rationem mali seu incommodi aut apprehendat ei conveniens esse libero voluntatis suspendere illum actum, cum in illius excursu nullam apprehenderet rationem mali seu incommodi et quia beati non solum non apprehendunt in exercitio amoris et fruitionis Dei ullam rationem mali seu incommodi sed clarissime et summa aestimatione videant nullo modo (ex natura rei loquendo) sibi esse conveniens suspendere talem actum qui est complexus et fruitio summi boni quo scilicet uti fonte eminenter omnia continente plene satiantur et absorbentur quasi inebriati torrente divinae voluptatis iuxta illud Ps. 35 n. 9: inebriabuntur ab ubertate domus tuae et torrente voluptatis tuae potabis eos. Ideo non possunt libere suspendere talem actum sed rapiuntur efficacitate summi boni clare conspecti et necessario inclinantur pondere summae inclinationis ut probatum est in primi rationibus secundae conclusionis ~.

Ps.

Aliquae obiectiones ~.

Obiicies 1° beatus ad experiendam suam libertatem potest velle suspendere actum amoris et fruitionis Dei etc.

Respondeo negando antecedens quia experientia libertatis non habet locum respectu actus ad quem rapitur voluntas efficacitate infiniti boni clare conspecti et ipse beatus apprehendit summa aestimatione sentire nullo modo sibi esse conveniens

sine conveniens quod potius magnum malum velle proprio voluntas
accidentali actu ut [illegible] ex iure dictis.

2.º obijcies magis per se magis conveniens quod voluntas
[illegible] cum illi conveniat magis quod liber [illegible] obiectum
in [illegible] necessario ... amare summum in Deum clare
visum. Resp. magis per se magis conveniens quod illi adaequatus
qui potest continere multos inadaequatos [illegible] aliquos modos quod
liber in apprehensione simplici sine iudicio alium in iudicio [illegible]
[illegible] discursu alium alium in iudicio [illegible] [illegible]
[illegible] illi [illegible] modus operandi liberum convenire [illegible] necessario [illegible]
multorum actuum quod convenire potest aut ex imperfectione [illegible]
[illegible] indifferentia [illegible] in actibus [illegible]
[illegible] primi aut ex perfectione [illegible] obiecti primarij nempe Dei
clare visi sua efficacitate replentis voluntatem ut [illegible]
et inde [illegible] hos duos modos operandi liberum et necessario [illegible]
[illegible] voluntas ut liberum [illegible] natura ut obiectum
[illegible] [illegible] prioris probatur [illegible] [illegible] [illegible]

Instabis necessitas amandi Deum clare visum aut convenit
beato ratione [illegible] et hoc non quia primus amor Dei est voluntas et hinc
charitatis [illegible] et hoc est [illegible] in via ubi non est necessitas [illegible] aut
convenit ratione obiecti et hoc etiam non quia etiam in via est idem obiectum charitatis
nempe divina bonitas [illegible] se amata aut convenit ratione visionis
et neque hoc est [illegible] quia visio [illegible] voluntatis [illegible]
ut applicatio [illegible] obiecti [illegible] sola deductione applicatur non [illegible]
convenit necessitas operandi quia haec debet convenire a principio [illegible]
operatio [illegible]

Resp. talis necessitas convenit adaequate ex toto collectione [illegible]
quae in beatitudine concurrunt ad [illegible] voluntatem cum dependentia
ad invicem nempe voluntas beati ad amorem Dei non [illegible] [illegible]
visio obiectiva, quia haec est efficacia primaria obiecti dependenter a [illegible]
[illegible] quod [illegible] necessitatem [illegible] [illegible] [illegible]

obij primam in hoc ipsa voluntas ab intro suppositi dicitur
m[ort]i quod pervenit per ab meritum pertinet m[ort]is Christi liberum respectu
obij quod supponit sub aliqua ne indifferentia ut ad operandum
ad determinandum actus quo posito voluntas dicitur se habere liberum arbitrium
ita pertinet m[ort]is Christi nec respectu obij supponit sine ulla indifferentia
ad operandum sit excitarium actus quod m[od]o voluntas dicitur operari
per m[od]o nat[ur]a hoc in cum determinare ad unam partem sine usu libertatis
et indifferentia ut amplius exponet ex infra dicendis ubi dicit voluntas
dicitur sic est dico m[od]o intellectus ab intro habet talem habitudinem
suppositam perfecta apprehensione prius quod se non potest nisi determinari
ad assensum non vero supponitur statim apprehensione imperfecta ~ :

Angelis a[nim]a Christi D. ab instanti sue conceptionis fuit beata
et in huiusmodi actum liberum amoris Dei quod fuit actus meritorius ad quem
requiritur libertas ut constat quod ex beatitudine non provenit necessitas amandi Deum

Respondeo nego etiam quod in Christo dico fuit est quidam amor Dei
necessario sequens visionem beatam ut in aliis beatis et quod Christus specialiter
ut in hac vita fuit simul comprehensor et viator habuit etiam aliam
actum liberum amoris Dei secundum statum viatoris ut exposuimus
in materia de incarnatione q[uaestio] 9 d[isputatio] 1 c[apitulo] 3 relatis auctoribus ex quibus
in sua ubi d[isputatio] 3, 5 [et] 6 ~ Si autem obijciat duo amores solo numero
diversi non possunt esse simul in eodem subiecto ut dicit com[muniter] a natura et in
Christi a[nim]a quae semper ex beatitudine habuit actum charitatis necessarium
numquam fuit aliis alter actus charitatis liber seu ex communicatione
doctrina eius actus charitatis separatus a visione ~ Respondeo aliquo
iuxta communem ordinem melius dicitur non dari terminis ob quem duo
amores solo numero diversa sint simul in eodem subiecto ut in Christo ad
specialem finem comprehensoris et viatoris fuit ut simul cum
actu necessario charitatis consequente visionem beatam possit esse alius actus
charitatis liber quo mereret quod debet esse solo numero diversus ~ :

Secundo obijcies beati possunt cessare ab amore Dei saltem in his
casibus i° si ex errore sui decorum sibi esse venerunt cessare ab amore Dei

2° si Deus illi praeciperet cessare amoris et 3° si illi revelaret se velle eum damnare, tunc enim ille posset moveri affectu odii in Deum propter malum sibi ab eo inferendum quod ex vi Dei non opponeretur [illegible] amandi illum ~.

Ad 1.um quidem data hypothesi quod eius esset casus essent possibiles recederet tunc beatum posse cessare ab amore Dei nihil inde sequeretur contra doctrinam supra traditam ad 2.um quia causae dictus ad amorem Dei necessario mediate visioni beatae ab intrinseco ex natura rei nempe si omnia relinquerentur iuxta naturalis visus beatae. Sin supponatur aliquis casus praeter seu contra illius naturam illi casus qui obsequant contra naturalis visus beatae. nam haec ex natura sua peteret ex dictis illius amoris sed quod non imponatur praeceptum cessandi ab amore Dei neque damnet ille qui assumpsit eum ad videndum Deum ergo haec solutio colligitur ex Fer. 3 rej. c 62. et aliis ~.

Ad 2.um beatus non posset [illegible] illum amorem quem ex visio Dei dictat ut iudicat sibi convenientissimum prosecuerat in amare Dei sed nullo modo conveniens propria voluntate ab illo cessare quod docent multi cum quibus Bass. hic disp 26 c 3 ubi etiam dicit non posse beato imponi praeceptum cessandi ab amore clarae visionis Dei et quia dictat visio esse bonum quamdiu beato non deneget lumen gloriae nec rursus ille debitus cum aliis regulis quia hoc suppositio non potest non persecutione in visione Dei ac proinde tunc in casu praecepti in convenientis cessatis visio sibi dictabit amoris [illegible] quamdiu non impedit efficaciam summae bonitatis clarae visae rapientis voluntatem, neque voluntati negaret rursus quia hoc est suppositio voluntas non posset persuasa in amore Dei. Et ideo tunc ... praecepto in conveniens cessatis amoris alia 2° esset si Deus vellet negare concursum ergo hinc respondetur ad 1.us et 2.um casum ~,

Ad 3.um casum dico quod ille qui videret Deum quamvis sciret a Deo decreto absoluto ei sibi subtrahendam visionem et permittendum peccatum propter quod esset damnandus, aut alio modo esset in suppositio peccato lethali moriendus et moriantibus inferni, sed haec quamdiu videret Deum non moveret affectu odii in Deum quia ex vi visionis dictabit id

videndum Deum ei conjunctas et contrarias a quo nihil nisi rectum et conveniens decernitur. ac proinde illud eque amo fere.
Vide Bas. in predicta disp. 16. c. 2.

2a Difficultas an fruitio seu delectatio beatifica sit amor concupiscentiae distinctus realiter et essentialiter ab amore charitatis seu amicitiae ~

De fruitione seu delectatione tum in communi tum in speciali beatifica multa hic disputari solent [illegible] alibi [illegible]: nunc quaedam dubiis non tam discutiendum quam supponendum [illegible] quod praesens institutum videtur necessarium ~.

Dubitatur 1°. an delectatio sit actus elicitus a potentia appetitiva Respondetur affirmative ita quod delectatio sensitiva est actus elicitus ab appetitu sensitivo: delectatio vero spiritualis ab appetitu rationali hoc est a voluntate est communis apud authores quos refert [illegible] Bas. hic disp. 4. c. 21. probatur quia hoc asserit ex D. Thoma in 5. lib. 4. de civitate Dei c. 6. et D. Tho. 1. 2ae q. 31. art. 1. ubi Caj. Med. et alii. delectatio sit et tristitia illi opposita numerantur inter actus appetitus et ratione quia versatur circa bonum, in quo appetitus nempe in fruitio et gaudium de bono unde dicitur voluptas beatitudo aeterna.

Quaeritur 2°. solet an delectatio seu delectari sit velle et amare bonum. Respondetur velle bonum seu voluptas boni item amare bonum seu amor boni duplex summitur 1° strictè

ex obo mali hic in p obo fiali mutuo amoris inter res qm
fit amor amicitiæ et tunc si deficit spec. ais pbr. qa eadem
charitas quæ p obo fiali fit benevolentiæ Dei ut amabilis pp se
et est del amor amicitiæ pa res reales. dr amor concupiscentiæ
pa res irreales quæ intelliguntur in modum rerum absolutum ut [illegible]
dum in malum connotare dpi c 5 et dp 6. c 2. [illegible]
fit id quod ex D T. lo Fer. Valis nomine Vas. [illegible]
dp d 4. c 2. unum et eumd. actum ee amoris amicitiæ et
concupiscentiæ sub diverso respectu. hoc ingm) verum e qd ob fiale
e unum et idem. secq q d° c diversum ut dictum e.

3um punctum e an in beatis sit amor supnalis con-
cupiscentiæ pertinens ad aliqm supnalem virtutem theologicam distinctam
a charitate. Ratio quod b ri fit cm probabilis ra affirmans qm
tenent illi qui docent in beatis manere habitus spei theologicæ non
quoad rationem spei ad sperandam beatitudinem cœlestem si quoad
suam substantiam ad eliciendum amorem [illegible] supnalis con-
cupiscentiæ ca Deum ut bonum nostrum tam possessum et
ad alios actus. probabilior aut est sa negans [illegible] quod
[illegible] cap 4. cie ie dictum e in beatis neque quoad
substantiam manere habitum spei theologicæ. it neque fidei unde
in fert melius nullus est amor supnalis concupiscentiæ qui pertin

ad aliquam supernaturalem virtutem theologicam diversam a charitate &c.

Hoc autem cum pendeat ex ordinatione Dei non aliunde capienda colligitur quam ex locis Scripturae et Patrum ubi docetur beatam spem et fidem non remanere in patria et ex virtutibus theologicis in via infusis solam relinqui beatis charitatem ut dictum est supra in hoc cap. 4 a. 1. Et primo ad punctum de quo nunc agitur. Ratio 2a quia si beatis ex perfectione sui status convenit non habere ullam cognitionem supernaturalem theologicam nisi illam quae innititur supernaturali theologico lumine divinam veritatem pro obiecto formali in perfecta gloria datae visionis ... convenit non habere ullam dilectionem supernaturalem theologicam nisi illam quae innititur supernaturali theologico lumine divinam bonitatem pro obiecto formali in perfecta gloria dilectionis ex charitate.

Respondetur ex D. Th. 2. 2ae q. 17 art. 8 ubi ait amor perfectus est quo aliquis secundum se amatur ... sicut quod amat amicus ... qualis est charitas quae inhaeret Deo secundum seipsum. Amor vero qui imperfectus est quo amat aliquid non secundum se ipsum sed ut illud bonum sibi proveniat sicut homo amat rem quam concupiscit. Et talis (inquit) est amor spei. Et in eadem q. art. 5 ... spes directe respicit bonum proprium et ut ex ... positum est in ... charitate ... Idem est quod ... Deus ... obiectum formale charitatis est Deum ut est bonum simpliciter in se ... obiectum vero formale spei est Deum ut bonum nostrum ... charitas amorem filii. Spem vero mercenarii quem vocat S. Bernardus epistola ... intellectu ps. 117 n. ... confitemini Domino quoniam bonus. ... intellectu ps. 48 n. 19 ... confitebitur tibi cum benefeceris ei. Ubi ait qui confitetur Domino quoniam bonus est ipse seu bonus simpliciter amat ut filius ... differt patri ... qui vero amat Deum quia bonus est sibi amat ut mercenarius quia cupit sibi quod ... amorem spei esse mercenarii charitatis vero amor ... filii ... cum beati sint in statu consummato perfecti amici et filii Dei ... convenit ut supernaturalis amor theologicus sit amor amicitiae, amore perfecto amore ... charitatis ut decet perfectos amicos et filios in statu consummato ... nequaquam imperfectus vel mercenarius amor supernaturalis

spei theologicae, sit negatio neque habent consequenter illi imperfectam
cognitionem supernaturalem theologicam fidei circa res quas ei repugnaret
ab illis credi.

Dices autem beatos sperare alia etiam corporis et alia bona
quae non habent, pro quibus sperant viatoribus, ergo etiam autem in alijs res,
ergo in illis manet spes theologica. Resp. negando consequentiam quod haec oratio beati
sperant supernaturali amore theologico imperfecto et mercenario consistit in spes theo-
logica in nobis viatoribus sed amore charitatis ut apud de omnibus beatis docet
D. T. 2.2.ae q. 18 art. 2 ad 3um et Suarez de Christo D. 3 sect. 1
art. 4 ad 1um ubi dicit c. 3. a. sect. 2. ad explicuimus nempe beatum esse formali
motivo charitatis dicitur hic sperare hoc in tendere et affectare ne
sit aequivocatio inter spes et sperare.

Praedictis tribus punctis suppositis in initio huius dubij sequitur
quod delectatio beatifica quae aliquo respectu sit amor concupiscentiae non
sit realiter neque specie diversus ab amore amicitiae seu charitatis, ergo Deus
ut probatur. quia illa in amor supernaturalis theologicus habens pro obiecto formali divinas
perfectiones, sicut in actus beatificus circa summum bonum ut probandum
beatis inest in amor supernaturalis theologicus qui pertineat ad aliam virtutem
theologicam quoad charitatem ut expositum est in 3o puncto, ergo non est realiter
et specie diversus ab amore amicitiae seu charitatis erga Deum, cum
possit tantum quod aliquo respectu dicatur amor concupiscentiae non stricte
consistit in ille qui dicitur modestus amor concupiscentiae imperfectae et merce-
narius habens pro obiecto formali divinum et amor amicitiae quomodo iterum
non potest in amor concupiscentiae et amicitiae sed latius ex obiecto materiali quod
ex formali motivo amicitiae diligit circa ad unitatem et modum quomodo
idem potest actus amicitiae et concupiscentiae ut explicatum est supra
in 2o puncto. nempe ipse Deus in eo obiecto materiali quod ex formali motivo
charitatis beati sibi diligunt ut summum bonum quo quiescit et
satiatur appetitus quoad respectu talis actus dicitur delectatio et fruitio et amor
concupiscentiae late et quoad hunc locum habet et quod Bal.co fol.
D. 1a. q. 4. puncto 1o. ad vitium ait eundem actum voluntatis
quatenus absolute in de summo bono ei et nominari delectionis

dici vo delectari voluntas quaeque in summo bono posita est in illo in quo voluntas

Dubitatur an beati ita fruantur Deo ut habeant complementum omnium suorum desideriorum

Dm est quod beati per illam beatitudinem essentialem non habeant satietatem et complementum omnium suorum desideriorum, id est per illam habent radicaliter seu eminenter virtualiter per alia bona debita ipsis illi annexa id habent satietatem ita ut nihil desiderent quod debitum ipsis non afferant.

Explicatur haec pars: beatitudo essentialis per se satiat et explet desiderium cuiuscumque alterius boni quod a beatis expetatur formaliter non continet ea ut patet. Dicitur id est per istam radicaliter seu eminenter quia ea referuntur ad beatitudinem satietatem quae est visio Dei et summum finis eo modo quo aliqui dicuntur solent pro

[illegible]

beatitudo ut satiat ut quiescat appetitus beati aliquis aliquibus si aliquid desideraret quod suo tempore non impleret et cum beati [illegible] perfectissime [illegible] conformari cum divina voluntate nihil desiderant nisi quod suo tempore iuxta divinam voluntatem sit reddendum.

Ipse quoque sic intelligitur id quod D. Aug. tom. 3. lib. 13 de Trinitate c. 5 ad finem ait: beatus est qui [illegible] perfecta beatitudine est volente, nisi qui habet omne quod vult et nihil vult male. Et c. 7 ad idem ait: non volet aliquid, quod deerit, aut deerit quod voluerit quidquid amabit aderit neque desiderabit quod non adsit. Et D. T. hic q. 5. art. 8 ad 3 ait oportet quod beatitudo sit desiderium huius quieter [illegible]. 5 sato 2 ait: id non ita intelligatur quod beatitudo satiat

esse ni impleno ... reddere, et quod illam infirmat ~

Cap. 5. De proprietate beatitudinis quoad dotes animae et aureolas et fructus ~

1a conclusio. Omnibus animabus beatis conveniunt dotes quae apte reducuntur ad tres, visionem, comprehensionem et fruitionem. Prima pars quod omnibus animabus beatis conveniant dotes est communis q. 5, d. 49. ubi D. Thomas, D. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Scotus, quos refert Basilius hic disp. 17 c. 4 et c. 2 art. ... hunc modum loquendi scholae quem immerito aliqui negarunt vide Suarez ... q. 5 d. 49 q. 4 art. 1 ... an dotes animae beatae ... aliqua dona illi data ratione spiritualis matrimonii cum Christo proprio modo exponendo ~

Secunda pars ex communi modo loquendi ut notat Basilius in predicto cap. 2 et Scotus in 4. q. 4 art. 1 et 2. Scotus ... dona in angelis et in Christo non proprie appellantur dotes neque alia dona [illegible] ... in symbolo ... et matrimonio ... varias res ... solent ... quod specialiter dona ... beatis ... comprehensio et fruitio dicuntur dotes quia peculiariter animabus beatis quasi sponsis, iam in indissolubili vinculo spiritualis matrimonii traductis ad domum caelestem Christi sponsi ~

Propter hoc ... dona ... in via ... non dicuntur dotes, modo dicto stricte ... quae ... ornamenta dicuntur dotes, quia in via non durant in indissolubili vinculo matrimonii spiritualis, sed in patria ubi nullo peccato locum habent iam in domo sponsi firmatur solemne ... ac proinde ... nam cum dicitur in ... veteri pandectarum ... civilis ... libro 23 ... titulo 3 ... dotis causa perpetua est, et lege 3a dotis appellatio non refertur ad ea matrimonia quae consistere non possunt ~

Tertia neque dona ... purgatorii

Auspiis Dieg bona si versavere amico
Cum pravo amittes mens bona separabile

Item ab eodem cap.^c 9 usque ad undecimum exponet qui
virtutes debeant in amici, et pravum amicitiam cum pravum ac
principes ad finem Dei sanctam et utilem ~

3a parte quod beatitudo vitae futurae non necessario requirat bona externa
et sic quod illa animi vita perfecta et mere ex spiritu non necessario pendet
ab aliis externis sed pendet vita in hoc mundo corruptibili ut ostendit
Doctor D. Thomas lib. 9. 1. art. 7. plenius quam ostenderet ex infra dicendis.

Cum fuit aliquos qui ita afferunt D. Aug. tom 5 lib 20
de civitate Dei c. 7. quae appellari solent chiliastae quod latine dicuntur
ut millenarii seu millenarii eo quod dixerint beatos post resurrectionem
corporis regnaturos mille annis cum Christo in urbe Hierusalem
cum omni affluentia bonorum carnalium voluptatum ac deliciarum corporis
quos errorem saepe confutant sancti patres. D. Aug. loco citato
D. Hyero. in fine lib 18. in Esaiam et in caput 11. Esaiae
et 37. Ezechielis ubi dicit illum ut iudaicam fabulam
D. Epiphan. haeresi 77 in fine vitalis quos affert Bal. disp.
14 puncto 3. item requirit ex locis Scripturae quod confutant
ea quae beati promittunt post resurrectionem corporis non requirent
ad bona externa cibi potus divitiarum liberi coniugii voluptatis
corporis et aliorum bonorum externorum quorum usus hic in hoc mundo.

Mark. Luca

Sic Matthei 22. n. 30 dicitur in resurrectione non nubent
neque nubent sed sunt angeli Dei in caelis Luce 20 n.o 35
Ad Roman. 14 n. 17 non est regnum Dei esca et potus.

Obiicies saepe in Scriptura promittuntur beatis bona ex-
terna huius mundi ut usus temporis potestas regnum divitiae
thesauri. Luce 22. n. 29 et 30. Dispono vobis regnum
ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo et sedeatis
super tronum. Matthei 6. n.o 20. thesaurizate vobis thesauros
in caelo ~ Respondeo ibi sub metaphora bonorum externorum
huius mundi significant bona caelestia ut ipse ...

dicere exponendo patrum verba nempe ut D. Th. 3 p. q. 54 art. 3 ad 2 cum D. Aug. dicit hoc fieri ut ex iis quae manserunt ad servandum in eo ipsius venerantes

Denique ult.a pars probatur ex eo quod beati in corpore non sunt ad hoc assumpti ut sibi consocientur amicos, sed quia beati ex mutua amicitia persona gaudium accidentale et fruentur beati, fortunatique laetabuntur: ita D. Aug. tom. 3 lib. 22 de civitate Dei ad litteras c. 25 ut nimirum omnes dubitare quia beati se invicem videbunt de ea societate gaudent

2a difficultas an beati in die resurrectionis

accepturi sint verum corpus idem specie tantum eo quod habuerunt in via

Ad hoc varii fuerunt errores quos refert et impugnat D. Th. 4 c. g. c. 84. aliqui dixerunt in die resurrectionis corpus beatorum esse non sumptum in specie alii statura et corpora caelestia alii aerea seu ventosa ut asseruit Eutychius Constantinopolitanus, cum quo D. Greg. lib. 14 moralium c. 31 et 32 refert se etiam Tiberio Augusto disputasse et ab errore eum deduxisse

Sit ergo beati in die resurrectionis accepturi corpus humanum eiusdem speciei cum eo quod habuerunt in via, imo et idem numero saltem quoad aliquas partes materiae et reliquiis. prior pars resurrectionis vere corporis humani in eadem specie est 4 c. g. d. 43 et 44 traditur ut articulus fidei et probatur quia contra hoc ut minimum habetur Job 19 n. 26 in novissimo die de terra surrecturus sum, et rursus circumdabor pelle mea et in carne mea videbo Deum et n. 27 quem visurus sum ego ipse et non alius probatur ulterius ex eo quod Lucae ult. n. 39 Christus Dominus post suam resurrectionem ait videte manus meas et pedes quia ego ipse sum palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet. et ad Rom. 8 n. 11 dicit qui suscitavit Iesum Christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra. ad Philip. 3 n. 21 reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae

2a vero pars est ut in statu beatitudinis et fidei tenendum est quod saltem ex aliqua parte ad suum corpus quoad speciem et idem numero quod ...

juxta illud 2 ad Chor. 5 n. 10 ut referat unusquisque propria corporis prout gessit ~

Illa vero pars quod beati intuebuntur accepturi sunt corporis nostro cum eo quod habuerunt in via ut docet Scot. 4 d. 43 q. 1 initio a 1° l. c. 3; et alii et ita expresse definitum fuit in Concilio paris. adeoque ut illam negare possit nisi temeritatis aut erroris censura quam inveniunt Durando quaestionibus quod in 4 d. 43 q. 1 d. 44 q. 2. dixit ideam Prop. sane Dz. ubi non videtur asserere contrarium Doctrinae fidei sed solum in modo explicandi dissentire a communiore sed circa quoddam punctum de quo est controversia ~

Quae distinguenda est duo circa puncta quae non habent eandem gradum certitudinis. 1um. i. circa hanc propositionem idem numero homo qui moritur et resurget certum est illam esse credendam et non posse negari sine censura ut probatur ex locis scripturae supra adductis et ex doctrina celebri circa articulum resurrectionis ut exponunt D. T. Scot. Palud. Cap. Suarez et alii 4 d. 44 et Su. 3 p. tom. 2. d. 44. s. 2. ~

2um punctum est cum dicitur idem numero homo qui moritur et resurget intelligi de identitate numerica secundum rigorem metaphysicum respectu omnium usque ad ultimas circumstantias. necessarium est quodlibet homine resurgenti restitui eadem numero cum iis quae habuit in vita. nam et omnium metaphysicis idem numero homo quamvis omnes partes non retineat eas quas numero prius habuit ita ut quae eum in hac vita fuit, materia etc. unio, aut vero theoretica est quasi identitas numerica in iis omnibus usque ad ultimas resurrectionis

Ad h. ad probandam hoc. non semper est eadem ratio cum ubi homo resurrectionem ut certum est in resurrectione omni hoc homo restitui eamdem numero formam rationalem quam habuit in vita. nam cum haec sit immaterialis eadem numero perseverat quaelibet resurrectionis restituet sua numerica quod aut multiplicationi in hoc propter aliam rationalem incorruptibilem esse alias formas substantiales corruptibiles quidam tamen ponunt aliam circa sententias item aliam ut ex parte aliis formas quam vocant corporeitatis et in hac 5a est quae dicta an ad veritatem resurrectionis requirat identitatem numericam in omnibus iis formis negant multi quod propter affirmantem et contra 5a est veriorem docet Su. ubi sed tamen D. T. et alios quos intelligenda ut saltem quoad aliquas ps

numerocas rationem fracas [illegible] dicit identitate numerica [illegible] mat[ae] hoc modo

[illegible] a[ae] mat[ae] [illegible] e [illegible] nam [illegible]

[illegible] 44 q[ue] [illegible] requiri ad resurrectionem [illegible] requiri identitatem numericam mat[ae]. Unde ibi n° 6 ait: quod [illegible] mat[ae] unia[tur] a[nim]a Petri in resurrectione ex quo [illegible] eius fin[?] numerus [illegible] erit [illegible] sui num[erum] [illegible] ut ostendit Su. ubi [illegible] (Abs[?] [illegible]) Du[ran]d[us] a[...] 5[...] e requiri identitatem numericam mat[ae] quod intelligendum e saltem quoad aliquas p[arte]s mat[ae] [illegible] ex nulla [illegible] esset ead[em] n° mat[eri]a resurgentis hominis quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diceret aliquo [illegible] resurgere [illegible] n° [illegible] in [illegible] [illegible] idem corpus quod fuit [illegible] [illegible] n[on] saluetur a[...] [illegible] ut [illegible] Scriptura [illegible] [illegible] [illegible] n° corp[u]s salvetur exp[...] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliis adductis a Su. ubi su[pr]a.

Caeterum quod n[on] requiratur identitas numerica mat[ae] [illegible] quoad o[mn]es p[arte]s [illegible] ex [illegible] doctrina [illegible] in variis casibus. 1° parvuli qui in via n[on] habuerunt mat[eri]am sufficientem ad perfectam mensuram corp[oris] beati in resurrectione accipient alias p[arte]s numericas mat[ae] ut ex D. T. [illegible] docet Su. ubi su[pr]a. 2° adulti qui in via habuerunt mat[eri]am maiorem ea quae requiritur ad debitam mensuram corp[oris] beati n[on] accipient o[mn]es p[arte]s illius mat[ae] ut [illegible] [illegible] ex ead[em] doctrina [illegible]. 3° in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n° mat[ae] [illegible] magna corp[oris] fuit [illegible] in [illegible] hominibus [illegible] [illegible] qui commederunt aut carnes humanas aut alios [illegible] ex mat[eri]a [illegible] ab humano corp[ore] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mat[eri]a [illegible] [illegible] [illegible] providentia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ita ut quilibet det aliqua pars illius mat[ae] quae illi in via fuit instrum[ent]um ad bona v[el] mala opera ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] poenae [illegible] suppleb[untu]r aliae p[arte]s mat[ae] quae [illegible] [illegible] ad mensuram corp[oris] [illegible] ut [illegible] docet Su. ubi su[pr]a cum aliis.

[illegible] a[...] unionem corp[oris] [illegible] o[mn]es s[...] D. Th. [illegible] q[uonia]m [illegible] [illegible] Su. ubi su[pr]a docet [illegible] resurrecti n[on] [illegible] requiri [illegible] [illegible] n° unionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

eamd nº neg. id ei pte cu corpore absoluta: qª frequenter vnio
i md rei ius manifestare sumit ex modificatio. huius nº naturalis
Cd maium docet Su. ubi sua. et e probate qd n e vnde ostendat
Cd repugnare diuinae omnipoe. ut aliti expositam e negare
huius lea. ci. hoc inmorati ~

4º ci. aiae corpora hois certum e ad vereaz renaer.
re qui satis aliquo corp. cum ijs quae hoc huic inviae nempe
illa quae exponit ut hi. ht. et dicat corpus humanum ethereum
num, cum carne ossibus, nervis [illegible] pbs. apte disposita ut per
aiam rōalem informetur, ut colligitur ex adductis hoc sp. 1º pº ci. 8.
et plenis ostendit Su. 3 p. tomo 2 dp. 44 s. 3. not. dū
hz i ad quod ibi subiit saba veritate retexerit. bene stare
quod homo resurgens careat multis aliubus corp. quae huic in
via qua ss. multa extranea et ad [illegible] quae naturali n
ss. necess. connexa hoi. ppt. stare pot quod habet alia aiae de
uerte ppt. ut ss. alignea [illegible] ad dotes corpus ploriosi
seqbz difficultate sequenti ~

Quod vº attinet ad veritatis numericam aliquo corporis aia.
quelinz quae ss. pos. ut melius Cy. deluntas futura ei mae
dure[?] cadm nº quae anima quia hoc eum ipso manifesto sens.
stat et [illegible] eād nº in aia ex aliubus vº corporis qualis
cad nº quoad pts inhaerentis mat. quam reunit aia. cō[?] iuxta ad
ius hoc expositam ead nº qts inseparate amatur eam. nº mat. ~

Has vº corporeas hois has tri vitales cum vitales nempe pod
vegetatiuas et sensitiuas quod n sint futurae ead nº itaq. cruit
docet D. Ts. Sco. D. Sto. tratt. 4 s. 3, d 44. de probale
ut cy. notat Su. in[?] plenitia dp. 44. s. 3º. qª it stis tarent
nt ead subst. sibi mº contrari consistere. addit in Su. vertitur
salem aifaculbratibus sensitiuis quod sint futurae ead nº tempore
tum qui ad vr in maiori inolo Iob 19, nº 17. quem oculi mei con
petuni ss. tum ej gratioe i Deo [illegible] fuere et sumet ad quod.
res inspice ut quo Deo fieri potit iidi. seneq qui fuerint organo me
rendi sint ej praemissis premij ~

5º ct. qualitates, lectius certum i illas in renaer.
ci seruandam. ita quod illi qui fuerint vivi resurgent in[?] [illegible]

virili et foeminae in foeminae; quod 1° quia omnes asserunt omnes resurrecturos esse in sexu virili docent idem auctores 4 sent. d. 44. ubi fuse sotus q. unica a. 5. et Su. ubi sup.ª et confirmatur ex doctrina ecclesiae quam tradiderunt D. Aug. tom. 5 lib. 22. de civitate Dei c. 17. et alii patres in illud Mathei 22. n.° 30. in resurrectione neque nubent neque nubentur, et aliqui qui negare videntur feminina futuram dicentes sexum non negant illam quoad naturam sed quoad usum ~

6° de integritate membrorum partium atque humorum certum est corpora gloriosa futura esse perfectam integritatem in iis omnibus quae pertinent ad veritatem naturae humanae quod communiter tradunt in p.dicto dist. 44. ubi fuse sotus quaestio unica a. 2 et 3. et Su. 3 p. tom. 2 d. 47 per totam et ualde probabiliter exponit D. Aug. tom. 5 lib. 22. civitate Dei cap. 15. nulla enim quae in hac vita humana natura decora erunt in corporibus beatorum deerunt imo magnam pulchritudinem ipsorum gloriae augebunt ~

7° de aetate omnes beati resurrecturi in aetate iuvenili, ut communiter ostenditur in p.dicta d. 44. vide ibi sotus in q. unica art. 4. et Su. in illo tom. 2. dist. 47. s. 4. 6 et infra et d. 50. s. 5. 6. 3° propter, rationem quia est congrua aetas status ita in regno perfectionis illius status et ad id quod in sensu literali intelligebat doctorum communiter accommodat illud ad Ephe. 4. n.° 13. Donec occurramus in virum perfectum in mensuram aetatis plenitudinis Christi quae aetas Christi in hac vita iuxta probabilem sententiam fuit triginta trium annorum et trium mensium scilicet, ut ostendit Su. in p.dicto tomo 2°. d. 40 s. 1.ª ~

8. circa staturam dicimus non omnes futuros cuiusdem futuros esse magnitudinis staturae. ita D. Aug. tom. 3 in Enchyridio c. 90. et tom. 5 lib. 22. civitate c. 15. idem quod ostendit 4 sent. d. 44. ubi sotus q. unica art. 1. circa 2° quaesitum membrum. Su. in p.dicto tomo 2° d. 50 s. 5. § 2 propter verosimilem rationem quia quantitatem illius staturae pulchritudinis plenae naturalis integritatis corporis et ut ait D. Thom. perfectum hoc modo unusquisque recipiet ille unica statura quam habebit in iuventute sua

sciens fuerit moriturus, aut qui fuisset futurus si restitutus
i anni tubentur [illegible] rao pro predicta vide post lase D. T.
3 p. in additib. aq. 73 usque ad 82.

Dubitari pot an in beatitudine nat. futura vire si
sit justitia [illegible] in puris naturalibus futurus esset corpus. Respondeo
quia [illegible] debita nat. ut ostendi q. 63 d. 43 ubi
D. T. q. unica art. 1. quolib. 3. Sotus q. 1. a. 7. et aliqui
qui [illegible] 2. 3 p. q. 44 s. 7. qua erat separata in puris
naturalibus requireb. prudentia [illegible] beatitudinem qua
[illegible] esse [illegible] nat. pro corpore.

3a difficultas quae sit quot sint dotes corporis gloriosi

1a prop. Dotes corporis gloriosi sunt quatuor in
possibilitas [illegible] claritas agilitas subtilitas. ita [illegible] 4. d.
49. ubi D. T. q. 4 art. 5 quaest. 3a. Sotus q. 1. [illegible]
usque ad 3. [illegible] colligitur ex Pauli [illegible] [illegible]
quas [illegible] ibi [illegible] a. Su. 3 p. tom. 2 dp. 48 s. 5 [illegible]
[illegible] illud 1. Cor. ad Cha. 15 n. 4 seminatur in corruptione surget in
in incorruptione (haec est impassibilitas) seminatur in ignobilitate
surget in gloria haec est claritas. seminatur in infirmitate surget
in virtute haec est agilitas. seminatur corpus animale surget spirituale
haec est subtilitas. [illegible] [illegible] [illegible] corpus ornamentum [illegible]
[illegible] beatitudo ornare [illegible] quod fuit omnis
[illegible] [illegible] [illegible] principaliter in [illegible].

Ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] beata [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 5 et 1.
in 2a illius [illegible] quatuor dotes corporis gloriosi [illegible]
[illegible] quatuor virtutibus cardinalibus. [illegible] impassibilitas [illegible]
claritas prudentiae agilitas fortitudini subtilitas temperantiae. [illegible]
[illegible] quae [illegible] [illegible] analogiam ad has virtutes
[illegible] corporis quae [illegible] D. T. hic
q. 4 art. 6. [illegible] [illegible] D. Aug. in 2
ep. 56 ad Dios. [illegible] redundare ex anima [illegible]
quod [illegible] melius [illegible] [illegible] [illegible]

p efficientiã n̄ eni ē unde ostendat q̄ tn̄ spũali cuiq̄ m̄ i ipsa
ẽnt a parte deniãs veri efficientis glis corporeæ si oz dicatur
illam ẽ vni m̄ primitus intellectu ad talẽ efficientiã quã ostendi
pte nullo firmo fundamento autẽ s. xiˢ. pbatio facili est ad qm̄
loq̄ qd attende n̄ esse aliud fundamentũ aptũ saltem ome
efficientiæ ẽ pia ẽ m̄ ptas in xpo dnõ. cto aie theoryis
dni pter d. s. vni specierũ redundantiã ex rone hypostaticæ gliis
n̄ fiat ad illa physico influxũ q̄ a tuũ ad id n̄ hr
fundamentũ.

Specimum aũ quod esto corporis n̄ dimanet efficientia
a ptẽ aiæ ẽ fiat a ptẽ Deo dicens S. Aug. 4 sent. d. 49 q. 4
ar. 5. post aũ ed. Su. 3 p. tom 2. d. 48. s. 2 dubio ulto.
tn̄ nostrũ ē id quod ibi ad finẽ ait cuius d. claritas corporis redun
dati a beatitudine aiæ n̄ intell[igi] physice sed ppter quandam
q̄a dei corpori in statu vero pfecto debetur ẽ statu corporis
pfectio.

Ad 2 quæritur an p̄dictæ dotes sint qlitates corpi
dicantur inhærentes quarto ẽ m̄ p tres alys.

1ª pars claritas ē qlitas inhærens corpi beato dicendum
illud lucidum ẽ q̄ n̄ ẽ certum illam distinctam esse actione
solis et aliorũ corporum misteriorũ ē in sublime. prior pars ē cõs. ut osten
dunt Su. ubi su. ẽ talis ubi sectas ẽ ē q̄ a ad ea ille 2
ex locis scripturæ significantur quæ ibi adducit. 2ª quia corporis
sic claritas lumen vel decorum intrinsecum quo pr pene glos huius inhæ
rentis necess aliter pot ad vera simplex sollicitari tn̄ intelliget.

2ª n̄ poss quod n̄ sit certus illius distinctioni proba
proba s̃ nullo valens fundamento autẽ s. xiˢ ostendit id ẽ
certum tn̄ quod tn̄ distinguatur esse aspectũ sensus D. Th. 4. sent.
d. 44. q. 2. a. 4, quãla 2. Vad i⁹ ubi ait claritas esto
cum aliquis pars diuis ad causas sed n̄ appetit in qui a tuo
loco in sola ascendo videat a tn̄ loqui. pro S. Aug. 4 sent. d. 49,
q. 4. a. 5. post aũ 2ᵃ tali argumente ai veri esse pcta qm̄ n̄ ẽ
unde vacat accentu corporis ẽ finis.

Ad quod respondent sic sane Durand. 4 sent. d. 49.
ar. 4 q. 6. s[ent] D. T. 3. sent. d. 6. q. 2. art. i. ad 4ᵘᵐ ab

absolute aut illos a aliquis corporis et sic ubi p.a dixit Nam
iam ex probatis vel quam eam et magis in divinam. ~

Circa quartam proprietatem claritatis diversae sunt sententiae, quia alique
solis et aliorum corporum misch. ac ipsae virtute defacto dei corporibus
gloriosis revereri (?) colligitur vel ex aliquibus locis scripturae iuxta expositionem
sanctorum patrum secundum doctrinam commentariorum / sanctarum scripturarum claritatem
corporis gloriosi. Apocalypsis 21 n. 22 dicitur civitas non eget sole
neque luna ut luceant in ea; nam claritas Dei illuminat eam, ubi in
civitate claritatis diversae esse aclarare solis et lunae ac promde eiusdem aliorum
corporum misceri et dicitur claritas Dei ut luceant beati, quod iuxta ...
item expositionem refertur eis ad lucem corporis gloriosi quae sunt a
sanctis patribus dicitur multum fulgentia (?) superstantur luce solis quamquam
iuxta illorum doctrinam aptissime intelligere et salvare potest quod ...
ipse unde eis intelligere illi ... alios ... quod
esse in petere mediante alicuius materiae et ... aut alias quae ...
item quod ... non possibiles etiam expositionis ...
o patiens aut ... alias quae quas potestatem ...
lucem, cum hoc ... illam ... materiae vivus
ita ut videri possit naturae, in ... ab oculis beatorum ... aliorum
... mediante ut ex D. T. ... veritas docet
sic ubi ... quem ... ab ... in ...
quod ... videri posse ... declarare corporis gloriosi ~

3.a proprietas impassibilitas corporis gloriosi est qualitas corporea una
... incapax ... hac
vel ... cum Ricardo ...

Si v° id referatur ad locum corporeum difficultas est quo modo beati veniant diversitatem in corporeo loco. nam omnes conveniunt supremus locus corporeus, qui est coelum empyreum, quod cum sit rotundum et uniforme non habet unam partem altiorem et digniorem alia.

R. modo dignitatem moralem loci corporei attendi ex ratione maioris propinquitatis ad locum Christi. D. dignior locus est ille in quo est Christus qui supremus princeps. alij v° loci eo sunt moraliter digniores quo illi propinquiores [illegible] quo sunt sanctiores sunt [illegible] ad locum proximiorem Christum et quod alij cedant quibus illi voluerint ei in loco sibi debito. ita Suarez 3 p. tom 2. q. 57. a 5. in commentario ad finem. Id autem explicatur exemplo in humanis ubi moraliter dignior locus est ille in quo est rex et alij loci eo sunt moraliter digniores quo illi propinquiores et alia [illegible] quo sunt digniores sunt [illegible] ad locum primarium regis.

Disputatio 5. de [illegible] beatitudinis et modo illam acquirendam.

Hactenus de beatitudine et ejus proprietatibus; restant aliqua de modo acquirendam ultimam illam ex [illegible] plerumque alijs locis [illegible] nunc cum remittimus ad illa [illegible] [illegible].

Caput 1.um an beatitudo naturalis et supernaturalis possit ad [illegible] viribus naturae et auxilia gratiae.

1. Dico 1.º beatitudo quae datur naturalis [illegible] viribus naturae ad [illegible] in hac vita [illegible] si homo esset [illegible] in puris naturalibus posset ejus in alia vita viribus naturae habere beatitudinem naturalem [illegible] statui [illegible] excepto cum [illegible] D. Th. [illegible] q. 5. art. 5. ubi D. Thomas ita ait: beatitudo imperfecta quae in hac vita haberi potest, potest ab homine acquiri per sua naturalia eo modo quo et virtus in cujus operatione consistit.

Hac addo [illegible] alijs [illegible] ex [illegible] in materia de gratia [illegible] disp. 4. et fundamentum est quia quilibet natura [illegible] sine [illegible] hominis [illegible] naturalis potest saltem imperfecte acquirere finem suum naturalem [illegible] hominis est

aliqua beatitudo naturalis imperfecta duo enim imperfecta quae per solas

vires naturae non potest homo superare scilicet mala et miserias quibus natura est

subiectus, ut dixit D. Augustinus expressius D. Thomas hic q. 5 art. 3. et

plenius dictum est in materia de gratia loco citato.

Ulterius solet inquiri in quo consistat beatitudo naturalis. Respondeo

ultimus beatitudo obiectiva naturalis est solus Deus sicut naturalis modo explicatus in tota

quaestio disp. 3. c. 2. aliqua enim bona creata quae ex mandato usui extendi

ad vitam humanam pertinent ad beatitudinem accidentem ut expositum est disp. 4.

c. 6. dissimul 1a. sic 2a.

Ultimus beatitudo formalis naturalis adaequata non est sola cognitio naturalis

Dei neque solus illius amor naturalis sed aggregatum ex utroque ut explicatum

est disp. 1 c. 5. § 4. dis. 4a. alii enim actus naturales et virtutum

a bona creata spectant ad formalem beatitudinem accidentem partem ut in illa

dictum est ibidem quaesito 1a.

2o quaeri solet an beatitudo naturalis semel habita possit amitti.

Respondeo beatitudo naturalis durat in statu naturalis huius vitae potest amitti quia homo est mu-

tatus et variatus neque in hac vita habet aliquid quo immutabiliter stabiliatur

in summo bono. Vide D. Thomas hic q. 5. art. 4. et alios ibi citatos

c. 10. ad finem ait aliquos in hac vita beatos non simpliciter sed

quorum non mutationi subiecta est. Vide de hoc plura in materia de gratia ubi

supra.

Beatitudo autem naturalis futurae vitae quam naturaliter posset habere anima

separata si esset in puris naturalibus potest quidem quoniam est certa nec amitti in

speciali providentia Dei intra ordinem naturalis esset perpetua. prima pars probatur

quia sola cognitio naturalis Dei ex pura natura non facit hominem immutabiliter adhaerere

summo bono ut patet in demonibus qui habuerunt et habent cognitionem naturalem

Dei tum perfectam ac potest naturaliter haberi et non est quia illa ex natura rei non sit vera

clara et summa aestimatio summae bonitatis sicut est visio quae necessitat

tiet voluntatem ut illi amore amicitiae adhaereat ita ut nullo unquam

peccato ab illa recedat sicut ex natura rei convenit visioni beatae ut ex-

positum est in materia disp. 4. c. 2.

Secunda pars probatur quia in puris naturalibus sicut homo quando existit

teret in hoc seculo esset in via ad aeternam naturalem ita post mortem

esset in statu pure naturae ubi daret premium bonis et poenam malis ut tradiderunt Plato, Socrates, et alii philosophi antiqui quos refert Aug. cum lib. 9 de pecunia philosophorum c. 9 usque ad 27. Sed eo ipso quod futurus esset status purae naturae conveniens foret illum ex providentia illius ordinis esse perpetuum saltem quoad spem felicitatis et ut quoad exercitium continuatio connexis aeternitatis naturae Dei et nec futura esset poena ancillata in tempore, quia non ideo ratione ostendat tamen esset aeternitas et spe ratione spei felicitatis ita ut ita speciali providentia Dei intra illum ordinis protegeret ne unquam admitteret aliquid per quod esset deturbandus e statu illius beatitudinis. nam hoc bene intellexerunt in pontificio quod constituat status purae distinctus a statu vitae in quo est bonis virtutibus ac felicitate ad mis etiam et c. 3.

3° Inquirendum solet an parvuli in peccato originali decedentes assequantur aliquam beatitudinem naturalem

Certum est hos parvulos non agere beatitudinem supernaturalem quia per peccatum originale sunt privati gratia ita ut illis inspiratur ex eo beatificandis et in limbo damnatur poena damni. Hoc est commune virtus beatae et quis aliqui dicant illos esse puniri poena sensus in animo temporali sed in ult. 2 dist. 33. Negat et ut minimum est improbabile ut notat Belarminus tom 3. alias 4° lib. 6. de statu peccati c. 4. initio quis addat id non videri aperte ab ecclesia catholica reprobatum.

Sed difficultas est an Deus potuerit hos parvulos facere aliquam beatitudinem naturalem. 1a sententia negat ita Belarminus in predicto lib. 6 c. 2. initio ubi dicit illos non sentiri beatitudinem naturalem sed pro tunc sunt et alii. 2a sententia affirmat quam colligo ex authoribus infra citandis.

Sed ideo distinguendum est parvuli in peccato originali decedentes quis neque beatitudinem naturalem habent moralem in physice tamen possunt facere aliquam beatitudinem naturalem. prior pars est accommodata ad priorem sententiam quae in hoc sensu potest exponi et posterior quia ut quis dicat moraliter facere beatitudinem naturalem

ostq(ue) i ut careat morali molestia peccati afficientis pueros gratia Dei,
eo recepto praeferret, cum quibus manent d(e) beatius quod pueri parvuli
non calent tali molestia, ostquod ut suppono habent peccatum originale
ipsum quod sit privari gratia [illegible]

2a. Ratio est quia tales parvuli habent naturalem cognit.
Dei ut ostenditur tum ex communi doctrina D. Thomae 2 sent. d. 33
q. 2. art. 2 et ad 5um scot. Durandi et aliorum ibidem, tum ex
[illegible] quia [illegible] separatis naturali providentia dant [illegible] ad cognit. natur.
Dei et aliorum [illegible] idem exigit [illegible] naturam et finem [illegible] quod
ex sua natura est [illegible] habent [illegible] habere naturalem cognit.
ut [illegible] [illegible] art. 1. unde [illegible]
illam posse ex habere amorem amicitiae natur. [illegible] nisi aliunde
[illegible] peccatum mortale quod in [illegible] parvulis non habet locum, ut [illegible]
[illegible] tales cognitionem et dilectionem naturalis Dei [illegible] cum peccato originali [illegible]
[illegible] quaedam beatitudo naturalis quae [illegible] naturalium
[illegible] afferens [illegible] naturalem amicitiam cum Deo [illegible]

Unde D. Thomas 2 sent. d. 33. q. 2 art. 2 ad 5um
ait quod pueri non baptizati sunt separati a Deo quantum ad illam
coniunctionem quae est per gloriam, non tamen a Deo penitus sunt separati, [illegible]
[illegible] naturalis cognitionis et dilectionis.

Si autem quaeratur an illi pueri sunt dolorem et tristitiam
[illegible] quod sint privati gratia et gloria. Respondetur probabilius esse negative
[illegible] tenent D. Thomas in illo art. 2 et alii, nempe ait D. Thomas
[illegible] non esse pueros dolorem et tristitiam quia cognoscunt [illegible]
non esse sibi debitam neque unquam fuisse in sua potestate [illegible]
[illegible], nullus homo sapiens affligitur ex eo quod non potest volare aut
non [illegible]. [illegible] imperator cum id [illegible] non sit debitum neque in sua potestate.

Caeterum Bellar. [illegible] in illo lib. 6. c. 6 [illegible] ait [illegible]
auctoritate D. August. Fulgentii. Greg. et aliorum quos ibi refert pro-
babilius esse tales parvulos habere aliquem animi dolorem [illegible]
intelligent se esse privatos gloria, illum non esse dolorem [illegible]
[illegible] quia non [illegible] [illegible] gloriam nisi [illegible]
[illegible] in propria negligentia [illegible] amisisse atque hoc est
[illegible]

2ª cº beatitudo supernaturalis non potest acquiri per solas vires naturales bene in se auxilium gratiae. haec cº est certa de fide et patet ex ipsis verbis quia eo ipso quod sit supernaturalis est supra vires naturales, et omne quod nullus actus supernaturalis ponere hominem sine auxilio gratiae. Probatum est in materia de gratia disp. 3 et 2. et recentiores et disp. 4. et 1ª et alibi. Specialiter de supernaturalitate visionis beatae. 1 p. q. 12.

Caput 2um. An acquisitio beatitudinis requirat bona opera et pro illorum diversitate sit in coelis ita ut alii aliis sint beatiores

Dico 1º acquisitio beatitudinis in adultis requirit bona opera. cº est certa ex fide, quia constat adultos non posse acquirere beatitudinem nisi per bona opera servent mandata, iuxta illud Matth. 19. nº 17. Si vis ad vitam ingredi serva mandata. quod amplius probatum est in materia de gratia disp. 2. et 4. 5. et a 1. et disp. 9. et 4. tractatu. Vide D. Tm. tractatus hic q. 5. art. 6. ubi Bal. disp. 1. q. 5. pun. 5. et de necessitate bonorum operum Bellar. tom. 3. alias 4. lib. 4. de iustificatione a cap. 1.

Dico 2º non omnes acquirunt aequalem beatitudinem sed quidam maiorem alii minorem pro diversitate meritorum. haec cº est certa ex fide qua constat unicuique dari praemium vel maius aut minus pro diversitate meritorum. iuxta illud 2ª ad Cor. 9. nº 6. qui parce seminat parce et metet et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet. Et magis beatorum significatur. 1ª ad Corin. 15. nº 41. stella a stella differt in claritate sic et resurrectio mortuorum. et in concilio florentino in litteris unionis dicitur meritorum diversitate alium alio perfectius intueri debere. ad hoc faciunt quae de diversitate meritorum dicta sunt in materia de charitate disp. 4 a cap. 2. item de inaequalitate gratiae in materia de gratia disp. 9. et 5. Specialiter vero de aequalitate beatitudinis. Vide D. Tm. tractatus hic q. 5. art. 2. ubi Bal. disp. 1. q. 5. punct. 3.

Caput 3um An homini conveniat appetitus naturalis tum innatus, tum elicitus ad beatitudinem in [illegible] in communi, tum etiam in particulari ad visionem Dei.

Ut constat ex dictis supra in hac materia beatitudo sumi potest aut in communi, aut in particulari. Item alia est beatitudo naturalis, alia supernaturalis. Item appetitus alius est innatus qui est ipsa natura potentiae creatae in aliquo ... pondus inclinans in id quod est bonum et conveniens sibi, alius elicitus qui est actus elicitus a potentia circa tale bonum. His suppositis in hac quaestione tria diversa puncta quaedam communia in quibus auctores conveniunt, quaedam variis opinionibus in diversis quae seorsim in diversis propositionibus determinandum.

1a propositio homini convenit appetitus naturalis tum innatus, tum elicitus ad beatitudinem naturalem in communi et in particulari. Ratio est quia omnis [illegible] ex [illegible] ... eo ipso quod sermo sit de beatitudine naturali sive in communi sive in particulari [illegible] aliqua potentia naturalis [illegible] in illa [illegible] quoddam pondere [illegible] nam ad perfectionem naturalem ... pondus et inclinatio naturalis ut constat, item in ... ex ... perfectionis naturalis ... appetitus naturalis innatus ut supponimus ex probatis ... [illegible]

Item respectu perfectionis naturalis ad quam datur appetitus naturalis innatus potest etiam dari appetitus naturalis elicitus quia potentia naturalis [illegible] potest elicere actum naturalem quo appetitur talem perfectionem naturalem ... [illegible] perfectio naturalis ... [illegible]

Confirmatur. Item beatitudo naturalis ... comprehendit cognitionem et dilectionem naturalem Dei quam ... naturae ... adhuc datur appetitus naturalis innatus et elicitus ... dictum ex ... naturale desiderari, ut colligitur ex ... expositoribus ... D. Thomae 2a 2ae q. 10 art. 1 et 2a 2ae q. 66 a. 2 ... supra apte ... ad appetitum naturalem tum innatum, tum etiam elicitum ... naturae ... ut auctoris naturalis ... homini convenire talem appetitum naturalem ad dilectionem Dei quod ... naturaliter potest ... aliquam cognitionem Dei ... in hac materia ... et alibi item quod potest naturaliter ... [illegible]

ut authoris nec ut probanum e illud disp. 2. q. 1. cap. 12.

Sed cum natura humana uno modo ut distinguitur contra supernaturale, alio ut distinguitur contra liberum quo pacto q. de[illegible] agere n. libere. Sed nec operat. Ostendit operari natura ut expositum est in mar. ca de natura lib. 2. c. 1. l. 5. c. de beati. cum inquitur a. offensum sit. Respu[illegible] beatitudinis naturis hoc est illius perfectio quod mihi est naturis distincta contra supernaturalem convenire homini appetitum naturalem hoc est cor-respondentem contra supernaturalem supple est explicandum. an talis appetitus sit eius naturis mea sensu quo natura distinguitur contra liberum. quod idem est ac quaerere an sit appetitus beatitudinis naturalis hoc est non libere. Sed nec.

1. Et q. necessarius sit et liberum quae ille opponitur alio est quoad specificationem alio quoad exercitium ut supra [illegible] potuimus est [illegible] plenius inferius explicabo an appetitus feratur in beatitudinem naturalis hoc est necessario utraque necessitate vel altera tantum vel qualiter illa sit.

2o. appetitus est beatitudinis inest omnibus naturis ut sit necessarius quoad specificationem quamvis non semper quoad exercitium. hoc a [illegible] ex doctrina item S. Th. 1. 2. q. 5. art. 8. ad 2um. ubi S. Thomas ait homini naturale ex necessaria appetere beatitudinem hoc est bonum satiativum. Vide Med. l. 1. disp. 1. q. 2. art. 1. hoc supponit S. D. August. tom. 7. lib. 4. contra Julianum c. 3. cum docet omnes homines naturaliter beatos esse velle quod melius [illegible] appetitu naturali hoc est necessario quoad specificationem quod spiritus explicatur [illegible]. hoc non potest odio habere beatitudinem in communi [illegible] necessario est [illegible] hoc quod sit [illegible] aliquis actum ille sit amor beatitudinis sit non odium quod non potest odio habere beatitudo [illegible] hoc est necessarius quoad specificationem non tamen semper est necessarius quoad exercitium [illegible] ipse possit saepe cessare ab exercitio appetitus beatitudinis et libere possit [illegible] saepe [illegible] ad illius [illegible] ~

Dices omnes homines [illegible] beatitudinem inesse naturaliter necessitate quoad specificationem quae [illegible] est [illegible] tale [illegible] appetitus sit in [illegible] amoris seu desiderii qua [illegible] non potest [illegible] atque odij seu abo-minationis. Sed [illegible] est [illegible] beatitudinem in particulari nempe [illegible] beatos [illegible] appetitus sit in [illegible] amoris sive desiderii quod [illegible] cum [illegible] beatitudinis [illegible] non potest habere [illegible] odij seu abominationis.

Q.o licet omnes homines dicantur posse naturaliter appetere beatitudinem in particulari necessario quoad specificationem.

Resp. nego Bal. hic disp. 1 q. 5. puncto 1. ubi ait homines non appetere necessario quoad specificationem beatitudinem in particulari communiter apud theologos contra argumentum quod obijci ex auctoritate D. Thomae 1. 2. q. 5. art. 8. ubi docet asserentis non necessario appetere beatitudinem [illegible] in particulari ubi loquitur generaliter quoad specificationem. [illegible] sententia D. Thomae est quod non omnes necessario quoad specificationem appetunt beatitudinem in particulari, quia illam videre non possunt sed sunt aliquas quasdam particulares etc. ut quod sit difficultas [illegible] non in [illegible] sequitur D. Thomas eam appetere necessario quoad specificationem si viderent, sicut accidit in visione [illegible] summi boni, quod non [illegible] specificationem [illegible] illam in beatitudine in particulari.

Ad 2. illud ad aliud argumentum quod idem obijcit: multi peccando mortaliter avertunt se a beatitudine in particulari, ergo non omnes illam appetunt necessario quoad specificationem. Respondeo tales non avertunt beatitudinem in particulari, sed se [illegible] quia [illegible] adiunctam difficultatem.

[illegible] Bal. hic disp. 1. c. 4. ubi appetitum beatitudinis in particulari, nempe ad videndum Deum, ait in natura hoc esse necessarium quoad specificationem, sed in hoc sensu ex [illegible] 1. 2. c. 1. dicit omnes homines naturaliter hoc esse necessario quoad specificationem [illegible] scire [illegible] obijcit aliquos posse odio habere [illegible] Dei. Respondeo hoc sensu non posse odio habere [illegible] alicuius laboris aut difficultatis.

Sane licet hoc idem [illegible] non sit falsum non [illegible] ut [illegible] accepere ex D. T. hic q. 5. art. 8. ubi [illegible] q. 3. 2. art. 1. ad 3. quod dicit omnes homines naturaliter hoc esse necessario quoad specificationem appetere beatitudinem non [illegible] in particulari quia [illegible] hoc [illegible] beatitudinem in [illegible] intellige non beatitudinis in [illegible] hanc vel illam rem particularem [illegible] quae neque [illegible] apprehendunt [illegible] aliquid [illegible] [illegible] beatitudo [illegible] appetunt naturaliter hoc esse necessario quoad specificationem, at non beatitudinem in particulari [illegible] res particulares quae [illegible] beatitudo particularis ut [illegible] (nam alia [illegible] beatitudinis particularis falsa [illegible] in idolo) [illegible] non [illegible] non [illegible] apprehendunt cum aliquibus adiunctis [illegible] quos illam [illegible] ideo [illegible] omnes homines naturaliter [illegible] specificationem appetunt beatitudinem in particulari.

Difficultas superest an respectu beatitudinis supernaturalis conveniat homini appetitus naturalis inneo sensu, quo semel naturale cum ens quaeritur in naturale illiusque naturale quod est singulare an homini ad beatitudinem supernaturalem insit aliquis appetitus qui sit naturalis distinctus a supernaturali. Et pro ea quaestio aut de appetitu naturali innato aut elicito.

1a s[ententi]a absolute concedit homini appetitum naturalem innatum ad beatitudinem supernaturalem nempe ad videndum Deum. ita Scotus in quarto d. 49 q. 8. et q. 5. 49. d. 49. q. 9. et 10. Du. ibidem q. 8. cal. q. 7. Maior. q. 6. Soto q. 2. art. 1o. et lib. 2o. de na. et gratia c. 4. Conc. atque in hac s[ententi]a absolute est concedit homini appetitum elicitum ad videndum Deum.

2a s[ententi]a absolute negat homini ad id inesse appetitum innatum naturalem sic ut sentire Cap. in q. 49. q. 1a. Fer. in 3. c. 5. Medi 3. c. 31. Ca... 1. p. q. art. 2. q. 12. art. 1o. Vialis 1a. 2ae q. 3. art. 8. et q. 5. Lanctus ubi Medina et Conradus, et 3. 15. d. p. sec. c. 2. n. in d. 1 ... s[ententi]a aut negant posse homini convenire appetitum naturalem elicitum quo desideret beatitudinem supernaturalem, et multi illam reducunt ut diuersa p. 3. d.

3a s[ententi]a supernat. appetitus homini innatus ad beatitudinem supernaturalem non est dicendus absolute naturalis, sed obedientialis. hoc est non est pura potentia nam quod potius aliqua innovata item potentia quae est in rebus naturalibus ad effectus supernaturales... ita homo ad videndum Deum non est absolute dicenda potentia naturalis sed obedientialis et ex positum est in ma... de gratia p. 3. c. 1. ... difficultate 2. et alii colliguntur ex auctoribus citatis in 2a s[ententi]a.

Dico deinde ex doctrina D. Thomae q. 4. de ver. q. 1. a. 3. ad 4um ubi ponit incrementa ... potentiae obedientialis ... mediante qua fiat quod ... secundum naturam ... et 3. p. q. 2. art. 3. ad 2um ubi ... ista verba ... capacitatis ... in humana natura una ... secundum ... naturalis ... semper impletur alia ... divina ... qua ... non semper impleri ... et 3. p. q. 11. art. 1. et alibi saepe ... 3. p. tom. 1. d. p. 31. s. 6. ... titulo 2o ... et Vales. 12. 10. 1o. disp. 12. c. 2. ... lib. 1. m. c. 1. q. 2. s. 2. et 5. ... ad ... ubi ...

Sunt autem multis aliis fundamentis ex auctoribus citatis ... ... quae non est fundamentum ... ... cum ... alius ...

activus minoris naturae ad aliquem effectum dicatur inclinatio potentiae passivae
ad effectum alicuius maioris [illegible] quae reddunt potentiam ad actum per [illegible]
naturae ut ostenditur in exemplo [illegible] vini. hac enim ratione absolute valent
omnia agentia minoris naturae ad motum sursum, et lapidis ad motum deorsum
[illegible] aliis rebus naturalibus ad effectum alicuius maioris [illegible] causae agentis
sicut animae ad beatitudinem supernaturalem non est absolute dicendum quod agentis minoris
naturae [illegible] ut sic non est capax facultatis maioris [illegible] naturae sequitur ut ipsi
homini talis beatitudo est [illegible] supernaturalis, atque adeo requirit respectu illius
hoc appetitum innatum obedientialem ut denotet capacitatem debitam ad
perficiendam et instruendam per facultatem supernaturalem dependentem a concursu speciali
auctoris supernaturalis, quam quaelibet creatura est plene subiecta quoad ea
quae ibi requiruntur.

Obijcies contra quod hic potentia in rebus et dimanat ab illius
principiis e natura [illegible] in [illegible] in singulis rebus quae dicuntur
[illegible] modo loquendi sed hoc potentia non inest [illegible] illius principiis
dimanat quaedam potentia et haec obedientia respectu visionis beatae, ratio est
potentia [illegible] hanc nihil aliud [illegible] quam ipse intellectus hominis qui supernaturali
auxilio supernaturali potest [illegible] ad elevandam visionem [illegible] et illam
in se recipere [illegible] ille tamen agens naturaliter ad videndum Deum.

Aliqui absolute negant illam maiorem, sed quia illa [illegible]
a [illegible] [illegible] est [illegible] et aliquo sensu vero [illegible]
[illegible] illam non absolute negare [illegible] exponere et distinguere
id quod hic potentia [illegible] et dimanat ab illius principiis, [illegible] natura
[illegible] suam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sine [illegible]
ex [illegible] non dicitur absolute naturalis [illegible] dependenter ab agente
supernaturali [illegible] ad [illegible] [illegible] aliquem per facultatem supernaturalem, atque
hoc est quod docet D. Thomas 3 p. q. [illegible] art. 1 [illegible] potentiam naturalem
appellat [illegible] [illegible] naturae et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad agentem [illegible] quod [illegible] quaelibet creatura [illegible]
aliquem [illegible] [illegible] [illegible] reddatur per agens naturale [illegible]
[illegible] obedientiae [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] obedientiae quae in
rebus naturalibus non est [illegible] [illegible] [illegible] naturae [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . nam [illegible] [illegible]
explicatum [illegible] ad diversa [illegible] ut [illegible] in [illegible]
[illegible] 3. c. 1. s. 2. [illegible] 2. [illegible] [illegible] sine [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad varios [illegible] [illegible]

Qd est contra dicerentur ut alii [illegible] evidentes [illegible] ut explicemus [illegible] in loco ut [illegible] absoluta [illegible] plura [illegible] loqui [illegible] dicto

4ª [illegible] post [illegible] beatitudo supernaturalis [illegible] in [illegible] qui sit naturalis [illegible] Deus [illegible] viribus [illegible] sine auxilio gratiae [illegible] affirmative [illegible] [illegible] Cap. [illegible] absolute [illegible] hominem posse [illegible] appetitum [illegible] naturalem [illegible] videre Deum [illegible] 30. [illegible] 37. [illegible] a nostris [illegible] expone tale desiderium videndi Deum [illegible] imperfectum [illegible] posse [illegible] viribus naturae

[illegible] in variis locis [illegible] appetitum naturalem videndi Deum ut [illegible] 2. [illegible] 8. [illegible] 5. [illegible] 3. [illegible] 25. 50. 51. [illegible] nam quod ibi [illegible] appetitum naturalem intelligit [illegible] naturalis [illegible] supernaturalis [illegible] qui ex adversariis admittit hunc sensum [illegible] illum [illegible] expositio [illegible] [illegible] doce [illegible] [illegible] ad desiderium quod [illegible] naturale [illegible] [illegible] viribus naturae sine auxilio gratiae [illegible]

[illegible] 61. [illegible] viribus naturae per aliquem actum naturalem desiderare [illegible] propositum ut bonum [illegible] aliqua via sive hac sive illa, ut ostendi [illegible] gratiae [illegible] in actu [illegible] ut possit appetere bonum [illegible] mortuum est [illegible] bonum supernaturale posse [illegible] aliquem actum [illegible] imperfectum [illegible] supernaturalis [illegible] haereticum [illegible] supernaturalis [illegible] posse naturaliter [illegible] desiderare [illegible] expositum [illegible] 3. [illegible] 2. [illegible] supernaturalis [illegible] aliquem ut bonum [illegible] [illegible] voluntas [illegible] viribus [illegible] per aliquem actum naturalem [illegible] desiderare qui [illegible] imperfectus [illegible] supernaturalis [illegible] modo naturali

id v° quod aliqui dnt p solas vires nãs sine auxilio gr̃ae n posse elicere ullũ actum naturã moralẽ bonum acceptum [illegible] in ma° [illegible]
dp 2. c.

[illegible] dicitur alij sumi donum [illegible] ab obo ut dr [illegible] sit ob [illegible] supernale ut i viro beata [illegible] quicumque actus [illegible] illud esset [illegible] supernalis.

[illegible] illud dictum [illegible] intelligitur alij sumi donum [illegible] ab deo n sm se demaistri [illegible] sm [illegible] quae attingat [illegible] nam fieri pot ut [illegible] ob sm se sit [illegible] ni [illegible] illud sit aliq [illegible] m [illegible] illud attingat sic fieri pot ut [illegible] quod sm se i supernale [illegible] p aliquis actum natis [illegible] natli [illegible] generalis [illegible] naeli [illegible] inspirationalis [illegible] supernalis [illegible] [illegible] expressum i, m [illegible]

[illegible] alij [illegible] quis [illegible] p vires nas [illegible] beatitudis supernalis [illegible] [illegible] naturis ut dictus e [illegible] remisse [illegible] ut sic [illegible] ob supernale [illegible] quo hõ pot p vires nas [illegible] beatitudinis supernalem n e dicendus [illegible] naturis [illegible] supernale.

[illegible] quod [illegible] [illegible] aprs [illegible] potest reddi [illegible] pot ad actum p vires [illegible] [illegible] n [illegible] reddi ad actum p solas vires [illegible] natis n dt absolute [illegible] natis quis ista [illegible] p vires nas [illegible] demaneat ab [illegible] prius [illegible] dr [illegible] quo i [illegible] supernali ut [illegible] vires [illegible] reddatur ad actum supernalem ut [illegible] p [illegible] [illegible] cx doctrina [illegible] 3 p. q 11. ar i. [illegible] talis locis [illegible] post 3am [illegible] [illegible] aliis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a sola poia natli absolute [illegible] natis [illegible] vertit [illegible] supernale quod inspirationali m° natle [illegible] ut [illegible] esse [illegible] [illegible] quo absolute [illegible] natis ille p quem [illegible] [illegible] viribus nãs [illegible] supernalis [illegible] ut [illegible] aut [illegible] adducta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 c 3 [illegible] 2 [illegible]

Dubitari solet an concedi possit
hom[ine] p[er] vires n[atur]ae posse h[abe]re desiderium
necnon efficax videndi Deum. ~

Affirmant cum Med[in]a 1. 2. q. 3 ar. 8,
ad 3. Dnt. Suo[?] falsam et improbabilem esse s[enten]tiam quam [contradicunt]
alij Dnt hanc censuram esse s[enten]tiae fundam[en]to nullo absolute[?] reced[ere] ~.

Sed distinguendum e[st] q[uod] desiderium efficax sumat[ur]
p[ro]ut dicit illud quod e[st] p[er]fecte efficax n[on] s[olu]m quoad mentis
sed et quoad executi[on]is eff[ec]t[u]m desiderans sic p[er] solas vires n[atur]ae
n[on] p[otes]t h[abe]ri desiderium efficax videndi Deum, bene in si
summat[ur] p[ro]ut s[olu]m dicit desiderium efficax q[uan]tum e[st] ex p[ar]te
mentis nempe act[u]s quo voluntas desiderat aliq[ui]d affecti
ab solute[?] distinctu[m] a[d] illum qui d[icitu]r aff[ectu]s dictio not[us] seu
velleitas l[ibe]r[e] simplex complacentia v[olun]t[at]e et d[icitu]r efficax quoad
intentionem ad differentiam velleitatis ut explicavimus i[n] m[ater]ia
de gratia dsp. 2. c. 2. s[ectio]ne 1a ubi q. s[ectio]ne 3. et alijs sequentibus
tradita sunt alia quae circa hoc a nonnullis h[ab]e[n]t[u]r adi[?]
atque hoc de hac m[ater]ia ad Dei laudem et Gloriam
sub correct[ion]e sanct[a]e matris ecclesi[a]e. ~

Michael Hyeronimus de Vargas
y molina scripsi finemq[ue] imposui
huic mat[eri]ae die vicess[im]a nona 29 Martij
anno 1605; auditor reverendissimo
patris Ioannis Baptista
~ Societatis Iesu ~

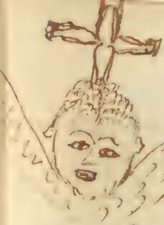

Quaestio sexta D. Thomae de Voluntario et involuntario in octo articulos divisa

Art. 1. Docet D. Thomas in actibus humanis inveniri voluntarium.

Art. 2. Voluntarium perfectum reperiri soli naturae rationali, imperfectum vero etiam brutis.

Art. 3. Voluntarium posse aliquando reperiri sine ullo actu.

Art. 4. Voluntati non posse inferri violentiam quoad actus elicitos, bene vero quoad imperatos.

Art. 5. Violentiam causare involuntarium.

Art. 6. Metum causare involuntarium secundum quid.

Art. 7. Concupiscentiam non causare involuntarium.

Art. 8. Ignorantiam concomitantem non causare involuntarium, ignorantiam vero consequentem causare involuntarium non simpliciter sed secundum quid; ignorantiam autem antecedentem causare involuntarium simpliciter.

Disputatio 1a De ratione voluntarij et involuntarij

Caput 1um quid et quotuplex sit voluntarium, an conveniat solis agentibus intellectualibus; an vero etiam brutis

1o voluntarium late sumptum id quod refertur ad voluntatem aut appetitum aut ipse actus quo aut obiectum quod volumus vel appetimus. hoc autem habitis his cautele pro potentia ad tollendam aequivocationem diversarum acceptionum ita explicat ... voluntarium ... 2o dictum est voluntarium late sumptum ut comprehendat etiam illud imperfectum quod venit brutis ... ad voluntatem quae est ... intellectivae ... ad appetitum sensitivum qui venit etiam brutis ... voluntarium ... dictum est voluntarium late sumptum id quod refertur ad voluntatem vel appetitum.

2o dictum est aut ipse actus quo aut obiectum quod volumus vel appetimus. nam et actus ... a voluntate ... voluntarius ... et ex infra dicendis

nempe i voluntarius i° dr se de memsed qua actus quo vo-
-luntas aliquid vult. de tali actu alius distinctus ab appetitu sensitivo tamen
accepto dr voluntarius qui actus quo aliquid appetit. demum obiectum
dr est voluntarium ut l. 3 sit chrisi ratio quod obiectum quod voluntas l. appetitus
dr nobis voluntaria nempe illis convenit voluntarium per denominationem
extram ab actu quo illud voluntas vel appetitus etc.

Hinc expressi prosequitur varios modos quibus voluntarium
deffiniri solet a graubus auctoribus apud quos dr ee dissentio
que in re ipsa videtur pro dicto varius l. receptum ... quas inter re-
solet ee frequens equivocatio unde est colligens solutio diversarum
difficultatum quae hic apponi solent etc.

Primus modus est ille quem D. Thomas in hac q. 6. art. C.
ad finem ex Aristot. 3 ethic. c. i°. et D. Damasceno et aliis.
ita proponit voluntarium est cuius principium est intra cum additione
stricti nempe quod fit a principio intrinseco per susceptione cognitionis obiecti etc.
Aris. in illo cap. i°. voluntarium a se appellat expontaneum iuxta
dictis graecorum quae signat expontaneum et voluntarium idco quod
deffinitur ab intrinseco et varys finem illius apud ita ait: tum
insertum sit quod l. vi l. ignorantia etc. spontaneum illud
videbitur cuius principium est ideo qui agit per singulum cognoscens.

Contra hoc obiici potest i° quod aliquem placet dr est
voluntarium quamvis non fiat ab illo ut pote si aliquis placeat alienum
furtum quod ipse non facit. 2° non dr voluntarium ut scilicet a principio
intrinseco. 2° pura omissio potest ee voluntaria ut ex D. Thoma
et alys dicemus infra et tamen illa non fit a principio intrinseco quae negatio actus.
3° si Deus solus efficeret in nobis actum voluntatis ut amans
amoris ille esset voluntarius et tamen non fieret a principio intrinseco ergo etc.

R. in predicta deffinitione iuxta D. Thomam Arist. in
D. Damascenum et alios sumitur voluntarium.

in laud. Ad studij ex illo quod intra se per se et est qui e

voluntarium arg. m. e. actus alterius a voluntate separari convenit illa diffinitio

sic intellecta, quod coactio non fiat a principio intrinseco et suppositio cognitionis

obiecti quae id non obstat quominus obiectum volitum ex sua vi fiat a principio intrinseco

sit illa quae voluntarium. alii laudi accipiunt per denominationem extrinsecam

ab actu quo est volitum. item puta omissiones quae voluntaria indi

recte seu interpretative et actus imputabiles modo infra exponendo.

primo actus voluntatis qui in nobis fieret a solo Deo impeteret

voluntarius quia esset actus quo voluntas aliquid vellet, sed nullo

modo peteret procedere a principio intrinseco quia ex potentia absoluta aliter

fieri posset ut expositum est sub ad disp. 3. c. 3. sect. 3. cc. 2. secundo

2um.

2o modo alios qui diffiniunt voluntarium esse id quod

suppositis omnibus requisitis ad agendum procedit ab agente sciente sed

sufficienter vera ostenditur ut bono morali c. 1. et aliis. Ad hanc diffinitionem

explicat solum quoddam voluntarium quod est liberum non vero volun

tarium in communi quod latius patet quam liberum ut ostendetur ex infra

dicendis ex quibus patet in libertate, quaerimus vero etiam potuerunt. alias

varij modi quibus voluntarium solet ab alijs diffiniri etc.

2a. 1a. propositio. Voluntarium aliud est perfectum quod convenit solis

agentibus intellectualibus, aliud vero imperfectum quod convenit etiam brutis.

sic colligitur ex D. T. et aliis hic q. 6. art. 2. exponentibus ex doctri

na ipsius D. Th. ubi collecta ex dictis. ut D. Greg. Nyss.

et D. Damasceno in infra citandis. Nam ad rationem voluntarij requiritur ut

aperte actus sit intra cum aliqua cognitione finis. Cognitio finis

alia est perfecta qua cognoscitur finis sub ratione finis et proportio

et proportio medij cum fine et meditatione, quae cognitio convenit solis a

gentibus intellectualibus quibus proprium est operari propter finem sub ratione

expressum in sua. Ipse in 1a. cit. s. 6. 2a. a. 1. etc. ut 5. 2. def. 1a.

q. 2a. 2a. probabili. Ad hanc ergo perfectam cognitionem finis requiritur

voluntarium perfectum quod modo et sensu ut actus procedat

a primo motu cum perfecto modo opposito propter finis facti ~

Ab hoc tibi vero est cognitio tanquam secta circa finem cognoscendi finis materiae hoc est res quae est finis non tamen facti cum ordine et dispositione inter illum et media, quae cognitio venit ex brutis, Unde ex parte agere propter finem materiae ut explicarunt Divi in dicto loco atque hanc cognitionem imperfectam sequi voluntarium imperfectum quod nec sufficit ut actus separetur a primo motu aut imperfecto modo opposito propter finis materiae et non facti modo dicto. Unde hoc voluntarium imperfectum venit brutis item ac pueris et amentibus imo et aliis hominibus quando operantur propter finem tamen materiae et non facti modo exposito ~

Objicies voluntarium est a voluntate ut patet ex ipso ergo brutis non venit voluntas quae haec est potentia intellectiva ergo illis nullo modo venit voluntarium ~

Respondendo esse aequivoce etiam voluntarium sola sumptum non a sola voluntate stricte accepta pro rationali intellectiva sed ex appetitu etiam sensitivo, ut dictum est supra. Et in hoc sensu voluntarium venire brutis docent D. Thomas 1. 2. q. 6 art. 2 cum aliis 3 etiam c. 2. D. Gregorius Nisseno lib. 5 philos. c. 9 et D. Damas. lib. 2 de fide c. 24 et sibi etiam sancti D. Aug. to. 5 lib. 5 de civitate Dei c. 9 omnibus animantibus tribuit voluntas et velle quia bruta dicit velle aut nolle ut cum dicit velle vel nolle commodae aut moveat etc. ~

Secundo voluntarium ita dividitur ut aliud sit directum seu facto et expressum aliud indirectum seu virtuale. Utrumque voluntarium quae divisio exponetur infra suo loco ~

Solvuntur variae quaestiunculae.

Ex dictis colligenda est solutio diversarum difficultatum

quae verbis [illegible] sunt expedienda ~

Quaestio 1.a An obiectum voluntarium sit etiam volitum ~

R.o id quod est voluntarium [illegible] obiective sit volitum in id quod est voluntarium [illegible] actus quo aliquid volumus vel ipse est ut sic volitum [illegible]. Hoc [illegible] ostenditur tum ex [illegible] tum ex [illegible] dictis [illegible] 1.a de [illegible] ~

Dixi [illegible] quod non est [illegible] ordinandum [illegible] cum [illegible] qui dicit [illegible] actum quo aliquid volumus esse volitum per quandam virtualem reflexionem [illegible] qua virtualiter [illegible] obiective sit [illegible] nempe (inquit) cum [illegible] quid voluntas vult aliquid obiective vult etiam [illegible] necessario ut illud sit volitum [illegible], ex iis [illegible] volendi [illegible] ut ille [illegible] volitus [illegible] reflexione quia voluntas [illegible] est ut si [illegible] esset [illegible] alium actum reflexum [illegible] velle [illegible] actum [illegible] hoc [illegible] [illegible] non [illegible] in illis actibus qui dicit volitum [illegible] sequitur ut [illegible] amor [illegible] Dei [illegible] in illis [illegible] [illegible] et fugae [illegible] (inquit) in illis [illegible] cum fuga [illegible] [illegible] [illegible] volitio [illegible] [illegible] D. T. [illegible] q. [illegible] 3 ad 2.um [illegible] volo [illegible] [illegible] volo non [illegible]. [illegible] doctrinam [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] 23. c. 1.o, [illegible] illam [illegible] [illegible] [illegible] modo dicto non est [illegible] ~

Ex dictis colliges voluntarium [illegible] actibus [illegible] voluntate, [illegible] vero actibus aliarum potentiarum. nam actus a voluntate [illegible] dicitur voluntarius [illegible] [illegible] actus [illegible] volumus. actus vero aliarum potentiarum dicitur voluntarius ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ut [illegible] imperative, nempe quatenus imperatur ab actu voluntatis [illegible] etiam [illegible] voluntarius [illegible] volitus [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible].

seu interpretatione vera varijs modis quae possunt esse vera ut exponemus infra suis locis

Quaestio 2a. an quod quod est voluntarium sit spontaneum et liberum

Dicendum est quod quod est voluntarium et spontaneum liberum sit liberum indifferentia adeo quod simpliciter [illegible] in semper est liberum simpliciter indifferentia a necessitate. Quod voluntarium late sumptum et quod liberum simpliciter potest esse aliquid voluntarium quod non sit simpliciter liberum sed necessarium.

Haec conclusio certa ex aliis locis attendis et ex expositis et probatur quod quod est voluntarium eo ipso non est simpliciter coactum, invitum, violentum sed spontaneum ut constat 1o. ex communi doctrina cum Aristotele lib. 3 ethicorum c. 1o et 2. et cum D. Tho. hic q. 6. a. 1 et 2o. ubi Medina, Conradus et Bal. disp. 2 q. 1 num. 1o. Bas. disp. 23. c. 2. et alijs citatis 2o. ex ipsis terminis quia voluntarium dicitur ab actu procedente a voluntate seu appetitu elicito cum cognitione [illegible], sed praeterea [illegible] cognitione [illegible] 1a et 2a. id autem est spontaneum quod dicitur liberum indifferentia adeo quod est simpliciter coactum invitum violentum non in opere et ut semper sit liberum pro indifferentia a necessitate. ergo dari potest aliquod voluntarium et spontaneum quod sit necessarium.

Dicendum 3o ostenditur 1o. brutis ratione aliquid voluntarium ut ex communi cum Aristotele D. T. alijsque pluribus dictum est supra sup. 2a. et ad obiectionem ibi positam [illegible] nihil convenit libere simpliciter indifferentium a necessitate ex defectu scilicet necessitatis sed quia bruta non habent liberum arbitrium ergo potest esse aliquid voluntarium et spontaneum quod non sit liberum simpliciter sed necessarium. 2o amor quo Deus diligit seipsum est voluntarius et spontaneus hoc est non invitus, non coactus, non violentus et tamen est necessarius quia Deus non potest non seipsum amare ut constat et ostendunt D. T. et alij cit. q. 19. art. 3. et etiam amor beatificus est voluntarius et spontaneus et tamen est necessarius ut ostensum est supra disp. 4. c. 4. diff. 1a.

Contra hoc obijci potest.

I. ✠ M.

in 1am 2ae. Diui Thomae

Q. 12 De intent.e

in quinq. articulos diuisa

Articulus primus: utrum intentio sit actus intellectus vel voluntatis.

cc.o e intentio proprie e actus voluntatis.

Art. 2. utrum intentio sit tm finis ultimi.

cc.o e n semp intentio e ultimi finis.

Art. 3. utrum aliquis possit simul duo intendere.

cc.o e pot aliquis simul duo intendere aut interse inuicem ordinata aut ad unum 3.um ut notat in solut. ad secundum.

Art 4. utrum intentio finis sit idem actus cum voluntate ejus quod e ad finem.

cc.o e qdo voluntas fert in finem et in id quod e ad finem ampo.do unum quodq. secundum se et absolute tunc ss. duo motus voluntatis. atq.do fert in id quod e ad finem ppr finem tunc e unus et idem motus in utrumq.

Art. 5. utrum intentio conveniat brutis

cc.o e quis bruta dicant intendere finem qtus instinctu nat.li mouent ad aliqd. n in ppie pot inten dere finem dicit ordinare motum in finem quod e hom.

Disp. 6. De actu humano intentionis

Actus humani pertinentes ad communem usum moralem c.a D. T. in hac 1.2ae reducuntur ad decem ... voluntas seu simplex affectus ... D. T. adiungit ... ad explicandum modum quo mouet voluntas ... fruitio ... intentio ... in hac q. 12 ... executionis fruitio ... finem ... posterior intentio quae est ad finem ... D. T. ... voluntas seu simplex affectus ... fruitio ... finem ... dictum est ... D. T. ... electio ... in q. 13 ... consilium ... q. 14 ... q. 15 ... q. 16 ... imperium ... q. 17 ... de actu humano intentionis ... D. T. in hac q. 12 ... an intentio sit actus intellectus vel voluntatis et an differat ab actu amoris, desiderij, spei, et fruitionis aliisque actibus voluntatis

Cap. 1um an intentio sit actus intellectus vel voluntatis et an differat ab actu amoris, desiderij, spei et fruitionis alijsque actibus voluntatis

1a sententia est intentionem non solum esse actum voluntatis sed etiam intellectus ut D. Bonabent. 2 sent. D. 38 art. 2 q. 2. et alias quod multis exponi potest iuxta infra dicenda.

2a absolute affirmat esse actum voluntatis ... citandi ... 2a ... subijcienda

2ª est [illegible] intentio varijs modis [illegible]
aut [illegible] [illegible] [illegible] tamquadam fera [illegible] tendat ex
alium medium in [illegible] [illegible] [illegible] adhuc [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] intentio (ut notat D. T. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]). tendat tendere in aliquid. unde [illegible] adhuc
ex medio quo suo modo in aliquid tendimus [illegible] [illegible] intentio
[illegible], [illegible] in quod tendimus intentio [illegible] [illegible]
dialectica [illegible] de aliis mediis [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] primas et secundas intentiones [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ex [illegible] [illegible] iuxta [illegible] et Cicero. [illegible] intentio
[illegible] [illegible] adhuc medium [illegible] extensionem seu
[illegible]

esse efficaciter quo aliquis intelligat finem non distincte percipiens illum attendere, sed velle illum consequi.

Denique non restat inquirendum de nobis id dicere statim actionem quo voluntatis requisitum dari talem intentionem, cum in communi solere intelligi non intentio absolute principium sed ad cavendam equivocationem subintelligi quod sit intentio appetitiva ad differentiam alterius actus qui actus habet alterius forte qui ut communis dicitur intentio.

Obiicitur 1º illud Matth. 6. n. 22 lucerna corporis tui est oculus tuus etc. ubi per oculum et lumen significatur intentio ut exponunt multi patres et alii expositores ibi et D. Aug. habet utroque loco 1ª affirmative in praedicto loco; sed oculus et lumen mentis est actus intellectus ergo intentio est actus intellectus. Respondeo explicando maiorem ut notant D. T. et alii in hac q. 12 art. 1 ad 1um intentio dicitur oculus et lumen metaphorice per metaphoram omnis aliis modis apprehensio intellectus quod praesupponit cognitionem intentio quae sunt suo modo nempe ipso appetendo certum finem est in causa ut operationes gradiantur recta suo modo in alio ordine per hoc oculus et lumen dirigunt gressus praeterea ex phrasi scripturae quod peccata solent dici tenebrae, ita ex recta intentio et bonum opus dicitur lumen lux oculus lucerna etc. ut constat ex multis locis quae in venire poterunt in concordantiis verbo tenebrae lumen lux etc.

2º obiicitur intendere proprie est ordinare finem ut consequendum per media et ordinare est actus intellectus quia est referre seu comparare unum cum alio ergo intendere proprie est actus intellectus.

Pro distinc.^ne 2° intentio ordinare sumit uno m^o ut dicit ordinationem directiuam per co[n]nexam cum pi: e actus mentis ut pp^t neque intendere propriae et stricte, cum non ordinare et in hoc sensu intelligitur illud quod D. T. hic art. 1° ad 3^m ait voluntas non ordinat sed tendit in aliquid fini ordine, et hoc non intentio nominat actum voluntatis per superstitia ordinatae, et alio m^o ordinare sumi fit ut dicit quandam ordinationem affectiuam quia nimirum appetit finem ut est ad media, et sic cedit post ipsum intendere propriae et stricte ut est actus voluntatis, hic quoddam ordinare nempe affectiuum et in hoc sensu intelligunt aly aucto^s reddentes voluntatem suo m^o ordinare ut Dri. 1° Pst. d. 1. 93. n. 9. Sco. in 2. d. 38. q. 1^a ad ult^um Gab. ibid. art. 3. dubio 1° ad fin. nempe (inquit) ordinare seu referre per m^um voluntatis, eo dicimus, et intellectus ut per m^o appetitus amando unum propter aliud, e voluntatis &c.

2^a ut^o intentio distinguitur a simplici amore, fruitione, desiderio, spe, et alys actibus voluntatis, saltem materialiter ex ordine et relatione ad aliquod bonum materiale aut ad aliquas m^um materiae, quae existentiae non petunt alii actus, non tamen semper distinguitur ipse ab uno aliquorum, explicatur ipsa intentio propriae dicit actum efficacem ad finem sub ratione termini, ut constat ex propria illius notione, iuxta quam D. Th. hic a. 1° ad 4^m ait intentio respicit finem sub ratione termini cuius quod intentum ordinat. v. g. dicimus intendere sanitatem quia voluntas ordinat ad aliquid aliud perveniens &.

At simplex amor qui est dicitur esse complacentia seu voluntas non petit ratione verbi et amus finis, non tendo ex fine aliquod aut medij ut explicatur ca^a a^y 3. c. 2. fruitio v^o stricte dicit delectatione &c.

ad bonum tam prosequendum et latius probari ex aliquo fuerit seu
delectatione de bono vel dum prosequens ut dixi in 2a tertia q. 12
in his in non pertinent ordinatio, quod sit voluntas finis ut res regi-
di media sit tantum intentio ad regendum ordinate pertinet electio
ratum quod sit quatenus affirm boni habentis hoc est non regendi
in non pertinet ordinate ad mentem ut tamen regendum est pro
desiderium finis regendi sic est quaedam intentio
aut desiderium medii ad finem sic est quaedam electio.

Species addit ex quo sibi actu seu dispositioni
quandam qua natura tribuit vasati et aut spes finis
sic est quaedam intentio aut spes medii ad finem sic
est quaedam electio. id vero quod aliqui ad causas sic
4o. c. 7. ut spem esse circa rem difficilem quae pendet
ex alterius voluntate sicut in nostra manu est loquuntur
de spe in quantum studio acceptae ratio et spes
la rem difficilem a nobis efficiendam sic enim communiter
dicimus sperare aliquid difficile a nobis praestandum ut
cum quis dixit spero hanc per virtutem me confecturum
sed declarandum est eam dispositione accepimus ubi quaestio est quae
in hac re nisi tu possibilis

Quod autem intentio non semper distinguatur ab aliis liber
et appetitus sibi appetitus boni sive v.
habeat potius sine intentione regendi finis rem aliquam de
servire sed in quo operatione tamen declarat ut esse
et explicatio est in materia de habitu. 9. c. 2. et rales actus
quis differunt materialiter sed eodem modo quia non unum
et idem bonum finale quia non habet eius adaequatus
spe in fine ea de re ut eo loco dictum est.

Denique 2° comparationem intentionis cum aliis actibus voluntatis [illegible] quod D. T. in hac q. 12 art. 4 in princ., an intentio finis sit idem actus cum voluntate eius quod est ad finem, hoc est an sit unus et idem actus [illegible] et medium, seu an intentio finis sit idem cum electione medii. Et doctrina quam D. T. hic tradit est eadem cum ea quam tradit [illegible] 3 dist. [illegible] 2 [illegible] illam expositionem [illegible] iuxta [illegible] tradita [illegible] intentionem finis et voluntatem medii aliquando esse unum et eundem actum non solum [illegible] sed etiam [illegible] quod [illegible] nihil obstat quominus voluntas [illegible] potest [illegible] et eundem [illegible] simul ad finem et illud ad medium etiam in particulari, aut [illegible] actus [illegible] limitatus [illegible] ut [illegible] non extendat ad illud medium in particulari [illegible] intentio finis moveat ad alium actum [illegible] diversum quo velit hoc aut illud medium in particulari ut [illegible] dicto loco.

Dicit D. T. in hac q. 12 art. 4 [illegible] quod voluntas fertur in id quod est ad finem propter finem unus et idem est actus voluntatis [illegible] tunc [illegible] est finis et idem actus [illegible] et coloris et luminis [illegible] intellectu. nam [illegible] unus actus [illegible] locum habet quod [illegible] medium propter finem alio actu [illegible] alio volun[illegible] finis.

Ad distinguendum cum dicit voluntatem ferri in aliquid propter finem [illegible] uno modo ut [illegible] [illegible] actus [illegible] [illegible] id quod D. T. dicit unus et idem actus est [illegible] utrumque [illegible] propter quod dicit.

attinere nisi ille sit intuitum respectu vnius secundo atque quo vtrumque attinet sic enim Deus sub vno secundo vult et vellet ... per Christum et charitas et amare alii per Deum ubi ... ratio per venerat et frater ... respectu vnius secundo atque qui simul versat ... et mater ... et videre ... per ... et eundem actum attingendo vtrumque et ... ad ... in alegoria ... ex natura intellectus et voluntatis.

... illa ratio per ... ut ... fratre ... hoc est ... extremum respectu atque attingentis ... matre per ... intellig. ... aliquod ... fratre ... quod actus ... ad ... actum et aliud ... quod ... mouentis et ... matre et sic non ... illud dictum D. Thomae quod ... atque ... vtrumque nisi ... D. T. ... ex illius doctrina ut ostenderet ... in 3 p ... tractatu.

Cap. 2m. an intentio sit solo finis ultimi an vero etiam non ultimi

Illi qui ... finis ... finis ultimo non vero est qui ... non ultimus sit. Ball. 12 ... q. 4 ... atque ... assereret ... finis ultimi quod ... affirmare ... Baz... q. 12 art. 2 in ... articulum ad finem.

... quod ... finis ... et finis non ult. ... est ... 1am ... intentio ... est non ... finis ultimi ... non ultimi ita D. T.

Ratio in hac q. ex a 2a. ... intentio ... finis et
hec res est ... aliqua media id enim ... aliquid in
tendere ut ... ex illis ... non ... finis ... id est
... non ... voluntas non potest ita versari ut vellet illud ...
ut hec res est ... aliqua media ut constat tum ex ...
tum ex ratione quia finis non ... ad que ordinantur ali
qua media ... gratia expetuntur ut amplius probatur
... loco citato ... intentio ... non ... finis ... ei
non ultimi ...

... quas adversarii opponunt ... in
...da ... nunc ... obiectum ... medium
... medium et bonum utile ... finem ... medium ... rem
... finis ... finis ... finis
non ... medium et bonum utile ad finem ... ut constat ... sed
... finis ... intentio.

... distinctio ... illa distinctio ut ... res
explicatam medii ... ad aliud ... me...
... utile ... in hoc sensu quod ... medii pro
ut ... ad aliud ... explicata finis ... ut ... per
... intermedii ... ita
medium ... ut ... quas ... ordinant alia
... expetunt ... nimirum nihil ...
... talis intermedia ... medius respectu finis ul
timi ... ac finis respectu aliorum mediorum que ad illum
ordinantur neque ... respectu ...
... et ... bonitati intermedie similis
eidem veritati que est ... illata ex alia veritate ... quam
inferens aliam veritatem quod sit ... respectu veritatis ... que in
fert ... respectu alterius veritatis ... que infert ... in
illa ... distinguant duas veritates ... alias ... quam
sit ... quam sit tale ... in
in illo que dicitur finis ... seu intermedius ... bonitas

. est .

intermedio [illegible] medium respectu finis ultimi [illegible] finis respectu mediorum quae [illegible] ad illum ordinantur illius [illegible] [illegible] vide [illegible] 1.am dp 1. c 2. [illegible] [illegible] c. 1. c. 3. [illegible] [illegible]

Instabis ad rationem finis circa quem debet esse intentio (ex [illegible] q. 12. a. 2. [illegible] ibi) requiritur haec tria, bonitas [illegible] amabilis [illegible] ulterioris [illegible] alicuius ad ipsum [illegible] finis debet esse [illegible] se amabilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eo ipso quod aliquid sit bonum intermedium non amatur [illegible] [illegible] ultimus finis [illegible] [illegible] ulterioris [illegible] [illegible] ad ulterius finis [illegible] [illegible] rationem finis [illegible] posit esse intentio.

[illegible] distinguendo an aliud [illegible] ratio finis ultimi aliud [illegible] finis abstrahente [illegible] [illegible] ad 1.am [illegible] [illegible] illa tria, [illegible] ad 2.am [illegible] ad rationem finis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquid fiat [illegible] ipse [illegible] ordinet ad aliud ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad 1.um [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordinata sit ad aliud [illegible] amata [illegible] [illegible] [illegible] illud adhuc posset esse ratio amandi aliqua alia [illegible] [illegible] posset exercere rationem causae finalis in aliis, ut vocant finalizare, respectu eorum quae [illegible] illam amantur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multas bonitates ad aliud ordinatas esse rationes amandi aliqua ut [illegible] bonitas accidentis [illegible] [illegible] imo [illegible] [illegible] respectu [illegible] ordinata ad aliud, unde [illegible] [illegible] medij ordinari ad finem ultimum potest esse ratio amandi aliud medium ad eam [illegible] [illegible] [illegible] posset esse finis respectu illius ~ c 3. an posset aliquis simul intendere plura [illegible] plura

Cap. 3. an posset aliquis simul intendere plura ut plura ~

Non [illegible] Dubium posse simul intendi plura per modum unius

sive ut venirent in aliqua una re sive ut sit ad se invicem
ordinata aut ad aliquod aliud tertium ut apte docet D. Th. in hac q.
12 art 3 [illegible] ad 2um [illegible] tum [illegible] nihil
obstat, tum exp.a quia saepe ho intendit plura ut veniunt in
una re v.g. plura delectatio [illegible] quia [illegible] multa
inter se [illegible] ut salutem & medicamentum [illegible] quae ad con-
[illegible] medicamentis ordinantur, item multa quae [illegible] inter se
non ordinantur in ordinantur ad aliquod aliud tertium ut ad [illegible]
dum [illegible] [illegible] hominis communitatis, insuper
ut notat D. Th. [illegible] ho [illegible] sibi multis bonis potest unum
eligere quia existimat illud valere ad plura quae [illegible]
[illegible] quia illa non sunt [illegible] invicem ordinata.

Sed difficultas est an possit simul intendi plura ut plura
[illegible] difficultatis est in doctrina D. Thomae nam [illegible] 1a p.
q. 85 art 4 [illegible] saepe intellectus non potest simul intelligere plura
sicut plura sed in [illegible] unius [illegible] substantias non potest simul in-
tendere plura ut plura sed in [illegible] unius [illegible] [illegible]
difficultati satisfaciens.

[illegible] in hac q. 12 a 3 [illegible] intentionem
non posse simul fieri in plura ut plura sed in negat [illegible]
[illegible] quae nisi [illegible] ut ex illo
[illegible] potest in aliis locis non [illegible] sed [illegible]
ut discernere [illegible] qui [illegible]
[illegible] a 3 in notat [illegible] art. [illegible] n. 13 & 14.

Ex tamen huius difficultatis pendet ex doctrina illius q.
antiqua modo intellectus posse simul intelligere plura ut plura
[illegible] potest [illegible] dissolvunt [illegible] diversa [illegible]
[illegible] huius loci [illegible] disputata est nunc [illegible]
[illegible] institutum expedit [illegible] cum inquirit an plura ut
plura possit simul intelligi aut intendi [illegible] multos [illegible]
[illegible] qui [illegible] solent [illegible]
[illegible] aliud est [illegible] plura [illegible]
unum [illegible] actum aliud [illegible] multos actus simul. Item aliud
est quod illa sint plura ut plura [illegible] adaequata [illegible] aut
[illegible] aliud [illegible] quod sint inadaequata [illegible] aliud de illa
simplicite [illegible] [illegible] ordinari ad aliquod unum.

aliud v° expse specificati ~

Sit a° p vnum et eumd. actum n possit intendi plura ut plura obia adequata neq. specifica neq. gnerica sive p plures actus eti simul, neq. necesse e illa plura esse specificati p intentionem ordinari ad aliquod vnum terminum in quo finis multiplicatur directum ordinari ad vnum ultimum finis in eo illa reflexiuntur seu beatitudo ~

2a pars sic explicatur. Ex eo quod actus sit vnus, ex illo rite simplicia obia quod ille eorum dicat esse specificati suas in parte n e adequatum ... quia ille ut supponit n dum tenet ad illud obm, id est ad aliud vnde quod libet illorum e inadequatum et dici simul ad obm adequatum illius actus qui simul fert in illa obia p modum vnius obi actu ~

Si autem aliquis dicat in illo vno actu reali distingui specificatas multas quarum quaelibet respondeat suum obm specificati et inadequatum, id in primis n e 2a realis ... qua ad explicandam doctrinam absolute et simpliciter asserentem p vnum et eumd. actum n posse simul intendi plura ut plura dici illa plura ut plura n esse obia adequata respectu illius actus absolute et simpliciter sed solum suum esse dici scilicet uti vnum obm illi adequatum quod vnum e in omni 5. nam et illi qui in eod. actu reali attingente multa obia distinguunt multas specificates reddunt quodlibet eorum obiorum n esse adequatum illi actui absolute simpliciter suum esse quia dicant vnum eorum esse adequatum tali actui p esse sm vnam suam specificationem aliud v° sm aliam ~

Deinde iuxta nram 5am in loco ... et in leb. ... et alibi ... ex doctrina iam communi recepta negat quod ... in vno et eod. actu reali fieri multas spes ... q° n sit multiplicanda sine necessitate ... quod ... actus ... suum ... in hoc ... plura obia ... bene stat quod ... illa ... attingat ita ut ... vni vnius ... specificati ...

-ficatis speci perfectionis perat illa ora simul ... a ...
significans obiectiue talem formam quia qualibet eorum respiciat alterum
seorsim sum suam entitatem maior eius limitari potest ex obiecto ...
significans ut ... plenius ostenditur.

2a pars illa probatur 1o nihil obstat quominus una
potentia possit habere simul plures actus exercitos diuersos quorum quilibet
habeat suum obiectum adaequatum distinctum ab alio.

2o id colligitur ex experientia. Voluntas potest voluntas simul habere
actum caritatis, spei, electionis aut aliarum uirtutum praemittens
mittens potest simul habere actus necessarios ad integrum syllogismum nempe
maioris, minoris, et conclusionem ut communiter redditur, item ex sensus potest simul
habere plures actus exercitos diuersos circa distincta obiecta aliquando
quod ... simul percipit quam plurimos colores sibi diuersos
et ... innumeros ... sibi distinctos dum esset illos esse
semper aliquorum ... actum realem unde ... intellectum
... potest sentiendo ... intellectiua
posse simul habere plures actus exercitos diuersos quod ... communis
... consodalium.

3o quia non ... limitatur ... potest quod possit simul
habere aliquos plures actus neque aliunde quidquam obstat. nam ...
... quod ... limitata ... illam non posse simul habere
quoscumque plures ... plures actus ... non ... colligat
illa non posse simul habere aliquos plures ... sine ...
Ut ... actus ... ex parte ... actus non ex
... adaequatam capacitatem naturalem potentiae, cognitiue aut appetitiue
in ordine ad suam naturalem ... quod consonum est posse simul ab
illa ... apprehendi et ideo ... consentaneum illi est ut natura possit
simul habere multos actus circa plura obiecta ... natura ... simul
sint adaequata simul adequatis ...

Denique 3a pars quod non sit necessarium ut ea plura quae mo-
... simul intendi possunt ... expresse ... ad aliquod
unum 3um probatur quia non est unde ostendatur id esse necessarium. Et experientia
indicat saepe aduertimus simul intendi plura sine ...

... ad aliquod unum ... q. aliquis simul intendit ... fine ... Deus ... intendere ... ad ... unum ... illi ... absolute ... simul ... plura ... 220 ... absolute affirmant volunt ... intendere plura ... 12 ... 12 ... indubitat ... n. 15 ...

Nobis ... ... semper volunt ... simul posse intendere plura ... ordinando ... ad aliquod unum ... in ... ordinatione ad unum ultimum finem ... felicitatem seu beatitudinem quod ... quodcunque ... omnia quae intendunt intendi ... finem ... ... quod ... 2 ... quaestio ... in ... ... 2 ... simul ... ... plures fines ... simul intendi plures fines ... ... in loco

Quaestio ...

... obiicit auctoritas ... ... simul intendere Deum ... ... Dni in morte c. 12 ... simul intendi plura ... simul intendi ... ... absolute ...

sic ait: fieri non potest ut simplici corde pro hoc aliquid tribuat nisi ita tribuat ut nullum aliud temporale modum expectet bene mereri faciat sequeretur ipse eius tractandi aurum de oculo simplici loquuntur ubi hic pro oculi de oculo simplici et pura intentione quia non potest simul intendere Deum et modum temporale ex ... stulte ... Deo. — D. Th. in hac q. 12 art. 3 ad 2um id ita explicat ut intelligat non posse simul intendere Deum et modum temporale ut finem ultimum nempe ut simpliciter ultimum quo modo et apertius explicat illud Matthei 6. n. 24. nemo potest duobus Dominis servire nempe adherendo utrique ut fini simpliciter ultimo vide ... disp. 2 c. 6. difficultate 2a.

2a sumitur ex Aug. lib. 2 ... c. 4 ... ubi ait intellectum plura simul cogitare ... multa ... verbis ... sentire ... plura scire ... in actu plura cogitare ... simul plura cogitare ut plura ... neque intendere ... ut est 2a. — R. Aug. ibi velle aliud esse habitu scire aliquid, aliud vero actu cogitare quod probat quia saepe simul ... valde diversa habitu scit quam actu cogitent non tamen dicit neminem posse cogitare plura actu.

3a ex eodem Aug. 4 ... 10 ad finem ubi ait nihil intelligere ... nihil unum intelligentis seu iuxta aliam versionem qui unum non intelligit nihil intelligere ... quod ... aliquid intelligere aut ... intelligat aliquid unum aut plura ... unum nec posse intelligere unum ... plura ut plura unde infert ... non posse simul intendere plura ut plura. —

R. Aug. ibi ... de usu vocum quoad ... nec posse ... et ... sive intentio ... et explicatio ... intendit.

p voces debere exprimi unum hoc est idem quod [illegible]
[illegible] aequivalet apprehendi [illegible] sit unum simplex sive multiplex
[illegible] relevaret [illegible] [illegible] ... aliasque [illegible] ...
[illegible] [illegible] ... quod p voces [illegible] omni hoc [illegible] ...
[illegible] nihil intelligant hoc est qui p voces non apprehendunt [illegible] ... sive sit
unus simplex sive multiplex nihil intelligunt [illegible] ... [illegible]
ad [illegible] mentis alicuius et ad mutuam dispositionem et communicationem
(com o qual pareceo [illegible] por isso nos ... apprehendendo pa-
los [illegible] ... entenderemos) ergo hic [illegible]
ostendit [illegible] ... manifestum est quod [illegible] ... nil est [illegible]
[illegible] ... ad [illegible] ... et ad se ipsum nihil [illegible] intelligere
[illegible] nihil unus intelligeret [illegible] &c.

4.º autem est D. T. 1 p. q. 85 a. 4 [illegible] intellectus potest intelligere
multa per modum unius non autem multa per modum multorum quod est dicere plurium [illegible]
[illegible] voluntas non potest intendere multa nisi per modum unius [illegible] a. 1.

Alegui [illegible] Soto lib. 1 post. [illegible] ad [illegible] ad [illegible] D.
Th. [illegible] ut vellet non posse simul intelligere multa ut multa [illegible]
[illegible] intelligens [illegible] ... p. 102.
[illegible] 22. c. 2. a. 7. [illegible] ...
[illegible] ad [illegible] ubi [illegible] simul posse simul [illegible]
[illegible] ad multa [illegible] ad [illegible]

[illegible] D. T. [illegible] velle ut [illegible] ... et
[illegible] D. Th. ut [illegible] ...
[illegible] est [illegible] ut [illegible] intelligere multa per modum multorum
denotat [illegible] ... D. Th.
in illa q. 85 art. 4 [illegible] dicit [illegible] intelligere per modum unius [illegible] multo-
rum [illegible] ... unde quando dicit non posse
simul intelligi multa per modum multorum [illegible] ut vellet non
posse simul intelligi multa [illegible] ... [illegible]
[illegible] hoc est [illegible] nullo [illegible] ad [illegible] simul multa

aut affirmare ... [illegible] ... simul ...
[illegible] multa ... [illegible] ... ut multi
in me intellectus ... [illegible] ...
simul intelligentia aut ... [illegible] ... aut ... [illegible]
ita ordinatas ut sint aptae ad efficiendam aut unam ...
aut plures simul ... ad multa obiecta ... ad ...
ad quae simul ... existentia ... [illegible] ...
tamen ... [illegible] ... art. 4. ... ad evidentiam ...
[illegible] ... ad declarandum.

2.º obiectio. unus modus non potest tendere nisi ad unum terminum ...
una intellectio et una volitio quae ... unus modus in ordine
... [illegible] ... ad multa obiecta neque materia ...
... [illegible] ... simul ...
tendi multa obiecta neque materia ...

... [illegible] ... quod unus
modus non potest tendere nisi ad unum ... [illegible] ... una
intellectio seu una volitio tendit ad multa obiecta ...
... [illegible] ... talis ...

... ut ad ... [illegible] ... aliud
... [illegible] ... qui vocant ... realis ab intentione ...
... [illegible] ... realis aliud ... intentionis ...
hoc ... [illegible] ... in ordine ... [illegible] ...
... [illegible] ... unus modus non potest ...
illud unum ... ad unitatem ... simpliciter ...
... [illegible] ... realis ... intentionalis ... [illegible] ...
... realis aut ... realitatem ... qui ... illam
... [illegible] ... ad ... ut multi ... aut
saltem ... [illegible] ... realis ... talis ...
... [illegible] ... unus modus realis ...
... unus ... realis ... entitas realis ... [illegible] ...
quia ... talis modus ... [illegible] ...
modus intentionis ut ... aut volitio ... idem ... [illegible]

eius obo exto ad quod trae neq. illi m^tis m^e ut pt ob simul
illq repserreato alit apperitio neq aliqd obstat. nimirum vno
vero dicitur potest simul ancij multa m^s seu reat. duccibus
quoq. quodlibet n. fit obm adlegrus reffini subj. atq ut diximus
3.^a q. m^a. cap. sup. c. 13.

3.º obj. vnum eidem corpus n. pot simul separari
multis figuris neq. simul infrari multis fois in eodem genere
ve. n. pot simul affici multis coloribus ut status ... sub vng
eidem tempore n. pot simul inferre multas cognitiones neq. vna
eadem voluntas pot simul affici multis volitiob. ... sup mde
n. pot simul p. multos adq intendere plura.

Hoc r^o qm D. Tho. 1. p. q. 85. art. 4. ... sape
affert ut pbet intellectum n. posse simul intelligere plura
vt plura (quod explicatur m^o sup. dicto q. 1.^am ... ad
q.^am aut. em ... explicanda ut locum hiat n. quoad ...
sed quoad id, quod D. Th. intendit iuxta m^d quo ipse
loquitur ... absolute reddendo ... m.eo
... quod intendit ... nam aliq ... vult D. Th.
... m^s loqui n. e. ... aliud e
loqui ... quae ... esse realis ... distincta
ab intentionibus, aliud v.^o ... quae ... m^aliud ... e ...
dentes in obiectum ... intellectualis aut ... aut atq
... realiter ... sententia ... ideo
subm n. posse ... simul infrari multis ... fois
... spec.^s v.e. idem corpus n. pot simul mediante ...
... multas figuras neq. multos ... tres ... a
... status ... capacitas
... intra ... figura ... adlu
... tempore ... affert ...
... colorem ... modo ... s.
... n. e. ... nec ... modo ...
simul mediante ... sibi.

At de fus intentib[us] in omni 5ª certu[m] e aliq[ua] ee

x[.] nam ea[.] scedit 1º meod subs posse simul ee mul

tas sp[eci]es intentis e[iu]sd[em] g[ene]ris. v[el] g[ene]r[is] medio aere simul p[otenti]a

visiua multas sp[eci]es colorum. 2º et in sensu interno,

3º et in intellectu. 4º multi hug e[iu]sd[em] g[ene]ris p[o]sse simul ee

in ead[em] p[otenti]a ut p[atet] d[e] habitib[us] etc. tributarem intellectu[m]

ac voluntatem. Et quod ex multi adh[uc] e[iu]sd[em] g[ene]ris potest simul

ee in ead[em] p[otenti]a ostensum e[st] dista[ntia] in 2 [...] dist[incta] hor[um]

omnium e[st] q[uod] quaelibet ex ijs fus intentib[us] n[on] explet adaequate

in suo g[ene]re [...] capacitatem partem subj[ecti] et ideo [...]

ut in eod[em] subs natur[alite]r possint simul ee [...] plures nempe vnas

solo sp[eci]es intentiv[us] [...] [...] hug aut adh[uc] cognitiuus aut ap

petitiuus n[on] p[ra]estat adaequate aut id quod in suo g[ene]re aut co-

gnosc[itiu]o aut appetitiuo req[ui]r[itu]r ad [...] natur[alem] ut ae [...]

[...] ut plures possint ee in eod[em] subs ad hunc a[...] [...] sentit

quem D. T. vult q[uo]d ex[...] posita in [...] obiect[...]

intellectum n[on] posse simul ee multa [...] multorum nempe

vult quod fi idem corp[us] n[on] p[ote]st natur[alite]r simul ee in duo

[...] plures [...] q[uo]d illa ita se h[abe]nt ut ex natura n[on] sint

ordinata ad explendam simul capacitatem subj[ecti] ita [...]

m[od]o intell[ectu]s n[on] p[ote]st simul ee in actu [...] [...] multorum ut [...]

multa representatia [...] plures sp[eci]es g[ene]ris [...] [...]

[...] tunc simpl[icite]r [...] se h[abe]re ut plures q[uo]d ex na[tur]a [...] n[on]

[...] ad [...] [...] sint apte ad representanda simul multa

siue p[er] vnam siue p[er] multas [...] nam si ad id sint aptae

[...] [...] suscipere [...] vnig q[uo]d efficiunt aut vnam

aut plures [...] simul representantes multa obiecta quae [...]

[...] sint multa [...] intellectiui [...] se h[abe]re

[...] vnig [...] quod sint vna collectio quae [...]

[...] simul p[ote]st intelligi siue p[er] vnam siue p[er] plures [...]

ut dictum e[st] [...] 1ª am obiectionem [...] ad 4am [...]

Pro 1.a ad expendendam mentem D. Thomae circa [illegible] quo loco quaerit 1 p. q. 85. art. 4. ad verba [illegible] p[er] intelligentem intellectum [illegible] ad [illegible] 2.o [illegible] q.a seu [illegible] intelligentiae hoc est [illegible] quatenus est [illegible] actu intellectus [illegible] intellectum posse simul et multa [illegible] hoc est posse simul [illegible] [illegible] [illegible] potentia simul in omne intellectum [illegible] [illegible] intellectus [illegible] in 8.a [illegible] D. Thomae. Cum [illegible] intellectum non posse simul [illegible] multa [illegible] multas [illegible] non [illegible] quod intellectus [illegible] negare simul [illegible] multas [illegible] quod non possit simul [illegible] multa intelligentia hoc est simul intelligere, [illegible] [illegible] simpliciter [illegible] plures [illegible] non [illegible] ad [illegible] aut unam aut plures [illegible] simul [illegible] plura quae [illegible] intelligentiis [illegible] quodammodo [illegible] [illegible] ut [illegible] expositum est [illegible] an intentio [illegible] [illegible] intellectivis [illegible]

Dico [illegible] intentio [illegible] quodammodo [illegible] [illegible] naturalis [illegible] [illegible] finis [illegible] per sensum simul [illegible] [illegible] finis [illegible] [illegible] media [illegible] intellectivis est [illegible] ex D. T. [illegible] in [illegible] q. 12. art. 5. [illegible] [illegible] intentio [illegible] intendere [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] bonum [illegible] appetitus [illegible] naturalis illud intenderet [illegible] non [illegible] [illegible] intendere finis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] expositum est [illegible] q. [illegible]

[illegible] in intendere finem [illegible] non [illegible] intendere

[illegible] modo ut agens suppositum [illegible] sub ratione [illegible] personalis [illegible] aliqua media [illegible] expectat illam cum tali [illegible] [illegible] [illegible] solis agentibus intellectualibus quae [illegible] [illegible] [illegible] finis et medium [illegible] ordinare unum [illegible] aliud et intendere finis [illegible] sub ratione [illegible] intellectus et voluntas ut [illegible] [illegible] [illegible]

Notandum autem est quod D. Thomas [illegible] 12 art. [illegible] ait intendere est moventis et motum hoc est [illegible] quod est movens et patientis quod est motum [illegible] quod [illegible] [illegible] intendere [illegible] [illegible] moventis finis active movendo [illegible] aliquid aliud in illum motum vero hoc patiens dicitur intendere passive [illegible] [illegible] in finem. [illegible] sagittam [illegible] [illegible] dicitur illam intendere active movendo sagittam et ipsa sagitta dicitur [illegible] intendere passive quatenus in illum movetur [illegible] D. Thomas [illegible] ait non dicitur intendere finem qui [illegible] a Deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modo [illegible] bruta intendere finem et [illegible] intendere finis [illegible] est moventis quod [illegible] motus alicuius [illegible] in finem [illegible] hoc modo bruta non intendunt finis quod est [illegible] principalis intendere.

[illegible] ex [illegible] huius doctrinae [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] modo [illegible] quod non [illegible] bruta movent a Deo [illegible] [illegible] [illegible] aliqui illa [illegible] movere passive [illegible] [illegible] finis motus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] instrumentum motum [illegible] [illegible] non est ita intelligenda [illegible] quae [illegible] [illegible] agentibus [illegible] [illegible] effectiva motum [illegible] [illegible] ut ostendit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] observandum est aliud esse quod aliquis habeat [illegible] [illegible] effectivam motus in [illegible] aliud vero quod possit illum ordinare et intendere sub ratione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] effectivas motum et [illegible] [illegible] [illegible] passive [illegible] instrumentum [illegible] [illegible] ordinari in finis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] finis domini eum gubernantis [illegible] aliquam artem, [illegible] causa principalis effectivus eam artem [illegible] et [illegible] ordinari in finis domini

dr se habere passive ut instrumentum quae ordinatur a domino in finem quem ipse intendit. Sed ex hac ratione non pondere e causa multum difficultas motum [illegible] ut in [illegible] [illegible] non tali [illegible] [illegible] ordinatur ad [illegible] [illegible] dr se habere passive et ut instrumentum ab artifice ad id ordinatum.

Hinc sequitur esse aliud esse dictum quod [illegible] agentia [illegible] moveri a Deo et dirigi in finem et se habere passive ut instrumenta mota, ita distinctum esse aliud loqui respectu causalitatis finalis [illegible] illa se habent passive et instrumenta mota [illegible] actiones [illegible] finis [illegible] ex causalitate finali non [illegible] ab illis [illegible] a Deo illas ducente et ordinante in finem [illegible] intelligitur id quod docet D. T. 1. p. q. 103. art. 1. et 3. [illegible] c. 1. et 2. et 12. q. 12. art. 5. et 53. art. 2. ad 1um et alibi saepe et aliud D. Damasc. lib. 2. fidei c. 27. [illegible] medium, qui rationales ducuntur magis a natura quam ducant [illegible] ho. rationalis cum sit ducit magis naturam quam ducatur. aliud vero est loqui respectu causalitatis efficientis et [illegible] illo ad suos motus [illegible] non se habent passive ut instrumenta mota, ad [illegible] causae principales physice efficientes quae vere habent physicam vim [illegible] ad illos efficiendos et sic ex gratia [illegible] causae physice principales efficientes suos motus naturales [illegible] [illegible] quo stat illi motus [illegible] quo Deus [illegible] movent [illegible] [illegible] id intelligitur [illegible] [illegible] [illegible] et mediatam quam ab illo acceperunt vim ex qua dimanat motus [illegible] suo loco [illegible]

[illegible] bruta [illegible] [illegible] aliquas actiones [illegible] proportionatas ad [illegible] finis [illegible] [illegible] [illegible] qua canis videns [illegible] [illegible] [illegible] ut illum capiat et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alia [illegible] opera [illegible] ut ref[illegible] ferunt D. Basilius exameron homilia 7, 8, et 9 et Ambrosius lib. 5. et 6. exameron et alii ut con[illegible] infra citandi.

[illegible] 2° ans quod bruta exercent actiones quae vere sunt media proportionata ad [illegible] finis in [illegible] [illegible] [illegible] illa sunt media proportionata ad finem quae non [illegible] [illegible] id media [illegible]

quod ut amplius expositum est supra 98 1am 2p. 1. c1. 6. Ad
Unde not. verba D. Thomae in hac q. 12 a. 5 ad 3um brutae
moventur ad finem non quasi providentia quod per motum suum possint consequi finem sed naturali instinctu qui appellatur motus sicut et caetera quae moventur natura.

Ad quod intelligendum non instantia naturalis exigui solet varius in parum probationem quas aliqui afferunt Com. lib. 2. ph. c. 2 q. 4. quod ad praesens sufficit est naturalem instinctum brutorum esse tantum quod hypothesin tali et tali dispositionem organum et principium vitalium et virtus potentiae sensitivae ponitur earum aestimativa ut obiectum sensibile praesentans illi per modum delectabilis aut molesti unde exeunt ad prosequendum delectabile et fugiendum molestum atque ita talia dictamina delectabilis aut molesti ordinatur brutis consuetudinarii et directionem ab auctore naturae ita ut dum illa instituuntur aut prius delectabilis exsequendi aut molestia evitandae insequuntur divinae providentiae ordinantis eas actiones ut media proportionata ad finem suae naturae.

C. 13. De electione in sex articulos divisa

Art. 1. utrum electio sit actus voluntatis vel rationis
Concl. quod electio substantialiter non est actus rationis sed voluntatis.

Art. 2. utrum electio conveniat brutis.

Concl. est electio proprie convenit soli voluntati non vero brutis.

Art. 3. utrum electio sit solum eorum quae sunt ad finem vel etiam quandoque ipsius finis.

Concl. quod electio est solum eorum quae sunt ad finem autem non ultimum aut ultimum ad finem ultimum non cadit sub electione.

Art. 4. utrum electio sit tantum eorum quae per nos aguntur. Concl. quod electio semper est humanorum actuum hoc est aut nostrorum actuum aut aliorum rerum quae aliquo modo subsunt nostris actibus.

Art. 5. utrum electio sit solum possibilium.
Concl. est affirmans.

At 6. utrum hō ex necessitate eligat
vel libere.

Crō. hō n ex necessitate sed libere eligat ~

Disp. 7. De Actu humano Electionis

Cap. 1. an electio sit actus intellectus vel voluntatis et an reperiatur in brutis ~

Crō 1am. Dem huius q̄ᵗ sit 1a cō. electio propriè ē actus voluntatis imitans actum intellectus comparantis efficaciam mediorum cum fine et celebrantis ē ois cum D. T. in hac q. et 3 art. 1o ubi Medina Conr. Vasq. al. disp. 2. q. 8. p. 1. Vasq. dis. 41. c. 2. ubi refferet alios ~.

Nōtandum n ē causa, ambos dixi electio imitat actum intellectus comparantis et quia sonat id quod D. T. utraque ille art. iuxta 1um ait electio importat collationem quandā, possis ii ex uerbis n quod collatio sit ipsa electio sane id eveniunt omni electione ex illi quae tribuit Deo secundum ut constat ex eo modo loquendi theologorum aj Deus dr eligere media proportionata ad finem cad id quod alii dixi sciē elec. em et tum valere etc. qn consultatio refferri solet sed id deinceps hic aliqua ignorantia sive dubitatio intellectus: sim declarationem provenientes prius creaturas intellectivas et in hoc sensu D. Dam. lib. 2 fidei c. 22 per medium negat Deo et aie xpi electos et consultationes dicens sciendum e in Deo voluntatem q̄s dixi electos ait proprie n dixi n ein consultatur Deus neque ignorantia ē consultare, et eo em quod cognoscit consultat nemo se addet neque mala domini erinus consultum: electio n hīc eim ignorantiam obj ut sit negat Deo et aie xpi cum electos quae ē cum consultationes supponente aliquam ignorantiam at n negat illi propriam electionem eo modo quo a nobis ē explicata et quo patet sancti scrip. et patribus tribuit Deo ut 1a ad Corinth. 1. n. 27. quae stulta sunt mundi elegit Deus et[c]a ~

Hic Unitatis sic... fa... et ut constat
ex eo sensus et m° cognitionem aliquis dr proprie eligere q°
supposita cog. intellectus ... medior um finis
et deliberatiuis ... quod videat ex
ordine ad finem. neq; est ... quod ... dr proprie
ellectio

2° ellectio ab Aris. 3 eth. c 3 versus finis dr con
sultatiua appetitus ... quae ... sequitur
3° obm ellectis dr bonum ducens ad finem quod pertinet ad
voluntatem. 4° virtus moralis ... intellectuali
ac ... spectans ad voluntatem ... ex eis 2° ... c 2.
post medium et D T. infra q 64. art 1° in ... dicitur
quod sit ... ellectiuis in medio ... et ... ex bona
vellet... dr ... moralis ... ellectio dr proprie e voluntatis.

Dixi sit proprie q ... ellectio ut ...
Med. ... art 1° ... denotat ... intellectus quia ...
... unam ... et ... alicui ...
... quo ellectio ... ut cuiuis aliquid ex ...
... hoc est ... seu ... ellectum. vnde Aris. 3 eth.
c 2. ad finis ait ipsum nomen ellectis significare ... id
quod eligitur ex aliis ... ante alia.

Obij 1° Aris. 6 eth. c 2. versus finem ait ellectio ...
e appetitus intellectus ... intellectiuus appetitus ... intellectus et
... denotat actum ... ellectio ... intellectus
... intellectio appetitus ... ellectio ... ming ...
intellectus ... aut ... ex utroq; alio.

... coam ... sit ... proprie ...
Aris. ... sub ... non ...
... ellectio ... aliquo ...
mixta ... denotat ... actum ... ut ...
... ipse Aris. 3 eth. c 3. ... finem ... ellectio ... ee
... appetitiuam ... et c 2. ... alibi.

redit aliis q[ui]b[us] procrit voluntas ei prius actu[m] voluntatis

Dubit. Ubi neuq[ue] (scriptis ... pros.) u. 5 ...
... q. an electio ... mixtum ex intell. et volunt. ...
... e' asseq. ... necess[ariu]m ... ex ijs q[uae] ... posuit
... q[uo]d n' afficeat ... ad electionem ... sumpta ... intellect
n' quod illis sit q[uo]d ... est ... aliunt ... direct...
... importans ... actum q[uo]d quod negat ... unum
q[ui]d ... actum voluntatis ... alium ... scilicet
factum intell[ectu]s in obsequio ... h' ... mixtum ...
... summunt ... ut alias ... aliquos aut.
haut illud referri potest ad electionem ... ut ... ac
... ex utroq[ue] actu.

... D. Thomas in hac q. 13. art. 1. dicit actum
quo voluntas tendit in bonum ... propositum ... ordinatum
... ei materi voluntatis ... ex intell[ectu]m ...
... mat. ... ad eadem ... superiori nempe intellectum

R. ... n' ita intelliget q[uo]d actus voluntatis ...
electio mat. hoc e' quoad materiale ... intrinsecum ... sit voluntatis
... quoad ... intrinsecum ... sit ... hoc e' intellig.
... n' potest, ut pt. q[ui]a ... nequit ut mater ...
esse unius ... actus ... unius ... intrinsecum ...
alterius ... diversae, q[ui]d q[ui]d ... de aliquo ...
... talem actum ... ratione q[u]a intellig[entia] ... rationalis
... voluntatem ut eliciat actum ... tali ... ad finem
... electio ... actum ... ut ...
... ipse D. T. ... art. 1. ... electio
importat ... quandam ... n' quod ... ipsa
...

Dices ... actus voluntatis ... actum ... intellig.,
q[ui]a nil volitum quin ... ut pt. ...
... electio ... quod ... actum intelligentiae

Ad cum adhuc electio dicitur instare actum x[ti] ibi pactus

x[ti] non intellectus aliquo modo quo cumque pro talis qua intellectus

operatur, proportionem medii cum finis et deliberat id quod expedit

deliberat et ad id declarandum utile in nostra esse suppositum

dictum est pro electionem mediari actum x[ti] separantis et deliberantis

atque hoc innuat Aris. 3 eth. c. 2 ad finem dicens: electionem esse

cum ratione ac cogitatione esse electionem consultatum. quod dicitur eligi

quasi ex aliis deligere ponit vero ante alia

Circa 2am vero partem quod suppositum est 2a a electio proprie

non invenit brutis et D. Thomas et alii in 1a 2ae q. 13. art. 2. et

notandum est id quod Bal. dicit de 2. a 3. ...

rem hanc pendere ex aequivoco vocabuli. nam si electio sumeretur

late pro appetitu qui tendentis ad finem ut cumque cognitum

sic concedi posset etiam brutis. caeterum si electio proprie sumpta ...

medii cum indifferentia supposita collationis medii inter se et cum fine

... cognito medii et finis. sed et suppositis illis quae

conveniunt soli agenti ... usum rationis et de electione ... sumpta

loquitur Aris. 3 eth. c. 2 ... dicens spontaneum ...

pueris et reliquis animalibus ... electio minime et recte D. T.

ubi supra ... cum ... similitudine ... ...

proprie cum dicit eligere proprie est voluntatis non autem appetitus sensitivi

ac proinde neque brutorum

Ratio D. Thomae loco citato expetenda est, sequens modo

ex quo ... electio et ... ratio ... quae ... illam

obijci solent, electio proprie est actus potentiae quae suppositis omnibus requisitis

est indifferens respectu ... aut quoad specificationem aut quoad

exercitium, hoc enim proficit potentia nostro eligendi. Ita ... proprie

sumpta et de hac nunc est sermo ... suppositis omnibus

requisitis non est indifferens ... quoad exercitium ...

unum ... ut ... non moveri in illud quod sibi et nunc pro

sentium aestimativae, istis ... cum brutis ... aliis ...

liberum arbitrium quod ... non possit affirmari ... illi non ...

alterio prius ac p[er] mos neg[ati]vus ~

Circa 3a[m] aut[em] dicit[ur] 1o brutum h[abe]re aliq[ue]m m[od]o eff[ect]um possu[m] multorum et aliq[uo]d p[er] alijs accipere quod est eligere ut c[ommun]is m[od]o[rum] p[ro]p[ri]ato m[ult]o[rum] multis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] principiat suum pastum et ipsa [illegible] incipiens p[ro]p[ter] ad aliu[m] q[uod] p[er] alius accipit, ut [illegible] ego m[ult]o multa [illegible] [illegible] item canis insequens [illegible] item [illegible] bibum [illegible] [illegible] [illegible] in diffe[re]ntiis distare [illegible] illam viam [illegible] secundam [illegible] ordinari discurrens [illegible] [illegible] [illegible] illam eligere p[er] sec[un]d[am] p[ri]mo h[oc] [illegible] [illegible] [illegible] ex multis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diversis animalium q[ui]b[us] [illegible] prudentia[m] unde Arist[oteles] [illegible] [illegible] [illegible] animalium alia prudentia alia disciplinarum capacia [illegible]

Circa 2o neg[ati]o ans [illegible] scrino [illegible] demonstrat[ur] p[ri]mo aut quo ad p[er]ficat[ione]m aut [illegible] ad exercitium suppositis omnib[us] requisitis sine im[pe]dimento nam brutum statim ac h[abe]t o[mn]ia sufficienter ex p[ar]ticulariu[m] p[er]icum [illegible] requisitis sine impedimento nec[essari]o vi inclinat[ionis] naturae moveri in illud [illegible] [illegible] [illegible] statim ac h[abe]t o[mn]ia requisita sine impedimento nec[essari]o vi inclinat[ionis] naturae moveri [illegible] ut notat D. Th. in hac q[uaestion]e art. 2 ad 2um unde quid[em] cum q[uo] brutum moveri in aliq[uo]d in q[uo] suppositis [illegible] circumstantiis nec[essari]o ex inclinat[ione] parte in illud rapit[ur] [illegible] n[on] moveri q[uo]d sine n[on] p[otes]t moveri [illegible] aliq[uo] requisito [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] quod licentium sit brutis n[on] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] 2o [illegible] 3 5 q. [illegible] [illegible] [illegible] 5 [illegible] [illegible] prima [illegible] ~

[illegible] [illegible] [illegible] multas [illegible] [illegible] suum [illegible] [illegible] p[ro]p[ter] ab hac [illegible] illam p[ro]p[ter] q[uod] aliam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ac p[er] mos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ut recte exponit D. Thomas utrique idemque dicendum est in aliis exemplis adductis.

Cum autem brutis tribuit prudentiam ad [illegible] intelligendum quod illis [illegible] propria prudentia formaliter ad [illegible] ut patet tum ex [illegible] tum ex [illegible] [illegible] ubi [illegible] [illegible] [illegible] cognoscere melius ordinatos ad [illegible] prudentiam unde [illegible] non infert quod in illis sit propria prudentia alias [illegible] melius [illegible] [illegible] illis concedenda esset quam homini [illegible] hypothesis ambo [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] ad suos fines [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illis [illegible] [illegible] prudentia quae [illegible] inclinat [illegible] [illegible] naturae divinae [illegible] in suos fines [illegible] ex eo quod sagitta [illegible] [illegible] tendat in scopum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dirigentem [illegible] [illegible] qui per impetum impressum eam dirigit ut notat D. Thomas in hac [illegible] [illegible] art. 2 ad 3um ubi [illegible] adducit exemplum in motibus horologiorum [illegible] aliorum artificiorum ex quorum motibus homines colligunt [illegible] dirigentem [illegible] in artifice [illegible] [illegible] ordinata [illegible] addit [illegible] [illegible] artificialia ad artem humanam [illegible] [illegible] naturalia ad artem divinam [illegible] ideo in iis apparet ordo [illegible] [illegible] illis quae movent [illegible] [illegible] artem ut [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] 17. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 4.

[illegible] arguit [illegible] non haberet facultatem indifferentiae [illegible] [illegible] dum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod si aliquem [illegible] [illegible] [illegible] duo pabula [illegible] [illegible] [illegible] in eadem distantia [illegible] cum quibus [illegible] circumstantiis [illegible] [illegible] nullum [illegible] posset sumere [illegible] hoc [illegible] falsum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] circumstantiis nihil est quod [illegible] [illegible] equum [illegible] unum pabulum [illegible] ad aliud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nullum [illegible] posset sumere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duo pabula [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad alterum se applicaturum.

[illegible] dari illo casu quem [illegible] aut [illegible] vix [illegible]

posse intelligere quin inter illa pabula [illegible] aliquid [illegible] aut in maiori propinquitate aut magnitudine aut [illegible] aut sapore [illegible] aliqua alia circunstantia [illegible] magis allicit [illegible], nempe aut physice [illegible] saltem moraliter [illegible] dato [illegible] sequitur quod tunc ego non [illegible] ab aliquo alio non possem sumere unum pabulum quam aliud et [illegible] fame periret cum neque utrumque simul posset sumere ut supponitur neque id adversarij [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicendum [illegible] esse [illegible]

Hac [illegible] multi docti recentiores hic [illegible] contra ad 3um [illegible] quod sint obiecta [illegible] tunc stante [illegible] non sequitur [illegible] [illegible] Buridano [illegible] sane [illegible] ex [illegible] dormire [illegible] non [illegible] esse [illegible] causa [illegible] extra [illegible] vide D. Thomam 1.2. qu. [illegible] art. 2. [illegible] si agens non esset [illegible] ad aliquem effectum non magis ageret hoc quam illud [illegible] in proposito casu nulla esset causa [illegible] ex parte obiecti [illegible] utroque pabulo esset omnimoda [illegible] neque esset ulla [illegible] unum quam aliud [illegible] neque tunc ex parte [illegible] [illegible] [illegible] quia inclinatio illi [illegible] ex [illegible] non [illegible] [illegible] ad unum quam ad aliud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] utrumque [illegible] neque [illegible] [illegible] [illegible] seipsum [illegible] ad unum [illegible] [illegible] [illegible] tunc ego [illegible] aliquo alio [illegible] neutrum pabulum sumeret ac [illegible] fame periret [illegible] in aliis [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Confirmatur quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] aliis circunstantiis [illegible] [illegible] simul [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] ut esset [illegible] ad hanc quam ad aliam. [illegible] aliquod corpus haberet simul gravitatem et [illegible]

rio æqualis efficientiæ illud nec ascenderet nec descenderet et similiter si a ratio æquali vi impelleretur ab uno agente deorsum et ab alio sursum pari ratione sed nunc impossibili casu si obiectum omnibus aliis circumstantiis esset ratio æqualis non sequeretur effectus.

Si autem dicatur tunc equum detrahi a Deo ad unum ex illis pabulis tamen hoc est recurrere non ratione solvere supra dictum quod tunc equus nisi detraheretur ab aliquo alio non potius sumeret unum pabulum quam aliud. Id vero quod aliqui dicunt tunc ad rationem Dei providentiam pertinere ut detrahat equum ne fame pereat non est unde fundamentum sufficiens ostendatur nam sicut si equus aut aliud quodcumque animal aliunde ex aliis causis et impedimentis impediretur ne sumat cibum non pertinere ad rationem providentiam Dei efficere ne tunc illud animal pereat fame, ita neque in casu proposito.

Potest quod alii asserunt tunc equum aut casu aut fortuito moveri ad unum ex illis pabulis aut instinctu naturali in utrumque primum vires aggregantium prius intra se applicando ad unam partem non satis facit quia neque casu neque fortuito fieri potest effectus detrahens sine causa detrahente ut probat ratio sub posita neque ex hypothesi quod instinctu naturali equus simul proponat ratio æqualiter utrumque pabulum potest equus determinare se ut prius se applicet ad unam partem quam ad aliam propter supradicta.

Cap. 2m am electio sit so mediorum an vero et finis, et an debeat esse inter plura media.

Dico primo quod electio sit so mediorum est ... dubitandi ex ... [illegible] ... ubi ait electionem ... sunt ... finis, vel ut primum ... finis non cadit sub electione ... et ... quod electio possit esse etiam finem ita arguitur ... inter multos fines ... voluntario quisnam eorum sit eligendus ... primum ... aliquis ... inter ... fines disputo ... ultimus finis ... aliis ... assignatis aliquem eligebant ... alij vero alium.

Primo ... inter ... verum ... ultimum finem qui est Deus ... Verum ultimum finem qui est Deus ... variant et aliqui illum eligunt ... alij vero eligunt alium finem.

Dico 2o ... quod electio debeat esse inter plura media ... dubitandi ex ... ubi ait ... quod electio sit ... pluribus ... eligi ... electio est ... quadam ... ne ... at ... arguitur ... si ad finem adquirendum non est nisi unum medium ... talis medij ... finem esse electio ... [illegible] ... distinguit ab electione ...

Varia ... quae ... inter ... apud authores con... ... iuxta ... sequentes ...

Dico ... electio ... quae aliquae media ad finem ... [illegible] ... finis ... [illegible] ... ad finem: nam ... finem ... [illegible] ... finis magis ... quod ad finem ... [illegible]

id quod ibi [illegible] ex [illegible] modo sentiendi et loquendi inter alios ibi loquens de felicitate quam intendis ut finis simpliciter ultimus est, felices esse volumus aliquis [illegible] dicere vero [illegible] felices esse minime [illegible] electio [illegible] eorum quae aliquo modo [illegible] ad finem [illegible]

[illegible] non [illegible] est quae [illegible] pure media [illegible] quatenus finis non ultimi [illegible] aliquo modo ad finem [illegible] media respectu finis ultimi ut [illegible] electio at id quod intenditur ut finis simpliciter ultimus non respicit [illegible] ad aliud finem ut [illegible] respectu illius non est proprie electio atque hoc aperte vult D. Thomas in hac quaestione 13 art. [illegible] ubi finem simpliciter ultimum [illegible] quod non potest esse [illegible] non ultimum sed intermedium [illegible] [illegible] quae [illegible] respectu alicuius [illegible] ex quo infertur [illegible] alicuius [illegible] quam [illegible]

Hinc [illegible] solutio ad [illegible] deliberandi initio adductum ex Doctrina D. Thomae. nam cum dicit finis non cadere sub electione [illegible] de fine simpliciter ultimo qui absolute dicitur finis et nullo modo habet rationem medii. at de fine non ultimo ipse ibi aperte [illegible] respectu illius esse electionem et de hoc intelligitur id quod dicitur ad 2um. [illegible] [illegible] occurrunt plures fines inter eos potest esse electio [illegible] ordinantur ad ultimum finem.

Ad [illegible] vero adductum pro [illegible] de cum [illegible] inter multos fines [illegible] esse [illegible] quisnam eorum sit eligendus, [illegible] intelligitur de fine ultimo qui dicitur simpliciter finis ultimus [illegible] in communi [illegible] felicitas seu beatitudo: hic enim apud [illegible] [illegible] non sunt multi fines ultimi [illegible] [illegible] hoc unum [illegible] fine ultimo intendunt ut sint felices [illegible] [illegible] [illegible] 1am [illegible] 2 c 3. neque de hoc apud [illegible] [illegible] fuit [illegible] de fine ultimo [illegible] [illegible] hoc est in [illegible] [illegible] esset felicitas et [illegible] [illegible] [illegible] rem. alii vero illam [illegible] [illegible] ad finem ultimum [illegible] quae est felicitas [illegible] nisi [illegible] D. Thomas hic art. 3 ad 2um.

Ad 1um Resp. Ad 1. ex oy. ex parte eius a quibus efficiendum diuinam aio credam ipsum et unum ipsum probabilium ex mysteriis particularibus nempe Deum in multis operari affectum variare cum aliis finis particulares atque praecipue exaries suscipiendi illos ut reducens ad suum bonum et felicitatem quam proprie illius specialiter in eos respondens.

Dico 2o quod electio iuxta accommodari nos accor ille dicat illum quae est maior, ex illis mediis proponendis ita ut unum ex aliis eligat in efficacitatem tum ipsum in efficaciam et ipsius aliis plura media, sed declarat quod ex accommodari nos electio illius eligere ut docuit etc D. Damas. Ad confirmationem 2o Tenet ad medium ignorat sibi fructum propositum hoc colligitur ex laceratis ratio istius etc et hinc sonat id quod ex dicto adductum est in dubitando circa 2um punctum.

Tertium quod electio ex sua ex efficaciam non requirat hic probo. quod 1o efficacia atque qua voluntas medium propter finem illud et unum et eadem sunt sit nisi plura media proponit quae non, ut est fidei atque charitatis nam si ipsum esset propositum unicum medium ad finem posset fieri volitio ad illud medium tantum propter eundem finem nempe charitatis et illa non fieret et specialem efficaciam diuersam ab ea quam fieret volitio eiusdem medij propter eundem finem si essent proposita multa media inter quae voluntas eligeret illud unum quod utrobique esset eadem ratio efficacia volendi nempe idem finis charitatis ut supponitur.

Cum hoc constat quod electio ex illa ratione in individuali dicat quemdam modum tendendi quem vocant applicationem quo id quod dicitur eligi praefert aliis seu prae aliis seligitur et sic conclusum quod sit non plena ex quo unum seligitur et in hoc sensu si ipsum proponeret unicum medium omnino necessarium ad finem atque volitio non diceretur electio sum rationem et individualem quam dicitur electio propria quod sum rationem efficacem non differret ab illa quae inter multa media propositum illud unum seligeret propter eundem finem atque hinc constat solutio ad 1um dubitantis hic adductam circa 2um punctum.

Cap. 3. an electio sit in plurium voluntas et in plurium affectu[?] dicto nato aureo absoluto efficaci et inefficaci

Sect. 1. s.a de 1mo q.to

Ante electionem et eum actum qui accomodari non potest voluntas seu [illegible] affectus et [illegible] habituum q. d. 3 et 2 ex lib. D. Th. [illegible] invenimus [illegible] hic diversimode quod electio [illegible] in plurium voluntas et in plurium D. in mo expo. [illegible] hanc doctrinam [illegible] f.a [illegible] de quo actu an rationato et in absoluto et de quo impl. [illegible] et in posse intelligat illud dictum quod voluntas potest esse implurium.

1a s.o [illegible] voluntatem posse actu absoluto velle illum impl. bene in actu rationato qui [illegible] hoc [illegible] vellem et ut vellemus [illegible] hoc [illegible] Cap. 2 [illegible] d. 4 q. unica ad [illegible] 2a 7am [illegible] q. 5 d. 17 q. 2 [illegible] 1. ad 2.m et d. 14 q. 1. art. 1 ad finem [illegible] [illegible] q. 1 post [illegible] Medina [illegible] q. 1 art. 4.m [illegible] 1 quaestionary q. 43 ad finem [illegible] medina 1. 2ae q. 13 art. 5 et 3. et alii. Ex multis ex ipsis auctoribus [illegible] [illegible] infra [illegible]

2a s.a autem voluntatem posse et actu absoluto velle id quod est impl. [illegible] sub ex aliqua suppositione et id quod est impl. [illegible] ex [illegible] simpliciter et absolute non posse velle [illegible] bene in [illegible] et [illegible] [illegible] voluntas [illegible] actu absoluto [illegible] hoc quod est non [illegible] quod id [illegible] impl. sit [illegible] ex supp.e [illegible] communiter absolute in

ipsum esse peccasse at longius progressi possunt dicere Deum non esse [illegible] quod est simpliciter [illegible] ex [illegible] simpliciter [illegible] possunt [illegible] velle [illegible] aliquid [illegible] nempe [illegible] a poena inflicta a Deo quod [illegible] 1 p. q. 63. art. 3. Conrado 1 2ae. q. 3. art. 5. [illegible] plerisque ex his auctoribus [illegible] sequendo [illegible]

[illegible] absolute affirmat volunt [illegible] posse [illegible] absolute velle quodcumque simpliciter [illegible] simpliciter [illegible] Scoto 2o [illegible] 6. q. 1. [illegible] ad q. [illegible] ubi [illegible] Demones potuisse appetere [illegible] divinam quod [illegible] simpliciter [illegible] Scotus ibi [illegible] sic [illegible] quadam [illegible] inefficaci [illegible] simplicius [illegible] [illegible] plerique alii [illegible] [illegible] ex [illegible] habitu [illegible] de aliis [illegible] quae [illegible] q. [illegible] [illegible] tradendam [illegible]

[illegible] electio absoluta [illegible] efficaci [illegible] exequi [illegible] est ex quae [illegible] impossibilia [illegible] ad Romanum c. 2. [illegible] id quod ibi paulo ante medium ait electio [illegible] ad [illegible] c. 10. paulo post initium [illegible] electio [illegible] D. T. [illegible] q. 13. art. 5. [illegible] electio [illegible] quod [illegible] ibi [illegible] ex [illegible]

[illegible] ad [illegible] affirmant [illegible] efficaci esse [illegible] Scotus 2 [illegible] ad [illegible] electio [illegible] Scotus [illegible] 1. 2. [illegible] electionem [illegible] Demones [illegible] [illegible] divinam esse quis [illegible] [illegible]

Probatur ex limitatione quam facit D. T. in hac q. 13 art. 5 ad 3um dicens voluntas completa est ratione obiecti, quod voluntas in aliquo casu est completa, ubi tunc natura dicit voluntatem incompletam, nisi quando non potest deliberata mortalis convenienter valere peccatum mortale, quia quantum ad tunc attinet ad bonum actus, ut patet, in qua voluntatis quod ad rem habet quandam mediam speciem. Probatur 2o D. Thomas in dispositionibus de malo q. 16 art. 3 ad 6um ait: Voluntas quae dicitur completa non est perfecta voluntas tendens in aliquid secundum quod in illud tendit sed in id quod existimat impossibile est quaedam voluntas imperfecta.

Prima difficultas est praedictam electionem non posse esse circa quae existimantur esse impossibilia, nam non potest ut sit de eo quod revera sit impossibile existimetur in eo impossibile ergo, cum obiectum voluntatis sit bonum aut verum aut apparens proportionem per intellectum existimatum impossibile potest aliquid quod revera sit impossibile atque hoc est quod notat D. T. in hac q. 13 art. 5 ad 2um.

4o quo cum praedictis limitationibus intellectu probatur primo quia discernens voluntatem cum quo actu absoluto perfecto efficaci velle id quod censet impossibile, neque posse moveri ut in aliud tendat ita efficaciter. Ergo dum cognoscit ut impossibile id quod antea existimabat possibile, tunc voluntatem cessare ab effectu illius consequentem. Videatur Aristoteles lib. 2 eth. ad Nicomachum c. 2 paulo ante medium, ubi videtur dicere sed id eligere tamquam efficaciter modo dicto.

2o probatur quia volitio perfecta efficax est illa quae requirit executionem perfecta talis ut absoluta et totaliter vellet executioni mandari quod est necessarium adipiscendum obiectum, unde vi eius illud movemur et quantum possumus exequimur, nam per talem modum tendendi ad executionem obiecti mentalis volitio perfecta efficax constitutionis aliis volitionibus quae non sunt perfectae efficaces ut ex ipso praesefert, et eo ipso quod aliquid existimat ut impossibile non potest voluntas tali modo efficaciter

in illud tendere q̄ ex ostensione inspectans [illegible] [illegible]
motivum [illegible] [illegible] [illegible] efficacy. nam intellectum [illegible]
[illegible]. ad [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] efficacy [illegible]
tendere ad [illegible] esse [illegible] bonitas [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] absoluta [illegible] [illegible] efficaci [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] cor. quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible];
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] efficaci

[illegible] Difficultas [illegible] [illegible] electio [illegible]
cor. quae [illegible] nos fieri poss.

[illegible] affirmante [illegible] et 1° dubitandi ex doctrina
[illegible] [illegible] [illegible] ferri ad medium [illegible]
[illegible] [illegible] quia in nostra potestate [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] electio semper [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] semper adiungi aliquam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] intellectus nostra [illegible] semper ad
nostras [illegible] [illegible] [illegible] saepe tam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod neutra [illegible] [illegible] [illegible] nostra [illegible]
aut [illegible] quae [illegible] aliquo m° [illegible] nostras actiones.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nihil [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] electio [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] ut sit [illegible] cor. quae [illegible] nos fieri [illegible]

[illegible] [illegible] intellect. et cor. quae [illegible] nos
fieri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobis
acquirendum [illegible] [illegible] [illegible] quia volumus [illegible] acquire
finem [illegible] [illegible] nostram quae [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] nos fieri [illegible]
[illegible] [illegible] aliqua quae [illegible] nos [illegible] nostris
[illegible] [illegible] aliorum favore [illegible] [illegible] quae [illegible]
aliqua nostra [illegible]

Pᵃ si sermo sit de amore relato ad aliquem speciem actu si [illegible] pot. ee deffectu acquirendo ab alio etsi nos nostra operatione illum n[on] acquiramus, ut notavi [illegible] in [illegible] 13. atque in notationibus [illegible] n. [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] possimus con-
siderare bl. [illegible] quod [illegible] [illegible] liberet a iudice etsi nos
nullam nra. operatione [illegible] [illegible] —— [illegible] q. [illegible] actum speci
qui pot. ee [illegible] [illegible] sperare seu intendere alicuius liber-
tatis? [illegible] acquirendam [illegible] suo loco [illegible] de [illegible] o [illegible]
[illegible]

Caeterum [illegible] ho. ut [illegible] versari [illegible] aliquid quod n[on] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quodammodo deducitur ad nostram
[illegible] [illegible] quod est in nra. potestate [illegible] [illegible] [illegible]
eligere nihil [illegible] quod existimamus posse [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible] nostris [illegible] [illegible] [illegible] consilio
alterius aut saltem possumus imperare ut ab alio fiat [illegible] [illegible]
[illegible] aliquid quod [illegible] nostra industria [illegible] nos [illegible]
[illegible] ut [illegible] alicuius [illegible] [illegible]

Consideranda [illegible] ee. quod electio ab [illegible] affe-
ctu efficaci in [illegible] sit [illegible] [illegible] quae existimant ee
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alio affe-
ctu efficaci [illegible] [illegible] [illegible] an aliquo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] existimat [illegible]

[illegible] [illegible] qui [illegible] nos [illegible] volunt [illegible]
simplex [illegible] [illegible] seu [illegible] [illegible] ee [illegible] exi-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intellige-
[illegible] dictum voluntas [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] ex [illegible]
3. [illegible] ad Nicom. c. 2. paulo ante medium ubi post [illegible]
[illegible] electio minime [illegible] [illegible] quae fieri n[on] potest, habet voluntas
v. c. [illegible] 2 [illegible] ad Eudemum c. 10. [illegible] post initium
voluntas [illegible] [illegible] electio idem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ea homines quae [illegible] nollent ut [illegible] homines [illegible] im-
mortales [illegible] quod nemo sciens [illegible] eligeret idem Damascenus.

... 2 vide ... 22. fere ad medium. Et D. Thomas disputat
De malo q. 16. art. 3. ad 9um et 12m. quos vide, et ad 2um
ibi Medina contra ... et alij. Et Bell. ...

Contra 1o expl. quia penitens debet habere
affectum compunctionis ... aliquam ...
ex ... vellem non peccasse
vellem ... considerans
culpam ... quaedam ...
... non fuisse et ... quod ...
... non fuisse ... neque
... id quod fuit

Varijs modis respondent adversarij ... aliquorum ...
... voluntatem ... possit ...
nempe cum dicit vellem non peccasse, ... voluntas ...
habere affectum desiderij ... non esse peccatum ... quo non esse
peccati ... voluntas ...
... fuisse peccatum ... quod
fuit ... impossibile

Contra haec ... qui dicit penitet me peccasse
vellem peccasse ... habere affectum displicentiae ...
... peccatum ...
... penitentiae ... compunctionis ... de peccato
commisso ... penitentiae ... vellem
... peccatum ... compunctionem de
peccato ... displicentia qua penitens dolet
... peccato ... commisso ... penitentia
de peccato ... ex illis ... et ex doctrina ...
... in Tridentino sessione 14. ... penitentiae
cap. 4. ... animi dolor et detestatio de peccato commisso
et ... vitae ...
non ... ad peccatum ... et ... commissum

quo ibi includit aliquis affectus simplex accidentis quod non fuerit illud ipsum peccatum quod iam fuit atque id indicat haec propositio vellem non peccasse; nam quia haec dicit voluntas tunc haec est simplex item affectum voluntatis contrariae non esse peccati non tamen simplex, unde ait haec ille qui numquam peccavit licet sit peccati ut sic eius voluntate contraria ita ut ex vi talis affectus oporteat non esse commissum illud peccatum quod fuit aliquis ex hypothesi facti simpliciter sit illud non esse commissum in gratia sperantes mediante simplici reiiciet ex infinita diversi aliis modis

Secundo modo aliorum qui ita distinguunt aliud simpliciter patiens hoc est quod possit absolute dari ex natura rei licet non est simpliciter sed est redditum simpliciter ex aliqua suppositione quo modo ex suppositione peccati commissi simpliciter sit non peccasse aliud tamen est simpliciter possibile quod scilicet ex natura rei simpliciter et absolute est simpliciter ut quod Deus non existat dicunt posse appeti simpliciter patiens non vero simpliciter possibile hoc nobis solet toleratio 1 p. 1 q. 3 art 3.

Sed Caietanus id non dicit ita absolute sed cum limitatione namque ibi supra istis stannis sic ait. duo notanda 1o quod simpliciter possibile non est appetibile possibile (hoc est secundum suum) 2o quod simpliciter possibile potest appeti patiens (hoc est secundum alterius) 3o quod simpliciter patiens potest appeti licet (hoc est per voluntatem quandam simplicem non vero secundum simpliciter volendum est simpliciter patiens) vel dic 4o siddit hoc exemplum qui odio habet Deum punitorem non solum inquit volunt hoc simpliciter patiens scilicet ipsum ut punitorem non esse sed hoc simpliciter possibile volunt scilicet ipsam qui punit non esse ubi ut constat volunt affectum volentis simpliciter possibile quia est Deum non esse quis dicat adde id naturae patiens hoc est re alterius nempe non punitus vitandae ~

Quaeritur igitur quod potest appeti id quod dicitur possibile simpliciter ita ut saltem in sententia malae naturae appetetur. Sic potest 1. militio explicari ex his verbis Damasceni ... contra 2a intercedunt voluntates huius ea quae nollent impedire ut omnibus impeccabiles immortales esse ubi voluntas volentis ea simpliciter possibile hoc est ex natura rei mod. naturaliter

qse e hom numquam mori omibus imperare &c.

2º ex alio communi exemplo quod damnati propter penas inflictas odio habeant Deum [illegible] [illegible] [illegible] ad ipsum esse Dei [illegible] vellent illum non esse quod est odio habere [illegible] [illegible] [illegible] volendum [illegible] [illegible] [illegible] pene inflictae et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a. 3. 5. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q. 34. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dei iustitiam [illegible] [illegible] [illegible] damnatis [illegible] odio ipsum Deum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ex aliis exemplis [illegible] [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] considerans [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Deum aut in [illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] simplici affectu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] daemones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 63. 35. [illegible] diabolus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Bos. q. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] seu desiderij [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] simplici affectu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] docent. [illegible] 2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 63. a. 2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 [illegible]

4º [illegible] quod [illegible] impossibile per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] impossibile [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] repugnat [illegible] quod [illegible] impossibile [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] repugnat [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

impossibile esse ... Dei ... nec apprehendi ... existentia ...
bono ... gaudens ... [illegible] ... impossibile ...

Si ergo impossibile gaudens ... affectus complacentiae
... simplicis ... impossibile ...
... assignat ... sufficiens ... dici ... sane ...
... absolute ...
... distincte ab ... ac proinde ...
ac cuiuscunque alio ... perfecte affectu ... impossi-
bilium significat ... esse de quocunque impossibili ...
... disp. 4 ...

... opinio ... alia ... de ... perfecte ...
... alia ... sint ... nam ... de ...
... impossibilis ...
posterior ... de quocunque impossibili sive gaudens sive
... tendere ... ad ... complacentia ... simplici affectu ... videtur
... videlicet ... illud ...
... aliquid ... quodcumque ...
... voluntas ... existimatur impossibile

... ostendi ... voluntas ... esse ali-
... complacentia seu ... simplicem ... aliquid ...
... quod illud ... proponi ... aliquid ...
... aliquid malum ... aliquid ...
... aliquod bonum ... quod ... voluntati
... proinde ... voluntas
... esse ... complacentia seu simplicem affe-
ctum ... impossibile sive gaudens ...
... proponi ... Dei quod ... Deus ...
impossibile gaudens ...
... illud ... malum ...
... voluntas in aliquo ...
... sic

cencio et simplici affectu ut indicat expectans plures da-
tum e sup. post rom. pr. in 2 app. et impugnat [illegible] contra [illegible]
mam. Item Deo quod est bonum nemo movere et imperare
obj. quod in ord. natur. esse impossibile pot. considerari ut con-
niens ad bonum vite perfecte et maxime Deo et sic Vo-
luntas pot. simplici affectu appetere ut ex Arist. et D. Damasc.
Divinum [illegible] ibidem [illegible] in 2 [illegible] destructio [illegible]
n. [illegible] quod est per se impossibile consideratur ad [illegible] et sic con-
niens ad removendum malum pene sibi inflicte et sic illius [illegible]
complacentia [illegible] ibidem [illegible] ex doctrina [illegible]
tum ulterius equalitas creature cum Deo que est per se [illegible]
impossibilis considerari pot. ut conveniens ad [illegible] clarissimum
bonum et sic Voluntas pot. dicta [illegible] complacentiam seu sim-
plicem affectum [illegible] relictis auctoribus aliter [illegible]

Sect. 2. Aliquis obicitur et difficultates circa dicta

2a diff. quo [illegible] impossibile cum sit non ens et includat
contradictionem possit esse aliquis affectus.

1o obiicitur id quod est impossibile est non ens et includit contradic-
tionem ut constat quod nullo modo pot. esse obiectum [illegible] quod semel illius
affectus Voluntatis [illegible] ut dicitur communi axiomate obiectum Vo-
luntatis quoad affectum est bonum [illegible] bonum convertitur cum ente sicut
ut et Verum [illegible] [illegible] cum [illegible]
et saepe alibi [illegible] [illegible] Resp. neg. conseq. [illegible] communi
esse [illegible] axioma quod obiectum Voluntatis quoad affectum sit [illegible]
esse [illegible] bonum convertit cum Ente sicut et Verum [illegible]
et quod bonum convertit [illegible] quod [illegible] esse
[illegible] Entis [illegible] ut [illegible] quod [illegible]
aut intra aut obiective [illegible] et [illegible]
ens reale [illegible] et neg. [illegible] et dici
ens aut positivum aut negativum et proinde [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aut negativum [illegible]

cum Ente latissime sumpto ut dicit ens quod posit [illegible] negati-
vum. su saare. to. 1. mq. disp. 23. sect. 6. n. 19 [illegible]
ens latissime sumptum denotat ens reale et rationis [illegible]
[illegible] etc. Vide sup. [illegible] disp. 10. e 1. sect. 1. [illegible] 3. [illegible]
10. §. 20.

Nordum autem [illegible] illud dictum quod obiectum voluntatis et intellectus
sit bonum et verum quod [illegible] cum ente, negatione ab aliquibus su-
mentibus ens strictius [illegible] ac proinde dicentibus non solum ens reale
[illegible] ens esse obiectum voluntatis et intellectus quod quidem [illegible]
[illegible] prout denotat [illegible] ipsum non ens posse attingi ab intellectu
et voluntate [illegible] communiorem [illegible]
rum apud quos [illegible] illud dictum [illegible] illud absolu-
te non negare [illegible] explicare modo [illegible] ente latissime
sumpto.

Quod si aliquis instet ad [illegible] mente multorum gravium
autorum cum dicitur verum et bonum quod convertitur
cum ente esse obiectum intellectus et voluntatis intelligi [illegible] ente strictius sum-
pto ut dicit ens positivum. Respondetur non [illegible] intelligi
[illegible] quod vocant [illegible] obiectum quod [illegible]
voluntatis sive intellectus posse [illegible] non ens seu negatio [illegible]
[illegible] aliquod [illegible] non ens positivum dicatur esse obiectum
[illegible] negat [illegible] et [illegible] sunt [illegible]
[illegible] omnium entis [illegible] quasi [illegible]
ter aliquod ens positivum reale aut [illegible] immediate
[illegible] metaphorice ad illud [illegible]
[illegible] q. 84 a. 7. [illegible] q. 85. a. 1. [illegible] dicit obiectum intellectus
nostri in statu [illegible] vitae esse quidditatem rei materialis seu corporeae
non [illegible] sensus quod [illegible] in [illegible] statu intelligi [illegible]
quid est constat posse [illegible] intelligi res spirituales [illegible] quidditas
in [illegible] in hoc statu [illegible] intelligi ut [illegible] corpo-
[illegible] aliquam [illegible] et proportionem ad corpus [illegible]
[illegible] lib. 3. [illegible]

[illegible] intellectus quando cognoscit [illegible] non ens [illegible]
[illegible] illud [illegible] entis et [illegible] nullo [illegible]

[illegible] Veritas [illegible] impossibile cognitum [illegible]
[illegible] cognoscit [illegible]
[illegible] illud [illegible]
[illegible] quod cognoscit cognoscibile quamvis [illegible]
[illegible]

R. neg. cum quod aliud cognoscere non est tempore [illegible] nam entis et possibilis [illegible] secundo [illegible] aliud non aliud [illegible] affirmando illud est hoc et quamvis [illegible] cognoscat [illegible] in quo adveniat illud de impossibili [illegible] ergo illud habet complacentia sed simpliciter affectum [illegible] impossibile [illegible] est quod [illegible] impossibile [illegible] illud [illegible] possibilis sive [illegible] in [illegible] statu [illegible] per [illegible] tamen illud [illegible] non est [illegible]

Deus [illegible] non potest habere [illegible] complacentiae [illegible] impossibile quod [illegible] illud apprehendere [illegible] bonum [illegible] modo apprehendendi [illegible] non potest [illegible] Deo [illegible]

Propter hoc [illegible] Bas. hic d. p. 42. c. 5 n. 23. [illegible] in Deo [illegible] complacentia [illegible] illud quod impossibile [illegible] ex natura [illegible] impossibile [illegible] non potest apprehendere [illegible] impossibile [illegible] non debere [illegible] in Deo [illegible] complacentia [illegible] illud quod non est simpliciter [illegible] ex natura [illegible] impossibile [illegible] non [illegible] quamvis [illegible] ex natura sua [illegible] potest [illegible]

facta e implex & ni placere pot & hoc mo placet Deo
ni peccatre psenum, sic e Peccg videcetg sine peccato.
Sed hoc n vr satisfacere nec similiter placere quod
Deo nequeat venire asss simplex vel placenties ita ad
quod e impl simplr & x natura rei. nam cum dr necessum
e id apprehendere p modum ptis & boni qui e modg
apprehendendi ficte inspectoris pot neg. ad sed ei necessum
modum apprehendendi fictum ineo sensu quem vendit
argo neg. nam Deg apprehendit neq. Id plib at
simplici nrali mo ficto ut vedunt adversary &
ess hoc casu n ostendit car si vadit illa ab intellectu
Dei antea n tali m ficto nequeat ei vadi ab illg
volunte posse antea aliquo asss simplici ita ut
sit illo simsuum et negativum quo destinguunt a vente
& dnt here veritatem negativam posse hare intellectum
Dei de ei positive hare aliqm illg volitem
et negativum quia dnt here veneratem negativam
... e inventa faciat negativam quia hare se
ha adillg vnitatem & hoc mo desermire pot ... ad ...
movendum aliquod malum aut ad inducendum aliquod
bonum ut expectatum e sua 5 1a post 2am ... &
in movenat 2 m. pluc 5 . & pot aliqui ... inveni-
rebunt Deo assum simplicem esse de impleta pse quod
sane n regeur similiter ea r. qm affert Rob. utrasg ...
illa n posse apprehendi a Deo mo ficto psmimentis
Sed ad hec distincta e equivocatio ducensg sensuum
Latons meo m lo q quod dnt dicer n entia & ea que ss
impleta apprehendi p modum entis & ... v sensg e ...

si extenderet illa apprehendi per modum entis simplicis quae apprehendunt per eandem speciem et loquendo illa apprehendit aliquod verum ens et hoc modo dixi post Deum apprehendere illa per modum entis quae per suam essentiam qua utitur loco speciei intellectualis et per eandem etiam quasi ipsum talia vera entia cognoscit et apprehendit etiam non entia talia quae sunt impossibilia. 2us sensus est si extenderet illa apprehendi per modum entis simplicis quae apprehenduntur modo sibi hoc est sub ratione in illis aliquam entitatem quam non habent et hic modus non convenit Deo nec homini et angelo qui etiam possit fingere ut dicat Bas. ubi supra ~.

Obiectio illa modo quo Bas. in praedicto loco opposuit Deo convenire actum simplicis complacentiae circa id quod est impossibile per accidens quia huiusmodi impossibile est Petrum non peccasse postquam peccavit post videlicet ipsum esse verum quamquam ex suppositione praeterita redditum est impossibile non vult satisfacere quoniam eo ipso quod est videret iam non fuisset impossibile sed eidem tale obiectum nempe Petrum non peccasse non est impossibile nisi quamquam ex suppositione praeterita redditum est impossibile. nam absolute et simpliciter non est impossibile quod Petrus non peccaverit ut constat ergo per hoc solum quod dicat voluntatem complacere in tali obiecto impossibili possunt esse impossibiliter conveniens ex suppositione praeterita non salvat quod illa dicat actus circa impossibile per accidens fieri ut in praesenti quia sequitur per talem quaestionem sustinetur impossibilitas et solum remanet obiectum quod similiter est possibile neque iam solum dicit quod voluntas possit ad illud tamen aliquod impossibile ut ostendit sed asserens voluntatem aliquo actu simplicis posse versari circa impossibile iuxta dictam sententiam praesentem quaestionem 2am et ipse Bas. in illa disputatione 42. c. 2. n. 384. facit eandem et ex rem dicens possibile per se et per accidens etiam ostendit 1o adductam sed praecedentem post 2am sententiam in impossibilitate 2i modi in 4 probat ~.

Obiectio. voluntas simplex d. mediatam et immediatam

ut coll. dt loas. citatis s. d. in 1 & 2 ppus. tum hic disfficult. 2 & 3 in explicat. ccis. & n. pot venire Deo ira vellum impt.

R. si hoc n. haberet unum probaret cz nec cca sola pte venire Deo vellum affum simplz ts in illi redit cum Dr. Deum simplici affu velle salutem omnium hominum ut ostendimus ip q. 19 art. 6. ad 1um ubi Bas. dss. 82. 62. qae. R. illam divi volunt.em inefficacz tum perfectam respu execut.s nempe q. n. infert execut.em at hoc n. arguit imperfectem intrum Deo pd libertaz quia pot hoc simpliciter complacentiam alicujs obj quod n. vult efficaciter exequi sicut cz voluntati xpi D. tradunt affs inefficaces 3 p. q. 18. art. 5 & 6. ubi Su. dp. 38. s. 2.

2a difficultas an actus quo voluntas pot versari cca impte cognitum sit absolutus l conditionatus.

Ratio dubitandi e. q. talis actus negt. ut pote cc absolutus neque conditionatus. nam actus absolutus voluntatis e. ille qui signat absolute pr verbum vollo, ut cum quis dicit vollo hanc hem. sd talis actus e. efficax. namqui absolute dicit vollo signat se velle efficaciter ut indicat, cas ms iap. di. c. cum de impte cognito n. potest ce actus efficax neque cz talis poterit ee actus absolutus.

Item actus conditionatus e. ille qui signat ipsis tis velles & velleitas sd hic n. e. actus quz respiciat voluntas quz haberet si poneret conditio nempe signat vellem hoc si esset pte aut si n. esset difficile. Vrg. ergo voluntas rectissima n. pot hre ullus actum cca sola impte existimatum.

R. 1a dicit talem actum ce conditionatum & signari ipsis vellem & velleitas ita sra citatis s. d. in 1a 5a. & malz in hic

refferendi sed multi dene sibi volunt id quod infra dicet. ~

2a sa. affirmat eum esse actum absolutum ita Vasq. 12ae to. 1o. disp. 42. c. 3. et alij universaliter asserentes non volunt nullum esse actum conditionatum qui explicet per verbum vellem meo sensu quo non haberet absolute vellent sed esse actus presentem volunt quis explicetur per verbum vollo presentis indicativi. Et haec 5a. explicanda est sequenti dist.

Dico esse simplex actum imperfecte cognitum a parte separat et nequ efficacis qui foret si obiectum esset possibile dici conditionatus et explicat his terminis vellem et velleitas cum hoc tamen stat quod sit absolutus per complacentiam circa obiectum sine esse imperfecte quod in presenti opponit hoc quod explicatur his terminis placet seu delectat aut vollo simpliciter affi ~

Explicatur et probatur in primis non est necessarium dicere talem actum apte in aliquo sensu dici conditionatum et explicari his terminis vellem et velleitas nam his modis loquendi est communis apud graves auctores et sanctos patres et probatur eorum fundamentis. D. Thomas 3. sent. d. 17. q. 1. art. 1o. q. 1a. ad 2um appellat voluntatem conditionatam et 3. p. q. 21. art. 4. ait talis voluntas magis est dicenda velleitas quam absoluta voluntas quia scilicet hoc vellet si aliud non obsisteret et 1. 2ae. q. 13. art. 5. ad 1um. voluntas (inquit) incompleta est de impossibili et sive quidam velleitas dicitur quia aliquis vellet illud si esset possibile ubi ut sit explicant talem actum per hanc conditionalem quod voluntas vellet obiectum si esset possibile nempe nunc quidem vult quodam actu inefficaci ipsum impossibile sed vellet actu efficaci si esset possibile idem habet ex D. Bonaven. 3. sent. d. 15. art. 2. q. 2. ad ultimum et 4. sent. d. 16. art. 2o. q. 1a. n. 20 et 21. Dur. in 4. d. 49. q. 8. n. 18. et 19. Sco. in 3. d. 15. q. unica et post duos meas et § 3o. videndum ~

Item Su. 3 p. to. 1o. disp. 38. sec. 1a. ss 6 et ult.o ait actum inefficacem dici conditionatum quia explicite obiectum includit quandam conditionem aut explicite aut implicite et Vasq. 12ae disp. 42

c 4 § caeterum asserit illud dari posse rationaris aut
virtute q[uae] in illo virt[ualite]r inest voluntas efficax sub ratione hac
aff[ectu]s ille talis e[st] ut nihil obstaret mysteriis Dei daretur efficeret
in nobis actum efficacem qui n[on] e[st] actu sed esset nisi obm apareret
impl[eta] idem 1[a] p[ar]te t[om]o 1. d[is]p. 23 c 4. n 2 3 & 29.

Hinc e[st] sic p[ro]b[atu]r quoi pars a[c]t[us] aff[ectu]s simplex c[irc]a impl[e]
cognitum potest talis ut ex plurib[us] sed impluribus sed virt[ualite]r ex p[arte] obj[ecti]
includat ratione[m] q[u]a q[uo]m voluntas ita sit affecta ut si non esset
p[ossi]ble vellet illud efficaciter e[st] apte operar[e] actu efficacis qui foret
si non esset p[ossi]ble qui potest rationabiliter explicari p[er] ista vellem
& velletis nempe vellem efficaciter si esset non p[ossi]ble at nunc
placet & volo inefficaciter ipsum impl[e] ~ ;

2[a] v[er]o pars ita p[ro]b[atu]r aut aliquis dicit vellem n[on] peccasse
vellem patrem meum defunctum n[on] esse mortuum & qualis sum q[ui]
habet complacentiam de[p]rocul alio obo[bjec]to impl[e] suo parvis relat[e]
p[er]se v[er]e tunc exercet actu simplicem actum voluntatis c[irc]a illud
obm sine ex impl[e] quod in p[rae]senti proponitur haec affectum e[st] v[er]a
p[rim]a p[ar]te neq[ue] potest esse actu voluntatis qui fecit in obm sim[u]l
quod m[odo] proponitur sed si id quod haec esta aliqua ratione s[ed] n[on] pot[est]
esse actu evidenti c[irc]a esse [illegible] qui in p[rae]senti n[on] proponitur sed esset posita
aliqua ratione e[st] talis actu v[er]e d[icitu]r mere absolute complacentiam
c[irc]a ipsum impl[e] quod in p[rae]senti proponitur vicinio obo[bjec]to & sic
apte explicat [illegible] placet seu delectat aut volo simpliciter
affectu l[ogic]a quo ad hoc v[er]o m[od]e voluntari absolute & d[ici]t absolute
ad differam actu rationari qui foret posita aliqua ratione quo pacto
actu rationari d[icitu]r ille quo Deus cognoscit p[er] scientiam media[m] simul
versat c[irc]a ea quae forent posita hac v[e]l illa ratione &c.

Ad r[ationem] dubitandi mens huius difficultatis reposita
est actu absolute sic contra p[ro]b[atu]m velle dupliciter sumi pot[est]
1[o] strictius p[ro] pro actu dicitur actum p[er]fecte absolutum qui ex p[arte] obj[ecti]
n[on] includit ratione[m] sed absoluta & sine ratione valeat sequi s[u]i
eff[ectu]s & hic e[st] actu efficax qui n[on] pot[est] esse c[irc]a obm existimatum

-mplu[?] similiter sensu explicant aut[?] 1ª 5ª asserentes cª simple
n posse ee actum absolutum negatum per verbum vello sic hanc
de eorum mentem ostendit ex illorum doctrina loqui citatis in
expone ª se dem probat n[?] rea adducta 1ª pp 2ª ~

1º sumi pot late ut denotat quemlibet actum qui ex
ipsa me voluntati ee ª obm sm illud est quod in pensiet[?] opponit
here quis afferat aliqua conditio tali quod si illa foret, foret eorum
aliqualis voluntatis. nam ille actus qui bonus est vel dr mere factu ab
solutus si negat per verbum vello ad differentiam alterius actus quia
recepta n[?] me volunt ad mentem data conditio sic in hoc sensu
exponunt auctores 2ª 5ª asserentes actum voluntatis de obo simple
ee absolutum et negari per verbum vello hoc enim ab illis ostendi
colligitur ex eorum dictis et fundamentis et quod adeo attinet probat
in expositio in 2ª p 1ª. neque aliud ostendunt ea quae affert
Bas. rea citatis in 2ª 5ª.

Praeterea actus conditionatis negatur ijs terminis vellem et velleitas
duplicitur accipi pot. 1º ut sim denotat actum voluntatis qui foret
positiva aliqua conditio. in quo sensu per hos terminos vellem et velleitas
ut notat Bal. 12ª pp 2. q 13 prin 2. et mihi v. haec
[illegible] melius quo affirmatius quod si foret haec aut illa conditio
foret eorum in nobis actus voluntatis et hoc mo ass simples n est conditio
neque negatur n e actus qui foret positiva conditio est actus quam
exercet ª obm sm illud est quod nunc opponit here - 2º
accipi pot ut dicit n sim actum qui foret positiva aliqua conditio
sed qui mo d ª obm sicut nunc opponit tali tamen ut satis simpliciter
afferat aliqua conditio quia posita foret aliquis actus voluntatis et
in hoc sensu ass simplex ª obm ossimmarum simple dr
conditionatis et explicat eorum ijs terminis vellem et velleitas ita ut reddat
hic sensus nunc quam simpliciter ass vello hoc obm sicut mihi opponit
at vellem alio actu efficaci si esset ptē

5ª Difficultas an Voluntas ad simple
cognitum sit obo inefficax an vero potest ee aliquo mo inefficax.

Specialis 1° difficultas est de actu contritionis cum quis dicit penitet me peccasse vellem non peccasse. nam talis actus est circa impossibile cognitum quia notum est quod post peccatum commissum impossibile sit non peccasse, tamen videtur esse actus efficax quia est incompossibilis cum voluntate opposita peccandi quod non habet actus inefficax haec enim potest esse cum voluntate peccandi ut patet in multis peccatoribus qui habent quandam velleitatem inefficacem non peccandi et tamen voluntatem efficacem peccandi et non solum actus inefficax sed solum efficax potest versari circa impossibile cognitum.

Auctores locis praedictis citati et alii in sententiis ibi adductis item supra 1a et 2a et michael supra 2a dist. 2a in explicatione actus contritionis aut apte docere aut supponere actum circa impossibile cognitum esse inefficacem sed cum variis modis dici possit actus efficax aut inefficax quod ille potest esse aliquo modo efficax. secundum [illegible] dari receptiones, [illegible] difficultatis oppositam [illegible] exponere [illegible] dicenda.

Sit 1° actus circa impossibile cognitum quis sit [illegible] in efficax reparat actus perfecte efficacis potest tamen esse aliquo modo efficax. Verum est ex voluntate propensa ad effectum tali [illegible] [illegible] sed executioni obstat impossibilitas.

Ad explicandam hanc [illegible] oportet statuere quod sit voluntas efficax et quomodo differat ab inefficaci. circa quod Med. hic q. [illegible] art. 6. colum. 5. refert varios dicentes quod tunc voluntas sit efficacem quando est intensa et vehemens; tunc vero inefficax quando est remissa. Sed Michael [illegible] loquitur de intensione et remissione [illegible] [illegible] (vide enim ab aliquibus [illegible]) [illegible] quod voluntas efficax non potest declarare quod sit intensa hoc aut illo gradu intensionis et potest esse remissior multis actibus inefficacibus. [illegible] actus charitatis quantumvis remissus est efficax et nihil obstat dari posse multos alios actus inefficaces qui sint intensiores [illegible] multi homines simplici et inefficaci actu intensiori optant numquam [illegible] et saepe

mater mentis p simplices actum operat suum filium non desinere tum n esse mortuum

2a s. dicit volunt. efficacem esse illam quae potuit sequi effectus. Sed haec s.a tantum explicat unum exemplum illius voluntatis efficax. vnum quidem voluntatem quae potuit sequi effectus dici efficacem ab effectu sequuto at alijs eiusdem modis dici potest efficax ut ostendit 1. quia multi viri sancti dicuntur habere voluntatem efficacem subeundi martyrium quibus n sequatur effectus quia n se offert occasio ut constat ex communi modo loquendi apud sanctos patres et alios graues auctores. 2o contra omnino quod ex ipsa i impleta existimat uti potest esse dilectio quae e lectis aliquo modo efficax distincta a simplici voluntate seu inefficaci ut docent D. Thomas et alij hic q. 17 art. 5. ad 2um. tertium e a s. 1. post 1am secundum in 2a limitat. et in talis actus n sequatur effectum imo neque potest illum sequi quia ut supponit obiectum e reipsa impleta et factum. potest hoc ex infra dicendis amplius ostendi.

3a s.a affirmat voluntatem efficacem esse illam quae explicatur p verbum indicatiui modi vello inefficacem p verbum subiunctiui modi vellem. Sed haec s. desistit in modo loquendi ambiguo et rem ipsam n explicat nam p verbum vello sine atque sumptum loquitur potest aut voluntas efficax aut inefficax ut ostensum est disputatione pareri mutabili et ambiguo dubitant.

Quare dicimus discrimen voluntatis efficacis ab inefficaci consistere in modo tendendi quo voluntas fertur in obiectum cum intentione ad exequendum aut absolute et simpliciter aut quando ex sua parte ita attendendo id quod ad voluntatis requiritur est de se sufficiens ad effectus ut producat ad exequendum vero nisi obstaret impeditas.

Ut hoc explicet aliud est intellectui simplex apprehensio et iudicium distinguuntur ex modo tendendi in obiectum quia illa fertur sine actuali affirmatione aut negatione ita esse l n esse, et hoc tendat cum n relatum cum simplici apprehensione sed vero iudicium fertur in illud cum actuali affirmatione aut negatione ita esse aut n esse ita modo in voluntate simplex affectus seu inefficax et voluntas efficax quae tale simpta

reprehendit varios gradus] distinguit ex modo tendendi in obiectum itaque quod simplex voluntas sed inefficax instar complacentiae simplicis seu inefficacis complacentiam sine intentione destinata ad executionem itaut neque quatenus est ex se voluntas licet sufficiens esset ut poneretur ad executionem etiam si obiectum esset possibile.

Sane est ut quaecumque voluntas tendens in obiectum cum intentione destinata ad executionem saltem quantum est ex se esset sufficiens ut posset dare ad executionem non obstaret simplicitas motivo [illegible] aliquo gradu efficax ad differentiam simplicis voluntatis sed inefficacis quia id non [illegible] potius [illegible] Vide hic q. 18 art. 6. col. 5. [illegible] dicens ut voluntas dicatur efficax satis est quod subsequeretur effectus quatenus est ex se voluntas destinata nisi aliunde impediretur in rebus quae [illegible] [illegible] id quod ait dicit satis esse ut attendendo id quod ex se voluntas [illegible] sit sufficiens voluntas ut poneret effectus nihil obstaret simplicitas.

Ad hoc facit quod Su. 3 p. to. 1. disp. 38. sect. 5 post [illegible] explicans doctrinam [illegible] ibi q. [illegible] a. 4 asserentis aliquando non fuisse impletam voluntatem efficacem Christi quae erat de rebus efficiendis et aliis ait id intelligi de volitione aliquo modo efficaci quatenus erat extra humanitatem et hanc modum voluntatis efficacis distingui ab alio qui absolute et simpliciter est efficax id quod ex ambobus expositionum [illegible] esse in [illegible] esse q. 3 [illegible] disp. unica c. ult. ~ Praeterea idem Su. 3 p. to. 4. disp. 3. sect. 3. n. 6. et 7 dicit hunc actum poenitentiae vellem non peccasse quis dicit inefficax quatenus ad hoc licet efficere possit quoniam illud factum non fuerit esse tamen aliquo modo efficacem et exponit in [illegible] ad finem huius difficultatis. ~

Facit etiam id quod Bas. 12 to. 1. disp. 92. cap. 4. n. 17. ad finem notat modo affectus simplices esse differentiam [illegible] quo voluntas ita est affecta ut ad executionem procederet nisi haberet impedimentum unde [illegible] efficacem voluntatem in quo ad bonitatem et malitiam illi equivalere et disp. 111. c. 3. n. 13. ait illam censeri voluntatem efficacem quae tendit in rem [illegible] executionis etiam si [illegible] aliquo periculo aut circumstantia ab ea retraheretur

Sed quia mi[nus] eff[icaces] latitudo diversorum graduum quorum alii sunt perfectiorum efficaciae, alii vero imperfectiorum, nec sunt tot imperfectionis gradus, comparati cum illa voluntate simpliciter gratiae est ordo meritus ... aliquo modo efficaces non comparati cum aliis gradibus perfectioribus saepe dici valeant inefficaces. ... distinctionis ... gradus voluntatis efficaciae modo sequenti.

Primus et perfectior gradus est quando voluntas est efficax non solum ut aiunt ... in actu 2° hoc est non solum quoad merentem ... sed etiam quoad exequendum ut ipsa subsequatur. Et dicitur efficax tum denominatione intra, quo tendit in ... cum merente ... ex ... quendi effectum, tum etiam denominatione extra ab effectu sequuto ... de hoc gradu intelligitur id quod ... q. 14 art. 5 ... 14 ... 4 ... tenendum ... dilectionem efficacem Dei pendere saltem ... ab actuali observatione omnium mandatorum et impletione eius quod eo actu statutum est.

Hoc ... intelligendum est perfectus modo quo dilectio Dei efficax quoad merentem et exequentem. nam dari potest dilectio Dei quae aliquo modo ad ... simpliciter voluntatis ordo inefficaciis sit ... dicatur efficax quamvis ex ipsa non subsequatur observatio omnium mandatorum Dei et impleto eius quod tale actu statutum est.

Sed ... quia non est ... voluntatis efficaciae in quolibet gradu ut sequatur effectum, ut probatum est ... in hac distinctione ... in illis impugnatur ... dilectio ex caritate quae fuit in Adamo antequam peccaret, et in quo ... ante lapsum ... in D. Petro, qui Matth. 26 n. 35 dixit ... oportuerit me mori tecum non te negabo. Et Lucae 22 n. 33 ... paratus sum et in carcerem et in mortem ire. quis

n secuta fuerit impletio ejus quod eo actu statutum e; o^e
fuit voluntas efficax quo ad intent.^em tum ut aiunt in praeparat^e
animi tum quia stat secundum^em illa n erat dum velleitas o^ro inef
ficax etiam quo ad intent.^em quia e ea qua saepe peccator proffitens
intra peccare dicit vellem n peccare. qui actus e o^ro inefficax
tum quia cum volunt^e affectu peccandi, ut sit quae erat seria &
determinata intentio exequ^di id, quod proponebat tum quia merat voluntas
excludebat affectum oppositum peccandi quia ob humanam fragilitatem
&mutabilitatem sunt deinde affectu peccan^di exclusus fuerat, ille autem &
proinde n fuerit secuta impletio ejus quod fuerat propositum.

Pro clara in^um copi notandum e talem dilect.^em a Mol. ubi
sup.^a appellari mediam int^r dilect^em efficacem & velleitatem
ubi distinct^a e aequivocatio accept.^um nam si dilectio efficax accipiat
stricte pro illa quae efficacia^o gradu e efficax nempe quoad in
tent^em & exequ.^em sic eadem id sum e n quia pro dicta dilectio neque
e tali gradu efficax neque e velleitas o^ro inefficax ac proinde dici
pot media int^r extrema ita sumpta, at cum hoc stat quod
illa v^e sit dicitur efficax sumendo dilect^em efficacem lato; ut
comprehendit varios gradus quos patio posse & debere sumi ostendunt
ea quae adducta st ex praecedent & superius a^ca 2.^am an.^{di} millies
impugnat^e juxta doctrinam receptam quod ad qmlibet volunt^em
efficacem n requirt ut ipsa sequatur effectum sibi oppositum e. c.

1^s gradus e q^do voluntas e efficax sui intent.^em determinata
ad exequ^em absolute & simpliciter cu^a dum existimaiem pte n tn
reddit efficax quo ad exequ^em sive q^a dum quod existimabat
pte n e v^e pte ac proinde n pot sequi effectus sive q^a licet sit
absolute pte in n videtur ratio exequs. l propter humanam fra
gilitatem n impler id quod propositum fuerat ut expositum
e secu^da ea 1um gradum ejus hoc ingen

2^s gradus e q^do voluntas n e efficax sui intent.^em determinata
ad exequ^em absolute & simpliciter o in aliquo m^o efficax quia
e expressa actu ita propensi ad exequ^em ut nisi obstaret impotias

spederet ad exeqtem ut explicarum e sua in hac difficult. Shmie
arg. hec gradus efficaciis grum e expe affo post ee ea sim existi
matum mpte quod pot. qa nihil obstat quo minus voluntas
pott e illud tanto affu grum ex sua fe opperto ad exeqt.
hec nec obstaret implicas ad illam spederet vg si aliquis decoris
vehementer desideraret suam salutem et vitam certo sciret eam
ee impslem quis n posset here voluntem efficacem quoad intentem
exeqt. s simpliciter et absolute sed quidem ut supponit existimaret exeqt.
ee impslem posset in here affum grum e ex sua pl ita
opportunum ad exeqtem ut ad illam spederet nisi esset impsls
Prodigi in dicat expsa in multis et talis voluntas dr aliquo mo
efficax grum e ex pe affo ad differentiam aliaz velleitatum sed ineff
ficacium quis id n evenit ut qdo peccatum detestans voluntem
efficacem existendi in tio peccatum dicit vellem n peccare ~

Ad rem dubitandi initio huius disceptationis propositam
Pe actum itaque sp ut ressest ad peccatum preteritum (Rpqs
netum e post peccatum omissum ee impte quod n fuerit pe
catum), n ee possibile efficacem necesse 1o hec 2o sed tunc
expositio cum hoc in stat quod sit aliquo mo efficax grum
ex pe affo ita opponit ad exeqtem ut nisi esset impsls ad
eam spederet. in hoc em differt a velleitate sed inefficaci qua
d illa qua peccatum efficaciter pertens initio peccatum dicit vel
lem n peccare ut ex positum e sua in 3o gradu et amplius in
materia penitentiae dp 4 s6. se 3. ~

Dis hoc observandum e id quod Su 3 p 10 4 dp
sect 5. no 6 et 7. docet hunc actum va penitentiae vellem
n peccasse quis sit inefficax grum ad hoc ut efficere posset
quo minus peccatum factum n fuerit ee tn efficacem ad
tuendam voluntem ab affu peccati bene includere efficaciam ad
iuuendam peccatum omissum quis aliquo mo remanet simul

seu morali. ucm singt, pro illum ho ita abominat peccatum com missum ut ex vi illius vellet si posset facere ut n fuisset et postea addit ille e aspis aliqua mo absolute qis adhuc me thaliglio mo efficax qis pro illum voluntas convo viro affu averrit a malum peccati hic eo mo quo post vult illam n esse

Cap 4 an ellectio sit libera etz quo sim e unicum medium ness.um ad finem

1a ao ellectio absolute et simpli e libera tam quo ad exercitium seu contradictem qm quo ad specificatem seu moralitatem e cois ex d Th. hic q 13 a 6. ubi Med.a Conr. Bas et Bal. dispe q 2. puncto 3

Pbt explicando xem D Thomae. ellectio inquit cum n sit desmr de eijs quae st ad finem n e perfecti boni quod e beatitudo sd aliorz particularium bonorum nempe ellectio proprie n e desmr simpli vel quod e oo perfectum e summum bonum sed de eijs quae veluint ad finem ut opportunum e sicut in hac disp. c 2. dle 1a sd ca haec quae st bona particularia considerata a summo bono et vtentas absolute et simpli ita sehet ut posit velle aut n velle quae e libertas quoad exercitium seu contradictem nam n sim velle illa sed n velle post proponi sub aliqua xe boni neq illum cois cum fit fini sum et limitatum hic vni ut absolute et simpli ness.o debet voluntem ut illud vellit in quo differt a summo bono clare visto quod ness.o rapit volutem ut ostensum e in a oia q 3 4am et 5am disp 4. c 4 disp ia. ptea in quolibet bono par ticulari post considerari aliqua xo boni et defectus alicuius boni seu xo mali et sic voluntas post aut illud elligere in xe boni aut respuere sub xe mali et elligere aliud sub ratione boni atq hac e libertas quoad specifi cationem seu contrarietatem.

Sed difficultas est explicare quod aliquis efficaciter intendat aliquem finem
si solum sit unicum medium necessarium ad illius executionem an tunc volun
tas libere vel necessario id eligat. hic autem sumimus nomen
electionis late, nam stricte iuxta omnium nostrorum electio est inter
plura media ut explicatum est supra in hac disp. c. 2. a. 2.
Et notant cum Basil. hic disp. 43. c. 2. n. 11. et c. 4. minus
et alii.

Prima sententia est tunc electionem illius unici medij esse liberam.
hanc sententiam Medina hic q. 13. art. 6. col. 2. §. hisce argumentis re
bus et quosdam alijs auctoribus qui nullum nomen tribuit
ubi esse. 3. ait tunc necessitari voluntatem ut illud medium
eligat nihilominus libere egit ubi seipsum exponeret tendit
esse necessitatem in sensu compositio et libertatem in sensu diviso
pro eadem sententia referri solent Scot. in 2 dist. 6. q. 1. et Angelus
in moralibus c. 3. quos affert Corduba lib. 2. quaestionum q. 1. c.
paulo ante 2am propositionem quos ipse postea aliud sequi ut nostra
dicet ~ Sed multi ex his auctoribus aliquando asserentes vel negantes
talem electionem esse liberam vel loqui in sensu diviso aliquando
dicentes esse necessariam loqui in sensu compositio et proinde non satis
constat de illorum mente unde fit ut ab aliquibus afferantur pro una sententia
ab alijs pro alia, quod cum reliquis omnibus auctoribus qui has sequuntur
communiter referunt fieri solent.

2a sententia dicit illam electionem esse necessariam, tribui solet D. Tho.
1. 2. q. 13. art. 2. et de veritate q. 22. art. 6. ad 4um et 1. 2. q. 13
art. 6. ad 1um et 2um. Contra illud Corduba ubi supra verius finis illius q.
15. ad 2am argum. propterea Ochamo. in 3. d. 2. q. 6. ad medium et alijs

Sed D. Thomas et multi ex his auctoribus ut colligo ex eorum interpre
fundamentis non loqui generaliter aut quoad specificationem aut quoad exer
citium vel sub his actum sub hanc sive illum et vel aliam
aut in quodam sensu compositio non excludente libertatem ut exprimer
in praxi moraliter absolutam sine limitatione. hanc 2am sententiam tenerem

ut Bañenia 12° dp 2 q3 pun 3 & tam v° & Bal ibi dp 43 c 4 et si exsplicent m¹ loq^di forte inter n° oit discrio adhiben da quae e sequens definitio ~

2ª q° qdo in volunt^e perseverat intentio simpli efficax alicujs finis & stm sit unicum medium quod ad eum sseq^dum existimet esse nesse^um volitio talis medij ex suppo^e seu in sensu composito e^t ness^a quo ad specificat^em & quo ad exercitium vage per aliquem actum aut hunc sltum l. alium ex ijs quo tegit ad sseq^dum e^t simpli libera quoad exercitium cujslibet actus determinate ~

Haec a° sere colligi ex doctrina autorum relatorum q. 3ª relatae ubi locum habet id quod Med. inkat q. 3 a 6. ad 3 aut tunc necessitur voluntas ut tale medium eligat nihilominus libere eligi, nempe necessitat quoad specificat^em item quoad exercitium vage nunquid bene stat quod libere eligat per liberum actum determinatum explicat & probatur sigillatim partes p^s 1ª ma^e dictum e^t qdo in volunt^e perseverat intentio simpli efficax nam finis supponat talis intentio stm voluntas posset velle in ea n perseverare & aliam habere compto volitio predicti medij n erit ness^a neque quoad specificat^em quia cessat intentio simpli efficax sub qua erat ness^a. Dicitur az intentio simpli efficax ut per talem limitat^em tollatur ambiguitas cum aliis intent^s quae dici solent efficaces sim qd stm n induunt necessitatem eligendi medium ~

Quod az perseverante tali intent^e simpli efficaci vo litio predicti medij sit ness^a quoad specificat^em respondetur quia eo ipso quod voluntas perstuchet in tali intent^e n pot respuere illud unicum medium quod supponit ut esse ness^um ad sseq^dum eum finem quia volitio talis medij quoad specificat^em sit ness^a. ones^em aut volunt^e efficaci illius finis sistem ut supponit illud existimat esse unicum ad id esse ness^um voluntas ex vi talis in tent^s ness^o quoad specificat^em determinatur ad volendum illud me dium ita ut n possit perseverante ea intent^e illud respuere & nolle unquam illud adhibere haec az e^t necessitas quoad speci ficat^em ad illud medium unicum

2° ma^e dictum e^t volit^em predicti medij esse ex supp^e

seu in sensu composito necessarium quoad exercitium vage per aliquem
actum aut hunc vel illum vel alium eo ipso quo requiritur ad
obtinendum finem esse tamen simpliciter liberam quoad exercitium cuius
libet actus determinati quod sic explicatur. Simpliciter intentio simpliciter
efficax finis necessario tenet ut per requisitio ad aliquem requirementum sit exercitium
alicuius actus quo voluntas mediante ad eo necessarium. Ergo eam ab hoc per
dit efficaciam intentionis thec ipso quod aliquis per requisitio nollet
medium necessarium convinceret non habere intentionem simpliciter efficacem finis
nam qui vult finem intentione simpliciter efficaci eo ipso saltem implicite
debet velle ut per requisitionem mandet omne illud
sine quo existimat eum finem non posse obtineri ut per eum medio
talis intentio non potest stare cum tali requisitio omnino Excusationem
volendi vel adhibendi medium necessarium nam haec omnino habita
hic scilicet est intentionis simpliciter efficacis quae saltem implicite
ad bonum complectitur ergo ex vi illius voluntas ex suppositione seu in sensu com
posito sed necessario determinata ad exercitium alicuius actus per quem ipse
requisitio vellet illud unum medium quod supponitur ut est necessarium. —convinceret
Utcumque intentio simpliciter efficax finis quis necessario postat
exercitium alicuius actus per quem ipse requisito vellem illud me
dium obtentum quod existimaret esse necessarium in esse non potest
necessario hunc nec actum determinatum quia sufficit alicuius actus successive vel
ille vel alius equivalens ad illud medium vel requisito liber ... ulari
actu determinato verum est quaere et hic non est necessario quia satis est alius equi
valens ad illud medium ergo volitio predicti medii quis est ex suppositione
seu in sensu composito necessaria quoad exercitium vage per aliquem actum
aut hunc aut illum vel alium est tamen simpliciter libera quoad exercitium
cuius libet actus determinati ut dictum est in a.

Confirmatur et declaratur aliud est loqui de necessitate respectu actus vage
sumpti ita ut sensus sit necessarium esse actum sive hunc sive illum
sive alium. aliud vero de necessitate respectu unius actus determinati verum ut
notet necessarium esse hunc nec actum tali quod loco illius non posset suf
fici alius. Prior dicitur necessitas vaga. posterior vero necessitas restricta
ad unum determinatum. bene autem stare potest necessitas vaga sine necessitate
restricta +

Mata 11595 ad

vt Bal. 12. dsp. 2. q. 8. pan. 8. § tum v°. et Bals ibi dsp. 43. c. 4. ... explicent modi loqi, fuit mxe n̄ erit attentio adhibenda qq el sequens distinctio

Itaq. ... mod. lunt. ... precerat intentio simplr efficax alicuis finis n. ... sit vnicum medium quod ad dum ... existimet ... nessm volitio talis medij ex suppositione ... e potius ē nessa quoad efficaciam ... quoad exercitium vage ... aliquem actum aut hunc ... illum ... aliud ... finem ... libera quoad exercitium ... libet ... actus ...

Hoc ... ex doctrina authorum ... relato ... locum ... ad quod Med. ... q. 13 ... 6. ... 3. ... necessitas voluntatis ... tale medium eligat ... libere eligere nempe necessitat quoad specificationem ... quoad exercitium vage cum quo stat quod libere eligat ... actum ... ex plicat ... dictum ē qdo ... precerat intentio simplr efficax nam

hic

+ restricta ad vnum determinatum ut constat multis exemplis ... dt calamus ē ness. ad scribendum ... necessitas vaga nempe ness. ē calamus aut hic ... ille ... alius at ibi n ē necessitas restricta ad vnum determinatum unde ... determinato verum ... dicere hic determinate n ē ness. ... sufficere ... alius

Item cum ... hoc in nata lapsa ... nessum ... necessitate morali ut nisi speciali auxilio Dei ... aliquando ... in peccatum ... necessitas vaga ita ut ... sit morale nessum ... aliquando in ... in peccatum ... hoc aut illud aut aliud ... de quolibet peccato in singulari designato ... illud n ē morale nessum quia ... singula peccata ... cum impoa ad ... collectiue ut ex positum ē in mat. de gratia ...

Creata in xpo Dno ... humanae fuit ... x ...

necess. aliquis actus ad illud implendum [illegible] quia praeceptum non fuit de terminatum ad unum actum singularem cum omnibus circumstantiis sed cum fuit illud implere aut per hunc vel per alium actum et aut de quolibet singulari determinato verum est dicere hic non aliquis ex suppositione praecepti fuit liber quia praeceptum sufficienter poterat impleri per alium actum ut expositum est in materia de in carnatione c. a quaest. 12. disp. varia c. 3. § 2.

Sit ergo suo modo quando in voluntate perseverat intentio simpliciter efficax finis et tamen sit unicum medium quod ad illud necessarium existimet omnino necessarium volitio talis medii ex suppositione seu in sensu composito est necessaria quo ad exercitium vaces per aliquem actum aut hunc vel illum vel alium; et tamen simpliciter libera quo ad exercitium cuiusque liber atque determinati ut nota dictum est quia de quolibet sic determinato verum est dicere hic non est necessario [illegible] sufficeret per aliquem alium tale medium unicum.

Dices quod si aliquis existimaret non tamen hoc unicum medium obiectivum [illegible] ex hunc determinatum actum volitionis aliud illud et hic et nunc omnino necessarium ad consequendum finem.

Respondeo in tali casu perseverante intentione simpliciter efficaci et tali existimatione esset in sensu composito seu ex suppositione ex quo ad exercitium necess. hic atque determinatus quia tam non relinquit locus existimationi quod finis possit obtineri per hunc aut illum vel alium actum circa illud unicum medium hoc tamen ut supponitur per dictam existimationem dictat hic et nunc omnino necessarium esse hunc determinatum actum qui ex tali suppositione censet haberi necessariam connexionem cum intentione efficaci finis atque mode in sensu composito perseverante tali intentione et existimatione hic atque determinatus esset necess. ex suppositione absolute tamen liber quia voluntas libere posset desistere ab illa intentione efficaci ac proinde non haberi aliquem medii oppositi atque hoc amplius exponetur ex infra dicendis ad 4am obiectionem.

Aliquae obiectiones

1º obiicit D. Thomas in hac q. 13 art. 6 ad 1um ait non repugnare quod simpliciter sine intentione hoc necessarius ad eligendum ea quae sunt ad finem quae non omnia quod est ad finem tale quod sine eo finis haberi non possit

aut tale e' n' semp sibi tali r^{e} videat, Ergo supponet hoi'ne necessitatem elle^{di} medium q^{d}o existimat sine eo n' posse hère finē, q^{o} sentit tunc electionem n' eē liberam.

Rx D. Thomas ibi n' explicat de loqui necessitatis quoad exercitium seraratim ad unum actum intellig doctrinæ sufficat si dicat vicaru quo recat hoi' inec necessitatem elle^{di} medium q^{d}o existimat sine illo n' posse oprmeri finem loqui necessitate quoad specificat^{em} et quoad exercitium vage aut se habe l' illam l' aliam ...tem a illud medium quod existimat ness^{um} qui cum sit cap qui mouet solent aliq^{do} homines et vir moraliter existimant quod ad obtinendum finem sit ... ness^{ia} hæc ... ita ut nequeat sufficere aliam illud idem medium quod ... ut ness^{um} ... relinqu ... ut quilibet actus ... sit liber neq aliud ostendit ex doctrina D. Thomæ in pdicto loco ... in 2^{a} ... quas afferunt ab adversariys ~

2° obj. aliq^{do} ... quis efficaciter desiderat salutē et sciat aliquod unicum medium v. g. abscissionem cruris ee sibi ness^{ur} ad illius ... nehil illud respuere ... quod sit valde difficile et molestum ut moveat ... Ergo ex ... ... efficaci finis et existimat^{e} quod ... sit unicum medium ... ness^{ium} ad illum obtinendum ... illius medij n' e' ness^{a} neq quoad specificat^{em} ... ...

Rx nego ... in sensu opposito quod ... efficax finis et existimatio ... quod ... sit illud unicum medium ... ness^{um} ... quod tunc ... nollet illud mediū ... illum ... ad ... efficaci sanitatis aut hoie aliquam existimationem ... spem ... salutem aliquo alio medio ut notat Bas. hic d. 43 c. 4. ad 2um nempe ... n' ... ... efficacem finis qui respuit medium sine quo simul existamat ... illum n' posse obtineri ut ostensum e' ... ~

3° obj. nullum bonum particulare creatum ... ... volunt^{em} ness ... ... ut dictum e' ... 4 ... 5^{am} ... 4 c. 9 ... Ergo voluntas n' ness^{o} ... vol ... medij ... existimat... efficacis ... finem q^{d}o e' bonum particulare creatum ...

illum n' posse

q.[do] obiectum [illegible] bonum increatum propositum extra visionem beatam quoniam potest non necessitare sit voluntatem necessario [illegible] quod clare visum ut loco citato expositum est ~

Dico secundo [illegible] nullum bonum particulare creatum absolute secundum se habet vim determinandi voluntatem necessario secundum ordinem necessarium quoad specificationem et exercitium at bene potest simpliciter determinare necessario quoad specificationem. Probatur prima pars quo ad exercitium ex suppositione alicuius voluntatis secundum simpliciter efficacis, dum quia necessariam [illegible] necessario aliqui volitio [illegible] quodlibet obiectum propositum sub ratione boni potest determinare voluntatem necessario quo ad specificationem. [illegible] ad nihil aliud est quam [illegible] quod si voluntas vellit [illegible] illud exercere aliquem actum ille debet esse in specie amoris et non odii quia bonum ut bonum non potest odio haberi ut expositum est supra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unde est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex D. T. [illegible] dum est voluntatem naturaliter hoc est necessario quoad specificationem moveri moveri in bona particularia [illegible] ad [illegible] [illegible] supposito quod [illegible] sub ratione boni cum hoc atque stat quod [illegible] haec obiecta electio est absolute libera est quoad specificationem sub alia et alia ratione quod voluntas non potest illa respuere sub ratione boni potest [illegible] sub alia ratione qua opponi valent ut habita defectum alicuius boni aut ratione alicuius mali [illegible] ex eodem D. Thoma in [illegible] q. 13 art. 6 [illegible] est [illegible] in hoc [illegible] [illegible]

[illegible] ex suppositione voluntatis simpliciter efficacis [illegible] quodcumque obiectum si proponeretur aliquod unicum medium ut ordo necessarium ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] determinet voluntas ad illud [illegible] necessario quoad specificationem [illegible] exercitium saltem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actum ut [illegible] [illegible] [illegible] unde [illegible] Bas. hic [illegible] 45 . c. 4 . ad [illegible] ait illud [illegible] [illegible] quod nullum bonum creatum [illegible] [illegible] summum [illegible] increatum bonum clare visum [illegible] [illegible] necessitatem quoad exercitium [illegible] [illegible] [illegible] alicuius [illegible] voluntatis efficacis [illegible] [illegible] D. Thomae [illegible] [illegible] [illegible] ~

[illegible] [illegible] supposito [illegible] simpliciter efficacis [illegible] voluntas necessario [illegible] unicum medium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

scripta [illegible] q[uoniam] alij n[on] [illegible] [illegible] sit libere, ut constat [illegible] si illa a[ctio] atq[ue] ut supponeret n[on] necess[ari]o seq[ui]t[ur] inde cum n[on] [esse] meritorium neq[ue] demeritorium min[us] v[er]o [illegible] q[uod] [illegible] doc-trina [illegible] sententia falsum [illegible] censet si dicat nihil [illegible] mereri eum qui supposita [illegible] efficaci [illegible] Deo [illegible] obseruanciam p[rae]cept[orum] [illegible] aut toleranciam martyrij [illegible] [illegible] id [illegible] esse unicum medium nec[essari]um [illegible] nihil demereri eum qui supposita praua [illegible] finis mali [illegible] aut [illegible] malum [illegible] quod [illegible] esse unicum medium sine quo n[on] p[otes]t [illegible]

[illegible] soluti[o] a[liqu]orum [illegible] [illegible] aliquos [illegible] [illegible] [illegible] electio[n]e unius medij [illegible] [illegible] [illegible] neq[ue] demeritum ita eligere [illegible] [illegible] [illegible] Med[in]a in [illegible] q 13 art 6 dubio 1o ad argumenta [illegible] loco posita ad 1um ubi dicit [illegible] falsum et [illegible] [illegible] reijcit ex co[mm]uni doctrina [illegible] [illegible] ut [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amplius [illegible]

2a solutio e[st] aliorum [illegible] in [illegible] electione [illegible] n[on] sit noua libertas [illegible] nouum meritum aut demeritum [illegible] meo medio [illegible] bonitas aut malitia [illegible] [illegible] aut malitia finis ita [illegible] [illegible] 4 [illegible] c 4 ad 1um [illegible] ad multiplicandam bonitatem [illegible] malitiam [illegible] meritum aut demeritum n[on] [illegible] multiplicatio [illegible] nam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libert[at]e [illegible] esse duplex [illegible] [illegible]

[illegible] hoc n[on] [illegible] satisfacit [illegible] libertas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tunc electio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libert[at]em [illegible] neq[ue] [illegible] participare [illegible] nouam [illegible] obsequij aut offensa [illegible] [illegible] nouum meritum aut demeritum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amentiam aut alia [illegible] omnimodam necessitatem [illegible] [illegible] [illegible] illi n[on] habent nouum meritum aut demeritum meo [illegible] exemplo de [illegible] actu libero habente duplicem [illegible] peccati qualibet ex illis [illegible] participat [illegible] libertatem [illegible] actus [illegible] ibi distinguit duplex 1o peccati [illegible] [illegible] moralem ex duplici [illegible] 2a duo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

fati sit omnia ut expositum est sect.a 4.a q. Dm. disp. 2.a s. 5. ita
Vasquez mo. distinctione duplex n.o liberi moralis ut plenius suo loco [illegible]

Tertia solutio est aliorum docentium nec.a stabilis esse nouum medicinas
aut documentum qua illa sint. est ness.a ex suppositione seu in sensu composito
qui non tollat libertatem ita Medina sect.a ciraca in ea solutione [illegible]

Sed haec solutio indicet expositione distinctionis. nam cum dicit
necessitatem ex suppositione seu in sensu composito non tollit libertatem id pot
[illegible] aequivocationem diversorum sensuum sit posse esse diversa suppositiones et
varii sensus compositi et quidem certum est aliquid ex aliqua suppositione et in
sensu composito tolli libertatem actus ut pot 1.o si Deus vel separa ab ro
[illegible] pot vellet aut per aliquam qbz... motivum aut per causam inducere
omnimodam necessitatem quae non relinqueret usum libertatis [illegible] tunc
ille actus quis diceret nec.o ex suppositione et in sensu composito hoc
supposito illa qbo aut causa inducente talem necessitatem non esset
liberet istat ex mo quo supponit casus [illegible] amor beatificus
nec.o sequitur ex suppositione [illegible] et in sensu composito cum illa
[illegible] aliqua non nec.o sequeretur et non est liber libertate respondente [illegible]
tesitare aequa nunc est sermo ut ostensum est sect.a [illegible] q. 4 et 5.am
disp. 4 c. 4 [illegible] in talibus oportet [illegible] exprimere distinguere
quae nam suppositio et qui sensus compositi relinquat aut tollat
libertatem at id examinare non est huius loci neque [illegible] videri
possunt [illegible] in mat.a de incarnatione ca.a quem 1.2 disp. unica c. 2,
et c. 3 [illegible] ad 2.um et Su. disp. 37 s. 3 paulo post init.
tum ca.a 2.am respons.em et in opusculis lib. 1.o de scientia Dei
c. 3 an.o 7 usque ad 11.um et to. 1.o m. disp. 19 s. 4 n.o 6 et 16.
et Bas. [illegible] to. 1.o disp. 62 c. 4.

Quare nunc videbitur dicendum est quod suppositio est talis ut sit in
potestate nostri liberi arbitrii ita ut dependenter ab illo fiat
et tenere illa non obstat quominus absolute et simpliciter sit liber
actus qui in sensu composito ex tali suppositione ... nec.o ... ad eandem um.
quo ... quod est ... dicitur nec.o esse ex suppositione huius in actu suppositionis

quod ē in potestate nostri liberi arbitrij quoad fieri vel evitari et eius usum libertatis ad differentiam alterius suppositi quod antecedit rerum libertatis vel in causa ut actus physice inex subsequens sit absolute et simpliciter necessarius quia non e. amor beatificus subsequens visionem beatam ē simpliciter liber ut expositum ē ubi supra

Quando igitur intentio simpliciter efficax finis ē in potestate nostri liberi arbitrij electio unius medij in sensu composito ex tali suppositione dicitur necessaria quia perseverante huiusmodi intentione non potest omitti. hoc tamen non obstat quominus absolute et simpliciter sit libera quia cessando ab intentione potuimus omittere eam illam vel non usus libertatis inesse quod nunc cum libere possumus omittere electionem cessando ab intentione adhuc volumus libere retinere intentionem tamen non omittere electionem

Hoc autem locum habet etiam si daretur casus in quo suppositio intentione finis esset in sensu composito necessaria electio unius medij non simpliciter ... hunc ... aliquem actum ... dicitur ... in casu ... satis ... illud unicum medium ... hoc actu ... alio equivalente ... in sensu composito perseverante intentione qualibet electio ... libera ... tum dato casu quod ... ad ... tenendum finem ... hunc ... actus electio ille tamen esset necessarius ex suppositione quod ē in potestate nostri liberi arbitrij ac proinde non obstat quominus actus subsequens sit absolute et simpliciter liber et meritorius ... ostensum ē

Dices actus externus ... ex habitu electionis ... necessario subsequens ex imperio actus interni liberi non habet novum meritum quia ex suppositione talis imperij necessario sequitur ergo ... electio unius medij quae ex suppositione necessario sequitur ex intentione efficaci

... nec ... actus externus ... dicitur ad actum internum ... actus ... non participat ... liberi ... boni ac mali moralis ... ab actu libero interno, ut notant Medina ... ad ... illius ... primi ... questionis 9. 12

veres finem ci^a 3um art^um. §. ad 2^am arg^m respondet suo loco ubi deb omnib^s formalitia morali actuum exemplorum.

Cap. 5. an voluntas ex pluribus medijs vel aequalibus possit quodlibet elligere seu velle, et ex inaequalibus id quod est minus bonum, an vero semper ex necessitate elligat seu velle magis bonum.

Prima sententia affirmat voluntatem non posse ex pluribus medijs elligere illud quod apparet ut aequale cum alio, aut etiam minus bonum. ita Buridanus 3 eth. q. 4. Basz. 12 d p 4 3 c 2 ubi refert Gregorium. Sed ut dicet infra ci^b 1^a Gregorius distinguit varias eligentis electiones et dicere non videtur dissentire a doctrina ibi tradenda. Recitat Conradus 12 q. 15 art 6. & Fer. 3 (?) c 163. § fi az ubi ait forte id habere locum in voluntate humana non vero in divina.

[illegible] plures infra citandi senent oppositam sententiam quae explicanda est modo sequenti. [illegible] notandum est in hac q. cum dicere sit obscura non ei [illegible] tandum mod[illegible] Log[illegible] in quo sistunt aliqui [illegible] negantes posse elligi medium [illegible] dat minus bonum q^a p^r elletem [illegible] Log[illegible] intelligunt eam quae est ex iudicio [illegible] bono quo modo [illegible] Basz. in sp dicta d p 4 3. c 2 n 12. sane magis [illegible] hoc dicere magis an supposito pluribus medijs vel aequalibus voluntas ex necessitate maneat suspensa aut vero possit velle quodlibet eorum, item an supposita [illegible] ver^b mi magis minus bonum [illegible] velle magis an vero possit velle minus suo [illegible] Log[illegible] dicat ei electio suae [illegible] in titulo q^a. arboris opposito dicitur elligere seu velle quod est [illegible] subjectis observandum est [illegible] quod [illegible] [illegible] dem^o Log^di

1^a conclusio. [illegible] media opposita [illegible] voluntas [illegible] maret suspensa [illegible] libera [illegible] quod [illegible] velle et [illegible] elletis [illegible] posse elligere unum [illegible] ita Caniedo 2 d 7. q 30. art 2 q 4. [illegible] [illegible] [illegible] q. 16. a 4. [illegible] q. 16. Bal 12 d 2. q 8 [illegible] 3. [illegible] Su. to. 1 m [illegible] § 6. n 13. [illegible] 12 d q 13 art [illegible] [illegible]

[illegible] et 13 [illegible] nulli [illegible] peccat. volunt. [illegible] [illegible]
parum sit magis [illegible] voluntas unum [illegible] [illegible]
[illegible] ex impedito [illegible] [illegible] [illegible]
1.2 [illegible] 40 [illegible] q. 1 art. 2 ad 1um [illegible] [illegible]
[illegible] parum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quaelibet libera [illegible] [illegible] alterum [illegible]
[illegible] (magis) [illegible] unde ille [illegible] [illegible]
a [illegible]

Obiicitur 1º [illegible] plura bona [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] voluntas [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] voluntas
[illegible] libera [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Ad 2um [illegible] [illegible] collecta ex D. T. [illegible] q. 13 art. [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible]
particulare [illegible] voluntas [illegible]
particularium bonorum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] voluntas [illegible]
seipsam. nam ut ait ipse D. T. [illegible] art. 2 [illegible]
[illegible] non fit [illegible] appetitum qui est voluntas [illegible]
Ad 3um [illegible] (magis) [illegible] [illegible] volendum hoc [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] bonum [illegible] media [illegible]
ad voluntatem liberam reducendum [illegible] quod posse se ad [illegible]
[illegible] [illegible] ad quod [illegible] ea quae ipse [illegible] D. T. [illegible] 1 2ae
q. 6 art. 4; [illegible] ad 1um [illegible] [illegible]
quod [illegible]

quod voluntas libera pot. se determinare ad quodlibet sine sufficienti ~
Confirmatur 2°. experientia qua discimus multa ab hominibus fieri magis
ex libertate non alicuius maioris rationis boni determinans potius divinum anima libertate
se ipsam determinante, dat voluntas sibi ut dici solet tenet e. pro ratione
voluntas. V. g. saepe homines proprio arbitrio se determinant ad deambulandum
potius hac quam illac, et ad movendam manum potius dexteram quam sinistram
vel aliam etc. quin experientia doceat opponat illi maioris rationis boni moventis potius
ad hoc quam ad illud. Unde si inde interrogentur cur hoc potius quam illud fecerint
respondent proprio arbitrio se ad id determinare, nulla aliena ratione experientia docet maioris
boni bonitatis allicientis ~.

Item si aliquis arbitrii opponat lapides vel panes sibi aequales
apponi ut notat D. Tho. 1. p. q. 23 art. 5 ad 3. ex illis voluntas determinare
invenit quod hic lapis potius collocetur in hoc parte parietis quam in alia
parte. Et si homo extrema fame pressus opponantur duo panes vel tabula duo
aequalis unum vel sine nullo sufficienti fundamento potius ... ut illum prae
praesenti tali hypothesi ex necessitate haberet, ita ut sequatur sed id
aliquid determinare per liberum voluntatis quia differt a bruto ~.

Notandum autem est praedictam rationem cum aliis confirmationibus modo
quo ambiis ostendunt non tendere quod sit per se inciet peccatum et
tolleret libertas absoluta quoad specificationem et exercitium atque non
posse eligere aeque aut minus bonum. Nam ad hoc (ut refert Baghil
l. 3 p. 43 c. 3 ad 2.am rationem) dicit hominem libere posse determinare ad voluntatem
finis et a priori necessariae cuiuscumque medii et posse mensurare notitiam
rationis ostendens in aliquo maioris bonitatem quae potest eligi. Quod idcirco
rationem reddit facultatem liberam voluntatis talem ut possit eligere
aeque aut minus bonum quia ad ipsum sufficiens determinandi se ipsam.
Quod quilibet sem ... apparet rationi sui obiecti cuiuscumque modi bonum sive
sit aeque alteri sive minus hic ostendit fundamentum adducto neque ad oppositum
afferri ut aliquid ... ut ex solutione argumentorum colliget. ~

2° probatur conclusio quoad 2do autem oppositae partis (ut Bas. in praedicto
43 c. 2 n. 12.) non posse eligi aeque aut minus bonum
quia electio non est ei nisi ex ... quod ab aemulatione boni aut
summo est excellentiae specialis per specialem gradum electionis praeferentis unum
alteri propter maiorem bonitatem ex ... unde in electio

solet exponi ex Aris. et alijs auctoribus quod haec fere conveniunt inter homines, quamvis tamen non requirat absolute ut utatur quod numquam homo possit velle seu eligere bonum leste aut minus sed tantum quod non possit illud eligere tali electione speciali sequenda tanc est sermo ut patet ~

Aut sermo est de electione latius sumpta prout dicit quemlibet actum quo voluntas in ordine ad finem potest velle aliquid relictis alijs et sic dicta non ostenditur esse necessarium ut semper sit ex eo iudicio consultatis quod est de maiori bono sed potius oppositum ut firmius ex prima probatione adducta cum suis confirmationibus et primo probatur quia Deus ex pluribus medijs aequalibus potest eligere quodlibet et in aequalibus etiam quod est minus bonum ut eum reducunt adversarij et asserit Vas. in illa disp. 93 c. 3. ad primum et 2m. et patet ex ea doctrina collecta scripturis et patribus amplius quod ostendet ex missa dicendo et hoc reducit Deo quia voluntatem liberam habet plenum sufficiens declarandi seipsum ad eligendum medium aequale aut minus quod sit ex suo modo et reddendum est hominis sequendum quia voluntatem liberam habet plenum sufficiens declarandi seipsum saepius sit ita iuxta uti Dei quoad hoc ut asignari aliqua specialis ratio sufficiens urgens in oppositum ~.

Ad hoc Vas. loco supra citato respondit ex habendo hanc rationem differentiae. homines inquit semper eligat e duobus medijs quod resultat oppositis unum comparatur cum alio quod praelatum est alteri praeditum resultatis nam semper nos eligimus ex indigentia et praesultat ad hoc rendimus ut melius inveniamus ~;

Sed hoc non videtur satisfacere 1.o quia cum dicit homines semper eligere quod resultat quarum praelatum est alteri in sensu quod hoc sit praelatum quia supponit esse maius bonum haec est petitio principij de hoc enim est quaestio an semper ita contingat et an sit necessarium in alio autem sensu id quod eligere dicitur potest praelatum quia ex multis est comparatum omissis alijs at hoc sensu habet locum etsi non sit maius bonum sed aequale aut minus ut patet et sic Deus id eligens dicitur praeferre ~

2.o resultatio in nobis ad hoc coordinatur ut habeat rationem obiecti eligendi et quod in nobis supponit ignorantiam seu dubitationem et investigationem de resultato ad differentiam cognitionis divinae quae non venit

taly imperfectio quam si minus esse, post trustratum proponat media equalia nihil obstabit quo minus possimus unum eorum elligere aut proponere in equalis elligere id quod minus est quia id pendet ex audiant libera volente se ad id eligendum quare Deus non posset supposita esse non supponens imperfectionem ... &c.

Neque refert quod nos elligamus ex indigentia tum quia hinc sequatur sufficere posse equale aut minus bonum imo illa posset esse similis ut pro opposita pro aliis medijs equalibus alterum elligat ut si quantum fame sint sunt duo pabula oris equalia aut in eventu indigentia detur obtio inter duos numeros quorum pares, tum est quia si sermo est de indigentia pro ut refert ad id quod absolute et simpliciter indigemus et hoc non semper in eventu in nostro electionibus. Saepe enim intendimus aliqua pro absolute et simpliciter non indigemus ut patet. pro ut refert ad id quo indigemus ex aliqua suppositione tempore quo ex supposito quod tali aut tali modo intendamus necessaria est indigentia horum vel illorum mediorum et hoc modo posset esse in Deo bonum respectu electionis Dei. nam ex suppositione quod Deus vellet finem hoc aut illo modo sequi et ad id requirent hoc vel illa media et posset elligere aut equale aut minus bonum et sic ad finem poenitentiae ex hominibus post peccato originali inferius elligit aliquos homines equalia dona quae posset offere posset elligere hoc aut illa sed dualitas minora ~

Ratio est ex medijs inequalibus voluntas posset velle id quod est minus bonum et hoc semper nos elligimus quando possumus elligere minus bonum omisso maiori. hoc est ratio hec ex auctoribus supra relatis in ratione capitulo facit Aristoteles 3 Ethicorum c. 2. paulo ante finem dicens nulli sunt qui melius opinant ob vitium non ea quae non decent elligere convenerunt atque etiam Aristoteles primo ratio saepe homines vitiosi iudicant bonum honestum esse absolute et simpliciter maius bonum quam vitium nam et iudicant vitium esse maius bonum sine quo hoc est maius delectabile sensibus constat quod hoc iudicant absolute et simpliciter omnibus respectibus esse minus bonum quam bonum honestum ut ex facto constat ... elliguntur vitium omisso bono honesto ut constat experientia

Vt docet Aug. loco citato cum voluntas possit ad eligendum minus bonum omisso maiore.

Aliqui ut Bañ. hic dis. 43. ar. 2. n. 3. respondent aliud esse loqui de voluntate quando ei proponuntur duo fines vel delectabilis et una [illegible] honesti et alia [illegible] duo fines honesti [illegible] duo delectabiles. aliud vero quando proponuntur duo media ad finem; et dicunt voluntatem inter fines circa quos versari debet intentio posse velle id quod est minus bonum, non vero inter media circa quod versari debet electio.

Contra hoc repellitur quia ipsa voluntas circa fines potest velle id quod est minus bonum, quia est principium sufficiens determinandi seipsam ad quamlibet partem [illegible] appareat in statu sui obiecti [illegible] modi est ratio boni; ergo etiam ratio [illegible] circa media, neque obstat quod respectu finis sit intentio respectu vero medij sit electio tum quia illa quae est intentio circa finem non ultimum habet se ut electio respectu finis ultimi quia finis non ultimus est medium [illegible] ad finem ultimum; item etiam quia intentio [illegible] de minori bono [illegible] quod voluntas est principium sufficiens [illegible] ad id determinandi, ergo et electio quia eius respectu [illegible] eadem ratio.

Neque satisfacit id quod dicunt adversarij electionem esse exclusionem [illegible] de maiori bono [illegible] in aliquibus electionibus non [illegible] semper necessarium inquantum electio [illegible] ad dicta pro [illegible] quia bene valet Deus [illegible] electionem de minori bono ut concedunt et adversarij [illegible] Bañ. ibi [illegible] ex communi doctrina asserente Deum posse efficere plures mundos et alias creaturas meliores his quas de facto elegit creare ut tradit [illegible] q. 25 art. 6. ergo non est de ratione cuiuscumque electionis quod sit de maiori bono [illegible] electionis nihil prohibet quo minus nos etiam possimus habere aliquas electiones de minori bono neque obstat quod nos eligamus ex voluntate [illegible] ut ostensum est [illegible] in 2a [illegible] ut [illegible] ex infra dicendis.

2° [illegible] non sunt intentionem humanam ut concedunt adversarij [illegible] eius electionem eius loco [illegible] paulo ante [illegible] posse esse de minori bono [illegible] nulli [illegible] qui melius [illegible]

vitium tn̄: ea quæ n̄ decent elligere, vsue bonum ... n̄ enim ... bonum honestum ee sumpti maius bonum in illo medio ... delectabile.

Et est: q^a n̄ sim̄ q^o meruenet vitium elligendo bonum delectabile omisso honesto ... ex ... vito int bona ... ho. elligere minus bonum nam ex ceteris quæ ... creata elligit. l. ut media ... Deum ultimum finem ... n̄ ness. petit ut elligar maius bonum etenim ... aliquis ... statum religionis ... opera ... et maiora bona ... ad ... Deum ultimum finem ... huc ... pst illis omissis elligere alium statim ... minus bonum minus utilem ut stat ex ... doctrina iuxta scripturam ...

... ptor illud medium quod e maius bonum n̄ ... voluntatem ness. quo ad exercitium ... n̄ enim e unde ... tali ... volenrius pst libere illud n̄ velle ... pst elligere aliud medium minus bonum ... suffitiens ... q^a cum hoc quod sit ... minus bonum vere stat quod sit bonum ... satis e ut possit elligi a voluntate ... cum hoc quod aliqua ... sit minus probabilis ... quod sit ... satis e ut voluntas ... cam elligere sec. dam iuxta doctrinam quod ... sequi ... minus probatem.

Aⁿᵉ 1ª strariæ sententiæ.

1um. ... est ex duplici ... D. Thoma ... ubi ... ee liberam quia ... quo (cumq;) medio ... omnibus particularibus bonis pst considerare ... boni alicuius ... boni alicuius quod ... mali ... hoc pst vnumq; ... bonorum apprehendere vel elligere ... fugere ... supponere voluntatem ex ... medijs quæ ... ut bona ... elligere ... possit quod ... elligere ... aliud n̄ esset ness. ... considerat ab ... mali in aliquo medio ut repudiaret.

Et neg. ... q^a aliud e repudiare aliquid ... fugiendo ... odij aliud v^o n̄ elligere ut dici ... negative ... hendo hic e n̄ elligendo illud sed aliud, ad ... ut ... aliqua ... mali q^a voluntas n̄ pst fugere seu odio ... bonum ...

D sub ratione mali atque hoc pacto illa propositio D. Thomae potest mali apprehendi aliquid ut [illegible] at id non recusi. Ad 2um [illegible] ad non eligendum aliquid sed [illegible] illud non [illegible] hic et nunc necessario eligendum nam eo ipso voluntas libera potest illud non eligere sed aliud bonum eo oppositum ut [illegible] secundum bonum est sufficiens [illegible] eligere unde D. Thomas [illegible] loco ad id nihil aliud requirit, ait enim aliquid eligere quod [illegible] potest [illegible] considerare rationem boni [illegible] quod potest considerare rationem mali et addit eo ipsum non velle et eligere quod potest [illegible] ut bonum [illegible] [illegible] ad hoc quod aliquid non eligatur sed [illegible] illud proponi ut bonum non [illegible] ut magis bonum.

[illegible] augeras [illegible] D. Thomae est [illegible] [illegible] ad 3 ubi cum obiiceret [illegible] et aliqua duo sunt [illegible] aequalia non magis movent hominem ad unum quam ad aliud et multo minus posse eligi id quod proponitur ut minus bonum quia omnis electio est de eo quod videtur aliqua ratione melius, respondit nihil prohibet quin tunc [illegible] alicui videatur aliqua conditio per quam magis flectat voluntas in ipsum quam in oppositum posse etiam accelerare [illegible] et invenire aliquam rationem boni in eo quod antea proponebatur ut aequale vel minus et sic posse voluntatem flecti ut illud eligat [illegible] id diceret D. Thomas [illegible] voluntatem [illegible] conditio duorum mediorum aequalium aut inaequalium posset eligere aut id quod est aequale aut minus [illegible] respondere posset [illegible] posse [illegible] libere eligi.

Cui notat [illegible] in illo art. [illegible] ad 3um D. Thomas voluit satisfacere argumento exhibendo solutionem quae sufficiebat illi propositioni [illegible] [illegible] argumento [illegible] [illegible] ex [illegible] ubi ut ostenderet D. Thomas voluntatem ex vi [illegible] aequalium non relinqui ex necessitate suspensam seu ut [illegible] non [illegible] ad neutralitatem [illegible] non necessario moveri ab eo [illegible] quod [illegible] proponitur ut magis bonum quia non potest eo ex [illegible] alterius [illegible] adiungi aliquid [illegible] ponderans [illegible] ad alterum [illegible] aliquam [illegible] quam voluntas magis flectat in illud, at non negat voluntatem ex sua [illegible] libera potestate posse [illegible] ad eligendum quodlibet bonum [illegible] aequale vel minus; neque id ibi exponit quia ad institutum [illegible] erat solutio [illegible] id quod supposuerat in doctrina tradita in corpore articuli ubi [illegible] [illegible] voluntatis ad eligendum ait [illegible] potest apprehendi ut bonum in hoc voluntas tendere potest quod [illegible] [illegible]

alia p(ro)p(ositi)o ibi habenda ut dictum e(st) ad 1.am authoritatem ~

Tum arg(umen)tum 2m ex duob(us) locis Aris. 1° 3 libro 3 ethica c. 11 tx 57. ubi (circa quandam ver(sionem) nam iuxta alias alit(er) habet) quis ad eund(em) sensum) sic dr deliberatiua m(ens) ... utrum c(um) agere hoc, an hoc q(uod) d(icitu)r ... uno mensurare maius e(st) ... ubis haec(?) hom(in)em ex deliberat(ion)e ac p(ro)inde ex electione sequi id quod e(st) maius bonum. C. 2° Aris. ibi dicit ho(mi)n(e)m ex deliberat(ion)e sequi maius quod in desiderio ... q(ui)a saepe ita s(olet) ... at n(on) dicit id semp(er) ce ... q(ua)litercu(n)q(ue) electi(on)e ut cum sumpta ita ut n(on) sit inhibenda p(ro)... eligere aut minus bonum quin p(er)... oppositum ha... alibi ut loco 1° citato c. 2a. idq(ue) ... allud(i)t ibi ... 1a. ~

2° loc(us) e(st) ex 3 eth. c. 3. paulo ante finem ubi sic dt eligibile e(st) id quod ex deliberat(ion)e ante positum fuerit seu (iuxta alios vero) quod ceteris ex consultat(ion)e praeiudicatum seu quod ex consilio p(rae)iudicatum e(st) ubi illae voces, ante positum, p(rae)latum, p(rae)iudicatum n(on) ... ante ... sed ... ...ulatio p(rae)cedit elect(ion)em ... p(rae)lationem ... sed ... ... illud ce eligibile quod ... suam p(rae)lationem ceteris p(rae)latum, e(st) ut melius id e(st) significant voces quae ... in ... greco ... sensu Aris. illud sim(p)l(icite)r eligibile quod p(rae)fert aliis ut melius. Ergo ... aut minus bonu(m) n(on) e(st) eligibile ~

C. R. haec ... Aris. ... ut ad quodcumq(ue) eligibile n(on) significat p(rae)lationem sed denotat p(rae)cedentiam ... seu deliberationis ita ut sensus sit illud e(st) eligibile quod p(rae)ius aut tempore aut n(atur)a p(rae)... aut deliberat(ion)e iudicatum e(st) sic exponit D. Th. 3 eth. lect. 9. idq(ue) ostendit ex mente ... ubi Aris. ibi asserentis quod e(st) ex consilio p(rae)iudicatum e(st) eligibile ... vox greca ... denotet p(rae)lationem tn n(on) semp(er) id exigit ~

... ... ut ad quodcumq(ue) eligibile q(uo)n(iam) ... eligibile ... electionem ... ad p(rae)lationem ... nos(tru)m e(st) elect(ione)m ... ... 1° Aristotele ... p(rae)ferentia ... p(rae)lationem 2° ... quolibet alio ... aliquid ex aliis hoc e(st) illud p(rae) aliis ... quod stare pot ... n(on) sit p(rae)lationib(us) ... hoc m(odo) ... e(st) ... scriptura ... doctrinae. 1° e(st) saepe in scriptura ... D(eu)s ... elig... aliquos ho(min)es

qui in n erant praestantiores aliis n electi, ut patet excellentiam par
vulorum respectu puerorum oecumenicorum infelicium. item excellentia apostolorum tradis
discipulorum. unde Marci 3. n. 13 dicitur vocavit ad se quos voluit
ipse ubi denotatur eos fuisse electos n quia praestabant aliis sed ex
gratuita voluntate Christi Domini ut notant ibi D. T. Beda et alii
Patres ... et denique elegit creare potius hunc mundum quam alium
ubi electio n necessario ad praestantiam cum possit alios mundos perfectiores
posse a Deo creari ut ostendit ... anteriori ... 4 quia
vi ex voluntate electivi id ipse fecit ut bonum fecit quod cumque aliquid
praealiis ... praestantius sive n ... D. Thom. in ... 13
... electio ... unius respectu alterius.

Item allegant expositionem aliarum auctorum quae ab adversariis
afferuntur ut D. Damasceni lib. 2 de fide c. 22 post medium
Niseni seu potius Nemesii ... lib. 5 ... c. 4 ubi
... ac ... eligere ... quod est melius ...

... enim eos ut deducitur ex eorum mente ... materia
loqui ... summa ... moralem
... melius ... electio ... ut ...
infra ex D. Aug.

... quod affert Bass. hic ... 43 ...
... electio ... non potest esse nisi ex iudicio resultante sed
hoc iudicium non potest esse de minori aut ... bono ergo neque electio
... ex ... minori aut ... bono. maior ... probat ex ... collecta
ex Aris. ... D. Dam. et Greg. Niseno ... ubi electio
dicitur appetitus quod praeiudicatum seu ... minor vero
... probat, ... ut colligat ... id quod melius
est neque enim ... sed hoc esse ... nec enim
... id quod minus est neque ... minus bonum ...
... praeiudicatum ut ... electio quae est voluntas ... quod
praeiudicatum est.

... electionem non est nisi ex iudicio ...
id in primis non ... de omni electione ... ex ...
... ex iudicio ... ...

suppositae ignorantiae aut dubitationis ut illas timidos sentit D. Dam. lib. 2. fidei c. 22 post medium loquens de electione quae cum tali dubitatione negat illam Deo quia ingt non dubitat, seq nam dubitare ignorantiae est, unde electio non datur in hac ... est deinde electionem in eo ut consuendit etiam divinam non est explicandam per ordinem ad dubitationem ...

De humana est electio ut plurimum intelligitur illud dictum quod sit ex dubio dubitationis praecedit immoneri de hoc dubium non posse ei demonstrari aut iusti bono id neque si intelligat utri aequa eamque dubitationem nam fieri potest ut per dubitationem deveniat ad medela ... ideo hinc intelligitur ad liberam facultatem voluntatis ... quod maluerit elligat siquidem inquantum est iustus et boni quod est illius sibi sufficiens ut probatum est ...

Dicit D. Aug. to 4 ... ex ... quarumdam ... ex epistola ad Romanos ... 60. ait non potest intelligi ... electio nominari ... id ita intelligi ut non possit nominari electio sine ex meritis sibi ... quod dr ... sua meritis sua substantia movet voluntatem ad electionem unde ibi D. Aug. subdit ... cum nullo merito non est electio nempe talis ... at cum hoc stat quod sit electio ... ex bene placito voluntatis quae sine merito et substantia sibi potest unum elligere relicto alio ut ... ex eo

D. Aug. multis in locis ... distinguit aliam electionem ex iustitia seu merito aliam vero ex beneplacito seu ex gratia ut in eod. ... lib. ... retractationum c. 23 retractat id quod dixerat electionem hominum non fieri a Deo nisi ex praescientia fidei quasi ex quodam merito ut sabbit ... diligenti quaerimus ... ad ... invenerunt ... electio gratiae, item tom 10. de verbis Dni in evang. Math. sermone 7 post medium agens de electione ex gratia ait elegit quos voluit ipse id ... ex pluribus testimoniis patrum ... varia loca scripturae ut Marci 3 n 13. vocavit ad se quos voluit ipse. Lucae 6. n 13 elegit duodecim ex ipsis Ioannis 15 n. 16. ego elegi vos ... ad ... cap. 7.

Marci 3 n. 1

Lucae 6. n. 1

Ioan. 15 n. 1

cho. 1° n. 27.

quae stulta est mundi eligit Deus &c.

Ct.ª est q.do volitio dirigitur ad media magis vel minus iudicat impossibilitas volantis secundum esse ut eligat id quod est minus bonum, tunc sufficit sufficiens ratio boni ut consensum ex dicta q. 2 ar.

3.um arg.tum quod est obiicit Bas. in opuscula disp. 47 c. 2 n.° 13 est huius modi, medium minus utile est si absolute et in se sit bonum in comparatione facta cum magis utili sub hac ratione est quoddam malum, factum ex voluntario de medijs procedit comparare inter ipsa et iudicium de altero fit ex comparatione et sub hac comparatione apprehendit vel licet eligendum est, si eligeret id quod minus est, eligeret factum ut malum et sic faceret malum.

Ct. si hoc arg. haberet vim probaret etiam neque a Deo posse eligi minus bonum quod tamen non reducitur ad necessarium ut Bas. in disp. c. 3. ad 1.am 2.am nam Deus cogitat etiam media comparative inter se et cognoscit quod nam sit magis bonum ut pote et tamen eligendo minus bonum et de facto ab aeterno eligit creare hunc mundum minus bonum pluribus alijs melioribus quos posset creare non sequitur quod eligat malum facti sub ratione mali.

Quare R. minus bonum non esse facti malum proprie ut sistat imo si aliqui cum ijs qui largo comparando aliud alteri appellant malum hoc est carens maiori bonitate sed proprie est bonum et sub ratione boni eligi ut pote de celestibus quae eligit a Deo, item si ad exequendum aliquid desumere posset tam actus alicuius virtutis moralis aut actus contrarius quis actus virtutis moralis sit minus bonus quam actus contrarius non tamen ille est neque de malis neque qui illum eligit dicitur eligere malum facti ut sistat. pot.ª qui eligit se ad exequ.tem alicuius rei conformare cum s.pm minus probabile non dicitur eligere malum sub ratione mali sed illud quod iudicat esse quoddam bonum quis sit minus bonum alio utpote exed. in loq.di et sentiendi.

D. 14. De consilio in sex articulos divisa

Sit 1.º unum consilium sit inquisitio

R. esse consilium est inquisitio vel ante iudicium de eligendis.

Art 2 utrum consilium sit de fine an solum de ijs quae sunt ad finem

Conclusio est consilium solum est de ijs quae sunt ad finem non vero ipsius finis nisi ordinetur in ulteriorem finem

Art 3 utrum consilium sit solum de ijs quae a nobis aguntur

Conclusio est consilium proprie est circa ea quae aguntur a nobis

Art 4 utrum consilium sit de omnibus quae a nobis aguntur

Conclusio est consilium est de rebus dubijs alicuius momenti non vero de certis neque parvis

Art 5 utrum consilium procedat ordine resolutorio

Conclusio consilium procedit ordine resolutorio hoc est incipit ab eo quod in futuro intendit et consequenter pervenit ad id quod statim agendum est

Art 6 utrum consilium procedat in infinitum

Conclusio est consilium non procedit in infinitum actu quamvis in potentia possit esse in infinitum

Disputatio 6 de actu humano consilij

Caput 1um Quid sit consilium an sit actus intellectus consistens in inquisitione et cognitione et tractatu et an veniat ex Deo

1^a Conclusio consilium est actus intellectus ad inquirendas res agendas ita D. Thomas in hac q. 14 art 1 ubi ait constitutionem requiri iudicium de rebus agendis et ad hoc in nobis procedere inquisitionem rationis quae vocatur consilium et ad 2um ait

consilium in Deo et consilium certum sine inquisitione. idem Conrad. Med^a Bas. Bal. et alij ibidem. Probatur quia in tempore nostro iudicium de necessario sine inquisitione perfecto ita consiliatione habet actum consilij quod intellectus inquirens et indagans quid agendum sit ... docet Aug. 3 ch. c. 3. et Cicero lib. 1 de inventione ... consiliari consilium inquisitio est aliquid faciendi vel non faciendi ... notandum ... ipsum actum practicum intellectus dicitur consilium formale, id vero quod per talem actum decernitur consilium obiectivum.

Ad 1um illud ad Ephesios 1° n. 11. Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae ubi consilium includit inter voluntatem quod non est actus intellectus.

Respondeo nego. Item 1° quia ibi consilium non tribuitur voluntati, ut illi inventi. Sed ut approbanti ita ut sensus sit: Qui operatur omnia secundum consilium sui intellectus approbatum a sua voluntate et D. Anselmus ibi ait: Dicit consilium voluntatis suae hoc est non extraneum quia non ab alio acceptum et dicit operari secundum consilium hoc est rationabiliter et provide non temere. Item Cartusianus ibi et alij exponunt secundum consilium voluntatis suae id est secundum arbitrium divinae suae voluntatis bonam et placentem. 2° aliquando consilium sumitur pro decreto et hoc est voluntas dicitur hic consilium hoc est decretum quod vult. unde D. Theodoretus ibi alij explicant qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae hoc quae cumque vult facit.

2° obij. D. Damascenus lib. 2 fidei c. 22 paulo post medium ait consilium est appetitus inquisitivus quod sentit illud esse actum appetitus rationalis nempe voluntatis.

Respondeo nego consequentiam quia ibidem notatur consilium tribui appetitui rationali hoc est voluntati non separatus ab illa ellectus ut eo mediante ea quae ibi subdit D. Damas. dicens consilium esse inquisitionem et indicium. Sed quia intervenit eius actus voluntatis movens intellectum ad consilium ut exponit D. T. nostras q. 14 ar. 1° ad 1um ubi notandum de regula quam tradit quod actus duarum potentiarum ad invicem ordinatarum possunt denominari ab utraque potentia nempe et saepe denominatur ut colligitur ex actu denominandi actus. unde D. T. ibidem

in hoc sensu exponit id quod Aug. 3 etc. et vere finem dicit electionem ei intellectum appetitivum. nempe quia electio sequitur actus elicitus a voluntate tamen illi subest de ratione intellectus quia intellectus dirigit voluntatem.

Sed difficultas est in quonam actu intellectus consistat consilium et dubitandi causa est ex variis doctorum locis insinuandis a quibus consilium aliquando dicitur quaestio seu inquisitio, aliquando consultatio, aliquando iudicium, aliquando sententia vel resolutio, aliquando deliberatio. Verum haec omnia recte conciliari possunt modo infra explicando. Et quod ad nomen attinet notandum est consilium venire [illegible] dictum esse aut a con et sileo quia uno consulentes taceri consultant, aut a con et salio et quod in unum plurimum mentes consiliant seu veniant aut ex [illegible] ad consultationem convocationem dictum est concilium a concerendo idest convocando et D. T. in hac q. 14. art. 4. consilium magis dicitur quasi consedium eo quod multi consideant ad invicem conferendum. Sed cum aliud sit id a quo nomen deducitur aliud vero id ad quod significandum refertur certum est ad differentiam consilii non requiri ea omnia quae in iis vocabulis indicantur. Nec requiritur ut sit inter plures personas conferentes. nam quilibet seorsim in sua mente potest habere consilium ut constat et amplius exponetur ex infra dicendis.

Dico 1°. consilium proprie venit circa ea de quibus apprehendit inquisitionem consultationem. et iudicium practicum de rebus agendis. ac prout competit Deo etiam dicit certum iudicium practicum de rebus agendis, explicatur. Et probatur generaliter per suas partes. 1° quia consilium non venit in quolibet ut constat ex com. doctrina locis supra citatis et ex aliis infra citandis et ex propria ratione consilii quae dicit actum intellectus ideo dictum est consilium proprie venire circa ea de quibus ad differentiam illius consilii quod competit Deo comprehendere 1° inquisitionem, haec enim proprie est actus quo intellectus creatus ignorans vel dubius aut incertus quo remedio sit agendum et in particulari practice consideratur an hoc vel illud vel alio modo sit agendum. nam ut ait D. T. in hac q. 14. art. 1. in rebus

agendis multa incertitudo invenitur propter infinitas circa singularia contingentia, quae propter sui variabilitatem incerta sunt. in rebus autem dubijs et incertis non profert iudicium absque inquisitione procedente et ideo necessaria est inquisitio et haec inquisitio vocatur consilium ubi Caietanus notat vocem consilium significare quia completum consilium includit etiam iudicium seu sententiam et sub dictat. id manifeste patet ex solutione ad 2um et 3um et ex usu loquendi sane cum variae sint acceptiones consilij non est necessarium in quadam acceptione illa esse.

2o comprehendit consultationem quae specialiter dicitur actum intellectus in ordine ad electionem conferentis et comparantis media inter se et cum fine ut discernat quodnam eligendum sit. haec consultatio quamvis fieri possit solum ab aliqualibet persona suo intellectu conferente comparante media ut patet in morali usu saepe fit inter plures per eorum mutuis collationibus et discursibus et ideo hoc intelligit id quod D. Thomas q. 14 art. 3 ait consilium importare collationem inter plures additamque quia in certo discernendo particularia singularia contingentia requiritur consideratio multarum conditionum et circumstantiarum quae non facile a quolibet advertuntur sed a pluribus advertuntur uno id quod alteri non occurrit et addit melius necessarium et utilius est absolutior et simplicior consideratio itaque quod magis ad hanc unus possit sufficere patet.

3o comprehendit iudicium dictans hoc aut illud esse agendum et hoc dicitur consilium sive complementum item sententia et dictatio. primo est syllogismi seu discursus practici, nempe quando discursu practico concludit hoc esse agendum dicitur etiam solet deliberatio ut patet ex 3 eth. c. 3 et alibi et quamvis aliqui dicant deliberationem esse actum voluntatis ut Caietanus 1a 2ae q. 14 art. 1 et ad hoc dicitur tamen ut ipse ibidem notat haec contentio verbalis quia similiter potest accipi deliberatio uno modo pro actu intellectus, quae est dictatio iudicij, alio modo pro actu voluntatis quae est dictatio volitionis huius vel illius esse.

5 quaeritur an Deo conveniat proprie consilium sine ulla imperfectione sit conclusio ut patet et notat D. Thomas q. 14 art. 1 ad 2um contrario illius consilium dicitur solum certum iudicium practicum de rebus agendis

et n' includit sed etiam involvat em et ingressus quae cum ignorantia sua
dubitabilis et incertitudine incurrente in n'ro consilio et de hoc ut est obs-
obscurat D. T. intelligi id quod D. Damas. lib. 2 fidei c. 22.
post medium dicat Deus n' consiliat ignorantiam cum consilium quod alii
ita legi solet Deus n' consultat. nam ignorantia e consultare nempe n'
consiliat neque consultat p' inquisitionem et consultationem eo m° quo circa ea naturales
ingressus supponit ignorantiam ~

Caput 2. De quo obiecto sit consilium
et quo m° dicat procedere ord. resolutivo ~

Primo consilium spectet dici inquisitionem et consultationem
e Deus quae sunt ad finem n' vero de fine finali bene tamen materia quae
aliquo m° refficit ad aliam rem finis e cons. ex D. T. et alijs in
hac q. 14. ar. 2 ubi ex hoc m facilitando soluta exponendo mentem D. Tho.
finis tangi in operabilibus sicut rem finis. nam res quae sunt ad finem ex
fine sumuntur hoc e sit in inquisitionibus principium o' 1a r° constituit demonstrationis ad has
vel illas conclusiones ita in operabilibus finis e et r° obstruit deductionis ut fiant
hac vel illa opera hoc vel illo m°. et principium n' cadit inquisitionem nempe
ut e principium supponit ut prae n'ihum neque de illo e q°. et dicitur e finis
finalis ea r° quae habet ut principium n' cadit sub consilium pari i q. et natura
sui inquisitio consultativa quae limitatio e probe notanda et caute ponitur
in Summa cit. nam si consilium sumat n' pro inquisitione consultabili sed pro
uecessario dictaro detali obiecto principaliter si p'ot esse de fine finali constat
neque id negant D. T. aut alij ut patet ex eorum doctrina ibid.

Addit eam D. T. in illo art. 2 ad finem simile id quod
e finis respectu quorumdam ordinari ad alium finem sicut est id quod principium
unius demonstrationis e conclusio alterius et ideo id quod accipit ut finis in una
inquisitione post accipi ut ad finem in alia inquisitione et sic de eo erit

consilium hoc ad idem est cum eo quod alii dicunt de consilium esse inquisitionem et consultationem circa ea de fine, nam hoc est de illa ratione finis per ut aliquo modo refferat ad aliam rationem finis ~

Const. ex Stis 3 eth. c. 3 fere ad medium ubi perdicta consilium ponit in deliberatione et consultatione singularium non de finibus sed de iis quae ad finem tendunt nam neque medicus an sanare nec orator an persuadere neque ex aliis quisquam de fine consultat sed omnes cum finem quendam statuerint quomodo aut per quae evenire iis possit deliberant ~

Obiicies. potest fieri comparatio diversorum finium et inquisitio quae consultativa quis illorum sit intendendus. nam de hoc potest esse dubitatio et incertitudo sicut cum inter antiquos fuit quaestio de finibus an intendendum sit bonum honestum vel delectabile ergo etiam de fine potest esse consilium per inquisitionem et consultationem quia haec potest esse de quacumque re dubia et incerta ~

Variae solutiones assignari solent ut videre est apud Bal. et Baz. et alios in hac quaestione 14. art. 2. sed praestat solutio D. Th. ibi ad 1.um ubi ita ait id quod accipitur ut finis est iam determinatum unde quamdiu habetur ut dubium non habetur ut finis et ideo si de eo consilium habetur non erit consilium de fine sed de eo quod est ad finem ~

Hinc ad obiectionem propositam respondendo dicendum. omnis potest inquisitio consultativa de finibus fieri prout tamen rationem finis ex intentione voluntatis et hic negat et in hoc sensu loquitur D. Th. ut patet ex illis verbis, id quod accipitur ut finis est iam determinatum, et quamdiu habetur ut dubium non habetur ut finis. idem vult Arist. hic utrumque in confirmatione ut in dicendo illa verba non consultamus de finibus sed omnes cum statuerint finem quemdam et reliqua ubi ait potest sermo est de fine iam statuto hoc est determinato. cum hoc constat quod statuto iam aliquo fine quod fieri ad hoc sit quae consultativa de diversis finibus vel ut in multis vel certis ad illam determinationem ut in casu proposito obiectionis apud antiquos statutum erat per ultimo fine faciendos illae felicitatem neque apud illos erat quaestio an sit intendenda felicitas

nam oēs conveniunt in hoc ut inveniant felicitatem et hic oēs hoīes
dnt intendere unum finem ultimum formalem maiori de bon. felicitatis
ut ex positum ē hic ar. q. 1am D. Tho. 1. 2ae. c. 3. de quid
illis erat q. de rebus particularibus in q. hic dic. felicitas. nempe an
sit in bono honesto l. delectabili quemq. quoq. liber sehet ut qd. marte re
latum ad ulm. statz felicitatis. vide eis hic ar. q. 13. 1. 7. c. 2.
post eam, 1am ad arc tum. ibi positum.

2a pp. resolutum sp. ut dicit magistrum, et resolvat. ppie
ē illa ea que ab ambobis agunt ita ut aliquo m. morati redducant
ad nostram alterm. d. tu. q. ē de rebus dubiis seu incertis n. o. de eis que
ostiare ss. qh. fieri debeant, neq. admari ē de rebus parvi momenti
hec c. her ex coi cum D. T. et Aris. loco infra citandis et ingenula
f. exponendae et probandae sit m. sequenti.

1a pars pponit a D. T. in hac q. 14 art. 3. in illis
esse resolutum ppie ē ca ea que ab ambobis agunt et sonat Aris. 3 eth.
c. 3. paulo post initium dicens resultamus de eis que pro nos fiunt
r. c. l. q. in nostro rolij ppie ē practica circa agibilia quos ve em
apparet, sunt ea que volitum operari tr. ppie dr. e.
de eis que ambobis agunt aut m. aut m. ita ut aliquo m. morati
reddicant ad nostram alterm. atq. id max. positum ē in usu quo
dicimus resolvere de eis que acturi sumus

Dicis sepe consultamus de eis que n. ss ambobis agenda
ab aliis nempe aut ab amicis aut servis l. et aliis ut cum consul
tamus an hoc l. illo m. bene gubernet civitas ... domus alicuius
[illegible]

Resp. ut notat D. T. in hoc art. 3. ad 4. consultamus de factis
aliorum q. quodammo. ss unum nobiscum l. p. unionem affectus ut amici
l. p. modum instrumenti ut servi. addere alios quos sp. ga. aliquan.
ad nos p. more coveret. et notandum ē 1o id quod Aris. 3 eth. c. 3.
paulo post medium ait quia pro amicis fiunt p. nos quodam modo.

fieri contenti quippe qui cum proximus ... in nobis sit —

2° si aliquis non curaret ... tu est et contra hoc ... illa curas aut domus ... regnum bene gubernet ... illo modo ... iuxta moralem usum ... dicit consultamus de omnibus humanis ... causa quo modo ... administrare tempus ... nullus ex hoc demoniis ... nihil cum ex iis ... nos ... valeat

2a pars ... ex D. T. ... q. 14 art. ... ubi ait ... quae in dubium veniunt ... de dubiis non consiliamur ... de rebus ... quae ... fieri debent ... Aristo. 3 eth. c. 3 ubi ... dicit consultamus ... in magnis ... at ... non dicit ... in ... alia ibi ait ad magnas res ... ad habere ... nobis ... sufficere ad discernendum ... non valeamus ... quae ... res ... parum ... fieri at nihil ... dicit ... aliquem ...

3 ... D. T. ... q. 14 art. 5 ... modo explicandi ... resolutorio ... apud ... ibi art. 5 ... varia sunt ... iuxta quam ... D. T. ibi ... resolutorium ... unde ... resolutorium ... ad causas . nempe ... causas quod ... resolutorio ... in ... causa finalis ... efficientis ... resolutoria nempe ... medios ... ad ...

media quae in ordine efficientis et causae quibus debet agi ipse finis ~

Ad hoc sensum exponitur id quod Arist. 3 eth. c 3 post medium ait qui consultat quaerere videtur et resoluere sicut in describendis lineis hoc est sicut mathematicus dicitur procedere ordine resolutionis quando figuras mathematicas in lineas tamquam in causas resoluit ita hoc modo qui consultat dicitur procedere ordine resolutionis quando inquirit media quibus tamquam causis in ordine efficientiae pervenitur ad finem in executione id quod notat Bas. hic d. 46 c 2 ~

Quod autem ultimum in [illegible] procedat in infinitum ut intendebat [illegible] probatur D. T. hic art. 6 [illegible] in consilio [illegible] ex suis principiis [illegible] nempe ex suppositione [illegible] finis qui est 1.um in intentione et ultimum in [illegible] devenitur ad ultimum medium quod debet fieri aliquid et hoc id in consilio sit ultimum ac primum [illegible] ut ulterius ad quem in consilio [illegible] in executione primum quod [illegible] incipit executio qua proceditur ad finem atque hoc docent Arist. 3 eth. c 3 post medium dicens id quod est extremum est in resolutione in generatione est primum ut hoc est id quod ordine resolutionis in consilio [illegible] ultimo loco invenitur est primum ordine generationis nempe quod [illegible] incipit executio vide Bas. ubi supra ~

Cap. 3 an sine consilio possit voluntas aliquid eligere seu velle; et an ad id requiratur semper iudicium seu sufficiens cognitio ~

Dico 1.º consilium sicut et [illegible] in malis et in volenti non est semper necessarium ut voluntas aliquid eligat aut velit ita D. T. in [illegible] 14 art. 4 ad 1.um et 2. [illegible] ac 1.º in [illegible] ut [illegible] in [illegible] ut docet D. T. hic art. 1.º ad 2 [illegible] ad finem. 2.º [illegible] electio sine inquisitione [illegible] 19 a [illegible] media sine dubitatione [illegible] Bas. hic q. 14 art. 4 in notabilibus art. n. 13 et 14 — 3 [illegible] angeli quoad ea [illegible] non dubitant possunt habere electionem sine inquisitione [illegible]

ut etiam observat Bas. ibidem. 4 quod multa manifesta etiam hoc

quia D. Th. hic art. 4 ad 2. dicit primo in rebus manifestis non ingredi

Stannum indicat et ideo non oportet in omnibus quae aliquem dicuntur tangentes

similes et hoc etiam ibi ad 1um dicit, non semper ad intellectum...

Hinc colligitur id quod aliqui ut Bas. hic disp. 43. c. 2 n. 12.

dicit intellectum non posse esse nisi ex evidentia consultationis et sufficiat ad evidentiam

consultationis ... ut afferat magnus similis non est ita verum. Sed idem ... ostensum est

... intellectus ... consultationis. Et hoc etiam Bas. postea in

hoc q. 14 art. 9. nec est ait: non repugnat intellectus fieri sine consultatione ...

defendere possumus in ... intellectum secundum primaevam ... imponit enim est in

meo non sit consultatio, nec fieret unum et addit idem ... dicit ... quod

an idem est dicit. ... in rebus manifestis ... apte docet D. Th.

ubi supra. Et ... exemplum ... similis ... consultat est.

quia non est nisi de rebus dubiis incertis seu incertis ut ex eo doctrina

D. Tho. Vict. dictum est cap. praecedenti ... 2a. in 2a. dubio ...

Sed difficultas supra de consilio ... evidentium seu ...

an sit semper necessarium ut voluntas aliquid eligat aut velit an vero

sufficere possit apprehensio ... idemque est quod alii etiam ...

an necessarium sit iudicium ... voluntas ... aliud ...

Prima sententia absolute affirmat ... iudicium ... et non suf-

ficere solam apprehensionem. Ita aliqui recentes quos tamen non refert Bas.

hic disp. 44 c. 1. illas ... c. 2. ... id tenet Med.

1a 2ae q. 9 art. 1 dubio ultimo ... 1a. solet etiam tribui D. Th. aliquibus

locis qui tamen sunt expositi iuxta infra dicenda.

2a sententia absolute asserit sufficere apprehensionem. ... tri-

bui solet Scoto 2 sent. d. 6. q. 1 ad 1. 2 et 3um Gabrieli

ibid. q. 1 art. 3. dubio 2. Maiori q. 1 ad ... Mars. q. 16.

art. 1. et aliis. Sed multi ex his auctoribus non explicant an cum

dicunt sufficere apprehensionem loquantur solum ... voluntatis ...

seu simplicis complacentiae aut etiam efficacis et ... Scotus

Gab. Mai. et Mar. ... ut solum vel. in

apprehensionem sufficere ad simplicem affectum voluntatis quo modo illos expo-
nunt Sti. infra cit. et varii Lib. ~

3. 5a media dicit sed aliquos actus voluntatis sufficere ap-
prehensionem ad alios vero requiri iudicium ita Vas. hic dis. 74. c. 2.
ubi dicit apprehensionem licet non sufficiat ad omnes actus voluntatis bene tamen
ad aliquos subinde ut est intelligere aliquos efficaces ut colligitur ex
iis quae dicit disp. c. 3. n. 12. et c. 4. et 19. ubi respondens ad
4um totum Aug. ait etiam non recusat posse moveri voluntatem affectu
efficaci ad opus exterius ex sola simplici apprehensione. ~

Dico 2. ut voluntas aliquid eligat aut quocumque
alio actu affectu efficaci prosequatur vel fugiat debet praecedere ex
intellectu iudicium practicum asserens debere esse bonum prosequendum aut
malum fugiendum et tale iudicium dicitur ultimum seu ultima
convenientia aut disconvenientia obiecti. cum hoc tamen stat quod sola
apprehensio sit sufficiens ad simplicem affectum et similiter complacentia
ita Su. to. 1. m. disp. 23. s. 4. n. 9. et 1o varii doct.
recent. id quod magis fundatum in doctrina D. Tho. et aliis ~

Omissis autem aliis locis quae afferri solent cum minori pro-
babilitate maiorem vim habere sequentia. 1o. Speciatim de electione
D. Th. in hac q. 14. art. 1o, ubi ait electio sequitur iudicium
rationis et art. 4. ad 1m electio, inquit, ipsam praesupponit ultimum iudicium
3. 1. et in quaestione etiam 13. art. 1. ad 1. et 2. et alibi idem
ex mente D. Tho. ad electionem requiri iudicium quod quidem mod
licet de electione affectu efficaci loquatur ubi est sermo et quaedam simplex
qui solet electio dici intentio de nec. et affectus simplex seu com-
placentia alicuius medii licet dicatur electio ut cum Scot. et aliis
dictum est secundo disp. 7. c. 3. post opinionem 1am. ~

2o sequitur cum quocumque alio actu affectu efficaci idem colligi-
tur D. T. 1. 2. q. 83. art. 1. ubi ait homo agere iudicio quod iudicat
aliquid esse fugiendum vel prosequendum. ubi illa ipsa homo agere

cendant actum prosecutionis efficacis et alias causaliter quia iudicant esse fugiendum vel prosequendum videtur talem actum pendere a iudicio practico asserente obiectum esse malum fugiendum aut bonum prosequendum.

Hunc ergo sensum videtur habere id quod 1.2.ae q. 9 a. 1 ad 2 ait sicut imaginatio formae sine aestimatione convenientis vel nocivi non movet appetitum sensitivum ita nec apprehensio veri sine ratione boni et appetibilis. Unde (inquit) intellectus speculativus non movet sed intellectus practicus ut dicitur 3 de anima nempe ubi tx 46. Ait ait speculativus intellectus nihil movet et subdit, item quia nihil dicit de fugiendo aut prosequendo quando autem semper ergo motus aut fugientis aut prosequentis aliquid est sive quia ratio tendentis actus prosecutionis efficacis quo aliquid fugimus aut prosequimur ad hunc pertinet Aristoteles iudicium intellectus practici dictantis aliquid esse fugiendum aut prosequendum. Idemque videtur indicat in eod lib 3 de anima tx 38 illis verbis cum autem bonum affirmaverit aut negaverit tunc fugit aut prosequitur.

Praeterea lib 2 de anima tx 154. Sed ait cum opinamur difficile aliquid aut terribile statim compatimur seu ut alia versio habet contrahamur sibi atque et si fuerit res confidenda. At sic imaginatione nos habemus sicut qui viderent in pictura difficilia et confidentia ubi illud opinamur [illegible] iudicium quod ubi ergo Aristoteles appellat existimationem et censet quia iudicamus aliquid esse malum et terribile perturbamur timemusque et quando iudicamus esse bonum confidendum hoc est sperandum confidimus et speramus nempe ex iudicio movemur ad nisus minus atque efficaces non vero ex sola imaginatione seu apprehensione sicut neque ex sola pictura. Ex quo loco Aristoteles [illegible] adducti colligunt idem omnino esse de quocumque alio actu prosecutionis efficaci videlicet ampliari a fui complacentia vel displicentia. Vide ergo eund Aristotelem 4 [illegible] tx 14 [illegible]

Probatur atque 1.° ex[illegible] quia discernimus nos ex sola apprehensione boni vel mali aliquando obiectum quo [illegible] ad aliquos actus simplicis complacentiae vel displicentiae non vero ad actus prosecutionis efficacis prosequi aut fugere.

v. g. aliquod sola apprehensio repraesentaret nobis aliquod obiectum [illegible]
cuius delectatione debeamus in simplici illius complacentia, et non vol
lumus efficaciter illud assequi nisi iudicemus illud esse possibile, conve
niens. hac ratione excusandi malos angelos peccasse nimio affectu compla
centiae appetendo aequalitatem cum Deo ex sola apprehensione sine iudicio tali
obiectum quod nullus non processit error quo iudicaverit illud esse sibi possibile
id quod docent Scotistae et alii multi quos refert et sequitur Bass. 2. p. to. 2.
disp. 234. c. 2.

2° probatur a priori ex natura voluntatis. nam voluntas in
actibus realibus qui natura sua petunt fieri in obiectum propositum commensuratum
sibi iuxta modum quo ab intellectu fuerit propositum, potest nullus
fieri nisi proponatur modo imperfecto, proponendo apprehensionem simplicem, quae
ponit modo imperfecto per simplicem affectum complacentiae aut displicentiae
in illud fieri ut tendat appetitus; non tamen potest modo perfecto per actum ef
ficacem illud prosequi aut fugere nisi proponatur modo perfecto per
iudicium asserens illud esse bonum prosequendum aut malum fugiendum assensu.
hoc est indicat expresse [illegible] doctrina [illegible] Io. [illegible] ubi
dicitur voluntas in speculatio non realis quae sonum est ut non moveat
ad aliquid efficaciter prosequendum aut fugiendum ex sola simplici apprehensione
alias sequerentur plurima et maxima inconvenientia si propter intellectus quasi
iudex ferat sententiam posset voluntas moveri ad actus efficaces prosequendi aut fugiendi
ex qualibet apprehensione quasi levi vento circumferente. [illegible] ut
in humanis recta institutio fori iudicialis petit ut ex sola informatione
quae fit in simplici apprehensione prima informatione iudex non procedat ad actus
efficaces exequendi donec iudex ferat sententiam, ita suo modo recta institutio naturae
realis petit ut voluntas non moveat ad actus perfecte efficaces ex sola
apprehensione quae instar informationis procedit donec intellectus quasi iudex ferat sententiam
aliter iudicando sequentia alia inconvenientia [illegible]

Confirmatur quia quando aliquis ignorat aut dubitat an sit conveniens ef
ficaciter fieri in obiectum non potest actu perfecte efficaci illud velle quia

adhuc n' hēt p̄ium q̄ sufficeret ad id dictans idq; ex experimento vt ostendi. Ad qui hēt simplicem appreh̄em obj adhuc ignorat aut du-
bitat an sit conveniens efficaciter in illud ferri q.ᵒ sola appreh̄sio obj
n' assequitur dictare ee convenienti illud efficaciter aggredi ut alias q.ˢ
in hoc q̄stionis addidio [illegible] etc.

Defendam 3ᵒ adductis tum auctoritatibus, tum ex n.ᵒ 2ᵒ pbatis
iudicium practicum de convenientia aut disconvenientia obj requiri
n' tm ad amorem affectum perfecte efficacem et speculationem ad alium
spēi [illegible] ut ostendit [illegible] d. 44. c. 3 n.ᵒ 11 et 12. [illegible] ad
quemcumq; alium actum perfecte efficacem. quod contrario notanda
[illegible] ad differentiam simplicis affectus complacentia aut displicentia ut dixi
[illegible] Si aut quaeratur an tale iudicium practicum debeat ee p̄rium
imperij quod [illegible] his [illegible] hoc. tū an id sit inefficax
[illegible] posito, vel [illegible] aliud [illegible] dictum sit [illegible]
[illegible] dicendis a.ᵃ q.ᵉᵐ 17 de imperio [illegible] pender.

[illegible] in [illegible] d. 44 n.ᵒ 7 c. 2. sola appreh̄sio obj
convenientis aut disconvenientis quae fit per sensum sufficit [illegible]
nobis ut app.ᵘˢ sensitivus illud amet aut odio habeat ut omnibus est manifestum
[illegible] sola appreh̄sio p intellectum sufficit ut voluntas illud amet [illegible]
odio habeat q.ᵃ [illegible] potest [illegible]

Confirmatur: ais sola illa appreh̄sio q.ᵈ aliunde n' dimpeditur
sufficit ut app.ᵘˢ sensitivus amet [illegible] odio habeat ob[illegible] alio imperfecto p̄rium
complacentia aut displicentia n' in altu perfecte efficaci [illegible]
[illegible] ad hunc actum quem suo m.ᵒ pot hēre app.ᵘˢ sensitivus requirit
illud iudicium quod suo m.ᵒ pot convenire [illegible] sensitivae. nempe quia
illi requirit convenire iudicium [illegible] q.ᵗᵉ [illegible] illud [illegible]
vnum extremum cum alio [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible]
[illegible] immediate [illegible] affirmat [illegible] negat [illegible]
id enim [illegible] [illegible] intellectus [illegible] [illegible] [illegible] illi
[illegible] quaedam [illegible] sensitiva dictare adhaerens obj sen-
sibili p̄rium delectabili aut noxii [illegible] [illegible] sensitivis

a sola

astla apprehend. sensitiua. vel imaginat. vt hic D T ipse q. 59. ar 3 c. aut aliqs fugeret lupum ex quodam iuditio quo existimat eum noxium vt q. 3 art. 1. indicat, inquit, ouis lupum esse fugiendum nat.i iuditio n. ex collat. vt 1 2 q. 9 art. 1 ad 2. imaginatio sola sine estimat. conuenientis vel nociui n. mouet appetitum sensitiuum ~

Quaest. 4. an aliqdo liceat consulere minus malum morale ad vitandum maius ~

Vtra. dictio consilij ad moralem usum pertinet consulendo aliqd alicui, solet in praesenti instituti hac q. ut exponatur an id quod licite potest consuli debeat semper esse bonum morale an vero aliqdo possit consuli aliquod malum minus ad vitandum maius, et sermo est de malo morali quod est culpa seu peccatum nam de illo quod est malum naturae seu malum poenae n. est difficultas ut patet ex infra dicendis ~

Vt autem id quod certum est debet separari ab eo quod est controuersia distinguenda sunt duo quaesita. 1.um an liceat consuli minus malum ei qui n. est determinatus ad peccandum malum. 2.um an liceat id consuli ei qui determinatus est ad peccandum malum et n. potest alia via retrahi a maiori malo ~

1.a conclusio. numquam neque ad ullum bonum quantumuis maximum consequendum neque ad ullum malum etiam grauissimum vitandum licitum est consuli minus malum morale ei qui n. est determinatus ad peccandum malum, haec conclusio certa est et communis apud omnes auctores infra citandos in qualibet sententia est contra aliquos asserentium absolute esse homini n. determinato ad malum licitum esse consulere minus malum morale ad vitandum maius aut ad consequendum aliquod bonum v. g. ob talem finem licitum esse consulere mendacium, qui error siue est in doctrina Platonis lib. 3. de republ. et Origenis lib. 3 et 6 strom. et Cassiani collat. 17 c. 17. 18 et 19 et aliorum sequentium illos qui dixerunt aliqdo ob bonum finem licitum esse dicere aut proinde consulere mendacium ~

Rom. 3 n. 8.

Praedicta ass(erti)o p(ro)batur 1° ex illo vulgari dicto non sunt facienda mala ut veniant bona quod colligitur ex D. Paulo ad Rom. 3 n. 8. illis verbis: et non sicut blasphemamur et sicut aiunt quidam nos dicere, faciamus mala ut veniant bona, quorum damnatio iusta est, unde communiter a sanctis patribus et aliis auctoribus collectum est hoc verum axioma non sunt facienda mala neque ut eveniant bona, neque ut avertantur alia mala eis maiora. nam si ob nullum bonum faciendum est malum certe neque ob vitationem mali quae est quoddam bonum.

Et ad hoc tendat id quod in generalibus tradit. de usuris cap. sup... in superiori sacra prohiberi neque quis eius pro alterius vita mentiatur et quod D. Aug. tom. 4 in lib. 5 ... quod si qui loquens mendacium ... in lib. de mendacio ad Consentium probat numquam esse licitum ... vitandi alia mala licentiam esse dicere mendacium, ... doctrina contra ... numquam licentiam esse ... qui non est ... ad peccandum malum ... alios ille induceret ad peccandum ... ut supponit non erat ... ad malum et in hoc ... alium ... id quod D. Th. 2a 2ae q. 78 art. 4 ... inducere hominem ad peccandum nullo modo ... 12 q. 14 art. 6 ... ut certum docent numquam licitum esse ... peccatum ... inducere ad peccandum ... peccatum quod ... caritatem ... qui ad peccatum inducit.

2° probatur ... aliquod malum morale hoi ad id non ... si fiat gratia vitandi aliud maius ... non ... ex fine vitandi aliud maius malum aut ... bonum, ... id quod est intrinsece malum numquam potest aliunde honestari neque ... peccatum quod non est honeste ... ad ullum finem eius bonum. nam ipsa lex divina dictat ad bonum ... malum vitandum debere sumi solum ea media quae ... regulam honestatis ... proportionata ... illa quae sunt honesta ... intrinsece mala quod si aliquod ... nullum ... ... medium superesset quod malum morale non est medium ... regulam honestatis proportionatum ad ... bonum ... malum.

Sup. e [illegible] aliud punctum an ex supp. quod aliquis sit [illegible] ad [illegible] petrandum malum ne [illegible] alia via [illegible] a maiori malo [illegible] ad id vitandum liceat illi consulere minus malum [illegible] [illegible] [illegible] usuram in [illegible] liceat [illegible] mendacium ut [illegible] a [illegible]

1a sententia negat id licere ita sentiunt [illegible] lib. 4 [illegible] c. 15 q. 11 art 3 dub. 4. lat. 22 q. 78. art 4 notab. 3. 859 [illegible] Silvester matrimonium 7. q. 5. dicto 9 [illegible] [illegible] q. 26 [illegible] 1. [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] 2 p. de restitut. [illegible] ad restitut. art 1o dubio 4 [illegible] 3. [illegible] 22 [illegible] q. 21. [illegible] q. columna 4 [illegible] [illegible] ex his autoribus adhibent limitat. [illegible] quia conciliari poss. [illegible] ostendet

2a sententia affirmat sic licere sic tenent [illegible] q. lib. 1 art 3 ad 8 [illegible] lib. 9. art 3 ad 3. [illegible] de restitut. q. 2. [illegible] 2 [illegible] exquo infero [illegible] in manuali c. 16 n. 263 [illegible] alibi saepe [illegible] lib. 4 de iust. et iure q. 7. art 3 ad [illegible] [illegible] [illegible] lib. 6. q. 1 art. 5. colum 4 [illegible] n. [illegible] Henri. lib. 4 [illegible] c. 27 n. 9. [illegible] 2. de iust. [illegible] 2. [illegible] 335. [illegible] hac [illegible] [illegible] quos [illegible] Tomas [illegible] 10. 2 a matrimonio lib. 7. [illegible] 11. n. 15 [illegible] [illegible] 5am videri sibi veriorem [illegible] 1a [illegible] [illegible] [illegible] ex his autoribus in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] addunt restitut. [illegible] [illegible] [illegible] n. discentire a doctrina [illegible] tradenda [illegible] 2a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in exponendo

[illegible] qui in hac re [illegible] ex [illegible] diversorum sensuum notandum est [illegible] licere [illegible] minus malum ad vitandum maius posse in hoc dicto includi duos sensus. 1o est ita ut [illegible] [illegible] id quod est malum minus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vitandi maius malum. 2o est ita ut [illegible] n. [illegible] ipsum malum minus [illegible] [illegible] [illegible] ad hoc ut ei [illegible] ad malum [illegible] alia via n. [illegible]

vitare maius proponamus minus malum non id approbando sed permittendo vel consulamus ut ex supra, quod sua sententia vel factus malum sit minus quod sufficie non consulere ipsum malum quod est minus sed potius consulere diminutionem mali seu effectum minoris mali omisso maiori et eius facere plerique aut. 2ae 5ae ut ex eorum verbis ostendetur infra.

2a ratio quis quando aliquis est deterius ad malum tamen possumus eum illum retrahere a maiori malo liceat ei proponere minus malum id permittendo vel consulere ut eo remotus abstineat a maiori malo quod est consulere diminutionem culpae numquam non licitum est consulere sufficie ipsum malum minus eius occasione vitandi maius. haec ratio intendit ab auctoribus sententiae relatis in 1a 5ae vel dicere non vero necessarii aplerisque adductis in 2a et hic multi scilicet pass. vel quia id pendet a ratione quo auctores secum ponunt cum hoc quidem adhaerere vel plures alias quia magni momenti inquo maxime attendit variis auctoritas subijcienda sunt aliqua eorum verba quibus id credat.

1 D. Aug. quem ipse adversarium afferunt potius haeccas pro nobis est. nam to. 6. lib. 2. de adulterinis coniugiis c. 15. ad finem dicit, cum utrumque illicitum sit suae adulteram occidere suae illa viventem alteram ducere ab utroque abstinendum est non illicitum pro illicito faciendum. haec verba ait. pro. sicut enim fieri non est faciendum illicitum pro illicito in hoc ait. conti. melius dicit non est consulendum ut fiat illicitum minus pro illicito maiori.

Cr. Dices ibid. D. Aug. subdit in finibus est quod non est tam faciat adulterium tamen faciat homicidium. quibus verbis videtur advitantes homicidium quod est maius malum vel consule adulterium dicens tam faciat adulterium.

R. 1o verba illa tam faciat adulterium. non denotant vel consilium sed permissionem 2. eam sic exponunt Glosa in decreto Gratiani causa 33. q. 2. cap. si quod verius tunc remota b. aliis ibid. vel auctoritas in 1. 5. 2o id indicat illamet locutio iam faciat. nam cum volumus aliquid permittere alicui non consulendo neque approbando dicere solemus iam faciat quod voluerit. sic saepe in scriptura denotat permissio ut Apocal. 22. n. 11. qui nocet noceat adhuc qui in sordibus est sordescat adhuc

3° id quod postulat ita D. Aug. attendendo antecedentia et subsequentia. nam ibi dicit non est illicitum per illicita fruendum et post pauca addit. si utrumque est necessarium non debet alterum per altero perpetrari sed utrumque vitari

R. 2° quod si illa scriptura tam fauet adulterium ut faueat homicidium non dendutarent solam permettem quod est illicitum in dictum non refert ad ipsum malum minus sed ad diminutionem mali quod dicatur quod permittatur vel (?) ... factumque est malum sit ostentum minori et ommittatur maius sicut exponunt ipsi aduersarij et in hoc ut potest non obstet ... ipsum malum quod est minus sed diminutio mali ... est minus ... ostendetur ex dicendis

Idem videlicet Doctores ... quos ... aduersarij ut ad ... exponere in ...

2° D. T. 2a 2ae q. 78 art. 4 ... inducere hominem ad peccandum nullo modo licet uti tamen peccato alterius ad bonum licitum est quia et Deus utitur omnibus peccatis ad bonum ex quolibet enim malo elicit aliquod bonum ... paratis ad perpetrandum malum ut de infidelibus qui volunt iurare per falsos Deos ... nullo modo est licitum eos inducere ad peccatum ... ut indicant illa scriptura nullo modo melius quod neque ad minus ut vitet maius sed est licitum uti eorum peccato ad eliciendum aliquod bonum, nempe ex ipso quod ex tua ... peccaturi possumus permittere peccatum minus ... maiori ... vitare maiorem culpam ... permittendo minorem ... ipse D. T. in ... de malo art. 5 ad 14.

3° Caiet. 2a 2ae q. 78 art. 4 notat ... dicta ait non licet quis licere inducere ad minus malum

traditus ut evitet maius si enim non sunt facienda mala ut ve-
niant bona multo minus ut non fiant maiora mala quod non
in bonis ponitur sed in malis necessario restat, et sub dat magna
difficultas licet inducere ad minus malum ut vitet maius difficul-
tas tradere materiam minoris mali 1.um enim nullam habet
vel dubium 2.um ab ...

Item Sanchez sponsus lib. 3. de matrimonio disp. 8
proponens ad suam declinationem dubium aliquorum dicentium
quod ipse dixit q. 7 8 art 4. dixerit nullo modo licere in-
ducere ad minus malum cum parato sit 22 q. 9 5 art 8
in 5.a causa doctrinae videat dicere licitum esse eos inducere
ut faciant minus. respondet solvit hoc dubium declarando dis-
tinctam quam non penetrarunt aliud movemus, aliud enim inducere
ad totum hoc est minus peccandum et aliud inducere simpliciter modo
ad hoc minus. 1.um nunquam est licitum, 2.um non simpliciter licitum
sed cum sanctum et hoc addit hoc non est inducere ad malum minus
sed est simpliciter retrahere a malo maiori.

Haec verba eius ut patet sumunt recepta id quod dicitur
in articulo 2 ostendit quaelibet scholastici posuit varia dicta quod
eius. Silvester et alii quos adequit ut Tomas sententia sacramentum matrimonii 20
in illa disp. 3 n. 4 et 15. alii docent recte sed 1.a sententia simpliciter aliquando vero
2.a nempe si ut huius in praedictis quibus dicit penetrare illa
difficultas doctorum sensuum discernens eos quis in modo loqui videat
et aliquando mediare 1.am 5.am in priori sensu aliquando vero 2.am in posteriori
sensu, in dicere id verum velle quod dictum est in 2.a a verbo ut
constat ex modo quo exponunt et probant suam declinationem.

4. Silvester matrimonium 7. q. 5 nunc q. ad ipsius
ut sit non esse facienda ambobus mala immorari ut alii evitent maiora
sit nec tradenda si alioquin licitum esse nobis displiceret.
meo quod non est licere at idem autor ulterius 7 quaesitum ad finem

ita aut vo licere peccare et suadere ut saltem minus peccet, nec
priora probabilitas debilitant pueros sententiam probabilium posteriora vero post
teriores cum ea differat quam casus ita sed dicat in generali adversarios ~ item posteriora probabilia licere admitti apud Angelum usula 2º n 2º ~

5º Sul 2. 2. q. 5. q. 1. respondet ... distinguens hos duos modos ... voluntas gerenens minus malum non ferat in malum illum ... malum malis ... mminus quod neutrum ... illicitum ... ~ ... referat in simpliciter ... malorum ... minoris ... ipsius mali minoris casu quo alterutrum sit faciendum hoc, ... resultare minus malum ... in tali casu velle ... exequi minoris mali ... et hoc aut non ee licitum ... esse suadere seu consulere ipsum minus malum atque adeo velle quoddam malum quia ... ... positivum ... hac ... posse in contradictionem ... qui non satis explicare ... qui negant licere consulere minus malum loquuntur hoc posteriori modo, qui vero concedunt loquuntur priori modo ... discrepent ... adversi ... qui ... simpliciter concedunt non ee ... quia ... aliud non ... malum minus ... maioris mali quod ... adversi ... ad malum minus ... retrahere a maiori malo ~

6º ... qui ... se sequi ... quod liceat consulere aut suadere minus malum ad vitandum maius postea cum accedunt ad ... ... respondet ... devenire ad id quod ... Mol. ... n 8 in ... pp 335. ... patet ... ... sed ... alteri ut faciat id quod minus malum ... minoris ... maiori ... minoris ... probans id non ee malum ... ~

id ineq nil aliud e qm velle ut is qui decrevit peccare minuat
culpam quod e bonum consilium. Ad 1um ait id n e cooperari ad illud
ut e ipse malum sed ad affectum minoris mali. Ad 2um id neg
e phere consilium ut saltem vitet p[ri]ma culpa, ad 4um ait postio
quod is a quo petit n vult desistere a peccato tum postulat
affectio minoris peccati diminutio g culpa. ecce quam aperte
is verbis asserat id quod dictum e supra in 2a. u.
S. Thomas sss. cz tria relatz in 2a. 5a. mihi. q. 11. n.
15. in sexta probat. ait tunc dici v n consuli alteri nego petit
ut minus malum exequat sed solam minoris mali affectionem
et subdit tunc probat ad id inducit ut peccatum minuat et
quis n is suadet tunc n m b velle sed ex inducere ad
minus malum patrandum in id explicans subiungit consilium
quedam inductio e nego induci tunc v ad malum sed ad dilectionem
illam minoris mali quae bona e n 2o id neg sum e hortari
ne maius malum ipsi peteret proposita mat minoris mali. Ven 30
Ad 1um 2i arg ait si fateremur v suaderi minus malum solu
Deberet utique suaderi peccatum quod e malum at n suadet minus
malum sed electio illa quae bona e. Ad 4um illud, inquit,
n e ve v consilium minoris mali sed ancc postio illius minoris mali
malori ~ ecce si ut satisfiat arctis tam ex pre cedit illud verb
n e consilium minoris mali sed diminutis culpae. certe si verb
ut par e sine equivocatione et sensus debet meo proposito patet dicere id quod consilio in nra 2a cc. patrum e illis verbis illud
ei consulere diminutionem culpae et nam qm licitum e consulere
propterea ipsum malum minus cum gratia vitandi maius ~.
S. Henri. tom. 1. sum. lib. 4. qui e dep. concientia
l. g. c. 27. n. 9. ait hoc consilium n e ut hoc malum fiat
sed ut paratus ad peccandum n peccet tam graviter sequi vult
suo sensu n peccasset dum ei ostendit mat. minoris mali promittens

ut illa abutat. deneq. eadem exponendo aut scortibus aut equiva lentibus de his in venere apud plures alios qui officii solent opus 25.

Hac adductis horum auctorum opinionibus ... ad sol lendam ... ab illo dicto quo utuntur asse rentes ... tantum esse consulere minus malum ad evitandum maius quod quidem ut notat Angelus usura 2 n. 2 ... in fronte ... illud quod exprimit ... sane non esset tolerate si intelligeretur ... ipsum malum minus ut ... adverti Bal. ubi ... minus explicate loquentes fuerunt ... hoc ... si res ipsa ... ut dictum ...

Iam vero illa ... ponenda est ... pars ... explicat ... malum morale ... non possumus aut non tenemur illud vitare non est illicitum ... id non est ... ad ... malum ... non impedire ... quod non possumus aut non teneamur ... tunc permittendo malum ... retrahi a maiori ... minus malum ... ut ... abstineat a maiori non est illicitum ... valde honestum ... non est ... aliquod malum ut malum ... minus malum ... retrahere ... a maiori malo ... diminuitur mali ... proponendo maiorem ... quo potest saltem minuere culpam ... quod non vellet ab ... eum ... ut minuant mala est bonum ... ut ait Aug. ... medium ... de malis est quoddam bonum ...

Confirmatur 1°. quia ut ... docet D. T. ... bonum est ... tolerabilius ... minus ... maiores ... in quo gravior est

e culpa eo i detestabilior et magis fugienda ut pt ex sensu in mat.a ex paritentia ubi specialem videri pt Su. tom. 4 d. 3 s. 10 n. 2 ... alicuius n. valleris ... retrahere aliquem a maiori culpa ... illi minorem cam pmittendo, et intendendo vitat.em maioris ... id facit ut offendat ... culpas ... a malai culpa neque aliud intendit ... i bonum ...

Ut r. 2.o q.a ut bene notat Su. ... d. 3 s. 10 n. 3 tale ... supponit in alio ... ad peccatum ... peccatum ... pmittendo ... saltem minuat peccatum. nam intentio ... bona q.a i de diminut.e pecc.i et medius quod ... acommodatum ... q.a n. i malum ut malum ... pmissio mali minoris, nam (ut ... n. ... adverte) qui n. pot aliorum peccata vitare aut n. tenet ... media ad hibere ... pot eligere hoc quod i pmittere minus malum ad vitandum maius ... peccatum ... pecari quae n. ... mala

4 ... hoc ... aliud ... pmiss et hoc malicia ... ipsum malum minus quod licite possumus pmittere ... aut n. tenemur illud vitare aliud v.o ... et hoc ... quoddam bonum quod pt ... pecati pmissi. nam pmittendo minus malum utimur illo ad vitat.em maioris mali quae vitatio i bona ... maioris mali ... hoc ... fundamentum ... doctrina D. Tho. 2.a 2.ae q. 78 art. 4 quod inducere ho.m ad peccatum nullo m.o licet ... peccatum ad bonum ... ut dictum i ... D. Thomas

... pars ... quod numquam ... licitum sit ... ipsum malum ... ad malum

q̃ grãtia vitandi maius malum sit consulere, i. consulere aliquid alicui proprie est proponere illud approbando, inducendo, ac mouendo alterum ad exequendum: hoc enim differt cum aliquis dicitur consulere proprie aliquid alicui, ut constat ex comuni modo loquendi, et sentiendi atque hoc ratione qui consulit dicitur causa moralis efficiens, sic enim Arist. lib. 2 phy. tx 29 ait consultor est causa et lib. 5 m tx 2 qui consulit est causa ubi expositores notant eum qui consulit dici causam moralem eius effectus quem consulit sed numquam licitum est illi est detrato ad malum etiam grãtia vitandi maius malum proponere malum morale minus approbando et inducendo illud et mouendo ad exequendum quia ex ipsis terminis repugnat licere umquam approbari et inducendi ullum malum morale licet sit minus aliud cum sit mere repugnans rationi rectam probitatem et honestatem cuiusmodi illius, ergo numquam licitum est consulere proprie per se malum minus alicui detrato ad malum etiam gratia vitandi maius malum

Tertio si vero aut dominis talis consilij est vere ipsum malum minus aut solum est dominatio mali supposita permissione mali minoris si dicatur hoc 2.um id est quod vendendum dispensatum est impugnari per se ipsius etc., si vero dicatur 1.um reijcitur in primis ut aliud aiunt ab nomine ex ipsa doctrina auctorum 2.ae et 2.ae sententiae hic citatis qui et mediam vitans eo modo loquendi quod licitum sit consulere minus malum ad vitandum maius tamen postea in comparatione ad consulentem dicunt tale consilium esse vero non esse suscepto malo minore ut ostenduntur ex probata expressa ita addita ex doctrina Tho. et aliquibus et Sotus lib. 5 de iustitia et iure q. 1.a a 5 col. 6: cum dixisset eum qui aduitandum maius malum proponit alteri parato minus malum id consulere et suadere, deinde post solutiones ad 2.um et aliud argumentum quod non liceat ab aliquo petere id quod licite ipse praestare nequit, ita ait, tunc talis consilium non petere id quod alter praestare uelle nequit, nam absolute non petit nisi ut certius

malum non faciat ~

3° si tunc obseruasset esse rev.ª ipsum malum minus mali quo vel melius esset malum quam illud vestitum non esset licitum illo potest quia ex ipsis terminis repugnat contradictorie licitum subiectum … aliquod malum quod est illicitum. ans vero probatur quia non hoc quod dicit rev.ª malum minus vel melius malum quam sit minus alio ut describi potest et sic loquendo verbo toto vel melius locum habet illud commune dictum comparatiuum non tollit … positiuum nempe sicut minus album est album quam minus alio ita minus malum est malum quam minus alio ~

4° si … esse rev.ª ipsum malum minus vel mendatium ad vitandum peiorum sequeretur melius … esse hanc … licitum est … parato … suadere ac petere ut … mendatium ad vitandum peiorum … ut supponit … rev.ª … licitum … at id non est … quia numquam ille … parato licitum est … suadere et petere id quod non potest … facere … ex terminis … qui est paratus ad peccandum non potest licite … mendatium ad vitandum peiorum ergo nullus potest licite id ei … suadere et petere ~

Denique … rev.ª … in 2ª 5ª … licitum esse … minus malum ad vitandum maius posset tolerari … addit quia tandem … tunc rev.ª non … ipsum minus malum ut … addita, … loqui non est absolute … tum quia illud rev.ª non est … minus ut … ostensum est tum … quia talis modus loquendi est ambiguus … in errore … qui … aliquod licitum … mendatium … aliquod bonum sequendum vel malum maius vitandum, quod … est …

Aliquae difficultates et obiectiones

1a Difficultas ex script.a de consilio quod Lot visus dedisse de minori malo

1o Obj. illud Gen. 19 n. 8. ubi Lot cum dixisset Sodomitis nollite hoc malum facere obtulit suas filias dicens abutimini illis. Ergo consilij locat illum, si voluisse id malum minus devitandum maius. Ergo id licitum, alias non graviter peccasset quod non videtur dicendum. Siquidem Lot erat iustus ut dr 2 Petri 2. n. 7. illis verbis iustum Lot oppressum anefandorum iniuria eripuit.

Ad hoc apud expositores est dissensio an Lot in illo facto peccaverit et affirmant aliqui quos reffert Pereyra to. 6. in Gen. in cap. 19 disp. 1a. ubi tandem post 5a. dicit Lot in eo facto esse inculpandum, ad id vero quod ex dicto loco D. Petri obijcit Lot fuisse iustum, dicit modo non sequitur quod in illo facto non peccaverit.

Probabilior videtur 2a. affirmans Lot tunc non peccasse ita D. Ambr. lib. 1. de Abraham c. 6. D. Chrys. homil. 43 in Gen. Caiet. in illud Gen. 19 et alij quos reffert Villega Tho. to. 2 de matrimonio lib. 7 disp. 11 n. 28. Probatur quia nihil obstat quominus illud factum excusari possit a culpa Lot, id vero magis pium et bonum laudibus quas script.a et sancti patres tribuunt Lot et praecipuam autoritati adducta ex D. Petro sufficienter tunc Lot fuisse iustum et tali ratione qua illud factum excusari possit a culpa mortali potius et a veniali cum aliunde nihil obstat.

Veri potior est modus excusandi illud factum duplex 1us est si dicamus illa verba abutimini illis dicta fuisse a Lot mente

permissio ita ut deueniret se n[on] ... permittere illud peccatum numquam adiuuandum ... ut notat ... ubi ... sub intelligere ... malo ut dictum est ... post ... 2am ... aut. ... Augi.

Dices illa ... abutimini illis cum sint modi imperatiui uni ... tantum de illo malo. Et id nec ... sacra script[ur]a ... modi imperatiui ... peccari ... nec ... permissionem ut 3 regum ... n. 22. dixit D[omi]n[u]s spiritui mendaci ... egredere et fac ... Ioan. 13. n. 27. Xp[istu]s D[omi]n[u]s dixit Iudae quod facis fac citius ... permissio ut notat ... ibi expositores unde idem dici ... illis ... referrant ad illud malum ... nihil urgeat in oppositum ~.

... si dicas in illis ... abutimini illis esse ... per hyperbolem quae est figura qua dici solet aliquid ... ita ... ad augendam ... peccare vehementius desiderium liberandi suos hospites a nefanda iniuria et maximam ... qua ... Sodomitas ... obtulit filias dicens per hyperbolem abutimini illis sicut si aliquis ... defendendi ... amicum a furore alicuius cum ... ille seipsum ... interficite me ipsum dicens, quod ... per hyperb. ... illud ... ubi ... alios

... difficultas ex canonne quod inter duo mala minus est eligendum. ~

~ item ex ... aliquorum patrum ... perplexitatis ~

... quod ... Gratiani d. 13 ... duo mala quod ... canonne ... scilicet ~

pagina 259 . sic ait duo mala sic ore commissa sunt peccanda
m. si quemlibet necessitas unum ex eis perpetrare impellit id
debemus resolvere quod minori nexu nos obligari hoi peccato
ad perpetrandum malum licitum est semper seligere ipsum malum
minus.

2.° in cap. d. 13 . c. nervus . si est tm. ex d. Greg. lib. 32
moralium c. 10 . sic ait dum mens int minora summam peccata
constringitur si sic nullus sine peccato evadendi aditus pt minora
semper eligant.

3.° D. Epiphanius lib. 2 . haereses to. 1.° lib. titulo
1.a apostolo heresi 61 paulo ante finem dum dixisset peccatum
est post promissam virginitatem ad nuptias venire id tm. ad vitanda
maiora mala iis qui promiserunt n servare ut in subiecto duas
melius est unum peccatum habere quam plura, melius est lapsum
a cursu palam sibi uxorem sumere etc.a

4.° D. Chrisost. to. 5 . homil. 26. ad populum
antiochenum ad vitanda graviora iuramenta ut in subiecta
Locutio. nam ibi post medium ait si vis iura pro ipsum
quod dico vobis condescenderis ut magis in hoc vos inducam et
a tyrannica reddicam consuetudine.

Ex in ambus predictis locis talijs similibus quae afferri
possunt dum docet peccatum ex duobus malis culpae eligendum esse minus
sensus est eligendum et diminuendum culpa permittendo ipsum
malum quod est minus vel electio tresilium refert ad
hoc minus vel loqui locus (sic utraque post c. 2. cortiar. item to. 1.
opusculorum) n vero ad solum quod afferet cum dicat malum minus
includendo ibi talem culpam nemque quod proponi malum
minus ad vitandum maius. verbi gratia mendacium advitandum

ut uerum deus potest ibi attendi 1.am et 2.o talis culpae scilicet mendacium et hoc nullo modo potest esse bonum electivè neque utiliter quia repugnat esse unquam licitam electionem rei quae est intrinsece et per se illicita quia est quaecumque culpa etsi sit minor alia. 2.um est diminutio culpae hoc est negatio seu remotio maioris quae affertur ex eo quod committatur talis culpa minor ut cum committitur mendacium affertur negatio seu remotio periurii atque haec diminutio sumpta est negatio seu remotio maioris culpae. cum non sit moraliter mala quod bona potest esse bonum electivè et utiliter videlicet iuxta illud dictum quod ex duobus malis debet eligi seu utile minus nempe diminutio culpae committendo ipsam culpam quae est minor.

Sed atque ita dum esse attendere 2.o seu doctrina patrum nam ipsa culpa etsi sit minor ut mendacium non est licite eligibilis quia est intrinsece et per se mala ut constat et ut [illegible] docent sancti patres et ad illorum [illegible] institutum in productis locis sequendo committit ut tunc vitet maius malum non est necessarium ut electio [illegible] referatur ad ipsum malum quod est minus sed satis est id committi referendo electionem [illegible] ad hoc minus hoc est ad diminutionem culpae modo exposito ut patet.

Ad hoc notandum est id quod legimus in epistolam ad Romanos c. 3 [illegible] illa [illegible] et sicut blasphemamur faciamus mala ut veniant bona sic ait secundum sanam [illegible] doctrinam peccata [illegible] electa ut media ad quemcumque bonum finem quia [illegible] non [illegible] repugnat peccato quod sit eligibile et per se nec per [illegible] necessario [illegible] bonum est electivè nempe licite [illegible] peccatum 2.o ad id quod in hac 1.a obiectione initio adductum est ex illo loco [illegible] Isleram ita respondet, scilicet non docet eligere minus peccatum sed [illegible] minoris [illegible] seu [illegible] quod constat sine peccato fieri sane ipsum [illegible] in illis verbis

sed debemus resolvere quod minori nexu possit obligare similiter
occurrentibus multis obligationibus si omnibus satisfieri nequeat resol
vendam esse minorem. hoc est hominem esse absolutum solvendum et elaborandum
ut satisfaciat maiori ibi proposito de relaxatione ut amenti in casibus
et in debitis factis ut 3. tit. ex dict.

Dubitabis 3. mirere post casus perplexitatis inter duo peccata
alterum minus alterum maius ita ut aliquis ex errore existimet se
teneri ad eligendum peccatum minus ut si viret maius ... ... putet
mendacium esse unicum medium ad necessarium ad liberandum
moventem amare et se ad id teneri saltem ut nisi per peccatum veniale
mendacii eum liberet ... per omissionem incurrat peccatum mortale
homicidii sibi imputabile ... tali casu si ille non eligat peccatum minus
eo ipso committet maius ut supponitur ... tunc quia ille perspicit invinci
bilem ... dictante non obstante ... ex necessitate cur illi ... ipsum
peccatum minus, ... quod tunc ex praecepto tenet vitare peccatum
maius ... ut supponitur ex conscientia erronea putat minus pe
ccatum esse unicum medium ... necessarium ad vitandum maius ergo ex
praecepto tenet eligere peccatum minus quia praeceptum obligans
ad aliquid obligat etiam ad medium unicum quod censet necessarium
ac proinde ex tali hypothesi ... ac necessarium esset illi ...

Haec objectio pendet ex quaestione de perplexitate quam quis
an dari possit casus in quo homo ita sit perplexus inter duo mala
ut quidquid faciat necessario peccet ... supposita communi doctrina
... talem perplexitatem non posse dari in re ipsa simpliciter
et absolute hoc est nulla ... supposita ... posset tamen dari ex suppositione
conscientiae erroneae aut prauae mentis ... quod D. Th. 1. 2. q. 19
q. 6. art. 3 ad 5 ... explicat, nullus est simpliciter perplexus absolute
loquendo. sed quodam potius non ... inveniens illo stante aliquis perplexus
haec ... mens mala stante suæ ... qui est in praecepto

suis, n. fiat melius peccatum stante conscientia erronea q.d.
fiat n. vitat peccatum q.d. p[ote]st h[abe]re conscientiam erroneam
ut ex mente erat probabam deponere tenetur simpliciter n. est apl[ica]re
quod est docet 12a q. 2 ant. 6 ad 3 tractatu sequenti.

Hoc supposito R[espon]de distinguendo ans. tenetur 2do contra trad. illi
obligari nego est vero q[uo]d aliud est id ad quod vere contra tenet
ex praecepto aliud vero id ad quod ipse falso existimat se teneri
ex illo tunc vero in praecepto tenetur vitare quod est peccatum n.
simpliciter maius q.d. est minus ut si tunc tenet ad vitandum delictum
non deponere conscientiam culpatam qua falso existimat se tunc
teneri ad peccatum minus contra vel eiusdem maius.

Ad 2um quando ille n. deponit talem conscientiam et omittat
peccatum minus nempe mendacium ad quod tunc falso credit se
teneri peccat, n. quia tunc revera sit aliquod praeceptum obligans ad men-
dacium repugnat enim id divinae bonitati veritati etc. nimio abso-
lute q.d. est ex quacumque supp. revera praeceptum id quod est minus
ipse se magnum ut est mendacium aut quodcumque peccatum est
ipsi minus alio q.d. tunc peccat quia cum ex conscientia errante putet
se ex vero praecepto teneri ad minus peccatum id ommittit n. deponendo
tali conscientia reclamante nam ut aliquis peccet contra aliquod praeceptum
satis est ut faciat vel ommittat aliquid ad quod existimat se teneri eo
praecepto quamvis illud revera ad id n. obliget, et tunc ut dixi non
habeat tale praeceptum. vero contrarium n. maior ?? d. facti
affirmo quia id quod ommittit nempe peccatum minus n. est praeceptum
praeceptum tamen ille falso existimans est praeceptum id ommittere
quoniam est ex suo affectu facti realiter vel praeceptum ex cuius falso
putat se tunc teneri ad id quod ommittit et conscientia errans
cat ut n. faciamus, a illam quod simpliciter rem est deponere ut card.
deponamus n. tamen erat vera obligatio ut possimus tam sequamur

itia ut faciam quoddam peccatum quod illa falsa dictat esse faciendum. nullus enim potest ignorantia obligari ad faciendum peccatum ut bene docet Bas. Ponce. op. bo. c. de complexu extr. matr. in fine q. 19. ubi quomodo conscientia erronea obliget &c.

Rationem dubitandi est id quod obiter docet Su. 3 p. to 4 d. 3 sec. 10. n. 4. si admitteret casus in quo aliquis ex ignorantia invincibili putans sibi mentiendum esse ad liberandum innocentem, simul ut dictaret id sibi esse faciendum sub ratione [illegible] nihilominus peccaret quod tamen mirum, vix potest in humanam cogitationem cadere ne dum in illustrati ingenio quoniam clara repugnantia tamen est nec casu [illegible] utrumque peccatum non esset bonum ... [illegible] quis esset minus malum quam [illegible] peccatum atque hoc etiam dixit extra adulterii et aliis [illegible] modis conscientia erronea &c. ~

3a difficultas ex variis casibus in quibus videtur licitum petere aliquod malum ab alio ad id parato. ~

Solvit saepe ad consequendum aliquod bonum aut vitandum majus malum licitum est ab alio qui ad peccandum se paratus petere aliquod malum, [illegible] licite potest homo parato illud minus malum ad vitandum majus [illegible] in variis casibus. 1o licite potest aliquis ob indigentiam petere mutuum sub usura ab eo qui ad id est paratus ut colliget ex doctrina D. Th. [illegible] 2a 2ae q. 78 art. 4. [illegible] mutuum sub usura quod ab illo petitur est malum ut patet. 2o ut est ibidem [illegible] licite potest aliquis ob causam iustam ab infideli ut paratus ad iurandum per falsos deos petere ut iuret quia talis iura mentum sit malum ut constat. 3o ut est ibidem si aliquis incidat in latrones, ne ab illis occidatur, licite potest eis ostendere thesauri bona quae ipsi cum peccato rapiunt [illegible] fecerunt illi decem viri qui ut habetur Ieremiae 41 n. 2. dixerunt ad Ismael

nulli occidere nos q^a hemig tesauros in a[...] ~ 4.° [...] parag
sit ad occidendum aliquem licite, post ab illo peti ut peccatum peccatum
vel aliud lucrum damnum illi inferat ut docent [...] Navarra to. 2
consil. lib. 3 c. 4 n. 83 iuxta novam edit.^om Sol. to. 2 consil.
tit. 2. de 235. et alij ~.

Quod dicitur dictum ars cum dicit licitum est ab hoc parato pe-
tere aliquid malum, distinguit id posse intelligi 1.° ita ut hoc petere
sumatur stricte [...] ut dicitur postulare aliquid voluntate appro-
bante, intendente et inducente, et in hoc sensu negat ars id posse
nisi fiat id quod D. Tho. nullo [...] q. mihi ut inducere hominem ad
peccandum nullo modo licet; et hoc pacto loqui multi auctores id negantes
ij sub hoc modo loqui quod licet petere ad usuram sic Navarro
in summa c. 17 n. 262 ait quis accipere ad usuram licitum
sit non tamen petere ut sibi ad usuram detur quia est petere aliquid quod aliquis
sine peccato facere non potest quod numquam licitum fuit sic [...] Bal.
[...] de 5. q. 21. [...] q. mihi et ut notat cum latis et Navarro
dicit neque a parato usurario licere petere ut mutuet ad usuram et addit
id quod [...] lib. 6 de iust. et iure q. 1 art. 5 asserit non esse petitionem petere
ab usurario parato ut mutuet ad usuram non videtur vocem simpliciter sed
vero sit petitio hoc est quae sit coniuncta cum desiderio et approbatione eius quod petitur.

2.° non petere malum sumi potest latius ita ut solum denotet
alteri proponere aliquid malum non volunte approbante et intendente sed
permittente illud et postulante aliquod bonum quod ex permissione
mali potest elici et in hoc sensu recte posse illud ars. at id non esse proprie or-
nisi aliud est quam efficere materiam malis mali tale est proponere
malum non approbando et intendendo sed permittendo illud ut moveat
elicitat aliquod bonum q^a ut [...] D. Th. notum est petere
ab aliquo ad eliciendum aliquod bonum ~.

Dicitur proponere alteri malum et ad id efficere malum

i. consulere malum est si suorum b. id proponere suorum
eius consulere ~.

R. neg. ant. q. proponere malum aut sibi aut alijs neq
nis id exponere occasionibus offerebat applicando mentem quae supposi
sita permissione peccati exercitare potest ad eliciendum aliquod bonum
unde ita proponere non est permittere malum quod fieri potest sine voluntate
id non applicante ad sum permittere malum ob aliquam iustam causam
qualiter saepe Deus utitur hominibus occasionibus maximis sicut eos infa
llibili ex lapsuros in peccatum quod iusto iudicio permittit ut inde elli
ciat aliquod bonum. pro quo videri potest Su. in 3 p. c. lib. de
Dei de. 2 n 9. et cap 3 n 9. et consulere malum suppositum proponere
illud non est cum qua se moralis ad id movendo quod fit applicando et sua
dendo ipsum malum eius voluntati ut fiat quare consulens est causa
moralis ut expositum est probando 2am ad 2m in 2a illius sic est
consulere malum est ipse minus malum ac per inde suum potest esse
suorum minus eius timentis. sub quo id respondet Deo licitis Su.
in illo cap 2. n 6. et 8 ~.

4 difficultas ex eo quod non videatur posse
malum ... voluntatem iam deceptam ad malum
inclinare ad minus malum ac per inde id proponere illi consulere ~.

4° Obijci et hypothesi quod aliqui voluntas iam deceptata
ad malum non est ipse malum inclinare illam ad minus malum
et inclinando illi proponeret consulere minus malum. ans probatur 1° ex doctr.
to 7. lib. de gratia et libero arbitrio in eo quod est medium ubi
citat illud 2° regum 16. n 10 Deus praecepit ei ut malediceret loquens
de Semei cuius maledicentis hic autem eius voluntatem proprio vitio suo
malam in hoc peccatum iudicio iusto et occulto inclinavit Deus ergo licet
esse ipse malum voluntatem alicuius iam deceptatam ad malum indi
nare ad aliquod malum ... aut voluntatem. Itemque quae proprio vitio
cio deceptatam ad malum fuisse a Deo inclinatam ad tale peccatum
maledictionis ~.

2° ex supp. quod voluntas iam deceptata ad ipsum aliquod mali

odij Dei, potest a Deo determinari ad hunc vel illum actum malum in individuo, ut deduxit ex 6.a eorum. quia dum ita indicunt ... eorum cum causa 2.a sint ex se indifferentes ad multa individua, ob sitam necessitatem ad divinam voluntatem determinantem, ut frustra hic humane ponatur hoc individuum quam illud, ob sitam ut tenent multi quos refert Su. to. 1. m. disp. 6. sect. 9. n. 7. videtur esse valde probabile dicit ... quod aliquis sit determinatus ad operandum malum, licite potest probabiliter determinari ad minus malum, nempe id ibi proponendo ... consulendo supponit tamen supponit determinatum ad malum, et hic accedit ad minus malo.

3.o cum fratres Joseph decrevissent illum occidere ut habetur Gen. 37. n. 21. et 22. Ruben dixit illis non interficiamus animam eius, proijcite eum in cisternam hanc, nempe eorum voluntatem determinatam ad malum voluit inclinari ad minus malum, atque hoc factum sancti patres et expositores ... illum locum commendant et laudant et sic postea alij fratres Judas ut dicitur ibidem n. 26. dixit quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum, melius est ut venundetur Ismaelitis, nempe hic ... habebat alijs paratis ad maius malum, persuadere minus.

4.o eo ipso quod aliquis sit tam determinatus ad operandum aliquod malum, qui consulit illi minus malum non inducit illum ad malum, quod tam ex suo libero arbitrio erat ad id determinatus et inductus, ergo nihil obstat quominus licite possit illi consulere, atque minus malum.

Et id quod in ante ... obiecti ... supponitur ex hypothesi quod aliquam voluntatem esse determinatam ad malum non est ipse malum inclinare illam ad minus malum ita dummodo dum ... si persuadeatur inclinet moraliter approbando ipsum malum minus et suadendo et tendendo illius expositionem, quod est atque consulere sic negatur ante, nam tali modo moraliter inclinare ipse ad quodcumque malum etsi sit minus, est ... dissonum honestati, neque unquam potest esse licitum ut ostenditur ex ijs quae sunt adducta ... ad probationem 2.a ... unde et adversarij ipsi dicunt neque illi ...

qui est ad malum paratus licitum esse eius voluntati consulere petendo
ipsum malum minus quod non potest licite facere sub mediniet
ad minus malum non potest esse Deus faciens nempe quia illud esse non
potest, ut intendit Deus sine permittere et offerre materiam ex qua supposita
permissione mali minoris eliciat aliquod bonum sic credi potest illud ans
at id non est proprie consulere ipsum malum minus hic expositum
et probatum est supra .

Ad 1am probationem Deus ipse dicitur meo loco ex
ponens illa verba Dominus praecepit ei ut malediceret ut non videndo
dixit etc. nempe denotare eius voluntati non fuisse praeceptum illud
peccatum maledicti sed ex tanta passim scripturae nos praecipit quod
refertur ad aliquod malum intellige permissio et cum in scriptura
Deum dicitur excaecare, indurare decipere etc. sensus est Deum
id permittere obstaris ocasionibus quia ex vera sic ordinant ad bonum
finem quod constat 1o ex ipsa scriptura quae saepe clamat,
a Deo non precipi neque induci Deo placere peccatum. 2o ex natura
quia peccatum quodlibet cum sit intrinsece malum repugnat summae
bonitati Dei approbari et praecipi. 3o ex communi expositione
sanctorum patrum quorum Damas. lib 4 fidei c. 19 initio
ita ait opere patrum est agnoscere moris esse divinae scripturae permissionem
Dei actionem eius vocare etc. pro quo videri potest Su. in opusculo
lib. 2 . de virtute Dei cap 31. n 3. notandumque est id quod in
tridentino sess. 6 de iustificatione canno 6 sic habet si quis dixerit
mala opera Deum operari non permittere sicut deponere et esse
anatema sit .

Id vero quod in praedicto loco subdit Deus suam voluntatem
Semeid suo vitio malam fuisse a Deo inclinatam in illud pec
catum maledictis ita intelligi quod fuit a Deo inclinato
in id peccatum non proprie sed ... nempe Deo permittente
id quod malo facto erat culpa et sufficiente ocasionem ad bonum finem.

quod negat id quod eo loco subiungit D. Aug. ecce quomodo
[illegible] Deum uti cordibus etiam malorum ad laudem atque adiumentum
bonorum sicut usque Iuda tradente Christum et Iudaeis cum crucifigentibus

Ad 2am probationem R. omittendo antecedens et negando consequentiam
quod in illa [illegible] sedente voluntatem creatam ex suppositione
quod sit destinata ad [illegible] aliquod mali decretari a Deo ad hunc
illum non actum malum id debet ita intelligi ut proveniat
a Deo non approbante et intendente sed permittente talem non actum
malum nempe quatenus decreuit sub talibus circumstantiis permittere
talem non actum malum providendo etiam sursum ad illum
tum ad alios dico sites sic [illegible] in illa sententia salvat
quod hic et nunc [illegible] ponat hic non actus malus quam aliquo quia
Deus statuit [illegible] permittere hunc quam actum neque
opus est asserere id determinari a Deo ap-
probante et intendente illam rationem
mali moralis neque genericam neque specificam
neque individualem cum etiam sit intrin-
sece et per se mala.

Ad 3am probationem R. si illud actum Ruben et Iudae lau-
dandum sit ut laudatum et honestum [illegible] tum malum id quod est minus
malum laudari solet non quia sit [illegible] laudatum et honestum sed quia comparatur
maioris mali [illegible] quo pacto aliquando laudari solent
hi minus mali comparati aliorum qui iis deterioris sunt dicunt
eos etiam voluisse permittere id quod erat minus malum ad vitandum
maius [illegible] aliquod malum minus sed suppositione
maioris minoris mali ita ut suppositione illius permittendi impediret maius malum
quod [illegible] non [illegible] malum minus sed etiam [illegible] mali hoc est
[illegible] ut committat maius malum [illegible] minus quod permittitur

Ad 4am

Ad 3m probat. Resp. 1o nego ant. si ille alteri promissus retraho
ad malum voluit proprie malum minus. nam id proprie consistere dicitur
approbante et mittendo exequi suadere, id autem proprie est moraliter inducere
quare et qui proprie consulit dicitur moraliter efficere ut dictum est. Resp. 2o probando
tamen cum minus illius ... neque obstare quod alter ex suo arbitrio esset
retractus ad malum. nam tali proprio consilio superveniente induxit ad novum
actum illius id quod est malum minus ut mendacium qui adhuc
ob ... timore mali ... non potest ... ab illo ex parato fieri ita neque
proprie consuli ut probatum est.

Resp. 2o nego ant. cum non sit ... malo ... inductio
qua aliquis non dum retractus movetur ad malum ... est ipse malum
quod ... consilium proprium quo ille confirmet in quibus mala voluntate
... non sunt qui ... inducunt alios ad malum ... qui proprie illis
consentiunt ... confirmant in malo ... culpa ... unde ad Rom. 1o v. 32
... qui talia agunt digni sunt morte non solum qui ea faciunt sed et qui
consentiunt facientibus. item sicut in physicis ... tribuit non solum causa
... ... ita ... in moralibus ... bonum
sive malum tribuit non solum causa ... illum ... moraliter ...
causa quae consilio illum confirmat ... ...

Ex dictis colligendum est illud dictum quod ... multi auctores
asserentes licere ... parato ... minus malum adiuvandum
maius ... ... rejiciendum cum
aliqua nota ... ... nam illi auctores ... ita ...
... non ... proprie ... ... esset illud quod
facere voluntate approbante et mittendo exequi mali minoris ... ...
semper ut deberet ... minoris mali ... ...
... minoris mali, atque ... ... illis ... auctoribus
... ... ant ... ...
... ...
... ... quod ... ... aliquis ... ... ad malum

paratu potest enim potest minus malum ad vitandum maius vel saltem

diminuendo mali vel cum huiusmodi [illegible] proponi potest eo modo quo in 2a a.

proposuimus ita ut proponat minus malum vel permittat vel absumpsit

fiat ad vitandum maius malum sane id sufficit eorum ministerio [illegible] semper

ipsum sublata ocassione ambiguitatis exponit ut ostensum est in probat.

2ae ad.

Si autem quaeras quomodo homini ad malum parato proponi debeat

malum minus [illegible] id a nobis [illegible] [illegible] consulendo

proponi permittendo [illegible] [illegible] illi dicamus [illegible]

desistere a malo saltem desistere a maiori [illegible] minori [illegible]

1o id quod [illegible] to. 1o opusculorum [illegible] 11. respons. 13. [illegible]

semper exprimere huius modi [illegible] (nempe) si non vis desistere a malo

est [illegible] maius malum [illegible] sufficit [illegible] menti tenere

[illegible] loco [illegible] ut sapiens iudicabit hoc enim non est inducere ad malum minus

sed [illegible] retrahere a malo maiori [illegible] hoc frequentius [illegible]

mentibus [illegible] [illegible] illi [illegible] apud [illegible] qui [illegible]

[illegible] [illegible] 3a [illegible] 2a in 3a [illegible] ubi [illegible] alios

[illegible] 7o Notandum cum [illegible] [illegible] proponere alicui minus

malum vel id permittere ad vitandum maius id intelligendum esse limitandum

quod saepe [illegible] [illegible] nempe id posse a nobis [illegible] fieri respectu

illius qui paratus est malum [illegible] [illegible] non potuimus aut non tenemur vitare

maius malum. nam est quidem non sumus ad paratum ad malum non est licitum

proponere minus malum [illegible] hoc credatur illi [illegible] occasio mali quam teneamur

vitare. nam ut [illegible] excusatur honestatis [illegible] caritatis [illegible] [illegible]

usura [illegible] quod [illegible] peccatum est sine iusta causa proponere alicui materiam

peccandi. Ita ut [illegible] ex alia regula quae qualibet ex iusta causa

potest uti iure suo ut notat [illegible] to. 1o summae. [illegible] 4 c. 27 n. 9.

qui utitur iure suo non peccat si proponat alicui materiam minoris mali [illegible] id

permittat ut inde eliciat aliquod bonum [illegible] observat Su. 3 p.

to. 4. de poenit. d. 3. [illegible] 10 n. 5. qui non potest alios peccaturos vitare

aut n' tenet' aia media adhibere sed stm ea quae st suo muneri
consentanea pt diligere permittere in alijs mens malum advertandum
magis dilo in alijs qr nulla mente ipso pt permittere lapsum in
peccatum mens ad vitandum magis nisi a quocumque alio nam
quilibet cum auxilio Dei pt stilato pt ipse ipso pt impedire
quodcumque peccatum at n pot in alijs omne peccatum impedire neque
tenet' adid ad hibere omnia media possibilia sed ea quae exigit lex
lex caritatis et ipsius sui officij stad id attendendo qr circumstantiae
personarum et obligat. ex quo pervenit quod aliquid pro sui muneris ne-
quaquam licite permittere alijs aliqua peccata quae sunt alij neque
huius loci descendere ad varios casus particulares quorum resolutio colligi
pot partim ex principijs sua tradit partim ex alijs quae tradent in pro-
prijs locis ~ q. 15 de consensu ingratitudo aut diversa ~

Q. 15 D. Thomae De consensu in quatuor articulos divisa ~

Art. 1. utrum consensus sit actus appetitivae vel apprehensivae virtutis ~

ad 1 consensus seu consentire sumit quidam ut capitur complacentia in re consentire pro mentem vel magis complacentia et actus virtutis appetitivae ~

Art. 2. utrum consensus conveniat brutis ~ ad 1 consensus proprie loquendo non est in brutis ~

Art. 3. utrum consensus sit de fine vel de ijs quae sunt ad finem. ad 1 consensus proprie loquendo est tantum de ijs quae sunt ad finem ~

Art. 4. utrum consensus in actum pertineat solum ad superiorem animae partem ~

A° ò consensus in actu pertinet ad actum [illegible] quod melius videtur volumen ~ disp. 2. de actu humano consensus ~

Disp. 9 De actu humano: ~ consensus ~

Cap. 1um cujus potentiae actus sit consensus seu consentire et an conveniat etiam brutis ~

Dicendum est quod consensus seu consentire late quandoque accipi[tur] [illegible] actum posse sensitivae tam cognoscentis quam appetentis [illegible] actus intellectus [illegible] usum moralem est actus voluntatis ... brutis non convenit consensus [illegible] cum D. T[homa] in hac q. 15 art. [illegible] quae docet art. 2 [illegible] ubi de ea mentione [illegible]

Ut hoc [illegible] explicet [illegible] [illegible] consensum seu consentire [illegible] nostri [illegible] convenientiam [illegible] multorum in aliquo. unde late [illegible] accommodari [illegible] quo pacto [illegible] [illegible] convenientiam [illegible] [illegible] ad conformitatem multorum convenientiam aut [illegible] aut etiam affirmative, ut ad Rom. 1. n. 32. qui consentiunt facientibus etenim sentire late denotat [illegible] [illegible] etiam intellectus ut ad Rom. 12. n. 16. id ipsum invicem sentientes. [illegible] aliquis explicat suam sententiam dicere solet hoc sentio hic est meus consensus [illegible] hoc consensus [illegible] consentire [illegible] refertur ad intellectum denotat convenientiam [illegible] conformitatem sententiae cum alio idem sentiente in [illegible] dicimus [illegible] consentire [illegible] consentit affirmans aut negans

Ita si prendatur convenientia cum alio idem sentiente actus intellectus affirmans [illegible] dici solet assensus seu assentire [illegible]

ad 9. vo voluntas potius dr consensus ut notat D. Th. in hac q. 15.
art. 1o ad 3. quia intelligere, assentire est quasi ad aliud sentire et sic im-
portat quandam distantiam ad id cui assentit, sed consentire est
simul sentire et sic importat quandam coniunctionem ad id cui consentit
utique intellectus non versatur ad obiectum quasi sibi coniungendo sed trahendo
ad se illius speciem et similitudinem intentionalem, at voluntas versatur quasi se
illi coniungendo et respondendo mediante affectione dum illud respiciente.
tactu unitivo vel vitali (quae differentia inter intellectum et voluntatem
traditur etiam ab eod. Th. 1. p. q. 16. art. 1o. et q. 17. art. 4. et q.
59. art. 2. et alibi saepe) ideo ad intellectus relatio ad obiectum
potius dr assensus, ad voluntatem vero potius dr consensus ~

Secundo notandum est id quod etiam hic ex eod. D. Thoma
hic art. 1. consentire importat applicationem sensus ad aliquid et quia sensus
externus quoad nomen sensus impositum est versatur circa res praesentes
per experientiam. hinc est ut applicatio virtutis appetitivae tendentis
ad rem quasi de illa sumens experientiam et complacentiam accipiat nomen
sensus et sic hoc consensus seu consentire est actus appetitivae virtutis ~

Ulterius ut idem D. Tho. hic art. 2. observat quia
consentire importat applicationem motus appetitivi ad aliquid agendum
ideo eius est cuius est in eius potestate est se ad id applicare
vel non applicare et ideo hoc proprie convenit voluntati, ideo consentire
seu consensus proprie illi soli competit, et inde non brutis quae in sua
potestate non habent se applicare vel non applicare ad obiectum sed moventur instinctu
naturae

Hinc constat consensum seu consentire stricte et proprie et ut in
moralem esse actum voluntatis, idque colligitur plurimis ex locis in Theologia et
Doctoribus ex Sanctis Patribus quo dicere solet homo peccare quando consentit seu
habet consensum ad obiectum turpe ubi ut patet consensus ponitur actum
voluntatis ~

Obij. 1. D. T. in hac q. 15 art. 1. ad 2um ait consentire proprie ad apprehensivam quam primo dicit [illegible] cujus datur ratio quia proprie ad appetitivam [illegible] existimat consensum proprie esse actum voluntatis quae est potentia appetitiva.

R. neg. cons. quam si existimet aliud esse id a quo nomen proprie desumitur, aliud vero id ad quod proprie secundum refertur; cum D. T. ait consensum proprie pertinere ad apprehensivam, intelligitur ergo [illegible] quia nomen consensus proprie desumitur a virtute apprehensiva sensus [illegible] [illegible] quae proprium est sentire in res praesentes per modum experientiae; ut notat id quod in illo art. 1. initio dicit consentire importat applicationem sensus ad aliquid. Est enim proprium sensus quod cognoscitivus est rerum praesentium quae sunt [illegible] [illegible] [illegible] quo cum sentire [illegible] [illegible] quae proprium est sentire in res praesentes per modum experientiae. Unde ipse D. T. ibi illum distinguit ab imaginativa quae fertur in res absentes [illegible] ab illo qui est [illegible] utique apprehensivae proprie attributione nomen consensus [illegible] applicationem ad actum virtutis appetitivae.

At cum hoc stat quod consensus attendendo id ad quod significandum refertur, tanquam moralem proprie denotet actum voluntatis, ut [illegible] [illegible] hoc non dicitur proprie habere consensum in peccatum nisi per actum voluntatis; et hanc proprietatem notat ipse D. Thomas in eadem q. 15 art. 2. dicens consensum proprie non esse in motivo quia importat applicationem motus appetitivi ad aliquid; nec proprie dicitur consentire nisi id quod in sua potestate habet motum appetitivum ita ut possit illum applicare vel non applicare quod est [illegible] proprium est solius voluntatis. [illegible] [illegible] et postea [illegible] 3. [illegible] initio ait: consensus nominat applicationem appetitivi motus ad aliquid praeexistens in potestate applicantis.

2o Obij. D. Damascenus lib. 2. fidei c. 22. post medium ait consiliatur quis prius [illegible] [illegible] rem agendi an non, deinde iudicat

q[uod] melius [quod] Vocat[ur] iudicium, cont[ra] affectat et amat quod stilus indicatum e[st] et vocat[ur] 2[nd]a m[en]s, quia [per] hoc no[m]e[n] 1[o] melius consensus q[uo]d 1[o] [et] aliq[uid] melius [quam] a[ffi]rmat consensum e[ss]e actum melius [quam] voluntas ~

Ad 2[do] nego conseq[uentia]m q[ui]a ibi nomen 1[o] [pro]prio ut refertur ad consensum n[on] sumit[ur] [pro] iudicante quæ [per]tinet ad intellectum, quod patet [quia] ipse D. Damasc[enus] l[ib]. 2[o] de qua ibi l[oquitur] ... aliud [quam] de [effec]tu exponunt ... sumit[ur] ibi ... ut dicit ... voluntas qua ho[mo] afficitur et amat id quod iudicatum e[st] nam hoc exp[ri]mit ... nisi ... hoc loco huius vocis ... hæc quædam vox significans ... voluntas cum intellectu ad complectendum idem ut notat ... n. 12.

Cap. 2. an consensus sit circa finem vel circa ea quæ sunt finem ... [illegible]

Circa 1[m] ... huius q[uod] e[st] difficultas ex doctrina D. Tho. hic art. 3. ubi ait consensus [pro]prie loq[uen]do n[on] e[st] nisi de iis quæ sunt ad finem at in oppositum e[st] r[ati]o dubitandi 1[o] ex com[mun]i m[od]o loq[uen]di ... sanctorum patrum quo dicitur ... peccatum n[on] fieri n[isi] consensu ... n[on] solu[m] circa ea quæ sunt ad finem s[ed] circa ipsum finem, p[otes]t e[ss]e peccatum q[uia] p[otes]t libere intendi finis malus ... finis ex se bonus p[otes]t libere affici ... quod libet e[st] peccatum ut patet [ergo] consensus p[otes]t e[ss]e circa finem ~

2[o] q[ui]a ut ipse D. Thomas ... art. 3. ait consensus nominat applicat[ione]m appetitivi motus ad aliq[uid] p[re]existens in p[otes]tate applicantis s[ed] hæc r[ati]o p[otes]t convenire actui voluntatis circa finem nam circa ipsum finem ultimum p[otes]t inhæ[re]re e[ss]e actus liber quo ad exercitium qui ... applicatio appetitivi motus ad aliq[uid] p[re]existens in p[otes]tate applicantis [ergo] [et] actus circa finem p[otes]t e[ss]e consensus ~.

Circa 2[um] v[er]o ... huius q[uod] e[st] difficultas

ex dubitat. D. T. meo d. art. 3 ad 3. ubi ut ita distinguere
q.o intellectus dictat plura media quorum quodlibet placet tunc con
sensus est actus realiter distinctus ab electione qua voluntas post sensum quo
quodlibet eorum placet sequitur electio quae unum eorum praeaccipit
at quando solum occurrit unum medium, quod placeat, tunc inquit
consensus et electio non differunt realiter, sed ratione tantum, ita ut
consensus dicatur secundum quod placet, electio autem secundum quod praefert aliis
quae non placent.

At in oppositum est ratio dubitandi, quia etiam quando solum occurrit unum me
dium, quod placeat fieri potest ut illud tunc placeat quadam ac
tu simplicis complacentiae, post quem sequatur alius actus efficaci
ter volens illud. Ergo etiam tunc consensus erit realiter distinctus ab
electione. Praeterea etiam quando occurrunt plura media fieri potest
ut ante electionem non praecedat actus realiter distinctus quo quod
libet eorum placeat, nam si intellectus proponat plura media
potest voluntas statim unum illorum eligere unum actum, quo se
mel de illo complaceat, et illud elligat; nihil enim contra hoc
obstare videtur. Ergo etc.

Sane explicatio doctrinae D. Thomae et solutio difficultatis
propositae pendet ex eo quod distinguamus varias acceptiones con
sensus modo sequenti.

Primo consensus sumi potest late prout non solum sit de iis
quae sunt ad finem, sed etiam de ipso fine; ut patet ponitur in
divisione actuum humanorum ad distinctionem aliorum actuum
sumitur stricte quatenus est de iis, quae sunt ad finem libero af
fectu simplicis complacentiae. Priorem acceptionem huius c. probant
duae rationes dubitandi supra adductae contra 1. punctum, quae osten
dunt liberum affectum circa finem esse quemdam consen
sum late. Neque id negari potest, ex communi acceptione, qua
quodlibet peccatum sive circa media, sive circa finem dicitur
committi per consensum voluntatis, et quilibet actus libere
complectente idem modo, quod proponit intellectus, dicimur quo
dammodo consentire, hoc est affectu libere convenire et confor
mari cum eo, quod proponit intellectus.

Dices actus circa finem aut est simplex voluntas, aut intentio aut fruitio: ergo consensus nunquam est circa finem, sed solo circa media. Respondeo neque idcirco si sermo sit de consensu late. namque liber actus actuum libertatum quidam consensus late: dicimur enim aliquo modo consentire circa finem aut simplici volunt. libera, aut intent. libera, aut fruit. libera. sic et suo modo actibus liberis circa media dicimur illis consentire. neque id negat D. Tho. qui loquitur de consensu ut accepto stricte, de qua infra in 2. p. etc.

Instabis consensus sequitur consilium: sed consilium non est de fine sed tantum de iis, quae sunt ad finem: ergo et consensus. — Respondeo maior est vera de consensu stricte sumpto, nempe non quicumque consensus utcumque. sed talis qui de mediis sequitur consilium, quod est de mediis; at aut hoc stat quod de fine sit aliquis consensus late sumptus, hoc est aliquis actus, quo voluntas libere se applicat ad finem.

Urgebis voluntas saltem circa ultimum finem dicitur tendere naturaliter hoc est necessario ergo applicatio motus appetitivi circa illud non est consensus qui debet esse liber. — Respondeo licet dicatur tendere in illum naturaliter hoc est necessario quoad specificationem quia illum sine se non potest odio habere, tamen quoad exercitium tendit libere; ac proinde applicatio motus appetitivi pertinentis ad voluntatem liberam circa finem est aliquis consensus late.

2.a vero pars probatur ex ipsa explicatione et probatur secundo quia tradita divisio actuum humanorum inter illos tradit numerat consensum quasi actus peculiaris condistinctus ab aliis. sic autem sumitur stricte quia denotat actum liberum simplicis complacentiae circa ea quae sunt ad finem, hoc est circa media. nam actus liber simplicis complacentiae circa finem peculiari nomine sibi accommodato dicitur voluntas simplex et ad illius distinctionem actus liber simplicis complacentiae circa ea quae sunt ad finem dicitur consensus; quem D. Damascenus lib. 2. fid. cap. 22. post iudicium vocat sententiam, qua scilicet affectat et amat id, quod consilio iudicatum est nimirum stricte acceptum ad distinctionem aliorum actuum illi accommodatur nomen consensus. et sic intelligitur id quod D. Tho. in hac q. 15. ar. 3. corp. ait applicatio motus appetitivi in finem non habet rationem consensus, sed simplicis voluntatis, id est postea addit consensus proprie loquendo non est nisi de iis, quae sunt ad finem, nempe quia ibi tantum loquitur de consensu stricte sumpto ad distinctionem aliorum actuum humanorum. cum quaestio ad quem actus

actus liber circa finem dicatur consensus latiori acceptione, qua quodlibet peccatum sive circa media, sive circa finem dicitur committi per liberum consensum voluntatis ut diximus supra.).

Praeterea id declaratur ex eo quod sicut in eadem divisione, qua qualitas dividi solet in habitum, et dispositionem; dispositio prout est membrum dividens sumitur stricte pro quadam qualitate disponente subiectum in utrumque sed modo peculiari et magis facile mobili, qua ratione distinguitur ab habitu; et cum hoc stat quod aliter dispositio sumatur latius pro qualitate ut cumque disponente: quo pacto etiam habitus est quaedam dispositio. Ita eodem modo in divisione actuum humanorum consensus prout est membrum dividens sumitur stricte pro actu libero simplicis complacentiae ad differentiam aliorum actuum humanorum; et cum hoc stat quod aliter sumatur latius pro quolibet actu quo libere consentimus sive circa media sive circa finem. etc.

2º circa consensus stricte sumptus est actus realiter distinctus ab electione perfecte efficaci. Probatur quia per consensum stricte sumptum intelligitur affectus liber simplicis complacentiae circa media, ut exposuimus in 1ª parte 1ae circa, sed talis actus non est ipsa electio perfecte efficax, quia hic supponitur esse alius affectus liber simplicis complacentiae circa media: ergo est realiter distinctus ab electione perfecte efficaci.

Confirmatur quia sicut in actibus circa finem affectus simplicis complacentiae, quae dicitur simplex voluntas finis distinguitur realiter ab intentione perfecte efficaci; ita eodem modo in actibus circa media affectus simplicis complacentiae, qui stricte ad differentiam aliorum actuum dicitur consensus, distinguitur realiter ab electione perfecte efficaci. etc.

Notandum est limitationem positam in illis verbis consensus stricte sumptus, et electio perfecte efficax, namque consensus stricte sumptus pro libero affectu simplicis complacentiae circa medium dici potest quaedam electio inefficax ex eam acceptionem, qua etiam actus simplex medii dicitur etiam electio late, ut ex Scoto et aliis diximus 5ª circa quaestionem 13. disp. 7ª cap. 3. post. Probationem. Praeterea electio perfecte efficax dici potest quidam consensus late eo pacto quo quilibet actus liber voluntatis dicitur aliquomodo consensus quia peccatum libere consentimus etc., ut diximus supra circa 1. in prima illius parte.).

Ex[?]e cum D. Tho. in hac q. 15. ar. 3. ad 3.m ait q.do dr occurrat vnicum medium, qd placeat, tunc n distingui realr consensum ex electione, id ita intelligr, qd ipsa electio efficax e quidam cons. ... et vult D. Tho. in tali casu q.do occurrit sd vnicum medium ut plurimum n inuenire consensum realr diuersum ab elect.e efficaci qd dicit ad diam aliorum casuum, in qq occurrunt plura media, quae placeant, q̄ eorum qd dicas, vel saltem multa placeant, et tn voluntas elligat vnum eorum, dicas tunc inuenire consensum realr diuersum ab elect.e efficaci, qi consensus complacentiae circa ea, quae n eligunt, distinguit realr ab actu, quo efficaciter eligit vnum eorum ut pt. At q.do sd occurrit vnicum medium, saepe contingit illud, cognita eius necessit.e ad finem obtinendum, sl atm eliga efficaciter absque eo qd circa illud praecedat consensus realr diuersus quae doctr.a D. Tho; ut notat Cajet. hic ar. 3. n. 15. et alij, intelligenda e ut plurimum, qi negari n pot eius q.do sd occurrit vnicum medium, poe a voluntate circa illud ellici aliquem consensum complacentiae inefficacis, post quem sequatr aliquis actus efficax elect.is. Atque ex dictis patet solutio ad vtes diff.is sa adductas ex doctrina D. Tho.

CAP. 3.m

Quomodo consensus dicatur pertinere ad rōem superiorem

Cc. D. Tho. in hac q. 15. ar. 4. corp. ad fi. ita se hēt consensus in actum pertinet ad rōem superiorem, sm qd in rōe superiori includitur voluntas. explicatio huius cc. pendet ex eo qd ex rō nat quid intelligatur p rōem superiorem et inferiorem: circa quod apud auctores est ē dissensio ppter varias acceptiones latiores, aut strictiores. sd hac ex pfesso alibi examinandum erit sive enim infra circa q.em 74. ar. 7. ubi D. Tho. inquirit an peccatum consensus in actum sit in ratione superiori.

Nunc pro pnti sufficit notare e, cum in hoīe distinguitur rō superior et inferior, id ad diuersas accept.es diuersimode intelligr, ita ut denotet aut pot.s realr distinctas, aut easdes sub diuersa consideratione. nam aliqdo rō superior intelligr ... potentia, seu pars superior, aut pars realis ... denotat pot.s

superiores nempe intellectum, et volunt^em ad d^iam part. inferior. dois. s. sensitivam, quae comparat^e illis d^r ro superior inferior, l. pars hois aialis, l. sensualitas.

At iuxta usu ex doct^a D. Augustini tom. 3°. lib. 12. de Trinit^e cap. 7°. ad fi. D. Tho. 1^a 2^e q. 79. ar. 9°. corp^e et alibi ro superior et inferior ita sum^t, ut denotet easdem potent intellect et volunt^is sub diversa consideratione, nempe intellectus et voluntas d^r ro superior quat^us attendit ad roes superiores aeternas: d^r v^o ro inferior quat^us attendit ad roes inferiores temporales; nempe illa, ut ait D. Aug. ratio, aeternis rebus conspiciendis, l. consulendis adhaeret. Haec v^o ad temporalia gubernanda deflectit.

Sed quae nam sint roes aeternae, quas ro superior d^r attendere variis mis solet exponi strictius aut latius. Praesenti instituto consentaneum d^r id, q^d Gab. Vasq. 1^a 2^e disp. 105. cap. 4°. notat, n^o ro intelligi leges aeternas Dei, sed etiam roem honestatis, sive s^m legem nalem, sive s^m positivam, div^am, l. humanam, q^a ipsa virt^is honestas d^r esse s^m legem aeternam Dei. Unde ad illis d^iam q^do attendit quacumq. alia ro per ssa roe virt^is, l. pecc^ti d^r attendi ro inferior, et temporalib.

Hoc sup^to p^dicta cu^o D. Tho. q^d consensus in actum p^tineat ad roem superiorem, ita exponitur: consensus liber volunt^is moralis bonus, l. malus d^r p^tinere ad roem superiorem aut directe, ut q^do consensus e cum advertentia, et resp^tu ad legem aeternam Dei, l. ad aliquam roem virt^is, l. pecc^i aut directe, seu interp^tative, ut q^do ro superior potuit et debuit attendere ad roes aeternas, et p negligentiam omisit, tribuit illi consensus indirecte seu interp^tative. Atque hoc signat id q^d D. Tho. in haec q. 15. ar. 4°. ad 3^m. ait ro superior d^r consentire, n^o so q^a s^m roes aeternas semp moveat ad agendum; sed etiam q^a s^m roes aeternas n^o dissentit; nempe q^do pot. et tenet. roes aeternas dissentire, et n^o dissentit, tribuit illi indirecte, seu interp^tative consensus in peccatum. Et infra q. 74. ar. 6. corp^e ait: q^d ro deffuit in directe passionum inferioris, aut actuum exteriorum d^r ce pecc nulli inde, q^d ibi ut imp^rio [illegible] aliquo[illegible] ponet.

Sed restat difficultas quomodo intelligatur id, quod D. Tho. in hac q. 15. ar. 4. ad 1.m ait consensum in delectationem operis, et in ipsum opus pertinere ad rationem superiorem: at vero consensum in delectationem cogitationis pertinere ad rationem inferiorem. est ratio dubitandi quia tam consensus in delectationem cogitationis de aliquo obiecto turpi potest esse peccatum mortale aut veniale, quorum quod libet tribuitur rationi superiori aut indirecte aut directe.

R. id posse intelligi per quamdam appropriationem, nempe sicut ea, quae convenium tribus personis aliquo modo appropriantur uni personae, ut potentia Patri, sapientia Filio, amor Spiritui Sancto: ita suo modo in presenti licet uterque consensus praedictus supponat praerequisitis vero pertineat ad rationem superiorem, tamen consensus in ipsum opus, et in delectationem operis comparando illum cum consensu in delectationem cogitationis peculiariter appropriatur rationi superiori: ipse vero consensus in delectationem cogitationis appropriatur rationi inferiori, quia est quadam proportio quoad hoc quod sicut ratio inferior ordinatur ad rationem superiorem ut ad ultimum complementum, ita consensus in delectationem cogitationis per modum alterius ordinatur ad consensum in delectationem operis, et in ipsum opus, ac proinde ille etiam quando est peccatum mortale, aut veniale, ac proinde rationi pertinens ad rationem superiorem, adhuc appropriatur rationi inferiori. /.

Hoc signare videtur ipse D. Tho. in illo ar. 4. ad 1.m dicens consensum in delectationem cogitationis pertinere ad rationem inferiores sicut et ipsum cogitare in quantum accipitur ut ordinatum ad ad aliam actionem; quia, inquit, quod ad aliud ordinatur ad inferiorem artem, vel potentiam pertinet. Ubi dicerem ad finem articuli notas consensum in cogitatione ipsius operis cogitatum ea sensum efficisse elato ad rationem inferiorem, quia est in se ultra ad aliud. Et idem ipse D. Tho. infra q. 74. ar. 7. corpore comparans consensum in delectationem operis cum consensu in ipsum opus dicit illum pertinere ad rationem inferiorem, hunc vero ad rationem superiorem. circa quod dicerem ibi adverterit id dici per quamdam appropriationem, quia inquit ideo quod est velut preambulum et ultra ad aliud attribuitur rationi, ultimum vero rationi superiori. Sic cum potuerit tamen si in alias acceptio et tamen illo quando D. Augustini admirat aliquis sensus, quem attendit V. 1. cap. 2. q. 105. cap. 5. Atque haec omnia plenius patebunt ex dicendis infra q. 74. ar. 6. et 7. [illegible]

Quaestio. 16. D. Tho.

De Usu in quatuor articulos divisa

Articulus. 1.us U. Utrum sit actus Voluntatis

cc.º e[st] uti proprie e[st] actus voluntatis.

Articulus. 2.us U. Utrum conveniat Brutis

cc.º e[st] negans.

Articulus. 3.us U. Usus possit etiam esse ultimi finis

cc.º e[st]. usus non e[st] ultimi finis simpliciter, sed eorum, quae sunt ad finem.

Articulus. 4.us U. Usus praecedat electionem

cc.º e[st] usus sequitur electionem, si accipiatur usus sine quo ... [illegible] ... executiva potentia.

Disputatio. 10. de actu humano Usus

CAP. I.

An Usus sit actus voluntatis ab electione distinctus, et an competat etiam Brutis

Aliqui ut Gab. Val. hic disp. 47. cap. 2. n.º 3. dicunt usum non esse actum elicitum a voluntate, id est operationem exercitiam facultatis mota per electionem a voluntate, tamen nihil aliud sit usus sensu, quam opus exequi id quod iudicatum, et electum est.

At contra sententia locis infra citandis cc. 1. et 2. docet usum proprie esse actum elicitum a voluntate; sed apud multos videtur esse dissensio de nomine, quae conciliari potest infra dicenda. et quamvis, ut notat Val. in dicta disp. 47. cap. 1. initio, non tamen sit controversia de re ipsa quam de voce. Utrum nomen usus de hoc quae operatur, an de alio dici debeat, tamen ad rem pertinet statuere an sit aliquis actus a voluntate elicitus distinctus ab electione, qui proprie sit usus.

1. cc.º

1.º ctio usus late sumptus, est actus, seu exercitium cujuscumque potentiae: at stricte sumptus, prout numeratur inter actus humanos, dicitur actus alicuius actuum est peculiaris quidam actus a voluntate elicitus, quo potentias applicantur, et ordinantur ad exercitium. Explicatur et sic vocis sumitur varijs modis, ut notant D. Bonavent. in 1. sent. d. 1. ar. 1. q. 1. Ricard. Gab. Greg. Durand. et alij ibidem; speciatim vero D. Bonaventura numerat quinque acceptiones, alij pauciores, alij plures. sed ad praesens institutum reducipotest ad tres. 1.º et latius quatenus sumitur pro dicitur quodcumque exercitium conditionatum omnium, et sic actus cuiuscumque potentiae est illius usus, nempe visus potentiae visivae est videre, actus auditus audire, actus intellectus intelligere; et universe quaelibet potentia dicitur habere suum usum quando exercet suam operationem et opponitur otio, quod dicitur carentiam operationum. ? .

2.º enim latius quatenus accipitur pro exercitio non ut cumque, sed cum frequentia et assiduitate: sic enim dicuntur artes acquiri usu, hoc est frequenti exercitio actuum. ? .

3.º est strictior quatenus sumitur pro exercitio voluntario, quod potest esse aut actus ab illa elicitus, aut imperatus; et sub hac acceptione sunt varij modi, nam usus a voluntate elicitus aliquando sumitur late pro quocumque actu voluntarii, et quolibet obiecto, sive illud referamus ad aliud, sive non. et sic etiam fruitio dicitur usus voluntatis, nempe eius fruendo voluntas habet aliquem usum, hoc est exercitium suae potentiae. aliquando sumitur strictius pro actu voluntatis circa obiectum quod referimus ad aliud, ad differentiam illius obiecti, in quo per fruitionem sistimus; et sic usus seu uti conditionatur a fruitione: et hoc modo sumitur in illo dicto, quo ex D. Augustino tom. 4. lib. 83. quaestionum q. 30. dicitur aliqua res est utendum, aliis vero fruendum, et utimur ea re, quam referimus ad aliud. Usus autem conditionatus a fruitione, si late sumatur, comprehendit et bonum et malum usum: at saepe usus absolute denotare solet bonum, nam ad differentiam malus usus potius dicitur abusus. unde D. Aug. in eodem loco ait abuti rebus dici solent qui non bene utuntur.

Praeterea usus aliquando accipitur pro quocumque actu voluntatis conditionato a fruitione; cum potius quaelibet intentio, et electio dicitur usus: aliquando vero speciatim pro quodam peculiari actu imperante exercitium aut ipsius voluntatis aut alterius potentiae, et talis actus dici solet usus activus, seu formalis ad differentiam usus imperati, qui dicitur usus passivus seu obiectivus.

Hinc

Hinc ex modo loquendi auctores assignare solent duas modi uti et usum; nam uti denotat actum voluntatis imperantem, qui dicitur usus activus et formalis, ut cum dicimus voluntatem uti oculis ad videndum, et pedibus ad ambulandum &c. significat ipsam voluntatem quodam actu imperante applicare et detrahere potentiam ad exercitium talis operationis. At usus communiter denotat actum imperatum, qui dicitur usus passivus, seu obiectivus: et hoc pacto quilibet actus cuiuscumque instrumenti, aut potentiae factus ex libera applicatione voluntatis dicitur usus voluntatis illi tribuitur tamquam imperanti, quamvis tribuatur intellectui tamquam dirigenti, et potentiae exequenti tamquam efficienti, ut docet D. Tho. hic ar. 1. corp.

Supposita praedicta distinctione diversarum acceptionum, quae in hac re est necessaria ad tollendam aequivocationem et confusionem. Dico 1.º quod usus formalis et activus applicans seu detrahens aliquam potentiam ad exercitium sit actus elicitus voluntatis, est com. in 1. sent. d. 1. ubi D. Bonavent. ar. 1. q. 1. Gab. et Gregorius ibidem, Capreolus et Deca q. 2. Durand. q. 3. Marsil. q. 4. praeter medina, Conrad. et alii expositores D. Tho. 1. 2. q. 16. ar. 1. ubi Vasq. disp. 2. q. 11. punct. 1.

Et quamvis Vasq. sua circa initio huius capituli dicat neque auctoritate D. Tho. nec D. Aug. id ostendi; probatur tamen ex ipsorum doctrina. D. Tho. in hac q. 16. ar. 1. corp. sic ait: usus rei alicuius importat applicationem illius rei ad aliquam operationem. Unde et operatio ad quam applicamus rem aliquam, dicitur usus rei, sicut equitare est usus equi, et percutere est usus baculi, quibus verbis, ut vides, D. Tho. usum vocat et applicationem rei ad aliquam operationem, et ipsam operationem, ad quam applicamus eam rem; applicatio autem, qua rem aliquam ad operationem applicamus, est actus elicitus a voluntate, nempe voluntas suo actu imperante applicat, et detrahit potentias sibi subditas ad exercitium, ut docet D. Tho. 1. 2. q. 9. ar. 1. et exprimitur ibi disp. 4. cap. 1. ce. 1. talis autem actus voluntatis imperans exercitium potentiae est et dicitur usus activus, et formalis quo fruitur voluntas dicitur uti ea potentia. idque significant verba D. Tho. in hac q. 16. ar. 1. corp. dum ait: voluntas est, quae movet potentias animae ad motus suos, et hoc est applicare eas ad opera

rationem. Unde manifestum est quod usus primo et principaliter est voluntatis tamquam primi moventis, ubi denotat actus elicitus voluntatis applicans et movens, ac detrahens potentias ad operationem qui aliquando est usus, quo voluntas dicitur uti. Et ideo quod D. Thomas ibidem ait usque ad importat applicationem illius ad operationem, et usus primo et principaliter est voluntatis. etc.

Praeterea in eadem q. 16. ar. 2°. corp. ait usus est applicare aliquod principium actionis ad actionem, applicare autem aliquid ad alterum non est nisi eius quod habet super illud arbitrium. quae verba denotant usus, quo dicitur applicare potentiam ad operationem esse actum elicitum liberi arbitrii moventis ad exercitium, et postea in solutione ad 1. M. ait usus importat motum appetitus ad aliquid in ordine ad alterum. ubi per motum appetitus intelligit actum elicitum appetitus rationalis, quae est voluntas, siquidem ibidem ait usus proprie non convenit brutis et postea ar. 4°. ad 1. M. ait ipsam executionem operis praecedit motio, quam voluntas movet ad exequendum; atque hunc ibi in corpore articuli dixerat esse usum voluntatis in quo voluntas utitur executiva potentia movendo ipsam.

Item D. Aug. tom. 3°. lib. 10. de Trinitate cap. 11. sic ait usus in voluntate est pertractantis illa, quae in memoria et intelligentia continentur; et subdit uti est assumere aliquid in facultatem voluntatis, quae verbis significat palam pro actu elicito absolute siquidem dicitur esse in voluntate, et per illum assumi aliquid in facultatem voluntatis, nempe per actum, quo voluntas vult potentias et res subiectas sibi exercere suas operationes, dicitur illa applicare, et assumere in suam facultatem. etc.

Ratio est sic fr. de re certum est absolute elicitum aliquem actum, per quem illa applicat, et detinet res sibi subiectas ad exercitium sui muneris, ut patet; sed per talem actum et proprie voluntas dicitur uti huiusmodi rebus ut patet ex communi loquendi et ex ipsa notione rerum, et proprie rationem aliqua conjuncti, cum dicimus nos uti hac, vel illa re, nempe, ut ait D. Thomas ubi supra usus rei est applicatio rei ad operationem, quae applicatio seu detractio proprie est ipse actus voluntatis, quo sua actione movet potentias ad exercitium. ergo usus, seu usus proprie est actus elicitus a voluntate: cum hoc autem stat quod etiam operationes aliarum potentiarum suo modo dicantur usus, quatenus alias accepta est supra dicta. etc.

Hinc colligitur usum propriè ut refert intellectum ad aliud non convenire brutis: quod probatur ex D. Tho. in hac q. 16. ar. 2. quia usus propriè est applicare aliquid ad opus, id applicare aliquid ad alterum (propriè ut hic est sermo) non nisi eius quod habet illud liberum arbitrium, et scit referre aliquid ad alterum; quare brutis, cum non habeant liberum arbitrium, neque sciant referre aliquid ad alterum, non convenit uti, seu usus propriè talis modo sumptus. Sic intelligitur id quod D. August. tom. 4. lib. 83. quaest. q. 30. ait utimur ea re, quam referimus ad aliud, et uti aliqua re non potest nisi quod rationis est particeps, quia scire quid quoque referendum sit non datur nisi rationis expertibus. etc.

Nil impedit quominus latiori acceptione bruta dicantur uti seu habere usum, sicut cum dicitur animalia uti pedibus ad gradiendum, canes uti dentibus, leones unguibus etc. et communi modo loquendi Aristotelis et aliorum Philosophorum, nam animalis dicitur uti semine ad generationem, imo etiam in materia dicuntur uti suis virtutibus et instrumentis: sic ignis dicitur uti calore, aqua frigiditate; nempe quaelibet causa, cui subordinatur aliud velut instrumentum, dicitur illo uti, et denotatur habitudo determinationis ad exercitium ex parte et fine causae principalis, quia quaelibet res alteri subordinata dicitur ad exercitium ex [t]exigentiam indigentiam causae principalis cui deservit.

[t]exigentiam

Difficultas superest an usus seu usus sumptus pro actu elicito a voluntate sit distinctus ab electione? etc.

Pro sententia affirmante videtur esse communis authoritas locis supra adductis §. superiori pro dicta distinctione, et specialiter D. Tho. in hac q. 16. ar. 4. ubi agit de usu tamquam de actu distincto ab electione. etc.

At pro sententia negante est argumentum, quia superfluè et frustra videtur poni in voluntate usus distinctus ab electione; nam in brutis ut potentia executiva applicetur ad exercitium non requiritur alius actus appetitus diversus ab eo, qui efficaciter appetit obiectum propositum — ergo similiter in nobis per electionem, qua volumus aliquod efficaciter medium propositum, non requiritur alius actus a voluntate elicitus, ut potentia applicetur potentia executiva ad exercitium. Hac ratione Val. Sic disp. 47. cap. 2. n. 6. ait facile probari Suarezium cum aliis ultra electionem aliquem alium elicitum a voluntate, qui dicatur usus. etc.

2.ª est quamvis usus, quo voluntas applicat potentiam executivam ad opus, dicipotest quaedam electio, tum electio large, pars qua usus proprie et aliquis usus, et electio sumuntur strictè pro actibus distinctis realiter; aliquando vero sic idem explicatur per diversum omnino male seu distinctum connotatum.

Prior pars sic explicatur et probatur usus per actum elicitum voluntatis fertur in aliquod medium ad consecutionem finis, qui est actus, quo voluntas vult mandari executioni operationem potentiae executivae necessariam ad finis acquisitionem: sic enim dicitur detrahere seu applicare potentiam executivam ad opus, ut patet. Quod est quaedam electio siquidem qualibet volitio medii ad finem est, praesertim si sit efficax: atque in hoc sensu intelligi possunt auctores asserentes usum elicitum a voluntate esse electionem.

2.ª vero pars itaque quod multae sunt electiones, quae non dicuntur proprie esse usus, sed electio large potest quamdiu usus proprie. Antecedens probatur quia dum aliquis eligit aliqua media tali modo ut nunc de facto non velit illa executioni mandari, tali electio non dicitur proprie usus, qui usus proprie est quidem executionis hic et nunc, eo quod dicitur applicare, seu detrahere potentiam executivam ad opus.

3.ª autem pars est quod. etc. sic est exponenda explicando electionem quae non detrahit executionem hic et nunc distinguitur realiter ab actu subsequente, quo voluntas hic et nunc detrahere vult executionem, atque hic actus proprie est usus, et est distinctus realiter ab electione supra. et sic habemus sententiam quam signant multi auctores electionem et usum voluntatis creare esse actus realiter distinctos.

At fieri potest ut voluntas uno actu reali simul velit medium et illius executionem hic et nunc, et sic idem actus realiter est electio et usus proprie, quamvis tamen idem explicatur per diversum connotatum dicatur electio in ordine ad medium utili fini; usus vero in ordine ad executionem hic et nunc. Atque hoc docet Valentia 1.ª 2.ª q. 11. puncto 3. ad finem, ubi dicit: si intellectus successive proponat voluntati medium quatenus est utile ad finem: et 2.º executionem illius, sic voluntatem executivam, potest voluntas successive eliciere. 1. electionem, deinde usum, atque inde isti duo actus erunt realiter distincti: si autem intellectus utrumque simul proponat, potest voluntas eodem actu realiter tendere in utrumque, quia ...

electio ut tendit in medium quarens utile ad finem. Et usus ut tendit efficaciter in executionem.

Ad argum. 5 adductum pro sententia negante quatenus contendit nunquam in volunte esse actum realiter ab electione distinctum, qui dicitur usus. Resp. neg. ans. quod superfluus, et frustra ponatur talis actus, namque electio medij est talis, ut licet efficaciter velit illud aliquando executioni mandari, non tamen eo actu determinat velit executionem hic et nunc, requiritur alius actus voluntatis, qui determinet illam velit quando est exercenda. Atque hic actus est proprie usus applicans, et determinans potentiam executivam hic et nunc ad exercitium, et distinguitur realiter ab electione ut patet ex praemissis.

Ad probationem vero antis dato quod illud in brutis contingat, negatur tamen quod semper contingat in nobis. et ratio differentiae est, quia in brutis ubi appetitus efficaciter appetens objectum propositum, fertur in illud necessario ut hic et nunc executioni mandandum. et primum instinctus quasi impetus naturalis tunc necessario determinat potentiam executivam, ac proinde non requiritur alius actus appetitus illam applicans et determinans ad exercitium. At vero voluntas, cum sit libera, et possit aliquo actu efficaciter velle, ut medium aliquando executioni mandetur, quin tamen eo actu determinet velit executionem hic et nunc; idcirco ejus potest et debet habere alium actum per quem eo tempore, quo exercendum est executio, determinet illam velit atque ita tunc applicet et determinet executivam potentiam ad exercitium et hic actus est usus voluntatis distinctus ab electione propter praemissa ut diximus.

Ex dictis solvi potest dubium, quod proponit D. Tho. in hac q. 16. ar. 4. an usus praecedat electionem. Resp. quando usus et electio sunt actus realiter distincti, electio reipsa praecedit aut tempore aut natura eum usum, quo executioni mandatur illud medium. Ut si quis intendens aliquem finem habeat electionem, qua velit aliquod medium aliquando executioni mandari, quin eo actu hic et nunc determinet executionem, opus est ut in voluntate sequatur alius actus, qui sit usus determinans executionem eo tempore, quo exercendum est.

At quando contingit ut usus et electio sint unus et idem actus realiter, nempe quando voluntas eodem actu simul eligit medium, et vult hic et nunc executioni mandari, tunc usus voluntatis reipsa non subsequitur electionem illius medij, sed secundum rem est simul et identificatur. at secundum rationem explicitam ille actus consideratus potest prius sub ratione electionis, quam sub ratione usus.

Praeter usum diversorum obiectorum contingere potest ut usus praecedat electionem, nempe usus unius rei potest antecedere electionem alterius. V.G. ultimus, quo voluntas efficaciter vult, ut intellectus hic et nunc inquirat media ad consequendum finem, est usus applicans intellectum ad inquisitionem, et praecedit electionem, qua voluntas supposita inquisitione intellectus eligit hoc, vel illud medium. etc.

Item ipsa voluntas potest per aliquem actum seipsum determinare ad eliciendum alium actum electionis; et sic voluntas dicitur uti seipsa, ut docet D. Tho. in hac q. 16. ar. 4. ad 3m cuius verba sunt notanda: electio, inquit, praecedit usum, si referantur ad idem (quod intelligitur de praecedentia aut secundum rem, aut secundum rationem explicitam, ut praecipue dictum est) addit nihil prohibet quod usus unius praecedat electionem alterius; et quia actus voluntatis reflectuntur supra seipsos, in quolibet actu voluntatis potest accipi consensus, electio, et usus, ut si dicatur quod voluntas consentit se eligere, et consentire, et uti se ad consentiendum, et eligendum. etc.

CAP. 2m

An usus sit solum eorum, quae sunt ad finem an vero etiam ultimi finis; et quibus rebus sit utendum, quibus vero sit fruendum

In hac quaestione est difficultas ex variis dictis D. August. D. Tho. et aliorum Patrum, qui, ut patebit inferius modo adducendis, aliquando dicunt usum esse solum eorum, quae referuntur ad finem, aliquando vero esse ultimi finis. item exponentes quibus rebus sit utendum, quibus vero sit fruendum aliquando affirmant non esse utendum Deo, sed fruendum, creaturis autem non esse fruendum, sed utendum: aliquando eis docent nos posse et uti Deo et frui creaturis, ut autem haec eis plane alia sitia: dicta, quae uncte nus videntur contraria, exponantur, adhibenda est distinctio sequens. etc.

1a. propositio uti seu usus stricte sumptus, ut distinguitur a fruitione ultimi finis est solum eorum, quae sunt ad finem, quamvis alia laxiori acceptione dicamur aliquo modo uti ultimo fine. ita D. Tho. in hac q. 16. ar. 3.

attentis iis, quae docet in corp. et ad 1.m 2.m et 3.m et alij ibidem et colligitur ex doctrina D. Augustini modo exponendi. ¶.

Explicatur usus uni seu usus sum. uno modo stricte, ut condistinguitur a fruitione ultimi finis. quo pacto sum. in illo com. dicto, quod ex D. August.o to. 4.o lib. 83. qq. q. 30. dicitur non esse utendum Deo sed fruendum, ubi inter alia D. Augustinus sic ait. inter utendum et fruendum interest, ut utile est quod ad aliquod aliud referendum est, et addit sicut hanc differentiam nunc loquimur. unde ex illius doctrinam ibi uti seu usus volunt stricte ut condistinguitur a fruitione ultimi finis, ita deffinitur: uti sit actus, quo volumus aliquid et applicamus ad operationem referendo illud ad aliud tamquam ad finem et ex hoc ipse idem Augustinus tom. 3.o lib. 1.o de doct.a christiana cap. 4.o ait uti est quod in usum venerit referre, quod amas obtinendum, referre. quia uti seu usus ita sumptus sit est eorum, quae sunt ad finem; non vero ultimi finis: nam eo ipso quod aliquid habeat rationem ultimi fine, non refertur ad aliud tanquam ad finem, ut patet ex ipsa dicta deffinitione usus stricte sumpti. ¶.

Sic intelligitur to. D. Tho. in hac q. 16. ar. 3.o corp. cum ait usus importat applicationem alicuius ad aliquid. quod autem applicatur ad aliud se habet in ratione eius, quod est ad finem. et ideo uti semper est eius, quod est ad finem propter quod, et ea, quae sunt ad finem.

Alio modo usus sum. late pro exercitio voluntatis circa quodcumque obiectum sive referatur ad alium finem, sive non: et hoc modo etiam fruitio ultimi finis est quidam usus late. sic sum. a D. August.o tom. 3.o lib. 10. de Trinit.e cap. 11. ubi etiam fruitionem vocat usum, dicens frui est uti cum gaudio, proinde omnis qui fruitur, utitur. atque bene probatur 2.a pars posita, quia quotiescumque voluntas exercet actum circa quodlibet obiectum, sive illud referatur ad alium finem, sive non, dicitur facere aliquem usum late, eo modo quo exercitium potentiae dicitur usus, quo hoc casu modo dicitur etiam quando fertur actum circa ultimum finem, dicitur uti seu facere usum. ¶.

Confirmatur ex D. Tho. in hac q. 16. art. 3.o ad 2.m ubi ait ipsa requies in fine, quae fruitio est, dicitur hoc modo usus finis. et ad 1.m et ad 2.m hoc pacto explicat D. August. et Hilarium quando dicunt nos uti ultimo fine, seu Deo. et ipse D. Augustinus tom. 3.o lib. 6. de Trinit.e cap. 10. referens quoddam dictum D. Hilarij lib. 2.o de

Primi paulo post initium afferentis usum et immunere, hoc est in ... id exponit dicens, illa dilectio, delectatio, foelicitas, l. Beatitudo usus ab illo appellantur. ?.

2° ... quod ... rebus est utendum, aliis vero fruendum; licite autem possumus uti omnibus rebus creatis ordinando illas ad ultimum finem. Deo autem sic se non possumus licite uti ordinando illum ad alium quasi ad finem ultimum, cuius gratia experatur. est communis cum Magistro 1° sent. d. 1ª. ubi D. Thomas Bonaventura. Ricard. Durand. Gab. Grego. et alii, et est desumpta ex D. Aug° variis locis. tom. 3. lib. 1° de doctrina christiana cap. 3° ... res aliae sunt quibus fruendum est, aliae quibus utendum. item. tom. 4°. lib. 83 qq. q. 30. ubi paulo post initium notandum est celebre illud dictum: omnis humana perversio est ... quod etiam vitium vocatur fruendis uti velle, atque utendis frui. et omnis ordinatio, quae etiam virtus nominatur fruendis frui, et utendis uti. et postea ad finem addit dominum Deo, sed fruitur, ... quae facta sunt in usum hominis ... ingredientibus continetur ... ut patet ex sensu et textu, et ex infra dicendis exponetur. ?.

Sed in modo exponendi hanc communem doctrinam est diversitas apud authores praesertim circa hoc punctum, an possimus uti Deo propter alium finem. et de variis rationibus dubitandi. 1° ex D. Thom. in hac q. 16 ar. 3° corp°, ubi licet dicat usum simpliciter non posse esse ultimi finis; tamen videtur illud aliquo modo concedere. nam ita el... de avaro, qui pro ultimo fine ut qui, seu ut res habet pecuniam, dicit tamen ab illo ordinari ad possessionem, quae est ultimus finis ut cuius, sed ut adeptio, ... in qua ... pecuniam, nisi utendo eam. et subdit simpliciter loquendo ... pecunia fruitur, quia in eam ultimum finem constituit ... nempe ... ut res, tamen nequaquam refert eam ad possessionem; dicitur ... quod similiter qui habet Deum pro ultimo fine ut qui seu ut res potest ordinare illum ad possessionem tanquam ad finem ut quo, seu ut adeptio, et consequenter dicitur uti Deo ordinando illum ad talem finem ut quo. ?.

2°. Iusti etiam beati quamvis ament Deum amore amicitiae,

propter seipsum, in illum enim amant amore concupiscentiae, ut bonum sibi; et per hunc amorem utuntur Deo refferendo illum ad se ipsos ut proprium bonum. 1.

3.º Deus, quem in hac vita cognitus per fidem, et diligitur per charitatem refferetur ad obtinendum illum in patria. ergo possumus illo uti refferendo eum ad talem finem ultimum. 2.

4.º Sic etiam in eucharistia videmur uti Deo refferendo illum ad aliud, nam ibi sumitur a nobis ut conferat gratiam. ergo etc. 3.

Ad his et duobus alijs rationibus dubitandi apte satisfit, supposita conclusione explicanda sub limitatione consulto a nobis posita in illis verbis licite: possumus uti rebus creatis ordinando illas ad ultimum finem; Deo in se non possumus licite uti ordinando illum ad aliud tanquam ad finem ultimum, cujus gratia expetatur. 1.

Id autem sic probatur. res creatae ex natura rei et intentione Dei ordinantur ad ipsum Deum tanquam ad ultimum finem, ut dictum, expositione commentarij q. 1. cap. 2.º ergo licite possumus illis rebus uti ordinando eas ad ultimum finem. Atqui non possumus licite uti ipso Deo in se ordinando illum ad aliud quasi ad ultimum finem, cujus gratia expetatur, ratio: quia ipse Deus est ultimus finis ad quem omnia ordinari debent a creatura. idque ostendit divus D. Augustinus tom. 4.º lib. 83 quaestionum q. 30. ad finem Deus inquit non est refferendus ad aliquid aliud, quia omnia, quae ad aliud refferendum est, neque est aliquid Deo superius: et subdit omnia quae facta sunt, in usum hominis facta sunt. 1.

Dices non possumus uti nisi ijs, quae sunt sub nostra libera potestate nam uti est assumere aliquid in facultatem voluntatis, ut ex D. Augustino diximus cap. praecedenti post commentarium 1. sed item Divus Augustinus: sed non omnia creata sunt sub nostra libera potestate quasi asserens quod non possumus uti rebus creatis. Respondeo distinguo minorem, non omnia creata sunt sub nostra libera potestate, quantum effectus qui possunt a nobis fieri, tamen quasi nobis debita, concedo omnia quo dammodo sunt sub nostra libera potestate saltem tanquam objecta, quae nos alibi licite possumus refferre ad ultimum finem; et hoc satis est, ut illis licite possumus uti. et sic omni usus est quod est utile ad ultimum finem. . .

Notandum

Notandum autem est, cum res quas [illegible] possumus sint aut nobis interna, aut externa, utimur illis media potentia, et actu interiori, quo eas refferimus ad finem, ut de se constat, et ex dictis cap. praecedenti ostensum est, et notat D. Tho. in hac q. 16. ar. 1. corp. item, ut observat Durandus 1. sent. d. 1. q. 4. a n. 9. id, quo utimur, variis modis dr., apte autem reducuntur ad 4or. 1. aliud est, quo utimur tanquam potentia libera ad usum, et haec est voluntas. 2. aliud est, quo utimur tanquam actu, qui est ultimus et finalis applicans, et detrahens res ad [illegible] usus passivos seu [illegible], et hic est actus voluntatis, ut ex positione cap. praecedenti [illegible] 1a. 3. aliud est id, quo utimur tanquam fine, quod volumus propter aliud, aut ex quo sumimus occasionem ad alium usum. — 4. denique aliud est, quo utimur tanquam instrumento, sive interno, sive externo per voluntatem applicatum ad operationem, ut cum utimur oculis ad videndum, calamo ad scribendum etc.

Sed difficultas est an licite possimus uti peccato?

R. quamvis numquam ad nullum usum sit licitum intendere, ut committatur peccatum, tamen ex hypotesi quod alius voluntarie illud committat, licitum est illo uti sumpta ex eo occasione ad elliciendum aliquod bonum, aut vitandum malum. ita habetur ex communi doctrina 1. sent. d. 1. ubi id exponit Durand. q. 4a n. 9. atque hoc vult D. Tho. 2a 2ae q. 78. ar. 4. corp. ubi ait inducere hominem ad peccandum nullo modo licet; uti tamen peccato alterius ad bonum licitum est. et addit Deus uti omnibus peccatis ad bonum, quia ex quolibet malo ellicit aliquod bonum. Unde Divus August. tom. 3. in Enchiridio cap. 11. ait Deus nullo modo sineret mali aliquid esse, nisi usque adeo esset potens, et bonus, ut benefaceret etiam de malo.

Sic autem explicatur, quia cum peccatum sit per se et intrinsece malum, numquam ad nullum usum licitum est intendere ut illud committatur, unde neque umquam licitum est illi cooperari

id proprie consulere aptando, ut Abensuma 4. p. Sed cap. 4. At ex hypotesi qd ex inito volunt. omittas, si e malus sed post bonum ut illo sumpta inde occas. ad efficiendum aliqd bonum, aut vitandum malum. Sic iusti peccatis omnibus sui aut a se, aut ab alijs utunt tamquam occas. obtinendi, ex qua efficiunt cognit.em suae imbecillitatis, et alias humilit. et cautionem infirmitatum. et ad hoc facit illud Ad Rom. 8. n. 28. dilligentibus Deum oia cooperant in bonum. ubi notant SS.ti Patres, et alij expositores comprehendunt etiam pecc. quae dilligentibus Deum dicunt cooperari in bonum, quatenus occassione ex illis sumpta recto usu efficit aliquod bonum.

Notandum quod est id quod S. Th. q. 1. disp. 1. cap. 5. sect. 1. ... ex professum est, etiam alios malos ex na. rei esse propter Deum ultimum finem, non tamquam media per ea ad illum acquirendum, sed ad eum manifestandum, quia deserviunt ad manifestandam Dei quidem iustitiam, et miam, et alia attributa, ut ibi diximus

2.a difficultas an rebus creatis solum sit utendum ita ut nullo modo licitum illis frui.

Rp. et si non sit licitum rebus creatis frui fruit.e propria qualis est illa, qua sistit in aliquo bono tamquam in fine ult.o, quo pacto solo Deo fruendum est; licitum tamen est illis frui fruit.e aliqua minus propria et lata sumpta non impediente quominus ult.o referri possit in Deum ultimum finem. Hoc desum. ex coi sentia 1. sent. d. 1. et 1.a 2.ae q. 11. ar. 3. et sic explicat. et pr. hac vox fruitio derivat. a fructu, et denotat percept.em fructus, et quia in fructu attenditur et quod sit bonum ultimum Arboris, et quod sit delectabile ex sua dulcedine s. suavit. delectat.em capit gustus, Sine est ut fruitio proprie in rebus spiritualibus denotet eum actum, quo voluntas quasi fructum percipiens delectat.em capit ex ult.o et max. delectabili bono, quod est finis ultimus beatificans, nempe Deus. Et sic fruitio proprie est de fine ult.o beatificante.

Sic D. Augustinus tom. 3. lib. 1. de doctrina christiana c. 3. ait res, quibus fruendum est, beatos nos faciunt; alijs vero rebus quibus utendum est tendentes ad beatitudinem adiuvamur. et cap. 5. explicat res quibus fruendum est esse Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum. et de hac fruitione specialiter intelligitur illa deffinitio, quam ibi cap. 4. asignat hoc modo fruitio est amore alicui rei inhaerere propter seipsam, nempe ultimus finis est cui simpliciter dicimur inhaerere propter seipsum, nam caetera alia sunt propter illum. sic etiam D. Tho. 1. 2. q. 11. ar. 3. corp. dicit fruitio est proprie in ultimo fine, quia illud bonum simpliciter ultimum est fruibile proprie, in quo appetitus rationalis delectationem capiens, conquiescit.

Alio modo fruitio sumitur minus proprie et late pro actu quo voluntas delectatur de quocumque bono; et sic licita est fruitio de bonis creatis prohibitis [?], quae proinde non impediunt quominus actus ordinari referrique possit in Deum ultimum finem. Et colligitur etiam ex S. Scriptura et PP. ut Eccles. 5. n. 17. hoc itaque visum est mihi bonum, ut fruatur quis laetitia ex labore suo. Ad Rom. 15. n. 24. si vobis primum ex parte fruitus fuero. sic Greg. de Valen. 1. 2. disp. 2. q. 6. puncto 1. § altero modo. ait fruitio est summi [?] ut est de fine simpliciter ultimo [?], sic patet in quibus ex rebus creatis frui licet. et puncto 2. ait fruitionem proprie non esse nisi de fine ultimo, improprie vero et imperfecte esse de fine proximo.

Ad rationes dubitandi 5. post 2m. et 3m. adductas Respondetur. Ad 1m. Respondetur illud dictum D. Tho. quod avarus aliquo modo utatur pecunia, quam habet pro fine ultimo, intelligitur de usu late eo modo quo ipse in illo ar. 3. ad 2m. ait fruitionem dici actum finis, ut diximus 5a post. 1m. § ultimo. et sic exponitur contrarius [?] et illum art. 3m.

Ad 2m. Respondetur beatitudini iusti eo amore concupiscentiae quo amant Deum ut bonum sibi, inferre [?] illum ad seipsos tamquam ad finem cuius gratia, sed tamquam ad finem cui, hoc est tamquam ad subiectum perficiendum tali bono ut fine ultimo, atque adeo bene stat quod beati Deum ut finem ultimum

ut qui, sed uis gratia, nempe in quem tandem se et alia referunt. Vide Val. h. disp. 48. cap. 2. n. 2.

Notandum autem est id, quod Medina in hac q. 16. ar. 3. §. pro explicatione observat hanc propositionem Beati aut alii Iusti amore concupiscentiae dilligunt Deum propter suum commodum, et ad hoc utuntur Deo posse habere duplicem sensum. 1. est, diratur frui Deo, ut referant illum ad alium ultimum finem, et hic sensus, inquit, est haereticus. 2. est quod dicatur frui Deo quodammodo etiam dilligant illum non solum propter se, sed etiam propter commodum proprium, et hic, inquit, sensus est verissimus, quia dilligunt Deum et amore charitatis propter se, et amore concupiscentiae, ut bonum proprium. Et addit hanc esse differentiam inter charitatem, et spem, quod charitas amat Deum amore amicitiae propter se qui est amor purissimus; spes vero amat Deum bonum proprium amore concupiscentiae, qui est inferior charitate, sed in suo genere praestantissimus. de quo dictum est in materia de charitate. disp. 6. q. 3.

Ad 3m. Respondeo aliud esse quod actus, quo Deus in hac vita est cognitus et dillectus, referatur ad obtinendum illum in patria aliud vero quod ipse Deus referatur ad alium finem ultimum. primum verum est, non autem 2m ut constat.

Ad 4m. Respondeo in sumptione Eucharistiae non utimur Deo ordinando illum ad gratiam tamquam ad finem ultimum sed utimur specierum in quo est Deus homo agnus Domini à quo intendimus obtinere gratiam, qua fruamur Deo ut ultimo fine.

Quaestio 17. D. Tho.

De actibus imperatis à Voluntate in novem articulos divissa

Articul. 1.° V. imperium sit actus rationis, vel voluntatis

Conclusio: imperium est actus rationis, praesupposito actu voluntatis moventis rationem ad exercitium actus.

Articul. 2.° V. imperare pertineat ad Brutum

Conclusio est negans

Articul. 3.° V. usus praecedat imperium

Conclusio est imperium simpliciter quod subditis potentiis executivis non praecedit, sed sequitur imperium.

Articul. 4.° V. imperium et actus imperatus sint actus unus, vel diversi

Conclusio est imperium et actus imperatus sunt unus actus humanus secundum quendam totum, sed sunt multi simpliciter.

Articul. 5.° V. actus voluntatis imperentur

Conclusio est actus voluntatis potest esse imperatus.

Articul. 6.° V. actus rationis imperentur.

Conclusio est actus rationis potest esse imperatus.

Articul. 7.° V. actus appetitus sensitivi imperentur

Conclusio est actus appetitus sensitivi prout est in nostra potestate potest imperari

Articul. 8.° V. actus animae vegetabilis imperentur,

Conclusio est actus qui procedunt ex appetitu naturali conditionaliter simpliciter ab appetitu sive rationali et intellectuali, huiusmodi sunt actus animae vegetabilis, non subduntur imperio rationis, atque ita non possunt imperari.

Articul. 9. V. actus exteriorum membrorum imperentur

Conclusio est actus membrorum, quae moventur a potentiis sensitivis subduntur imperio rationis, non vero actus membrorum qui consequuntur vires naturales

Disputatio. II.

De actu humano imperij, et de actibus imperatis

CAP. Iᵐ

An imperium sit actus elicitus a Voluntate, vel ab intellectu

1.a sententia est imperium esse actum elicitum a Volunt. ita Ocam. 1. sent. q. 12. art. 4. incidente circa 3.m dub. m.m Henricus quodlib. 9. q. 6. Almain. tract. 3. morali. cap. 2. Joan. Med. codice de poenit. tract. de orat. cap. 2. Castro lib. 1. de lege poenali cap. 1. et 2. refferri solent D. Bonavent. 3. sent. d. 17. ar. 1. q. 1. ad 3.m sed ibi solum ait voluntatem esse imperantem eo modo, quo imperans dicitur id, quod est liberum a coactione, quo pacto etiam D. Th. a Soc. eralij adducendi pro 2.a sententia dicunt voluntatem imperare, ut dicetur infra post 1.m Demum.

Solet etiam citari Scotus 2. sent. d. 6. q. 1. et quodlib. 17. sed ille ibi et 2. sent. d. 38. q. 1. ad ultimum. hoc contendit, quod ordinare unum ad aliud non solum convenit intellectui, sed etiam suo modo voluntati. quod quidem verum est, si distinguatur aequivocatio, verum enim, quod sit intellectus ordinat dirigendo unum ad aliud; ita Voluntas suo modo imperando. sic enim affectu dicimur refferre unum ad aliud amando medium propter finem; et velle unum relatum in ordine ad aliud, quod etiam habet expresse D. Th. 5. contra gentes. 3.a cap. 2. post 2.m mem. et circa 2.a; item circa q. 12. disp. 6. cap. 2. ad 1.m obiectionem.

2.a sententia affirmat imperium esse elicitum ab intellectu ita D. Tho. in hac q. 17. ar. 1. ubi Caiet. Conrad. et Med. et Val. disp. 19. cap. 2. Val. disp. 2. q. 12. punct. 1. Praeterea D. Tho. infra q. 57. ar. 6. corp. et 2.a 2.ae q. 47. ar. 8. ad ultimum D. Antoni. 1. p. tt. 4. cap. 10. initio. Soto lib. 1. de iust. et iure. q. 1. ar. 1. Cordub. lib. 1. quaestio. q. 10.

Fd.

Sed in hac re est apud multos dissensio de nomine, et variae acceptiones imperii. et praesertim Vasq. infra disputa 19. cap. 2. initio notat hanc quaestionem partim esse vocum; sane, si adhibeatur distinctio quaedam infra dicenda et ea recepta explicari, et multorum dissensio videtur conciliari. ?.

Dico 1. imperium, seu imperare aliquando denotat actum voluntatis, aliquando vero intellectus, et distinguendum esse aliud imperium voluntatis determinantis aliquid faciendum, aut non faciendum, aliud vero intellectus id exprimentis, ac denunciantis, quod dici solet imperium proprium intimativum, atque huic praesuppositio volunt. intrinseca et efficacia imperii.

Explicatur ergo membrum 1. huius conclusionis ex usu authorum utriusque sensus, et eorum est imperium, seu imperare aliquando denotari actum voluntatis, etc. volunt enim dici imperare. sic D. Tho. in hac q. 17. art. 1. initio quaestionis et intelligendo dicit aliquem esse imperatorem a voluntate, ubi imperare praesupponit voluntatem imperare, atque inde illi convenire imperium. et infra q. 71. ar. 6. ad 2m ait voluntas imperat omnes alias voluntas... et 2a 2ae q. 4. art. 2. ad 2m. oportet, inquit intellectum esse promptum ad sequendum imperium voluntatis, eidem oportet esse habitum virtutis in voluntate imperante. et q. 58. ar. 8. ad 1m. ait voluntas movet per suum imperium omnes alias actus potentias. sic etiam saepe ex modo loquendi s. scripturae et SS. Patrum voluntas Dei, et eorum qui nobis sunt praepositi, et superiores, dicitur imperare, praecipere, iubere subditis, et subditi dicuntur obedire, parere voluntati Dei, et praelatorum, ut constat. ?.

Ratio est quia facultas suo actu determinans aliquid faciendum, aut non faciendum in ordine ad finem, et ad id exigens, ac movens potentiam sibi aliquo modo in exercitio subiectam, apte intelligitur et dicitur habere aliquem imperium, seu imperare; quia esse, ut homo, ille dicitur imperare, qui in ordine ad finem determinat aliquid faciendum, aut non faciendum, et ad id movet alios sibi subiectos: sed hoc convenit voluntati, nam illa suo actu efficaci determinat hoc aut illud esse faciendum, aut non faciendum in ordine ad finem, et ad id excitat et movet potentias executivas in exercitio sibi subiectas. Quare D. Tho. in locis proxime adductis dicit voluntatem suo imperio movere omnes alias potentias ad actus sibi subiectos. quod voluntas actu esse efficacium videtur aliquo modo imperare, seu habere imperium. ?.

Sed

Sed quia imperium aliud e morale obligans, quale e illud quo persona superior moralis potestate iuris dictis obligat aliam personam sibi subditam. Aliud vero physice exequens, quo quaelibet persona etsi non sit alteri superior dicitur imperare actus suae potentiae executivae; cum propria et perfecta ratio imperij attendatur ex analogia ad imperium morale obligans, actus proprie et formaliter ratio imperij, quae dicit relationem moralem ad personam subditam; sicut ut sit hoc imperium morale obligans intelligitur substantialiter consistere per actum quo voluntas efficax superioris exprimitur, quae dici solet intimatio, et est ultima ratio determinans et obligans subditum ad parendum; ita suo modo propria et perfecta ratio imperij exequentis intelligitur in qualibet persona substantialiter consistere per actum, quo apud se exprimit, et denunciat suam voluntatem efficacem de re facienda, aut non facienda.

(Hinc sumitur probatio principaliter dictae conclusionis: propria et perfecta ratio imperij est illa, quae ultimo determinat potentiam subditam ad aliquid faciendum vel non faciendum, sed talis est actus intellectus, quo voluntas efficax denunciatur, et dici solet intimatio, nam sicut in moralibus haec est propria et perfecta ratio imperij ultimo determinans personam inferiorem ad parendum ita suo modo in qualibet persona est ultima ratio determinans potentiam executivam ad executionem actus intellectus, quo sibi denunciat suam voluntatem efficacem, ut amplius ostendetur ex infra dicendis quod propria et perfecta ratio imperij consistit in actu elicito intellectus per se supposito actu voluntatis.

Confirmatur ex D. Tho. in hac q. 17. art. 1. corpore cuius verba indicant imperium utrum praedictae conclusionis: imperare inquit essentialiter est actus rationis, imperans enim ordinat eum, cui imperat, ad aliquid agendum intimando vel denunciando: sic autem imperare per modum cuiusdam intimationis est rationis. Sanchez probatio locum habet de propria et perfecta ratione imperij modo exposito; et de illa intelligitur eius probatio, quam habet quaestio hic disputatione 49. cap. 2. affert in hunc modum. imperare est substantialiter insinuare voluntatem superioris, quod vulgo dici solet intimare sed id pertinet substantialiter ad intellectum, et supponit actum voluntatis: ergo imperium substantialiter est actus intellectus per se supposito actu voluntatis. Sic eam minorem huius rationis dicit, nulli potest esse dubium quin insinuare pertineat ad intellectum, quia est cognitio et denunciatio quaedam, quae est opus

intellectus; et quidem hoc verum est, si sublata aequivocat. attendat proprie ro quae concipit cum aliquid dr denunciari, l. intimari.

Maiorem vero quod imperare sit substantialiter insinuare volunitatem superioris, sic probat Va. 2. qui inquit imperium semper dirigit ad aliquem capacem rationis, qui possit percipere id quod imperat, ergo debet esse actus intellectus insinuans voluntatem superioris, nam solus actus voluntatis ex efficax, quo superior movet inferiorem non est imperare: alias, inquit quando Angelus suo affectu efficaci movet lapidem, aut saltem quando Deus suo voluntate efficaci movet creaturas irrationales illis ex actuum concurrentibus, diceret proprie eis imperare, et illae dicerent proprie obedire, quod est falsum, quia obedire, quod dr relatione ad imperium, est solius creaturae rationalis intelligentis id, quod imperat.

Sed haec ratio non satisfacit, quia ex eo quod imperium debeat dirigi ad aliquem capacem rationis, qui possit percipere id quod imperat, solo sequitur in eo, ad quem dirigitur imperium, et qui debet obedire, requiri actum intellectus, quo percipiat imperium. quare ea neque illa insinuatio superioris habet proprie rationem imperij respectu creaturae irrationalis. At inde non ostenditur imperium in eo, qui imperat debere esse actum intellectus; nam illi, qui asserunt esse actum voluntatis, aptissime satisfaciunt praedictis rationibus dicentes talem actum habere rationem imperij respectu alicuius, qui sit capax rationis, et possit percipere id, quod imperat, non vero respectu creaturae irrationalis. Et ex iidem omnino in sententia affirmante imperium esse actum intellectus.

Quare illa maior improbanda est. proprio effectu imperij intelligitur esse illa, qua ultimo determinat potentiam subiectam ad aliquid agendum ordinando in finem, sed hoc est actus intellectus, quo voluntas efficax insinuat, seu denunciat, et dici solet intimatio; nam nisi ponatur in intellectu constituenda imperium superioris: et illi proportione neque proprio, et perfecte ratio imperij cuiusque privatae personae sibi ipsi imperantis actus exequendos. quod R...

Atqui vir ipsorum et Medina supra citati in 2.a sententia imperium esse actum intellectus ex eo quod Arist. probare conantur imperium esse actum intellectus ex eo quod Arist. 6. ethico c. 10. dicat prudentiam (quam constat esse intellectus)

esse præceptivam, et illud esse imperare. sed Vasq. hic disp. 49. cap. 5. n. 29. ait Arist. ibi non loqui de imperio proprio, sed lato modo, idque esse manifestum, quia Arist. ibi agit de iudicio prudentis, quod præcedit electionem, at id, quod est propriè imperium, est posterius electione. Verum de hoc dicemus infra cap. 4. 5.

Difficultas superest an prædictus actus intellectus in quo consistit imperium sit apprehensio vel iudicium

Aliqui asserunt esse quendam actum intellectus practici condistinctum à iudicio. ita Medina hic ar. 1. ad 1.m et 2.m quamvis illum posse reduci ad iudicium, quia inquit imperium esse velut conclusionem syllogismi practici. Præterea Valentia disp. 2. q. 12. punct. 1. § quod Alijque Sonus lib. de actibus et Lux q. 1. ar. 1. ad 1.m et Alijque quamvis negantes imperium esse iudicium, videantur dissentire in quodam modo loquendi æquivoco, propterea quod nomine iudicij intelligant illud quod est mera affirmatio, vel negatio sine connexione cum actu voluntatis, et vi movendi ad executionem ut amplius constabit ex infra dicendis. ?.

Dico 2.o illum actum intellectus, cui convenit propria et perfecta ratio imperij esse iudicium, quo persona imperans enunciat se habere voluntatem efficacem, ut aliquid fiat, vel non fiat. ita Vasq. hic disp. 49. cap. 3. ad 4.m Suar. tom. 1. met. disp. 19. sect. 7. n.o 13. ubi dicit imperium, quod à D. Tho. ponitur in intellectu post efficacem electionem voluntatis esse iudicium. Conimb. lib. 2. quæst. 10. ad 1.m ait imperium esse notitiam iudicativam, non ostensivam solum sed præceptivam, hoc est, ut ibi exponit, quæ habet connexionem cum appetitu, quod etiam explicat in eodem lib. 2. q. 9. ar. 3.

Pr. 1.o quia ex communi doctrina cum D. Tho. 1. Perihermene. q. 1.a solet assignari tres operationes intellectus, nempe simplex apprehensio, iudicium, et discursus. in qua divisione, quia iudicium sumitur strictè pro iudicio prænotato condistincto à discursu, ideo numerantur tria membra. At sumendo iudicium late ut comprehendit prænotum et discursivum operationem intellectus

adaequate dividit in apprehensionem, et iudicium, ut colligitur ex Arist. 1° Periherme. cap. 1° ubi ait, est autem aliquando intellectus sine vero, vel falso (scilicet simplex apprehensio) aliquando vero cui iam necessarium est alterum horum inesse, circa compositionem enim et divisionem est verum vel falsum (scilicet iudicium) atque haec divisio habetur etiam ex lib. 3° de Anima textu 31. quod si imperium esset alius intellectus et non sola apprehensio, quae haec sola, ut etiam concedunt Adversarij non est sufficiens, ut dirigat, et moveat ad actus perfecte efficaciter contra supra dicta, § 16. disp. 10. cap. 3°. sequitur inde esse aliquod iudicium. ?.

Dicent adversarij illam divisionem intelligi de actibus intellectus speculativi, at in intellectu practico esse alium actum, qui dicitur supiens, et est imperium. ?.

Id vero est 1° contra doctrinam cum Arist. et D. Tho. in supradictis locis tradit illam divisionem absolute et universaliter sine ulla restrictione ad solum intellectum speculativum, neque aliunde est quidquam urgens in oppositum, ut ostendit ex rationibus adductis per solutionem obiectionum, quae infra ponentur. ?.

2° intellectus practicus non est potentia diversa ab intellectu speculativo ut ei respondeat modus cognoscendi diversus ab apprehensione et iudicio; sed apte intelligitur et salvatur unum, et eundem intellectum esse practicum in ordine ad apprehensionem et iudicium circa obiectum operabile, nempe repraesentando modum, quo debet fieri seu dictando sic et nunc efficiendum, qua de causa intellectus practicus dicitur dirigere operationes et illam ordinare. At vero esse speculativum in ordine ad apprehensionem et iudicium circa obiectum suum speculabile, hoc est sistendo in contemplatione veritatis, et proprie rerum aeternarum. quapropter dicitur esse potentia contemplationis, ut ex professo firmavi in logica disp. de habitibus q. 7a. et alibi. ?.

3° dictus actus intellectus est repraesentatio obiecti, ut constat, quia est intellectio aut igitur repraesentat dictando aliquid convenire, aut non convenire alicui aut non repraesentat ita dictando: immo sed non tamen sunt contradictoria non est medium, si 1um eo ipso est iudicium; si 2um eo ipso est sola apprehensio. nam haec, ut constat ex illis verbis, et communiter conceditur distinguitur a iudicio ex eo quod non repraesentet dictando aliquid convenire, vel non convenire alicui. !

Confirmatur: dictus actus noster intellectus aut repraesentat cum aliqua

Compositio, vel divisione, aut non. si primum est iudicium, quod dicitur compositio vel divisio, ut loquuntur Aristoteles, D. Thomas et alii ubi supra in 1. probatione: si secundum est sola apprehensio, item (quod in idem recidit) aut repraesentat affirmando, vel negando aliquid, et sic est iudicium: aut non affirmando, neque negando et sic est sola apprehensio. etc.

4º. cum Adversarii dicunt imperium esse actum intellectus significatum his verbis fac hoc, si non sistatur in solis vocibus, sed res ipsa explicanda sit nihil aliud dici potest, nisi quod imperans quando dicit fac hoc denotat se habere iudicium enuncians suam volitionem efficacem, ut hoc fiat, ut amplius exponetur ex infra dicendis.

Aliquae obiectiones.

1º. obiicitur imperare est eius facultatis, quae movet alias ad exercitium, sed hoc est voluntatis, ut ex communi doctrina D. Thomae et aliorum diximus cum communi quaestione 9. primo dist. 4. cap. 1. et c. 1. quod imperare, seu imperium est actus electivus a voluntate, et non ab intellectu.

Respondeo explicando, et distinguendo ad hoc, si imperare sumatur, ut dicit propriam et perfectam rationem imperii, est eius facultatis, quae movet alias non quo movetur. sed tamen quamvis sit decernens per modum superioris ordinantis illam ad finem, nam hoc intelligitur esse propria et perfecta ratio imperii ea propter qua imperium dicitur imperare subditum. id autem competit actui intellectus, quo insinuatur, seu denunciatur voluntas efficax imperantis. Atque hoc signat D. Thomas in hac quaestione 17. ad primum dicens. imperare non est movere quocumque modo, sed cum quadam intimatione denunciativa ad alterum, nempe hac intimatione ultimo denotat et obligat subditum ad parendum, ut diximus supra post communem primam quaestione 2. §. 2. Cum hoc autem stat id quod ibidem probatione 1. dicitur ex D. Thoma diximus voluntati etiam competere imperium suo modo, nempe quatenus per suum affectum ordinando in finem non ordinatur directive sicut intellectus, sed ordinatur appetitiva decretive; quod quidem quia non est ultima ratio decernens per modum superioris, id circo non est

proprie et perfecta ratio imperij, ne sistat in modo loquendi aequivoco

Dices voluntas dici solet veluti Regina potentiarum, quia parvulo illa per motum superioris illius dictat ad opus, ac proinde illi soli conveniat proprie et perfecta ratio imperij. — Respondeo negando consequentiam quia si voluntas dicitur Regina, intellectus dicitur Rex, cui competit proprie et perfecta ratio imperij, ut quidem varij modi loquendi metaphorici in hac materia non sunt negandi, sed sublata aequivocatione exponendi. quod ad rem attinet intellectus esse perfectiorem voluntate, ut ex Aristotele D. Thoma et alijs diximus 5. c. 9. 1. et 3. disp. 3. cap. 5. sect. 4. difficult. 2. ad 2m.).

Item regere, unde desumpsimus nomen Regis, proprie convenit intellectui, quia regere est illuminantis, et dirigentis, quod proprie praestat intellectus suo lumine, hoc est intelligentia: nam voluntas est veluti potentia caeca. Unde illud Proverb. 18. n.° 15. ubi de sapientia dicitur, per me Reges regnant, et legum conditores iusta decernunt, per me Principes imperant etc. et si possit habere alium sensum, admittit etiam istum, quod regere, et imperare et legem statuere est intellectus, cuius est sapientia. et sic D. Thomas 1.a 2.ae q. 90. ar. 1. et alij ibi docent legem esse actum rationis, nempe proprium imperium superioris. et Arist. 10. ethico. cap. 9. longe post initium ante medium. Lex (inquit) est ratio a mente profecta. et 1. Politico. cap. 3. post medium ait. mens post appetitum habet regium imperium. et 1. ethico. cap. 13. paulo ante finem dicit. pars appetibilis particeps rationis quodam modo est, quatenus eius imperio obtemperat.).

Contra 1.° obijci potest proprie ratio imperij attendi ex virtute movendi subditum ad parendum, sed haec competit alicui voluntati, nam, ut ait D. Thomas in hac q. 17. ar. 1.° corpore. in viribus animae primum movens ad exercitium actus est voluntas, ergo 2.m movens non movet nisi in virtute primi moventis, sequitur inquit, hoc ipsum, quod movet imperando, esse ex virtute voluntatis ergo imperium proprie et principaliter est actus voluntatis.).

Respondeo exponendo antecedens proprie rationem imperij attendi ex virtute movendi non quocumque modo, sed ita ut sit illius ratio per modum superioris ad opus operantem dirigens: at haec, ut diximus

supra ad 1.m obiectionem. Imperium est actus intellectus; idque significant verba ibi adducta ex D. Tho. in hac q. 17. ar. 1. ad 1.m imperare non est movere quomodocumque, sed cum quadam intimatione denuntiativa ad alterum, quod est rationis; ubi, ut patet, supponit imperio, quod est actus rationis, esse suum modum movendi cum intimatione. Et cum hoc bene coherent alia verba quae obiecta ex ipso D. Tho. quod ratio, hoc est intellectus imperando movet in diversitate voluntatis, nempe quia praesupponit actum efficacem voluntatis, qui etiam movet in suo genere nempe in per modum intimationis enunciativae. Sic imperium intellectus, sed per modum affectus et propensionis.

Sane in imperio morali, quo superior obligat subditum, virtusque movendi moraliter obligando est actus intellectus, quo superior enunciat se habere voluntatem efficacem moventem subditum ad agendum, et talis actus intellectus, quidem intimatio voluntatis superioris est proprium imperium, cui tenemur parere. Sicque exponitur id, quod Med.a in hac q. 17. ar. 1.o §. Sed praetermissis. ait non tenemur nos conformare voluntati divinae, aut Praelatorum, at tenemur praecepto; hoc enim quam dictum quia potest esse expositum ambiguitatis, calumniae, cum alias ex more loquendi PP. dici soleat teneri nos conformari voluntati Dei, et Praelatorum (ubi subintelligitur si illa nobis intimetur implenda) explicandum, ut ibi subdit Medina dicens: quamvis ego intelligam Deum aut meum Praelatum aliquid velle, non teneor, nisi praecipiat, et ut intelligam eum velle nondum praeceptum est mihi, ut faciam, nempe non est praeceptum donec voluntas superioris denunciet seu intimetur, et haec dicitur solet intimatio ad subditum directa. Sic etiam Gab. Vaz. hic disp. 49. cap. 3. ad 2.um ait sola voluntas superioris absque ulla intimatione facta per illius intellectum non potest obligare conscientiam idemque docent alii s. citati in 2.a sententia.

3.o obijcit D. Tho. 2.a 2.ae q. 83. art. 1. inquirens an oratio sumpta pro deprecatione, aut petitione sit actus intellectus vel voluntatis. Cum in 3.o arg.to obiciatur

operat. intell. do ēē tres, nempè Apprehensionem, Iudicium, et discursum, et ad nullam illarum redduci ac reduci, atque inde illam ñ ēē actum intellectus, ut adulunt, et postea aut huic arg.º Respondens sic ait: illi tres actus pertinent ad rōem speculatiuam; sed ultra iis ad rōem practicam pertinet aliquid cavere per modum imperii, l. per modum petitionis. ergo sentit D. Tho. imperium sit et rōem ēē actum intellectus practici distinctum ab apprehensione, iudicio et discursu quas dixit ēē operat. intellectus speculatiui.

R. negando conam, qr ex mō loquendi D. Tho. apprehensio, iudicium, et discursus tribuunt intellectui speculatiuo ñ qr verò eis suo mō ~~ñ~~ conuenire intellectui practico sed per quamdam accomodationem, qr his nōibus apprehensio, iudicium et discursus explicite denotant diversi mi cognit. absque vitro mouente ad aliquid agendum, et ideo appropriant intellectui speculatiuo, qui sistit in cognit. rei, et ñ mouet ad aliquid agendum. Unde ad illis actum alius intellectus practici motiuum ad aliquid agendum specialem nomen imperii, &c. aliis appellant suis nōibus peculiaribus denotantibus uirtutem mouendi; et ñ tribuit illis nōem iudicii per se, eo quod appropriat intellectui speculatiuo, quod sistit in sola cognit. rei.

Hodie colligr ex isto D. Tho. meo met loco, nam in ar. illo. 1.º corp. sic ait: Ro speculatiua et practica in hoc differunt, qd Ro speculatiua ē ō apprehensiua rei (hoc ē ō repraesentatiua sistens in rei cognit. siue sit ō apprehensio simplex, siue iudicium, siue discursus) Ro vº practica ē ñ ō apprehensiua (sed ō causatiua, nempe dirigendo et ordinando ad opus) et subdit imperium ē causatiuum perfectè quasi necessitatem imponens: ideo vº imperfectè sicut induciens, et disponens alium, ut faciat qd oratione petit.

Praeterea id signat in hac q. 17. ar. 1.º Corp. ubi ita distinguit. ro pōt aliquid intimare, l. denunciare dupliciter

Vno modo absolute, et exprimitur per verbum indicativi modi ut si aliquis alicui dicat hoc est tibi faciendum. Alio modo movendo ipsum ad hoc, et talis intimatio exprimitur per verbum ~~indicativi~~ modi imperativi; ut cum alicui dicitur fac hoc ex quibus verbis habetur sensum D. Tho. esse quod imperium non est iudicium assertivum ut cumque, sed tale quod praesupposito actu voluntatis habet vim movendi ad aliquid agendum, et ideo exprimitur per verbum modi imperativi.)

Idem dicendum de volunt. aliqui, et quae contradubia s. aliquis etc. qui notitiam iudicativam distinguunt in ostensivam, et praeceptivam, et dicunt actum imperij esse notitiam iudicativam, non tamen ostensivam, sed praeceptivam, neque id non ita intelligitur quasi notitia praeceptiva non sit etiam ostensiva sumendo hanc vocem late pro ostendere idem denotat ac aliquid notificare, seu repraesentare; sic n. omnis notitia est ostensiva, ut patet, sed per appropriatum modum loquendi notitiam ostensivam vocant eam, quae insistit in sola ostensione ~~...~~ et non movet ad operandum et ad alias actiones, ~~et ad~~ actum imperij vocant notitiam non ostensivam dumtaxat sed praeceptivam. Unde simili ratione concedunt actum deprecantis seu petentis aliquid esse notitiam non ostensivam solum sed orativam, seu deprecatoriam.)

4°. obijcitur iudicium est actus intellectus significans verum vel falsum per modum indicativi, siquidem propositio, quae convertitur a dialecticis definitur, ut sit oratio verum, vel falsum significans indicando, unde illam proferenti possumus apte respondere quod dicat verum, aut falsum. Sed imperium non ita se habet, nam exprimitur per verbum modi imperativi, ut cum dicitur fac hoc, scribe, lege etc. nec imperanti possumus respondere quod dicat verum, aut falsum. ergo imperium non est iudicium.)

Respondeo negando minorem, si sermo sit de imperio mentali, quod exercetur in mente; est n. actus indicativus verum, vel falsum significans indicando, quia ille, qui imperat vere habet

interius iudicium, quo asserat se habere volitionem efficacem, ut aliquid fiat. unde potest exterius explicare imperium per verbum modi indicativi, ut si superior subdito dicat denuntio tibi me habere voluntatem efficacem, ut hoc ex obligatione facias.

Sed quia communiter imperium non exponitur per haec verba, sed per orationem modi imperativi condistinctam ab enunciatione, ut cum dicitur fac hoc, inde est quod sic imperanti non possimus respondere quod dicat verum aut falsum, quia haec responsio communem usum est ad eas quae proferuntur enunciatione; at sub illis verbis fac hoc quamvis exprimatur affectus voluntatis subintelligitur in mente imperantis esse iudicium, quo interius affirmat se habere talem affectum voluntatis.

Idem contingit cum alijs modis loquendi, qui non sunt per verba modi indicativi, sed aliorum modorum exprimentium aliquem affectum ut cum orando aliquid petimus, aut suademus v.g. cum dicimus alicui ne hoc facias; aut cum per verba modi optativi significamus aliquid a nobis optari, nempe utinam diligerem Deum, tunc non solum exprimimus affectum voluntatis, sed subintelligitur in mente proferentis esse iudicium quo interius affirmat se habere interius affectum, perinde ac si exterius diceret: ego habeo affectum huius aut illius rei.

Sic ergo in modo proferendi imperium per verba modi imperativi ut fac hoc, scribe, lege etc. quamvis verba exprimant affectum efficacem personae imperantis circa rem imperatam tamen subintelligitur in eius mente esse iudicium, quo interius affirmat et enunciat se habere talem affectum, et huiusmodi iudicium est proprium et perfectum imperium internum ut ostendunt rationes additae §§. 1.° et 2.° et ad obiectiones praecedentes.

Similiter in modo proferendi orationem deprecatoriam ad Deum ut cum dicimus Deus in adiutorium meum intende, quamvis verba exprimant affectum, quo optamus nobis a Deo concedi id, quod petimus, tamen subintelligitur in nobis esse iudicium, quo interius nobis exprimimus nos optare id a Deo

Concedi; atq. in hoc iudicio interno, qd dicit interior loquutio, seu expressioni affectus optantis aliquid à Deo obtinere, consistit oratio mentalis sumpta pro deprecatione, seu petitione. quo pacto D. Tho. 2.a 2.ae q. 83. ar. 1.o corp. asse rit orationem non esse actum voluntatis, sed intellectus, et sic exponunt Val. hic disp. 49. cap. 2.o ad finem. et cap. 3.o ejus ad finem

CAP. 2.m

An imperium sit solo in superiore quoad alium infe riorum; an etiam in quolibet quoad se ipsum; et an id sit non solum alicuius utilitatis et efficacitatis, sed etiam necessarium: item an illo po sito ponatur necessario actus imperatus

Praemittendum est duplex imperium solere distingui: al terum œchonomicum, seu politicum, l. civile (quod ei dicitur im perium morale obligans) et est illud, quo superior imperat alteri sibi moraliter subdito. Alterum vero monasticum seu exequens, quo quaelibet privata persona sibi imperat ali quid faciendum. Et quidem apud omnes certum est, et per se constat concedendum esse imperium œchonomicum, seu morale supe rioris quoad alium subditum. est tamen controversia an imperium in qualibet persona quoad seipsum sit alicuius utilitatis et effi cacitatis, et insuper an sit necessarium.

1.a sententia absolute asserit in qualibet persona non esse necessarium imperium ad exequendas suas opperationes ita (Molina 1.a p. q. 23. com. art. m. 1. et 2.m disp. 2.a §. haec in sententia

3.a sententia addit non solum id non esse necessarium, sed neque esse alicuius utilitatis, aut efficacitatis in nobis ad nostras actiones. ita Val. 1.a 2.ae to. 1. disp. 49. cap. 4.o n.o 17. et 22. et alibi. Di

3.ª sentia dicit id in nobis ee necessarium ad mult.ª operat.es exequendas. ita Med.ª Valen.ª et Corduba. locis citandis cc.ª sequentur et alij, sed adhibenda e distinctio ex.ª infra dicenda.).

1.ª cc.ª n.º t.º e imperium in superiore q.ª alium inferiorem sed etiam in qualibet persona e peculiare imperium magne utilitatis et efficaciæ ad n.ras act.es, imo e necessarium ad illa opera, quæ propria volunt.e eligit facienda. Colligit ex D. Tho. in locis citandis in 3.ª prat.e Med.ª 1.ª 2.æ q. 9.ª ar. 1.º cc.ª 3.ª et 4.ª et q. 17. ar. 3.º Valen.ª ibi dp.e 2.ª q. 12. punct. 1.º ubi §. Porro ex hac doct.ª addit imperium ee necessarium ad oem actum voluntatis, qd in nostra vniversè n.º p.ªmus, ut ex infra dicendis ostendet. eidem tn mo cc.ª necessitatem imperij limitans ad ea opera quæ propria ad.ª lunt.e eliguntur facienda. Corduba lib. 2.º Quæstio. q. 10. post solutionem ad 1.um §. Respondeo ad replicam cc.ª finem ait imperium requiri ad actus, qq deliberatè volumus aliquid.).

Prat.ª suar. tom. 1. met.ª dp.e 19. sect.e 6. n.º 8.º ait in intellectu ee imperium practicum, quo quis intelligit sibi ipsi imperare, et id ee iudicium perfectè practicum in oibus circumstantijs per modum intimationis loquutionis quid sit faciendum. et sect.e 7.ª n.º 12. ad finem ait necessarium, ut statis aequis consentit fiat, et sibi met notificet, seu promulget suum consensum et subdit hoc fieri per iudicium practicum, quo iudicat hoc ee agendum: atque id ee imperium, qd D. Tho. ponit in intellectu post efficacem electionem voluntatis.).

Prior pars qd peculiare imperium in qualibet persona sit magnæ utilitatis et efficaciæ ad suas proprias act.es, ostendit. 1.º ex locis ss.æ et expositionem PP. sæpè David in Psalmis seipsum alloquens sibimet imperat. Psal. 102. n.º 1. Benedic aia mea Dno. Psal. 145. n.º 1. lauda aia mea Dnum. cc.ª quem locum D. Augusti. tom. 8.º ait aiam sibi ipsi imperare. et tom. 1.º lib. 8.º Confessio. cap. 9.º ait aium imperare corpori, et ipsi aio.

2.º ex Arist.º varijs locis, qq docet in nobis respectu nostrarum actionum rōem, seu mentem habere imperium. ut 1.º ethico c. 13. versus finem. et 1.º Politico cap. 3.º post medium, et alibi sepè. 1.

3.º ex D. Tho. 2.ª 2.ª q. 83 ar. 1.º corp.º ubi sic ait ad rōem pertinet non solū imperare inferioribus potentijs et membris corporis, sed etiam hoibus subditis. ubi ut patet significat non solū imperium quo hō imperat alijs hoibus, sed etiam quo imperat suis potentijs, et membris. et 1.ª 2.ª q. 17 ar. 3.º ad 1. in fine ait voluntas eius quod imperium rōis, quandoque quidem voluntas alterius ut cum aliquis imperat alteri; quandoque autem voluntas ipsius imperantis, ut cum aliquis imperat sibi ipsi. et ibi ab ar. 5.º usque ad 9.m docet hoiem sibi ipsi imperare varios actus. 1.

4.º qr rōe quando nostra voluntas vult aliquid à nobis fieri statim intellectus cognoscit quid illa velit, et indicat nos velle hoc aut illud à nobis fieri, ut constat, sed tale indicium est quodam imperium non quidem sm eam rōem moralem qua imperium dr de persona superiori quoad aliam inferiore (quae est una acceptio imperij, cui plerique adversarij aequivocè insistentes negant imperium in nobis ad nras actiones) sed sm rōem intimationis ultimo determinantis, et excitantis ad executionem operis: verè n. tali iudicio agnoscentes quid nostra voluntas velit à nobis fieri, enunciamus et intimamus nobis quid sit agendum ex decreto nrae voluntatis; et inde ultimo determinamur, et excitamur ad executionem operis. unde ut de se constat, et experientia, quanotumque sepè homo interna, aut externa loquutione secum aloquentem sibi ipsi denunciare suam voluntatem per modum imperandum, ut cum sibi dicit fac hoc, lauda anima mea Dominum &c.ª, atque inde excitari, et moveri ad executionem; ergo tale imperium in qualibet persona respectu

sui ipsius è magnae utilitatis, et efficaciae ad nostras actiones.

Confir. quia, ut constat ex dictis, et dicendis, et ex solutione argumentorum nullo urgenti fundamento rationis, vel authoritatis ostenditur id de se ita expositum debere, immo potius negari; sed potius ratio, et authoritas collecta suorum et Patribus, et specialiter ex D. Tho. locis adductis persuadet id, quod diximus: coloriq. consensu expositorum D. Tho. et usu scholarum receptum est; itaut aliqui docti dicant non esse consultum absolute asserere imperium ex nobis ad nostras actiones nullius esse utilitatis, aut efficaciae; idque amplius ostendetur ex dicendis.

2.a vero pars propositae conclusionis, quod peculiare imperium in qualibet persona sit necessarium ad exequendas ea opera, quae propria voluntate eligit facienda; sic explicatur et probatur. ut agens intellectuale determinatur directe prout petit natura intellectualis exequatur ea opera, quae propria voluntate eligit facienda, necessarium est, ut cognoscat talia opera de facto ex decreto suae voluntatis esse facienda. sed talis cognitio in qualibet persona est quoddam imperium etiam respectu sui ad exequendas actiones, quas sua voluntate eligit; est enim enunciatio, et expressio propriae voluntatis per modum intimationis determinantis ad executionem: sic enim nunc accipitur imperium ad differentiam alterius acceptionis denotantis imperium morale superioris obligantis aliam personam inferiorem. ergo peculiare imperium in qualibet persona est necessarium ad exequendum ea opera, quae propria voluntate eligit facienda. etc.

Minor et eius huius rationis constat. Maior vero sic probatur quia nisi agens intellectuale cognoscat opera, quae sua voluntate eligit facienda, non habet sufficientem regulam determinatam, qua dirigatur ad executionem suae voluntatis, ut petit natura intellectualis: nam si non cognoscit quae

nam sit sua voluntas, non pot. determinate dirigere ad illius executionem. Sed quia ista illius cognitio est indifferens ad multa opera, quae licet iudicet esse convenientia, non tamen vult exequi. Ergo ut determinate ex directione rationis exequatur ea opera, quae sua voluntas eligit facienda, necessarium est ut cognoscat hoc determinate hic et nunc ex decreto suae voluntatis esse facienda. atque haec cognitio est iudicium de opere non solum ut est factibile et conveniens sed ut hic et nunc est determinate faciendum ex decreto voluntatis. et hoc iudicium, cum sit ex proprio, et intima ratione propriae voluntatis in qualibet persona, est peculiare imperium et determinata regula practica, qua proxime, et immediate dirigit ad exequenda opera, quae sua voluntas eligit facienda.

Confirmatur. quia si ab agente intellectuali inquiratur cur exequatur hoc opus, et hoc modo, et hoc tempore, cum posset efficere alia opera, et aliis modis, aut idem opus alio tempore, et aliter, ipse respondet regulam proxime determinantem assignat peculiare imperium. ergo est iudicium practicum enuntians id supponens alio iudicio prius de convenientia operis esse hic et nunc determinate faciendum ex decreto voluntatis, neque solum iudicium de convenientia operis prius ista intimatione propriae voluntatis illud eligentis, intelligitur esse proxima regula directiva sufficiens ad exequendum hic et nunc et tale opus ut a voluntate eligitur faciendum. Unde experientia docemur, nos cum in intellectum quamvis iudicio prius ante electionem iudicet multa opera esse factibilia, et convenientia, aut hoc ipsum opus posse alio tempore, et aliis modis convenienter fieri. adhuc post electionem voluntatis dictare hoc opus hic et nunc esse faciendum ex decreto voluntatis

et sic primo dirigi ad executionem suae voluntatis, hoc est eorum operum, quae sua voluntas eligit facienda. /.

Ita colligitur peculiare imperium prout est iudicativum enuncians, seu intimans suam voluntatem. oportet iam non solum in homine, sed in quolibet agente intellectuali i aequaliter eius in Angelo, et in Deo est necessarium ad exequenda ea opera quae propria voluntas eligit facienda. idque probat ro. 2.a confirmatio adducta. et specialiter in Deo. D. Tho. 1.a p. q. 23. ar. 4.o cons. ponit providentiam et praedestinationem esse imperium divini intellectus ordinantis media ad finem supposita voluntate efficaci, nempe certum esse in Deo esse iudicium, quo iudicat se velle exequi haec aut illa media ad finem. hoc autem iudicium, cum sit enunciatio, et expressio eorum, quae Deus vult exequi, respectu illius est imperium per modum intimationis ad exequenda ea, quae vult et sic fatalis providentia et praedestinatio est imperium divini intellectus per intimationem ordinantis media ad finem supposita eorum voluntate efficaci, ut docent D. Tho. et alij ro loco citato. et ad hoc faciunt testimonia ss.ae et Patrum, quae significant Deum per imperium operari ea, quae vult, ut Gene. 1.o n.o 3.o dixit Deus: fiat lux, et facta est. et saepe ibi ad creationem aliarum rerum referunt haec verba: dixit Deus fiat. ubi significatur interna loquutio divini intellectus, quae est imperium per modum intimationis exprimens ipsi Deo decretum suae voluntatis, cui consonat illud Psal. 32. n.o 6.o verbo Domini coeli firmati sunt, et spiritu oris eius omnis virtus eorum. et n.o 9.o ipse dixit et facta sunt. ipse mandavit et creata sunt. /.

Sed notanda est limitatio, quae imposita est dicto prodi-ctum imperium in quolibet persona esse necessarium

ad illa opera, quæ ex p̄cia. l. voluntate eligit facienda: illud enim n̄ ē necessarium ad ea opera, quæ fiunt indepen dent. ab electione voluntatis, nempe quæ n̄ sunt d'm qd voluntas eligat faciendum. Id autem p̄r. 1.° ex D. Tho. hic q. 17. ar. 3.° ad. 1.m ubi ait. electio p̄cedit imperium, et addit post determinationem consilij, quæ ē iudicium r̄nis voluntas eligit. et post electionem r̄o imperat id quod eligit, quibus verbis, ut patet significat imperium ē eorum operum, quæ voluntas elligit facienda, et ante imperium prius r̄ne, l. tempore p̄supponi quemdam actum consilij, et electionis, qui n̄ cadit sub imperium. Item ibidem ar. 5.° ad. 3.m ait. ille actus imperatur, qui r̄ni subditur; p̄cimus autem actus voluntatis n̄ ē ex r̄nis ordinatione, nempe ex imperio. et propterea subdit n̄ procedi in infinitum.

2.° p̄r r̄ne q̄a imperium enunciat et intimat id qd voluntas vult fieri, sed prius aut tempore, aut n̄a, quam voluntas velit aliquid fieri, p̄supponit ex p̄te intellectus actus consilij iudicantis illud ē conveniens; et ex p̄te voluntatis actus electionis decernentis illud fieri. ergo ad tales actus n̄ ē necessarium imperium. siquidem illi p̄suppo nuntur ante imperium. aliàs ēet p̄cessus in infinitum si ad quemlibet actum ēet necessarium imperium ut ostendetur ex infra dicendis.

2.a cc.° posito imperio perfecto supponente de cretum efficax voluntatis de aliquo opere hic et nunc faciendo ex hypotesi talis imperij et decreti necessario ponitur opus imperatum, nisi obstet aliquod impedim. Colligitur ex D. Tho. hic ar. 1.° ad. 3.m attendendo vim argumenti. et solutionis. nam, cum ibi obiecisset ad imperium non statim sequitur actus, sed ad actum r̄nis n̄ statim

sequitur actus

sequitur actus; non enim qui iudicat aliquid esse faciendum non statim operatur. quia imperare non est actus voluntatis. Per id illa concludit quod imperium non sit actus voluntatis absolute, sed cum quadam motione, nempe ut ibi in corpore articuli ad finem dicit. imperare est actus rationis praesupposito actu voluntatis in cuius virtute ratio movet per imperium ad exercitium actus quod ibidem significat positio imperio perfecto supponente decretum efficax voluntatis, statim necessario sequi actum imperatum, nisi adsit impedimentum. Quare ibi ar. 1. ad 3.m cum D. Aug. tom. 5. lib. 8. confessio. c. 9. ait quando perfecte imperat sibi, ut velit, tunc iam vult. sed quod aliquando imperet et non velit, hoc contingit ex eo quod non perfecte imperat.).

Item Med. hic q. 17. ar. 3. ait imperium efficax esse illud, ad quod necessario sequitur opus, si impedimentum non adhibeatur. et Valen. ibi disp. 2. q. 12. punct. 1. § seq. 2. dicit existente imperio necessario ex hypotesi consequitur actus. idemque docent Alii hic.).

Sed quoniam ostenditur fundi multi et diversi sensus unde posito imperio poni necessario actum imperatum. observandum est ab aliquibus authoribus contineri impedimentum praecedens omnem actum liberum. ex quo voluntas necessario determinetur ad actum. Dicunt enim ad actum voluntatem ad quemlibet actum necessario determinari ex praevio intellectus iudicio practico, quod est imperium de actu hic et nunc efficiendo. cuius est sententia D. Medina 1. 2. q. 9. ar. 1. dubio 2. post conclusionem 2.m ubi ait stante imperio efficaci ex parte intellectus nulla restat libertas in voluntate ad contradicendum. et Bellarminus tom. 3. alias 4. lib. 3. de gratia et libero arbitrio cap. 8. §§. 6. ubi specialiter. § Confirmatur haec ratio. adducto

exemplo de appetitu Bruti, qui determinat ad unum quia cognitio sensualis est determinata ad unum. item de Volunt.e Beatorum, quae est necessario quoad exercitium determinat ad unum à iudicio beatifico determinato ad unum. subdit itaque à sic in quacumque re particulari eligenda voluntatem fore determinatam ad unum quoad specificationem et quoad exercitium, et re ipsa necessario eligit quando adest praesens iudicium practicum dictans hic et nunc absolute illud considerans, hoc est ad eligendum.

Sed hanc doctrinam quatenus signat voluntatem necessario determinari à iudicio rationis praecedente omnem actum liberum voluntatis, bene impugnat Suar. tom. 1. met.ae disp. 19. sect. 6. n. 2. et alij, quos ibi refert; et quidem illa, si intelligatur in eo sensu neque aliter exponatur (ut alibi est à Doctoribus, quibus tribuit videtur exponi) est rejicienda, quia sic videtur destruit usum libertatis, nam aut illud iudicium rationis seu imperium rationis est liberum, aut non necessarium. si liberum. ergo praesupponit exercitium voluntatis usum libertatis, atque inde non necessario determinat illam ad quem libet actum. si est non necessarium illo posito voluntas necessario procederet, et aut physice nequeat contradicere quod destruit usum libertatis. quia maxime ad hunc requiritur ut voluntas supposito omnibus requisitis ad agendum, possit elicere, et non elicere actum. haec enim est deffinitio libertatis. secundum communem doctrinam alibi expositam. . .

Dices tunc esse interveniens necessitas in sensu composito, seu ex suppositione, quae non tollit libertatem. Sed contra quia licet necessitas in sensu composito quando est consequens usum libertatis et suppositionem, quae est in nostra potestate, non tollat libertatem, quia id est cum accidiat

Voluntas ex supp. quod libere vult, non pot. non libere velle quia non pot. simul velle et non velle, non quando necessitas in sensu composito divino antecedit usum libertatis, ex supp. quod non est in nra potestate, tollit libertatem. sic n. in beatis amor beatificus non est liber quamvis eius necessitas sit in sensu composito in divisione Beata, quae antecedit usum libertatis, et necessario determinat voluntatem, ut ex posi tum à 5. cc. q. 4. ar. 9. disp. 4. et 5. cap. 4. diff. 1. vide etiam cc. q. 13. disp. 7. cap. 4. ad. 4. obiectionem post solut. 3. 5.

Quare cum dr posito imperio poni necessario actum imperatum, si id referatur ad actum imperatum liberum, debet ita intelligi, ut actus imperatus ponatur necessario ex suppositione tali, quae sit in nra potestate, ac proinde supponat liberum nrum decretum de tali actu hic et nunc efficiendo, ut diximus cc. 2. atque id docet D. Tho. hic q. 17. ar. 1. corp. ad finem dicens imperare esse actum rationis praesupposito actu voluntatis in cuius virtute ratio movet per imperium ad exercitium et ibidem ait tunc voluntatem esse primum movens, nempe eo ipso quod praesupponat actum voluntatis, et succedat imperium intellectus in movens nram voluntatem, necessitas ista, qua ex hypotesi opus imperatum necessario sequitur, reducitur ad nram liberam voluntatem tamquam ad primum motorem. et sic notat Suar. tom. 1. metaph. disp. 19. sect. 6. n. 8. ad finem, nisi adesset voluntas efficax imperium intellectus si haberet vim impulsivam efficacem, quae necessario detraheret ad actum, alias destrueret libertatem voluntatis, et sane hoc docere convi neri videtur in eodem Medina (etsi alibi aliud loquatur) 1. 2. q. 17. ar. 5. ante solut. argum. sic ait efficacia, et clerchia motionis, quam ratio per imperium

moretur tandem in voluntatem referre debet ut maiorem. 1.

Hac igitur exposita premissa sic probatur ratio posita voluntate perfecte efficaci de aliquo opere, hic nunc efficiendo ponitur necessario ex hypotesi tale opus quamvis non ex illa sola immediate, sed suppositis etiam alijs requisitis, hoc enim ex natura rei petit voluntas perfecte efficax et debita institutio naturae rationalis ad finem suae gubernationis; alias non intelligitur esse voluntas efficax perfecte si illa stante, et suppositis alijs requisitis non necessario ex hypotesi sequatur opus, quod hic et nunc efficaciter vult; sed imperium intellectus praesupponit voluntatem perfecte efficacem, de opere hic et nunc efficiendo, et est requisitum ad executionem operum quae voluntas elegit faciendas, ut exposuimus supra. ergo posita voluntate perfecte efficaci de opere hic, et nunc efficiendo, et succedente imperio intellectus enuntiantem talem voluntatem, suppositis alijs requisitis necessario ex hipotesi sequetur opus imperatum. 1.

Proponuntur et solvuntur fundamenta Adversariorum

1. imperium ex nostris nullius est utilitatis aut efficaciae ad nostras actiones, sic conatur probare Vaz. hic disp. 49. cap. 4. n. 22. et 23. si tale imperium esset in nobis deberet esse insinuatio facta nostris potentijs exequentibus, sed haec non potest intelligi fieri nisi inepte, et sine ullo effectu, quia imperium non potest dirigi, nisi ad eum, qui intelligit, at potentiae exequentes non intelligunt, nec minus inepte quis illis imperaret quam lapidi, aut bruto. ergo etc. 1.

R. negando maiorem, nam imperium ē insi nuatio facta supposito habenti intellectum, atque ita in nobis ē insinuatio facta ā potentijs exequentibus intellectione carentibus, sed nobis ipsis, qui intellectu per iudicium assertivum nrae voluntatis intelligimus id quod volumus ā nobis fieri, ut desc constat, et ostenditur fundamentis authoritatis et rōis 5a adductis cc. 1.o in cc. 1. p. et in qualibet sententia, ex adver sariorum utrumque nrām voluntatem quamvis non intelligat operari dependenter ab intellectu, quo homo intelligit. Pax dictumque argumentum recte et facile hoc modo soluit D. Thom. h. q. 17. ar. 5o ad 2m. ubi cum obijcisset actum voluntatis non posse imperare, cum voluntas non intelligat imperium Respondet intellectus intelligit non solo sibi, sed sibi potentijs et ideo homo imperat sibi ipsi actum voluntatis in quantum ē intelligens. Ita proprie igitur et univoce dicitur quis imperare sibi, qui ē suppositum intellectuale iudicio rōis enuncians sibi decretum voluntatis suae, quod intellectu percipit. Unde constat ad exemplum, quod obijcit de lapide, aut Deo &c. nam id non ē suppositum intellectuale, quod per ullam potentiam possit intelligere imperium. etc.

Sed instat talis insinuatio in nobis nihil conducit ad exequenda nra opera, quia eodem modo operaremur etsi illa non esset in nobis, nam ad executionem operis sufficit ex parte intellectus iudicium praecedens de illius bonitate et convenientia. et ex parte voluntatis electio. ergo si superveniat in nobis insinuatio, seu imperium intellectus nihil operabitur, quia supponit iam causam sufficientem, et posita causa sufficienti alicuius effectus, quaecumque alia accedat naturaliter nihil operabitur. etc.

R. negando ans quia potius experientia et fundamentis authoritatis et rōis 5a adductis cc. 1. constat nos ea insinuatione, qua cognoscimus illud opus, quod voluntas elegit faciendum vehementer excitari, et moveri, ac determinari dirigi ad illius executionem qui ē absolute

elle[c]tum. et sic D. Tho. h. q. 17. ar. 1º corp. ad fine
et ad 1um et 3um ait eodem mouere per imperium ad exer
citium alt. et ar. 5º ad 1um et 3um: hoiem, inquit, sibi
imperare. quare negandum e q. nos operaremur
eodem mo, ej si illa n ecct in nobis, nam ut minimus
n operaremur tam facili, et expedito mo deesset di
rect. nobis intimante rectam voluntatem.

Ad id vº qd addit ad exequ. operis sufficere ex
pte intell. iudicium illud prudens. et ex pte volunt. is electio
R. 1º. id n sufficere ad executionem eorum operum, quae
voluntas eligit facienda, sed alteris requiri imperium, ut
dictum e cc. 1º q. in 2a pte et amplius infra ad 8um.
R. 2º. quamuis illud ut cumque sufficeret, n sequit inde
imperium in nobis nihil prodesse nam saepe ca ut cumque
sufficiens ad effectum pot alio psidio iuuari, ut facilius
expeditius, et melius operet. sic. na. quae sufficiens
ad suos effectus iuuat arte: et pot sufficiens ad aliud
iuuat habitu. etc.

Dices imperium dicit ordinem superioris ad aliud
inferiorem, neque idem dr sibi ipsi imperare, et sal
tem de Deo n vr dm quod operet ex imperio.

R. distinguenda e equiuocatio imperium morale
obligans subditum dicit ordinem superioris
ad alium inferiorem: at n ita imperium exequens
quod pot ei inqualibet priuata persona, ut pbatum e
initio huius cap. et cc. 1a et illud in eodem supposito
dicit ordinem facultatis, quae respu aliarum superiore
hoc e pstantior, nempe intellectus ut pstantior facul
tas suo imperio regit alias, ut dictum e cap. pcedenti
pot ad 1am obiectionem. post. §. Dices voluntas. Atque
hoc imperio exequente aptie idem suppositum dr impera
re sibi ipsi, ut ex mo loquendi S. SS. et PP. et accedi
doctrina cum D. Tho. et roe pbatum e in hoc cap. cc. 1º

Sic etiam Deus ea quae vult dicitur operari ex imperio quod deno-
tat internam loquelam qua sibi insinuat decretum suae volun-
tatis de efficiendis his, vel illis operibus, ut etiam exposuimus ibidem
§. hinc colligitur. 7.

2.° imperium ex nobis licet esset utile, non tamen esse necessarium
ad exercendas ullas nostras actiones. sic contendit Vazquez
in dicta disp. 49. cap. 4.° n.° 17. ex D. Tho. 1.a 2.ae q. 9. ar. 1.°
corp. voluntas est 1.um movens potentias quoad exercitium
actus. ergo imperium intellectus non est necessarium ad exercendas
nostras actiones. 7.

Respondeo negando conseq., quia 1.um movens ad exercitium operis
non excludit aliud 2.um movens, atque ita D. Tho. hic q. 17.
ar. 1.° corp. ad finem ait voluntatem esse 1.um movens ad exercitium
actus, intellectum vero 2.um movens. Unde inquit imperare est
actus rationis praesupposito actu voluntatis in cuius virtute ratio movet per
imperium ad exercitium actus. at hoc non ita intelligitur
quasi ex voluntate derivetur aliqua virtus in imperium intellectus
ut possit moveri ad exercitium; hoc non est unde id ostendatur
neque satis explicatur quae sit illa virtus derivata a voluntate
in imperium intellectus. sed ea ratione ipsum imperium intellectus
dicitur movere in virtute voluntatis, quia voluntas suo affectu effi-
caci est 1.a causa determinans, quam sequitur imperium intellectus, et actio
potentiae exequentis, quorum quodlibet in suo genere movet ad exercitium
actus; quamvis hoc peculiari quodam modo tribuatur volun-
tati ut 1.° movendi, et determinandi, nempe ut eam exponit D. Tho.
1.a 2.ae q. 16. ar. 1.° corp. nempe id convenit voluntati, ut 1.°
movendi, et rationi tanquam dirigenti, et aliis potentiis tam-
quam exequentibus. 7.

Notandum autem est intellectum quamvis post actum voluntatis
efficaci determinat ad exercitium dicatur 2.um movens, adhuc non
esse principium movens determinans in suo genere per modum
superioris famulis intimantis decretum voluntatis, et
dirigentis exequentis, et propterea illi convenire proprium imperium
ut ostendimus est. in praecedenti [illegible] ad 1. et 2.am obiect. com[illegible]

3.º objicit imperium ex nobis n. e necessarium ad eas nras alt.es siquidem alr. posst a nobis fieri sine ullo imperio q. requie. e necessarium ad ullam nram alt.em. Pr. ista q. quando possumus exercere aliquas actiones sine imperio poterimus et alias, q. n. appareat maior ro. ans e certum ex sentia D. Tho. ut diximus s.a post c.e. 1. §. sed notanda. et ro ibi adducta id pbat et necess.o d.n e inqualiter sentia de 1.o actu intellus et volunt.is, nam eo ipso qd sit primus, n. psupponit in nobis alium, a quo imperet, alias ees processus in infinitum. item imperium intellectus ex sua roe psupponit actum volunt.is, ut aperte docet D. Tho. h. q. 17 ar. 1. corp. et exposuimus s.o q.o n. pot. ee necessarium ad oem actum volunt.is. Rs.

Rs. concedendo ans et neg.do conm. q. imperium solu e necessarium ad execut.em eorum actuum, quos nra volunt.e eligimus faciendos, aut per efficientiam ipsius volunt.is si eligamus efficere aliquem actum volunt.is, aut p efficientiam cuius cuius alterius pote. si eligamus illius actum. V. G. cum eligimus intelligere, aut videre, aut audire, l. moveri &.a unde ad illos actus, qui n. eligunt faciendi, sd fiunt absque priori elect.e, qua velimus illos fieri, n. e necess.ium imperium, et ro e q. imperare e iudicio roñs intimari id qd volumus fieri, ut s.a ostensum e, ac proinde imperium n. e nisi de illo actu, qui psupponit volit.em, qua volumus illum fieri. et sic D. Tho. h. q. 17. ar. 3.o ad 1. ait. post consilium voluntas eligit, et post elect.em ro imperat id, qd eligit; et tunc denique voluntas incipit uti exequendo imperium ronis. Unde constat ex ipsa na imperij collig.i illud in nobis n. e necessarium ad execut.em oium actuum, sd solu eorum, qui supponunt volit.es, qua efficaciter volumus efficaciter illos fieri, ut exposuimus s.a paulo ante. c.em 1.m §. sd notm.

Urgebis etia ad exequ.dos eos actus, quos nra vo.lunt. eligimus faciendos, sufficere solu iudicium preedens de illos

bonis et convenientia, et volitio efficax, qua volumus illos fieri. nam posita volitione efficaci alicuius actus, ponitur necessario talis actus; siquidem haec est nostra volitio efficax; ergo neque ad eorum executionem necessarium est imperium rationis subsequens post volitionem, qua volumus illos fieri.

Respondeo negando antecedens, quia iudicium praecedens de bonitate et convenientia operis non dictat quod debeat velle nostra voluntas, quae est indifferens, ut velit, aut non velit executionem huius vel illius operis hoc vel alio tempore; atque inde ex hypothesi quod nostra voluntas eligat aliquem actum faciendum hic et nunc, ut procedat ad executionem nostrae volitionis ex debita directione illam adimplendi prout petit natura intellectualis, necessarium est imperium subsequens electionem; hoc est iudicium rationis intimans nobis debere eum actum, quem eligimus faciendum, alias si nobis non intimaret, sed esset nobis ignotum, non possemus procedere ad executionem ex debita directione implendi nostram voluntatem, ut postulat natura intellectualis respectu eorum actuum quos volumus impleri. Atque haec ratione D. Tho. expresse tractans post actum consilii, quod est iudicium de bonitate et convenientia operis praecedens electionem, dicit subsequi electionem et post electionem imperium, quod est iudicium rationis intimans id, quod eligitur faciendum; et sic demum procedi ad executionem eius, quod imperatum est.

Ad id vero quod in obiectione dicitur posita volitione efficaci alicuius actus, poni necessario talem actum —— Respondeo id non ita intelligi quasi actus volitus ponatur immediate post solam volitionem efficacem, qua volumus illum. Sed sensus est illum necessario poni suppositis eius aliis requisitis ad executionem, ut de se constat, et ex professo iam monstravimus post 2.am conclusionem. §. hac igitur expositione. Unum autem ex requisitis in natura intellectuali ad executionem eorum actuum, quos eligimus faciendi, est iudicium rationis intimans tales actus esse volitos, ut ita procedatur ad executionem ex debita directione implendi proprias

Volunt^em, ut dictum e s. cc. 1. § 2. atq. hoc e im
perium, qd dr ultimum et perfectum iudicium practi
cum de op^e quod hic et nunc e faciendum, nempe n̄ so
e de opere quod e factibile et conveniens, quo pacto cognos
cit per actum consily precedentis electionem, sd de op^e hic et
nunc efficiendo ex decreto volunt^is; atq. hoc ay appellari
solet iudicium absolutum dictans hoc ee executioni man
dandum absolute attentis oibg circumstantijs, ex qq. q^do illud
opus fuerit efficaciter volitum, unde ut attendat id ita e
volitum, ut execut. mandet, atque hoc iudicium im
primens absolutam volunt^is resolut^em n̄ pot antecedere
decretum volunt^is, sd debet subsequi ut de se constat, & o
stendit ex s. dictis. et notat Suar. tom. 1. met. dsp. 19.
sect. 7. n. 8. qi inquit tale iudicium n̄ pot excui con
sultat^e inferri ex aliqq pmissis, quae d. ostendunt obi
bonitatem, aut utilitatem, et n̄ absolutam volunt^is reso
lutionem.).

Tale autem iudicium supponitur actu volunt^is necess^o sequit
intellectus, nam q^do aliquid volumus, statim cognoscit intell.
quid velimus, et id necessariamente propter nalem sympatiam
et connexionem volunt^is et intelley, et debitam gubernat^em
agentis intellectualis, ut pot declarata dicente exequi suas
volunt^es, ad hoc. n. necesse e, ut q^do aliqd vult statim
iudicio suo cognoscat illud ee a se volitum qd iudicium e
imperium, quo sibi met imperat suam volunt^em cognos
cendo illam, et sic declarata dicent^e quedit ad illius ex
ecut^em, ut s. ostensum e.).

4.º objicit in Brutis posito appetit^e alicuius objecti^s
statim absque ullo imperio illo insinuat^e pot exe
quens operat. V. g. qdo equus hic et nunc appetit move
ri. statim sine ullo alio actu imperante movet. §
S[illegible] in nobis poterit dari effic^i, statim absque ullo
actu imperante pot exequens operabitur. Pt cons

q^i.

q.ᵉ quoad hoc v.ʳ ēē eadem rō, neq.ᵉ minꝰ potens ē nra voluntas efficax et poas exequens quam appetitiō bru ti et illiꝰ poas exequens. ?.

Ad hoc D. Tho. 1.2. q. 17. ar. 2. ad 3.ᵘᵐ redd. Ret. notanda auꝫ q̄ illiq.ᵉ verbis, ut exponam.ᵗ, alit, inquit, inuenit imperꝰ in brutis ad opus, ? alit in hoīb.ᵘ; Hoīes n. faciunt imperium ad opus, p ordinat.ᵉᵐ rōis, unde hēt in eis imperꝰ rōem imperij; in brutis v.ᵒ fit imperꝰ ad opꝰ per instinctum nāe, q.ᵃ s. appetiꝰ eoꝫ statim appꝛhen̄ p̄ cōuenienti, l. inconuenienti natr mouet ad p̄secut.ᵒˢ, l. fugam, unde ordinat ab alio ad agendum, n̄ auꝫ ip̄sa seipsa ordinant ad actionem, et ideo in eis ē imperꝰ, s.d n̄ imperium. ?.

Ḡitur ad obiect.ᵉᵐ R. concedendo anā, et neg. cō.ᵈᵒ contro et rō d.ᵉ ? quā colligi.ʳ ex p̄dicta doct.ᵃ D. Tho. ē ex diuer p̄sono. quas Brutum, et agens intellectuale x.ᵃ suam nāam p̄cedunt in execut.ᵒ operum, nam Brutum n̄ operat dirigendo seipsum p̄ponendo sibi ordinatē motiua p̄portionata ad execut.ᵉᵐ, s.d operat necess.ᵒ ex instinctu nāe, quasi ab alio directum et motum veluti quodam im̄ petu impresso: sit suomō sagitta per suū impetum impressū d.ʳ dirigi in scopum; nempē in Bruto cognitiō aestima tiua, quā d.ʳ instinctꝰ nāe, p̄ponens obm sensibile p̄muli delectab.ᵉ, aut molesti necess.ᵒ quasi quidam imperꝰ impressꝰ excitat in appetitu sensitiuo actum appetit.ᵉ aut fugā, et hic actꝰ est quasi quidam imperꝰ immedia tē excitat et appetit rapit poām exequentem ad operationes.

At agens intellectiuum x.ᵃ suam nām operat se ip̄ sum dirigendo, nempē per rōem p̄ponendo sibi motiua p̄portionata ad execut.ᵉᵐ, millꝰ auꝫ op.ᵘꝰ, quoꝝ executiō pendet a sua volunt.ᵉ efficaci p̄supposita p̄portio natum motiuum obiectum p̄ximē destans ad execut.ᵉᵐ

è Voluntas efficax imperio intus cognita & intimata, nam actus consilii precedens electionem proponit motiuo boni tantum et conuenientiam operis, et ulterius ad executionem que pendet ex decreto uoluntatis efficacis eligentis tale opus, requiritur, ut proponat huiusmodi decretum. quasi proportionatum motiuum motiuum proxime determinans: nec n. cognita nostra volitione efficaci de executione alicuius operis proxime mouemur determinatione dictaminis ad implendam nostram uoluntatem, ut exposuimus 1.a cc. 1. p. 2.a

Aliàs nisi imperio intus tunc nobis notificaret nostra uolitio efficax de opere electo, non haberemus determinationem dictamen nobis ostendentem nos in executione illius operis procedere ad implendam nostram uoluntatem ut petit debitum gubernatio intellectualis. –

CAP. 3m

An imperium sit actus prudentie precedens, l. subsequens electionem et usum

In hac quaestione potissima ratio dubitandi è ex D. Tho. qui in locis infra citandis ex vna parte docet imperium èe actum prudentie ex alia v. asserit illud non precedere, sed subsequi electionem, que duo non videntur posse coherere: nam si imperium èet actus prudentie deberet precedere electionem, siquidem actus prudentie ordinat ad dirigendam uoluntatem ad bonam electionem. & auget difficultas ex eo quod D. Tho. in confirmationem sue doctrine afferat Aristotelem loco infra citando, qui tamen aliud uidet sentire. –

Propter hoc Gab. Vaz. h. dp. 49. cap. 5. postquam n.o 24. retulit doctrinam, quam D. Tho. colligit ex Aristotele postea n.o 25. subdit eam èe difficilem, si rem et mentem Arist. tenere volumus, et predicta allatas. Sed sane doctrina D. Tho. apte potest exponi distinctione infra tradenda.

Et quoniam resolutio huius difficultatis pendet ex intelligentia doctrinae D. Tho. oportet prius huius initium eam verbis refferre et exponere. igitur infra q. 57. ar. 6. corp. et ad 3.um ex Arist. 6. ethico. cap. 9. 10. et 11. continet quatuor virtutes ordinatas ad dirigenda nostra opera. tres autem ex illis usu graeco nobis dicuntur eubulia, sinesis, et gnome, 4.a vero dicitur prudentia. harum propria munera singillatim explicat D. Tho. 2.a 2.ae q. 51. per quatuor articulos, nempe ibi ar. 1. corp. ait eubulia dicitur ab eu quod est bonum, et vele, quod est consilium quasi virtus bene consiliativa. et ar. 2. corp. docet eam distingui a prudentia, quia illius munus est bene consiliari. at vero proprium munus prudentiae est bene praecipere. et ar. 3. ait sinesis importat iudicium rectum circa particularia operabilia, unde est virtus bene iudicativa. et ar. 4. gnome inquit importat quamdam perspicacitatem iudicii secundum aliqua principia altiora quae sunt regulae communes, et ordinariae secundum quas iudicat sinesis, ut quando impugnaretur patriae non est depositum reddendum. &.

Itaque ex D. Tho. locis adductis ad dirigendos actus humanos haec quatuor concurrunt. 1.um bene consultare, hoc est inquirere quid sit agendum, et quo modo investigando media, et rationes, ac modos convenientes &c. et haec dicitur eubulia, hoc est bene consultativa. 2.um est bene iudicare secundum regulas communes et ordinarias, quod iudicium dicitur sententia consilii decernens quid sit agendum, et differt a consultatione, quae inquisitio praecedit ante iudicium, tale autem iudicium, seu sententia iudicii dicitur sinesis, hoc est bene iudicativa secundum regulas communes et ordinarias. 3.um est bene iudicare secundum regulas extraordinarias, quando occurrunt casus extraordinarii

Sic igit. suo m^o tunc eubulia, synesis, gnome, et prudentia erunt habitus sp^e diversi, q^d sumit diversitatis obi^ti fralis: secus v^o erit int illos distinctio malis ex diverso obi^o mali, seu motari, atque haec notanda sunt, ut pdicta doctrina D. Tho. exponat et concilietur cum doctrina Arist. et aliorum graecorum authorum, qui aliquando aliis loquunt; et quidem, cum adhibita distinctione possit explicari, n^e cur reijciat.

Sit igit. c^a actus imperij proprie et stricte sumpti, apte d^r actus prud^ae subsequens electionem, et praecedens usum acc^e, sumptis illo actu volunt.^s, qui condistinguitur ab electione, et applicat potam exequentem ad operat^em pelectam. Hoc de se v^r velle D. Tho., si attendant ea quae dicit diversis locis: namque q^od imperium, seu praeceptum, nempe tribuit ut actus prudentiae. Locc. 2^a 2^ae q. 51. ar. 2° corp. et 1^a 2^ae q. 57. ar. 6° dicens prudentiam ee praeceptivam; quamvis illius actum esse praecipere seu imperare. q^d v^o talis actus prudentiae praeceptivus subsequat electionem, et praecedat usum m^o dicto, tradit in hac q. 17. ar. 3° ad 1um illis verbis: post deliberationem consilij, quae e iudicium rois, voluntas eligit, et post electionem ro imperat ei per q^d agendum e q^d eligit, et tunc demum voluntas incipit uti exequendo imperium rois.

Prior pars sic explicat et pr. cum imperium varijs modis sumi soleat, consulti in pdicta c^e pro nunc illa abominatio actus imperij stricte sumpti apte d^r actus prud^ae subsequens electionem, nam talis actus imperij e iudicium rois enuncians et intimans praesuppositam volitionem efficacem alicuius operis efficiendi: sic n. in psenti sumit electio seu loquit

D. Tho. posteriori loco dicens post electionem
ad imperare ei per quod agendum est quod eligitur. ?.

Huiusmodi autem imperium quando est rectum actus dici actum prudentiae: Patet quia enunciat quid sit agendum secundum rectam rationem arcunstantijs in se ex convenientia obiecti; et id est exercitativum efficaci supposito, in quo differt ab actu consilij praecedentis electionem, ratione quia non ita enunciat. unde merito est prudentiae, quae sonat perfectam regulam agendorum designat actus, qui perfectus, nempe intimando eius rectam volitionem efficacem dictat quid sit agendum apte dicitur praedictum imperium esse actum prudentiae, proprium namque munus prudentiae est praecipere recte, ut loquitur D. Tho. duobus prioribus locis in conclusione citatis. Atque haec doctrina sic exposita non excludit alios actus prudentiae late sumptae, nam illius actus est rectum consilium praecedens electionem: prudentis enim est ante electionem consiliari, et recte iudicare quid sit eligendum, ut constat. ?.

2a. vero pars quod praedictus actus imperij praecedat usum acceptum pro illo actu voluntatis, qui condistinguitur ab electione et applicat potentiam ad operationem praeelectam; sic explicatur quia tale imperium enunciat volitionem efficacem qua eligit aliquod opus efficiendum, et inde excitat voluntatem ad alium actum, quo proxime applicat potentias exequens ad exercitium operis praelecti: nam in hoc casu procedit conclusio cum limitatione posita. huiusmodi autem actus dicitur usus formalis, et activus voluntatis condistinctus ab electione praecedente, ut exposuimus in conclusione quaestione 16. disputatione 10. capitulo 1. conclusione 2a. ergo tale imperium praecedit huiusmodi divisum.

(Haec doctrina sic explicatur: in impedit quo minus usus alius acceptus praecedat aliquod imperium, ut aperte docet D. Tho. hic q. 17. ar. 3. corp. et 5. q. 6. ar. 4. corp.; nempe aliquis usus circa aliquod obiectum pot. praecedere imperium alterius obiecti. At respectu eiusdem obiecti imperium praecedit usum; v.g. antequam imperet executio alicuius determinati medii, pot. praecedere in voluntate aliud, quo velit movere ut intellectus consultet, et iudicet an illud sit eligendum, et imperandum; et talis actus dicitur usus formalis et activus voluntatis applicantis intellectum ad huiusmodi consultationem, et iudicium: qui usus ut patet praecedit electionem et imperium illius medii: at post illius electionem, sequitur illius imperium, nempe iudicium rationis enuntiantis id ex electione voluntatis esse exequendum; et tandem voluntas dicitur habere usum illius quando id exequitur, ut docet D. Tho. hic q. 17. ar. 3. ad finem.)

Sed notandum est in casu quo electio esset imperfecta circa determinationem ad executionem sic et nunc, ut post imperium rationis illam intimans, non sequeretur alius actus voluntatis, qui esset usus formalis et activus applicans potentiam exequentem ad usum passivum, hoc est ad exercitium, tunc talis electio cum imperio subsequente denominaretur actualis usus denominatione extrinseca ab exercitio facultatis exequentis, quae per ipsam electionem et imperium determinatur et movetur ad exercitium: ad eum modum, quo aliquis dicitur actu agens denominatione extrinseca ab actione extrinseca virtute illius consecuta; ipsa autem operatio)

tio facultatis exequentis è usus passivus, seu obiu[m]
qui è exercitium ad quod talis facultas determinatur, &
applicatur virtute talis electionis, et imperij. unde hoc
usu passivo procedunt ea, quae Vasq. 1.a 2.ae q. 16.
~~disp. 10 cap. 1.o~~ art. 4.o et q. 17. ar. 3.o dicit usum non
esse actum elicitum a voluntate, ut observavimus q. 16.
disp. 10. cap. 1.o ubi adhibitum distinctio de usu formali
et activo, et de usu obiectivo, et passivo, et explicavimus
quomodo usus formalis sit actus voluntatis realiter distinctus
ab electione, nempe comparatur ad eius electionis, quae
non è sibi determinata ad exequendum hic et nunc. 7.

Ad tertiam dubitandi initio huius cap. adductam
dicitur, bene cohaerere illa duo dicta D. Tho. quod imperi
um sit actus prudentiae, et quod sequatur electionem
qui sensus è imperium esse actum prud.ae non cuiuscumque
sed illius, quae ex modo loquendi D. Tho. et aliorum communiter
datur ad usum moralem absolute et simpliciter dicitur prud.a
appropriatio actui magis moriis, qualis è actus imperij, seu
praecepti. et signatur D. Tho. 1.a 2.ae q. 57. ar. 6. corp. dicens
quod in his, quae per hominem fiunt, principalis actus è praecipere, ad
quem alij ordinantur, ideo virtuti, quae è bene praeceptiva
s. prud.ae, tamquam principaliori adiunguntur tamquam
secundariae eubulia, sinesis, et gnome. 7.

Item 2.a 2.ae q. 48. ar. 8. corp. ait praecipere è principalis
actus prud.ae, unde constat de prudentia non utcumque
sed de illa, quae datur ad principaliorem actum, intelligi illud
dictum quod praecipere, seu imperare sit proprius actus
prudentiae, et haec prudentia, quae dicitur praeceptiva
Per hoc autem non tollitur quod prudentia latius sumpta habeat
alios actus, ut etiam docet idem D. Tho. ibidem di
cens prudentia è recta ratio agibilium, unde apparet
quod

quod ille sit pcipuè actus prudentiae, quiá pcipuus actus ròis agibilium, cuius sunt res actus. 1. consiliarij, hoc é inquirere, et invenire. secundus iudicare de inventis, Tertius praecipere. 1.

Ad illam vº pparationem actus prudentiae debet pcedere electionem, q ordinat ad dirigendam voluntatem ad rectam electionem. Et id verum é de actu prudentiae consultantis, et consiliantis, nam pe quem quis consultatus, et iudicio consilij ostendit quid sit rectè eligendum, et sic dirigit rectam electionem. ~~ut colligit ex Arist. 6 ethic.~~ et de hac prudentia intelligit cõe dictum, quod dici solet prudentia facit rectam electionem, ut colligitur ex Aristotele 6. ethico. cap. 12. et alibi. et cum hoc aptè cohaeret quod prudentia rectè pcipiens pdisponat rectam electionem quam enunciat, et iniungat exequendam, ut expositum, et pparatum é. 5ª neque contra hoc affert quidquam difficiles aut ex roe, aut ex authoritate, qd ex sª dictis aptè n̄ solvantur.

CAP. 4.um

An actus imperans et imperatus sint unus actus, et an imperans sit semper perfectior imperato

Prima. ppº actus imperans et imperatus, quamvis physice et integre n̄ sint unus actus, tn moraliter sive in genere moris pcipuè qd si actiones eiusdem suppositi, dicuntur unus actus. é cõis ex D. Th. in hac q. 17. artº. 4º. corp., ubi notanda sunt illa verba: imperium

et actus imperantis sit unus actus humanus: sit quodam totum, i quo verba significant unionem non ut unumque. sed in genere actus humani quasi constituit quodam totum morale. unde D. Tho. ibi aperte illud condistinguit ab eo quod est unum in genere physico, quod ibi appellat unum in genere corporalium. 1.

Explicatur actus imperans et imperatus secundum suas entitates sunt realiter distincti, et non uniti inter se aliqua unione physica, ut constat, nam de ipsis est sermo, quod non sit unus actus physice, seu in genere naturae. At quia ea, quae in uno genere sunt multa, etiam si sint physice completa, possunt esse quodammodo unum in alio genere, hoc est sub alia ratione, quemadmodum D. Tho. ibidem ex D. Dionisio dedit nobis cap. ultimo paulo post initium ait ita multa esse secundum aliquid unum, nempe aut unitate convenientiae generica, vel specifica, aut alicuius compositionis, seu congregationis physicae, vel moralis: quo pacto multi homines dicuntur una civitas, unus exercitus etc., ideo actus imperans et imperatus licet physice sint multi actus, in moraliter tamen quando sunt actiones eiusdem suppositi dicuntur unus actus unitate compositionis moralis, in qua attenditur quaedam analogia admodum formae et materiae, quia actus imperans quasi derivans dicitur habere ut forma, et actus imperatus quasi ab illo derivatus dicitur habere ut materia, ut etiam significat D. Tho. citatus. 1.

Dixi praesertim quando actus imperans et imperatus sunt actus eiusdem suppositi; nam si actus imperans sit unius suppositi et imperatus sit alterius, ut quando aliquis aliquid ab alio efficiendum tunc non ita absolute etiam in genere moris dicuntur unus actus, ut patet ex communi usu, et specialis ratio quia tunc illi actus pertinent ad supposita quae etiam in esse morali dicuntur multa propter distinctos intellectus, et diversas voluntates quae sunt principia moralia. 1.

Sed quoniam sicut in genere physico ita et in morali sunt varij gradus unitatis aut simpliciter, aut secundum quid strictiores, aut latiores, inde est, ut licet actus imperans, et imperatus, quando sunt a diversis suppositis, non sint unus actus moraliter eo gradu unitatis, quem habent quando sunt ab eodem supposito, adhuc tamen secundum quid dicantur unum moraliter eo modo quo D. Tho. 1.2. q. 17. ar. 4.° corp. ad finem ait, actum superioris moventis, et actum inferioris moti quodammodo censeri unum, et ad hoc facit id, quod ibi ad 1.um ex Arist. 3.° Phy. tex. 20. et 21. ait idem esse actum moventis et moti, unde quando aliquis suo imperio movet aliquem ad aliquem actum, talis actus tribuitur ipsi eius imperanti aut ad culpam, aut ad laudem prout fuerit aut malus, aut bonus. 1.

Dubitari autem posset an, cum actus imperans et imperatus dicuntur unus actus moraliter, id ita intelligatur, ut sint unius, et eiusdem speciei moralis et habeant eamdem bonitatem, vel malitiam moralem. Sed non semper id contingere, quia possunt imperari diversi actus interni habentes propriam libertatem, et morales bonitatem, aut malitiam longe diversae rationis inter se et ab actu imperante. Quod notandum est ad dictam actuum externorum, qui solum sunt liberi extrinsece a denominatione ab actu interno, et per se non addunt distinctam bonitatem, aut malitiam moralem ut dicetur infra suo loco, ubi etiam de alijs pertinentibus ad moralem unitatem, vel distinctionem specificam actuum. 1.

(2.° Ad 2.° non est de ratione actus imperantis, ut sit absolute, et simpliciter perfectior actu imperato. explicatur et probatur sermo dicit de imperio proprie, et strictè

quod est iudicium rationis enuncians volitionem efficacem de aliquo actu efficiendo. Ad 2.um dico cum Vasquez c. 1. fieri posse ut id imperium sit actus secundum suam rationem essentialem imperfectior actu imperato. nam possumus imperare actum perfectissimum siue elliciendum a nobis, aut ab alio et tunc actus imperans non est secundum rationem essentialem imperfectior tali actu perfectissimo, qui est imperatus. &.

Si vero sermo sit de imperio late in ea acceptione in qua est actus voluntatis mouens et excitans ad alium actum sicut saepe sancti Patres et alij authores loquuntur de imperio tamquam de actu voluntatis, ut D. Aug. tom. 1.o lib. 8.o Confessio. cap. 9. dicens. voluntas imperat, et animum imperat, in quantum vult. quo etiam modo communiter dici solet virtutem aliquam imperari alteri per suo actu mouet et excitat voluntatem ad illius exercitium. Sic etiam fieri potest ut actus voluntatis imperans sit essentialiter perfectior actu imperato, nam possumus pro actum alicuius virtutis imperfectioris in hoc sensu imperare actum alterius virtutis perfectioris. V.g. actu religionis, qui est imperfectior actu charitatis, possumus hoc modo illum imperare, hoc est excitare, et mouere voluntatem ad illius exercitium. cui doctrinae fauet D. Thom. 2.a 2.ae q. 32. ar. 1. ad 2.um &.

Idcirco quod aliqui dicunt actum imperantem debere esse nobiliorem actu imperato, unde colligunt per actum inferioris virtutis non posse imperari actum alterius virtutis. quod tribuunt Caietano 2.a 2.ae q. 32. ar. 1. (ubi tamen id non ita absolute dicit, sed cum quadam limitatione.) pertinet ad quendam modum loquendi strictum, et tamen volunt appellari id absolute et simpliciter imperium. At excedo ni usu authores solere etiam ita uocari: et cum dicunt actum imperantem debere esse nobiliorem actu imperato, exponi potest de maiori nobilitate non simpliciter, et absolute, sed secundum quid, nempe in ratione imperantis attendendo ~~mot~~ motum, quo actus exercetur ab illo mouente, et dictante

Unde per quamdam analogiam actus imperatus dr. quodam̃ se habere tamquam f[orm]a, actus v[er]o imperans tamquam m[ateri]a, ut ex m[od]o loquendi D. Tho. dicitur 5° explicando 1. ar. 1.

CAP. 5.um

Qui nam actus possint imperari morali imperio politico, l. despotico.

Dico 1. morali imperio posse imperari eos illi actus qui sunt sub potestate libera tamquam o[mn]i voluntate quod libere possit executioni mandari aut ab ipso imperante, aut ab alio illi aliquo m[od]o subdito. colligitur expresse eum D. Tho. in hac q. 17. ar. 6. corp. ubi ait illum actum vis, qui e in n[ost]ra potestate posse imperari; n[on] v[er]o illum, qui n[on] e in n[ost]ra potest[ate]. et ar. 7. corp. s[ecundu]m hoc, inquit, aliquis actus imperio subiacet prout e in potestate n[ost]ra. R[ati]o q[ui]a imperium morale respicit facult[at]em moralem exequendi id, q[uo]d imperat; haec aut[em] e libera potestas, ut actus, qui habent rat[ion]e obi[ecti] volit[i], possint libere executioni mandari, aut ab ipso imperante, aut ab alio illi aliquo m[od]o subdito.

Hinc e, ut ea, quae sic o[mn]io impossibilia, aut necessaria o[mn]io et determinata, ita ut nequeant omitti, nec aliter fieri, n[on] cadant sub imperio morali. Dico aut[em] imperio morali, quia nihil obstat, ut imperium physicum cadat sub imperio s[ecundu]m actum o[mn]is necessitarium, nempe et voluntarie ex necessitate.

Aliquid velit, quod deinde executioni necessario mandare deinceps veniente indivisibili necessitatem voluntatem; huiusmodi actus diceret q[ui]dam imperium physicum, at n[on] morale m[od]o dicto. ...

Solet. aut[em].

Solet autem imperium morale dividi in politicum vel despoticum seu servile et dominium, quam divisionem habet ex Aristotele 1 polit. c. 3 post medium et explicat ex D. T. michae[l] ... ad 1. definiens imperium politicum seu servile illud quod imperior habet erga subditos qui non sunt ... liberi ... subditi ... imperium vero despoticum seu dominium est illud quod ... habet ... servos ... idemque colligitur ex D. T. ... q. 81 art. 3 ad 2um ...

Notandum autem hoc duplex imperium ... dominium ... ad alium subditum qui sive ... imperio politico ... imperio despotico seu dominico ... analogia quadam ... quod ... similiter ... subditos ... imperio politico ... despotico ut exponet ... sequenti.

Dico 1 in quolibet homine ... in corpus imperium quod ... despoticum ... imperium politicum ... ad ... appetitum ... lib. 1 polit. c. 3 post medium ... colligens ... ad id probandum ... corpus ... alterum imponat ... alterum ponet e ... imperium dominicum vel servile. nam ... dominium habet imperium. mens vero ... appetitum ... imperium ... natura ... imperium ... corpori ... habet ... quae ... corpus ... amb[os] nocere ... nam ...

... quae ibi affert Aristoteles ...
... pars ... imperare ...

parte 1° corp. vitat hom. sm pt totalz mensen sm

[illegible] lunez imperare [illegible] sensitiua obseruat ag,

ipse [illegible] hec discrimen dari sm iis qui capita nat z totalz

et bene digesti [illegible] ing. et [illegible] nat. am. et in corpore

Omiss [illegible] magis se habent minor. am. quia a°. cum [illegible]

qual. a a° [illegible] corp. opp[illegible] dispositio [illegible] impedimendum [illegible]

addit in hoc cerebro id manifestum e. nam [illegible] aut pro

ue dispositio saepe inuenies corpora imperare aio ex eo q.

perdeat ea [illegible] nat. am. scheda [illegible] 3° ad b[illegible] [illegible]

sm [illegible] sm corp. exigat ut qui [illegible] hec [illegible] imperet

et quo [illegible] perturbationi [illegible] [illegible] [illegible]:

[illegible] q° ing. ita saluerem accipit [illegible] ac [illegible]

noceat

[illegible] ut hec doctrina [illegible] 1°. cum dr ora

here in corpore [illegible] [illegible] vim [illegible]

het aia in membra corp. ut supponitur [illegible] habito mo

ueat illa in hanc l. illam [illegible] [illegible] qui [illegible] voluntari

[illegible] [illegible] art. 3 ad 2. aia, ing. dominat

corp. despotico principatu q° corp. membra in nullo

[illegible] [illegible] imperio aiae [illegible] statim ad [illegible] aiae mouet

[illegible] [illegible] quod [illegible] membrum quod naturae mouen

[illegible]

2° cum dr aiam here in [illegible] sensitiuum im

perium quoddam politicum id [illegible] vim [illegible] aia

[illegible] lunez het ut [illegible] 2° [illegible]

exigat [illegible] ap [illegible] sensitiuum ad [illegible]

[illegible] impediat [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] b[illegible] l. malum [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] principari

[illegible] [illegible] politico principatu [illegible] het

aliqd [illegible] unde [illegible] in [illegible] mouere

[illegible] ad imaginatum [illegible] [illegible] [illegible]

repugnare ex hoc quod sentimus nos imaginamur aliquod delectabile, quod ratio vetat vel recte quod praecipit [illegible]

Haec est illa repugnantia quam indicat Ad Rom. 7 n. 23 Video aliam legem repugnantem legi mentis meae etc. Et apud [illegible] c. 13 paulo post medium ubi subiicit [illegible] sensitiva separat cum illa quam habent illa membra paralitica, quae saepe movent in [illegible] contrariam ei ad quam diriguntur unde ibi [illegible] appellat [illegible] aut [illegible] aliud quod [illegible] quod pugnet [illegible]. [illegible] quemadmodum resoluta corporis membra si ad dexteram moveri volueris e contra in sinistram referuntur. Sic quoque in anima [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] feruntur.

Ex dictis satis intelligitur quod [illegible] [illegible] [illegible] hominis colligitur posse quonam pacto morali imperio imperari quod explicat D. Th. in hac q. 17 ab art. 5 usque ad 9. [illegible] [illegible] [illegible] difficultatibus exponendum est.

1.a Difficultas an actus intellectus et voluntatis possint imperari.

Dicendum est actus intellectus et voluntatis posse morali imperio imperari quoad exercitium aut [illegible] [illegible] [illegible] non abest causa necessario [illegible] hunc vel illum actum. Est communis ex D. T. hic art. 5 ubi de actibus voluntatis et art. 6 ubi de actibus intellectus [illegible] [illegible] intellectus et voluntatis cum sint potentiae [illegible] [illegible] [illegible] possunt intelligere et velle alias res ita et suos actus. Unde [illegible] [illegible] [illegible] suos actus [illegible] [illegible] reflexione et intellectus potest iudicare bonum esse et conveniens ut hic vel illa intellectio aut volitio eligatur efficienda [illegible] non est causa necessario [illegible]

hanc l. illam, & voluntas libere potest eam eligere & tandem iudicio non enunciari potest illam ex decreto voluntatis reijciendam quod est eam imperare.

N. ut secundum argumentum primum, id est, nostri intellectus actum non posse a nobis imperari, etiam negatur primum actum nostrae voluntatis qui potest esse liber, et cogitatio quod sit liber non presupponit alium praesuppositum cuius sit liber et solum cognitum & sufficientem ut dicitur alioqui & imperatum debet esse cognitum & volitum, neque iudicio enunciari debet illud ex decreto voluntatis... efficiendum ut ostensum est in 2a (?) circa ... paulo ante 2am ... 3m ... oppositum est ... nostrum actum non posse a nobis imperari.

1o cum ad hoc quod aliquis actus morali imperio imperetur requiritur ut sit in nostra libera potestate. quod ... ... habere dominium aut quoad exercitium ut fiat l. non fiat aut quoad specificationem ut fiat hic actus l. alius, duobus modis potest id contingere 1o ita ut dominium habeat immediate ... ipsum actum 2um tali ut suppositis omnibus ... requisitis ad hoc sit in nostra libera potestate ut fiat l. non fiat ... ut fiat alius ... 2o ita ut tunc dominium non sit immediate ... ipsum actum ... suppositis omnibus requisitis ... quae est in nostra libera potestate ut applicentur aut removeantur requisita ex quibus pendet ut actus fiat l. non fiat.

Hoc supposito ... sit ... intellectus illa quoad specificationem suppositis omnibus aliunde requisitis non est immediate sub morali dominio & imperio ita ut tunc illius sibi habere possit alia apprehensio opposita ... intelligibilis ... applicata cum talibus requisitis non est apta ad aliam oppositam apprehensionem. imo neque tunc videtur esse sub morali imperio quoad exercitium immediate ... in hoc statu posita species intelligibilis applicata cum ... requisitis ... videtur esse immediate in nostra potestate ut impediamus apprehensionem ...

l. audi lem Dbj debite applicari a: d. ce in nro potte. m.le qa libere possumus applicare aut removere neque n. vnquid semper libere possumus ressu omnium apprehensionum ut pt. ex multis apprehensionibus diversarum rerum quas hemus sine consensu voluntatis nostri occurrentibus nobis intellectibus validis requisitis quibus nec excitant intellectum apprehensiones quas exinvie patimur possumus an divertere attentionem ad alia.

Si vero sermo sit de Iudicio intellectus si illud sit probabile pot cadere sub morali imperio et quo ad exercitium et quoad specificationem qu nulla e causa necessario determinans intellectum vel vincere conclusionem neque in pont elici actus oppositi. ut alicam sententiam probabilem ipse liberum unde ad decernandum intellectum ut assentiar tali probabili intervenit actus voluntatis qui dr proi affectio ut expositum e suo loco ex acthem opinionis. Sic D. T. 1a 2ae q. 1 art. 2 ait ad probationem intellectus assentire aliquam si non sufficienter moveatur ab suo obiecto est ex quadam electione voluntarie inclinantem potius in unam partem quam in aliam. Et 1a 2ae q. 16. art. 6. quaedam inquit sunt apprehensa quae non convincunt intellectum quin possit assentire vel dissentire et in talibus assensus vel dissensus e in nostra potestate et cadit sub imperio. vide Balm. ibi q. 2 q. 12 pun. 5. quibus 1a post 2am assertionem ubi docet ee in nro libera potestate. Sut abiecta una opinione quam putamus ee probabiliorem possimus amplecti eam quae probabilius minus probatis [illegible] alibi suo loco tractatum e et idem intellectus quoad non [illegible] exi ex sui inclinatis, et alienis non habet ex se facultatem indifferenter ut possit seipsum determinare ad hoc vel illud alias esse potest le ligem liberalem et ad solum probabile cum ea vi sibi relinquendo non nisi determinare debet vel determinari a voluntate eligere hoc vel illud at voluntas cum sit libera pot eligere.

qm hab. 3º quod fuerit sufficiens domi q se extensiue mcttg e
quoad alinq. ppbate.

Sit ad iudicium sit evidens dmi illud quoad spficatij
n cadere sub morali imperio q. p. ad iur. paum spectatur suspectum
definita apprehensio extremorum. ostendq nec. concessione. n
possumus habere nisi assensum et sic at qdm. sbuehaam suspectum
evidente coq. praemissas et bonae cdc. tunc im dat intellectum
necessario determinatum ad specificationem nempe nec concessio veniens a
rectum ad sum rationis. ita ut negaret habere dissensum vel
neq sustentum e inde dehabitum etc.

Scd quaeras an illud iudicium evidens cadat sub morali
imperio quoad exercitium. R. m. pt cadere qdo mera potest
vel dirigere intellectum ab aliena apprehens. et consequenter mediis
quod necessario determinat hominem seu locum habet id quod melius dictum tunc
intellectum n nec quoad exercitium determinati ad assensum. at
im. n vero sub. libera potest cohibere assensum si supponat
recenta et definita cognitio talis medii nec. aut sine discursu
ut in primis p. se notis aut cum discursu qdo interveniunt
definita coq. bonae cdc u. et. dd determinatum cum omnibus
regulis

Notandum aut intellectum et voluntatem in statu huius vitae
n subijci nisi morali imperio de se sic ita ut nunquam habeat
ad eius remissiones nam ppt. nexus cum phantasiae et imaginatione
aliis sensibus actibus ppt. varias dispositiones organorum spirituum
vitalium ac specierum intentionalium saepe obtulit aliis proponunt
etc. iudicium qs plerumque in intellectu et voluntate excitant
subito et necessario modo reluctantes ijs quae sibi imperat quod
n habet locum in statu alterius vitae.

Sit inquiras quo pacto sit in vita potest dicere de
intellectum a lingua et haec hauy illas rey et exutaet illam
ad alios ut ij volunt aspg excitent. R. id de sub morali
imperio quo voluntas potest applicare aut removere regula
nempe et notitiam ante liberum motum voluntatis qua determinatur
qsiam et spiritum vitalium ac specierum sensitivum excitant

in phantasia et imaginativa variae motus diversarum rerum et con-
tinuo in intellectu earum apprehensiones quas supponunt in postea volunt e
applicare intellectum ut aliene [illegible] in cognitione harum rerum
quas prius apprehendit aut in speciali aut saltem in particulari
et ipsi se in aliquo speciali exercitare illud ut inquirat et inveniat
alia ipsis proportionata. nam supposito hoc effectu voluntatis affectus
propter subordinationem debitam gubernationi horum, inserviunt movent
spiritus vitales et [illegible] sensitivae et ad aestimativam et imaginativam
afficiuntur illa quae ad id conducere possunt aliquo modo tandemque aliqui v.
saltem facilius vel difficilius propter quod sit magis aut minus infixa
et recondita ac spiritibus vitalibus appropriatis et inspectionibus admixta
ut constat ex iis quae tradita sunt lib. 2. de [illegible]

Speciatim vero D. Aug. tom 3. lib. 10 de Trinit. c. 1. 2. 3. et
sequentibus considerans, fidem quoniam cum res ignota iam amari
nequeat quomodo excitatur amor studentium hoc est ignotam
scientiam, dicit: sicut sapientum et vere ibi dicit, sive magis
procedere aliquam cognitionem inscitiam in qua impulsive [illegible] seu
qui inquirit iam id quod speciatim scire cupiunt, deinde excitari
ad investigandam ea quae dicant specialem illius rei cognitionem unde ibi c. 1.
paulo post initium dicit: nullius rei penitus ignotae amor excitatur cuius genus
notum est. Et deinde post medium illa inquit, quibus non novit et cogitat
tangit animum. Et c. 2 initio quamlibet inquit studiosus noviam ut
ignota eam cum ardentius appetit inhiat scire quod nescit aut eam
tam genere notum habet quod amat et quod nosse expetit eam in aliqua re
similitudine quae sit in singulis rebus quae illi nondum nota
sunt laudant speciem quam aeternum informationem formam qua
sexitur in amorem unde et speciem nihil exceptis quae tamen non
nerat

In difficultas an actus sensuum
et appetitus sensitivi possint imperari

ii.° e.^d actus sensuum internorum et externorum et proprie sensuum
horum imperio morali imperari quatenus in nostra potestate est
applicare aut removere requisita ut fiant vel non fiant,
quae omnia ex D. T. hic q. 17 art. 7 seorsim explicanda et
probanda sunt modo sequenti.

1.° de sensibus externis cum illi ad eliciendos suos
actus requirant realem praesentiam obiecti et debitam proportionem
quarum item aliorum quae si dicta sunt in nostra potestate est applicare
aut removere aliquid ex iis requisitis ita sub nostro morali
imperio dicitur cadere illorum actus videre audire etc. ac ita cadit
sub nostro imperio illos impedire supposito omnibus requisitis
aut impedire ut fiant, quando ex iis aliquid deest. sic D. Thom.
in praedicto art. 7 ad 3. ratio est quia non est in potestate nostra apprehendere
aliquid sensu nisi sensibili praesente, cuius praesentia non est semper
in nostra potestate, et addit homo potest uti sensu cum voluerit nisi
sit impedimentum.

2.° de sensibus internis quidam sunt qui aut non conservant
species intentiones in absentia obiectorum sensibilium aut saltem non
habent actum nisi dependenter ab hoc quod sensus externus
habeat eius actum circa praesens sensibile quo pacto ex multorum sententia
dicitur se habere sensus communis et aestimativa seu cogitativa et de illorum
actibus sicut et de actibus sensuum externorum dicitur non cadere
sub nostro imperio ut fiant deficiente obiecti reali praesentia ubi
requiritur non fiant. et hoc semper cum aliis requisitis.

Aliqui vero sunt sensus interni qui possunt habere actum circa sensibile obiectum
dum neque sensus externus et ille est absente ut phantasia
seu imaginativa et de eius dicitur quod quando obiectum praesens cum
aliis requisitis illi exponitur habent actum neque subest nostro imperio
ut tunc non fiant. nempe quando color est praesens et aliquid
visibile a sensu communi necessario est exactior actus imaginationis sensuum

nam here c. nat. sympatia cu nervio habet spar in suis [illegible]
ad nationem formam ... ...

Quam an dee naturalis potentia sibi n in dee pus menti
ibus in phantasia ut hoc habeat secum a sibi ... ... hoc entem
sic ante dispositionem qui requirit ut constat ut notat D. T. hic
q. 17 art. 4. exigitur ut aptos humores et spiritus vitales hic ad
applicari possit aliquo independenter a volunt. ... ex aliqua
infirmitate aut nimia abundantia influunt ad phantasiam
aut deferunt suggestione demonis qui potest eos locali movere
et tunc simi pot tantamen eos vim ut superet efficaciam
sui imperij neque potest impedire actum phantasiae ut constat in ijs
qui ex abundantia melancolica aut suggestione demonis patiuntur
invidit multas phantasticas res sentantes tali aliquo tam vehe-
menter ut videatur sibi oculis cernere ea quae imaginant et
saepe id evenit n. sim dormientibus neque sim vigilantibus
frenetijs et ex melancolicis ita ut dicant se vidisse et
audisse etc. notat Caiet. hic q. 17 art. 7 ad primum.

Aliquando vero hoc applicatio humorum et spirituum vitalium
et alteratio eorum fit dependenter a volunt. quae est effi-
caci et aliquod s. om. excitat apprehens. mentis intellectu vehementer
cogitat. et item imaginat. in phantasia et ... in appetitu sensitivo
affectum quo in ille excitat motus cordis et item alteratio humorum
et tunc ipsi effectus tribuunt uno morali imperio unde D. T. hic q. 17
art. 7 ad 2. distinguit aliam quem ... quae procedit n. ... ... im-
perium vero ... ... ex aliqua procedenti
motus aliam vero quae sequitur ... imperium et ... possit
... hic ex vi ... voluntatis incolumitate unde excitat velocior motus
cordis quod ... ... movet ... ...
...

ftmi sp. illa qd an. si mina potte impedire. contractius
res tc magnatoes tales rex - ... hoc n here.
semp unam regulam qd dni ei adiung. ei imagia potte
a.lig. v. n. dictam distem. D Thomae. de spe corp. quae
aliq. quidu. in ... ex na - ... aliq. v. sequi
imperium ... hic q. 7. art 7 initio ... quod vani
motus cordis ex apprehens. et appu. arali excitatur movet ... tales
corp. ... diversas ... abstractum v. corp. vane ... imaginat.
supposita subditur magna ... saepe ... diverse ... apprehend.
aliq. v. illis invitis evenire, ... ad 3. imaginatio in quam
n. quoycumq. qd consideratur ... subie imperio rationis ... tam
imaginari ... n. imaginari, imaginari ... hoc ... illud subie mere
... pro imperio q. pendet ... tangit ... ex ... potentiae
... repentino motu ... imaginat. ... hoc, ... e magna
... ludo.

Notandum ... e id quod ... subiectis impedim. ... corp.
in pot. te nra ... has imaginat. excludere et alias assumere sm imp.
... rationis ... sunt ... negligentibus ... imperfectis ... imperium
... plerumq. malas imaginat. quas ... negant ... volunt.
... ex imperfecto ... imperio. idem ... hic
q. 7 art 7 ad 2 ... ... sentire ... n. consentire semp
subiacet imperio ... n. tn semp ipsum ... imaginat. ab
... v. impedim. corp. ... excludere imaginat. ... turpes et
assumere alias bonas ex ... imperio rationis.

3. ... ad appetitum sensitivum ... illius ... intellectus. ...
ac ... phant. ... sive imaginativa qua illi ... sensibile
eatenus illa e sub nra potte et imperio qua in nra potte e
applicare aut removere ... ut ... n. ... tali aut tali ...
... imaginativa quae ponit ... subiectum ... aufert ...

ille actus appus sensitiui atque ita tunc ille subiacet nostro imperio quo ad magnitudinem. Ad illum pregetur est in nostra potestate. at non est sub nostro imperio in potentia ad magnitudinem imperari actus appetitus sensitiui illi connexus quia appetitus sensitiuus est potentia necessaria quae non potest non prosequi aut respuere bonum vel malum propositum per imaginatiuam ~

Secundum potest quando excitata est quoad magnitudinem. si in nostra potestate est applicando alia cogitatione illam permittere aut oro tollere. cont. 2o in nostra potestate remittere aut tollere actus excitatum in appetitu sensitiuo. unde experientia videtur propositis aliquibus considerationibus aut mitigari aut extingui iram libidinem et alios actus appetitus sensitiui qui nobis non tribuuntur vitio neque laudi neque merito aut demerito cum primum excitantur ante sufficientem consideratione et deliberatione. 2o potest illam quoque porum[?] illos reprimere quod non semper est vna et eadem facultate sem[?] sed sit in nostra potestate ut dictum est paulo ante. hinc qualia quis tribui nobis commota haec difficultate 2a. et respicit 1a. 2a. stat sensus ac appetitus sensitiuus non subiacere nostro quam imperio despotico sed politico.

3a Difficultas an actus animae vegetatiuae vel nutritio augmentatio et generatio possint imperari

D. Tho. hac q. 17 a. 8 C. absolute id negat. actus namque vegetalis animae non sub nostro imperio esse. respondet supponendo quosdam actus procedere ex appetitu naturali quosdam vero ex appetitu animali vel intellectuali, et hanc ad mundam quod appetitus naturalis non sequitur aliquam apprehensionem

Et seqq. actus aialis et intellectualis unde ita arguit 1° imperat
per modum virtutis apprehensivae, et ideo illi actus qui praecedunt ab
appetitu intellectivo, et aiali possunt a vol.e imperari, non autem illi qui pro
cedunt ab appetitu naturali, cuius modi sunt actus vegetativi, vide ad
hoc sub dict. aut. em.o Caiet. nostrum, et supplem. Nemesij lib. 4 de philo.
c. 15.
At contra itaque est 2° dubitandi actus sunt sicut trah. appet.
sensitivi dicitur subdi nro imperio quia in nra potestate est
aplicare vel removere requisita ut tales actus fiant, vel non fiant
sed in nra est potestate aplicare aut removere requisita ut fiant
vel non fiant actus aiae vegetativae, nempe libere possumus apli
care alimenta ad nutriend. ergo isti actus subsunt nro imperio.
Dicimus quod actus aiae vegetativae sunt sub nra potestate
quatenus libere possumus aplicare aut removere requisita ut fiant
vel non fiant ac proinde hac ratione dici potest quodammodo mediate subdi nro
imperio, non absolute et simpliciter non dicuntur habere sub imperio quia
lex nra rei non ita appetit ut sequantur iudicium atque quod superioribus
aliis regibus etc. intend. et volunt. et trahent. etc. aiae in eorum
dixerit sapientis dom.
Respondes secundo haec quae ratio et vices sensu ait. est actus ut in
nra potestate esse aplicare aut removere requisita ad actus aiae
vegetativae, v.g. alimenta ad nutrit. ergo tales actus dici possunt et
hoc modo sub nra potestate ac proinde quodam modo mediate sub im
perio, et ex quo dependet aplicatio aut remotio eorum quae re
quirunt ut fiant vel non fiant, et quia haec aplicatio fit per actum
potentiae motivae et actum eius requirantur ideo illi subsunt
ad virtutis aut intrium facultatem, non autem ipsi actus aiae
vegetativae, ut colligitur ex D. Th. hic q. 17 art. 8 ad 2.

Ex v° patet quare applicatur ut probat alia anima vegetativa scilicet nutritio augmentatio et generatio ex parte rei n. 3 a qua id sequatur videlicet quod suppositis aliis requisitis desinunt debent ... attentionem animae patientes statim in eorum casu quibus nimirum suppositis requisitis ex parte alimenti applicati et debitae dispositionis ... potentiae ipsa facultas nutritiua necessario operatur nihil indigens ... quod anima possit aliqualem attentionem seu advertentiam ad eum modum quo flamma suppositis requisitis necessario inclinatur ... nutriret oleo vel alia materia applicata in hoc alia anima vegetativa differunt ab aliis actibus qui in sua exequutione requirunt aliqualem attentionem seu advertentiam animae patientis statim ut possit nempe alia cognitionis potentiae cognoscentis vel appetentis in sua exequutione exigit aliqualem animae attentionem ut constat. unde saepe contingit illos eis suppositis aliis requisitis impediri defectu aliqualis attentionis quam anima deberet praestare ~.

Ad hoc notandum est id quod docet D. Th. ... q. 13 art. 6 potentiae ... sensitivae et intellectivae se inuicem impediunt non solum ... quod oportet in unius operationibus intentionem adeo nempe ut ibidem exponit ex vehementi attentione ad actus sentiendi impeditur actus intelligendi non solum ... patiens ... tantam et tantam animae attentionem quae tunc subtrahitur ... ipse ... ad operationem ... medicus ... ab operationibus animae vegetativae ... operationes ... ut potest ex hoc ... calidi frigidi et humidi et sicci unde ... ut dicitur ... etc. et sic ad huiusmodi ... ~.

Subest haec ... causa operationes ... impediunt ... beneficii patiens ... operatio ... status ... existentiam ... impossibilibus

que oportet fieri actiones animae vegetativae nutritionis [illegible] exacte
fiant [illegible] illa nutritio [illegible] corporis [illegible] oppositio [illegible] ope-
ratio [illegible] sensitivae [illegible] intellectivae ut patet in somno
[illegible] post cibum [illegible] [illegible] operatio intellectus [illegible] impedit
operationem [illegible] vegetativae [illegible] ad operationem intellectus requiritur operatio
imaginativae ad cuius vehementiam oportet fieri recursum spi-
rituum vitalium [illegible] impeditur actio virtutis nutritivae
per vehementiam contemplationis.

Sed restat difficultas quam proponit D. Th. hic q. 17 a. 8.
min° arg. vires sensitivae sunt nobiliores viribus animae vegetativae
[illegible] illae subduntur imperio rationis ergo multo magis istae. ad hoc ipse
D. Tho. [illegible] quo aliquis actus est immaterialior tanto est nobilior et
magis subditur imperio rationis unde ex hoc ipso quod vires animae vege-
tativae non obediunt rationi apparet illas esse infimas.

Verum adhuc hanc solutionem est eadem difficultas nam motus mem-
brorum corporis est materialior et ignobilior quam actus sensuum [illegible]
et tamen est magis subditus imperio rationis. nam ut docet idem D. Tho.
1.2. q. 17. art. 9 ad 2. membra corporis quoad motum subduntur
imperio rationis despotice quia sine aliqua resistentia moventur statim
prout ratio imperat et haec vocatur sola obedientia ad nutum
ergo non est verum illud dictum D. Tho. quod quo aliquis actus est im-
materialior et nobilior tanto est magis subditus imperio rationis.

Ad hoc Caiet. Med. [illegible] hic q. 17 a. 8 [illegible] va-
rias solutiones [illegible] [illegible] experienda, alia
experienda [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod vires nobiliores subdantur imperio
[illegible] non bene [illegible] subdi [illegible] vires ac nobiliores.
nam [illegible] [illegible] [illegible] sequantur iudi-
cium rationis quod [illegible] aliis requisitis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] experientiis [illegible] ut oppositum [illegible]

ta. mi. potestas a. Vegetativa —

Illud vero dictum D. Tho. quod aliquis actus est immaterialior tanto est nobilior et magis subditur imperio rationis. intellectus pro eo loco nihil aliunde sit impedimentum quod actus appetitus sensitivi in suis actibus minus subdatur rationis imperio quam membra corporis in motu proveniunt ex impedimentis. nempe quando ex tali aut tali corporis dispositione imaginatio suo actu in te excitans appetitum est vehementer defixa in aliquo obiecto sensibili contrario illi quod proponit iudicium rationis alias si adesset apta dispositio ut imaginatio proponeret idem obiectum quod ratio aut aliquid oppositum illi, obiectum vel appetitus sensitivus facile et nobilior modo subderet imperio rationis ut expresse colligitur post id quod significat D. Th. hic q. 17 a. 7 ad 1: dicens hoc quod homo vult non concupiscere et concupiscit, simpliciter ex dispositione corporis per quam impeditur appetitus sensitivus ne totaliter sequatur imperium rationis —

4.a difficultas an motus membrorum corporis possint imperari? —

Ad 2 ille motus membrorum corporis qui sequuntur cognitionem et appetitum subduntur imperio rationis. non vero illi qui absque cognitione et appetitu sequuntur nec impe-tum eius est D. Tho. et alior. hic q. 17 art. 9, ut autem explicet distinguendum, observandum est motus membrorum corporis quosdam esse vitales et voluntarios quosdam vero naturales ex natura impetu animales. Voluntarii sunt illi qui sponte fiunt ab anima quia cognitione dirigente et appetitu excitante ut motus progressivus quo animalia sponte moventur ab uno loco ad alium —

De his motibus intelligit ea quod D. Tho. hic q. 17 art. 9 corpus, nec motus membrorum quae moventur a potentiis sensitivis subduntur imperio rationis nempe ut docet Aegidius 15 paulo ante finem motus progressivus dicitur voluntarius per operationem sensus et appetitus quo ad illum salutaris cognitionis sensus dirigens et appetitus excitans item cum talis motus sit ad prosequenda convenientia et fugienda noxia et a natura et a talibus requirit aliquam vim dirigentem —

qua respiciunt talia. [illegible] ex Aris. lib. 3. de aia cap. 4 et
lib. 8 cap. 10 tx 42. hac autem vi dirigens in brutis est imaginatio
in homine vero cogitatio mouet requiritur actum appetitus quo cum sit motus
ad prosequendum bonum aut fugiendum malum cognitum conformiter
est ad naturam animalis, sic sufficit actum appetitus amantis illud
bonum in quod per motum tendit et respuentis malum quod fugit
et hoc est quod habetur ex Aris. 3 de aia cap. 10 tx 52 et D. Thoma
in predicto opusculo 35 et opusculo 43 cap. 5 et habetur [illegible]

Tales ergo motus sequentes cognitionem dirigentem et appetitionem
excitantem subdunt imperio rationis secundum nostra potestate ut illos velle
aut nolle et iudicio rationis emenuare ut fiant vel non fiant dependenter
ab attentione animae percipientis, sicut ergo hoc imperio excitatur homo
ut per potentiam motiuam si non adsit impedimentum, exequatur motum
imperatum, statimque parent membra corporis ut patet tum experientia
tum ratione quia id postulat debita subordinatio potentiarum hominis
ut quae cognitionem et voluntatem sequitur ad motum spontaneum qui dicitur
motus animalis et voluntarius ~

Motus vero naturales in membris sunt illi qui absque cognitione dirigente
et appetitione excitante quodam naturali impetu veniunt ad eum modum
quo lapis naturaliter mouetur deorsum et ignis sursum, tales autem est
motus quo cor perpetuo mouetur dilatatione et constrictione tactu et
pulsu, de quo D. Tho. 1a 2ae q. 17 art. 9 ad 2um. est motus cordis
qui est secundum naturam et non secundum voluntatem, sequitur enim per se ardens
vitam quae est ex unione corporis et animae sicut motus grauium et leuium
consequitur formam ipsorum et ex breui(?) reliquo sco Nemesio lib 4 phil
cap 15 et lib 6 subdit sic grauium et leuium non subdit rationi
ita neque pulsatiuum quod est vitale pulsatiuum inquit

appellat motum cordis qui manifestatur per venas pulsantes —

Idem docet D. Th. opusculo 35 ubi per exam[inationem] de motu cordis, opusculo 93 cap. 5 subtilia distinguit quaedam esse virtus motiva naturalis quaedam vero animalis, naturalis quidem non movet per apprehensionem neque est subiecta imperio, est vitalis et virtus vitalis et pulsativa quae movet arterias secundum dilatationem et constrictionem tam in corde quam in proprio organo virtus motiva vitalis et quae movet per apprehensionem. Reddit ad motus animalis concurrere vim dirigentem et imperantem et exequentem, vis autem motiva exequens motum est diffusa in musculis et lacertis et membrorum nervis —

Quare praeter vim cognoscentem et appetentem tam in aliis animalibus quam in homine est quaedam virtus inhaerens membris ad efficiendum motum localem et dicitur virtus motiva localiter ut in physica ostensum est, pro quo videri possunt Conimb. lib. 3 de anima cap. 13 q. 5. quapropter illud communiter dictum quod appetitus sensitivus in brutis tam in homine et appetitus rationalis qui est voluntas movet alias facultates sibi subditas sicut sphaera superior movet inferiorem quo exemplo utitur D. Tho. 1. 2. q. 9. art. 1. ad fin. et ex Aris. 3. de anima cap. 11. tex. 57 non ita intelligitur quod ille effective physice operetur motum localem aut alios actus aliarum facultatum, idem neque est necessarium neque est unde ostendatur cum ipsae facultates ab ipsis distinctae a parte rei intelligantur habere sufficientem vim effectivam suorum actuum, id est ad illos ex institutione et providentia proportionata sed caeterum appetitus sive sensitivus sive rationalis dicitur movere alias facultates quatenus ita exigente fine naturae ad debitam gubernationem ipsius potentiae est talis subordinatio mutua et sympathia aliarum potentiarum cum appetitu ut illo efficaciter appetente

quemcumque actum cujus cuj poti si ad sint alia requisita cum exe-
quant ut alibi ex instituto vide Bas. 1a. 2ae. to. 1. disp. 34. c. 3.

Sed sæpe dictis quo pacto motus localis animalis dicatur subjici im-
perio rationis despotice ut docet S. D. Tho. 1a. 2ae. q. 81. art. 3 ad 2, et colligitur
ex Aris. 1 polit. c. 3. post medium. Ratio dubitandi est quia motus animalis
sequitur commune sensus et appetitum ut dictum est supra in q. [illegible] et adhuc sensus
et appetitus non subjicit imperio rationis despotice ut explicatum est in hoc casu
art. 2. ergo neque motus animalis qui pendet ex actu sensus et appetitus.

Resp. cum dicitur motum localem animalis subjici imperio rationis
despotice, id intelligitur esse membrorum corporis nempe hæc quis innata
gravitate aliquantulum renitantur tamen nisi impediantur morbo vel
alia causa dicitur subjici imperio rationis despotice hoc est subjecta sic
illi quod imperio excitante statim exequunt motum quem iubent
aliquem actum elicitum resistentem ~~imperio rationis~~. Item hoc differe
runt a sensu et appetitu qui respiciunt actum elicitum resistentem
imperio rationis et ideo dicuntur illi subjici non despotice sed politice ut ex-
plicatum est supra art. 2 diff. 2a.

Quare ad rationem dubitandi dico etsi cæteroqui sensus et app. non subdantur
imperio rationis despotice tamen quoad illa supponuntur membra corporis extrema
subdunt despotice quoad motum animalem qui sequitur ipsam commune
sensus et appetitum, alia vero ratio est de motu animali naturali qui tamen non sequitur
sed provenit ex interno rei impetu vel alia causa quæ non est in nostra
potestate. ut dictum est supra de motu natu cordis, et hic eius D. T. q. 17. art.
9. ad 3. notat motum membrorum genitalium non obedire rationi quia
provenit ex alterationibus naturalium qualitatum quæ non est in nostra potestate
et Arist. in lib. de motu animalium cap. 6. inutilio appellat illum motum
involuntarium et D. Aug. to. 5. lib. 14 de civitate Dei cap. 16. ad hunc
ipsi, mag. motus impulsus est nullo poscente

Cap. 6. denum. vero tot. actuus huma-norum trad. ex eorum specierum

Sedeteng ex plurimis actis humanos quos posuit D. T. aq. a 1a usque ad 17. supe ex omnibus eorum n. 3 tr. ordo interest operum. the difficultas ca doctrinam D. Thomae. nam ille in hac tit. actibus humanis solum numerauit vndecim actus. nempe voluntatis, hoc est simplicem affectum finis, fruitionem, intentionem, electionem, consilium, consensum, usum, imperium, quorum singulis loco ipsis D. Tho. adiunximus sed a q. 42. q. 6. initio. at multo plures actus restant. nam 1o ex parte intellectus D. Ts. solum numerauit, consilium, imperium, multi vero alij actus intellectus. nempe varia apprehensio, iudicium aut sine discursu aut cum discursu aut probatio aut evidentia.

2o ex parte voluntatis solum numerauit D. Thomas simplicem affectum. quem accommodato nomine vocat voluntatem. item fruitionem. intentionem. electionem, consensum, usum, at supersunt multi alij actus voluntatis. nam ipse D. Tho. infra q. 23 art. 4, numerat vndecim actus appetitus concupiscibilis et irascibilis qui totidem reperit in voluntate. nempe in concupiscibili ca bonum est amor desiderium et gaudium seu fruitio ca malum vero est odium fuga tristitia in irascibili autem ca bonum arduum est spes et audacia, ca malum vero ira timor desperatio

3o secunda ordo [illegible] actuum D. Tho. 1o loco ponit simplicem affectum voluntatis, 2o vero fruitionem, at hoc videtur esse post intentionem et electionem et alios actus voluntatis quos inter [illegible] item post electionem ponit consilium et in hoc videtur quod consilium dirigit electionem

4o non alij possunt actus vero interuenire inter eos post. ita aliquis ex voluntatis efficaci aliquis rei illam exequi quam non perdat actus dispositio quiescit actus complacentiae nec venit ut [illegible] nec [illegible]

Dico 1o. quod semper ad exequendum humanorum operum requiruntur opera multa volunt. diligentes tr. voluntatis actus sufficiens tr. ad exequendam priusquam aliquid intuitu ut in sequens interuenientia. idem non tr. ordo actuus humanos de lapse

variat apte in X^{a} corruptis maalesse de Anima d. Tho. numerant hi actus voluntatis hoc est simplex affectus, fruitio, mentio electio, consensum usum usus, et imperium, sed sub iis intelligunt alii qui solent recitare neque sciendi omnes hos actus semper intervenire ut recte descripsit

Pro explicatione notandum est duplicem distinguendi humanorum actuum unum directum alterum reflexum, directe dicitur illi qui respiciunt actus versantes circa obiecta distincta ab actibus intellectus et voluntatis ut cum intendimus salutem et eligimus media etc. reflexi vero dicuntur illi qui respiciunt actus versantes circa alios actus intellectus et voluntatis ut cum volumus et intelligimus aliquas intellectiones et volumus aliquas volitiones. Sic D. Thomas 1. 2. q. 16. art. 4 ad 3. ait actus voluntatis reflectunt supra se ipsos ut cum voluntas vult intelligere et sentire unde q. 17. art. 6. 2. imperat supra se ipsam reflectitur et sic ordinat exactibus aliorum potentiarum vel ordinare debeant

2.o notandum q. 2.o ordine directo actum humano quo ad respectum aliorum finis et ceterorum antecedens viis actus intellectus et voluntatis circa quorum numerum theoretici variant authores. Bal. ibi 1. 2. q. 12 pun 5. ad finem constituit quindecim actus. Caiet. 1. 2. q. 16 art. 4. et ad 1.a q. ... numerat duodecim Bas. q. 17 art. 3. ponit sex alii vero plures et alii pauciores, quae varietas magna est et idea potest si dicat aliquis authores distinctius genera exprimere nullos actus directos actu aut facti ex ordine ad diversum modum statum diversis, quos alii supponunt et sub intelligunt quod respicientes sub aliis aptans sed de simile unt reddam ad duodecim sicut hic quinque sunt circa finis quatuor circa media septem immediatis ad exequendum quod exponendum est modo sequenti

Ad primum est apprehendi illud bonum quod est finis absolute et sine se sicut hoc supponit ad Th. 1. 2. q. 8. et ... 2. a. 1. ad 4. et alibi saepe ~ 2.o voluntas appetit illud bonum finis simplici quadam complacentia quae acomodato nomine voluntas ut 1. 2. q. 3. ... lib. 3. cap. 1. expositum est ~ 3.o circa finem simplici affectu volito hic quaedam in effectu delectatio seu gaudium et haec est fruitio quam D. Th. constituit post simplicem affectum voluntatis. intelligit enim fruitionem imperfectam ut notat Caiet. 1. 2. q. 16. art. 4. nam fruitio perfecta non est

nis post necessarium bonum in quo requiescat ut sup.ª cª q. 11. statuitur

... dictum est ~ 5. intellectus videat esse conveniens ut ille finis agatur per media proportionata quae actus supponitur ex D. Tho. sup.ª q. 12. art. 1 ad 4.

statuitur ~ 5º voluntas circa finis per propositum habet efficacem intentionem

quam sup.ª cª q. 12. opus 6. cap. 1º explicuimus atque huic respondet illa

habendo voluntatis circa finis quam D. Tho. sup.ª q. 16. art. 4 appellat habitudinem

ad finis volitus ut est involvens quamdam proportionem ad volitum

nempe ut ibi exponit Caietanus tunc talis habitudo voluntatis circa finem

est completa quando voluntas complete vult finem ~

Circa media cum supponatur illa complacentia circa finem et volitio

in intentione finis respectu intentionis est eligendo finis per media sub ...

animo ad illa accedat quae requiruntur voluntatis 1º loco est ...

actus voluntatis movens et applicans intellectum ad consiliandum de mediis

... actus dicto quidam usus passivus ... quo voluntas utitur intellectu

ad consiliandum atque hunc actum describit D. Thomas sup.ª q. 16 art. 4

dicens quod voluntas movet ... ea ad videndum eius quod est ad

finis referendo ad ipsum finem hoc modo usus praecedit electionem idque ex

notat Caietanus ibi ~ 2º sequitur in intellectu ipsum consilium de mediis quod

sup.ª cª q. 19. opus 6 cap. 1º exposuimus ~ 3º succedit in voluntate

quidam actus complacentiae de mediis per consilium inventis ...

... actus dicitur consensus de quo agit D. Tho. sup.ª q. 15. et exposi-

tus est ibi opus 9 cap. 1º et 2. idque ex notat Caietanus sup.ª citatus ~ 4 voluntas

habet efficacem electionem de mediis consilio ... approbatis quae actus electivus

explicatus est sup.ª cª q. 13. opus 7 cap. 1º atque huic respondet illa habitudo

voluntatis ad media quam D. Thom. sup.ª q. 16. art. 4 vocat habitudinem vol-

untatis ad id quod est ad finis prout involvens quamdam proportionem

ad volitum, nempe ut ibi ait Caietanus quod primo ... habitudinem voluntatis

respectu eius quod est ad finem est electio ... ut ... voluntatis

habet complete velle id quod est ad finem ~

Dices si consilium est antecedens electionem ut dicit ... statim

... ex ipso D. Tho. sup.ª q. 3 in illis ... actum ... consensus

e post consilium bicavit electus ut ex hic ex illius doctrina q. 15. art

3. ut primus actus intellectus qui de consilio et primus de consilio qui de consensu

Deinde q. 13. actus intellectus et q. 14 de consilio et q. 15 de consensu.

Et ord. nec consilium sit primus intellectus et consensus precedat elec-

tionem et sequatur consilium in ordine doctrinae. postquam a D. Th. ante mistionem hac

de causa, ut post mentionem qui est actus efficax circa finem praeposito cap. q. 12.

exponeret actum efficacem illi respondentem circa media, nempe electionem

Deinde cum ex illius non staret ad eam requiri consilium ut causas dicit

entem tractaret de ipso consilio, sic saepe ordo doctrinae primus solet ex-

ponere quod per aliqua res exposita tractare de illis causis prius quam ha-

ordo nec similiter priores ut constat, loco notat Caietanus ad hoc propositum circa

q. 13 initio §. ad hoc.

Circa executionem supponitur praedictis actibus sequi 1.° immediate actus

imperii enunciativi hoc sit aut illud exsequens volentis et exequentes qui

facile expositus est supra in hac disp. 11. cap. 1 et sequentibus. 2.° in voluntate

succedit quidam actus qui dicitur usus passivus et activus applicans potentiam exequentem

ad exsequendum imperationem ut explicatur est supra circa q. 16. disp. 10 cap. 1.°

atque hic actus explet eam quam D. Th. supra q. 16 art. 4. appellat tertiam dem

volentis tendentis ad exequationem voluntatem.

3.° denique post eam humanam exsecutionem adeptus est finis sequitur in

voluntate alius actus qui est fruitio perfecta quasi postremus fructus cum dulcedine

et delectatione. vide supra circa q. 11. dubio 1.° 2.° et 3.° et supra q. 16. disp. 10

cap. 1. difficultate 2.a

Praedicti actus licet interveniri solent aut fieri aut virtute

seu aequivalenter quando ordine directo et primo humano procedit ad exequendum

aliquem finem: alii vero actus qui etiam in aliis materiis inveniuntur aut

reducuntur ad praedictos, aut ex doctrina circa illos tradita colli-

guntur saltem a contrario quando sunt actus oppositi circa eam rationem. quod con-

trarios sit eadem disciplina. nempe voluntas seu actus simplex

complacentiae est qui tam amor inefficax et contrario. ut hic odio

sui dilis licentia qua illi opp.onit . mentio intellectio ē quod dam receptionem operationes illas sumis, hac vero media tradi operis q.do indiat arduitatem superandam ut exposituri ē hic ad a. q. 12 op 6 cap. 1° ... mox ars extrario stat contra fugam desperation. item fruitio ē quoddam gaudium unde extrario pater de tristitia, idemque sumit.° hom. ē de alijs.

Ex dictis constat solutio ad reliquas difficultates propositas a doctrinas D Thomae. servo tradit actus humanorum quo.d procedit directe ad obiecta distincta a nostris alijs facile ex illis colligi post quod dici sit q.do procedit reflexe ad nostros actus aplicando id quod ex doctrina tradita visum fuerit acomodatum. preparata ad quod hoc scholastica materia ad Dei laudes dictas sub censura sacrosanctae Romanae ecclesiae vigesimo septimo ianuarij anno 1606 millessimo sexcentessimo sexto

De bonitate & malitia actuum humanorum

Q. 18. D. Thomae. in vndecim articulos diuisa

P. R. P. Ioannem Bapt.am L.

anno 1606 die 19. Ianuarij

Ar. 1. utrum omnis humana actio sit bona, vel aliqua mala. ~ c.o d. non omnis actio humana est bona, sed aliqua est mala propter aliquem defectum

Ar. 2. utrum actio hominis habeat bonitatem vel malitiam ex obiecto. ~ c.o d. prima bonitas vel malitia moralis actus humani sumitur ex obiecto quasi ex specie

Ar. 3. Utrum actio hominis sit bona vel mala ex circumstantia. ~ c.o d. actio humana est bona vel mala ex circumstantijs quasi ex accidentibus

Ar. 4. Utrum actio humana sit bona vel mala ex fine ~ c.o d. actio humana est bona vel mala ex fine quasi secundum habitudinem ad causam bonitatis vel malitiae. ~

Ar. 5. Utrum aliqua actio humana sit bona vel mala in sua specie. ~ c.o d. actus humani sunt diuersae speciei morales ex diuersitate boni et mali moralis quasi ex differentijs per se in genere moris. ~

Ar. 6. Utrum actus habeat speciem boni vel mali ex fine ~ c.o d. actus interior voluntatis sumunt speciem a fine sicut ex proprio obiecto

Ar. 7. Utrum species quae est ex fine contineatur sub specie quae est ex obiecto sicut sub genere vel e conuerso

Ct.º e q.º dum actus exterioris ordinatur per se ad finem sit bene pug-
nare // ut se ordinat ad victoriam tunc species quae e ex obo sumit sub
specie longa e y specie quae sub specie materialis specialis ad quam se ordinat (...)
at quo dum actus exterioris n ordinatur per se ad finem tunc una species
n e sub alia sed actus moralis e sub duabus speciebus quae disparatis
quomodo ille qui furatur ut maequet de committit duas ma-
litias in uno actu ~

Art. 8. Utrum aliquis actus sit indifferens secundum suam
speciem ~ ct.º e tunc actus humanus e indifferens secundum suam speciem q.º actus dum
n e per se bonum neque malum ut levare festucam etcetera ~

Art. 9. Utrum aliquis actus sit indifferens secundum in-
dividuum ~ ct.º e nullus actus deliberatus e indifferens secundum individuum
sed e bonus si ordinetur ad debitum finem et e contrario quod n ordi-
net e malus ~

Art. 10. Utrum aliqua circumstantia constituat actum
moralem in specie boni vel mali ~ ct.º e quando circumstantia accipitur
specialis ordinis rationis vel specialis tunc dat speciem actui moralis bono
vel malo ~

Art. 11. Utrum omnis circumstantia augens bonitatem vel
malitiam constituat actum moralem in specie boni vel mali ~
ct.º e n omnis circumstantia augens bonitatem vel malitiam variat speciem
actus moralis ut tollere alienum in magna aut parva quantitate ~

Disp. 1.ª de bonitate et malitia hu-
manorum actuum moralium ~

De distributione et ordine eorum quae ad hanc
materiam pertinent ~

Materia haec de bonit.e et malitia humanorum actuum sicut dignissima, utilissima et maxime necessaria, praecipuis difficultatibus implexa distribuitur a D. T. in quatuor quaestiones per 1.2. quaestio 18. de bonitate et malitia humanorum actuum in generali. 2.a in quaestione 19. specialiter de bonitate et malitia actuum internorum voluntatis. 3.a quaestione 20. de bonitate et malitia actuum externorum. 4.a quaestione 21. de consequentibus bonitatem et malitiam quoad rationem laudabilis et vituperabilis, meriti et demeriti.

Nos ut hunc ordinem insistendo in disputationibus de bonitate et malitia humanorum actuum explicemus illa quae ad totalem cujus rei cognitionem requiruntur 1.o an sit. 2.o quid sit. 3.o propter quid sit hoc est quae sint illius causae. 4.o quae sequantur hoc est illius proprietates.

Disp. 1.um An sint aliqui actus humani morales boni alii mali.

Hoc primum ad quaestionem an sit esse moralem bonitatem in aliquibus actibus humanis et malitiam in aliis attinet quod dicendum Lutheri et aliorum haereticorum asserentium omnia opera humana etiam justorum esse mala et peccata, justis non imputari propter fidem qua eorum refferunt velare et imputare [illegible] lib. 11. in cidentibus cap. 24. Bellar. to 3. aliis 4. lib. 4. [illegible] c. 10. Medina a.a 12. q.rt art. 1.o [illegible] numero de gratia ubi ante[illegible] multa tradita sunt ad refutandum hujus erroris ac propterea nunc illis suppositis sufficit exponendus est id quod huic instituto est necessarium.

Sit ergo actus humani in genere morales illi qui fiunt ab homine ex deliberatione mentis et libera electione voluntatis. Et ex illis aliqui sunt morales mali, alii vero boni. Prima pars sic explicatur videlicet actus humani sumi potest uno modo in genere physico sicut omnis actus humanus

ab hoc pervenientes sunt actus humani ad differentiam actuum provenientium,
ex aliis agentibus ab hoc diversis ut patet per alio modo sumi posse in
erit moris. Et sic illi soli dicuntur actus humani qui fiunt modo humano
sufficiente ad moralem bonitatem aut malitiam, quales sunt illi actus qui fiunt
ab hoc ex deliberatione intellectus et liberatione voluntatis. Sic D. Thomas
3a p. q. 19 art. 2 § illa, inquit, operatio dicitur esse simpliciter humana quae a...
procedit per voluntatem ... et 1.2. q. 1 art. 1 § illi, inquit, actus vocantur proprie
humani quorum homo est dominus per rationem et voluntatem, quales sunt illa quae ex
voluntate deliberata procedunt, et art. 3 § ad primum, quod in quarto ex Ambros.
sup. Lucam (in praefat. paulo ante finem) mores proprie dicuntur humani idem
sunt actus morales et actus humani.

2a pars quod aliqui actus humani sint moraliter mali, aliqui boni
de fide est. Prima quod aliqui sint mali constat ex peccatis quae ab hominibus
patrantur et saepe in Scriptura reprehenduntur. quod vero aliqui sint boni sine
ullo peccato etiam veniali definitur in quadam bulla Leonis 10. ubi inter art.
Lutheri damnatur iste qui erat 31us Iustus in omni opere bono peccat
et 32us qui sic habet: opus bonum optime factum est veniale peccatum
et in Tridentino sess. 6 de iustif. c. 11. paulo ante finem sic dicitur: constat eos
orthodoxae religionis doctrinae adversarios qui dicunt iustum in omni opere
bono saltem venialiter peccare. Et can. 25 dicitur si quis in quolibet bono
opere dixerit iustum saltem venialiter peccare dixerit anathema sit.

Probatur 1o ex illis locis Scripturae quibus aliqui homines dicuntur aliquando fecisse
bona opera et vitasse peccata et servasse mandata, ut de David 3 reg.
14 n. 8 servus meus David qui custodivit mandata mea etc. Et
Iosue c. 11 n. 15 de ipso Iosue dicitur non praeterijt de universis mandatis
nec unum verbum quod iusserat Dominus Moisi. Et Iob 1o n. 1o de
eodem Iob dicitur vir erat simplex et rectus ac timens Deum et recedens
a malo. et n. 22 in omnibus his non peccavit Iob labiis suis etc.
Et de Zacharia et eius uxore Lucae 1 n. 6 erant iusti ambo ante
Deum incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus domini

2

2° ex illis locis quibus scriptura prohibet peccata et prohibet ac iubet, bona opera et observantiam mandatorum et ad id promittit auxilium Dei unde constat posse ab hominibus fieri bona opera sine peccato ut ostenduntur tradita scriptura et patrum adductam materia de gratia disp. 2. c. 4. et quis sine fidem vanus est nullum opus supernaturale posse fieri ab homine proinde saepius non sine speciali auxilio supernaturali ut expositum est in eadem materia disp. 3. cap. 2. 3. et 4. et aliis tamen ante postolas saepius non fieri posuit aliqua opera naturalia moraliter bona est cum diversitate opinionibum controversia inter catholicos et probatior est d. d. affirmans ut probatum est eadem disp. 2 cap. 1°. § 2 et sequentibus

Obijiciuntur haretici aliqua testimonia scripturae et patrum quibus videtur asseri homines in omnibus suis operibus peccare ut ps. 13. n. 3. omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. et plura quae adducta et soluta sunt in materia de gratia disp. 2. c. 1°. § 9 et 5 et alibi ~

Respondetur in iis et aliis similibus testimoniis quae ut refferunt ad hominis sententiam quod homines non semper faciunt bona sed saepe peccant et aliqui et habeant vitia in ex etc. et fieri simpliciter et exponentes patrum intelliguntur in rigore relatio distributio respectu omnium hominum et omnium operum ita ut sensus sit nullum esse hominem qui unquam faciat ullum opus bonum. sed cum dicitur non est qui faciat bonum sensus est nullus est homo qui secundum legem quae faciat bonum integre et perfecte ita ut numquam peccet quae illud ecclesiastes 7. n. 21. non est homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet, unde constat non excludi quod aliquando homines efficiant aliqua bona opera ~

Idque ita intelligendum esse ostenditur 1°. ex ipsa scriptura quae pluribus aliis locis aperte docet aliquando ab hominibus fieri bona opera ut sunt leges adductis in probatione 2ª. ~ 2° ex modo loquendi non solum in scriptura sed etiam in aliis auctoribus et vulgari sermone constat modi usu saepe plerumque

aliquo alibi iustus ut sentit illa col. et ... stringere n' in libro in omnib. et quo ad ea ... discerniit ex subiecta mat. et adiunctis ... facta apparet ... aliis locis ... hicce excep. sic D. Ambro. lib. 1 de vocat. gentium cap. 3 docet saepe in sacra scriptura per voces ... Similiter multis seu pluribus ... omnib. et singulis ... varia exempla ut ad Philip. 2 n 21 ... quae sua ... quaerunt ... quae Jesu Xpi et Joan. 3 n 32 testimonium eius nemo accipit ... alia ex illud quod in obiectione adductum est ex ps. 13 n 3 non est qui faciat bonum ... his et alijs ... demonstrat ... hominum ... homines nominavit quos ... pleunque scriptura ... sensus legentes ab ... applicari ad ... quod ... transferre.

Sic eius D. Aug. ... 7 lib. ... et ... cap. 14 tradit similem regulam ... multa loca scripturae ... ex ... subiecta ma(teri)a et alijs adiunctis ... intelligi ... omnib. sed singulis ... notant ... ex ... et Salmeron ... in evangelia ... 12 ... 42.

Hae omnia ... ad multa alia ... scripturae ... et ... alia plura quae ... ab haereticis ... aut ... aut aliquem ex ... 1° quaedam ... ad imperfectiones et ... venialia quae sunt ... bona opera ... non ... intellig. collectionem omnium operum ... vitae ... seorsim multa.

2° quaedam ... ad aliquod genus personarum aliquius ... seu saeculi ... ut illud Gen. 6 n 5 videns Deus quod cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum &c. refert ad personas illius saeculi et adhuc id quod ibi n 12 dicit omnis caro corruperat viam suam ... cum aliqua exceptione ... ibidem n 9 ex ... Noe qui dicitur vir iustus ... Isaiae 64 n 6 facti sumus ut immundus omnes nos et quasi pannus menstruatae universae iustitiae nostrae ... de populo Judaeorum ... ibi ... ut ...

ex nr. et nota D. Hyer. et alij ibidem, atque id referri potest tum ad hoc quod iudei eorumque ceremonia et sacrificia fuerunt despecta et habita ut immunda tum etiam ad opera quae maiori ex parte erant inania et mala, praesertim apud qui iust[am] nimis sperari cultu collocabant ut observant ibi Salmeron et alij.

3° prout eumque sermone describit hominum qui ex fratribus scripturae filij hominum dicuntur quia non operantur ex spiritu Dei, sed ex humana ratione vanitatem et mendacium. Juxta illud psalmi 4 n. 3 filij hominum usque quo gravi corde ut quid diligitis vanitatem et quaeritis mendacium et hic ex filijs hominum non est opera, sunt bonorum, videlicet quae operantur ut filij hominum diligentes vanitatem et mendacium, unde opera quae nobis habentur ut mala per distincta ab illis quae procedunt ex spiritu Dei dicuntur in scriptura et patribus multa vana, mala, immunda et c.

Hoc modo exponunt multa dicta sanctorum patrum in quibus multi ex pijs viri solent scandalizari decepti propter nimium forsan durorem non discernentes sensum ex sana theologia; sic explicat illud D. Greg. lib. 5 moralium cap. 1° sanctos viri de meritis sanctis (hoc est in ma[...] ex spiritu habito distincto ab spiritu Dei) esse verum spiritus si ab eterno arbitrio distincte iudicet, item illud eiusdem lib. cap. 14 quis humana iustitia in iustitia esse convincitur si districte iudicet.

Circa primam iustitiam referendo illam ad iustitiam actualem hoc est ad opera meliori parte non bonum aut rectum sed parva aliqua opera, sed multa deinde et collectionem operum quae tum fiant de virtutibus multis imperfectis et culpis solis venialibus et illarum apparitionibus immunditia sicut iustitia si spectetur cum divina iustitia quae est purissima huc spectat illud D. Greg. lib. 5 moral. cap. 26 humana iustitia divinae iustitiae comparata iniustitia est et subdit [...] humana divinae comparata sordes sunt. Explicantur sic varia huius modi quae sunt apud D. Anselmo 1° lib. 9 epist[ol]arum cap. 13 et ad h. epist. 29 ad Hyero

Vide D. Aug. tomo 8. in psal. 142. et tomo 10. sermone 42. de Temp. et alibi et D. Bernardum sermone 1° in festo omnium sanctorum et serm. 5. de Verbis Isaiae et alibi patres vide Bellar. to. 3. alias 4. lib. 4. de Iustificat. cap. 2. et Vasq. lib. 11. in Indicem tum cap. 37 et 38. in quibus et plura alia capita videri possunt multa pro laude et defens. bonorum operum,

4° quod bonum simpliciter saepe in Scriptura et Patribus sumatur bonum, id quod scilicet convenienter dicitur illud quod pertinet ad salutem vitae aeternae sicut Philosophi per ens simpliciter solent intelligere id quod scilicet eminenter ens dicitur illud quod est substantia / hoc ergo posito cum dicitur homo non posse efficere bonum sumatur bonum ex se propriis viribus naturae seu solo auxilio generali naturali, (ad cuius differentiam quodcumque auxilium supernaturale dicitur speciale) id posse efficere aliquod bonum pertinens ad salutem vitae aeternae quod scilicet est illud quod aut est meritum vel ad gratiam iustificantem, aut post illam acceptam est meritum vitae aeternae. Vide Concil. Arausicanum 2. canone 7. dicit per naturae vigorem absque illuminatione et inspiratione Spiritus sancti fieri non posse bonum aliquod quod ad salutem pertineat vitae aeternae. Vide etiam ibi apostoli illud 2 ad Corinth. 3. n. 5. non sumus sufficientes (alias idonei) cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, et illud Ioan. 15. n. 5. sine me nihil potestis facere. Vide plenius in materia de gratia disp. 2. c. 1. sect. 5. ad 1um.

Cap. 2. an ens morale et liberum sit aliquid positivum et reale ab actibus humanis distinctum et desumptum ab esse physico

Hoc spectat ad quaestionem quid sit ens morale, ex cuius cognitione pendent ea quae de bonitate et malitia actuum humanorum sunt dicenda et tamen hoc multi solent permiscere et confundere ut habenda est distincta in sequentibus sectionibus.

Sectio 2.a aliquae notationes et sententiae

1.º Notandum est morale ut ex ipsa voce satis patet derivari ... lib. ... cap. ... ex more, moralis virtus nomen habet a more, mos autem ... consuetudinem operandi eodem modo ... ex solitum actuum frequentia acquisitam ... in more positum ... hoc est ex consuetudine ... mos ... referre ad modum operandi ad ... modum operandi acquisitum frequentia actuum in subiecto quod ex actibus ... ad operandum hoc modo ... alio ... virtus moralis ... more hoc est consuetudine acquisita ex quo ... nullam ex moralibus virtutibus natura nobis ... nihil enim ... quae natura sunt assuescere ... ut lapis cum natura deorsum feratur numquam sursum ferri assuescet neque si millies quispiam eum sursum proiciendo vellet assuefacere.

Hinc ... mos ... respicit actus liberos ... actus moralis ... idem quod ... actus liber aut a voluntate ... aut impeditus ... illa quae ... actibus liberis ... D. Thomas 2 ... q. ... art. ... mos ... idem quod consuetudo ... frequentia ... ea quae ... facere in nobis ...

2.º Notandum ... mos ... non ... actus liberos ... quandam analogiam ... vocabulo ... in aliis ... rebus inanimatis ... Plinius lib. 4 cap. ... mores caeli ... libri ... q. ... mores ... D. Th. 1.2.ae q. 58 art. 1 ... mos ... inclinationem ... naturalem ad aliquem

unde eorum bestiarum aialium dnt aliqui mores ut 2 Machab. 11.
ut leonum more.

At recte coppe D. Tho. 3 dist. 8 23 q. 1. art. 4. quod cum conveniat cum bruta aialia dicunt habere mores id
solum ... sui similitudinem. qm sine appetitiveem q. mot, non agunt
qui dominium suorum actuum habent. id mores ana agunt ut
docet Damasce. tempore lib. 2 ... cap. 27. ait res
exp... ... magis ana qm ducunt.

3º stricte ... mores pertinet soli hoi, nam actus liberi boni
vel mali quos ho deducit ad bene vel male operandum vocant ppie
mores istis quod dr bene vel male moraliter. hic D. Ambro. sup. Lucam in
prefat. paulo ante ... ait mores ppie dnt hui ~.

Est tertia q. quid sit ee morale, quod more mag. ... actus
humanos ... actus respiciunt .... vialea ... dar
moralem ... per quo pacto singulis veniat ee morale ~.

Varia circunferunt sentie. quod ad duas ... reddi possunt
... ut asserat ee morale actuum humanorum ... non ee aliquid
reale illis intrinsecum quod ee quamdam relaonem ... qm vocant conformitatem
vel difformitatem actus cum re... qui cum recta dimensura pertinet
... ... 12. q. 1. a. 6. ... ...
... ... denom. extra qui solet relatio ... ...
... relationem ... ee morale. ... intelligere ... denom.
extrinsecam quia actus dr conformis vel difformis ... ... dimensura ...
... fundamentum. quod ... ee morale ... inhac quod actus
sit conformis aut difformis ... ... actus non
... aliqm entitatem realem ... neque ... ...
... ...

Aliud sentie ... ... 12 tom. ... 73. cap. 3 ad 1um n. 43.
dicens ... ... ee quamdam denomem. extrinsecam ... ...

nec liberi. Ad 2um quia datur causa ad malitiam extra voluntatem, videri potest agere liberi pro[priam].

Ad secundam 3am qua asseritur esse morale in ordine ad extrinsecam quae est illa quae assenti id vel aliud esse quod est liberi quod dicitur esse extrinsecum ex actibus humanis a voluntate elicitis. ~.

2a sententia dicit esse morale in actibus internis voluntatis esse quid reale intrinsecum et distinctum realiter ab esse physico et naturali ita ut actus internus voluntatis dicitur moralis aliquandam esse reale intrinsecum conformitatis seu difformitatis cum reg[ula] Hanc tenent Scot. Du. Cap. Ricar. Cat. Med. et alii ... secundum ubi referendo quasdam causas de illo proprie quod vellent ~.

Sed in modo loquendi variant, nam aliqui hanc esse moralem vocant absolutam alii relativam alii dicunt esse ipsam libertatis quam assi... ...atibus voluntatis alii addunt intrinsecae libertati ...gem dirigentem seu regulantem, quae ista ... plura post magna apparere vel ... ~.

Sectio 1. Exponitur esse morale proprium actibus humanis tum a voluntate elicitis tum imperatis illorum quam aliis rebus quae dicuntur morales ~

Circa esse morale ... unam eandemque ... rationem omnium quae dicuntur moralia utrumque, sed 1o respicere actibus liberis a voluntate elicitis aliis vero rebus secundario aut per denominationem ... aut per analogiam, ... analogicam. hac ... ut ... D. Thomae. 1. 2. q. 20. ... ... actus moralis ... quod si voluntarii ... actus voluntatis ... conformitatem ad voluntatem ideo illi ... moris actusque ... a voluntate ... pertinent ad ...

patens sunt quod sit a voluntate imperari, idem colligitur ex 1a 2ae q. 18 art. 6 ... 9 art. 1 ... Ratio hic est quia est prima ... aut morale ... analogice ... et de aliis ad illum pertinentibus ut de obiecto circumstantia ... et ipsi conveniet ipsi actui secundario ... aliis, ... hunc ex aliis ... ostendere ex eorum doctrina in sequentibus adaturus.

Explicat ... multa sunt quibus tribuitur ... moralis ... longe ... analogia ... liberi a voluntate elicitus ... morales ... ostendit ex D. Tho. ... notatur 1a ... stabit ex infra dicendis.

2o actus alii ... libere a voluntate imperati dicuntur morales ... ut loquitur D. Tho. in ... loco nempe ... hoc ... humanum ... actus liberi quo ... voluntas ... imperat ex quo provenit ut sint nobis imputati ad laudem aut reprehensionem meritum vel demeritum ut amplius exponetur infra suo loco.

3o omissiones dicuntur morales ... aliquid quod possumus ... tenemur efficere et libere illud omittimus ut explicatum est ... q. 6 ... cap. ... unde ... hanc moralitatem quae tribuitur omissioni cum sit ... in ... unam et eamdem ... moralitatis cum actibus ...

4o ... circumstantiae actuum humanorum ... moralia ... quae ipsi actus dicuntur morales ut ... alio modo, nempe quae pertinent ad actus morales ... illi libere ... aut ... aliquid illi adiiciens ... circumstantiae.

5o habitus voluntatis ... actus bonos vel malos ... temperantiae vel intemperantiae dicuntur morales ... supponentes ... inclinant ad actus morales; item ... explicantes naturam ... proprietates actuum moralium dicuntur morales quae tractant de moribus ... moralis ... agit de moribus.

Sexto ipsa scia (?) inuelly (?) et uoluntatis Dr. plenius morale seu plenius moralitatis q. intelly. dirigendo et uoluntas impellendo (?) et excitando concurrit ad actus morales ~

7. alio mo. ee morale dr. aestimatiuum, sine quo aliqd. e aptum ut aestimet tanti aut tanti valoris seu appretiatiuis (?) [illegible] pretio valor monetae dr. ee qd. morale, item dignitatis et honores, [illegible] et munera dr. ee qd. morale [illegible] mo. aestimatiue ~

Hinc iam stat id quod initio dictum e. ee morale n. impedire unius et eandem rationem respe. omnium quae ut cumque dr. moralia, sed dr. ut experimur e. dr. tam variis et analogicis modis q. n. dat una et eadem ratio; ei. potest analogica quadam ratione ita definiri ut ee morale dicat id quod pertinet ad mores sub intelligendo hoc [illegible] aut ipsos actus morales aut ipsorum circumstantia aut principium moralitatis aut aliquale mo. importans aliqm. tendentiam ad actus morales: nunc [illegible] e. ee morale proprium actibus humanis ~

Dico 2a. ee. e. morale actibus humanis proprium importat libertatem actus et tendentiam ad bonum, quod aperte [illegible] in [illegible] quod tale ee morale importet libertatem [illegible] explicat. et probat. ex [illegible] nominis: nam morale dictum e. a more ut expositum e. scol. et ceteris notat. [illegible] mos proprie e. circa ea q. bus libere [illegible] neque [illegible] sine [illegible] quae eveniunt necessario sine libertate sic enim [illegible] naturalia quae [illegible] n. dr. [illegible] ut [illegible] et [illegible] et notat D. Th. 3. p. q. 23 art. 4. [illegible] dicens mos seu vivendo e. circa ea quae facere vel n. facere in nobis e. n. v. circa naturalia hoc e. necessaria et subdit [illegible] voluntarie vim [illegible] aliqd. in nobis facere vel n. facere [illegible] nomen moris [illegible] ad actus voluntarios [illegible] ee morale proprium actibus humanis importat libertatem actus ~

Dices aliud ee id a quo nomen desumitur aliud vero id ad quod [illegible] ufficit [illegible] n. ostendi quod ee morale proprium actibus huius [illegible] importat libertatem actus ~ [illegible] hoc [illegible] importat attendendo id

ad quod requiritur sufficit ut morale sit principium actibus huius virtute dependet et ex proprio modo apud omnes scholasticos, est tenendum et refertur aliqui loci ex variis auctoribus D. Th. 1a 2ae q. 1a art. 3. secundum fidem autem idem de actibus moralibus vel humanis, dicit in eadem q. 1a art. 1o. dicit illa solum actiones vocantur proprie humanae quarum homo est dominus per liberum arbitrium, et quae ex voluntate deliberata procedunt, et censetur in esse morali principium actibus huius in potestate liberi arbitrii.

Pralta 3. 1. p. cap. 9 initio ait Sum hoc aliquid ad esse morale promittit quod est voluntarium ubi sumit voluntarium pro quod est sub dominio voluntatis et sic modo liberum ut habetur ex praecedentibus et est sic ex 1a 2ae q. 20 art. cum in 4 art. dicitur actum esse moralem ex eo quod sit voluntarius postea in voluntate id applicat in similitudine actus voluntatis sed ex adactis exterioris qui procedunt a voluntate et est 1o. 24. d. 40. q. unica art. 1o. et alii mox. Sum est mayor ex hoc quod sunt voluntarii et 2. d. 23. q. 1 art. 4 q. 1. 2. docet omnes irrationabiles et iis illos habet dominium. unde magis huius in ratione moralis sunt proprietatem quam nec quia dominium huius actum habere.

Durandus 2. d. 40. q. unica n. 1o. actus magis ... moralis quam libere elicitus.

Pralta 3. p. cap. 1. n. art. et ait solum illos actus proprie dici morales qui aliquo modo voluntarii sunt et inclinari voluntatis similiter quam in nobis est agere vel non agere. idem docent Conimbr. 1a 2ae q. 1a art. 3. s. infert ex dicta disp. 18 art. 2. et 183 dict. disp. 22 art. 2. hinc omnes scholastici in ...

2o. probatur esse moralem ut convenit ad actum humanum reddit actum laudabilem aut vituperabilem ut constat ex communi sententia dicitur aut digni laude aut vituperio

ipsi actus morales sed ut actus sit laudabilis aut vituperabilis debet esse liber ut constat, tum quia ea quae non sunt nobis libera sed omnino necessaria non tribuuntur nobis virtuti aut vitio laudi aut reprehensioni merito aut demerito unde est commune proloquium in necessariis seu in voluntarijs non laudamur nec vituperamur ut desumitur ex Philosopho lib. 2 Ethic. ad Eudemum cap. 12 ad finem ubi ait involuntaria quae turpia sunt non vituperant et bona non involuntaria sed voluntaria laudant ergo esse morale pertinens ad actum humanum importat libertatem actus.

Confirmatur quia hac ratione actus eorum qui carent usu rationis et libertatis ut pueroram et amentium non dicuntur esse in genere moris quia non habent libertatem et hac de causa non tribuitur laudi neque reprehensioni ut neque actibus brutorum quod explicat D. Damasc. lib. 2 de fide orthodoxa cap. 27 dicens ... quae non sunt libera arbitrij potestate donata neque laudi neque vituperationi subiacent. At rationale quia est dominans suarum actionum et arbitrio liberam potestatem habens afficitur laude aut vituperatione et D. Tho. 1a 2ae q. 21 art. 1 ait hunc actum imputari alicui ad laudem vel culpam quando est in eius potestate et dominio.

Notandum est limitatio quam dictum est hic esse sermonem de esse morali quod pertinet ad actum humanum ne videremur extendere in alia latiori acceptione quam aliqui cum sua libertate reducunt quoddam esse morale in actibus ut exemplo dicendis constabit.

2a ergo pars probata est quod esse morale proprium actibus huius ... ad ... ut explicatur ... his ... ad ... ... esse morale importare quod actus procedat a voluntate ut sub ordinatione rationis rectae dirigentis seu quod idem est imputari ... libertatis ... quam ... Bal. 1a 2ae ... disp. 13 ... ad 1um num. 43 sed an hoc sit denominatio extra ... postea Bal. hic disp. 2 q. 3 ... in multis ... esse naturale et morale quod naturalis ... ut ... conveniunt ... voluntatis moralis ... inconsideratione simul ex ...

Contra d. in hac q. 18 art. 5 ubi in art. actum voluntatis
habere esse morale, conformitatem sumit conformitatem ad rationem ut est regula et
principium moralitatis, et art. 8. 5 doctor sanctus dicit actum habere speciem
moralem ex obiecto relato ad rationem, id est quo modo [illegible] ad rationem rectam
[illegible] [illegible] conuenientiam aut repugnantiam cum illa. Tunc
12 to 1o q. 71 art. 6. [illegible] dicit esse morale [illegible]
hoc quod actus [illegible] ut subordinata rationi [illegible] rationem reg.
dirigentis eum in [illegible] mores

Probatur 1o ex doctrina D. Thomae variis locis quibus ad esse morale
[illegible] libertatem actus quam tradit [illegible] [illegible] addendo in [illegible]
[illegible] eiusdem ad [illegible] [illegible] dirigentem quae est [illegible] principium
actuum humanorum. hic in hac q. 18 art. 5 [illegible] actus dici morales
[illegible] quod [illegible] obiectum [illegible] conueniens [illegible] inconueniens [illegible]
[illegible] humanus qui dicitur moralis habet speciem ab obiecto relato ad principium
actuum humanorum quod est ratio, unde [illegible] actus includat aliquid
quod conueniat ordini rationis erit actus bonus [illegible] [illegible] art. [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] cadit sub ordine rationis [illegible] ad [illegible] mores [illegible]
bonitatem moralem [illegible] bonitatis rationem principium humanorum, et
moralium actuum idem docet in disputatis de malo q. 2. art. 4
[illegible] 5 ubi ait actus moralis [illegible] speciem ab obiecto [illegible] quod [illegible]
nempe ut ibidem dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad illius speciem

2o explicatur [illegible] [illegible] esse morale principium [illegible] huius
[illegible] quod [illegible] [illegible] ad principium [illegible] moralis [illegible]
[illegible] physicae nam [illegible] moralis dicitur [illegible] in [illegible]
[illegible] quod est morale [illegible] physica [illegible] quod est physicum [illegible]
[illegible] [illegible] hoc quod est [illegible] esse liberum [illegible] [illegible]
[illegible] ad principium [illegible] moralis nam [illegible] physica [illegible] [illegible]
[illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nullius [illegible]

quod sint libere ut sit ex ijs quae intellectui adducunt et probabili in sua
[illegible] firmatur [illegible] respondendo [illegible] [illegible] quod sit morale [illegible]
[illegible] pro hoc quod est liberum [illegible] debet adducere [illegible]
liberum sit [illegible] ad [illegible] [illegible] moralis id est [illegible] intelligere
[illegible] ad [illegible] [illegible] est aptitudo [illegible] id est [illegible] [illegible]
moralis [illegible] habet [illegible] [illegible] [illegible] libere [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aptitudo [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] dissonantiam [illegible] mores bonos aut malos

Confirmatur [illegible] exemplo in actibus intellectus [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] modi [illegible] est quaedam [illegible] dissimilis
[illegible] aliis actibus intellectus [illegible] physica [illegible]
dialectica [illegible] [illegible] dialectica quae [illegible] actus intellectus [illegible]
[illegible] seu regulabiles [illegible] modi [illegible] [illegible] voluntas
[illegible] ad [illegible] libere [illegible] [illegible] quaedam [illegible]
dissimilis ab illa [illegible] actibus voluntatis [illegible] physica [illegible]
[illegible] moralis seu est morale [illegible] moralis [illegible]
[illegible] aliis voluntatis [illegible] regulatis [illegible]
importet haec [illegible] quod intelligatur est liberum [illegible]
[illegible] morale dissimilium ab [illegible] physico [illegible]
moralis dissimilis a physica

Confirmatur 2º [illegible] physica [illegible] naturae [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] id quod satis est ad illas [illegible]
[illegible] ab aliis [illegible] [illegible] ex ijs [illegible] [illegible] in
[illegible] ad [illegible] [illegible] in [illegible] est voluntas [illegible]
libera [illegible] [illegible] illis [illegible] satis est ad illam
[illegible] ab aliis [illegible] physica [illegible]
[illegible] [illegible] liberi [illegible] non [illegible] hoc
satis intelligere [illegible] dissimilem ab aliis [illegible]

mere nec est sufficere pro hoc quod actum non realiter sit liberum
solum importat quandam relationem conformitatis ad regulam physicam, verum studiarum
a morali est conformem intellectui practico, ergo quia importat esse morale debet
aliquid aliud addi, et ut sint dirigibiles seu regulabiles secundum regulam ... et
proprium actus liberi ... aut ... liberi est proprium esse moralis quod
non videatur a physica quae non est ad illius finem ... a scientia
morali quae ... ad illius finem quae est dirigere actus voluntatis illius
... ut sunt secundum regulam ...

Obj. aliqui eo ipso quod actus voluntatis intellectualis est liber intellectus
sufficienter ... est esse morale actus nihil aliud est quod
liberum ... quod actus sit liber ... frequentia
si sit bonus ... homo imbutus ... moribus si ... malis ...

Resp. negando antecedens ... quod actus intellectualis est liber in intellectu
facit aliquid quod sit ... esse morale quod videatur ... moralis
nam ... hoc quod est esse liberum ... physica ...
... liberum ... ut ... in 2 ... et
illius ... ad esse morale actum ... esse liberum ... ex
... id non sufficit ... ex communi doctrina
D. Thomae ... qui addunt ... ad ... secundum regulam ... et
... actus quae non ... esse liberum ... alios ...
12 ... ergo ... esse morale ... liberi
... esse non ... morales seu moralem ... non ...
liberi ... haec assertio est certa in omni ... theologis
... negare ... ut ... haec censura

Ad probationem antecedentis Resp. homo non ... imbutus bonis aut malis ...
... ex frequentia actuum attendendo solum illorum libertati ... et ...
... cum regula ... ut ... esse ... addi
... secundum regulam ... regulabiles actum morale magis

Ad instantiam ... mere ... in hoc quod est
actum esse liberum ... in differentia actus moralis ex primario
... actus voluntatis ... non ... generaliter

actu sed dicit natum ordinem ad illam specificatio vero sed actus sit liber propo
ponit obiectum proprium [illegible] ut habeat ipsum [illegible] executionis actualis
libertatis quod sit moralis actuum qui necessario [illegible] voluntas non
primo quatenus dirigere [illegible] obiectum quod ad iam supponitur
in subiecto [illegible] [illegible] moralis actuum liberorum
moralium.

Quod distinguat actus regulares primum sumitur uno modo [illegible]
per se dicitur rectum ad obiectum actus quatenus [illegible] illam proponit ipsum
sed hic rectus [illegible] [illegible] et [illegible] voluntas [illegible] [illegible] sit
necessario regulat actum actus quatenus ponit ipsum in quod voluntas [illegible]
sicut sit liber regulat [illegible] actus quatenus [illegible] ipsum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] actus alio modo sumitur
[illegible] [illegible] dicitur rectum ad obiectum actus quatenus recta regula dictans quod sit
faciendum aut vitandum secundum legem aut naturam aut divinam aut hu
manam et ad actus consonantiam vel dissonantiam actus ut bonus aut mali [illegible]
[illegible] rectitudo dicitur regularis actuum [illegible] moralis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] voluntas ex eo quod sit liber [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ordinis ad rectam regulam actus quatenus [illegible] sit bonus aut difformis
sive sit malus.

Ad hoc indicat id quod colligere ex D. Tho. in quaestionibus
de malo quod [illegible] [illegible] in [illegible] actum quatenus est actus [illegible] quatenus
[illegible] talem aut talem [illegible] actus [illegible] actus [illegible] liber
quatenus actus liber dicitur ad [illegible] voluntatem igitur ad [illegible] [illegible]
[illegible] illum habere aut non habere [illegible] actus [illegible]
[illegible] [illegible] quatenus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad rectam regulam actus quatenus actus sit [illegible]
vel difformis [illegible] modo actus liber [illegible] actus liber [illegible] [illegible]
[illegible].

Si vero consideretur actus liber quatenus [illegible] actus moralis [illegible]

p bonum vel malum morale mores sive sub ratione conveniens atque haec addit
secundum rectam rationem conformis sit bonus difformis vero sit malus
sic motus atque videatur actualiter morali quia attendit in actibus esse moralem sive
quod sit regulatus per rectam rationem sive per conformes aut difformes sibi habere dicitur
in superiori loco appellat videatur atque sive quod scandat aut descendat
ab infinitate legis divinae vel naturalis vel per doctrinam aut infusionem. ubi cum
per hac quod utique dictamen rectae rationis sibi conforme [illegible]
sit primus primum ad finem atque humanum nempe sub ratione mores ad hoc
facit conformem rectitudinem motus qui videatur esse physica quae atque
talis motus ipsum sequitur et explicet quod modi negat atque
talis per intellectum actu vero dialectica videatur ex dictis [illegible]
regulis modi fuerit ut oppositum de dictis conformitate a [illegible]

Ex hoc est notandum id quod loquitur 12. quaestio art.
sed tunc actus atque voluntas potest repraesentari ad finem et per se tantum
actualiter sic quia ex natura est naturalis ideo absolute ut sic habet
suas differentias essentialiter naturalem (hoc est physicam seu sub esse
physico) alio modo inquit finem voluntas potest repraesentari ad finem
sicut de recta ratione ex principium moralitatis sic habet differentias morales
notandum est id quod ibidem 12 a.a. tu. 1° q. 1. art. 6 [illegible]
[illegible] dicit voluntas sub ordinatione vero unum modum ut opponentis obiectum
[illegible] indifferentia sic esse constituit unum physice sub eo [illegible] alio
modo ut actu dictanti quod efficit agere vel non agere sic esse [illegible]
[illegible] moralis

Sectio 3. Difficultates circa dicta

Difficultas an per se morale actus humani [illegible]
et libertas sit ipsum [illegible] aliquid [illegible] actibus
an vero denominative

Cum esse morale actus humani importet libertatem existentem et libere procedentem aliqui asserunt illam esse simpliciter [illegible] requisitam non vero aliquid esse ad esse morale.

Et sic quod [illegible] est liberum non se habet simpliciter ut conditio sed ut aliquid esse ad esse morale actuum humanorum colligi ex doctrina eorum qui adduximus [illegible] procedenti art. 2° in fine pro [illegible] rationem 2a 2 q. 71 art. 6 [illegible] post [illegible] 2am [illegible] et theologi [illegible] falsum est libertatem ad esse morale supponi simpliciter ut conditionem [illegible] summa lib. 5 cap. 6 n. [illegible] litt. c. ait ad rationem actus moralis [illegible] quod procedat a voluntate libera, ubi in glossa refert autores.

Probatur. Quia libertas actus est conditio requisita sine qua non intelligitur constitutum esse morale actus humani: hac autem ratione illi actus qui [illegible] necessarii essent [illegible] intelligerentur habere idem simpliciter naturale esse [illegible] libertate non intelligerentur constituti in esse morali ac proinde non sunt imputabiles ad laudem aut reprehensionem meritum vel demeritum ut habetur ex communi doctrina supra tradita; ergo libertas non se habet simpliciter ut conditio ad esse morale actus humani sed ut de illius essentia, nempe esse morale quidditative sumptum est quoddam aggregatum includens esse liberum actus et ordinem ad rectam rationem ratione cuius est conformis aut difformis; nam per hanc utramque rationem simul [illegible] per alteram simpliciter intelligitur constitutum esse morale actus quidditative acceptum [illegible] actus simpliciter considerata [illegible] denominatur moralis [illegible] libertate ad eum modum quo albedo [illegible] subiecto quod denominat album [illegible] esse albedo quidditative sumpto quod est aggregatum constitutum ex subiecto et albedine [illegible].

Noto autem quod [illegible] utrumque [illegible] libertatem non habere simpliciter [illegible] ad esse morale [illegible] illam se habere ut fundamentum non [illegible]

in m° loq. q̃ intelligant nõ fundam. quem° sensi: dabat liberũ agn
tam l. vel partialẽ existem ad attrahendum eẽ morale quidditatiue
simpricia deapparatum ... sæpe a pluribus nomen idem
tenui late ut sendat ... quouis m° ẽ regpus ad aliq. attrahentes ẽ sic
esse quo pacto multi tractantes ... requirunt adinuentum de cor
dignõ explicant sub noẽ idẽ multa quæ ... ad tale
inuentum regiẽ hoc idẽ quod ... honest. liber ...
quo m° loq. sub noẽ idẽ ... Su. 3 p. to 1. ... 19. sect. 1ª vtal.

Diff.ᵃˡ superest. an libertas actg multa mẽe
moral. sit aliquid intrinsecum entitati actg an sim deno
minatio extrinseca a libertate existent. l.
in ipsa volunt.ᵉ.

Aliqui dnt libert.ᵉᵐ ẽ mãm actui intrinsecam diluto
a volunt.ᵉ libera ita Lyrnel. 1ª 2ᵃᵉ to 1. q. 171. art. 6. q. 1. a
b quis ca ubi verum hunc arg.ᵗᵒ ait libertatem actg a volunt.ᵉ
elicitum consistere in modo quodam intro. ipsi ... aliqui dicent
addunt libert.ᵉ existem subst.ᵃ actg itaut sublata libertate
nec° tollat. etz entitas actg quæ libere ẽ a volunt.ᵉ elicita pro
hoc tñ nullum afferunt aut.ᵉᵐ

Dxpf. libertas actg a volunt.ᵉ eliciti n̄ ẽ necess.ª neqz subst.ª
entitatis actg ẽ q̃si vitalis neqz ẽ ius auit. illi intrig. sed q̃si denom.
extra libert.ᵉ ... indifferentes quæ ita ... actum ... n̄
producere ... Scoti 1 d. 13. q. vnica ... impugnat. ... 7 ...
Vecsi ... ubi ait potest libertas ... apposita ...
aperte Mol. in concordia q. 23. art. 4 et 5 ... 1ª ... vtemb. 1. ... nbam
sent.ᵉᵐ ... 5. ... libri ... ad hunc ... liberum nullam nouam ...
... in ipso actu ... extra denom.° ... libert.ᵉ quæ ...
qualibet ... Su. to 1 met. ... 19. s. 8. n. 6 ad finem

Bas 12 a. a. 10 1° q. 11. cap. 3 n. 3. [illegible] ut eidem tradunt [illegible] recentiores.

Quaeri potest an [illegible] actus volunt. elicitus [illegible] amor boni est quaedam [illegible] vitalis ut [illegible] esse vitalis [illegible] actu fieri libere aut necessario [illegible] eadem [illegible] actus et libertas actualis qua actus voluntatis dicitur libere fieri non [illegible] antecedentis actus.

[illegible] entitas talis actus [illegible] apprehendere ut fieri possit libere. [illegible] actus non dicitur libere [illegible] ut possit fieri libere [illegible] aliud [illegible] libere [illegible] apprehendere ut fieri possit libere [illegible] ut actus sit [illegible] necessario [illegible] apprehendere ut fieri possit libere [illegible] deliberationis [illegible] necessario [illegible] talis [illegible] apprehendere ut fieri possit libere [illegible] talis [illegible] nihil [illegible] quominus libere possit fieri [illegible] ut fiat libere [illegible] sufficiens deliberatio [illegible] ad usum libertatis [illegible] necessitas, nihil [illegible] in oppositum ut amplius [illegible].

[illegible] actus vitalis permanens [illegible] libera reddi libere [illegible] libera [illegible] libertas qua actualis dicitur libere non [illegible] cum [illegible] eadem [illegible] quod est [illegible] actus liber [illegible] deliberatio [illegible] sufficientis [illegible] alia deliberatio [illegible] libere [illegible].

[illegible] aliqui [illegible] advenit deliberatio [illegible] voluntas [illegible] libertatem [illegible] nulla est causa [illegible] advenit [illegible] deliberatio [illegible] idem [illegible] praecedentem voluntatem [illegible]

libere neget certum sunt enim nihil ponit stratum aut repugnat aquo resis actuat neque ratio aliqua negabitur & ad illud actuat per voluntatem eadem influxu quo ponunt post illam semper advenientem malum occasione hoc enim non inficit necessarium volunt: ut certe a priori influxu imo etiam si ille cessaret non idoneus esset actuari affirm. secundum quod suam physicam entitatem nihil enim distat eamdem entitatem physicam ut quae prius fuit posita ex vi unius actus cessante inde valet. vel rursus alia actus statim adveniente sufficiens reddit implendum aliis effectibus ut notum est ex physica.

Dices ex natura petit ut adveniente malum cessat deliberatio actuat vel influxus et sic actus alius poterit voluntas quidquid aut hic necessario aut imperfecte liber. Resp. 2a. haec est petitio principii in proposito de quo est controversia: id enim supponitur an ex natura rei hoc sit necessarium: et nullo invenitur fundamentum: auctoritas vero textus ostendit etiam esse quod quis neget suppositum respondeat fundamentum adductum ab adversariis cum Bals. dictis natura ait a ccem. 5am

Fere vero sententiam physis coloris doctrina quod actus alius physice vel moraliter diversus. Videm actus rei tempus qui esset plene liber & peccatum mortale si supponeret perfecta deliberatio & quod esse imperfecte liber & solum peccatum veniale ex eo tamen quod non supponat perfecta deliberatio, ut colligitur ex eo quod D. Tho. 1a 2ae q. 88. a. 2. ad finem ait contingit aliquod peccatum quod ex genere est mortale fieri veniale propter hoc quod actus est imperfectus, idest non deliberatus ad illud modo applicando videtur eumdem actum physicum vel moraliter diversum qui defectu deliberationis non erat liber posset reddi liberum adveniente sufficiente deliberatione quod plane ostendit nostra ratio an idem actus physicus qui non erat moraliter malus neque imputabilis possit reddi moraliter malus & imputabilis subsequente deliberatione.

De vero prius probatur ex quod libertas actus a videri debeat non sit aliquis modus realiter minus lenitur actus ita opponit Bals. hoc non ostendit quis nam sit talis modus minus vero pro eo sufficienter

intelligi.

intelliger liberum actus per hoc quod ita fiat a voluntate indifferenti
ut possit ab illa non fieri ad quem sufficit satis est denominatio quod si extra actus
a libertate voluntatis esset vel actus ... ille modus non est mensio
actus quia ad alium liberum non requiritur maior aut minor mensio
quam ad necessarium unde eadem potest esse eadem mensio, neque haec est de
intellegi ... actum liberum secundum sententiam quod mensio
fiat per additionem gradus ad gradum illa non est modus actus ... actus —

Praeterea non est immutatio aliquem nam ad liberum non est necessaria
immutatio neque hoc potest ut sit aliquis modus intrinsecus diversus a sua actione nam illa
... quae erat ... ex eo quod post primum instans conservet est immutatio
necessaria et ex ... immutationis sufficit quod actus sit liber —

Ulterius non est novus influxus seu nova actio eadem entitas
actus nam sit eadem entitas actus quae desinit deliberatione non erat libera
post conservare adveniente deliberatione ita est eadem actio seu influxus
quia nihil est quod necessario subtrahat per accedentem causam voluntatem ut dil
... respondent aliqui. item etiam si esset novus influxus ... illo
est eadem difficultas per quod fiat dicatur liber secundum quem ille non habeat modus
... quod alterius non intelligo dici liber per aliquem modum sibi
inhaerentem.

Dices fieri est liber per quemdam respectum ad voluntatem liberam
Contra aut talis respectus est relatio per ... hoc non, nam quia haec si ...
potest aliud ut ... tamen a talis liber, potest voluntatem ut causam liberi
influentem non est quia ante respectum praedicamentalem intelligere esse actus liber
nam talis respectus fundari debet in entitate actus quae si non ...
... libera non potest fundare respectum praedicamentalem liberi hinc respectus
... hoc etiam non quia nullus huiusmodi ... qui nequeat
reponi in actu ... sufficiente deliberatione quae deficiente
actus non potest esse liber —

Denique non est ... multiplicanda entia neque modi illorum ... necessarii
Contra actus dicatur liber si non est necessarium aliquem modum ... actus quia sufficit
... intelligi esse liber per denominationem quae si extra ... voluntatis

nam per hoc quod voluntas sit libera etiam elicit actum [illegible] tatis ut potest illum non elicere vel actus de [illegible] liberi ex [illegible] non [illegible] [illegible] ab illis potestate libera cum [illegible] dominio, neque ipsi actus est [illegible] alius modus liber [illegible] in illo non est potestas [illegible] aliud in illo [illegible] non intelligere id quod [illegible] de esse liberum voluntatis nam [illegible] liber [illegible] [illegible] sufficiente ex libertate [illegible] voluntas habet [illegible] illam [illegible] et dominium et hoc modo libertas actus [illegible] ab auctoribus ut 1. 2ae q. 1a art. 1o ubi D. T. [illegible] actus [illegible] (hoc est liberi) [illegible] quorum homo est Dominus per [illegible] voluntas item aliqui saepe et [illegible]

Advertendum est [illegible] in 2a parte [illegible] libertas actus a voluntate eliciti est quasi denominatio extra a libertate potentiae [illegible] quia loquendo modo [illegible] quae unit [illegible] ibi [illegible] de sic [illegible] habere non esse denominationem sed ab extrinseco quia [illegible] est ea qua res aliqua denominatur ab alia quae nullo modo physice unitur ut cum paries [illegible] virtus enim actus a voluntate elicitus unitur physice [illegible] [illegible] ipsi voluntati [illegible] [illegible] et cum [illegible] denominationem liberi [illegible] actus eliciti a voluntate libera est quasi denominationem extrinsecam [illegible] hanc denominationem non esse ab aliqua re [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] entitas actus [illegible] [illegible] ab [illegible] potentiae a voluntate aliqua [illegible] denominationem ab ipsa liberi potentia modo [illegible] [illegible] [illegible] hoc solet [illegible] [illegible] appellari absolute denominatio extrinseca [illegible] illius denominationis quia [illegible] rei ab aliqua re [illegible] [illegible] aut ab aliqua [illegible] sibi [illegible] [illegible] ad denominationem alterius extremi non est [illegible] [illegible] dum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut dicitur

[illegible] notandum est actum qui non est a voluntate elicitus [illegible] imperatus denominari liberum [illegible] modo denominatus extra ut [illegible] [illegible] hoc est medio actu volitus libera [illegible] imperatus et in hoc sensu D. T. 2 [illegible] d 40. q. [illegible] art. [illegible] [illegible] actum a voluntate libera imperatum elicitum vel ab alia potentia esse liberum [illegible] [illegible] hoc est [illegible] alterius actus [illegible] [illegible] [illegible]

a Volunte libera elicitu, p quem actus alteius pote impediri —

Obiectiones aliquae

1.º Obijcit: [illegible] vitalis et voluntarius est intra creatam actus a volunte elicitu, [illegible] et libera [illegible] qui non [illegible] sufficiens —

R. neg. [illegible] quia [illegible] vitalis et voluntarius [illegible] mendo voluntarium [illegible] liberum [illegible] tendentiam volunte motum est ipsa [illegible] et [illegible] elicitu ut pr. [illegible] per aliud a actus elicitus volunte qui tendentia volunte motum est e liberum [illegible] cadueniens creatam actus [illegible] fundamento quod denominat liberum [illegible] hoc denomino intelligentiis [illegible] in hoc quod actus intentus actus sit sub potestate libera volunte, ita illam eliciens ut [illegible] non elicere ut [illegible] anime.

2.º Sug. actus liber est [illegible] exercitium potentiae liberae, [illegible] debet esse liber [illegible] aliquid sibi intrinsecum [illegible] actus [illegible] qui est [illegible] exercitium [illegible] nec [illegible] aliquid sibi intrinsecum [illegible] actus liber qui est proprium exercitium pote liberae.

R. neg. [illegible] quia actus liber [illegible] exercitium pote liberae [illegible] pote [illegible] dominium et potestatem [illegible] adhuc ut posset illum elicere aut non elicere quia est [illegible] libertas unde potius [illegible] adhuc [illegible] liberum [illegible] volunte ut [illegible] est. ad [illegible] antes [illegible] [illegible] neg. nam [illegible] actus denominat [illegible] [illegible] illum [illegible] tempore quo [illegible] necessario [illegible] adhuc ut non posset [illegible] illum [illegible] unde [illegible] pot [illegible] actus physice qui denominabat liber quia [illegible] requisita ad potestatem indifferentem [illegible] dominium [illegible] illum [illegible] [illegible] [illegible] requisitum ad indifferentiam potentiae [illegible] necessitas [illegible] [illegible] sufficientem deliberationem [illegible] elicere aliquem [illegible] volunte liberum [illegible] postea superveniente aliquo impedimento [illegible] sufficiens deliberatio [illegible] adhuc existente aliqua [illegible] potest [illegible] illum [illegible] qui tunc [illegible] non denominaret liber. ut notat Bals. 12 [illegible] [illegible] cap. 2. n. 4. neque est unde [illegible]

pene n' posse revocari pertenet assum pr.o ille mox actg quia fuerat liberet illiug post reddi necess. si dea nec a leque nistus venes vellum item r.o illig revocar. Vide Su. to 2.o m. d. p. 9. sect 3. ante neg. ad 11.

Dices actg liber hec meum ad transtem ad delibera. actus a qua pendet eq. arcesito et eo ipso quod tollat deliberationes. cont. ez actg qui erat liber nolle eessu legum superuenit alig alignett. et primam idem alig ex libero reddi necess. ~

R. neg.do ans. qa denotat actum qui denotat liber per dere sui suam entit.em a deliberatione eq. arcesito quoad dicto vel at eq. entitas illig actg. l.o cm. dehor Le presens q. R. pene primum aliq.do pr.e ro neque ingenie R. ad nram s.am qua id negat li n' esset fundatus cotori aut. vetus si.a adductis datis ec posse apte intelligi et salvari quod actg denotet liber qui denom.e extra a liberti voluntatis m.o hec expositio neq. oppositum positum. ~

2.o variata eq. et frui ab obim qui permaneat actg voluntas esse sui in pr. amore caritatis qui mira tim parvia e est ipsi va riata eq. qua mira d actg fidei in patria v.o visio beata. inde colligi dicitur voluntas n' pendere sui suam entit.em a soli extrarae trait succedente alia eq. et idem obim nequeat revocari dicant inferi bene ez posse salvari quod actg qui erat liber q.o adderat eq. deliberata n' pendeat sui suam entit.em extrate et alia eq. trait. illa sublata nequeat revocari succedente alia eq. n' deliberata eo. q. s. m. R. item. ille actg n' denotabit liber denique ~ 3.o a pari. q.a actg volunt. petit eq. em actus assignat obim R. dummodo assignat idem obim nihil obstat quomg permancat idem physig volunt. sequis idem obim. pieg. apponat p. unam eq. em. et postea aliam ~

In solus quilibet est rcalis entis meum ord. realem ad iterum causam a. actg liber, et ee liberum in actu c' ordo illi ming realis. ~

R. ans ee v.um de esse reali sui ee reale illi meum ad n' spher. alig depravari fieri liberum et b. aleque reali sibi intro. Et haec ex pe. expositum e apte intelligi ee' denom. extra a liberti voluntas quod li reali influxu in ore causa efficientis solueat entit.em actg. quidem denotat liber in denotat illum fieri liberum in ee causae fieri sua tesso cas. qua ee a illum hec in ipsum

ex dominium ut probarum est nec explicitum secundo et quod volantis elicitur aliquis actus vel speranda [illegible] [illegible] [illegible] caritatis nulle [illegible] spe rancor [illegible] [illegible] intrinsecam [illegible] causae efficientis voluntatis [illegible] imperatum [illegible] etiam [illegible] [illegible] ab imperante.

Addo etiam liberabit actum qui [illegible] a voluntate. supposita [illegible] deliberatione indifferenti [illegible] [illegible] ad talem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] ad contrarium indifferenti [illegible] alii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] idem [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] indifferentiam [illegible] necessario pendet [illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] idem [illegible] [illegible] ultima causa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ostenderet actum denominari fieri liberum [illegible] talem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illum modum indifferentiae aut aliam [illegible] [illegible] [illegible] denominet fieri liberum [illegible] talis denominatio [illegible] [illegible] [illegible] liber [illegible] indifferentia voluntatis [illegible] ut [illegible] probarem.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] denominatio [illegible] [illegible] [illegible] eumdem actum posse simul esse liberum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amor beatificus [illegible] Dei [illegible] beatis est necessarius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] liber [illegible] libertas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nomina [illegible] liberum.

[illegible] neque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ille amor beatificus est necessarius quia voluntas [illegible] summi boni clare visi non est indifferens [illegible] neque [illegible] [illegible] eamdem, neque talis actus est liber [illegible] [illegible] necessitas [illegible] nunc est sermo quis ab aliquibus [illegible] talis [illegible] [illegible] [illegible] liber [illegible] [illegible] [illegible] amor [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] voluntas elicivit [illegible] [illegible] [illegible] libera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bene clare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ocbeami ... 4 n.3 ... c.4 ... d.

2a Diff. an ee morale quoad rigore

Labilitatis seu ord. adeq. ad regulam moralem ... actus huius ... [illegible]

qd ee morale actuum humanorum ... libertas ... [illegible] regulabilis ... ad regulam ... [illegible] ... secundum illam ... [illegible]

... [illegible] ...

Aliqui absolute ... [illegible] ...

Alij absolute affirmant eam ee ... realem ... actus a volunt. ... [illegible] ... bonitatem et malitiam moralem actuum humanorum ... in ord. reali conformitatis et difformitatis ad regulam ... bonitas et malitia moralis ... [illegible]

... ee morale actuum humanorum ... [illegible]

Dico est ... ee morale ... liberum ... [illegible] ... regulabilitas ... ad regulam ... secundum illam ... actus volunt. ... quod ee morale ... liber. ... [illegible]

... quod ee morale ... conformitas ... difformitas ad regulam ... secundum illam ... actus volunt. ... [illegible]

respiciat rectam rationem iuxta propriam mensuram in ordine ad quam illa bonitas vel malitia est mensurata: nam tunc est bonus quod in specie naturali realitatis talis quam petit rectam rationem tunc vero est malus seu monstrosus quod in specie naturali realitatis aliter se habet ac illa petit, sed atque est variabilis realis ad rectam rationem et simul est ad deum prout apparente sibi illam quae recta ratio, quia nunc deus ut debet apparente et ideo est melius ordinate ad legem aeternam seu [illegible] quae sunt plenius exponenda et in sequentibus quaestionibus [illegible] [illegible]

Dubitatur potest actus moralis imponere relationem com[illegible] adiectivis [illegible] bonus vel malus

[illegible] affirmative [illegible] esse moralem actum impositum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

Dices [illegible] [illegible] [illegible] actum malum respicere rectam rationem [illegible] [illegible]

3a. difficultas quo modo est moralis [illegible] [illegible] ab eo [illegible]

Dn̄i ꝗ̄ in actib; a volunt. libera elicitis ee morale n̄ distingt reali ab ee physico ꝗ̄ m̄ etiam explicatum n̄ā acte ad obiecta cognita hoc vult Du. 2 d. 7. q. 3. q̄ n̄ ꝗ̄ dicens actus morales ꝑ quadam res mee n̄ae req̄ires ee morale nihil reale addat supra naturam talium actuum entitatem in alius inferius e decisiꝰ tm̄ et vice versa sm̄ mores seu sm̄ conformitas. Pol hic dist. 2 q. 18. pr. 1 ꝑ porro dit ee morale tm̄ distinguit n̄ ab ee parti alt. Ubis v̄sq; veniat in docta ꝗ̄ Tbalious Lois fit. addocls. scr. 1c 2 ee 2 in iura ꝑ

Declarat ex ipsis vna et ead̄ entitas actꝰ a volunt. libera eliciti V.g. amor boni honesti dr̄ habere ee physicum sm̄ eam r̄nem q̄ in actibꝰ volunt. considerat scientia physica, morale ad suum finem quem ꝗ̄ considerare illius q̄uantitatis ꝗ̄ mere n̄ae nempe quod sint actꝰ vitalis cum ord̄e ad tales spoam ut obm̄ n̄ attendendo r̄nem mores boni l̄ mali quod n̄ ptinet ad considerat. physicam at dr̄ habere ee morale scd̄m eam r̄nem q̄m considerat scientia moralis in ord̄e ad suum finem qui ē explicare mores bonos et malos. unde ee morale importat liberu. actꝰ et regulabilitas seu ordo ad regulam r̄. q̄ quia actꝰ q̄ ꝗ̄ mores boni aut mali ꝗ̄ conformes l̄ difformes ut expositum ē sup. in hoc cap. sect. 1. a. 2. et 2. ibi a. 2 ꝗ̄ amplius ostendetur ex infra dicendis

Cap. 3 in quo consistat ꝑpria ratio bonitatis moralis

Praecedenti cap. expositum ē q̄d sit ee morale mod. et quo hoc dividitur in bonum et malum morale et et mores qui dicuntur in bonos et malos. Superest specialem exprimere in quo consistat ꝑpria r̄o bonitatis et malitiae moralis. nunc q̄d ad rat. bonitatis moralis sequenti vero cap. de r̄e malitiae

Sect. 1a. opiniones quaedam refferes.

1a. opinio est bonitatem moralem actus consistere in collectione omnium quae ad rectam rationem et legem requiruntur ut actus sit perfectus ita Scot. 2. sent. d. 40 q. unica et de 1° dicto ubi, ait bonitas moralis actus est ex aggregatione omnium convenientium secundum rectam rationem et q. 18. et de 1°. bonitas praecise moralis est integritas eorum omnium quae recta ratio operantis debet ipsi actui convenire Gab. in 2 d. 7 q. unica art. 1°. paulo post initium ubi bonitas existimanda et 3 sent. d. 36 q. unica art. 1°. notab. 3. Almaing tr. 1° moralium cap. 13 et 14. et alii quod multi ex his et aliis auctoribus consequentes haec 2a. tribuit scilicet hanc expositionem infra dicenda ~

2a. opinio dicit illam consistere in quadam relatione absoluta quae superaddit actui secundum suam formam seu consequentes constituentes illam scilicet bonum hanc S. Thom. 1a. 2ae q. 71 art. 6. et 2 in initio tribuit Caio 12ae q. 18 art. 5 et q. 71 art. 6. et q. 72 art. 1°. ~ at Caiet. ibi ut consistet manifeste de malitia morali dicit quidem illam importari aliquid positivum et consequenter oppositam bonitati morali; et non asserit illam esse aliquid absolutum, sed formam re distinctam ab entitate actus et ex illius litteras loquitur scilicet quod sit respectus transcendens infra exponendo. nam hic dicit aliquid absolutum ad ipsam relatum et praedicamentalis et sec. Medina 12ae q. 19 art. 3 et 4 formam eadem Durandi 2° loco facta ad 1um. ait bonitas moralis non est relatio tempore, vult non esse relatio praedicamentalem

3a. opinio affirmat illam esse respectum rationis quem vocant conformitatis convenientis cum lege rationis quatenus mensura et respectum rationis intelligit denominationem extrinsecam ita Vasq. 12ae to. 1°. disp. 73 cap. 9. ad 1um. n. 43 ubi virtute ait conformitas esse denominationem extrinsecam et disp. 95. cap. 10 n° 46. dicit cum conformitas in relatione rationis positum sit et bonitas et malitia moralis quae sunt ipsa talis conformitas debent esse relationes rationis et hanc sententiam ibi scribit Vasq.

4ª. assertio est illam statim esse in actu reali transcendentali. Asserimus hanc adversus aliquam varios ita autem ad demonstrandi sequentem sequentem inveniri ...

Ejus quod solutio et solutio multorum ex predictis talis opinionis pendet ex eo quod distinguant varias rationes boni ~ in 1° loco suppono quod aliud esse bonum transcendentale aliud morale. transcendentale est quod ex terminis metaphysici ... convertitur cum ente. nempe quodlibet ens dicitur absolute bonum et hoc ... ad differentiam boni moralis dici solet bonum naturale .i. conveniens quodlibet ... ex operanti ex necessitate et impetu naturali quo ... distinguitur. causa libere operante que dicitur causa moralis at bonum morale est illud quod peculiariter est conveniens agenti intellectuali qua libere operanti per actionem suam. nam mos unde morale seu bonum est denotat actum liberum ut apposite ... praedenti sectione 1ª nota 1ª quod ex observante ... tomo ... disp. 10 sect. 2 n. 29 ubi inde dicitur esse proprie dicitur morale aut melior aut ... actum liberum ... ... dicitur morale ~

... suppono quod bonum transcendentale exponi variis modis ... explicite per ... in ordine ad ... ita et bonum morale. nempe bonum simpliciter aut ... bonum in se ... bonum alteri ... bonum in se ... explicatur ut dicitur perfectio ... ... plenitudinem et integritatem ... que ad illam ... ... loquitur autem quod ... bonum ... perfectio seu plenitudinem ... res dicitur esse in se bona ex quo quod habeat perfectionem integritatem et plenitudinem sui esse ... D. Th. 1ª p. q. 5. art. 1. ad 1. ... bonum ... 1ª 2ª q. 18 art. 1 ... ... boni est plenitudo essendi ... ... de bono ... ... esse in ... ei deficit de plenitudine essendi ... ... deficit ab ... vide Bas. 1ª p. 10 1. ... 23. cap. 5. ... q. 5 ... hoc loco. ... n. 13 et sect. 3 n. 4. et 5. ~

At bonum ... est bonum alteri explicatur per convenientiam ... conformitatem in ordine ad aliud .s. bonum alteri est id quod est illi conveniens et ... aliquo modo aut ad illud perficiendum aut conservandum ...

aut ad removendum aliquod malum &c.a Similiter considerat[e] [illegible]
q.o [illegible] bonum consistere in hoc quod sit alicui conveniens ut [illegible]
dicta [illegible] n. 12. atque hanc esse unam ex acceptionibus boni [illegible]
[illegible] q. 5 [illegible] [illegible] bonum [illegible] id quod ibi
[illegible] bonum [illegible] id quod [illegible] alteri

[illegible] rebus [illegible]

aliquo m.o [illegible] alteri aut removent aliquod malum [illegible] Math. 26.
[illegible] bonum erat ei si natus non fuisset [illegible] ipsum non esse [illegible]
[illegible] bonum. hoc est veniens ad removenda mala [illegible]
[illegible] peccatum [illegible] bona [illegible]
[illegible] appetitus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] complacentia [illegible]
[illegible] 13 [illegible] 6 [illegible]

Ulterius bonum sumitur pro bonum alteri hoc est illi veniens [illegible]
[illegible] appetitum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] venientis [illegible] ad ipsum appetitum [illegible] Similiter [illegible]
[illegible] bonum [illegible] appetitus [illegible] 49 q. 8. [illegible]
[illegible]

[illegible] bonum morale [illegible]
[illegible] quoddam bonum
[illegible] habent aut [illegible]
[illegible] bonum alteri. hoc est veniens [illegible] intellectuali libere [illegible]
[illegible] ac [illegible] libero [illegible]
[illegible] multi auct. variis m.s [illegible] bonum
moralis ut amplius [illegible] infra

3. [illegible] distinctio [illegible] alia [illegible]
[illegible] alia [illegible] quae est ipsa [illegible] in suo m.o
alia est moralis bonitas [illegible] quae [illegible] alteri morali bono [illegible] ac
[illegible] bonum. alia vero est moralis bonitas [illegible] quae [illegible] a
quod [illegible] bonitas moralis [illegible]
infra [illegible]

Sect. 2a Solutio q.s proposita

Dm est bonitas moralis actus a volunte ellicit. consistit in hoc quod actus sit libere affectus ad. dom bonum recte rationi conformis ac conveniens naturae intellectuali ratione actus illam operantis. Ratio ratio liberi sit q.s bonum exercentur actus in ratione conformitatis conveniente et realis relatio transcentis illi internus

Explicatur hoc. bonum debet ex parte aut primum bonum mei quo modo explicare debet rationem affectio aut primum bonum alterius quo modo explicatur tribuit rationem conformitatis convenientis cum alio ut ex ratio dictum est de hoc

Deinde suppos. resp. q. bonitas moralis actus a volunte elicit si exponat sm explicitam rationem qua actus dr bonus mse consistit in hoc quod sit actus libere affectus ad dom bonum recta ratione. nam per hoc intelligitur actus bonus mse tum sua affectione interiore manis sub hac ratione intellectus collectio omnium quae recta ratio postulat ad plenitudinem convenientiae actus hoc quoad hoc pertinent post id secunda sect. praecedenti relata explicans bonitatem moralem collectionis omnium quae sm rectam rationem et legem requirit ad actum sed illa ita non intelligatur q.s bonitas moralis actus esset aestimat in ipsa collectione horum omnium includendo dom circumstantias ut aiunt in recto sed ita explicat quod bonitas moralis actus requirit talem collectionem quasi ordinis ad dom circumstantias q.s ad eam in obliquo importatum.

Si vero bonitas moralis exponat sm explicitam rationem qua actus dr bonus alteri consistit in hoc quod dt conveniens conformis naturae intellectuali sm rectam rationem cogitat. nam bonum primum bonum alteri explicat dr convenientias debitas quae alio quin est bonum mei ex rationi notamus est in praedicta supp. 2a. bonus autem morale primum bonum alteri dictare dicit conformitatem convenientias cum natura intellectuali operantis sm rectam rationem. ut constat. sic bonus hic explicans bonitatem moralem per talem convenientiam conformitatem, quoniam haec conformitas est cum relatione cum ratione proponente dom bonum ipso quod est per eum qui amet per actus bonum naturae intellectualis cuius radice hinc est alio. aut ex fluente bonitate morali per conformitatem rationis ad aliquid cuius obiecti proximo. aliquid naturae intellectuali quo ordinis proponens ad eam actus quae respicit actus moralis bonus ad dom explicat habitudo ad aliquod horum intelligere cum habitudo ad alio

Quoniam v.° bonum uniuscuiusque rei praecipue attendi^r ex eo quod sit conveniens illi secundum naturam suam ut patet hinc et ut bonitas moralis actus specialiter rationem explicat per hoc quod sit conveniens naturae intellectuali, secundum rectam rationem operandi. ideo sic docet D. Tho. 1.2^ae q. 18 art. 5 dicens in actibus bonum et malum dici per comparationem ad rationem. quia ut ait Dion. lib. 4 de divinis nominibus bonum hominis est secundum rationem esse; malum vero quod est praeter rationem. unicuique rei est bonum quod convenit esse secundum formam suam et malum quod est ei praeter ordinem suae formae.

Quod autem ratio libera importata per bonitatem moralem sit quaedam denominatio extrinseca entitati actus probatum est cap. 1 § 3. dist. 1 sect. 2 et quoad hoc sic approbamus 3^am opinionem sicut praecedentem relatam concedendo per bonitatem moralem actus a voluntate elicitis importari aliquam rationem extrinsecam hoc est denominationem extrinsecam quoad rationem liberi.

Superest probandum quod bonitas moralis quoad rationem convenientiae dicitur cum natura intellectuali, ac per modum ex cum debito tendentiae recte sit realis respectus transcendens intrinsecus entitati actus boni a voluntate eliciti. probatur 1° ex D. Tho. 1.2 q. 40 art. 1 ubi ait malum et bonum sumunt secundum ordinem ad finem et rationem interiores voluntatis dicuntur per bonum et malum sicut per differentias essentiales et 1.2^ae q. 19 art. 1 inquit bonum et malum sunt per se differentiae actus voluntatis sicut verum et falsum actus intellectus ergo sentit bonitatem moralem actus voluntatis importare realem respectum transcendentem intrinsecum entitati actus significativum illam tendentiam secundum ordinem ad finem et ea esse differentiam per se essentialem actus voluntatis. quod non haberet locum si bonitas moralis esset respectus rationis seu denominatio extra ut patet.

Hoc autem secundum Caius Lous ad cuius sicut praecedentis in 2^a opinione qui docet actus voluntatis bonos et malos habere inter se veram positivam realem quam opponuntur contrarie. cum autem in mediate habere non esse realem relationem praedicamentalem, sequitur illam non esse relationem praedicamentalem ut colligitur ex eo quod 1.2^ae q. 49 art. 3 ad 3 finem ad obiectum quod hic non sit per se primum esse moralis in actu quia esse morale est relativum ad quod nulla per se datur actio. Et esse morale in actu a voluntate elicitum non esse relativum nempe praedicamentale et quae erat obiectio quia nequit fieri motus hic moralis est relativus sive est absolutum. ut motus liberalitatem et caritatem; ita motus actus eliciti et 1.2 q. 77. art. 3 ad finem explicans quomodo potest hic motus dicitur res absoluta cum dicat ordinem ad aliud dicit non esse mere relativus praedicamentaliter. sumitur absolute ad aliud non absolute relativus praedicamentalis sed transcendentalis.

Conradus 1a 2ae q 18. art 1o. § nota 2o a cens de bonitate morali actus ait illa sumit ex his quae ad rationem pertinent plena conformitate ad rationem et art 5. § nota quod ex his dicit bonitatem et malitiam in actibus interioribus voluntatis esse differentias essentiales et q. 19 art 1o. § Doctor sanctus, et § nota quod. [illegible] 2um. 1a 2ae p 1o. q 71. art 6 disp 2. c 3. ait fundamentum bonitatis moralis esse realem convenientiam actibus voluntatis elicitis et c. 4. dicit esse ordinem transcendentalem ad obiectum ut conveniens rectae rationi.

Contra quod bonitas moralis non sit sola denominatio extrinseca actus voluntatis sic probant multi quia denominatio extrinseca debet convenire a forma existente in alio; sic enim paries denominatur dexter ad exterioritate quae est intrinseca in animali [illegible] actus voluntatis denominatur fieri bonus non est intrinsece in aliquo alio ut bonitas quae actus iustitiae dicitur fieri bonus non est intrinsece in obiecto neque in circumstantiis neque in [illegible] rationis aut in aliqua alia re [illegible] talis denominatio non est extrinseca.

Ad hoc rationi non videtur satisfacere. nam bene [illegible] 1a 2ae p 1o disp 95. cap. 10. n 48. respondet illam maiorem non esse universaliter veram quia enim saepe denominatio extrinseca proveniat a forma eiusdem rei denominatae existente intrinsece in alio id tamen non est semper necessarium. imo aliquando provenit a forma actu existente [illegible] rei et non [illegible] ut creator dicitur creator creaturae quae est [illegible] dicitur et aliquis dominus servi qui nullibi est mos relatio realis domini sed et sic [illegible] denominatio mariti et uxoris [illegible] denominationes extrinsecae desumuntur ex variis rebus et absolutis concurrentibus simul ut dominus dicitur ex eo quod aliquis sibi emit aut cepit bello sane multa sunt denominationes et [illegible] ex coexistentia plurium rerum quae nulla debeat ut faciat eam rei denominatae denominari extra aliam ut colligi potest ex specialibus exemplis variis saepe occurrentibus et ab hoc [illegible] tradit [illegible] m. [illegible]

n. co ubi docet aliquas esse denom. ... ex ... plurium.

Aliter ... punctum ... volunt ... attingens bonum honestum ... intellectualiter esse conformis ... honesto ... recta ... intellectualiter ... conformitas ... denom. extra ... quod ... venit ... illi denom. extr. ut ... volens ... talis ... convenientia attingens illud bonum tali modo. nam ... nihil aliud ... convenientia ... attingat bonum tali aut tali modo ... quod ... modo attingat bonum honestum ... intellectualiter ... in se ipso ... conformis tali bono ... recta ... intellectuali ... in se ipso ... convenientiam ... tale bonum ... intellectuali quod ... conformis ... conformitas ... illi denom. extra.

Cons. velle bonum ... denom. extra ... aliquod ... volunt ... bonum honestum ... quod ... velle bonum honestum ... velle aliquod illi ... in se ipso esse conformis tali bono ... recta ... intellectuali ... habet ac ex ... rei ... extra.

3. ... huius virtutis ... temperantiae ... conformis ... intellectuali ... aliquod ... conformis ... tale bonum honestum ... bona ... conformis ... intellectuali ... aliquod ... actualis ... ad tale bonum honestum.

... virtutis ... actum ... bonum ... bonum honestum ... 12. 949. art. 3. 8. 955. art. 1. ubi ... aliquod ... aliud ... reali ...

Et hic talis effectus intrinsece adeoque intelligere esse conformis obiecto honesto virtutis: virtute intellectuali quia illam vel virtute principio habet id quod est illis consentaneum ex natura rei pretium quod virtus ~:

Confirmatur 2°. actus caritatis ab intrinseco ex natura sua hinc effectum qua attingit bonum honestum nempe Deus noster Et hic talis effectus intrinsece intelligere esse conformis ipsi obiecto virtutis virtute intellectuali ratio divinum [illegible] ipsis [illegible] consentaneum ut sic dicat eum non per aliquod sibi intrinsecum Et sic ab extrinseco dici illis conformem [illegible] ~.

Confirmatur 3. actus peccati vitii .i. odii contra Deum per se ex ratione sui habet monstrositatem qua intrinsece est difformis rectae rationi quia per se ex ratione sui fert in obiectum attingit illa petit idque ostendetur infra cap. 9°. Et ideo actus positivus vitii per se ex ratione sui habet convenientem effectum qua intrinsece est conformis rectae rationi quia per se ex ratione sui fert in obiectum sub illa petit Et hac de causa actus virtutis et vitii similiter ut positivus ex natura rei opponuntur contrarie ut exponetur infra suo loco ~

4°. ille actus intellectus qui est verus intelligitur esse conformis obiecto ac proinde est divina [illegible] realis omnis verus per se ex ratione sui per aliquod sibi intrinsecum quia sua reali [illegible] repraesentat exprimit obiectum sicut est, ipsa scilicet quod est esse illi conformem et sic ratione [illegible] voluntatis qui est bonus intelligitur esse conformis obiecto honesto ac proinde rectae rationi virtute intellectuali per se ex ratione sui per aliquod sibi intrinsecum quia sua reali tendentia attingit obiectum honestum sicut re ipsa petit attingi ~.

Quod autem talis conformitas inclusa in bonitate morali actus sit respectiva transcendentalis ut modo diximus sic probatur. talis conformitas est respectiva et non relatio praedicamentalis ergo transcendentalis. patet quia quaelibet respectus seu relatio aut est praedicamentalis aut transcendentalis. Et hoc enim remedium ut notum est ex logica. Maior vero probatur quia conformitas in suo proprio conceptu dicit ordinem et aliud cum quo est conformitas. neque autem potest respici conformitas ut ex ipsis terminis patet. Et est respectiva ~.

Minor autem probatur 1°. quia relatio praedicamentalis requirit aliam

ut praeter tum realem adhuc existentem … moralis bonus … dum … quae nec … commensuratum … existens imo … moralis … de … honesto … existente … futuro, item de … futurando … accedendo … unde … bonitas moralis … aliq bonitas … dum … existens … relatam … ad amorem … honestatem … bonitas moralis … bonis … voluntatis … intelligentiae … omnibus … modis …

2º quia … ea quae … bono … quandam relatione … conformitas … bonitas moralis … intellectus … intellectus … fundam … nam … caritatis … intellectus … moralis bonus … relatas … ad amorem … illo … fundam … supponit … aliis … cum haec … in … intellectum … bonus … quod … honestum … iudicat … talis … Deum super … concomitanter … adhuc … tamen ad relatas … amoris … actus

Sectio 3ª q.d. sit moralis bonitas obiectiva an conveniat cum bono honesto an vero etiam utili et delectabili

Dicitur etiam de bonitate formali moralis … actibus … voluntatis … speciatim … bonitate morali obiectiva … bono morali … traditam … 2ª …

1. Dico … bonitas moralis obiectiva est … quam aliquid … voluntatis … moralis bonus … conformitas … in entibus realibus quae … aliquo in honesta … realis … voluntatis … morali … haber …

quod in se formaliter ... ut p̃t. illud ... maximè ...
... quod ... ... obiectum ...
... ...
... honesta ... ...
... ... honitas ... ...
... ... reali ... ...
... ...
... voluntatis moralis boni.

... voluntatis ... aliquos actus alios ... per
... tendentias posse ... pro ... alios actus ... aliquos
ut cum vult ... iustitiam aut misericordiam ... veritas
... alio ... ...
... ...
... ... iust. ... ...
... ...
... ...
... quod ... ... voluntatis amoris ... ...
... ...
... exercendo. v.g. ... ... religionis ... honestatem
... exercendo ... Dei cultum. ... in ...
ubi ... ...
... ... exercendo.

... in ... ...
in ... ... honestas ...
... realem ... ...
... ...
sibi ... ...

Volum[que] n[on] facere n[on] accedere [...] nam ipsam n[on] facere malum d[icitu]r quoddam bonum [...]

(d[icitu]r b[oni]tas q[uae] removeret malum ut dictum est in hoc cap[ite] [...] item q[uo]d ...

... aut aliq[uo]d aliud ... indifferens illud d[icitu]r ... illam ... denom[inatione]m ... quia tenemur ... moralem ... illi ...

Oritur ... intelligibilitas et appetentia aliq[ui]d dicat realem respectum constitutum intrinsecum obiecto; nempe q[uo]d obiectum est aliq[uo]d positivum et reale q[uo]d habet ex natura rei habet intrinsecam realem apprehendendi ... ut probare ... ergo ... aliq[uo]d intellectus et voluntatis quae apprehendo reali ex parte talis obiecti d[icitu]r intelligibilis et appetentiae ... intrinsecum aliq[uo]d ... denom[inatione]m extrinsecam ab ipsa potentia intellectus et voluntatis nemmum q[uo]d obiectum est ens ... negativam ... probabilitatem quod ... nullam habet realem apprehendendi ... d[icitu]r intelligibilitate et appetibilitate q[uo]d intellectus et voluntas ... aliud intelligere et appetere ... obiectum est ... obiectiva ... expositum ... amplius ... sequentium ...

... bonitas moralis obiectiva primario ...

bono honesto, secundario autem bono utili vel delectabili q[uo]d [illegible]
(ad illud advertendum colliges ex D. Tho. 1.2 q.5 art. 6. [illegible]
supponens divisionem boni in honestum utile vel delectabile intelligi
de bono humano hoc est morali respectu ad 3um art. bonum
primo dicatur de honesto et secundario de delectabili. 3 [illegible]

Declaratur [illegible] bonitas moralis [illegible]
venit illi quod [illegible] est conforme rationi intellectuali rectae
[illegible] igitur [illegible] tendat voluntas, tale est bonum
honestum. nam hoc ut [illegible] ita [illegible] unde D. T. in illa q.
5 art. 6 [illegible] bonum honestum est [illegible] id ad quod
[illegible] D. Aug. to. 4 lib. 83 quaest. q. 30 [illegible]
honestum, [illegible] quod [illegible] expetendum est [illegible]
[illegible] honestatem voco intelligibilem pulchritudinem, nempe ut exponit
D. T. 2.2 q. 145 art. 2 [illegible] bonum honestum dicitur spirituale pul-
chritudo et decor [illegible] pulchritudo et decor corporis humani [illegible]
in hoc quod [illegible] membra proportionata cum quadam debita
coloris [illegible] claritate ita pulchritudo spiritualis [illegible] honesta con-
sistit in hoc quod [illegible] bene proportionata [illegible] claritatem
[illegible] bonum [illegible] moderatum

Haec honestas pulchritudo [illegible] in hoc quod [illegible]
[illegible] intellectualem [illegible] digna amore [illegible]
pulchritudo [illegible] mirabiles sui amores excitaret [illegible]

Ultimo ponit esse potest quod sit digna honore. unde D Isidor. lib. 10 Etimolo. l. 8. ipso honestas honestas. id est quasi honoris status honoratus quasi honore habilis. et D. T. 2a 2ae q 145. art 1o ex hoc inquit ut aliquid dicitur honestum quod est dignum honore qui debet excellentiae et art 2. ait honestum dicitur similiter quod habet quandam excellentiam dignam honore.

Notandum est id quod in eadem quaestione art 3. docet bonum honestum quamvis sit aliquo modo utile et delectabile differre in ratione. Sic explicatum in ordinem ad diversa in rationibus. nam honestum dicitur quatenus per se decet naturam intellectualem rectam et convenientem et est appetibile propter se amore et honore dignum quod ex sensu dicitur expectata utilis et delectabilis et haec satis pro quo ratio honesti quod non de utrumque utile et delectabile est honestum ut constat ex eadem D. T. loco citato et Arist. 2 eth. cap 3. vide sup. tomi 1 m. disp. 10 sect. 2a. an. 11.

Quod vero bonum morale dicitur secundario venire bono utili et delectabili quatenus ad illud dicitur ut dictum est in art. sic explicandum et explicandum est, bonum bonum morale magis dicitur quod quatenus tantum est potest appetere quod non debeat appeti propter aliquid quod in se et per se est dignum amore et secundario propter ... bonum moralem tum autem si habet bonum utile et delectabile ... et non adiunctum bono honesto. Ad adillud deveniat unde D Thom. 10 q. lib 83 quaestionum q. 30. paulo post initium, ait id adverto dicendum esse ut honestum et utile nullo modo sibi adversentur fruendum esse honestis, utendo vero utilibus ... et subdit quod humana perversitas quod vitium vocatur est fruendis uti velle atque utendis frui ... ordinario ... nominatur fruendis frui et utendis uti.

Praeterea D. T. 2a 2ae q 145. art 3 ad 3. explicans Tullium lib. 2 de offi. cap 2. et D Ambros. lib. 2 de offi. cap 6. asserentem nihil posse esse utile quod non sit honestum, ait convenientem esse quod nihil potest esse simpliciter utile quod repugnet honestati quamvis possit esse utile secundum quid respectu alicuius finis particularis ~.

Sect. 4 argumenta aduersa diluta

Sum arg. 1us desumitur ex D. T. hic q. 18 art. 1. bonitas est plenitudo essendi et aliqd dr bonus si illam habeat, malus vero si deficiat ei aliqd de plenitudine essendi sm rectam ratm debita sit, ingt, si deficiat debita qtas sm ratm vel debitus locus vel aliqd huiusmodi, ergo existimat bonitatem moralem et actus interni voluntatis consistere in plenitudine vel collectione omnium quae sm rectam ratm requiruntur sumendo aggregatum ex actu et obiecto et omnibus circumstantijs debitis ~ et ex illo cum textu collecti ex D. Dioni cap. 4 de diuinis nominibus bonum ex integra causa malum vero ex quocumque defectu ubi intelligit bonitatem esse integritatem vel collectionem omnium requisitorum ~.

Resp. aliud est id quod requiritur ut cumque ad aliquam formalitatem aliud vero in quo illa consistit. V. G. ad actum videndi requiritur potentia obiectum medium debita approximatio et alia similia, et tamen ille non consistit in collectione horum omnium, cum ergo dr bonitatem moralem actus interni voluntatis esse plenitudinem essendi debitam sm rectam ratm, si non plenitudinis intelligat aggregatum omnium requisitorum sensus est hanc aequm exigere vel postulare totale morale modo ex parte idem bonitas moralis sit at non est sensus illam esse aggregatum horum omnium sed sufficientem cum tanta ordine requirente hoc totale, ut colligitur ex ipso D. T. infra q. 19 art. 1. ubi dicit bonitatem esse conformitatem actus voluntatis et in 1o sent. dist. 40. q. 1a art. 1o. ubi ait illam sumi sm ordinem ad finem idque adducit et alijs autoribus probatum est et in hoc casu sunt 2a. intellectus seque. adaequandam autem aequiuocationem notandum est plenitudinem vel integritatem essendi saepe ab autoribus non accipi aggregatum omnium ut cumque requisitorum sed per se (?) quae dicunt ordinem ad illa ~.

2um arg. est actus moralis tanquam res ex bonis integro bonus alter non ut et bonus alterius praesupponit quod sit bonus in se ergo bonitas moralis non includit esse conuenientiam seu conformitatem ad alterum nempe ad normam intellectualem rectam ratm et rectam ~.

Resp. distinguo. ant. si sermo sit de absoluta bonitate actus, et per se dari ...

q[uo]d hac: adeoque sumpta dicit perfectionem rei in se theod[olo]g. convenientia seu conformitatis cum alio quam est bonum theod. esse ord. quo ro respectiva est in se absoluta perfectio est etiam convenientis alteri quam est bona sicut homo sicut exer. quodam madegra p[er] receptum explicitam p[er] ista asendere ut sic illud ans nedi p[ro]t theol. hac. ordinare p[er]fectis simpliciter simpliciter distinguere res ut bona in se sicut bona alteri. at id non obstat quominus ro esse bonitas adeoque explicata esse dicat perfectionem rei in se et convenientiam seu conformitatem cum alia quam est bona, ut probavimus est hec. sect. 2a. sicut est si quis arguerent intellectum prius esse prius esse apprehensivum quam prius iudicativum cum esse apprehensivum supponit adesse iudicativum quae respectiva explicita in ord. ad diversa incluta non obstat quominus adeoque ratio esse intelligi dicat ordinem ad apprehensionem et iudicium. idque etiam incidit colligi potest in multis rebus sicut alias res ~

Dices perfectio qua actus volitionis est in se ipse bonus et qua est conformis alteri est praecise talis actus et non includit esse moralis bonitatis moralis probatur quia quod hoc est illius passio seu proprietas scilicet bonitas dicit passio seu proprietas entis at passio non includit essentiam rei cuius est passio ~

Respondeo negando consequentiam et ad probationem itaque distinguo. est passio seu proprietas sumitur uno modo stricte ut pro illam denotat actionis aut realitatis distinctum ab actibus v.g. calor respectu ignis aut distinctum fratri tali modo quod neque implicite [illegible] pertineat ad essentiam seu substantiam rei v.g. relatio per certamque legitima seu similitudo et a. non distinguentes illam realitatem a fundamento. alio modo sumitur latius ut dicit quidam ex formalem quapropter explicitam in ordine ad aliquod includentem distinguere a alia ratione quominus tunc includit esse et reipsa si attributum illi debitum quo passive attributa Dei dicuntur illius proprietates ~

Illud est dictum passionem non includit essentiam rei cuius est passio intelligitur de illa quae stricte est passio priori modo non vero de illa quae late est passio

posteriori m° nam x^a hunc modum atributa Dei quae dnt illis pro prietates intelliguntur esse divinam ess^am. de horum modo pass.is seu proprietatis late intelligi id quod dr formalis bonitas moralis ee pass^em actus voluntatis sit intellectio quod b. entis dr passio entis. sic Mol. 1 p. q. 5. disp. unica §. 2° colligimus ait bonum dici pass^em entis n. proprie sed late sumpto pass.s vocabulo. R. Su. toi. m. disp. 3 sect. 1^a n° 5 ait pass.es entis ita appellari qr. a nobis requirunt ut per quaedam per modum pass.s seu proprietatis quod propriis dicitur per modum atributi ad eum modum quo theologi concipiunt extremis perfectionibus D. affert exemplum meo m° loquendi quo dici solet ee pass^em seu proprietatem quae quod dr fundam^tum in theologia intelligitur sublim^a spirit^um actuum corporalium quia m^r est. nihil aliud sit quam ipsa agens. R. supplent a nobis per modus proprietatis ad distinctius explicanda munera eius.

Sed arg.^tum: actus moralis bonus, qui bonus alicui dicit respectum ad r., quia bonus D. sim. dr bonus nrae intellectuali quamvis fuit n. r. ipsi r. illum dictanti neque pr. sim. illum tranti nec legi divinae prohibenti ejus bonitas moralis sim. dicit ord^m conformitatis ad nat^am intellectualem n. r. ad r^em neque ad sim. neque ad legem.

R^o. neg. p° min. q^a actus moralis bonus respectu illorum omnium est bonus simulque duo modo nempe nrae intellectuali est bonus, quod subo radicali volunt. ipsa per rationem ex^a elicitivae, receptivae, ac ratio r. est bonus ipso re^a trimor. suae quia est actus ut sit divinae leg.^e item et bonus ibd. ipsa tu quem m° debito attingit ~

Ex 1° nec fistat ... ep. ... actus moralis bonus sim. dicere bonus nrae intellectuali n. r. alius rebus predictis negat illationem q^a saepe una re ad. r° talis dicit ord^m ad diversos terminos quibus respectu aliquis recipiat aliquam denom^em quam n. habet respectu aliorum. ut ig. actio qua denominat producere calorem dicit ord^m ad causam producentem ut ad subiectum recipientem, et ad terminum productum, ac sim. dr producere illius n. r. causam producentem neque subiectum ut constat

ut constat

ut sunt virt. q. tendentia scilicet per modum cuius dam esse habitus ad quem attendit non solum fta directio seu proportio cum hoc aut illo terminare quam cum morali actu ut ex ord. ad illud sumat hanc aut illam tendentiam unde fit ut una virtus ad v. dict. possit habere aliquam tendentiam in ord. ad aliquod tendatum non vero ad aliud ut in praedicto exemplo. item unus videm actus individuus caritatis potest Deum diligens aliquam creaturam rationalem et simul eius aliquam irrationalem. denotat amor amicitiae in ord. ad tale tendatum quod est rationale, non vero ad aliud quod est irrationale, non enim dicit amicitia nisi in ord. ad eum qui ut amans possit redamare ut ex cor. doct. Sanctij. D. Tho. vitalis dictum est in mar. decomitib. sup. 1a cap. 5. et sup. 7 cap. 7.

Dicis licet recipiat actum moralem bonum sine qua bonum non intellectuali attendendo in hac tendentia ord. ad illud tendatum quod aptum est intrinsece per sui generalem actum, inde tamen non sequeretur vim finalem bonitatis moralis non includere eius ord. ad rectam rationem et legem divinam videm quibus omnibus suo modo est conformis ut sui essentia est.

Dices ex diversitate eius obiecti diversus ordo illum respicientis quod non intellectualis, recta ratio, lex divina, videm et eius diversa quos respicit actus morali bonus quae quilibet suo modo debet esse conformis sed non eodem ord. respicit omnes illos tres ac proinde includit collectionem diversorum ordinum.

Respondeo quod diversitatem eius adequati unde non obstat uno et eodem ord. esse respicienti multos terminos quorum quilibet sit inadequatus ac eius simul scientia per unum unius eius adequati sic unus videm actus intellectus respicit naturam intellectualis quam radicem potentiam intellectivam ut principium proximum et primum intellectualem, quam principium videm finale et materiale ut actum, ad omnia quam ad actum adaequatum potest esse unus videm ordo transcendentalis per quem essentialis actus qui est unus videm ac proinde habet unam simplicem essentiam respicientem illa omnia, unde talis proportionalis non est actu morali bono respicere omnia praedicta quatenus unum totum adequatum

vno tiendz esse ord. rensti. quia D. T. explicat bonitatem malitiam actus n. stm mov. ad stm. dein ad rectam rationem et legem eternam ut infra q. 19 art. 1 et 4 q. ex his locis talis colligis sub intellegi alios terminos ad quos diuit ordinem

Ultimis uero ex D. T. talis auctoritatibus sapere exponunt actum morale bonum per ordinem ad unum aut alterum ex prioribus terminis nal. Lafalla ment. aliorum cum ait illud esse bonum per ordinem conformitatis ad stm honestum aut ad regulam rationis aut ad legem eternam

Ex quibus patet qua alibi docent terminum sic aut huius terminum rei sufficienter sub intellegi ex aliis terminis quos postulat talis ordo sicut cum ab illis intellectio exponitur per ordinem ad stm sub intellegi ex ordine ad naturam intellectualem et potentiam intellectiuam et ad ipsis intelligentes. Vide hoc in hoc cap. 2a paulo post ad 5 fin.

Quum autem actus est actus dr moralis bonus ex eo quod sit conformis rectae rationi tamquam mensurae terminum est actus bonus quem rectio rationis metitur. et quia est illi mensuratus et ad quo relatio mensuratus ad mensuram non realis sed rationis seu denominatio extra quod probatur cum ex his. Sm cap 15. tx 20. post medium ubi aut mensurate et scite et intellegere eo quod aliud ad illud dr numeros induit. V. G. in panno quod dr conformis suae mensurae est relatio rationis seu denominatio extra sic bonitas moralis actus est relatio rationis seu denominatio extra

Confirmatur quia actus aliquando est bonus in ordine ad finem non existentem sed ad id quod non existit non datur relatio realis quia haec petit realem terminum existentem [illegible]

Ex distinctione aris cum dr actum esse morale bonum ex eo quod sit conformis rectae rationi id pot duplex intellegi primo conformitas sumi pro [illegible] uno modo denotari pot conformitas actualis denominationis actu rationis mensurantis actus hoc est assentientis actum esse bonum et sic nec actum est illud aris. nam actus non ideo est bonus quia fit haec denominatio mensurans sed potius haec denominatio [illegible] bonitas actus loquor rationis mensurantis actum nec est ratio cognitio [illegible] et dictatis a tunc bonum cum sit verum iudicium [illegible] quia iudicat actus esse reipsa bonum id quod bene notat Bu 101 m. 3 p. 10

S. 2a n. 12. alio mo denotari pot conformitas convenientia temporalis quia aliquis in seipso ita se habet ut habuit alias ... et sic recedendum e illud dans ... ex eo quod aliquis volunt in seipso ita se habeat e bene hoc aut n e illi denom extra neque relatio ... sed ... realem ... illi ... et probatur ... Sect. 2a. atque hoc ... alia loca ... addita ... Tho. ... q. 1. 8. art. q. ubi cum in 2o arg. ita obiecisset bonitas aliquis e aliquid in ipso existens ... causa extra ... actio ... bona ... mala ... in ... postea ita respondet ... sit causa extra in ... ad ... relatio in ... actione ... ibi ... volunt ... nam ... postea alia speciali q.

Ad id vero quod in menori dr relatio mensurati ad mensuram n e realis ... seu denom extra ... id posse dupliciter intelligi ... realiter denom ... quia id quod e mensurate denominatur actu mensuratum ut q. dom denotat subiectivum aut intellectum ... hoc q. dem ... e denom extra quae ... quod sit a fia reali extra ... ... reale ... in ... dici solet relatio ... ad differentiam eius quae e realis ... ...

2o aliter pot intelligi ... realiter denom ... quia aliqd dr mensurate in ... ut cum dom dr ... intellectum ... intelligendum ... relatione denom. uno modo posse esse relation ... seu denom ... alio vero mo realem ... nam intelligite uno mo pot denotare denom ... ab intellectu ... pot esse intellectum ... relatio ... seu denom extra ... denom ... ab intellectu ... actu versante ... dom e ... denom extra quia dom dr intellectum ita denominatio sumpta ab intelligente ... quia pot versari ... dom e denom extra ... in hoc sensu intelligi ... mensurate ... intelligente ... huius ... e relat ... denom ...

Alio mo intelligente pot denotare aptitud. ... ... apt ... ut possit facere intellectum ... realis e relatio ... realis q. quodlibet ens reale ... ipso ... aptitudinem ... ut possit facere intellectum ... unde ... e mensurate ... aptitud ... entis realis ... ut possit

mensurari e relatio transcendentalis illi intrinsecalis et in hoc sensu intelligi possunt

alij auctores dicentes mensuratum ut intelligitur transeunte mensuris realibus esse

per mensuram extrinsecalem. Sicut in panno et quacumque alia re habente extensionem

mensurationem quae dicit aptitudinem vel proportionem qua ex sua aptitudine mensu

rari mensura extensa est relatio realis transcendentalis illi intrinseca ~

Ad 3um unum in minori dicitur ad id quod non existit non dari relationem

realem — Sed id intelligi de relatione praedicamentali non vero de transcendentali. nam ex

communi doctrina datur dari relationes reales transcendentales ad res non existentes sic enim intellectus

et voluntas creati ordine transcendentali respiciunt res aliquas non existentes ergo potest sicut

actus reales intellectus et voluntatis terminantes ad res non existentes et aliqua res … qui

bus scientia … habent realem ordinem transcendentalem ad talia obiecta ut alibi suo

loco probatum est

Cum arguitur 2º: Actus ergo idem actus qui erat moraliter bonus post

aliquam illam mutationem intrinsecam reddi malus … bonitas moralis

non dicit aliquid reale intrinsecum actuum. Antecedens probatur quia actus esus carnium ante

quam sit prohibitus potest esse moraliter bonus at post prohibitionem est moraliter malus

sed prohibitio non mutat illum intrinsece quia solum est illi denominatio extrinseca ergo etiam

actus fieri potest de aliis actibus ad res indifferentes quarum bonitas vel

malitia pendet ex prohibitione extrinseca ~

Respondendo est loqui de actibus externis seu imperatis aliud

vero de internis elicitis a voluntate. Et quidem antecedens posse esse verum de

prioribus non tamen de posterioribus etenim … actus voluntatis attingit obiectum

volendo aut nolendo illud. neque unquam actus voluntatis qui est moraliter

bonus vult obiectum idem obiectum quod vult malus ac proinde numquam idem

actus voluntatis qui est moraliter bonus potest esse malus nam actus bonus vult

obiectum consonum … legi et nullo modo vult aliquid illi dissonum neque

transgressionem legis at actus malus vult obiectum illi dissonum et transgressionem

legis et quamvis dissonantia respectu obiecti ex se indifferentis ut esus carnium

sit denominatio extrinseca … prohibitionis tamen velle tale obiectum cum tali dis

sonantia est quid intrinsecum actui id volenti neque est eadem volitio cum illa quae

non vult obiectum cum tali dissonantia neque ullo modo transgressionem legis. Si comparetur

cum aliis actibus indifferentibus ex ministerio desumentur infra cap. 5 ubi an …

actus possit successive esse bonus et malus

Cap. 4 an malitia moralis actuum humanorum includat positivam difformitatem seu monstruositatem aliquam intrinsecam et realem

Aliud est quaerere an malitia moralis quae est formalis culpa et peccatum consistat formaliter in aliqua ratione positiva vel in privatione; aliud vero an includat aliquam positivam difformitatem sive monstruositatem, sive haec sit quid formale sive fundamentale peccati. Primum disputavi in materia de peccatis in 1. 2. q. 71. Secundum vero solet tractari hic a plurimis summulistis, quia alioquin est necessarium ut intelligant ea quae in praesenti tradunt de bonitate et malitia actuum humanorum, sive eorum quae ad communes et differentias.

Aliqui asserunt malitiam moralem includere positivam difformitatem seu dissonantiam, hanc tamen esse relationem secundum esse; secundo mentem. Ita Bas. 1. 2. q. 102. q. 95 art. 9 et 10 ubi idem putavit tamen et dicit hanc esse formalem peccati commissionis, de qua non est modo disputatio ut dictum est.

Sit ergo malitia moralis in actibus a voluntate elicitis includit positivam difformitatem seu monstruositatem quae est realis relatio transcendentalis intrinseca, et hoc locum habet sive dicatur esse formalem peccati commissionis consistere in illa sive in privatione rectitudinis sive in aggregato ex utroque.

Colligitur ex D. T. variis locis in quibus ponit malum et bonum in actibus voluntatis sumi per ordinem ad finem et esse differentias specificas, ut 2 sent. d 40. q. unica art. 1 et 1. 2. q. 18 art. 5 et q. 20 a 2 ad 2. Vero illis locis quibus asserit species actuum sumi ex objecto ut 1. 2. q. 12 art. 5 et ad 1 et 2 et a 3 et 4 et alibi saepe. 3° illis quibus affirmat bonum et malum in actibus moralibus opponi contrarie ut 1. 2. q. 18 art. 9. Sed 2us est contrarii ad quod ibi dicit malum morale sic est differentia; tunc opponitur bono non secundum quod est privatio boni alicujus sed ex natura actus scilicet hic ordinandi ad aliquem finem qui repugnat debito fini et sic vitiale est differentia actus non per privationem rationis secundum ordinem...

ad quam seqq. respondeo — Notandum est id quod 1a 2ae q. 54 art. 3 ad 2

ait malum quod est differentia constitutiva aliquorum vitiorum non est privatio

pura sed est aliquid contrarium repugnans rationi naturae ex hoc atque dicto

colligitur sitque malum quod est differentia constitutiva aliquorum vitiorum non esse

puram privationem sed aliquid repugnans alicui bono

ubi locum habet id quod dicit D. Thom. saepe dicitur peccatum

commissionis non esse puram privationem nempe quia

saltem pro materiali includit actum contrarium rectae

rationi et legi pro quo multa loca D. Thomae videri

possunt in tabula suorum operum pro hoc peccatum n. 1 et 4

Colligitur 1a 2ae q. 18 art. 5 § ad claritatem bene notat malum

in moralibus dici aequivoce et saepe propter aequivocationem afferri obscuritatem. malum enim aliquando significat privationem boni aliquando ens contrarium actu et habitui bono et q. 71 art. 6 § in eod. art. aliis

secundum duplicis mali contrarie et privative ut aliquis intemperantia

est malum contrarie per positivam oppositam temperantiae, malum vero

privative quia privatur rectitudine quam debeat habere. idem q. 72 art. 1

§ ad evidentiam

Ter. 3. re. c. 9 § adverte quod malum ait ex mente

D. Tho. malum morale opponitur contrarie bono, non sumendo malum

pro abstracto mali quod dicitur privatio boni quod sic solum opponeretur

privative sed sumendo malum subjective, hoc est subjectum privationis

quod sic dicitur esse aliquid et natura privationem subjectam quae est contraria

bono morali

Contra 1a 2ae q. 18 art. 5 § nota quod ex his et q. 19 art. 1

§ Doctor sanctus et § nota quod 2um 1a 2ae 10 .. q. 71 art. 6 § ..

§ ex dictis et § 2 § ad 4 opinionis 7 et 8.

Favent aliqui PP. qui docent vitium ex specie sua immediate seu actum malum esse contrarium bono, contrarie naturam et rationem, item contrarium legem Dei illi difformem et dissentaneum. sic D. Aug. tom. 1° lib. 1°. de libero arbitrio ait esse contra legem Dei et lib. 3. cap. 13. de moribus vitium eo ipso quod vitium est contra naturam esse. Favent et Arist. in loco cit. cap. de oppositis dicens malum esse contrarium bono. ibi autem loquitur de oppositione contraria distincta ab oppositione privativa, ait enim aliqua opponuntur contraria ut malum bono, et subdit alia opponuntur sicut privatio et habitus ut caecitas et visio, idque quod aliqui respondent Arist. ibi loqui de malo non formali sed materiali sive id quod est fundamentum et subiectum privationis in qua debet consistere formalitatem mali non adversatur nostrae conclusioni. quia id contendimus quod actus malus habeat in se aliquid positivum et reale contrarium actui bono et cuius est illi difforme et dissentaneum et si id non dicatur formale mali moralis sed potius materiale, si comparetur cum privatione rectitudinis debitae.

Pro 1ª conclusione doctrina Arist. in loco cit. cap. de oppositis malum esse contrarium bono quod ut communiter exponitur et ab adversariis intelligitur non potest probationem rectitudinis debitae quae sic opponitur privative ut patet. sed potest esse positivum et reale inhaerens actui malo quo actus malus per suam entitatem positivam habet aliquid contrarium actui bono per quod sit illi contrarium et fundamentum privationis idque est esse difforme et monstruosum quod dicitur in nostra conclusione.

Confirmatur conclusio contra aliquos adversarios volunt ut assignandam causam privationis factam debere ex sua specie prout est intrinsece mali saltem eo quod inhaeret sicut quasi radices habentes necessario connexam privationis debitae rectitudinis est habent esse positivum quod ex natura rei afferat privationem rectitudinis et quale esse positivum differunt ab actibus bonis illis quae adversantur idque est esse positivum difforme et monstruosum quod inter

dicimg ee malum aliquis prabis actibus unius ellicitis ~.

Prob. alterius bonus. V. G. amor Dei hic mere formalem conformitatem et consonanciam cum recta ratione et lege Dei quam in se ipso ita habet prout illa petit et pro altiori statu commodi quem postulat ideoque probavit 1ª adducta cap. 3º sect. 3ª. Ergo est alterius ratio ergo odium ad Deum hic mere positivam difformitatem et dissonantiam cum recta ratione et lege Dei. Probatur quia quam ille in se ipso positive habet ac illa petit et pro altiori statu modo positivo stando ac postulat siquidem illa postulat ut feramur in Deum tali modo ut illum amemus et alterius odii fert modo stando adversando illidem ~.

Confir. 1º. Sicut velle statim honestum est quod malum et positivum in actu id volente et eo ipso quod velle honestum intelligere esse mere conformis rectae rationi et lege Dei ita velle statim turpe est quod malum et positivum in actu pravo id volente. V. G. in actu libidinis theorico quod velle statim turpe intelligitur esse mere difformis rectae rationi et lege Dei ergo etc.

Confir. 2º hic contrariis virtutis. V. G. intemperancia est quod positivum speciale id est similium ab hac tractis virtutis temperancia et illa positivum esse positivum dentre repugnans expellensque ab eodem subiecto sicut calor dentare expellit frigiditas qua est positivo stantas ergo hic malum difformem positivam per quam tantum in malis esse dentare illi repugnantibus ideoque plane hic ex D. Tho. locis citatis relatis positivum et ejus illis et ratione ibi adducta id ostendunt, tale autem est positivum repugnans actui et huius virtutis sicut esse difforme et monstrosum ~.

3º probatur ratione primum probatio rectitudinis debitae quae in mera actu passio intelligitur esse suo modo difformis et dissona rectae rationi ergo pravitas actus id est ipsum esse positivum malum actu pravo nam et suo modo difforme et dissonum rectae rationi positiva tendencia ad rationes alterius ac gravi ratione et lege Dei unde nequit esse mera passiva privatio

post Luce amari neq; a Deo p dissimili E° &c.

Confir. exor. intellig hec potentiam n[atura]lem sibi intrinsecam realem qua e difformis & dissentaneus S[an]c[t]e ei q[uo]d maxime ut d[ic]tar & redit ex Scoi doctrina E° sibi alteq; proabs volunt. hec potentiam n[atura]lem sibi intrinsecam realem qua e difformis & dissentaneus vult. ergo cu[m] q[uo]d sit exor. fat. in hom. m[od]o opposito ac p[er]vert. S[an]c[t]a vi actus proabs m° opposito ac p[er]vert virtus &c.

Obiectiones aduersus dicta

1° obij: si malitia mali sit p[ri]uatio rectitudinis debitae, esset a potentia difformis & dissona actionem. sequitur malum morale & p[eccatum] subsistere posse sine posit[iv]a & sine p[ri]uatione rectitudinis debitae; cu[m] at hoc sit falsum & a[d]v[ersus] doct[rin]am patrum semper asserentium malum p[eccat]i esse p[ri]uationem rectitudinis; sic enim D. Dion. cap. 4 de div. nomin. ait malum nihil esse nisi quandam carentiam boni & defectum, & D. Bas. homil. 9 quod Deus non e auctor malorum, malum, inquit, e boni p[ri]uatio, & quae plura affert ex Leg. Bal. a. 12 q. 13 § 3. ubi dicitur nihil attendi actus moralis dum suam p[ri]uationem n[on] e malus nisi denotatur p[ri]vatione rectitudinis debitae.

Seq[uel]a p[ro]b[atur] q[uia] illud intellect[us] e posit[iv]um & p[ri]u[ati]o se malum morale & p[eccat]um quod potest & p[ri]u[ati]o e difforme & dissonum rectae at. E si n° potentia actus mali posit[iv]e & p[ri]u[ati]o se id hec sequitur inde in illa subsistere malum morale & p[eccat]um p[ro]p[ter]ea cum illa sit sine carentia rectitudinis quam seq[uitur] p[ri]uatio rectitudinis debitae.

Multi respond. reddendo seq[uel]am quia q[uod] reddendae in d[ict]a asserente malum morale & p[eccat]um sumi[?] p[ri]vat. subsistere sine p[ri]u[ati]o positiua quam tenet Caig. Zum. Bas. in ea [?] cf. Med. 12 q. 71. a 6. & alij et q[uo]d illam p[ro]bat ex patrum testimonijs. Sancti Patres enim ut adeo loquantur de malo p[ro]ut opponitur bono positiuo narrate ac sensus sit id malum e quod nullam includit positiuam bonitatis neque transitum

ex ꝑmode sim c corruptio boni seu privatio vel nihil, aliquid ut loquamur
specialiter de malo morali quod e in peccato commissionis illud explicent per privationem
rectitudinis qui aposteriori ꝑ quandam perfectionem dant [illegible] usque ad
hoc dicunt ~~[illegible]~~ nihil illud e nihil [illegible] in sensu morali
existimationis quam peccata [illegible] solent attendere [illegible] hom [illegible]
ꝑc. nihil fieri hoc e nullius momenti existimari quo sensu D. Thomas
[illegible] m Ioan in illud sine ipso factum est nihil ait nihil
fiunt hoc cum peccant et hoc e [illegible] ultimam [illegible] illud ad [illegible]
13 n 2. di caritatem non habeo nihil sum ubi ut [illegible] non e sensus hom [illegible]
[illegible] esse [illegible] nihil quod non sit aliquid positivum

Quod supposita sententia affirmante malum morale [illegible] commissionis [illegible]
[illegible] [illegible] positivam [illegible] [illegible] consistere in privatione rectitudinis
debitae [illegible] nec [illegible] [illegible] ad probandum exponendo ans ut
quod intelligatur esse [illegible] malum morale [illegible] si sermo sit in
[illegible] [illegible] non satis e quod fiat [illegible] difforme [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut sit difforme tali modo ut sit pure
malum nullum includens [illegible] boni positivi [illegible] talis autem
e privatio [illegible] rectitudinis. [illegible] nulla [illegible] consistere id quod e
[illegible] mali moralis [illegible] [illegible] per malum simpliciter

Quare [illegible] suam [illegible] positivam [illegible]
[illegible] [illegible] aliquo modo [illegible] difformis [illegible] [illegible] probant
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] id positivum e mali
quia [illegible] malum morale [illegible]. quod [illegible] cum privatione
rectae rectitudinis [illegible] [illegible] [illegible] malum [illegible] [illegible] includit [illegible]
quod boni positivi [illegible] [illegible] a privatione rectitudinis [illegible]
[illegible] malum simpliciter seu summum malum [illegible] hoc [illegible] quod
D. Aug. to 4 lib 83 q. q 6 ait [illegible] e sine aliqua [illegible]
n e, ubi autem aliqua [illegible] [illegible] e [illegible] [illegible] aliquod boni e.

Summum ẽ malum, nullum m.um hēt, caret cm̃ oĩ bono q̃lg̃ p̃bis
indicet; oĩ quod positive ẽ hēre aliqd boni transty positivi. at
Summum malum ẽẽ id quod caret dr̃ ex huiusmodi bono & q̃ꝰ p̃banõ
rectitudis ita scĩret, ideo illa dendat ꝯ malum simplr̃ seu secũ
ꝯ̃ ̃frate mali & q̃l̃ & ad illis differam positiva ꝯformitas actg̃ praui
dr̃ aliqd malum sm̃ qd̃. sca marte ꝯ̃ĩ ~

Dices positiva ꝯfiatas actg̃ boni cum recta rõe ñ ẽ qd̃.
marte ꝯfrate bonitas moralis ẽ ꝯd.ᵃ positiva deffiatas
actg̃ praui ñ ẽ qd̃ marte. ꝯfrate malitia moralis ac ꝯ̃smile
ꝯ̃ĩ. ~ R. neg. ꝯam & r̃o differ.ĩẽ ẽ qꝰ bonitas moralis
actg̃ dicit ꝯfectũm qua ñ ẽ alia qm̃ talis ꝯformitas at ma
Litia moralis dicit imꝑfectũm & deffum. maior an imꝑfectio
& deffꝯ magis distans a quacumqꝫ ꝑfect.ᵉ & bonit.ᵉ ex transli.
ẽ p̃banõ rectitudis ac ꝯ̃smiddilla s m s.ᵃ quod frate p̃eari
ñ sit qd̃ positivum dr̃ frate mali moralis vituꝑari & reparar.ᵉ
illig positiva dꝯfiatas dr̃ qd̃ marte, ~

Urgebis positiva deffiatas actg̃ praui p̃se ẽ vitu
peratis & pena supliciũ ẽ necc.ᵒ dm̃ ẽ illam p̃se ẽẽ culpam
& p̃ĩ.ᵗᵘᵐ ~ R. d.ᵃ ꝯ. ꝯcedam s.ᵃᵐ satis ẽ ñ dicatur illam ꝑse
ẽẽ culpam & p̃ĩ.ᵗᵘᵐ sicut culpa & p̃ĩ.ᵗᵘᵐ dicitur marte quod ex sꝑ
ꝯfruẽm positivam ẽ vituꝑerate & punite. at in ead.ᵐ s.ᵒ p̃banõ
libera debite rectitudis dr̃ culpa & p̃ĩ.ᵗᵘᵐ sicut dendat frate quod
ẽ summa malitia magis distans a quolibet positivo bono ex transli.
ut dictum ẽ ~

Instabis positiva difficiẽs dꝯfiatas ẽ suimet radix erga
cuius p̃banõ rectitudis ẽ illa in qualibet sententia consensa ẽ
maior malitia ac ꝯsimiddi frate p̃ĩ eminenter q̃si radix simeas
malitiam p̃banõs ~ R. neg.ᵈᵒ coam qꝰᵃ sino quod suum.ᵒ

sit radix potentia affert aliqd positivi dimissis transitus illegis pro-
hibitos moralis quia e in ord. ad prohibitionem qua infert veritatem in
p̄dicta s.a gtlut nihil obstare ut id quod e l. ratione causa veritatis
l. sit minus malum efficit sic in a moris e qd minus malum
qm mors quia d illi effi atq hoc nunc obiter dictum fuit necesse
d in psenti conflictu ut ostendatur positivam differentiam atq pravi hoc
locum est ms a constituente sive fsc in prohibitione quod in ma
et fsc. desuitendum e

Dices: si malitia moralis atq pravi includeret posi-
tivam realem differentiam sequitur Deum esse illius causam qua
nullus positiva realis attenuari pot in quavis creat. quam
pendeat a concursu efficienti Dei nec obstat d id cons et falsum
q sic Deo tribueret differens atq pravi quod n e consonum summe
illius bonitati e° v.

Difficultas haec solvenda est e ab adversariis nostris dicunt
et illud positivum reale quod in actu pravo e l. vi ratio
inferens prohibitionem actionis liberae etiam e concursum effectivum
Dei item illud positivum reale quod e in actu et hoc exaij &
sic solvendo quia ipsi respondebunt poterunt et respondeat obiectioni
propositae.

R. e° distinctione cons aliud e dicere quod Deus sit causa
illius efficienter concurrat simul cum creata seipsam determinante ad
ponendam positivam differentiam atq pravi et id v. e. neq inde
sequitur hanc e tribuendam Deo q effectus tribuitur causae determinanti
se ad ponendum talis effectus tribuitur creaturae quae cum habeat paratum
concursum Dei quo posset uti ad bonum seipsam determinat ad ma-
lum quod Deus d e x.s n vult absolute fieri et ostendit
et illud praecepto prohibet quis ad servandum omnes eos adjuvat quia

debet sincere causas operari suo modo id permittat deus supposito quod creatura ad illud se determinet posset rursum causa utique quod non est illi dissonum dissonum contra causam causalitatis dicitur supponit

Vide Su. in opusculis lib. 2 de concursu Dei cap. 3 n. 11 et sequentibus ubi bene id explicat et refert multos auctores

Aliud vero est absolute dicere quod Deus sit causa defectus actus peccati etsi addat quoad materiale peccati. Et id non est verum quia talis expressio indicat attribui Deo tanquam causae determinanti quo sensu haeretici dicunt Deum esse causam mali moralis et peccati. Et ad id rejiciendum habentur ex scriptura tot aliis et patribus propositiones contradictoriae quae absolute dicunt Deum non esse causam peccati neque defectus. Et quae multa habentur videri possunt apud Bellarminum n. 3 controversia 2a generali lib. 2 de amissione gratiae et statu peccati a cap. 6. Et Su. in praedicto lib. 2 cap. 2 n. 6. et 16. 22 et 23. et sequentibus, specialiterque notandum est id quod ibi cap. 3 n. 20 advertit Deum neque dici posse causam per se physicam aut moralem peccati quia ad illud non movet neque determinat neque causam moralem faciens vel indirecte quia non tenetur suum concursum negare neque etiam causam physicam efficientem quia cum eius causalitate physica quae intelligitur non est neque coniuncta defectus videatur D. Thomam et alios 1. 2. q. 79. art. 1.

Quaeritur alius: an malum non est difformis rectae rationi nisi per privationem ad rationem debitae rectitudinis? Non nullam habet positivam deformitatem sed solum privativam ante supponit quod si non esset talis privatio non esset actus difformis rectae rationi nam si nullum esset praeceptum ex quo debita esset rectitudo in actu non esset actus difformis consequenter non esset privatio actus rectitudinis debitae.

Et nego antecedens si sensus sit actum malum non esse difformem rectae rationi nisi per privationem ad rationem rectitudinis quasi per formam denominantem. nam supponendum positivum quo actus attingit obiectum malum etc. ad hoc

illatus rectitudis e ~~natur~~ positive difformes recta ut extrane
vitu[?] ut p[ro]batum e sicut in illo ~. Ad 3m p[ro]bat[ionem] dicitur quod si necesse
talis p[ri]vatio non esset actus difformis secundum ex eo quod non esset p[ri]vatio
sed etiam ex eo quod non esset actio p[ri]vativa attingens obiectum malum ex
quo oriret p[ri]vatio rectitudis. unde ~~nego~~ quod actus attingeat obiectum
malum et quod ex ordine ad illud non sit positive difformis recta r[ati]o[ne]
et ex illo oriatur p[ri]vatio debita rectitudis. uno[?] etiam si contingat hoc in
se ex actu attingente obiectum malum non oriri de facto p[ri]vationem
debita rectitudis adhuc talis actus ex positivo ordine ad illud obiectum malum
esset positive difformis et monstruosus secundum se et de se p[ri]vatus ~.

Dicitur non dari monstrositas nisi quando res aliqua sua ordinaria na[tu]ra
specifica p[ri]vatur aut cum aliqua forma non sibi debita aut sine aliqua
debita h[abe]t, sic monstrositas esset si p[ro]duceret homo habens pedes leonis vel
sine unum brachium humanum. unde monstrum definitur quod sit effectus
a recta vel solita sua forma dispositione deficiens ut docent
philosophi lib. 2 phi[sicorum] tx 82. ubi Conimbricenses cap. 9 q. 5. Sed actus malus
non ita se habet. nam ille secundum suam naturam specificam debet id quod
h[abe]t quod ex sua specie sit actus ad tale obiectum malum neque ille caret aliqua
rectitudine sibi debita quia ille non debet sed potius repugnat rectitudo
ergo ille non h[abe]t ullam monstrositatem neque p[ri]vationem rectitudis quia nihil dicitur
p[ri]vatum eo quod non est aptum h[abe]re ~.

Resp[ondetur] definitione maioris monstrositas sumitur uno modo secundum
in ordine ad naturam specificam et sic locum h[abe]t id quod ibi dicitur alio modo
sumitur latius in ordine ad rectam regulam saltem in artificialibus et mo-
ralibus ubi regula artificialis et moralis petit ut recta regula actus semper
iungatur cum ordine recto quasi cum forma bene sibi coh[a]erente. quibus [...]
actus p[ri]vatus secundum suam ~~rationem~~ formam specificam h[abe]at id quod est sibi debitum
et sine illam non oriatur p[ri]vatio rectitudinis quia moralis species non est ad
eam aptus nec attendendo rectam regulam latius, quod aptae ad recti-
tudis et sine regulam moralem nec intellectuale ..... deberet cum
illa iungi unde actus p[ri]vatus dicitur h[abe]re illas p[ri]vationem et monstrositatis

q.ª n.ª illo sit ordem rec.ae moralis junctio dissonancia ad v. moralis
conjunctio dissentanea rec.ae morali dr esse p.c. et monstrum q.m. si ac
si humano capite quem deberet jungi corpus humanum jungeret corpus
brutum.

Id autem ipsum et declarat ex doctrina Aris. 2 phi. tx 82.
ubi dr in artificialibus esse peccatum seu monstrum ex m. extra junctae partium
sine reg.am artis v.g. in gramatica peccatum et monstrum dr soloecismus seu impare
et inconvenientem conjunctionem orat. et sit in loco paralogismus nempe
quia talis ratio sm suam r.dm. [illegible] n' dicat [illegible] pie [illegible] privat.
recti ordinis q.ª morali r.d. n'est ad illum apta tn attendenda est conn
ratio qua [illegible] ad illum apta et ex reg.a artis debet semper in
illo jungi v' dici dr esse privans recti ordinis et p.tam seu monstrum, sic [illegible]
suo m.º inniti [illegible] pravo voluntatis ut exposuimus [illegible]

4.º dices. sicut datur malum transcendentale ad bonum transcendentale quod
opponitur ita malum morale ad bonum morale quod opponitur ad malum
transcendentale neque formaliter includit ullam realem positivam. Ad sola privatio
boni, ergo et malum morale. est malitia moralis aliquid pravi neque formaliter
includit positivam deformitatem et monstrositatem. malor. [illegible]
v.r esse aliquid [illegible] et n' ut alienari sufficiens [illegible]. min n' v. [illegible]
quod bonum transcendentale quod [illegible] cum ente [illegible] in quolibet ente
[illegible] positivum illi oppositum malum transcendentale illi oppositum est
sola illius privatio seu destructio. nam quod positivum intelligitur v'
intelligi esse quoddam bonum transcendentale.

Confirmatur. q.ª malum ut complectens transcendentale et morale [illegible]
a sanctis [illegible] et aliis gravibus auctoribus per solam privationem boni
ut D. Damasc. lib. 2. [illegible] cap 4. malum inquit, nihil aliud quam
boni privatio quemadmodum et tenebrae luminis sunt carentia [illegible] Athan.
et Nazian. [illegible] et alios quos refert Su. to. 1. m. [illegible]

p.[a] D. T. 1.[a] 2.[ae] q. 21. art. 1°. privatio, inquit, boni dicitur esse mali. et 1a 2ae q. 48 art. 1°. et pluribus aliis locis quae ibi in margine recensentur.

Respondeo 2do neg. ans. si sensus sit illam sufficienter definire hoc malorum genus, quod proprie ratione differt à quo malum transcendentale absolute dicitur illud quod nullam habet positivam bonitatem transcendentalem seu propriam entis positivi ac proinde neque in materiali includit ullam rem positivam nam eo ipso quod illam includeret, iam esset aliquod bonum transcendentale, ac proinde non esset absolute malum transcendentale. Dico absolute quia bene stat ut aliquod ens positivum quod respectu alicuius est bonum et conveniens sit respectu alterius malum et disconveniens v. g. calor est bonus ignis et malus v. g. aquae, ita ut privatio frigiditatis quam calor inducit sit contra statum quod est malum aquae tamen ipsa et positiva entitas caloris sit mala aquae sicut quod materiale quod vero et est malum frigiditatis et radix inferens illius privationem. Caeterum ex hoc quod calor sit ita malus aquae non dicitur absolute malum transcendentale quia vero in seipso est quoddam bonum transcendentale.

At malum morale dicitur illud quod non habet debitam bonitatem moralem hoc est conformitatem cum recta ratione, neque illi obstat quod pro materiali includat aliquid positivum quod est bonum transcendentale quia propter hoc non tollitur quominus absolute sit malum morale. Secundum ergo stat ut pro materiali habeat aliquod positivum quod est bonum transcendentale. V. g. positivus actus odii erga Deum adhuc absolute est malum morale quia non habet ullam bonitatem moralem, hoc est conformitatem cum rectitudine et positiva ... aliquid ita ... mala moralia ut nulli ... bona moralia ... differt a bono transcendentali quod alicubi ... bonum alicui vero malum ut calor est bonus igni malus vero aquae.

Ad confirmationem Respondeo illa definitio qua malum definitur per solam privationem boni solita intelligi ut neque de materiali includat aliquid positivum tradita de illo quod est formaliter mali ... dicitur malum quia est summe malum nullius inclusionis bonitatis neque transcendentalem et ... in sola privatione boni quae ... moralis summe distat a bono et est ... absentia ...

moralis quod ei convenit ex parte subiecti &c.

Cum hoc autem stat quod malum actu oppositum specie dicatur non solum secundum quid, quod ex parte includat aliquid positivum, tum actu morali malo est positiva difformitas ut probatum est secunda ma. et etiam ostenditur ex doctrina patrum et gravium authorum quos habent adversarii. nam quando dicunt malum esse solam privationem boni, ex ipsorum modo loquendi et adiunctis apparent se loqui de illo quod dicitur simpliciter malum quod est summum nihil includens boni positivi ut aperte explicat D. Aug. in 4 lib. 28 quaest. cuius praecipua relata sunt supra ad 1um. quae docet &c.

Et ipsa mea Doctoris Scoti verba sumuntur. Negant illud saltem formaliter includere aliquid positivum quod specificum est malo morali in proprio sensu; et indicant quando dicunt illum esse actum contrarium rectae sive rectae rationi, et lege, ut habetur ex D. Aug. supra citato post nam coem. &c. Faciunt aliqui etiam cum Scoto. dicunt ad … quod cum in illis … ad reflexe … ad iniustitiam … contrariam iustitiae … alibi saepe docet vitium actuale et habituale esse contrarium virtuti actuali et habituali prout D. Tho. variis locis ibidem citatis et notandum quod in quaestionibus disputatis de malo quaest. 2 art. 1 docet malum sibi attribuere aliquid pro formali aliquando formaliter … ad 1um dicit, malum uno modo dici simpliciter de illo quod est secundum se malum alio modo secundum quid, … cuius non est … malus … dictum est … ex … hic … art. 3 … saepe in hoc solet esse obscuritas … aequivocatione. … malum aliquando … privationem boni aliquando … contrarium … bono … privatione …

Ex dictis colliges id quod in praesenti dictum est malitiam moralem in actibus voluntatis illius includere positivam difformitatem seu monstrositatem ita intelligi quod saltem formaliter illam includit cum quo stare potest … asserens malitiam moralem formaliter esse privationem rectitudinis debitae ut ex positum est supra de 1um et post solutionem ad 4. ad … quod autem positiva difformitas … voluntatis sit realis relatio … ut dictum est … dum est sit in … difformitate actus boni probatum est supra … 2a. … quod autem item ad id applicandas … adducite in hoc casu 4 … .

Quaestio 5. an bonitas et malitia moralis sint differentiae essentiales actuum voluntatis

… neque formaliter neque … bonitas et malitia.

Sect. 1ª quod bonitas moralis sit meram conformitatem et malitia moralis sit positivam deformitatem [illegible] et differentiae per se realiter actuum voluntatis.

Prima sententia absolute dicit bonitatem et malitiam moralem non esse differentias per se realiter actuum voluntatis. Pro qua citatur ita Basquez 1ª 2ae tomo 1º 5 Sect. cap. 2 n. 7 ubi refert Caietanum 1ª 2ae q. 19 art. 1º Vigo 20 art. 6. D. Bonavent. 2º Sent. d. 41 art. 1 q. 2. Scotum in 1º d. 17 q. 2 § quantum ad istum. Durandum 2º d. 40 q. 3ª. Maior d. 41 q. 1 § 2.

Sed multi ex his autoribus significantes bonitatem et malitiam moralem non esse differentias per se realiter actuum voluntatis non loquuntur de bonitate et malitia morali prout dicit meram conformitatem et positivam deformitatem sed prout dicit relationem liberi quae est denominatio extrinseca conveniens actui. Praeterea D. Bonaventura significans dicit malitiam non esse differentiam per se realiter actus sumendo malitiam pro ipso defectu respectu relationis, ut exponit D. Bonaventura in illo loco.

2ª sententia absolute affirmat bonitatem et malitiam esse morales esse differentias per se realiter actuum voluntatis ita multi graves autores [illegible] in nostra [illegible] qui exponendi sunt ex 2ª ibi dicenda.

In hoc distinguenda est aequivocatio quae saepe miscet propter diversas rationes spectantium ad bonitatem et malitiam moralem nam cum esse morale actuum ut exposuimus in [illegible] 2º includat et esse liberum quod est denominatio extrinseca conveniens actui et esse [illegible] quod in actibus voluntatis est mera et realis relatio transcendens aut conformitatis cum regulis [illegible] si actus sit bonus aut deformitatis si sit malus et insuper malitia moralis aliquando includit positivam deffectum aliquando non [illegible] relationis hinc est ut propter has diversas rationes quod aliquas habere locum eo quod aliqui affirmant bonitatem et malitiam moralem esse differentias entes actuum

voluntatis quoad alios vero potest poni in hac locum id quod alij dicunt
illas esse differentias per se actus.

Sit ergo bonitas moralis quoad materiam, seu obiectum et malitia moralis
quoad privationem defectum cum [illegible] esse differentiae per se actus voluntatis
non tamen quoad [illegible] liberi quae est illis denominatio extrinseca neque quoad [illegible] malitiae
prout dicit privationem debitae rectitudinis.

Hac vero habet res probantur duae posteriores ex supra dictis breviter
expediunt. Certum quidem pars asserens bonitatem et malitiam moralem quoad
[illegible] liberi non esse differentias per se actuum voluntatis sed denominationem
illis extrinsecam probata est supra cap 2 s 3 diff 1a [illegible] 3a vero pars
affirmans malitiam prout dicit privationem debitae rectitudinis non esse
differentiam per se actuum voluntatis. pr. quia privatio non potest esse differentia
per se actus entis positivi qualis est actus voluntatis. Et in hoc sensu loquuntur
multi ex auctoribus [illegible] dicunt malitiam moralem
non esse differentiam per se actuum voluntatis. ut refert Bonacina
ibi relatus [illegible] D. Thomas 2 sent. d 40. q. unica art 1 ad 2
dicens malum prout dicit privationem tamen non potest dici esse differentia actus.
Item multi loquuntur de malitia et bonitate morali quoad esse imputatum quod
includit [illegible] liberi quae est denominatio extrinseca entitati actuum.

Superest probanda 1a pars quod bonitas moralis quoad materiam
seu obiectum et malitia moralis quoad privationem defectum sunt differentiae per se
et actus actuum voluntatis. Sic [illegible] probatur 1o ex D. Tho. 2 sent. dist. 40
q. unica art 1 [illegible] ubi ita ait actus interiores voluntatis dividuntur per
bonum et malum sicut per differentias actus [illegible] 2 q 19 art 1 [illegible] bonum
inquit, et malum sunt per se differentiae actus voluntatis, idem colligitur ex locis
[illegible] bonitatem et malitiam actuum voluntatis [illegible] differentias illorum summi
ex [illegible] ad [illegible] 1. 2. q 18 art 5 [illegible] ubi [illegible] actus [illegible]

ex suo obo. Postea addit bonum et malum .... fiant ... in actibus moralibus differentiam ... ipse differentificant ... et art 6. item de malo q 2 a 4. et ad 2 et 3 ....

Caeterum quis referri solet ... locis ... adductis ... et aliquando ... loquatur in tradenda doctrinam in qua ... id quod ... nempe in illis locis ... vocet maliciam moralem actum voluntatis importare ... privationem quae est ... actui bono ut ... q 18 art ... ad ... 71 art 6 ... in eod ... 72 art 1 ... etenim differentia ... malus ... talis ... actui bono ... differentia ... et ut amplius attendet ... unde ... doctrinam quod ... malus sit ... actui bono

Contra ... q 18 art 5 ... quod ex ... ut bonum et malum ... actuum voluntatis ... art 1 ... bonum ... et malum ... voluntatis ... in doctrina ... actum voluntatis ... ex bono fieri malum ... bona ... malum

... differentia ... actuum ... actibus ... moralis ... malitia moralis quo ad ... actum voluntatis ... differentia ... ad ... differentia ... ab aliis ... illa ... ad ... moralis ... voluntatis ... bonum ... voluntas ... moralis bona ... quod ... bonum ... addita ... malitia moralis quoad

quoad positiuam differentiam conuenit actui voluntatis secundum ordinem ad summum malum ut dictum est. nam ulterius ut intelligitur esse moraliter mala praeter positiuam differentiam communicata est. Ex eo quod attingat summum malum non disconuenientem ut amplius ostendunt fundamenta secunda allata cap. 4 § 2.

Confirmatur actus voluntatis qui est studiosus ut actus castitatis habet quod sit honestus et conformis sanctitati virtutis ex parte accens speciem a castitate quod in talis operari vitalis versans circa summum bonum, sicut fecit vera in hoc diffinitio istius ab actu vitioso versante circa summum actus ac fecit vera ipso differentia per quam habet talem bonitatem moralem sicut et dicitur malam honestam et sicut etiam vera est differentia ipsa castitatis talis operationis vitalis.

2º probatur ille actus voluntatis qui est moraliter bonus et ille qui est moraliter malus ut actus iustitiae et iniustitiae sunt suum ac positiuum ipsis quibus conuenit ab intrinseco ex natura rei sit suo modo actus suae rationis et alterando ac negando ut ex eo doctrina Aristotelis probatum est secunda cap. 4 in probatione. Et illi etiam alibi est differentia per quam ex natura rei habent conuenientiam suam et talium ipsorum non est actus virtutis ex parte actus per ipsos et castitatis essentialiter talium actuum et differentia per quam talis est conuenientia circa et alterando negando ut est differentia ipsa castitatis talium quoad eum.

Confirmatur voluntario moraliter mala ut actus manifesti ex natura rei habet annexam prohibitam relationem ex hoc et illo sicut ostensum est secunda cap. 4. et plenius infra suis locis quod illi conuenit aliqua differentia ipsa castitatis quae sit radix positiua cum ex natura rei habet annexa talis prohibitio huiusmodi ergo est differentia per quam habet positiuam differentiam et monstrationem.

Proponuntur et soluuntur fundamenta contraria sententiae

Primum fundamentum quod affert Basilius Vasquez in 1ª 2ae disputatione 1ª ex D. Thoma 1ª 2ae q. 19. a. 1 bonum et malum et mali voluntatis sint actionem et verum sit falsum in actibus intellectus, sed verum et falsum non sunt differentiae actuum intellectus sui naturae, ergo nec bonum et malum erunt differentiae actuum voluntatis.

sm̄ eē nē min. ꝓbat ex dictis in ꝓ dicam⁹ cap. de resolu.ᵉ ubi ꝓbat eand. cognitionē posse eē successive v.ᵃᵐ et falsam, q.ᵗ exprimat v.ᵘᵐ et falsum nēe differẽ negas ꝓprietates actuum intell.ᵘˢ ꝯ̄ ad cõa

Cõfirmat.ᵘʳ fundam.ᵗᵘᵐ ex verbis D. Thoæ. ꝓbis refringuntur ꝓt in adversarios. nam D. T. ibi aperte dicit bonum et malum eē differas ꝓle actuum voluntatis et alr verum et falsum eē differas ꝓle actuum intell.ᵘˢ sf. mg.ᵗ actus et ꝓ consistunt differa veri et falsi. quæ ꝯ̄ extendendo mal. quoad id quod extendit meo simili ꝯ̄ ad aliud ꝓpositum ꝯ̄ ꝓ m.ᵃ actus sit lingua a.ᵘ differa.

Ad id v.ᵒ quod in minori dr̃ v.ᵘᵐ et falsum n̄ eē differas actuum intell.ᵘˢ sm̄ suam nat.ᵃᵐ ꝯ̄ id neg.ᵒ q.ᵃ actus intell.ᵘˢ veri et falsi n̄ differunt ꝯ̄ autem ꝓ actus ꝯ̄ subtant. et ꝓ le in suam nat.ᵃᵐ saltem intent. dicatem ꝓ repræsentat.ᵒᵐ naturam et intam conformitati ꝯ̄ saltem intell.ᵘˢ ver. i.ᵒ ꝯ̄ q.ᵃ repræsentatio in actibus intell.ᵘˢ n̄ ē extra et ad placitum sicut in vocibus ꝯ̄ ē nat.ᵘˢ contra ut ꝓt ille actus actus intell.ᵘˢ qui semel ē verus n̄ het eand. repræsentat.ᵒᵐ intam qm het actus falsus nam actus verus repræsentat obm cum illis circumstantiis in qb.ᵘˢ reipsa ita sehet et semper in ord.ᵉ ad tales circumst.ᵃˢ quas repræsentat ē verus. nequaquam illa intr. repræsentatio reddit ꝯ̄ falsus. at actus qui semel ē falsus het aliam repræsentat.ᵒᵐ sibi intam q.ᵃ repræsentat obm cum aliis ~~tenetur~~ circumstantiis in qb.ᵘˢ reipsa alr se habet et semper in ord.ᵉ ad illas ē falsus. atq. ita numq. ead. ꝓp.ᵒ mentalis pot. eē v.ᵃ et falsa, neque simul neque successive ꝯ̄ affirmando ē v.ᵃ ꝯ̄ alia repræsentatio intr.ᵃ et nat.ᵘˢ ac ꝓ mod. alio ꝯ̄ ꝓ ꝓbata actus acq.ᵈᵒ ꝯ̄ falsa ut amplius ostendet ꝯ̄ dicendis ꝯ̄.

Ad ꝓbat.ᵒᵐ ex dictis ꝯ̄ dictis. nec loco n̄ ascriat. ꝯ̄. Ex dicta ꝓ.ᵃ quod ead. cognitio ꝓpt. eē successive v.ᵃ et falsa. Dibiam ꝯ̄ ꝯ̄ ꝯ̄ quæ ꝯ̄ dubit.ᵉ quia ead. n.ᵒ ꝯ̄ severans ē sui contraria rationis ꝯ̄ ꝯ̄ ꝯ̄ iacens arg.ᵗᵘᵐ quod eo ead. ratio et cognitio id ꝓpter hæc q. ꝓ ꝯ̄

V^a. et falsa. Et n. abs^c. recedendo quod eadem oratio obscura possit esse v^a. et falsa, sed quod licet aliquis id concedat inde n. sequitur illam esse susceptivam contrariorum eo modo quod substantia. sic enim ait, sed siquis et hoc susciperet tamen modo differt et subest rem differentia quae substantia propriumque esse susceptivam contrariorum tali modo ut eadem n. pereunte per mutationem autem in ea sua susciperet contraria quod inquit de oratione et opinione n. verum

Dices saltem Arist. ibi docere eandem orationem et opinionem posse esse v^um et falsam per denominationem extrinsecam ex mutatione obiecti. sic enim ait: oratio et opinio eo quod ipsa aliquid recipiant contrariorum susceptiva esse dicuntur. Ideo quod circa aliudcum aliqua passio facta sit. nam eo quod res est aut n. est eorum oratio v^a. et falsa esse dicitur.

Concedo n. asserere eandem propositionem mentalem posse esse v^am et falsam neque dicit respectu illius veritatem et falsitatem esse sed denominationem extrinsecam, sed solum vult illam propositionem v^am aut falsam ex ordine ad obiectum quod ita est vel n. est nempe esse v^a. quia repraesentat obiectum quod ita est a parte rei falsa vero quia repraesentat obiectum quod n. sit ita. at cum repraesentatio vitalis actus intellectus n. sit denominatio extrinseca. Et ita et natura hinc est ut n. sit eadem in propositione mentali v^a et falsa ut ostendit 1°. sic adducta probatio ad id v^o. ...

Instabis posset aliquis etiam si mutetur obiectum servare idem iudicium mentale et tunc tale iudicium per denominationem extrinsecam erit successive v^um et falsum v. g. hoc iudicium Petrus currit est v^um dum Petrus movetur at ex eo quod esset iners redditur falsum. et concedo illud iudicium quod respectat idem n^o semper esse verum ex ordine ad suum obiectum quia illud erat v^um quia repraesentabat Petrum currere n. ut cumque sed eo determinato tempore quo ille movebatur cursu et eo quod Petrus esset et iaceret illud iudicium n. redditur falsum quia n. asserit Petrum currere pro alio tempore in quo iam cessavit a cursu sed pro illo quo v^e currebat quod tempus in ordine ad tale tempus est v^um. sic iudicium quo Deus ab aeterno asseruit Christum natum semper est v^um in ordine ad illud tempus nativitatis ~

Dicas ut ostendatur nunquam idem iudicium mentale esse successive v^um et falsum. notandum est illud v. g. cum dico Petrus currit possethenim

aut dētando ad tale tps aut n̄ dētando mr hoc em̄ cum sit ɔtra

dictoria n̄ ē medium. si debet tale tps ita ut sim asserat Petrum

currere hoc ipse dēsignato nempe eo met quo illi mē curris sic

illud iudicium a pric. fuit vm et semp est vm qa asserit Petrum

currere et ut camq non dētare id refferendo ad illud tps in quo currit

et in illo hoc iudicium xps natat semp est vm qa refert dētare

ad tale tps currerit. si vo n̄ debet tale tps ita distincte sed aut

ɔprehendi multa tpa copulative ita ut asserat Petrum currere hoc

tpe et tali sequenti et deinde alio et sic si Petrus aliquo ex illis

tpbus cesaverit sit aurum illud iudicium a pric. fuit falsum et semp

est falsum qa copulando multas pp ipsa asserit Petrum currere

in aliqua pp ipss in qua vo n̄ currit et pp copulativa ē falsa ex eo

quod una pars sibi ait sic heat qc tenus pp copulativa requiret

sicut oes ipss sibi ita sehcant sic illa enuntiat aut ɔprehendit multa

tpa disjunctive et indeffinite ita ut asserat Petrum currere aut

isto tpe aut illo aut alio et si illud iudicium a pric. fuit vm et semp

est verum qa ad verum ppss indeffinite ɔprehendentis multa sub disjunctione

satis est sit una pars sibi ita sehcat — denique aut iudicium

necessario sentiat ɔpositionem et peccatum cum ipsis oid circunstantiis

ipsis loci et tpis aut n̄. si vm modo ad illas circunst. iudicium

quod semel fuit vm semp ē vm. si 2m iam n̄ ē idem iudicium

qd n̄ ē eadem repsentatio mentalis —

Videbis Ariis lib 9 m. tx 21 et D Th ipe q. 14 a 15

ad 3 et q. 16 art. 8 et Vasq 3 dnt camdem ppm posse ēe successive

vm et falsam —

Ē id intelligendum ēe ppm quae sit ad n̄ quoad extantiam nuncu-

cam iudicij sed quoad fam affirmandi aut negandi specialiter ipsis logi

ē ppm

oe ssp monatª itm ecnn ꝰ & sensg e mtali ma gsª ꝯ varabilis sspst qq sub eadem fra assmank ce sucssiue vª & falsa. ibi b n det eadem sspo. mentalis qꝛoad repsentem. numericam dr in cad. pro ad fram assirmandi, spe admittt diuersas sspe numericas quaꝝ vna in ord. ad vnum + ssg sit vª & alia in ad. ad aliud falsa. quod locum n hez in sspo demaeª nessª & impli, ubi gª ma e m varaty n pst sspo sub ead fra assmanti ce allq. vª aliq. vª falsa. atq hunc sensum sequat ꝺ̄r ꝭris mes loco, aut em in itm eneribg ꝭs qz vum q. qz falsum n m in ijs que aliter schere n poss ꝯ in ijs aut semp vum aut semper falsum — pª illud dictum quod ead sspo poste ce vª & falsa pot in telligi de ead sspo vocali p denom. extram aduersis in ijs quoꝝ vnum sit vum alterum falsum.

Tum fundamentum e vna & ead vollito mala pot ce morati, induspli spe & pec. V.G. vollito homicidij sspr furtum dr morati ce in sspe homicidij & furti, sitr vna & ead vollito bona pot morati ce induspli spe virt. V.G. vollito restituendi alienum ex frali motiuo qui bonitij sspr ce amaty dr morati ce in sspe iust. & carit tatis, e malitia & bonitas moralis n e diffia spe & certis actu ~~[illegible]~~ sspbe cor. gª nulla ses pot ce in plurib spibg estibg ac sspmx ne gz here plures diff. ~~[illegible]~~ spe & sentes quis posit ce in pluris ~~spibg~~ ~~[illegible]~~ ut eg docet Dr ꝯ hic q. 1ª art 3 ad 3 & q. 18 a 7 ad 1. —

Rx explicando ars. cum dr eamd vollitz aut malam aut bonam posse ce induspli spe aut pec aut virt ij hedr intellegi de spe frali & ex ord. ad obm frale ad eqim sic em quelibet aliq se in vna spe ꝯ d intellegi de spe gt marti sin sdm explicatam in ord. ad diuersa mad eqta eq mater quae p scitum in moralibg attenditur

ad explicandas multiplices rationes difformitatis aut conformitatis cum recta ratione quam potest habere actus ex eo quod versetur circa multas res et materias et tales species ex ordine ad obiecta materialia quae solent poni moralis ad differentiam specificam finalis ex ordine ad obiectum finale adaequatum. quae omnia ex instituto exponentur disputatione sequenti ubi de speciebus bonitatis et malitiae moralis.

Id quod in nostra contrarium dictum est bonitatem moralem quo ad intrinsecam conformitatem cum recta ratione et malitiam moralem quo ad intrinsecam difformitatem esse differentias per se et essentiales actuum voluntatis immediate quod pertinent ad substantiam et essentiam actus volitionum quae conveniunt sicut sunt differentiae proprie et specificae sive materiales et individuales nam et differentiae individuales constituens substantiam individuum est differentia per se et essentialis pertinens ad substantiam talis individui quae autem consequatur differentia specifica et finalis quae vero individualis et materialis explicabitur in progressu quaestionum sequentium a qua pendet.

Fundamentum est idem actus voluntatis potest successive esse moraliter bonus et malus aut saltem potest de non bono fieri bonus in esse moris et de non malo malus ergo bonitas et malitia moralis non sunt differentiae per se et essentiales actus voluntatis. antecedens probatur quia iste non possunt variari materialiter eadem substantia actus in esse. antecedens vero probatur quia nullus est actus voluntatis qui non possit de non libero fieri liber et e contra de libero non liber ex eo quod varietur consideratio et deliberatio rationis. nam volitio sive recta sive prava potest in nobis incipere subito motu sine deliberatione et tunc non est libera ac proinde neque moraliter bona vel mala quia tunc nec in nobis imputatur virtuti aut vitio neque merito aut demerito esse potest. deinde potest adveniente consideratione et deliberatione continuari eadem volitio et tunc iam est libera et consequenter bona vel mala moraliter. quia autem fieri etiam potest ut aliquis actus rectus aut pravus incipiat in nobis cum deliberatione et tunc sit liber

et moralis bonus aut malus et postea deest sufficiens usus liberi arbitrii ut si aliquis fiat amens aut inadvertenter retinuit eundem affectum.

Confirmatur quia idem actus causatus quando est liber in via potest permanere in patria ubi non esset liber, et tunc non potest esse bonus moraliter, sed neque meritorius. Ergo bonitas moralis non est aliquid distinctum praeter haec extrinseca, id quod accidit textum.

Ad distinctionem antecedentis: bonitas et malitia moralis complete sumpta formaliter, praeterea includit duo, unum est conformitas et difformitas cum recta ratione, quae est secundum quod intrinsecum entitati actus, ut probatum est in cap. 3 et 4. Et sic negatur antecedens, quod idem numero actus successive possit habere has rationes, ut ostendetur infra sect. 7. Alterum est esse liberum, quae est denominatio extra entitatem actus, ut explicatum est in cap. 2 et 3, et sic secundum quod potest illud antecedens ex eo quod ... idem numero actum posse successive, denominatio fieri bonum in esse moris seu denominari malo, hoc est denominari imputabile ad virtutem aut vitium, meritum aut demeritum, supposito quod non sit liber, potest fieri imputabilis ex eo quod adveniente deliberatione reddatur liber, et inde solum sequitur esse liberum non esse de ratione ... actui voluntatis, non tamen sequitur id necessarium esse de bonitate et malitia quoad materialia, conformitatem et difformitatem, ut expositum est in textu.

Ad confirmationem distinctione: minorem actus causatus qui in patria esset necessarius non potest esse moraliter bonus quoad esse imputabile et meritorium, quia ad id requiritur esse liberum quae est denominatio extra, quam non habet ille actus necessarius; concedimus est bonus quoad materiam conformitatem cum recta ratione, ut patet.

Dices ... conformitas cum recta ratione non est bonitas moralis, sed solum quaedam rectitudo quae potest convenire tam actui libero quam necessario, ut constat et colligitur ex D. Th. infra q. 21 a. 1. Respondeo non est bonitas moralis completa quia ad hanc id quod deest ad moris, quia illi deest esse liberum; at dicitur potest bonitas moralis in completa, 1o quia illa est quaedam ratio pertinens ad ordinem sive moralem, quae in actibus consistit conformitate aut difformitate cum recta ratione. 2o quia illa simul

cuz xl liberi vstitui cpletus bonitz moralz imputatz ad vituz
vl meritum vl ex illa in ord. ad diuersa doa attendit dista spes sua
bonitz moralis qm n afforet ee liberum jactis quod e ejsd sp tj in
actibg liberis, bonis vl malis

4m fundamtus. e. malitia actg ex dbo directe vollito e ejsd.
spes moralis cum ea, quae e ex dbo indirecte vollito v.g. q. homicid
sic directe vollitg ex ira vl qd e indirecte vollitum ex ignorantia culp
sed hae duae volunt. st diuersa sm sub. tam vl diuersis rebg sm dist.
n pot venire ead. dista substy; ergo malitia moralis n e dista substy
actui mali.

R. omitt. do ans (quod tn hic expostm x. mihi fa. de hoc vero
vl distmo min. illae duae volunt. quaz malitiae distguuntur ejsd spi
fealy n st diuersa sm subst. tz sentim substtam bene tn sm matz
vl numericae. inde atz n seqr. quod malitia moralis quoad posituas dist
n sit dista pse voluns malae sd sb. seqr quod n sit diuersae spe fealy
in illis actibg qui supponunt ee ejsd spi dr n infrat quod n sit dista
substy saltem numerice vl matr diuersa q. do actg differunt n. ~

Dices bonitas vl malitia moralis e dista sicut trahens actum
volunt. in ore moris ergo n e illig dista pse vl substy. spes tota
q. hoc e dista actg in ore nae quod e diuersi ordis agit moris ~

R. distmo cois bonitas vl malitia moralis cplete sumpta
put includit etz rlm liberi quae e denomo extra sentitat actg n e
illig dista pse vl substy bene tn sumpta pro rfectus aut dfectus
quae e intra actui ut dictum e sed. mea vl ad 3um. ~ Quum dr
sic n ae ee diuersi ords agic moris distinguitur e. h ee n ae veniens
actui sumas late ut dicit gdgd d. substate actui tn e d moris sumat
in cplete quo ad eam fdm. quae dendat intram rfectz aut drfectz
actg. sic n st diuersi ordis q si rg n subalternarum positae sed hist
se st superig vl inferig q. mhia rfectus, e d. ssteas actg volunt

e quadam ratione pertinens ad naturam et substantiam volitionis moraliter bonae aut malae et quoad hoc bonitas et malitia est differentia per se et essentialis actibus ut est positum est ibidem

Si autem instatur quo pacto bonitas et malitia moralis possit ei differentia essentialis actus voluntatis, aliquis solet dici illius pacto seu proprietas — Respondetur nihil obstat id quod respectu alicuius rei comparatione dicitur lato quodam modo pacto seu proprietas esse respectu alterius rei comparabilis differentiam substantialem. V. G. in actibus intellectus diversitas stat inclusa ratione quo modi sciendi dicitur quodam pacto seu proprietas actus intellectus respectu illius rei quam in actibus intellectus includeret sua physica, at vero est differentia substantialis intra intellectus nempe effectus dictiones et argumentationes mentales quas redderat loca, sic et actus mali voluntatis executiones hoc modo infusae aut infusas quam importat bonitas aut malitia moralis dicitur lato quodam modo pacto seu proprietas voluntatis respectu illius rei quam actus voluntatis includeret sua physica at vero est differentia per se et substantialis volitionis moraliter bonae aut malae quam includeret sua moralis ut expositum est dicto cap 1° § 2a. et 2° § 2a. probat 2a et confirmat 1a et 2a — item ex § 4 ad 5m explicationem quo pacto aliqua res quae lato quodam modo dicuntur pacta seu proprietates per modum accidentis includant essentialiter id respectu cuius sic late dicuntur pacta. Et in hoc cavenda est aequivocatio circa nomen passionis seu proprietatis quod aliquando sumitur strictius aliquando latius. Unde cum alii qui recusent bonitatem et malitiam moralem esse passionem actus voluntarii, satis vere affirment. nempe si 1a negans haec solum de passione stricte sumpta pro ea quae solum se habet ut accidens separabilis, si 2a vero affirmans de passione late sumpta pro eo quae ut cumque respectu alicuius se habet per modum attributi. 2. 1.

Sectio 2 an idem actus voluntatis possit simul esse moraliter bonus et malus

Aliqui affirmant actum voluntatis posse simul esse moraliter bonum quis simul esset infectus aliqua malitia aliqua malitia veniali tribuunt dict. Caiet. 2a 2ae. q. 33 art. 2. ad 3. et opusc. 17 respons. tit. 1. resp. 14. [illegible] ipse ibi referens id sibi ad scribi asserit se non dixisse unum et eundem actum non simul esse bonum bonitate actus et malum veniali.

Dicendum est unus idemque actus voluntatis non potest simul esse moraliter bonus et malus ulla malitia neque veniali sibi intrinseca. ita D. T. in disputatis de malo q. 2. a. 4 ad 2. ubi ait actus efficacis in bono numquam potest esse malus et 1a 2ae. q. 18 art. 3. dicitur actum esse malum eo ipso quod deest aliquid ad debitas circumstantias et art. 4 ad 3m. actio, inquit, non simpliciter bona nisi omnes bonitates concurrant et q. 19 art. 2 ad 2. et a. 7 ad 3. illis 2. et d. 40 q. unica. sic sententia. Du... ind. q. 1a. n. 8. Ximen. 4o d. 16. q. 3 n. 10 Greg. 2 d. 38. q. 1a a. 1o. et d. 42. q. 1a post 4am. concl. Gab. 3 sent. d. 23 q. 1a. Med. 1a 2ae 12. q. 18. a. 10.

Probatur 1o. actus voluntatis non est moraliter bonus nisi illius in tendendo in objectum suum secundum speciem et materiam et omnes circumstantias quas attingit sit conformis rectae rationi ut constat q. 1a. id patet bonitas moralis quae dicit conformitatem cum recta ratione. Ex eo ipso quod ita se habeat non potest esse malus ulla malitia neque veniali sibi intrinseca. nam si aliquam quantumvis levem malitiam haberet sibi intrinsecam iam illius in tendendo in objectum suum secundum et omnes circumstantias quas attingit non esset conformis rectae rationi ut patet. ergo idem actus voluntatis non potest simul esse moraliter bonus et malus ulla malitia neque veniali sibi intrinseca.

Confirmatur ex illo communi axiomate collecto ex D. Dion. cap. 4 de divinis nominibus bonum ex integra causa malum vero ex quolibet defectu quod ad hoc propositum affert D. Thom. q. 18 art. 4 ad 3. et q. 19 art. 7 ad 3. et alibi saepe. ergo actus voluntatis non potest esse moraliter bonus si habeat aliquam malitiam etiam levem sibi intrinsecam.

2° probat si idem actus voluntatis posset simul esse moraliter bonus et malus, esset ergo simul actus virtutis ac meritorius quatenus bonus et actus vitij ac demeritorius quatenus malus at neque ratio neque doctrina sanctorum patrum et aliorum gravium auctorum venire videtur cum idem actum in entitate sibi meram id possit habere nam actus virtutis est honestus et dignus laude ac premio; actus vero vitij est turpis et dignus vituperio et pena ~

Probatur 3° D. T. ubi docere eumdem actum posse esse moraliter bonum et malum. nam hic q. 20 art. 4 ad 3. ait nihil prohibet actui habere unam bonitatem secundum decentiam, et eam aliam quae est bona secundum speciem vel secundum circumstantias ordinari ad finem malum vel e converso et e contra ~

Respondeo ad dictum ex ponitur 1° non esse una et eadem actualitate specificam vel ultimam differentiam sed actualitas actus in parando illam ad diversas rationes abstrahentes non etiam ad diversos fines sed varias circumstantias. Ut: volitio dandi eleemosynam abstrahendo ab hoc vel illo fine et ijs aut illis circumstantijs habere bonitatem secundum speciem talis obiecti saltem negative quatenus ut sic ex se nullam includit malitiam at illa si trahatur per malum finem aut malam circumstantiam quam antecedat talis actio non est in se bona sed mala et ut sic in se bona non debet habere illam neque eiusmodi malitiam atque id ut indicare ipse D. Tho. in illo loco. nam post illa verba addit non tamen est actio bona simpliciter nisi omnes bonitates concurrant quatenus quilibet singularis defectus causat malum simpliciter bonum autem ex integra causa

2° si illud dictum referatur ad unam et eamdem actus specificam vel ultimam differentiam distinguitur aliud est loqui de actu interno voluntatis abstracte ad speciem et individuam secundum rationem meram aliud vero dici de nomine externo ab alio actu vel ab aliquo mediato priori modo unde et eadem actio voluntatis potest esse moraliter bona et mala, sed ut id probatur equivoce dictum. secundo casu sed in ratione potest fuit illa vel meritoria una virtutis actus voluntatis non potest simul esse

moralitr bonus et malus ulla malitia neque venialis cum intra eosdem tendunt ipse D. Tho. et alii ibi relati et probant e. adducta. contra D. Tho. et alios. Negare verum eamdem actus voluntatis posse esse bonum et malum in intellectu, et denominationes extrinsecas ab alio actu et ad hoc notandum est id quod D. Tho. docet in disputationibus de malo q. 2 art. 4. ad 2. actus moralis sumit speciem ... sicut finis est bonus vel malus et specificatur in bono numquam potest esse malus neque specificatur in malo umquam potest bonus, contingit in actu sum se bono adiungi aliquis alium actum malum et sum illum bonus aliquando dicitur maleficere non quod in se ipso sit malus sed dare eleemosynam vel diligere Deum est actus sum se bonus; sed referre actus huius modi ad finem aliquem inordinatum s. cupiditatis aut inanis gloriae est quidam alius actus malus ~

1a obiectio. potest aliquis uno et eodem actu simul velle aliquid bonum et aliquod malum sicut si vellet dare eleemosynam et furari et talis actus erit bonus quatenus fertur in unum bonum et simul est malus quatenus fertur in aliud malum ~

R. neque ideo tamen quod totus actus est malus eo ipso quod simul cum bono attingat aliquod malum quoniam ut totus actus per se sit in una in divisibilis tendentia sit malus, sufficit quicumque defectus quia non est bonus nisi ex integra causa. ~ 2o est in ordinarius ac monstrosus modus tendendi quoad intentionem iungere bonum malo et inde ac miscere sacra profanis. 3o debita appetitio boni honesti recta est. et lex divina petit ut bonum non ordinetur ad ullum malum neque illi permisceat ~ 4o ... boni non sumit ex bono ut cumque motiva ... est amabile ... ut videtur modo amandi bonum velle illud ... a malo eod ... amat bonum amare etiam malum. unde saepe sancti Patres docent ad actus bonus non satis esse ut velit bonum sed requiri ut bene velit bonum. sic D. Aug. to. 7. lib. 4 contra Iulian. cap. 3 ... at attendendum est an quis opera bona bene faciat an male sic enim

bona malefaceat peccat et actus ex institutu inf.a ubi ex professo agit actum

3º dico idem actus potest esse meritorius et simul esse infectus aliqua malitia saltem veniali, quia potest simul esse bonus et malus, malitia veniali.

Arg. probat exemplum obstetricibus quae ex misericordia quibusdam mendaciis liberaverunt infantes hebraeos, amore Dei benefecit Deus obstetricibus, ubi significatur eorum misericordiam in factum mendacio fuisse meritorium significatur Deum propter illud benefecisse.

Confirmatur ex D. T. 2a 2ae q. 110 a. 4 ad 4 et 1a 2ae q. 114 a. 10 ad 2. ubi idem docet.

Respondeo negando antecedens in sensu sit eundem actum esse apud Deum meritorium et simul infectum aliqua malitia sibi intrinseca, nam nullum opus quod in se est peccatum quantumvis leve est apud Deum meritorium neque de condigno neque de congruo illius praemiis neque aeterni neque temporalis quia id quod in se est peccatum quantumvis leve est odibile apud Deum et dignum supplicio et proinde nullo modo meritorium ut dixi in mat. de gratia d. 13 cap. 3.

Ad probationem vero antecedentis dico eo loco non dici illum actum qui in se habuit malitiam mendacii fuisse meritum apud Deum sed Deum benefecisse illis obstetricibus, nempe non propter actum mendacii sed propter bonum affectum amoris quo Deus et misericordiae quo infantes hebraeos. unde ibi n. 21 dicitur quia timuerunt obstetrices Deum aedificavit eis domos. idque notant Benedictus Pererius ibi disp. 9 paulo ante finem et alii expositores et D. Tho. infra adducendus et D. Aug. lib. 4 contra mendacium cap. 15 fere ad medium ait quod scriptum est bene Deum fecisse cum hebraeis obstetricibus (Exo. 1 n. 20.) et cum Rahab (Iosue 6 n. 25) non ideo factum est quia mentitae sunt sed quia in homines Dei misericordes fuerunt, non est remunerata fallacia sed benevolentia.

Ad confirmationem dico D. Tho. illis locis non docet illum eundem actum meritorium qui habuit in se malitiam mendacii fuisse meritorium sed solius

exponere in illa q. 110 art. 3 ad 2um aut, Sustinuis non esse remunerata pro mendacio propter timore Dei et bene volentia mendacium vero postea subsequens non fuit meritorium ex ijs verbis et alijs ibidem relatis, Ad 1us non ta solutio probatio ibi traddita ex parte [illegible] dicta nam aliud est quod aliquis actus sit malus malitia sibi intrinseca et esse non possit esse moraliter bonus neque meritorius ut ostendunt fundamenta adducta in nostra et idem probabant ea quae afferunt Vazquez anabapt. [illegible] lib. cap. 4. [illegible] dub. 4a a n. 4 p. 7 et alij dicentes nullum opus aliquod bonum v.g. oratio aut elemosynam si fiat ob inanem gloriam esse meritorium aliud vero est quod actus non sit ullo modo malus nisi propter solam denominationem extrinsecam ab aliquo alio actu dicat adiunctam malitiam et sic intelligi possunt auctores dicentes actum posse esse bonum et meritorium et simul esse malum nempe malitia extrinseca ab alio actu adiuncto vide Cornej. lib. 2o questionarij q. 23 § 3 ibi [illegible] quo pacto ab auctoribus admittatur eundem actum sive internum sive externum dici posse moraliter bonum et malum per denominationem extrinsecam a diversis actibus voluntatis cum imperantibus exponere infra suis locis specialiter de actu externo agitur D. T. infra q. 20 art. 6.

Sect. 3. An idem actus voluntatis possit successive esse moraliter bonus et malus

Videtur affirmans tribui solet Capreolo 2 sent. d. 40 q. unica art. 3. ad 4am 3a [illegible] Du[illegible] q. 3 n. 4. Malou d. 41 q. 2 f. 2. Caiet. 1a 2ae q. 19 art. 1o et q. 20 art. 6. Medina q. 19 a. 1. et 3a quem sequitur Bas[illegible] hic disp. 56 cap. 2.

Et similiter ex ijs auctoribus non vere loqui de actu interno voluntatis quoad ipsius substantiam aut ipsius[illegible] sed intrinseca vero aut de actu externo aut de interno secundum denominationem extrinsecam liberi et imperati aut secundum bonitatem et malitiam extrinsecam sumptam propter diversos actus imperantes ut dicetur infra.

2a ē negans quae adscribi solet D. Bonaventurae in 2 d. 41 a. 1 q. 2. Gab. ibid. q. unica. Licet in 2 d. 40 a. 1 q. 1 dub. 2. Greg. d. 26 q. 2 et alijs —

Verum multi ex his ipsis auctoribus non videntur id absolute negare sed sub aliqua limitatione aut expressa aut subintellecta et sane plures ex utraque sententia in illam possunt si desinguatur aliud esse de bonitate et malitia actus interni quoad conformitatem et difformitatem illius interam aliud vero quoad extrinsecam liberi et imputabilis aliud denique quoad bonitatem et malitiam quae illi tribuitur per denominationem extrinsecam aduentis actibus imperantibus [illegible] relatis.

Sit ergo 1o idem actus non potest successive moralis bonus et malus quoad conformitatem aut difformitatem illius intrinsecam legis per denominationem extrinsecam aduentis actibus imperantibus posset fieri ad unitatem bonitatem et malitiam. haec autem habet duas partes. 1a quas probauimus post multi auctores unius sententiae relatae. et quae postea probauimus partes quod idem actus volenti per denominationem extrinsecam aduentis actibus imperantibus potest successive imo et simul fieri ad unitatem bonitatem et malitiam non est inconveniens ut constat ex dictis supra procedenti ad unum in 2a solutione et post solutionem ad 3um ad usum et amplius ex infra dicendis —

Prior vero pars respondet ab auctoribus relatis in 2a sententia. favet alijs in loco citato cap. et subiecta [illegible] finem ubi ait unam et eandem actionem nunc pravam et studiosam. D. Th. 1a 2ae q. 19 a. 2 ad 2. ubi dicit ipsius quod voluntas sit bona, nulla circumstantia potest eam facere malam et q. 20 art. 6. et de ipso extremo, inquit an possit esse bonus et malus et de illo ait affirmative ipse quod de illo vadet intentio voluntatis ut apparet ubi docet et adducit illius ipsis exponet infra ad 1um. codem [illegible] Luar. [illegible] in 5 2a [illegible] cum [illegible] Vt cap. adductus in 1a —

Chet. a D. Th. in disputatione de malo q. 2 a. 4 ad 2. atque inquit, [illegible] in bono numquam potest malus ideo quo actus ex illis locis in quibus docet bonitatem et malitiam esse differentias per se et substantiales actus voluntatis ro ostensum est supra in hoc cap. 5a 2a [illegible] consistere id tenent Conr. 1a 2ae q. 19 art. 2. initio et q. 20 art. 6. et in fine et [illegible] ubi dicit hanc esse 5am D. Th. [illegible] pr. a [illegible] 1a 2ae to. 1. q. 7 1 art. 6. d. 1a 2a ad arg. 2a 4a opinionis ad 1um 3um 4um et 5um et alij —

Probatur 1.° quod actus secundum substantiam non potest habere diversas contrarias differentias substantiales neque simul neque successive. Nam bonitas et malitia moralis quoad intrinsecam conformitatem et difformitatem sunt diversae contrariae differentiae substantiales actuum voluntatis; ergo idem actus voluntatis non potest illas habere neque simul neque successive, ac proinde neque successive potest esse moraliter bonus et malus quoad intrinsecam conformitatem et difformitatem.

Maior est contra adversarios. Probatur quia contraria quod sit diversa contraria differentia differentia substantialis actus constituit diversos contrarios actus secundum substantiam, ut patet; ergo idem actus secundum substantiam non potest habere diversas contrarias differentias substantiales neque simul neque successive.

Minor vero probata est in hoc capite. Sed 1.a minor et magis spectantem ad hoc institutum. Nam probatur actus voluntatis boni et mali differunt inter se per contrarium modum tendendi in sua obiecta; nam actus bonus tendit recto modo in obiectum rationi conformem et talem modum tendendi intelligitur habere conformiter cum natura rationis; at actus malus tendit pravo modo in obiectum rationi dissonum et talem modum tendendi intelligitur habere difformiter cum natura rationis. Sed isti modi tendendi sunt diversae contrariae differentiae substantiales talibus actibus, quia modus tendendi apprehenditur in obiectum et substantialis actibus voluntatis ut patet, et tales modi tendendi diversi et contrarii in talia obiecta contrahunt rationem communem actus voluntatis ad substantiam talium actuum diversorum et contrariorum; ergo bonitas et malitia moralis quoad intrinsecam conformitatem et difformitatem sunt diversae contrariae differentiae substantiales actuum voluntatis, ac proinde actus et idem actus voluntatis secundum substantiam neque simul neque successive potest illas habere.

Confirmatur: idem actus intellectus neque simul neque successive potest esse scientia [fugitivus] et erroneus, quia scientia vel error intrinsece et formaliter significant per modos tendendi contrarios in sua obiecta; ergo similiter idem actus voluntatis neque simul neque successive potest esse bonus et malus quoad intrinsecam conformitatem et difformitatem, quia quoad hoc actus voluntatis boni et mali significant intrinsece et formaliter per modos tendendi contrarios in sua obiecta; et ad hoc nostra sententia probata. D. Thomas in disputationibus de malo q. 2 art. 4 ad 2: actus inquit hominis secundum quod [...] est bonus vel malus et actus specificatur in bono, tamen potest esse malus, et ubi non loquitur de bonitate et malitia intrinseca actus, nam de extrinseca ab alio actu adiuncto addit aliquo actu secundum se bono adiungi aliquis alius actus malus.

Ad vo quod aliqui respont ad obj. cum d. propositionem mentalem posse successive esse veram et falsam ex eo quod variet obiectum, non satisfaciunt quia propositio stabilis ostendit: nam licet variet obiectum referendo illud ad diversum tempus, non tamen referendo ad illudmet tempus quod propositio mentalis partis repraesentat. Etenim habet quod non habet repraesentans ad plautum et extram sed totum tempus respectu illius ipsius in ordine ad quod fuit aliquando vera aut falsa semper manet vera aut falsa, ut expositum est in hoc cap. 5. ad 1um ipsum ex ostendit ad hominem ex ijs quae adversarij concedunt: nam actus fidei divinae non potest successive esse verus et falsus, ex stat quod fidei divinae nequit subesse falsum, tamen multa illius obiecta variant successive. Exemplum: actus fidei divinae quo apostoli ante Christi mortem asseruerunt Christum esse moriturum, non est falsus ex eo quod elapso illo tempore Christus non sit moriturus, nec esset continuatio eiusdem iudicij sed aliud iudicium [illegible] si quis assereret Christum esse moriturum non referendo id ad illudmet tempus in ordine ad illud iudicium fuit verum et semper est verum.

Praeterea adversarij dicentes cum dicunt propositionem mentalem posse successive esse veram et falsam, procedunt ex quadam [illegible] quod illis veritas est falsitas, aut sit denominatio extra ex eo quod obiectum [illegible] aut sit modus [illegible] qui potest adesse et abesse manente substantia eiusdem intellectionis, nequit sane ut [illegible] consistit in quadam [illegible] veritatis et falsitatis: nam quod ad rem attinet posita denominatio extrinseca aut modo [illegible] super addito ipsa substantia intellectionis [illegible] esse in se vera aut falsa per realem ordinem transcendentalem repraesentantis sibi intrinseci veritatis quod inter ipsos conformis aut difformis [illegible] quod semel repraesentat, et de hoc non habet locum quod eadem propositio mentalis possit successive esse vera et falsa, ut ostensum est loco citato. Unde sit in 2o de bonitate et malitia morali quoad conformitatem et difformitatem [illegible] volitioni non habet locum quod eadem volitio possit successive esse bona et mala.

Probatur idem actus volitionis posset successive esse bonus et malus, quod dictamen conformiter et difformiter sequitur, [illegible] inter alios Vasquez, [illegible] Suarez, [illegible] Vasquez, et postea cum dicit esse inter alios [illegible] et [illegible] in [illegible], sed hoc ut falsum quia actus

meriq virtutis et vitii, vs. temperantis et intemperantis, et sic in ita secundum

et mentio repellentes albedo nigredo ut constat ex cap. Doct. a fly D.

et alios locos et nobis supra adductis cum quoniam materia neque possunt venire

virtutis et vitii aliqui et neque virtutis et vitii, quod venire potest quod sit albedo

et nigredo, quo sunt haec contrarie

Contra idem virtus sine substantia neque simul neque successive potest

virtus et vitium quod virtus et vitium et hujus extra intra et substantie

dissimilem ut constat ex D. Tho. 1a 2ae q. 54 a. 3 et q. 71 art. 1.

idem actus sine substantia neque simul neque successive possit esse virtutis et vitii

sicut actus virtutis et vitii est extra intra et dissimilem.

Argumenta adversariorum

Primum arg. est ex D. Tho. in disput. de malo q. 2 art. 4

ad 7um ubi ait si in alegio actu primo primo ferat intentio ad bonum

et postea ad malum, ergo quod sit unus actus non sine suam naturam differat,

sine quod est moralis. Item 1a 2ae q. 20 art. 6 dicit actus sit unus unitate naturae

et non unitate moris potest esse bonus et malus.

R. D. Tho. ibi loqui de actu externo seu imperato qui licet sit unus et

idem sine substantia et naturaliter quia ibi dandus per ordinem sub hac ratione moris

moris per denominationem extrinsecam a diversis actibus imperantibus et hic sunt

actu boni et mali, et moralis quod constat ex verbis quae sequuntur priori loco

ait enim actum cum actus variari mente et actu sine diversitate et ideo adiungitur

operat actus sine de bono adjungi actum malum. Item posteriori loco,

Mella q. 20 art. 6 in ipso titulo supponit an idem actus exterior possit esse

bonus et malus et de hoc respondet affirmative et subdit exemplum ambulatio

continuata potest esse primo bona et postea mala simul et ambulantis volantis

et bibentis ad 2um et 3um ait ullam dici primo bonam et postea malam quia

procedit ex diversa mente.

Ad hoc notandum est ex primo Contra 1a 2ae q. 20 a. 6 et infra ex

dicto ubi ait non est difficultas quin unus actus et actus exterior possit esse bonus et malus

sine quod sub est diversis mentibus et subdit de hoc ipso D. Thomam.

vel sibi inqz unus vel duos actus adaequatus alterius poss. pot. esse bonus vel malus in
qualibet duersis incentibus seu prout e bonus duersis voluntatibus nempe sic pro
[illegible] extrem adversus medietas dr. bonus vel malus ut vel actus exterior sic ex
Caiet. 1. 2ae q. 18 art 6. et in resp. ad 2um relat actum voluntatis qui imperat
ab alio vere se actus esset actus exterior ordinatus per alium actum quo ad bonum
vel malum finem. sic inqz pro ut imperatus mediante meamodo aedes cum actu
exteriori ucri Cor.º lib 2 quaestionum q 23 et qui ex n. substantibus ~

3um arg. e idem actus voluntatis pot. variari aliquo ipso ergo non tenemus
non ut indiverss. ppter iis quem existit dicitur duersas denomes acceptus esse
morali bonum vel malum, et denomes acceptus actus voluntatis ergo idem actus voluntatis
pot. successive esse moralis bonus vel malus ~

Respondetur ad 1um arg. si referatur ad denomes acceptus separatus a substa
qui vel non repugnans. ad id v.o quod in minori dr. bonum vel malum morale esse
vel denomes acceptus actus voluntatis ~ Res. distinguo bonum vel malum morale quoad
intrinsecam conformitatem vel difformitatem nisi denomes acceptus actus voluntatis sed substantiam
[illegible] ad sum p[illegible] ipsum dicitur [illegible] distinguo ratione substantiae ut exponitur in
probat[illegible] subsequente et sic l.a ut vaba accepto bonum vel malum morale
per denomes exterm. adversus actibus imperantibus et denomes acceptus qua
sibi poss eidem actui ut expositum e ad 1um ~

Sed 2o quis accedere bonum vel malum morale quoad intrinsecam conformitatem
vel difformitatem non esse distinctas substantias actus voluntatis ut ibi expositio sed e ipsi acceptus
inde non bene inferi illud 2um arg. quod idem actus voluntatis posse successive
esse bonus vel malus quoad intrinsecam conformitatem vel difformitatem quae mutabiles sunt acceptus
inseparatus a substa qui ut constat ex hoc. cap. de accidenti. ubi distinximus acceptus
inseparabile vel separabile et sic in 1a assertione veritatem vel falsitatem non esse distinctas
substantias actus intellectus adhuc dr. eandem propositionem mentalem non posse esse successive
veram vel falsam, verum vel falsum sicut intellectum dictum e in assertione post 1um probatis
sed id e. ita ex dicitis eandem volitionem non posse esse successive bonam vel malam
moralem quoad conformitatem vel difformitatem sibi intrinsecam sed eam quae semel inest bona
semper permanere inesse bonam quis illi adiungi posset alia volitio mala ~

Dum sacerdos nullo mendicio l. alio p. ... habente vellet
rite celebrare missam taliis aliquis voluntarijs & mendic. bonis ut sit ... post
quam incepit sup. ... mendicium ... ignorantia culpabili ... &
... in eod. alio voluntarijs absque ulla alia volunt. tam ille erit malus,
... vult celebrare ... mendicium ... idem aliquis voluntarijs qui ... cum
... bonus ... bonus ... incipio malus.

Et nec id quod supponit in ante quoad tempus quia dum
tunc sacerdotem ... in eod. alio voluntarijs absque ulla alia v. ...
quod ... tunc ut supponit sacerdos ... ignorantiam culpabilem
... volendo ... missam ... alias volunt. ... quo ...
vult ... saltem ... quod antea nullo modo volebat. nam m.
... quod ... vult celebrare missa ... mendicium ...
... nam ... id nullo modo vellet ... quod supponit tunc
... volebat celebrare missa ... ignorans ...
... nullo modo volebat ... legis ... S. Conc. 12.
q. 20. art. 6 ... ex ... alium volunt.

Notabis tunc non mutari ... voluntarijs qui antea erat
... aliud ... art. ... tunc mutet ... voluntarijs
... aliud ... tamen ... dubitandi an sit ... incer
dictum que. 2° dubitandi ut faciunt ... adversarij ... hic ... 86.
... quod supponit tum ignorantiam mendicii ... invincibilem
... culpabilem. nam si ignorantia invincibiliter ... nec ... 2°
dubitandi de mendicio tunc non committeret ... volendo celebrandi missam
... dubitandi an sit mendicium ... vult
... dubio ... non erat antea ... ex m. ...
... vel ... seu ... necessaria ... utrum
... dicendo in m. ... parvi ...
... mendicium. nam velle aliquid cum dubio ... an sit ... non sit
... et ... volunt. ...

Videbis ... quod tunc ... voluntas ad ... alias volunt.
... quod voluntas ... ignorantia culpabili
velit celebrare missam ... mendicium non ... voluntas

q[ui]a velit aliud o[mn]i[n]o quod antea n[on] vollebat tempore q[uo] velit celebrare missa[m]
in eccl[esi]a quo e[st] interdicta transgrediens eccl[esi]a[m] in qua volunt n[on] vollebat
celebrare in eccl[esi]a quae n[on] erat interdicta, neq[ue] illa q[uae] se dicitur a celebrat[ione]
in ipsa interdicta, et tunc p[er] aliquos dies q[uo] velle celebrare cum
ipsa interdicta. D. p[er] alio ut bene notat Coment. ubi ad o[mn]i[n]o non solum
valere deluse tenet in sacerdote ex sacris asserente ab illo mihi p[er]c[?] [...]
n[on] p[er]severare p[rae]cedentem actum voluntatis absq[ue] ulla alia volunt[ate].

24. Ex dictis solvuntur plures alij casus soluti qui dari solent. Ut si quis
die Iovis ante mediam noctem vellet sperare edere carnes et deinde post
mediam noctem ex qua incipit dies Veneris ex ignorantia culpabili p[ro]hibitionis vellet
p[ro]sequi esum carnis etc. Item plures similes solutiones de[?] [illegible] ex
quibus deducitur ut quod idem ho[mo] possit esse [illegible] calidus et frigidus
[illegible] et similia huiusmodi [illegible] facile solvuntur
ex supra dictis ex quibus constat [illegible].

Nunc ad quod obijci solet ex actu malo v.g. remunerandi p[ro]pter
inanem gloriam posse creari habitum virtutis q[ui]a inde ho[mo] expeditior facilior
ad remunerandum p[ro]pter cultum Dei facile est solvere ex dictis, ideo q[ui]a
actus vitij p[er] se adeo n[on] inclinat cum n[on] habeat o[mn]i[n]o finale virtutis, idq[ue] ostendit
n[on] licet Doct[or] D. Thom. [illegible] loco supra citato in 2a p[ro]bat et illius
confirmat. Illa autem facultas qua ho[mo] expeditur si supponat in actu
n[on] est generatum habitum virtutis p[ro]venit ex remotione impedimentorum
et assuefactione ad sentire [illegible] ut alijs ex p[ro]prijs [illegible]
ostendemus suo loco in d[e] habitibus.

Nostrum autem e[st] immerito solere dici aliquos auct[ores] p[ro]s[?] asserentes
eundem actum voluntatis posse esse bonum moralem [illegible] ac[?] me
[illegible] q[uo] si velint id posse venire uni [illegible] volunt [illegible]
[illegible] item in id n[on] [illegible] loquantur [illegible] extra
[illegible] in malum meriti ac demeriti [illegible] ex diversis membris
bonis et malis imperantibus ac referentibus eundem actum ad varios

finis bonos et malos quod constat ex confessis et innumeris ut sequentur

Doc. D. Tho. quem aliqui referunt pro illa sententia ostensurus e adducit illis

3 p. in tract. de p. 3 art. 1 [illegible] ubi ut relatis et locis cit. et aliis [illegible]

mirum ubi et multo ante patribus pro illa opinione non est relati alii auctores qui

in merito referri solent inter quos citat Card. lib. 2 de confessionibus q. 25

qui tamen ibi solum s. quod non constantibus ex fide sed aut. tamen aliquis non posse

esse bonum et malum meritorium et demeritorium extra peccatum deus;

ita aliqui bonos et malos illum imperantes id quod ostendi poterit

denique aliis auctoribus qui pendent contra et hanc fundamenta quae ob

varietatem omittimus

3m. arg. est. si quis haberet actum alicuius virtutis v. g.

iustitiae qui esset moraliter bonus ut potest habere actus Deus praeciperet ut omnino talis actus

cessaret et ille adhuc meo consisteret tamen esset malus quia contra praeceptum

Dei continuaret ergo idem actus volantis potest esse moraliter bonus et malus.

Resp. neg. suppositum quod homo tunc posset postea meo met actu quem

antea erat tamen actus non potest persistere iustitia constitutae sufficiens obiectum in quod

debet tendere ut potest sed sufficiens obiectum in quod debet tendere actus virtutis est

bonum non consonum aliquo praecepto non exhibet alterius ut constat nam

eo ipso quod aliquod obiectum quamvis alias ex se bonum prohibeatur alterius iam

non manet obiectum sufficiens ad actum virtutis quia hic non potest velle prohibitum

ut potest ergo eo ipso quod tunc praecepto Dei prohiberet actus iustitiae non

posset consistere ille met actus qui vero erat in se actus virtutis iustitiae

qui hic debet tendere in obiectum iustitiae non prohibitum alterius aliquo ac in

esse qui tunc existimaret secundum praeceptum Dei continuare perdendo actum

virtutis desisteret quia vel ille non esset sciens actus continuatus vel aliquis actus

qui vere vellet aliquid contra praeceptum Dei. atque haec solutio

sufficit ut dictas vero satisfaciat non vero quae dici aliis amulis exhibitam quis

ob brevitatem auctoribus mittimus [illegible] post ex dictis et

aliis quae suis locis infra tradentur facile colliges solutionem plurium

aliorum

bonum non consonum quidem

Cap. 6. an sit aliquis actus v[oluntatis] indiffe-rens tum secundum speciem tum etiam individualiter ut neque moraliter sit bonus neque malus

Ad diss.[m] institutam primo haec q.[o] ut discernat an quilibet actus voluntatis sit moraliter bonus vel malus, an vero aliquis sit indifferens. Proponimus duo puncta. 1um est an sit aliquis indiffe-rens in specie. 2um an aliquis sit etiam indifferens in individuum. quae ... sub hac una q.[e] ... diversis sectionibus ex-ponenda.

Sect. 1a. De actu indifferente in specie an et quomodo sit admittendus

1a S.[a] ex uno extremo dicit nullum actum esse indifferentem in specie, tribuit Soles. Scoto in 2o d. 7 q. unica art. 1o ... ibi ... non dicat ... loquens de bonitate ... malitia qua vocat ex ... intelligens enim quod ... ex obo. dicit ... medium sit ... enim ibi ... adesse ... aut ... dari actum qui non possit esse bonus aut malus ex ... hoc est ex obo. ... id esse est negare ... quae admittit actum indifferentem in specie ex obo ut dicit ... non vult ... negare actum indif-ferentem aliquo alio modo ut colligitur ex d. 2 d. 4. q. 1. ... unica ... art. 1o ...

2a S.[a] ex opposito extremo dicit ... esse ex specie indifferentes ita ut neque sint boni neque mali. hanc S.[am] nullo auctore nominato referunt ... D. Tho. ... de malo q. 2 art. 4 ... initio ... 4 ... 40 ... quaer. ... 12 q. 10 art. 8 et plures ibidem.

3a S.[a] media D. Tho. ... dicit aliquos esse actus indifferentes in specie ... variis modis ... referunt varii modi partim ... nulli repugnantes cum alia S.[a] D. Th. sect.[e] sequenti statuenda quod nullus sit actus deliberatus voluntatis indifferens

sm individuum quae omissis alijs modis qui ex dicendis partim reijci

partim v° exponi et conciliari poterunt statuendus e m° ut subijciendo ex-

plicando

Sit ergo aliquis actus voluntatis indifferentes sm spm ex aliquo obo posse n

attenta habitudine ad finem et alias circunstantias convenientes alicui in individuo ita

D Tho. in 2a 2ae q de malo art 4 et 5 et 12a q 18 art 8 et alijs locis ibi

in margine citatis Caiet Conr. et Med. ibidem et Bal. op. 1 q 3 pun 5

Du. 2 d. 40 q 1 n 4. Capr. ibidem et alij

Explicatur et prob. aliquod e obm sm suam spm indifferens moraliter

ita ut ex se neque sit bonum neque malum moraliter. Quod actus sm spm ex tali obo

possit n attenta habitudine ad finem et alias circunstantias e indifferens communiter prob.

qa hic sensus contendit cum in praesenti de aliquem ee actum indifferentem

sm spm et hic sensus pendet ex m° loquendi autorum ... explicando et s...

randi loco citato: de actu, vel obo, morali ... loqui ... in ... qm satis

ex solo obo aliquo circunstantijs absque ... qm satis ex circunstantijs ... et ...

... consideratio actus moralis respectu 2ae ... alij qm quidam vocant

sm spm 2a v° consideratio respectu 1ae e particularis ... qua ... di-

consideratio actus sm individuum, et 1 m°. ... actum indifferentem qui

neque e bonus neque malus nempe ex solo obo n attenta habitudine

ad finem et ad alias circunstantias

Ans v° prob. qa aliquod e obm quod ex se neque

includit esse conforme rectae rationi neque difforme ut levare

festucam vel manum deambulare et ... idem ex se neque dicit

importat quod sit consonum rectae rationi neque quod sit dissonum

ad quantum e ex se indifferens se habet ut patet. id ergo sufficiat

cum dr aliquod ee obm sm suam spm indifferens moraliter

Confirmatur et bonum erat bonum morale dicitur conformitatem cum recta ratione malum v° morale difformitatem ut constat ex propria illorum ratione et definitione ut ostensum e supra capite 3° et 4°.

Ut obiectum respectu possit habere respectum ad rationem. Primo enim quaedam sunt quae in actu suo speciali solummodo includunt conformitatem cum rectitudine, ut bona honesta ut v.g. quaerere aliquem vi; hoc est quoddam bonum honestum et potest esse dominio aliquod respectu illud volentis ~ Secundo quaedam sunt quae in actu suo speciali includunt difformitatem cum rectitudine, ut quaerere aliquid vi vel ex se quod difforme rectitudini, et potest esse dominio aliquod respectu illud volentis et talis actus v.g. mendacium, furtum, adulterium etc. dicitur intrinsece malus sine ex obiecto et sine reijcit etc. Sed relata ducere omnem actum esse ex sua specie indifferentem ~ 3. Denique quaedam sunt quae ex sua specie nec includunt conformitatem cum rectitudine neque difformitatem, ut levare festucam vel iacere in aerem etc. et talis ex tali obiecto potest dici esse indifferens

Hoc colligitur ex D. Hyer. tomo 2 epist. epist. 89 ad Aug. quae est inter opera D. Aug. tomo 2 epist. 11 cap. 4 ubi longe post medium ex sententia philosophorum supponit quaedam esse ex se bona, alia per se mala, alia ex se indifferentia inter bonum et malum subdit exemplum bonum continentia, malum luxuria, inter utrumque indifferens ambulare. D. Aug. tomo 4 lib. 2 de serm. Dni in monte cap. 18 vero ait quae sunt quae non possunt bono animo fieri ut stupra, blasfemiae, furta etc. et postea addit quaedam sunt facta media quae bono et malo animo fieri possunt ~

Nostra autem a Greg. de Val. 12 disp. 2 q. 13 pu 5. s. sic negans referi quod in sacro Constanciensi (habetur tomo 3 concilii) sess. 15 inter art. Ioannis Hus damnat. 15 loco ait quidam qui inter hec nulla sunt opera indifferentia ait ibi q. 15 nihil de hoc dicit, 16 damnat alia propositio quae sic habet dividio inter humanorum operum est quod sunt vel virtuosa vel vitiosa quia si homo est vitiosus et agat quodcumque agit vitiose et si est virtuosus et agit quodcumque agit virtuose quoniam vitium infecit omnes actus et virtus vivificat omnes. Qui sensus merito damnatur quia haereticus est ut constat. Nam etiam homo vitiosus et infidelis potest facere aliqua opera bona ut habetur ex Tridentino sessione 6 de iustificatione canone 7 et Trid. tom. in mat. de gratia disp. 2 cap. 1 sect. 2 a. et 2 q. et homo iustus potest facere aliqua opera venialiter mala

u lex hec ex Ildon. meo d° can 27 Usybany° in ma dezia dis 5 cap 1 Sect 1 · a° 3.

Aliquae Obiectiones

Obj. 1° quodlibet obiectum aut est conforme rectae rationi aut non conforme, inter hoc enim cum sint contradictoria non est medium. Si obiectum sit conforme rectae rationi eo ipso attingitur bonum sumptum ex obiecto, quia tale obiectum ex sua specie est bonum, si vero non sit conforme eo ipso attingitur malum sumptum ex obiecto quia ex obiecto non conformi conveniret actui non sit conformis rectae rationi, quod est habere privationem boni, et hoc est malum, quia malum est privatio boni, ergo non datur actus indifferens sumptus ex obiecto.

R. verum est inter illa contradictoria nec medium unde ex obiecto sumptum indifferens. Ut si dicere illum sumptum non esse conforme rectae rationi. Dist. min. et neg. cons. illum sumptum esse malum morale ... hoc non dicit se non esse conforme rectae rationi ... ei illi deesse ... ideoque ... hoc obiectum sumptum indifferens ... dicitur esse conforme neque difforme rectae rationi ut ostendimus ... illud ex se non sit conforme rectae rationi ... et inde conveniat actui ex illo ... non sit contra non tamen ex illo conveniret actui sit malus moralis quia ex illo ... non est difformis ... ex eo quod sit obiectum ... indifferens conveniret actui ex illo ... neque habeat bonitatem moralem neque malitiam quod est actum esse indifferentem sumptum ex tali obiecto ... ut ex ... 3 ... —

Dices inter privationem oppositam non datur medium quia privatio ... Doctrina ... Aristotelis ... in loc. ... cap. de opp. ... bonum et malum ... privationem nam malum est privatio boni ex D. Aug. 10 3° in Enchir. cap. 11 ... ergo inter bonum et malum non datur actus indifferens sumptum ...

R. ... id quod in maiori ... inter privationem oppositam non datur medium ... ut aiunt respectu ... hoc est respectu ... subiecti ... quod ... alterum eorum ... nam ut ait ipse Arist. in illo cap. de opp. ... in subiecto ... non semper alterum eorum ... quod non ... natum est habere ... neque ... cum ... hinc ... inter bonum et malum moralem ... medium respectu actus

sm x^m [illegible] ad medium quae est proprium susceptibile quaeri ut sic al-
terum eorum petit inesse potest in dari medium; respondeo aliqui secundum aliquem intellectum possum atten-
ta solitudine ad eum quod est se est indifferens utrumque positivum est sine ....

D. Thomas hic q. 18 art. 8 ad 1um ut diximus duplex haec privatio,
quaedam quae consistit in privari esse et haec nihil relinquit sed totum aufert ut caecitas
totaliter aufert visum et tenebrae lucem et inter hanc privationem et habitum oppositum nihil
potest esse medium circa proprium susceptibile, alia est privatio quae consistit in privari secundum
sequendo est privatio sanitatis in quo tota sanitas sit sublata sed quod est quasi
quaedam via ad totalem ablationem sanitatis et talis privatio cum aliquid relin-
quat non semper est immediata cum opposito habitu et hoc modo malum est privatio boni quia
non totum aufert sed aliquid relinquit unde potest esse aliquod medium inter bonum
et malum ....

Haec doctrina plerisque videtur difficilis et obscura et ideo ab aliis impugnatur
sed apte explicatur reducendo illam ad sensum expositum in priori solutione. nam
per privationem quam dicit consistere in privari esse D. Tho. intelligit eam quae est perfecta
et radicata privatio respectu propriis subiecti sub circumstantiis quibus deberet inesse habitus oppositus
quod sponte nihil relinquit medium ut significat exemplum quod hic ponit de tenebris
et caecitate respectu proprii susceptibilis at per privationem quam dicit consistere in privari in-
telligit eam quae est imperfecta et non radicata privatio respectu subiecti sub circumstantiis quibus
relinquitur aliquod medium ut indicat exemplum quod adducit de aegritudine ....

Ex his id quod in moralibus dicitur bonum et malum esse opposita privative non intel-
ligi de malo utcumque sed de peccato quod quia est summe malum solet saepe denotari
per malum simpliciter vel alias malum summi solet per morte ut dicit alius l. bonum
probabile quod est honum bono et hic eius aliis ... et talis erit malus et bonum
sed secundum ... opposita ut ex illorum verbis ostenditur c. ... cap 4 in prob. et in tract. 4^m
ad 5^m .... quae hinc respondens D. Thomas in disputatione de malo q. 2 art. ad 3.
alias solvit per illam distinctionem dicens: bonum et malum in moralibus opponuntur
contrarie unde nihil prohibet ea opponi medie quod bene exponit Cont. 12 q. 18 a. 6.
circa 1um arg. D. Tho. nempe inter contraria dari potest medium et sic inter actus bonum
sine oppositum ex obiecto conformi recte rationi et actus malum simpliciter ex obiecto difformi dat
aliquis medius actus indifferentem habere ex obiecto quod esse indifferens ut explicatur
est in probatione ....

1.º obij. actus humanus carens perfectione bona nec intellectuali c moral malus q.a malum ex quocumque defectu ut dr cui apromare Si ergo quod actus humanus sit indifferens sin forma, debet perfectione bona nec intellectuali q. ut sic, ac illi conformes dum rectam ergo eo ipso omnis actus malus atque n cuius quod indifferens medium inter actum morali bonum et malum

R. explicando maiorem illa intelligentur cum dicit q. actus humanus caret perfectione sua cum cum circumstantias q. est debita. nam ut recte ait D. Th. q. 4 a. 1. n quaelibet remotio boni est malum, potest enim remotio boni accipi et privative et negative. et negative accepta n habet rationem mali alioquin quaelibet res esset mala ex eo quod n haberet perfectionem alterius sed habet rationem mali privative accepta sed privatio vero dr carens nempe pro ut e carentia perfectionis sine cum defectus debitus q. e debita subiecto et sic ut notat eis ipse D. Tho. 1 2. q. 18 art. 1. actio humana est mala in quantum deficit ei aliquid ad plenitudinem essendi quae debet actui humano q. in ei conformes cum recta a n e debita actui huic paraic sin cum rationem qua circumst. quaecumque sit bonum. nam satis e ut individuo sit debita actio finem et alias circumst. quae debent adesse ideo actio hua n e mala ex eo quod posse ex sbo indifferenti n habeat perfectionem conformis cum recta ratione ut sic sit indifferens ~

Ad hoc bene Durandus 2 s. d. 40. q. n. 5. notat humanum actum malum consistere in privatione n quacumque sed in privatione boni debiti in eo. nunquam actus e malus per hoc quod careat conformitate ad rationem nisi careat conformitate debita ubi eo ratio n debet ei magis recta affirmando quam negando ibi voluntas n debet magis conformari rationi ubi affirmative quam negative et sic ille actus neque e bonus neque malus ca quem ratio n potest ee magis recta in affirmando quam in negando. et hoc n solet actus posse ex sbo indifferenti V.G. levare festucam quam e parte ex ratione quam solet e ex sbo neque actus bonus neque malus q. ratio nec affirmando quod levanda sit nec in negando e magis recta intelligere sed ratio ex eo quod possit id affirmet ex recta ratione. et recta praedicabile pro ut oporteret ad levandum actum honestum ita neque ex eo quod possit illud neget ~

3.º obij. quaelibet res existens sub aliquo genere debet esse in aliqua determinata spe q. sit continetur sub genere debet certari per aliquod specificum sed quilibet actus humanus ad moralis quodcumque, bonum continetur sub genere actus humani ergo quilibet debet esse in aliqua determinata spe morali ergo nullus potest esse indifferens in spe ex sbo ~

R.

R. dicitur 2o: quaelibet res existens sub aliquo genere debet esse sub aliqua determinata specie saltem quoad aliquem gradum, qua adhuc potest esse indifferens ad alias species inferiores, sicut sensitivum quod, licet sit sub genere animalis, adhuc est indifferens ad rationale et irrationale. Sic similiter sub genere actus humani potest dari actus qui licet dicatur esse in specie determinata quoad gradum passum qua ad morale hoc est ab obiecto, tamen aliud tamen adhuc dicatur esse indifferens ad bonitatem vel maliciam moralem, qua attenditur ex fine vel aliis circumstantiis, et hoc modo se habet actus procedens ex obiecto indifferenti, ut velle deambulare, velle levare festucam etc. ut supra. Ex quibus et solutio et confirmatio ex iis dicendis a quibus pendet.

Dubitari solet an cum dicitur dari actum indifferentem secundum speciem id intelligatur de indifferentia positiva an denegativa.

Aliqui affirmant talem indifferentiam esse negativam. ita Scotus 2. dist. 41 q. 1 art. 3 ... Paulus ... et ... ibid. et alii. Alii dicunt huiusmodi indifferentiam esse positivam.

Dicitur ita dicimus 1o: cum differentia actus secundum speciem dici potest positiva prendentiam in obiectum indifferens ex sua specie. Probatur quia actus possunt esse talis obiecti quod est indifferens ex specie. at dicitur negativa, quae negat determinationem ad bonitatem vel maliciam moralem. Probatur quia actus possunt esse talem speciem ex obiecto indifferente, tamen non habet determinationem bonitatem neque maliciam moralem ut supra ostensum est. Caeterum non est positiva indifferentia pro aliquid positivum excludens determinationem aliunde provenientem. Probatur quia licet talis actus possit esse secundum speciem ex obiecto indifferenti non sit determinatus ad bonitatem vel maliciam moralem, non tamen fieri ut non possit aliunde ad id determinari; nam ex fine honesto potest determinari ut sit bonus moraliter, et ex turpi ut sit malus. Sicut homo ex natura specie non habet albedinem aut nigredinem, nec tamen illam excludit ita ut aliunde nequeat illam habere. Sic D. T. hic q. 18 art. 9 ad 1um ubi ex hac doctrina solvitur argumentum adversariorum tendentium ex eo quod admittatur actus indifferens secundum speciem inferri quod ex consequenti sit aliquis indifferens secundum individuum, quod discutiendum est sequenti.

Sectio 2a. De actu indifferenti secundum individuum an sit admittendus.

Actum indifferentem sm individuum redunt D Bonaven. 2 st d 41 a 1 q 5 ubi n ss ut loqui de indifferenti actus ad meritus, t. de meritum ut quidam asserunt sed eis ad bonitatem, vel malitiam moralem eius in actibus deliberatis. Scotus 2 st d 7 a 1 q 5 ad sequens. et d 41 q unica paulo ante finem et q lib 18 a 1 q dist ista, et quis in hoc posteriori loco actum indifferentem appellet malum privatione quapropter aliqui dicunt illum sibi contradicere quia implicat actum esse indifferentem morali et esse malum privative ...

Idem Alex 3 p q 35 memb 3 Gab 2 st d 41 q unica art 2 concl 1a Palud ibidem d 40 q unica Almai ... i moral cap 9 dubio ... lib 2 quest q 23 Bab 12 ... 101 ... 52 cap 2 ~

... nullus actus deliberatus est morali indifferens sm individuum attentis omnibus circumstantiis, quilibet est aut morali bonus aut malus ita D T in dist. de malo q 2a art 5 ... 12 q 18 art 9 ubi Caiet ... Bal ... 2 q 13 pun 6 Albert 2 st d 40 art 4 ... ibi art 2 q 5 Du q 1 n 6 ... art 1 ... Greg d 41 q 2 a 5.

Favet D Greg Nissenus orat de infantibus qui premature abrepiunt columna 4 ubi ait sine medio esse contrarium boni et mali quod dictum refert ad existentiam sm individuum ibi enim premisit quod neque in bono neque in malo invenitur in nulla re prorsus est ~.

D Aug ... lib 2 ... meritis cap 18 ad medium ubi ait voluntatem ... est si possit in medio quodam ita consistere ut neque bona neque mala sit ... voluntas aut bona est aut mala ... ex Deo ... voluntatem ... ex Deo ... negantes actum indifferentem sm individuum favet Bal ... 52 cap 1 n 6 ~

Aliqui respondent D. Augustinum ibi loqui de statu habituali voluntatis vel actuali vel habituali; ita ut velit voluntatem non posse reperiri in aliquo statu medio in quo neque sit bona neque mala aut actu aut habitu. — Dico 2° quod nomine voluntatis bonae et malae ibi intelligat actum et negat quemlibet actum individuum esse aut bonum aut malum individuale ipse D. Augustinus qui id explicat de actu; nam ibi ad exprimendam bonam voluntatem quam dicit esse a Deo affert illud ad Philipp. 6. Deus est qui operatur in vobis velle et bona voluntate sua, ubi est pro sermone de actu et postea addit quod a Deo nos avertimus nostrum est et hoc est voluntas mala, quod vero ad Deum nos vertimus nisi ipso excitante atque adiuvante non possumus et hoc est voluntas bona.

Probatur 1° ex pluribus doctoribus D. Thomas hic quod si actus sive quilibet actus deliberatus secundum individuum aut aliquo modo aut statu suo vel naturali ordinari recte ad finem honestum aut non. Si eo ipso quod ita ordinetur est moraliter bonus et eo ipso quod non ordinetur est moraliter malus ergo nullus actus deliberatus secundum individuum esse potest indifferens sed quilibet est aut moraliter bonus aut malus. maior patet quia illa sunt 2a contradictoria inter quas non potest esse medium unde etiam ... constat quod non quilibet actus deliberatus secundum individuum necessario habet aliquod ex illis contradictoriis et eo ipso vel est moraliter bonus vel malus aperte sequitur nullum actum deliberatum secundum individuum esse indifferentem seu qui non sit aut moraliter bonus aut malus. — minor quoad priorem partem quod dicit actum individuum eo ipso quod ordinetur ad finem honestum esse moraliter bonum est certa etiam consensu adversariorum quia ex hoc ipso actus in re habet esse in suis rectis rationibus quod est esse moraliter bonum.

Posterior vero pars asserens actum individuum eo ipso quod non ordinetur recte ad finem honestum esse moraliter malum individuale probatur: nam adversarii etiam recipiunt actum etiam secundum individuum non esse moraliter malum eo ipso quod non ordinetur ad finem honestum quia inquiunt homo non tenetur quemlibet actum deliberatum ordinare ad finem honestum... in primis auctoritate allegata ex Scriptura et patribus. Matth. 12 n. 36. de omni verbo otioso quod locuti fuerint homines reddent rationem in die iudicii — hinc sumit argumentum verbum otiosum est peccatum siquidem ibi dicatur de illo reddendam esse rationem in die iudicii et indicat esse ... ex positivo ... actus ... est peccatum.

era pt apariare ex q.a sity x.o elo qm dé otium otiosum é tus a pe vaum
ez her in sr alicuius neq ostendit sufficiens dirimen ppt quod id sit
nec. dum
Verus otium é otiosum sep. nur eo ipso quod n ordinet recte ad
finem honestum e.o sati quicumq. aliq sit individuum cui otio sep. num
eo ipso quod n ordinet recte ad finem honestum, n em quoad hoc se x.o defic
satisfaceris. ars pbr ex sanctis patribus simplicibus otium otiosum
ex eo quod sit vanum et nullam honestatem relinquat, quod e n ordinare
ad finem honestum: sic D Greg. homil 6 in evang. ab finem aut otiosum
otium é quod aut utilitate rectitudis aut x.e iustae necessitatj caret, otiosa e
colloquia ad aedificationis studium verita. idq in pastorali 3 p admonit. 15.
ad finem et lib 7 moral cap 25. pablo post initium.
D Basilius in regulis brevibus q.e 23. de, mqt otium quod ab fine
positum in Dno usum n é utile otiosum é. D Bernar. serm. de triplici
custodia columna i uslig finem ppa inqt, é otiosum otium q.a veritatem cau
sam her neq existimat veritatem causam eorum qui dnt liber confabulari donec
pretereat hora, nam illos reprehendens subdit hoc donec pereat hora
qm tibi ad agendam poenitentiam ad obtinendam veniam gratiam et tam
misericors indicavit indulgentia qua deberes aspirare ad promissam salutem
et.a quae tota notanda est qu. reddunt x.em ob qm otium sit otiosum ex eo solum
quod n referat ab finem honestum Et futuram salutem eorum qui dnt n e otiosum
otium ex eo quod ad ordinet ad loquendum libidem seu voluptatem: recreat nullo
m.o illud referendo ad finem honestum dummodo n referat ad ullam malum
finem. Item D Bernar id aiiat cax.e quod debeam gr sumentes ipsi malis
utilibus ad honestatem et beatitudinem qui é finis in quem nobis a Deo dat a. com?
otiosum sit p sol.num quod tunc Verbum aut factum ad id n ordinetur quisque
amplius et dicendis confirmabit
Idem volunt multi alij patres q.do dnt otium otiosum e
quod é sine utilitate ut D Hyeron. Math 12 n 56. otiosum inquit
otium é quod sine utilitate et quod et loquentis dr et audientis ubi p
utilitatis n intelligi ut utiq utilitas seu bonum ad delectationem
aut voluptatem. l. aliquid aliud carnale l. spirituale n relatum ad bonum honestum

sic enim nullum esse verbum otiosum quod nullum est quod non proferat ab ho-
minibus ob aliquam utilitatem sive spiritualem sive temporalem, utcumque ad melius utilitas et
bonitas ad honestum finem quam D. Greg. hoc relatis vocat utilitatem justitiae
et D. Basi. ubi sua utilitas in Dno, et D. Hieron. qui ex aiunt promiserat
verbum otiosum esse quod nequaquam aedificat, nempe quod nullam aedificationis
utilitatem affert sicut exponunt Maldonatus et alii Math. 12 et 36. hic
Beda ubi verbum otiosum vocat cogitationem superfluam et alii vanam et sine
fructu et frustra in mundum quia non est ad finem proprium agentis rationalis
quod est bonum honestum.

2.° Probatur homo tenetur quamlibet suam actionem deliberatam ordinare
saltem implicite ad finem proprium naturae rationalis, conformiter ad finem ultimum
2.° finis proprius naturae rationalis conformiter ad finem ultimum est bonum honestum ergo
tenetur quamlibet suam actionem deliberatam ordinare saltem implicite ad bonum
honestum ergo nulla illius actio deliberata potest esse in individuo indifferens
Probatur quaelibet est aut moraliter bona aut mala consequentia probatur quia si illa sit ita
ordinata erit moraliter bona ut patet, si vero non sit ita ordinata erit moraliter
mala quia tunc homo deficit ab eo quod tenetur secundum ut supponitur in ante-
cedente illam ordinare saltem implicite ad bonum honestum. unde ex eo
quod illa non sit ita ordinata infertur quod sit moraliter mala quia actio moraliter
mala est quando homo in illa deficit ab eo quod tenetur facere ut patet, sed sic in tali
actio caret ordinatione debita nec implet id quod tenetur implere ergo id est ei
moraliter malam ut ex terminis notissimum.

Major probatur quia debita natura instructio petit ut actiones cujus libet agentis
ordinentur ad finem proprium suae naturae conformiter ad finem ultimum, et hac
accepta natura proinde inclinatione naturali indita sunt ad exeundas omnes
suas actiones ordinatas ad finem proprium suae naturae conformiter ad finem ultimum
ut patet inductione ergo debita instructio naturae homini qui est agens rationale
et liberum petit ut quamlibet suam actionem deliberatam saltem implicite
ordinet ad finem proprium naturae rationalis conformiter ad finem ultimum ergo
nomo[illegible] tenetur. Probatur vero quia ipsa lex naturalis dictat hominem teneri ad id

quod petit debita in statu suae naturae in proprium finem conferre ad finem ult.

Et insuper ex lex div.a ad obligat hominem, nam sicut ad Deum ac ut natura auctor

pertinet agentibus naturalibus dare inclinationem qua quidam eorum naturali inclinatione ad

talis ordinatas in suos fines venientes conferre ad finem ultimum, ita etiam

hominibus moralibus et liberis quibus est non dare non solum legem naturalem inditam, hujus n.

est lumen intellectus ostendens id quod petit debitus ordo naturae rationalis, sed insuper

addere legem moralem hoc est praeceptum obligans ad ordinandum quamlibet

suam actionem deliberatam ad finem proprium suae naturae conferre ad finem ultimum

in quo amplius confirmabitur ex dicendis.

Probatur minor quod finis proprius naturae rationalis conferre ad finem ultimum sit bonum

honestum probatur 1.o ex doctrina philosophorum cum philosophus 1.o Ethicorum cap. 7 ubi philosophus agens

de proprio fine et bono hominis ait id esse operari ex virtute quod constat esse bonum

honestum, operatio namque ex virtute bonum humanum est, et quamvis ibi agat de felicitate

et ultimo fine tradit tamen doctrinam et probat eam ex ad hoc propositum quae videtur sic

proponi: talis finis et bonum proprium hominis ut homo est, non est bonum naturae vege-

tativae aut sensitivae quia haec inquit est communis cum equo et bove et aliis animalibus

ergo est bonum proprium naturae rationalis quatenus est a parte tali, id autem est operari secundum virtutem

quod est bonum honestum, indicat et arguit homo debet in suis actionibus

deliberatis operari propter aliquod bonum proprium naturae rationalis ut rationalis est quae

sit excellentius ratione boni illius propter quod operantur bruta, nam id intellectus et

debent petere natura rationalis excellentior brutis ergo debet illas actiones in pluribus

ordinare ad bonum honestum cum debitis circumstantiis ergo si id non efficiat

sed sistat in bono naturae vegetativae aut sensitivae vel alio bono quod nullo

modo ordinet ad excellentiorem rationem boni honesti eo ipso talis actio erit

moraliter mala quia caret ordinatione debita.

2.o eadem minor sic probatur homo ex natura rei et lege Dei ordinatur

ad ipsum Deum tanquam ad ultimum finem secundum illud Apoc. 1 n. 8

Ego sum alpha et omega principium et finis, et cap. 21 n. 6 et cap. 22 n. 13

unde Matth. 6 n. 33 dicitur primum quaerite regnum Dei et justitiam ejus.

Ergo debet quamcumque suam actionem deliberatam referre saltem implicite ad hunc

ultimum finem. Probatur consequentia quia ipsa lex naturalis et divina exigit ut quaecumque

actus deliberari quae sunt i. res possibilis quibus homo se movet in finem sint ordinan
saltem in illud in verum ultimum finem quod confesso quod actus deliberatus non
sit illa ordinari in individuo erit malus quia non habet debitum finem

Confirmatur 1°. 2° collecta ex D. Thoma in 1° multis sermonibus et alij
cap. 2. ubi inquirens quod sit finis in quem homo ex Dei praecepto debet omnes
suas actiones referre docet hunc esse ipsum Deum, eo pacto, ordine tendendum est
ad id ordinem nostrum ultimo respectu sed negas in ipsa remanendum nobis est neque ultra
quaerendum alterum cum periculosum alterum nullum est ubi non est ergo
similiter ibi eo ordine tendendum est ad ea de tertia neque in ipsa nobis rema
nendum quia periculosum

Et hinc colligitur hoc argumentum in quolibet nostro actu deliberato non est
nobis remanendum in aliquo bono in ipsa Deum sive nullo modo saltem in
plurimis illud referamus ad Deum quia id est periculosum nimirum quod sic erit
actus contra Dei praeceptum quia debemus nostra omnia opera saltem implicite in eum
quasi ultimum finem referre tertio. etc. ex natura rei praesertim praecepto positivo exprimit. et pe
tuendo ergo dicta honestatem qui non operatur ex ratione honestis ad sistit in fine in se
tota quem nullo modo ordinat ad honestatem nam ex vitalis actus virtuati adhaeret
debo eiusque non rei esset devorum 1°. qui amat illum propter rationem fraus adversar
ab honestate nullo modo illud ad eam ordinando nihil ea curando sed suo modo
dico sese exponere periculo de virtuali adhaerere debo. etc. sed ex esse devorum
2°. qui dubitare ab honestate amare illud propter aliam rationem fraudem

Confirmatur 2°. aliam rationem ex eodem D. Thoma to. 7. lib. 4. d. Lukas cap. 5.
columna. § usque fine ubi ait inter alia virtus concurrentes sunt finibus, finis vero est
propter quod aliquid faciendum est cum faciat ad aliquid ubi peccare non videt sed non propter
hoc faciat propter quod facere debet peccare timuit et postea addit quod quod agit homo
sed ab hoc in ipso. tum non sit propter quod fieri debere tertia peccat. dico
si efficit videlicet tamen ipso non recto fine quae est ubi opponendae 1°.
in illis verbis ipso non recto fine peccatum est

Nota sumi hoc actum opus deliberatum considero quod exponunt.

saltem in plurium operaris non habeat rectum finem et pc^{num}: nam ipsum aliquis in individuo si ille nullo modo neque implicite habeat finem honestum non solum neque honestis dicitur est privatio mali et difformitas in honestum quod sit honestas in sit debita alicui ex quo cum ex sit in actu illi debita in individuo quod homo ex instinctu suarum rationis [illegible] Dei debet quemlibet suum actum deliberatum ordinare saltem implicite ad finem possibilem rectae naturae rationalis conformiter ad finem ultimum et ad hoc obligatur ex illi recta ratione et prudentia ut per eam dirigat et metiatur omnes suos actus deliberatos ergo actus qui sunt in individuum nullo modo neque implicite habet saltem finem non solum habet negationem sed privationem recti: et pro illo verum est dicere quod non sit bonus et ipsius recta ratio. Id est privationem conformitatis et de illo verum est dicere quod sit malus et difformis debita rectam ratione. quia caret modo supradicto et fine quem in quolibet actu deliberato sunt in individuum debet habere natura rationalis quae ex sua instinctu et lege Dei dictat secundum rectam rationem. et in vanum vili natura rationali ac operari delectatione in fine in fine in se ac V.G. in bono delectabili aut simili modo nec quae delectatione cum nullo modo ad illud ordinando appetens finem honestum.

Hoc modo respondi actus deliberati sunt in individuum nihil est indifferens quia a plerisque ex liber designatione inter bonum et malum privative sed sic formari potest ex oppositis privative non dari medium respective ad suum certe cum ambobus circumstantiis ut dicit ex eo cum [illegible] in loco [illegible] id bonum et malum quoad curium [illegible] et oppositio privative respondi actus deliberati in individuo cum ambobus circumstantiis quia hoc est oppositum susceptibili in quo recta ratione petit indicari bonum dogma.

Alia ratio desumi potest ex D. Aug. to 4 lib 83 q 30 ubi dicit humana perversio quod est virtutum nostrarum et fruendis velle utendum frui et rebus fruendum et honestis aliis vero bonis esse utendum referendo illa ad honestum et ad Deum et addit eos qui non bene utuntur abuti quod et docet to 1 lib 1 de doctrina christiana c. 3. idque ex eo tradunt Scholastici cum magistro 1 sent. d. 1. q. 1^a.

Et ex hoc fit tale actum conversio est virtutum consistere in bonis in sensibus non utendo illis ordinate ad bonum honestum et ad Deum quia sic consistit ubi non est consistendum et ubi tendit ac debitus ordo petit quod eo ipso quod actus deliberatus secundum individuum sistat in aliquo bono infra et aut nullo modo neque moliatur illud ordinet ad honestum et ad Deum est conversio virtutum et ipsum non bene uti tali bono prout oportet est abusus Deo quia opus otiosum vanum et inutile quia nullam habet utilitatem ad finem quem in quem debebat ordinari sicut sibi Christus verbum otiosum est peccatum ut ostensum est supra in pluribus Scripturae et patribus.

Sect. 3a Proponuntur et solvuntur fundamenta contrariae opinionis

1um fundamentum est ex aliquibus verbis SS. PP. prae D. Hier. epist. 89 quae est ad D. Aug. (in hac est 10 2 operum D. Aug. ep. 11.) ubi longe post medium cap. 4 ait bonum est continentia, malum luxuria, inter utrumque indifferens ambulare et cetera. hoc nec bonum nec malum est sive enim feceris sive non feceris nec iustitiam habebis nec iniustitiam ergo sentit dari aliquod opus indifferens etiam secundum individuum.

Respondeo negando consequentiam quia D. Hieron. ibi loquitur de opere indifferenti secundum speciem non autem secundum individuum cum omnibus circumstantiis quod ostendit ex ipso contextu et materia quam ibi tractat ibi enim docet observantiam caeremoniarum legis mosaicae statim post passionem Christi non permansisse indifferentem secundum speciem et malam et prohibitam ita ut ab eo tempore fuerit illicita (quae vero nec inter D. Hier. et Aug. fuit discordia circa punctum temporis quo lex mosaica fuit abolita et reddita mortifera, de qua videre Suarez 4 de legibus et Bellarm. de iustificatione lib. 2 c. 5 circa) et D. Hier. ad exponendas suas partes quod observantia caeremoniarum ab eo tempore non permanserit indifferens secundum speciem sed mala et prohibita distinguit illam ab opere quod secundum speciem neque praeceptum neque prohibitum dicitur in individuo aut ex bono fit, cum debitis circumstantiis aut malum [illegible] verba quibus postea explicat

de opere quod ex sua specie est bonum ut abstinentia vel de opere quod ex sua specie est malum ut luxuria; subdit mox utrumque indifferens est ambulare hoc nec bonum nec malum est et ideo est hoc nempe deambulare neque est bonum secundum speciem sicut abstinentia neque malum secundum speciem sicut luxuria. Dicit mox utrumque est secundum speciem indifferens quod quamvis non est ex se bonum potest esse bonum in individuo si fiat ex bono fine cum aliis debitis circumstantiis et potest esse malum si aliter fiat.

Dices huic sententiae obstare id quod D. Thomas post adducit exemplum de opere indifferenti huiusmodi scilicet ambulare et alia subdit sive hoc feceris sive non feceris nec iustitiam habes nec iniustitiam quae verba non videntur habere locum nisi admittatur opus indifferens in individuum. nam si loquitur de opus secundum speciem indifferens ut deambulare non potest de illo dici sive illud feceris sive non feceris nec iustitiam habes nec iniustitiam quia si illud facis cum in individuum opus exerceas non potest non illud facere aut bene aut male si in individuo non datur opus indifferens.

Respondeo id non obstare quia illa verba decent opus quod secundum speciem est indifferens ut deambulare vias habere ut neque ex eo quod fiat necessario habeat anexam iustitiam hoc est bonitatem quia potest male fieri ex pravo fine ut constat. Verum hoc distinguitur ab opere bono quod in praecepto denotare dicit formam et alias bonas circumstantias ut opus abstinentiae quod si feceris vocant ut sit abstinentia habes iustitiam hoc est bonitatem operis; neque ex eo quod omittat necessario sit anexa iniustitia hoc est culpa necessario omissionis quia cum non sit sub praecepto potest sine iniustitia omitti aliquando neque ex eo quod deambules sequitur te habere iustitiam hoc est bonitatem operis neque ex eo quod non deambules sequitur te habere iniustitiam hoc est malitiam omissionis.

Ita autoritas est D. Greg. Nazian. in quadam orat. quae in pristinis pluribus editionibus inscribitur oratio 2a adversus Iulianum et incipit audite haec ubi longe post medium ad haec quomodo sic ait quemadmodum quisquis supplicio haud dignus est non continuo statim laudem dignus meretur eodem modo neque quis quis laude dignus videatur dignus non est eodem confestim poenam quoque meretur ex his verbis colligitur ab illo constitui quemdam statum medium aliquorum qui

neq. digni est supplicio nec laude, unde cont. infert ab illo sedi opera

sunt in individuum media et indifferentia quia neq. sunt bona neq. mala —

R. ibi loqui de omissione eorum operum quae non sunt sub praecepto, de sub

consilio et ostendit hasce esse talia ut qui illa omisisset quis non sit dignus laude non

tamen propterea sit dignus supplicio id quod ostendit 1.° ex ipso textu ubi ait in liceatis non

aliter parendi necessitatem imposuerunt nec sine periculo praetermitti posse, alia non

necessitate constringunt ut qui ea minus expleuerint nihil periculi extimescant etc.

2.° ex explicatione Iacobi Villij interpretis qui loco illa verba exponit haec

intelligentur de actionibus quae non praeceptis, sed solis consilijs, de qui eas praetermisisset

nullo propterea supplicio multetur —

3.a authoritas est D. G. magni hom. 27 in evang. ubi

ait sunt nonnulli qui diligunt proximos per affectum cognationis et carnis quos in hac

dilectione sacra eloquia non contradicunt, quae verba significant dilectionem ex affectu cogna-

tionis et carnis non esse malam siquidem assererent illi sacra eloquia non contradicere et in

tali dilectione non est moraliter bona quia est ex solo affectu cognationis et carnis etiam ex fine

honesto ergo sentit illam esse indifferentem in individuo quare neq. sit moraliter

mala neq. bona —

R. nec etiam quia D. G. ibi distinguit duplicem dilectionem

proximorum alteram supernaturalem ex affectu caritatis, alteram naturalem quae vocat affectum cog-

nationis et carnis et dicit hanc posteriorem non esse malam ex eo solo quod non sit ex affectu

charitatis quia sacra eloquia non contradicunt dilectioni naturali nempe si habeat requisita ad

honestatem naturalem, quo pacto erit bona seu vero malam —

4.° est ex to. 7 operum D. Aug. lib 3 hypognosticon cap.

4 ubi videtur expresse liberi arbitrij posse fieri aliqua opera non mala quae

ibi dicit esse ex bono naturae tamen ex solis viribus naturae non vero esse bona moraliter —

R. illos libros non esse D. Aug. ut ibi in illorum titulo et

censura in noua editione anverpiensi notant theologi Lovanienses

et Bas. 12.a ae to. 2 disp. 19 lib. cap. 17 n. 168 et alij doct. —

R. 2 p vires nec posse fieri aliqua opera natu moraliter indiffa c in meta de gratia dp 2a cap 1o sect 2a

2m fundamentum e, qualibet sps debet here aliquod individuum qd ipsis n post conuerti una mr in aliquo individuo ut stat addat actg sm spm indifferens ut dictum e sup in hoc cap sect 1o e debet ez dari actg indifferens sm individuum

D. Tho. hic q. 18. art 9 ad 1um R. distinc. minorz. vaquod actg dicat indifferens sm spm n qa ex sua spe illi debeat quod sit indifferens qd qn het ex sua spe quod sit bonus l malus, aliunde tn in individuo id het ut mgt, nb n het ex sua spe quod sit albus l niger nec tn het ex sua spe quod n sit albus aut niger, aliunde tn het albedinem aut nigredinem, hanc dist. cons Conradus Med. Vazq. alii sed exponunt ut dicant actum ee indifferentem sm spm n positive sed negatiue, at Vazq ibi dp 52 cap 4 n 21 id reijcit contendens actum ee indifferentem sm spm positiue — sed stmat Equiuocatio cum positiue et negatiue varie sumunt et malaquo sensu utrumq hre post vaum ut dictus e sup in hoc cap sect 1a post 3am sbre. respsa ut apte expli cari modo sequenti

R. 2o explicando maiorem qualibet sps debet here aliquod individuum sm tam n3 expostz exia scedt sps ad id v quod d sm minai dar actg sm spm indifferens d. edita intelligi ut actg dicat indifferens sm spm n ab de radegtle sub omni x. sed sm aliqs qti particulat seu ma deqtam actg, nempe sm x. pcisam in ordine ad sbm mate quod ex spe neq ordine dicit ee bonum nec malum ut deambulare, qmodo caus stud sect 1a in ma ee addita fuit talis limitatio quod aliqui actg sit indifferentes sm spm ex aliquo sbo pue n attenta ratude. ad finem vazq circumstes unde simili spport scedi post actg indifferens sm individuum pcisum hujq ri nempe nec no volitio deambulandi pue et tali sbt

morti deambulatio neque bona morti neque mala quod vere constat non esse necandum

Cum hoc autem bene cohaeret doctrina D. Thomae asserentis non dari actum indifferentem secundum individuum quia per actum individuum aliquem denotat actum numerice circumstantiis omnibus vestitum quo pacto nullus datur actus deliberatus indifferens. nam quilibet actus deliberatus vestitus omnibus circumstantiis aut est bonus si recte ordinetur saltem implicite ad finem honestum aut malus eo ipso quod non ita ordinetur. probatum est supra sect. 2.a atque haec sensus notandi est in 2 Sententiis D. Thomae haec quaestio 18. art. 9. oportet inquit quod quilibet individualis actus habeat aliquam circumstantiam per quam trahatur ad bonum vel malum ad minus ex parte intentionis finis quia necesse est quod vel ordinetur vel non ordinetur ad debitum finem.

Dices deambulatio ex se indifferens verbi gratia deambulare facit seu relinquit volitionem indifferentem secundum speciem quia est volitum gratia sui hoc est propter se ob solam suam commoditatem absque ullo honesto et eodem modo volitum facit seu relinquit volitionem indifferentem secundum individuum

Respondeo negando antecedens quia deambulatio ex se indifferens non ideo facit seu relinquit volitionem indifferentem secundum speciem quia est volitum gratia sui ob solam sui commoditatem quia hoc sit motivum fictum in quo sistat tota intentio sed quia est volitum ita deambulatio materialiter considerando volitionem posse ex objecto indifferenti volito neque gratia sui neque gratia alicuius secundum quem ratione [illegible] posse neque meliorem esse volitio mala neque bona sed extrahere melior est bona saltem quia illi saltem implicite velle gratia boni honesti cum debitis circumstantiis, mala vero aut ex illo quod dicit sistat in illo etiam per nullam rationem secum identificatam velle illud gratia finis honesti aut ex eo quod illud velle gratia alicuius finis mali

Quare volitio indifferens secundum speciem et secundum individuum quia contrahit et in adverse volitum hoc utrumque scilicet posset volitio fieri ex objecto quod extrahere

in sua r[ati]one neq[ue] includit honestatem cum omnibus debitis circunstantiis
neq[ue] illam excludit sed abstrahit ab utroq[ue] ut cum ita dicitur volo.
Deambulare vollo vie ma cum &c.a Similiter differt tum absolute c[onsidera]ta sem[per]
quod dictare in sua r[ati]one includit honestatem ut cum dico volo here aliquantis
sunt religiosis q[ui]a propter melius vollendo dictare bene tum ex absolute c[onsidera]ta
sem[per] quod dictare in sua r[ati]one excludit honestatem sive q[ui]a e[st] turpe ut luxuria
furtum &c.a sive q[ui]a tota nocentio sit in bono inferiori nullo modo neq[ue] am
[com]plicite illud ordinando ad honestum [con]siderare ad finem ultimum quo [con]stat
alijs aeternis omnibus circunst[anti]is e[st] [com]pluribus honestate qu[a]m deberet here ac
[com]ple e mas[...]

Not[andu]m ... an e[st] aliquas esse actiones humanas quae ut observantur
[...] hic q[uod] ... esse ... soleat in malum sonantes q[uae] [pro]p[ter]
tanq[uam] habent malas circunstantias [...] quas sunt malae quaedam sub alijs circunst[anti]is
fieri possunt bene quod ex docet D. Tho. ... ad ... Neg[o] occidere
ho[minem] seu homicidium com[muniter] in malum sonat q[ui]a id [con]tingit q[ui]a id fieri
solet innocente at fit ob iustas defe[nsion]em ... auctoritate iudicis ad
puniendum malefactores e[st] ... capere rem alienam in malum
sonat q[ui]a id [con]tingit fit invito at in casu extremae necessitatis [pot]est bene
fieri neq[ue] tamen e[st] furtum

Quartum fundam[entu]m e[st] haec opera deambulare vie in acium
fricare manus &c alia huius modi [con]stant ob solam r[ati]onem commoditatis ad decipi
endum fucos sive aliam molestiam aut ob nat[uralem] ... non sunt moraliter
bona in individuo neq[ue] moraliter mala [...] in individuo ... ...
ans [...] quod illa non sunt moraliter bona sic p[ro]bat q[ui]a ut supponit
non habet ullo modo ... honestis id an ne ... moraliter bonum
[...] ... quod illa opera non sunt moraliter mala. [pro]bat q[ui]a si essent [pro]pter
[...] sufficiens mat[eri]a ad confessio & absolut[ion]em sacramentalem ex si poenitens
... confiteretur at ut falsum q[ui]a [...] ridicula videtur ... confessio
... confiteretur se aliquantulum deambulasse & fricasse manus ad [...]
endum fucos

R[esponde]o Illa opera saepe in individuo esse moralia, si mag[is] ... n[on] explicite in aliquo m[od]o implicite ordinant[ur] ad finem honestum, nempe ad commoditatem l[ice]t indecentiam n[on] ut patet [illegible] ... secundo Dei Sic D. T. q. 18 art. 9 ad 3 ait hoc ipsum quod aliquis a[li]q[ui]d ordinat ad sustentationem vel quietem sui corporis ad bonum virtutis ordinat[ur] in eo qui corpus suum ordinat ad bonum virtutis.

Caeterum in casu quo ita fiant quod nullo m[od]o nec implicite ordinentur ad finem honestum concedendum e[st] tunc illam individuos actionis omnes [illegible] ... esse morales mala ut h[abe]t[ur] ex auctoribus et fundamentis [illegible] adduximus et [illegible] ... notant Med[in]a hic q. 18 art. 9 ad 1[um] et 2[m]. et alij. unde concedendum e[st] illa a[ctu]s esse p[ecca]ta et refluentem materiam [illegible] ... o[pe]ra si quis exerceat se [illegible] illa opera d[icta] ... hoc e[st] nullo m[od]o ordinando ad finem honestum neq[ue] ... hoc [illegible] aliq[ui]d obstans ... ita esse [illegible] ... ostendit ... doct[rin]a ss. P.P. et D. Th. ... [illegible] ... alia ... [illegible]

D[ic]es q[uo]d si alg. sit exte parvi admodum momenti aliqui quos affert et ... Med[in]a hic q. 19 art. 9 ad 3 d[ic]it quis exercere a[ctu]m ... indifferens nullo m[od]o illum ordinando ad finem honestum, sed ex suo g[ene]re ... malus ... posse committere ut ex parvitate m[ateri]ae nullum sit p[ecca]tum. Refert ... ita sensisse ... ... Med[in]a ibi et alij q[ui]a nisi ... exerceret a[ctu]m ob ignorantiam invincibilem vel defectum deliberationis ... quod ex ... deliberat[io]ne ita fiat ut nullo modo ordinet ad finem honestum quantumvis sit exte parvi momenti ... alg. ... malum et p[ecca]tum. Et r[ati]o est q[ui]a ... actum deliberatum in individuum ... indifferentem ... inquantum materiam ... levis[sim]a et fit ex Math. 12, cap. 36 h[ab]et[ur] quodlibet ... otiosum inquantum mat[eri]a ... esse p[ecca]t[u]m ... reddenda e[st] r[ati]o in die iudicij ... ubi sine exemplo ... de ... verbum otiosum et[iam] ita suo modo d[ic]i ... de quocumque opere otioso.

4[m] fundamentum ... quia sit individuum indifferens et ... ... [illegible] ... ut ... et 2 ... cap. 1 et 2 ... quod hoc n[on] ostendit ... d[icta] ... v[erb]o ... lib. 1 ... cap. 1 post medium ... aliquos qui ex ... caritatis ... in dando n[on] ea ma[io]r.

qui tn n̄ ss. boni. idemq. dn̄ vl̄ de ijs quos ibidem cap. 6. nimio vocat plaudos

et obsequiosos qui oīa in gratiam aliorum laudant &c. 2° hinc patet ex

allatis, sm̄ rem specificam dari actus sm̄ spem indifferentes, et ex illis patet hinc

indifferens sm̄ spem.

nec ait si sermo sit de actu sm̄ individuum abs. sm̄ sb̄ sm̄

aliqm̄ dr̄ plicitam nam si n̄ datur actus indifferens sm̄ individuum absl.

uniuersalis huius qui patet exactu sm̄ totam rem. quia a parte rei attentis absl.

omnibus circumstantijs est secundarie bona aut mala. ad 1ᵃᵗ ant. spbat. Ds hic

13 art. 9 ad 2 Rt. malum ab Sthis in eo loco sumi strictius pro nocivo

alijs. Et hic est prodigus qui n̄ ss alijs nocivus, dicitur n̄ malus cum quo stat

quod loquitur de malo late ut hic sumitur pro omni eo quod repugnat recta

r̄o. Vnde hinc prodigalitatis et malus sicut est vitium quod repugnat

recta r̄oi. idemq. dm̄ est de illis oportet, sthis quos in posteriori loco

citato appellat plaudos et obsequiosos ex nimia indulgentia

placendi alijs. Lque hinc ut ibi ait est vituperabilis tradit laudabilis

est hinc medius quo efficitur ut vnusquisque quae oportet et sicut oportet

admittat et aggrauare ferat.

Ad 2ᵐ probat. sem. Et hinc patet ex hitu sm̄ rem specificat

qui est apparenti dictata cum omnibus circumstantijs quo pacto nullus datur

actus absl. indifferens ut explicatum est scil. 2ᵃ. illud vero dictum quod

dentur actus indifferentes sm̄ spem intelligitur de actu sm̄ rem plicitam

at. do. hinc dedi ad illud dm̄ male quod ex se neque bonum neque malum

nec ex ponam est scil. 1ᵃ. talis dici solet spes prior moralis ex sbo

mali quod variat iudicium morale quis n̄ variet spem physicam

quae attenditur ex sbto formali.

Dices saltem actus qui prodeunt hitum [illegible] bellum quam sint

esse indifferentes sm̄ individuum nam illi n̄ sunt mali quia ut pt. ex sb. debeno

honesto declarare pr hitum virtutis. quod vero n̄ sint boni probat ex Sthis. 3

Eth. cap. 4 ubi ut aliquis operetur iuste haec tria requirit. 1 ut operetur

sciens. 2° eligens iusta propter seipsa. 3° stabili atque immutabili

affectu at hoc ultimum n̄ habet eorum veritate a hitu qui procedit hitum [illegible]

Respondeo 2º. aris q. illi actus & boni cum sint de co ad virtutem
rectam n. et sicut habitum virtutis ut supponit, & ad ipsos 3um
requiris de stati et immutabilis affectu aut melius aut affectu actuali 1ᵒ fit,
1º inter aestimatione honestatem ut illam proponat aliis bonis illis repugnantibus
quod venit ex alio bono qui procedit habitum aut se referat ad habitum in
intellectu ab Aris. requiri n. respuens ad alium morali bonum, certum enim
e. alium posse e. honestum quis n. fiat ex habitu ut notat Cas. hic q. 6.
art. 2 ad 2 ex ijs que proprio loco ostendemus Med. hic ibidem ad 4 Val.
12 d. 2 q. 13 pun. 6. ad 2 et 3. et alij. Sed illud requirit ab Aris. ad
perfectum modum operandi virtutis et honeste quis hic ille qui habitu virtutis formatus
habiliter prompte et delectabiliter operatur iusta et honesta.

Cum fundamentum e. nullum e. praeceptum quo ho. deliberate
operans teneatur semper operari ex fine honesto e. nihil obstat quominus
propter hoc actus deliberati indifferentes in individuo. cum sit q. praeceptum
quod nullo praecepto teneatur semper operari ex fine honesto n. erit actus morali
malus licet careat fine honesto q. actus n. e. morali malus nisi sit contra aliquod
praeceptum ut constat — pt. si ex se sit indifferens ut deambulatione
fiat magnum bona actus versans circa illud propter ipsum seu propter moderatam
indigentiam non n. erit morali bonus q. ut supponit n. e. ex fine honesto
quod requiritur ut actus sit morali bonus & licet talis sit in individuo nec erit
morali malus neque bonus & erit indifferens. aris vero probo q. n. e. unde os
tendatur illud praeceptum nam neque ex lege naturali neque ex divina aut aliunde.
Ut hoc vero dicunt de hom debere semper operari sm rectam rationem & eto generaliter
id potest recte exponi ut sensus sit illum debere nihil facere contra rectam rationem
hoc aliquo modo neque aliter probari ut illum quodcumque deliberate operatur
debere operari positive sm rectam rationem hoc e. opus studiosum.

Respondeo 3º. aris q. praeceptum e. ut ho. deliberate operans ad minus
saltem implicite ad finem honestum. confitetur ab singulari

ut statim dicet ad probaz v.° R. talis ceptum haei 1.° ex Lege nat. q.a ipsum lumen nat. dictat id exigi ad debitam instruct. nat. rat. ut pro- batum e. in sect. 2.a in 2.do probat. c.1 ... Lege Diuina positiua illis Locis quibus prescr. ut ho. saltem virtuali sua opera ordinet ad Deum tamquam ad finem ultim. ut ostensum e. ibidem in 2.a probat. minoris cum suis confirmat. atque id amet 1.° in illo precepto Deuteronomij 6 n 5. Math. 22 n 37. Marci 12 n 29. Lucæ 10 n 27. diliges Dm Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota aia tua et ex omnibus viribus tuis, ubi p totum cor totam aiam et totas vires denotat totum hom. cum omnibus suis ... et operationibus saltem implicite debere ordinari in Deum ut ultimum finem ... in precepto de cultu Dei ... 3.° ... 4.° ...

Dices durum ... obligare hom. ut quotiescumque deliberate operat. ordinet suum opus ad finem honestum ...

humanis operibus

R. id n. e. durum ...

sibi proposuerat ut q.do peregrinus ex visu propriae patriae cunctantem in D.ll laudibus quae dicas, restant ex Doct.ae demodo sff. per aliquem finem influere seu virtualiter seu interpretative quae ex patriae etc. ad 1.a 2.ae q. 1. D. Tho. diff. 1 cap. 4 Vualbon

Hinc deinceps solvit q.o quae ibi ab alleg. desputari solet an ad bonitatem moralem speciei necessarium sit illud ordinari ad finem honestum et ad Deum finem ultimum. R. non esse necessarium illud ordinari actu explicite bene tamen saltem implicite et virtualiter ut dictum est. Vide Med. hic q. 18 art. 9 dub. 4.

Sextum fundamentum est actus voluntatis de obiecto indifferenti ex fine nullo modo neque implicite ordinetur ad finem honestum non amplectitur ullam malitiam quia obiectum indifferens propter indifferens est non includit malitiam ut constat alias non esset indifferens. Ergo ille ex in individuo non est moraliter malus propterea quia actus voluntatis non mediate esse moraliter malus nisi amplectatur obiectum malitiam ex malitia s. bonitatis obiecti sumitur bonitas s. malitia actus voluntatis. Utrisque talis actus non est moraliter bonus quia non amplectitur bonitatem moralem neque ullo modo est ex fine honesto ut supponitur, ergo manet obiectum indifferens in individuo.

R. neg. ans. Si enim sit actus voluntatis sin individuum adaequate sumptum cum circumstantiis ad obiectum id quod reipsa amplectitur. nam licet sint obiectum possum ex obiecto indifferenti propter indifferens est, non amplectatur malitiam, quamquam actus sin talem tamen possum de indifferens ut dictum est in talis actus recepta amplectitur negationem finis honesti quae est moraliter mala quia eo ipso quod vult sistere in bono inferiori nullo modo illud ordinando ad honestum vult negationem finis honesti probe ac si diceret volo non apponere finem honestum huic obiecto id omnino affert ex tali modo tendendi cum dicit volo sistere in hoc bono inferiori nullo modo illud ordinando ad finem honestum id ans est moraliter malum, 3.a debitam instructionem. nam rationalis quae quotiescumque operatur deliberate tenetur saltem implicite ordinare illud opus ad finem proprium rationalis ut

moralis est sufficienter ad finem ultimum supernaturalem dicta sect. 2a. hypothesi in solutione ad 5um

Ut habitus actus non reddatur moraliter malus ex eo quod nullo modo ordinetur obiectum indifferens ad aliquem finem supernaturalem in quem homo est elevatus neque ex eo quod nullo modo illud ordinetur ad finem honestum aliquem eo bono in se remanente quod est indifferens ~ Respondeo nec etiam: Ratio discriminis est quia bonitas moralis actus non necessario pendet a fine supernaturali quia datur actus bonus intra ordinem naturalem ut patet et necessario pendent a fine honesto saltem implicite intento ut vult Albertus philosophus. Sic moraliter actus malus in individuo ut ostendimus ex dicta ratione.

Unde habitus non est moraliter malum sequi practice opinionem improbabilem opinio quod dari possit actus indifferens secundum individuum est probabilis quam eam tenent D. Bonav. Scotus Alex. et alii graves auctores ... sect. 2a. nihil nec est unde ostendatur illam esse improbabilem ergo si aliquis in practice eam sequatur exerceat actum circa obiectum indifferens nullo modo illum ordinando ad finem honestum, talis actus non erit malus, neque erit etiam bonus quia ut supponitur non est de bono honesto neque ad illud ordinatur ergo erit in individuo indifferens ~

Confirmatur quia saltem ex ignorantia invincibili potest aliquis existimare nullam esse obligationem ordinandi obiectum indifferens ad finem honestum et actus ab illo elicitus circa obiectum indifferens nullo modo illud ordinando ad finem honestum non erit malus neque etiam bonus propter rationem dictam ergo erit indifferens in individuo.

Respondeo concedendo moraliter casu illos actus esse indifferentes in individuo quia in illis excusatur malitia moralis propter illud dictamen sequi practice opinionem probabilem aut propter ignorantiam invincibilem, at revera talis actus defectu finis honesti tenent quod monstrosum quod imputatur ad culpam sicut si quis diceret aliquis mendacium ex ignorantia invincibili existimans illum neque esse moraliter bonum neque malum, conceditur in moraliter casu dari et existere actus morales in individuo et tamen moraliter indifferentem hoc autem non est contra nostram conclusionem sect. 2. statutam ex 5a D. Tha. quia illa intelligitur philosophico hoc est nisi aliunde per accidens excusetur malitia moralis ut bene notat Bal. ... 12. disp. 2 q. ... puncto 6 ad ultimum dicendum exemplum malus quibus in ... 69

et opm.es contrarie an aliquis actus sit moraliter malus nec ne utcumque libet opinio intelligi p. sc. loq.do nisi aliquis operet ex dictamine practico de spante cum opp. opin.e probabili aut ex ignorantia invincibili. Itaq. esse in alys materiis magis resoluunt q. ex ea quae ps. loq.do exigunt quis faciens aliud posse intendere. Ad 9. cum di adequationem fi moralis et remissiones requiri aliquem saltem parui tempore excepti emendare id intelligi de loq.do quin n obstat quod alunde faciens aliq.d sufficiat veniali ut exponitur. Vide in mat.a de poenit.a d. 5 cap 3 et 5. quibus cavere sed. sect 2 in vero ui. negante actum indifferentem in individuo attentis omnibus circumstantiis addenda illa limitatio p. sc. loq.do

Cap 7. aliqua difficultates circa actus hom. indiff.es morales indifferentes

Ad complementum eorum quae de actu morali indifferenti diximus supersunt aliqua difficultates breviter explicanda.

1.a Diff.as an actus imaginatiue et aly indeliberati sint morales indifferentes in individuo.

Certo esse actus provenientes a sola imaginatione, et alia poti. sine deliberat.e ex rationis et libertate voluntatis esse indifferentes in individuo, itaut neq. sint morales boni neq. mali, est comm. ex D. Tho. hic q. 18. art. 9. ubi Caiet., Con. Med.a et aly. Probr. tales actus n. sunt morales q.a n. procedunt ex deliberat.e et libertate ut requirit ad actus morales ut ex professo et communiter dictum in hoc d. cap 1 et 2. ergo neq. sunt morales boni neq. mali, sed actus dicuntur indifferentes in individuo.

Obj. nullo modo actus possent libere a nobis impediri ergo sunt morales imputabiles tanq. liberi saltem indirecte ergo sunt morales boni aut mali.

R. 1.o saepe n. posse impediri q.a proveniunt indeliberate, et ex professo aliqua

impedim[ta] aut vehementiores causas n. st in n[ost]ra libera potestate ut vlat ex dictis sup[r]a c[ir]c[a] q[uae]st. 17 diff. 11. cap 5 Valbr. ~ | Ex 2°. ex q[uo]d posit impedire h[om]i[ne]s tum n[on] teneamur illos impedire n[on] st nobis moraliter imputatas q[uan]d[o] [?] omissio actus volunt[ar]ii p[er] quem libere possem[us] eos impedire et nobis voluntaria indirecte et interpretative q[uia] illa p[er]tinet ad volunt[at]em n[on] agentem suum actum quem libere potest agere tum ex actu q[uod] ipsi p[er] agens semper cum tali omiss[io]ne q[uae] n[on] p[ro]veniunt ex libert[ate] voluntatis sed aliunde tu n[on] teneamur illos impedire n[on] st nobis voluntarii neque indirecte ut ex p[rim]is [?] d[ict]a q[uaest]. 6. diff. 1[a] cap 2 q[uaest]. 2. si tum essent tales actus ut teneremur eos impedire essent nobis voluntarii ut ibidem dictum e[st] atque hoc inter in doct[rin]a q[uam] tradunt. Du 2 d[ist]. diff[icu]le 40 q. n. g. Cas[?] [?] q[uaes]t[io] actu Vers[?] finem Med[in]a ibidem a[rt]. 3 [?] D. Tho. Bal. diff. h q. 13. pun. 6. ad finem

2[a] diff[icu]l[ta]s an dari possit omissio indifferens sine individuum

Dico[?] pura ommissio sine ullo actu positivo pot. e[ss]e indifferens in individuo itaut neque sit moraliter bona neque mala ita plerique recentiores professores iam q[ui] disputant et colliguntur ex doct[rin]a autorum et s[anc]ti D. Th. q[uae]st. [?] apperte docent. sed negant omiss[io]nem eorum bonorum quae n. st sub praecepto sed sub consilio posse e[ss]e sine ullo p[e]c[ca]to. nec tum e[ss]e dignam laude quod speciatim indicat D. Greg. navar. orat. in Iulianum (x[a] potentiorum ed[it]. [?]) p[ro] ad hoc quem[?] [?] addicta st sup[r]a cap 6 sect 3 ad 1[m] fundamentum ci[rc]a 2[am] aut[?] ~.

Pbr. pura ommissio eorum bonorum quae n. st sub praecepto n[on] e[st] moraliter bona q[uia] nullus censetur moraliter bonus nec dignus laude ex eo quod n[on] operetur bonum neque ex illa e[st] moraliter mala q[uia] nullus censetur moraliter malus neque dignus vituperio ex eo quod n[on] faciat illud bonum ad quod nulla obligatione tenetur. nam eo ipso quod n[on] teneatur illud facere n[on] peccat illud ommittendo alias sequeretur hom[inem] peccare quotiescumque advertens se posse facere quodcumque bonum quod n[on] e[st] sub praecepto illud ommitteret p[er] actum neg[ativ]um actus quod cons[equenter] [?] n[on] e[ss]e redendum ~.

obi. non potest dari actus in individuo indifferens quia corpus quod careat fine honesto est moraliter malus ut diximus cap. 6. sect. 2 et 3. Ergo similiter non potest dari pura ommissio in individuo indifferens quia corpus quod careat fine honesto erit moraliter mala.

Resp. negando consequentiam discrimen est quia alia est ratio generalis positivo [illegible] et ommissionis purae. nam actus positivus cum sit tendentia attingens bonum corpus quod elliciat ex deliberatione rationis debet illud ita ut tendat in bonum moraliter consentaneo naturae rationali ut rationalis est [illegible] [illegible] rationis quae ex debita naturae institutione [illegible] Dei data est homini ut quod deliberate efficiat tendat in bonum ordinando illud saltem implicite in finem proprium et ita non referret ad finem ultimum. at haec ratio non habet locum in ommissione pura. nam corpus quod sit pura ommissio non exigit ordinationem in finem honestum. quia talis ordinatio non potest [illegible] aliquis actus positivum ut constat. hic autem non intervenit in ommissione pura [illegible] quia [illegible] [illegible] eam quae dari posse supponimus ex dictis [illegible] [illegible] 6. [illegible] [illegible].

[illegible] Dices ommissio est voluntaria ratione alicuius actus interpretativi et talis actus in individuo est malus eo quod careat fine honesto ita etiam ommissio quae est actus interpretativus erit mala eo quod careat fine honesto.

Resp. explicando antecedens cum ommissio dicitur voluntaria ratione actus interpretativi id non est intelligendum quasi pura ommissio sit aliquis actus [illegible] [illegible] dicatur interpretativus etenim pura ommissio est sola carentia actus quae ut constat [illegible] non est ulla positiva tendentia amplectens aut respuens bonum. dicitur tamen voluntaria ratione actus interpretativi quatenus sit libera ex eo quod voluntas possit ponere actum et advertenter non ponit inde habet fundamentum ut interpretemur ipsam carentiam actus non esse voluntarii [illegible] liberam [illegible] perinde quasi haberet positivum actum nolendi. nam quoad moralem aestimationem talem non velle reputatur [illegible] si esset nolle quia alioquin efficeret liberum [illegible] non velle ac nolle [illegible] non velle est liberum [illegible] exercitium negativum respondens [illegible] [illegible] ex quibus [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] ac [illegible] inde id quod est liberum [illegible] puram ommissionem [illegible] [illegible] [illegible]

volunt[ati]s posteriorem ut exposuimus … d[is]p. 6 … capi … quod … voluntarium … respondens voluntati ea … qua … ad actum … quod … velle … voluntarium vel liberum nisi … actum volunt[ati]s … actum … medietur … quod … liberum vel voluntarium … liberum vel voluntarium … omnes … voluntas libere … elicere vel n[on] elicere

3a. Diff[icult]as An possit e[ss]e act[u]s indifferens quoad meritum vitae Aeternae.

Hanc q[uaestionem] … disputant … actus … Med[ici]na … quia illa … examen pendet … quae … meritum … ad illud requisitis … tradunt alibi … locis … partim in materia de gratia disp. 13 … partim in materia peccati … disp. 4 cap. 5 et 6 … nunc omissa disputat[ione] … id quod … institutio … necess[arium] …

Dm … posse dari actum indifferentem quoad meritum vitae aeternae … neque de … neque … meritorius … neque … demeritorius … ab hoc peccatore existente in p[ecca]to mortali nam illius bona opera mere nat[ura]lia non sunt meritoria … vitae aeternae … quia tale meritum requirit gratiam iustificantem … meritoria vitae aeternae … id quod … meritum … non requirat gratiam iustificantem … requirit supernat[urale]s … aut … operis … auxiliis … nam opera mere nat[ura]lia … bona … peccatore … ad meritum … supernat[ura]lis … ad aliquod … ut exposuimus in … disp. 13 cap. 3 diff. 3 dub. 1 … talia opera non sunt … vitae aeternae … non sunt mala … moraliter bona … indiff[erent]ia quoad meritum vitae aeternae.

… ab hoc iusto … an possit e[ss]e act[u]s … indifferens quoad meritum vitae aeternae partem negantem … multi

[catchword:] ultimi

ullū asserentes om[ni]a bona opera iustorum e[ss]e meritoria ex condigno vitæ
Eternæ ideoque Bas 1a 2ae Ho 2 dp 2.7 cap 2 ubi refert aliquos aut[ores] qui
p[ro]p[te]r p[ro] opp[osi]to adduci solent th[esis] sane n[on] stat ab eis retractatu illud asseru eo modo —

Sed D[icendu]m e[st], ex in hoc iusto posse dari aliquid indifferentis int[er]
meriti ex condigno respectu meriti vitæ Eternæ ita aut[ore]s affirmantes n[on] o[mni]a
bona opera iustorum e[ss]e meritoria vitæ Eternæ sed s[olum] illa quæ ex imperio
caritatis sive alterius virtutis sup[er]natur[alis] aut actu aut virtute referuntur in Deum
ut finem sup[er]nalem hos aut[ore]s refellimus in mat[eri]a de caritate dp 9 cap 3
ex illis c Belar. to 3. alias 4 lib 5 de iustificat[ion]e cap 15 ubi ad id afferens
illud Math 5 n 46. Si diligitis eos qui vos diligunt qm merce
dem habebitis ait ibi sine dubio demonstrari posse hominem iustum facere
aliqua bona moralia qualia e[st] diligere amicum qui ab illo diligitur et tamen
n[on] habere mercedem in vita Eterna: idem inquit Math 10 n 41. ubi
n[on] abs[olute] dicitur qui recipit iustum mercedem iusti accipiet sed qui recipit iustum
in no[min]e iusti hoc e[st] ea intent[ion]e quia scilicet iustus e[st]. sed an hæc et alia textus
tum q[ui]a ad hoc afferri solent habeant tantam vim quam illis tribuunt
aut[ore]s huius s[ententi]æ n[on] e[st] p[rae]sentis instituti examinare

Nunc sufficiat hoc fundamentum iustus quis habeat gratiam et
semper operetur ex gratia th[eologi]ca quam p[ot]est enim facere aliqua bona opera
mere naturalia p[er] solas vires n[atur]ales nullo modo illa referendo in finem sup[er]natur[alem]
quemadmodum posset facere homo existens in puris naturalibus nec enim ob hoc quominus
id posset neque in opp[ositu]m urget aliquid quod operi n[on] satisfiat ut obtentum
e[st] in mat[eri]a de gratia breviter p[ro] ... [sæpe] hominibus iustis bona opera
naturalia ex motiuo honestatis naturalis sine relatione ... cum fine sup[er]natur[ali] sed huius
modi bona opera mere naturalia n[on] s[unt] demeritoria ut p[ate]t ... n[on] s[unt] mala
neque h[ab]et d[e]meritoria ex condigno vitæ Eternæ q[uia] ad tale meritum n[on] sufficit
sit ... opus bonum factum ab homine habente gratiam sed aliquid requiritur ut sit
ex gratia th[eologi]ca quam hoc e[st] p[er] aliquem influxum quem aliquo modo
saltem virtute ordinarium in finem s[upe]r naturalem ut alligatur ex

Saepe fieri

Tridentino sessione 6 de iustif. cap 16 ubi desalat de tali merito de iustificatis merente illis operibus que in Deo sunt facta per virtutem quam Christus infundit.
Et cannone 32. Ait iustos mereri bonis operibus quae fiunt per Dei gratiam et supra repetens reperio viri requi relatam salutem virtualem in finem supernalem ut supra dicitur admonent iustos Hora opera sua faciant in caritate ut faciant in nomine Domini et in gloriam Dei ut 1.a ad Cho. 10 n 31 omnia in gloriam Dei facite et ad Colossen. 3 n 17 omnia in nomine Domini Iesu Christi facite et bona opera mere naturalia facta ab homine iusto per solas vires naturales nullo modo neque virtualiter ex alia caritate aut alio supernali ad finem supernalem ordinata sunt indifferentia ... meriti de condigno respectu vitae aeternae
Vide plenius ostendunt adducta in mar.a decarior. disp 4 cap 3 et alibi —

4 diff.ae an divisio actuum humanorum in bonos et malos sit adequata et quomodo comparetur et sint aliqui indifferentes et male sonantes —

Ratio dubitandi est ex variis modis quibus divisio actuum humanorum tradi solent ab auctoribus qui uno loco sic numerant actus bonos et malos in alio loco addunt actus indifferentes aliquando etiam actus male sonantes quod frequenter faciunt D. Thomas q. de mal. 9 art 15 et 16. Vide 1a 2ae q 18. art 8. et 9.a

Dico 1.o actus humani prout comprehendunt actus deliberatos et liberos in ratione completam attentis omnibus circumstantiis per se loquendo dividuntur adequate in bonos et malos, ac sumpti in ratione ... possunt ex aliquo modo addunt actus indifferentes, immo adhuc modum quo aliqui actus plerumque fieri solent male sub aliqui circumstantiis quas aliquando sumpsit sub aliis fieri bene adiunguntur actus male sonantes.

Explicatur ... ad ... actus humani deliberati et liberi in ratione completa attentis omnibus circumstantiis per se loquendo ... aut moraliter boni aut mali quia per se loquendo non datur actus individuus deliberatus et liberi in ratione completam attentis omnibus circumstantiis qui sit indifferens ... bonitatis et malitiae moralis, itaut neque sit moraliter bonus neque malus ut supra ... cap 6 art 2.o ... actus humani

Aput comprehendunt actus deliberatos et liberos cum ... conferam circumstantias omnes qui peculiariter considerando bene dividunt in actus bonos et malos.

Cursus enim ... possam ex aliquo obiecto mali quod ... neque conformare dicitur esse rationi rectae ... neque difformem ... aliqui actus qui dicuntur indifferentes, omnino sunt ex ... obiecto ut expositum est capite ... actus tales sub divisione actuum humanorum comprehendi etiam sunt actus indifferentes.

Ulterius aliqui sunt actus qui licet sub aliquibus circumstantiis fieri possint bene, ut plerumque ... malas circumstantias fiunt male, ut homicidium, acceptio rei alienae ... dicuntur male sonantes ut explicatum est cap. 6 sect. 3 ad 2um fundamentum ... hic sicut actus dicuntur indifferentes ... quod plerumque solent male fieri ... morali usu ... aliquid male sonans ... hoc nomine ut distinguatur ab actibus qui ... dici ... ita male sonant ... neque dicant bonitatem moralem ... clare indifferentes, ut de ambulatione ire in ... .

Cum hoc autem stat ... actus qui dicuntur male sonantes posse comprehendi sub actibus indifferentibus ... acceptionibus ... qui ab aliquibus dicuntur indifferentes sumendo indifferens pro ... denotat id quod ... neque ... neque dicit ... bonitatem moralem neque malitiam ... secundum moralem usum dicatur male sonans ... quod plerumque soleat male fieri, ut in dicto exemplo de homicidio et acceptione rei alienae.

Dubitari solet an praedicta divisio actuum humanorum sit essentialis quia omnes ... essentialiter an vero accidentalis ... in accidentia.

Communis ... de actibus internis voluntatis ... de externis; nam actibus internis voluntatis bonitas et malitia quoad ... conformitatem et difformitatem cum recta ratione ... ut expositum est ... cap. 5. Unde actus voluntatis ... in bonum et malum ...

m[illegible] actuum esse deceat, vel amplius exponere ex dicendis disp. sequenti de requisitis actuum ad rationem boni et mali, per denominationem ab intrinsecis bonitas et malitia moralis. Quod autem actum volitio actus indifferens sit capax accipiens, quia dicitur indifferens respectu obiecti materialis ex quo non tamen diversa species esset actus, secundum rationem qua sumeret speciem physicam actus ex obiecto; [illegible] ab illo sumit diversitatem speciei pure moralis, ad quam non requiritur esse diversas species physicas actus, sed sufficit illa quaedam diversitas materialis [illegible] obiecti mali, quae omnia specialiter expendenda et disputanda debiliendo ubi [illegible] de specificatione bonitatis et malitiae actuum humanorum.

Disp. 2.a De specificatione bonitatis et malitiae actuum humanorum

ORDO CONNEXIONIS

Expositis iis quae pertinent ad bonitatem et malitiam actuum humanorum in generali [illegible] apto ordine, specialiter discendum [illegible] quae spectant ad illius specificationem [illegible] illam ex modum loquendi auctorum attendi ex ordine [illegible] quatuor [illegible] 1.° ad obiectum materiale et formale. 2.° ad finem. 3.° ad alias circumstantias, [illegible] loqui solent auctores [illegible] moventes [illegible] circumstantiis [illegible] hac ex [illegible] aliquid [illegible] comprehendant [illegible] sumpta) 4.° ex ordine ad regulam rectae rationis et legis [illegible] volunt aut [illegible] et secundum de iis omnibus agimus explicando quo pacto bonitas et malitia humanorum actuum a moralis desumatur et specificetur [illegible] traditur D. Thomas [illegible] in hac [illegible] 19 per varios articulos fere sub eisdem titulis [illegible] simul expositionis ea quae ab hoc [illegible] tum ex utraque [illegible] hinc — cap. 1 an bonitas et malitia moralis actuum humanorum sumatur et specificetur ex obiecto. [illegible] boni et mali moralis [illegible] sumatur et specificetur ex obiecto —

Cap. 1.mo An bonitas et malitia moralis actuum humanorum summatur et specificetur ex obiecto

Sect. 1.a quo pacto bonitas et malitia moralis non solum ex genere sed etiam ex specie sumatur et specificetur ex obiecto

Aliqui distinguunt in actu humano bonitatem ex genere et ex specie, itaut dicant bonitatem ex genere sumi ex obiecto, non vero bonitatem ex specie, ut videre est apud ... 2 S. d. 1 q. unica art. 1 et d. 40 q. unica et ... in merito. nam ille dicere non negat bonitatem specificam aliquo desumi et specificari hoc modo ex obiecto specifico quo utar communi loquendi modo ... solet ab obiecto sumi bonitatem ex genere ... nomen generis ex ... quem modum loquendi explicat D. T. hic q. 18 art. 2 ... ad finem dicens malum ex obiecto in moralibus dici malum ex genere, genere pro specie accepto communi loquendi modo ... humanam ... humanam speciem ... nec obstat quod ... asserat bonitatem ex obiecto esse ex genere quasi ... ratione aliarum bonitatum. nam hoc modo loquendi ... bonitatem ... ex obiecto desumptam quasi ... specifica ... in ... ratione aliarum bonitatum illi ... et ... modum ... usurpant ... talis ...

Sit ergo bonitas et malitia humanorum actuum sumitur et specificatur ex obiecto ... consentaneo vel dissentaneo ... in quo ... D. T. hic q. 18 art. 2 ... q. 19 art. 1 ... Cont. ... Bal. Bas. ... et ... explicatur aliquo per ... ordinem ... ad ... quod amplectitur ... esse bonum morali specie ex eo quod amplectatur tale obiectum ... rectae rationi consentaneum. ... mali ... malum in tali specie ex eo quod amplectatur ... tale malum dissentaneum rectae rationi ... praecedenti cap. 3, 4 et 5 ... ex infra dicendis ... bonitas et malitia ... pendet ab obiecto ... adquir...

Itaque specificatio venit vnde fit dicere ideo actus hic talem bonitatem aut malitiam vt tali modo versatur circa hoc aut illud obiectum bonum vel malum, hic enim est sensus qui communiter dicitur bonitas et malitiam actus sumi ab obiecto specificari ab obiecto nempe ipso quasi termino —

Hoc ostendit 1o D. Thomas hic q. 18 art. 2 cum ibi notandum 1o bonum applicari ab illo per plenitudinem essendi malum vero per defectum a plenitudine debita quod intelligi videtur debita ipsi in q. 3 et 4 — 2o bonitas specifica actus a bello eodem dicitur plenitudinem immediate est specifica respectu aliarum perfectionum sibi adiunctarum quae solet vocari perfectio sive bonitas radicalis — 3o id quod ibi ait sicut res naturalis habet speciem ex sua forma ita actio habet speciem ex obiecto sicut motus ex termino ita intelligi vt scilicet communicatur quoad omnia desumpta a termino circa substantiam materiae quod docet ipse D. T. in eod. art. 2 ad 2 dicens obiectum habet quodammodo rationem formae motus dat speciem nempe suo modo quatenus est finalis per se ipsum trans actum atque perpetuus vel aliis similia dicendis explicatus manet et quod D. Thomas infra q. 19 art. 1o inquirit an bonitas voluntatis actus voluntatis dependeat ex obiecto.

Confirmari potest ex propositione Athenonis scriptura ut et 1 Patrum quae nostros actus esse bonos aut malos ex corpore devenire circa obiectum bona aut mala ut Osee 9. n. 10 facti sunt abominabiles sicut ea quae dilexerunt, ubi Rupertus abbas ait unusquisque est qualis est illud quod diligit et Ribera ibidem notat voluntatem instar cameleonis verti in colorem (intellige non suo modo morali) eius rei quam se esse per amorem applicat, et ex ipsis verbis elegantes a D. Thoma confirmari quod actus humani habeant speciem ex obiectis et aliqua similia —

Aliquae obiectiones —

1a Obiectum est res extra actum et ab illo ergo simul specificatio bonitatis vel malitiae actus specificatur eodem 1o quia bonitas vel malitia est quae ferunt actui voluntatis bono vel malo — 2o quia in rebus extremis est maluentia in usu peccantia ut docet D. Aug. lib. 3 de doctrina christiana cap. 12 — 3o quia obiectum deformati ad hunc praestare actus voluntatis bonum aliquo ignorantia in casu facti et ad obiectum extrinsece bonum.

Respondendo ad omnia licet obiectum sit bonitas vel malitia quoad se et deformitate actus cum tamen non intra actum voluntatis ipse actus vero transeat ad illud a quo ipse actus dicitur sumi vel specificari nostro capere obiectum sicut terminum et materiam circa quam fertur actus et habeat quodammodo rationem formae quatenus suo modo specificat tendendo dat speciem actui

ut loquitur D. Thom. q. 18 art. 2 [illegible] tract. 2 [illegible] saepe

Ad 2um respondetur distinguo: aliud est malum habere rationem mali [illegible]

malum obiectivum et hoc est culpa quae [illegible] et [illegible] malum

probo et hoc vult D. Aug. in illo loco sic enim ait libido utentis in culpa

sed [illegible] aliud vero est malum obiectivum et hoc si ipsa res sumpta sine [illegible]

et [illegible] debita recta ratione sic exponit [illegible] D. Tho. hic q. 18 art. 2 ad 1um

et [illegible] cap. 4 lect. 1a ubi [illegible] alio bonum [illegible] alia obiectiva

[illegible] suo [illegible] malitia

Ad 3um respondetur [illegible] quando obiectum ex se malum [illegible] ignorantia [illegible]

[illegible] existimatur bonum tamen [illegible] bonitas et [illegible] tunc voluntas [illegible]

malitia vero quae [illegible] est [illegible] involuntaria [illegible] patiens [illegible]

[illegible] bonus [illegible] meo casu ignorantis invincibilis [illegible]

[illegible] quis [illegible] mali dicatur [illegible] aliquam [illegible]

quae [illegible] involuntaria [illegible] involuntaria ac patiens [illegible]

[illegible] non [illegible] quomodo actus tunc censeatur moraliter bonus [illegible]

suo loco [illegible] de scientia [illegible] ex ignorantia invincibili.

2° obiicies: actus [illegible] bonus est [illegible] obiectum sit malum [illegible]

actus malus est [illegible] obiectum sit bonum ergo bonitas et malitia actus non [illegible]

[illegible] 1° actus odii [illegible] bonus [illegible] obiectum nempe [illegible] quod odio habetur

malum [illegible] 2° actus odii [illegible] malus [illegible] bonum est illius obiectum qui

est [illegible] quem [illegible] odio habet [illegible] 3° actus mentiendi aliquod bonum [illegible]

[illegible] medium [illegible] mendacium est malus [illegible] quod [illegible] bonum

[illegible] ut [illegible] 4° actus [illegible] non est malus [illegible] illius obiectum sit malum

ut quando [illegible] [illegible] nego actus voluptatis cuius malus [illegible] obiectum sit malum

[illegible] hoc [illegible] ut [illegible]

Respondetur distinguendo ans. aliud est actus voluntatis [illegible] amoris et [illegible]

et hic non potest esse bonus si amet [illegible] malum [illegible] dissentaneum [illegible] malus

si amet obiectum bonum [illegible] ad [illegible] mali; aliud vero est actus [illegible] aversionis

et hic est bonus si aversetur malum et est malus si aversetur bonum nam [illegible] ratione

dictat amandum esse bonum et aversandum malum ut [illegible] et bonum ex natura sua

obiectum proportionatum ad amorem, malum vero ad odium [illegible] malus verum est

obiectum proportionatum ad assensum, falsum vero ad dissensum unde D. [illegible] art. [illegible]

bonus ex obiecto amoris, malus ex obiecto odii. quae illud est dicitur quod bonitas et malitia actus sumatur ex bonitate et malitia obiecti ita intelligendum ut si referatur ad actus per modum amoris et prosequutionis tendentis ad amorem bonum requiritur obiectum bonum sine ulla admixtione mali nam ipsum amare et amorem esse malum si amat aliquod malum turpe; si vero referatur ad actus per modum odii et aversionis tendentis ad odium bonum requiritur ut aversetur id quod est malum turpe; et e contra odium malum si aversetur id quod est bonum honestum.

Hinc patet ad 1.am probationem actus odii quia peccatum bonus quia aversari malum est ipse recta ratio. Ad 2.am actus odii erga Deum est malus quia aversari bonum est ipse recta ratio et obiectum malum pertinet ad odium bonum. Ad 3.am patet assumptum tendens bonum per malum medium est malus quia amplectitur aliquod obiectum malum nam ut supponit ille met amat medium malum atque hoc plenius exponetur in ista resolutione.

Ad 4.am Pro ratione et actus intellectus non est malus si illius obiectum sit malum quia intellectui respondet obiectum quod intelligitur et recta ratio dictat bonum esse intelligere malum ut illud fugiamus neque intellectui competit moralis unio et conformatio intelligentis cum re intellecta ita ut censeatur aliquis malus et vituperabilis ex eo quod intelligat malum ut constat at actus voluntatis qui tendit per modum amoris et prosequutionis est malus si illius obiectum sit malum quia recta ratio dictat malum hoc est turpe non esse amandum et amor quaedam vis moralis unitiva et transformativa dicitur unitiva et transformativa amantis cum re amata ita ut amans malum censeatur malus et vituperabilis. Et ut notat D. Th. hic q. 20 art. 2 ad 1.m non quodlibet obiectum habet eandem comparationem ad hanc vel illam actionem. Potest quippe idem obiectum respectu rectae rationis esse comparationem conveniens ad unum actum non vero ad alium sic malum est proportionatum et conveniens ut intelligatur non vero ut ametur, bonum vero e contra pertinet amari, malum vero odio haberi.

Dices actus saltem complacentiae seu delectationis possunt esse boni etsi illius obiectum sit malum v.g. non est actus malus si aliquis de factis suis complaceat in hoc quod habeat e contrario et contra convenientiam et ... peccatorum et ...

Difficultas Haec pertinet eam quaestionem an bonitas obiecti requiratur ad bonitatem complacentiae et delectationis quae quoniam disputatur ab aliis ... imponenda ... ex professo ... ad materiam de peccatis sibi ... complacere in rebus ... hoc dicet. Si ...

nunc omissa q[uaestio]ne ad particulam solvitur. Et verbi atq complacentiæ seu
delectationis non potest esse moralis bonus si ex advertentia aut negligentia complaceat
de solo malo absolute nulla facta particulari aut respectu quo nostra restam [illegible] complacere
de malo quod potius deberet esse obiectum displicentiæ dicitur haec [illegible] delectationis materia
esse peccatum, si autem aliquis facta particulari seu circa complacentiam ex [illegible]
dubiis in malo melioris [illegible] complaceat [illegible] contrariis [illegible] quae
requirit in ordine [illegible] Deum id non est complacere in [illegible] omnis mali [illegible]
[illegible] cum bono, [illegible] facta [illegible] quod sit malus [illegible] complaceat in
hoc quod illud habeat rationem [illegible] complacere [illegible] id posse
est complacere in [illegible] ex plura [illegible] bona
ad [illegible] talem nat[ur]am mali atque hanc complacentiam ita [illegible] non esse
malam, tenent multi recentiores [illegible] alibi suo loco examinabitur.

[illegible] atque est dissimilis [illegible] quae est absolute [illegible]
[illegible] quae est atque simplex [illegible] nam [illegible] absolute [illegible]
[illegible] non potest [illegible] cum aliqua [illegible] complexi [illegible]
[illegible] quae [illegible] sequuntur [illegible]
absolute [illegible] ut supponitur, at mera complacentia [illegible] non [illegible]
[illegible] potest [illegible] cum aliqua [illegible] complexum [illegible]
[illegible] simplici [illegible] complectendo alias [illegible] ex pluribus [illegible]
quibusdam [illegible] potest [illegible] complexi [illegible]
[illegible] cap 3.

3 solvitur [illegible] aliquis elicere actum circa bonum honestum mediate
aut malum turpe [illegible] si dicat volo sequi bonum honestum aut volo
sequi malum turpe [illegible] [illegible] complexam [illegible]
[illegible] atque [illegible] qui non potest non habere [illegible]
[illegible] illa non [illegible] ex [illegible] ut supponitur [illegible]
non [illegible] posse [illegible] bonitatis [illegible] malitiæ [illegible]
[illegible] ex [illegible]

[illegible] credendo malam quod posset [illegible] atque [illegible]
[illegible] quod ille habeat [illegible] malitiam [illegible]

neq. tn. e. [illegible] qua dr. illam n. rumi exobto namq. illud Ht
esse cuiusq. pot. alium [illegible] quodam petiaro adh. officio qui [illegible] d. [illegible]
in ord. ad illud tp ad [illegible] tm [illegible] Ht inrelly pot. vnio alio dcraro
[illegible] vtm. [illegible] versari ad alegnadam coem. [illegible] VG. qd. vnio
ad [illegible] x dr. coem. subst. aut [illegible] [illegible] pot. [illegible] vnio
alio dcraro versari ad xlr. coem. [illegible] boni honesti [illegible] mali tar [illegible]
[illegible] ex [illegible]

Dices talis actq. ee bonum honestum medi n. vt ee maligne
dcraro [illegible] virtz. v. qd. cum hac [illegible] coem. [illegible] boni
honesti tn. e. malor [illegible] cur [illegible] ad vnam [illegible] virtz. qua ad aliam
vo qdifit induci [illegible] virtz. ad [illegible] D. T. [illegible] actq. [illegible]
nulla [illegible] ostendi ad [illegible] n. em. e. iust. aut [illegible] aut fortitudo
aut aliqua alia [illegible] virtz. [illegible] numerata [illegible] simili [illegible] actq. neq. actq.
amplecteris [illegible] turpe [illegible] muni, vt ee in aliqua dcraro [illegible] pt.
[illegible] n. hec [illegible] malicia [illegible]

Ad hoc [illegible] solut. [illegible] aliquas asserentium
actum quo amat bonum honestum medi ee in [illegible] iust. legalis cuius
[illegible] e. [illegible] movere [illegible] virtz. [illegible] hec q. ib [illegible]
[illegible] ad q. [illegible] vnde [illegible] actum qui amplectit malum
turpe medi ee in [illegible] iust. legali

At hoc [illegible] dari ut [illegible] hec [illegible] 50 [illegible] 2 n 6 [illegible]
aut sermo e. de iust. legali [illegible] quo [illegible] 5 eth. cap. [illegible]
et hoc [illegible] virtz. qua [illegible] in quali[illegible] virt. [illegible] in quali[illegible]
[illegible] hoc e. ad [illegible] seu [illegible] quo [illegible] iust. n e. [illegible]
virtz. vnde [illegible] aut particulare virtuti; aut sermo e. de iust.
legali [illegible] D. Thomas 2. 2ae. q. 58. art. 5 et 6. [illegible]
[illegible] ab aliis et [illegible] bonum [illegible]
[illegible] ut [illegible] D. T. [illegible] ad illam n. [illegible] actq. qui n.
[illegible] bonum coe. [illegible]

[illegible] e. aliorum [illegible]
ad [illegible], [illegible], [illegible] bonum et fugere malum [illegible]
[illegible] ubi [illegible]

Verum hoc [illegible] talis actq. e. volunt. [illegible] amor

boni honesti medio de sinderesi e inmictu ut docet D. T. 1. p. q. 79 ar. 12 ergo non pertinet ad sinderesim.

Ad primum dico quod licet verum sit non denominare quae communiter debet proximum actum esse in aliqua declarata specie quae existit aspectu ut supponitur inequipollit aliquid existere ... ...

Secundo ... legalis pertinet ad nos ...

... bonum ... honesti ... malum turpis ... D. Tho. 2a 2ae q. 79 art. 1 ... facere bonum et declinare a malo.

... sinderesis ... D. T. 1. p. q. 79 art. 12 ...

... habitum ... sinderesim ... boni honesti in cor.

... iustitia legalis aut sinderesis ... nomen humilitatis apud illos non usitatum

Ntabis si daret[ur] [con]dictus actus specificus amplectens bonum hones-
tum in com[mun]i sequeretur ex illis frequentia generari aliquem habitum spe-
cificum virtutis; sed id est falsum. Item q[ui]a apud Aris. et D. T[ho]. non in-
venitur illius mentio. Item etiam q[ui]a voluntas ex se est satis propensa ad
amandum bonum honestum in com[mun]i et detestandum malum turpe
neque circa hoc est difficultas propter quam constituendus sit habitus.

Contra hoc tamen non desunt qui dicere possent esse [illegible]
ane ex tali actu generari aliquis habitus [illegible] assp[illegible]
pro negantem [illegible] aliqui hic ubi Vas. disp. 50 cap. 2 an. 6. pro-
batur ut affirmans, quam sequuntur alii ut Su. 3 p. [illegible] 4 disp. 2 sect. 4 an. 7
quia nostra voluntas non est summe propensa ad amandum bonum honestum in com[mun]i in
[illegible] et debita [illegible] inferior non [illegible] difficulter, ut movet expo[illegible]
[illegible] ex predicto actu non generatur habitus. neque obstat quod apud Aris. et D. Tho. non inve-
niatur expressam illius mentionem. nam idem etiam dici potest de positiva actu specifico quem
etiam adversarii [illegible], non enim de illo sunt [illegible] specialem [illegible] ostendunt peculia-
rem mentionem apud Aris. et D. Tho. de tali actu et illum [illegible] ex
eorum doctrina [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] illum non ita expresse[illegible]
[illegible] inquantum [illegible] non dederunt ullum specialem [illegible] boni [illegible]
in morali tractatu. ubi hoc de causa [illegible] [illegible] Aris. et aliorum dicit [illegible]
sermones specialiores esse utiliores [illegible] quae tradunt de virtutibus descendentibus
ad speciales [illegible] boni honesti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
boni honesti.

At [illegible] plenius [illegible] expositum est in [illegible] [illegible] disp. 4 cap. 3
sect. 2 ad 3 et alibi [illegible] [illegible] [illegible] D. Tho. negare [illegible] hic immo-
[illegible] in illis [illegible] nam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hic spe-
cificam bonitatem ex [illegible] ad [illegible] [illegible] quod ut supponunt etiam adversarii est [illegible]
boni honesti [illegible] hic [illegible] [illegible] [illegible] actu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] bonitatem aut malitiam actus amplectentis [illegible] boni aut mali
[illegible] ex infra [illegible] a quibus pendent [illegible].

4° dices [illegible] actuum humanorum sumitur ex fine ut docet D. Tho.
hic q. 18 art. 6 [illegible] ubi ait actus voluntatis semper [illegible] a fine [illegible] q. 19 art. 2
ad 1um ait quantum ad actum voluntatis non differt bonitas quae est ex obiecto a bonitate
quae est ex fine, [illegible] ipse D. Tho. hic q. 18 art. [illegible] [illegible] bonitatem [illegible]

malitiam actuum humanorum sumi ex obiecto. Et postea art. 4 ut videtur accre[scere]
aliam bonitatem desumptam ex fine quod tamen apparet falsum quando finis est
obiectum quod attingit neque absolute sumi potest aliquam bonitatem aut malitiam praeter
id obiectum volitum explicite vel implicite.

Resp. D. T. docet bonitatem et malitiam actuum humanorum desumi
ex obiecto denotat id quod requiritur non tamen excludit quod sumatur etiam ex fine et
circumstantiis quae licet vocantur extrinseca respectu alicuius intrinseci illa attingentis
non tamen respectu alicuius externi ut ipse in hac q. 18 art. 6 [illegible] docet etiam actus ex-
terius habere suum obiectum nempe id circa quod versatur. at finis interius ipse
est obiectum interius actus voluntatis quae respicit huius intelligi id quod postea
docet in actu voluntatis voluntas bonitas quae est ex fine differre ab ea
quae est ex obiecto quod explicat ita ut sonat in actu voluntatis attingente
[illegible] bonitatem quae est ex fine volito est bonitas ex quodam obiecto suum
hoc stare potest quod etiam habeat bonitatem ex alio obiecto distincto a fine nempe ex
mediis vel aliis rebus volitis quae etiam sunt obiectum saltem materiale atque haec sunt ple-
nius exponenda et in aliis suis locis ubi solvuntur plura argumenta quae [illegible]
[illegible] possent

Sect. 2 qua ratione ex obiecto speciali sumatur species quasi physica bonitatis vel malitiae ex obiecto vero materiali species pure moralis

Dico primo in actibus humanis species quasi physica sumitur ex obiecto speciali adaequato.
species vero pure moralis ex obiecto materiali et circumstantiis advenientibus ad differentiam
[illegible] relationem [illegible] neque quilibet actus [illegible] potest habere unam speciem quasi physicam
potest tamen habere plures species pure morales ut haec [illegible] ex pluribus [illegible]
est exemplum [illegible] actui humano [illegible] speciem naturae [illegible] speciem moris ut colligitur
ex D. Tho. 1a 2ae q. 1 art. 3 ad 3 ubi dicit actus qui sunt idem secundum speciem naturae
possunt esse diversi secundum speciem moris quod docent Conimbr. Medina Valentia [illegible]
art. 6 et alii [illegible] species naturae [illegible] physica quae attendit [illegible]
quia scientia physica docet actus [illegible] in sua specie [illegible] ad obiectum speciale adaequatum.

ip qn ordo ad obm fcale q dio e talis ut in parte. sfiez aut offire
liberam cum recta r. cattz q moale ut patet, eaure addit hac limitanom
ut dicat opis qsi physica sed dendendum illam n. e. pure physicam, qtisj e ca
mqua n attendit ulla moralitas sfirij aut offerij cum recta r.

Opis v. mais seu moralis q. sumit ut membrum s defin. hys abs opp
qsi physicas (nam alias opis moralis lati sumpta sphendit et opm qsi
physicam qtisj q moralis) dendat cam lrm, moralem sfirij aut defirij
qua attendit n. e cord ad obm fcale atq eo m. quo attendit opis
physica aut qsi physica sed aliunde e cordantem ad obm matle. Iuxtamque 4as
se e opis ej hom. sumit in ditum morale de consonancia aut dissonancia actus
cum recta r., unde consulto addit hac limitanio ut talis dicat opis
pure moralis ut se defin. ouat ab alia poditu qua icae moralis ambit qsi
physicas et adh ad obm fcale ad eum m. quo physicas inde attendit form
actuum

Hoc supp. 1a pars a3 sic pbt opis qsi physica in actu humano
humano desumit ea ppiet qua scia physica docet desumi opm actuum
nam hac de causa dicit opis qsi physica. Et scia physica docet opm actuum
desumi ex obo fcali adeqto ut patet ex cis da la de ope actuum. traditio in lo
et m lib. de aia o. in actu hano opis qsi physica desumit e p obo fcali
adeqto

2a v. pars ua pbr in actu hno opis pure moralis di
ad differentiam ab ei qui qualificat opi qsi physica. Nam hac de causa dr pure
moralis q sumit n. e p obo fcali q a inde sumit opis qsi physica sed e p
obo matli concomitans, dueniens ad sfirij aut offirij cum recta r.

3a aq pars quod quilibet actus ho possit hre unam opm
qsi physicam posit tn hre plures opis pure morales exponenda Et ro
hanc da e hre m. quilibet actus ho pst hre unum obm fcale adeqtum.
sive illud sit unum simplex sive unum ap ore cum e multis partibus
quodlibet e s. ur partiale et madeqtum dia v. tmcal et vtum
totale et adeqtum. eo quod actus q teneat ur n. so unum conv

Dico simul ampleciendo quam suum in eorum omni praeteriti
ex p[...] q. 1. 2. disp. 6. cap. 3. Valentia. Sed species quasi physica
attendi ex obiecto praeter adaequato vel ex dicto de specifica physica actuum dicimus
eisdem esse quilibet actus humanus sed potest habere vnam speciem quasi physicam
secundo potest habere vnum tantum speciem praeter aliquem.

Quod vero possit habere plures species pure morales habetur ex communi modo loquendi
et consentit cum D. Tho. 1. 2. q. 1. art. 3. ad 3. vbi dicit actum
qui est vnus tantum specie naturae posse habere simul plures species morales. quod locus habet non solum
in actu externo secundum eundem in actu interno aduerti actibus internis illum imperantibus
sed etiam magis in interno quoad species pure morales et ibis multis circumstantiis
ideo explicatur pro ponitur. si quis ex praeter motiuo cupiditatis velle aliquem
furari et postea illum occidere talis actus voluntatis sed habet vnam speciem quasi
physicam ex praeter motiuo cupiditatis. nam non attendit species quasi physica
actus dicit habere vnam speciem pure moralem furti ex eo quod velle furari
et aliam speciem pure moralem homicidii ex eo quod velle occidere
alium ut constat ex communi doctrina quae proponitur docet in confessione sacramentali
explicandas esse circumstantias quae mutant speciem moralem peccati ut habetur
in Tridentino sess. 14. de sacramento poenitentiae cap. 5.

Confirmatur a ratione non est difficultas. nam species pure moralis attenditur
moralis similitudo et dissimilitudo cum regula honestatis non implicat potest
vt idem actus voluntatis continens multa obiecta materialia diuersis circumstantiis
censendus sit moralis similitudo habere respectu diuersorum dictaminum respectu aut differentiae
cum diuersa regula honestatis non magis quam si essent actus physice diuersi ut in
exemplo adducto quoad attinet ad moralem similitudinem non magis est differentia furti
homicidii quam si essent actus physice diuersi ergo vnus et idem actus qui sit
habet vnam speciem quasi physicam potest habere multas species pure morales.

Obiicies 1. species actus non constituitur neque distinguitur per ordinem ad obiectum materiale sed
praeter quod moraliter est talis quod respicit vt distinctiuum ut dicit communiter
sed idem est tantum de specie morali actus sed non est numquam idem actus potest habere plures species

moralis est si attineat plura sta mathe

R. explicando ait. Illud intelligi de spe phyca aliquis si phyca n. vero de spe pure morali quod ostendit. i. ex eo quod. cum D. Thom. loco cit. etcetera asserente alium qui est plures in spem nat. posse hre multas spes mor. ubi pro unitatem in spem nat. indicat spes phyca seu spe phyca aliq qua attendit ex ordine ad obiectum fiale ut constat ex ijs quae ad(d)ucunt ipsi aut. et do. qui aiunt de spe phyca aliquis. at similiter spes mor. mathe qui supponit unam spem phyca hre. denotant spes pure morales quas constat ibi desumi n. ex obiecto fiali, alias alle aliquis n. esset unus in spem nat. ut supponit, sed ex diversis obj. matlibus et circunstantiis ut termino in exemplo. posito sed addunt, item in loco ibi citato ex hijs dent cum dicat esse necessarium exprimendas circumstantias quae mutant spem qui supponit ex circunstantijs quas constat n. esse obm. fiale mutari spes morales actuum de qbus ibi est sermo

2. idem ostendit ex discrimine inter spem phycam et pure moralem aliquis. nam spes phyca attendit ex effectu esse quae constituit ná aliq. et sic propria effectu entis est id quod est fiale. vero circa dicit spem phycam aliq constitui ex ordine ad obm. fiale, cum ait sermo est de spe pure phyca attendit ordo ad obiectum fiale n. attenta ratione conformitatis aut deformitatis cum regula honestatis quia haec est ratio moralis qua n. attendit phycis. at cum sermo est de spe morali attendit ratio conformitatis et difformitatis cum regula honestatis. nam haec est reputabilius spiritus mentis ad esse morale ut ex supra dicto est prima dispositione cap. 2.

Haec autem ratio conformitatis et difformitatis si attendatur ex ordine ad obm. fiale actus dicit spes moralis qua phyca quia sumit ex spe qua spes phyca sumit spem actuum ex ordine ad obm. fiale ut explicatum est in supra dictis. si vero attendatur ex ordine ad obiectum mate et circunstantias dicit spes pure moralis ad differentiam alterius moralitatis ex ordine ad obm. fiale quae vocatur spes moralis qua phyca ut ibidem explicatum est. Quaestionem autem in actibus moralibus attendit similiter ex obiecto mate et circunstantijs convenientibus adiectis et difformibus aliquis cum regula honestatis

et dr diuersus in esse pure morali 2do ex obo mali et circumstijs e diuersa
3 fines aut defines sunt diuersa rone honestj quae variat moralem stmat.
ac si esset diuersitas physica ut indicat exemplum ibidem adductum et
doct. saly Sudenr. loco ibi citato ubi siccat hac 1o. quod circumst.
mutantia spes sunt explicandae in 3fess. qa ex diuersa sps variant
indiuiis morale, neque alr 3ferauj qui in sacram. paenit. sint indeis potis
recte censere de cumenium grauit. nempe quoad ssm pure morale, ecqua
ibi a dt

Sicut dicat aliquis ss spm moralem 2do illa n attendit ex obi
fuli nil aliud esse honestam qm ordo aliqs ad obm male et hanc dici
posse spm moralem malem ... spp est sm 1em phycam pose dssm
... sm fuli in actu ex ord ad obm fale ... fuli
malum ex ord ad obm male sane id dicere n aduersar ... doct. in
sibi ussu n e acceptum ut in spbs physicis actus ex diuerso obo mali dicat diuersa
sps physica sic in moralibus ex diuerso obo mali. afferente diuersam
confut. cm aut dissformitatem cum diuersa regula honestatis ...
per peculiaritatem xem ... dictam

Dices quis recdat malitia humana ssm pure moralem esse dissmoni
pond ad obm male et sic dissmoni a spe gsl physica quia id n venit in hoc n
intelligitur ee ord ad obm male adequam. nam nulla sps atqs est neque dssm
... ad solum obm inadequm; hac enim ... in actu hente plura oba fuli
inadeqa n dissmpunt malitia spi 2o nemp idem actus humanus quis atmcat
diuersa obi malitia et varias circumst. ... malitias sps pure morales ...
... qa tolis actus respicit illa ... ideo ... obm adequm ... male quodlibet ...
inadeqtum et parciale

Resp. neg 2do. ans ex casus quae dr illud ex quoad ssm pure moralem
debere intelligi ... ord. actus ad obm male adequm. nam ... pure moralis
attendi ... ex ord. actus ad obm male inadequm ut collig ... usu ... mo
...alis v.g. homicidij dr n ... malitia id habere ... ad ... in actu hente
id ... inadeqto. ut 2do. aliquis vult homicidium et furtum ... e ... moralis stmatur

volitum sit simul cum alijs tq obm inadequatum atque hoc amplius ostenditur ex ijs quae supra contra dom doctrinam probant inesse actui posse esse plures species pure morales ut dictum est supra quaest. 3am cum cit. tradidit alijs ibi positam vide

Dum 4 sit. d. 16. q. 3. n 10 ubi ait in eod actu posse simul non pos esse plures malitias spe esse spe majori. Itemque eodem actu bono malitia bonum. Ad 2am

ex ijs morales actuum non esse mensurandas eadem regula qua res physicae contra quas omnes diversas habent diversas regulas ut constat, unde etiam in alijs materijs simul ea quae physice parum valent magna saepe censentur moralis aestimatione in ord ad aliquem finem moralem V.G. ho misericordiae in servitutem reddas alteri, vel tanta vel tanta copia argenti vel auri moralis aestimans equa justitiae vel res ipsa saepe res physicae aequales habent morales aestimationem inaequalem habent ex circumstantijs indiciones. V.G. regi aut duces plures fuere quales publicae quae atque sit regula ad discernendam veritatem inducentes species malitiae in actibus bonis vel malis colliget ex infra dicendis agendo pender.

2º Obj. obm malum non est volitum ut malum quia malitia actus voluntatis non potest summe specificari ab obo malo cum probet quod obm non potest specificare actum voluntatis nisi ut volitum. ans. vero prob voluntas non pot velle malum ut malum q a non pot velle illud sub ratione mali sed sub aliqua ratione boni ut dictum est supra

q. 3 sp. 3 cap. 1º contra illud cum plurimum colligitur ex D. Dionisio cap 4 de divinis nobis nemo intendens ad malum operatur peccatum in hoc quis eius sunt voluntas per istam suam potentiam absolute posse velle malum ut malum in ipsis statur peccatores quod volunt aliquod obm malum V.G. furtum aut adulterium velle illud non est quatenus est malum ita ut ratio volendi sit malitia sed potius sub aliqua boni utilis aut delectabilis ergo obm malum non est volitum ut malum sed ut produdans bonum utile vel delectabile.

6 Resp. dismo º ans. obm malum non est volitum ut malum reduplicative sed specificative hoc est non est volitum solum quia malum est itaut malitia sit solum motivum vel ratio volendi quod esset velle malum ut malum reduplicative et ipsum malum cum sua malitia est volitum qua cum ipsa malitia V.G. furtum vel adulterium est volita quamvis solum motivum vel ratio volendi sit aliqua ratio boni utilis vel delectabilis.

illi iuncta, aliquid est velle malum significatum hoc autem sufficit ut malitia actus voluntatis dicatur sumi et specificari ab obiecto malo quod habet causalis est. ideo hic actus est malus quia adhaerenter vult obiectum malum hoc est certum ex dictis quia specie motuum voluntatis volendi non sit malitia. sed bonitas utilis aut delectabilis illi iuncta. nam id quod expresse obiecti per mixtum semper dictat ut actus voluntatis evadat malus et talis malitia quam habet illud tendendo delectabile et hoc est obiecti malum seu malitia obiectiva quae est difformitas obiecti cum recta ratione. ad causare malitiam actus nempe ratione obiectiva dictans ut actus evadat malus, et inde provenit in actu modus tendendi inordinatus et monstrosus. hoc autem cum aliis difficultatibus applicabitur omnibus iis quae suis locis sunt tractanda.

Cap. 2. An bonitas et malitia actuum humanorum sumatur et specificetur ex circumstantiis

Sect. 1.a Exponitur multiplex bonitas, et malitia actuum humanorum et quaenam proveniat ex circumstantiis

Apud auctores est verum nomen quod bonitas et malitia humanorum actuum dicitur sumi et specificari aut ex obiecto aut ex circumstantiis aut ex utrisque conformiter. ad quorum explicationem oportet distinguere multiplicem bonitatem et malitiam et ostendere ex quonam capite quaelibet sumatur et specificetur, quod exponendum est in sequentibus punctis.

Dico primo in actibus humanis multiplex bonitas et malitia distingui potest saltem secundum rationem. et alia dicitur sumi et specificari ab obiecto, quaedam vero ex circumstantiis, quaedam alia peculiariter ex fine. explicatur ex doctrina D. Thomae hic q. 18. art. 4. ubi ait: in actione humana bonitas quadruplex considerari potest. una secundum genus, quae est actio quatenus habet de actione et entitate tantum habet de bonitate. alia vero secundum speciem quae accipitur secundum obiectum conveniens; tertia secundum circumstantias quasi secundum accidentia quaedam, quarta secundum finem quasi secundum habitudinem ad bonitatis causam.

Prima bonitas quam D. Thomas in actione humana vocat bonitatem entis secundum se pure actio, non importat dictare bonitatem moralis sed transcendentis entis, supposita bonitate morali ut explicamus cont. ibi nota quae hoc dicitur), ideo attendit ipsa a D. Th. quia in quantum actio humana quantum habet de actione. Secunda vero tantum habet et bonitatis nempe naturalis quae oritur secundum entem, est id quod ipse in ead. q. 18.

art. 1. C. art. vnumquodq; tm het debnō qtū het deec. bonuz om Reus
converunt, vnde intitulat idem D. Tho. 2. s. d. 36. q. vn. art. 5. C.
bonitas ex entitate alq e. cuiq omb9 aliby vt subdit illam dici. 1m. bo
nitas qa substernit omb9 alijs bonitatib9. hanc Scot. 2. s. d. 7.
q. vn. s. adsolut. cum istq appellat bonitatē naturm quæ mqt. spect ali
bmqtas e ens positiuum vt spect quæcumq enti positiuo sm gradum
sue entis magis vl minq. . huic bonitati n. spl malitia oppo. quæ
illam excludat ab ullo actu. nam quilibet alq ex principio het bonitatē transcē
ft. vt entitatem. ~

2a bonitas qm D. Tho appellat bonitatē sm spm ex obo conveniens
e. bonitas moralis fundā ad obm. ipse recte roi. nam in ipso morali q. est ac
tib9. aut alq humanos qui dr. moralis het. spm ab obo relato ad prium actum
humanos quod e. ro. vnde, mqt, si obm alq includat aliqd conveniens ord. x
eut alq. bonq sm spm ut dare elemosinam. sic eq. mqtat. q. 19 art. i. ad 3. au
bonum p x. em repr. sentat volunt. ut obm. tum quq cadit sub ordem rs pertinet
ad eq mais vt causat bonitē moralem in actu voluntatis. . . .

Hoc ergo exponendum d. ut obm ipse recto x. dicat causare bon
moralem in actu n. effuenter P. detando volunt. q. obm vel sq. x. sq.
idq prob. ex eo quod ipse D. Tho. docet 2. s. d. 36. q. vn. art. 5. C. qd volunt
ex se e. indifferens detando alq e. ex obo p medium ppto. quod si sm rectam x.
sit ppōtionatum actui volunt. dr. alq ex illo qt ex obo detand. fiet bonit. moral

Dicas. D. Th. ibi hanc bonitē ex obo vocat bonitē ex gne. art. 12. q.
art. 4. 6. vocat illam bonitē ex spe. quomō haec cohærent ~ . . . in fin
loco ex 2. s. eq sumit p spe. ? ad id quod ipse D. Tho. hic q. eth. art.
aut malum ex obo in moralib9 dici malum ex gne. sumpto gne p spe. com. loq
p. alias bonit. que conveniūt poss. actui ex variis circumstis id circo morali dr. bo
nitas ex gne. quis sit quædas spes ut ipse D. Tho. exponit 2. s. d. 36. q. vn.
art. 5. C. dicens alq ex obo detractq e. adhuc determinatis p alias circumst. id. in
hoc bonitas ex obo dr. ex gne, id eq. docet Scot. 2. s. d. 7. q. vn. s. ad hic
istq

3. Notabis D. Tho. hic art. 1. C. aut e. bonitas alq. n. sol. ex ordine ex
obo conveniente ac postea art. 4. C. ponit in actu illam bonitē quaq. . . . p fine
e. actio quæ dicta vnt . . . ~ .

2.ª bonitas ex obo[iecto] conveniente dr̃ [dicitur] q[uae] n[on] in ordine, sed in ordine moris, nempe est bonitas moralis requirens actum q[ui] n[on] intellect[us] in illo praesuppon[it] aliam p[ro]p[ter] quam bonit[atem] in ordine moris cui n[on] obstat : sed pro fundam[en]to tali supponi bonitatem transcendentalem entis ut dictum est su[pr]a, potest [tamen] praesc[inden]do s[ecundu]m p[ri]ma bonitatis. Haec s[ecund]a loco p[ro]p[ter] ratio bonitatis ex obo[iecto] convenienti appellat[ur] q[ua]m bonitatem moralem sui in ordine moris quae praesuppo[nit] actum in esse n[atur]ae. Huic bonit[ati] morali quae est ex obo[iecto] conven[ienti] ... opponit[ur] directe malitia quae est ex obo[iecto] disconveniente rectae ...

3.ª bonitas quam D. Tho[mas] vocat s[ecundu]m circumst[anti]as q[uae] s[ecundu]m aliq[uo]s dr̃ 4.ª bonitas q[ua]m appellat s[ecundu]m ... q[uae] s[ecundu]m ... ad bonitatis causam indiget speciali ... deq[ua] et de malitia illi opp[osi]ta ex pravis circumst[anti]is et malo fine dicemus in sequentibus.

§. 2.us ... circumst[anti]is moralib[us] q[uae] s[un]t illae quae afferunt ... et differ[entia]s cum ... sumit et specificat quatenus bonitas et malitia moralis quae ... ex obo[iecto] ... ipsi circumst[anti]is. De his ex D. Tho[ma] hic q. 18. art. 3. et art. 4. et tract. 10 ubi ... Conc. ... Bas. ... 5 ... Bal. ... 2 q. 3 pun. 2. ... q. 14. pun. 2. Scot. 2 ... d. 7 q. un[ic]a ... ad solut[ionem] ... 4 ... d. 16 q. 3. n. 6 et 7. et plures ... ex Tridentino ... in ... explicandis.

Ex ... hujus ... tenet ... quod supponamus q[uo]d est circumst[anti]a et quomodo ... ad actum ... in ... supponemus ... q. 7 D. Th. ... cap. 1. ... 2 ... circumst[anti]a ... circumst[anti]a ... actum moralem ut hic sumitur ... cum ... sumi ... est id quod circumstat actum moralem ... aliquid accidentale ... quo potest esse illa substantia actus ... circumst[anti]a. V.G. si quis furetur aliquid in loco sacro loc[us] sacer dr̃ circumst[anti]a ... furtum ... nam quod ... in loco sacro est ... accidentale circumstans actum s[ecundu]m ... furtum quod s[ecundu]m substantiam furti potest esse sine loco sacro ... ut furtum ... accept[io] rei alienae ... cum hoc ... quod locus sacer ... s[ecundu]m ... quae sacrilegium ... circumst[anti]a ... tali sacrilegio ... circumst[anti]a ... ad eum modum quo albedo est accidens ... quod est ... ex ... ideo ... circumst[anti]ae ... circumst[anti]a est id quod circumstat actum moralem quasi aliquid accidentale sine quo potest esse illa substantia actus ... cujus dr̃ circumstantia.

Q. circa numerum circunstantiarum notandum est illas communiter moraliter reddi ad septem quæ continentur hoc carmine —

Quis, quid, ubi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando.

quod explicatum est suo loco. q. 7. de 2 cap. 1°. [illegible]

est ambigue ut sumatur aliquo in esse comparatione ad rebus stat aliquid aut aliquo actu adiuncto respectu substantiæ actus cujus dicitur circunstantia aduertendum est ut hoc posteriori modo sumitur cum sermo fuerit de circunstantijs. V.g. illa actio quod pupillam actus [illegible] materia ex qua dependet substantia alterius facti nempe res aliena non dicitur circunstantia furti sed quæ afficit aliquem, ut illum sine qua potest esse substantia furti ut quod sit in loco sacro est circunstantia actus respectu furti ut furtum est idem suo modo dicitur de alijs circunstantijs quæ traguntur in [illegible] dictionibus

Hoc ostenditur ex D. Th. 1.2. q. 7. art. 3. ex eius doctrina [illegible] malitia quæ in hac materia obiectum potest nam cum in 3 art. circunstantia non est de substantia actus sed ad substantiam actus pertinent illius causæ quæ neque quis neque [illegible] in qua circunstantia non quis pertinet de [illegible] sufficientem [illegible] ad moralem. ratio [illegible] causa ex qua substantia actuum dependet non dicitur circunstantia, sed aliqua ratio adiuncta [illegible] [illegible] non dicitur circunstantia furti quod sit alienum. hoc enim pertinet ad substantiam furti sed quod sit magnum [illegible] etc. [illegible] eodem modo de alijs circunstantijs, specialiter circa circunstantias finis notat illos finis qui dat esse actui non est circunstantia sed aliquis alius finis adiunctus, quod ita exponendum est ut sensus sit finis non est circunstantia actus secundum eam esse moralem quam incidit ad eum finem constituit, sed secundum eam naturam aliam quæ morali similiter censetur actus illi speciei quis posse comparare ad substantiam alicuius esse moralis. V.g. siquis vellet occidere aliquem ex fine ut faceret illius opes tales finis qui est furandi censetur moraliter circunstantia actus respectu illius actus qui dat esse moralem homicidij, quia accedit furtum atque est circunstantia respectu illius qui dat esse furti —.

3° ea cum destituebs an circumst^a conveniat s^d actui exteriori an
v° et interiori voluntatis nostrae quis apud auctores videantur varia q. li-
affirmantes, negantes, ut relatione 2a 9 7 dp 2 cap 2 in ibi
Dicendum e multis dene salvari posse q. dme n s^d actui exteriori s^d et inte-
riori convenire suo mo circumstantias quod prius explico dicta quia D. Th. et alii
alij theologi locis citatis post Ar^m etiam sentiunt actui morali ... accedentes morales docent,
bonitatem et malitiam actuum moralium aut augere aut minuere aut variare
spem moralem ex circumst. et ex hoc mo Tridentino sess. 14 de
Sacramento poenitentiae cap 5. dt in confessione explicandas esse circumstantias quae
mutant spem pc. Sed hoc ab illis n limitatur ad solos actus exteriores
n em se unde in illis extendat talis limitatio imo sub noe actuum
moralium percipit intelligunt actus interiores voluntatis ... quorum esse praestat
Undat D. Tho hic q 18 art 6 ... similiter q 20 art 1 ... actus exteriores
habent moralitatem quatenus sunt voluntarij unde provenit ut censeatur moraliter boni
vel mali eo quod bonitas vel malitia augeatur aut minuatur aut varietur spm
moralem eo illud n s^d intelligitur de actibus exterioribus sed et de ... omnibus
actum etiam ... potest habere bonum suo mo, mo exponendo

Sed et prius explicando mum quo circumst^e conveniunt actibus in-
terioribus et exterioribus. Actus exterior ... externa ... actione...
... habere ... mat^am circa quam versatur et suo mo ... suam spem
... ut ... D. Tho ... q 18 art 6 quod
v° fiat ... religiosa ... seculari ... in loco sacro vel alibi ... materiae
et ad hanc ... circumst. quae ...
adee habeat magnitudinem ... substantia

Actus v° interior voluntatis quis habeat per se loco ... quod ab illo
voluntatem accipit inde et circumst^ae ... actuum ... voluntatis ... habere ... sui ... ver-
sumendo tale nomen sibi ... attribuit ... interiori conveniunt
circumstantias quod duobus modis ... potest. 1° ... actus voluntatis qui ...
... ad ... adora quam ... est unus ... moralis ...

respectu virtutis contrarij dum censeat q[uod] si circumst[anti]a accidit respectu alicuius v[erbi] g[ratia] si quis vellet furari aliquid ex aliquo sacro ut alium occidat tali alius q[ui]a hic esset moraliter furti & circumst[anti]a acceptis loci sacri & homicidium ... D. Tho. hic q[uaestione] 18 art. 10 & alijs locis addiscendis sect. seq. Dic 2 s. d. 3 b q. 1 a. n. 8. ubi notat illud esse dictum quo acceperit bonitatem moralem aliqui volunt esse ex obiecto & ipsis circumstantijs ita mediate ut haec omnia cadant sub ratione obiecti volunt. sed totum eorum ambitum in ... vinum ... circumst[anti]a alicuius Baz. 12. tom. 1. disp. 30 cap. 4 n. 24. ubi observat inter ea quae veniunt actioni quaedam esse quae pertinent ad ipsam substantiam secundum unam rationem, & alia accidentes circumst[anti]ae eiusdem secundum aliam rationem. v.g. cum quis furatur rem alicuius sacram res aliena pertinet ad substantiam huius actus quatenus furtum est rei sacrae quatenus sacra est ... illi ... sacrilegium est accidit in furto ut furtum ... idem disp. 53. cap. 1 n. 1 & 2. Baz. 12. disp. 2. q. 2. punct. 2. ad q. 13. punct. 2. ... caeterum meo ... q. 4. punct. 2. sed ex hoc ...

2° modo omnino aliqui volunt attendatur quatenus impediat seu detrahat ab alijs actibus voluntatis aliquid & accipere circumstantias. v.g. si quis uno actu voluntatis determinat interficere hostem & deinde sacrilegium esse in ... sacro habeat aliquem alium qui vellet illi parare homicidium & postea ... ens illum esse ... alius actus referat homicidium meum ... ut fieret illius opus ... loci ... propriis voluntatis & circumst[anti]a accidens ... per alios actus ... adductis ... D. Tho. ... ex omnibus ... ex dicendis sect. sequenti.

Alijs sufficit quod ex circumstantijs moralibus sumatur ... aliqua bonitas & malitia moralis in ... dicto in 2. ... non potest ... sufficiens ... aliquam cum regula honestatis ut ... ex varijs circumstantijs moralibus ... contingit ... habeant ... cum regula honestatis v.g. si quis vellet furari rem sacram ... tali volentis ... in quo vellet rem alienam iniuste ... haec ... sibi ... aliquam ... respectu alius alia ... circumst[anti]a ... hic ... facit

sit hic defectus sacrilegii ex ea circumstantia quod res sit sacra; insuper defectus superbiae ex fine superno idemque ex variis difformitatibus in actibus malis ex diversis circumstantiis pravis et ex variis conformitatibus in actibus bonis ex diversis circumstantiis bonis ostendi possunt aliis exemplis testimoniis ac fundamentis supra adductis et pluribus adducendis sectione sequenti. Ergo ex circumstantiis sumitur necessario specialis aliqua bonitas et malitia moralis.

Confirmatur ex doctrina D. Basilii sermone 2° de baptismo cap. ubi quod variis exemplis ostendit multiplicem difformitatem quam possunt habere nostri actus ex morbidis circumstantiis. Dum, inquit, aliquid agitur vel praeter locum debitum vel praeter temporis opportunitatem vel praeter personarum decorum vel praeter mensuram aut proportionem; quod saepe docent alii PP. et frequenter etiam antiqui philosophi dicentes nostras actiones stringere varias [illegible] ex eo quod non fiant tempore et loco debito cum aliis circumstantiis quae oportet. Et hoc est quod dicitur ab Horatio nescis id dicitur [illegible] est modus in rebus, sunt certi denique fines quos ultra citraque nequit consistere rectum. Ubique hoc passim multiplicem respectum aut differentiam bonorum et malorum actuum ex bonis et malis circumstantiis ostendere ex infra dicendis a quibus pendet solutio argumentorum ac difficultatum quae opponi possunt ac proinde ipsi solvuntur.

Sectio 2a

An bonitas et malitia sumatur ex circumstantiis quae habent rationem circumstantiae an vero quae habent rationem obiecti, ita ut necessario omnes volita nullam tribuant bonitatem vel malitiam actui.

Omnes autem conveniunt [illegible] aliquam bonitatem et malitiam desumi ex circumstantiis modo tali ut ex communi doctrina statutum est sectione praecedenti, est tamen controversia an ita sumatur ex circumstantiis quae sunt circumstantiae an vero quae habent rationem obiecti, quod idem est ac inquirere an utraque bonitas et malitia sumatur ex circumstantiis necessario [illegible] volitas ab operante, ita ut necessario sint volitae nullam tribuant bonitatem vel malitiam.

Ex quo asserentes aliquam bonitatem vel malitiam sumi ex circumstantiis in

quae circumstantiae etiamsi non sint volitae difficultas haec unde haec fundam(en)tum

S. D. Tho. hic q. 18 art. 4 (?) distinguit quandam bonitatem ex obiecto aliam

vero ex circumstantiis ut relatis illis verbis dictum est sect. praecedenti pp 1a 2ae ali

qua bonitas sumitur ex circumstantiis atque circumstantiae etiamsi non sint volitae

[illegible] quod est volitum est obiectum ut [illegible] dicitur ex circumstantiis sumitur ali

qua bonitas distincta ab ea quae est ex obiecto ut [illegible] doctrina D. Thomae

supponit sequi mere eam desumi ex circumstantiis quae circumstantiae etiamsi non sint

volitae alioquin si ad id necessarium esset illas esse volitas iam haberent rationem obiecti vo

liti atque mere ex circumstantiis non esset alia bonitas nisi illa quae est ex obiecto volito

2o. libertas et intentio atque referuntur ad tribuendam illi bonitatem

vel malitiam moralem etiam non sit obiectum volitum est [illegible] mai. prob. quia ad

completam bonitatem et malitiam moralem attenditur libertas ut [illegible] supposit.

[illegible] dicitur cap. 2 sect. [illegible] 2. et sect. 3 diff. 1a [illegible]

et similiter [illegible] atque [illegible] libertas [illegible]

[illegible] libertas reddat moralem [illegible] quis ad bonitatem et malitiam

atque non requirat determinatam intentionem [illegible] aut tale [illegible]

maiorem aut minorem intensiorem atque boni aut mali augeri bonitatem et malitiam

ut [illegible] moralis aestimatur [illegible] in mat. [illegible] 4 capo

[illegible] min. [illegible] libertas et intentio pertinent ad [illegible] quo aliquis tendit

in obiectum [illegible] volitum [illegible]

3o. dignitas et indignitas personae operantis sunt admodum ... mi

norem bonitatem atque [illegible] saepe obiectum [illegible] volitum est [illegible] mai. prob. ex com

muni sensu quo aliquis moralis [illegible] censet melior et [illegible] quo praedicat [illegible] dignitate

[illegible] hominis [illegible] in [illegible] incarnatione [illegible] Christi [illegible]

[illegible] dignitatis infinitam [illegible] melior quo [illegible]

[illegible] ut [illegible] in [illegible] non [illegible] si quis

[illegible] dignitatem [illegible] ac [illegible] filii Dei [illegible]

[illegible] aliquid bonum [illegible] et illud ex tali dignitate

[illegible] est melius [illegible] de conditione quod alias non haberet

Kin dicenens ys^a n^e volere ab ipso sperante q^{a}n^{e} ab illo cogneraret
ut supposuit tu sp^a quis esset cognita ad hunc optionis posset electione alium
c^a aliud obm^i ptaum ^n habere illam ff obb

Atque dissiment circumst^as ab obto n^i so respu atq exercicij de
respu mtentionis ita secatur inter Med^a hic q i^t aut 3 ad fins dicit q. th
plures ibid. Aly v^o dic oem circumst^{as} respu atq mtentionis ee obm^i subici solet
Du. a. 2° st d 37 q 1^a n 8. th 4 stt d 16. q 3. n 9. Gabi. 2 st d 41.
q un^a. th m 3. d 23 q m^a th alijs → S^t plerosq sed alia circumst^a poss d^e subij^{da}.

Nst^{ry} e^t v^o obm atq volunt^{ij} moral usu ut in psenti agit sumi
Vno m^o stricte p^o ma^ ^{ppx}^a ea qm versat atq ad eum sm^{um} quo ex mathe
externo obm dici solet mo ea qm versat unde ad illeg desijam id quod n^e
ma^ ppx^a Sic fins ex^{to}g aut illeg aliud elli tep addantur n^e d^e obm ita stricte
So aut finis aut circumst^a. alio mo obm^i sumit lang pur denotat q^d q^d
quodq mo e volenum tt sic n^i so ma^ ppx^a. id ex finis ex^{to}g th oes circumst^a
voluntas henc xme obj respu atq volunt^{ij} ut notat S^t Du. 2 st d 38 q 1^a
n 8. dicens hoc obm^i hoc e ma^ ppx^a, th finis, th circumst^a cedunt
sub r^e obj volunt^{ij} sumpti sm^i totum suum ambitum quis illa mo se com
parata ita se habeant ut unum sit finis th circumst^a alieng; sic ex D Tho
mista q 1 9 art 2. dicens fines atq voluntas extremi ex toto obb.
accepit nomen obj late ut comprehendi ex circumst^{as} volunt^{ij} qua requirunt ad
b^{ij}^{tatem} atq ut colliget ex ipso 31 x psamm ex solut^b ad 2. ubi vocat hoc
obb bono includi circumst^{as} bonas pur referunt ad volitum hoc e pur
sit voliti unde mq, si aliquis vellet facere atq q^d o n^e deber referendo
hanc circumstam ipsi ad volitum id n^e est velle bonum atq hoc observat
Conn. ibi s ea^a hoc th s ad maiorem th Bal dis 2 q 4. pur 2. s
ex hoc atq th p^o his pontij th alibi →

Nst^{ry} s^o 2° id quod e circumst^a respu unius posse ee obm
volitum respu alteng atq hanc rem dissimili art sabem moral. Amat^b
Sm^i r^{s} explicatam quorsi v.g. m hunc est sacta oio mato ad occisi^{onem} hoi rem
ce sacram e circumst^a respu furti et e obm respu sani^e e pij th occisio hois e
circumst^a respu furti th sacrilegij at e obm respu homicidij ut ipsat th dictat Bal
th Lurarij th Bal ^a 12. to 1° d p 30 . cap 4 n 2 4. th dp 53. cap n 1 th 2.
th alij →

Hinc salvari potest plerumque auctor. dicat quod datur etiam respectu alicuius actus interni circumstantia transmoralis ab obiecto aut sumatur dictum [illegible] forma, praeterea non neque circumstantia et dictum [illegible] ut [illegible] aliquid volitum [illegible] dictum et notatum aut velleitas circumstantia non eo dictum volitum respectu illius actus cuius est circumstantia quia sit dictum volitum respectu alterius actus aut reatu transmitti aut saltem moraliter aestimatur sine virtute explicatam.

Sed et bonitas et malitia desumpta ex circumstantiis sumitur ex eo quod habent virtute circumstantia respectu alicuius actus et simul etiam respectu obiecti respectu alterius aut reatu transmitti aut saltem moraliter aestimatur sine virtute explicatam. Quia vero neque ulla circumstantia potest tribuere actui bonitatem aut malitiam nisi sit volita saltem implicite virtualiter directe volitur ex D. Tho. hic q. 18 art. 1 ubi asserens ex circumstantiis sumi aliquam formam bonitatis et malitiae id explicat et probat quia movet, id quod in actu uno accipit ut circumstantia superadditur obiecto postquam accipit ut principalis ordinatur obiecto denantur formaliter et sed et ex prius [illegible] actu quidem sumitur in per se fieri et ab alio [illegible] respectu [illegible] logice inquit [illegible] sed habet respectu [illegible] circumstantia ut volere [illegible] alienam ex loco sacro addit specialem repugnantiam ad ordinem virtutis [illegible] ordinatur ut principalis ordinatio obiecti [illegible] formam actui quia [illegible] dicatur id ipsum quod circumstantia respectu unius est formaliter moralis simul etiam et dictum volitum respectu alterius.

Probatur in prima q. 19 art. 2 [illegible] docens bonitatem actus voluntatis pendere [illegible] solo obiecto id ita intelligitur ut etiam circumstantiae pertinentes ad bonitatem actus apprehendantur sub nomine obiecti lato sumpto ut pendeat in quod quod est volitum quia respectu est idem id ex quo bonitas actus pendet [illegible] aliquo per se [illegible] cuius actus denominatur bonus quia sit actu respectu actus sine virtute [illegible] illud etiam sit dictum volitum ut ex illius verbis deductum est in n. a capite [illegible] et docent et Suarez aperte Conimbricenses et Salmanticenses ibi, Vasquez et alii [illegible] id bene expone Salmanticenses in illo [illegible] 2 ubi cum initio praemisisset assertionem quia D. T. ibi dicit bonitatem et malitiam actus interioris pendere a solo obiecto nisi recte explicetur videri posse repugnare doctrinae traditae ab ipso D. T. q. 18 art. 3 et q. adde etiam 10 et 11 et alibi saepe docentis bonitatem et malitiam desumi ex circumstantiis postea [illegible] potius ait [illegible] assertionem

asserens D. Thom. intelligi debere adiecto aliquo necessario quod includit circumstantias vt aut secundum quod sit aliquam intentionem non accipere bonitatem absolute re quae secundum aliquam consideratione non sit obiectum ipsius m[oralis] secundum aliam considerationem posit quoque esse ipsius adiens

Ex quibus habetur ex supra dictis in furto rei sacrae ordinato ad occisionem hominis vt a malitia moralis similis ex obiecto materiae seu materia propria quae est res aliena ex qua aliquis dicitur habere quoniam moralem fieri ex quo possibilis ipsius furem et rem esse sacram circumstantia accidit at eadem simul cum obiectum volitum ex quo adillud constituit alia species moralis malitiae sacrilegii respectu cuius occisio hominis circumstantia quae similiter est obiectum volitum ex quo ad illud constituit alia species moralis malitiae homicidii ubi cernitur eam bonitatem et malitiam quae dicitur sumi a circumstantiis ita ab illis sumi ut habeant rationem circumstantiae respectu aliquibus aliquis tamen simul sit habeant rationem obiecti vel illi respectu alterius sub quibus moralis similiter sumitur ex plenitudine diversis. idemque ostendi potest in multis aliis actibus qui dicuntur habere aliquam bonitatem aut malitiam ex circumstantiis neque unquam assignabitur aliquid quod sit tribuens bonitatem et malitiam actui humano sic aliquis dicatur bonus vel malus nisi illud salvis implicite vel in directe sit volitum aut eodem actu reali sub diversa ratione ut in praedicto exemplo. aut alio actu reali diverso ut quando unus aliquo interiori imperatur seu ordinatur ab alio reali distincto ex quo dicitur etiam dici recipere circumstantias et bonitatem vel malitiam ex parte ut ex positis est satis praecedenti post 2 quaestiones notatio 8. § 2 m.

Quod ex nulla circumstantia potest tribuere bonitatem et malitiam actui humano (id est denique) aliquis denominetur bonus vel malus nisi illud sit volitum salvis implicite et indirecte ita probatur. aliquis non intelligitur denominari moraliter bonus nisi ex eo quod amplectitur obiectum bonum sine ulla admixtione malitiae neque intelligitur denominari moraliter malus nisi ex eo quod amplectitur aliquod malum turpe ut constat ex communi sensu et quia bonitas moralis importat conformitatem aliquis cum obiecto bono per rectam rationem proposito vt aut amplectitur illud quod recta ratione dictat esse amplectendum malitia vero moralis importat difformitatem quia aliquis amplectitur aliquid dissentaneum rectae rationi vt ex positis est dictis praecedenti capite 3 et 4. ergo nulla circumstantia potest tribuere bonitatem et malitiam actui humano id est ratione cuius aliquis denominetur bonus vel malus

n.i sit volita talis in pluribus et mareite

Ad 1um fundamentum hic adductum p. p. oppositam Resp. q. 2o dist.
distinguit in actu quandam bonitatem exemplarem ex obiecto alteram vero ex circumstantiis
vel id r ita intelligi q. si vellet talis circumstantias nullo modo habere ex obiecto volitionis
p aliquis actus hic constat ex illis dictis adducta in probatione. nisi a. [illegible]
forte e. quandam ei bonitatem ex obiecto m.to quod e. l. ut in ma. p. x. ex.
qua n. sit effectus recta ratio desumitur a bonitate morali adamussim differentiam
alia bonitas sumpta ex aliis bonis adiunctis de bonitate circumstantiis q. a
hac respectu obiecti formaliter se habent l. ut circumstantiae quas respectu volitionis habeant r.
obiecti. Nec p ut obiectum dicitur quod de voluntas vel expositum e. sed non l.

Sic bonum hic id quod tradit D. Tho. 2. 2. q. 36. q. un. art.
docet actum derivatum ex bono obiecto ipse ex ma. debita habere bonitatem
ulterius derivatam p alia adiuncta quae respectu illius sunt circumstantiae q. a magis
super illam mali debitam induunt alia bonitas quae e. ex fine et aliis circum-
stantiis et eodem modo solvit ad 5um cum docuisset male distinguitur bonitatem
ex fine a bonitate quae e ex obiecto. q. a eius finis hic a. obiecti Rt. aliis
aliquis hic respicere finem s. proximum qui e. obiectum eius (hic e. ma. p. x.
a. a sum) et remotum quem agens intendit et ideo cum bonum ex fine
distinguit a bonum ex re seu ex obiecto intelligitur ex fine remoto quem
agens intendit

Ad 2m fundamentum Respondeo ... [illegible]
[illegible] quas in rigore n. habeant ... volitionis necesse q. [illegible]
actus reflexum quo illam volumus tunc est quod [illegible]
lira [illegible] actus ipso directe versamur circa obiecti sic voluntas q. do
illius actum de q. si [illegible] reflexe velle illum
elicere ut ex modo loquendi aliquos [illegible] a. q. 56. d. 1. a. capi
[illegible] ubi notatur e. aliquos id [illegible] ubi [illegible] 23
[illegible] 2. sistere in modo loquendi [illegible] quem n. [illegible] alii
Ad ne in hoc sistatur [illegible] dicendi [illegible] e. [illegible] dicti et distin-
ctionem aliud ee voluntarium ipso id quod volumus aliud vero quo volumus
[illegible] actus volentis et voluntarium ipso id quod volumus et hoc
[illegible] volitum ipse [illegible] volunt. de voluntariis ipsis

in quo volumus obiectum liberans atque alii gnentio genere ad modum quo attendit in obiecto satis sit quod illa sint voluntaria atque id quo volumus et ne quidem spectantes ad modum quo partem volumus aliquid conducunt ad bonitatem et malitiam moralem quam ipse non tribuit obiectum volitum.

Illius distinctione aliud esse id quod conducit ad tribuendas actui bonitatem vel malitiam ex parte id ratione cuius actus denominatur bonus vel malus et ad hoc requiritur ut habeant rationem obiecti voliti saltem implicite et indirecte ut ostensum est in ipsa ... aliud vero esse id quod supposita bonitate vel malitia aliunde proveniente conducit ad maiorem vel minorem aestimationem aut imputationem et ad hoc non requiritur ut sit obiectum volitum sic autem se habet libertas et intentio actus nam illa non est id ratione cuius actus denominatur bonus vel malus id enim habet actus ex bono vel malo obiecto volito. nam denominatur bonus quia vult bonum et malus quia vult malum supposita autem hac bonitate et malitia desumpta ex obiecto volito libertas et intentio actus conducit ut bonitas sit magis aestimabilis et malitia magis imputabilis et gravior quia actus quo est magis liber et intensus sic habet de actu bono bono eo censetur maioris valoris si vero de actu malo magis imputabilis et culpabilior ut constat ex receptis aestimationibus moralibus.

Ad 3um. R. explicando actus differentias per se sive intelligatur esse volitum conducens ad bonitatem actus id ratione cuius actus denominatur bonus et supposita bonitate actus proveniente ex bono obiecto conducit ad maiorem illius aestimationem et valorem nam actus est bonus quia habet bonum obiectum volitum cum debitis circumstantiis quae se tenent ex parte obiecti voliti et hoc supposito actus bonus propter differentias per se operantis censetur maioris aestimationis et valoris ut constat ex communi modo aestimandi valorem operum de quo in materia de merito et de gratia. si autem differentias per se intelligatur esse volitum tam quod aliquid ex parte obiecti conducit ad bonitatem operis ut circumstantiis aut actum per se moralis differentiis vel indifferentis per se operantis volitum aut directe aut indirecte et implicite possit augere vel etiam mutare speciem moralem bonitatis vel malitiae et ad hoc nihil est id quod Conradus in sua q 19 art 2 ad 2. si ad minorem ait clericus volens negociari (nempe negociatur clerici prohibita) peccat quia est clericus quod est circumstantia clericus se habet ut obiectum nam ideo peccat quia vult clericus negociari et non quia clericus vult et addit non peccat quis in die festo laborare volens sed quia vult laborare in die festo ubi ipso se habet ut obiectum.

Ex dictis colliges, pro id quod a[liqui] dicunt, quomodo intelligi debeat, circumstantias non constituere speciem bonitatis vel malitiae moralis nisi transeant in conditionem, quod bene explicat Bal. [...] disp. 2 q. 13 punct. 4 § 2 seq. nempe hui transitus intelligitur non sic tantum adiectae [...] ipsa circumstantia transit in conditionem [...] circumstantia non constituit [...] in specie boni vel mali nisi quatenus est voluntaria, ac proinde quatenus est aliquo modo obiectum actus sub eam rationem qua est illa constituit actum in tali specie morali quamvis maneat circumstantia respectu actus sub aliam rationem qua habet aliam speciem moralem ex obiecto [...] de expositum est sub. ... Et sane id ita explicandus est, constat quia aliquis non esset verum dicere circumstantias aliquando constituere aut mutare speciem moralem actus boni vel mali, quod tamen sub hoc modo loquendi docet D. Th. [...] hic q. 18 art. 10 et aliis locis relatis quaestione praecedenti disp. 2ª punctum Bal. supra relatus in illo punct. 4 § quod vero ad circumstantias attinet ex fide certum non numquam actus accipere speciem bonitatis et malitiae ex circumstantiis quia id supponit Concilium Tridentinum sess. 14 de sacramento poenitentiae cap. 5 ubi dicit circumstantias quae mutant speciem peccati esse explicandas in confessione. Porro quo in hoc apud auctores scholasticos varii modi loquendi sunt variae sententiae, a tenebris aut aliis circumstantiis doctrinae. Dummodo id quod est certum est explicer ex [...] dictis, tandem tradita in hac sectione, videtur et in aliis sectione sequenti —

Sectio 3ª quomodo particulares circumstantiae mutent speciem bonitatis vel malitiae moralis vel illam augeant aut minuant —

Certum est aliquas circumstantias morales mutare speciem bonitatis vel malitiae moralis aliquas vero illam augere vel diminuere intra eamdem speciem, est communis cum D. Th. hic q. 18 art. 10 et 11 ubi Caiet. Conr. Med. Bal. disp. 3 et 4 Bal. disp. 2 q. 13 punct. 4, Dur. 4 d. 16 q. 3 [...] n. 7 et 8. Vide alios scholasticos et summistas in materia de poenitentia [...] et probatur sequenti —

Probatur 1º ex Tridentino sess. 14 de sacramento poenitentiae cap. 5.

ubi dr circumstas mutantes spem pti ee explicandas in confess. e illi
supponit aliquas ee circumstas quae mutant spem malitiae moralis nempe
ssd. Textus hoc dr de malis circumstiis spectantibus ad spem malitiae moralis
et tacite suo modo dm e de omnis circumstis spectantibus ad spem bonitatis moralis. —
quod vero aliquae sint circumstae quae non mutant spem bonitatis et malitiae moralis
sed augent aut minuunt intra eamd. spem colligitur etiam ex ead doctrina, nam
ideo in predicto loco Tridentini addita fuit illa limitatio quod circumstae
mutantes spem pti sunt explicandae in confess. ut denotaret, quod de facto dentur
talibus circumstiis, ad distinctionem aliarum quae non mutant spem pti sed augent
[vel] minuunt intra eand spem. de quibus an sint necess. explicandae in confess.
est diversa opinio et probabilis apud auctores ut exposuimus in mat. de poenit.
disp 11 cap 5. Aliquo videri pot Su. 3 p. q. 90 [illegible] sect 2 et 3. ~

Deinde explicando multiplicem varietatem circumstantiarum quae
reddunt possunt ad tria capita. 1um est earum quae per se loquendo neque includunt con
[illegible] neque [illegible] cum ratione honesti sed impertinenter se habent ad honestatem
aut turpitudinem et tales neque per se mutant spem bonitatis vel malitiae
moralis neque illam augent vel minuunt intra eamd spem. V.g. in eo
qui furatur quod sit albus vel niger quod accipiat manu dextra vel
sinistra quod stando vel sedendo quod mane vel vespere et alia hu-
jusmodi circumstae ad spem furti mutandam augendam vel minuendam im-
pertinenter se habent per se loquendo quia per se non afficiunt difformitatem [illegible]
Dico autem per se quia per [illegible] [illegible] aliud de [illegible] aliud [illegible] ~

2um est earum circumstantiarum quae per se includunt specialem [illegible]
aut difficultatem cum ratione virtutis moralis ab ea quae includit spem
ab illis [illegible] et tales mutant spem bonitatis et malitiae moralis. V.g.
furtum dr mutare spem sacrilegii ex circumst. quod res sit
sacra quia inde surgit specialis difficultas in [illegible] [illegible] res sacras ut
[illegible] ut notat D. Th. q 18 art 10. item peccatum luxuriae dr mutari
ad spem [illegible] adulterii ex circumst. quod [illegible] sit matrimonio copulata

quae de novo supervenit specialis defectus in vitio 2^a surgerum ut patet,
ex hoc sonat D. T. 2^a 2^ae q. 154 art. 1 ad 2^m dicens nihil prohibere in
eod. actu concurrere defectus diversorum vitiorum et sic adulterium continetur
sub luxuria et sub iniustitia idem quod colligi potest in quolibet aliis
actibus in quibus conveniunt aliqua circumstantia quae afferentes specialem
defectum diversae rationis moralis ab ea quam includit obiectum a quibus reiteratur
Ad hoc dicitur circumstantias malis repugnantes ad speciem malitiae moralis trahere
suo modo dicitur de bonis circumstantiis comparatis ad speciem bonitatis moralis et ratio
est quia id quod addit defectus diversos rationis per se pertinentem ad aliquod quod constituit
et distinguunt speciem subiecto et, defectus et defectus circa regulam honestatis quae se
primo habet ad malitiam et bonitatem moralis ut patet quia quae circumstantia addunt dis-
tinctam rationem aut defectum diversae rationis moralis constituunt et distinguunt speciem
bonitatis et malitiae moralis —

3^m est de eis circumstantiis quae praesentibus addunt rationem aut defectum cum
regula honestatis eiusdem rationis moralis cum eis quae praesupponuntur in obiecto illas de
statu sed adducunt quosdam gradus per se magis et minus intra eamdem rationem moralis
et tales circumstantiae non mutant speciem bonitatis et malitiae moralis sed illam augent vel
minuunt intra eamdem speciem v.g. in furto non mutatur species quia ex hoc circumstantia
quod auferat maius aut minus quantitatis argenti vel auri. inde in dicitur augeri
vel minui malitiam furti intra eamdem speciem ut patet ex dictis D. Th. q. 18 a. 11
et ibi 2° quam ibi subdit quia tales circumstantiae non afferunt per se specialem ordinem rationis
hoc est specialem rationem vel defectum cum regula honestatis diversae rationis mo-
ralis ab ea quae praesupponitur in obiecto quod se illas determinat et ratio hoc includitur
est id quod addit talis circumstantia non respicit ordinem rationis in bono vel malo nisi
praesupposita alia circumstantia a qua actus moralis habet speciem boni et mali, sicut magis
tollere aliquid in magna quantitate vel parva non respicit ordinem rationis in bono vel malo
nisi praesupposita aliqua alia conditione per quam actus habet malitiam vel bonitatem nempe
hoc quod est esse alienum quod repugnat rationi. vide eumd. D. Th. de malo
q. 2 art. 6 et 7

Ex dictis colligi potest duas regulas generales ad discernendum quaenam
circumstantiae constituant et mutent speciem bonitatis aut malitiae moralis et quando
in eod. actu reperiantur multae species morales vitiorum aut virtutum, 1^a regula est illae
circumstantiae quae per se afferunt specialem rationem aut defectum cum regula honestatis

Q

diversa ad moralis obiecta quam affert solum peccatis circumstantiam constituunt et mutant speciem bonitatis et malitiae moralis. colligitur ex D. Th. q. 18 art. 10 (ubi notandum sillaba ista quaecumque aliqua circumstantia respicit specialem ordinem rationis l. p. l. 2a oportet quod det speciem actui morali l. bono l. malo. vide etiam ibid. ad 3um. Hoc probatur ex explicatione ipsius quae [illegible] probatur in 2 [illegible] circumstantiae. idest [illegible] quam aliqui [illegible] Bal. 1a 2ae. q. 2. q. 13 [illegible] [illegible] ita exponant quod circumstantia aliquam actus spectat ad vitium l. virtutem circumstantiam tunc constituit speciem [illegible] speciem actus bonam l. malam.

[illegible] tunc actus aliquis habet plures species morales unde quando habet plures circumstantias specialium virtutum, tunc habet plures species [illegible] quando habet plures [illegible] cum pluribus particularibus virtutibus [illegible] speciales [illegible] ex D. Th. [illegible] in [illegible] item 2a 2ae q. 99. ar. 2. ad 3. et q. 154 art. 1. ad 2um. [illegible] in 4 d. 16. q. 3 a. 7. hoc etiam potest exponi et probari ex [illegible] plenius [illegible]

Notandum [illegible] posita in illis verbis quando actus habet plures [illegible] pluribus particularibus virtutibus [illegible] speciales. nam [illegible] generales [illegible] in omnibus peccatis non constituunt diversam speciem moralem peccati [illegible] obedientiam et caritatis respicit in quolibet peccato mortali quia quod [illegible] aliquo modo repugnat obedientiae [illegible] [illegible] hoc [illegible] non constituit peccatum [illegible] in specie inobedientiae quae opponitur speciali virtuti [illegible] alicuius committeret peccatum [illegible] [illegible] his virtutibus [illegible] [illegible] v.g. si quis vellet furari intendendo [illegible] subiectus debitus obedientiae [illegible] [illegible] aut intendendo facere aliquid [illegible] [illegible] [illegible] conditionis aut debitatis [illegible] in odio [illegible] tunc enim [illegible] actus [illegible] speciem fieri [illegible] etiam speciem moralem peccati in obedientiae [illegible] [illegible] Deum.

Hac cum doctrina [illegible] apud [illegible] [illegible] explicandi et probandi [illegible] [illegible] ex alia dissolutio pendet ex aliis quibus alibi tractandis [illegible] in materia [illegible] ubi [illegible] [illegible] vide [illegible] 4 q. 13 [illegible] 3. n. 6 et 7. notandum quod [illegible] quod ibi [illegible] circumstantias generales inclusas in omnibus peccatis non mutare speciem peccati nisi [illegible] et [illegible] intendant aut [illegible] aliqua obligationis [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] illum [illegible] aut ad efficiendum [illegible] actum. vide [illegible] Bal. 1a 2ae q. 2. q. 2 [illegible] 3. 5 [illegible] [illegible] 6. q. 6. [illegible] huius rei. observandumque et id quod ibi [illegible] [illegible] [illegible] transgressio [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] debebant [illegible] hoc [illegible] in [illegible] [illegible] bono [illegible] debeant [illegible] legis [illegible] [illegible] [illegible] pluribus legibus [illegible] quod aliqua [illegible] [illegible] legibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opponitur [illegible] [illegible] [illegible] legem. vide eundem 1a 2ae q. 6 q. 2 [illegible] [illegible] Bal. [illegible] cap. 5

Sect. 4

Aliquae difficultates circa dicta Disp. diff.

An circumstantia possit constituere et variare speciem actus tum moralem aliquam, cum etiam essentialem quasi physicam.

Ratio dubitandi est id quod est accidens non potest constituere et variare speciem rei quae a se specificatur. Sed circumstantia est accidens actus, ut constat ex propria eius notione supra sect. 1 posita; ergo nulla circumstantia potest constituere et variare speciem alicuius boni vel mali.

Itaque ut Med. hic q. 3 art. 10 et q. 19 art. 2 docet circumstantias posse constituere et variare speciem moralem aliquam, alii vero affirmant posse, in quo tamen praecipue communis sententia adhibenda est optimo subiciendo.

Dico 1. Dicendum est quod circumstantia separata cum alia parte speciem cum ratione quae est illius circumstantiae induat se constituere et variare speciem illius actus non separatam cum alia specie cum ratione quae versatur illam ut sic potest constituere et variare speciem actus quasi physicam aliquam ex D. Th. q. 2 ex malo art. 6 et ad 1 ubi circumstantiae hoc nomine primum sunt omnium et circumstantiae est extra substantiam ... nomen sonat circumstantia nectat speciem primo. Et id quod consideratur ut circumstantia extrinsecum respectu alicuius alio modo consideratur ut circumstantia ... respectu alicuius alio modo considerati et dare speciem ipsi ... in corpore actionis ... simpliciter ... si consideremus sumere aliud quid accipere peccatum non ... alienum, unde alienum ... ex furti est quod sit alienum, unde non est circumstantia furti ... q. 3 art. 10 et ad 2 ... Cajetanus et alii.

... cum specie explicatur et ponitur circumstantia separata cum alia parte speciem cum ratione quae ... circumstantia est ... illi actui ... constituit et variat speciem illi actus. ... quod id quod rectae ... actus ...

n. ostituit sm illi r. essem ut ex eis posset ac proinde tamen respu illis se dt addere sm ei aulig. aus u. pbt experien. circunst. tradete als auctoribus sic etiam D. Th. q. 7 de malo ar 6 circunst. mq. de q. circunst. actum qsi existis extra actus subst. [illegible] q 7 art [illegible] circunst. ex alia actuum humanorum [illegible] art 3 circunst. dr qsi extra subst. actus existens. idq. docent alij [illegible] u. [illegible] in hoc cap. sci. [illegible]

[illegible] pars ita e exponenda [illegible] id quod e circunst. respu actus sint [illegible] dom [illegible] actum [illegible] [illegible] variare sm [illegible] phycam actus [illegible] actus sm cam [illegible] respicit aliquid ut dom. pot ab illo tenere sm [illegible] phycam [illegible] illud [illegible] dom. [illegible] satis e [illegible] modus tendendi phycus actus [illegible] ut vocant [illegible] quo hoc e [illegible] volendi [illegible] ut aiunt [illegible] quod hoc e [illegible] id quod ita e volitum ut ab illo pveniat [illegible] actus [illegible] talem modum tendendi quis n sit [illegible] volendi quo pacto manifesta [illegible] volita [illegible] n sit medium [illegible] volendi [illegible] n [illegible] ria voluntis) dr [illegible] ut aggravat malis tali aut tali modo ut expressum e [illegible] cap i [illegible] ad 2m [illegible] bene sonsum intelligit illud autem quod [illegible] phyca sumat [illegible] quod [illegible] ostendet ex [illegible] in alijs [illegible] pendet

[illegible] u. pot [illegible] ex dictis [illegible] Tho. locis [illegible] ubi apte [illegible] ut ostenderint [illegible] adducta [illegible] et n in varijs exemplis v.g. [illegible] quo quis vult [illegible] occidat alium [illegible] e circunst. [illegible] talis actus [illegible] respu illis [illegible] ut [illegible] notant [illegible] pcedenti [illegible] notali [illegible] idq. amplius [illegible] ostendi pot

[illegible] dubitandi [illegible] explicando [illegible] quod e accidens n pot [illegible] sm subsm rei sm [illegible] qua e illi accidens [illegible] variare sm illi [illegible] sm eam [illegible] ad eum modum [illegible] circunstantia [illegible] sm [illegible] subst. [illegible] ut tale [illegible] e circunst. [illegible] ad eam [illegible] actus quem [illegible]

constituit vel variat speciem bonitatis aut malitiae quae illi ut sit circumstantiae actus ce
terum est substantiis alterius rei ut cernitur in exemplo adducto in q. hac
antea. atque haec solutio habetur apparere ex dictis supra adductis in a.

2.a Difficultas an ut circumstantia constituat vel va-
riet speciem bonitatis vel malitiae moralis debeat esse volita
directe vel expresse ubi obtinet, an aliquis malus ex
ignorantia culpabili sit ejusdem speciei moralis ac esset si foret sciens

Ut aliqua circumstantia constituat vel variet speciem bonitatis vel ma-
litiae moralis, debet esse aliquo modo volita quia nihil potest referre
speciem bonitatis aut malitiam moralem in actum, id est causa
alius sit bonus aut malus nisi sit aliquo modo volitum. ut dictum est supra
in hoc cap. sect. 2.a quae in difficultate est an debeat esse volita
expresse vel directe in seipsa, an vero sufficiat ut sit volita indirecte
seu implicite in alio volito cum quo habet connexionem. atque hinc pendet
solutio illius quaestionis an aliquis malus vel ex tali implicite volito ex
ignorantia vincibili sit sub eadem malitia ejusdem speciei ac si esset quae illi sit
expresse cognita et volita

1.a sententia absolute affirmat circumstantiam non constituere neque variare
speciem moralem alicujus nisi sint per se et directe volita ut habetur solet Soto
lib. 2. q. 7. 2 articulo, sed ad quod evidentiae vide q. 7. 6. art. 4.
ubi ille ad libet quaestionem dicit si ex ignorantia invincibili vel facili et ter-
minis naturalis repositum nec vero absolute dicit sine ulla limitatione id esse
tenere Henriquez Cor.a lib. 2 quaestionum q. 24. et alii quibus immerito
id absolute tribui solet

2.a sententia absolute asserit circumstantiam constituere eandem speciem mora-
lem alicujus etiam si sit volita solum implicite seu virtualiter et indirecte
tamquam ex ignorantia culpabili ad secundi solet Silvestro verbo
Scandalum q. 2. Medina hic q. 18. art. 11. et alii plures
quibus auctoribus vere id intelligere cum aliqua restrictione

3.a sententia distinguit et aperte absolute illicite aut licite voluit,
quando aliquis dat operam rei absolute illicitae tunc circumstantia etiam si

indirecte ex ign.ª culpabili sit volita, committit actum mead esse malitiae moralis ac esset si directe fieret, seq. vº quando dat operam rei licitae (v.g. siquis dans operam venationi prohibitae occidat aliquem clericum ex ign.ª culpabili tales actus tunc est mead esse homicidii et sacrilegii ac esset si directe illum occideret. seq. vº si id fecit dando operam rei licitae (v.g. venationi non prohibitae) et licitae. ita Castro lib. 1 de lege penali cap. 4. Cobarrub. cap. alma mater 1 p. § 10 n. 10. et alii.

~~Haec cum doctrina verius apud auct. et in m.ª eam ex pl. ... ...~~

4.ª §.ª aliis designari in hanc m.am in iis pctis quorum malitia sumatur in externo opere aut alicuius pote quod volunt. ex eadem sic esse pctum ... ... malis peccatis quorum malitia sumatur in actu interiori ... ... sic malitia ... ... Bas. ... 2.ª ... 101 ... cap. ... 6.

Sed circa unum ... quis non sit ... ... quod docent Med.ª ... 11 ... ... docent circumstantias ... ... inclusas

malitiis boni et malis non constituere diversitatem speciem moralem nisi quando ipsae ideales includunt, insinuant sensum eis opposita —.

Explicatur ex ipso ut aliquid sit moraliter imputabile satis est esse volitum implicite et indirecte quod id satis est ut sit imputabile secundum valorem aut talem speciem quando affert specialem respectum aut differentialem cum recta ratione quo conveniunt ista quae faciunt huius modi constituere diversitatem speciem honestatis aut malitiae moralis. quia non sit volita expresse et directe sed implicite et indirecte. utrumque certum patet quod illa bene intelliguntur ex haeresi cum antecedenti et illo secundo non videtur ostentari ratio satisfaciens ob quam sit neganda —.

Antecedens videtur patere si quis culpabiliter ignorans specialem malitiam adulterii id committat moraliter illi imputatur ut constat ex communi et firmatur quia ille sufficienter procedit ex ignorantia culpabili non censetur excusari de peccato tali peccato et tum malitia adulterii non est ab illo volita expresse et directe sed implicite et indirecte quatenus supponitur esse illi generaliter culpabilis —.

Ad hoc dicimus primo utique in prima specie certum id verum esse in illis peccatis quae iure naturali sunt prohibita huius modi est adulterium et ratio haec quando fiunt ex ignorantia culpabili iuris naturalis est eis debet ipsi esse si fierent scienter, ut de peccatis quae solo iure positivo aguntur illa quando fiunt ex ignorantia culpabili talis iuris non esse in eodem ipsi ac quando fiunt scienter et addit peccata quae imponuntur culpabiliter ignoranti non iuris sed facti non esse in eadem specie ac si scienter fiant —.

Sed id non videtur satisfacere quia malitia moralis atque sumitur secundum commune dicitur ob volitum non enim aliquod intelligitur habere speciem malitiae ex obiecto sine volito et malitiae ut constat ex [illegible] iuris naturalis satis est quod specialis malitia obiecti sit volita implicite et indirecte quia ex ratione id satis est magis peccati. nam quoad hoc non videtur ostentari ratio discriminis quia satis faciat propter dominum videtur cum Medina et Salmanticensibus citatis in esse et plerique doctis recentioribus ex ignorantia culpabili commissa esse moraliter eiusdem speciei haec sit fierent scienter quae contraria sunt quando fiunt scienter atque hinc hoc nunc obiicit se [illegible] ob sententias in praesenti dicimus pro [illegible] diriendum ostentare innatum de peccatis

Sol. quilibet actus peccati mortalis dicitur implicite et indirecte velle contemptum divinae legis et inobedientiam et ingratitudinem et oppositum
3a carentiam et in hoc indirecte volita non tribuunt eam specialem malitiam quam peculiariter habent illi actus qui explicite et directe haec intendunt
... quia tales actus habent specialem contemptum divinae legis et specialem inobedientiam et ingratitudinem et odium Dei quae non reperiuntur in quolibet peccato mortali ut patet 3o etc.

Resp. quilibet actus peccati mortalis dicitur implicite et indirecte haec velle ... ut est gratiae ... includit inquilibet culpa mortali, non tamen speciale ... quam peculiariter respicit specialis contemptus Dei et specialis inobedientia et specialis peccati ingratitudinem et odii Dei ut ostendet ... ma eius ... vide ... praecedenti post 2am regulam in nota ibi ...

3a Difficultas an aliqua circumstantia manens intra rationem circumstantiae tribuat actui 2am speciem bonitatis aut malitiae moralis

Tum circumstantia dicitur tribuere actui speciem bonitatis aut malitiae moralis quando aliunde ex obiecto ... illa circumstantia non supponitur in actu aliqua species bonitatis aut malitiae moralis ut si quis velit ire in templum propter bonum finem v.g. propter Dei ... actui non supponitur aliqua species bonitatis moralis, et ibi dicitur species bonitatis moralis est illa quae sumitur ex circumstantia boni finis. nam illud passo... non ... talis actus ob ... ... moralem, cuius illud tempus ... indifferens. item si quis velit ire in templum propter malum finem v.g. propter homicidium in tali actu non supponitur aliunde species malitiae moralis et ibi dicitur species malitiae moralis est illa quae sumitur ex circumstantia mali finis ac proinde respectu talium actuum circumstantia finis dicitur tribuere speciem bonitatis et malitiae moralis et in hoc conveniunt auctores et in controversia. an tunc id quod dicitur circumstantia manent

intra r(ation)em circumst(anti)ae et q(uo)d sub ijs ... opponi soler circumst(anti)a manens

intra r(ation)em circumst(anti)ae posse tribuere actui 1(am) sp(eci)em bonit(atis) vel malitiae

moralis.

Jam neq(ue) tenet Bas(quez) hic d(isputatione) 53 cap. 2 ubi dicit circumst(anti)am q(uan)do tribuit 1(am) sp(eci)em malitiae moralis ita transire in r(ation)em obj(ecti) ut nullo modo maneat circumst(anti)a. id adscribit D. Thom. hic q. 18. art. 5 ad 4. et alio art. 10. at n(on) ostendit id ita ab(solu)te ab illis asseri. Nam

V(er)o 5(am) ita p(ro)bat Bas(quez) id quod tribuit 1(am) malitiam tribuit 1(am) sp(eci)em actioni

nec supponit eam ullo modo jam aliunde constitutam in esse moris ... medio esse

id quod tribuit 1(am) malitiam n(on) p(ote)st esse circumst(anti)a. nam cum h(abe)at ex

sensum scholasticor(um) sit accidens actus humani, necess(ari)o supponere aliq(uo)d

subiectum constitutum; et si ad dicat illa circumst(anti)a act(us) constituere [illegible]

nec quae moralis esse supponere subiectum constitutum id ita requirit, q(uod) nunc

inquit n(on) agit circumst(anti)a actus considerata in esse n(on) in esse moris.

Id quod tribuit 1(am) malitiam nihil supponit constitutum in genere moris ...

n(on) p(ote)st in hoc esse esse accidens alicuius actus moralis ... subst(antia)

... constituens sp(eci)em moris q(uo) nullo mo(do) manet circumst(anti)a in esse moris

D(ico) circumst(anti)a tribuens actui 1(am) sp(eci)em bonit(atis) aut malitiae

moralis n(on) manet intra r(ation)em circumst(anti)ae respectu talis actus put(a) in esse moris

boni vel mali, manet t(ame)n circumst(anti)a respectu illius s(ecundu)m r(ation)em qua e(st) indifferens

s(ecundu)m sp(eci)em passive ex obj(ecto) ... D. Th. de malo q. 2. art. 6. ubi

ait si consideremus hunc actum qui e(st) accipere pecuniam n(on) e(st) r(atio) ejus quod

sit aliena, unde alienum se h(abe)t ad actum sic considerantium ut

circumst(anti)a. sed r(atio) furti e(st) quod sit aliena, unde n(on) e(st) circumst(anti)a furti

... hoc quod e(st) pecuniam esse alienam n(on) e(st) circumst(anti)a

respectu talis actus q(ui) h(abe)t 1(am) sp(eci)em malitiae moralis quae e(st) furtum

est t(ame)n circumst(anti)a respectu illius q(ui) consideratur ut acceptio pecuniae indifferens

ad hoc quod sit vel n(on) sit aliena. idem colligitur ... Doct(or) ... Med(ina)

... hic q. 18 art. 3. ... 10.

Quod ... explicat ... quod aliqua circumst(anti)a

tribuat actui 1(am) sp(eci)em bonit(atis) aut malitiae moralis ... supponit

in illo actu aliam speciem bonitatis aut malitiae moralis ut constat ex dictis. In oppositum est motivum huius difficultatis quia illa non manet mera ratio circumstantiae respectu talis actus, sed ut est in ordine moris bonus aut malus. Confirmatur: ea quae circumstantia manens mera ratio circumstantiae in ordine moris boni aut mali ut sumitur communiter inter scholasticos est aliquid circumstans actum iam aliunde bonum aut malum; sed talis actus non supponitur aliunde in ordine moris bonus aut malus ut constat ex hypothesi; ergo illa non manet mera ratio circumstantiae respectu talis actus prout est in ordine moris bonus aut malus atque hoc est quod probat contrariae quam affert Vasquez supra 1a.

Posterior vero pars sic exponenda et probanda est quod circumstantia tribuens actui speciem bonitatis aut malitiae moralis non supponat aliam speciem bonitatis aut malitiae moralis, non tamen supponit rationem talis actus quatenus est indifferens secundum speciem praecise ex obiecto v.g. in actu quo quis vult ire in agrum propter dicendum. Nam praestam. haec circumstantia ... supponit rationem sequentem talis actus,
1 est volitio eundi in agrum quae ut sic est indifferens praecise ex obiecto quia ut sic neque dicit ipse neque dicit rectitudinem neque habet denotationem bonitatis moralis neque malitiam; id enim est talem actum esse indifferentem secundum speciem praecise ex obiecto ut exposuimus supra disp. cap 6. sect. 1a. Ergo talis circumstantia manet mera ratio circumstantiae respectu actus secundum talem rationem quae est indifferens secundum speciem praecise ex obiecto.

Obiicies: illa ratio qua actus est indifferens praecise ex obiecto non est ullum esse morale quia hoc importat esse regulatum ut conforme vel difforme regulae honestatis, quod non importat illa ratio qua est indifferens ut constat; ergo propter illa circumstantia non manet mera ratio circumstantiae in ordine moris quia non supponitur ullum esse morale constitutum respectu cuius maneat circumstantia.

Respondeo explicando antecedens quod illa ratio non sit ullum esse morale stricte sumptum quatenus est illud quod importat esse regulatum ut conforme vel difforme regulae honestatis; dici tamen potest esse morale late sumptum prout denotat rationem actus liberi regulabilis quatenus praecise ex obiecto est indifferens ad regulam honestatis, quam ut sic neque est conformis neque difformis; sic enim omnes actus humanos seu morales late loquendo complectendo etiam actus indifferentes praecise ex obiecto ut diximus supra disp. 1a cap. 7 diff. 4.

Alia difficultas apponi potest circa modum quo circumstantia constituitur

variant opm bonit. aut malitiae primariam s. accidentariam esse s. aliq. intras s. extram tribuent aliis qq. infra tractandis apprehendent

Cap. 3um

An bonitas et malitia moralis actuum humanorum sumat et specificet ex fine operis operantis vel extrinseco s. remoto

D. Th. hic q. 18 cum art. 3 docuisset actum humanum esse bonum s. malum ex circumstantiis (quod expositum est cap. praec.) postea art. 4 inquirit an actio humana sit bona vel mala ex fine etc. quod obijci potest videri quod superfluum sit finis est una circumstantia actuum humanorum ut ipse docet ipse D. Th. supra q. 7 art. 3 et 4. ergo cum iam ostensum sit actum humanum esse bonum s. malum ex circumstantiis superflue iterum inquirit an sit bona s. mala ex fine qui comprehenditur sub circumstantiis.

Resp. id non esse superfluum quia de fine sunt peculiares difficultates quae merentur specialem quaestionem et quia finis uno modo tantum aliquam circumstantiam ... habet hanc proprietatem ut sit causa ... movere ... voluntatem ad bonum aliquid quod finis est ... debitis respectibus et hoc modo finis est causa actus bonitatis aliquid ut docet

D. Tho. hic q. 18 art. 4 ubi in actione humana bonitatem ex circumstantiis ... a bonitate ex fine qui magis ... habitudinem ad bonitatem causam ... peculiarem difficultatem ... modum quo bonitas et malitia actuum humanorum sumitur et specificatur ex fine ... sequentibus sectionibus

Sect. 1a Praemittuntur aliqua et statuitur ad bonitatem moralem aliquid requiri bonum finem extrinsecis esse debeat

Remittendis ... finem (quod ab ipsis ...) dividi in finem ... et remotum ... operis et operantis ... et remotum finis ... unomodo ... prout ... ad naturam rei ... ille finis ad quem ab intrinseco ...

res aliqua ordinat dicat ei mtis et ad ipsp diffiram alig finis ad quem ordinat abiecto cum merent operantis dr illi carting. alio mo finis finis mtis dicit expressum ad actum voluntis atmoventis illum sic dicitur itaque ille finis qui attingit ab aliquo actu voluntatis dicat mtis tali actui hoc est merito illius ambitum sic ille quem sua mera tendencia attingit atque ita ab hujus diffiniam finis qui attingit a tali actu voluntatis dr effectus certum atque qui illum non attingit ad eum modum quo responderet actui cuius finis similiter intellig dicit illud quod a tali actu attingit et ad hujus diffiniam finis promissarius dr illi expetitum.

Finis operis dr ille in quem opus per se tendit ordinat, finis vero operantis aut propter distinguitur in quem opus ordinat ulterius ab operante et quos finis operis et finis operantis quoque operat taleo per se ut ille et Vitat Durandus 2. d. 5. q. 1. q. 6. n. 5. in quo operans saepe ponit sibi alium finem diversum ab eo in quem opus per se respicit a se ordinat ideo distinguitur solent finis operis et operantis quod debet itaque ut finis operis cum ponat priori mo finis vero operantis posteriori. Vg. in aedificat domus ordinatur ad Dei cultum finis operis est aedificatio domus. at finis operantis est Dei oratio.

Finis proximus est ille qui est mediatus. nempe qui non pervenit aliam finem intermedium dr proximus et immediatus. finis vero remotus est ille qui post se ponit alios fines intermedium tempore intercedunt plures aut pauciores fines intermedios eo cum finis magis aut minus remotus dr.

Hoc supposito sit 1a cl. ad bonum morale est actus voluntatis requiritur ut finis mtis hoc est qui per se attingat sit bonus itaque neglecta eo alio bonus si attingat aliquem malum finem est cois cum D. Tho. 1. 2. q. 18. art. 4. et cum magistro 2. d. 4. 40. Probatur 1o. ex scriptura Lucae 11. Math. 6. n. 22. si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. ubi oculus simplex quis adaequat patet ex nullius dendar bonam intentionem boni finis oculus nequam, pravam intentionem tendat ad finem malo fine pendere ut totus corpus hoc est opus sit lucidum et tenebrosum id est bonum et

malus, dic D. Aug. lib. de opere monach. cap. 26. ideo explicari eam mat. intent. quae quod fiat oculum vocat. Et ipso Christo ... appellari itaque tenebrosissimo hoc est corpus malum si attingat malum finem unde alia talia erunt facta tua, qui fuerit intentio tua ...

atque id ostendit ... Dominus meus ... opponit ... opera non esse bona nisi habeant bonum finem et ideo monet cavendum esse malum finem atque id in illo cap. 6. an. 1. opponit ... ut ... attendite nec iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis etc.

Sic etiam exponit D. Greg. lib. 28. moralium cap. 21. ... quod per oculum exprimitur nisi ... intentio, et quod appellatur ... nam ... accedit quae intentionem ... et subdit lucerna itaque corporis est oculus quia per bonam intentionem radium meriti illustrantur actiones ... si oculus tuus simplex fuerit totum corpus tuum lucidum erit quia cum ... intentione ... rectum agitur et si ostenderit coram hominibus ... tamen ... examen ... Sic exponunt multi alii P.P. et expositores. Math. 26 n. 22.

... alii volunt non posse esse moralis bonus nisi ... quod ... bonum moralis hoc est ... honestum ... ad illius bonitatem moralem ... ut finis ... hoc est qui illum ... bonus ... negavit ... bonus ... malum finis ... adiectae limitatio ... fine ... qui ... nam sub hac limitatione intelligi ... id quod ... rectus ... alii volunt non posse esse bonum si habeat malus finis id ... sensum verum est ... fine ... qui ... alii ... pro ... fine ... alius ... operationem ... contraria ... suo loco.

Difficultas tamen superest quis debeat esse finis bonus ut operatio

Sit moralis bona

A ... affirmant operationem non esse moralis bonam nisi referatur ... in Deum ... in finem ultimum ... Greg. 2 sent. d. 28 q. 1 art. 1 ... Capreolus ibi d. 40. art. 3 ad 5. D. Th. ...

n. cum ó unde ostendat ab illis nec ex eo quod actualis vel formalem ordinatione operis in Deum sed posse exponi sequadam virtuali relatione. quod hic quod diximus ops esse recta ratio ut mihi dicer

Ad dictum afferre vnt quadam testimonia sanctorum quae docere vnt nullum bonum ops fieri posse ab hoc qui fidem non cognoscit Deum verum cum non in mente ordinat saltem ops operaris quod indicat D. Aug. tom lib. 4 contra Julia. cap 3 usque finem et illud Marth. 6. n. 22 si oculus tuus nequam est etc. ubi hic ait hunc oculum coçit intentionem qua facit quisque quod facit et per hunc dicit eum, qui non facit opera bona intentione fidei bona hoc est ejus qui per dilectionem operat totum corpus quod illis et membris operibus constat tenebrosum esse hoc est plenum nigredine peccatorum.

Ex quo et ut operatio sit moralis bona non est necessarium. Nam admittit fatet. expressa intentione operantis ordinari in Deum ut in finem ultimum sed satis est cum saltem virtuali intentione ordinari in aliquem finem honestum et hoc ipso implicite ordinat in Deum ultimum finem quod satis est ut sit operatio moralis bona si habeat alia requisita. ex illis quae D. Th. 2. 2. q. 40, q. vn. a art 5 ad 7. ubi ait in illo 1 ad Corin. 10 n. 31 omnia ad Dei gloriam facite non obmeri proprium quod actualis relatio in Deum sit quælibet nostra actioni sed in virtute et 1. 2. q. 9 art 10 ad 1m. ait suum quod Deus quod vult, vult sub ratione boni et ideo quicumque vult aliquid sub ratione boni (nempe honesti) eo quo ibi agit et quod in moralibus denotat non boni simpliciter) hic debuisse conformem intentionem divinae. Cajet. 2. 2. q. 167. art 1. Med. 1. 2. q. 18. art 9 dubio 2. cum in cit. 1. 2 dixisset ut ops sit bonum et meritum non est necessaria relatio actualis in Deum neque in ultimum finem (nempe actualem seu formalem) postea est 2a ait necessarium quod sit virtualis ad ultimum finem et addit bonum honestum et apprehensum continetur in ultimum finem et est hoc quod operatio humana sit virtualis ad ultimum finem satis esse quod sit electio boni honesti quod est natura sua ordinat in ultimum finem.

Pbr 1. operatio est moralis bona sibi esse recta ratio ut esse sed eo ipso quod nihil turpe amplectatur sed saltem virtuali intentione afficiar in aliquem

finem intelligere esse illius recte non contemplare ordinationem in Deum ultimum finem

quia duo operationes illius recte non natura sua in ultimum finem sed quasdam particulares [illegible] honestos et christiano aliquos voluntate quae hoc modo ordinata est ad recte in quantum sunt operationes efficere quo ad hoc intelligendum esse fine moraliter bona et si actu facto vel prosequenda interpretative operantis non ordinetur in Deum ultimum finem neque enim videtur impossibile esse hoc tam rigidum praeceptum ut semper teneatur quilibet suas operationes vel actuali vel virtuali intentione referre in Deum ultimum finem.

2° probatur virtutes morales v.g. iustitia temperantia misericordia etc. dirigunt suas operationes ad suas particulares res honestas, nempe in iustitia ad servandum unicuique ius suum. temperantia ad moderandum usum rerum. misericordia ad sublevandas miserias quae aliae operationes sunt moraliter bonae ut constat in quantum dirigunt a virtutibus moralibus et tamen non semper est illis coniuncta actualis et virtualis intentio referens eas ad Deum ultimum finem ut patet ex non doctrina Hugo etc.

Quod autem ad bonitatem moralem operationis requiratur ut saltem virtualiter referatur ad aliquem finem honestum: probatur quia operatio humana non intelligitur ampliore bonitate moraliter nisi a bono aliquo modo relato et proprium bonum non moraliter ut moraliter est quod est bonum honestum hoc est ipse recta ratio non vero bonum quod solum consistit in bono delectabili aut sensitivum quale est bonum brutorum. Ita fundamentum D. Thomas quaestio 18 articulo 5 in actibus humanis bonum et malum dicitur per operationes ad rationem. nam ut dicit D. Dionysius cap. 4 de divinis nominibus bonum hominis est secundum rationem esse malum autem quod est praeter rationem. Unicuique enim rei est bonum quod convenit ei secundum suam formam et malum quod est ei praeter ordinem suae formae.

Dico id notandum est illis rebus quibus sunt operationes in ...

patet ex dicto quod operatio deliberata careat fine honesto non esse moraliter bonam in quo conveniunt auctores ad invenientes operationem omnino indifferentem in individuo. nam qui illi dicunt operationes rationis esse indifferentem etsi careat fine honesto non esse moraliter malam. Dico indifferentem concedunt tamen illam non esse moraliter bonam defectu finis honesti, at [illegible] quod ipse loquor non dari operationem omnino indifferentem in individuo ut dixi cum D. Thoma contendo consequenter operationem deliberatam omnino carentem fine honesto non solum non esse bonam sed esse malam moraliter.

Confirmatur colligere non esse moraliter bonam sed malam operationem quae sistit in bono delectabili sed illi sed omnino non relato in finem ...

saltem in plura ordinato ad honestum, ut quo faciunt doct. nostra disp. 1a cap. 6. sect. 2a collecta ex script. et patribus theol. dicitur quod saepe est docere velle aliquid honestum non ipsius causa non esse honeste velle [illegible] Stadionis requireret amor ut sit [illegible] receptum ut sequitur ex iis quae tradit lib. 2 eth. cap. 4 et lib. 6. cap. 12. [illegible] quod vero aliqui addunt ad operationem moralem bonam requiri ut eliciatur ex habitu virtutis non est intellectum ex qualibet operatione ut cumque morali bona. Id [illegible] quae aliquis dicitur bene operari [illegible] Authoris [illegible] [illegible] testatur.

[illegible] et patribus est in [illegible] cap. 6. sect. 3a ad 4m fundam. [illegible] responsionem ad 2am [illegible]

Ad 3m difficultatis [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]

dicitur [illegible] [illegible] operari non posse fieri [illegible] bonum [illegible] hoc quia [illegible] fidem non [illegible] Deum tamen cum [illegible] non ordinat eum [illegible] [illegible] caritate [illegible] non [illegible] [illegible] morali bono [illegible] quod sufficit ad meritum vitae aeternae [illegible] [illegible] nam [illegible] [illegible] [illegible] et patres solent intelligere bonum [illegible] quod separatur illius alius bonum quod [illegible] [illegible] meriti [illegible] nihilo reputent atque id [illegible] D. Thom. [illegible] [illegible] [illegible] nam [illegible] alloquens [illegible] [illegible] [illegible] nos illud bonum dicere sine Dei gratia nemini posse fieri quod [illegible] [illegible] ad aeternum Dei donum regnumque [illegible]

Dices saltem ut actus sit moraliter bonus requiri ut moraliter bonum honestum attingat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non satis est illius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in finem honestum [illegible] [illegible] est in 2a [illegible] [illegible] disp. 1a cap. 6. sect. 3. ad 3m fundam. [illegible] quolibet actus moraliter bonus [illegible] [illegible] ad aliquam virtutem ut [illegible] [illegible] [illegible] id [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nullus actus virtutis [illegible] [illegible] [illegible] attingat aliquod bonum honestum [illegible] [illegible] [illegible] ut est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] nisi [illegible] amoris bonitatis Dei neque aliquis [illegible] [illegible] nisi [illegible] [illegible] reddendi alteri suum ius et nullus alius moralis bonus potest elici nisi [illegible] [illegible]

bonus honestus quod debet esse aliquod bonum finale et non sufficit solum intentio virtualis finis honesti

Respondeo explicando ante omnia dissimilitudinem consistere cum dicitur aliquid amari sub intentione finali aut virtuali aequivocatio id potest habere variis sensibus Vanas accept. quibus expressio secundo dicitur amari sub intentione finali aut virtualis dicitur scilicet una eadem intentio quae est aliquo modo finalis non tamen expresse attingens aliquod bonum et virtualis est implicita comparando illam cum alia intentione quae expresse illud attingit ut si aliquis detestans omnia peccata sub quadam collectione universali ut cum quis dicit doleo de omnibus peccatis et quod aliquo modo finalis dolor mendacii et aliorum peccatorum particularium quae fuerint comprehendum sub illa universali collectione ut exponitur in materia de poenitentia disp. 5 cap. 3 et cap. 8. Sectio 2a ad 2um. ... expresse amatur illa finis particularem, inde est ut respectu ad illum particularem dicatur quodam modo dolor virtualis et implicitus et respectu illius dolore amatur sub illa expresse finis particularem

Dum igitur in ante sectione dicitur ad actus moralis bonus requirit ut amet bonus honestum id quod verum est de aliquo amor saltem boni honesti quia satis est ut aliquis non habeat ... finis finalis boni inferioris ... boni honesti non requiritur ut expresse amet finalem boni honesti eo modo quo amatur quando explicite dicitur volo hoc opus bonum propter ... aut virtute aut deum ... Satis est habere ... amor implicitum quo amatur aliquid ... ut cum dicitur volo non facere ... ne malefaciat aut propter famam boni christiani aut boni religiosi ... intentio requirit ... quae expresse amatur ... boni honesti dicitur quodam modo virtualis et implicita honesti ... dicitur volo credere mysterium trinitatis ... sed quia credit sancta mater ecclesia seu quia credunt christiani amatur quod aliquid finale bonum finale ... quod est deus veracitas ... non amatur expresse eo modo quo amatur quando explicite dicitur volo credere

97. Deg[?] verax illa tolerat idem ex mo[do] loq[uen]di melior talijs[?] ... separatus cum alio esse id atinente d[ic]ti simpliciter et virtualiter attingere obiectum finale ... hunc modum melioris id quod in hac sect. ... 2ª et superius ... cap 6. sect 3 ad 3.^m ... ad bonitatem moralem actus requiri ut saltem virtuali seu implicite intendatur ... finem honestum

Sect. I. Exponitur ex quo fine sumatur ... bonitatis et malitiæ moralis actuum humanorum

Supposita d[ist]inct[io]ne ... physica et pure morali actuum humanorum ... explicata in hac ... cap. 5 sect 2 ... physica bonitatis et malitiæ moralis actuum humanorum ... obiectum finale ... ut actus habeat talem aut talem modum tendendi bonum vel malum ... qua in actibus attenditur modus tendendi physicus, ... pure moralis sumitur ... fine qui non se habet ut obiectum finale ... et affert specialem aliquam ... cum recta r[atio]ne.

Haec ... explicanda et ... eo modo quo in praedicta sect. 2ª ... physica et pure moralis ... ex obiecto et ... tales ... ex obiecto ... nomine ... finale et malitiæ voluntatis ... ab ea quæ sumitur ex fine ... intelligatur ex ... finali ... quæ sumitur obiectum. nam finis est obiectum actus voluntatis ut ... et docet D. Tho. 1ª 2ª q. 1 art 3. ... unde ... infra q. 19 art 2 ad 2.^m ait ... ad actum voluntatis non differre bonitatem quæ est ex obiecto a bonitate quæ est ex fine ... obiectum finale quod se habet ut ... et male quod se habet ut ... finale ... nomina accommodata ... ad finem qui est actus ... et malum quæ est ... finis finalis

qui retrahit respectu alterius difformis mali qui retrahit ab illo actu

tum de quod ad rem attinet videtur intelligit efficatiam actuum voluntatis

desumptam ex obiecto non ex alia aliunde quam sumit ex fine sub difformi

difformis augmentant partialiter apparet aut malitiam aut ...

Sed quod circumstantia ex una aut ex alia obiecti difformis sumuntur diverso

modo ita ut obiectum augmentat malitiam pro illo quod est scilicet ut materia specifica

finis vero pro illo quod agens obiectum ultimo dicit proprie intendit ad ...

hunc sensum efficatia ex obiecto distinguitur solet ab efficatia ex fine quod

ostenditur ex D. Th. 2. 2ae q. 36. q. 1 a. 5 ad 5. ubi cum obiecto

bonitatem ex obiecto quae dici solet ex genere seu ex specie in convenientibus

tamen a bonitate desumpta ex fine quae materia actus est illius obiecti obiecti

ex fine. Et ita distinguendo actus fit duplex finis scilicet primi qui

obiectum est et remotus quam agens intendit et ideo cum bonitas ex fine dicitur

quia bonitas ex specie intellectus ex fine remoto quem agens intendit

... in capite articuli primi ... bonitatem ex obiecto dici illam

est ex debita materia circa quam versatur actus ... esse actualis ...

bonitatem ex fine ... conveniente ubi ut ... sumi obiectum ... materia

specifica actus

Sic etiam q. 2 de malo art. 4 ad 5. ait materia actus ...

illius obiecti ... bonitatem et malitiam desumptam ex materia ...

appellat bonitatem ex obiecto ex genere quae est actualis ... alias bonitatem et

malitiam ex fine ... unde inquit ... quod actus

quod ... mali ... et quod actus bonus ... est actus cadens super

debitam materiam ut ... actus autem malus ex genere est qui cadit

supra indebitam materiam ut subtrahere aliena

Obiectum 1o ait D. Thomas multis locis ex quibus ... quos ... difficultas ... comprehensio ... alios ... explicatio ... par

1a 2ae q. 1 a. 3 ... ubi ait actio ... sortitur ab actu ...

est ... ab ... passio vero ab actu ... est ...

[illegible]

[illegible]

pro atto quomodo aus hoc sit id, quod ex dixit illum sortiri spem a fine. sicut finis
est primum actuum moralium. ad quod attendit actio, neque finis patruus bellum modo
ad finis sumit passio, et primum actu humano spes bonitatis aut malitiae moralis in
attendit compositio actio aut passio de conspectu finis aut diffini scilicet ratione
Item hoc e ibidem in illo art 3 ad 3.um ubi idem actum semper in quod semel
ceciderit ab agente non ordinatur nisi ad unum finem proximum a quo hoc spem. 3 omnia
2a de malo art 4 ad 7 ubi ait duplex e finis proximus et remotus, proximus finis actus
idem est quod obiectum et ab hoc sumpsit speciem. conformiter asserendo in hoc spem sortiri speciem
actus humani sumi ab obiecto quem vocat finem proximum non vero ab alio fine ad ulteriori
condeffinito quem vocat remotum.

Ad 1m bonum dico quod D. Th. dixit sortiri actus spem a priori agentis
si id referatur ad spem bonitatis et malitiae moralis id ita intelligatur ut primum
ibi dedit primum obiectivum per modum finis dicitur voluntati in actum ad alium
hoc scilicet illo finem scilicet diffinem scilicet ratione. quod colligitur ex ipsis verbis
ipsis D. Tho. nam ibi id ita explicat. actus enim humani inquantum pro
cedunt a voluntate deliberata. obiectum autem voluntatis est bonum et finis et ideo ma
nifestum est quod primum humanorum actuum inquantum sunt humani est finis
et similiter est terminus eorundem. nam id ad quod terminatur actus humanus
est id quod voluntas intendit tanquam finem.

Ad 2m bonus dico illud dictum si intelligatur ex actu voluntatis attingente
finem ita exponit idem actus non ordinatur nisi ad unum ac talis finis
minus quibus per talem actum attingit tanquam unus et actus qui potest esse vnius
simplex aut unus aggregatus ex multis quasi partialibus ut dicitur ita 1a 2ae
q. 12 d. p. 6. cap. 3 ubi ait finis intentus qui attingit partis de finis
proximus a quo actus hoc spem in eam dicitur quod hoc in actu voluntatis sumi
mit a fine qui attingitur per actus verum hoc differt ab aliis finibus proximis
venientibus ad quos accedit ex parte ordinatur per alios intentus ad incultas
ex parte priores dicitur finis remoti. atque hoc significat id quod D. Tho. in eo
loco subdit actus potest ordinari ad plures fines remotos, quod satis ibi ita
exponi dicens hoc dicit per deinde intentionem intercedendo actum

Ad 3m bonum dico ibi ponitur proximum intelligit finis intentus quasi
finis sum obiectum attingit actus et ideo finis proximus ad differentiam aliorum finis

1

magis actg. aut ordinat ab alio actu et sensus est spem morar intell.
actg. sumi a fine 1o hoc est a fine intento non vero a fine remoto hoc est a fine
operis qui aut adiungit actui —

2o obj. multi actg. humani non sumunt spem a fine ergo non est
verum ab se dicere actg. humanos sumere spem a fine. ans. pbr actg.
lib. cu simplices complacentias aut displicentias de obiectis bonis et malis habent
aliqua spem bonitatis aut malitiae moralis ut patet. tamen illa non sumitur a fine
talis actg non attingunt aliquem finem neq. sciunt per illos hoc dicendum
solo simplici affectu versanti circa obiectum sic abstrahendo a finis et
medij qua de causa ostendi complacentia aut displicentia ad differentiam intentionis
versantis circa finem ut finem intellectis versantis circa medium ut medium
dicitur actg medij qui neque est intentio neque electio sed simplex volitio
ut expositum est in disp. qua. 9. —

Ad dist. ans. finis sumitur vero non late pro quocumque
obiecto qui attingitur per actum dicitur sic de omnibus actibus humanis intelligit
potest illud dictum quod actg humani sumant spem a fine. nam omnes isti
qui sunt simplices actg complacentia aut displicentiae attingunt aliquod
tamen obiectum qui late dici potest finis agere specificant. alio modo finis
sumitur strictè pro quo pro illo cuius gratia appetuntur alia obiecta tamquam
media ad illud tendit. et in hac ratione dicitur sic illud dictum quod actg humani
sumant spem a fine non intelligatur de omnibus actibus humanis sed de illis
quae formaliter respiciunt talem finem respectu obiecti determinans eos ad talem
vel talem mutu aut defectum cum recta ratione —

3o obj. cum dicitur spem bonitatis aut malitiae moralis actuum
humanorum desumi a fine vel id intelligitur de fine operis vel operantis primo
vel remoto sed de nullo hoc potest id dici potest intelligi ergo dicitur mir
prob. quia si dicatur illam desumi a fine operis qui est dicitur finis proximus
sequitur inde actus quo quis vellet ieiunare ob inanem gloriam esse bonum
quia finis operis dicitur proximus qui est ieiunare est bonus; si vero dicatur illam desumi
a fine operantis qui est dicitur finis remotus sed repugnat cum fine operis
sequitur inde actum quo quis vellet curare ad dandam eleemosinam esse bonus

q. finis operantis qui e dare eleemosynam e bonus utrumque a. cons e falsum ut constat ex ... sensu de morali ... aestimat qua uterque alter ... dictus censetur malus.

R. nego min. ... finis operis et operantis pro ... variè sumi solet et id quod in qua dam accep. dr finis operis potest etiam dici finis operantis. item id quod respectu alterius sub unam rationem dr finis ... potest etiam respectu illius sub aliam rationem dici finis remotus, ne sistat in ambiguitate accept. quod ad rem attinet dici e illud dictum quod ... bonitas ... malitia actu... humanus sumitur ex fine intellecto ... fine qui e ... ut alter habeat talem aut talis ... differentiam ... sive apellatur finis operis sive operantis proximi ... remotus.

Adverte ... tn e ... qui physica ... sumi a fine adeptio qui sebet ut ... finale ... ut alter habeat talem aut talem modus tendendi bonum ... malum ... mi ... tendendi physica ... pure moralis ... sumi a quolibet fine ... ut ... finale ... eligere ... cum recta r. ut ... in ... fines finis in ... possit aliquod amari ... male ... alium finem ut ... finalem ... ut ... unico actu intendat honestatem operantis ... di ... honestas operantis, respectu talis alterius ... finis males ... male quod ... respectu alterius, ... sebet ut medium et a ... de mali actu sumi ... pure moralis operantis, nempe ... de morali ... censet ... honestas operantis ... malum ... pro alium finis ... qui e ... talis alter ... physicam ... ... dum ... illam.

Si autem attendat ... maxi ... D. Tho. ... de finis bonitas aut malitia moralis sumi a fine id solet ... de fine ... remoto sic ... D. Tho. q. 2 de malo art. 4. ad 9.

tralibi sed qm id apleius exponit varijs mis ptum apjs optio
Ut si noe finis fermi respu actg volunt'is intelligat illud obm
quod atingit eo actu noe v' finis remoti renditur ille finis qui n'
atingit eo actu sed aliud breptre adiungit' ptalium actum id em
indicant ipsa D. Thoe quia in illo loco ita habit. duplex o finis
actg pxus et remotg. finis pxus actg idem e quod obm eius et ab
hoc recipit spem: et finis aut remoto n' het spem. idq'etiam et mente D
Thoe ostendet amplius infra scite 3a

Quare ad id quod in pdicta obiecto ad pbandu minorus
opinio qd dicit spem bonitatis et malitia moralis sumi a fine
operis qui est dr pxus. inde sequi actum quo quis vellit remunerare pp
inanem gloriam ee bonum q'a finis operis et pxus e bong. Resp nec
sequitum q' in meo mo loquendi asserente obm bonit'is et malitia moralis
sumi a fine operis qui est dr finis pxus. et finem pxus rendatur id quod
e obm respu actg volunt'is qui dr ee finis pxus at actg volunt'is n'
pot ee moralis bong eo ipso quod atingat aliquod obm moralr malum
quis simul et atingat aliquod bonum atq' ita ille actg qui volo remu
nerare pp inanem gloriam n' e moralis bong si ppt obt hiatri se remunur
sed est inanis gloria. nam aliquod malum obm sufficit ut talis actg sit mo
ralis malg et n' pot ee bong nisi ex integra causa et ut fit malu
sat e quicunq' defectus; vnde si vtroq's atingat aliquod obm alias bonum
n' sumat ex illo aliqm spem bonit'is et q'a illud vitium quod actg ex obto
bono sumunt aliqm spem bonit'is. intelligit q'do actg atingit bonum
mo pportionata spei bonitati ac debita illius apprciat q' et n' e q'do
actg simul cum bono iungit malum tunc em' e mediocri demonstrato
apprciato boni qui irogat inutiu eo ipso quod malu illud atingentib'
iungat ut alium ut plenius exponet infra cap 4. tralibi

Pret'a ad id quod in alia pbatione illius minoris obj. si dicat spem
bonit'is et malitia sumi a fine operantis qui est dr remotus et separati
aum fine operis inde sequi actus quo quis vellet furari ad dandu

elem[illegible] mam ce bonus ~ Pr nec 2o ex seqtam q 2a mea mo
log. di quo alegui aud[illegible] dne spem boni[illegible] et malitiae sumi a fine
operantis ex finem operantis intellexi finis propus quem operans in
tendit eod actu quo simul exmus propue intendi aliud obm et nemp
ta denom[illegible]. ex principio[illegible] dr spem alg desumi a fine operantis hoc e
a fine quem operans propue intendit eo actu neq excludit quod
sumat ex alia sps spure moralis ex alio fine seu obd mens pre
[illegible] p eumd actus interno q. 2o s utrumque partiale e bonus l. utrumque
malum. at q 2o vnus e bonus et aliud malus n sumet aliqua sps
boni[illegible] ex obd bono q. alg actus evadit morali malus eo q quod
[illegible] ab quod obj malus ut pt[illegible] ex [illegible] solut[illegible] praedent[illegible] ~

Sectio 3a an sps bonit[illegible] et malitiae de sumpta ex fine sit extris seu subtris actu int[illegible] tion[illegible] volunt[illegible] an v[illegible] actus ~ et an finis sit illius obiectum vel circumstantia ~

D[illegible] 8a affirmat spem desumptam ex fine ee actus n sb
actui exteriori Pd ex interiori volunt[illegible] et finem ee illius circumstan[illegible]
n v obm. ita Med[illegible] hic q 18 art 4. et 6. Vasq. ~ 2a s[illegible] a[illegible]
illam ee extra actui interiori volunt[illegible] et finem ee illius obm et n circumst[illegible]
ita Caiet et Conr. ibid. et Bas dp 5. cap 2. et plures. ~ [illegible] adubon
dr e[illegible] dist[illegible] et declarandi mo sequenti

Dm e sps desumpta ex fine meo qui circumque ptalis internum
voluntas e illi extris seu subtris et respectu talis actus sm hanc racionem expli
citas finis scilicet ut obm quia respectu illius sm aliq[illegible] racionem scilicet
ut circumst[illegible] ex [illegible] fine illi [illegible] in quem fit actus ordinari p
alius actus [illegible] fit alia sps illi actus et talis finis respectu prioris actus
scilicet et ut circumst[illegible] ac respectu posterioris ut obm

Haec c[illegible] causa sp[illegible] sub hac dist[illegible] colligi [illegible] Thom

variis locis in fra citandis et alia diversa graviorum autorum dicta. quod sic explicatur et probatur. moralis ordo transcendentalis ad obiectum quod attingit seu actum est essentialis seu substantialis actui illud attingenti ut scilicet quatenus essentialis seu substantialis actus est tendentia in suum obiectum ut ipsis desumpta est fine intrinseco qui attingit per actum voluntatis ita scilicet quatenus est tendentia voliti attingentis talem finem tanquam suum obiectum ut supponitur et ipsis desumpta est tali fine intrinseco est essentialis seu substantialis actui illum attingenti. Dico autem essentialis seu substantialis quatenus sicut finis formalis tanquam obiectum formale dat actui ut actus habeat talem aut talem modum tendendi ea propter quia in actibus attenditur physicus modus tendendi, et formalis desumptus a tali intrinseco fine formali sumitur ipsis quatenus physica quae dicitur actui essentialis propter hoc nomine denotatur essentialis et formalis efficacia quatenus physica actus. Sicut finis malus tanquam obiectum male quod attingit per aliud formale sic ex illo sumitur ipsis pure moralis quae dicitur substantialis tali actui propter hoc nomine denotatur id quod pertinet ad substantiam actus tanquam ordo transcendentalis ad obiectum male.

Confirmatur et declaratur exemplo. Si quis enim libera volitione vellet furtum propter adulterium, in tali actu est ipsis desumpta ex adulterio ut est fine quae est illi essentialis ut ipsis quatenus physica ex obiecto formali quatenus attingit adulterium ut obiectum formale propter quod vult furtum. Item est ipsis desumpta ex furto quae est illi substantialis ut ipsis pure moralis ex obiecto mali quatenus attingit furtum ut quatenus totale volitum propter adulterium ut propter formale detentum.

Ad hoc notandum [illegible] D. Thomas hic q. 18 art. 6 [illegible] alius modus movetur voluntas et attingit obiectum a fine et a proprio obiecto et ipsis [illegible] formalis finis sive materialis autem a [illegible] obiecti [illegible] actus unde Philosophus 5 Eth. cap. 2 dicit quod ille qui furatur ut committat adulterium est per se loquendo magis adulter quam fur. Unde in isto [illegible] D. Thomas distinguit in actu humano et bonum formale ex fine quo est bonum formale et bonum materiale hoc est ex obiecto materiali et proprio ex modo loquendi. Aliis [illegible] cum quis furatur propter adulterium ei magis adulterium quam furem, nempe quatenus ipsa [illegible] denominatur ex formali ipsis et minus propria ex materiali. hoc autem idem est ac quod [illegible] dixi [illegible] quatenus physica ex obiecto formali et ipsis pure moralis ex materiali.

2ª pars a. ita pbr eo ipso quod aliquis sit finis intus qui attingit p actus vel obm talis actus sm rationem qua illum attingit ut pt ut apte docet D. Tho. loco supra citato adducto illo exemplo de volunte furandi propter adulterium &c. aliam hoc auctore sit ms [illegible] aliorum qui talem finem appellat circunstantiam nempe cuius gratia circunstantia aparet ad eundem actus obm enim aliquando complicatum quia attingit aliud obm vg furtum huius ratione auidi adulterii nihil enim obstat quominus id quod est obm volitum respectu alicuius actus sm unam rationem dicatur eius circunstantia illius fini alicuius rationem qua attingit aliam obm ut est oppositum est hic mihi obj. cap. 2. sect 2. memb. 2 item probat ac [illegible] sect 4 difficult. ubi adducta et alia loca explicata D. Tho. &c.

3° denique pars ita expo omni probat unius actus volunt attingens suum finem intrinsecum posse p alium actum aiuli ordinare ad aliud finem quicumque ille sit extrinsecus extremus vnde fit cum hic quodammodo aiulis respectus ad eum modum quo illa habet actus extremus imperatus ab interno vg si aliquis actus caritatis propter Dei bonitatem vellet elicere actum internum humilitatis qui non attingit intrinsece ut finem obm bonitatem Dei ut est supremum illam ut finem sibi extrinsecum intrantem ab actu imperante caritatis tunc talis actus humilitatis dicitur habere accidentaliter et extrinsece speciem caritatis &c.

Confirmatur ex D. Tho. 2ª 2ª q 32. art 1 ad 2um ubi dicit actus unius virtutis posse ab alia virtute imperari et ordinari ad suum finem et q 85 art 3. ubi ait quod actus unius virtutis ordinat ad finem alterius virtutis participat quodammodo speciem eius nempe extrinsece p modum actus ab illa imperati et ad hoc plura loca videri possunt in concordantiis D. Tho. dubio 175. Item Caiet. 1ª 2ª q 18 art 6 § in respons. ad 2um docet actus voluntatis qui imperatur ab alio habere se ut actus exterior ordinatus p alium actum ad bonum vel malum finem. Conr. ibid. q 20 art 6. § inferior [illegible]

Cora lib 2 quæstionarum q 23 et in substantibus qsg. qui dealbi interno voluntatis qtg est imperatus ab aliis actibus voluntatis idem indistinctum est ac dealbi externo quoad hoc quod potest esse bonus vel malus ex ratione indiciis actus boni aut mali illum imperantis. —

Arg.ta adversariorum —

Arg. 1º ipsi tempora ex fine est amplius ratione actus externi et finis est illius obiecti sed sic universalia. V.G. dum quis furatur propter adulterium ipsis et finis adulterii est amplius et universalia ratione externa actus. ergo sola ratione actus interni voluntatis. probatur con.a qr actus externus et internus apud philosophos morales reputantur pecado. et dantur esse eiusdem speciei in genere moris.

Resp. neg. an.a qr actus internus voluntatis potest esse talis ut sanum tum sua in adequata amplectitur et materiam praxis. actus externi ratione finis illi adventitium ut eius quis eadem vult vel furtum propter adulterium ut probatur est sed m. in primi pro cit. sic D Tho. hic q 1º art 6. C. et ad 1m et 2m. ad id vº quod in probatur est tota et actus externus et internus apud philosophos morales reputantur pecado. et dicuntur eiusdem speciei in genere moris. Licet id non ita intelligitur qui sint unus et idem actus sint res intrinsecus ut patet. nam actus interior voluntatis habet intrinsecam rationem voluntarii non vº actus exterior sed sic per denominationem extrinsecam ab actu voluntatis sed dicuntur unus actus in genere moris per denominationem extrinsecam quia actus externus imperatus ab interno denominatur ex hic voluntarius et bonus vel malus ab ea est. qua est intrinsece in actu interno. unde politici sunt sumpta ex fine est intrinseca bonitas actui interno voluntatis qui vult finem at vº est extrinseca bonitas actui externo qui ex hic et amplius venit ad intrinsecam moralem finem ab actu interno. si D Tho. in predicto art 6 ad 2. ait quod actus exterior accidat ordinari ad talem finem non in accidit actui interiori voluntatis nempe illi qui amplectitur tales finis at ut suum obiectum vide art. ad 2m q 17 m. p. cap 9.

ubi quo mo actus imperatus contemperat virtuti unius actus specialem vel

destinatur actus exterioris cum intentione infra q. 2. o.

Dices est actus internus quo quis simul vult furari propter

adulterium finis adulterij dat circumstantiam actus sit volitioni furandi in

loco sacro dat actus circumstantiam loci sacri ... dat circumstantiam illi

actibus sunt com ... qua attingit aliud obiectum in adequatum. nempe furtum

ut dictum est in 2a ... at cum hoc stat quod sit obiectum talis actus

adequate sumpti sive totam ... replicas ... D. Tho. talis obiec

... loci ibid. relatis

... esse ... electio non sumit speciem essentialem a fine ... amedio

ordinato ad finem ... quo aliquis vult furtum propter adulterium talis actus

non sumit speciem essentialem a fine ... talis actus electio furti

medij ordinati ad adulterium ut ad finem. ... electio

... electio dicitur esse ordinata ad medium ... ad ... intra dis

tinguitur ab intentione quae ... finem ... obiecti

... ... electio attingit ... motive finis ut obiectum

... sic ... at ... attingit illum motive ... hic pro

... ipsam ... medij ordinati ad finem ... sedendum

... opponendum ... electio ... ut motive

attingat non ... medium ... finis ut obiectum ... propter quod vult m.

... electio sumit ... essentialem ... physicam a fine

qui ... attingit ... obiectum ... ut supponitur V.G. quo aliquis

actus caritatis ... Dei quem ut finem amat eligit statum

religiosum talis electio ... physicam ... motivo caritatis

quod ... ut finis attingit ... neque est ... in quo

... electio ... aut ... quoad ... physicam

... unius ... actus non ... eiusdem ...

quod ... simul attingens medium ut obiectum male

... ut ... D. Tho. ... c. ... .

ep 3 cap 1. quae ad id quod inspirat amor dicitur electio, potest
electio dici esse ordinatio ad medium per ad hunc finem et in hoc differt
ab intentione. Respondeo electio in quantum est ordinatio ad medium dicit
ad finem quo illum inde attingit ut obtinere [illegible] et sumitur ab illo quo
tertium quod physicas ut dictum est et amplius dicitur in loco praecitato
et alibi.

Alio modo potest haberi electio itaque non habeat per se generali ipsius
bonitatis medii utilis ad finem. nam si ipsa intentione aliunde finis
sive modo proponitur in particularibus mediis habens intentionem bonitatis utilis
et proportionatas ad finem (nam bonitas medii est non ex se finis quod
sive potest illi inesse sua bonitas conveniens et proportionata ad finem ut in
medicamento ad sanitatem ut ex potentiis est sed causa est quam [illegible]
potest voluntas ex intentione boni utilis talis medii ut ex finali debet
moveri ad actum qui est versus ad tale medium ut aliunt in actu
ipsius quatenus utile fuerit utile dicitur ordinatum ad finem impossibile est ut aliunt
in objectis finis, talis actus dicitur sumere suam speciem ex quo a medio
distincto a fine cum quo etiam stat ille magis cognitus quo sumendo fuerit
hoc per quocumque [illegible] distinctio ut dictum est sed [illegible] procedenti ad 2um
huius in quo actus dicitur specificari a fine hoc est actu quem attingit
qui ut supponitur est in tali medio ordinatum ad finem atque hoc
amplius extendere ex infra dicendis in aliis quaestionibus ex quibus [illegible]
dicant aliae difficultates quae in hoc re proponi possunt.

3 arg. quaelibet actus habet suam speciem esse et invariabilem
ab obiecto proprio dicitur intrinsecum quod dicit finis operis et ipsi desumpta ex alio
fine indistincto est illi actus. ait potest ipsius esse et invariabilis in
quolibet actu est illa quae nunquam manente actu variatur. hoc est
ipsius quae sumitur ab obiecto proprio et intrinsecum (v.g. volitio homicidii semper
habet eandem speciem homicidii sive sit ex fine furti sive adulterii
aut quocumque alio. at reliqua malitia si illi actus est variabilis

Ad 2.mo arg. ans. ad obb. sp.xo tr. mmo d. illud sr tale extrins.
ut actus heat talem aut talem modum tendendi bene vel male sit
male volitus propter aliud quod sit tale bene negat ut eo patuit e. dist.
precedenti ad 3am obiect. — ad prima. cons. v. antis Resp. in quolibet actu
volitus propter esse bene variatum etiam quo simul eo obb. finali
neque hoc manente eod. actu variari potest. V.G. actus qui simul vult
homicidium propter adulterium habet duas propter esse quod physicas et adulterio
volito quod e. s. ut finale propter quod eo actu e. volitum homicidium neque
manente hoc actu variat talis sps quoad suam 2am. moram bassitas
neque hoc e. ejus d. spi quod physice eius alio actu volente homicidium
propter furtum quia mutus obum finale exterius e. diverse spi s. ad id atque quod
Ille voluit. homicidii here eamd. spem homicidii sive sit ex hoc fine
sive ex alio — Ro. id intelligit de spe finale morali qua attendit ex obb.
mali quod supponit eo idem in diversis actibus, at sit finis qui ab illis
ut obb. finale amoris sit spe diversus sps eius quod physice illius media bassitas
e. diversa ut dictum e. loco citato

4o arg. D. Tho. hic q. 1 art. 6. ad 2m. aut ordinari
ad finis bene aut malitiam externi actus n. in aliud actui interiori volunt. is
g. sentit actus interioris voluntatis. neque aliud posse per aliud actus ordinari
ad finem neque inde here ullam bonitatem aut malitiam eius aliis bassitam
quod e. 1a 3am. pro. ca. ijus. pt. de

Resp. hic disp. 5. sect. 1. actui interiori voluntatis n.
posse aliud ordinari in finem per aliud actus habere neque ullam
bonitatem aut malitiam eius alio. atque probat 1o. ex particula D. Tho. —
Resp. D. Th. ibi loqui de actu interiori respectu finis intrinseci quem
amorit ut suum obm. et attendit ibi n. aliud quod ordinet moralem
finis sit aliud actus externo per illum imperato ob tale finis ut ostendit
dicit ex illo bene ipsi ibi subjecto. de actu imperante furtum propter adulterium
quod ut bene notat caj. ibi, n. negat D. Tho. actui interiori posse.

audere ut ab alio actu imperante ordinari ad finem sibi extrinsecum

ut consequenter dicitur in 2a 2e q. et colligitur ex doctrina D. Th. cuius ibi citatur

infra q. 19 art. 2 ad 1um ubi notat in operatione finis mensuratur

per obiectum bonum voluntatis non vero aliarum virtutum. unde consequenter ad actus voluntatis

non differt bonitas quae est ex obiecto a bonitate quae est ex fine sicut in actibus

aliarum virtutum nisi forte per accidens. quia finis dependet ex fine de voluntate

ex voluntate quae ipsa respectant in actu voluntatis bonitas ex fine,

intro non differt a bonitate ex obiecto quia huius primi finis est obiectum talis actus

ut exposuimus est supra praecedenti articulo. patet ergo quod aliqua voluntatis

pendet ex alio quod sit imperatus ab imperante ad unum bonum ex alio

fine qui est extrinsecus respectu actus imperati ut exposuimus est in hac sed

in resp. ad 2

Usquam Bas in illa d. 4. si cap. 5. postea finis opponitur

hac ratione aliquis mereri voluntatis habet propriam et liberam ordinationem

moralem ad finem et in hoc differt ab actu externo quam non convenit

nisi medio actu voluntatis illum imperantis et non recipit ab alio actu

imperante ordinem moralem ad finem ac proinde neque ullam bonitatem aut mali-

tiam ex actu

Sed neque tamen quia inde sequitur actus voluntatis quia in eo differt

ab actu externo non recipere ordinem moralem ad finem eodem modo ac recipit

actus externus quia non habet propriam libertatem et ordinem moralem. at inde non

sequitur illum habere eo omnino modo quem habet posse ex aliquo quodam modo

ordinari moraliter ad alium finem ut plenius exponitur est in 2 p. cap.

Dices sequitur inde actus bonus voluntatis v.g. caritatis posse ab alio actu malo ordinari

in finem malum et sic ab illo recipere malitiam, sed hoc nullum

et hoc est falsum quia ut colligitur de actu caritatis immo omnes virtutis

est ita bonus ut nulla ratione possit reddi malus

Respondendo sequitur in hoc sensu quod quivis bonus potest ex aliquo

per alium actum malum ordinari in finem malum. ceterum ex hoc non tollitur

quominus actus bonus v.g. caritatis maneat in se ipso moraliter bonus

quia obiectum quod attingit est moraliter bonum et ad illud habet proportionem

ord. moralis p sex. rationem vel in hoc sensu intelligi illud verbum quod actus electionis inio vel eius quamquam virtutis est ita bonus ut nullam possit reddi malus nempe intrinsece inseipso. at id non obstat quo minus dici possit haec actio vel a specie ad virtutis malitiam ex alio ac de malo adveniente illum in finem malum. Ad hoc notandum quod id quod D. T. q. 2 de malo art. 4 ad 2. ait cum actus hoc spm sequuntur ex hoc obiecto sm quem est bonus l. malus actus dici sufficiens in bono numquam pot esse malus, nec sufficiens in malo umquam pot esse bonus. simpliciter tamen actui sm se bono adiungi aliquem alium malum sm aliquem ordinem et sm illum actus malum bonus aliquando de male ficari non quod in seipso sit malus &a. D reflexe huius [illegible] ad finis aliquem inordinatus s. cupiditatis aut inanis gloriae quidam actus malus ut id ostendit ex dictis adversis [illegible] 3. [illegible] D. Tm. Cai. Conr. Sotou. [illegible]

Ultimum argumentum est ex discrimine quod tradit hic D. B. si cap. 3. distinguit inio electionem bonam et malam electio inquit, bona ista sumit spem ex fine bono ut nullam spem boni sumat ex medio ex illud esse tenet specialem bonitatem alicuius virtutis. V. G. si quis eligeret opus sperans spem finis religionis dicit talis electio non habet nullam spem bonitatis ex honesta sperantiae sed ex fine religionis at de mala electione ait illam sumere spem malitiae non solum ex fine malo sed etiam ex medio malo. Unde spem de bona electione [illegible] ex his [illegible] cap. 4. ubi reliqua ut aliquod opus sit studiosum alicuius virtutis oportet ut fiat a sciente [illegible] ipsum hoc est propter bonum eius virtutis. Ergo quando aliquis eligit opus alicuius virtutis propter finem alterius virtutis non accipit a bono virtutis eius est illa mali sed tamen eligit illud ut utile ad finem quo illa electio sit habet bonitatem [illegible]

[illegible] levioris [illegible] de malo electione [illegible] discrimen [illegible] et malitiam quae inquit [illegible] ut malitia sumat [illegible]

ne volito nos[?] e ut sit volita ex hoc motivo l. alio sed sat sie e ut sit volita ex quocunque mo imo sane sufficit cum ae indirecte volitam vel permissam eamd. istm patet. qui esset directe vel ex se volita vel indirecte ut sup. cap. 2 sect 4 diff 2a. unde sive quis velit ex odio diuersi sive ex alio motiuo occidere alium, idem patet numero, genus homicidij quis illi adiungant alia [illegible] [illegible] inquirit, est, quod ad malitiam plura requirunt quam ad bonitatem nam ex D. Dion. cap 4 de diuinis nominibus malum ex quocumque defectu bonum postulat integras causas itaut actio sit bono requirat omnes etiam circumstantias [illegible] supra se ipsum [illegible] ut sit mala sufficit [illegible] malum esse volitum qualitercunque [illegible]

[illegible] idem suo mo dicendum est de bona electione et mala servato [illegible] in mo quo est aut quasi physica aut pure moralis sumitur [illegible] [illegible] bono aut malo finali aut [illegible] quae sit electio mala amplectens simul malum medium et malum finem sumit istm malitiam quasi physicam et finalem a fine malo l. ut de [illegible] finali et istm malitiam pure moralem seu malem ex malo medio quasi [illegible] mali ut in electione furti istm adulterij est quasi physica adulterij et istm pure moralis furti ut ex positis est sup. in principio sic eius ita suo mo electio bona amplectens simul bonum medium et bonum finem sumit istm quasi physicam et finalem bonitatem ex bono fine ut ex [illegible] finali et istm pure moralem seu malem ex bono medio ut ex [illegible] mali ut ex pluribus est sup. ad 2um.

Id atque ostendi potest 1o illis fundamentis autoritatis et rationis quibus [illegible] dicta cap. 1o sect 2 et cap 2 sect 3 et alibi; sicut in actu h. malo reddit specialis malitia ex quocumque [illegible] [illegible] mali afferente specialem defectum cum recta ratione ita suo mo in actu bono reddit specialis bonitas ex quocumque [illegible] bono etiam mali afferente specialem [illegible] cum recta ratione quod [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] D. Th. sane quoad hoc [illegible] loquens sive de actu bono sive de malo ut hic q. 18 art. 6. ait [illegible] [illegible] moralis cum boni

aut mali Vitandi ex gratia eum circumstantia includente specialem
conformitatem aut difformitatem cum recta ratione ~

3.° Ex regulam moralis aestimationis cogitantes sufficere
obiectum volitionis in ordine ad efficiendi bonitatem in illius volitione quando hoc aliunde
non amplectitur aliquid malum ut constat ex dictis ergo si medium
quod eligitur habet ex se aliquam specialem bonitatem vel conformitatem
ad efficiendi aliquam specialem bonitatem in ipsam electionem nam
vel hoc in ordine ad illas necesse habere specialem conformitatem cum recta ratione ~

Confirmatur et declaratur exemplo si quis uno actu eligat iterum
a omnium propter Dei gloriam et alius actu eligat aliquod opus
temperantiae propter eandem Dei gloriam sane utraque electio quamquam ob
finale habet eundem finem intrinsecum ut supponitur habet ex obiecto finalem
eiusdem speciei quae dicitur speciei quasi physica at posterior electio ex
volitione illius medii quod licet obiectum temperantiae prudenti iudicio cen
setur habere specialem aliquam bonitatem temperantiae quae speciem quod in
tali actu sit ex obiecto male dicitur quam bonitas materialis
seu speciei genere moralis quae secundum moralem aestimationem attendit ex
conformitate cum obiecto rei bono quamvis sit male ~

Idem est quod absque ullo dici solet aliquo actum bonum per
timere maius ad unam virtutem finalem vero ad aliam nempe quia potest esse
actus ex finali motivo alicuius virtutis amplectens rem obiectum male id
quod malum est finale v.g. si quis ex finali motivo caritatis vellet
honestatem restituendi alienum talis actus dicitur finalis caritatis quia habet
illius bonitatem finalem et speciem quasi physicam ex obiecto finali at vero materiali
dicitur esse iustitiae quia habet pro obiecto mali honestatem iustitiae in restituendo
alieno in hoc sensu (quamvis eum alium admittat) intelligi potest id quod
D.Th. 1.2ae q.13 art.3 ait si aliquis operetur actus fortitudinis
propter Dei timorem actus ille materialiter est fortitudinis finaliter vero caritatis

sic ex alys caritas dici pot habere materiam bonam patientiae et be-
nignitatis et obedientiae et aliarum virtutum quo objectali motivo diuinae
bonitatis amplectitur ut sub ratione materiae honestatem aliarum virtutum et habere
habere formam non quidem physicam sed finalem sed quasi moralem seu materiam
illarum et [illegible] exponentes hanc ex habere potest illud 1 ad Corin
13 n 4 caritas patiens est benigna est et a. immo in hoc ex
sensu melius potest virtutes morales v.g. misericordiae iustitiae
et fidelitatis conuenire Deo quoad formam quasi moralem quia diuinae
voluntas amplectitur illarum honestatem creaturis sub ratione materiae propter finale
motiuum diuinae bonitatis ex quo quodlibet aliarum voluntatis diuinae habet pro
finalem caritatis mercato.

Sed priores [illegible] probatis adducte in [illegible] ultimo ars.
et id quod [illegible] meo lib. 2 eth. cap. 4 dixi unaliquod objectum
substantiam aliarum virtutum [illegible] ut sit forma ipsarum hoc est forma bonum
honestum illius virtutis sed intelligitur ut id requiratur ad hoc quod aliquod
habeat formam finalem seu quasi physicam illius virtutis quasi hic aliquid qui potest dici
[illegible] habere virtutis [illegible] eius virtutis ut colligitur ex ipsis terminis et
ex ijs quae ibi subduntur. [illegible] quod requiratur ut fiat non solum ut sit.
Dein haec et Cumplecontur Atali arg. immutatis assumptionem qua id non obstat quo minus
alicuius aliquid possit habere formam materialem seu quasi moralem alicuius virtutis eo ipso quod illius
bonum honestum amplectatur ut sub ratione materiae similiter ex amplectendo aliud finale quod
quod sit formam finalem seu quasi physicam pertinet ad alteram virtutem unde pro
[illegible] est sed.

Duo ideo non aliquid non potest pertinere ad virtutes quae distinctae sunt.
et id intelligitur dici formam finalem seu quasi physicam ac bene potest materialiter
seu sub forma quasi moralem pertinere ad unam virtutem quatenus v seu sub
forma quasi physicam pertinere ad aliam ut ostensum est sed. et tali aliquid
ut animi elatione pertinere ad habitum illius virtutis ut est sub ratione finale
cuius illa est [illegible] materiali: sic ex suo modo ut aduersarij credunt

ideo non alterius posset comprimere ad diversas species vitiorum alteram pure moralem, sed materialem alteram vero quasi physicam seu finalem, ut est in superioribus expositum.

Ad confirmationem secundae probationis dico eiusdem ad hoc ut malitia sumatur ex aliquibus rebus volitis non oportet esse ut sit volita ex hoc medio, sed alio id intelligitur de malitia sumpta per materiam, at si sermo sit de malitia sumpta per finalem vel quasi physicam ad illam eo suo modo attendi debet finale denotans, itaut haec malitia non sit medium vitio volendi, quia dici solet obiectum finale quo movemur, quod volumus ex sua natura non est apta moveri e malo tamquam a ratione volendi, itaut velle illud quia malum est in ipsum malum ad dandam speciem physicam seu finalem sit obiectum finale, ut dicunt, ita quod hoc est ipsum, quod est ita volitum ut derivet actus ad talem aut talem modum tendendi, ut hic omnibus in expositum est. Vide cap. 2 sect. 4 de effectu in primo ....

Unde si quis velit furari propter adulterium, vel aliquis velit illud propter homicidium, quis in eiusmodi actibus sit eadem species moralis seu pure moralis, furti non tamen est eadem species finalis seu quasi physica, quod id quod scilicet ut obiectum finale denotans est diversa species neque vero alterius extrinseci ab uno vel eodem actu specifico vitii, ut constat ex alibi ostensum est.

Ex dictis solvitur quaestio, quae inquiri solet an ex bonitate vel malitia finis vel medii desumatur tota bonitas vel malitia electionis.

Respondetur illam non sumi adaequate ex sola bonitate vel malitia finis vel medii, sed vero quia eo bonitate vel malitia medii per electionem volitam intelligitur refundi aliqua bonitas vel malitia in ipsam electionem necessarium est ut ultimum argumentum. Probatur, quia esse constat eiusmodi electionibus eam quae sunt propter eundem finem finalem longe diversum iudicium, malitia moralis si amplectuntur media afferentia malitiam diversae speciei. Et sic de bonis electionibus fiat longe diversum iudicium bonitatis moralis si amplectuntur media afferentia bonitatem diversae speciei, ut si una electio velit aliquod medium quod ex se est indifferens, et sit bona ex bono fine oppositum, alia vero velit medium ex se bonum non solum ex bono fine oppositum, id est ex propria bonitate medii ut iam probatum est, quod fusius loco iam citato colligitur. Vide hic q. 13 art. 1 ubi aperte cohaerens.

Caput 4um.

An sps bonit. et malitiae quae e ex fine contineat sub spe quae sub obo sit sub obo

Hic quaestio quod tractat D. Th. q. 18. ar. 7 hic resultat ex ramo loq. D. T. habens hic ex supra ac i.a modus loq. obi. finis e obj voluntatis ut stat e.o n e aptius m. g. loq. cum inquirit an sps quae e ex fine continens sub spe quae e ex obo qi supponat finem ex fine n e ex obo ~

Dico sps ex fine et ex obo e individua et singularis in actu, quia e a pte rei ut pt. o. male inquirit an sps ex fine contineat sub spe quae e ex obo sit sub eae qi supponat hanc e genus ~

Resp. cum modus loq. quo intelligi ex commodius subalternatim utrum autem illius et finis sit quod eius obj voluntatis ac per inde sps ex fine in actu voluntatis sit qi ex quodam obo ut stat et ex parte ex doct. D. Th. ut ex positione cap. pa. genti. sect. 1. in fine tertii in q.a obj sumi solet similem forma a ge. vocatur ex aliis exemplis ut explicatur e ibidem. Et supra cap. 2. sect. 2. not. 1.a hinc e ut a hunc modus loq. quod sit separato in fine sumptas ex obo et ex fine ibi nomen obj sumat similiter pro illo obo quod ordinatur a fine et ex hoc supponitur e ad e. obiectum ~

Ad 2um meo mo loq. nomen gnis n sumi mea in proprietate qua sumit a logicis sed pro modo generali analogicum ad illud licet sit e q. virtute in diff. specificis ita nomine ex singularis virtute pro aliam dicat quodam mo scilicet utroque unde n alt. dr ex Deus addito limitante qi eius. ~

Hic est certus modus loquendi supponentis, vetat dissolvas bene quo
pacto actus externus conmeat aut non conmeat sub specie quae est ab obiecto.
hic hoc externe fluet formaliter, est distinctio D. Th. hic art. 1. c. obm
indifferentibus a fine voluntatis. dupliciter sed potest habere ad talem finem uno
modo non potest per se ordinari ad ipsum sicut bene pugnare per se ordinatur
ad victorias. alio modo potest habere sicut accipere rem alienam potest ordinari
ad dandas eleemosinas.

Circa quod obm indifferentibus a fine voluntatis non ordinatur per se
ad talem finem omnis bonitatis aut malitiae quae est ab obiecto non conmeat
per se sub specie quae est a fine quia sub specie bona non quod obm ordinatur
per se ad eum finem ita D. T. hic q. 18. art. 7. ubi loca. Med. [illegible]
pnor [illegible] se explicat ex [illegible]. quod omnis eamque aliquando [illegible]
quae vi [illegible] sunt neutra per se ex natura sua ad aliam illam
tenta natura rei dicitur [illegible] dispacata quas neutra est per se contraria, utrumque
neque illa per se conmeat subalia. sed [illegible] dicitur eiusmodi hoc est modo se
habent actus morales in actu humano quod obm indifferentibus a fine voluntatis
non ordinatur per se ad talem finem, ut erat quod ut supponit neutra [illegible]
[illegible] per se ex natura rei ordinatur ad aliam sed [illegible] [illegible] ex
[illegible] operantis ut si quis vellet furari propter adulterium ubi neque [illegible]
furti per se ex natura rei ordinatur ad finem adulterii neque e contra.

Censeo hanc esse mentem D. Thomae quae planius vel obscurius
[illegible] ex illis [illegible] in [illegible] art. 7. c. ubi ait quod obm non est
per se ordinatum ad finem distincta specifica quae est ab obiecto non est [illegible] per se
contraria [illegible] quod est a fine neque e converso. vel una species
non est subalia sed tunc actus moralis est sub duabus speciebus quasi disparatis
et subdividit exemplis illo qui furatur ut moechetur committit duas malitias
in uno actu nempe [illegible] dicitur esse duae malitiae altera furti altera

mediâ quaedam ratione pro de q na rei ordinat ad aliud et sic a D. Th. alentur in tu vocant spes desparata quo pacto in eod. q. 1 ar. 10 ad 3. ait non est inveniri quod unus actus moralis sit in pluribus spbus morum ex disparatis

Posterior vero pars sic exponitur de illis quae iungunt aliquas res distinctas quae ita se habent ut una ex se et sua natura ordinatur ad aliam illa non se habent sic sunt desperata ut constat de una cum alegio modo ex se ordinaria alteri et dr continetur sub alia per quamdam subordinationem ex se et natura rei hoc autem modo se habent res morales in actu humano quae omnino ordinatur ex fine voluntas ordinat ex se ad talem finem ut si v.g. aliquis ad finem castitatis vellet obedire mandatis. ubi honestas obedientiae ex se ordinatur ad honestatem castitatis ut aperte declarat. hanc esse mentem D. Thae. notanda sunt illius verba in prologo art. 7 ubi ita ait si omnino per se ordinatur ad finem una harum differentiarum est per se determinata alterius. unde una istarum species continebitur sub altera

Quod autem hoc sit quae est ex obiecto contineatur sub ea quae est ex fine et sub ea ita explicat D. Th. quia differentia specifica quae est ex fine est magis formalis. nam finis est motivum voluntatis respectu omnium potiarum ideo sub ex obiecto per se ad talem finem ordinato est subalterna sive sub ea ex quibus verbis colligitur D. Thom. loqui de generalitate virtutis non ut aliquid in procurando sed in causando itaque species quae est ex obiecto dicitur contineri sub specie quae est ex fine, sub ea non in logice sumpta quae quod sit ex sua potentia sed quae continetur subalterna sub ulteriori causa quia finis est causa universalior et causa voluntatis ad eligendum hoc explicantia alia media et hoc pacto dicitur se habere ut continens illam quam in ipso continendi dicit solet continentia causalitatis et modo in genere causae finalis

Pro hac autem doctrina D. Thae sunt aliqua adducta. 1a ex ipso D. Tho quia ut esse illi statuit. nam hinc ut deducitur explicari

pt ut3 asseri q.do obm n' ordinat p se ad finem voluntj, tunc
spm qua e' ex obo n' sineri sub spe qua e' ex fine et sub re
rō quod adhiberet pplus deudo qui furat ut machet. et straium
doare vr 22ae q 11 art 1 ad 2m ubi addrito stl exemplo ait
in casu quo quis machat ut furet machia ex furtourt et
sub eo dmel et effi sub causa. et spis sub re
Aliqui re tent D Thm in hoc loco ex 22ae cause logy ee
sub dis iunct illi verbi et effs sub causa; et spi sub re, ad
cuj dis iunctiua verit3 sufficit ut una pars sit vra. Id hanc solut3
reijcit Bas hic disp 8 art 4 in priori dubit cu 4x. q a sba
que D Tho. mille loco sineri textx n' vnt illas admitere. quapp
subdit se n' aleqi mentem D Tho. dico mo n' hi [illegible]
Pd lex de thre. aliud e' quod spi ex obo sineat sub spe
qua e' ex fine et sub re pro exonatr aliud vo pacens expmiere
operans in priori sensu loqr D. Th. cum dixit spm qua e' ex obo
q.do illud n' ordinat p se ad finem voluntj n' sineri sub spe qua e'
ex fine et sub re nempe vult tunc n' sineri pro exonari
ut sonant illa verba huiu relatio in affirmat priorij pte ca. nam
ubi hec hec conuersio q.do obm n' e' p se ordinatuj ad finem specifica
specifica qua e' ex obo n' e' pse destructiua ejs quod e' ex fine. ideo
cause ma addidimj illas restrictr, tunc spm qua e' ex obo n' sinere
p se sub spe qua e' ex fine et sub re. hoc aut n' obstat quo
minj dici possit sineri p aliens expmiere operantis, et in hoc sensu
loqr D Tho. in alio loco obo ex 22ae et ad quod 1a 2ae q 18
art 6. dixit spm actj humani considerari fals in finem voluntarij
mali vo ab obm expleriorij actj. sempesit notat Meda. h̄ic q 18 art 7 ad 2um
bene coheret quod actj qui p se respno sui n' est nes dirant ordinari ad volunt. ex
ceire unij ppe alicj ut in posito exemplo devolentj hunc possit adulterium
Exmam. e' cujor spm qua e' ex obo q.do illud pse ordinat ad finem volunt3.

cōmuni sub spē que ē ꝯsōne sit sub gnē aut id mellioris dēsbō quod ꝯs se heat

specialem bonit. l. maliciam pt eam qm sortit ꝯsōne. Ad illud dictum nūc v. q.

corpso quod alt. ꝯsobō asone, desimilo heat speciale bonit. l. maliciae accit advenit

. alia bonitas, aut malitia ꝯsone ut ꝯstat. Et tunc ōps ꝯsobō n. cōmunē sub spē

a ꝯsone sit sub gnē q. id quod cōmuni sub alio ac... n. cōmuni sub illo

sit ōps sub gnē. nam ēg debet eē decess. ōps. aut mellioris dēsbō quod

ipse n. het aliam specialem bonitatem aut maliciam pt eam qm sortit

ꝯsone. Et negā sic ut decum illud dictum. nam si bonitas et malitia

obij ē ead. cuju illa qm het spēs n. pt ōps ꝯstali obō cōmuni sub spē

ꝯsone sit sub gnē ut ꝯstat ergo hinc ut impugnari ꝯsequens adducitur

a D. Th. hec q. ad aut et c. de illo qui bene pugnat ad obti

nendas victorias. nam bene pugnare quod pt eadmat ad victorias

n. het aliam speciale bonitatē pt eam quā ē ꝯsone victoria.

Ad illud dictum maiore quem sonant verba mellioris dēsbō

quod ꝯs se het speciale bonit. l. maliciam pt eam qm sortit ꝯsone

nam mio quod dr. spm bonit. l. malicie quā ē ꝯsobō cōmuni sub

spē bonit. l. malicie quā ē ꝯsone respōnit obm eē sabe ut ꝯs id

heat aliqm bonitatem l. maliciam ꝯs quā ali... ut ... aliqm spm

bonit. l. malicie quā cōmicat sub spē bonit. l. malicie quā ē

ꝯsone ut pse fuit ꝯs ... ad id v. quod obijcit co... quod

alt. ꝯsobō asone, desimilo heat speciale bonit. l. maliciam ei accit

advenire aliam bonit. l. maliciam ꝯsone. Et quis id verum sit n. obs

tat quominus bene het illud dictum quod tunc ōps quā ē ꝯsobō cō

tinet sub spē quā ē ꝯsone sit sub gnē. nam ibi ēg n. tunc ... gnē

loquo quod ē quadratamie p dicate de spē ... p quadras ... alia

in causando ... het finis qui ut ... motum volunt ... illam

movere ad illud ... hoc bialia media ... ē ... ꝯsp... pt

levas ptem conc... bonis

Per illud dictum potest largius intelligi dubium quod licet habeat ex se specialem bonitatem vel malitiam diversam speciei moralis a fine hic tamen aliquam speciam intra eandem speciem ut si quis eligat unum opus temperantiae propter aliud opus in eadem specie temperantiae tunc locum habet illud exemplum D. Tho. de illo qui bene pugnat propter victoriam ubi bene pugnare affert aliquam speciam bonitatis intra speciem moralem fortitudinis intraque et in victoria. Ubi cum tamen ibi speciei quae est ex obiecto quoad bonitatem speciam dici potest contineri sub specie quae est ex fine habere speciam bonitatis intra eandem speciem moralem.

Ad 3um quia finis sumi potest aut pro fine remoto vel proximo actus aut proximo aut remoto operis vel operantis. Secundum hoc dicta conclusio sub initio [illegible] 2am distinctionem ad 2m, 3m et 3am ad 3am distinctionem observandum est ut in illo dicto quo asseritur speciem quae est ex obiecto contineri sub specie quae est ex fine non de finis intelligatur sub modo quomodocumque finis distinctus [illegible] quod est unum ex membris dividentibus in eo modo loquendi quo dicitur speciem quae est ex obiecto contineri sub specie quae est ex fine.

3am autem [illegible] posset speciem quae est ex fine ut contineri sub specie quae est ex obiecto [illegible] ubi [illegible] nam attendit ex fine qui habet rationem ultimi. 2o quia [illegible] specialis [illegible] speciem quae est ex obiecto mali [illegible] magis specialis ad restituendam speciem [illegible] quam contrarium est contineri sub alijs [illegible] quae sunt ei subalterna.

Ad 4 quod ad rem attinet nihil obstat si subdiversa [illegible] species quae est ex fine dicatur aliquo modo contineri sub specie quae est ex obiecto. Neque in hoc contendendum est de modo loquendi tamen [illegible] quia dicitur aliquam speciem moralem contineri subalternam [illegible] sub omni hoc modo posset speciem quae est ex obiecto dici contineri sub specie quae est ex fine ut exponit D. Tho. [illegible] est [illegible] ad 3m. Et [illegible] finis dicitur [illegible] contineri [illegible] quod sufficit.

Ad 2m probarem ipse met D. T. [illegible] ad 3um. Et ex dictis ap-

paret ad quod ut sa ad mat. magis fuit ee quod materia tri cum quod

consideratur ut finalis spe ingens hic ee absolute [illegible] materiam

quod mota causa finalis [illegible] qm dictum id quod theologus et physicus

[illegible] tis aestimatus nempe quod virtutes reducuntur ad causam finale [illegible]. Sane cum

in hoc attendatur quadam analogia proportio [illegible] virtus sunt ad mat. et finem

[illegible] qui quod [illegible] virtutes nihil obstat idem sub diversa ratione dici quodam

modo se habere ut mat. virtutis quod vero ad praesens attinet [illegible] applicando posteriorem

[illegible] dictis in modo [illegible] quo dicitur [illegible] quae [illegible]

sub spe quae [illegible] fine sit sub [illegible] nec [illegible] attendi [illegible]

[illegible] in causando quatenus sub specie quae [illegible] fine [illegible] medio

[illegible] voluntas ad [illegible] haec virtualia media dicitur [illegible] spes quae [illegible]

[illegible] a fine modo [illegible] oppositio.

4m arg. est [illegible] axiomate non potest aliquid ee individuabile [illegible]

quarum una non sit sub subalterna [illegible] humanus non potest habere unam

[illegible] a fine voluntas virtualis ab ipso fine nisi spes quae

quae [illegible] sub specie quae [illegible] fine [illegible] numquam

[illegible] potest [illegible] quae [illegible] non [illegible] sub specie quae

[illegible] fine.

D. T. hic q. 13. art. 7 ad 1um. Et illud dictum [illegible] intelligi

quod non potest aliquid sim duas subst. ee individuabiliter [illegible] quarum una sub

alterna non ordinetur, potest [illegible] quae [illegible] advenire sit [illegible]

in una spe [illegible] in alia. Unde inquit [illegible] qui sim

duas [illegible] in una spe [illegible] potest sim [illegible] mala [illegible]

[illegible] ad duas spes.

Haec solutio [illegible] D. Tho. [illegible] oppositio [illegible]

hunc sensum [illegible] spes [illegible] accidens [illegible] non posse aliquid

habere duas spes [illegible] quarum una non sit [illegible] subalterna [illegible]

sub subalterna [illegible] hic spes [illegible] quae [illegible] sub [illegible]

[illegible]

tiarat sub venience th.ª ut n' hec plures spe sibi ea's infimas
et spes in' acilibus dicit bene posse aliquid hic plures quarum una n' sit
sub altera hoc e' plures spes acilis infimas quae dici(?) desp arare
idem n' subordinatis certi ut spes coloris viridis rubri(?) sub —.

Praeter dico stab. q.ª spes bonitas et malitia eo sub b.e. infime
n' ss acilis ... bestias actui voluntatis quoad mores esse est.
... eius ratione ut expositione dictam sup. d. cap. 5. q. n' hec
Locus predicta solutio ... quae supponit actui humano posse
venire duas aut plures spes morales quarum una n' sit subaltera spes
quod dici acilis ... supervenientes actui qui sunt tamen subst.
e' minima spe ...

Pro desimo(?) arg. alia e' bonitas et malitia intrin volunt. actui
e' contra ord. ad obm. et spes quem amor et odij venire quod ...
n' ss spes acilis ... spe ... actui voluntatis quoad mores esse est
... eius ratione ut diximus e' in illa sup. 2.ª cap. 5. ... aque etiam
spes subdistinctione ... sermo sit de spe morali q. physica ... quae
attendit ... ad obj. finale ... in quo liber actus voluntatis
... pot ee una ut expositiones ... capo sect. ... q. e' id
quod in ante ... quaesiti arg. ... n' posse aliquid ee in dualis
spes quarum una n' sit subaltera intelligentiae de spe q. physica
substantiali ... sermo sit de spe ... morali quae
attendit ... ad obj. male ... sic potest ee
multiplex ... explicatum e' in illa sect. 2.ª ... qualibet ista
... e' substantiali volitioni ... obm. seu finem ut ostensum e'
... sup. 1 cap. 3 sect. 3. quin n' ... quod sint ... explicatum
una dici ... alteri ... quod e' obm. ... volit.
... in una ... dici ... ut ostensum
ibidem ... alijs locis ibi relatis —.

Aliud est bonus et malum ex parte actus voluntatis tali [illegible] conveniens illi actui ex parte alio actu illum imperante [illegible] ex opposito in loco proxime citato in illa sect. 3.a explicando 3.m [illegible] nos trad. 4.m et ex hac ob. dicimus habet quod actus quod sine [illegible] in una specie quasi physica seu naturali posse actui supervenire plures species morales ex diversis actibus illis ordinantibus ad varios fines, ut ex ea quae dixi [illegible] et imperiis disp. 1.a cap. 5 sect. 3. ad 1.um et aliis.

CAP. [illegible].um

An ex boni finis intentione constituatur actus bonus quis amplectatur aliquod malum. ubi quod aliqui actus sint intrinsece mali ita ut nulla bona intentione licite fieri possint.

Ratio est aliquos saltem in casibus necessariis aut magnae necessitatis ex boni finis intentione constituatur actus bonus etsi amplectatur aliquod malum. pro hoc referri solent aliqui auctores aliquo ex bono fine bonum esse mentiri ut Plato lib. 3 de rep. [illegible] lib. 6 et 10 Stroma. Cassia. collat. 17. cap. 17. et [illegible] et sequentibus et aliis quos referunt et impugnant Sixtus Senen. lib. 5 biblio. sanctae annotat. 107. Castro [illegible] Henr. to. 1 summae lib. 4 de poenit. cap. 27. n. 9 litera e. et 2a 2ae q. 110 art. 3 ubi specialem emendationem.

Sed quid plerisque tribuitur alii ac senserunt nomine mali [illegible] meo errore ut dicerent mendacium non esse intrinsece malum et impugnantes [illegible] ex hoc eorum quae [illegible] non est licita bonum in aliquibus casibus necessariis aut magnae utilitatis [illegible] credere homines [illegible] non esse licitum esse in aliquibus casibus ad iustam defensionem. multi enim asserentes aliquo ex bono fine licitum esse mendacium non ita [illegible] ut affirmarent ex bono fine constitui actum bonum, etsi amplectatur malum permanens malum [illegible]

millis ex rebus mendacium non permanere malum supponentes illud non esse intrinsece malum.

Et quod mendacium sit intrinsece malum, et simpliciter et universaliter certum est apud omnes, ut docent D. Aug. to. 4. in lib. de mendacio, et in lib. contra mendacium, qui inscribitur ad Consentium, D. Th. 2.2ae q. 110 art. 3. et alij ibi communiter, et eleuono causa 22. q. 2. cap. ne quis ... et ... Dicens quod ... an ... intentio ... reddat ... si amplectatur aliquod malum quod tunc ... permanear malum ... scire ... affirmantem ... ut Cassianus collat. 17 cap. 7. ubi loquens in persona abbatis Joseph. itaait ... aliquod grave imminet ... tunc mendacium ... refugiat ... humilis ... salubriter mordeamur ... Sarah. Gen. 27 salubriter ... esse mendacio ut obtineret benedictionem primogeniti ... non enim dubitabat ... mendacij maculas ... abluendam. idem tribuit Chrysostomo de quo in ista ... ad obiectionem.

Sit ergo ex intentione ... non ... bonus si amplectitur aliquod malum aliquo certa ... fidem ... 3. ... Valentia ... 2o ... d. 38. ubi D. T. q. 1 art. 5. cap. q. 1 art. 1 ... 40 ubi magister ... D. Aug. ... D. Tho ... q. 1 art. 4 ... D. Bonaben. art. 1 q. 1 ... Gab. ... plures alij.

Probatur 1o ex Apostolo ad Rom. 3 n. 8. Et non sicut blasphemamur, et sicut aiunt quidam nos dicere, faciamus mala ut veniant bona, quorum damnatio iusta est. ubi habetur iustam esse damnationem eorum qui dicunt faciendo esse mala ut veniant bona; ergo nulla intentio ... potest esse ... bonus si amplectitur aliquod malum.

2o Eccli. 34 n. 21. immolantis ex iniquo oblatio est maculata, et n. 24. qui offert sacrificium ex substantia pauperum quasi qui victimat filium in conspectu patris sui ... non esse bonam oblationem ex rebus iniuste acquisitis quia fiat ex intentione colendi Deum et 1 Reg. 15 n. 15. damnatur Saul ... quod ex intentione offerendi Deo sacrificium reservavit aliqua contra divinum praeceptum.

3o Probatur ex ... D. Aug. to. 4. in lib. de mendacio cap. 7 paulo ante medium, ea inquit quae constat esse peccata nullo bonae causae obtentu nullo quasi bono fine nulla ... bona intentione facienda ... idem alij ... exponentes in ... ad Rom. 3 n. 8. ex quibus habetur illud commune axioma non sunt facienda mala ut veniant bona.

8° Prob. 2°: intentio boni finis non aufert malitiam ab obiecto malo ut constat. nam quod obiectum procedere de obiecto quod permanet malum ergo intentio boni finis non constituit actum moralem bonum si amplectatur aliquod obiectum malum. Probatur vero quod eo ipso quod volitio amplectitur malum aliquod intelligitur esse mala. nec ex malo volito refunditur malitia in voluntatem. Et illud D. Thomae contra n. 10. facti sunt abominabiles sicut ea quae dilexerunt. Vide dicta cap. 1°. sect. 1ª.

Confirmatur 1° ratione. deinde finem bonum non esse consequendum per media mala obiecta bona quae in ratione honestatis sunt proportionata ergo est contra rationem 1ª. ac proinde actum malum velle malum medium ex intentione boni finis. neque inde honestatur malum quia repugnat id quod intrinsece est turpe reddi honestum ab extra honestate finis

Confirmatur 2°. ex eo communi axiomate collecto ex D. Dioni. cap. 4 de divinis nominibus bonum ex integra causa etc. ergo non datur bonum nisi totum id quod amplectitur ita se habeat ut nihil includat mali. Ideo eo ipso quod amplectatur aliquod malum quamvis ex intentione boni finis intelligitur esse malum.

4° Denique probatur quia si ex intentione boni finis constitueretur moralis bonus actus amplectens aliquod malum sequeretur licite esse amplecti quaecumque vitia propter bonum finem quod fore contra rectam rationem et dictamen rectae rationis atque hoc omne. Unde D. August. ~~lib.~~ lo 4 contra mendacium cap. 7 ubi finis ostendens ad bonum opus non solum debere attendi an fiat ex bono fine. Sed quid fiat. Nam malum nec non. alias inquit, nullus erit flagitium quod non dicatur posse fieri recte. Si semel hic sensimus in operibus non esse quaerendum quid fiat sed quare fiat, ita ut quaecumque propter bonum finem fiant non inveniantur esse mala quod inquit, haec omnes humanos mores et leges subvertere

Obijciunt 1° aliqua testimonia scripturae ubi 1°. D. Mathaei 6. 22 Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit

ubi p oculus simplex (ut 2a expositio multorum patrum italorum expositorum dictum est sua in hac dp cap 3o sect 1a inprobata est) denotatur intentio boni finis vendicatur pro illa totum corpus esse lucidum hoc est totum opus esse bonum pro existente intentione boni finis totum opus est bonum etsi amplectatur aliquod malum.

Resp. neg. cons. quia ibi per oculum simplicem (sive exponitur de intentione boni finis aut etiam exponitur de recta discretione) denotatur intentio boni finis non utcumque sed talis quae sit pura itaut nullo modo neque explicite neque implicite velit bonum finem per malum medium alias non est simplex sed permixta et impura.

3us Testimonium est Math. 7 n. 18. non potest arbor bona malos fructus facere ubi per arborem bonam recta intentio denotatur ergo bona intentio non potest producere malum effectum sed neque ex bona arbore malus fructus est atque ex boni finis intentione non potest esse malum etsi amplectatur aliquod malum.

Resp. neg. cons. nam admissa illa expositione quod ibi per arborem denotetur intentio (est enim alia expositio quae sequentes illud ad veram fidem et sanam doctrinam quia ibi agitur de discernendis veris et falsis prophetis) sensus est non potest arbor bona hoc est bona intentio per quam bona finis sibi iuncta cum mala voluntate facere fructum malum. neque est bona intentio illa quae intendit bonum finem per malum medium quod si detur aliqua intentio bona quae iuncta cum alia voluntate mala moveat ad opus malum id dicitur esse patens ratione bonae intentionis sed quo expressa propositio vera et alia falsa inferret aliquod falsum falsitas non tribuitur propositioni verae.

Ius 3us testimonium est ex D. Chrisost. hom. 12 in commentariis in Math. (qui coveri iari solent nomine operis imperfecti in Math.) hom. 19 in illud Math. 7 n. 18. non potest arbor bona malos fructus facere ita ait: excusatur bono eo quod vero malum est bonum quia propter bonum malum opus excusat.

R. 1° dubiis c. ad illud opus hic D. Chrysost. in multis editionibus in eius titulo illius operis dr illud esse incerti autoris vide Sixtum Senensem lib. 4 biblioth. sanctae in catalogo eorum quae opera D. Chrysostomo putantur inscripta. 2° illud dictum potest exponi ex opposito bono scilicet quod ut malum est bonum, hoc est, id quod ut malum si fiat bona intentione ex sana fide in culpabili ignorantia malitiam continet bonum quasi dicat oppositum bonum excusat malum opus.

4um testimonium est ex D. Aug. to. 3. in lib. de opere monachorum cap. 26. talia erunt facta tua qualis fuerit intentio tua et to. 8. in praefat. ad Psalmum 31. bonum opus intentio facit. R.

R. id ita intelligitur talia erunt facta qualis fuerit intentio efficax quae sit bona et non iuncta cum mala voluntate faciendi opus bonum seu vero malum.

5° obiic. aliqui volunt ut efficiat actum quasi ab obiecto finali esse sumitur dici bonus aliquis erit bonus finis amplectatur aliquod malum quasi obiectum male.

R. alius efficiat actum sub modo tendendi illi opposito non ut aliqui intenderis volentis bonum finem per malum medium non habet modum tendendi proportionatum bonitati finis quae debita illi apparet et ideo non est actus bonus sed malus ut dictum est hic cap. 3 sect. 2. ad 3 obiecit. quantum ad id recipiens opus 1a cap. 5. sect. 2a ad 2um. ex quibus et aliis in sua in suis locis restat plenior solutio huius et talium difficultatum.

Dicis actus qui sit de remedio bono est malus si intendat finem malum v.g. si velit dare eleemosynam ut inveniat gloriam ergo e contra quis sit de remedio malo erit bonus si intendat finem bonum.

R. nego consequentiam quia malum ex quocumque defectu bonum vero ex integra causa ut dictum est hic in 2a confirmatur et talibus locis supra relatis.

Ex dictis in hoc cap. et aliis praecedentibus solvitur illa quaestio quae inquiritur An aliquis actus sit intrinsece mali ita ut

nulla bona intentio potuit unquam fieri bona? ;

Rs. affirmative: nam actus qui per se important defectum rectitudinis sicut actus furti, luxuriae intemperantiae, huiusmodi, vitij dicit ex se mere mali ita ut numquam fieri potuit simpliciter boni. Contra vero actus qui per se important rectitudinem ipse dicit ex se mere boni itaut numquam potuit in se ipso fieri malus ex alterationibus huius militarij ex aliis quibusque vocitis. Vide ... cap. 6. in compl. ... hic dp 56. cap. 4.

Alia quae circa bonitatem et malitiam intentionis ... ab aliquibus hic disputantur ... regulae ... bonitatis ... aeterna ac divina voluntatis pendet ex doctrina infra tradenda ... q. 19. ac proinde ibi disserentur atque haec tenus de q. 18. ad Dei gloriam die 28 Iunij

anno 1606

Pro sequitur. 9. die sept. eiusdem anni

Quaestio 19.

Divi Thomae.

De bonitate, et malicia actus interioris Voluntatis in decem articulos divisa

Art. 1. V. bonitas voluntatis dependeat ex solo obiecto.

Concl. est affirmans

Art. 2. V³. bonitas volunt^is dependeat ex obiecto —

ccº est affirmans —

Art. 3. V³. bonitas volunt^is pendeat ex roe.

ccº e bonitas volunt^is pendet ex r^e opponente obm —

Art. 4. V³. bonitas volunt^is dependeat ex lege Eterna.

ccº e bonitas volunt^is humanæ dependet a lege æterna tq^m a^a reg^a. —

Art. 5. V³. voluntas discordans a r^e errante sit mala

ccº e affirmans —

Art. 6. V³. voluntas concordans r^oi erranti sit bona

ccº e voluntas concordans r^oi erranti si error sit voluntariq e mala; si v sit involuntariq excusatur malitia —

Art. 7. V³. volunt^is bonitas in iis quæ s^t ad finem dependeat ex intent^e finis —

ccº e bonitas volunt^is pendet ex intent^e finis antecedente

Art. 8. V³. q^tas bonitatis et malitiæ in volunt^e sequat^r quantitatem boni et mali in intentione.

ccº e q^tas bonit^is volunt^is n sempr sequit^r quantitatem bonitatis intentionis —

Art. 9. V³. bonitas voluntatis dependeat ex conformitate ad voluntatem divinam —

ccº e affirmans —

Art. 10. V³. necess^m sit volunt^em humanam conformari voluntati divinæ in volito ad hoc quod sit bona

ccº e voluntas humana tenet^r divinæ conformari in volito formaliter sed n semper materialiter

Disputatio 3.ª De bonitate et malicia internorum actuum voluntatis in speciali

Quamvis multa ad bonitatem et maliciam actuum voluntatis praecedentibus disputationibus sint exposita, multa tamen magis in speciali superius alia in sequentibus tractanda.

CAP. 1.um An bonitas et malicia internorum actuum voluntatis ita pendeat ab obiecto ut ex ordine ad illud semper actus bonus et malus distinguantur specie essenciali, quasi physica.

Quod bonitas et malicia internorum actuum voluntatis pendeat ab obiecto ut a suo obiecto certum est et probatum supra in disputatione 1. cap. 1.º sect. 1.ª nunc est quaestio an ita ab eo pendeat ut ex ordine ad illud semper actus bonus et malus distinguantur specie essentiali quasi physica, hoc est, non solum specie aliqua accidentali seu extrinseca neque solum specie pure morali, qua licet sint substantialiter actus sunt tamen qui malus ex ordine ad obiectum male [illegible] formale in actu [illegible] (ut supra dicta disputatione 2. cap. 1.º sect. 1.) sed specie formali essentiali quae attendit ex ordine ad obiectum formale attingunt sub medio [illegible] per actum attingit.

Authores asserentes bonitatem et maliciam actuum internorum actuum voluntatis esse differentias illorum actuum qui relati sunt supra disputatione 1.ª cap. 5 sect. 1.ª in 1.ª 5.ª consequenter asserunt actum voluntatis bonum et malum eiusdem obiecti non differre specie substantiali. Apud alios vero alterum affirmantes bonitatem et maliciam esse differentias specie actuum voluntatis adhuc locum habet dubitatio an ita illae sint differentiae specie ut sint formales differentiae et non dubitandi, quod requirit aliquorum actuum qui possit aliqua differentia specie hoc est illius substantialis, quae tamen non sint formales specificae sed [illegible] malus ex ordine ad diversum obiectum male [illegible] peccatum et speculativum affirma-

tiuum & negatiuum in actibus intellectus non semper et differentiae formales specificae quia
respiciunt posse idem obiectum formale sub eodem modo specifico. quia ad. in fide diuina
non distinguuntur specie actus speculatiuus & practicus, affirmatiuus & negatiuus quia attingunt
unum & idem obiectum formale diuinae auctoritatis sub eadem certitudine. ergo sibi in actibus
voluntatis bonitas & malitia quamuis sint differentiae specie hoc est illis substantiales non
tamen necesse est ut semper sint differentiae formales specificae. probatur quia possunt eos res
picere unum & idem obiectum formale nam actus bonus & malus possunt eiusdem propter
idem motiuum formale Vg. si quis propter motiuum formale dandi eleemosynam
vellet ieiunare, & alius propter motiuum idem vellet furari. —

Confirmatur bonum & malum respectu actuum voluntatis eas habent sicut verum
& falsum respectu actuum intellectus, ut docet D. Tho. in hac q. 19. art. 1. ad
sed verum & falsum non semper differentiae formales specificae actuum intellectus quia
actus verus & falsus possunt esse eiusdem speciei nisi habeant idem obiectum formale Vg. actus
propter auctoritatem alicuius hominis credens aliquid verum & alius actus propter eandem
authoritatem credens aliquid falsum et eiusdem speciei ergo bonum & malum non
sibi bonum & malum respectu actuum voluntatis. —

Sit 2° bonitas & malitia inter[...] actuum voluntatis ita sumpta
ab obiecto ut ex ordine & modo tendendi in illud semper actus bonus & malus voluntatis
distinguerentur specie non solum genere morali sed etiam esse quasi physica. [illegible]
ex D. Tho. deducendo illius mentem ex varijs locis quibus facit bonitatem & ma
litiam ex ordine ad obiectum esse differentias esse constituentes & distinguentes specie actus
voluntatis, ut 2 d. 4. d. 40. q. unica art. 1. ad 1. ubi nota et illa verba, actus
interiores voluntatis diuiduntur per bonum & malum sicut per differentias esse de 1. 2.
q. 18. art. 5. ad 2. art. 6. differentias constituentes & specificas & 1. 2. q. 18.
art. 5. & art. 6. & q. 19. art. 1. ubi contrariis talis. —

Probatur diuersitas specifica esse quasi physica actuum attendi ex
ordine ad obiectum formale siue ex diuerso modo tendendi esse perfectiori uel imperfectiori
ut constat tum ex communi doctrina tum ex 2° q. 7. actus ab eodem transitur & modus ten
dendi in obiectum sed talis diuersitas est in actu voluntatis bono & malo. nam
bona volitio habet pro adaequato obiecto formali rationem boni honesti sub modo tendendi appro
batiuo illi conformi, neque assequi eam conferat bono utili & delectabili, at

ut mala, vstendo id, n. hec ad mum tendendi oppositum, siempliciter boni honesti, et inordinate, [illegible] boni vitis et delectabilis [illegible] per ergo semper inter illos est diversitas specifica essentialis, quoniam physica.

Confirmatur: si perfectio aut imperfectio essentialis specifica actuum intellectus quare evidencia vel inevidencia, certitudo vel incertitudo intelligitur consistere in ordine ad obiectum formale sub modo tendendi claro, aut obscuro, infallibili, aut fallibili; ita suo modo perfectio vel imperfectio essentialis specifica actuum voluntatis, quae est honestas vel malicia quoad iniquam conformitatem aut difformitatem cum recta ratione melius consistere in ordine ad obiectum formale sub modo tendendi contrario, aut simpliciter boni honesti. ad hoc plenius comprobandum accommodari possunt rationes adducta disputatione [illegible] cap. 3, 4, et 5. explicando id, quod peculiariter pertinet ad hoc propositum.

Ad 2. dubitandi rationem pro negante [illegible] nec etiam illud ait solum hec quod diffe actuum [illegible] tales [illegible] afferant diversitatem in ordine ad obiectum male sub formali modo tendendi [illegible] perfectiones essentiales maiorem illa [illegible] malis ut in illo [illegible] fide [illegible] malitia [illegible] affirmativo et negativo, ubi est diversitas [illegible] mali. [illegible] in modo formali tendendi certo per quem [illegible] autem [illegible] est [illegible] perfectio essentialis: ut actus boni et mali hinc in modo formali modo tendendi in [illegible] perfectio eisdem [illegible] boni hec eisdem [illegible] tendendi [illegible] conformem bono honesto [illegible] mali [illegible] est [illegible] ad.

Ad id. v. quod sub [illegible] actum bonum et malum [illegible] [illegible] [illegible] formali [illegible] [illegible] [illegible] omnimoda identitate quidditativa, [illegible] ad identitatem specificam actuum et ne in hoc [illegible] immedio [illegible] [illegible] est [illegible] formale aliquid [illegible] quod aliquid quo. aliquid sub quo [illegible] bonum [illegible] mali formale [illegible] summo male, [illegible] formalis. [illegible] [illegible] sub modo quo [illegible] a tali. aut tali [illegible] mali formali [illegible] est

Sequitur [illegible] formali sub quo hoc est sub modo quo aliquid est attingitur ab actu sic neque in actus [illegible] boni neque mali [illegible] verum. Eiusdem [illegible] formale sub quo quod [illegible] est attingitur ab actu [illegible] a malo

p. operationem mum tendendi indiuertibilem diuersa effectis esses ut in
phil. c. 3. expositum e. Atq hoc sufficit ut alq differat spe, sicut quasi physice
ut ut in multis aliis qui s attingant unam et eamd. rem, ii differunt spe
q. illam attingunt diuerso mo eius. V.G. idem his quem obtinemus pot attingi
diuerso actu specie ab Angelo et ab hoe. item alter ab hoe habente illius
euidentiam perfecte assensus extremo; alr uo ab alio hoe habente solu illius
probabilitatem ex imperfecta apprens. Et quia alr cognosci pot modo nali
alr uo supernali ut fide scie infusa. Et quia idem alr attingit a uisu
alr ab intellus, ut constat et expositum e. suo loco in dispe de diuersitate specifica
actuum

Si uo sermo sit de obto finali quo hoc e. demonio quo volunt
inducit ad alqd volendum; sic quemuis alq bonus et malus possunt habere
idem obm finale quo inadequate, n. m. adequate. nam alq bonus habet pro finali
motiuo adequato non bonum honestum et uo alq malus quia contineat quod sit malus n. nisi
solo finali motiuo honesto sed aliquo ex utili et delectabili, quod repugnat
honestati. unde fieret alq creatura mala, que opere ad illud quod dicitur pati
aliquem e finali motiuo dandi eleemosinam velle finem etc. Et negando
honestato motiuum adequatum est enim bonum honestum dandi eleemosinam
hoc enim per se sola n. pot mouere voluntatem ad actum malum quales
e. sententia si ita in finali motiuo includit aliqua ro boni utilis et
delectabilis repugnans honesto. quia propter ipsum honestum amandum
mo inordinato debet debitam affectum ut exponet infra cap. 4.

Ad 1m R. illud sibi quod bonum et malum et malis volun-
tariis se habeant sicut verum et falsum in actibus intellectus locum habet
quoad hoc quod bonitas et malitia dicunt aptam conformitatem et disconformita-
tem cum recta ratione ut expositum e. disp. 1. cap. 5.) et differunt per se
hoc e. substantialiter alq voluntatis sicut in actibus intellectus verum et falsum tamquam
ut aiunt radicaliter solent enim sumi alio modo ut aiunt formaliter pro quadam
relatione seu respectum explicantem uniuscuiusque ut conuenientia, seu passio actus
ad illud simile n. affert ut bonum habet quod ad nam rei dicitur, quod in
actibus voluntariis bonitas et malitia semper habent mum tendendi essentialiter
effectum specifica diuersum quia bonitas habet mum tendendi debite proportionum

honest., et v.° malitia. 2.° inum recipiuntur, ut dictum est in q. bar. cit. At verum et falsum in actibus intellectus non necessario petunt modum tendendi accidentaliter specificantem diversum, quia in utroque est per eundem modum incertus et falibilis propter eandem authoritatem humanam; nam propter illam non est magis certus atque verus quam falsus.

Aliae difficultates quae ab aliquibus hic tractari solent cum solutione plurium argumentorum, quae 1.a dicta obijci possent exposita sunt a nobis supra in alijs quaestionibus suis locis, ut quod bonitas sit conformitatem cum rectitudine et non realis et intrinseca volitioni bonae disp. 1.a cap. 3. quod malitia sit positiva difformitas et extrinseca realis et intrinseca volitioni malae eodem cap. 4. quod quia liber sit gratia per se volitionis cap. 5. sect. 1.a quod idem actus voluntatis neque simul neque successive possit esse in se bonus et malus ibi sect. 2.a et 3.a

Dubium superest quid velit D. Thomas in hac q. 3 art. 2 ad finem aijat bonitatem voluntatis dependere ex obiecto et circumstantijs quae sunt quaedam accidentia.

Respondeo sensus est bonitatem actus voluntatis pendere ab obiecto tamquam a termino volito in actu ad quem fertur bonitas volitionis. nam volitio est bona quia vult sub ratione boni, et nullum malum. Et hoc notat ad differentias aliarum circumstantiarum quae nullo modo haberi possunt volitionis per se, quae sunt accidentia, nam ex illis non sumitur bonitas volitionis quia circumstantia tribuat bonitatem volitioni opus est ut aliquo modo sit obiectum volitum, aut explicite aut directe, aut saltem implicite et indirecte seu interpretative, ut expositum est disp. 2 cap. 2 sect. 2.a

CAP. 2um. An bonitas internorum actuum voluntatis pendeat a Deo tamquam a causa directiva ita ut debeant ellici propter quod dictum recta ratio seu quod illud dictat

1.a conclusio bonitas internorum actuum voluntatis et aliorum operum pendet a rectitudine propter apparentiam obiecti et causae directivae. est cum D. Thoma

infra q. 19 art 3 rebi cont. Med.a thaly Dur. 2 s.ti d 3 q.

q. 1.a art 2 Greg. ibidem Sco. d 4 q 9 vnica Gab. ibid. & aly

Probat 1.o ex sacra scriptura ps. 4 n 6 & 7 quis ostendet nobis bona, signatum est super nos lumen vultus tui Domine qui locus quamuis habeat alium sensum literalem de fauore diuino, ut exponunt Jansen. & aly ibidem, tamen aptè accommodatur ad ipsum quod lumen rationis est quaedam participatio diuini luminis ostendens nobis bona sequenda, tanquam regula & mensura operationum nostrarum, ut notat D. Thomas hic art 4 cum thaly, qui huic expositioni accedunt. Vide & Hugo Cardinalis & aly in ps. cit. verba aliquid.

Probatur 2.o ad Rom. 2 n. 5 & 6 ipsi ubi scilicet qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, quae verba ut indicat D. Th. Expositio sanctorum PP. tradentium significant rationem ostendere quid sit agendum tanquam regulam dirigere operationem.

3.o ex PP. cum D. Augustino, scilicet 2 dicto 15 lib. 14 ciuitatis Dei cap. 9 ubi ex sententia philosophorum ait rationem quasi moderatricem in arce mentis esse collocatam ad regendum hominem. D. Hilarius lib. 10 de Trinitate ubi dicit rationem moderatricem esse et ... quae non subjicitur [illegible]. D. Dionisius de diuinis nominibus cap. 4 ubi ait bonum hominis esse id quod est secundum rationem, malum id quod est praeter illam.

3.o ex Arist. 1 Ethic. cap. 7 ubi docet proprium officium hominis esse actionem cum ratione & ibidem cap. 13 & 1 Polit. cap. 9 & alibi saepe rationis regimen ... & 2 eth cap. 6 post medium docet virtutem consistere in mediocritate ... recta ratione ... vide Ciceronem lib. 1 de legibus.

4.o probatur 2.o voluntas cum sit potentia caeca non potest velle obiectum nisi illi ostendatur per cognitionem proportionatam

Sed haec est cognitio rationis quae est ordinis spiritualis sicut voluntas, nam cognitio sensitiva cum sit corporea non est illi proportionata sed appetitui sensitivo, ut ex ipsa natura rei intelligitur et docet D. Thomas in hac q. 9. art. 3. Ultimo, actus voluntatis non potest esse bonus nisi illius obiectum formale sit bonum honestum, ergo necesse est ut illi per rationem apponatur bonum honestum, ergo bonitas actus voluntatis pendet a rationis dictamine proponente obiectum et regulam proxima dirigente. nam cognitio proxime dictans obiectum honestum in quod debet ferri voluntas, hoc habet rationem proximae regulae dirigentis quae est formale exemplar seu idea formalis ostendens id quod sequi debet voluntas, ut recte procedat. —

De ffacultas restat sed ut actus voluntatis sit bonus debeat esse conformis propterea quod in dictamine prudentiae seu recta ratio illum dictat

Quia si affirmas ad actum bonum voluntatis requiri dictamen rectae rationis, qui sit actus prudentiae conveniens non solum dirigendo sed etiam effective vel obiective ad bonam electionem ita ut dicat recte hoc bonum v.g. eleemosyna quam id dictat prudentia seu recta ratio. tribuit Ochamo d. 1. q. 3. Gab. ibid. d. 23 q. 1. a. 1 et 2 sed d. 41. q. unica et aliis quos refert Vasquez Mon. infra dicendus sed multis immerito id tribuit. nam aliqui ad hibent aliquas limitationes ex quibus colligitur eos opponi his in his dicendis

2.a S. asseris non necess.o prerequiri actum prud.e neque iudicium ex(?) virtuale de bono honesto. ita Med.a 1.a 2.æ q. 19 art. 3 et 3, 4 Vaslq.a(?) et alij sed ex his quidam in ea doctrina et fundamentis insinuant aliquam restrictionem qua significant se ad actus efficaces non negare quod iudicium virtuale de bono honesto ut exprimetur in sequenti —

1.a co. quis ad actus bonos voluntatis inefficaces non necess.o prerequirat iudicium de bono honesto sed sufficere posse aprehensio. ad actus vero efficaces prereq.r iudicium quod saltem virtuale sit de bono honesto et talis actus haberem actualis prud.æ ratione quantum satis est ut voluntas dicatur tunc operari q.a prud.a seu recta ratione illud dictat

Prior pars explicata et probata e(st) sup.a a.a q. 14 dp. 6. cap. 3 ubi ostensum est ad actus inefficaces ut simplicis complacentiæ aut displicentiæ sufficere posse expr.e intellectus aprehensionem boni aut mali. ad actus vero efficaces requiri iudicium —.

Quod vero tale iudicium ad actus bonos efficaces debeat esse saltem virtuale de bono honesto sic exponitur et probatur quia non sit necess.m iudicium expressum de ratione boni honesti ut exprimitur his terminis cum dicit esse consentaneum rectæ rationi aut naturæ rationali ut rationalis; nam sæpe viri boni exercent opera ut eleemosinas et alia misericordiæ et pietatis quæ tamen sunt moraliter bona et si non præsupponat iudicium expressum de illa ratione. tamen necesse est præponi iudicium quod proponat obiectum sub aliqua ratione quæ consistat in solo bono utili nec, aut delectabili sed afferat aliquam rationem superiorem, ut cum dicit

aliqd eē pceptum aut consilium Dei, aut p̄lati legitimè p̄cipientis, aut pertinere ad debitum officium psonæ aut esse usitatum a bonis et pijs viris &c. tale atq iudicium ut loquunt multi dr saltem virtuale apponere bonum honestum, ut amplius expositum ē sup. disp. 2 cap. 3. sal. a post a cūm 2am. & ad quandam obiectionem ex qua doctrina soluunt argumenta quæ obijci possent.

Dico 1a. postquam aliquis habet iudicium de honestate alicuius operis memoria illius retenti eiq non multum expressa sufficere pot ut illius voluntas dicitur ad honestam operationem. ut si mileum aut quæ cum ea licat sine exem ut contingit ijs qui prosequunt longam peregrinationem religiones ea susceptam talis atq memoria eiq confusio iudicij ... retenti dici solet virtuale iudicium de honestate operis.

Denique quod p̄dictum iudicium dici potest actualis quædam prudentia late sumpta nos prudentiæ ne sit contentio de modo loquendi si sumatur strictè. nec ppter prudentia definitur eē recta ratio agibilium ut constat ex D. Tho. 1. 2æ. q. 65 art. 1 C. prope finem et alibi sæpe. & hæc definitio late intellecta comprehendit quodcumq iudicium rectum ostendens quid sit agendum ut. pt ē in recta ratione quædam agibilium &c.

Aliqua obiectiones

Obij. 1o. Quia non pendet a possessione ut dr esse a proximè ad bonum pertinet prius ad voluntatem. qm ad rationem quæ ē proprium obiectum voluntatis cuius ē mouere alias potentias ad operandum ut docet D. Tho. 1a 2æ q. 9. art. 1 C. ergo bonitas voluntatis non pendet ...

D. Tho. in hac q. 9. art. 3. ad 1m. ita respondet bonum sub ratione boni, id est, appetibilis prius pertinet ad voluntatem quam ad rationem; prius tamen pertinet ad rationem sub ratione veri, quam ad voluntatem sub ratione appetibilis. quia appetitus voluntatis non potest esse de bono nisi prius a ratione apprehendatur. Haec doctrina D. Tho. solet varie intelligi sed exponenda est modo infra dicendo ei ad minorem.

Ad maiorem igitur quod illud esse axioma prius non per dat a posteriori ita intelligitur quando aliquid in omni genere et ratione est prius non pendet a posteriori; at si sit prius in uno genere seu sub aliqua ratione nihil obstat ut sub alia ratione seu in alio genere pendeat. v.g. materia quae in esse maly est prior forma, est tamen in alio genere, nempe in ratione causalis fin. nam posterior et pendens ab illa sic etiam D. Tho. in hac q. 9. art. 3. cum in 3o argumento obiecisset aliud esse axioma, movens non pendet ab eo quod movet sed voluntas movet rationem et alias vires ergo bonitas voluntatis non pendet a ratione. Et voluntas quodammodo movet rationem et ratio alio modo movet voluntatem, nempe ut ibi notat (in calce) movens in uno genere potest in alio pendere ab eo quod movetur ratio autem dicitur movere voluntatem quoad specificationem voluntas vero rationem et alias vires quoad exercitium in actibus qui subiacent libertati ut expositum est supra circa primam quaestionem 9. art. Disp. 4. cap. 1o.

Ad minorem vero cum dicit bonum prius pertinet ad voluntatem, quam ad rationem, ita distinguendum est bonum prout bonum reduplicative, sub ratione amabilis pertinet ad voluntatem; at prout bonum specificative reduplicative tamen sub

sub r[ati]o[n]e veri seu repraesentabilis pertinet ad r[ati]o[n]em. quod sub
tris dr[...] ad denotandam propriam habitudinem sub qua
idem boni asmodate respicit diversas potentias. nam bonum
et Verum, respiciuntur ab intellectu et voluntate qualibet ex his
potentiis tendente ad utrumque suo modo; intellectus enim attingit non
sub r[ati]o[n]em veri, sed etiam r[ati]o[n]em boni illam repraesentando ut patet.
et voluntas attingit non sub r[ati]o[n]em boni sed etiam r[ati]o[n]em veri illam
amando ut constat, sed singula singulis potentiis quoad modum
quo attingunt asmodando bonum, quia denotat r[ati]o[n]em amabi
lis asmodate tribuit voluntati, quae in illam fertur amando.
quamvis etiam intellectus ferat in eam repraesentando. et quoniam ve
rum denotat r[ati]o[n]em intelligibilis asmodate tribuit intellectui
qui ad illam versatur intelligendo quamvis etiam voluntas
versetur circa illam amando.

Quare, cum dicitur bonum ut bonum reduplicative
seu sub r[ati]o[n]e boni pertinere ad voluntatem. sensus est respicit a voluntate
formaliter quia est bonum et eius aptum ut ametur; seu sub modo tendendi appe
titive, qui convenit voluntati et non intellectui; et cum dicitur verum ut ve
rum reduplicative, seu sub r[ati]o[n]e veri pertinere ad intellectum, sensus
est respicit ab intellectu formaliter quia est verum et eius aptum ut intelligatur
seu sub modo tendendi repraesentativo qui convenit intellectui et non vo
luntati et inde sumuntur hae causales quia bonum est amabile, et
quia verum est intelligibile.

1º obij. cog. ut com[...] dici solet sequitur conditio applı
cari bonum voluntati, ut illud amet, ergo conditio bona non pendet
a veta r[ati]o[n]e, sed a recta dirigentes. probatur cons[equentia] quia recta dirigens habet
r[ati]o[n]em causae exemplaris respectu effectus quem dirigit, at conditio non habet
r[ati]o[n]em causae, quia condistinguitur a causa.

Ad neq. eodem qu. b. illud bonum quod cog. scheat ut con dito applicabis bonum voluntati, in aliquo sensu ad mentem pertinet, in qualibet s. (multis tamen in alio sensu negant) tibi nomen sortitu sumitur stille, ut vigore ut conformetur aequaliter, ... exemplari et directiva: id conformari a fide ... directiva, nempe quia formale motivum directivum gerens voluntatem ad operandum ... bonum cognitum ...

[illegible]

Unde Conrad. in hac q. 9 art. 3 ...

3° ... bonitas voluntatis penderet a recta ratione, cum ... recta ... pendeat a volendo bona, sequitur circulus vitiosus ...

[illegible]

& ob hoc fit moralis ad materiam; recta igitur volitio pendet a recta ratione in more cō-
exemplaris quatenus idea finalis dirigentis quod fit dependenter ab illa
tamquam a regula dirigente seu idea finali: at recta ratio practica in mora-
libus dicitur pendere a recta volitione quasi a movente causa formali-
ter, ut quae intendit finem, seu utrumque, in quem aliquod ex ipsa rei ordinatur.
nam recta ratio practica in moralibus ordinatur ad rectam volitionem
& operationem moralem bonam. Propter id quod Aristoteles lib. 2 Ethicorum cap.
2° initio loquens de scientia morali ait, illa non est speculationis causa sed ut
boni efficiamur. Item recta volitio consideratur quatenus est effectus in me-
te exemplaris dirigentis proveniens a recta ratione. Per eam a posteriori
definitur recta ratio, quae est ex eo quod volitio sequens rectum sit recta, ex illa
quasi ex effectu a posteriori colligimus esse rectam rationem practicam quam
sequitur cum divergentem sequitur talis volitio.

Notandum autem est posse contingere ut cognitio practica inculpabiliter dictans ali-
quod opus esse bonum sit (ut aiunt) speculative falsa, practice in morali
usu vera ac recta dicatur; nempe dicitur cognitio speculativa falsa si non sit
conformis rei, quam enuntiat, quia veritas eius speculativa est ad usum speculativum
attendit ex conformitate & convenientia cum re, quam enuntiat. Dicitur practice
vera & recta, si moveat ad volitionem; quae supposita ignorantia invincibili, ex prudente
malitiam censetur moraliter recta, ex bona fide & sano animo, quis recipit
quam cognitio dictat alicui de habeat aliquem rem, ut aliquis ex ignorantia invincibili
existimans esse suam uxorem eam quae vere non est accedat ad illam animo
maritali, ut contigit Jacob. Gen. 29 vide Bonaventuram hic supra sententiam cap. 2 n. 10.

Ad hoc, facit enim hic id, quod Aristoteles 6 Ethicorum cap. 2 docet
Veritatem cognitionis practicae esse quod sit consentanea appetitui recto &
D. Thom. 1.a 2.ae q. 57 art. 5 ad 3. Verum (inquit) intellectus practici
aliter accipitur, quam verum intellectus speculativi; nam verum intellectus specula-
tivi accipitur per conformitatem intellectus ad rem; verum autem intellectus practici

p rformit^cm^ ad appum rectum, nempe ad verum moralem ussum; verit^as^ et rectitudo cognitionis practicæ n attendit necess. ex conformitate cognitionis ad rem quam enuntiat, sed ex conformitate ad appetitum rectum, ita ut quantum attinet ad moralem ussum dicat^r^ practice vera et recta cognitio quando movet ad volitionem quæ moraliter censet^r^ recta ex bona fide et sano corde, q^d^ etsi contingat rem aliter se habere supposita ignorantia invincibili excusat malitia, atq hoc plenius osten ditur plenius ex dicendis infra in disp. de scientia ubi solvemus alia argumenta et difficultates quæ circa istam solijci possunt.

CAPut 3^m^ An bonitas internorum actuum voluntatis pendeat à lege Eterna, ita ut illa sublata sequeretur nulla opera esse bona aut mala; et An sit licitus hic aff^s^

Si divino natus vellem hoc,
aut illud si n esset
prohibitum lege
Dei

1

Dicendum est bonitas internorum actuum volunt^s^ et aliorum operum pendet a lege Eterna hoc est a dictamine practico divini intellectus tanquam a 1^a^ regula cui debent conformari. est com^s^ D Thom. et habetur hic q. 19 art 4. Ratio D Thomæ in omnibus causis subordinatis effectus plus pendet a causa 1^a^ quam a causa secunda, quia causa 2^a^ n agit nisi in virtute causæ 1^æ^ hoc est virtutis participatæ a causa 1^a^ ergo si bonitas actuum humanorum pendet a lege humana, quæ est causa secunda et ratio practica

illorum, multo magis pendet a lege Eterna quæ est causa 1.ª ex qua ratio humana participat rationem regulæ et ad hoc affert illud ps. 4 n. 6, et 7 quis ostendet nobis bona, signatum est super nos lumen vultus tui Domine. quasi, inquit, diceret lumen rationis, quod in nobis est intimum potest nobis ostendere bona et nostram voluntatem regulare inquantum est lumen vultus tui hoc est a vultu suo derivatum de qua exposit.º dictum est cap. precedenti. a.º 1.º probat.º 1.ª

Ad 3.am arg. 1.º bonitas actuum humanorum pendet a recta ratione humana tanquam a propria regula, et mensura ut constat ergo non pendet a lege Eterna. Prob. cons.ª 1.º quia ut dicit Divus Thomas unius rei una est regula, et mensura. 2.º mensura est homogenea mensurato, ut dicitur 10. m. t. 4. Sed lex Eterna non est homogenea actibus humanis ergo etc.ª 3.º mensura debet esse certissima et notissima sed lex Eterna est nobis ignota ergo etc.ª

R. neg. cons.am et ad 1.am Probat.em R. illud dictum differere ad regulam et mensuram perse requisitam, ita intelligitur unius rei una est regula tamen sola adequata in uno ordine; at bene possunt esse plures regulæ, et mensuræ subordinatæ et diversi ordinis sicut ad unum effectum concurrunt causa 1.ª et 2.ª et plures causæ subordinatæ. loquendo atque de mensura non per se requisita, nihil obstat unius rei esse plures mensuras non subordinatas inter una

quantitas V.G. unius ulnae potest mensurari
hac aut illa et alia ulna et aliis mensuris.
Ad 2am probationem R. Illud dictum
si referatur ad mensuram quae sit homogenea
stricto modo, hoc est, eiusdem rationis ut aiunt in
esse rei, intelligitur, non de qualibet mensura sed de illa quae
dicitur mensura proxima objectiva per quam veluti
per medium cognitum mensuramus aliud illi simile, ut quando
per unam quantitatem extensam. V.G. ulnam men-
suramus alias quantitates extensas. Aliter illud
dictum intelligitur latius ita ut mensura sit homogenea
ut aiunt, aut in esse rei, aut virtute proportionis seu apti-
tudinis, inter mensuram et mensurabile, V.G. idea
fabrilis quae est cognitio practica immensi artificis dicitur
mensura domus quamvis non sit homogenea in esse rei
ipsi domui.
Ad 3am probationem R. Illud dictum
ita intelligitur, mensura debet esse certissima saltem
quoad aptitudinem ad mensurandum, hoc est ut prudenter
procedat debet assumi pro mensura, non id de quo est in-
certum sed id, de quo pro ut fieri potest certius, et aliter esse aptis-
simum ad mensurandum; certissimum autem est divinam legem
esse aptissimam mensuram, quod licet sit aeterna et divina est
naturalis nam per illam sunt structura sive dictata quoad naturalia
quae humanum caput cognoscit potest summe naturaliter ut constat
et docet D. Tho. tractatus infra q. 93 art. 2.

Dicunt, multa sunt bona opera quae lege eterna dei
n. sunt precepta ut patet ex bonis operibus quae dicuntur consilij ut sup erogationis.
quae n. sunt sub obligatione ut ingredi religionem emittere votum &c.
ergo n. omnia bona opera pendent a lege eterna.

R. Primo cons. lex eterna sumitur uno modo strictius pro hac vim
precepti absolute aliquid iubentis et sic n. omnia bona opera pendent ab illa quae
sunt precepta absoluta ut probat obiecta de religione et operibus consilij
et super erogationis. Dico absolute quia ex modo loquendi aliquorum omnia bona opera
etiam consilij etiam hypothetice quod sint facienda dicuntur esse sub lege eterna
precipiente ut aiunt, quod ad votum speciale opera quae praemiorum quoties
volueris bene operari, operemur opera a lege quod honestum quasi
speciale saltem in praeceptum votum &c. alio modo lex eterna sumitur
largius pro dictamine practico divini intellectus dictantis quod liber opus
bonum sive sit preceptum sive n., ut sit in sua specie et individuo
bonum debere fieri tali aut tali modo et sic omnia opera bona etiam consilij
dicuntur pendere a lege eterna quia omnia ut sint in sua specie et individuo
bona debent esse conformia tali dictamini.

Dices multa sunt opera intrinsece bona quae essent bona
etiam si nulla esset lex eterna illa precipiens aut dictans ut amor dei et
religionis. ergo etiam multa sunt opera intrinsece mala quae essent
mala etiam si nulla lege prohiberentur neque dictamine divini intellectus
dictarentur esse mala ut mendacium furtum &c. unde communiter assumant
theologi talia dicuntur esse mala ratione quarum prohibita quia ipse ratio naturae sua contraria
[illegible] operum n. pendet a lege eterna neque hic sumpta pro dicta-
mine divini intellectus.

R. neque suppositur melius nam ... quo supponitur fore
illa opera intrinsece bona vel mala lege pro lege aut dictamine nam
divinus intellectus ex sua natura necessario dictat quidquid est bonum vel malum &
hoc ex sua natura [illegible] dictamen ad tale dictamen divinum, unde eo
ipso quod Deus ab eterno n. dictaret aliquid esse bonum obligeret illud n.
esse bonum ac proinde impossibile aliquid esse bonum quod n. dicetur lege eterna

prietamine quod recto veniet Deo ita v° x° i de lege aeterna semper [illegible]
diepto positive quod e liberum Deo reponere aliud n nere

Alii saltem dant hoc impossibile quod Deus n cogitaret aut quod lege aeterna n dictaret [illegible] opposita esse bona ad huc illa melliocent esse bona [illegible] inde ipse et conformia n[on] rationali creatura ex illorum bonitas n [illegible]. Respondet lege aeterna est sumpta privatamine nec divini [illegible] — Respondeo quod illo impossibili si attendat ad legem quod quod ex illo inferet sequeret utraque pars contradictionis quod illa opposita essent bona, nam illa essent bona ex ipso quod supponitur est Deo n cogitare aut n dictante sic conformia n[on] rationali creaturae. Et quod dato illo impossibili sequeret est illa n esse bona ita colligit quod nihil potest esse bonum n cogitante Deo aquo debeat debet esse bonum. Item si Deus n cogitaret vel aeterno n dictaret aliquid esse bonum sequeret inde illud n esse bonum. Ad [illegible] impossibile e aliquid esse bonum quod ex ratione natura dicat ordinem ad Deum absolute [illegible] illud esse bonum et ipso sonat tale dictamen.

Dices si attendat ad legem quod quod ex eo inferet nam bonum opus potest ambobus modis legis [illegible] ut infere ipsis [illegible] conformitatis ad naturam creaturam rationalem n [illegible] reipsa [illegible] convenire ordinem [illegible] sit cum divina lege seu dictamine. nam hunc ordinem [illegible] includit bonitas moralis ad legem [illegible] sumpta ut dictum e supra et [illegible] capite 3 sectione 4 ad 3m [illegible].

Sit malum morale [illegible] posset ipsi in ad legem [illegible] complecti [illegible] ad naturam creaturam rationalem [illegible] in [illegible] ad legem [illegible] includit ordo [illegible] ad divinam legem seu dictamen. Unde debet [illegible] sans c hunc [illegible] potest inea [illegible] an malum morale [illegible] e sit malum [illegible] quod e contra legem Dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 6 [illegible] [illegible] [illegible] 97 [illegible] varias opiniones [illegible] moralia [illegible] an hac rationalis sit v[erbi] g[ratia] hoc [illegible] 91 V G mendacium n esse contra legem Dei n esset peccatum neque teneremur illud vitare [illegible] ipsam [illegible] variis [illegible] reddetam, si dicat aliud e loqui de malo morali ad legem complete, aliud vero [illegible] [illegible] primo certum [illegible] quod sit malum morale [illegible] n [illegible] quod e contra naturam creaturam rationalem [illegible] e contra legem seu dictamen Dei. Et dato impossibili quod reipsa n esset contra [illegible] Dei sequeret illud n esse malum morale [illegible]

Et suo modo de bono morali ss praedenti dictum est ex eo quod non esset conforme divinae legi seu dictamini sequi quod non esset bonum morale at cum hoc stat ipsum quod malum morale peccatum ? impleret madig... per se contra naturam rationalem acceptam ut dictum est.

Vigesimo siquis sciens aliquod opus V.G. adulterium esse contra rectam rationem creatam et ignorantia inculpabili ignorans Deum aut illius legem faceret tale opus ille committeret peccatum mortale quod in re grave sciret operaret. Contra rectam rationem creatam quod est per se et intrinsece malum etiam non operaret contra Deum aut illius legem quam ut supponitur inculpabiliter ignorat illud est ei strarium o malum morale seu peccatum etiam mortale non includit esse quod fit contra legem seu dictamen Dei, unde sicut dici potest bonum morale non includere esse quod sit conforme legi Dei seu illius dictamini et cont. non est opus bonum pendere a lege aeterna ut dictum est.

Respondeo distinguo min. ille in eo casu non operaret contra Deum et illius legem ratione ex intentione mali hoc fieret aliquod quod re ipsa est contra legem Dei ut talis ex sua intentione non diceret valere contra legem Dei quam ut supponitur est illi inculpabiliter ignota strarietas ... lege divina ac proinde involuntaria. Quare illud opus esset malum morale et peccatum mortale illi imputatum quoad rectam rationem implens hoc est quoad strarietatem cum recta ratione creata quae est illi nota et voluntaria non in quoad rectam rationem completam peccati mortalis quod includit etiam strarietatem cum lege divina quae ... est illi inculpabiliter ignota et involuntaria illud autem satis esset ut ille demeritorie committeret gratiam Dei quam sciret offeret grave malum et miseriam contra naturam rationalem ... quod demereret naturam Dei ... cum aliis ... in ... suo loco, partim in ... partim in ... in materia de peccatis.

Dictis aliqui potest ... solutio aliquarum dubitationum ... aliter praesertim in materia de peccatis.

1ª Dubitatio. An sublata lege aeterna sufficeret nulla opera esse bona aut mala

R. ita distinguo; cum illa impli. hypothesi quod lex aeterna sit sublata si n(on) admittatur alia suppositio illi repugnans sequitur nulla esse op(er)a bona aut mala; neque esse ullam rem creatam quae essent conformia aut difformia. Prob. si n(on) esset lex aeterna seu dictamen divini intellectus neque item esset Deus et cons(equente)r nulla creatura et nulla op(er)a quae nesse dependent a Deo

At si cum illa hypothesi admittatur cum alia suppositione ei repugnans utut supponatur sublata lege aeterna adhuc esse creaturam r(ati)onalem operantem sequeretur op(er)a fore bona aut mala ab(solu)te ac essent, conformia lege aeterna. Prob: q(ui)a ex tali supp(ositione) essent op(er)a conformia aut difformia soli r(ati)oni creatae quae sola supponitur esse n(on) autem legi Dei quae supponitur n(on) esse. Vide re ad 2um ad 5um instabis

2a Dubitatio. An sit licitus hic actus conditionatus vellem hoc aut illud si n(on) esset prohibitum lege Dei

R. adhibita distinctione si obiectum sit tale ut n(on) sit prohibitum alia via quam lege positiva Dei licitus erit talis actus simplex conditionatus vellem hoc, ex aliquo bono fine si n(on) esset lege Dei prohibitum. Prob. quia tunc supponitur actus obiectum passive dici [illegible] ex qua posset reddi malum scilicet lex positiva Dei ex qua sola est prohibitum ut supponitur prohibitione substracta quodcunque licite posset actus simplex complacentia ferri ad illud ita prohibitum addito aliquo bono fine ne sit actus otiosus. V.g. esus pomi ex arbore vitae erat prohibitus Adamo sola lege positiva Dei et licitus fuisset illi hic actus simplex vellem ex bono fine edere poma huius arboris si id n(on) esset prohibitum a Deo cum aliunde id n(on) sit malum et possim ex bono fine id intelligere

Secus si obiectum sit tale ut sit etiam prohibitum alia via, nempe lege naturali aut etiam humana positiva n(on) erit licitus praedictus actus. Prob. quia tunc relinquitur alia via ex qua illud obiectum supponitur ut malum nempe quia est prohibitum lege naturali ut supponitur ad verbum etc.

Nota est 1o ad obiecta quae et mere et ipse mala huiusmodi ut ea quae lege naturali sunt prohibita ut mendacium, adulterium, furtum etc. n(on) habere locum hunc actum conditionatum vellem id si n(on) esset malum si [illegible]

sit de tali actu tracto ad huius modi obiectum secundum suas rationes speciales: probatur quia eo ipso quod dicat si id non esset malum etc. iam in modo complacendi non relinquitur illud sine obiecto intra speciem circa quod feratur affectus quia cum illud sit praecise mere malum eo ipso quod prescindatur ratio malitiae praescindit etiam illius speciem et divisa voluntate ab hoc non relinquitur hoc etc non haberet locum hic actus vellem hominem si non esset rationalis et similiter sit de affectu tracto ad speciem rationis hominis aut ibi includitur monstrosa contradictio includens utramque speciem sub conditionalis propinquitate ac si diceret vellem hominem non vellem hominem.

Aliud vero esset si affectus esset talis ut non traheret ad obiectum sub ratione speciem neque etiam sub ratione quam malitiae sed si ad quandam rationem confusam quae dicit individuum in communi abstrahentis a malitia ita ut in eo quod est mendacium facta praecisione dicat vellem hoc esse sub rationem individuam entis quae conveniret etiam bonis obiectis etc. tunc iam non relinquitur affectus tractus ad rationem mendacii neque malitiae sicut cum ex eo quod est equus facta praecisione de hoc corpore non attendendo quod sit equus neque aliud animal ut contingit quando a loco distante videmus aliquod quod simus certi corpus aliquod individuum non tamen discernimus an sit equus vel homo aut animal nec ne.

Ultimo notandum est aliud esse loqui de actu simplicis complacentiae aut displicentiae qui cum non respiciat obiectum ut executioni mandandum potest trahi ad rationem obiecti confusam ab aliis praecisam ut supponit confuse ab intellectu aliud vero de velleitate efficaci quae id non conveniret quia respicit obiectum ut executioni mandandum. vide supra quaestione 9 art. 13. disp. 2 cap. 1. sect. 1. ad 2am obiect. post solutionem ad 4m conseq. ex his difficultates hoc.

CAP. 4m. An bonitas et malitia effectus ita pendeat a bono vel malo fine ut quantitas bonitatis et malitiae in effectu sequatur quantitatem bonitatis et malitiae in mente.

Hoc tractat a D. Tho. tractatus in hoc quaestione 19 art. 7 et 8. 2. dicit etiam a nobis antedicta pertinent disp. quia ea quae a ea aliis art. discutienda relinquo. Exigunt alias disp. postea seorsum instituendas. de difficultate vero propria disp. difficultates ut diversa secundum rationes sequentes sectiones.

Sect. 2a. V.3 bonitas electionis pendeat ex intentione finis, et an bona intentio possit movere voluntatem ad malam electionem, et mala intentio ad bonam electionem.

Ad 1um punctum dico 1o. bonitas interna electionis pendet ex intentione finis quatenus praecedit ut causa, non in ea quae subsequitur. est cum D. Thoma 1a 2ae q. 19. art. 7. ut autem explicetur supponenda est notanda doctrina D. Thomae in ... intentio (inquit) duplex se potest habere ad voluntatem, hoc est ad electionem; nam hoc voluntas ... Ubi notant (cum ... intelligit voluntatem ut distinctam ab intentione, ac proinde voluntatem medii quae est electio) uno modo ut praecedens, alio modo ut concomitans, aliis consequens. Quod explicans ait tunc intentio praecedit voluntatem quando aliquid volumus propter intentionem finis ut cum quis vult jejunare propter Deum; sequitur autem quando accedit voluntati praeexistenti ut si quis vellet prius aliquid facere et postea referat illud in Deum.

Hoc supposito sic probatur conclusio: eo ipso quod intentio praecedat electionem praevie et ut causa, nimirum quia ex intentione finis elicitur voluntas electionis medii ut ejus electionis ... ex intentione ... talis electio quae et non ... respicit eam intentionem ut amplectentem ... declarans ad electionem medii, ergo bonitas illi interna pendet ab hac intentione. probatur minor quia tunc ideo eligitur talis electio amplectens illud bonum medium quia intentio boni finis ad id determinat voluntatem ut supponitur, at id non habet locum in alia intentione quae subsequitur electionem et eam ... referre in alium finem, ut si quis postquam eligit aliquod medium intendat alium finem in quem illud referat; finis in posteriorem electionem quodam modo ... participare aliam bonitatem ... ab intentione subsequente ut ex ... q. 18. ... cap. 3. sect. 3. in 3a ... videndae ... difficultates et solutiones argumentorum quae ... ad praedictam difficultatem.

... ejus intentio et electio possint esse aut actus realiter distincti, aut unus et idem realiter ... q. ... disp. 3. cap. 3. ... servandum ... praedictam ... possent intelligi in utroque ratione, ita ut si sint actus realiter distincti, tunc bonitas interna electionis pendeat ... ab intentione finis quae revera movet voluntatem ad eliciendum actum electionis; at si sint unus et idem actus realiter ... dependentia ... ita ut bonitas actus ... explicare ... ut electio ... ordine ad medium

dicat. sm xcm. pendere ax. e ejus actus quatenus ex se habuit. recepit ut intentio in ord. ad finem.

Ad 2m. punctum, an bona intentio possit movere voluntatem ad malam electionem, supponitur quod intentio et electio est unus et idem actus amplectens finem et medium, tunc non potest ut intentio sit bona et electio mala. Ad hoc semper verum fieri id quod aliqui dicunt: electionem esse bonam quoties intentio est bona, et e contra malam quotiescumque intentio est mala, nam unus et idem actus voluntatis non potest esse bonus et malus simul neque sufficit ut probatur ... q. 20 a. 1. cap. 5. art. 2 ... quando uno et eodem actu intendimus finem et eligimus media, si intentio sit bona et talis electio erit bona et si illa sit mala erit et ista, vel si ... talem intentionem esse de hac, quae sm se sit bonus, et eo ipso quod simul vellet malum medium est mala intentio, quia inordinata appetat et amat illum finem sm se bonum intendens probabiliter illum sequi per malum medium, ut si quis simul intendat dare eleemosynam per furtum.

Dubitat igitur difficultas quando intentio est actus realiter distinctus ab electione, an possit bona intentio movere ad malam electionem. 1a. sententia absolute negat, ita aliqui quos refert Magister 2 d. 40. ad finem, et quem in ... Bas. lib. 12. to. 1. q. 6. cap. 1. ubi in ipso titulo quod ... utrum ait intentionem semper esse malam quoties electio est mala quod sit ... verum hoc ... et ad posterius ... placet ... et ceterum ... postea in progressu adhibet quasdam distinctiones, unde non satis constat utrum absolute teneat praedictam sententiam.

Itaque absolute affirmat cum bona intentione posse voluntatem moveri ad electionem mali etiam si cognoscat esse malum, nam quando inculpate ignorat malum posse homo moveri ad illud bona intentione ex zelo virtutis secundum ... idque probat Bas. in illo cap. 1. n. 17. ... suo loco ubi de conscientia inculpabiliter errante ... sententiam sequuntur Magister 2 d. 40. D. Tho. 12 q. 18 art. 4 ad 3m. et q. 19 art. 7 ad 3. et q. 20. art. 2. Scotus 2. d. 38. q. unica art. 5. et d. 40. q. unica art. 2. D. Bonaven. ibid. q. 1. art. 1. Gab. art. 1. ... 2. Rich. art. 2. et alii. Id plerique in immensum tribuunt absolute veniti. nam ... distinctionem infra tradendam.

3a 5a ita distinguitur intentio beneficiis dupsti dei post ee causa
mala electi i. itaut ex illa ness.o sequat. mala electio. 2o itaut
hoc n' ness.o sequat ex illa hoc posteriori mo accedit opbma intent.
posse hom moveri ad malam electi 3 n' in priori mo q.a moyur intentio
beneficiis post ee bona. ez si moueat ad electem malam dum mo hoc n' ness
sequat ex illa; et n' post ee mabma intentio si ex illa ness sequeat
mala electio ita Med. 12 q. 9. art. 1. ppe 1a et 2a. ut maiorg
tt. i moralibus cons. ib ad 2m. et alij. sed hoc dist. ut amplius consider
denda ea sequentem eelm.

1a Ce.o bona intentio n' post pse movere voluntas ad electem
malam itaut ex se ness. illam inferat aut pse in eam inclinet dum
tn ex malitia operantis dei post (ut aiunt) eadem occasionali ex bona
intent. posse voluntr moueri ad electer. malam hoc a.o colliget
ex doct. et fundamti. quae afferuntur ab authoribus 3e 5e. Itaque
ut ez infert ex ijs qua tradunt a alijs in 1a et 2a. 5a itaut ea libri
patent

Prior pars sic explicat et pbt ofis intentio et de fine sin se
bono si si tali mo eum intendat ut ness. inferat electem malam aut pse
in eam inclinet eo ipso virtuali amplectitur malum medium sed illa
n' post ee intentio bona. ea. pbt q.a n' post ee mmati bona volitio si vir
tuali amplectar aliquod malum turpe ut aliqt. ans v.o pbt. si quis efficacit
intendat subvenire pauperi (quod sin se e' bonum) q.do videat nullum aliud
sibi ee medium nisi furtum virtuali censet velle furtum q.a ois intentio efficis
implicite et virtuali includit volitem medij sine quo finis obtineri n' potest
si stante tali intentione efficaci ness.o ex hipotesi sequitur electio furti saltem
vage aut probune ut alium sed alium actum q.a ut suppono fure furtum e
unicum medium ness.m ad illum finem efficaciter intentum vide Su.a ca q. 13
ppe cap.

Dices ez q.do currunt alia media et intentio subveniendi pauperi
sit talis ut virtute illius voluntas sit ita inclinata in eum finem ut parata
sit adeo n' despicere ez si ops sit eligere malum medium tam ez talis inten
tio virtuali amplectitur malum medium et ita scit ac expresse quod nullum
esset aliud medium nisi malum ness. inferet illius electem talis q aliquis
habet immoderatum affectum illius qui alias e' bonus finis. quapropter dicitur accid
tud. eleemosinae excessus in apreciae afectiua debitae bonis actui.

Posterior v° pars itae opponit de Thr. intentio pot ee bona et tamen ad hoc ut homo bona non incline ad medium malum quis ex accidens et ut factum ocasionalit ex malitia operantis causat ad ellectionem malam. atque voluntas libera pot semper causa. Sic illa bona intentione detinere seipsam ad elligendum malum medium; ut si aliquis bona intentione intendat intrare religionem et postea videns se non ee admittendum nisi mentiatur circa aliquid eorum quae in informatione interrogat, ocasione semper ex sua bona intentione ingrediendi religionem ex sua malitia seipsam detinet ad elligendum mendacium: sic Med.^a in hac q. 19 art. 7. ubi i.^a ipse quodam argumento quod illa intentio non esset bona quia moueret ad peccandum. Et illa non moueret per se sed per accidens ex malitia operantis et sic solum dicitur quod sit ocasio peccandi quam causat.

Et ad hoc confirmandum pot suo modo accomodare proferri exempla in aliis materiis ubi assensus verus non pot per se inclinare et mouere ad assensum falsum quo pacto intelligi illud quod dictum ex vero non nisi verum. at nihil obstat quo minus aliquis assensus verus per accidens ex defectu habentis assensum falsi causat ad ellectionem falsum ut in argumentationibus quibus ex uno vero vel ex alio falso infert et falsitatem falsitatis ad hoc tribuitur ... falsae cessanti ad falsitatem.

Circa 3.^m punctum. An mala intentio possit mouere ad ellectionem bonam. Dicitur 3.^a conclusio si intentio sit mala erit ex mala ellectio et ex tali illius medio nego unquam intentio mala pot mouere ad ellectionem bonam sumendo ellectionem tali modo et ut amplectentem medium ordinatum ad malam intentionem. Sic docet ex D. Tho. in hac q. 19 art. 7 et 2. ubi ait voluntas hoc est ellectio non pot dici bona si intentio mala sit causa volendi et art. 8. ad 3.^m. Cai. Conra. Val. ibidem. Quae id quod Bal. ibi dicit 6.^a cap. i. in pio ait extra inconueniam ee a prudentibus malam ee ellectionem quae orium hab. ex mala intentione debet intelligi in sensu predicto ut limitatur. causam propositam in nra c. nam in alio sensu aliqui sensum doctiorum suae sequens ellectionem bonam posse ee ex mala intentione ut aliam dico extra ita ut ellectio inde se amoveat sub bonis quis sit imperata ab intentione mala.

Sic ergo explicanda et probanda ē c.° quia licet volitio talis aut virtutis amplectens aliquid malum ē mala vestitus et ellectio ex tali medio mala intentionis amplectens medium ordinatum ad illam ita se hab. quia eo ipso quod velit medium ordinatum ad malam ellectionem intentionem hoc ē tamquam quod sit illa ad illius exequutionem iam ibi saltem virtute amplectitur finem malae intentionis

2 1 2

° numqm intentio mala pot movere ad electionem bonam sumendo electionem stativam pro electione amplectente medium improportionatum ad malam intentionem ut dictum est.

Nota tamen explicandum est id quod D. Tho. in hac q. 19. art. 7 ad 2m ait qui vult dare eleemosinam propter inanem gloriam vult id quod de se est bonum sub ratione mali, unde prout est volitum ab ipso est malum unde voluntas ipsius est mala. Tribuitur ad 3m sic (inquit) voluntas dicitur ejus quod est de se malum sub ratione boni sicut dicitur boni sub ratione mali semper voluntas erit mala quia ut voluntas dicatur bona requiritur quod sit boni sub ratione boni hoc est ut velit bonum et propter bonum. In hoc dicto ut ibi notant Conimbricenses, Bas. et alii, cum D. Thomas asserit voluntatem velle aliquid sub ratione mali id non ita intelligitur quod malum stat ut malum sit ratio motiva ad volendum nam oppositum docet ipse D. Tho. ibidem q. 8. art. 1. et aliis locis ibi citatis dicens voluntatem non posse velle malum sub ratione mali sed sub ratione boni, ut exposuimus est ibi disp. 3 cap. 1. et videatur hoc in tabula operum D. Tho. in concordantiis dubio 21. ubi ponuntur varia dicta ipsius D. Tho. sed sensus est voluntas vult aliquid sub ratione mali hoc est propter finem quod est moraliter mala, nempe turpis honestatis, ut volens quis non motiva volendi non sit formaliter ipsa malitia turpitudinis sed bonitas utilis vel delectabilis illi coniuncta. Vide Suar. citatum q. 18. disp. 2. cap. sect. 2. ad 2m. et cap. 3 sect. 3. ad ult. unum. et posteriorem partem probatis.

Conf. illud Matth. 6. n. 23. si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit, et cap. 7. n. 18. non potest arbor bona malos fructus facere quibus verbis significatur bonam intentionem et virtutem cum illa non posse provenire ullam malam electionem; ergo nullo modo neque occasionaliter bona intentio potest movere ad electionem malam quod est 3a dicta et etiam 2a in posterioribus.

Conf. causa non potest concurrere nisi ad effectum sibi proportionatum sed bona intentio non est proportionata ad malam electionem sicut neque mala intentio ad bonam electionem, ergo nulla videtur esse maior ratio quam [illegible].

Resp. unde probatur quod bona intentio non potest esse causa quae inclinat ad malam electionem. Igitur non obstat ut sit causa per accidens ex malitia operantis ut exposuimus in 2a. Mala autem intentio neque per accidens potest esse causa bonae electionis sumendo electionem stativam quia non potest esse bona electio eo ipso quod velit medium improportionatum quod tendebat ad malam intentionem, ut exposuimus in 3a. Vide etiam ad requisitam directionem.

2° Sey. inventio potest ex spiritu falsi moveri ad [illegible] ut vidit

concedit quod licet voluntas ex intentione mala possit moveri ad bonam electionem propter ea quae [illegible] ad 2um. Respondeo illud esse verum si sermo sit de bonis in speculabilibus non vero in operabilibus hoc argumento [illegible] ad 3am.

Ad rationem etiam quae fiebat ad electionem [illegible] [illegible] ad 3am. [illegible] [illegible] illa similitudo non habet locum quoad omnia [illegible] [illegible] [illegible] distantiae quod veritas [illegible] repraesentantis intellectui consistere in [illegible] repraesentatis [illegible] [illegible] eam repraesentato neque ad illam attendit [illegible] animi ad [illegible] [illegible] dummodo repraesentet idem [illegible] quod est [illegible] veritas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonitas electionis [illegible] attendit [illegible] ordinata medij [illegible] [illegible] ad [illegible] finem intentum neque potest esse moraliter ordinata [illegible] eo ipso quod velit medium [illegible] [illegible] [illegible] ad malum finem [illegible] [illegible] in [illegible] ad 3am.

Sectio 2a. Intentio boni medij ob finem malum sit magis mala quam ipsa intentio mali finis et an electio mali medij ob finem bonum sit minus mala quam esset ob finem malum

Prior pars huius quaestionis [illegible] [illegible] duas propositiones sequentes. 1a propositio si electio boni medij ob finem malum sit talis ut [illegible] [illegible] simul eligat bonum medium [illegible] [illegible] [illegible] malum finem [illegible] [illegible] illa [illegible] est magis mala quam sola intentio illius mali finis. probatur talis electio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malitiam intentionis illius mali finis ut supponitur [illegible] habet malitiam referendi [illegible] bonum medium ad malum finem quae est deordinatio [illegible] [illegible] bono [illegible] illi iniuria [illegible] [illegible] est magis mala quam sola intentio illius mali finis.

2a propositio si electio boni medij ob finem malum sit talis ut [illegible] actu non intendat [illegible] [illegible] illum finem malum [illegible] [illegible] [illegible] velit medium propter [illegible] seu utilitatem quam habet ad illum [illegible] illa [illegible] [illegible] [illegible] minus mala quam intentio illius mali finis [illegible] [illegible] propter abusum maximi boni potest esse magis mala. explicatur [illegible] si quis velit [illegible] propter utilitatem quam ieiunium afferre potest ad [illegible] adulterium nec [illegible] quod [illegible] ieiunium [illegible] potest afferre adulterare ad [illegible] [illegible] voluntatem talis electio habet [illegible] [illegible] utilitatem ieiunij [illegible]

adulterij quae ex se ratione sui est minor malitia quam adulterij ut constat ex dicto loco 2° ubi furtum talis mentis est minus malum quam furtum talis mentio adulterij.

Contingere tamen potest ut in electione boni medij ad malum finem inveniatur abusus alicujus maximi boni ratione cujus propter gravitatem injuriae tali et tanto bono irrogatam, ex eo quod detorqueatur ad malum finem sit maior malitia quam in ipsa finali intentione illius mali finis ad quem detorquetur. V.g. siquis sumat Eucharistiam ad finem vanae gloriae maior est malitia ratione abusus talis sacramenti dignissimi quam pariter ratione ipsius vanae gloriae. at si bonum medium quod detorquetur ad malum finem sit aliquod bonum minoris momenti ex illius abusu erit minor malitia ut in electione ieiunij ad consequendus adulterium est minor malitia ratione abusus ieiunij quam ratione intentionis adulterij.

Restat pars quaestionis proposita an electio mali medij sub finem bonum sit minus mala quam si esset sub finem malum. Est enim difficultas quae alijs verbis inquiri solet an finis bonus minuat malitiam praeti operis v.g. an sit minus malum velle mentiri ex bono fine liberandi innocentem quam ex delectatione mentiendi aut ex alio malo fine. — aliqui apud [illegible] tenent sententiam negantem quam Almai. ut in m. cap. 12. refert sicut ipse apud Parisienses fuisse, licet quis ipse non videtur eam sequi sed potius id quod dicet postea sequeantur.

Ex 2a propositio electio mali medij sub finem bonum ex se loquendo est minus mala quam si esset sub finem malum ratione intentionis boni finis posse loquendo minuere malitiam praeti operis ex illa procedentis. hujus sententiae est Medina hic q. 19 art. 7. Bass. ... 69. cap. 1. ubi refert Almainum loco citato moralium. et Maioris   q. 42. art. 4. Ratio est atque admittendum est in nostra propositione ex se loquendo ut adducitur nihil obstare si forte aliquis ex alijs capitibus aliud contingat quod in hac talis actibus materiis solet esse occasio aequivocationis. —

Probatur 1° ex D. Aug. to. 4. lib. 1a mendacium cap. 6. ubi ait peior est qui nocendo quam qui miserando fecerat. Et in 1° in Enchiridio cap. 18. multum inquit interest quo fine quisque mentiatur. non enim sic peccat ille qui consulendi quomodo ille qui nocendi voluntate mentitur. Idemque habet in decreto Gratiani causa 22 q. 2a cap. mihi et in Maior. ... in 3. d. 38. § mentiri.

2° probatur ex communi aestimatione morali quae procedentes censetur

malum (margin)

Lebuna ce pta. si procedant ex aliquo bono fine quam si ex malo. V.G.
Leuius peccat qui vult occidere alium ex bono fine defendendi amicum quam ex
odio, vel mentiri causa liberandi alium, quam causa nocendi. Vide Tholos.
Tolosa et alij in decreto Gratiani loco citato, ubi illa verba D. Aug.
dnt. minus peccat qui causa consulendi mentitur quam qui causa nocendi. Sane
si ex alijs bonis circumstantijs contenti ex parte voluntatis et minui malitia
operis non est cur id ex non procedat ex circumstantia boni finis.

3° Prob. 2o. quia aliquod malum est volitum propter bonum finem
malitia pre locuto est minus voluntaria et cum minori appetitus affec-
tu, ac quando est volita propter malum finem, et proinde locuto est minus pec-
catum. prob. quia voluntarium est ex peccati et maior aut minor malitas
pri attendit ex maiori, aut minori appetitus affectua malitiae ut constat
quo quia minimi voluntarium et appetitio malitiae minuit ex peccatum.
atque hoc habet ex ex Doctrina D. Tho. infra q. 77. art. 6. ... Ant. u.
prob. quando malum est volitum propter bonum finem voluntas est minus affecta
ad malum et habet minorem illius appetitum affectuum ac quando vult illud
propter malum finem. nam volendo propter bonum finem non vult illud cum
imitatione respiciente honestatem illius finis quae proponit illi ut via
et medium conducens ad honestatem ... talis alias alias non vellet
malum ut supponitur at id locum non habet quando vult malum propter malum
finem, tunc enim voluntas nullo habito respectu ad honestatem magis
ad habet malo sistendo in illo.

4. Exipsis ... apte intelligi ... minus recedere
ab honestate et minori reprehensione ac pena dignum esse eum qui non vult
malum nisi propter aliquam honestatem sibi propositam quam eum qui vellet
sed absque ullo respectu ad honestatem, ut caeteri in exemplis adductis in
2a. phar... Xo ... Esmaeliam.

4a. pars. modo in operibus malis quae fiunt ex aliquo bono fine est
minor est malitia pre locuto (caeteris paribus) quae fiunt ex meliori fine

hoc non licet negari ab aliquibus recentioribus. Ut tamen colligi ex priore dicto
respondendum adducitis a Medina, Almai. et Mairo. sed contra his pp 3ª.

Probatur ex D. Aug. to 4 in lib. de mendacio, conferendo ea quae dicit
cap. 14. et 21. nam in illo cap. 14. numerat octo genera mendaciorum
descendendo a gravioribus ad leviora et ponit ea esse leviora quae habent
meliorem finem; ibi enim dicitur octavum genus mendacii esse illud quod nulli
obest, et ad hoc prodest ut ab immunditia corporali aliquem tueatur. Et
postea cap. 21. sic ait in his octo generibus tanto quisque minus peccat cum mentitur
quanto emergit ad octavum. idemque habetur in Decreto Gratiani causa 22 q. 2.
cap. primum et capitulo. inquibus verbis indicat illud octavum genus mendacii
esse levius aliis ibi enumeratis quia habet meliorem finem qui est liberare
aliquem ab immunditia corporali.

Ad hoc Bon. habet disp. 67. cap. 2. ad finem ubi ait respondet
ibi per liberationem ab immunditia corporali non intelligi liberationem a peccato
libidinis sed ab ea immunditia quam quis sine peccato pateret et
illam gradationem mendaciorum poni ait D. Aug. quia quo magis recedit a peccato ore
est maiora incentiva ad mentiendum, unde non sequitur ex D. Aug. doctrina illud
octavum genus mendacii esse minus peccatum propterea quod habeat meliorem finem.

Ad hoc non videtur satisfacere contra mentem D. Aug. nam negatur,
unde ostendat ibi per liberationem ab immunditia corporali non intelligi eam im-
munditiam quam quis pateret sine peccato cum verba et textus admittant eam
quae esset cum peccato et saltem afferet gravissimum periculum peccati negari est.
unde monstret eam gradationem mendaciorum sumi ex illa ratione quod in posterioribus
generibus sint maiora incentiva ad mentiendum. nam primum genus quod ibi refert
est quando quis mentitur in doctrina religionis et post alia dicit quartum genus esse quando quis
mentitur ex sola libidine mentiendi et fallendi. constat autem saepe in priori esse
suberre maiora incentiva ad mentiendum in doctrina religionis ut cernitur
in dogmatis haeresiarcharum.

2º Probatur 2º malum quanto est voluntarium ex meliori fine tanto est
peccatum minus voluntarium cum minori appetatur affectu malitia eius quia
qui minus recedit ab honestate qui non vult malum nisi propter maiorem
honestatem sibi oppositam et ratio ex ipsa terminis notionis intelligitur proptereà

minorem de affectum ad malum celebriorem minuam [illegible] Deo quod voluntas vult malum quasi impulsa intuitu maioris boni quia magis placet Deo quod illud vult propter bonum minoris momenti etc.

Argumenta adversariorum

Primum argumentum est ex auctoritate Divi Augustini tomo 10. lib. 50 homiliarum in 7 homilia [illegible] in novis editionibus non habetur ibi sed in appendice to. 10. sermone 15. ubi paulo ante finem agens de illo qui furatur ut det eleemosynam aut etiam si totum tribuat quod abstulerit addit potius peccatum quam minuat idemque habetur in decreto Gratiani ca. 14 q. 5 cap. forte. ergo intuitus ex bono fine dandi eleemosynam non minuit sed potius auget peccatum furti.

Respondeo nec idem quod ibi Divus Augustinus non dicit augeri peccatum ex eo quod quis velit furari ex bono fine dandi eleemosynam sed dicit addi peccatum quando quis res furto sublatas tribuit pauperibus quia peccatum faciendo furtum addit aliud peccatum quando novo affectu tribuit pauperibus rem furto sublatam tum quia malum est dare rem alienam invito Domino, tum etiam quia [illegible] impeditur ad restituendam illam saltem in propria specie aut etiam in alia [illegible] propter penuriam moraliter fit impotens.

2m argumentum est ex eo quod in Cassiano collatione 10 cap. 10 ex Daniele abbate et in epistola Beati Patris nostri Ignatii de virtute obedientiae sic dicitur: unum atque idem inobedientiae genus est vel propter operarii instantiam vel propter otii desiderium senioris violare mandatum, tam dispendiosum est pro somno quam pro vigilantia monasterii statuta revellere, tantum est abbatis transire praeceptum ut legas, quantum si contemnas ut dormias, quibus verbis significatur [illegible] eodem peccatum inobedientiae sive fiat ex bono fine sive ex malo.

Respondeo id intelligi debere quoad speciem pure moralem inobedientiae desumptam ex transgressione praecepti non vero quoad gravitatem etiam individualem peccati in eadem specie, atque id indicant illa verba unum atque idem inobedientiae

geng e tta quati dicat ead. sps puec moralis in se ed. explicatores
sequit Ktantia c utrobiqp malitia quoad talez spm puec moralem
et n negat neqp pot negari in easdem sps quati phyce quae pot in
terueniet ex diuers modo fiali ut stat nec in eosdem grauitatis indiui-
duaks malitiae quae in ead. spe puec moral. pot 9 tinere ex maiori
aut minori adhaesione voluntatis ad malum et alijs circunstantijs ut pr.
ostendi ex coi doct. D. Aug. et aliorz. ptr. expositio pp 3. aa. audere
faz pot ut pccata sub praetextu boni finis sint magis periculosa n q.
sint grauiora ad q. difficilius cauentur et ideo minus curant argp hoc hocat
Cathong locu citato dicens illa dum sub praetextu virtutum sequunt mentia
p durant et deceptos periculosis fraudit Consolat. :

3m arg. Volitio mali. actj ppt bonum finem V.g. furti ppt
elemosinam het eand. spm puec moralem furti qm het alig actg furandi
qui n e ppt bonum finem semp het in ordinatum affum boni finis nec
ppe elemosinae quo ea vol. qua amat idem obm malum het eqz ma-
litiam semp aliam vol. quae het inordinatu affm boni finis het
aliam malitiam qz n het alig actg e magis malg.

Ex neg. cum quoad. ame pr. qz lt ille actg ea vol. qua amat
idem obm het eand spm puec moralz e tn minoris grauitatis in illa
spe q. meo actu malitia obi e minus voluntaria cum minori appe-
licat. ut explany i pp 3. a. ad id v. quod in alia vol. infert eum actum
alia vol. qua het inordinatu affum boni finis hec alias malitias qz
n het alig actg ex lt id verum sit n sequit inde illum abs. e magis
malum qz mea alio actu ppono erat quod malitia obi sine ullo respe-
ctu ad bonum finem e maior voluntaria cum maiori applicat. ut ex supra dictis explany.

4 aro. bong finis n tollit ullas bonit. minas actui malo nasactus
malg V.g. qui quis vult furtum ppt elemosinam nullum het ex minimum
gradum bonitatis moralis sibi intrg. Actg e mixte morali malg neg id actg pot
here malitias et bonitas morales sibi intram ut expolissime sic. ca. q. 18. op.
cap 5. sect 2. e ex bono fine n minuit malitia actg mali. per ara pz vrum
bonum n pot minuere aliud nisi caeteris sublato aliquem gradum sua vol.

v.g. frigiditas aquae non minuit calefactionis [illegible] auferendo illi aliquem gradum frigiditatis ~.

Procedendo ad 2m teneo etiam quod bonus finis minuit malitiam actus mali non quia conferat illi aliquam bonitatem minorem sed quia est non causa ut malitia obiecti sit minus voluntaria cum minori applicatione ut dictus est num. 3o ad probationem vero Respondeo illud dictum intelligi quando diminutio fit per actionem physicam contrariarum qualitatum ut in illo exemplo caloris et frigiditatis, at in nostro proposito solo cum non fiat quia eatenus ex bono fine dicitur minui malitia actus [illegible] quia tunc malitia obiecti est minus voluntaria modo supra explicato ~.

Dices sequitur malitiam peccati operis v.g. furti aut mendacii ita posse minui ex bono fine ut deo tollat totam malitiam, sed hoc est impossibile quia furtum et mendacium semper est malum ut constat. Consequentia sequitur probatur malitia illius operis est infinita quo summari ac maioris crescat bonitas finis, et eo magis minuitur malitia tandem tollet totam malitiam ~ Confirmatur malitia furti aliquis bono fine esse v.g. ut operatur quod ex bonitate certa finis v.g. ut deo minuitur aliquam partem certam malitiae v.g. ut unum, quod si apponantur alii fines meliores ac meliores se excedentes in gradu certo tandem tollet totam malitiam furti.

Respondeo nego sequelam quia haec diminutio non fit per positivas extensiones aut oppositas commensurationes bonitatum finis, nam malitia obiecti v.g. furti seu mendacii in se semper manet eadem, et in illius volitione ex bono fine eatenus dicitur diminui malitiam quia redditur minus voluntaria cum minori applicatione, tamen quandiu manet sufficiens cognitio obiecti mali cum aliis requisitis non tollitur voluntarium adimpleri malum, ideo quantumcumque crescat bonitas finis non tollit quominus sit mala volitio obiecti mali et sit etiam suo modo cum dicitur malitiam imputabilem aliquo minui ex ignorantia quia opus non est minutus non ideo excusat malitiam imputabilem aliquo quod relinquitur applicationis obiecti sufficientem ad totum malitiae imputabilitatem, item cum dicitur ex metu minus voluntarium dato casu quod ex metu minus minuatur v.g. unus gradus voluntarii non sequitur ex metu mille minus

minuit nulle gradus vlteriores tractum productum est in nebulis attendi quantum impedimenti minui effectum agentis, non sequitur illum minui secundum quantitates excessus aut certas commensuratas ipsius impedimentis. V.G. si ignis habeat talem sphaeram activitatis ut possit in spatio bipedali producere calorem ut duo dato etiam quod ipsum impedimentum aeris frigidi ut unum minuat illius esse uno gradu non sequitur esse impedimentum aeris duplo frigidioris nihil caloris posse ab illo produci. Ratio est quia agens finitum est sua natura magis potentis ad producendum effectum parvum quam magnum et quia illi relinquitur sufficiens applicatio ad producendum aliquid saltem non tollitur quo minus possit ab illo produci aliquis effectus certas hac proportione non sequitur esse appositum impedimentum maioris ac maioris minui illius effectum secundum quantitates ac certas commensuratas ipsius impedimenti.

Et sic iuxta suo modo in nostro proposito. Si enim detur malum et applicatur sufficiens cum aliis requisitis ad voluntarium in illa positione, non potest non debitari aliqua malitia ac proinde et appositionem finis minuat malitia non sequitur illam minui per quantitates seu certas commensuratas bonitatis finis melioris ac melioris itaut tandem tollat tota malitia, minuit proportiones proportionales.

Articulus 3. quo pacto quantitas bonitatis et malitiae in actu exterioris et actu externa dicatur sequi quantitatem bonitatis et malitiae quae est in intentione

Primo supponendum est quaedam distinctio D. Thomae hic q. 19 art. 8 ubi ait actum posse ostendi duplicem quantitatem. una est secundum obiectum: nempe quia vult tantum aut tanti bonitatis, alia est intentione actus, hoc est, quia vult intense aut remisse: prior quidem secundum quantitates est ex obiecto actus, posterior vero est modo actus ut loquuntur alii theologi ibi; aut quantitas est per se [illegible] ac notant [illegible] theologi ibidem. Intelligitur ex D. Thomae 2.2ae q. 16 art. 7

2° Supponendum est alia distinctio quae colligitur ex eodem D. Thomae nullo art. quia sic actus dicitur posse aut malus, hoc est, secundum id quod habet secundum se aut [illegible] bonitatem, aut malitiam quam de se [illegible] abstrahendo ab interventu imperante, quia moralis est et habet [illegible], et ad hoc nostrum illius vero ibi, interioris quodammodo se habet [illegible] ad actus interiores

bitatem interioris voluntatis, et malitiam intentionis existentis intensa post actu[m] alterius interioris exterioris, non ita intensa malitia dependentiae ... intentionis redundare statim in electionem ... ut notant Conimbricenses in principio illius art. 8 et alij. Si vero ad actum internum electionis, sic sub modo actum externum posse attendi duplicem bonitatem: prior est illa, quae convenit ei secundum se ex tendentia ad obiectum ... debitae ... malitiam respectu posterioris quae est illa quae convenit ei ex intentione ... imperanti, ... denominatione seu per redundantiam alteri denominatione extrinseca ab intentione imperante nempe ... actus externus habet denominationem extrinsecam ... capax ... bono actu interno voluntatis illum imperantis, ita sub modo actus internus electionis ... habet denominationem extrinsecam participasse bonitatem intentionis illum imperantis, et quoad hoc ... quod ... interno ... eandem ... electionis ... externo et ideo ... applicare utrique eandem doctrinam. Vide ... quaestio 3 ... cap. 5 sect. 2 ad ... in 2ª solutione et ad 3m ad ... sect. 3ª ad ...

His praemissis dicitur ... electio et actio externa humani mali seu ... quas bonitas et malitia illi conveniens non ... bonitatis et malitiae quae est in intentione ... esse ... humanae habent ... denominationem debitam ab intentione eas imperante ... ut ostendimus illis verbis adductis supra ... vera sentiunt ... Conimbricenses ... et alij ibidem ... Bal. ... 2 q. 14 ... 1ª et 1ª

Deinde ... electio et actio exterior ... magis aut minus ... intensae maioris aut minoris ... intentio ... constat quoniam id ... ope ... intentionem ... magno aliquo bono aut malo ... electionem ... non est ... ita intensam neque ... tanta ... seu magnitudo ... effectus ut in ... quae ... intendens

emere rem valentem centum libras det so decem, verumque qui non ita ... se vult medicinam sumere ... vult sanitatem ... actio ... externa ... sumant malo ... se non semper ... bonitatis et malitiae illi convenientis ... bonitatis et malitiae intentionis ... illi adequet

... pars sic exponit ... actio ... externa ... imperat ab intentione denominatur formaliter denominatione extrinseca more moris ... intentionis et morali ... quae ... actus formale sit intentio imperans, male vero ... imperans ... illa ... sequi ... bonitatis et malitiae intentionis ... hoc modo ... quod formaliter ... denominatione extrinseca ... participare ... intentionis ... imperat ... hanc ... Thom. hic ... intentio ... redundat in actum interiorem et exteriorem voluntatis ... ipsa intentio quodammodo ... formaliter ad utrumque ... art. 6 ... actum imperantem ... ad imperatum ... formale ad male ... infra ... 20 art. 3 ... amplius ostendet ... dicendis

... 1° D. Thom. hic art. 3 ad 3 ... discrimen inter actus bonos et malos quoad ... bonitatis et malitiae ... ab intentione ... mala est intentio, ... mala est voluntas ... ea ... bonitatis ... hoc ... conclusioni ... quae ... discrimine ... actio ... externam ... formaliter ... denominatione ... ab intentione sequi ... bonitatis et malitiae intentionis ... rationem satisfaciens ... discriminis ... ex mala intentione imperante ... formaliter ... denominatione extrinseca ... illius malitia in ... actionem ... externam imperatam, ita ex bona intentione imperante ... formaliter ... denominatione extrinseca ... illius bonitatem in ... actionem externam ...

... illud discrimen D. Thom. ... mala est intentio ... actio externa formaliter prout denominatur ... mala ab intentione mala eam imperante ... ad malum sufficit quicumque defectus, ... ut inde dicatur ... tantum mala quantum intentio ... et ... bonitatis ... bonum attendit ex integra causa ... intentio sit bona ... actio externa ... aliquod malitiae ...

non so ...

n. sit n. dicat tm bona q.tus intentio sit bona ~~fin. electio, tractio, opera~~
neq. dicatur bona q.a actio versans circa aliquod malum n. e capax ut
dicatur bona, ac proinde neq. tm bona q.tus intentio atq. electio
tractio opera e capax ut dicatur bona semper q.a attingit dom bonum
et nihil mali tiene finali sicut denotat a bona intent. imperante secqt
q.tem bonitatis intentionis ft tractio denotat mala ab intent. mala secqt illig
q.tem

Vtdes. ex dictis seqr quemlibet tm boni efficere et mereri q.tus
intendit sit Soc. e falsum q. dicta secqfa. Jbr. electio tractio opera
q.do e bona secqt q.tus bona intent. ut diximus d. q.o e tm bona et merito
via q.tus boni intendit quis facere et mereri. mi. v. dic Cbr. si quis intendat
tm boni efficere et mereri q.tus beata Virgo et Apostoli, n. ideo tm facit
et mereri

D. Tho. in 2 a. q. 19 art. 8. cu in 1o arg.to obiecisset hoc dictum
eiqd. glosa tm boni quis facit q.tus intendit postea ad id respondens, ait
glosa illa loqi q.tus ad reputatem Dei qui principie considerat intentem
finis

At hac solutio n. indiget expositione q.a neq. quoad reputatem Dei qui
libet censet facere et mereri tm, q.tm intendit n. enim si quis intendat fa
cere et mereri tm q.tus Beata Virgo et Apostoli ideo reputat adeo
tm facere et mereri ut pt. pta nia ex reputatio hic vera erit con
formis reputationi Dei ac proinde ex apud nos exponendum e illud
dictum tm boni quis facit q.tus intendit.

Q. q.ti neq. secqfam dici ad propositu est distinguendum e aliud e
quid secqs intentionis finali hoc e actus quo intendimus bonu aliud v.o
secqs obiectivis. obiective hoc e. Ibi quod intendimus prout mo intelligitur
illud dictum quod electio tractio opera q.o e bona secqt q.tus bona in
tent.is nempe finali denotat extra censet hoc tantum bonitatem

~~quo sit talis intentio et non det ... posteriori modo ... sed~~ tm qsq e' obm quod intendit —

Ad hoc nota ss verba ... in illo art° cit. ... intentio inquit aliq pot refferri ad ... ut ... ut cum aliquis intendit ... velle l' aliqd ... operari ... vult et operat ... intenti ... bonitas aliq interioris l' exterioris, et inde e' quod n ... aliquis intendit mereri. Vide ... ibidem ... quis intendit facere ... posse ... sensum ... intentio e' efficax ... ad ... qui pot facere ... id quod efficaciter intendit ... intendit ... efficaci movet ad efficiendum ... id, quod intendit

Alio diff.tes ... ad hoc ... voluntas mereri ... intendit ... modo voluntas ... et ... exterius addat aliqd bonitatis et meriti ... actus exterius ... ... quem ... talibus —

Disp. 4a

De bonit.e et malitia actuum humanorum in ... ad ...

Ad moralem bonit.em et malitia actuum ... spectat ordo ad ... dictantem ... agere l' n agere ... quod ss multe diff.tes ... ad ... discusse in hac q. 19 art. 5 et 6 ubi ... de ... n ... ad hanc ... ad plures alias ... morales ... necess.as —

CAPut. 1um

Quid sit ... an ... l' ... l' ... intellectus aut voluntaris, et quotuplex sit —

1.a S.a e conscias ptinere ad volunt.em Et ex his quidam ut Henricus qdlb. 1.o q. 18. dixit illam esse quemdam habitum voluntatis: alij ipsam potentiam voluntatis: alij eius actum —

2.a sent.a dicit illam spectare ad intellectum ex quibus aliqui ut Scotus 2.o d. 39. q. 2. affirmant illam esse quemdam habitum intellectus diversum ab habitu sinderesis: alij ut Ricar. et Gab. ibid. dixit conscientiam aliquando denotare habitum intellectus, aliquando actum, aliquando vero ipsam potentiam —

3.a S.a asserit eam ptinere ad utramque potentiam intellectus et voluntatis ita ut includat quemdam habitum intellectus et alium voluntatis. ita Dur. 2.o d. 39. q. 4. n. 11 —

4.a S.a dicit conscientiam summi variis modis aliquando ptinentibus ad intellectum aliquando vero ad voluntatem aut tamquam potentiam, aut habitum, aut actum. — Sane si dispin quantur diversitas acceptionis ipsa explicatio et S.ae conciliatio poss. x.a sequentem pp.em —

1.a pp.o quamvis conscientia aliquando sumatur late et valeat denotare eam potentiam aut habitum intellectus, aut voluntatis, aut etiam ipsam animam rationalem tamen proprie et strictissime ut hic moralem e actus intellectus applicans ad nostra op.a moralia hoc est cognitio seu dictamen quo summus conscii nostrorum operum in ordine ad mores —

Prior pars sic declaratur et prob. ex usu S.ae et sanctorum P.P. colligitur aliquando conscientiam summi late eo modo nam etiam potentiam voluntatis et animam denotare ut in illo ad Heb. 9. n. Sanguis Xpi emundavit conscientiam nostram ab operibus mortuis. hoc e voluntatem et animam a peccatis. item in illo quod dici solet iustos habere conscientias bonas et puras ornatas quia et virtutibus. malos vero habere conscientias pravas infectam vitiis. pt.a in eo quod D. Ber. in lib. conscientia ait conscientiam dici bonam cum bene vivit scientia idem referendi licet ut ad animam et voluntatem quae bene vivit scientia. idemque significant alij mi loquendi modi quos saepe dixit in illo lib. et in libro de interiori domo et alibi —

Insuper quod conscientia aliquando etiam denotet scientiam. Probatur ex usu auctorum qui saepe illam ita sumunt ut videre est apud citandos in 1.a 2.a et 3.a 5.a et alios infra citandos et saepe usitatum est ut nomen, quod in prima aeque denotat actum in alia etiam denotet scientiam aut etiam potentias siue in...

Posterior vero pars quod conscientia proprie et secundum usum moralem sit actus intellectus, probatur ... 1. ... 45. de veritate q. 17 art. 1. ... q. 79 art. 13 ubi ait conscientias proprie esse actus intellectus applicatum ad ea, quae agimus, nempe ad nostra opera moralia ... 12 q. 19 art. 5 ... ait est dictamen rationis seu actus intellectus applicatum ad ea, quae agimus. Idem Cont. Med.a et alii ibid. Bas. ... 59 cap. 1. Bol. ... 2 q. 14 pun. 4. 5. quod ...

2.o Probatur ex locis ... quod conscientia dicitur testificari, arguere, et iudicare nostras operationes quae omnia et talia significant dictamen rationis seu actus intellectus applicatum ad nostra opera moralia ut Eccles. 7 n. 23. Scit enim conscientia tua quod tu crebro maledixisti aliis. ad Rom. 2 n. 15. testimonium reddente illis conscientia ipsorum et ... D. Bas. initio commentariorum in proverbia vocat conscientias naturale iudicatorium. D. Damas. 2.o de fide cap. 12 appellat legem intellectus nostri seu dictamen de nostris operibus moralibus. D. Ber. de interiori domo cap. 22 ait scientia est cordis scientia quo novit se appellatur conscientia quod ... se alia nominatur scientia.

3.o probatur ex ipsa nota ... nominis: nam conscientia proprie denotat aliquam scientiam seu cognitionem quae est actus intellectus ut patet et peculiariter morali usu, denotat eam cognitionem qua quilibet secundum ... dependens sua opera moralia fit eorum conscius. Unde scire illorum conscias proprie idem est ac secundum scire eorum scias sibi conscium esse seu illa sibi conscire ... Sot. conscientia ... definit quod sit notitia seu dictamen rationis de nostris operibus in ordine ad mores.

2.a pp. Conscientia ita dividitur, ut alia sit certa, seu recta, alia erronea, alia probabilis seu opinativa, alia dubia, alia scrupulosa. Quae divisio constat ex comm. Doct. in ultra locis infra citandis et aliis citandis in progressu, ubi singulatim per sua membra exponetur.

Quo existant aliquae differentiae Conscientiae dicta: 1.a et 2.a; an Conscientia differat a sinderesi, et a lege naturali.

Resp. Sinderesis aliquando sumitur late pro eodem ac conscientia. Ubi D. Hye. in cap. 1. Ezech. sinderesim appellat conscientiam, et sinderesis stricte et proprie sumpta est habitus intellectualis circa 1.a principia moralia in generali, unde dicitur generali instigare ad bonum et murmurare de malo ut loquitur D. Tho. Bonav. Alex. q. 79. art. 12. Conscientia vero proprie est actus intellectus peculiariter applicativus ad rea operata moralia, nempe dictans quod bonum aut malum ab nobis in particulari sit factum, seu omissum, vel in particulari sit nunc a nobis fiat et debeat fieri, et ideo conscientia dicitur quasi applicatio scientiae ad operata moralia, quae ad quemlibet in particulari pertinent ut habetur ex D. Thoma Bonav. etc. citatis in posteriori parte pp. 1.a

Dico 2.a Sinderesis dici solet specialis quaedam, id est habitus naturalis circa 1.a principia moralia in generali quod aliqui quos refert et impugnat Vasq. 1.2. to. 1. disp. 75. cap. 2. ita intelligunt quasi sit habitus distinctus ab ipsa natura inditus potentiae intellectivae stabilita recta diversus.

Et nullo urgenti fundamento. Dendum talem habitum esse ab ipsa natura inditum et potius ex D. Thoma 1.2. q. 51. art. 1. stabilitur ut colligitur nullum habitum esse habitum a natura inditum. id enim cum aliis docet Vasq. utrumque stantibus dictum est in disp. de habitibus.

Et ne rejiciatur bene magis loqui, quo sinderesis specialis quaedam id est dici solet habitus naturalis, et habitus primorum principiorum intellectus ad differentiam conscientiae

Situaly b alior Situs qui n ita stricte dnr nales Dfslig aquisiri id

pot duplr appone i stave ipsa pota, per nali inclinant in assensum

primor prior moralium dicat laic Sig sind rechi bi ie dicar nali

indita ~ 2° si id referat ad Sitig supper additus poa au Sec vox

nalis. Sear diversas accept.b pot ita explicari ut quis sit Sig aqui

Sig at hig dicar tri nalis ea speciali roe quod inclinet in assentum

primor prior moraliz, qua principali nali ex sola apsens. exemor

sine discursu st notiss. b ad illis diffias ssua Situaly st b aly Sig ri

ita se hene n dnr ita stricte Sig nales

Vtrig lex nalis laic sumpta, spsendat ez Sinderesim & ssciam

nas qualibet suo mo dici pot lex riate qu dictamen n a xoalis b si no

min legis nalis tribuit ssua ad Rom 2 n 15 ubi dr gentes nali

qua legis sunt faciunt b a testimo reddente illis ssua ipsor b ad sol

Haut dictum D Basi b damasceni sut addictus in 1 a affirm b

2a. diffas e. An ssua sit so apprehensiua An vero

etiam iudicatiua

R ssua stricte sipone sumpta e iudicatiua ut sec ex D Is. biahs

Sullarari pot 1 am. exp. in posteriori eig q. nas iudicat videlicet hoc aut

illud ee bonus s. malus b a lang triig ex so mieths suspenso iudicio dubitat

de aliqua re dr hoc ssua dubia b q. aliqu assendit anxie p modus

simpali dr hoc ssua scrupulosam ut plenig expmer infra suis locis

3a. diffas quo mo ssua dicar testificare, accusare, xeprehendere, remordere, ssolare, instigare, ligare b a

R ex D Iloa al 1 p. q. 79 art 13 b ialys hic atiris hec tribuuntur

ssua ut dendere variy modi qbg illa aplicar ad nra op a moralia b

diversi ejg qui mille exoritant generatim atq distingui pot triplex modg

1 g ci respu oper preteritor qua bene s. male fecimg aut omissimg. 2 g

p senties qua hic b nunc facimg s. omittimg ~ 3 g respu futuror qua inpost...

debemus facere vel ommittere ~

Conscientia autem debet testificari quando dictat et iactitat quod sit aliquid factum et commissum quod sciat et commissum et caetera. ~ Debet accusare, et ipse sen dere et remordere super eum dictat aliquid omissa et bona omissa quantum inde excitat ipsum et tristitia quae metaphorice debet rigere et mor dere et rodere unde significantur sub metaphora verbi rodentis ut Isai. 66. n. 24 et Marci. 9. n. 44 de damnatis dicitur Vermis eorum non morietur.

Praeterea conscientia debet nos consolari et testificare cum dictat bona opera aliquid facta et mala omissa quantum inde excitat in nobis solatium et laetitiam ~ Debet insti gare et fugare cum dictat urgentem debitum ad hoc vel illud faciendum vel ommittendum et caetera.

Item in conscientia quasi interno naturali tribunali, quod Divus Bonaventura

dicit utrumque post primum membrum in posteriori parte vocat naturale iudicatorium suo modo accommodare attendunt ea, quia ad tribunal pertinent, ut testes accusan tes et deffendentes vel iudicis et caetera. ad quod facit illud ad Rom. 2. n. 15 testimonium reddente illis conscientia ipsorum et inter se invicem cogitationibus accusantium aut etiam deffendentium hinc tribunalis vel tribunalium appellant. affert mentis magnam gloriam et securitatem vide 2a ad Corin. 1. n. 12. debet gloria nostra haec est testimonium conscientiae nostrae et Divus Aug. in n. 6. in lib. 3o. scrutinum manifestum cap. 1 dicit. serm. de Augustino quod liber vita mea in oculis Dei conscientia non auisset et Divus Bern. de interiori domo instar conscientia inquit est inseparabilis gloria. Vel suspitio vinculum cuiusque ... sepositi, debet ad hoc plura alia sententiosa dicta ex sanctis patribus et aliis gravibus auctoribus inveni mus in indice suorum operum Verbo conscientia vide aliqua apud Azorium parte 1a inst. moral. cap. 8. 9. et caetera ~

CAP. 2m De conscientia certa ~ Sect. 1a quid sit

conscientia certa et certitudo moralis, speculativa et practica in eo distin guuntur particulari et An conscientia speculativa certa de re in eo possit admittere conscientiam practicam quae de aliqua re in particulari dicitur oppositum, aut dubitet —

Dico 1° v[er]a certa et certitudo moralis, ille d[icitu]r quae nec sit assensio
denue et alr summar. cong. v[el] ordo dialectica et sit fundam[entu]m morale c[on]stmar
ita firmum ut n[on] sit prudentis de illa dubitare. Pb[atu]r 1° ex doct[rin]a iuris
peritor[um] qui id colligere v[iden]t[ur] ex iure canonico in decreto gratiani de p[oe]n[itentia]
dist. 7 cap. si quis ad u[ltim]a illa verba teneperten et dimitte incertum
ubi spiritum Nabarr. n. 12. ait certum d[icitu]r id quod credi a viro prudente
debet. pt[er]ea in decretalib[us] tit[ul]o de 2[i]s nuptijs cap. domnus induar tunc c[on]stare
de matt[rimoni]o q[uan]do existimar n[on] est de illo dubitandum. item in iure civili in
digest. lege n[on] a § 6 idem labeo ff. de aqua pluvia arcenda d[icitu]r illud
sciri quod factum esse n[on] ambigit[ur] quapp[ro]pter moralit[er] loq[uen]do v[er]a certa
certitudo evid[enti]a sua sive c[on]stare summi solent p[ro] eod. itaut dendent eas
notitias quae q[uo]ad sensus s[en]tiri e[st] ad moralem usum censet tantam firmitatem
ut n[on] sit prudentis de illa dubitare atq[ue] hoc colligu[n]t ex silvestro verbo
scia[n]t in ut [illegible] maximum q. 13. n. 8. Angelo matt[rimoni]m 3 impedim[en]to
13. n. 4. armilla verbo matt[rimoni]m n°. 4. 5. Thomas sanct. to. 1° de matt[rimoni]o
lib. 2. disp. 41. n. 2 et alijs

2° p[ro]b[atu]r ex p[ro]b[atu]r ex p[ro]pter sicut cognitio certa et certitudo q[uae] ex vi sui loq[uendo]
eius physica et metaphysica et aliar[um] scientiar[um] estimar in eo rigore quo tendit
notitias infallibilem quae n[on] p[otes]t sub e[ss]e falsum quae si supernalis p[otes]t
e[ss]e obscura ut in actibus fidei divi[n]a t[ame]n in naturalib[us] semp[er] e[st] clara et evi-
dens sive sit im[media]ta sive discursu ut in primis p[rincip]ijs evidentiae q[uo]ad sensibus
sive sit discursiva ut in co[nclusioni]b[us] p[er] demonstrat[ione]m illatis q[uod] talis certitudo
eius tali evid[enti]a p[er]tinet ad eorum estima[ti]one[m] in morali usu n[on] sumit[ur] in tanto
rigore q[uia] id n[on] req[uiritu]r ad finem moralem atq[ue] ita moralit[er] loq[uen]do d[icitu]r v[er]a
certa et certitudo et sua atq[ue] evidentia moralis q[uan]do sit fundam[entu]m ita
firmum ut n[on] sit prudentis dubitatione ut deducit[ur] ex testimonijs adductis
in 1[a] p[ro]bat. et facit id quod Arist. 1° eti. cap. 3. docet in moralibus n[on] e[ss]e q[uae]
quaerendas eam exactas tractat[ione]m et certitud[ine]m quae in alijs scijs

Dico 2° certitudo, sua evid[enti]a moralis sicut — et p[ro]p[ri]e

fidei et dubiis ita dividit ut possit sciri aut speculative, aut practice

seu in com. aut in particulari ~ Sic et est in alijs mat. alr sumat

in morali usu quod ad presens attinet ita amplianr ut tunc dicatur sciri

speculative quando est esse in com. ex vi illa log. aut phy. logica est notitia ali

quo mo practica scit est in com. ordinata ad dirigendum opus ut cum in com.

dr non est licitum accipere rem alienam tunc dr sciri morali practice

quando scit in particulari dictam cum omnibus circumstantijs moralibus respectu

operantis a quo debet sic et nunc fieri ut cum quis dicit, nunc mihi

in sic circumstantijs ubi extreme ness. licitum est accipere rem alienam. ~

Ratio huius divisionis exposita est quia cognitio practica ad mo

ralem usum debet respectu operantis dictare quod illi in particulari

sic et nunc sit licitum aut illicitum atque ita merito de morali

dicitur practica seu sciri practice et ad illam difficultas quaecumque alia cog. quae

sit in com. seu in genere dictat aliquid esse licitum aut illicitum morali logica

dr speculativa seu sciri speculative cumque stat quod physica seu log.

logica dicatur practica quia est ordinata ad opus in com. Sic divisio ita

explicata est ex Caietano in opusculis to. 2. tr. 31 quae est de 17 res

ponsionibus ubi eam etiam vult sic his dicens attendendum esse an quis

dubitet mo speculativo vel practico id est explicans subdit scit est an du

bitet de licito vel illicito sin se vel ut est res operis sui sic et nunc. Vide.

lib. 1. de conscientia cap. 3. n. 273. Mol. to. 1. de iustit. et iure tr. 2 disp.

113. et alij quos refert et sequitur Thomas Sanchez to. 1. de matr. lib. 2. disp. 41. n. 4 Dico ~

Difficultas est an supposita vera speculative certa de re in com. po

~ sit seu vera contraria practice dictans oppositum aut

~ Dubitans de aliquo particulari ~

1a sententia est affirmans quam tenere videtur lug. loco citato. Vide. in summa de conscientia

dist. 7 cap. Aquis att. n. 62 et alij ~ 2a sententia est negans quam sequitur Bas

12 to. 1. disp. 22. cap. 5. n. 22. et alij ~ Sed diversitas est vires ipsa

scilicet, Respondi potest distinguendo varios modos quibus scientia dici potest speculativa
certa de re in communi aut omnino universaliter distributive aut solum ut plurimum, qua sequen-
tem conclusionem.

Dico 3.° scientia speculativa certa de re in communi quando non est omnino universaliter dis-
tributive potest admittere scientias practicas quae de aliqua re particulari opposita
dictet aut dubitet. explicatur hoc potest scientia dupliciter dici potest speculativa certa
de re in communi uno modo de re in communi omnino universaliter distributive respondendo omnia
particularia sub omnibus circumstantiis. Et sic dum est supposita tali scientia specula-
tiva certa non posse dari scientias practicas quae opposita dictet aut dubitet
de aliquo particulari quod cognoscatur contineri sub illa universali. V.g. stante sal-
tem scientia speculativa certa omnino universaliter distributiva quod de mendaciis sub
quibuslibet circumstantiis sit illicitum non potest dari scientia scientia practica de ali-
quo particulari mendacio dictans oppositum aut dubitans atque hoc modo
solum hoc ratio probata probat eo ipso quod scientia sit certa de re in communi omnino uni-
versaliter distributive respondet quodcumque particulare sub quibuslibet circumstantiis.
ut potest neque relinquit locum excipiendi aliquid quod cognoscat esse particulare in-
clusum sub illo universaliter distributiva quia illa supposita non potest dari scientia practica
dictans oppositum aut dubitans de aliquo particulari quod cognoscatur contineri sub illa
universali quae limitatio est notanda. nam aliquis potest ignorantiam aut inadvertentiam
potest aliud sentire ut si quis ignoret, aut non advertat hoc aut illud particu-
lare contineri sub illa universali.

Alio modo dici potest scientia speculativa certa de re in communi non omnino universaliter distri-
butive sed ut plurimum seu ordinarie et sic dum est illa supposita adhuc posse dari
scientias practicas quae oppositum dictet aut dubitet de aliquo particulari per aliquam
specialem rationem exceptionis in aliquibus circumstantiis et hoc modo solum hoc prima ratio re-
lata probat eo ipso quod scientia sic sit certa de re in communi ut plurimum seu ordina-
rie non respondet quodcumque particulare sub omnibus circumstantiis et relinquit
locum excipiendi aliquod particulare quod propter aliquas speciales causas opposito
conveniat V.g. cum in communi sit non esse licitum auferre alienum id intelligitur ut plurimum
et ordinarie cum quo stat id esse licitum contra ordinarie in aliquo casu. V.g. extreme

necess.^{ris} q.^{a} tunc ipsa ro dictat esse specialem causam exceptionis —

Hoc ita exposuisse collegit ex doct.^{ne} gm̃ Padre Lui[s] X. Nabarg[?] hic etiam Cor.^a lib. 3. questionarij q. 3.^a post opp.^{m} 1.^{a3} dubio 1.º Bon[?] 833 n.º 1 et matt.^o lib. 2. dp. 41. n. 5 ubi notat id, quod ita ait ex sua s. opin.^e l. dubitat. speculativa, gm̃ qui habet certe in cor tenet dictamina praeticus fiare et particulari nisi ro aliqua specialis cogat variare dictamina practicus et postea sub dit in res moralis ob circunstas varient pot aliquo occurrere qua harum mobi efficiat id, quod in cor distinxse, intelligit id, quod a dictamis univers n oro ubi distribuitur, ut plurimis seu ordinarie quod pinde relinquit locum excipiendi aliquod particulare ppr aliquam specialem cam ut expositum C arg. hoc tendunt plures alij quos referunt ibid n 8 —

Sect 2.^a An scia certa, seu certitudo moralis de honest.^{te} operis sit semper ness.^o requisita ad honeste operandum —

1.^a S.^a asserat ad operandum honeste requiri certitud.^{em} sine formid.^e de honestate operis tribui Alex Adriano q. 2. pun. 1.º Caio opp. 17. respons. in respons.^e 13 dub. 7. & m̃ Suma Verbo opinio. Armil. ibid n. 1.º Nab. respons.^{m} 7. cap. signis at 2.º 5 b. Aliis qt dnt aut exigant ad honeste operandum requiri talem scias qua excludat formidinis parvi opposite. Sed multis immerito tribui v.^g Sect 1.^a inco rigore gm̃ ple fert. nas pleniq. ut colligit ex eoy doct.^a, sed exigunt certitud. tanq ipsa, qua dr certitudo practica in dirigendo et excludit formid.^e sumptam ex dubio practico ut dicet infra in 2.^a p. ec.^{b} tract. ^{um} —

2.^a S.^a negat requiri certitud. sine formid.^e ut ait Bon. 12. n. 1 dp. 62 cap. 5 n 26 hic colligit ex doct.^a Gersonis p. 3. et de vita spirituali corol. 11. litt. 4. alphabet. 600. litt.^a O. de ttu. praeparat. ad missas, et Cajetan 3.^a D. Antoninus 1.^a p.^e tt. 3 cap. 10. § 10. ad fin. Contra. de sthbg q. ult.^a ad 6.^m 7 & 8.^m Sil. verbo opinio n. 1.º Angeli ibid. n 2. Cor.^a lib. 3 questionarij

q. 5. pp. 3.ª Ubi cave nolim ē cum nōe certitud.is q.m dixit sufficere ad licite operandum intelligere eam quae, inquit, ē valde probatis sine magna formid.ne

Est sane apud multos qui affirmant requiri certitud.em moralem, et alios qui id negant ut eē dissensio propter varias accept.es strictiores aut latiores certitudinis moralis et varietas sententiarum conciliari et res ipsa exponi potest mō sequenti —

Sit 1.° ad operandum honeste non semper requiri sciam quae de honest.e operis sit in modo cognoscendi ita moralis certa ut excludat omnem formid.em aut verisimile iudicium de probabilit.e oppositi quae semper diu possit moralis practice certa quoad direct.em prior pars ostendit a 2.a 5.a neq dete negat aliquis citatis in 1.a. Sic atq probatur 1.° hominibus propter ingenij tenuitatem exiguam lucem et varia impedim.ta impossibile ē in quolibet eventu semper certo sine formid.e cognoscere quod sit licitum quod vero illicitum ut indicat experientia non solum in maiori parte hominum qui sunt impediti quam in iis qui sunt periti rerum moralium apud quos constat quod fere sit in multis casibus ignorantia, varietas, confusio, perplexitas, dubitatio, incertitudo nempe ut dr Sap.ª 9. n. 14. cogitat.es mortalium timidae et incertae provid.ae nrae et propter quod subditur corpus enim quod corrumpitur aggravat animam et terrena inhabitatio deprimit sensum etc.a de quo vide in mea de glia op. 1. cap. 2. et alibi. 2.° ad operandum honeste non necess. ab illis exigenda ē scientia quae de honestate operis sit in mō cognoscendi moralis ita certa ut excludat omnem formidinem seu verisimile iudicium de probabilit.e oppositi neque ē unde ostendatur tam rigida obligatio et alias pauci admodum essent qui possent honeste operari et opera honestas redigerentur ad angustias intolerabiles suae fragilitatis

2.° probatur ut homo operetur honeste sufficit ut sequatur id quod dictat prudentia suo mō nam haec ē regula proxima dirigens actiones suas ut constat prudentia suo mō dictat hominem operari honeste quando ad libita quamvis dilig.s sequitur id quod satis probabiliter iudicat esse honestum. Sic enim com. censetur prudenter et honeste procedere illi qui sequitur opinionem satis probabilem, quando

n. careant omni formid.e et iudicia verisimili ac probabilitate opinionis contrariae quas
inter re sequunt alij ex Doctis quo et ratio videtur rationem a priori inferri ad 1.m obiect.
a quo neque vero —

Confir. ex eo quod D. Tho. 1a 2ae q. 57 art. 4. ad 3.m ait prud.am esse de
artem et inf. opinatiua aiae ceterum ingens ab se here et ibid. art. 5. ad 3.m
et 2a 2ae q. 47 art. 3 ad 2.m ubi supponitur iudicium prud.ae n. semper esse
certum et verum per conformitatem ad rem quia semper dicitur certum et
verum practice per conformitatem ad appetitum rectum ut notant ex alij infra
citandi in 3a parte eo ubi amplius id exponet et ad 2m obiectionem —

Dices quia So. negat Gemano mo semper here iudicium certum
quo abs.e iudicet Sor aut illud esse honestum pt tm here iudicium certum
quo iudicet esse probabile quod sit honestum id, quod premissa congrua dilig.a
ex verisimili fundamento ita apparet et supposita tali probabilitate licitum
esse ita operari quod habent dici pt ad honeste operandum semper requiri
tale iudicium certum de probabilitate honestatis —.

R. 1. quia id totum concederet nihil inde here contra nras etem.
qua causa aim. limitat.e dictum est ad honeste operandum n. semper
requiri conscientiam, quae de honestate operis ita sit moralis certa ut excludat
oem formidinem et verisimile iudicium de probabilitate sed opposite illud atque
iudicium quod sit certo iudicat aliquod esse probabile n. excludit oem formidinem
et verisimile iudicium id oppositum ut constat —.

R. 2o. quia bonum sit et ab aliquibus qui excellentiss. circumspecte
quolibet errori ex speculativi periculum cavere conantur vitatum ut in
rebus quae sunt sub opinione n. ferant iudicium abs.e asserens id ita esse
aut n. esse sed iudicium asserens id videri probabile quod iudicium sub
hac limitat.e est certum et evidens quia sit asserit illud ex verisimili fun
damento ita apparere. tn hoc prud.a nalis n. necess.o id requirit per reg.a
quam semper sequatur actio sua ut sit honesta constat enim eo ipso censeri

prudenter se gerere hoies etiam doctos et pios qui premissa sequuntur dilig. ex verisimilibus fundamentis ferunt iudicium absolute asserens hoc aut illud esse honestum et id quod esse iudicium (ut loquuntur aliqui) in actu exercito probabile quod est opinio et xa illud prudenter operatur etiam si contingat spe culatiue rem aliter se habere ut constat ex doct.a d. Tho. et aliis locis citatis in confirmat. post 2m probat.em et amplius ex dicendis. —

2a pars probatur etiam ex 1a 1.a 5.am sua relatam et quod ad rem attinet non videtur negari a 2a sui atque declaratur dupliciter bene cohaerere potest ut scientia quae ex modo cog.di non est certa sine illa formid.e ... probabilis dicatur moralis et practice certa quoad dictam quia certum est voluntates ita ab illa dirigi ut non peccet eam seq.do atque hoc semper praestat scientia, quia suppositis sequentibus dilig.a dictat sane probabiliter aliquid esse honestum. nam quis contingat etiam reipsa aliter se habere voluntas prudenter se gerit eam seq.do et non peccat sed neque quo seq.e malum involuntarie invincibiliter ignoratum et bona fide existimatum honestum, neque prud.a naturalis necessario requirit certitud.em et veritatem conformitatis ad rem ut habetur ex doct.o d. Tho. et aliorum locis su.a citatis in confirmat. post 2m probat.em et amplius ex dicendis § sequenti et ad 2um

Cui hoc notum est id, quod Caiet. 1a 2ae q. 57. art. 5. § ad hoc dicit, ait verum intellectum speculativum et practicum ita differre quod illa, inquit, consistit in cognoscere, hoc vero in dirigere et postea § in ead. respons. et finis ait saepe iudicio practico prud.e dici certam veritatem in cognoscendo non tamen in dirigendo idque colligitur ex eo quod d. Thom. ibi ad 3m ait verum intellectus practici aliter accipitur quam verum intellectus speculativi, ut dicitur 6 eth. cap. 3. nam verum siquidem intellectus speculativi accipitur per conformitatem intellectus ad rem verum autem intellectus practici per conformitatem ad appetitum rectum et subdit hanc conveniens prud.ae quis ver... sit a.a inveniens quod potest aliter se habere. sic contra. ibid. notat prudentiam semper dici practice veram quis non sit semper de rebus veris sed quandoque de falsis

Poss.a Med.a in illa 1a. 57. art. 4. d. 3. iudicium (inquit) prud.ae

semper e verus practice licet sepissime sit falsum speculative veritas namque intellectus practici non est conformitas ad res ipsas sed ad rectum appetitum, qui rectus rectificatur aut in eo, quod diriget ad rectam et studiosam operationem. idem Ballesteros 2.2. q. 1a art 3. dub. 2 ad 2m. ubi simili ratione ait dictamen prudentie semper esse verum practice quis sepe includat falsitatem speculative ut quando prudentia absolute dictat adorandam esse hanc vel illam hostiam a sacerdote celebratam quam tamen contingit quando propter malitiam aut negligentiam sacerdotis non esse consecratam. idem Coninck lib. 1 quest. q. 9 et 10 —

pruden.

— Aliquae obiectiones —

Obijcitur 1° qui operatur aliquid sine conscientia certa de honestate operis exponit se periculo peccandi et eo ipso peccat quia ad operandum honeste necessario requiritur conscientia certa. antecedens probatur eo ipso quod conscientia non sit certa de honestate operis sed probabilis repatitur secum formidinem contradictionis asserens forte illud opus esse illicitum ergo qui ita illud aggreditur operatur cum formidine et dubio exponendo se periculo si forte illud sit illicitum, id atque est peccare nam qui operatur cum dubio exponens se periculo peccati peccat iuxta illud Eccli. 3. n. 27. qui amat periculum in illo peribit —

Et neque ante sic homo sit de conscientia certa in modo agnoscendi et eludendi omnem formidinem — intelligitur ver... R. distinguendo aliud esse formido et cum... aliud vero dubium morale practicum et quis eo ipso quod conscientia in modo cognoscendi non sit certa sed probabilis repatiatur secum formidinem... assensum non habere infallibilitatem, non tamen repatitur dubium morale practicum quod est hesitatio quaedam intellectus inter utramque partem contradictionis suspensus nullum habet iudicium neque probabile quo iudicet hoc opus hic et nunc esse licitum aut esse illicitum, quod sic... licitum, et atque dicitur eum qui operatur cum formidine et dubio exponere se periculo peccandi et eo ipso peccare. intelligitur quando aliquis operatur cum eius tali dubio practico hesitat. et non in eodem quando operatur cum formidine. tamen

ut sciat probabile iudicium de honestate operis atque hoc bene notat Boz. hic citatus in 2.^a^ v. s. ostendens aliud esse formidinem, aliud vero dubitationem, et hac ratione nec-
essarium esse operari cum formidine, quis non cum dubitatione nempe practica
modo dicto idque plenius exponet infra suo loco ubi de usu probabilis de dubio.

Neque vero qui operatur cum probabili iudicio de honestate operis dicitur moraliter se
exponere periculo peccandi; quia licet forte attingit illud quod reipsa non est licitum,
quia sufficienter evitat periculum peccandi eo ipso quod praemissa congrua dili-
gentia facit id, quod satis probabiliter iudicat esse honestum ut ostensum est
in priori § cc. ib. Et talis scientia prudenter probabilis quis non sit certa ex modo
cogitandi sine formidine, sed tamen hoc suo modo non est potius in quolibet eventu
ac proinde neque semper requisita ut ibidem probatum est. adhuc dicitur certa
moralis et practica quoad directionem, quia certum est non peccare eum, qui illam
sequitur ut in 1.^a^ § eiusdem cc. ib. expositum est quia hoc facit id quod ex dictis
talis ibi citatis iuxta et dicitur veritatem practicam in moralibus ~~attendi~~ non
attendi conformitatem ad rem sed per conformitatem prudentiae modo suo ad rectum
appetitum. item id quod constat dicitur ex iniis quae reipsa sunt mala non peccare
eos qui procedunt bona fide quia expositum voluntarie supponit bonam intentionem
evitandi peccatum, et expositum intellectus congruam diligentiam ad exponendum id,
quod videtur honestum ~.

Ad hoc observandum est id quod notat Boz. 1.^a^ 2.^ae^ to. 1. disp. 58. cap.
2. n. 9. hic ait regulam bonae actionis a priori sumi ex natura rationali ut rationalis,
quia illud quod est conveniens illi ut rationalis est dicitur bonum, quod vero est illi discon-
veniens malum, et quia voluntas non potest aliquid prosequi ut conveniens, aut discon-
veniens naturae rationali ut rationalis est nisi quatenus id proponitur ut tale per rationem, ratio
ideo ratio recta dicitur regula actuum suorum quae regula proximo discernens quid sit conveniens
aut disconveniens naturae rationali, insuper quia sua ratio non potest omnino sine errore assequi
simpliciterque sine culpa existimat esse bonum id quod reipsa malum est, ideo
recta ratio practica quam sequi potest recta volitio censeri debet illa quae dili-
genter proponit id quod videtur conveniens naturae rationali ut rationalis est, non quod con-
formis sit rei quam enunciat, et quia diligenter et prudenter proponit id,
quod videtur conveniens naturae rationali ~.

V. sby. ad operandum honeste regi prud.a qr res diriges ut

hec ex Arist. 6. eti. cap. 12 et 13. D. Tho. infra q. 58. art. 4 et alys ibi

D. prud.a e certa q.a est virtus intellectualis et ut colligit ex Arist. 6. eti. cap.

3. deroe virtutis intellectualis e certitudo. nam ideo ibi arce virt.de reijcit

opinio.m seu existimat.em q.a n. e certa. nam opin.e inquit, et existimat.e

fieri pot ut mentiamur q.o ad operandum honeste regit. e sua certa ~

Re. disting. min. cum asserit prud.am ee certam si sermo sit de prud.a

nat. hoc mo ita intelligit ut dicat certa practice ma. clr quoad dicet.em

nempe q.a certa illa ita ~~intelligit~~ dirigi voluntas ut n. patiat eam seq.do ut ex

ponitur e intra q.o ce. et n. e ness.um ut semper sit certa in mo cognoscendi

sine formid.e et quod numq.m sit speculative falsa ut vid. sentensr. ex D.

Tho. Calo Cont. et alys aperte asserentibus iudicium prud.ae hoc posse ee falsum

speculative n. v. practice indirigendo ut mus ibi explicatus. talis ast certitudo

practica indirigendo sufficit ut prud.a hoc numeret int. virt.es intellectuales

cum aut Arist. loco citato et alys reijciunt opin.em arce virt.s intellectualis lo

q.tur de opin.e speculativa qua neq. e certa speculative in cognoscendo neq.

practice indirigendo ut constat ex eo quod Arist. eo loco. 6. eti. cap. 3. noie

virt.s intellectualis nempe sumendo eo fuite so intelligit eos altos intellectua

les q.s alys hoc convenit atq. ita so numerat quinq. nempe intellig. hoc e

habit. primor princ. evidentium, scia, sap.am, prudentiam et artem ex q.b

tres priores hant certitud.em speculativam in cognoscendo et duo posteriores salter

hnt certitud.em practicam in dirigendo ~

Aliqui conant. alr evadere predictam diff.tem dicendo actus prud.ae esse solo

imperium, quod, inquit, lz sit actus intellig, n. tn. e iudicium ac proinde in illo n. hee

locum certitudo, neq. incertitudo qua e proprietas iudicij ~ S. D. hoc n. v. sanis

facere tum q.a lz imperium intellig. e iudicium ut expres e su.a ce.a q. 17. q. 11.

cap. 1.o tum q.a actus prud.ae adeq.te sumpta solo hic ambitu n. e so imperium

sed et consultatio sed inquam et 2.a alys indicans de agibilibus qua e iudicium

cui debet convenire certitudo aut incertitudo in cognoscendo et loquendo.

de tali iudicio prud.ᵃ nali huiꝰ mi illud n̄ semp ē certus neqꝫ verum in cognoscendo ꝯ aliqd.ᵒ ex ē speculatiue falsum quis semp dicat certum practice indicando ut ostensum ē fundamentis rōis etiam Suarez adducti in priori tripartitione ꝯ. ecc.ᵈ trad 1ᵐ obiect em.

Dixi log.ᵒ de tali iudicio prud.ᵉ nali huiꝰ mi nam si sermo sit de prud.ᵃ supnali dici ut illam semper esse certam n̄ sō practice indicando sō ex in cognoscendo infallibili certitud.ᵉ ratione illi neqꝫ speculatiue possit sub esse falsum et n̄ difficia qᵃ hoc petit excellentia huiꝰ et aliꝰ supnalis intellectuali pertinent cum tribuat Deo sibi cōe gnali particulari quin n̄ pōt tribui huiꝰ aut aliꝰ falsū. pt.ᵃ prud.ᵃ supnalis eadem rōis fuit the in Xpo et in alijs beatis quorꝫ cognitioni nequit subesse falsum.

Dices quo pacto prud.ᵃ supnalis quæ conuenit ex iusti viatoribꝰ pōt esse certa infallibili certitud.ᵉ in cognoscendo cū neqꝫ habeat infallibilitem certitud.ᵉᵐ obscuram ex obō fidali authoritatis Dei revelantis sicut habet fides diui neqꝫ certitud.ᵉᵐ evidentem cū versetur circa agibilia contingentia deqꝫ n̄ apparet quo mo iusti in hac via habeant evid.ᵃᵐ supnalem.

R. intelligi pōt cum hāc certitud.ᵉᵐ supnalem evidentem ex circa agibilia contingentia si dicat eiꝰ iudicium circa illa n̄ esse abs.ᵗᵘᵐ asserens abs. hoc aut illud hic et nunc esse licitum, aut illicitum sicut sæpe asserit prud.ᵃ nalis huiꝰ mi quæ proinde pōt eē incerta in cog.ᵈᵒ et falsa speculatiue ut dictum ē sup.ᵃ post 1ᵐ probat.ᵉᵐ priorisꝰ ꝯ. ce. ad qm das obiect.ᵉˢ in 1ᵃ so. hic ꝯ esse iudicium asserens esse credite seu verisile aut probabile quod hoc aut illud hic et nunc sit licitum vel illicitum in quo q.ᵈᵉᵐ iudicio pōt esse certitudo evidens cū aperte videt esse probabile id, quod apparet ex verisimilibꝰ indicijs et gᵒ aliꝰ supnali mo ꝯ attingit, per quod habet ex hoc supnali influxu aut eiꝰ vi ex supnali aux. talis certitudo evidens et supernaturalis.

Simili ex rōe saluat supnalia dona intellectualia spūs sancti, nempe donum intell. sci.ᵃ sap.ᵃ et hīc quæ iustis infunduntur simul cū gratia et fiunt ex ac. ss. eigd. rōis in Xpo et alijs beatis quorum status n̄ ē cognō. obscura hīc supnalem certitud.ᵉᵐ evidentem, quæ ex speciali mot.ᵉ et instinct

Spiritus Sancti ultra comm. ord. prudentiae infusae supernali modo tendendi certo et evidenter indicant. Sol aut illud esse dignum credibili, aut videri consentaneum. l. aliqd huius mi ut notat Sua. 3p. to. 1. dp. 2. sect. 1.a § pr.a et dictum e in ma de incarnat. lect. q. 11. D. Tho. cap. 14.

Caput 3.um De conscientia errorea

Sect. 1.a qd sit cscia errorea vincibilis et invincibilis an differat a probabili et quo modo dicat ligare seu obligare negative et positive

1a opinio cscia errorea late sumpta e quicumq. error seu dictamen rois falsum circa agibilia moralia, strictiq. vero pro ponit ut membrum condistinctum a cscia probabili denotat peculiariter eum errorem, qui n. censet hre fundam.tum morale doctis probabile — Prior pars hic sustinetur et probatur. cscia errorea late ut indicat ipsum nomen et dictamen ut cumq. errans ac proinde falsum circa agibilia moralia — sic Bal. 12 dp. 2. q. 14. num. 4. § porro et Vasq. ait cscia errorea e dictamen falsum circa quod e agendum l. vitandum —

2a vero pars sic opponit et probat. qa cscia ita dividit ut alia sit certa et recta alia errorea alia probabilis et a. ibi cscia errorea sumit strictiq. qa ponit ut membrum condistinctum a probabili ut constat ac proinde denotat peculiariter eum errorem, qui n. censet hre fundam.tum morale probabile doctis quis aliqd ex errore aliud videat in doctis — unde abs. n. numerat inter cscias probabiles ut siquis ex cscia errorea existimaret licitum esse aliqd furari —

Quare cscia errorea late sumpta ita differt a probabili quod errorea semper e judicium falsum at probabilis potest esse aut judicium verum aut et reipsa falsum quis probabiliter censeat verum. saepe enim id quod reipsa est falsum videtur probabile ex doctis, et hbeat verisimile fundam.to graves auctoritates aut rois ut constat. unde cscia probabilis qdo e falsa continetur sub errorea late sumpta quae comprehendit quodlibet judicium errans sive improbabile doctis sive probabile, at cscia errorea stricte sumpta differt a probabili et falsa ceu membrum condistinctum qa peculiariter denotat eum errorem, qui n. censetur hre fundam.tum morale probabile doctis ut dictum e —.

2° Alia [illegible] conscientia erronea alia ē vincibilis quae ē illa quam pot quis de-
vincere aut tollere faciendo id, quod in suis [illegible] illis circumstantiis proportionate
pot ad sciendam veritatem unde ē voluntaria saltem indirecte et culpabilis quando
ē contra quas quis tenet et pot scire et vult facere id, quod proportionate
debet ad sciendam veritatem; alia vero ē invincibilis quae ē illa quam non pot quis
vincere seu tollere faciendo id, quod in suis [illegible] illis circumstantiis proportionate
pot ad sciendam veritatem et ē involuntaria et proinde inculpabilis etiam si sit contra
quas alias tenet quis scire. Haec Cc. Sed explicari debet D. Thoma in hac q. 19
art 6 et aliis citandis in sect. sequentibus et satis pot exponi et probari ex
ipsa notitia horum istarum ex iis quae de ignorantia vincibili et invincibili dicta
sunt Sect. 11a q. 6 disp. 1 cap. 7 sect. 1a —

3° pp. aliud ē quod conscientia erronea liget seu obliget negative ne
faciamus aut omittamus aliquid contra illam quando non deponitur; aliud vero quod liget
seu obliget positive ut sequamur illam faciendo id, quod ipsa dictat. Sed
ipse exponenda et probanda ē ex dicendis sect. sequenti contrarium ad 2m obiect.
et sect. 3a et notum ē ex dictis horum duorum punctorum pendere multa in hac
et aliis materiis implexa quae proinde per sect. sequentibus sunt discutienda
et prius id, quod apud omnes habetur esse certum quod quaelibet conscientia etiam erronea
etiam vincibilis et culpabilis liget seu obliget negative ne operemur contra illam,
quando dictat aliquid esse sub praecepto et deinde fiet progressio ad examen alterius
puncti an etiam obliget positive ut eam sequamur faciendo id quod dictat

Sect 2a. An conscientia erronea non solum invincibilis sed etiam vincibilis et culpabilis obliget negative ne operemur contra illam — ita ut peccet qui ab ea discordare —

Aliqui dixerunt non esse peccatum operari contra conscientiam erroneam, saltem quando illa dictat
praeceptum esse aliquid, quod secundum se est malum aut prohibitum id, quod secundum se est bonum et
licitum quidam quos tacito nomine referunt et rejiciunt D. Tho. in hac q. 19 art 5.
et glosa in decreto Gratiani causa 28. q. 1. cap. omne quod non est ex fide —

Probatur Cc. conscientia etiam erronea non solum invincibilis sed etiam vincibilis et culpabilis quando dictat
aliquid sub praecepto esse agendum aut vitandum ligat seu obligat negative ne faciam

aut ommittamus contra illas quae non deponit atque ita peccatum est ab illa discordare. in hac re quod ad rem attinet doctores convenire debent. nam quis immo logice sit diversitas quod aliqui ut dicit infra ad 2m. obiect. id appellant ligare seu ligare conscientiam, alii vero ex obligare seu obligare eam, in contrario aut doctores 2. 5x. d. 39. ubi Bonav. Ricar. Gab. Greg. et alii et D. Tho. ibidem et hac q. 19. art. 5. ubi Cont. Med. Bar. Bal. et alii conveniunt in hoc quod sit peccatum operari contra conscientiam erroneam ex quamvis culpatem quo dictat aliquid esse ex obligatione agendum aut vitandum idque tradunt ut certum et oppositum esse haereticum docere vero Adrianus quodlib. 2. in 3o. ad 5m. pro ad 5. pecale or. lib. 3 quaestionarii q. 4. paulo ante 2m. expressum. idemque significat Baz. hic ... 59. cap. 2. n. 7. et alii indicantes similem censuram —

Quod autem praedicta conclusio sit ita certa ut oppositum censendum sit haereticum probant aliqui ex illo ad Rom. 14 n. 14 confido in Dno Iesu quia nihil commune per ipsum nisi ei qui existimat quod commune esse illi commune est quibus verbis S. Paul. agens de cibis lege Moysis prohibitis qui Christiani fratres habebant dicit communes et immundi; ait nullum cibum esse communem et immundum per ipsum, hoc est, per seipsum sua natura, aut per Christum ex eius lege. si quis tamen existimet aliquem cibum esse communem et immundum ei ipsum existimatorem sua conscientia et inde se habere ac si esset communis et immundus et postea n. 23. ait, qui autem discernit si manducaverit damnatus est quia non ex fide, hoc est, qui sua conscientia discernens alios cibos mundos, alios immundos, manducat eum, quem credit esse immundum. eam sua conscientia arguente damnatus est reus peccati et subdit rationem. de omni, quod non est ex fide peccatum est ubi fides accipitur pro credulitate seu existimatione conscientiae Christianum quo dicitur solet aliquem operari bona, aut mala fide et sensus est de, quod non est ex credulitate seu existimatione conscientiae contra illas peccatum est, unde glossa interlinearis et alii ibi exponunt quod sit contra fidem hoc est contra conscientiam peccatum est —.

Dices non est unde ostendatur esse ex fide divina quod hic locus debeat necessario ita intelligi ut sententia oppositum nostram sit censura haeresis — R. quod quod sit dicta censura quam ferunt aliqui auctores. saltem praedicta conclusio ut ita certa ut negari nequeat sine errore, aut minimum temeritate quia talis expositio patrum Amb. Chrysos. Anshel. Theodo.

Ecumeni et alij in eo loco ad Rom. 14. Sit aut sig(nifi)cat p(ro)bidum sensum qui sane colligit(ur) ex D. Tho. quis e(ni)m admittat alij, eum n(on) excludens et ex a(li)a illius loc(o) Tho.
ubi sic(uti) docent p(ro)babilem esse ut certam atq(ue) ita ex illis verbis D. Pauli in p(ri)ncipio
(D. Tho. et expositis patrum et com. doct(ri)na Tho. colligit(ur) c(on)p(ro)batio tam firma ut opp(ositu)m
si n(on) plane h(a)ereticum saltem n(on) ostendat erroneum aut temerarium.

2º p(ro)b(atur) ex decretalib(us) et º sextu tituli: spoliatoris cap. litteras ex Innocentio
3º ubi post medium sic dicit(ur) o(mn)e quod n(on) e(st) ex fide pecc(atu)m est q(uo)d q(uo)d fit c(ontr)a c(onscienti)a(m) a(e)dificat
ad Gehennam. item et de p(rae)script(ionibus) cap. q(uonia)m o(mn)e et tit. de Simonia cap. si(cu)t nob(is)
et tit. de s(ententia) ex co(mmunicationis) cap. inquisitioni damnat crimine qui operat(ur) c(ontr)a c(onscienti)a(m).

3º moeverit Grauani ca. 28. q(uaestio)ne cap. o(mn)es paulo post initiu(m) ipse
Grauanus ait illud Apostoli (ad Rom. 14. n. 14.) o(mn)e quod n(on) e(st) ex fide pecc(atu)m e(st) ita
intelligit(ur) o(mn)e quod c(ontr)a c(onscienti)as fit, (a)edificat ad Gehennam et subjicit ibi testimoniu(m)
D. Amb. c(irc)a illum locu(m) ubi sic ait recte pecc(atu)m appellat(ur) quod aliter fit q(ua)m p(ro)batu(m) e(st)
nempe iudicio c(onscienti)ae. p(ro)b(atur) D. Anselm. c(irc)a eumd. locum ad Rom. 14. o(mn)e, inquit,
quod n(on) e(st) ex fide pecc(atu)m e(st) q(ui)a e(ni)m illud quod e(st) bonum si putet(ur) esse malu(m) et tunc
fiat, pecc(atu)m e(st) et s(imi)lia docent alij Patres et expositiones ibidem.

4º p(ro)b(atur) exponendo eadem D. Tho. in hac q(uaestio)ne 19 art. 5. (voluntas fertur
in obiectum s(ecundu)m quod p(ro)ponit(ur) a r(ati)one q(uod) si p(ro)ponat(ur) ut malum a r(ati)one errante quis ex
ipsa n(on) sit malu(m), tu(n)c voluntas amplectens illud s(ecundu)m quod p(ro)ponit(ur) ut malu(m) fert(ur)
in illud sub r(ati)one mali, hoc e(st), tra(h)it(ur) ad r(ati)onem mali e(t) existimatam q(ui)a talis voluntas e(st)
mala q(ui)a vult malum, n(on) q(ui)dem inquit, id quod tunc sit malum p(er) se sed per accid(ens)
p(ro)pt(er) app(re)hens(ione)m r(ati)o(ni)s et subdit ideo Ph(ilosoph)us dicit quod p(er) se loq(uen)do incontinens e(st) qui n(on)
seq(uitu)r r(ati)onem rectam p(er) accid(en)s v(ero) qui n(on) seq(uitu)r r(ati)onem falsam. nempe id colligit(ur) ex
Aristot. 5. eth. cap. 9. ante medium et lib. 7 cap. 1º et tandem concludere D. Thoma(s)
ait inde inferri quod o(mn)is voluntas discordans a r(ati)one sive recta sive errante semp(er)
est mala.

Ex hac r(ati)one et doct(ri)na D. Tho. p(ro)b(atur) co(n)clusio e(ss)e. eo ipso quod aliquis c(ontr)a c(onscienti)am qu(ae)
erronea et vincibilis existimet aliq(ui)d esse ex obligat(ion)e agendu(m), existimat e(ni)m malum
esse operari c(ontr)a illum q(ui)a id e(st) aff(ectu) transgredi oblig(ationem) q(ua)m putat et amplecti malum

ex estimatum, in quo modo rendendi est peccatum gravis dom.ini sic se here ipso nisi malum
ei qui existimanti illud esse contra obligationem sibi propositam ac proinde malum nihilominus
illud ita propositum amplectitur peccat quia eo ipso vult malum existimatum et
morali reputat proinde sequitur ac si amplecteretur id, quod reipsa est malum
et grave ex sua parte exponit se illi etiam si reipsa esset malum et peccatum
talis ac contemnit Deum a quo credit illud esse preceptum quod bene explicat D.
Bonav. in 2. sent. d. 39. art. 1. q. 3. n. 19. dicens fieri in contemptum Dei eum
credit sibi dictante conscientia hoc displicere Deo quia qui habet talem conscientiam cum
teneatur non peccare ut constat tenet etiam non operari contra illam qui alias peccaret, idque
est quod de re vendit in cit. proposita cum de conscientiam etiam erroneam etiam vincibilem
quando dictat aliquid esse sub precepto agendum aut vitandum obligare negative ne
faciamus aut omittamus contra illam quandiu non deponitur

Ad 2. obiectionem resp. negatur sumanorem ad tantum est ratio, non quaecumque id recta
quia eo ipso quod non sit recta sed erronea inculpabilis nullo modo obligat neque nega-
tive ut non operemur contra illam imo rectum et bonum erit operari contra illam quia id quod
est conforme errori culpabili est rectum et bonum

Resp. distinguendo ante. aliud est loqui de regula quae per se positive obligat ut
eam sequamur faciendo id, quod dictat et haec est ratio recta; aliud est loqui de
regula obligante negative ne operemur contra id, quod dictat quamdiu non deponitur atque hac
habent ut dictio etiam ratio erronea et vincibilis quando dictat obligationem nam sicut homo
tenetur non peccare, ita tenetur non operari contra talem conscientiam quia alias non operaret ipso
affectu amplectens malum existimatum ut dictum est

Ad illud vero quod de eo quod est conforme errori esse rectum et bonum R.
id verum est quando sit aliquid contra errorem cognitum, secus vero quando error non cognitus sed potius ipso
errore existimat esse rectum et bonum id, quod supponit et opprimit esse malum
tunc enim non est rectum et bonum operari contra tale dictamen, quia sic voluntas affectu
recedit a bono existimato et amplectitur id, quod proponit ut malum, in quo affectu
est peccatum ut supra ostensum est

Dices ratio non obligat nisi quatenus est quaedam participatio divinae legis a Deo
describata. neque preceptum inferioris contrarium obligat si sit contra preceptum superioris potestatis.
ut colligitur ex D. Aug. to. 10. serm. 6. de verbis Dni cap. 8. si, inquit, si curator

iubat contra; proconcludemus quod conscientia erronea non est participatio divinae legis a Deo exhibitae, quod obligare contra illam sufficienter erat quod nullo modo obligat neque negative ne operemur contra illam.

Respondeo explicando antecedentem nostram, eo non obligat nisi quatenus est participatio divinae legis aut formaliter, aut formaliter existimatam: nam si existimet aliquid esse bonum et obligatorium faciendum ac proinde derivatum a divina lege, id sufficit ut obliget negative, ne faciamus aliquid contra id quod existimamus esse et obligare et contra divinam legem. Id vero quod dicitur praeceptum inferioris potestatis non obligare si sit contra praeceptum superioris, solum verum est quando cognoscitur illud esse contra illud. At si aliquis existimet praeceptum inferioris potestatis esse etiam praeceptum superioris, tenetur saltem negative non operari contra illud, eo ipso quod illud contemneret, censeret etiam contemnere praeceptum superioris quod existimat sibi propositum per praeceptum inferioris potestatis: ut in exemplo posito, si quis credat praeceptum curatoris esse etiam praeceptum proconsulis, argumentum hoc solutum habet [illegible] D. Th. in 2a 2ae q. 19 art. 5 ad 1 [illegible].

Adde etiam interveniente verum praeceptum naturale et divinum dictans homini, ut [illegible] suae conscientiae erroneae existimantis aliquid esse a Deo praeceptum, teneri obligat negative ne faciat, aut omittat aliquid contra talem conscientiam reclamantem, quia aliter contemneret id, quod existimat esse a Deo praeceptum. Et ad hoc notandum est id, quod bene observat D. Bona. 2. sent. d. 39. art. 1. q. 3. n. 19. dicens qui facit oppositum eius quod conscientia dictat ipsa manente peccat quia facit in contemptum Dei, dum credit sibi dictare conscientiam illud Deo displicere, argumentum hoc amplius ostendetur ex dicendis ad sequentem obiectionem et inferius in aliis [illegible].

2° obiicitur: obligatio est vinculum, quod est vinculum et debitum ex aliquo vero praecepto, aut naturali aut positivo; quia solum verum praeceptum videtur habere vim obligandi: sed id quod apponit conscientia erronea non ita se habet, quia eo ipso quod sit erronea fallit, proponendo ut praeceptum id, quod vere non est praeceptum; quare conscientia erronea nullo modo obligat neque negative quominus possimus operari contra illam.

Durandus in 2. sent. d. 39. q. 5. n. 7. distinguit aliud esse obligare, aliud vero ligare, et inter haec assignat hoc discrimen, quia inquit, qui obligatur debet facere id ad quod obligatur, neque potest esse obligatio respectu illiciti, aut non debiti. At ligari moraliter dicitur qui sic est dispositus circa aliquid agibile ut non possit licite procedere neque hac neque illa via, sicut ille, qui ligatur corporaliter non potest procedere etiam in recta et plana via. Hac ac distinctione praemissa subdit conscientiam erroneam neminem obligare, quia obligatio non est de illicito aut non debito; ligat tamen, quia non potest homo procedere contra id, quod existimat esse et obligat faciendum.

Hanc distinctionem

Hanc distinct.em reijciunt Con.ca lib. 3. quaestionarij q. 4. dub. 3.
Bass. 1. 2.ae to. 1. dsp. 60 cap. 2. initio et alij dicentes nullam esse differentiam inter hoc quod est ligari et obligari, quod utrumque sumimus pro eodem servata proportione in simili sensu, ita ut in eodem sensu quo conscientia dicitur ligare aut negative aut positive dicatur etiam obligare.

Quod quidem est de modo loquendi de quo non est contendendum saltem quod ad rem attinet verum est hoc discrimen quod aliud sit rationem conscientiae erroneae teneri ad non operandum contra illam quod Duran. vocat ligari, aliud vero teneri ad faciendum id, quod dictat quod idem Duran. vocat obligari et negat convenire conscientiae erroneae quod etiam sub hoc modo loquendi specialiter de conscientia erronea vincibili asserunt alij ex quibus est Ioan. Azorius p. 1. inst. moral. lib. 2. cap. 98. dicens illam habere vim ligandi non tamen obligandi quia, inquit, tenemur quidem ligari et abstinere ne contra eam faciamus non tamen tenemur eam sequi quod etiam de re quis non sub his verbis volunt plerique asserentes licet teneamur non operari contra conscientiam erroneam vincibilem non tamen nos teneri eam sequi ita ut debeamus facere id, quod illa dictat quod de hoc puncto an teneamur illam sequi dicetur sectione sequenti. nunc autem dist.do gratia de ambobis statutum est unum punctum quod teneamur non operari contra conscientiam erroneam ut expositum est in cc. atque hoc vocamus ligari seu obligari negative ne aliquid contra illam faciamus aut omittamus quo loquendi modo utitur Bass. in praedicta dsp. 60. cap. 2. initio et alij dicentes autem oppositum contendit conscientiam erroneam nullo modo ligare seu obligare neque negative ac proinde exponendum quo modo illa possit hoc pacto ligare seu obligare ne operemur contra illam cum ipsa non sit verum praeceptum.

Quare ad 2.m praedictam difficultatem cum in maiori dicitur obligatio esse a causa id, quod est licitum et debitum ex aliquo vero praecepto ad distinguendo aliud est loqui de oblig. quae datur tantum in re vera. et de hac verum est illam debere esse causa id, quod est licitum et debitum ex aliquo vero praecepto; aliud vero est loqui de obligatione tantum existimatione. et hac pro conscientiam erroneam existimatur esse ubi vere non est et supposita tali existimatione sicut unus dicitur dari obligatio ex vero praecepto ne aliquid faciamus, aut ommittamus contra talem conscientiam quamdiu illam non deponimus.

Itaque in oblig. negativa ne faciamus, aut omittamus aliquid contra conscientiam erroneam intervenit idem verum praeceptum naturale quo dicimus esse causa id quod est licitum nempe ne faciamus contra conscientiam existimantem aliquid esse sub oblig. quia tenemur declamare

conscientia aliquid facere seu ommittere et ad id est praeceptum naturale synderesis, qua in eo dicitur nihil esse faciendum aut ommittendum reclamante conscientia et peccatum esse si illa non deposita aliquid fiat ad id etiam est praeceptum divinum quod illud ad Rom. 14. n. 14. de quod non est ex fide peccatum est ut exponitur communiter sententia vero etiam expositores. conscientia vero erronea dictans hoc aut illud esse praeceptum quod non est vero praeceptum se habet ut conditio ad obligationem negativam qua habens talem conscientiam tenetur quamdiu illam non deponit non operari contra illam quia falso existimatur applicat praeceptum ubi vere non est et subiecto tali obligatione applicatae tenetur ex praecepto naturali synderesis nec non ex divino non facere contra talem conscientiam quia est peccatum ea reclamante et non deposita aliquid contra illam facere, aut ommittere.

Et hoc nostri est id quod Bal. 1a 2ae disp. 2. q. 14. sect. 4. § ergo fundamentum sic ait obligatio, qua quis tenetur vitare id quod falso iudicat esse malum non oritur per se ex ipsa conscientia errante, sed potius ex synderesi, quae vetat ne quis velit id quod iudicat esse malum. At subdit conscientia erronea habet se tamen se ut conditio quaedam qua existente tenetur homo ex lege naturali vitare id, quod alioqui seclusso eiusmodi errore conscientiae non teneretur vitare idem colligitur ex dicto Card. lib. 3. quaest. q. 4. sect. 1a art. 1m et aliis locis citandis sub sequenti art. 1. et probar. et etiam.

3o. obiicies, si quis ex conscientia erronea existimet malum esse diligere Deum super omnia et nihilominus faciens contra talem conscientiam illud diligat super omnia, non in eo tali actu peccat quia repugnat esse actum dilectionis Dei super omnia et esse peccatum ut constat ergo non semper est peccatum facere contra conscientiam erroneam.

R. neg. suppositum quo in ante supponit posse fingere illum casum ut quis existimans malum esse diligere Deum super omnia stante tali conscientia eliciat dilectionem Dei super omnia nam repugnat ut stante tali conscientia eliciat actum dilectionis Dei super omnia quia hoc nihil debet includere, quod existimet esse contra eum seu displicere Deo ac proinde eo ipso quod ita eliciat ut existimet esse aliquid mali ut ex conscientia errante supponitur vere non est dilectio Dei super omnia.

Sect. 3a. An conscientia erronea tam vincibilis, quam invincibilis obliget positive ut eam sequamur faciendo id quod dictat.

1a sententia. Vir affirmat quamlibet conscientiam erroneam non solum invincibilem sed etiam vincibilem quamdiu non deponitur obligare positive ut sequamur illam faciendo id, quod dictat esse sub obligatione. Sic hanc refferri solent D. Anto. 1 p. tit. 3. cap. 10.

§. 4. Gerson alg Sal. 30. litt.ª X. Comarr. 1º Varieg resolut.ⁿᵘᵐ cap. 1. n. 1. Henr. quodl. 1º q. 18. Vasquez de Scrupulis cap. 3. § 8. versu 9. Salvat. et Simi. V. alio. conscia Sraly ~. Et multi quis in modo loqu.ⁱ ni sani distincte videantur faucere tamen dere ut colligi pot ex eorum dat.ᵃ et fundamentis ni vnt stendere quod conscia erronea obliget positiue ad faciendum id, quod dictat sed so negatiue ne ab illa discedamus ut specialiter exprimit infra scil.ᵉ 4. ad 1ᵐ circa aliqua loca D. Thomae quem ut tribui solet Sac. 5.ª ipsorum tamen eam tenet Med.ᵃ 1. 2.ᵃᵉ q. 19. art 6. dubit.ᵉ 3. col. 4. vers. aly. v.º dicebant siquidam aly recentiores ~.

2.ª S.ª expresso expressio vlr negat vllam conscientiam erroneam siue invincibilem siue vincibilem obligare positive ut eam sequamur quamvis liget negative ne ab illa existente discedamus ita sentire vnt Dur. 2. S. d. 39. q. 5. n. 7. et 8. Greg. ibid. q. vn.ª art. 2. Alm. tr. 1º moral. cap. 5 Sraly ~.

3.ª S.ª ita distinguunt si conscia erronea sit invincibilis et inculpabili ligat seu obligat ni so negative ut non faciamus contra illam sed etiam positive ut eam sequamur. si v.º sit vincibilis et culpabilis ni obligat positive ut eam sequamur sed so negative ne operemur contra illam. ita Baz. 1.ª 2.ᵃᵉ n. 2. disp. 4 cap. 2. n. 4. et 7. et dere quis ni sub eisdem terminis Cor.ª lib. 3. quaestio. q. 4. § 4. et 5. Joan. Azorius p. 1.ª inst. moral. lib. 2. cap. 8. q. 8. Sraly ~.

Ut in hac re separentur ea, quae debent esse certa ab ijs, quae debent esse controversia et diversitas opin.ⁿᵘᵐ supponendum est 1º conscientias erroneas invincibilem et vincibilem in hoc convenire quod qualibet quando dictat aliquid esse ex oblig.ᵉ agendum, aut vitandum quamuis ni despositiue ligat seu obligat negative ne faciamus vel omittamus aliquid contra illam atque hac suppositione debet esse certa in qualibet sententia ut patebit ex dicta. sed in ea. An v.º dici sit id so esse ligare vel loqui aliqui. et v.º ut obligare negative ut dici aliqui pertinet ad modum loqu.ⁱ sed quo n est contendendum dum modo res ipsa consonat ut dictum est ubidem ad 2ᵐ obiectionem ~.

2º Supponendum est quod conscientia erronea vincibilis et culpabili dictans esse bonum id quod re ipsa est malum, tunc peccatum esse illam positive sequi faciendo id, quod dictat vlr. si quis culpabiliter existimans in aliquo casu licitum esse mentiri tunc mentiatur peccat quamvis quis sua conscientia existimet tunc ni esse peccatum mentiri tamen eo ipso quod illa 2.ª sit culpabilis quamvis posset retinere deponere plicat eam sequendo quia malitia operis ipso conscientias culpabilem est illi moralis voluntaria saltem indirecte. Et in hoc differt a conscientia invincibili et inculpabili quando si quis positive sequatur ni peccat quia eo ipso quod inculpabiliter ignorat malitiam operis excusatur a peccato et tunc ea malitia est illi moraliter involuntaria sed est inculpabiliter ignota ut contingit in casu qui hic Gen. 29. quod Jacob accessit ad Liam suam conscientiam in culpabiliter existimabat esse suam vxorem ~.

Hoc ex supposito debet esse certa in qualibet sententia atque ita eam certe supponunt authores solis sententiis litteris talibus vestra afficiendis. Notanda tertio est quod D. Thoma in hac q. 19. art. 6. concl. quarta inquit bonum vel malum morale consistit in actu inquantum est voluntarius. illa ignorantia quae causat involuntarium tollit rationem boni vel mali moralis non autem illa, quia involuntarium non causat. hinc igitur conscientia errat errore voluntario aut directe ut cum voluntas fertur in ipsam ignorantiam ut aut vellit ignorare id, quod tenetur scire, aut indirecte ut cum propter negligentiam non curat scire id, quod tenetur vel potest scire, tunc error non excusat quin voluntas concordans tali conscientiae erranti sit mala si autem error sit talis ut causet involuntarium propter ignorantiam absque negligentia tunc excusat ut voluntas concordans rationi eranti non sit mala.

Constat ex his quae de ignorantia inculpati et culpati contra communem doctrinam tradita sunt ut q. 6. D. Thoma q. 1. cap. 7. ex quibus constat malum inculpate ignoratum esse involuntarium ac proinde non imputabile ad culpam. secus vero malum culpabiliter ignoratum.

His suppositis restat difficultas circa duo puncta. primum est de conscientia erronea vincibili vel culpati. An quis peccet si eam sequi nolit. ex supposito quod non deponat obligat ut eam sequamur quoad dictat obligationem faciendi id quod proponit. 2me. de conscientia erronea invincibili et inculpati. An obliget ut eam sequamur cum alias eam sequens sit quoniam monstrosum quis excuset a peccato propter ignorantiam inculpatem.

1a Concl. conscientia erronea vincibilis vel culpatis non obligat ut eam positive sequamur faciendo id, quod dictat. Haec conclusio quoad continet praecipuum punctum. id quod quoad hac in talibus materiis maxime attendendum gravius auctoritates probanda est. i. doctrinis gravium authorum referendo aliqua eorum verba ut ostendatur esse ex eorum mente.

D. Bonaventura 2. sent. d. 39. art. 1. q. 3. n. 19. ad finem agens de conscientia erronea ait illa non ligat ad faciendum id, quod dictat quoniam non potest bene fieri ut paulo supra et infra explicat et n. 21. quis, inquit, quamvis verum sit quod qui facit contra conscientiam peccat ex hoc non sequitur quod tenemur facere id quod conscientia dictat esse faciendum, nempe quando non potest bene fieri. idem fere eadem doctrina ex D. Bonaventura desumpta docet Gerson a Gabriele. 3 o. post litteram X. ubi infinita.

Dur. 2. sent. d. 39 q. 5. n. 7. conscientia inquit erronea dictans esse faciendum quod est illicitum fieri aut non debitum neminem obligat quoniam obligari non est ad illicito aut non debito. nempe ergo non obligat positive ad sufficiendum negative quod vocat ligationem seu ligare.

Capreolus ibid. q. una art. 3. ad 1m 2a 3m etc. quis supponat ex conscientia erronea posse esse obligationem illicito quod hoc quod conscientia reclamante non possumus licite operari contra eam, quae est ligatio seu obligatio

negative non subdit eum divinae conscientiam erroneam obligare nisi dico vinel
Legis largae qua habens eam tenet non discordare illi non tamen tenet se confor
mare illi

Greg. in eod. d. 39 q. 1 art. 2. respondens ad quandam rationem
et potestas. q. 1 a. in nullo inquit casu conscientia erronea dictans aliquid esse
esse agendum vel non agendum debet tali iudicio se conformare et ibi probat non
teneri ad agendum id quod dictat quis teneat ad non agendum contra illud

Gab. ibid. q. unica art. 3. dub. 2. conscientia inquit erronea non obligat ad
faciendum quod contra legem dictat credens se conformiter legi dictare. Idem
Almaing. tract. 1 moral. cap. 6

Corduba lib. 3. quaestionarij q. 4. pp. 5. conscientia, inquit, erronea vincibilis
dictans obligatorie id, quod alias est illicitum non obligat ad conformandum nos
illi. Azorius q. 1 institut. moralium lib. 2. cap. 8 q. 8. conscientia inquit erronea
quando est ex errore vitioso non habet vim obligandi idque explicans subdit quis quandiu
ea permanet contra eam absque peccato agere non possumus non tamen eam sequi debemus
et obligandi vim non habet

Bas. l. 2. tr. 1 d. 60. cap. 2. n. 10. ait si sermo sit de conscientia erro
nea quando est ex ignorantia vincibili non est eam ligare et obligare non quidem q. ad hoc ut
ipsam quis positive sequatur sed ad hoc ut contra illam non faciat quae duo ss
bene distinxit ac si diceret obligat negative non positive. Bal. l. 2. dq. 2.
q. 14. pun. 5. ad 1m ait quando conscientia erronea vincibilis dictat aliquod malum
v.g. furtum esse debitum ex praecepto, falsum est tunc hominem obligari ut eum
illa concordet furando.

2a prob. ratione non potest esse obligatio moralis ad faciendum id, quod est intrinsece
malum morale et quidem sequi conscientiam erroneam vincibilem et culpabilem
faciendo opus illicitum quod falso dictat esse praeceptum est intrinsece malum morale
et peccatum ergo ad id non potest esse obligatio moralis cum etiam min. est certa inquam
liberet conscientia quod facere opus illicitum v.g. furtum quando illud dictat conscientia
vincibili et culpabili est peccatum ut notum est et ostensum sup. in 1a suppositione
mai. vero probatur tum ex communi recepto et doctrina collecta ex ss. et sanctis Patribus et con
ex aliis auctoribus, quia saepe dicunt neminem teneri ad id, quod est intrinsece malum
et peccatum sed potius teneri ad vitandum illud; tum ex ratione ex proprio conceptu sym
deresis quae dictat obligationem moralem quae est praeceptum sed debere esse de bono
honesto. malum vero esse prohibendum ac proinde non esse ad illud inducendam
obligationem moralem seu praeceptum

Dices verum est esse probabiliter loqui non posse obligationem moralem esse ad id quod
est intrinsece malum morale et peccatum at potest esse per accidens ex aliqua suppositione nempe
ex suppositione quod conscientia culpabilis dictet illud esse sub praecepto et illa non deponatur

Probatur hoc ita exijat ex data tali suppositione illud eo ipso quod fiat ex conscientia culpabili est intrinsece malum morale specificum ut constat quod neque ex tali suppositione potest esse moralis obligatio ad illud faciendum nam contra [illegible] doct.a ac princ. synderesis est numquam adeo, quod est intrinsece malum, praeceptum inducendam esse moralem obligationem. seu praeceptum sit semper in quolibet casu esse prohibendum quod quo aliquis non tenet illud impedire aliis posset ex bono aliquo fine sed ei permittere qua ratione Deus cum non teneat impedire peccata hominum et daemonum permittit illa. Vide sect.a n.a q. 6. disp. 1.a cap. 2. post 3m m n. 2. in fine. et ad obiect. 2am et n.a q. 14. disp. 8. cap. 4. n. 1. et ad finem illius cap.is notati 2.o et n.a q. 16. disp. 10. cap. 2. post [illegible] 2m disp. 1.o ~ insuper praedicta responsio adversariorum reijcienda est sequentibus probationibus

3.o Probatur ex ex suppositione quod conscientia erronea culpabilis dictet opus illicitum v.g. mendacium esse a Deo praeceptum ad huc verum dictamen naturale et divinum dictat tunc hominem non debere illud facere quod est peccatum quod est prohibitum ut constat quod tunc non potest esse obligatio positiva ad illud faciendum contra probatur quia si esset talis obligatio esset ex alio verum dictamen naturale et divinum dictans hominem in eo casu debere illud facere. hoc enim ratione ex suppositione conscientiae erroneae tenetur homo obligatione negativa ad non faciendum contra illam quia talis obligatio negativa est ex verum dictamen naturale et divinum dictans non esse operandum contra conscientiam existimantem aliquid esse a Deo praeceptum ut constat ex cit. doct.a sect.a tradita sect. 2. in probatione et ad 1.mam et 2.m obiect.em et non datur verum dictamen naturale et divinum dictans tunc hominem obligatione positiva teneri ad illud faciendum nempe ad mentiendum ex conscientia culpabili quia vera et naturalis et lex Dei dictat tunc non esse mentiendum cum sit peccatum ut consensum d[illegible] et concedunt ex adversarijs, neque enim est illam ex tunc dictare quod sit mentiendum quia repugnat et verum dictamen naturale et divinum dictari obligationem ad contradictoria. Dico quod tunc in ea suppositione non sit mentiendum et quod sit mentiendum. nam ex ipsis terminis intelligitur esse contra rationem naturalem et divinam legi quod umquam in ullo casu sive per se sive per accidens detur obligatio ad contradictoria praeceptum si utrumque aut aliquod sit intrinsece malum morale et peccatum

4 Probatur conscientia errans non inducit obligationem nisi virtute alicuius veri praecepti naturalis et divini ex quo inferat in eo casu erroris esse talem obligationem. sed nullum datur verum praeceptum naturale et divinum ex quo inferat in casu conscientiae erroneae culpabilis esse obligationem positivam ad faciendum id, quod illa dictat quod non datur talis obligatio ~ maior constat in cit. doct.a cursus [illegible] sect.a citatis in principio et conceditur ex ab adversarijs et ostenditur quia omnis obligatio debet provenire, aut immediate aut saltem mediate ex praeceptis primariis cui reliqua subordinantur et eatenus datur obligatio negativa qua tenemur non esse contra conscientiam errantem quia non deponit quod talis obligatio inferat ex vero

praecepto nali vel div. hoc modo nihil est faciendum s[ecundu]m id quod existimatur esse prae-
ceptum a Deo q[ua]ndiu non deponitur talis conscientia quae alias sine offensione memoriae Dei
adeo existimatur illud esse praeceptum. sed talis conscientia errans existimat hoc esse
praeceptum a Deo quod non est s[ecundu]m illam faciendum q[ua]ndiu non deponitur. ergo haec obli-
gatio negativa infertur ex alio praecepto nali vel divino in quo continetur. —.

Minor v[er]o dici potest non dari ullum verum praeceptum nale vel divinum quod
dictet faciendum esse quod conscientia existimaverit esse praeceptum ut inde inferri
possit in casu conscientia erronea culpabilis esse obligationem positivam ad faciendum
id quod illa dictat: nam per se esset dissentaneum prudenti gubernationi n[on] so-
lum divinae sed etiam humanae statuere praeceptum dictans faciendum esse quod conscientia existi-
maverit esse a Deo praeceptum, cum enim certum sit hominem saepe culpabiliter esse era-
turum imprudens esset gubernatio si illi statueret hoc praeceptum fac quod
quod existimaveris esse a Deo praeceptum; at non est imprudens sed prudentissima
gubernatio si statuat illi obligatio negativa ne unquam operetur contra conscientiam
quia id nihil aliud est quam dicere nunquam esse faciendum aliquid in opposito ad
conscientiam quamdiu illa perseverat reclamando sed potius illas esse prudentes deponenda. —.

Confirmatur et declaratur ex[empl]o. si aliquis rex propositurus esset sua praecepta
subditis per aliquem internuncium quem sciret saepe culpabiliter fore eraturum
proponendo ut praecepta regia ea quae vere non essent imprudens sane esset
gubernatio illius regis si subditis statueret obligationem positivam faciendi
quod ab illo internuncio propositum foret quasi praeceptum regium cum sciret
illum saepe in proponendo fore culpabiliter eraturum at non esset imprudens sed pru-
dentissima gubernatio si illis imponeret obligationem negativam non faciendi id
quod ab eo internuncio proponeret ut praeceptum regis quamdiu contra diligentiam ad sibi ita non
deponerent eam existimationem sic quod servata proportione idem est in nostro proposito modo
dicto adeo notum est id quod Castropalaus 3. p. d. 39. art. 1. q. 3. n. 23. sic ait
conscientia est praeco Dei et nuncius vel dicit non mandat ex se sed quasi ex Deo sicut
praeco cum divulgat edictum regis. et hinc est quod conscientia habet virtutem ligandi
in iis quae possunt aliquo modo beneficio vel peccato. n. 19. 20. 21 et 22. dixe-
rat illam non habere vim ligandi ad faciendum quod dictat nempe quod non potest
beneficii eodem alii obiciunt aliis locis sic arcatis. —.

S. Denique potest si ob aliquam rationem recedenda esset obligatio positiva
ad faciendum id quod conscientia erronea culpabilis dictat esse a Deo praeceptum maxime ob
eam quam assignant adversarii quia arguunt, tenemur vitare omne peccatum vel quod non
facere id quod conscientia culpabilis dictat est peccatum ideo tenemur facere id quod dictat
sed haec ratio non habet vim quia est maxime potior quia ea ratio assignata ab adversariis in quaestione
neque aliqua alia potior vel assignari potest, sicut expositum patebit satis
ex dictis et dicendis alias. —.

Minor prob. quia dum nos tenemur ad vitandum omne peccatum id quod vid按 at inde

[illegible]

Minor prob. quia dum nos tenemur ad vitandum omne peccatum id quod videm[m] est inde sic argumentor ad adversarios: tenemur vitare hoc peccatum faciendo id quod dictat conscientia erronea alicuius, ut mendacium est peccatum ergo tenemur id vitare, ac proinde id non facere. Ad quod si dicas esse peccatum non facere illud quod dictat talis conscientia sane inde non sequitur quod teneamur deponere talem conscientiam ne illa existente peccemus procedendo contra illam, at non sequitur quod teneamur facere id quod dictat cum illud sit peccatum, neque tenemur ad vitandum unum peccatum facere aliud peccatum, nam ut dicit ex conc. Tridentino collecto ex epist. ad Rom. cap. 3 n. 8 non sunt facienda mala ut veniant bona, unde etiam sequitur non esse faciendum malum ut vitetur aliud malum atque hoc amplius probari potest ex iis quae adducta sunt secunda [?] q. 14 disp. 8 cap. 4 a 1 et 2 dum variis difficultatibus ibi proposita.

2a Conclusio: conscientia erronea invincibilis quae dictat aliquid esse sub praecepto obligat positive ut eam sequamur faciendo id quod dictat, ita [illegible] Mag. sent. [illegible] [illegible] in 3a s[a] Th[?] multi alii auctores theologici ex doct[a] quos retulimus in 2a s[a] et explicat expressa co ipso quod scientia sit invincibilis non [illegible] tamen si illam sequamur faciendo id quod dictat, quia malum invincibile ignoratum est moraliter involuntarium, ac proinde non subiicit culpa ut ex [illegible] ostensum est supra, supposita si vero illam non sequamur peccamus quia procedimus contra conscientiam talem quae possimus sine culpa sequi et debemus consequenter eam non procedere quia obligat positive ut eam sequamur quia possumus sine peccato eam sequi et tenemur vitare peccatum quod interveniret si contra eam procederemus et cum sit invincibilis non tenemur eam deponere atque hoc amplius ostenditur infra sect. 5 ubi specialiter exponetur an bonum sit sequi conscientiam erroneam invincibilem.

Sect. 4. Exponuntur et solvuntur fundamenta adversariorum asserentium conscientiam erroneam culpabilem obligare positive ut eam sequamur

Primum fundamentum est ex auctoritate divi Pauli, 1a est ex illo ad Gal. 5 n. 3 testificor autem omni circumcidenti se quoniam debitor est universae legis faciendae. Ubi D. Paul. loquens cum iis, qui post legem Christi susceptam existimabant adhuc necessarium esse circumcidi, ait eos obligatos esse debitores universae legis faciendae quibus verbis significat illis ex conscientia erronea etiam culpabili dictante necessitatem circumcisionem induci obligationem servandi totam legem Moysis.

Cui dicendum est sensus est eos qui tunc existimabant necessariam esse circumcisionem etiam non reipsa sed sui aestimatione esse debitores universae legis, nempe quia sicut falso existimabant se esse debitores circumcisionis, ita etiam consequens erat ut existimarent se esse debitores aliarum partium quae in lege Moysis continebantur [?]

post legem Xpi re vera non permanserit obligatio. quae D. Paul. arguit contra illos hic ait ut ad bonum ne existimarent se legi Mosis satisfacere implendo solum unam praeceptum nempe circumcissionem et transgrediendo alias et ut ibi exponit D. Thom. et inde est ac si ita arguat si aliquod praeceptum legis Mosis recepisti existimans eum esse necessariam totius illius dominatus tibi accersisti, leges enim omnes sibi coherent si ex parte aut nolli praeceptum implere praeceptas si non habet aut sortitur nec praeceptum quod servare velles —.

2.a aut.as est D. Thom. de verit. q. 17. art. 4. et 2. 5. T. 39. q. 3. art. 3 ad 3.m et in comment. ad Galat. cap. 5. lect. 2. circa illa verba debitor est universae legis quae vult significare vel consciam erroneam et culpatam obligare ut eam sequamur —

Et id intelligit de obligatione quoad hoc ut non discordemus a conscientia erronea procedendo contra illam quod illi dictat non tamen quod teneamur positive eam sequi faciendo id quod culpate dictat. Hoc autem expositio ostenditur 1.o ex verbis rationem D. Thom. hic q. 19. art. 5. ubi id ita exponit, quo inquit, voluntas discordans a ratione errante est mala. 2.o ex ipsis expositionibus D. Thom. cap. 2. 5. T. 39. q. unica art. 3. ad 1.m 2.a 3.m et distinguit obligationem quae sumi duplex 1.o stricte ita ut teneamur conformare sequi et necessarie. 2.o large ita ut teneamur ab illa non discordare et subdit eam asserens conscientiam erroneam obligare intelligit 2.o modo large quia habens talem conscientiam tenetur non discordare illi non tamen tenetur se conformare illi nempe quod est culpatus sic eum exponunt contra. 12. q. 19. art. 5. & nota ex hoc. Bar. ibid. q. 65. cap. 2. n. 5. et alii —.

3.m fundam. est conscia erronea vincibilis obligat ne ab illa discordemus sed non possumus non discordare ab illa nisi eam sequamur faciendo id quod dictat nam eo ipso quod illud omittamus jam discordamus ab illa quae obligat eum ut eam positive sequamur —.

Ro neg. min. quia possumus non discordare ab illa si eam deponamus et vera obligatio negativa qua tenemur ab illa non discordare non obligat ad id per medium malum et illicitum sed solum per bonum et licitum quale est ad sensum prudenti diligentia deponere conscientiam culpatam nam ea deposita licitum est aut facere opus aut omittere id quod dictat et quia ad id quod culpate dictat eum sit malum respectu non est licitum ut patet ideo ad id non obligat ne ab ea discordemus quae nihil est inter hoc quod est quasi quodlibet est illicitum, dare medium licitum, quod est neque illi discordare neque discordare quod licite fieri potest si eam deponamus atque ita ad id tenemur —

Dices ex suppositione quod eam non deponamus adhuc obligat ne ab illa discordemus sed ex suppositione quod eam non deponamus non possumus non ab illa discordare nisi faciamus id quod dictat quia si non faciamus iam discordamus ut patet quae ex tali suppositione obligat ut illud faciamus —.

Q ne, eius qñ eius illud facere sit intrinsece malum morale seu peius ut
dictat non potest ad id obligare ut non discordemus ab illa, sicut neque potest esse obligatio
faciendi mala ut veniant bona neque faciendi unum peius ut vitet aliud ut ex
positione scilicet prad. in 5.a probatione quae dat illa suppositione est moralis obligatio non habendi
eam conscientiam culpatam sicut quod secundo peccamus etiam ex suppositione quod peccemus datur moralis obligatio
ad non peccandum bis quis ex suppositione quod eam non deponamus nostra culpa redigamur in
eas angustias ut ex suppositione non possimus non ab ea discordare nisi faciamus id quod dictat
tamen inde non sequitur quod morali obligatione teneamur illud facere cuius sit intrinsece malum seu
peius et alias fuerit et sit in nostra potestate obligatio non habere eam suppositionem culpatam
ex qua redigimur in eas angustias.

Urgebis quando aliquis tenetur ad aliquem finem ad quem non est nisi unicum medium
eo ipso quod teneatur ad illum finem tenetur etiam ad illud unicum medium sed ex suppositione
quod non deponamus conscientiam culpabilem ad quam tenemur non discordare ab illa et ad id
tunc solum est unicum medium facere id quod dictat, nam si id omittamus iam discordamus
ergo tunc ne ab illa discordemus tenemur facere id quod dictat.

R. concedendo maiorem tenetur morali obligatione ad illud unicum medium si non sit
intrinsece malum morale seu peius non tamen si sit intrinsece malum morale seu peius quia re-
pugnat aliquem manere obligatum ad quae nemo agit ad id teneri ut ostensum est
sectione 3.a in probationibus 1.a et 2.a

Instabis si ad eum finem non discordandi a conscientia ex suppositione quod illa non deponatur
relinquitur unicum medium facere id quod culpabilis dictat, et si ad id medium tunc non
tenemur quia est intrinsece malum et peius sequitur inde quod neque tunc teneamur non discordare
a conscientia quia qui non tenetur ad medium sine quo nequit obtineri finis neque etiam tenetur ad finem.

R. neg. cons. quia ut morali obligatione teneamur ad bonum aliquem finem sufficien-
tius satis est ut ad illum alias sit aliquod medium licitum ad quod per se teneamur quamvis
per accidens ex suppositione aliqua culpabili solum relinquatur medium illicitum ad quod non tene-
mur. atque ita ut teneamur ad eum finem non discordandi a conscientia obtinendum satis
est ut ad talem finem sit solum unicum medium licitum quod est non habere conscientiam culpatam
ad quod per se tenemur quamvis per accidens ex suppositione culpata quod eam non deponamus non relin-
quatur aliud medium nisi facere id quod culpabilis dictat ad quod tamen non tenemur quia est intrinsece
malum seu peius et nostra culpa redigimur in eas angustias ut peccemus inevitabiliter
vertamur sive faciendo id quod tunc culpabilis dictat conscientia sive non faciendo illa
reclamante.

3um fundamentum ex hypothesi quod aliquis non deponat conscientiam culpatem qua ex-
istimat se teneri ad mentiendum pro tuenda vita innocentis verba debet esse ali-
qua ex his propositionibus aut iste tenetur nunc mentiri aut tenetur non mentiri nam cum
includant extrema contradictoria non videtur quod possit habere medium et earum aliqua non potest non
esse vera. Si igitur vera sit prior propositio quod iste tenetur nunc mentiri sequitur inde
eum nunc teneri ad faciendum id quod conscientia culpata dictat quod est positive [illegible]

si aut posterior opp. sit vera quod ille tenetur non mentiri, sed per eum non teneri obl. quam negativam ne discordet ab sua conscientia erronea. nam bene valet non obstante sua conscientia erronea dictante obligationem mentiendi tenetur non mentiri, ergo non mentiri est discordare a sua conscientia quia potest ab illa discordare, quia non tenetur obligatione negativa ne ab illa discordet.

Resp. ex illis propositionibus aliquam esse veram non opportere eam, etiam quod includant extrema contradictoria. nam illa propositiones non sunt contradictoriae, quia in utraque propositione affirmatur illud verbum tenet ut si dicatur ille tenetur nunc mentiri, ille tenetur non mentiri, quae propositiones constat ex vi formae non esse contradictorias, cum in talis forma possit contingere ut neutra sit vera, v.g. si aliquid non sit sub praecepto nec sub consilio neque vera est haec propositio ille tenetur hoc facere, neque vera est alia propositio ille tenetur hoc non facere, ut constat quia cum illud sit sub consilio nec tenetur facere, neque tenetur non facere. ex illis ergo propositionibus rationem mihi inquiris aliqua est vera, et quidem illa prior ille tenetur nunc mentiri non est vera, quia cum mentiri ex se sit culpabile sit malum morale, et peccatum semper quod sit liberum non est verum quod aliquis unquam sive per se tenetur non mentiri est vera. vel hoc sensu quod etiam ex supp. conscientiae invincibiliter non deposita sumendo id ex parte subiecti tenetur ille non mentiri. nam etiam existens sub tali supp. tenetur non peccare, quia cum mentiri tunc sit peccare vere tenetur non mentiri propter id dictet verum dictamen naturale et divinum vel expositivum est sed quod. in 3a. propositione etc.

Cavenda autem est equivocatio ne illa supp. conscientiae culpabilis non deposita sumatur ex parte praedicati ita ut sensus sit ille tenetur non mentiri non deposita sua conscientia, sensus est falsus quia positus tunc sciens conscientiam erroneam non depositam tenetur eam deponere, atque ita non mentiri.

Ad id vero quod subditur cum non teneri obligatione negativa ne discordet a sua erronea. Resp. neque id sequi, quia etiam tunc talis tenetur non mentiri ut teneatur non sequi eam conscientiam erroneam culpabilem ac proinde ab illa discordare, cum autem dicitur bene valet non obstante sua conscientia erronea dictante obligationem mentiendi tenetur non mentiri, ergo Resp. tenetur non mentiri ex eo quod etiam tunc tenetur non sequi eam conscientiam culpabiliter acquisitam, non sequitur quod liceat possit ab ea permanente discordare.

Dices ex supp. quod ille nunc teneat conscientiam erroneam non potest nunc eam non sequi, quia nunc non tenetur eam non sequi, quia nemo tenetur ad impossibile.

Resp. quis nunc ex hypothesi quod illam sequatur non possit ex supp. in sensu composito eam non sequi, potest tamen absolute, vel in sensu diviso, quia talis supp. est illi culpabilis voluntaria, atque id sufficit ut teneatur eam non sequi, sed etiam ex supp. quod sequatur tenetur non peccare.

4m fundam.tum e: siquis assensu erroneo aliquod ans q. reipsa e falsum existimet esse verum ex tali supposit. tenet assentiri consi falso quod bene infert ex illo anti. dat.q. verum dictamen nale et divin. dictans eum ad id teneri q. sibi siquis cons.tia erronea et culpabili aliquid q. reipsa e malum existimet esse bonum et preceptum ex tali supposit.e tenet illud facere dat.q. verum dictamen nale et divinum dictans eum ad id teneri.

R. distinguo ant. si sensus sit illum teneri obligat.e morali ita ut illud sit preceptum sic negandum e ans si sensus sit de assensu erroneo et culpabili quia nemo obligat. morali tenet illum n. sed e cum sit peccatum. in alio tamen sensu dici pot teneri. hoc e astringi et detrahi roe connex. is nempe q.a supposito assensu circa anteced. falsum existimatum verum ex vi connex. is detrahit quoad efficaciam ad assensum consis falsi quod bene ex illo infert. tamen si sensus sit assensus culpabilis n. tenet ad illum morali ullo precepto et tenet ad sibi contra, seque deligentia deponere assensum erroneum culpabilem antis falsi et sic simili modo dici e in proposito de cons.tia erronea culpabili ut ostendi pot ex su.a dictis et amplius et infra dicendis ex quibus soluuntur alia que obiici possent.

Sect. 5. An voluntas concordans cons.tiae erroneae sit bona.

1a pp. si cons.tia erronea sit culpabilis voluntas illi concordans hoc e opposita sequens illius dictamen faciendi id quod dictat n. e bona sed moraliter mala ac proinde peccatum. est e contra thomas cum D. Tho. in hac q. 19 art. 6. et exposita ac probata e sic.a in hoc cap. sect. 2. in 1a suppos. et post: cu.m 4.m an probationibus.

Obij. q.o cons.tia erronea culpabilis dictat esse malum id, quod reipsa e bonum voluntas illam sequens e mala q.a fert in obiectum oppositum ut malum q.o e contra q.do illa dictat esse bonum id, quod reipsa e malum voluntas illam sequens erit bona q.a fert in obiectum propositum ut bonum.

R. neg. conseq. q.a ut bene docet D. Tho. hic art. 6. ad 1m ex D. Dion. cap. 4. de divinis nominibus cum bonum debeat esse ex integra causa malum vero sit ex quocumque defectu ut voluntas sit moraliter mala sufficit quod ferat in obiectum propositum ut malum quis reipsa n. sit malum q.a sic ex vi affectus amplectitur malum quod proponitur et contemnit preceptum ut exposuimus e sic.a in hoc cap. sect. 2. post cu.m 1.m . at ut voluntas sit bona n. sufficit ut ferat in obiectum quod sola culpabiliter proponitur ut bonum. nam cum illud reipsa sit malum culpabiliter ignorat

roe modi procedendi culpatis e voluntarium indirecte seu interpretative ut ex dictum e in hoc cap. sect. 3. n. 2. supp. et plenius alio loco ibi citato volitio atque quamvis e aliquo modo volitum malum non potest esse bona eo quod velit bonum sed cum roe proponit malum nam eo ipso negatio boni amat debitae officiat. Modo inordinato ut explicatur e sic. a. ut xpo Sanc q. m. m. 9. dp. 2. cap. 5. in ipsar. e ed. et ad 2m. sheit. et amplius alys locis ibi citatis etc. si volitio e mala ex eo quod aliquod malum sit p eam volitum saltem indirecte fieri non potest ut illa simul sit moralr bona quis illud obi ex conscientia erronea proponat ut bonum, q. una et eadem volitio n potest simul esse moralr bona et mala ut expositum e a. q. 18. dp. 2. cap. 5.

Dices q. obm quod ex ipsa e malum proponet ut bonum p conscientiam erroneam ex culpatam tunc malum n e cognitum q. illud obm existimatur, esse bonum q. tunc malum n e volitum q. nihil e volitum quin sit p cognitum q. tunc volitio illius obi n e mala q. p eam n e volitum malum.

Rs. quis tunc malum n sit cognitum explicite e tn implicite saltem sed aliqua roe dubitandi, q. eo ipso quod conscientia sit culpatis presupponit saltem aliquam roem dubitandi et oblig. inquirendi prudenter veritatem et qui negligenter ommittit prudentem inquisitionem. ad quam tenet eo ipso indirecte et interpretative censet velle ignorantiam ac proinde malitiam obi culpabr ignorati. vide sic. a. q. 18. dp. 1. cap. 5. sect. 3. ad 2m. quare ndm e ex p. mi quo obm proponit numquam oro idem eodem mo propone p conscientiam culpatam et p inculpatam nam conscientia culpatis presupponit saltem sub dubio propositam obligationem ad investigationem veritatis quae negligenter omittit sed non q. conscientia e inculpatis.

2a p. si conscientia erronea sit inculpatis proponeris aliquod ut bonum voluntas illi concordans n e moralr mala sed bona quis sit aliquod monstrum ex p. sui inv. voluntariam. ratio quia sic ex illis auctoris qui dicit esse bonum imo et sub oblig. sequi conscientiam erroneam invincibilem. ita Clerico. lib. 3. q. 4. p. 4 et 5. et superius lib. 2. q. 23. in c. docuerat aliquis per ignorantiam invincibilem mali excusari a malitia et esse bonum. Bas. 1a 2. disp. 1. dp. 60. cap. 1. n. 7 Bal. ibi. dp. 2. q. 19. p. n. 5. asserit 2. Acor. p. 1. a. inst. moral. cap. 3. q. 8 et alii.

(Ibi. 1o ex D. Thom. in 1a 2ae q. 19. art. 6. corp. ubi sic ait cum conscientia quae causat involuntarium proveniens ex ignorantia absque omni negligentia excusat ut voluntas concordans roi errantis n sit mala. Sensus sumit roe quis, obm sit ipsa malis in se malitia sit inculpatis ignorata e involuntaria

q.º voluntas amplectens illud dom. conscia inculpati suppositum ut bonum n. e moralis mala q.ª malitia obi quae n. e voluntaria n. reddit volun-

moralis malam. Vrbisque si talis volitio n. e moralis mala q.º cum sit delibe-
rata et dom. conscia inculpati suppositum ut bonum dari e illas esse moralis
bonam. Prob. cons. xª. sententia D. Tho. supra expositam 1.2. q. 18. q. 2. cap.
6. art. 2. n. dari aliud deliberatum quae sit indifferens in individuo ita
ut n. sit aut moralis mala, aut bona; q. si illa volitio deliberata n.
e moralis mala ut supponitur sequitur eam esse moralis bonam ~.

2º cons. Itemnat. moralis actus procedentes ex errore inculpati ac intentione
boni finis n. censentur vituperabiles q.si mali, sed potius laudabiles et meritorij
q.si boni, sic illud quod Gene. 29. refertur de Jacob. accedente ad Liam ex 2 lib.
invincibili ignorante eam n. esse suam uxorem censetur fuisse opus
honestum et meritorium ut notant multi in eo loco et in aliis. Coll.
lib. 2 quaest. 4. 23. 5. 3. 6. docet tales actus ex ign.ª inculpabili esse
meritorios nempe si adsint alia requisita ad meritum ~.

3º Prob. de expositione bonitas et malitia moralis actuum attendi ex obo
bono et malo sub quo e voluntarium; sed q.º dom. conscia malum supponi
inculpati ut bonum tunc illud e involuntarium sub quo e malum
q.ª sic e inculpati ignoratum et sic relinquitur voluntarium sub quo
supponitur ut bonum q.º talis actus e moralis bonus ac proinde ex meritorius
si dentur alia requisita ad meritum nempe si procedat a supposito
grato in statu viae cum condit. de merito ~.

2ª V. pars probata cons. asserens eam voluntatem quae [illegible] ex erro-
nea inculpabili gerere quandam monstrositatem physicam involun-
tariam sic explicatur et prob. q.do dom. e circa malum e ex culpa difformitas
n.e totalis ut realis e et per talem difformitatem actus ca. illud dicit
gerere quandam physicam monstrositatem quae n. e involuntaria
per physicam inculpatam qua illud dom. sub quo e malum invin-
cibiliter ignoratur, et sic supponitur ut bonum. V.g. si quis inculpabili
existimet mendacium causa liberandi innocentem esse bonum, tunc
illi involuntaria e monstrositas mendacij invincibili ignorata.

Prob. arguitur 1º actus n. potest esse moralis bonus nisi ex integra cau-
sa, ut sit malus sufficit quicumque defectus q.º n. potest esse moralis bonus
q.º dom. e circa malum quantumvis inculpati supponatur ut bonum

q. tunc n. e. bonitas ex integra causa cum obm n. sit recta bonum.

Confir. ex D. Tho. hic q. 19. art. 6. ad 1.m ubi ait ad hoc quod dicatur malum id in quod fert voluntas sufficit sive quod sit scdm suam nam malum sive quod apprehendatur ut malum sed ad hoc quod sit bonum requiritur quod utroque modo sit bonum.

R. explicando ans actus n. pt esse moralr bonus nisi sit ex integra causa quae sit sufficiens ex se requisita ad bonitatem moralem. at integra causa ad id suffis ex se requisita attendit ex obo scdm quod e. volitum aut directe aut indirecte. ergo obm quod revera e. malum q. inculpabr ignorat malitia n. e. ullo modo volitum ut malum sed ut inculpabr proponitur ut bonum ideo id satis e. ut tunc actus sit moralr bonus ut ostendit rationibus adductis ad priorem partem 2.ae q.tis atque hoc esse xam mentem D. Tho. ex illis verbis ostenditur e. ibi probat. 1.a

Ad confir. R. q. D. Tho. ait ad hoc quod dicatur id in quod fert voluntas malum+ sufficit quod sit scdm suam nam malum etc. si id referatur ad voluntatem moralr malam intelligit q. obm scdm suam nam e. malum et proponitur per suam culpabilitatem tunc eni quis proponatur ut bonum illud sufficit ut actus sit moralr malus. neque n. dicit obm sit scdm suam nam malum et per suam inculpabilitatem proponatur ut bonum. tunc eni q. malitia e. invincibilr ignorata et involuntaria actus voluntatis n. e. moralr malus ut docet ex professo D. Tho. nullo art. 6. cap. cuius verba relata sunt pro 2. in 1.a probat.

Post id quod ait ad hoc quod sit bonum requiri quod utroque modo sit bonum. nempe quod obm scdm suam nam bonum et quod apprehendatur ut bonum. intelligit ad hoc quod actus sit omnino bonus moralr simpliciter. ita ut nullam includat physicam monstruositatem neque involuntariam. nam fieri pt ut quis obm sit scdm suam nam malum adhuc tn actus sit moralr bonus propter quod habeat inculpabilem ignorantiam obm prout malum sed et proponitur ut bonum ut ex doct.a D. Tho. ostensum e. in illa 1. probat. quis talis actus includat aliquam monstruositatem physicam involuntariam ut dictum e. in 2a q.te propositionis 2.ae.

2.o atqui ut operatio sit moralr bona debet esse conformis rationi quae e. dictamen prudentiae rectum et verum sed volentis sequens conscientiam erroneam invincibile ...

n̄ ita se h̄et q̄ᵃ conscio quod ista sit erronea quis sit invincibilis ē dictamen falsum q̄ᵃ illa n̄ ē morali bonitas —

R. exponendo maior ut operatio sit morali bona debet esse conformis rōni quae ē dictamen prudentiae verum & verum saltem practice in dirigendo quisquis esse speculative falsum. hoc atq n̄ repugnat prudentiae naturali ut expositum ē superius hac disp. cap. 1. sect. 2. in ea et ad 1. et 2. sicut etiam & Xª hoc Cordª. lib. 2. quaest. q. 23. ad 1ᵐ. & 3ᵐᵒ. aut ad actum morali bonum sufficie quod sit conformis dictamini rōis vero practice quis includat aliqd speculative falsum quod et h̄et ex doctr. D Thō. & Aust. et aliorum quos retulimus eo loco. —

Ad id v. quod in minori dr̄. conscia erronea quis sit invincibilis ē dictamen falsum. R. et si sit falsum speculative ē tn̄ verum practice in dirigendo q̄ᵘˢ sanis ē ut prudenter censeat operatum quae illud sequi n̄ esse morali malum sed bonum ut probatum ē in ipso loco supra hac sect. exposuimus. —

Nam atq alud esse loqui de iudicio ipsius conscie erroneae invincibili quod de actu reipsa malo V.G. demendatio dictat illud esse bonum & licitum & tale q̄ᵃ iudicium ē falsum speculative in cognoscendo quis dicat practice verum in dirigendo ut exposuimus eo loco aliud v. ē loqui de alio iudicio q̄ᵃ reflexo quod de hoc existente in tali statu conscie erroneae invincibilis dictat illi bonum esse & licitum eam sequi atq hoc iudicium ē verum et speculative & ē conforme vere dictamini n̄ h̄ē ratione rōis & prudentiae creata sed et diva quae verum sine illa falsitate et speculativa dictat hoc sub eo statu quo ex conscia inculpabili putat esse bonum id, quod reipsa ē malum bonum id facere. V.G. de Jacob. sub eo statu quo conscia erronea inculpabili existimabat Lyam esse suam vxorem verum erat et speculative hoc iudicium quod illi fuerit licitum ad eam accedere & similiter de quoliqs alio verum erit et speculative hoc iudicium q̄ᵘᵒ aliquis inculpabiliter existimat hanc aut illam esse suam vxorem licitum ē illi ad eam accedere unde simili rōe colligit idem dm̄ esse in alijs materijs sub statu conscie inculpabilis. —

Dices id quod re ipsa est per se malum v.g. mendacium est per se ignorabile et divinum et dicitur intrinsece malum et numquam licitum, quia qui ex scientia inculpatis diceret illud esse bonum, numquam verum esset dicere illud esse licitum et quia vellet illud esse morali bonum.

Respondeo explando ans cum dicitur illud esse per se malum et per se ignorabile et divinum et intrinsece malum et numquam licitum intelligitur sub illis circumstantiis quibus cognoscitur malitia aut culpabili ignorata, secus vero quoad inculpabili ignoratam, nam malitia inculpabili ignorata est involuntaria et non reddit actum morali malum ut constat ex communi doctrina D. Thomae loco sup. citato in hac sect. p. 1 et ut notat Cortes lib. 1 quaest. 4.23 ad 1m in sua responsione ad 1m. explicans quoddam praeceptum ita intelligitur ut nihil fieri debeat contra illud sciente, aut ex ignorantia vincibili, si vero secus fiat ex ignorantia invincibili id non est transgredi praeceptum quia hoc non obligat ad id quod est ignotum invincibiliter.

Obiicies, si esset morali bonus actus contra sententiam quod re ipsa est malum et contraria erronea inculpabili putatur bonum sequeretur intrinsece illum esse actum virtutis, sed hoc est falsum, ergo transeat maior, probatur quia omnis actus morali bonus pertinet ad aliquam virtutem. minor vero probatur quia ille actus cum sit contra sententiam quod re ipsa est malum est quoddam monstrosus cui repugnat ut sit actus virtutis, nam hoc nullam monstrositatem debet includere.

Respondeo sed sequelam quod ille sit actus virtutis si sermo sit de virtute naturali ad eamque virtutem pertinebit ex cuius fiali inductio fuerit inculpabili cuius ad impugnationem vero cum dicitur illum actum esse quoddam monstrosum respondeo licet id verum sit in hoc sensu quod talis actus est contra sententiam quod re ipsa est malum tamen cum haec monstrositas sit involuntaria non repugnat cum ratione virtutis naturalis cui satis est ut sententiam quod per eam est voluntarium sit bonum saltem inculpabili existimatum. illud vero quod virtus nullam monstrositatem debet includere intelligitur de monstrositate voluntaria nam malitia involuntaria non reddit actum morali malum neque obstitit quominus possit esse actus morali bonus ac proinde virtutis ex ratione boni quod inculpabili proponitur ut ex communi cum D. Th. probavimus supra p. 2a.

Dixi si sermo sit de virtute naturali nam secundo de supernaturali dicendum est non posse dari ullum actum nec licitum contra sententiam quod re ipsa sit malum etiam si inculpabili putetur bonum et ratio desumitur quia hoc intelligitur

petere propria excellentia vi exercitii supernali quo tribuit Deo tamquam causae
particulari principali cui hoc modo non est tribuendus ultius ex(tra)ordinarie hujus
monstrositas neque peccatum; et neque illi potest tribui quod sit causa particularis,
ullius erroris aut falsitatis ex inculpatis ut alibi suo loco ostensum est.
Simile est de actu habitu hujus prudentiae quae est virtus intellectualis et longe de prudentia su
pernali potest illi subesse falsitas speculativa non in prudentia supernali ut dictum
est supra in hoc disp. cap. 2 sect. 2 ad 2m spectat —.

Dices hoc qui ignorantia inculpata aliquid quod revera est malum putat
bonum et praeceptum potest Deus supplere volitionem talis obiecti siquidem illa
volitio hoc erit moraliter bona imo ille ex dicto eam tenetur si ignorantia inculpata
putat esse praeceptum ut dictum est supra in hoc cap. sect. 3 per 2a quo potest
ex Deo tamquam causa particularis producere vitio hoc talem actum atque ex
hujusmodi quo potest ex afficere actum et habitum supernalem contra illud domi
nus esto quod affert non est repugnans Deo cum actum nalem producere, ita
neque videtur repugnans eum afficere et consequenter efficere ex supernalem quia non
apparet satis sufficiens ratio discriminis cur possit illum actum nalem
suscipere in vi efficere ut causa particularis quod si hoc possit aut ex non
possit efficere actum et habitum supernalem contra illud dom. —

Respondeo concedo antecedens et nego consequentiam et ratio discriminis est quod vitio quod Deus tunc
suscipiat hoc cum actus non affert quod ipse Deus sit causa per se illum de
clarans quod non affert vitio quod sit causa particularis efficiens et ideo hoc re
pugnat Deo non vero illud. Hoc autem sic explicatur quod in hoc supponitur ignorantia
inculpatis dictans eum actum esse bonum et praeceptum talis ignorantia
illius exhibet cum actum rex eo quod Deus tunc illud suscipiat per se sed
ut causa obiectum conformans se ad id quod supra dictat illa ignorantia in
culpatis proinde ac si dicat fac hoc et satisfacias tuae ignorantiae inculpatae
at si Deus esset ipse causa particularis efficiens cum actum aut habitum
ex tali modo efficiendi esset causa per se ad illum dictans quia ex tali modo
per modum causae particularis etc. si non supponeret aliquid ex parte cau
turae dictans produceret ab ipso Deo ille actus aut habitus cum ea monstro
sitate quam fit et suppositivam veritatem a Deo tamquam a causa particulari
dictante convenire dissentaneam est —

Pro hoc observandum est discrimen inter modum concurrendi causae
universali ipse afferentis concursum indifferentem ad hunc vel illum
actum et causae particularis dictantis ipse requisitus ut sit differentia

Deo per modum causae ut(ili)s concurrere ad actus utriusque malos et monstruosos quia cum non supposita creatura rationalis ad illos concurrit ut decet ut(ili)tem gubernatorem est tamen illi dissentaneum ad eos concurrere per modum causae particularis quia id esset ex sua parte determinare ad malum morale et monstruosum et proinde dissonum non solum rationali ut rationalis est quod non decet summam bonitatem. Et eandem quem dicunt quaeque non in materiis saepe et alibi ostendi Deum non posse esse causam particularem erroris seu falsitatis licet inculpabilis

4. arg. ex dictis sequitur licitum esse inducere alium qui sequitur suam erroneam invincibilem ad id quod [?] ut falsum, quod de antecedenti sequela probatur. Quia alius sequens suam erroneam invincibilem quoniam scit circa actum quod re ipsa est malum non est moraliter malus sed bonus ut diximus in 1a. Sed licitum est inducere alium ad bonum quod ... min. vero quod illud videatur falsum sic probatur. Quia absurdum et valde dissonum apparet quod ille qui scit aliquid esse de se re ipsa malum vel mendacium possit licite illum inducere alterius quamvis invincibiliter ignorantis

Respondeo neg. sequelam si intelligatur absolute et simpliciter ut verba sonant, nam fatendum est quod ille qui scit aliquid esse de se re ipsa malo non potest licite illud inducere alterius quamvis invincibiliter ignoranti ut docent Cajetanus 2a. lib. 1 quaest. 43 ad 1m. ... 1a. responsio et alii. Si ... ille cognoscit non debeat se illi accommodare in quo afficit a Deo ad quem id pertinet dominus gubernatoris ut sic ad 3m, tenetur eos admonere de errore si commode possit. Si sit spes utilitatis quod per accidens si sit periculum damni possit dissimulare, ut tradunt auctores quos refert et sequitur Sua. 3. p. 10. 4. d. 32. sect. 4. n. 3 et 4.

Ad 2dum quod in minori dicitur licitum esse inducere alterum bonum, respondeo id intelligi de alio bono per se cognito quod est illud qui est de se per se bono et aliunde non obstat aliquod preceptum. Sed quod alius est bonus per accidens ob ignorantiam inculpabilem quia proponit ut bonum id quod re ipsa est malum, nam id quod potest licite fieri et expedit ab eo qui id inculpabiliter ignorat non potest ab alio qui id ita non ignorat. Non mirum est id quod Cajetanus proxime utrique dicit. Sane supposito nullum peccat volendo quod alius exerceat operationem bonam ipsi operanti intelligi intelligi dum modo non sciat preceptum de non ...

st, inquit, n conformantur licite nisi et perfectum voluntati divinae dum bene perfectum de ipso positivo atque hoc amplius constabit ex iis quae dicuntur aliis locis ad haec pertinent

Quaeret aliquis An post cognitum errorem licitum sit complacere de actu qui secutus est ex ignorantiam erroneam inculpabili

V.G. postquam Iacob cognovit Lyam non esse suam uxorem potuerit licite gaudere quod ad illam conscientia erronea inculpabili accesserit

R. non esse licitum complacere de toto illo actu absolute comprehendendo quidquid asserit bene tamen posse secundum eam rationem qua factus fuit bona fide sine culpa. prior pars sic explicatur ... illo actu asserit aliud monstrum ... quod ... malum ... inculpabili ignorantiam fuerit ex ... involuntarium ... illud non fuerit malum tamen si post cognitum errorem inculpatum ... cum ... de toto illo actu procedente comprehendendo quidquid asserit nullo ... esse in ... complacentia de malo cognito quae non ... ut amplius ostendetur suo loco in ... de peccatis

Secunda pars ita exponitur ... complacentia potest esse ... actum ... ac proinde potest esse ... de illo actu ... bonitatis ... ex eo quod factus fuerit bona fide sine culpa ... in ... ut bonum quis ... esset malum quod ... fuit ... involuntarium ... inculpabili ignorantia atque hoc ... amplius exponetur ... in ... de peccatis

Sect. 6. An propter conscientiam erroneam possit esse aliquis esse perplexus ita ut nequeat vitare culpam

Certum est nemo potest esse perplexus absolute ita ut nequeat vitare culpam potest tamen esse perplexus ex hypothesi in sensu composito conscientiae erroneae aut alicuius malae intentionis ... ex D. Tho. ... q. 19. art. 6. ad 3m. ... Med. ... cap. 2. n. 6. ... Bal. ... q. 14. num. 5. ad 2m. et alii ... sectione 3. ...

Declaratur ... culpae ... non posset ... absolute ... suppositum ... a Deo ... esset culpa nisi ... voluntarium ... liberi arbitrii

p̄sentis eam omittere ben̄ omittere ut ostet ex ppria, hoc ē culpa defecti
q̄ nemo pōt esse pplexus simplr ita ut absolute in sensu diviso nequeat vitare
culpam at ex supr° quod aliquis sciat ossiam culpatam dicet esse pplexus
ex hypothesi in sensu composito q̄ illa stante n̄ pōt n̄ peccare inqualibet p̄
contradictoriis q̄m eligerit v.g. stante ossia culpabili dictante obligat tenēri
ad subveniendum pauperi si faciet peccat c.ᵃ preceptum n̄ furandi sive v°
n̄ faciet peccat c.ᵃ preceptum n̄ discordandi a ossia erronea q̄. n̄ deponit id
q. absolute pōt et tenet eam deponere n̄ ē simplr perplexus ita ut absol.
nequeat vitare culpam ~

Sic etiā ē si quis sciat malam intentionem querendi vanam gloriam
in omnibus suis operibus stante hac hypothesi sive ieiunet q. tenet sive n̄
ieiunet peccabit nam si ieiunet ppr vanam gloriam peccabit c.ᵃ debitum
finem siv° n̄ ieiunet peccabit c.ᵃ preceptum ieiunij. Sed q. absolute pōt deponere
eam malam intentionem n̄ ē simplr perplexus ~

Sed obij. quis id quod dictum ē locum sciat ppt ossia erronea ē
aliqualiter q. confusio quod sit culpabilis ē libera deposit deponi n̄ dari pōt
casus in quo aliquis ossia invincibili putet se esse peccaturum in quavis
contradictionis q̄m elegerit v.g. si pastor aliquis valde rudis et ignarus
errore invincibili putet se in die festo peccaturum sive audiat sacrum sive
n̄ audiat ita ut si audiat peccaturus sit c.ᵃ obligationem servandi gregem q°
lum deseret in periculo, siv° n̄ audiat peccaturus sit c.ᵃ preceptum audiendi
sacrum. in hoc q° casu ē arg°: talis ossia n̄ pōt deponi q̄a ē invincibilis
ut suppr. q. ille simplr ē pplexus ita ut nequeat vitare culpam q̄a n̄
pōt n̄ peccare quocumque evertendi n̄ pōt deponere eam ossiam ~.

Aliqui admittunt casum [illegible] [illegible] si tunc invin-
cibili putet unum ex illis peccatis esse gravius alio teneri ad vitandum illud
ita ut si illud eligat imputet ei excessus malitiae superans aliud peccatum
quod esset minus. Si tm inquiunt ille invincibili putet tunc utrumque peccatum
esse ipse n̄ peccat si eligat [illegible] libito partem q̄m maluerit q° tunc illi
culpa n̄ ē libera ppt quod ei phys. est impossibile ē vitare culpam
nam si unam vitat necessario incidet in alteram ~

Sed hoc reijcio. 1° q. ex ipsis terminis intelligitur repugnare quod sit
culpa et quod n̄ sit libera saltem phys. nam voluntarium sumptum
[illegible] quod saltem phys. posset fieri et n̄ fieri ē de ratione peccati et culpa ut
ostendi sup. loco in ma. de peccatis. ~ .

Iº ad Som. expe. quod adversarij xedunt, f. ex aut. vnico casu liberum ē illi Scti. p libertate eligere Sanc. l. illam partem utriq. Dnt q.º quaecumq. pars fuerit ab illo electa se tenere, erit illi liberari gloriat. exercitum ac proinde culpae.

3.º q.º 3º. xvt cuiuslibet... liberum ē eligere aut Sanc. aliq. detrahit aut alium ut in p̄dicto casu xedunt adversarij nec acq. qui detrahere eligit ē liber sm totam suam substam q.º totus illa detrahere potest n. elli. quis esset nessitas vaga eligendi aut Sanc. ut aliam. Sic em xvt lez f. in xpo Dno fuerit nessitas vaga eligendi aliquem alium l. Sanc. l. illum l. alium, ad servandum preceptum sibi impositum de subeunda morte p redemptione hominum tri acq. detrahit quem elegit erit liber alias n. posset mereri ut xpi preceptum ē 3. q.º in ma. de incarnat. ea. q. 18. d.p. vn.ª cap. 3. sect. 1. et plura ad hoc videri poss. in hac 12.ª a. q. 13. dis. 7. cap. 4. ent. et alijs locis ibi relatis in p̄bat.

Dm q.º ē nesse ad merendum cum casum quod aliquis con scientia inculpabili putet se peccaturum in quacumque parte se addiderit suam eligerit nam quis credit xet rectitos aliq.do quae putare n. in stendere ad illos stringere scia inculpabili p. in nessitate deponere et q.dem ad n. esse ex scia inculpabili colliget ex cõi doctrina scia traditam incul. p. q.dem x. illam dr neminem posse esse perplexum simpl. ita ut nequeat vitare culpam. Vnde infert quemlibet posse deponere quamcumque sciam ex qua nessario inferet culpa et sic neglegenti esse quoddam n. se p mar. idq. magis in specialis tractat Greg. Arim. 1. s. d. 38. q. 1. art. 1. post ei. 1.m in solu. ad 4.m dam aut. 3. p. Verse 2. Deo vbi ait falsum vt quod aliquis sine culpa incidat in talem errorem quo sit perplexus idem deducit ex eo quod cum alijs tradit Cajetan. lib. 3. quodl. q. 4. ad 3.m

Resp. ad p. vid.am Dei qua offert hoc aux.a q. b. posse vitare peccatum prout ut nunquam eum deserat in tali statu quo scia viuens in inculpabili putet se esse peccaturum quicumque se verterit. ita ut nequeat deponere sciam et vitare culpam. ad hoc ndm ē id quod d. Bon.ª 1. s. d. 39. art. 1.º q. 3. ad finem dicit nemo ex scia p perplexus est q.º tenet illam deponere et si nescit p se de illa iudicare, debet sapientiorem consulere. Si p orat. sem. se ad Deum recurrere si hominum aux.m deficit. aut si negligens ē verificat. in eo quod dicit Ap. 1.ª ad Corin. 14. n. 38. qui ignorat ignorabitur. Sic in carnis ex p. cy. hic .. nemo ē in ... culpa.

3.º in eo casu quo rusticus dt existimare se peccaturum in qualibet parte contradictionis, aut putat se eligendo solum hanc partem quam alteram bene facere, aut non. si hoc non putat, tam ex hoc ipso colligitur eum non procedere conscientia inculpabili et bona fide. quia nemo recte procedit nisi quando intellectualiter existimat se bene facere et non peccare in eo quod eligit. si vero dicitur tunc eum putare quod hinc facit sane id est ita clare ex terminis repugnans ut nullus quantumvis rusticus videatur posse in hoc inculpabiliter errare. nam si putat bene se peccare in eo quod eligit quo modo stare potest ut simul putet se bene facere cum notissimum sit neminem bene seu recte facere in eo in quo putet se peccare. ad hoc facit id quod bene Suarez 3. p. to. 4. dp. 3 sect. 10. n. 9. ait vix posse in humanam cogitationem cadere ne dum invincibiliter ignorari quod aliquis existimet sibi esse faciendum aliquid secundum rectam rationem et nihilominus se in eo peccare quia est clare repugnantia in terminis.

Sect. 7. An conscientia erronea plus obliget quam praeceptum superioris et an possit dispensari ut contra illam operemur.

Circa 1. punctum prima sententia affirmat et absolute dicit conscientiam erroneam minus obligare quam praeceptum superioris tribuit solet D. Thom. de ver. q. 17. art. 5. ad 3. ad finem. D. Antonino 1. p. tit. 3. cap. 10. § 9. Silv. verbo conscientia q. 2. Armilla ibid. n. 1. et 2. et alijs quod multi ex his auctoribus aut explicant aut exigant aliquas limitationes quibus reduci possunt ad 1.am mentem infra proponendam.

2.a sententia e contrario absolute affirmat conscientiam erroneam plus obligare quam praeceptum superioris pro hac referri solent D. Thom. de ver. q. 17. art. 5. et 2. 2. q. 39. q. 3. art. 3. ad 3.m Nav. in comentarijs de poenitentia dist. 7. cap. si quis autem n. 82. Medina 1. 2. q. 19. art. 6. et alij et plerique ex his auctoribus ut colligitur ex eorum doctrina et fundamentis in ista libro id docent ut non admittunt explicationem circa 1.m subijciendam.

3.a sententia cum distinctione dicit conscientiam erroneam aliquando plus obligare quam praeceptum superioris aliquando vero minus. idque pro dis[...] tenendum esse ex varietate materiae circa quam versatur conscientia erronea aut praeceptum superioris ita Sanchez lib. 3. quaest. q. 1. post sub 6. dub. 2. ad finem et alij. sed mihi hac ex 1.a etiam sit reducenda ad sequentem circa.

1.a Circa si conscientia erronea sit invincibilis obligat plus quam praeceptum superioris. si vero sit vincibilis quamvis obliget plus intensive hoc est strictius obligat ne contra illam permanentem operemur. non praeceptum superioris obligat plus

extensive quia exigat ut eam deponamus hic illa restricta pareamus superiori.

Prior pars sic explicatur probatur eo ipso quod conscientia sit invincibilis dictans obligat. ad aliquid non possumus nec tenemur eam deponere. Deponere debemus eam sequi non obstante praecepto superioris quod tunc invincibiliter existimamus non esse verum ... id quod dictat conscientia culpabilis et hoc modo illa dicitur plus obligare atque hic consensus admittitur in qualibet 5ª ex praedictis. Vide Baz. hic dp. 61. cap. 1º qui tamen ibi adhibet limitationem dicens quoniam ignorantia invincibilis est de aliqua lege naturali aut in positiva quam praelatus non potest tollere quae est alicuius superioris ... suspendendum est potius iudicium conscientiae ... quam praeceptum praelati ... est manifesta quod licet illa conscientia sit erronea in nullo superiori ... ad tollendum errorem et ignorantiam. Sane ... esse ... lege quam subditus hoc de illa ignorantiam invincibilem quibus hac verus ... quam ... atque imposuit et ipse potest tollere ... et exponendo id subdito. Quando vero ignorantia quae erat invincibilis redditur vincibilis adveniente praecepto praelati ita ut illius iudicio debeamus subjicere nostrum, relinquitur arbitrio prudentis ut notat Baz. ... hoc obligent aliqua ... ad dicendum ... ubi de conscientia dubia et probabili.

Posterior vero pars ... exponitur ... quod conscientia erronea est vincibilis quia non licet ... illam operari ... quamdiu manet neque ad id potest nos obligare illum praeceptum superioris et in hoc sensu illa dicitur plus obligare intensive tamen possumus et debemus eam deponere atque adeo id potest nos obligare praeceptum superioris ut illa deposita illi pareamus et in hoc sensu praeceptum superioris dicitur plus obligare extensive. Sic Silv. verbo conscientia q. 2. ... obligatio conscientiae erroneae maior est obligatione praecepti praelati quia intensior: sed ex alia parte est minor quia solubilior quia deponi potest non autem obligatio subditi ad praelatum ... hoc ibi refert Archidiaconum et Praepositum ... dicit D. Anton. ... ...

Si autem quaeratur quodnam sit gravius peccatum operari contra propriam conscientiam erroneam aut contra praeceptum superioris? Respondetur discernendum esse ex gravitate materiae circa quam versatur aut propria conscientia aut praeceptum superioris ut dicetur seq. ... difficultate 1ª ... ... habet 3ª 5ª ... relativa ... notat Baz. ubi supra.

... ... An possit dispensari in obligatione conscientiae erroneae aliqui quos refert et sequitur ... 3. moral. cap. 15 dicunt ... posse.

posse in hoc dispensare, ita ut eo permanente conscientia exoneratus
sit contra illam operari. atque hanc sententiam esse probabilem dicit Coninck
lib. 3. quaest. q. 10. [illegible] 3. addit in contrariam sententiam esse eo com
probabiliorem.

2a sententia nulla creatura neque etiam Deus potest dispensare ut licite opere-
mur contra conscientiam quamdiu illa non deponitur. hoc est communis ut ait Coninck
citato et Suar. 12. tr. 1. q. 6. sup. n. 6. et contra dicit oppositum sine
nihil habere probabilitatis. probatur quia implicat intelligi esse repugnans ut
possit aliquis licite facere id quod existimat sibi esse illicitum, nam eo ipso
quod faciat existimans esse sibi illicitum sua voluntate amplectitur dum sibi
propositum ut malum et contemnit oppositum quod existimat esse bonum et
debitum. in quo modo operandi constat esse peccatum. ergo nulla creatura neque etiam ipse Deus
potest dispensare in hoc quod licite operemur aliquid quamdiu non deponimus
conscientiam qua existimamus esse nobis illicitum.

Obiicies: Deus potest dispensare in obligationibus aliorum praeceptorum iuris naturalis et
divini, ut in praecepto prohibente acceptionem rei alienae et in obligatione
iuramenti et voti etc. ergo potest etiam dispensare in obligatione conscientiae. Sed non con-
sequentia non videtur sufficienter danda ratio discriminis.

Respondeo: committendo antecedens et negando consequentiam. et quidem antecedens est dissensio
apud auctores de praeceptis iuris naturalis nempe decalogi. nam Scotus et alii docent
Deum posse dispensare in praeceptis solius 2ae tabulae. Almainus vero et alii affir-
mant posse etiam in praeceptis 1ae tabulae. alii autem verum asserunt nullum prae-
ceptum naturale decalogi posse etiam a Deo dispensari, quam esse sententiam
D. Tho. cum aliis docet Bas. 1a 2ae tr. 2. [illegible] 1. 7. 9. cap. 2. dicit ibi
displicere multis non esse dissensionem in modo loquendi quia aliqui sumunt nomen
dispensationis largius, alii vero strictius ita ut non dicatur dispensatio quando
ob variationem aliquam circumstantiae licite fit id quod in ipso praecepto subin-
telligebatur non esse prohibitum sub illis circumstantiis sed sub aliis.

Ad quod spectat de hoc quid committitur [illegible] antecedens ad
negandam illam consequentiam est quia quod Deus dispensare in obli-
gationibus aliquorum praeceptorum licite fieri posse id quod alias extra
talem dispensationem esset illicitum, supponitur non permanere dictamen quo
operans existimet tunc sibi esse illicitum id quod operatur. Ut si obtineri

ostaret Deum dispensare in ipso pro liberis accept^em rei alienæ eo ipso non relinquitur illi Dom sub circumstantiis requisitis ad illa men quod afferat tunc accept^em rei alienæ esse illicitam. nam hæc bona ... de accept^e rei alienæ quæ fiat pro libito quando non urget aliqua extrema necess^tas aut non ... facultas proprij dominij ... alterius supe ... potentis eam dare. demum indult^o ostendi pot in alijs obis, quæ intelliguntur esse illicita sub aliquibus circumstantijs quibus variatis non relinquitur dictamen asserens tunc illa esse illicita at in casu pertinente ad eam obiect^a proposita supponit permanere dictamen ... quo operans existimet tunc esse sibi illicitum, nec quod operat ac ... afferat repugn^a in hoc quod dispensari possit ut ... illud fiat c^a talem ... quandiu illa non de ponit atque hoc e quod ... causæ a nobis proposita de probata modo dicto.

Sect. 8. De spe et quantitate malitiæ in peccatis, quæ fiunt c^a c^{ciam}.

Sub hac sect^e ... diversæ difficultates seorsim explandæ.

1^a Difficultas cuius spei sit peccatum quod fit c^a c^{ciam}

Præmittendum est aliud esse loqui de pecc^o quod fit c^a c^{ciam} ... libet sive culpatam sive inculpatam discordando a bonit^e ... dictat aliud v^o de pecc^o quod fit c^a c^{ciam} culpatam sequendo malum quod ipsa falso et culpate existimat esse bonum.

1^a c^o. peccatum quod fit c^a c^{ciam} quam libet sive culpatam sive inculpatam discordando a bonit^e quam dictat e in spe pecc^i quæ opponit bonitati et eam dictat ut si c^{cia} dictat oblig^{em} ieiunij peccatum ab illa discordans e in spe transgressionis ieiunij etc. D. Th. de verit. q. 17. art. 4. ad 9. ubi notanda sunt illa verba quando c^{cia} ... dictat aliquid faciendum dictat illud sub aliqua ratione boni. ... quia si opus iustæ ... temperantiæ etc. et ideo transgressor incurrit in vitium contrarium illi virtuti sub cuius spe c^{cia} illud dictat idem colligitur ex eo quod docet 1^a 2^{ae} q. 19. art. 5. ad 3^m Caj^s et alij ibidem.

Obr. 2ntia debet ut applicans Tr[illegible] proponens bonum volun-
tati Ergo illa proponit bonum sub tali aut tali honest.[e] temperan-
tiæ aut iustitiæ vel alterius virtutis, voluntas ab illa discordans peccat
contemnendo eam honestatem aut per ommiss.[em] aut per commiss.[em] faciendo
oppositum quod tale peccatum est in specie quæ opponit bonitati per 2ntiam
dictatæ. notandum autem est hoc intelligi saltem de specie pure morali
peti ea ratione qua voluntas discordat ab illa bonit.[e] proposita. quamvis
aliunde ex aliis circunstantiis possint adiungi aliæ species pure mo-
rales peti. species vero quasi physica actus attendenda est ex adæquato
motivo [illegible] sub modo tendendi in illud ea proport.[e] qua in actibus
attendit species physica ut expositum est [illegible] q.[em] 18. disp. 2. cap.
1. sect. 2.

Ex eo peccatum quod fit contra 2ntiam erroneam culpatam am-
plectendo malum quod illa falso de culpabiliter proponit ut bonum est
illius speciei cuius est malitia saltem implicite per eam proposita colligit ex
doct.[a] auctorum locis citat.[is] circa [illegible] 1.[a] Tr. notime id quod D. Tho. huius
19. art. 5. ad 3. ait quod ratio apprehendit aliquid ut malum semper appre-
hendit illud sub aliqua ratione mali ut quia contrariatur divino præcepto vel quia
est scandalum vel aliquid huiusmodi [illegible] ad talem [illegible] malitiam
redditur talis mala voluntas. intellige per 2ntiam erroneam culpa-
biliter apprehendi talem rationem malitiæ saltem implicite sub ali-
qua ratione dubitandi ut dictum est sup.[a] in hoc cap. sect. 5. paulo
ante 2m. [illegible]

Sic etiam intelligit id quod Bonac. hic disp. 59. cap. 3. n. 11.
et alii dicunt peccatum contra 2ntiam esse in ea specie in qua homo existimat
se peccare. nempe quando 2ntia est culpabilis saltem implicite
sub aliqua ratione dubii agnoscit esse peccatum id, quod proponit x.[ai] id
quod ipse Bas. ibi. disp. 60. cap. 3. n. 10. ait ut ignorantia
sit culpata quæ proponit ut bonum quod malum est debet subire
et pulsare animum navis aliqua cognitio aut dubitatio de malitia illius
speciei et ibi remittit expositionem ad disp. 125. quæ in libe[r]o loco.

in ma de pecis. nostri grē id quod obiter dictum ē su.ᵒ 1.ª q. 1ª ... disp. 2. cap. 2. sect. 4. diff. 2. peccatum exzigni culpabili commissum esse morale eiusdem sp. ac si fieret scienter quas gravius sit quando fit scienter ~

Ratio probat. cū idē ē quia quando voluntas sequens uscam exoneam culpatem amplectitur libere illud malum quod falso & culpabiliter proponitur uti bonum peccat in spē morali pecti cuius ē malitia per eam proposita. nam spēs pecti attenditur ex malitia per intellectum proposita quam voluntas libere amplectitur.

Obij. aliquis. uscia proponit aliquid sub ratiōe mali in com. detractando illam specialem malitiam quae tunc mala volitio illud amplectens n̄ erit in aliqua spē certa pecti ~

Rx dato casu quod uscia proponat aliquid ut malum & nullo modo neque amplius illam peculiarem ratiōem mali tunc mala volitio illius obiectum erit in spē pecti opposita honestati illius actus speciei quo quis diligeret rōem boni honesti in com. sequitur dictum ē sup.ᵃ 1.ª q. 1ª disp. 2. cap. 1. sect. 1.ª ad 3ᵐ ~

Ex dictis colligitur 1ᵒ quod ē operari 3.ª uscam n̄ esse pectum loquendo peculiare pectus in aliqua certa spē 3ᵒ detrahat ad hanc aut illam spēm ex hac aut illa ma quae per uscam proponitur. unde per se loquendo n̄ ē duplex pectus. alterum 3ᵒ uscam alterum 3ᵒ honestatem illius obiecti ... q. ... putat se peccare. ita Cor.ª lib. 3. quaest. q.ᵉ 4. post ... 6. dub. 1. Baz. 1.ª 2.ᵉ to. 1. disp. 60. art. 2. n. 11. Alcor. p. 1. inst. moral. lib. 2. cap. 8. q. 4. Italy. rō ē quia hoc quod ē facere 3ª uscam ē quid generale transcendens quodlibet pectus 3ᵒ uscam quod limitatur ad spēm per varietatem psi cepti 3ᵒ. quod uscia existimat omitti pectus sic hoc quod ē facere 3ª preceptum ē quid generale transcendens quodlibet pectum quod detrahatur ad spēm per varietatem precepti 3ᵒ quod omittitur. ~

2ª difficultas An facere 3ª uscam sit peccatum mortale aut veniale ~

Dico ē facere 3ª uscam aliquando ē pectum mortale aliquando veniale pro varietate ma & obligationis aut gravis aut levis quam uscia aut omissa ...

aut culpatis dictat. ita Cor.a lib. 3. quest. q. 4. pp 6. Azor. p. 1a inst. mor. cap. 8. q. 5. et alij citat. sic autem explicat resp. si conscia sive culpabilis sive inculpatis dictet aliquid esse faciendum aut vitandum sub obligatione peccati mortalis discordare ab ali conscia erit peccatum mortale quia tunc voluntas amplectit maliciam mortalem quam conscia putat inesse obo idque locum habet etiam si res mala sit ipsa levis. et proinde etiam si res sit ipsa bona aut in differens. Ut ut ait Cajet. in summa verbo conscia si aliquis ponat conscia putaret esse peccatum mortale ponere in ecclesia et tamen contra talem consciam perseverantem poneret in eccla peccaret mortaliter. quia quantum in se est consentiret in peccatum mortale. idemque ex Silv. Ang. et mil. et alijs in summa verbo conscia. Nab. in manuali praeludio. 9. n. 9. et alijs sed. citatis sect. 3. c. 1. in 1a probatione.

Ex hoc intelligitur quod est quoddam dictum asserens eum qui operatur contra conscientiam peccare sub quantum obligatione. Sed conscia dictat sub tam gravi esse peccare. quod colligitur ex D. Bernar. tit. de praecepto et dispensat. col. 13. versus finem. ubi ait qui id, quod bonum est credit esse malum sibi in malum vertit et tamen malum quantum crediderit. nempe hoc ita intelligitur ut quanta malitia inactu peccante contra consciam. non quam sit minor quam sit ea quam ipsa conscia operantis credit, aliquando tamen est maior quam sit ea, quae explicite dictat contra consciam culpabiliter errantem. Esse enim contingit ut aliquis obo peccet mortaliter ingravi quamvis ipse errore sua conscia culpatis expresse sibi credat esse veniale ut dicetur infra.

Si vero conscia dictet aliquid esse agendum aut vitandum sub obligatione peccati venialis tunc ut discernat an discordare ab ali conscia sit peccatum veniale an mortale ita distinguendum est si conscia sit invincibilis et inculpabiliter dictans sic esse veniale tunc discordare ab illa solum erit veniale quamvis res sit ipsa gravis. alioquin sub obligatione peccati mortalis. probatur quia sic conscia inculpatis invincibilis ignorat omnino malitiam ubi excusat eo actum a peccato ut dictum est sect. 5. pp 2ae. ita si invincibili ignoret maliciam mortalem et solum dictet venialem excusabit actum a peccato mortali in vero a veniali

Si autem conscia sit vincibilis et culpatis quamvis illa dictet aliquid solum esse

veniale si tamen sit mã gravis res ipsa inducens obligationem sub mortali, erit peccatum mortale ab illa discordare. probatur quia conscientia culpabilis non excusat maliciam mortalem quam res ipsa affert dum v.g. sequitur vel patet quoddam peccatum esse magnae quantitatis esse sub veniale.

Si autem sermo sit de peccato quod fit non dando conscientiae erroneae nempe quod illam sequitur faciendo id quod illa dictat esse malum dicimus esse omnes namque illa dictat esse peccatum mortale at quod erit autem mortale illam sequi, si non videt esse sub veniale distinguendum est si sit conscientia inculpabilis id dictans erit sub veniale illam sequi sive mã sit res ipsa levis sive gravis. Si vero sit conscientia culpabilis erit peccatum veniale illam sequi quando mã non est res ipsa gravis. at si sit res ipsa gravis inducens obligationem sub mortali erit peccatum mortale illam sequi. quia ipsa conscientia culpabili dictat esse sub veniale. atque hoc totum sensi exponitur probarique potest ex sub dictis.

Dices si conscientia est perplexa dictat aliquid esse peccatum tamen non dictat esse mortale nec veniale erit ne peccatum mortale an veniale discordare ab illa aut eam sequi.

R. distinguendo si illa conscientia quis non explicite tamen dictat in aliquo mõ implicite saltem sub dubio practico dictet illud esse mortale tunc ab illa discordare aut eam sequi erit peccatum mortale quia qui facit aliquid cum dubio practico an sit mortale vel veniale eo ipso peccat mortaliter contemnendo tale periculum. ita Azorius p. 1. inst. moral. lib. 2. cap. 8. q. 6 et alii. id quod amplius stabilietur ex infra dicendis ubi de conscientia dubia.

Si tamen illa conscientia nullo mõ neque implicite sub dubio dictet illud esse mortale sed sub esse peccatum et inculpabiliter non advertat aliam obligationem tunc enim erit sub peccatum veniale ab illa discordare, aut eam sequi quia tunc nullo mõ neque implicite est cognita ac proinde neque volita ulla malitia mortalis sed sub malitia quae non existente ullo fundamento ob quod imputetur ad mortale sub erit peccatum veniale et sic intelligunt auctores asserentes tunc sub esse veniale ut Nab. in manuali preludio 9. n. 9. Bal. i. 2ae. dist. 2. q. 14. Fern. 4. q. 3. 8 sed quid si aliquis

3a. Difficultas. An gravius peccatum sit discordare a conscientia erronea culpabili, quam illi concordare

Sit eo. discordare a 2scia erronea culpati aliqdo. e gravius peccatum qm illi concordare: aliqdo vo gravius peccatum e illi concordare pro varietate mae et obligationis qm dictat 2scia. ita Dux. 2 p. tr. 39 q. 5. n. 9. Cora lib. 3. quaest. q. 4. post punctum 6. dub. 2. Bon. in 2. p. 1. d. 6. cap. 3. et n. 10. et 11. Azor. p. 1a inst. moral. lib. 2 cap. 8. q. 9 et alij

Explicat hypothesi 2scia erronea culpati aliqdo dictat esse faciendum aliqd quod e peccatum levius propter aliquem finem obligantem sub graviori pena ut si quis culpatus putet se teneri ad mentiendum pro tuenda vita inocentis ita ut nisi mentiat fit reus homicidij tunc gravius peccatum e discordare a tali 2scia qm illi 2cordare - nam si discordet ommittendo mendatium quod dictat esse proferendum pro vita inocentis incidit in peccatum mortale homicidij cuius putat se fore reum si n mentiat. si vo 2cordet illi 2scie proferendo mendatium quod illa dictat incidit solum in peccatum veniale mendatij

Aliqdo vo scia culpatis dictat esse faciendum aliqd quod e peccatum gravius propter aliquem finem obligantem sub leviori pena ut si quis culpatus putet se teneri ad furandum magnam qtem ut det eleemosinam et aliogui peccare 2a misericordiam, tunc discordare a tali 2scia e peccatum levius qm illi 2cordare. nam si discordet ommittendo furtum quod illa dictat peccat solum aliquo pena leviori 2a misericordiam, ut ipse putat. at si cum illa concordet exequendo furtum magnae qtis peccat graviori pena furti

erronea

4. difficultas An ut aliquis peccet 2a 2sciam satis sit quod dictamen oppositum 2scie preexisterit actu et permaneat solum habitu. An vo re quiratur ut actu existat

Aliqui affirmant satis esse si id permaneat habitu tribui solet Med. a 1. 2. q. 19. art. 6. at ille ibi dubitat. 1a post 2. arg. 3 2dum, qui quis dicat n requiri actuale iudicium n ni dicit sufficere quod permaneat solum habitu sed ita ait sat e quod preexisterit et

in virtute perseverat et subditur ut quis operetur secundum conscientiam non sat est quod operetur secundum habitum erroneum.

Sit ccl.o ad peccandum secundum conscientiam non sufficit quod dictamen oppositum conscientiae praecesserit actu et permaneat solo habitu ita Bon. [illegible] p. 1.o disp. 63. cap. 3. n. 3. Azor. p. 1.a inst. moral. lib. 2. cap. 3. q. 10. et alii et in hoc est contra Henric. et Med.am atque [illegible] quos alleg[illegible] post actus intensos retineat habitum erroneum in intellectu et vitiosum habitum in voluntate non inde sequitur illum peccare in omnibus suis operibus v.g. gentilis qui habet pravum habitum in intellectu et voluntate circa idolum in quod tanquam in finem ultimum antea existimaverat esse referenda et retulerat omnia sua opera non eo ipso postea peccat in quolibet opere. nam quando ex pietate naturali tribuit eleemosynam et facit alios actus ex se bonos tali ut ipse tunc sua intentione nullo modo illos refferat in idolum. sane tales actus il[li] moralis boni quia solum amplectuntur obiectum bonum nec solum illa generali relatio in idolum quae antea praecessit et permanet habitu potest efficere ut sint mali quia ut suppono solum amplectuntur obiectum bonum quia ad peccandum secundum conscientiam non sufficit quod dictamen oppositum conscientiae praecesserit actu et solum permaneat habitu.

Dices tunc tales actus refferuntur influxu virtuali in malum finem nempe in idolum ipso solo requiritur quia eo ipso quod permaneat malus habitus non infertur quod hi actus eliciti ab illo homine refferantur influxu virtuali in malum finem. quia ille potest elicere alios actus qui nullo modo procedant ab illo habitu sed solum amplectantur obiectum bonum sine ulla intentione refferendi eos in malum finem. neque fieri potest ut nunc sit [illegible] solutus malae relationis procedentis et solum applicatum obiectum bonum illudque solum vellet aut et quis non sit solutus in [illegible] habitu [illegible] est liber velle alios sequentes ita ipse vere ut nullo modo illos refferat in praecedentem finem malum alias qui semper a nullo peccatore homine pravo habitu posse fieri ullum opus morale bonum quod oportet non posse asseri ut plenius ostenditur est in ma. de gratia disp. 2. cap. 1.o sect. 2. 3. et 4.

Contingere autem potest ut aliquando dicant virtualiter refferri in malum finem intentionis praecedentis si exerceant dependenter ab aliquo effectu ab illa relicto. unde quoniam potest invincibiliter manere inter praecedens quae mediante tali effectu potest sua virtute movere et retrahere operantem ad huius modi aliquando qui proinde tunc virtualiter tribuunt intentioni praecedenti ut expositum est supra a.a q. 1.m D. 15a. disp. 1a cap. 4.

Sect. 9. quo pacto teneamur deponere conscientiam erroneam

1a propositio. quando conscientia erronea est vincibilis et culpabilis tenemur eam deponere. Est certa et communis apud auctores supra citatos in hoc cap. sect. 3. et 1a in 1a probatur. Vide Coninckum lib. 3. quaest. 9. 4. probatur 1o eo ipso quod sit conscientia vincibilis et culpabilis est peccatum quod possumus et tenemur vitare. neque id aliter fieri potest nisi prudenter eam deponendo. 2o. nisi illam deponamus erit in eventu ut inducamur in aliud peccatum aut faciendo malum quod culpabiliter dictat esse bonum aut procedendo contra illam reclamantem, neque alio modo quam eam deponendo possumus evadere perplexitatem ut expositum est supra in hoc cap. sect. 6.

Confirmatur ex eo quod habetur in decretalibus 4o. de simonia cap. 35. quod incipit per tuas litteras ubi Innocentius 3o. cuidam monacho existimanti episcopum a quo susceperat sub diaconatum fuisse simoniacum praecipit ne contra conscientiam ad superiores ordines ascendat et dicit eum existimationis sua conscientia scrupulosa fuisse collapsum in difficultatem quam, inquit, non evadet nisi deponat errorem.

At quando conscientia erronea est invincibilis et inculpabilis qui illam habet ne eam deponat quia illa non est peccatum cum habeat inculpabiliter et cum sit invincibilis non potest deponi ea diligentia quam tenet homo adhibere ad vitandum errorem.

Dices in casu quo aliquis non deponat conscientiam inculpabilem quia v.g. putat se teneri ad mentiendum pro tuenda vita innocentis videntur dari contradictoriae simul verae. nam quis hae propositiones hic tenet mentiri, hic tenet non mentiri non sunt contradictoriae sive formae

794

qa utrobique asserit illud verbum tenet ut dictum est sup.a in hoc cap.o sect. 4 ad 3. In ista ppe contradictoria hic tenet mentiri. hic n. tenet mentiri q.a habent formam contradictionis ut patet. Et quod 1.a sit vera prob. q.a hic tenet sequi suam conscientiam inculpatam quae illud proponit ut bonum sub obligat.e ut dictum est sup.a in hoc cap. sect. 3 ad 2.a quod autem et 2.a ppo sit vera prob. q.a x.a coem doctrinam collectam ex SS.a et patribus hic numquam esse mentiendum et malum esse mentiri q. hic n. tenet mentiri ~.

Resp. neg. ant. quod nec possunt dari contradictoriae simul verae. ad probat.em autem R. illam 1.m ppm. hic tenet mentiri esse verum x.a subiectam mat.m in illo casu conscientiae inculpabilis q.a tunc illud verbum mentiri sumitur n. formalr prout dicit rationem formalem mendacij quae est mala et inculpatis sed mat.r pro eo quod est verbis contra mentem ire ita n. ut ppt conscientiam inculpatam invincibilr existimantem id tunc esse bonum n. sit aliquid malum sed bonum ut dictum est sup.a in hoc cap.o sect. 5. ppe 2. Et ad arg.ta autem ad dr mentiri seu mendatium, si malr ut relatr Card.a lib. 3 quaest. 9. 4 cap. 6. ppe 5. ubi etiam dicit in alijs misterijs ut furti, fornicationis etc. q. procedit ex ign.a invincibili n. esse nec dici formalr furtum et fornicationem sed solum malr quo pacto n. est opus malum sed bonum q.a fit bona fide et conscientia inculpabili existimante esse bonum ut contigit in accessu Iacob ad Liam ut ostenditur fundam.to et auctoritatis et rois sup.a adductis in hoc cap. sect. 5 ad 2.a

Quare cavenda est equivocatio in hac ppe hic tenet mentiri quae ex vi verborum pot habere varios sensus nam quidam sensus est in casu conscientiae inculpatae in quo tali ppo redditur esse vera q.a tunc mentiri seu mendatium sumitur malr quo pacto n. est peccatum sed bonum ad quod tenetur ille qui habet talem conscientiam inculpatem ut dictum est et alius modo sensu de mendatio malr ppo illi contradictoria hic n. tenet mentiri est falsa q.a sensus est eum n. teneri ad illud mendatium malr prout conscientia inculpatis dictat illud esse bonum et sub obligat.e quis sensus est falsus ut constat ex dictis ~

Alio v° sensu e in aliis casibus q. n. e [illegible] inculpabilis nam tunc falsa e hec propositio. hic tenet mentiri q. ibi mentiri seu mendacium sumitur [illegible] quod hic adem [illegible] quo pacto restat falsum esse quod aliquis teneat mentiri et in eodem sensu eius [illegible] sic n. tenet mentiri e vera q. certum e hom n. teneri ad mendacium [illegible] quo pacto e peccatum et sic intelligi id quod in obiect. propositio dici X.a vem. [illegible] ex sacra scriptura et patribus [illegible] n. sit mentiendum [illegible] nempe ibi sermo e de mendacio [illegible]

[illegible] nostra e has propositiones mentiri e peccatum, n. mentiri e peccatum sumi posse ita ut sint [illegible] alio v° modo ita ut n. sint q. illa dictio n. aliquando sit pars extremi [illegible] vero negat et distribuit totam propositionem nam si fiat pars extremi cum dr n. mentiri e peccatum [illegible] e ac si dicat hoc quod e n. mentiri seu ommittere mendacium e peccatum [illegible] propositio affirmativa et n. [illegible] illius [illegible] qua dr mentiri e peccatum et [illegible] utraque pari propositio sumpta potest esse vera. nam in casu [illegible] culpa bilis [illegible] mentiendi vera e hec propositio mentiri e peccatum q. eo ipso quod [illegible] sit culpabilis tunc mentiri exerceret [illegible] hic et ibidem [illegible] item haec eadem propositio n. mentiri e peccatum si illa dictio n. fiat pars extremi e etiam vera in tali casu [illegible] culpabilis q. sensus e hoc quod e n. mentiri seu ommittere mendacium tunc e [illegible] qui sensus e etiam verus q. afferat ommissionem mendacii [illegible] dictatem illius obligat. esse peccatum quod verum e ut dictum e ex [illegible] dictis in hoc cap. sect. 2 3 et 4. et ut expositum e sect. 6. [illegible] n. deponit [illegible] culpabilis dat perplexitas sub qua utraque propositio n. quidem una affirmativa et alia negativa eiusdem de eodem quae e [illegible] dictio [illegible] utraque affirmans utramque partem contradictionis e vera: nam tunc de parte qua e mentiri verum e affirmare quod sit peccatum et ex alia parte qua e n. mentiri verum etiam e affirmari quod sit peccatum q. ommittitur mendacium [illegible] quam [illegible] quam [illegible] deberet deponi

At si cum dicit n. mentiri e peccatum illa dictio n. alr sumat ita ut n. fiat pars extremi sed neget et distribuat totam propositionem sic erit propositio negativa et contradictoria prioris affirmativae

qui dicit mentiri est peccatum verbalis negativa non mentiri est peccatum est falsa quia reddit sensum contrarium negativum ac si diceret nullum mentiri seu nullum mendacium est peccatum qui sensus est falsus siquidem constat aliquod mentiri nempe. evenit aut ex genere culpabili materia quod est speciale mendacium esse peccatum quia mentiri ex genere inculpabili quod est speciale mendacium male non sit peccatum

Quare haec propositio mentiri est peccatum attendendo speciem verborum indifferentem ad mendacium speciale aut male est l. universalis propositio indefinita et est vera referendo illam ad mendacium speciale atque adverti oportet propositiones indefinitas sufficit aliqua particularis vera et sic sicut indefinita homo currit non est contradictoria alia indefinita homo non currit sed universalis negativa non homo currit seu nullus homo currit ita haec indefinita mentiri est peccatum non est contradictoria alia indefinita mentiri non est peccatum sed universalis negativa non mentiri est peccatum seu nullum mendacium est peccatum. atque hoc notare oportet propter equivocam ... quia multae difficultates graves in hac et similibus materiis solent obscurari defectu regularum dialecticarum ut alias saepe contingit.

Dubium superest circa modum quo deponenda est conscientia erronea. An liceat posse deponi sed probabili ... astrane ... l. ... q. 19 ... 5. Bal. ibid. ... 2. q. 14. puncto 4. q. 3. & ... ex eodem et alij dicentes aut significantes conscientiam erroneam licite deponi ex eo sed quod quis nollet eam accipere aut applicare ad opus in particulari ...

1a propositio nulla conscientia erronea potest licite deponi sed probabiliter sine fundamento saltem probabili ostendente eam non posse deponi ita ... lib. 3. quaest. q. 12. ... 1a et postea ... 3. & ... q. 69. ... de ... q. ... Baz. 1a 2ae ... 1. ... 67. cap. 1. et ... ex ... doct. 1a ... modum deponendi conscientiam erroneam tradunt alij ut ... alphabeto 3. ad finem. Adversus ... 2. Nabarus in commentarijs de poenit. distinct. 7a cap. siquis n. 51. et 101. et alij

Pro. q. 2a non deponendi conscientiam sed probabili sine fundamento

saltem probabili ostendente rationabili eam depositionem non esse conformis rectae rationi et prudentiae [illegible] imprudens et temerarium et practice exponens se periculo peccandi ut intelligitur ex ipsis terminis et communi aestimatione prudentium qua nullus censet posse ratione aliquid facere sine aliquo dictamine saltem probabili rectae rationis practice dicendi vide Sanchez q. 19. disp. 3. cap. 2. ubi ampliter ostendere conscientia

Hinc sequitur esse peccatum si quis ex proprio libito sine ullo fundamento probabili deponat conscientiam quia sic temere procedit et tale peccatum reducitur ad eam speciem et qualitatem maliciae quam habet peccatum factum contra conscientiam iuxta supradicta in hoc cap. sect. 3. diff. 1. et 2.

Notandum est 1.o id quod Card. et Baz. ubi supra observant variis modis contingere posse aut temerariam depositionem conscientiae, aut velleitatem cessum in illius applicatione ad opus in particulari agendum proprio atque reddunt ad tria capita. Primum est per contemptum formalem ut cum quis advertens dictamen conscientiae reclamantis illud negligit proinde sequitur ac si illud non haberet. 2.m est per voluntariam distractionem libere removendo attentionem a conscientia reclamante et divertendo illam ad alia. 3.m est per voces leves et parvi momenti quae non sunt sufficientes pro qualitate rei et personae ad deponendam prudenter conscientiam.

Dices conscientia erronea non obligat ex se nisi in quantum acceptatur et non acceptet [illegible] applicetur ad opus in particulari agendum applicatur quovis modo et ex libito in particulari nulla erit illius obligatio.

Respondeo negando consequentiam et illa non habeat ex se vim obligandi ex propria ratione formalis saltem non habet vim ex proprio obiecto applicans praeceptum aut naturale aut divinum vel humanum quod repraesentat esse contra hoc aut illud obiectum et supposito hoc applicatae conscientiae tenemur vero praecepto naturali et divino non operari contra illam quandiu prudenter aliquo fundamento probabili eam non deponimus alias temere procedentes contemneremus praeceptum naturale vel divinum vel humanum ut ostendit ex dictis supra in hoc cap. sect. 1.a in 4.a probatione et ad 1.m et 2.m obiectionem et sect. 3.a post 1.m probatione 4.a.

2.o notandum est varios modos seu regulas solere assignari ad deponendam conscientiam erroneam rationabiliter [illegible] videri possunt Card. lib. 1. quaest.

q. 2. 3. & alij quos ibi affert. verbum ... Secunda reg.[a] ... est ... circumspecta inquisitio veritatis adhibita prudenti diligentia pro qualitate rei & persona ita ut qui per se non habet sufficientiam propriam ad discernendam veritatem consulat alios doctos & pios a quibus prudenter sentiat id inveniendum.

Tertia reg.[a] est pura & sincera intentio investigandi verum & sequendi bonum honestum remoto omni alio affectu impediente ita ut homo firmiter statuat nolle pro ullo bono prosequendo aut malo vitando deflectere a veritate & honestate. Sane haec pura & sincera intentio confert ad depellendum errorem culpabilem ex quo evadunt mala opera atque hoc colligit ex illo Matth. 6. n. 22. si oculus tuus simplex fuerit totum corpus tuum lucidum erit, si autem oculus tuus fuerit nequam totum corpus tuum tenebrosum erit. Ubi oculus simplex a patre intelligitur includere duo alterum est ex parte intellectus quod est prudens inquisitio veri alterum ex parte voluntatis quod est pura intentio boni ut circa hunc locum exponit D. Bern. tract. de praecepto & dispensatione c. 12. ubi ait ad oculum simplicem requiri prudentiam & amorem boni & ad id affert illud Matth. 10. n. 16. estote prudentes sicut serpentes & simplices sicut columbae usque haec duo solent exprimi nomine bonae fidei cum dicitur eos qui procedunt bona fide excusari a culpa & bene operari nempe haec bona fides petit ex parte intellectus prudentem inquisitionem veri ne temere procedat, & ex parte voluntatis puram intentionem boni ne pravo affectu inficiat opus & his suppositis cum si iungat casus speculative non attingens dictam prout in ipsa se habet cum sit inculpabilis & cum affectu boni non nocet morali bonitati operum neque obstat quominus practice usu morali dicamus bene operari sine culpa ut constat ex supra dictis.

(Quarta reg.[a] est elevatio mentis ad Deum qua magis magisque illius favorem & bene utamur prioribus auxiliis ab illo datis ut impetremus maiora. Sic enim Deus iis qui fruuntur quod est inse ex prioribus auxiliis gratiae tribuit alia maiora ut expositum est in ma. de gratia disp. 10. cap. 3. sect. 2. ... 1. 2. 3. & 4. & alijs locis citatis. Notandum quod est id quod ibi ... 2.[o] dictum est quoties cumque hoc vitat obligatio ovitandi

aliquod novum peccatum aut implendi aliquod praeceptum ad quod se obligat quia excitans tunc illam dari a Deo ita ut si homo illi respondeat dent ei alia maiora auxilia talia ut non stet per Deum quominus homo semper possit evitare quodlibet novum peccatum vel implere praeceptum. atque hinc infertur id quod dictum est supra [illegible] cap. sect. 6. non esse admittendum casum in quo homo sit perplexus ex conscientia erronea inculpabili quam nequeat deponere, et perplexitatem provenire ex conscientia culpabili quam absolute potest deponere

CAP. 4m. De conscientia probabili seu opinante

Sect. 1a. Quid sit conscientia probabilis seu opinio ad moralem usum quod fundamentum requirat. An sufficiat authoritas alicuius viri docti

1a Conclusio. conscientia probabilis seu opinio ad moralem usum est iudicium affirmans aut negans aliquid esse licitum aut illicitum ex verisimili fundamento quod ex se potest esse cum formidine partis oppositae. Haec conclusio docetur ab omnibus doctoribus communiter locis infra citandis quamvis multi utantur variis terminis et modis loquendi plerumque ambiguis et obscuris

Explicatur et probatur. De ratione opinionis in communi est ut sit iudicium propter aliquod fundamentum verisimile unde sumitur probabilitas quae ex se potest esse cum formidine ut constat ex propria ratione opinionis et expositum est suo loco in logica disp. de [illegible] ex quo loco supponenda sunt alia pertinentia ad naturam opinionis et illius discrimen a scientia et fide, respectu nempe et dubio quae ab aliquibus hic tractantur speciatim vel de dubio et scrupulo quatenus attinet ad hoc institutum de conscientia agetur infra suo loco ubi de conscientia dubia et scrupulosa. Addita autem ratio communis opinionis trahatur ad usum moralem qui respicit id quod est licitum vel illicitum ex ~~verisimili fundamento quod ex se potest esse cum formidine~~ et hoc quod sit iudicium affirmans aut negans aliquid esse licitum vel illicitum ex verisimili fundamento quod ex se potest esse cum formidine. Dico autem ex se potest esse quia opinio ex vi sui modi tendendi qui est obscurus et ex probabilitate admittere potest formidinem

alterius partis non tm est de ratione cuiuslibet opinionis illam habere altu et x Soc

Cond lib. 3. quaest. q. 2. ait opinio loq. est pro formid. et Aust. 7.

eti. cap. 3. non nulli inquit ex iis qui opinantur non ambigunt sed certo

se scire existimant etc. idq. videat experientia et probatum est

in logica ubi supra.

Difficultas est quod fundamentum requiratur ut opinio aliqua

censeatur moraliter probabilis contra quam licite possimus operari

2a Cl. fundamentum sufficiens ad opinionem moralem probabilitatem

contra quam posse loquendo licite possumus operari est quod adhibita congrua

diligentia prudenter videatur verisimile sive propter propria intra rei sive propter extra

auctoritatis quo aliunde non obstat aliquod obligans ad aliam partem.

Hec conclusio videtur concludi in communi doctrina asserente homo posse licite

operari contra id quod prudenter videtur probabile quod intelligitur cum

limitatione posita nisi aliunde obstet aliquod obligans ut ostendetur

infra et cavenda est equivocatio in modo loquendi multorum qui probabilitatem

appellant quandam certitudinem moralem quae opponitur contra id quod est in

certum tali modo ut sit sub dubio practico. sic D. Anto 1. p. tit. 3. cap.

10. § 10. paulo ante finem ait certitudo quae requiritur in materia morali non est

certitudo evidentiae sed probabilis coniecturae et postea subdit hec certitudo

moralis consurgit ex probabilibus coniecturis grossis et figuralibus. idem eisdem

verbis Ang. verbo opinio n. 2. ad finem Cond. lib. 3. quaest. q. 5. ppe

3. ait ad licite agendum sufficit certitudo moralis quae est valde

probabilis.

Alii vero apertius id dicunt sub ratione probabilitatis ut videre est

apud citandos infra a. 3a. huius sectionis sequentis et notandum est id, quod

Azor. p. 1a inst. moral. lib. 2. cap. 9. q. 4. dicit actum esse

bonum qui est conformis recte rationi quae adhibita diligentia

et prudentiam probabiliter iudicat quid sit agendum. quidve fugiendum.

Prior pars conclusionis sic explicatur et probatur. ut homo licite operetur aliquid

per se loquendo sufficit ex parte intellectus id quod humano modo videatur recta

rõ. nam hec ē regula prox.ª dirigens act.es humanas ut expositum
ē sup.ª cũ ª Hanc m. q. 19. d. 3. cap. 2 p̃d rcta rõ humano modo
phelosp.º dictat ad id sufficere fundam.tũ quod adhibita cõgrua dilig.ª
prudenter censeat verisimile q.ª ut homo bene operetur n̄ necessario de
bet ab illo exigi cognitio que de honestate operis sit certa summendo
certitudinem stricte pro ut distinguitur a probabilitate ut osten
sum ē sup.ª in hac d. q. 4. cap. 2. sect. 2. atq. id intelligitur esse con
sonum recte gubernationi fragilitatis humana cui cõcedendum
ut suppositis divinis auxilijs possit bene operari quolibet cũ urgebit tpore
quo occurrit preceptum aut oportunitas honeste actionis et tñ illi n̄
cõcedit quod possit pro tali urgenti tempore in quolibet eventu habere cog.em
certam de honestate operis ut de se constat pro ut positum ē loco prox.e citato
q.º dici ē fundam.tũ suffici ad opin.em moralr probatem x.º operam pro se
tissp.º possing huic operari esse id, quod modo dicto prudenter videt
verisimile. notanda autē ē illa limitatio pro se loquendo q.ª aliunde n̄
obstat aliq.d obligans ad aliam partem. nam aliquando contingit
aliq.d huius modi obligans. Ut q. in sacramentis q. d.º ? ē obligatio utendi
ea determinata forma et mã, quia communiter utit certa, n̄ ē licitum uti
alia forma et mã, cũ h̄ sit probabilis. idemq. erit in alijs materijs ubi
aliunde fuerit obligatio ad aliquam partem determinatam ut ex
ponetur infra sect. 3. et 4.

Obj. ho quis n̄ morali forma saltem tñ forma physica pot
per vires nãe certo cognoscere quamlibet veritatem nãlem divisive
per auxilia vero gratie quamlibet supnãlem que fuerit necessaria ad
honeste operandum ut supponi vr ex cõmuni doctrina in mã gratia
ergo ab illo ut huic operetur pot. exigi cognitio certa de honestate actus liberi
operis divisive ita ut n̄ sufficiat probabile &c.

Rs. 1.º explicando añ cũ h̄ daretur hom posse physic.e eo modo
cognoscere quamlibet verit.em divisive n̄ tñ probabr p̃d cũ certo id locũ
habet respectu longi temporis per diuturnum studium n̄ v.º respectu cuiuslibet urgentis
tporis quo occurrit obligatio aut oportunitas exercendi operat.em honestam.

nus modus quo homo pot devenire in cognit.em veri et disarbitrio dependens ex longo studio et multis requisitis quae nec possunt possideri quolibet vel tempore ut atat breve postremum in ma. de quo disp. 1a. cap. 1o. sect. 1. n. 4

1o. nec contra quia quis videret hom. cum pro quovis vel tempore si ad habere totum suum conatum posse acquirere cognitionem certam cujuslibet veritatis dirigentis. non sequitur id Xa gubernatem humanam illius fragilitati posse ab eo ex obligatione exigi ad quamlibet honestam operatem: quo miserabili modo gubernationis esset eum obligare ut semper ad habere totum conatum sibi possetem cum summa difficultate atque hac ratione homo non tenet semper ad exequendum id quod est melius et tutius et meliori modo quo potest ut ostendet ex dicendis sectionibus sequentibus

2a. vero pars [illegible] dicta etc. quod fundam. probabilitatis prudenter censeri posse verisimile sive [illegible] intra sive extra quibus homini exponit et probabiliter obm. dicit videri verisimile. probabile per [illegible] intra duobus modis. 1o. est immediatis seu per se nota sine discursu [illegible] ex apprehensione extremorum probabiliter ut aliquid per se ab intra videsse aut non esse. nam sunt dant propositiones evidentes per se notae imm. ita etiam dant aliquae probates per se notae imm.te ut colligit ex Arist. lib. 1o. post. cap. ult. ubi loquens de princip.le dicit nulla dari accept.em propositionis immediatae non necessariae et stringentis hoc est propositionis per se notae immediatae probabilis ut D. Tho. ibi lect.e 3a. et alii exponunt. sic etiam Baz. 1a. 2ae. to. 1o. disp. 62. cap. 3. initio ait dari aliquas propositiones per se notas probabiles. et disp. 67. cap. 1o. ad finem dicit aliquando nobis videri aliquid per se probabile absque ulla alia ratione. 2o modo est mediatis per discursum aut a priori aut a posteriori ut quando ex causis seu principiis aut ex proprietatibus vel effectibus aut aliis ab intra ex natura sua inexis cum alegria re infertur aliquid probabile at obm. dicit videri verisimile [illegible] intra quando ei assentimur aut dissentimur propter auctoritatem alicuius illud affirmantis aut negantis ut etiam notat Baz. hic disp.le 62 cap. 3. n. 10.

3.a Cl.o auctoritas alicuius viri docti non obstet deperfunctorie, et confessario considerare aliquid asserentis quando aliunde non obstat aliquid fortius trahens ad aliam partem potest esse sufficiens fundamentum ad opinionem probabilem X.a contra quam possimus licite operari colligitur ex Silv. et Angelo supra citatis cl. 2.a et per generalem Nab. in manuali cap. 27. n. 289. et in commentariis de poenit. cl. 7. cap. singuli ad n. 53. Bal. cl. 12 disp. 2. q. 14. prin. 4 post quatitum. n. 4 ad arg. 3 §. quo modo ad. Sa in apho rismis confessarior. verbo dubium. n. 3. Azor. p. 1.a inst. moral. lib. 2. cap. 13. ad finem et cap. 16. q. 6. Nabarr.

Prob. prudenter credi potest (id quod ex professo considerare a viro docto asserit esse fundamentum sufficientibus talibus et fundamentis quibus ille movet ad illud asserendum quod illius auctoritas potest esse sufficiens fundamentum ad opinionem probabilem X.a contra quam licite possimus operari (quando aliunde non obstat aliquid fortius trahens ad aliam partem.

Conf. quia probabilius auctoritati potius aestimanda est ex pondere et gravitate auctoris, ingenio, erudit. et solida disputandi subtilitate quam tantum quantum ex nomine auctoris qui sine novo examine aliis adhaerent ut ait Nabarrus in manuali cap. 27. n. 289. quasi oves seu aves quae sine iudicio sequuntur alias precedentes quia probabilitas ex auctoritate unius viri docti modo dicto potest exequare imo et superare eam, quae est ex pluribus auctoribus minoribus. ad hoc videtur esse id quod in codice Iustiniani lib. 1.o tit. 20 de ve teri iure enucleando lege 1.a §. sed neque multitudinem auctorum quod melius et aequius est iudicatote cum possit unius fortasse et deterioris sententia et multos et maiores aliqua in parte superare

Nihilominus est id quod Thom. San. lib. 1.o de matr. lib. 2. disp. 49. n. 2. et Menochio et alijs sic ait. non dici communis opinio quae plures doctores eam asserentes sed nulla disputatione praemissa deperfunctorie transeunt ut aiunt per transennam. item id quod Baz. lib. 1.o disp. 62. cap. 4 n. 13. dicit negare non possumus turbam doctorum aliquando amplissimam

opinionem absque celebri nomine aut non expresse nobis prodierat et 2a quod deinde alij doctores magnae auctoritatis opinionem aliquam mature excogitatam introducere possunt.

Circa delectum autem opinionum observanda sunt duo puncta. 1um pertinet ad cuditionem et varijs gradibus probabilitatis ex auctoritate sanctorum Patrum et Doctorum Theologiae Scholasticae et aliorum authorum de quibus videri possunt Canus de Locis Theologicis a lib. 7 usque ad 12m et Azor part. 1a inst. moral. lib. 2 cap. 19. ubi exponit qui sint authores classis maioris auctoritatis absque suis nominibus distribuit in varias classes. Ant. possevinus in sua bibliotheca ubi describit authores diversarum facultatum. 2m punctum spectat ad directionem conscientiae in modo eligendi et sequendi opinionem moralem circa quam licite possimus operari atque hoc punctum ut pertinet ad hanc tractationem de conscientia explicandum est sequentibus sectionibus.

Sect. 2a An licite possimus sequi opinionem minus tutam et minus probabilem an vero teneamur semper sequi tutiorem et probabiliorem.

Supponendum est 1o ut notat Baz. hic disp. 61. cap. 1. num. 2 et alij infra citandi aliud est quod aliqua opinio sit magis tuta aliud vero quod sit magis probabilis et fieri potest ut illa quae est magis tuta sit minus probabilis, et e contra illa quae est magis probabilis sit minus tuta. nam opinio dicitur magis tuta ex eo quod amplectatur partem magis accedentem ad perfectionem virtutis in cuius execut.b certius sit aut nullum esse peccatum committendum certum aut si forte aliquod sit committendum futurum esse levius sive terminis fundamentis ostendat nos teneri ad eam perfectionem virtutis. sive non. at vero opinio magis probabilis dicitur ex eo quod habeat firmiora fundamenta sive amplectatur partem magis accedentem ad perfectionem virtutis sive non. V.g. opinio asserens peccatorem existentem in statu peccati mortalis

teneri n. sb. p aliquo tempore d quocuiumq. recordari se esse
in mortali; Alterare autem stitionis ē magis tuta qm amplectitur
mām magis accedentem ad pfectiōem virtutis ut ptz. at n ē magis
pbatis qm sentia negans tam rigidam obligationem quae ex con
tritione n exigit a pctoribus. item opinio affirmans eum qui
n ē certus an res aliqua sit sua vel aliena debere eam restituere
ē magis tuta. at n id ideo ē magis pbatis ut ostendet ex infra
dicendis ~

2o supponendum ē eadem re posse n modo a diversis d
eius ab eodem homine n solum successive sed eius simul haberi diversos
assensus iudicantes utramque partem contradictionis esse pbatem et unam
esse pbabiliorem altera aut aeque pbatem quod fere ostenditur qa
eo ipso quod de aliqua re n habeat evidentia aut infallibilis certitudo
nihil obstat quominus de illa simul iudicari possit utramque partem
contradictionis esse pbatem eo quod una sit pbabilior altera aut
aeque pbatis qa apparere possunt fundamenta verisimilia ad iudicandam
pbabilitatem pro qualibet parte et possit contingere ut vel sint verisimi-
liora pro una parte quam pro alia vel aeque verisimilia pro utraque ~

Colligo Hoc tn ē difficultas an assensus de pbabilitate utri-
usque partis contradictionis possit simul haberi pria intra rei. Baz. hic
dp. 6a cap. 3. n. 10. ait eumqui het assensum quia sit pbatem
uniusque partis contradictionis pro pria intra rei hoc ē pro non desumptas
ex ipsa na rei ut ... illius causa aut pprietates vel effectus aut mystica
vel absurda quae alias ex na rei sequerentur n posse habere assensum
alterius partis oppositae pro pria intra posse tn pro pria extra
hoc ē pro auctoritatem aliorum existimare illam esse pbabilem
idque pbat hoc exo. posito quis pro pria sumpta ex na iustitiae habere
assensum huius partis qui elegit minus dignum permisso digniori debet
restituere digniori damnum illatum. oppositae autem partis n potest simul habere
assensum pro pria intra qa intellectus n potest simul habere assensus contradicto-
rios. tales autem assensus pro pria intra essent contradictorii potest autem simul

p[er] p[ri]a extra hoc e[st] p[ro]p[ter] auctoritatem aliquam iudicare
oppositam partem esse probabilem q[uia] hic assensus n[on] e[st] contradicto-
rius ei qui h[abe]r[e]t ex altera parte p[er] p[ri]a intra

R[espondeo] distinguendum e[st] aliud e[st] loqui de assensibus
qui sint contradictorij ita ut unus neget de eodem quod alter af-
firmat et sic dicendum e[st] illos neque per p[ri]a intra neque per
extra posse simul h[abe]ri ut in p[ri]mo exemplo si quis h[abe]at hunc pro-
babilem assensum retinendum e[st] dignitati n[on] p[ote]st h[abe]ri assensum
contradictorium qui e[st] iste n[on] e[st] retinendum dignitati item
si h[abe]at hunc assensum probabilem est quod sit retinendum
dignitati n[on] p[ote]st simul h[abe]re assensum ei contradictorium qui e[st]
iste n[on] e[st] probabile quod sit retinendum dignitati nam unus assen-
sus substrahit intentionaliter obiectum assensui contradictorio propter
repugnantiam quae e[st] in hoc quod simul et tali asserat idem mer-
esse et n[on] esse

Aliud vero e[st] loqui de assensibus qui sint circa utramque
partem contradictionis n[on] t[ame]n sint contradictorij propterea quod unus
n[on] negat de eodem quod alter affirmat et sic dicendum e[st] posse
simul h[abe]ri ex p[er] p[ri]a intra unum assensum qui probabiliter
affirmet unam partem contradictionis et alium qui probabiliter
aut ex evidenter affirmet esse probabilem aliam partem oppositam
et insuper duos assensus qui aut probabiliter aut evidenter
ex p[er] p[ri]a intra affirment utramque partem contradictionis esse
probabilem propter quod tales assensus ex h[abe]antur p[er] p[ri]a intra n[on]
sunt contradictorij q[uia] ibi n[on] e[st] affirmatio et negatio eiusdem de eodem
ut ostendit compositio terminorum et sensu illarum
nam una propositio solum actu probabili dicit unam partem ver[am]
esse. alia vero dicit oppositam partem esse probabilem quod p[ote]st
dicere aut actu probabili aut evidenti. aliae atque propositiones dicunt
utramque partem esse probabilem quod ex dicere possunt aut actu

probabili, aut evidenti. Et quando non habet evidentia aut virtutis certitudo de aliqua parte contradictionis absolute sumpta nihil obstat quominus illi assensus possint habere locum etiam pro prima intentione

Declaratur exemplo: potest aliquis assensu probabili pro prima intentione ex natura quantitatis et substantiae ita iudicare quantitas distinguitur realiter a substantia potest etiam alio assensu aut probabili aut evidenti sic iudicare probabile est quod quantitas non distinguitur realiter a substantia. potest etiam duplici assensu aut probabili aut evidenti ita iudicare probabile est quod quantitas distinguitur realiter a substantia. item probabile etiam est quod non distinguitur realiter nam ex ipsa natura quantitatis et substantiae habentur fundamenta verisimilia ad unam partem nec non ad aliam oppositam.

Et quoniam in hoc solet esse aequivocatio circa assensum qui habet aut probabilitatem ut aiunt in actu exercito aut in actu signato notandum est discrimen inter assensum qui affirmat aliquam partem contradictionis probabiliter ut aiunt in actu exercito et eum qui ut dicitur in actu signato affirmat illam partem esse probabilem aut etiam oppositam. nam in priori assensu habente se probabilitatem in actu exercito non asseritur de illa parte hoc praedicatum quod sit probabilis sed se per actum qui tendit modo probabili asserit aliud praedicatum ut cum actu probabili dicitur quantitas distinguitur realiter a substantia. at in priori assensu habente probabilitatem in actu signato affirmatur de illa parte hoc praedicatum quod sit probabilis ut cum dicitur probabile est quantitatem distinguere realiter a substantia qui assensus potest esse evidens.

Ad probationem 1am supra adductam ex Hab. 3. Respondeo verum est assensus contradictorios non posse simul esse in eodem intellectu respectu eiusdem objecti at ille assensus probabilis retinendum est de priori etiam si sit pro prima intentione non est contradictorius alteri assensui qui solum dicit probabile est etiam pro prima intentione non esse illi retinendum quia ibi non est affirmatio et negatio eiusdem praedicati ut patet. nam in priori assensu affirmatur probabiliter quod sit retinendum in posteriori autem affirmatur esse probabile quod non sit retinendum nihilominus, obstat quominus tales assensus etiam pro prima intentione possint esse simul ut ostendi

ex ad dicti et sane ad tollendam contradictionem assentium non refert quod

unus sit per propria intra aliquis vero per extra sed attendendum est quod in illis

non sit affirmatio et negatio ejusdem de eodem sive per propria intra sive per extra

neque per illa propria poss. simul esse in eodem intellectu assensus talis nam de illo

quis contingere possit ut ex aliquibus perspicuis aliqui parum considerate assen

tit inferat contradictio implicite latens ut expositum est alibi sicco

3º Supponendum est aliud esse id, quod debemus facere ex consilio ut magis

accedamus ad perfectionem virtutis. aliud vero id ad quod tenemur ex obligatione

et quidem in quaestione proposita multi dicentes sequendam esse opinionem magis

tutam et magis probabilem non satis explicant in quo sensu loquantur. sit

ex consilio an ex obligatione ita ut non sit licitum operari nisi iuxta opinionem

magis tutam et magis probabilem atque hoc est diss attendendum —

Prima sententia dicit non esse licitum in operando sequi opinionem

nisi magis tutam. ita Caig in sum. Verbo. opinio. § 2. ubi notandum

est 1º de illo non exigi opinionem magis probabilem sed magis tutam. sic enim

ait in operando nisi tutiorem partem eligendo non licet opinionem

cuiuscumque assumere ut regulam operis. — 2º notandum est addi limitationem

ab illo ut id intelligatur proprie loquendo quando opinio est cum formidine

alterius partis quam dicit esse proprie opinionem sic enim inquit. Sed

intellige de opinione proprie dicta quae est cum formidine alterius

partis et proprie loquendo. eadem sententia tribuitur Henrici quodlib. 4. q. 33.

Sylvestri Verbo. opinio. n. 2. et aliis. sed hi auctores addunt qua

dam alias limitationes ut constat ex earum doctrina. —.

2a. sententia affirmat licitum quidem esse sequi opinionem

minus tutam dum modo sit magis probabilis. non tamen esse licitum sequi

opinionem minus tutam et minus probabilem. hanc sententiam

refert solent multi auctores sed plerumque immerito. apertius

quidem eam tenet Cord. lib. 2. quaest. q. 3. propositione 1a 2a et 3a

significant Adrianus quodlib. 2. quaestione 3. Conra. de contractibus tit. 7

q. ob. ca. 1a. casu. 5. et 7. et ca. 2. et alii. sed multi vero

admittere aliquam expositionem contra in ipsa dicenda —

Citat eis Sotus

Marginal note (left, beside line 6): i quibus .i.

Citat etiam Sot. lib. 9° de iust. et iure q. 6. art. 5. ad 4m. et in 4° st. d. 18. q. 2. art. 5. ad 5m. De eo (inquit) loco id, inquit, est in practicis, quae aliena iura respiciunt; nefas est uiquam infirmiorem opinionem sectari spreta medio tuta; in posteriori uero loco ait confessarium non posse absoluere penitentem contra opinionem quae careat gradu probabilitatis inter authores probatae authoritatis.

Solet etiam afferri Innocen. Panormi. et Glosa in c. et cetera ubique de offensis cap. capellanis, ubi probabilior opinio, quae melior et tutior est tenenda. Rosel. Verb. opinio n. 1° et 2°. Sot. ibi q. 4. et 2. Tabiena q. 3. Nab. in manuali cap. 27. n. 286. Palud. 4. st. d. 36. q. 2. art. 3. et alij.

Sed si attente aduertat doctorum horum authorum cum eorum limitationibus aut expressis, aut subintellectis contra libertatem nostram esse adiunctis uidetur, nec malos aptius ita exponi, ut consulendo dicant sequendam esse probabiliorem, sed si id asserant obligando tendant non esse licitum sequi probabiliorem minus tutam uel minus probabilem in ijs casibus. 1° quando pars minus tuta non est sufficienter probabilis fundamento alicuius momenti. Dicitur haec leue fundamentum ita ut proprium illud iudicio prudentum censeatur esse temerarium sequi eam probabilem. 2° quando haec dubium proprie sine certo assensu de probabilitate securitatis in parte minus tuta. 3° in aliquibus casibus in quibus est peculiare aliquod praeceptum seu specialis obligatio de sequenda parte tutiori uel probabiliori ut ostendetur ex infra dicendis.

Conclusio 1a. Asserit licitum esse sequi opinionem minus tutam et minus probabilem. haec sententia cum limitatione contra sequentem esse probanda autem uidetur.

Sit ergo licitum est sequi opinionem minus probabilem et minus tutam dummodo ueritatis fundamentum non parui momenti prudenter censeatur esse satis tuta et probabilis, et aliunde non sit aliqua specialis obligatio ad obtemperandum ad probabiliorem et tutiorem. haec est iam apud recentiores est communior et colligitur ex ijs quibus antiquiores docent homini licitum esse opinionem in quo probabilem esse honestum. ubi ex adiunctis uerbis quae tradunt alijs locis subintelligitur dicta limitatio.

D. Tho. quodl. 8. art. 13. ut supra ait quod quis ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem adducitur non committi se discrimini. haec probat e contra colligi potest. licitum esse ei qui inter contrarias opiniones non manet cum dubitatione practica. sequi opinionem etiam minus probabilem, quam prudenter existimat ei magis tutam, cum eam sequendo non se committat discrimini peccandi.

D. Anton. in 1a parte tit. 3. cap. 3. § 10. non loco citato ait certitudo quae requiritur in materia morali est probabilis coniectura, quae sufficit ut non uideatur esse contra nos et dispensat necessarie concedit electionem utrum tutiorem quando etiam alia uia potest eligi tuta.

quod si ad moralem usum haec trahi aliqui nesciunt negas conscientiam non est dicere neque sufficientem est quo aliunde non est aliud praeceptum sequi quamlibet opinionem sufficienter probabilem alteram

Sil. verb. opinio q. 1. ait non gravare eum, qui ex affectu ad suum dictorem illum sequitur videns probabiliter esse verum id, quod est falsum et subdit non obstat quod in dubijs tutior opinio est eligenda et quod dimittendum est incertum, quia non est in dubio qui probabiliter ad unam partem flectit ad unam partem. Cum hoc locum habeat etiam respectu opinionis minus tutae. Ex quibus deducit non censeri esse sufficienter vera probabilis apte inferri potest conscientiam quod non instat aliud praeceptum licite eam sequi, idem docuit post eos Tabiena eiusd. Sil. verbo scrupulus q. 5. Ang. verb. opinio n. 1 ad finem et alios ibid.

Armilla. verb. opinio n. 2 dicit ait licet aliquando una opinio sit melior altera, tamen non tenetur quis semper meliorem sequi sicut non tenetur facere quod melius est sed quod bonum est et inde deduci potest nos conscientiam non teneri ad sequendam opinionem tutiorem et probabiliorem. Idem inferri potest ex eo quod plerique docent communiter illud dictum quod sit eligenda pars tutior non intelligendum in opinionibus quia id sit consequens ut ostendetur infra quaest. 3 ad 1.

Nabar. in manuali cap. 27. n. 282. ait in foro suae conscientiae non peccari sufficit credere opinionem eius, quem maioris censemus esse virum idoneum ad id suae et suae probatum et superius n. 284, declarat illud dictum tutior pars est eligenda intelligi in eo quod est proprie dubium quia, inquit, non est tam sufficiens aut [illegible] aut [illegible] altera pars credit et ex multis opinionibus tutior eligitur

Ex ijs et aliis similibus dictis antiquiores. Attendit postea multi quis eorum mod. non sit tempore tractare ab illis tradita in extremo aliquod inferri ex eorum principijs defendam in omnibus, qui sensere vero [illegible] [illegible] asserere possit. Ex proposito aliquo ex meis in apologia dicti in 2a. 5a. ad finem et quam amplius ex inter et progressu

Recentiores vero probant quae tradunt ut communiter

Petrus Navarra to 2 de restitut. lib. 3 cap. 1 n. 237 ubi ait
Xᵃ dicere theol. 5ᵃᵐ sufficit ad securitatem sequi probabilem opinionem relictamque
in se sit minus probabilis. Medina 1. 2ᵃᵉ q. 19 art. 6. col. 18. 5ᵃ certum
Bon. in disp. 61. cap. 4. n. 14. Bal. disp. 14. punct. 4. quarto 4.
q. quo modo a. Azorius p. 1ᵃ inst. moral. lib. 2. cap. 6. q. 2 et ipsius
posit. Reg. 3. Thom. S. 10. de matr. lib. 2. disp. 41. q. 1ᵃ n. 9.
ad finem dicit hanc esse probabilissimam s. Emanuel Sa. verb. dub. n. 3.
Banes 2ᵃ 2ᵃᵉ q. 10 art. 1 dub. 3. post 4ᵃᵐ cᵃᵐ ad 2ᵘᵐ. Valent.

Sed 1. ex eo quod dicit. quaeritur in generali et de certis aliis
cap. ult. ad finem ubi ita dicit. inquit super quibus ius non invenitur expressum
procedas aequitate servata semper in humaniorem partem declinando in quod
personas et causas loca tempora postulare videris. cum nullum ius, neque di-
vinum, neque naturale, neque humanum ostendat, quod obliget hominem quod semper
sequantur opinionem tutiorem et probabiliorem, atque id est eandem possumus eli-
gere sententiam humaniorem ut dicimus licet tamen sequi opinionem minus tutam
et minus probabilem, quando aliunde non est specialis ratio ad aliud obligans.

Confirmatur quia hac ratione dicit nos necessarium adducere in eligendo conf. honesto
magis infamiae proveniens, ut dicit Navarra in man. cap. 26 n. 5. Sa.
Verb. confessio 4. n. 3. Sa. verb. confessor 3 sect. 10. Henriq. to. 1 Sanchez
lib. 3 de matr. disp. 26 n. 6. Valent. de quo latius in ista materia
disp. 3 cap. 5 n. 5.

Confirmatur 2. ex consensu omnium qui docent hunc hominem operando
non aliunde aut aliqua speciali obligatione non tenetur ad id quod est melius
et perfectius vel altius et tutius sed tantum satis est illi
tamquam licitum id quod prudenter ut bonum verum credit liber tamen non tenetur sequi
omnino probabiliorem sententiam.

Conf. 3. ab hoc quod illius securitatem ad operandum honeste se
necessario neque est ut de honestate operis habeat certitudinem sed sufficit sola sufficiens
moralis probabilitas ut ostendimus supra cap. 2 sect. 2. et cap. 4 sect. 1ᵃ
et alibi. Sed non ergo cum haec inveniri possit etiam in opinione quae sit minus probabilis

ultimus tenagm alia n. e aut diuit. cum ampl. tenent ad oppos. probabiles tenentes.

Confir. 2°. q. illi excessui quo opinio probabilior superat minus probatem correspondeat [illegible] libertas humanae, quod e amplum libertatis salua potest amplecti hoc [illegible] illud bonum minus, aut minus q. aliud n. ostendit ea [illegible] Authore [illegible]

Ex 3°. ex propositis a opinionibus prudenter probabilibus quas una opinio excedat alteram, potest e minus probatis & minus tuta, tum n. desinit e sufficienter probabilis tutum si habeat fundamentum aliquod mom. quod prudenter censeatur verisimile [illegible] ut [illegible] positiuum [illegible], ut aliquod bonum, n. desinit e bonum ex eo quod sit aliud melius. Sed opinio sufficienter probabilis tuta e quae prudenter potest approbari & admitti ad moralem usum, e° prudenter ad moralem usum q. aliunde n. habet alia Authoritas oblig. potest approbari & admitti opinio minus probatis & minus tuta. ergo tunc n. desinit e sufficienter probatis & tuta.

Ex 4°. ostenendo fundamentum aduersariorum nullum enim afferunt quod ostendat necessitatem inueniendi eam rationem quo semper teneamur sequi opinionem probabiliorem [illegible], quae ab illis [illegible] solumente ut ostendet infra [illegible] ut [illegible] ad [illegible], cuius [illegible] [illegible] ab illis [illegible] [illegible] malum [illegible] fundamentum [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] opinioni [illegible] minus probabili, [illegible] opinioni superioris [illegible] minus probabili [illegible] [illegible] qui [illegible] infra [illegible] exponent.

5°. [illegible] si aduersarij dent [illegible] esse [illegible] probatione [illegible] [illegible] ahat [illegible] an [illegible] [illegible] opinionem [illegible] probabilem [illegible] probabilitatem [illegible] affirmantem id [illegible] [illegible] expositio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tamen [illegible] [illegible] a doctis [illegible] [illegible] [illegible] fundamentum adduxi.

Ex [illegible] [illegible] [illegible] q. aliunde n. e alia [illegible] [illegible] [illegible] liber [illegible] doctrinam [illegible] potest [illegible] [illegible]

propriam opinionem licet existimet eam esse probabiliorem et tutiorem opinioni aliorum, quam credit esse absolute probabilem, verum quia minus probabilem et minus tutam; atque hoc fieri fundamentum auctoritatis doctoris, sive potius vide speculum de hoc, Lessius hoc opus 6.2. cap. 4 n. 6. halet confessarius sive confirmat opinioni poenitentis licet minus probabili ut ostendimus in mea cessione opus 3 cap. 5 sect. 6.

Sect. 3a proponuntur et solvuntur fundamenta adversariorum contendentium non esse licitum sequi opinionem minus probabilem et minus tutam.

Explicantur varia auctoritates de eo dictum quod sit eligenda pars probabilior, tutior, seu certior

Primum fundamentum est ex variis auctoritatibus, ex decretalibus, et in decretis cap. capellanus de ... ex ... scilicet illa quae ut ibi dicitur meliori et subtiliori ...

ibi ... ex ... pontifice interrogatus quaenam ex opinionibus ibi relatis esset potior, respondet ... scilicet meliori et subtiliori ... ad ... quo semper in qualibet materia teneamur sequi sententiam quae meliori et subtiliori ...

2a auctoritas est ex eisdem decretalibus et decretis cap. inter ... ubi ... dicitur ... quod ... existimamus tenere debemus, et cap. de homicidio cap. ad audientiam, dicitur in dubiis semitam debemus eligere tutiorem.

Respondetur 1o aliud loqui de dubiis, aliud de opinionibus, nullis autem locis sermo de dubiis ut patet ex ipsis verbis, quae licet si ... tenere ... ceptam, inde ad summum posset solum inferri quod in dubiis teneamur sequi partem tutiorem et certiorem, non tamen in opinionibus, atque id a ... tradunt

Sotaventalis verbis dicentes illa dicta habere locum in dubijs, quod non in aliis
(Abrama in regiminibus probabilibus docet Nab. in man. cap. 27. n. 280. et
Sil. verb. opinio q. 1. talis firmiter ibid. Rab. ... ... cap. 6. 2
cap. 9. § ... Ioan. ... ... Tom. 5. ... ... ante 1.am ... ... talis
quos ibi refert.

Nota tamen id, quod bene Nab. in ment. ... cap. ...
cap. si quis ... n. 35.; aliud esse in dubiis et hac parte in dubijs tutior pars
sit eligenda cum haec pars sit limitata ad casus dubij aliud vero et hac parte tutior
pars est eligenda cum haec pars non sit ita limitata, ut ibid. n. 34, ait
in hac posteriori parte non streicari praeceptum de regulariter ... ad eligendum
partem tutiorem, nisi aliud ad id nos urgeat praeceptum.

2.o aliud de dubiis dictamine aliud est dubiis speculativis
aliud practicis quorum ... expositio constat ex his dictis cap. 2. ... et 2.
... infra ubi de sua dubiis. ... dicta ... ... asserentia in
dubiis eligendam esse partem tutiorem sic dendstent praeceptum intelligunt de
dubio practico quod in moralibus dicitur simpliciter dubium, quamvis inde
... in dubio speculativo ... in ... non ... eligendam
partem tutiorem, ut observat Thom. ... ubi ... cum alijs quos ibi refert
atque hinc solvi possunt diversa dicta authorum, etenim illi qui dicunt nos in
dubio teneri ad partem tutiorem loquuntur de dubio practico, alij vero qui asserunt
... in dubio nos non teneri ad partem tutiorem loquuntur de dubio speculativo, ut exponetur infra sub ... ubi de sua dubiis.

3.o aut ab est ex decreto Gratiani ... de ... cap. Signis
... ubi ex D. Aug. ... dicitur tene certum, et dimitte incertum quoniam
certum sit hominem non esse peccaturum si operetur ex opinione tutiorem
incertum vero sit an sit peccaturus si operetur ex opinione minus tutam sequi
inde eum teneri ad operandum ex opinione tutiorem, ut teneat certum
et dimittat incertum. Vg. ... ... an clerici teneantur res
... pauperibus fructus superfluos redditum ecclesiasticorum certum est
non peccare eum, qui se conformando opinioni tutiori illos restituit, at in
certum est an peccet ille qui se conformando opinioni minus tutae eos
non restituit.

Illa Verba. tene certum et dimitte incertum. si ibi certum sumatur stricte pro eo quod est firmus sine formidine non semper praeceptum ullum quod semper ad id teneamur. sed regulariter continet consilium nisi aliunde in aliqua via sit praeceptum, ut bene exponit Nav. in commen. de poenit. d. 7. cap. siquis n. 30. et 34. et sane neque ex tenore verborum, neque ex alia aliud ostendit ... se ... loqui tene certum. denotare consilium et non praeceptum sed cum dicit sequere ...

Dixi si ibi certum sumatur stricte. nam aliquando sumitur largius pro ... in certum et dubium, quo ... assensus ... ad unam partem quis ... probabilis ... quod ... ad ... dubij ... sic ... verb. opinio. ... tene certum et dimitte incertum, ... ille qui ... ad unam partem non est dubius et tenet certum ... morali, cum in moralibus sufficiat certitudo ... hic ... Antoni. ... in hoc cap. ... 1. post ... 1. ... a. 2. ...

... hunc sensum ... dicere tene certum et dimitte incertum ac si dicat ne facias id, cuius honestate ... est ... incertus et ... dubius ... non ... est consilium sed est praeceptum ... tenemur non operari cum dubio ... honestate ut exponet infra ubi de ... dubia.

Quomodo non se exponat periculo peccandi qui sequitur opinionem minus probabilem, et minus tutam.

2.m fundam. adversariorum est ... quod aliquis in operando sequatur opinionem minus probabilem et minus tutam exponit se periculo peccandi. sed hoc non est licitum ergo neque sequi opinionem minus probabilem et minus tutam. maior probatur. quia ... quod aliquis operetur ... opinionem minus probabilem et minus tutam operatur cum formidine ... peccatum ... sit minus tuta ergo exponet se periculo peccandi quia sequitur ... cum formidine ... peccare.

R neg. ans. q. exponere se periculo peccati e facere aliqd dubitando practice an sit peccatum, q. hic procedit temere sine prudenti assensu saltem probabili de honestate, at n ita procedit qui in operando sequitur opinionem minus probabilem tenentis licitam. nam dictato assensu saltem satis probabili iudicat licitum esse eam sequi. aut esse probabile quod sit licitum sic licite ex aplerisque adversariis [illegible] sectatorum n se exponere periculo peccandi q. prudenter se conformat opinioni minus probabili pro tenentis sic

D Tho. q. lib. 8. art 13. docet n se committere discrimini nec peccare eum qui inter contrarias opiniones in nullam dubitationem adducitur, nempe qui aliquam partem sequitur n dubitando practice sed dictato assensu saltem probabili de honestate. ut ex docent Sil. Verb. opinio q. 1[a] Nav. in man. cap. 27 n 284. et alij locis hic citatis sect 2. post a[m] Vide Bas. hic lib 6 2. cap 9. & que.

Ad probationem v. maioris R neg. ideam q. e per quod quis operetur aliquid cum formidine an sit peccatum n ergo quod se exponat periculo peccati si habeat dictatum assensus saltem probabilem de honestate neque obstat quod habeat formidinem ut ostendit. q. si hoc obstaret sequeretur neque de a opinionem probatiorem esse licitum operari, nam illa etiam cum sit opinio potest stare formidine. 2°. q. ut homo honeste operetur n necesse requiritur ut careat formidine cum enim n teneatur habere firmam certitudinem satis illi e, si sequatur rationem consentaneam gubernationi suae fragilitati qua e prudens assensus saltem probabilis de honestate ut ostendimus hic a cap 2. sect 2. et cap 4. sect [illegible] a[c] 2 et ab[illegible].

Dices si quis iudicet practice hic et nunc probabile e quod aliquid n sit licitum, quis simul etiam iudicet practice hic et nunc esse probabile quod sit licitum n potest illud licite facere ergo saltem n potest homo operando sequi opinionem quae practice hic et nunc sit minus probabilis. ans probatur q. si quis practice dubitet an aliquid hic et nunc sit licitum n potest illud licite facere q. se exponit periculo peccandi, sed maiori periculo se exponit qui facit id quod practice hic et nunc iudicat esse probabilius quod n sit licitum. q. tunc verisimilius e peccare q. in dubio o[c] &c.

Ita quod ibi invitati ut includi maior stans divinae amicitiae ... indubio practico ~

R. neg. ans. nam fundamenta aut ... probabilis ... adducta ... quod licitum sit sequi opinionem minus probabilem quod aliunde non est speculative obligans ad aliud ... neq. id ... aut ibi ...

Ad i. minorem probationis ans. R. neg. min. quia in eo casu ... practice iudicat esse probatum quod illud non sit licitum adhuc stat ... iudicium satis probatum dictans practice illud esse licitum, atque id sufficit ut homo tunc illud faciens non se exponat periculo peccandi quia tunc non timere ... prudenter ... secundo ... repugnantiam huic gubernationi ... et ... prudenter probatae ... honestate quod aliunde ... obligatio ... est ... quo homo ... practice ... honestate tunc enim se exponit periculo peccandi quia nullum ... minus probabilem assensum de honestate ... si illud cum eo dubio faciat ... ipso ... aeque ... timere ... ad ... fundamentum ... plenius ... ubi ... dubio ~ ... R. ad 2m probationem neg. ans. ... dictam ~

Quo pacto sine contradictione assensum cum opinione probabiliori stare possit probabilitas oppositae opinionis minus probabilis, quam licite possimus sequi ~

Ad 3 fundamentum adversariorum ex ... quod aliquis habeat assensum opinionis probabilioris non est illi probabilis alia opinio opposita ... non potest illam licite sequi ... quod nemo potest licite sequi id quod sibi non est probabile ans. ... quod ... assensum approbare ... id enim ... ipsa ... probatis ... ex ... quod aliquis habeat assensum opinionis probabilioris non potest suo assensu approbare ... opposita tamen ... ipso quod ... suo assensu approbans teneat unam ... non potest approbare ... contradictoriam ... nam qui tenet unam ... iudicat illam esse veram ... falsam; cum ... ex ... contradictoriis unam ... esse veram posse ... approbando unam ut veram reprobat alteram ut falsam ... ex ... quod aliquis habeat assensum opinionis probabilioris non est illi probabilis alia opinio opposita ...

dictus quod dici solet probatis. ita potest exponi ut dicatur probatis aut alijs cum eis tertio extra talem suppositum quod si non praeparatur assensus opinionibus probabilibus pot approbari

Si perpendatur consequentia huius argumenti discernit illud hic locum data quacumque suppositum assensus ad unam partem sive maioris sive minoris sive aeque probabilem esse concludendum est ab adversarijs qui non dicant habere assensum opinionibus probabilioris non esse licitum sequi oppositam opinionem si illa sit minus probabilis et minus tuta; concedunt tamen esse licitum esse illam sequi si sit maioris tutae; item habere totam opinionem licitum esse sequi aliam oppositam si sit aeque probabilis aut probabilior et similis solutio, quae ab illis in hoc casu solutum fuerit praecipitem argumenti. solui eius potest in meo casu quod licitum sit sequi opinionem minus probabilem et minus tutam quando aliunde non habet alia stricti ... ...

Quare ... ... argumentum fundamenti ... si intelligatur ut stare consequentia quod aliquis habeat assensum opinionis probabilioris non esse illo modo illi probabilem opinionem oppositam ad probabilem verum cum dicit eum non posse suo assensu approbare, sed ... oppositam ... quis concedet eum non posse (ut aiunt) in sensu composito, hoc est retinendo simul priorem assensum; tamen satis esse eum posse ut aiunt in sensu diviso hoc est deponendo priorem assensum, nam ad salvandam veritatem quae possit moralis sententia cum dicit nos licite posse sequi opinionem minus probabilem satis est si dicatur consequens posse deposito priori assensu opinionis probabilioris ... effectu voluntatis inclinantis in aliam partem quae ... habeat fundamentum ... minus probabile, atque ita totam habere ... ... aliquid assensus contradictorij prioris. nam quis assensus contradictorij nequeant haberi simul quod ... probabile ... alicui ... ... nihil ... ... illos posse haberi successive, ita ut deposito priori assensu elicias aliquid illi contradictorium cum ad id habeat verum satis fundamentum sufficiens

Et in sensu composito retinendo priorem assensum posse aliquo modo approbari ... oppositum ut probabilem. quod ad id non requiritur assensus contradictorius prioris, aut aliquis ... illo incompatibilis et potest esse quidam assensus ... ... haec pars est vera et opposita falsa. at haec pars opposita ... et simul approbari non absurdum ... idem ... quod ... priori assertio ... dicendo et haec pars opposita est probabilis

hoc ē veritatis q habet aliquod fundam. apparens alicuius momenti, et ipsū sanē
ē ut in praxi, pertinet licite nos illi conformare nisi aliunde aliquod obstet quem
si prior assensus n̄ asserit absolute hoc ita ē, sed solū cum limitatione dicit probabile ē
hoc ita eē, adhuc pars oppo̅sita. potest approbari n̄ negando illud eē probabile sed solū
affirmando eē etiā probabilem ꝑ quibus contraria oppositis qui habet etiā fundam. verisimilitudo et tales
assensus n̄ includunt ullam contradictionem. sed sūt conpatibiles etiā ꝑ prima immedia-
ut exp̄ressum est sup. in hoc cap. sect. 1. assert. 2.

4. Dices n̄ ē licitum declinare a veritatibus et omnibus et sequi id,
quod vr̄ falsum et malum: sic ēnim Exodi 23. n. 2 dr̄ n̄ sequeris turbam ad faciendum malum, nec iudicio plurimorum acquiesces ut a
vero debies, sed qui dicto assensu probabiliori adhaeret uni parti iudicat illam
eē veram et bonam et oppositam eē falsam et malam ergo n̄ ē ei licitum sequi
aliam partem minus probabilem. sic ēnim declinaret a veritatibus et bonitatibus et sequeret id,
quod sibi vr̄ falsum et malum ~

Hanc etiā obiectionem solet hic locum n̄ solū quando habet assensus opinionis probationes
sed etiā quando habet aut minus aut eque probatis. ac proinde dissuendam eē ab omnibus ~
pro illud ans ita intelligitur n̄ ē licitum declinare a veritatibus et bonitatibus cog-
nita evidenter aut certo physica vel morali certitudine tali, ut prudenter nequeat
haec iudicium probabile de honestate partis oppositae. at diversitas et bonitas agnos-
citur et probabiliter quis cum maiori probabilitate pro una parte. si in adhuc pro opposita.
parte sit fundam. prudenter verisimile licitum ē declinare ex probabiliori et
sequi minus probabilem quando prudenter ē obligato seclusa ut ostendi fundam.
aliorum et aliorum supra addiximus sect. 1. ꝑ totum, id atq n̄ ē declinare a veritatibus et bo-
nitatibus simpliciter sed solū declinare a quadam parte in qua vr̄ eē veritas et bonitas n̄ tā
necessario ut illam ad sui inclinat qua etiā in alia parte prudenter vr̄ eē veritas et bonitas ~

Dub. XL. De eo quod in aliquibus casibus n̄ liceat sequi opinionem minus probabilem et minus tutam minime inferatur idem esse ultra dictum in alijs casibus ~

Primum fundam. adversariorum ē in multis casibus certū n̄ eē licitum sequi opinionem
minus probabilem et minus tutam ut in materijs et fidei sacramentorum. in sententijs

quas medicus facere debet pro langu[illegible]: in medicamentis quae medicus debet applicare [illegible] 103 ut dn e in alijs casibus quae [illegible] assignari possent alijs

Ratio tertia quia in aliquibus casibus est specialis ratio obligans ad [illegible] aut magis probabilem, aut magis tutam, quae ratio in aliquibus materijs colligitur ex aliqua [illegible] ex contractu aut natura aut [illegible] diuino vel humano ut in casibus relatis in [illegible] de quibus seorsim sectione sequenti: quae ratio valde [illegible] sectione 2. [illegible] fuit cum limitare quod licitum sit sequi opinionem minus probabilem minus tutam quando aliunde non est specialis ratio obligans ad [illegible] tutiorem. sic [illegible] Nab. in [illegible] cap. siquis [illegible] n. 34. [illegible] causa loquentes [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] adhibent limitationem diuersos [illegible] ad id non teneri nisi aliunde urgeat [illegible] ut dictum est [illegible] ad 2 fundam.

Sectio 4ª resolutio diuersarum difficultatum cum remissione ad auctores circa praxim in eligenda [illegible] opinione aut magis aut minus aut aeque probabili

Circa praxim in eligenda [illegible] opinione occurrunt valde difficultates ex [illegible] materijs quarum [illegible] non est huius loci, et [illegible] [illegible] tradendae breuis resolutio, cum remissione ad authores

1ª diff. quaenam regulae sunt seruandae in eligenda [illegible] opinione

Circa praxim eligendi [illegible] opinionem variae regulae assignari solent quae aliquae sic [illegible] aliud [illegible] [illegible] discernendum est ex quibus [illegible] circumstantijs attendendo an ex lege naturali vel diuina vel humana [illegible] aut [illegible] aliquod speciale [illegible]. Vide Ioan. Azorius [illegible] 1ª inst. moral. lib. 2 [illegible] usque ad [illegible] ubi late assignat varias regulas.

1ª ratio est circa res fidei [illegible] id quod magis accedit ad ea quae sunt de fide [illegible] [illegible] multos [illegible] aut [illegible] catholicos tradidisse aliquos [illegible] [illegible] [illegible] cum erat [illegible] declarano

illi repugnant

Ecclesiae aut ante certum aliquod novum decernimus qui aut illi non condemnandi sunt excusandi. illa tamen s.e d. relinquenda. hoc adductis varijs exemplis ex aliquibus antiquiorum sententijs Alex. de Bonaben. de Tha. in nono et aliorum quia iam hoc ipse post maiorem ecclesiae experientiam non posse sustineri docet Azorius in ipso dicto lib. 2 cap. 9

2º ass. circa aliquas res in diversitatis opinionum an sint de fide nec ne sequendum esse id quod probabilius existimat esse de fide tunc esse tutiorum sequi minus probabile docent Salas lib. 3 ... q. 6 art. 5 ad 4m tralis vero est quod timeri non grave detrimentum fidei si in eo ducant minus probabilia in fide. at si aliqua essent res ex quibus nullum periculum timeret nil obstinet illos etiam minus probabilis sequi

3. quod quilibet gentilis si illi proferet evangelium et ostendat credibilis alijs sectis tenetur illud admittere nec potest licite sequi aliam sectam quam putat minus probabilem docent Bonac. 2. 2. q. 10 art. 10 ad tertio tralis vero est quia in re tanti momenti tenetur homo sequi quod probabilius est ne subeat discrimen damni irreparabilis si ... sine qua nequit obtinere vitam aeternam etiam si opinio ... invincibiliter excusaret culpa

2ª regula est inter opiniones praeferenda est illa quae magis innititur in legis divinae intellectu et magis receptae consuetudini. vide Azorium p. 1 inst. moral. lib. 2 cap. 10. ubi notat 1º nullam consuetudinem habere vim contra legem divinam naturalem. 2º consuetudinem receptam habere vim legis et tunc censeri receptam quando saltem tacite maior pars ... quo consensu est confirmata. atque ... ibi adducit varia exempla

3ª reg. in rebus quae dicunt generales respiciuntur ad odia vel ad favores amplectenda est opinio benignior et mitior quam illam regulam odia restringendam. Vide eundem in eodem lib. 2 cap. 11 ubi affert varia exempla ... addit limitationem ut haec regula locum habeat quando ipsi canones et leges divina non exprimunt contrarium

4ª reg. est quando opiniones in ceteris sint pares praeferendae est ut plurimum ea quae est tutior. Vide eundem in eodem lib. 2 cap. 12 ubi etiam proponit varia exempla. Verum est id quod ibi dicit non esse necessarium semper sequi opinionem tutiorem quod etiam ad dictis multis exemplis docent in eodem lib. 2 cap. 16. q. 2. id quod ... dictum in hoc cap. sect. 2 ... et sect. 3 ad 1m et 2m.

secta.

5.ª reg.ª e. caeteris paribus eligenda e. opinio quae magis favet religioni, pietati, bonis. vide eumdem in illo lib. 2. cap. 15. cum variis exemplis. Unde in e. id, quod ibi est animadvertendum, aut non ideo semper opinionem esse eligendam quae magis pia e. videatur, quia in hoc non sufficit sola pietatis species, sed insuper maior auctoritas requireretur, vel ad hoc ibi subdit aliqua exempla. ~

6.ª reg.ª e. ut plurimum anteponenda e. communis opinio doctorum. vide eumd. in illo lib. 2. cap. 13. ubi opponit exempla in diversis materiis, vel ex pluribus quae ibi docet haec sunt notanda, 1.° communis opinio dicitur respectu alicuius materiae, ut si materia sit theologica opinio communis e. quam communiter tenent theologi, si civilis, quam communiter DD. iurisconsulti. 2.° saepe inter ipsos auctores e. dubium, quaenam opinio sit communis. nam quidam tradunt aliquam ut communem, alii vero aliam. idque ibi declarat exemplis. ~ 3.° aliquando ipse aliquam esse communem, alii vero aliam ~ 4.° idem dicit in diversis locis ut in Gallia quasdam opiniones esse communes non vero in Hispania, vel Italia, et e. ~ 5.° communis opinio discernenda e. ex numero vel auctoritate affirmantium. non ex solo numero, sed cum quod multi sunt qui de industria non ponunt in numerum quod communis dictam addunt auctoritatem, cum sit tantum quasi exemplaria ex aliis transcripta. vide Salm. hoc cap. sect. 1.ª post 2.am, 3.am in similibus. ~ 6.° advertit idem Azorius in illo lib. 2. cap. 16. q. 4. 5. et 6. quis frequenter communis opinio sit eligenda, probatum in non e. minus communem eligere, neque semper iudicandum e. probabilius esse eo, quod plures eam teneant, sed aliquando sufficere satis idem opinionem unius clarissimi auctoris opinionem tenere, vel ad hoc ibi q. 6. affert exempla. idque vide ex professo dictis in hoc cap. sect. 1.ª ca. 3. et sect. 2.

Dubitari potest 1.° An ratio praeferenda sit authoritati DD.

R. id discernendum e. ex gradu certitudinis aut probabilitatis maioris vel minoris, quem habuerit ratio, et ex pondere auctoritatis maioris aut minoris gravitatis; ratio certa praeferenda e. authoritati humanae quae e. fallibilis, quae vero non fuerit magis aut minus certa, seu probabilis eo maior aut minus anteponenda. ad hoc faciunt testimonia D. Aug. relata in decreto Gratiani dist. 9. cap. noli, et cap. neque cui. et cap. ecce. Vide D. Thom. 1. p. q. 1.ª art. 8. ad 2.m Dum. in fact. adebitis est: vero sic fides illius quod facit. Cano. lib. 2. de locis theologicis a cap. 1. ubi de vi authoritatis. et lib. 9. a cap. 1. ubi de vi rationis. Bal. ... p. to. 1. disp. 1. cap. 4. ~

Dubitatur post 2.° quinam auctores sint preferendi

Quid collectum esse ex grauitate authoritatis Christi prestantiam ingenij et eruditionis et copiam [illegible] vide Cor. lib. 2 quest. 9. 3. col. 5. a § sed dubitatur. Nab. in manuali cap. 27 n. 2 et 9 [illegible] et Ang. verb. opinio n. 1.° et 3. Azorius p. 1.a inst. mora. lib. 2 cap. 17. ubi q. 1 inquirit an censenda sit probabilior opinio antiquorum quam recentiorum et q. 2. an quando lites opinio theologorum pugnat cum [illegible] veterum [illegible] hac sit preferenda et q. 3. an sit censenda probabilior opinio [illegible] hac sit theologorum aliarum [illegible] interpretum iuris canonici auctorum. ~ ad hoc dicta Quid inijs non semper esse unam aliorum [illegible] ex [illegible] rei et circumstantijs attendendum esse ubi sit fundamentum firmius. et pro hoc videri potest ibi varia exempla ~

Notandum est 1.° id quod in illo cap. 17. q. 4. docet discipulum posse securi sequi opinionem sui magistri. et sibi [illegible] quemlibet [illegible] quam legeret in aliquo probato auctore, quem habet quasi magistrum, at hoc intelligi debet pro se loquendo nisi aliunde certo ostendat aliam obstans et observandum id, quod ibidem q. 5 dicit aliam esse rationem de viro docto, aliam de indocto. nam doctus potest et debet ponderare rationem examinare. sed indoctus qui proinde [illegible] debet se accommodare authoritati docentis ~

Notandum est 2.° id quod ibid q. 6. ait non esse cur ipso [illegible] censeatur imprudenter et temere agere vir doctus qui [illegible] pro se nullum authorem clarum habeat, tamen promotus aliqua [illegible] et firma ratione sentit contra communem opinionem. quod et docet Nab. 1.a 2.ae to. 1. d. 62. cap. 4. § sed antequam. ubi adfinem [illegible] aduertit: opinionem aliquam non esse censendam absolute temerariam ex eo quod sit contra communem sententiam Doctorum scholasticorum, sed quod absque sufficienti ratione et fundamento excogitata sit; quod et aliter exponit quo Cor. a [illegible] lib. 1.° quest. 9. 7. § 13. et alij definiunt [illegible] temerariam ~ At prudentis erit vitare notam singularitatis modestie dicendi. nam ut dicit solet [illegible] ut plures neque expedit quod quod quilibet potest [illegible] proferre nisi et amplo modo loquendi [illegible] aliorum [illegible] 1.a ad [illegible] 6. n. 22. [illegible] mihi licent [illegible] non [illegible] expediunt ~

Notandum est 3.° id quod et Azorius inst. [illegible] lib. 2. cap. 17. q. 7 docet

licentiae quilibet contra propriam opinionem sequi suam probabilem aliorum quod intelligitur generaliter nisi aliunde aliquid obstet. videatur in hoc cap. 4. sect. 2. ad fin. quod si dixerit eum qui ita procedit aut agere contra propriam suam aut hic esse contradictionis. id negando: quia ille tunc dicitur vera ratione nec practice licitum sibi esse contra propriam opinionem accommodare opinioni probabili aliorum neque est contradictio assensum, ut ostensum est 3. ad 3. et ne sit aequivocatio in modo loquendi dicendum est eum tunc dici operari contra opinionem propriam, ut aiunt speculativam, quia attentis propriis fundamentis inclinat intellectum; in probatis fundamentis aliorum attentisque circumstantiis fiat sibi iudicium scilicet, quod licitum sit se conformare aliorum opinioni. atque hoc ad tollendam ambiguitatem observandum est pro gravibus casibus theologis aucto. utuntur eo modo loquendi ut patebit ex sequentibus.

2a Difficultas. An subditus licite possit et debeat contra propriam opinionem obedire superiori

Negantem tenere videtur Adrianus quodlib. 2. art. 3. quaestio si liceat operari contra propriam suam. quas Henriquez infra citandus eumque opponat ut velit id non licere subdito nisi fiat sibi iudicium quod opinio superioris sit probabilis et quod fas sit ei se conformare.

Conclusio est generaliter loquendo subditus non solum licite potest verum etiam debet contra propriam opinionem obedire superiori praecipienti aliquid contra aliam opinionem probabilem. ita Lessius lib. 2. de iust. cap. ... quaest. 9. Henriquez ... instit. moral. lib. 2 cap. 17. q. 9. Bals. ... ubi impugnat aliqua fundamenta quibus se dicti ... d. ... alii omissis quia ... contradictio ... sententiam sit. ratio videtur esse quia praecepto quod subditus censetur obedire superioris esse probabilem potest prudenter facere iudicium scilicet quod licitum sit sese accommodare si aliunde nihil obstet. atque id ostendunt fundamenta quibus supra in hoc cap. sect. 1. et probatum est licitum esse sequi id quod prudenter ut probabile. atque id locum habet etsi opinio superioris sit minus probabilis minusque tuta. ... ut in illa sect. 2a probatum est. e ... arguendo ... licite illam sequi. sunt ... tunc subditi non solum possunt

Sed etiam confessore obedire superiori quia quod praeceptum superioris de absolutione non posse debemus illud servare ut notant Salmant. in illo cap. 6. n. 22.

3a Difficultas. an confessarius licite possit contra propriam opinionem absolvere poenitentem et se conformare alij opinioni

...

Respondeo confessarius probabiliter licite posse contra propriam opinionem absolvere poenitentem et se conformare alij opinioni probabili ita Salmant. ...

Si autem quaeratur an confessarius non solum possit sed etiam ad id teneatur ... post auditam confessionem poenitentis quilibet confessarius ad id tenetur ...

4 Difficultas. an certa mala confessarius ...

Sit ecc.º cl.ª mas Ecclesias sacram.ta n. e licitum sequi opin.em minus probatem v. minus tutam. quia potest esse sacram.to nō ritiori x comm. eccl.a con suetud.em bene in quo n. posset alr. esse nisi x.a illam opind.m ita Med.a 12.a q. 19. art. 6. col. 6. in speciali ijs qua petit § ceterum v. § ad ar.o 3 collectis ex eo quod ccl.a baptizandi docet Lides ma. 1.a quarti q. 7. art. 5 dubio 3.º et ex eo quod tradunt Su. 3. p. to 3. disp. 16 sect. 2. § 2 collect. Bas. 12.a 10. 1.º disp. 63. cap. 2 n. 3 et aly.

Pbr. q.a quis posset attendendo solam obligat.em relig.is ad reuerentiam sacram.ti nunq. esset in illis administrat.e sequi open.em probatem et tutam etiam si esset minus probabilis et minus tuta q.m alia, ut notat Bas. in ella disp. 63. cap. 2. § deinde. in interuenit oblig.o seruandi eum usum ecc.e qui postituit certe minus conuenienti sacram.a atqui ita peccare qui cum posset illum seruare vellet eum mutare, et ut notat Su. in illa sect. 2. § addendum ay. n. s.º e peccatum voluntaria mutatio in ma Eccl.a sacramentorum ab ecc.a recepta et etiam mutatio in ritu v. mo ulti consuetud.e precepto ~

Pest.a interuenit etiam oblig.o caritatis et misericordiae qua quin teneatur minister sacram.ti quod ex sua parte adhibere pro.º remedium certum n. om mittat illud quod potest sibi adhibeat incertum; quis sit ille qui e susceptor sacram.ti. v.g. quando vellet ccl.a dispensat.em ex sua requisitam iuxta opin.em probab., quae dicit sufficere solam attrit.em etiam cognitam potest minister sacram. enim secum ad modare ut etiam notat Bas. 3. in predicta disp. 63. cap. 3. § verum. ~

Ceterum incaute quod sacram. n. potest esse x com. eccl.ae usum licitum e aa opin.em probabili ut notant Azor [illegible] Su. ubi [illegible] aliquod q. ma certa ab eccl.a utentur ad sacram.ta; hinc [illegible] chrisma. si hoc deesset posset ma adhiberi oleum simplex ab episcopo benedictum quod e mai probabilis.

§ Difficultas an aduocatus posset licite defendere causam minus probabilem ~

Dunc aduocatus potest licite in casibus dubijs aut leue probabilibus defendere quamlibet pro.dem et probabiliorem. nisi alicunde aliqd obstet potest etiam defendere pro.m minus probabilem. ita Bas. 1.2.æ to. 1.º disp. 64. cap. 1.º n. 3 et 4.

Azoug p. i. lib. 2 cap. 17 q. 1 n. Italij. ratio quia quis advocatus non potest licite defendere causam aperte iniustam et certum ius alterius nisi in casu venialiter defendat esse ei licitum defendere causam aut dubiam in qua anceps ut iusta speculatiue aut tantum probabiliter, aut etiam minus probabilem, quia ipse ex sua parte nil aliud facit quam proponere iudici fundamenta quae saltem probabiliter potest facere suo clienti usque personam gerit, quod ut rationem habeat habet etiam si altera pars habeat possessionem in qua in lis, ut tenent Bass. et Azoug. citati, quia advocatus non facit id quo tradat rem alicui et faciet alium possessorem.

Difficultas de iudice in sententia ferenda

Dico iudex in sententia ferenda in utroque tenetur sequi quam magis probabilem ita Sot. lib. 3 de iusta et iure q. 6 art. 4 a d. 4. et colligitur ex Doct. quam tradunt Summistae verbo iudex et verbo opinio alii. Sal. Azog. Italy. et quis Bass. in forma ... 6. 4. cap. ... e videtur limitare ad solum iudicem supremum non alii comprehendunt quemcumque iudicem ... etiam suo modo locum habent fundamentum huius doctrinae probatur ... ex Codice ... lib. 6. tit. 23 de edito ... D. Adriani Tollendo leo. 3 ubi ita dicitur possessio ei qui acquirat quam probabiliora ex legitimis iuris ratio ostenderet. Ratio ... nali et iure ... ad tollendas occasiones bellorum et litium melior dare iudicibus facultatem ad ferendam sententiam pro illa quam ipsis iustitiam fuerit facere, neque alter hanc meliorem velle sibi iudicibus dare et committere iudicibus facultatem.

Dico quod si qualibet pars videatur aeque probabilis et quis fundamenta a qualibet parte videant speculative aequalia ad tunc practice debent attendi circumstantiae aliquas servire per quas aliqua pars sit praeferenda. nam quis ... praeferenda est pars quae favet religioni, causae piae, matrimonio, voto, testamento, ... pupillis, viduis, peregrinis ... personis quae miserabiles ut docent Ang. verbo opinio n. 6. Sil. ibid. n. 2. Armi. n. 4 et 5. Nal. in

manuali cap. 7. n. 2 & 7. Aversa q. 1. lib. 2 cap. 12 [illegible]

Dico 2do nam in ijs [illegible] casibus [illegible] hanc [illegible] illam [illegible] 2dum [illegible], [illegible] 3tio quod [illegible] causam, aut litem relinqui ad decernendum prudenti iudicio inspectis omnibus circumstantijs

[illegible] quod [illegible] casus in quo [illegible] attentis omnibus circumstantijs practice videatur [illegible] [illegible] probabilitas [illegible]. [illegible] in tali casu aut uni adiudicare, aut [illegible] iudicem posse [illegible] [illegible] aut [illegible] aut [illegible] quod inter alios docet Medina [illegible] 2. q. [illegible] 6. q. [illegible] 5. ad 15. [illegible] 2. [illegible] ubi dicit [illegible] iudicem [illegible] pronunciare [illegible] unam [illegible] [illegible] aliquando [illegible] [illegible], quia in opinionibus [illegible] [illegible] probabilitas [illegible] hoc [illegible] lib. 3. de iustitia et iure q. 6. art. 5 [illegible] art. [illegible] ibi [illegible] ubi [illegible] [illegible] [illegible] opinionis non est apertum [illegible] nunc unam, nunc alteram [illegible] amplecti. [illegible] [illegible] [illegible] scandalo. ex quibus [illegible] aliqui iuniores colligunt [illegible] exclusso scandalo [illegible] aliquam culpam [illegible] [illegible] [illegible] non est apertum [illegible] unde [illegible] inclinant in hoc ut dicant iudicem [illegible] in foro exteriori [illegible] [illegible] in lite [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] aut [illegible] aut [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] litigatur [illegible] debere dividi [illegible] utrique parti. [illegible] iudicem [illegible] posse uni parti cum [illegible] satisfaciendi alteri [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] non apparet unde [illegible] [illegible] [illegible] ut nunc [illegible] sua libera [illegible] [illegible] eamdem rem adiudicare uni et alteri [illegible] [illegible] [illegible] probabilitas [illegible] [illegible]. nam [illegible] non potest aliquid tribuere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], nunc [illegible] eam rem [illegible] [illegible] pecunia [illegible] tribuere uni et relinquere alium in penuria et mendicitate, quod esse [illegible] [illegible] [illegible] aequitas [illegible] [illegible] ut [illegible] ea res distribuatur [illegible] [illegible] utrique parti [illegible] eamdem probabilitatem. adhuc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] speculative [illegible] adhuc practice [illegible] [illegible] quod iudex [illegible] eam rem [illegible] adiudicari aut uni aut alteri parti ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] respondere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] saltem [illegible] [illegible] [illegible] intelligi [illegible] [illegible] [illegible] iudicii

7a Difficultas De medio in curatione

[illegible] non [illegible] medico [illegible] quod [illegible] mediante [illegible]

adhibere medium certum, aut probabilius, et uni opinione minus probabili timens rursus applicando remedium, quod minus probabile credit efficacium. ita Sotus 3. Decisio. theolo. q. 6. art. 5. ad 4.

Armilla verb. medicus n. 2. Syl. ibi q. 4. Valen. nam quamvis multi contra se loquantur in casu quo medicus dubitat de valetudine remedij in ijs quae in tali casu docent deduci ex praedicta etc. ~

Quibus omittere remedium antiquum probabilius quod potest medicus aliquando adhibere neque alii eorum intelligunt velle se committere medico regendum [illegible] quod licet ut curet remedijs certioribus et probabilioribus quae medicus diligens ordinario adhiberi potest quae sumendo et relinquendo quod neque conditio neque medicus tenetur ad curandum optimo modo cum summa diligentia et per exquisitis remedijs optimis et extraordinarijs etc. Sed satis est quod in mera lenitudine medicus diligens quod prudenti iudicio regulariter adhibeant remedia certiora et probabiliora quod autem fieri debeat in casibus dubijs colligitur ex infradicendis suo loco ubi de scientia dubia ~.

7.ª Diff.ª de Reo etiam in bello inferendo.

Utrum et non et licitum Reo in bello inferendo sequi quam minus probabilem ita Mol. to. 1. de iusti. tract. 2. disp. 105. § illud libenter Bal. 1.ª 2.ª to. 1. disp. 64. cap. 3. § hinc in collitione ex doctrina quam tradunt Victoria in relectione de iure belli n. 27. et sequentibus Nab. in manuali cap. 25. n. 4. Bann. 2.ª 2.ª q. 40. art. 1. dubio 5. Valen. ibid. qui licet non ita expresse id exponant, tamen exhibent principia et fundamenta ex quibus deducitur. ~

Ratio. Rex in bello inferendo debet agnoscere et iudex iuste et habere iustam causam belli, ut constat et ostendetur suo loco in materia de bello.

2a 2e q. 40 art. 1o. ... iudex n. pot licite ferre sententiam ... opin. minus pbalem q[uia] eo ipso derogat parti habenti pbalius ius ...

Si aut[em] ex aliquibus habenti ... pbalius ius et altera pars nollet cpensari id quod videtur prudenti censeri alterum pbaliori ius ... licite poterit illi bellum inferre ad tale ius resarciendum, si vo ex partibus ... speculative videatur esse eque dubium, aut eque pbabile, ita distinguendum est si aliqua ex partibus bona fide possideat eam rem n[on] pot licite illi inferre bellum, q[uia] ceteris paribus melior e[st] conditio possidentis si aut[em] nulla ex partibus eam rem possideat existente utrinq[ue] dubio aut pbabilitate equali comparanda est aut pluribus aut electoribus aut aliis mediis iudicio prudentium media veneratur ... ut ea res dividatur partibus equalibus aut una ex ptibus equivalenter cpenset alteri medietatem, ... esse ... ipsa ... neq[ue] aliunde ... habenti ius quod si aliqua ex partibus nollet ac mitteret media talis convenientia ... censet iniuriam ... altera ac pinde pot bello cogi ad resarciendum illius ius, hec resolutio ... colligitur ex his que docent Mol. et ... Bal. a. 2e q. 3 q. 6 pu. 2 ... 4 ... in ... ubi ... [illegible]

Ex resolutione precedentium difficultatum ex his que supra dicta sunt in 3a dictis et ex aliis infra tradendis colligi pot solutio plurium difficultatum ... in diversis mat[eri]is.

Cap. 5m De conscientia dubia

Sect. 1a. Quid sit conscientia dubia seu dubium sive dubitatio ubi exponuntur variae illius diffinitiones

Conscientia dubia seu dubium sive dubitatio solet ab authoribus definiri variis modis qui indigent explicatione. 1a deff[initi]o e[st] Nab. in manu. Cap. 27 n. 279 ubi ait dubitando e[st] ... [illegible] ... incertam ... iudicando veram

2a deff[initi]o e[st] Cond... lib. 3 quest. q. 2 in hunc modum Dubium e[st] n[on] quidem assensus sive dissensus ... [illegible] ... ad

ad utramq; p.tem contradictionis propter motivu apparentia retrahentia animu dubitantis a determinatione in alteram partem; ita quod nullam habet firmitatem neq; determinationem alterius partis, quae est indeterminatio intellectus ad hoc vel illud in suspenso manentis. quo modo fere definitio quam Anonimus strat. p.te 1.a lib. 2 capite 9.a dicens scientia dubia est illa quae in neq. aequa agit neutri parti assentit. item illa quam Tho. S. 3. I. 2. etc. lib. 2 cap. 41. n. 2. sic tradit. dubius est quando intellectus pendet in equilibrio in neutram partem contradictionis inclinans ~.

3.a definitio est aliorum hoc pacto dubium est subita et frequens mutatio iudiciorum sic dicentium quibus nunc aliquantulum inclinamus in hanc partem propter hanc rationem et statim in aliam partem propter aliam rationem ~.

Sed contra has et alias huiusmodi definitiones est difficultas quae petit illarum explicationem et distinctionem ambiguitatis propter varios modos quibus dubium sumi solet. Ratio autem difficultatis est quia dubium est aliquid positivum in intellectu ut constat nam hoc quod est dubitare seu habere scientiam dubiam non est sola negatio determinationis seu indeterminatio mere negativa absque illo actu apprehensionis aut iudicij. nam ille, qui in somno habet necessariam determinationem et ille qui vigilans caret actu non dicuntur habere dubium, neq; habere actu scientiam dubiam ut patet ~.

Ulterius si dubium est aliquis actus intellectus debet esse apprehensio aut iudicium, at non est dicendum quod sit sola apprehensio ut utriusq; etiam si sit circa utramq; partem contradictionis sine determinato assensu. nam sic dubius in fide diceretur ille qui circa obiectum fidei apprehensa qualibet parte contradictionis non elicerit assensum determinatum quod constat esse falsum. siquidem aethicus potest ita se habere ut circa obiectum fidei apprehendat quamlibet partem contradictionis. v.g. an sit vel non sit trinitas divina et tunc non eliciat assensum determinatum siquidem eius oppositum verum est illum elicere vel non elicere est dubium non est utriusq; sola indicatio negativa assensus etiam post apprehensionem utriusq; partis contradictionis ~.

Ut res ipsa explicetur et conciliemus varia dicta authorum notandum est dubium sumi posse uno modo pro quodam iudicio hoc stante inter partes contradictionis alio vero modo pro sola apprehensione sive quo contradictorio adhuc duplici. vel sit iudicium nunquam post cum adhaeret firmiter alterius, ut cum aliquis dicit hoc pars est vera et forte aliqua pars opposita est vera sed cum

assensus formidolosus solet ab auctoribus etiam quodammodo dici dubium (hinc nos
[illegible] formidinem appellant dubitationem quae partem opinionis quae est cum actuali
formidine partis oppositae dicitur ab aliis esse cum aliquo dubio sic D. Thom. 2a 2ae
q. 1a art. 4 (... aut opinionem esse assensum unius partis cum dubitatione et formidine
alterius partis. quo etiam modo loquuntur Sal. Verb. opinio n. 1o Amos. ibid. talis
ubi re sibi videntur contradicere, cum alias distinguunt opinionem a dubio opor-
tet ita intelligere ut quando dicunt opinionem esse cum dubitatione sumunt ibi dubi-
tatio quodammodo pro formidine seu assensu formidoloso qui ita inclinat
in unam partem ut dicat fieri aliam oppositam esse veram, quae est formido actualis

Ad hoc Su. 3 p. to 4. d. 26. sect. 6 n. 1. distinguit aliud du-
bium proprie dictum, aliud improprie, et ait dubium improprie solere dici pro
formidine. etiam hic ait dictatum iudicium incertum pro parte. in quo, inquit, potest
esse latitudo et varietas, quia potest utraque pars iudicari aeque probabilis vel una pro-
babilior, et sic probabilis quae non est evidens neque certa quin opposita fundamentum pro-
babilitatis non habeat. Sane hoc valde utile est ad tollendam occasionem aequivocationis
apud auctores qui saepe utraque quando tradunt diversimode opinionis et dubii et saepe
distinguunt dubium ab opinione et ex alia parte quando in aliis omnino comparant alia
non esse certum sed solum opinionem. dicunt aliud esse dubium et ex alia parte asserunt dubium
posse esse aut cum aequali probabilitate utriusque partis, aut cum maiori unius, quae
dicta sic intendas itaque illud quae intelligat de dubio stricte et proprie
modo sumpto explicando quo pacto est distinctum ab opinione etiam formidolosa
posterius vero intelligat de dubio latius et improprie modo dicto pro assensu for-
midoloso.

[illegible] modo dubium pro quodam iudicio suspensivo in [illegible] opposita-
sumitur proprie quando intellectus suppositis apprehensionibus partium oppositarum neutram
certitudine iudicat esse veram aut probabilem sed iudicat sibi esse incertum et
dubium, quaenam sit vera aut probabilis, et non esse sufficiens fundamentum prop-
ter quod [illegible] pars possit esse vera aut probabilis. v.g. quando tales [illegible]

| quam altera ||

sint paria vel impaira intellectus neutram partem iudicat dicit esse veram
aut probabilem sed dicit esse incertum et dubium quaenam sit vera aut
probabilis quia non videt fundamentum sufficiens [illegible] hoc iudicium quod e

oppue. dubius pōle appellat ad aliq̄bg dubiū in actu signato q̄a ē aliq̄ q̄o intellg iudicat hoc .s. illud ēē sibi dubium et nullum sibi ēē suffi cient fundam.ᵗᵒ inclinandi in hanc q̄dno, aut in aliam. ab alijs vero ex q̄bg ē Bell. 1ª 2ᵃᵉ tr. 1° disp 65. cap. 1° n. 4 appellat iudicium reflexum. nempe quo intellg reflectens ē ᵃ mum, q̄so aliter actu illg rei affir mat eam ēē sibi dubiam ~

Vº mo dubium spectatum ad moralem usum p̄r mum positum qui ē q̄ppris simul atq̄ mota ap hens.ᵉ partium oppositarum sine ullo iudicio neq̄ directo certante aliq̄m q̄dno vero ēē vᵃᵐ aut probabilem, neq̄ reflexo asserente dubium ēē quoddam sit vᵃ, aut probales. Dico atq̄ spectatum ad moralem usum, ita summi q̄ physice, aut met ē logo. n dixit aliquis dubitare ex eo sd quod habet talem ap hens.ᵈᵐᵉ sine iudicio reflexo as serente rem ēē sibi dubiam, quis morali usu si aliquis suspp ap hens.ᵉ an aliqd sit licitum, l illicitum. operet illud sine iudicio certante lic licitum, aut saltem ēē probale quod sit licitum dicat operari cum dubio seu cum sua dubios etsi n heat illud iuditium reflexum quod res sit sibi dubia ~

Ad hoc notandum ē id. quod Bal. ipse utraq̄ aīt. quis quod attinet ad mam haresis seu peccati ᵃ fidem nullam refferat habe illud iuditium reflexum quo intellg affirmet rem ēē sibi dubiam sic enim nil alio dt ēē dubio infidel tn morali usu in alijs mat.ᵛᵃ dr aliquis dubiu ... cu operari cum dubio etq̄ sine tali iuditio reflexo ex eo sd quod operet aliqs suspp iuditio an sit licitum aut saltem probale ēē licitum ut q̄ hoc probg. quas affert Bal eo loco. 1°. inquit, quia hec iuditij suspensio qua eidem periculo subē faciendi aliqd quod sit illicitum quam subē illa dubitatio cum iuditio reflexo. 2°. q̄ operari cum scrup, aut absq̄ ᵒ ē operari sine sufficiente cog.ᵉ et opori sit malum ex quibg auct. inde infert fieri aliquos recentiores qui putant necess.ᵃʳⁱᵒ ēē ad rationem dubij.ᵉⁿ iuditium reflexum ut heat ad operari cum dubio sua atq̄ hoc amplg osten deret ex infra dicend. ~

His p̄missis dico ē hic dubia seu dubium s. dubitatio moralis ut h[i]c ē p̄ncipium ipsius op[er]ationis incertitudo sine assensu determinato aliquam p̄m esse licitam, aut saltem ei probabile quod sit licita, sine inveniat iudicium reflexum, quo melius iudicet eam rem esse sibi dubiam sed non de sola suspensio partium oppositarum suspensio quolibet iudicio.

Probatur quia quoniam istorum modorum homo operetur dicitur moraliter operari cum dubio, id est cum dubio exponere se periculo peccandi, quia dicta suspensio partium oppositarum alia est non dubitandi an aliquid sit licitum operari sine sufficiente conscientia determinante honestatem operis quod est moraliter operari cum dubio et periculo peccandi. atque id amplius ostendit ex supra dictis in 2 et 3o modo dubii proprii et ex notabili ibi adducto. Et plenius constabit ex infra dicendis.

Sectio 2a. An licitum sit operari contra conscientiam dubiam et quo modo dicatur peccare operans cum dubio si sit dubium practicum non vero si sit speculativum.

Prima conclusio. non est licitum operari aliquid contra conscientiam practice dubiam est communis D. Tho. quodlib. 8. art. 13. D. Antonini 1 p. tit. 14. cap. 9. § 8. Navarr. 6. Nav. in summa. de peccatis 7. cap. sequens n. 56. et in manuali cap. 27. n. 282. Cordub. lib. 1 quaest. q. 5. pag. 1a. Med. 1a 2ae q. 19. art. 6. q. sua 1a. Bal. ibi op. 65. cap. 1. n. 1. Bal. q. 4 pun. 4 quaesito 4. Azorij p. 1a. cap. 12. q. 3. Sil. Ang. Armila et aliorum similiter verbo dubium, conscientia, et peccatum.

Probatur 1o ex Eccli. 3. n. 29. qui amat periculum in illo peribit. ex quibus verbis communiter intelliguntur qui se exponit periculo spiritualis ut faciat aliquid de quo practice dubitat an sit mortale peccatum, tunc spiritualis in tali periculo hoc est consequenter peccare mortaliter. 2o ex illo ad Roma. 14. n. 23. omne quod non est ex fide peccatum est, ubi non solum intelligitur ille sensus quod sit peccatum operari contra conscientiam etiam erroneam dictantem aliquid esse malum, sed contra praecepta ...

cap 3. sect. 1. in 1a conclusione ait sed etiam denotatur hic sensus quod sit peccatum illud opus quod non fit ex fide hoc est bona fide seu sua conscientia excludente dubium practicum ~

3o ille qui operatur aliquid cum dubio practico an sit malum non excludit malitiam actus, intentionem et conscientiam quantum est ex suo modo volendi includit illam quia ita se gerit ac si diceret dubito an mihi malum vel licitum sit hoc facere et [illegible] illud volo quamvis sit malum, qui modus volendi celebrat malitiam ut constat quia conscientia est ex se vult illam rem etiam si sit malam quod si ignorat eam de ipsa non esse malam, id per accidens est respectu talis volentis, quia quantum est ex se vult eam etiam si esset mala. ~

4o confirmatur quod quis operetur aliquid practice dubitans an sit malum vel displicens Deum, et contra illius praeceptum facit contra legem caritatis [illegible] contemnendo illam ac proinde peccat sicut etiam in humanis censetur offendere amicum et contemnere amicitiam ille qui facit aliquid dubitans an ei displiceat ~

5o qui operetur cum dubio practico peccat temere, contra recta nostris prudentiae quae dictat non est operandum sine conscientia convenienti honestate operis quod est in [illegible] conscientia saltem probabiliter dictans opus esse licitum aut saltem in probabile quod sit licitum ~

5o licet licitum non est pro salute animarum exponere periculo peccandi vitam spiritualem ut videmus multi exempla est contra ibi sic [illegible] q. 1a art 6 ad 4um deinde ulterius ante [illegible] ibi id probat quia prudens caritas et amor aliquos animat varios, ut ad convertendas mulieres perditas vel haereticos cum illis colloquantur et committent quod hoc sit occasio periculosa afferens periculum peccandi ergo non semper est illicitum exponere se periculo peccandi vel operari cum dicto practice dubio ~

[illegible] illud ait sed illis [illegible] ab aliquibus vel [illegible] vel negatur vel in alios [illegible] Med. [illegible] ait vellem ego negare illud esse licitum nisi [illegible] dictaret ~ et adhiberi potest satisfactio licita dicitur quasi aliud est loqui de periculo remoto aliud vero de proximo et quidem non est licitum pro salute animarum nec pro nullo alio fine propriam vitam spiritualem exponere periculo proximo, quae est occasio proxima peccandi. quia est aliqua particularis occasio

in qua sit moraliter certus aut practice dubium hunc hominem hic et nunc

esse baptizatum in periculo graui et prudenter non posse credi excipiendum ... sed

enim certum est non esse licitum versari in occasione proxima peccandi ut expressè

in materia de peccatis [illegible] disp. 3. cap. 5. sed est certum id quod ipse S. Thomas ait

in illo art. 6. ad 2. dicit nullatenus licere aut vitam spiritualem, hoc est,

Dei gratiam (per peccatum) amittere, aut minimam eius iacturam facere pro

salute spirituali totius mundi, de quo dictum est in materia de caritate disp. 1 cap. 3.

et quando idem S. Thomas et alij dicunt licitum esse pro salute animarum exponere periculo

dispendium vitae spiritualem hoc potest explicari de periculo remoto quod est illud

in quo neque est moraliter certum, neque practice dubium, quod homo sit peccaturus

sed potius prudenter speratur bonum, quamuis propter humanam fragilitatem sit

formido.

Dices 2.° aliquis operando cum conscientia practice dubia peccat

in qua nam specie est tale peccatum. R. illud quoad speciem pertinere moraliter

quae est transgressio praecepti sub dubio proposita. Quia enim dubium est illius speciei

de qua dubitat; v. g. operatur factum cum dubio practico an sit contra praeceptum

temperantiae habet speciem partem moralem intemperantiae, atque hoc sine modo scientia [illegible]

exponendus ut [illegible] est ex ijs quae dicta cap. 3. sect. 8. differt. 1, 2, et 3. de habitu

et peccato mortali. De peccato et graui, peccat quod fit contra conscientiam erroneam

et vitium est in eodem praecepto quo aliquid prohibetur intelligi etiam prohibitum neque

faciam cum dubio practico an sit contra illud praeceptum.

Difficultas: quomodo dicatur peccare ille qui operatur cum dubio practico non vero

cum solo dubio speculatiuo et an sit huius operari cum dubio speculatiuo

Ut explicatur [illegible] est in dubiis practicum et speculatiuum [illegible]

solere induci [illegible] varijs modis qui nisi [illegible]

ma [illegible] caus [illegible] apparere [illegible]

[illegible] in se [illegible] in [illegible] ad moralitatem [illegible]

[illegible] quod est [illegible] in particulari hoc est de [illegible]

circumstantijs an sit licita. Unde ita [illegible] dubium practicum

morale est quo aliquis dubitat in particulari hic his circumstantijs [illegible]

tam ad praxim hoc est ad operationem est redditur q dubitat an sibi liceat &c. ad illius confessionem quod usque aliud dubium quod non iam est de praxi in particulari dr morale dubium speculativum dr tale confessio est illud quo aliquis dubitat aut recto modo aut hic et attentis omnibus circumstantiis quae hic et nunc est reddenda ad praxim quae ora consequenter resolvendis exponenti ~

Tandem notandum est posse fieri ut permanente dubio speculativo excludatur dubium practicum, item dubium quod antea erat practicum possit adveniente nova circumstantia reddi speculativum ratione alterius dictaminis V.G. (ut notat mol. to. 1. de iustitia et iure tr 2. disp. 113. col. 3.) quando miles dubitat an bellum sui regis sit iustum tale dubium dr speculativum; aliud vero dubium quo dubitat an quando iustitia belli est dubia possit licite hic et nunc adiuvare suum regem est dubium practicum et potest fieri ut permanente priori dubio speculativo excludatur posterius dubium practicum per dictamen rectum quo prudenter iudicare potest sibi in eiusmodi dubio licitum esse adiuvare suum regem quia quamdiu non constat certo de iniustitia debet supponere bonum sui regis et illi favere, item si ex hac sola ratione miles non excluderet illud dubium practicum sed adhuc dubitaret non solum an bellum sui regis esset iustum sed etiam an permanente tali dubio licitum sibi esset adiuvare suum regem si accederet praeceptum regis sub poena ipsum pugnare iam sub hac circumstantia praecepti posset fieri aliud dictamen quod sibi licitum sit in dubio obedire suo regi et ratione huius tertii dictaminis illud 2m quod antea erat dubium practicum dr transire in speculativum ut loquitur mol. loco cit. ... [illegible] nempe quod per inde est addere illum tunc supra novam circumstantiam praecepti fieri aliud iudicium quo iam practice non dubitat sibi licitum esse hic et nunc pugnare sed dubitat ex ...a dubia hic et nunc obediendum esse superiori ~

His praenotatis sit 1a propositio licitum est operari cum dubio speculativo dum est dubio[illegible] ... speculativas quando per aliquas speculativas circumstantias

prudenter ecc. ... post dubium practicum aliquo ... aliquo ... dictante ...
... et honestum ita operari ... exposito 4. 5. d. 27. q. ... art. 3.
... 11. § imo ... ubi ... agere ... dubium speculativum ... practicum ...
praedictum. ... 10 ... 3. 1 de 17 responsionibus ... 13 dub.
7. Med. 12. q. 19. art. 6. ... 3. ... 1. Mol. ... n. ...
2. ... quos refert ... Thom. ... 10. 1. ... 2. ... 41. n. 8.

Ex. 1. Si miles dubitet an bellum sui regis sit iustum, tale dubium est speculativum necessario, ... notati ... licitum ... illi operari
contra tale dubium si ex ... proponere quod ... circumstantiis licite
post deponere dubium practicum hoc dictamine quod quando non constat certo de
iustitia belli licite potest ... obedire suo regi ut notant Mol.
et Med. ... citati ... et colligitur ex D. Aug. relato in decreto Grat.
... 23. q. 1. cap. quod culpatur. ubi ita dicit: vir iustus ... sub rege ... homine
sacrilego recte potest illo iubente bellare si quod sibi iubet non est certum
contra Dei praeceptum.

2. Si aliquis bona fide possidens aliquam rem incidat in dubium
an illa sit aliena et facta sufficienti diligentia adhuc perseveret tale dubium
potest licite illam rem retinere quia in tali circumstantia possessor bonae fidei
potest deponere dubium practicum hoc dictamine, quod in dubiis melior est
conditio possidentis ut notant citati et plures alii quos refert et sequitur
Bas. 1. 2. ... 10. 1. ... 6. cap. 7 ... Tho. ... ubi ... in illa ... 4. 1. n. 12.
ubi ... in sequentibus ... aliquas limitationes quas ... ex
... colligi potest. item plura alia exempla ... licite agere
contra dubium speculativum ostendent ex infra dicendis.

3. quod ... aliquando licitum sit deposito dubio practico agere contra
opinionem speculativam ... ex ... minus ... probabilem opinionem ... probabiliorem
licitum est practice conformari opinioni minus probabili ut ostensum est in ... cap. 4. sect. 2. 3. et 4.

Nec solum interdum ... licere operari contra evidentem ...
speculativam deposito dubio practico ut tradunt Med. ubi ... et
Tho. ... alii ... ex ... iudicis qui ... evidenter sciat aliquem
... innocentem, si ... in iudicio ... allegata et probata condemnat reum, potest
licite imo debet eum condemnare, ut docent D. Tho. 2. 2. ... 67.

aut 2. et alij quos refert Bresegst ... lib. 2 cap. 19 q. 8.
et ideo, quia non obstante sua probatione sua potest in talibus circumstantijs et
ponere dubium practicum et prudenter formare hoc dictamen, scilicet quod
ad vitandam populi offensionem et ad servandam eandem pacem, quae iure naturali
debet praeferri bono privato licite potest imo et debet eum condemnare et simili
ratione iure gentium contra legem naturalem propter commune bonum introducta est
alia ratione publicum bonum contra innocentium ut iure belli reducuntur in servi
tutem contra pueri et alij insontes imo contra interficiuntur et iure gentium invecta
est usucapiones et praescriptiones quibus multi sine sua culpa privantur suis bonis, nempe
quia id expedit ad commune bonum reipublicae ut innumerae lites tollantur etc.

4° denique probatur a priori, quia quod operatio aliqua sit licita vel illi-
cita attendi debet ex omnibus circumstantijs particularibus, quae in praxi hic
et nunc occurrunt operanti fieri autem potest ut quis sit dubium speculativum de
aliqua re aut in communi aut in se extra aliquas circumstantias, tamen attenta aliqua
peculiari circumstantia hic et nunc occurrente operanti periculum et sic operis honestum
seu prudentius sit deponere dubium practicum et formare singulare iudicium practi-
cum dictans hoc et nunc tale opus esse licitum, ut in praedictis exemplis miles speculative
dubitans an bellum sui regis sit iustum potest practice non dubitare prudenter
licitum sibi esse bellare in tali circumstantia quia rex superior et in dubio obedien
dum est superiori, idemque ostendi in alijs exemplis praedictis et pluribus quae ex infra
dicendis colligentur.

(Obijc.) nemo potest habere singulare iudicium scilicet rectum si in communi dubitet
an illud sit malum, quia quilibet debet de re in particulari formare iudicium simile
ei quod fiat de re in communi.

Propter hoc Ysal ... to. ... dp. 65. cap. 1. § ... ait
scilicet non posse haberi in singulari assensum scilicet certum si in universali
dubium sit de illo, neque id tribuit Cor... lib. 3 quaest. 9. 5. alij quos
refert Bresegst ... to. 1. de matr. lib. 2. dp. 41. n. 8 ... loq. ... mo.
Sunt id dico in communi iudicat aut dubitat esse illicitum posse in particulari
respectu huius iudicari licitum.

Resp. ut esse dissensio in maiori ..., ut si habere aut iudicium, aut
dubium de re in communi nam aliud est quod sit de re in communi, in universum

sub distribut. utri apprehendente eiusdem circunstantias circa quas versatur omne
Larr iudicium et sic locum habet id, quod dicit Bald. aliud vero est quod sit
dere in com. per morali usu ab dicto id, quod semper ut plurimum sive extra
aliquas peculiares circunstantias exceptionis. et sic locum habet id, quod alij dicunt ut
amplius exposuimus sup.a in ma. de op. cap. 2. a. 3. atque id extendit ex usu
morali variis exemplis ut v. dicitur solere in com. diebus festis non esse licitum facere
opera servilia cum quo tamen stat iudicium in particulari dictans id esse licitum
ei, qui urget exercere. vel in com. dicitur non esse licitum accipere rem alienam, aut
occidere alium etc. cum quo tamen stat iudicium practicum in particulari
dictans id licitum esse ei qui est in extrema necessitate, aut qui utitur
moderamine inculpatae tutelae. idemque patet etiam ex modo loquendi in mo-
ralibus ubi cum dicitur haberi aliquod iudicium, aut dubium esse in com. non sumen-
dus in com. in eo rigore dialectico, quo denotat ut illud nullam admittens
exceptionem, sed sub intellectione limitatione nisi aliunde propter aliquas peculiares cir-
cunstantias firmandum sit aliud iudicium.

Ad id vero quod in facilla obiectione dicitur quemlibet debere de re
in particulari facere iudicium simile ei, quod fecit de re in com. et id intelligi
nisi aliunde propter aliquam peculiarem circunstantiam sit spiritualis ro exceptionis. nam
cum alio humani ingenii sit singularia sub particularibus circunstantiis
saepe contingit ut quis morali usu dictat in com. aliquid esse licitum sive illicitum,
tamen aliquid in particulari occurrant circunstantiae propter quas sit exceptio, quod idque
aliquis per talem circunstantiam esset illicitum excusat et practice iudicat
esse licitum ob specialem rationem tunc occurrentem, ut patet ex supra dictis
thomistica dicendi.

Sect. 3. An in dubio iuris et facti teneamur el-
ligere partem tutiorem.

Primitto dubium iuris appellari illud quo dubitatur an sit
aliquod ius, seu lex vel praeceptum de hoc aut illa re, dubium vero facti
dicitur illud quo dubitatur an hoc vel illud opus sit factum ab hoc vel illa persona.
V.g. quando in ma. de homicidio dubitatur an sit data aliqua lex inducens
irregularitatem in hoc vel illo casu homicidij, id dicitur dubium iuris
cum vero dubitatur an Petrus fecerit homicidium necne id dicitur dubium facti

item cum quis dubitat an hoc vel illo die fecerit preceptum ieiunii, id dicitur dubium iuris, sicut dubitet an ipse vel alii ieiunaverint id de dubium facti ~.

1.a S.a abs. sine ulla limitatione dicit nos in dubio teneri ad partem tutiorem et hanc S.am afferre solent authores ex textu iuris canonici dicente in dubiis eligendam esse partem tutiorem. Sed in merito, quod aliud dicere aliquid ex solito, aliud vero ex obligatione. Hic illud dubium non cessat esse id est ex obligatione de qua est presens quaestio.

2.a S.a cum limitatione asserit in dubio iuris quando dubitatur utrum sit lex aliqua vel non, [illegible] ex periculo peccandi esse necessario eligendam partem tutiorem idemque dicit esse in dubio facti, ita Bals. 1.a 2.ae to. 1. disp. 65. cap. 3. ubi addit limitationem his verbis. dixi quod in dubio illo non adsit periculum peccandi nam si adsint cum alia circumstantia ut minima iusta [illegible] aliis alia [illegible] Et postea disp. 66. per varia capita [illegible] exponit aliquas exceptiones in dubio facti. de impedimento matrimonii, [illegible] cap. 7. de dubio circa dominium rei possessae: ~

3.a S.a dicit tam in dubio iuris quam facti non semper esse necessario eligendam partem tutiorem cum quando agitur de periculo peccandi. Sed tantum eligere partem minus tutam quando melior est conditio possidentis non solum in [illegible] iusta. de quibus in aliis hac S.a exponenda [illegible] est aut [illegible] Sequentem Conclusionem.

Conclusio. in dubio practico tenemur semper eligere partem tutiorem non vero in dubio speculativo tam iuris quam facti quando ex meliori parte est possidentis vel ex aliis circumstantiis sufficienti fundamento deponi potest dubium practicum. ~.

Prior pars huius conclusionis colligitur ex communi doctrina asserentium nec licitum operari cum dubio practico ut exposuimus de [illegible] Sect. 2. disp. 1. [illegible] 3. to. 1. [illegible] disp. 41. n. 9. [illegible] ex iuris canonici, quo dicitur in dubiis est amplectendum quod tutius est si intelligatur [illegible] locum habere in dubio practico quia [illegible] inferunt [illegible] quae tradunt Nav. in Summ. [illegible] cap. 27. [illegible] n. 92. K. 81. Sal. Vasq. [illegible] 92. n. 11. [illegible] ex [illegible] speculativum [illegible] Mol. [illegible] Sect. 2. disp. 2.a cum dicant semper esse [illegible] operari cum dubio practico, non tamen semper cum [illegible] dubio speculativo. ~

Explicatur exemplo si quis practice dubitet an hic et nunc sibi illicitum sit facere hoc aut illud opus quod deducit sufficienti fundamento non deponit tale dubium practicum si elligat partem minus tutam, quae est facere illud opus de quo practice dubitat eo ipso peccat quia facit id, quod practice dubitat sibi esse illicitum, ut ostendit ex adductis in conclusione 2a. et 3a. si vero elligat partem magis tutam, quae est tamen non facere illud opus non peccat neque se exponit periculo peccandi, quia nemo peccat omittendo id quod practice dubitat esse sibi illicitum ergo in dubio practico quod deducit non deponit sufficienti aliquo fundamento tenetur elligere partem tutiorem, in qua constat non esse peccatum, neque potest elligere partem minus tutam, in qua practice dubitat esse peccatum ~

2a vero pars probatur esse. probatur 1o. ex authoribus qui exponentes illud axioma quod in dubijs pars tutior est eligenda dicunt id in universum intelligi ex consilio non vero semper ex praecepto, quae expositio locum habet de dubio speculativo, de quo loquitur 2a pars concl. nam quod in dubio practico quod deducit non deponitur tenemur semper ex praecepto sequi partem tutiorem colligitur ut certum ex omnibus doctoribus ut dictum est in priori parte concl. ergo hinc possunt conciliari varia dicta authorum. nam qui dicunt in dubijs necessario ex praecepto sequendam esse partem tutiorem id verum est ubi de dubijs practicis quod deducit non deponuntur et qui asserunt non esse necessarium in dubijs sequi partem tutiorem sed esse consilium id locum habet in dubijs speculativis de quibus loquendo ubi aliunde non intervenit praeceptum, atque hoc discrimen, aut sub alijs verbis aequivalentibus, aut fere verbis ijsdem habent ex multis autoribus ex quibus ut id ostendatur subjicienda sunt aliqua dicta ~

Navarrus in summa, de poenit. d. 7 cap. si quis autem n. 41 sic ait: verum est in dubijs partem eligendam esse tutiorem in modis illis casibus in quibus id faciendum iura praecipiunt, et n. 42 subdit extra tales casus in iure expressos id esse de praeceptum duobus concurrentibus: alterum est quod casus ille dubius rem tangat aliam saluti necessariam, alterum quod res vere sit dubia et n. 63 ait discrimen esse an dubitans sit modo speculativo an modo practico et ubi dubitat practica intellectui id quod postea n. 81 dicit neminem licite agere id, quod ipse dubitat esse peccatum, ex suppositione praecipiente durante illa dubitatione quia ingreditur, est non lege prohibitum, secus si de speciali dubia peccati

Ex his verbis viri Navarri colligitur ab illo statui hoc discrimen inter dubium speculativum et practicum, quod in practico quando agitur

v. dubium circa rem aliq. salutis necessariam in practico hoc est quo dubitatur an hic et nunc sit in praxi sit peccatum quamdiu durat talis dubitatio practica tenemur semper ex praecepto etiam sequi partem tutiorem, at in dubio speculativo tenemur quidem ex praecepto sequi partem tutiorem in illis casibus in quibus ita id sapiunt ceterum extra tales casus licitum est sequi partem tutiorem, non vero praeceptum et id quod ipse ibidem n.º 34. dicit regulariter nos non teneri sed esse licitum sequi partem tutiorem nisi aliud ad id nos urgeat praeceptum,

Moles [illegible] in 4.um [illegible] decisio q. 9 art. 1 diff. 7. dub. 2. § 3. in dubiis [illegible] non est necessarium sequi tutiorem partem, nimirum hoc intelligit in dubiis speculativis [illegible] ubi aliunde non est praeceptum, sicut intelligit id quod [illegible] in [illegible] lib. 14. de irregularitate cap. 3. n. 4 ad finem dicit non semper tenetur quis in dubiis ad tutiorem partem.

Aleda Mol. sola [illegible] 5.a

Sed tum operari cum dubium practicum [illegible] alleg. [illegible] cum dicit nunquam esse [illegible] non tenetur in dubio speculativo non teneri ad partem tutiorem nisi aliunde sit aliquod praeceptum, idemque [illegible] cum aliis infra citandis qui affirmant in dubio speculativo non solum in materia iusta circa rem possessam sed etiam malas [illegible] nos non teneri ad partem tutiorem.

2.o [illegible], in dubio speculativo quando non ostenditur aliunde praeceptum [illegible] ad partem tutiorem quia [illegible] prudenter deponere dubium practicum et formare certum iudicium licite hoc sufficienti fundamento: in dubio melior est conditio possidentis [illegible] tutiorem intellectum favorem inclinare, sed ego possideo meis [illegible] quia ex se est indifferens ut licite possim amplecti hanc aut illam partem quando non ostenditur praeceptum prohibens, sive dicitur praeceptum et [illegible], quod nec est [illegible] malam sive aliud partium, ut quando res est ex se indifferens cum in dubio [illegible] non ostenditur praeceptum prohibens partem minus tutam [illegible] possideam libertatem possum licite inclinare in illius favorem, ut existimem me non teneri ad partem tutiorem sed licite possum amplecti minus tutam quae erit satis tuta ut possim hic operari cum [illegible], eo ipso quod non ostendatur praeceptum eam prohibens [illegible] vel libertatis quam possideo

Confirmatur. 1.o quia [illegible] circa materiam iustae etiam adversarii concedunt in dubio speculativo propter quod sit melior conditio possidentis eum posse licite sequi partem minus tutam. nam si aliquis bona fide possidens aliquam rem considerat in dubium an illa sit aliena si post factam sufficientem

diligentiam n(on) ostendat eam e(ss)e alienam q(uia) adhuc p(er)maneat dubium
speculatiuum, an sit aliena p(otes)t deponere dubium practicum et facere
hoc iudicium sc(ilicet) in dubio melior e(st) conditio possidentis et ideo possum licite
talem rem retinere, quia id sit minus tutum e(st) n(on) satis tutum ut sine
peccato id faciam. ut docent aut(ores) quos refert et sequitur ipse Bas. 1a 2ae
to. 1o disp 66. cap 7. vide su(pr)a sect. 2. post 2am sent(enti)am in 2a probat(ione) 2o prin(cipio)
q(uo)d disposit in dubio speculatiuo circa alias mat(eri)as si post sufficientem dilig(enti)am
n(on) ostendat p(rae)ceptum prohibens d(omi)num minus tutam licitum e(ss)e hoc eam sequi
ex eo quod possideat ius libertatis, quod tunc n(on) ut restrictum ad p(ro)p(ri)am rationem

Ad hoc Bas. in illo to. 1o disp 65. cap 3. n 13. respondet illam
reg(ul)am melior e(st) conditio possidentis. s(ed) habere locum in ca(usa) iustitiae q(uan)do mi(nus) aliqui
e(st) dubium deuenire ad aliquam rem et aliter habet possessionem ~

S(ed) quod illa habeat ex locum in aliis mat(eri)is docent plures alii cum quibus
e(st) Tho. s(anch)ez to. 1o. in Decal. lib. 1. disp. 41. n 32. & r(ati)o ostendit (sunt atque
haec 2a affirmatio p(ar)ticula iuris) illa reg(ul)a quod in dubiis melior sit conditio possidentis
colligit ab auctoribus ex 6o decretalium in ... de reg(ulis) iuris reg(ul)a 65. ubi ita
dicit in pari delicto ... causa potior e(st) conditio possidentis ubi neque verba neque ...
id restringere ad solam causam iustitiae, unde ab auctoribus extendit ex ad alias
mat(eri)as, ut in mat(eri)a de voto multi dicunt eum, qui dubitat an emiserit votum
si post factam sufficientem dilig(enti)am adhuc maneat tale dubium speculatiuum
posse tunc licite deposito dubio practico facere hoc iudicium quod n(on) adstringatur
voto quia haec sit pars minus tuta in tali dubio potior e(st) conditio
possidentis libertatem. ut deinde possit ea frui eo ipso quod n(on) ostendatur
voto adstricta. atque id docent Soto. lib. 7. de iustitia et iure q. 2. art. 2. post
eandem 4m documento 2o versu ... Med(in)a in summa lib. 1 cap 14
§ 7. Ludouicus Lopez 1 p. instructorii cap. 45. § dubitatur de voto
Emanuel Sa to 2. summae cap 99. n 5. Henr. to 2. lib. 8. cap 45
n 3. in glosa litt(er)a P. & lib. 11. cap 10. n. 5. Tho. s(anch)ez to 1o. in Decal.
lib. 1. disp 9. n. 11. & alii ~

Dices possessio e(st) et iusta quando dicitur in dubio meliorem e(ss)e conditionem
possidentis id intelligatur sed in mat(eri)a iustitiae n(on) vero in aliis mat(eri)is ~ R(espondeo) quia possessio
quodam stricto modo sit in iustitia speciali sumpta, in alio modo latiori e(st) et t(ame)n
competens ad mat(eri)as alias virtutum. et obed(ienti)a vno modo e(st) quadam speciali virtute
p:

telio vo mo generali quo pacto inobservantia cuiusque praecepti adversus votum dr ae obed.a transcendens sit ea aequa cuiusque transgressio dr ee inobed.a transcendens.

Item possessio libert.is dr ea primere ad iustam qua hō het dominium (?) illius circa usum suae libert.is etiam quando aliunde n. constat id ee ius sibi hominem pthe (?) e illius dominio et consonari ad opinionem in hunc mum. Ideo in dubio circa mam iustae possessor e dominio possidentis, quia cum ex utraque parte sit aeque incertum et dubium, an haec res sit iuris sui aut alterius et in eo qui possidet pro ordinaria causa possessio bona fidei merito illius dominio dr ae possessor, nec est aequum cum illum obligare ad probationem possess.is et solut.em certam, propter incerto et dubio iure alterius quo ad suo ex mo locum het in pendente libert.em ne adstringar vinculo et onere certo prae incerta et dubia oblig.e

Sect 4. Aliquae obiectiones adversus dicta.

1.o Obiiciunt aliqui ex iuris canonici glos. alis dr in dubiis alio partem esse securiorem. Sic em het in decretalibus tit.o de homicidio cap. ad audientiam et cap. petitio (?) 2.o in eod. tit.o et cap. iuvenis tit.o de sponsalibus quod in dubio et speculatio n. e tutam sequi partem minus tutam.

Haec obiectio urgere ... adversarios in dubiis circa mam iustae in quibus ipsi etiam reddunt licitum ee sequi partem minus tutam ut diximus ... probando ... hanc ... pet. ... conf.e ... et illi solut.e quae ipsi responderunt applicando ... ex ... ... eo mo servato ... respondere ... [illegible] ... ubi aliunde n. ostendi superum.

2.o ... aliqui contra illos tx. intelligi in dubiis practicis n. in speculativis ita Tho 13 ... ... Sylvestr ... quis verum sit in dubiis practicis quod n. semper omnino e semper necesse sequendum in praxi partem tutiorem, ut diximus ... ... canones in quibus sermo e etiam de dubio speculativo. nam in illo cap. ad audientiam agitur de quodam dubio homicidii casualis quod imputabatur cuidam ... ... et quaerebatur an in eo dubio ille esset censendus irregularis et dr cum in dubiis ... debeamus eligere tutiorem ... ... ut in sacris ordinibus n. ministret. ... ... cap. ...

in alio aliquo certo casu iubentis agere secundum dubio contra valorem matrimonij.

2° alij restringunt illa verba quod in dubijs tutior pars sit eligenda intelligi, et ex illo non tamen ex praecepto, et licet verum sit plerumque imperitari consilium pro dubijs speculativis tamen super haec dicta contra sententiam doctorum canonum in quibus est praeceptum. nam in illo cap. ad audientiam. dicit nos in dubijs debere eligere semitam tutiorem. unde infert in eo dubio homicidij iniungendum eo illi presbitero ne in sacris ordinibus ministret, et in capitulo significasti etiam ex oppositione timeri magnum periculum.

3°. Alij restringunt in illis verbis per tutiorem intelligi rectam scilicet eam partem quae aliquando id quod vere est separatum ponitur praepositivo ita ut sensus sit debemus eligere tutiorem hoc est rectam, qui sensus videtur colligi ex eo quod in illo cap. significasti pars tutior videtur opponi periculosae, quae non est pura siquidem ibi dicit ex oppositione timeri magnum periculum et ad hunc super dictum contra verborum textus in eodem cap. ad audientiam et cap. iubentis ubi cum aliis dicit in dubijs debere eligi semitam tutiorem ut id quod est certum non satis ostendit quia tunc intelligi id quod est rectum ut cumque dicit videtur ex opponi ei quod est minus rectum.

Verum integre (qualibet praedictarum expositionum est obviari ad solutionem quae ex illis colligendum est unice sequentia ~) Ex eo cum dicit in dubijs eligendam esse tutiorem aliquando denotari praeceptum aliquando consilium, idque discernendum est ex subiecta materia videndumque si illa verba referant ad dubium practicum semper denotant praeceptum quia semper in dubio practico quoniam non sequimur tenemur sequi tutiorem ut ostensum est supra sect. 3. in minori et cetera. Si vero referant ad dubium speculativum interdum quidem denotant praeceptum nempe in illis casibus in quibus aut iura positiva id praecipiunt aut ex lege naturali ob aliquam specialem rationem colligitur obligatio. at ubi neutrum horum ostendit id est consilium in dubio speculativo sequi tutiorem ut probatum est supra sect. 3. in cap. et cetera.

Secundum vero ad textus in praedicta obiectione oppositos ex cap. ad audientiam et cap. significasti. Ex his quis reddat ibi timeri praeceptum de tutiore parte sequenda in eo dubio homicidij iuxta sacerdos in tali dubio censeatur irregularis. Inde solum sequitur in dubio speculativo esse necessario eligendam partem tutiorem in illis casibus in quibus iura id praecipiunt, quae limitatio constat ex supra adductis sect. 3. in 2a parte et cetera. at inde non infertur semper necessarium in quolibet dubio speculativo sequi tutiorem, ut ibidem ostensum est, atque id etiam docet Su. 3 p. to 5. disp. 40. sect. 6. n. 8.

Dices. pontifex in illis textibus non decipit nomine ut tutior pars eligatur sed potius supponit eam necessariam tamen verum quod in dubijs tutior pars sit eligenda colligit inde in illo casu homicidij dubij presbiterum debere abstinere a ministerio sacrorum ordinum.

Quinto, si quaeres an speculatiue in eo casu tutior pars elligat, ut notant Su. supreme citatus et alij et quis eam ratam quod in dubijs tutior pars sit elligenda suppo[...] ... non m. supponit tps obligantem ubi in quolibet dubio speculatiuo, non enim est unde ostendat, atque ex ipsis aduersarij reddunt eam non obligare in dubijs ... in aliis ex meis ostensum est ... sect. 3 ... 1 p. ... ibi citans idem ex tenet Suarez 3 p. to. 5. disp. 40. sect. 5. n. 5. et sect. 6. n. 5. et 8. Silues. verbo ieiunium n. 27. ad finem agens de ma[teria] ieiunij ... eam [...] in dubijs tenenda est via securior respondet hoc non est necessarium quod pontifex in eo loco ... propter specialem rationem occurrentem in casu homicidij dubij voluit praecipere ut potius in eo dubio abstineat a ministerio sacrorum ordinum, quae est quaedam irregularitas quoad cessationem a sacro ministerio et non quoad alias poenas ... beneficiorum et talia ... ut notat Su. in praedicta disp. 40. sect. 6. n. 6. et quidem id merito potuit praecipi a pontifice in reuerentiam sacri ministerij ut ibidem obseruat Suarez et Tho. ... 2. de matt. lib. 2. disp. 41. n. 91. ad 3 m.

Primo obijcies qui operatur contra minus tutam cum dubio, siue iuris siue facti quoad illud dubium sit speculatiuum exponit se periculo peccandi et forte ... aliquod ius prohibens illud ... in dubio ex speculatiuo licitum est operari contra minus tutam.

Respondeo neg. ans. si illud recte intelligatur nam propter peculiares circunstantias in praxi occurrentes potest fieri ... speculatiuo licitum sit deponere dubium practicum et formare iudicium ... quod ... in praxi non teneat aliquis ad ... tutiorem ... et tunc non se exponit periculo peccandi ut ... ex aduersarij in dubijs speculatiuis ... quod ex in aliis ... ostensum est ... sect. 3 et ad praecedentem obiectionem.

Quare ... qui in ... minus probabilem ... minus tutam ... aliunde non ostenditur ... ad tutiorem non se exponit periculo peccandi ... non operatur temere ... iudicio ... dictantis licitum esse sequi opinionem minus tutam ... aliunde non urget aliquod praeceptum ... ut explicatum est ... cap. 3 sect. 3. ad 1m ... ita ex dicto modo ... inter dubia speculatiua ... rationem dictam ... ostendit ex adductis sect. praecedenti et amplius ex infra dicendis ... Suarez notat 3 p. to. 5. disp. 40. sect. 6. n. 13 et 14.

ex quo observanda est haec limitatio rationis quod aliqui dicebant an aliquid sit prae-
ceptum post factam sufficientem diligentiam non invenit praeceptum habet ignorantiam
invincibilem praecepti quia non potuit tam diligenter et supposita tali ignorantia
invincibili potest facere iudicium practicum quo prudenter iudicet se non
obligari sic vincunt tali praecepto quia nemo obligatur lege nisi illi suffi-
cienter proponatur aut quando cum ita eo minus proponatur. quare licet tunc specu-
lative maneat dubius an talis lex lata sit non peccat neque exponit se
periculo peccandi si operetur cum tali dubio speculativo quia sufficienter rationem dictam
prudenter exponit dubium practicum et ibidem n. 15. advertit falsum
esse et ante fundamentum quod aliqui dant id esse habere locum in materia iustitiae
non vero aliarum virtutum atque id probari potest ratione modo dicta et aliis supra positis
sect. 3. et ex infra dicendis.

3°. Obiicies: si extra materiam iustitiae licitum esset in dubio speculativo
sequi partem minus tutam sequeretur inde posse id habere locum in quolibet dubio
speculativo circa quamcumque materiam, quia videtur esse eadem ratio. Sed hoc consequens est falsum
quia certum est in aliquibus dubiis speculativis circa aliquas materias non esse licitum
sequi partem minus tutam v.g. si aliquis dubitet an omiserit aliquod
peccatum mortale et an illud sit recte confessus non est ei licitum omittere
illius confessionem quae est pars minus tuta sed tenet illud sub eo dubio explicare
in confessione quae est pars tutior. idemque inducte colligi potest in aliis
casibus &c.

Resp. negando sequelam: quia in aliquibus materiis aliunde instat esse specialis ratio
aut ex iure possessionis aut ex tali obligatione ut etiam in dubio speculativo
sequamur partem tutiorem sic v.g. in casu homicidii dubii circa irregu-
laritatem propter ius habere ex iure possessionis ut diximus est supra ac etiam obiectum
quod etiam in aliquibus aliis casibus colligetur ex infra dicendis. quare sic quod in omnibus
esse licitum esse sequi opinionem minus probabilem et minus tutam id intelligi
cum limitatione nisi aliunde sit aliqua specialis ratio obligans ad opinionem probabiliorem
et tutiorem, ut expositum est supra cap. 4 sect. 3. quae de causa videre in sacramentis ferendis
et medicis in curatione et rege in bello et aliis in aliis casibus propter aliquas speciales
obligationes non possunt licite sequi opiniones minus probabiles et minus tutas ut diximus
in eodem cap. sect. 4. §§. 6. 7. et 8. ita etiam modo in dubiis speculativis
quod dicimus licitum esse sequi opinionem minus tutam, id intelligimus nisi aliunde ostendat

aliqua specialis oblig.° ad partem tutiorem. ~. quando autem occurrat hec specialis oblig.° pendet ex principijs diversis iuris sive natalis, sive positivi in diversis materijs, quod prudenti iudicio discernendum relinquitur, in specialiter materia conscientiae illeg. et circumstantias ex ijs quae supra dicta sunt. Talis inspecto diversis constanti varia conscientia in diversis casibus ~.

Sect. 9. remissio resolutoria diversorum casuum circa conscientiam dubiam ad varias materias.

Occasione eorum, quae hic traduntur de dubia tractant aliqui insipienter multos casus inquirentes quid sit iudicandum in dubijs circa diversas materias. Quia hec specialis tractatio locum habet in varijs locis, ex quorum principijs pendet, hic solum subijciemus remissionem resolutoriam aliquorum casuum, qui propter hunc institutum conducere possunt citatis locis ingressus plenius videantur ~.

1.° in dubio circa votum. Si aliquis dubitet an emiserit aliquod votum, et post factam sufficientem diligentiam adhuc sit dubius iudicandus est eum non obligari voto, quia melior est conditio possidentis libertatem, et aliunde nihil contrarium ostenditur, quod obliget, ut dictum est supra in hoc cap. sect. 3. circa post tutiorem partem circa 2.am post assertionem 1.am cum multis auctoribus ibi relatis et est communis Sua. 3. p. to. 5. disp. 40. sect. 5. n. 5. et quo ex professo in materia de voto ~

Similiter si aliquis certus se emisisse aliquod votum dubitet tamen de illius qualitate. V.G. sit certus se vovisse religionem, dubitet tamen an solum religionem in communi an vero certam hanc vel illam strictiorem. Item si certus sit se vovisse castitatem, dubitet tamen an etiam voverit religionem simul, si facta sufficienti diligentia adhuc permaneat tale dubium, favendum est possessioni libertatis et iudicandum eum solum teneri ad id quod minus est propter rationem dictam, quod in dubio melior sit conditio possidentis libertatem et aliunde non ostendatur rigidior obligatio. ita cum alijs multis Thom. Sanc. to. 2. de matr. lib. 2. disp. 4. n. 33. ubi videri possunt alij casus circa votum dubium, de quibus ex instituto in materia de voto ~.

2.° in dubio circa leges et praecepta. ~ Si aliquis dubitat an de aliqua re sit lata aliqua lex, aut praeceptum, sive divinum sive humanum, sive naturale et post factam diligentiam adhuc de hoc dubitet iudicandum est eum tunc non obligari ad illud servandum quia cum praeceptum

n̄ sit sufficienter propositū diminuitur, & illi dubitat proponderat possessio liber
tatis. Ita cum alijs Tho. Sanc. to. 1.º de matr.º lib. 2 disp. 4 1 · n 36. Sua. 3 p to. 5.
disp. 40 · sect 5 · n 15 ubi notā ē illa rō lex n̄ obligat pers. am quoad
tunc n̄ ē illi sufficienter proposita, neq. per eam stat quo minus opp. obtat
unde infert neq. legem nālem obligare qdo ē dubia ~.

3.º In dubio circa Valorem matt.ⁱ

Si aliquis coniux post matr. bona fide contractum dubitet an illud sit invallidum propt aliquod impedimentū? Dicis 1.º ē illum licite posse imo teneri reddere debitum ut prob. ex decreto lib. 4.º de 2.ⁱˢ nuptijs cap Dnus ubi dē 1.ª excōicatis cap. inquisitioni ubi id hēt ē tn̄ diffal, an ille cum illo dubio possit etiā petere debitum, nā in ipsis text. id vr negari ~. Propt hoc Bas. 1.º p.ᵃ to. 1.º disp 66 · cap 4 · cum alijs ibi relatis tenet 1.am reparantem quae ē probatis ~.

At plures alij, quos refert et seqr Tho. San. to. 1.º de matr.º lib. 2 disp 41 · n 46 et 47 · asserunt ante adhibitam diligām ad assequendas veritatem teneri coniugem dubitantem reddere debitum n̄ tn̄ tunc posse petere ea tn̄ sufficienter adhibita posse reddere et petere, atq. hoc vr verisilr seqndus probr. quia possessor bonae fidei qdo incidit in dubium an res sit aliena si post sufficientem diligām nequeat vincere illud dubium pōt licite eam rem n̄ so retinere sd etiā eā uti usibus Dominij, ut docet etiā ipse Bas. in illa disp 66 cap 7 · n 34 · et aly quos affert et seqr Tho. San. in praedicta disp 41 · n 11 · itaetz suo mō dici pōt qd aliquis coniux, qui erit possessor bonae fidei, incidit in dubium, an alter sit suus coniux si nequeat vincere talem dubitatōnē licite posse eo uti n̄ so reddendo debitum qui usus potius ē quasi servitutis qm Dominij sd etiā petendo debitum, qui ē quasi usus Dominij ~.

Ad id vº quod obij. in praedictis capitibus iuris canonici videtur opp. statui nempe quod coniux in eo dubio n̄ posse petere debitum respondt Tho. San. in illa disp 41 · n 5 · ad arg. 2.ª 1.ᵉ in solut. et aly illud intelligendum n̄ ē adhibita diligentia qua quis ius id n̄ deserviat et rō ostendit illud eē desumptum ne possessor bonae fidei ob dubium invincibile cogeretur in perpetuum abstinere ab usu Dominij · atq. hinc et ex alijs principijs superius positis solui poss. alia argum. adversariorum · de quibus copiosius alibi suo loco ~.

4.º In dubijs circa legitimam conditionem filiorum

Cum ē sit dubium sit an aliquis sit legitimus vel illegitimus dicis 1.º ē illum in dubio censendum eē legitimum etiā si inde alij fratres patiant detrimentū in haereditate

q.a respondeat illa reg.a iuris ex 6.o generali. et generalius iuris reg.a 11. cum SS. Patrum iura obscura in favendum est potius quam aliis, atque id notant Azorius p. 1.a lib. 2. cap. 9. q. 7 et 8. et Bas. 12. n. 1. pp. 66. cap. 8. ubi refert plures alios simili ratione si dubium sit, an aliquis sit filius huius vel alterius patris melioris, aut peioris conditionis iudicandum est in illius favorem, ita ut illi tribuat id, quod melius est ut censeat esse filius eius patris a quo meliorem habeat conditionem ita Vas. loco citato et ceteri in materia de matrimonio ubi —

5.o in dubio circa irregularitatem. si aliquis dubitet an incurrerit aliquam irregularitatem distinguendum est si sit dubium iuris quo dubitet, an in iure sit lata irregularitas iudicandum est eum non esse irregularem per reg. ex sexto generalium, et de s.a excommunicatis cap. is, qui ubi dicit non incurri irregularitatem cum non sit expressum in iure unde auctores colligunt in dubio iuris non incurrere irregularitatem ut notat Su. 3 p. n. 5. pp. 40. sect. 5. n. 4. —

Si vero non sit dubium iuris, sed facti nempe quando certum est in iure latam esse irregularitatem, sed aliquod factum dubium non est an ab hac vel illa persona factum et illud opus, quam incurrerit irregularitas dicendum est speciatim in casu homicidii dubii incurri irregularitatem quoad cessationem a ministerio sacrorum ordinum quia id peculiariter in hoc casu praescriptum est a iure in decretalibus de homicidio et casibus ad eundem spectantibus et casu ut dictum est Su. a sect. 4. ad 1.m Sed in aliis tamen casibus, in quibus id non invenitur praescriptum non est ut in dubio facti censeatur aliquis irregularis ut notat Su. in ipsa dicta pp. 40 sect. 6 n. 8. et seqq. ex professo in materia de irregularitate —

6.o in dubio circa censuras excommunicationis suspensionis et interdicti dicendum est eas non incurri in dubio iuris hoc est quando dubitatur an aliquis sit lata tales censurae contra hoc, aut illud crimen. ita Azorius p. 1.a lib. 2. cap. 19. q. 11. et 12. et alii. Ratio quia quando dubium est, an sit lata aliqua lex non obligat ut diximus in casu 2.o et si irregularitas non incurritur nisi sit expressa in iure ut diximus in casu 5.o ita simili ratione idem dicendum videtur in praesenti et ceterum, quia ut dicit 6.o generalium et generalis iuris reg.a 49. in poenis benignior est interpretatio facienda. quae in tali dubio speculativo an sit lata censura, cum homo possideat ius suae libertatis potest de posito dubio practico benigne in suum favorem iudicare. ita id probant Su. 3 p. to. 5 disp. 4. sect. 11. n. 11. et Henr. to. 2. Summ. lib. 13. cap. 21. n. 1. et alii Q. —

Simili roe dicendum est perditas censuras non incurri quando dubium est an iudex aliquo seruent habeat ad id potestatem, sp.a neque in dubio facti quando dubitat an aliquid commiserit crimen contra quod feruntur quia sic cum alijs authoribus ex [illegible] in materia [illegible] [illegible]

7. in dubijs an paenitens debeat aliquid facere aut dare, aut pati. ~ Solet tradi hac ratio ut confessarius pro se loquendo nisi aliunde aliquid obstet eligat partem benigniorem in fauorem paenitentis ita Nab. in man. cap. 26. n. 5. Siluestro verbo confessor. 3. cap. 13. q. 10. Henr. to. 1. summae lib. 6. cap. 26. n. 6. ubi etiam n. 7. ait in dubio casum non posse reseruatum quod etiam docet Sa. in aphorismis confessariorum verbo casus reseruatus n. 8. et alijs ~ notandum autem est quando paenitens dubitat an peccatum quod commisit sit mortale et an illud iure fuerit confessus tenetur illud saltem dubium explicare in confessione quia debet habere specialis obligatio ad integritatem confessionis ut confessarius tamquam iudex et medicus spiritualis habeat iudicium integrum de peccatis mortalibus certis et dubijs quae sunt ipsi in conscientia paenitentis ut constat ex com. D.D. [illegible] et praxi [illegible] ostenditur suo loco in materia de paenitentia ubi sup. 3 p. to 4. q. 12. sect. 9. alia vero ratio est quando paenitens non habet dubium proprie sed scrupulum pro quo videri possunt ea quae a nobis dicta sunt eo loco. ~

8. in dubijs subditorum circa obedientiam debitam superioribus ~ si dubius sit an id quod praecipit superior sit licitum dicendum est cum com. theologorum iure posse imo teneri tunc obedire standum ei tamen dicit, quod in eo dubio id facere non est peccatum sed bonum ipsius ut colligitur ex D. Tho. q. [illegible] art. 14. Bonau. 2 sent. d. 31. art. 1. q. 3. ad primum et alijs quos refert et sequitur Henr. to 1. summae lib. 6. cap. 26. n. 2. litt. L. in glossa et Azor. p. 1a lib. 1. cap. 9. q. 9. ubi dicit hanc esse com. sententiam quod etiam docet Cord. lib. 3. quaest. q. [illegible] in [illegible] in 3 quaest. citat alias et quosdam alios pontificium [illegible] [illegible] fratrum minorum.

Prob. 1o ex Deut. 17. n. 8 et 9. ubi de in ambiguis faciendum est id quod sacerdotes et iudices decreuerint et in decreto Gratiani 23. q. 1. cap. quid culpatur D. Aug. de milite recte posse obedire suo principi etiam sacrilego si quod iubet non esse certum esse contra Dei praeceptum. ~

Prob. 2o quia sufficiens pondus est obligandi ac [illegible] in dubio melior est illius conditio uerum theologorum obligatio [illegible] id est necessarium ad debitam gubernationem alias [illegible] sequerentur magnae perturbationes et damna contra bonum regimen et subditi [illegible] dubia semper possent in dubijs non obedire superiori et [illegible] recta ro. dictat in dubijs

p. Sel[?] 2.do Attendus est [illegible] superioris, atque id [illegible] esse aut apostolica in ordine fratrum minorum refert [illegible] hoc [illegible] id quod [illegible] nostris Societati [illegible] p. 3. cap. 2. § 2. 3. et p. 6. cap. 1. § 1. et [illegible] in [illegible] B. P. nostri Ignatij [illegible] § 1. et ad finem [illegible] [illegible] esse sibi [illegible] superiori [illegible], quae cum [illegible] manifeste [illegible] non sit et ibi ex antecedentibus et subsequentibus [illegible] advertenda mala damna, quae alias sequerentur [illegible] debitam subordinationem et ad [illegible] impedimenta [illegible] gubernationis.

Sect. 6. quo modo sit deponenda conscientia practice dubia et quid sit agendum quando occurrit perplexitas seu periculum inter varia praecepta incompatibilia et diversa mala culpae.

1.a [illegible] conscientia practice dubia deponi debet aliquo [illegible] assensu [illegible] fundamento saltem [illegible] prudenter attentis circumstantiis [illegible] indicante licitum esse hoc [illegible] illud facere vel ommettere, aut esse probabile id licitum [illegible] v. Baz. [illegible] 2.ae [illegible] 1. [illegible] 67. cap. 2. initio probat quia hoc requiritur et satis est ne aliquis operetur cum conscientia practice dubia, cum qua non licitum operari ut ostenditur [illegible] in hoc cap. sect. 2. tale autem fundamentum ad prudenter deponendam conscientiam dubiam colligi potest aut 1.o [illegible] [illegible] ex iis quae quis novit [illegible] saltem aliquibus [illegible] instructus, aut 2.o lectione alicuius gravis authoris, aut 3.o consilio viri docti ad hoc [illegible] ea, quae [illegible] modum deponendi suam [illegible] [illegible] cap. 3. sect. 9. [illegible] 2. et notabili 1.o et 2.o

Quaeri solet an ad deponendam conscientiam dubiam sufficiat assensus tenuis [illegible] cum formidine [illegible] Resp. si assensus sit tam tenuis ut videatur temerarius carens fundamento alicuius momenti non erit sufficiens ut quis ex [illegible] [illegible] bene [illegible] attentis circumstantiis [illegible] prudenter censeat alicuius momenti [illegible] satis est ad opinionem moraliter probabilem ut dictum est [illegible] cap. 4. sect. 1.a [illegible] 2.a nihil tamen obstat in tali assensu esse formidinem [illegible] vehementem ut bene notat Baz. [illegible] [illegible] quia aliud est formido, aliud vero dubium [illegible] et ad operandum honeste non necessario requiritur exclusio formidinis ut expositum est [illegible] cap. 2. sect. 2. in [illegible] quis requiritur exclusio dubij practici ut explicatum est [illegible] cap. 5. sect. 2. [illegible] ut in eodem cap. sect. 1.a notatum est aliquid aut [illegible] dubium [illegible] formidinem [illegible] [illegible].

aequivocatis distinguere aliud ẽ dubium, quod vocant formid.is, quod n̄ excludit [illegible] trahis assensum probalem unius partis cum quo [illegible]. Licitum ẽ operari, aliud v.o ee dubium quod vocant equilibri sine determino assensu inclinante ad hanc [illegible] illam partem aut ad illius probabilitatem, atq. hoc ẽ proprie dubium condistinctus a formidine ut dictum ẽ ibidem.

2.a p.p. q.do occurrit complexivas inter diversa pagra incompatibilis si in specifici omnibus circumstantiis aliquod cor videar ẽ maioris obligationis illud servandum ẽ omisso alio; sive quod libet videar ee eiusdem oblig.nis potest pro libito eligi quam cum p. prior pars ẽ [illegible] N.ab. in man. cap. 7. n. 1. [illegible] duo lectio [illegible] in aliquo casu occurrunt in quo alicuius observatio ẽ omittenda ... tunc illa qua maior ẽ minori debet anteferri & hoc illi cedere. idem hic ep. D. Antonino 1. p. al. tit. 3 cap. 10. § 3. verte 6 causat. Silv. [illegible] de regendis [illegible] memb. 3. q. 2. post [illegible] 2.m inspbat Cordub. lib. 3 quaest. 9 4. [illegible] [illegible] 5. pp. 2 [illegible].

Probatur q.a recta ratio dictat [illegible] p.ferendam ee minus obligationis. Sin preceptu [illegible] [illegible] procedi [illegible] occurrentibus diversis preceptis in [illegible] ut satisfiat maiori ... id, quod ẽ minoris obligationis, sig.s hoc debet cedere maiori.

Confirmatur ex con dicto assuerit ex malis qua vitari nequeunt ee eligendum minus, quod colligit ex Arist. 2. eth. cap. 9 ubi dicit minima ex malis summenda ... decreto Gratiani d. 13. cap. dico mala ubi ita hic duo mala [illegible] [illegible] sint p̄caventa tm̃ inspirabili necessitas unum ex iis [illegible] compulerit id debemus resolvere, quod minori nexu nosiur obligare. Silv. ex hic [illegible] cap. nervi [illegible] hoc tm̃ cum dictum n̄ ... illud n̄ ita intelligi quasi inter mala culpa ad vitandum maius sit proprie eligendum minus, quod tunc sit v.e malum culpa. Et nequeat ex [illegible] approbari, id em numquam ẽ licitum ... ut ostenditur [illegible] q. 14. D. Tho. op. 8. cap. 4. [illegible] sit numquam neque p̄ [illegible] bono ... neque pro ullo malo vitando potest licite fieri ullum peccatum [illegible] et minimus, ita neque potest proprie eligi voluntate approbante.

Quare ut eo loco exponitur in illo [illegible] q.d.o ex duobus malis ... minus est eligendum. Hic sermo est de malis culpa [illegible] primas pri... debet referri n̄ ad ipsum malum culpa minoris, sed ad diminutionem culpa, ita ut sensus sit q.do n̄ possumus aut n̄ tenemur vitare culpam alicuius (nam em culpam [illegible] possumus & tenemur vitare, neque possumus licite permittere) tunc elig.da ẽ diminutio culpa alicuius, hoc ẽ permitt.do cor. [illegible] n̄ possumus, aut n̄ tenemur vitare, eligendum [illegible] ut minuatur culpa, ut plenius in [illegible] loco explicatum ẽ.

Alia tn̄ expositio specialiter ad institutum predicta est assignanda et instituendum. q.d. nobis occurrunt duo extrema, quorum quodlibet alias esset malum culpæ. si nunc necesse sit alterum eorum extremorum incurri, illud quod est id, quod alias extra presentes circunstãs est peccatum minus, nunc tn̄ n̄ est peccatum ob iustam causam excusantem, quæ, dicsum obligatio maioris gravi illa minor cedit sic Sua. 2. 2. to. 3. dp. 46. sect. 6. n. 3. ait qd. int. duo mala et perplexitas eligendum est minus quod tunc practice est iudicandum n̄ malum seu n̄ imputale operanti. Et Bass. 1a. 2a. to. 1. dp. 66. cap. 4. n. 27. id explicans Stephanus ait, cum in nullo casu peccari debeat aliquem necessario. et perplexum sit n̄ posse aliquem sine peccato eligere et ex duobus malis, si alterum necessario eligendum est maior sit ro. ut eligat id quod minus est, et ipsum illud sine peccato eligi posse et quod alias absolute consideratum ipso malum esset tunc n̄ esset peccatum. ~.

Ad hoc notandum est 1o. id, quod Sa. lib. 3 quæs. q. 4. ad 3m. & inter duo autem talia observant quis inter duo mala culpæ, q. ita sunt mala, ut neutrum potest excusari a malitia nullus unquam sit simpliciter perplexus, ita ut ei simpliciter necessarium sit peccare. de quo dictum est tto. cap. 3. sect. 6. tn̄ inter mala culpæ, quæ ita sunt mala, ut ex aliqua reali causa possint excusari a malitia, contingere potest perplexitas, ita ut sit necessario incidendum in alterum eorum extremorum. Et tunc servanda est predicta ro. ut eligat minus malum, q. in talibus circunstantiis excusantibus illud n̄ est malum culpabile s. imputabile, ut et nunc respective hinc operanti hic et nunc, quis alias sit malum. quam tunc maior obligo. deobligat a minore propter sufficientem causam excusantem n̄ peccat. Et plurimus bene efficeret qui tunc eligeret id, quod alias esset malum culpæ minus ad vitandum aliud extremum quod nunc esset malum culpæ, et maius quam alias esset aliud extremum. ~.

2o. notandum est q. occurrit perplexitas seu dubium circa periculum culpæ inter varias partes (ut observat Su. 2. 2. to. 5. dp. 40. sect. 5. n. 12.) ipsum dubium speculativum, si n̄ sit sani examinatum circa aequitatem operantis et eius oportunitatem, infert etiam dubium practicè, quod n̄ potest prudenter deponi nisi prius adhibeat sufficientem diligentiam. quia autem regulis debeat hoc est relinqui. arbitrio prudentis diiudicandum ex qualitate rei et negotio operantis et oportunitate temporis et aliis circunstantiis ~ observandum autem est hoc ro. ut intelligat qd. in dubio quis in æquilibrio est et similiter ponderatur ex aliqua parte aliquid praeponderaret nunc nempe, an utrumque appareat esse malum et minus esse, ubi dissimilibus. Vari in expressis pendeat varie resolutis ~.

2m. que est q. reputanti appareat esse malum et minus esse. ita ut videat esse utrumque simul dubia tam in genere mali, quod primo. q.m. in ordine probabilitatis aut certitudinis. ~

-.

De illius eventu, tunc si necessarium sit aliquod eorum extremorum in cuius libitum erit pro
libito eligere hoc, aut illud probabiliter. quoniam tunc non est ratio propenderans potius pro una
quam pro alia sed omnimoda aequalitas, ut supponitur. Et si necesse aliqua earum sit incurrenda
[illegible] inevitabili [illegible] excusante malitiam. ergo est ut tunc arbitrio voluntatis
relinquatur hoc, aut illud eligere; atque id docent Medina 1.2. q. 19 art. 6 post
suam 3am conclusionem 4. Cordoba lib. 3 quaest. q. 4 ad 3. § inter mala atque ultimo [illegible]
q. 5 prope post [illegible] 2m § [illegible] declarat et alii ~ hinc explicata et probata manet
posterior pars 2ae propositionis positae, quae dicit inter diversa peccata [illegible]
siquidem liber videatur esse [illegible] obligatus posse pro libito eligi quodcumque.

2º modus est quando ex utraque parte apparet esse malum modo tamen inaequali
ita ut probabilius, aut certius videatur esse in una parte quam in alia tunc solet assignari haec
regula ut vitet illud extremum in quo probabilius, aut certius apparet esse malum
ita Cordoba lib. 3. quaest. q. 5. post propositionem 2m § [illegible] declarat. Verum in hoc atque casu
et alii probare quod recta ratio dictat inter mala esse fugiendum esse illud, quod
probabilius, aut certius instat. quare si medicus ex una parte videat morbum
[illegible] esse tam gravem, ut sit certum, aut maioris probabilitate vi illius inferendam
esse mortem, ex alia vero parte putet medicamentum aliquod esse tale, ut minus probabiliter
sit ab illo inferendam esse mortem et magis probabile quod sit profuturum, tunc
debet vitare eam partem in qua certius aut probabilius apparet esse malum, dando
illi aegroto tale medicamentum. Et in hoc casu intelligi potest illud Galeni dicentis
medico interfice audacter. item ad hoc affert axioma asserens id, quod
est certius, aut probabilius sequendum esse in bonis et fugiendum in malis, quod sonat id, quod
in decretalibus tit. de sponsalibus cap. ad audientiam dicitur. in iis quae dubia sunt. quod cer-
tius existimamus tenere debemus. praeterea id quod in eodem Graviani [illegible] dicit
sequi [illegible] dicere certum et dimittere incertum ~ .

Observandum est hoc intelligi esse accommodare ad [illegible] ma-
teriae circumstantias, ita ut aliquis sit ex peccato, aliquis vero ex consilio quoniam non semper ex praecepto
tenemur sequi id, quod est certius, aut probabilius et utrumque possumus licite sequi id, quod
est sani probabile, quamvis sit minus probabile et minus tutum quod aliunde non est specialis ratio
[illegible] ad partem probabiliorem et tutiorem ut expositum est sic cap. 4 sect. 2. et 3

3º modus est quando ex utraque parte apparet malum inaequale modo in aequali hoc est in
esse certitudinis aut probabilitatis, tunc assignari debet solet haec regula ut vitet illa pars
in qua apparet maius malum, quia ratio dictat maius malum esse fugiendum. [illegible]
Cordoba [illegible] q. 5. post propositionem 2. § in 3o vero casu [illegible] subdit aliis quod maius quando ex
utraque parte apparet malum inaequale et modo etiam inaequali hoc est in esse certitudinis

ue probabil. tunc vitandae illa pars in qua apparet gravius malum, nisi talis pars neque certo deinque probabil. Rñ ccª hoc duos mo. neque id quod dictum est pro 2º mo, ut hac ratio intelligant x.ª subdam mam circumstas aliqdo ex pcepto alij vº ex statio … n̄ semper ex pcepto tenemur sequi eam pp. in qua certius aut probabilius apparet apparet minus malum cum n̄ semper teneamus sequi opinionem probabiliorem, relictiorem ut e oppositum est loco ibi citato. ~

Quaeri solet quodnam pceptum censendum sit maioris obligationis ut in concursu cum alio pcepto incompatibili teneamus illud servare relicto alio ~ Rñ in hoc nullam ee certam rationem generalem, sed id d is cernendum est prudenti iudicio ex qualitatibus materiae et circumstantiarum

Solet assignari hac ratio ut pcepta divina pferant humanis, et pcepta ex lege natura pferant pceptis positivis, et ut illa et pferendae quae in decalogo pertinent ad 1ᵃᵐ tabulam. item pcepta negativa affirmativis et pceptis melioris virtutis pcepto inferioris. … hac ratio intelligenda est ut plurimum ceteris paribus quos fieri pot ut pp. paruitatem mae unius pcepti et magnitudinem alterius mae, aut pp. gravius vel certius vel probabilius periculum imminens aut alias peculiares circumstantias rationes servandus sit ordo oppositus. V.G. quis sit pceptum divinum et nale de curanda propria vita, tamen milites intellecto quod … ad cõe bonum tenent etiam cum discrimine vitae servare pceptum positivum ducis imperantis ne recedant a tali aut tali loco, item divinus pceptum audiendi sacrum diebus festis ut pote religionis sit nobilioris virtutis quam pceptum virtutis moralis misericordiae erga infirmos et egenos sit ex iusta causa eo omittendo in hoc incumbere atque … in talibus circumstantijs intelligit etiam ee ss. num iuri divino et nali 2.

Denique utilissima ratio in pplexitatibus et dubijs occurrentibus est ut ppendant convenientias et inconvenientias quae ex utraque parte se se offerunt et illa parte capiat in qua ppondeant maiora convenientia et minor cẽ minora inconvenientia … an operando sit ex pcepto quodº vº sõ ex statio discernendum est ex prudenti iudicio ex qualitate materia ex omnibus circumstantijs iuxta supra dicta ~.

CAP: 6: De Conscientia scrupulosa quid sit ~ An contra eam liceat operari. item de illius causis et remedijs ~

Scrupulus est ~ Nomen est scrupulum derivari ab hac voce scrupus. quae proprie significat lapillus vel bis … qui in calceum intrusus nos laedit et cruciat. … scrupulus … scrupulum est quoddam genus … ponderis. inde … translatum …

ad anxietates quas sine fundam.o aliquo momenti animus assimulat pungit Scrupulus
solet atq ab auctoribus variè sumi, unde fit ut apud multos inhabile sit quod differentia
denote ut notat Salmant. in opusc. de legendo secreto memb. 3 q. 2. post d.m 3.m verbi
hinc negat. que ad tollendam equivocationem d.m oportet distinguere varias acceptiones
scrupuli. Sic solet scrupulosae consc. vid. ac potestas auct. infractandi in ll.
Sacrum Bal. et Card. Cor.a

1.o mo Scrupulus seu consc.a scrupulosa sumi solet pro latissimo pro assentu
formido solito et anxio ex levi fundam.o seu motu liberi arbitrij iudicante aliquid
esse peccatum et hic e quaedam opinio seu iudicium opinativum quasi leve ut constat
ex hanc accept.m in lib. exercitiorum spiritualium S. P. n. Ignatij ad finem
pag. 206. ubi agit de scrupulis annotat. 1.a D. Vulgo scrupulum appellari
quod ex proprio liberi arbitrij motu aliquid iudicamus peccatum esse, cum peccatum non sit
et hic sit hoc proprie debere vocari iudicium erroneum quam scrupulum proprie ;

2.o sumi solet minus late pro dubitat. anxia inter utramque partem d.m attendit
an sit peccatum nec ne sine ullo assensu determinate ~ 3.o strictè proprie pro quadam
apprehens. anxia qua apparet aliquid esse peccatum e in coniuncta cum assensu
determinate hic nunc non esse peccatum, atq 3.m modum debere intelligi pro scrupulo
proprie sic probat. quia scrupulus proprie distinguitur ab opin.e et dubio, ut fit ex
Cor. doct.a licet infractandi in ll. quam scilicet proprie sumptus non e d.m quod sit aliquis
assensus ex levius quia quilibet huiusmodi assensus quasi ex levi fundamento
apparenti e quaedam opinio saltem levis vel et, neq e d.m quod sit du-
bitatio excludens quemlibet assensum quia hoc pertinet ad dubium proprie et
distinctum ab scrupulo. S. ideo restat quod scrupulus proprie sit anxia apprehensio
qua aliquid apparet esse peccatum quasi simul sit coniuncta cum assensu determi-
nato non esse peccatum. atq haec e apta desc.o scrupuli prout sumi debet proprie moralis
quam tamen alia desc.o quam Nabarr. in summa de poenit.a d. 7. cap. Siquis aut n. ...
assignat ex Gersone et Adriano in hunc modum scrupulus e vaga et apparentia
quaedam, ratione cuius quod aliquis sit aut timet &c. ~

His supp.tis sit Cl.o Cuius e distinguere scrupulum ab opin.e et dubio nisi
instinctum sed ad illum ex permanentem et reclamantem operari non s. q. d.is dicitur
cum C.d ex quia quam hoc existimat esse scrupulus e cas. D. Antonini conf. ...
10. § 9 et 10. n. 6. Silvest. verb. Scrupulus q. 3. n. 5. Valent. tom. 2 ...
Ibid. Nab. in man. preludio 9. n. 9. et cap. 21. n. 42. et cap. 27. n. 283.
et in summa de poenit.a d. 7. cap. Siquis aut. n. 64. Cor.a lib. 3 q. 9. 14.

Cai. to. 1°. opscu. tit 31. de 17 responsionibus in resp. 13 dub 6. paulo ante finem. Med. 1a 2ae q. 9 art 6. dub. ult° pp 2. Bas. ibid § 67. cap 2. Bal. ibi § 2. q. 14 pun. 4. q. art 5. Henr. to 1 sum lib. 7 lit a. I. & R. ubi citat alios ~

Dico. 3° scrupulus oppositus ab opinione & dubio, ex similibus causis et quadam apparentia, pro minus apprehensus molesto animo: representans aliquid esse peccatum non excludit adhuc coniunctionem prudentem consensum dictantem hic & nunc non esse peccatum. Sanni az tali assensu practico dehonest opers liunt & operari quis expectat seu fuls reclamans sufficiens ab hoc ut honeste operet non ergo ut careat scrupulo aut formido quis offic. Vide Sa. in hac § cap. 1° seu 2. m... tract. 4. sect. 1a cap 2 & cap. 5. sect 2 § 2a ~

Dubitat. 1°. Ex quibus causis oriantur scrupuli ~

R. multae & variae sunt causae. Prima est naturalis complexio melancolica ad timidas & anxias imaginationes & scrupulosas apprehensiones accomodata ~ 2a aliqua corporis constitutio & mala humorum dispositio cum excessu melancoliae ~ 3a imbecillitas capitis, ut saepe contingit iis, qui immoderatis ieiuniis se dedunt. & vigiliis ~ 4a instructio qua est in causa sine fundamento. quis timeat ubi non est timor ~ 5a consortium & communicatio cum aliis scrupulosis ~ 6a suggestio demonum excitantium imaginationes & apprehensiones scrupulosas ~ 7a divina providentia aliquando ob poenam peccatorum aliquando vero ob exercitium patientiae & humilitatis & maius bonum spirituale variis scrupulis mentes hominum exercendas & probandas relinquens ~.

Dignoscitur az aliquis esse scrupulosus eo quod plerumque, circa res etiam minimas sine fundamento, aut exiliori causa soleat haesitare, dubitare, formidare, vexari & haerere perplexo & timido animo. ~.

Dubitat. 2°. quae remedia sint adhibenda contra scrupulos.

R. diversa sunt remedia. Videri possunt D. Anto. Alves. Coe. Nab. & alii quos citavi in 1°. Videlicet notum est si scrupuli oriantur ex complexione melancolica seu mala humorum corporis dispositione aut capitis imbecillitate contra tres priores causas praedictas petenda sunt a medicis remedia, quae melancoliam minuant humores componant cerebrum confortent & vires reficiant. item procuranda est aliqua aliqua honesta & grata occupatio quae mentem a scrupulis & cogitationibus distrahat ~

Alia remedia az spiritualia sunt frequentissime recursus ad Deum ardua & pia oratione implorare illius auxilium. studio exercer virare eius offensas & occasiones peccandi & solum illi servire & incumbere in studium virtutis. frequentius bonorum operum

præsertim sequentis confessionis et sacræ comunionis cum debita dispositione ~

2m est recursus ad sapientes viros et doctos sequendo illorum consilium præsertim prudentis confessarij cui suæ conscientiæ sua gubernanda committat. item specialiter subditus obtemperet suo superiori non solo in scrupulis sed et in dubijs ubi certo non constat esse peccatum ut dictum cap 5. sect. 5. casu 3o. sequatur et alicuius consilius dispensationem ac commutationem. et in dubijs sequens licitum est illa cui quid dubitat an sit legitima causa dispensandi et commutandi ut docent D. Tho. 2a 2æ. q. 88. art 12. ad 2m. et alij ibidem, et alibi suis locis ~

3tius est instructio circa rationes demum procedendi contra scrupulos. 1a ratio est scrupulos esse contemnendos ut docent insignes doctores. et quidem id valde expedit scrupulosis qui nimium solent in scrupulis insistere, unde sequuntur multa damna, nam ob innanes imaginationes et apprehensiones anxios sine fundamento alicuius momenti perturbat quies et tranquilitas mentis. redditur homo ineptus ad propria munera, fit inutilis sibi et alijs læditur et salus corporis impeditur fructus spiritualis profectus et alienus quod sæpe fallaci astutia, sub specie boni procurat dæmon ut animus varijs scrupulis nimium intentus avertatur ab utilibus et pijs operibus ~

2a ratio est cum scrupulosi premi soleant fallacibus ratiocinijs male intelligendo quædam communia principia ut est illud quod tutior pars sit eligenda, quod dimittendum sit incertum et incerdum certum et alia, huius modi oportet illos instrui recta explicatione talium principiorum. nempe ut sciant illa non intelligi in eo sensu ut universaliter contineant obligationem. nam licitum est sequi partem minus tutam et minus probabilem, quando aliunde non ostenditur specialis ratio obligans ad tutiorem et probabiliorem ut expositum est supra in hac op. cap. 4. sect. 2, et 3. item et in dubijs id licitum, quando et si permaneat dubium speculativum tamen aliquo fundamento prudenter probabili deponitur dubium practicum ut explicatum est cap. 5. sect. 2. et 3. et alijs ibi sequentibus ex quibus solvenda sunt argumenta et difficultates et applicanda alia documenta ad hoc propositum. ~.

Probabile nobis est reliquis. Nob. in sumen. oppinio dist. 7. cap.
sequis ad n. 65 dixit a D. Anto. Gerson. lato. dialogi qui plurimis rebus
vide et sanctum esse scrupulosis frequenter et fortiter contra suos scrupulis
agere tutiorem partem committendo, ut arce tranquillitate sibi quaerendo, sedato
et mitiori pectore deo serviant. et n. 7. b. ait e pro eorum doctrina, scrupulosos
indubiis debere sese gerere, in ellio quod minus tutum atque, id ita intelligendum
non ut quod minus est tutum sumant ... duplicante an id sit tutum nec ne.
Sed quod primum credant illud minus tutum esse satis tutum, quis aliud sit
tutius, neque curent, quod scrupuli pol... aliqua ... sed apparentiae eis
in stearum ... ex ... ipsi ... nequicant quod satis est quod ex
doctoris dictis aut superis credant ...

Quaeres si constaret eas apparentias seu anxias repraesentatas
In ... esse scrupulosi tutum, quod im ... et ... illos contemnere
Dum scrupulosi haesitant dicentes se ignorare an illi sint scrupuli
an vero ... dubii de peccato mortali, ac similia vel illis non est tutum
eos contemnere.

R. tutum est eas apparentias contemnere ex si non certo constet
illos esse scrupulos. nam satis est, ut aliquo probabili fundamento credant esse
scrupulos, tale autem fundamentum colligi potest duplici via: prima est ex consilio aliorum
ut prudentis confessarii aut superioris, aut alterius viri docti, unde ab ...
rebus, sed aitans ... hoc quasi optimum remedium humanarum ani-
mae scrupulosis, ut tales viri consulant acquiescant eorum consilio sic ...
in humana ... scrupulosus cum dixisset ... medicinam contra scrupulos
esse Dei gratiam et auxilium assidue humiliter et debite implorandum in
oratione et piis operibus. subdit humana autem medicina est silere et
acquiescere et vitare ... scrupulos. haec est ... in quibus
aliquis est scrupulosus et ... addit ... attentio ad scrupulum
... scrupulum parit qui movet phantasiam impedientem
libere incipere et prosequi.

Azorius, p. inst. mor. lib. 2 cap. 20. refert quemdam
discipulum D. Bernardi, qui erat valde scrupulosus ut non auderet facere
sacrum, fuisse hoc modo liberatum ab scrupulis dixit illi D. Ber. vade
et mea fide ... sacrum fecit et deinceps fuit liber a scrupulis
fratre ... quidam scrupuloso apparuisse amicum post obitum, a quo

scrupulosus rogavit quid deberet facere contra scrupulos, qui respondit vade et obtempera bonis et doctis theologis consilijs et monitionibus acquiesce ~

Henr. to. 1o sum. lib. 4. cap. 3. n. 4. dixit scrupulosis studendum esse ut contemnendo scrupulos incidunt infirmiorem sui, contra angustiam et anxietatem [illegible] quam sentiunt, quia [illegible] ex Christi jugo recedunt amplam libertatem, et ibidem. litt. K in glosa. ex multis viris doctis ait scrupulosos esse tenus in scrupulis [?] ut adhaereant huic dictamini sapientum quod in dubijs agendum est contra scrupulos. Et hoc videri potest per plura, quae congessimus et authoribus retulimus in mea [illegible] disp. 11. cap. 3. n. 4. ~

Igitur via colligendi probabile fundamentum ad discernendum scrupulum a dubio est propria reflexio et advertentia circa modum actus quem homo in se ipso perpendendo, an illi spectat propria non scrupuli esse exposita initio huius cap. V.g. quando aliquis mox experitur anxiam repraesentationem proponentem aliquid ut peccatum mortale, perpendat an illa repraesentatio sit talis ut se primum simpliciter apprehensionem proponat illud esse mortale non inspiciendo assensum dictaminis, neque excludat alium actum, qui prudenter probabili aliquo fundamento dictet non esse. Sic discernet illam anxiam repraesentationem esse scrupulum, quem licite potest non deponere, sed contemnere, etiamsi eo permanente et reclamante post operationem quem quis non certo sed probabiliter noverit illum esse scrupulum, ut diximus supra. ~

1. Non stabit, quod si scrupulosus adhuc post aliorum consilium et propriam reflexionem instat dicens se dubitare, an in eo quod sentit sit scrupulus vel dubium ~ Resp. practice deponat id, quod sibi videtur dubium, hoc fundamento quod homo non tenetur sed bona fide procedens ad debita media circa dubium practica quae prudenter videtur sufficiens non discernit aliquid certo obstans pro [illegible] potest prudenter deposito dubio practico in favorem [illegible] inclinare etiam si illa sit minus probabilis et minus tuta et operari etiam contra dubium speculativum atque [illegible] habet locum. hoc est id, quod [illegible] post 2m [illegible] ex Nob. Haij dictame scrupulosis in dubijs se exercere debere in alio dictamine minus tuta, nempe deposito dubio practico per fundamentum dictum adhoc [illegible] [illegible] contendunt licitum esse etiam permanente dubio speculativo deponere dubium practicum quando aliunde nihil speciale obstat. ut [illegible] situm est supra cap. 5. sect. 2, 3. 4 et 5a ~

Denique ut exprimant scrupuli et anxietatis et acquirat tranquillitas [illegible] plurimum confert animus resolutus et efficax [illegible] adhaerendi

summo bono Deo et numquam admittendi peccatum quod ab illo separet. namque in praeparatione animi, ita est contrapositio cum non procedat temere, et cave bona fide et credita intentione post securam rationem deponere scrupulos et conscientiam, qui tenet si timeret culpam errare in bona fide et recta intentione in dubio modo procedendi illum excusat vide supra cap. 3 sect. 9. post princ. 1m. notabili 1o. reg. 1a. ~

CAP. 7m. quo pacto confessarius debeat dirigere

conscientiam poenitentis in opinionibus dubiis, scrupulis et erroribus.

Ex dictis in tota hac parte de variis modis conscientiae erroneae, opinantis dubiae et scrupulosae colligendum est quo pacto quilibet debeat dirigere suam propriam et alienam accommodando documenta his locis tradita ad quemlibet ex his modis suae conscientiae tamen ad praxim confessariis videtur hic sub uno aspectu comprehendendum ea quae sunt necessaria ad dirigendam conscientiam poenitentis. ~

1o. circa opinionem. quando poenitens vult sequi aliquam opinionem quae vere prudenter probabilis censetur, quamvis illa sit minus probabilis et minus tuta quam alia opinio, licite potest confessarius illi se accommodare, imo si eam audivit confessionem sub gravi tenetur eum circa eam opinionem absolvere. hoc declarans auctoribus statutum fuit supra in hac parte cap. 4. sect. 4. diff. 3a. ~

2o. circa dubia: confessarius tenetur illa deponere quae sunt necessaria ne ipse aut poenitens exponat periculo peccandi si faciat aliquid cum dubio practico an quod non est licitum operari, vel oppositum est necessarium. sect. 2a. ... 1a. vide statum confessarium in dubiis quando practice dubitat, an sibi liceat dicere licitum sit absolvere poenitentem, aut hoc vel illud facere non potest id exequi nisi conscientiam practice dubiam deponat aliquo probabili fundamento aut ex sua scientia et peritia, aut ex alicuius periti docto vel scripto, ut diximus in eodem cap. sect. 6. 7a. ~

Dices quod facit confessarius quando post auditam confessionem poenitentis dubitat quid agere debeat nec habeat fundamentum quo statim per se ipsum solvat dubium? ~ opinionem.

R. si prudenter attentis circumstantiis nullum appareat inconveniens moneat aliquem poenitentem confitentem et tunc differat absolutionem donec inquirat solutionem illius dubii et deponat et ipse interea quod reddat sincerum procuret resolutionem aut suo studio, aut consulendo alios doctos caute tamen ne laedat sigillum confessionis. vide Sylvest. verbo. confessor 3. q. 10. ~

2do. propter instantem necessitatem aut alias circumstantias appareat non posse sine incom-
modo differri absolutionem tunc distinguendum est duplex genus dubii, quod potest occurrere, 1o.
si dubium sit de aliqua re, quae non est impedimentum quominus statim conferri possit abso-
lutio dum modo poenitens sit paratus ad faciendum postea quod obligatio postulaverit
v.g. si dubitat an aliquid sit restituendum tunc potest statim conferri absolutio si poeni-
tens bene dispositus proponat se facturum quod necessarium esse iudicaverit, aut ipse confes-
sarius re diligentius considerata, vel cum aliis consulta, aut alius vir doctus ad quem
confessarius remiserit poenitentem. vide Henriquez. lib. 1o. summae lib. 7. cap. 26. n. 9.

2do. quando est si dubium est de aliqua re, quae potest esse impedimentum ne sta-
tim conferatur absolutio, ut si dubitet an habeat aliquos casus reservatos, aut censuras
habeat confessarius facultatem absolvendi; tunc si confessarius ex propriis quod est in consultis ob-
licere potuit probabile fundamentum quo dispositio sua practice dubia reducet pro-
ptione potuerit statim conferre absolutionem et absolutionem simpliciter conditionalem. Exemplum id, quod, aut est
dicit casuum, in dubio non praesumi reservatum, ac proinde inclinandum esse in fa-
vorem poenitentis, ut dictum est supra cap. 5. sub. 5. casus 7; si vero, aut propter tem-
poris angustiam aut alia ratione nequeat colligere probabile fundamentum probabile ad absolven-
dum statim absolutionem simpliciter conditionalem potuerit instante necessitate quia prudenter censeat
non admittere dilationem absolvere statim sub conditione saltem tantum si potuerit
et imponendo poenitenti onus, ut postea cum potuerit confiteatur iterum sacerdoti
habenti facultatem in dubitatam. vide Suar. 3. p. 10. 5. disp. 26. sect. 6. n. 2.

3o. circa scrupulos confessarius moneat poenitentem ne in illis in posterum
consistat ut expositum est supra cap. 6. et casus ibi assignatos pro
remedium. notandum autem est id, quod Henr. lib. 1o. summae cap. 3.
n. 4. lit. R. in glossa ex doctrina sapientum dicit quibusdam
valde scrupulosis et timidis consulendum esse ne confiteantur scrupulos
nisi iurare possent se deliberate et sponte consensisse in peccatum
mortale, et numquam id confessum fuisse. idem Bas. 1. 2ae. 10.
disp. 66. cap. 2. Sa. in aphorismis confessariorum verbo dubium. n. 5.
Azor. p. 1. instit. moral. lib. 1. cap. 20. quaest. 7. docet, eum, qui
scrupulosorum confessiones audire consuevit, debere frequenter
non admittere eorum dubitationes, neque eum adeo interrogandi gratia
circa circumstantias excipere sed amandare et si opus sit etiam verbis
absterrere et imperare, ut tantum ea quae manifeste peccata esse
cognoverit confiteatur. item moneat ut illorum dubitationes sem-
per in mitiorem et meliorem partem interpretetur

Pro his omnibus authoribus adduximus in nostra recepentia disp. 11. cap. 3. et 4.

+ ª [illegible] errores [illegible] [illegible] monendum et si error seu ignorantia poenitentis sit invincibilis et inculpabilis mortalis tenetur confessarius illum admonere et instruere aut per se aut per alium, aut innuere illi viam ad discendum quae culpabiliter ignorat, ita [illegible] [illegible] infra citandi. ratio est quia in ipso officio confessarii intelligitur afferri hoc [illegible]: nam cum sit medicus spiritualis curare debet ne poenitens permaneat in morbo peccati mortalis quod est talis error et ignorantia culpabilis.

Si vero error et ignorantia poenitentis sit invincibilis et inculpabilis [illegible] tamen est si ratione illius fieret aliquod impedimentum propter quod confessio non foret valida, aut non conferret gratiam, tenetur confessarius eum admonere et instruere. V.G. si poenitens quantumvis inculpabiliter ignoraret ad confessionem requiri dolorem de peccatis, tenetur confessarius eum in hoc instruere quia id necessarium est ne sit sacramentum [illegible] [illegible] [illegible] ordo.

Si autem error et ignorantia inculpabilis sit de aliis rebus, attendendum est an prudenter ex circumstantiis an admonitio [illegible] censeat esse profutura, an non, si [illegible] [illegible] [illegible] sit illam esse profuturam sine ullo scandalo aut detrimento tunc tenetur confessarius admonere poenitentem de eis quae sciri debet ita [illegible] auct. infra citandi, ratio est quia et tunc ignorantia poenitentis ex ipso quod sit invincibilis et inculpabilis excuset illum a peccato, tamen ubi adest spes utilitatis confessarius cum ratione sui officii [illegible] pastor et doctor debet poenitentem docere et [illegible].

Si vero non sit probabile illam admonitionem esse profuturam et potius timeatur scandalum aut damnum aliud tunc confessarius non tenetur neque debet aperire veritatem sed relinquere poenitentem in sua bona fide excusatum ignorantia inculpabili nisi aliunde [illegible] alia [illegible]. ita Cor. Nav. Ledes. [illegible] Tolet. et alii quos refferunt et sequuntur Suar. 3 p. to. 4. disp. 32. sect. 4. n. 3. et 4. Sanch. [illegible] to. 1. de matr. lib. 2. disp. 38. n. 6. ubi et n. 9. addit [illegible] id locum habere non solum quando est ignorantia invincibilis iuris humani aut facti sed et si sit iuris divini et naturalis [illegible] [illegible] illud quod in decreto Gratiani de poenitentia d. 5. cap. [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]. si [illegible] non tibi prodesse non te admonerem [illegible] ratio est quia [illegible] quod poenitens tunc per ipsam inculpabilitatem excuset a peccato et admonitio non censeatur illi profutura sed nociva ipsa quidam charitas postulat

eam ommitti nisi forte aliunde praeponderaret alia ratio ut si timeret malum comune quod differendum est, quatenus ut notat Sanchez in illa disp. 38. n. 5.

Confessarius vero inveniens quae bona fide contraxerunt matrimonium quod habet aliquod impedimentum invalidum illis inculpabiliter ignorantibus, hinc confessarius, aut quicumque alius id sciens non tenetur nec debet illos admonere, quoniam de huiusmodi si credat suas admonitiones non esse illis profuturam, et aliunde non praeponderare aliam rationem ut quod pluribus aliis, quibus notum est illud impedimentum generaret grave scandalum aut quod coniuges crederent similiter matrimonium esse validum.

Sed inquiritur an in eo casu confessarius licite possit consulere aut praecipere illis coniugibus ut mutuo reddant debitum matrimonii si hoc ex ignorantia talis causa culpabiliter remanent permanente ignorantia inculpabili de impedimento matrimonii. Prima sententia negat ita Sotus 4 sent. d. 8. q. 2. art. 4. ad quartum sed contra ad argumentum ubi ait si mulier inculpabiliter ignorat eum virum esse suum coniugem cum non debeat tamen reddere debitum reddere confessarius nequaquam debet eam admonere ut reddat, quia id esset affirmare illum esse suum virum et addit posset in genere dicere uxores teneri suis viris debitum reddere.

Secunda sententia affirmat ita ... Comitolus et Henriquez quos refert et sequitur Sanchez in praedicta disp. 38 n. 8. hanc sententiam (sic ...) ...

[illegible]

Quare illa verba redde debitum huic tuo coniugi ...

[illegible]

talia matt[ia] theol[ogiae] vs[que] h[ic] — Disp. 5[ta]

De Bonitate et malitia actuum humanorum in ordine ad conformitatem, et difformitatem, cum divina volunt[at]e

Cum adhuc a nobis bonitas et malitia actuum humanorum non sit declarata ordine ad volunt[atem] ... expositis ... conformitatis cum div[in]a volunt[at]e ... D. Tho. in hac q. 19. art. 9. et 10. ... in hac disp[utatione] explicent[ur] ea quae ad hoc institutum pertinent.

CAP. 1[m]. An bonitas nostrae voluntatis pendeat ex conformitate cum volunt[at]e divina, et an teneamur illi conformari in volito formali et materiali?

Dico 1[o] bonitas nostrae voluntatis pendet ex conformitate cum volunt[at]e divina ... ita ... aliqua conf[ormitat]e ... est certa ex D. Tho. ... q. 19. art. 9 ... notandum est ... quo D. Tho. ibi ad 1[m] ... intellig[itur] non conformitate per aequiparantiam sed per imitat[ion]em, nempe nostra voluntas per aequiparantiam non fit seu aequalis cum div[in]a ... infinite ab illa distat ... conformis per imitat[ion]em. — Ratio autem est ... ex ipso D. Tho. ... art. ... divina voluntas ... est mensura et r[egul]a ... cuiusvis bonae voluntatis. nam ... in unoquoque ... est mensura aliorum ... unumquodque ... verum et bonum, ... conformatur cum ... mensura et reg[ul]a ... bonitas nostrae voluntatis pendet ex conformitate cum volunt[at]e divina —

Sed advertendum est ad id non ... requiri ut ... actum nostrae volunt[atis] ... conformitatem cum divina volunt[at]e ... est implicite, quod fit ... volum[us] bonum ... honesti ... saltem implicite nam per hoc nostra voluntas est bona et conformis voluntati div[in]ae ut amplius ex ... dicendis ... —

Deum divina voluntas ut patet ex 1.a p. q. 9 ar. 6. ad 1.m et alibi alia divina ans, seu signi quod sunt placentis, seu voluntas signi. alia voluntas cons. seu efficax. s. beneplaciti ut patet ex ictis vane ut patent aut. 6. item alia est voluntas sed volens alia sapiens ex explicandis e quibus nam voluntati tenemur conformari et quomodo circa quod aliqua supponenda et ut certa. 1.ma e. non tenemur conformari voluntati divinae quoad ea quae sunt nobis consilia. probatur. quia eo ipso quod sunt nobis consilia non obligant nos alias essent praecepta et non sunt consilia ut supponitur, unde certum est nos non teneri ad consilia distincta a praeceptis et quando hoc verbum teneri et debere aliquando sumitur stricte aliquando vero late ut etiam respectu eo quod dum, quasi debitum ...... seu ...... melius ...... stricte, etiam tenemur teneri conformari cum divina voluntate quoad ea quae sunt ex ... non vero quoad alia.

2.m e tenemur conformari divinae voluntati quoad ea quae nobis praecipit, probatur quia praecepta obligant nos ut ..... atque e ut voluntate ... efficaci illa velimus, neque e peccatum si sit simpliciter .... qui divit ..... seu ..... simplex ..... alicui aliam peculiarem rationem ..... quia id non e ..... dum modo volunt. absolute efficaci non teneamus praecepta, ut ..... ex ..... dicendis.

3.o supponitur e ex 5.a quia non admittit deliberatum actum in differentem ..... cum omnibus circumstantiis ..... e ..... contra Dom. e quocumque operamur deliberate tenemur nos conformare divinae voluntati ..... salutem implicite hoc e quod deliberate volumus tenemur velle saltem implicite propter divinum bonum ..... quae e finis ultimus ..... voluntatis, hoc confirmatur a D. Tho. ..... hic q. 19. ar. 10. ..... in ..... finis.

Explicatur et probatur. quocumque deliberate operamur tenemur non ..... in sola ratione boni delectabilis, aut utilis ..... saltem ..... velle bonum propter rationem boni honesti quod e ..... bonum ..... ut ..... e, ut expositum e ..... q. 1. ..... 1. cap. 6. ..... ex hoc etiam dicemur implicite velle propter finem ..... bonum ..... de bonum honestum particulare debita ..... amantem ..... et summum bonum Deum, ut ..... finem ..... honestatis, ... e, ... dicemur conformari ..... voluntati in ..... neque e ..... quolibet ..... ultimum finem .....

ut ex parte p[atet] passim [illegible] circa [illegible] partem 3p 2. cap. 3. art. 1. ubi [illegible] aut [illegible] vide etiam Bal. 12. 3p 2. quaest. 14. [illegible] 3. § [illegible] ut ipse mo. & Thomas [illegible] inst. mor. lib. 1. cap. 21. q. [illegible]

His suppositis restat diffi[culta]s an teneamur efficaci volun[tate] conformari divinae voluntati efficaci in volito mali, hoc est efficaciter velle quod [illegible] Deum efficaciter velle. Duo autem [illegible] [illegible] [illegible] casu quo nesciamus quod nam Deus efficaciter velit, certum est nos posse sine ulla culpa, imo ut bene velle efficaciter [illegible] divinae voluntati efficaci, [illegible] inculpabiliter [illegible] ut notatur [illegible] Davidi, quem 3. Reg. 8. n. 18. ait Dominus: quod cogitasti in corde tuo aedificare domum nomini meo, bene fecisti, verum tu non aedificabis mihi domum, [illegible] est de his quae [illegible] a Deo efficaciter volita, an nos etiam teneamur ea [illegible] efficaciter velle. V.g. an quando [illegible] mala poenae ut calamitates, morbi, mortes, peccata [illegible] quae non sunt [illegible] efficaciter a Deo volita, sicut [illegible] per revelationem [illegible] [illegible] an teneatur haec [illegible] efficaciter velle.

1.ª s.ª affirmat, ita sentire vir [illegible] D. Bonab. [illegible] [illegible] art. 2. q. 1. n. 9. [illegible] 20 & 21. Greg. ibid. q. un. art. 2. [illegible] ibid. art. 2. [illegible] & 6. & in expon. Canonis lect. 68 litt. m. [illegible]

2.ª s.ª negat atque hanc ut probabilem docet Du. [illegible] 5. [illegible] 2. n. 14. Mars. [illegible] q. 47 art. 2. post [illegible] 6. sentent. Conradus 1. 2. q. 19. art. 10. Med. ibid. [illegible] 3. [illegible] lib. 1. [illegible] q. 51. [illegible] 3, 4, & 5. Bal. 1. 2. [illegible] q. 14. [illegible] 5. 3. mo. [illegible]

[illegible] a [illegible] multis [illegible] distinctio inmodo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntati. Siquidem duobus modis, ut aiunt, [illegible] positive et negative, aliud enim est [illegible] conformitate positiva qua positive velimus efficaciter quod Deus [illegible] efficaciter, aliud conformitate negativa seu [illegible] non repugnantia [illegible] [illegible] [illegible] quod non nolimus [illegible] efficaci [illegible] [illegible] [illegible] efficacem [illegible] [illegible], [illegible] quod non velimus efficaciter [illegible] [illegible] quod [illegible] efficaciter velit [illegible] [illegible] positiva, [illegible] negativa [illegible] [illegible] sequentia [illegible]

[illegible] quia semper cum [illegible] teneamur conformari voluntati [illegible] saltem [illegible] non [illegible] tenemur [illegible] in volito mali, ut [illegible] non tenemur velle [illegible] malum [illegible] efficaciter

in Deo volitum sed esse expresse auctor. 2a s.d. Ratio est quia non est cur negare multi qui asserere solent 1a quia utuntur variis modis quorum sunt est eorum que tradit Baz. 2a 2ae disp. 72 cap. 3 et 4. ubi recte docet eam formam huius actus ex duobus stare posse — colligitur ex doctr. D. Thomae hic q. 19 art. 10 paulo post medium in illis verbis voluntas tenetur conformari divinae voluntati in volito formali non in materiali ~

Prior pars quod teneamur conformari in volito formali saltem implicite exprimitur et probatur in 3a supp. dicto et addimus illam particulam saltem implicite, ut denotemus ad hoc quod teneamur conformari divinae voluntati in volito formali non esse necessarium ut velimus bonum per divinam cognitionem expresse. nam satis est velle per aliquam rationem boni honesti, ut ostensum est in illa supp. 3a ex locis ibi relatis, atque id satis colligitur ex D. Tho. hic q. 19 art. 10 ad 1m in illis verbis, quicumque vult aliquid sub quacumque ratione boni honesti idem intelligit ratione boni simpliciter, de hoc enim sermo est, habet voluntatem conformem voluntati divinae quantum ad rationem volitam ~

2a vero pars quod non semper tenemur positive conformari in volito materiali dicitur hic adiectam illam particulam positive quia nunc non est sermo de conformitate, quam vocant negativam quae non repugnantia efficacem, de qua dicetur inferius. Ratio autem probatur. 1. bene stat quod Deus velit efficaciter aliquod bonum materiale quin praecipiat nobis ut velimus illud ergo non tenemur positive conformari divinae voluntati efficaci in volito materiali si illud non praecipiat etc. — Cons. quia si non praecipiat non inducit nobis obligationem volendi. neque aliunde aut ex natura obligationis aut ex aliquo praecepto naturali. Scilicet positivo ostendit nos ex eo quod Deus efficaciter velit aliquid si non praecipiat nobis velle teneri illud velle. ant. vero suadetur. quia ad hoc quod Deus velit aliquid efficaciter non necesse requiritur ut illud praecipiat quia etsi non praecipiat potest absolute velle illius exequutionem quod est velle efficaciter atque hac ratione Deus suo decreto efficaci potest praedefinire actus etiam si illud non praecipiat, sicut in mysterio incarnationis decrevit multos actus liberos Christi Domini ... praedefinivit etiam in particulari sub omnibus circumstantiis non tamen praecepit et multi ... asserunt libertatem Christi Domini supposita illius motione ... physica non posse cohaerere cum praecepto ... sub omnibus circumstantiis benevolentiam praedefinitae ~

2a Ratio. Ex eo quod teneremur velle efficaciter aliquod bonum non sequitur quod eadem teneamur positive illud velle, si efficaciter illud non praecipit

ut vult 0° sed ex eo quod Deus velit efficaciter aliquod tamen non sequitur quod te-
neamur positive illi conformari, nobis est velle illud fieri non praecipiat; et con-
tra quibus hoc non assonat idonea ratio discriminis.

3. Probatur ex communi sententia hominum etiam piorum et sapientium, qui sciunt
Deum efficaciter velle multa mala poenae occurrentia et tamen non ideo censent se teneri
ad conformitatem positivam qua illa vellent, et propterea non semper volunt illa fieri, quis
dicant conformari cum dicta volunt, nec tamen illi non adversantur. Vg. quando
vident suos parentes, consanguineos, amicos vexari gravissimis morbis, aliis malis
poenae, quae certum est esse a Deo efficaciter volita, non semper ipsi efficaciter
volunt haec fieri, et sane cum gravissimum sit obligare homines ut vellent haec damna
occurrentia aut suis aut sibi ipsis cum de hoc non ostendatur praeceptum, non est cur
dicatur eos ad id obligari. Sicut neque dicendum est eos qui propter sua peccata carent gratia
aliis donis obligari ut vellent saltem carentiam quae illa sit tunc efficaciter
a Deo volita, item neque dicendum est quod si aliquis praevideat damnationem suam
damnationem efficaciter a Deo volitam teneri positive eam velle.

Aliqui distinguunt hoc modo: aliud est quod teneamur velle quidquid
Deus efficaciter vult, aliud vero quod teneamur velle quidquid efficaciter vult
nos velle. 1m, inquiunt, non est verum ut probant dictae rationes. 2m vero dicunt
esse verum quia eo ipso quod Deus efficaciter velit nos velle aliquid te-
nemur illud velle. Et sane hoc 2m videtur verum absolute et simpliciter
si addenda est haec limitatio, tenemur velle id, quod Deus volunt
praecipiens vult nos velle, secus vero si non sit voluntas praecipiens, atque
hoc etiam probant praedictae rationes et constat in doctrina auctorum qui
supra relati sunt in 2a sententia praesertim id explicat Medina 1.2. q.19
art.10. paulo ante argumentum 4m adducto exemplo subditi qui non tenetur velle
id, quod superior vult eum velle nisi illud praecipiat ut dictum
est supra in 2a probatione.

Proponuntur et solvuntur fundamenta adversariorum

1m fundamentum est ex variis auctoritatibus Scripturae, 1a est ex illo
Matth. 6. n.10. ubi nobis praecipit ut orando Deum dicamus fiat
voluntas tua sicut in caelo, et in terra. ergo tenemur conformari voluntati di-
vinae tali ut velimus in terra fieri quod Deus vult fieri in caelo.

id volunt beati — R. ibi non dicit nobis ut positive conformemur divinae voluntati quoad omnia quaecumque vult, sed ut teneamur positive ea velle sic enim teneremur etiam ad consilia quod secus est in via. Deinde esse fieri voluntas tua ex obligatione quidem quoad ea, quae sunt praecepta, quoad alia vero non ex obligatione sed ex consilio, quod etiam in caelo beati (ut notat D. Thom. hic q. 19. art. 10. ad 1um) conforment suam voluntatem cum divina non solum quoad bona, sed etiam mala, in omnibus ita ut vellint, quod sciunt Deum velle. Venit ex perfectione illius status, quae non est nobis praecepta. —

2a autoritas est ex illo Lucae 12. n. 47. servus qui cognovit voluntatem Domini sui et non fecit vapulabit multis ergo nisi conformemur divinae voluntati positive volendo fieri quod ipse similiter esse ad ea volentem, sumus digni supplicio, ac proinde peccamus — R. ibi sermo est de voluntate praecipiente, nempe servus tenetur facere id, quod cognovit esse ex sui Domini voluntate praecipiente at si non sit voluntas praecipiens non tenetur vide supra post primam 2am. in 1a probatione et post 3am probationem

3a autoritas est quam D. Bonav. 1o. S. d. 48. art. 2. q. 1a in q. n. 16. refert ex D. Aug. his verbis impius est qui non placet divina providentia ergo ne simus impii debemus conformari divinae providentiae quoad omnia itaut nobis positive placeat quidquid illa ordinat — R. non citat locum ubi in operibus D. Aug. sit illud dictum eo modo quo illo admisso sic explicatur impius est cui divina providentia non placet positive per actum complacentiae adversantem at non est impius cui non placet solum negative per solam negationem complacentiae circa ea quae non sunt praecepta. —

Ex quibus in modo loquendi cum sancti PP. et aliis pravis auctoribus dicunt esse impium, seu malum non conformari divinae voluntati et providentiae solet esse ambiguitas propter varios sensus. notandum est cum dicitur aliquem non velle sive non conformari, aut non complacere etc. id potest dupliciter intelligi. 1o. ut aiunt negative pro sola negatione actus volendi — 2o positive pro actu nolendi sic enim quando aliquid nolumus dicimus non velle illud quod bene exponit D. Thomas 1a 2ae. 6. art. 3 ad 1m.

dicens n velle d p dupli. uno mo in vi unig dictionis ꝯ a sensum huig verbi nolle, alio mo in vi orat is ꝯ a sensum huig dict n velle, quod ambob ex plicatum e ꝯ a illam q em 6 ꝯ. i. a cap. 3. in c suff. Quando e Sancti dr. [illegible] graues aut. dic ee impium, seu malum n ꝯformari diuinae voluntati, tra p pendendum e ex subiecta ma an sermo sit de rebg preceptis, et hc intellium e malum ee n ꝯformari n sumendo d positiue p actu nolendi aduersante diuinae voluntati, d eg negatiue p negat e atq vellendi, quem tenemur hre qd aliqd e preceptum, et si sermo sit de rebg n preceptis intellum e malum ee n ꝯformari sumendo id positiue p actu aduersante diuinae voluntati at n e malum n con formari sumendo d 3 negatiue p negat e atq quem n tenemur hre ci a id, quod n e preceptu, ut ꝯtentum e ex adductis [illegible] pp i.

2m fundam e ex lege amicitiae que ꝯ a diffinitionem receptam ex Cicerone in lib. de amicitia. talis dr petere idem velle, et idem nolle in rebg honestis. et Ari. lib. i retoricor cap 4 initio, ait amare e velle alicui, quae bona putat illig n sui ora [illegible] aliuum ee in quantum vult, et subdit amiciu eadem ee bona, et mala. go ho ad seruandam legem amicitiae cum Deo tenet dic se ꝯformare illig voluntati, ita ut eadem velle, et nolle, quae Deus.

R dissimo aute aliud e id quod ex amicitia petit quasi ex [illegible] aug ho e ut amicus transformet alterum, ut nihil velit aut nollit quod putadim fundamento censeat illum offendere, aliud v e id, quod simul ad perfectam amicitiae et e p[illegible] feruentissimi amoris, atq hc hre [illegible] idem velle et nolle quoad oia bona.

3m fundam e ex ord e ad rec am rectitudinem vo bonitatis. Unumquodq e rectum et bonum qtg ꝯformat sue reg ae et mensurae d more ass. ... Voluntas e reg a et mensura illig bonitatis e nra voluntas ut sit recta et bona tenet illi positiue ꝯformari quoad [illegible] aliquin erit mala.

R explicando maior. Unumquodq e rectum et bonum sufficienter qtg ꝯformat sue reg ae et mensurae quoad eam ꝯformitatem ex qua necessario pendet rectitudo et bonitas eius atq in min, dr diuina voluntas e reg a et mensura illig bonitatis, id ita dr 6 [illegible] e illa e reg a et mensura alr quoad ꝯfectionem obiecti. alr v quoad ꝯfectionem [illegible]. nam quoad ꝯformitatem

absolute est regula et mensura quia est supprema, atque ad conformitatem illius est regula et mensura. Sic vult alia quae nobis non supponit. Vide Medinam 1a 2ae q. 19 art 10. post conclusionem 4 ad 1um. aut est aeterna cui tenemur conformari ei divinae voluntati non utrumque. Vide autem supponens argumentum ... sumpto 6 lib. 32. contra Faustum cap 27. ubi cum dixisset peccatum esse factum vel dictum vel supputum contra aeternam legem reddit legem vero aeterna est ratio divina vel voluntas Dei ordinem naturalem servari iubens perturbari vetans.

Articulus 2. An licitum sit actu efficaci aut inefficaci velle contrarium seu oppositum eius quod Deus efficaciter vult.

Cum aliud sit nos divinae voluntati conformari positive quod est velle quod illa vult, aliud vero conformari negative quod est non velle oppositum eius quod illa vult sed ... de priori conformitate dictum est capite praecedenti; iam de posteriori disputandum est.

1a sententia absolute dicit licitum esse velle aliquid contrarium seu oppositum eius quod Deus vult ita Medina 1a 2ae q. 19 art. 10 ... 1 ubi ita ait non tenemur velle quidquid Deus vult et sic voluntatem de liberatam possumus contrarium velle. Tribui solet magistro sententiarum in 1. d. 48. immo ... D. Thomae ibid. art 4. Durandus ibi q. 2. et pluribus ibidem. item D. Thomae in Enchiridion cap 101. et super psalmum 100 in illa verba non adhaesit mihi cor pravum; et alijs qui asserunt hominem posse aliquando bona voluntate velle oppositum eius quod vult Deus. Verum mens horum authorum hic explicationem infra dicenda.

2a sententia absolute asserit non esse licitum velle aliquid contrarium seu oppositum eius quod Deus vult tribui solet D. Bonaventura Gregorio et Gabrieli locis citatis capite praecedenti in 1a sententia qui dicunt nos debere conformari divinae voluntati quoad actus efficaces dicit ... tamen ergo horum authorum dicit ad mittere est ponenda subijciendam.

1a conclusio. in ijs quae Deus vult voluntate beneplaciti non est licitum absolute scilicet efficaci voluntate velle contrarium, seu oppositum sed tantum licitum est quadam voluntate conditionata et inefficaci ex aliquo bono fine. Haec est communis et ex dictis colligitur et est certa. Et quoad priorem partem sic explicatur et probatur in ijs quae Deus vult voluntate beneplaciti tenemur positive conformari voluntati absolutae et efficaci quia praecepta obligant nos ut efficaciter vellemus

eorum exequutionem ut constat quod in illis non est licitum absolute inefficaci voluntate velle contrarium, seu oppositum. unde absurdo est eorum quae Deus sic vult voluntate consulente, in quibus licitum est absolute inefficaci voluntate velle oppositum. ut v.g. quod aliquis non est obligatus post licite ex voluntate efficaci dicere, nollo esse religiosum nollo sequi statum virginitatis etc. ut notant Medina 1.2.ae q. 19 art. 10 post 4.m concl. ad 1.m et alij citati cap. precedenti in 1.a et 2.a sententia.

Constat etiam ex pari asserens illud esse licitum, quadam voluntate conditionata inefficaci, hoc est per quem per voluntatem absolute efficacem servandi precepta bene cohaeret cum simplici complacentia et condiscendentia, seu affectu inefficaci conditionato, quo nostra voluntas nollet illud si esset possibile ex parte Dei. Locum neque talis affectus adversatur divinae voluntati, quia Deus illum prohibet neque est contra rationem, cum illi conformis ex parte humanam libertatem et rationem boni particularis nostrae convenienciae, unde etiam fuit in voluntate humana Christi Domini ut ostendit Christus ille Math 26. n. 39. si possibile est transeat a me calix iste verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu. ubi illa verba si possibile est transeat etc. denotant affectum simplicem conditionatum voluntatis humanae de vitanda passione et morte si esset possibile ex parte Dei voluntate alia vero verba, verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu. significant absolutam efficacem voluntatem conformantem cum voluntate patris aeterni suscipiendi passionem et mortem crucis ad hominum redemptionem. atque hoc ex instituto tradit suo loco in materia de incarnatione 3.a p. q. 18 art. 5. ubi Suarez disp. 38 sect. 4. Vasquez ibi disp. [illegible] cap. 1. sect. 2. post 6.m conclusionem et cap. 4. et 2.a.

Hoc ipsum saltem probant multa dicta sacrae scripturae sanctorum patrum, quae docent aliquando voluntatem humanam licitum esse velle aliquando oppositum divinae voluntati ex efficaci sed habere aliquam restrictionem, aut complacentiam eorum quae Deus vult efficaciter, nempe id licitum est saltem voluntate inefficaci neque aliud probant ea, quae affert Medina 1.2.ae citatus in 1.a sententia ut 1.o illud D. Augustin to. 3 in Enchir. cap. 101. aliquando bona voluntate homo vult aliquid, quod Deus non vult ubi subdit exemplum si filius bonus patrem vellet vivere quem Deus bona voluntate vult mori. 2.o ipse D. Aug. sicut esse Dei voluntatem quod civitas hipponensis a barbaris occideretur eo tempore ferebat. 3.o Christus Dominus dicens esse voluntatem Dei quod Hierusalem destrueret, flevit super illam, ut dicitur Luc. 19. n. 41. 4.o D. Paulus sciens esse divinam voluntatem ut illius vitam degeret in hoc mundo

nihilo cupiebat mortem, ut Xpo frueretur sic enim ad Philipp. 1. v. 23 ait desiderium habens dissolvi et esse cum Xpo permanere autem in carne necessarium propter vos.

Sane haec et alia similia probant posteriorem partem propositionis esse quae cavere ... propositae cum ea limitatione asserente illud licitum esse quadam velleitate conditionata et inefficaci ex aliquo bono fine ubi indicant duo notanda. 1.mo esse non esse absolute et simpliciter verum, quod licitum sit velle contrarium divinae voluntati. nam hic modus loquendi, quamvis ex subiecta materia et adiunctis excuset in aliquibus autoribus, non est tamen usitandus quia est ambiguus ut referri possit ad sensum periculosum. 2.do praedictos affirmantes in casibus displicentiae, seu tristitiae, vel velleitatis esse [illegible], quod Deus vult ut licite ancilla [illegible] fieri ex aliquo bono fine seu honesta ratione habeant impediri, unde non est licitum displicere, aut tristari de eis quae Deus vult per hanc rationem quia Deus illa vult sed per aliquam specialem rationem honestam convenientem nostrum bonum et ad hoc observandum est id quod D. Tho. 1a 2ae q. 19 art. 10 docuerit, quia voluntas fertur in obiectum secundum quod a ratione proponitur, nunc aliquid a ratione consideratur diversimode, ita ut secundum unam rationem sit bonum, et secundum aliam alteri unde fit, ut aliquis licite possit velle aliquid propter rationem quae est sibi bona, et aliquis possit licite illud nolle propter aliam rationem. Sic iudex licite vult occisionem latronis propter bonum commune, at pater seu uxor vel filius illius latronis licite desiderat eius vitam, propter rationem peculiarem boni sibi convenientem. Dixit hoc D. Tho. ibi subdit et infert quod aliqua voluntas est bona volens aliquid secundum rationem particularem, quod tamen Deus non vult secundum rationem ultimam boni communis et inde est quod possit diversae voluntates diversorum hominum circa opposita esse bonae prout sub diversis rationibus particularibus volunt hoc esse vel non esse

Sed est aliqua obiectio quibus ostenditur non solum inefficaci sed etiam efficaci licitum esse velle oppositum eius quod Deus efficaciter vult. 1.a obiectio est ex illo Marci 7. v. 24. ubi de Xpo dicitur ingressus domum neminem voluit scire, et non potuit latere, mulier enim intravit et ita huius [illegible] hoc arguitur voluntas efficax Dei erat, quod tunc Xpus non lateret, nam ex eo quod ipsa non latuerit infertur id fuisse efficaciter a Deo volitum quia nihil evenit sine illius efficaci voluntate. 2.o Xpus volens tunc latere [illegible] voluit oppositum eius, quod Deus efficaciter volebat, quod autem illa voluntas Xpi non fuerit inefficax, sed efficax. patet ex [illegible] efficacibus [illegible]

te 2. scilicet in 6 synodo generali Constantinop. act. 4 ubi Colum. 11.
illius epistolae pontifex divi Petri verba volentem latere transtulit intel
lige; et voluntatem humanam Christi dicit inter illum et voluntatem divinam constituendo nomen quod divina semper impleatur, non vero humana, inde ergo colligunt illam voluntatem humanam qua Christus voluit latere non fuisse inefficacem sed efficacem. nam alias non haberet locum illud discrimen ibi constitutum inter eam et illam divinam voluntatem inefficax non semper impletur quia semper impleatur efficax ~ .ibi.

Ad hoc argumentum probari eam voluntatem humanam qua Christus Dominus voluit latere fuisse efficacem secundum quid quatenus quantum est ex parte affectus humanae voluntatis sicut illud non tamen fuit simpliciter efficax, quia absolute non voluit eventum, sed divini ad exitum et sic hanc voluntatem simpliciter efficacem intelligunt Concilium 6 dolentes habita traditione in Ecclesia esse rentiae, non esse licitum alicui inefficaci voluntate velle oppositum eius, quod Deus vult efficaciter sed tertium voluntatem superiori ex qua ibi erat sermo. quae cum hoc stare potest quod licitum sit voluntatem secundum quid efficaci velle oppositum eius quod Deus vult, voluntas ergo secundum quid efficax, quamvis comparata, cum voluntate divina inefficaci dicatur quodam modo efficax, tamen respectu voluntatis simpliciter et absolute efficacis dicitur inefficax, sicut quo notum est varios esse modos, aut distinctiones, aut rationes quibus voluntas dici potest inefficax, aut efficax, aut imperfecta, aut perfecta, aut secundum affectum, aut secundum exitum. et oppositum est habita q. 13. disp. 7. sect. 3. sect. 1 et disp. 3. unde fit, ut aliquis modus affectus imperfecta efficacis dicatur voluntas inefficax comparata voluntati divinae efficaci, quamvis simul eiusdem dicatur efficax comparata voluntati divinae inefficaci, ut ibidem explicatum est ~.

Ad 2. hoc dicendum 3 p. q. 1. disp. 38 sect. 5. § demum apparens de qua illa voluntate qua Christus Dominus voluit latere et non potuit et obiiciens, sicut factum discrimen ab Agathone papa assignatum modo voluntatem humanam et divinam Christi aut illam fuisse voluntatem humanam Christi efficacem aliquo modo quamvis erat ex potestate divinali humanitatis, quae faciliter id quod faceret potuit ut lateret, sed eam non potuit, neque iterum comparatione fuit 3a voluntatem autem divinam quae hac tamen non efficaciter voluerit Christum tunc non latere tamen Christus simul eius volebat in voluntate humana Christi esse talem motum quo

ipsius e ex se inaret latere ita ut n sequeretur effu manifestaret nalē
imbecillitas humanitatis. Et D. Damas. lib. 3 orthodoxae fidei cap. 17
ait cum voluit latere n potuit Deo Verbo complacente demonstrare in ipsa
veraciter e huius voluntatis infirmitatem, atque hoc plenius ambobus expositum
e in ma de incarnatione etc q. 1 d. op. vra cap. ult.

Hinc colligitur post graviores auctores quos aliqui affirmant licitum esse
eius volunte efficaci velle et inari oppositum eius quod Deus vult efficaciter aliquis
dixit ad de illicitum sublatum et impium, nempe priorem loquens
de volunte efficaci simpliciter modo dicto posteriorem vero, ex volunte efficaci
simpliciter habere oppositum, quod Deus vult oppositum volunte supreme est

2a. sbij. e si aliquis ex revelatione Dei esto sciret futu-
rum suum peccatum et eam condemnationem eo ipso sciret eius voluntatem efficaci
cem Dei volentis praestare concursum ad substantiam actus illius peccati futuri et
propter illud descernentis condemnationem et adhuc ille posset licite n solum vol
inefficaci sed eius efficaci velle vitare illud peccatum, imo ad id deberet efficaciter
conari n obstante decreto efficaci voluntatis divinae praestando concursum ad
substantiam illius actus peccati futuri et de inferenda condemnatione cum tamen e eius
volunte efficaci velle oppositum, eius quod Deus vult efficaciter ~

Et hoc argumento probari sumitur e volunte efficaci velle opp.
eius quod Deus permittit et insuper inari adoptum eius quod vult volunte comi-
tantem et consequentem nostram culpam. nempe Deus permittit nostram culpam et ad illius
substantiam concurrit concomitantes, neque ex se ipso volunte absoluta ante nostram culpam determinationem
descernit ad eam concurrere, neque vult condemnationem nisi cum praevisa culpa, neque e contra
a illius volunte inari ad vitandam culpam, et cum eius condemnationem quod
ex revelatione esset eam e futuram.

Ad hoc nota e distinctio quam Bas. [illegible] dp. 72 cap. 3 n.
distinguit voluntatem Dei in antecedentem, concomitantem, et consequentem, quibus et
alias alii sumi solent ab illo tamen ita exponuntur. voluntas Dei antece-
dens dr illa, quae ordine causae, antecedit liberam nostrae voluntatis cooperationem
huius modi e voluntas, qua decrevit facere omnia auxilia praevenientia, et alia quae
n pendent ex nostro libero consensu. item voluntas qua nobis proponit aliquid
dr ants, quamvis ex illo actum habet, nulla ex nobis conceptu accedit. voluntas
comitans e illa qua Deus decrevit cum nostro arbitrio cooperari, omnia opera
nra. voluntas vero cons. e illa, quae actum habet ex nostris operibus

ut voluntas puniendi propter justitiam et dandi gloriam propter merita.

Hactenus suppositis in illo cap. 3 statuit aliqua dicta, quae extra explicat. subijciendam ges ciuens, tum ad pleniorem solutionem praedictae obiectionis et aliarum quae opponi possunt, tum etiam ad alias [illegible] quas ex dicendis quilibet poterit colligere suo ordine post. 1am sententiam positam collocare. 1um dictum collectum ex illo cap. 3 n. 11 sit secundo sit voluntatem Dei esse efficacem, qua decernit aliquid facere sine concursu nostri liberi arbitrij, aut in nobis, aut in alijs, sive illa sit sapiens sive non debemus ei ita conformari, ut efficaciter non velimus neque conemur oppositum. Probat quia iniuria Deo et vanum et stultum et contra rationem esset siquis efficaciter vellet et conaretur oppositum eius quod Deus vult tali voluntate efficaci ante, qua decernit aliquid fieri sine concursu liberi arbitrij, neque occasione aliqua excipio.

Est notandum esse ad aliunde non sit praeceptum, non obstat velle et conari oppositum voluntati efficaci Dei quae etiam dicitur inefficax, ad distinctam voluntatis plene efficacis, ut dictum est supra ad 1am obiectionem. Item etiam in rebus praeceptis, non obstat simplicem affectum inclinationis in oppositum et tristari, ut expositum est supra de 1a inspirationis parte, quod etiam notat Bas. in praedictis [illegible] cap. 4. Observant talem tristitiam non adversari divinae voluntati, quia quis sit de eadem re et non sub eadem ratione v.g. ea quae sunt nobis contraria et mala poenae Deus vult propter rationem iustitiae aut aliam finem, quam non est contraria voluntas qua nobis eadem displicent, ut nobis mala et adversa, neque sunt voluntates contrariae quando eadem res placet uni sub una ratione et displicet alteri, aut etiam eidem sub alia ratione, unde etiam in eodem homine possunt esse simul v.g. filius potest habere complacentiam de morte sui patris quatenus considerat illam sub aliqua ratione boni et simul etiam displicentiam quatenus considerat eam, ut sibi malam.

Quod si obijcis illud 1 Reg. cap. 16 n. 1. ubi Dominus Samueli dixit usquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum, quibus verbis reprehendi videtur Samuel etiam propter simplicem affectum tristitiae et displicentiae de reprobatione Saulis a Deo volita.

Respondetur in eo loco notant [illegible] Samuel non fuit reprehensus propter simplicem affectum tristitiae circa reprobationem Saulis a Deo sed illi de [illegible] contraria [illegible] mundum et mundum [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] cessaret.

Si ubicunque dicitur illud D. Aug. in Ps. 35. cc. ... verba et iustitiam tuam his qui recti sunt corde assequentis. Si quando sanguis dulcis est tibi voluntas Dei et quando tristitias amara, non rectus es corde, quia non vis voluntatem tuam dirigere ad voluntatem Dei, sed Dei vis curvare ad tuam.

Tibi non est sensus, quod voluntas nostra sit curva et mala ex eo solum quod simpliciter esset tristitiae de eventibus aut aliis malis poenae a Deo volitis. nam et Christus Dominus tristatus fuit de passione et morte sua, et contra etiam alii sancti de malis poenae ut constat. sed solum est tunc voluntatem nostram esse curbam et malam, quando aut est impatiens aut tristatur ... contra ... divinae providentiae cum alias ... semper saltem negative, ita ut nunquam ... re velle a Deo, quae sit absolute ... et ordinata, quamvis liceat mala ... ea rone qua sunt nobis adversa et noxia adhibito saltem implicite aliquo fine honesto, ut explicatum est supra paulo ante 1. obiectionem ... id ... Bas. 12. to. 1. disp. 72. cap. 4. n. 9. 10. et 21. ... p. 1. inst. mo. lib. 2. cap. 21. q. 2. versus finem. ...

2. dictum est si sermo sit de voluntate Dei ante ... illa fuerit praeceptis debemus illi ita conformari ut si praeceptum sit positivum conformemur positive ipse statuto illud faciendo, si vero sit praeceptum negativum conformemur negative, ita ut nihil unquam faciamus contra illud. hoc exponit Bas. ... disp. 72. ... cap. 3. n. 1. ... n. 3. ... quia ... cap. 1. ... ...

Supp. ... cap. 2. ... in ... et quoniam in hoc ... voluntatem Dei ... posse aliquando esse inefficacem, ... solet dici voluntas ...; ... est ex eodem Bas. ... to. 1. disp. 83. cap. 1. n. 1. ... ad id affert exemplum de praecepto quod Deus imposuit Abrahamo immolandi filium suum Isaac, cum tamen Deus non voluerit efficaciter immolari Isaac, sed eo praecepto ... Abrahamo occasionem obedientiae.

3. dictum est si sermo sit de voluntate Dei comitante ... quae pendent ex nostra libertate non tenemur illi conformari, sed licite possumus conari oppositum dummodo id fiat ad ... voluntatis ... ei conformemur. hoc ... Bas. ... to. 1. disp. 72. cap. 3. n. 12. et deinde, ubi ... videatur quaesiti.

in hoc oppositum sentiunt, ut patet ex rōībus ibi subiectis. Rō 1ª e(st) q(ui)a
Voluntas Dei, quae e(st) efficax cum gratia operante nostra non praevenit nostram cooperationem
et ita eam comitatur, ut relinquat nostrum arbitrium liberum, inquam,
velle oppositum. et proinde nulla sit incoherentia divinae voluntati efficaci comi
tanti eum inhaerere · contra illam oppositum arbitrium nostrum conatur dummodo
voluntati antea, quae e(st) praecepti sit conformis ~. 2ª rō e(st) q(ui)a si aliquis
per revelationem sciret suum peccatum futurum sit v.g. S. Petrus sciret se
peccaturum negando Christum, simul et sciret voluntatem Dei comitantem quae
cooperatrix e(st) ad substantiam illius peccati. Et nihilominus non obstante tali voluntate licite
posset immo deberet conari oppositum ad vitandum illud peccatum, cum
sit praeceptum vitandi peccatum ~ 3ª rō e(st) q(ui)a alioqui ille esset simpliciter
perplexus itaut peccaret utrumque oppositum conaret q(ui)a si non esset resolutum cona
ri contra dictam voluntatem comitantem peccaret si conaret contra illam ut supponit
insuper et peccaret si contra illam non conaret quia faceret contra voluntatem praecipientem
ne fieret opus peccati ad quod voluntas Dei comitans e(st) cooperatura ~.

4m dictum e(st). Si certo sit ex voluntate Dei comite quae sene
cut facere aliquid occasione accepta ex vino opere libero non tenemur illi conformari
non conando in oppositum. hoc et docet Bas. in praedicta opusculo 72 · cap. 3 · n. 8.
§ postremo dum probat quia cum quae Deus fore decrevit occasione capta ex nostra
voluntate voluit subditae nostrae libertati ergo nulla e(st) incoherentia conari in
contrarium dummodo semper servet voluntatem Dei ais praecepti ~.

Ex dictis Bas. in illo cap. 3 · n. 14 · et ex qua doctrina col
ligit. 1° cum videmus fieri aliquid divina voluntate ut contrariam seu quod cumque
aliud malum poenae, vel in nobis, aut in aliis huius sententiae e(st) aliquo modo in
nostra potestate, quod sua industria potest impediri licentiam nobis e(st) adhibere
contraria remedia quandiu non constat Deum id praemonuisse neque decrevisse tale
determinatum tempus, aut momentum, in quo absolute voluerit illud fieri seu independenter
a nostra potestate impediente, atque id ostendit ex usu praxi et
sapientum et sanctorum, qui adhibent remedia ad impedienda mala occurrentia.
Et ratio e(st) quia quod eorum eventus, aut tenuitas relinquitur a Deo dependenter
ab huius libertate non fit iniuria divinae voluntati si conemur illa impedire quia
Deus non vult illa absolute, itaut non pendeat a nostra diligentia impedire illa.

atque id ut bene notat Aragon. ibi lib. 2. cap. 21. q. 4.

3.º idem probatur ex dicto loco colligitur si aliquis per revelationem certo sciret suam damnationem futuram, licite posset imo teneretur velle illam impedire bonis operibus et actione [illegible] q. [illegible] facta talem revelationem manet libertas et obligatio; ad vitandum peccatum et operandum ex fide ad conandum ut impediat damnationem, neque id esset inimico Deo [illegible] [illegible] id pius velle [illegible] illius voluntati [illegible] peccare et servandi praeceptum neque damnatio est futura, consequentur Dei ante decreta [illegible] futuro peccato ex sua libertate, atque id ut docent Aragon. et [illegible] dicto cap. 21. q. 3 et alij.

Dices id esse velle conari ad frustrandam Dei voluntatem suam et voluntatem consequentem esse peccatum quod scit et vult. Resp. neque id esse conari ad frustrandam Dei suam et voluntatem quia ille non est ex se ipso decreta ad talem eventum, sed per hoc ad eum modum, quo inclinatio naturalis ad [illegible] naturam. [illegible] aut [illegible] quae sunt quod ex se ipsis ad [illegible] cedere inclinent in se sum sibi [illegible] Dei posset frustrari ex eo quod possit facere oppositum id divina et voluntas scilicet [illegible] ad [illegible] tantum has incuius voluntatis velit relinquere ut posse conari in oppositum imo [illegible] ut conet impedire peccatum ex quo solum sit damnatio, quae [illegible] Dei voluntati [illegible] peccare, atque hic difficultas ex instituto [illegible] alibi suis locis ubi de potentia nostrae libertatis in sensu composito cum divina [illegible] voluntate vide in [illegible] [illegible] 18. [illegible] ap 3. sect. 1.

Dubium 3.m An sit licitum et laudabile conformari cum divina voluntate quoad [illegible] volendo [illegible] [illegible]

[illegible] forte aliquibus in examine difficultatem [illegible] [illegible] versat superabundantem videatur hoc [illegible] adducere cum [illegible] [illegible] [illegible] valde laudare et [illegible] [illegible] est conformari cum divina voluntate quoad [illegible] hoc [illegible] [illegible] in qua apud [illegible] [illegible] vana [illegible] [illegible] [illegible] tenent Abul. in cap. 2. Iosue q. 38. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si conformamur Deo invoti [illegible] [illegible] [illegible] si Deus vellet meum patrem occidi et id mihi reveller [illegible] [illegible] [illegible] velle illum occidi si Deus vult. [illegible] in canone lect. 68. litt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

diuinae voluntati in re volito imo qd. tenet sem. conformare. Scot. i. 3.
q. 47. art. 2. ad 6. Art, inquit, aliquem mortalem obligari, velle quod Deus
vult. idem Bideirae tribuit Alex. 1. 2ae q. 9. art. 10. dubio ultimo. Vtrisq.
ibi cetera. id sequetur.

2a. s. affirmat. tribui solet Gregorio i. sent. d. 48. q. vn. a. 2.
at ille ibi addit similiter. dicens quibet tenet vniuersalem conformare voluntatem
suam diuino volito hoc e, velle id quod vult Deus vel a Deo ut volitum
in se i. uo ad ei etem n illud velle; et ad 3. subdit, n qualibet voluntas
diuinae voluntati conformis vn. dicto e. reliqua. pria tribuit D. Bonabentura
1. sent. d. 48. art. 1. q. 1. scot. 2. q. 2. sed n vr id ocnare aperte imo
aliqui ut Bas. infra citandus illum referunt pro s.a recente.

Vtrisq. illud idem tribui solet D. Tho. 1a. 2ae q. 19. art. 10. ad 1m. et ibi
loquens de beatis ait ibi n ss fiat mali omnibus suam voluntatem Deo
conformamur quod aliqui ita exponunt beati confirmant suam voluntatem in omnibus · conformabunt.
quae sciunt Deum velle, ut ipsi vellent, et hoc eo mo exponunt supra dicta
Doctorum ut illud D. Anselmi in lib. de similitudinibus cap. 63. asserentis volun-
tatem beatorum et Dei futuras esse concordes sicut duo oculi eiusdem
corporis quorum vnus verti n pt quo n vertatur et alius, ad in eamdem partem semper
voluntatem, nempe, inquiunt, ex mutuo e beatos ee concordes in omnibus quae Deus
vult illos velle, unde cum Gab. lect. 68. in can. lect. 1. verba nostri de
imo vir voluntatem suam posse conformari diuinae triplex. i. in volito itaut velit
quod e a Deo volitum ut cumq. ~ 2. in ratione volendi, itaut velit quod
Deus vult eam velle ~ 3. in mo volendi, itaut quod vult velit eo modo
quo vult Deus. nempe ex bono fine honesto. quod appellant velle ex caritate
sumendo caritatem, ut dicit amorem honestum licet ei n sit illa specialis
virtus ab alijs distincta, quae stricto noie dr caritas hens pro obiecto formali diui-
nam bonitatem, ut pt amabilem, et hac distinctione supposita, dnt communiter
et laudatae conformari diuinae voluntati 2. et 3. mo, in actu et mo volendi itaut
vellimus quod Deus vult nos velle ideo mo quo vult n in 1. mo ingeneli et vo-
lito [illegible] vellimus quod Deus vult ut cumq. [illegible] in [illegible]
loco [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
dicta ex[a] sequentem eem ~.

[illegible] Doctorum [illegible] laudatae e conformari diuinae voluntati in omnibus ad
ex volitis [illegible] mo vellimus illa [illegible] cum ostantijs [illegible] vult Deus voc

ut ipsa credidit, n̄ n̄c̄ futurum absᵒ. Passa in r̄oe velle ō̄ia quæ illa vult, hoc siendum relati p̄ 2ᵘᵐ sᵃ. neq rex Vr precari apud quos habuit. 1ᵃ. dq exponent Theol. recentiores et specialim Suar. 1ᵃ. 2ᵃᵉ. To. 1. D. 12 cap 5. n. 25. ubi ait ut n̄ra voluntas recta sit n̄ satis ē nos ad diuinam voluntatem conformari in re uolita, ... volunt volitum male nisi ex eadem r̄oe moueat, et n. 26. affirmat vera inquit conformatio n̄rae voluntatis cum diuina quæ numquam mala esse potest est cum idem et ob eam dem r̄oem volumus quod Deus vult, eamq̄ ... eadem r̄oe nobis placet ~

1ᵃ Pars huius c̄c̄. prob. 1ᵒ. autᵒ ex illo Math. 6. n̄ 10. fiat voluntas tua sicut in celo et in terra, quæ Verba et si varie exponant ... tn̄ in hunc sensum, ut velimus ... voluntatem in omnibus ... circumstantijs quos ... Vult, ut docent multi patres cᵃ eum locum, quorum aliqui videri possunt apud D. Thom ibi in catena et apud alios ... et hoc D. Aug. n. 8 ... in ps 100. cᵃ illa Verba n̄ adhæsit mihi ... prauum, ait rectum cor Dr hoi, qui ō̄ia quæ vult Deus ipse vult ~

Pbᵗᵘʳ 2ᵃ ex illo Eccli. 39. n. 20. Benedicite Dn̄o in operibus suis et dicentes in confessione opera Domini Vniuersa bona valde, quos verbis significat laudare ēē conformari diuinæ voluntati in omnibus illius operibus ... laudando et benedicendo illum p̄ ... et si sint mala pœnæ, quæ ipse vult nam mala culpæ n̄ vult ... permittit, et ps. 33. n̄ 2. Benedicam Dn̄o in omni tpē. nempe n̄ so ... prosperitatis ... et aduersitatis conformando voluntatem in omnibus et mali pœnæ suæ proprijs siue alienis, ut impleatur illius voluntas, et et supplicia quæ Deus infligit ... possumus ... velle similiter complacere ea r̄oe, ut impleatur iustissᵃ Dei voluntas n̄ ... quatenus illis mala ... r̄oe ... ē eis condolendum. et D. Greg. lib. 22 moral. cap. 11. afferens illud ps. 57. n. 11. lætabitur iustus cum viderit vindictam, ait condolendum ē miseriæ pereuntis et gaudendum iustitiæ iudicis, ut nobis et in luctu et pœna morientis proximi, et ... in gaudium veniat exhibita æquitas iudicantis Dei. ~

Hoc et mo intelligunt multa loca ... sancti et prophetæ imprecantur ... mala pœnæ, ut ps. 30. n. 3. effunde frameam et conclude aduersus eos ... nam quis ... D. Thō. 2ᵃ 2ᵃᵉ q. 25 art. 6 ad 3ᵐ tales imprecationes possunt tripliciter intelligi p̄ modum prophetiæ ... annunciantis id, quod futurum ē, ... idem dicit, alij et modo intelligunt.

ex primum spirantis irae desiderium referetur ad iustitiam pertinentis et illud Laetabitur iustus cum viderit vindictam, ergo [illegible] restant eiusdem tractus [illegible] Sancti Thomae circa illum art. 6 et Valentiae 2.2. disp. 3. q. 3. punct. 2. dicentes licitum esse velle et imprecari peccatoribus mala poenae sub ea ratione quia iuste illis infliguntur a Deo, aut ex amore [illegible].

1° Probatur ratione velle implere divinam voluntatem in omnibus cum illis circumstantiis quibus ipsa vult est opus rectae rationis cum illa sit regula [illegible] honestatis et iustitiae, consequens est operari, ut impleat licitum esse et laudabile in illis operari in omnibus absque voluntate volendo illud sub eisdem circumstantiis quibus vult ut ipsa impleat.

2° vero probatur eiusdem [illegible] ita explicatur. Probatur voluntas hominis potest esse mala ex velle id, quod vult Deus, si non velit illud sub eisdem circumstantiis quibus vult Deus et ea ratione ut impleat illius voluntatem ergo non est licitum velle ratione bassa tali ratione quod vult Deus. ant. probatur voluntas, qua Iudaei voluerunt mortem Christi Domini, quamvis voluerit Deus fuit mala quia illi voluerunt eam ex malo fine odii et invidiae, at Deus ex fine caritatis ad redemptionem hominum. item quis Deus vellet mala poenae alicui homini peccatorum aut [illegible] vellem esse illi infligere quod Deus non vult id permissum, ut dixit, aliquis id ostendi potest pluribus aliis exemplis [illegible] malam esse voluntatem quae vellet rem a Deo volitam, quia non vult eam sub eisdem circumstantiis quibus Deus et ea ratione ut impleat illius voluntatem.

[illegible] D. Augustinus [illegible] lib. 3. in Enchir. cap. 101. ubi [illegible] potest ut velit homo voluntate mala, quod Deus vult bona velle [illegible] si malus filius vellet mori patrem et illud hoc ex Deus, et sub ista ratione, quia aliud est quod Deo convenit velle, aut non velle, aliud vero quod homini et filio ob pietatem suo patri debitam, convenit ut non velit eum mori.

Confirmatur quia ex hac ratione D. Augustini quod aliquod convenit alicui velle non vero alteri sit, ut licitum sit alicui velle aliquid quia illi convenit non vero alteri, quia ei non convenit, in se ac [illegible] ad probandum non semper esse licitum creaturae conformari voluntati divinae, in eo quod vult, quia saepius non convenit creaturae velle aliquid quod convenit Deo velle. [illegible] Deo quae est [illegible] Domini convenit, ut publicis [illegible] licite velle, [illegible]

negativa reputare propter hunc hominem. Ut, Petrus quam alius vellet mutere illi pecatum, et negare eius abundantiam, et exhorreret cum incasionibus magis mortali culpe in ptate sit cum sua, velut ex actu lapsorum, atque ita ut Petrus si ex scripto vellet propter sera reprobari quam alium, et similis sibi hoc imporare, quam alterum, quia lege caritatis tenetur sibi tenuit velle suum bonum quam alteri, item secraret Episcopus et pater, qui posset vellet suis subditis et filiis permitti lapsum in haeresim, aut in alia mala, quae ei tenuit propter obtare illis bonum quam aliis. Sic de iudici, de illis ministris quae nos officij tenent, licitum est velle hoc bonum publicum, occidere reum, at ipsi reo, quia id non tenuit, non est licitum velle seipsum occidere etiam ob bonum publicum, quod iudex id cupiat, ut notant Salas lib. 5. de iustitia et iure q. 6. art. 4. Itaque ergo non semper licitum est creaturae velle quod id vult Deus etiam sub eisdem circumstantiis. quia non quod quod Deo tenuit velle tenuit etiam accidere. ~

Ex illo dicto D. Augustini serm. 19 de sancti posse ut homo vellet plurimum mala id quod Deus vult bona apprime quod non vellet illud eo eodem fine et sub eisdem circumstantiis ea ratione, ut impleat Dei voluntatem atque id sequatur ratio D. Thomae in eo loco his verbis: tamen interest quod velle homini, quod Deo tenuit et ad quem finem, secundum quisque efficiat voluntatem quae non negat humanae hominis semper tenui eius divinae voluntatis sive velle idem eodem fine cum eisdem circumstantiis et ea ratione, ut impleat divina voluntas. ut ex positis est in priori parte etc.

Ad confirmationem est verus esse aliquam tenere ex promde licere aliquid velle non vero alterum, et erat semper tenuit et licet velle id, quod Deus vult eodem fine sub eisdem circumstantiis ea ratione, ut impleat divina voluntas quia velle eam impleri est magis bonum vitae non et inde quod id nostrum suum bene a Deo voluntum potest creatura licite velle sub eisdem circumstantiis eadem ut impleat voluntas Dei, quae in eo casu quis Petrus angelum sciat illum esse divinam voluntatem non potest ab ea nulla apposita ratione licite velle, et illud propter sibi imponat quam alteri, tamen si sciat illam esse Dei voluntatem potest licite, ut ea impleat velle illud, ubi non includit voluntaria peccati, quod Deus non vult, sed supponit illud esse futurum ex culpabili sicut tamen ipsius Petri, et bene cohaeret, quod teneat illud velle vitare et vitare poterit si esset bonum in opposituum ut dictum est hic cap. 2. post 1m circum dicto 3. et 9.

tr nihilo tamen posset velle concursum peccato, quod habeat pro fine ut eveniant alia magna Deus vult ea ratione ut impleatur reliqua voluntas divina.

Obijcies 2° si aliquis filius sciret Deum velle occidi suum patrem peccaret si vellet eum occidi, et ideo teneretur, si posset impedire illius occisionem. Quia id obvenire cedit peccatum contrarium pietati erga parentes et in pietatem honorandi parentes ergo non est licitum conformari divinae voluntati volendo quod illa vult.

℟. non peccaret si contra Dei voluntatem vellet eum occidi in hoc ut impleatur divina voluntas. Et quidem teneatur impedire illius occisionem quia intellexit id ex sua industria pendere, tamen si ex revelatione sciret tamen id ex illa non pendere, quia Deum velle sine remedio eum occidi, licite cessaret a defensione.

Dices sequitur inde licitum esse hominibus velle non impedire mala et poena occurrentia, verbi gratia non exponere incendia contra, non defendere patriam contra hostes, non propulsare calamitates pestes, et similia: nam haec omnia mala poenae fiunt ex voluntate Dei ut constat ex illo Amos 3 n 6. Si erit malum in civitate quod Dominus non fecerit, ergo si licitum est hoc conformari divinae voluntati in omnibus aliis vellemus modo dicto, licitum erit velle haec non impedire.

℟. neque sequitur quia non constat nobis Deum velle talia mala continuari sine remedio humanae industriae ac principes saepe causis, aut ex justa poena fiunt eventus suspensae. Idcirco adhibere remedia, quae alioquin non sunt prohibita. Et Deus vult omnia haec mala ut illis exercemus ad procuranda divina et humana subsidia, ut bene notat Gab. in can. lect 6 8. littera C, Vincent. Bos de Suarez loco supra citatis cap 2 post 2m dubium paulo ante finem conclusio 1. atque ex dictis inico cap. tractatus precedentis huius istius facile solvuntur aliae objectiones, quae supra dicta opponi possent.

Dubitari potest an excepto peccato de quo nunquam licet ipsi la[...] tenere, sit maioris perfectionis ita semper conformari divinae voluntati in omnibus eventibus etiam adversis, ut et lecam eam impleri necesse dicit hanc velut affirmi in pacientia, aut respuit deliberatam, quae sit in nobis voluntate. nam subtiliter motus mecliberati non sunt nobis subditi ut valeamus impedire ne sub[...]

℟. nihil non habere veram rationem virtutis: in omnibus nam id pendet ex variis

circumstijs, ingressus potest amicere, aliquando esse maioris perfectionis habere affectus simplices cum deliberatione displicentiae et tristitiae aliquando vero illos non habere, et quod certum est non semper esse bonum, minoris perfectionis habere tales affectus. Vnde christus Dominus et alij sancti perfectissimi illos ex recto fine habuerunt, ut constat ex dictis supra cap. 2. ee. 1. a. neque in statu potentiori perfectionis neque id derogat perfectioni conformitatis cum diuina Voluntate quod est quarto aliunde nihil obstat non esse contrarius tales affectus simplex et simul et eodem tempore mali stare potest complacentia et gaudium sub vna ratione et displicentia aut tristitia sub alia ratione, ut ibi post eam probauimus notabili 2° dictumque est ex D. Tho. et postea ad 2.m conclusionem dicto 1°. neque diuina Voluntas vult nos nostris malis poena esse ut aiunt insensibiles quasi et si alias non sit prohibito ssentaneum est, nos simplici affectu displicentiae et tristitiae affici, quod ex recto fine est utile ad quod habeant, dicit: in statu huius vitae, et primo charitati et pietati consonum est displicere humanae vita moderare constitui de aduersis, ea ratione qua sunt mala nobis et impediunt aliud bona quae ex recto fine leuire possumus obtrare, unde cum beatis non repugnat displicentia de malis, quae vident alijs euenire, quibus sub perfectionem illius summae felicitatis abstit ab illis tristitia, —. 3° talibus affectibus excitamur ad humilitatem et pleniorem animum nostrae fragilitatis et ut conferamus ad impetrandum auxilium auxiliumque orationibus et alijs pijs operibus.

Esset autem imperfectio habere praesentis affectus deliberatae displicentiae et tristitiae si adhaereremus illis et esset nobis impedimentum ad opera et exercitia maioris perfectionis. item essent peccata si carerent honesto fine saltem implicito aut positiue haberent malum finem aut nimis imparentem summam dictamen rationis l. alias prauas circumstantias et denique quouis alio modo, quo aliunde essent prohibiti ut in illo 1°. Reg. cap. 6. n. 1. ubi Dominus Samueli dixit, usquequo tu lugebis Saul? et 2. Ezechielis 24. n. 6. fili hominis ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga et non plangens neque plorabis, neque fluent lacrimae tuae.

Ad complementum notandum est quod ut ex supradictis ostenditur licitum sit in rebus aduersis siue proprijs siue alienis etiam nostrorum inimicorum complacere ea ratione, ut impleatur diuina voluntas, et etiam licitum est illis sub ratione boni optare mortem et alias calamitates aut a Deo, aut ab alio absente xa— secundum mi instantiam Vg. ut peccatores reuertantur ad Deum, et si alio modo nollent conuerti sub ratione

p haec minora liberent a maioribus malis, ut notat Aragon. 1a 2ae q. 25 art. 1. 6. et aly ibidem tri, ut recte aducit D. Greg. lib. 22 moral. cap. valde neccessarium est subtilis discretionis examen ne fallamur esse boni, ita ut esse existimemus iustae conformitatis cum Divina Voluntate complaceamus in malis inimicorum ex iniusto odio contra illos. unde ibi D. Greg. ait percussi adversarii pensare oportet et quod debeamus ruinae peccatoris, et quod iustae ferientis, nam cum ruinas percussum quemque [illegible] mihi et id dolendum est misericordiae peccantis et congaudendum iustae iudicis.

O. Z. V. D. FA. De bonitate et malitia exteriorum actuum in sex articulos divisa

Iis articulos et ceteros articulos huius quaestionis D. Thomae apud illum videndos remittimus, eorum doctrinam sequenti disputatione exponemus.

Disp. 6. De bonitate et malitia externorum actuum humanorum

Prooemia

Caput. 1m. quid sit actus humanus externus. An primario, et intrinsece habeat aliquam bonitatem, et malitiam moralem; An solum secundario per denominationem extrinsecam ab actu interno voluntatis derivatam

Prima [illegible] actus seu moralis externus est ille quilibet actus imperatus a voluntate elicitus ab alia potentia, ut quum ex voluntatis imperio liberae sumimus, laboramus, deambulamus, damus eleemosynam et alia talia opera dicuntur

actus huic seu morales externi, s. exteriores ab aliis exemplis quia est moralis extra voluntatem imperantem. Dico ab aliis exemplis quae allego, ex modo actus humanus externus dicitur unus actus ipsius voluntatis imperatus ab alio qui respectu actus imperantis est quasi externus et extra ab illo denominatus, ut notant aliqui 1a 2ae quaest. 18 art. 6 § in respons. et Cast. a lib. 1 quaest. 9 § quibus non obstantibus tamen aliis exemplis nomine actus moralis externi intelligi debet quicumque actus non elicitus sed sub libere imperatus a voluntate. unde etiam actus intellectualis aliarum potentiarum internarum a voluntate [illegible] habilitatae libere imperati dicuntur in hoc sensu actus humani externi, quia sunt extra voluntatem imperantem et ad illos diffusae quicumque actus qui est in voluntate ab ea libere eliciti sunt actus humani interni sive sint circa finem sive circa media ut notant Sal. 1a 2ae disp. 2 q. 15 pun. 1o in initio et alii ibi circa q. 18, 20 [illegible] D. Tho. art. 1o aliqui doctores thomistae loqui. nec actus moralis interni seu interioris solet specialiter intelligi ille actus voluntatis qui versatur circa finem ~

His suppositis est difficultas an actus humanus externus habeat primario bonitatem aliquam seu malitiam moralem, an vero sit secundario et denominative tantum ab actu interno voluntatis derivatam quod idem aliis [illegible] cum D. Tho. hic q. 20 art. 1o sic inquirit. an bonitas seu malitia prius sit in actu voluntatis vel in actu exteriori ~

1a sententia asserit omnem bonitatem et malitiam moralem primario convenire actui interno voluntatis et ab illo secundario et participative deinde in actum externum. pro hac sententia referri solent D. Bonav. 2 sent. d. 42 art. 1 q. 1a D. Thom. Ricar. Gab. Duran. et alii ibidem, sed multi habent oppositum ut infra dicenda.

2a sententia asserit actui externo convenire primario suam propriam bonitatem et malitiam moralem distinctam ab ea, quae convenit actui interno ita Scotus in 2 Sent. [illegible] et alii. sed plerique admittunt cum explicata [illegible] consentaneam iis quae infra tradentur ~

3a sententia quasi media viam [illegible] duplicem bonitatem et malitiam, alteram quae attenditur ex natura objecti cum circumstantiis conformi aut difformi rectae rationi, alteram quae attenditur in exercitio seu usu bene vel male [illegible] hac distinctione praemissa asserit actui externo primario convenire aliquam bonitatem aut malitiam priori modo ex natura objecti, quam posteriori modo in exercitio [illegible] bonitas vel malitia [illegible] per denominationem extrinsecam ab actu interno accidentaliter. huius sententiae [illegible] Ferra. 3 [illegible] c. 10

Conc. 1a 2ae q. 20. art. 1o. Med. ibid. et alij qui inspiciunt varios modos loquendi videant differentiam dicere subiaci posse. Et sane ex ipsa doctrina D. Thomae colligitur dist. ad Satisfat.em ac proinde insuper promitt. ea illius verba.

Nota igitur sunt verba D. Thomae hic q. 20. art. 1. ubi sic ait, aliqui actus exteriores possunt dici boni vel mali dupliciter. uno modo secundum genus suum, et circumstantias in ipsis consideratas, sicut dare eleemosynam, servatis debitis circumstantiis dicitur esse bonum. alio modo ex ordine ad finem, sicut dare eleemosynam propter inanem gloriam dicitur esse malum. Et subdit, cum finis sit proprium obiectum voluntatis manifestum est quod ista ratio boni vel mali quam habet actus exterior in actu voluntatis, et ex eo derivatur ad actum exteriorem bonitas aut malitia quam habet actus exterior secundum se propter debitam materiam videlicet et circumstantias, non derivatur a voluntate, sed magis a ratione. unde addit si consideretur bonitas exterioris actus secundum quod est in ordinatione et apprehensione rationis prior est quam bonitas actus voluntatis. Sed si consideretur secundum quod est in executione operis sequitur bonitatem voluntatis quae est principium eius.

Ex his verbis D. Thomae colligitur ab illo distingui triplicem bonitatem et malitiam quae dici quodammodo aut prius aut posterius venire actui interiori aut exteriori. primo est illa, quae dicitur competere actui exteriori secundum suum genus et circumstantias (intelligendo autem circumstantias indistinctas a fine per voluntatem apposito) ut v.g. illa bonitas quam ex suo esse habet actus externus dandi eleemosynam, de qua D. Thomas ait eam non derivari a voluntate sed a ratione et prius esse in ordinatione et apprehensione rationis. nempe prius quam in voluntate, et in ipsa mente, neque ut sic prius non est ex voluntate derivata ad actum externum. 2a est illa quam dicitur competere actui exteriori ex fine, nempe per voluntatem apposito ut v.g. malitia quam actus externus dandi eleemosynam habet ex eo quod voluntas apponat finem inanis gloriae de qua D. Thomas ait eam prius esse in actu voluntatis unde derivari ad actum exteriorem. nempe per denominationem extrinsecam ab actu voluntatis intendentis finem. 3a est illa, quae dicitur competere actui exteriori secundum quod est in executione operis de qua, inquit, bonitas sequitur bonitatem voluntatis quae est principium eius. nempe actus externus dandi eleemosynam prout in executione est, aut bene, aut male sequitur quatenus ab actu interno voluntatis aut bono, aut malo ex cuius imperio procedit.

Haec doctrina D. Thomae valde explicatur a Caiet. hic q. 20. art. 1. et 2. Conr. Med. et Herm. supra citatis in 1. 2ae et aliis docent Bas. infracturandis

omissis aliis variis modis, quos ex dicendis colligi possunt apud alios autores. Communis difficultatis ex iis ille quem Med.a hic q. 20 art. 1. proponit

ex ... permissa hac distinctione. In actibus, inquit, humanis duplex est bonitas seu malitia, una est in essendo, quae nihil aliud est quam conformitas seu difformitas ad rectam rationem; altera est in exercitio seu usu, amando seu non amando. Sic mentis philosophi distinguere solent duplicem veritatem, unam in essendo, quae competit universis rebus, alteram in cognoscendo dicendo, quae soli competit intellectui. In idem recidit distinctio, quae aliis terminis tradi solet, ut alia sit veritas obiectiva, alia formalis. Tertii recentiores distinguunt aliam bonitatem obiectivam, aliam formalem.

Hac distinctione permissa, colligit Med.us bonitatem et malitiam ex obiecto, quam ipse vocat in essendo, et alii appellant obiectivam, ... reperiri magis principaliter quam interiori, at vero bonitatem et malitiam in exercitio reperiri prius in actu interno et ex illo derivari ad externum.

At Vasq. 1.2 tom. 1. disp. 73. cap. 4 asserit quod D. Tho. simul ... modo de bonitate et malitia, philosophus ... non est eadem ratio utriusque, ubi. cap. 5 agens specialiter de malitia, ait actum exteriorem esse primario ... malitiam quam habet ex parte ad obiectum et circumstantias non solum ... eamque derivari in actum interiorem tam intentionis quam electionis. Deinde cap. 6. dicit malitiam ex fine primario venire ad actum interiorem, deinde secundario derivari in exteriorem. Postea cap. 7. ait quod derivatur in ... a actu exteriori in interiorem aut e contra. Dicens in eo ... de malitia, ac ... nam malitia, inquit, peccati seu homicidii primario venit ab actu exteriori, et inde derivatur secundario in actum voluntatis; at bonitas virtutis ex ... primario est in actu interiori voluntatis, et inde derivatur secundario in actum exteriorem.

In hac controversia ut ... ventilanda ... ad doctrinam D. Tho. ... dico sequentem conclusionem ... quam ... post varia ...

1.a ... quaedam bonitas et malitia ex obiecto et circumstantiis ... a fine convenit primario actui exteriori ... obiectiva ... actus interioris; illa vero bonitas et malitia, quae ex fine operantis et insuper illa quae ... in exterioribus ... libero ... ad meritum aut demeritum convenit primario actui interiori voluntatis, et ex illo ... denominatur ex hac derivatur in actum exteriorem.

Haec conclusio habet tres partes ... applicandas ... probandas. Prior pars ... ponit ... bonitas actus est conformitas seu consonantia cum recta ratione, malitia vero est difformitas seu dissonantia ... quidam actus exterioris ex ... obiecto et circumstantiis

condistinctas a fine operantis per se vatione sui, quod est primarie, hic consistit bonitas consonantiam cum recta ratione ut v. g. dare eleemosynam; quae deinde vero habetur distinctas dissonantias ut v. g. furari. Est quaedam bonitas et malitia ex obiecto et circumstantiis, et similiter a fine operantis convenit primarie actui exteriori, quod vero habet dicat similitudinem respectu actus interiores ita quod bonitas actus exterioris dandi eleemosynam est obiectum quod attingit ab actu interno voluntatis id amplectentis item malitia actus exterioris furandi est obiectum quod attingit ab actu interno quo quis vult furari ut patet. Est respectu illius est similitudo.

Consistit actus internus habens pro obiecto aliquem actum externum ideo est bonus vel malus quia actus externus qui est illius obiectum est bonus vel malus similitudine v. g. volitio dandi eleemosynam est actus internus bonus quia ipsa largitio eleemosynae est illius obiectum bonum consonum rectae rationi; volitio vero furandi est actus internus malus quia ipsa actio externa furandi est illius obiectum malum dissonum rectae rationi ut patet. Et ostenditur ex illo quod quo venit dicit actum internum sumere bonitatem aut malitiam ex obiecto bono vel malo. Ex illo Oseae 9. n. 10. facti sunt abominabiles sicut ea, quae dilexerunt. ut egregium est suum circa q. 18. a. 6. Thomae 1. 2. cap. 1. sect. 1. art. 2. Est quaedam bonitas et malitia ex obiecto circumstantiis et similiter a fine operantis convenit primarie actui exteriori et dicit similitudinem respectu actus interioris modo dicto. Neque id, a quo aliud pendet in genere prioritatis causalitatis in eo esse quo fiat dependentiam in esse talis bonitatis et malitiae a qua tamen ab obiecto pendet bonitas et malitia formalis actus interni illud attingentis dicit prius similitudinem, sui in ratione obiecti.

Hic solet dicere stendit Thomas hic q. 20. art. 1. C. Ubi saepe commendat aliquos actus exteriores esse bonos vel malos secundum genus suum et circumstantias et talem bonitatem et malitiam non deriveri a voluntate sed esse prius in ratione. Nempe est prius in ratione tamen in supponente talem bonitatem aut malitiam actus exterioris quae est obiectum actus interioris et non praesupponit ipsum actum internum in se per se. Et sic intelligit id quod Scotus citatus dicit in 2. sent. 1. a. 2. a. et alibi, relationem vero dicit actui exteriori convenire quandam bonitatem et malitiam, quae est omnino diversam ab ea formali quae magis in illum derivatur ab actu interno voluntatis neque hoc debere negare Thomas aut negare posse art. citati in 1. a. 5. a.

2. a vero pars est est explicanda et probanda bonitas et malitia ex fine operantis provenit ab actu interno operis voluntatis. ordinantis eum actum exterioris in talem finem v. g. si aliquis det eleemosynam propter Dei gloriam ipse actus exterior dandi eleemosynam sed vero habere bonitatem ex illo fine divinae gloriae quae

bonitas conveniet ex eo quod voluntas operantis cum actum ordinet ad talem finem. Et ideo est electionem [?] operis intrinsecam consimilem talis actus exterioris. Sic etiam malitia ex fine intrinsecis operis, quae malitia conveniet illi ex eo quod voluntas operantis eum ordinet intrinsecum finem ut constat. Ergo huiusmodi bonitas et malitia de ex fine operantis convenit primario actui interiori voluntatis et ex illo per denominationem extrinsecam deribatur in actum exteriorem. atque hoc est quod D. Thomas hic q. 20 art. 1. c. Et alibi sepe dicit bonitatem et malitiam, quae est ex ordine ad finem, prius esse in actu voluntatis et ex illo deribari ad actum exteriorem, atque in hoc puncto omnes conveniunt omnes scholastici relatae. .

3.a pars sic debet explicari et probari, cum bonitas et malitia alia sit obiectiva, alia finalis ut expositum est supra q. 1. [?] cap. 3 sect. 1.a ad finem et sect. 3. c. 1. nomine bonitatis et malitiae finalis ad differentiam obiectivae intendatur illa, quae consistit in exercitio et usu libero imputabili ad meritum aut demeritum. Sed exercitio et usus liber imputabilis ad meritum seu demeritum primarie competit actui interno voluntatis quia ille est primario liber et imputabilis ad meritum seu demeritum. nam actus exterior id non habet nisi secundarie et quia procedit ab actu libero voluntatis ut constat et amplius ostendetur ex infra dicendis. Ergo bonitas et malitia finalis consistens in exercitio et usu libero imputabili ad meritum aut demeritum competit primario actui interiori et ex illo per denominationem extrinsecam deribatur in exteriorem. .

Hoc vult D. Thomas hic q. 20 art. 1. c. dicens sic bonitas et malitia considerantur in quod est in exercitio operis sequitur bonitatem seu malitiam voluntatis quae est prior eius sic est Medina ibi ait actus exterior in exercitio et usu habet omnem bonitatem et laudem ab actu interiori. Ex hoc apparet post auctoritates supra citatas ratio 3.ae 9.ae dicentis bonitatem seu malitiam moralem primarie convenire actui interno voluntatis et ab illo secundarie et ex parte deribari in actum exteriorem nempe id totum sit de morali bonitate et malitia morali consistente in exercitio et usu libero imputato ad meritum seu demeritum, ut dictum est ex dictis colligi potest solutio illius quaestionis qua inquiri solet An actus exterius habeat aliquam bonitatem, aut malitiam intrinsecam, an vero sit denominationem extrinsecam ab actu interno.

C. differentia [?] causis [?] inventa voles impectaras [?] per bonitatem et malitiam morales [?]

aliqua poss. esse intra actui externo alia v° extra. 1° si sermo sit de rone conf. v. difform. cum recta rone quam dicit bonitas v. malitia moralis, talis ro ali quibus actibus externis est intrinseca, alijs v° extrinseca. nam aliqui sunt actus externi ab intrinseco ex sua natura confes recta roni, ut actus prudentiae qui dicitur externus respectu voluntatis eum imperantis, alij v° sunt ab intrinseco ex natura sua difformes recta roni ut actus erroris; alij autem sunt actus externi ex se indifferentes qui solum habent conformitatem aut difformitatem cum recta ratione ex eo quod ab extrinseco sint praecepti aut prohibiti ut si praelatus praecipiat, aut prohibeat legere. l. scribere etc. vide supra q. 1. th. pp. 1ª cap. 3. sect. 3.

2° si sermo sit de rone libera imputabilitatis quam etiam dicit bonitas v. malitia moralis ut est exposita (ut expositum est in praedicta dp. 1ª cap. 2. sect. 3. difficultate 1ª) talis ro convenit omnibus actibus externis solum per denominationem extrinsecam, secundario ab actibus internis voluntatis. nam actus externus non est liber neque imputabilis ad meritum, aut demeritum, nisi ex eo quod imperatur ab actu libero voluntatis, et quia etiam in actu voluntatis libertas sit solum denominatio extrinseca ut dictum est loco proxime citato in illis comparatione actus externi primario convenit, quia unitur praecedenti potentiae liberae habenti indifferentiam et dominium circa illud ut eum eliciat, l. non eliciat, at actus externus non est liber nisi mediante actu interno libero illum imperante, unde etiam fit ut respectu actus interni dicat moralis bonus l. malus obiective quia est obiectum libere volitum, aut bene aut male et ad illius differentiam actus internus dicitur moralis bonus l. malus formalis quia est formalis tendentia libera bene l. male versans circa actum externum ~

Contra dicta obijcitur 1° bonitas v. malitia moralis est primario in eo actu qui illam habet ratione sui et a quo in alios actus derivatur. sed actus externi talem habent, ergo in eo est primario bonitas v. malitia moralis et non in actu interno. maior patet quia id denotat ex terminis cum aliqua ro dicitur esse in aliquo primario. minor v° ita probatur. 1° quia aliqui actus externi rone sui ex ordine ad suum obiectum v. circumstantias sunt conformes rectae roni, ut dare eleemosynam, quod per se est conforme naturae rationali; alij v° rone sui ex ordine ad suum obiectum et circumstantias sunt difformes rectae roni ut furari, mentiri quod per se est difforme naturae rationali; actus v° interni solum sunt aut boni aut mali quia imperant tales actus externos. nam velle dare eleemosynam ideo est bonum, quia ipsa elargitio eleemosynae est bona, et velle

pecari ideo e malum q^a ipsum pecare e malum q^a actus exterius hic
bonis et maliciaj moralis rone sui et ab illo recibat malitiaz actus ex pro
inde in illo e primarie &c.

2° Pbr. q^a precepta p. primarie de actibus exterius et secundario
de interioribus, quod p. p^o ex preceptis humanis ita ostendit q^a potestas humana
n. hec vim directe nisi in actus exteriores, in interiores v^o s. indirecte
ut hec ex commune doct^a cum D Tho. 1^a 2^e q. 100. art. 9. de preceptis v^o divi
nis sic pbr. q. quis divina potestas habeat vim et directe in actus interiores
tamen q. prohibet peccata que opere exteriori et humano, ut furtum homicidium &c^a
et fert directe in affectum voluntatis sed in ipsius externum, ut colligit in dicti
ex ipsis fra preceptis. Exo. 20. v. 13. n. occides, n. mechaveris, n. furtum fa
cies &c^a

R hoc arg^o v^o probari aliquam bonitatem et maliciam ex obiecto et circumstantiis
convenire primarie actibus exterioribus, quod asserimus s^a et 3^a in propositione ceteris
quia e obiectum actus interioris motiva dr bonitas et malicia obiectiva, ut ibi
dicitur e et ad illius differentiam illa bonitas et malicia, que e propria actuum interi
orum voluntatis dr formalis, q. e formalis tendentia, aut bene, aut male versans circa
priorem, q. circa obiectum, ad eum modum, quo, apud methaphysicos veritas habe
tur dr illa, que e in actu intellectus quatenus formalis tendentia, que et dr veritas in actu
et ad illius differentiam veritas, que convenit aliis rebus dr obiectiva seu in essendo.

Neque v^o tendendum e demo loqui si in malo essentia et bonitas
et malicia que e propria actuum exteriorum dicat aliquo modo formalis hoc e formali
illis convenire sed et in alio sensu suo modo veritas rerum dicitur pot formalis
gratia, ut accomodat quilibet eorum nomen ad sensum proprium quem
loquentes docti recentiores et dicit id colligit ex doct^a D Thome Valenz autem
quinque ut expositum e ibi circa 2^a. hec et D Thom. in disputatis q. 2 de malo,
art. 3 in actu externo sunt de malo ut in furto invenitur ratio mali primordialiter
ut debet ut obiectum actus interioris voluntatis et ipse actus interius hec rationem mali
completive et dr malus propter actum exteriorem sed propter obiectum, sic et Fer. 3 1° cap. 10.
respondeni pot, ait rationem mali primordialiter de in actu externo malo ut in obiecto
ratio tamen completive in actu voluntatis. idem sentit 1^a 2^e q. 20. art. 1. et subiungit
et aliis ibi sequentibus

Ad hoc D. Thomas in disputata q. 2. de malo art. 3. inquirens utrum
peccatum seu ratio mali principaliter consistat in actu voluntatis, an in vinaictu

externo. R. distinctionem esse, aut principali primordiali, aut principali completivo, item actum externum malum, aut secundum se spectari ut in apprehensione rationis, aut spectari ut exercetur, qui etiam spectari ab illo ibi explicant idem denotat ac distinctio vero praeterea ac malitia obiectiva et formalis et dicat rationem peccati et mali in quodam sensu principali et prius esse in actu externo secundum se malo, nempe loquendo de malitia obiectiva, at in alio sensu rationem peccati et mali principaliter et prius esse in actu interno voluntatis nempe loquendo de malitia formali modo dicto et distinctio accommodari potest ad eam quaestionem. Sint praefata sint principaliter et primarie et actibus externis, sint vero et internis quod plenius exponet suo loco, in materia de peccatis ~

Tertio obiicies. quomodo aliqua malitia primarie reveniat actui externo et inde decurrat ad internum, ut verbi gratia malitia homicidii, ita nulla bonitas primarie venire potest actui externo et inde decurrere ad internum quoad decursum malitiae et bonitatis ex actu externo in internum non est eadem ratio de bonitate, ac de malitia. Ratio est, quia dum dicitur bonitatem primarie esse in actu interiori, aio plura quoque qualis sit bonus et honestus alicuius virtutis debet directe seu per motivum honestum illius virtutis. Verbi gratia ut actus eleemosinae sit bonus honestate virtutis eleemosinae debet directe fieri per ipsam honestatem eleemosinae, et in hoc actus bonus differt a malo ad quem non requiritur fiat directe per motivum malitiae sed actui externo ex hoc quod interno accidit fieri per hoc aut illud motivum bonum ex quo pendet illius bonitas, ita illi nulla bonitas revenit primarie quae decurrat ad actum internum

Confer hoc Bas. 1a 2ae q. 73. cap. . tenet id, quod dicendum ... Tho. hic q. 20 art. 1. Aliqui docent eius aliquam bonitatem ex obiecto et circumstantiis posse venire actui exteriori quod eis ibid. tenent Caiet. Medina et Bas. Aliis idque ostendit ex dictis in praecedenti 2a in priori f. quaestione ad argumentum R. negando si sermo sit de bonitate obiectiva saltem quoad ... pure moralem. nam aliqui actus externi boni ex suo obiecto et circumstantiis ut dare eleemosinam, et talis bonitas quoad ... pure moralem revenit illi primarie et decurrat ad actum interiorem, qui illam sine admixtione mali habet ex obiecto saltem materiali ~.

Assequentem vero actus est dicendum aliud est loqui de bonitate actus quoad esse pure moralem, aliud vero quoad esse quasi physicum et quis ad esse quasi physicum veniens aliud requirat non tamen ad esse pure moralem: verbi gratia si quis det eleemosinam ex motivo divini cultus quasi tali actus habeat esse quasi physicum religionis ex motivo finali tamen habet esse pure moralem eleemosina ex obiecto materiali quod est dare eleemosinam sine admixtione mali aut hoc ex instituto expositum est supra circa quaestionem secundam ... octavam. disputatione secunda capite tertio sectione secunda et tertia ~.

CAP. 7m. quo patet tota bonitas et malitia actus exterioris dicat pendere ab actu interiori voluntatis et esse eadem in utroque ~

Prima ... inter bonitatem et malitiam actus exterioris, interioris est mutua dependentia in diverso genere, ita quod bonitas et malitia actus exterioris pure est inexpectiue pendet ab actu interiori voluntatis quasi more causae efficientis. at bonitas et malitia actus interioris per ... ex obiecto et circumstantiis venit actu interiori ... more causae finalis obiectiue ... ex D. Tho. hic q. 20 ... (docet art. 1 ... Alex. ... et alijs ibidem ~.

Ex ... actus interius voluntatis excitat et movet ... ad executionem actus exterioris, aut boni aut mali. verbi gratia ad eleemosinam, aut furtum ... voluntas ... causa efficiens physica ... influxu ... actum externum, ut dictum est ... q. ... disp. 3. cap. 1 ... 3. ... se habet per modum causae efficientis moralis ... potentias ... rationalem ... et subordinat ... alias potentias illi subijciunt ... movet ad executionem, ut ibidem expositum est ... id quod D. Thomas ... q. ... 1. art. 4. ... voluntatem movere alias vires per modum agentis ... bonitas et malitia actus externi, pure est inexpectiue pendet ab actu interno voluntatis quasi more causae efficientis ... D. Tho. ... q. 20 art. 1. ... ad 1m. ... inexpectiue ... ad 3m. voluntas ... comparat ad actus exteriores sicut causa efficiens ... commendat ... Math. 9.

n. 17. arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor malos fructus facit. ubi Christus per talem bonam arborem accommodat ad bonam voluntatem, ex qua procedunt boni fructus externorum operum, et mala arbor ad malam voluntatem, ex qua mali fructus externorum operum.

Tertius actus exterius voluntatis habet per obiectum actum externum, ut bonum aut malum ex suo obiecto et circumstantiis, ut exhibitio dandi eleemosynam, aut furandi pendet ab omnibus et malitia ipsius actus externi, tamquam ab obiecto, ut constat [illegible] in casu procedenti. ad 1am [illegible] dependet autem ab obiecto. Et est quasi more formalis quia obiectum formale se ipso concurrit ad specificandum actum, tamquam [illegible]. D. Tho. 1a 2ae q. 19 art. 2 aut obiectum se habet ad modum [illegible] formalis, a quo specificatur actus, [illegible] q. 18 art. 2 [illegible] ad 2m obiectum inquit quodam modo habet rationem formae in genere [illegible].

Dices. quod vult D. Tho. 1a 2ae q. 20 art. 1 et 2 [illegible] saepe [illegible] bonitatem et malitiam actus exterioris ex obiecto et circumstantiis non pendere ab actu interno voluntatis, sed esse prius in apprehensione et ordinatione rationis quam sit in exteriori operis; pendeat ab actu interno voluntatis et consequenter [illegible].

Respondetur quod est prius quam voluntas velit exequi actum exteriorem bonum, aut malum, per se [illegible] per rationem esse actus exterior tamquam bonus, aut malus ex suo obiecto et circumstantiis, ut eleemosyna, aut furtum, at talis bonitas et malitia [illegible] mandat executionem et ulterior actu interno voluntatis imperanti executionem, atque ex hoc [illegible] [illegible] explicari possunt alia dicta D. Tho. [illegible] aliorum [illegible] quae in praesenti proponi solent varie dubitari.

Difficultas 2a

Utrum bonitas et malitia actus interioris et exterioris sit eadem.

1a [illegible] aliqui actus exterior ex suo obiecto et circumstantiis nullam habet propriam bonitatem, aut malitiam et [illegible] eadem bonitas, aut malitia, quae est actus interioris imperantis et ex ea denominatione extrinseca est actus exterioris [illegible] aliquando in actu exteriori ex suo obiecto et circumstantiis habet aliquam bonitatem, aut malitiam [illegible] ab actu interiori, [illegible] utraque [illegible] una moralitate [illegible] D. Thom. [illegible] q. 20 art. 2 ubi [illegible] actus interior voluntatis et actus exterior [illegible] unum moralem [illegible] unus actus; et [illegible] est eadem bonitas et malitia interioris actus et exterioris, quod [illegible] alia [illegible] idem [illegible] Medina [illegible] ibid.

De [illegible] aliqui et actus exterioris, qui ex [illegible] obiecto

circumstās, quæ p illum important neq. ꝯ differes recta roi neq. pꝯ spes diu differens, ut actꝰ exterior, deambulandi, legendi, scribendi &c. q ꝯseq.ª quod imperent, ab actu interno volunt. bono, aut malo dnr extre boni aut male seꝯ inde cad. bonitas, aut malitia tribuit illis p denomin. extr. quæ hoc accommodat exemplᵐ adductum a D. Thō. hic q. 20. art. 3. c. cum ab ead. sanitate alr dr aīal sanum, alr vº medicam. sanum. nam aīal dr sanum intre q. sa in se hēt sanitatem, medicamᵗ. vº dr sanum extre ab ead. sanitate, quam fuit in aīali; quod tamen hēt, qdᵐ in aīal accept. medicamᵗ. dr sanum. nam quod aliq dnr illud dici sanum intre q. hēt intram vim sanandi, tamen hēt in aliō accept. quæ apprj denotat nomine sanatiui, q. sani.

Aliqꝰ vº ꝯ actꝰ exteriores, qui ex se attendendo solm circumstās, quæ illos important ꝯ spes recta roi, aut differes, ut dare eleemosinam, aut furari &. tales hēnt ꝯ propriam, quamdam bonitatem, aut malitiam, quæ dr distincta ab actꝰ interni ꝯª sanctiversantis ut expositum e cap. præcedenti ꝯe 2ª. cum hoc aᶻ stat quod ex actu exteriori & interiori ducat ꝯstitui vnꝰ actꝰ, ac semel vna bonitas, aut malitia in re moris, ut explicandum e cap. sequenti.

Cap. 3ᵐ. An actꝰ exterior & interior sit vnꝰ in re moris, vnum meritum, aut vnum pctm. &c.

Sumat vnitas & distinctio specifica ac numerica actus exterioris.

1ª. Sª asserit ex actu interiori & exteriori malo n; hnrj vnum pctm, sed ee duo pccata sibi ꝯlet Scotꝰ q. 6. 4. art. 3. Ocha q. lib. 1º q. 20. Gab. 2º. d. 4 d. 42. q. 1. ad 1ᵐ dnc Mol. & alij ibidem. Et multi expositi, ausq. immo quod ꝯpleant & pbant indicare vnr &c. & n differentiæ a ꝯe insis ꝯponenda sit neq. D. Bōnab. in ead. d. art. 1. q. 1. c. differens in actu interiori & exteriori ꝯ vnam pccatum sed pluria in malo.

2ª. Sª affirmat ꝯe vnum peccatum & dicat magister. d. 4 in 2º d. 42. paulo post initium ubi quis id decrare n statuat in solui actu. ac. n.ᵉ apertiꝰ vº id tenent D. Thō. ibi q. 1ª art. 1º c. Cap. Ricar. Dur. & alij ibidem Med. 1ª 2ª q. 20 art. 3. Conra ibid. Vaz. d. 14. cap. 2. & alij recentiores at hac Sª explicanda e & sequentem aᶜᵗ.

Dnc qꝯs actꝰ exterior & interior phy sice seu in re n ꝯ hnt plura

in morali seu morē moris constituunt unum. hoc volunt aucta. citati pro 2a. 5a. neque est ut reoau a plerisque adducta p. 1a. ad hoc autem speciatim notanda sunt verba D. Thae. hic q. 20. art. 3. c. et ad 1m. actus enim exterior et interior sunt diversi in genere naturae sed in esse ... sunt diversi constituunt unum in genere moris et sic dicitur est, nempe q. 7. art. 4. ubi statuit imperium, et actum imperatum esse unum morale, quod ibi ... cap. 4 applicuimus ... ad aliud institutum conducebat, nunc vero ... est ita probandus exterior et interior sunt sicut entitates sunt realiter diversae nulla unione intra inter se unitae constant. hoc autem ... physice seu natura non esse plures, et cum hoc stat quod moraliter seu in genere moris ducatur ... constituunt unum actum quia actus interior habet imperans se habet moraliter ut forma, actus vero exterior imperatus, ut materia pendens ab interiori in ratione liberi et imputabilis quae pertinet ad genus moris ... inde dicitur unum in ratione moralis quia forma ex qua provenit esse imputabile est una nempe ... voluntaria et libera humanae ... alicuius ... voluntate et inde ... ad actum externum imperatum

Sed illa quae prohibentur diversis praeceptis ... diversa peccata ... actus exterior et interior prohibentur diversis praeceptis et sunt diversa peccata neque ... sit unum in genere moris ... prob. ... actus exterior furti prohibetur illo praecepto. Exodi 20. n. 14. non furtum facies. et actus interior volitionis furandi prohibetur alio praecepto quod habetur ibi n. 16. non concupisces etc.

R. 1o. explicando maiorem illa hic ... aliqua prohibentur diversis praeceptis ... ita ut non ordinentur ad ... unum speciem in genere moris ... 2o. cum in minori ... actus exterior et interior prohibentur diversis praeceptis distinctione est ... sermo sit de actu interiori imperante iuncto cum actu exteriori imperato negatur ... tales actus prohibentur diversis praeceptis. quia eodem praecepto, quo prohibetur actus exterior prohibetur et interior ... illum imperans. nam prohibetur actus exterior voluntarius. atque ita ... in eo praecepto non furtum facies prohibetur furtum voluntarium ... includitur ... prohibitio volitionis furandi iuncta cum exteriori furto, si vero sermo sit de actu interno qui non ... inclusum externum, illo prohibetur diverso praecepto ... in eo praecepto non concupisces etc. prohibetur internus actus concupiscendi iniuste rem alienam ... et non ... in actum externum. atque hoc notavit D. Tho. 1. 2. d. 42. q. 1a. art. 1. ... ad 1m. Med. hic q. 20. art. 3. ad 3m. ...

Dices aliquis unde ei qui in sacram[to] [illegible] ipse [illegible] tam mortalia sunt, cum [illegible] actum internum malum, neque [illegible] necess[ari]o explicare aliud externum [illegible] non e morale diversum [illegible] ab interno.
Ne[...]do [illegible] rationem explanandam casus sequenti ex cuius doct[rina] pendet [illegible] huius [illegible] quae ibi [illegible]

X[a] 2m [illegible] [illegible] unde sumat dist[inctio] [illegible] seu unitas actus externi moralis [illegible] (X[a] dicta a[a] q. 1. [illegible] 2. cap. 1. sect. 2.) aliud e loqui de [illegible] morali [illegible] physica aliud v[ero] de [illegible] pure morali. [illegible] moralis [illegible] physica in actu exteriori sumit ex [illegible] illius [illegible] sicut [illegible] [illegible] libere al actu interno imperante, [illegible] hac [illegible] inquo libet actu interiori [illegible] unica [illegible] sive [illegible] suo mo[do] [illegible] quasi physica [illegible] distinctam [illegible] loci, aliud v[ero] e loqui de [illegible] pure morali hac sumit ex [illegible] seu [illegible] qualibet circumstantia afferente novam [illegible] aut [illegible] cum relatione in ord[ine] ad diversum praeceptum [illegible] honestatem diversae virtutis [illegible] turpitudinem diversi vitij [illegible] ut eidem actui externo [illegible] multiplex [illegible] pure moralis [illegible] suo mo[do] [illegible] interiori [illegible] loco [illegible] [illegible] externus actus luxuriae inferens morbum in [illegible] quoad [illegible] moralem [illegible] physicam luxuriae e [illegible] ac in alio homine [illegible] circumstantiam status sacerdotalis addit [illegible] moralem sacrilegij [illegible] praeceptum relig[ionis] [illegible] [illegible] inferendi malum [illegible] alias [illegible] pure moralem [illegible] praeceptum [illegible] salutem [illegible] debitis [illegible] quae ad modum discernendi specificat[ionis] bonitatis [illegible] malitiae moralis [illegible] [illegible] in proprio loco [illegible] cap. 2. [illegible] [illegible] accomodanda [illegible] quae ad hoc institutum pertinent.

X[a] 3m [illegible] huius q. [illegible] de numerica actuum moralium externorum aut de illorum bonitate [illegible] discernat [illegible] nam censenda sint peccata [illegible] distincta quoties [illegible] actus voluntas [illegible] plura peccata quod tractare aliqui [illegible] ut [illegible] d. 75. [illegible] id [illegible] proprium locum [illegible] in [illegible] ubi nos d. 11. cap. 7. dubio 4. [illegible] 5. [illegible] peccatum [illegible] in ma[teria] de peccatis n[on] e [illegible] disputandum. Videtur nobis e [illegible] loqu[en]do [illegible] [illegible] habet unam entitatem [illegible] aut si habeat [illegible] in [illegible] unitate physica [illegible] suo mo[do] [illegible] dici [illegible] morale [illegible] censeri [illegible] n[on] peccatum, [illegible] habet unam entitatem, aut si habeat [illegible] illae [illegible] unitae

seu continuata, alioquin moralis continuatur ita ut prudentis iudicio moraliter ad moraliter censeatur quasi tractu aliquo continuatus, quae sit physice inter mediam non multiplicari numero, nisi quando physice interrumpitur, ita suo modo dicendum est peccatum non multiplicari numero nisi quando moraliter interrumpitur, atque id docet Su[arez] 3 p. to. 4 disp. 22 sect. 5 n. 5.

Si autem quaeras quaenam censenda sit continuatio aut interruptio moralis, circa hoc varii DD. dicendi modi quos refferunt Bas[ilius] et Su[arez] citati et suo loco in materia de peccatis afferemus, interim tenenda est haec regula, quod quando intentio procedens malitiae principalis duraverit, aut saltem in se ipsa seu in alio actu communi, aut virtualiter in aliquibus effectibus ex illa relictis cum simili malitia ex dependentia, quasi quadam catenatione unius excitantis ad alium habentes eandem malitiam in ordine ad eundem finem, hinc censetur esse moralis continuatio constituens unum numero peccatum morale, licet physice multiplicentur actus voluntatis contrariae habentes similem malitiam. V.g. quando aliquis intendens vindictam accipit arma parat equum, praecogitat iter quaerit inimicum et adhibet alia media cum sua malitia in ordine ad finem vindictae haec omnia censentur moraliter unum numero peccatum, quasi continuatum ex multis partibus, ut expositum est in materia de poenitentia cap. 7. dubio 4 conclusione 2. atque hoc colligitur ex Nav. Sylv. et aliis, quos refferet et sequitur Henr. to. 1 Summae lib. 5 cap. 5 n. 5 litera S. in glossa. Bas[ilius] Sum[ma] 12. to. 1. disp. 75. cap. 2. et Su. 3 p. to. 4. disp. 22. sect. 5. n. 12. et 20. et aliis ibi sequentibus ex professo in materia de peccatis.

Caput + An addat interior actui, atque exterior aliquid bonitatis aut malitiae moralis maioris meriti vel demeriti

Haec quaestio aliis terminis proponi solet an maioris meriti aut demeriti sit actus internus simul cum externo, quam solus internus. V.g. an plus bonitatis moralis et meriti habeat qui vult dare eleemosynam et reipsa dat, quam qui desiderat illam dare et non dat. Difficultas autem est de voluntate efficaci ex vi cuius ponitur actus exterior, si adesset facultas ut infra exponetur.

1ª sententia affirmat actum exteriorem addere interiori aliquid bonitatis et malitiae, tenent Scotus quodlib. 18. art. 3. Almainus apud Cap. 2 sent. d. 42. q. un.ª art. 2 in arg. 21. Gab. Greg. et aliis infra citandis: et plerique ut ostendetur hinc exposito iterum infra dicenda.

2ª sententia id negat, pro qua refferuntur D. Tho. Duran. Ricardus

Ad Rationes tralatas ab contrariis addicendis: ad eas dostandum mens rendit sensum apperiendum permittis aliquibus suppositionibus. ~

1.° supponitur est aliud esse loqui de fructu, qui respondet alicui actui ut animi ex opere operato hunc est speciali qui lectio illius anexo ex meritis Christi quo facta Sacramenta ut haec respondent ei cuiam ex opere operato, aliud vero esse loqui de fructu qui respondet actibus ut dui solet ex opere operantis hic est ex proprio illorum valore, et quidem certum est quoad fructum ex opere operato propterea operare hominis actum externum simul cum interno, quoniam solum internum videlicet interna voluntas suscipiendi Sacramentum simul cum externa illius susceptione sequitur specialem fructum efficere ex opere operato, quem non sequitur sola voluntas sine susceptione Sacramenti, ~

2.° supponitur est aliud esse quod actus externus coniunctus cum interno sit indicium maioris meriti, aut demeriti propterea quod ex eo colligatur interna volitionem esse meliorem aut deteriorem seu magis efficacem, aliud vero esse quod ipse actus externus per se et ratione sui addat interno aliquid meriti aut demeriti. certum autem est inesse qui habent facultatem exequendi actum externum videlicet dandi eleemosinam, si aliquis cum actu interno habeat etiam externum inde colligi quod in illo sit maius meritum, quam in alio, cui non desit facultas exequendi actum externum et solum habeat internum nam ex eo quod non habeat externum cum possit habere colligitur in illo non esse volitionem efficacem sicut est in alio, qui simul cum interno habet actum externum; atque hoc vult D. Thomas 1.2. q. 20 art. 4 (. dicens non est perfecta voluntas nisi sit talis, quae opportunitate data operetur ~.

Quare si sumatur sit de volitione inefficaci tali modo ut non operetur id quod potest, dubium non est quin illa sit minoris meriti quam voluntas coniuncta cum actu externo, quia inde colligitur istam non ommittere id, quod potest quod tamen ommittit illa. Dico si tamen voluntas est talis ut licet dicatur inefficax quoad executionem quia non exequitur actum externum propter impotentiam tamen est efficax quoad intentionem, ita ut si posset illum exequeretur, de hoc, inquam, actu interno est difficultas an sit minoris meriti, quam alius actus internus simul cum externo, atque hanc minus voluntatem efficacem seu perfectam quoad intentionem quia propter impotentiam deest actus externus, dicit D. Thomas 1.2. q. 20 art. 4. (. ubi postquam dixit non est perfecta voluntas, nisi sit talis, quae opportunitate data operetur subdit, sed si possibilitas desit voluntate existente perfecta, ut operaretur si posset defectus perfectionis, quae est ex actu exteriori est simpliciter involuntarius etc. ~

Sit C.C.º actus externus p[er]fect[us], r[ati]o[n]e sui n[on] addit interno aliq[ui]d boni-
tatis, aut malitiae moralis maioris meriti, aut demeriti quoad p[rae]mium subs-
tantiale, quapp[rop]ter actus internus p[er]fectus et efficax, q[ui] p[ro]p[ter] e[st] ex vi intentionis, q[ui]a
opp[ortuni]t[at]em [illegible] caret actu externo n[on] e[st] minoris meriti, aut demeriti quoad p[rae]-
mium substantiale q[ua]m sit actus internus simul cum externo, ita D. Tho. in disp[utatione]
de malo q. 2. art. 2. ad 8.um ubi ait qui h[abe]t volunt[at]em dandi eleemo-
synam et n[on] dat, q[ui]a n[on] h[abe]t facultatem, tantundem meretur q[uan]tu[m] si daret
[illegible] p[rae]paratione[m] ad p[rae]mium esse[ntia]le et postea subdit h[ab]it[u]s p[rae]parat[ione]m se p[rae]senam
esse, n[on] minus demereri qui sola voluntate, q[ua]m qui voluntate et actu p[e]c[c]at
idem 2. 5.ti dist. 40. q. un.a art. 3. C. et ad 2.m et 4.m et ad 1.2. q. 20.
art. 4. C. ad finem ubi ex Caiet. Conr. et Med.a Bal. ibid. sp. 2. q. 15.
num. 4. Bass. sp. 76. cap. 2. ~

Idem Du. 2. 5.ti d. 42. q. 1.a n. 9. Cap. et Gab. ibid. art. 1.º
C.e 2. Greg. C.e 7. et alii. imo Scot. quam opp[osi]t[um] tenuit q[uae]st. 18. art. 3.
solum vult tendere, quod aliquibus actibus externis conveniat p[ro]p[ri]a quaedam bonitas
aut malitia ex suo obi[ect]o et circumstantiis, q[ua]m tamen n[on] fiat esse talem quae p[er] se
et r[ati]o[n]e sui addat meritum aut demeritum [illegible] p[ro]pria 2. 5.ti d. 42. q. 4. ad 1.m
et aut p[e]c[c]atum [illegible] n[on] e[st] nisi in voluntate [illegible] malum p[otes]t esse in aliis actibus
q[ui]b[us] verbis videtur eam p[ro]p[ri]am malitiam q[ua]m in p[ri]ori loco tribuit actui ex-
teriori esse materialem, q[ua]m alii respectu actus interioris appellant obiectivam, ut dictum
e[st] s[upr]a cap. 1.º [illegible] et ad 1.m ~

Habet C.C.º ab aliquibus oppositi [illegible] ex illo 2.a ad Corin. 8. n. 12.
Si enim voluntas prompta e[st] s[ecundu]m id quod h[abe]t accepta e[st] n[on] s[ecundu]m id, quod n[on] h[abe]t.
ubi, inquiunt, sensus e[st], si voluntas h[abe]t prompta ad dandum id quod h[abe]t quamvis
illud sit parvum [illegible] e[st] accepta et grata Deo, ac n[on] daret maius, quod n[on]
dat q[ui]a n[on] h[abe]t [illegible] ex hoc loco n[on] colligi hunc sensum ostendunt [illegible]
ubi s[upr]a et quidam alii, et q[ui]a n[on] tam urgeat id, quod ipsi obiiciunt
q[ua]m ipsa vis textus ex qua n[on] vult ostendi tales sensus in illis fuerit oppo-
sitio aliquorum [illegible] aliorum oppositorum

Et q[ui]d[e]m [illegible] D. Chrisos. [illegible] alii circa eum locum dicunt in
illis verbis. si voluntas prompta e[st] s[ecundu]m id, quod h[abe]t accepta e[st] p[ro] esse acceptum

idem denotari ac exprimi quando dicat se exigere ut det sibi id, quod habet tantum sibi ex peccari quod voluntas dans sibi id quod habet est accepta, hoc est, acceptatur a Deo et ei placet, ac si daret ipsum quod non habet et vellet dare si haberet docent ibi D. Anselmus. Nicolaus de Lira. Lois. Dioni. Carthusianus. Salmeron. Vialis et pontius, quibus favent multi Patres ut D. Hyeron. ibi dicens non tantum a paupere, quam a divite exposcit deus quod si dabunt, sine melioris et tel proportio quia non minus meritum respondeat ceteris paribus si imperfectus quam perfectus. Et D. Theodoretus ibid. oportet, inquit, perfectam esse animi promptitudinem Deus non quantitatem sed mentis promptitudinem respicit, et huic consonant alia similia dicta a Patribus collecta partim ex hoc loco partim ex alijs, ut Marci. 12. n. 42. et Luca. 21. n. 2. ubi eleemosina duorum minutorum data a paupere Vidua propter voluntatem promptam ad dandum plura si haberet praefert magnis eleemosinis aliorum divitum, et ideo D. Petrus Chrysologus dicit Deus non ponderat quantitatem sed ex quo fit. donet affectum magis pensat affectum quam censum et alia huius modi quibus dare stimet perfecta conclusio ~

2º Probatur auctoritate D. Augustini quam refert in decreto Gratiani De poenitentia distinctione 1ª cap. si quis. et habet apud ipsum D. Augustinum tomo 1º lib. 1. de libero arbitrio cap. 3 versus finem. his verbis. si quis non invenerit facultatem concumbendi cum coniuge aliena planum tamen aliquo modo sit id eum cupere et non potestas daretur facturum esse non minus reus est quam si in ipso facto deprehenderetur, quibus verbis peccat eum, qui affectu quo ad internum consensum cupit adulterium, quod non potest exequi non minus apud Deum esse reum ad demerendum, quam si illud exequeretur. unde colligitur simili ratione idem dicendum esse de bonorum affectuum merito, quapropter Gratianus in illo cap. si quis. ait voluntas remuneratur non opus, nempe non opus externum per se et ratione sui ~

Tertio idem D. Augustinus tomo 2. epist. 49. ad Deo gratias q. 4. post medium explicans illud Math. 7. n. 2. in quo iudicio iudicaveritis, iudicabimini et in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, ipse, inquit, dicitur, in qua voluntate bene feceritis in ipsa liberabimini. Si voluntate male feceritis, in ipsa puniemini, et postea subdit voluntatem affectus omnium factorum meritorumque mensura est. et in. 8. in psalmum 125. illud tunc repletum est gaudio os nostrum; ait si in corde misericors

est, si non facias quod porrigas acceptet Deus eleemosinam tuam ~ d.

D. Leo Papa serm. 4. de quadragess.a ex affectu, inquit, piorum benignitatis mensura taxatur. D. Chrys. hom. 34 ad populum Antiochenum eleemosinae magnitudo non in pecuniarum multitudine iudicatur sed in dantium promptitudine. D. Greg. hom. 5 in evangelia cor enim non substantiam pensat Deus, nec perpendit quantum in eius sacrificio sed ex quanto offeratur. idem colligitur ex D. Cypriano lib. 3 ad Quirinum cap. 1. n. 1. D. Ambro. lib. 1. de offitiis cap. 30. Cassiano lib. 8 de institutis coenobiorum cap. 19. Ricardo de sancto victore to. 3. lib. 2 de statu interioris hominis p. 1. 4 cap. 6. contra Kalvinistas in illud 2ae ad Corinth. 8. n. 15. qui multum non abundavit etc. ~.

Dico 3o ratione actus externus non est imputabilis moraliter ad meritum aut demeritum nisi ratione actus interni liberi a quo imperatur est potest et ratione sui non addit actui interno aliquid bonitatis aut malitiae moralis meritorii aut demeritorii. ea prima pars constat alias non staret actus quo dicitur illum non esse imputatem moraliter ad meritum, aut demeritum nisi ratione actus interni. ans probatur quia eatenus aliquid est imputabile moraliter ad meritum, aut demeritum, quatenus est bonum vel malum voluntarium et liberum, ut constat ex communi sensu et conceptibus propriis meriti et demeriti. sed actus externus v.g. dandi eleemosinam, non est voluntarius et liber nisi ratione actus interni liberi, a quo imperatur. ergo. minor ratio sub quo modo ille est voluntarius et liber est quia medio actu libero voluntatis est in nostra potestate, ut fiat, aut non fiat et hac de causa D. Thomas et alij patres passim attribuunt effectum voluntatis esse mensuram meritorum etc.

Dico 4o non addit novum meritum nisi addat novum obsequium cum nova libertate. nam in hoc fundatur ratio meriti, neque intelligitur aliquis de novo mereri pro id, quod necessario sequitur ex priori obsequio sine nova libertate. sed actus externus praecise et ratione sui non addit novum obsequium cum nova libertate quia ille necessario sequitur supposito actu efficaci voluntatis habentis potestatem neque praecise ex ratione sui addit novam libertatem cum praecise ex ratione sui non sit actus primo liber ut constat. de hoc enim actu externo est sermo quod ille praecise ex ratione sui non addit novum meritum. ~.

Dico 5o explicando rationem D. Thomae hic q. 20. art. 4 corpore

ad finem si voluntas qui⁹ e[st] ex sua intent. sit effecta itaut velit efficaciter operari, si potest effectio actus externi e[st] simpl[icite]r voluntaria illaque ab effectu si n[on] adsit potestas efficiendi e[st] simpl[icite]r involuntaria, sed meritu[m] aut demeritum attendit ex eo quod e[st] voluntarium, neque vero ex eo quod e[st] simpl[icite]r involuntarium ergo posse per defectum actus externi provenientem ex impoten[tia] n[on] vero tali voluntati aliquid meriti, unde recte infert posse voluntati actus externi si existente potestate ponatur n[on] addi aliud meritum praeter id, quod habet voluntas qui⁹ e[st] ex sua intent. perfecta.

Confirm. ex eo quod doct.a asserentes n[on] esse in facultate alicuius adimere nobis invitis nostra merita, unde hac de causa bona virtutis vocantur ultimata bona simpl[icite]r ultimata bona q[uae] n[on] possunt nobis invitis eripi, illisque accommodat dictum illud omnia bona mea mecum porto. si autem actus externus per se et ratione sui adderet actui interno novum meritum, id posse nobis invitis eripi q[uia] in potestate aliorum e[st] impedire nobis actum externum.

Dices. si opposita rationes haberent vim probarent eius ratione actus externi nullum omnino addi meritum, aut demeritum praeter minus acceptus, quod tamen D. Tho. Cabres. et card. inter. n[on] vult concedere. ad hoc respondebit infra in solut. argumentorum

Argumenta opposita sententia

1^m^ arg. e[st] ex variis auctoritatibus. 1.^a e[st] ex Chrys. 2.^ae ad Corinth. 8. n. 12. si enim voluntas prompta e[st] sive id, quod habet accepta e[st] n[on] sive id, quod n[on] habet. q[ui]bus verbis significare vi voluntatem esse acceptam sive id, quod habet, n[on] vero sive id quod n[on] habet, ergo si per impotentiam n[on] habeat actum externum v.g. eleemosynam, quamvis illius quiusve e[st] ex sua intent. efficaciter tendere n[on] e[st] accepta ad illud meritum, quod faceret si haberet actum externum.

R. ibi per expositionem D. Chrysostomi Cabrus. quod voluntas n[on] sit accepta sive id, quod n[on] habet hoc e[st] quod ab illa n[on] exigatur id, quod n[on] habet est eius, aliquis sensus quod n[on] sit accepta hoc e[st], quod n[on] acceptetur a Deo neque ei placeat si homo n[on] habens facultatem adiuvat sibi et suae familiae necess[aria]. ut det aliis eleemosynas largiores quam ferat sua et suorum necessitas, quod constat ex textu. nam ibi D. Paulus hortatur Corinthios ad dandas moderatas eleemosynas iuxta facultatem, quam habebant, ita

enim ait, ut quemadmodum promptus est ad volendum, ita sit et perficiendi ex eo quod habetis; et postea subdit, non enim ut alijs sit remissio, vobis autem tribulatio, hoc est, non sic dandum est abunde supra facultatem, ut alij cum remissione et dissolutione alant vos, vos vero et vestra familia afficiamini tribulatione ... ut compleant ibi D. Ansel[m]. et eum[?] ... [illegible]

Item voluntas est accepta secundum id quod habet in intentione non vero secundum id, quod non habet in intentione. nempe accepta bona intentio, qua quis habet, non vero illa, quam alius habet vel haberet, non habet.

3a. arguitur ex D. Thom. Wz[?] lib. 13. de trinit. cap. 5. ubi dicit ait, malae voluntatis ... sola, quisque miser efficitur, sed miserior potestate, qua desiderium malae voluntatis impleatur. ergo tenet maiorem miseriam culpae, sed habet ... malam voluntatem ... sine actu externo, quam solam malam voluntatem sine actu externo.

R. sensus est hanc esse maiorem miseriam culpae, non quia actus externus per se et ratione sui addat plus culpae et malitiae seu demeriti, sed quia est occasio, ut malitia actus voluntatis aut plus perseveret, aut multiplicetur, aut fit intensior, ut dicetur infra ad ... argumentum replicamus.

3a. est ex eo quod inter errores Abailardi ab ecclesia damnatos referri solet hoc dictum, nos dicimus, quod sola voluntas a Deo eternaliter remuneretur nec opere peior, vel melior efficitur homo nisi forte dum operatur in aliquo voluntas eius augmentetur ... externa nihil addit bonitatis aut malitiae maioris meriti vel demeriti, hoc enim vere est error Abailardi quem ille ...

R. ... dictum Abailardi, neque illius mentem fuisse graves aliquos qui referunt illius errorem ut D. Bern. epistola 188 et 192. videlicet ... refert Greg. Arim. 2. s. d. 43. q. unica ad 2m. erat illius haeresis, dum ... operatur, neque melior neque peior efficitur homo, ubi comprehendebat ... interna; ut ... dicto, quod ut ... refert Greg. ... erat neque ... nec voluntas nec concupiscentia neque delectatio quae movet ... illam extinguere.

1m. arguitur ... aliqui actus externus per se ratione sui sunt moraliter boni quia ... secundum ... et circumstantijs ... alij vero sunt per se et ratione sui moraliter mali quia ... ex suo ... et circumstantijs

I. Resp. relate nos. est. actus exter. dicuntur addunt actui interno aliquam bonitatem

et malitiam moralem, et per cons. aliquod meritum, aut demeritum.

R. dicitur 1° actus exter. et ratione sui bonus aut malus bonitatem et malitiam

speciali quae per se et ratione sui sit imputabilis ad meritum, aut demeritum et

hoc modo, aliquam quandam bonitatem et malitiam quae ipsi actui exteriori convenit et sortitur

non est imputabilis nisi ratione actus interni et hic recedo, a qui(d) ostendunt addimus

sup. cap. 1. §. 2° trad. 1ma et in hoc cap. in c. et cet. aut D. Tho. et

alios ex testimonijs SS. P.P. et rationibus ibi propositis quae occasione actus

voluntatis ad mensuram meriti ut loquitur. SS. P.P. ibi citati.

Dices 1° si actus ad meritum specialis est in actu interno non est cur sancti

SS. exp... R. quia eorum qui hic fundamentum exequendi actum

externum non post etiam actus interni perfectio si datur opportunitate ut producat

in actum externum, ne presumeret et mihi esset ut in 2a supp. cum D. Tho.

ibi citato speciatim ille actus externus qui ex suo SS. circumstantijs est bonus

ut elargitio eleemosinae addit quandam bonitatem et perfectionem sobrietatem quae

tamen actus interni, ut vult D. Tho. hic q. 20. art. 4. Cf. mag. sup. cap. 1. sup.

cap. 1. §. 2a trad. 1ma

Item bona opera externa, aut SS. ex obligatione quae SS. bejus (?) aut sic non sunt

ex obligatione SS. valet multa. 1° ad exercitium Dei cultum et notam ~ 2° ad edificationem

et mirum et habendum proximorum ~ 3° ut ex occasione augeat bonitas actus interni aut

in numerum, aut durationem aut intensionem vires observat D. Tho. hic q. 20 art. 4 et

alij ibi ubi hic nec. nam multiplicatur actu externo voluntario multiplicatur eius

internus et quandiu ille durat, eius iste et propter voluntatem ex actu

ex actu externo qui exequitur ex citatum in ardescit actus et reparat ad intensio

rem actum voluntatis. E 3° ex actibus mali actus externi valde nocent et ratione

demeriti specialis et in malo actu interno ~

Si ex sola malus actum externum v. g. furtum prohibeat in et cetero

speciali precepto diverso ab eo quo prohibet actus internus furandi. ad hoc res-

ponsum est sup. cap. 5. in cit. ad actus precepturum prohibens actus externus ubi

in prohibeat actus internus per quem ille est voluntarius et imputabilis et qui sit

precepti prohibitis exprimatur actum externum, tum quia est notior

et quia sibi supponit actus internus a quo ille quasi accidit, procedit in intentio

precepti penitus e actu interno, quod sine ex modo locum hic in preceptis hu-

manis recte instituti. nam recte precepti institutio est perpetue ad exprimendum

vitia et in diuersas vires quae perpetue consistunt in actibus internis. speciatim

v° in decalogo addit praeceptum prohibens actum internum concupiscendi separatim ab actu externo, ut denotaret malum actum internum prohiberi non solum quando prodit in actum externum sed etiam quando internus non prodit ~

3m. arg. est ex doct. SS. PP. et Th. dicentium bona opera externa commendant quia magis meritum habeat iis qui illa exercent respondere speciale praemium, quod non respondet iis qui solum habent illorum affectum ~

Ubi prob. i. de externo opere martyrii. nam iis qui reipsa illud subierunt respondet speciale stola, et aureola, quae non respondet iis qui solum habent illud in voto ~

2° de externa susceptione sacramenti, constat enim illo conferri specialem gratiam

3° de externa charitate eleemosinae. nam saepe in SS. illi assignatur magnum praemium, et dicunt ut dicere non plus praemii dandum esse iis qui reipsa amplissimas facultates pauperibus erogarunt quam iis qui haberent sitque solum etiam erogandi reipsa etsi impetram aut parum aut nihil erogarunt

Confirmatur quia si id verum esset sequeretur posse aliquem solo affectu obtinere meriti infinitum praemium. nam si qui reipsa daret eleemosinam infinitis pauperibus mereretur infinitum praemium, quod ex eo quod det eleemosinam uni pauperi habet aliquod meritum. Ut si in unum tempore quod det duobus pauperibus habet majus meritum et sic deinceps quo pluribus dat eo magis auget meritum. at proinde qui daret infinitis haberet infinitum meritum, ergo qui haberet affectum dandi eleemosinam infinitis pauperibus sibi mereretur infinitum praemium ~

R. bona opera externa ideo a PP. commendari quia magis meriti sunt non quia per se ipsa sui praestent sed quia sunt boni affectus qui est mensura meriti, ut ostendit ex Sanctis patribus S. Th. citatis in 1a et 2a probatione. Ad. textus vero ibi adductis cum ait dari iis qui illa exercent respondere speciale praemium etc. R. id verum est de praemio substantiali ex opere operantis quod ex eo oritur ex se non augetur internum. at si his non augeat locum habet aut de aliquo praemio substantiali ex opere operatis, aut ut loquuntur multi de aliquo praemio accidentali et ex potestate ex dicendis ~

Ad 1m. prob. dicitur de externo opere martyrii R. si sermo sit de praemio substantiali quod illi respondet ex opere operantis illius mensura est charitas internum affectum, quare huius praemii si minus respondet ei, qui defectu opportunitatis reipsa non subiit martyrium sicut in Ecclesia illius affectu atque hoc omnes notant aut eius sua charitati inclinationem dari dicunt cum hac ... mereatur, si habeat Ecclesiae affectum et cetera sunt varia sicut etiam est Nassonis ... ~

ut p(ro) le[...] qui ep[...] periculum ep[...] et sic[...] affirm[...] esse
eadem et instante periculo fuerunt.

[...] sexto et decimo [...] quod [...] martyrio [...] operato [...]
ex speciali [...] illi a Deo [...] qui [...] martyrium, ut ostendit suo loco. Vide [...] 3 p. 10. 3. [...] 29. [...] et [...] 3. et alios qui
ibi refert. [...] ijs [...] quoddam praemium accidentale quod dicitur aureola
martyrij, ut [...] D. Tho. 2. [...] d. 4. q. un[ic]a art. 3. ubi [...]
quod [...] asserit [...] aliquod praemium accidentale [...]
praemium esse ordinat[...] bonit[...] quam [...]
reddit [...] nihil adiungit ad praemium esse [...]
sui ex opere operantis. [...] ad praemium [...] accidentale [...] bonitate
quae est ipsius [...] ad praemium [...] adiungit aliquid ad
praemium accidentale [...] martyrio debetur aureola, [...] 2. [...] d. 4. 2. q. un[ica]
art. 1. [...] ad [...] ibi [...] q. 2. [...] art. 4. [...]
Conr. [...] attribuens [...] meritis [...] accidentalis quod [...]
[...] quodam modo [...] quod [...] ad id
ordinet [...] ut alibi expositum est [...]

Ad 2[um] probat[ur] [...] sacramentorum [...]
[...] sacramentum [...] in dictis
[...] initio huius cap[itis] [...]

Ad 3[um] [...] eleemosyna [...] praemium illi in [...]
est ex meritum [...] voluntas [...] ad meritum
[...] ut ostenditur [...] quod
[...] meritum [...] voluntas [...]
[...] in doct[rin]a SS. [...] Patrum
[...] ut ibidem ostensum est [...] ad hoc [...]
[...] ex Hugone de S. Victore 10. 3. lib. 2. de sacram[en]tis p. 14. cap.
[...] voluntas [...] voluntas [...] qui [...]
[...] voluntas est [...]
[...] D. Chrysost. 10. 4. in epist. ad Hebr. [...] ad fin. [...]
[...] semper [...] quae [...] attendit [...] D. Bernar.
epist. 77. ad Hugonem de S. Victore voluntas pro facto reputatur [...]
[...] alia [...]
[...]

Ad 2um Rx. aliud e' loqui in casu quo aliquis unico actu vellet dare eleemosinam infinitis pauperibus et sic talis actus procedens a persona finita haberet quidem finitum non mereret infinitum premium, quo casu quis haberet propter duos infinitas eleemosinas dandas infinitis pauperibus et in illas omnes tenderet modo finito, qui nec physice neque moraliter equivalleret actibus infinitis, quare actus nisi charitatis quis haberet obiectum infinitum nempe Deum non haberet infinitum valorem. quia tenderet modo finito physice et moraliter. aliud vero e' loqui in casu, quo aliquis infinitis actibus daret eleemosinam infinitis pauperibus, ita ut singulis eleemosinis responderent singuli actus et sic ille haberet infinitum meritum, quia tunc quilibet actus haberet aliquem determinatum gradum meriti, cum essent infiniti actus, ut supponitur ex illis omnibus coalesceret infinitum meritum.

Dices: saltem ex iam dictis sequeretur posse aliquem solo actu habere tantum meritum finitum, quantum habuit quilibet sanctus. [illegible] quantum habuit D. Petrus, nam non voluntas pro facto reputatur. ergo si quis vellet tantum mereri quantum promeritus fuit D. Petrus eo ipso habebit tantum meritum.

Rx. neg. sequelam. quia ut aliqua voluntas mereatur tantum quantum alia, requiritur ut [illegible] actum equalis moraliter equivalens multitudini intensioni ac durationi actuum, quos habet alia attentis circumstantiis conducentibus ad meritum, constat autem ex eo quod aliquis vellet habere tantum actum, quantum habuit D. Petrus talem actum non equivalere omnibus actibus meritoriis, quos habuit D. Petrus. illud autem dictum voluntas pro facto reputatur, hic refertur ad meritum, intelligitur quando voluntas tam perfecta est ut licet propter impotentiam careat actu externo tamen moraliter sit equivalens alteri voluntati coniunctae cum actu externo, ut notant auctores [illegible] et ostendimus ex ibi dictis.

4um aio 3e'. malus actus externus addit interno maliciam maiorem demeriti et dignam maiori pena [illegible]. ans. prob. 1o quia in confess. sacramentali necessarium e' ut penitens explicet non solum malos actus internos peccatorum mortalium sed etiam externos. ergo inde colligitur quod illos addere maliciam maiorem demeriti et dignam maiori pena alias nulla esset necessitas illos explicandi.

2o hereticus qui actu externo manifestat heresim punitur excommunicatione et aliis penis hereticorum, quas tamen non incurrit ille qui solum habet actum internum heresis.

3o qui occidit hominem maius damnum infert et punitur a republica

n. v. ille qui sed hic internum actum occidendi ~

R. malum actum externum per se et ratione sui non addere interno [...] statem malitiam moralem maioris demeriti apud Deum, et tamen per accidens illius augere malitiam actus interioris, quia aut multiplicat actus aut intendit aut magis perseverat sicut in simili de bonis actibus dictum est supra ad 2.um

Ad 1.m probat.3 R. divino et ecclesiastico praecepto necessarium est ut in confess. sacramentali explicent mali actus externi peccata moralia, quia illorum explicatio est humano modo necessaria ad intelligendam gravitatem actuum internorum. Ergo quod actus externi per se sub circumstantiis habent malitiam speciem ut V.G. furtum, quia illa ut sic denotat malitiam ad actum internum, ut declaratur est supra cap. 1. o. 2. ~ quod si subjicias per se dicto [...] quod unumquodque tale et illud magis [...] vellitio furti est mala quia actus externus furti est malus ergo iste est magis malus ~ R. illud dictum non intelligitur nisi in omnibus [...] in causa efficienti et finali de [...] finali ut expositum est alibi suo loco, in praesenti autem vellitio furti est quasi causa finalis quia actus externus denominatur malus ea malitia finali quae imputatur ad demeritum ut expositum est supra cap. 1. a. 2. et ad arg. supra inter cap. 4. ad 1.m [...] hac cohaeret quod actus externus per se sub circumstantiis habeat malitiam quae respicit actus internus est speciem in quo sensu, quando per se verum et dicere ideo vellitio furti est mala quia furtum est malum ut ibid. [...]

Ad 2.m probat.me R. per actum externum haeretici [...] internum iniuri illas poenas ecclesiasticas non vero per internum, quia ecclesia non iudicat de occultis sed de iis, quae per actus externos manifestantur, et simili ratione qui occidit laicus est per se irregularis non vero qui solum vult illum occidere ut notant Med. 1.2 q. 20. art. 4. ad 6.m Valent. ibi ~ simili ratione R. ad 3.m probat.3 a republica quae iudicat de externis puniri homicidium externum non vero solum illius affectum ~

Q.m arg.3 est voluntas efficax non potest esse de eo quod impossibile quia quin respicit facultatem est impossibilis actus externus V.G. eleemosynae non potest habere eius voluntatem efficacem, quando non habet aliquid qui eum exequitur ergo non potest dici per se, ut voluntas, quae respicit facultatis caret actu externo sit tam bona et meritoria ac est voluntas coniuncta cum actu externo. nam illa non est voluntas efficax et perfecta sicut est ista ~

R. 1. quis solum sit reipsa impossibile si in existimet per se potest eccello

heri voluntas efficax a simplici velleitate distincta quae est de effectu, ut docet D. Tho. 1a 2ae q. 3 art. 5 ad 2m. Vasquez ibi disp. 1 cap. 3. sect. 1a et disp. 1a quae saltem contra hoc potest contingere, ut ille qui existimat alterum exsecutum esse sibi per tem quamvis revera sibi sit impossibilis habeat eius voluntatem quae est ex sua intentione efficax, quae sit consequenter bona et meritoria ac est voluntas libera coniuncta cum actu externo.

R. 2o. est contra dominum existimantem impossibile posse haberi voluntas quae sit efficax ex vi intentionis quae satis est ut sit moralis consequenter bona et meritoria, ac voluntas coniuncta cum actu externo et quidem, unde sequitur impossibile deinde per varios acceptiones voluntatis efficacis ut explicatum est in praedicta disp. 1 cap. 3 sect. 2 diff. 3. hoc ex re debet esse constitutum contra dominum existimatum impossibile voluntatem posse versari duplici modo: 1. sola, quae dicitur velleitas simplex et ideo inefficax est ex intentione ita ut etsi posset non procederet ad executionem. 2o affectu quodam affectionis et quantum est ex se intentionis efficacis ita ut si posset procederet ad executionem. quis est v.g. affectus, quo aliquis captivus arctissimis vinculis in carcere constrictus quamvis videat sibi esse impossibilem exitum illum tamen ex vi sua intentionis ita efficaciter desideraret ut si posset reipsa exsequeretur. item affectus contritionis quo paenitens vellet non peccasse ut in praedicta loco expositum est hoc igitur modo est contra dominum quod aliquis cogitat sibi esse impossibile posse esse voluntas moralis consequenter bona et meritoria ac est in alio voluntas coniuncta cum actu externo et ex hac locum habet id, quod Bas. 1a 2ae tom. disp. 42 cap. 4. n. 16. ad finem dicit illam, quod attinet ad bonitatem et malitiam aequivalere voluntati efficaci quae ita est affecta, ut ad exsequendum procederet nisi haberet impedimentum.

R. Id colligit ex D. Tho. hic q. 20 art. 4. ad 3m et ad 1m ubi appellat voluntatem perfectam et consummatam eam quae operaretur si posset quis per impedimenta careat executione. Vasquez nihil tollat primis. nempe vult talem voluntatem esse perfectam et consummatam, quae est ex se intentionis ita ut procederet ad executionem si posset atque hoc est de re constitui in ipsis doctoribus auctoribus locis supra citatis in eum et sanctorum Patrum, quos retulimus in 1a 1ae disputat. 49 talem voluntatem quae sit per impedimenta caret executione dicit posse esse eiusdem bonitatis moralis et meriti cum alia voluntate quae sit iuncta cum executione.

Ratio 3. est si aliquis ignorantia inculpabili existimaret aliquis inceptum

Vg. velleit furandi nullam habet malitiam, et actus externus fieri est malus in tali hoc actus externus habet malitiam imputatam ad demeritum. Verum non ratione actus interni quia hic propter rationem quam inveniret illam malitiam quae in tali hoc supponeret ex eo tareret a malitia ergo actus externus propter rationem sui pot addere malitiam imputationem ad demeritum.

Dices quaeritur an actus illud posset habere unam culpabilem de quo in materia de peccatis: nemo sanae mentis pot inculpari ignorare malitiam; sicut sit in hoc actu sicut in alio esse imputationem ad culpam et demeritum propter affectum liberum voluntatis. quia constat id quod non est voluntarium et liberum non esse ceteris imputabile. Verum in eo casu locum haberet, quod non plus malitiae moralis imputatis haberet actus internus simul cum externo, quam solus actus internus sine externo.

Caput 5.um

An eventus sequens addat actui aliquid bonitatis vel malitiae

Haec difficultas proponitur a D. Tho. 1.2. q. 20. art. 5. et postea q. 73. art. 8. ubi est advertenda intentum hic esse. Eventus sequens non addit bonitatem vel malitiam imputatam nisi sit aliquo modo volitus aut directe aut indirecte ex solutione et probatione huius est sumenda est ex his quae diximus q. 6. a. 1. cap. 1. q. 4. dicendo esse circa varios modos voluntarii directe vel indirecte et precedentis quo pacto eventus mala omissiones sequentes dicantur nobis voluntaria et imputabilis ex oppositis est ibid. cap. 3. et ex plenius dicitur in materia de peccatis locus ...

ce. q. 6.

CAP. 6. et ult.um

An idem actus exterior possit esse bonus et malus

Dico est actus externus physice seu in esse naturae unus et idem moralis ita seu in esse moris multiplex esse potest. denominatio extrinseca, ratione diversitatis actuum internorum sit esse bonus et malus non eodem simul et eo tempore ... in modo respectu diversarum personarum, et eo respectu eiusdem colligit ex doctrina D. Tho. 1.2. q. 20. art. 6. modo infra dicendo.

Explicatur et probatur; actus externus Vg. videndi aut deambulandi, qui physice seu in esse naturae est unus pot imperari a diversis actibus internis et sic esse moraliter multiplex moralis seu in esse moris, quia esse morale est illa denominatio extrinseca ab actu interno et a diversis actibus internis habet diversas denominationes. pot autem in quorum ex aliqua bona intentione et deinde stante eadem continuari ex alia mala intentione.

succedente, et sic erit successive bonus et malus. ~

Nec tamen idem physice opus externum potest esse simul bonum et malum respectu diversarum personarum, quarum ab illis simul potest esse volitum diversis intentionibus altera bona, altera vero mala. Ut idem opus eleemosynae potest imperari ab uno ex bona intentione misericordiae et imperari ab altero ex mala intentione inanis gloriae. ~

Utrumque similiter non potest simul esse bonum et malum respectu eiusdem personae, quod licet negent aliqui ut Gabriel [illegible] 12. [illegible] q. 70. cap. 2. [illegible] D. Tho. hic q. 20. art. 6. [illegible] quia absurde dicit quod actus sit unus unitate naturae et virtute moris potest esse bonus et malus. Et ad 2m reddit rationem quia actio et passio pertinent ad genus moris in quantum sunt actus voluntarii, et ideo sicut quod diversae voluntates sunt diversae morales sit duo morales et potest ex una esse bonum et ex alia malum. Id tenet Cordoba lib. 2. quaest. q. 23. et alii. Colligitur quia nihil ostenditur contra haec quomodo idem opus externum per se etiam ex se indifferens, ut deambulare et ab [illegible] ab persona volitum simul duplici volitione, una bona, qua persona intendat aliquem bonum finem, altera vero mala qua intendat malum finem, et tunc tale opus physice unus temporis moris multiplex dicitur ex hic bonum ab una intentione bona et malum ab alia mala. Et hoc [illegible] doctrinam D. Tho. videnda sunt dicta [illegible] q. 18. [illegible] cap. 5. sect. 2. ad 1m [illegible] 3. ad 1m et 2um. ~

Obiicies 1. tale opus non erit bonum quia hoc debuit ex integra causa bona [illegible] ex quocumque defectu. Respondeo totum aggregatum ex utroque denominatum non est bonum, quia includit aliquem denominatum malum ex una intentione mala [illegible] ab alia bona, et quia [illegible] moris sunt duo actus quasi duo aspectus ex diversis [illegible] denominantibus, hinc est ut unum aspectum ex una intentione bona sit bonum et aliud aspectum ex alia intentione mala sit malum. Si in eadem voluntate sint duo actus unus bonus et alter malus constituuntur duo concreta, unum bonum ex actu bono et alterum malum ex malo. Cavenda aequivocatio diversarum acceptionum in quali [illegible] qui circa hoc [illegible] ~

2o obiicies illud opus si esset simul bonum et malum esset etiam simul meritorium et demeritorium, quod videtur absurdum. Respondeo nihil obstat illud esse meritorium ex hic una bona intentione habente requisita ad meritum et insuper esse etiam demeritorium ex mala intentione, ut tradunt Cordoba lib. 1. quaest. q. 13. [illegible] et alii. ~

Dices 2° illud opus sub quod est bonus potest satisfacere pro illa mea pena quas meruit sub quod est malum ~ R. neg. cons. quia sicut eo opere non tollit culpa mala intentionis a qua denominatur malum, ita neq. poena illi debita, potest ac sub quod est bonum satisfacere pro aliqua alia poena ~.

Obj. 3° bonum et malum sunt contraria secundum se. est ideo actus non potest esse simul bonus et malus sicut neq. idem potest simul esse verus et falsus ~ R. bonum et malum quando sunt res intrinsecae entitati actuum sunt opposita atq. ita nullus actus potest intrinsece esse bonus et malus non solum simul sed neq. successive, ut de actu interno sub bonitate et malitia illi intrinseca, ostensum est sup. cit. q. 18. disp. 1.a cap. 5. sect. 2. et 3. sic eo idem actus intellectus non potest esse verus et falsus neq. simul neq. successive quia veritas, aut falsitas est illi intrinseca ut expositum est in illo cap. 5. sect. 1.a ad 1.m at bonum et malum quando per denominationem extrinsecam tribuuntur eidem actui imperato ad extrinseci vel ulterioribus non sunt opposita et sic nihil obstat quo minus simul possint illi convenire ut explicatum est in eo. ~

Quaestio 21. D. Tho. De consequentibus actus humanos in bonitate et malitia ~

Quae D. Tho. in tota hac q. docet partim exposita sunt in processu huius materiae, et Varias quaestiones partim vero in tota materia exactas. Reliqua et alibi ubi de rat. meriti, nunc ac vebitur doctrina huius q. D. Tho. reddi potest ad sequentes conclusiones ~

1.a Concl. actus humanus bonus habet rationem rectitudinis. malus vero rationem peccati ita D. Thos. hic art. 1. Prob. quia actus bonus habet debitum ordinem moralem ad finem sive ipsius sua rectae normae rationis et legis, quod est esse rectum, at actus malus recedit a tali ordine et rectitudine quod est esse peccatum et ad hanc eandem reducuntur ea quae dicta sunt supra cit. q. 18. disp. 1.a cap. 3. sect. 2. ubi expositum est quo pacto actus bonus habet ipsius rectae rationis et legis, et cap. 4. ubi quo modo actus malus habet difficultatem et monstrosus et pravitas rectitudinis.

Dices. vero rectitudo et peccatum non est aliquid consequens bonitatem et malitiam actus humani quia non est quid ab illa distinctum quarti proprietas consequens, quo modo est D. Thos. in ipso tit. q. tam proprie actui illam esse de ~~ca~~ consequentibus bonitatem et malitiam ~ R. id

ita intelligit ut dicat cons. n. gsi. effectas physica distincta a Deo mo. quo aliqd hoc conz explicite l. ut quoddam attributum inexpectum cum ess. eq. h. n. distinguat gsi illam n. includens.

2a Cl. actg humanus bonus hit x dm laudabil morali, malg v. x dz culpabil reprehensibilis. ita D. Tho. hic art. 2. Pbr. gd aliquem morali laudari l. culpari e. illi imputari bonitatem l. malitiam sui actg. sic atz imputari gd e in illig potestate et dominio gsi e actg voluntarius et liber, unde fit ut actg bonus liber sit morali laudabilis, malg v. culpabilis reprehensibilis. Tertio ppr. bonos actg morales cum dnt honesti suis et digni honore et laude, ut explicatum e. supra in q. 18. ff. 1. cap. 3. sect. 3. cl. 2. et 3a v. ppr malos actg morales cum dnt turpes et opposita honesto, et digni reprehens. et vituperio.

3a Cl. actg humanus bonus hit ror. meriti, malg v. demeriti n. so apud hoies, sed etz apud Deum, pus fuerint pdita ad id requisita. ita D. Tho. hic art. 3. et 4. Pbr. gd meritum et demeritum dicit ordinem ad retributionem pmij l. supplicij quod e. debitum ppt bonis l. malis operibus moralibus, ppt fuerint pdita requisita, que atz requirunt ut aliquis actg sit meritorius gloriae aut alterius pmij supernatur. et oppositum e. prolixe in tra. de charitate et gratia.

Ndm e. ea, que inijs tribg Cl. dicta sunt, scilicet appellationes gque dictas tria attributa actuum humanorum bonorum et malorum qsi explicite reddunt quandam roes illi intipas in ordine ad diversa intenta. sic D. Thos hic art. 3 (. assigntem actg, inquit, bonus l. malus hit roem laudabilis l. culpabilis sm quod e. in potestate voluntatis roem v. rectitudinis et preari sm ordinem assignemus roem v. meriti aut demeriti sm ordinem ad retributionem iustitia.

A Quaest. 22a usq ad 48. De passionibus aie

In ijs qsg tractat D. Tho. de passionibus aie in com. et in particulari explicando earum diffes causas effectus et remedia sed ca hac ora communiter in scholis theologie pfessores n. solent disputando immorari tum q. ea que de passionibus aie ad eiusdem usum sunt, sicut necessa supponuntur ex libris ... declarantur talibus locis, tum etz gsi plurimas ut pote faciliora n. indigent speciali disp. Vide D. Thomam in ijs qsg et ibi expositores. Cai. Conr. Med. et Bal.

ppr. — homines

Disp. 3. ubi instituit tractatum de passionibus animae perfectissimum in sistendo in remedijs quibus curari et sedari possint immoderatae passiones sequo etiam Arriaga primae institutionis moral. lib. 3. a cap. 1. usque ad 19.um ~

A Quaest. 49. usque ad 54.m de habitibus ~

D. Tho. in his quaestionibus disserit de habitibus exponendo eorum naturam subiectum causam efficientem in qua est et augmento. item diminutionem et corruptionem illorum, et similia ~ haec maiori ex parte ad physicam, aut methaphysicam, de quibus tractari solet varijs in locis, aut in logica ubi a nobis institutus est tractatus de habitibus, aut in met.a ubi Suarez to. 2. disp. 44. videantur D. Thomas, Caiet., Conra. et Med.a in ijs quaestionibus Val. ibi disp. 4. Vas. a disp. 78 usque ad 83.m Arriaga primae institutionis lib. 3. a cap. 20. usque ad 24.m ea autem quae specialiter de habitibus infusis pertinent ad Theologum partim exponentur infra disp. 7. partim vero alijs locis ibi citandis. ~

A Quaestione. 55. usque ad 70.m de Virtutibus et donis Spiritus Sancti beatitudinibus et fructibus ~

Multa quae de nobis dista, causis et efficientibus virtutum in ijs quaestionibus dicta sunt exposita sunt a nobis partim in varijs materijs de peccatis, de charitate, de quibus demum et alijs, et praeterea sunt facilia apud D. Thom. et illius expositores in praedictis quaestionibus quaedam autem magis necessaria ad communem intellectum pro consilio theologiae videbit disp. sequenti et explicanda

Disp. 7.a De Virtutibus ~ CAP. 1.um

Quid sit Virtus. Variae illius Deffinitiones ~ exponuntur. ~

Primo advertendum est nomen virtutis variae sumi, ac 1.o Arist. 7 phy. tx. 18. virtus inquit perfectio quaedam est unumquodque enim tunc maxime perfectum est cum adeptus est propriam virtutem

sim nam. 3ª hoc ver notat D. Tho. 1ª 2ª q. 55 art 1 c. virtus notat quamdam perfectionem potentiae. sic ab omnes substantia est in creatura dicitur habere suas virtutes. hoc est potentias seu facultates v. g. ignis dicitur habere virtutem calefaciendi, et Aris. 2 ethic. cap. 6 initio appellat virtutem divini virtutem equi etc. ~ 1º epirum sumi habitus virtutis solet absque dubio virtus ut observat D. Tho. in illo art. 1º ad 1ᵐ sic inquit fides dicitur quo id quod creditur quod opprehum credere suaque est habitus ~ 3º specialiter virtus sumitur pro bono habitu et sequentem cap. ~.

Sit ergo Vietus proprie est habitus perficiens potentiam ad elliciendos actus bonos naturae intellectuali consentaneos. explicatur et probatur in primis illa particula habitus ponitur loco generis. nam virtus proprie sumpta hic sumitur definita apud ethicos est habitus, ut docent D. Tho. 1ª 2ª q. 55 art. 1º c. et Aris. 2 ethi. cap. 6. ad finem. unde ex casante actu manet virtus quia hic dicitur studiosus et habitu propensus et promptus ad bonos actus. ~ deinde, alia particula definitionis ponitur loco differentiae. nam virtus est habitus non utcumque, sed talis, qui perficit potentiam ad elliciendos actus bonos naturae intellectuali consentaneos. sic enim virtus probatur a D. the, quia id convenit, ut ab hac definitione comprehendat non solum virtutes pertinentes ad potentias appetitivas sed etiam eas, quae suo modo veniunt potentis cognoscitivis tradendae, ut dictum est per ordinem habitualis inclinationis ad actus bonos naturae intellectuali consentaneos, sive sint boni actus potentiae appetentis sive cognoscentis. ~.

Hic colliges potest in explicatio eorum quae D. Tho. 1ª 2ª q. 55 per 4 art. docet circa virtutes. nempe art. 1º quod virtus sit habitus: art. 2º quod sit habitus operativus art. 3 quod sit habitus bonus: art. 4º tradit quamdam definitionem virtutis quam initio respondens ait ita solere assignari virtus est bona qualitas mentis, qua recte vivitur, qua nullus male utitur quam Deus in nobis sine nobis operatur. et dicit in sed contra haec illam colligi ex D. Aug. praecipue to. 1º lib. 2 de libero arbitrio cap. 18 et 19. sane licet neque ibi neque alibi apud ipsum D. Aug. inveniatur integra his iisdem tamen est consentaneis, quae tradit ~. postea D. Tho. in illo art. 4 c. ait hanc definitionem comprehendere omnes causas virtutis et specialiter assignari pro virtutibus infusis ut indicat illa particula quam Deus in nobis sine nobis operatur. hoc est quam Deus nobis infundit sine nobis eam efficientibus: et addit si haec particula auferatur reliquum definitionis convenit omnibus virtutibus et acquisitis et infusis. nimirum quaelibet virtus est bona qualitas mentis qua recte vivitur, hoc est, qua ea parte actuum, ad quos ipsa inclinat

reddebunt, itaque nullus male utitur hoc est, quia per ipsas prout tales nemo male utitur, quia ipsa virtus non potest esse principium mali actus, ut expresse ait ipse D. Thom. in illo art. 4. ad 5.m

2.o colligi potest ex positio varias diffinitionum, quae assignari solent virtuti. 1.a est illa collecta ex Aris. 7. phy. tx 17 et 18. virtus est dispositio perfecti ad optimum, et quia Aris. ibi id dicat de robore et pulchritudine. In apte accommodat virtuti in hoc sensu virtus est dispositio perfecti hoc est habitus perfecti potentias disponens ad optimum, hoc est, ad optimum statum bonarum operationum in quas ipsa virtus inclinat, et ad finem ultimum, qui est bonum optimum.

2.a diff. est illa quae desumitur ex eod. Aris. 2. eth. cap. 6. initio virtus est habitus, qui eum, cuius est virtus bonum efficit reddit et bonum opus eius. quae defo. solet aliis verbis ita exhiberi, virtus est quae bonum facit habentem et bonum opus eius, hoc est, facit bonum eam potentiam quam inclinat et operationes cuius est virtus. Non ipse phil. in illo cap. 6. speciatim pro virtute morali assignat aliam diffinitionem quae exponenda erit ubi sursum de virtute morali; nunc ergo sermo est de virtute in communi.

3.a diff. habetur ex D. Aug. to. 1. lib. 4. 3.a Julianus cap. 3. fere ad medium, ubi ait, virtus est animi habitus naturae modo atque rationi consentaneus; haec et aliae similes diffinitiones exponi possunt ex dictis et infra dicendis.

Art. 2.m quotuplex sit virtus multiplex eius divisio explicatur

Variae virtutis divisiones assignari solent, quas hic igitur ex quibus aliae colligi possunt sursum per difficultates sequentes sunt explicandae.

1.a difficultas. de divisione virtutum in morales et intellectuales. theologicas vel non theologicas. acquisitas et infusas, seu naturales et supernaturales.

Dum est virtutum aliae sunt morales, aliae intellectuales, quaedam theologicae, quaedam non theologicae, aliquae acquisitae seu naturales, aliquae vero infusae, seu supernaturales. hac esse accommodare ad modum, quo communiter loqui solent auctores, invenies tres divisiones virtutis per ordinem ad diversas illius causas. 1.a divisio est per ordinem ad causam materialem seu subiectivam virtutum cum dicitur virtutum aliae sunt morales, aliae intellectuales seu

intellectuæ. sic Aris. lib. 1° ethic. cap. 13 ad finem cum distinxisset quam animæ intellectiuam, et appetitiuam ait virtutem sm hanc diuisionem distingui. nam alias esse quasi intellectiuas alias morales, diuiditque lib. 2. cap. 1° initio duplex inquit, cum virtutem intellectiua et moralis. idem D. Tho. 1a 2ae q. 58. art. 3. probatur ratione ex illo desumpta virtus est habitus perficiens potentiam ad bene operandum, aut igitur virtus est talis, ut perficiat aliquam potentiam appetitiuam et sic dicitur virtus moralis, sumendo hic nomen morale, ut dicitur inclinat. acommodatam appetitiuæ facultati, ut notat ipse D. Tho. in ead. q. 58. art. 1°. aut virtus est talis ut perficiat potentiam intellectualem, seu cognoscitiuam. et sic dicitur virtus intellectualis seu cognoscitiua.

2a diuisio est per ordinem ad causam quasi finalem virtutum, cum dicitur virtutum quædam est theologica, quædam non theologica. sic D. Tho. 1a 2ae q. 62. art. 2. probatur ratione ex illo collecta, huius distinguunt sm finalem differentiam obiectorum. nam obiectum finale dicitur terminus vel finis, quo similiter eius diuiditur ad specificatem. aut igitur virtus habet pro obiecto finali aliquid increatum, nempe Deum et sic dicitur virtus theologica, seu diuina, aut non habet pro obiecto finali Deum sed aliquid aliud et sic dicitur virtus non theologica et illi ad differentiam theologicæ acommodari solet nomen virtutis moralis alio latiori accepto ...

3a diuisio est per ordinem ad causam efficientem, cum dicitur virtutum, alia acquisita seu naturalis, alia vero infusa seu supernaturalis, sic D. Tho. 1a 2ae q. 63. art. 2 et 3. probatur quia virtus aut efficitur modo naturali ex actibus naturalibus, et sic dicitur virtus acquisita, seu naturalis simpliciter, aut efficitur modo supernaturali, a Deo illam infundente supra ordinem naturæ et sic dicitur virtus infusa seu supernaturalis. Notandum autem est virtutes infusas posse esse in duplici differentia; quædam enim per se et ex sua ratione infusæ. quales sunt illæ, quia per se et ex sua natura non possunt infundi a Deo authore supernaturali quia sunt supernaturales sm suam substantiam specificam sm quam non possunt comparari solis viribus naturæ. Vg. supernaturalis fides, spes, et charitas. per accidens esse cum dicas, quædam vero sunt virtutes infusæ per accidens ex suo modo esse naturales et acquisitæ ordinariæ. quales sunt illæ, quæ sm suam substantiam specificam sunt naturales et sm eam possunt comparari possunt solis viribus naturæ, per accidens tamen speciali aliquo priuilegio infunduntur a Deo sicut Vg. Adamo infusæ fuerunt etiam siue et virtutes naturales ordinis ... atque hoc ex infra dicendis amplius constabit.

Obiicies 1°. quælibet virtus dici potest moralis quia inclinat ad actus humanos qui idem sunt ac actus morales. 2°. prudentia est virtus intellectualis quia pertinet ad intellectum

Velut.

ut pt etiam illa numerari solet inter virt.es morales. ut in ea divisione, qua numerantur quatuor virt.es morales cardinales, prud.a iustitia temperantia, et fortitudo, ut docet D. Tho. 1a 2ae q. 61. art. et alij ibi. 3° quia communiter loquendo authores solent dividere virt.es morales et theologicas. at inter virt.es theologicas sunt quaedam et charitas quae dici non possunt morales q.a perficiunt potentias appetitivas, nempe volunt.em. 4° in textibus inveniuntur virt.s intemperantia et aliquae virt.es cognoscitivae et tamen illae neque intellectuales neque morales esse dicuntur.

R. distinguendo. D. varie accipitur hoc nomen morale. et cum aequivoco usu aliquid apud aut.es apparet repugnantia. nam mos unde deducitur morale ut notat D. Tho. 1a 2ae q. 58. art. 1. sumitur uno modo pro consuetud.e, et cum et tunc ut ibi ad 1m docet omnes virtutes dici possunt morales a consuetud.e actuum per quos homo assuescit ad aliquid: alio modo mos sumitur pro inclinatione naturali, aut quasi naturali, ad aliquid agendum, quo pacto etiam bruta dicuntur habere mores hoc est inclinationes naturales ut 2° Machabeorum 11. n. 11. de leonibus more irruentes etc.a. sic nomen moris accommodatur inclinationi appetitivae cui proprium est movere inclinatione aliorum potentiarum ad agendum, ut notat D. Tho. in illo art. 1. et hoc, inquit, non dicitur virtus moralis nisi illa quae est in vi appetitiva.

Adde etiam morale stricte denotat voluntarium quod est ab appetitu et hoc speciali ratione stricte loquendo virt.es appetitivae dicuntur morales quin non obstat quod alia latiori accept.e etiam virt.es intellectuales dici possint morales, prout mos et morale dicit consuetud.em circa bonos actus. hinc ad 1m obiect. R. quando habetur virtus dici potest moralis hac latiori modo, ut aperte dicit D. Tho. in supradicta q. 58. art. 1. ad 1m

Ad 2m. etiam R. q.do prud.a numeratur inter virt.es morales ibi morale sumitur hoc latiori modo expositio cum quo stat quod prud.a sit virtus intellectualis et distincta a morali sumendo morale stricte, prout membrum dividens in illa divisione qua virtus dividitur in moralem et intellectualem.

Ad 3m R. q.do virtus dividitur in moralem et theologicam ibi moralis sumitur in alia accept.e, ut dicitur virt.s humanam distinctam a divina hinc et Deum pro obiecto formali et hoc quod charitas non sit virt.es morales quae dici possunt morale prout moralis dicit virt.em appetitivam et cum ad differentiam intellectivae. sic est in alijs mat.is usque idem nomen varie sumitur, aut latius ut quod communi multis membris

aliquis diuers.^d aut stricte ut appriis uni membro sit inloq.^a in casis regule nomen dispositionis sumit aut stricte pro quadam specie quae dicitur dispositio, distincta ab habitu [illegible] ut est quod esse tali dispositioni habitui.

Ad 4^m R. virtutes cognoscitiva quae suo modo conveniunt [illegible] inveniri reputari possunt inter intellectuales [illegible] nomen, ut dicitur cognoscitivum, quo pacto saepe est in Scriptura nomen intellectus tribuitur rebus carentibus ut Job. 38. n. 36. quis dedit gallo intelligentiam; aliae vero virtutes quae suo modo conveniunt appetitui sensitivo reputari possunt inter virtutes morales nisi [illegible] eam communem divisionem virtutum in intellectuales et morales tradi pro virtutibus spiritualibus unde suo modo colligatur alia divisio accommodata virtutibus corporeis internis sensibus et appetitibus corporeis. Sane sublata ambiguitate nominum clarior esset divisio virtutum hoc modo; aliae sunt spirituales aliae corporeae, aliae cognoscitivae; aliae appetitivae, aliae theologicae; aliae non theologicae, aliae acquisitae; aliae infusae, ut patet [illegible] divisiones [illegible] graviorum authorum receptas non reijcere sed exponere modestia.

1.^a Difficultas de divisione virtutum moralium

1.^a Dico multae sunt virtutes morales realiter specie distinctae correspondentes ad diversa obiecta formalia adaequata. ita D. Tho. et alii. 1. 2.^ae q. 60 art. 1. Ratio est quia prius demonstrandum est speciem habituum et actuum quibus ostendi illam esse [illegible] ad diversa obiecta formalia adaequata, ut suo loco [illegible]; ubi notum est debere attendi obiectum formale ut vocant [illegible] seu sub quo, hoc est, sub modo [illegible] quo obiectum est [illegible] possibile dependenter ab ijs aut illis principijs seu causis determinantibus vel obiective vel effective. vide [illegible] q. 3. [illegible] disp. 3. cap. 1. in probatione [illegible] rationem dubitandi.

Communiter autem virtutes morales solent dividi in duo genera. 1. est earum, quae dicuntur principaliter versari circa operationes ad alterum. 2^m vero earum quae dicuntur principaliter versari circa passiones ipsius operantis. ita D. Tho. 1. 2.^ae q. 66. art. 2. ubi sub priori genere constituit iustitiam [illegible] in quibus, inquit, attenditur mensuratio ad alterum [illegible] illa dicuntur esse circa operationes exercendas [illegible] debiti ad alterum v. g. in restitutione emptione venditione [illegible] sub posteriori vero genere numerat fortitudinem [illegible] temperantiam, in quibus, inquit, attenditur mensuratio ad operantem [illegible] illa dicuntur

præcipue versari circa passiones hoc est circa animi affectiones moderandas talis autem divisio intelligitur per quamdam accommodationem ad id, quod præcipue attendi solet circa perfectionem Virtutum. unde nihil obstat, quod quælibet concernat diversimode quod versetur circa aliquas operationes et passiones sub modo tendendi sibi proprio. Vide Bal. 1a 2ae disp. 5. q. 4. punct. 1o.

Ita Dico. inter virtutes morales (late sumpto hic nomine moralis pro virtutibus atheologicis distinctis) quatuor sunt principales seu cardinales prudentia, iustitia, temperantia, fortitudo, ad quas reliquæ virtutes morales aliquo modo reducuntur. ita D. Tho. et alii 1a 2ae q. 61. art. 1. et 2. Dicuntur autem cardinales hoc est principales inter virtutes morales. nam cardinale idem denotat ac principale sumpta metaphora ab hostii cardine qui ad usum hostii est quid principale quia in eo volvitur hostium et ex eo pendet illius usus. Vide Bal. 1a 2ae disp. 5. q. 4 puncto 3o.

Circa distinctionem autem harum quatuor virtutum notandum est 1. quod prudentia quæ pertinet ad intellectum (et dicitur moralis late modo supra proposito disimulare 1a ad objectum) distinguatur realiter et specie physica ab aliis tribus, quæ spectant ad voluntatem. tamen istæ tres nempe iustitia, temperantia, et fortitudo possunt aliquando esse eiusdem speciei physicæ aliquando diversæ, prout objectum formale fuerit, aut idem aut diversum. Probatur quia nihil obstat ab actu theologico habitu virtutis propter suum motivum formale posse elicere varios aliquos effectus qui tendunt qui attento objecto mali diverso dicantur actus iustitiæ et fortitudinis et temperantiæ. Ex. gr. habitus virtutis iustitiæ habet pro motivo formali honestatem servandi ius alterius potest autem aliquis propter hoc motivum formale velle in se moderari passiones avaritiæ, gulæ, luxuriæ et alias quæ sibi sunt impedimento ne alteri servet suum ius et talis actus dicitur materialiter temperantiæ formaliter vero iustitiæ. secundo propter idem motivum formale potest velle vincere suam negligentiam et difficultates sibi obstantes ad serviendum alteri suum ius, et talis actus dicitur materialiter fortitudinis formaliter vero iustitiæ. Quare id quod communiter dicitur iustitiam temperantiam et fortitudinem distingui specie si intelligatur de specie physica locum habet quando fuerit diversum objectum formale adæquatum quod requirit diversitatem speciei physicæ. universe autem potest intelligi ut locum habeat saltem de specie morali quæ attenditur ex diversitate objecti materialis et potest stare cum identitate speciei physicæ propter identitatem objecti formalis.

2ᵘ notum e oẽs alias virtutes morales quodam modo reddi ad quatuor praedictas cardinales. nam aut e virtus cognoscitiva ad dirigendos mores et sic reddit ad prudentiam; aut e virtus appetitiva et sic si illa attendit commensurationem in ordine ad alterum et hoc pacto redditur ad iustitiam. si vero ad proprium subiectum moderatur illius affectus respectu sui ipsius et sic si illa respiciat partem concupiscibilem redditur ad temperantiam. si vero partem irascibilem redditur ad fortitudinem ~.

3ᵒ notum e alias virtutes quae ad aliquam ex praedictis redduntur dici quodam modo illius partes aut integrales, aut subiectivas aut potentiales, ut loquitur D. Tho. 2.2ᵃᵉ q. 48. art. unico. Nempe partes integrales dicuntur illae, quae ad modum partium integrantium concurrunt ad integritatem alicuius virtutis sic inquit, providentia, circumspectio et cautio ad prudentiam requisitae dicuntur partes integrales prudentiae. partes autem subiectivae dicuntur illae, quae se habent ut species sub genere. quo pacto iustitia commutativa et distributiva dicuntur partes subiectivae iustitiae, ut explicat ipse D. Tho. 2.2ᵃᵉ q. 61. art. 1. partes vero potentiales dicuntur illae, quae quasi secundariae et adiunctae alicui virtuti principali eius naturam non perfecte participant. quo modo ipsemet D. Tho. 2.2ᵃᵉ q. 80. art. 1. dicit iustitiae esse annexas quasi partes potentiales religionem, pietatem, observantiam, veritatem, gratiam, vindicationem amicitiam liberalitatem ~. Deenumerat autem alias virtutes morales videri potest Bal. 2.2ᵃᵉ tr. 5. q. 4. punct. 2. et 3. Azorius parte 1ᵃ instit. moral. lib. 3. a cap. 26. in speciali vero dictis et demum quo sint aut partes integrales alicuius virtutis aut subiectivae, aut potentiales disserit 2.2ᵃᵉ per varias q. ~.

3ᵃ Difficultas. De divisione virtutum intellectualium.

Certum e virtutem intellectualem humanam et distinctam a theologica quae comprehendit speculativam et practicam dividi in artem, scientiam prudentiam sapientiam et intellectum, hoc e habitum principiorum. ex Aris. lib. 6. Ethi. cap. 3. initio ubi sic ait ea quibus vera affirmando, aut negando verum dicit sunt numero quinque. ars, scientia, prudentia, sapientia, intellectus et de eis specialiter agit D. Tho. 1.2ᵃᵉ q. 57. ab art. 1. usque ad 5um et post ea art. 6 subdit prudentiae annecti eubuliam synesim et gnomen. de quibus vide. Sua. 1.2ᵃᵉ q. 17. tr. 11. cap. 8. Rursum vero de arte, scientia, sapientia et intellectu hoc e habitu principiorum dictum e in logica in

indiff. exhibeb. Vide Bal. 1a 2ae disp. 5. q. 3. pun. 3. et Med. Conc. et alios expositores 1a 2ae q. 57.

Si autem dicas prud. humanam naturalem non posse habere eandem virtutis intellectualis quia illa plerumque non est certa. Respondeo esse falsitati ... satis est quod sit certa morali iudicando quis non sit physice certa in cognoscendo ut ex parte est Suar. etc. q. 19. disp. 4. cap. 2. sect. 2. ad 2m et alibi ~

4 Difficultas de divisione virtutum theologicarum

Sit conclusio virtutes theologicae tantum sunt tres fides, spes, charitas, ita communis cum D. Tho. 1a 2ae q. 62. art. 3. dicuntur theologicae seu divinae quia immediate respiciunt Deum ut obiectum formale. fides habet pro obiecto formali Deum ut veracem ita ut immediate sine discursu credit innitatur illius veracitate obscure revelanti res fidei. Spes habet pro obiecto formali ipsum Deum ut bonum nimis nobis convenientissimus. quod dicitur respicere ut arduum nostras vires superans et divina spe acquisibile. charitas habet pro obiecto formali eundem Deum ut bonum sibi se et propter se amabile summo amore amicitiae ut expositum est in materia de charitate disp. 6. cap. 1. ubi et disp. 1a cap. 3 ex materia de incarnat. 1a q. 7. disp. 2. sect. 1. et 2. videri possunt alia circa virtutes theologicas ~.

Difficultas 3m

An sit habitus acquisitus virtutum naturalium dentur habitus infusi virtutum supernaturalium, non solum theologicarum sed etiam moralium. et quod sit earum subiectum ~

Dico 1. habitus virtutum naturalium a potis reali distinctis non solum ante inditi sed et alios acquisiti. ita communis cum D. Tho. 1a 2ae q. 63. art. 1 et 2. probatur illis fundamentis quibus in logica in disp. de habitibus et alibi ostensum est habitus naturales acquiri per actus. ut indicat experientia et ipsa ratio naturalis potentiae naturalis quae ex se est indifferens absque illa certa promptitudine ad actus bonos quam affert habitus exercitio actuum acquisitus. vide Suar. 1a 2ae ... 1. disp. 15. cap. 3 ubi probat nullos habitus ex primoris principiis inesse nobis ante omnem operationem separare. De ... autem quod habitus naturales efficientes ... et augent et alios.

[illegible] in loco in illa [illegible] de [illegible] ubi ex de aliis diff.[illegible] ac illorum intensione [illegible] diminutione et [illegible] corruptionem. ~

Dico 2º. Dari [illegible] infusi virtutum supernalium non solum theologicarum sed et moralium. [illegible] pars de [illegible] infusis virtutum theologicarum, nempe fidei, spei et charitatis est ita certa ut negari nequeat minimum sine temeritate. [illegible] [illegible] Tridentino. sess. 6. [illegible] cap. 7. ubi dicit simul cum gratia infundi fidem, spem, et charitatem quod debet intelligi quoad [illegible], [illegible] dari parvulis baptizatis qui non habent actum et in adultis [illegible] etiam quando carent actu [illegible] [illegible] atque id amplius probatum est in [illegible] [illegible] disp. 11. cap. 3. difficultate 1.ª [illegible] et quis aliqui auct. ibi citati [illegible] [illegible] Bal. 12. disp. 4. q. 3. pun. 4. § [illegible] ad [illegible] durant [illegible] esse de fide dari tales [illegible] infusos fidei spei et charitatis. [illegible] alii ibi citati asserunt id, quidem non esse de fide, bene tamen ita certum, ut negari nequeat minimum sine temeritate, quam censuram nos etiam ibi adhibuimus. Vide Bas. 12. to. 1. disp. 79. cap. 1. n. 2. ubi dicit id non esse de fide. ~

[illegible] pars de [illegible] infusis virtutum moralium non [illegible] certa ac [illegible]. [illegible], quod de infusis virtutum colligitur ex Tridentino loco citato et ex aliis testimoniis [illegible] locum [illegible] de virtutibus theologicis fidei spei et charitatis. de [illegible] ibi fit mentio, neque [illegible] infusis virtutum moralium [illegible] ex [illegible], aut aliud [illegible] fundam. ita firmum. qua propter sententia negans Durandi 3. [illegible] d. 33. q. 6. n. 7. et 8. Scoti ibid. d. 36. q. un. art. 3. § [illegible] et aliorum ibid. non est cur [illegible] illa censura ~. Sententia vero affirmans [illegible] est probabilior, tamquam [illegible] ex D. Tho. 12. q. 63. art. 3. ubi [illegible] Med.ª [illegible]. Bas. disp. 86. cap. 2. Bal. disp. 5. q. 6. pun. 1. ubi affert aliqua testim.ª SS. et Patrum, quae [illegible] [illegible] non tamen [illegible] ut ostendit Bas. in illa disp. 86. cap. 3. [illegible] [illegible] [illegible] ordo [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut simul cum ipsa gratia [illegible] cum radice supernali infundantur virtutes etiam morales qua [illegible] supernali [illegible] [illegible] ad [illegible] supernalem [illegible] hominem [illegible] supernalem, quod [illegible] nequeunt [illegible].

virt.es nales qua sicut mum tendendi nalem in se non m tum propter natu[ram] sui supnali ut ostensus e in ma de charit.e tum carnal et talis

Simili roe servata proport.e pbale e pos internis sensitivis cognoscentibus et appetentibus infundi quasdam virt.es supnales corporales sensitivas suo mo respondentes virtutibus supnalibus spualibus quae infunduntur pots spualibus ut expositum e in ma de carit.e d. p. 2. cap. 3. sub. 3.o nam le pot. et virtus corporea sensitiva, neque cognoscendo neque appetendo attingat obm supnale neque spuale sm entitatem intrinsecam quam attingit pot. et virtus spualis tn qa eis subordinat.s in operando quando pot. spualis in hoc statu attingit suum obm eam comitat pot. interna sensitiva attingendo sua operat.e aliquid corporeum proport.e quadam respondens obo pot. spualis post.e e et de facto spiritu[ali]d.a supnali donum infundi pots sensitivis internis virtutes sensitivas supnales, quae mo supnali attingant illud peculiare obm [illegible] nale et sensibile quod pot. sensitiva debet attingere ad proport.em obi supnalis in quod fert pot. spualis ut in predicto loco explicatum e sic pars sensitiva per sua operat.e comitari s[ecundu]m spualem versantem circa Deum. Iuxta illud ps. [illegible] sitivit in te a[nim]a mea, quam multipliciter tibi caro mea. et ps. 83. n. 3. cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum ut sic tr[adit] ex potissimo D Theodoreti Beda et alios ibi et D Tho. 2a 2ae. q. 30. ar. 1. ad 1.m et 3 p. q. 21. ar. 2 ad 1.m

Dico 3.o virt.es cognoscitiva, sive aquisitae sive infusae ss in pot. cognoscitiva, ut in pp[ri]o subiecto ita quod virt.es spualis cognoscitivae ss. in pot. spuali cognoscitiva nempe in intellectu. virt.es vero cognoscitiva sensitivae ss. in sens. cognitivis. at virt.es appetitivae ss. in pot. appetitiva; spualis quidem in volunt.e, sensitivae vero in appetitu sensitivo.

Dr. q^a hoc pacto qui libet vivit x^a suam nam a[c]henas ... hominem subm inhaestionis. ~. Virtus autem supernalis dat a Deo cum depositio obedientiali subiecti ut expositum e in ma ... ... 2. cap. 1. item ma ... ... 9. cap. 2. ~

Dices nullus habitus existens in pota sensitiva e virtus q. n. fert in obiectum sub roe finali honesti ~. ... hoc Bas. 12^a. 10. 1. ... 87. cap. 2. cum aliis id ... ... ut notant Bal. 12^a. ... 5. ... 2. ... 1. ... Vitalis e q. ... an habitus appetitus sensitivi ... sit Virtus, aliqui enim sumunt nomen virtutis strictius aliqui latius sane D. Tho. 12^a. q. 56. art. 4 C. dicit appetitum sensitivum ... in hoc subordinat roi ee subiectum virtutis. ... autem obiectio ... illi ... n. convenire virtutis ... fertur in obiectum sub roe finali honesti. Diligit tamen aroe in id quod e honestum. ~.

Quaeri solet ... Virtutes circa passiones moderandas ... fortitudo et temperantia sint ... in appetitu sensitivo ... affirmantem sententiam aliqui eam tribuentes D. Tho. 12^a. q. 56. art. 6. ... ut ibi notat Cone. ... cap. ... n. negat D. Thomas ... voluntari ... habitus circa passiones et quidem in illa ... habitus ... temperantia et forti... ... docent D. Bonav. ... Gab. et alii ... afferunt et sequuntur Bal. 12^a. ... 5. q. 2. ... 2. Bas. ... 87. cap. 2. ... e q^o. si sermo sit de fortitudine et temperantia nali illis ... ... nali ... voluntate ... colligit ... ex illis ... habitus ... in ipsa voluntate nihil enim ... ... sermo sit de fortitudine et temperantia supernali ... infusa n. e ... ille n. ... infundi sit ... Virtute ... sermo cum tales Virtutes infusa ordinentur ad ... potam ut ... operationes ... supernaturales.

sunt et ad superandas difficultates passionum quae dictis difficultatibus fuerunt suo modo
corporalitatibus voluntatis virtutes ex passionibus corporis sensitivi ~

Circa dicta supponit aliquam dubia videbitur expedienda de quibus
alij ex professo ~

1.um dubium An hujus virtutum infusarum ~
sint supernaturales secundum suam substantiam hoc est ~
secundum suam entitatem et essentiam An vero solum secundum aliquem modum accidentalem.

R. hujus qui cum ordinarie providentia supernaturali infunduntur
sunt supernaturales secundum suam substantiam. Ratio quia supernaturales secundum substantiam cum sint
acquisibiles per vires naturae non solent tempore ordinario infundi, quis quod speciali
aliquo privilegio infundantur sicut enim fuerunt infusi Adamo et Christo Domino
quia hujus secundum substantiam supernaturales per se infusos habuerunt et supernaturales
per accidens infusos ut ostensum est in materia de incarnatione quaestione 7. tract. 2. sect. 4.
Unde dicuntur per accidens infusi ad differentiam aliorum habituum supernaturalium secundum suam substantiam
qui dicuntur per se et sua natura infusi, ut ibi diximus et supra in hoc tractatu cap.
2. difficultate 1.a in 3.a divisione, quod et notat Basilius 12. tom. 1. tract. 19.
cap. 1. n. 3. et alij.

2.um Dubium est An hujus per se infusi virtutum
supernaturalium sufficiant efficientes ad efficiendos
actus supernaturales secundum substantiam ~

R. affirmative quia hujus per se infusus est virtus supernaturalis proportionata ut simul
cum potentia concurrat ad efficiendum non solum aliquem modum accidentalem actus
supernaturalis sed totam illius entitatem v.g. hujus per se infusus fidei, spei et charitatis
simul cum potentia efficit totam entitatem actus credendi sperandi et di-
ligendi Deum cum tali perfectione supernaturali quae est diversa essentialiter

agnoscemus a dicto nali ut probatum est in ma: eccharist. disp. 3 cap. 3.

Dict. 2. verum ma: sacra disp. 1 cap. 2. — huius autem supernalis est causa efficiens suum actum non mere instrumentalis sed principalis non autem ita quo quia est virtus proportionata actui ut causa aequivoca illo efficienter ut relatis authoribus consensum est in ma: eadem disp. 9. cap. 1. sect. 4.

3m. Dubium est An actus supernales concurrant ad producendum et augendum habitum supernalem efficienter

Resp. disponitive tantum eiectivo

R. actus supernales ex eo ordine producti supernales non concurrunt efficienter ad producendum vel augendum habitum supernalem per se infusum sed solum dispositive, aut meritorie. hoc est communem doctrinam probatum est in ma: eccharist. disp. 3. cap. 2. quia habitus per se infusi sunt in ordine supernali quasi potentiae ut causae divini dantes ad simpliciter posse ac proinde non producuntur neque augentur efficienter a suis actibus sicut similiter in naturalibus potentiae non producuntur efficienter a suis actibus. — quare causa efficiens principalis habituum per se infusorum est Deus ut auctor supernalis illos infundens ut ex potentia ... quam habitualem ut iustificantem per modum radicis physicae emanat concurrit ad habitus supernales illam comitantes ut diximus in ma: eadem disp. 5. cap. 4. —

Actus vero supernales ad efficiendum vel augendum habitus supernales iuvant aut dispositive quatenus meritorie per se habent ideo et consequenter ad meritum. nempe ... actu supernali ... dispositive aut ... meritorio ... meritum, aut ... aut de condigno ... efficienter ... vel auget habitum supernalem, ut in eo ... dictum est 5.

Speciarum v° in sacram^{to} panis^{a} adq. stit^{is} seu atit^{is} cum ibi n̄ sit sb dispositio de eis pars sacramenti celebr. et tralia [illegible] sacramenti ad producendam eam hinealem, ut expositum ē in ma de panit.^{a} d. p. 1.^{a} cap. 4.

CAP. 4^{m}.

De Aliquibus virtutum proprietatibus.

Nec [illegible] virtutum evenire solent quadam carum atributa, quæ sequentibus diff.^{bus} breviter [illegible] ponenda.

1.^{a} diff.^{tas} quo pacto oēs virt.^{es} dicant hēre medium seu medio circitem.

Dm ē virt.^{es} morales hēre medium seu medio circitem [illegible] rōe sui [illegible] spalis: virt.^{es} v° theologicæ quat. [illegible] ex [illegible] nra supponit aliquod [illegible] male. l. aliquam circumstantiam. colligitur ex D. Thō 1. 2.^{æ} q. 64. partim art. 1°, 2, & 3°. partim v° art. 4. [illegible] ad 1^{m}. ubi dicit virt.^{es} theologicas hēre medius [illegible] ex [illegible] quod attenti ad [illegible] aliarum virtutum, quibus suo nīt medium [illegible] rōe sui [illegible] spalis. [illegible] Rō diffice ē [illegible] spale virtutum moralium ē [illegible] creatum, ac proinde limitatum, quod [illegible] petit aliquem limitem [illegible] actus q. n̄ excedat mensuram certam [illegible] debitas [illegible] ē illas hēre medius seu mediocritatem [illegible] rōe sui [illegible] spalis; at [illegible] spale virtutum theologicarum ē Deus qui [illegible] infinitus [illegible] rōe sui n̄ petit limitatam mensuram actuum; neque ex [illegible] illis [illegible] exce excessus, atque [illegible] ē illos n̄ hēre medius [illegible] rōe sui [illegible] spalis. [illegible] hēre medius [illegible] ex [illegible] q^{a} ut ait D. Thō. in illo art. 4. [illegible] nos debemus [illegible] Deum [illegible] mensuram [illegible] nimium ne immoderato [illegible] infirmamus damnum, [illegible] salutem aut vitæ l. aliud inconveniens [illegible] rectam rōem unde [illegible] immoderatum [illegible] sit [illegible] ut notant authores in illa q. 64. art. 4. ubi Bas. [illegible] 46. capite n° 21. & Bal. [illegible] 5. q. 7. pun. 1. [illegible] [illegible] malis aut alicuius circumst.^{æ}

Notanda e doctrina Aris. lib 2. eti. cap 6. ubi specialiter de virt. morali sic ait illa e medij electiva et estimativa, eamque ita definit e habitus electivus in mediocritate consistens qui prudens definiret et habet ee mediocritatem inter vitia alterum per excessum, alterum per defectum, quia vitia alia deficiunt ab eo quod fieri debet, alia excedunt, virtus vero medium et invenit et eligit. Et ibi etiam distinguit aliud ee medium rei, aliud vero quantum ad nos. Et D. Tho. 1a 2ae q. 64. art 2 c. ait in virt. iustitiae attendi medium rei, in alijs vero virtutibus illud, quod dr medium rationis, id est ita exponendo, medium iustitiae discernitur ex quantitate rei debitae. in alijs vero virtutibus non tam ex quantitate rei secundum se quam ex ordine ad operantem sub his vel illis circumstantijs ... quas prudens ... diversa respectu diversorum. ~

2a Diffas. An ad Virtutes morales pertineat solum eligere media: An vero etiam intendere suos fines. ~

Ratio difficultatis e ex definitione virtutis moralis tradita ab Aris. lib. 2 ethicorum cap 6. ubi dicit virtus e habitus electivus ~~electivus~~ electivus etc. ~

Dico i. e ad virtutes morales pertinet non solum eligere sive sumpta quae circa media ... a fine sed etiam intendere suos speciales fines sub propria rone formali. probatur i. ex ipso Aris. 6 ethicorum. cap. 12 ad medium ubi dicit virtus facit rectum propositum, hoc e etiam propositi intellectu intenti finis proprij circa quam versatur virtus, ut indicat Magister ibi. et D. Tho. 1a 2ae q. 66. art 3 ad 3m. hic ait quod non solum dirigit virtutes morales in electione eorum, quae sunt ad finem sed etiam in praestituendo finem ~.

... ... potest aliquis intendere finem proprium iustitiae, aut temperantiae, aut magis alterius virtutis moralis sub rone formali illius honestatem ... intentio pertinet ad tales virtutes cum sint ex formali earum medio ut supponitur ... ~

Ad ronem dubitandi Rndetur i. quod virtus moralis dr ee habitus electivus et ibi electivus sumatur ... ita intelligitur ut dicat electivus a maiori parte.

actuum, qui sunt effectiones mediorum ~. R. 2° sapecullentis humilitate vel dici ex intenti[em] effectis spiritum spiritali adhaere l. illam magnitu- VG. vistæ, aut ignorantia, ut notant Bas. 12[a.e]. ν. 1°. d. p. 8. a. cap. 3. n. 1. et alij ~.

3[a]. Difficultas An oes virtutes sint inter se æquales

Error fuit Joviniani et aliorum hæreticorum omnes virtutes esse æquales, qui confutatur in ma decoua d. 9. cap. 5. ~.

Dico n. oes virtutes æquales. ut D. Tho. 1a.2æ. q. 66. art. 1°. ubi, Contra Med. 4. Bal. d. 5. q. 7. pun. 3. et alij. Prior. q. a. aut sumi ex devinctibus spê distinctis et sic constat illas n. esse æquales perfect. et aliis dalias pstare alijs aut perfectione sui spiritui, aut mi tendendi; aut sumi ex devinctibus eiusdem spei, qua sunt individui psonis et sic constat aut inaliquibus ce intensiores in alijs v.° remissiones. ~. notat autem D. Tho. ceterum art. 2. Corp. oes virtutes, quæ simul. sunt in eod. sub. VG. in eod. hoe dici posse æquales n. abs. sim æqualiter perfect. specifice aut intensiue ut ut. sed quadam æqualite proportionis qua crescunt in eodem. sit inquit digiti manus sim inæquales sm q. sed dici æquales sm proport. cum proportionabiliter augeantur. ~.

Que aut virtutes sint perfectiores alijs exponit D. Tho. in illa q. 66. ubi art. 3. docet aliam virt. ee simpliciter perfectiorem, quæ hæt nobiliorem quod intellectui ee nobiliori obiecto fiat cum nobiliori mo quo e annobile. Et ibid. dici virtutes intellectuales quibus perfitur intellectus ee nobiliores virtutibus moralibus quibus perfitur appetitus ex eo quod intellectus ee perfectior appetitu sic ex suo ente ad quod n. requiritur ut qualibet virtus intellectualis sit physice perfectior quacunque virtute morali appetitiua. sed bene potest stare quod aliqua virtus appetitiua sit nobilior n. s. morali quoad æstimationem sed ex physice aliqua virtute intellectuali. sit VG. charitas, quæ e appetitiua perfectior e morali et physice q.m quida. imo ex q.m fides supernatis ut exponemus in ma seelhaut. d. 1. cap. 3. sect. 2. et 4. ~. ~.

4.a Diff.tas An oes virt.es sint inter se connexae.

Praecipua difficultas quod aut.em est speciatim de virtutibus moralibus An oes habeant inter se necessariam connexionem ~ 1.a s.a abs. negat ita Scotus et Gab. 3. s.ti d. 36. q. u.a et alii ibidem ~ 2.a s.a affirmat [illegible] D Thoma. 1a 2ae q. 65 art. 1. Diligentius aut explicant Bas. [illegible] et alii et affirmat connexionem virtutum secundum statum perfectum virtutis ut dicet infra. ~ 3.a conciliat utramque sententiam adhibita dist.e et sequentem conclusionem ~

Dico est quidem non oes virt.es sint inter se connexae physice quoad entitatem essentiam moralem tamen quoad perfectum statum virtutis dari connexionem in ordine naturali virtutis moralis acquisitae et in ordine supernaturali virt.es infusae ita Bas. 1a 2ae disp. 5. q. 7. punct. 2. et alii doctiores recentiores aliis et re non dissentit quod docet Bas. ibi ex dictis cap. 4. et 2.a hoc salvat s.a D Tho. et aliorum graviorum authorum ~

Prior pars sic explicatur et probatur non oes virt.es habent inter se necessariam connexionem et dependentiam physicam quoad suam essentiam ita ut una aut plures nequeant sine pluribus esse et sine aliis. nam si sermo sit de virtutibus acquisitis nihil obstat aliquam earum secundum suam essentiam esse sine aliis potest enim aliquis exercere in actibus alicuius virtutis v.g. temperantiae et saltem ex parte acquirere cum ea parte prudentiae quae ad illam sufficit et si non dus acquisierit prudentiam ordo perfectam inveniet et oes alias virt.es morales ~

Si vero sermo sit de virtutibus infusis aliquando dat fides et spes sine charitate ut potest in peccatore fideli nam per quodlibet peccatum mortale excluditur charitas non tamen fides et spes nisi per peccatum mortale infidelitatis vel desperationis ut ex Trid. sess. 6. de iustificatione can. 28. et aliis locis ostensum est in ma de charitate disp. 5. cap. 2. ~ insuper per quodlibet peccatum mortale exclusa quia charitate excluduntur etiam virt.es morales infusae ut docent D Tho. et alii 1a 2ae q. 65. art. 2. et 3. quod si aliquando peccatores habent aliquos earum actus illi tunc procedunt ex speciali [illegible]

auxilio supplente vicem hitus ut notant Bas 1a 2ae to. 1o disp. 72 cap. 1 n. 3. et alij. nam eatum hitus dant et reservant solis amicis Dei quasi ornamenta gratiae et charitatis sic et dona habitualia Spiritus Sancti sicut probatur est in mea sequ. disp. 1a cap. 3 sect. 3 ad 3m dubium ad 3m sequelam et in hoc differunt a fide et spe habituali quae dant ut permanent etiam in peccatoribus fidelibus ut in eis relinquatur aliquod fundam. habituale supernale quo possint uti ad impetranda alia aux. supernalia unde etiam probatur est in eis relinqui habitum infusum pia affectionis quae est annexus fidei et habitus attritionis qui est annexus spei, ut explicatum in mea sequ. disp. 1a cap. 3 sect. 3. ad dubium 3um versus finem et in mea de penit. disp. 6. cap. 3 dubio 1o ad 2m dubium et in mea de charit. disp. 5 cap. 4.

Obijcies dictum est nullam esse veram virtutem simpliciter sine charitate quae est forma virtutum, quod colligitur ex D. Tho. 1a 2ae q. 65 art. 2 et 4 ubi dicit sine charitate non dari virtutem nisi secundum quid. et ex D. Aug. to. 7. lib. 4. 2a Julian. cap. 3 et lib. 5. lib. 5 ciuit. Dei cap. 12 et alibi saepe. Et sic.

Et id ita intelligitur quod sine charitate nulla est simpliciter vera virtus moralis perfecta prout oportet ad sequendum finem ultimum vitae aeternae cum quo stat quod sine charitate sit aliqua vera virtus physice secundum suam entitatem prout virtus dicit habitum bonum ad eliciendos actus bonos in suo esse ut sunt fides et spes infusa et virtutes morales acquisitae implicatae et virtutes ut ex probatur est in mea de charit. disp. 1a cap. 5 sect. 2. sic ergo D. Tho. 2a 2ae q. 23 art. 7 Corp. ait quod sine charitate non sit vera virtus simpliciter ordinans hominem ad ultimum finem potest tamen esse aliqua vera virtus in ordine ad aliquem finem particularem. sic etiam D. Bonav. 3. d. 23 art. 1o q. 1a n. 43. et respondeo dum ait virtus prout est principium actus meritorij solummodo dicit de habitu gratia informato sine quo non pertingit pervenire ad ultimum finem. alio modo virtus dicit de habitu rectificante potentiam aliquo rectitudine et hoc modo habitus politici sine gratia dicuntur virtutes et hoc plenius ex propositis est in mea de charit. de eo actu et in mea sequ. disp. 2 cap. sect. 5. et alibi ~.

2a vo pars probata est hic exigitur ut sit virtus moralis sm statum pfectum virtus dr quo reddit hom promptum ad operandum bonum atq frequenter et constanter contra quamlibet difficultatem occurrentem sicut in ma practica sue xpiana. xa id hs. 2 eh. cap. 4. dixit virtutes pfectas appellari eas quibus fiunt bona opera stabili atq immutabili affectu et hec n dr moralis virtus simplr. qd o e in statu imperfecto. quia id n convenit sit res moralis dr vir qui e in statu quiete. ad talem aut statum promptum et constantem requirit quatenus pfecta est in ma aliarum virtutum earumq connexum ut constanter vinci possint difficultates occurrentes. atq hoc e virt. est operans moralis sm statum pfectum virt. ~

§. a. Difficultas an oes virt. sint duratura post hanc vitam ~ Dm e virt. moralis. tam acquisita tamen infusa ss. duratura post hanc vitam in animabus purgatorii et in beatis absq imperfectionibus ppriis huius vite. ex virtutibus vo theologicis charitas duratura e post hanc vitam in ombs iustis. fides vo et spes et in animabus purgatorii, n vo in beatis ~ haec est e cois ex D Tho. 1a 2ae q. 67 p totam. Hanc tris explicata e alibi variis locis. vide in ma de penitentia dp. 6 cap. 1o. diff. 2a. ubi quod in beatis pmaneant virt. morales et me eas cu huius penitent. et in ma eucharist. dp. 6 cap. 3. ubi quod in illis pmaneat charitas et in ma de incarnat. xa q. 7. dp. 2 sect. a q. 2 et 3 ubi quod neq in Xpo Dno, neq in aliis beatis sint fides et spes theologica bene in charitas et virt. morales illi consentanea. de quo et in ma de pecca dp. 7. cap 4 sect. 2. ad 4m. ad 3m probatm. ~

De Donis Spiritus Sancti disputari solet cum D Tho. 1a 2ae. q 68. an sint huius distincti a virtutibus infusis et s a affirmans xa opinio D Tho. qm sequent ibi Med. Conr. Bal. dp. 5. q. 8. pincip. talis expone e ambis in ma de incarnat. xa q 7. dp. 3. sect. 1a. cohendam.

quod heant specialÿs mis tenderdi e tbi auctoribg infestis diversos per
quos ipsi reddantur facile mobiles a Spu Sancto x[illegible] peculiares impulsus
sibi inspirat extraordinarius cetuum ut ibid. dictus e. 1a pigans sicut
Kligob talicnum n e impbalis. K Bos. 1a 2ae 10. 1o. disp. 9 cap. 2. dicit
et n videre quae nam harum opinionum sit vera.

De Beatitudinibg v D Tho. 1a 2ae q. 69 art. 1o. Cat. illas
distinguit a virtutibg et donis n quod sint hug ab illis diversi D et quidam
alig existimant ab hitibg quod ens sufficient Spi Sancti docet ibid. q. 70
dequo in dicer. dictum e in mo deincarnat. ea q. 7. disp. 3. sect. 7. atq.
haec eng scripta hac ma ad Dei laudem Regloriam sub corectione
Sanctae Matris ecclesiae per R. P. J. Baptam
Lancabecsia Italus societatis Jesu D Catserinae
Corduvae

Discipulus bllg Micsael Hieronymg de Vargas spi
ri. de Castro et ris dioecesis civitatis Cordubae

bllr uy kaed
Eyezw uyuw

bllg Micsael Hieronyms
de Vargas y Molina

INDEX. Quaestionum et capitum circa Q.

Primae secundae D. Thomae a Q.

18 usque ad Qem 27m

in duas partes

Commentarij in materiam

Vitijs et peccatis traditam à D. Thoma 1a 2ae à q. 71a usque ad 89am

Quaestio 71a

De vitijs, et peccatis sm se in sex artus diuisa.

Art. 1. V: Vitium contrarietur virtuti ~ Concl: est affirmans ~

Art. 2. V: Vitium sit contra naturam. ~ Concl: est vitium est contra naturam hois quatenus est contra ordinem rõis. ~.

Art. 3. V: Vitium sit peius quam actus vitiosus. ~. Concl: est vitium non est simpliciter peius actu vitioso. ~.

Art. 4. V: peccatum simul esse possit cum virtute ~ Concl: est peccatum mortale non potest esse simul cum virtutibus infusis hinibus connexionem cum gratia; potest tamen simul esse cum virtutibus acquisitis; peccatum veniale vero potest simul esse et cum virtutibus infusis et cum acquisitis. ~.

Art. 5. V: in quolibet peccato sit aliquis actus. ~. Concl: est peccatum omissionis sm id, quod per se pertinet ad rõem peccati

quandoq. e sine ullo actu quo attendendo cum seu peccass[et]
commiss[ionis] interveniat aliquis actus ~

Art. 6. Utrum convenienter definiat peccatum esse dictum vel factum vel concupitum contra legem aeternam

Concl. affirmans

Disputatio 1a

De essentia Vitij et peccati

De Utilitate huius tractationis, et modo procedendi

Tractatio haec sicut est generalis atq. utilissima, ac et iucundissima ac primo [illegible] hoc est [illegible] vitio quod iure dr [illegible] tandum et vituperandum ad id aq. [illegible] illius quod habere dissimile et abominandi monstri deformitatem, ac foeditatem detegere que tanta e ut si oculis cerni posset maximum sui odium et horrorem excitaret, sic ex adverso virtutes illi oppositae tanta e pulchritudo et venustas, ut si sub aspectum [illegible] valeret (teste Platone) mirabilem sui affectum et amorem commoveret ~

Modus procedendi in hac tractatione erit [illegible] institutis talis erit ut difficultates et quaestiones quae [illegible] dissolvantur, alia vero [illegible] resolutione expediantur ut sic [illegible] disputandi subtilitas desit iis qui more scholastico

eam exigunt nec vrebitas requisita ad ppositos mare limites ~

Cont. aq instruere dispositus es que eidem rem D. Tha. aliquo in eaque ille induerit q. tractat nungere spe depo in de posita...

CAP. 1.us

An Vitium, peccatum et culpa sint idem. An vero inter se differant et quo mo. ~

Dicimus vitium peccatum et culpa proprie non esse idem, quamvis aliquando late loquendo sumantur pro eodem. ita hec ex com. Doctrina loci inspiciendis explicatur et probatur. Vitium proprie denotat probam qualitatem habitualem seu malam dispositionem primus huius permanentis et virtutis vitio opposita cuius bonam qualitatem habitualem seu dispositionem permanentem non momentaneam: sic Arist. lib. 7. phys. tx. 17. vitia inquit et virtutes sunt huius ~ sumitur autem vitium et virtus vno modo late ita ut referatur etiam ad res naturales corporis et animi, nec non et rerum inanimatarum quo pacto in equis plantis metallis et aliis rebus vitia dicuntur mala qualitates seu dispositiones earum virtutibus naturalibus dissentanea quo sunt permanentes primus huius. inquo sensu Arist. cum variis rebus naturalibus tribuit vitia et virtutes ~

Alio modo vitium proprie sumitur morali usu pro mala qualitate habituali animi et hic ex D. Augustino lib. 7. in lib. de perfectione iustitiae capite 2. rationabiliter diffinitur. Vitium est qualitas secundum quam malus est animus etiam quo nihil ... vt habitualis avaritia intemperantia etc. sic a D. Tho. 1a 2ae q. 71. art. 1. Et 3o vitium sumitur pro habitu pravo animi atque ita ibi art. 3. testimonio vitium ab actu vitioso et virtus ab actu studioso. sic etiam q. 2. de malo art. 2 ad 3m. qualibet inquit virtus et vitium dicitur esse habitus mentis, nempe ibi loquitur de virtute et vitio morali sumptis ad differentiam virtutis et vitii quod refertur ad res naturales priori modo supra dicto ~

Quare de virtutibus et vitiis moraliter sumptis posteriori modo exposito

intelligi quod Aris lib. 7 eth. cap. 1° paulo post initium dicit bestiis convenire vitia neque virtutes nempe moralia ut ibi loquitur. Sic lib. 2. eth. cap. 1° initio de virtutibus moralibus ait illas non esse a natura sed acquisitas actibus humanorum. At de virtutibus naturalibus quae sunt naturales facultates vel perfectiones rerum ipse met lib. 7 phy. tx 17: et 18. ait illas convenire etiam rebus inanimatis sic et vitia naturalia illis opposita et lib. 1° magnorum moralium cap. 33. post medium loquens de virtute naturali ad differentiam virtutis moralis sumpta dicit illam esse animae inpetum vel impulsum quemdam quem vocat naturalem impulsum ad fortia ac iusta et alia.

Quod vero peccatum proprie non sit idem quod vitium hic ponitur differentia. Peccatum proprie dicit defectum in actu seu operatione sic D. Tho. 1a 2ae q. 21. art. 1° C. hic inquit peccatum proprie consistit in actu qui agitur propter finem aliquem cum non habet debitum ordinem ad finem illum quod requirit articulum debita. 2. accipitur tamen peccatum uno modo late ita ut reperiatur etiam ad defectus operationum naturalium et artificialium sine culpa sic Aris. 2 phy. tx 82 peccatum inquit fit etiam in iis quae fiunt secundum artem sic grammaticus et medicus dicitur in sua arte peccare quando non recte contra illam aliquid faciunt et in iis quae secundum naturam sic monstra dicuntur esse peccata naturae sic etiam D. Tho. 1a 2ae q. 21. art. 2 ad 1m. ait et in aliis naturalibus sic peccatum non tamen est ibi culpa. Et ad 2m. dicit, cum peccatum sit per deviationem in ordine ad finem, in actu artis contingit esse peccatum.

Alio modo peccatum proprie morale usu accipitur et pro defectu voluntario vel culpabili et hic intelligendum id quod D. Tho. 1a 2ae q. 71. art. 5. ait voluntarium esse de ratione peccati et art. 6. cap. peccatum esse actum malum voluntarium, et ibid. ad 2m. peccatum invenitur solo in actibus voluntariis.

Quod etiam culpa proprie non sit idem quod vitium et peccatum hic declaratur et probatur. Culpa dicit actum malum. non utcumque, sed prout est in libera potestate operantis quare imputabilis est malitia moralis. nam etiam dicitur aliquis habere culpam. quia aliquid male facit moraliter aut omittit, sed ratio est quod ille imputabilis est malitia moralis et non quod male facit vel omittit de culpa

ut constat ex dicto modo sentiendi: sic D. Tho. 1a 2ae q. 21. art. 2 c.
dicit actum malum esse culpam seu culpabilem ex eo quod eius malitia
est imputabilis agenti in cuius potestate est.

Ad hoc notandum est id quod ipse D. Tho. in disputatis q. 2.
de malo, art. 1 c. docet haec tria malum, peccatum, et culpam se habere
ad invicem ut communius et minus commune. nempe malum late sumptum esse generalius quam peccatum
et hoc, quam culpa. nam malum importat disconvenientiam seu defectum, ut numquam
sive in habitu sive in actu sive in aliis rebus, aut naturalibus aut moralibus.
peccatum vero importat, ut abstrahit a naturali et morali dicit defectum in operatione
sive libera sive naturali; culpa autem ulterius addit defectum moralem in operatione
libera, quae est imputabilis operanti. atque hoc ita notant alii 1a 2ae q. 21 art.
2. ubi Medina, Conr. et Vasquez disp. 76. cap. 2.

Denique quod aliquando vitium peccatum et culpa late loquendo sumantur
pro eodem, ut dictum est in cit. [illegible] ex usu auctorum. D. Tho. q. 2. de malo.
art. 1 c. ait quod peccatum late potest sumi pro culpa in sensu communi usum
loquendi apud Theologos pro eodem sumunt peccatum et culpam. nempe Theologi iuxta
suum institutum loquuntur de peccato morali nempe quod est culpa.

Unde quod vitium proprie differat a peccato et culpa, ut pro mala qualitate
habituali ad defectum operationis et oppositum est virtuti importat [illegible] in aliquando
nomen vitii late sumptum refertur etiam ad defectum operationis. sic intelli-
gitur illud quod D. Aug. tom. 1. lib. 3 de libero arbitrio cap. 14. ad finem
dicit quod perfectioni naturae deesse perspexeris id vocas vitium. item illud, quod
Cicero lib. 4 academicarum q. unum longe post initium ante medium ait hoc
Si peccavero meum vitium fuerit.

Tandem sit vitium late sumptum dicitur opponi et ideo dici bono, ut quando ab aliquibus vitium dicitur esse disproportio seu dispositio perfecti
ad optimum, quod dictum fuit ex [illegible] venit [illegible] virtutis. in quo nihil obstat
quominus vitium late sumptum dicitur potius defectum et malum. sic quando
vitium ex Arist. lib. 7 phys. tex. 17 et aliis auctoribus dicitur corruptio

stectivos seu dispositio nō dis[con]veniens. id n[on] s[ol]o h[abe]t b[ene] in hitu s[ecun]d[u]m in
[con]patione vitiosa.

Ex dictis potest exponi et [con]ciliari varia dicta grabium authorum a q[ui]b[us]
Vitiu[m], peccatum, et culpa aliq[uan]do reputant[ur] p[ro] diversis aliq[uan]do v[ero] p[ro] eod[em]. et aliq[uan]do
Vitiu[m] reffertur ad h[abi]tum, aliq[uan]do v[ero] ad actum. item aliq[uan]do reffert rebus nat[ura]lib[us] aliq[uan]do
v[ero] solis moralib[us]. et aliq[uan]do d[icitu]r e[ss]e peccatum sine culpa, aliq[uan]do v[ero] cum culpa, nec
pe hec o[mn]ia suum locum h[abe]nt [secundum] v[ari]as acceptiones vitij, peccati et culpa. ut
s[upr]a expositum e[st].

Dubitari solet an habitus moradu remisso sit vere vitium peccatum in homine iusto.

Sententia negans tribui solet Med[ina] 1a 2ae q. 71. ar. 1o. dicit ibi
dubio ultimo n[on] [com]moveri de h[ab]itu remisso vel intenso s[ed] abs[olute] loq[uitu]r de h[ab]itu
vitioso, qui manet in ho[min]e iusto. et d[icit] cum n[on] mereri nomen vitij. q[uia] n[on]
denominat simpl[icite]r talem hom[inem] vitiosum cum p[rae]sertim talis ho[mo] d[icatu]r simpl[icite]r
iustus et amicus Dei. ibi t[ame]n [pro]ponens quoddam arg[umentu]m quo pr[obatur] n[on] posse
e[ss]e in subiecto sine suo effectu formali respondet. talem hom[inem] e[ss]e vitiosum h[ab]itu[a]li[te]r
s[ecundu]m q[uid]. ex q[ui]b[us] verbis colligitur ab eo n[on] negari quod talis h[abi]tus sit vere v[el]
vitium s[ecundu]m suam entitatem essentiam. et denominet eum hom[inem] vitiosum s[ecundu]m q[uid]
n[on] simpl[icite]r. sicut quae virtus acquisita in peccatore e[st] vera virtus t[ame]n n[on] denominat
illum simpl[icite]r bonum.

Dico e[ss]e habitus h[abi]tus etiam in gradu remisso. quis sit in ho[min]e iusto vere
e[st] q[ual]itas vitiosa et d[ici] p[otes]t vere vitium s[ecundu]m suam entitatem essentiam. quis n[on] de
nominet talem hom[inem] simpl[icite]r vitiosum. Pr[obatur]. q[ui]a s[upr]a ex eo quod habitus habitus
v[itio]s[u]s intemperantia sit in gradu remisso t[ame]n ho[mi]ne iusto n[on] amittit suam entitatem
essentiam quibus vitiosa et vitij. unde est [con]venie[n]ter dicendum e[st] a tali for[ma] p[ro]ve
nire in eo subiecto effectum formalem qui e[st] denotare eum hom[inem] affectum forma tali
vitiosa seu vitio in aliquo gradu cum hoc t[ame]n stat quod ille simpl[icite]r n[on] dicat[ur]
vitiosus q[ui]a hec denotatio ita simpl[icite]r sumpta e[ss]e d[icitu]r eum qui h[abe]t vitium
n[on] ut cumq[ue] s[ed] tale ut in illo n[on] [cor]responderet denotatio virtutis et divinae
amicitiae ad eum modum quo h[abi]tus in ratione inducat superditas remissa v[el] illa

ubi e suergeticae ... sequitur hunc effectum finalem quod tali ignis sit afficiens sugeditate seu heris suerditatis in aliquo gradu vi cui ille ignis et similiter ... q. in illo ... denominatio calidi ... calidi ut ... ex con... ... virtus simpliciter ... ille qui ... stricte ... sequentur ... e ambobus vitiosis, ut in dicat ... usque supremi tandem denominatione ... ac proinde ille ... non ... non ... simpliciter vitiosus, quis sit habitualiter affectus aliquo ... atque hoc ostendet plenius ex infra dicendis.

Disp. Q. 2m.

An vitium sit proprie contrarium virtuti aquisitae.

Cum aliud sit comparare vitium cum virtute aquisita, aliud vero cum infusa, nunc specialiter inquirimus an illud sit proprie contrarium virtuti aquisitae an vero sit ... proprie contrarium virtuti infusae dicet postea suo loco.

Sectio 1a resolutio quaestionis

Resolutio e vitium esse proprie contrarium virtuti aquisitae e ... ex ... multis locis tum in loco ... cap ... ubi dicit ... esse contrarium ... et cap. de oppositis ubi ait medium esse oppositum bono et ... et lib. 2 eth. cap. 8. docet vitia et virtutes esse contraria et lib. 7. eth. cap. 3 et ... et habitu ... ex D. Tho. 1a 2ae q. 71. art. 1. ... ubi hic ait. vitium virtuti contrarium, et de opposit... contrarietatis ... quod in ead. q. art. ... dicit vitium opponi virtuti ... ibi ostendunt ... Med... Conr. ... Salmant...

... contraria proprie ... quae sub eod. genere max. distant et ab eod. subiecto mutuo se expellunt. haec enim e propria deff. contrariorum ... in loco ... cap. de oppositis ... ex ... lib. 10 m. cap. 6 ... aliquas ... tiones. nam ... alias e alia ... hoc modo ... lib. 10. m. summa 2. cap. 2 ... 14. ... deffinitionem ... opponunt ... 2. m. ... 45. ... 2.

Vitium et virtus aquisita ita se habent ... vitium intemperantiae et virtus temperantiae aquisitae ... sub eod. genere ... et sub ... genere ... max. distant ... moralem ... in ... et ... eodem subiecto.

mutuo se expellunt sm gradus intensos. sed sicut calorem requirit quam cum sit una vi-
sit et hoc modo inter calorem et frigiditatem indeat inter hos intensos vitij et virtutem
acquisita est vitium est contrarie contrarium virtuti acquisitae.

Obij. 1.° contraria debent esse sub eodem genere et sub illo debent maxime dis-
tare ut habetur in praedicta definitione contrariorum sed vitium v.g. avaritia et virtus
liberalitatis non ita se habent, tum quia sunt sub diversis generibus. nam liberalitas est
sub genere virtutis avaritia vero sub genere vitij, tum etiam quia non maxime distant. nam
vitia extrema prodigalitatis et avaritiae magis distant inter se quam distet vitium
avaritiae a virtute liberalitatis. sic enim Arist. lib. 2 eth. cap. 8. extrema inquit
vitia maiorem oppositionem inter se quam cum virtute media quia longius a se mutuo quam
a medio distant. ergo non est propria contrarietas inter vitium et virtutem.

R. cum dicitur contraria debere esse sub eodem genere id non ita intelligitur quasi
necessarium sit illa esse sub eodem genere proximo. nam ipse Arist. in lib. categ. de opposit. [illegible]
ait aliqua contraria esse sub diversis generibus contrarijs, ut iustitia sub genere virtutis et iniustitia
sub genere vitij, aliqua vero esse diversa genera contraria ut inquit bonum et malum sunt
diversa genera contraria nempe malum, et sumatur positive pro aliquo, hinc vitioso modo
unum est sub alterum contrarij alicuius generis. quod est bonum sumptum positive
pro hoc [illegible] honesti et utrumque est sub genere supremo qualitatis, et adhuc sub hoc
bonum et malum huius sunt sub genere huius et boni ac mali atque sub genere actus.

Ad aliud vero quod dicitur contraria debere maxime distare sub eodem genere. R.
id (ut explicat Suarez to. 2. m. sp. 45. sect. 2. n. 10. et alij) ita intelligitur
quod sub eodem genere sub quo immediate conveniunt debent maxime distare negative
quatenus sub illo non sint alia positiva quae magis distent. quod non obstat esse
alia quae longius distent. atque ita vitia extrema sub genere vitij sub quo immediate
continentur maxime distant negative quia sub illo genere vitij non sunt alia positiva
quae magis distent. et cum hoc stare potest quod comparando illa inter se et cum alio
ore quod est [illegible] medium quae est contrarie virtuti duae magis distare inter se quam
a termino medio. et sermo sit de distantia quasi physica vel qualiter Arist. in illo
loco dicens extrema longius a se mutuo distare quam a medio. quis loquitur
per rationem communem vitij quia unum vitium convenit cum alio vitio et in cum virtute
[illegible] ponit minus distare inter se quam a virtute.

2.° obij. contraria ita se habent ut unum sit maxime vero atque hoc
[illegible] commune pro quorum colligitur ex Arist. lib. 10. m. tx. 14. ubi dicit ait non [illegible]

vni plura contraria esse, sed vitium et virtus non ita se habent, nam vni vitio v.g. avaritiae non solum contrariatur virtus opposita Liberalitatis, sed etiam aliud vitium extremum prodigalitatis, ut docet ipse Aristoteles lib. 2 ethicorum cap. 8. ergo vitium non est proprie contrarium virtuti ~.

R. 1. illud dictum quod vnum sit contrarium vni, si ibi vnum sumatur pro vno indiviso in plura intelligendo de illis quae sunt contraria non vtcumque, sed tamquam extrema et vltima quod significat ipse Aristoteles in 10 metaphysicorum tx 14 ubi cum asseruisset contraria multipliciter dici specialiter de illis contrariis in quibus ibi asserat vni non esse plura contraria habere neque enim vltimo vltimius aliquid esset neque vnius distantiae plura quam duo vltima etc. cum hoc autem stat vni vitio proprie contrariari aliud vitium tamquam extremum et virtutem tamquam medium inter extrema ut vult ipse Aristoteles 2 ethicorum cap. 8. et in loco citato cap. antepenultimo paulo ante finem ubi ait malo aliquando bonum esse contrarium aliquando malum, exemplificat enim quod cum malum sit contraria est superabundantia mala et medio virtus bona. ~ praedicta expositio habetur ex Zimara in tabula verbo contraria. Suarez tom. 2 metaphysicorum disputatione 45 sect. 2 n. 12 et aliis lib. 10 metaphysicorum tx 14 ~.

R. 2. in illo dicto vnum esse contrarium vni per vnum posse intelligi vnum non quasi indivisum in plura sed vnum secundum rationem eandem alterius aliquid esse contrarium quae rationes comprehendant plura contraria sicut in contrarietate virtutis et vitiis extremis. virtutis enim est vnum contrarium quod est ... cum ratione quae neque per excessum neque per defectum recedit a rectitudine. extremis vero vitiis est aliud contrarium quod est difformitas a ratione quae dividitur in duo quorum alterum recedit a rectitudine per excessum alterum vero per defectum sicut D. Thomas 1a 2ae q. 64 art. 1. ad 1um vitiis inquit habet rationem extremi vnius quod est conformitas excessus vero et defectus habet rationem alterius extremi quod est difformitas ~.

Sect. 2a. Variae difficultates circa contrarietatem Vitii et Virtutis.

Occasione eorum quae D. Thomas habet q. 71 art. 1. docet de contrarietate vitii et virtutis disputari solent varia dubia circa contrarietatem virtutum etc.

vitiorum, et aliorum habituum etc. An eorum contrarietas sit ratione obiecti formalis an ratione mali. An sit similiter ex opere intrinseca nec ne. Et alia quae consequenter alibi locum habent. Sed quorum resolutio hic. Et saepe initia hac materia necessaria subiiciet rebus sequentibus difficultatibus ~

1.a Difficultas circa Doctrinam D. Thomae hic q. 71 art. 1.

Circa quod colligitur ex D. Tho. ibi, ita se habet virtutem secundum diversam rationem opponi tria vitium, malitiam, et peccatum, cuius circa explicationem et probationem ex eod. collecta est intrinsecum medium. Circa virtutem secundum rationem considerari possunt. Primum est id quod directe importatur aliquis consequenter et hoc est esse dispositionem quandam alicuius convenienter se habentis secundum modum suae naturae. contra illud Arist. 7 physic. tex. 17 virtus est dispositio perfecti ad optimum. Sed autem virtuti directe opponitur vitium, quia vitium uniuscuiusque rei est quod non sit disposita secundum quod convenit suae naturae ~. 2.m est id, quod virtus importat ex consequenti et hoc est esse bonitatem quandam et huic illi opponitur malitia. 3.m est id, ad quod virtus ordinatur et hoc est actus ordinatus et debitus. nam virtus ordinatur ad actum debitum et ordinatum et sic illi opponitur peccatum, quod est actus inordinatus.

Circa hoc est difficultas quo modo verum sit id, quod D. Tho. dicit per virtutem importari bonitatem ex consequenti. nam bonitas, sumpta ut convertitur cum ente (de qua ibi est sermo ad differentiam bonitatis transcendentis quae est passio entis) non est aliquid consequens ad virtutem. Et difficultas circa ut inducat definitionem quam ex ipso D. Tho. 1a 2ae q. 55. art. 4. definit virtutem esse bona qualitas mentis et ipse met ibi ad 2.m dicit bonum, quod ponitur in definitione virtutis non est bonum ut quod convertitur cum ente. sed bonum addit secundum quod D. Dionysius cap. 4 de divinis nominibus dicit bonum actu est, secundum rationem esse

Caietanus. Medina. Conradus. Zumel. Bas. et alii. hic art. 1. varias rationes exponit. Sed omissis aliis quae ut stabit eas perpendenti minus satisfaciunt. Secundum melioris videtur sequentes. 1.a est ut cum D. Tho. dicit per virtutem importari bonitatem ex consequenti per illum terminum ex consequenti intelligat id, quod per modum illativum, deinde sequitur ex alio etc. sit illi esse, ut cuius de non est ro ex consequenti

e arial. item ex conti e realis. atq. hunc sensum hic explicat Caietan.
Conradus & Bas. & alii ibi. quis eum aliquo dicitur in mo explicat eis
ad hoc .s. illud predictum virtutis ~

Zac. ut s. primum ex conti dicendo alique p mum pass cons
essentiam virtutis ci intelligat n. sentimus ut cumq. sit & quadam roe bonitatis
quae sufficit explicare p mum passionis conis essentiam virtutis. quis implicite essentia
illam includat. ad cum mum quae aliqua atributa dne explicare sufficit
p meus passionis conis essentiam. quae semper et implicite essentia includunt sic
veritas et passio entis, quod essentia includit & atributa divina dne quae
sufficient conis dne essentiam. quae essentia includunt. sane D. Tho. indicat q prod.
sua doctrina predicta ut loqui acomodare ad quasdam receptas explicationes terminorum
nominum. ita ut eidem virtutis sub roem explicitam dendatam noe
virtutis opponat vitium & sub roem explicitam dendatam noe bonitatis quae con
sufficit explicare vitiosq. cons quorum roem opponat malitiam, & denique sub
roes explicitas dendatam noe actus ordinati iniquem vitiosq. ordinat
opponat peccatum. ~

Idem dicere quis sub aliis terminis e quod alij distinguunt bonitas
sume posse uno mo radicali & sic ee essentia virtutis alio mo finali quae
sufficit ut ro quadam cons p mum passionis sic suo mo in prolis divisio
mobile credibile, volabile & c. sicut uno mo radicali p essentiam rerum sequitur
dne alio mo finali p quadam pass. dicere quem hic debet ee statuendum
quod bonitas in aliquo sensu sit ordo transcendens primario conveniens ad nam
realem sic essentia virtutis sit differentia propria, qua essentia distinguitur ab habitu
vitioso quod colligitur ex doctrina D. Tho. 1a 2ae q. 54. art. 3 l. & ad 2m. ubi
dicit, quamdam bonitatem sibi convenientiam ad determinatam nam, nempe realem,
ee differentiam constitutivam alicuius habitus hoc e virtutis & per illas distinguitur ipse ab
habitu malo

Sic Med. Conra. Bas. Zumel, & alij hic q. 71. art. 1. dne
bonitas bonitatem ee differentia essentiam virtutis. illa eam eodem induunt ordine

esse includit cum quod virtus sit principium habituale effectivum bonorum actuum qua virtus est bona non moraliter tamquam bonus habitus operativus bonorum actuum ut intelligitur ex propria ratione virtutis. Tertio id, quod D. Tho. 1a 2ae q. 55 art. 2 (? dicit) ratione virtutis est, quod sit habitus operativus; et art. 3 (? ait), inquit, bonus habitus boni operativus ~

Quare varia dicta praeclara auctorum aliquando asserentium, bonitatem esse necessariam virtutis, aliquando vero esse quid communis seu passive habens suum locum per distinguere varias acceptiones bonitatis aegyptiis ... hic q. 71 art. 1 ... 1a et 1a 2a et 3a quas modo quo ibi eas opponit non videtur satisfacere ... nebulam ambiguitatis eorum exponat ut aliquis pro expositis ... vide ... q. 1 D. Th. ... cap. 1 sect. 1a diff. 3ae ... q. 12 ... cap. 3 sect. 1a supp. 2a ~

2a Difficultas an vitium opponatur virtuti ratione sui formalis an vero solum ratione sui mali ~

Dicendum est vitium opponi virtuti non ratione sui formalis quod est motivum formale directe volitum sed ratione sui malitiae cum formali modo tendendi semper ... honestum ... virtus fere modo abstractivo colligitur ex eius doctrina modo opponendo ~ prior pars hic explicatur ... vitium non habet pro motivo formali directe volito malitiam oppositam bonitati, quae est motivum formale directe volitum quod virtus. V.g. intemperans quando comedit intemperate non movetur ad id directe ratione malitiae oppositae honestati, ita ut dicatur volo hoc quia est malum oppositum honestati, nam contra est pro sequentibus ex D. Dion. cap. de divinis nominibus nemo intendens ad malum operatur. neque voluntas vult malum sub ratione mali, nempe quia malum est, sed illud vult sub aliqua ratione boni commodi vel delectabilis, ut expositum est nostra ... q. ... D. Th. ... 3 cap. 11 ergo vitium non opponitur virtuti ratione sui formalis, quod est motivum formale directe volitum sicque motivum formale vitii non est ipsa ratio malitiae oppositae honestati quae est motivum formale virtutis ~

2a vero pars ratione opponitur ... Spectat male vitii dicitur id, quod

abillo hēr oppᵗ aliquod fiale motivum boni commodi, aut delectatis.
Ug; immoderatg celg ē obm male vitij intemperantiæ quod ab illo offertur oppᵗ fiale motivum boni commodi, aut delectabilis. Ug ~~immoderatg celg ē obm male vitij intemperantiæ quod abillo oppᵗ oppᵗ fiale motivum boni~~ delectabilis. Pd tale

male nempe immoderatg cibg oppoñ mali vitiuij ipsi quod ē moderatg ut patet ex ij

11. Iste em̄ cibus immoderatum oppoñ moderato cui ptē afferat necēm et delectationem abi moderari ē vitiuj oppoñ virtutū roē obi malg excedentij obm male vitiuij ~ in tūq vitiuj ex ipso quod pp̄ᵗ bonum comodum aut delectatē pellicat tale obm male pnii sunidaē turpi quodo tendit in suuj obm mo contemptuio honestatis. ɛ oppᵗ bonum delectate pelliciū aliqᵈ incompatibile cū honestᶜ. in qm vitiuj fit mo apicatuio ē Vitiuj oppᵗ virtutī roē obj malg cum fiali mo tendendi contemptuio honestatis ~

Obij. ē. vitium & virtus oppoñ. tq̄ hītg contrarij spē distincti, ut sicut docet D. Tho. 1a 2ae q. 54 art. 3. Pd distinctio spēfica hītuuj tractuum oppōtoʒ debet sumi ex distinctio obo fiali oppo. ītem ex eo dicto. distinctio spēfica hītuuʒ & actuuj sumitur ex distinctio obo fiali. unde tenē inferri ut distinctionem spēficam hītuum tractuum oppōsitoʒ debere sumi ex distinctio obo fiali oppo. ē vitium debet eē oppōtuj virtuti roē obi fialg directe volitī. ~

R. distinctio. min. si sensg sit distinctionem spēficas hītuum tractuum oppōtoʒ. debere sumi ex distinctio obo fiali oppo sm fiale motivum directe volitum sic nego. tum qᵃ id ñ patet na voluntatis. quæ ñ amat ullum obm, oppᵗ motivum fiale mali oppoñ bono. itaut ipso id fialg malitiæ sit motivum fiale, tum ex qᵗᵉ id, ñ requiritur ad oppositionem vitij & virtᵗ. nam satis ē oppositio roē obj malg cū diverso fiali mo tendendi contemptuio & appreciatuio honestatis ut ostendo roē adducta pcᵗ. fialgs infra dicendis ~ si vᵒ sensg sit illam sumi ex distinctio obo fiali oppo sm fialem mū quo ē advertentē obm male oppōtuj. sic concedo. nam obm male vitij quod ē sub ptē oppōtuj & incompatibile obo mali virtᵗ. de tūc distinctius obm fiale oppoñ habere attinibile p vitiuj mo contemptuio honestatis. qui ē contrarig mo appreciatuio

quem hic v.g. quis finale motivum directe volitus p virtum n. fit ipsa no finalis malitia oppta noi finali bonitatis honestae. ut ostensum e in 1a p. cc. ~

Aliud vero esse dictum, quod dist. efficax fictum tractatum sumat ex obto finali ut locum habeat celi intellectione, scilicet quod ratione obm finale finalis. Vie ipsius obm potest attingi prius tripliciter aliis causis determinantibus c attingibile tali, aut tali mo efficaci. unde fieri potest ut etiam n totum obm quod attingitur sit idem adhuc in illud sit attingibile diverso mo, p actus spe distinctos propter diversam cam determinantem V.G. idem obm pot. alr attingi ab intellectu Angeli ac hois: item alr atq alr a diversis hominibus, aut etiam ab eod. propter diversas spes intelligentes, aut alias cas determinantes ad diversum mu efficacium attingendi idem obm, ut expositum e in a. ee.

q. 19. D. Tho. op. 3. cap. 1. ndm q. e. id, quod ibi dictum e semper actum malum voluntatis distinguere spe n. solum pure morali sed etiam physica ab actu bono propter mum tendendi ximphicius honestatis. videlicet ee. q. 18. D. Thae op. 1. cap. 2. sol. a diff. 1. in 2a p. ee. et alio loco ibi citato. ~

1o Obj. ex dictis sequeretur dari posse hic eiusd. spi inter se contrarios sed hoc e falsum, q. a hic contrarij debent differre spe. sic enim D. Tho. 1a 2ae q. 34. art. 3. ad 1m. numquam, inquit, dicitur quod hic contrarij sint eiusd. spi. Sic Divisa q. 7a art. 2. in So. contraria inquit differunt sm spm. nam contrarius e differentia sm formam, ut dr. 10. m. tx. 13. et 14. e. Sa. ~

Sequela probatur: ut hic sint contrarij n e necessaria oppositio roe obi finalis directe volitum, ut dictum e in cu. b e. sufficere potest oppositio roe obi malis quis obm finale terminus tendendi ratione etiam inter se hic sint eiusd. spi. V.G. sigmor ex finali motivo divinae glorie decernat ire cras in agrum ex opposito ex eod. finali motivo decernat n ire cras in agrum, tales actus sunt eiusd. spi q. a habent obm finale terminum finalem tendendi eiusd. spi tamen sunt inter se contrarij, tamen contrarietates roe obi malis oppositi q. a ire cras in agrum sm n ire cras in agrum. sit oppta est decretum efficax eundi cras in agrum e contrarius et incompatibile cum decreto efficaci n eundi cras in agrum, unde sequitur etiam hic et talibus actibus contrarios ee inter se contrarios et incompatibiles, in gradu intenso quis sint eiusdem spi ut supponitur. ~

Quo pacto dici possit aliqua contrarietas inter hic eiusd. spi roe obi materialis oppositi ~.

Propter rationem positiva obiectis aliqui docti recentiores absolute concedunt dari posse peccatum ... ... ; alij vero id negant propter auctoritatem in eadem obiectione adductam ex D. Tho. et Aris. ... apud multos est dissensio in modo loquendi ... quod materias sumat ... aut ... et quidem ... ... positiva ... loqui Aris. et D. Tho. ... addentes dum est non dari ... ... talis ... materias ... loquuntur ... ... ac ... ... incompatibilitas ... ... attendendo ... ... in modo tendendi, quae ... ... , tunc ... ... incompatibilitas actuum, quae aliquo modo est materias in illis, ac ... ... materias ... ... loquendi Aris. D. Tho. ... .

Sed ... est ... ... loquendi Aris. et D. Tho. ... asserentium materias (nempe ... ...) est ... ... referre ad materias ... ... est ... ... ex ipsa doctrina Aris. et D. Tho. ... ... vero, motivum ... assentiendi est veritas, et ideo ... ... motivum ... est falsitas ... veritati, ... motivum assentiendi ... ... nisi sub aliqua ratione veri ... .

Item ... in ... ... honesto voluntatis motivum ... ... volitum est ratio boni honesti, et ideo in ... ... motivum ... ... volitum est ratio mali turpis ... honestati ... est aliqua ratio boni ... ... delectabili ... cum ratione mali turpis ... illa est ... ... in eam ... quam in aliquod malo quod ... ... bono ... ...

aut delectabili quod amplecti troe cuius remuit honestatem seu nitam,
cum aoe mali vero quod e incompatibili cum obo vitij et sic tales hec nec
ec. nec opera quod virtuem opporti utrum n̄ roe obi finalis, quod e motiuum deu
volitum et roe obi materialis cuius finali mo tendendi in comparbile honestati et opp
tales mg tendendi opposit e qd finale intuum hinc tractatu et positiue op
positum et contrarium alteri mo tendendi; quem hec hic tractatus tantus ideo
inter hic tractatus stricte et effective contrariat. xa. mum log. p. ibitum ex dicto.
et D. Tho. et cc. contrarias sunt stare et ssime ~.

Cum hoc aut stare, pot quod aliqua contrarietas latius sumpta reddat
inter hic tractatus aliqd. opp. roe obi malis oppositi ut tenderet xo hec opera in
obiecti ec. probat sequela. et hic locum hec rio quae ad diconoscendam contra
rietem intrium et actuum a nonas ab aliquibus hoc mo, qd aliqui actus inter se in
compatibiles ita ut vnus inter desurat quod alter tendit, tunc illi et hic ex
leis contrarii sunt inter se contrarij. hoc autem conuenire pot ex diuerso obo mali oppito
cuius mo tendendi incompatibili actuum, et si neq ipsi tractatus neq hic ex illis
contrarii sint inter se diuersa opp. ut in ex. sua adducto. siquis ex finali motiuo
diuina cla destinat efficaciter uenire tras in actum et postea ex eod finali motiuo
destinat efficaciter n̄ uenire tras in actum, qua decreta efficacia sunt incompatibilia
et vnum excludit aliud ~.

Nota e limitatio cause andbus opera in illis verbis ha conuenire
pot ex diuerso obo mali oppito cuius mo tendendi incompatibili actuum et
inde etiam pender solutio multarum obiectionum. Vg. illorum quae etia obicit po
sunt, et aliquas contrarietas actuum et hinc conuenire posset roe obi malis opp
sequeretur in Xpo Dno fuisse volunt. inter se contrarias et vnam eam contrariam
diuinae voluntati, quod e impium et erroneum, ut ostendunt D. Tho. et alij
3. p. q. 18. art. 6. sequela probr quia Xpo hunc volunt. ec. obi mali
oppositi nam vna volunt. voluit mori pro salute hominum, alia v. voluntate
voluit n̄ mori, ut indicant illa verba. Math. 26. n. 39. transeat a me
calix iste. haec autem voluntas n̄ moriendi vt contraria diuinae voluntati nec non

et divinae volentis oppositum mori quod Sabbatum bonum male est oppositum dignitatem
non mori et mori · ss · opp. contra vel 3stat. ~

R. neque saltem quod voluntas sint contraria non sufficit quod eorum
bonum male sunt se sic oppositus sed requiritur ut modus quo amnovit (?) prorsus actum sit incom
patibilis cum alio actu velleitas de sumat non est autem modus incompatibilis quod una volitio efficax
et alia volitio sibi opposita est omnino inefficax, quae sit mere inefficax velleitas, aut nol
leitas, seu simplex displicentia, aut complacentia, ut videre inter tales actus non est contrarie
tas sicut neque in actibus intellectus alterius iudicij et uno sibi est contrarium simplici apprehensioni
de subiecto opposito. positi autem actus Christi Domini ita se haberent. nam actus efficax volitionis
mori, et quodam actu omnino inefficaci simplicis displicentiae volitionis non mori, qui actus
neque contrariae primi, neque divinae voluntati, quod ut dictum est non sumitur contrarietas
ex eo sed quod bonum male sit oppositus sed ex eo quod attinoat tali modo qui sint
inseparabilis tali actui cum alio actu et illum desumat ut amplius ostendet.

Et infra dicendis prorsum cap. 4. atque haec docta colligitur ex prijs et fundam.
quibus communis cum D. Tho. 3. p. q. 18. art. 6. ~ opposite in Christo Domino non fuisse contrarietatem
volunt. ubi Su. dp. 36. sect. 4. ci. 1.a ~ neque simplex affectus omnino ineffi
cax contrarius, seu oppositus eius, quod Deus vult tollit conformitatem cum volunt.
divina quod ille non est prohibitus et bene cohaeret cum actu efficaci quo conformamur
voluntati Dei ut expositum est Sup. a. q. 19. dp. cap. 1. ~ .

Quaeritur Sbij. vitium oppositum virtuti ratione malitiae sed malitia est privatio rectitudinis
debitae. Et vitium non opponitur virtuti proprie oppositione contraria. sed privativa prior.
contra quia oppositio contraria est positiva quae non est ratione privationis sed ratione alicuius positivi ~.

R. explicando mai. vitium oppositum virtuti oppositione contraria ratione malitiae simpliciter
positiva dissimilitudinis nam malitia duplicitur sumi potest uno modo privative hoc est
pro privatione debitae rectitudinis. alio modo positive pro dissimilitudine ad rectam rationem et
hoc posteriori modo vitium oppositum virtuti oppositione contraria proprie. de D. Tho. 1a 2ae q. 54
art. 3. ad 2m. ait. malum quod est differentia constitutiva habitus (vitiosi) non est privatio
pura sed aliquid determinatum repugnans determinatae rationi ~ nolim tamen est aliquod contrarium privationem
tuam solent latio quodam modo dici contrarietatem prout contrarietas reducitur repugnantiam
ut cum perfecta ratione privationis. Sic Aris. lib. 10. m. tx. 15. 1a, inquit, contrarietas huius privatio est. ~ .

3a. Differentiae. An contrarietas vitij et virtutis acquisitae sit sed
~ sumi per intensionis an vero ex sumi per extensionis ~

Haec differentia pendet ex ea quod An habitus habeat se per seu gratias intentionem

qbus efficiat in ordine ad idem obm melius ac melius attingem, itavt eo habeat rationem extensionis. hoc autem q. eis habeat proprium locum in dispositione de habitibus et in loco de specie, et alibi non est a nobis nunc discutienda, d. si videbit sufficienda ss. ea, quae exiguntur ad resolutionem presentis instituti ~.

Vnde igitur suppm est noe rationis extensionis quae inquiritur an habitus spirituales illas habeant non intelligi rationes extensionis localis. nam hae eis sint corporea non conveniunt ulli rei spirituali, sed tuam entitatem, qua eo noe denotant quaedam partes spirituales habituales in ordine ad diversa oba ita ut habitus componat ex diversis partibus spiritualibus quarum una ex natura inclinet se ad actus circa aliquod obm, alia vero ad alios actus circa aliud obm, sic tales partes habituales int se uniendae ad constituendum unum habitum sint heterogeneae, quaelibet propter diversum obm formale inspectum (nam continuatae partes corporis corporea . . . non uniunt physice ad constituendam unam et suppositum ex eius doctrina) sic sint homogeneae absque ulla differentia specifica, cum differentia sit materialis in ordine ad diversa oba materialia. Vg si asserat habitum spiritualem temperantiae esse compositum ex quadam parte habituali quae propter formale motivum temperantiae inclinet se ad actus moderatos circa hanc vel illam materiam Vg potus et ex alia parte habituali, quae propter idem formale motivum inclinet se ad actus moderatos circa aliam materiam Vg cibi ~.

2o suppm est circa hoc esse discrimen inter auctores. An habitus possint habere tales partes extensivas et habitualia differentias est de habitibus per se infusis. alia de acquisitis siquidem de habitibus per se infusis, sive intellectus sive voluntatis communis sententia infra citandis docet illos non habere tales partes extensionis, et fundamentum quo similiter eis assignat discrimen propter quod illis non cedant tales partes extensionis, quis cedant habitibus acquisitis desumendum est ex propria excellentia superioris ordinis supernaturalis, quam habent habitus per se infusi qui ex natura sua non sunt determinati ad hoc vel illud obm materiale cum ea limitatione quam habent actus attinentes se hoc vel illud obm materiale. nam tales habitus per se infusi non petunt generari per actus eiusdem quasi eorum semina ordinata solum ad generandos alios actus ptes iis a quibus ipsi sint geniti, sicut ordinarii habitus acquisiti quibus proinde cedi possunt. Ipsi tamen patet extensionis, si per se petunt infundi a Deo ut auctore supernaturali ut sint quae sunt quaedam superadditae potentiae spirituales quorum quilibet ad modum potentiae per eamdem entitatem, qua attingit aliquod obm formale circa aliquam materiam, possit in illud attingere circa aliam materiam intra latitudinem suae perfectionis, quae limitatio notanda est propter id, quod desumitur ex fine dicet infra ~.

Confir. hinc q. h.t infusus fidei divinae n. hēt grad. extensionis in ord. ad diversa credibilia sed p. unam et eamdem entitatem extendi pot. ad quodcumq. credibile ppter auct.m Dei; alias quando denuo decerneret aliqs. de fide n. posset fidelis illud credere p. habitum supnalem fidei, quem antea hebat quod n. e. dm. ut ostendit suo loco in ma. de fide. ~

Sitr hinc q. se infusus charit.s n. hēt gr. extensionis in ord. ad diversa amabilia sed p. unam et eamdem entitatem pot. extendi, ad quodlibet amabile suppr Deum. sic D. Thos. 2a 2ae q. 24. art. 5. Cum q. posset habitum acquisitum v.g. geometriae augeri q. do extendit ad quaedam sbia ad quae prius n. extendebatur. habitus hoc n. pot. dici de charit.e q. cum minima charitas se extendat ad oia illa quae sunt ex charite diligenda. atq. hoc ibi docet Caj. Banez. Arag. et com. alij … ex posterme ibid. q. 4. cap. 1. d. 3. inde sit … modo dici pot. nullum habitum p.r infusum. hēre gr. extensionis in ord. ad diversa sbia mala sed quemlibet una et ead. entitate posse extendi ad quodcumq. sbm male intra latitud.em sua pfect.is ut colligitur ex fundam.tis eiusd. doctr.ae atq. id tradunt Bas. 1a 2ae to. 1. q. 80. cap. 3. n. 14. Su. to. 2. m. q. 44. sect. 11. n. 27. et alij ~

Dices lumen gloriae e. hinc q. se infusus et tm. e. restrictus ad aliqua sbia mala n. em pot. attingere quodcumq. sbm male in Deo visibile, alias, quilibet beatus q. suo lumine gloriae posset videre in Deo qmlibet creat.am possibilem, quod n. ee dm, ostendit suo loco in ma. de viss. Dei. 1 p. q. 12. art. 8. e. psti hinc q. se infusus fidei et charit.s et quamvis alius e. restrictus ad aliqua sbia mala quod n. ut assignari ro. suffic. inde at cont. inferri illum indigere gradibus extensionis ut possit extendi ad alia, atq. alia sbia mala ~

R. distinguo ants. si sensus sit lumen gloriae ee restrictum ad aliqua sbia mala sm aliquos gr. extensionis dc. falsum e. q. … quod … lumen gloriae p. unam et eamd. entitatem sine dist.o gradum extensionis pot. attingere oia sbia ad quae ordinatur intra latitud.em sua perfectionis ut ostendit loco citato. Si v. sensus sit illud ee restrictum ad aliqua sbia mala q. n. pot. attingere quodcumq. sbm male ex creaturis possibilibus quae in Deo videri poss. sic verum e.

vero differentia. est quoniam id illi venit, quia huius fidei, et charitatis, et alii in-
finiti possunt esse supra eum secundum formale attingere quodcumque materiale in quo ad videndum
Deum in Deo plures ac plures possunt creaturarum possibilium respicere maioris perfectionis
intensiva luminis gloriae: nam ipsa non visio quia possit efficere vires
in ea habet hoc quod eatenus videantur perfectiores, ac perfectiores possunt effectum in
ea quatenus perfectius ac perfectius est ea, et gloria quodlibet lumen gloriae cuiusvis beatitudinis
certitudinem perfectam intensivam. hinc est ut non possit videri in Deo quodcumque
secundum materiale possibile. Id habet ceterum ad aliquam potentiam Christi gradum sua perfectionis
intensiva, sive intellectionem quoque intensive sive etiam eminentissimi
virtualis ~ At huius perfectionis infinitus fidei et charitatis sine maiori perfectione intensiva
possit attingere aliud atque aliud secundum materiale. nam quilibet minimus huius fidei possit esse
autem Dei credere quodcumque credibile et etiam quilibet ex minimis huius charitatis
possit posse Deum diligere quodcumque diligibile, ut ex ibi cum D. Tho. etiam est
et habet posse supponi 2am. confirmare. et haec est ratio differentiae quoniam ille non habet terminos,
et hoc, aut illa determinata materialia, et lumen gloriae. ex hoc amplius expositum est
in ma. de Charitate disputatione 4 cap. 1. ad 2m. et aliis. ~

3.º Supponimus est et huius acquisitionem habitus posse probari per extensionem vario modo
esse. 1.a illorum asserens nullum habitum acquisitum sive intellectus sive voluntatis
illas habere, quia 1.a nobis videtur Caio, Vasq. Ferra. et alijs. (quos refert Suarez
p. 2. m. disp. 44. sect. 11. n. 12.) quatenus dicunt habitum esse qualitatem simplicem ~
Id multis non videtur id asserere, in eo nisi ut excludant quaslibet partes ex intentionis
modo suo expositio in suppositione 1.a ut rather possit ex eorum doctrina. unde Caius 1.2.
q. 54. art. 4. et ad 3m. rationem. huius inquit sufficientiam habet latitudinem intensivam
et extensivam sibi illam repararent latitudini intensivae et extensivae caloris
in modo tamen loquendi utuntur his verbis ut dicant per augmentum extensivum huius et et
per intensivum non addi novam partem. Id novum nimium, quia nolunt uti nomine
additionis partium, quod accommodatum est augmento gradus ~

2.a S.a distinguit inter huius acquisitos intellectus et voluntatis,
et aliquibus habitibus intellectus concedit partes extentionis non vero habitibus voluntatis
ita Suarez in opera dicta sect. 11. n. 45. ~

3.a S.a absolute tam habitibus acquisitis intellectus quam voluntatis

redit p.to compensionis. ut alibi 12.ae tr. 1. disp. 8. cap. 3. et sic sunt
Doct. S. The. 12.ae q. 52. art. 1. vers. finem. et 22. q. 24. art. 5.
Cai. et alii ibid. quos sub aliis mis legendi. ~ Haec s.a (sequuta ab illi
confessio) nunc supposita e. hoc fundamento. hitus acquisitus sive intellectus sive
voluntatis cum natura sua e. exercitiis ad actus similes iis, a quibus generatur, non potest extendi
ad alios actus similes cum alia noua sua et materia nisi augeatur secundum aliquam
perfectionem entitatem cum actibus versantibus circa talia obiecta. id autem est quod dare con
tendit, cum de hitu addit nouam perfectionem extensionis. ais probatur 1.o cum eo dicto
quo in disp. de hitibus et alibi saepe illud asserui; ~ 2.o quia experientia id indicat
quos colligi potest ex indiciis adiuncta ac compente faciliores ~ 3.o experientia
quod hitus acquisitus e. quasi quoddam semen relictum ab actu a quo generatur, ut
habeat secundum generationem generandi alios similes actus cum illud secundum potentiae et materiale
in ordine ad quod reperandae disponitur et non id asseritur, non restat ad ita sanis
facientis cur dici nequeat quemlibet hitum posse concurrere ad quoscumque actus
similes

Confirmatur. potest contingere ut aliquis exercendo actum circa aliqua obiecta
materialia alicuius virtutis acquirat promptitudinem et facilitatem hitualem circa illa
et in adhuc habeat magnam difficultatem circa alia obiecta materialia eiusdem virtutis. v.g.
in virtute temperantiae, conatur aliquem e. promptum et facilem circa moderationem potus
non vero cibi, aut circa delectationem gustus non vero tactus. l. alterius sensus ut indicat experientia.
ergo dum e. experientiam actuum circa noua obiecta materialia ad quae antea non erat promp
titudo et facilitas augeri hitus secundum aliquam perfectionem quae sit promptitudo et faci
litas circa illa. atque hanc nouam perfectionem distinctam realiter a praeexistente, quia
non potest cum omnibus indiciis distinctionis realis, quod una secundum suam entitatem possit
consistere, aut deperire absque alia. ~

His suppositis dum e. sciaretur an hitum virtutis et virtutis acquirere non so
e. secundum perfectionem intentionis sed et secundum perfectionem extensionis in ordine ad diversa obiecta. et
materialia. probatur suppositionis s.a sedente hitibus acquisitis et voluntatis perfectionem extensionis
ea supp.e dictum e. supp. 3.a in 3.a s.a inde conclusionem infert haec etc. nam
hitus virtutis v.g. intemperantia habet unam perfectionem in ordine ad immoderatum potum.

Et aliam inord^e ad immoderatus cibum. Si ipsi aliquis experitio ac hum[?] ex^a moderandum potum aquirat ex^a hoc habitum temperantiae sm hanc p. erit straietas ius hitus vinoro inclinantis ad immoderatum potum. insuper si operatio aliquo achum ex^a moderandum cibum aquirat ex^a id habitum, sm talem p. erit straietas cum alio hitus intemperantiae inclinantis ad immoderatum cibum. idemq inducit^e respectu alioz potest in alijs habitibus vinoz virtutum aquisitarum. ~

Obij. i.^o D. Tho. 1.2^ae q. 66. art. 1. [illegible] quicumq habet aliqm virt. vg. temperantiae habet ipsam quius ad oia adquae se extendit temperantia et in hoc ibi [illegible] virt.^e a Scia et arte, q sic id n[on] venit [illegible] habitibus virtutum aquisitaz n[on] venire augm.^s sm p. extensionis quius veniat habitus Scie et artis. ~

Hoc solvendum est e ab adversarijs saltem quoad virt. intellectualem prud.^e, qui [illegible] augm.^s extensivum cum tn D. Tho. ibi loquatur abs. de virt.^e distincta a Scia et arte quo pacto prud.^a ab illo intellectu [illegible] sub noe virt.^s distincta a Scia et arte, ut p[atet] 1.2^ae q. 57. art. 2. 3. et 4. et q. 61. art. i. et alibi sepe. ~

Quare R. ut notat [illegible] in illa q. 66. art. 1. paulo post initium. D. Tho. ibi loqui de virt.^e perfecta sm statum qui dicitur solet noe virt.^s simpl.^r q. e in statu perfecto ad oia obia alicuius virt.^s ad oia, in quo saltem comprehensa sub [illegible] dotibus [illegible] quius qui conveniunt potest difficultatem [illegible] in praxi superanda p virt.^em. Sic etiam q.^do D. Tho. dicit oes virt.^es morales ee int se connexas id, ut plerumq ex ipsis etiam adversarijs [illegible] intellectu de virtutibus simpl.^r sm perfectum statum virtutis. quo pacto morali dicitur solent noe virtutis simpl.^r, ut explicatum e sup.^a in [illegible] de virtutibus cap. 9. [illegible]

2.º obij. si habitus virtutis aquisita haberet p. extensionis illa deberet int se [illegible] aliquo m[odo] unionis, alias n[on] esset aggregatum p accidens [illegible] multis habitibus sed n[on] potest ostendi, quis nam m[odus] unionis sit int illas, q^a neq potest ee unio inhaesionis, q[ualis] e int subm et accidens, neq unio situationis q[ualis] e int p. quantitatis, neq unio intensionis q[ualis] e int gradus

ctus interna, sicq. idem ut supponi illa non ordinat ad intentionem. Et ad extensionem habitus; nec deniq. eius sufficiens fundamentum ut connotari aliquis aliquis actus in quo illa potentia vniatur, etc.

Hoc argumentum urget Suarez 3 p. to. 1. disp. 26. sect. 3 § hinc colligitur ubi id specialiter accomodat ad probandum visionem beatam non venire per extensionem Et to. 2. m. disp. 44. sect. 11. n. 5.º cuius id probasset ex omni differentia actuum extensionum cuiuscumq. habitus postea n. 20. per eam rationem absolute dicit nullam realem compositionem extensiuam reperiri in habitibus. Et deinde n.º 45. dicit eam reperiri in aliquibus habitibus intellectus, verum in istis ipse met tenet solvere predictum argumentum quod ad hominem contra illum retorqueri potest et sitis solutio, que assignata fuerit pro unitate plurium extensionis quam tradit illis habitibus intellectus poterit et assignari pro unitate plurium extensionis in habitibus acquisitis voluntatis ~.

Ad iam dictum dicendum est diversas sententias affirmantes aut negantes ex illis pluribus extensionibus constitui physice unum ens per se. nam in sententia id affirmante contendimus eas posse vniri inter se aliquo modo vnionis illius interno, esse autem asserendum esse illum esse specialem modum quemdam vnitatis ab alijs diversum per modum compositionis specialis ad quem ordinatur a specialis ab alijs diversus ~ quod vero attinet ad modum loquendi potest ita appellari, quodam modo vnio intensionis quia vnit illas partes speciales in ordine ad vnum eidem habitum specialem aut intellectus, aut voluntatis. Si vero fuerit habitus sive intellectus sive voluntatis potest et quodam modo dici vnio extensionis quia vnit illas partes in ordine ad diversa obiecta atque habitus dicitur extendi sic D. Thomas 1a 2ae q. 52. art. 1. C. versus finem distinguens duos modos quibus potest fieri intentio habitus et secundum secundum modum quo habitus sua extendit ad plura obiecta dicit hunc esse modum quemdam intentionis quo dicitur maior habitus ad plura extendens se ~

In aliam vero sententiam negante ex illis pluribus extensionibus constitui physice vnum ens per se et asserente sed dici vnum habitum quadam vnitate solo ordinationis ad vnum finem solerum ea opportet quia dicitur vna domus vnus exercitus etc. consequenter dicendum est inter illas partes non dari aliquam vnitatem internam ~

Bas. 1a 2ae to. 1.º disp. 80. cap. 5. n. 27. alij procedit in aeu... dicat

illas p.d unire n aliqua un.e media p se ipsi q.a inquit pars procedens dehet iri, ma teralia adveniens dehet ut fra te noster meriate ec quorundam ingenium, qui inquam ac mundi ardoris decara p mum q.tis sumat ex illa hic oppulis nequeunt philosophari dici indivisibilibus ipendi unionibus &c. t. posteca o.p. d.i. cap. 6. n. 27. ac e.s de parrib.s inventionis ingsic ex co p.a dicit illas unire n aliqua un.e media p se ipsi. at neq hoc minus mirabile ingenium ut alijs. neq e hujus loci id examinare ~

Simili dist.e x.a diversas s.a dictas responderi p.t singularis an haec ex q.bus p.d dicta p.d extensionis virtualis etiam heant inter se aliquem m.us unionis addi et p.t ex eo quod haec neget alibus n necessa inferri illam ee negandam int p.d hiis qui d.r extendi, q.o cum hiis se ghas p.s manens p m.us alis p.mi magis accedens ad unit.m pote q.m alis z.o p.t illi ee consentanea maior unitas q.m alibus secundis, neq e inconveniens ab actibus secundis int se n unitis exegerari distinctas p.d hiis qua int se variant sta a diversis causis int se n unitis pot p.d dici p.d q.tis qua int se variant v.g. q.o unus ignis producit in aliquo subo calorem ut 4.or t. posteca alis ignis producit in eod. subo alios grads caloris qui invicem perfisser tibus ~

3.o dices. si hiis unit. aquisita heri p.d extens.i. seget illas debere distingui n s.o sm varias q.s sensus malum p.d ex sm varias illorum condit.a individuantes te circumstas v.g. inhita operantia n s.o esset una pars ad moderandus potrem alia ad ibum p.d esset alia pars inclinans ad moderandum hunc n.o potem in hoc instanti te alia ad alium n.o potus in alio instanti &c.a p.d hoc cons e falsum e.o &c. ans ~

Sequitur dicit. q.a ideo inhita accedunt p.d extensionis sm varias spes dolor malium, q.a actus v.g. volendi potum moderatum e. destratus ad talem spm dol mali te dat habitum certam ad actus sides te illud dtm te s.o dat promptitud.em te facilitatem in ordine ad illos. unde exp.a indicat retrahere diff.tem ad alios actus ei.a alia dolore malia esse distincta

Si fiat ei ro locum het si attendat obm male dri adiectis indiuiduantib. et circunstas. nam volitio moderandi hic et nunc hunc no pletum e de terata ad hoc no obm male in hoc instanti, ac proinde debet parere hitum qui ad id sit determinatus. unde eum ipso indicat remanere diffis ad alios actus circa alios no pbtg in alijs instantibg et circunstantijs ergo sitis roe debent eius in hitu distingui pes extensionis sm varias adiectas indiuiduantib. obiectum malum ~.

Minor vero quod illud cons sit falsum ita pbtr. 1.o quia inde sequeret in hitu dari ptes quae numqm possent here suum actum. nam pars huius certa ad actu volendi moderari hunc no pletum in hoc instanti n pt post tale instans here ullum actum siquidem e determinata ad moderandum eum no pletum instantis pcedentis. quae frustra esset illa pars huius quae numqm posset here actum ~.

2.o sequer in hitu dari posse infinitas ptes extensionis sm infinita indiuidua oboz et infinita infinita instantia et alias infinitas circunstantias imo requir tales ptes infinitas defacto dari in hitibg virtutum nalium qui auctis infusis Xpo Dno et alijs beatis. nam huius mi huius dantur illis ut efficiant pbam intra totam spheram pfectionis nalis, atq ita debent here totam suam extensionem pfectam ~.

3.o sequer hitum numqm posse inseruire p actus versantes circa obm male simul cum fieri. nam quotiescumq actus versat circa obm male amplecti illud in diuerso tpe et sub alijs circunstantijs ac alijs actus pcedens. ergo n pt intendere ptm pexistentem huius, quae erat determinata ad obm pro alio tpe et alijs circunstantijs ~.

R. 1.o neg. sequelam. quia n e nessm in hitu aquisito distinguere reali tot ptes extensionis quot ss obia malia no distincta sm quaslibet adiectas indiuiduantes, aut quaslibet circunstas diuersas. quia quando circunstae ss ntes et n afferunt valde inaequalem difficm pt eadem pars huius

complendi ad illas ~ ad q. habet v. sequela. Quia in hunc cedit q. complensionis

sm varias spes stbor malum q.a hae ss. dissilia tbes se hent valde in-

æquales diff.tes superiandas. Et alio detrahe ad talem q.m stoi malis æquat

q.m hec detratam ad eam q.m stoi trad superiandam eam diff.tes valde

dissilem alteri, quæ no n het locum respectu stbor m. dissilium, salo

no diversor sub circumst.is hentibus sites Et q.tes diff.tes neq. inijs ex ne

aut exp.a s. aliunde ut afferri aliq.d ita movens in opp.tus seq.i q. circumst.

ss. fales ut afferunt dissiles Et valde inæq.les diff.tes ex n stoa mala q. bo

circumstant sunt salo no dissimilia ~

Ad hoc facit id, quod ex ipsi adversarij cedunt in hunc vitiosi

V.g. inclinare ad amorem inordinatum pecuniæ dari q.d complensionis

n. sit in illo dissimilis q. in quaslibet diff.tes individuantes Et circumst.as

stbor malum, q. s. q. eor propinquitatem dissilitudinem p. idem hu. ad illas

complendi. unde colligit quod ut ex alijs capitibus inter fictum vitij Et virt.

sit disparitas in quod atinet ad vim præd.ta dirett.tes quæ ex detrat.

actuum ad has s. illas diff.tes individuantes conat inferre in hunc. tale

q.d complensionis assionat volunio, quæ servata p. q. locum het in utroq.

Si quis scdat illa sequela ita ut in hunc aquisitiv dissime.

ant q.d complensionis, de sm varias diff.tes individuantes stbor malum

Et circumst.as q.o aliunde n. nocent aliq.d obstans negat illa minori.

quod id cum tali limitat. dictum sit falsum ~ Ad. 1.m v. p. sal.

Ratio aliqui resp.d eam sequelam q. inquiunt ex post illud instans pot

ho. bene actum quo vellet illud q.s. exercitum fieri in p.cedenti instanti

s. posset renovare eam voli.tem p.cedentem p. aliquod sps sub se quo

V.g. p. unum quadrantem ut si Deg nunc ex het actum quo vellet

in p.cio mundi creare Adamum ~

Sed q. attendendo moralem praxim ad q.m ordinat. sicq. volunt

n. ut [illegible] satisfacere Et dicat ex eo actu volunt.s. causari aliq.m q.

huius, quæ transacto instanti q. quo erat volitio ab s.a deffecisse [illegible]

illud opus elliciat aliam volitionem absolutam efficaciam exequendi tale opus pro eo instanti pro quo iam nunc illud non potest fieri prout decretum fuerat a voluntate. id est. ad ad illas primas obiectiones respondere potest alio duplici modo sequenti

1o neg. non esse necessarium quod ibi includit forte ex coactione quandam aliquam propriam habitus sic habentis ut ibi et suppositione non posset inclinare ad alium actum ad volitionem absolutam efficaciam, quae erat praecedens. nam ad moralem praxim non refert praeductio talis habitus et aliunde non videtur esse finis sufficiens ob quem praeveniat procedendo in 1a. quae dicit non dari sufficientem finem, quem ad aliquem actum producat habitus qui non posset producere in actum, sed et in aliis causis dicitur cessante fine non produci effectum, atque hoc data tali hypothesi magis videtur satisfacere quam id, quod alii dicunt tunc produci habitum et si numquam posset producere in actum sed, inquiunt, post hanc vitam manent habitus virtutum moralium et si non temporum finem aliquem moderandi passiones. et sic qualibet pars terrae habet inclinationem ad centrum, et si nequeat actu id consequi, hoc, inquam, non ita satisfacit, quia data hypothesi quod illa pars habitus ad nullum actum posset deservire non ostendit sufficientem finem ob quem esset producenda, neque est eadem ratio in exemplis supra adductis quibus est aliquis sufficiens finis ut colligi potest ex eorum natura et ostendit alibi suis locis.

2o neg. esse non dicat ex eo actu forte quandam aliquam propriam habitus qua licet non inclinaret ad aliam volitionem absolutam efficaciam, quae erat praecedens posset tamen producere in alio complacentia sequentis operis pro illo instanti, quo antea erat decretum nihil enim obstat quominus dici posset talem propriam habitus posse exercere ad tales actus.

Ad 2m probat. .... neg. illam consequentiam quod sequeretur in habitu dari infinitas p. extensiones. quia non est necessarium ut quaelibet pars individuans aut quaevis accepta aliquis sibi malis producat in habitu distincta pars extensionis ut dictum est. ad consequentiam huius 3o dicetur in minori prolixe. 2o et si id esset necessarium adhuc inde illud non sequitur. quia cum homo non possit naturaliter habere actus infinitos catheorematice, neque etiam possit in habitu produci p. extensiones infinitas catheorematice

Ad id v° quod subdit sehortibg natibg p accens infusti xpo Dño
et alys beatis R. illis sufficere finitas ph° cōprensionis ad efficiendam grōnalem in ou° adquaumq dba qua nali aninej poss trascendit suo bo
Ad 3m obiect. R. nec, scq fam. q° post separeret p° illis aly atq aly atq intensiores dismili no. et° idem dbm malle, sub eis d. circumstantijs obiectiuis q° anteà erat volitum q° aliunde nihil obstat virtu qua illius pot intensiùs augeri huiq perfistens
Obijcies 4°. de roe virt° e ut s. fiali s. virtuali amet suum dbm fiale tanta efficac ut ex vi illiq moueat potentiam ad amandum dè dbm malle qui fuerit coniunctum cum tali fiale vel ad superandam q°mlibet diff°em vel apprehendi quod cumq dbm oppositum q° superfluaest cōprensio ptrarum sup addita ut inclinet ad dbā malia
Anteds pbot° i°. ex illo dicto, quod ex Stoicis refert Simplicius in pdicam° q° lij. et affert D Thom. 1. 2ae q 66. art 1°. in hunc modum. ro vii consistit in max°. qui mq bgdi ut ibi explicare vt D Thom. dendat q°mlibet vir°em expendi ad ea sua dbā malia. 2°. q° si virtus n° amat suum dbm fiale tanta apprecia°. n° e vere virtus q° n° amat illud debito appretiationis mo ad id em requst ut ex vi illiq bonum honestum, quod e dbm fiale anteponat omibq alys bonis inferioribq ita ut propter nullum aliud recedat ab illo sit de roe sua e mq assentiendi ita certq et euidens. ut nulla alia roe intellectus moueri possit ad oppositum
R. neg. totam qnsq. Nulli q° quis de roe virt°. amare suum dbm fiale tanta apprecia°. ut illud saltem virtualiter pferat alys bonis inferioribq n° in e de illiq roe ut inquocumq gradu fiali vesset cc° omnia dbā malia n° solum diffitas numericas d nec solum specificas atq ita n° e superflua cōprensio qua addunt° pfiali inclinantes ad tunc ad huc aut illa dbā malia, que de fiali ceterare annoue° adiuncti alibq calis vir°. aq fe efficiunt° in huiu p° cōprensionis ut sup° dictum e

Ad 1m pbat. R. illud dictum quod de vir° consistat in max. ita intelligi pt° ut sensq sit illam consistere in max° quoad apprecia°dm sui dbi fi q° illud saltem virtualiter pferat omibq alys bonis inferioribq. hi v° refferat.

// malia.

ad maium quoad extensionem ad oppa malia. sic ut patet ex dictis. Ad 2um dicendum sicut ad 1um. Locum hic desiderio effectu dicti statum eo modo quo sdet facti moralis considerari nos vire simpliciter. tamen semper est virtutem quod est in statu simpliciter possibilis extendi ad via sua oppa malia saltem, quoad via propria cessione ex quo provenire potest maiores difficultates ut ex dictis patet ad 1um ~.

Ad 2um sentientem. Ex eo quod virtus amet suum statum finale tanta afficiatur, ut illud saltem virtualiter praeferat omnibus alijs bonis inferioribus non sequitur quod inhaereat virtuti acquisitae negocians dari diversa per se. et extensionis deleata inclinationes ad diversa oppa malia ut dictum est. ad hanc quaestionem directe in initio et quae hoc pendet ex alijs. quae infra tractanda sunt circa modum quo virtus quoad habitum aut actum sit incompatibilis cum vitio opposito afficiatur. dictum est. finales. plenior solutio huius obiectionis traditur. quae proponi potest colligere ex ibi dicendis ~.

Art. 3 An Vitium sit proprie contrarium virtuti physice

oppositis virtutibus esse in subiecto. vel quo proprie dicatur

contraria cum illa permanere potius dispositione.

Superiori cap. Diximus specialiter de oppositione virtutis cum virtute acquisita nunc specialiter agendum est de illius oppositione cum virtute infusa ~. aliqui asserunt huius vitiosi ex natura rei esse oppositos et incompatibiles cum virtutibus per se infusis. quam sententiam Zumel. ad 2. q. 71. art. 1. disp. 2. conclusione 1. dicit non esse improbabilem, nullum non autem refert ~ Alij vero circa tractandi inter illos physice seu ex natura rei non opponi virtutibus per se infusis ~.

Sed ut ea, quae debent esse magis certa, aut probabilia separentur ab alijs minus certis. notandum est, aliud esse inquirere, an huius vitiosi, ita sint oppositi virtutibus per se infusis ut ex natura rei sint omnino cum illis incompatibiles aliud vero an sint proprie illis contraria physice seu ex natura rei. ~

Dico 1. huius vitiosi non sunt physice seu ex natura rei omnino incompatibiles

sm suam entitatem cum virtutibus per se infusis hac ce. ut tenendum ut communis verior, quamquam sit de alio puncto an manent habitus vitiosi contrarii per se infusas sit [illegible] contrarietas physica colligitur ex D. Tho. 3 p. q. 86 art. 5 cum ubi dicit nihil prohibet quin remissa culpa remaneant dispositiones ex praecedentibus actibus causatae, quae dicuntur peccati reliquiae, ubi per peccati reliquias ex actibus praecedentibus causatas intelligentur habitus vitiosi. Et 1 2 q. 65 art. 3 ad 2 habitus (inquit) virtutum infusarum patiuntur interdum difficultatem in operando propter aliquas dispositiones contrarias ex praecedentibus actibus relictas. Zumel 1 2 q. 71 art. 1 disp. 2 c. 3 dicit idem esse assertum quod habitus vitiosi possint manere in hoc iustificato, atque inde cum virtutibus per se infusis quod etiam supponunt Med. vincent. art. 1 dubio ult. et alii ibi, quae in modo loquendi sit varietas an habitus vitiosus in hoc iusto mereatur nomen vitij vel dicatur manere secundum minimum habitus s. per minimum dispositio quoad idem est; a fortiori docent auctores infra citandi, qui dicunt etiam habitus vitiosos contrarios per se infusis non dari contrarietatem physicam ~

Cl. Obi. q. si aliquis, qui erat plenus vitijs acquirat gratiam, simul cum virtutibus per se infusis non ideo statim in illo destruuntur omnes habitus vitiosi sm suam entitatem, ut colligitur ex experientia qua discernit illum adhuc manere propensum et promptum ad actus vitiosos et habere magnam difficultatem in operatione bonorum operum donec eorum assiduitate acquirat habitus intensos virtutum naturalium ergo habitus vitiosi non est physice ex natura rei sive in re pariter sm suam entitatem cum virtutibus per se infusis. atque hac ce. locus habet etiam si supponeret habitus vitiosos esse physice contrarios virtutibus per se infusis. nam contrarietas et physica inter habitus non obstat, quominus illi sm suam entitatem sint compatibiles in aliquo gradu sicut enim habitus vitiosi compatibiles sunt in aliquo gradu cum virtutibus naturalibus quibus sunt physice contrarij. ~

Resp. ad eadem ce. amplius probabitur fundamentis infra adducendis pro 2a ce. ~

Proby. D. Tho. 3 p. q. 86 art. 5 c. docens de reliquiis peccatorum remanentibus in homine post remissam culpam sic ait. Et remanere

maneat per mutua dispositionis quam mutuus habitus qui pro reparare ut remissa culpa.
quia etiam non remanere cum virtutibus infusis habitus vitiosos, sed aliquas
dispositiones procedentium peccatorum ~ Sed etiam indisputatis mag. ut. revertibus
art 10. ad 1. ubi ait actus contrarius hoc virtutis gratia quod corrumpat habitum
vitij. unde non remanet cum temperantia infusa habitus intemperantiae in ratione
habitus sed in via corruptionis quasi dispositio quaedam. ~

R. ibi D. Tho. non negat tunc permanere habitus vitiosos secundum
suam entitatem, sed potius id supponit, unde atque eo modo loquitur quod illi
remanent potius per mutuas dispositiones quam habitum, ut denotet illos tunc non rema
nere, quatenus dominantes illi subiecto, sicut antea, quando tunc praeponderant gratia
et virtutes infusa. Et propter hoc dicit morali quodam modo loquendo non remanere
in ratione habitus vitiosi atque id indicant verba ipsius D. Tho. in priori loco, cum
ait remanent ita quod non dominentur etc. hac enim ratione ibi dicit illos rema
nere quasi dispositiones debilitatas et diminutas quod bene explicat eo modo
idem affert Suarez 3 p. to 4 q. 86 art 5 in commentario ait n. 2.
dicens non est intelligendum semper fieri per intensionem ut ij habitus in suo intrinseco
esse minuantur sed per abstractionem gratiae et auxiliorum dicit debilitari et dimi
nui in ordine ad operationem non quoad entitatem diminutionem talium actuum nam
hoc non sequitur ex natura rei, maxime quia expulsio nec est causa ratio afferendi
eiusdem a Deo fieri et sic dicit illi habitus manere in ratione dispositionis propter
statum subiecti etc. ~

Item est exponi potest aliis variis modis loquendi auctores ut cum dicunt tales
habitus vitiosos remanentes in homine iusto non mereri nomen vitij neque denominare
eum hominem vitiosum, nempe simpliciter quia praeponderat denominatio gratiae ut explicatum
est supra casibus verbis fmem. ~ similiter est phrasis dicentium manere vitia
non sufficere et habitualiter quasi mali remissionem quam etiam excludit mo
talis aversio a Deo ultimo fine non tamen negant tales habitus physice permanere
sub ratione habitualem vitiosos vitij quia sunt idem specie imo et non ac antea erant

ut ostendi ex sua dictis. Confirma dicendi, et videatur Zumel 1a 2ae q. 71a art. 1o disp. 2. et 4a et 5a.

Difficultas superest an hujusmodi vitiosi quis physice sint propensi secundum suas entitatem cum virtutibus per se infusis, ut sint physice seu ex natura rei illis contrarii, ad eum modum quo sunt physice contrarii virtutibus acquisitis quis cum illis sint repartes in aliquo gradu.

1a Conclusio: hujusmodi vitiosi non sunt physice seu ex natura rei proprie contrarii virtutibus per se infusis. Pro hac citari solet D. Tho. locis supra relatis in conclusione 1a. De ex illis locis sunt colligi ut id quod ibi dictum est ut indicant illa verba ibi relata. hanc tamen conclusionem insinuat q. 54 d. 1a 2ae q. 2 art. 2 ad 4m ubi ita ait hujusmodi ex frequentia operum peccati contrarium virtutis acquisitae contrarij est, non tamen contrarium directe virtuti infusae. citari etiam solet Sotus q. 54 d. 1a q. 1a ubi tamen art. 1o quod dico est non ut aliud velle quam id quod dictum est in conclusione 1a. apertius hoc docet Gab. 3 d. 23 q. 1 art. 1 dub. 6. ubi ait habitus qui est hujusmodi infusus non contrariatur habitui acquisito sed acquisitus contrariatur acquisito. Greg. 1 d. 17 q. 1 art. 1 post conclusionem 2am versus pro eo atque caritati, inquit, infusae nulla cupiditas humana est formaliter contraria. Suar. 3 p. to. 4 q. 86 art. 5 in comment. art. 1, idem tenent alij doctores recentiores, in id etiam probatione inclinat Zumel 1a 2ae q. 71a art. 1o disp. 1 ad 1m quis addat probatur esse probabile, saltem non improbabile, praesertim colligitur ex doctrina eorum qui docent caritatem infusam expelli per peccatum mortale non physice effectione sed morali seu demeritoria ut dicetur infra suo loco.

Probatur 1o, argumentum ex quodam signo, si aliquis homo valde vitiosus valde contrarius habitu suo vehementi inspiratione supernali et itaque accedit ad sacramentum baptismi cum supernali dispositione valde intensa et acquirat gratiam ac virtutes infusas valde intensas, attamen ex hac materia intendit illum post quam frequenter operatus est mox ... in ... hujusmodi virtutis inclinatum dependere ad vitiosa, ex materia ... simili promptitudine ac antea unde si statim incidens in peccatum mortale amittat gratiam

experti scira prompte & facile relaui ac antea. quod signum
est in illo praboz huius virtus non sit infusio deo destructus sed neque im
minuta quoad gradus intentionis qui deberent imminui tantum illos &
inde si se infusa esset opposita stantes physica ~

Tertio Dico etiam aposteriori ex alio dono. Si aliquis fidelis
uit sine ulla culpa defectu deliberationis & libertatis aut cum sola culpa
veniali propter insufficientiam deliberationis & libertatis habeat actus erroris ex quibus
fieret habitus erroneus contra talem habitum nihil imminueret de habitu per se infuso
fidei. alias si magis ac magis cresceret ille habitus erroris etiam si esset sine
culpa mortali infidelitatis tandem destrueret habitum hunc fidei divinae
quod dici non potest quia hic non tollitur viatoribus nisi per culpam mortalem
infidelitatis ut ostendit suo loco in materia de fide. Ergo talis habitus erroris contra
fidei non habet physicam contrarietatem cum habitu per se infuso fidei nam si
hanc haberet quo magis intenderetur eo magis illum imminueret & tan
dem destrueret ~ inde etiam infertur habitum erroris contra fidem etiam quando generatur
ex actu plene libero cum culpa mortali infidelitatis. quis licet
talis actus demeritorie & dispositive destruat habitum hunc fidei infusae.
non tamen esse per se illi physice contrarius quia sola varietas quoad libertatem
& culpam actus non variat speciem physicam neque addit aliquam entitatem
ob quam habitus erroris tunc sit physice contrarius non vero quando generatur ex actu sine
culpa mortali infidelitatis ~.

Similiter si aliquis defectu libertatis sine culpa mortali
habeat actum odii Dei habitus inde genitus non habet physicam contrarietatem
cum habitu per se infuso caritatis quia nihil eius imminuit unde infertur etiam
habitum odii quando generatur ex actu plene libero cum peccato mortali quis
licet talis sit actus demeritorie & dispositive destruat habitum hunc cari
tatis per se infusae non tamen esse per se illi physice contrarium quia neque va
riatio speciem physicam neque addit aliquam entitatem ob quam habitus tunc sit physice
contrarius non vero quando generatur ex actu sine culpa mortali ~

Inde etiam colligitur aliud signum quo probatur virtutes tales huiusmodi non esse physicam contrarietatem nam physica contrarietas signum peti ut unus existens intensus remittat alterius gradus alterius huiusmodi qualitatis non dari contrarias in gradu intenso at hoc non reperitur in praesenti quia habitus virtutis infusus caritatis numquam remittitur per actum oppositum sed destruitur ad supponatur aliquod peccatum mortalis quantumvis remissus. Item quia omissio mortalis culpabilis quod signum est talem destructionem fieri non ratione alicuius contrarietatis physicae sed moralis demeritoriae ac dispositivae, et vero si non supponatur culpa mortalis permanet cum habitus caritatis quantumvis magis ac magis intendatur huiusmodi actus sine culpa mortali.

Probatur 3° a priori ex causa non contrarietatis physicae. nam haec oritur inter qualitates eiusdem ordinis, quae sui gradus intensos petunt excludere se expellere ab eodem subiecto. probatur quod subiectum in ordine ad actus naturales illius ordinis a quo naturaliter fluunt una qualitas non habeat capacitatem recipiendi simul plures ac plures gradus alterius qualitatis ut colligitur in ordine v.g. in calore et frigiditate, humiditate et siccitate. sed hoc non reperitur inter habitus vitiosos et habitus virtutis per se infusae. nam habitus vitiosus est ordinis naturalis qui petit contrarie expelli non per habitum virtutis per se infusae qui est diversi ordinis supernaturalis sed per habitum virtutis acquisitae qui est eiusdem ordinis naturalis. probatur quod subiectum in ordine ad agens ordinis naturalis a quo illa natura est producta non habet capacitatem recipiendi simul plures ac plures gradus quam in habet in ordine ad agens supernaturale a quo sunaturaliter, et proportionaliter huiusmodi virtutis per se infusae et huiusmodi vitiosus non habet contrarietatem physicam cum habitu virtutis per se infusae quia illam cum habitu virtutis acquisitae quae illi directe opponitur.

Solvitur 1° huiusmodi vitiosus valde intensus v.g. intemperantiae reddit hominem ineptum et difficilem ad exercendum actus supernaturales et supernaturales operantia ut indicat experientia quod dum colligi potest ex indiciis esse illa esse physice contrarius non solum habitui virtutis

aquisita, sed est per se infusa. ~ R. nro. etiam quod illa

ineptitudo et difficultas non ostendit provenire ex eo quod tales habitus

habeant inter se physicam contrarietatem: nam probatus oppositum habere non licet

persuadent fundamenta authoritatis et rationis supra adducta. Quod 2a secundo

per se dico esse illam ineptitudinem et difficultatem provenire ex eo quod ille

qui habet habitus vitiosum valde intensum intemperantiae facile

elicit actus vitiosos qui sunt incompatibiles cum actu studioso non solum

naturali sed etiam supernaturali temperantiae quia inter habitum vitiosum et habitus

virtutis per se infusae non datur physica contrarietas ut probatum est in 2a

conclusione. ~

Dices illi habitus sunt contrarii, qui inclinant ad actus incom-

patibiles: sed habitus vitiosus intemperantiae et habitus per se infusus temperan-

tiae inclinant quod actus intemperantiae est incompatibilis non solum cum actu

naturali sed etiam cum supernaturali temperantiae ergo etc. ~

R. nro. mai. quia contingere potest ut aliqui actus sint incompa-

tibiles illorum tamen habitus non sunt contrarii quod potest habere locum non solum

quando inter se separant habitus diversi ordinis naturalis et supernaturalis ut in praesenti

separat habitus naturalis vitiosus cum habitu supernaturali virtutis per se infusae

sed etiam plerumque quando separant inter se habitus ordinis naturalis. Ut actus in-

temperantiae et actus efficax amoris supernaturalis Dei et omnia sunt in-

compatibiles illorum tamen habitus non sunt contrarii quia habitus intemperantiae

est contrarius et directe contrarius habitui naturali temperantiae non vero habitui naturali

amoris Dei ~

Insuper est specialis ratio differentiae quando inter se separant

habitus diversi ordinis naturalis et supernaturalis. nam habitus supernaturalis est productus

ab agente supernaturali respectu cuius subiectum habet capacitatem recipiendi plu-

res ac plures gradus unde fit ut talis habitus possit esse ex natura sua

permanere in eodem subiecto quemcumque habitus vitiosum coexistentem

et in gradu intenso ac si nihil illi repugnet contrarius ac habitus
naturalis est productus ab agente naturali respectu cuius subiectum non habet capa-
citatem recipiendi plures ac plures gradus sed solum aliquos limitatos
ex quo fit ut habitus virtutis naturalis ex natura sua non permittat incom-
patibilem quemcumque habitum vitiosum in gradu intenso sed dicatur
spectat repellere gradus intensos alterius habitus naturalis directe oppositi
atque id est propter habere cum illo contrarietatem. Vg. habitus naturalis tempe-
rantiae debuit petere excludere gradus intensos habitus intemperantiae

Instabis saltem ex eo quod actus sint incompatibiles etiam illorum
habitus esse incompatibiles quia habitus est inclinatio in idem obiectum in quod fertur
actus sed actus vitii intemperantiae est incompatibilis cum actu temperantiae ex
infusae ergo et habitus temperantiae infusae est incompatibilis cum habitu intempe-
rantiae

R. neg. ma. quia non est in actibus quorum habitus non sunt contrarij sed
in habitibus quorum habitus sunt contrarij distinguitur actus esse incompatibiles in quocumque
gradu ex remisso non vero illorum habitus Vg. in intellectu actus fidei et actus
oppositi sunt incompatibiles ex in gradu remisso non vero illorum habitus et similiter
in voluntate actus temperantiae et intemperantiae ex in gradu remisso sunt in-
compatibiles non vero illorum habitus. ratio autem differentiae est quia maior incompatibilitas
inter actus quam inter habitus est quia actus est tendentia actualis per se attingens
obiectum et eo ipso quod per unum actum annectat aliquod obiectum non potest
simul quieti sibi contradicendo per alium actum recedere ab illo sed
contrarium oppositum. hac enim ratione non potest aliquis simul accedere ad veritatem
et eam falsitatem. assensum et dissensum et efficacem affectum amoris et odij
at haec ratio non habet locum in habitu qui per se non annectit obiectum sed solum per modum
tantum est inclinatio per ordinem facultatem quae potest ulla actus annectens tamen
neque est inconveniens dari simul facultatem ad actus incompatibiles non simul
sed successive elliciendos et per se intellectus et voluntas est ad contradictoria non
simul sed successive assentienda aut volenda

Ultimo. Vitium est contrarium virtuti appetitus ratione sui mali et per
se habitualis ut habitum est sed cap. 2. sect. 2. diff. prec. sed idem est seu malitia

virtus acquisita et per se infusa. Vel spirantia. Sicut acquisita sunt per pri... bonum malum ... moderata cui opponitur immoderata ... vitiosa ... physice ... virtuti acquisitae ... per se infusa.

Explicando maiorem ... vitium ... ratione ... malum ... id ... intelligitur ... ipsum bonum malum ... modo tendendi ... adaequata ... contrarietatis ... ut tendat ... motivi ... quod ... ita ut vitium habeat ... motivo ... malum ... turpis quae ... ratione ... boni honesti ... motivo ... male ... virtus acquisita ... tendendi naturalis ... naturalem ... capacitatem ad ... plures ac plures gradus virtutis naturalis ... intensos talis virtutis quod ... habere cum illa ... non habet ... virtus per se infusa ... naturalis ... plures ac plures gradus ... gradibus intensis vitii ... in probationibus ... ad ... maiorem ... per se infusa, quae ... non est limitata ad hos vel illos gradus ut alibi suo loco dictum est. vide in ma... cap. 1.

Quaedam ... auctorum ... asserentium vitium esse ... charitati aut aliis virtutibus per se infusis ... intellige ... moraliter ... vitium seu peccatum mortale saltem moraliter ... charitas ... cum virtutibus infusis ... cap. sequenti.

CAP. 4. An peccatum mortale possit esse simul cum virtute acquisita et infusa et an expellat charitatem et gratiam physice vel solum moraliter dispositive et demeritorie

Disp. [illegible] Supponentes quae ad indagandam essentiam virtutis et peccati agit de illius oppositione seu disconvenientia cum virtutibus, ponimus hanc disputationem de qua D. Tho. et alii hic q. 71 art. 4. Inquirentes an peccatum possit esse simul cum virtutibus disputationes, atque est de peccato mortali: unde solutionem quod diximus de veniali.

1. Conclusio. Peccatum mortale potest esse simul cum virtutibus acquisitis et de potentia ordinaria non potest esse simul cum illis virtutibus infusis quae habent connexionem cum charitate et gratia iustificante, potest tamen esse cum infusa fide et spe quia neque ex lege Dei pendet necessaria connexio ipsarum cum charitate et gratia iustificante. Haec conclusio est communis ex D. Tho. hic q. 71 art. 4. et aliis locis qui in margine illius art. citantur. Explicatur et probatur, nulla est ratio cur quis dicat quodlibet peccatum mortale destruere omnes virtutes naturales seu acquisitas sed solum charitatem quae habet neque ex natura rei neque ex lege Dei ostendi esse impossibiles cum peccato mortali at quod quodlibet peccatum mortale destruat gratiam iustificantem habetur ex locis sacrae Scripturae et sanctorum [illegible] ex quibus constat quodlibet mortale inducere inimicitiam cum Deo et mortem spiritualem ac proinde tollere vitam spiritualem gratiae iustificantis, iuxta illud Iacobi 1. n. 15. peccatum cum consummatum fuerit generat mortem. unde in Tridentino sess. 6. de iustificatione cap. 15. ita dicitur asserendum est non modo infidelitate per quam et ipsa fides amittitur sed et quocumque alio peccato mortali quamvis non amittatur fides, acceptam iustificationis gratiam amitti.

Inde autem infertur etiam charitatem signanter et eas virtutes infusas quae saltem ex lege Dei habent connexionem cum gratia amitti per quodcumque peccatum mortale, ut docent D. Tho. et alii loco citato et tanquam ex professo est in materia de charitate disp. 5 cap. 2. et in materia de actibus humanis disp. 5 cap. 4 diffic. 4. de potentia tamen absoluta non repugnat illas virtutes cum gratia iustificantis permanere cum peccato mortali ut ostensum est in materia de gratia disp. 11. cap. 6.

Caeterum fides et spes infusa neque ex lege Dei habet

necessariam, necessariam eam quia iustificante [illegible] et ideo non tolli per quod-

cumque peccatum mortale sed per infidelitatem et desperationem. unde

Tridenti loco supra citato cum dixisset infidelitate amitti et fidem

postea canone 28. dixit illam non amitti per quodlibet mortale. idemque

de spe infusa colligitur ex illa sess. 6 cap. 6. et sess. 14. de sacram.

poenitentiae cap. 4. ubi dicitur peccatores per [illegible] acquirant gratiam iustificantem

dispositionem per spem ex dono Spiritus Sancti ~

Si autem obiiciatur id quod dici solet sine gratia [illegible] nullam permanere virtutem. ad hoc responsum est in materia de actibus humanis disp. 1.

cap. 4. dessid. 4. Talis locutio intelligi illud dictum ita intelligi quod

sine caritate et gratia non permanet ulla vera virtus simpliciter mortale et efficiens

et sanctam [illegible] ut oportet ad ultimam finem vitae aeternae. quo pacto

notari solet has virtutes simpliciter. Et in hoc sensu intelligendus est modus loquendi

quo dici solet per quodcumque peccatum mortale destrui et fidem et spem

meae virtutis, quamvis maneant in esse habitus informes. id enim non ita intelligi

quasi destruat fides et spes sunt esse virtutis sibi invicem [illegible]. nam

hoc dici non potest cum permaneat vera fidei et spes sine gratiam nam [illegible]

ficiam. unde in Tridentino sess. 6 de iustificatione cano. 28. dicitur in

hoc fideli amissa per peccatum gratia remanere veram fidem licet non sit

viva. atque hoc amplius expensum est in supradicto loco. ~

Difficultas superest. An per peccatum mortale expel-

latur gratia et caritas physice. hoc est per motum an sit per sui ratione

expellitur calor, an vero moralis dispositivae et demeritoriae ~

1.a sententia dicit per illud expelli non physice sed demeritorie nam

per [illegible] peccatum mortale est demeritum [illegible] quod Deus aufert habitum

gratiam quis ipsum peccatum mortale ex [illegible] illam non expellat.

ita docent D. Bonav. 3 sent. d. 1 art. 1. q. 1. ad 1. Scotus

2. sent. d. 37. q. 1 vn. et ad S. Aluer. [illegible]. [illegible] ad aliud de [illegible]

Duran. 1. sent. d. 17. q. 1. n. 4. et 3. sent. dist. 21. q. 1. n. 6. Gabr.

1° sent. d. 17 q. 4 art. 3 dub. 3 ... Et 3 sent. d. 13 q. 2 art. 3 dub. 2 et de habitu vero infuso tenent contra 12ae q. 72 art. 4 et nota etiam Italy doctores recentiores.

1a sententia dicit quod illud expellit physice aut efficienter aut formaliter ita Caiet. 12ae q. 2 et art. 10 paulo post initium et adhuc dubium de art. 12 Zumel 12ae 10 2 q. 113 art. 2 disp. 4 c. 3 Greg. 1° 2 d. 1° disp. 9a cap. 2 citari solent Scotus 2° de gratia et gloria cap. 10. Et Palud. 3 sent. d. 20 art. 3 qui tamen non videtur id in modo physico asserere. D. Tho. atque quid etiam hoc sententia tribui solet her exposit. et infra dicenda ex quibus multi utriusque sententiae dabari poss.

2a Concl. peccatum mortale expellit gratiam et charitatem meritoriam et meritoriae non vero physice efficienter propria et immediata efficientia quia quodammodo physice formaliter de aliquam formalem repugnantiam ex natura sua eam expellit hoc est cause propria subiectis ... potest de re conciliare multos ex authoribus utriusque sententiae qui non videntur differre nisi modo loquendi. prior vero pars quod peccatum mortale expellat gratiam et caritatem meritorie et demeritorie abstrahendo ab hoc an etiam expellat physice nec ne certa est in dicta sententia 9a certum est peccatum mortale esse demeritum propter quod tollitur gratia et caritas. sic D. Tho. 22ae q. 24 art. 10 ad medium dicit peccatum mortale corrumpit gratiam meritorie quia peccans mortaliter dignus est ut Deus ei subtrahat caritatem.

2a vero pars quod peccatum mortale non expellat gratiam et caritatem physice efficienter propria et immediata efficientia ita explicatur si aliquid expellat rem aliquam physice efficienter propria et immediata efficientia opus est ut physico influxu immediate producat aliquid quod ex sua natura sit incompatibile cum illa re sed peccatum mortale non ita se habet ad expulsionem gratiae et caritatis ergo. Et maior probatur ex propria notione et definitione. Etenim id tum censetur cum dicitur aliquid expellere rem aliquam physice efficienter propria et immediata efficientia et ostenditur inductione. Verbi gratia calor ignis efficiens alium calorem intensum in aqua dicitur physice efficienter propria et immediata efficientia

expellere frigiditatem intensam aquae quae physico influxu immediate producit calorem intensum qui ex natura rei est incompatibilis cum frigiditate intensa ~

Minor probatur. Si peccatum mortale sit pura omissionis, ab illo nihil producitur physico influxu quia pura omissio est privatio actus debiti quae non habet vim producendi aliquid ut patet. Si vero sit peccatum mortale commissionis V.G. actus intemperantiae ab illo quidem producitur habitus vitiosus intemperantiae sed iste ex natura rei non est incompatibilis cum gratia et caritate, neque per mane potest etiam in hoc iusto ut videbunt etiam adversarii in speciali tractatu de habitibus cap. 3. [illegible] 2a. Ergo peccatum mortale non producit physico influxu aliquid ex natura rei incompatibile cum gratia et caritate ac proinde non expellit illam physice effective gratiam et misericordiam effective. ~

Alleges ut Zumel 1a 2ae q. 113. art. 2. disp. 4. [illegible] 3. in speciali [illegible] dicendo [illegible] quod peccatum mortale effici in anima aversionem ad bonum incommutabile repugnantem gratiae et caritati. Sed contra hoc ergo aut sermo est de aversione actuali et hoc non est aliquid effective productum per peccatum mortale sed est ipse actus peccati mortalis qui est aversio ad bonum incommutabile, aut sermo est de aversione habituali hoc est de habitu producto per actum peccati mortalis et hic talis habitus non est incompatibilis cum gratia et caritate, ut [illegible] etiam ipse Zumel in eo loco ad [illegible] 4. [illegible] dicens habitus vitiosos manere in hoc iustificato. ~

3a etiam pars est. quod peccatum mortale quodammodo physice formaliter vel aliquid in formalem repugnantiam ex natura rei expellat gratiam et caritatem formaliter exponitur et probatur. Primum aliquid dicitur physice formaliter expellere aliud quod ex natura sua formaliter et seipsum habet repugnantiam cum illo. Sed peccatum mortale ita se habet respectu gratiae habitualis et caritatis ergo. Maior probatur etiam ex ipsis terminis id enim per se fertur cum aliquid dicitur physice formaliter expellere aliud et constat inductione V.G. calor intensus effective ab alio agente productus in aqua dicitur physice formaliter expellere frigiditatem intensam aquae quia ex natura rei formaliter et seipsum habet repugnantiam in eodem subiecto cum illa ~

Minor probatur. gratia iustificans et charitas formaliter et seipsam

ex na rei hēt repugnantiam cum peccato mortali q̃a n' sō ab extrō ex ordinat.e Dei sed ab intrō ex na rei reddit hōm iustum Deo gratum et amicum et fral. expellit peccatum mortale. alias n' esset ipse gratia sanctificans et iustificans et ss. gaudens ex ordinat.e Dei, quod n' consonum illius q̃ditioni et excellentie quā colligit ex ss.a scriptis et patribus ut probatum ē in mā de gra. Disp. 11. cap. 5. diff.te 3.a et alijs locis ibi relatis e.o et peccatum mortale ex na rei fral. hēt repugnantiam cum illa sigillatim ex na rei fral. peccatum expellit. unde oīnt infert ipsum peccatum mortale adveniens subiecto homini eiusdem et carit.em ex na rei physicali pugnare cum illa ac proinde ex dicta ex illam physice fral. expellere q.a ex na rei reddit effectum fralem oppositum nempe hōm Deo inimicum inimicum et infectum turpitud.e opposita pulcritud.i gratie sanctificantis et caritati ~ Ad hoc nota ē doctr. D. Tho. 2.a 2.e q. 24. art. 12. ubi ait peccatum mortale esse hēt quod carit.em excludere potest sicut obstructum in aere potentiam de se corrumpit illuminationem solis. nempe ibi denotat aliquam fralem repugnantiam ex na rei quam reddunt bas. sū.a utraq in 1.a 5.a et alibi ~

Aliqua argumenta q̃bus solvuntur ꝑ efficacia quedam Diff.tis circa ꝑdicta et alia dicenda ~

1.m arg. ē ex auct.e D. Tho. 2.a 2.e q. 24. art. 10. ubi sic ait, peccatum mortale corrumpit carit.em effectiue q.a illi contrariatur et est meritorie ꝑ sensu q̃ illud corrumpi carit. in physicae efficientia possibilitas dicit eam q̃ illud corrumpi n' sō meritorie, quod ē morale sed et effectiue, quod tum ibi ponat ad efficientiam illius et meritorie denotare ut efficientiam physicam ~

R. neg. cōam. i.o q̃a illa dictio effectiue q̃m ibi D. Tho. ponit n' ē limitata ad efficientiam physicam. Rexo nō [illegible] ipse referri ad efficientiam moralem ut patet ex ipsa et aliis [illegible] cit. illum art. 10. eam accipit de efficientia morali [illegible] hoc in mā de gra ibi [illegible]

nempe in peccato mortali sit ratio demeriti in ordine D. Tho. materia
de gratia ponit illas duas particulas meritorie et effective respective
deinde. Ratio demeriti quam habet peccatum mortale in ordine ad Deum quatenus
iudicem punientem. Ratio quodammodo efficientiae moralis quam habet in ordine ad mo
vendum Deum quatenus amicum offensum ut subtrahat gratiam quare vide eos
ex adversariis Zumel. 1a 2ae q. 113 art. 2. disp. 4 concl. 1a dicit pec
catum mortale necessario habere causalitatem demeritoriam attendendo Deum
tanquam iudicem punientem et efficientiam moralem expulsivam gratiae atten
dendo eundem Deum tanquam amicum offensum.

2° ex his illa D. Tho. effective. ponitur a D. Tho. ad denotan
dam efficientiam physicam in ex. non colligit hanc referri ad ipsum peccatum
mortale immediate ita ut ab illo gratia et caritas expellatur physice et immediate effi
cientia physica haec enim respectu illius immediate non habet locum ut ostendimus adde ex
2a [illegible] quae efficientia physica potest referri immediate ad eam efficientem peccati
mortalis. et [illegible] sensus sit mediante [illegible] peccati mortalis ex qui
quas [illegible] efficeret physice ab ipso peccatore quae efficienter physice [illegible]
actum peccati mortalis habet repugnantiam cum illa [illegible] ut recte notat Bas.
1a 2ae [illegible] disp. 91 cap. 2 § haec vero dicens cum divina gratiam seu caritatem
physice seu efficienter expelli a peccato mortali non est ita intelligendum
quasi ipse actus peccati physica aliqua actione operetur [illegible] ut illam ex
cludat sed quia habet oppositionem ideo dicitur illam quae introducit unam formam per illas
efficere corrumpi tamen oppositam et hoc pacto nos qui sumus causa peccati efficientes per
illius gratiam corrumpimus tanquam per effectum oppositum formae.

Dices. gratia iustificans et caritas habitualis in nobis physice conser
vatur efficienter a solo Deo ergo potest corrumpi ab illo subtrahente concursum
conservantem.

R. [illegible] aliquid duplicem dicitur corrumpi uno modo per negationem concursus
efficientis conservantis [illegible] gratiam [illegible] quae a solo Deo [illegible] conser
vatur non per [illegible] creatam physicam ex nihilo ut aliqui dicunt sed dependenter
a subiecto ut ostensum est in mat. de gratia disp. 9 cap. 2 [illegible] corrumpi

quia nec cum causa efficiente conservanti a solo Deo subtrahente saltem concursum. alio modo dicitur corrumpi per introductionem alicuius contrarii aut impedimenti formaliter repugnantis quia sic calor etiam si a solo Deo produceretur et conservaretur in subiecto deberet corrumpi efficiente ab alio agente producente in eo subiecto frigiditatem intensam formaliter illi repugnantem. sic etiam ille qui maculæ apponet impedimentum opacum dicitur corrumpere lucem quæ antea a solo agente luminoso erat producta et conservata. atque hoc exemplo D. Thomas 1a 2ae q. 24 accommodat peccato mortali dicens sicut lumen statim cessaret esse in aere per hoc quod aliquod obstaculum poneretur illuminationi solis ita etiam charitas statim desinit esse in anima per hoc quod ponitur peccatum mortale quod est obstaculum influentiæ caritatis a Deo. Ad hoc affert illud D. Aug. to. 3. lib. 8. sup. Gene. ad litteram cap. 12 ad medium sicut aer præsente lumine fit lucidus etc. sic homo Deo sibi præsente illuminatur absente autem continuo tenebratur a quo non locorum intervallo sed voluntatis aversione discedit. ~

Ad primum argumentum est actus contrarius qui non excludit immediate habitum oppositum sed mediante habitu a se genito, qui sit contrarius alteri habitui, ut ex iis doctrina supponit in materia [illegible]. V.g. actus erroris non excludit habitum fidei nisi mediante habitu erroris a se genito qui est contrarius habitui fidei. sed actus peccati mortalis non generat habitum qui sit contrarius gratiæ et caritati habituali: nam habitus vitiosus v.g. intemperantiæ genitus a tali peccato mortali quis sit contrarius habitui virtutis acquisitæ non tamen infusæ unde potest esse in homine iusto. ut dictum est supra cap. 3. ergo actus peccati mortalis contrarius [illegible] non excludit gratiam et caritatem habitualem sed moraliter per ipsum pactum et ordinationem Dei. ~

Secundo [illegible] est verum quando actus [illegible] non est formaliter repugnans cum habitu [illegible] ut quando actus operatur contra habitum [illegible] acquisito. V.g. actus erroris non est formaliter repugnans cum habitu fidei [illegible] acquisitæ [illegible] habitus erroris, ut D. Thom. 1a 2ae q. 24 art. 12 [illegible] actus [illegible] habitu acquisito [illegible] non [illegible] habitu [illegible] unde [illegible] statim habitus acquisitus excludit

At quilibet actus peccati mortalis per se primo est formaliter repugnans cum
gratia vel caritate habituali et ideo formaliter illam non excludit, ut dictum est in
2° dubio. Propter hanc formalem repugnantiam quilibet actus peccati mortalis dicitur
contrarius gratiae vel caritati habituali, tollendo convenientiam et tendendo in eam
incompossibilitatem, seu formalem repugnantiam, ut explicat D. Tho. in predicto loco
dicens quilibet actus peccati mortalis contrariatur charitati secundum propriam rationem
unde deberet quod caritatem excludere propter talem contrarietatem non esset hinc ut
non oportet quod statim per unum actum mortalium tolleret etc. Similiter
ac non dicimus quilibet actus peccati mortalis sit contrarius hoc est formaliter repugnans
caritati vel gratiae habituali eamque totam formaliter expellat ut explicatum est in
probando 3am partem etc.

3m argumentum: actus qui supponit plena deliberatione vel libertate est peccatum
mortale per se et idem per se physice, immo vel ex formalem s. idem non cum actu
qui deficit deliberatione vel libertate non sit peccatum mortale. Vg. si quis
habeat affectum in turpis in mea cum plena deliberatione et libertate est
peccatum mortale, sed supervenient aliquo impedimento. Vg. dormitat aut in ad
vertentia, s. amentia etc. servet idem actus definet esse peccatum mortale
ut dictum est in materia peccatis humanis quaestio 18 [illegible] cap. 2. sect. 3 et
alibi. Sed tali actus quo definit esse peccatum mortale non est formaliter repugnans
cum gratia vel charitate habituali ut constat, et necessario quod est peccatum mortale
est illi physice repugnans sed sub moralis sequitur physice est idem quod in vero
ut supponi vel deficit mortale ex eo quod fiat cum plena deliberatione vel
libertate.

Respondeo dissimilem omnis [illegible] hos tres physice vel moralis qui solent varie
sumi a sensu sit illum actum non esse gratiae vel charitati repugnantem physice
quoad sui esse intrinsecum passa ratione liberi, sic verum est aliquid, sed arg. 3
sive sensus sit illum non esse gratiae vel charitati repugnantem physice hoc est ignora
ut attentaest ratione liberi comittit peccatum mortale, sic falsum est, nam
actus quo est peccatum mortale ad finem includens rationem liberi repugnat

quia trahantur habituali non solum ab extrinseco propter aliquod pactum aut ordinationem Dei sed ex ipsa natura peccati mortalis ut ex propositione enim verum esse ... in 3a illius quaestionis atque hoc sensu sunt reddere eam de peccatum mortale esse physice repugnans quia charitati ut dicitur illud esse repugnans non solum ab extrinseco propter aliquod pactum seu ordinationem Dei in eo sensu quo loquuntur aliqui dicentes illud solum esse mortaliter repugnans ex pacto et ordinatione Dei.

Quare si per illud aliquis quo supposita plena deliberatione et libertate est peccatum mortale et ... deliberationis et libertatis desinit esse peccatum mortale dicatur differre moraliter in eo sensu quo moraliter dicitur ex statuta divina libertate, quamvis aliqui vocant ... responsum nostris sunt, cum hac parte peccatur ab ipsa natura peccati mortalis et habet ex sua natura non solum ex aliquo pacto extrinseco aut ordinatione Dei dici physice repugnans quia charitati habituali id esse peccatum mortale dicitur physice physice hoc est ex natura sua illi repugnans et adhuc notandum est id quod Bas. ... dp. 91 cap. 2 ex dictis adducitur nihil obstare, quod peccatum mortale sit privatio scilicet respondemus nos quomodo illud dicatur physice formaliter expelli quia quod ut hoc modo expellatur satis est si ... natura simul esse non possint.

CAP. Im Q. Annotationes quaedam et breves resolutiones variarum quaestionum circa repugnantiam inter aliquos habitus vitiorum et virtutum

Occasione eorum quae diximus de oppositione vitiorum cum virtute et ... sufficienti disputant varias quaestiones quarum aliquae alibi ... tractata alia vero in aliis propriis locis sunt discutienda cum illis vero ad praesentem usum quaedam breviter sunt notanda.

1o. notandum est repugnantiam inter aliqua extrema ut ... nunc reperiri quando unum aut ... tollit esse ... aut ... ad illud requisitum

sine quo n(on) p(otes)t e(ss)e p(ro)inde ac int(er) habitus virtutis e(st) q(uia) vng tendit destru
ere aliud. vnde oritur incompatibilitas & de q(ui)d(e)m int(er) extrema stabilitoria
quae si e(ss)e, et n(on) e(ss)e ei(us)d(em) rei e(st) max(im)a repug(nanti)a et incompatibilitas q(uia) vnum e(ss)e formalis
oblatio et exemplio alteri(us) nam p(er) e(ss)e formalit(er) aufert n(on) e(ss)e ei(us)d(em) rei et p(er) n(on) e(ss)e formalit(er)
aufert e(ss)e ut p(atet). int(er) alia v(er)o extrema positiva e(st) repugn(anti)a ex eo quod
vnum auferat aliq(uo)d requisitu(m) ad e(ss)e alteri(us) sine quo n(on) p(otes)t e(ss)e ut alibi p(otes)t induci.
et q(ui)d(e)m omissis alijs quod ad p(rae)sens attinet, ut discernat(ur) an int(er) aliquos aliq(ua)lis h(ui)us
sit repug(nanti)a et incompatibilitas attendendum e(st) an vng auferat aliq(uo)d requisitu(m)
ad e(ss)e alteri(us) nempe aut subi(ectu)m aut s(ub)i(ectu)m, aut m(odu)m tendendi et(c).

2.o notandum e(st) alio modo attendi repug(nanti)am et incompatibilit(at)em int(er) h(abitu)s alio
v(er)o int(er) act(us) nam int(er) h(abitu)s opp(osit)os incompatibilitas attendit(ur) ex gradib(us) intensi(onis).
q(uan)do vng h(abitu)s in gradu intenso aufert subi(ectu)m alteri(us), nempe q(uan)do subi(ectu)m in ord(ine)
ad opera aequo producit h(abitu)s e(st) ita limitatum, ut n(on) possit recipere n(is)i tantu(m)
latitudi(nem) gradiu(m) intens(ionis). vg. ut si e(x) utroq(ue) h(ab)itu opp(osi)to eo ipso quod
vng h(abitu)s fiat in subi(ect)o gradus intensior ut sex aufert subi(ectu)m alteri h(abitu)i et
p(ro)ptereo ne p(otes)t simul fieri gradus intensior ut sex. et s(ic) gradus remissior ut duo
et similit(er) ac suo mo(do) calor intensus ut sex aufert subi(ectu)m frigiditati ut sex.
et ig(itu)r haec limitatio subi(ect)i e(st) in ord(ine) ad opera n(atur)alia inde e(st) ut repugnet a
incompatibilitas et contrarietas h(abitu)s vitiosi et h(abitu)s cum h(abit)u n(atur)ali virt(utis) acquisitae
n(on) v(er)o cum h(abit)u supn(atur)ali virt(utis) p(er) se infusae. recipi(entis) ei(us) subi(ectu)m in ord(ine)
ad opera supernale malu(m) p(ro)ducentis ipsam virtutem infusam n(on) ita limi
tatum ut nequeat simul recipere alteri ac plures gradus ut e(x)p(o)n(it) ca(pitulo) [illegible]
cap. 3. post ea 2.m in 3.a p(ar)te et ad 1.m solut(ione)m versus finem.

At incompatibilitas int(er) act(us) n(on) attendit(ur) p(ro)ut e(x) gradib(us) intens(ionis)
mo(do) dicto sed ex eo quod vng auferat intens(io)n(e) alteri s(ub)i(ectu)m aut m(odu)m actua(li)t(e)r
attinendi s(ub)i(ectu)m. unde p(ro)venit quod neq(ue) in gradu remisso possint e(ss)e simul
q(uia) ac alt(erutru)s sua (con)trarium et dissensus ac assensus ei(us)dem s(ub)i(ect)i n(on) poss(unt)
e(ss)e simul neq(ue) in gradu remisso ut e(x)p(ositu)s e(st) in eod(em) loco p(rae)fato et a(ssign)atio a(ss)ignod(e)
e(st) p(ro)venit ut act(us) vitiosi fiat incompatibil(e)m n(on) s(oh)l(u)m cum h(abit)u virt(utis) n(atur)alis
et acquisitae p(ro)ptereo cum actu supn(atur)ali et virt(utis) p(er) se infusae illi oppositi. ut
constat ex ibi dictis et amplius exponendis. ~

3º notandum est ad hoc quod actus sint inter se repugnantes non satis esse quod illorum obiecta sint inter se contradictoria seu aliter repugnantia sed requiritur quod ipsi actibus modum tendendi incompatibilem. quae compatere potest quod quorum obiecta sint inter se contradictoria seu alio modo repugnantia adhuc actus non sint repugnantes quia non habent modum tendendi incompatibilem V.g. in intellectu esse obiecta contradictoria potest aliquis simul habere assensum unius contradictorium apprehensionem alterius quia assensus unius contradictoria non habet modum incompatibilem cum simplici apprehensione alterius ut patet habere enim potest aliquis assensum quod Deus sit trinus quamvis simul habeat actum alium quo apprehendat illum non esse trinum, at non potest simul assentiri illum esse trinum et non esse trinum ut constat. ~

Similiter in voluntate potest aliquis esse contradictoria simul habere velle efficacem unius et aliquam velleitatem simplicem alterius. V.g. potest simul ac efficaciter velle mori pro Deum et inefficaciter velleitate velle non mori quia tales actus non habent modum tendendi incompatibilem sicut neque assensus unius contradictoriae et simplex apprehensio alterius. unde etiam in Christo Domino et aliis sanctis se offerentibus confirmantibus cum divina voluntate eorum fuit volitio efficax moriendi et velleitas inefficax non moriendi ut exposuimus in materia de actibus humanis ... q. 19 ... cap. 2 ... in hac ... cap. 2 ... diff. 2 paulo ante 3m ...

4º notandum est cum dico repugnantiam actuum non sufficiat illorum obiecta sint se repugnantia sed requirat incompatibilitas in modo tendendi ipsorum actuum ... naturaliter ... quia nam in modo tendendi actuum sunt incompatibiles specialiter in actibus voluntatis vitiorum et virtutum ... difficultas ... an modus volendi bonum sit absolute efficax an ... inefficax ... simplicem complacentiam. item an sit modus volendi ... hoc et illud ... aliis. an vero sit ... illud ... volendi ... efficacem ... quorum ... non ... incompatibiles quia nemo ... efficaciter volens aliquod bonum potest simul ... efficaciter velle ... oppositum ... id est ... repugnans. V.g. non potest simul ... efficaciter velle hic ... suam mortem et vitam [illegible]

Scienti traducentes hoc ee oppita qua limetano addit ad scientiam eius qui id ignoraret. nam phys. ni repugnat aliquem habere adhaerere habitu doctrinae appetitis etiam ipsa contradictoriis si ignoret eorum oppositionem. Praeterea volitio etiam complacentia et quatenus hui illi proponens illud alteri est phys. incompatibilis cum velle extemporaneo talis obiecti, quia illud postponat sub eadem ratione respectu eiusdem. qua intellectui repugnant quod aliquid simul sub eadem ratione proponat et postponat respectu eiusdem. ~.

Quo. nihil est inter huius et alius virtutem et vitiorum posse fieri varias comparationes quas oportet distinguere. quia aliorum diversitatem distinguunt varii modi repugnantiae aut non repugnantiae. nam aliud est comparare habitum vitiosum cum habitu virtutis aut naturalis aut supernaturalis, aliud vero actum cum habitu, aliud denique actum cum actu. et in qualibet harum comparatione oppositorum ratione contrariorum particularis quia inde pendet resolutio variarum quaestionum in hac materia ~.

1° igitur si comparet huius vitiosi cum habitu oppositae virtutis naturalis. v.g. huius intemperantiae cum habitu acquisito temperantiae, dico repugnare ibi intensive secundum gradum intensum, illumque expelli phys. sicut hoc est frigidum ex natura rei propter incompatibilitatem, quia in eodem subiecto non est ex natura rei cum illo ad eum modum quo calor intensus in subiecto expellit phys. frigus persistentem frigiditatem intensam ~ At huius vitiosi in gradu intenso sermo est de quo phys. huius vitiosi ex actibus contra) non est repugnans cum habitu esse infuso deo sed simul permanere in homine iusto propter rationem discriminis ... ... notatur ... et alio loco ibi citato ~ illud, quod appellatur peccatum habituale quo aliquis denominatur peccator quia culpa mali actus praeteriti non est illi remissa. Si hic culpa mortalis expellit quidem per gratiam iustificantem. Ceterum tale peccatum habituale non est quod phys. ex actibus contra sequatur de sermo, cum agit de habitu vitioso virtutem acquisitam ... de macula moralis peccati praeteriti. hoc est ipsa culpa et offensa non remissa quae adveniente gratia remittitur etiam si permaneat quod phys. huius vitiosi ut intemperantia ~

2°. Si comparetur actus vitii cum habitu virtutis naturalis ut actus intemperantiae

cum habitu sperantie aquisita sic non repugnat illi immediate formaliter sed mediate per
se mediante habitu ad eo opposito quia aliquis per se ipsum formaliter pugnat cum altero
opposito et hic cum habitu ad primo aliquis repugnat cum habitu opposito mediate, quoniam
habitum illi incompatibilem quem aliquis iniuit expellere habitum oppositum efficienter neque
quia efficit habitum illi immediate formaliter repugnantem secundum gradum intensum. vide
supra cap. 4. ad 2um.

Hinc colligitur quod aliquis viciosis minui huius oppositis virtutibus acquisitis
mediate hoc est medijs habitibus viciosis quando erant secundum talem gradum intensum
qui sit sufficiens ad minuendum aliquid ex habitibus virtutum naturalium per se ipsum
tum ~ unde sequitur 1°. quemlibet actum peccati mortalis non destruere aliquem
habitum oppositum virtutis acquisitae quia non quilibet aliquis creat habitum vitij
intensum in eo gradu, qui sit sufficiens ad destruendum per se ipsum habitum virtutis
aquisitae imo potest esse ita remissus ut neque sit sufficiens ad minuendum
aliquid illius sicut neque frigiditas ut duo introducta in subiecto calido ut quattuor
minuit aliquid caloris ~ 2° ex quo aliquis peccati venialis posse minui et
tandem corrumpi aliquos habitus virtutum naturalium ut docent Med. 12. q. 1
art. 4. Zumel et alij ibid. nempe id locum habet in illis virtutibus acquisitis
quae non afferunt gravem deordinationem sub mortali sed levem sub veniali
ut V.G. liberalitas eutrapelia etc. quae consequenter aliquis ex venialibus
avaritiae et inurbanitatis potest minui et tandem destrui ~

Ceterum habitus infusi virtutum per se infusarum non minuuntur neque
destruuntur per aliquis peccati venialis quia habitus vitiosi ab illis geniti non sunt contrarij
habitibus per se infusis ut expositum est supra cap. 3. quilibet enim aliquis peccati
mortalis destruit gratiam iustificantem et caritatem et ceteras virtutes infusas
quae habent connexionem cum illa ut supra dictum est cap. 4. quod fiebat tum moraliter tum
meritorie, non ex se physice formaliter sed aliquo modo repugnantiae ex natura sua cum gratia iu-
stificante ut ibid. dictum est ~.

3° denique dicitur quod aliquis vitiosus cum actu contrario virtutis sive acqui-
sitae sive infusae repugnat illi immediate physice formaliter in quocumque gradu est
remisso quia per se ipsum contrarie est incompatibilis quia in expulsionibus alterum
repellit quia unus aliquis intentionalis destruit id, quod alter tendit contrarie quod est
hoc modo tendendi habet actum oppositum V.G. aliquis desperantiae intensus destruit
id quod tendit aliquis sperantiae quia tendit actu in bonum: immo desperans opposite

repugnantib ei quod ex suo modo tendendi petit aliquam repugnantiam. sic enim talis assensus ex suo modo tendendi petit veritatem obiecti dissensus autem falsitatem oppositam et ideo repugnat simul esse assensum et dissensum eiusdem obiecti. idemque intellectus colligi potest in aliis quibuscumque actibus, quorum unus ex suo modo tendendi petit aliquod oppositum eius in quod alter ferri debet ~

In praedicta doctrina sunt resolutio multarum quaestionum et difficultatum, quae a nonnullis hic tractantur circa oppositionem inter vitium et virtutem quoad finem et actum et respondendo illis posita quae ex fundamentis et regulis generalibus applicando illas prout attentis circumstantiis particularibus qualibet materia colligi potest resolutio aliarum plurium quaestionum circa praedictam instituendum plenior vero explicatio constabit ex iis quae ad haec spectantia in variis quaestionibus suis locis infra dicuntur ~

CAP. 6. An Vitium sit contra naturam rationalem ~

Quoniam Vitium includit transgressionem et oppositionem ad multa. contra quae opponitur. nempe contra Virtutem contra naturam rationalem. contra rectam rationem seu legem naturalem. contra legem aeternam Dei, et quodam modo etiam contra ipsum Deum: item contra leges positivas humanas. ut distinctius explicetur natura vitij oportet seorsim considerare respectum oppositionis. ad haec sicut et quae de illa oppositione contra Virtutem iam dictum est. nunc vero agendum est de illa oppositione contra naturam rationalem secundum D. Tho. et Theologos hic q. 71. art. 2. ~

Est esse vitium est contra naturam rationalem ita ut illi sit adversum et sit disconveniens est communis cum D. Tho. hic q. 71. art. 2. et docet idem expresse D. Tho. ... lib. 3. de libero arbitrio. cap. 13. paulo ante finem. de vitium conceptu quod vitium est contra naturam est. Aug. lib. 11. de civitate Dei. cap. 17. paulo post initium. Vitium inquit, ita contra naturam est, ut non possit nisi nocere naturae. Ubi Ludovicus Vives in commentariis refert sententiam Socratis et Stoicorum asserentium virtutem esse ex natura vitium vero contra naturam hac de causa. ... 7. ... cap. 2. Cicero 4. Tusculanarum quaestionum et Theologi qui saepe vitia appellant animi morbos seu aegritudines ... quia sunt contra naturam et debitam ...

animi rōalis ut rōalis ē ^{est} suo mō morbi, et egritud.s corporis, et 2.a nam et debitam disposit.em aralis.

2.o Pbr. ex illis locis S.S.ae quibus vitium peccatum malitia iniquitas culpa etc.a explicat per analogiam ad ea quae s. statiae et dissonat nā hostium ut cum dr̄ aia venenum, vulnus, plaga, mors etc.a. Sap.e 16. n. 14 homo per peccatum occidit aiam suam. Eccli. 21. n. 2. quasi afacie colubri fuge peccatum etc.a dentes Leonis dentes eius interficientes aias hominum quasi romphea bis acuta ois iniquitas et plagae illius n. ē sanitas.

3.o ex illis locis quibus caro seu concupiscentia ppt.a quod inclinet ad vitia et peccata dr̄ eē 2.a spiritum illi repugnans et adversaria. ad Rom. 7 n. 23. video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et captivantem me in lege peccati. ad Gall. 5. n. 17. caro concupiscit adversus spiritum etc. haec enim sibi invicem adversant.ur ubi etc.a quo loco contrarietatem vitij cum nā roali docent sancti patres. ppt.r alios locos in quibus explicant damna vitiorum et peccatorum ex quibus aliqua testim.a refferemus infra in dis. de nōe frali peccati et ipsa in 1.a 2.ae q. 85. D. Tho. ubi de effectibus peccati.

4.o id explicat ex ipsa vi et Etimologia nōis vitij deducta ex verbo vitiare quod idem denotat ac corumpere, seu destruere l. depravare unde vitiatum dr̄ quod ē coruptum seu depravatum ac proinde vitium coruptio seu depravatio. sic D. Thō. p. 1.a lib. 3. de libero arbitrio cap. 13. paulo ante finem. quod inquit ē vitiare nisi vitio corumpi. Doceq, vitium dici corupt.em quia ē 2.a nam et illi nocet et ppa ē vituperandum. unde, inquit, nulla res vituperat nisi ppr vitium. sic etiam Aris. lib. 7. phy. tx 17 cum dixisset virt.em eē perfect.em sui nam. subdit vitium coruptio huius et remotio ē. nempe vitium sumptum ppr quae vitiosa ē coruptio ut aurum causale quia infert corupt.em honesti. at sumptum pro sūe frali malitia nihil sonat inpribat.e rectitud.ē ē frals coruptio et remotio honestatis.

Hinc ex ipsa vi nōis sit ro ostendens vitium eē 2.a nam roalem ut roalis ē quia ē illi dissentaneum, quasi eam vitians et depravans et corumpens virt.em illi consentaneam. Unde cons.s ē vitium eē vitandum et vituperandum atq, haec tria ex ipso nōe vitij deducunt. 1.o ut dicat vitium quod vitiat nam quasi malum 2.a illam. 2.o vitium quia ē vitandum

nam malum e vitandum et qualibet na vitat et fugit suum contrarium.
3o vitium qa e vituperandum, propterea quod sit turpe sicut enim honestum dicitur
quod e honore dignum ita e contra vitium quod e vituperio dignum. unde
D. Tho. hic q. 71. art. 2. C. a vitio inquit, nomen vituperationis contractum creditur
a quo refert D. Thom. qui lib. 1. lib. 3. de libero arbitrio cap. 14. paulo post
initium vitium inquit, dicimus quod vituperatione dignum sit et postea sub di-
ipsa vituperatio, quod tali vitio parata, id e, apta et debita est. inde nomen ipse
vocabulum credit.

4o. Dr. exponendo rationem fundamentalem D. Tho. in predicto art. 2.
Vitium e virtuti contrarium ut expressis verbis intelligitur ex Arist. ex dicta dicti
cap. 2. sect. 1a. sed virtus uniuscuiusque rei e qua bene disponitur secundum convenien-
tiam sua naturae ut deducitur expressa ratione et diffinitione virtutis ostendit ipse D. Tho.
in ead. q. 71. art. 1o. et nos diximus in predicto cap. 2. sect. 3. diffinitione 1a. ergo
vitium in qualibet re e quo male disponitur contra suam naturam. Sed natura cuiuscumque
rei potissime e forma constituens secundum quod cum forma constituens hominem sit anima rationalis
sequitur inde illud quod e dissentaneum ei quia rationalis e contra naturam hominis ut homo e
sed vitium e dissentaneum formae rationali ut rationalis e quia prout rationalis e consonat
illi ordo rationis cui opponitur vitium, quod e perversitas contra ordinem rationis ergo vitium
e contra naturam rationalem utaut illi prout rationalis e sit dissentaneum, qua limitatio dis-
tinctio etiam fuit supra posita in materia cc. nam hoc modo vitium dicitur esse contra naturam
rationalem quia e dissentaneum illi prout rationalis e. non vero quia proprie et physice sit in
contrarium illam secundum se destruens eo modo quo calor e contrarius frigiditati
ut constat. unde ipse eius D. Tho. in illo art. 2. C. et ad 2m et alibi saepe
id explicat modo dicto.

Obij. 1o. ex eo usu specialiter vocabulum dari vitijs peccatis v.g.
sodomiae et quod sint contra naturam e n e ergo omne vitium esse contra naturam rationalem.
R. neg. consequentiam. quia ut notat D. Tho. infra q. 94. art. 3. ad 2m. vitia
specialiter dicuntur esse contra naturam quia sunt contra naturam communem alijs animalibus contra
commixtionem maris et feminae quae e naturalis omnibus generat animalium. at de
vitium peccatum dici esse contra naturam rationalem quatenus rationalis e quia illi in fil.

ē dissentaneum ut ostendimus supra in q.e ~

(Dices id quod ē ultra proportionem naturalem ē naturale, sed id quod ē supra illam dr supernale. Sed peccare ē ultra proportionem naturalem hominis, nam numquam peccare aut diu non peccare ē supra illam, quia propriis solis viribus naturae, sine speciali Dei auxilio id non potest, ut docet D. Thomas infra q. 109. art. 8. Praeterea gratium ut in ma ... cap. 4. ē vitium et peccatum non ē contra naturam hominis.

R. distinguo ant. naturale sumitur uno modo ut distinguitur contra supernale et sic peccare diu potest naturale homini, quia non ē illi supernale, alio modo naturale sumitur ut dicit id, quod ē conveniens et consentaneum naturae et sic peccare non ē naturale naturae rationali, ut rationalis ē, et sic ē contra naturam hoc ē dissentaneum, ut ostendimus ex adductis in cap. sicut ratione contrariorum et modi dr aiali naturale quoniam modo, prout distinguitur contra supernale, at posteriori modo dr contra naturam aialis quia ē illi dissentaneum ~ peccare ne sistat in q. denique oportet distinguere varios modos quibus aliquid dicitur potest aut naturale aut contra naturam, neque ille modus quo vitium dr contra naturam rationalem quatenus ē illi dissentaneum obstat quominus alio modo dicatur naturale ut distinguitur contra supernale et opponitur a ... naturali: item alio modo ut notat D. Thomas 1a 2ae q. 6[?] art. 4. ad 2um. exponens illud sap. 12. n. 10. naturalis malitia ipsorum dr respectu aliquorum malitia naturalis scilicet propter consuetudinem quae ut dicitur solet ē altera natura scilicet propter inclinationem ex parte naturae sensitivae ad aliquam passionem sicut quidam dicuntur naturaliter iracundi vel concupiscentes. non autem, inquit, ex parte naturae intellectuali nempe illi vitium et malitia ē contra naturam modo dicto ~.

Instabis vitium ē contrarium virtuti ergo si illud esset contra naturam rationalem virtus deberet ē nobis naturalis sed hoc ut falsum quia virtus non ē ab ipsa natura rationali sed aut acquiritur exercitio actuum aut infunditur a Deo ergo etc. ;

R. distinguo cons. virtus dici potest naturalis naturae rationali hoc ē secundum eius naturam illi consentanea et conformis unde in sensu opposito vitium et peccatum dr contra illius naturam hoc ē illi dissentaneum et disconveniens ut notat D. Thomas hic q. 71. art. 2. ad 1m. contra hoc D. Damascenus lib. 2. fidei orthodoxae cap. 30 paulo post initium dicit virtutem ē secundum ē naturae peccatum vero contra. inde autem non sequitur quod virtus dicatur nobis naturalis in eo sensu, quem ostendit obiectio praetera, ita ut sit consequenter ab ipsa natura rationali dimanans et in hoc sensu Aug. lib. 2. ... cap. ...

d[ici]t vir[tu]t[es] n[on] e[ss]e nobis nat[urale]s q[uia] s[un]t ab ipsa na[tur]a, s[ed] acquiri a[ssuetudine] alterum
[con]fuetad ipsam nam, quod ter docent D. Tho. 1a 2ae q. 63. ar. 1. et 2o.

2o. lo. nihil p[otes]t assuescere ad id quod e[st] [contr]a nam, ut doc[et] A[ristoteles] 2. eti.
cap. 1. ubi id explicat ex[empl]o lapidis q[ui] n[on] p[otes]t assuescere ad motum sursum q[ui] e[st] [contr]a
illi[us] nam. Sed na[tur]a r[ati]o[n]alis p[otes]t exercitio pravo[rum] a[ctu]um assuescere ad vitium ut
[con]stat e[rgo] hoc n[on] est [contr]a illam.

R[espondeo] explicando ant[ecedens] nihil p[otes]t assuescere ad id quod e[st] [contr]a nam, q[uod] illud
itae [contr]a nam, ut sit violenter impeditum, s[cilicet] id, quod deberet nec[essari]o demanare ab
ipsa na[tur]a, ut in ex[empl]o ibi ab A[ristotele] adducto de motu lapidis sursum, at vitium
n[on] dicitur [contr]a nam r[ati]o[n]alem hoc mo[do] sed s[olu]m q[ui]a e[st] illi dissentaneum et disveniens
ut exp[osi]tus e[st] s[upr]a in c[oncl]usione. Et hinc fit exercitio a[ctu]um ipsi[us] ho[min]is prauis assuescere ho[mo]
p[otes]t ad illud assuescere.

Dices. motus [contr]a nam e[st] violentus, neq[ue] p[otes]t fieri a p[rinci]pio nali intrinseco, sed motus
ad vitium sive peccatum e[st] ho[min]is voluntarius et a p[rinci]p[i]o intrinseco voluntate. E[rgo] n[on] e[st] [contr]a nam
r[ati]o[n]alem.

R[espondeo] ant[ecedens] e[ss]e verum, q[uan]do motus itae d[icitu]r [contr]a nam ut impediat id quod nec[essari]o
deberet dimanare ab ipsa na[tur]a, ut v[erbi gratia] motus lapidis sursum p[er] suum impedit motum
deorsum, q[ui] nec[essari]o dimanare deberet a lapide. Secus v[ero] q[uan]do motus s[olu]m d[icitu]r [contr]a nam q[uia] sit
illi s[olu]m aliq[uo] mo[do] r[ati]o[n]em dissentaneus ut s[ed] n[on] impediat aliq[ui]d quod nec[essari]o deberet dimanare
a na[tur]a. Et hoc se habet respectu na[tur]ae r[ati]o[n]alis motus ad vitium sive peccatum, ut [con]stat ex s[upr]a dictis.

Utiq[ue] dices. q[uan]do p[otes]t ad aliquem effectum e[st] aliquid nalis est ipse effectus
e[st] illi nalis [con]tra [contr]a nam. Sed p[otenti]a peccandi e[st] nalis [creatu]rae r[ati]o[n]ali creatae, q[uia] ex
sua na[tur]a limitata, o[mn]is defectibilis. E[rgo] peccatum, vitium n[on] e[st] [contr]a nam r[ati]o[n]alem.

R[espondeo] ant[ecedens] hoc solum de p[otenti]a ad q[uan]d[am] facultatem ad aliquid f[ormal]em
at fi[nali]ter peccandi potius e[st] impot[enti]a et defectibilitas seu ordo ad defectum. Sic [con]sequens corruptibilitas
d[icitu]r nalis a[nim]ali tn corruptio e[st] [contr]a illi[us] nam. Aliq[uo] ho[min]i plenius [con]tendere ex
dicendis ubi de causa peccati sequentia D. Tho. 1a 2ae infra q. 75.

3. obij. nale e[st] ho[min]i amare seip[s]um, s[ed] amor sui e[st] radix o[mn]ium peccatorum
ut ex D. Aug. docet D. Tho. infra q. 77. ar. 4. e[rgo] illi et e[st] nale peccatum.

R[espondeo] id quod in min. d[icitu]r amorem sui e[ss]e radicem omnium peccatorum
intelligi de amore in ordinato. n[on] v[ero] de amore sui ordinato et debito, qui [con]gruit
et na[tur]a nalis, ut docet D. Tho. ibi ad 1m.

Circa hoc aliqui disputant an sit velle hominem amore se ipsum prius quam Deum, de hac quaestione locum habet in 2a 2ae q. 26 art. 3 ubi D. Thomas docet inclinationem naturalem hominis plus amare Deum, qui est summum bonum et finis omnium aliorum bonorum, ut dictum est in materia secunda disp. 8 cap. 2.

4a objectio. Id quod est secundum naturam non reperitur in pluribus individuis illius naturae colligitur in disp. sic. Ergo monstra quod sunt secundum naturam non sunt in pluribus. Sed vitia et peccata sunt in pluribus hominibus, plures enim sunt vitiosi quam boni, ut constat et scriptura intelligitur illud Eccl. 1 n. 15 stultorum infinitus est numerus, nempe sapientum, sed peccatores omnes stulti et sic tales improvidis insipientibus, ut ps. 40. Non ergo vitia et peccata non sunt secundum naturam rationalem.

Respondeo maiorem esse veram, quando aliquid ita est secundum naturam ut in illa non sint causae et dispositiones reddentes faciliorem eius oppositum. At vitia et peccata respectu hominis non ita se habent, dantur enim in hominibus multas causas et dispositiones reddentes faciliorem eorum oppositum, ut constat et ostendet ex infra dicendis.

Circa hoc tractari solet de variis causis propter quas homines ferunt propensiores in vitia cum illa sint contra naturam rationalem. Sane hoc arguit ad mirandam ac deplorandam miseriam humanae naturae peculiariter prae aliis naturis quae non ita ferunt in suum malum. 1a radicalis causa est quam assignat D. Thomas hic q. 71 art. 2 ad 3m. In homine inquit est duplex natura scilicet rationalis et sensitiva (intellige esse duplicem non realiter in essentia sed quoad rationem explicitam realiter vel quoad potentias actiones) et quia per sensum homo pervenit ad actus rationis, ideo plures sequuntur inclinationem naturae sensitivae quam ordinem rationis. Plures enim sunt qui assequuntur principium rei, quam qui ad consummationem perveniunt. Et subdit ex hoc vitia et peccata in hominibus proveniunt quod sequuntur inclinationem naturae sensitivae contra ordinem rationis.

Hoc explicat Caiet. ibid. dicens causa huius exorbitantiae est dualitas naturae in homine quarum una obstat alteri. Ex hoc namque quod in homine est sensus vivo et cato suscipiatur adversus spiritum et a bono sensus inquantum adiunctus alio fuit quod plures sunt inquantum quam sequentes manifeste sequi quod plures sequuntur bona

Sed naturam sensitivam quam pervenientes ad secundum bonum secundum naturam rationalem hoc Caiet. quod tamen plus attinet ad contrarietatem partis sensitivae cum spiri

Xª q^m illa d^r inclinari ad vitia et peccata intelligendus e Xª infra
dicenda ad q^m objectionem.

2ª ca. multas p^t explicari ita se het i. bona sensitiva
est magis proportionata cogn. hois in hoc statu pendente a ministerio sen
suum et phantasmatum. 2º illa ut pote p^r sentia et objectis sensibus con
tinuo exposita frequentius et fortius animum pulsant et vehementius
movent. 3º hó diutius p^r necessitatem et ratione usum ab ipsa infantia
illis adhaesit. 4º cont. in illis maiorem facultatem et delectationem experit.
5º ad illa excitat crebris instigationibus daemonum et pluriuʒ hoium
exo. nam ut het Math. 7. n. 13. lata porta et spatiosa via e quae
ducit ad perditionem et multi sunt qui intrant per eam. angusta porta et arcta
via e quae ducit ad vitam et pauci sunt qui inveniunt eam. circa quem locum
Sancti PP. et alii expositores varias huius rei causas et rationes afferunt, quae
aut ad praedictas reducuntur aut ex illis colligi possunt et aliae quas exhi
bent Med. Zumel. et alii hic q. 71. art. 2. et alii ibi. et to. 3. opusc.
orat. 3ª quae e secunda et quinta mali. Belar. to. 3. circa lib. 5. de
gratia et libero arbitrio cap. et ad r^m.

Addi etiam solet per ca. peccatum originale, hoc e ca. ut remo
removens prohibens. q^a per illud sublata e iustitia originalis, quae
impediebat ardorem et impetum cupiditatum et subiiciebat illas rationi et
hoi et legi Dei.

5º objicit. vitium et peccatum e nale hoi saltem sm incli
nat^em p. sensitiva ergo illud abs. non e sª nam hois. ant. probi. i. ex illis
locis SS.ª quibus significat p^r sensitivam hois inclinare in vitia et peccata.
ut Genne. 8. n. 21. sensus et cogitatio humani cordis in malum prona sunt
ab adolescentia sua.

2º ex illis locis quibus pars sensitiva dr repugnare spiritui ut ad
Rom. 7. n. 23. et ad Gallat. 5. n. 17. circa quem locum D. Chrisostomus
Hyero. et alii patres et expositores notant sensitivam pronam et intestinum
bellum contra rationis certamen et spiritum.

3º in Trid. sess. 5 in de peccato originali can. 5 ubi dicit concupiscentiam in Scriptura appellari peccatum quia ex peccato est et ad peccatum inclinat.

4º Arguitur ratione quia pars sensitiva naturaliter inclinat ad bonum sensibile quod est sibi conveniens et delectabile, nihil curando an sit honestum necne; ergo etiam naturaliter inclinat ad illud quod est turpe et peccatum, ergo hoc est naturale homini secundum partem sensitivam ~.

R. 1º, etsi concederet antecedens quod vitium et peccatum sit naturale homini secundum partem sensitivam nihil inde sequitur contra nostram conclusionem qua solum dictum est vitium et peccatum esse contra naturam rationalem, utpote illi quae per rationalis est dis-taneum ~.

2º etiam illud antecedens apud auctores est dissentio, aliqui siquidem dicunt partem sensitivam naturaliter inclinari ad peccatum ratione ac proinde ad vitium et peccatum; ita sentiunt Gillermus Parisiensis parte 1ª in lib. de vitiis et peccatis cap. 2, Sotus lib. 1 de natura et gratia cap. 3, Victoria in relectione de homicidio n. 3, quibus favere videtur D. Tho. in disputatis de malo q. 16 art. 2; alii vero id negant ut Medina 1.2 q. 24 in annotationibus contra istam sententiam et q. 71 art. 2.

Quod dicendum est partem sensitivam naturaliter non inclinare per se ad vitium et peccatum, ac proinde hoc per se non esse homini naturale, neque secundum partem sensitivam. Probatur quia inclinatio naturalis partis sensitivae in actu primo simul et aliarum rerum naturalium est bona et producta a Deo ad bonum finem, ergo per se non est ad vitium et peccatum, quod est malum, quia si aliquis diceret in illud inclinationem subjiciendo ~.

Et hac ratione nititur id, quod D. Tho. 1 p. q. 63 art. 4 dicit, ait esse quod licet naturam aliquam in bonum aliquod naturaliter tendere ut posse ex quo bonum existens quod semper efficitur in suum proprium et perfectum [illegible] de natura ordinatur ad bonum aliquod particulare, illa [illegible] potest naturaliter tendere in aliquod malum, non in quantum malum sed quatenus [illegible] est conjunctum cuidam bono. ~

Hinc colligitur partem sensitivam per se versari circa aliquid quod [illegible] per rationalis est malum turpe et [illegible] [illegible] cibum, qui [illegible] et [illegible] versari per se circa tale [illegible] quod est quoddam bonum sensibile conveniens ipsi parti sensitivae [illegible] quod illi sit [illegible]

alia ro. quia respectu operationis est malum turpe dicatur per accidens inclinare ad malum turpe. quod tamen ipsa pars sensitiva formaliter non attingit non solum tamquam bonum formale sed neque ut malum quia sensus proponens appetitui sensitivo bonum nullo modo cognoscit ipsam rationem mali turpis sicut neque rationem oppositi boni honesti quod solum cognoscit intellectus ratione [illegible] ac similiter appetitus sensitivus formaliter non attingit malum turpe, neque ut bonum malum sed solum per accidens dicitur in illud ferri per eo, quod feratur per se in bonum sensibile quod coniunctum est malum turpe sicut oculus qui dicitur videt aliquod album, quod similiter est dulce dicitur videre album per se dulce vero per accidens non quia attingat ipsam dulcedinem, neque ut solum male sed quia attingit albedinem quod in eodem subiecto coniuncta est dulcedo. ~

Dices similiter non pars sensitiva dici potest inclinare ad bonum honestum eo quod inclinet ad bonum sensibile quod coniunctum est honestum quod non esset cur potius illa diceretur inclinare ad peccatum, quam ad honestum quod tamen non [illegible] testimoniis adductis in 5 obiectionis a. 1. 2. et 3. [illegible] probat. antiquis ubi illa dicitur inclinare ad peccatum. ~

R. negando quod licet verum sit partem sensitivam posse dici inclinare per accidens ad bonum honestum quia fertur in bonum sensibile quod coniunctum sit honestum tamen quia multo plura sunt bona sensibilia quibus id non est coniunctum. siquidem id requirit quoddam medium cum debitis circumstantiis atque quam pluribus modis recedi potest sicut quam pluribus viis recedi potest ab una via recta et ab uno scopo et inter bona sensibilia recedentia ab honesto magis natura homini sunt faciliora et delectabiliora. ideo pars sensitiva quae per se natura inclinat ad bonum sensibile. nulla habita ratione honesti potius dicitur per accidens inclinare ad peccatum quod est lata porta et spatiosa via recedens ab angusta porta et arcta via virtutis. ~

Ex dictis colligitur quomodo solvendum sit ad illud antiquis 5 obiectionis quo asseritur vitium et peccatum esse naturale homini saltem quantum ad inclinationem partis sensitivae. R. enim dicendum absolute semper esse negandum quod pars sensitiva non inclinat per se ad peccatum sed solum ad bonum sensibile. quod plerumque coniungitur peccatum quod ipsa pars sensitiva. nempe appetitus sensitivus formaliter non attingit neque ut malum

qa ro mali turpis opposita honestum non cadit intra sphaeram ab illo
attingentem quia ipse est apperere bonum sensibile quod est contrarium malis turpis
et ideo potentia dici inclinare ad peccatum ut sua expositum est.

Ad 1m in probationem Aug. antis Respondetur 1o illo loco Gene. 8. a pse intelligi de inclinatione actuali peccatorum aliorum non est de sensitiva dei naturalis. nam illa verba sensus et cogitatio humani cordis prona sunt in malum denotant actus prabes affectionum et cogitationum et de his sic illum exponunt D. Chrysos. et Ambro. quos refert Nico. Lipomanus in eo loco quia dicitur humani cordis affectiones et cogitationes in malum intendere et sonificet illud ipsum quod antea Gen. 6. n. 5. dicitur videns Deus quod multa malitia hominum esset in terra et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum.

Respondetur 2o quod illo loco peccatum intelligatur de contractione naturali quia sensitiva ut intelligit a loco brabys ibid. tamen inde est colligere illas esse pronam in malum potentiam ut sua expositio. nam hoc sufficit ad propositum illius sed neque necesse est facere illud intelligi eo modo ut denotet ipsam potentiam sensitivam per se inclinare ad peccatum cum illa per se sint bona et a Deo ut ostendi suo addita.

Ad 2m probationem Respondetur pars sensitiva dicitur repugnare spiritui quia intellectualis ratio honesti inclinat per se ad bonum sensibile quod plerumque contrarium est malum turpe quod repugnat bono honesto in quod ferri debet per se at inde non sequitur quod illa per se inclinet ad peccatum ut sua expositum est.

Ad 3m probationem Respondetur nos concupiscentiae quae ex illo loco Tridentini dicitur fomes peccati intelligi talis sensitiva non quo modo cumque sed ut carens debita ad rationem subiectione quam habet ex iusta originali et sic talis privatio et concupiscentia dicitur esse a peccato quia per peccatum Adami inducta fuit talis privatio et insuper concupiscentia sub tali privatione dicitur inclinare ad peccatum quod si fecerat ad ipsam privationem subiectionis intelligi potest per se suo modo privativo nempe quia privatio habitus non positivo modo inclinat ad peccatum ut dicitur suo modo privativo quia ipse

carentia debitae subiectionis seu illud referatur ad ipsius sententiam ita intelligendo quod inclinat ad peccatum non per se sed quia inclinat ad bonum sensibile quod coniunctum est malum turpe et sic est peccatum et peccatum est. quod atque concupiscentia seu fomes peccati non sit proprie peccatum ut in eo loco definit Tridentinus sacer. 3a haereticos probat Bel. to. 3. C. [illegible] priorem edit. lib. 5. de amiss. gratiae et statu peccati a cap. 5. vide ea, quae diximus in materia de incarnat. q. 15. disp. una cap. 2.

Ad 4m probationem. Ex eo quod pars sensitiva naturaliter inclinet ad bonum sensibile non curando an sit honestum nec ne non sequitur quod illa inclinet etiam ad illud quod est turpe et peccatum tali tamen modo ut per se inclinet ad bonum sensibile per accidens vero ad malum turpe et peccatum quod est illi coniunctum ut ostensum est supra.

6. Obiicies. inclinatio naturalis hominis non est ex natura rei certata ad solum bonum honestum sed extenditur etiam ad bonum utile et delectabile ab honesto condistinctum et turpe. et vitium et peccatum, quod fertur in bonum utile et delectabile ab honesto distinctum et turpe non est contra naturam rationalem ergo. Prob. quia non est contra naturam illius quod fertur in illud quod ex natura rei tendit vi illius inclinationis naturalem. ans. vero probatur. quia si inclinatio naturalis hominis ex natura rei esset determinata ad solum bonum honestum non posset homo naturaliter ferri in bonum utile et delectabile ab honesto distinctum et turpe, ac proinde naturaliter non posset peccare quia nulla inclinatio potest naturaliter ferri extra obiectum ad quod ex natura rei est determinata.

Et 2o quia absolute voluntas hominis est apta illis indifferenter respiciens, quodcumque appetibile aut verum aut apparens sicut intellectus respicit quodcumque intelligibile ergo non est ex natura rei determinata ad solum bonum honestum.

Resp. distinguendo ans. si sermo est de inclinatione naturali hominis tamen ut est extensiva qua per voluntatem naturaliter respicit quodcumque bonum sive conveniens sive disconveniens naturae rationali, ut rationalis est sic verum est illam non esse determinatam ad solum bonum honestum atque hoc probant rationes adductae verum tamen est hoc ratio quia ex eo quod homo sit liber et defectibilis convenit ut illius inclinatio est naturalis et hoc ex natura rei ex [illegible] defectio in modo [illegible] si nomen inclinationis naturalis sumatur in alia significatione

accept[us]) potest pro libito deflectere a bono quod est conveniens naturae rationali ut
rationalis est quale est bonum honestum et amplecti bonum utile et delectabile
ab honesto disjunctum et turpe, quod idem est ac convenire naturae posse pec-
care. ~

Sit 2º sermo potest de inclinatione naturali hominis prout dicit propensionem ad
id quod est conveniens naturae rationali ut rationalis est juxta eam phrasim qua etiam in
alijs rebus inclinatio naturalis dici solet propensio in id, quod illis est conveniens
sic vere dici potest inclinationem naturalem hominis in quantum rationalis est esse naturam eius esse determinatam
ad solum bonum honestum ac proinde bonum utile et delectabile quod non
fuerit honestum esse contra illius inclinationem naturalem prout rationalis est quo sic sensu
est inclinationem naturalem hominis in quantum rationalis est esse naturam eius esse determinatam ad solum
bonum honestum non quomodo cumque, sed ad id quod solum est conveniens et
consentaneum illi prout rationalis est quatenus sentire videtur illam prout rationalis est ex
natura sui non habere aliud bonum sibi consentaneum nisi honestum. nam
quae pro libertatem deflectentem potest etiam extendi ad bonum utile
et delectabile ab honesto disjunctum et turpe in id non est consentaneum,
sed dissentaneum illi prout rationalis est et oppositum perfectioni virtutis quae est
illi consentanea et juxta hunc sensum vitium et peccatum dicitur esse contra naturam
ut rationalis, ut ex modo loquendi S. D. Thomae Cajetanum et aliorum authorum et nobis sit
sensum esse contra ut probatur etc. ~

Praedictus sensus notatur in Verbis D. Thomae hic q. 71. art. 2
ubi sic ait id quod est contra ordinem rationis proprie est contra naturam hominis in quantum est homo. quod
autem est secundum ordinem est secundum naturam hominis in quantum est homo, bonum enim hominis est
secundum rationem esse et malum hominis est praeter rationem esse ut dicit D. Dionisius,
cap. 4. de divinis nominibus. et subdit hac de causa virtutem humanam esse quae facit
hominem bonum et reddit bonum opus eius quae est secundum naturam hominis in quantum convenit
rationi. vitium vero in tantum esse contra naturam hominis in quantum est contra ordinem rationis sic etiam
1. eth. cap. 7 dicit finem naturalem et proprium hominis qua est homo esse
operationem secundum rationem et virtutem. et pro hoc faciunt alia sic adducta in meo de
actibus humanis q. 1. cap. 5. Sect. 2 et alibi ~

7º dices saltem illa vitia quae sunt contra virtutes per se infusas ut contra fidem
spem et charitatem infusam non sunt contra naturam rationalem quia sunt contra perfectionem supernaturalem

ad quas n̄ra hoīs n̄ hīt nalem inclinat.em ~

Ex eis talia virtūs ēē 2a. nam rōnalem. q. eēt illi ppsentanea ut notant Bas. 12. ad. to. 1. sp. 90. cap. 2 et alij ~ et quis ad virt. ppe infusas n̄ sit in hoē inclinatio nalis, ppt hoē nos sendit ppensio quā p facultatem nāe expleri posset tn̄ cus hoē stat quia illæ sint ppsentaneæ nāe hoīs inquo sensu D. Aug. to. 7. in lib. de spiritu et littera cap. 5. ad finem ait posse hēre fidem et charitatem nāe ē hoīum et to. 5. lib. 12. de civit. Dei cap. 1. versus finem ait nāe angelicæ convenire quod ē illi conveniens et ppsentaneum esse adhærere Deo, ubi sermo eēt de adhæsione p charitatem supnalem in qua ibi dixerat bonos angelos pstitisse ~

Praeterea ipsa rō nalis dictat servanda ēē, quæcumque præcepta Dei eēt supnalia supponitis auxiliis a Deo oblatis ac proinde ē eēt 2a dictamen nālis transgredi præceptum supnale ~ D. Tho. 2a 2æ q. 10. art. 1. ad 1m loquens de fide supnali ait Sine fidem n̄ ē in nāa hūa, sed in nāa hūa ē n̄ repugnare instinctui et replendæ veritatis pfectioni, unde infidelitas 2ā hoc ē 2a nam ~

CAPut. 7. An vitium sit peius quam actus vitiosus ~

D. Tho. hic q. 71. art. 3. comparans vitium hoī ē hitus vitiosus in actu malo inquirit, an illud sit peius et quod inhoē q̄ neq̄ em hīt alia et sparat em hitus virt. et actum bonum, an ille sit melior simul eēt illas attingit inde vero aliqui occasionem sumunt disputandi quem universaliorem. An hitus sive acquisitus sive infusus sit pfectior vel imperfectior suo actu. Sed hæc q. n̄ ē nunc ambobis tractanda. q. illa alibi suo loco. quadam tn̄ ad eam ptinentia quæ sunt necessaria ad psentem resolutionem ubi supponemus ~

1a Sententia speciatim de actu malo dicit illum ēē peiorem hitu malo n̄ tn̄ est 2a. altius bonum ēē meliorem hitu studioso ita docet Alex. 2a p. (x a prioris edit.) q. 104. memb. 3. et et ad 2m ~ Bas. 12. ad. sp. 4. q. 2. 2a. pun. 2. ad 1m. et Bas. dicit altius ēē quod imperfectius hitu et postea sp. 6. q. 1. 2a pun. 2.

& segg. 3.° dicit actum vitiosum esse peiorem habitu vitioso et similiter ad Scotus item ibi positam in priori solutione asserit actum virtutis esse meliorem ipsa virtute id est in 2.a solutione contra 5.am quod virtus dicit philosophus ita exponit ut habitus virtutis sit melior actu physice loquendo non tamen moraliter quia hoc ad ultimum finem sequendum valent. nam actus, inquit, virtutis per se conducit ad eum finem et si ex quo procedat habitus vim meriti virtus atque non item.

1.a 5.a alii dicit habitum sive in bonitate sive in malitia superari ab actu suo ut D. Thom. hic q. 71.a art. 3.° c. ubi dicit perfectior est actus in bonitate vel malitia quam habitus. Caiet. et Conr. ibid. Med.a ubi et supra q. 3. art. 2. dubio 1.° ad 1.m et q. 49. art. 3.° ad 3.m quibus locis probatur. Maiori 3. sent. d. 23. q. 4. Scoto. 4. sent. d. 49. q. 2. ad finem versus ad 2.m probatur item Cap. ibid. q. 1.a Soto. q. 1.a art. 2 et aliis.

3.a 5.a distinguit de habitibus acquisitis et infusis et dicit in acquisitis habitum esse imperfectiorem actu in infusis vero contra. ita Durand. 1.2. q. 71.a art. 3. et alii.

Pro explicatione notandum est aliud esse comparare habitum cum actu quoad perfectionem physicam quae dicit valorem entitativum attendendo entitatem eius tantum etc.; aliud vero quoad moralem aestimabilitatem attendendo rationem laudati aut vituperati meriti et demeriti etc. et de hac posteriori comparatione nunc potissimum agitur quia ad illam explicandam non nihil etiam de alia comparatione est attendendum.

Sit ergo quoad moralem aestimabilitatem actus vitiosus est peior suo habitu vitioso, actus vero bonus est melior suo habitu bono. et quoad perfectionem physicam actus naturalis superat suum habitum acquisitum, actus vero supernaturalis superat suo habitu per se infusso. haec ergo pro diversas partes probatur

Prior pars de morali aestimabilitate ut est contra mentem D. Tho. hic q. 71.a art. 3. c. ubi notandum est ab illo ex doctrina Arist. 9. m. tx. 19. supponit hoc principium manifestum, inquit, est quod actus in bono et malo praeeminet potentiae ideo expresse subdit. melius est enim bene agere, quam posse bene agere. et similiter vituperabilius est male agere, quam posse male agere.

Hoc autem intelligi de praeeminentia actus quoad moralem aestimabilitatem indicant 1.° illa verba, melius est bene agere et vituperabilius male agere quae ut constat ex eorum vi et sensu denotant praeeminentiam in moralem aestimabilitatem. 2.° quia ait ibi D. Tho. ... actus praeeminere ...

ad p̄oās activam principalem n̄ p̄t intelligi de p̄eminentia quoad effectum
phy^am ; requirit enim ut actum esse effectivum phy^um sua p̄oā activa principali
idem opp^{us} q^d p̄oā principalis equivocatur ex doctrina D. Tho. Aris. et aliis
ut ostendi in phica et in met^a. cui fuarz. to. 2. d. 43. sect. 6. n. 10. –
quare illud intelligi de p̄eminentia atq quoad moralem estimabilitatem mu-
ste erz apte intelligitur illud dictum Aris. lib. 9 m. tx. 19. in bonis actu
melior et p̄stantior ē q^m p̄oā in malis v^o actu deterior ē q^m p̄oā. nempe
quoad moralem estimabilitatem. unde quod neq Aris. ibi neq D. Tho. ibi^a utrarg
comparent actum cum p̄oā effectiva quoad effectum phy^{am} seu entitatiuam docet
Baz. 1a 2ae q. 71. a. art 3. et alij ibi, et Suarez. to. 2. m. d. 44. sect
8. n. 18. ait S. Thom. inicio q̄o comparare actum hiru in bonis et malis mo-
rali n̄ v^o in effectu entitatiua.

Alij per illud dictum Aris. admitt erz alios duos sensus. quorum ē ut
dendat actum n̄ in abstracto sed in concreto ex illo ubi p̄oā ee maioris effect
q^m sit sola p̄oā. posterior ē ut faciat rem q^d ē in actu existē cum ipsamet
q^d ē in p̄oā ubi ee poti. quod aliis ibi suis solent atq in p̄oā doctrinia ut
ostendat melius ee quod res sit in actu hoc ē existens. q^m quod sit in p̄oā
hoc ē potens. Et cum hoc unoq sensu stat aliq predictorum quo comparando actum
cum p̄oā efficiente quoad moralem estimabilitatem dicatur actus p̄eminere
p̄oā.

Hoc supposito prior pars a. 2^a ista explicatur. Ratio est. prudenti estimatione
cuilibet cognita censendum ē ee melius et nobilius bene operari q^m
se habere p̄oām et habitum ad bene operandum. nam ex eo quod bene operetur ē
dignus laude et habet meritum et altre ac munerari cuius ē omnis finis, que omnia n̄
hiet ex eo sed quod habeat p̄oām et habitum ad bene operandum. – Similiter prudenti
estimatione censendum ē illi ee peius et deterius male operari q^m se habere p̄oām
et habitum ad male operandum; quia ex eo quod male operetur ē dignum vituperio
et habet demeritum et caret a bono fine et meretur malo. quae omnia n̄ habet
ex eo sed quod habeat p̄oām et habitis ad male operandum. unde ut notat
D. Tho. in disputatione de malo q. 2. art 2. ad 9^m nullus meret neq demeret
p̄ habitu sed actu, id est ē quoad moralem estimabilitatem actum virtutis ec

peiorem quam sit prout huius est actu album bonum esse meliorem. ~

Ita ... Pars affirmativa physica ita explicatur a ... (... tom. ... ;
quae videtur probabilior) aliquis naturalis est physice perfectior suo habitu acquisito, quia est causa
principalis aequivoca illius. quod probatur. tum quia id videtur conforme communi doctrinae,
quae explicat huius naturalis habitum actu naturali simpliciter quo modo ... dendat [illegible]
sed illius causam principalem eiusdem effectus non solet habitui simpliciter tribui causa mere
instrumentali; tum etiam quia videtur consentaneum naturae rei, nam aliquis naturalis apte in-
telligitur ad id habere proportionatam vim principalem, neque apparet ullum
fundamentum convincens propter quod id negetur ... cum non sit causa principalis univoca
respectu talis huius sed aequivoca, quia est diversa speciei ut patet. sequitur inde illum
esse physice perfectiorem. huius causa principalis aequivoca est perfectior suo effectu ~

At huius naturalis non est causa principalis sed mere instrumentalis
ad ... aliquis naturalis quia aliquis vitalis naturalis petit ... causa principali ...
vitalem, quae illi intelligitur esse sufficienter proportionata, ut alibi ...
plenius expositum est ~ atque hanc sententiam quod aliquis naturalis sit physice perfectior suo habitu
acquisito et valde probabilem docet Su. to. 2. m. disp. 4. 4. sect. 3. n. 10. ...
12. to. 1. q. 71. art. 3. disp. una. ... 2. Italy ~

Ceterum alia ratio est de actu supernaturali comparato cum suo habitu per se
infuso. probabilius enim videtur illum non esse perfectiorem physice sed potius ipsum
habitum per se infusum esse maioris perfectionis physice. quod esse contra ...
docent ... in ... disp. ... 3. Suar. in opusculis. lib. 3. de auxil. cap. 4.
n. 7. et 3. p. to. 1. disp. 31. sect. 4. post ... 2. § dices hac ratione. Bas. 12.
to. 1. disp. 9. cap. 6. n. 33. Italy ... difficile est quia huius per se infusus est
sua natura non solo ordinatur ad facile producendum suum actum sed huius naturalis
ordinatur ad suum qui proinde supponitur in subiecto potentiam principalem. ...
... solet dari de simpliciter posse ... superadditam quandam potentiam principalis
in ordine supernaturali proportionatam ad actum supernaturalem. unde colligit illam non
habere ut merum instrumentum ... suo actu. sed ut facultatem principalem
quae proinde est perfectior actu ... illius causa principalis aequivoca. vide ...
... disp. 9. cap. 1. ... 4.

... prudens aestimatio moralis debet conformari perfectioni rerum
itaut pluris aestimet eas res, quae secundum se sunt perfectiores sed huius saltem supernaturalis
est secundum se perfectior suo actu, ut dictum est ... etiam secundum moralem aestimationem

e melior actu. ~

R. explicando maiorem. illa debet explicari perfectioni rerum non atten dendo quoad excessum entitatem physicam sed rem moralem, cum medijs circumstantijs conducentibus ad finem moralem et sic salis monachi aliqui dicitur esse melius et magis estimate id quod licet in se sit physice minus perfectum tamen magis conducit ad finem moralem ad eum modum quo inter homines in ordine ad valorem moralem dicitur esse aliquid melius et estimabilius possidere magnum auri pondus quam hominem servum licet hic sit physice perfectior. ~ Item ut communiter notatur 2.2. q. 23. art. 2. ad illam difficultatem dicitur quia dicitur virtutem esse de meliori bono non est quodlibet melius bonum id, quod in se est perfectius quam contingit aliquid habere in se maiorem perfectionem et in tali debet non esse melius quod aliquis homo moralis melius sit bene operari quam solum habere potentiam et habitum ad bene operandum ostenditur autem et hoc ex dictis contra priorem formam etc. ~

Dices etiam iustificans gratia sit habitus tamen censetur etiam secundum moralem esti mabilitatem melior quam aliquis habitus etc. ~ R. 1º illa similiter explicatur in materia sequentia contra 6 cap. 2 post etiam 6). quia dicitur habitus sive gratiae quod dicitur distinctum ab actu secundo non tamen est habitus qui sit ordinatum primum per se unum est diffi cilium aliquis sed est habitus fidei spei et charitatis etc. et etiam habitus ipsius secundum ostendit aliquid bonum secundum moralem estimabilitatem esse meliorem suo habitu necessa rium, quia est ordinatum primum per se unum talis aliquis ~.

R. 2º dat specialis ratio propria iustificante propter peculiarem illius excellentiam allatam ex Sanctis Hispanicis quia illa est primaria participatio divina reddens hominem iustum quod etiam secundum moralem estimabilitatem est melius quam aliquis 2º ut ostenditur fundamentis adductis in materia sequentia ubi de illius effectibus ~

2º obijcitur. habitus est diuturnior actu quia diu permanet aliquando diu tantum sed habitus est vilior sed ea ignorans interiores multos habitus et etiam secundum moralem esti mabilitatem est melior perfectior actu ~

R. neg. conseq. quia ex eo sed quod aliquid sit diuturnius non bene infertur esse simpliciter melius perfectius item ferrum et marmor diuturnius est quam aurum non tamen simpliciter melius et sapientia quae sunt meliora et perfecta minus durant quam precedentia ad collectionem utique perfectionis ex dissimilitudine unum ut patet in eo de actuali ...

[illegible] inferior aliquis in multis minus durat quam habitus [illegible]

ethicalem atque etiam adueertentias ad eam debite applicanam cum tali aut
dispositione seruus virtualium et aspex agens n. pendet Sitg x. hoc intelligo
ad quod D. Tho. hic q. 71. art. 3 ad 1.m dicit ex eo quod hic sit dicitur
melior non sequi quod sit simpliciter perfectior actu et in q. etiam actus. neque quod
Sitg, inquit, sit dicitur melior quam alius audit ex eo quod utrumque
incertum nam quae n. gerit semper opere ~.

Ad aliud n. quod dicit habitum esse meliorem et eam quae inuenit
multos alios ~ Dico neque ex hoc bene inferri quod hic sit melior
seu perfectior alio. nam si sermo sit de habitu acquisito ille esse ea meri
instrumentalis actuum, ac proinde imperfectiorem physice ut diximus
probando 1am partem concl. Si vero sermo sit de habitu ut in fusso quia ille
sit virtus principalis et physice perfectior suo actu ut ibidem diximus et
tu ut expressi in puncto. concl. cum hoc stat quod secundum moralem esse
timabilitatem aliquis erit melior attendendo rationem laudabilis et meritorii
coniuncti cum bono fine eius aliunde ex hoc hic qui est cetera eius primus
talis aliq n. praeponderet aliqua specialis ratio propter quam ille secundum moralem
aestimabilitatem censendus sit melior habito quam esse ~.

Quaedam remittenda ad alia loca huius materiae.

Circa id quod D. Tho. hic q. 71. art. 5 inquirit Virum in quolibet peccato
sit aliquis actus multi expositores ibi eius Medina Zumel Vazq. et alii
disputant de peccato omissionis an possit esse sine ullo actu propter quem omissio
sit imputetur ad culpam et alia pertinentia ad speciem nam omissionis.
De hoc ea omnia exponentur permissi alibi circa rationem formalem peccati cum
postea D. Tho. q. 71. art. 6. disputet quomodo differant peccata commiss. et omiss.

Disput. 2.a De propria ratione formali peccati ethicalis.

Praecedenti disp. expendimus ea quae ad dignoscendam naturam vitiis et peccati sp.
ectant ex habitudine oppositionis cum virtute et natura rationali. nunc specialiter ad videndum
ad rationem formalem peccati ethicalis sequuntur expositores cum D. Tho. hic q. 71.
art. 6.

Art. 1.m An convenienter diffiniatur peccatum esse dictum

l. factum .: l. concupitum contra legem aeternam
~ Ubi etiam de alijs deffinitionibus peccati ~

Dicta peccati convenienti deffinitio est dictum .: factum l. concupitum contra legem aeternam. hec deffinitio habetur ex D. Aug. vel lib. 22. contra Faustum. cap. 27. initio et explicatur a D. Tho. et alijs hic q. 71. art. 6. ~

Ut autem exponatur deffinitio notandum est 1. malum vitium peccatum et culpam differre eo modo, quo explicatum est sup.a q. 1.a cap. 1. et omissa ea acceptione qua ut ibi dictum est peccatum late denotat quascumque operationes inordinatas seu deffectus etiam naturae et artis sine culpa. in presenti x.a moralem usum sumitur peccatum solum pro operatione inordinata libera et culpabili quae subsequenter comprehendit culpabilem omissionem et haec dicitur peccatum morale seu morum ad differentiam peccati naturae deffectus naturae et artis et de hoc peccato morali loquentes D. Tho. hic q. 71.a art. 6. l. peccatum, inquit, nihil aliud est quam actus humanus malus et habet quod actus sit humanus habet ex eo quod sit voluntarius sive sit voluntarius quasi a voluntate elicitus ut ipsum velle, sive quasi a voluntate imperatus ut exteriores actus loquitur l. operationes quod vero actus humanus sit malus habet ex eo quod careat debita commensuratione ad regulam. ~

Notandum est in peccato reperiri duo alterum quasi materiale quod dicitur substantia seu entitas operationis alterum formale quod dicitur inordinatio seu recessio seu aversio l. transgressio aut perversitas l. carentia debitae commensurationis aut rectitudinis aut alijs varijs modis loquendi circa quod observandum est x.a variorum sententias constituentes formale peccati, aut in re positiva, aut in privativa dueritatem [illegible] specie. itaut in s.a constituente formale peccati in positiva difformitate per materiale peccati intelligatur solum entitas operationis praecisa ratione difformitatis at in s.a constituente formale peccati in privatione rectitudinis per materiale peccati intelligatur etiam positiva difformitas quae alibi dicitur materiale peccati ad differentiam [illegible] quam vocant formalissimum peccati. nisi nedum etiam ipsa positiva difformitas dicatur formale si compareatur cum entitate operationis praecisa difformitate. ~

His praepositis praedicta deffinitio peccati ita explicatur ut utrumque continet materiale et formale peccati. nam peccatum pro materiali importat operationem [illegible]

externam sive internam, et propterea definitio asserit peccatum esse dictum, scilicet factum, scilicet concupitum, ubi per dictum et factum intelligitur externa locutio et operatio, per concupitum, quod exponit aliquid internum ad perficiendum peccatum asserere incondicionaliter theologiam, cui commensurari debet aliquid et quod humana et angelica aqua desiderabant et adque quod reducuntur est lex aeterna Dei; id circo posita definitio peccatum esse contra legem aeternam atque haec tota definitio amplius exponitur.

2° alii autem peccatum definiunt aliis variis definitionibus quae idem explicant aut aliis verbis aut diversis modis et per hoc in ordine ad diversos usus seu varia incidentia. — 1ª harum definitionum est illa quae sumitur ex D. Aug. to. 4. lib. 2 de consensu evangelistarum cap. 4 parum ante finem: peccatum est legis transgressio, quam tenet aliud 1. Joannis 3. n. 4. peccatum est iniquitas, ubi Christus legem [illegible] sic hoc peccatum est exorbitatio a lege, et idem nomen iniquitatis denotat exorbitationem ab aequitate a fine lege; ad idem pertinet quod habetur S. Th. 1ª 2æ q. 71 a. 6 et 35 cap. 1° ex D. Ambro. lib. de paradiso cap. 8. peccatum, inquit, est divinae legis transgressio et caelestium inobedientia mandatorum. —

2ª definitio est illa ex D. Aug. to. 4. lib. 1° ad Simplicianum et [illegible] quaestionum quam ex epist. ad Rom. q. 2. tertium [illegible] peccatum est inordinatio atque perversitas, hoc est, inquit, a praestantiore conditore aversio et ad condita inferiora conversio. ubi includuntur illa duo mala aversionis a Deo et conversionis ad creaturam quae indicant saepe in S. Scriptura, ut Hiere. 2. n. 13. duo mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquae vivae (ecce aversio a Deo) et foderunt sibi cisternas (ecce conversio ad creaturas); ponderis ergo illa, ubi carnea admiratione ponderat gravitatem horum duorum malorum peccati.

Ad hanc definitionem reducitur illa ex eodem D. Aug. to. 1. lib. 1° de libero arbitrio cap. 16. ad medium: malefacere neglectis rebus aeternis temporalia sectari, cum quis avertitur a divinis verisque manentibus et ad mutabilia incertaque convertitur. huc etiam spectat illa quorundam definitio peccatum est voluntarius recessus a Deo et accessus ad creaturam.

3ª definitio est ex eodem D. Aug. to. 6. in lib. de duabus animabus contra Manichaeos cap. 11. paulo post initium: peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat et unde liberum est abstinere. —

Praeter has sunt et aliae definitiones peccati ex sanctis Patribus aliisque gravibus auctoribus, omnes tamen quae ex lectione et sensu earum sunt dicendis vim potestatis [illegible] quibus illae vim verborum explicans pendent peccatum actuale commissionis

ips opponent p o^{cem} ad unum aut alterum ex his quibus oppo^{tur} peccatum
super^{at} p o^{tem} opp^{o} ad div^{am} legem. In attendendo terminum implicitum
extendi etiam potest ad peccatum actuale omiss^{nis}. Et insuper ad peccatum habituale
quod est macula peccati actualis preteriti n^{dum} remissi aut punitae ad quodcumque
peccatum accomodando verba unicuique x^{a} suum modum. Quibus etiam subintelligi
ordo, oppositionis peccati ad naturam rationalem ad virtut^{em} ad rec^{am} rationem seu legem creatam
naturalem vel legem creatam positivam.

2º. Notandum est hic esse necessarium in predictis definitionibus ex sanctis Patribus
desumptis expresse cum rigorem, quem in definitionibus describunt regulae
dialecticae quia illorum institutio satis erat modo quodam descriptio ad eorum usum
exponere quid sit peccatum atque id facile solum potuerunt multaque ad illas obiici
possunt. Quae tamen in subiiciendis solvere debet. Asserunt ad priorem definitionem peccati
D. Aug. in qua est oppositam hic vel Thom. approbat secundam.

Obiicitur 1º. illa defin^{tio} peccatum est dictum vel factum vel concupitum ex quia datur
per disiunctionem ad quod non bona definitio ex quo debet certam explicare
naturam rei. Respondeo non esse inconveniens defin^{tionem} dare per disiunctionem ex quo quod
est malum dum modo debet tale quo constituit natura rei. Id autem deest in illa defin^{ne}
peccati cum dicitur esse dictum vel factum vel concupitum contra legem aeternam.

Dices satis fuisset sine disiunctione dicere peccatum esse actum contra legem aeter
nam ibi enim comprehenderet illud disiunctum dictum vel factum vel concupitum.
Respondeo quod ad naturam satis esset in D. Aug. voluit ad eorum usum expo
nere tres peccandi modos speciales qui indicant in confessione speciali cum diximus nos pec
casse cogitatione verbo et opere. Et in defin^{e} D. Aug. iunctis in illis verbis
peccatum est dictum, nempe cum peccamus verbo vel factum scilicet cum peccamus
opere externo distincto a verbo aut concupitum v. cum peccamus cogitatione tum
affectione interna etiam si non sumatur verbo neque opere externo.

Ult. habet peccatum non est concupitum hoc est id quod concupiscitur sed
inordinatus affectus concupiscendi nam ut dicit ipse D. Aug. lib. 1º in lib. de Ecclesia
Christiana cap. 12. culpa non est in rebus externis sed in libidine utentium.

Respondeo concupitum, hoc est, obiectum inordinatum quod concupiscitur est peccatum
obiectivum, at inordinatus actus concupiscendi est peccatum formale. Utrumque peccatum
obiectivum denotat peccatum et peccatum formale ex quo a fortiori ideo cum dicit peccatum
esse concupitum ibi subintelligitur inordinatus actus concupiscendi ex qua aequa ra
venit quod concupitum sit peccatum.

2.º obij. ad rōem peccati moralis ex quo hic agit, n̄ satis ē illud ut aliquid sit dictum, l. factum, l. concupitum c̄ra legem æternam, sed requiritur ut sit voluntarium et liberum, sic enim de peccato morali agens D. Aug. in l. lib. de vera religione cap. 14. inquit ita adeo inquit peccatum voluntarium ē malum ut nullo mō sit peccatum sin n̄ sit voluntarium, ergo n̄ ē sufficiens p̄dicta diff. peccati siquidem in illa n̄ fit ulla mentio voluntarij et liberi.

R. voluntarium et liberum subintelligi in eo quod in p̄dicta diff. dr peccatum eē c̄ra legem æternam. nam lex p̄prie et formaliter n̄ dr dari nisi iis qui hent voluntatem liberam ad eam servandam qui p̄inde p̄prie et formaliter dicuntur facere c̄ra legem q̄ illam transgrediuntur.

Dices cur in ea diff. ponitur quod peccatum sit c̄ra legem æternam cum sit etiam c̄ra legem nālem creatam et c̄ra leges humanas positivas, et c̄ra rationem et nām rōalem et quodammodo etiam c̄ra ipsum Deum et afferat aversionem ab ullo q̄si ab ultimo fine et conversionem ad creaturam.

R. hæc oīa subintelligi in eo quod dr peccatum eē c̄ra legem æternam nam q̄a hæc ē primaria lex aqua et ueluti fonte aliæ ut rivuli deriva[n]tur consequenter quod ē c̄ra illam ē etiam c̄ra alias et c̄ra nām rōalem et virtutem q̄ illius participationem, et sic etiam mō c̄ra ipsum Deum primum rectorem et maximum p[rin]cipium, a quo peccans avertitur et convertitur inordinate ad creaturam.

3.º obij. peccatum omissionis n̄ ē dictum neque factum neque concupitum c̄ra legem æternam, sed potius n̄ dictum n̄ factum, n̄ concupitum, nempe omissum c̄ra legem æternam. ergo illa diff. n̄ convenit omni peccato.

R. aliqui ut Bal. 12. 2æ sp. 6. q. 1.ª pun. 1.º concedunt illam diffinitionem p̄prie n̄ convenire peccato omissionis, sed soli peccato commissionis, sed quia id locum n̄ habere potest et illa verba stamen stricte sm̄ se ipsam significationem q. mō B. [Aug.] fecit n̄ attendendo sensum qui ibi deprehendit ut dictum ē, sunt potius exponenda rōam. notabili. 1.º extendi etiam potest illa diff.º ad peccatum omissionis ut volunt D. Tho. et alij hic q. 71. art. 6. ad 1.um ubi notat ē illius solutio. affirmatio, inquit, et negatio reducuntur ad idem genus sicut in divinis genitum et ingenitum ad relationem, ut Aug. dicit (to. 3. lib. 5. de trinitate cap. 7.) ideo pro eod. ē accipiendum dictum et n̄ dictum, factum et n̄ factum,

Ar. 2.m An ro formalis peccati commissionis sit p[ri]vatio formitas, l. privatio rectitudinis

Cum peccatum aliud sit omiss.[is] aliud comiss.[is] diff.[icultas] est, utrum q.[uod] est peccato omiss.[is] quod est privat.[ionem] rectitud.[inis] includat aliquod positivum, n.[on] v.[ero] peccato omiss.[is] sive in s.[ententi]a quae recedit puram omiss.[ion]em sine ullo actu positivo sive in s.[ententi]a quae id negat dicit tn. actum positivum supponi, sed n.[on] includi in peccato omiss.[ionis] ut alibi vidimus ~.

Sectio 1.a Variae sententiae ~.

Prima s.[ententi]a dicit formale peccati commiss.[ionis] esse quid positivum, ut nunc aliqui recentiores asserunt ex antiquioribus Scotum q.[uaestio] 18. art. 1.o q.[uaes]t.[io] ibi docet malitiam moralem esse disconvenientiam rei contrariam bonitati morali at ille ibi n.[on] loquitur a fine illius art. primi versu x.a 2.m etc. apparere distinguit q.[uen]dam malitiam positivam aliam v.[ero] privativam. et ex illis docetur alibi, malitia n.[on] positivam intelligi ut id quod est quo male et peccari comiss.[is] nempe positiva differentias malitias v.[ero] privativam id quod est formale peccati. nam ipse locis infra citan[dis] art. 2.o docet formale peccati esse privat.[ionem] debitae rectitudinis ~

2.a s.[ententi]a asserunt Gregorium 2. s.[ententiarum] d. 34 q. 1.a art. 1. et 2.o ~ sed allegatus ibi art. 1.o est 1.a dicit malum simplr. esse privat.[ionem] seu defectum boni debiti. et art. 2. est 2.a nullum inquit peccatum actuale formaliter proprie est aliqua entitas etc. 3.a intellig.[itur] text. art quod liber peccatis est malum, sing.[ulariter] est privatio boni

Advertunt etiam tertium varijs locis id quod est contraria c.a illius s.[ententi]ae [illegible] totam hanc q.[uaestio]nem esse aequivocatio q.[uan]do esset [illegible] quod est [illegible] in [illegible] q. 18. art. 5. ad [illegible] ait aequivocatio esse [illegible] malum etiam aequivocum est [illegible] in moralibus [illegible] privat.[ionem] boni [illegible] ens contrarium [illegible] Sicut [illegible] malum etiam in moralibus [illegible] nihil [illegible] privat.[ionem] boni [illegible] ens [illegible] aequivocatio quod est in moralibus est malum [illegible] in se bonum [illegible] formale mali quod est nihil [illegible] quidquid [illegible] ens [illegible] bonum [illegible] ad malum [illegible] in malo [illegible] voluntatis [illegible] bonum [illegible] apparens [illegible] aliud [illegible] ad [illegible] ~

2º notandum est id quod 1a 2ae q. 71 art. 6. § 2º dicit peccatum est malum dupliciter tractari scilicet privative et positive supponens cum D. Tho. inordinationem esse quasi formale in peccato. actum vero humanum esse quasi materiale. inquirit an inordinatio quae est formale peccati intelligatur utraque in ordinatione scilicet positiva et privativa an vero sola privativa. item an positive subjectam aliquid quod est materiale peccati intelligatur aliquid ipse in ordine naturae. [illegible] et dicit hanc quaestionem esse de verbis et de rebus et quoad magis loquendi subdit verificari posse de inordinatione utraque quod sit quasi formale in peccato et subiecta aliquid voluntarii in ordine naturae quasi materiale et utrumque verificari posse quod subiecta aliquid in ordine naturae et magis sit ut materiale et inordinatio privativa ut formale ~

Utrumque ibi esse inquirens quaenam duarum inordinationum sit magis de ratione peccati an inordinatio positiva an vero privativa. Et distinguendo peccatum est in duobus generibus et magis [illegible] mali simpliciter et mali voluntarii. Et in genere mali simpliciter respondit per inordinationem privativam quia malum simpliciter est privatio boni. in ordine vero mali moralis per positivam ~ Insuper inquirens quod absolute dicendum sit ad quaestionem comparativam unum potius quod sit magis de ratione peccati et magis esse de illius ratione inordinationem positivam quae vocatur versionem. Et probant duplicem. 1º quia peccatum est voluntarium magis quam malum. nam est malum simpliciter secundum [illegible] rationem. hoc enim est quod dicitur malum simpliciter at voluntarium est secundum se et aliquis diversimode quia aversio est principaliter voluntaria aversio autem secundario. 2º quia versio dat peccato vocari speciem aversio vero privativa dat privationem speciei ~ ad auctoritatem vero aliorum absolute [illegible] in oppositum adductas dicit illas nihil aliud probare nisi quod peccato propter est in ordine mali simpliciter magis inest aversio privativa quam hic non esset peccatum [illegible] in privativa. ~

Deinde quaestio 72 art. 1. § ad evidentiam et § ad rationem dicit essentiam et speciem et formale peccati esse positivam versionem. videtur contrariam quod dictus [illegible] illig. [illegible] expositas in aliis praecedentibus dictis non intelligi de peccato ut dicit malitiam simpliciter et in moralibus accommodate loquendo ad genus mali moralis [illegible]. nam hic ipse aperte ut constat ex verbis suis. relatis dicit esse privativam rationem. dicitur loquendo esse formale peccati non intelligi de peccato ut sic loquendo accommodatione ad genus mali moralis ut distinctum a malo simpliciter

Ex dictis colligitur in suo loco non dici absolute quod ratio essentialis et formalis peccati sit positiva non adhibita distinctione praedicta peccato ut dicit est malum morale [illegible].

accommodari ad genus mali simpliciter tribuit rationem privativam at illi loquendo accommodate ad genus mali moralis condistinctum a malo simpliciter tribuit rationem positivam; quin magis loquendi stat cum eo quod ille et saepe vult quod ratio peccati formalis sit privatio sicut enim opere 1a 2ae q. 18. art. 5. ad declarandum dicit malum esse in moralibus est nihil (nempe privatio rectitudinis) 1a 2ae ad 9. 11o art. 6. et q. 4. § pro. sicut ratio autem mali culpae consistit in malitia privatione ... actus humanus non esset malus moraliter ... privationem esset malus moraliter specificatum et q. 71. art. 6. § 1. ad ... peccatum sumat formaliter privatio ... subdit inordinationem privativam dici posse quod formale in peccato quod addat et inordinationem positivam dici posse quod formale ... in hoc ... verbis ... discernendum est modo ... notabili 2o. ... hoc et stat id, quod in ... ad 12. q. 72. art. 1. § ad ... 1a 2ae q. 6. art. 2. § ad hoc ... quod ... rationem positivam quae est ... privativa ... illis dicat ... rationis ... peccati ... mali ... malum simpliciter dicat ... ut quod ... formale

Dicere ... 1am 2am ... formale peccati ... tenere ... aliqui ... recentiores ut Medina 1a 2ae q. 71. art. 6. col. 9. ... 2am ... Zumel ibid. disp. 7. ... 1a 2ae ... 4a ... 95. cap. 9.

Nos autem ... dissentio ... illud positivum quod ... formale peccati ... reale intrinsecum ... malo ... Aliqui affirmant ... in illa ... 95. cap. 10. ... Cano ... moris ac ... malitiam moralem consistere in relatione rationis ... ratio non intelligitur ... malitiam moralem ... intelligi ... quod ... rationis quod ... fundamentale ... dat ... ante ... intelligi ... discernitur ab ente reali intrinseco ... intelligi ... reali simpliciter.

Et quod aliud positivum formale sit actus vel male ... alia mala ... Magister cum ... Zumel in secunda disp. 7. et 3. ...

2a sententia asserit rationem formalem peccati commissionis neque dicere esse positivam neque esse privativam sed aliquam ex utraque, et hanc sententiam refferunt Solent D. Tho. 1. 2. d. 34. q. 1a art. 2. ad 3. et 1. p. q. 48. art. 1o ad 2m. et 12. q. 1 art. 1o ad 1m. et art. 6. ad 2m. et art. 9. ad 1m. et q. 75. art. 1. Conrad. 1. D. B. mas. 2. sent. d. 42. art. 3. q. 2. D. Smerling. 1a 2ae. tr. 6. cap. 12. et tr. 7. cap. 1o Cap. 2. sent. d. 35. q. 1a art. 3. ad 1m. Gregorij. Ther. 3. 20. et alij.

Sed plerique ex his authoribus solum volunt dicere in peccato commissionis includi aliquid positivum et mali neque negant id quod est formale peccati esse privativum atque id ex gravioribus authoribus ostendet sectio sequenti.

3a sententia affirmat formale peccati esse privationem debitae rectitudinis hanc sententiam esse communem inter Scholasticos. Sentiunt eius authores ... opinionem ut Bas. 12. disp. 95. cap. 4. illa atque ut secunda exhibita explicat. et sequentes sectiones ... fundamentis 1o ex auctoritate Scholasticorum praesertim D. Tho. 2o ex sanctis patribus. 3o ratione.

Sect. 2a peccatum commissionis includere et mali

rationem positivam et formalem privativam

ostendit auctoritate Scholasticorum

Sit ergo essentia peccati commissionis aliquid includit et positivam et formalitatem realem atque intra actum malo quod quia male et privationem debitae rectitudinis quasi formale et. et hanc esse mentem expresse communi ... possum multi graves authores quorum aliqui affirmant peccatum commissionis esse quid positivum quod intelligunt de materiali. alij vero esse quid privativum quod dicunt esse formale. aliqui vero dicunt esse positivum et privativum totum, quod accipiunt de toto composito ex materiali et formali.

Ad hoc notandum id quod dicit Caiet. 1. 2. q. 71. ar. 6. et 1o peccatum commissionis cum sit voluntarium in actu malo consistens, potest sumi aut materialiter aut formaliter, aut pro toto composito, et subdit, si sumatur materialiter, constat quod sit actus 2o. sumitur aliq.

actus positivus cum dbs non dissentaneus, ergo actus intemp.^d) sive sumat malum, constat, inquit, quod est privatio, inde aut iter infert, quod si sumat pro toto composito, adequate includit et positivum actum pro mali, et privationem rectitudinis formali.

Hoc probandum in re sat. imprimis auctoritate gravium scholasticorum, quod in re scholastica tanti momenti esse ad solidum fundamentum et potissimum consulto referendo aliqua eorum testimonia.

1. testimonium est ex D. Th. variis locis, in loco 1.2. q. 71. ar. 6. corp. ubi sic ait, peccatum nihil aliud est quam actus humanus malus. Concludit quod sit malum sed ex eo quod caret debita commensuratione. Et postea explanans definitionem peti ex D. Aug. ait in illa poni duo, unum quod pertinet ad substantiam actus sui, quod est quasi materiale in peccato, aliud quod pertinet ad rationem mali, et est quasi formale, quibus verbis, ut patet, asserit peccatum includere et quid positivum pro mali, quod vocat substantiam actus sui, et quid privativum pro formali, quod vocat rationem mali, quam dicit consistere in eo quod caret debita commensuratione et proinde esse privationem, siquidem carentia debitae commensurationis est privatio, ut constat.

2. locus est ex ead. 1.a 2.ae q. 72. ar. 1. ad 2.um ubi sic ait, peccatum non est pura privatio, sed est actus debito ordine privatus, et q. 75. ar. 1. ad 2.um peccatum inquit non solum significat privationem boni, quae est inordinatio, sed actum sub tali privatione quae habet rationem mali.

3. locus est ex 2. s. 4. d. 34 art. 2. ad 3. ubi sic de malo agit ... exercitae ex adde ad finem indebitum quam ad misceri ... ex quo ... ~~mali~~ mali inveniet ... ad finem quemdam ...

Debin frus. dey dt. 1. p. q. 48. art 1. ad 2m. et plurimis alijs locis quae citari poterunt ex tabula peti Bergomensis verbo peccatum n. 1. 2. 3. etc.

2m. testimonium est D. Antonini 1. p. tit. 6. cap. 11. paulo ante medium ubi ait peccatum dicit actum quendam ... deffinitum tit. 7. cap. 1. fere ad medium ex D. Aug. deffinit peccatum hoc modo peccatum est affectio mala voluntaria ... explicans subdit ... esse actum voluntatis ... rectitudinis quem ibi dicit esse privationem ... peccatum dicit nihil.

3m. testimonium est ex Mag. sent. et alijs scholasticis qui loquentes ... mali et peccati ... dicunt esse privationem boni ... actuale ... esse actum positivum ... Mag. 2. sent. d. 35. litt. C. dicit peccatum esse actum malum et ... nihil hoc est privationem rectitudinis.

D. Bona. 2 sent. d. 34. art. 2. q. 3. ... n. 32. et 33. dicit malum et peccatum ... (hoc est ...) includere aliquid ... nempe quoad ... actum ... privationem boni ... ad 1m et 2um et postea d. 42. art. 3. q. 1. ... n. 48. et q. 2. ... n. 56.

Scotus 2 sent. d. 37. q. 1a. verum illud pro et alijs ibi sequentibus aperte dicit peccatum ... mali includere volunt ... privationem rectitudinis.

Dur. 2 sent. d. 34. n. 4. ... mali est privatum et postea addit malum dicere ... aliquid positivum ...

Idem aperte docet Richard. 2. sent. d. 34. art. 1. q. 1. ... mali ... d. 35. art. 1. q. 1. inquirens an peccatum ... in aliquo actu in ... distinguit id posse intelligi aut ... aut malum et subdit nullum peccatum ... esse aliquid ... privationem aliquam ... At 2o modo peccatum ... aliquo actu nempe mali. idem ... in ead. d. 35. q. ... art. 2. Cap. ibid. art. 1. q. 1. ... 1a. ... 3o. ad 2m et 6m Gregorij et alij ... in ead. d. ... cap. 9. ... 12. ... q. 13. ... 3. ... q. 1. ... 1. 5. ... dicit ... peccati ... esse aliquid positivum ... privativum

Idem dicit ibid.

et postea ad finem ait peccatum commissionis habere quoque quandam privationem conditionis debitae ad bonum rationis, tamen quod non est malum peccati formaliter sed materialiter. Bellar. to. 3. lib. 2 de amiss. gratiae et statu pecc. cap. 18. § 2. Secundum haec.

Ex dictis nostra conclusio sufficienter probari potest. Alio fundamento auctoritatis scholasticae quae cum graves auctores asserunt peccatum commissionis formaliter malum includere aliquem positivum, et formaliter privationem rectitudinis ut constat ex eorum testimoniis supra relatis, quod non est cur negetur id, cum aliunde neque ex auctoritate neque ex ratione asseratur aliquid urgens quin apte non satisfaciat ut infra ostendetur ex solutione eorum quae obijciunt.

Sect. 3ª auctoritate Sanctorum Patrum probatur eadem conclusio posita

Praecipuum aliud fundamentum nostrae conclusionis sectionis praecedentis statutae est auctoritas Sanctorum Patrum. nam illi saepe asserunt malum seu peccatum esse privationem boni seu non ens et nihil, quod intelligitur formaliter. nam de malo supponunt in peccato commissionis aliquem actum, quem sit coniuncta talis privatio quod diximus.

Ante respondendum est ipsis verbis Sanctorum Patrum, in quo multa afferri solent pro parum urgentia, quae auctores oppositae opinionis apte resp. accommodando illis aliquem ex varijs [...] expositionibus. oportet eas et praecedas selecta Patrum testimonia quae magis urgeant inferre et ostendere nullam eorum oppositionibus satisfacere.

Ipsi [...] expositiones quas assignat Zumel ad 1.2 to. 1. q. 71 art. 6. [...] 5 post [...] Bas. lib. de [...] 95. cap. 11 ad haec 1ª est sanctos patres quando dicunt malum seu peccatum esse non ens seu nihil, id voluisse illud non esse aliquam substantiam seu naturam subsistentem contra sopitos Manichaeos.

constituentes quandam substantiam per se malam quia Manichaei hoc intelligebant per dicebant malum esse aliquid seu ens seu naturam ideo sancti PP. contra illi sensum dicunt malum et peccatum non esse aliquid sed esse non ens seu nihil et quibus verbis non intendunt fieri mali et peccati esse [illegible] nihil quasi non sit aliquid positivum sed volunt illud esse nihil tale substantiale quod distinguebant Manichaei contra quod agebant.

6. Ad hoc sicut modo [illegible] ex [illegible] ad Corint. 13. non dicit si caritatem non habeam nihil sum ubi non censens hanc sine caritate esse [illegible] nihil quasi non sit aliquid positivum sed sensum esse nihil tale de quo [illegible] neque nihil dignus vita aeterna.

Sane quam verum sit in multa eius loca sanctorum quibus quadrat praedicta expositio ut discernit ex eis [illegible] et colligitur ex D. Aug. to. 1. li. de moribus Manichaeorum c. 2. et alibi [illegible] quibus non conveniunt alia expositio ut ostendit ex testimoniis sequentibus.

1mo. D. Aug. variis locis in to. 4. in lib. 83 q. q. 6. ubi ait summum malum nihil esse malum habet [illegible] in omni bono nam mali dicitur privatio [illegible] ubi verbo [illegible] formale mali quod appellat summum in [illegible] mali [illegible] quod est male mali [illegible] quod [illegible] bonitatis transcendentalis carere [illegible] bono [illegible] transcendentali [illegible] esse privatis boni.

2. locus est to. 5. lib. 11. de civitate dei cap. 9. ad finem ubi bonitates comparat luci et malitias tenebris exibens rationes ait mali nulla natura est sed amissio boni nomen mali accepit.

3. locus to. 1. libro 3. confessionum cap. 7. paulo post initium ubi dicit malum non esse nisi privationem boni quod etiam dicit to. 3. in enchiridio cap. 11 dicens quod aliud est malum nisi privatio boni et cap. 12 et alibi saepe quod [illegible] intelligit ut malum et peccatum.

pro formali quo vero constituit in re mali Deperentis privatio boni nisi denotari sive subiecto talis privationis quod sit aliquod bonum, proinde bonum diuitur a alio ente potentie et ex ipso docte Dependet to. 3 in ezechiel cap. 13. ubi eluct in nomine est malus nisi in aliquo quod bonum sine est ne nempe in potentias eruitas quae bona sunt condentaliter quod ex mere illius extendent Magi sunt et alii inter q. 34 & 35. et ad idem suut testimonia talia ... relata ubi ... diuint malus ... ei ... oratione boni ... refer... tu ...

Affert etiam ... illud D. Aug. to. 9 tractatu 1 in ... ubi explicans illa verba sine ipso factum est nihil, nihil intelliget peccatum ... quod homines ... feci ... est ... nihil & nihil fiunt ...

Vide ... alias expositiones ut indicat ... Tolet Maldon. & alij. & notant expositionem ... Ioan. in c. 3. ... etiam expositio ... verum aliorum ... ... [illegible] ... to 2 in euang. ... et ... que & ... Lib. tr. 14 & ... alia ... ad id ... aliam expositionem ... peccatum formaliter est ... nihil ... & privationem boni & nihil ... homini ... peccatum ... ad nihil ... ps. 13 ... & ps. 14 n 46 ad nihil ... deductus est ... in ... Ezechiel 2 n. 19 ... representat ... nihil ... nempe ... peccatum ... 3. ... qua quibus peccatum explicat ...

Alfons. Salmeron

requiritur recursus ad ipsum auctorem agentem a Deo ut ipse exercitatus cum
ara... tudine de ipsa actione hoc modo quod denotant privatio nec vo
nitatis ~

2m. ultimus est D. Dionysius cap. 4 de divinis nominibus
ubi dicit malum esse boni privatio et corruptio et defectus quod con
trastant in illo cap. post medium et ibique Dionysius eius Cartu
ibi a b ar. 32 usque ad 34 explicat malum et peccatum pro
formali esse corruptionem boni ~

3m est ex aliis Patribus qui aperte docent ut D. Damas
lib. 2 de fide cap. 4 malum inquit nihil aliud est quam
privatio boni quemadmodum tenebrae luminis est ca
rentia quod idem docet D. Augustinus lib. de duabus animabus cap. 9. 10
et 11 et lib. de continentia verbo mali cap. 5. D. Basil. hom.
quod Deus non sit auctor malorum fere ad medium
D. Basil. homil. quod Deus non sit auctor malorum fere ad me
dium et de constitutionibus monasticis cap. 3. D. Ambr. lib.
de fuga saeculi cap. 4 et lib. de Isaac et anima cap. 7. D. Gregor. Ni
ssenus in oratione catechetica magna cap. 6 et 7. Dionys. Areop. et illud
Ioannis 1: sine ipso factum est nihil. D. Isidorus lib. 2 de sum
mo bono cap. 12. D. Greg. Mag. lib. 2 moral. cap. 22
et lib. 5 in lib. 1 Regum cap. ultimo. D. Bernard.
sermone 6 ad ... Athan. oratione contra idola Chrysost.
homil. 2 ... homil. 1 D. ad ephes. 5 D. Thom.
1a 2ae q. 21 ar. 1 in corpore privatio inquit boni obtinet
rationem mali et 1a parte q. 48 ar. 1 corpore privatio
inquit boni obtinet rationem mali et 1a parte q. 48
ar. 1 corpore ubi in margine ari... referuntur
... verbo v. Suarez ... ~

ad 2 ... 3
Ad hunc ad versus quoniam 2a expositio propositi
si satis facit apponam alia expositio ... et 2a
in ordine malum et peccatum ... ex
...

per privationes quas a posteriori per gradus. l. un. oppos
nu q i existit ment illi roe formali ee privatio & cust
contendit alia expositio asserens malus depeccatus dici
privatio uraum causaliter quia q i causa privationis
3a expositio e malus depeccatus diuiditur privationes qua
tenus e inore mali natus instali opposita bono naturali
tali cui quo in genere stat qd peccatus quaten e inore
mali moralis habeat roes formales privationis
epistolae expositio e 3 est. Dicitur qd diuiditur peccatus
ee privatio. In eo quidem peccato actuali omissionis qd de
peccato habituali semper formaliter quae dicitur re
manere post actus & ee privatio omnis honestatis de
bitae. cum loquimur specialiter in peccato originali qui e priva
tio iustitiae originalis
Sed nescio utra harum expositionum videtur sati faciens ut ipse
dicit exponere verborum doctoris narrant diu locum
ratis ipse ex instituto explanat naturam mali & peccati ut
ex ponant qua roe Deus n sit causa illius qui in malus
depeccatus. Igitur & dicitur illud quod formali roe
e malus depeccatus nihil aliud ee q privatio qua doctor
& defectus bonitatis & ee nihil seu n entis qui
deinde intelligat n de aliqua roe seu effectu origine
per modum intellectus ipsa illius roe formali
roes formales mali depeccati qd serunt iam
allatis illa ut qd praecedentes i. et ut qd serunt sunt
Deus malus depeccatus quatenus e malus depeccatus
nihil aliud ee q privationes seu defectus bonitatis
qd si dicit n loquatur de malo transcendentali eo
distincto a malo morali de quo dicitur formali peti
prorsus i malus morale asserens et tendit

ex eorum dictis nam loci supra citati saepe agunt de malitia operis et eius oppositione honestati sufficienter ex iis inferri ex amoris et locis .

Praeterea ex eo quod ratio formalis mali tam condemnabilis [?] infertur esse formales mali moralis quae est maxime malitia et privationis [?] veritatis quod D. Aug. supra citatus 1° sect.o dicit summum malum carere omni bono et rationem mali ex parte privative repugnans esse nec aliud esse quam privationes boni et quae ex iis [?] oriuntur alii [?] quod supra citatur et ratione ostenditur sect. sequenti.

Quod autem 5.to dicitur in praedictis locis non solum [?] ab obiecto habituali aut virtuali [?] sed ab obiecto actuali apprehensi [?] et verbis et ratione [?] ut ostendit ea ad veritatem praeterea formali [?] habitualis ab actu veritatis ita exponendo quod diuturne est [?] ex clauditur [?] honestatis relicta ex actu peccati [?] nondum remisso peccati et ratione demerit formale peccati actualis est privationis honestatis quae quis acquisierat.

Sectio 4. explicatur et ratione probatur ea de supra statuta sectione.

Ad explandum et ratione probandam supra dictam conclusionem distinguenda est duo: primo in illa includi ut est essentia peccati actualis commissi adaequate non est sola privatio rationis [?] sed includere formaliter positive actum malum volitum et talem actum habere deformitatem realem et intrinsecam; 3.tio formale peccati esse privationem debitae rectitudinis et honestatis. Haec explicanda et probanda sunt.

Quod 1o ut maxime [?] quod essentia peccati actualis commissi non adaequate non sit sola privatio sed includat formaliter positive actum malum volitum sic explicatur [?] et D. T. generis commissionis ut ipsius notat [?] probatur.

· punctum [?]

imperat voluntarius actus omittens aliquid; 2° licet
sit in vo... voluntarius actus in conferantia [illegible]
tollitur [illegible] peccatum omissionis nec deest peccatum
ratione vere Dicitur quod sit peccatum omissionis apero
omissionis conditionaliter [illegible]
Ad hoc respondet D. T. loco supra citato art. 2 in
[illegible] ait illud non esse privationes sed esse attendendum
suo ordine privatur unde in peccatis omissionis commissis
ex conditione hic dicitur crimes quod illud esse aliter in du-
da et postea actus voluntarius conuenit per mali
inhere ex illis contra alius loci) non vero illud [illegible]
Ad hoc respondeo dicendo id quod D. T. in dicto contrario
de malo q. 2. art. 2 ad paulo post initium ait licet
considerent id quod requiritur ad peccatum est de esse peccati
in ad peccatum omissionis non requiritur actus ad esse omi-
ssionis quod est vocat nam omnes ibidem ad 2m dicitur
illud non esse privatio nec est actus de iure ordine
privatur praeterea in eadem q. art. 3. circa post
medium peccata in quibus omissionis praecedunt
constituent in collapsuratione et postea subditur
non habere locum in pecto omissionis seu nam [illegible]
sionis quod hoc in eadem deformitates aliquis actus
Et ibidem eadem 4 art. habere aliquas prospiciunt
in art. 3. ad 3 [illegible], illud non esse purus privationis
sed esse aliquod positive [illegible] consequentia omissionis di-
luunt distinguuntur per se [illegible] ad diversos absoluta
[illegible] versant voluntatis in aperiendo [illegible] D. T. q. 72
[illegible] voluntas aliquid ex tendendo in suo
art. 1° corpore et ad 2m corpore aliis eadem [illegible]
peccatum [illegible] peccatum omissionis vel [illegible]
[illegible] actus [illegible] intelligit
[illegible] actui [illegible] esse [illegible]
[illegible] qualitate [illegible]

x. cap. de composit. prudentiae et vitij studioso quod directivè

dicitur prudentia cap. 2. ad 6. dicitur non convenit peccato commissio-

nis ratione privationis quia privatio ipse non dat formam conversionis

ad obiectum nec est positive stat in actu bono ut patet; commissio-

nis formam praecisè rectitudinis in eodem actu positivo actu mo-

ralem convenientiam illico quod dicitur manducatio

2.m petitur quod positivo actu malae volitionis sunt difformitas

realis & intrinseca si exponitur & c. actu malae volitionis

v.g. intemperantiae sunt positivae ordines reales reales et in-

trinsecae ad obiectum dissentaneum rectae rationi quia ipse ipsius

amoris tale obiectum quod est actus reales ordo reales & intrinsecus

ad obiectum quod amoris ut status amoris obiectum

rationi dissentaneus est realis & intrinseca difformitas dissen-

taneus rectae rationi quia intrinsece alter. ubi actu rectae

dispositio ipse actu imbuit illi difformitate

actu malae volitionis sunt reales & intrinsecae difformitatis

sive positivae conformitatis in malitia de actibus humanis ut

dixi d. 1. disp. c. cap. 4. ex ibi dictis intrinsece 2.o differenter

difformitates voluntarii ex motivis bonitatis intrinsecae actu

formalis voluntarii in dici ex positivae conformitatis

tum rectitudinis positiva et tum conformationem realis ratio

cum eorum dependentia ab eo

3.o ex dictis in d. Disp. 1.a cap. x. sect. 1. intrinsece

bonitates & malitiae moralis quoad ad intrinsece conformi-

tas cum recta ratione et difformis positive resultaverit actus voluntatis

tatis quia est bonus vel malus respectu quod illis denominatio actu

extrinseca ratione eius actus volunt. quae desunt delibe-

rationis & libertatis reddi moralis ipse bonus aut ma-

lus immutabilis manet quia in dicto nono actu voluntatis

ex bono reddi malus in se ipso aut ex malo bonus

neque potest simul aut successive et bonus & malus

quoad ad intrinsecam difformitatem sive vel

quoad extrinsecam adversus actu boni & mali

illius ingerantibus ut ex postremo in illo cap. 5. sect. 2
dub. 3. v. etiam in ma. de actibus humanis a q. m 18 disp.
2 c. 3. sect. 3. ad 4.
3us convenitur quod formale privationis deviatio honestatis
tatis sive declarandum reprobandum est illud inequalitatis
re dicit formale quod ubi detrahitur. et destituit in
illis extra eo privatione deviatio rectitudinis ita se habet
ru..et quo illa formale ... est ma. constat ex his
et inducte v.g. formale honestatis moralis quia hoc ultimo
derat et destituit ... honestatis ... sive pro
formali ... est malum ut patet ex ... mali
ultimo derat destituit per privationem boni ... et
hujus posterior ostendi ... accurate ...
et scholas. his sect. 2. dub. 3 ubi aperte dicit malum
ut malum formale est privationem boni ...
tatis ... ... in hac posteritate
... dicit rationem mali constituit privationem
... ... q. 21. ar. 1 cap. initio et alibi
rationem ut ... ... his ut constat ex locis
... ... verbo malum ... ostendi
quae citant in ... 11 sect. 1. n. 3. 11 et 13 et 16.
et var. ... disp. 11
deinde pro rationi quia malum ut malum formale in
... imperfectiones per quam recedit a ... bono
... privatione boni ita se habet ut intelligitur ex pri-
vatione mali et ... illius ... ultimo
... mali et communi ... illud quod ... repraesentat
detrahitur et destituit per illud quod ... maxime recedere
mala est summa imperfectio per quam maxime recedit
... privatio boni ...
... boni debiti ... imperfectio per quam ...
habet illa n. est summa imperfectio ...
quae denotat mala maxime recedere ...
boni sibi debiti ... nihil aliud est per quod magis
ab illo recedat ... ut intelligitur ex ... his ...

& indust[ri]e & ex n[atu]ra rei v[er]o res quae deberet ee bonum maxi
me recedit a perfecte eius per privat[io]nem ... ipsius eius & talem quod deberet
here vises maxime recedit ab illa perfecte per carentiam quae est eius pri
vatio ~ quae no e quia privatio i formalis remotio magis a dispositi
vius & ipsius n[on] tempe debitae nec poste ee nec ex contraria alia
magis recedens ex debitam ... quam ipsius n[on] ee per debitam
quae i illa privatio ~ Idq confirmat ex eo quod Arist. & cum
expositores 10 met. dicit maximas repugnantias ee inter pri
vationes & habitus ubi n[on] habitus intelligitur extremum possi
bile quod tollit per privationem ... recedere
illud D. Aug. to 4 in lib. 83 quaestionum q. 5. ubi ... mali
... in privatione boni quae habet caret i boni & dicit illas
ee summum malum nempe quo per illas summe recedit
a bono ~

Ad hoc aliqui respondent distinguendo aliud ee loqui de malo transcen
dentali aliud vero de malo morali & dicunt de malo transcenden
tali verum ee quod illis no formaliter consistit in privatione
boni qui ut aliquid sit bonum transcendentale satis illi e habere
aliquam entitatem qualem cum ... siquidem bonum transcenden
tale sit passio entis cum quo convertitur atque inde de malo transc
endentali no possit consistere in privatione quae quae n[on] habet
entitatem tam eo ipso quod aliquid habeat aliquam entitatem e bonum
transcendentale at haec in quantum to n[on] haec loquendo in ma
lo morali atque inde dici possit quod tale illud n[on] consistere in pri
vatione boni nisi ... deformitate qui ut aliquid
sit bonum honestum n[on] satis illi e habere aliquam entitatem
qualemcumque ... ut sit bonum tale, sed necesse est ut habeat
talem ... quae sit conformis recte rationi & ...
malum turpe illi oppositum possit formaliter consistere in
... quae sit deformis recte rationi ~

Sane haec solutio ... ad hoc quod in malo morali ...
sionis videndum sit potentia monstrosi ... mali ...
... deformis recte rationi quod ... 2 p. q.
... monstrosa ... deformitas ...
quod malum ... formalis mali moralis quod e genere atque inde ...
in illo ... quod no formalis quia ... & constituit
in privatione boni ~

hoc autem ostendit 1° q[uia] com[muni]ter graves scholastici cum S. Th. P. S. pen
ultam sect. 2. et 3 n. 5 licet forma totali dets de malo morali
hoc e[st] de peccato dicunt illud formaliter esse privationem boni non
in illis locis apr[obant] [illegible] dicunt de eo de quo ibi agunt unde
unde specialiter D. T. 1a 2a q. 18 ar. 1 corp. post quam statuit
hoc principium generale quod quælibet res intantum dicitur mala in quantum
deficit a bonitate et plenitudine essendi quæ ratione dicitur malum esse
hoc quod dicitur cum q[uo] pr. ca. illius cæci visu quia privatur ab
plenitudine essendi hujus subdit homini deest dum ille erat
hoc humanis hoc moralibus in quo incipit deficit alicui
aliquod de plenitudine essendi quæ debita alteri hujus intantum
deficit a bonitate et sic dicitur mala prout in eod. 1a 2a q. 21
ar. 1 corp. post quam D. Th. dicit esse privationem boni in
quo cursu ostendere rationes mali inferet rationem per constitui
ex eo quod actus non habet debitum ordinem ad finem s[ecundu]m quod
regulatur ut 1°, 2a generis c. 1. malum incipit in moralibus dicitur
cum inquantum ordo privat rationem quod est ha bonus [illegible]
2o id ostenditur ratione quia malum formale intelligi et constitui
formaliter in privatione boni quod per quod talis privatio sit quæ
summe recedit a bono [illegible] condemnatur in qua sic conting[it]
aliquid potentius essendi convenientis alteri ut ex calore dicitur
[illegible] in quo potentius dicitur malum funda
mentaliter separari privationem quia fundamentum inferens privationem
boni convenientis a quo nempe [illegible] degeneratum
in qua cursu alij rebus sive naturalis sive artificialis [illegible] hoc
invenit ut in alteram [illegible] privationem
bonitatis [illegible] fundamentaliter [illegible] quod infert ratione
privationem et colligi posit in dictis art. 1° similiter ratione
malum morale intelligi et constitui formaliter in privatione
boni morali quia talis privatio est quæ summe recedit a bono
morali ut ostendimus 1° [illegible] improbare minorem et in
[illegible] morali [illegible] imperatur [illegible] aliquod potentius [illegible]
venientis [illegible] potentius dicitur malum quasi fundamentaliter
quia est fundamentum inferens privationem boni onesti in quo [illegible] intelligitur formaliter malum.

Confirmatur 1º malum morale sub ratione mali transcendentalis capi et sumi. respectum regulae rationis a qua recedit, nam est morale 2m propias rationes dicit et sumitur a regulari per regulas rationis ut constat ex propria illorum ratione et expresse mens divi Thomae huius ciit quaestione 18 a 1 et cap. 2. Ea ipsa privatio boni quae praesupponit debitum regulationis et ratione transcendentali intelligitur ut formaliter malum morale; quod addit positio ... recedentis a regula rationis ad hoc facto dicitur, quod dicit a superiori ad inferius valet malum transcendentale, ... At dicunt privationes liberas boni honesti sibi ... a quo non ... profer ... ratio cuius ... mali moralis ... et ... omissionis cui ad ... ... concedit ... ... ratio cuius proposi... ... omissionis ... omissionis &c.

[margin: illis ... ... privatio honestatis ... ...vum]

Confirmatur 2º ipsa privatio libera omnis honestatis ... ... privationis ... formalis, ... posse ipsas formaliter malas ... ... opponitur honestati non ... fundat ... ex ... formalis remotio ... ... honestatis ... ... formalis ... ... honestatis ... ... quod morale ... ... intelligit ... ... ratio mali moralis ...

Ultimo denique ... ex ... rationes quae ... ... plerumque ... rationes mali ... ... boni ... ex eo quod ... non sit ... mali ... ... sit ... ... formalis mali ... ... causalitas ... ... ad causas creatas deficientes ... privatio debitae rectitudinis ... ... illa ... reducit ad causas morales deficientes ... est extra causalitatem Dei ... ... positiva reali ... ... extra causalitatem Dei ... ... reali ... Deus ... ... est ... et bonum reale quod ... ... honestatis quae ... ... transcendentalis ... ... causis creatae deficienti a qua ... ... formalis mali moralis ... ... privatione debitae rectitudinis ... privatio ex causalitate ... malum et ... plerumque ...

... ... ad ... ... quod incipit ... ...

actus moralis quod est docet contra gentes cap. 9. et 1. 2. q. 19 art. 2
contra bonum singulare et malum. Et praeterea dicta actus voluntarii
consentire formale mali in actibus moralibus, quia est peccatum esse
quod contingentibus [illegible] [illegible] [illegible] formale est per et
dicere esse quod contingentibus, quia contrarietas non potest esse dicta
[illegible] actus voluntarii [illegible]
2. locus est 1. 2. q. 18. art. 5. ad 2. et q. 72 art. 1 contra ubi
dicit species peccati sumi ex ordine ad obiecta [illegible] posteriori
loquitur reddi rationem quia species debent sumi ex eo quod est per se et
quod homo peccat per se intendit exercere actum voluntarii
circa obiectum inordinatio sequitur praeter actum quod existimat formale peccati
qua constituitur et distinguitur specie ab aliis est contingentibus ordinem
actus ad obiectum [illegible]
[illegible] Vaz. 1. 2. to. 2. disp. 3. cap. 13. dicit sententiam D. T.
in hac re esse ambiguam quia aliquando ponere videtur formale peccati esse
quod contingentibus intellectus proxime circa aliquid videtur dicere
esse quod privationibus ut 1. 2. q. 71. art. 6. lib. 3. contra gentes cap. 9.
[illegible] D. T. satis declarant [illegible] [illegible] de malo
et [illegible] formali et [illegible] qui [illegible] [illegible] dicti loci sua
[illegible] sect. 2. in[illegible] testimonio [illegible] [illegible]
[illegible] ad 1m locum. Et quando D. T. dicit malum in moralibus
esse [illegible] actus moralis loquitur de malo formali 2m
[illegible] ordines [illegible] quia actus [illegible] [illegible] malus qui
[illegible] est dicta [illegible] talis actus mali non vero loquitur [illegible]
[illegible] formali 2m [illegible] formalis malitiae [illegible]
dicere esse privationes boni [illegible] [illegible] [illegible] utrique
[illegible] in illo loco 1. p. q. 48 art. 1. ad 2. ait malum quod est dicta
[illegible] in moralibus et quoddam bonum ad iunctum privationi
alterius boni [illegible] malum in quantum malum (quod
in illo art. contra dixerat esse absentiam [illegible] boni)
non est dicta [illegible] [illegible] boni ad[illegible] nempe [illegible]
[illegible] quae est quoddam bonum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] boni honesti in qua [illegible] formalis [illegible] malitiae

In malo loquo 3. 1a. onis cap. 9 ait malus 2o quod dicitur privatio in omnibus moralibus importat aliquid quod est contrarie in bono, quod est bonum naturale. Secundo malus malus ait in qua vitium privat ... postea subdit malus in malus et privatione boni ex quo videtur notat d. 7. quod dicit malus et duas distinctiones ait moralis loquitur de malo pro malo exposito non de malo pro formali si quidem ... malus ei privat boni et ... distinctiones ait notat. Ferra ... ad secundum ... 2 ... in ... Et ... ex ... alii loci d. 7. ... de malo q. 1 art. ... initio supponens malus ... albus sumi potest aut pro malo aut pro formali. Sed malus ... malus hoc est pro formali et privatio boni ... d. 2m. et 17. 19. et 20 speciatim ad 2 ... notat malus ... malum et aliquid ... contrarius bono et duas distinctiones ... moralis mali ... Sent. d. 34 q. ... ar. 2. ... et ad 2m 2m et 3. et 4 ...

Ad 2m locus ... D. 7. ... ait ... ex ordine ad ... in recto loquitur ... 2mo quod est malum ... melius ... ordines ad ... ex illis ... proxime ... in loquendi ... 3. 2a. onis cap. 9. ... quae veras ... et malo ... malum ... D. 7 ... ad ... privatio ... 2 de proprietatibus ... cap. 3 ... initio ... privatio est nulla ... ad ... pro ... sumi ex ordine ad ... hoc aut ... quod ... malum ... malum sumi ... ex privatione ... honestatis et ... privatione ... inventio ...

contrarij qui nemo tenetur Deus ad malum operari multum posse
ad nos [illegible] mali [illegible] inde ad ipsi [illegible] qualis
posset habere malum [illegible] physicali in [illegible] ex [illegible]
[illegible] 72. ubi [illegible] specia [illegible]

Q.a Dices Turbas ex eo quod peccati omissionis est eius per accidens aggregatum ex positivo et negativo
[illegible] ad versarij [illegible] malum
[illegible] physicali [illegible]
in [illegible] n. 52. in [illegible] initio [illegible] illud
est eius per accidens aggregatum ex positivo et privativo [illegible] hoc v.
[illegible] falsum [illegible] ex positivo et privatio
non posset [illegible] unus eius per se [illegible] nomine mi [illegible] q.a
eius per accidens non posset diffiniri [illegible] prologo
[illegible] ut constat ex [illegible]
[illegible] in hac [illegible] cap. 16.

[illegible] Sequelas [illegible] de [illegible] omissionis [illegible]
quale [illegible] e illud [illegible] non in eo quod ageret
illud est aggregatum per accidens ex positivo et privativo [illegible]
[illegible] ex [illegible] secto 2 [illegible]
[illegible] includit [illegible] contrarij [illegible]
[illegible] initio [illegible] se habere [illegible] se habet [illegible]
[illegible] est eius per accidens [illegible] physicali [illegible]
[illegible] ratione [illegible] ad [illegible]
[illegible] illud dictum quod eius per accidens non posset diffinire [illegible] simpliciter [illegible] diffinitionem simpliciter quo [illegible]
intelligo [illegible] non posse diffinire [illegible]
diffiniri: hoc modo [illegible] per actus [illegible]
[illegible] exercitus [illegible] ratione [illegible]
[illegible] per actus diffinitur [illegible] hoc modo.

[illegible] omnis [illegible] omissionis hoc modo [illegible]
modo ex positivo [illegible] eius per accidens [illegible]
[illegible] unum eius per se quale est illud [illegible]
per se [illegible] morali [illegible] posse [illegible]
multa [illegible] physice [illegible] per accidens [illegible]

unus prae malo prae Deo inquantum [illegible] [illegible] [illegible]
prae. [illegible] dicitur in unus prae more amicitiae et sanctitatis [illegible]
. Deo aliquis id affirmamus et negatius videtur. Et est communis [illegible]
[illegible] variis opinionibus q.q. unus prae et unus et [illegible]
summo solum. tamen [illegible] in [illegible] et alibi etc.

3a Difficultas ex positiva deformitate aliquis mali quae videtur finale peccati

Varii ad veritatem [illegible] affirmare [illegible]
Primus est dicendum esse [illegible] in actu mali
volendo non est positiva deformitas. Probatur quod finale in peccato
commissionis et finali peccati omissionis est quod [illegible] in ma[illegible]
bat. [illegible] sua [illegible] 4 in 2 [illegible] exterius [illegible] malo
volendo [illegible] 1a dicitur [illegible] est [illegible] qui [illegible]
[illegible] intelligi esse deformitas [illegible] est [illegible]
tamen [illegible] recta ratione et legi Dei [illegible] qui finale peccati
malitia [illegible] est formalis malus [illegible]
unde [illegible] est finalis malitia positiva deformitas [illegible]
[illegible] est malitia qua malitia moralis est deformitas
[illegible] contrariantia [illegible] ratione et lege Dei [illegible]
moralis illi [illegible] deformitas [illegible] contrarietas [illegible]
recta ratione et lege [illegible] etc.

Per neque [illegible] [illegible] Deus [illegible] positivas [illegible]
in peccato omissionis [illegible] probabiliter [illegible] asserit [illegible]
formaliter esse malitias [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] malum [illegible] ex [illegible] di[illegible]
[illegible] in [illegible] sententia [illegible] in aliquo [illegible]
[illegible] ita distinguendum [illegible] ma-
litia alia est [illegible] mali quae dicit quidquid est ali-
quo modo malum [illegible] aliquo modo recedendum a Domino
[illegible] mali [illegible] in [illegible]
me recedit [illegible] [illegible] deformitas est ma-
litia [illegible] ita dicitur [illegible]
me recedit [illegible] et sic [illegible]

[illegible] malitia finalis [illegible]

est malitia [illegible]

ponet infra ubi [illegible]

Sectio 5a Obiectiones & difficultates oppositae sententiae

1a Difficultas ex variis auctoritatibus

1a auctoritas est ex Arist. qui sepe dicit malum esse contrarium bono ut in log. c. de oppositis & cap. de qualitate & li 2. ethicorum cap. 8 & alibi dicit quod est contrarium alteri dicit esse aliquid positivum nam privationibus non opponitur aliquid contrarie; ergo iuxta eius sententiam malum [illegible] formaliter est aliquid positivum.

R. 1. Obiectionem [illegible] in illis verbis ex mente Arist. est [illegible] malum [illegible] [illegible] & [illegible] sane est [illegible] malum pro mali esse contrarium bono ratione mali nempe quod malum pro mali [illegible] positivum [illegible] vero [illegible] [illegible] ad verius [illegible] quod [illegible] contrarium bono non [illegible] ad verius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliqua subiecta predicamenti aliqua quae illis conveniunt ratione mali ut [illegible] vero [illegible] at [illegible] esse [illegible] ratione [illegible] ex illis verbis non colligitur malum pro formali [illegible] [illegible] in ratione positiva immo quod ipse alibi ut 7. phy. tex. 18 dicit [illegible] [illegible] malum [illegible] esse corruptionem [illegible] boni [illegible] posse referri ad privationem quasi ad formale mali [illegible] [illegible] sit malum formaliter [illegible] [illegible] formaliter [illegible] corruptiones [illegible] boni [illegible] mali [illegible] includat aliquid positivum boni [illegible] [illegible] [illegible] includat aliquid [illegible] contrarium bono.

Ad hoc non [illegible] [illegible] quod D. T. in [illegible] de malo [illegible] [illegible] [illegible] malum [illegible] [illegible] aliquid [illegible] mali aliquid [illegible] [illegible] malum [illegible] [illegible] aliquid [illegible] [illegible] morale [illegible] formali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicit malum esse contrarium bono [illegible] alia ratione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mali [illegible] [illegible] intelligi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malo [illegible] [illegible] mali [illegible] [illegible] in illo [illegible] bono intelligi de malo [illegible] mali [illegible]

Ad 1um ad 2m bonus in quid et malus possunt opponi privative et contrarie hoc pacto ... sed est 2. in ... ... multa ista privative ... quia aliquid ... de malo ... ... aliquod ... ... formali ... privativus ...

Ad 2um ... aliquod ... extrema ... primarie opposita quo pacto ... privative et ... ... malus ... formali ... bono hoc ... D. T. ... de malo q. 1 a. 1 ad 2m ... ... 2o ... 7. ... ...

2a auctoritas est D. Aug. to. 8. lib. 22. contra Faustum cap. 27. ubi definit peccatum ... dictum ... contra legem aeternam ... ... formali ... legem aeternam ... relatio dissonantiae ...

... 1. 2. q. 71. a. 1. ... ... relatio dissonantiae ... fundamento ... ... legem Dei ... relatio dissonantiae ... ... formali ... privatio ... quo pacto ex illis verbis ... formale peccati ... ...

7a auctoritas est D. T. varijs locis ... 1. p. q. ... ad 2m ubi dicit malum in moralibus ... a. 3

re verit ad ... penult. ... ocult. ... quod ... ...

ē malitia atq hac ccr. doctrs scholasticj et S. Thae intelligi solet p malitia simplr ut cstat ex locis citatis sect. 2. et 3.

Ccla Sane dist. locum het id, quod habq ia. 9. 71. art 6. & 2. et alij dnt peccatum cmissis esse malum duplr et cstarie et privative. ctrarie qdem ēm positivam deformitatem: privative vero ēm privat bonitatis atq hanc posteriorem vocant malitiam fralem et simplr quod colligi ex doctra D. Thae. locis citatis initio sect. 5. diff. 1a. et 3a. aut. ad 2m. locum. idq ex alijs autoribus superius relatis sect. 2. et ob hoc etiam ē id quod Suar. to. 2. m. dp. 11. sect. 1a. n. 16. observat qdam eē frem positivam dis convenientem albori esse malam illi qr. illud male afficit. ceterum id, quod ē positivum esse qsi male: privat. vo. qsi fiale mali ut sic dictum ē.

Ad illud vo. quod in 3a. ctra sbia. addit malitiam moralem esse defor mitatem seu dissonantiam a recta roe seu lege Dei sit eta. bonitas moralis illi oppsita ē cformitas et csonantia cum recta roe et lege Dei. Rsqr. ad dist. darem si sermo sit de malitia mali illa ē deformitas seu disconve nientia positiva. at si sermo sit de malitia frali nē nisi privatio ma nam eē ipsa privatio rectitudinis dr sive mo privatio deformitas et dissona dr eē dr privative ad roem et legem Dei ut ostensum ē supra. in hac sect. diff. 1a. ad 2m. aut. — Ro atq dissimilitud. ob qm malitia fralis sit deformitas et dissonantia positiva; bonitas vero illi oppsita sit cformitas et csonantia po sitiva ē qr malitia fralis dicit imperfectionem qua summe et absolo recedit a ptte boni ac proinde ē fiale privatio qua hae ē qua absolo et summe recedit a ptte boni. ut ostensum ē supra. sect. 9. at bonitas oppsita malitia dicit pfectionem ac proinde ē frale qd positivum et oppsitionis malitiae frali sit fra oppositionis pri vationi ut ibidem dictum ē. —

2a. Sbicio positiva cessiones quae ē in actu peti mortalis ē frle digna odio Dei et pena eterna qr tale ē contraria divina legi et amicitiae dn ea gravi qr illa ē fralis ro malitiae et peti mortalis ēm nam ipsam hanc ē fralis quis digns odio Dei et pena eterna —

Rsqr dist. antc. illa ē digna odio Dei et pena eterna roo roe in ae. eqa. et minus cpatia quae ē malitia malis. at ro formaque fralis

e privatio debitae rectitudinis quae e malitia formalis quae ult° et summe ...
rectitudinis debitae quae odium quod deus habet ... primario ... privat
rectitudinis quae e formalis destructio rectitudinis et summum malum et ratione illius ... po-
sitivam deformitatem quae ex natura sua infert talem privationem.

Dices si daretur positiva deformitas alicuius peccati mortalis etiam si non infer-
ret privationem rectitudinis esset sufficiens ratio adaequata ob quam homo esset dignus
odio et poena aeterna quod ... ... suppositum conditionale antecedens
esse ... impossibile etiam de potentia absoluta quia ex ipsis terminis intelligitur esse repugnans
quod detur aliqua positiva deformitatis quin sit privatio rectitudinis ... non potest
esse aliquod difformis odii contra Deum quin habeat privationem rectitudinis.

Instabis si per impossibile deus aut supponatur in homine aliqua positiva defor-
mitatis sine privatione adhuc ille sic ratione positivam e dignus odio et
poena aeterna quod ...

... si id impossibile fingatur eo ipso non intelligeret adaequata ratio ob quam
homo sit dignus odio Dei et poena aeterna. Et etiam adversarii tenent necessario
in peccato omissionis privationem rectitudinis debitae esse dignam odio Dei,
non tamen id esse rationem adaequatam quare ex positiva deformitate quae ex ratione
mali et ex privatione rectitudinis quae ex ratione formali constituit ... id integra ratio ...
... ita ut utrique simul ... uni peccato omissionis respondeat odium Dei et poena
aeterna et non cuilibet earum ... quasi esse diversa peccata ex ...
differentiae in peccato omissionis aversionem a bono commutabili et aversionem
a Deo esse unum peccatum cui totum respondet odium Dei et poena ut amplius
ostendetur infra.

5.ᵃ obiectio e. positiva deformitas e ... magis mala quam privatio
rectitudinis quia prior illa e ... formalis ratio peccati. antecedens probatur 1.° quia illa e
radix privationis quae eminenter continet eius malitiam quae e magis mala. 2.°
in actu odii contra Deum positiva deformitas e velle malum Deo pri-
vatio vero rectitudinis e solum carentia alicuius charitatis eo modo quo esset
in peccato omissionis si quis omitteret actum charitatis cum ad illum teneretur
... malum e velle malum Deo quam carere actu charitatis quod ...

... neg. antecedens ... ad 1.ᵐ probationem ... distinguo 1.ᵘᵐ antecedens si illa ...
eminenter ... ex ... in ratione malitiae sit negandum. si vero ...

denotet similitudinem causae seu radicis eo tanto modo quo id positiva positive dicit ut esse causa seu radix privationis illam ostendens sit concedendum ut inde non sequi illam esse magis malam quam non esse necessarium quod causa seu radix sit magis mala quam suus effectus sit malus praesertim privativus quod ostenditur in exemplo ubi aegritudo est causa mortis et tamen non est magis mala quam mors —.

2º. ratione a priori quia positivus unde quod aliquid sit causa seu radix privationis includit quod non sit id quo summe recedit a perfectione boni sicut est privatio quae est ipsum non esse boni summe ab illo distans ac proinde est finale mali [illegible] ut ostendum est supra in [illegible] 9.

3º. quia licet effectus requirat esse melior sua causa adaequata quia esse positivum melius dicit perfectionem entitatis et effectus habet omnem suam entitatem a causa adaequata [illegible] oppositio [illegible] quod quidem non potest esse entitatis positivae imperfectionis [illegible] effectus esse deterior non sic in malis [illegible] positivae quam sua causa quia esse positivus dicit imperfectionem [illegible] a perfectione boni et potest effectus plus distare a perfectione boni specialiter privativus summe distat quia est ipsum non esse bonum —.

4º. [illegible] quia aliquod positivum extremum recedit a bono quoquammodo reducitur ad privationem boni quam infert ex natura sua [illegible] est malum quam illam infert. Unde habet [illegible] 10. m. a. x. 15. secundum [illegible] privationem ad maiorem [illegible] ratione cuius convenit [illegible] quia ideo unum extremum est [illegible] quia ex natura sua infert illius privationem saltem in aliquo gradu alias non esset [illegible] illi —.

Dices in ordine magis malum est error quam privatio scientiae [illegible] magis malum est tristitia quam privatio delectationis [illegible] positivum [illegible] tristitia cuius privationem [illegible] delectationis [illegible] nam malum privativum non est [illegible] carentia boni [illegible] non est magis malum [illegible] errorem [illegible] privativum cuius privat necessarium illud [illegible]

Ad 2m. [illegible] illam [illegible] quod [illegible] odium contra Deum sit tamen carentia actus charitatis eo modo quo esset in peccato omissionis si quis omitteret actum charitatis pro aliquo tempore nam voluntaria privatio actus [illegible] quam affert odium contra Deum est talis ut ex vi actus includat privationem summae bonitatis Dei quia qui habet odium contra Deum vult quantum est ex suo actu inferre Deo aliquod malum [illegible] includit privationem illius summae

bonitatis quæ stare non posset si illi inferret aliquod malum et peccatum omissionis si quis omittat actum charitatis, quod ad illum tenetur non ita intelligitur formale ex vi cuius privatur summa bonitate Dei quod ipse non vult inferre aliquod malum ex quo sequatur talis privatio ut constat.

Dices quod privatio immediate affert odium contra Deum et ipso actu cui fuit obligatus atque hic manere deberet nunquam rectitudo quia privatur iungendo illi rectitudinis. Unde ex disconvenientia iungitur pariter contra regulam rationis resultat aliqua mente privatio rectitudinis at privatio quam affert pura omissio, non ita, sed dicit sola carentia alicuius actus qui deberet elici a voluntate. Sed non elicitur amplius. 1. diff. ad 1m.

Si autem ad positivam difformitatem et positivæ deformitatis: physice posset illas non afficere, videndo neque tamen malle in peccato omissionis quod licet Deus esse illius causa, non quod nulla res positiva potest esse quæ non fiat a Deo. Hoc solide dicit apprehensionis vi c. an Deus sit causa peccati et quia D. Th. 1. 2. q. 79. interim deus quod licet Deus sit causa actus securus simul cum causa ad illam positivam deformitatem non tamen ad. Deus Deus esse causam difformitatis quod Deus quia est ex se cum sit liber sed non indicat quod se ex parte causæ ex debitat exsistat deficientis quæ est in causa ut ponat illa difformitas quæ alias non poneret atque de hoc alia de realitate et positiva deformitatem seu monstrositatem ac mali: vide ambas opiniones et sua in magistris doctoribus Suarez d. q. 18. disp. 1. cap. 4.

2a. difficultas ex eo quod privatio rectitudinis non videretur posse esse formale peccati

Ex hoc magis multa argumenta opponunt adversarii postea, subsidiis ex quibus alia solvi poterunt. 1um. arguo: est formale peccati omissionis est privatio honestatis aut talis privatio est immediate in voluntate. potest quod ipsa voluntas privetur actu honesto quem deberet habere, aut est immediate in actu per quod ille privetur honestate quæ ei deberet inesse sed neutrum dici potest. probatur min. quoad priorem partem quia sic, probatur quod formale peccati omissionis deberet distingui a formali peccati commissionis at non distingueret si illud esset immediate in voluntate privans illam aliquo actu honesto quem deberet habere nam hoc solum sed formale peccati omissionis ut constat de se.

Quoad 2am partem probatur eadem min. ita probatur quod privatio propriæ non est nisi

in subo apto ad fnem sibi debitam ut ostendi ex cor. doct.^ae^ ap. Arist. in Log.^ca^ cap. de oppositis et 101. q.^a^ 3 Sed privatio differt a mera negat.^e^, neq. aliqd dr. Sere privat.^em^ alicuius frc: ad q.^m^ n. sit aptum, sique n. sit ei debita atq. peti omissionis v.g. odij 3^a^ Deum n.^e^ apta ad sendam honestatem neq. haec e illi debita. Dpsit. repugnans q. tali actui turpi repugnat honestas tu illa haberet ius n. esset talis actus odij 3^a^ Deum ut sit q. tale —

Ergo finale peti omissionis esse privat.^em^ honest.^tis^ in ipso actu qui dr privatus honest.^e^ q.^m^ sm reg.^am^ rois deberet Sere actus Suj. quod docet D. Ts. et alij citati sect. 2. dicentes peccatum omissionis esse actus privatum debito ord.^ne^ et speciatim Scotus 2. s.^ent^ d.^st^ 37. e. un. § ex hoc pt. patet, inquit, de privat.^is^ rectitud.^is^ quae deberent inesse actibus —. ad impugnat.^em^ v.^o^ in 2. p. min. positam cum dr. privatio propria n.^e^ nisi in subo apto aut sm totam suam roem specificam aut saltem sm hoc genere cuius cui debita sit fra. nam ut notat Arist. lib. 2. m. tx 27. variis sunt mi privat.^um^ Prima enim e q.^do^ subm caret fra ad q.^m^ aptum e sm gradus genericus. hic claudicatio dr Sere privat.^em^ motus recti ad q.^m^ aptus e sm roem generica incessus. sic mala oratio, mala arg.^tio^ mala imago, dr. privata rectitud.^e^ ad q.^m^ apta e sm roem genericam orat.^is^ argumentat.^is^ et imaginis —

Sic igr malus actus dr Sere privat.^em^ honestatis ad q.^m^ aptus e sm roem generica actus Suj cui x^a^ reg.^as^ rois debet inungi honestas. Vide D. Ts. 1^a^ 2^ae^ q. 16. art. 2. dicit actus Suos esse malos qua deficit ei aliqd de plenitud.^ne^ essendi quae debet actioni Suae. et expressius Med.^a^ in illo art. 1.º 1^a^ 2^ae^ q. posterior dissp.^o^ dicit actum esse defectuum. Soluis quod malitia e privatio rectitud.^is^ debitae inesse ubi in 1.º arg.^to^ Soluens quo mo id possit convenire malitiae odij 3^a^ Deum cuius talis actus n. sit aptus ad rectitud.^em^ et haec n. sit illi debita. postea ad 1^m^ recte odium Dei dicit carere rectitud.^e^ debita n. q.^a^ rectitudo debeat odio Dei sed operationi humanae. satis esse quod sm roem actus Suj sit aptus ad rectitud.^em^ et affert ex.^um^ sup.^a^ adductum de claudicat.^e^ idem Zum. 1^a^ 2^ae^ in q. 71. art. 6. du. 5. c. 1. et alij referendi —

Urgebis 2.º ro actus Suj e indifferens ad roem honestatis et malitiae, q.^a^ potest abstrahi ab utraq. et ro generica animalis abstrahit a roali et irroali, q. falsum e quod actus humanus dicatur privatus rectitud.^e^ q.^a^ sit illa q.^d^ haec sit illi debita sm roem genera actus Sumani —. qu.^a^ tale animal

v.g. leo n. dr. anal. malum et vitiosum quia careat rationalitate ad quam aptum est sm rationem generas dealis q. neq. talis actus v.g. odij contra Deum dr malus simpl.r quod careat rectitud.e ad quam aptus est sm rationem genericam actus humani —

R. distinguendo ans illa ro generica actus humani e indifferens nol logica q. pot ut cumq. l. bene l. male iungi aut cum hac aut cum alia rone bonitatis l. malitiae tn attendendo id, quod illi consentaneum est et illi debitam bonitatem honestatis q. n. pot bene iungi nisi cum hac tamq. cum p.te convenienti rone rationalis quae competit ad suam nam pertinet sem suam operat.em dirigi sm reg.em rois ac p.inde iungi cum honest. l. ut cum p.te sibi conformi sine monstrositate. Et simpl.r q.do iungis cum turpitud.e dr fieri actus vitiosus et monstrosus q.a turpitudo e non rationali conveniens et inepte coniungit cum illis operat.s actus hac de causa peccatus et vitiosus dic.r esse s.am nam rationalem q. ss illi dis convenientia ut ex coi consensu ostensum e. pp. 1.o cap. 5. ic.a ex q.b. eat et p. cat. ec. specialiter ubi ad 2.m soluta e haec obiectio. Et p.t.o in mala actibus humanis x.a e. 18. pp. 1.o cap. 4. pertinent ad 3.m ubi expositum e quo pacto in actu humano malo fit monstrositas. —

Ad illud vero quod addit tale anal. v.g. leonem n. dici anal. malum et vitiosum quia careat rationalitate etc. R. conced. ans dissimilis et ro dissimil. e q.a anal. ut hoc contrarium ad hoc nam n. pertinet tm iungi cum rationalitate tamq. cum p.te quae sit sibi hoc conveniens et consentanea neq. fit monstrum ex eo quod iungat rationale v.g. in leone equo etc. at actus humanus q.do e operatio non rationalis quae competit ad suam nam ex qua des suas operat.es dirigi p reg.am rois pertinet tm iungi cum honestate tamq. cum parte sibi convenienti et ex eo quod n. iungat cum illa sed cum turpitud.e fit peccatus et actus monstrosus ac vitiosus ut dictum e in precedenti solut. Et hoc e in artificialibus ubi ut ait Arist. 2. phy. tx. 82. dicitur peccatum seu monstrum q.do operatio caret rectitud.e debita x.a reg.am artis v.g. in grammatica soloecismus et in dialectica paralogismus. nempe quia nec oratio dicit rationem specialem soloecismi n. dicat hic proprie privat.s rectitudinis q.a sm talem rationem n. e aptum ad rectitud.s tn q.a ad illas apta e sm rationem ut oratio quae x.a reg.as artis pertinet iungi cum rectitud.e ideo dr in arte peccatum et monstrum privatus rectitudine —

2° vero etiam sequitur inde actum moralem v.g. odij contra Deum non esse peccatum
nisi secundum rationem genericam non vero secundum suam rationem specificam. Probatur hoc cons. est factum vero ipsius.
quod ante sequela probatur quia non est peccatum nisi secundum eam rationem secundum quam est privatus rectitudine.
sed non est privatus nisi secundum rationem genericam quae apta ad rectitudinem non vero secundum rationem specificam
quia haec non est apta ad rectitudinem, ergo non est peccatum nisi secundum rationem genericam.

Dico negando sequelam et ad probationem dico neg. ante si sermo sit non esse peccatum
nisi secundum eam rationem quae privatum rectitudine. propterea quod secundum eam rationem sit aptus ad
rectitudinem. distinguo consequentiam cum sit peccatum attendi debet ratio propter quam induit privationem
quae alias non induceret. differentia autem specifica actus mali ratione se habet ut propter illam
induat privationem rectitudinis. nam in tali actu ratio communis actus humani quae
est apta ad rectitudinem dicitur privata rectitudine quia illi coniungitur differentia specifica talis
actus monstrosi quae haec non sit apta ad rectitudinem. Quare distinguendo
Ablatus id quod saltem ratione alicuius partis dicitur privatum rectitudine. Ita ratio cuius
negatio rectitudinis habet rationem privationis. Item ratio cuius inducit privationem quae alias non
induceret actus humanus malus constans ex ratione generica et differentia specifica dicitur privatus
rectitudine. id vero ratio cuius negatio rectitudinis in tali actu habet rationem privationis est ratio generica
quae apta est ad rectitudinem quae ibi caret. id autem ratione cuius induit talis privationem
quae alias non induceret est differentia specifica talis actus monstrosi quia ex eo quod illa
iungatur in eo actus humani induit huiusmodi privationem; et ad hoc suo modo
accommodari potest exemplum supra adductum in monstrificatione quod coniungi corpora vitiatum
privatum rectitudine. Contra secundum negationem actus.

3m. ante est privatio rectitudinis potest esse sine peccato quia illa non est talis peri
cula potest quia ubi est talis peccatum non potest non esse peccatum. ante probatur in hoc amente
potest esse privatio rectitudinis. item etiam in non amente qui dormit si tunc capa
habeat actum cum privatione rectitudinis et tamen ille tunc non committit peccatum ut constat quod est.

Ex hic etiam ante solvendum est ab adversarijs contra hypothesia contra se minime
v.g. odij contra Deum quae potest esse in amente, aut etiam in non amente qui dormit
item in non s.a commissi actus peccati quae etiam potest esse in illo. Quare
Dico distinguo ante privatio rectitudinis alia est moralis et haec non potest esse sine peccato
morali quod est culpa alia vero est privatio non moralis quae etiam dicitur physica et
haec potest esse sine peccato morali aut in amente aut etiam in non amente qui
dormit. Et etiam in illo potest esse physicus monstrositas actus mali.

Dices quodnam est discrimen inter privationem moralem et non moralem?

Resp. cum esse morale dicat esse liberum regulatum per regulam rationis ut exposuimus art. 18. disp. 1. cap. 2. privatio moralis rectitudinis est illa cui suo modo id convenit nempe quae est libera regulatis per regulam rationis et illi privationi conformis libera et proinde culpabilis. Et per hoc differt a privatione non morali quae est tantum talis privatio quoad physicum. Et est illa quae non est libera et ideo neque culpabilis. Et sic potest esse in amente et dormiente aut etiam in homine sanae mentis extra somnum in casu ignorantiae invincibilis aut indeliberationis ubi defectus voluntarius privatio rectitudinis non est libera neque culpabilis.

Declaratur ita expositio cum privatio proprie differat a mera negatione per hoc quod sit carentia alicuius formae quae subiecto saltem secundum eius rationem genericam est debita et illi conformis. Et distinguitur duplex debitum aliud morale quod est in libera potestate, aliud non morale quod est physicum. Et est illud quod non est in libera potestate. Ita distinguitur duplex privatio alia moralis in ordine ad debitum morale quod est in libera potestate, aliud non morale quod non est in libera potestate.

Obijcies in contrarium ostendi quod privatio moralis differat a non morali per quod sit voluntaria et libera [illegible] esse voluntarium et liberum est quaedam ratio positiva conveniens illi per denominationem extrinsecam ab actu libero. Ergo si privatio moralis est formale peccati constituens in ratione moralis per rationem positivam liberi sequitur inde formale peccati esse aliquid positivum nam hoc praeciso tamen remanet privatio non moralis seu physica quae non est formale peccati moralis.

Resp. si privatio moralis sumatur secundum rationem mere privativam (ut sumunt) in recto hoc est non secundum rationem aggregatam ex in recto ex privatione et positiva denominatione liberi sic non constituitur per esse liberum ex. per praeter id dicitur includere seu in obliquo importare esse liberum ita ut dicatur privatio moralis quatenus est carentia rectitudinis connotans ipsum libertatem. unde sapit potest ex parte privativa rectitudinis liberae et morali debitae constituta ab ordine privativo rectitudinis rectitudinis non liberae nec morali debitae distinguitur ideo est formale peccati moralis non vero positivam.

Adde etiam in denominationibus saepe contingere ut una eadem res sit formale alicuius denominationis ubi est aliquid connotatum cuius defectu alibi non sit

talem

talem denominatur sicut figura est fiale similitatis indicans nasum non vero
extra tale indicatum sic sic suo modo privatio rectitudinis est finale peccati moralis
ubi indicat usum liberum non vero extra usum liberum sicut etiam adversarij dicunt posi
tivam deficientem etiam postea esse finale peccati moralis ubi est cum liberum non vero extra
illam. Ideo autem est quia multae sunt denominationes quae sumuntur non ex aliqua forma absolute sumpta
sed quo modo cumque sub aliquibus in obliquo adiunctis quae intelligi possunt per omnia
talium denominationum ad differentias aliarum quae non ita se habent. neque enim in ambobus
denominationibus quaerendum est idem magis.

Et ex hoc explicatio Bal. 1^a 2^ae tomo 1. disp. 95. cap. 10. n. 48 bene
intelligi frustra laborare aliquos existimantes omnem denominationem extrinsecam
convenire a forma eiusdem nominis extra in alio existente quia id quod soli
quo stringat ut cum paries dicitur dexter a dexteritate intrinseca inhae
rente animali non tamen id semper est necessarium immo, inquit, saepe denominatio
convenit a forma alibi existente opposita rationis sive nominis ut Deus dicitur in tempore
creator a relatione creaturae. Et multae denominationes sumuntur ex variis rebus si
mul concurrentibus cum aliquo de quibus una in recto alia in obliquo ut
dicitur aliquis dominus servi ex eo quod illum emerit aut bello ceperit Et dicitur ma
ritus ex eo quod libere contraxerit legitime cum femina etc. ita suo modo
dici potest frustra laborare eos qui existimant formam a qua denominatur peccatum
morale esse aut solam privationem rectitudinis rationum aut solam positivam
deficientem. Dum videatur formam denominans peccatum morale attendunt etiam alia
quae debent concurrere saltem in obliquo respectu formae.

Quare sicut rationem meriti intelligo esse quandam rationem moralis postulans actus
bonum non ut cumque, sed cum liberum talis ordinatus ad meritum requisitis quam
aliqua efficiente non enim ratio meriti etiam si sit idem actus physicus in amente
aut etiam in condato non habente ordinem ad meritum. ita suo modo ratio peccati moralis
est necessaria de quo nunc agimus est quaedam denominatio moralis postulans actus monstrosum
seu turpem non ut cumque, sed cum libertate et tali actui esse est annexa moralis recti
tudinis privatio. quae dicitur malitia finalis et finale peccati ad differentiam positivae fructuosae quae
quae dicitur malitia mali et materiale peccatum ut explicatum est supra. in hac sect. 5.
diff. 3. ad 1^m

3^m argumentum est. si Deus negaret omnem concursum ad bene

operandus et afferet illi sed concursum ad actum pecc. V. dij 2a disp.

ita ut posset libere elicere. Cum non eliceret talem actum malum non tamen posset elicere ullum aliud bonum. in hoc casu fortasse homo eliceret actum malum peccaret ut istas quod haberet actum malum quem libere posset non habere. Et in tunc non haberet moralem privationem rectitudinis debitae quod sit supponitur in eo casu ille nullo pacto posset recte operari neque est moralis privatio rectitudinis in eo qui non potest habere rectitudinem. Ergo formale peccati non est moralis privatio rectitudinis.

Aliqui respondent negando esse possibilem illum casum in materia, quia possibilium quicunque, concursus Dei non potest esse determinatus ad malum, debet ergo esse vel est de determinatus ad bonum aut saltem indifferens utrique inclinans ad bonum. Sed quidquid sit an ille casus sit possibilis de quo alibi suo loco, nunc dato gratia illo admisso respondent alij in illo esse formale moralem privationem rectitudinis quae habere semper non est possibilis quia tunc faciens non posset habere effectum divini concursus.

Sed hoc nisi amplius explicetur difficile est. Sed quod illa rectitudo sit quaecunque alia res ut sit semper non possibilis petit divinum concursum vel ex non est rei est quod illo negato non sit possibilis. 2o quia quod aliquid est aliunde impossibile [illegible] constringat faciens ex aliqua hypothesi quae non est intrinseca potestate libera vel eo non est moralis privatio illius sed neque morale debitum ad habendam eam rectitudinem quam ex hypothesi non potest habere.

Quare aliter dicendum omisso illo casu magis neque minus. quod tunc ille homo eliciens illum actum malum non haberet moralem privationem rectitudinis debitae ad probationem respondeo verum esse in eo casu illum non posse ullo modo recte operari. Sed tunc tamen non posset positive recte operari defectu divini concursus posset tamen non male operari quia posset non elicere illum actum et consequenter illum libere eliciens ex eo quod illum libere eliciat infert moralem privationem rectitudinis quae [illegible] est alias possibilis [illegible] divino concursu vel ex vi talis actus mali privatur [illegible] rectitudine [illegible] si non negato divino concursu esset sibi possibilis.

Ad illud vero quod in prima probatione adducitur non esse moralem privationem rectitudinis in eo qui non potest habere rectitudinem. Respondeo distinguendo. Duplex est rectitudo alia negativa mali quae est non habere actum malum, alia positiva boni quae est habere actum bonum. Et quis si aliquis neutram posset habere

n̄ deberet privatᵒ rectitudinis. tū rēte qui pot dicie rectitud. negativam mali
si libere elliciat actum malum siue moralem privatᵒ rectitudinis
ꝗꝫ seipsum libere privat rectitudine negativa ꝗm debet, si pot dicie n̄
elliciendo actum malum ex ui talis actꝫ dū eiꝫ seipsum privare
rectitud. positiva qut illa ē actᵒ ꝑtis eiꝫ divi. sicuti dicitur dederis
ut eiꝫ si illa n̄ negato divō sicuti esset sibi ꝑtis ad sūe inferret illā
privem ꝗm debet si pot n̄ inferre abstinendo ab actu malo —

S.ª difficultas ex eo quod distinctio specifica ꝑec
catorum n̄ videatᵒ posse salvari si formale ꝑci sit privatio
rectitudinis —

Plurima obiicites ad hanc diff.ᵗᵉ pertinentes ex quibus ꝗsdam sub[illegible]
cientis expediem — 1.ᵒ ē si formale ꝑci omissⁱˢ esset privatio rectitudinis
sequeretᵘʳ inde illud n̄ distingui spē a ꝑcō omissionis sed hoc verō ē fal
sum ꝗ tū ans. seqla ꝑbr. ꝑcum omissⁱˢ ē formalis priv. rectitudinis
debitae. namꝫ eatenꝫ aliquis dr ꝑcare omissⁱˢ qꝫ caret rectitud. debita
ꝗ si eiꝫ ꝑcum omissⁱˢ ē formalis privatio rectitud. debitae seqᵣ inde hoc n̄
distingui ab illo —

Rx neg. ꝯsam. & ad illiꝫ ꝑbatᵒ Rx distinq. ans ꝑcum omissionis
ē priv. rectitud. debitae eodem mō ac ē formale ꝑci omissⁱˢ tt sic nego. diverso
mō tt sic ꝯcedo. namꝫ ꝑcum omissⁱˢ ē rectitud. priv. im̄ediate impota voluntas
ꝗ caret actu bono quem ꝑcepti affirmativi tenet elicere, hq. ꝑcum omissⁱˢ
ē directe ꝯª ꝑceptum affirmativum quo ꝑcipit aliquis actꝫ bonꝫ. at ꝑcum com
missⁱˢ ē formalis priv. rectitudinis in ipso actu malo qui sūi ratione physicam
actꝫ humani ꝯsider ad ratiꝫ moralem xª regam rationis debet iungi cū rectitud.
ꝗ priva privat ex eo quod iungat cū turpitud. ex quod ꝯpositiꝫ ē sūᵃ
in hac sect. 4. ad 1.ᵐ tt talis priv. ē ꝯª ꝑceptum negativum quo ꝑhibet
ne ꝯmittat actꝫ turpis ac proinde ne in actu suo inducat rectitudinis
privatio quae ē ꝑ se ꝯnexa turpitudini. —

Quaer. dist. alia privatio rectitudinis imputata ꝑ ꝑcum omissⁱˢ sūi qu.
priv. omissiva boni actꝫ ꝑcepti quo priv. est voluntas ex eo quod n̄ elliciat
actꝫ ꝑceptꝫ ac priv. quae ē formale ꝑci omissⁱˢ sūi qᵗ priv. rectitudinis debitae
inesse alicui ex suppᵒ quod quis habeat actꝫ [illegible] & privatio sūi pot ommittī

q.d sit oneru omissioni alicuius turpis. plenius alias de differentia peccati commissionis et omissionis dicetur infra suo loco. —

Dices. 1.º praeceptum prohibens peccatum omissionis est negativum ut negativum non furtum facies, non occides quo prohibet ne omittat peccatum furti et homicidii ergo peccatum omissionis quod opponitur tali praecepto negativo est privativum et positivum non negativum probatur consequentia quia negativo non opponitur privativum sed positivum et e converso affirmativo opponitur negativum seu privativum stante oppositione

Respondeo negando consequentiam quia in praecepto negativo quo prohibentur peccata omissionis includitur et prohibitio positivi alicuius turpis quod est malum peccati et praecipue prohibitio privationis rectitudinis et haec privatio est oneru annexa actui turpi quasi summa malitia et formale peccati ex doctrina sancti Thomae. q. in probatione. d. 1. et dist. 5. q. 3. ad 1.m — ad probationem vero consequentiae cum dicitur negativo non opponitur privativum sed positivum distinguo quando negativum est tale ut includit non solum negationem alicuius positivi sed etiam privationem quo modo dicebat praeceptum negativum ut dictum est tunc etiam illi opponitur privativum. praeterea dari quandoque alicuius negativi ex eo quod quis caveat negationem quam debet habere. nam non debet habere negationem alicuius pravi vere privat tali negatione quando habet aliquod pravum ut amplius infra post 2.m solutionem ad 2.m responsionem. —

Dices peccatum omissionis est directe voluntarium quia requirit actum formalem voluntatis et in hoc differt a peccato omissionis quod est voluntarium indirecte seu interpretative quia non necessario requirit actum formalem voluntatis ut ex expositum est supra in materia de voluntario q. 6. d. 7. sect. 1.a cap. 2. et 3.m ergo peccatum commissionis est directe voluntarium non privatio rectitudinis non est directe voluntaria nam quando aliquis committit peccatum v.g. libidinis aut furti non vult directe et per se privationem rectitudinis sed bonum delectabile vel utile illi coniunctum quod formale peccati omissionis non est privatio rectitudinis. —

Respondeo negando consequentiam quia illud dictum quod peccatum commissionis sit directe voluntarium intelligitur de malo non vero de formali et quando si refferat ad voluntarium obiectivum distinguitur enim de voluntario obiectivo quod est obiectum volitum et voluntarium formale ex parte actus volentis et hoc modo distinguitur definitio obiectiva et formalis ut expositum est in praedicta d. 1.a cap. 1. directe et per se voluntarium est bonum delectabile aut utile cui coniungitur ratio mali turpis quod etiam est in actu sive malitia sit positiva

sive privativum quia malum ut malum non est per se voluntarium. Et hoc aliquis boni. Unde pars prior sequitur formale peccati quod est malitia constituendum esse nec quod magis recedit a voluntario directe et per se, et primo in privatione rectitudinis quae tamen est simpliciter voluntaria. Consequens patet quia idem peccati quia ex eo quod sit directe et per se voluntarium positiva boni delectabilis vel utilis cui annexa est rectitudinis privatio, sequitur ipsam etiam privationem quam tenemur vitare esse voluntariam: sive id dicatur voluntarium indirecte ut loquuntur aliqui, sive voluntarium in alio aut ratione alterius per se voluntarii, sive aliis terminis qui propter varias acceptiones diversimode uti pari solent. Hoc re ostenditur malum ut malum sive sit positivum sive privativum non esse voluntarium directe per se et trahi sui ut supra expositum est. ex D. Thoma [illegible] 3. cap. 1. [illegible].

2a conclusio est illud est formale peccatorum quod distinguit specie peccata commissionis distinguunt specie per conversionem positivas ad diversa obiecta, non per aversionem privativam, ergo formale peccati commissionis est quid positivum. Maior patet quia ut dicunt communiter axiomate [illegible] ex ipsa natura rerum in qualibet re formale est quod illam specie distinguit ab aliis atque idem illam constituit. Minor vero probatur ex D. Thoma infra q. 72. art. 1. et 2. ubi illud asserit. 2o quia vitia extrema opposita eidem virtuti, ut prodigalitas et avaritia distinguunt specie ut communiter dicitur et tamen non distinguuntur per privationem rectitudinis quia utrumque extremum privat eadem rectitudine unius virtutis nempe liberalitatis; neque etiam diversae privationes specie quando privant eadem forma specifica quia dicitur specifica quia varius terminus [illegible] specifica [illegible] privant quia distinguuntur specie per conversiones positivas ad diversa obiecta. Idem autem [illegible] de aliis vitiis extremis oppositis uni et eidem virtuti quae distinguuntur specie etiam si privent eadem rectitudine unius virtutis unum per excessum alterum per defectum.

3a conclusio. minor peccati commissionis quoad materiale distinguuntur specie per conversiones ad diversa obiecta et de hac specie [illegible] D. Thoma eo loco. Caeterum quoad formale distinguuntur specie privativa per aversiones privativas ut expositum est in hac [illegible] [illegible] 1a ad 3m quaestionem circa 3m [illegible] et in supra citata q. 72. ubi de distinctione specifica peccatorum agit, sive [illegible] ad 2m probatur.

Ad 2m probatur aliqui ut Basilius [illegible] q. 2. q. 13. [illegible] 3. et [illegible]

Sunt distinguo maiorem ita ut illud sit dictum quod vitia extrema opposita eidem virtuti differant specie intelligatur de specie formali sumpta ex ordine ad obiectum positivum et distinguo sbm. non vero de specie formali petita sumpta privatione rectitudinis quia utrumque extremum privat rectitudine eiusdem virtutis ut supponit. —.

Ad confirmationem contrariam eadem responsione neo dicto absolute nego vel etiam supposita diversitas specifica petita ex formali sumpta privatione aliter quoad absolute maiorem nego minorem quia licet prodigalitas et avaritia privent eadem rectitudine unius virtutis liberalitatis tamen privant diverso modo in ordine ad diversa extrema vitiosa prohibita diversis praeceptis unde sumitur moralem distinctionem aestimari colligit saltem diversitas specifica pure moralis privationum nempe prodigalitas privat rectitudine liberalitatis in ordine ad extremum excedens mediocritatem quod prohibet hoc praecepto ne excedas mediocritatem avaritia vero in ordine ad extremum deficiendo a mediocritate per parvitatem quod prohibet hoc praecepto ne deficias a mediocritate —.

Quare ad id quod in probatione addit non esse diversas privationes specie quae privant eadem forma. Distinguo privant eodem modo verum est, at quae privant diverso modo specialiter quoad speciem pure moralem non verum per rationem dictam —.

Quod si quis instet contendendo semper addit specificam privationum requiri ut privent formis specie distinctis sumpti secundum suam entitatem — nego consequentiam firmo et de distinctione specifica pure morali nam sufficere potest aliqua diversitas quoad modum privandi in ordine ad diversa praecepta unde varietatem nullum morale quod in speciebus moralibus attendit atque hoc probat hoc solum etiam privationes non essent specie physice diverse nisi quae privant formis specie distinctis sumpti secundum suam entitatem. Plenius autem huius rei explicatio pendet ex ea quae vnde sumatur distinctio specifica peccatorum de qua infra ... 72. —.

Instabis 1.º furtum homicidium et adulterium sunt peccata specie diversa opposita virtuti iustitiae bene eorum malitia non consistit in privatione iustitiae ergo etc. maiorem constat ex communi sententia minorem vero probatur quia non est privatio iustitiae nisi quando aliquis ex obligatione iustitiae tenetur ad aliquid quo caret, ut contingit postulante illo qui committit furtum homicidium et adulterium nulla fidat obligatio iustitiae qua teneat defendere alterius rem aut vitam aut uxorem neque assignari potest alia obligatio ex iustitia alteri debitum in cuius privatione consistat malitia talium peccatorum contra iustitiam ergo etc. —

Rx. neq. min. trad illis fitem Prop. ochinq. ma. hic priv. iuste rit qdo aliquis ex obliq. iustitiae tenetur ad aliqd aut abs. aut ex supp. probat atq. inngere ut aliquis sui virtute n̄ teneatur abst. ad reddendum aliquem actum contra ius alterius. tn̄ ex supp. quod vellit ca illud facere aliquem actum tenet facere actum quo servet alteri suum ius n̄ vero actum oppositum quo illum lædat qlis ē actus furti, homicidij vel adulterij &c. hic eq. iungere probat quod aliquis sui virtute n̄ teneatur abst. facere actus amoris Dei tn̄ ex supp. quod vellit facere aliquem actum circa Deum tenet facere actus amoris et n̄ odij itaq. tale præc. consistit in priv. illius rectitud. qm. quis facere tenet aut abs. aut ex supp. quod vellit ca tale opi operari &c.

Rx. quilibet tenet semper ad n̄ faciendum actum malum qui n̄ semper teneatur facere actum bonum pro quocumq. sed actus malus privat se ea rectitud. negativa qm semper debet facere quoad hoc quod semper tenet ad n̄ operandum malum. unde in casu arg. quilibet ex iustitia semper tenet ad n̄ committ. furtum neq. homicidium neq. adulterium aut aliud contra ius alterius atq. hac rectitud. negativa contra virtutem iustitiæ se privat qui committit furtum homicidium &c. &c.

Instabis 2o. ois priv. ē alicuius positivi neq. alterius negativi potest esse priv. ergo &c. Rx. neg. ans. quia probat eq. hoc mo dari priv. alterius negativi quod preterim in moralibus notant aliqui ut Zum. 1a 2æ to. 1o. q. 71. art. 6. d. 5. post cam 2m. quo ca constituunt privem moralem sufficit carentia rectitud. debitæ. sive talis rectitud. sit positiva sive negativa. et exemplum negativæ debitæ ē negatio mali actus. cuius neg. dat priv. qdo aliquis facit malum actum ex quo sequitur carentia illius rectitud. negativæ quam præcipit præceptum negativum &c. Ad addendum ē eq. in naturalibus hoc mo esse neq. privat. alicuius negativi quia eq. in illis locus sed confirma eo quod ad privem utcumq. sufficit carentia rectitud. debitæ sive talis rectitud. sit positiva sive negativa. Sic igni adhuc optimas dispositiones debita ē neg. frigiditatis et ex eo quod in illo inducatur frigiditas sequitur priv. talis neg. eq. n̄ nobis calorem illi adimeret.

Insuper addendum ē eq. in præcepto negativo includi oblig. ad positivam rectitudem. ex supp. quod quis libere faciendo sit actus circa obiectum prohibitum ut ex quo dr n̄ furtum facies ibi includitur oblig. quæ ex supp. quod aliquis

libere velle habere actus circa rem alienam tenet abstinere ab actu furti habere actus rectius volendi ut servet ius alterius ut dictus est supra ad 1m. privationis huius obiectionis quae priv. quam habet actus turpis oppositus circa alienum possessionem in illius praecepto negativo. nempe opposita rectitudini actus [illegible] quam exprimitur illius praecepti debitus obligatio ex suppositio quod quis velit habere actus circa illud objectum —

Non obstat etiam quod praeceptum tale quod est actus imperantis et quoad imperat aliquid negativum esse in se quam positivum ut patet. hoc idem est actus imperandi dictum praeceptum negativum ab obiecto negativo imperato. nempe quia imperat negationem alicuius mali seu involuntarii nolitio est in se actus positivus quia tamen dicitur negativus ab objecto quia positive nolle aliquid est velle illius negationem ut expositum est in materia de voluntario et involuntario circa q. 6. disp. 1a. cap. 3. —

3a. obiectio est qualibet actus malus habet privationem cuiuscumque rectitudinis V.g. odium contra Deum habet privationem rectitudinis non solum caritatis sed etiam religionis iustitiae obedientiae et cuiuscumque alterius virtutis quia caret omni rectitudine. ergo est tale per se quod rectitudinis nulla maior erit ratio cur potius talis actus sit contrarius aut illa species [illegible] quam alterius significationem habet privationem rectitudinis —

Ad hanc obiectionem advertendum est ab adversariis si obijciat quemlibet actum malum habere positivam dissonantiam cum qualibet rectitudine. — Quare Respondeo neg. cons. quia licet quilibet actus malus habeat privationem cuiusvis rectitudinis inquantum est [illegible] affectus privationis tamen haec est ratio privativa quia omnis actus malus quae ratione inquovis officio aliter modo retinet adhuc positivas difformitates specificas deformitatis quae est determinata radix in se illius privationis specifica quae dicitur opponit honestati actus attingentis illud objectum recto modo. V.g. actus specificus intemperantiae et determinata radix in se privationis specificae temperantiae quae dicitur opponit intemperantiae. —

Item actus humanus ex supposito quod versetur circa aliquod objectum debet habere eas specialem rectitudinem quia circa rectam rationem et legem tali obiecto est conformis quibus si illam non habeat debet habere specialem eius privationem V.g. actus odij contra Deum debet habere privationem amoris debiti quia Deum quia quis potest [illegible] ut homo [illegible] non teneat elicere actus amoris Dei tamen ex supposito quod eliciat actus voluntatis circa Deum debet esse amoris non odij. Eodemque modo idem est de alijs obiectis quae ex suppositione quod attingantur debent attingi per rectitudinem recta ratione dictat. cum etiam contingat per unum actum attingi multa obiecta et circumstantias ipsis debita sunt diversa rectitudo.

restitud.es respondentes diversis viæ tunc erant in illo actu malo multa esse pure morales species quis ipsis esse physyca sit una ex ordine ad obm finale adeoque. eo modo quo in peccatis attendit specialis actus voluntatis come dendi intemperate cibos alienos in die ieiunij delectatem quidem quo sit unius esse physicæ ex obiecto finali bono delectatur in se multas esse pure morales species nempe intemperantia furti, transgressionis ieiunij atque hæc doctrina extra e partim ... q. 18. ... 2 cap. 1. sect. 2. et amplius infra ... q. 72. ubi de ... specifica peccatorum eo quoque ... solvenda sunt alia obiectiones quæ hic pro sententia adversariorum opponi possent. —

Cap. 3.um An privatum actuale omissionis habeat aliquam bonitatem transcendentalem aut etiam moralem et an pertineat

ad perfectionem universi —

1.a Conclusio peccatum actuale omissionis et mali habet aliquam bonitatem transcendentalem non tamen ullam moralem qua denotari solet non bonitatis moralis simpliciter. — prior pars ita probatur peccatum actuale omissionis et mali includit positivum aliquid quod est ens ut patet sed quodlibet ens habet aliquam bonitatem transcendentalem quæ est passio entis ut constat q.o ...

Ex hoc ... ut D. Dion. cap. 4. de divinis nominibus Aug. lib. 3. in Enchir. cap. 3. et alibi. passim docent malum et peccatum esse fundatum alicui bono sm esse naturæ ... ostendunt scholastici cum mag. 2. sent. d. 34. et 35. et specialiter D. Th. ibi. q. 34. q. un.a art. 4. probat id quod est mali est privatio boni quæ est in aliquo subiecto quod quoque ens est bonum. —

Posterior pars sic probatur. non bonitas moralis simpliciter denotari solet con formitas cum recta ratione et lege divina rationali ut rationalis est, ut constat ex propria illius ratione et communi sententia. vide ... q. 18. ... 1.o cap. 3. sect. 2. sed hæc non con venit peccato neque omissionis ... actus pravus peccati cum sit positivum contrarium est repugnantia rectæ rationi et legi divinæ rationali ut rationalis est ut constat ... inead. ... cap. 4. et hic ... 1.o cap. 6 et amplius infra ... —

Obiicies. sicut se habet bonitas transcendentalis ad ens transcendentale ita bonitas moralis ad ens morale quod videtur esse talis proportio sed quodlibet ens habet aliquam bonitatem transcendentalem quia etiam quodlibet ens morale ac proinde peccatum quod est ens morale habet aliquam bonitatem moralem —.

R. nec q. ans. bhac dis. comm. e q̃ bonitas transc. scd dicit convenientiam
seu integritatem quoad ea quæ bene se hnt ad convtem rei quæ ex illis com-
ponitur, ea res sit confessa recta roi seu legi ætnæ roali ut roalis e sive n. ac p̃inde
cuilibet enti convenit sua bonitas transcls. at bonitas moralis dicit deteriore
conformitatem cum recta roe seu legi ætna roali ut roalis e quæ ro repugnat illi
enti morali quia e dissentaneum rectæ roi seu legi ætnæ roali ut roalis
quæ e peccatum quod proinde n e bonum morale sed malum morale —

Notandum atq. e ab aliquibus recte quod peccatum hbeat quamdam bonitatem moralem n
simplr sed secundum quid. ingeno mo loqui. cavendæ equivocationis distinguo: si in-
telligatur noe bonitatis moralis secundum quid, nam hi sic vellent eam bonitatem transcendentem
quæ e inpero esse moralem quæ e libera hic p̃rtate dual bonitatem moralem secundum quid
quia n excludit rcem bonitatis transcls n e contendendum de mo loqui. At deno-
statum sit peccatum n esse ullo mo bonum morale quia sit conforme rectæ roi seu legi
ætnæ roali ut roalis e sed esse oio malum morale quia e oio illi dissentaneum.

Quæri solet An peccatum commissionis sit in duplici genere mali quorum unum
dr malum simplr seu absolute aliud vero malum morale ut loquitur Caig. 1. 2. q. 71. ar.
6. § 2. et 3. et alij ibi: item alijs ibi unum dicitur solet malum transcle seu p̃i-
vativum seu malum in se; aliud vero malum morale contrarium bono seu malum alteri. —

Sed ambiguitas horum terminorum in hac re solet obscuram efficere
sic atq. exponendæ: per malum simplr seu absolute quod accipitur ut membrum distin-
ctum a malo morali stricte sumpto hoc e positive contrario honestati intelligitur
privatio boni quæ nihil hbet bonitatis transcls. unde dr malum transcle seu p̃ri-
vativum seu malum in se et sub hoc genere mali dr esse peccatum quatenus hbet privationem
rectitudinis. per malum vero morale stricte condistinctum a priori membro in-
telligitur positiva deformitas seu dissonantia a recta roe dicta. unde etiam dr
malum contrario oppositum bono morali seu malum alteri nempe quatenus in se sit
quoddam bonum transcle e tamen malum roi roali ut roalis et sub hoc genere
mali dr esse peccatum commissionis quatenus includit positivam deformitatem atq. p̃rari-

Sed notandum e malum morale sumi alio mo latius ita ut dicat n solum
positivam deformitatem sed etiam privationem rectitudinis moralis ut aperte expleat Caig. 1. 2.
q. 18. art. 5. § adclarit. dicens malum esse in moralibus quod quo dicitur ens po-
sitive contrario bono quod quo dicitur esse privationem boni seu addit hanc esse hæc mali mora-

a pi. Hoc e nra. 5a. consistens formale peti in privne. rectitudis a. quam docet Scholasticorum cõis. ps. Doctoris Sancti ibi citatis in hac dpp. cap. 2. sect. 2 et 3. — .

Hinc colligda. e solutio alterius qonis, qua solet inquiri an malum morale seu peccm sit inferius ad malum transle. 5. negantem tenent aliqui ut Zum. 1a. 2ae. q. 71. art. 6. dp. 5. ad 7m. Bicop. 6. 5 ad argta. alii vro tenent affirmantem —.

Dex dictis distingdus. e si malum morale humanum privanie sive e formale pp privnem boni honesti. sic e quoddam inferius mali transltis quod dicit privnem boni utcumque sive huius sive alterius. si vo malum morale humanum oratie pro positiva deformitate quae opponitur contrarie bono morali sic n e inferius mali transli qa ro positiva n e pp inferius contentum sub rone priva tiva. qm dendtur malum transle ut pt. Ad qdtis sm talem rnem positi vam peccm e inferius boni transltis qd sm illam sit aliqd. bonitem transltem ut dictum e in priori pte. ee. is neque e inconveniens peccm commissis sm diversas rones esse inferius et mali transltis et boni transltis qa sm privnem rectitudis e quoddam malum transle et sm positivam entitatem aliq pravum e quoddam bonum transle ut supra ostensum e. —.

Dices esse morale e superius ad bonum et malum morale qa de quolibet pdicatur esse morale. Ad esse morale importat rnem positivam qa e quoddam esse ut supponit signficem et esse morale q malum morale semper importat rnem positivam sive e bonum morale nequaque umquam erit verum dicere quod malum morale sit formalr privno rectitudis. —

Rs. distingdo mai esse morale sumitur uno mo adeqte pro toto concreto morali includente et id quod denotat morale et rnem liberi qua denotat morale et sic esse morale sm positivam denotatem liberi e superius unius ronis cõis ad bonum morale et ad malum morale commissis quod importat positivum exercitium liberis. alio mo esse morale sumitur inadeqte pro eo quod denotat morale ab exercitio liberis et sic esse morale n e superius unius ronis cõis ad bonum et malum morale sm id quod denotat morale qa ro privativa qsi e ro formalis mali quae denotat morali et ro positiva qsi e ro boni n dat una ro cõis sm esse privativum et positivum. sicut privativo et positivo quae talia pp. n dat una ro cõis —.

Ad hoc e hoc mo patet, id quod inloqa. dr aeque adeqte sumptum pro concreto includente etiam generositatem esse superius unius ronis cõis ombg

generibus quoad genericitatem. atque sumptum in abstracto quod sensum que non dicere unam rationem communem modo quo denotant genera quae sunt sensum generis et entia rationis et realia quibus sunt talia sunt. sic male non dat una ratione comm.

Quare sicut ens rationis suo modo tribui potest enti reali et rationis positivo et privativo non dicit unam rationem illis communem sed est nomen analogum seu attributionis seu proportionalitatis sed desumitur in importans ens reale vel rationis positivum vel privativum. ita esse morale quod suo modo tribui potest aut rationi positivae aut privativae sicut et adversarii fatentur esse morale et malum morale. ex peccato quod suo modo dici potest de peccato commissionis quod solum est privativum et de peccato omissionis quod ipsi dicunt esse formaliter esse positivum et importare unam rationem communem.

2a Conclusio. peccatum non pertinet ad perfectionem universi per se sed per accidens et ut aiunt occasionaliter. sic D. Th. 1. p. q. 19. art. 9. ad 2m. malum inquit non operatur ad perfectionem et decorem universi nisi per accidens et 1. 5. ... 46. q. unica art. 3. omnino ut malum per se ad perfectionem universi non pertinet refert. et postea subdit ... refert et ad 6. dicit mala culpae non esse causas perfectionis sed occasiones. idemque docent alii in eisdem locis.

Explicatur et probatur. sicut peccatum et malum humanae factum privationem boni dicit illud per se non pertinere ad perfectionem universi quia privatio boni per se non est perfectio sed talis illius destructio et non ... humanae malum generare positivum quae habet annexam privationem quae illa habeat aliquam bonitatem transcendentem ut dictum est et 1. tamen est intra monstrosa et deformis excludens perfectionem rectitudinis ac proinde per se non pertinet ad perfectionem universi. et tamen pertinere per accidens et ut aiunt occasionaliter quatenus divina providentia ex defectu suo ex peccatis sumit occasionem eliciendi maiora bona. ut patet ... martyrii incarnationis Christi Domini et ... ut notat D. Th. 1. p. q. 22. art. 2. ad 2m. Deus permittit mala ut elliciat bona. iuxta illud D. Aug. lib. 3. in Enchir. cap. 11. nec enim Deus cum sit omnipotens et summe bonus sineret aliquid esse mali nisi bene faceret etiam de malo.

Si atque quaeras an foret perfectius universum si nullum esset peccatum quam modo est permisso peccato. Respondetur ... permisso peccato universum esset perfectius tamen ex peccato sequentis decreti divini perfectius est permisso peccato quam ... falsum iuxta sententiam sequentem ... Deus decrevit ... nullo permisso peccato ... Christi Domini incarnationem et ... ad maiorem gloriam ... rependendo aliis ...

+ cedat in perfectionem universi permissio peccati

omni aquiri possent p alio merit. genus satisfact. talis virtutis suppo-
nentis pecca —.

Caeterum ex falso ex suppos. praesenti decreti divini quod X.i incarnatam (ex D.T. 3 p. q. 1 art 3) supposito esse tale quod si homo non peccaret non fore incarnatio Xpi Dni. sit certe nequaquam tanta abundantia gratiae et gloriae quae ex illa sibi un. fonte manavit. et factum est universum perfectius quod esset praesens decreto illo non permisso. unde dici potest feliciter cum universo actum fuisse meo quod fecerit permissum peccatum cuius occasio ad illius remedium divina omnipotentia et misericordia tot et tanta bona effecit ut notant Salmant. 1 p. q. 22 art 2 observandumque est id quod ibidem docent quod et Deus posset impedire peccata suavis sine dispositione liberi arbitrii creati id non exigit sed potius ut permittat ex suam industriam seipsum retrahere et resolvere ad malum et ideo divina providentia suaviter omnia disponens sapientissime permittit peccata et ut dicit Eccli. 15 n. 14. Deus reliquit hominem in manu consilii sui et n. 17 ad quod volueris porrige manum. —

Cap. 4. An peccatum actuale requirat esse liberum — seu conditionem sibi essentiale —

Varii sunt errores haereticorum negantium hominis libertatem etiam in peccatis quos refferunt et impugnant Mol. 1 p. q. 14 art 13 disp. 1 et 10. Bell. to. 3 (alias 4) partim lib. 1 de gratia lib. arb. in praefatione et partim lib. 5 cap. 13 et 14 et sequentibus ubi late videri potest controversia de libero arbitrio hominis nequaquam modo ambigi illa est pertractanda sed hic probatur utrumque quod pertinet ad quaestionis propositum —.

Dico 1o peccatum in moralibus est liberum et nisi sit liberum non est culpa. etc. est certa ex fide nihilque est cum limitatione dici peccatum in moralibus hoc enim est culpa requirens libertatem nam alias peccatum sumi solet latius pro defectu etiam naturae et artis qui potest esse sine libertate et culpa. unde ut notat D. Th. in disputationis de malo q. 1a art 2 distinguit peccatum naturae et artis et moris atque hoc ultimum est culpa exigens libertatem et ibidem observat quia ex vi nominis peccatum latius patet quam culpa, ut dictum est in sensu usum apud theologos pro eodem sumi peccatum et culpa atque hoc amplius exponemus infra disp. 1a cap. 5o —.

Prob. ex Scriptura 1o ex locis in quibus significat peccatum moris quod est culpa esse in libera potestate hominis ut Gen. 4 n 7. si male egeris

statim in foribus peccatum aderit sub te erit appetitus eius et tu dominaveris illius Eccli. 17. n. 17. apposuit tibi aquam et ignem ad quod volueris porrige manum tuam ante hominem vita et mors, bonum et malum, quod placuerit ei, dabitur illi [illegible] Deu. 30. n. 12. 13. 14. et 19. Iosue. 24. n. 15. et pluribus alijs locis ubi ex [illegible] [illegible] [illegible] indicat ut late ostendunt Bell. to. 3. lib. 5. de gratia et lib. arb. a cap. 18 usque ad 23. Mol. 1. p. q. 14. art. 13. [illegible] 3. memb. 2. et ad hoc faciunt ea loca [illegible] quibus homo precipit vitare peccatum et propter illud reprehendit et punit ubi supponit peccatum esse illi liberum ~

2° probatur et [illegible] Patribus que late referunt 2 Bell. in illo lib. 5 a cap. 25 usque ad 23. et Mol. in predicta [illegible] 3. mem. 9. nostrumque est illud D. Aug. to. 1. lib. de vera relig. cap. 14. initio usque adeo peccatum voluntarium est malum ut nullo modo sit peccatum si non sit voluntarium ubi voluntarium sumit pro libero non pro in [illegible] [illegible] in [illegible] nempe quod non est ex [illegible] [illegible] [illegible] libera voluntatis ut constat ex illis mente [illegible] verba que ibi habebit. [illegible] nostrum est id quod in Trid. sess. 6. de iustificat. cap. 1. et can. 5 et 6. definitur liberum hominis arbitrium post Ade peccatum non esse extinctum et amissum ~.

3° probatur variis rationibus de quibus alibi [illegible] et nunc breviter. 1. quia [illegible] [illegible] et proprium [illegible] per in moralibus seu culpa intelligitur nimirum [illegible] peccatum mortis hoc est culpa in eo quod non est illi liberum ut possit [illegible] illud vitare ~ 2° quia [illegible] esset cur homo reprehenderet et puniret propter peccata quia nemo iure reprehenditur et punitur propter id quod illi evenit ex necessitate opposita libertati ~. 3° quia frustra essent exhortationes ad vitanda peccata si non esset liberum hoc illa vitare suppositis divinis auxilijs ~.

Dicitur catholicos [illegible] ad peccatum mortis quod est culpa requiri libertatem est dissensio an esse liberum sit [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] talis peccati aliqui dicunt esse [illegible] [illegible] alij esse [illegible] in obliquo non tamen in recto alij vero esse [illegible] in recto [illegible] multi in dissensio in modo loquendi propter varias acceptiones quibus peccatum mortis sumitur aut inadequate aut adequate ~.

2a [illegible] esse liberum non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in peccato mortis adequate sumpto. colligitur ex doctrina D. Tho. q. 19. 1. 2. q. 71. art. 5. [illegible] dicit voluntarium esse de [illegible] peccati et. 3. 29. cap. 9 ait aliquid pertinere ad genus moris [illegible] quod est voluntarium et. 2. [illegible] [illegible] q. 90. q. unica art. 1. [illegible] dicit aliquid esse in genere moris ex hoc quod sunt voluntarij, hoc est, liberi qui [illegible] loquitur [illegible]

ri sic accomodari ei quod sit liber ut additio ... n. ... proprie appli
cat.^em ignis esse de roe calidi ... aliq^d esse calidum sine ... quod applicatus igni aut esse in gre calidi ex eo quod sit applicatus — 2um. ...
to. 1. q. 71. art. 6. dp. 1.a post ... 2m. § ... dicit libert.^em n. esse
... ad esse morale. Henr. to. ... sum. lib. 5. cap. 6. n. ... dit pertinere
ad substantiam actus moralis quod procedat a voluntate libera. ...

Obr. peccatum mortis ... sumptus ... in gre moris ... in esse
morali id ... peccatum mortis ... esse morale adequate ...
intelligi ... nisi includat ... esse liberum ... nisi id ...
includat n. ... adequate ... esse morale ... adequate
distinguens a n. morali ut indicat ... quem importat esse
morale adequatus. Dico ... ne sit dissensio in modo loq.di ... varias
accep.nes ... esse morale ... 1. ... cap. 2. —

Aliquae obiectiones dissolvuntur —

1. obj. Sacrae multa ... 1us ... indicari ... peccatum n. esse
... liberum. 1us. ad Rom. 7. n. 19. ... quod volo bonum hoc facio
... quod nolo malum. ... n. 20. ... ego operor illud ... quod habitat in
me peccatum. ... n 23. video aliam legem in membris meis captivantem
me in lege peccati —

2m. ad Gall. 5. n. 17. caro concupiscit adversus spiritum ... spiritus
adversus carnem ut n. quaecumque vultis illa faciatis —

3m. ... Adami amissum
esse liberum arbitrium ... servos ... — item aliqua
esse ... ex ... pass. concupiscentia, metu, tentat.^e ...

... revellionem carnis ... concupis
centia ... voluntatem ... peccatum unde ... excitant
subiti ... indeliberati motus ad malum qui ... peccatum mortis quod ... culpa
nisi voluntas libere consentiat ut ... exponunt ...
... alibi suo loco. —

in 3o loco ... Adami amissum esse liberum arbitrium

quoad nobilitatem et vires libert.^{is} filior. Dei q.^{a} amissa gra^{ia} homo ami-
ttit nobilem statum et vires supnales libertatis filior. Dei et fit servus
Demonis quod est non esse liberum libertati opposita servituti at non amittit
libertas indifferentiae qua est opposita necessitati simplr. vide in ma
de gra^{ia} dp. 4. cap. 2. sect. 1. dub. 2 —

Cum atq. SS.^{ti} Pp.^{es} vocant aliqua pcta necessaria vel neccessitate sumi q.^{d}
vico sensu quo necess.^{us} solet appellari id quod difficile vitari potest dici
dr etiam impossibile quadam morali necess. quae non excludit absolutam libertatem
indiffrentiae physicam ut constat ex communi modo loqui^{di} x^{a} usum moralem et doct.^{am} SS.
Patrum quod expositum est in ma de gra^{ia} dp. 2. cap. 7. et in variis locis illius ma
plenius explicata cum pcta et plurima alia testim.^{a} SS. et Patrum —

2.º Obj. Scriptura varias rationes. 1.^{a} est ad pctum non requiri libertas. nam
ut ait Arist. 2. phy. tx. 82. peccat grammaticus q.^{do} non recte scribit et me-
dicus q.^{do} non recte ppponit medicinam. et monstra sunt pcta naturae. at hoc
omnia possunt contingere sine libert.^{e} — 2.^{a} est si homo haberet libert.^{em} ad
pctum haberet dominium ad illud faciendum et non faciendum q.^{o} non peccaret
illud faciendo quia quilibet potest recte uti re cuius est Dominus — 3.^{a} est
non censetur culpa artificis quod libere faciat aliquod opus malum —
4.^{a} est homo per suas vires non potest vitare omnia pcta q.^{o} pctum non est illi
liberum —

Ad 1.^{m} rationem Respondeo negando antecedens de pcto moris quod est culpa ut pbatum
est etiam 1.^{a} illud vero dictum Arist. intelligitur de pcto late sumpto naturae et
artis qui potest esse sine culpa ut ibidem dixi — Ad 2.^{m} Respondeo neg. conseq.^{am}
q.^{a} Dominus tenetur uti rebus suis sm rectam rationem et legem — Ad 3.^{m} Respondeo culpa
esse artificis facere opus malum quando tenetur facere bonum — Ad 4.^{m} Respondeo
satis est quod homo suppositis auxiliis a Deo datis possit vitare singula
pcta ut ostensum est in ma de gra^{ia} dp. 1. cap. 4. 5. et 6. et aliis ibi se-
quentibus in quibus et aliis locis eiusdem ma soluta sunt plures obiectiones —

3.º Inficiarum per sententia contra catholicorum qui dicunt liberem quis requiratur
ad pctum moris non tamen esse illi essentialem. ita dicit pctum est privatio rectitu-
tudinis q.^{o} exercitium libertatis quod est quid positivum non est illi essentiale
quia privationi non est essentiale quicquam positivum —

Respondeo disting. antecedens pctum est privatio sm formale quod est ratio formalis mali culpae
cuius ratio atq. stat quod pctum commissionis adequate sumptum est actus vel liberum et

in re ipsa atque aliquod positivum nempe vel difformitatem positivam actus amplectentis obiectum malum, ut expositum est supra in hac disp. cap. 2. sect. 4. Ratio est liberi quia x.a naturam scientiam est denotatio extra a libertate voluntatis qua aliquis dicitur liber quod eliciat a voluntate habente indifferentiam ut possit illum elicere vel non elicere ut explicatum est supra disp. eadem cap. 2. sect. 3.

Nota tamen atque est ... cum exercitium libertatis aliud sit positivum ut quando voluntas non elicit libere aliquem actum. aliud vero sit negativum ut quando voluntas non elicit actum quem libere potest elicere possit. libertas voluntatis est ut possit elicere actum vel non elicere. cuilibet peccato morali accommodandum est exercitium libertatis hoc modo ita ut si sit peccatum commissionis conveniat exercitium positivum libertatis quod est libere elicere actum si vero sit peccatum purae ommissionis conveniat illi exercitium negativum libertatis quod est non elicere actum quem libere potest elicere.

2.o notandum est cum exercitium libertatis sit quasi actui morali bono vel malo quod agitur de ratione formali peccati ut assignetur formale quod est illi proprium dicitur illius formale esse privationem rectitudinis. ubi non excluditur ratio liberi est inclusa in actu morali adequate sumpto quod supponit eo ipso quod dicatur malum morale. unde cum quo dicunt formale peccati esse privationem explicant id intelligi de formali peccati quoad rationem malitiae quam dicunt esse privationem boni. sic D. Tho. 1.a 2.ae q. 71. art. 6. cum dicendo peccatum esse actum malum exponit illum esse malum ex eo quod careat debita commensuratione ad suam regulam et hoc esse formale pertinens ad rationem mali quod etiam affirmant alii supra citati cap. 2. sect. 2.

Cap. 5.m An peccatum actuale commissionis includat conversionem ad bonum creatum et aversionem a Deo, et an utraque sit illi essentialis.

1.a PP. peccatum actuale commissionis includit conversionem ad bonum creatum et aversionem a Deo. Probatur ex D. Aug. lib. 1. lib. 2. de lib. arb. cap. 19. ad finem et aversionem a Deo ... ubi dicit malum scilicet peccato ibi agit esse aversionem ab incommutabili bono et conversionem ad commutabilia bona. quod etiam docet lib. 1. de lib. arb. cap. 16. et lib. 1. ad Simplicianum q. 2. Volum. 5. et alibi saepe. idemque Tho. 2. 5. de ... 35. ubi ... art. 3. D. Bona. d. 42. art. 3. q. 2. et alii ibi. Medina 1.a 2.ae q. 71. art. 6. dub. 3. Vasq. 72. art. 1. ad finem et quidem iidem.

Ad hoc (inter alia) solet citari Hierem. 2. n. 13. Duo mala fecit populus meus me dereliquerunt fontem aquae vivae (ubi indicat aversionem a Deo)

& foderunt sibi cisternas dissipatas &c.a (ubi indicat conversio ad creaturas) sane
hic hoc quis hoc alium sensum denotantem, duo peccata illius populi. alterum
derelinquendi cultum Dei veri. alterum colendi idola. tu ansae ex a ss. Doctrina
& totis accommodare ad hoc quod hoc in peccato commissionis convertit ad aliquod
bonum creatum & avertitur a Deo

Tertio ex saepe in sacris scripturis dicitur nomine aversionis a Deo ut Hier. 2. n. 19
aversio tua increpabit te. idemque nomen aversionis hic ibi n. 22. & cap. 7
& alibi item Sophon. .. n. 16. petrus dicit averti de post tergum Domini. idemque
denotat in illis locis quibus dicitur derelinquere Deum, ab illo declinare, alie-
nari elongari &c.a ut Isaiae 1. n. 4. dereliquerunt Dominum &c.a ps. 13. n. 3.
Omnes declinaverunt &c.a

Insuper saepe ex in sacris scripturis dicitur nomine conversionis ad creaturas ut Hiere. 8.
n. 6. omnes conversi sunt ad cursum suum. Iovi 19. n. 4. nollite converti ad idola &c.a

Nunc autem hic explicat & per voluntas quae committit peccatum vult malum turpe
propter aliquod bonum delectabile. vel utile & hic dicitur conversio voluntatis ad bonum
creatum. insuper eo ipso quod vellet hoc contra voluntatem & legem Dei, recedit a Deo
& hic dicitur aversio a Deo.

Nota autem est istum hoc simpliciter reperiri in peccato mortali commissionis quia per
illud voluntas simpliciter convertit ad bonum creatum & simpliciter avertit a Deo gravi
offensa excludente Dei amicitiam at in peccato veniali commissionis reperitur simpliciter quod
quatenus convertit ex ad aliquod bonum creatum & secundum quid avertit a Deo levi offensa
non excludente illius amicitiam. ut amplius infra suo loco. in peccato autem pura
ommissionis quia non intervenit actus talis voluntatis circa aliquod bonum creatum
sed sola carentia boni actus debiti non reperitur talis conversio ad bonum creatum
dicitur tamen in illo esse quaedam conversio interpretativa quatenus voluntas quae libere
ommittit observantiam praecepti censetur interpretative velle aliquod bonum
utile vel delectabile ut magis constabit ex dicendis infra de peccato ommissionis

Obiicies. in peccato ommissionis odii contra Deum & proximum non est conversio ad bonum
creatum quia voluntas per talem actum odii non convertit ad aliquod bonum utile
vel delectabile sed solum vult malum Deo aut proximo

Propterea hoc aliqui cum Bas. l. 2. ... dist. 96. cap. 3. ad finem dicunt
in peccato odii non reperiri conversionem & aversionem tamen D. Aug. supra citatus in illo tendit
assignare in omnibus peccatis sed non est cur illa doctrina D. Aug. contra necessario
regere habere cum ex in peccato odii

Quare ℞ neg. ant. quod ille qui odio prosequitur Deum, aut proximum in eo met actu saltem implicite sed formali motivo aliquod bonum apprehendit utile vel delectabile ut ad vindictam, aut propulsandum esse aliquod malum inflictum a Deo vel ab alio etc. atque sic docet communis et Doctorem sententiam quod voluntas numquam vellet malum etiam alteri nisi propter aliquod bonum saltem apparens sibi ut explicatur in tract. 11. disp. 8. quaest. 3. cap. 1. sect. 2. ad 4m.

2a quaest. prava conversio ad bonum creatum dicitur etiam aversio positiva a Deo et est essentialis peccato in omissionibus formali: aversio vero privativa quae est carentia debitae rectitudinis est essentialis eidem peccato pro formali.

Declarat explor. aversio sumi potest uno modo positive pro actu quo quis avertit a Deo volendo aliquid contra eius bonitatem vel legem vel sic ipsamet prava conversio ad bonum creatum est aversio positiva a Deo quia ipsum velle aliquid contra illius bonitatem vel legem est positive recedere et averti a Deo sicut eodem motu quo quis accedit ad terminum ad quem oppositum alteri termino a quo positive etiam recedit et avertit a tali termino a quo opposito. quod docet Alex. Alens. 2. p. contra antiquiorem Doct. q. 123. memb. 1. § 2. ad 1m. Durandus 2. d. 10. q. 1. Amb. disp. 7. post d. 3. § movetur. Haec autem positiva aversio est deformitas positiva quae contra nostram sententiam supra expositam cap. 2. sect. 4. est essentialis peccato in omissionibus pro materiali.

Alio modo aversio sumitur privative pro carentia debitae rectitudinis quatenus ex eo quod aliquis careat debita rectitudine quoad Deum est privative ab illo aversus atque haec aversio privativa contra nostram sententiam est ut explicatum est essentialis peccato omissionis formali.

Cap. 6. An peccatum sit essentialiter contra legem non solum indicativam sed etiam imperativam nullaque existente lege non existeret peccatum.

Sectio 1a Varia puncta huius quaestionis diversae sententiae et expositio.

Hec quaestio comprehendit varia puncta quae diversimode exponi solent 1um est an peccatum consistit generaliter quod est contra legem. an vero sufficiat ut sit peccatum contrarietas ad legem intelligatur esse peccatum in sola oppositione ad naturalem 2m est an id quod est peccatum seu malum morale ex se sit tale quia est prohibitum 3m est an posset esse peccatum nulla existente lege.

1ª. Sª. abs. docet non dari peccatum eo esse peccatum quod est contra legem prohibitam, sed quia sua natura est malum, hoc tribui solet Scoto 3. S. dist. 37. q. unica, § Dico ergo, et expositoribus eius ibidem. item ignari Gab. ibid. art. 2. conc. 3. et 4. Ricar. art. 1. q. 5. et alijs quos refferunt et sequuntur Bald. 1ª 2ª. tom. 1. disp. 97. cap. 3. Et multi ex his autoribus non ita absolute id dicerent ut non admittunt expositi infra tradendas.

2ª. Sª. est absolute affirmat dari peccatum eo esse peccatum quod est contra legem naturalem ita D. Bonª. 2. S. dist. 35. conc. expositi licet dub. 4. Gers. 3. p. tract. de vita spirituali lect. 1ª. corol. 10. alphabeto. 61. lect. E. et alij quos refferunt Zumel 1ª 2æ. tom. 1. q. 71. art 6. disp. 10. conc. 5.

3ª. Sª. distinguit duplicem legem. unam indicativam quae est dictamen intellectus divini aut creati indicans hoc aut illud esse malum. alteram imperativam quae est imperium, seu praeceptum prohibens illud malum, et praemissa hac distinctione dicit dari peccatum esse contra legem indicativam. non tamen necessario requiri esse contra legem imperativam. ita Greg. 2. S. dist. 34. et 35. q. 1ª. art. 2. corol. 2. Corduba lib. 3. quaest. q. 10. ad 2m. Almai. tract. 3. moral. cap. 16. et alij.

4ª. Sª. aliter distinguit dicens aliam esse rationem de malo morali; aliam vero de peccato et asserit quod si nulla esset lex adhuc quodcumque opus intrinsece malum, ut furtum mendacium etc. esset malum morale, non tamen peccatum. hanc Sam. refferet Medª. 1ª 2æ. q. 19. art 4. ex Victoria et Soto.

5ª. Sª. asserit impossibile esse quin ea quae sunt intrinsece mala. sint prohibita lege Dei. si ergo supponeretur impossibile quod illa non essent per legem Dei prohibita ex tali impossibili sequeretur utraque pars contradictionis et quod illa non essent peccata quia per legem Dei non essent prohibita ut supponit et quod essent peccata quia essent dissentanea rationi ita Medª. 1ª 2æ. q. 18. art. 1º. ad ultimum et q. 19. art 4. post 3m explicationem et q. 90 in introductione ad materiam de legibus colum. ult. versu iam vero et alij.

Pro hac dicta auctorum diversitas saltem magna ex parte conciliari et res ipsa exponi posse videtur si distinguatur lex ~~radicalis~~ naturalis radicalis et formalis. indicativa et imperativa et exponatur quomodo peccatum sit contra rationem adaequatam. et inadaequatam. sub esse possibili. et sub esse existentiae et secundum illam. unde enim pendet identitatem huius quaestionis.

Notandum igitur est legem aliam dividi naturalem, aliam positivam; lex naturalis dicitur illa quae est ex ipso iure naturae, hoc est, ex eo quod consultat natura rei. ex vero positiva dicitur illa quae imponit per arbitrio imperantis. praeterea lex naturalis, alia dicitur radicalis, alia formalis seu actualis. lex naturalis radicalis est ipsa natura intellectualis quatenus per mutuam actus primi inclinat ad prosequendum honestum quasi sibi consentaneum fugiendum turpe quasi dissentaneum et sic intelligitur id quod

Bas. 1a. 2æ. to. 2. dp. 150. cap. 2. n. 33. et 34. dicit legem nalem si sumat pro 1a. reg. nali sive in Deo sive in exercitu intellectuali esse ipsam natam intellectualem cui ipsa 1a. regula. consentanea bona alias mala vero dissentanea. illa atque suo modo pro mum radicis dr se scire instar iubentis id quod est consentaneum et prohibentis id quod est dissentaneum ut notat ibidem cap. 1. n. 4.

At lex nalis formalis seu actualis est aliquis actus et quidem si sermo sit de illa quam aut. sui ætatis in 3a. 5a. vocant legem indicativam distinctam ab imperativa certum est illam consistere in actu intellectus procedente imperium. nempe in eo dictamine quo intellectus ante imperium iudicat bonum sequendum et malum fugiendum. si vero sermo sit de lege imperativa dissensio est apud aut. an illa consistat in solo actu voluntatis an vero in actu intellectus supponente actum voluntatis vel in aggregato ex utroque ut aiunt eque. 1o. et in recto. probatur atque vel id quod ex D. Tho. et aliis docet Bas. in predicta dp. 150. cap. 3. n. 19. et 20. illam consistere in actu intellectus supponente actum voluntatis nempe in actu imperij xa. 5am. quod imperium proprie sit actus intellectus intimans id quod voluntas vult fieri aut non fieri ut explicatur est pra. xa. e. 17. dp. 11. cap. 1o.

Quare xa. soc. lex nalis formalis imperativa quæ in Deo est imperium divinum precipiens ea quæ ipso iure naturæ sunt bona ex obliga faciendo et prohibens mala, ut ut notat Bas. pra. citatus in illo cap. 3. n. 24. et 25. ubi dicit sane esse in Deo quasi secundariam legem nalem. nempe dr lex secundaria ad differentiam ipsius divinæ nræ quæ est 1a. et radicalis lex nalis ut sud. dictum est. — addit atque Bas. ibid. legem nalem formalem quæ est in nobis participatio seu applicatio divinæ legis nalis formalis non esse imperium sed dictamen quo nobis regulam nalem applicamus iudicantes id bonum sive malum sit. sane id locus est de formali lege nra nali sumpta pro lege indicativa. ceterum si sermo sit de formali lege nra imperativa illa etiam suo modo includere debet imperium.

His suppositis sit. 1a. concl. peccatum in sua ratione adequato esse includit esse contra legem nalem tam radicalem, tum etiam formalem non solum indicativam sed etiam imperativam atque ex natura sua perinde ab illa prohiberi. sic cl. est ex aut. sui ætatis in 2a. 5æ. et colligitur ex ss. pp. qui definiunt peccatum per hoc quod sit contra legem ut D. Aug. lib. 6. lib. 22. contra Faustum cap. 27. initio. quod D. Tho. sui e. 71. art. 6. dicit pertinere ad finale peccati. item qui definiunt illud esse transgressionem seu praevaricationem legis ut D. Amb. lib. de paradiso cap. 8. et alij in illud

ad Rom. 4. n. 15. ubi non est lex non est praevaricatio —. Nego satis facit id quod aliqui dicunt nomine legis simpliciter acceptae esse peccatum intelligi sub legem indicativam nam lex simpliciter (quae aliunde ex adiunctis non ostendit aliud) ex usu scripturae et scolasticorum denotare solet legem imperativam. Haec enim proprie habet rationem legis nam proprie unde eius verbis aut contextu aliunde persuadeat oppositum. —

Ratione autem sic explicatur: quia peccatum sit sicut esse dissentaneum naturae intellectuali ut intelligitur ex propria illius ratione et cum doctrina superius exposita disp. 1. cap. 6. quae esse est contra legem naturalem radicalem. Haec enim est ipsa natura intellectualis ut explicavimus superius in notatione ante etc. —. Insuper peccatum sit sicut esse est etiam dissentaneum recto dictamine intellectus increati vel creati vel ex natura rei peccatum per illud reprobari et prima peccati prohiberi per rectum imperium quae esse est etiam contra legem naturalem formalem non solum indicativam sed etiam imperativam. ad esse autem peccati praecisa existentia satis est quod ex sua natura peteret prohiberi lege naturali imperativa atque id essentialiter includitur in ratione adaequata peccati neque obstat illud posse sumi inadaequate pro eo quod est dissentaneum naturae rationali non intellectualis explicite omittendo contra legem formalem imperativam ut dicetur infra. Sequentur difficultates —.

1ª Ob. si nulla umquam existeret lex non existeret peccatum. Haec etiam consequentia est fundata eadem auctoritate qua praecedens. atque hunc sensum admittit illud ad Rom. 4. n. 15. ubi non est lex non est praevaricatio. ut autem haec consequentia explicetur exponitur nomine tamen varios casus quos supponunt varia impossibilia discernendum esse quid ex singulis sequatur. —

1ᵘˢ casus est si supponatur nullam umquam existere legem neque radicalem neque formalem. ex hoc impossibili sequitur quod neque umquam existeret Deus neque ulla creatura neque peccatum. probatur quia si ut supponitur non existeret ulla lex radicalis non existeret natura divina quae est primaria lex radicalis neque natura intellectualis creata quae est secundaria lex radicalis quare neque existeret peccatum. nam hoc non potest existere nisi in creatura intellectuali quae pendet a Deo in esse fieri et conservari. —.

2ᵘˢ casus est si supponatur existere legem radicalem non tamen ullam formalem etiam indicativam ex hoc impossibili sequitur 1. haec implicatio contradictoria quod Deus existeret et non existeret. nam ex una parte quae supponitur existere legem radicalem sequitur existere Deum. ex alia vero parte quae supponitur non existere ullam legem formalem indicativam sequitur non existere Deum quia absolute necessarium est in Deo esse iudicium indicans bonum et malum quod iudicium est lex indicativa qua non existente non existeret Deus —;

2º. idem etiam sequitur quod non existente Deo non existeret creatura ac proinde neque peccatum

Si aut supponat hoc impossibile quod non existente in Deo lege indicativa existeret ipse Deus ut creatura adhuc dico quod nulla unquam esset lex indicativa in ipsa creatura sequitur quod neque unquam esset peccatum morale nam hoc non potest esse nisi sit voluntarium et liberum id autem non potest esse nisi praesupponat in ipsa creatura intellectuali cognitionem mali culpabilis substantia ad idem voluntarium. at talis cognitio dicitur lex indicativa quae nunquam existente numquam existeret peccatum —;

Tertius casus est si supponatur existere legem solam indicativam non tamen imperativam hic casus quis non sit absolute impossibilis. quia sicut Deus ab eterno potuit absolute non velle unquam creare creaturas intellectuales ita etiam absolute potuit nullam legem imperativam imponere tamen ex suppositione quod Deus vellet ex tempore na existere creaturas intellectuales, impossibilis est talis casus quod in Deo non sit lex imperativa. nam eo ipso quod vellet eas existere necessarium est ut vellet eas esse sibi subiectas tanquam supremo Domino et gubernatori ubi imponeret dominium providentiae et lex imperativa supremi Dominij. —.

Id constat ex eo quod D. Thomas 1. 2. quaestio 91. articulo 1. C. sic ait supposito quod mundus divina providentia regatur datur in Deo lex eterna et q. 100. art. 8 ad 2m. ut Deus in hoc dispensare non potest. ut hoc fiat non se ordinare homine ad Deum. e non subdi ordini iustitiae eius. item ex confessione legis eterna. ex D. Aug. to. 1. lib. 1. de lib. arb. cap. 6. ubi ait lex eterna est qua iustum est omnia esse ordinatissima cui semper obtemperandum est et to. 6. lib. 22. contra Faust. cap. 27. lex, inquit, eterna est ratio divina voluntas Dei ordinem naturalem conservari iubens perturbari vetans. —.

Cum igitur ex suppositione quod Deus vellet iterum na existere creaturas intellectuales necessarium sit ut sibi eas subiceret providentiam et legem imperativam ex eo quod hoc non esset in Deo sequitur quod non esset creatura intellectualis ac proinde neque peccatum sibi locum sit illud D. Aug. to. 7. lib. 2. de peccatorum meritis et remissione cap. 16. in fine. non exit peccatum si non divinitus iubeatur ut non sit —.

Restat difficultas tamen si supponat hoc impossibile

— Quod existentibus creaturis intellectualibus Deus non subiceret quoad illas providentiam —

— neque legem imperativam. in tali casu, mendacium furtum etc. —

— quodcumque opus pravum ab illis commissum esset peccatum —

Et id in tali casu esset peccatum alterius rationis moralis ibi eo quod foret existente lege imperativa nam eo ipso quod non existeret lex imperativa tale opus pravum non diceret cum malitia morali quae est in actuali transgressione talis legis imperativa ut constat. sed eadem ut suppositionis in eo casu hoc non esset diceret non malitiam moralem

contra legem radicalem et formalem indicativam quatenus naturalis ratio indicaret illud esse contra naturam rationalem ut rationalis est, et contra rectum dictamen rationis.

Dices inde sic ut ostendi quod illud sic esset malum morale non tamen peccatum.

Respondeo negando antecedens quia quamvis illud non esset peccatum eo stricto modo quo peccatum dicitur transgressio legis actualis imperativae (quo pacto exponi possunt multi ex iis quae tribui solet 4. 5. rationibus relatis) tamen non est absolute negandum illud fore peccatum.

1. quia eo ipso quod reddatur esse malum morale sequitur esse peccatum et culpam nam malum in moralibus est peccatum et culpa ut docet D. Thomas 1. 2. q. 21. art. 2. ad 3. inquiens dicens in moralibus idem est malum peccatum et culpa. Et probatur quia eo ipso quod aliquis libere faciat aliquod opus malum intelligitur esse culpatus ac proinde habere culpam quae est peccatum moris.

2. probatur quia actus deffectus a sua regula cui debet conformari est peccatum ut docet D. Thomas et alii in eadem q. 21. art. 1. et alibi sed ille actus ita se haberet quia deficeret a regula recta rationis quod et 3. peccatum est actus humanus malus ut etiam tradit D. Thomas 1. 2. q. 71. art. 6. sed ille esset actus humanus malus ut patet ergo esset peccatum.

Ex dictis solvitur illa quaestio qua inquiri solet in casu quo aliquis faceret aliquod opus malum vel furatum sciens illud esse contra rectam rationem et inculpabiliter ignorans esse contra legem et praeceptum Dei. an tale opus malum esset peccatum.

Respondeo id esset peccatum moris formaliter contra rectam rationem quia opus contra illam esset cognitum et formaliter voluntarium ac proinde culpa et peccatum contra illam ut probant rationes supra adductae. caeterum non esset peccatum moris formaliter contra legem et praeceptum Dei quia ut supponitur in tali casu oppositio contra illam esset inculpabiliter ignorata ac proinde involuntaria et inculpabilis.

Sectio 2a. Obiectiones et difficultates contra dicta.

1a. Difficultas ex auctoritate Pauli 1. illud ad Rom. 2. n. 12. quicumque sine lege peccaverunt sine lege peribunt ubi videtur indicari posse aliquos peccare nulla accepta lege quod non est ratione peti esse contra legem.

Respondeo explanando antecedens ibi sermo est de lege positiva data per Moysem et sensus est multos sine ea peccasse non tamen sine lege naturali aeterna Dei cuius participatio est naturale lumen rationis seu indicium. unde ibid. n. 14. subdit gentes eo modo scilicet tempore Moysis non gentes ipsi sibi sunt lex qui ostendunt opus legis scriptum

in cordibus

in cordibus suis testimonium reddente illis conscientia ipsorum. nempe quod non nisi lumine
sit quaedam participatio legis aeternae ut potest devenire in cognitionem quod ex qua ...
deriv... non ut exponit D. Tho. 1a 2ae. q. 93. art. 2.

Dices. D. Aug. to. 2. epist. 200. ad Asellicum paulo post initium loquens de aliquibus existimantibus se suis viribus posse legem spiritualem implere sic ait. pro hoc fuisse non solum peccatores quod essent etiam si legem non accepissent sed etiam praevaricatores, quod non essent nisi legem accepissent quod sentit nulla existente lege posse esse peccatum quin non praevaricationem.

R. neg. conseq. id enim intelligit quod illi non essent praevaricatores legis positivae quam non accepissent essent tamen peccatores quia facerent contra legem naturalem aeternam Dei qua prohibet omne peccatum ut docet ipse D. Aug. to. 7 lib. 2. de peccatorum meritis et remiss. cap. 16. initio et to. 2. epist. 89. ad Hilarium ... 7. et Illud ps. 118. v. 119. praevaricantes reputavi omnes peccatores terrae quod omnes peccatores dicuntur praevaricantes saltem eius legis quae est in ipsa ratione hoc est legis naturalis.

Instabis ex dictis sequeretur omne peccatum esse inobedientiam quia est legis transgressio quae est inobedientia at hoc consequens videtur falsum quia inobedientia est speciale peccatum ab aliis distinctum.

R. disting. cons. inobedientia sumitur uno modo generaliter pro quacumque transgressione legis seu praecepti et sic omne peccatum est inobedientia ut docet D. Tho. 1a 2ae. q. 104. art. 2. ad 1m. alio modo sumitur specialiter pro quadam specie peccati quod fit ex ~~transgressione~~ intentione formali transgrediendi praeceptum seu ex formali illius contemptu atque hoc est peccatum inobedientiae specialis condistinctum ab aliis ut volunt praedicti D. Tho. Caiet. et alii et amplius constabit ex infra dicendis ubi de distinctione specifica peccatorum.

2a. difficultas ex eo quod quaedam sint mala ex se etiam si non essent prohibita per legem prohibita.

2.º Dices: quaedam sunt ex se mala quae sunt per se dissentanea naturae rationali ut mendacium, furtum &c. neque id illis convenit ratione alicuius legis, de ex natura rei unde etiam si non essent per ullam legem prohibita adhuc peccaret qui illa faceret: ergo non omne peccatum est essentialiter contra legem —

Resp. distinguendo antecedens illa sunt ex se mala quae sunt ex se dissentanea naturae rationali non quasi per rationem adaequatam peccati sed quasi per rationem inadaequatam in qua etiam essentialiter includitur oppositio contra naturalem legem formalem a qua ex natura rei petunt prohiberi. itaque in eo quod dicitur illa esse ex se mala quae sunt dissentanea naturae rationali explicatur ratio inadaequata peccati quae est oppositio contra naturalem legem radicalem, et ibi etiam essentialiter includitur oppositio contra naturalem legem formalem sub esse possibili cum etiam peccatum sub suam essentiam est dissentaneum et ex natura rei petit ab illa prohiberi ut explicatum est supra sect. 1.ª cl. 1.ª — Quare sicut explicite concipiatur homo ut est radix intellectus discursivi sibi proprii concipiendo ratio essentialis inadaequata hominis in qua etiam essentialiter implicite includitur quod sit radix voluntatis et aliarum proprietatum hominis: ita suo modo quando concipitur peccatum esse contra naturam rationalem concipitur ratio essentialis inadaequata peccati in qua etiam essentialiter includit contra naturalem legem formalem sub esse possibili quatenus petit per illam prohiberi quod prius est quam esse actu formali lege prohibitum quae

— est quaedam denominatio supponens essentiam —

— mali et peccati obiectivi in iis quae —

— sunt intrinsece et per se —

— mala —

Hinc colligitur 1.º solutio huius ...

Hinc colliges 1° solutionem huius q.nis An scilicet n. opp. 2. legem rep.iat esse pecc. in ista opp. 2.a natm rationalem.

Et in hac sola posteriori ratione n. reperiri essentiam peccati adaequate sed inadaequate et in casu quod hom. sit radix intellig. discursiui hoi. opp. reperiatur esse solis n. adaequate sed inadaequate natm esse pecc. adaequate includit opp. n. solum 2. natm rationalem sed 2. legem naturalem radicalem formalem a qua expresa rei pecc. pro hibetur ut oppositum ei sicut lex etc.

2° colliges solutionem alterius q.nis An sit in hoc sensu peccatum, et res pecc. ex affirmatiue q. peccatum est peccatum eo est peccatum contra legem. Ex affirmatiue q. peccatum eo est peccatum quod lex naturae rei opponitur 2.a legem naturalem tum radicalem hoc est quae natura rei intellectuali increatae qua sum suam essentiam est dissentaneum naturae intellectuali increatae, tum etiam formalem nempe quae creata quia lex naturalis radicalis tum etiam formalem nempe contra suam dictamen rectae rationis et imperio legislatoris est dissentaneum quod tamen recta ratio et imperio prohibetur ut dictum est loco supra citato.

3° colliges solutionem alterius q.nis An opus peccatum et malum morale ideo sit tale quia est prohibitum. Et resp. ex secundo sit de causa seu ratione apriori n. opus peccatum et malum morale ideo est tale quia est de facto prohibitum per legem formalem posito tamen quod dentur quaedam quae intrinsece mala sunt ut mendacium furtum adulterium etc. et de his potius apriori verus est illa quae de facto prohibita per legem formalem quia ex se mala sunt natura rei peccatum prohibentur. Vide ad hoc D. Aug. to. 1° lib. 1° de lib. arb. cap. 3. Ubi inpersona Evodii inco dialogo interlocutoris ait adulterium n. ideo malum est quia vetatur lege sed ideo vetari quia malum est. Et de his quae sunt intrinsece et de se mala intelligendum id quod D. Tho. 1a 2ae q. 57 art. 2 ad 3m dicit ex resp. legis divinae naturalis quaedam sunt prohibita quia mala.

Quaedam vero sunt quae non sunt intrinsece de se mala ut vesci carnibus

hoc aut illo die et in aliquo bono fine prohibens lege positiva &c. de
his operibus verum est illa esse mala quae sunt prohibita per actualem legem naturalem
cum ergo esse non sint mala &c ex natura rei non petunt prohiberi. Ratio est quia re
dantur mala quae sunt prohibita per actualem legem &c docet D. Tho.
ubi supra &c. 1a 2ae q. 104 art. 2 ad 2um dicit aliqua esse quae non sunt
mala nisi quia prohibita

Dicet D. Tho. 1a 2ae q. 71 art. 6 ad 4. sic ait cum dicitur quod
non omne peccatum ideo est malum quia est prohibitum intelligitur de prohibitione facta
per ius positivum si autem referatur ad ius naturale quod continetur primo in ratione est malum
quia prohibitum quod consistit de peccato eo esse peccatum quo est prohibitum
per ius naturale quod est actuali lex naturalis

Et explicando ait cum aliquid dicitur contra naturale prohibitum id potest
duplici intelligi 1o quia prohibitum dicitur radicaliter hoc est repugnans rationi naturali
ex eo natura rei postulante prohiberi per actualem legem naturalem 2o quia prohibitum
dicitur formaliter quia denominatur a formali lege prohibente &c quando D. Tho. dicit
de peccato ideo esse malum quia per ius naturale est prohibitum sumit ibi pro
hibitum priori modo nempe radicaliter hoc est rationi naturali repugnans ut
sequitur explicando &c ratio quia ibi subdit dicens ex hoc enim ipso quod est
inordinatum rationi naturali repugnat sic exponit hunc locum

At si illud prohibitum sumatur formaliter quatenus dicit denominationem a lege formali
seu naturali actu prohibente sic est positivus quia ex natura legem doctrinam in ipsis
quae sunt intrinsece mala v.g. odium Dei et adulterium fornicatio &c. nam ut diximus
de illa colora 3o ex D. Aug. non ideo adulterium est malum quia est
formali lege prohibitum sed potius econtra ideo est formali lege ex naturali pro
hibitum quia est esse malum ex peccato obiectum quod est illud de
[illegible] naturam intellectualem quasi legem naturalem radicalem &c
formalem legem naturalem sub est potest quia ex natura rei petit ab illa prohiberi
ut expositum est supra [illegible]

Quoad hoc autem [illegible] quae sunt intrinsece mala differunt ab aliis quia

n[on] s[un]t mine mala, sed so[lum] redduntur mala ex eo quod sint prohibita per legem positivam neque ex natura rei petunt prohiberi, vel quod prohiber[i] aliquid quod de se est indifferens, v[erbi] g[ratia] esus huius aut illius cibi, qui solum est malus ex eo quod sit prohibitus lege positiva, ut in eod[em] articulo 3 dictum est ex D[ivo] Tho[ma] a[rticul]o ea quae aut non sunt mala nisi quia sunt prohibita, multa autem sunt huius modi non solum respectu legis huius sed etiam respectu divinae inquae etiam suo modo distinguitur ex positiva et naturalis ut docet D[ivus] Tho[mas] 1.2ae q. 57 art. 2 ad 3. Unde inquit etiam in lege divina quaedam sunt mala quia prohibita, alia vero sunt prohibita quia mala, et etiam quaedam sunt bona quia praecepta, alia vero sunt praecepta quia bona, v[erbi] g[ratia] esus pomi ex arbore vitae (de quo Gen. 3 n. 7) fuit malus quia prohibitus lege divina positiva, non tamen fuit prohibitas quia de se esset malus ex natura rei postulante prohiberi ~

(3a diff[icultas] ad sum esse contra legem conveniat omni peccato quod que est contra legem sit peccatum) ~

Pro solutione peccatum veniale non est contra aut sed praeter legem ut docet D[ivus] Tho[mas] 1.2ae q. 88 art. 1o ad 1um quod esse contra legem non convenit omni peccato.

Sed explicando hanc distinctionem ... esse contra legem sumitur uno modo stricte prout denotat esse contra legem simpliciter per gravem offensam qua dissolvatur amicitia cum Deo sic dici intelligitur illud dictum D[ivi] Tho[mae] quod peccatum veniale non est contra legem, alio modo sumitur latius ut denotat id quod quovis modo est dissonantium legi quod non sit gravis offensa et leviter sic hoc modo peccatum veniale est contra legem ut cum aliis docet Nab. in summa pluribus 7 n. 11 ubi hanc distinctionem dicit posse dirimi dissensionem aucthorum hac de re complerius agemus infra suo loco ubi deseru

veniali quae est contra legem late consideratam conveniat omni peccato etiam veniali
sibi cois. deffo (quia (ut ex D. Aug. habetur) lex positiva est sua
hoc dp. cap. 1.) peccatum definitur esse contra legem Dei conveniat omni peccato
etiam veniali ~

Quaeri solet an quidquid est contra legem sit peccatum ratio dubitandi
1. est aliqua enim esse opera moralia quae sunt contra legem et tamen non sunt peccata nam
ut aliquibus religionibus ut in Dominicana et in nostra Societate Jesu
dant leges et constitutiones quae ad nullum peccatum obligant ac
proinde opera moralia quae fiunt contra illas etiam si vere sint contra tales
leges non sunt peccata si aliunde non inficiantur malitia siquidem ut supponitur
tales leges non obligant ad ullum peccatum ergo non quidquid est contra legem est
peccatum et consequenter esse contra legem non est proprium soli peccato ~

R. circa antecedens est inter auctores dissensio quae pendet ex illa q.
an ordinationes seu constitutiones quae non inducunt ullam obligationem ad culpam
nec ad poenam sint proprie leges. Sententiam negantem tenet Medina 1.2.
q. 96. art. 4 dub. 1. post 4am regulam ad 3m. Baz. ibid. to. 2 dp. 150.
cap. 3. n. 14 et 16 et alii — sententiam tamen affirmantem sequuntur alii
plerumque docti recentiores dicentes illas leges inducere quoddam
debitum equitatis quamvis non obligationis ~

Sed ut esset dissensio de modo loquendi proveniat varias acceptiones quibus lex
sumitur late aut stricte et quidem cum lex sumatur uno modo late pro
ut comprehendit illam quae dicitur indicativa et distincta ab imperativa
ut loquuntur auctores et sententia citatur in hoc cap. sect. 1. in ... 5. a. a. x Sanl.
accipitur tamen praedictae ordinationes et constitutiones quamvis non obligent ad ullam
culpam nec poenam dici possunt leges indicativae seu indicativae
unde opera moralia contra illas esse non sunt peccata nisi aliunde infi-
ciantur aliqua malitia, cum hoc autem stat quod sumendo legem stricte
pro ea quae est imperativa verum sit dicere quidquid est contra talem legem

eē peccatum supremum ee solo peccato ee contra huius modi legem ~

A. P. 7m An peccatum sit esse offensa contra Deum non solo ut finem naturalem sed etiam ut supernaturalem.

Sect. 1a sententiæ et solutio quæstionis.

Quod peccatum sit aliquo modo contra Deum et illius offensa certum est ut infra ostendetur. Item Sot. cont. conveniunt auctores in modo id explicandi est diversitas. 1a sententia tenet sua punita. 1o enim in peccato distingui duas rationes inter se subordinatas quarum una est contra rectam rationem, altera vero contra Deum. 2o distingui etiam in peccato duplicem aversionem a Deo, quarum una est quasi fundamentum alterius prior et aversio a Deo ut fine naturali, posterior vero aversio ab illo ut fine supernaturali ~ 3m est inter peccatum quod fieret in pura natura non ellevata ad gratiam et id quod fit supposita ellevatione ad gratiam esset discrimen quod illud esset directe contra finem naturalem et indirecte seu consequenter contra finem supernaturalem, istud vero est etiam directe contra finem supernaturalem ~

Quidam sequuntur hanc sententiam quoad duo priora puncta Salmanticenses a.a. 12. q. 71. art. 6. et alii ultimus argumentum D. Tho. Cont. et Med. ibidem et alii.

3m vero punctum quod pertinet videtur iisdem auctoribus in aliqui ut speculativum Caietanus inter alios Sot. cendere quod peccatum in pura natura non tribueret alia omnis supernaturalibus sed probat supposita ellevatione ad gratiam est ferme in 2umel. in illo art. 6. ad 3. q. et c. 1. et si sit esset editus inquires naturalibus illius peccati non esset contra Deum finem supernaturalem sed sic ~

2a. sa. absolute dr peccatum mortale ex n supponitur elevare ne ad gratias ee 3a Deum n est ut finem naturalem sed ex ut supernaturalem ita Bos. 2ae to. 1o disp. 96. cap. 2. n. 5. ~

3a sa. cum limitatione dicit peccatum esse longo seclusa ignorantia invincibili ee 3a Deum ex ut finem supernaturalem; pro aliens in supposita ignorantia posse stringere [illegible] sit 3a rectam rationem et n 3a Deum ita quedam opinio, quam nullo auctore ais noe esse refert Lumel 1a 2ae to. 1. q. 71a art. 6. disp. 8. in 3a opinione, et multorum authorum duces [illegible] siliari potest xa explicatione em esse sequenti ~

Sit ee. absolute noe peccati esse in includit ee offensas 3a Deum n et ut finem naturalem sed ex ut supernaturalem esse longo nisi solet ignorantia invincibilis. in hac ee distinguitur tria puncta singulatim probanda ~ 1m est peccatum absolute sumptus ee aliquo modo offensam 3a Deum. hoc pro certum de peccato mortali, quod noe peccati simpliciter de notari solet certus est fm fidem. de peccato veniali quis in modo longo dicitur auctorum sit ducitur [illegible] sit ee 3a Deum [illegible] pro quod ad rem attinet ex illud ex suo modo quis leviter offensa sit [illegible] Deo [illegible] ut dictum est cap. precedenti sect. 2. diss. 3a potest ei cum sua limitatione accommodari doctrina tradenda ~.

Quod igitur ex fide certum sit peccatum ee offensam 3a Deum probatur 1o ex locis SS. quibus peccatum dr ee 3a Deum. Exod. 16 n. 8. peccatum murmurationis 3a Moysem et Aaron dr ex ee 3a Dominum. Levitici 14 n. 27. peccatores dicit ambulare 3a Dominum. et in lib. numeri cap. 14 n. 9. rebelles 3a Dnm. Iob. 15 n. 13. quid timet 3a Deus spiritus tuus. Isaia 3. n. 8. adinventiones eorum 3a Dominum ut provocarent oculos maiestatis eius. Iere. 50. n. 29. 3a Dominum erecta est et cap. 51. n. 1o in suum levaverant 3a me. Michea 2. n. 1o 3a Deum e manus eorum ~

2o probatur ex alijs locis SS. quibus peccatum dr aversio a Deo quae adducta ss. [illegible] in hac disp. cap. 5. ~ 3o ex illis quibus significat

p peccatum spernit & inhonorari Deum ut Isaia 1 n 2 ipsi autem
spreverunt me. ad Rom 2 n 23 per praevaricationem legis Deum inho-
noras. ex quo plura adducuntur in Scriptura Sacra in quibus sermo ubi de
gravitate malitiae peccati ex eo quod sit offensa Dei ~

4° ex Sanctis patribus qui citata praedicta loca sacrae scripturae exponunt
docent peccatum esse offensam contra Deum & cum doctrina etiam addunt [illegible]
ad dolorem de peccato quatenus est offensa Dei, & Christus Sot D. Tho. 3 p. q. 85 a 2
art 3. ait poenitens plenius de peccato motus est offensa Dei & 1.2
q. 71 art 6 ad 5um peccatum inquit a theologis videtur proprie in quo
est offensa contra Deum [illegible] 1.2 q 48 art 6 ac sim ait malum culpae
opponi bono increato & sibi dicit idem quatenus repugnat divinae voluntati &
divino amore. alii autem probant ex ratione colligent ex dicendis ~

1mo probatur est ratio quod est esse offensum contra Deum includi etsi
in hoc adaequata peccati, quod tendit ut offendat id non est aliud peccati ad-
quare sumptum. sic autem probatur 1° adaequata ratio peccati esse includit a
versionem a Deo, id enim continet redditque Christus sic dicta in Sacra Scriptura cap. 5
[illegible] ostenditur ex eo quod peccatum avertit ab ultimo fine ultimo qui est Deus
atque huiusmodi aversio est aversio culpabilis aversio a Deo est esse offensa
contra ipsum Deum ut intelligitur consensu omnium quatenus se est culpabilis re
repugnans summae bonitati Dei ergo adaequata ratio peccati esse includit
esse offensam contra ipsum Deum. ~

2° probatur. peccatum esse est contra naturam intellectualem creatam quatenus
dum negatur esse amicum illi dissentaneum ut ex eo dicta offensum est in Sacra Scriptura 1.a
cap. 5. ad illud est etiam ratio peccatum esse amicum dissentaneum naturae intellectuali in
creatae ut constat quatenus se ipsa perfectissime inclinatur ad bonum honestum
quare peccatum est etiam esse contra Deus ac proinde illius offensa ~

3° probatur. si peccatum sit mortale in modo tendendi sibi esse ante
ponit creaturam amicitiae divinae amicitiae hoc autem est esse graviter offensam contra Deum

Sivo sit peccatum veniale e illi virtute levi dissentaneus atque sol e esse esse levem offensam contra Deum id que amplius est (de quo dicendum infra suis locis ubi de peccato mortali et veniali ~

3m punctum e in ratione adaequata peccati essentialiter includi quod sit offensa contra Deum non solum ut finem naturalem sed etiam ut supernaturalem per se loquendo quod explicatur et probatur duplici via ~.

1a e quia ordo naturalis praesupponitur ut fundamentum ad ordinem supernaturalem nam gratia praesupponit naturam et eam perficit, quo id quod est contra ordinem naturalem est etiam per se loquendo contra supernaturalem, qui per se praesupponit naturalem quasi fundamentum sit simili proportione id quod est per se destructivum fundamenti domus est etiam destructivum parietum et tecti quae per se praesupponunt fundamentum atque haec via colligitur ex Caio. 1a 2ae q. 71. art. 6. ad 5um evidenter ubi ad finem nota illa verba peccatum quatenus e per se e contra Deum etiam ut dominum beatitudinis supernaturalis et aversivum ab eo et offensivum eius et subdit peccatum etiam in puris naturalibus quatenus e per se repugnaret etiam supernaturalibus ut per se praesupponentibus naturalia ~.

2a via e quia recta ratio tam naturalis quam supernaturalis dictat nos debere subiici Deo quoad omnia sive naturalia sive supernaturalia, ita ut nihil illi dissentaneum faciamus ut constat quo quod habet peccatum per se loquendo e contra Deum non solum ut finem naturalem sed etiam ut supernaturalem, quia est per se dissentaneum tam rationi naturali quam supernaturali et dictamine ... non solum naturali sed etiam supernaturali ~.

Notandum ... contra Soto non obstare quod peccatum possit in ... ... explicite contra Deum ut finem naturalem non intellecto explicite ... contra ipsum Deum ut finem supernaturalem; quia tamen non est ... implicite includit ... sit in simili ... in Soto ... 2 ...

Dest. 2ª dicunt esse peccatum posse inadvertentiam scientiae explicite privativam nam formalem ... intellectum explicite oppositum ... alias quibus ex esset opponere.
Ex qua non desistit ... accidens ... casu ignorantiae invincibilis posse ... jure ut peccatum non sit ... contra Deum ut finem supernaturalem ... quod oppositum contra illum ut sic sit inculpabiliter ignorata, ac proinde ... voluntaria ... ex legis inculpabiliter ignoraret peccatum esse contra Deum ut finem naturalem ... ... contra rectam rationem tale peccatum ... esset contra rectam rationem ... contra Deum ut expositum ... cap. 6. sect. ad finem.

Sect. 2ª quaedam argumenta dissolvuntur

Primo arguitur ex auctoritate D. Thomae 1ª p. q. 49. art. 3 ad 2um ubi sic ait malum non opponi summo bono ... peccatum quod est malum non opponi Deo ac proinde non esse contra illum.

R. ... ipse D. Thom. ... q. 48. art. 6 ... malum culpae opponi bono increato ... sect. ... affirmat peccatum esse offensam contra Deum ... cum non sit ... dicere explicare debet ab omnibus ...
... explicando ... D. Thom. vult malum non opponi summo bono ut aiunt realiter destructive ... sit illud destruat aut ... in se ipso ... id explicat ... quod ... summus bonus est ... peccatum dicat opponi Deo ut aiunt intentionaliter affective ... est ... q. ... ex ... affectus. quod ... 1ª p. q. 49. art. 3. ... ad 2um ... q. 71. art. 6 ... ... alii vocant opponi Deo ... affectiosse ... quae ... ex ... ... aliquid dissentaneum Deo.

Hinc colliges 1.° quo pacto exponenda sint varia dicta gravium authorum quae videntur sibi contradicere, nam alij negant peccatum opponi Deo, alij vero affirmant et 1.um intelligitur in priori sensu, et posito 2.um vero in posteriori.

2.° colliges inde q.e qua inquiri solet An peccatum mortale sit destructivum Dei, certum esse illud non esse formaliter destructivum Dei, itaque illi in se ipso posset inferre destructionem aut aliquod malum internum ut patet quia id repugnat infinitae perfectioni Dei, et sic intelligitur illud Iob. 35. n. 6. si peccaveris quid ei nocebis et si multiplicatae fuerint iniquitates tuae quid facies contra illum, nempe quod eum in se ipso laedat id enim negant ista verba explicant ibi expositores inter quos docte Pineda. Dicitur tamen peccatum mortale quantum est ex parte affectus destructivum Dei quatenus contemnendo Deum constituit in creatura rationem ultimi finis quae si rursus possent a Deo non esset Deus, cuius doctrinae plenior explicatio pendet ex alia q.e An et quomodo peccans mortaliter constituat ultimum finem in creatura et an simul sit et sine posse plures fines ultimos de quibus vide authores promiscue agentes postea suis locis.

3.° Philosophi antiqui lumine naturali cognoverunt esse peccatum, verum non cognoverunt illud esse offensam contra Deum, nam illud explicant Philosophi quod sit contra rectam rationem abstrahendo ab ordine ad Deum quod id repugnasse non esse necessarium peccatum quod sit offensa contra Deum negative naturalem.

R. 1.° neg. minorem si intelligatur de omnibus Philosophis antiquis, multi enim cognoverunt peccatum esse offensam contra Deum, quod ostenditur ex multorum doctrina indicante Deum offendi peccatis hominis, Deum providere post hanc vitam punire malos et remunerare bonos, de quo multa ex antiquis Philosophis videri possunt apud Aug. Eugubinum de perenni Philosophia lib. 10. et praesertim a cap. 9.

R. 2.° quod si illa minor velit concedi neganda consequentia quia ipse.

quod ab hoie n. fuerit cognita opp. pecti contra Deum sed sequi etiam pecti n. fuisse ab illis cognita, recepti explicatio adequate. propterea ad hos qui opponit patet in concedere multos alios istius rerum naturaliu n. fuisse ab illis cognitas recepti explicatio adequate. ceterum lumine nali cognosci potest pctum esse offensivum Dei ut ostendit ex professo dictus [illegible] Docens Laig. 1.2ae q. 71 art. 6 ad finem [illegible] ibi. unde ex decisione nali e alio quam penitentia qua quis ponite sit sanctificat Deo per pectis ut dictum est in illa expenitentia q. 7 cap. 2 dub. 2. vide ibi Suarez de [illegible] 15 sect. 3 n. 4.

Dices saltem lumine nali n. pot cognosci quod pctum sit contra Deum ut finem supernalem quia ipse finis supernalis n. pot cognosci lumine nali; quod theologus n. e necessaria pcti quod sit contra Deum ut finem supernalem.

℞ neg. ant. [illegible] scimo sit dequaliarum cognito etiam imperfecta quia et ipse finis supernalis n. pot lumine nali cognosci modo perfecto nam nempe supernali pot tri cognosci modo quodam impfecto nato nali saltem confusse quo nali ratione pot Deus propter suas infinitas pfectiones et omnipotas posse ea cama n. solu eaz effectus qui sunt debita nis rerum sed etiam aliarum effectus altioris ordinis qui n. sint debita ulli substantiae creatae nec creabili sed sint dona Dei mere gratuita [illegible] oia nali debita quae perfide omnino consistere Deum ut auctorem et finem supernalem unde etiam nali cognosci pot pctum esse dissentaneum Deo n. solo ut auctori et fini nali sed etiam ut supernali –

3o obij. si hoc esset in statu pura na. sine elevatione ad quam n. haberet ullum pceptum supernale ut constat q.a. id dentat ce certum quod dicat statum pura na. hoc e quoad ea dumtaxat quae sunt debita nae. q. pctum hois in eo statu n. esset contra Deum ut finem supernalem sed solum nalem. ℞ts. oia quae pctum e transgressio pcepti quo [illegible]

nullum esse praeceptum supernale a Deo servatum hoc respectu supernali

saeptius illud peccatum non fore contra Deum ut finem supernalem ~

Ad neg. vero contra ad illud probar.em Resp. explicando ante peccatum non attendi solum ex eo quod sit transgressio praecepti actualis sed etiam ex eo quod sit dissentaneum legi naturali hoc est naturae intellectuali tum divinae tum etiam creatae ut constat ex dictis in hac disp. cap. 6. Ergo quis instanti quo natura nullum esset praeceptum supernale actuale, a quo provenit peccatum in eo statu non esse contra finem supernalem tali modo ut esset transgressio alicuius praecepti supernalis actualis, sed est modo in statu naturae elevatae ad gratiam (quo pacto de re exponi potest multi dicentes illud peccatum non fore contra finem supernalem) tamen quia tunc illud peccatum esset dissentaneum legi naturali radicaliter non solum ut respicit perfectiones naturales sed etiam perfectiones supernales. nam est ipse dissentaneum cuicumque perfectioni et bonitati divinae id est verum etiam est illud esse contra finem supernalem ut odium contra Deum est ipse dissentaneum divinae bonitati et amabilitati non solum naturali sed etiam supernali ~

Nota tamen quod advertit Vasq. 1.2. tom. 1. disp. 96. cap. 2. n. 5. hominem si hoc esset creatus in pura natura eo ipso quod peccaret mortaliter diceretur aversus a Deo etiam ut fine supernali et privatus gratia et charitate quia illud peccatum est dissentaneum Deo etiam ut fine supernali et ab eo momento quo quis peccat mortaliter incipit [illegible] tum carendi gratia et charitate qua Deo ut fine supernali coniungatur et ideo dicitur esse privatus Deo etiam ut fine supernali et gratia ac charitate quamvis illa non esset privatio eo strictu modo quo est in statu naturae elevatae ad gratiam ubi est transgressio praecepti supernalis actualis. Confirmatur quia in statu suo bono conveniret ad [illegible] constabit [illegible] In vero modo illud peccatum distinguitur [illegible] ~

4o obiicitur peccatum non aliter videri esse contra Deum nisi quatenus est contra naturam creatam

intellectualem, quae e quaedam participatio seu esse divinitatis a Deo. Sed hoc nihil aliud e quam quod peccatum sit contra Deum mediate quatenus e contra quendam esse acceptum Deo divinitatis imo neque inde videtur colligi quod sit dicendum peccatum esse contra Deum. nam etiam alia naturae inferiores sunt esse a Deo recibant. Sed id quod e contra illas non e contra Deum. v.g. id quod e contra naturam sensitivam non e contra Deum. Sed id quod e contra ignem, aut alias naturas non e contra Deum, ergo neque peccatum quod e contra naturam creaturam intellectualem e contra Deum.

R. neg. ans. nam ut ostendit [illegible] ut dictis cap. 6. dub. hoc 7. et aliis infra dicendis peccatum e etiam contra Deum quia e dissentaneum tum illi naturae divinae quae agit radicaliter per suum radium creatam in bonum honestum inclinantis quam proinde dissentaneum e peccatum, tum etiam illi agit actuali decreto suo atque dictanti bonum honestum. Sed prohibendo peccatum ut hinc assignat discrimen possibile ad id quod reddit in divinitate ipsius. nam id quod e contra alias naturas inferiores diversas ab intellectuali non e contra Deum quia Deus ipse sensus hoc inclinatione creatam ad bonum ipsius suum aut illi naturae inferioris quasi ipsi Deo sit dissentaneum. Sed decens ee aut horrem illi sicut alteriis opposi, sed ideo quia calor. v.g. sed decens ee aut horrem sit contra aquam non e contra Deum, quia non e dissentaneum Deo ee aut horrem caloris.

At Deus ex se hoc decretum inclinationem ad bonum honestum quia ad id quod sit. sed peccatum illi oppositum e ipsi Deo dissentaneum sed decens sed ideo peccatum quod e contra naturam creatam intellectualem e etiam contra Deum quamvis non eodem modo. nam e contra illam (ut aiunt) realiter destructive, quatenus aliquam perfectionem que illi deberet inee quia destruit rectitudinem. quam inesse deberet. hoc autem contra Deum e (ut dicitur) [illegible] affective. hoc e quatenus e [illegible] amplectentis animus Deo dissentaneum ut dictum e supra. ad 1. Sed Media [illegible] 7. art. 6. dubio ult. ad 2m. peccatum (inquit) non ideo dicitur ee contra Deum [illegible] Dei quia aliquid destruat, aut tollat ex Deo. Sed destructive [illegible] [illegible] offendere Deum auferendo ab illo suum honorem [illegible]

Et amorem idem docent Caiet. hic alias ad 1.m et alij ibi et Vere Chenez Ioan. de Leceda in sment. in lib. cap. 35. n. 6.

S. dubium peccatum ita distingui solet ut aliud sit quod homo peccat in se, aliud in proximum, aliud in Deum, ut ex D. Isidoro docet D. Thom. 1a 2ae q. 72 art. 4 C. quo non omne peccatum est contra Deum.

R. neque omnia quae interpretatur D. Thom. ibi, id 1.um Ct. peccare in Deum dicitur ... speciali ratione dicitur so peccare in Deum quando peccatum est peculiariter contra ea, quae ordinant ad ipsum Deum ut V.g. peccatum blasfemiae contra Deum. 2o dicitur so peccare in se quando peccatum est contra ea, quae spectant ad se ipsum ordinare ut V.g. peccatum intemperantiae. 3o dicitur peculiariter peccare in proximum quando peccatum est contra ea, quae spectant ordinant ad proximum ut V.g. peccatum furti.

CAP. 8 An peccatorum omnium sit

Vna et eadem ratio ... sit contra Deum et illius legem et naturam creatam intellectualem et ultimam rationem et contra Virtutem et bonum honestum et contra alia quibus opponitur.

Adde quod plurimus conducit ad explicandas ad esse essentiam et gravitatem malitiae peccati colligendo ex Sanctorum dictis et aliis dicendi capite contra illas ... varijs locis tradunt et exponendo quod sub ... respectu ... ad Varios actos quibus peccatum opponitur.

Sit ergo peccatum omnibus sit vna et eadem ratio ... quoad malum ... ratio ... quoad ... est contra Deum illius legem et contra naturam creatam intellectualem et ultimam rationem et contra Virtutem et bonum honestum et contra alia quibus opponitur.

Quod pertinet ad 2um et ... explicari ... peccatis commissis a malis intelligi possunt defectus, ut expositum est supra in hac disp. ... sect. 4. Haec autem privativa defectus seu dissonantia est ordo per transitus opp. ad ... diversitatem ... quibus est privative dissonantia nempe respectu Dei et naturae creatae intellectualis et legis actualis et rectae rationis et virtutis et obiecti honesti et aliorum ... nec est necesse multiplicare ... ordines transcendentes esse diversos quod ... tum quia esse adequate ordinis transcendentalis non attendi ... ex uno aut altero ... adequate illorum collectione ... potest esse unus et idem ... ordo transcendentalis adequatus ut stat, tum ... inducitur in variis rebus, tum etiam ex ... respectu in ... ... Ut ... relationis habere simplicem defectum transcendentalem ad varios terminos quorum quilibet est illi inadequatus et collectio omnium est illi adequatus, nempe respectu ... tamquam ... substantialis in ... illius et varias ... ... tus speciales, tum ... ... radix.

Confirmatur ... honestas uno ... transcendentali ordine adequato respicit varios terminos quibus est consentaneus. Ut ... una simplici ... est consentaneus Deo et illius legi actuali et naturae creatae intellectuali et rectae rationi et obiecto honesto et virtuti ut expositum est ... ... Simancas ... q. ... disp. ... cap. 3 sect. 4 ad 3um et alibi ... aliis ... [illegible] uno et eodem transcendentali ordine adequato respiciunt ... terminos quibus est dissentaneus.

Ad 2um ... est id quod D. Thom. 1a 2ae q. 71 art. 2 ad 4um dicit ... quod ... peccatis sit ... ordinem rationis ... et ... legem aeternam, nempe eadem ... defectu illis opponitur ... id quod ... Medina ... q. ... art. 6 dicit ... esse connexos ... opp. ... rationis ... et ... legem aeternam et ... alios terminos ... intelligi

ut sit nexio respectiuus diuersorum omnium rationem explicatam, ut manifestetur in ordine ad distinctos terminos in ad[illegible] unius et eiusdem distincta etc. Hoc aperte intelligitur id quod D. Bern. serm. 81 in cantica. col. vlt. circa illud Iob. 7. n. 20. quare me posuisti contrarium tibi et factus sum mihi similiter ipsi grauis. Sic ait Hoc itaque ut hostis tuus sit et meus et qui tibi repugnat repugnet et mihi et sic dicat mens mea et legi tuae nempe corpori quod per eius opponatur naturae rationali oppositum eius Deo et illius legi et aliis terminis supradictis.

2a vero pars praedictae conclusionis sic exponitur et declaratur peccatum speciale includit priuationem debitae rectitudinis ut ostensum est supra in hac disputatione cap. 2 sect. 2. 3. et 4. hac autem priuatio dicit ordinem priuatiuum respectiuum terminorum quibus est priuatiue dissentanea et una atque eadem ratio priuationis est priuatiue dissentanea diuersis terminis quibus particularibus singulis suo modo nempe eadem priuatio debitae rectitudinis est dissentanea Deo et illius legi actuali et naturae creatae intellectuali et vitae rationali et bonae honesto et virtuti et suo modo ipsius peccati conclusionis dictum est ex ordine positiuae difformitatis. Quod peccatum speciale una ordinis priuatiue oppositum omnibus suis terminis quibus est priuatiue dissentaneum.

Obseruandum est id, quod P. Bas. 12 a.d. tr. 1. disp. 96. cap. 2 initio et alii notant eandem priuationem posse referri ad diuersa, ad unum tamquam ad formam seu subiectum oppositum quod priuat ad aliud vero tamquam ad dominum seu finem, aut alio modo v.g. caecitas refertur ad visum tamquam ad formam qua proxime priuat et ad colorem et lucem tamquam ad obiectum, sic dicitur priuare potentiam priuando eam visu, vel refertur etiam ad subiectum quod priuat etc. Sic ergo suo modo eadem priuatio, quae est speciale peccatum priuatiue ordinis refertur ad rectitudinem tamquam ad formam qua priuat et ad Deum tamquam ad dominum seu finem quo priuat priuando hanc rectitudinem et ad naturam rationalem tamquam ad subiectum radicale quod priuat et denique suo etiam modo ad alios terminos quibus peccatum opponitur.

Deus 1o ordine oppositionis peccati per se primo est contra naturam creatam intellectualem

et q.a illis rectam rōem et virt.em potest respi sine ord.e opp.to a Deum, neq. cōd.
nō oppo. illis. nam n.a creara intellectuali ita oppo. ut in illa ponat in ram
turpitud.em et deficiat pulchritud.e rectitud.is quae debetur illi in intelle
ct in Deo nihil ponit neq. deficit ut pr.t q. in quolibet pcto sit defincti
ones tantū resp. diversas et eos. quia diversi modo opponitur ~

(Ad distinc. cons. si sensus est in quolibet pcto ee respū illorum
eos. multas ord.es ponimus idemq. fun. mo. cōm e. desubstantiis mt. de
separatis, distinctos reali aut formali. n. servitiem esse includentes
sic negandus e., q.a id n. nessarium. ussubstantive incl. et ad id quod dr
in omni sufficit definitio sm. rōes explicitam et implicitas diversarum
pdicatorum a ipsum esse includentium, eorq. quod libet in ad eos
conducat. ram et eand. essas pcti, inquo aliud aig. d. predicatis esse implicite
includit sicut in actu sedit in multis aliis rebus vg. in simplici essentia
in re. ad mam cuius e. alias infinitus et ad varias f... et pois quorum
e radix. item in simplici essa. vnius et eius d. alius senecti in ord.e addiunt
sus eos. in adeqtos ut ex pr... e. impbat. ... sse. eius explenus
alio loco ibi citato ~

(2.o dbi. si vetis cōd. esse ordini opp. enecer omnibus eos. sed a
dictis sequet. e. diminutas et mutilas diff.o pcti. coit. acceptas ex sanctis
patribus, q.a hi explicant pcm p ord.em oppo. ad vnus aut alterum
tm. ut inca. cit. deff.e si a. adducta in hac disp. cap. 1.o ex D. Aug. ...
6. lib. 22 a Faustus cap. 27 initio, quia pcm. definit ee dictum,
l. factum, l. cupitum a legem aeternam ~

R. neq. seq. sam. q.a n. dr. definitio diminuta et mutila ex eo
sd quod in illa n. ... explicata mentio diversos eos. quos respicit. nā rei
ut sint inductae in variis definitionibus coit. expressatis sd. saepe explicitae
implicant ordo ad vnus aut alterum tm. sub quo ord.e implicite subintelligent

alij et ideo plenius, unde vero tradunt varias deff.es quae explicent
tamen definitiones distinctas induc. ad varios [illegible] sic etiam sancti patres
tradunt varias deff.es peccati ut expositum est in hac q. cap. 1. et 2.
et vero Alex. alensis 2a p. x.a antiquae edit.em q. 123. memb. 1. paulo
post initium docet pecco assignari multas deffinitiones dissimiles per comparationem
ad diversa et hac etiam de causa peccatum significatur varijs nominibus ut docet
infra ad finem huius cap. ~ quo ut notat D. Thom. 1a. 2ae q. 71.
art. 6. ad 5.m peccatum a Theologis consideratur praecipue sub quod est offensa contra Deum
a Philosopho autem morali sub quod est contra rationem. ideo D. Aug. loco supra citato in
ante huius [illegible] convenienter deffinit peccatum per hoc quod sit contra legem aeternam, et

Ex dictis colligitur quaedam regula ad explicandam complete bene [illegible]
essentiam designantem malitiam peccati nempe regula est ut attendat expositio peccati
ad singula et omnia quibus opponitur et expendat quo modo cuiusque cuiquis oppo
natur hoc est quae ratio sit illi dissentaneum, sic enim in praesenti sumitur
nomen oppositi et contrarietatis late et quo dissimilia sunt omnia explicanda indiget
longo discursu. Securandus est [illegible] ordo ut peccatum significatum comparando
peccatum cuiuslibet rei quae est dissentaneus et distinguantur quae requi
sunt in illo rei rationes speciales quibus tale peccatum est dissentaneum, quae bona
illi aut intra aut extra auferat et quae mala illi sponte inferat aut
realiter aut intentionaliter quibus est expositio ad hoc autem explicandum applicanda
sunt ea, quae dicta sunt et in hac q. varijs capitibus exposita sunt a ... quo
vitij respectu contra virtutem et natam rationem et rectam rationem et hominem
honestum et contra Deum et contra legem pralem, indicativam et im
perativam. item ad hoc etiam accommodanda sunt alia, quae in progressu
huius mae varijs quaestionibus ad id conducentibus dicentur, praesertim ubi
designantur peccati mortalis ~

Deinde ad id conducere perpendere vim diversorum nominum, quae

in S.S. et Sanctis PP. et alijs gravibus auctoribus tribuunt peccato ad significandam illius malitiam varijs nominibus ad diversa notata et varia damna, quae infert tempore dei peccatum, vitium, culpa, nequitia, iniquitas, impietas, reatus, adeo et aversio, deordinatio, perversitas, monstrositas, deformitas, turpitudo, immunditia, abominatio, caecitas, tenebrae, arcus gladius, vulnus, aegritudo, pestis, mors et a. denique nova omnium malorum, quae suggerere et excogitari possit transferunt ad peccatum praesertim mortale, ut indicent illud esse summum malum quod eminenter alia omnia continens ~

Quaestio 72. D. Thomae.

De peccatorum distinctione adiunctis ex quaestione 88 et 89 ijs, quae pertinent ad distinctionem peccati mortalis et venialis

Post expositam essentiam peccati actualis et intrinsecam ordinem sequitur tractatus de distinctione ipsorum peccatorum actualium, de quibus D. Thomas hic q. 72 ad cuius complementum pertinent ea quae infra q. 88 et 89 tradit de distinctione peccati mortalis et venialis, ac proinde sequimur viam ea hic exponere, summam atque articulorum summam quos D. Thomas ob ubertatem apud illum videndam monitemus quia D. Thomae doctrina explicabitur in sequentibus quas in rebus quae aliquas ex quo doctrina explicabitur in sequentibus. Quas in rebus quae alias procedentes ex homine malo. multa in bona fundamentis ex his haec partim in rebus expressit tantum in superioribus dictis huius materiae partim vero in alijs locis quae in quaestionibus disputationem in ... Germani et in alijs locis quae in quaestionibus discuti diximus quae post doctores constellaverunt referentes ~

Disputatio 3a. De distinctione specifica et numerica multiplicatione peccatorum actualium in communi

Quaeritur ...

CAP. I.um

An pcta actualia comiss.is distinguantur spe sm overs.em ad obta. An v.o sm prohibit.em honestatis, l. sm diuersa pcepta

Sect. 1.a Variæ senriæ de solutione quæstionis.

Prima s.a asserit pcta actualia comiss.is distingui spe sm overs.em ad obta. ita Caiet. Medina Conrad. Zum. Bas. et alij quos refert 12 q. 72. art. 1. §. 17. ubi art. 3. dub. 9. et alibi sæpe eadem mens. ... est x.a nra, s.am ut infra exponetur —

2.a s. dicit illa distingui spe sm prohibit.es virt.um seu honestatis spe distinctarum. ita Scot. in 4. d. 35. q. 1.a Gab. ibid. q. 1.a art. 3. dubio 2. et alij.

3.a s.a affirmat pcta distingui spe sm pcepta diversa q.bq oppone. Sane q.am nullo aut.e se arato referunt Zumel 12 q. 72. art. 6 dub. 3. in 2.a s.a. Medina in ead. q. art. 1.o et alij. ibi eamq impugnant si intelligat abs.e sine ulla limitat.e, approbant tn cum quadam limitat.e q.do pcepta impcriant aliq.d sm diversas roes ... multi aut.es ... s.ay conciliari poss. ad sibita d.e x.a et subij ciendam —

Sit Cc. pcta actualia comiss.is quoad roem positiuam quæ e mala speci distinguunt spe sm overs.em ad obta moralia spe diuersa seu sm diuersitatem efficaciæ in morali m.o positiuo tendendi ad illa. at v.o quoad roem privatiuam, quæ e ... spe distinguunt spe sm prohibit.es honesta tis spe diuersaz. seu sm diuersitat.em efficacem immedio prohibendi ... Sect aptè cohæret quod dicanr etiam distingui spe sm pcepta obligantia ... diuersaz roem honestatis —

Hæc ei.o

Haec est doctrina nostra reuelat varia dicta auctorum et colligi
ex doct.a D. Tho. D. Bona. et aliorum varijs locis ex quibus exponitur com-
mune x.a d. 3. nra ce. S. D. Thom. 2a 2ae. q. 10. art 5. ad 2m. ait
ista summi posse dupl.r, vno mo sm intent.em peccantis et sic differe
spe sm dux ad quod vertit peccans; alio mo sm rem mali et sic
esse probat.em spi ubi ut indicant verba et sex distinguit infiero
o miss. et speciem positiuam sm intent.em peccantis ex obo ad quod vertit
et speciem priuatiuam sm fratem rerum mali quam dicit ee probat.em spi nempe
quam probat spe honestati aripsa priuatio dr. esse speciem priuatiuam
tribuendo illi nomen spi late eo mo quo idem D. Thom. 12ae q.
72. art 6. ait negationi et priuationi tribui spem late sumptam. Item
in ead. q. art. 1. ad 2m. ait si dicatur peccata distingui sm virtutes oppositas
id in idem redire ac si dicat illa distingui sm obiecta.

Dict.a D. Bona 2. S. d. 42 art 3. q. 1.a et aly dicunt
tamen rem sumi posse uno mo positiue praecise pro re substantiale
~~aut~~ mali (quibus ttis significant illud, quod a male fit) et sic dicit illud
distinguere spe sm obo, alio mo abstractiue seu fiatr (quibus ttis significat
id, quod est tale per quod constituunt in probat.e et sic affirmant illud
distinguere spe sm priuat. virtutis seu honestatum, quia a fiale mali
e priuatio, quae suo mo priuatio distinguit spe x.o fiaj, qua
priuat. hic ex Bal. 1a 2ae disp. 6. q. 2. pun. 1. § nunc remotis

1. pars ex ipsa hic explicat et conr. peccata arbitrio
o miss. ipsa mali includunt aliquam positiue monstrosum et distor-
mem, ut conuersionem est hic dicit sp. 2 cap. 2 sect. 4. Daig distinguit
spe sm obo, ut diuersa seu sm diuersas species in mo tendendi,
motiuo ut tradit ex cor. doct.a in ipsa sect. aliunq et speciarum

de bonit. et malitia morali (intellig.° etc. per malitiam moralem dif-
mitatem positivam quae e male peri) effectivus e in ma. de bonit. et
malitia actus. Suar. et a q. 13. §. 2. cap. 1. sect. 1.^{a} c.° pera
actualia inesse quoad roem positivam quae e male peri dispositio quae esse
sm. vers. ad sba moralia ipsa diversa seu sm. diversit. specificam in
morali mo positivo tendenti ~

N.dm e. 1.° cave adverte ee inter. intellis verbis sm. vers.
rad sba moralia &c. nam diversitas specifica actuum moralium quibus
alteri vitios et virt. attendit ex diffus. dom. n. quo mo cumque sit in ee
morali sed e sm. diversitatem specificam honestatis aut turpitudinis quae e
3 sitas aut diffitas cum ratione roe et lege. Sed em diversitas pertinet
rad ee morale, ut expositum e. sup.^{a} ee. q. 13. §. 1.^{a} cap. 2. sect. 2.^{a}
post ee. 2.° inspectae 2.^{a} §.° et §. 2. cap. 1. sect. 1.^{a} in ee. quae q.° int.
atq e diversitas in aliqua alia roe quae n. variat roem moraliter
honestatis aut turpitudinis illa dr diversitas mere physica q.^{a} atten-
dit in siderat.^{e} physica n. vero dr diversitas moralis q. n. attendit
in siderat.^{e} morali ut specialiter de circumstantiis impertinentibus ad
ee morale explicans e in ead. §. 2. cap. 2. sect. 3.^{a} et ideo hoc e
illic, q. in actibus diversitas physica spectantis ex ma pertinente
ad physicam distinguit adveniente logica quae se attendit sm. diver-
sit. sua logica in bona l. mala dispositione x.^{a} ut q. me sciendi ~

2.° ndm e adverte sm. roem moralem distingui in actu dupli-
cem spem quarum qualibet dr suo mo moralis q. pertinet ad mores
prima dr moralis qs physica vere illa quae attendit ex spali sbo
adegto honesto aut turpi ad eum modum quo in sua physica attendit
sps physica adeam ex spali sbo adeqto. altera dr. qs pure mo-
ralis vere illa quae attendit ex quocumq sbo mali et circumsta afferente
novam roem specificam honestatis aut turpitudinis, q.^{a} gradum estimabit
morali.

morali id deseruit ad variandam iudicium quoad spem morum ~

Hinc seqr. 1.º quod licet quilibet actus moralis nequeat habere nisi unam speciem physicam, quia habet attendi ex obiecto formali adaequato quod in quolibet actu non est nisi unum, non enim unus et idem actus potest habere multa obiecta formalia adaequata, potest tamen idem actus habere multas species pure morales, quia potest versari circa diversa obiecta materialia et circumstantias quarum quaelibet habeat diversam speciem honestatis aut turpitudinis ex qua diversitatem attendi species pure moralis ~

2.º Seqr. posse contingere ut actus reales disparati sint diversae speciei physicae si habeant diversum obiectum adaequatum formale; diversum quae tamen sint eiusdem speciei pure moralis si habeant unum et idem obiectum materiale ex quo attendi species pure moralis, potest etiam esse contingere ut actus reales disparati sint eiusdem speciei physicae si habeant obiectum formale adaequatum eiusdem speciei, et tamen differant specie pure morali si habeant obiecta materialia diversae speciei moralis, atque haec doctrina ex infinito exposita est 1.ª 2.ae q. 18 disp. 2 cap. 1. sect. 2 et cap. 3 sect. 2 et 3.

3.º non tamen est ratio obiecti formalis ex quo debet attendi species physica aut quae physica actus intelligi rationem formalem obiectivam ita ut unumquodque sub modo tendendi quem potest intellectus in actu attingere illas sub talibus aut talibus principiis et conditionibus requisitis. unde contingere potest ut quibus ratio formalis obiectiva ex parte obiecti sit una et eadem, tamen actus sint speciei diversae speciei quod ratione aliquorum diversorum principiorum habeant diversos modos tendendi in illas. Ut sit una et eadem ratio formalis obiectiva coloris alio actu specifico attingi ab homine alio ab angelo ut expositum est 1.ª 2.ae q. 19 disp. 3 cap. 1. quae ad specificandum actum attendi debet id quod simul cum obiecto est ratio seu conditio vel occasio ut actus deserviat ad talem aut talem modum tendendi specificum et quoniam bona et mala volitio semper habent modos tendendi specie physica diversos quia bona volitio habet modum tendendi debitum affirmativum honestatis, mala vero

Diemspthius necessarius e' hic cl. q. 19. disp. 3 cap. 1.° inde fit ut aliquando obiectum male possit esse occasio variandi speciem moralem qui physicam volit. quia simul cum aliquo motivo bono, attingit aliquod obiectum malle malum quod e' occasio, ut voluntas vertat ad variandam speciem suam modum tendendi verbi appetitivum honestatis Vg. volens mendacium ex motivo religionis differt specie morali speciem a volente eamdem ex eod motivo religionis, quia in priori actu mendacium quod sit obiectum male e' occasio ut varietur modus appetitivus honestatis religionis, neque enim potest esse debita appetitio boni honesti motiva, quae simul illud complectitur simul aliquod malum turpe quod quo modus s. ubi e' modus tendendi inutiliorque honestatis ex eo quod deriquatur ad medium turpe. vide hic cl. q. 18. disp. 1.° cap. 5. sect. 2 ad 2.m & disp. 2 cap. 3. sect. 2.a ad 3. § quae ad id. & cl. q. 19. disp. 3. cap. 4. sect. 1 § cl. 2.m v. punctum.

Ex doctrina tradita in praedictis notationibus explicatur prior pars. Conclusionis opposita de sententia pecuniae perorum aliorum alienum per malum simul veri esse ad idem & discernere quo inter illas sit diversitas specifica moralis quia physica aut pure moralis & facile solvunt multa difficultates & obiectiones quibus aliis e' magna obscuritas & confusio.

2.a pars praedictae conclusionis etiam explicanda & probanda petitur pro speciali importat probationem honestatis debitae necessarius e' hic disp. 1 cap. 1 sect. 2.a 3.a & 4.a Quod probationes distinguunt specie secundum diversitatem suas specificas quibus probant seu secundum diversum modum specificum probandi ut intelligitur expressio ut probationes tendunt & haec doctrina. inde de diversitate specifica secundum suum modum possibilitate probationes per peccata actualia commissionis secundum eadem probatoria, quae specialia possunt distinguunt specie per probationes honestatis specie diversarum seu secundum diversitatem specificam, immo probandi. atque hoc constat esse doctrina x.a conclusionis 5. 3. disp. tertium specialem pertinere in probationem rex D Tho. D Bona. Scoto & alios plurimum e' conclusionem certo.

3.a v. pars eiusdem conclusionis satis declarat volentem quia peccata obligant

sub diversa ra(tio)ne officia honestatis v.g. temperantie, iustitie, peccata contra illa distinguuntur
spe(cie) moralia officia diversa ex quibus oritur honestas diversa ipsi ut ipsi ergo apparet cum
eo quod dixi, quod ostendo quod peccata dicuntur distingui specie per precepta obligantia
sub diversa ra(tio)ne officia honestatis. 2° hoc colligitur ex eo quod Med.ina 1a 2ae q. 72 a.
art. 6. post 4m docum(en)t. ait quod precepta iuris diversa ut inducant novas obligationem
transferentem alias ad alias speciem virtutis tunc peccata contra illa distinguuntur specie. Idem
Zumel ibid. dub. 3. et alii

Sect. 2a. Variae quaestiunculae circa distinctionem specificam peccatorum

Multaque circa distinctionem specificam peccatorum ab aliquibus hic disputari solent, [illegible]
andos in generali doctrina de distinctione specifica bonitatis et malitiae actuum humanorum
supra 1a 2ae q. 18. et 19. et alia magis in speciali aliqui post eos [illegible] tradimus
et infra tradendis. Quare his suppositis breves quaestiunculas [illegible] ea
quae scienti instituto videntur necessaria.

Quaestio 1a. An peccata distinguantur specie per causas

Dico peccata non distinguuntur specie per causas, nisi ita sint tales ut inferant diversitatem specificam in obiecto actuum seu in modo tendendi seu in quibus ad honestatem seu in modo habendi. Probatur quia peccata non distinguuntur specie nisi quod ad illud venit ut ostendimus ex dictis hac sect. 1. 2° hoc intelligitur ex eo quod D. Tho. hic q. 72 art. 3. dixit peccata non differre specie per causas diversas ut cumque differre per diversitatem causae finalis, quae est obiectum voluntatis.

Quaestio 2a. An peccata distinguantur specie per finem operis vel operantis, vel per extremitates, medium vel tempus et per diversas circumstantias

Prima pars. Dico peccata distinguuntur per fines et circumstantias morales diversae speciei

fin ord.s ad illa actus distinguunt spe intra, dent diversitas ob. qui physice si fuerit motivum finale spe diversi ut aut diversa mo. finalis tendendi effectivus Sic. ? hic diversitas effica in ordine morali sub eod. finali motivo et modo tendendi erit diversitas obi pure morali ad qm sufficit diversitas efficax stri malis ~

Haec est Colligit ex doctrina D. Thomae et aliorum partim hic q. 1. art. 3. et q. partim in alijs locis adductis hic. ad q. 18. disp. 2. cap. 1. sect. 2. vbi de d. obi physici et pure moralis et cap. 2. sect. 3. vbi quo modo bonitas et malitia actuum suorum summat ex circumstantijs et cap. 3. vbi quo pacto sumat ex fine et gn ut ibi videatur e. Sed nota finis operis et operantis proximi et remoti, intri et extri solent varie summi. In hac est posita e illa limitatio, q.d. peta attingunt fines spe diversos et a. hic eni est locus hic sive tales fines dicant operis l. operantis aut proximi aut remoti, intri l. extri in aliqua accepto. Sive q ex est explicatio et probatio adducta e locis citatis, et qtus sufficit potenti inspicere, post exponi et probari ex hic dictis in hoc cap. sect. 1. a. ad 1. q. est ~

2a pp. q.d. peta n. attingunt fines et circumstas morali diversitas obi ad ea extre ordinant alios actus imperantes, sm illa n. distinguunt spe intra ad extra ppter denom. ab actibus imperantibus. Cor. qt actus n. summit spm intra a fine et circumstantijs quae n. attingit et tm ad illa extre ordinet per alius actus imperantem dici pot ab illo Sed qmdas spm extras ad ea mus quo actus imperatus dr ppter denom. extram Sere qmdas spm ab actu imperante ut ex positis e hic ad q. 18. disp. 2. cap. 3. sect. 3. in 3a q. est et ad 4tum ~

Quaestio 3a. An peta distinguantur spe sm reatum ~

Dnte peta n. distinguunt spe sm reatus. qui e obligatio

ad penas, ita D. Tho. 1a 2ae q. 72 art. 5 ubi Med. Conr. Zum.
et alij et Caiet. q. 4a reatus qui est obligatio ad penam presupponit cons
titutam speciem peccati ex eo quod est obligatio ad penam, et ille non constituit
diversitatem specificam peccati unde D. Tho. ibi [illegible] art. quia differentia
quae ex reatu penae potest sequi diversas species peccatorum [illegible]
non constituit diversitatem speciei peccatorum. Hoc autem plenius ostendetur ex infra
dicendis suis locis ex quibus notandum est reatum plane sumi aliquando pro
culpa ob quam obligatus est homo pena [illegible] solet reatus radicalis seu
aptitudo vel dignitas ad penam, aliquando vero pro obligatione ad penam sequente
culpam [illegible] sumitur in [illegible] ubi ad [illegible] additio
et illa limitatio sumitur reatus qui est obligatio ad penas. vide Navarrus
in Sum. preludio 7 n. 11.

Quaestio 4 An peccata secundum superabundantiam et defectum differant specie

Certum est peccata secundum superabundantiam et defectum differre specie saltem pro re
materiali, ut intelligit docta D. Tho. 1a 2ae q. 72 art. 8 ubi dicit peccata
secundum superabundantiam et defectum differre specie, et probat ipse ex eo quod habeant
diversa motiva, cum ergo notum est sint diversa motiva specialia
quae arrogant ab actibus morales bene vel pro illis actus differre specie ergo
physice. Ut actus prodigalitatis qui ex speciali motivo audaciae [illegible]
excedit debitam mediocritatem et actus avaritiae qui ex speciali motivo
animi retentionis deficit a debita mediocritate et ergo cum diversa sunt
motiva specialia proportionata utrisque extremis quae recedunt a debito medio
aut per superabundantiam seu excessum aut per defectum.

Si tamen motiva specialia non sint diversa neque abunde [illegible]

ad finalz mun tendendi spe q[uam] physica diversarz ex eo quod ... diffe
rant sm superabundantiaz & defectuz & aliqua[m] alia[m] differe spe pure
morali. v.g. si quis ex eod finali motivo v.g. honoris apud eos servos
sibi prodigus q[uam]a illos & avarus q[uam]a suos domesticos & sane q[uam]o D. Thom.
sic utraq[ue] probat perra sm superabundantiaz & defectuz differre spe q[uam]a
sunt diversa motiva n[on] obstat eum velle quod semper motiva finalia
sint diversa ne sil em obstat aliq[uan]do n[on] ita esse ut ostendit tum
exemplo supra adducto. tum q[uia] plura alia q[uam] in dulcem ... tum ez ratione
q[uam]a ex arbitrio voluntatis pendet ut possit assumere idem finale motivum
quapropter dum e[st] saepe apud D. Thom. p[er] motivum intelligi dum vellerum ...
intentionem quis n[on] sit finale motivum sed male. dum intentio quod ...
ab inordinato aliq[uo] gravi, qua dr ee p[er] intentionem peccantis seu scire
se p[er] agens respectu intentionis ut bene D. Thom. sic q[uam] 7a art 8.
& alibi saepe

Ceterum ez si sedat aliq[uan]do alia[m] prodigalitatis & avaritia ...
alius actus sm superabundantiaz & defectus vitiorum seu ... motivum
finale & alia requisita ut sint diversa sp[eci]e q[uam] physica semper ... dendum
e[st] illos differre spe sed tantum pure morali ut debuz e[st] inde.

Colligitur 1o q[uam]a solum sic mo intelligi sis doctrina D. Gabrielis
sic q[uam] 7a art. 8 & alibi asserens talia pera differre spe —

2o q[uam]a in confessione sacramentali cum in qualibet s[ci]a sedit
n[on] satis esse si quis confiteatur se commisisse peccatum mortale s[ci]a libera
litatem sed explicandum esse an fuerit prodigalitatis s[ive] avaritiae
q[uam]a necessarium e[st] explicare spes morales peccatorum & quoad has longe
aliud iudicium formare prudens confessarius q[uam]o dr peccatum mortale
fuisse prodigalitatis ac q[uan]do dr fuisse avaritiae & valde diverso modo
debet sui aiae morbos curare.

3o q[uam]a diversis modis probandi honestatem liberalitatis
in ordine ad diversum extremaz excessuz aut defectuz differunt ad diversitatem

sit piene moralis sint prudenti aestimatione intelligere, & ducere ad finem mo
ralem vitae ut amplius exponet ex infra dicendis sect. 3a diff. 3a ad 1m
in 1a replicando 3a probationem ubi solvent alia argumenta.

Sect. 13. Difficultates & objectiones circa dicta. 1a diff.
ex eo quod peccata videantur distingui specie sm obiecta et non sm privationes.

Objicit 1o D. Tho. 1a 2ae q. 72 art. 1 C. dicit peccata distingui
specie sm obiecta [illegible] et [illegible] ait illa distingui specie sm motivum ergo existi
mat illa non distingui sm privationes diversas honestatum.

R. explicando ant. D. Tho. ibi loqui de specie peccati prout
dendat rationem positivam actus quae est male peti, et eum [illegible] loqui communi
[illegible] ad hoc nomen specie quod simpliciter denotare solet rationem positivam
ad cuius differentiam ratio privativa dicitur solet privatio speciei sic autem verum est
peccata immediate quoad rationem positivam actus quae est male peti distingui
specie sm obiecta ad obiecta modo supra explicato sect. 1a in principio [illegible] ut cum
hoc stat quod peccata quoad rationem privativam quae est formale peti dicantur
distingui specie sm privationes honestatum eo tamen modo quo privatio
dicitur specie sm privativam ut ibidem exponit D. Tho. dictum est
atque hoc est [illegible] assentiendum ut exponetur cap. 2 sect. 5 diff. 1a ad 3m
aut 1m ad 2um locum.

Dices 1o id quod est nihil non potest dare speciem, sed privatio est
nihil ergo non potest dare speciem peti. R. distinguo ant. et potest dare
speciem quoad rationem positivam, ut [illegible] quoad rationem privativam in qua consistit
formale malitiae respectu cuius proprie peti, nomine malitiae, quae est formalis privatio
boni iebiti, vocatur a Sanctis patribus non ens seu nihil, nempe nihil

tale quod ē privatio debitæ rectitud[ini]s ut probatur e [...] disp. 2 cap. 2
sect. 3. et sequentium ex quo constat [...] sec. disputationes [...] D. Tho.
ibid. sect. 2. et sect. 5. diff. 1.ª ad 3.m aut. unde ex [...]
nomen nequitiæ quod tribuitur peccato deductum ē a nihilo [...]
formalis nequitia sola ē nec quid quam quod ē privatio bonitatis debitæ
de peccato dr nequam.

Dices 2.º id quod ē per se dat formam rei n. v. id quod ē per se [...]
peccato ad formam se habet per se respicit peccatum quia ē [...] intentionem
peccantis at privatio honestatis se habet per accidens quia ē prater intentionem
ita [...].

Ad hoc resp. posse ex retorquendo [...] positivas [...]
quæ non per se intenditur a peccatore.

Quare dist. min. peccato ad formam se habet per se
respicit per quod formam positivam etc non quia desistas positiva per se
intendatur a peccatore sed quia illa per se tenet ad constituendum actum
positive difformem quo peccans recedit positive malum, quia non
intendat per se malum ut malum, at quod formam privativam qua formalis
constituitur peccatum ipsa privatio honestatis se habet per se non quia per se
intendatur [...] quia per se pertinet ad formalis constituendum peccatum sed privatio
ipsius [...] se habet per se ad formalis constituendum [...]
imo cum nemo per se intendat malum ut malum sequitur inde formale mali
peccati quod summe opponi bono per se debere constitui vineo, quod
magis recedit a voluntarii formalis et obiectivi, per se, [...]
ē privatio honestatis ut dictum ē sect. disp. 1. diff. 5. ad 1.m
et 2.am replicam.

Quare mea q. quæ inquiri solet ad hoc per se seu magis
proprius in peccato recessio, an aversio: ita [...] ē id constituendum

finali ferenz potius seu magis proprium e' averno probatiua, q.d Hoc
de' finale quo summe refundit proprie esse bono in Hoc sat
quod ad rem voluntarij finalis potius seu magis proprius sit aver
sio; quia ex ineo patentes est ... cap. 3. de averno positiua
nam Hoc e' ipsa vollim, quia diri voluntarium finale ad differentia ...
vollin, quod vocat voluntarium derelictum ut notatum e' ... p. 2.
cap. ... sect. 5 diff. 5. ad ... replica

Dices 3. peccata omissionis distinguuntur specie ... probabiliter q.
alii distinguuntur debent peccata omissionis.

Resp. distinguo cons. peccata omissionis alii distinguuntur debent
quoad alias positiuas, quem includunt, ... mali ... fi. finali affe
hunt probabilitatem ideo tamen finale distinguunt ex suo modo ... probabi
honestatis, quas tollunt inter alios. Vide ... p. 2. cap. 2. sect. 5.
diff. 5. ad ...

2.a diff.ta ex eo, quod videant esse aliqua peccata
eiusdem speciei quia habent probabiliter specie distinctas ... et e contra
aliqua peccata diuersae speciei quia habent probabiliter eiusdem speciei

Ex ob. ... esse alterius mali unius speciei quia in se habent probabiliter honestatem
specie diuersarum v.g. siquis ex finali motiuo delectationis gulae vellet
vindicare ieiunij vel temperare comedere cibos ... sublatam talis alterius e' unius
speciei ex unico motiuo finali motiuo gulae tamen habent probabiliter honestatis specie
diuersas nempe temperantiae, ieiunij ... ergo peccata non distinguunt specie
... probabiliter honestatem

Resp. distinguo ant. illa alterius potest unius speciei ... physice quia
attendit ex motiuo finali ... plures specie ... morales quae attendunt

ex diversis obis malelis afferentibus diversas dishonestas vel hones tantibus diversas virtutes ut colligit in spodico q. atque huius doctrinae oppositio desponaris hec ipsius qui habet ... in hoc cap. sed a.
in ...tionibus post 1.as fer. ... responsio ... alios ... ibi ...
videas infra ad 1. ... 3.m responsionem ... diff. 3. ... 4.a ~
Probatur 1.o Dant ista spe diversa quae in n' hent diversas probat. ob specias honestatis q.o peccata specifice n' distinguuntur spe sm diversas probat. specias honestatis: ans. Probatur 1.o homicidium furtum et detractio sunt peccata diversa spe ut constat ex com. sententia et tamen hent eamd. probat.em speciem honestatis q. opponunt eid. speciei honestatis iustitiae, quae dr una virtus ~ 2.a prodigalitas et avaritia differunt spe et tamen hent eamdem probat.em speciem q.a probant honest.e liberalitatis quae etiam dr una virtus q.o et ~
Resp. neg. ans. et ad 1.m probat.em Resp. neg. min. si sermo sit de spe pure morali nam cum aliud sit loqui de spe quasi physica aliud de spe pure morali ... dicta spes sit an iustitia tamen ... physicas ex obo fidi sit virtus ... infimae tamen sm ... pure morales censet multiplex ... diversos mos iuris ad diversa obia malia, nam alius est ius ad vitas cuius hoc n' e dominus sed ... administrator, alius ad rem familiarem cuius e simplx dominus et independenter a voto alius aestimat. alius ad honorem et famam ad q.m qui ius dependenter a voto et iudicii aestimat aliorum unde fit ut ... hos diversos mos iuris sint diversa spes pure morales iustitiae, qbus opponuntur ... dicta peccata homicidii furti et detract. quorum quodlibet ... affert diversam probat. ... puree moralem eius honestatis q.m habeat hec atque ... speciatim ... iuris qui ... ~
Ad 2.m probat. Resp. neg. etiam min. quod spes pure moralem ... sit an liberalitas sm spem ... physicam ex obo fidi, sit ...

infima. Sed in multis obiectis pure moralis x^a diversis mod. album

est. Dub. malitia. nam alig. est mg liberalitatis in moderato usu rei

familiaris retinendo id, quod oportet et vitando excessum lar

gitatis. alig vero est mg liberalitatis in largitione eorum quae sine incom

modo prudenter dari possunt vitando defectus tenacitatis. Unde x^a Sol

diversis mod. est diversa obiecta pure moralis liberalitatis quoque oppositi

vitia extrema prodigalitatis et avaritiae, quorum quodlibet est diversas

pubat. obiecta pure moralem diversa ini honestatis quem debeat

Sed alig aut retinendo, aut dando quod oportet sic eam prudentia

summa moralis censet alig mg pubat honestatis in prodigalitate

quia dat id, quod recta ratio dictat esse retinendum alig vero in avaritia

quia retinet id quod recta ratio dictat esse dandum. Vide sup. in Sol cap. Sit

1^a q. 4. et seqq. disp. 1 sect. 5. dub. 5. ad 2um ad 1^am obiectionem ~

Ultabis 1. prodigalitas et avaritia differunt penes magis,

et minus quia differunt secundum superabundantiam et defectum, sed magis et minus

non variat speciem ut dici solet cum axiomate quod et a^a

Resp. neg. mai. differunt penes magis et minus eiusdem rationis pure

moralis et sic negatur diversae rationis et sic secundo oppositi dicta quae praecedunt illud

axioma commune magis et minus non variant speciem intelligitur quando magis

et minus eiusdem rationis infima ut v.g. magis et minus album. secus vero est

quando est diversae rationis ut patet, quod sol dicatur magis lucidus quam ignis et

hoc minus lucidus quam sol non sequitur lucem solis et ignis esse eiusdem speciei unde

Suff. 2 cit. cap. 1. ad primum aut non idoneo argumento utuntur, qui afferunt

aliqua non distingui specie propter quod dicantur secundum magis et minus quia etiam de

multis qui differunt specie id dici solet. atque Sol etiam dicit D. Th. 1^a 2^ae

q. 12 art. 8. ad 1mo et ip. q. 50. art. 4. ad 2um ~

Nstabis 3. quilibet actg v.a liberalis sue sit ꝓdigalitatis siue auaritiæ pribat adeq.te eo mo honestatis liberalitatis q.a caret eo mo honestatis q.o n. e. diuersg mg ꝓfecg pribat eg pure moralis, in actu prodigalitatis & auaritiæ q.a n. ꝑt esse diuersg mg ꝓfecg pribat.g moralis nisi mod.e ad diuersum mey honestatis quam habet —

Et neg. ans. hic secundo si se pribat ꝓpriæ sumpta præcarentia sola debita tn. ce achaum nas aliud e. quod quilibet actg malg sit negat.g cuiq cumq honestatis & hoc verum e. & eo omg actg malg q.a eo ipso quod actg sit malg n. h.e vllam honestatem atq hoc ob ꝑbat id, quod ita ante dr. quemlibet actum malg caret eo mo honestatis; aliud v.o e. quod quilibet actg malg h.eat ꝓpriæ pribat.em cuiq cumq honestatis quam fra sibi debitæ & hoc n. e. verum q.a n. e. debitus cuiq cumq actui ut h.eat oeg mos ꝑfectos honestatis ut ꝑbat. qr quilibet actg malus ob dr. ꝓpriæ pribat.g eo mo ꝑfecto honestatis quem deberet h.ere cu. obm quod attingit mo inordinato atq ita actg ꝓdigalitatis q.a inordinate dat id, quod esset retinendum e. ꝓpriæ pribatg eo modo honestatis quem deberet h.ere actg in retinendo id quod oporteret n. tn. dr. ꝓpriæ pribatg alio mo honestatis quo pribat auaritia inordinate retinens id quod esset dandum —

Pro prsta doct.a e. notanda ad soluenda multa alia ar.g.ta quæ pendunt ꝑbare ꝓfundi ꝑps peccati ex eo quod asserat formale peti consistere in pribat.e honestatis q.a quilibet actg malg h.et pribat.em cuiq cumq honestatis ꝑfunde in se h.ere oeg ꝑps peccati id em neg.e mo q.a quis quilibet actg malg careat eo honestatis in ꝓpriæ n. dr. h.ere pribat.em nisi illig honestatis ꝑfectæ quam deberet h.ere cu. obm quod inordinate attingit ut dictum e. —

Pro hoc ob seruandum e. peti ꝓmiss. dici l.C

oppone praecepto negativo quod obligat absolute et semper ad detractam
restitutionem negativam, itaque malo actui qui prohibetur eo praecepto negativo, et
ex suppositione quod quis vellet sore actum positivum obligat ad detractam actum
bonum, qui saltem secundum ipsum pure moralem sit directe oppositus malo actui
prohibito per illud praeceptum (ut exponitur est sua. op. 1 cap. 2 dist. 5 diff. 5 ad
2m obiect. item ad 1am et 2m. regulam supra ad 3m obiectionem) v.g. non fu
randi obligat absolute et semper ad hoc quod non fiat furtum, quod est quaedam
detracta restitutio negativa furti, et ex suppositione quod quis vellet sore
actum positivum circa rem alienam obligat ut sit actus detractus secundum ipsum pure
moralem iustae opposita furto, qualis est vellino, ut alteri circa suam tam fami
liarem, scilicet ius illaesum quam vellino quod ipsum pure moralem respectu
talis dei semper est eadem directe opposita furto, quis per diversum moti
vum fiat aut charitatis aut misericordiae aut alterius virtutis ponit varia
in ipsis physica actus.

Hinc est ut per ea dimissio... fiali secundum rationem probatiuam
distinguant ipse, quod opposite probant diversa restitutione. opposita tum
negativa, quae absolute et semper est debita ex vi praecepti negativi
prohibentis talem aut talem actum malum, tum etiam positiva quae est
debita ex suppositione quod quis vellet sore actum, nam ille saltem secundum
ipsum pure moralem debet sore eam detractam restitutionem quae directe
opposita malo actui prohibito per illud praeceptum negativum, ita quod omnes
species v.g. furtum, homicidij semper differunt ipse saltem
pure morali (cum non obstat quod secundum ipsum quod physicas opposita fiali mutuo
possint esse eiusdem speciei ut voluntas utrorumque sciat idem fiale motivum). nam
furtum opposite probat detracta restitutione negativa non furandi, quae semper

salitem quoad ossm piete moralem e diversa. sp negatiue n oculdeati beia offici qu..ebat attrata rictitud. potissima insta spire moralis di recta offi..a fuere ~

Quaeret An quaecumque ossi ponitacc.. eius peti e di versa spiti.. spiubalio diversa ossi ~ Et affirmatiue ps corripi quod potissima differitas sit diversa ossi infert qubet.. diversi honestatis offica aut diversi mi offici honestani ret attendit indust.. serioe ex sie.. dictis ~

3.a Diff.as ex eo quod n videat redendum pecca distinc qui spiae sui speciea ~

3o obj. D Tho. 12.ae q 72. art 6 ad 2m. in fine ita ait sui diversa pecepta legis n diversificant pecca sui ossm. q sentit n esse dm pecca distingui spe sui specea ~

Ex explicando diffing. ant.. aliud e abs.. sine limitat.. diversa pecca distingui spe sui specea quo mo cumq ais hoie redendum, idq sendit D Tho. aliud v e cum limitat.. diversa pecca distingui spe sui pecepta quae obligant sub diversa roe offica honestani. an.. hoc apte sicm pot fit seadent aut hoes sie.a terran in hac cap. selt.i.as in 3.s. bie expecies i ibi in i..e ei 3 ilis p. neq id negat D Tho. sic quod ad rem attinet diversitas offica pecroy revocat ad diversitatem offica pecepti obligat..

Ad hoc notm e i.o distingui pecepta obrietium, et fiale, pecepta obrietiun, quod ex sp passium e illud sm quod pcipit. Ex hiberne pcepuum v fiale quod ex vorat altimum e alis pcipienti. Ex sibert. pcepta ad fralia distingui spe sui pecepta obiectua diversa ossi aut ps posit aut spiete moralis. Quare in considerat.. morali vnitas aut diversitas

specifica preceptorum ut notant Salm. 12. ad 10. i° disp. 9a. cap. 2. n° 3. Tali
n attendit expressit aut dist. specifica pcipientis sed obi moralis, quod e
bonum preceptum, aut malum prohibitum, itaque morali duar preceptum unius
aut diversa speciei ergo quod bonum honestum ad quod praecipiens intendit
obligare aut malum quod intendit prohibere sit eiusd. aut diversae speciei mo
ralis

Dat. Prl. i° qd preceptum divinum et humanum licet sit a praecipiente
diversa speciei in morali semper eiusd. speciei qd bonum quod praecipit aut ma
lum quod prohibet e eiusd. speciei. V.g. preceptum divinum et humanum prohibens
furtum intuitu eiusd. iustae — 2° quis preceptum fiale divinum seu lex
div.ae fialis quae e in Deo sit unde unius atq sub una ro obi fialis
primarii quod e div.a bonitas ni attendendo ordinem ad obia precepta l. pro
hibita distinguunt precepta div.a xa diversitatem honestatis precepta et
turpitudinis prohibita. et sic dr ee aliud preceptum Dei de n furando, aliud
de n mentiendo etc.

2° ndum e preceptum, ius, et legem prout eod. sensu accepta sit dis
tinguere preceptum obiectivum et fiale modo dictum ita tribus obiectivum
ac fiale, et lex obiectiva ac fialis. insuper sit lex sive obiectiva sive
fialis ita distinguere ut alia sit lex nalis alia positiva, ita preceptum
ac ius sive obiectivum sive fiale distinguit ut aliud sit nale aliud posi
tivum. fiale atq preceptum ac ius nale seu fialis lex nalis e actus praecipiens
aut prohibens aliquod quod per se ex natura rei obligat ut V.g. preceptum hono
randi parentes n furandi n mentiendi etc. at fiale preceptum ac ius
positivum seu fialis lex positiva distinguitur a nali e actus praecipiens
aut prohibens aliquod quod per se aut ex natura rei praescriptio voluntatis imperantis
n obligat preter ex expressa voluntate imperantis ut preceptum abstinendi
ab hoc aut illo cibo, ieiunandi hoc aut illo die etc. dequo vide Sud.
l. 2. cap. 6 scit. a. innst. ante ... am ... cl ...

Hinc colliges hoc dis[crimen] quod in iis quae sunt prohibita
op[er]ibus n[atur]ale precepta l[egis] [con]prohibita s[un]t ejus suppo[siti]o n[on] boni et mali intrinseci
q[uia] illa esse ex n[atur]a sua aut sunt bona aut mala. Unde de illis hac
causalis e[st] vera, ideo sunt [con]fidalem legem n[atur]alem precepta q[uia] sunt bona et esse obli-
gantia, ideo sunt prohibita q[uia] mala quae no[n] n[on] hoc locum in iis quae sunt precepta
aut prohibita pro preceptis mere positivis distinctum a n[atur]ali. Nam potius in illis v[er]a
e[st] hac causalis ideo sunt bona et obliq[ue] q[uia] sunt precepta pro ratione imperantis
imponentis oblig[ationem]. Ideo sunt mala q[uia] prohibita quod ex loci dost[rina] D. Gabr[iel]
aliorum expositum e[st] sic[ut] p. 1. cap. 6. sect. 2. diff. 2. coroll. 3°

3° ad hoc [del.] notandum est ista D. Th[omae] in disputatione de malo q. 2[a]
art. 6 c. ante medium ubi sic ait: n[on] e[st] d[ictu]m quod pecca differant spe[cie] s[ecundu]m differentiam
preceptorum sed magis e converso precepta distinguunt s[ecundu]m differentias virtutum et vitiorum
quia precepta ad hoc sunt ut s[ecundu]m virt[ut]em operemur et pecca vitemus et subdit si aliqua
essent pecca quae prohibita in iis non aliter esset ut s[ecundu]m differentias preceptorum spe[cie] pecca
differrent.

Ex iis verbis x[a] mentem D. Th[omae] colliguntur duo puncta: 1[m] e[st] precepta
fidalia distingui spe[cie] s[ecundu]m differentias virtutum et vitiorum quae precipiunt et prohibent
ut sit n[otanda] notali 1. in hac diff[erenti]a dictum e[st] — 2[m] e[st] in illis operibus quae
sunt prohibita q[uia] mala n[on] esse d[ictu]m q[uia] prohibita quidem apparent quod pecca distinguant
spe[cie] s[ecundu]m precepta fidalia sed potius oppositum d[ictu]m e[st] quod precepta fidalia distinguunt
spe[cie] s[ecundu]m differentias vitiorum quae prohibent in aliis et operibus quae sunt mala et
precepta prohibita ante dixit quod pecca differunt spe[cie] s[ecundu]m differentias preceptorum
fidalium verbo discrimen e[st] in operibus quae n[on] sunt esse mala n[on] presupponit
ex n[atur]a sua malitiam sed eatenus illa redduntur mala q[uia] sunt prohibita ut dixi[mus] a
notali 2°. in coroll. Unde oblig[atio] ad illa vitanda n[on] aut ex n[atur]a ipsorum operum
s[ed] s[ecundu]m se sed ex precepto fidali s[ecundu]m honestatem intentam a precipiente atque ita
s[ecundu]m variam honestatem ad q[ua]m obligat precipiens distinguunt spe[cie] pecca quae
fiunt contra talia precepta. Sic et cum hoc pecca distinguitur spe[cie] s[ecundu]m precepta quae
obligant sicut dubita ratione [con]fessio honestatis ut loquitur aut[hor] sic citati sect.
3[a] 5[a]. Et explicatum e[st] ibi in 1[e] in 3[a] illius pro et in iis quae [con]fixe dictas sunt

et amplius exponetur infra dicendo

Sect. 4ª. De regula discernendi dist. species peccatorum ad communem usum moralem. et an sit multiplex malitia specie in peccato quod fit contra multa precepta

Ad communem usum moralem in varijs materiis et presertim in sacram. penitentiæ necessaria est aliqua regula ad discernendam dist. species peccatorum. nam penitentes tenentur confiteri species peccatorum mortalium et circumstantias quæ mutant speciem ut diffinitur in trid. concilio sess. 14. c. 5 de sacram. penit. cap. 5. et exponitur in materia de penitentia disp. 11. cap. 3. et c. 4ª. et cap. 5. dub. 1º. et quidem ijs qui doctrina theologica et scholastica instruunt aptissima regula ad discernendas dist. species peccatorum est illa quæ assignata est sect. a. in hoc cap. sol. 1ª in c. 1ª expositionem in progressu traditam cum solut. diffic. sed ad communem usum assumenda est alia modo sequenti

Sit ergo sufficiens regula ad discernendam dist. species peccatorum ad communem usum moralem et si dicatur tunc peccata distingui specie quando sunt contra speciales obligationes pertinentes ad diversas virtutes species aut ad materias diversas specie moraliter consideratas sub una communi virtute explicatur et libri ex. et in dub. et. v.g. furtum et mendacium sunt peccata diversa specie quia sunt contra speciales obligationes diversarum virtutum. nam furtum est contra specialem obligationem iustitiæ, mendacium vero contra specialem obligationem veracitatis idemque indubitate ostendi potest discurrendo per alios actus qui sunt contra speciales obligationes pertinentes ad diversas virtutes

Insuper furtum, homicidium, adulterium et detractio, quæ conveniunt in hoc quod sint contra obligationem iustitiæ quæ ab auctoribus datur esse una virtus (ambiguum vero est apud multos, an velint iustitiam esse unam virtutem specie infimam s. sub alterna, an specie pure morali [et genere physica]) in presenti dicta peccata distinguuntur specie quia saltem sunt contra speciales obligationes pertinentes ad materias diversas specie moraliter consideratas sub virtute iustitiæ, nam aliud quod spectat pure moraliter est aliud ius ad res familiares quod est furtum aliud ad vitam

2a quod e homicidium aliud ad uxorem 2a quod e adulterium, aliud ad famam
3a quod e detractio ut expositum e dicta in hoc cap. sect. 3a diff. 1 . ad 1m replicas ~

Xa hoc locum hec id, quod Vasq. 1a 2ae to. 1 disp. 97 cap. 2 in fine dicit aly
dicunt peccatum n tm specie differre quando est dissimilia praecepta diversarum virtutum, sed et
quando sunt praecepta specie diversa eiusdem virtutis, quia, inquit, eadem virtus habere pot prae
cepta specie diversa sicut habitus specie diversos. Sane quis loquendo de specie quae physica
quae attenditur ex obiecto finali formalis videatur quemlibet habitum virtutis, qui fuerit
unius speciei infimae quod physica, ratione diversitatis et heterogeneitatis partium, non posse habere
actus diversos specie physica, quia physica unitas aut distinctio specifica habitus desumitur
ex physica unitate aut distinctione specifica actuum, quae quod habitus sit primum determinatum
ad talem aut talem speciem physicam actuum ut ostendimus suo loco infra de habitibus in
saltem loquendo de specie pure morali quae attenditur ex morali obiecto mali, verum
id quod probabiliter auctor dicit eandem virtutem, quae sit unius speciei quod physicae posse habere
actus et praecepta diversa speciei pure moralis specie diversorum moralis quo pacto
etiam actus qui sit unius speciei quod physicae, potest habere malitias speciei pure morales
ut diximus e dicta sect. 3. diff. 1 ad 2m obiectionem ~

Ex dictis solvitur haec quaestio An sit multiplex malitia specifica in peccato
quod sit contra multa praecepta ~ Respondeo quod peccatum sit contra multa praecepta quorum
quodlibet inducit specialem obligationem honestati pertinentem ad diversas virtutes
aut ad diversos illius gradum saltem secundum speciem pure moralem tunc in tali
peccato morali censetur esse multiplex malitia specifica. Ut furtum rei sacrae
habet specificam malitiam furti contra praeceptum iustitiae, et insuper habet specificam malitiam sa
crilegii contra praeceptum religionis de reverentia debita rei sacrae. Vide dicta
sect. 3a diff. 2a ad 2m obiectionem. Item si quis uno actu voluntatis decernat
committere furtum adulterium homicidium et detractionem in tali actu est multi
plex malitia specifica, contra speciales obligationes pertinentes ad diversa praecepta
iustitiae secundum varios illius gradus saltem pure morales, ut dictum e dicta in hac
sect. 4. § insuper ~

Obij. 1.° Dari posse peccatum quod sit contra multa praecepta et tamen non habeat multiplicem speciem malitiae ex parte moralis, quia non est sufficiens regula discernendi distinctionem specificam ex parte moralem peccati ex eo quod sit contra multa praecepta. ant. prob. furtum simplex est unius speciei moralis et tamen est contra legem naturalem, et contra legem divinam positivam, et contra legem humanam, quae sunt multa praecepta prohibentia furtum, ergo etc.

Ad 1.am resp. neg. ant. Si praecepta ita sint multa ut inducant speciales obligationes pertinentes ad diversas virtutes specificas aut ad magis diversa speciei moralis ... sub una cum virtute modo sit expositio in hac sectione, in eo sic negatur peccatum contra illa non habere multas species malitiae, regula autem discernendi distinctionem specificam peccati non attenditur ex eo quod sint contra multa praecepta quomodocumque, sed tali modo ibi dicto.

Ad prob. tamen resp. ant. lex naturalis et divina et humana prohibens furtum non sunt tali modo diversa praecepta, sed omnia dant intuitu eiusdem honestatis pertinentis ad iustitiam quae non laedat ius alterius circa rem familiarem, et ideo simplex furtum ex eo quod sit contra illas leges non habet multas species peccati.

Ad hoc explicandum et ad solvenda multa alia argumenta notandum est id, quod dictum in hoc cap. sect. 3. diff. 3. notabili 1.° dictum est in iudicando morali diversitatem specificam legis seu praecepti moralis non attendi ex diversitate praecipientis sed obiecti moralis. Unde fit ut quando lex naturalis divina et humana praecipiunt aut prohibent idem obiectum morale intuitu eiusdem honestatis, ut contingit in prohibitione furti ne laedatur ius alterius circa rem familiarem, tunc illa non censentur moraliter praecepta diversae speciei, ac proinde neque peccatum ex eo quod sit contra illa censetur habere diversas species. atque id notant Med. 1.2. q. 72. art. 6. § 4.um documentum. Zumel ibid. dub. 3.° diff. 4.° Bas. diff. 93. cap. 2. n. 4. Azorius 1.a inst. moral. lib. 4. cap. 2. q. 5. ad finem.

2.° notandum quando multa praecepta concurrunt ad eandem rem praecipiendam aut prohibendam posse id contingere duplici modo. 1.° est si unum praeceptum sit solum confirmatio alterius propter eandem rationem honestatis et tunc non multiplicat species

peccati ex eo quod sit contra multa seu multiplicia praecepta seu distinctas leges ut
accenit in praedicto exemplo de simplici furto contra legem naturalem divinam et hu-
manam quae prohibent furtum propter eandem rationem honestatis ut docent auctores
citati ~ minus est si unum praeceptum prohibeat eandem rem propter eandem
rationem diversae honestatis ac prohibet aliud tunc multiplicatur species pec-
cati ex eo quod sit contra multa talia praecepta. Ut in furto rei sacrae est duplex
species peccati altera contra praeceptum quo prohibetur quodlibet furtum ex rei sacrae
ut servetur honestas iustitiae altera contra praeceptum religionis ut servetur reverentia
debita rebus sacris, nam hoc intuitu lege ecclesiastica prohibetur furtum
rei sacrae ut notant auctores supra citati notabili 1. inter quos Medina ibi praemissa
hac distinctione quod lex particularis supra aliam addita potest se habere duplici modo
praedicto: vel aut transferat actum ad aliam virtutem, aut non transferat
si debitum quando transfert ad aliam virtutem tunc est duplex obligatio diversae speciei atque
inde transgressio est duplex peccatum diversae speciei secus vero quando non transfert
ad aliam virtutem ~

3. notandum est apud multos auctores (ex quibus est Bon. 1a. p. 1. q. 9 b. cap.
2. n 3 et 4 et cap 3. n 6 et 7) hoc esse dictum quod lex positiva seu
praeceptum superioris hoc habet vim ut id quod iuste praecipit constituat in specie
talis aut talis virtutis contra finem cuius intuitu illud praecipit, atque inde id
quod prohibet constituat in specie peccati contra hanc vel illam virtutem cuius intuitu illud
prohibet. Ut si quando praecipit ieiunium intuitu temperantiae constituit illud in specie
temperantiae et quando praecipit observantiam festi intuitu religionis constituit tale
opus in specie religionis quod dictum verum est quia vi praecepti inducitur obligatio
ad speciem saltem pure moralem illius honestatis ad quam praecipiens intendit
obligare, ut diximus supra sect. 3. diff. 3a ~

Hinc colligitur quod et omnia peccata ex eo quod sint contra praeceptum habeant
quandam rationem generalem inobedientiae ut ex D. Tho. diximus supra disp. 2.
cap. 6 sect. 2a. diff. 1a. ad finem et dici solet inobedientia transitus de
malis quia est transgressio cuiusdam praecepti. in quodlibet hoc specie saltem pure

moralem sed etiam virtuti specialis eius honestatem habentem quare moralem imponit praeceptis unde si praeceptum non imponat propter honestatem obedientiae alterius virtutis v.g. iustitiae tunc transgressio non erit induplicem speciem alteram iniustitiae alteram specialis inobedientiae ut ostendit ex aliis X^a coem doct. n. 1

Aliud vero erit si cum rem aliquam pertinentem ad obligationem alterius virtutis reddat praeceptis superioris etiam propter specialem honestatem obedientiae tunc enim transgressio habebit etiam speciem habentem quare moralem inobedientiae sic Medina 1a 2ae q. 72. art. 6. q. 9. docuimus art. 9. ad obligationem qua monachus tenetur ex iustitia reddere alienum accedit praeceptum plani quod transferat illum ad virtutem obedientiae transgressio habet duplicem speciem peccati alteram iniustitiae alteram inobedientiae, quod intelligitur de specie quare morali inobedientiae ratione obligationis impositae propter honestatem obedientiae quamvis non interveniat contemptus specialis inobedientiae quae est animo expresso intentio non obediendi seu ex finali motivo contemnendi praeceptum quia inobedientia qui est quo ad differentiam priori quare morali ac expressa inobedientia quare moralis si quis superiori propter honestatem obedientiae praeciperet de ambulatione non obediret etiam si id non ommitteret ex intentione expressa non obediendi seu ex finali motivo contemnendi praeceptum.

Ex hoc obiicies diversa praecepta decalogi non furaveris non concupisces rem proximi tui videntur furtum et concupiscentia furti pertinere ad eamdem speciem moralem peccati. praeterea diversa praecepta decalogi non moechaberis, non concupisces uxorem proximi tui videntur adulterium et illius concupiscentia spectare ad eamdem speciem moralem peccati quae non distinguuntur specie ex eo quod sint contra diversa praecepta.

Respondetur ad utrumque illa duo praecepta inter se separata et diversa praecepta non quo ad diversitatem obiectorum moralium sed quoad sensum verborum relatum ad effectus diversum pertinentem ad eamdem speciem moralem peccati ut denotaret non solo prohiberi furtum in effectu sed in affectu vel voluntate quod est de aliis duobus posterioribus praeceptis inter se separatis ut denotaret non solum prohiberi adulterium in effectu sed in affectu quod specialiter explicatum est in his materiis

est quod fuit apud Doctores posset esse maior occasio erroris, nam plurimi Doctores illas plerumque erarunt.

Hinc colliguntur plura libera ...... quae aliqui distinguunt dicentes aliquando idem peccatum prohiberi diversis praeceptis et quandoque multa peccata prohiberi uno praecepto: sed inquiunt hoc si sit esse unum praeceptum, neque in iustitiam faceret adhuc esse distincta peccata sicut actum adulterii. nam ad hoc ut constet peccata esse vel unum aut distinctum praeceptum, quae consumenda est unitas aut distinctio specifica peccatorum non attendi hoc ex eo quod praeceptum proferatur uno, aut diverso tenore verborum. nam sub uno tenore verborum possunt diversa praecepta quae prohibeant peccata diversae speciei ut v.g. in sexto praecepto decalogi non moechaberis sub que dicuntur praecepta prohibentia omnes species luxuriae, ut simplicis fornicationis, adulterii, prosternere libidini etc. et contra etiam contingere potest ut praecepti quoad tenorem verborum diversi prohibeant peccata pertinentia ad eandem speciem moralem ut constat in praedicto ... non furaveris, non concupisces rem proximi tui.

Multa alia dubitationes quae praedicta opponi possunt partim ex dictis partim vero ex infra dicendis in variis quaestionibus ... pendent ... vero tunc sub brevitatem omittuntur, notandum autem est saepe apud auctores esse magnam diversitatem contra aliquas materias et circumstantias morales an variant speciem peccati nec ne, et sane speculatione in variis casibus difficile est ... secat ut constat Bass. 12 ... dp. 101. cap. 5. n. 15. ubi bene advertit id in specialibus materiae pendere ex prudentis arbitrio et sane, sed ut regulam generalem esse omnibus certam ex opp. operis cum diversa verbi varia omni speciem peccati ... ei dicitur in medio existenti esse opposita duo extrema vitia diversae speciei.

Porro etiam in modo intelligendi et explicandi hanc autem regulam apud auctores est diversitas ... ad eandem speciem moralem ut ille, qui oppositis est sumendus in hac scilicet quarta in ... et contra illum intelligendum est id quod michael Medina tit. 2. de confessione ... de circumstantiis speciem peccati mutantibus hic dicitur, illa circumstantia mutat speciem peccati mutare, seu novum

pl[ur]es induere, q[uae] distincta sunt specie p[ro]p[ter] habere p[ro]p[ter] habere nempe id intelli gendumq[ue] q[uo]d e[st] distinctu[m] s[ecundu]m ultimo induere specialem oblig[ation]em ad diversas virt[utes] specie ad m[od]um diversas s[ecundu]m morales p[ro]p[ter] considerari sub una virt[ute], res in p[rese]nti de explicanda e[st]

Sic ergo intelligend[um] e[st] id quod habet ita c[a]p. 6. q. 2. ... nam dici non differre specie peccata solet intelligi desumere illud ade magnum vel notate ut s[ecundu]m illud plura advertere diversis virt[utibus] moralibus licet ... mam eisd[em] virt[utibus] ita differant ut q[uod] proclivius sit ad illorum unum n[on] ideo sit p[ro]pter id aliud q[uo]d e[st] ex toto utrique s[ecundu]m moralem existimari ut ... in vitiis extreme oppositis virtuti mediae q[uae] e[st] proclivius ad alterum n[on] ideo e[st] ad ... unde Henri. to. 1. sum. lib. 2 de Sacram[en]to p[oe]nit[enti]ae cap. 5. n. 3 et 4. et alios quos ibi in glossa refert

Art. 2[um] Unde summatur moralis dist[inctio] numerica peccatorum

Suppono 1. ad distinctionem moralem peccatorum confessionis sacramentalis necessariam esse obligationem requisitam ad discernendas n[on] solum dist[inctiones] specificas peccatorum, ut q[uae] dictae sunt cap. praecedenti, sed et dist[inctiones] numericas, nam in confess[ione] sacramentali exponere tenetur n[on] solum species peccatorum mortalium, sed et numerum ut diffinit con[cilium] Trid[entinum] sess. 14. c. 5. de Sacram[en]to p[oe]nit[enti]ae cap. 5. et exponitur in m[ateri]a de p[oe]nit[enti]a dist. 11. cap. 7. —

2[o] suppono e[ss]e q[uo]d ad diversitatem specificam peccatorum distinguitur quaedam moralis diversitas specifica q[uae] physica, quaedam vero pure moralis ut expositum e[st] sup[ra] in hac disp. cap. 1. sect. 1. notabili 2. ita suo modo circa diversitatem numericam peccatorum distinguitur quaedam moralis diversitas numerica q[uae] physica, quaedam vero pure moralis et quidem h[ic] sermo sit de morali diversit[ate] et pl[ur]alitate numerica q[uae] physica et ... inter plura commissiones dat q[uod] mali actus liberi s[ecundu]m suam entitatem reali distinctione et nulla un[itate] physica inter se iungantur, nam hoc modo in physicis accidit distinctio et pluralitas numerica actuum

Sive sermo sit de diversitate vel pluralitate numerica peccati moralis. Sed aliquando attenditur ita ut ad illam non semper exigatur distinctio realis actuum. Nam unum peccatum morale esse in uno actu reali [illegible] plura peccata non quo pacto auctores loco citato attendi differentiam, ideo 2a stadium morale duo peccata in uno actu vel ... amplectente duo obiecta mala non diversa ut eius qui una volitione decernit facere duo homicidia, item in uno actu qui est praecepta non diversa quorum quodlibet inducit distinctam obligationem ad eundem actum ut si quis aliquis transgreditur ieiunium eo die, quo occurrunt distinctae obligationes ut v.g. vigilia et quadragesima et quatuor temporum.

Supponimus varios modos quibus peccata possunt numerice multiplicari posse reduci ad quatuor, circa quos sunt difficultates discutiendae. Primus modus est si multiplicentur actus mali mere interni sine actu externo. 2us est si simul cum actibus internis multiplicentur actus externi, nam ... per se omissi aut multiplicari per solos actus externos sine interno, quia non potest esse peccatum nisi sit voluntarius. Actus externus non est voluntarius neque moralis malus aut bonus in se, nisi procedat ab actu interno voluntario malo aut bono, ut constat ex expositis est 2a. 2ae q. 20. art. 6 cap. 1. et aliis sequentibus. 3us modus est si multiplicentur praecepta circa eundem actum, ita ut quodlibet praeceptum distinctam obligationem numerice obliget ad eundem actum. 4us est si multiplicentur obiecta non diversa quae attingantur ab uno eodem actu, ut eius qui vult facere multa homicidia. Circa haec omnia sunt difficultates tractandae sectionibus sequentibus.

Sect. 1a. An sint plura peccata non diversa quoties multiplicantur mali actus eiusdem speciei, et quaenam interruptio et renovatio malae voluntatis multiplicet peccata

1a sententia absolute asserit actus nunquam peccatum augeri, quousque perseverat voluntas peccandi, quae fuerat interrupta [illegible] renovatur. Michael de Nabarra

in manuali cap. 6. n. 15. refert Ioan. Andreas. Ipse Navarr. in
lege absol. Sanc. s.am Doct. limitat. infra apponenda in 3.a 5.a ~

2.a sent. affirmat eo si multiplicentur mali actus cum interrup.e
et renovat.e nisi semper interruptio per actum s.a contrarij n.e moralis
plura peccata n.o diversa sed moralit. reputari pro uno peccato continuato. ita
sentire Ur. Cano. in relect.e de pænit.a p. 5. fol. 103. § Ex hoc ad l.m 3
Utrigens demo quo pœnitens tenetur confiteri culpam quoties alicui interru
pit et renovavit. ita ait. Si interruptio facta est per actum contrarij, necesse est
confiteri quoties eius mi culpam renovavit; at si interruptio fuit natur.
quales plerumque fit n. oportebit id exprimere sed satis erit ita confiteri tota
die &c. Hoc fere.

3.a S.a distinguit quaedam esse peccata quae consumantur interius
hoc est quae sistunt in actu interiori et non prodeunt ad exteriorem ut Hæresis
mere interna, odium Dei, desperatio &c.a et in his ait totidem esse peccata
multiplicata n.o, quoties multiplicantur actus interni, ac proinde totiens mala
voluntas quae fuerat interrupta renovatur, alia v.o esse peccata quae consu
mantur exterius hoc est quae prodeunt ad actum exteriorem, ut reale furtum
homicidium &c.a et in his dicit quis multiplicentur mali actus interni et
externi esse moralit. unum peccatum continuatum quam mala intentio procedens uni
moralit. perseverat in aliquo opere externo ex illa relicto et ad eius consumat.em
ordinato. Ita Navarr. in comment. de pænit.a d. 5. cap. considerit in princ.o
n. 48. et in manuali cap. 6. n. 6. Caiet. to. 1. opusc. tr. 31. de 17.
responsionibus in respons.e 15.a ad 2.m dubitat.em et 22.a q. 66. art. 3.
&c.a respons.em ad 3.us § ad hoc &c. Bass. in 2.a to. 1.o tr. 75. cap. 2.
Suarez 3 p. to. 4. disp. 22. sect. 5. partim n.o 17. ubi de peccatis mere
internis, partim v.o n.o 19. 20 et sequentibus ubi de peccatis quae prodeunt
in actum exteriorem. Azor. to. 1.o inst. moral. lib. 4. cap. 4. q. 4. ubi
fatetur in hac re opin.es quae in modo loquendi tantum diversæ possunt videri et sane
multi auct.es videntur posse exponi ex dicendis subijciendas ~

1a Cl.o q.do multiplicantur mali actus eiusdem speciei non habentes inter se ullam continuationem moralem sunt plura peccata non diversa. Haec conclusio est certa ex ipsis terminis et habetur ex doctoribus locus citatis. Sic autem explicatur et probatur. Sunt in physicis ex Arist. et aliis philosophis lib. 5 physicorum tex. 41 motus plures motus non distincti quando non habent inter se ullam continuationem physicam per quam constituant unum motum physice continuatum unde Arist. ibi ait multa sunt entia unum motum inter quos quies et [illegible] subditur. Si aliquis motus statu interrumpitur neque unus neque continuus [illegible] suo modo in moralibus debent esse plures actus non distincti quando non habent inter se ullam continuationem moralem.

Si difficultas est in explicando quaenam censenda sit continuatio moralis et quaenam habenda sit interruptio moralis discernendae ex modo quo prudenti aestimatione morali in actibus censetur non intervenire aut intervenire moralis interruptio. Spectat ad conclusionem sequentem.

2a Cl.o inter actus malos eiusdem speciei censetur esse moralis continuatio sufficiens ut moraliter reputentur quasi unum non peccatum continuatum quando non datur interruptio aut per actum contrarium aut per cessationem moralem notatam. Explicatur et probatur. Actus eiusdem [illegible] censentur moraliter continuati quando inter illos prudenti aestimatione non censetur esse moralis interruptio ut patet. Haec autem potest contingere variis modis, qui reducuntur possunt ad duos. Primus est per actum contrarium, nempe quando voluntas peccandi interrumpitur per aliam voluntatem contrariam. Ut si aliquis primus habeat malam voluntatem occidendi alium [illegible] abiecta tali mala voluntate habeat bonam illi contrariam et deinde repetat malam voluntatem priori similem inter hanc et illam non censetur esse moralis continuatio propter interruptionem per actum contrarium ac proinde illae malae voluntates non reputantur moraliter quasi unum non peccatum continuatum sed moraliter sunt plura non autem unum peccatum [illegible] debent quasi [illegible] explicari in confessione. Etiam hoc conveniunt omnes auctores in quaerimus [illegible]

Nota autem aliquos [illegible] censere moraliter interrumpi malam voluntatem per actum bonum non solum intelligitur actus poenitentiae finalis quo quis poenitens de priori mala voluntate statuat finaliter opponi sed intelligitur quaevis actus bonus incompatibilis cum priori mala voluntate.

2us modus interruptionis per cessationem a priori mala voluntate [illegible]

dine actu ordio &c. Sunc enim aut. ubi sub. veniunt inductus puncti
1.um est si fingat omnimodo cessatio malae voluntatis quoad actus internum
quoad externum per aliquod longum tempus et postea iteretur actus mala voluntas
Sunc moraliter non est unus non peccatum continuatum v.g. aliquis nunc habet actum
morosae delectationis et deinde per aliquod longum tempus non ab illa cessat et postea
eam repetat, haec ut dicitur ex eo sensu sensent plura non peccata propter inte
rruptionem longi temporis non manente aliquo effectu in quo continuentur.

2.um punctum est si fingat cessatio malae voluntatis quoad aliquem
actum moralem internum, non vero quoad externum ab illo causatum, qui durat ali
quis actus externus aut immediate aut mediate ab illa causatus cum malitia eiusdem spi
moralis, internum saepe actus voluntas internum interrumpat et removet esse
unus non peccatum continuatum quia mala voluntas procedens censetur quasi virtualiter perse
verare quamdiu durat aliquis actus externus aut immediate aut mediate ab illa causatus
et ad eius consummationem ordinatus. v.g. quando aliquis intendens homicidium alicuius ensem
parat et equum, fovet iter quaerit hostem, et se habet alia media cum morali malitia
eiusdem spi homicidii ordinata ad eiusdem consummationem interim repetendo saepe eandem
malam voluntatem, actus huius modi sunt unum peccatum moraliter continuatum ut com
munem auctorum sententiam citari in 3.a 5.a

Restant duo puncta circa quae apud auctores est dissensio et 1.m punctum est
circa dicta cum duobus praedictis est an quaelibet interruptio per exterior aliquis ex vicibus spon
sufficiat ut moraliter dicatur plura non peccata. Aliqui ut Bals. 1.a 2.ae q. 10. 1. n. 75.
cap. 2. n. 3. &c. dicunt in puris quod internis consummantur per quamlibet ex vicibus
interruptis actus interni multiplicari non peccata sed non continuari moraliter. unde
ibi solvit imilis tot esse peccata, quoties actus voluntatis diversi, et fundamentum est quia
in talibus peccatis quae internis consummantur sic est quae non producunt ad actus externos
v.g. in odio mere interno et interna delectatione morosa quando interveniunt interruptiones
ex vicibus nihil manet in quo dicantur moraliter continuari quod est &c. at vero
in peccatis quae externis consummatur dicunt esse diversam rationem quia ex si mala voluntas
v.g. homicidii multo antea praestiterit tamen coepit quod maneat illius effectus exterior

censet moralr in illo continuari etc. cum iterum similis voluntas repetit e
n fit novum peccatum sed idem continuatum. ~ sane id. vv verum cogit. de continuat
moral stricto in rigore proportionato ad continuat.em ... physicis usque constat predictis
fundamentis quod tn n obstat ec sequenti ~

3.a Ce. vicibus interrupt.e ... mi aliq malos ... eiq. . esse
moralis et. idem dni n obstante quo minus illi censeant here continuat.em moralem
reddiante quodammo. unum peccatum continuatum p mus uniq continuat.e moralis
Sane ce. ...endit quodam . 5.a gm refert Suarez. 3. p. t. 4. d. 22. sect.
5. n. 11. et postea n. 18. ad finem significat illam dere n ee ... 1. 5.
utriusque ipse ibi inicio in mo cogit. videat aliud sentire tn ep doct.a gm
tradit inicio no 18. ad finem . et 24. et 206. videtur id dere colligi et
pret.a ep ijs que docent infra citandi ce 4.a —

(Obr. 1.o gm moralis continuatio n reshr in indiuid de ser ... ... fm
diuersos mos ... oblat.e neque vicibus interruptio ... adhi a.a ...
dom pt ... omnes mus continuat.e moralis cus infallibil. fit in
continuat.e ... operum humanorum interuenientes esse vicibus interrupt.ab.
unde hac de causa in varijs casibus vicibus interruptio prudenti est.
mat.e morali n censet ... tollere moralem continuationem ut vg. in ce,
citandis oris cannonicis interuenit vicibus interruptio et ... quadme
ministrat.e sacramenti p ... post applicat.e m.e ... fla et in alijs
casibus ... x.a ... ma, ... finem moralem prudenti estimat.e
ad ... latitudo in mo continuat.e moralis q.o ... proportione.
id ... mo ... pt in casu ... ec —

2.o Obr. q.a aliq. ... ab hoe morali continuari peccatum
utz mere internum p aliquod temp. (vg. cus de odium internum seu
delectat.e morosam continuat p unam horam aut dimidiam) id numqu
moralr ita fit quin ... aliquae vicibus interrupt.e mentis ...
ad aliqd aliud ... quius statim redeat ad ... affectus ut inducat ...

et ob vim prudenti humanae et dis ... qu. verbis interrupt. mo dicto n. obstare quominus tunc accedat aliqua moralis continuatio quia satis e ut moraliter reputet, unum peccatum.

Si autem quaeras quantum sit illud verbi temporis spatium, quo fieri debet verbis interruptio ne fiat notabilis distans morali continuat. Respondeo id non esse unum tridem determinatum per omnibus casibus, sed prudenti aestimat. discernendum esse ex tota materia et circumstantiis, secundum usum moralem quo in tali aut tali materia habet. [illegible] illa interruptio censet non notabilis aut notabilis sit sicut modo dicit de interrupt. in recitandis horis canonicis et in administranda materia et forma sacramentorum et aliis casibus.

Quare ad propositum fundam. suppone: 1a Respondeo quis eo tempore quo inter actus internos eiusdem peccati non manente actu externo intercedit verbis interruptio nihil maneat esse quo continuent moraliter in rigore proportionato ad continuat. em quia peccatum ... tamen quia illa verbis et non notabili interruptio actus eiusdem est idem ... morali per nihilo reputanti ... acum moralis sit infallibile in continuat. talium actuum inter venientiam esse aliquam verbum interrupt. em non obstat quominus ibi quodam modo accedat moralis continuatio sicut accedit in aliis mat. moralibus ut ostensum e in prae esse verbis ... aestimabit ex doct. auctorum infra esse 4a.

4m. punctum esse quod eis dissentiunt auct. e specialiter de peccatis quae consumant ex pluribus actibus et quae afferunt ad actus exteriorem, quae nam ... continuatio requirat in ipso actu exteriori ut moraliter censeat unum peccatum continuatum quis ... actus internus aliquo ... ad ... et ... actus internos ... ad continuat. em ... v. g. homicidii interrumpant per somnum et alias act. ... censeat nihilominus unum peccatum continuatum. Respondeo.

Partem negantem tenent aliqui ut Baz. 12a 1o. 1. q. 75. cap. 3. n. 12. ubi id ita probat nulla actio neque omissio in somniis potest esse peccatum quia tunc non est libertas quia quo mala voluntas interrumpit per somnum tunc non manet

alio peti in quo prout voluntas censeat moraliter perseverare & deinde repetita post somnus innuari & ibidem infert per eamd. roem idem dm esse qdo peccans interrumpit per naalem distractionem & inconsiderantias, ut cum quis iter facit ad occidendum inimicum & interim ita distrahitur ut nec recordet homicidij neque loci quo tendit neque itineris, tunc enim n manet aliquod opus humanum & morale in quo prout voluntas maneat & innuet — Sed quisquid de ostendat tunc n dari innuationem moralem stricte in rigore proportionatam ad innuationem qsi physicam nil tn obstat si concedat quaedam innuatio moralis latio n mo subjiciendo —

Haec in petis qua extcui remanet interruptio per somnum aut alios actus naales l. morales qui mo ordinario in progressu exercitii aut requiruntur aut solent intervenire n obstat quominus censeat ex quadam morali innuatio alicuius qui adsumatem operis ordinante ac proinde morali opponente per uno pecco innuatio quis fiat qualis durat voluntaria. ita Nav. in manuali cap. 6. n. 16. §. infert. 1o. Caiet. to. 1o. opusc. tr. 31. de 17m responsionibus in respo. 15. ad finem. Ludovicus lopes in instructorio consc. pe. 1a cap. 31. § 4. § Sac. Suppra Ledesma. 2a 4i. q. 9. art. 1o. dub. 3. pp. 2a. Petrus de navarra de restitutione to. 2. lib. 4. cap. 4. n. 9. 10. & 14. & alij —

Cuius & explicat actus qui mo ordinario aut requiruntur aut solent intervenire ad assumationem alicuius operis moralis censent qsi una via ad unum terminum, sicut qui iter facit ad aliquem locum ex eo quod propter necessa & tempore necess. dormiat & comedat & interdum in via loquatur cum alijs n censet interrumpere iter suum iter, quia oes hi actus mo ordinario aut requiruntur aut solent intercedere in progressu itineris, ita qui aio occidendi hostem absentem parat arma, facit iter, & necess. & ordinario tempore dormit & comedit & aliquando in via loquitur cum alijs n censet moraliter ro interrumpere prosequutionem homicidij. quia huiusmodi actus mo ordinario, aut requiruntur aut solent intercedere in tali prosequutione, alia vero esset ro si interponerent actus extraordinarios qui moraliter censerent qsi digressiones interrumpentes viam institutam —

Ad roem vero in 4o. puncto adductam pro opposito 5a Resp. recedendo ant. & distinguo. cons. si sensus sit tempore somni & naalis inconsiderantie n ma

nere alt[er]ius moralem, hoc e[st], h[abe]ndo tempore liberã quã voluntas p[rae]cedens
continet tunc morali hoc e[st] libere sic verum e[st] unde tunc hoc genus
habitualis sit in statu pecc[ati] n[on] tn dr tunc actu peccare, sicut ez reg. in multis
alijs casibus virgibus ho. mo humano, hoc e[st], ordinario, dr continuare pen[a]s v.g.
n[on] restituendi rem alienam id n[on] ita intelligit quasi in quolibet momento
continuo peccet ut bene notat Petrus nab.[arra] sic.[ut] atuig. c. 4.a in illo n.o 19.
Sed q[uan]do interruptio e[st] n[atura]lis hoc e[st] n[on] libera. v.g. tpore somni n[atura]lis inun
sed [illegible] n[on] censet in genere mor[ali]s obstare quominus dicatur continuari pec
catu; quod illa sublata reperit voluntarie quasi ex vi p[rae]cedentis in
tentionis virtualis ppr dispositos spez et circunstantiaz et memoriaz
excitantem etz si renovet propositum —

Postremo interruptio quae n[on] e[st] n[atura]lis tamen [illegible] libera q[ua]e talis
ut ordinarie requirat aut soleat intervenire in prosequtione alicuius operis n[on] cen
set in eo genere mor[ali]s quod e[st] sufficiens ad aliquam [illegible] sua continuationis
obstare quominus dicatur continuari opus quod illa sublata statim reperit
ex vi p[rae]cedentis intent.[ionis] virtualis modo dicto, sic scilicet [illegible] in exemplo adducto in
p[rae]ced.[enti] c[asu] viator n[on] censet morali interrumpere sed continuare suum iter
q[uan]do pergit via ordinaria etz si interim sic tpore libere comedat et loquatur
cum alijs aut operetur aliaz alt[er]ius liberas quae morali n[on] censentur
digressiones notabiles ab incepto itinere —.

Ex dictis colligit. 1.o ob praedictum modum continua
tionis moralis locum habere id, quod multi cum Navarr. in
manuali cap. 6. no. 17. § addimus 2.o Ludovicus Lopez.
Ledesma. Petrus navarra sic.a etiam in c. 4.a Henriquez
tomo 1.o summae lib. 2.o de paenitentia cap. 5. n.o 5. tales

— Nihil deest —

et alij ibi in glossa litt.a V. et alij dnt adid̃ ꝑvas q̃ea solent ꝑcedere actus valentes principalem ꝯputari moraliter ꝑ mus vnius pcti cum actu principali ac p̃inde satis esse in cõfess. sacramentali explicare actum principalem. V.g. qui ꝯter fornicat.em n. tenet explicare verba oscula et tactus impudicos morali propinquitate actus qui ingrediuntur eius malitia morali eiusd. spe. more solito p̃cedentes ꝯsumat.em specie. imo etiam addiderunt. aliqui idē non ēē ness. in ꝯfess. explicare actus impudicos qui sequi solent post fornicat.em ꝯsumatam quod in aliqui et Suar. 3 p. 10. q. d. 22. sect. 5. n. 16. n. aprobant quia inquiunt actus subsequentes n. ss. [illegible] ꝑ prius actus ꝯsumati neque quasi ꝑficiantes ex na. sui ꝯsequentes — [illegible] post illos quo se succedunt redducit ad p̃cedentem actum quia quod morali accessorius n. ordinant ad ꝯsumat.em alicuius actus principalis ut dixi ex more Doct.a Navari et alijs ubi sa.

2.o colligit in pctis quae diu durant ac malitia morali eiusdem spei quis intercedant interrupt.es p̃cesat.em n. notalem et p varias act.es quae mo ordinario aut requirunt aut solent intervenire satis esse ꝯfiteri illa ꝑ mus vnius durat.es quae fuerunt tanta. V.g. si quis sensit malam intent.em et ꝯsequt.em vindictae ꝑ spatium vnius diei aut hebdomadae vel mensis absque interrupt.e ꝑ actus ꝯtrarij aut ꝑ alias extraordinarias aut ꝑ liberas cesat.em longi temporis ita Nav. in manuali cap. 6. n. 17 ad finis et ꝯgl. Sto. in 4. d. 18. q. 2. art. 4. ꝯcl. 7 idē 6. ledesma ꝑ 2. 4. q. 9 art. 1. dub. 3. ꝑ 3. Lopez M.a atque ꝯcl. 4. Tol. ex institut. sacerdotum lib. 3. cap. 7. et alij ꝑ hac p̃a et p̃a Doct.os tradentem ꝯcl. 3.a et 4.a assignat ꝯquae ad quae tanc censet ēē quadam moralis ꝯtinuatio sufficit ut illa reputent ꝑ uno pcto ꝯtinuato —

Imo etiam in 5.a asserente esse plura no pcta quoties intervenirent interrupt.es etiam videtur adhuc reddi in ꝑtibus casibus satis esse in ꝯfess. explicare ꝑ mus vnius more impetrando eam ꝯfessam multitud.em pctorum ut notat Suarez 3 p. 10. 4. d. 22. sect. 5. n. 16 et 24 observandumque

Sed, quod Sedesma 2.a 4 q. art. 1.o dub. 3. pp. 3. hic ait quae sit
verum quod in possibilibus eventibus est unus peccatum sive non, non est necessarium omnes illos actus
in particulari confiteri. Sed satis est dicere mansi in hoc malo proposito l.
in hoc proposito l. tm. tempus quantum, inquit, nihil refert ad notitiam confessionis
an tunc sit unum peccatum l. multa dummodo illorum malitia explicetur
dicendo tempus quo poenitens in illo malo proposito moratus fuit = quae doctrina
intelligenda est quarta regula quam in materia de poenitentia diximus peccatum mortalium
neque explicandum in confessione non intelligi in rigore mathematico aut physico
neque morali rigido cum illa exacta cautione posita. Sed satis est si mediocri diligentia
exponatur quantum satis est ut confessarius sciat statum suae poenitentis ut
quasi medicus spiritualis possit illi adhibere convenientis remedium et poenitentiam quam
ut expositum est in materia de poenitentia ex 11. cap. 7 dub. 4.

Dices 1.o ex dictis sequeretur in casu quo quis aggrediens plures homines
per intersecit unus et statim alium et deinde alium, tunc sed esse unum
peccatum continuatum quia una occisio successit post aliam sine notabili intervallo
contra doctrinam superius traditam n. 2.a et 3.a

R. neg. sequelam quia qualibet earum occisionum est moralis actio
principalis qua consumatur homicidium unius, et moralis et hoc quasi pars alterius
cum quo censeatur constituere unum peccatum continuatum, atque hoc maxime in casibus
hoc fundamentum quia illi actus exterioris sunt tales ut quilibet eorum moraliter censeatur
actio principalis quo consumatur peccatum ut indicatur communis aestimatione moralis ut
notat Suarez 3. p. to. 4. d. 22. sect. 5. no. 25

2o Dices saltem ex dictis sequeretur peccatum non restituendi rem alienam
licet duret per longum tempus v.g. pannus esse unum peccatum continuatum
quia toto eo tempore durat externa retentio rei alienae quae est quasi actus
exterior in quo virtualiter manet praecedens intentio non restituendi hac enim
ratione sicut traditur 2.a in 1. p. ex cor. 5.a dictum est continuari peccatum quandiu
manet aliquis effectus exterior in quo virtualiter perseveret praecedens
intentio &.

Resp. Nab.a concludit lib. 2. lib. 4. cap. 4. n. 9. et 10.

id ibi recedit tr. cont. dicit paenitenti satis esse in confess. expli-
care tempus quo ommisit restitutionem etiam si saepe multiplicaverit
voluntatem non restituendi, et fuerit usus re aliena tr. quamvis
creditor saepe illam petierit cum indigentia quia inquit
quia inquit censetur unum peccatum continuatum quod manet externa retentio rei a-
lienae in qua durat virtualis affectus initio, postea in no. 11 [illegible]
addit tale peccatum interrumpi per actum contrarium ita ut moraliter sit novum peccatum
quando aliquis post quam proposuit restituere iterum voluntarie omittit restitutionem.
Et plures alii ut Laym. [illegible] maior, et sing. [illegible] quos refert idem
Petrus Navarra initio cap. 4. n. 5. 6. et 7. item Henriq. lib. 1. Sum. lib.
1.o de poenit. cap. 5. n. 5. lit. B. et C. Bon. [illegible] disp. 75. cap.
3. n. 15. Suarez 3 p. to. 4. disp. 22. sect. 5. n. 32. et alii dicunt peccatum non
restituendi per longum tempus interrumpi aliis modis quibus fit ut sit novum peccatum
et non idem continuatum et in assignandis iis modis interruptionis apud illos est
varietas quae [illegible] ut impugnanda [illegible] probanda prout fuerit dissen-
tanea, aut consentanea doctrinae supra traditae cc. 3 et 4 nam ut ibi diximus
ostendit interruptio per somnum aut etiam extra somnum [illegible] inadvertentia
aut etiam advertentia per verbum cessationem. Sed per aliquas alias actiones non constat
quomodo moraliter censeatur idem peccatum continuatum, quod sufficienter paenitens in
confess. explicare possit dicendo spatium temporis quo ommisit restitutionem neque ap-
paret aliquod urgens fundamentum imponendi paenitentibus et confessariis illud
tam scrupulosum, et grave onus quod aliqui significant necess. explicandum
esse quoties debitor interrumpit et cumque intentionem non restituendi quoties
usus est re aliena, quoties advertit aut tenebatur advertere eam esse
restituendam, quoties eam negavit creditori petenti, quoties vidit illum
eo indigere etc.

Sane [illegible] est ad moralem usum sufficit neque ut libera
ommissio restitutionis seu iniusta retentio rei alienae totius censeatur et
novum peccatum in confess. explicandum quoties oritur nova restituendi obli-
gatio sine iusta causa excusante dilationem quod prudentis arbitrio relinquo

differendum ex varijs circumstantijs aut novi damni notabilis ex dilat. restitut., aut noua indigentia creditoris, aut diuturnia mora, qua moralis censeat. sufficiens &c quo sit graue peccatum rem alienam inuito dno. retinere sine iusta ca. excusante, & ut bene notat Henriq. ubi sup.a nec est tenuis obligando debitor p singula momenta q. dies dormit & vacat iustis negocijs & obseruantie aliorum mandator. v.g. audiendi sacrum ex cessat nec tenetur relicta tali oblig. occupat. debeat statim restituere. idemq. simili ratione dni est quouis prudentia arbitrio occurrit aliqua alia ex causa iusta excusans.

Sect. 2. An sint plura peccata non diuersa in uno actu, qui est contra plura praecepta non diuersa

Aliquando contingit unum & eundem actum seu ommissionem esse contra plura praecepta moralia non diuersa v.g. si quis frangat ieiunium eo die quo occurrit & praeceptum quadragesimae & alicuius vigiliae & quatuor tempor. praesens quaestio est An in tali actu sint plura peccata non diuersa.

Primam negatiuam. alij tenet Zumel 1.2 q. 72 art. 3. ad 1. Vasq. 1.2 art. 7. disp. 1a in dubio appendice Ioan. Sancij inst. mor. lib. 4 cap. 2. q. 6. Henriq. summe lib. 2. septimi cap. 5. n. 6 litt. S. Bon. 1.2 disp. 9. cap. 3. n. 10 & 9. Id tenet eius similiter diuersis quod unus actus est contra plura praecepta eiusdem speciei eandem non materiam & easdem non circumstantias, tunc sed esse unum non peccatum.

Sit certum quod unus & idem actus seu ommissio est contra plura praecepta eiusdem speciei quorum quodlibet ipse independenter ab alio afferat distinctam non obligationem quis quoad numerum moralem quasi physicum sit unus non peccatum tamen quoad numerum moralem inuenit distincta non peccata. Prior pars sine certa quod tamen quoad numerum moralem quasi physicum sit unum non peccatum docere ut

cōis nāq ut minimus id sstendunt auct. citati neq hic re negari alij citandi. Sic aūt explicatur [illegible] nq moralis qsi physicus per [illegible] atten dit ea ppōt. qua in physicis attendit nq alium [illegible] dicta in hoc cap. 1o [illegible] in 2a supp. Qd in physicis ē vnq nō aliq qd [illegible] ē vna entitas aliq quoad nus qsi physicus [illegible] unum nō pecus qd fuerit vna entitas aliq [illegible] si fuerit 2a plura precepta eiusdem [illegible] idemq sic nō [illegible] ē sic omiss [illegible] quoad nus physicus e vna qd p eam ommitit entitas vniq [illegible] aliq [illegible] ille sit ieiuniis multis preceptis

2a pars quod tunc quoad nus pure moralem ille actus contineat plura nō pecca. Sic [illegible] Navarri in man. [illegible] c. no 10. et cap. 11. n. 4. Ludouicus Lopez in instructorio [illegible] cap. 29. q 2. § 8. dic. Emanuelis Rodriguez in sum. to. 1. cap. 23. n. 3. et alios. Sic aūt declaratur [illegible] Vnq et idem actus ex eo quod sit 2a plura precepta spē diuersa quorū quod liber [illegible] afferat obligationem diuersa spē moralis censeri quoad nus pure moralem continere plura pecca spē diuersa ut [illegible] dicta V.g. si quis transgrediatur ieiunium ad quod tenetur ex precepto eccle et aliquo voto ut [illegible] tendit [illegible] dictis in hoc dp. cap. 1o sect. 3a diff. 3a et sect. 4. q. sibi ex eo quod sit 2a multa precepta nō diuersa quorū quod liber [illegible] afferat distinctas nō obligationes censeri debet quoad nus pure moralem continere plura pecca nō distincta. V.g. si sit transgressio ieiunij eo die quo currit vna obligatio eccle [illegible] quadragesimae et alia distincta [illegible] aliquod vigiliam, aut quatuor temporum. [illegible] n. appareret sufficiens ro discriminis cur sic [illegible] id conc. n. sit concedendum neq [illegible] afferri aliquid vrgens quod in simili n. possit eq obijci in casu antecedentis ac [illegible] solui n. sit soluendum

Confir. qd preceptum ē tale ut p se afferat distinctas nō oblig fine [illegible] ab alia ē [illegible]

illius transgressio circumstantias ut patet quoad quod multiplicant non huius modi

species morali censendum esse multiplicari non peccatum numero transgressionum quae tunc multiplicari idest diversimode inter se non subordinatur peccatum

atque hoc morali aestimatione intelligi est sequentia regula ut peccatum censeat esse multiplex quod multiplicii huiusmodi idest diversimode est tale diversimode

quadruplex diversa istius modi idest diversimode est tale quam regulam tradit Nab.

in manuali studio. 9. n. 20. deinde illam postea cap. 11. n. 4. significat esse

multiplex non peccatum numerus explicandum eum qui non ieiunat vigi-

liam Sancti Marci quando in quatuor tempora incidit. item eum qui

non audit missam in die Dominico cum quo concurrit aliud festum obser-

vandum.

Franciscus de Vittoria. [illegible] 12. q. 73. art. 4. [illegible] ubi

ait multiplicius peccati in eodem genere peccati quando eodem actu violant multa

[illegible] et si non transferant actum ad aliud genus peccati [illegible]

[illegible] et quod non solvit et quod non solvit multiplicius in quo peccat

in eodem genere peccati [illegible] et quod non solvit ubi ut induat [illegible]

[illegible] est se multiplicatur non specifica sed numerica peccati in uno actu

[illegible] quod sit [illegible] multiplex obligationes non diversas [illegible] dicto.

[illegible] si quis emittat aliquod votum [illegible] castitatis et postea illud iterum

atque iterum et saepius renovet et illud violet [illegible] committit plura peccata et si

per eas renovationes multiplicaverit obligationes quod [illegible].

[illegible] illa renovatio non est per se diversa obligatio sed confirmatio

et ratificatio prioris et ideo propter illius transgressionem non multiplicatur numerus peccatum

ut notat Medina in Sum. lib. 1. cap. 9. paulo ante § 1. fol. 20. et

Ludovicus Lop. in instructorio [illegible] p. 1. cap. 29. q. 2. § propter [illegible]

Venda ubi [illegible] quod praecepta succedentium pontificum non [illegible]

nisi quaedam confirmationes prioris praecepti ab alio antecessore pontifice impositi

non multiplicari [illegible] peccata propter illorum transgressionem.

Ex dictis colligitur x^a probatas 1^am esse verg^do et ness^o in confess.
explicandum q^do peccatum mortale fierit contra multa precepta non diversa
esse afferentia distinctas obligat^es mo sit^a dicto in 1^a p. ci^b bragnior
ro ius authoribus ibi relatis assignat quod ex eo quod tunc sit unum pure
moralem sit multiplex peccatum mortale ~

Multi autem ex illis 1^a negantes tunc morali multiplicari
peccatum adhuc reddunt eam circunstantiam multorum preceptorum debere explicari
in confess. x^a opinionem quod sint ex ness. explicandae circunstantiae notabiliter
agravantes peccatum mortale ut diximus in materia de poenitentia 11 cap 5.
dub. 1.

Dico non est negandum probabilem esse opinionem aliorum afferentium non esse ness.
in confess. explicare illum concursum multorum preceptorum non diversorum qua opinio
duplici via non improbabiliter defenditur. 1^a est eorum qui dicunt tunc ness. esse moraliter
multiplex peccatum, neque circunstantiam notabiliter aggravantem quod d.
quod tenent Baz. 1^a 2^ae to. 1. disp. 98. cap. 3 ad finem Lumel ibid. q. 72. art. 6.
dubio 3° ad 1^m paulo ante finem versic. Si interrogatis Valenc. Valeg.=
2^a via est eorum qui dicunt eam, quis esset circunstantia notabiliter agravans non fore
ness. in confess. explicandam, quod ex tenent Baz. mo utraque Valeg. x^a
probatem 1^am quod non sit ness. in confess. explicare circunstantias notabiliter ag
gravantes peccatum intra eandem speciem ~

Sect. 3. An sint plura peccata non diversa in uno actu, qui
versatur circa multa obiecta mala non diversa ~

2um est si quis uno actu desideret tria homicidia an in tali actu sint
tria peccata non diversa. Suar. 3. p. to. 4. disp. 22. sect. 5. n. 34. dicit probabilem
esse 1^am afirmantem, negantem tamen esse sibi probabiliorem. ~

Dico 1° unum actum malum versatur circa multa obiecta mala non diversa
quae non habent promiscue unius collationem quis quoad unum moralem esse physicum
le unum non peccatum tamen quoad unum pure moralem est multiplex non. Sic Co.
colligitur ex doctr. Nabarr. Lud. Lopez et Emanuelis ro diggia locis

citatis sub.[to] procedenti initio § ec. nam eis rationes de fundamento pro illo casu

ipse eadem eis ibi imo maiori iure ut ostendet ex dicendis. pro eo apar

te tenent Bal. 12.[ae] n. i. disp. 75 cap. 2 n. 10. ubi ait quod eodem

actu desiderandi hominidia morali censet duplex peccatum numero diversus

idem et docent plerique docti recentiores ~.

1.[a] pars asserendo tunc quoad numerum moralem quasi physicum esse

unum non peccatum probatur eadem ratione quam sect.[e] praecedenti probatur quod prior pars illius

[illegible] ergo hoc punctum ut ibi dictum est generale apud auctores ~.

2.[a] vero pars asserendo tunc quoad numerum pure moralem esse multi

plex non peccatum sic probatur quod unus actus malus versat circa multa obiecta mala

specie diversa quorum quodlibet per se afferat specialem dissonantiam censet morali

ter continere multa peccata diversa specie pure morali ut fatent etiam adversarii x.[a]

sic.[a] dicta in hac disp. cap. i. sect. i.[a] post i.[am] § ec. notati 2.[o] et sect. 3.[a]

diff.[te] 2.[a] et alijs locis ibi citatis §.[o] sic ratio quod versat circa multa obiecta

mala non diversa quae non se habent per modum unius obiecti censendum est

illum continere multa peccata diversa non pure morali nam quoad hoc non est

assignare sufficiens fundamentum discriminis dicti ratio stimatio moralis intelligit dictum

illud ita distinctio suo modo, aut enim sit ab ijs ex eo quod versetur circa prava obiecta

et malitia specie morali diversa censet ab illis accipere diversas rationes specificas

pure morales peccatum ita hic modo ex eo quod versetur circa prava obiecta non

diversa non est censendum accipere ab illis diversas rationes numericas pure morales

peccatorum. quod hoc fundamentum inica regula morali quam x.[a] datur [illegible] 1.[a] 2.[ae]

q. 18. art. 10. et 11. dicit quod obiecta ita se habent ut unumquodque indepen

denter ab alio censeat dare malitiam illius dum quod ideo dat illi suam

malitiam moralem distinctam ~.

2.[o] probatur quod aliquis habet unus actus occidendi tres homines necessitatis

ut in confessione sacramentali id explicet ergo hoc dici est in re. 1.[a] ostenditur ex

communi doctrina [illegible] ita ut neque auctores in alijs punctis dissentientes hoc ne

gare audeant, ut notat Suarez 3 p. to. 4 disp. 22. sect. 5. n. 33. et hanc

nessi aperte id assignat, eo quod afferat in eo actu interiori morali plu-
ra nō pecc. mortalia quae in ordine ad finem nessi explicanda in confess.
sit aq dicere illas esse circunstantiam aggrauantem, non assignaret nō ira
satisfaceret quae probabile affirmare non posset eam non esse ness. in confess. ex-
plicandam contra probabilem sententiam quod non sit ness. in confess. explicare circunstantias
notabiliter aggrauantes intra eamdem speciem quo ita.

Nostri est probatas nos peculiariter dicere vim in casu quo actus ver-
satur circa multa obiecta mala nō diuersa quae non se habent per modum unius
collectiui, et ideo in nostra conclusione addita est haec limitatio ut poneret id, quod
ut magis fundatum videtur doctoribus autorum. nam in alio casu si quis uno actu versetur
circa multa obiecta per modum unius collecti, ut. Vg. si vellet mactare aliquam fa-
miliam. Nabuq. in man. cap. 6. n. 13. 9. infert quod tali dici tunc debet esse
unum peccatum, quia tota familia reddendit multos collectiue per unius corpus.

Secundo dicta de obiectis prima bona voluntas dandi eleemosinam
decem hominibus et unius indiuidui actus charitatis amans 10 proximos non habet moralis
plures nisi honestates sed unam per indiuisibilem ordinem transcendentem ad omnia illa obiecta
qui ordo non multiplicatur nō per respectu diuersitatem malem obiecti quod neque eo voluntas
occidendi 10 hominis habet plures nō malitias.

Confirmatur quod alias sequeretur quod si quis uno actu desideraret occidere
viginti mille aut infinitos homines dici esse in tali actu esse morali viginti
mille aut infinita pecca mortalia homicidii quod ut durum reiiciendum est.

Verum haec talia huius in argumento soluenda ipsis ab omnibus in simili
quo unus actus versatur circa multa obiecta mala specie diuersa. nam in tali
actu iuxta eorum doctrinas ut diximus est in locis supra citatis m. 2. p. et e. ei. reduntur
multa pecca specie genere morali diuersa, et secunda haec obiecta potest similiter argumentum
et estimationis suo modo circa plures species morales peccatorum in eodem actu.

Quare ad obiectionem R. diximus. ad in eo casu bonitas moralis
quia physica est una nō quae haec attendit ex indiuisibilitate rationis finali ad illa omnia
sub finali motiuo eo pacto quo in physicis attendit nō specifica circumstantia
alteris ut pertinet ad finem speculatiuum. caeterum cum haec sit quod bonitas

pure moralis in eo actu dicatur multiplex non quia habeat respectum ad multiplicem terminum moralem ad cuius finem pertinet distinguere omnem materiam actus unde nempe provenerit et ex sola mali circumstantiis (ut expositum est supra q. 18. disp. 1. cap. 1. sect. 2a et cap. 3. sect. 1a et 3a circa) attendi et ex quolibet sola mali circumstantia posse afferre distinctam bonitatem atque ita quis in uno actu non dicatur multiplicari ordo quasi physicus dicitur tamen multiplicari ordo pure moralis quod esse ablata ambiguitate quae in modo loquendi mihi esse solet nihil aliud est quam in uno actu distinguere rationes explicitas in ordine ad diversa bona et mala circumstantias ut dicunt ad finem moralem hi enim ipsi et adversarij in actu attingente multa bona mala specie diversa concedunt diversas species morales quamvis quis ordo transiens quasi physicus sit unus et indivisibilis ut attendit terminum physicum. —

Ad rationem Respondeo in primis quaerendo ab adversarijs quid dicendum sit in casu quo quis uno actu desideret virginitate mille aut infinita bona, mala specie diversa et quod dicetur fuerit in hoc casu de specialitate morali quia quamvis possent et suo modo accommodari ad alium casum de pluralitate numerica. —

Quare Respondeo negando sequelam quia in uno actu malo non censentur moraliter multiplicari peccata nisi sint aequivalentiam ad actus reales distinctos quodam modo virtualiter in illo essentes qui possent simul elicitum ab eadem potentia sub eam mensuram conatus quam adhibet in uno actu divideret in plures. Verbi gratia si quis conatus ut quatuor eliciat unus actus quasi quatuor bona talis actus moraliter aequivalet quatuor actibus quorum singulos circa singula bona possit simul elicere potentia adhibendo ad quemlibet actus conatus ut unus et quoniam per eam mensuram conatus quem adhibet in uno actu desiderante virginitate mille aut infinita homicidia non possit simul

Sere viginti mille aut infinitis actibus ut patet. Sicut ut ille actus non equivalet viginti mille, neque infinitis actibus, ac proinde moraliter non censeatur continere viginti mille, aut infinita peccata homicidii. Et similiter actus unus actus quo quis vellet dare infinitas eleemosynas non continet infinita merita, quia propter limitatam conatus vim intendendi actus hic non dicitur non equivalet actibus infinitis ut dictum est in materia de charitate disp. 4. cap. 1. sect. 2. ad 3. et alibi ~.

Caput 3um. De multiplici divisione peccati ~

Peccato est varie et divisio peccati, quarum aliqua sunt essentiales quia sunt quasi in genus morales, aliae quasi substantiales in partes integrantes, aliae vero accidentales. Has ergo ostendit inductio ex multis divisionibus peccati, quae ex Scriptura et patribus et doctoribus colliguntur ex quibus celebriores proferemus referendo loca in quibus ex instituto explicantur, unde facile intelligi possunt plures aliae divisiones sub illis comprehensae. ~

1o. igitur peccatum aliud est personale quod fit propria voluntate personae in qua est, aliud originale quod trahitur voluntate capitis moralis nempe Adami primi parentis, de quo D. Tho. et alii infra q. 81. disp. 1. [?] an sit [?] suo loco exponetur ~

2o. aliud est peccatum actuale quo quis actu peccat, aliud vero habituale, quo est post peccatum actuale praeteritum quamdiu non est remissum dicitur habituale peccatum seu permanens in statu peccati et hoc vocatur macula peccati de qua D. Tho. et alii infra q. 86.

3o. aliud est peccatum commissionis aliud omissionis de quo expositores circum D. Thomae partim supra q. 71. art. 5. partim q. 72. art. 6. et nos infra disp. 4.

4o. aliud est peccatum mortale aliud veniale de quo D. Tho. et alii infra q. 88. et 89. et nos disp. 5. ~

5. quaedam sunt peccata carnalia, quaedam spiritualia. peccata carnalia peculiariter dicuntur ea, quae consummantur delectatione carnis, praesertim tactum et gustum, ut luxuria et gula, et ad illorum species quaecumque alia peccata dicuntur spiritualia sumpto hoc nomine late prout denotat peccata quae versantur circa alia obiecta non circa materialia, quae sunt illa circa quae versantur praedicta peccata carnalia et ambos sensus. D. Greg. lib. 31.° moralium cap. 31.° enumerans septem peccata capitalia dicit duo nempe luxuriam et gulam esse peccata carnalia; alia vero quinque esse spiritualia atque sane divisionem D. Tho. et alij hic q. 72. art. 2. exponunt modo dicto. tamquam licet stare possit alia expositio quae alias accepit peccati carnalis et spiritualis.

6. quaedam peccata sunt peculiariter in Deum, alia in proximum, alia in nos ipsos et quamvis omne peccatum late sit contra Deum quatenus est illius offensa ut expositum est lib. 2.° disp. 2. cap. 7. tamen peculiari quodam modo peccata in Deum dicuntur illa quae sunt aut immediate circa aliquod divinum, ut odium contra Deum, haeresis etc. aut circa aliquod pertinens ad religionem et iustitiam contra Deum, ut sacrilegium in primis etc. peccata vero in proximum peculiariter dicuntur illa quae sunt circa ea, quae debentur proximo, ut furtum, homicidium etc. peccata autem in nos ipsos dicuntur illa quae sunt circa ea, quae debita sunt aspectu nostri ad moderandos nostros affectus et alios ut intemperantia. Sane divisionem ex D. Isidoro et alijs patribus tradidit D. Tho. et alij hic q. 72. art. 4.

7.° peccatum dividitur in peccatum cordis, oris et operis quae divisio assignatur a D. Th. et alijs hic q. 72. art. 7. et varijs modis exponi solet prout membra divisionis varie sumi possunt. Communiter tamen modo peccata cordis dicuntur illa, quae consummantur interius sine sermone, aut opere externo, ut interna delectatio morosa. Haeresis mere interna etc. — peccata oris dicuntur illa quae consummantur sermone externo, ut mendacium periurium etc. — peccata autem operis dicuntur illa quae consummantur opere externo, ut furtum, homicidium etc. vide Azorium

to. i°. inst. mora. lib. 4. cap. 4. et 5. ubi specialim de peccatis cordis, oris, et operis

8. peccatum aliud est secundum superabundantiam seu excessum a debita mediocritate, aliud secundum defectum, de qua divisione dictum est supra in tract. de pp. 3. cap. i°. sect. i. q. 4. et ex dictis in ead. sect. q. 1a. 2a. et 3a. colligi potest quod distinguitur etiam divisione peccati secundum causas, et finem, et circumstantias et reatum poenae.

9. quaedam sunt peccata ex ignorantia, alia ex malitia, alia ex passione, qua divisione explicat generales quasdam causas seu occasiones peccandi, quales sunt ignorantia culpabilis, malitia et passio et colligitur ex D. Th. infra partim q. 76. ubi de peccato ex ignorantia partim q. 77. ubi de peccato ex passione et partim q. 78. ubi de peccato ex malitia.

10. peccatum dividitur in septem peccata capitalia et sunt illa quae vulgariter dici solent septem peccata mortalia, nempe superbia, avaritia, luxuria etc. quae divisio traditur a D. Th. et aliis infra q. 84. art. 4. et videri potest Azorius to. i. inst. moral. lib. 4. a cap. 12. usque ad 18um. ubi de illis specialiter

11. quo distinguitur vitium, peccatum, delictum, scelus, flagitium seu facinus et crimen, id ita intelligitur, ut vitium stricte dicatur pravum habitus ut dictus est supra i°. cap. i°. peccatum stricte culpam commissionis delictum stricte culpam omissionis iuxta id, quod D. Aug. to. 4. in quaestionibus super Leviticum lib. 3. quaestio 20 ait peccatum est perpetratio mali delictum autem desertio boni, et subdit id indicari ipso vocabulo, quod, inquit, aliud sonat delictum nisi derelictum, et qui delinquit, quod derelinquit nisi bonum, id quod etiam notat Bellar. to. 3. controversiarum generali lib. i°. de amiss. gratiae et statu peccati cap. i. in 3a. parte et aliis.

Item flagitium stricte dicitur peccatum carnale quod est inordinata conversio ad bona delectabilia a... sensibus carnis, ut sunt cibus potus coitus etc.

tertio hoc flagitia dici solent fieri solis bestiis, scelus vero seu facinus stricte sumitur pro peccato speciali quod est inordinata versio ad bona quae ascendunt solo intellectu ut honor, potestas, principatus etc. quarto pro hoc scelera seu facinora dicuntur hoc fieri solis daemonibus ut observat Bellar. in praedicto cap. 2o. in 1a. parte. quinto crimen stricte ex D. Aug. 10. q. tit. 41. in Evangelium Joan. post medium denotat peccatum grave dignissimum accusatione et damnatione. Et ad idem saepe refert hoc nomen scelus, facinus, et flagitium ~

Notandum autem est additam esse eam limitationem stricte, quia illa distinctio quae inter praedicta membra ex usu patrum et aliorum gravium authorum assignari solent locum habet quando illa sumuntur stricte modo dicto. nam saepe sumi solent latius et hic plerumque pro peccato delictum et crimen, conjungunt pro quocumque peccato et ita hoc in decreto Gratiani dist. 25. cap. unus ex quodam concilio Mel.no cum opposita fuisset stricta acceptio criminis ut ex D. Aug. dictum est ibi sub dicitur criminis appellatio aliquando late pro reprehendo de peccato, quod ex deliberatione procedit. Vide D. Thom. 1a 2ae. q. 79. art. 1. ad 2. ~

Quae autem ex his dictis divisionibus peccati sint essentiales, quae vero accidentales facile a quolibet colligi potest, sed studiosum de pluribus aliis divisionibus attendendo ad quamlibet ex doctrinis traditam, an illis veniant aliquis divisiones essentialis, an vero accidentalis, et notandum est in divisionibus peccatorum, quae ad eundem usum moralem tradunt a sanctis patribus et aliis authoribus non esse exigendam eam exactitudinem quam requirit scientia dialectica quia ad finem moralem sufficit modo magis vulgari eas tradere et id, quod Arist. lib. 1o. in cap. 3. docuit exactam tractationem non esse similiter modo in unoquoque quaerendam et maxime in moralibus tractari pinguiori quadam minerva ~.

Disp. 4a. de div. peccati commissionis et omissionis ~

~ CAP. 1um. An peccatum omissionis sit 1a. praeceptum negativum, et peccatum vero commissionis affirmativum ~ et an sint diverse species ~

Prima Conclusio. peccatum commissionis proprie et simpliciter est facere aliquod opus malum et est directe contra praeceptum negativum, quod per se et directe obligat ad illud non faciendum, peccatum vero ommissionis proprie et simpliciter est non facere opus bonum ad quod tenemur et directe contra praeceptum affirmativum, quod per se et directe obligat ad illud faciendum. Colligitur ex Cor. 5. a. 2. o. S. Th. q. 35. 41. et 42. et 1. 2. q. 71. a. art. 5. et q. 72. art. 6. Probatur. Et explicatur quo praecipuis terminis modo accipiendi id denotat peccatum commissionis et ommissionis proprie et simpliciter. nam tunc aliquis dicitur proprie et simpliciter peccare peccato commissionis quando facit aliquod opus malum, verbi gratia furtum, aut homicidium et caetera quod est directe contra praeceptum negativum de non furando non occidendo et caetera tunc vero dicitur proprie et simpliciter peccare peccato ommissionis quando non facit opus bonum ad quod tenetur verbi gratia quando non facit eleemosinam ad quam tenetur et ipsum non facere est directe contra praeceptum affirmativum de facienda tunc eleemosinam et caetera hoc sit affirmatio directe opposita negationi et negatio affirmationi, ita hoc modo peccatum commissionis directe opponitur praecepto negativo, peccatum vero omissionis affirmativo.

Confirmatur ex locis Sacrae Scripturae et patrum, quibus significari videtur haec distinctio. nam de peccato ommissionis intelligitur illud Lucae 12. n. 47. servus qui cognovit voluntatem Domini sui et non fecit secundum voluntatem eius vapulabit multis. Ubi indicat ipsum non facere id, quod ex praecepto Domini erat faciendum esse peccatum nempe ommissionis, quia ommittit opus praeceptum. et Jacobi 4. n. 17. scienti bonum facere et non facienti peccatum est illi ~ de peccato autem commissionis saepe autem in Sacra Scriptura fit mentio dicitur et facienda seu omittendi mala opera ut Judicum 3. n. 7. fecerunt malum in conspectu domini. Eccli. 48. n. 18. de filiis Israel dicit quidam ipsorum fecerunt quod placeret Deo alii autem multa commiserunt peccata.

D. Aug. to. 4. in quaest. super Leviticum lib. 3. q. 20. distinguit aliud esse peccatum quod est perpetratio mali; aliud vero delictum, quod est desertio boni, et addit Sane aliud est in laudabili vita aliud est declinare a malo, aliud facere bonum dicitur. Psalmo. 36. n. 27. declina

amalo et fac bonum. ita in damnabili aliud est declinare a bono, aliud facere mala, et addit illud dici delictum quasi derelictum. hoc vero dici peccatum nempe ommissio dr delictum stricte sumpto hoc nomine, quia dendat derelictum hoc est ommissum et ad illud desirat ommissio dr peccatum stricte sumpto hoc nomine ut dendat perpetrationem mali, cum hoc atque stat id, quod ipse D. Aug. ibidem notat plerumque, latius delictum et peccatum indifferenter summi pro eodem quod etiam ex decreto Graciani xa Julius Toletanum notatum est dist. 3 cap. 3. post .11. divisionem p. Sepe etiam ex usu scripturae et patrum ad summum stricte aut latius ut videre est apud expositores in illud Leviticii. 7. n. 7. pro peccato. offert hostias ita dicitur delicto et ad Ephess. 2. n. 1. cum essetis mortui delictis et peccatis etc.

Notandum atque est in Cl. additam esse eam limitationem peccatum commissionis et ommissionis proprie et simpliciter secundum hoc modo ibi exposito. nam alio modo commissio et ommissio aliquando sumuntur ab auctoribus minus proprie et sensu quasi. quo pacto dicitur etiam commissionem esse quandam ommissionem. sic Sal. 2. 5. T. 4. q. 7. dub. 3. versu. quoad primum aut peccatum ommissionis dr uno modo improprie pro peccato quo aliquis non ommittit quod tenetur ommittere et sic ommissio semper invenitur in peccato commissionis qui enim non ommittit aliquid quod ommittere tenetur facit quod prohibitum est quia non ommittendo committit; alio modo accipitur proprie et est dum aliquis ommittit actum, quem tenetur facere: et sic in quantum contrariatur precepto affirmativo, idem fere notat Zumel. 1. 2. q. 1. q. 72. art. 6. dub. 1. circa 2am. in confirmat.

Restat differentiam summam peccatum commissionis et commissionis (sic) inter diversa genera in qua differentia inveniendam afferuntur duo opiniones circa quae conveniunt auctores. Primum est puram ommissionem distingui genere physico negative in genere entis a commissione. hoc est non esse eiusdem generis physici in genere entis. nam pura ommissio est non ens quia est negatio actus. commissio vero includit actum ut patet. Hanc dicentiam D. Tho. 1. 2. q. 72. art. 6. appellat materialem sive genus naturalem large tamen intelligit pro distinctione negative in genere entis unde ibi aut si loquamur de specie peccati ommissionis et commissionis mali differunt specie large in eodem genere secundum quod negatio vel privatio specie habet potest

1^m punctum e omiss. et comiss. quoad species caa^m mas morales diversas virtutum esse diversae speciei moralis, hoc est, peccata specie distincta v.g. ommissio audiendi sacrum, quae est circa materiam religionis et comissio furti quae est circa materiam iustitiae species quia diversae speciei ut constat ex se dicendo ad se ex vicia dicendis ideo constat Tumel. 1a 2ae rv. 1o q. 72. art. 6. dub. 2. initio et alii ibi: —

Hic difficilis controversia est an comissio et omissio quoad species circa materiam eiusd. virtutis distinguant specie morali — 1a sententia distinguit peccatum comissionis quod per se et proprie est tale distinguitur specie a pecato ommissionis quod per se et proprie est tale quibus sunt circa materiam eiusdem virtutis ceterum quando ommissio est talis ut necessario se gerat ex ipsa comissione, tunc in esse moris non differt specie a comissione v.g. singuli sunt, circa eamdem virtutem religionis distinguunt specie ommissio sacri et comissio faciendi sacrum irreverenter, at ommissio restituendi rem alienam et comissio retinendi illam iniuste sunt eiusd. speciei quia ommissio restituendi illam sequitur necessario comissionem retinendi, ita Tumel. 1a 2ae rv. 1o q. 72. art. 6. dub. 2o circa 1a et 2a Baz. ibid. in dubitatione circa doctrinam articuli n. 21. et 25. Azorius p. 1a, inst. moral. lib. 4. cap. 3. q. 1a et alii —

2a s.a dicit peccatum comissionis et ommissionis quoad species circa materiam eiusd. virtutis esse eiusdem speciei ita sentire videntur Caiet. Medina et Conr. 1a 2ae q. 72. art. 6. Bal. ibid. op. 6. q. 2. p. 2. § 4 intelligit et tribuit solet D. Tho. in illo art. 6. —

Pro 2a mentem D. Tho. est difficile ex diversis locis. 1o est ex 1a 2ae q. 79. art. 2. C. ubi ait transgressio specialis (hoc est comissio) sunt sane specialem rationem quae est facere contra preceptum negativum est speciale peccatum duplici. uno modo sunt quod opponitur ad genera peccatorum opposita aliis virtutibus, alio modo sunt quod distinguitur ab ommissione quae contrariatur precepto affirmativo idemque docet art 3 corp. —

2o locus qui videtur precedenti oppositus est 1a 2ae q. 72. art. 6. C. ubi ita ait si loquamur de specie peccati omissionis et comissionis specialis dicit non differunt specie quia ad idem ordinantur et ex eodem motivo procedunt et subdit duo exempla primum est avari qui surripit aliena, quod est peccatum comissionis et non dat, quod est peccatum ommissionis et utrumque ait esse eiusdem speciei quia procedit ex eodem motivo congregandi divitias — 2m est gulosi qui et superflua comedit quod est peccatum comissionis et praemittit ieiunium quod, inquit, est peccatum ommissionis et utrumque est eiusd. speciei quoad 3.

q.ae e ex eodem motivo sanis faciendi gula

2.a Hoc arg.um Bar. et Aroug. su.a citati in c.a 5.a objiciunt illa n
videri accommodata q.a n restituere alienum quis in voce et m.o significandi
videat.r peccatum ommissionis tm̃ reipsa e peccatum commissionis q.a n restituere e re
tinere alienum invito D.no, quae e quaedam furti continuatio et sicut n ieiu
nare quis in voce et m.o significandi videat.r peccatum ommissionis tm̃ reipsa
e peccatum commiss.ionis q.a qui n ieiunat sed peccat q.a commedit tpore prohibito
aut vescit cibis prohibitis. Unde qui nihil sro comederet n peccaret 2.a
praeceptum celebrastivum ieiunij

3.a Cl. peccatum commiss.ionis et ommiss.ionis c.a mam eiusd. virt.is sub eisdem
circumstantijs moralibus n distinguunt spe morali, Hoc ut esse mens D.
Tho. hic q. 72. art. 6. (nam in illis verbis n loquamur de peccato omiss.
et commissionis spali n differunt spe q.a ad idem ordinant et ex eod. motivo
procedunt, significat se loqui de ommiss. et commiss. c.a mam eiusdem virt.is
et sub eisdem circumstantijs moralibus hi cm locum. Per id, quod dicit illas
ad idem ordinari et ex eod. motivo procedere. Unde Med.a ibi in 3.o documento
ait omiss.em et commiss.em c.a eamd. mam sub eod. roe spali n differre spe si tm
versent.r c.a eamd. mam sub diversa roe spali n pertinere ad eamd. spem

Explat et test.or 1.o ex.o n dari rem alienam ex iustitia debitam
quod e peccatum ommissionis c.a mam iustitiae moralis censet esse eiusdem spi
cum hoc quod e accipere seu detinere iniuste rem alienam ut contra dicit
eis ab adversarijs locis su.a citatis in 1.o 5.a q. simili roe idem dm e in alijs
casibus q.o peccatum ommiss.ionis et commiss.ionis e c.a eamd. mam eiusd. virt.is sub eisd.
circumstantijs moralibus quae limitatio e notanda q.a alia ro e quando
occurrunt diversae circumst.ae morales transferentes peccatum ad aliam
spem ut exponet ex infra dicendis

1.o prob. ommittere voluntarie opus praeceptum sm moralem
aestimat.em perinde e ac nolle illud facere, et nolle facere opus praeceptum
in ma alicuius virt.is sub his. l. illis circumstantijs moralibus ordinat
ad idem et ex eodem motivo ac velle facere oppositum in ma illius virt.is
sub eisdem circumstantijs (et hoc m.o intelligit dictum D. Thomae

Sic q. 72. art. 6. (conf.) Ut quod avarus ommittit dare id, quod sic tenuiter deberet ex liberalitate dare quod est peccatum ommissionis contra liberalitatem moraliter ordinat ad idem et ex eodem motivo avaritiae ac nolle dare et velle inordinate congregare et retinere divitias quod est peccatum commissionis contra eamdem virtutem liberalitatis ergo ommissio et commissio contrariam eiusdem virtutis sub eisdem circumstantiis sunt peccatum eiusdem speciei moralis siquidem moraliter ordinant ad idem et ex eodem motivo sub eisdem circumstantiis —

Confirmatur quia sicut in intellectu se habet affirmatio et negatio ita suo modo in voluntate volitio et nolitio sed in intellectu negatio reducitur ad speciem affirmationis oppositae quod idem motivum proportionatum ad affirmandum sub his aut illis circumstantiis est etiam ad negandum oppositum sub eisdem circumstantiis ergo similiter in voluntate suo modo nolitio faciendi opus praeceptum seu voluntaria ommissio operis praecepti quod dicitur peccatum ommissionis reducitur ad speciem voluntatis determinatis facere malum oppositum contrariam eiusdem virtutis sub eisdem circumstantiis quod est peccatum commissionis atque hanc rationem significat D. Tho. Sic q. 72. art. 6. ad 2um dicens negationem reduci ad speciem affirmationis in qua fundatur —

Obiectiones aliquae solvuntur

Primo obiicies dari posse aliquod peccatum quod nec sit commissionis nec ommissionis

q. commissio pecti in peccatum commiss.^{is} et commissionis non adaequata a[illegible] q. si vo-
-luntas libere conaretur adeliuendum aliquem actum malum, quem tamen non elueret
aut q. Deus negaret concursum, aut q. adesset aliquid maioris resistentiae superandi
cum conatum, tunc ille conatus voluntarius esset peccatum ut patet et tamen non esset commiss.^{is}
neque ommissionis q. [illegible]

Propter hoc aliqui quos refert Zumel. 1a 2ae. 10. 1. q. 72. art. 6. dub. 1.
dicunt dari posse aliquod peccatum quod neque sit commissionis, neque ommissionis. Sed hac
sententia communiter reijcitur ut improbabilis et Zumel ibi dicit illam esse falsiam. refellitur
atque 1. ex communi aut. cum Magistro, et cum D. Tho. locis supra citatis a. 1. a. 2.
ratione q. peccatum opponitur alicui legi aut quae opponit talis ut faciat aliquid, quod
ex dictat non esse faciendum, aut talis ut non faciat, quod illa dictat esse fa-
ciendum, neque inter hac extrema cum sint contradictoria datur medium. Si opponatur
priori modo est peccatum commissionis. si posteriori ommissionis.

Quare ad argumentum dico ille conatus liber voluntarius esset aliquis actus
voluntarius q. repugnat voluntatem libere conari sine ullo actu libero, ille atque
malus actus liber esset peccatum, aut commissionis, aut ommissionis ratione sui pro
ut esset bonum, aut defaciendo malo, aut ut non faciendo bono

Dices hic actus volo non audire sacrum, q. teneor audire est peccatum ut
patet. et tamen non est ommissionis q. ommissio est non hic actum, tunc atque hic ille
actus voluntarius neque atque est commissionis q. est contra praeceptum affirmativum audiendi
sacrum, peccatum vero contra praeceptum affirmativum non est commissio

Dico talem actum esse peccatum ommissionis ratione sui q. velle non audire
sacrum, quod est velle ommittere. Hoc est non habere actum audiendi sacrum et moraliter
videtur peccatum esse ommissionis aut commissionis attendi [illegible] ex tho. Unde qui non audit
sacrum q. tenetur dicitur peccare peccato ommissionis ratione sui sive habeat tunc actum
talem voluntarium volo non audire seu nolo audire, sive illum non habeat. Ideo interpretatione
censeatur habere ex eo quod non audiat sacrum q. advertit se teneri et
libere posse illud audire, ut amplius exponemus ex infra dicendis

1o dico peccatum commissionis non solum est contra praeceptum negativum sed etiam affirmativum

R. peius omissionis non solum est contra praeceptum affirmativum, sed etiam contra negativum quod non bene dicitur. Haec per se ita distingui, nec illud sit contra praeceptum negativum, istud vero contra affirmativum. Ans. probatur 1.° quia qui omittit actum malum contra praeceptum negativum omittit etiam actum bonum qui praecipitur praecepto affirmativo saltem ex supposito quod quis vellet operari circa materiam —

2.° ipsa omissio est contra hoc praeceptum affirmativum cave seu fuge malum.

3.° omissio est contra hoc praeceptum negativum ne omittas actum bonum —

4.° comedere in die ieiunii carnes, aut saepius est peccatum omissionis et tamen est contra praeceptum affirmativum ieiunandi —

5.° orare sine attentione est peccatum commissionis et tamen est contra praeceptum affirmativum bene orandi —

6. si iudex non defenderit vitam innocentis est peccatum omissionis et tamen est contra hoc praeceptum negativum non occides quod contra —

R. disting. antecedens peccatum commissionis quod proprie dicitur, et omissio (alias enim solet sumi improprie dictum quod ut notatum est supra post 1. c.) est directe 1.° et per se contra praeceptum negativum quo praecipitur ne fiat opus malum nec obstat quod contra sit praeceptum affirmativum quatenus ex omissione actus mali sequitur omissio actus boni, qui praescribitur praecepto affirmativo, concedo. At peccatum omissionis est directe primo et per se contra praeceptum affirmativum quo praecipitur fieri opus bonum et sic patet ad 1.m probationem antecedentis

Ad 2.m probationem R. illud praeceptum cave seu fuge malum, quamvis in voce et modo significandi videatur affirmativum tamen reipsa est negativum quatenus sed huius sensum ne facias malum. ac proinde illius transgressio ut sic est omissio quod si aliunde ex adiunctis colligatur ibi afferri aliquod praeceptum affirmativum praecipiens aliquem actum eius violatio erit omissio —

Ad 3.m probationem R. illud praeceptum non omittas actum bonum, quamvis in voce et modo significandi videatur negativum tamen reipsa est affirmativum quia ibi afferuntur duae negationes habentes vim affirmandi. nam hoc verbum omitto continet negationem actus bonum addita alia negatione dicendo non omittas actum bonum, perinde est ac dicere fac actum bonum. Et quod si aliunde colligatur ibi afferri praeceptum negativum illius transgressio ut sic erit omissio —

Ad 4.um probat.^em R. comedere carnes in die ieiunij aut festis quam sit praeceptum est simpliciter peccatum commissionis et cum dicatur esse praeceptum affirmatiuum ieiunandi. R. id negando, quia praeceptum ieiunandi revera est negatiuum. nam absolute obligat ad non comedendum carnes, nec festis quam sit praeceptum, atque ita illius transgressio est commissio ut notant Henriq. et Suar. supra citati in 1.^a 5.^a et alij. quod si D. Bon. in 2.^a q. 72. art. 6. C. praeceptum esse omissionis dici potest aut id ab illo referri ad aliquid aliud, quod revera sit omissio aut adductum esse obiter pro ex. sicut dici solet exemplo non semper requirentis.

Ex dictis autem et plures alios casus notandum est ad discernendum an praeceptum aliquod sit affirmatiuum vel negatiuum, non esse attendendum in solo verborum tenore qui voce videatur affirmans aut negans, sed debere attendi sensum verborum, ita ut illud censeatur praeceptum affirmatiuum cuius obiectum est aliquid positiuum, nempe aliquod opus faciendum, illud vero negatiuum cuius obiectum est aliquid negatiuum nempe non esse faciendum hoc aut illud. Unde saepe contingit id, quod voce videtur affirmatiuum esse revera negatiuum et contra ut patet in ex. adducto ad praecedentes probationes et notant Bas. et Henriq. supra citati in 1.^a 5.^a et bene cum Petro Navarra lib. 1.º de restitutione cap. 1.º dub. 3. n. 19 et 20.

Ad 5.um probat.^em R. distinguendo duos casus in quibus ex diuersis praeceptis occurrentia potest contingere ut orare sine attentione sit simpliciter aut peccatum omissionis aut commissionis. 1.us est si instet aliquod praeceptum affirmatiuum, quod absolute obliget nunc et nunc ad orandum et quod sit oratio cum attentione. 2.us est si solum instet praeceptum negatiuum quod obliget ne fiat oratio sine attentione non tamen absolute obligat ad tunc orandum quasi ex suppositione quod quis vellet orare obliget ut fiat cum attentione. in priori casu orare sine attentione esset simpliciter peccatum omissionis et in illud praeceptum affirmatiuum obligans tunc absolute ad orandum cum attentione. in posteriori vero casu esset simpliciter peccatum commissionis, in illud praeceptum negatiuum obligans ne oratio fiat sine attentione non tamen absolute obligans ad tunc orandum.

Ad 6.um notandum id quod Bas. citatus q. 6. q. 2. p. 2. § 3. eius primus

th alijs seqúentibus obseruanda pctum ommiss. esse defectus rectitud. debitæ

ab actu quia a directe opponitur præcepto affirmatiuo quod obligat aliquem ad executionem alicuius

operis. pctum vero ommissionis esse defectum rectitudinis debitæ in actu. ad

pbati th quatuor additionali. Soc e. exemplo quod quis vellet operari contra materiam

pertinentem ad Sanc. villam Virtutem quia ommissio directe oppositur præcepto nega

tiuo quod non obligat aliquem ad executionem alicuius operis sed ad hoc quod non fiat malum

exemplo supra quod quis vellet operari obligat ut opus sit bonum ut expositum est

sub disp. 1 cap. 2 sect. 5. diff. 5. ad 2.um ad 1.m et 2.m respondeam. Tertiam 3.m obiectio

th disp. 3 cap. 1.o sect. 3. diff. 2. post solutionem ad 2. obiectionem ad 3.m respondeam ~.

Ad 6.m probat. R. ex eo quod iudex non defendat vitam innocentis

peccat directe pecto ommissionis, contra præceptum affirmatiuum quo tenetur illam defen

dere contra etc. sed etiam peccare contra præceptum negatiuum non occidendi quia remouendo

prohibens quia remouet suam defensionem qua deberet prohibere occisionem innocentis.

3.o obiij. pctum commissionis semper differt specie morali a pecto ommissionis.

q.o male in 2.a 2.æ dictum est oppositum. ans pbatur ex D. Thom. quæst. 22. q. 79.

art. 2. et 3. dicit transgressionem Soc e. commissionem esse speciale pctum distinctum

ab ommiss.

2.o commissio includit positiuam conformitatem non v.o ommissio ~ commissio

affert priuationem rectitudinis debitæ inesse actui exemplo supra quod quis vellet operari contra

talem materiam, at ommissio affert priuationem rectitudinis quæ actus debet inesse

voluntati ut expositum est supra disp. 1. cap. 2. sect. 5. diff. 5.a ~ 4.o etiam in

materia eiusdem virtutis ommissio dilectionis contra Deum non est eiusdem speciei cum pecto

commissionis odij contra Deum, neque ommissio actus spei cum pecto commissionis desspe

randi neque ommissio actus fidei cum pecto commissionis hæresis quod erat ~

R. neg. ans ut expositum est supra c. 2. ad 1.m ubi probationem R. cum

D. Thomas alibi ut 1.2.æ loco supra citato in 2.a 2.æ asserat id, quod ex illis

illis verbis ibi dictum est neque asserendum sit illius dictis in alio loco contradicere

debet ab omnibus excusari. Quare dicendum est, D. Thom. in eo loco q. 22. per

transgressionem commissionem dicit esse speciale pctum intelligere eum, qua quæ

transgreditur legem n. quo modocumque. Dum frali illius Hemptu ut
Afficant illius Verba ibi te Sanc. vocat speciale peccatum ad differentiam trans
gressionis gralis Hemptae et transibi inclusae in quocumque peccato omissionis
ad eum mus quo inobedientius frali Hemptae et speciale peccatum ad differentiam
inobedientiae gralis Hemptae nec illam peccatorem transgressionem. D. Bo. ibi dicit esse
speciale peccatum in eo sensu ut vellet illam semper esse diversam specie morali
a peccato omissionis, quem sensum aperte negat in alio loco cap. 12. supra adducto
vir. a ci.

Ad 2.^m probationem. Quis ommissio per se n. includat directe frali
positivam deformitatem in morali aestimatione censet illam interpretative inclu
dere q. liberè ommittere pro praeceptum perinde est ac nolle facere et contra
mam eiusdem Virtutis sub eisdem circunstantijs morali censet ordinari ad
idem ad quod omissio resp. eod. motivo, ut x. doctorum. D. Bo. ergo sumptum est
post 2.^m et in 2.^a probatione. Sit etiam auctores oppositae opinionis ut Tumel, Baz
et Aroig. supra citati in 1.^a S.^a sedent in eo quod faciunt ommissionem
restituendi esse eiusdem speciei moralis cuius omissio iniusta accepti. Unde colligitur vo
luntarium indirectum, quod est in ommissione n. semper distingui specie a voluntario
directo et frali quod est in omissione: ut amplius ostendetur infra dicendo
Ad 3.^m probationem. Et si illud verum sit in eo tamen n. necessario inferri
peccatum ommissionis et omissionis semper distingui specie morali: nam quando uno
eodem est privatio bonitatis conveniens ad virtutem eiusdem speciei quae privatio
attentis circunstantijs morali aestimatione saltem interpretative censet ordi
nari ad idem resp. eod. motivo, tunc est eiusdem speciei moralis ut supra D. Thoma
dictum est ad 2.º et ad illud autem diversum mus privat rectitudinem actionis
in actu aut involuntarie. quando aliunde n. est fundamentum ad distinctionem speciei moralem
sufficit n. dicat peccatum omissionis et ommissionis distingui quasi diversos gra
dus individuales eiusdem speciei moralis ut significat D. Bo. 12. q. 72. art. 6. ad 2.^m
dicens ex eo quod peccatum ommissionis sit per praeceptum affirmativum et peccatum

[margin note:] seu interpretativus

omiss. 2a negatiuis non sequi quod distinguantur specie sed quod reducantur specie ad diversos gradus eiusdem vitii ad quem pertinet abstinere a malo ad quod inducimur per praecepta negatiua et facere bonum ad quod inducimur per praecepta affirmatiua — vnde eadem est ratio in praedicta 3a probatione non solum quod nostra sententia certiores quod peccata omissionis et commissionis distinguantur semper specie morali sed probat tantum specie naturali ostensum est et illo argumento adversarii non sequi illa esse idem.

Ad 4m probationem secundam distinguo nego antecedens nam vel est de statu hominis abstracte et expositam a 1a secundis culpabilem omissionem dilectionis Dei 2a Deum esse eiusdem speciei moralis cum peccato commissionis odii, 3a Deum sub eisdem circumstantiis quibus non est idem gradus individualis peccati vt constat ex illis doctrina dictis est ad 3m probationem distinguo, omnem est de commissione alia speciei et alia fidei separata cum commissione desperationis et haeresis sed contra adversarii dicit omissionem ex statuendi esse eiusdem speciei moralis cum commissione iniusta acceptionis sic in aliis materiis secundis culpabilem omissionem pertinere ad moralem speciem vitii oppositi virtuti cuius erat praeceptum ut notat Henri. to. 1o summae lib. 1o de poenit. cap. 5. n. 5. ingressu licet a inde tamen non sequitur absolute et semper omnem esse eum qui est sed omissionem dilectionis Dei et spei et fidei sed odium Dei et desperationis et haeresim quia per se est notitia ille gradus individualis qui est in peccato commissionis odii et desperationis et haeresis quem gradum non est ille in quo est praedicta omissio vt constat.

An Putet S.m Th. dari posse peccatum pure omissionis absque vllo fiali actu voluntatis

Suppositum est in ... 5a ad peccatum commissionis requiri aliquem actum innectis... saltem implicite seu ... cognitio obligationis ad faciendum id quod ommittit quia non potest esse libera et culpabilis commissio vnde qui nullum ... fundamentum cognoscendi obligationem vnde peccatum omissionis tribuit eam aliquo modo scienti iuxta illud Luc. 12. n. 47. seruus qui cognouit voluntatem Domini sui et non fecit eam et ... Iacob. 4. ve. 17. scienti bonum et non facienti

peccati a ai.

Hec supponit difficultas est an ad peccatum ommissionis necessario requiratur ali-
quis actus positivus voluntatis voluntarie. nam de actu intrinsece malo [illegible] est
dubium 2um infra dicendum. 1a sententia affirmat ad peccatum ommissionis requiri
aliquem actum ita Cap. 2 s. d. 35 q. un. art. 1 concl. 2 et ad 3. ad
argumentum Durandi 2o 2 in corp. ad 1. 5. 6. m. 7. et 8. [illegible] Caiet. [illegible] q. 63.
art. 5 ad finem Acri quodl. 12 q. 29 Zum 12 10. 1 q. 71 art. 5 disp.
1a et 5 Bas. [illegible] disp. 92 cap. 1 ubi refert Mag. s. d. D. Bon. D.
Bonav. Alex. Alb. [illegible] et multi ex iis qui [illegible] ut colligi potest
ex eorum doctrina [illegible] id, ita tenere de 2a infra dicenda incl. et solut.
argumentorum.

[illegible] tamen mihi videtur Scotus s. c. Varietas que reddit
potest ad duos modos [illegible] c. eorum qui affirmant actum positivum voluntatis esse
occasionem peccati ommissionis. 2o c. aliorum qui id negant [illegible] tamen illum requiri
tanquam causam seu occasionem precedentem vel comitantem quod tenent Caiet. [illegible]
Caiet. Zum [illegible] citati.

2a sententia asserit peccatum ommissionis posse dari absque ullo actu positivo
ita Dur. 2 s. d. 35 q. 2 Occam [illegible] art. 1 q. 1 [illegible] q. 2. 1.
art. 1 Mai. de 42 q. 2 [illegible] 4 s. d. [illegible] et lib. [illegible] q. 7 ad 3 [illegible]
[illegible] 1 p. art. 7 cap. 2. 6. 3. Soto de institutione sacerdotum [illegible]
[illegible] 6. Navarr. in Summa [illegible] 6. n. [illegible] 7. n. 6. [illegible] 10. 1o
[illegible] lib. 2 [illegible] cap. 5. n. 5. Suarez to. 1o met. disp. 19. sect. 4. n. 8
Val. 1a 2ae [illegible] q. 1 punct. 1 [illegible] 6. q. 1 punct. 2 Joan. de Salas 1a 2ae
to. 1o tr. 3 disp. 1 sect. 3. n. 21 ubi refert plures alios.

Sit conclusio posse dari peccatum ommissionis absque ullo actu positivo
[illegible] voluntatis [illegible] in plurimis interveniat aliquis actus qui causa seu occasio
ommissionis [illegible] conclusio c. [illegible] citatis in 2a s. [illegible] mentem D. The-
[illegible] 1a 2ae q. 6 art. 3 [illegible] ubi agit de voluntario indirecte quod venit peccatum om-
missionis ait quod voluntas potest [illegible] aliquid agere [illegible] quod est [illegible]

imputat ei dehi voluntarium pot esse absq actu interiori ... 1a 2ae

q. 79 art. 3. ad 4m dicit ad ommissionem n requiri aliq[uem] actum 1a 2ae q. 35 q. 1a

art. 3. c. ... arg[umen]tis —

Ad 1[um] q[uan]do quis erit obligatus ad aliq[uid] v.g. ad dandam elee

mosinam tunc voluntas e libera quo ad exercitium actus q[uia] tunc

p[otes]t ... non habere ullum actum. ulterius ... quod tunc

libere n habet actum debitum peccaret peccato ommissionis

q[uia] ... p[ote]st dari peccatum ommissionis absque ullo actu positivo ... voluntatis

... ans p[ate]t ex propria r[ati]one voluntatis quae ut dicitur libera libertate ...

ut possit habere actum aut n habere, neq tunc dat aliq[uid] quod eam

necessitet ad exercitium actus nam ad hoc n necessitat ab ullo ... particulari

ut docent D. Thomas et alij 1a 2ae q. 10. art. 2. Conf. et ... expositores c.

ibi ... 5. cap. 1. neq aliunde tunc ostenditur aliq[uid] afferens necessitatem exercitij

actus. 2m v. ans ita p[ate]t q[ui]a p[ro] hoc s[ol]o quod quis n habeat actum quem

p[ote]st ... habere ... libere a lege et recta r[ati]one id, atq e esse peccatum

purae ommissionis in eo quod libere ommittendo deficiat ab eo, quod debet facere

atq id Conf. ex illo Lucae 12. n. 47. ubi servus dr vapulaturus plagis et nomine

culpatus ex eo s[ol]o quod n fecit voluntatem D[omi]ni sui quam cognovit et Jacobi 4. n. 17.

dicitur peccatum hoc ex eo s[ol]o quod n faciat bonum quod scit esse faciendum.

neq p[ote]st negari peccatum fore ex eo s[ol]o, quod quis libere n habeat actum

quem tenet[ur] habere et D. Tho. 1a 2ae q. 35. q. 1a art. 3. C. ait id n esse dubium

unde etiam auctores oppositae s[ententi]ae ut Zumel 1a 2ae p. 1. q. 71. art. 5. disp. 1a. ... 1. re

dunt hanc conditionalem. si daret[ur] pura ommissio ... peccatum esset peccatum —

Dices, quis voluntas sit libera ad exercitium respectu cujuslibet actus

divisive q[uia] respectu cujuslibet actus ... ... n ...

n ... e libera respectu actus collective seu vage q[uia] necesse e illam habere

aliquem actum aut hunc aut illum, aut alium, atq ita n p[ote]st habere

... ommissionem absq ullo actu sic respectu alicujus aut ...

... ad 1m ad 2m et alij. —

Pd. Hoc sequitur q.a nulla assignari ca[usa] quae necess.o cogat voluntatem ad exercitium cuiusque actus obedientiae seu virtutis, nam ista occurrentia non habent vim necessitandi necess.o voluntatem ad exercitium, nisi quod voluntas creata petit esse semper in actu 1.o quia creata voluntas propter suam perfectionem id postulet.

2.o sed si proponatur aliquod bonum obiectum non obligans voluntas potest quidem illud velle vel nolle negative per puram omissionem suspendendo omnem actum q.a nihil est quod tunc necess.o postulet actum, si proponatur proprium obiectum obligans, potest tamen q.e obligatio non mutat neque tollit potentiam intrinsecam voluntatis, ex eo autem quod fit pura omissio speciei obligantis est peccatum quod non est q.o est omissio speciei non obligantis etc. potest. id vero quod alleget ut Baz. loco supra citato in 1.a 2.ae ubi eo ipso tempore quo voluntas non suspendere omnem actum non esse obligatam operandi ac proinde tunc omissionem actus non esse peccatum non videtur satisfacere, q.a non videt ostendat eo ipso tempore non posse esse obligationem operandi.

3.o Quod proponitur aliquod objectum sub ratione boni aut voluntas potest ipsum hoc est non mediante actu alterius rei suspendere omnem actum aut non si 1.um hoc intentum tunc enim erit pura omissio sine ullo formali actu. si 2.m sequitur inde, aut tunc illud obiectum quod est propositum est sub ratione boni non posse non amari aut si libere possit non amari mediante actu alterius rei de illo actu libero redibit illius difficultas an possit immediate a voluntate suspendi, an vero mediante alio actu et de isto an mediante alio et sic in infinitum.

4. sed Deus hoc proponere aliquem actum bonum tali modo ut ceterum illi et probare concursum quo si libere vellet eliceret eum actum non vero ullum alium nihil enim repugnat quin id fieri possit in tali casu ... esset liber ad operandum illum actum in suppositione q.o posset illum non elicere verum tunc non posset facere ullum alium actum q.o ad nullum alium haberet paratum divinum concursum ut ex suppositione q.o tunc posset libere habere puram omissionem illius actus propter absque ullo alio actu est autem ad posset contingere in hoc casu propter propriam potestatem voluntatis quae libere sit ulli aut non ulli divino concursui ad illum actum simili ratione suo modo dum est

posse stringere extra hunc casum q. etiam voluntatem ... ex se potestatem
qua libere pot velle, aut non velle, determino seipsam ad aliquod actum particularem
ex quo extra Deum clare visum non necessitatur ad exercitium alicuius —

Ceterum ut diximus in 1.a p.e ect. moraliter ut plurimum in omissis
omnibus interveniet aliquis actus positivus voluntatis quo homo vel formaliter
vult ommittere, ut significant iis terminis volo ommittere, nolo facere, volo
non facere, aut vult aliquid aliud quo impeditur seu detinetur ne illud faciat ut cum
aliquis quo instat obligatio audiendi sacrum vult detineri ludo aut aliqua
alia occupatione ut indicat experientia et ambobus ostendet experientia dicendis —

Argumenta oppositae sententiae

Primo arguitur D. Th. 1.a 2.ae q. 71. art. 5. ad medium ait in peccato
omissionis intelligantur etiam ea quae sunt occasiones ommittendi necesse est aliquem
actum esse quo sentit non posse dari peccatum omissionis sine aliquo actu qui sit causa
seu occasio ommittendi. idem docere videtur 2. Sent. d. 41. q. 1.a art. 1.o ad 4.m et
in disputationibus de malo q. 2.a art. 1.o corpore

Respondetur illud actum intelligi ex cum mens est moraliter quo necessario dicitur
solet id quod ut plurimum contingit. nam aperte ipse D. Tho. alijs locis supra citatis
in ecc. dicit voluntarium indirectum et omissionis posse esse sine actu interiori et
exteriori sic etiam moraliter ut plurimum intelligit dictum D. Bonau.a et aliorum
asserentium peccatum omissionis oriri ex amore alicuius boni ab aliquibus etiam id in
telligit de actu interpretatiuo ut dicetur infra post 3.m arg.m ad 2.m replicam.

2.o arguitur experientia indicat numquam ab homine ommitti aliquod praeceptum
nisi quia aut dicit se nolle illud facere, aut velle detineri aliqua alia occupatione
ergo et.a

Respondetur quamuis experientia indicet id contingere ut plurimum non tamen pot ex eo colligi
id semper contingere uti etiam authores hoc sententiae ut Baz. ubi supra citati
voluntatem ita esse liberam, ut erga alia bona extra Deum clare visum
posset se sistere suspendendo omnem actum ut probatum est in n.ra ect. —

3.o arguitur non pot esse peccatum nisi sit voluntarium sed non pot esse

voluntarium sine actu volunt. q. n. pot esse peccatum omissionis sine aliquo actu voluntatis.

R. distinguo min. ex D. Tho. 1a 2ae q. 6. art. 3. in corp. et ad 1. aliud voluntarium directe, quod procedit a volunt. tanquam ab agente, et hoc n. pot esse sine formali actu voluntatis, aliud vero e. voluntarium indirecte quod reducitur ad volunt.em tanquam ad n. agentem, atque hoc n. requirit actum positivum volunt. q. quando voluntas pot libere agere et n. agit ipsius n. agere e. illi libere et imputatur ut v. g. quando gubernator navis n. agit id, quod pot et debet ad impediendam submersionem navis omissio debitae et submersio navis illi imputatur q. est volunt.a et libera eo modo quo esse eam D. Tho. in ead. 1a 2ae q. 71. art. 5. ad 2. ex Arist. 3 eth. cap. 5. et voluntarium dici n. so. id in quod cadit aliquis volunt. sed etiam id, quod e. in potestate nostra ut fiat vel n. fiat, unde inquit eam ipsum n. velle pot dici voluntarium inquantum in potestate est hominis e. velle et n. velle atque hoc amplius explicatum e. sup. a. q. 6. disp. 1. cap. 2.

Dices 1.o nihil pot esse cognitum sine actu positivo cogn. q. neque voluntarium sine actu positivo volunt.is q. eadem videtur esse ratio.

R. neg. cons. q. esse cognitum pertinet ad potentiam cognoscitivam quae n. e. formaliter libera ad agendum vel n. agendum. neque aliquid dicitur aliquid cognitum nisi q. e. repraesentatum quod n. pot esse sine repraesentatione quae e. aliquid positivum ut. dr. at esse voluntarium pertinet ad volunt.em quae e. formaliter libera ad agendum vel n. agendum, neque so. dr. voluntarium ab actu volendi sed etiam ex hoc quod cum voluntas possit sic et nunc operari libere n. operatur, quae omissio e. illi imputatus et libera, q. pro eius libertatem stat quominus sequatur operatio et hoc reddit ipsum n. velle, dr. illi voluntarium ut ex D. Tho. et Arist. dictum e. et exemplis ostendi esse dictum in ora. 5.a

Dices 2.o voluntarium in actu 2o dicit operationem quo voluntas actu exercet ergo solam omissionem quae e. n. velle voluntas n. dicit operationem quo actu exercet, quod atque initium potestatis est velle et n. velle so. e. eam esse in actu 1.o indifferentem q. sit.a

R. distinguo mai. duplex e. operatum voluntatis

aliud positiuum .i. velle. aliud negatiuum .i. n velle. nam utrumq; tenet ad esse

volunt.is quia est ad velle tam velle, ut non. idq; bene notat Suarez; to. 1. m.

d. 19. sect. 4. n. 8. qui ipsum n velle quo suppositis omnibus requisitis voluntas

pot velle est exercitium negatiuum volunt. quod fialiter in actu 2°. Dicitur ad ca

rentiam actus quem sic habuimus libere posset hoc. Sic ast carentia alicub

quia quoad exercitium negatiuum est libera fialiter ab indifferentia volunt.is

quodam mo quoad exercitium positiuum virtualis et interpretatiue libera q.a

particularibus circunstantijs est fundam. ut morali aestimat. ille qui n vult hoc

operari virtualiter et interpretatiue censeatur nolle. unde moraliter solemus illum

interpretare ac si positiue diceret nolle hoc facere seu volo n facere et ex [illegible]

moralem modum loq.di aut hoc ille tunc dicitur habere actum volunt.is n fialis, sed

interpretatiue seu virtualis moralis. Vide Ioan. de Salas 12. to. 1. tr. 3.

dis. 1. sect. 3. n. 29. et 32. —.

Dices 3° aliqua mutatio ex volunt. req. ut omissio quae antea n

erat volunt.a nunc fiat volunt.a peccatum alioqui si sola negatio ope

randi esset peccatum eligeret hom tandiu peccare quamdiu n operat —.

Resp. neg. ant. si sermo sit de mutat. positiua volunt.is nam ad id,

quod sit voluntarium indirecte, exercitium negatiuum volunt.is n operandi

id quod pot et debet operari n req. mutatio positiua in voluntate. quia ipsum

n operari id quod hic et nunc pot et debet operari est illi liberum et imputabile

ut ex D. Tho. et dictis. dictum est ad 3.m et ad 1.m et 2.m replicam. quae sunt

est ex hic et circunstantijs esse mutat.em talem ut nunc instet oblig.o. ad aliter

qui omittit n v. antea sed qm oblig.o operandi n semper instat sed solum

pro aliquo tempore ideo n datur actu peccatum omiss.is nisi qdo instat tempus oblig.

hoc ast transacto ut recte ait D. Tho. in disp. de malo q. 2. art. 1. ad 11.m

transit peccatum ommissionis actu et manet reatu seu habitu et iterum redeunte

oblig.o iterat peccatum ommissionis —.

Dices 4 peccatum mortale ommissionis includit aliq.m aversionem ad bonum

commutabile siquidem punitur eius poena sensus et illi debet ex ratione illa aversionis

qua peccatum definit esse dictum factum vel concupitum contra legem aeternam —.

Resp. neg. ant. si intelligat de n'ess. fiali positiva relata ad peccatum

pura ommissio. nam etsi Deus illam non Velit, adhuc cum sit imputata voluntati hominis non operanti id quod potest et debet operari meretur poenam sensus sic D. Tho. 1a 2ae q. 79. art. 4. ad 4m ait ommissioni deberi non solum poenam damni sed etiam sensus et non Velit ex necessitate conversionem ad aliquod bonum commutabile. —. Nihilominus tamen non est cum hoc constare quod interpretative dicatur illam Velle ut dictum est supra post 3m argumentum ad 2m replicam et superius disp. 2. cap. 5 —. illa etiam definitio quae peccatum describit ipse dictum vel factum vel concupitum contra legem aeternam. Christum stultitiam significat. eorum verborum convenit soli peccato commissionis. tamen latius extendere etiam ad peccatum ommissionis quantum eum sensum quo pregnatio reducitur ad affirmationem quatenus ibi intelligitur dictum et non dictum factum et non factum et cetera ut notat D. Tho. 1a 2ae q. 71. art. 6. ad 1m et expositum est supra disp. 2. cap. 1o ad 3m. —.

Dices. 5. negatio fundatur in aliqua affirmatione ut de communi axiomate quod affert D. Tho. 1a 2ae q. 72. art. 5. et negatio seu privatio alterius praecepti involvunt debet fundari in amore alicuius boni. —.

Respondeo illud axioma intelligi quod negatio fundatur in aliqua affirmatione aut actu aut aptitudine. quare ut recte notat D. T. in disp. de malo q. 2. art. 1o ad. 9. quando dicimus non esse necessarium quamvis negationem fundari in aliqua reali affirmatione actu existente. quod probat quia, inquit, ut in logica dicitur non sedere vere dici potest et de eo quod est et de eo quod non est. nempe id colligitur ex Aristotele in logica cap. de oppositis versus finem. inde etiam infert D. Tho. non esse necessarium quod omissio fundetur in aliquo actu reali et eodem. Et ut voluntas Velit actum amandi requirat aliquod bonum amatum id tamen non est necessarium ut Velit omissionem alterius quia sane potest Velle ex eo solum quod sit libera quoad exercitium alterius et ipsa libertas cum non elevatur ut probatum est supra —.

4. arguitur. pro ommissionis actum peccatores quare sit virtus inclinans ad actus ommissionis nam ex hoc indicat Deum reddere similem ad ommissiones quia ommissio includit actum positivum. probatur consequentia quia nisi illum includeret non posset quare virtus —.

Respondeo negando antecedens quia licet ommissio sit vera ommissio nam illa est sola carentia alterius ac proinde non potest quari Deum qui est realis quibus proveniet a causa reali sic Dur. 3. sent. d. 33. q. 2. Joan. Salas. 1a 2ae to. 1. tr. 3. disp. 1. sect. 3. n. 28. et 29. et quod tenent indocti eorum omnes qui reducunt puram ommissionem sine actu, qui citati sunt supra in 2a sententia. —.

si atque sermo sit non de mera ommissione sed de illa quae impostat aliquem actum qui est realis vellitio omittendi aut vellitio alterius rei ex qua sequitur ommissio dicendum est per talem actum generari habitum et de omissione. Sed modo sumpta solo potest generari habitus id quod Medina 1. 2. q. 71. art. 5. et Lump. ibid. disp. 2. sect. 6. dicit per omissionem produci habitum vitii. quare quod in habito fuerit genitum aliqua positiva facilitas generalis ad omittendum asserendum est illam esse genitam a prioribus actibus, non vero a mera omissione. neque aliud ostendit experientia ratione, aut aliud fundamentum. si atque daretur casus quod aliquis haberet semper meras ommissiones sine ullo actu reali qui casus moraliter non contingit quia plerumque intervenit aliquis actus praedicta) tunc dicendum esset in illo non esse genitam realem facilitatem ex illis omissionibus quia propter facilitatem applicationem cognitionis proponentis ommissionem sine stimulo conscientiae et propter absentiam motivorum et causarum quae impedirent omissionem experitur maiorem facilitatem ad ommittendum.

Dices per meram omissionem cessationem bonos actum minuit et destruit habitus virtutis oppositi. ut habitus iustitiae minuit et destruit vitio qui frequenter ommittit restitutionem rei debitae ex iustitia quod per illam generetur habitus vitii quo minuatur et destruatur habitus virtutis oppositae.

Vera sit aliqui desperarent sanitatem an per solam omissionem seu cessationem actuum minuatur et destruatur habitus. Sed solutio est. Sed suum locum in materia de habitibus moralibus. nunc breviter solutio est. sola omissio seu cessatio actuum non minuit neque destruit habitum per se sed per accidens atque per eam removentur actus qui impedirent contraria destruentia habitum. ita D. Th. 1. 2. q. 53. art. 3. Beatus B. M. disp. 44. sect. 11. n. 6. ratio huius est quod habitus non pendent per se in sua conservatione ab actu. nam permanere potest aliquo tempore sine actu ut patet. atque ita sola ommissio seu cessatio actus non tollit id, quo habitus per se conservatur et cuius effectu per se destruatur. imperfectus illa cum sit carentia actus non ponit per se aliquid contrarium quod destruat habitus. quare solo dici potest destruere illum per accidens quasi removens id, quod impediret eius destructionem nam omissio removet actus qui impedirent contraria destruentia habitus. ut omissio actuum temperantiae removet actus temperantiae qui impedirent insurgentes passiones et actus intemperantiae quibus inducitur habitus intemperantiae destruens habitum per se habitum temperantiae.

S. argr. n. pot dari meritum sine actu positivo volunt.is q. neq. demeritum ac proinde neq. peccatum omissionis quod e demeritum prob. cons. q. ead. ratio esse ro de utroq. ... aliud axioma ... ead. e ro ...

Ex q. q. sit de ante neq. contra tio sufficie hec ex D. Bo. 1 a d. 2 q. 1 a art. 5 ad 1.m ubi ait plura requiri ad bonum ad meritum quam ad malum et demeritum q.a bonum debet esse ex integra causa malum aut ex singularibus defectibus ut dicit D. Dioni. de div. nomi. cap. 4. et ideo malum et demeritum pot esse sine actu ex eo quod quis n. faciat id quod debet quis meritum n. posset esse sine actu ... neq. an saltem de aliquo merito premij nalis ut dicet statim.

Circa hoc in presenti solet disputari Haec questio an pura ommissio mali sit meritoria. aliqui affirmant alij vero negant de dis tinguendum e demerito premij supernalis et nalis. 1.a Sane cc.m pura ommissio mali sine positivo actu volunt.is n. e meritoria premij supernalis bene tn nalis probatur ex pars prior procedendo in s.a asserente ad meritum premij supernalis requiri relat.em formalem aut virtualem ad finem supernalem per actum ex influxu gratiae q. id pendet ex institut. divines supernalis quem ita debere ... doct. ss. et conciliorum et P. doce probatur ostensio ut expositum e in ma de Sacr. disp. 9. cap. 3. inde aut inferre puram ommiss.m mali quae nullo actu ex influxu gratiae neq. formalr neq. virtualr e relata ad finem supernalem n. esse meritoriam premij supernalis. 2.a probatur saltem seniam gratis n. sit impossibile ... 2.a aliam opini.m asserentem oe opus moralr bonum in persona bene gratiam iustificantem esse meritorium premij supernalis et n. dicat aliam relat.em supernalem q.m esse in persona bene gratiam iustificantem. nam inde seq. et puram ommiss. peccati moralr bonam in boe bene gratiam iustificantem esse meritoriam premij supernalis.

Posterior vero pars quod pura ommissio peccati possit esse meritoria premij nalis e 2.a s.am asserentem posse dari puram ommiss.m mali quae fit in tantum honesta et laudabilis ac proinde meritoria premij nalis quis n. supernalis defectu relat.is in finem supernalem ut dictum e in priori §. Tn tenet quaedam opinio q.m refert Joan. de Salas. 1 a 2.ae tr. 1. disp. 3. sect. 3. n. 26. quis ... ibi [illegible] eam sequat illam tn amplectunt multi doct. recentiores ... [illegible].

Ill.mo et Rev.mo D. D. Sbaratin etc. D. Bona.

Obr. 1° ex Aug. lib. 3 etc. cap. 5 paulo post initium ubi dicit ipsum non agere turpia cum sit in nra potestate esse honestum et dignum laude. 2° ex Scr. eccli. 31 n. 10 ubi laudat qui potuit transgredi et non est transgressus et facere mala et non fecit unde colligit hoc quod est libere non transgredi legem et non facere malum esse honestum et dignum laude idque sic cent sancti Patres et alii expositores in eo loco et in illo ps. 36 n. 27: declina a malo et fac bonum etc. quod D. Aug. t. 4 in qq. sup. Levit. lib. 3 q. 20 ait ipsum declinare a malo esse laudare. si atque dicat hoc et alia testim. intelligi de ommiss. mali quae est iuncta cum aliquo bono actu. r. hoc est quod non est unde existat aut aliunde ostendat id ita esse restringendum. imo potius ibi inducat distinctio inter rectitudinem negativam quae est non facere malum et rectitud. negativam quae est facere bonum.

3° libera ommissio boni praecepti quae est mala et moralis eiusdem rationis ac si quis dicat nolle facere bonum praeceptum et vello malum oppositum ut supra D. Th. 1a 2ae q. 72 art. 6 C. dicit peccata omiss. et comiss. specie non differre ipse quia ad idem ordinantur et ex eod. motivo nempe sub moralem ... et sub eisdem circumstantiis ut expositione cap. praecedenti ... quod sibi ... suo modo libera ommissio mali quae sibi est bona et moralis eiusdem rationis ac si quis dicat nollo facere malum et vello bonum. nam quoad hoc non ostendit ... discriminis.

4°. ipsa ommissio et carentia peccati per se intelligit suo modo negativo consentanea rectae rationi et naturae intellectuali quae est quaedam rectitudo negativa removens malum morale illi dissentaneum et circa est praeceptum negativum v.g. non furandi, non occidendi etc. quae est honesta bonum sit libera et digna laude et aliquo praemio naturali et sic ipsum non consentire tentationibus censetur laudabile et bonum morale importans ... negativam mali moralis sicut etiam suo modo carentia mali naturalis doloris et aegritudinis est quoddam bonum naturale importans ... negativam mali naturalis.

Resp. ommissio mali non est moralis bona nisi fit ex bono fine ... hoc non contingit nisi per actum voluntatis referatur ad bonum finem quae ex se est indifferens ut fit ex bono aut malo fine quod non est moralis bona ac proinde nec laudabilis neque meritoria ... praemii etiam naturalis nisi sit cum aliquo actu voluntaris.

Abstinentia mali nisi sit ex bono fine positive et fratres partium volunt sacrificio et hic nego. nisi sit ex bono fine negativo mali et aliunde n. vitiato et hic iudico. atque id satis est ut ommissio mali sit moralis bona. nam ipsum n. facere malum est per se honestum quasi rectitudo negativa mali ac proinde nisi aliunde vitiet ex aliquo malo fine assumpto est sufficiens est ommissio mali sit suo modo negative ex bono fine et morali bona. sit velle n. facere malum inspectata tamen rectitudine negativa mali quam per se dicit tale dicitur si aliunde n. vitiet pravo fine v.g. vana gloria est per se ex bono fine et moralis bonus atque id bonum dixere patres cum si fiunt ex fine intellig. repraesentant varia motiva ommittendi quaedam bona, alia mala quae eo ipso quod ex fine volunt n. assumat malum motivum praeter ommissio mali sed dicit sciam praecise rationem negativam mali quae per se est honesta sit hic actus volo n. facere stetque est honestus a propria ratione tales obiecti removentis malum.

Obj. 2º. Ex dictis sequeretur n. posse dari ommissionem quae in individuo sit moralis indifferens. Resp. hoc n. esse dicendum. qualis n. reddatur actus positivus in individuo moralis indifferens ut dictum est supra, cum, disp. 1. cap. 7. differentia n. quaerit quatenus singula. Probatur quia ommissio dicitur indifferentis v.g. deambulatio moraliter se habet ac si esset actus volitionis nam qui libere ommittit deambulationem censetur interpretative ita se gerere ac si diceret volo n. deambulare sed volitio obiecti indifferentis n. est in individuo moralis indifferens, sed mala defectu finis honesti ut dictum est loco citato ergo ommissio etc. indifferentis.

Resp. neg. sequelam et ad illius probationem. Resp. illud dictum quod volitio obiecti indifferentis moralis se habet ac si esset actus volitio n. intelligitur quoad rationem obiecti aliunde habet fundamentum veritatis sed aliter in praesenti quia contra actus positivus libere datur obligatio qua tenemur illos actus volunt. saltem implicite referre ad finem honestum quia n. rationalis libere operatur ex obiecto creati. vires libere operari propter bonum simpliciter n. rationalis quod est bonum honestum et n. ideo in obiecto bono utili aut delectabili actus relat. saltem implicita quae actus voluntarii ad bonum honestum ut hoc obligatio n. datur respectu praeter ommissionis quia haec n. exigit actum ac proinde neque relationem ad finem honestum quae actum voluntarii sed unde fit ut praeter ommissio voluntaria rei indifferentis v.g. deambulatio sit indifferens. imo fit ut ommissio omni honesti quod n. est sub praecepto etc. sit bona

nam ipse secundum se non tenemur ad bonum quod sub consilio respondet illis ommissio ipse non est mala neque etiam ipse est bona sed moraliter indifferens hoc est neque mala neque bona neque vituperabilis neque laudabilis esse nisi aliunde vitii aut honestatis ut expositum est hic. ad q. 18. dub. 1.a cap. 1. diff. 2.a vide Joan. de salas 1.a 2.ae to. 1. tt. 3. disp. 1.a sect. 3. n. 28. et 31.

Cap. 3. Quando incipit peccatum ommissionis aut per carentiam actus cum debet et potest impleri per praeceptum aut per causam culpabilem ex qua sequitur ommissio quamvis non potest impleri

Tenetur dum est peccatum ommissionis posse fieri aut per carentiam actus quando debet et potest impleri praeceptum. Ut si quis die festo quando potest et debet audire sacrum illud ommittat aut per appositionem culpabilem alicuius causae ex qua sequatur ut postea suo tempore nequeat impleri praeceptum. Ut si quis ante tempus quo instat obligatio audiendi sacrum vellet dormire advertens somnum esse futurum impedimentum ne postea suo tempore possit illud audire.

1.a Conclusio. quando instat obligatio praecepti affirmativi in eo quis potest illud implere peccatum ommissionis incipit ab eo instanti seu tempore pro quo incipit executio. hoc conclusio supponit in q. 1.a et probat. quia praeceptum affirmativum debet impleri ex instanti seu tempore pro quo incipit executio si tunc sit potestas ergo tunc incipit peccatum ommissionis si tunc libere ommittat executionem. erit autem ex tunc imputabilis ommissio. sive quis formaliter et directe dicat nolo ommittere, sive dicat nolo aliquid inordinate cum executione praecepti sive adeo negative se habeat per quod putant ommissionem executionis sive vel alio voluntarie. an autem sit peccatum veniale aut mortale et quo tempore durat et continuet discernendum est ex qualitate praecepti et circumstantiis sicut in aliis peccatis.

Solet autem dubitari: 1.o An semper incipiat in instanti intrinseco pro 1.um esse. an aliquando in tempore seu in instanti extrinseco pro ultimum non esse et specialiter quia est peccatum mortale. est ratio dubitandi quia illud excludit gratiam iustificantem. sed hoc desinit in instanti intrinseco pro 1.um non esse eo modo quo alii habitus sunt permanentes qui non successive sed simul desinunt ergo peccatum mortale semper debet incipere in instanti intrinseco pro 1.um esse quia est aliquid in imperceptibili

primum esse unius, est .1.um non esse alterius. V.g. si dicimus per gratiam aquae expellitur forma ignis 1.um esse formae aquae est .1.um non esse formae ignis.

Dico 2.o illud posse incipere aut per .1.um esse vel tunc quia desinit per .1.um non esse, aut posse incipere per ultimum non esse vel tunc quia desinit per ult.ius esse. ita Lumel. in 1.a 2.ae q. 1. C. 7. art. 5. disp. 7. Valsq. [illegible] simul [illegible] ratio diff.tis oppositae quia haec res permanentes quae non successive sed simul incipiant aut desinant quo aliunde nihil obstat possunt incipere per ult.um non esse vel desinere per ultimum esse. V.g. lux in aere desineret simul per ult.mo esse si in ipso aere crearet aliquod opacum per ultimum non esse. item si opacum annihilaret per ultimum esse lux inciperet in aere per ultimum non esse [illegible] est in lib. phy. in disp. de modo incipiendi et desinendi rerum.

Dubitari solet de tempore requisito ad exequendum praeceptum [illegible] initium per minimum quod sit. [illegible] extremum per max.um quod non. [illegible] cur [illegible] res morales in [illegible] physicis quod ex illis fuerit necessarium poterit suo modo applicari [illegible] tradito in libris phy. [illegible] quoad moralem [illegible] cum [illegible] nequeant in praxi discernere [illegible] omissio. [illegible] dicendum vel tunc incipiat affirmative per .1.um esse aut negative per ult.um non esse [illegible] an tempus ad exequendum praeceptum [illegible] per minimum quod sit. [illegible] max.um quod non. satis est si dicatur tunc peccatum omissionis incipi quando homo advertit aut tenetur advertere. nisi statim [illegible] impedimentis [illegible] exequendum praeceptum si [illegible] periculo non implendi illud quod prudenti arbitrio discernendum relinquitur ex circumstantiis, praesertim cum multa sint praecepta affirmativa quae ex se non praescribunt hoc aut illud tempus determinatum. Vide Lumel. ubi supra.

Restat diff.as de [illegible] in casu quo omissio praecepti [illegible] homo non potest illud implere an sit peccatum omissionis tunc quando reipsa contingit omissio an vero antea quando culpabiliter posuit causam ex qua postea secuta fuit omissio eadem diff.tas est in [illegible] omissionis quando actus [illegible] post datam causam culpabiliter sequitur eo tempore quo homo non potest eas impedire. V.g. homicidij tempore ebrietatis.

Resp. 1.a [illegible] omissionem praecepti semper esse peccatum eo tempore quo praecipitur executio etiam si neque tunc homo possit libere implere praeceptum neque antea culpabiliter dederit causam omissioni. tribuit Maestro 2.a 2.ae q. 21. disp. 2. [illegible] Vasquez [illegible] ad 1.m [illegible] qui [illegible] possent [illegible] atque [illegible] ostendunt Lum. in 1.a 2.ae q. 1. C. 7. art. 5. disp. 5. [illegible]

Bañ. dp. 6. ar. 1a. §. 4. ibaly. reijcit eam n. sit ut falsa sed ut absurda q. id quod n. e. voluntarium nec in se nec in sua causa et n. potuit vitari n. e. peccatum.

2a. sña. cum Cumetar. dicit in eo qui sedit causam voluntatem ommiss. peccatum ommissionis esse eo tpore quo p. causam excusatio quia tunc iam n. disposuit implere preceptum. tribuit D. Thomae varijs locis infra exponendis. D. Ant. 1. p. tt. 7. cap. 2. §. 3. Caiet. 1a. 2ae. ar. 150. art. 4. Gab. lect. 2. in canonem lect. K. Corduba lib. 2. quaest. ar. 10. et alijs. pro mult. habent expositionem. x. infra dicenda.

3a. sña. asserit in predicto casu peccatum ommissionis esse sed eo tpore quo libere data e. causa ommissioni. tribuit Alexandro Alensi. Adria. Palud. Maiori et alijs quos refert Zumel 1a. 2ae. n. 1. ar. 71. art. 5. dp. 5. in 2a. opin. quos tn ille abs. n. sequit. est tn sequitur Bañ. ibi dp. 9. cap. 2. pro plerisque eis ad mentem explicat. subsequendam.

4a. sña. affirmat peccatum esse utroque tpore nempe et quando dat causam ommissioni et postea q. sequit ommissio eo si tunc negligat iam implere preceptum propter tn ubi alii n. dicit peccatum ommissionis priori tpore et posteriori. ita Medina 1a. 2ae. ar. 71. art. 5. dub. vlt. c. 2. et q. et Bañ. dp. 6. ar. 1a. ment. 9. verso ferem in 3a. sña.

5a. sña. pro dist. em. videat predictas. ita Azorius p. 1. inst. mor. lib. 4. cap. 3. q. 4. ubi refert quosdam videat. em. Sed modo peccatum ommissionis dicit pot duplr. s. voluntarie et effectiue. s. reipsa et effectu priori mo e. q. libere dat causam ommissionis. posteriori v. q. de reipsa sequit ommissio. ipse a3 alii videtur dicens ommissionem posse stringere aut q. de in nra potestate e. aut ommittere et servare preceptum aut q. de in nra potestate e. causa ommittendi n. vero ipsa ommissio. et priori mo ait peccatum ommissionis esse q. de reipsa e. omissio. at posteriori mo sed esse peccatum ommissionis q. de libere fuit data causa. ipsam vero ommissionem quae reipsa sequit q. de iam n. e. in nra potestate servare preceptum n. esse peccatum sed effectum peti.

Sane multi ex auctoribus superioribus scriptas n. vid. dissentiri sere sed de vero conceptu. qui quod aliqui nomen ommissionis sumant stricte sed pro eo statu quo reipsa e. carentia actus precepti. alij v. aliqui eo pro eo statu quo e. obediti-

in volunt et alii dante causam ommissioni. item aliqui ipsam ommissionem seu actum subitam quae sequitur post causam culpatam appellant peccatum tale etiam in eo statu quo iam non est in nostra potestate sed prout fuit in causa. alij vero permittentes peccatum fuisse illam in tali statu non vocant peccatum sed effectum peccati.

Dico: omissio praecepti subsequens causam culpatam est peccatum ommissionis in actu ex eo tempore quo data est causa, cum atque postea re ipsa sequitur ommissio tali ut iam non sit in libera potestate est effectus peccati et non peccatum nisi denotatur a causa culpabili praecedente. idem quoque dicendum est de actibus prohibitis quae necessario sequuntur culpatam causam praepositam in qua fuerunt aliquo modo praevisa aut debuerunt praevideri. haec certa ita proposita videtur et rem ipsam sublata ambiguitate in modo loquendi explicare et varias sententias conciliare est atque singulatim explicanda et probanda per diversa puncta modo sequenti.

1um punctum est qui vult culpabiliter causam ex qua praevidet aut praevideri debet periculum ommissionis praecepti vel transgressionis alicuius operis prohibiti, iam tunc ipso actu libere amplectens causam amplectitur etiam malitiam illius ommissionis vel actus prohibitae, quae ex eo ipso est illius peccatum in actu. ad eum modum quo Matth. 5. n. 29. dicitur. qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam moechatus est eam in corde suo. nempe ex tunc est peccatum moechiae in corde hoc est in actu. Hoc probant ea quae dicit Vasq. 1.2. disp. 94. cap. 2. neque id de re negant alii auctores omnibus quibus tribuunt alia sententia.

2um punctum est quod post causam culpatam v.g. datam ante somnum aut ebrietatem sequitur re ipsa ommissio praecepti seu actio prohibita tali ut tunc s. in somno et ebrietate iam non sit in libera potestate vere dicitur illam esse effectum peccati quod sequitur ex causa praecedenti culpata ut patet. caeterum tunc non est peccatum alia imputabilitate nisi per eam quae fuit in causa culpabili; quia tunc non est nova libertas ut patet quare neque nova imputabilitas relinquitur. atque hoc dicere est omnium in omni sententia, et probant ea quae deducit Fr. Suarez lib. 2. de peccat. c. 6. in 1a 2ae. et Zumel. 1.2. q. 1. c. 7. art. 5. disp. 5. conc. 2a.

3um punctum est de quo superesse post dubium

in mo logi^{r}: In in tali casu ommissio praecep. ... prohibetur

quia tpore somni et ebrietatis n fit novum dui tn possit peccatum

voc causa culpabilis praecedentis In vero to effq peccati —

Aliqui ut Bass. 2a. 2ae. to. 1. dp. 94. cap. 3. ubi refferat Anson.

Maiorem. Palu. et Gab. affirmant tunc n dici peccatum et pbant

pt. 1. q tunc n e libertas ut pt. q n e capax ut denominetur

malum morale et peccatum quod requirit libertatem — 2o. q in sol

qui ro penitentiam revocasset priorem malam voluntatem tn posset simpl

dici eum effum n dicere peccatum — Alij v. ut Cor. lib. 1. quest.

c. 23. post solutem ad 2m. et si atq asserunt eq tunc dici peccatum et Zum.

1a. 2ae. c. 71. art. 5. dp. 6. in ea. affirmat illud tunc dici malum dependenter

p denerat extram a causa culpabili praecedenti idq aperte colligi ex D.

Tho. 2a. 2ae. c. 79. art. 3. ad 3m —

Pro diriendi illud tunc respective peccatum stricte e malicia moralem

quae fit tunc sub libera potestate ut pt. unde tunc dormiens aut ebrius

et amens n dr peccare, idq ... quorum voci dui tn post ...

aliq pput noc pecci denotari eq post id quod e prohibitum sequutum

ex causa quae fuit culpabilis ad eum modum quo dici solet peccatum quod post

culpabilem ommissionem sequitur eq si interim p penitentiam revocata fuerit prior

ea voluntas sequitur innuario modo saepe dependentia ac mas alterius

qd tam n e sub libera potestate — sic eq Xa. 5a. quod ebrius occi-

dens ebrietatem incurrit excomunicationem si antea dedit causam culpabilem in qua

previdet periculum ut tenent aut quos refferat et sequitur Zum. post ...

dp. 6. in dub. appendicis ci. quod tale homicidium eq si tunc quod fit

n fit sub libera potestate ut pt. ... sub noe pecci eum dici

excomunicationem n incurri nisi propter peccatum ... mere internum ... aliquo

mo externum ut decent aut quos refferat et sequitur Suarez. 3. p.

to. 5. dp. 4. sect. 2. n. 1 —

Mira dilla obijci 1o. aut. D. Tho. ... 1. 2. 2ae. c.

79. art. 3. ad 3m. ubi impugnat seniam asserentem peccatum ommi-

sionis incipere qdo dat causa culpabilis —

Pro ...

R[espondetur] ad id intelligi quod tunc n[on] incipit ommissio inquan[tum]
in effectu e[st] t[ame]n tunc peccatum ommissionis in affectu ut explicavimus 2a 2ae.
art. 1o puncto. Sic etiam intelligunt alia adducta Doctores in aliis locis
in quibus dicunt peccatum ommissionis n[on] esse nisi q[uan]do est tempus implendi preceptum.

Ad locum 1a 2ae q. 76. art. 4. ad 4. ubi appellat aliud peccatum
ab ebrietate causatum id quod sequitur in ipsa ebrietate. Caiet. exponat id quod dicit
lib. 3. Eth. cap. 5 ante medium dicit ebrijs institutas esse duplices penas.

R[espondetur] illud appellari aliud peccatum quoad externam ommissionem seu alterum
prohibitum ex ebrietate secutum quod videtur ipse D. Th. 1a 2ae q. 79 art.
3. ad 3. n[on] e[st] voluntarium nisi propter causam culpabilem precedentem. unde
sequitur post ebrietatem n[on] esse aliam imputationem culpe ut exposuimus c[ontr]a
[illegible] 2a 1o in 2 p[unc]to. q[ui]a q[uan]do aliquis causatur [illegible] videns aut
negligens alia mala secutura gravior fit culpa quam alias esset ex sola
[illegible] et ideo debet illi gravior pena ut sic intelligit illud dictum
Arist. Dicimus aliquos legum conditores respicientes ad eam utilitatem
q[ui]a plura damna inferunt solent ebrijs maiorem penam illis constituerunt
ut de Pittaco refert ipse Arist. 2. Polithicorum cap. 10. ad finem.

2o Arg. si aliquis iustus prius q[ua]m sit tempus implendi preceptum
v.g. audiendi sacrum se dedat somno n[on] habet tunc peccatum ommissionis
q[ui]a n[on]dum obligat preceptum. unde si moriatur ante tempus precepti n[on] damn[abitur]
[illegible] si autem cum vivus [illegible] dormiente adveniat tempus precepti tunc incurrit
peccatum mortale ommissionis et amittet gratiam et damnationem q[uia] peccatum
ommissionis n[on] incipit nisi q[uan]do e[st] tempus implendi preceptum.

R[espondetur] distinguendo maiorem casus. Si n[on] ille qui tunc se dedit somno providet aut
negligit providere periculum ommittendi sacrum et sic dicimus illum
ex tunc habere peccatum ommissionis in affectu ut exposuimus 2a 2ae 2a
in 1o puncto ad id vero quod dicit illum tunc n[on] obligari precepto
R[espondetur] quis tunc n[on]dum obliget ad illius executionem. Obligat t[ame]n
ne apponat causam culpabilem ommissioni et proinde si tunc causam
apponit est peccatum ommissionis in affectu quod stringere posset eius
[illegible] re ipsa n[on] sequatur ommissio v.g. si postquam dicit peccatum ommi
ssionis in affectu expulet somno et curat ad sui tempore audiendi
sacrum n[on] ommittat illud.

2º cassus e si ille qui tunc se dedit somno n̄ prvidet nec negle
git pvidere illud periculum qr̄ quod scat ign.am invincibilem sceptr
. Et sic dm e illum neq tunc neq postea cum dormit incurrere petus ommiss
etq si adveniente tpore ... n̄ audiat sacrum qr ex ... a ... ante
somnum qr ign.am invincibilem et in somno qr defectum libertatis. Et
... quod tribuit Marsilio ... citato ... 1.a. Tertia e n̄ solus ...
... etq ... q̄ ex ... ... dici n̄ posse quod iustq ...
somni qr caret usu libert. ... incidat in petum mortale et amittat
gratiam et damnet
3º obj. ex dictis seqr clericum qui culpabr ... ... inebriavit
in mare post tale petum qr ... instante tpore recitandi ommisit ...
... n̄ incurrere novum petum ommiss.is qr tunc n̄ pot recitare ...
n̄ ... sere inebriarum ... aliud requisitum ad recitandum —
Resp. ... tunc n̄ esse novum petum cui alia imputatur
culpa diversa ab ea qua fuit in pcedenti causa culpabili qr ...
dictam post 1.m ... in 1º puncto neq externa ommissio ... ...
qr n̄ pot ... multiplicat aut auget culpam
4º obj. ommissio ... ... qº post dictam cam culpabilem
seqr ness. ita ut ium vitari nequeat n̄ sit n̄ e novum petus ... neq
e ... ... 1º qr ... iam n̄ e libera 2º qr alias qº aliquis ...
venereo aut nimio cibo ... cam culpabilem morbo postea qr ... ...
diceret sere petum etq si iam p penit.am esset ... 1º etq beato
qui ante mortem dedit causam culpabilem ... si post qr p penit.
... e gratiam ... ... illa ... ... sere petus
Pro distinqdo an ... quis illa tunc n̄ sit ... petum ...
... quo ... qr actu cum omibus requisitis e sub libera potestate n̄ ...
n̄ obstat illam dici petum ... a pcedenti causa ... ...
... libera in causa ut loquuntur D. Tho. ... ... citati post ...
2m in 3º ... etq ... ... c. 71. art. 5. dub. ... ... 9. ... 5. ...
... ibi atq ... mo intellig.di qr autores quos ... ... n. 1.
... 127. cap. 1. qº malos actus sequentes ... tq iam culpabilem
appellant petus volunt.a in sua causa ... qr aliquo modo ...
previsa aut neglecta ita ut n̄ ex ... qr ign.am invincibilem —

P. qn malitia ss. denomis quae sequuntur ... peculiarem habeant
et inditatum quae sublato n. dent locum ut expositum e ... disp.
2 cap. 2 sect. 5. diff. 4a ad 1m Valent. ndm e n. quod utrumque sequi
ex causa culpabili et si sit praevisum sive peccatum morale ipsum et tale
modo dicto rone causae culpabilis sed requiri haec duo. 1m e ut sequatur ex
causa culpabili et nra actio vel ommissio prohibita distincta ab eo quod
sequitur tamquam effectus e munitur. sic enim V.g. mortes sequuntur ex causa cul-
pabili V. filii ex illegitimo nubitu n. ita dr peccatum ut ostendet
ex cor modo loqui. 2m e ut illa actio seu ommissio prohibita sequatur
ex causa culpabili in tali statu quo tunc quod sequitur nisi impeditus
esset usus rois esset in libera potestate poni l. n. poni V. effectus hujus
inditati postquam aliquis e beatus et si ex sua causa culpabili praecedente
sequatur ociosio prohibita n. dr incurrere peccatum roe causae sed incurret
ille qui n. e in tali statu sed in statu viae nempe in hac vita
tempore somni l. ebrietatis aut amentiae in qua statu nisi
esset impeditus usus rois esset in libera potestate poni l. n. poni
actionem seu ommissionem prohibitam quod tn n. hic eorum in statu bea
titudinis atque ex hic constat solutio ad dec probandum docet oppositum
et plures faciles dissolvent partim ex dictis partim vero ex aliis
infra dicendis a quibus pendent —.

Cap. 4. An omnis actus et alias n. malus quod hab(eat) annexam ommissionem culpabilem praecepti sit peccatum V. sit pertineat ad speciem ommissionis cum eadem l. diversa malitia —.

Exemplum e. siquis eo tpore quo tenetur implere praeceptum v.g.
audiendi sacrum vellet studere. dubium e an studium quis alias
n. sit malum tn quia habet hic annexam ommissionem culpabilem praecepti
sit peccatum V. an pertineat ad speciem ommissionis cum ead. l. diversa
malitia.

1a sententia absolute dicit actum qui alias n. esset malus quis sit causa
ommissionis praecepti n. esse peccatum sequitur Dur. 2. dist. 41. q. 3. et c. n.
n. 6. Vitel. c. 10. 1. et 15. V. alii —.

2ª Sª absolute asserit dari actum qui est ex causa vel occasio ommissionis precepti esse peccatum ut Capree. 2. dist. 42. q. 35. a. vii. art. 3 ad 2m. Dur. 2ª 2m. d. 1. q. ad 1m probatum Henr. q. 12. q. 24. Bal. 2ª 2e dp. 6. q. 1ª. pto 4. et respondeo cum aliis & sine sequitur.

3. Sª ita distinguit si actus sit praevisus cum ommissione precepti fuisse tamen illius causa l. occasio est peccatum si vero sit vicinialiter ad accidens sit solo comitanter, ita ut non sit illius causa neque occasio non est peccatum dicitur alias ex se non est malus ita Medina 1ª 2e q. 71. art. 5. Dub. 3. ec. 1 ad 2m. Zum. ibid. dp. 3. d. 1ª. & 2ª. Bal. dp. 93. cap. 2. Azor. to. 1. inst. moral. lib. 4. cap. 3. q. 5. ubi id limitat quando actus qui est ommissionis comes non est talis ut sufficiat ad impediendam praeceptum.

Sit. Cl. dico actus qui est causa ommissionis culpabilis etiam si alias non esset malus est peccatum. Actus vero si solo comitanter se habeat ad ommissionem & non sit potens ad impediendam executionem praecepti. ita auctoritates citati in 3ª Sª. et patet ex dictis ad impedimentiores. Et explicatur supponitur actus vg. stud. Venia qui alias non esset malus quando est causa ommittendi culpabiliter observantiam praecepti vg. ut audiendo sacro est non est qui dicitur sententiam supponitur qui tenemur vitare id quod infert ommissionem culpabilem nam quando tenemur vitare effectum tenemur evitare illius causam & qui vult causam mali effectus vult etiam virtualiter ipsum malum effectum virtualiter in illo inclusum. atque hoc non habet tum quotiescumque actus est incompatibilis cum observantia praecepti sit tamen obligantis quia eo ipso tamen sine ex excusante impedit esse executionem praecepti quod est esse causam ommissionem culpabilis neque hoc non sufficit etiam si aliunde supponat alia voluntas ommittendi illud preceptum. secus vero est quando actus non est incompatibilis cum observantia precepti & solo comitanter se habet ad ommissionem culpabilem quia per se non est sufficiens ad ad impediendam executionem.

Restant aliqua difficultates. 1ª est an actus qui est causa ommissionis culpabilis sit peccatum ommissionis vel commissionis.

1ª opinio dicit esse peccatum omissionis ita Bal. 1ª 2e. dp. 6. q. 1. pto 4. & uasquez ad arcos & alii. 2ª asserit esse peccatum commissionis ita Bal. 1ª 2e to. 1. dp. 93 cap. 3 & alii.

Dico 2.º non illud esse pctum ommissionis sed spēm malitiae ex sp̄c quod ē priui. actus oppo boni ad quem tunc obl.º obligat pceptum affir mativum pot tn̄ quodam mō etiā dici petiū omissis ad distinctionem puram ommiss.is nullum actum includentis. nam ad dist.ⁿ huius quilibet actus malus q.d n ē mera ommissio dr quodam mō omissio ut ipse fecit ex vi nois late sumpti. sic iste actus volō omittere pceptum sui spēm malitiae ex sp̄c ē petum omiss. ut tenent Med.
vz. q. 71.ª art. 5. et Zum. ibi disp. 9. et q. 74. art. 4. dub. 2 et alij quis cum sit quidam actus malus dici posit quodam mō omissio. ~.

2.ª difficultas ē an actus qui ē causa ommissionis culpalis hēat solum unam malitiam, s. duplicem. Ut. an actus studendi in die festo q.do ē causa ommitti culpalr sacrum hēat solum malitiam omissionis q.ª pceptum affirmativum de audiendo sacro an v.º etiā aliam specialem malitiam q.ª eam virt.em in cuius mā exercet.º tempe q.ª studiositatem ~. Cel.ª dub Zum. vz. a.e 1.º q. 71. art. 5. disp. 9. refert duas sentias unam affirmativam, aliam negativam. ~.

Dico 1.º q.d q.do actus qui ē cā ommissionis culpalis alias n ē malus sed hēt malitiam quae moralr reputat.ur cum unum nō petum in spē ommissionis. ita Zum. citatus et Med. in ead. q. 71. art. 5. et alij ibi et Bal. et Baz. ubi sup.ª ~ pbr. 1.º ex morali aestimatione quia q.do aliquis in die festo ppt studium ommittit sacrum dr simplr peccare pctō omissionis neque illi tribuit.r duplex petum et ita n censet.ur ness.um ut ille ministri exprimat actum qui fuit cā ommissionis q.d alias n ē malus sed satis est si dicat se ommisisse sacrum. ~.

2.º pbr. q.ª tunc actus cum alias n sit malus sumit malitiam sp̄c ex eo quod inferat ommiss.em actus boni ad quem obligat pceptum affirmativum quo sublato n esset malus ac p̄inde q.d malitia in eo reperit.ur ppe in gne moris reddidit ad unum nō petum ommissionis quod ē moralr idem cum aēto petō quod foret p meram ommiss.em sine actu. alia v.º nō ē q.d actus qui ē causa ommissionis culpabilis

aliunde ex proprio dõo. l. aliis circunstantiis habet aliam specialem malitiam ut si quis in die festo faciens furtum omittat sacrum.

3ª. Dubia dicij. 1º. D. Th. 1. 2ª. q. 71. art. 5. ad 3. ubi aliquis voluntas ad aliquid fertur directe in ipsam ommissionem ut cum aliquis vult non ire in ecclesiam [illegible] aliquis [illegible] ad ommissionem [illegible] directe fertur in illud propter quod homo impeditur ab actu debito ut cum vult ludere quando deberet ire ad ecclesiam [illegible] aliquis [illegible] se habet ad ommissionem.

[illegible] aliquis D. a D. Tho. se habere [illegible] ad omissionem non quando tunc non sit per se causa illius [illegible] inventio non fert [illegible] directe in ipsam ommissionem sed in aliud ex quo sequitur ommissio ut constat ex [illegible].

2º. dicij. preceptum affirmativum determinatum. [illegible] de audiendo sacrum [illegible] excipit talem determinatum aliorum bonum quod non prohibet esse aliquid quod possit esse causa omissionis nam illi [illegible] [illegible] indifferentia [illegible] [illegible] non mali sed boni [illegible].

[illegible] illud [illegible] executionem [illegible] aliquibus [illegible] cum [illegible] aliorum actuum qui sine [illegible] excusatione possint impedire executionem cum sint varii et indifferentia [illegible] non mali sed boni.

3º. dicij. peccatum ommissionis est privatio non boni quod deberet inesse actui sed boni alicuius quem quis deberet facere [illegible] quo quis vult omittere. l. qui est causa ommissionis non est privatio boni alicuius debiti [illegible] ipse habet privationem boni quod illi deberet inesse quod non est peccatum ommissionis.

[illegible] esse verum de peccato omissionis quod est pura omissio sine actu, at potest esse peccatum omissionis cum actu malo contra preceptum affirmativum [illegible] includit cum privationem boni quod deberet inesse actui ex suppositione quod quis vellet operari [illegible] tale verum [illegible] cum quodam modo commissio ad differentiam purae ommissionis ut dictum est supra [illegible].

4º. dicij. quando aliquis propter studium videre festo omittit culpabiliter sacrum non solum peccat peccato omissionis contra preceptum affirmativum de audiendo sacro [illegible] cum facit iniuriam virtuti studiositatis quae debet moderari [illegible] in studio ne [illegible] tempore [illegible] ut constat ex D. Tha. 2ª. 2ª. q. 166. art. 2. [illegible] est duplex peccatum.

[illegible] illa iniuria contra studiositatem in eo casu moralis [illegible] ut [illegible] [illegible] cum ea omissione culpabili quia [illegible] tunc est iniuria studiositatis [illegible] interveniat ea omissio, quae si interveniente nulla esset iniuria studiosit[illegible]

Sicut spectant ea quae affert Zumel 1a 2ae q. 10. [...] art. 5. [...] 4. ad 1m et 2m quius in modo loq. videatur aliter sudere.

§. 829. postquam aliquis in die festo coeperit omittere sacrum melius est illi studere quam otiosum esse quia illud opus non est malum cum sit licet annexam omissionem culpatam.

Si illud studium sit tale ut tenere hic sole [...] sit sufficiens ad impediendam auditionem sacri est causa omissionis culpatis ac proinde peccatum. illud vero dictum quod tenet melius sit studere quam otiosum esse intelligitur [...] eam [...] quae aliquo respectu maioris mali [...] quod est minus dici potest melius ut notat [...] 1a 2ae [...] 93 cap. 2. ad 3m. et alij atque ex dictis solvi poterunt aliae obiectiones.

Cap. 5. An dare cam omissioni praecepti sit semper peccatum si aliquo excuset et unde sumat gravitatis peccati omissionis.

1a Concl. dare causam omissioni praecepti non semper est peccatum si aliquo excusetur iusta aliqua ratione impediente executionem praecepti v.g. mercenarius in die ieiunij laborans quis eo labore ut cam omittat ieiunium non peccat quia excusat ex iusta causa laboris.

Si atque quaeratur an sit peccatum apponere [...] excusans omissionem praecepti. Respondeo in hoc non esse certam regulam generalem respectu omnium praeceptorum sed prudenti estimatione colligendus esse ille ex modo quo attentis circumstantiis varia praecepta obligant aut minus aut magis strictae. nam quaedam sunt praecepta quae obligant minus stricte ita ut permittant impedimenta excusantia cum si assumant sine necessitate v.g. praeceptum ieiunij a quo Medina in Sum. lib. 1. cap. 14. §. 10. fol. 101. dicit non peccare eos qui propter laborem quem inire volunt aut ex ludo ommittunt ieiunium: aliae sunt praecepta strictiora quae id ita non permittunt. v.g. propter talem laborem non excusaretur clericus ab obligatione recitandi divinum officium. item obligatio non comedendi carnes in die ieiunij est strictior quam obligatio ieiunij et ideo aliquae causae quae excusant ab hoc non excusant ab illa et sic ratione aliqua [...] quae in die festo excusant laborem non excusant auditionem sacri.

2° Co. maior aut minor gravitas pcti omiss(ionis) sumitur ex
obo magis aut min(us) gravi, magis aut min(us) volunt(ario), maiori aut minori
oblig(atione) pcepti, et aliis circumstantiis augentib(us) aut minuentib(us) malitiam
ita Med(in)a 1a 2ae q. 71 art. 5 dub. ult. Zum. ibid. disp. 6. Bas. disp. 94
cap. 5. quis 1a aliqua varient ~ explat. [illegible] 1°. Dum pctm omi
ssionis e nihil aliud debitum volunt(atis) aut directe, aut indirecte quo ag. me
lior e opus spiritu aliud debitum peior e illius omissio atque aliud in quo
sub aliquo certo gradu intens(ionis) opus omiss(ionis) n e considerandus sine
intens(ione) aliud omissi [illegible] notat Bas. citatus ~
2° magis aut min(us) volunt(arium) q. auget aut minuit alia pcepta
ita dicendo pctum omiss(ionis). Hinc solvit Sac. q.; an voluntas
omitt(endi) et omissio sit pctum gravius q(ua)m mera omissio sine ullo actu ~
Ego ceteris parib(us) affirmative q(ui)a q(ua)do est positiva volitio d(atu)r magis vo
luntarium. ita Zum. in posita disp. 8. dub. ult. et 1. et aliis atque hoc e
contra doct(rina)m D. Tho. 1a 2ae q. 79 art. 4 et aliorum afferentium pctum omiss(ionis)
ceteris parib(us) esse gravius q(ua)m pctum omissiones ~.
Nota tamen non posse cum in esse necess(arium) in confess(ione) explicare an omissio
v.g. sacri fuerit pctum positivum volendi omittere s. p meram omi
ssionem sine actu q(ui)a nec id com(muniter) pot apparentib(us) discerni nec f [illegible]
variat spem moralem pcti nec ad modum notabil(ite)r aggravat ita ut censeat
nec(essarium) explicandum in confess(ione) ut constat ex com(muni) praxi pedantum confessariorum ~
3° ex maiori aut minori oblig(atione) pcepti attenditur maior aut minor
gravitas pcti omiss(ionis) q(ui)a gravius pctum violare pceptum maioris oblig(ationis)
ut eo notant sup(ra) citati ~.
4° ex aliis circumstantiis. v.g. ceteris parib(us) gravius e pctum omiss(ionis)
in eo qui melius novit Deum, atque honest(ate)m et oblig(atione)m ordini pcepta diligentia
beneficia magis a Deo et facilius posset servare pceptum ~.
Dubitat an omissio ex aliqua causa sit minus mala q(ua)m pro libito
sine causa ~. Ex dist(ingue)ndu(m) esse prout fuerit causa omitt(endi): nam si omissio
sit ex causa turpi v.g. siquis omittat sacrum propter furtum e magis
mala q(ua)m omissio eius aut sine causa turpi. si vero omissio sit ex causa
alias bona v.g. siquis omittat sacrum ut concionem audiat minus mala
erit q(ua)m omissio pro libito sine aliqua causa ita Med(in)a et Zum. sup(ra) citati
et 2a. et sum diems. e ex ea doct(rina) quod malitia pcti minuitur ex intent(ione)
finis boni ut exposuimus e sup(ra) 1a 2ae q. 18. disp. 3. cap. 4. sect. 2. ~

Disp. 5. De dist.e pecc. mortalis et venialis

— Circa Q. 88. et 89. D. Thomae —

Ad complend. institutum tractat.is de dist.e peccatorum actualium in hac disp. breviter exponenda sunt ea, quae de dist.e pecc. mortalis et venialis tradunt a D. Tho. infra q. 88. et 89 —.

Cap. 1.m An quaedam sint pecc.a mortalia, alia venialia et an sit distinctio sumpta ex reatum poenae, sed etiam sumpta ex natura malitiae —

Dari pecc.a mortalia convenit etiam haereticis cum catholicis, sed circa venialia est controversia in duobus punctis. 1.m est an sint aliqua pecc.a venialia in quo varii sunt errores haereticorum, quos referunt et late impugnant catho. Doct. infra citandi. 1.s est Joviniani asserentis omnia pecc.a esse aequalia, unde colligitur apud illum nulla esse pecc.a venialia distincta a mortalibus, idque illi et Pelagio tribuit Bellar. to. 3. contr. 2. lib. 1. de amiss. gratiae et statu pecc. cap. 9. et alii. — 2.s est Calvini expresse negantis dist.em pecc. mortalis et venialis ut referunt Bega lib. 14. in Trid. cap. 3. et alii —.

2.um punctum controversum cum iis qui admittunt aliquam dist.em pecc. mortalis et venialis est in quo consistat haec dist.o circa quod fuit error Wiclephi ita distinguentis ut per peccatum mortale intelligat id quod est indubitatum mortis aeternae omnia esse pecc.a mortalia; si vero intelligat id quod de facto adducit mortem aeternam omnia pecc.a reproborum esse mortalia, electorum vero venialia. ita refert Bell. sup. citatus. Ubi etiam id tribuit Luthero, Melancthoni, Helmuto et aliis haereticis asserentibus omne opus hominis etiam iusti ex natura sua esse peccatum mortale et ex sola Dei misericordia veniale —.

Similis error tribui solet aliquibus catholicis asserentibus omnia pecc.a si de illis ferat iudicium strictum, mereri de se poenam aeternam et ita esse mortalia omnia tamen venialia ea appellari quae ex misericordia Dei non expellit gratiam neque infligit poenam aeternam. pro quo referunt Gerson 3. p. [illegible] de vita spirituali lect. 1.a coroll. 1. 3. et 4. Almai. lib. 3. cap. 10. Roffensis in refutat.e art. 32. Lutheri et ut notat Bellar. in praedicto cap. 9. ad finem. Sed auctores quis eius [illegible] deflexerint illud tamen

asserunt longe alia rõe sine pertinacia req. Secretũ —.

1a Cl. quaedam ss pcta mortalia; alia Venialia: ẽ certa sm fidem th cõe tradit cum mag.o 2. s. d. 42. th cum D. Tho. 1a 2ae q. 88. art. 1o Vbi Med.a Zum. th Bar. th Bal. op. 6. q. 18. p.t Reg. in Trid. lib. 14. Bell. to. 3. contr. 2a. lib. 1. ecamiss quidem th stata peri p multa capita th alij ab illis relati ad quos remitting latam pbat. sing cc.is ex ss.a Conciliis th Pp. th rõnibg —.

Crebriter in pbr. 1o ex ss.a nem ex aliquo locis colliqr quaedam esse pcta ita gravia ut afferant mortem spualem quia th grav. quia th poenam Eternam atq Sic sũ pcta mortalia ut 1a Joan. 3. n. 14 qui ñ diligit manet in morte. ad Rom. 8. n 13. 1a ad Chorin. 6. n. 9. ad Gall. 5. n. 21. ad Heb. 2. n. 1o th alibi saepe atq Sic in ss.a rparant ad res graves valde noxias ut ad Venenum colubri, ad dentes leonis interficientis aias ad romphaeam bis acutam cuig plaga ñ ẽ sanitas ccti. 21. n. 3. ad mortem Ecle. 18. n. 13. th .

Ex alijs vero locis ss.ae colliqr alia esse pcta levia quae ñ afferunt mortem spualem quia th.a. unde eij iusti oẽs illa Sexe ut pb. 24. n. 16. septies in die cadet iustg. eccles. 7. n. 21. ñ ẽ homo iustg qui ñ peccet. Jacob. 3. n. 2. 1a Joan. 1. n. 8. — pr.a Marb. 5. n. 23. ab eo pcto ppr quod So ẽ reg gehennae ignis quale ẽ pctum mortale distinguunt alia pcta leviora ppr quae So ñ ẽ reg tales poenae. th cap. 12. n. 32. significat aliqua esse pcta quae remittuntur in seculo futuro. atq Sic sũ venialia quae saepe in ss.a rparant ad res leves ut ad festucam Marb. 4. n. 3 ad culices Marb. 23. n. 24. ad minutum. Luce. 12. n. 59. ad foenum th stipulam. 1a ad Chor. 3. n 13. ad sordes in pedibg quae ñ impediunt quoming So sit totg th mundg Joan. 3. n 10. —.

2o pbr. ex s.tis Ptribg qui docent ca supra locu. ss.ae th alibi passim, pro quo multa eorum testimonia videri poss. apud Bell. th Bar. th alios Theol. citatos incẽ. —

3o ex Concilijs in Melevitano cap. 7. th 8. (Bel. to. 1o. Concilior.) th eij Sões iustos in hac vita Sexe aliqua pcta nempe venialia th in Trid. sess. 6. de iustificat. cap. 11. th sess. 14. de sacrament. poenit. cap. 5. —.

4° Prob. ratione adducenda est sequens in 2a probatione. Valsquez ... —.

2a Catholici mortale peccatum et veniale distinguunt non solum imputabilitate Dei et reatu ad poenam, sed ex natura rei secundum gravitatem malitiae, et comes apud Sanctum Augustinum in c. 1 prob. i. ex SS. ubi peccatum mortale comparat ad res ex natura sua graves et peccatum veniale ad res ex natura sua leves ut patet ex locis SS. adductis in 1a prob. ex 2° i. vel colligi ex sanctis Patribus. cit. illa loca et alia quae refert Bell. in postro. lib. 1° cap. 9 et 10. distinguere id quod ibi cap. 10. § 34. refert in quadam bulla Pij 5i renovata per Greg. 13m damnari sane opinionem nullum peccatum ex natura sua esse veniale. quod etiam refert Bell. 2a. disp. 6. C. 4°. pun. 1. § qua inter alios —.

2a Prob. peccatum veniale ex natura rei non habet tantam gravitatem malitiae ut dissolvat divinam amicitiam et mereatur poenam aeternam damnationem sicut peccatum mortale. nam prudenti aestimatione intelligitur esse ex sua natura leves offensa aut propter dominum ex suo genere leve ut verbum otiosum aut propter materiae parvitatem ut furtum unius quadrantis, aut propter defectum deliberationis ut motus subitus rei turpis. similiter enim ratione in humanis dantur offensae ex natura rei leves non dissolventes amicitiam ergo peccatum veniale et mortale distinguunt ex natura rei secundum gravitatem malitiae atque sane ex natura rei praesupponunt imputabilitatem Dei et reatus ad poenam quod amplius ostendetur ex infra dicendis. —.

Contra dicta obiicies 1° varia loca SS. et praesertim referuntur ad duo capita. 1. est eorum quae absolute sine limitatione significant peccatum mereri mortem aeternam ut Ezech. 18. n. 4. anima quae peccaverit ipsa morietur. ad Rom. 6. n. 23. stipendia peccati mors ergo quodlibet peccatum est mortale —.

Resp. in his et similibus locis esse sermonem de peccato mortali quod saepe per antonomasiam intelligi solet per peccatum simpliciter ut ostenditur ex dicto. Item ex propositione D. Aug. et ex alijs locis SS. Resp. Augustinus cit. c. 1a. distat a peccato mortali distinguit veniali cui per se non debetur mors aeterna. sic etiam de peccato mortali intelligitur quod iusti in Scriptura dicuntur non habere peccata nam quod habeant venialia propter quae non desinunt esse iusti docet ipsa Scriptura ubi supra —.

2m. e ex. quae indicant etiam propter minima peccata excludi hominem a regno caelorum. ut Matth. 5. n. 20. qui solverit unum de mandatis istis minimis minimus vocabitur in regno caelorum —.

R. per minima mandata intelligi vel mandata veteris legis quae ut notant D. Aug. et alii dicuntur minima quia minus perficiebant homines aut etiam mandata novae legis quae ut observant D. Chris. Theoph. et alii dicuntur a Christo Domino propter modestiam minima et inter peccata mortalia vocantur minima ea, quae non sunt tam gravia, ac alia ibi relata. 3o. intelligi peccata venialia quae per se non excludunt simpliciter a regno caelorum non ad tempus impediunt ingressum, donec etiam post hanc vitam si supersint ac remittantur et purgentur. vide Bell. et Reg. et alios supra citatos c. 1o. —.

2o. obiiciuntur multa veterum Patrum relata a Bell. et Bal. et aliis supra. in dubiis c. 1o. ut D. Basil. in q. brevioribus. q. 4. et 293. ubi dicit nullum esse peccatum leve quod etiam aliquando dicunt D. Hier. Aug. et alii D.

R. aliquando breviter duas expositiones generales quae accommodari possunt [illegible] locis. ut Bell. [illegible] x. 14. et fortasse meam. 1a. e ut vellent nullum peccatum esse leve si illius damnum spectetur cum eo quod afferunt mala corporis et 2a. e nullum peccatum spernendum esse quasi leve quia qui spernit modica paulatim decidit ut dicitur eccli. 19. vers. —

3o. obiiciuntur variae rationes. 1o. quia peccatum e contra infinitam maiestatem Dei 2o. e contra charitatem quae Deus diligendus e ex toto corde. 3o. avertit ab ultimo fine et impedit visionem Dei quia nullum e veniale et leve peccatum — quae et aliae rationes plenius solvuntur ex variis dicendis infra tractandis a quibus pendent interim R. breviter, aliud esse peccatum contra infinitam maiestatem Dei simpliciter incompatibile cum divina amicitia et hoc e mortale: aliud vero contra illam secundum quid seu praeter illam et non incompatibile cum divina amicitia et hoc e veniale —.

Cap. 2m. An divisio peccati actualis in mortale et veniale sit adaequata et an sit univoca vel analoga itaut veniale dici sit peccatum non simpliciter dici sed secundum quid et non contra sed praeter legem Dei

2a C. divisio peccati actualis in mortale et veniale est adequata ita ut nullum sit peccatum actuale quod non sit aut mortale aut veniale colligitur ex dictis locis Div. Th. adductis c. praecedenti c. 1a. ubi tradit hanc divisionem esse adequatam. Prob. quia omne peccatum actuale, aut est tam grave ut simpliciter avertat hominem ab ultimo fine et ex se sit dignum privatione gratiae et poena aeterna aut non. si 1m est peccatum mortale, si 2m veniale ut indicant fundamenta aut bonitatis et rationis adducta cap. praecedenti et inferius in aliis etc.

Dices. si quis faciat aliquod malum grave. v.g. homicidium tali modo ut sciat illud esse contra rectam rationem invincibiliter tamen ignoret esse offensam Dei tale peccatum non est veniale quia malum grave sciens factum contra rectam rationem neque est mortale quia non avertit a Deo ultimo fine siquidem non habet rationem offensae contra Deum. nam tunc ut supponitur ille invincibiliter ignorat Deum offendi eo facto. ergo etc.

R. illud esset peccatum mortale diversa ratione ab eo quod fit ab homine non ignorante invincibiliter offensam Dei, sed etiam propter ignorantiam invincibilem offensae Dei non haberet eam rationem adequatam peccati quae facta est contra rectam rationem et contra Deum et legem ut expositum est sup. disp. 2. cap. 6. sect. 1a ad finem et sect. 2a diff. 2a. talibus et quis probabiliter directe non averteret a Deo ultimo fine eo modo quo peccatum mortale eius qui non invincibiliter ignoraret id esse gravem offensam Dei diceret tamen avertere aliquo modo indirecte quia ponendo aliquid grave sciens contra finem rectae rationis ponit aliquid repugnans conversioni et amicitiae ad Deum ultimum finem. unde etiam ex se esset dignum privatione gratiae et poena aeterna ut notant doctores recentiores.

Cl. 2m punctum quaestionis propositae. 1a sententia dicit peccatum esse univocum respectu peccati mortalis et venialis plene deliberati esse tamen analogum respectu illius quod propter defectum plenae deliberationis est veniale ita Dur. 2. d. 42. q. 6.

2a. 8a. obs. affirat peccatum esse analogum ad mortale et veniale ita D. Th. 1a. 2ae. q. 88. art. 1o. ad 1m. Sot. Caj. Med. Conr. et alij. Bon. 2. 5. d. 35. in exposit. litt. n. 7. Bell. to. 3. nov. 2a. lib. 1. cap. ij. et alij.

3a. 5a. disting. affirat peccatum sm theologicam et moralem consideratem esse analogum ad mortale et veniale, tn sm considerationem metaphysicam ex suo gne et obo esse univocum. ita Zum. 1a. 2ae. to. 1o. q. 88. art. 1o. dp. 9. §. 2o. — alr distinguit Bell. ibi §. 144. cap. 3. dicens peccatum consideratum in gre moris qtq e disconveniens na rali et contrarius virtuti esse univocum ad mortale et veniale, tn consideratum prt e contra vitam specialem esse analogum —.

2a. Cl. peccatum respu mortalis et venialis e analogum sm physicam consideratem et moralem, quis sm consideratem eam vq. dicat univocum. Sane ce. intelligi doctam D. Tho. et aliorum DD. docent Zumel et alij. explicat et pbr. peccatum mortale et veniale sm physicam considerat. theoriam et moralem consent se here qsi duo extrema quorum unum primario simplr et pfecte e tale, aliud vero secundario imperfecte et qsi sm qd. o attributem ad 1m. atqs hac theologico et morali respu dicit analogiam. nempe ut loquitur D. Tho. hic 1a. 2ae. q. 88. art. 1o. ad 1m. ro peccati dicitur de mortali et veniali analogice sm prius et posterius, q. r. pfecta ro peccati convenit peccato mortali. at peccatum veniale dr peccatum sm rationem imperfectam et incom. ad peccatum mortale q. pe dispositio ad illud —.

Sane hac inequalitas in modo participandi roem peccati qua physice attendit sm considerat. theoriam et moralem, satis e ut sm illam dicat esse aliqua analogia x. modum loqi. D. Tho. et aliorum gravium authorum. qvis n sit analogia in rigore qua excludat univocatem. logicam sicut et ez dialectici tradunt quamdam analogiam physicam qua n excludunt univocatem. logicam. et quidem hac n excludit ratione peccati respu mortali et veniali

Pbr.° cz ex doct.ª D. Tha. qui 1. 2.ªᵉ q. 72. art. 5 ad 1.ᵐ ceedit peccatum mortale et veniale posse esse eiusd. spei. de ro. cois c. loquitur univoca respu eorum que sunt eiusdem spei ut ostendit induct.ᵉ
Ex fundamentis habebis suo loco in log.ª qtta —

2.° q.ª a pecto mortali et veniali cz q.ᵈᵉᵒ sunt diversa spei pot abstrahi ro cois specta peci siqdem conveniunt in eo quod sunt positivam deformitatem et privat.ᵉᵐ rectitudinis de nihil obstat quominus hec ro cois specta peci dicat univoca loquitur cm n. habet transcendentia q.ᵈ cum sit ro specta n. transcendit differentias neq. obstat dependentia unius extremi ab alio tum a primario independenti in eodem gne causa quis e eo depend.ᵉ spei quam ens e analogum deo et creature substantie et accidenti. n. cm. petum veniale ita dependet a mortali ut patet q.° 2.ª —

Ex dictis solvenda e hec q.° an petum veniale dici possit petum simplr. an vero sit sm q.ᵈ — Ex quis aliud in rigorat ad mortale dici soleat petum sm q.ᵈ bene tn cz abs.ᵉ et simplr dr petum ita Bega. lib. 14. in Trid. cap. 13. Azor. to. 1.° inst. moral. lib. 4. cap. 8. q. 9. Med. 1. 2.ªᵉ q. 88. art. 1.° Zum. ibid. dp. 4. cl. 1.ª ubi dicitur oppositum n. esse tutum. Pbr. 1.° ex S.ª in quia e sepe per petum simplr intelligatur petum mortale ut patet ex locis citatis cap. prec. ad 1.ᵐ tn aliq.ᵈᵒ cz intelligr veniale ut ptr. ex alijs locis relatis in eodem cap. post 1.ᵐ et 1.ᵐ in 1.ª pbat.ᵉ in 2.ª p.ᵉ ubi dicitur cz licitos sunt peta. hec cz sunt venialia. — 2.° in fra absolutionis q.ᵈᵉᵒ dr absolvo te a petis tuis ibi nomen peci simplr prolatus rpsentur cz venialia — 3.° ut aliqd dicat petum simplr satis e ut sit actus liber malus seu deordinatus unde cz D. Tho. 1. 2.ªᵉ q. 21. art. 1.° C. li appellat petum de petum veniale e actus liber malus et deordinatus q.° 1.ª

Restat dificultas sit dm sit petum veniale

esse contra legem et praeceptum sed solum praeter. —

1.a opinio dicit non esse illud contra. Et pro ita sentire vide Bon.a 2.o sent. d. 42. art. 2. q. 1.a et 4. sent. d. 16. art. 3. q. 1.a Scot. 2. sent. d. 21. q. 1.a Angel. verbo peccatum dub. 1.o Petrus de Soto. de institut.e tit. de discrim.e peccat. lect. 6. et alij tribuit etiam D. Tho. infra citando ubi tamen exponet. —

2.a opinio affirmat illud esse contra legem et praeceptum. ita Dur. 2. sent. d. 42. q. 6. ad 1.m Adria. quodl. 6. q. 2. Castro de lege poenal. lib. 1.o cap. 5. Nab. in summa praeludio 7. n. 11. et cap. 18. n. 52. Dicto. 5. et cap. 23. n. 49. Vasq. 1.a 2.ae to. 1.o disp. 143. cap. 3. n. 5 et 6. et cap. 4. n. 8. Azor. to. 1.o inst. moral. lib. 4. cap. 8. q. 3.

Et sane esse contra, de nomine docent Med.a 1.a 2.ae q. 88. art. 1.o Bell. lib. 14. in stud. cap. 13. et alij et sane multi solum differunt in modo loqu. propterea quod aliquij ... latius stimant sed tamen esse contra, aut praeter legem et deceliani poss. x.a sequentem conc.m —.

3.a conc.o peccatum veniale non graviter est contra Dei legem et praeceptum et ad id considerandum cum discrim.e a peccato mortali dicitur esse praeter legem et praeceptum. explicatur et probatur quod peccatum veniale non sit gravis contra Dei legem et praeceptum sicut est mortale, certum est ut ostendit ex dictis cap. praecedenti et ex alijs infra tractandis. quod tamen aliquo modo nempe leviter sit contra legem et praeceptum Dei probatur 1.o ex. D. Ber. in lib. de praecepto et dispensat.e col. 9. ubi aperte dicit venialia ut ociose dicta, facta, et cogitata esse contra Dei mandatum. quod etiam colligitur ex D. Basi. Aug. et Ambr. quos refert Bega ubi sup.a et saepe alij id sugerant contra loca S.S.ae relata cap. praecedenti conc.e 1.a in 1.a probat.e quoad partem qua ostendit veniale esse peccatum. —.

2.o peccatum in com.i ex D. Aug. to. 6. lib. 22. contra Faustum cap. 27. diffinit esse contra legem Dei. nam ibi D. Aug.o diffinit peccatum sine limitat.e ad Sol.um illud nec est unde ostendat eam diffinitionem ab illo restringi ad solum mortale quod dicta

3.o quia facere aliquid prohibitum a lege est facere contra legem

ut se notat ex ipsis v̄bis, & eo modo recipiendi, q̄d peccatum veniale est
p̄hibitum a lege Dei, ut Lev. 19. n. 11. n̄ mentiemini &c. & n. 19. addit
leges meas custodite. & alibi saepe. 2.° quia m̄ & D.res dicunt mendacia &
verba otiosa esse pecca p̄hibita p̄ legem Dei, neq. est necess.um ut q̄d q̄d
utcumq. dr̄ esse c.a legem sit mortale nam alia pecca. q̄. respectu
quorum lex et p̄ceptum n̄ obligat nisi sub veniali ut colligi
ex D. Tho. 1.2. q. 186. art. 9. ad 1.m & alibi, ostendimq. in
mat.a de legibus &c.a

4.° peccatum veniale est c.a rectam rōem & legem nalem, q.a
illi adversatur q.° & c.a legem & p̄ceptum Dei leviter tn̄ ad differeam
pecti mortalis.

Si qn lex & p̄ceptum p̄ antonomasiam intelligi solet stricte
respectu eorum quae sunt sub gravi oblig.e qua rōe dr peccatum mortale esse
c.a legem & p̄ceptum. Sicut est ut peccatum veniale dicatur in eadem sensu
stricto n̄ esse c.a D. p̄r. qui modus loqu.di n̄ excludit illud esse c.a legem
& p̄ceptum alio modo & sic intelligunt D. Tho. 1.2. q. 88. art. 1.°
ad 1.m & alij graves authores q.do dicunt peccatum veniale esse n̄ c.a sed
p̄r legem.

Nullum est 1.° id quod aliqui ut Scotus in 2. s.ts d. 21 q. 1. & alij q.
& alij dicant peccatum veniale esse c.a consilium n̄ posse ita intelligi
quasi sol quod est utcumq. esse c.a consilium constituat peccatum veniale
ratio consilium p̄se n̄ inducit obligem neq. ad veniale ac proinde p̄se
loqu.o facere c.a illud n̄ est peccatum neq. veniale ut ostendi videtur c.a
consilia evangelica v.g. vendendi oia & dandi pauperibus, servandi virgi
nitatem &c.a quare illi authores benigne ita exponunt ut sumant nōm
consilij stricto & velint peccatum veniale esse c.a consilium. sol est c.a obligem
levem quae convenit cum consilio in eo quod illius observantia n̄ est necess.a ad vitam
ad vitam aeternam, atque sane expositionem indicant Bass. 1.2. 10.1.° q. 143.
cap. 4. n. 7. & alij.

2º. probatur peccatum veniale esse et peccatum posse esse Dei offensam nempe levem ut ostendit ex illo Jacobi 3. n. 2. in multis offendimus omnes ubi offendunt venialia itaque praeter alios fundamentis hic adduci peccatum veniale esse offensam Dei docet Bego. lib. in Pred. cap 13. flor. to. 1º inst. moral. lib. 4. cap. 8. q. 5. ubi notat praeter interpretandos esse aliquos graves auctores qui id vere negant, si sane sumpto nomine offensae late Deus dici offendi peccato veniali neque curet id negetur.

Cap. 3. De propria ratione et gravitate peccati mortalis et venialis

Circa hoc sunt variae difficultates quarum multae pendent ex fundamentis traditis in aliis materiis ac proinde non sunt ex professo hic discutiendae sed vero solum proponenda earum resolutio necessaria ad praesens institutum.

1ª Difficultas circa nomen peccati mortalis et venialis.

1º. probatur nomen peccati mortalis desumitur ex similitudine morbi mortalis eo quod ex se afferat mortem spiritualem animae nempe gratiae et unionis amicitiae cum Deo ut ex fine. ita D. Thom. et alii 1ª 2ae q. 88. art. 1º. corp. ubi notat ratio D. Tho. cum, inquit, peccatum sit quaedam infirmitas animae peccatum mortale dicitur ad similitudinem morbi mortalis eo quod inducat effectum irreparabilem per destitutionem principii scilicet nimirum tollit ipsam vitam spiritualem quae est principium reddendae satisfactionis ac proinde a nobis irreparabile sicut et mors corporalis est a nobis irreparabilis. Tum hoc differt a peccato veniali quod quia non tollit vitam spiritualem quae est principium reparationis et satisfactionis non dicitur irreparabile.

2ª probatur nomen peccati venialis desumptum est a venia eo quod propter levitatem culpae non tollat vitam spiritualem et quam obtineri venia. Colligitur ex D. Tho. et aliis in praedicta q. 88. art. 2. ubi notatur triplici aliquod dici posse veniale. 1º ab eventu eo quod obtineat veniam et sic quod libet peccatum etiam grave per veniam obtentam

dr veniale ab eventu quo pacto xa modum loqui D. Amb.
in lib. de paradiso cap. 14. et aliorum Patrum omne peccatum dr.
p. penitentiam fieri veniale hoc est obtinere veniam. 2o aliquod
dr veniale ex causa diminuente culpam unde fit ut condignum
sit facilius illi concedi veniam. et hoc modo peccata cuius gravia ex
infirmitate et ignorantia dnt venialia ex causa ad differentiam peccati
ex malitia. 3o modo veniale dr ex propria natura et hoc propter levi
tatem culpae modo dicto incidit et sic dicimus quod peccatum veniale distingui
quia a mortali. vide Vegam. lib. 14 in trid. cap. 2 —.

2a difficultas. An per quodlibet mortale n vero p veniale avertat peccator a Deo ultimo fine et ipsius diligat creaturam in illa qz constituat ultimum finem.

1a sententia dicit n p quodlibet peccatum mortale constitui ultimum finem
in creatura nequo illam plus diligi quam Deum, quia aliqua sint mortalia
quae id postulent ita Adrianus q. 7. c. 3. —.

2a sententia affirmat p quodlibet peccatum mortale id postulari. ita
Caiet. Conr. Medina. Valq. 1a 2ae q. 1a art. 5. Zum. q. 7. art. 6.
d. 11. a quibus referuntur D. Tho. Bon. Alex. Scotus Dur. Valq.
specialiter vero Medina 1a 2ae q. 1a art. 5. dicit hanc esse maxime
ss. s. et fere irrefragabilis fidei. unde ipse Valq. opposita 5am
notant censura. —.

Sed circa hoc in ferenda censura apud multos tingit [illegible]
catio diversorum sensuum quia ex eo quod hoc est certum circa quoddam
punctum n negatum a 1a sententia in eam immerito ferunt censura
et sane cum hac ppositio peccatum mortale constituit ultimum finem
in creatura et plus diligit illam quam Deum. admittat varios
sensus et varios modos quibus aliquid dici potest finis ultimus et plus
diligi aut absolute, aut respective in aliqua vel si distinguatur

Auctorum diversitas dixet ipsa exponi et multi auctores qui
re eodem modo loqui dissentiunt, conciliari poterunt. Unde inter alios
Fran. de Salas. 1.2. to. 1. tr. 1. disp. 2. sect. 3. n. 40. notat
Sententiam Adriani posse conciliari cum aliis.

Dico 1. quod libet peccatum mortale non vero veniale avertit peccatorem simpliciter a Deo ut fine, sub ea ratione qua est amabilis amore amicitiae et hic plus diligit creaturam afficiente praeferente illam divinae amicitiae. Haec conclusio ita proposita est communis contra negantes et negantes a 1. 5. idque probant ea que contra 2. 5. afferri solent ex 55. et Patribus asserentibus quod peccatum mortale peccatorem averti a Deo et creaturam plus diligi Deum vero sperni, derelinqui et ut Isai. 1. n. 2. ibi autem spreverunt me et ibidem n. 4. dereliquerunt Dominum. Hiere. 2. n. 13. me dereliquerunt fontem aquae vivae. Math. 11. n. 37. qui patrem, aut matrem plus diligit quam me. et ubi supra cum qui propter amorem parentum transgreditur graviter legem Dei plus diligere parentes quam divinam amicitiam et Joan. 12. n. 43. de Pharisaeis dicit dilexerunt gloriam hominum magis quam gloriam Dei. et ad Ephes. 5. n. 5. avarus dicitur idolorum servus quasi loco Dei et Dei scat pecunias et ad Phil. 3. n. 19. de iis qui deditis sunt [illegible] dicitur quorum Deus venter est et cum hoc loco sancti Patres et alii expositores docent proditam contra quis sub variis modis loquitur.

Item haec veritas satis est colligitur ex 55. et Patribus probant quod quod libet peccatum mortale plus diligi creaturam quam Deum sub ea ratione, qua Deus est amabilis amore amicitiae et hac ratione peccatum simpliciter averti a Deo ut fine. Et ratio est quia quod libet peccatum mortale est gravis offensa ex natura rei incompatibilis cum divina amicitia et quia qui illud committit plus diligit creaturam quam Deum qui est amabilis sub amore amicitiae et sub tali ratione simpliciter ab illo avertitur siquidem amat creaturam affectu incompatibili cum divina amicitia. Ad autem non sic peccatum veniale quod est compatibile cum divina amicitia

2a concl. quod quodlibet peccatum mortale ea ratione qua est mortale peccator constituit in creaturam finem negative ultimum incompatibilem cum divina amicitia non tamen finem positive ultimum simpliciter in quem se totum cum omnia sua referat. Xa Sanc. cc. 9 et 10 sexilian. in quo ostendit 1a pars Adriani cum eo quod asserit 2a pars quibus apud multos varietas tamen modo loquendi consuetissimo asserat inter alios atque specialiter Bal. 1a 2ae dp. 1 q. 1a pun. 6. ad ult. Joan. de Salas dp. 3 sect. 3 n. 40. Bal. dp. 5 cap. 1o Valy. aliique recentiores notant quod quodlibet peccatum mortale non constituitur in creatura finem simpliciter ultimum operantis.

1a pars ... explicatur supponit finis negative ultimus incompatibilis cum alio est ille qui ex intentione operantis non refert ad alium neque natura rei non potest esse cum illo sed quodlibet peccatum mortale ea ratione qua est peccatum mortale peccator ut satisfaciat suo appetitui intendit aliquod bonum creatum quod non refert ad Deum ultimum finem quia amicitiam amore amicitiae super omnia neque ex natura rei potest stare cum divina amicitia ut constat ergo quodlibet peccatum mortale ea ratione qua est mortale peccator constituit in creatura finem negative ultimum incompatibilem cum divina amicitia hoc atque non convenit peccato veniali ut patet.

Confirmatur quia peccans mortaliter ea ratione qua peccat mortaliter affectu ipso eligit postponit Deo et amicitiae illud bonum propter quod de facto divinam amicitiam amittit ergo atque tamen eo bono constituit finem negative ultimum incompatibilem divinae amicitiae.

2a pars eiusdem sic declaratur supponit finis positive et simpliciter ultimus operantis est ille in quem operans se totum cum omnia sua refert quasi in bonum plene satiativum in quo conquiescat sed non quodlibet peccatum mortale peccator refert se totum sua tamen bonum quod appetit per peccatum ut ostendit induct. ... ut pote v.g. propter contumeliam aut homicidium non refert se totum sua sed id tantum ut bonum plene satiativum in quo conquiescat ergo non quodlibet peccatum mortale constituit in creatura finem positive et simpliciter ultimum. Dico atque non quodlibet quod fieri potest ut per aliquod peccatum mortale id contingat v.g. ex idolatria culpabili errore existimans id suum esse Deum refert se totum sua in illud.

Notandum atque est posse contingere quod peccans mortaliter affectu postponat Deum ea ratione qua est diligibilis amore amicitiae et tamen simul aliqua ratione illum amore concupiscentiae postponat et plus diligat quam creaturam quod colligitur ex D. Thoma 1a 2ae q. 60 art. 5 ... ad 5um ubi aperte docet cum daemones et alios qui odio habent Deum ad huc illum quia est bonum et omnium plus diligere quam seipsos idque ibidem exponunt Conimbricenses et Mer. 1a 2ae q. 1a art. 5 ... versu item observandum ubi sic ait potest contingere ut eandem rem plus diligamus sub una ratione et minus sub alia ut fidelis peccator

plus diligit Deum quatenus est quoddam bonum vitae et non in ratione amicitiae quae desserit Deum seu eius amicitiam propter amorem creaturae.

Id autem Doctor explicat quia dicerentur aliqui peccatores aut ex ignorantia culpabili aut etiam scienter peccare mortaliter tali affectu ut si opus esset ne Deus amitteret suum esse vel aliquam perfectionem intrinsecam aut aliquod magnum opus bonum externum vel ne destitueret religio christiana, potius se ipsos et bona sua darent quod non facerent pro illo bono creato quod per peccatum mortale appetunt, id autem signum est ab illis ex eo affectu plus diligi Deum sub ea ratione qua est amabilis amore concupiscentiae aut alio diverso ab amore perfecto amicitiae. Sed enim carent eo ipso quod peccant mortaliter ut patet.

Confirmatur et declaratur simili exemplo si rex sub gravi comminatione suo, quidem praecipiat filio vel subdito ne in suam domum admittat suos inimicos et filius vel subditus eos admittat tali tamen affectu ut si regi immineret periculum interitus vel amissionis regni potius vellet destitui et inimicos occidi ipso rege et bona sua offerent, sane quis non crederet pro [illegible] regis posset donari illi amicitiam tamen sub alia ratione amore quodam distincto ab amore perfectae amicitiae plus diligit illum et peccans mortaliter potest ita se gerere ut probat tum experientia tum quia id est in sua libertate. Unde sibi ostenderetur possibilius quo minus possit ita se gerere quam dicitur.

Obj. 1. Posset supponere ut aliquis aut culpabiliter ignorans, aut etiam sciens peccet mortaliter ex intentione et zelo placendi Deo ut indicatur in illo Joan. 16 n. 2 Venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se praestare Deo et ad Rom. 10 n. 2 aemulationem Dei habent sed non secundum scientiam quod non per quodlibet peccatum mortale peccator plus diligit creaturam quam Deum et constituit illam ultimum finem.

Resp. disting. cons. si sensus sit non per quodlibet peccatum mortale plus diligi creaturam quam Deum sub ea ratione qua est diligibilis aliquo amore distincto ab amore ~~concupiscentiae~~ amicitiae et creaturam non constitui finem positive et formaliter ultimum id verum est et probatur supra in 2 a. c. Si vero sensus sit creaturam non plus diligi quam Deus sub ea ratione qua Deus est amabilis amore amicitiae et creaturam non constitui finem negative ultimum incompatibilem divinae amicitiae id falsum est ut probatur ibidem. Sed autem contingit in eo casu ut ille tunc zelo indiscreto et perversa intentione per malum medium velit placere Deo destruendo divinam amicitiam eo ipso quod peccatum mortale illi repugnans elligit ad eam intentionem qua culpabiliter errans putat se placere Deo.

2o obj. Quilibet operans sed in ipso opere aliquem finem intendit.

q. non procedit in infinitum q. peccans mortaliter habet in ipso opere peccati mortalis aliquem finem ultimum: sed non habet pro fine ultimo Deum, q. a Deo per peccatum mortale avertitur ab illo, q. habet pro fine ultimo creaturam, ergo quodlibet peccatum mortale constituit finem ultimum in creatura.

Distinguo antecedens: ille habet in ipso opere aliquem finem ultimum negative, idest, ultra quem non procedit intentio, non tamen necessarium est ut in quolibet opere sibi proponat finem positive et simpliciter ultimum in quem se et omnia sua referat. Unde peccans mortaliter in ipso opere peccati mortalis habet finem negative ultimum in quantum eius dilectio amicitiae committit et sic est aversus a Deo fine ultimo per dilectionem amore amicitiae, non tamen necessarium est ut in quolibet peccato mortali habeat finem positive et simpliciter ultimum in quem se et omnia sua referat ut ostensum est ... [illegible]

Haec autem est communis in qualibet sententia unde ostenditur q. ex peccatore habente simul multa peccata mortalia non sequitur quod simul habeat multos fines positive et simpliciter ultimos, et communis esse in ipsa docet Scotus in Scholio ... in [illegible] de ultimo fine Salmanticenses ... D. Th. 1. ... art. 5. ubi disp. 2 cap. 6. id exponimus unde infert communis esse quod peccator non constituit in quolibet peccato mortali finem positive et simpliciter ultimum sed tantum in quolibet peccato mortali habet implicite pro fine ultimo beatitudinem in communi respectu cuius omnia singula ... [illegible] implicite ad illum ordinari ut explicatum est in eadem disp. cap. 5 sect. 2.

3.° Sequitur: ille qui peccat venialiter non habet in ipso actu peccati venialis Deum pro ultimo fine ... [illegible] ordinat peccatum veniale ad consequendum Deum ultimum finem ... [illegible] ab illo avertitur a Deo cum sit aliquid ... dissentaneum et displicens, ergo etiam peccatum veniale constituit in creatura finem ultimum et avertit a Deo.

Circa hoc varias solutiones afferunt Medina 1. 2. q. 1. art. 8. Salas ibid. tract. 1. disp. 3. sect. 3. a n. 45. Baz. disp. 5. cap. 2. Zumel q. 1. art. 6. disp. 11. ad 1.m et alij ab illis relati quae multae non satisfaciunt ut ex dictis et dicendis ostendi potest. Quare videtur ... concedendo antecedens in hoc sensu quod peccans venialiter non habet in ipso actu peccati venialis Deum pro ultimo fine ad cuius consequutionem ordinet peccatum veniale, id est quod in consequenti infertur ita distinguendum est si sensus sit illud ... peccatum veniale constituere in creatura finem positive et simpliciter ultimum aut finem negative ultimum incompatibilem cum dilectione amicitiae sic negandum est q. peccatum veniale cum sit levis offensa

repugnantis cum divina amicitia et non sistat ut obstat —

Si vero sensus sit quod peccatum veniale non tantum inordinate creaturam finem negativum ultimum, dicit incompatibilitatem cum divina amicitia, sic concedendum est idque docent Bozz. Vbi supra et Azorius tom. 1. inst. moral. lib. 1. cap. 1. q. 5. Valq. nempe quia peccatum veniale quatenus veniale est sistit in aliquo bono creato quod neque ordinat quasi medium ad consequutionem Dei, neque excludit divinam amicitiam qua possimus illum consequi, dicitur constituere in creatura finem negativum ultimum; unde etiam fit ut non dicatur simpliciter avertere a Deo ultimo fine —

Dices, nullus videtur posse veniale ad hunc modum habere Deum pro fine simpliciter ultimo, quod ea ratione finis simpliciter ultimi est ut operans referat seipsum et sua in illum, quoniam etiam ipsum peccatum veniale refert ad Deum, alioquin non haberet Deum pro fine simpliciter ultimo —

Respondetur, concedendo maiorem, et distinguendo minorem: si sensus sit ea ratione finis simpliciter ultimi esse ut operans referat se et omnia sua in illum relatione actuali in quolibet opere, sic negatur minor. Si satis est ut postquam persona actu seu habitu illum habeat pro fine simpliciter ultimo, deinde nihil admittat incompatibile per quod definit esse habitualiter ad eum relata, sic etiam se habet iustus etiam quando committit veniale, quia nihil habet incompatibile per quod definat esse per quandam charitatem habitualiter relatus in Deum quasi in finem simpliciter ultimum, etiamsi in eum actu non referat peccatum veniale.

Restant modo in hoc duo puncta scilicet quae apud auctores est controversia. 1.mum est. An dici possit in hoc iusto peccatum veniale, si non actu, saltem modo habitu charitatis referri in Deum finem ultimum.

Sententia negantem tenent aliqui in quam inclinant Bozz. 1. 2ae tom. 1. disp. 5. cap. 2. Valq. Fundamentum est quia peccatum veniale, cum sit dissentaneum Deo, non est capax ut per habitum charitatis possit referri in Deum, neque satis est in ultimum consistere habitum charitatis, ut sic habere videtur ex eo quod D. Th. 2. 2ae q. 24. q. 1. art. 1. ad 1m. sic ait: ad hoc quod aliquis actu diligat finis sit Deus per charitatem non sufficit quod aliquis modo habitu modo habeat Deum per charitatem, quia sic etiam actum venialis peccati aliquis in Deum ordinaret, quod inquit, falsum est —

Sententiam vero affirmantem videtur tenere ipse D. Tho. 1. 2ae q. 24. art. 10. ad 1m. ubi ita ait quod amat in peccato veniali propter Deum amat habitu licet non actu, et 1. 2ae q. 88. art. 1. ad 2m. veniale inquit peccatum non excludit habitualem ordinationem actus humani in gloriam Dei, sed solum actualem. Et in

q.a n excludit charit.em quae habitualiter ordinat in Deum ~. Id hoc dictum D. Tho. a Caiet. ibid. et Medina Salas Zumel et Bañ. huic praedictiani ad 3.m difficult.em explicat varijs modis, qui vix possunt satisfacere. Ex prius traditis, et alijs infra tradendis partim reijciuntur, partim vero declarari possunt. ~

Quare ita distinguendum est peccatum veniale n refferri habitualiter per charit.em in Deum quatenus medium esse ad illius recuperationem.e atque hoc sufficit fundam.to 3 rationis sonisse; tamen potest habitualiter refferri quatenus reparatur situm charitatis et per quem ipsum veniale excusari quod sit admissum potest ordinari ad gloriam Dei manifestandam, aut in eo, quod iuste illud puniat, aut quod misse ricordiae eo habeat remedium, aut sumat inde occasi.m admaius bonum. At peccatum mortale excludit a subiecto in quo est ordinem relat.m habitualem charitatis.

2.m punitum est an Deus sit eum qui venialiter peccat finis creat.a saltem illa vice ~.

Ratio difficultatis pro parte affirmante eum esse Deum finem creat.a est ex illo com. dicto D. Aug. to. 4. lib. 83. q. q. 30. ubi definiens peccat.um est hoc est peccatum esse finem utendis et vi fruendis quatenus conversio peccati veniali ad bonum creaturam est finem eo quod esset utendum ad Dei obsequium ~ quorum plurimi negant est autem hoc contra D. Tho. 1.2. q. 88. art. 1.o ad 3.m ubi sic ait ille qui peccat venialiter inhaeret bono temporali n ut fruens q.a n constituit in eo finem sed ut utens referens in Deum n actu sed habitu ~

Ex disting. fruitio sumitur uno modo late pro amore alicuius rei n propter aliud ut ad finem sed quod delectabilis. Et sic peccans venialiter propter delectat.em ex creat.a n relata alii ad Dei obsequium de proprie se finem creat.a n tamen eo modo quo peccans mortaliter q.a n aufert habitualem relat.em amicitiae ad Deum ultimum finem ~ Alio modo fruitio sumitur stricte pro amore alicuius rei quatenus finis aut simpliciter et positive ultimi, aut negative ultimi incompatibilis tamen cum diu.a amicitia et hoc modo peccans venialiter n de finem creat.a sic tamen peccans mortaliter ut dictum est ex his.a dictis patet fruitio et usus bene alias accepta de quibus dictum est in hac 1.2 art. a. q. 17. D. Tho. de usu disp. 10. cap. 2. ~

3.a dif.tas an peccatum mortale sit contra charit.em et finem ult.um veniale v.o contra fervorem charit.

~ et alia media ad finem ~

1a Ccl.o peccatum mortale est simpliciter contra charitatem quia illius est destructivum, Veniale atque solum contra fervorem charitatis, quia impediens intensionem et fervent-iam illius usum. Ccl.o est certa et communiter tradita in nostra de charitate 2.2. q.24 art. 10. 11. et 12. ubi disp. 5. cap. 1. 2 et 3. eam expressimus. Vide etiam in Sac. primo secundae disp. 1a cap. 9.

Hinc est illud discrimen quod recte D. Tho. in disputationibus de malo q. 7. art. 1. C. constituit inter peccatum mortale et veniale, quasi inter morbum incurabilem et curabilem, nempe peccatum mortale est quasi morbus mortalis a nobis incurabilis quia destruit principium et radicem vitae spiritualis hoc est charitatem, cuius vigore curari et reparari possit, at peccatum veniale est quasi morbus curatus quia non destruit vitam spiritualem cuius vigore curari et reparari possit. Sed et dictum est ex eo in hoc cap. differentia, quia non dicitur esse contra charitatem quasi illius destructivum quod aliquo modo dici possit contra illam, quod est levis affectus et inordinatio amicitiae. Dicitur atque esse contra fervorem charitatis. 1o quia diminuendo conatum et affectum voluntatis ad alia impedit ne huius charitatis exeat in actus intensiores et ferventiores. 2o ut ait D. Tho. 2.2. q. 24. art. 10. ad 3. diminuendo intensionem liberi arbitrii dispositive est in eo ut crescere charitas. 3o demerendo specialiora auxilia et c.

Superest difficultas an omne peccatum mortale est contra finem vitae spiritualis, Veniale vero contra media. Pars affirmans videtur esse D. Thom. 1a 2ae q. 88. art. 1. et 2o. Conradus. Caietanus et alii ibid. Pars negans Durandus. Scot. et Mai. quos referunt et sequuntur Vaz. 1a 2ae to. 1. disp. 143. cap. 2. et alii quorum fundamentum est quia tam contra Deum, qui est finis, quam contra creaturam, quae est medium, possunt esse peccatum mortale et veniale, aut ex gravitate seu levitate materiae, aut ex perfecta seu imperfecta deliberatione. Videlicet infidelitas et odium Dei sunt contra finem et tamen possunt esse peccata venialia propter imperfectam deliberationem, mortalia vero si plene sint deliberata. Item furtum et intemperantia sunt contra media, nempe bonum iustitiae et temperantiae non est finis ultimus sed medium ad illum et tamen in magna quantitate sunt peccata mortalia in exigua vero venialia. Ad hanc controversiam pro ut ... sequentem conclusionem dicimus.

2a Ccl.o peccatum mortale dicitur esse contra finem vitae spiritualis non quia non sit etiam contra media, sed quia propter gravitatem offensae aut contrarietatis contra finem aut contra media ad illum necessario tollit unionem cum eo, est charitatem, cum sine tali peccatum

veniale id non obstat ad illius distractam dici esse contra media finis, qui potest con-
servari unio cum fine. Hoc certo satis ostendit ex dictis atque hoc
fere modo docet D. Thom. explicante Medina 1.2. q. 88. art. 1. Et alii quos
sub variis tris secundum unum mentem D. Tho. nihil est id quod docet 1.2.
q. 24 art. 12. ad 3m ubi dicit peccatum mortale esse contra medium

4a. Difficultas An peccatum mortale sit nocivum Deo quo ad bona intrinseca seu extrinseca et quo pacto dicatur in eum tendere modo destructivo

Prima pars. quis repugnet peccatum mortale esse revera nocivum Deo
quoad bona illi intrinseca aut saltem virtuali inefficaci et tendere in Deum
modo nocivo et destructivo. prior pars est certa secundum fidem et rationem quia constat nihil
posse revera nocere Deo cum sit ipse qui est omnipotens et infinite perfectus. vide supra
disp. 2. cap. 1 sect. 2 ad 1m.

2a vero pars est contra doctrinam aliquorum authorum asserentium peccatum mortale ex se esse
nocivum et destructivum Dei si Deus esset capax nocumenti et destructionis.
ita Cajet. 1.2. q. 19 art. 9. § ad hoc de 2a et 12. q. 71 art. 6. dub. ult. Medina tom. de
poenit. tract. 3 qui est de satisfact. q. 1a versus medium. Bartholomeus Medina 3 p.
q. 1a art. 2o. Suar. ibi disp. 4. sect. 7. ad ultimum Vincentius in relect. de qua
disp. q. 5. et ipse meritus a pagina 303 ~ Et quia apud aliquos ex his et
aliis authoribus videtur esse varii modi loquendi. Ambiguus haec doctrina explicanda
est distinguendo puncta sequentia ~.

1m punctum est non dari aliquem in quolibet peccato mortali affectum
absolute efficax destruendi Deum, aut inferendi illi aliquod damnum
intrinsecum - probatur quia affectus absolute efficax non potest haberi circa id, quod cognoscitur
esse omnino impossibile si atque aliquis tam stultus esset ut existimaret id
non esse sibi impossibile posset habere similem affectum ~.

2m punctum est neque etiam in quolibet peccato mortali dari circa id,
formalis vel expressus affectus inefficax complacentiae. probatur experientia qua discernimus
eos, qui peccant mortaliter non semper formaliter vel expresse habere complacentiam
in hoc quod Deo inferret aliquod damnum intrinsecum, aut destructio quis
in aliquo formali odio contra Deum id possit reperiri ~.

3m punctum est in quolibet peccato mortali saltem in modo quodam implicito virtuali vel interpretativo includit odium inaestimabile damni intu... seu destructionem Dei. Sic intelligimus id, quod sic art. citat... p. 2. q. ... dicit peccatum mortale ipsum se tendere in Deum in modo destructivo. Ratio est quia incoquod peccans mortaliter praeponat creaturam Dei amicitiae, et avertat se a Deo ... vult consequenter ... sequentia contra illum, ac si res esset ... virtuali vel interpretative sensu includi quod ... vellet eum non esse ... finem ... a Deo, destrueret Deum. Sic in quolibet peccato mortali dicitur virtuali includi odium Dei ... ut colligitur ex doctrina quam tradit ... q. 24. art. 12.

Ad hoc faciunt varia loca Scripturae et Patrum quibus peccans mortaliter dicitur ... negare Deum, ut ps. 52. n. 1. dixit insipiens in corde suo non est Deus. ubi D. Aug. ostendit id extendi ad quemlibet peccatorem et ad ... 1. n. 6. dicitur factis negare Deum, ... D. Aug. in ps. 32. ... contristare spiritum sanctum Dei ad Ephesios. 4. n. 30. item exasperare, et provocare Deum. Jeremiae 32. Baruc. ps. 77. et 105. et alibi saepe quae et plura similia loca ... alias expositiones. Sentit ergo istam summam ... quod peccans mortaliter ... ex affectu saltem virtuali vel interpretative inaestimabilia afferri ... Deum talia damna, quae si possent cadere in Deum affectu mortali ei provenirent ~.

2a pars peccatum mortale ex se est gravissimum nocumentum et malum Dei quoad ... illi extrinseco auferendo honorem et cultum ei sub gravi debitum ... occasionem sumat ad maiorem ... colligitur ex ... 4. 5. ... 15. q. 1. ... ad 2. D. Thomas. ... q. 23. art. 8. ad 2m

Ubi notanda sunt illa verba ... quod licet Deo nullus possit nocere quoad eius substantiam potest tamen nocumentum afferre in iis quae Dei sunt sicut ... fidem violando sacra etc. ... colligitur ex doctrina aliorum locis ... citatis ... 1m ... item ex Ioan. de Pineda et aliis expositoribus in illud Iob. 25. 12. 6. si peccaveris quid ei nocebis. Franc. Arias de imitatione Christi ... q. ... 6. Suarez in opusc. de ... scientia ... n. 910 ... 11. ... 1. 2. locus ... quibus significat peccatum mortali ... ... honorandi Deum ... auferri illi debitum honorem et cultum, ut Isaia. 1. n. 2. ipsi ... Dicunt me. ad Rom. 2. n. 23. per praevaricationem legis Deum inhonoras Malachiae 1. n. 6. despiciunt nomen meum etc. ubi videri possunt Ribera

& alij expositores & sancti Patres ut ad dicta loca.

Ad 1um quia ratione creaturae rationalis debet obsequium honorem & cultum Deo quia summo Domino, regi, benefactori, patri, & propter alios titulos eminentiores nobis quam sint omnes tituli quibus inter homines servi, subditi, amici, filij & tenentur quibus Dominos, reges, benefactores, parentes &c, ut de se constat. Sed hoc obsequium est bonum extrinsecum Deo & peccatum mortale ex se illud aufert in re gravi, siquidem non exhibet Deo obsequium sub gravi obligatione debitum, ut patet quia dicitur in illo Malach. 1. n. 6. filius honorat patrem & servus Dominum suum; si ergo pater sum ego ubi est honor meus &c. Ergo peccatum mortale ex se est graviter nocivum & malum Deo quoad bona illi extrinseca &c. Vide in nostra disputatione 4. cap. 5. sect. 2a.

Ad 2um quia divina providentia permittit peccata ut inde sumat occasionem elliciendi maiora bona ad suam gloriam & illud divi Aug. to. 3. in Enchiridi. cap. 11. Deus cum sit omnipotens & summe bonus non sineret aliquid esse mali nisi benefaceret etiam de malo ut diximus supra disp. 2. cap. 3. post initium. Sine est ut attento ordine divinae providentiae ellicientis maiora bona peccatum non dicatur absolute & simpliciter nocere Deo etiam quoad bona extrinseca sed potius deservire ad maiorem illius gloriam non quia ipsum peccatum ex se illam inferat potius enim ex se eam tollit ut probatum est sed quia divina providentia inde occasionem sumit ad illam elliciendam, unde tandem omnibus pensatis peccatores potius dicuntur nocere sibi quam Deo etiam quoad bona extrinseca. Vide D. Greg. lib. 15. moral. cap. 1. in illud Iob. 22. quid prodest Deo si iustus fueris &c. D. Amb. in cap. 4. ad Ephesios.

CAP. 4um An peccatum mortale habeat infinitam malitiam

Ubi etiam quid dicendum sit de peccato veniali

Affirmative absolute & simpliciter asserunt malitiam peccati mortalis esse infinitam ita Vincentius in relectione de gratia Christi q. 5 de Christi merito a pag. 301. Ioan. Medina de poenitentia tr. 3. qui est de satisfactione q. 1. ante 2. medium. & pro eadem re 1am quaest. in ead. q. paulo post initium colu. 2. & 3. & aliqui aliorum. Pistoia aliquid catholici quos Belarminus de Satisfactione cap. 11. arg. 1. vocat antiquiores ... contra D. Bonav. Alex. Ricard. & alij qui tamen dicunt se nolle velle id quod dicitur in nostra re.

2a sa. absq. ex opposito de simplr dicit illam esse finitam. ita S. o. 4 s. d. 50. q. 6. ad vltimum Bartholomeus med. 12. q. 87. art. 4. ad 1m et 2m. Fassus ibi posteriori loco Scot. qui 3. p. q. 1. art. 2. videat ambigue loqui Ioannes med. ubi sup. post initium illius q. d. 2 et 3a Valsq.

3a sa. dum limitate affirmat illam esse infinitam non simplr sed sec. quid Scot. 3. s. d. 20. art. 1o q. 4. Palud. ibid. q. 2. art. 2. Sotus 4. s. d. 19. q. 1a art. 2o ad 1m Caiet. 3. p. q. 1a art. 2. Capreol. Gre... ... ... nisi... Zumel. 12. q. 87. art. 4. dub. 3. Bas. ibid. in notat. 1a art. m. n. 19. Conra Valsq.

Sit ce. peccatum mortale non hat malitiam simplr infinitam quia dici posset infinita sm qd. hec ce. est comunis doct. D. Tho. ... 4. s. d. 15. q. 1. art. 2. ad 1m cons. cum limitat. sic dicens offensa hat quandam infinitatem ex infinitate divinae maiestatis sic satisfactio accipit quandam infinitatem ex infinitate divinae misericordiae sicut e quia informatur vbi ut patet non denotat infinitas simplr sed sm qd. de similii limitat. vbi 3. s. d. 20. q. 1a art. 2. c. et 3. p. q. 1a art. 2 ad 1m unde colligit satis intelligendum esse aliud illius textum ut dicet infra ad 6mo.

Explicat tamen paulo. peccatum mortale quis sit gravis offensa contra infinitam personam nempe contra Deum inde tamen non colligit illud sivale hore ipse malitiam infinitam qs magnitudo offensae non attendit ex magnitudine personae offensae sm se sed sm modum quo in eam tendit. Sig. qs. actus creat. tendit in eam modo finito et limitato ideo illius offensa e simplr finita et limitata.

2o ex cor. estimat. morali qua doct. quam tradit infra q. 76 art 3. Valebi offensa auget aut minuit ex modo quo magis aut minus cognoscitur et advertit dignitas persona offensae et ex maiori aut minori conatu quo attingit quod peccatum non e imputatus tendentia aliqd nisi quatenus cognoscit et advertit voluntatis expliciter. l. impliciter et sm conatum quo attingit, Vnde etiam in humanis censetur minor offensa facta a ... aut ab homine ignorante et advertente dignitatem personae offensae et minori conatu eam attingente qo. cum creat. sic exigeur infinitam personam Dei modo limitato et finito et feratur in illam conatu finito sequitur inde illius offensam esse simplr finitam.

3o. volitio occidendi infinitas homines quis sit illa obi infinita non hat malitiam simplr infinitam, ut scedet ... Stamat. quia vertit illa modo finito quare ... nec offensa circa personam infinitam quia fertur mo finito.

voluntatis

4°. ppter spiritum meum rendendi cuivis in bimeris deliberatiis contingere possit peccatum veniale etiam contra personam infinitam Dei, ut fit deordinate in sfide deliberato; ergo Deus quod inde colligitur magnitudo offensae non debere adaequari ex persona offensa sed ex spiritu meum quo attingit unde cont. inferri quod lt peccatum mortale attingat infinitam personam gravi modo tamen quo magis est finitus potest limitata qui non est proportionatus ad infinitatem obiecti offensae simpliciter finita.

5°. actus nostrae charit. erga Deum quia sit circa obiectum infinitum non habet simpliciter infinitum vallorem quoad fere in illud modo finito et sitr actus quo quis vellet dare eleemosynam infinitis pauperibus quo gravi sed actus peccati quia sit contra infinitam personam non habet simpliciter infinitam malitiam, nam quoad hoc peccantium non attingat ratio discriminis sanctificari quia circa alia puncta sit diversitas

Aliae rationes aliorum quod peccatum sit puniendum sive crucis infinitae quod pro sed potest sustineri habere creatur infinito quoniam quod non creat summum gaudium infinitam intensionem quod sit in quandam spem non sustinere finiri et emi nenter omnia mala non habere tantam vim, ut ex alibi dictis docendis ostendi potest

Ultimo dico tamen quod malitia peccati mortalis non sit simpliciter infinita, ut probatum est nullius sequi cum limitate. Dicitur etiam esse quodam modo seu sensu quoddam infinitam quod id sonum est communi modo loqui gravium auctorum locis sitis etiam 3a. 5. et specialiter D. Thomae relati in 1°. et sic ponderare malitia peccati mortalis. nam tam gravis offensa facta contra tam vilem creaturam infinitam maiestatem, aversio a summo bono gradus malitiae alterius id est sive peccans omnia mala et bonis malitiae etiam infinites excedens ac pluses creat sufficit ut peccatum mortale dicatur malum infinitum quodam modo seu sensu.

Immo aliqui docti recent. addunt etiam peccatum veniale quod est offensa contra infinitam maiestatem et malum maius omni malo poenae vel offensa quae plures creat habere etiam malitiam infinitam simpliciter sed sic tamen modo infinite minorem quod sit malitia peccati mortalis. quod sane certo compertum non est cum neget quibus obsistere ad differentiam peccati mortalis non dicitur peccatum veniale habere malitiam infinitam finitam et levem. et sic Bellar. tomo 2. controversia 2a. lib. 1. de amiss. gratiae et statu peccati cap. 14. et 2um. Trident. Med. 3a. p. q. 1a. art. 2. ad quoddam 2um. ratio.

traly negant pecto veniali infinitam maliciam.

Obiectiones ad versus dicta.

Obij. 1° D. Th. 1a 2ae q. 87 art. 4. c. alto dicit peccatum esse aversio a Deo esse infinitum q. 9. tu. ~ R. id ut notat Caiet. ibi ita intelligit ut dicat infinitum non finalis in se ad qd obiective, sicut quod visio beata de infinito q. e obis infiniti, ex alijs atque locis ipsius D. Tho. supra citatis nec colliget eiusmodi tem esse quod peccatum mortale sit infinitum in simpliciter de fini qd.

Dices ipse D. Thom. 1a 2ae q. 72 art. 5° ad 1m traly dixi peccatum mortale et veniale esse per aversionis differe in infinitum quod existimant maliciam peccati mortalis esse simpliciter infinitam. nam infinitas sumi qd. pot. extribui pecto veniali quia e offensa infinitae maiestatis.

R. illud ans ita intelligit quod peccatum mortale quia habet maliciam superioris ordinis quia non adequant infinita venialia dicitur in infinitum distare a veniali quo sensu habet locum etiam si malicia peccati mortalis non sit infinita simpliciter infinita ut ostenditur ex dictis et dicendis.

2° obij. peccatum mortale e summum malum superans alia infinita mala etiam quovis gradu et excedentia quia opponit pariter summo bono et tendit in illud modo nocivo et destructivo, ita ut si Deus esset in se capax tristitiae et destructionis tristaret et destrueret per mortale quod e simpliciter infinitum.

R. neg. conam. quia ans locum habet ex eo quod peccatum mortale sit malum superioris ordinis quod licet in se non sit simpliciter infinitum non potest adequari per alia infinita mala inferioris ordinis sicut etiam in alijs rebus id contingit v.g. angelus quamvis in se sit simpliciter finitus non potest effective adequari per alias infinitas res corruptibiles inferiores. item visio cuiuslibet beati e simpliciter finita et tamen superat omnem ... inferiores. item peccatum veniale e malum majus omnibus malis poenae et offensis ... plures tractatus atque hoc amplius exponet ex dicendis capite sequenti.

Dices peccatum mortale meret poenam infinitam nempe poenam damni quae e aeterna privatio infiniti boni, quod esset possidendum beatitudinis et poenam sensus quia e infinitae durationis quod e simpliciter infinitum.

R. distinguo ans illa poena quoad magnitudinem in se e simpliciter finita nam poena damni e privatio boni infiniti ... quod esset possidendum

modo finito nempe ratione ipsius finita ex parte et poena simpliciter finita ut docent Bal. et alij infra q. 87. art. 4. poena autem sensus quoad magnitudinem acerbitatis est ipsa finita ut aperte docet D. Tho. ibi Conc. tamen ad 1m. durationem vero erit infinita, quia semper durante culpa quae tamen ibi est irreparabilis semper etiam durabit poena.

3o. obij. gravitas offensae crescit ex dignitate personae quae offenditur. Deus autem per peccatum mortale offenditur persona simpliciter infinita nempe Deus, ergo illius gravitas est simpliciter infinita.

Resp. explicando maiorem illius crescit non secundum gradus Reales adaequatos gradibus dignitatis personae sed secundum gradus proportionales secundum modum quo in eam tendit unde non sequitur quod offensa contra personam simpliciter infinitam sit ipsa simpliciter infinita sed quod sit gravior aliis offensis contra personas finitas. id etiam ostenditur 1o. quia sic etiam aeque. sicut fit in peccato veniali quod non est ita etiam adversarij dicunt non habere malitiam simpliciter infinitam. 2o. etiam in alijs rebus v.g. cum Deus perficit alterum crescere. cum perfecte est formalis non sequitur inde album esse. Ita autem visionis beatae esse ipsam simpliciter infinitum quia beat obiectum formale simpliciter infinitum nempe Deum. 3o. ratio a priori est quia quantitas alicuius non attenditur ex quantitate obiecti sed secundum modum quo attingit unde fit ut aliquis attingens obiectum infinitum modo finito sit finitus ut ostendunt rationes supra adducta pro concl.

Dices. 1o. ut valor satisfactionis crescit ex dignitate personae satisfacientis ita gravitas iniuriae crescit ex dignitate personae offensae. Sed quia persona satisfaciens est simpliciter infinita illius satisfactio est etiam simpliciter infinita, ut est satisfactio Christi Domini dicitur in verbo et incarnato. ergo quia persona offensa est simpliciter infinita erit etiam simpliciter infinita iniuria contra illam.

Resp. explicando maiorem quia illud paritate indicatur per eam oppositam sicut [illegible] quoad aliquid non tamen quoad omnia, et ratio discriminis est quia persona offensa se habet tanquam obiectum et quod facit aliquis ut obiectum aliquis non dat illi magnitudinem physicam neque moralem nisi secundum modum quo attingit ac proinde quia persona offensa sit simpliciter infinita secundum attingit modo finito aliquis est simpliciter finitus physice et moraliter ut ostenditur ex rationibus adductis ad probationem concl. at persona satisfaciens respectu suae satisfactionis non se habet tanquam obiectum sed est forma moralis eam dignificans secundum dignitatem ipsius personae satisfacientis ut intelligitur ex moralium aestimatione qua opera sunt aestimanda secundum dignitatem personae operantis atque ita cum persona satisfaciens sit simpliciter infinita habebit valorem moralem simpliciter infinitum suae satisfactioni.

ut tradit in materia de incarnat. vide ibi Suarez 3 p. q. 1 disp. 4 sect. 3 pag. 95.
§ Sed contra est.

Dices 2°: iniuria crescit ex distantia, et indignitate personae offendentis ad aliam digniorem; sed persona creata offendens distat infinite a Deo offenso; ergo illi iniuria est simpliciter infinita.

R. concedendo min. personam creatam distare infinite non quia ipsa in se habeat infinitatem simpliciter, sed propterea quia distat a Deo quod infinito excessu superatur a Deo quatenus se habet infinitatem simpliciter; quia tamen persona creata non attingit modo finito ideo illi iniuria est simpliciter finita ut probatum est supra in ...

4° Obj. si malitia peccati mortalis esset simpliciter finita sequeretur inde puram creaturam posse pro illa offensa condignam satisfactionem ex rigore iustitiae; sed hoc contra est falsum contra communem doctrinam 3a p. q. 1 art. 2 ubi ostendit ad satisfactionem condignam ex rigore iustitiae pro peccato necessariam fuisse incarnationem Verbi. Probatur sequela. Quia malitia simpliciter finita habet limitatam gravitatem quae compensari potest satisfactione finita perfectiori(?) quae magis ac magis crescat in gradu intentionis.

R. neg. sequelam quamvis malitia peccati mortalis sit in se simpliciter finita habet tamen gravitatem alterius ordinis quam non potest adaequare ulla satisfactio purae creaturae. Nam ex hoc peccato mortali quod iniuria crescit ex eo quod fit a persona indigniori quam digniorem, ergo e contra satisfactio ex hoc ipso decrescit a persona ... gradum offensam peccati mortalis quamvis sit simpliciter finita esse in altiori ordine quae non possit compensari per satisfactionem purae creaturae. Sicut etiam in aliis rebus physicis et in moralibus contingit res finitas alterius ordinis non posse adaequari per alias inferioris ordinis, etiam si magis ac magis crescant in suo ordine v.g. gravis iniuria facta ab homine ignobili contra regem non censetur posse moraliter compensari per ullam satisfactionem eiusdem hominis ignobilis. Et de hoc plenius in materia de incarnatione. ubi vide Suarez 3 p. q. 1 disp. 4 sect. 4 et alios quoque.

CAP. 5m An peccatum non solum mortale sed etiam veniale sit maius malum quocumque alio malo.

Cc. est peccatum non solum mortale sed etiam veniale quodlibet peccatum est maius malum quocumque alio malo. Haec conclusio colligitur ex communi doctrina quae licet a pluribus specialiter exprimatur de peccato mortali tamen in illa includitur idem censendum esse de veniali. D. Tho. 1a 2ae q. 48(?) art. 6. ubi ita dicit culpa habet plus de ratione mali quam poena. Alii ibi disp. un. et ca. differentiam malum, inquit culpa...

e maius malum quocumque alio quod non sit culpa temporali id est intelligitur de culpa veniali. idem Bonav. et alij ibi art. 6. q. de Henric. quodlib. 1. q. 20. ad finem. D. Antonin. p. 4. tit. 14. cap. 18. § 4. Scotum. 4. sent. d. 50. q. 1. Richard. art. 4. q. 2. et alios ibi.

Probatur 1º ex philosophis antiquis ut Arist. 3. eth. cap. 9. ubi dicit potius sustinendum esse quelibet tormentum quam turpe aliquid facere et tamen sequendum esse honestatem

2º ex SS.ª Matt. 26. n. 25. et Marc. 14. n. 21. bonum erat ei si natus non fuisset homo ille ut notant multi expositores significatur peccatum Iudae proditoris fuisse illi maius malum quam si ipse non fuisset natus unde colligitur peccatum esse cuilibet peccanti maius malum quam non esse seu destructionem totalem. Et inde etiam tum ex alijs locis et rationibus maius malum quacumque pena tragicis et superius intelligatur de peccato mortali in extendi etiam ad peccatum veniale propter rationem mali culpae xpiana dicenda. ~

3º malum culpae est celestialius omni alio malo. ergo est maius malum. antecedens est certum ex com. doct.ª D. Tho. Bonav. Alens. Palud. et alios quos refert et sequitur Suarez 3. p. q. 10. a. 4. disp. 6. sect. 9. n. 2. nothingue est id quod docet D. Anselm. lib. 1. cur Deus homo cap. 21. cuius ... est grauiter ponderans et peccatum. ubi loquens etiam de peccato paruo propter minus exemplum dicitur cuius aspectus contra voluntatem Dei ait si necesse esset aut totum mundum aut quod quid Deus non est perire et in nihilum redigi aut facere tam paruam rem contra voluntatem Dei illud potius eligendum esset quam istud et subdit rationem quia licet considerando actum ipsam videatur quiddam leuissimum tamen ex eo quod fit contra voluntatem Dei grauissimum quiddam est et nulli damno comparabile, et in lib. de similitud. cap. 190. si inquit, Sine peccati pudorem et illinc ... inferni horrorem et necessario uni illorum horrorem immergi prius me in infernum mergerem quam peccatum in me mitterem. ~ .

4º quaecumque alia mala quae non habent rationem culpae potest Deus velle et eligere et efficere non tamen illum malum culpae. hoc solo offendit Deus et homo dicitur malus et peruertens ordinem ordinem divinum et humanum et utrumque pena maius est malitia et propter culpam fieri dignum pena quam pati penam aut alia mala quae possunt conuenire etiam bonis atque his rationibus vel alijs et similibus quae et plures aliae ex ijs quae in varijs locis huius materiae dicta et dicentur ad malitiam ... plenius exponi possunt ostenditur malum culpae esse

miseriae mali tam super cunctis omnibus quod nullum aliud malum possit esse quod
nobis sit magis detestandum et vitandum: specialiter vero de gradu magnitudinis
gravitatis peccati mortalis et illius remedia videri possunt apud Fr. Andream ... C.
imitat. xvi. p. 3. tit. 9. a cap. 6. usque ad 55. ubi late erudite et pie.

Obiicies 1.o D. Aug. sv. i. lib. 3. de libero arbitrio. cap. 6. q. dicit, si placet maius malum esse aliud quod homo non sit quam quod sit cum peccato quia melius est esse cum summa miseria quam homo non esse et maius beneficium est quod Deus creet eum, quem praescivit esse peccatorem quam quod non creet quia existimat peccatum non esse maius malum quam homo non esse seu ad nihilum annihilari.

Ad id dicendum quod homo non esse est maius malum physicum quia non relinquit ullum bonum physicum at esse cum peccato est maius malum morale quod absolute rectam rationem est peius et detestabilius. Unde comparando utrumque sub ratione mali hoc sensu quidem estimat ... ab ... maius malum, ita ut recta existimatio cuius detestabilius sit cuicumque per ... esse cum peccato quam homo non esse quod ... ... et melius sit illi non esse quam esse cum peccato iuxta illud Matth. 26. n. 25. bonum erat (hoc est melius ut indicat ... expositio ... ad ... Hebraeam) si natus non fuisset homo ille ubi D. Hier. ait melius est non subsistere quam male subsistere. idemque ibi exponunt glossa. Lyra. D. Bonaventura et alii atque id ... ostendit 3.a et 4.a probatio conclusionis.

Cum hoc autem stat maius beneficium esse quod Deus creet hominem quem praescivit esse peccatorem quam quod non creet quia Deus infert illi bonum naturae et ... et ad ... esse ... peccator sua culpa cum posset vitare peccatum reiicit se in miseriam peccati et poenae in qua ... illi peius est esse quam foret homo nullum bene esse seu ... annihilari.

2.o obiicies illud esse magis malum quod excludit plures et praestantiores perfectiones et affert maiorem distantiam a Deo. ... axioma tanto est peior negatio quanto est melius id quod negat ... hoc quod est alicuius homo non esse seu ... annihilari excludit plures praestantiores perfectiones nempe omnes ... ... substantiales ... unde ... excludendam ... ... distantiam a Deo at vero peccatum ... ... solum ... excludit ... bonitatem nempe ... ... quam homo non esse seu ... annihilari est maius malum quam peccatum ... morale.

Respondetur ... illud est maius malum quod excludit plures et praestantiores perfectiones ... ... et inculpabili ... nego. nam ... ... peius est id quod ... morale et culpabili excludit minorem perfectionem ... ... exclusio ... perfectionis nempe negatio maioris boni sine culpa non est prudenter tam detestabilis ... ... moralis exclusio minoris perfectionis cum culpa. nam illa ... sit inculpatis ... offensiva Dei ... ... et provenire ab ipso Deo non vero ista quae est culpatis ... ... distare a Deo ... ... ob ... offenso ... id facit.

Quare illud ... axioma tanto est peior negatio quanto est melius id quod negat ... ... modus excludendi est ... ... seu ... ... illa bona ... id autem in praesenti non invenitur nam ... excludendi ... per solam negationem perfectionem ...

Pec. q. ex ea ulterius s. Gelat. n. d. culpatis neq. offensius Dei tuñ potest con
iungere, sine oblig. Gendi seu remouendi eam p. se. Resp. negatio maioris
hypostatica e minus malum q. culpa q. illa n. e offensa Dei tuñ potest ab eo alli
qi neq. tn incumbit obligatio Gendi vnionem hypostaticam —

Adde etiã pctm mortale esse exclusiuum gratiæ tñ sanctificantis tum
hypostaticæ tñ ad hoc quod illud sit extantem, et magis malum
qm annihilatio satis esset asserere quam tñ sancti. et vnionem hypostaticam Xti cui
pctum mortale opponit esse magis bonum alicuius ordinis q. magis estimate
quocumq. alio bono in super tñ in iram s. in mã sequi tñ alibi proba
tam n. p. vnio hypostatica Dei q. pertinet bonum tñ sanctitas e n. tm moralis
Dei etiã p. se nobilior quacumq. alia entitate creata tñ creabili —

Peccatum etiã veniale quis n. sit exclusiuum gratiæ tñ sancti. tñ q. e
culpa tñ aliqua offensa in Deum neq. ab ipso Deo neq. ab alio sm rectam
ratioem operante eligitur, est magis malo et magis detestatis qm negatio
pbys. tñ inculpatis cuiuscumq. perfectionis etiã quæ et sancti. tñ vnionis hypostaticæ —

3o obij. si pctum esset magis malum quocumq. alio malo tñ amissio in
culpabili cuiusuis boni, sequeretur 1o non esse bonam prouidentiam permittere vllum pctum
ipsiq. Deus tñ quilibet alij deberet impedire quodcumq. pctum alienum — 2o pec
cator deberet eligere pctum sibi eo alia malo. tam ipsorum formaret in se
se velle pati mortem, quamuis etiam poenas inferni annihilationem tñ quaecumq.
alia mala qm committere vllum pctum quæ obligatio tam rigida non videtur esse et coem
sensum tñ expressum —

Ad 1m sequelam Resp. illam neq. q. licet pctum sit magis malum ei, qui
peccat, non tn ei qui sine sua culpa et iusta causa illud permittit in alio, nam
pctum n. e permittenti sed committentis, tñ eum sit malum voluntarium ipsi com
mittenti, et quod sua culpa se vijat cum posset illud vitare n. tenetur quicumq.
alius illud non permittere sustinendo incommodum tñ amittendo bonum quod sibi
vel alteri pcti permissio proueniret, potest ut ostendit in mã de sancti. 2a d.
q. 32. et 26, et notat Sua. 3. p. 10. 4. d. 3. sect. 10. n. 10. neq. ipsi n.
pctum e ipso mi. prouidentiæ Dei pcti permissio quia Deus ipse fines altissimos
dimittit creaturas liberas operari suo modo ut exponit 1. p. q. 22.

Ad 2m sequelam. Resp. verum e peccatorem debere eligere pctum
super sua alia mala ut ex eis videtur sic in 3. probat cc. eorum.

ad 2m ita intelligit q[uo]d teneat[ur] p[e]cc[ator] incomparabiliter fugere peccata qu[a]m
quaecumq[ue] alia mala et p[re]ponere in generali et s[ecundu]m se velle hac vella t[ali]a
facta indirect[e] peri id e[st] em[ere], ut bene notat Suarez in p[ri]ncipio d. 3. sect. 9. n. 9.
q[u]anes aut[em] ut D. Tho. Palud. Soto Nabarr. et alij quos ibi refert do-
cent sp[e]ciales has p[a]rat[iones] n[on] esse facile p[ro]ponendas et saepe n[on] esse utiles
q[ui]a sp[e]ciatim p[ro]positae solent deterrere homines fragiliores et in illis impedire
actum poenitentiae quem alias haberent. s[e]d satis e[st] quod sit aestimatio generalis
illa p[a]rat[ione]s et omnia alia mala summa aest[imat]io affectiva ubi impliciter includitur
sicut credi sufficit om[n]ia credita et p[ro] religionem colli sufficit om[n]ia venerabilia
etsi[c] interveniat talis p[a]ratio cum omnibus aliis in sp[e]ciali p[ro]positis ~.

4[a] obj. p[rae]mium quod dat p[ro]pter meritum e[st] maius bonum q[ua]m sit ipsum
meritum, ergo et opposito poena quae dat[ur] p[ro]pter culpam e[st] maius malum q[ua]m sit
ipsa culpa.

R[espondeo] neg[ando] cons[equentiam] cuius rationem D. Tho. et alij 1. p. q. 48. art. 6. ad 1m
assignant q[ui]a culpa n[on] intendit p[ro]pter poenam, s[e]d potius poena intendit[ur] ut
ultor culpa, ac proinde ibi supponit[ur] quod culpa sit maius malum q[ua]m
poena at bonum opus meritorium ordinat[ur] ad p[rae]mium tamq[uam] ad finem qui p[rae]supp[onitu]r
intendi[tur] unde supponit ipsum p[rae]mium esse maius bonum ~.

5[a] obj. maius malum e[st] id, quod e[st] irreparabile q[ua]m quod e[st] reparabile
s[e]d poena inferni, et annihilatio e[st] malum irreparabile p[ecca]tum v[er]o e[st] malum
reparabile ergo illud e[st] maius malum ~.

R[espondeo] 1[o] illam maiorem intelligi ceteris paribus nisi aliunde aliq[ui]d p[re]ponderet
in p[rae]senti aut[em] p[re]ponderat ro[ne] culpae p[ro]pter dicta in p[rim]a[.] 2[o] e[st] d[icen]d[um] 2m.
poena inferni et annihilatio e[st] reparatis a Deo a quo ea e[st] irreparabile
p[ecca]tum mortale ~.

CAP. 6. q[uo]d regulis et indicijs discernendum sit peccatum mortale a veniali ~

Primum e[st] 1[o] saepe suo iudicio in diversis mat[eri]is esse valde
difficile discernere quaenam sint p[ecca]ta venialia quae non mortalia
unde D. Aug. to. 3 in Enchir. cap. 78. quae in quit sint levia et quae
gravia p[ecca]ta n[on] suo sunt sed divino p[e]nsanda iudicio et cap. 79 ait[:] quaedam

que leviss putarent nisi in
Aicag. Bo. dicit quod pcta quis magna & Venera cum in effectu in eam
Venerint, aut parva, aut nulla esse credant. 3.

Notm atz e id quod n. 5. A. 21. Vener. Dei cap. 27. paulo ante
finem loquens etz de pctis Venialibz ait difficillimum esse illa inve
nire discernendo ghimum diffiniri, fater q. id Sibi etz diu indagant fuisse
ignotum ego certe inquit usq ad hoc tempus cum inde satagerem ad eorum
indaginem pvenire n potui addit atz Sane nras difficultatem ...
referendam esse ad utilitatem ut diligentiq curemq quacumq pctra
vitare ... inquit ... latent ne studium proficiendi ab oro pcta
cavenda pgresat ... et dum Venialis iniquitatis ignorat mg ... studium
in meliora proficiendi orationi instando vigilanti ad hibeat ... ad hoc
etz afferendum e illud Prover. 28. n. 14. beatus ho qui semper e pavidus
qui v mentis e dura corruet in malum. & illud Ecli. 19. n. 1. qui sper
nit modica paulatim decidet. et q loca videnr. 11. sancti patres ... alij
confitentes

Iam animadvertendum e ad distinq pcta venialia a mortalibus solere ab
auctoribus assignari varias regulas qua abs n una satisfacere mihi
intelligunt cum aliqua limitatione ut i abs n satisfacit illa quod pctm
mortale sit ... Legem Dei veniale atz pr nam etz Veniale e ... quis lauri
ut ... in ... cap. 2. 3. 3. ... contra ... ... 2. neq illa quod pctm
mortale sit ... preceptum veniale v ... consilium. nam etz Veniale e aliquo
mo ... preceptum nec q ... e ... ... pctm Veniale ut ... post ... m
3m notatu 2o dixim. 3. neq etz illa quod pctm mortale sit ... ...
veniale atz tm ... media. nam ... ... media ... esse mortale
& veniale ut etz pr cap. 3. diff. 3a ... e ... qtle ... usq ad
6. ... & ex alijs ... dicendis colligi poterit plures alias reg. ... hoc
ab auctoribus assignatas quas ... gravem dum n sunt oio reijciendas esse tn
cum aliqua limitatione apponendas

Sit q ... reg. ... discernendi pctm mortale & veniale
... ... quod mortale ... gravi offensa ad excludendas dei amicitias ... q Deum, veniale atz levis offensa ad id n ... quod
... discernendum e inspectis omnibz circumstantijs ... gravem

aut levem, m.e, aut oblig. ... impossib. attendendumq. e An aliquis cum in re graui ex errore ... invincibilem, aut subitum vel indeliberatum motum.

Hac circa fundam. multa quae in hac disp. a cap. 1. usque ad 6. vel aliis loquentibus scire ... peccati mortalis et venialis ... illam intelligunt ... D. Anto. 3. p. tit. 17. cap. 18. Nab. in manuali praeludio. 9. a n. 7. Silves. verbo peccatum vel aliis summistae ibid. Vega lib. 14. in Tridentinum cap. 12. Bal. ... 2. ... 6. q. 18. pun. 3. ... aliis ... q. 88. D. ... art. 1. et 2. Azor. ... 3. tit. 9. cap. 2. 3. et 4.

Nihil ... dubium An aliquis in re graui ... sufficientem ad peccatum mortale necne ex doctrina auctorum ... assignari ... pro iis, qui ... timoratae ... quis ... grauem actum in re graui et statim advertit eam rem esse grauem ... eam legem ... signum ... illum non fuisse ... plene deliberatum sufficientem ad peccatum mortale. ... regula assignari solet ... dubitat An ... grauem actum esset vigilans ... dormiens An esset impeditus ... amentia aut aliqua alia infirmitate ... in confessario pendet ex iis quae supra ... plena deliberatione et consensu requisitis ad peccatum mortale. Vide Azor. in praedicto tit. 9. cap. 4.

CAP. 7m. An peccatum mortale et veniale semper inter se differant specie vel non

1a. s. affirmat illa semper differre specie ... Aureolus apud Capreolum 2. s. d. 42. q. vnic. art. 1. Nab. in manuali praeludio. 7. n. 11. Vega lib. 14. in Triden. cap. 11. Alexander Alensis 2. p. q. 124. memb. ... ad finem. Scotus 2. s. ... d. 21. q. 1. Dur. d. 42. q. 6. D. Bona. ... ibid. art. 2. q. 1. ... multi ex iis vel aliis ... immerito ... Gab. s. ut colligitur ex eorum doctrina quae ... repugnans ... tradendis.

2a. s. negat illa semper esse diuersae speciei ... Capreolus loco citato. ... 9. s. d. 16. art. 2. q. 2. ... vel aliis 12. q. 72. art. 5. ... q. 8. art. 2. ... Zumel et Bal. d. 6. q. 18. pun. 2.

Ad explicandam doctrinam bimembrem expositionis aut Scoti notandum est ex D. Tho. 1a 2ae q. 88. art. 2. quaedam dici peccata venialia ex suo genere, quaedam vero mortalia ex suo genere. peccatum veniale ex suo genere dicitur illud, quod ex suo obiecto nisi aliunde aliquid grave adiungatur non est incompatibile cum charitate ac proinde est veniale, ut verbum otiosum. peccatum vero mortale ex suo genere dicitur illud quod ex suo obiecto nisi aliunde excusetur est incompatibile cum charitate, et ideo est grave et mortale ut adulterium ibidem. et D. Tho. dicit homicidium esse peccatum mortale ex suo genere nempe ex suo obiecto quod aliunde non excusat. ... furtum dicitur peccatum mortale ex suo genere. sive est ex suo obiecto quod non excusatur propter materiae parvitatem aut imperfectam deliberationem.

Praeterea D. Tho. ibidem addit aliquando id, quod est suo obiecto est ex suo genere peccatum veniale fieri mortale ex parte agentis duplici; primo si in eo constituat ultimum finem ut si quis dicat verbum otiosum tali affectu ut propter illud paratus sit postponere Dei amicitiam. 2o si illud ordinet ad aliquid quod est peccatum mortale ex genere, ut si quis ordinet verbum otiosum ad committendum adulterium. item fieri dicit aliquando id, quod ex suo genere est mortale fieri veniale ex parte agentis propter defectum deliberationis ut contingit in motibus subditis infidelitatis etc.

Patet ergo peccatum mortale et veniale non semper differre specie quoad rationem intrinsecam secundum rem aliquando sunt eadem specie. immo etiam interdum sunt idem numero ... ... idem numero aliquis ... non ... ... qui ... deliberat ... erat peccatum veniale ad veniendum ... deliberationem fiat mortale. prior pars ita explicatur et probatur. quia illud peccatum quod ex suo genere est veniale et illud quod ex suo genere est mortale semper differunt specie saltem specie morali et ... diversas habent species saltem morales. nam ... ... veniale ex genere et mortale ex genere, quorum alio D. Thomas ... 1a 2ae q. 72. art. 5. ad 1m et q. 88. art. 2o. dicit illa differre specie ... obiectum diversa sunt. In aliquo vero dari potest peccatum mortale et veniale ... idem ... secundum speciem cum modo tendendi in eundem obiectum et tunc non est unde distinguantur specie quoad rationem intrinsecam. V.g. actus infidelitatis subitus et non plene deliberatus est peccatum veniale, at vero plene deliberatus est mortale et tamen sunt eiusdem secundum terminum tendendi in eundem obiectum nempe in eadem ... idest infidelitatis. ... D. Tho. 1a 2ae q. 72 art. 5. ad 1m. dicit. nihil prohibet in eadem specie inveniri peccatum mortale et veniale sicut primus motus in genere adulterii est peccatum veniale q. 74. art. 10 ... et ... motus infidelitatis esse peccatum veniale, at vero deliberatus ... mortale.

ab ult.o fine reddit inimicum Deo, meretur privationem gratiae et poenam aeternam, et haec non conveniunt peccato veniali, ut restat quod semper peccatum mortale distinguitur specie a veniali.

R. distinguendo cons. si sensus sit peccatum mortale semper distingui specie a veniali quoad rationem intrinsecam, nego cons. si vero sensus sit semper distingui specie quoad aliquam rationem extrinsecam imputabilitatis effectus sequentes sive consequentes, concedo cons. ut peccato mortali conveniant ea quae dicit in maiori non est necessarium illud semper distingui specie a peccato veniali secundum rationem intrinsecam, satis est illud semper plenam deliberationem et libertatem, quae concurrat volunt. et denotatio extrinseca esse semper deplene imputatae quod inde graviss. effectum contem privationem gratiae et charitatis, quae non convenit peccato veniali ex defectu deliberationis et libertatis, et si distinguat illud quoad rationem intrinsecam esse eiusdem speciei ut de actu infidelitatis deliberato et indeliberato diximus in superiori, quod etc. concordat cum D. Thoma.

Adde ex quod si ingressus fuerit in peccatum ut aliqua quoad rationem intrinsecam sint eiusdem speciei et tamen unum propter aliquem concursum in eadem specie sit incompatibile cum aliquo, et illis qualitatibus non vero aliud. ut frigiditas ut octo est incompatibilis cum gratia igni et illis qualitatibus non vero frigiditas ut duo ita suo modo in moralibus non obstat aliqua peccata esse eiusdem speciei quoad rationem intrinsecam et tamen propter aliquem concursum moralem scilicet plenae deliberationis et libertatis quae secundum prudentem aestimationem maxime in moralibus attenditur, unum sit peccatum mortale incompatibile cum gratia et qualitatibus illi necessario annexis, aliud vero sit veniale cum illa non incompatibile.

3.o Obiicies peccata distinguuntur praecipue secundum aversionem, quae est formale peccati, sed aversio peccati mortalis est diversae speciei ab aversione peccati venialis, quia illa est aversio a Deo ut amico dissolvens amicitiam, non vero ista, quod semper peccatum mortale distinguitur specie a veniali.

R. neg. min. si sermo sit de aversione inclusa in peccato quoad rationem intrinsecam nam haec aversio importat rectitudinem debitam non autem importat talem, et ita a fine in quem tendi debet per rectitudinem. unde cum aliquod peccati possit ut peccatum mortale et veniale privet importat rectitudinem eiusdem speciei, hoc eodem modo sentiendum videlicet ut de actibus indeliberato et deliberato infidelitatis diximus, sed sive aversio inclusa quoad rationem intrinsecam est eiusdem speciei, aversio autem a Deo ut amico per privationem gratiae et charitatis est effectus consequens peccatum in maiori gravi, quod sic secuta est plena imputabilitas ex defectu deliberationis et libertatis.

4.o Obiicies peccata differunt specie secundum obiecta diversae speciei, sed peccatum mortale semper dicit aliquod obiectum saltem implicitum diversae speciei adeo quod dicit peccatum

veniale est semper distinguuntur specie a veniali minori. Probatur: quia semper peccatum mortale implicite vult amittere gratiam Dei, quia si ipso consentiret illud non peccaret; qui vult eam vol[untarie] implicite ipse illa consentit Sed non Dicit locum in peccato veniali quod non Dicit tales effectus.

Ego distinguo minorem: peccatum mortale semper Dicit aliquod obiectum implicitum quod sit diversae speciei secundum rationem moralem sufficientem ad constituendam speciem intimam peccati diversam ab ea quae est ex alio obiecto cui illud adiungitur. Et sic nego quod sufficiat ad constituendam speciem peccati tale. Et ratio est quia exponit illud obiectum implicitum amissionis gratiae Dei gloriae non habetur in quolibet peccato mortali speciem intimam peccati diversam ab ea quae est in alio obiecto cui illud adiungitur, alias in quolibet peccato mortali esset duplex species peccati intima, una ex tali obiecto implicito, alia ex alio obiecto cui illud adiungitur quod quia concedendo etiam non ostenditur necessarium. Ratio autem quia tale obiectum implicitum amissionis gratiae Dei per se non affert deformitatem nisi per aliud grave obiectum turpe cui illud adiungitur quare etiam Sed est eiusdem speciei in actu indeliberato qui solum est peccatum veniale et in actu deliberato qui est peccatum mortale et in actu odii Dei qui est indeliberatus et qui est deliberatus tunc ipsius intima peccati est eadem — neutrum autem est in actu qui ex suo genere est peccatum mortale et ideo specie indeliberationem fit veniale includitur etiam gratia ex hoc intra talis voluntatis illud obiectum implicitum amissionis gratiae Dei quod specie deliberatum non est peccatum mortale non adiungitur illi in specie amissionis gratiae Dei gloriae —.

S. obij. diversitas aspectus affectiva variat speciem physicam voluntatis: ergo illa est propria ratio per se determinans et distinguens modum tendendi voluntatis in bonum, aut anteponendo, aut postponendo illud alteri, sic diversitas cognitiva variat speciem physicam intellectus quae est propria ratio per se determinans et distinguens modum tendendi intellectus in assensu veri sed peccatum mortale semper Dicit aspectum diversam ab ea, quam Dicit peccatum veniale quia illud anteponit creaturam Deo, veniale non, ergo illud quod semper distinguitur specie a veniali —.

Ego distinguo maiorem: ergo diversitas in aspectu debita et indebita sic nego maiorem. Ratio quia aspectio debita boni honesti quae est in bona voluntate et aspectio indebita quae est in prava sicut in bona disparata ratione differunt specie physica ut concessimus etc. a [illegible] 19 disp. 3 cap. 1 Secundum quod diversitas aspectus est intra eandem speciem aspectus indebita eiusdem speciei illa non variat speciem intimam actus ut autem indebita aspectio pecuniae in valore exigui furti non differt specie ab indebita aspectu pecuniae in valore magni furti ideo D. Tho. 1a 2ae q. 18 art. 11 dicit parvum furtum non distingui specie a magno nempe per se nisi aliunde adiungant aliam avaritiae speciem, quod exponunt casus contra Baz. [illegible] alii ibi [illegible]

aut 5. et q. 88. art 2. Sit ergo nota [illegible] dicendum per mortale peccatum veniale circa aliquam rem quae censetur prohibita sub levi, et sic de peccato mortale circa eandem rem quae censetur prohibita sub gravi obligatione eiusdem. [illegible]

CAP. 8. An peccatum veniale sit dispositio ad mortale, et quibus modis ex veniali fieri possit mortale aut [illegible]

Certum est peccatum veniale esse dispositionem ad mortale, aut per se non necessario illud inferentem sed quasi parans faciliorem viam, aut per accidens ut removens prohibens. Ita D. Tho. 1a 2ae q. 88. art 3. Ubi Caiet. Conrad. Medina Bartholom. Zumel et alii. Ratio. Et respondet [illegible] 1o peccatum veniale quasi aliquam convenientiam et similitudinem in deordinatione a fine habet cum peccato mortali, viam parat ut facilior transitus ad illud fiat ab uno [illegible] ad aliud [illegible] et confirmatur illud quod [illegible] Iacobi 1. n. 15. Et ita dicitur quidam modus disponendi per se ad [illegible] occasionis qua se habet per accidens quo pacto aliquod opus bonum dicitur esse occasio per accidens ad aliquod peccatum ut superbia, ut notat D. Thomas in illo art 3. ad 3m. Cum autem peccatum veniale possit quoad rationem in[illegible] esse aut diversa aut eiusdem speciei cum mortali ut ex ipso et D. Tho. et aliis casibus praecedentibus inter quolibet hoc modo intelligendum est quod disponat ad mortale ubi ad 1m explicata sunt aliqua quae obiici possent ex eodem D. Thom.

2o peccatum veniale dicitur etiam disponere per accidens ad peccatum mortale ut removens prohibens nempe quia removet aut retardat fervorem charitatis, hoc est fervent[illegible] alia quae impedirent peccata mortalia. Vide supra cap. 5. diff. 3a et Azorium p. 1a inst. mor. lib. 4. cap. 9. q. 15.

Notandum est 1o ob probitatem rationem quod peccata [illegible] venialia disponant ad mortalia ex S.S.a et sanctis Patribus colligi illa esse cavenda quod exponunt Caiet. Medina Zum. et alii 1a 2ae q. 88. art 3. et Arias de imitat. Christi p. 3. tr. 9. cap. 55. et alii loca ibi in margine citatis [illegible] in hac opere cap. 1. ad 2m et cap. 6. notatio 1o et ad hoc multa habentur apud sanctos patres quorum loca invenientur ex indice suorum operum Verbis peccatum veniale, quotidiana peccata, occasio, periculum peccandi et alia.

2o notandum est ex D. Tho. et aliis 1a 2ae q. 88. art 2. et alii peccata venialia reduci ad tria genera, ita ut quaedam dicantur venialia ex suo genere hoc est ex objecto ut verbum otiosum quaedam ex parvitate materiae ut furtum ex exiguim[illegible]

quædam v. ex imperfect. seu indeliberat. actus ut habitus motus infidelitatis vniq. dimissionis explicatio stat ex dictis cap. præcedenti. vide Azorius to. 1.º lib. 4. cap. 9. q. 7. ~.

Varijs aūt modis contin. veniale fieri pōt mortale. 1.º est quando veniale ex indeliberat. fieri pōt mortale superueniente pleniori deliberat. deliberatiue ratione manente pōt idem numero actus cum interius volunt. quoad rem intram vacata sō denominat. extra libert. ut exposuimus cap. præcedenti in posteriori fol. ccc[illegible]

2.º modus est quando est veniale ex paruit. materiæ fieri pōt mortale addita maiori quantitate sufficiente ad peccatum mortale sed cum actus non diuersus eo ipso quod volitio feratur ad aliud obiectum non ~.

3.º modus quando est veniale ex suo genere seu est ex proprio obiecto fieri pōt mortale addita ex parte obiecti aliqua grauis circumstantia transferente illud ad mortale. xª seu intelligitur vel quod docet D. Tho. 1ª 2ª q. 88. art. 5. unde mihi eam circumstantiam aggrauare actus dicitur sumere malitiam esse cum obiecto aliquo modo volitum quia dicitur circumstantia respectu actus [illegible] ut attingentis aliud obiectum cui adiungitur ut exposuimus tract. [illegible] q. 18. disp. 2. cap. 2. sect. 2ª tribus sect. 1ª 3ª et 4ª tractata sunt. alia quæ in præsenti ab aliquibus disputantur circa modum, quo circumstantia dat malitiam actui ~.

Sed seu aūt generali modo quo id, quod est ex suo genere veniale pōt fieri mortale respondetur multis ex vna 5ª est quando id quod ex genere est veniale ordinatur ad aliquod graue quod sit mortale ut notat D. Tho. 1ª 2ª q. 88. art. 2. C. vt si quis vellet mendacium propter adulterium in quo vtrumque amplectente s. mendacium et adulterium, ~~[illegible]~~ ex duplex malitia vna venialis ratione mendacij alia mortalis ratione adulterij et sic idem actus pōt simul habere malitiam venialem et mortalem quod esse certum docent Zumel in illa q. 88. art. 4. dubio vnico paulo post initium § ut intelligamus talis. atq. seu habet fundamentum in com. doctrina quod vnus actus ratione diuersorum obiectorum potest habere diuersas malitias morales xª tract. 81. in disp. 3. cap. 1.º sect. 1ª ~.

Tandem 7ª quando id quod ex genere est veniale amatur tali affectu ut in eo constituatur vltimus finis. Tunc enim fit mortale, ut cum notat D. Tho. vbi ad. q. 88. art. 2. C. dubium aūt est quid sit constituere vltimum finem in eo quod ex genere

ē veniale. ad quod ibi varios S.as referunt Vasquez Tumel et alij. Verbergo dm̄ ē id esse amare illud, aut rq. finem simplr vltum inquem aliquis se totu sua referat, aut tali afficiat(ur) ut pro illud paratus fit postponere dni amicitiam transgredi etiam graue praeceptum obligans sub mortali, ut exponunt ibidem Tumel. § istinere q. 10. a. 8. et alij.

Neque id quod ex suo gne ē veniale fit mortale ex sola intens(ione) affectus nisi aliunde adiungatur afficiatio postponens dni amicitiam. Vide ibidem Tumel. § Sal q. 10. Baz. dsp. 145. cap. 2. ad fin. bene etiam stare pt quod aliquis affectu intensiori diligat creaturam vel nebilem quam diligat Deum appreciative quod satis ē ad actum charitatis ut explicatum in male de charit. dsp. 8. cap. 1.

3a Via ē qdo id, quod ex suo gne ē veniale pro conscientiam erroneam existimatur esse mortale. nam qui illud facit cum tali conscia peccat mortal ut constat ex dictis supra a. q. 19. dsp. 9. cap. 3. sect. 2a et 7.

4a Via ē qdo id quod ex suo gne ē veniale ē coniunctum cum proxima propinquo seu periculo proximo pcti mortalis. nam qui illud omittit exponendo se tali periculo pecat mortali ut explicatum ē in ma de conscientia dsp. 3. cap. 5. et quo etiam infra cap. 10.

5a Via ē qdo id, quod ex suo gne ē veniale fit ex tali contemptu legis seu praecepti. nam ctis S.as docet tunc omitti pctum mortale q. gd mat ipsa se sit leuis ut verbum otiosum, aut mendacium iocosum etc. in eo quod fiat ex contemptu praecepti exoperatur grauis iniuria ipsi praecipienti ad suindetioni peccat mortali. colligitur ex D. Th. 2a 2ae. q. 186. art. 9. et ad 3m ubi aliq. qui etiam id exponit in summa verbo contemptus. dicentes peccare ex contemptu tali loqo ē peccare mortali etiam si sit in verbo otioso, immo inquit, etiam ubi nō ē praeceptum ut in consilium Xpi. Dni siquis ex contemptu nollet illud sequi peccat mortali. v.g. si nollet ingredi religionem ex contemptu consilij Xpi. atque id etiam docent Silvester. Angelus. Armilla et alij. sub mille verbo contemptus. Azor. to. 1. lib. 4. cap. 9. q. 15. et alii.

Dubium IIII ē quisnam sit ille contemptus legis seu praecepti quo fit pctum mortale id quod alias solum esset veniale

CC Sol. magna ē varietas apud auctores. Verbergo nobis ē contemptus

sumi dixi v. uno mo gralr vel malr, quo defectu debita apuatur et cumq.
debi dr qd coe vel exante vel omb. preptis, et si inobedientia malli veneciv quia
cumque pecto vel hoc mo n faciat esse mortale id quod ex suo gñe é veniale
ut constat Vestligiis ex citatis Rob. sequar Arias de imitat. xpi p. 3. tt.
9. cap. 3.

Alio mo contemptus sumitur pro ecuali vel fali quem Bal. 12. to. 2.
d. p. 158. cap. 4. n. 37. vel 38. ita explicat. contemptus é nihila directa
intentio n parendi, in qua é speciale pctum inobedae, cum quis directo aio
n obediendi superiori, ut ei directe opponat ex dedignat. quadam qm sit
quod ei subditus sit ejus preceptam transgredir.

Hinc quis Sui sit specialis vel falis contemptus ad differeam contemptus gralis vel malr
contempti quod mo restat explicandum quisnam sit ille contemptus qui constituit pctus mortale
qui ostendit quemlibet cu falem contemptum vel inobedientiam falem intra levi esse
pctus mortale. Pro hoc Cais in sum. Verb. contemptus advertit ait duplicem esse
contemptum simplr vel sm qd. itaut contemptus simplr sit qd aliquis vult transgredi preceptum
superioris absque fine limitat. ad rem minimam. contemptus vo sm qd. qd addit talem limitat. em
sq, n precepi illis mandatis ut facit cu illis mandantur absque. Dicis hoc addet in minimo
ita quod ly minimum minuit roem mandati ac hoc minuit roem contemptus ut sq, simpr sit
alias n sit contemptus simplr. ac proinde nec pctus mortale vel subdit ex hoc cap. verificat quod pctare venialr
ex contemptu falem. ex pctis venialis n é pctus mortale. hoc etm é ex contemptu sm qd. pcare venialr cis. Med. 12. qdb. art.
Soto. 4. sts. d. 15. q. 2. art. 1. & hic animadvertendum est aliis.

Ex hoc igr fiunt id quod ex suo gñe é veniale fit pctus mortale ex
contemptu qd interveniente contemptus precepti absolute et simplr inspicere aut ...
... includit affectu transgrediendi cu leges graves. ut significat Arias
de imitat. xpi tt. 9. cap. 3. paulo ante finem sola aut frequentia dicere
faciendo peccata venialia nisi interveniat talis contemptus aut periculum cum ex peri
mortalis n transfert pctus veniale ad mortale. ut ex lib. 5. Tr. sequar Hieron.
to. 1. lib. 4. cap. 3. q. 11. n... é 1. id quod ibi q. 13. docet illud quod ex
suo gñe é veniale n venit in mortale ex eo quod nobis placeat vel ex certa roie
del. bnat. peccemus. 2. id quod ibid. q. 14. ut venialr n fieri mortale ...
... et sanctitatem eius, qui vacat in ma eius. atq ex dictis in hoc cap. vel aliis
precedentibus vel sequentibus hec relinquitur dubium ... quia in hac expositione

CAP. 9. An explicatione pctis venialibus fieri possit unum mortale

Sed ostendit tribus solet pcti in decreto gravani ... eccl. cap. tres ... verbo

collecta, ubi sic ait [illegible] [illegible] [illegible] actus ac de [illegible] quanto ac quavis defectu [illegible] statim ex sequenti [illegible] [illegible] [illegible] collegit nullam posse exponi ut docet infra ad 1.m

Cl.o 1.o ex multis venialibus eiusdem speciei repetitis simul sumptis fit unum mortale. Hoc ss.o com.r tradit ut certa cum D. Tho. 1a 2ae q. 88. art. 4. ubi Caiet. Med.a Conrad. Zumel, Bell. lib. 1. 46. cap. 2. Vasq. [illegible] ex ss.a [illegible] locis adducunt in [illegible] cap. 1. c. 1.a [illegible] [illegible] [illegible] saepe [illegible] in multa pecca venialia quia desperant esse [illegible] quod illo quis multa simul efficiunt unum mortale aliquin [illegible] dicendum esse [illegible] Confirm. quia illa eiusdem speciei repetita simul non tollunt neque minuunt [illegible] charitatem [illegible] gradum [illegible] existentem ut com.r ostendit in ma. de charit. 2a 2ae q. 24. art. 10. ubi disp. 6. cap. 1.o [illegible]

Prob. ac 2.o posteriori 10. [illegible] D. Tho. [illegible] [illegible] ex [illegible] poena debita pecc.o mortali et veniali, quia pecc.o mortali debetur aeterna poena sensus et aeterna damni quae est carentia divinae visionis, non autem peccatis venialibus eiusdem speciei repetitis, [illegible] [illegible] quod peccata venialia eiusdem speciei repetita mortali [illegible] remanent levis offensae [illegible] [illegible] [illegible] illis [illegible] una offensa gravis quae [illegible] [illegible] amicitia.

Obij. 1.o D. Aug. to. 2. epist.a 108. quae est ad Seleucianam paulo ante finem agens de peccatis venialibus ait, quis parva sint si [illegible] [illegible] [illegible] quae si [illegible] [illegible] nos fuerint ita nos gravabunt [illegible] [illegible] si unum aliquod grande peccatum [illegible] [illegible] ex.m de aqua, quae paulatim subrepens in sentinam [illegible] negligentia derelicta atque contempta implet navem et submergit et to. 9. [illegible] in Joan. versus finem plura inquit minuta peccata si negligant occidunt minuta sunt gutta, quae flumina implent, minuta sunt grana arenae, sed si multa arena imponatur premit atque opprimit. Et idem to. 9. in lib. de 10.m cordis cap. [illegible] ait nolli illa [illegible] quia minora sunt, sed [illegible] quia plura sunt [illegible] bestiae [illegible] minuta multa necant. Et D. Bernardus de interiori domo cap. 45. ad finem multa inquit levia peccata unum grande efficiunt.

Resp. [illegible] et alii [illegible] [illegible] intelligi quod multa peccata venialia si negligantur disponunt hom.m ad contemptum [illegible] [illegible] [illegible] inducunt grave periculum propter quod incidit in peccatum mortale. Sic ipse D. Aug. in illis locis explicat dicens: per negligentiam derelicta atque contempta si negligantur si [illegible] [illegible] et D. Greg. lib. 10. moral. cap. 14. si curare, inquit, parva negligimus insensibiliter seducti audenter etiam maiora perpetramus [illegible] [illegible] affert illud eccl. 19. n. 1. qui spernit modica paulatim decidet. Et quem locum multi alii patres adducunt. Et D. Tho. 1a 2ae q. 88. art. 4. et [illegible] alii ibi

2º dico. si quis paulatim furando perveniat ad magnam q.tatem ita ut per quodlibet parvum furtum surripiat unum quadrantem v.g. sicque resserendo s. illa furta tandem per ult.um compleat notatem q.tem v.g. sex, aut octo argenteos tunc illa singula furta sunt pcta venialia q.a singula esse ct parva de m. ex illis om.bus fit unum pcm mortale q.a propter notabilis q.tas quia sub mortali e restituendo q.o ex multis pctis venialibus fieri pot unum mortale. ~.

Q distinguo. Varios mos q.bus fieri poss. singula parva furta. 1. si quis in quolibet furto habeat intent.em perveniendi ad notatem q.tem dico dm e tum in quolibet peccare mortali q.a habet affectum inferendi grave damnum ~.

2º. mo e. si quis singula parva furta ita efficiat ut num.m habeat intent.em subripiendi magnam q.tem v.g. p.do praecedentibus aliis furtis parvis per aliud postea subsequens complet notatem q.tas eo n. advertit et hic dm e illum numquam in illis furtis peccasse mortali q.a ut supponit numquam habuit intent.em subripiendi aut reti nendi notatem q.tem sufficientem ad pcm mortale ~.

Dubium m.e an ille si postea advertat se quis sine pcto mortali venisse ad notatem q.tem teneatur sub mortali eam restituere. in hoc casu ita distinguo si ille eam q.tem n. consumpsit et adhuc habet tenet sub mortali restituere si pot quia esset grave pctum retinere sine do ex petentem notatem q.tem alienam q.m ad huc habet. si n. eam iam consumpsit ita subdistinguo si per eam factus fuit ditior in alia equivalente q.te tenet eam sub mortali restituere q.a ad huc equivalenter eam habet si n. per eam n. fuit factus ditior dissensio e inter auctores an tunc sub mortali teneatur eam restituere. et mihi quod refert et sequitur Henri. lib. 2. sum. in alb. ce irregularit. cap. 3 n. 1. tenent s.tem negantem ex eo fundamento quod ubique interveniat pctum mortale in iusta accep.nis aut retentiones eius rem alienam in se aut in alia equivalenti permanente. n. datur gravis obligatio restitut.is et n. e pt entis mihi ita ad examinare quod habet pctum bonum in me extrahere ~.

3º mo e. si quis post parva furta sine pcto mortali postea advertat se per aliud postea furtum subsequens complere notatem q.tem dico dm e illum tunc nisi aliunde esset impotem restitut.is excusaretur peccare mortali n. bis se ipsum eam parvam q.tem q.m tunc accipit neque q.a ex praecedentibus furtis quae ps. singula erant pcta venialia constituit unum mortale et si tunc vult retinere praecedentes q.tes simul cum illa complere notatem q.tem sufficientem ad pcm mortale neque

n̄ attendit sed ex acceptione sed ex retent. rei alienæ

Hoc bene exprimit Azor. p. 1. lib. 4. cap. 19. q. 12. dicens tunc esse peccatum mortale, n̄ q. multa parva furta unum grande constituant, sed quia aliquis per minimas partes furtim sublatas tandem grave damnum infert Domino, non transgressionem [illegible] quam ita subdit. Venialia peccata quid multiplicata licent n̄ efficiunt lethale, sed aliquod veniale peccatum materia est talis, ut per minutas materias efficitur lethali peccati materia sit, quia facta sit gravis, ut si mille asses furatus millies furto unius assis repetito tunc subdit. Sequitur est ultimo materia per quod non crescit quia singula per se integram materiam [illegible] sunt, ut mendacia verba otiosa [illegible].

Idem docet Baz. 1. 2æ. q. 1. disp. 146. cap. 2. n. 3. tradens idem regulariter cotiescumque materia [illegible] peccati venialis continuari post [illegible] materia precedentium, ita ut per una requiret, tunc ultimum peccatum sit mortale, quod alias esset veniale [illegible] n̄ alio modo [illegible] n. 4. addit id locum habere n̄ solum in materia iustitiæ ut aliqui dicunt, sed et in materia temperantiæ propter moralem quandam continuationem materiæ [illegible] ut cum quis [illegible] indies comedendo et bibendo etiam si quolibet vice parum excedat tandem pervenit ad notabilem excessum intemperantiæ.

Præterea ibid. n. 5. subdit ob eandem rationem eos omnes peccare mortaliter, qui simul damnum notatem scienter inferunt etiam si unusquisque per se parvam quantitatem furetur quia cum sint causa notabilis damni ad quod omnes simul concurrunt [illegible] sit magis [illegible] quam unus [illegible] quamvis aliquis sit reus illius omnes debent esse.

Item n. 6. dicit id, quod dictum est de illo, qui paulatim singulis parvis furtis tandem intulit damnum notabile locum habere. sive hoc damnum fecerit eidem Domino sive diversis. ita ut quamvis nulli eorum intulerit damnum notabile [illegible] quantitas omnis ablata sit notabilis. insuper subiungit cum qui vovit singulis diebus dare parvam eleemosynam vel recitare orationem dominicam et per aliquot dies id omittat ita ut ex continuatione fiat materia gravis tandem peccare mortaliter quando votum pro quolibet die fuit factum tali modo ut obligatio n̄ fuerit ita adstricta peculiariter illi diei quia tunc dies [illegible] ut [illegible] obligatio [illegible] ita ut continuari possint plures parvæ obligationes in unam notabilem. secus vero quando obligatio pro quolibet die fuit adstricta peculiariter illi diei quia [illegible] hoc et [illegible] circa [illegible] examinat sua bene [illegible] eandem in materia [illegible] vel servis [illegible]

3º. [illegible] potest contingere ut pœna debita multis peccatis venialibus sit æqualis ei quæ debetur uni mortali quod colligitur [illegible] ex D. Thoma 1. 2æ. q. [illegible] art. 4. [illegible] ubi ait [illegible] [illegible] ad pœnam ignis n̄ sunt improportionates pœnæ peccati mortalis et venialis [illegible] multa

peccata venialia possunt constituere unum mortale

Respondeo neg. ant. si sermo sit de tota poena debita pro mortali, nam huic debetur poena damni, hoc est carentia Dei visionis, quae ut ipse D. Thom. et alii in eo met loco docent est gravissima omnium, cui nulla poena peccatorum venialium post expiationem respondet. In de poena sensus per cruciatum ignis D. Tho. dicit forte non esse improportionabiles poenas peccati venialis et mortalis, quod Caiet. ibi sic exponit. tamen possent multiplicari poenae ignis venialibus debitae ut simul iunctae excedant poenam ignis mortales id autem ut colligit ex ipso Caio et aliis ibi videtur Bo2. dist. 1. 9. 6. cap. 3. solum hoc de poena sensus quoad intensionem non autem quoad durationem quia poena peccati mortalis est sola aeterna non vero peccati venialis nisi per accidens quod est coniunctum cum mortali post hanc vitam permanente ut dicemus infra suo loco ~.

CAP. 10. An propositum committendi omnia peccata Venialia sit peccatum mortale

Prima sententia affirmans quam sustinent aliqui recent. eam tribuentes antiquioribus ut D. Tho. 3a p. q. 87 art. 1o ad 1m D. Bonav. 4. sent. dist. 16. art 3. q. 2. D. Ant. 2a p. tit. 9. cap. 3. § 3. et cap. 4. § 3. Richar. 4. sent. dist. 16. art. 5. q. 1. Alex. 4a p. q. 66. memb. 3. § 1. et art. 4. § 2. Ang. Verb. poenitentia n. 7. Silv. ibid. q. 4. Soto 4. sent. dist. 15. q. 2. art. 1. § Sed animadvertendum ~.

Sed multi ex his et aliis auctoribus qui pro hac sententia afferri solent non videntur simpliciter eam tenere sed cum limitatione infra dicenda ut ostendi potest ex illorum dictis.

2a sententia est negans quam sequuntur alii recentiores et sequeant aut citandi ut constat ex his quae infra dicemus qui perpauci post ea scribunt multi qui eius opositum tribuunt ~.

Sit ergo propositum committendi omnia peccata venialia per se non est peccatum mortale seclusis accidens si adiungatur periculum proximum gravis culpae. Haec est communis colligitur ex doctrina auctorum ad quam ostendendam tribuenda sunt aliqua ex dictis. Iosephus Angles 1. p. 4ti q. 1a de poenitentia art. 4. diff. 4. 1. sic ait si quis habeat propositum committendi omnia venialia ex contemptu nocumenti quod ex veniali sequitur is est peccati venialis ~.

Caiet. in summa verbo contemptus. § ad verum. peccare, inquit, venialiter ex contemptu infra limites venialis non est peccatum mortale. Idem iisdem verbis dicit Nav.

1a 2ae. q. 88. art. 4. ad finem, et multiplicius ex frequentia et assuefactione venialium sub forma fuisse aliquid in transit in mortale, ut notat Azor. to. 1. lib. 4. cap. 9. q. 11. dicens hanc esse communem sententiam, et bene addit limitationem dicens aliquod veniale mutari in lethale ex assuefactione non fuisse sub frequentiam venialium sed sub periculum peccati gravissimi in quod aliquando homines incurrunt —.

Praeterea Caiet. 2a 2ae. q. 186. art. 2. § ad evidentiam hoc ait non esse peccatum mortale intentionem qua quis intendit non proficere in charitate aut bonis operibus sed se praeparat ad servare eo modo quoad ea quae sunt necessaria ad servandam charitatem, ut si habeat incuriam celebrationem circa ea quae non sunt necessaria ad salutem.

Sylvester. Verbo peccatum q. 4. ait id quod ex se est veniale potest fieri mortale sicut ait illis quatuor modis quos ibi q. 3. exponit, sed nec eo modo quod ipse deinde et vilipensio venialium sit peccatum mortale, nisi forte in religioso qui tenetur habere propositum proficiendi. et Verbo poenitentia q. 4. dicit poenitentiam esse necessariam de peccatis mortalibus non tamen de venialibus nisi propterea quod dubitat an sit mortale vel veniale, aut dubitet ne affectio venialis trahat illum ad mortale; idem dicit Angelus verbo poenitentia n. 7. et alij ibi —.

Zumel. 1a 2ae. q. 88. art. 3. in discursu art. §. sed dubitabis hic ait quod evidentiam quod ex venialibus imminet mortaliter peccandi non est tam proximum ut sufficiat ad mortale et addit id intelligendum esse per se et praecise ex periculi proximi provenientis ex frequentia venialium, nam ex alia parte potest esse mortale peccatum, nempe ratione scandali vel conscientiae erroneae, aut proximi periculi provenientis ex alia parte —.

Plura similia dicta habentur apud alios auctores, quae urgebuntur sic omnia ex illis atque attendit colligi praedictam conclusionem limitatam, quae consulto est ad subvenienda gravia alias incautis huiusmodi dabit dari occasio errandi —.

Hoc autem ita probatur. 1o. propositum omittendi sub omnia peccata venialia per se sed habet per subiecto leves malitias peccatorum venialium quod esse non est peccatum mortale probatur quia quando actus sumit malitiam ex subiecto quod si subiectum tale actus sit respondet leves malitias peccatorum venialium sequitur inde talem actum per se non esse peccatum mortale quia hoc non potest esse nisi in ordine ad subiectum gravem malitiam. antecedens autem declaratur probatur quia ex ipsis terminis per se constat eum agere esse sub propositum omittendi omnia venialia sub importare per subiecto leves malitias peccatorum venialium omittendorum

Confirmatur. si quis in facto ex experientia sub omnia peccata venialia non peccaret mortaliter ut supponitur in eo, quod dicit illum exequi sub peccata venialia quod propositum

Exequendi sd ora venialia n' e' peccatum mortale. probr. coña q'a volitio exequendi ve habet maiorem malitiam q'm habet ea, quæ afert in retribere exequenda.

2.° probr. post aliquis scienter habens propositum committ. sd ora venialia simul et scienter habere propositum firmum et efficax n' committ. ullum peccatum mortale q'o illud esse n' e' peccatum mortale coña probr. q'a ut propositio firmo et efficaci n' committ. ullum mortale stare n' post actualis commissio peti mortalis ineo, qui scienter proceduit q'd esse scienter velle efficaciter contradictoria. nempe velle n' peccare mortaliter et velle peccare mortaliter ans v' ita probr. q'a nihil ostendit obstans quominus scienter habere posse simul illud duplex propositum, q'd v' afferre repugnantiam in obiis aut modo tendendi. nam obiectum prioris propositi sd sd ora peta venialia ut suppo. obiectum autem posterioris propositi e' negatio cuiuscumque peti mortalis quia n' e' illi repugnans eo ipso quod dicat illud tendere ad sola ora venialia.

Ex dictis nobis Ro. aliqui, quod ora venialia n' habeant in se talem malitiam nisi peti venialis tamen q'd sd occasio proxima peti mortalis esse obiecti pertinet ut volitio illorum sit peccatum mortale. quare ita distinguunt ora peta venialia noie periculosi sd peccatum mortale obiectivum, quis n' sint actualia aut formale peccatum mortale, unde inferunt ineo, qui bene et noverit non posse simul cum proposito committ. sola ora venialia stare propositum efficax n' committendi ullum mortale stare posse ineo, qui illud ignorat, sed in aliis casibus contingere post aliquem ex errore velle contradictoria q'a ignorat eorum repugnantiam.

Sed hoc reiicit q'a n' ostendit in volitio limitata ad sola ora venialia includi periculum proximum peti mortalis seu actum mortale obiectivum. nam eo ipso quod sit tum limitata ad sola ora venialia illius obiectum restringit intra limites peccatorum venialium, neque obstat aliquo aliunde adiungi periculum proximum peti mortalis; nam id n' afferret esse ex noie obiecti limitati ad sola venialia. sed si quis habeat propositum faciendi sd ora bona opera id n' e' peccatum mortale quis contingere posset aliquo alicui bono operi esse aliunde adiunctum periculum proximum peti mortalis ut in ex.° quod adducit D. Chrisosto. hom. 12. in cap. 5 Matt. dicens si in domo mea vellem accipere orfanam et illam educare bonum e' hoc opus sed si dum assidue illam video cecidi in laqueum desiderii eius, aut alii inde scandalizeantur oportet eius cere et scindere tale opus bonum, quod vel mihi vel alteri generat malum et ad id accommodat illud Matt. 5. n. 30. si oculus tuus dexter scandalizat te erue eum et proiice abs te.

Obij. 1.° D. Thomas. 3. p. q. 87. art. 1.° ad 1.m sic ait ad delendum oia peta venialia sufficere et proponendi ad peta venialia minuenda ali qui esset ei periculum deficiendi. sic ille.

Ro. 1.° hæc verba sd indicant hominem debere habere propositum minuendi peta

venialia quod verum est si id non intelligat sub debito sub obligatione peccati mortalis unde authores supra citati in eo docent non esse peccatum mortale removere venialia intra limites veniali quia moneant ex consilio tantum ex debito sub obligatione veniali tendunt esse propositum minuendi venialia — Quod 2° est si illa verba intelligerent de debito sub obligatione peccati mortalis id solum deberet respici cum venialium quod aliunde esse nunc tum periculum proximum peccati mortalis quod non obstat quod sola sua venialia quae intra limites venialis possunt esse obiectum voluntatis, quae non fit peccatum mortale eo quod sit limitata ad sola sua venialia intra limites veniali —.

Hoc etiam modo intelligunt varia dicta SS. PP. afferentium vitanda esse venialia peccata alioquin esse periculum etc. ut dicitur ex locis supra citatis cap. 9 mi. obiect. nempe venialia intra limites venialium esse vitanda sub obligatione peccati venialis et aliunde quod illis nuntium faciunt periculum proximum peccati mortalis esse vitanda sub obligatione peccati mortalis. caeterum in obiecto limitato ad sola venialia non afferre per se periculum proximum peccati mortalis —.

3° obiicies ista venialia esse dispositio non disparatus dictus est per se ad peccatum mortale ut docet D. Tho. 1a 2ae q. 88 art. 3. ad 3m. est propositum committendi sola sua venialia includit per se periculum proximum peccati mortalis sed dispositio proxima ad aliquid est illa quae per se ad illud disponeret —.

R. neg. etiam quia ad hoc ut aliqua sit proxima dispositio ad aliquid non satis est quod quovis modo per se ad illud disponat v.g. frigiditas remissa ut duo dicitur respectu ignis quodam modo dispositio ad destructionem aliarum qualitatum quae se habent modo dispariens non tamen est dispositio proxima ut patet. ergo peccatum veniale dicitur dispositio per se ad mortale propter aliquid tamen transmutatem quam indecoriam abomo sed cum peccato mortali. unde qui ad venialia assuefit parat faciliorem viam ad mortalia ut expositum est supra cap. 3. initio. caeterum venialia intra limites venialis per se non includunt periculum proximum peccati mortalis ut notat Zum. 1a 2ae q. 88. art. 3. in discursu art. § sed dubitabis et desumit ex doctrina aliorum locis supra citatis in eo —.

Ad hoc normandum ex hac doctrina exposita in meo repertorio. p. 5. cap. 5 art. 1a. dub. 1°. periculum seu occasionem peccandi mortaliter distinguunt in remotum et proximum et nos sub mortali teneri ad vitandum periculum proximum, non vero remotum. sed in explicando quid sit periculum proximum seu occasio proxima peccati mortalis est difficultas et varietas apud auctores adeo ut Nav. in man. cap. 3. n. 11. ad finem ita scribat nemo quem viderim id perspicue definit et desumis eius sectatio est difficilis —.

quando 2o. Religiosus tenet sub mortali tendere ad perfectionem servare regulas sui instituti quod sublata erit multum peccatum mortale perfectionis omittendo sunt omnia venialia —.

Explicando an ille tenet sub mortali tendere ad perfectionem per ea media quae sunt sub gravi obligatione, tum ex praeceptis communibus christianae religionis, tum ex proprijs votis, tum ex statutis peculiaribus obligantibus ad mortale; ad alia vero media perfectionis quae sunt ex consilio aut obligatione levi non tenet per se loquendo sub mortali ut docent D. Tho. 2a 2ae q. 186. art. 9. Caius, Vtalis etc., quibus placens ad haec posset intervenire peccatum mortale si aliunde immineat periculum religionis ex gravis lapsus aut magnum scandalum, aut notabile damnum religionis aut negligat obstet Vanitas ex Contemptu simpliciter modo sub ea perfectio cap. 8. versus finem —.

Remmissio aliarum difficultatum —.

Aliae difficultates quae ex peccato veniali q. 89. D. Tho. disputantur ut an causet maculam in anima, an potuerit esse in statu innocentiae et in angelis, an possit esse cum solo originali et quaedam aliae dubitationes quae solum pendent ex doctrina exponenda in alijs. Ergo sequentur ac proinde ibi suis locis inserentur —.

Q. 73. D. Tho. De comparatione peccatorum ad invicem

Post quaestionem 72. in qua D. Tho. egit de distinctione peccatorum (ad cuius complementum nos inseruimus ea quae ex q. 88. et 89. pertinent ad distinctionem peccati mortalis et venialis) sequitur q. 73. in qua disserit de comparatione peccatorum inter se cuius doctrina sequenti disputatione videbitur esse exponenda —.

Disp. 6. de comparatione peccatorum quoad mutuam comparationem malitiae

Cap. 1m An omnia peccata sint inter se connexa et aequalia —

1a. propositio. Non omnia peccata sunt inter se connexa contra Stoicos cum D. T. hic q. 73. art. 1o. ubi Conr. Medina, Zum. Bas. Vtalis et alij cum D. Aug. lib. 2. cap. 29. et D. Greg. lib. 32. moral. cap. 10 et alijs Vtalis D.D. qui saepe id docent — 1o. experientia qua constat eum, qui committit aliquod peccatum religionis interim non ideo facere omnia alia peccata nempe haeresis, perjurii, homicidij 2a Deus et 3o quod non est ratio ob quam omnia peccata sint inter se connexa nam illa non important perfectionem et ordinem peccatorum destruunt virtutes ....

Libere ferri in unum sine alio, multa q. sibi inter se contraria repugnantia v.g. avaritia et prodigalitas, pusillanimitas et temeritas quod docet Arist. lib. 2. Eth. cap. 8

Obij. 1.º illud Jacobi. 2. n. 10. qui offendit in uno factus est omnium reus. Respondetur varie ab. Doctis locum expositum quas ibi afferunt interpretes et D. Tho. 1.2. q. 73. art. 1.º ubi Med.ª Zum. et Val. aliique nunc urebit sufficit haec una comprehenderis eos alios qui offendit mortali in uno praecepto factus est omnium reus, non quod eo ipso violet omnia directe in se ipsis sed in sua coi roe obed.ª et radicis charitatis in qua omnia praecepta omnia unum. 2.ª illud ad Rom. 3. n. 9. omnia instaurent in uno verbo dilect.is et illud D. Greg. Hom. 27. in evang. omnia sunt unum in radice dilect.is qui quod offenderet mortaliter in uno praecepto violat divinam obedientiam et charitatem. Et omnium reus in sua radice quae petit observantiam omnium, neque ex eo quod non violet omnia directe in se ipsis desinit esse reus transgressi legis et condemnat.is quod D. Jacobus agere voluit specialiter contra aliquos in hoc errantes

2.º Obij. omnes virt.es sunt inter se nexae, ergo omnia vitia ac peccata, quia sunt contrariorum eadem est ratio — R. commisso ante quod intelligi de virt. non ut cumque sed sub statum moralem perfectum qui denotari solet nomine virt.is simpliciter. 2.ª nostro in q.ne de virt. cap. 4. diff. 4. negat cons., et ratio disparitatis est quia virt. contrariae perficit et ordinem ad rectam rationem cui repugnantia est connexio, at vitia et peccata afferunt imperfect. et destruct. ordinis ac promde non est in illa connexio sicut inter virt.es id quod ostendunt varia roes videnda apud D. Th. et alios 1.2.ª q. 73. art. 1.º ~ Notandum autem est aliqua esse quaedam vitia et peccata dici inter se nexa quatenus unum excitat et movet volunt.em ad aliud quae ratione ex D. Greg. lib. 31. moral. cap. 31. superbia dicitur radix aliorum vitiorum capitalium. et Eccli. 10. n. 15. initium omnis peccati est superbia et 1.ª ad Tim. 6. n. 10. radix omnium malorum est cupiditas ubi videntibus expositores —

Q.ª 2.m punctum c.is propositi. An omnia peccata sint Equalia.

fuit error Stoicorum id affirmantium quem novum refferunt et late impugnant aut.es citandi q. sequenti —

2. D. P. non omnia peccata sunt equalia sed alia alijs sunt graviora. Haec est a.º est certa et comm. tradita a D. Thoma 1.2. q. 73. art. 2. ubi conradus Med.ª Zum et Bas. disp. 99. cap. 1.º Val. disp. 6. q. 3. p. 2. Bell. to. 3. controvers. 2. lib. 1.º de amiss. gratie et statu peccat. a cap.º 9.º —

Dr. 1.° ex S.ᵃ Sr.ᵈᵃ Sr. ... si comparent pecca mortalia cum venialibus illa esse graviora ... ex locis Sr.ᵈᵃ Sr.ᵈᵃ adductis disp. 5 cap. 1.° hic vero inter se comparent pecca mortalia quod aliqua sint graviora aliis probatur ex illo Gen. 13 n. 13. Homines sodomitae pessimi erant et peccatores nimis et cap. 37. n. 2. Joseph accusavit fratres suos crimine pessimo Ezech. 16. n. 47. scelerationa fecisti et n. 51. vicisti sorores tuas peccatis tuis sceleratius agens Joan. 19. n. 11. qui me tradidit maius peccatum habet —.

2.° ex PP. D. Aug. lib. 2. cap. 29. D. Hyer. lib. 2. contra Jovinia. Cyril. lib. 12. in Joan. cap. 22. et aliis quos refferunt Sr.ᵈᵃ citati —.

3.° ex com. estimat.ᵉ qua prudenter censet cum inter pecca mortalia aliqua esse graviora aliis ut v.g. odium g.ᵃ Dei, desperatio, heresis etc. quem merito D. Aug. supra citatus dicit oppositum errorem esse contra communem sensum omnium hominum —.

4.° rone. in peccatis enim mortalibus reperiuntur multa inaequalia propter quae unum sit gravius alio quam non diu sit inaequalia ... quia peccatum est gravius ex eo quod habeat aut obiectum magis directe oppositum praestantiori virtuti, aut minus tendendi magis deliberatum, magis et voluntarium, sine impedimentis minuentibus culpam aut ex eo quod sit contra obligationem maiorem aut strictiorem, aut habeat alias circunstantias morali estimat.ᵉ aggravantes malitiam, ut amplius exponet in progressu huius disp. —.

Notandum est 1.° inaequalitatem in peccatis habere locum suo modo quoad varias rones quae in ipsis peccatis reperiuntur 1.° quoad monstrositatem seu deformitatem positivam quae est malitia peccati commissionis ex ... Sr.ᵈᵃ dicta disp. 2. cap. 2. sect. 2. et aliis ibi sequentibus —. 2.° quoad privationem rectitudinis quae est malitia peccati ut ibid. dictum est unde peccata sunt inaequalia non solum quoad conversionem sed etiam quoad aversionem. Sive aversio sumatur positive pro recessu positivo et conversionem ad bonum commutabile, quae conversio, etiam dicitur esse positivus recessus a rectitudine et ultimo fine sive sumatur aversio privative pro ipsa carentia rectitudinis debitae, nam aversio sumi solet hoc utroque modo ut notatum est in eod. disp. 2. cap. 5. —. quare id quod aliqui dicunt peccata esse inaequalia solum quoad conversionem non vero quoad aversionem reijciendum est communiter hec ex D. Th. 1.2. q. 73. art. 3. ad 2.ᵐ et 1.2. q. 10. et q. 39. art. 2. Med.ᵃ 2.ᵐ et aliis 1.2.ᵃᵉ q. 73. art. 2. et probari potest ex dictis et dicendis —.

2.° notandum est cum peccatum tam formale quam materiale habeat oppositionem ad diversa nempe ad Deum et legem, tum naturalem, tum positivam ad rationem creatam et rectam rationem ad donum sanctum et virtutem ut expositum est Sr.ᵈᵃ disp. 2. cap. 3. respectu horum omnium hoc modo reperiri potest inaequalitas in diversis peccatis quare reijciendum est 1.° id quod aliqui dicunt in peccatis non esse inaequalitatem quoad rationem offensae Dei —.

2º. id quod alij asserunt nempe quae omnia peccata gravia esse inaequalia oppositum enim ... fundamentis suaderetur et alijs infra tradendis. V. infra ad 2m. § 3.

Argumenta adversariorum pro aequalitate peccati et

1. arg. In SS. solum distinguuntur duo ordines scilicet nempe alij boni admittendi in vitam aeternam, alij mali ab illa excludendi ut dicitur Math. 25. n. 33. ... ... inter malos et ... at ... inter ... quae sunt mali. — Confirmatur ex D. Basil. in regulis brevioribus c. 293. ubi dicit differentiam minoris et maioris peccati nusquam in novo testamento reperiri. —

Ad arg. R. ... quod in quolibet eorum ordinum sunt diversitatem ... gradus nam sicut inter scilicet bonos alij alijs sunt meliores, ita inter malos alij alijs sunt peiores ... inaequalia peccata ut ostendit ex ... adductis ... 1a. —

Ad confirm. aliqui ut Boya. lib. 4. in Iud. cap. 5. paulo ante finem dicunt verisimile esse illud non fuisse dictum a D. Basil. ... lib. 1º. de ... cap. 13. ad ... ait valde probabile esse illas ... non fuisse editas a D. Basil. ... ipse D. Basil. saepe docet inaequalitatem peccatorum ut patet ex varijs locis quae inveniuntur ex indice suorum operum verbo peccatum —

Respondeo ... sit an D. Basil. fuerit auctor ... ... reg. 46. tradit inaequalitatem peccatorum et illud dictum quod in ... ... exponi ex ipso ... illius c. 293. qui ita se ... quomodo agi par est cum ijs qui cum maiora peccata declinant minora ... ac si nihil referret omittunt ... ut ... differentia sane minoris et maioris peccati nusquam in novo testamento reperitur nempe differentia sane quae ponitur in ipso ... de ijs qua omittunt minora peccata ... ac si nihil referret. nam nusquam in SS. ... aliqua esse ... ... peccata quae nihil referat omittere et ... ... aliqui ... nulla esse peccata parva et venia nempe quae ita sint parva ut sint contemnenda ... nihil referat ea omittere vide ... ... 5. cap. 1. ad ... —

2m. arg. ... peccare est transgredi limitem rectae rationis et legis Dei in hac transgressione non est inaequalitas quia aeque transgreditur limitem praefixum ille qui parum ac qui multum ... eo recedit ergo inter peccata non est inaequalitas —

Respondeo neg. min. quia magis transgreditur limitem praefixum qui plus ab eo recedit quo pacto ... ne ultra illum procedat ... ... ad ... ... ut ... in moralibus. V. Bas. 1. 2. ... 1. ... 99. cap. 8. ad ... ... in modo transgrediendi.

Quid sit [illegible] culum [illegible]

P. nunc urbitur. Dm. e pericululum proximum esse aliquam peculiarem occasionem detractam sub talibus circumstantiis in quibus moraliter sit infallibile aut seu infallibile fuerit aut illum respectu cuius dicitur periculum proximum esse statim, aut fere statim lapsurum in peccatum mortale quia proximitas periculi attenditur penes moralem infallibilitatem mortalis lapsus secuturi statim aut fere statim in tali peculiari occasione detracta quod probatur quia moraliter non censetur periculum proximum quando prudenter et probabile in tali occasione non esse futurum lapsum in peccatum mortale neque ad illud sufficit infallibilitas vaga alicuius peccati mortalis respectu longi temporis commissi in hac vel illa vel alia occasione. nam officia militis et mercatoris et tabellarii et alia huiusmodi non censentur occasiones proximae atque ideo necessario separandi sunt homines quia vage sit infallibile eos in iis officiis esse aliquando lapsuros in peccatum mortale ut expositum est in materia de penitentia loco citato ubi plura circa hoc videri possunt.

regredior ad 3. obis

14

transgrediendi limitem et inaequalitas moralis ex eo quod quis illum transgrediatur ex motivo turpiori directe opposito praestantiori virtuti, aut affectu magis deliberato et magis voluntario et intenso aut ex eo quod sit imposita maior et strictior obligatio vel ex aliis circumstantiis moraliter augentibus malitiam ut dictum est dicto post [illegible] m 4. [illegible]

et amplius ostendetur ex dicendis.

Dices D. Tho. 3. 2q. cap. 139. n. 6. cum proposuisset hoc argumentum a simili de transgressione limitis a iudice praefixi postea respondens sic ait non est simile virtutem transgredi et terminos a iudice positos transire. nam virtutis est secundum se bonum. unde virtutem transgredi est secundum se malum et ideo oportet quod magis attinet recedere sit magis malum transgredi autem terminos a iudice positos non est secundum se malum sed quia est ingressum et prohibitum. idemque docet in disputationibus de malo q. 2. art. 9. ad 4. in 2. solutione. quod saltem exis timat non esse inaequales transgressiones in iis quae sunt mala quia prohibita per legem positivam. –

Respondetur hoc id videtur redere [illegible] ad 1. 2. q. 73. art. 2. a. 2. aeque D. Tho. et alii ——.

R. Respondeo coram quia D. Tho. in eo ex. loquitur in casu quo ex intentione iudicis praefigitur limes tali modo ut ad eam intentionem nihil referat magis aut minus recedere a illo limite. sic enim ait si a iudice statuatur alicui limes quem non transgrediatur nihil refert apud iudicem sive multum sive modicum sit transgressus sed non refert ex quo semel limites campi exivit utrum parum aut longius progrediatur. quae alia ratio est quando limes praefigitur alia intentione ad quam refert plus aut minus ab eo recedere. –

Ad hoc notandum est cum obligatio legis positivae pendeat ex intentione legislatoris

dupl. pot auidere psyl. Limes. uno mo ita ut si intendat. Homines intra illum limitem q. in indivisib. nihil curando an progressus ultra illum sit maior l. minor. Sed l. alio mo si sic quaelibet transgressio respectu talis intentionis exit egressus — alio mo ita ut intendat prohibere progressum ultra illum limitem sibi respectu ad latitud.em progressus erunt inaequales transgressiones ex latitud. maioris l. minoris progressus. Sic ergo D. Tho. in disp. de malo q. 2. art. 9. ad 4m. dicens si alicui pateret via dicit quod n. ambularet ultra limitem constitutum. manifestum est quod quanto plus ambulando procederet, tanto gravius puniretur. V. D. Thom. 1a 2ae. q. 73 art. 2. §. ex dictis ubi tradit hanc doctr. et in 2. illius dubij § principalis probat ut certum et indubitatum etiam in ijs quae sunt mala prohibita q. esse possunt esse inaequalia. idem Caiet. ubi supra q. 99. cap. 5. et alij —.

3m. ans. est malitia habitus peccati consistit in privat. rectitud. sed inter privat. n. dat inaequalitas q. privatio n. suscipit magis et minus q. inter peccata saltem quoad formale n. e inaequalitas —.

D. Th. 1a 2ae. q. 73. art. 2. C. Resp. disting.do mi. alia in privat. e privatio simplex et pura quae nihil relinquit de habitu opposito ut Vg. mors et tenebrae, alia vero est privat. quae n. e simplex et pura quae relinquit aliquid de habitu opposito ut Vg. aegritudo quae privat debita commensuratione humorum ita tamen quod aliquid aliquid relinquat. et supra hac doctr. asserit illud dictum quod privat. n. suscipit magis et minus intelligi de privatione quae privat. n. vero de posteriori et deinde hoc ait dicendo peccatum quia est ingenio quasi inquit, sit privet debita commensuratione rationis n. tamen totaliter quia remanet aliquid de ordine rationis et malum refert ad gravitatem peccati. utrum plus l. minus recedat a rectitud. rationis

Hac solutio vr difficilis quia peccatum quod est omissio est aliquid malum transcendentem ita ut alius positivus tamen nullam videtur habere bonitatem moralem quae est gravius dissentaneum rectae rationi et legi. et insuper peccatum pure commissio nullam habet bonitatem neque transcendentem quod privat, quae est in peccato est simplex et pura respectu bonitatis moralis —.

Aliqui Resp. in quolibet peccato etiam gravissimo esse aliquid bonitatis moralis n. in simplici sed in quod aut habitu ut in peccato omissionis aut in interpretatione ut in peccato omiss. et ideo inaequalitatem peccatorum provenire ex admixtione bonitatis moralis alicuius bonitatis maioris aut minoris l. habitu l. interpretatione. alij tamen id negant sed apud multos vr dissensio in modo loquendi quia varias accept. bonitatis moralis simpliciter et simpliciter late l. stricte

De re ita disting.dum vr nulla bonitas moralis sumpta quae est conformitas cum recta ratione et lege est admixta cum peccato, neque hoc est passio entis moralis in eo ab hac sententia aviat. et ratio quia est propria entis moralis pertinentis ad virtutem. ut dictum est supra q. 2.

f. pure. 4.

dep 2. cap 3. hi locum hec id quod Bal.º 2.ª dp. 6. q. 3. q.to 2. § 3 ipse ... 99. cap. 3 tradit dicens privationem quae est in peccato esse simplicem et puram seu totalem et consummatam nempe respectu boneitatis moralis sumptae pro conformitate cum rectitudine et lege qua ... caret ipsum peccatum.

Quod quia voluntas sive in omiss. sive in commiss. semper dicitur ferri aut formali aut interpretative in aliquod bonum saltem utile vel delectabile pro suo iudicio rationis. Sane aliqui appellant bonitatem moralem sumptam dicentes de ente morali ex toe virt. et vitio ac proinde etiam peccatum habere illam ... aut formali aut interpretative saltem aliquod bonum conformatur alicui pro suo iudicio rationis. Sane cum tali limitatione nihil obstat ... peccato bonitatem moralem ... in peccato non sit conformitas cum recta ratione et lege ut pt. ad haec restat diff.tas quo pacto ex tota illius ad mixtione locum habeat praedicta doctrina D. Thomae qua asserit privationem quae est in peccato non esse simplicem et puram sufficienter quod remaneat aliquid de bonitate opposito hoc est de recte rationis.

Quare alii aliqui ut Zum. 1.2.ª q. 73. art. 2. dub. 2. pp. 3. exponunt illam doctrinam D. Thomae ut velit privationem quae est in peccato quatenus respectu peccati sit simplex et pura nihil habens in ipso peccato admixtum rectitudinis in respectu subiecti hoc est bonitatis non esse privationem simplicem et puram totius rectitudinis quia non impedit quominus in voluntate possit esse aliqua rectitudo per alios actus morales bonos. [voluntatis]

Sed addendum est cum aliud sit negatio rectitudinis, aliud vero privatio ... quod licet peccatum respectu sui habeat negationem totius rectitudinis quia in se nullam habet rectitudinem tamen non dicitur esse in illo propria privatio totius rectitudinis sed solum illius quae deberet inesse actui circa obiectum in quod formaliter aut interpretative fertur ut explicatum est supra. pp. 3. cap. 1. sect. 3. diff. 2. ad 3.m explicando quae non solum respectu subiecti sed etiam respectu ipsius peccati privatio quae est in quolibet peccato non est simplex et pura privatio totius rectitudinis quia non quodlibet peccatum habet propriae privationem cuiuslibet rectitudinis sed unum proprie habet privationem rectitudinis pertinentis ad unam virtutem v.g. iustitiae aut temperantiae aliud vero alterius rectitudinis pertinentis ad aliam virtutem v.g. religionis aut charitatis.

Nostri circa illud dictum in min. 3.ª art. ... quod privatio non suscipit magis et minus non esse ... verum de ambabus privationibus ... quia privationes non sunt totales sed partiales hoc est privantes non tota forma sed aliqua illius ... dari in illas maiori et minor privationes quae privant maiori vel minori latitudine formae, nempe si forma habeat latitudinem aut intensivam graduum intensionis aut extensivam vel extensionis vel ... extensionis eo erit maior privatio per quam plures illius formae gradus aut ... removentur ut ostendit et notat Suarez. to. 2. met. dp. 54. sect. 5. n. 10.

Vero etiam in privationes totales possunt esse inaequales in ratione mali eo quod una

privat meliori bono. v.g. caecitas quae privat meliori sensu nempe visu e magis mala privatio quam surditas quia privat sensu ignobiliori ut notat Bas. 1a 2ae. to. 1. disp. 99. cap. 4. n. 17. Zum. ibi. q. 73. art. 2. dub. 1o. post 2m. arg. in ultam. probat. atque hac ratione ut solid. docent ostenditur id ut supra etiam si consisterent in solis illis privationibus quas vocant simpliciter vel puras seu in facto esse absque admistione ullius boni addi ditur inaequalitas ex eo quod privarent inaequali rectitudine adde etiam ipsam eiusdem rectitudinis inaequali obligatione debita. nam in moralibus inaequalis gravitas privationis attenditur etiam ex inaequali debito servandi formam oppositam ut constat ex prudenti aestimatione ut observat Sua. & praed. citatus etiam ex alijs circumstantijs moraliter augentibus aut minuentibus malitiam. v.g. si quis peccet ex maiori aut minori deliberatione vel advertentia ex leviori causa etc.

4m. argum. e in ijs quae sunt mala ex eo quod per leges positivas sint prohibita tota ratio malitiae sumitur ex prohibitione sed hac e aequalis quo saltem supra. contra leges positivas et Ecclesiae.

Resp. neg. min. 1o quia leges positivae sunt saepe contra diversos mores inaequalium virtutum v.g. religionis etc. 2o induunt inaequales obligationes ad intentionem legislatoris et finem praecepti. 3o gravius peccat qui omittit maiorem partem praecepti v.g. divini officij et qui ex leviori causa et maiori deliberatione et intensioni affectu et sub alijs circumstantijs moraliter augentibus malitiam. v. Zum. 1a 2ae. to. 1o. q. 73. art. 2. dub. 2. et Bas. disp. 99. cap. 5.

5m. argum. e quodlibet peccatum mortale e mors vitae spiritualis sed hac mors aequaliter induit offensam aversionis a Deo ultimo fine et privationem gratiae et poenam damni quae e aequalis in omnibus damnatis quamvis inter peccata mortalia non sint aequalia inaequalitas

Resp. neg. mi. quia non quodlibet peccatum mortale aequaliter illa ora induit et quia haec sol aliquando sunt diversa puncta. oportet illa distinguere. 1m. e quodlibet peccatum mortale dici mors spiritualis quia tollit vitam gratiae. caeterum essentia peccati actualis formalis non sistit in privatione gratiae sed in privatione actualis rectitudinis debitae in ea materia in qua peccatur ut ostensum e supra disp. 1. cap. 2. et xa. Soc. D. Thom. in disp. de malo q. 2. art. 9. ad 2m. ubi ait mors animae e privatio gratiae sed privatio gratiae non e formalis ipsa culpa sed effectus culpae et ibidem ad 6. dicit peccatum formaliter non e privatio gratiae sed causaliter.

2m. punctum e quodlibet peccatum mortale includit aversionem simpliciter a Deo ultimo fine ut dicitur o supra disp. 5. cap. 3. diff. 2. caeterum aversio quae e formalis peccato actuali non e privatio gratiae sed si aversio sumatur positive e deformitas actus quae eo ipso quod per inordinatam conversionem ad bonum turpe sit recessus ad bonum ad quod oppositum rectae rationi et divinae bonitati ac legi e etiam recessus positivus ac principale

positiva aversio n̄ sit a recta ro̅e Dei, a Deo diligendi ut expositum e̅ sup.a disp. 2.
cap. 5. Privativa aversio ultimi finis privative e̅ privatio rectitudinis q̄ deberet habere aliquis in ord.
ad ult. finem ut ibid. dictum e̅. Utraq3 autem aversio tam positiva tam privativa in diversis pctis e̅ inequalis
x.a inequalem rectitudinis debitae.

2.a Pars. Hoc aversio e̅ offensa Dei id est offensa activa se tenens ex p.te offendentis.
displicentia autem q.m Deus habet de pcto creaturae. id est offensa passiva neq3 sunt meus. sed proprie pctum
id est offensa Dei ut ostendit ex sup.a dictis disp. 2 cap. 7 in q. ubi quia pctum n̄ ita offendat
Deum ut illi inferat aliquod damnum intrinsecum ut expositum e̅ ibid. ad 1.m sed ex se auferat
aliquem honorem et cultum extrinsecum illi debitum, et Deus aliunde illum repenset et conferendo maiora
bona ut explicatum e̅ disp. 5. cap. 3. diff. 4. ubi etiam quo pacto pctum mortale dicat affici quasi
positivum Dei. atq3 ex his quae locis locis citatis et in hoc cap.o dicta s.t satis prob. in
pctis esse inequalitatem etiam quoad ro̅em aversionis et offensae Dei.

Ad illud vero quod aliqui obijciunt quodlibet pctum mortale ex p.te aversionis habere malitiam
infinitam et ideo infinita unum n̄ esse maius alio responsum e̅ sup.a disp. 5. cap. 4 neq3 illam
esse infinitam simpliciter et per alia ibi adducta notandusq3 e̅ apertus locus D. Tho. in disp. q.
de malo. q. 2. art. 9. ad 5.m ubi sic ait a bono infinito aliquis avertit actu finito et
ideo pctum est finitum e̅ et habet aliquam habitudinem ad bonum infinitum. adde etiam inter
infinita simpliciter quodlibet n̄ sit in s.o genere infinitum posse dari unum maius alio ut suo
loco in disp. de infinito dictum est.

3.m punctum e̅. quodlibet pctum mortale inducit penam damni hoc e̅ privationem gloriae et qua fit
et de privatione gratiae e̅ controversia apud auct.es an in omnibus pctis sit equalis. partem affirmantem tenent
aliqui quos refert et sequitur Bas. 1.2.ae to. 1.o disp. 100. cap. 8. quorum fundamentum e̅ q.a pena
damni e̅ per se privatio gloriae n̄ detrahens in hoc aut illo gradu sed absolute quae pena cum sit max.a
e̅ equalis in omnibus damnatis q.a per se n̄ e̅ capax inequalitatis et sufficit dari inequalitatem in aliis penis
q.ae s.t capaces inequalitatis.

Oppositum dicit vero cum aliis quos refert ipse Bas. in ead. disp. a cap. 1.o usq3 ad 4.m Zum.
1.2.ae to. 1.o q. 87. art. 4. dub. 2. Suarez 3. p. to. 9. disp. 13. sect. 2. n. 19. sed quia id solet
exponi variis modis quorum probationes qui ab eisdem impugnant et ex aliis dictis ac dicendis
reijci poterunt. nunc illis ommissis verbis id explicandum e̅ modo sequenti.

Pena damni pctis mortalibus debita e̅ inequalis in ro̅e privationis gloriae quae per se respondet
inequali gravitati pctorum. prob. 1.o hoc privatio gloriae e̅ inequalis q.a per respectum ad maiorem gravitatem
pctorum cuius e̅ pena facit ut sub3 sit magis distans et remotum a receptione gloriae huic rei
favet doct.a asserens privationes suscipere magis et minus per ord.em ad causas impedientes
aquisitionem formae ita ut quo maior et plura impedimenta opponuntur aliqui formae aquirendae maior
sit privatio quae subiectum elongat ab ea forma. consonat id quod D. Th. 1.2. q. 11. art. 4. ad 1.m sic ait. si
privatio formae n̄ suscipiat magis et minus tamen quod formae quod ei opponitur recipit magis et minus etiam ipsa privativa
tiva dicitur formae magis et minus. ubi cum et alii notant de privatione dici quod suscipiat magis et minus.

roe fundamenti atqz hoc speciatim locum habet in hoc morali considerate. ubi pœna damni propter peccata mortalia dicitur respondere ad inequalem gravitatem culpæ propter quam subiectum magis elongatur a gratia et simili ratione damnum est privatio gratiæ propter inequalia peccata mortalia esse inequalem in ratione pœnæ ... respondentis illorum gravitati —.

2° probatur privatio gratiæ peccatis inæqualibus debita est inequalis quoad inequalem tristitiam cuius est per se illativa. nam privatio gratiæ propter culpas ut stat morali æstimatione inducta est per se illativa tristitiæ et eo maioris quo propter graviores culpas iudex maiori odio indignatione et opprobrio severius relegat reum ab amicitia ad gratiam. quo pacto Deus velut iudex se gerit contra peccatores. neqz obstat quod ipsa tristitia non sit pœna damni sed aliquid eam consequens. nam pœna damni quæ est illativa tristitiæ colligitur esse maior ex eo quod sit per se illativa maioris tristitiæ ut notat Sotus. q. 57. d. 16. q. 1. art. 1. § ad rogas. Ledesma 1. 4. q. 29. art. 1. ad fin. et alii imo aliqui addunt tristitiam ex privatione gratiæ certam pertinere intrinsece ad pœnam damni quamvis non primario sed secundario. ac proinde moraliter non esse computandam ut pœnam diversam sicut exilium et tristitia ex illo resultans non computantur ut diversa pœna. unde Suarez 3. p. to. 4. disp. 13. sect. 2. n. 17. ait merito dici posse illam pertinere ad pœnam damni et ad minus loqui spectare quod aliqui eam numerent inter pœnas sensus. —

Prædictis rationibus ostenditur inequalitatem inter pœnas damni posse habere locum, etsi pœna damni (ut obiiciunt adversarii in fundamento suo adducto in 3° puncto) non esse privatio gratiæ detractæ in hoc aut illo gradu. nam etiam carentia gratiæ absolute potest habere rationem maioris pœnæ ex eo quod per respectum ad maiorem culpam faciat subiectum moraliter magis distans et remotum ab amicitia ad gratiam et sit illativa maioris tristitiæ modo exposito. Addendum est etiam in pœna damni esse inequalitatem fieri moralem ... detractæ gratiæ in hoc aut illo gradu maiori aut minori per se respondentem inequali demerito peccatorum ut exponet sequenti ratione. —.

3°. probatur pœna damni per se debita peccatis mortalibus habet rationem pœnæ moralis propter est carentia gratiæ non utcumqz modo physico sed modo morali ignominioso propter demerita sed peccata mortalia sunt inequalia in ratione demeriti detracti ad gradum maiorem aut minorem. nam quod liberet peccatum mortalem cum sit detractum et finitum habet etiam detractum et finitum gradum demeriti eo maiorem, aut minorem quo ipsa culpa fuerit maior aut minor. ergo pœna damni debita diversis peccatis mortalibus est inequalis. in ratione pœnæ moralis detractæ ad diversos gradus maiores aut minores ignominioso modo respondentes inequalibus demeritis peccatorum. hac fere ratione quies in his primo loco. paulo aliter procedit Suarez 3. p. to. 4. disp. 3. sect.

si cunctim attendant ea quae primum tradidi n° 20. et deinde an. 28.
usque ad 32m. 32m —

Dices quodlibet peccatum mortale meretur privationem totius gratiae et consequenter totius gloriae
quia quodlibet est mors spiritualis tollens totam gratiam et gloriam quae cuilibet peccato mortali
respondet poena damni privans absolute tota gloria quae non potest esse poena damni in aliis
privans secundum aliquo gradu maiori aut minori gloriae —

Respondeo distinguendo maiorem. quodlibet peccatum mortale meretur privationem totius gratiae et gloriae
directe formaliter et per se et sic nego. indirecte materialiter et consequenter et sic concedo. Namque per
ipsum in compatibilitatem cuiuslibet peccati mortalis cum gratia et gloria convenit ut per quod-
libet induat carentiam totius gratiae et gloriae in quocumque gradu et ex infinitis possibilibus
quia non quodlibet peccatum mortale per se dicat infinitum demeritum cui directe formaliter
et per se debita sit poena omnium infinitorum graduum possibilium gratiae et gloriae —

Ad 2m notandum est id quod Suarez dicit in predicta sect. 2. n. 28. sicut enim quodlibet
peccatum mortale suo modo repugnet gratiae divinae in quocumque gradu remisso et intenso in
sub propria ratione demeriti, et poena non quodlibet peccatum meretur per se ac proprie privationem
infinitorum graduum gratiae et idem, inquit, dicendum est e converso quia in peccato non est infinitum
demeritum, nec tota carentia visionis secundum totam latitudinem graduum possibilium dicat rationem
poenae. —

Hoc potest ostendi exemplo aliarum rerum in quibus suo modo coniungunt aliqua materialiter
concomitanter et consequenter quae directe formaliter et per se non sunt debita
ex vi actionis. unde convenire potest inaequalitas actionum ex eo quod uni formaliter
directe et per se respondeat aliquid quod solum materialiter indirecte et consequenter est
anexum alteri actioni. v.g. inter actiones transubstantiativas corporis et
sanguinis Christi Domini est inaequalitas quamvis utraque afficiat totum Christum
in una formaliter directe et per se terminatur ad corpus Christi quibus materialiter et consequenter
per concomitantiam dicat et adiunctum sanguinem. altera vero alia directe
formaliter et per se terminatur ad sanguinem quibus materialiter et consequenter per concomi-
tantiam adducat et corpus et inter actiones possibiles adduci possunt exempla
similia. si diversae actiones formaliter et per se essent transubstantiativae diversarum
partium maiorum, aut minorum corporis animati quibus quaelibet actio
per concomitantiam materialiter etiam afficerent alias partes —

vide dicit — sic igitur

Sic igitur suo modo pena damni potest dici ratione pena moralis q[illegible]

ex hoc quia aut illi detracto peccato mortali [illegible]

deruit directe secundum [illegible] quibus [illegible] in aliquo detracto gradu, q[illegible]

ipse demeruit gradus certos talis culpe sentis [illegible] detracta [illegible]

temperantis, quia illi [illegible] eam [illegible] debita [illegible] in illo

haberet suppositis alijs ad meritum requisitis haberet meritum detractum

ad gradum tantae gratiae [illegible]. ceterum [illegible] propter repugnantiam

[illegible] peccati mortalis [illegible] carentia gratiae

in quo cumque gradu.

Quare [illegible] pena damni non est [illegible] attendenda ex carentia q[illegible]

[illegible] ex carentia quae directe [illegible] respondet [illegible]

demeriti quod [illegible] ostendit ex eo quod carentia [illegible]

esset [illegible] propter demeritum non haberet rationem pene moralis [illegible]

in quo est propter demeritum [illegible] hoc sit [illegible] non est tam grauis [illegible]

[illegible] pena damni [illegible] infantes in Lymbo propter peccatum originale

non est tam grauis ac in adultis propter peccata [illegible] ut docent [illegible]

[illegible] in 2a [illegible] Gabriel [illegible] dist. 3 in [illegible]

[illegible] ut aliquis [illegible] post multa merita [illegible] ad magna[illegible]

[illegible] incidat in [illegible] mortale non ad modum graue, propter quod amittat [illegible]

[illegible] pena damni in illo non erit maior quam in alio qui post [illegible]

gratiam [illegible] minorem gratiam [illegible] antea ex [illegible] meritis [illegible]

[illegible] minoribus [illegible] non est maior pena.

CAP. 2. An grauitas peccatorum desumatur ex objecto vel circumstantijs

Multa, quae [illegible] tractari solent [illegible] [illegible] q. [illegible]

[illegible] cap. 1. 2. et 3. ubi [illegible] bonitas vel malitia actuum humanorum

desumatur ex objecto vel circumstantijs, quae illis suppositis nunc [illegible]

[illegible] absolute [illegible] superest.

Dico. grauitas peccatorum ex objecto vel circumstantijs [illegible]

[illegible] sit [illegible] peccatorum grauitas. Hec [illegible] D. Tho. [illegible]

alijs [illegible] q. 73. art. 3. ubi [illegible] peccatorum [illegible] art. 7. [illegible]

circumstantias [illegible] art. [illegible] cum alijs ad eam spectantibus [illegible]

[illegible] hac [illegible] explicanda.

Si malitia alicuius humanae accendit ex obo circumstantiis ut videtur indubie, tunc aestimatur specialis secundum illas sed adnihilis ex qq. lib. 2. cap. 1. 2. et 3. quoniam inde desumitur gravitas peccati. — Sed quoniam malitia peccatorum ac privationes illorum in obiectivas inducendas ex illis omnibus atque moralis aestimatur pendet huius modi ab obiecto et circumstantiis. —

Dubitari solet an propria malitia peccati aestimatur ex obo mali sive finali. — R. ceteris paribus desumi ex obo finali. Hoc est ex eo, quod est motivum propter quod voluntas tendit in aliud malum, nam finem finale est magis voluntarium, quam illud, quod est medium, propter quod unum quodque tale et illud magis. Unde ceteris paribus propter minoris malitiae quam finem malum ab illo desumitur propria malitia peccati. —

Dixi ceteris paribus quia si alia sint impaia, nempe si obiectum male sit maioris malitiae, quae moraliter aestimatur consequenter, superabit eam, quae est ex obo finali; tunc propria malitia peccati desumitur ex obo mali ex quo habet maiorem moralitatem. Ut si quis vellet iniuste occidere aliquem ob vanam gloriam, propria malitia talis peccati sumitur ex homicidio, quod ibi est obiectum male gravioris malitiae quam vana gloria. —

Notandum 1.° hanc doctrinam cum ceteris paribus debere subintelligi quando fiat comparatio inter aliquam obiecta vel circumstantias, ut peccatum esse gravius ex una quam ex alia. Nempe id solum habet si cetera sint paria, nam aliquando obiectum aliquid potest, si aliunde aestimatur aliquid magis aggravans ex alia parte, idemque servat comparatio ad aliquem actus bonus esse maioris bonitatis, demeriti ex aliquo capite, nimirum id semper subintelligitur si cetera sint paria seu nisi aliunde aliquid obstet. Sic D. Thomas 2. 2. q. 29. quaest. unica art. 4. cum quibus dixit actum bonum esse maioris meriti, quo est magis voluntarius vel ex maiori charitate vel obiectum magis arduum, subdit semper intelligatur comparatio cum ceteris paribus. —

Notandum 2.° id, quod dici solet peccatum eo esse gravius, quo est contra obiectum dignioris vel excellentioris debere, ita exponi licet quoniam refertur ad dignitatem et excellentiam obi, quia quoad se non sunt malitiam moralem gravitas peccati ut tendat ex eo, quod inordinato affectu fertur circa obiectum dignius vel magis ornatum, atque odium circa Deum ceteris paribus gravius peccatum quam circa creaturas, ut hoc dicitur 2.ª ex D. Th. videlicet 1.ª 2.æ q. 73. art. 3. quod sit ceteris paribus.

gravior est egritudo quae est contra digniorem partem animalis. Ergo a contrario ita similiter peccatum quod est specialis egritudo ceteris paribus est gravius quo ipsum inordinato est contra bonum dignius nam est magis disonum rationi et debitae appretiationi dignitatis, alunde tamen contingere potest ut defectu advertentiae et deliberationis aut propter alias circumstantias sit minus grave peccatum quam peccatum contra bonum inferius.

Obiicies malitia formalis peccati consistit in aversione. quare gravitas ... gravitas peccatorum non desumitur ex bono circumstantiis quae se habent ad versionem. ad hoc ex D. Thom. et alijs 1a 2ae q. 73. art. 3. ad 2m. Dico neg. consequentiam quia aversio privativa sequitur versionem (aut formalem ut in peccatis commissionis aut interpretativam ut in peccatis omissionis). Itaque quo peior est versio ad bonum circumstantiis maioris privationis eo etiam aversio privativa est gravior. Dico nihil est quam bonum ... malitia peccati quoad materiale quod est versio secundum se ex bono hoc modo tendentis in illud. quoad formale vero quod est aversio privativa ex carentia rectitudinis honestatis ut supra dicta disp. 3. cap. 1. etc.

2o obiicies potissima gravitas peccati attenditur ex obligatione illud vitandi. Sed idem bonum potest primus praescribi leviori obligatione et postea strictiori ... bonum esse levius potest praescribi strictiori obligatione quam aliud gravius quo contra idem bonum aut etiam contra levius potest dari peccatum modo gravius modo levius etc.

Aliqui ut Bibl. in relectione de potestate civili n. 9. inter eos qui asserunt gravitatem culpae sumi ex quantitate obligationis cum potius e contra quantitas obligationis discernenda sit ex gravitate culpae. Et Medina 1a 2ae q. 73. art. 3 ad finem. dicit id quod est minus grave non posse strictius praescribi a Deo.

Sed hoc explicandum est distinguendo praeceptis. 1. est minus quae lege naturali prohibita quia ... ea quae ... esse mala (ut supra dicta disp. 2. cap. 6.) non potest supra ipsam legem naturalem strictior obligatio nisi contra bonum esse levius quam in lege naturali quia quantitas obligationis attenditur ex quantitate boni formaliter. alia vero ... est lege positiva quae proveniunt ex fine legislatoris praescribit id, quod non est ex se malum et potest legislator ad idem bonum ob varios fines imponere primus obligationem leviorem et postea strictiorem et ad bonum quod formaliter se est leve imponere gravium obligationem saltem ob finem magni momenti. sibi propositum sic ... Deus ad exercitium ... obedientiae et subiectionis sibi debitae gravi obligatione praescribit Adamo esum fructus arboris vitae etc.

Quare in legibus positivis quantitas obligationis discernenda est ex ... ... circumstantiis et intentionem legis latoris et sic eius ... id quod Castro lib. 1. de lege poenali cap. 5. documento 2. Alij docent leges suas non obligare nisi ...

ma. cum suis circumstantijs sumpta. — Notat atque Bas. 12. to. 2. disp. 158. cap. 4. n. 30. non posse voluntatem legislatoris ad mortalem, aut venialem culpam obligare, ita ut semel praecepto ex ipsa materia gravitate aut levitate respicientibus culpam mortalem aut venialem iudicandam esse. Unde ibi n. 31. infert non esse in legislatore obligare ad solum veniale quando materia est gravis et n. 34. dicit non esse in potestate voventis aut iurantis se obligare ad gravem, aut levem culpam sed id pendere ex gravitate aut levitate materiae. Xa. finem disposita cap. 6. n. 58. et 59. explicans quo pacto cognoscenda sit gravitas vel levitas materiae, ait id relinqui arbitrio prudentis et sane regulam esse servandam ne materia legis positivae inspiciatur secundum se sed cum ordine ad finem legislatoris quia non omnes eamdem finem sibi proponunt et illa transgressio quae fini legislatoris multum et graviter nocet erit mortalis quia tunc materia legis sit gravis — De hoc etiam faciunt examen suo proprio loco in materia de legibus.

2m. punctum est quod aliquid erat quidem prohibitum eiusdem obliquum et postea prohibi[illegible] alia obligatione mutatur hoc in re morali non quia semper sit alia res prohibita sed quia alia prohibitio moralis refunditur in obiectum et proinde moralis censetur aliud obiectum secundum ... nihil non prohibitum. Usus comedendi carnes extra tempus vetitum est diversa a ... eiusdem rei prohibitae quia usus obiectum morale est res prohibita ac proinde transgressio legis, non vero obiectum alterius. Vide sua ... q. 18. disp. 1. cap. 5. sect. 3. ad 1m. —

Cap. 3. An maior gravitas peccati sumatur ex eo quod opponatur praestantiori virtuti et meliori

Dicimus maior gravitas peccati ceteris paribus desumitur ex eo quod directe et per se magis opponatur praestantiori virtuti et meliori bono. Ita D. Tho. 1a 2ae. q. 73. art. 4. ubi Conrad. Med. Bon. [illegible] Scot. 2. Sent. d. 21. q. 2. art. 2. Dur. ibid. q. 3. ad 2m. Rich. d. 42. q. 3. n. 6. D. Ant. 1. p. tit. 9. cap. 1. §. 1. et alij. —

Probatur 1. ex Arist. lib. 8. eth. cap. 10. paulo post initium ubi hic ait id pessimum est quod optimo est contrarium et inde probat in gubernatione tyrannidem esse pessimam quia opponitur optimo bono regni. — 2o probatur. Peccatum consistit in recessu a recta virtute et bonitate morali quia ceteris paribus est gravius peccatum quod directe et per se magis opponitur praestantiori virtuti et maiori bono morali. Et ad hoc facit commune illud quod sicut se habet simpliciter ad simpliciter ita magis ad magis. — Confirmatur quia vide adeo inordinatio ceteris paribus intelligitur recta [illegible] et prudenti censetur magis dissentanea ac proinde peior ille qui ab obiecto nobiliori quod praestantiori virtuti minus illi dignitati rationi et decenti ordinatione attingitur, sed ... inordinatione minori [illegible] ... et indecenti directe illi opposito —

Probatur 1. ratione D. Tho. ex diversis locis 1a 2ae. q. 84. art. 4. ad 1m. ubi hic ait non oportet quod principalia vitia opponantur principalibus virtutibus —

D. Tho. ibi ut colligitur ex 1a. illius art. ... omnia ... vitia

principalia intelligit ea quae sunt capitalia quia sunt quaedam radices a quibus caetera
sunt. 1m vitia capitalia de quibus agit inco. cit. vel de illis agunt non oportere quod sint
simpliciter opposita virtutibus, sed potius quia non dent alia graviora scilicet directe opposita praestantio-
ribus virtutibus.

2° seq. S. Th. 2. 2ae q. 142. art. 3. c. Ubi dicit intemperantiam esse peccatum
gravius timiditate, quia timiditas opponitur fortitudini quae est nobilior virtus quam temperantia
cui opponitur intemperantia. et colligit ex ipso D. Th. 1a 2ae q. 56. art. 4. quod peccatum
minus grave opponi virtuti nobiliori.

R. attendendo causas potest esse peccatum minus grave opposito virtuti nobiliori quia con-
currunt rationes exp. scilicet circumstantiae minuentes malitiam. unde D. Th. ibi assignat 4or
rationes minuentes malitiam peccati timiditatis. una est ex parte ipsius individui, quia ad timiditatem
inclinare frequenter periculum mortis movet necessitas servandi vitam. 2° quia magis
necessarium id, quod movet ad peccandum fit levius peccatum. tres ex parte ipsius peccantis, quia
qui instante periculo mortis est minus compos mentis. 2° quia habet minorem rationem vo-
luntarii et liberi. 3° quia difficilius potest adhibere remedium. ... ipsi solutioni respondere
potest ad plures auctoritates D. Th. et aliorum peccatum videlicet infra ad 3m.

5. Tr. ob. visio beata est praestantior amore Dei; ergo in illa consistit essentia beatitu-
dinis. R. amori opponitur odium Dei quod est peccatum gravius errore opposito visioni Dei,
nam ut docet D. Th. 2a 2ae q. 34. art. 2. c. odium Dei est maximum peccatorum et specialiter
ibi ad 2m dicit illud esse gravius infidelitate et proinde errore contra fidem; quare non peccatum
gravius id quod opponitur perfectioni virtuti, neque verum est esse pessimum id quod est oppositum
optimo.

Hic adv. assignari solent variae solutiones quarum aliquas retulimus supra in
ma. de beatitudine ... cap. 5. sect. 4. diff. 1. ad 3m. nunc vero R. ... illud
quod in minori dr. odium Dei esse peccatum gravius errore et esse maximum peccatorum
ad verum est in genere moris attendendo summam turpitudinem voluntariam oppositam
summae bonitati voluntariae contra bonum. quia turpitudinem vel dicit error, non simplici-
citer nisi oppositionem voluntarii ex odio Dei. unde D. Th. in illo art. 2. ad 1m
ait quia infidelitas non dicit rationem culpae nisi in quantum est voluntaria, ideo tanto
gravior quanto est magis voluntaria. ipsa ... ex odio Dei ideo dicit est maius peccatum.

Caeterum quod dicit stat quod in genere physico attendendo rationem mali privati-
vum dicto oppositum perfectioni physice magis malum sit error directe oppositus prae-
stantiori perfectioni visionis Dei. scilicet attendendo rationem privationis privatio
visionis Dei quae est privatio beatitudinis essentialis est physice magis malum quam
ipsa privatio amoris Dei. illud axioma pessimum est quod est oppositum optimo et
eius dicit ex pessimo caeteris paribus ... ut magis ... in suo genere aut morali
aut physico.

Dices ex .... caeteri est melior humiditate ... nigredinis opposita
calori non est physice ... quam siccitas opposita humiditati ... R. distinguo

R. s. deling. mi. frigiditas in roe mali oppi p fectioni p fectioni e peior frutati
Ad 2a qz e pfectio sentanea ignis suspstantionis activitatis ideo e melior ipsa frutate
alia vo roe defecto quod etz in gne phys. d imperfectio bi monstruositas dissentanea
na intellectuali. —.

Notri autz e id quod haig 1a 2ae c. 142. art. 3. ait cum regula vniversali quod
oppositum melioris fit peius intelligi n semper id eyia p. qua oppi illi n omo maiori
ex quo melius bec quod fit melius. pria intellegi finali de oppositis qui sunt oppositi
qz qto melius e id quod tollit tanto peius e illud tollens ut sic. —

3o dubi. fingere pot ut plerum inferioris spei oppitus virtutis ignobiliori sit
grauius qm peccatum superioris spei oppitus pstantiori virtuti; ad gravitas peti n sumitur
ex eo quod opponat pstantiori virtuti. ans patet. si peccatus infirms spei v.g. furtum,
fiat affectu valde deliberato & intenso & in magna qte ma. e grauius qm odium
Dei ex imperfecta deliberatione quis hoc sit superioris spei 2o pstantiorem virtutem
nempe 1a charitatem qo & 2a. —.

Cla. hoc apud auctores e controversia an petus inferioris spei possit ex circunstantijs
ita augeri ut fiat eqle alteri pto superioris spei aut eo illo grauius —. 1a s. negat
ita D. Th. 1a 2ae. v. 5. c. 73. art. 5. dub. — 2a s. affirmat qm tenet Med. Zum.
dub. ibid. Sot. lib. q. de iusta hume c. 5. art 3. Et lib. 5. c. 10. art. 3. Suar.
3 p. to. 3. dq. 60. sect. 2. & plures recentiores —.

Pro dirimenda qne e si sermo sit de gtie peti sm roem phys. nam quiam petus inferioris
spei pot phys. superare, aut equare petus superioris spei. sic intellegi pot. 1a s. cuius
hoc fuit illius fundamentum in rebus phisicis inquibus inferior pars quumvis crescat numquam
pot superare neque adequare aliqua superiorem. ut ~~linearii pot adeque superiorem~~ linea
linea n pot adequare superficiem —

Notri autz e id ita intellegi quod numqm una spes phys imperfectior qmvis
z intensiuam ut extensum crescat intra limites sue speciei, speciem pot superare aut
neque adequare phys. am pfectam speciem alterius spei superioris. ceterum nihil obstat
a legm spm sentam sub roe coi qua ex qre dicat phys imperfectior esse per
excellentiam sue speciei pfectiorem phys melius apibus sentis sub alia roe coi
qua ex qre dicat pfectior. quo pacto quia uulgaris sententa sub roe coi
animalis quod ex qre dr imperfectius qm substa e ex phys pfectior lapide,
& alijs spibus substantie ut exemplis e in ma logica dub. 7. cap. 1o. et hac roe
ut ibi sententum e recedit aliquod sententum sub qre l. spe subalternans ignobiliori
esse phys pfectius qm aliquod aliud sententum sub genere l. spe subalterna nobiliori.
Unde simul roe de vitijs & peris dici pot nihil obstare sub aliqua roe coi peti

quae ex psys.e dicat ex gre levior [illegible] aliquod peccatum quod ppr graviorem suae
difficile specie et individuali sit psys. gravius aliquo pecti [illegible] sub alia rone
coi pecti quae ex gne dicat gravior.

Sil.o sermo sit ae q.le pecti sm rnem moralem fieri pot ut pecc infoxis spi ppr
circunstas aggravantes sit morali gravius pcto superioris spi. sic intelligi pt D. Tho.
2a 5ae. Pbr. 1o ex D. Ts. [illegible] c. 10 art. 3 ad 1m ubi ita ait nihil prohibet peccatum
quod est gravius sm suum genus esse minus grave sm aliquas circunstas et 12 a. q. 73
art. 5 [illegible] dicit quis pecta spualia considerata rne spualis [illegible] dicunt graviora q.
pecta carnalia. id tn n esse ita intellig.dum q. quodlibet pecc spuale sit maioris
culpae quolibet pcto carnali v.c ex alium locum sit. adductum in 1a obiect. m. [illegible]
[illegible] ex eius doct.a id colligitur.

Pbr. 2o ex coi aestimat.e morali sm qm saepe pecc infoxis spi ppr circunst
valde aggravantes censet morali gravius alio superioris spi. unde [illegible] sit [illegible]
dicit oppositum esse falsissimum q.a quaedam pecta ex suo minus gravia quae tn ex circunst
sit graviora, ut inquit, magis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut
videre [illegible] [illegible] id attendit [illegible] [illegible] in 3a obiect. [illegible]
ex id quod ipse [illegible] c. 73 art. 4 n. 27 dicit odium Dei in gne moris esse
pessimus pecc tn in gne nae pessimum esse errorem oppositum visioni Dei.

3o pbr. a priori ex ppria roe malitiae et bonit.s moralis eius q.tas [illegible]
n petit attendi so ex pfect.e aut imperfect.e psys.a alius [illegible] ex circunstantiis quas
sd rnem moralem censent magni momenti in ord.e ad mores et quo ad hoc locum
habet ex.a ex q.te valoris moralis in alys rebus [illegible] ad rnem moralis aestimat.s [illegible]
contingit res psys. ignobiliores moralit adaequare imo et superare valorem moralem
aliarum rerum psys.e nobiliorum ut argentum in magna q.te adaequat et superat valorem
auri exigua q.tis item ex valorem [illegible] servi seu mancipii. 2. q.a igr q.tas
malitiae moralis attendit ex mo [illegible] magis aut minus deliberat. ca malum et
intens.e et conatu et [illegible] q.a q.m peccat. exponit. quod in ord.e ad mores
infert et ex alys circunstis ut [illegible] et saepe dictum e. ideo fieri pot ut pecc
infoxis spi psys.e sit morali gravius ppr excessum in hys circunstis et [illegible]
q.do sit comparatio inter pecta ex diversa spe et [illegible] gravius id quod oppr nobiliori virtuti
subintelligi debet illa limitatio caeteris paribus de qua dictum e. sup.a cap. 2 not. 1o [illegible]

Ex dictis solvenda sunt varia quaesita. 1.a e quodnam sit
gravius inter peccata opposita eidem virtuti.
Rsp. gravius esse id quod honestati illius virt.s attenti omnibus circunstis e morali
magis dissentaneum quod prudenti iudicio x.a moralem aestimat.em e discernendum
ex ponderat.e circunstantiarum nec in hoc [illegible] aliqua alia certa reg.a generalis.

et ex varijs rationibus quae occurrere possunt ad augendam, aut minuendam gravitatem peccatorum fieri potest ut aliqua peccata indecent ex parte unius extremi, alia vero ex parte alterius. unde Arist. 2. eth. cap. 8 explicans oppositionem quam vitia extrema unius excessum alterum vero defectum habent cum virtute media. v.g. prodigalitas et avaritia cum liberalitate dicit, ait, in nullis defectibus, in nullis excessibus magis opponit medio etc.

Nihilominus ex D. Tho. 1a 2ae q. 73 art 4 ad 2m maiori virtuti quae est circa difficilius bonum opponi magis illud peccatum caeteris paribus quod est circa malum magis difficile quia difficultas invenit quandam eminentiam in eo quod voluntas procedit sit in bonum et in malum quod difficile non virtuti et in corp. illius art. ait virtutem esse habitum extensive maiorem et magis oppositum peccato quanto magis elongat hominem ab illo et dixiber minora peccata et ea quae inducunt ad peccatum sicut maior est sanitas quae excludit etiam minores aegritudines.

2a Quaestiuncula est an peccata spiritualia sint graviora quam carnalia

Quod intelligatur ratione peccatorum spiritualium et carnalium expressius est supra. q. 3. cap. 3. in sua divisione. Et ait D. Th. 1a 2ae q. 73 art. 5. caeteris paribus peccata spiritualia ratione spiritualitatis esse graviora quam carnalia quia magis pertinent ad spiritum quam avertunt a Deo. tamen sunt in se tam vehementem causam impellentem sicut sunt peccata carnalia ex parte concupiscentiae, quae doctrina cum similibus aug. et alijs ibi notatis expositores est videnda et ex dictis ac dicendis potest exponi v.c. D. Anton. 1. p. tit. 5. cap. 4.

3a Quaestiuncula est An gravitas peccatorum attendatur secundum causas

Et D. Th. ubi ad. q. 73. art. 6. peccati gravitatem attendi secundum causas quae augent voluntarium quia caeteris paribus gravius est peccatum quod est magis voluntarium. minuitur autem peccatum econtra ex causis quae minuunt voluntarium sicut infirmitas, violentia et metus. huius autem doctrinae explicatio cum alijs quaestionibus quae circa illa proponi possent ex ijs quae supra tradita sunt et alijs infra tradendis colligi potest.

Cap. 4. an maior gravitas peccati sumatur ex maiori nocumento quod peccans sibi vel alteri infert

Certum est si nocumentum ex peccato sequens nullo modo sit praevisum propter ignorantiam seu inadvertentiam invincibilem non aggravat malitiam peccati. si vero sit praevisum et directe volitum aggravat

directe, indirecte etc. si sit indirecte voluntarium quod tenamur vitare. Hoc colligi ex Doct. D. Tho. 1a 2ae q. 73 art. 8 ubi Conrad. Medina Cum. etc. et alij etc. adiversis solet exponi varijs modis quorum aliqui vno parum probates Vniverser[?] exponenda et probanda mo sequenti distinguendo tres partes in illa inclusas.

Prior pars sic explicatur et probatur. quod nocumentum ex peccato sequens nullo modo est praevisum propter ignorantiam seu inadvertentiam invincibilem non est ullo modo involuntarium. quod nihil est voluntarium nisi sit cognitum aut explicite, aut saltem implicite in eo quod negligit debita cura providendi ut constat ex doct. comm. doct. de hoc voluntarij et morali[?] ... quod tunc nullo modo aggravat peccatum morali nam Soto non aggravat nisi ex maiori voluntario ut patet.

Confirmatur quod ignorantia antecedens cum nullo modo sit voluntaria facit ut id quod propter talem ignorantiam sequitur sit simpliciter involuntarium ut docet D. Tho. 1a 2ae q. 6 art. 8. Ubi affert exemplum de illo qui adhibita diligentia nesciens aliquem transire per viam proiicit sagittam qua interficit transeuntem et sane ignorantiam antecedentem distinguit ab alia ignorantia quae dicitur aliquo modo consequens actum voluntarium aut directe, aut finali ut cum aliquis vult aliquid ignorare, aut indirecte, aut interpretative ut quando quis propter negligentiam ignorat id, quod potest et tenetur scire quod exposuimus dicto q. 1 cap. 7.

2a pars ita est exponenda et probanda. quod nocumentum ex peccato sequens est praevisum et directe volitum est tamen in quod directe fertur voluntas ut supponitur in eo quod dicit illud esse praevisum et directe volitum, quod directe aggravat peccatum nam omne tamen malum directe volitum simul cum alio tanto malo aggravat directe peccatum ut constat ex Soto D. Tho. 1a 2ae q. 73 art. 8 ... nocumentum praevisum et intentum ut cum quis operatur aliquid animo nocendi alicui adauget directe gravitatem peccati quia tunc est ipse tamen peccati.

3a vero pars in fine mutum declarat et probatur. quando aliquis facit aliquod opus malum ex quo praevidet sequi aliquod nocumentum quis possit ita se gerere ut directe finali et in se ipso nollit ~~ipsum~~ nocumentum illud tamen si teneatur illud vitare est ei imputabile et indirecte sit virtualiter volitum in alio tamen ex quo sequitur quod illud tunc indirecte aggravat peccatum.

Nihilominus est addendum esse illam limitationem. quando nocumentum est tale, ut teneamur illud vitare. nam si quis non teneatur illud vitare quamvis provideat illud esse secuturum non est ei imputabile, neque aggravat peccatum quia cum non est obligatio vitandi illud nocumentum non est culpa in illo, neque censetur volitum et praemissum ita Cum. 1a 2ae q. 73 ut 8 dub. 2 ... 5 finali et ... multa exempla in varijs casibus in quibus aliqui vires iure suo exercent aliquos actus quorum occasione provident sequuturum nocumentum quod tamen non tenentur vitare quia non semper charitas aut alia ex obligat ut cum suo incommodo ... provideat ad quae semper ius virtute quaecumque damna ut aiunt ocasionaliter ... accens sequentia vel femina non tenetur se domi retinere semper et omittere ... rum officium quis provideat aliquem ... occasione ... esse afficiendum

desiderio turpi ut notat Salas 4. 5. d. 13. q. 2. art. 1. ad 1m. Valentia — sic̃ est de illis qui sunt tui ad vendendas, aut locandas res quas vident alios esse male usuros, vel ad vendendas arma iis qui credunt esse transgressuri itemque ad locandam domum meretricibus et usurarijs. Item de iis qui sunt tui ad petendum mutuum ab usurario et ad petendum sacramentum a parocho quem credit illa esse administraturum in peccato mortali. —

Vide quis actio cui occasionaliter sequitur est nocumentum sit mala propter aliquam aliam rationem si tamen non sit mala propter ea nocumentum seu extra ordinem ad illud propter quod non teneamur illud vitare ex illo non aggravat peccatum ita Zum. Vasquez citatus et alij. Dixi, quia tunc illa actio quae propter aliam rationem sit mala non tamen est mala propter ea nocumentum, quia ut suppono non tenemur illud vitare, et possumus permittere quia illud nocumentum non est nobis culpabiliter imputatum ac principaliter ex illo non aggravat peccatum. Verbi gratia: quando foemina se ipsam ornat ex vano fine curiositatis providens ex tali ornatu in aliis occasiones secuturum esse turpe desiderium, quod tamen ipsa nullo modo intendit, quis illa actio se ornandi ex vano fine sit mala et peccatum tamen non aggravat ex nocumento alterius quod tamen non tenetur vitare idemque ostendi potest in aliis exemplis adductis § praecedenti. —

Obiectiones et difficultates circa dicta. —

Obijcitur 1o varia dicta D. Thomae 1a 2ae q. 20. art. 5. corp. ubi ait eventus sequens si sit praecognitus addit bonitatem vel malitiam, quia existimat nocumentum sequens ex eo hoc quod sit praecognitum seu praevisum aggravare peccatum — Respondeo ut ibi explicant Caietanus Medina et alij id intelligi quando eventus sequens ita est praecognitus ut sit etiam aliquo modo intentus saltem implicite et indirecte, quia aliàs non est culpabilis ut constat atque sane explicavit sequentem ipse D. Thomas 1a 2ae q. 73. art. 8. ad 1m. ubi referens praedictum locum hic ait sic ibi dictum est eventum sequentem si sit praevisus et intentus addit ad bonitatem vel malitiam actus —

2m. dictum est ex eodem 1a 2ae q. 73. art. 8. corp. ubi sic ait quando nocumentum est praevisum et intentum tunc adauget gravitatem peccati, quando vero etiam nocumentum est praevisum sed non intentum ut quando aliquis transiens per agrum ut expeditius vadat ad fornicandum infert nocumentum iis quae sunt seminata. licet non animo nocendi, et sic nocumentum aggravat peccatum indirecte —

Circa hoc est duplex difficultas. 1a quo modo D. Thomas dicat per nocumentum praevisum et non intentum aggravari peccatum — 2a. quomodo affirmat tunc peccatum augeri indirecte ex eo quod ille transiens per sata alterius et inferat nocumentum non licet animo nocendi. nam tunc non minus videtur augere peccatum quam si quis sciens applicaret ignem quo sequeretur comburere quod tamen nocumentum augeret peccatum. —

Solutio huius difficultatis pendet ex eo quod exponatur quid intelligat per illum modum loquendi quo aliquid dicitur directe vel indirecte intentum quod varie explicant Caietanus Zumel. Bañez et alij in praedicto art. 8. et sane sunt varias acceptiones ex quibus dici solet expressio atque ita distinguendo 1a. Intentio quae directe intentum refertur ad intentionem propriam distinctam ab electione et sic dictus finis in quem fertur propria intentio dicitur directe intentus. —

2a est minus stricta et denotat quod ipsum est volitum formaliter directe expresse in seipso, quod dicitur directe intentum; sed non solum materialiter, virtualiter et implicite in alio tamquam in causa volitum directe expresse in seipso —

3a est latissima et denotat quod ipsum est volitum aut formaliter directe expresse in se, aut virtualiter et implicite in alio dummodo ipsum se habeat ad finem intentum quasi via recta. nam ex mente sapientum modus recti est diligere id, quod appetitur quasi via recta per se ducens ad finem, etiam si sit implicite in alio volitum dicitur directe volitum et reputatur quasi verus modus directus tendens ad eam, prout in illo ut loquitur D. Thomas in ipsa in 3o dicto — 4a ad differentiam praedictorum modorum contra quos in aliquo sensu potest aliquid dici directe volitum solet simpliciter appellari indirecte volitum id, quod per se non ducit ad finem intentum sed per accidens est coniunctum et ad illud extendit voluntas indirecte quasi modo diligere extra id quod modo recto per se pertinet ad finem intentum — 5a in alio sensu indirecte volitum dicitur id quod interpretative per omissionem liberam dicitur volitum quo pacto ille qui libere omittit id, quod potest facere, dicitur indirecte velle non facere quia omissio redditur ad voluntatem libere non agentem docet D. Thomas 1a 2ae q. 6. art. 3 corp. et ad 1um [illegible] ex expositione ibi dicta 1. cap. 1o q. sa 4a. [illegible] cap. 2.

Quo supposito Respondeo quod D. Tho. in praedictis verbis adducto exemplo seminantis per agrum et inferentis nocumentum iis, quae sunt seminata dicit praedictum nocumentum sequens praevisum et non intentum aggravari peccatum, vult illud tunc non esse intentum directe solo ex tribus modis expositis, neque est expresse in se ipso volitum, neque est per se coniunctum quasi medium per se ad illius finem; non tamen negat illud esse intentum indirecte 4o modo praedicto, quod est per accidens coniunctum cum alio directo volito et est praevisum et tenet illud virtualiter.

3um Habetur est in ead. etiam q. 73. art. 8. corp. ubi ait quod nocumentum non praevisum neque intentum quod per se sequitur ex actu peccati aggravare peccatum directe, non autem quod per accidens se habet ad peccatum —.

Ergo ibi appellat nocumentum non praevisum neque intentum quod non est expresse praecognitum neque expresse volitum et tamen implicite ex eo quod per ignorantiam culpabilem negligat id, quod sequitur, id, quod ipse D. Thom. ibi subditur dicens illud tamen, sed quod est negligentia considerandi nocumentum, quod sequi potest trahere praedictum illud si per se sequatur ex actu peccati aggravare peccatum directe, quod intelligitur 3o modo supra expositio ut videatur ipsa ratio D. Tho. quia inquit id, quod quocumque modo sequitur peccatum pertinet quodam modo ad ipsam speciem peccati — id autem quod addit quod nocumentum poenale quod peccans incurrit non aggravare peccatum, quod illud

.n. nocumentum non praevisum neque intentum intelligitur quod ex ignorantia invincibili non est praecognitum, secus vero si ex ignorantia vincibili contemnat, unde ibi subdit fidelem peccare gravius ex eo quod maiores poenas contemnat —.

2o Inferitur quod homicidium casuale nullo modo praevisum neque intentum sequens ex aliquo opere illicito ille, qui facit tale opus incurrit poenam irregularitatis, si per nocumentum sequens non praevisum neque intentum aggravat peccatum. nam si tunc inde non aggravaret non incurreret irregularitatem.

Qui

R. 1. [illegible] ē controversia. nam quod multi viri periti illud a[illegible] concedant negant tamen plures Thol. ut Med. 12. q. 73. art. 8. Zum. ibid. dub. 3. Bal. [illegible] b. q. 3. [illegible] 3. n. 9[illegible] citant alij docentes propter homicidium casuale non incurri irregularitatem etiam ab eo qui dabat operam rei illicitae nisi illud homicidium fuerit aliquo modo voluntarium et imputatum ad culpam saltem [illegible] [illegible] vinciatem [illegible] negligentiam providendi periculum. nam talis irregularitas non incurrit nisi ex delicto interveniente circa hoc homicidium quoniam ē ex illis irregularitatibus quae imponuntur propter solum peccati [illegible] [illegible] in culpa tamen in hoc homicidio quales sunt illae irregularitates quas incurrunt ministri iustitiae [illegible] [illegible] homicidij [illegible] ~.

R. omnisso [illegible] [illegible] dubij. non ē [illegible] loci [illegible] affirmante tunc incurri irregularitatem [illegible] [illegible] eam incurri non quia ex illo homicidio casuali nullo modo neque implicite fuit previsum neque intentum aggravetur peccatum morale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] expediens eam irregularitatem imponere in illo casu [illegible] si non sit culpa in hoc homicidio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] homicidium nullo modo previsum neque intentum ~

3°. obij. [illegible] nocumentum sequens aggravaret peccatum sequeretur inde eum qui sua [illegible] induxit aliquem ad peccatum mortale aut etiam ad solum veniale peccare gravius quam si inferat quaecumque alia nocumenta temporalia etiam gravissima homicidij rapinae etc. quia nocumentum quod ille infert ex eo quod inducat eum ad peccatum ē gravius cum peccatum sit maius malum quocumque alio malo ut [illegible] [illegible] [illegible] 5. cap. 5. [illegible] ē falsum quia ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod aliquis [illegible] [illegible] alteri peccatum veniale aut etiam mortale v.g. [illegible] non peccare gravius quam si perpetret homicidium [illegible] ex quo id [illegible] ē falsum ~

R. neg. seq.am cum D. Th. 1. 2. q. 73. art. 8. ad 3. obi. assignat duas rationes quas ibi [illegible] Caig. Med.a et Zum. dub. 5. et alij varie exponunt et addunt alias rationes et multa vere [illegible] probabiles ut ostendi [illegible] ex fundamentis traditis in diversis locis [illegible] [illegible] quae illis omnissis [illegible] [illegible] ē rationem [illegible] [illegible] exponenda duae rationes D. Th. infra adducenda) esse quod maius gravitas [illegible] attendit ex maiori nocumento [illegible] quod [illegible] sibi ipsi infert quam alterum magis inordinatum. nam ut ait D. Tho. in illo art. 8. ad 2.m nocumentum aggravat peccatum [illegible] facit actum esse magis inordinatum. [illegible] [illegible] ut ille, qui infert alteri damnum [illegible] [illegible] [illegible] inordinato [illegible] [illegible] maius nocumentum spirituale quam ex alio actu quo persuadet alteri peccatum. Sicut ē ut. qui [illegible] [illegible] inter nocumentum spirituale et [illegible] alteri illatum maius [illegible] spirituale quam [illegible] temporale [illegible] [illegible] gravius peccet inferendo alteri nocumentum [illegible]

spiritale proximi quod tali actui inordinato inferat sibi maius nocumentum. spiritale. Vg. homicida ex actu inordinato homicidij infert sibi maius nocumentum spirituale quam ex actu quo alteri persuadet gulam, furtum, quaecumque aut aliud
4° cap. Respondetur
Ad secundum dicendum est gravitatem peccati non esse ponderandam ex sola quantitate obiecti se solo sub modo inordinato tendendi cum omnibus suis circumstantiis, quae moraliter aestimatae augent aut minuunt malitiam, unde contingere potest ut aliquod peccatum quod habeat obiectum in se gravius in genere, modum tendendi minus inordinatum, sub suis circumstantiis minuentibus malitiam sit minus grave, ut exposuimus supra in hac disp. cap. 3. ad 3m. Si igitur comparetur culpa homicidij pariter cum gravi culpa, qua aliquis persuadet alteri peccatum Vg. fornicationis, inveniuntur in hac posteriori culpa variae rationes circumstantiae minuentes, quas assignat D. Th. 1a 2ae q. 73. art. 8. ad 3m, ubi loquitur quod inquit homicida intendit directe nocumentum proximi, at qui provocat ad fornicationem non intendat nocumentum. Deinde secundo quia homicida est per se sufficiens causa mortis corporalis, at mortis spiritualis nullus sibi esse alteri causa per se sufficiens, quia nullus spiritualiter moritur nisi propria voluntate peccando.
Ista has rationes D. Th. ex dictis solent multa addi, quae solum possunt sic declarari illas haec solum, quia attentis omnibus circumstantiis in ipso homicida ex actu homicidij sequatur maior inordinatio quam ex actu quo persuadet alteri fornicationem, quia aliquis modus volendi suo in homicidio intendat directe spiritualiter expresse nocumentum alterius non vero in actu, quo persuadet alteri fornicationem, nam si in hoc eius actu directe spiritualiter expresse intenderet mortem spiritualem alterius ex hoc casu gravius peccaret ut docent Caietanus et Lugo. sua citata.
2° attendit modus causandi nocumentum homicidij quod cuius non infert sibi sua voluntate tale irreparabile cum vitam in quam non habet dominium at nocumentum proximi, in quod peccans incidit ex persuasione alterius provenit suppositis ex voluntate committentis peccatum in quo habet dominium ut illud committat vel non committat et suppositis divinis auxilijs est in hac vita reparabile per poenitentiam.
Dubitari solet 1° an circumstantia nocumenti ut tribuat speciem peccati debeat esse directe et expresse volita. ac quo late Baz. hic disp. 101. Videbis tradendam resolutionem ex dictis in materia de actibus humanis art. q. 18. disp. 2 cap. 2. sect. 4. diff. 2. ubi statutum est id non semper requiri. Vg. si quis ex ignorantia culpabili committat homicidium vel adulterium, tale peccatum habet speciem moralem homicidij et adulterij ut constat ex communi aestimatione quis ut supponis non directe et expresse sed implicite voluerit rationem homicidij et adulterij.
Cum hoc autem stat aliquas esse species peccatorum quibus ex sua peculiari ratione non sufficit voluntarium implicitum Vg. peccatum specialis inobedientiae, dat quod aliquis

dirrile vecx habitu vult non obedire superiori neque hoc specialis inobedientia
da comcessumque, aliquis ad id vult impositum alias quodlibet peccatum esset
specialis inobedientia quod constat esse contra communem consensum. idemque de aliquibus alijs
peccatis V.G. specialis odij, ingratitudinis quorum species ex sola peculiari ratione peccati
aliquid explicitam intentionem ita ut non sufficiat id impositum ad illud communiter
do discrimendis hoc exposita nota talium peccatorum, quod ut dictum moralis
estimatio id intelligitur posse fere quod alia species peccatorum idem non vetant. per
circumstantias quales quia sunt ioes aut ambo aut plurimibus peccatis pluribus illis quibus
transliis inobedientia, et itemque ejus non dicitur constituere peculiarem speciem peccati nisi
sit dirrile ex ipse volitura. Vide Joan. de Salas. 1a 2ae. to. 1. tr. 7. disp. 3.
sect. 4. n. 70 et 26. Zum. q. 72. art. 9. dis. 1a. et q. 73. art. 8. Dub. 3. disp. 2a.
et Azor. et sequentis ut eandem.

9. Dubitari solet an scandalum ratione damni spiritualis constituat pecu-
liarem speciem peccati ab alijs diversam de quo fusse. Bec. Sic disp. 1o. et
cap. 1o. art. 3. refert et impugnat varias sententias et cap. 9. probat hunc sic scandalum
esse speciale peccatum quando aliquis directe vult spiritualem ruinam proximi quod et
docet Azorius to. 1o. Instit. Moral. lib. 2. cap. 4. q. 1a. Sic de hoc suo loco in ma-
de scandalo. 2a 2ae. q. 43. art. 3. ubi D. Tho. et alij.

CAP. 5. An maior gravitas peccati sumatur ex maiori dignitate personae offensae et offendentis

Dico. 1o. ex maiori dignitate personae offensae ceteris paribus sumitur maior gravitas
peccati et cons. cum D. Tho. 1a 2ae. q. 73. art. 9. Ubi Card. Med. Zum. et alij. D.
Ant. 1. p. tit. 9. cap. 1o. § 1. Et colligitur ex iure civili in digesto. 9. ff. de poenis
lib. 42. tit. 19. leg. aut facta. § persona. et lib. 49. ff. de re militari tit.
16. leg. de celibum. § qui manus. Ubi ita dicitur auget peccati lancea crimen
dignitas personae.

Prob. 1o. gravitas peccati attenditur ex obiecto et circumstantijs ut dictum est
licet in hoc prop. Cap. 2. et persona constituta in tali aut tali dignitate
circa quam peccatur pertinet ad dictum circumstantiis talis peccati ergo ex maiori dignitate
personae offensae sumitur maior gravitas peccati ceteris paribus. nil in obstat
et aliunde si cetera sint impeditoria gravius esse aliquod peccatum contra personam
minus dignam.

2o. persona magis digna meretur maiorem reverentiam et hoc ...
et ... alij debitam ceteris paribus peccatum contra illam est maior irreverentia
et ... inuriis.

Confi. quia Sacrae persona quae est magis immediate contra Deum videtur ultimum esse grauiora et colligitur ex multis locis scilicet ut 1° Reg. 2. n. 17. erat peccatum puerorum (nempe filiorum Eli.) grande nimis coram Domino quia detrahebant homines sacrificio Domini et ibid. n. 25. si peccaverit vir in virum placare potest ei Deus si autem in Deum peccaverit vir quis orabit pro eo. quarto Math. 12. n. 32. qui dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum non remittetur ei neque in hoc saeculo neque in futuro quibus verbis significatur maior gravitas eorum peccatorum quae sunt immediatius contra Deum vide ibi Sanctos patres et expositores. at non sequitur peccatum habere malitiam simpliciter infinitam ex eo quod sit contra Deum qui est infinitus quia fertur in illum modo positivo et morali finito ut exposuimus sect. 2 [illegible] cap. 4

Similiter ratione facta comparatione inter personas creatas ceteris paribus graviora sunt peccata quae fiunt contra personas digniores magis vinctas cum Deo sive ratione sanctitatis sive ratione officij ut in [illegible] D. Th. ubi sed. in art. 9. et addit tamen aliquando gravius peccare si [illegible] peccatum est contra personam magis sibi coniunctam, aut naturali necessitudine aut beneficijs aut alio coniunctionis item quia peccatum plures tangit video enim quod peccatum quod fit in personam publicam, ut in regem sive principem, qui gerit personam totius multitudinis gravius est quam peccatum quod fit in personam privatam et sic illud quod fit contra aliquam personam famosam eo quod in scandalum et tribulationem plurimos redundet —.

Dico 2° ex maiori dignitate personae peccantis ratione eius, quae ad sanctitatem obligationem tenet ceteris paribus sumitur maior gravitas peccatorum procedentium ex deliberata malitia quia peccata ex surreptione et fragilitate omnia sunt minora, quando fiunt a persona maioris virtutis et sanctitatis colligitur ex D. Th. 1a 2ae q. 73. art. 10. Conr. Med. Zum. [illegible] ibidem —.

Ut hoc probetur et simul explicetur mens D. Th. a. nostra conclusione dicto [illegible] quomodo ipse D. Th. ibi ita propositum duplex inquit est peccatum, quoddam ex surreptione proveniens ex infirmitate humana et tale peccatum minus imputatur ei qui est maior in virtute eo quod minus negligit sensus in peccato reprimendo quae tamen omnino superare nequit infirmitas humana non sinit, alia vero peccata sunt ex deliberatione et hoc tanto magis alicui imputantur quanto maior est 1° quia potest per maiorem scientiam virtutem et potest facilius illis resistere. 2° propter maiorem ingratitudinem ratione illorum contra Deum, a quo accepit maiora beneficia. 3° propter maiorem eorum repugnantiam cum magnitudine personae. 4° propter maius scandalum aliorum —

Hinc distinguuntur duo puncta. 1um est peccata, quae procedunt ex deli

deliberata malicia. caeteris paribus sunt graviora in personis sanctioribus ut probant 4.or rationes perdictae ex D Tho. quae reducuntur ad hoc quod sanctiores propter maiorem scientiam et virtutem et plura beneficia a Deo accepta et altiorem gradum tenent arctiori obligatione vitare saltem peccata ex deliberata malitia. Xo illud quod in Trid. ss. 6. de iustificat. cap. 11. ita dr iusti magis se obligatos ad ambulandum in via iustitiae servire debent etc.

Hoc confirmant multa dicta ex ss. et patribus collecta. quibus suadetur peccata deliberata in personis perfectioribus seu sanctioribus, aut dominis magis aggravare. 1.o ex maiori cognitione boni et mali, ut Lucae. 12. n. 47. servus qui cognovit voluntatem Dni sui et non fecit vapulabit multis. de quo ibi vide sanctos patres et expositores. et D Hyer. in cap. 16. Ezech. illud vicisti sorores tuas.

2.o ex maioribus auxiliis et beneficiis divinis. Unde caeteris paribus peccata christianorum sunt graviora, quam infidelium, ut D. Th. docet 1.a 2.ae q. 10. art. 3 ad 3.m et ex ss. et patribus probat Regin. lib. 11. in Trid. cap. 21. et lib. 15. cap. 4.

3.o propter dignitatem seu magnitudinem altioris status de quo ex ss. patribus referuntur multa in decreto Gratiani variis locis ut d. 25. q. 1. cap. nulli fas. et de poenit. d. 2. cap. gratia et d. 19. cap. si decreta et in cau. 11. q. 3.a cap. puisparo de quo cum Sebastiano cum Magis. 4. s. d. 26. speciatim videndus est D Aug. to. 2. epist. 137. ad plebem Hipponensem ubi verba sunt nolim est celebre illud dictum simplici fateor charitati vestrae coram Dno Deo qui testis est super animam meam ex quo Deo servire coepi quo modo difficile sum expertus meliores, quam qui in monasteriis profecerunt: ita non sum expertus peiores quam qui in monasteriis ceciderunt ita ut sic arbitror in Apocal. scriptum sit qui iustior fiat et sordibus sordescat adhuc.

Zm. peccata venialia quae fiunt ex surreptione hoc est ex subitis motibus inhibentibus propter fragilitatem absque plena deliberatione caeteris paribus sunt minus gravia in personis sanctioribus ut docent D Tho. et alii sup. citati 1.a 2.ae et D. Anton. 1.a p. tit. 9. cap. 1.o § 1.o post medium. ad quod facit id quod habet D Tho. 2.a 2.ae q. 186. art. 10. ubi inquirens an religiosus eodem genere peccati gravius peccet quam saecularis dicit. si religiosus peccet ex contemptu gravius peccat. si tamen non ex contemptu sed ex infirmitate vel ignorantia aliquod peccatum quod non est contra votum suae professionis commisit sine scandalo levius peccat eodem genere peccati quam saecularis. idem. Silv. verb. religio. et tv. n. 14. Ang. verb. religiosus n. 65. et alii.

(Ro. quia quo persona est sanctior eo cum diligentius curat vitare peccata etiam in surreptitiis quae ut D Tho. sup. prob. 1.m 2.m art. dicit super se fragiliores infirmitas sua non sinit) cum minori affectu ad ea per versio...

minus gravia sunt, cum in humanis censeatur minor offensa ingratitudo minus amici non exprimentis quod incurrit ex fragilitate incidit quapropter est minus imputabile. Ad hoc accommodat illud ex lib. 2 Paralip. cap. 30 n. 18. Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum, et non imputabit eis quod minus sanctificati sunt.

Dixi praedicta peccata communiter esse minus gravia, non enim excludo quin aliquando contingat illorum aliqua fieri sanctioribus, sicut actus aeque intensi ac fiunt ab aliis, sint etiam graviora propter circumstantias aggravantes maioris suae virtutis et receptorum beneficiorum Dei quibus magis iniuriosi et ingrati est peccans, qui talem actum suo modo divinum commissum. Quod sic notant Tannerus 1.2. q. 73. art. 10. dubio 1 ad finem et Valentia.

1. obiicies: dignitas et sanctitas personae est bona, quare ex illa non sumitur maior gravitas peccati. Respondeo distinguendo consequens: non sumitur ex illa formaliter, concedo; quatenus inordinate homo adhibet ad malum officium, gravius enim est abuti re digniori et sanctiori, sicut D. Tho. et Valentia 1.2. q. 73 art. 10 ad 3.

Dices, sequitur inde quod cum sit peccatum veniale reddi mortale ratione dignitatis et sanctitatis personae peccantis, quia inde aggravatur peccatum, unde in confessione esset necessaria explicanda circumstantia sanctitatis personae, quod tamen non est communiter in praxi.

Respondeo distinguendo consequens: si dignitas et sanctitas personae peccantis sit talis ut propter illam interveniat aliqua specialis obligatio, aut ex voto aut ex praecepto, quae cum mutet speciem peccati in integrari sic totum illud consequens concedendum est, ut in [illegible] 5. ac V. G. avaritia quae in persona saeculari esset peccatum veniale, in religioso propter votum paupertatis mutat speciem et tunc gravius est peccatum mortale, ac proinde tunc necessario in confessione explicandae circumstantia personae, sive sit parochus aut episcopus vel alius omittat ea quae ex gravi obligatione sui officii tenetur; si autem non interveniat praedicta specialis obligatio, nec quae cum mutet speciem peccati tunc communiter dignitas aut sanctitas personae non censetur tamen notabiliter augere gravitatem peccati ut fiat ex veniali mortale, licet sit communiter necessarium eam in confessione explicare, atque hoc profitetur communis praxis et notat Nav. in manual. cap. 6. n. 18. Tannerus 1.2. q. 73. art. 10. dub. 1 et 2 et Valentia. Favet D. Tho. in disputatis q. 2 de malo art. 8 ad 5m dicens circumstantia personae licet aggravet non tamen facit ex veniali mortale nisi instituat speciem peccati ut si sacerdos aliquid faciat contra praeceptum sibi datum vel contra votum.

2. obiicies: ex dignitate personae offendentis potest et minui offensa et peccatum ingeneri augere. Nam in humanis iniuria facta alicui a persona digniori vel amicitia inaequali censetur minor quam si sit facta ab inferiori quare et haec.

Respondeo distinguendo antecedens: ex dignitate personae offendentis quae non aberit persona offensa vel [illegible] eius dignitatem, nec inducit obligationem maioris subiectionis et reparationis, minuitur

offensa. Itaque [illegible] respectu personae quae dedit eam dignitatem et induxit obligationem maioris debiti et gratitudinis, ut etiam contingit in humanis. Si aliquis ignobilis evectus a Rege ad magnam dignitatem et multis beneficiis affectus, propter quae deberet illi esse magis subiectus et gratus, eum offendat, maior censetur illius iniuria et sic quaelibet persona creata quo plus [illegible] accepit a Deo et eo magis debet esse illi subiecta et grata quo plus cumulatur beneficiis ab illo et affectus praesertim cum magis cognoscat rationem boni et mali; ideo auget illius offensa deliberata contra Deum. Contra supra dicta ubi etiam includitur augeri offensam quo [illegible] personae [illegible] proximus ad Deum et eo magis quo persona illi magis [illegible] aut ratione officii aut sanctitatis vel alio modo, ut etiam ex D. Thoma expositum fuit.

Dices durum videri asserere peccatum deliberatum aggravari ex maiori dignitate et sanctitate et minui ex maiori indignitate et nequitia personae peccantis quidem est durum pleniorem [illegible] [illegible] ex eo quod fiat a scelerato.

Respondeo negando id esse durum si exponatur modo supradicto quo exponit S. Thomas et alii [illegible] et est fundatum in doctrina SS. Patrum et ratione ut ostensum est in 1° puncto et bene intelligit contra moralem aestimationem quae prudenter censet caeteris paribus indignius et sceleratius esse quod macula peccati deliberati cadat in personam dignam sanctam et spiritualem quam quae cadat in aliam personam, quae iam erat maculata et diffamata peccatum [illegible] propter maiorem illustrationem et virtutem quae posset et deberet facilius resistere maiorique obligatione gratitudinis teneretur et hac etiam de causa SS. Patres valde aggravabant peccatum [illegible] [illegible] ut tradit [illegible] [illegible] ubi [illegible] ex D. Aug. [illegible] ingratus [illegible] qui plenius [illegible] Deum non timet in hoc enim quisque peccator fit culpabilior quo est Deo acceptior. ideo Adam plus peccavit quo in bono abundavit etc.

Contra obiicies. Si ex dignitate et sanctitate personae peccantis augetur peccatum deliberatum sequitur id augeri, etiam si persona peccans ignoret suam dignitatem et sanctitatem. Hoc est falsum quod et [illegible]. Sequela probatur quia ex dignitate et sanctitate personae bene operantis quae sit ignota ipsi operanti augetur valor boni operis, sic enim bonum opus procedens ex gratia est meritorium etiam si fiat a persona ignorante se esse in gratia et est magis meritorium, quo procedit ex gratia maiori quae non sit ei operanti nota, [illegible] quod sit ex illa quae sit ignota augetur culpa mali operis [illegible] quoad hoc eadem videtur esse ratio quod sicut debet dignitas ad augendum valorem boni operis, ita et ad augendam gravitatem mali.

Respondeo negando sequelam. Si persona male operans [illegible] ignoret suam dignitatem et sanctitatem. Ad probationem vero respondeo [illegible] [illegible] et non est [illegible] quod dignitas et sanctitas auget valorem boni operis procedens

sic p seipsam dignificantis actu culpam mali operis n augeri p mus sed p ill
ipsam sed p mum sbi quo abutitur voluntas elliciendo actum malum illi repug
nantem. id, atq ex supra volunt. sed hec p mus sbi debet esse aliquo modo
cognitum et volitum. vid. Joan. de Salas 1.2ae q. 21. [illegible] 7. disp. 2. sect. 12. n. 114
et 115. Suarez infra citandus et alij.

Hoc atq ostenditur p. 1.° ex doctrina tradita in materia de incarnatione ubi dr op
humanitatis Xpi dni fuisse infiniti valoris meritorij ex infinita dignitate infini
te divinae psonae quae tn illis n tribuit p mus sbi. nam sic cum ab humanitate modo finito
fuerit cognita et amata n tribuisse valorem infinitum sed finitum q.a sbm
infinitum q.do attendit modo finito n tribuit infinitum valorem actui hoc om rõe
nri actus cia sbm infinitum n habet valorem infinitum qui illum infinitum
valorem operibus humanitatis Xpi tribuit infinita dignitas verbi n ut
mus sbi sed p mus sic esse illa dignificantis ut notat Salas ubi supra
Suarez 3. p. to. 1. disp. 4. sect. 4. pag. 56. et ad aliam ut supra et alij. hoc atq modo
illum tribuisset quis n fuisset cognita. neq operibus Xpi defuisset valor
infinitus etsi illius humanitas n agnovisset suam dignitatem. itemque de bonis
operibus procedentibus ex gratia in alijs iustis quibus n deest valor meritorius etsi
illi ignorent dignitatem. sed quia q.a hec confert valorem n p mus sbi sed p
mum sic dignificantis actus potest illum conferre etsi n sit cognita personam
cuius sunt ornat in divini commiss. tui e consentaneum.

2.° id ostenditur a priori q.a dignitas et sanctitas psonae ut esse sit
bona et estimatis apte intelligitur ipsa p mum sic in nali dignificantis
conferre bono operi estimationem et valorem suppositis alijs requisitis ut [illegible]
ex se sit bona n intelligitur posse conferre neq augere maliciam mali operis. sed
quia voluntas illa abutitur elliciendo actum inordinatum repugnantem
tali dignitati et similitudini obligationi ac gratitudini debitae ut ostendimus ex quo
sicut dicta et ex D. Tho. 1.2. q. 73. art. 10. [illegible] trad. 3.m talis atq liber
abusus dignitatis n dat nisi illa sit aliquo modo cognita, ita ut libere
contra eam peccat et p actum inordinatum illi indecentem neque aliud
gaudet quod excedat contra dignitatem aut obligationem aut gratitudinem. ideo volunt in
dei ignorantiam et quia illa esset infinita simul [illegible] [illegible] [illegible]
si attingeret n aggravaret peccatum modo infinito sed finito. atq hac rõe
multi in materia de incarnatione docent si p impossibile fingatur humanitatem Xpi in
cidere in aliquod peccatum dni esse illud n fore infinitum q.a infinita dignitas
psonae divinae humanitati unita n aggravaret illud peccatum nisi p modum
sbi quo voluntas hcia modo finito abuteretur.

Dices dignitas personæ sperantis etiam si sit ignorata auget meritum boni operis quod sibi dignitas quem sit quacumque creat. ad infinite distans a Deo augebit demeritum pravi operis etiam si sit ignorata ~

R. neg. conseq. quia dignitas augens meritum apud Deum est illa quæ facit sperantem magis sanctum et Deo gratum qualis est dignitas unionis hypostaticæ et gratiæ quæ etiam si sit ignorata ex. gr. nam ad divinam societatem elevat. et ipsa facit illam et bona eius opera maioris æstimationis eius intuitu, ex illud. Gen. 4. n. 4. respexit Dominus ad Abel et ad munera eius. indignitas autem augendi demeritum est illa quæ facit sperantem Deo infensum et inimicum talis est sola culpa cuius quantitas attenditur ex ipso malo cognito et voluntario. neque demeritum est capax ut ex voluntate Dei augeatur propter alicuius doni divini aut acceptatione ad quod non capax est meritum ~. seu aliquo odio Dei

Quæst. 74. D. Thomæ de subiecto peccatorum ~

Quia D. Thomas prudentius quæstionibus de peccatis et vitiis secundum se eorum distinctione et comparatione ad invicem tradidit, exponens quæstiones de causam formalem peccatorum hoc est ad illorum rationem formalem et essentiam et differentiam exponendam deinceps ad alias eorum causas procedens inde quod specialiter agit de causa mali hoc est de subiecto peccatorum cuius doctrina quæstione sequenti est explicanda ~

Disp. 7. De proprio subiecto peccatorum actualium ~

Cap. 1. An peccatum actuale sit in sola voluntate tamquam in proprio subiecto an vero etiam in aliis potentiis ~

Error fuit aliquorum pharisæorum in solis actibus internis non esse peccata nisi procedant ad actus externos unde et præcepta restringebant iustam quem errorem referunt et impugnant multi expositores ad illud Matth. 5. n. 28. audistis quia dictum est antiquis non mœchaberis et Belar. to. 3. 3 controversia. 1. lib. 5. de amissione gratiæ et statu peccati cap. 10. ad 1m. Greg. de Val. 2. tom. 12. q. 74. art. 1. et alii ibidem.

Hic autem error reijcitur 1o ex variis locis scripturæ quibus peccata etiam in solis actibus internis mentis reperiuntur peccatum ut proverb. 15. n. 26. abominatio Domini.

cogitat.es mala. Ezech. 24. n. 9. cogitatio stulti peccatum e. Sap. 1. n. 3
perversæ cogitat.es separant a Deo. Isaiæ. 1. n. 16. auferte malum co
gitationum vrarum. ps. 65. n. 18. iniquitatem si aspexi in corde meo non
exaudiet Dns. item in 9 et 10. præcepto decalogi. Exo. 20. n. 16. non con
cupisces domum proximi tui neque desiderabis vxorem eius etc.a directe
prohibent pravi affectus mere interni et Matt. 5. n. 29. ōis qui viderit
mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus e. eam in corde suo —

2.o ex patribus qui varia profert loca et alibi sæpe id docent præcipue ac maxime
in Trid. ss. 14. de Sacram.to pœnit.æ cap. 1. dr in confess.e explicanda esse
peccata mortalia etsi occultissima sint et tm aduersus duo vlt.a decalogi
præcepta commissa et subdit hæc nonnumquam maiorum grauius sauciant et periculo
sioraq sunt ijs quæ in manifesto admittuntur —.

3.o ex rōe desumpta quia peccatum ex D. Aug. deffinit esse dictus l. factum
l. concupitum contra legem æternam vbi per illam particulam concupitus denotat
peccatum internum vt membrum distinctum a peccato quod transit ad actum
externum per dictum l. factum vt expressum e. in .2. d. 2. cap. 1.o idem
etiam docet interea dictus peccatum in pœnis cordis, oris, et operis. legatur D. Th.
et alij 1.a 2.æ q. 71. a. 7. —.

4.o ex rōe quia pravi actus interni vt. affectus odij contra Deum affectus super
biæ, invidiæ, luxuriæ, homicidij etc.a etiamsi non transeunt ad actus externum
sunt contra rectam rōem et legem Dei monstrosi turpes dissentanei nec inte[llectu]
deprivati rectitudine debita vt intelligitur expressa eorum rōe et recta et materiale
morali quæ sunt peccata —.

Hoc supposito e. ce.o peccatum actuale quoad actum internum rōe sui im
putatam e. involuntate et in proprio subo quoad actum v.o externum rōe
interni imputalem e. in alijs potis. Hæc ce.o est rē quis sub varijs modis
loquendi equivalentibus e. cōis ex D. Tho. 1.a 2.æ q. 74. partim art. 1.o partim 2.o
vbi Caiet. Conr. Med. Zum. Baz. et alij —.

Prior pars sic explatur et probatur peccatum quoad actum internum rōe sui
imputatem dicit pravam volitionem liberam. Hæc enim e. rōe sui imputatis
et culpatis. nam alij actus non sunt imputates nisi rōe volitionis libera, seu
exercitij liberi voluntatis saltem interpretativi vt constat ex volitione in
volitione ipsa in proprio subo quæ e. illis actus immanens ac per hoc peccatum quoad
actum internum rōe sui imputatem e. in voluntate. ergo in proprio subo
xa hoc intelligitur id quod D. Thomas in illo art. 1.o in corp. dicit peccatum esse

in voluntate sit in subiecto ubi non stat ex rx. Logi de pecco formaliter im
manentem voluntatis —

2a pars ratiocinationis [illegible] peccatum quoad actum externum rõe
interni imputabilem dicit pravum actum alterius potentiae a voluntate abiectam
voluntate formaliter et interpretative imperatum. nam respectu voluntatis dr actus externus
quicumque non est ab ea elicitus et illi inhaerens ut expositum est sup. in a. m. in
disp. 6. cap. 1. qui tamen ut sit imputabilis debet esse voluntarius per aliquod liberum
exercitium voluntatis quod alias non est imputabilis quod peccatum quoad dictum actum externum ratione
interni imputatum est in aliis potentiis distinctis a voluntate. X. D. Th. in q. dicta
q. 74. art. 2. ubi ait quod actus voluntarij dicuntur non solum illi qui eliciuntur a voluntate
sed etiam illi qui ab ea imperantur ideo non solum voluntas potest esse subiectum peccati
et art. 3. ubi peccatum inquit inveniri potest in qualibet potentia cuius actus potest esse vo
luntarius et inordinatus in quo consistit ratio peccati et inde infert in sensualitate
posse esse peccatum —

Constat ex mo [illegible] sup. solutione et R. P. quo stat suppositio exercitio
libero voluntatis cuius aut per commissionem aut per omissionem dari peccata etiam in aliis potentiis ut
1. in intellectu peccatum in [illegible] et haeresis. 2. in imaginativa peccata turpium
imaginationum 3. in appetitu sensitivo peccata turpis concupiscentiae. 4. in sensibus et mem
bris externis peccata per aspectus tactus motus impudicos verba obscena etc. sed etiam per
actus transeuntes in externam materiam ut peccata furti homicidij etc. —

Notandum est 1. per has imputationes cum formaliter imperet privationem rectitudinis
debitae inesse actui externo actum positivum pravum per se dicta in hac
materia disp. 2. cap. 2. quoad formale esse immanente in actu pravo in quo est privatio recti
tudinis immediate ipso actu est in potentia qui inhaeret actus. At vero peccatum commissionis
cum non imperet actum positivum sed solum privationem libertatem actus quem deberet habere
potentia ut dictum est disp. 4 cap. 1. est immanente suo modo privativo in potentia in qua est
privatio actus omissi. ceterum ratione actus liberi interpretative dr etiam suo modo esse
interpretative immanente in aliquo actu ut exponi potest ex dictis vivo loco —

2o Notandum etiam est peccatum posse sumptum dari in sola voluntate in aliis
vero potentiis esse peccatum traductive et dependenter a prava voluntate nam habere actum
inordinatum voluntatis est peccatum simpliciter hoc est formaliter rõe sui imputativa at
actus inordinati aliarum potentiarum non sunt per se peccata simpliciter quia non habent rõem vo
luntarij et imputabilis nisi per exercitium liberum voluntatis unde peccata
aliarum potentiarum dicuntur esse partim in voluntate quoad exercitium liberum ipsius
voluntatis quasi imperantis partim vero in aliis potentiis quoad illarum actus

inordinatum q. si imperatum a volunt.e et ex utroq. s. uni p diversitatis unum petum integrum in gre moris ut sua.a [illegible] q. 20. disp. 6. cap. 3. ex [illegible] doctr. D. Tho. et aliorum dictum e actum internum impl[...] [illegible] et externum imperatum dici unum in gre moris ~.

Xa. Sot locum Ser [illegible], quod [illegible] 12ae q. 74. art. 1. § in eodem art. n esse inconveniens idem petum esse in pluribus pois subiective, sm diversa. nam sm roem liberi et voluntarij e in volunt.e at sm actum imperatum pot esse in alia pot. nothing re id quod subdit si ad aliquod petus [illegible] tres pot ut intellus voluntas, et [illegible] illud inquit, petum subiective sm diversa erit in tribus pris et qn [illegible] assignar subio proximum electivum alig qdoq. 1m movens q [illegible] diligens deo diligens [illegible] [illegible] dicendi roem ubi diversitatem invenire stingat de subiecto aliamus peccati et non damnet [illegible] .~.

Hinc exponi poss. quaedam dicta gravium auctorum. 1. qd aliqui dic[...] e petus esse in volunt.e intelligit quoad aliqd nempe quoad malum exercitum liberum volunt.is roe cuius de petum Ser roem voluntarij culpabilis. 2. qdo aliq asserunt oe petum quoad formale esse in volunt.e intelligit [illegible] quoad roem mali exercitij liberi ppr quod oe petum e [illegible] imputabile. 3. qdo alij affirmant in aliis pois [illegible] a volunt.e [illegible] esse petum [illegible] mali et denomie [illegible] appellari petum. ita intelligi quod actus inordinatus aliarum [illegible] e [illegible] mali quoad denomem extraneam a malo exercitio libero volunt.is e imputatio.

Obj. 1. aliqua dicta ex D. Dioni. cap. 4. de div.is noibus. 1m e malum esse ppr volunt.em et intent.em 2m e malum n esse existens neq in existentibus q petus quod e malum n e in volunt.e neq in aliqua alia pot. [illegible] subio.

Ad 1m Rp. cum dr malum esse pt volunt.em et intent.em sensus e malum formali ut malum n esse ppr se volitum sed ppr aliqm [illegible] apparentem roem boni utilis aut delectatis xa illud [illegible] dictum. nemo intendens ad malum operat. vide sua.a [illegible] q. 3. disp. 3. cap. 1. ~.

Ad 2m Rp. 1. ibi sensus e malum n esse existens neq in existentibus ita ut sit aliqua substa aut pars substae cui simplr tribui solet existere xa eius modus loqdi quo substa dici solet simplr ens, et qn Manichaei asserebant malum existere q. si qmdam substam id in hoc sensu negant SS. PP. vide sua.a in hoc ma disp. 2. cap. 2. sect. 3. m. 1. testimony. Rp. 2. ibi est sensus e malum forale sm roem malitia qua e privatio boni

n esse existens positive ut ibid. dictum e

2.º obj. voluntas e esse bona g.ª n pot esse subiectum peti peccato
q.ª peccatum e malum quod e oppositum bono – unus aut oppositus n pot esse subiectum
alterius oppositi ut de cor axiomate

R. explicando ans voluntas e esse bona bonit. transcu cui n e op
positus in ipatite malum morale quod e peccatum imo ex mo Doctoris ss. Datum
et aliorum gravium autorum oe malum d esse in aliquo bono nempe transit. ut
expositum e in sup dicta dp. 2. cap 3.

3.º obj. peccatum e solum in ea pota quae d peccare et demereri sed sola
voluntas e quae d peccare et demereri sic e.º ea sola d demereri g peccatum
e solum in volunte nec in aliqua alia pota

R. ans esse verum de peccato quoad actus internos hoc e sui imputalem
cum quo stat quod peccatus quoad actus externos hoc e interni imputales sit in pota
quae posse n d peccare ut probatum e sua in 2. p. cc. insuper peccatum quoad actus
externos transeuntem extra suppositum agens sit aliquando in supposito quod
n peccat et pot esse in eo, quod n pot peccare. V.g. si Petrus peccans occidat
Paulum occisio e in Paulo n peccante et e peccatum externum Petri item peccato et crucifixio
Iudeorum et gentilium percutientium et crucifigentium Xpm Dni fuit in Xpo qui n
potuit peccare at illa actio fuit peccatus externus Iudeorum et gentilium peccantium

Dubitari pot 1.º An actus homisi prohibita q.do sequi pot malam
voluntem praecedentem iam revocatam et p.º iam n ss. in libera potestate
dicenda sint peccata. s. solum effectus peccati

2.º An tunc pp illas incurrant poena et censura aliis
contra eas late

Ad 1.m R. illas tunc esse effectus peccati non peccata propria et stricte quis lato
quodam mo q denominatione exteriores a causa culpata praecedente dici pt sint peccata pre
sertim q.do homo e adhuc in statu in quo sit licet libertatem peccati sit ex
positum e sua in hac mia dp. 4. cap. 3. et 2.ª et ad 4.um ex dictis aut ibi
et aliis locis notandi ss aliqua quaesita ad hoc instituitum. 1.m e tales actus homis
prohibita. Impedientes pp ipsam n ss. in libera potestate. V.g. tpe somni aut ebri
etatis n addunt tunc novam maliciam moralem ac pinde neq novam
imputabilitatem neq novum demeritum q tunc n e nova libertas ut supponit

Pro hoc facit id quod habet cap. q. 20. disp. 6. cap. 4. probans esse actus ex-
teriorem non addere interiori aliquid bonitatis aut malitiae moralis maioris
meriti aut demeriti —

2m. punctum est quod actus vel omissiones prohibitae non fuerunt antea provisae
ab homine illas committente non sunt imputabiles neque in causa praecedente quae sit homo
[illegible] quam probaret usu rationis vel libertatis x [illegible] vel dispositionem quam tunc habens
non tenebatur illas providere non erunt eius imputabiles secus vero si providit explicite aut
implicite ita ut per ignorantiam culpabilem neglexerit vide [illegible] in hac materia disp.
6. cap. 4. et Baz. 1a 2ae. n. 1. disp. 127. cap. 3. notandum est autem id quod ibi [illegible]
[illegible] observat multa dicta et facta ebriorum alias prohibita quia fuerint
ab illis provisa non esse eis imputanda quia ex sua propria [illegible] ut imputent
peccata sufficienter fieri V.g. in quo peccatum periurii [illegible] qui non videt [illegible]
esse falsum quod iurat non est periurus —

Ad hoc observanda est propria doctrina aliquorum auctorum qui [illegible] mora-
lem estimationem sunt talis conditionis ut si fiant ab homine ebrio vel amente quia ab
illo fuerint provisi non censeantur afferre illud nocumentum propter quod essent
peccatum mortale si fierent ab homine sanae mentis V.g. si quis vellet se ine-
briare et provideat se post ebrietatem dicturum esse contumelias blasphemias
et haereses ex quibus aliunde non videt secuturum esse aliud detrimentum illae non
imputantur ei ad peccatum mortale quia sunt talis conditionis ut eo ipso quod dicantur
ab homine quando non est sui compos [illegible] non sint iniuriosa hominibus nec Deo al-
[illegible] non afferunt illud nocumentum propter quod essent peccatum mortale si dicantur
ab homine sanae mentis —

Ad 2m. dubium [illegible] propter actus vel omissiones prohibitas sequentes ex
causa culpabili incurrit censuras, quae contra illas sunt impositae etiam si sequantur
post quam mala voluntas praecedens est revocata et quando iam non est sub libera
potestate. nam certa [illegible] et de facto videri [illegible] ex [illegible] imponere censuras
propter aliquas actiones aut omissiones prohibitas sequentes ex causa culpabili
non [illegible] quod [illegible] mala voluntas [illegible] etiam post quam est revocata si nihilominus illae se-
quantur ex causa culpabili praecedente in qua provisa fuerunt implicite aut ex-
plicite. hac ratione si quis iaciat sagittam aut mittit servum ad occidendum
clericum quid interim committat sequuto tali homicidio ex praecedente causa culpabili
incurrit irregularitatem et excommunicationem ut docent Navarr. Silvester. Salzedo
et alii quos referunt et sequuntur Zumel. 1a 2ae. n. 1. q. 1. art. 5. [illegible] disp. 6.
in dubio appendice ad 2a. Henri. n. 2. Sum. in lib. [illegible]
cap. 16 et alii —

CAP. 2^m An in intellectu quoad rationem superiorem et inferiorem et in appetitu sensitivo et aliis potentiis possit esse peccatum actuale sine consensu voluntatis et quo pacto dicatur illis venire veniale aut mortale

Circa hoc est duplex controversia. 1a Haereticis asserentibus cum multis nostris convenientes libertatem a nostris illatas esse peccata, quem errorem referunt et late impugnant auctores infra citandi.

2a est cum aliquibus catholicis concedentibus aliquam libertatem aliis potentiis praeter voluntatem nempe internis potentiis sensitivis hominis, unde inferunt illis posse convenire aliquod peccatum independenter a consensu voluntatis sic Caietanus 1.2. q.74. art. 4. ait potentias sensitivas hominis habere in se quandam libertatem imperfectam sufficientem ad peccatum veniale non vero libertatem perfectam sufficientem ad mortale et dicit hanc esse mentem D. Thomae qui ibi art. 3. et 4. tribuit sensualitati peccatum veniale non vero mortale.

Sit conclusio sine consensu voluntatis formali seu interpretativo seu directo seu indirecto nullus actus intellectus aut appetitus sensitivi alteriusve potentiae est peccatum proprie et in rationem moralem imputatum ad culpam. Haec conclusio traditur contra Caietanum a theologis 1.2. q.74. partim art. 3. ubi Medina, partim art. 4. ubi Zumel disp. 1a et 2a a. 1. 2. et 3. dicens oppositam sententiam Caietani esse improbatam et dissentaneam concilio Tridentino. Bellarm. ibi disp. 104. cap. 1. n. 10. Val. disp. 6. q. 4. punct. 2. Vega lib. 14. in Trid. cap. 4. et alii.

Probatur 1o ex sanctis PP. saepe asserentibus non dari peccatum seu culpam sine consensu voluntatis. D. Amb. lib. 1o de Jacob et vita beata cap. 3. paulo post initium: non est inquit, quod cuiquam nostram adscribamus culpam nisi nostrae voluntati; nemo tenetur ad culpam nisi voluntate propria deflexerit. D. Aug. to. 5. lib. 1o de civitate Dei cap. 25. ad finem sic ait: concupiscentialis inobedientia quae praeter nostram voluntatem legem movet quanto magis absque culpa est in corpore non consentientis si absque culpa est in corpore dormientis. Et to. 1o lib. 1. retractationum cap. 15. ante medium ait non nisi voluntate peccari. Et in eod. to. lib. de vera religione cap. 14. paulo post initium dicit aut negandum est peccatum committi

aut faciendum e[st] volunt^e omin. et alibi saepe id docet. pr^a D. Chri-

sost. et alij Patres in illud ad Rom. 6. n. 12. n[on] q[uo] regnet peccatum in

vestro mortali corp^e ut obediatis concupiscentijs eius significant n[on] esse pecc[atum]

seu culpam nisi volunt^s consensu obediamus et tunc dici peccatum reg-

nare. 2° prob. ex Trid. sess. 5. in decreto de pecco originali can. 5

ubi dicit concupiscentiam n[on] nocere ijs qui n[on] consentiunt et subdit illam

quis aliq^do appellet peccatum ni ab eccla catholica ita intelligi n[on] quod

vere et proprie peccatum sit sed q[uia] ex peccato e[st] et ad peccatum inclinat quod et

docet D. Aug. lib. 1° retract. cap. 15. ... ad Rom. 7. n. 17. n[on] ego operor illud sed quod habitat in me peccatum,

sic ait: hoc peccatum eo quo sic locutus e[st] Ap[ostolu]s ideo peccatum vocat q[uia]

peccato factum e[st] et poena pec[cati] e[st] q[uo]d q[uo]d^o dem^o. hoc de concupiscentia carnis di-

vide sed^a in hac ma. disp. 1^a cap. 6. ad 5^m ad 3^m prob. et disp. 2. cap. 4

ad 1^m. 3° prob. n[on] e[st] peccatum proprie sin[e] rem moralem imputatam ad culpam

imputat esse morale quod e[st] esse voluntarium et liberum sed hoc n[on] e[st]

sine consensu formali aut interpretativo directo aut indirecto volunt^s cui pro-

prium e[st] dominium morale ut fiat vel n[on] fiat aliq[uid] ut ostendit ex propria ra[tione]

q[ua]m denotat genus moris seu esse morale proprie sumptum ex q^a supra dicta

a^ai^m q. 12. D. Bonav. disp. 1^a cap. 2. sect. 2. unde aliq[ui] illum ab alijs

p[o]t[entij]s a volunt^e distinctis dicit pertinere ad genus moris n[on] p[er] se sed p[er] accens

quatenus imperan a volunt^e ut ex D. Tho. et alijs dictum e[st] ibidem q[uod] peccatum

proprie sin[e] rem moralem imputatam ad culpam n[on] e[st] sine consensu volunt^s

formali vel interpretativo directo vel indirecto.

Ex dictis colligit[ur] n[on] appetitui sensitivo p[ro]p[ri]e neq[ue]

intellectui aut alteri p[o]t[enti]e a volunt^e distincta convenire ullam propriam libertatem

q^a alias ille independenter a consensu voluntatis possent p[ecca]re aliquo p[ecca]to saltem

veniali quod n[on] e[st] contrarium doct^e Sanctorum et Tridentini Concilii et ab aut[oribus]

sup^a relatis rejicitur tamq[uam] absurdum plures aliq[ui] rationes ostendentes soli voluntati

convenire formalem libertatem et n[on] intellectui neq[ue] appetitui sensitivo n[isi] p[er] brutorum

& p[er] eis hoc convenit de specialem huiq[ue] disp^em sequentia in lib. de ara et alijs q[ui]

eis 1^a 2^e q. 6. art. 2. et q. 74. art. 3. ubi Zumel. disp. 1^a a^e 1^a et alij

1. p. q. 19. art. 13. et alibi.

Restant aliqua difficultates p[er] quarum p[er] ponenda e[st] a^a mag[is] propo

aliqs pos a voluntate distinctis tribui solet peccatum mortale aut veniale —

1o Diff.as quo pacto in intellectu sm rationem superiorem ~ et inferiorem dicatur esse peccatum mortale aut veniale ~

Suppono est in intellectu solere distingui rationem seu portionem superiorem et inferiorem que distinctio quia sm diversas auctores varie a diversis explicatur sic omnibus apprime intelligitur ut denotet facultatem intellectus sub diversa consideratione nempe ratio seu portio superior dr intellectus qtus attendit rationes eternas hoc est Deum eius illius legem vel honestatem aut peccatum illi oppositum at vero ratio seu portio inferior dr idem intellectus qtus attendit rationes temporales hoc est alia bona inferiora absque respectu ad Deum et illius legem et honestatem ac peccatum illi oppositum que explicatio colligitur ex D. Aug. n. 3. lib. 12. de trinit. cap. 7. ad finem ubi distinguit quamdam rationem mentis que ad temporalia gubernanda deflectitur (hec est que dr ratio seu portio inferior) aliam que eternis rationibus conspiciendis et consulendis adheret (hec est que vocatur ratio seu portio superior) idem habetur ex D. Tha. et aliis 1.2. q. 74. art. 9. et ad 2. q. 74. art. 7. et 10. ubi latius Med. Con. Zum. et Baz. d. 105. cap. 1. not.

Notandum autem est id quod ibi cap. 1. Baz. dicit ex D. Aug. nempe bilitatem portionum accommodari cum suo modo memorie et voluntati nempe memoria que reservat species rerum eternarum et voluntas que tendit in illarum obiectum dr portio superior at vero memoria que reservat species aliarum rerum inferiorum et voluntas que tendit in illarum bona dr portio inferior ~ ex qua hoc D. Ths. 1.2. q. 15. art. 1. ad 1.m et art. 4. et 1.2. q. 74. art. 7. ad 1.m significat sub ratione inferiori et superiori includi intellectum et voluntatem. quod Baz. in quadam d. 105. cap. 4. notat per rationes eternas quas ratio superior dr considerare aut consulere intelligi etiam quamcumque legem naturalem vel positivam divinam vel humanam et eam rationem sm virtutem quo ipsa virtus honestas dr esse sm legem eternam ideo sequitur aliquis contra illam facit consentiens dr consentire per rationem superiorem quia considerare debet rationem eternam et saltem potuit et debuit eam considerare et neglexit —

Hic supposito dico est omne peccatum actuale sive mortale sive veniale dr esse in ratione superiori qtus ad illam aliquo modo pertinet consensus requisitus ad peccatum ita Baz. in predictis d. 105. cap. 4 et alii et quis multi graves aut quos

ibi cap. 3. refferi aliq.do tribuant rōi infer. pcti venialis aut consens. in delectat.em rōi v.o superiori pctm mortale aliter consensum utroq. tn. ut dicet infra ad 1.m tot.m sed loqui probe vult loqui pro q. dam accomodat.em q. n. vult de re consentiri ab hac re.

Explicat breviter in q. pcto actuali debet intervenire aliqua advertentia malitiae moralis implicite aut explicite ita ut patrans advertat aut potens et aut volens negligit advertere se contra quod facit aut omittit procedere 1.a legem dei aut 2.a generationem aliter deficit sufficiens advertentia v. negligentia requisita ad effectum n. erit culpa. Dicitur talis advertentia aut neglig.o pertinet ad rōem superiorem ut ostendit ex dictis in notati principio q. 3.a

Ad hoc notandum quod D. Th. 1.a 2.ae q. 74. art. 7. ad 2.m dicit ex hoc ipso quod rō superior n. dirigit actus humanos sm legem div.m impediens actum pcti dr. ipsa consentire, cum cogitat de lege Dei actu eam contemnit aut v.o n. cogitat eam negligit. Unde ambo modis pcti in actum pcti procedit ex rōe superiori — et superius q. 15. art. 4. ad 3.m ait rō superior dr. consentire n. solu q. sm rōes eternas semper moveat ad agendum sed etiam q. sm rōes eternas n. dissentit.

Obj. 1.o D. Th. in priori loco in illo q. 74. art. 7. aliter vult loqui de consensu in actu, aliter v.o de consensu in delectat.em dicitur vult tribuere rōi superiori. Sicut v.o inferiori sicut et docere vult D. Aug. to. 3. lib. 12. de trinit. cap. 12. Et ipse D. Th. in posteriori ubi ait q. 15. art. 4. ad 1.m aliter vult procedere loquens de consensu in delectat.em: rō dem ipsum aliter v.o de consensu in delectat.em cogitationis sic em ait consens. in delectat.em operis pertinet ad rōem superiorem, et consens. in opus. de consens. in delectat.em cogitat.is pertinet ad rōem inferiorem.

Rd ut Caiet. in priori loco exponit intelligit secundum q. adaptat.em ita ut vel consens. simplic. requirat v.o culpa pertineat ad rōem superiorem tn accomodato modo sed quandam adaptat.em rō quaedam tribuit consens. in actus q. ad ipsum illi dicat rō superior, quae ut meo loco est D. Bo. appellat. vlo. S. ut supremus iudicatorius ut v.o comparat illis rō cui tribuit consens. in delectat.em, quae est quoddam praeambulum ad actus, rō inferior, quae ut est D. Th. ad. supra appellat initium interius et praeambulum et morando in se consensum in delectat.em operis de consensu in delectat.em contraria autem sicut posterior consens. qui respectu prioris est quoddam praeambulum dicat rō inferior, cum quo stat quod quaedam peritiam rōis admittens pctm vel sit rō superior, respectu eius quia attendit inferiorem rōem boni delectabilis, vel talis ab eo q. negligat attendere superiorem rōem boni honesti et mali moralis iste — —

Hic colligit ex doctr.a D. Aug. his locis citato infra dicta dicit. Pert. to. 1. in lib. 2. de Genes. c.a Manichaeos cap. 14. ubi in caeteris quo.s impetus tribuit accommodat sed quod Gen. 3. Sic de serpente muliere et viro et dicit ex 15 lo[...]

suggestione serpentis hoc est daemonis et cupiditate mulieris hoc est concupiscentiae non inducitur nobis peccatum nisi consentiat ratio cui tamquam viro obtemperat. ad hoc etiam accommodari illud Jacobi 1. n. 15. concupiscentia cum conceperit parit peccatum nempe mulier quae est concupiscentia non potest foetum facere nisi concipiat ex viro hoc est ex consensu directo vel indirecto rationis superioris ut dicta. unde D. Aug. lib. 6. contra Jul. cap. 15. post medium concupiscentia inquit non parit nisi conceperit non concipit nisi illexerit hoc est nisi ad malum perpetrandum obtinuerit voluntatis assensum ~

2º obj. Mag. Sent. in 2. d. 24. § illud quoque et § nunc superest. et alii ibi ubi asserere videtur delectationem de re turpi quae est in ratione inferiori esse peccatum veniale cum vero est sub ratione superiori esse peccatum mortale ~

Resp. id potest etiam exponi per quandam appropriationem ut diximus in 1ᵐ cum quo stat quod de peccatum actuale tam veniale quam mortale pertineat ad rationem superiorem ut explicatum est ibidem in fine ~

Idem ait id quod D. Th. 1a 2ae q. 74. art. 9 et 10. docet in ratione superiori posse esse et peccatum veniale et mortale nempe quae fuerit materia levis aut gravis cum requisitis ex parte deliberationis et libertatis quae autem requirantur tum ex parte deliberationis, tum ex parte consensus liberi voluntatis ut motus gravi sint peccata venialia aut mortalia vel dico excusent a peccato et quomodo dicendi sint motus 1º i. aut 2º i. aut plene deliberati tractant Theol. hic q. 74 art. 7. q. 106. 107. et 108. Sum. art. 1. q. 1. de 2ª et alii ibi de resolutione pendet ex aliis infra tractandis praesertim circa q. 76. ubi de ignorantia seu inadvertentia excusante peccatum ~.

2ª Difficultas quo pacto in sensualitate seu appetitu sensitivo dicatur esse peccatum veniale aut mortale. ~

Ratio dubitandi est ex doctrina D. Th. hic q. 74. art. 3. ubi cum in corpore dixisset in sensualitate posse esse peccatum inquantum nata est moveri a voluntate postea ad 1ᵐ sic ait motus sensualitatis rationem praeveniens est peccatum veniale et deinde art. 4. circa ad finem dicit peccatum mortale non posse esse in sensualitate sed in ratione ~ 2ª Gane dubitatio. utrum obiicit aut sermo est de sensualitate prout praecipue rationis et voluntatis aut simul cum illo et ad 1ᵐ eo modo in sensualitate ipsa

esse ullum peccatum neq. veniale · n. ē. m. eo q. aliud nulla pot esse peccatum n. sit veniale vel etiam mortale ———.

Propter hoc varie ss. authores explicat. quas referunt Zum. D. ss. q. 74. art. 3. disp. 1a et art. 4. dub. 1o. Vaz. disp. 104. cap. 1. 2. et 3. et alij qui multa ex dictis et dicendis partim exponi et conciliari partim vero quantum illi repugnaverint refelli poterunt ——.

Dico in ē in sensualitate sm. se independenter a ro.e et voluntate n. pot esse ullum peccatum veniale aut mortale utrumq. tn. esse pot dependenter a ro.e et volunt. quis p. quandam accommodat.em sensualitati tribuat veniale ro.i v. vero et voluntati mortale · in re q. alijs modis loq.di equivalenter Med.a 1a 2æ q. 74. art. 3 et 4. Bal. disp. 6. q. 4. pun. 2. et neq. aliter alij explicant. Et p.r n. pot esse peccatum nisi habeat esse morale voluntarium ut ostendit ex sup.a dictis q.o in sensualitate sm. se independenter a ro.e et volunt.e n. pot esse ullum veniale aut mortale atq. id probant sup.a adducta ante 1. m. diff.em in c.e ubi rejectae. s.a Caietani tribuentis sensualitati sm se lev. ort.em imperfectam sufficientem ad peccatum veniale ——.

Verum motus pravus sensualitatis si adsint peccatus voluntatis pot esse aut peccatum veniale si sit re leviter mala · vel imperfecte deliberatus aut peccatum mortale si sit re gravi, et perfecte deliberatus q.o in sensualitate dependenter a ro.e et volunt.e pot esse peccatum veniale et mortale ~.

Cum hec ita stat q. p. quandam accommodat.em sensualitati tribuat veniale mortale aut ro.i et voluntati, tum q.a motus pravus sensualitatis pot esse peccatum veniale ut imperfecto et tenui consensu ro.is et volunt.is et adeo quibus habeat aliquid ro.is et volunt.is tn. q.a id ē parum tribuit potius sensualitati cuius ē aliqui. alia vero ro.i ē respectu mortali quod potius ut ut tribuit p. pleno consensu ro.is et volunt.is cui proinde tribuit; tum etiam q.a peccatum mortale separat ... ab ultimo fine et ideo tribuit ro.i et voluntati cuius ē ordinare in ultimum finem · atq. id significat D. Tho. hic q. 74. art. 4 ad 1m.

Ad rationem dubitandi R. q. q.do D. Tho. tribuit peccatum sensualitati sermo ē de sensualitate sub consensu ro.is et voluntatis · ut indicant verba ibi relata et ostendit ex supra adductis ante 1.m diff.s in c.e plenior ... Garl. ~ illud autem dubius. D. Tho. motus sensualitatis ... proveniens

e. peccatum veniale intelligit remotis gravi convenientem rationem quoad plenam deliberationem que simpliciter tribuitur non eius quo stat quod eo ipso quod sit peccatum veniale non conveniat rationem dico quoad eum consensum saltem indirectum et imperfecte deliberationis sine quo non potest habere rationem peccati neque venialis ut ex doctrina sanctorum Patrum ipsius et D. Tho. ostensum est hic libro 1.m disputatione 3. capite 3. disputatione 1.a

Dices 1.o sensus phantastica seu aestimativa qui est in brutis et in homine dicitur cogitativa ex eo quod sit in ipso homine habet quandam excellentiam ut possit habere aliquem proprium discursum ut agnoscit D. Tho. Italys 1. 2.ae q. 74. art. 3 ad 1.m et 1. p. q. 78 art. 4 ergo et appetitus sensitivus qui est in brutis ex eo quod sit in homine habet quandam excellentiam ut possit habere libertatem quoad hoc ut esse subiecto ergo similiter potest habere aliquod peccatum veniale. // aliquam propriam //

Respondeo negando antecedens si intelligatur de discursu proprie inferente unum ex alio [illegible] ... in homine [illegible] ... [illegible] ... D. Tho. in eo loco aut alibi illud docuit ut notat [illegible] 1.2.ae disputatione 104 cap. 1 n. 3.

Ratio est q. 74 art. 3 ad 1.m Italys [illegible] ex instituto tractat in libris de anima que illa excellentia quae sensui phantasticae seu aestimativae [illegible] ex eo quod sit in homine est quod aliquo modo [illegible] ab intellectu et ei inserviat modo sensitivo [illegible] sibi proportionato. [illegible] de appetitu sensitivo quod neque in homine habeat ullam propriam libertatem et consequenter neque similiter ullum peccatum independenter a consensu voluntatis [illegible] ex doctrina sanctorum Patrum [illegible] in [illegible] cap. 2. art. 1.m

2.o Dices appetitus sensitivus hominis potest [illegible] habere aliquas virtutes v.g. fortitudinem et temperantiam de illis enim [illegible] 3 [illegible] cap. [illegible] initio de [illegible] partium virtutes esse [illegible] potest habere peccatum [illegible] hominis est [illegible] virtutem [illegible] esse [illegible] idem.

Respondeo distinguendo antecedens appetitus sensitivus hominis potest [illegible] habere aliquas virtutes [illegible] hominis est quoad [illegible] sensitivas quoad [illegible] sensitive [illegible] servientes virtutibus potentie spiritualis. Ceterum virtutes [illegible] hominis [illegible] rationem formalem boni honesti non conveniunt appetitui sensitivo [illegible] non potest attingere rationem formalem boni honesti ad hoc [illegible] quod D. Tho. 1. 2.ae q. 56. art. 4 dicit appetitus sensitivus similiter non esse subiectum virtutis.

3.a Difficultas quo modo in alijs potentijs subditis imperio voluntatis et in membris externis dicatur esse peccatum veniale aut mortale.

Dicendum illis suo modo tribui peccatum veniale, aut mortale quatenus cum libero consensu directo vel indirecto voluntatis fiunt in aliquo peccato prohibitum leve, aut grave. Hoc exponendum supponendumque est. Sic data cap. 1 mei. et cap. 2 et mei ante diff. 1m et diff. 2a. nec et in membris corporis quae a voluntate moventur ad aliquid illicitum dici esse peccatum ut notavit Val. 1 2ae disp. 6 q. 4. punct. 1 et alij et ostendit ex ijs quae adduximus loco praedicto sic D. Th. 1 2ae q. 72 art. 7 appellat peccata oris et operis quae mittuntur per linguam et alia membra corporis mota a voluntate et q. 71 art. 1 dicit homicidium quod manus similiter imputari manui quatenus est aliquid sic illa moventis —

Dices esse D. Thom. 1 2ae q. 74 art. 2 ad 3m ubi negat peccatum membris corporis quod dicitur, ibi vult illis non tribui peccatum eo stricto modo quo tribuitur potentiis immanentibus quae sunt principia actuum secundum quos voluntati subduntur non despotice sed civiliter et politice ita ut possint aliquo modo ei resistere quod non convenit membris corporis quae ei subduntur despotice ad modum servi ut sequitur ibi: nullis verbis membra corporis sunt organa quae operantur ad animam moventem sicut servus qui agit etc. —

Dubitari solet an alijs potentijs a voluntate conveniat peccatum formaliter intrinsece vel denominative extra ab actibus voluntatis.

Ratio peccati formalis cum esse dentari solet ab moralis inequitate deficiens sic actibus aliarum potentiarum a voluntate non convenit nisi peccatum formaliter intrinsece hoc est ratione sui sed denominative extra ab exercitio libero voluntatis a quo habet esse moralis imputatum ad culpam ut ex D. Th. et aliis ostendimus supra in hoc cap. 2 post diff. ante 1m diff. in 3a parte. — Et hoc malitia formalis et tribuitur ab actu interno voluntatis ad alias actus imperatos ut ostendimus est supra 1a 2ae q. 2m. D. Th. de op. 6 cap. 1 et 2a quos ut ibi exposuimus illis possit intrinsece convenire aliqua malitia objectiva hoc est deformitas seu monstruositas quam aliqui appellant peccatum objectivum alij peccatum in actu signato dicentes illi non convenire rationem peccati formalis in actu exercito nisi ex nomine extra a pravo exercitio libero voluntatis ut Suar. Ver. 1a 2ae q. 74 art. 2 § 4 observandum et alij ibidem. — Sic et tempus post quod stato 2. disp. 42. § ad q. 2am et § ad q. 3am et alij dicunt peccatum esse in voluntate formaliter in alijs vero potentijs materialiter.

CAP. 3. An in re voluntate appetitus sensitivo et alijs potentijs sit peccatum veniale, aut mortale quoad motus.

1.º 1.os 2.º 1.os de deliberatoe

Praemittendum est in actibus distingui motus 1.º 1.os et 2.º 1.os et deliberatos quos tres distinct Doct. quos citant et sequuntur Lum. 1.ª 2.ª to. 1.º q. 74 art. 8. dis. 2. Bas. dis. 106. Azor. to. 1.º inst. mor. lib. 4. cap. 5. q. 2. 3 et 4. Vasq. omissis aliis variis sententiis quas circa motus explicatione ibi referunt et impugnant et confusionibus exquirendis colligi potest verbis prudentiae explicatione modo sequenti.

1.us ergo motus 1.º 1.us simpliciter sunt actus praevenientes omnem deliberationem rationis ita ut non sint in nostra libera potestate ac proinde motus mere naturales seu necessarii in nobis insurgentes. unde sequitur in illis nullum esse peccatum quia non sunt liberi ita communiter. Sine rejicit error haereticorum asserentium hos motus concupiscentiae subitos et necessarios esse peccata. id enim constat esse falsum cum illi ut supponitur naturaliter insurgant absque deliberatione rationis et consensu voluntatis sine quo non est peccatum ut probatum est supra cap. 2. initio ante 1.m diff.tem

Nota ergo verba praecedentis motus 1.º primi simpliciter quia non est sistendum in modo loquendi eorum aliquorum qui aliquando in alio accipiunt latiori appellant motus 1.os aliquos alios subitos non ita naturaliter insurgentes ut nequeant a voluntate impediri.

Aliqui distinguunt quosdam motus subitos insurgentes ex mali alteratione seu perturbatione membrorum corporis alios vero ex imaginatione seu apprehensione rerum turpium et hos dicunt graves esse sine peccato non vero posteriores. Sed dicendum est sive hoc sive illo modo insurgant esse sine ullo peccato quia omnino praeveniunt deliberationem rationis et non possunt a voluntate impediri neque solum in potentiis sensitivis sed etiam in ratione et voluntate possunt esse motus 1.º primi quia naturaliter ex illis sensuum possunt insurgere ideoque docent sed communiter

Ibi solent aliqua dicta D. Aug. D. Isa. et aliorum patrum, quae significare videntur motus turpes sensualitatis, aut etiam voluntatis praevenientes deliberationem rationis esse aliquod peccatum.

R. illa intelligi aut de motibus praevenientibus deliberationem perfectam non vero omnem imperfectam ut dictum est supra cap. 2. diff. 1 ad ratione dubitandi, aut ibi sumitur nomen peccati latius pro actu dissentaneo rectae rationi et legi qui in effectu libertatis ex culpa accidit si praeveniat omnem deliberationem. Vide Suarez.

3 p. to. 1. op 34. sect. 2. § ex qua nue. Zumel. 1. 2. a 2. to. 1. q. 7. 4. art. 8 ff
2. ad arg. 2. opin. § ad illud 5.

Dapp. ff. mots 2. primi sunt altq. pervenientes perfectam deliberationem
n. tn. oem imperfectam. unde sunt. aliquo mo in ma. libera potestate ac proinde
quo. sunt turpes sunt pecca n. tn. mortalia defectu plenae deliberationis etiamsi sint
in ma. gravi. hoc colligitur ex ff. ex doct. asserentibus eaque ex pte
hoc est ex obo seu ma. gravi essent mortalia si fierent cum plena deliberatione
reddi venialia defectu plenae deliberationis. ut ex eorum fundamentis DThoma aliqq.
distinctione prima. dp. 5. cap. 7 et amplius ostendetur ex infra dicendis. vide specialiter
Azorius et Zumel locis sup. citatis initio huius capitis et Caiet. in sum. verbo
delectatio morosa. §. 1. ubi dicit sicut inadvertentia excusat a pecto mortali ita ex-
cusat n. plena advertentia. Bas. 1. 2. to. 1. dp. 107. cap. 1. et 4. —

3. ff. mots deliberati simpliciter dicuntur illi qui fiunt cum plena delibe-
ratione seu advertentia. concitantis aut materiae moralis. unde quo sunt. turpes si sint
in ma. gravi sunt pecca mortalia quia tunc n. est defectus plenae deliberationis excu-
sans malitiam moralem. ita colligitur ex doct. auctorum locis sup. citatis et
ff. ex fundamentis dictis et aliqq. infra dicendis —

Aliqua declaratio circa deliberationem requisitam ad mots secundum primos et deliberatos simpliciter seu ad pecatum veniale et mortale.

Aliqui hic late circa hoc disputant varias opiniones doctorum alibi. nunc vero solum
ex dictis colligitur 1. n. sufficere ad altq. simpliciter deliberatos sed etiam ad mots 2. 1.
ac proinde ad quodlibet pecatum etiam veniale requiri ex parte intellectus aliquam deliberationem.
hoc est advertentiam seu videat malitiam moralis quia malum n. est voluntarium
deliberatum nisi sit aliqua advertentia cognitiva et hoc de causa subiti mots turpes q
n. sunt in appetitu sensitivo sed etiam involuntarii. sunt sine pecto qui perveniunt oem. delibera-
tionis. vel ut nulla precedat advertentia malitiae moralis ut hoc ex eorum doctrina locis citatis.

Item hoc sed locus n. omitti spectus omni aliquo remorsu vel providentia ma-
lum morale aut detrahe aut sub dubium vel dubia an sit. i. n. sit malum contra rationem
aut legem ex infra dicenda —

2. colligitur n. quamlibet advertentiam malitiae moralis quae est sufficiens ad pecatum
veniale sufficere ad mortale nam ut constat ex dictis pp. 2. post etiamque aliquo
in ma. gravi (utq. infidelitatis et odii contra Deum) ff. esse sub veniale propter aliquam

deliberationem imperfectam quae non est sufficiens ad mortale atque excusandum in ordinariis Dei judicio sedente ... imbecillitati quod quamvis sit peccatum mortale cum sit gravis offensa tamen plenam deliberationem et veram malitiam in exigunt quae offensa sit plene libera unde etiam in humanis offensis plena deliberatione seu advertentia non censetur inesse gravis offensa.

(imbecillitati)

Deliberatio seu advertentia circa malitiam moralem requisita ad peccatum ita distinguitur ut alia sit incoata et imperfecta quae dicitur semiplena et ...ac proinde non sufficiens ad actum plene et simpliciter liberum ... semiplene ... in quo potest esse peccatum veniale, ut ... distinctum est. alia perfecta et plena sufficiens ad actum simpliciter et plene liberum ... esse debet ... alia qui est peccatum mortale sive sit in appetitu sensitivo ... alia potest distincta a voluntate sive in ipsa voluntate ut ostendit ex ... doctrina ... ibidem relatis unde ... quaedam asserens ... actum turpem voluntatis ... gravi esse peccatum mortale et ... gravem ... veniale in actibus appetitus sensitivi ... ut improbatur ... Bas. ... 107 cap. 1.

Quamvis autem aliqui ut ibi cap. 2 refert Bas. dicant ad peccatum mortale sufficere deliberationem seu advertentiam malitiae interpretativam non requiri actualem expressam. tenent plures quos ibidem cap. 3 citat ... Unde ... variis acceptionibus ... aliqui ... loquentes advertentiam expressam malitiae appellant eam quae est ... et ad illius differentiam vocant implicitam eam quae est sub dubio vel periculo. alii vero ... appellant ... illam, quia aliquo modo venit in mentem malitiae cogitatio quamvis sub dubio et periculo. multi ... ut vellent non ... peccatum ... quod ... intelligi ... aliqua actualis advertentia malitiae moralis aut ... aut saltem sub ... dubia ... non sit quod velle ... quos inter cap. 3 refert Bas. quamvis non ... loquendi advertentia seu deliberationis expresse ... malitiam moralem.

Hunc sensum probant ... quas initio cap. 3 affert Bas. ... ...rum in ... in ... deveniendum ad aliquam cogitationem quae non sit ex nostra ... libera ... nobis esse peccatum libere ... quando autem in nobis aliunde non se offert aliqua cogitatio seu advertentia circa malitiam moralem aut ... aut sub dubio non est in nostris ... libere ... ullo ... non est nobis voluntaria ... libera malitia operis

D. ex.^is q.^a si alicui in die ieiunij n. veniat in mentem ulla cogitatio seu advert.^a se presso ieiunij ille n. censet peccare nec venialr si n. servet ieiunium ppr nalem inadvert.^am seu oblivionem ut indicat com̃ sententia praxis confessariorum.

Ita rões probant n. ad peccatum mortale et ad veniale prerequiri seo mo aliquam advertentiam actualem mali moralis aut certae aut sub dubio mo dicto quod et notat Bas. in sedula op. 107. cap. 4. dicens ad veniale aliqua cogitatio ad malum .s. periculum ness.^a e q.^a sine illa n. manet ulla libertas ut sua probatur e et addit certum esse mi. Dd. ob imperfectam deliberat.^em et libert.^em esse posse veniale quod alias esset mortale quia in ea difficultate aliqui Valent. probabilior ac mq eam assignandi ut ille, quem ibi sequitur cum Ctio in sum. Verb. delectatio morosa. nempe ad veniale sufficere deliberat.^dm tenuem et imperfectam quae e ea advert.^a q.^m sunt illi qui n. plene excitati a somno attendunt ad malitiam pollutionis. cum v. e plena advert.^a quae e ea q.^m sunt illi qui plene ss. excitati a somno sine impedimento esse peccatum mortale in ma. gravi quem mm explicandi sequitur Nab. in man. prelud. 9. n. 11. dicens a peccato mortali excusat parvitas iudicij quem sunt semidormientes .s. semi ebrij .s. adeo turbati quod b sufficiat ad veniale n. ma. ad mortale. idemq. docet cap. 11. n. 4. citans Maio. 3. s. d. 37. q. 14.

Sanctitenses qui n. ss. semi dormientes nec semi ebrij nonquam sunt ut ppr vehementem aliquam pass.^em aut distract.^em aut ppr tenuitatem luminis interni sit tam imperfecta deliberatio ad malitiam in re gravi ut excusent a mortali sicut rõe greca excusant semi dormientes et semi ebrij idque docent Bas. et Nab. citati et Zum. 1a 2ae 10. 1. q. 74. art. 3. dq. 1. pp. 1. in illis ...
Unde colligi eundem nomotum posse esse succesive peccatum veniale et mortale si circa malum grave sit prius cum imperfecta deliberat.^e et postea cum perfecta, ex quo fit ut denominat.^e extra prius sit imperfecte liber quae sufficit ad peccatum veniale et postea perfecte ut requirit ad mortale, quod notat Zum. ibid. pp. 3.

Observandumque e. i. id quod idem Zum. ibi addit motus turpem 3.º ei depende nalem et i. i.^um quia quo n. advertit illum esse illicitum. tri ut quo modo posit cum ... mere sive duret parum sive multum. neque dici motus 1. i.^um ppr vehementiam durat. si ppr ind deliberat.^em et inadvert.^am. Et sic ergo ita. 2.º id quod ibid. post. cc. m. q. m. 5 dubium. ait ad peccatum mortale n. ness.^a prerequiri plenam

adverti malitiæ mortalis in particulari sed sufficere plenam advertentiam malitiæ in com. quia qui in com. advertit aliquid esse malum exponit se periculo peccandi mortaliter nisi prius examinet et inquirat an illud sit peccatum mortale an veniale quod etiam docet Bald. 1. 2æ. ... disp. 107. cap. 3. n. 10. et alij idque intelligendum est quando inculpabiliter non ignoratur obligatio ad majus examen neque probabili fundamento deponitur dubium praxinum L. Delta ... q. 19. disp. 4. cap. 3. sect. ... diff. 2. ad finem.

3a. dicta disp. multa argumenta quia stendunt probare ad peccatum non requiri actualem et expressam advertentiam malitiæ neque sub dubio sed sufficere advertentiam interpretativam ita ut homo possit et teneatur advertere quis nullo modo praecedat actualis advertentia malitiæ neque sub dubio neque ob ... inquirendi sed quia plura huius modi argumenta attingunt varias quæstiones alibi tractatas propositis ijs quæ suis locis ... tradentur videbit sed proponere ea quæ huic instituto sunt necessaria.

1m. argumentum est ex D. Tho. 1. 2æ. q. 74. art. 7. ad 2m. ubi dicit quando aliquando fit contra legem Dei esse peccatum etiam si ratio superior non cogitet actu de illa quando eam negligit. Unde sumitur arg. homini imputatur peccatum propter negligentiam quando potest et debet advertere etiam si actu non advertat malitiam q. ...

Quod ita intelligi quando sufficit aliqua advertentia malitiæ et obligationis saltem sub dubio unde ... ex quo possit homo suo modo excitari ad liberè inquirendum id, quod potest et debet scire, et tunc propter negligentiam peccat ex eo quod ultimo non inquirat et cogitet id, quod debet et consequenter esse interpretativus consensu voluntario ita colligitur ex D. Tho. de verit. q. 15. art. 4. ad 10. ubi agens de peccato delectationis morosæ ait ante quam delectationem ratio perpendat ... nocumentum ... non ... interpretativus consensum etiam si non resistat sed quando ratio perpendit ... delectatione insurgente et de nocumento et ... se in peccatum inclinari nisi ... resistat vel consentire et tunc peccatum transfert ad rationem quando non agit quod debet.

Hæc etiam stendunt auctores dicentes quando neque in particulari neque in com. occurrit advertentia malitiæ nec dubium ... tunc alicui non imputari ad culpam neque quando aliquis adverteret se posse non facere aliquid sed neque in com. neque in particulari saltem dubitanter adverteret obligationem faciendi, idque innititur in doctrina D. Thomæ ipse relata et 1. 2æ. q. 6. art. 8. ubi ... et alij notant excusari a peccato eum cui non venit actualis advertentia eorum quæ tenetur facere aut vitare et inadvertentiam seu oblivionem esse involuntariam cum quælibet ... non esse in sua potestate recordari actu et ideo quando inadvertentia seu oblivio contingit nobis etiam si non ... ...

vid. n[on] ocurrit ulla advert.a neq[ue] sub dubio tunc n[o]titia [illegible] q. n[on] e[st] m[a]nali in tra potest. q. n[on] semp[er] p[ro]prius excitans ad eam suo m[od]o investigandam et ideo tunc [illegible] advert.a requisita eius n[on] sit voluntaria inadvert.a [illegible] n[on] posse adhibere dilig.am de [illegible] tunc n[on] [illegible] culpam neglig.a nec p[e]c[ca]tum [illegible] quod ita inadvertenter facimus. [illegible] omittimus [illegible] post [illegible] n.m § [illegible] sensum [illegible] q. 74. art. 8. dq. 1.o post. 3.m [illegible] & ex [illegible] ait voluntas [illegible] n[on] e[st] negligens in reprimendo motus illicitos [illegible] n[on] advertat [illegible] q. advertens [illegible] pot[est] reprimere et n[on] reprimit.

N[ot]andum autem [illegible] aliud sit loqui de p[ec]c[at]o [illegible] suam [illegible] imputa bilitatem, aliud v[er]o de illo quod e[st] imputabile ex causa culpabili p[rae]cedente in qua fuit aliquo m[od]o p[e]r[i]c[u]lum saltem sub dubio. [illegible] periculo ut [illegible] opera [illegible] quae [illegible] dormientibus [illegible] q. in c[aus]a p[rae]cedenti culpabili [illegible] aliquo m[od]o [illegible] pot[est] evenire ut [illegible] quod [illegible] posteriori m[od]o d[ici]t p[e]c[ca]tum [illegible] q[uo] n[on] advertit malitia et obligatio vitandi p[ec]c[a]ti [illegible] advert.a in aliqua c[aus]a volunt.a [illegible] m[od]o [illegible] in suis officijs tribuuntur aliqua p[ec]c[a]ta q. [illegible] n[on] advertant oblig.em [illegible] eo t[em]pore quo acceptarunt officia adverterunt oblig.em inquirendi et negli genter ommiserunt debitam curam aquirendi [illegible] notam [illegible] oblig. officij [illegible] sensu [illegible] loqui aliqui aut.s q. [illegible] posse [illegible] p[e]c[ca]tum [illegible] n[on] [illegible] ad vert.a actualis malitiae et oblig.is [illegible] interpretativa.

2.m arg.o [illegible] ex [illegible] dari aliqua esse p[ec]c[a]ta occulta ipsi p[e]cca[n]ti [illegible] illud ps. 18. n. 13. ab occultis meis munda me. et 1.a ad Cor. 4. nihil mihi [illegible] sum [illegible] n[on] in his oe [illegible] sum q. ad p[ecca]t[u]m n[on] e[st] nec[essari]o actualis advert.a malitiae [illegible] alias nemo esset qui n[on] adverteret q. peccat aut n[on] peccat ac p[ro]inde numq[ua]m [illegible] aliquod p[e]c[ca]tum sibi occultum.

[illegible] explando [illegible] aliqua p[ec]c[a]ta d[ici] occulta ipsi peccanti [illegible] n[on] p[rae]cedat aliqua advert.a malitiae saltem sub dubio. [illegible] periculo ut [illegible] [illegible] aliys m[od]is [illegible] d[ici] occulta p[ec]c[a]ta [illegible] oblig. et sic D. Hier. in illud ps. 18. ait ab occultis [illegible] 1.o d[ici] occulta illa p[ec]c[a]ta [illegible] in q[ui]bus [illegible] aliqua advert.a malitiae [illegible] n[on] [illegible] an debita dilig.a reprimat [illegible] ommittat curam requisitam [illegible] advert.a malitiae [illegible] an adhibeat sufficientem dilig.am unde viri sancti [illegible] qui vi[ri] [illegible] timent an sit aliquod p[e]c[ca]tum sibi occultum et subtilitati [illegible] [illegible] et [illegible] D. Greg. lib. 5. moral. cap. 23. in illud Job 4. n. 19.

ro sua mea ptorita ss. ait subtilitatis intimae arcana rapiens unde me apud me fortem credidi ante ipsum inde (?) inde titubavi districtem quippe divini illic temperamenti examinis ipsis operibus iure pertimescimus quae nos fortia egisse putabamus etc. Sic et ergo ss. D. monent ut ipsi fortius magna cautela ne forte sit peccatum ubi putabat meritum. de quibus ipse D. Greg. lib. 1° moral. cap. 39. et lib. 9. cap. 16. et alibi. Ipse. Card. Cajetanus tract. 1° a cap. 10 ad 22m inclusive.

Ad illud dictum scripturae explicatur ex illo vir omnino adductum ex D. Paulo nihil mihi conscius sum et non ideo unde ex D. Thom. ss. expositio. patrum aut aliorum gravium interpretum ostendat illud ita intelligi ut sit modo conscius sum et non in hoc iustificatus sum hoc est peccavi aliquid absque praesumptione advertentiae malitiae. Vide Bas. 1. 2. 10. 1. epist. 107 cap. 5 ad 3m.

Dices 1° saepe viri sancti et Apostoli dixi aliquando peccare ex ignorantia sine remorsu conscientiae imo et putantes se bene facere iuxta illud Joan. 16. n. 2. venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se praestare Deo. Ergo ad quod libet peccatum non est necessaria advertentia malitiae.

Respondeo exponendo auctores illi dicunt peccare ex ignorantia non quod non praecedat aliqua advertentia malitiae saltem sub dubio seu periculo qui est quidam remorsus conscientiae sed quod de facto assensu nesciunt illud esse peccatum et temere sine sufficienti fundamento deponentes conscientiam dubii seu periculi quaerunt apparentes rationes quibus pertinaciter adhaerentes falso putant se bene facere et ideo peccant sine eo remorsu conscientiae qui ex cognitione culpae excitari solet timorem et cruciatum.

Dices 2° ad peccatum sufficit voluntarium interpretativum sine actuali volitione ut quando voluntas potest aliquid velle et facere et non vult nec facit quod sibi sufficit advertentia interpretativa malitiae sine actuali consideratione ut quando homo potest et debet advertere et non advertit.

Respondeo negando antecedens quod in illis supponitur hominem posse suo modo advertere et nulla praecedat actuali consideratione et ratio est quia voluntarium interpretativum est ut quando suppositis ambobus requisitis ex parte intellectus et potentiae executivae voluntas potest aliquid velle et facere quod libere non vult nec facit et unum ex requisitis ut possit velle et facere est ut praecedat aliqua actualis cognitio quia non potest esse volontarium quod non est ideo ... opinionum. quare

q[uo]d n[on] occurrit ulla adv[ertenti]a voluntas n[on] d[icitu]r h[oc] m[od]o posse reg[ere], negli
gere ut ostendit ex [dicti]s d[icto] 1.um

Dicis 3. saltem adspectum sufficiet actualis ad vert[enti]a virtualis et im
plicita malitiae et oblig[ation]is ex eo quod advertat aliq[ui]d .s. ut antes ex quo
inferri p[otes]t [for]mali et expressa notitia malitiae et oblig[ation]is v.g. q[uan]do aliquis
adverterit se esse ex[er]citum aut sibi imissum esse magistratus .s. aliud officiu[m]
ibi virtualis et implicite d[icitu]r cognoscere oblig[ation]em sciendi et advertendi requisita
ad ultam functionem sui muneris

R[espondeo] requiri aliq[ue]m actualem advert[enti]am formalem malitiae et oblig[ation]is vel
saltem sub dubio .s. periculo q[ui]a nisi hoc occurrat deest unum ex re
quisitis ut malum morale sub r[ati]one mali moralis sit voluntarium
et liberum q[ui]a sub talem r[ati]onem supp[oni]t esse incognitum q[uam]vis sit cognita aliqua
alia r[ati]o cui illud e[st] munitum. advert[enti]a aut[em] actualis a[d] malum morale saltem
incor[rendum] sub dubio .s. periculo d[icitu]r aliquo m[od]o formalis et expressa malitiae moralis et
si n[on] deteriore saltem in sub disiunct[ion]e dubij .s. periculi an sit .s. n[on] sit
unde imputatur peccatum temere operanti cum tali dubio ut alibi atq[ue]
in hoc sensu locum h[abe]t [quo]d doct[rin]a aut[hor]is ex quos refert et ego Bas. in 1a 2ae
n. 1. disp. 107. cap. 3. q[ua]ndo requirunt expressam advert[enti]am malitiae moralis, quam
si aliqui eam appellent virtualem et implicitam respu aliena advert[enti]ae
qua aut deteriore dixit omnino esse malas aut in particulari certo esse hoc
aut illud malum n[on] e[st] contendendum de m[od]o loq[uen]di ut notarum e[st] sic[ut] post con
sectarius 2.um & q[uam]vis aut[em] neg[ari] e[st] e[st] cur contendat de m[od]o loq[uen]di q[uan]do aliqui
affirmant n[on] esse in libera potestate vitare motum turpem si nulla p[rae]
cessit actualis advert[enti]a malitiae alij v[er]o affirmant et tunc esse in libera po
testate. nam [secundu]m priorem mod[u]m loq[uen]di multi volunt illos n[on] esse in libera
potestate p[rae]x[im]a et im[media]ta a[d] malitiam moralem [secundu]m posteriorem v[er]o alij volunt
esse in libera potest[at]e remota et m[edia]ta vide infra ad 3m

3m. dico 3. e[st] motus turpes et a bonum delectate. v.g. videtur quis
sint. i. primi [et] venientes ante deliberat[ione]m inceptus et a r[ati]onem mali moralis et
ad hoc posse esse voluntarij et liberi q[uo] p[otes]t esse [ope]ra ante p[ro]d[uci] q[uan]d[o] p[ro]posita
[per] intellectum r[ati]one boni otios et delectatio ut illud dici turpe voluntas li
bere p[otes]t eligere .s. n[on] eligere eo modo et a illud q[uo]d [per] supp[ositi]o aliq[ua] cognitio
et voluntas n[on] e[st] ad illud necessitata [et] illi [sunt] voluntarij et liberi

R. disting.° ans si sensus sit illos posse esse voluntarios et liberos c.ª roem mali moralis qua constituit peccatum sit negandum è. nam eo ipso quod c.ª talem roem nulla procedat deliberatio et advert.ª ut supponitur n. pt. aliq. esse c.ª illam voluntarius ac liber actus. nec neq. peccatum ut ostendimus cap. praecedenti post rectarum 1.ᵐ & quis atq. trad. 1.ᵐ et 2.ᵐ arg.

Si v. sensus sit illos posse esse volunt.ᵒˢ et liberos c.ª roem boni utilis et delectabilis quae tunc sola supponitur per intellectum ut dicimus in probat.ᵉ antis sic ommisso anti c.ª quod est varia s.ª neg.ᵈᵃ è. ratio q. ut aliquis aliq. sit peccatum n. sufficit quod sit volunt.ˢ et liber c.ª roem boni utilis et delectatis sed requiritur quod sit volunt.ˢ et liber c.ª roem mali moralis quae constituit peccatum id autem n. convenit illis actibus qui ut supponimus praeveniunt omnem deliberat.ᵉᵐ intellectus c.ª roem mali moralis etiam in s.ª concedens illos esse volunt.ᵒˢ et liberos c.ª roem boni utilis et delectatis quae tunc sola supponitur.

Sin v. recedendum sit illos aliq. esse volunt.ᵒˢ et liberos c.ª roem boni utilis et delectatis affirmant multi qui etiam pueris proinde q.ᵐ c.ª roem boni honesti et mali moralis illi oppositi scant usum rois concedunt aliq. liberos c.ª roem boni utilis et delectatis quorum fundam.ᵗ probatur è q.ᵃ cum usus rois in hac vita pendeat a dispositi.ᵇᵘˢ sensuum et phantasmatum mavis intelligere potest ut aliq.ᵈᵒ in pueris aut etiam adultis sint dispositi.ᵉˢ sufficientes ad usum rois cum discursu c.ª roem boni utilis et delectatis et mali oppositi, quae è ratio facilior et magis proportionata sensibus n. v. c.ª roem boni honesti et mali moralis, quae dicit consonanciam et dissonanciam cum recta roe et lege quae è ro superior difficilior et n. ita proportionata sensibus. unde contra voluntas poterunt habere actum liberum c.ª illam n. v. c.ª istam neq. inconveniens è actus esse liberum c.ª unam roem tbi, quae supponitur dispositi.ᵇᵘˢ requisitis sufficit proponitur per intellectus n. v. c.ª aliam quae defficit aliarum dispositionum requisitarum n. proponitur et sicut videmus ex communi sensu et experiencia aliquos habentes affectus quosdam quae insanciam q.ᵐ vocant maniam concedit usus rois discursus et libertas c.ª aliquas materias et n. c.ª alias. atq. bing. s.ᵈ SS. Cor.ª lib. 1.° quaest. 9. 23. dub. 9. n. 3. Mol. in ratio. q. 14 art. 13. disp. 2. et alij quos refert Joan. de salas. 1.ª 2.ᵃᵉ tr. 1.° disp. 3. sect. 12. N.° 153 quis

esse ibi n. 155. cum alijs teneat oppositum sed non est huius loci id examinare

Notandum tamen quod horum alios quos illi authores recedunt esse liberos sed contra rationem boni vtilis vel delectabilis ac mali oppositi non vero contra rationem boni honesti vel mali moralis ac proinde non imputabiles ad virtutem proprie vel vitium neque ad culpam vel ad meritum appellari motus 1.os vel indeliberatos quoad rationem boni honesti vel mali moralis illi oppositi quia proveniunt sine deliberatione contra talem rationem quo sentiri solent eo modo loquendi quo dici motus 1.os provenire sine deliberatione rationis cui contrariam sententiam scias non obstat aliquos motus 1.o 1.os esse cum motu rationis ex discursivo contra rationem boni vtilis vel delectabilis vel mali illi oppositi ~

4m. argumentum est motus 2.o primi in materia gravi v.g. infidelitatis vel odij contra Deum sunt in nostra potestate libera ut possimus illos vitare, sed quando sunt liberi ut supponitur alias non haberent ullam culpam neque venialem ergo sunt peccata mortalia probatur consequentia quia malum opus in materia gravi quod liberè possumus illud vitare est gravis offensa contra Deum quae est peccatum mortale quod est gravis offensa

Respondetur distinguendo antecedens illi sunt in nostra potestate libera non plena et perfecta sed semiplena et imperfecta ut etiam aliquid sit gravis offensa ad proinde peccatum mortale non sufficit esse opus malum in materia gravi quod liberè possimus vitare ut cumque semi plena vel imperfecta potestate sed requiritur ut possimus illud vitare suppositis omnibus requisitis ad plenam et perfectam potestatem constat tum ex communi doctrina locis supra citatis in sol cap. 3.o initio specialiterque videri potest D. Thom. 1.2.ae q. 74 art. 10 ad 2.m et 3. et Franciscus Suarez de voluntario lib. 3. disp. 9. cap. 4. tum etiam ex natura rei vbi opus est in materia gravi non imputari ad gravem culpam id quod solum potest vitare potestate imperfecta vel semi plena peculiariterque id consentaneum est suavitati divinae providentiae quia nostram fragilitatem ~

plena.

Dices 1.o eo ipso quod illud opus malum in materia gravi possit absque vitari sine libera potestate physica perfecta vel perfecta quia nihil aliud requiritur possit vitari alias non posse absque vitari ut supponitur sed id falsum est ad peccatum mortale quis non possit plene et perfecte vitari potestate morali nam ut tradit in materia de gratia sed in aliquibus gravibus occasionibus non potest potestate morali cum solo auxilio sui vitare aliquem peccata moralia quae tamen illi imputantur quia potestate physica potest illa vitare ut diximus in materia de gratia disp. 1 cap. 3 sect. 2. diff. 3a tradit ~

R. neg. ans. quia etiam cogn. requiritur potentia physica. Hac non datur plena et perfecta advertentium peccati ex eo quod suppositae deliberatione semiplena vel imperfecta malitiae posset absolute illud vitare. nam cum deliberatio seu advertentia malitiae sit unum ex requisitis ut peccatum vitari possit potentia physica. Hac non datur perfecta et plena nisi supponatur plena et perfecta deliberatio seu advertentia quia stare potest etiam quod non datur potentia moralis quae potentiam physicam reddat quod effectus ob nimiam illius difficultatem moraliter censeatur in tale illum non esse requirendum etiam si supponatur potentia physica plena et perfecta cum deliberatione plena et perfecta qui sensus reddit quod datur homo in aliquibus gradibus occasionibus cui solo cognitione quo non posse potentia morali vitare aliqua peccata mortalia quae tamen illi imputantur quia potentia physica potest illa vitare. —:

2º dices. Sequitur inde multa mala opera gravissima externa ut graves percussiones et homicidia posse excusari a peccato mortali quia dici possent illa esse facta subito motu sine plena et perfecta deliberatione sufficiente ad peccatum mortale. Datur ut falsum et contra communem praxim qua talia opera externa communiter in republica puniuntur gravi poena quia gravia delicta —

R. Ad. Seq. sam. quia verum contingere illa opera non procedere ex plena deliberatione sufficiente ad peccatum mortale utque notant Con. lib. 1. quaest. 9. 23. dub. 1º quaest. 2m. Baz. 1a 2ae to. 1º disp 107. cap. 8. ad. 1m. et alii et bene infert ex praxis communis doct. quae natura plerumque tamen ut observat Baz. utrique est discrimen inter opera externa quae sunt mala quia prohibita per legem positivam et alia quae sunt per se intrinsece mala. quod circa illa primo quod non sunt ex se intrinsece mala saepius potest contingere ex defectu deliberationis et advertentiae circa malitiam ac proinde excusatio a peccato ut in eo qui die veneris aut vigiliae vescitur carnibus nulla sibi occurrente advertentia quod ille sit dies prohibitionis propter quam est malum id quod alias per se non est malum. at vero circa alia opera externa quae sunt per se intrinsece mala ut circa homicidium iniustum non ita frequenter contingit excusatio quia communiter occurrit gravis malitia quae ex natura sui est illis nimis ita evidenter hac communiter in republica puniuntur ut gravia delicta quia praesumitur ita esse quousque aliunde ex amentia vel alia causa urgente non ostendatur oppositum. ceterum uterque notant Con. et Baz. cum tamen quod aliquando contingat ista fieri sine plena deliberatione non erunt peccata mortalia ut si quis subita ira percitus indeliberato motu alium occidat. —

CAP. 4. An delectatio morosa de obiecto turpi in solum voluntate, an etiam in appetitu sensitivo sit peccatum mortale ubi etiam traditur vulgaris resolutio variarum difficultatum circa hanc materiam

Occasione eorum quae tradit D. Thomas 1a 2ae q. 74. art. 6. inquirens an peccatum delectationis morosae sit in ratione et art. 8. an consensus in delectationem sit peccatum mortale disputari solent varia quaestiones circa delectationem morosam et consensum in materia venerea cum sit ortum talis impedimenti solent et alios alias luxuriae et quae suo loco 2a 2ae q. 153. et 154. quae omnissa pleniori eorum discussione tractanda est vulgaris resolutio pro nostro instituto expediemus ex difficultatibus sequentibus.

1a Difficultas quid sit delectatio morosa quo modo tribuatur voluntati et appetitui sensitivo quando sit peccatum veniale aut mortale

Notandum est 1o. ex D. Thoma et aliis 1a 2ae q. 74. art. 6. ad 3m. delectationem morosam esse morali ita dici non ex mora temporis sed deliberationis rationis et consensus voluntatis saltem interpretative nempe quando est cum aliqua deliberatione rationis et consensu voluntatis saltem interpretativo et cum consensus possit esse in instanti in eo etiam potest esse delectatio morosa ut ibi observant auctores et Azor. to. 1o. inst. moral. lib. 4. cap. 5. q. 5. ubi notat delectationem qualem ex eo quod res aliqua iucunda attingat aut appetitum aut sensitivum aut rationalem per aliquam operationem quae potest esse multiplex ut videtur ex experientia quae dicitur cernit nos delectari rerum iucundarum visu auditu odoratu gustu tactu, possessione, imaginatione et cogitatione etiam ficta de nostra etiam obiecto causis ac proprietatibus delectationis in communi tractant plures lib. 3. de anima et alibi et D. Thomas 1a 2ae a q. 31 ad 34m.

2o. notandum est ad discernendam bonitatem aut malitiam delectationis attendendum esse obiectum de quo capitur delectatio cum modo tendendi ut etiam notat D. Thomas et alii 1a 2ae q. 74. art. 8. potest esse delectatio aut de re seu operatione cogitata aut de ipsa cogitatione sicut inquit ibi D. Thomas quando aliquis cogitat de fornicatione potest delectari aut de ipsa fornicatione cogitata aut de fornicationis cogitatione unde etiam ibi notat debere distingui de consensu an sit consensus in delectationem de cogitatione an in delectationem de re seu cogitata operatione an vero sit consensus in ipsam operationem expressam.

3o. notandum est alias esse delectationem appetitus sensitivi aliam voluntatis et tamen utramque posse reperiri motibus 1o. 1is et 2o. 1is et deliberatis ex dicta cap.

procedenti ipse ut in hac ma. separem eaquas turpia ut coram abijs negs[?] e controversia. ita distinguendus e qd inpugnat aliqua delectatio circa turpia distingui potest contingere aut cum aliqua deliberatione seu adverta. rois a. malitia moralem aut sine illa. qui contingerit hoc posteriori modo n est moralis ipsa delectatio morosa. Quando 1o. 1a. dnt illo ipso etiam veniali sive sit pro instanti sive pro tempore valde aut longum qui n occurrit advert. malitiae moralis ut dictum est ea. cap. 3. .. 1o. de delectatio. 1o. et § Observandum. et ad. 1m. et 2m. cap. 3. ~

Ut contingat priori modo cum aliqua deliberatione rois seu advert. malitiae adhuc distinguendum e si deliberatio seu adverta sit semiplena et imperfecta tunc delectatio morosa etiam si sit de obo turpi graviter malo n erit peccatum mortale defectu plenae deliberationis xa dicta in eodem cap. 3. .. 2. de delectatio 2. et ad 4m. cap. 3. Si vo deliberatio sit plena et perfecta saltem sub dubio seu periculo modo ibi exposito iterum sub distinguendum e si delectatio morosa sit de obo turpi leviter malo qualis sit plene deliberata n e peccatum mortale pro se loq. qa ex obo leviter malo n sumit ipse gravis malitia qualis e pecti mortalis dixi pro se qa aliunde per accidens fieri poterit mortale si immineat periculum proximum lapsus in mortale. Vg. si quis ex curioso feminae aspectu qui per se n e pecti mortale advertat se exponere periculo proximo eam concupiscendi ~.

Si atq delectatio morosa sit de obo graviter malo: Vg. de adulterio controversia e an sit peccatum mortale etiam sine desiderio operis exequendi nam si sit cum hoc desiderio certum e illam esse peccatum mortale xa illud Math. 5. n. 29. qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam moechatus e eam in corde suo ... ibi com. docent sancti PP. et expositores ac alijs locis impraesentiarum. adhuc atq circa hanc delectat.em morosam e duplex diffas a. 1. e qd delectatio e positive involunt. 2a. qd positiva e sive in appetitu sensitivo et voluntas se habet negative ita ut neq. finaliter consentiat neq. resistat cum posset et deberet resistere, qui dr consensus indirectus seu interpretativus ~

1a. sa. vtr asserit nullam delectatem morosam sine desiderio operis esse per se pecti mortale sed ipse esse solum veniale. hanc opin. dem. ... probabilem refert D. Tho. 1a 2ae. q. 74. art. 8. Cast. et Col. lib. 1. q. ... q. 23. sect. 11. post 2m. opin.em § hanc opin.em dicit illam esse multorum modernorum cum Martino de magistris et ... ig. dicit illam esse probabilem ~. Quod illa n sit ... et ...

consendo probatis ducent alii et ostendet ex dicendis —
2a S.a cum limitat. afferunt delectationem morosam quae est qualis in solo affectu sensitivo cum sufficienti plena consideratione gravis malitiae obiecti sine consensu voluntatis non esse peccatum mortale quia voluntas libere potest eam impedire tamen non impedit propterea quod eam parvi pendat et consideret se non esse consentientem. ita laiq. in summa verbo delectatio morosa et magna tamen tribui ex solet similiter Ang. Adriano et alii quos citat non tamen Aegr. Bald. art. 10. 1. disp. 107. cap. 1. sed plerique addunt aliquas limitationes quae exigeant se absolute. Sane sententiam non amplector —
3a S.a ita distinguit quod delectatio morosa de obiecto graviter malo iure naturali prohibito est peccatum mortale non tamen quod delectatio morosa de obiecto graviter malo prohibito solo iure positivo. Sanc. Gabri. Ledes. Cord. et alii tribuit Baz. sed disp. 110 cap. 1. ipse autem postea disp. 111. cap. 1. 2. 3. et 9. suppositis variis notationibus asserit aliquas delectationes morosas cum circa obiecta gravia iure naturali prohibita non esse peccata mortalia et speciatim cap. 9. statuit duas regulas 1a est negativa non quod delectatio quae capit de opere gravi peccati malo considerato iure alicuius bonitati aut amori est peccatum mortale et subdit idem dici esse de displicentia alicuius virtutis quae est in praecepto non solo positivo sed cum naturali. 2a regula est affirmativa quod illa delectatio morosa erit mortalis quae ex se notabilem continet deformitatem propositi cum aliqua virtute quae vero non continet non erit mortalis —
Sane recte notat idem Baz. istiusque difficile est assignare in universum mam morosae delectationis quae sit peccatum mortale de ratione dico quoniam in Sao [illegible] illa materia sit mortale non vero in aliis materiis in quibus ex communi doctrina unius dicti ex. certe quae cum sit voluntas efficax et peccatum mortale non tamen voluntas inefficax seu simplex affectio quae est delectatio morosa sine desiderio operis exequendi. pro quo observandum est discrimen inter affectum efficacem et inefficacem. quod ille tamen inclinat in obiectum ut quis ex se illud executioni mandaret nisi obstaret impeditus vel aliquod impediens. at affectio inefficax qualis est complacentia ad quam pertinet delectatio morosa non ita se habet sed solum est quaedam simplex complacentia et propensio in obiectum, quae cum si posset non mandaret illud executioni. Unde potest esse cum voluntate efficaci non exequendi ut exposuimus supra cit. q. 13. D. Sa disp. 7. cap. 3. et alibi. —
Praeterea observandum est aliud esse quod delectatio morosa sit de obiecto mortaliter malo, qualis sit eam rationem sui quae est mortaliter malum aliud vero quod sit de illo malo sed est sui aliquod bonum utile aut delectabile illi conveniens, propterea quod si salvum sub ratione si illud non esset malum —

Quare ut distincte procedat sunt varia ponenda que habent diversum gradu certitudinis: aliud probabilitatis ad sciendum, est distinctio hec efficacie cognoscendum ingresse huius capitis.

Sit certa delectatio morosa plene libera de obiecto sub ratione qua est mortali malum est esse peccatum mortale etiamsi sit sine desiderio operis exequendi. hec certa cauta sub his terminis proposita ut certa ex communi doctrina modo exponendo hec proposita 5a absolute asserens nullam delectationem morosam sine desiderio operis expressi esse per se peccatum mortale a doctis recentioribus [illegible] notatur cum impietatis et plus quam temeraria. Tum quidem realiquibus delectationibus morosis quod sint peccata mortalia docet cum eius magistro in 2 d. 24. ubi D. Bonaventura Ricar. Durand. et alij et cum D. Tho. 1a 2e q. 74. art. 8. ubi Caiet. Conra. Medina. Item dd. 3. Bal. ep. 6. q. 4. pun. 3. ubi 5 3o certus est aut ex consensu authorum esse peccatum delectationem circa mortale illicita si consensus sit plene deliberatus esse peccatum mortale et Bal. ibi ep. 129 cap 3. initio dicitur id saltem de aliquibus delectationibus morosis non posse negare sine manifesto errore et ab his referunt plures alij auctores et quidem [illegible] afferant exemplum in delectatione morosi circa materiam Veneream. in idem eis supponunt in alijs materijs mortali illicitis ut exemplant D. Ant. 2 p. tit. 5. cap. 1. § 5. Caiet. in Summa. Verbo delectatio § rursus expressi Silv. ibid. q. 1a. similiter n. 2. et alij.

Probatur 1o ex p[atri]bus qui sape id dicunt specialiter de delectatione morosa in materia venerea ut D Chris. Hyla. et alij in illud Math. 5. n. 29. qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam moechatus est eam in corde suo. id referunt non solum ad concupiscentiam per desiderio operis exequendi sed id delectationem opere cogitato D Greg. lib. 21 [illegible] D Aug. lib. 12. de trinitate cap. 12. D. Bern. sententiarum demo. cap 40. et alij.

2o probatur ex ratione exponendo prius nostras particulas certa illa Verba delectatio morosa plene libera denotant id requiri ut sit peccatum mortale quod ut contingere potest etiam in re gravi non esse peccatum mortale et si veniale propter semiplenam tum posibilitatem deliberationem ac libertatem ut dictum est notabili. 3. praeterea illa Verba de obiecto sub ratione qua est mortali malum denotant delectationem ut sit peccatum mortale debere ferri in ipsam rationem mortalis malam nam si ex obiecto quod alioquin ratione est mortali malum praescindat aliqua ratio non mortali mala in qua passe sistat delectatio morosa non erit peccatum mortale si his ferat in illam sub eam rationem qua est mortali malum erit peccatum mortale sive illud sit in se praesertim sive unius rationis sive positive et sit apte in universum appetat ira delectationis morosa qua per se peccatum mortale

Hac autem particulam esse denotat illam esse peccatum mortale non solum aliunde quam quod imminet periculum consensum in ea sed quod exeunt species mortali illecebri et volunt ad necessarij deesse hoc est ratione sua non qua est delectatio talis morosa plene libera de obiecto sub ratione qua est mortale malum.

Cum ergo sic intellecta possit ratione subsi respondente non solum delectatio morosas in materia venerea sed etiam in quacumque alia materia mortali illicita; omnis affectus plene liberi circa obiectum sub ratione qua est mortale malum est esse peccatum mortale quia affectus delectatio morosae plene libera circa obiectum sub talem rationem est peccatum mortale esse. Contra esse neque potest negari consequentia antecedens autem vero.

Antecedens vero sic probatur. Omnis affectus est liber sumit malitiam ex obiecto sub ratione malam quam amplectitur ut constat tradit in meis de actibus humanis sectione circa quaestionem 18. Ostendi articulo 2. et exposuimus ibi disputatione 2 capitulo 1. et ostendi tum experientia tum quia affectus intelligit esse malus ex eo quod amplectitur obiectum sub ratione morali malam. Nam quod est inordinatus et rectae rationi ac legi dissentaneum quod affectus illam amplectatur. Tum etiam inductione. Ut affectus delectationis desiderij complacentiae et gaudij et quicumque alij affectus dicuntur mali quia amplectuntur obiectum sub ratione malam juxta illud Osee 9. n. 10. facti sunt abominabiles sicut ea quae dilexerunt. Ergo omnis affectus plene liber circa obiectum sub ratione qua est mortale malum sumit ab illo malitiam mortalem et proinde est peccatum mortale.

Hoc autem habet locum etiam in affectu delectationis morosae. Nam ad ista tradita hoc curavi tradi et insuper ... 974. art. 6. quoniam etiam malitia delectationis morosae ostendit ex affectu inclinante in obiectum sub ratione qua est malum et esse intelligitur illam esse malam ex eo quod delectet de obiecto sub ratione quia malum. Et hic haec ratio id accidit de delectatione morosa circa materiam veneream et circa alias materias iure naturali prohibitas. Scilicet etiam ratio procedendum est circa alias materias iure positivo prohibitas si affectus attingat obiectum sub eam rationem qua est malum, neque contra hoc est ita expositum afferri aliquod exemplum aut fundamentum obstans in multis autem quae obijci solent, contingit aequivocatio ex eo quod proponant exempla circa obiecta quae licet aliquando in malis rationibus sint materia in delectatione de illis sub ratione qua sunt mala sed sub aliquam rationem bonam sumunt malitiam ut ostendam expediendo quaestionem 2. ad 3. et alibi.

Hinc colligitur hoc regula qualitas delectationis morosae discernenda est ex qualitate obiecti sub ratione quam amplectitur delectatio ita ut si amplectatur obiectum sub ratione qua est bonum et virtutis rationem mali sit bona. Si vero amplectatur obiectum sub ratione qua est

[margin:] ... illam amplectitur dicitur malus

malum mortale, et peccatum mortale hac prospecta plena deliberatione, et atque omnis obiectum quae est malum veniale sit peccatum veniale. Haec regula habetur ex communi doctrina ... citatis vir cl. Ubi supra fundamento ibi in 2.a probatione adducto, cum quo tradunt Med.a 1.2.ae q. 74 art. 8. dub. 5. Zumel. ibid. q. 3. ... et ex hac Caietanus in summa verbo De lectatio morosa initio et alii ibidem ... nil deest.

Illa autem reg.a quam tradit Bon. 1.2.ae to. 1. disp. 111. cap. 4. § posterior quod omnis ea delectatio morosa sit mortalis quae ... non talem ... deformitatem ... cum aliqua virt.e quae vero non ... non sit mortalis ... nam in omnibus affectibus malis certum est illum affectum esse mortalem qui ... mortalem hoc est gravem ... illum vero venialem qui ... levem. Sed haec reg.a revocanda est ad priorem per illas quae assignat fundam. ex quo colligitur quaenam delectatio ... gravem aut levem deformitatem nempe illa quae amplectitur ... omnis rem malam gravem aut levem.

2.a Difficultas ex variis obiectionibus

Obiicies 1.o illud Jacobi 1. n. 15. peccatum autem consumatum generat mortem. Ubi significari videtur non esse peccatum generans mortem hoc est mortale nisi fuerit opere consumatum ... ista delectatio morosa numquam est peccatum mortale.

Confirmatur ex D. Aug. to. 3. lib. 12. de trinitate cap. 12. ubi agens de delectatione morosa dicit illam esse longe minus peccatum quam id quod opere statuitur implendum et ... petendam esse veniam et orat dominica: dimitte nobis debita nostra. quam orationem ipse D. Aug. ... to. 3. in Enchir. cap. 71. dicit esse pro cotidianis et levibus peccatis ... delectationem morosam esse leve peccatum.

Ad arg.m ... ibi per peccatum consumatum quod generat mortem intelligi illud quod est cum consensu ... consumato. hoc est plene deliberato in re gravi sive transeat ad opus externum sive non ... aut ...

Ad 3um R. delectat.em dici minus peccatum &c. q. n. e tam grave ac desiderium efficax operis; et cum inter peccata mortalia possit esse unum minus grave alio. aliud inde n. infert illam n. esse peccatum mortale, si sit plene libera circa obiectum mortale illicitum ut docet ipse D. Thom. in eo met cap. 12 subdit ipse illam hominem damnari. cum hoc autem stat id quod ibi dicit illa pec- tendam esse veniam cum orat. dic. nam hoc orare dicenda e n. solo 2a pecca venialia sed etiam 2a. mortalia ut notat D. Thom. 1a 2ae q. 74 art. 8 ad 6 et alij ibi.

Ad obj. nullum videtur assignari preceptum quod sit prohibitive delectationis morosae q. dicitur. R. eo modo precepto quo prohibetur aliquod opus malum includitur etiam prohibitio delectationis morosae circa illud sive rem quae e malum ut saepe in scriptura damnantur turpes affectus etiam mere interni sine opere externo ut ostendit ex locis scripturae adductis in hac disp. 7 cap. 1. initio specialem malitiam delectationis morosae deducit illicito ipsi fundamentis auctoritatis ut hic nobis allatis disp. 5. praecedenti initio.

Dubitari solet An peccatum delectationis morosae sit eiusdem speciei cum peccato operis

Sententiam negantem specialiter in materia venerea tenet Bas. 1a 2ae n. 1. disp. 112 cap. 2. at sententia affirmans e communior. Et primum quidem e peccatum delectationis morosae circa idem obiectum moralem peccati cum ipso opere quod n. in eodem individuali gradu gravitatis colligit ex D. Tho. 1a 2ae q. 72. art. 7. corp. ubi dicit peccatum cordis, oris et operis circa eandem materiam esse quasi distinctos gradus peccati in eadem specie itaque ibi docent Caietanus Zum. Med. et alij. Navarr. in man. cap. 6. n. 2. et cap. 16. n. 9. unde ut ibi docet infert etiam in peccatis delectationis morosae dari ex diversis circumstantiis specificis eam diversitatem specificam peccati quae datur in peccatis desiderij et operis et ideo cum fuerit mortalis esse necessario explicandam v.g. an mortalis delectatio morosa fuerit de virgine vel de coniugata etc. hoc autem ita intelligendum e ut delectatio morosa sit eiusdem speciei cum opere quoad eam rationem operis de qua e delectatio. nam si opus ex diversis circumstantiis habeat diversas species et delectatio sit de illo secundum unam rationem et non secundum aliam tunc delectatio n. habebit eam diversitatem malitiae quam habet opus ut hic solum habet id quod [illegible] Bas. itaque [illegible] n. 1. [illegible] mor. cap. 6. q. 3. 940 modo autem cognoscenda sit distinctio specifica in peccatis delectationis morosae colligitur ex dictis de eo specifica peccatorum distinctione supra disp. 3. cap. 1.

3° Si q. malitia delectat. in ocenncia [illegible] alios actus inefficaces non est desumenda ex obo quis ex illo desumat malitia alios actus qui s. efficaces qui pot esse non mortalis quia dr de opere mortali ans [illegible] 1° ast. ex n. discrim. inter actum inefficacem et efficacem nam ille non est ex se causa operis et iste qui [illegible] illum non [illegible] malitia ope- cenibant tis fr deribat in istum ac proinde illius malitia non sumit ex opere quod obm ...
... Tho. [illegible] vir dulcis qui [illegible] erit vae huius dis criminis dese stringere ac ea idem obm mortis malus dent [illegible] ass inefficaces sine peto mortali non tri ass efficaces ut ostendit multis exemplis. 1° e ass inefficax complacentiae seu delectat. ex aspe belli iniuste non est petum mortale at ass efficax belli iniusti est petum mortale ...

2m. e si religiosus sibi actu inefficaci delectet de magnis sumptibus ppria aut faciendis eo non est petum mortale esset tn si actu efficaci id vellet.

3m. e si aliquis desiderat in die festi audire sacrum tam ut desplicentia sit inefficax quod ex se non sit causa ommitte. sacrum non est petum mortale esset tn si displicentia esset efficax et causa ommitt. sacrum ... 4m. si aliquis teneret in aliquibus circumstantijs mori pro Xpo et tunc sibi det actum inefficacem tristitiae de morte id non esset petum mortale imo posset esse sine ullo peto sicut in Xpo sicut simplex tristitia de morte qm pro nobis debebat subire ex pre cepto Patris ex Sti. doctr. [illegible] 10 . 9 . 19 . D Tho. 3 p. 5 . cap. 2 . si tn ille haberet volunt. em efficacem non moriendi esset petum mortale [illegible] ...

Ad arg. R. neg. ant. nam cois doct.a asserens malitiam actuum humanorum sumi ex malitia obi sed [illegible] in affectibus inefficacibus quo suo modo amplectuntur obm sm aliqm rōem malam. si autem aliquis id [illegible] eatque dici posse quod ass inefficax non sumit malitiam ex obo quia non semper in illum deribat malitia qm inre attentis [illegible] rōibus sed obm quo ass inefficax sit [illegible] potest ca. obm quod inre est malum versari sub sm aliquam rōem [illegible] a malitia ut dicet infra ad 1m ppbat. em id quidem verum est [illegible] posset exponi id quod [illegible] 10. 1. disp 111. cap. 3. 4. et 5. dicit actum inefficacem non sumere malitiam ex obo sed eam sumit ass efficax. caeterum non est abs. negandum eoe dictum asserens malitiam actuum humanorum sumi ex obo quod verum est etiam de actu inefficaci qui quando est malus dr sumere malitiam ex obo qa amplectitur illud sm aliquam rōem quae est malum ut pbatum est supra [illegible] 1a in 2a [illegible] ...

Ad 1am ppbat.em antis R. negando coas nam quis ass inefficax non sit ex se causa operis sicut est ass efficax adhuc tn suo modo per complacentiam amplectitur obm malum sm rōem quae est malum [illegible] habet

malitiam ut probatum est ibidem ~.

Ad probationem respondeo distinguendo antecedens si circa obiectum mortaliter malum versentur actus inefficaces sub eam rationem quae est mortaliter malum in illis etiam erit peccatum mortale secus vero si solum versentur circa aliam rationem illius obiecti praecissa ratione malitiae mortali ~ Ad hoc notanda est differentia affectus efficacis et inefficacis quod affectus efficax quatenus serio intendit executionem obiecti ita ut si posset sua vi illam inferret amplectitur obiectum sub omni omnes et obiectum sub omnes rationes reddit invenitur non ignoratas quae intrinsece necessario ad executionem. Hoc autem non habet actus inefficax cuius est sola complacentia aut displicentia de obiecto et non serio intendere executionem neque sua vi illam inferre etiam si posset immo est oppositus cuius voluntate efficaci non exequi ~.

Hinc sequitur 1.o non esse necessarium quod actus inefficax amplectatur obiectum sub omnes rationes reddentes quas debet bene in executione. Sed potest ferri in unam rationem praecisam ab alia et hac de causa dici solet actus praecisivus.

2.o sequitur posse contingere ut quis obiectum attendendo omnes suas rationes reddentes requisitas ad executionem. Et habeat malitiam mortalem in posse de illo sub aliqua ratione seu aliqua delectatio seu complacentia sine peccato mortali sine quo in non potest esse actus efficax et hic dici solet saepe non esse peccatum mortale complacere et gaudere de aliquo quod in efficaci velle esset peccatum mortale nempe ratio est circa id quod attentis omnibus rationibus reddentibus ad executionem requisitis quas actus efficax amplectitur est mortale potest actus inefficax versari amplectendo solum aliquam rationem praecissam a malitia mortali et hic non est mortalis esset tamen si amplecteretur illud obiectum sub eam rationem quae est mortale atque id significat Baz. 1.2. q. 74 ad 1. disp. 111. cap. 9. n. 5. ubi ad finem ait respondeo a tali complacentia cum opere peccati mortalis quatenus peccatum mortale est semper esse mortale conformari autem cum opere peccati mali sub ratione similis novitatis vel utilitatis non esse mortale. Idem Azorius tom. 1.o inst. moral. lib. 4 cap. 6. q. 1.a et alii.

Quare ad exemplum adducta in 2.a probatione antecedentis respondeo illos actus inefficaces qui reducuntur non esse mortales versari circa obiectum non sub eam rationem quae est mortale sed sub rationem praecisam a malitia mortali ut in 1.o exemplo illa delectatio non est de vellicatione sub rationem iniustae quae est mortale sed de illius vellicationis aspectu qui non est mortalis. In 2.o exemplo tunc ille religiosus non delectatur de sumptibus [illegible] aut faciendis sub rationem quae est contra suum votum paupertatis et obedientiae sed delectatur de illis sub se cogitatis praecissa ratione oppositionis ad votum. Ut notat Azor. supra citatus in illa q. 1.a ad finem ~.

Denique in 3.o

Denique in 3° et 4° casu illa displicentia non est de audit° sacri tituli ... zantia mortis, sed rationem qua tunc est sub praecepto, sed sub ratione qua cogitat esse a ... difficili ut observat Bon. ... relatus in illa disp. III. cap. 3. n. 11. ubi hac ... dicit displicentiam de opere virtutis quod est sub praecepto ... positivo sive nali ... esse peccatum mortale quia displicentia non nascitur ex ipso opere ... quatenus ... est sub praecepto sed ratione laboris sive incommodi quod annexum est ... cap. 4. n. 14. ... displicentia de opere virtutis mali ratione laboris aut incommodi non est peccatum mortale ... neque delectatio ex opere mortali mali ratione commodi aut alterius boni tatis adiuncti ———.

4. Ubi saltem turpis delectatio morosa quae est in appetitu sensitivo solo sine ... vel sensu voluntatis non videtur esse peccatum mortale quia supposita plena advertentia ... sit libera indirecte ex eo quod voluntas ... posset eam reprimere ... reprimat. Sens se negative nam voluntatem ... se negative est ... omittere tales motus appetitus sensitivi ... illorum omissio si non adsit periculum proximum ... consensus aut pollutionis ... alterius gravis mali non videtur esse peccatum mortale quia non apparet ullum urgens fundamentum quo ostendatur ... in aliis gravibus moraliis ... non esse peccatum mortale permittere in appetitu sensitivo aliquas inordinatas delectationes seu complacentias v.g. ... mortem proximi si non sit periculum positivi consensus voluntatis ———.

Sol. est. Quaestio an sit peccatum mortale non reprimere turpes motus appetitus sensitivi quibus voluntas positive illis non consentiat

Dicendum est ... diversa puncta quorum aliqua debent supponi ... alia ... sequentia. 1um punctum est quod adverti ... turpi motu appetitus sensitivi imminere periculum proximum consensus voluntatis in delectationem aut aliam ... mortalem est peccatum mortale illum non reprimere quatenus libere potest reprimi. Sol. est certum in ... quod est peccatum mortale exponere se periculo proximo peccati mortalis ut explicatur ... cap. 3.

Hinc sequitur quod quoties ex opere ... alias bono ... attentis motibus circumstantiis advertit aliquis ... insurgentes graves motus appetitus sensitivi imminere sibi ... periculum proximum ... tenetur sub mortali illud opus omittere quod ... in opusculis, (quae ... edita ...) ... 1. § animadverte ...

6. Observant alij se[cun]do propter aliquam gravem necessitatem ... in gravi necess[itat]e ... feminam aut audiendi illius confess[ionem] ... non con-
seri periculum ... ex obligatione vitandum id quod alias sine tali necess[itat]e li-
cere non committere sine mortali sit, eo modo in periculis corporalibus ...
ex aliqua gravi causa licitum est se exponere alicui periculo quod in ...
tali esset peccatum mortale vide Lab. in man. cap. 3. n. 15. et 15
Cor[nelium] inlib. de casibus q. 4. Armil. verbo periculum. Caiet[anus] et alios ibid.

Tertium punctum est quod aliquis advertit ex turpi motu appetitus sensitivi
instare ... periculum pollutionis et si non sit periculum ... consentiendi in illa
tenetur sub mortali reprimere ... ut libere post alterum turpem motum appetitus
sensitivi qui est notatus ex pollutione quis non semper sub mortali tenetur vitare
quas cumque alias causas. Hoc punctum ita expositum ut communi sententia ...
videtur ex doct[rin]a Silv. verbo delectatio q. 1. n. 2. dicto 4. Armil. ibid. n. 3.
Caie. verbi pollutio et alios ibidem. ratio est quia ex ipsa non est institutus ... contrarium
... consensum intellexit. Hoc incumbere gravis obligatio vitandi ea quae
in genere luxuriae ... graves ... pollutionis ... turpes motus appetitus sen-
sitivi et si tam stricta obligatio non sit advertendas quascumque alias causas
ut tradit com[muni]s doct[rin]a de qua infra cap. 5.

Restat resp[onsi]o. An scelesto periculo ... non reprimere turpes motus appetitus sensitivi in materia gravi ... contrarium ...
2a. q. 74. art. 6. Tum ibid. art. 8. ... 2. Bal. ... 6. q. 4. pun. 3. ...
referunt alij ... multi parum merito quia si advertat ... doctrina ... suis limitationibus
... tamen ... praedicti periculi ... eos non esse ...

Tertia sententia est negans. D. Bon. 2. s. d. 24. in 2 p. d. art. 2.
q. 2. Cai. in summa verbo delect[atio]. Silv. ibid. n. 2. Armil. n. 3. Angeli ...
cogitatio n. 2. Cor. lib. 1. quaest. q. 23. dub. 10. § 2a. opinio ... alios
apud quos notum est ... variis ... aliqua distinctio ... esse ... quod ... non esse interpretativum ... consensum ... peccatum mortale nisi sit ... periculum de quo ultimo puncto ...

Quare ... Sanc. ... et ... doctores ... cum ... ...
... Hoc 3m punctum ... alicui inspectis omnibus circumstantiis non ...
periculum ... nec pollutionis nec ... peccatum mortale turpem motum

appet. sensitivi etiam cum regravi non reprimere voluntas sic negative se habere potest quando nullo urgente fundamento gravi aut etiam aut nobis ostendere opportunitates tres, per quod praeterea colligitur magis commune esse cum recedendum hoc 3m punctum nam secluso periculo consensus voluntas reddit necesse peccatum mortale non reprimere in appetitu sensitivo displicentiam eo gravi damno et morte proximi. Propterea reddit secluso periculo consensus non esse peccatum mortale non impedire varias causas excitantes in appetitu sensitivo turpes motus cum circa res graves aliqui coteiscumque aliquis providet illos esse excitandos ex verbis iocosis aut immoderato aspectu aut curiosa etc. peccaret mortaliter cum secluso periculo consensus ex eo quod non impediret tales causas quod durum et difficillimum et love non scrupulum et alias difficultatum esset in humano victu non incidere saepius in peccata mortalia quod inde colligitur non esse damnandum peccati mortalis eum qui secluso praedicto periculo non reprimit illos motus appetitus sensitivi mere negative se habendo. Huic autem favore doctissimum D. Tho. ostendat adductis illis verbis ad obiectionem sequentem.

Dices ille turpis motus appetitus sensitivi supposita plena advertentia rationis est delectatio morosa in re gravi et ex eo quod voluntas negative se habeat quis non sit consensus gravis et directus est tamen interpretativus et indirectus ex eo quod libere possit illam reprimere et non reprimat quod est peccatum mortale.

Respondeo non exponendo ante ille turpis motus appetitus sensitivi quando deest periculum praedictum puncto 1. et 3. non dicitur delectatio morosa in re gravi eo morali sensu quo tali nomine in hac materia uti solent et peccatum mortale delectatio morosa et ne sit dissensio se nomine quod dicat intendit et tunc non esse delectationem talem quae sit peccatum mortale neque ex hoc voluntas dat tunc consensus interpretativus et indirectus ad mortale nam ut dicat reddit ad consensum interpretativum et indirectum qui sit sufficiens ad peccatum non satis est quod voluntas cum supposita plena advertentia possit aliquod impedire et non impediat sed oportet requiri ut ex obligatione teneatur illud impedire unde dico cum hoc libere possit impedire peccatum creaturae et non teneri non dicitur habere consensum neque interpretativum et indirectum in peccatum et sic voluntas necessarii conversa quae non tenetur impedire et finis fiunt ob hoc sub veniali aut mortali aliquod impediendum cui peccatum veniale aut mortale illud non impediendo in casu autem arguenti dico 2m. S. Dr voluntatem non teneri sub mortali ad impediendos

illos motus appetitus sensitivi etiam in re gravi quando non instat periculum proximum consensus vel pollutionis.

Huic sententiae favere doctrinam D. Thomae quod illi ut ex illius verbis deducitur quodlibet art. 4. ad 10.m ubi proposito argumento de venia interpretativo sic respondet. ... delectatio ... nocumentum ... interpretativum consensum ... resistat ... delectatio in surgente ... nocumento ... ut cum percipit ... sentire ... verbis ... periculo ... secunda sententia ... mortale ... non resistere. Caeterum hoc non ut admodum urgeat ... verba ipsius D. Thomae sub discrimine ... ad advertentiam malitiae saltem sub periculo ... saepe alibi damnat mortalis ... volunt idem ... motus sensitivos in re gravi.

Sane quis posita 2.a sententia intellecta cum limitatione sua ... notanda censura ... immerito aliqui ferunt ad quod ostendendum ... 3. punctum quod diximus ... illas sententiam ... ut ... modo ... dijucando.

Dicendum quod ... seclusio periculo ... consensus ... pollutionis esse peccatum mortale ... plena advertentia ... libere non reprimere ... appetitus sensitivi in re gravi ... peccato mortali ... permissivi ... 1.a sententia ... post 2.m punctum ... Moral. lib. 4. cap. 6. q. 5. ... fundamentum ... hoc urebit ... ad 4.um ... fundamentum ... 2.a sententia ... in 3.o puncto ... tenetur reprimere ... sensitivum ... recte ... doctrinam ... non reprimit libere ... illius motus in materia gravi sive venerea sive ... mortale quia ... libere ab ... in re gravi est grave peccatum ... mortale nisi ... aliqua causa excusans ... limitatio ... variae causae excusantes ... in appetitu sensitivo ... confessiones audiendis ... lectione ... disputandi ...

Observat etiam Bas. ... 12. to. 1. dp. 107. cap. 3. ... causa ... sensitivi ... veniali. V.G. ... curiosa lectione aut verbis ... aspectu ... intendat ... statim ac senserit ... reprimere non peccabit mortaliter ... difficillimum esset ... mortali abstinere ... studiosa ... non imputatur neque ad venialem ... non tenemur ...

ubinquere [illegible] nostrum qui oritur ex nra infirmitate et corruptione quae inquit in
cunctis omnino ea facit ut omnis actum ex nali inclinat quod alias ex causa
mala multum esset a culpa et ideo ex [illegible] alioqui vix possemus bonis operibus q[uae]
[illegible] vacare sine peccato veniali.

Quod si obiiciat voluntarium in ea sufficit affectum mortali homicidij
damni quod alteri infert quod sibi imprudenter ad hoc idem Bas. ibi. Et neg.
eadem [illegible] summam facultatem quia hi motus insurgunt ut sint peccatum
mortale requirunt ex nra rei maius voluntarium quam requirat ad homicidium aut
aliud peccatum infirmitas enim inquit nra non multum excusat quia in ho
micidio et alijs eiusmodi non habet locum.

Pro hoc [illegible] docta Louis [illegible] citatis et alibi saepe asserens non
esse eadem requirenda in omnibus peccatis id est intelligi ex ipsa nra rei mortalium
quia ratio aliqua non afficit tam strictam obligationem ut teneamur sub mortali id
habere totam eam diligentiam quae requiritur ad alia strictiora. Ut ad vitandum ho
micidium est tam stricta obligatio ut teneamur vitare non solum causas directe et per se ad
illud ordinatas sed etiam occasiones ex quibus per accidens sequi possideat ad vitandum autem
turpes motus sensitivos quibus sub mortali teneamur in re gravi vitare causas
directe et per se ad id ordinatas non tamen occasiones quae se habent per accidens praesertim cum hae
saepe occurrant ad [illegible], et turpes motus sensitivi facile insurgant ex
infirmitate seu corruptione nra praeter nram voluntatis intentionem unde suavitas divinae
providentiae requirebat petere ut ad vitandas illas occasiones non sit tam stricta obligatio
ac respectu homicidij et aliorum peccatorum.

Dices quando libere possumus sublata causa impedire actum et committimus tunc
effectus est nobis indirecte voluntarius et imputabilis quare turpes motus sensitivi quem libere sublata
causa possumus impedire est nobis indirecte voluntarius et imputabilis ac proinde si sit
in re gravi erit peccatum mortale neque unquam excusabitur ex ulla causa quam libere
possumus auferre.

Ex [illegible] ans. quando effectus sequitur per se ex nra libera omissione tunc est nobis in
directe volunt. et imputabilis et insuper quando sequitur per accidens si sit talis ut tenea
mur sublata causa illum impedire et prout fuerit obligatio aut sub veniali aut
sub mortali ad tollendam causam erit peccatum veniale aut mortale illum non impedire
caeterum quando effectus non sequitur per se sed per accidens ex nra omissione et est talis ut non
teneamur sublata causa illum impedire tunc non est nobis neque indirecte vo
luntarius et imputabilis ut exposuimus supra [illegible] q. 10. [illegible] 152 [illegible] cap. [illegible] 4
1. et alio loco ibi citato.

Quare [illegible] turpes motus sensitivi praeter nram voluntatis intentionem insurgentes

nobis in aliqua causa versantibus non sequatur per se ex libera ommissione qua minime ... cam sed sequatur per accidens nempe aliunde, scilicet, ex infirmitate seu corruptione naturae. si causa in qua libere versamur fuerint mala quae ut talia tenemur vitare tunc etiam ille motus sensitivus erit nobis indirecte voluntarius et imputatus aut ad veniale si causa fuerit leviter mala quam sub veniali teneamur vitare, aut ad mortale si causa fuerit graviter mala quam sub mortali teneamur vitare. —. Si vero causa in qua versamur fuerit bona cuius non teneamur illas vitare per motum sensitivum qui per accidens praeter nostram voluntatem intentionem sequitur ex infirmitate seu corruptione naturae tunc ille motus sensitivus non est nobis nisi indirecte voluntarius et imputatus. ac proinde omnino excusatur a culpa etiam veniali atque hoc [illegible] stricto modo [illegible] ommissiones alii quae minime [illegible] solent videri magis satisfacere [illegible] doctrina qua Azor. et Bar. [illegible] citant [illegible] alii docent tunc illum [illegible] motum sensitivum non excusari a culpa [illegible] pluribus [illegible] per accidens secuta ostendet casus sequenti dubio ultimo —

CAP. 5m. Brevis resolutio cum remissione ad auctores circa alia dubia

— De delectatione morosa et aliis actibus impudicis —

Plurima in quibus aliqui hic immorantur spectant ad materiam de luxuria aut de matrimonio aut ad alias materias quas pro nunc sed casus quae ad doctrinam praesentis [illegible] nisi [illegible] convenientem brevis resolutio cum remissione ad authores. —.

Dubitatur 1° an delectatio ex cogitatione rerum prohibitarum ex modo atque [illegible] quo fiunt —. Resp. 1° delectatio ex sola cogitatione rerum prohibitarum [illegible] ex modo tractandi quo fiunt potest ex bono fine fieri sine ullo peccato. [illegible] pars de delectatione ex cogitatione rerum prohibitarum traditur [illegible] a D. Tho. [illegible] 1a 2ae q. 74 art. [illegible] cogitatio de rebus prohibitis non est per se mala sed ex bono fine fuerit [illegible] ad vitanda peccata potest esse bona quod delectatio de tali cogitatione quae de sola repraesentatione rerum prohibitarum et mali tantum modo [illegible] de ipso malo cogitato potest fieri sine ullo peccato.

Confirmatur quia [illegible] malum non facere bonum malum sed illud velle. nam scientia mali [illegible] recta ratione legi et convenit cum Deo ac proinde de illa possumus licite complacere et delectari at velle malum est dissentaneum rectae rationi et legi [illegible] non possumus licite in illo [illegible] rationem mali complacere et delectari. unde D. Aug. to. 3. lib. 9. de trinitate cap. 10. ad medium ait non vitiorum notitia nobis displicet [illegible] [illegible] probat vitiorum notitia at defectione in vitium damnabile est —.

2a pars de delectatione ex modo tractandi quo fiunt res prohibitae [illegible] in summa verbo delectatio. Similia tradit ibid. Azor. to. 1. inst. mor. lib. 9. cap. [illegible] ad finem. V.G. saepe etiam viri [illegible] sine ullo peccato delectantur [illegible] audivit aut [illegible] dent subtilem aut artificiosum modum quo aliqui furantur aut egregie ludunt ludo prohibito aut strenue dimicant bello iniusto aut [illegible] alias res illicitas. ratio est quia ille subtilis et artificiosus modus operandi rem illicitam potest [illegible] rationem quae potest esse etiam in operibus licitis et sic delectatio ibi cum bono fine [illegible] sine peccato. [illegible] delectatio esset de modo illicito operandi [illegible] particularem rationem [illegible] [illegible] [illegible]

Dubitatur 2º. de delectatione ex ijs quæ in re

— et prohibita in presenti proponuntur ab —

— intellectu possessa sub circunstantijs [illegible] —

— unquam sit licita —

Certum est si obiectum inde prohibitum proponatur ab intellectu possesse sub circunstantijs in quibus est licitum fuit [illegible] tunc etiam voluntas ex bono fine capere aliquam delectationem licitam ita sentit ex con[tra] dicta in [illegible] [illegible] ponendis [illegible] fundamento [illegible] cap. 9. diff. 2ª. et 3ª. ad 2m. probatur quia delectatio voluntatis potest esse affectus inefficax [illegible] qui cum [illegible] quod in re est malum versetur sub fine aliquo [illegible] possum [illegible] et sic apposito bono fine non erit affectus malus sed licitus ut indicat exemplum ibi adductum et alijs infra adducendis

Hoc declaratur sed locum in delectatione solius voluntatis et quia causa pro [illegible] posset atque etiam locum in delectatione appetitus sensitivi et [illegible] [illegible] proponi posset obiectum inde prohibitum eo modo quo proponitur ab intellectu possesse sub circunstantijs cohonestantibus sub quibus non possit sed versaretur appetitus sensitivus sed [illegible] sed saltem regulariter versari solet cum obiecti sensitive quod presens sub circunstantijs sed et nunc existentibus ex quibus excitari solet alteratio et commotio partis sensitivæ id est prohibito cum alterius regulariter non [illegible] sed delectatio appetitus sensitivi ut dicetur infra [illegible] 1ª [illegible]

Ex fundamento posito solvendæ sunt variæ quæstiones

1ª. [illegible] est [illegible] peccatum mortale viduam delectari de actu

coniugij preterito et sponsam de actu futuro et

[illegible] quod non sentit copulam et

[illegible] de illa cogitata in absentia

[illegible] presentia

De hac re [illegible] in [illegible] de matrimonio [illegible] videndus est [illegible] tom. 3. lib. 9. 47. — Resolutio est distinguendo aliud esse loqui de delectatione solius voluntatis aliud vero de delectatione appetitus sensitivi cum alteratione et commotione partis sensitivæ si sermo sit de delectatione solius voluntatis illa potest esse licita in viduis

de actibus preteriti coniugii et in sponsis de futuro in actibus futuri coniugii. Sed quaeritur apud omnes istae docet DS. sss. in illa dsp. 47. n. 1. ro c quod actus voluntatis diligentis intellectu fieri posse in obiectum suum sub eam circumstantiam temporis in qua est licitum nempe in viduis circa copulam preteritam licitam et in sponsis de futuro circa copulam futuram licitam ac proinde non est cur talis actus nequeat ex bono fine fieri esse licitus.

Opponis autem quod saltem ex prae[dictis] sententia Bass. 1a 2ae. to. 1. dsp. 114 cap. v. cap. 1 non ut obstare quod id quod obiicit cum delectationem non istante matrimonio in viduis et sponsis esse 1a temperantiam Resp. id negando delectationem quia volunt. percipit de obiecto sub circumstantia matrimonii preteriti aut futuri sic non est 1a temperantia ad aliud vero quod obiicit delectationem esse absolutam non conditionatam ac proinde non posse cohonestari per appositionem conditionis quia actus non est Resp. etiam delectationem esse conditionatam ex parte obiecti quia est circa obiectum sub ea conditione matrimonii preteriti aut futuri in quo ita posse ab intellectu propositum bene posse fieri voluntati et cum hoc stat quod talis actus in aliquo sensu dicatur absolutus. Itaque est actus qui vere est in voluntate tamen hic qui esset posita aliqua conditione ut cognoscit aliquis attamen id expositum est hic a a q. 13. dsp. 7. cap. 3. sect. 2. diff. 2.

Si autem sermo sit de delectatione appetitus sensitivi Thom. sss. ubi sic n. 4 et 7. referens plures alios dicit esse peccatum mortale in sponsis de futuro qui capiant delectationem venereum sensitivam cogitando copulam futuram tempore matrimonii et in viduis quod eam capiant cogitando copulam preteritam. ratio quia appetitus sensitivus fertur in copulam quasi praesentem sub circumstantiis hic et nunc existentibus cum alteratione et commotione partis sensitivae quod non istante matrimonio est grave illicitum. Sane hoc ratio non deciditur locum si diceres appetitum sensitivum sensibus posset dirigi ab aestimativa tali modo at tunc sic ferat in aliquod sensibile perfectus a circumstantiis praesentibus et proportionatum illi obiecto licito preterito aut futuro quod intellectus proponit.

An vero sit peccatum mortale si coniuges inter se absentes aut in tempore et loco in quo nequeunt reddere copulam delectentur de illa per sensitivi cogitationem Thom. sss. in praeced. lib. 9. dsp. 44. n. 3. dicit relatis aliis quid sic seclusis periculo pollutionis non esse mortale etiam si fit cum alteratione partis sensitivae istante matrimonio et praestat quod Bass. 1a 2ae. to. 1. dsp. 113. cap. 2. dicit esse magis commune sed id examinare erit sui loci.

Ex dictis colligi potest [illegible] quid dici sit in ea quaestione an sit actus in eo delectari de actibus aliorum [illegible] coniugum sit malus

illiusq ut e extra matrim delectari de illo sub talem rationem erit peccatum mortale si vero sit eiusq ut e in matrio petente sine peccato fieri de illo aliqua delectatio voluntaria. de delectat. vero appetitus sensitivi videndum est infra dubio 3. et alia infra dub. 3.

2a Cla. est sub sit peccatum mortale delectari de opere malo sub ea condit. si liceret

Resolutio est ad dubitationem de quibus opera sunt per se intrinsece mala ut furtum adulterium et mendacium non posse de illis sub sua ratione specifica et sub ea condit. si liceret fieri delectatio sine peccato aut mortali aut veniali prout malitia illorum fuerit gravis aut levis. ratio est quia eo ipso quod talia opera sunt per se intrinsece mala non possunt et apposita huiusmodi condit. promovendi sub sua ratione specifica malitiae ac proinde delectatio de illis non potest non esse mala ut expositum est supra a. q. 19 m. 3. cap. 3. dubitat. 1. delectari autem de aliqua ratione in illis inclusa quae sit cons. et aliis speciebus bonis non est delectari de illis sub sua ratione specifica neque obstat id fieri posse sine peccato. Fieri autem sive affectum vellem furtum non adulterium et mendacium non esse malum et illicitum, et bonum verum est possunt illa ample. si autem id referat ad talia opera formaliter sumpta includit affectum condit. ac si quis diceret vellem Deum non esse Deum. talem affectum esse peccatum mortale quia cedit in gravem iniuriam veritatis quia opter id quod est intrinsece malum esse vitium. Sequuntur Medina quaest. 3. art. 2. et alii

At de operibus quae non sunt per se intrinsece mala sed sunt ab extrinseco quia prohibita illicite possunt de illis sub ea condit. si liceret fieri aliqua delectatio sine peccato. ratio est quia apposita tali condit. denotat affectum esse de illo obiecto sub se quod non est malum ut si quis videns quia prohibitus est esus carnium dicat vellem vesci carnibus si liceret

Dubitat. 3. de delectat. ex actibus sensuum ex[ter]norum circa res turpes

Hoc dubium peculiariter proponi solet de delectat. ex actibus sensuum externorum circa res turpes in materia luxuriae in qua plurimi distinguunt plura delectat. et inde suo modo colligunt quod dici sit de delectat. ex actibus sensuum externorum circa alias materias illicitas. Verbi autem ut resolvatur procedendum est per diversa puncta proponendo primo quaedam regulam generalem et deinde procedendo ad singulos sensus externos quoad ea quae eis congrue possunt

1um punctum est circa quamdam regulam generalem quae ita se habet sive

114 capi

delectatio ex actibus sensuum externorum ut res turpes est peccatum mortale quando sequitur ex illis sive ratione quae sit mortaliter mali quales sunt quae afferunt periculum ... ex consensu voluntatis in aliquod mortale aut sunt vetatus causa delectationis sensitivae graviter turpis cum alteratione et commotione partis sensitivae aut pollutionis sine ratione excusante.

Haec regula est fundamentum in illo principio quod talis est delectatio qualis est obiectum sive rationem ex qua capit delectatio ita ut sit mortalis si capiatur de obiecto sive ratione quae est mortaliter malum venialis vero si capiatur de obiecto sive ratione quae est venialiter malum ut ... cap. 4. diff. 1. ... et in ... diff. 2. ad ... obiectum ubi expositum est ... in delectatione ... affectibus inefficacibus ... Locum quod ... malitia aestimatur ex ipso sive ratione quae attingunt ... intelligi id quod ... delectationem seu volentem quod malitiam aut bonum esse eiusdem rationis cum ... malo aut bono ... capit delectatio quod colligi ex ... lib. 10 ethi. cap. 3 et 5. D. Tha ... 74 art. 8. et pluribus locis ... ... relatis ...

Primum punctum (procedendo ad singulos sensus externos) est in ... sensum visus in quo quoad delectationem ex aspectu rerum turpium ... varia ... de ... auctores quos refert ... 46 ... 21 ... docet ... notandum ... ibi n. 22 docet ... non esse ... tendum ... delectatione ex aspectu rerum turpium ut ... nam talis ... ad ... cubitum ... quadam ... ... ex aspectu ... non est ita venerea ac proinde ... est peccatum mortale. 2. ibid. n. 23 dicit aspectus valde turpes esse peccata mortalia. ... inter solutos a matrimonio si vir aliquis ... inspiciat verenda feminae aut ... esse mortale quis non ex libidine fiat ... in ... ... quod ... limitat ut dicetur ... ... idem ... esse ... sibi valde vicina membris pudendis. Et n. 25 dicit id esse ... alterius sexus ... operta vestibus ita subtilibus ut parum aspectui obstent ... peccatum mortale inspicere ... viri ... femina ... tales aspectus ... valde adversant honestati et sunt notabiles ... magna magna commotionis veneriae ... inde ... peccata mortalia nisi ex aliquibus circumstantiis ... unde ... n. 29 ait id posse temperari ... limitat ... nisi ... aliquis personam diversi sexus nudam tam ... ut non ... occasio ... ... si ratione aetatis puerilis aut senilis aut frigidae complexionis ... periculum magnae commotionis.

3° ibid. n. 26. 27 et 28. ... dictis ... alio

periculo non esse peccatum mortale in specie exuere braguas ... et hoc natura foeminarum ... nego tamen esse seclusio alio periculo esse mortale inter personas eiusdem sexus se nudas aspicere. 3° nego proprie verenda inspicere ex quadam curiositate absque alio malo intentione et periculo ... n. 30. dicit tamen non esse mortale aspicere ... brutorum aut corporum ... foedas turpiter commotas nisi in aspiciente redundet notabilis delectatio sensualis. ... omnium est quod tales aspectus prudenti estimatione non consent adversari graviter ... esse notabiles causas magnae commotionis venereae sit aliquis aspectus ... Tandem n. 31 monet quoties aspectus ... notabilis delectatur venerea ... periculum ... mortalis ... esse ... circumstantias personarum simul in conspectu quae pariunt ... mulieres ... hominis ... decet in illa disp. 46. n. 18. et 19.

4° notandum est nesse idem iudicium de aspectibus inter coniuges et sponsos ac inter alios quos solutos nam inter coniuges et sponsos sit ... matrimonii ... promissi ... multi ... et dicit infra ... multi aspectus qui ... inter ... solutos — Insuper ... doctrina ... aspectus inter solutos accommodanda est ad casus particulares prudenti iudicio attentis omnibus circumstantiis aut aggravantibus aut excusantibus malitiam ... contingere potest ut ... circumstantiis excusantibus non sit peccatum mortale in aspectu ... turpium ... est mortale ... aliquando ... circumstantiis aggravantibus erit peccatum mortale in aspectu ... non est subitum mortale ... Baz ... disp. 158. cap. 5. ... dicit in iudicanda materia mortalis aut venialis ... prudentis ... obtinere ... relinquunt ... certa lege ... definiri non potest. vide ... disp. 5. cap. 6.

2m punctum est circa sensum auditus ubi ... in rebus turpibus audiendis ... varia ... gestus ... quae sint mortalia aut venialia ... nam ... scribere ... gestibus aut aliis modis repraesentare res turpes sit peccatum mortale aut veniale — circa quod varias ... refert ... disp. 46. n. 32. et 33. et ipse ... n. 34. docet ... audire, proferre ... scribere turpia de se non esse intrinsece mala sed indifferens ... aut bonitatem aut malitiam pendere ex circumstantiis ... audientis ... proferentis, aut scribentis ... signa repraesentativa rerum ... cognitio repraesentativa rerum turpium de se est indifferens ... fine cum debitis circumstantiis illa delectatio ... potest esse bona ut dictum est ... aut ... mala ... ex ... malitia ... aut alterius mali circumstantia ...

repraesentare pro se loquendo ——

2. ibid. n. 35. et 36. docet quod si quis audit aut dicit, scribit vel aliis modis repraesentat turpia, si non faciat propter delectationem veneream sed solum propter aliquod vanum solatium aut delectationem ex curiositate vel alia causa vana esse solum veniale pro se loquendo quia in hoc casu non apparet gravis inordinatio, per accidens tamen poterit esse mortale si fiat cum gravi aliorum scandalo aut alio notabili periculo peccati mortalis ——.

3. ibid. n. 37. et 38. infert quod seclusso periculo propriae vel alienae ruinae non esse peccatum mortale si aliquis ob solum finem vanum spiritus audiat aut dicat verba amatoria aut illis auditis rideat dummodo non complaceat in re graviter turpi neque det scandalum quia sic ea aut illa approbet, ratio est quia hoc non est graviter malum ex natura sua, casus in quibus aliunde adiungitur gravis malitia, si ex adiunctione quis dicat turpia animo laudandi se ipsum vel alium vere aut falso de peccato mortali aut animo repraesentandi alium propter quod id non commisserunt docent Silv. Ang. Armilla et alii verbo iactantia ——

4. ibid. n. 39 docet esse peccatum mortale quando aliquis dicit (idem est si audit aut scribit vel alio modo repraesentat) turpia ob notabilem delectationem ex ipsa re turpi quia in tali actu est gravis malitia — ex quibus atque quae ibi dicit notandum est aliud esse si quis audiat aut dicat vel scribat legat aut alio modo repraesentet turpia ob solam delectationem ex ipsis verbis aut aliis signis ex eorum artificio vel proprietate aut suavitate ut in cantu seu musica, quia id seclusso alio periculo non erit mortale, aliud vero esse si id faciat ob delectationem ex ipsa re turpi repraesentata, et hic quando est notabilis delectatio ex re graviter turpi est peccatum mortale et ideo n. 40. subdit, addi sane limitationem quod est notabilis delectatio quia si tantum sit modica gravitas materiae excusabit a mortali, et Silv. rem in illa q. 46 n. 9. idem dicit de modica delectatione ex tactu turpi, de quo infra qu. 3 ——

5. ibid. n. 41. et sequentibus infert ex dictis quando sit mortale aut solum veniale audire vel legere turpes comoedias, aut libros, aut cantiones etc. nempe quod si haec audiuntur aut leguntur solum ex fine curiositatis aut vanae delectationis ex verbis et actibus seclusso alio periculo erit solum veniale — si vero ex notabili delectatione ex ipsis rebus graviter turpibus erit mortale ex supra dictis — notat atque n. 42. 43 et 44. esse peccatum mortale componere aut repraesentare comoedias de rebus valde turpibus ad venerem excitantibus, item de illis scribere, aut interpretari libros vel cant. etc. item depingere valde turpia ut venerem et adonidem et similia praedentis ratio hoc huius est quod haec ex se sunt gravem causam ruinae ——

Pr. Punitum e a. sensum tactus cuius actus dici est solent tactus in genere suppono 1. illos de se non esse intrinsece malos sed indifferentes quippe actus tales de se non prave et ex fine pravo possunt esse pravi et ex honesto honesti. unde D. Tho. 2a 2ae q. 154 art. 4 dicit oscula, amplexus, et alios tactus posse fieri sine peccato libidinis. propter specialem patriae [illegible] vel propter aliquam necessitatem [illegible] cum sub quo [illegible] Tho. [illegible] de matrimonio lib. 9. disp. 46. n. 5. respondendo est delectatio [illegible] ad augendam societatem amicitiam et benevolentiam [illegible] placens per intentionem et sensum voluntarius insurgant [illegible] et delectatio venerea. ipsa autem delectatio [illegible] cognoscitiva [illegible] tangibilium [illegible] aut sensitivi aut [illegible] ut ostendi suo loco in libris de anima.

2. Suppono e delectationem veneream seu libidinosam [illegible] dici illam quae [illegible] ex tactu mediis [illegible] per grave commotionem spirituum [illegible] illi inservientium. unde distingui potest in tres gradus [illegible] 1. e. delectatio de copula carnali. 2. [illegible]. 3. de commotione [illegible] spirituales intervenientes [illegible] ut notat Tho. [illegible] in illa disp. 46. n. 5. non de delectatione venerea seu libidinosa quae placet tactus aut visus proprii corporis [illegible] alieni ob [illegible] pro [illegible] et [illegible] organo tactus aut visus ut [illegible] rei blandae [illegible] pulchra [illegible] nos delectant propter talem [illegible].

3. ut discernatur quando delectatio venerea seu libidinosa ex tactibus ut osculis amplexibus et aliis actibus tangendi sit peccatum mortale aut veniale suppono e ex [illegible] oscula, amplexus et alios tactus si inter solutos fiant ob delectationem veneream in 1. gradu [illegible] hoc e propter delectationem ex copula carnali [illegible] cogitata esse peccatum mortale atque hoc [illegible] docet Tho. [illegible] in illa disp. 46. n. 4. [illegible] de delectatione venerea in 2o gradu nempe ob delectationem [illegible] [illegible] ostendet [illegible]. restat autem [illegible] de delectatione venerea [illegible] in 3. gradu nempe ob delectationem non ex copula neque ex [illegible] sed ex commotione [illegible] sensitiva [illegible] vitales inservientes [illegible] hoc referre quandam [illegible] osculo et amplexus et alios tactus ob delectationem libidinosam in hoc 3. gradu quando non intendit delectationem copulae neque [illegible] [illegible] quae tales [illegible] non esse peccatum mortale tribuit multis auctoribus [illegible] impugnat Tho. [illegible] de matrimonio lib. 9. disp. 46. n. 6. et alii [illegible] n. 7. [illegible]

[illegible] contra eos qui [illegible] soluti amatores et sponsalibus amplexus oscula et alios tactus [illegible] delectationis venereae ex illis insurgentem [illegible] sine delectatione ex copula cogitata [illegible] peccatum mortale [illegible] ut [illegible] esse tenendam [illegible] Tho. [illegible] in illa disp. 46. n. 7. [illegible] aut [illegible] aliqui [illegible] damnant temeritatis aut [illegible] erroris [illegible] in illud ad Ephes. 5. n. 5. [illegible] fornicator aut immundus non habet hereditatem in regno Christi et ad Gal. 5. n. 19. manifesta [illegible] carnis quae sunt fornicatio, immunditia, impudicitia [illegible] n. 21. qui talia agunt regnum Dei non [illegible] et 2a ad Cor. 12. n. 21. [illegible] qui non egerunt [illegible].

sunt immunditia et fornicat. et impudicitia q^m possunt u^a quia hoc multi D. D. exponentes nōl immunditia et impudicitia quae ibi distinguntur a fornicat. intelligunt oscula, amplexus et alios tales impudicos ob praedictam delectat^{em} veneream et inde dicat ipse illa excludi a regno caelorum sequitur esse pecta mortalia ⁀

10° q^{ae} tales tactus ob praedictam notabilem delect. veneream ex illis insurgentem, et vehementem commot. spirituum vitalium generationi inservientium sit expresse quasi proxima dispositio et via in coitu ad illicitum copula graviter opposita bonis mesti^s et proinde gravia sunt mortalia peccata inter solutos atque haec ro locum habet non solum quando tales tactus fiunt inter personas diversi sexus ut inter virum et foeminam sed etiam inter personas eiusdem sexus ut inter duos viros aut duas foeminas ut notat Tho. Sanc. in lib. 9 d. 46. n. 8.

Notandum est 1° in praedicta co. includi duas limitat^{es} i. e. 2° q^d illi tactus fiunt inter solutos nam si fiant inter coniuges, aut sponsos iam infra notati n^o exponeret. 2^a est q^d illi inter solutos Tho. Sanc. in illa disp. 46. n. 9. et alii quos ibi refert dicit excusari amorem si absit periculum pollut.^{is} et consensus in copulam q^a in sponsis non apparet, ipsius ro cur hic nequeat reddi de aliquo non praeponderat. ⁀

Si atque illi tactus non fiant propter eandem delect. veneream sed propter aliquem necessitatem aut aliam causam rationalem poterunt esse sine peccato ut ex cit. ait D. Tho. dictum est hic in hoc puncto 7, in 1^a suppositione et si vero fiant solo ex ioco causa levitatis aut alia simili q^{do} non fuerint tales impudici et cessent statim dicet erunt solum pecta venialia ut docent Tho. Sanc. in disp. citata n. 10 et alii quos ibi affert. at n. 11. subdit tactus impudicos verendorum aut partium eis vicinarum inter personas diversi sexus esse pecta mortalia etiam si fiant ex ioco et levitate q^a ex natura sua vel curiositate quod scdit esse mortale ut dictum est in tractatu supra 2° dicto. 2° addit tamen id esse solum levi quadam excitatu mediato q^a haec non est tanta nec tam propinqua copula ut censeatur sit materia gravis. ⁀.

Infert ibid. n. 12. a fortiori esse peccatum mortale si persona eiusd. sexus ut si vir viri aut foemina foeminae verenda tangant ob delect^{em} veneream ex eo tactu insurgentem q^a inquit tales tactus ad sodomiam pertinent ut quaedam illius inchoatio. subdit tamen secus esse si fiant ex quadam levitate et ioco absque animo turpi ut solet contingere pueris q^a cessat animus libidinosus neque est tanta turpitudo ac inter personas diversi sexus et n. 13. notat non esse mortale nec saepe veniale exosculare molles infantium carnes q^{do} id non fit ex delect. venerea sed ex amore tenero et suavi infantilis aetatis ⁀

Praeterea n. 14. infert esse mortale propria verenda tangere ob veneream delectat^{em} ex eo tactu orientem q^a tendit ad mollitiem addit atque secus esse et tactu si ex curiositate aut levitate aut quia manus calefaciendi absque ibidem et q^{ae} sic aliter p^r periculo q^a cessat animus libidinosus neque intervenit ea turpitudo quae in tactu alieno. ⁀ Et n. 15. subdit idem non esse mortale obscenas brutorum partes tangere et confricare etiam animo intento, ut brutum effundat semen ex curiositate illud videndi q^a inde homo non excitatur tam vehemens delectatio. ⁀

Insuper n. 16. infert tactus leves ut tangere manum feminae pedem vel brachium, comprimere vellicare digitos, intorquere non esse nisi peccata mortalia sed venialia quoniam communiter fiunt ex quadam levitate et ioco. Et n. 17. addit idem esse quando tales tactus leves fiunt propter eam delectationem quae ex illis oritur quoniam [illegible] coniuges et ea delectatio est modica ad constituendam culpam mortalem — sane in omnibus praedictis attendenda est illa regula quam ex prudentis arbitrio inspectis modis circumstantiis aggravantibus vel excusantibus sequi dictum est sup. punct. 2. notab. 4. —

Denique n. 18. notat in tactibus libidinosis quoniam fuerint mortales esse necessario fatendas circumstantias personae agentis et patientis, sed in ipsa copula [illegible] sive an sit persona adstricta matrimonio aut voto an sit consanguinea etc. quoniam eiusdem sunt moralis cuius est actus copulae consummatae ad quem suapte natura ordinantur quamvis agens eam non intendat —

2º notandum est ab iudicandum esse de tactibus inter coniuges et sponsos et quidem inter coniuges quoniam per ius matrimonii liciti sunt tactus ordinati ad habendam copulam coniugalem ut ostendit Thom. Sanch. lib. 3. de matr. lib. 9. disp. 44. n. 8. ubi n. 9. ait illos si efficiant ad maiorem voluptatem in ipsa copula captandam esse peccata venialia et n. 10. dicit si in osculis et amplexibus coniuges se intendant dant mutui amoris indicia, tunc fovere nullam esse culpam et n. 12. tactus inter illos ad solam voluptatem captandam absque animo conveniendi ad copulam non esse peccata mortalia secluso periculo pollutionis; ~~[illegible]~~ si tamen huius sit periculum, proxime erunt peccata mortalia saltem in coniuge petente et experiente illos sine urgenti causa ut ostendit ibid. disp. 45. n. 36. quamvis [illegible] an excusentur a mortali in coniuge reddente propter ius alterius ut docet ibi n. 35. —

Inter sponsos autem de futuro oscula amplexus et alios tactus non impudicos secluso periculo pollutionis et copulae excusari a peccato mortali ratione status sponsalium quod est quoddam initium matrimonii et ideo fovet ius ad tales tactus quaesitos quamvis initium copulae docent multi quos refert et sequitur Thom. Sanch. in illo lib. 9. disp. 46. n. 48. ubi n. 49. et 50. ait excusari a mortali quamvis sponsi intendant eam delectationem sensitivam quae ex amplexibus et osculis oritur dummodo non adsit periculum copulae vel pollutionis. Sed tamen alii et doctiores recentiores quamvis [illegible] multorum consensu sit receptum esse in praxi probabile dicunt tamen in rigore speculativo non esse verum quoniam [illegible] matrimonium non ostendit [illegible] excusari a mortali intentionem nihilominus delectationis venereae et haec in quae magis negant hoc alii in sponsis [illegible] propter ius sponsalium [illegible] esse [illegible] copula quae in sponsis [illegible]

ē illicita sub mortali pt Sot examinare n̄ ē huius loci —.

Cont.ᵒ az sedē vit sponsos licere amplexus et oscula in signum bene volentia ad conciliandum mutuum amorem in ord.ᵉ ad matr.ᵐ et hic assignando [illegible] sunt excusant eos a veniali ut docet Sa. ss. mella 77. 96. n 5. coeterum ut ibidem n. 52. notat tactus impudici verendorum aut vicinarum partium n̄ sunt illis liciti qua ij sunt proximiores copulae et sic sunt liciti negatis qua sic ē licita copula. unde ibid. n 53. monet sponsos de futuro n̄ esse permittendos solos propter periculum tactuum impudicorum et copulae —.

Difficultas superest an sit peccatum mortale si aliqua persona permittat se tangi ab alia libidinose et an teneatur resistere.

R. distinguendo quando aliqua persona tangit aliam in quam n̄ sit ius matrimonii si tactus sunt impudici qui censeant esse mortales persona quae tangitur tenet sub mortali illos n̄ permittere sed ei resistere nimirum propter periculum proprium ruinae cum eo ne permittat se esse in statu experiendi delectationis [illegible] alieni n̄ habentis in eam ius — debet az resistere [illegible] si potest [illegible] tueatur. immo eo publice clamando [illegible] vim quamvis alicuius fama periclitetur quia eo tali modo sit ius [illegible] defendendi se defendendi ab iniusto aggressore. immo si aliter repelli [illegible] potest licitum illum occidere ut colligitur ex doct.ᵃ quam tradit Cais. et alii 2ᵃ 2ᵃᵉ q. 64. art. 6. quia n̄ tenetur illum occidere ut sufficiant Armilla verbo Homicidium n. 7. Nab. in ma. cap. 15. n. 1. et 13. et Soto lib. 5. de iustitia et iure q. 1. art. 5. ad 3.ᵐ n̄ sit [illegible] quod ibi dicit puellam cui per vim stuprum infertur si tenetur ad n̄ consentiendum etiam peccare mortaliter si metu taceat. nam quod eo teneatur resistere prout potuerit colligitur ex eadem doct.ᵃ Nabarri et Armillae ubi supra. Silv. verbo Homicidium q. 3ᵃ n. 9. Cai. 2ᵃ 2ᵃᵉ. q. 154. art. 4. et aliorum id [illegible] probat ex [illegible] dicta [illegible] plenius —.

Si v.ᵒ tactus n̄ sunt impudici neque constet illos esse illicitos dubiumque sit de intentione tangentis quo modo potest sine infamia alicuius debent repelli sunt, nimirum seclusis proprio periculo et scandalo permitti neque in dubio potest iudicium de intentione ex esse malam quia quoad fieri potest adhibenda sit cautela, immo eo n̄ sit quae tangitur videret occultam intentionem tangentis esse malam quae in aliis circumstantiis videtur bona cum tactus n̄ sunt ex genere impudici et ex resistentia immineret periculum famae alienae debet si potest sine proprio periculo et scandalo illos permittere seu repellere atque haec omnia colliguntur ex ijs quae docent Nab.ᵒ Silv. Armil. et Cai. citati, deillis expresse in mā de temperantia et luxuria et aliis [illegible]

Dubitat. 4ᵒ. de delect.ᵉ ex pollut.ᵉ et distillat.ᵉ —. distinguendo: Sumit.ᵘ aliqua p. [illegible] differre pollut.ᵉᵐ et distillat.ᵉᵐ. nam pollutio ut sumitur morali [illegible]

ad distinctionem [illegible] est effusio seminis ex genitalibus. destillatio vero est effusio cuiusdam humoris subtilioris et liquidioris diversi a semine, quam notat D. Tho. opusculo 69. cap. de fluxu libidinis [illegible] saepe etiam extra somnum contingit quasi imperceptibiliter sine carnis commotione et delectatione. plerumque tamen ut etiam constat experimento evenit etiam cum satis perceptibili partis sensitivae commotione et delectatione ut etiam observant D. Tho. ibid. et alii quos refert Tho. Sanchez de matr. lib. 9. disp. 45. n. 2. et hoc ab aliquibus reprehenditur sub pollutione. Longe tamen [illegible] quasi incoatio pollutionis [illegible].

Primo praenotandum est aliud esse quod aliquis intendat et procuret pollutionem et de illa delectetur. aliud vero quod sit ex alio fine procuret aliquam causam seu occasionem ex qua providet secuturam esse pollutionem, non tamen eam intendat neque procuret neque de illa delectetur. Primum esse peccatum mortale certum est ex communi consensu et colligitur ex doctrina [illegible] Pauli ad illud 1. ad Cor. 6. n. 9. iniqui regnum Dei non possidebunt etc. neque fornicarii neque molles ubi multi patres et alii expositores per molles intelligunt eos qui exercent voluntariam pollutionem. legatur D. Th. 2a 2ae q. 154. art. 11. et art. 9 [illegible] causa delectationis Venereae procurata pollutio pertinet ad peccatum immunditiae quam quidam mollitiem vocant et ait esse unum ex turpissimis et gravissimis peccatis contra naturam. unde infert illud ex genere esse peccatum gravius fornicatione ut docet ibid. art. 12. ubi Caietanus et alii. ratio est quia semen ex natura sua ordinatur ad propagandam speciem per generationem quae naturali modo fit ex concubitu maris cum femina neque homini datur naturalis facultas effundendi semen nisi in ordine ad hunc finem in matrimonio quod extra hunc finem intendere et procurare seminis effusionem est grave ac proinde mortale peccatum contra naturam quae est contra [illegible] statutum in re gravi.

Hinc infert 1. numquam esse licitum procurare pollutionem neque ex ullo bono fine posse honestari effusionem veri seminis extra matrimonium atque hoc contra ab omnibus admitti docet Tho. Sanchez to. 3. de matr. lib. 9. disp. 17. n. 16. Caietanus et alii 2a 2ae q. 154. art. 5. 11. et 12. Silv. Ang. Armilla et alii verbo pollutio. ratio autem a priori est ea quae proposita est proxime ex ibi dictis. Est alia ratio quia fornicatio numquam ob ullum finem est licita neque umquam etiam erit licitum intendere et procurare pollutionem et eius delectationem quae ex suo genere est peccatum gravius ipsa fornicatione ut vidimus ex D. Thoma dictum est.

2o infert solvi [illegible] diversos casus in hac materia. Primus casus est numquam licitum adhibere medicamenta ordinata ad veri seminis effusionem extra matrimonium in coitu citati ut notat Tho. Sanchez sic relatus.

2us casus est numquam licitum esse [illegible] ad veri seminis effusionem etiam e lumbis decessi [illegible] quis retentio sit allatura grave damnum saluti corporis ita cum aliis Tho. Sanchez in dicta disp. 17. n. 17. ubi addit quod pollutio etiam est in naturali fluxu [illegible] esse eam ob maioris periculum non impedire stante periculo consensus in delectationem monet tunc esse

expedieris n. tangere sed . . . illic signo crucis se munire et Deum orare ut ipsum (?) a lapsum in eam delectationem. — .

Casus est quid dicendum sit quando semen est corruptum et ex eo retento patitur aliquis venenosa accidentia an licitum sit tunc conari ad illud expellendum. Tho. S. in ... disp. 17. n. 19. Ut distinguendo si semen peccet in sola qualitate non est licitum procurare illius expulsionem quia tunc est verum et prolificum semen cuius effusio in nullo eventu extra matrimonium potest procurari ut dictum est supra. Si vero semen peccet in qualitate eo quod sit corruptum et transierit in venenosam qualitatem. tunc inquit licitum est eius expulsionem ... et medicamentis procurare quia tunc haec remedia non tendunt ad effusionem veri seminis sed corrupti et per accidens est quod interveniat aliqua veri seminis emissio. Et ... addit id non licere si dubium sit an semen peccet in qualitate ... ita ut doctis medicis ... prudentibus acquiescant quia tunc semen est in possessione. quod sit verum et ... ad generationi ... tamen illud licere ... probabilitate quis ... alicuius partis ... opinione semen peccare in qualitate quia tutum est amplecti opinionem probabilem. — .

Dices licitum est homini si ad salutem et vitam sit necessarium abscindere sibi aliquod membrum v. g. manum, aut pedem etc. ad servandum corpus ... ob eundem finem licitum erit emittere semen. — .

Resp. neg. eam omissa alia ratione dicti criminis eo modo quo a multis solet assignari impugnat Tho. S. in praedicta disp. 17 n. 16. ... exhibens alia ratione ... quia emissio seminis ... habet adiunctam maximam et periculosam delectationem quae vehementer solet impellere hominem ad pollutionem et alia vitia et quia semen ex natura sua ordinatur ad propagandam speciem peculiari ratione ex ipsa natura rei petit ut homini ... administratio seminis sit in ordine ad talem finem propagandi speciem per matrimonium. alias ob vehementem delectationem inveheret maximum periculum ... effundendi semen et in ... alia vitia. haec autem ratio non habet locum in administratione aliorum membrorum cum in illorum abscissione non interveniat ea periculosa delectatio impellens et ipsa membra ex natura ordinentur ad proprium bonum individui in ordine ad quod est ... homini ... administratio — . addunt etiam multi nunquam ad salutem et vitam esse necessariam emissionem seminis quod possit adhiberi alia remedia quod ... D. Tho. ... q. ... art. 11. ad 3. et alii ibi. Late ... Michael Med. lib. 4. de sacrorum hominum continentia controversia 9. a cap. 20. specialiterque ex medicis cap. 23 — .

... casus est procurare ... partis sensitivae spirituum vitalium generationi inservientium commotionem aut destillationem ... est peccatum mortale ... Tho. S. in illa disp. 17. n. 18. ratione quia talis commotio aut destillatio ... ex natura rei ordinatur ad ... rationem quia illius ... vehemens. ibi ... tale ... si ... procuret aliqua commotio et destillatio ... periculo ... et hoc alias — cavendus est lapsus in eam tam ubi ... hinc ...

p. subsidium locum ubi nequeas intra limites urbis spatij designari invenire
quem longius explorares —.

3m. denique supererat difficultas: an dato aliquis non intendit neque
procurat pollutionem, neque delectationem, sed solum ponit aliquam causam ex qua providet
illam esse secuturam, an id sit peccatum mortale — et hoc distinguendum est de causa
alias licita, aut illicita: item de illicita aut veniali aut mortali in genere
luxuriae. Sed in alio genere dicta sequentes propositiones.

1a. propositio: dato causa alias licita et necessaria, sive ex his necessaria, sive utilis post finem
ullo peccato licitum est, etsi ex illa providet secutura pollutio ut intentionem, secluso periculo
proximo consensus in ipsam pollutionem aut delectationem, ita communiter auctores, quos refert et sequitur
Tho. Sanchez lib. 3. de matr. disp. 16. 9. q. 45. n. 4. probatur 1o ex his communiter receptis, ut cum
venerea pollutio sit praevisa ex causa a peccato quo praeter intentionem sequitur ex cibo aut potu
moderato aut ex cogitatione sive lectione rerum turpium gratia disputandi aut docendi aut
admonendi et in aut ex confessionibus feminarum aut ex sermone feminarum causa utilitatis
habito et necessario utili aut honori aut alias —.

2o probatur quia homo habet ius exercendi actus alias licitos neque privandus est tali iure
ex eo quod provideat secutura pollutio praeter intentionem et avens ex infirmitate seu corruptione
naturae secluso periculo proximo consensus alius saltem necessarium esset omittere actionem alias licitas aut
honoris — et proximis necessariis aut valde utiles ad quod nullo iure tenendi sunt nos repelli
et alioqui sine fundamento involverent innumeri laquei scrupulosi et anxietatum
quae impedirent multa bona opera in suo ordine necessaria aut convenientia —.

Notandum autem est ex Tho. Sanchez in illa disp. 45. n. 3. et alijs ab eo relatis ad
excusandum peccatum nihil referre an in praedictis casibus praevisa pollutio sequatur
in somno sive in vigilia, an tunc quando homo exercet illum actum licitum, an quum habet
ius an postea. Quia dato pollutio sequatur in vigilia opus est maiori cura adhibenda
dissensum in ipsam pollutionem aut delectationem, nam si ad id immineret periculum
proximum abstinendum esset sub mortali ab ea causa alias licita ut observat Sanchez
ibidem n. 6. ubi ait id periculum contingere quando quis expertus est se in
simili occasione fere semper incurrisse mortalem labi, et subdit huic peri-
culo licite quis se exponet ob causam valde urgentem, exponens similiter se
non consensurum ut alia medendi femina ubi alius deest medicus quando non datur amans
periculum qui necessitate induci se sinit et vere devitandi mutandi effectum poterit
sine ut magis sibi auxilium impenderet. Vide supra in hac disp. 7. cap. 3. ad
2m. dubium punto 1o et specialiter quid sit periculum proximum supra
disp. 5. cap. 10. ad 2m —.

Ex dictis 1o id quod cum alijs docet Tho. Sanchez ibidem disp. 45. n. 7. cum
qui expertus est se ex equitatione pollui, absque periculo consensus non tenetur ...

inducere et ab ea dissentire quod est res licita et utilis et non est per se causa pollut[ionis].
V[ide] id quod ibid. n. 6. ait ex usu [...] a culpa pollutionem qua seclusso periculo consensus
provenit secutura praeter intentionem ex tactu licito ut ex amplexu [...] patris. [...]
Di. n. 9. addit licitum esse sententiam in partibus verendis magnum pruritus ad illum
sedandum eas refricare etsi adsit periculum pollutionis. Cuius ratio non sit periculum
consensus quod iusta necessitas causa excusat sic simili ratione excusat pollutio [...]
necessitas chirurgi ad inspiciendum, aut matrona quae virginem quando necesse est explorare
virginitatem ut colligit ex decreto Grati. ca. 27. q. 1. cap. nec aliqua. item
in tactibus necessariis ad mundandam sanguinem etc. — Pred[ictus] n. 10. dicit li-
citum esse removere [...] virtutis [...] ad debitis remediis minime
tendentibus ad verum semen expellendum sed ad removendum humores [...]
et inde praeter intentionem sequatur pollutio absque consensus periculo —.

2a. pars. quod si causa ex qua provenit secuturam esse pollutionem non intentam
est illicita in genere luxuriae si sit causa per se notabili excitativa pollutionis est peccatum
mortale illam absque urgenti necessitate adhibere. si vero solo sit leviter excitativa est peccatum
veniale seclusso periculo consensus in pollutionem seu delectationem colligitur ex Caie. D. Anton.
Ang. Nav. Henri. Suar. et Bass. quos refert et sequitur Tho. S[anche]s. in Decalogo c. 45.
n. 15. et ad contrariam oppositam opinionem quoad 2a illius pars attendendum est quod id quod ibi dicit
n. 19.

Prior pars ita explicatur [...] in ipsa obligatione qua sub mortali tenetur non procurare pollutionem includitur quod etiam sub mortali quando non viget aliqua necessitas teneatur non adhibere causam in genere luxuriae per se notabiliter excitativam pollutionis. nam adhibere talem causam sine urgenti necessitate quoad moralem aestimationem perinde est ac magno contemptu obligationis adhibita causa per se notabili procurare pollutionem et ideo hoc [...] in tali causa tribuit culpa mortali ut intelligitur ex communi aestimatione et consensu auctorum, qui in hoc non discrepant ut notat Thom. S[anche]s. citatus n. 16. addita atque est limitatio in illis verbis sine urgenti necessitate, quia si hoc vigeat poterit tunc pollutio praevisa vel non intenta excusari a culpa mortali ut ipse ibidem observat.

Posterior pars sic declaratur et probatur contingere potest ut pollutio non intenta sequatur ex aliquibus causis quae in genere luxuriae sunt veniales aut propter defectum plenae deliberationis aut propter parvitatem materiae [...] quibus

Vg quis ex illo morosa esse gravior neque sit ex genere mortalis tu stingere potest ut de effectu plena advertentia et deliberatione sit peccatum veniale ut in aliis etiam peccatis ex propositis est sup. in tract. disp. 6. cap. 3. quod si tunc illa causa esset mortalis ita etiam pollutio ex illa sequta. — Sit 2° quando causa in genere luxuriae est levis. Vg. si ex levi tactu manu aut ex visu, vel sermone, aut lectione leviter libidinosis sequatur pollutio tunc talis causa concurrit solum leviter ad pollutionem cum in genere luxuriae sit levis ut suppono quod qui vult adhibere causam cum solum vult leviter concurrere ad pollutionem quod ratio cur non illi pollutio prevista imputetur ad gravem et mortalem culpam —.

Confirmatur quia talis causa leviter concurrens ad pollutionem solum est causa sine qua et illa pollutio superius provenit ex infirmitate et corruptione naturae quae frequenter naturali modo expellit eum humorem quod ratione illi ideo non est tribuendum peccatum mortale neque est unde in hac materia attendatur tam gravis obligatio qua homo ob pollutionem superius provenientem ex infirmitate naturae teneatur sub mortali vitare quasvis causas leviter libidinosas et alioqui cum hae frequenter contingant difficillimum esset cum humano vitae non incidere saepe in varia peccata mortalia huius quis neque sine urgenti fundamento inducendum ... pij et timorati sunt hoc est ratio infirmitas non sinit morale superfluere omnes huius mi leves causas passim occurrentes premerent molestiis et scrupulis et anxietatibus atque hoc bene exponunt Bon. ss. in illa disp. 45. n. 16. et 19. et multi docti recentiores —.

Hinc colligitur 1° quod ideo non est mortalis in genere luxuriae per se notabiliter concurrens ad pollutionem quis sit mortalis in alio genere non propterea erit mortalis pollutio previsa et non intenta et absque periculo consensus ita Bon. ss. in illa disp. 45. n. 17. et 18. Vg. si in occasione mortalis superbiae aut gulae transgredientis ieiunium contingat pollutio nam talis occasio quis sit mortalis in genere superbiae aut gulae non est mortalis in genere luxuriae per se notabiliter concurrens ad pollutionem ac proinde non est mortalis quoad causa pollutionis —.

Hac ratione autem non damnant peccati mortalis pollutionem natam ex crapula ut notat Bass. ... to. 1° disp. 115. cap. 3. n. 9. ubi reddit hanc rationem quia malitia peccati pollutionis in eo consistit ut sit contra debitum ordinem naturae huic solum adversatur ... vel si illam directe velit vel ex volunt. et intent. ... illas adhibeat causam quamcumque vel si eam applicet quae ex se non habeat aliam effectum quam pollutionem at applicare eas quae habent aliam effectum et alia intentione quam pollutionis ... alias veniale peccatum sit imo mortale ut crapula et ebrietas ipsa pollutio sine se

peccatum mortale non erit. Et inde ad eam q. an sit peccatum mortale delectari de pollutione secuta. Et si pollutio sequatur vi naturae sive ex accidenti ex aliqua causa quae habet aliquem effectum delectatio de illa non ex affectu libidinis sed ob utilitatem vel bonum finem non est peccatum mortale, et addit ex usari quod pollutio a veniali si ex aliqua moveatur honesti.

2° colligitur quo modo sit intelligenda illa regula quam aliqui istis statuunt quod pollutio procurata directe sit intentionem habens periculo consensus est talis qualis est causa ex qua providetur secutura nempe ut notat Thom. Sanchez in praedicta disp. 45. n. 27. ita exponenda est ut pollutio procurata sit mortalis quando causa est gravis in genere luxuriae, notatur influens ad excitandam pollutionem, neque aliunde est urgens necessitas causarum ut dictum est sic ..., in quibus non in pollutio est mortalis ex eo quod ea sit mortalis in alio genere ut explicatum est supra praecedenti. Notandum atque est alia regula quam Thom. Sanchez in illa disp. 45. n. 26. ita tradit quando causa pollutionis procurata per se notabiliter influit nec adest urgens necessitas illam exercendi habebit culpae mortali pollutio ea qua culpa afficeret causa quae si alias liceret.

Aliquae obiectiones

1. obi. praeceptum prohibens pollutionem prohibet etiam eius causam quia vitare causam est medium necessarium ad vitandum effectum ac proinde praeceptum prohibens effectum debet etiam prohibere causam quae quamvis alias sit licita tamen quia ex illa providetur secutura pollutio est prohibita atque ideo nunquam erit licitum suscipere ullam causam alias licitam si ex illa providebatur secutura pollutio etiam non intenta habens periculo consensus quod est contra dicta in hoc dubio 3. puncto 3.

R. explicando ante illud praeceptum prohibet etiam causam quae per se inducat illum effectum, ut quae hic sic pariat prohibito sine necessitate excusante seu necessitatem aut utilitatem ... quae illud non prohibet causam quae habet ex accidenti ad pollutionem ... ex infirmitate, nec quando ad illas causas alias habet ius ... ex hoc expositum est ... necessitas ad illas ut quando necesse est ut chirurgus gratia medendi tangat partes ... ut etiam in aliis exemplis ... et hoc explicatum est ibidem et notandum ... ex dictis idem etiam dicitur in aliis praeceptis ut audiendi sacrum aut ieiunandi etc. quae non obligant ad vitandas causas distantes aliquando licitas quando apponderat aliqua res necessaria vel utilis ad quam habet ius.

2° obi. qui vult antecedens vult etiam consequens et qui vult causam, vult etiam effectum ut dicitur axiomate collecto ex lege. 1. §. 1. ff. si usus fructus petatur, sed qui vult causam ex qua providet secuturam esse pollutionem vult etiam ipsam pollutionem sequentem quae cum mortale sit velle pollutionem est peccatum mortale, sed nulla causa ex qua providebatur secutura pollutio potest suscipi sine peccato mortali.

Circa 2am ait e dissensio inter auctores. An ex eo quod aliquis vellet utcumque causam seu ans dici etiam debeat velle saltem indirecte effectum seu cons ac proinde an qui vult causam etiam alias licitam ex qua provider secuturam esse pollutionem ipsa pollutio prius excuset a culpa saltem illi indirecte voluntaria — id secedunt aliqui teste secedi Bals. 1a 2ae tom. 1. disp. 115. cap. 3. n. 9. dicens pollutionem tunc indirecte volitam. excusari a culpa — ad discret. v. licet secedendo aliquam causam de aliquo vellet indirecte negat in 1a. 3m contra 4am imprimis, cum dicitur peccatum mortale esse velle pollutionem id intelligi quod pollutio e volitiva aut quod directe hoc e ipse tamen in ca, aut in ca cuius intentio talis effectus ut in ca quae ex se n habet alium effectum n vero quod e voluntaria indirecte in ca qua se habet agens indifferenter pro se ad alium effectum 2a id quod ex eod. Bals. relatum e ait sine collig. 1. — secedunt atque rationem quod id specialiter exigit malitia peccati pollutionis quia inconsistit ut sit voluntaria effusio seminis contra debitum ordinem ne cui sit adversari ille qui eam vult aliquo ex tribus prioribus modis praedictis n vero ille qui solum dicitur indirecte eam velle in ca ex qua sequitur pro agens negligens eo quod in alijs peccatis v. g. homicidij sufficiat solum esse eiusmodi voluntarijs sequi idem etiam esse dicendum de peccato pollutionis propter specialem eius naturam praedictam. Idemque e naturis rerum aliquas esse magis in quibus ad constituendum peccatum requirat magis voluntarium quam in alijs ut etiam notat Bals. 1a 2ae. tom. 1o. disp. 108. cap. 3. n. 5. —

Alij tamen dicunt n semper ex eo quod quis vellet utcumque causam seu ans concedendum esse quod etiam vellet effectum seu cons neque indirecte et ad illud axioma licet solum locum quando aliquis vult causam seu ans quod tenetur vitare. minime vero si n teneatur illud vitare quia effectus etiam prohibetur et n intenditur in ca quam aliquis n tenetur vitare n dicitur voluntarius neque indirecte. atque ita pollutio prevista in ca quae alias e licita. hic quam aliquis n tenetur vitare n dicitur voluntaria neque indirecte. ita Thom. Sa. tom. 3. de matr. lib. 9. disp. 45. n. 33. ad 7um. —

Sane in hoc apud multos videtur esse dissensio in modo loquendi propter diversas acceptiones voluntarij aut physice, aut moralis seu ut aiunt, imputative 2o quem deinde Thom. Sa. ibid. ad primum explicans id quod dici solet quando operans providet duplicem seu actionis effectum utrumque esse voluntarium. dicit loqui physice operans voluntarij ambo effectus, at moraliter et imputative ad culpam n dici voluntarios nisi quando quis tenetur ob effectum cessare a causa — Sic etiam Salas 1a 2ae. tom. 1o tract. 3. disp. 1a sect. 13. n. 170. et alijs ibi sequentibus dicit ad voluntarium physice in causa n requiri obligationem auferendi causam. requiri tamen ad voluntarium morale et imputative in causa —

Quod ad rem attinet sublata contentione de modo loquendi dicendum e illud axioma qui vult ans vult etiam cons, et qui vult causam, vult etiam effectum, intelligi quando ans seu causa aut per se infert effectum aut

Et n̄ per se illum inferat tn̄ tenemur illum vitare ne ex per accens

sequatur effus. n̄ tn̄ quando effus per accens convingit alicui causæ seu occasioni

quam n̄ tenemur vitare in ordine ad impediendum illum effum. Ratio est quia

eo ipso quod aliquid n̄ sit causa per se alicuius effus neque aliunde teneamur

illud vitare in ordine ad impediendum effum per accens iungitur n̄ datur

ullum fundamentum propter quod talis effus dicatur nobis voluntarius et imputetur

neque indirecte sed tribuit alteri causæ ex qua per se sequitur et quam ut supponimus

n̄ tenemur vitare ad effum illum impediendum.

Ad hoc suo modo accomodat id quod dicitur dr quod Deus velit permittere

excæcationales et in circunstantiis in quibus est causa peccati ... n̄ ... tn̄

quasi per accens nempe ex decretae excæcatione et Deus n̄ tenetur auferre talem causam

ad vitandum eum effum — sic et in humanis quando aliquis per se sequitur ... suum ...

vult aliquam occasionem cui aliunde per accens iungitur peccatum alterius cum ipse n̄ tenetur

auferre eam occasionem ad vitandum eum effum n̄ dr neque indirecte velle peccatum

alterius Ut quando aliquis iure suo necessitatis petit mutuum ab usurario ut alibi

ex eisdem expressi est hic disp. 6. cap. 4. post 3 praecedentem

Sed quando aliquis effus n̄ sequitur per se sed per accens ex natura omnino ... talis

ut n̄ teneamur sublata causa illum impedire tunc n̄ est nobis nec indirecte

voluntarius et imputabilis ut explicatum est in hac disp. 7. cap. 4. in ... paulo ante

finem. Hac ex ratione quando ex confessione ... seminis per accens ex infirmitate naturali

sequitur pollutio ... sed n̄ intenta n̄ dr neque indirecte voluntaria et imputatur

ut alijs ex eodem ratione ostendum est dictum in hoc cap. 5. dub. 3. num. 3. ...

3º Obijcitur. Quis sub mortali tenetur reprimere notabilem commotionem et delectationem

sensitivam circa res turpes ...tem quando imminet periculum pollutionis ... ex eo ...

est dictum in hac disp. 7. cap. 4. post 4. ... pun. 2. quia et tenetur sub mortali vi-

tare qualibet causam ex qua sequitur ... notabilem commotionem et pollutionem.

Resp. neg. cons. quia aliud est loqui de causa quae per se notabiliter excitat pollutionem

quale est vehemens commotio et sensitiva et ... veniali ... interveniens et delectatio

sensitiva eam consequens et hanc causam Quis tenetur sub mortali reprimere. Sed ...

ut illam deliberato absque ratione ex usanti n̄ ... cum tangere et quando praeteri-

... sed intentionem inhaerere n̄ permittat advertentis sine ratione excusante ...

aliud vero est loqui de causa cui per accens ex infirmitate naturae iungitur notabilis commotio

per sensitiva et delectatio sensitiva et pollutio ut Ut. iungitur in confessione feminarum aut

in alijs causis huius ... ordinariis ad ... effus atque has causas seu occasiones

quae per accens ... n̄ tenetur quis vitare etsi providear sed intentionem ...

quando in hac materia ... id quod per accens sequitur n̄ tenetur abstinere ... ad ...

...

Set ius ut exprimis e hic in hoc dubio. 3. post sun. 3. th. 1. a. —.

4.o Obiy. si quis prævideat ex aliqua causa seu occas. aliedata secuturum esse homicidium tenetur sub mortali eam fugere quis sit causa patiens vitare roe tali crimine incidi ex si alias sit licita. q. sibi q.i prævidet secuturam esse pollut.m q. hoc immunditiis cedit in summorum damnum spiritale et speciale in damnum prolis ad cuius generationem ordinatur

Ex neg. etiam q. obligatio vitandi homicidium e multo magis stricta videtur obligetur ad plura q. obligatio vitandi pollutionem ut sit. ex quo in variis casibus. V.g. si confessarius prævideat ex confess. n. necessaria secuturum esse homicidium tenetur roe homicidii vitandi abeo confess. cessare etiam addito n. tenetur si prævideat secuturam esse pollut.em pr intent.em si sine periculo consensus idemque stat in aliis exemplis hic adductis in hoc dub. 3. post fund. 3. e th. 1. a. unde bene Bal. tr. to. 1. disp. 108. cap. 3. n. 5. et S. ssS. to. 3. de matr. lib. 9. disp. 45. n. 15. et alii notant n. esse eodem modo se habere in obligatione evitandi homicidium et alia damna atque in obligatione vitandi pollut.em idque apte intelligi ex ipsa natura rei moralis cui repugnat n. sit in omnibus mat.is esse stricta obligatio. et in proposito e hoc discrimen quod homicidium affert damnum certum et inseparabile videtur strictior e obligatio illud vitandi at effusio seminis n. semper affert certum damnum prolis q. incertum e an fuerit ex illo peccatoque fiet et legem semen n. n. solet expelli et separari format alteruis neque corporea immunditiis pollut.is q. attingit per actus per naturam intent.em et consensum affert damnum spirituale —

Dices saltem pollutio prævisa ex ca alias licita n. ex cusabit a culpa nisi illa causa sit necessaria aut valde utilis nam in aliis præceptis et humanis n. excusat quævis causa et alias licita n. nec. aut valde utilis q. a fortiori in hoc præcepto quod e naturæ natura —.

Ex neg. signum q. hoc obligatio naturæ naturæ in hac ma n. e tam stricta ac in aliis præceptis et humanis et propria ad excusat.em culpa n. requiritur causa tam necessaria aut tam utilis ac requiritur in aliis præceptis et humanis quæ sit strictioris obligationis quod patet ex com consensu et propter x.a m q. sermo honestus et utilis cum feminis audire illarum confess.es studium et lectio rerum turpium gratia sciendi aut docendi et comitatio et alia cum licite censentur excusare a culpa pollut.em prævisam si n. intens.um quis n. excusent ab obligatione audiendi sacrum aut recitandi horas canonicas ut notant multi quorum S.em ssS. in præfat. q. 45. n. 33. ad 2.m qui et n. 15. dicit valde verum esse obligationem vitandi pollut.em in causis quæ, si se ipsis n. ordinantur ad illam ut si illa quæ n. pertinent ad luxuriam et ex qua pollutio sequitur per accidens pr intent.em et sine periculo consensus in illas aut delectat.em si sane id e expediens ad humanam conditionem supposita hominis fragilitate. un a liunde

n' ostendat oppositum ~

S. Obj: q. ca pollut.is prvisa e culpa veniali. vtj. immoderatj cibi tunc homo n' het ius ad talem cam q. ad culpam n' dat ius q. pollutio quae seqr ex illa ca n' excusat a pecc. mortali nam q. seqr ex causa licita ideo excusat q.a homo ius ad illa ~

Resp. disting. ans. homo n' het ius ad illam cam ita ut posit illam adhibere sine culpa veniali, het tn ius ut posit sine mortali q. e ca levis vel levi. . . . . ad pollut.em quae tunc praecipue provenit ex infirmitate . . . . . unde tunc sub mortali teneat. . . . abstinere ab ea causa. . . . e suo modo de . . . . veniali ad q.m homo n' het ius ut posit cam exercere sine culpa veniali het tn ut posit sine mortali ~.

Dices pollutio e adpetum ma gravis q. q. e libere volita in causa quae ac se e . . . venialis ferit ut tunc volitio illius ca sit mortalis. nam ex . . . volitio . . . malitia in cam volitam q. . . . gravior mala ex illo . . . gravis malitia in cam volitam ~.

Confi. q. hac ro immoderatj . . . qui sese esset . . . venialis efficit mortalis q. e ca ebrietatis prvisa ~.

R. explicando ans pollutio e adpetum ma gravis q. attingit libere mala graviter inordinato . . . sub mortali tenemur vitare ut q. e directe volita aut procurata aut q. e volita indirecte in causa . . . mortali ad eam sequente . . . v. q. e indirecte volita in causa veniali leviter ad eam sequente quamvis . . . sub veniali tenemur vitare q.m ut expositum e in hoc dubio. 4. post prin. 3 . . . in posteriori parte . . . facit ad quod ex D. Greg. respons. 11 ad Aug. . . . in decreto Gratiani d. 6. cap. tandem. . . . ubi de pollut. q. provenit ex gula immoderata hoc aliquem reatum hoc e culpam venialem . . . n' impedire . . . percept.s Eucharistiae ut expenit D. Tho. 3 p. q. 80. art. 7. Conf. ~

Ad 2m Rs immoderatum potum q. e ca ebrietatis prvisae effici mortalem q. e ca . . . mortali sequens ad ebrietatem quae n' e cad. ro . . . causis venialiter leviter . . . sequente ad pollut.em q. n' e ca . . . mortali ad eam sequens x. dicto loco . . . praecedenti ~.

6. Obj. pollutio provisa seu volita in causa mala participat malitiam quam het ipsa causa q. . . . ca e mortali mala . . . n' sit . . . luxuriae . . . cumque alio . . . vtj. gulae mortalis erit etj mortalis pollutio eam sequens ~.

R. disting. ans. participat eam malitiam q.m het causa . . . ut causandi . . . tn eam q.m het mali . . . alias ro.em ~ . . . ut . . . res, quae mali, hoc e, in alio . . . e mortalis ut vtj. crapula mortalis n' . . . malitiam mortalem . . . ro.em . . . causandi pollut.em . . . quod n' sit causa . . . mortali eam . . . ut . . . Thom. . . . lib. 9. . . . 45. n. 17. Bass. . . . Suar. . . . ~

Alia quae est hanc mortem vel delectationem morosam pollue[bant] et alijs adhuc impedimentis haberi possent partim colligi potest ex praedictis de secundo articulo tractatu tertio cap. 4 et 5 partim vero ex locis theologiae expresse relatis ad quae quia ad propriam sedem remissa est plenior tractatio

Quaestio 75 D. Thomae

De causis peccatorum in genere

Absoluta quaestione D. Thomas exordit tractatum de peccatorum causis praesertim quae ad genus causae efficientis pertinent aut reducuntur et hunc deinceps in generali postea vero in speciali —

Disputatio de generalibus peccatorum causis praesertim ad genus causae efficientis pertinentibus aut reductis —

Disputatio 1um Cum peccatum dicat habere causas interiores et exteriores

Ad Cum peccatum habet suo modo causam formalem, materialem, finalem et efficientem explicandum est. causa formalis peccati metaphysice loquendo est propria ratio formali constituente illius extrinsece. causa materialis est subiectum cui suo modo inest. causa finalis ex parte creaturae peccantis est bonum utile aut delectabile apparens bonitatis. nam perversa voluntas peccando spernit bonitatem et ad haeret turpi utili aut delectabili ex parte autem Dei permittentis peccatum finis est mirabilis providentia ex tali malo permisso elicientis bona ad maiorem suam gloriam manifestando divina atributa sapientiae bonitatis iustitiae misericordiae omnipotentiae nam ut ait D. Augustinus lib. 3 in Genesi cap. 11 Deus cum sit omnipotens et summe bonus non sineret aliquid esse mali nisi bene faceret etiam de malo et cap. 27 melius iudicabit de malis bene facere quam mala nulla esse permittere de quo scholastici in Magistro 1. 5. dist. 46 et quod vero et cum D. Thoma 1 p. q. 22 art. 2 ad 2^m^ vide supra disp. 2 cap. 3 art. 2 et disp. 5 cap. 3 pars 4 ad finem —

Causa efficiens peccati praesertimo sit de peccato commissionis quoad malitiam consistens in actu positive turpe est creaturae intellectualis effective seipsam libere determinans et producens talem actum. at quoad tale peccati quod est ex ente reliquendo privatio non habet causam efficientem quia privatio et negatio cum non habeat esse positivum non efficitur a aliquo effectivo vel influxu causae efficientis. et tamen habere causam efficientem per accidens ut notat D. Thomas hic q. 75 art. 1 et ideo causa quae effective adum turpem quem necessario sequitur rectitudinis privatio

vi efficere ipsam privationem per accidens hoc est vi alterius cui annexa est privatio q. efficit calorem turpem quem sequitur privatio ... ad eam quo ignis efficit in subiecto calorem quem sequitur privatio frigiditatis et per accidens efficere ipsam privationem frigiditatis

ibid. ad 3. D. Th. observat aliam esse rationem de privatione sequente aliquod positivum aliud vero de simplici neg. nam privatio sequens aliquod positivum aptum ad ... fram et quod deberet illam habere petit causam efficientem per accidens modo dicto quod rui minimum efficiat per se illud positivum ratione cuius per accidens dicitur fieri privatio sequens at id non petit simplex neg. quae non sequitur aliquod positivum unde causa neg. esse et esse neg. causa positive influentis sicut hoc modo causa affirmat esse et esse affirmans causa positiva influentis ... illud prolo... affirmatio est causa affirmationis ita neg. est causa neg. nempe neg. causa influentis est per se causa negativa sed quando non fit effectus neg. talis neg. esse petit aliam causam. Unde sicut affirmatio praesentia solis influentis lucem est causa affirmationis lucis ita negatio praesentia solis influentis est causa neg. lucis — x illa habent modus peccati purae ommissionis quod nullum includit actum ... causam liberam non agentem id quod posset et deberet agere ut explicitum est ...

2a. Cl. causa peccati alia est interna in ipso peccante alia externa quae est extra illum et aliquo modo movent ad peccandum — D. Tho. hic q. 75. art. 2. exponens causas interiores peccati numerat intellectum voluntatem imaginativam et appetitum sensitivum nempe has potentias internas hoc potest concurrere suo modo ad peccatum dicit autem intellectum et voluntatem esse causas immediatas et proximas peccati quia intellectus ... voluntatis peccantis concurrit proxime proponendo bonum malum, quod amplectitur ipsa voluntas ... proxima efficiens ... ipsum actum liberum ... venit ratio peccati commissionis. in peccato autem purae ommissionis voluntas est causa negativa quia non agit id quod posset et deberet agere — subdit v. D. Thom imaginativam et appetitum esse causas mediatas et remotas peccati quia imaginativa proponit appetitui sensitivo bonum sensibile quod saepe est malum et quando ipse appetitus sensitivus illud amplectitur solet aliquando in illud ... allicere rationem et voluntatem et ideo mediate et remote dicitur causa peccati quod ... rationem et voluntatem.

Praeterea D. Tho. in ea q. art. 3. explicans causas exteriores peccati dicit illas non esse causas peccati movendo immediate ipsam rationem et voluntatem ad peccandum hoc ... immediato influxu ... proprium exterioris ... et per causas externas reducuntur ad tres generales, quae sunt daemones homines, et obiecta externa. nam daemones et homines dicuntur movere ad peccatum persuadendo hoc est proponendo malum ... extra sibi alliciendo. ipsa autem obiecta dicuntur movere ad peccatum ... nam id quod proponit sub ratione boni et movere voluntatem ... bonum ...

inclinatio volunt[?] l. in in suum proprium et suave pabulum —

Deinde art. 4. docet unum peccatum dici etiam causam alterius peccati. et illud D. Greg. hom. 11 super Ezech. post medium col. 6. peccatum quod per poenitentiam tam[?] non deletur peccatum est et causa peccati. potest autem variis modis contingere quod unum peccatum sit causa alterius. 1º per accidens quasi removens prohibens cum enim inquit, per unum actum peccati homo amittit gratiam vel caritatem vel verecundiam vel quodcumque aliud retrahens, cum aspectu incidit ex hoc in aliud peccatum et sic primum peccatum est causa 2i per accidens. sub hoc modo includitur ille quo dici solet unus peccatum esse causam alterius demeritorie quia demeret auxilia divina ex quorum carentia permittit incidere in alia peccata. et ex hoc D. Greg. hom. 11 super Ezech. post medium col. 6. iusto[?] iudicio agitur Deus obligatam peccatis mentem etiam in culpam alteram permittit cadere ut qui flendo et corrigendo noluit mundare quod fecit peccatum incipiat peccato cumulare. et lib. 25. moral. cap. 13. et illud ps. 77. viam fecit semitae irae suae. latios inquit, est via quando semita et ex semita iram suam viam facere est irae causas tribuit ulciscendo dilatare. ut qui illuminati agere recte noluerunt iuste caecati adhuc faciant. unde amplius puniri mereantur —

2º modo unum peccatum dicitur esse causa alterius per se dispositive. et sic ut ait D. Tho. ubi supra. ex uno actu peccati homo disponitur ut facilius committat alium similem quia ex actibus fiunt dispositiones et habitus inclinantes ad alios actus similes — 3º modo. quatenus unum peccatum subministrat materiam aliis ut avaritia cupiditas bonorum temporalium subministrat materiam aliis vitiis — 4º quia propter finem unius peccati committit aliud ut cum aliquis propter finem ambitionis committit furtum. —

Obiicies. id quod est nihil non habet causam sed peccatum formali est nihil quia est malum quod formaliter est privatio rectitudinis debitae quae non habet causas — probatur. ex D. Tho. 1. p. q. 49. art. 1º. c. malum non habet causam formalem quia est privatio formae neque finalem quia est privatio ordinis ad finem debitum per eandem rationem non habet ullam aliam causam —

Respondeo explicando antecedens quia id quod est nihil non habeat causam positive influentem in illud quatenus nihil est, influentes tamen modo quo dicitur id quod est positivum adhuc tamen dicitur suo modo privativo habere causas sine quibus non daretur tale privativum nempe non daretur in actu pravo privatio rectitudinis nisi esset aliquod subiectum quod diceretur privatum rectitudine debita et nisi esset aliqua causa efficiens quae per se efficeret actum pravum cui est annexa rectitudinis privatio et ideo haec dicitur fieri per accidens ut expositionem supra[?] c. 1. sic D. Thomas. 1. p. q. 49 art. 1. c. dicit de malo quod est defectus boni debiti habere aliqualiter causam activam non per se sed per accidens cum autem ibi dicit illud non habere

causam finalem sed finalem. sensus est illud non habere causam finalem sed finalem quae positive influentem in eiusdem boni pribatis quae non finalis mali —

Quaes. 2.um An causa peccati sit aliquod summum malum aliquod bonum et quo pacto voluntas creata dicatur peccati causa potius ut impotens deficiens quam ut potens efficiens —

Concl. causa peccati non est aliquod summum malum sed aliquod quod in genere naturae est bonum, scilicet liberae deficere excitata, neque et sic voluntas creata dicitur causa peccati potius ut impotens deficiens quam ut potens efficiens — pro explicatione notandum est haereticos fuisse Manichaeos asserentium unum esse summum malum quod sit causa omnium malorum, et esse unum summum bonum quod est causa omnium bonorum et in homine esse duas animas unam malam effectricem malorum operum, aliam bonam effectricem bonorum. quem errorem referunt et impugnant D. Aug. to. 6. in lib. de haeresibus haere. 46. D. Th. 3. c. 39. cap. 15. et 1. p. q. 49. art. 3. ubi Bal. et 3. c. 6. et alii expositores D. Thomae et Scholastici: 2. s. partim sed partim u. 34. speciatim Bell. to. 3. 2a. lib. 5. de statu peccati cap. 2. 5a. quemdam errorem illius et aliorum recentiorum haereticorum statuentium quamdam substantiam malam quae sit causa peccati.

2a. pars quod haeresim est 1a pars. est asserens causam peccati non esse aliquod summum malum sed aliud quod in genere naturae est bonum. et in hoc sensu saepe sancti Patres ... malum scilicet omne oriri ex aliquo bono ut patet ex D. Dion. cap. 4. de divinis nominibus D. Aug. to. 5. lib. 12. de civit. Dei cap. 6. ad medium et to. 7. lib. 1. contra Julianum cap. 9. post medium. ubi refert D. Amb. asserentem ex bonis oriri mala. idque ostendunt D. Tho. et alii scholastici locis citatis: —

Urgetur ... haec unica ratio quod sit esse positivum reale aut est increatum et id est Deus cuius perfectioni repugnat quod sit summum malum propterea est summum bonum, aut est creatum et sic cum sit quoddam verum ens est in genere naturae quod, in quo sensu de creatum est bonum. Apostolus 1a. ad Tim. 4. n. 4. omnis creatura Dei bona est quia id quod est causa mali et peccati non est summum malum sed aliquod bonum in genere naturae, neque in homine sunt duae animae una bona et altera mala. quod probatur quia in physica rejicitur pluralitas animarum in uno et eodem supposito speciatim et una mala quam statuunt haeretici ab bona ita repellitur quia quaevis anima est substantia a Deo producta et ideo per se est bona in genere naturae neque habet malitiam peccati necessariam agentem quae non esset peccatum nisi libere esset ex aliqua voluntate creata deficiente et non esset ...

iedant in hoe quamdam aiam bonam. illa met potentiam sit voluntatem liberam merito ac deffectibilem sit p arbitrio amplecti aut bonum, aut malum ac proinde n'e ill' puenta alia gra qua ei sit retrata ad malum. —

2a v. pars predicte qu'nis qua voluntas creata dr causa peti pxs ut vixipsa deffectiva qm ut pota effectiva. e ex coi sent. Drs sane afferentium malum et pctum esse a causa qut e imperfecta et deffectiva n v. genere per fecta et effectiva ut colligit ex D. Dioni. cap. 9. de divinis nobis D. Aug. in s. lib. 12. de civitate Dei. cap. 7. inibi dr aut causa mala voluntatis n e efficiens sed deffectiva q. neq illa effectio e sed deffectio et postea ad finem causas creatas appellat efficientes qtq faciunt bona. deffientes vero qtq faciunt mala. —

Sic et D. Tho. 1. p. q. 49. art. 1. ad 3m. dicit malum here causam deffiientem. idemq colligit ex ijs qua docent ipse et aly ibidem q. 63. art. 1. et 1a 2ae. q. 75. art. 1. et 2. et 2. sent. d. 34. q. 1. art. 3. Dur. Cap. Bon. et aly in ead. d. dicentes aut significantes potentiam ad malum et pctum n esse efficientiam sed deffectivam quod qstem intelligi de pota relata ad malum et pctum pro formali rationem formalem malitia qua e debite bonitatis privatio. hac enim cum sit n ens n petit pse influxum pota efficientis sed respectu illius pota qua deberet inducere bonitatem et n inducit dr deffiiens — cum hoc autem stat quod pota relata ad malum et pctum pro materiali. hoc e ad actum positivum pravum carentem debita bonitate vere dicat pota effectiva q realiter influxu producit talem actum et sic liberum arbitrium hois dr causa effectiva. qui actus pravi et boni cum sit actus vitalis qui petit fieri ab ipsa pota vitali et in Trid. sess. 6. de iustificat. can. 4. damnant hereticos asserentes liberum hois arbitrium nihil oio agere sed mere passive se hoie et can. 6. dr in potestate hois esse vias suas malas facere. ad hoc faciunt ea qua Bell. to. 3. controvsia 3. lib. 3. de gra et libero arbitrio. cap. 10. affert liberum arbitrium esse potum activam. —

Quare cum pctum omissionis includat et pro mali actum positivum pravum et formali probat etiam debita rectitudinis x a. sed dicta d. 1. cap. 2. sect. 2. et 4. cum respectu malis voluntas vere sit pota effectiva respectu v formalis sit deffectiva sub hac roe pctq similitudinem imponam de uno fect. q.m formam et pfectem cause in 1a p. qu'nis. Supposita ditione e voluntatem creatam esse causam peti pxs ut e imperfecta deffectiva quam ut pota effectiva q respectu talis

privationi quod potius se habet ad abstinendum quam ad agendum [illegible] ut impedire
potius respectu mali sit vere effectus quae est causa per accidens privationis [illegible]
relativum qualiter hoc non efficit ipse Deus neque ad pravum actum positivum qui esse [illegible]
actus voluntatis —.

Radicalem autem rationem cur voluntas creata possit deficere ac proinde sit radix
mali [illegible] communiter a Sanctis Patribus assignatur ex eo quod sit creatura ex sua natura [illegible]
mutabilis et eo suo modo aliae creaturae possunt deficere a bono. Sic D. Aug. [illegible]
lib. 1. 2a Julian. cap. 9. paulo post initium radix, inquit, mali est in natura [illegible]
cui esse naturalem non est nisi donum Dei, quod quia a summo et immutabili
bono facta est ex nihilo et est mutabile bonum potest deficere a bono
et subdit hoc est initium radix mali: quia nihil est aliud malum nisi privatio
boni —. deinde subiungit mala orta sunt ex bonis nec ipsa mala sunt [illegible]
sed creatarum substantiarum vitia quibus deficiunt a bono quia mutabiles sunt eo quod ex
nihilo factae sunt —.

Item eandem rationem saepe assignant alii Patres ex quorum doctrina colligitur nullam posse
substantiam creatam ex natura sua impeccabilem quia omnis substantia creata eo quod
sit facta ex nihilo est imperfecta de se mutabilis ac defectibilis a bono ut ostendit
1. p. q. 63. art. 1. ubi D. Tho. et alii id probant ex eo quod nulla voluntas creata
ex sua natura est 1a regula rectitudinis sicut est divina voluntas neque ei necessario unita [illegible]
sit ut ex natura sua possit deficere a regula rectitudinis. vide ibi expositores D. Tho.
specialiter Bas. disp. 23. et Salas. ad 1. 2. tr. 2. disp. 3. sect. 2. n. 26. —.

—. Aliquae obiectiones dissolvuntur

Obiicies 1o illud Matth. 7. n. 18. non potest arbor bona malos fructus facere quo malum non potest
oriri ex aliquo bono quo dicendum est aliquod prius summe malum a quo oriantur mala.
—. illud habere varias expositiones a quibus interpretes ibi. in praesenti sufficiat ista ex Aug.
to. 7. lib. 1. 2a Julian. cap. 2. D. Th. 1. p. q. 49. art. 1. ad 1m. et aliis ubi intelligit
verbis per arborem bonam intelligi voluntatem bonam. hoc est rectam intentionem a qua
non oritur aliquod morale malum qui tamen oriri potest a sola voluntate quae ingenio non est bona
consonat id, quod colligi ex D. Aug. to. 6. in lib. 2a Adimantum manichaeum
cap. 26. per arborem bonam et malam intelligi iustum et iniustum seu hominem
iustum et iniustum et denotari arborem bonam hoc est iustum sic hominem quatenus operatur
ex iustitia non posse facere fructus malos neque e contra arborem malam hoc est
iniustum seu hominem quatenus operatur ex iniustitia posse facere fructus bonos —.

neque huic expositioni 2a obstat alia dicens in eo loco per arbores bonas et malas
intelligi doctrinas veras et falsas seu veros et falsos prophetas ut indicat textus [illegible]
ibi v. 15. attendite a falsis prophetis [illegible] nam ipse [illegible] observat quod vera

seu veri propositio q̃g ex illa instruentes n̄ possint docere falsa dogmata depravant mores.
neq̃ etiã adversatur alia expositio asserens illa verba intelligi in quodam sensu mo
rali et ordinario relato ad hoĩes qui sunt boni aut mali ita ut gendet moralis sicu
n̄ posse ut hoĩes boni ordinarie faciant fructus malos sic neq̃ esse ut hoĩes mali or
dinarie efficiant fructus bonos cui sensui morali n̄ obstat aliquo ex hoĩe qui ē bonus
oriri aliqua prava opera et e contra ex hoĩe qui ē malus aliqua bona sicut et in
arboribus ex quibus sumpta ē similitudo arbor bona ordinarie facit fructus bonos
et mala malos quis nonnumquam aliud contingat. Vide Bell. to. 3. contr. 3ᵃ
lib. 5. de gratia et libero arbitrio cap. 10. ad 7. —.

2º. Thes. quedam contra axiomata ex quibus videtur inferri malum n̄ posse oriri
ex primo ut dicto modo bono. ad dandum esse aliquid summe malum. primum ē effectus debet esse similis
causae. ergo effectus mala n̄ possunt oriri ex primo ut dicto modo bono ergo dandum ē primum unum
summe malum a quo oriantur oĩa mala — 2ᵐ ē unum oppositum n̄ pot esse
causa alterius ergo bonum cum sit oppositum malo n̄ pot esse illius causa —. 3ᵐ ē
dari debet primum causae ergo sicut datur summum bonum quod sit causa cuiusvis boni
ita debet dari summum malum quod sit causa cuiusvis mali —. 4ᵘᵐ ē si unum
contrariorum ē in rerum natura ē etiam et aliud ut habet ex Arist. lib. 2. de celo tx
13. ergo sicut in rerum natura ē summum bonum ita etiam summum malum illi
contrarium —. 5ᵘᵐ ē oē quod ē per accidens aut per participationem tale debet reduci
ad aliquod quod sit per se et essentialiter tale. item per accessum maiorem aut minorem
ad aliquod summe tale ē q̃ dicitur magis aut minus tale ergo oĩa mala
particularia debent reduci ad aliquod summum malum —..

Ad 1ᵐ axioma dico illud si referatur ad effectum attinendo n̄ intelligi
ubi de oĩbus causis sed de illis quas vocant univocas. nam eae quae dicuntur
aequivocae producunt effectus dissimiles seu diversae rationis. ad hoc autem etiam in istis
effectus debet aliquo saltem et analogico modo similis causae. praeterea quadam etiam
in praesenti non volunt in genere natura bona sed imperfecta ut pot deficere a recta
regula. potius libere actum pravum qui licet habeat aliquod bonitatis transiens
in genere naturae. ē tamen imperfectus cum in tali libero defectu participat debitae
rectitudinis quod ē esse morale malum —.

Ad 2ᵐ axioma dico illud intelligi in iis quae sunt perfecte
opposita et incompatibilia in illis cum unum n̄ ē causa alterius ut calor
n̄ ē causa frigiditatis at primum in genere naturae bonum ut ē voluntas creata
n̄ ē hoc modo oppositum morali malo quem pot producere et secum capit
quia actus pravus et dissonus naturae rationali quae rationalis ē
ut expositum ē supra circa 6ᵘᵐ 7ᵃᵐ Thes. 1ᵃ cap. 6 —.

VIII

Ad 3.m R. illud dici solere ex[terio]ri de causis necessariis quae spectant non liberae D[e]i et ita natu[ra]lem esse necessariam proximae. Quod illud cum dicitur natura est determinata ad unum nempe una et eadem causa necessaria non est ex se indifferens ad contraria neque sufficit principium illorum. Secus vero est in causis liberis quae sunt indifferentes conditionis et contraria ita ut possint producere aut non producere tum actum aut producere actum contrarium ac proinde voluntas creata potest per se libere producere aut actum bonum v.g. temperantiae aut actum malum contrarium. id aut non venit propter necessitatem ipse prius posset stringere ut exequatur prius actionibus producat atque contrarium v.g. intellectus aliquis cum aliquibus speciebus intelligentibus producit atque ex eis aliquando vero cum aliis speciebus producit actum contrarium et sic.

Ad 4.m R. illud intelligi de contrariis positivis pertinentibus ad perfectionem universi quae esse Arist. vivo loco ex eo quod sit terra sua gravitate tendens deorsum oportet dari et ignem sua levitate tendens sursum. at in praesenti impossibile est summum malum contrarium summo bono ut ostendit ab haereticis. nam si illud esset quid positivum eo ipso esset ingenere naturae aliquod bonum per se et ens ac proinde non esset summum malum. Praeterea non esset quid increatum et a se quae est talis est maxima perfectio quae nequit venire nisi summo bono Deo quod necessarium esset ad creandum bonum atque malum. unde neque esset privatio nisi adiaceret alicui subiecto quod privabat non bonum. et hac ratione D. Tho. 1. p. q. 49. art. 3. probat esse impossibile summum iniquum seipsum destrueret quia destructo omni bono subtrahit etiam ipsum malum cuius subiectum est bonum — cum hoc etiam stat quod in actu malo privatio rectitudinis separata cum positiva deformitate dicat summa malitia hoc est maxima quae actui malo inest ac proinde illa est tale peccatum ut explicatum est sup. q. 71 disp. 2. cap. 2. sect. 9. ... 3.o quando et sect. 5. diffic. 3.a ad 1.um et 3.um

Ad 5.m R. illud hoc loco iniis quae dicuntur talia per accidens ut aiunt, quae participatione propria convenire participatam ab aliquo, quod primo et per se est tale seu ens quod ab aliquo summo malo quod primo et per se sit malum et principium omnium malorum

... pp̃ig mr̃ mala p recessum a summo bono ut videtur D. Tho. 1. p. q. 49. art. 3. ad 3m. ubi assignat rationem quia, inquit, sicut sua perfectio quaedam ita privatio est quaedam remotio. unde dicitur sicut perfectio et bonum attenditur per accessum ad summum perfectum. privatio autem et malum per recessum a summo et ideo non dicitur malum per ipsius accessum ad summum malum sicut dicitur bonum per accessum ad summum bonum. — adde ex ipsa natura rei esse impossibile summum malum a quo dicantur alia mala tamquam participatione. dicantur mala ut dictum est supra in 2a parte cc. 2. et ad 4m axioma huius 1a. obiectionis —

3o. obiicitur: potestas peccandi quae est in homine non potest esse a summo bono qui est Deus; nam illi tribueretur peccatum quod repugnat; ergo est a summo malo quod sit principium omnium malorum.

Respondetur neg. ans. nam potestas peccandi in homine est ipsius natura bona, et de se non moralis mala, sed consentanea naturae hominis qui petit esse liberi arbitrii ex se mutatis, et defectibilis. unde eadem potestas liberi arbitrii inclinans in bonum aut ex se sit mutatis et defectibilis contrariam nam sit quod possit libere deficere a bono, quod est posse peccare et haec est data a summo bono a quo simul aut naturalis rerum dantur eius facultates illis suo modo debitae. neque inde sequitur peccatum esse tribuendum Deo. nam Deus dedit potestatem ex se indifferentem quam petit natura hominis neque ipse dederit illam ad peccatum sed homo seipsum ad id libere deducat sicut ostendetur ex dicendis infra suo loco ca. q. 20. ubi an Deus sit causa peccati —

Dices D. Ansel. in dialogo de libero arbitrio cap. 1o. ad medium ait neque libertas neque pars libertatis est peccandi potestas ergo ex eo quod a summo bono detur homini libertas non sequitur inde ab illo dari potestatem peccandi —

Respondetur ans. intelligi de libertate in in ut pertinet eius ad voluntatem Dei. ut exponit ipsemet D. Anselmus ibidem dicens libertatem arbitrii non esse ita diffiniendam quod sit potestas peccandi et non peccandi. nam si hoc inquit esset eius diffinitio. nec deus nec boni angeli qui peccare nequeunt liberum haberent arbitrium quod nefas est dicere et ibidem subdit diffinitionem liberi arbitrii debere esse eorum. cum hoc autem stat quod loquendo de libertate creaturae intellectualis verum sit eidem convenire potestatem peccandi ex se quae est ex vi sua naturae quae ab initio ex natura rei illi convenit ex eo quod sit ex se mutabilis et defectibilis ut ostendit ratio ex 1o. Deus hic assignata post 2m p. cc. 2. et ratio autem quod si boni angeli nam beati nequeunt peccare id sit, et homines beati non habent ex se vi sua naturae sed ex visione beata ut expositum est supra in materia de beatitudine

ad e. 4. D. Th. opp. 4. cap. 2. negg inter se opponi esse peccatu ex vi sua natura, et esse impeccatum ex vi sua natura. At aliunde ex aliquo dono super addito fit, ut ratione inter se non opponi quod sit aliquod corpus mortale ac corruptibile ex sua natura, et quod reddatur immutabile et incorruptibile aliunde ex aliquo dono seu aux. Dei —.

Q. 76. D. Tho. de causis peccatorum in speciali ac primo de ignorantia —

Cum causae peccati aliae sint interna aliae externae, ut ex D. Tho. ex professo habetur opp. praecedenti cap. 1. et 2. inter causas internas ex parte intellectus primo loco numeratur ignorantia, de qua ideo hac quaestione agit D. Th. incipiens explicare in speciali causas peccatorum —.

Disp. 9. de ignorantia prout est causa peccati —

Cap. 1.um quo pacto ignorantia consequens seu voluntaria sit causa peccati, et ipsamet sit peccatum —

Supponimus ignorantiam dividi variis modis, regulis sup.ra a q. 6. D. Thoe disp. 1.a cap. 7. et apud autores quos refert Joan. Hesalus 1.a 2.ae pr. 1. tr. 3. disp. 9. sect. 1.a — Celebrior atque divisio ad presentem usum conveniens est illa, quae ex D. Tho. in praedicta q. 6. art. 8. ignorantia ita dividit ut alia sit antecedens, alia concomitans, alia consequens, qui tamen ut ibi opp. 1.a cap. 7. sect. 1.a in s.a divisione relatione sit inter adversis aut diversis varie sumi. unde fit ut apud multos in hac divisione explicanda sequatur varietas et perplexio. nunc vero urebitur exponenda modo sequenti —.

Ignorantia antecedens est ignorantia non voluntaria, ex qua tamen supposito una affectu ut fit illud procurat impediret. quae hoc ignorantia dicitur antecedens, non respectu voluntatis quam antecedit dum [illegible] et [illegible] rationem et interpretativam ignorandi ac proinde non est voluntaria, tum respectu effectus subsequentis, cuius est causa, quatenus Sibi illum antecedit saltem prioritate naturae sicut aliam causa suo modo. v.g. si quis involuntarie et inculpabiliter ignorans hominem percutit cum [illegible]

in quo figit sagittam, certu cum occidat cuj tn ita affg esset ut si id g videsset n' proiecisset sagittam tunc talis effg dr esse ex ign.a antec dent.

Ignorantia comitans e ign.a n voluntar.a effg in suppositio ita affecto ut cuj si illum psciret n' impediret. que hac ign.a quis dcit pp. ars respu volit.i ignorandi g.a n e volunt.a (in quo distingr ab ign.a consequenti qua e volunt.a ut infra exponet) dr tn comitans respu effg subsequenti g.a comitanter se het, n ante cedit illum p modum causa vg. in prelio cessu. si ille qui inimi patri ignorans hom transire p eum locum. ita ht affg ut cuj si prodisset n' abstinuisset ab occisione tunc talis effg dr esse ex ign.a comitante n' v.o ante p mus causa.

Ign.a cons e ign.a volunt.a qua dr cons respu volitionis uel fralis aut interpretative ignorandi g.a n' merum sequr volitionem aut fralem ut cuj aliquis vel fralem alicuj positivum voluntatis quo expresse. l. implicite eligit ign.a alicuj rei aut interpretativam ut qd. aliquis supposita aliqua advertentia saltem dubia de oblig. sciendi aliqd cuj posset v. deberet procurare illij notitias id ommitit p negligen tias (et si nullo frali actu positivo expresse. l. implicite eligat illius rei ign.am.

Ex dicta explicatio notd.a e g.a x.i illas intelligi comr doctrina qua D Th. et alij. 1.a 2.ae q. 6. art. 8. het ibi p. 1.a cap. 7. expositum e tradunt trimembrem divis. ign.em in antem, comitantem, et contem et solvunt a rectam. qua Ioan. de Salas. et ceteri Thaly sbscruunt reddentes ign.am celebre alij divid bimembrem divis. qua doct.a n' rei. sed mo loqdi opponitur quod nega e uir reijciat comr modo loqdi recepto ex D Tha. et alijs eo loco.

Hoc supposito e 1.a cc. aliqua ign.a volunt.a qua respu volit.i fralis aut interpretative dr cons, e causa peti p aliens qlap removendo prohibent qty remover scias peti a g quod aliquis itad affg ut si cognosset ilie et rato sciret illud esse petis minime perpetraret. e cons cuj D Tha. 1.2. q. 76. art. 1. ubi Caiet. Med.a Conr. Bsb. et alij ibi. et 2.o s. d. 22. Scot. 1.o

ex locis scrae quibus asserit aliquando peccari per ignorantiam ut Levit. 4. n. 2. Anima quae peccaverit per ignorantiam et n. 13. si ignoraverit et per imperitiam fecerit quod contra mandatum Dni est et postea intellexerit peccatum suum. et cap. 5. n. 17. anima si peccaverit per ignorantiam. act. 3. n. 17. per ignorantiam fecistis. 1.a ad Timoth. 1. n. 14. ignorans feci. 2.o quia ita id docent ss. PP. et Doctores specialiterque D. Aug. to. 1.o lib. 3. de lib. arb. cap. 18. et alibi saepe. 3.o ex Arist. 3. eth. cap. 1.o post medium. ubi ait aliquando ignorantiam esse causam pravitatis et ibi notat diversum esse agere ex ignorantia quod dicitur ignorantia antecedens quae est causa per accidens operationis illius quae fit cons et per volun. et agere ignorantem, quod dicitur ignorantia concomitantem quae non est causa operationis et ad id Arist. ibi assignat quoddam indicium ex eo quod operans postea advertens opus ignoranter factum non doleat neque illud peniteat facti.

2.o Sed explicatur ratione aliquando peccator culpabili ignorantia faciens aliquod malum est ita affectus ut si expresse et actualiter sciret illud esse tale et tamen malum non patraret ut indicat expresse et patet ex locis scrae citatis specialiterque ex illo 1.ae ad Cor. 2. n. 8. si cognovissent numquam Dominum gloriae [crucifixissent]. Ubi exponunt ss. PP. et Doctores Iudaeos inter alios per talem ignorantiam excusari. ... est culpabilis ut suppo. neque sufficit ratio involuntariae ad inculpatos ... peccatum ut pat. ex infra ostendetur. insuper illa est causa per accidens illius mali quia removet scientiam quae si adesset impediret illud. neque tunc peccator ... causa per accidens in uno sensu illa quae removet aliquid quod impediret effectum ut ... remotio parietis ... causa per accidens ruinae tecti quia removet ... qui impediret ruinam ... aliqua ignorantia cons seu voluntaria est causa per accidens peccati ut dictum est in 1.o

Superest 2.m punctum ... an ignorantia cons seu voluntaria sit etiam peccatum et quo modo. ... est ... est peccatum sit ratione sui peccatum ... vero solus ratione ... conjunctae. Pro explicatione notandum est 1.o aliud esse dicere quod aliqua ignorantia sit peccatum aliud vero cum ... illam esse peccatum ratione sui ... quod ... Dni ... aliquam ignorantiam esse peccatum certum est ... fidem ut colligitur ex variis locis scrae ut ps. 24. n. 7. delicta iuventutis meae et ignorantias ne memineris Dne. 1.ae ad Cor. 14. n. 38. si quis ignorat

ignorantie circa quae circa id docent ss. Pat. Scriptura item affirmant ab auctoribus Sne q. 76. art. 2. ubi speciatim Zum. dp. 1a. post n. 1. ex quibus omnibus. Et ideo quia aliqua sunt quae tenemur et libere possumus scire omitte quod illorum ignorantia est peccatum quia est libere sufficere a tali diligentia. —

2o. notandum est ignorantiam quae est peccatum esse ignorantiam vincibilem eorum quae tenemur et moraliter possumus scire adhibita ea ordinaria diligentia quae regulariter attentis circumstantiis personae et materiae requiritur. Ignorantia invincibilis non est peccatum nam dicitur ignorantia invincibilis aut illa quam absolute non possumus vincere seu superare id est quod absolute non possumus vitare non est peccatum aut illa quam licet absolute extra ordinaria diligentia possimus vincere, tamen non possumus moraliter ea ordinaria diligentia quam unica tenemur adhibere. Unde eo ipso quod non teneamur ad maiorem diligentiam sufficit huius non esse peccatum quia non est peccatum ommittere id ad quod non est obligatio. atque hoc notant Joan. de Salas 1a 2ae tr. 1. disp. 3. sect. 4. sect. 1o. n. 7. Bas. dp. 117. cap. 1o. et alii. — —

Hinc sequitur in rigore loquendo non omnem ignorantiam vincibilem esse culpabilem. nam si sit ignorantia eorum quae non tenemur scire illa non est culpabilis quamvis dicatur vincibilis propterea quod possimus eam superare etiam facile. si vero sit eorum quae tenemur quia scire, et tamen moraliter possumus adhibita ea ordinaria diligentia ad quam ratione talis ignorantiae vitandae debemus adhibere haec etiam non erit culpabilis eo ipso quod moraliter ea diligentia quae exigitur non possit antea superari quamvis dicatur vincibilis quia absolute potest superari extraordinaria diligentia ut ex positivum est sic. 1a 2ae q. 6. D. Bas. dp. 1a. cap. 7. in q. divisi. Caeterum moraliter loquendo easdem summi solet ignorantia vincibilis et culpabilis ex uno extremo et ignorantia invincibilis et inculpabilis ex altero extremo ut notat Salas dubitatio utraque quia accommodato usu morali per ignorantiam vincibilem intelligitur ea quae potest superari moraliter per eam diligentiam ordinariam ad quam tenemur quo casu est ignorantia culpabilis. at vero per invincibilem denotatur illa quae moraliter non potest superari per eam diligentiam ordinariam ad quam tenemur quo modo est ignorantia inculpabilis —.

De ignorantia quae culpabilis est dissensio inter auctores an sit peccatum sua se distinctum vel tantum sit sola negligentia — 1a. sententia illa dicit esse peccatum sua se. tribuunt solet D. Bon. 2. dist. de 22. art. 2. q. 2. Ricar. Alb. et Marsi. et alii in cap. d. quos refert Bas. 1a 2ae. tr. 1. dp. 116. cap. 1o. Pro multi ex ipsis auctoribus sunt qui se ex tolle id quod in 1a. cu. dicit —.

2a. 8a. e illam esse peccatum n[on] s[ecundu]m se sed r[ati]o[n]e neglig[enti]ae ita Univ[ersalis] Sententia Caj. 1a 2ae. q. 76. art. 2. Conr. Vasq. ibid. et alibi quos citavi Bas. in illa disp. cap. 2. cos[?] sequi cap. 3. et multi etiam ex his auctoribus vix posse exponi x[?] dicenda in 2a c[oncl].

Sane in hac re apud multos v[idetu]r esse equivocatio cuius dist[inctio] possibilis, nam aliud est loqui de ign[oranti]a actuali aliud vero de habituali. item aliud e[st] dicere quod ign[oranti]a s[ecundu]m se n[on] sit peccatum ipsa quod n[on] sit imputatis ad culpam nisi r[ati]o[n]e neglig[enti]ae volunt[ati]s. aliud vero quod s[ecundu]m se n[on] habeat illam turpitudinem obiectivam quae ad differentiam imputabilitatis et peccatum obiectivum seu malum p[ro]p[ter] neglig[enti]a alig[?] sumit[ur] p[ro] ommissione alicuius voluntatis. alig[?] vero p[ro] ommissione eorum quae requiruntur ex parte aliarum potentiarum quas distinxit partim ipse partim vero aliis equivalentibus t[er]minis significant aliqui ut Zum. 1a 2ae. to. 1. q. 76. art. 1. disp. 1a. si attendant ea, quae tradit a c[oncl]. 2a. usque ad 6. et ad art. 4o. et x[?] p[ro]p[ositi]ones 5. divinae p[ro] hac controversia a c[oncl]. subijcienda.

2a c[oncl]. ign[oranti]a actualis eorum quae quis scire tenet[ur] supposit[is] requisitis ex parte p[otenti]ae e[st] s[ecundu]m se peccatum obiectivum. hoc e[st] malum et de r[ati]o[n]i et legi dissentaneum e[st] t[ame]n imputatis r[ati]o[n]e neglig[enti]ae voluntatis. hoc de re v[idetu]r velle multi ex auctoribus p[ro] dictarum sententiarum et significat Zumel. supra et utraque et Azor. to. 1. inst. moral. lib. 1. cap. 12. q. 4. paulo ante finem. tenentque multi docti recentiores quos mg[?] longe difficilius — x[?] hoc q. D. Th. 2. 2ae. q. 1. q. 2. art. 1. C. et ad art. 1a 2ae. q. 76. art. 2 C. dicit illam esse peccatum id exponit de peccato obiectivo cuius s[ecundu]m id refferat ad negligentiam voluntatis explicat de peccato s[ecundu]m d[ict]o insinuat D. Tho. ibi ad 6m.

Explicat[ur] breviter. ommissio alicuius p[rae]cepti alterius p[otenti]ae q[ua]m voluntatis e[st] s[ecundu]m se dissona r[ati]o[n]i et legi atque id e[st] s[ecundu]m se esse peccatum obiectivum e[st] t[ame]n imputatis r[ati]o[n]e exercitii liberi volunt[ati]s quod d[icitu]r neglig[enti]a. sive sit exercitium positivum ut si quis positiva voluntate elligat ommissionem alicuius p[rae]cepti. sive solum privativum ut si libere careat actu voluntatis applicantis aliam p[otenti]am ad exercitium actuum

precepti quod ostendit tum induit [illegible] 5. ommissio culpatis audiendi sacrum aut reddendi debitum aut cuiusvis alterius praecepti alterius potentiae quam voluntatis ipsi in se est deforma recte rationi et legi est tamen imputabilis [illegible] exercitium liberum voluntatis quod dicitur negligentia tum etiam ratione qua [illegible] turpitudo ex quo dixi imputabilitas ad culpam provenit ex eo quod circa illam fit exercitium liberum voluntatis negligentis aut positive aut privative [illegible] actualis ignorantia eorum quae quis scire tenetur est ommissio alterius praecepti alterius potentiae quam voluntatis nempe est ommissio notitiae quam praecipimur habere in intellectu quae illa sumpta in se est deforma recte rationi et legi est tamen imputabilis ratione exercitii liberi voluntatis negligentis aut positive aut negative et ratione est circa illam sumpta in se esse peccatum [illegible] imputabile tamen ratione negligentiae voluntatis nam hoc dixi contendit distinctione [illegible] trium —.

— nil secl. —

Ad hoc fuit mens [illegible] gravium authorum qui omissionem [illegible] prohibitas alterius potentiae quam voluntatis appellant peccata mali [illegible] [illegible] ad distinctionem liberam omissionis aut omissionis voluntatis quam vocant peccatum formale ratione sui imputabile tamen cuius imputant omissionem et omissiones prohibita in alijs [illegible] ut videre est [illegible] 6. cap. 2. [illegible] 3. paulo ante finem.

Notanda et dubia quaedam circa dicta.

1m. [illegible] est ad peccatum requiri cognitionem intellectus quae sine hac non potest esse voluntarium quod exigitur ad peccatum. Ignorantia aufert cognitionem intellectus quae [illegible] aufert peccatum et est illius causa —

[illegible] exponendo. min. ignorantia quae est causa peccati [illegible] aufert cognitionem [illegible] illius ob[illegible] [illegible] est ignorantia [illegible] tamen aufert [illegible] cognitionem sufficientem ad peccatum ut notat D. Th. [illegible] q. 76. art. 1. ad 2m. —

Circa hoc dubitari solet. 1. an ad peccatum sufficiat — cognitio implicita malitiae [illegible] an vero semper requirat —

Alequi affirmant 1.us alij v. 2.um dr. Vinigg. 5. aut refert Bals .. 12. 6. 1. diff. 107. capite 2. Et apud multos vi esse variens opi variae auct. cogn. expressa et implicita seu virtuali quae viciat. verba tam. quae est. si sermo sit de cogn. expressa denuo dictante obm esse malum illa non necess. requisita ad peccatum aliqui quod ad peccandum sufficere post expr. intelligere cogn. malitiae sub dubio aut periculo ut constat ex iis quae dicenda de vincibili ignorantia fundamentis alibi adductis in hac materia — Sane etiam cogn. malitiae sub dubio vel periculo aliqui appellant quodammodo implicitam seu virtualem ad differentiam eius cogn. quae expresse denuo dictat obm esse malum et in hoc sensu vni loqui multi expresse quo dicunt ad peccatum non necess. requiri expressam cogn. malitiae obi. —

Si vero sermo sit de cogn. expressa malitiae saltem sub dubio vel periculo an hoc sit vel non sit malum an sit vel non sit obligatio faciendi aut omittendi hoc vel illud sic dico esse saltem illa necess. requiri ad peccatum et in hoc sensu loquuntur auctores asserentes aut significantes ad peccatum requiri expressam cogn. malitiae obi. ut D. Bon. D. Ant. Alex. Silv. et alij quos refert et sequitur Bas. ubi supra —

Prob. quia voluntas non censetur amplecti obm nisi sub quod est cognitum quod si nullo modo neque sub dubio aut periculo est cognitum sub malitia aut obligatione non censetur illud amplecti sub malitia neque tunc habet ullum principium ex quo possit excitari possit ad investigandam maiorem notitiam et superandam ignorantiam nam si tunc nullo modo neque sub dubio venit in mentem advertentia malitiae aut obligationis quo nam pacto voluntas esse causa habet principium ipsius quo excitetur et inveniat ubi dicitur negligentia ut ita ut ipsa sit culpanda quae videntur omnino a culpa excusari eos qui eo tempore quo reipsa omittit aliquam obligationem ut S. ieiunij dicit sibi nullo modo neque sub dubio venisse in mentem eam obligationem atque hoc amplius exponitur et sufficienter diff. 7. cap. 3. post 2.m dubitationem trad. 1.m et 2.m arg. ex quo loco solvi possunt alia obiecta —

2.o Dubitari solet an ignorantia quae est causa peccati sit vincibilis an vero possit esse invincibilis — Ratio dubitandi est quia ignorantia invincibilis potest esse causa alij qui reipsa sit mendacio ut S. aliquis dicat mendacium ex ignorantia invincibili existimans esse licitum ad tuendam

vitam innocentis — R. ignorantia quae est causa peccati est vincibilis probatur quia si esset invincibilis non posset libere superari quae requiritur ad peccatum et ideo excusaret a peccato et quamvis esset causa alicuius quod ratione sui esset aliquo modo per se monstruosum ex eo quod versaretur circa aliquod tamen quod re ipsa esset malum ut in casu posito tamen ille actus non esset moralis malus neque per consequens ... moralis bonus quia attingeret tamen sub ... quod ignorantia ... existimat esse bonum ut ex professo tractatur ... 19. Disp. 4 cap. 3. Sect. 5 ... secundo ... —

Secundo dubitari potest an ignorantia quae est causa peccati sit solum ignorantia concomitans — ratio dubitandi est quia eo ipso quod sit causa peccati antecedit illud per modum causae quod est ignorantia antecedens — R. ignorantia quae est causa peccati est concomitans respectu illius voluntatis ... aut interpretativae quae est ... unde ... aut hoc ... quod respectu peccati cuius est causa sit antecedens per modum causae hoc modo. ceterum illa non dicitur simpliciter ignorantia antecedens quia hoc nomine ... solum intelligitur ignorantia quae est antecedens respectu effectus cuius est causa per accidens respectu voluntatis ignorantis quia est ignorantia non voluntaria ut ex professo tractatur ... in hoc cap. ...

— Item ... est ignorantia et effectus peccati quia ... provenit ... ex peccato originali. nam ut docent D. Tho. ... et ... art. 3. unum ex vulneribus relictis ex peccato originali est ignorantia quae provenit ex negligentia addiscendi quia ignorantia non est simpliciter peccatum — R. si sermo sit de ignorantia habituali quae est carentia scientiae habitualis ista quidem est inducta ex peccato et effectus peccati et non peccatum ... ... quia ... non est ... sed de actuali notitia seu consideratione rerum quas tenemur scire. si sermo sit de ignorantia actuali hoc est de privatione cognitionis seu considerationis praecepti illa cum sit omissio actus ... praecepti est peccatum ... de ... superius ... quia sit imputabilis per negligentiam voluntariam ... et omissio sacri et eleemosynae ... cuiuscumque alterius actus ... pertinentis ad aliam potentiam quam voluntatem et hoc dicitur ad ... omissionis ... pertinentis ad ipsam voluntatem nam illa est imputabilis ratione sui quia omissio ... commissio voluntatis ... ratione sui ... libera ... ratione sui imputabiles quod non sunt omissiones et commissiones aliarum potentiarum ut diximus ... tractat ... asserentes actus externos esse imputabiles ratione liberi actus interni voluntatis ... interpretativi ut exposui ... 10. D. Tho. disp. 6 cap. 1 ... ... —

3m arg. 3. id quod secundum se est proprie vitium debet opponi alicui virtuti proprie. Sed ignorantia opponitur scientiae quae non est proprie virtus. nam ut colligitur ex D. Tho. 1. 2. q. 77. art. 1o. c. ratio virtutis proprie venire sub virtutibus pertinentibus ad potentiam appetitivam ipsae namque sola faciunt bonum usum. ergo ignorantia non est secundum se proprie peccatum.

Resp. c. neg. mi. quo ad eam partem sequela simpliciter dicitur scientia non esse proprie virtus nam a ratione virtutis intellectualis quae sit scientia. Et a ratione virtutis appetitivae abstrahit ratio communis virtutis quae proprie praedicatur de utraque. sic enim sapientia et prudentia dicuntur proprie virtus. item et fides divina. unde Caietanus illi opposita dicuntur proprie secundum se peccatum quis imputabilitas [illegible] sit ratione exercitij liberi voluntatis. neque D. Th. in eo loco dicit rationem virtutis proprie venire sub virtutibus pertinentibus ad potentiam appetitivam quae facit facultatem bene operandi. alio modo quae etiam facultatem facit et usum bonum. Et subdit primo modo hic intellectuales dici virtutes. posteriori vero modo habitus pertinentes ad potentiam appetitivam.

Resp. 2o rationem peccati actualis proprie salvari in eo quod sit actus carens debita rectitudine. ut est peccatum commissionis. vel carentia actus debiti, ut est peccatum omissionis quae ratione stare posset etiam si diceretur aliquam esse malitiam omissionis vel commissionis cui non daretur oppositum directe ullus habitus virtutis. vel actus ab illo hic seu effectus sequuti ut mors quae sequitur ex homicidio et filius ex adulterio conceptus non dicitur proprie secundum se peccatum sed effectus peccati quis ista aliquando etiam [illegible] acceptione dicantur peccatum ad eum modum quo ex usu sanctorum Patrum et [illegible] semper [illegible] in decreto de peccato originali can. 5. dicitur concupiscentia vel fomitem appellari peccatum, non quod vere et proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est et ad peccatum inclinat.

Dices. si ignorantia esset proprie secundum se peccatum sequeretur in eo hominem in quo est ignorantia rerum quas debet scire tandiu peccare actu, quamdiu in eo est ignorantia. et sic continuo peccare quod esse falsum intelligitur ex communi consensu.

Resp. neg. sequelam nam ut recte ait D. Tho. 1a 2ae q. 76. art. 1 ad 3m sicut in alijs peccatis omissionis solo illo tempore homo actu peccat pro quo praeceptum affirmativum obligat. ita etiam est de peccato ignorantiae. non enim ingnorans continuo ignorans actu peccat sed solum quando est tempus acquirendi actu scientiam quam debet tenere.

Ad 3m nota aliqua ex fundamentis alibi statutis. 1o peccatum ignorantiae non est in eo qui neque in particulari neque in communi saltem sub dubio apprehendit scibile sciendi. [illegible] peccatum ignorantiae quod est peccatum omissionis sit [illegible] alio modo quod [illegible] aliud peccatum omissionis) quo apprehensa vel in particulari vel in communi saltem sub dubio

obligon. cum malitia omittit debitam curam executionis. neque obstantiam peccat actu. de alio tamen. quo obligat aliquid omissum et quod occurrit opportunitas executionis. et libere omittit et quis ignorantia quae ex omissione culpabili nascitur denovo peccatum a priori culpa. nisi quo non adest nova opportunitas et obligatio acquirendi scientiam praecepta non imputat novum peccatum et ipse tamen aliquem genuit culpa praeterita et quis maneat ignorantia in hoc priori sensu. non manet in hoc prius moralis quae sit novum peccatum quo non occurrit nova opportunitas addiscendi quia denuo negligat. V. Sua opusc. 3 cap. 2. sect. 1a ad 2um obiecti. item doctores quo pacto omittens reliquias non peccat iterum.

4m arbitror si ignorantia culpabilis esset fieri se speciale peccatum sequeretur illam esse speciale peccatum diversum ab aliis quorum est causa. unde quotiescumque aliquis ex ignorantia culpabili committit aliquod peccatum. V.g. homicidij esset duplex peccatum specie diversum alterum ignorantiae, contra praeceptum sciendi id quod tenet, alterum homicidij contra praeceptum non occidendi sed est valde falsum. i. quod ex communi sententia morali non semper ille qui peccat ex ignorantia censet scire duplicem malitiam specie diversam necessario in confessione explanandam si sit in materia gravi.
2o. quod speciale peccatum moris attendi debet ex oppositione speciali alicui speciali virtuti moralem et nulla videtur esse specialis virtus moralis cui opponatur ignorantia. unde D. Th. 1.2. ubi specialiter agit de virtutibus moralibus nullam peculiarem videtur assignare cui opponatur ignorantia immo sed oppositio scientiae quae non est virtus moralis sed intellectualis.

Circa hoc est conclusio an ignorantia sit speciale peccatum.

Nihilominus ita distinguendum est culpabilis ignorantia speculativa rerum quas speciali obligatione hoc fuit et precipuo ordine ad alia executionis tenemur scire est speciale peccatum ignorantia vero practica rerum agitur quas tenemur scire in ordine ad alia executionem non est unum speciale peccatum sed generale et multiplex iuxta varias virtutes quarum speciales sunt praecepta sua ad illarum executionem requisita.

In hoc dare unum reperiatur maiori ex parte auctores scis a quod illae sint varij in loco, ut videre est apud Cor. lib. 2. quaest. 6. Med. ante q. 76. art. 2. Zum. Vid. disp. 2. Bas. disp. 19. Bal. disp. 6. c. 6. p. 2. Azor to. 1o inst. moral. lib. 1o cap. 12. q. 5. et alios. explicare videtur quaedam res quas tenemur scire et speculativo modo hoc sit propter ipsam cognitionem et non relatam ad operationem quo pacto tenemur scire misteria fidei. v.g. trinitatis, incarnationis ac reliqua harum rerum ignorantia speculativa est speciale peccatum quia est contra speciale praeceptum attendens specialem honestatem sciendi tales res et precipuo ordine ad aliam executionem.

Aliae vero sunt res quas tenemus scire ex ipso practico ad executionem aliquorum praeceptorum. et harum rerum ignorantia dicitur ignorantia practica et peccatum generale ac multiplex

ad diversis virt.us pp.o quarum specialem honestatem praecipit scilicet. Et ratio quia obligatio faciendi tales res ... speciali honestate exercenda praecepta quae malitia huius ignorantiae
eiusdem speciei cum malitia transgredientis exercendo, de cuius honestate praecipit sicut ad ...
facile ... doct.o asserens peccata distingui specie quia sunt speciales obligationes pertinentes
ad diversas virtutes specificas ut dictum fuit disp. 3. cap. 1. sect. 4.

Hinc sequitur 1.o ignorantiam culpabilem facti ... prohibiti eodem praecepto quo praecipitur
illud factum exequendum, vel omittendum, quia illud praeceptum obligat ad ... diligentiam sciendi ... ius ... facium circumstantias ad illud pertinentes

2.o sequitur ignorantiam culpabilem iuris aut facti non esse specialem peccatum diversum ab eo quod in ipso facto vel omissione ex ignorantia committitur. V.G. siquis alicubi ignoraverit aut illum esse diem festum et audiendum esse sacrum, illudque non audiat talis ignorantia est peccatum eiusdem speciei ... religionem, quia tunc non audire sacrum quod talis ... est prohibitum de ea speciali honestate religionis de audiendo sacro. Similiter in medico ignorantia culpabilis medicinae est peccatum eiusdem speciei moralis cum peccato occidendi aegrotum et in confessore ignorantia culpabilis est in ea specie morali in qua est mala administratio sacramenti. Ratio haec ... est quia tales ignorantiae sunt prohibitae ... specialis honestatis ... quae sunt prohibita illa facta seu omissa ad quarum exercitium ... exiguntur scilicet.

Quare ad arg. ... neque eam regulam quod ignorantia culpabilis sit semper speciale peccatum diversum ab aliis quorum est causa ... quia ignorantia est prohibita eodem praecepto quo prohibetur aliquod factum, ... eamdem specialem honestatem ... illud factum ... ideo illa ignorantia ... malitia eiusdem speciei cum eo facto ut ... neque obstat ignorantiam esse causam eius facti quod de ... distinguere ut aliquid sit intrinsece peccatum et ... sit eius causa peccati eiusdem speciei ... V.G. evaginare gladium ad occisionem est peccatum ... causa peccati quod ... in occisione ... utrumque est eiusdem speciei moralis ... iustitiae ... ad 1.m ... probat ... in illo 4. arg.to positam.

Circa id v.o quod ibi ... probatur ... est peccatum ignorantiae ... honestatis illius virtutis cuius praeceptum obligat ad moralem affectum quo vellemus ignorantiam sine ea, quae exigerent ad actum virtutis ... talis ... ad talem virtutem ... ut aiunt ... d importative. V.G. honestas fidei ... obligat ad moralem affectum quo vellemus scire misteria fidei ... speciale ... praeter ipsam honestatem talis virtutis ... ignorantia ... illi ... est speciale peccatum contra fidem ... singula honestates aliarum virtutum obligant ad moralem affectum quo vellemus scire requisita ad earum exercitationem cum ... quod ... ignorantia culpabilis ... negligentia ... dicatur saltem generalis ...

quoad suo obiecta virtuti studiositatis, ex qua D. Th. 2a 2ae q. 166. videtur deduci illius actum elicitum esse in voluntate. nam virtuti circa quam esse cogitationem quae est observandi debitum modum et medium in inquirenda rerum cognitione vitando extrema vitiosa quae sunt peccat aut per excessum qui est prava curiositas aut per defectum qui est inuria et negligentia. —

Cap. 2m. An ignorantia seu error, vel alius defectus ex parte intellectus praecedat quodcumque peccatum, et quo modo omnis peccans dicatur ignorans et errans.

Hac quaestio tractari solet variis locis sub diversis titulis nempe, aut infra q. 77. art. 2. ubi inquiritur an ratio possit superari a passione contra suam scientiam, aut q. 78. art. 1. circa ad 1m. ubi quo facto omnis peccans dicatur ignorans aut alibi an possit esse peccatum in intellectu voluntate sine defectu in operatione intellectus. Sed commode disputari in praesenti quaestione, quae deduciur ad id quod sic in corpore exponit, an et quo modo ignorantia sit causa peccati et ad alia infra tractanda breviter hic proponemus ea, quae ad resolutionem quaestionis necessaria remittendo ad articulos citandos plura quae spectant ad eruditionem pertinentia. —

2a sententia asserit non semper ad quodlibet peccatum praecedere ignorantiam seu errorem, stante vero iudicio non solum universali sed etiam particulari posse voluntatem ipsam peccare. ita sentire videtur Scotus in 3. sent. d. 36. q. unica. Maior ibid. q. 3. et 4. sent. d. 49. q. 7. Gab. in 3. d. 36. q. unica. dub. 3. et illius supplem. in 4. d. 49. q. unica. dub. 6. Henri. quodl. 1. q. 17. et quodl. 10. q. 10. Adrianus quodl. 4. q. unica art. 1. contra lib. 1 quaest. q. 13. et alii

2a sententia asserit ad quodlibet peccatum omissionis non tamen omissionis praecedere errorem positivum qui sit practicum iudicium falsum in particulari dictans sic et nunc expedire sed bonum delectabile seu utile. ita aliqui quos refert Basolis in 2. d. 25. q. 2. art. 3. sed non esse impugnato docet Zum. 1a 2ae to. 1. q. 77. art. 2. disp. unica. q. 7. —

3a sententia dicit ad quodlibet peccatum praecedere ex parte intellectus errorem positivum qui est pertinens iudicium practicum in particulari falsum, ita sentire videtur Zum. citatus in illa disp. q. 6. tractari solet Dur. in 2. d. 5. q. 1a n. 10. et 11. Aegidio d. 22. q. 2. art. 1. et d. 24. p. 2. q. 2. art. 1. Caietano contra Holkot[?] 1a 2ae q. 77. art. 2. Sed videtur loqui de errore sumpto pro ignorantia seu inconsideratione contra sequentem sententiam —

4a sententia dicit ad omne peccatum praecedere defectum ex parte intellectus aliquem defectum non tamen necessario praerequiri errorem positivum falsi iudicii sed negativum, qui est inconsideratio seu defectus considerationis mali et boni. ita colligi ex doctrina D. Th. c. 1 p. q. 63 art. 1. ad 4m. et 1a 2ae q. 59. art. 1 ad 2m. et q. 153. art. 2. et 1a 2ae q. 77. art. 2 et q. 78. art. 1. ad 1m. Cai. Med. et Conrad. ibid. Dur. 2. sent. d. 7. q. 1a n. 5 et 6. et d. 23 q. 1. n. 7. et 2. d. 39. q. 1a n. 4. a priori Bas. 1a 2ae to. 1. d. p. 123. cap. 5. in 4. mo. Suar. to. 1. mor. d. 19. sect. 7. n. 11. et alii doctiores recentiores —

Sane in hoc apud multos videtur esse varietas non tam in re quam in modo cogitandi.

ppr varias accept^es cogn^e et erroris seu defectus intellectus speculativi aut practici positivi et negativi. nam qui exigunt dicentes ad quodlibet peccatum prerequiri ignorantiam, errorem seu defectum intellectus aut iudicium practice falsum sumunt hoc nomina late pro aliquo defectu negativo qui est inconsideratio seu levis aestimatio boni vel mali, quam nonnulli vocant iudicium falsum practice non in enunciando sed in dirigendo itaque ut etsi non enunciet falsum tamen propter defectum considerationis dirigat voluntatem ad peccatum. hinc quia hoc est practice aberrare a recta regula morali ideo ab istis vocatur error seu falsitas practica quae ad libita dist. 2^a sequentem est. multi vero possunt exprimi.

Sit ergo ad quodlibet peccatum non necessario prerequiri positivam ignorantiam seu errorem qui sit iudicium falso enuntians aliquid aliter ac est, sed stante sua etiam in particulari dictamine hic et nunce hoc esse malum turpe, et oppositum bonum honestum esse, potest sequi voluntas post peccare. accedit tamen ex parte intellectus aliquis defectus qui est inconsideratio seu levis aestimatio mali et boni et dicitur error seu falsitas practice in dirigendo.

Prior pars probatur est aliquibus auctoribus sequentibus peccatores aliquando peccare ex malitia quin in intellectu praecedat error seu iudicium falsum circa malum, aut bonum sed cum illis sic. 1^a auctoritas est ex scriptura Luc. 12. n. 47. servus, qui cognovit voluntatem Domini sui et non fecit secundum voluntatem eius vapulabit multis et Jacobi. 4. n. 17. scienti bonum facere et non facienti peccatum est ei. quibus locis supponitur esse peccatum in eo qui scit voluntatem Domini, et bonum faciendum et inde quin praecedat error falsitatis circa malum practice hic et nunc vitandum, circa bonum practice hic et nunc faciendum. dicit Ap. ad Rom. 14. n. 23. qui autem discernit si manducaverit damnatus est quia non ex fide, omne autem quod ex fide non est, peccatum est. quibus verbis indicat peccatum committi contra conscientiam quae dictaverit aliquid hic et nunce esse peccatum et nihilominus similia.

2^a auctoritas est ex P.P. qui antiquitus dicta locorum scripturae et alibi illud ponunt specialiter ut D. Aug. 10. ... explanans illud ps. 62. n. 23. fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum id refert ad eos qui coram oculis videntes et scientes malitiam in eam incidunt. et saepe P.P. ad differentiam peccati ex ignorantia seu errore culpabili dicit aliqua peccata esse ex malitia seu scientia sua mali absque prior iudicio falso ut exponemus infra q. 78. art. 1.

3^a est Arist. lib. 3. de anima n. 47. ubi dicit aliquando hominem ... intellectu et dicente rationem aliquid esse fugiendum, consequitur facere oppositum, at, inquit, facit incontinens. unde hac de causa. 2. Eth. cap. 4. dicit aliquando ... vires ... aut nihil prodesse cognitionem nempe quia etiam suppositis boni veri ... absque ullo falso iudicio aliquando voluntas facit oppositum. quae ibi comparat de viribus philosophis qui non operantur, tamen illas comparat aliquibus ... qui cum medicos diligenter audiant nihil tamen eorum quae ab ipsis mandantur efficiunt.

4^a ...

4a. autas est D. Tho. 1. p. q. 63. art. 1. ad 4m ubi dicit malos angelos peccasse absque eo quod prava ignorantia vel errore intellectus. idemque etiam de Scotus colligitur ex illius doctrina locis dictis citatis in 4o. Sent. et alibi

2o probatur ratione in angelis et Adamo ante 1m peccatum propria voluntate commissum non praecessit ignorantia positiva seu error qui esset iudicium falsum ut ostenditur tum ex ea doctrina de angelis loco supra citato et de Adamo in tractatu de illius peccato tum etiam ratione quia illi in eo perfecto statu erant instructi omni supernaturali et naturali ac proinde non habuerunt positivam ignorantiam seu falsum iudicium circa id quod tunc erat agendum ergo ad quodlibet peccatum non necessario praerequiritur ignorantia positiva seu error qui sit iudicium falsum.

3o probatur inquirendo quodnam sit illud iudicium falsum quod adversarii dicunt praerequiri ad quodlibet peccatum. v.g. cum aliquis furatur, aut illud iudicium est tale ut dicat sic et nunc furtum (?) eiusmodi rem esse furandam aut id esse simpliciter magis conveniens quam oppositum bonum honestum et hoc iudicium est error contra fidem quae dictat omnino ut patet; unde si tale iudicium necessario praerequiritur ad quodlibet peccatum, sequeretur nullum umquam posse peccare quin simul haberet errorem contra fidem quod constat non posse dici.

Aut illud iudicium solum dictat furtum sic et nunc esse bonum magis utile seu delectabile scilicet conveniens ad pravum finem intentum ab ipso peccante et hoc non est iudicium falsum sed verum quia vere ad eum pravum finem est omnino magis delectabile. aut solum per modum imperii dictat sic et nunc id esse furandum quia voluntas id eligit et hoc etiam non est iudicium falsum sed verum nam imperium proprie est actus enuntians de electione voluntatis esse faciendam ut constat ex ipsa ratione proprii imperii et ex ipsius est sententia q. 17 D. Tho. qq. 11 cap. 1o. atque ita quando aliquis per modum imperii aut sibi aut alteri dicit hoc est furandum aut fac hoc significat se scire decretum voluntatis ut illud fiat talis autem actus non est error seu iudicium falsum sed verum quia aliquis eligit illud faciendum.

Praeterea non necessario ad quemlibet actum voluntatis praerequiritur imperium ut ostensum est loco supra citato et docet D. Th. 1a 2ae q. 17. art. 3. ad 1m et art. 5. ad 3m et ratio est quia imperium est actus intellectus enuntians decretum voluntatis absque vi movendi. atque ita 1m imperium supponit actum voluntatis eligentis et cum etiam non quod imperat tantum quamlibet electionem non praecedit aliud imperium alioquin esset processus in infinitum. v. Bas. 1a 2ae. to. 1o. qq. 128. cap. 3.

4o probatur etiam si intellectus non praecedat iudicium falsum sed sit verum omnino dicens furtum sic et nunc esse bonum utile et delectabile esse tamen contra rectam rationem vel legem et extra illam esse praeferendum oppositum bonum honestum. adhuc voluntas quia sua libertate potest tunc

elligere factum et peccare quod ad peccatum non necessario praerequiritur iudicium falsum contra ... vero sic ipsa voluntas potest libere elligere id, quod est intra latitudinem huius obiecti intra sanctum est non solum bonum honestum sed etiam utile et delectabile illi oppositum ut ostendit et exponit D. Thom. in disputatione de malo q. 3. art. 12 ... ubi ait aliquando voluntas ita afficitur ad bonum delectabile ut non refugiat incurrere deformitatem peccati quam percipit esse coniunctam ei, quod vult quia non privari bono isto vult et desiderat illi coniunctam. Unde inquit, adulter principaliter vult delectationem et secundario deformitatem ... ex D. Aug. subdit exemplum quod aliquis propter amorem alicuius ancillae voluntarie substinet duram servitutem domini eius quod tunc voluntas potest libere elligere illud bonum delectabile ac proinde peccare etiam si in intellectu non praecedat ullum iudicium falsum.

Aliqui dicunt voluntatem determinari iudicio practico particulari ... hoc esse faciendum, eo quod supposito medio necessitatem in sensu composito ita ut stante tali iudicio voluntas non possit oppositum neque quoad specificationem neque quoad exercitium et addunt tale iudicium necessario determinans voluntatem ad peccandum esse falsum et sic numquam voluntas posse peccare nisi praecedat iudicium practicum falsum.

Hoc impugnant Suarez 10. ... d. 19. sect. 6. a n. 2. et sect. 7. a n. 5. ... tum quia tolleret libertatem tum quia ad quamlibet actum voluntatis non praerequiritur tale iudicium necessario determinans tum etiam quia quando voluntas peccat non est necesse ut illud iudicium praevium sit falsum. Sed quia in hoc potest esse ambiguitas diversorum sensuum distinguenda ... duo primum est quod voluntatem dici determinari iudicio practico inducente necessitatem in sensu composito aut illud iudicium est liberum subsequens aliquam volitionem liberam aut est non necessario antecedens omnem liberam volitionem. Si dicatur primum ... ex illo dicam necessitatem talis sensus compositi non tollere libertatem quia ... non tollit quod sensus compositus est subsequens aliquam volitionem liberam ... quia in nostra potestate ut ex positis est ... q. 17. d. 11. cap. 2. ... ceterum huiusmodi iudicium liberum non potest esse praerequisitum ad omnem actum liberum voluntatis. Ut ad primum actum liberum voluntatis subsequens alium actum liberum eiusdem voluntatis alias esset processus in infinitum et sic ... ad quem liberum actum voluntatis non praerequiritur ... ut ex D. Tha. dictum est ... primum ... 3. ...

Si vero dicatur 2. ex illo tolleret libertatem quia quando sensus compositus est antecedens omnem volitionem liberam ita ut non sit in nostra potestate velle liberam aliquam necessario ex illo sequentis. ... tunc antecedens non est absolute in nostra libera potestate ut suppositum quod neque consequens necessario ... illius ... nullus actus liber ... ut non sit in nostra potestate neque in sensu composito ... beati ... cedunt voluntatem posse necessitari ... necessitatem tollens libertatem nisi ... similem

sensum oppositus ex aliqua necess. ante nostrum actum liberum ita ut non sit in nostra potestate ut ostensum est in precedenti disp. 11. cap. 2 et alibi ~.

2.m tertius. [illegible] id quod dicitur illud iudicium practicum quo voluntas determinatur ad peccandum esse falsum quia illud esset falsum si esset tale ut indicaret hic et nunc sit rectam rationem et legem faciendum esse hoc malum. sic enim esset iudicium hereticum seu erroneum contra fidem, quae dictat oppositum. caeterum ut voluntas peccet non necessario praerequiritur huiusmodi iudicium in tali sensu alias nullus umquam posset peccare nisi haeretice seu per errorem contra fidem ut diximus [illegible] in 1a probatione. potest ergo sufficere aliud iudicium in alio sensu qui non sit falsus ut ibid. et in 4a probatione dictum est. V. Suarez to. 1. m. disp. 19. sect. 7. n. 7. ubi cum Adriano advertit valde notandum esse cum dicitur iudicium determinans voluntatem ad peccandum dictare hic et nunc esse hoc faciendum posse ibi includi diversos sensus quorum aliqui sunt falsi, alii veri. caeterum ut voluntas possit peccare non necessario praerequiri ullus sensus falsus ut ostenditur ex probationibus hic adductis ad hanc priorem partem conclusionis ~.

2a pars probatur conclusionis quod ad peccatum praecedat ex parte intellectus aliquis defectus qui saltem est inconsideratio seu levis aestimatio boni, aut mali vel eius apud alios. est ingeniumque sententia hic relata ideoque specialiter exponunt Bas. et Sua. hic articulo in 4.5. unde saepe auctores aut eorum sub distinctione dicentes ad peccatum praecedere ex parte intellectus errorem. i. inconsideratione aut apud multos ceterae dicentes praecedere errorem seu iudicium falsum id intelligi quoad effectum moralem quo nomine erroris seu falsitatis practica indirecto denotatur defectus ex parte intellectus secundum [illegible] malum vel bonum minus considerare ivi aestimare et tenui ponderare ~.

Probatur 1. testimoniis scripturae quibus tribuitur peccatum omne ex defectu intellectus specialiter ex inconsideratione. Hier. 12. n. 11. desolatione desolata est omnis terra quia non est qui recogitet corde. unde saltem propter hanc inconsiderationem quilibet peccans dicitur errans Prov. 14. n. 22. errant qui operantur malum. dicitur et stultus, insipiens, caecus, ambulans in tenebris et alia quae et alia epitheta illi tribuuntur Prov. 1. et 4. Eccles. 2. Dan. 13. Ps. 93. 1. Joan. 2. et alibi saepe denotant defectum ex parte intellectus saltem quoad inconsiderationem ~.

2o probatur ex Sanctis Patribus qui citati [illegible] a praedicta [illegible] scripturae docent ad peccatum praecedere aliquem defectum ex parte intellectus illorum autem dicta ob brevitatem omittimus et ex indice suorum operum invenientur ~.

3° pbr. ex Arist. qui saepe ess id significat ut lib. 7. eth. cap. 3. paulo ante finem indicat pro incontinentium excusatione ex inconsideratione quod aut non considerant rationem boni vel mali aut leviter admodum et imperfecte. unde illos comparat iis qui somno aut ebrietate sunt correpti. ita ut quamvis sciant leviter tamen utant ea scientia, non secus, inquit, ac vino oppressus recitat Empedoclis carmina et cap. 10. paulo post initium, incontinens, inquit, non se habet ut cogitans et contemplans sed ut dormiens et vino oppressus, ait tamen illum quodammodo cogitare et quod utriusque causa faciat.

Arist. lib. 2. magnorum moral. paulo post initium impugnans sententiam Socratis asserentis neminem esse qui eligat mala sciens esse mala, ait, incontinentes scientes sunt et eidem malorum periti verum tamen ea operantur et deinde paulo ante medium ait, incontinens Socratis tenet scientiam sed eam non exercet. quod ita intelligitur non quod nullo modo eam exerceat et sic ignoret. nam ipsemet Arist. ut constat ex verbis relatis dicit eum cogitare et quod utriusque causa faciat sed ita intelligit quod eam non exercet attenta consideratione et ponderatione sed levi et tenui.

4°. pbr. ex variis locis D. Thomae ubi docet defectum et peccatum voluntatis reduci ad aliquem defectum ex parte intellectus non tamen semper ad positivum errorem aut omnimodam ignorantiam quae excludat omnem scientiam mali sed saltem ad defectum considerationis. 1ª 2ae q. 77 ... considerationem 2ª 2ae q. 77. art. 2. ... ad 1. ubi dicit voluntatem aliquando peccare ex eo quod intellectus actu non considerat in particulari rationem boni et mali. 3° ... 2ª 2ae q. 53. art. 2. ubi ita ait, nullum peccatum potest accidere nisi sit defectus malorum, et numerat 1. defectum consilii quae dicitur praecipitatio. 2° inconsiderationem ad quam reducit incautelam et incircumspectionem. 3. negligentiam et inconstantiam ad quam dicit pertinere improvidentiam et defectum intelligentiae ac solertiae. et in ead. 2ª 2ae q. 54. art. 1° ad 2m in quolibet inquit, peccato necesse est esse defectum circa aliquem actum rationis nempe defectum consilii et aliorum huiusmodi.

5° pbr. ratione voluntas movetur ad bonum fugiendum [...] intellectus proponit sub ratione mali, aut boni et eo magis aut minus movetur quo proponit maiori, aut minori consideratione, penetratione, et ponderatione et aestimatione motivorum quae allicitur ad bonum et retrahitur a malo ut indicat expressa ratio quod voluntas est potentia caeca ut dirigitur ab intellectu. unde in beatis ob perfectissimam aestimationem boni reddit impeccabilem ut expresse est sententia 1ª 2ae q. 4. D. Thomae et 5m in via ... ep. 4. cap. 1. viatoribus aliquando potest proponi bonum spirituale non tanta ponderatione motivorum ut illud

alliciendum et retrahentium a malo opposito ut moralis sit virtute tunc voluntatem non esse peccaminosam ut radix ex hoc doctrina quod aliquis dici potest ad de peccatum procedere ex parte intellectus aliquem defectum habentem quoad considerationem ponderationemque boni et mali et ex hoc intelligi doctrinam qua in SS. et PP. et aliis gravibus auctoribus asseritur omne peccatum esse cum aliquo errore seu ignorantia s. inconsiderationis seu ignorantia s. l. in consideratione intellectus —.

Confirmatur quia hac ratione pro remedio advitandi peccata valde commendatur exercitium orationis mentalis et considerationis quia per illud acquiritur intima penetratio et ponderatio motivorum a peccato retrahentium et ad virtutem allicientium cuius ponderationis defectu solent committi peccata. et ad hoc facit illud Eccli. 7. n. 40. in omnibus operibus tuis memorare novissima tua et in eternum non peccabis et Hiere. 12. n. 11. desolatione desolata est omnis terra quia non est qui recogitet corde et ps. 9. in 2a parte n. 5. non est Deus in conspectu eius inquinatae sunt viae illius in omni tempore. et propterea David opposito remedio providens sibi contra radicem peccatorum ps. 15. n. 8. ait providebam Dominum in conspectu meo semper quoniam a dextris est mihi ne commovear. nempe [illegible] fieri potest imitando in hac vita beatos qui ex eo quod semper vident Deum in conspectu summe apprehensivo quasi ad praesentiam solis fugiunt peccatorum tenebrae —.

— Aliquae obiectiones solvuntur —

Obij. 1o ex auctoritate SS. et PP. et aliorum gravium auctorum hic quemlibet peccatorem errare et esse ignorantem quia non est Dominum posse aliquem peccare stante scientia mali in particulari sine errore et ignorantia eorum quae debet agere ans [illegible] ex illo prov. 14. n. 22. errant qui operantur malum. et ex multis locis SS. et PP. quibus ut dictum est propterea peccator dicitur ignorans, caecus, stultus, insipiens, et peccantes Arist. 3. eth. cap. 1. post me dicens unusquisque inquit pravus quod agendum et a quibus abstinendum sit ignorat. inde autem collectum a communi illud proloquium. omnis peccans est ignorans. —.

Respondetur explicando auctoritates illud enim ita intelligi quemlibet peccatorem peccare practice ipso opere peccati quia quodlibet peccatum est aberratio a rectitudine rationis et esse ignorantem practice quia eligendo malitiam se gerit ac si esset ignorans, stultus, insipiens et. 2o potest ex parte intellectus habere defectum saltem considerationis et ponderationis ad malitiam peccati qui defectus dici etiam potest error et ignorantia practice in dirigendo quia ex propria carentia ponderationis defectu in dirigendo voluntatem in qua sequitur peccatum ac si procederet falsitas et ignorantia excludens scientiam mali. caeterum non esse necessarium ut ad quod debet generi

pcedat error sumptus p iudicio falso enunciante dtm alr oe e. nego cgn. oro ex cludens suas mali ej in particulari. ostendit aut ea s. et P. Vasquez et hist et D. Tha su adducti ad pbatem eis in 1. et 2. parte —.

Ad hoc notme id quod Deus ce forte de institue sacerdotes (2a poste riores edit est 2a) tt. de roe medendi pctis lect. 2. versus finis § 3. Demum ita ait. 3m qua in oi pcto invenitur et caecitas mentis sive hebetudo sensus in di et Ps vocat illa e quia prius aliquod n cogitat quod recte expensus agens adverteret ut qm sit pctus ingratus Deo qm noxius qta poena dignus et ptea quia. l. n cogitant a peccante quod caecitatem dicere possumus. l. si cogitant n satis ex hebetud. quadam et rapide penetrant et expenduntur —.

2o. obij. electio volunts n pot esse perversa nisi in intellu pcedat iudicium perversum. nam ad elects volunts p requir iudicium intellus dictans in parti culari hic et nunc hoc esse faciendum, quod iudicium e perversum et falsum eo ipso quod dictat hic et nunc esse faciendum pctus. nam sm veritatem fidei et rois nalis constat illud n esse faciendum g numquam pot aliquis peccare nisi pcedat iudicium falsum.

Rs quis ans abse negetur a plerisq, qd X. subam mam loqui in sensu oppo ei, qui ab adversariis tenditur tn pot aut. gravium. dd. illud affir mantium, cum posit in aliquo, quo sensu semper [illegible]. ita explandus e. p ness. e illud semp esse perversum saltem quoad effectum videcat et ponderat n in perversus quoad falsitatem ut ostendit fundamentis su adductis.

Cum ag dr pcedere iudicium in particulari dictans hic et nunc hoc esse faciendum. id negant Suar. to. 1. m. dp 19. sect 7. n. 9. et alij dicentes sufficere iudicium dictans dtm hic et nunc habere roem boni saltem apparentis utilis. l. delectabilis quia e sufficns ut possit eligi illud a volunte et sic ptis peccare ut in hoc eis habet ro gravium aucthorum illud asserentium ad habendae explicatio. nam in hoc dicto apparente prerequisi iudicium dictans hic et nunc hoc esse facien dum. posse esse diversis sensus quorum aliqui ss. falsi tamen si admitti possint aliqui alij veri. si igr illa verba. hic et nunc hoc esse faciendum tendant id esse faciendum contra debitam X. dictam roem et legem sicut cum dr hic et nunc subveniendum e pauperi, audiendum e sacrum et c. sic falsum e ad oe pctum prerequiri tale iudicium. nam in tali sensu e iudicium haereticum seu erroneum contra fidem quae dictat sm rectam roem et legem faciendum n esse ullum pctum. unde si illud iudicium prerequireretur ad oe pctum sequeretur nimirum posse

iudicare quin hoc sit iudicium hoc rectum seu errorem contra fidem, quod ut supra dictum est constat non posse concedi. ~ Simili ratione probatur, ad hoc quod consequenter non prosequitur illud iudicium hic et nunc hoc est faciendum in hoc sensu ut denotet aliquid esse actu et simpliciter expediens ac veriorem et absolute praeferendum. nam tale est iudicium et contra fidem dictantem absolute et simpliciter expedire bonum honestum et esse praeferendum ~.

Si vero illa verba accipiantur in hoc sensu. hic et nunc hoc est faciendum ad consequendam talem utilitatem aut delectationem. sic quidem non est iudicium falsum sed verum quia vere id conducit ad talem finem et voluntas physica libertate aliunde non impedita posset id amplecti eo tamen sensu quod oppositum bonum honestum sit praeferendum quasi absolute et simpliciter expediens. ~

Dixi, si illa verba sumantur in alio sensu pro primo imperij enuntiantis decretum voluntatis de illo opere faciendo: ita ut sensus sit hic et nunc hoc est faciendum hoc est decretum nostrae voluntatis est ut hoc fiat et sic est sensus non est falsus sed verus quia supponit decretum voluntatis quod enuntiat illis verbis Sic et nunc hoc est faciendum. caeterum non est necessarium ut ad eam volitionem praecedat tale iudicium primum imperij ut dictum est supra probando priorem partem conclusionis post 3.m probationem. et est ibi post 4.m probationem ~.

Dubitari solet an prius sit defectus in intellectu quam ~ in voluntate ~

Aliqui absolute dicunt priorem esse defectum in voluntate quam in intellectu quod docere videtur Henricus quodlibet 1. quaestione 17. et quodlibet 10. quaestione 10. ~ alij vero asserunt peccatum esse priorem in voluntate. quatenus in intellectu cuius sententiae videtur Caietanus 1a 2ae quaestione 77. art. 1. alij vero absolute affirmant priorem esse defectum in intellectu ~.

Sed distinguendum est hoc pacto defectus moralis imputabilis ad culpam est prius in voluntate quam in intellectu. defectus tamen physicus non imputabilis ad culpam prius est in intellectu. ita docere videtur Div. Thomas et alij cum Bannez 1a 2ae q. 19 in dub. 12. ratio est quia explicatur et probatur. defectus moralis imputabilis ad culpam est per rationem voluntarij et liberi, sed hoc non prior est in voluntate per cuius exercitium fit ut aliquid sit voluntarium et liberum, ergo defectus moralis imputabilis ad culpam est prius in voluntate. Vide supra in hac disputatione 9. cap. 1. a 2.a ad 1.m arg. et alios quos ibidem relatos ~ caeterum cum hoc stat quod ante defectum liberum voluntatis praecedat in intellectu aliqua ignorantia seu inconsideratio et defectus ponderationis et ponderationis mali et boni qui defectus quia praecedit liberum exercitium liberum voluntatis non est voluntarius nec liber, ac proinde neque imputabilis ad culpam ~.

Ad hoc notandum sunt verba D. Thomae 1a 2ae q. 75. art. 1. ad 3.m voluntas, inquit,

fuit ad debitam regulam rationis et legis divinae est causa peccati. Sed ad quod est non adhibere regulam rationis et legis divinae secundum se non dicit rationem mali, nec poenae nec culpae antequam applicetur ad actum. Unde secundum Scotum peccati primum non est causa malum sed bonum aliquod cum absentia alterius boni: quae posteriora verba apte ita intelliguntur, quod voluntas libera vel deffectibilis cum absentia alicuius boni, scilicet, cum absentia eius considerationis cuius actualis regulae rationis et legis divinae quae illam a peccato retraheret est causa peccati, quia in deffectu considerationis cuius procedens ad liberum usum voluntatis specialem vel interpretandum non est peccatum. Vide ibi contra ad 3um eundem D. Thom. in disp. de malo q. 1a art. 3 corpore et ad 6.

Cap. 3. an ignorantia invincibilis antecedens excuset a culpa ubi etiam solvuntur plura dubia circa talem ignorantiam.

Certum est ignorantiam invincibilem antecedentem excusare a culpa actum cuius est causa, secundum eam rationem quia per talem ignorantiam est incognita malitia est communis cum D. Thoma 1a 2ae q. 76 art. 3 ubi eius contrarium. Alexander Lum. Bas. et alii item in 2o d. 22 ubi Bonaventura Gab. Durand. et Alm. Cord. lib. 1 quaest. q. 5. 16 et 17. Covarru. cap. alma mater p. 1. § 10 n. 12 et 13 cum aliis quos referunt alii quamplures.

Probatur 1o ex locis scripturae et Patrum quibus significatur aliquam esse ignorantiam quae excuset a culpa talis autem ignorantia est illa quae ex ipsa tali dicitur ignorantia invincibilis antecedens sic propter talem ignorantiam excusatur accessus Iacob ad Lyam de quo Gen. 29. Sic etiam illud Joan. 15 n. 22 si non venissem et locutus fuissem eis peccatum non haberent, nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Ita intelligitur quod Iudaei excusati fuissent a peccato infidelitatis in Christum propter ignorantiam invincibilem si ex praedicatione ipsius Christi et miraculis non habuissent sufficiens pondus ad superandam ignorantiam quae propterea fuisset invincibilis excusans illos a tali peccato ut in eo loco exponunt D. Aug. Beda et alii.

2o probatur ratione, actus alias malus excusatur a culpa quando malitia non est voluntaria et libera ut constat, et ex consuetudine morali quae nullus censetur habere culpam in eo quod non est sibi voluntarium est secundum 3p. 2. cap. 4 et alibi in eo ipso quod sciat ignorantiam invincibilem antecedentem ad aliquid id, quod est incognitum ignorantia non voluntaria quae libere fugerari nequit ita est cum in alijs circa q. 1. dp. 1a cap. 7 et talis ignorantia excusat a culpa actum secundum eam rationem quia per illam est incognita malitia.

Notandum autem est caute in nostra conclusione addidimus esse limitationem illis verbis secundum eam rationem quia per talem ignorantiam est incognita malitia. nam si ponatur habere ignorantiam invincibilem

de actu malo sm unam rõem n' v. sm aliam, tunc ille actg excusabit à culpa sm eam rõem malitiæ quæ est talem ign.tam e incognita n' v. sm aliam quæ n' ẽ ita incognita ut notat D. Th. 1a 2æ q. 76 art 3 C. ponens ex. si quis occidat alium ignorans invincib. eum esse suum patrem, sciens tñ esse hom. ille occisio excusabit a culpa parricidij q. tunc talis rõ malitiæ ẽ invincibilr incognita ut suppr n' tñ excusabit a culpa homicidij q. hæc rõ malitiæ tunc n' ẽ incognita utetiã suppr. idq. ẽt in multis alijs ex. observant alij ibidem et Caij sup. citatis in C.

Obij. 1. allegua textim. quibq videtur alijbg tribui culpam et pœnam propter aliqua mala opera facta ex ign.a invincibili ut Gen. 12 n. 17 et Reg. 20. n. 2 et 3. et in textu Graciani causa 34 q. 2 cap. in lectum et alibi sæpe.

Rs neg. ans n' contribuitur culpa et pœna propter aliqua facta ex ign.a invincibili sed propter alia culpabilia. neqq aliud intendit ex otx. idqq notant expositores cõa ea loca. specialiter v. in posteriori loco ad cautelam et terrorem proponit comminatio etz ignorantibg ut ibi observant Glossa et alij.

2o Obij. multi rustici ignorant invincibilr differentiã pcti mortalis et venialis et tñ n' propterea excusant a pcto mortali q. et ca.

Rs distingdo ans aliud ẽ ignorare differentiã pcti mortalis et venialis ut aiunt in actu signato hoc ẽ discrimen explicitũ in cõi sm rões abstractas pcti mortalis et venialis; aliud v. cõo etz in actu exercito ignorare sic et nunc hoc esse aut gravem offensam Dei aut malum grave contra rectam rõem et legem aut dignum pœna æterna et a. de posteriori sensu etz rustici ut plurimu n' hent ign.as invincibilem et id satis ẽ ut peccent mortalr quod si det casus in quo etz aliqui etz in posteriori sensu hoc ignoret invincibilr tunc excusabit a mortali.

3. obij. ign.a n' ẽ causa involuntarij per se sed p accidens q. stare pt cum voluntao negativo ad culpam. ad hoc varie Rnt Caij. 1a 2æ q. 76 art. 3. Cõra lib. 2. Quæst. q. 7 et alij. et apud multos videtur esse æquivocatio propter varias acceptiones causæ per se negativæ et positivæ et voluntarij negativi et positivi. nã involuntarium negativum hoc quod ẽ n' esse voluntarium. at involuntarium positivum importat dicitur voluntatem dissentientem seu nollentem, ut explicatum ẽ hic a. cea. q. 6. D. Tho. dp 1a cap 3.

Quare Rs exponendo ans ign.a n' voluntaria q. hij ẽ ans et concomitans q. hij n' ht per se causa positiva involuntarij tñ ẽ per se cã negativa involuntarij negativi, quod dicitur n' esse voluntarium. nempe ex ign.a n' voluntaria. et si ex causa negativa per se ẽ hic

/eum esse su[um] : patrem

q[uo]d esset negativus ut n[on] sit volunt[arium] id quod p[er] illum e[st] incognitum. Sequitur 3° ign[orantia]m ant[ecedente]m
insuper dici quod sit causa involuntarij positivi denotar[e] extra a disp[ositio]ne supp[osi]ti saltem
h[ab]itu seu virt[ut]e ita affecti ut nollet actum si adesset sci[enti]a. Et in hoc differt ab ign[orantia]
concomitante. De qua D. Th. hic q. 76. art. 1. corp[ore] ita ait si voluntas alicuius
esset sic disposita quod n[on] prohiberet actum etiam si sciret illum esse malum talis ign[orantia]
concomitanter se haberet. atque hoc plenius expositum e[st] superius c[irc]a q. 6. D. Thoma
disp. 1ª cap. 7. sect. 2.

4° obij. siquis faceret vas deauratum quod ipsa ign[orantia] invincibili errans putat
esse aureum n[on] tribuitur illi minor culpa q[ua]m si faceret vas quod vere esset aureum
ergo ign[orantia] invincibilis n[on] excusat a culpa. Resp[onde]tur concesso ant[ecedente] disting[uen]do cons[equens] aliud e[st]
loqui de ign[orantia] invincibili quae tollit cog[nitione]m mali existentis in obiecto et hac e[st] quae ex-
cusat a culpa. q[ui]a malum invincibiliter n[on] cognitum n[on] e[st] voluntarium ac liberum ac proinde
nec culpabile ut expositum e[st] sup[eri]us initio. aliud v[ero] e[st] loqui de ign[orantia] invincibili quae
importat cog[nitione]m falsam mali n[on] existentis in obiecto, ut q[uan]do aliquis invincibiliter [errans]
errans putat esse malum, aut maius malum id quod vere ita n[on] e[st] atque hac ign[orantia] n[on] ex-
cusat a culpa q[ui]a tunc voluntas amplectitur malum quod proponitur p[er] suam errantem
[cons]c[ienti]am invincibilem quae obligat ne illam sequamur ut expositum e[st] superius c[irc]a
q. 19. D. Thoma disp. 4. cap. 3.

C[irc]a ign[orantia]m invincibilem solent hic disputari varia dubia quorum aliqua a nobis
alibi s[un]t tractata. alia v[ero] pertinent ad diversas materias et solvi possunt ex doct[rin]a tradita
in alijs locis. quapropter nunc ab eis remisse ad alia loca ubi a[utem] exponenda e[st] bre-
viter resolutio eorum quae ad p[rae]sens institutum conducunt.

Dubitat[ur] 1° quibus indicijs et reg[ul]is discernendum sit ign[orantia]m esse invin-
cibilem et inculpabilem et quae diligentia requiratur ne sit culpabilis.

Variae sent[enti]ae c[irc]a hoc videri possunt apud Cor[dubam] lib. 1. quaest. q. 1. et 3. Zum[el] 1. 2.
q. 76. art. 2. disp. 2. et 3. et alios ibidem et plurimis locis infra citandis. verbis
resolutio traditur sequentibus punctis.

1° ign[orantia] invincibilis morali ratione censetur q[uan]do n[on] potest superari ea dilig[enti]a quae attentis
circumstantijs rei et personae prudenter censetur sufficiens ad finem acquirendi sci[enti]am eorum quae
quis scire tenetur. ita Bas. 1ª 2ae q. 6. art. 1° § sequitur. Cor[duba] Zum. et Bas. infra
citandi et alij. V. supra in hac disp. 9. cap. 1° post 1.m, 2.m, c[irc]a 2. q[ui]bus notabili 1°.
Hinc sequitur coll[ig]itur n[on] necessario requiri summam dilig[enti]am neque ex eo quod aliquis
sciat aliquam neglig[enti]am c[irc]a aliam rem, qua sublata excluderet ign[orantia]m inferri ign[orantia]m

ec ipso esse vincibilem et culpabilem si non tenebatur illud medium adhibere in ord.º ad excludendam eam ign.am Vg. siquis in die festo culpabiliter manens domi ignoret edictum insolitum quod tunc est in Ecclesia publicatum. quod communiter docent affirmatur aut. etiam speciatim Ilium. statim citandos —

Si autem quaeratur quae diligentia diligentia sit adhibenda ne ign.a sit culpabilis. Respondeo non esse unam determinatam, sed prudentis arbitrio discernendam esse ex qualitate rei et personae impeditis circumstantiis ut docent Cast.a lib. 2 quaest. q. 2 initio Ilium 1. 2. q. 76 art. 2 dub. ult.º ad finem Bas. loc. cit. q. 123 cap. 2 n. 7 et alij. —

2.º qu.º alicui nullo modo occurrit cognitio seu advert.tio saltem sub dubio de oblig.e. tendi ign.a in illo est invincibilis ut explicatum est sup.a in Sac. q. 9 cap. 1.º V.º Bas. in pred. cap. 2 n. 6. Azor. 10. p. inst. moral. lib. 1.º cap. 16. q. 5 notanda est id quod ibi docet. eum qui acceptat aliquod munus seu officium dum saltem in eo dubitet de obligationibus officij debere inquirere quae sint illius onera et alioqui non excusari ign.a Sup.a id quod ibid. q. 3 et 4 observat ad ign.am invincibilem reducendam oblivionem et inconsiderantiam quae contingit sine culpa —

3.º contingere potest ut ign.a alicuius rei sit prius invincibilis et postea vincibilis aut ex.a nempe fieri potest ut aliquis sub aliquibus circumstantiis non potuerit reperiri bene tamen postea aut e diverso —

Quaeri autem solet an per penitentiam vel alio modo ign.a vincibilis fiat invincibilis — Respondeo per veram poenitentiam quae acquiritur gratia fieri ut ign.a quae antea erat mortaliter vincibilis sit invincibilis moraliter. Sic est iam non culpabilis moraliter. ita D. Anton. 1. p. tit. 6. cap. 1. § 1. Conrad. et Med.a 1. 2. q. 76. art. 2. Ilium dict. dub. ult. et alij. ratio est quia per talem poenit.am saltem virtualiter revocatur culpa mortalis neglig.a ob quam antea erat ign.a mortaliter vincibilis et ideo quamvis maneat ign.a, per in ratione peccati privatur sua, quia tunc neque acquiri, non manet in ratione peccati mortalis acquisita gratia — insuper etiam non acquisita gratia si quis habeat firmum propositum adhibendi sufficientem diligentiam ad acquirendam debitam scientiam. tunc non est illi imputabilis ign.a quasi peccatum actuale ita ut tunc ignorans aliud peccet, quamvis quia non relinquit peccatum, taedens etiam manere in peccato habituali. v.e Ilium in Sac. q. 9. cap. 1.º paulo ante 4.m arg.

4.º qu.º aliquis in peccato animi ita est dispositus ut habeat firmum et efficax propositum adhibendi sufficientem diligentiam quae satisfaciat suae obligationi ign.a seu inconsideratio seu inadvert.a illi tunc contingens censetur invincibilis et inculpabilis ita Cast.a lib. 2 quaest. q. 17 § ex his a dictis ubi refert Cai. Gab. Alex. et alios. ratio est quia tale firmum et efficax propositum non est stat cum voluntario et culpabili omissionis obligationis unde tolligi. ign.am seu inadvert.

aut inconsideratam tunc stringeretur esse invincibilem et inculpabilem —.

Notat autem Zum. 1a 2ae. tr. 1. c. 7. dub. art. 3. d. 2 cap. 9 versic. 2o colligi posse ex alibi q[uo]d tali impossibilitate stringere ign[oranti]as seu inadvertantiam invincibilem si desit potentia moralis modo sub et morali necessitatem ad advertendum. Sane ex potentiam ibid. sect. 1. vbi. 2o dixerat deesse q[uan]do aliquis caret actuali cogitatione sufficienti ut voluntas possit applicare intellectum ad advertendum et considerandum q[uan]d tunc caret principio advertentiae et considerationis et ideo inquit tunc est invincibilis ign[orant]ia seu inadvertentia s. inconsideratio quod in eadem materia d. 4a docet Sere [?] commun[iter] ex q[uo] illa posset vinci aliquo alio medio extraordinario atque hoc est xa [?] sed dicta in hac d. c. cap. 1o —.

Denique idem Zum. c. 6. docet ad hoc quod actualis inconsideratio in casu quo deest potentia moralis ad considerandum et advertendum reputet invincibilem et excusans a peccato esse impertinens quod proveniat ex causa culpabili s. inculpabili sed solum attendendum esse an causa ex qua provenit sit voluntaria in sua causa s. n. vide ibid. in fine illius dub. refert [?] in hac materia verum esse quod q[uan]do ign[orant]ia actualis s. et inconsideratio et inadvertentia est non voluntaria in se et in causa formali et inexcusabiliter tunc excusat ob statum respectu rei ignoratae, neque ad id interest quod quis tunc det operam rei licitae s. illicitae q[uan]do respectu rei ignoratae est ign[orant]iam non involuntariam ergo sic sit in viri illi qui dant operam rei licitae s. illicitae, quae sic exponenda est x. a. [?] sententia dependantiam quae alibi in hac materia posui et c. —.

Quaeri solet an ad superandam ign[orantia]m teneatur homo ~ recurrere ad Deum per orationem et devotionem ~

R[espondetur] communiter et ordinarie ad id non teneri q[uia] ut ho[mo] satisfaciat obligationi acquirendi notitiam eorum quae scire tenetur satis est si adhibeat diligentiam quae communiter et ordinarie est sufficiens sub et morali modo aut propria industria si potest vel adhibendo consulendo alios peritos. unde quod oratio et studio non sunt ordinarie media ad id necessarium. Docent Med. 1a 2ae. c. 7 dub. art. 2. Zum. ibid. d. 3. sect. 3. Vega. lib. 6. de iust. [?] fine cap. 28 Cor. lib. 2. quaest. c. 2. Bal. infra citandus et alii. et sane non est unde videatur ostendi percepimus ordinarie ad id obligans —.

Cum hoc et stat quod aliquando specialiter vere in aliquibus casibus ad superandam ign[orantia]m quae sua industria superari non potest teneatur ho[mo] recurrere ad Deum per orationem. s. etiam per peniteri. quod docent Med. et Cor. supra citati et Bal. d. d. 6. c. 6. p. 10. § seq. 1o. ubi ait aliquando ut ign[orant]ia censeatur invincibilis requiri maius studium q[uam] humanum quod ad deprecem et auxilium impetrandum recurrat ut per orationem paenitentia et alia media quibus stringit obtinere illustrationem in aliquo negocio a Deo. probat q[ui]a aliquando

potest esse negotium tam grave et in talibus circunstantijs in quibus prudenter censeri non esse sufficientem suam industriam ad superandam ignorantiam ut proinde ipsa prudentia dictet tunc esse necessarium recursum ad Deum per orationem aut ex oratione ...

Ad 3um ex. quia ponunt duo casus. 1us est de oratione ... si apud infideles sit aliquis christianus ... exigat aliquis aliquod dubium an sit gravior contra fidem et religionem christianam, tunc ille suo modo non potest veritatem indagare tenetur ... recurrere ad Deum, idem est in casibus gravibus valde dubijs in quibus immineret periculum irreparabile damnationis neque suppeterent alia media. 2us casus est. si quis in aliquibus circunstantijs existimat ob sua gravia peccata Deum permissurum esse lapsum in gravem errorem seu periculosum ... nisi per orationem ... illius gratiam.

Dubitatur 2o. An excusaretur a peccato qui invincibiliter ignoraret malitiam actus interni sciret tamen illius obiectum esse in se malum.

Exemplum est. si aliquis invincibiliter existimaret desiderium furti non esse malum, sciret tamen ipsum furtum in se esse malum dubium est an tunc ille desiderans furtum peccaret, quod quidem ... sit an fuerit in aliquibus invincibilis. ille error quorundam ... existimantium interiores voluntates non esse peccata quando non procedunt ad actus exteriores. quem errorem ... ... 7. cap. 1. et alibi. nunc ... quia supponimus posse aliquem ... ignorantiam invincibilem.

Aliqui recentiores tenent illum in tali casu non excusari a peccato sed dicendum est illum tunc excusari. ita alij docti iuniores et colligitur ex communi doctrina antiquiorum. nam talem ignorantiam invincibilem ... excusat a peccato actum suum eam ... malitiam quae per talem ignorantiam est incognita ut dictum est ... cap. 3. initio. Sed in tali casu esset invincibiliter incognita malitia actus externi ... si sciret illius obiectum esse in se malum ut supponitur ex hypothesi ergo illa excusaret eum actum internum a peccato.

2o probatur. ille invincibiliter existimans eum actum internum non esse malum posset contra dictamen ... inculpabiliter errantis suo modo prudenter existimare eum non esse peccatum ... quod licere posset eum elicere ergo tunc excusaretur a peccato quia nemo peccat in eo quod contra ... inculpabiliter suo modo prudenter existimat non esse peccatum ... ut ... et ex doctrina de conscientia invincibiliter errante ... tradita ... 19. ... 4. cap. 3. sect. 3.

Obijcitur. quicumque vult libere malum turpe cognitum peccat quia voluntario libera sumit malitiam moralem ac proinde rationem peccati a malo turpi cognito. Sed in eo casu ille vellet libere

malum turpe cognitum quod ut supponit cognoscit ipsum dominum nempe furtum esse malum turpe quod tunc peccaret.

Resp. exponendo antecedens illud locum habet quando malum turpe cognitum est libere volitum secundum eum statum quo existimat esse malum turpe non vero si sit volitum secundum aliquem statum quo invincibiliter existimet non esse malum turpe. ille quod in eo casu invincibiliter errans distinqueret duos status furti alterum in intentione alterum in executione si quis existimaret furtum esset in executione esse malum turpe tamen non eo errore invincibili ut suppositum existimaret ipsum quod in sola intentione non esse turpe, neque per eum ac proinde ex illo quod est in sola intentione non resplendit malitia in actus internum non pertinentem ad externum tamen quoad hoc illum actum internum excusaret a peccato. atque hoc dictum solvi possunt plura argumenta.

Dubitatur 3. an actus ob ignorantiam invincibilem a malitia excusatus possit esse moraliter bonus pertinens ad aliquam virtutem et an liceat scienter delectari de illo.

De hoc dictum est Disputatione 6 cap. 9. D. Ilar. [?] q. 4 cap. 3. sect. 5. pp. 2. et ad. 3m tractabitur ex dictis in illis locis. Dicendum est quod ex ignorantia invincibili obiecti quod revera est malum existimat bonum honestum actus liber circa illud censetur moraliter bonus pertinens ad aliquam virtutem naturalem acquisitam. non tamen potest pertinere ad virtutem supernaturalem per se infusam. ratio est quod ille quatenus per se bonum honestum invincibiliter existimatus censeatur moraliter bonus ut ex eo quod sit circa obiectum revera malum habet quandam per se ipsam monstruositatem quae non potest convenire virtuti supernaturali per se infusae; cui ob specialem rationem sua excellentiae respiciens Deum ut causam particularem repugnat quod feratur circa obiectum quod revera sit malum ut exposuimus est in dicto loco citato.

Si autem quaeras an liceat delectari scienter de tali actu. ad hoc ut exposuimus est in eadem sect. 5. ad finem. dicitur est licitum esse delectari de illo per se secundum eam rationem quia versatus est circa honestum bona fide existimatum non tamen absolute de toto illo secundum quod est ob obiectum quod revera est malum includit monstruositatem per se ipsam iam cognitam et in hoc potissimum sensu intelliguntur auctores negantes licitum esse delectari de illo ut Bal. [?] tract. disp. 6 c. 6. [?] et [?] ad arg.

Quaeritur. solet an sit peccatum mortale delectari scienter de actibus qui forent mortales nisi fuissent excusati ob ignorantiam invincibilem aut ob defectum usus rationis. v.g. de homicidio aut pollutione contingente in ebrietate aut somno.

Resp. hoc duas opiniones: unam asserentem alteram negantem referunt Azor.

to. 1.° mst moral. lib. 4. cap. 6. e. 9. Bas. 12.ª a. to. 1.° dp 115. cap. 1.° et aly apud eos. eo loco segr abs.e sencas affirmantem at Bas. ibi cap. 2. n. 5. saltem ex p.te tenet negantem.

Et apud multos vi esse equivocatio ex eo quod n. distinguant varij mi quo potest seri delect.o aut abs.e de toto actu sm o.es suas r.o.es, aut passe sd sm aliqm r.o.em illi coniunctam et q.dem si delect.o s.eat sciente priori m.o de toto actu tanto ad gravem malitiam ob ulterivam erit peccatum mortale, si v.o s.eat posteriori m.o sd sm alegss r.o.em passam a qua vi malitia n. erit peccatum mortale nam cum delect.o seu complacentia posset esse aff.o pcis sic nihil obstat cum c.a dpm quod re ipsa sm alias r.o.es sit gravem malitiam versari passe sm aliqm r.o.em qua p se n. sit gravier mala ut exposuitem in tr.a dp. 7. cap. 4.

Neqs v.o pp. id necess.o e malitia delectij sumi ex obo. nam quis verum sit illam attendi ex obj.e ac vit.e cum hoc ex itat sumi ex obo sm eam r.o.em q.m attingit ut ex o.i ostensus e loco p.x cit.o ex q.a ibi dicta videandus e q.d sit sentiendus de illa doct.a quae Bas. 12.ª a. to. 1.° dp 111. cap. 3. n. 10. ex Adriano dicit licitum esse de opere sm se mortali in somnis facto postea delectari ob bonum finem ut g. inquit de pollut.e ob molestiam tentat.s vitandam et de homicidio ob eum finem quod occisus iam n. versabitur in periculo sua vita spiritualis d.a et dp. 115. cap. 2. n. 5. dicit n. esse mortale delectari ob bonum finem utilitatis ad salutem corporalem aut spiritualem de pollut.e contingente in somnis et cap. 3. contrario ait, licitum esse desiderare pollut.em n. ex affe lib. id.s d. pp. utilitatem p dictam dum m.o ne fiat ut n. sit causa pollut.is d. in simplex complacentia. Sane cum in hac et aliis similibus materijs apud multos ambiguus et durior m.g loq.i, ne timerat soleat esse occasio ferendi in istas censuras, i.s sultum e distincte in m.o loq.i et adhibere limitat.es quae explicent delectat.em. Verum q.d.o inquit si ex obo sm r.o.es quae c malum malitias esse peccatum mortale, q.es posit de illo sm aliqm r.o.em passam n. mortalem seu aliqua delectatio quae n. sit mortalis, aut ex quo sic circa illa r.o passa de qua capit delect.e n. sit mala. l. ordinat ad bonum finem quod explanatus et expositum e x.a tr.a dicta dp. 7. cap. 4. diff. 1.a in c.e et in 2.a p. tr.d et diff. 2. ad 1.m et 3. et cap. 5. p varias dubitationes.

Ex eo a.s patet opera post possito in ca. culpant imputari ad culpam, si sicine postea sucedente i.a, aut in adver.a invincibili ut quis.e ob q. r.o.es, ut in ebrietate l. amentia aut somno ut expositum e tr.a dp. 4. cap. 3. et 2.a et ad 4.m et dp. 7. cap. 1.° dub. 1.° et 2. et alibi.

Dubitatur. 4.° An ign.ª invincibilis excuset a pœna incurrenda per legem.

Circa hoc sunt variæ sententiæ spectantes ad diversas materias de quibus Layman lib. 1. tract. 4. c. 26. usque ad 29. Diana p. 12. c. 76. art. 4. a § 3. Azor to. 1.° inst. moral. lib. 1.° cap. 15. et alij ab illis relati.

Resolutio illa, quæ sunt propriæ pœnæ impositæ propter culpas non incurruntur ab eo, qui sub ign.am invincibilem excusat a culpa, aut ab eo grada culpæ propter quam est imposita. idem dici e. de illis irregularitatibus quæ sunt impositæ per delictum aliquæ v.° sunt irregularitates impositæ non propter delictum sed ob aliquem inadvertentiam personæ. quæ incurrunt etiam ab ijs qui habent ign.am invincibilem ut docent citati et alibi expositum e.

Cum autem incidit in culpam tamen si habeat ign.em invincibilem pœnæ non excusat a pœna quæ e. imposita absolute. 2.° eos qui inciderint in eam culpam. aliquando autem pœna e. imposita cum speciali limitatione ob 3.° eos qui ex temeritate et stimatia transgressi fuerint legem, aut expresse sibi denunciatam, aut ignorantiam per ign.am affectatam s. f. illas graviter culpatam, quæ dici solet crassa et supina quæ limitatio colligitur vi aliquibus pænis præsertim excommunicationis. ideo colligitur ex mente et tenore ipsius legis et com. praxi ac doct.ª auctorum consulentium. V. Sicut. 3. p. to. 5. dd. 4. sect. 3.

Dubitatur. 5. quomodo in rebus habere possit ign.ª invincibilis iuris et facti.

Ign.ª iuris dicitur ign.ª legis sive naturalis sive positivæ, dicitur e. l. Sua. ign.ª v.° facti dicitur quando aliquis licet non ignoret legem, ignorat tamen hoc. l. illud factum, aut rem. l. circunstantiam esse ex ijs quæ respondent sub lege. V.G. siquis ineat contractum cum minore, aut amente ignorans legem id prohibentem dicitur habere ign.am iuris. si v.° si ignoret se hic et nunc contrahere cum minore, aut amente dicitur habere ign.am facti.

Hoc supposito e. 1.ª difficultas An dari possit ign.ª invincibilis iuris naturalis. V. Dianam. p. 12. c. 79. art. 6. Medinam ibi. c. 76. art. 2. et alios ibid. Azor. to. 1.° inst. moral. pp. 122. et alios quos ibi referunt.

Resolutio e. non posse dari com.er ign.am invincibilem iuris naturalis quoad quædam universalissima quia per se nota et alia ad clara, quæ l. vix et facile ex illis evidenter resultant qualia sunt præcepta decalogi dari posse apud aliquos in aliquo tempore, non tamen diu. et alias v.° e. conclusiones posse dari et diu quæ doct. intelligi com.er seu ut plurimum. quod quia hic in vi aliquo raro aliud sentiat ut alibi ex professo.

2a. Difficultas e. An dari possit ign. invincibilis mis
teriorum fidei. ~. V. D. Bon. et alios 12ae q. 1. art. 7 et 8.
et q. 19. art. 1o. Med. 12ae q. 76. art. 2. post dub. 3. Azor ubi pa. Baz et alios
infra citandos ad 1m ~.

Resolutio e. ign. invincibilis misteriorum fidei dari pot. ut plurimum in
infidelibus non autem ita inter fideles quis possit tamen in aliquos fideles valde rusticos
aliquando contingere tamen circa aliqua necessaria ad salutem non e. quae inter fideles contingere
possit ut misteria fidei non sint illis proposita neque aliunde illis occurrat notitia aut du
bitatio de obligatione diligentiae adhibendae circa illa ut indicat experientia apud multos remotos
et barbaros nationes et ita proponunt Bas. 12ae. to. 1o. disp. 120 cap. 3o et alii vivi infra citandi
ad 1m. id autem ut in plurimum non ita contingit inter fideles quod ea proponunt quis
apud aliquos valde rusticos saltem circa aliqua misteria tamen ex iis quae sunt ad salutem
necessaria aliquando contingat ut tamen ostendi ut explicat Bas. disp. 121. cap. 2. ad finem
et alii infra ad 1m ~.

Obiicies 1o. omnes homines et infideles possunt superare ign. misteriorum fidei quia illis
Deus offert auxilia sufficientia quibus si bene uterentur illuminarentur neque faciunt quod
e. in se Deus non denegat gratiam ergo illorum ign. non e. invincibilis ~.

Respondeo concedo quia omnes possunt quod remota, quibus si bene uterentur quibusdam auxiliis gratiae
(dicis enim tamen non se solis viribus non intelligo illud et ita facerent quod e. in se Deus non de
negat gratiam, ut explicatur e. in materia de gratia disp. 10. cap. 1o.) acquirerent maiora auxilia quibus
postea possent non tamen omnes possunt proxime ea quae quae requiruntur ut ign. sit culpabilis quae ad id
requiruntur aliqua notitia saltem sub dubio de obligatione sciendi et adhibendi haec aut illa
media in ordine ad talem finem ut tamen suo et morali modo possit homo excitari ad diligentiam
adhibendam et ita dicta in hoc cap. 3. dub. 1o. qui non scientiam notitiam
neque sub dubio talis obligationis non dicitur posse proxime superare ign. quae requiruntur ut haec
sit culpabilis et ideo adhuc est illis invincibilis et inculpabilis quamvis in ordine ad illam
superandam non tenentur facere totum quod possunt adhibendo ~~medio~~ non media remota.
Sumitur hoc sensum, quis sub aliis mis cognoscitur sicut plano quem assignat Bas. 12ae to. 1o.
disp. 120. cap. 4. n. 32. Bal. disp. 6. q. 6. s. 1o. § 3 seqq. Med. 12ae q. 76. art. 2.
dub. ut. a. 5. et ad ultimum argumentum Cumel. ibid. disp. 3. a. 3. et ad arg. 2o. loco adducta
ad 1m. et ad 3m. 1m. 2m. 3m. et 4m. Azor. to. 1. mor. moral. lib. 1o. cap. 13. q. 2. et alii de
et in iustitia alibi ~.

Obiicies 2. omnibus et infidelibus imminens e. propositum fidei quod omnes tenentur scire notitia eorum

quae debent credere per alios ign.ᵃ e' penitus quod n' e' invincibilis —. Deinde explicando ans. quis illud omnibus sit impossibile quod in actu 1.° n' tn omnibus e' per se applicatus et ideo multi excusantur quod n' sciunt illis nota neque sub dubio ut etiam contingit in pleris alijs praeceptis circa ea, quae homines tenentur scire et facere —.

Quae autem sint illa, quae communiter homines tenentur scire exponit D. Th. 1. 2.ᵃᵉ q. 76. art. 2. corp. dicens homines tenentur communiter scire ea, quae sunt fidei et universalia iuris praecepta singuli autem ea, quae ad eorum statum, vel officium spectant quod ibi explicant Conti. et Med.ᵃ et Zum. disp. 1.ᵃ n. 1.° et Bas. disp. 121. cap. 1.° ubi ex toto dicit. omnes ex praecepto fidei debere scire sua mistᵃ fidei communiter in ecclesia celebrata quae in Symbolo et parvo catechismo continentur. de quo ut in proprio loco 2.ᵃ 2.ᵃᵉ q. 2. art. 7. et 8 ubi D. Th. et alij —.

3.ᵃ Diffic.ᵃˢ e' An possit dari invincibilis ign.ᵃ iuris Nati

R. affirmative quod communiter expᵃ et com. consensu docetur Azor. to. 1.° lib. 1.° cap. 13. q. 3. Bas in 1. 2.ᵃᵉ to. 1.° disp. 123. cap. 1.° n. 1. et quod ibi cap. 2. advertunt ignor.ᵉᵐ iuris communiter n' admitti in foro exteriori eo quod difficile ad modum sit illam probari. admitti tn de praesumptione in mulieribus et militibus et in minoribus 25. annorum. ceterum posse contingi ut ign.ᵃ quae in foro exteriori n' admittitur sit coram Deo absque culpa. affirmanti nequaquam ad id discernendum esse ut illa ign.ᵃ Legis censeatur invincibilis cuius nulla notitia nec ro. dubitandi in particulari, aut in communi occurrit. quod etiam observant Azor. in illo lib. 1.° cap. 16. q. 1.ᵃ et 2.ᵃ et alij —.

2.ˢ notandum e', ab alijs ut e' Bas. in praedicta disp. 123. cap. 1.° n. 2. ign.ᵃᵐ invincibilem et probabilem distingui in ut et utraque sit inculpabilis. et (ut ipse ibi disp. 124. cap. 2. n. 5. et 6) ~~[illegible]~~ ~~[illegible] tunc n' semper quis [illegible]~~ dicatur ign.ᵃ invincibilis respectu illius rei cuius nulla notitia neque in particulari neque in communi nec ro. dubitandi menti occurrit quod talis ign.ᵃ n' potest sua consultatione expelli. deinde consultatio supponit nullam quamdam apprehensionem rei nota. rei circa quam debet versari, quod aliter fieri ait disp. 123. cap. 2. n. 5. sed e' in nra potestate dilla consulere nempe quando tunc n' semper quis sufficienti quo morali et suo modo possumus excitari ad consultandum de illa re. at vero probabilis ign.ᵃ probatis e' respectu alicuius rei, cuius ho. sed aliquam notitiam defacta sufficienti diligentia et examine iudicat nihil tale esse et addit sufficientiam examinis qua ign.ᵃ redditur probatis debere discerni arbitrio prudentis, nec posse in hoc aliam certam regulam assignari.

et dp. 123. cap. 1. n. 1. supponit ex eo[rum] hom[inem] n[on] teneri ad summas delictas quas faciat totum quod in se e[st] sed sufficere et ad vincendam ign[orantiam] faciat id quod com[muniter] hoies provi[den]tissime verum facere. quod e[st] x[pt]a. sed dicta in hoc cap. dub. 1. et dub. 5. diff[icultate] 2. a d[ict]is

Verum alij int[er] quos e[st] Azor p. 1. lib. 1. cap. 12. q. 1. in 3[ti]a divis[ione] ign[orantiae] p[ro]pter eod. sumunt ign[orantia]m invincibilem et p[ro]babilem et iustam et ibi notat apud legis et canonum interpretes ign[oranti]as invincibilem appellari p[ro]babilem l. iustam eo quod leges et canones illam approbent. et bona fide excusat. e contra vero ign[orantia]s vincibilem appellari imp[ro]babilem l. iniustam sed in hoc so[lu]m est esse dissensio in modo loq[uen]di quod ign[orantia] invincibilis et p[ro]babilis sumatur uno modo late p[ro] eodem. alio vero modo ign[orantia] p[ro]babilis sumatur strictius eo pacto quo cum alijs illam sumit Bas. in p[raedic]ta doctrina.

4[a] Diff[icult]as. An dari possit invincibilis ign[orantia] facti.

R. affirmative. quod p[ro]bat exe[m]pla dicto[rum] consentit ut 2[a] aliquas ostendit Bas. 12[ae]. p. 1. dp. 124. cap. 1. v.g. in illo facto Gen. 29. q[uan]do Iacob accessit ad Lyam fuit ign[orantia] invincibilis facti q[uonia]m licet Iacob n[on] haberet ign[orantia]m iuris p[ro]hibentis accessum ad foeminam n[on] suam. sicut tamen ign[orantia]m invincibilem facti nempe in cul[pa]bili ignorando eam n[on] esse suam uxorem ut suppo[nitu]r ex co[mmun]i doct[rin]a quae illum excusat a culpa.

Est autem controversia an ign[orantia] invincibilis facti possit aliquem strigere q[uan]do dat operam rei illicitae. aliqui tenent sententiam negantem dicentes ign[orantia]s facti quae stringit aliquem dantem operam rei illicitae esse vincibilem et culpabilem. ― retinenda e[st] opposita sententia cum Silv. Alfon. de Castro. Covarr. et alijs. quos refert et seq[uitu]r Bas. in p[raedic]ta dp. 124. cap. 2. et colligit ex D. Tho. 12[ae]. q. 76. art. 3. ubi dicit posse stringere ut aliquis faciens aliq[ui]d quod sciat esse p[eccatu]m ac pro inde dans operam rei illicitae. sciat nihilo[minu]s respectu alicuius circumst[anti]ae ign[orantia]m talem quae quoad illam excuset a p[ecca]to atq[ue] adeo sit illam sit ign[orantia] invincibilis et hoc pacto dicit posse evenire ut aliquis p[er]cutiat aliquem sciens esse hom[inem] et ignorans esse suum patrem ita ut excuset a p[ecca]to parricidij n[on] tamen homicidij.

Quae autem ita p[ro]b[atu]r. nihil obstat quominus aliquis dans operam rei illicitae ad hanc respectu alicuius circumst[anti]ae. l. alterius rei ita se habeat ut nullo modo neq[ue] sub dubio veniat illi in mentem, aut p[raeter]missa sufficienti dilig[enti]a p[ro]babiliter existimat nihil tale esse q[uonia]m tunc respectu illius ign[orantia] n[on] e[st] voluntaria et con[seque]nter neq[ue] vincibilis neq[ue] culpabilis sed invincibilis. Confir[mat]ur ex eo quod su[pr]a in hoc cap[itul]o dub. 1. post 4. §. in notati

ibi positio dicta e ad hoc ut ignorantia sit invincibilis et inculpabilis si non sit ullo modo voluntaria nihil referre quod tunc quis det operam rei illicitae vel licitae ut observat Zumel ibi etiam ~

Unde mea est quae inquiri solet an si quis dans operam venationi illicitae casu occidat hominem possit excusari a culpa homicidii ~ respondendum est affirmative quia ex dicta contingere potest ut respectu homicidii sit ignorantia invincibilis. Suar. 3. p. to. 5. disp. 45 sect. 6. notat et Bas. ubi sup. in illa disp. 124 cap. 2. n. 4. nusquam in iure haberi illam regulam affirmativam qua aliqui dicunt eum esse irregularem qui occidit alium ex ignorantia invincibili si dabat operam rei illicitae. Sed si haberi sane regulam negativam quod non sit irregularis qui alium occidit ex ignorantia invincibili si alias non dabat operam rei illicitae, ergo hominem imitatur addidi ius, ut saltem secundum eorum sententiam discerneret in hoc casu homicidii non e culpabile ac proinde non inferre eam irregularitatem quae imponitur propter delictum homicidii ~

Cap. 4^m an ignorantia comitans excuset operantem a culpa ~

Quid intelligatur per ignorantiam comitantem explicavi supra in hac disp. cap. 1° et amplius constabit ex infra dicendis ~. 1.a sententia absolute negat per illam ignorantiam excusari operantem a culpa. Vid. Dict. 2. sent. dist. 22. q. 4. n. 5. Gab. et Greg. ibid. Nav. in man. cap. 6. n. 2. Cobarr. cap. alma mater. p. 1.a §. 10. n. 15. Conr. 1.2.ae q. 76. art. 3. Med. et alios ibidem ~. 2.a sententia absolute affirmat per illam excusari operantem eam sequuntur Almai. 1° moral. cap. 4. Petrus de Soto de ratione medendi 2. et 3. et alii ab illis citati ~. 3.a sententia distinguit aliud esse quod ignorantia comitans excuset simpliciter a culpa deum actus et internus a deum ignoratum aliud vero quod excuset aliquem actum specialem externum. 1^m negat. 2^m concedit ita Bas. 1.2.ae to. 1° disp. 125. cap. 2. et 3. Azor. to. 1° instit. moral. lib. 1° cap. 14. q. 4. Suar. infra citandus et alii ~. sane apud multos etiam 1.a et 2.a sententia non apparet differentia in re sed in modo loquendi accommodato ad diversos sensus, qui videntur posse haberi luce ex infra dicenda ~.

Sit ergo ignorantia comitans non excusat operantem simpliciter a culpa quoad actum internum complacentiae a deum malum excusat tamen quoad actum externum in executione ignoranter invincibiliter sequutum. Hoc ostendit Bas. et Azor citati in 3.a sententia et sequitur Suarez. 3. p. to. 5. disp. 4. sect. 8. n. 9. Salas dicto infra citando et alii videre non potest negari a plerisque ex iis qui tribuunt 1.a et 2.a sententia

ut ostendi post ex eorum doctrina et fundamentis collige ex D. Tho. 1a 2ae q. 76 art. 3 c.
ubi dicit ignorantiam comitantem non excusare a peccato quia per talem ignorantiam non privatur sic[?]
quae non prohiberet actum propter inherentem voluntatis in ipsum. quibus verbis dicit
operantem non excusari a peccato quoad complacentiam, quae est quaedam inherentia vo
luntatis in actum peccati. non tamen negat illum excusari a culpa quoad actum externum
ignoranter in executione sequutum, ut infra exponit.

Explicatur utraque ignorantia dicitur comitans quia comitatur effectum ignoranter invincibiliter sequutum
ex persona, quae tamen disposita ut non excludat illius complacentiam. unde si sciret talem effectum
esse sequuturum intenderet eius executionem ut exemplum est in hac quaestione cap. 1o v.g. quod aliquis exer
citans se projiceret sagittam in aliquem forum casu in vinculis ignorans, occidit suum
inimicum, talis tamen affectus complacentiae ultimae illius occiderem et si scirem id sequu
turum esse vellem exequi. Et talis affectus est culpa, quia libere complacet in alterius malo, cuius
executionem vellet si sciret esse sequuturum, quo ignorantia comitans non excusat operantem simpliciter
a culpa quoad actum internum complacentiae circa dictum malum. atque in hoc sensu locum
habet sententia asserens illam non excusare a culpa. cum hoc tamen stat, quod excuset a culpa
quoad actum externum ignoranter invincibiliter in executione sequutum. v.g. in casu praedicto.
illa externa occisio hominis excusatur a culpa homicidij in executione. id atque exponendum
et probandum est actus externus malus non est imputabilis ad culpam in executione nisi quando aliquo
modo aut directe, aut indirecte, seu interpretative censetur procedere a libera voluntate efficaciter
tamen a causa imperante executionem ut colligi ex communi aestimatione morali hominum quia actus externus
sive bonus, sive malus cum non sit liber nisi ratione interni non tribuitur alicui, neque merito
aut demerito nisi quatenus effectus alicuius actus interni efficacis saltem interpretativi. unde per se
non addit novum meritum, aut demeritum supra actum internum ut ex communi cum D. Thomas
expositum est supra in 1a 2ae q. 20. et quaestione 6 cap. 4. Et in praedicto casu ignorantiae comitantis
actus externus homicidij nullo modo censetur procedere a libera voluntate efficaciter tamen a causa
imperante executionem quia supponitur, eum, qui tali ignorantia invincibili ignorat sequuturum esse
homicidium ita libere, ut neque directe, neque indirecte seu interpretative tunc efficaciter
imperet occisionem hominis et fortassis eius quem invincibiliter existimat esse feram, quamvis habeat complacentiam
circa occisionem hominis quae tunc actus externus malus ita invincibiliter ignoranter sequutus excusatur
a culpa in executione.

Confirmatur et declaratur hoc ex. si Petrus habet hunc affectum ultimae Franciscus occidatur
a Paulo et id iungat non propterea Petrus erit reus homicidij neque irregularis si suo
imperio non fuit causa executionis. ita suo modo intelligi esse dicendum si ipse Petrus habens
affectum occidendi Franciscum casu aliud agens illum occidat ignoranter invincibiliter absque voluntate.

efficaciter imperante execut.em et morali in eam influente —.

Praedicta vis vim faciunt Suar. su.a utraq. in ii. ubi dicit in illo casu volunt. esse pctm mere internum quod nihil influit in eam act.em externam et ideo n. reddit illam praeaminosam et Bas. 1a.2ae. to. 1o. dsp. 125. cap. 2. in 2a voce ubi ait tunc esse externum homicidij n. esse culpatum, q.a n. procedit a volunt.e occidendi eam, quam putat esse feram idem 2um. ibi C. 76. art. 3. dsp. 1o. post ci.m 3. § moveor etc et § moveor ulterius et postea ad 2m. Acor. to. 1o. lib. 1o. cap. 14. C. 4. Salas 1a.2ae. to. 1o. tr. 3. dsp. 4. sect. 2. n. 17 et 18 —.

— Aliquae obiectiones solvuntur —

1o obij. auct.as Arist. lib. 3. eti. cap. 1o. post medium ubi ait diversum esse agere ex ign.a (quod denotat ign.am antem) et agere ignorantem (quod denotat ign.tis comitant.) et p.r hanc n. excusari pctum. faciat ibi et a post eius lib. 5. eti. cap. 8. ad finem ubi sic ait, quae n. modo ignorantes sed ex ign. comittunt sunt ignoscenda, quae v.o n. ex ign.a sed ignorantes faciunt venia minime digna sunt. q. sentit p. ign.am comitantem n. excusari pctum neq. quoad actum externum —

R. sensus eius e. n. excusari pctum ex eo quod aliquid fiat quo modocumq. ignoranter nempe q.do ign.a e. volunt.a et culpatus ut colligitur ex doct.a illius cap.is 8. ubi agit de nocumentis quae ab tunc q.do sequunt. fingant ignoranter. ut ex ebrietatis in fecerunt volunt.e in causa praefissa et ideo dicit n. esse venia digna. v.e su.a dsp. 4. cap. 3. ad ci.a 1m locum et conferens in hac dsp. cap. 5. in ci.e quo ad 1.m 2em —.

2o obij. auct.s D. Tho. 1a.2ae. C. 76. art. 3. corp. ubi ait ign.a quae n. e. ca. alicuius facti n. excusat a pcto et art. 4. corp. dicit ign.a quae n. e. causa peti sed comitanter se het nec minuit pctum nec auget —.

R. id ita intelligi quod ign.a comitans n. excusat pctum quoad internum affectum q.a n. excludit inclinat.em actualem volunt.is quoad complacentiam, pcti ut expositum e. su.a in ci.e adductis verbis ipsius D. Tho. et in hoc distinguitur ab ign.a ante, quae v. causa p. accns actus et excusans a pcto etiam interno, q.a removet scientiam mali quae si adesset hoc si scirem esse malum ut expositum e. su.a in hac dsp. cap. 1o —.

Ex.a dicta exponi poss. varij mi loqu.i aut.as qui poss. hanc locum in diversis sensibus —. 1o. sic mg loq.i ign.a comitans n. excusat sed causat, sed hanc locum quo ad actum internum complacentiae de malo ut dictum e. in priori § ec.is —. 2o alij mg loq.i ign.a comitans excusat, sed hanc locum quoad actum externum ignoranter involuntarie in execut.e sequentem ut expositum e. in posteriori §. eiusd. ec.is —. 3o alij mg loq.i ign.a comitans neq. excusat neq. causat neq. minuit, neq. auget pctum sed ita hanc locum

loquq. quod n. excusat neqz minuit ex toto, despendendo ex aliis internis cum quo stat quod excusaret ex parte nempe quoad actum externum. item n. excusat neqz auget ex toto, cum quo cohaeret quod n. excuset ex parte. hoc e quoad actum internum, displicentia m. fit ex parte atqz hanc sensuum diversitatem ex parte attingunt Zum. 12. c. 76. art. 3. disp. 1. c. 5 Valq. ubi sed. quis diversis tres.

Praeterea aliqui noe ign. comitantis intelligunt ea, quae e comitans cum solas habituali inclinat. volunt. in malum sine ulla actuali neqz formali neqz interpretativa quo pacto n. excusat actu, neqz arguit culpam actualem ut notat Sua. et utraeq. in ea. q. solas dispositionem habitualem n. quamq. actu. V. ad seq. tem breviter adspice.

3. obj. ign. comitans n. facit involuntarium actum externum in executione sequi nam ut supponitur sequitur ex forma bene q. illum affectu complacentiae ita ut si sciret eum sequentem vellet exequentem q. n. excusat illum a culpa.

Resp. distinguo ans n. facit involuntarium positive seu contrarie, facit tn. involuntarium negative quoad actum efficacem executionis nempe ut explicatum e sed. in hac disp. cap. 3. ad 3m. involuntarium dr aut positive, aut negative seu quis voluntas operantis cum ign. comitante n. sit ita affecta ut hoc actum contrarium, quo nollet eum efficem externum qui inde tunc n. dr involuntarium positive seu contrarie. tn. verum e illum tunc efficaciter n. intendi seu imperari seu sic quoad executionem dr involuntarium negative, hoc e, n. voluntarium actu efficacis executionis, quod satis e ad hoc quod aliquis externus ignoranter in executione sequens excuset a culpa quia n. e culpatus in executione nisi q. do. aut formaliter, aut interpretative procedit a libera volunt. efficaciter intendente seu imperante executionem ut probatum e sed. in ea. ex eo atqz quod sit voluntas affectu complacentiae seqz tunc operantem n. excusari a culpa quoad talem affectum complacentiae, si n. ipso habitu dr actu aut formali aut interpretativo censeat hic complacentia. nam actualis culpa n. tribuitur propter id, quod sit e in habitu, neqz ullus damnatur propter malum, quod faceret si nullo mo actu neqz formali neqz interpretative illud vult. ut notant aliud. Zum. Sua. Valq. sed. utari alibiqz, suo loco expositum e.

4. obj. si quis ign. comitante ignorans clericum suum inimicum latere in aliquo loco mitteret sagittam hoc affectu efficaci volo occidere praecincum ibi latentem. tunc ille casu ignoranter occidens clericum n. excusat a culpa talis homicidij neqz a poena excusatus q. illa occisio procedit ex affectu efficaci occidendi praecincumqz ibi latentem ubi includitur efficax intentio seu imperium occidendi eum clericum si forte ibi lateat seu in illa occisio fit cum ign. comitante ut supponitur q. ign. comitans n. excusat a culpa quoad aliquem externum ignoranter in executione sequentem.

Aliqui ut Suar. 3. p. to. 5. disp. 4. sect. 8. n. 10. respondent, esse

morali impossibilitatem talem casum, in quo quis habeat ign.am invincibilem et simul talem volun-
tatem, volo emittere sagittam si forte interficiam inimicum. quia inquiunt ad ign.am
invincibilem requiritur prudentiam et prudens iudicium morale certum quod dictet hic et nunc
nullum esse periculum occidendi hominem et cum hoc iudicio non potest esse illa voluntas quae
supponit dubium et moralem attingentiam ad talem effectum —.

Addunt 3. si concedatur ille casus contingere, tunc eum, qui casu occidit cle-
ricum non excusari a culpa homicidij externi neque a poena excommunicationis quia tunc occisio
procedit ex efficaci voluntate quae non requirit ign.am. Id sane generalem scientiam quod ea quae
suo modo videntur certa interdum deficiunt et quae vix impossibilia aliquando eveniunt.

Alij vero ut Azor p. 1. lib. 1. cap. 14. q. 4. concedunt moraliter eum in casu
et dicunt illum qui tunc ignoranter eo modo occidit inimicum non excusari a culpa
externi homicidij quia licet invincibiliter ignoret distincte eum esse suum inimicum
tamen voluntarie eum interimit eo ipso quod generali in voluntate habeat occidere
eum, quem hic in prospectu sive sit homo sive bellua —. addunt tamen non esse
sermonem de hoc casu in ea doctrina qua dicitur quod ign.am concomitantem excusare
actum externum quia illa doctrina intelligitur quando quis bona fide putat et non esse occi-
surum hominem sed belluam et si quis casu eum occidat cogitans de illo et hominem
habens affectum inefficacem utinam illum occiderem in tali affectu tamen comitatur ex-
ternas occisio neque hoc procedit ex imperio efficaci occidendi hominem et ideo ex-
cusatur a culpa externi homicidij et a poena excommunicationis. sic etiam Salas in 1.2
to. 1. tr. 3. disp. 4. sect. 2. n. 18. ait, id quod dicitur ign.am concomitantem excusare
a culpa effectum malum, intelligi quando effectus malus non est volitus voluntate mala, quae
sit causa illius —.

Sane si res. dicuntur videtur dato illo casu proposito in hac 4.a intell. contingere
asserendum esse tunc non excusari culpam externi homicidij neque poenam
excommunicationis propter rationem ibi assignatam, in qua etiam de re conveniunt Suar. Azor citati
et alij. neque hoc est contra doctrinam quae superius dictum est quod ign.am concomitantem excusari a culpa
malum actum externum ignoranter in executione sequutum. nam ibi ratione ign.ae concomitantis
intelligitur illa, quae est invincibilis circa actum qui neque generali voluntate efficaciter imperatur
sed per efficacem intentionem executionis casu attingit ac proinde non procedit a libera voluntate
efficaci, et a causa imperante executionem at ideo tunc actio excusatur a culpa ut
expressum est superius. interim et quae ibi causae non omnino est eam esse explanandam et probandam illo
modo omissis alijs minus probabilibus —.

Ex dictis colligitur quid dicendum sit in ea quaestione An censendus sit reus homicidij
et excommunicationis ille, qui casu ign.a invincibili occidit clericum de illo
cogitans cum hoc affectu utinam illum occiderem —. in qua p. e. i. a [illegible]

negans cuius verba Cov.a lib. 2 epist. c. 19. Med.a a.a 12 c. 76. art. 3. Zum. ibid. dp. 1.o Penq navar. lib. 2 de restit. cap. 1. n. 63 et alij — 2.a v.o opinio e affirmans cui adhaerent Covarr. cap. alma mater p. 1.a § 10. n. 15. versu. 10. propositio et alij —

Pro utraque dicendum est ita ut prior opinio locum habeat quando illa occisio non procedit ab aliquo actu efficaci imperante interfectionem clerici, tunc enim ex hoc supponatur actus omnino simplex complacentia externi homicidij clerici ignoranter inventi in executione sequutum excusat a culpa ut expressum est supra in 11.a art. v.o posterior opinio locum habet quando illa occisio procedit ab aliquo actu efficaci saltem generali imperante interfectionem cuiusvis in eo loco existentis si forte occidat clericum tunc enim occisio clerici non excusat a culpa externi homicidij et ideo neque ab excommunicatione ut dictum est ad 5.m obiectionem —

Cap. 5.m an ign.a cons. excuset operantem a peccato, aut illud augeat vel minuat ubi etiam solventur aliae difficultates circa dictam —

Notandum est 1.o ign.a cons. dicitur respectu actus voluntatis aut formalis aut interpretativi ad quem talis ign.a se habet cons. quasi aliquo modo per illum voluntaria ut expressum est supra in hac dp. 9. cap. 1.o et ex hoc D. Th. 1.a 2.ae q. 6. art. 9. ait ign.a consequenter se habet ad voluntatem in quantum ipsa ign.a est voluntaria. et subdit illam dupliciter posse contingere secundum duos modos voluntarij nempe formalis, aut interpretativi seu directi vel indirecti. quia ign.a cons. seu voluntaria ita dividitur ut alia sit affectata, alia v.o non affectata. Pro quo notandum est contingens affectata specialiter dicitur quando formali actu voluntatis expresse et directe est volita ut cum quis dicit volo ignorare hoc aut illud ut expressum est superius in 11.a illam c. 6. D. Th. dp. 1.o cap. 7. sect. 1.a n. 3. et 4. divisis ad illam atque dispositionem quando ign.a non est ita expresse et directe voluntaria non dicitur specialiter affectata quia sit voluntaria indirecte seu interpretative per liberam omissionem quia libere omittit debitam diligentiam addiscendi ac propterea dicitur ign.a negligens

Notandum est 2.o varios esse gradus ign.ae negligentis et varios modos negligentiae magis aut minus graves, specialiter atque et maxime ... in hac expositione quae est in quodam gradu gravis negligentiae qui ex mente et tenore ... dicitur ign.a crassa aut supina, quae nomina propterea indicant per metaphoram diversas causas ex quibus provenit ign.a nam dicitur crassa quia provenit ex magna desidia et pigritia fugiente laborem acquirendi scientiam et sumpta est metaphora ab ijs, qui sunt crassi et pingues quos comitari solet desidia et pigritia. dicitur v.o supina quando provenit ex nimio affectu et cura circa res terrenas et temporales in quibus mens, quasi supina ... reposita ... aut ... sive in supra

ē nec.ª ab ijs qui supini iacent et dormiunt, q si aliud ñ curantes, dixe tñ ꝑ...
aucupi solent ignorantia crassa et supina vnde eiusmodi proveniat. differunt autem hec an eius
ignorantia ñ affectata quę ē mortalr culpabilis et illa quę in iure intelligitur per
ignorantiam crassam et supinam ut docent Suar. 3. p. to. 5. disp. 4. sect. 10. n. 10.
an vero omnino sit dari aliquam ignorantiam mortalem mediam quę neque sit affectata neque
sit crassa et supina ut ostendunt alij quos ibi impugnat Suar. de quo alius
Loci, id disputare, nunc solum de ignorantia culpabili incidi, quę est sua explicatione diximus
in quirere an excuset operantem a peccato vel illud augeat aut minuat. Et
Locus hec suo modo de qualibet ignorantia culpabili sive mortali sive veniali.

Dico. ignorantia cons ñ omnino excusat operantem a peccato sed ceteris paribus
illud auget si sit affectata ad liberius peccandum si tñ ñ sit ita affectata mi
nuit. prior pars quod ignorantia cons ñ excuset omnino a peccato tradit ut certa ex omni
Locis infra citandis. Et probatur 1.º testimonijs sc.ᵉ ex quibus hec aliqua esse peccata
ignorantiae quę sint punienda aut quorum agenda sit penitentia aut petenda venia
ut ostendit ex locis suis relatis in hac disp. 9. cap. 1.º n. 1. sa. Et exª hoc D. Aug.
to. 1.º lib. 3. de lib. arb. cap. 18. quędam, inquit, per ignorantiam facta improbantur
et corrigenda iudicantur sicut in divinis auctoribus legimus ut ps. 24. n. 7. delicta
iuventutis meę et ignorantias ne memineris dñe quia talis ignorantia ñ omnino excusat a peccato
hec autem ē illa ignorantia quę ex vsu et horum dicit cons, vincibilis et culpabilis et de
hac loquitur Arist. lib. 3. eth. cap. 1.º post medium. vbi reddit rationem dicens
ignoratio quę in electione consistit ñ ē causa invitj sed pravitatis et lib. 5.
cap. 8. ad finem. dixit, ñ esse digna venia ea mala quę propter talem ignorantiam sunt facta
Sic etiam D. Thomas et alij 1ª 2ᵉ. q. 76. art. 3 et 4.

2.º probatur ratione talis ignorantia ē voluntaria aut actu formali aut interpretativo
id enim ex ipsis terminis supponitur cum dicitur ignorantia cons et ideo Arist. citatus dixit illam
residere in electione nempe aut formali, aut interpretativa quod malum cum tali ignorantia
factum ē etiam voluntarium et culpabile sicut voluntarius et culpabilis ē lapsus eius, qui
vellet currere velatis oculis per viam periculosam in qua existimat aut dubitat
se esse lapsurum. nam etiam si dicatur peccatum ignoranter factum quod ñ precedit expressa
notitia seu advertentia huius aut illius malitiae detrahere in particulari semper
tñ precedit aliqua advertentia mali moralis saltem sub dubio. vel periculo aut
post omnia ꝑ. 3. et ad 1.ᵐ et 2.ᵐ et in hac disp. 9. cap. 1.º ad 1.ᵐ dub. 1.º ex quibus locis
solata sit exceptio quę contra hoc obijci posset.

2.º vero pars quod ignorantia cons quę ē affectata ad liberius peccandum ceteris
paribus augeat, peccatum ē ex D. Thoma 1ª 2ᵉ. q. 76. art. 4. vbi id ita explicat

dispsat q̃d ign.ª directe disse e volunt.ª et cū aliquis sua sponte nescir
aliqd ut liberius peccet (sane ipsemet superius C. 6. art. 8. C. ait dñi ign.am
affectatam) vt augere voluntarium deperium, ex intensione em̃ volunt.is
ad peccandū prouenit quod aliquis vult subire ign.e damnū ppr libert.em
peccandi. item ibi Med. et Conr. et Zum. dp. 2. c. 2. Salas i. 2. tr. 1.
tt. 3. dp. 4. sect. 4. n. 40. Covarr. cap. alma mater. p.e 1. § 10. n. 17.
Cor.ª lib. 2. quast. C. 20. aliis referunt alij.

Ad hoc accomodat illud Iob. 21. n. 14. de impijs qui dixerunt Deo,
recede a nobis sciam vias tuas nollumus et cap. 34. n. 27. qui quasi
de industria recesserunt ab eo, et oẽs vias eius intelligere nolluerunt. Isaie
30. n. 10. nollite aspicere nobis quae recta sunt. loquimini nobis placentia
ps. 35. initio. dixit iniustus ut delinquat in semetipso. et n. 4. nolluit in
telligere ut bene ageret. c.ª quae loca multi Ssti et expositores intelligunt
id quod diximus e.

Id atq; intelligendum e ign.ª affectata ob liberius peccandum
e indicium ex quo colligitur aliquem maior affectus ad peccatū et maior contemptus diu.e
legis, et talis aff.s et contemptus per se auget peccatū. nam peccatū e gravius roẽ maioris
aff.s et contemptus quo e magis voluntarium ut constat. ergo talis ign.ª affectata ceteris
paribus auget peccatū ppr talem affum, quae limitatio e notanda. q.ª peccatū n̄
auget ppr talem ign.am ipsam sed ppr vehementiorem et intensiorem affum
ad liberius peccandū, cuius indiciū e ign.ª ita affectata. et sic notant Zum.
in pdicta dp. 2. ad 3m. et alij et in hoc sensu exponunt aliqui negantes
peccatū augeri p ign.am eius affectatam. nempe volunt peccatū n̄ augeri roẽ ipsius
ign.ae. sed roẽ aff.s intensioris pecti. neq; deest qui dixerunt alij dicentes
peccatū partim augeri p pdictam ign.am quatenus e affectata partim vero minui
p illam quatenus e ign.ª quo loquendi modo vtuntur Azor. tr. 1. lib. 1. cap. 14. q. 1. et alij.

Si tñ ign.ª sit affectata n̄ ad malum finem liberius peccandi sed ob
alium finem bonum, aut n̄ malum sic n̄ dr augere peccatū atqui hoc docent Cor.ª Zum.
et Salas sup.ª citati in 1. q. c.e et alij. vg. si quis affectet ignorare diem
festum l. ieiunij, ne cum ex sua fragilitate violaturus sit praeceptum, violet illud
tam expresse et graviter ac violaret sciens, item si affectet ign.am ad vitan
dum laborem addiscendi aut ppr aliqd aliud indifferens. vnde n̄ augeret maior
aff.s ad peccatū sed ad quietem l. aliud aliquod n̄ malum.

3.ª denique pars pdictae cc.is quod ign.ª oĩs q̃d n̄ e affectata minuat peccatū
e eius ex D. Tho. 1. 2. q. 76. art. 4. cap. vbi ait q̃d ign.ª n̄ e directe vo
lunt.ª sed indirecte l. p accidens tunc diminuit voluntarium et peccatum

2º. Si ē minor stempt. idem docent Conr. Med. Caj. & alij ib. idem Zum. q. 1. Cor. lib. 1. quaest. c. 20. — ad hoc faciunt aliqua loca ss. qbus tales ign. pponit ut rō ob qm pcta facilius ignoscant, nempe qa rōe illius n. sūt adeo gravia ac alias essent ut Luce. 23. n. 34. Pater dimitte illis n. em sciunt qd faciunt. & 1. ad Tim. 1. n. 13. misericordiam consequtus sum qa ignorans feci. ea quae loca N. Ds & alij expositores id significant & qm hac ign. n. dō excusat, dūi solet excusare n. a toto sed a tanto, quod ē minuere pctm —.

Pbr. cōr. aestimat. morali quia malum ignoranter factum pp ign. n. affectata etiā si sit negligens, n. censet tam grave ac si caeteris paribus fiat scienter. cuius rō ē, qa tunc defectu sciae malum n. ē ita directe & expsse voluntarium cum tanto stemptu honestatis & legis neq aliunde ē aliqd pponderans quo augeat malitia sic auget qdo ign. ē affectata ad liberius peccandum —.

Quaedam argumenta & difficultate

Dicitur 1. ign. etiā affectata n. auget sed minuit voluntarium & liberum ergo illa n. auget sed potius minuit pctm. ans pbat ign. etiā si sit affectata tollit cogm. qe requisitam ad rōem voluntarij & liberi. 2º voluntarium indirecte hoc ē in causa nempe qa defectu sciae ē voluntarium adulterium & alia opa prava qdo fiunt scienter censent cōr. aestimat. magis voluntarium ē directum qm indirectum —. 3º hac rōe homicidium, delgatio & alia maiori stemptu honestatis & legis qe sit expsse & directe volunt. quod tn n. hēt qdo sit facta p ign. etiā de industria affectatam.

Rs neg. ans & sermo sit de ign. affectata ad liberius peccandum quia dictum ē in 1a. pº et. —. ad 1. vº pbat. Rs disting. quia ign. tollat cogm. determinatam huius aut illius pcti sub ratione rōem particularem n. sit tollit dem cogm. pcti aut in cōi aut sub disiunct. sive sit hoc sive illud, ipse supponit voluntas affectans ignm. ad liberius peccandum qa dicat nolle scire sive qd pctm sit sed quodcumq sit etiā valde grave volo gravius peccare & stimulo sua sciare obijcientis talem, aut talem gravitatem atq ex hac vehementia atqe intentione affectus ad liberius peccandum auger pctum ut ostendit ex adductis in 1a. pº c. ij. —.

Ad pbat. cm Rs 1º disting. pº id quod fit ignoranter n. sit directe voluntarium sciare & expsse sub sua particularem rōem quae ut suppo

n'e certae cognita, adhuc tamen potest esse voluntarium non solum indirecte in aliqua causa hujusque volita, sed directe in ipsomet sub diversis unitate illud includente & tanto pluquam intentionem. atque hoc pacto illud includit voluntas affectans ignorantiam ad liberius peccandum et sic hoc omnium habet id quod dicitur fieret eum, qui affectat ignorantiam ad liberius peccandum magis directe et specialiter fertur in ipsum peccatum quam in ignorantiam quae fertur in eam tamquam in medium ad liberius peccandum ac proinde magis directe et hujusque fertur in peccatum juxta illud axioma propter quod unumquodque tale et illud magis. atque id notat Caietanus 1a 2ae q. 76. art. 4. dub. 2. ad 1um et alii. —

R. 2o. quamvis absolute accideret id quod fit ignoranter esse volitum solum indirecte non sequitur inde illud semper esse minus voluntarium quam quodcumque aliud scienter et directe voluntarium. nam aliunde potest praeponderare aliquid ratione cujus illud reddatur magis voluntarium et sic quando affectat ignorantiam ad liberius peccandum praeponderat vehemens et intensus affectus ad peccandum ratione cujus illud peccatum reddit magis voluntarium quam aliud scienter et directe voluntarium quando quod ceteris paribus non habet tam vehemens et intensum affectum. —

Ad 3um probationem. R. illam exponendo quod dicitur illa peccata scienter facta censeri magis gravia quam quando fiunt ignoranter atque ignorantia affectata id locum habet quando ignorantia non est affectata ad liberius peccandum. nam si sit affectata ob finem liberius peccandi potius tunc censentur graviora ut ex D. T. et aliis ostensum est in 2a parte ecc. —

Vi. arguitur: si ignorantia quando non est affectata ad liberius peccandum minueret peccatum sequeretur quod quando ignorantia de obiecto sui se gravi est solum venialis tunc peccatum illam sequens ita minueret ut solum esset veniale atque si alias sit mortale. at id videtur falsum, quia sic concedendum esset aliquando adulteria homicidia et alia ex se gravissima esse solum peccata venialia propter ignorantiam venialem. — R. conced. sequelam et dicetur diff. sequenti. —

2a Difficultas est. an ignorantia quae est peccatum veniale excuset peccatum illam sequens nempe mortale quamvis in materia gravi —

R. affirmative ut colligitur ex doct. Silvestri verbo ignorantia et verbo periurium n. 1. et verbo obedientia n. 3. Nav. in man. cap. 12. n. 6. Bal. 1a 2ae disp. 6. c. 6. q. 3. § sequitur ex his et aliorum. probatur quando ignorantia est invincibilis excusat ideo, aliter assero ut constat quando quae est vincibilis venialiter excusat a peccato mortali quando tunc peccatum non est absolute voluntarium nisi ut est volita ignorantia quae tunc solum est volita ut venialis —

Consi. qd ppr defectus deliberationis vel plenæ advertentiæ fit ut possit esse veniale id, quod aliàs est mortale v.g. motus infidelitatis vel odij contra Deum sine plena deliberatione qa tunc non datur cognitio vel advertentia sufficiens ad veniale ut excitavi dictis est sup. disp. 5. cap. 7. et disp. 7. cap. 3. § 2a.

Id verò quod Caiet. 1. 2ae q. 76. art. 9. dub. ult. dicere videtur posse contingere ut ignorantia sit tantum venialis atque ideo illam sequens sit mortalis quia de obiecto gravi inter se malo contra ius naturæ vel non se habet ut circumstantia peccati ab aliquibus ut Zum. ibi post disp. 2m in dubio appendice concl. 2a. ita exponitur ut velit illud ex suo genere seu obiecto esse mortale non tamen et de motu infidelitatis quia est sine plena advertentia. nam id non esse necessarium ostendit ex doctrina ipsius et Cai. Concilij citatis in supradicta disp. 5. cap. 7. et disp. 7. cap. 3. § 2a.

Dices peccatum de obiecto ex se gravi v.g. adulterium quod fit ab homine sciente ignoranter venialem est eiusdem speciei ac quod fit sciente quia datur idem obiectum aequo tamen species peccati supponit. nam peccatum mortale et veniale non est mortale eiusdem speciei.

Resp. negata mai. et mi. neg. cons. quia nihil obstat aliqua peccata esse ex obiecto eiusdem speciei inter quae unum sit mortale et aliud veniale. v.g. motus infidelitatis non plene deliberatus est peccatum veniale at plene deliberatus est peccatum mortale et tamen sunt eiusdem speciei ex obiecto ut exposuimus est sup. disp. 5. cap. 7.

2a. Difficultas est an semper peccatum factum ignoranter culpabili ignorantia sit eiusdem speciei cum peccato scienter facto.

Haec difficultas datur connexa cum alia an ut obiectum aliquod det speciem actui requiratur ut sit expresse et directe volitum vel satis sit quod implicite et indirecte sit volitum de qua diffusè diximus est supra in 1. 2ae q. 18. D. Tho. disp. 2. cap. 2. sect. 4. diff. 2. ubi relatis sunt variæ sententiæ. nunc breviter dico est peccatum factum ignoranter culpabili ignorantia est eiusdem speciei moralis intra cum peccato scienter facto cum idem obiectum datur in diversis gradus individualem gravitatis.

Haec concl. procedit de peccatis quae fiunt culpabili ignorantia iuris naturalis est contra 1. 2ae q. 76. art. 9. ubi Caiet. Med. et Zum. disp. 1a concl. 2. et alij. de peccatis verò quae fiunt ex ignorantia iuris positivi quamvis Caiet. et alij ibi aut absolute negent illa esse eiusdem speciei cum peccatis scienter factis aut sub limitatione dicant illa non esse eiusdem speciei nisi reductivo ut loquitur Med. et alij ibi tamen quod absolute sint eiusdem speciei docent Cor. lib. 2. quaest. c. 24 § 3. Azor. to. 1o. lib. 1o. cap. 14. et alij. idem quod dico esse de peccatis quae fiunt ex ignorantia non iuris sed facti. tradunt ipse Azor in illo cap. 14. et Val. 1. 2ae disp. 6. q. 3. § cum atque quamvis id negent Caiet. et Med. ubi supra et Cor. in illa c. 24. § 4.

Ex quo patet, dispar si sermo sit de spē positiva quam peccatum proprium mali importat, hoc est deformitatis positiva illa attendit ex eo quod actus amplectatur obiectum malum huius aut illius speciei moralis ut constat ex communi doctrina suo loco tradita quia peccatum ignoranter factum amplectitur obiectum eiusdem speciei moralis cum illo quod amplectitur peccatum scienter factum sed eandem positivam speciem moralem intrinsecam ut tale obiectum inde atque communiter infert habere etiam eandem speciem privativam, quae formale peccati. nam ubi positiva deformitas est eiusdem speciei moralis infert etiam privationem eiusdem speciei moralis ut ostendit inductio et alibi saepe expositum est.

Neque obstat quod peccatum ignoranter factum amplectatur implicite et indirecte illud obiectum. at vero peccatum scienter factum amplectatur expresse et directe. nam haec sola diversitas quis dicat diversum gradum individualem malitiae, quia caeteris paribus, quo minus voluntarium est minus grave amplecti idem malum implicite et indirecte quam explicite et directe. non id non impedit quominus eadem sit species moralis intrinseca ex ordine ad illud idem obiectum. sicut enim homicidium commissum ex ignorantia culpabili quia sit implicite et indirecte voluntarium est eiusdem speciei moralis intrinsecae cum homicidio scienter facto, quod est expresse et directe voluntarium ut concedunt ex communi doctrina etiam adversarii locis supra citatis. idemque inductio ostendit in adulterio, fornicatione, et aliis peccatis ignoranter factis, secundum communem regulam quae communiter conceduntur esse eiusdem speciei moralis intrinsecae cum talibus peccatis scienter factis. sicut atque quae id concedit potest etiam suo modo concedi de peccatis commissis ex ignorantia iuris positivi et ex ignorantia facti. si comparentur cum peccatis scienter commissis circa idem obiectum quia nulla urgens ratio afferri videtur ob quam non sit ratio communis concedendum.

Quaedam atque rationes dicuntur quae ab aliquibus assignari solent reiici possunt ex iis quae dicta sunt in hoc cap. et aliis praecedentibus. item circa materiam 1. 2. disp. 2. cap. 2. sect. 4. praesertim diff. 2a ex quibus locis sed solutio argumentorum quae opponi possunt et nunc ob brevitatem ommittuntur.

Nota autem est limitatio posita in illis verbis peccatum factum ignoranter ignorantia culpabili est eiusdem speciei moralis intrinsecae cum peccato scienter facto circa idem obiectum. nam alia ratio erit si peccatum scienter factum attingat aliud obiectum diversae speciei moralis sive sit motivum formale sive quod male sufficiens ad dandam aliam speciem habentem proprie moralem. nunc enim fit comparatio inter peccatum ignoranter et scienter factum circa idem obiectum ex quo culpabili ignorato sumitur species peccati et dicimus illa circa illud idem obiectum esse eiusdem speciei moralis intrinsecae et ideo addimus etiam particulam intrinsecae ne sit dissensio ex modo loquendi cum aliquibus qui appellant illa diversae speciei sub quadam ratione moralem extrinsecam sive secundum effectum quia malum variat morale iudicium ad eum modum quo de peccato veniali

et mortali dicit illa quo ad ss. ca. idem obm. Scie eamd. spem moralem et intram ex ord. ad illud. differre tn spe quo ad quandam rem moralem extras diversos effectus ut ex ptis e. sed. disp. 5. cap. 7. circa quintam pm cl. 3. et ad 1m in 1. replica et ad 2m.

3a. Difficultas e. an dum sit pecta ignoranter facta esse so redductive in ead. spe in qua ss. pecta scienter facta ca. idem obm ut asserunt aliqui sua citati in ii precedentis difficultatis an vero dicendum sit esse per se in eadem spe ut docent alij ibidem relati. Certe apud multos videri dissensionem in modo loquendi et utrumq. mus posse scie locus in diverso sensu. nam dici pot illa per se esse in ead. spe qua per se, scie, sm rem intras ex ord. ad illud idem obm n ss. in alia spe morali sed participant vere illius rem et hic locus scie pst id, quod Bas. in 1a e. to. 1o. disp. 126. cap. 3. n. 9. dicit pecta n collocari redductive sub spe sed quodlibet scie suas spm dicit et per se.

Sed eius hoc pst ex stare quod illa quodam modo dicant pertinere ad eam spm redductive qua ulic morali illa spes tribuit simpli pars plene et perfecte eam participantibus cum plena et perfecta rone voluntarij qualia ss. pecta scienter facta et spatio etiam alijs pectis ignoranter factis tribuit redductive ut loquunt Caig et alij, quos refferet et seqr Zum. in 1a 2ae. to. 1. q. 76. art 4. disp. 1. cl. 3. ad eum modum quo motus infidelitatis et odij s.a Deum qui e cum deffectu plena advert. et deliberat dicitur esse redductive in spe infidelitatis et odij spatiae eius, qui e cum plena advert. et deliberat. cui simpli morali aff. tribuit talis spes. V. sed. disp. 5. cap. 7 ad 1m ca. pm replicam.

4a. Difficultas e. an cum igna culpabili ca misteria fidei possit esse pectum haereses ubi et cum aliqua dam alijs pectis in sentiam affirmativam aggare vr Bon. a. 4. s. d. 13. in exps. sec. litt. sub. 4. Sto. in 4. d. 22. q. 2. art 3. post 5. cm et alij.

Sed sentia negans et seqda e. communior apud aucts quos refferet et seqr Bas. in 1a 2ae. to. 1. disp. 126. cap 2. quae ita explanda et probanda e. pectum haereses proprie et strictae denotat pectum s.a fidem n ut cumq. sed eum primaria quae tunc proprie stringit qo aliquis sciens aliqd esse tam de fide receptum ab ecclia catholica dissentit ab illa et n e paratus corrigi illius aute. ut colliges ex ijs quae docent D. Ths. et alij in 2a 2ae. q. 11. art 2. ad 3. unde refferet. cum qui in ma fide

errat ignorans culpabr se sentire contra ecclam catholicam non hereticum proprie peccatum heresis de quo ex institutio 2a 2ae loco citato.

Dico iam sententia quandam ut velit cum ignorantia culpabili esse posse peccatum heresis hierendo heresim late pro errore culpabili contra fidem ut cum quo cumque stet quod non sit heresis stricte in gradu pertinaciae per quem amittitur fides.

Pro hac tralys diffusio in hac materia notandum est quandam nota peccatum sub tali aut tali statu seu constatu ita ut talia nota non tribuantur alijs gradibus peccatorum etiam in eadem specie unde etiam in sententia asserente ad eandem speciem moralem pertinere ad quam pertinet heresis pertinere etiam alia peccata contra fidem. V.g. illud peccatum quo quis omittit confessionem fidei quando eius praeceptum urget vel illud peccatum quo temere praebent assensum errori contra fidem sine pertinacia. absolute loquendo haec peccata non esse nec dici proprie heresim quia heresis proprie denotat non solam speciem peccati ut cumque contra fidem sed in gradu pertinaciae sicut dicto de quo 2a 2ae q. 11. art. 2o.

2o notandum est ad contrahendam speciem alicuius peccati exigi ut obiectum ad eam speciem requisitum sit voluntarium aut expresse aut directe quod supponit determinatam cognitionem talis obiecti aut indirecte quod licet possit esse in eo qui determinate ignorat illud obiectum esse tale tamen praesupponit aliquam illius cognitionem sub dubio vel periculo, aut sub obligatione inquirendi ne committatur hoc aut illud peccatum ut dicitur sicut dictum in hac disputatione 9 cap. 1o ad 1m dub. 1o. unde fit quod operans cum ignorantia culpabili contrahat eam speciem peccati cuius periculo saltem dubitanter cognito se exponit. V.g. speciem homicidij contrahit ille qui absente eius periculo incaute excutiens venatur cum ignorantia enim culpabili occidit hominem sive id contingat illi dante operam rei aliis illicitae sive licitae ut notat Zum. 1a 2ae q. 76. art 4. disp. 1a. post 3m. cum alijs.

Quis etiam aliqui ut Bas. 1a 2ae to. 1. disp 101. cap. 5. et 6. distinguant ita ut asserant in peccatis quorum malitia consumatur exterius ut est homicidium eandem speciem contrahi sive obiectum sit expresse voluntarium ut cum fit ex certa scientia sive implicite ut cum fit ex ignorantia culpabili. non tamen in peccatis quorum malitia consumatur interius ut est odium contra Deum et proximum et specialiter invidia etc. tamen idem etiam suo modo cedi potest de istis quia etiam in his contingere potest ut cum ignorantia culpabili detur id quod satis est ad contrahendam eorum speciem in aliquo gradu quamvis non in eo in quo ista peccata sciens cum expressa et directa intentione. nihil enim obstare videtur quominus id suo modo fiat et in alijs peccatis contingit cedi ut amplius ostendetur ex notabili sequenti.

3o notandum est aliqua esse peccata quorum species moralis non petit hoc aut illud peculiare motivum sed potest esse cum quolibet motivo. V.g. iniusta acceptio rei alienae et iniusta occisio hominis ex quocumque motivo fiat servat speciem moralem furti et homicidij quamvis species quasi physica variet ex diverso motivo fiali ut dicta disp. 3 cap. 1 scilicet

n° 2°. et sect. 3. diff. 2. alias ss. spēa quod sps moralis peti hoc aut
illud peculiare motivum aut expressa aut directa intentione aut habem peculiare
quodam modo implicita et indirecta ut cum quis advertit se exponere illi pec-
culo. nam alias posset dō eo peculiari motivo ss. rōes gnales quasi transtales
inclusa aut in omnibus aut in multis spēbus peccatorum. Ut peccatum in spē odij proximi
proximum e cum quis vult illi malum quia illi malum e ex peculiari motivo displi-
certae personae seu propter aliquam sibi apparentem rōem boni in hoc quod alteri
eveniat malum. at velle illi malum non quia illi malum e sed ob aliquod propriu
bonum utile aut delectabile iunctum cum eo malo e quaedam rō gnalis inclusa
in aliis spēbus peccatorum ut in furto, homicidio, adulterio etc.

Peccatum peccati spē inobedientiae e cum quis transgreditur praeceptum superioris
ut non se illi subijciat seu ut illum contemnat ex peculiari motivo alicuius boni
apparentis in hoc quod e non subijci seu non obedire alteri seu illum contemnere
at transgredi praeceptum ad vitandum laborem seu ex aliis motivis e rō gnalis
inclusa in aliis spēbus peccatorum et dr inobedientia gnalis seu transtalis sumpta
ut exprim e Suarez ua. p. 18. D. Va. disp. 2. cap. 2. sect. 3. in 2. resp.
et sect. 9. diff. 2. ad fin. et in hac ma disp. 2. cap. 6. sect. 2. diff. 1. [illegible]
et alibi. sicut etiam e de rōe ingratitudinis et scandali quae sumuntur uno modo specialiter
pro quadam spē peti quod e ex peculiari motivo quod petit ab ea spē. alio modo
gnalr pro rōe inclusa in pluribus spēbus peccatorum. V. Salas. cap. 2. tr. 1°. [illegible]. 2.
disp. 3. sect. 4. an° 80.

Hoc supposito dico e cum ipsam eorum peccatorum quae petunt aliquod peculiare
motivum sive eorum malitiam sumas intrinsecus sive extrinsecus posse dari aliquem
gradum reperiri cum ignorantia culpabili. prob. 1°. si quis ex ignorantia inculpabili faciat
aliquam opam quibus se exponat proximo periculo habendi odium speciale contra Deum
aut specialem inobedientiam aut specialem ingratitudinem aut speciale scandalum contra
habet ipsam malitiam horum peccatorum quae ex peculiari eorum malitia tali exposito convenit
et simili rōe qui ex ignorantia culpabili se exponit periculo proximo [illegible] in rem tua
contrahit illam ipsam.

2° si alicui ad ostendendum obedientiam aut gratitudinis imponeret speciale pre-
ceptum ne egrederetur ex aliquo loco tunc ille contrarium faciens cum ignorantia culpabili
eius praecepti contraheret peccatum specialis inobedientiae et ingratitudinis sic contraheret peccatum
contra religionem si ex ignorantia culpabili transgrederetur praeceptum quo ob cultum Dei prohibe-
ret cultum in ecclesia.

3° si quis ex culpabili ignorantia omittat actum obedientiae aut caritatis aut gratitudinis

9.do Nb obtens^em subiectionis aut ppr Dei bnir.^em C. ppr recompensat^em beneficij,
tenet ad tales atq tunc illa omissio Ser ppm malitia specialis in Obedientia
.l. caritatis aut ingratitud.^is st qd.^o omittit actum quem db honestatem iusta
deberet haec trahit malitiam iustae oppositae iustae. V^c. sd. qq. 4. cap. 1. a. 2.

Q. 77. D. Tho. de ca. pctii ex p.^te app9 sensitiui.

INter c.ās interna pctii numerat passio appg sensitiui de qua D. T.
in hac q.^e uberiter explanando suppositis iis quae alibi cca hac tradimus. —

Disp. 10. De passione appg sensitiui pro ut est causa peccati

Cap. 1.^m quo pacto passio appg sensitiui moueat volunt.^em ad pctum atq id dicat pctum ex passione seu infirmitate.

1.^a pp. passio appg sensitiui mouet volunt.^em ad pctum non directe illam trahendo et mouendo sed indirecte q.^a appon.^it aliqd sensibile diuertens a bono honesto et excitans ad malum cui tn voluntas libere pt resistere ne peccet. ita D. Th. et alij. hic q. 77. art. 1. et supra q. 9. art. 2. et q. 10. art. 3. et alijs locis quae ibi retulimus qq. 4. cap. 2. et qq. 5. cap. 2. ad quae loca et alia infra citanda remittimus plura ab hoc sumenda. —

D. Th. in hac q. 77. art. 1. id explicat et probat duplici mo. 1. inquit, mg. e ex parte cuiusdam abstract.^ionis seu abstract.^em q.^a cum pot.^ae aiae radicantur in una et ead. substa. aiae, quo hac vehementius passi.^em appg sensitiui applicat ad aliquod bonum sensibile, eo magis distrahitur et auertitur ab actu pot. rationalis cca bonum honestum. q.^a quo aliqua virtus dispergit ad plura eo minor e ad singula. et quo magis intendit cca vnum eo minus pot cca aliud. hac ro pecul.^r habet vim supposita opin.^e quod substa. aiae sumat im.^te cum suis singulis potis ad eas atq ut exprs e in lib. de aia. vnde fit ut eius vis pluribus aut vehementius circa vnum intenta, fit minor ad singula.

2º, inquit, mº ē ex p̄te ipsi voluntatis quod ē bonum rōe assensum eius quod ob passionem appetitus sensitivi impedit assensio et iudicium rōis. Sic ad distinctionem a priori sit locus quod passio appetitus sensitivi ē occasio ut variet iudicium rōis ita ut formet iudicium aliud oppositum ei quod extra passionem haberet. nam passio appetitus sensitivi aut tali aut tali dispositione seu commotione corporea quæ in intellectu possibile variet iudicium rōis tū variando iudicium phantasiæ seu æstimativæ ē occasio ut variet iudicium rōis quia æstimativa iudicat de rebus in particulari prout conveniunt animali sic vel sic dispositio et affecto. v.g. quando aliquis ē affectus vehementi passione iræ iudicat sibi convenire vindictam quam alias extra talem dispositionem respuit et ad id iuvant tales aut tales spiritus multum proportionati, qui tunc excitantur et commoventur. inde autem fit occasio variandi iudicium rōis —.

Confirmatur ex illo sap. 4. n. 12 inconstantia concupiscentiæ transvertit sensum et Dan. 13. n 56. ad Rom. 7. n. 23. Iacob. 1. n. 14. et ex iis P. Gu. a Sac. loco. item ex Arist. lib. 1º artis rethoricæ ad Theodectem cap. 6. ad fin. et lib. 2. cap. 1. circa finem. ubi ait, affectibus hōes commoti differenter iudicant. et in toto eo libro 2º. facta inductione per varios affectus exponit quomodo secundum illos varia sint hōum iudicia. pr.a lib. 3. eti. cap 4 et 7. et lib. 7 cap. 3. et 8. unde fit illud dictum. qualis quisque ē talis ut ei finis aut dignus aut indignus amor, cui consonat cōe proverbium, quo dici solet hōes varie iudicare de rebus secundum varias passiones et dispositiones quibus afficiuntur. pro quo v. alia locis Arist. citatis in 4. propositione et apud Salas cap. 2. to. 1. tr. 5. disp. 1. sect. 4. n 35. et 36. —.

Ad predictos modos reducuntur alii quibus dicitur passionem appetitus sensitivi esse causam peccati. ob molestam et importunam instantiam a bonum sensibile cui tandem cedit voluntas. quæ libere posset resistere. ad quod acomodat illa historia sacræ ex lib. iudicum cap. 14. de Sansone cedente importunæ flagitationi Dalidæ., item ob quandam simpatiam per quam eidem aīæ pr.a ob ligamen usus rōis ut infra post 2m propositionem. —.

2a propositio peccatum ex passione dicitur etiam ex infirmitate et ē illud ad quod voluntas allicit instigante passione sensitiva inordinata, quæ dicitur quædam aīæ infirmitas. ita D. Ts. 1a 2æ. q. 77. art. 3. ubi ipse D. Ts. id explicat dicens quod passio inordinata dicitur suo mō infirmitas animi ad similitudinem infirmitatis corporis propria quod debilitet et impediat executionem rectæ operationis. et ad id per quandam analogiam suo mō acommodantur ea quæ tribuuntur infirmitati corporis ex Arist. lib. 10. de Hist.a animalium cap. 1. et alibi —.

Confirmatur variis auctoribus quibus passiones inordinatæ dicuntur animi infirmitates

Egritudines, morbi, langores. D. Isid. lib. 2. de sum. bono cap. 17. D. Aug. to. 8 in ps. 118. conc. 3. et to. 4. lib. 83m qq. um q. 26. D. Greg. lib. 25 mora. cap. 11. Amb. lib. 4. in Lucam in ea verba. Socrus autem Petri tenebatur magnis febribus cupiditates appellat animi febres et langores. pro ad hoc faciunt alia, quae afferunt ab aut. 1a 2ae. S. Th. q. 43. et cap. 2. q. 77. art 3. ibi de pecc. ex pass. seu infirmit. quod distinguitur a pecc. ex ignorantia et malitia. —

Quaerit D. Ts. hic q. 77. art. 2. an ro possit superari a pass. contra suas scias et Ret sciam impediri posse per passionem tribus modis distractione, contrarietate, ligamine. distractio est quando ara passioni appetitus sensitivi intenta devertitur a consideratione boni honesti ut dictum est supra post opm. am. 1. in priori modo —. contrarietas est quando occasione pass. varia iudicia, ita ut sit contrarietas quod aliqui homines tali pass. hic ut expressum est ibid. in posteriori modo. at non est necess. ut peccans sciat errorem falsi iudicii ut explanatum est supra dp. 9. cap. 2. —

Ligamen ex pass. ut ait D. Ts. in illo art. 2. dr quando occasione vehementis passionis facta immutatione corporali ligat hoc est impedit ro ne libere exeat in actum. nam sicut in somno et ebrietate id contingit, ita etiam suo modo potest contingere in aliqua vehementi pass. vg irae et simili. ubi ro sic ligatus et impeditus, tunc voluntas nequit libere resistere passioni. ac proinde tunc non peccat. ut notant D. Ts. et alii ibi et art. 7. et superius q. 10. art. 3. ubi dp. 5. cap. 2. id expressimus. v. Salas cap. 2. to. 1. tr. 5. dp. 4. sect. 3. n. 36. Quoniam vero omnino passiones appetitus sensitivi fiant cum immutatione corporali tr. 9. dp. 2. sect. 2. n. 1. 2. et 6. —

Quomodo autem quo appetitus sensitivus suis passionibus dicatur inclinare in pecca et vitia et repugnare spiritui v. alia quae expressimus supra in hac ma dp. 1o cap. 6. post 4m obiectionem —.

Obj. nullum est peccatum hominis in hac vita quod non sit ex aliqua pass. appetitus sensitivi instigantis quia non bene assignatur peccatum ex pass. ut distinctum ab aliis. ans pbr intellectus hominis in hac vita non hct ullum actum nisi praevio actu sensus et phantasiae ex Arist. et aliis. lib. 3. de aia cap. 9. et 10. et neque voluntas nisi praevio actu appetitus sensitivi qui dr passio ipsius appetitus. —

Resp. neg. ans quia voluntas ipsa libere potest hcre actum pravum circa aliquid non sensibile aut etiam circa sensibile quin ex parte appetitus sensitivi non praecedat passio instigans sic D. Aug. lib. 5. lib. 14. de civit. Dei cap. 2. 3. 4. et 5. docet non omnia pecca oriri ex incitamento carnis. sed aliquando voluntatem ex se ipsa pravis motibus agitari. sic etiam ex communi doctrina cum D. T. infra q. 78. art. 1. reddit peccatum ex malitia quo etiam homo peccat sciens absque impulsu passionis ut exponet ibi.

dp. 11. cap. 1. ad 12 at. v. antes. R. neq. etiam q. n. e tanta connexio inter actus voluntatis et appetitus sensitivi. q. est inter actum intellig. et phantasiae in hac vita q. ipsis intelligentes nostri ad aliquid in hac vita intellig. n. possunt agi nisi media phantasia suggerente illud aut aliquid ante. l. ipsi et quodam ad illud movens. at cum voluntas sit libera potest velle aliqd. etiam si n. praecedat passio appetitus sensitivi ad illud instigans — addo etiam in usu morali quo plerumque id quod parum est pro nihilo reputatur q. praecedit aliqua tenuis et remissa passio n. denominari peccatum ex passione quod potius provenit ex malitia. —

Cap. 2. an amor sui sit primum omnis peccati et quo pacto concupiscentia carnis concupiscentia carnis, et oculorum et superbia vitae sit causa peccati —

Certe inordinatus amor sui est primum omnis peccati. ita D. T. 1. 2. q. 77. art. 4. et pluribus locis quae in margine illius art. citantur. ratio D. Thomae est quia omne peccatum procedit ex aliquo inordinato appetitu alicuius boni. talis autem appetitus procedit ex eo quod aliquis inordinate amet seipsum cui vult bonum. nam amare aliquem est velle ei bonum. —

In explanda hac conclusione sunt varii modi apud auctores in illo art. 4. ubi Conin. Medazum, et alios. Sed plerique vix paucis probates [illegible] exalibi dictis ac dicendis. Videtur autem ut id inexplanandum n. quod in quolibet peccante semper ad quodcumque peccatum praecedat specialis actus amoris proprii diversus ab aliis actibus, n. enim est unde ostendatur id semper contingere. Sed q. in quolibet peccato aut praecedit aut includitur actus l. formalis l. interpretativus quo peccans ideo inordinate aliquid amat aut facit l. ommittit q. aut formaliter aut interpretative fert in aliquid saltem apparentem rationem boni et inclinationem ipsius amantis q. seipsum praeter legem Dei quod morali est seipsum inordinate amare et supposita hac explatione solvi possunt multa argumenta quae obiici solent contra praedictam conclusionem —

Confirmatur 1. eadem conclusio variis testimoniis Scripturae et Patrum quibus amor inordinatus sui videtur assignari ut primus et radix aliorum peccatorum. 2a ad Timo. 3. n. 2. erunt homines seipsos amantes cupidi, elati etc. ubi ex inordinato amore sui inferuntur alia peccata unde Chris. ibi homil. 7. vocat illum radicem et fontem malorum. idem l. exprimunt l. indicant alii Patres et expositores ibid. et Math. 10. n. 19. et cap. 16. n. 25. Marci 8. n. 35. Luc. 9. n. 24. et cap. 17. n. 33. Joan. 12. n. 25. ubi amor sui in hoc mundo ponitur ut origo perditionis et beatitudinis odium et abnegatio sui in hoc mundo propter amorem Dei quasi origo salutis aeternae —

Ad hoc celebre est illud D. Aug. to. 5. lib. 14. de civit. Dei cap. 28. fecerunt civitates duas amores duo, terrenam amor sui usque ad contemptum Dei, coelestem vero

amor Dei usque ad contemptum sui. multa autem ex ipsa iniquitate et alijs damnis quae affert inordinatus amor sui videri possunt apud Patres et expositores locis supra citatis et speciatim ex Patribus antiquis apud Med. 1a 2ae q. 77 art. 4 et alios ibidem ~.

Confirmatur 2o. ex eo quod D. Th. et alij 1a 2ae q. 25 art. 2 docent amorem esse primam passionum seu affectionum quasi radicem aliarum ~.

Ex inordinato amore sui oriunt alia quasi tres generales causae peccatorum quae in Ep. 1a Joan. cap. 2 n. 16 sic numerantur concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitae. de quo D. Th. et alij 1a 2ae q. 77 art. 5. nam ex inordinato amore sui provenit inordinatus appetitus boni, qui ad hoc tria capita reducitur quia vel est inordinatus appetitus pertinens ad concupiscibilem vel ad irascibilem. si pertinet ad concupiscibilem ex D. Th. in illo art. 5 ita subdividitur. alia dicitur concupiscentia naturalis quae est eorum quibus sustentatur natura corporis sive quoad individuum ut cibus et potus, sive quoad speciem ut gratio et horum inordinatus appetitus reducitur ad concupiscentiam carnis. alia vero dicitur concupiscentia non naturalis ut loquitur ipse D. Tho. supra q. 30 art. 3 (?) et est eorum quae ultra id quod requirit natura alijs, ex aliquibus causis apprehenduntur ab homine tamquam bonum conveniens sua concupiscentiae ut ornatus vestium opes, pecunia et horum inordinatus appetitus reducitur ad concupiscentiam oculorum ~.

Si vero inordinatus appetitus pertineat ad irascibilem propter rationem boni ardui et excellentis reducitur ad superbiam vitae. quia superbia versatur circa ardua et excellentia, ut supponit D. T. 1a 2ae q. 84 art. 2 et 2a 2ae q. 126 art. 2 ~

Cap. 3. an passio excuset peccatum vel illud augeat, aut minuat ne sit mortale ~

1a Conclusio quando passio appetitus sensitivi est tam vehemens ut omnino auferat usum rationis si illa fuit prorsus involuntaria excusat omnino a peccato. secus vero si fuit voluntaria. ita D. Th. et alij 1a 2ae q. 77 art. 7 et alibi saepe. vide cap. 1 praecedenti paulo ante obiectionem. ratio quia eo ipso quod passio appetitus sensitivi omnino auferat usum rationis et sit prorsus involuntaria fuit et actus sequens sit omnino involuntarius. ac proinde excusat a peccato ut constat ex ijs quae ob vehementem passionem ex causa non voluntaria vel naturali insaniunt. at si passio fuit voluntaria actus sequens aliquo modo saltem est ex voluntate saltem in causa et ideo non excusat a peccato ut patet in ijs qui voluntarie inebriantur providentes malos effectus sequuturos vide supra disp. 4 cap. 3 c. 2 ~.

2a Conclusio quando passio appetitus sensitivi non omnino aufert usum rationis si antecedit ad peccatum ipsius illius causa minuit illud caeteris paribus non tamen quando sequitur contra rationem D. Th. et alij in illa q. 77 art. 6. explicatur et probatur. passio appetitus sensitivi

pst se hre ad pctum aut antec aut concom. sine di se hre antec qd pcedit pctum tp causa excitans voluntem ad illud et tunc caeteris paribus minuit pctum qd sb pass instigantem et quasi impedientem e morali minus liberum et officiis vitari pst quam si pcederet a sola voluntate libera n instigante passione. unde Greg. to. 5. lib. 14. de civit. Dei cap. 12. ad finem exaggerat 1m pctum Adami qd, inquit, tunc n dum voluntati cupiditas resistebat et faciliis poterat impleri praeceptum. pra hoc ostendit ex iis quae de impedimentis et difficultatibus pvenientibus ex pass appis sensitivi dicta sunt hic in hac dsp. cap. 1 sec. 1a et 2a.

Confr. ex Arist. 7. Eth. cap. 7. ubi sic ait. unicuique peior esse videtur si quis aut nihil aut leviter cupiens turpe aliqd pperaret quam si vehementi cupiditate affs idem faceret. item si n iratus quam iratus verberaret. v. D. Greg. in pastorali p. 3a admonit. 33. et Sebastianus 2. 5. pte q. 43.

Tunc vero passio appis sensitivi dr consec se hre ad pccatum qdo ut effs sequit voluntem peccantem et sic n minuit peccatum respectu cuius e cons qd e indicium voluntatis peccantis ex qua in appetitum sensitivum redundat talis passio ut ostat et notat D. Th. 1a 2ae q. 77. art. 6. corp. interdum vero passio quae respectu unius peccati e cons solet excitare ad alia pcta respectu quorum e ans.

ubi passio appis sensitivi auget voluntarium ut docet D. Thomas supra q. 6. art. 6. corp. et pbr. qd illa movet voluntatem ad actum intensiorem q licet si antec se hcat ad pctum n minuit illud sd potius auget.

Exponendo ans quomodo illa augeat voluntarium quoad conatum et intensionem actus physici tn illud minuit quoad rationem libertatis moralis qd actus licet physice intensior e moralr minus liber qa pcedit a volunte moraliter minus indifferenti ppra quod ad illum magis impellat ex impulsu passionis ut expositum e supra q. 2a. q. 6. D. Tho. dsp. 1a cap. 6. sec. 2.

Notandum autem e inde n sequi quod peccatum ex passione ita minuat ut semper sit veniale. nam ut docet D. Thoma

Dic c. 77. art. 8. peccatum ex pass. potest esse mortale. nempe si sit in ma. gravi et passio non sit tam vehemens ut impediat deliberationem rationis sufficientem ad peccatum mortale. alio qui defectu deliberationis plenae etiam in ma. gravi erit veniale ut ostensum e. tr. in Sol ma de peccatis disp. 5. cap. 7 et 8. et disp. 6. cap. 3.

Dubitari solet an quando aliquis ex pass. culpabili incidit in morbum, aut aliud impedimentum cuius occasione sequuntur aliquae ommissiones et commissiones contra praecepta tunc illae imputentur ei ad peccatum.

Hoc tractant aliqui Sti c. 77. art. 7. ubi Medina et Caietanus Zum. dub. 2. et alij quidam atque id omnes absolute affirmare quando illae ommissiones et commissiones fuerunt praevisae in causa.

Pro distinguendo ss. duo puncta. 1m e. ut attendantur circunstantiae et varias obligationes magis aut minus strictas diversorum praeceptorum quae non omnia aeque obligant ad praecavendum impedimentum seu causam ut expositum e. tr. disp. 4. cap. 5. post [?] et disp. 7. cap. 5. dub. 4. ad 4m et alibi.

2m e. aliud esse velle malum illud quod e. impedimentum seu causa ne impleat aliquod praeceptum, aliud vero velle illud formaliter propter causam, hoc est, ea intentione ne impleat praeceptum. si ommissio vel commissio contingat hoc posteriori modo sic semper imputatur ad peccatum ut constat. Si priori modo potest aliquando talis contingere ut non imputetur ad peccatum nempe quando praeceptum non e. ita strictum ut obliget ad vitandum illud quod praevidet esse futurum impedimentum seu causa ne impleat praeceptum. Ut ut notant Medina et alij in eo art. 7. quando aliquis dat causam culpabiliter morbo si quam praevidet secutam ommissurum ieiunij et divinum officium ad quod alias tenetur tunc illa ommissio non imputatur illi ad culpam quia ieiunium non obligat aegrotos sive aegrotent ex sua culpa. sive non.

Q. 78. De causa peccati quae est malitia

Ultima ex causis internis peccati est malitia ex parte voluntatis de qua uberius cum D. Thoma in 1a 2ae etc.

Disp. ij. De malitia prout est causa peccati

Cap. 1m Quid sit peccatum ex malitia

Circa hoc apud auctores infra citandos videri possunt varia seu quaestiones aliquae rejiciendae, aliae vero explicandae ex dicendis.

Dico 1o. peccatum ex malitia est illud quod fit sciente voluntate seipsam determinante et non ex impulsu passionis sensitivae. ita sentiunt ex D. T. in 1a 2ae q. 78. art. 1o. ubi Conrad. Medina. Zumel. Valentia Bal. disp. 6. q. 8. p. 1o. Cord. lib. 2. quaest. q. 8 p. 3o. explicatur breviter peccatum ex malitia distinguitur a peccato ex ignorantia et ex passione ut constat ex communi doctrina quae distinctio saltem quoad aliqua membra intelligitur aut verbis aut saltem aliquam rationem explicitam ergo apte dicitur peccatum ex malitia esse illud quod fit sciente sic enim distinguitur a peccato ex ignorantia et insuper dicitur fieri a voluntate seipsam determinante et non ex impulsu passionis sensitivae: sic enim distinguitur a peccato ex passione.

Confirmatur 1o. quia ut notat D. Thomas in illo art. 1o corpore omne peccatum cujus sit defectus et inordinatio actus distinguitur ex defectu et inordinat.

alicuius prius vel quod est defectus ex parte intellectus carentis actuali cognitione
mali dicitur speciale peccatum ex ignorantia quamvis generali quodam modo omne peccatum
dicatur ex ignorantia quo ad defectum considerationis vel ponderationis circa rationem mali vel
boni ut expositum est tractatu disp. 9. cap. . cum vero defectus ex parte appetitus
sensitivi instigantis ad malum sua passione dicitur speciali ratione peccatum
ex passione ut explicatum est disp. 10. cap. 1. propterea quando ergo non ex tali defectu
intellectus vel appetitus sensitivi surgit peccatum sed ex defectu voluntatis seipsam
ad illud determinantis dicitur speciali ratione peccatum ex malitia et ipsa voluntas
defectibilis ita seipsam sciens absque impulsu passionis determinans
ad peccatum dicitur malitia causaliter ut observat Bal. ubi supra.

Confirmatur 1. quia hac ratione peccatum daemonis quia non fuit ex ignorantia neque
ex passione modo exposito dicitur fuisse ex malitia.

Dicta praedictam explicationem intelliguntur alia varia nomina quae tribui
solent peccato ex malitia. nam ex Arist. 7. Eth. cap. 7. vel 8. vocatur spe-
cialiter peccatum ex electione, nempe ex electione simpliciter, hoc est, sciente vel non
ex passione instigante vel hoc modo alia peccata non dicuntur esse ex electione
simpliciter ut notat D. Th. in hac q. 78. art. 4. ad 3m quamvis generali
ratione his qui peccat quia libere peccat dicatur peccare eligendo. praeterea dicitur enim
ex malitia vel ex studio, vel consilio, ex mera peccandi libidine ex industria
cui accommodatur illud Job. 34. n. 27. quasi de industria recesserunt ab eo.

Ulterius ex praedicta explicatione facile solvuntur multae obiectiones et
reijciuntur variae sententiae oppositae non enim ut aliqui affirmant dicitur peccatum
ex malitia quia per illud voluntas vellet malum sub ratione mali. nam quamvis
vellet sciente ipsum malum, illud tamen vult sub aliqua saltem appa-
renti ratione boni utilis aut delectabilis ut expositum est superius circa materiam
disp. 3. cap. 1. vide D. Tho. hic q. 78. art. 1. ad 2m vel in dispu-
tatis de malo q. 3. art. 12. corp. item neque ut alij asserunt dicitur
peccatum ex malitia propterea quod semper sit ex aliquo habitu vitioso seu
prava consuetudine, aut ex alio peccato praecedenti. nam sine his potest esse peccatum
ex malitia ut patet de primo peccato daemonis ideo amplius extenderetur ex
infra dicendis.

R. 16 Sunt aliquae difficultates

1a. difficultas est an quicumque peccat ex habitu peccet ex malitia —

R. affirmative. ita D. T. aliique hic q. 78 art. 2. ad 3. relictis alijs modis minus probabilibus. ita exponendum est peccare ex habitu non est idem ac si dicat eum qui habet habitum peccare utcumque; sed est peccare ex electione voluntatis liberae applicantis pravum habitum ad usum etiam sine impulsu passionis instigantis, ei atque qui hoc modo peccat, convenit propria ratio peccandi ex malitia supra exposita in c. —

2a. Diff. est an quicumque peccat ex malitia peccet ex habitu. —

R. negative hic D. T. et alij in predicta q. art. 3. probatur quia contingere potest ut aliquis priusquam habeat habitum peccet scienter absque impulsu passionis ut patet in 1o peccato daemonis et tale peccatum est ex malitia non tamen ex habitu. patet 2a. si ille qui habet pravum habitum possit libere absque usu talis habitus efficere pravum actum similem ei in quem inclinat habitus (siquidem ut ait D. Ts. in ead. q. 78 art. 2. corpore in fine uti habitu non est necessarium sed subjacet voluntati habentis) poterit in illo esse peccatum scienter absque impulsu passionis quod erit peccatum ex malitia non tamen ex habitu. —

Dices quo modo intelligi id quod D. Ts. in ead. q. 78. art. 3. corpore dicit peccatum ex quadam aegritudinali habitudine seu corrupta dispositione corporis esse peccatum ex malitia. —

R. ibi per aegritudinalem habitudinem seu corruptam dispositionem corporis denotari tales aut tales complexio qualitatum et humorum accommodata ad hoc aut illa peccata. V.G. complexio colerica est accommodata ad peccata irae. complexio flematica ad peccata pigritiae etc. Variae enim humorum complexiones sunt accommodatae ad varios effectus ipsius sensitivae et voluntatis cum quibus habent sympathiam ut indicat experientia et notant auctores quos refferre et sequi [illegible] cap.

b. 1° tt. 9. q. 2. sect. 3. n. 6. et propter has diversas complexiones varii homines sunt habere diversas inclinationes ad diversa peccata quibus delectantur, sicut ac habent varios gustus ad diversos cibos.

Si igitur scienter voluntas nulla passione instigante amplectatur illud malum cui accommodatur est haec aut illa complexio humorum erit peccatum ex malitia. si tamen ex illa humorum complexione excitetur in appetitu sensitivo passio quae moveat voluntatem ad peccandum, tunc erit peccatum ex passione. simili ratione si in appetitu sensitivo sit pravus habitus quem voluntas scienter sine impulsu actualis passionis applicet ad ipsum erit peccatum ex malitia. si vero pravus habitus appetitus sensitivi medio suo actu excitet voluntatem ad tale peccatum erit ex passione.

3a. Difficultas est an peccatum ex malitia sit idem quod peccatum in Spiritum Sanctum.

R. peccatum in Spiritum Sanctum variis modis et uno quodam modo sumitur peccatum ex electione voluntatis scienter seipsam retrahentis cum formali contemptu eorum quae posset impedire. et sic est quodam peccatum ex malitia. non tamen omne peccatum ex malitia ut cum ipsa sit sine formali contemptu eorum quae impedire posset est speciale peccatum in Spiritum Sanctum. ita colligit ex doct. D. T. et aliorum 2a. 2ae. q. 14. art. 1° ubi specialiter de peccato in Spiritum Sanctum. caeterum propter quandam accommodationem omne peccatum ex malitia dicitur esse contra Spiritum Sanctum, cui appropriatur bonitas ut dicetur capite sequenti.

Cap. 2. an divisio peccati in peccatum ex malicia, ex ignorantia et ex passione sit generis in species diversas.

Praemittendum est hanc divisionem fieri ex parte causae sub his tribus peccati ex malitia, ignorantia et passione aut aliis tribus aequivalentibus ex Aug.

to. 4. lib. 83. c.um c.um 26. alia inquit sunt peccata infirmitatis alia imperitiae, alia malitiae. ubi per peccata infirmitatis denotantur ex passione quae dicitur infirmitas animi ut dictum est dist.a disp. 10. cap. 2. §. 1.a per peccata vero imperitiae indicant peccata ex ignorantia et ab utrisque distinguunt peccata malitiae. D. Isid. lib. 2. sent. sive de summo bono cap. 17. D. Greg. lib. 25. moral. cap. 11. alias 16. et refert in decreto Gratiani de poenit. dist. 2.a cap. sciendum ubi dicit peccatum committi tribus modis ignorantia, infirmitate, studio —.

Haec atque divisio redditur accommodate in ordine ad tres causas internas peccati. nam in ordine ad intellectum quo culpabiliter ignorat esse illud malum quod fit est peccatum ex ignorantia at vero in ordine ad passionem appetitus sensitivi quo eius instigatione fit malum est peccatum ex passione. Denique in ordine ad voluntatem quo sciente et non ex impulsu passionis se ipsam ectrat ad malum est peccatum ex malitia —.

His tribus modis peccandi solet assignari supposito ad tres divinas personas secundum ea quae illis per quandam accommodationem attribuunt. nam peccatum ex passione quod est ex infirmitate dicitur esse contra Patrem cui attribuitur potentia. peccatum ex ignorantia dicitur esse contra Filium cui attribuitur sapientia. peccatum ex malitia dicitur esse contra Spiritum cui attribuitur bonitas. ut notat Mag. in 3. dist. 43. et sectatores eius D. T. Bon.a Duran. Ricard. et alii ibidem —.

His praemissis dicendum est divisionem peccati ex passione ignorantia et malitia non esse generis in species diversas sed in varios modos peccandi qui possunt esse eiusdem speciei. colligitur ex D. Th. 1.2.ae q. 77. art. 2. ad 2.m Caiet. Conrad. Med.a et aliis ibidem. et art. 4. ubi Zum. ad fin. probatur. Somitadum intelligi debere malitiam moralem eiusdem speciei contra iustitiam sive fiat ex ignorantia culpabili quo pacto est peccatum ex ignorantia sive fiat passione sciente instigante quo pacto est peccatum ex passione sive absque ~~[illegible]~~ passionis impetu impellentis quo pacto est peccatum ex malitia

neq[ue] ullo urgenti fundamento ostendit inter illa necessitatem distinctionis specificæ.

Conf. ex eo quod D. Th. 1a 2æ q. 72 art. 2 corp. docent peccata non differre specie per causas ut eumq[ue] quæ non interveniunt sub ratione moralia specie diversa. unde infert idem specie morale peccatum non distingui specie peccatum ex ign.a vel passione vel malitia. Vide dicta disp. 3 cap. 1.

Multa solent adduci ad probandum prædictam divisionem peccati non esse bonam. 1o peccatum ex suggestione seu tentatione dæmonis non videtur esse ex ign.a aut passione, aut malitia. 2o neq[ue] peccatum originale. 3o neq[ue] peccatum ommissionis. 4o ipsa ign.a culpabilis est peccatum et tamen neq[ue] est ex ign.a neq[ue] ex pass. neq[ue] ex malitia. 5o idem peccatum potest esse ex ign.a passione et malitia nam si culpabiliter non cognoscat deitate eius malitia est ex ign.a et si fiat post instigante passione et sic erit etiam ex passione. insuper potest committi ex pravo habitu et sic etiam erit ex malitia. 6o omne peccatum videtur esse ex ign.a quia semper ex parte intellectus intervenit aut error aut inconsideratio quæ species est ign.æ

Ad 1m. R. peccatum ex suggestione dæmonis pertinere ad aliquem ex illis modis peccandi, aut ex ign.a aut passione, aut malitia nam si tentatio sit occasio ut fiat malum ignoranter culpabiliter non ex impulsu passionis erit peccatum ex ign.a si vero sciente instigante passione erit peccatum ex passione. si vero sciente non impellente passione erit peccatum ex malitia. Vide Zum. 1a 2æ q. 1 q. 76 art. 4 ad 3m et adverte.

Ad 2m. R. peccatum originale non oriri ab aliqua volunt. propria sed primi parentis nempe Adami et quia illud peccatum originis, ut notant Zum. et Ximenes citati[?] (talis) non fuit ex ign.a neq[ue] ex passione sed ex malitia potest etiam peccatum originale prout eius volunt. orditum dici peccatum ex malitia.

Ad 3^m. R. peccatum ommissionis esse aut ex ign.^a aut ex pass. aut ex malitia prout ipsa ommissio fuerit voluntaria aut causa ign.^a culpatis aut alicuius passionis instigantis aut ex mera libertate. ~ idemque dicendum est ad 4^m. ~.

Ad 5^m. R. idem peccatum respectu eiusdem hoc non posse esse ex [illegible] et ex malitia quia peccatum ex malitia secundum suum peculiarem gradum importat quod fiat scienter hoc est supposita cognitione deliberata malitiam hoc quod in proprio suo gradu non est peccatum ex ign.^a ut ostendit ex supra dictis atque hoc peculiari modo non omne peccatum est ex ign.^a ut expositum est supra cap. 1.° post [illegible] in 1.^a responsione et hinc constat solutio ad 6. ~.

Ceterum nihil obstat idem peccatum respectu diversarum causarum esse quodam modo ex ign.^a et passione aut ex malitia et passione nam si quis ignorando advertat malitiam hoc peccet passione instigante tale peccatum erit ex ign.^a et passione. si vero advertenter cognoscendo malitiam hoc sua voluntate sive cum habitu sive sine illo seipsum trahat ad peccatum, alias etiam passione instigante ita ut etiam illa pulsa peccaret tale peccatum est quodam modo ex malitia et passione. et simpliciter seu reduplicative peccatum est ex malitia dicendum non ex passione instigante. quia idem specificative sub alia ratione est etiam quodam modo ex passione. ~.

Sed quaeres denotando homini solet abeo quod est principium.
peccatumque in moralibus esse id quod parum
est pro nihilo duci indecens ut peccatum
quod principaliter fit ob vehementiam
passionis instigantis dicatur ex
pass. et quod principaliter fit ob ign.^{an}

Dicatur ex ign.^a et quod principaliter fit ob liberam deliberatam voluntatem dicatur ex malitia etsi interveniat aliqua passio ut notat Alex. Alens. 2. p. q. 163. memb. 2. et alii. Cap.

Peccatum denominari solet ab eo quod est principius speciatim in moralibus saepe id quod parum est quasi nihilo ducitur. Inde est ut peccatum quod propterea fit ob vehementiam passionis instigantis dicatur ex passione. Et quod propterea fit ob ignorantiam dicatur ex ignorantia. Et quod propterea fit ob liberam perversae voluntatis dicatur ex malitia quamvis interveniat aliqua passio. ut notant Alex. Ales. 2 p. q. 163. memb. 2. et alii.

Cap. 3. An peccatum ex malitia sit gravius quam peccatum ex passione et ignorantia.

Resp. peccatum ex malitia ceteris paribus est gravius quam peccatum ex passione et ignorantia. Est com. D. Tho. 1. 2. q. 78. art. 4. ubi Conr. Med. Zum. et alii. Ric. lib. 2. quaest. q. 29. colligitur ex Sacris Scripturis quas citat cap. 2. initio et ex Arist. 7. eth. cap. 7 et 8. Ratio. peccatum ex malitia est magis voluntarium et liberum, quia fit scienter voluntate se ipsa movente in malum et non ex impetu passionis, ut ex posito cap. praecedenti. Unde ceteris paribus arguit intensiorem affectum ad malum et maiorem contemptum boni et remedii.

Speciatim vero magis aggravat peccatum ex malitia duo, primo ex suo et propria conditione, tum ob ingratitudinem quae eo est maior quo magis est beneficium Dei offenderit sua dona et auxilia peccatori indignitati ex D. Tho. et aliis. 3. p. q. 88. art. 1. 2. et 3. et 1. 2. q. 106. art. 2. tum etiam quia sequi solent alia multa mala effectus: est enim semper peccatum contra illud Prov. 18. n. 3. impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit. Sequor Sanctorum Patrum et aliis expositiones ad hunc locum. Scilicet ex difficultate exitus et facilitate relabendi in alia peccata et Apostolus ad Rom. 2. n. 5. per duritiem et impoenitens cor et thesaurizare sibi iram. Sequor eius vide ibid. Sanctorum Patrum et expositores et D. Thom. et alios. Scilicet tertio est gaudium et complacentia de peccatis contra illud Prov. 2. n. 14. qui laetantur in rebus pessimis. Unde fit ut status eorum qui peccant ex malitia sit multo periculosior et plura de illius gravitate videri possunt apud auctores locis citatis et D. Isidorum lib. de summo bono. cap. 13. D. Chrys. hom. 22. ad populum Antioch. et epist. 5. ad Theodorum lapsum. D. Greg. lib. 4. moral. cap. 28. et 29. et lib. 32. cap. 17. et 18. D. Aug. to. 10. hom. 44.

de verbis Dni et serm. 58 et 88. de tempore —.

Dices. 1.m peccatum mortale caeteris paribus vr esse gravius quam alia peccata sequentia, eo quod fiunt ex malitia et pravo situ ac affectu. nam illud potius vitari quam tunc non dum dat pravus situs inclinans in malum et actus. quia et innocentiam baptismalis et maiora aux.a Dei quae pro illud amittunt et ideo est 1.m peccatum mortale luxuria in opere pro [illegible] virginitatis.

R. quis 1.m peccatum mortale excedat quoad aliquod alia peccata sequentia, quae sunt peccata ex malitia et affectu. potest quoad aliud excedere et esse simpliciter gravius propter rationes praedictas ut notant Med.a et Zum. ubi sup.a nec quod peccatum ex malitia est ex pravo situ inclinante propterea fit peccatum levius quam caeteris paribus fit peccatum ex pass.e et ign.a quia pravus situs voluntatis non est impellens ad actum praeveniens et ante voluntatem, sed ex libera electione voluntatis applicat ad actum ut notant D. Thom. et aliis ubi sup.a c. 78. art. conf. et alibi plenius expositum est. —

2.a Concl. peccatum ex pass.e caeteris paribus est gravius quam peccatum ex ign.a Greg. 2. 5. 5. 22. c. 2. dub. 2. et alii ibid. et D. 93. Cor.a lib. 2. cast. c. 29. idemque colligitur ex Med.a Zum. et aliis ubi sup.a c. 77. art. 6. et c. 78. art. 4. 2. prob. 1.o ex illo D. Greg. lib. 25. moral. cap. 11. al. 16. quod affert in decreto Gratiani de poenit.a d. 2. cap. sciendum. peccatum, inquit, tribus modis admittitur, ignorantia, infirmitate, studio et gravius quidem infirmitate quam ign.a sed multo gravius studio quam infirmitate peccat. —

2.o prob. rone peccatum ex pass.e fit magis sciente quam peccatum ex ign.a sic in hyppothesi quod peccatum ex pass.e tradit ut membrum distinctum a peccato ex ign.a quod est magis voluntarium et liberum ac proinde caeteris paribus magis grave.

Adij. peccatum ex pass.e est ex intensiori affectu. nam passio excitat voluntatem ut vehementius et intensius feratur in obiectum propositum quod est gravius quam peccatum ex ign.a — R. omisso ante neg. eam quod actus sit intensior, potest esse moraliter minus liber propter impetum passionis instigantis et non relinquentes voluntatem cum tanta industria morali ac alias deceret ut expositum est hic d. p. 10. cap. 7. a.e 2. —

D. 79. — De Causis exterioribus peccati.

Postquam D. Tho. exposuit causas interiores peccati exp.le

intellig volimus et ptis. sentiant deinceps agit doctores causis exterioribus et cum dubitari possit de triplici causa exteriori nempe ex pte Dei ex pte Daemonis et ex pte hois de qualibet seorsim tractat ab hac c. 79 usq ad 81m.

Specialis tractatus de situs ex ma de gratia de auxilijs dicitur

Disp. 12. De causa exteriori peccati ex parte Dei

Cap. 1m. An Deus sit author seu causa pcti et mali moralis

I H S · M

Varij sunt errores haereticorum asserentium Deum esse cam pcti quos late refferunt et impugnant Bell. to. 3. 3 vers. 2a grali lib. 2. de statu pcti a cap. 1o Valent. 1a 2ae disp. 6. c. 9. pto. 1o Med. et alij ibid. c. 79. art. 1o Suar. dsp. 1a Bal: disp. 129. cap. 1o et alij ab illis citati.

Cl. negan

Cl. e Deus n e author et ca pcti seu mali moralis. hec ci ut certam fui fidem, qm fui hoem nalem late ostendit ab authoribus citatis et alijs infra citandis. Probatur pro 1o ex illis locis sse quibus asserit peccatum esse tribuendum creat. et n Deo. unde hr Deum n esse illius authorem et causam. sap. 1. n. 13. Deus mortem n fecit. et n. 16. impij manibus et verbis accersierunt illam. ubi ut indicat lyx. et notant ss. Pres et alij expositores sermo e de morte spuali quae e pctum seu culpa. Osea. 13. n. 9. perditio tua Israel ex me tantummodo auxm tuum.

2o. ex alys locis eiusd. sse quibus Deus dr habere odio pctum n vero aliqd eorum quae ipse fecit. ubi includit quod ipse Deus n sit author et causa pcti. sap. 14. n. 9. odio sunt Deo impius et impietas eius. Prov. 11. n. 20. abominabile Dno cor pravum. sap. 11. n. 25. nihil odisti eorum quae fecisti neq. em odiens aliqd statuisti aut fecisti.

3o. ex alys locis ipsius sse quibus Deus dr habere condemnare et punire crimina ubi eis supponit quod author et causa pcti n sit Deus. nam ut recte ait Tertul. lib. 2. c. Marcionem Deus n e h[illegible] delicti author qui invenit in [illegible] et condemnat.

4. Pr. ex SS. PP. apud quos semper fuit haec assertio quod Deus non sit author vel causa peccati seu mali moralis. D. Greg. Nazian. orat. 2. de Iulia ante medium Deus, inquit, non est causa mali quippe est natura bonus. D. Dion. cap. 4. de div. nom. pte 4. Deus non est author mali neque ex illo est malum aut enim bonus non est aut bona facit et ibidem. D. Basil. in quadam homil. cuius tit. est quod Deus non sit author malorum. D. Aug. to. 7. in lib. 2. de peccat. merit. cap. 17. ad medium nullius, inquit, culpae in Deum referens causas et cap. 18. paulo post initium malam, inquit, voluntatem hominis ad Deum aut esse refferendam nefas est dicere. D. Athanas. Iren. Hier. Theodoret. D. Amb. et alii quorum testimonia facile invenient ex indice suorum operum et aliqua refferunt supra citati maxime specialiter Bell. in loco lib. 2. cap. 9. —

5. ex deff. Patrum in Concilio Arausicano. 2. cap. 23. ita habet suam voluntatem homines faciunt non Dei quando id agunt quod Deo displicet. in Trid. sess. 6. de iustificat. can. 6. si quis dixerit mala opera ita ut bona Deum operari non permissive solum sed proprie et per se adeo ut sit proprium eius opus non minus proditio Iudae quam vocatio Pauli anathema sit —

6. ex com. consensu tum apud Catholicos auctores nam ut ait magister quod Deus non sit author mali culpae quamvis sit author mali poenae. quod sibi et cum D. Th. 1a. p. q. 49. art. 1. com. docent Theol. tum etiam apud gentiles. unde D. Theodo. in lib. divinorum decretorum cap. de antichristo sic ait Deus non est causa malorum ut volunt etiam extremi philosophi. ex his atque in Pimandro cap. ult. refert. Mercurius trismegistus ... max. Tyrius serm. 35. et Plato in dialogo 2. de rep. ubi post medium longe vero in finem not. illa verba. Deus cum sit bonus sit dicendus est causa bonorum non vero malorum et postea subdit sequi ... dicat Deum esse aliquam causam malorum id esse omnino refellendum, neque permittendum, ut quemquam dicere —

7. Pr. rat. repugnat Deum esse auctorem et causam peccati seu mali moralis nam id intelligitur esse dissentaneum summae illius bonitati et rectitudini et quamvis sit ratio causae vel opus sit ut cum causis secundis liberis occurrat ad causas alias malorum inde non sequitur illas esse tribuendas Deo tamquam authori et causae. nam ipse Deus non vertat illas

ad alt{er}g malos. Id potius quod p[ri]mo est ex se intendit et p[re]cipit bonum et p[ro]hibet malum morale.
malafem ut tu[m] ex[tr]a suam in illis sinat illas operari suo modo libero
ut voluerint offerat eis concursum indifferenter aut ad bonum aut ad
malum et illa pro suo arbitrio se determinant ad malum quod Deus non est auctor
et ea cui tribuendum sit peccatum seu malum morale ~.

Confir. non est vera haec causalis ideo peccatum fit quia Deus vult et
decernat illud fieri. nam potius quia Deus prohibet illud fieri ut vitat et ideo
fit quia voluntas creata vult et se applicat ad illud contra et vere dici Deum
nullo esse causam peccandi. Haec autem est veritas quae dixit intendit in 1a
et 2do. quod sane probat Deus non est causa et auctor peccati ut amplius ex
ponetur ex infra dicendis ~.

Praedicto fundamento saepe utuntur ss. Patres sua auctoritate probantes
Deum non esse auctorem et causam peccati seu mali moralis quia est contra bonitatem et summam
rectitudinem et iustitiam

Ad hoc reddunt aliae variae rationes quas ex illis colligit Bell.
ubi supra in eo lib. 2o cap. 14 et alii supra relati supra relati
Probat ex D. Ansel. lib. de libero arb. cap. 8. iusta Dei voluntas non potest
velle esse autor et ea iniquitatis et iniustitiae. 2a ex D. Fulg. lib. 1o ad
Monimum cap. 21. 22. et 23. in operibus quorum Deus est auctor et causa
nihil esse potest non plenum sapientiae rationis et rectitudinis ~ 3a ex D. Aug. to.
4. lib. 83. q[uaestionum] q. 3. nullo sapiente et bono homine autore fit homo deterior
quo neque auctore Deo summe sapiente et bono. et to. 7. lib. de gratia et lib. arb.
cap. 23. non est tribuenda iniustitia et insipientia Deo apud quem est iustitiae
fons et sapientia ~. 4a ex D. Amb. lib. 1. Hexameron cap. 8. Deus
cupit et coepit eradicare malitiam quare non est illius auctor et causa ~ 5a ro
est ex D. Tho. 1a 2ae q. 79 art. 1o. Impossibile est quod Deus sit sibi
vel alteri auctor et causa discedendi a recto ordine quem esse Deus constituit
ad se ipsum tamquam ad ultimum finem ~. 6a est impossibile est quod 1a et summa
regula omnis rectitudinis sit causa obliquitatis quae ro colligitur ex D. Tho. 1 p.
q. 49. art. 1o. Et ratio haec affert exemplum et aliud magis est recta regula

bene pingendi aut scribendi non posset illi tamen auctori vitium tribui velus defectus atque ex dictis et aliis infra dicendis deduci possunt plures veritates

Ex dictis colliguntur aliae veritates certae in hac materia: 1a Deum non habere neque posse in se habere ullum peccatum quae veritas specialiter exprimitur in illo Deut. 32. n. 4. Deus fidelis et absque ulla iniquitate iustus et rectus. Abacuc. 1o n. 13. mundi sunt oculi tui ne videas malum et respicere ad iniquitatem non poteris. ubi est de scientia probativa approbationis hac enim Deus non potest respicere iniquitatem quamvis illius auctor et causa quia scientia speculativa illam respiciat quia omnia agat et ipse hae veritates plurima testimonia sacra inveniuntur ex infra dictis armenii verbo Deus bonus sanctus iustus etc. ~.

2a Veritas est Deum non movere neque tentare neque incitare voluntates creatas ad peccata quae veritas peculiariter ostendit ex illo eccli. 15. n. 11. non dixeris per Deum abest: quae enim odit ne feceris, non dicas ille me implanavit. et n. 14 Deus reliquit hominem in manu consilii sui adiecit mandata et praecepta sua si volueris mandata servare conservabunt te. apposuit tibi aquam et ignem, ad quod volueris porrige manum, ante hominem vita et mors, bonum et malum quod ei placuerit dabit illi. quibus verbis ut constat significatur Deus non movere neque tentare neque incitare homines ad peccatum. Iacob. 1o n. 13. nemo cum tentatur dicat quoniam a Deo tentatur Deus enim intentator malorum est ~.

3a Veritas est. Deum non imperare peccata. eccli. 15. n. 21. nemini mandavit impie agere et peccare et ex innumeris locis sacrae scripturae quibus Deus se prohibere peccata. Ex dictis constat alia 4a Veritas quod Deus non approbat neque recipit homines ad peccata quae omnes et alia veritates ad hoc adducenda et ex dictis et aliis infra adducendis et latius ab auctoribus

Difficultates et obiectiones circa dicta

1a difficultas ex variis locis sacrae scripturae quibus videtur Deo tribui mala opera excaecatio atque induratio ~

Obij. 1.° illa testim.a SS.æ quæ gnalr dr Deum operari oia nra opera ut Isaiæ 26. n. 12. Domine oia opera nra operatus es nobis. ad Eph. 1.° n. 12. qui operatur oia sm consilium voluntatis suæ.

R. q.d. dr Deum operari oia nra opera si sermo sit n. si de omibus operibus bonis sed etiam malis intelligi accommodate ad diversos modos operandi quos habet singulorum operum nrorum respectu Dei. nam alr Deus operatur nra bona op.a alr v.o mala: bona q.dem operatur volunt.e apparente intendente, volente, et quodam etiam efficiente. at nra op.a moralr mala operatur sic volunt.e permittente malitiam et offerente auxilium generalem quo voluntas creata abutitur seipsam determinans ad malum quod Deus n. intendit sed prohibet et ideo op.a moralr mala n. possunt tribui Deo tamquam auctori et causæ efficienti sed permissive ut infra ostendet infra ad 5.m obiectionem

2.o Obij. illa loca S.æ quæ speciatim asserunt malum a Deo creari, induci, fieri. Isaiæ 45. n. 7. ego Dominus creans malum. Hier. 11. n. 11. ego inducam super eos mala. Amos. 3. n. 6. si erit malum in ciuitate quod Deus n. fecerit.

R. aliud e. malum pœnæ et huius Deus e. auctor et causa q.a n. e. dissonum sed consonum div.æ sap.æ bonitati et iustitiæ propter peccatum infligere malum pœnæ. et de hoc e. sermo in illis locis S.æ aliud v.o e. malum culpæ et huius Deus n. e. auctor et causa ut ostendit ex alijs locis S.æ et fundam.tis adductis p.tea. sic D. Aug. tom. 1.° lib. 1.° retractat.us cap. 26 paulo post medium ait cum dr Deum n. esse auctorem mali, id intelligi de malo culpæ. nam mali inquit pœnæ Deus auctor e. quo iustum e. ut mali puniantur idque exponunt mag.r S.ts et alij in c. 1. d. 37 ad finem. § cum igr

3.o Obij. illæ auct.es S.æ quæ peculiariter asserunt Deus creare homines impios ut in eorum pœnis ostendat div.am iustam. Prov. 16. n. 4 universa propter semetipsum operatus e. Deus impium quoque ad diem malum. Exo. 9. n. 16. Deus compellens cum obstinato Faraone ait idcirco posui te ut

ostendam in te fortitudinem meam. Item Ap. ad Rom. 9. n. 17. et n. 22. sed an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem aliud vero in contumeliam.

Resp. Haec et alia similia loca ita intelligunt quod Deus creat homines quos providet futuros esse impios non vero ipse facit impios, sed permissa eorum impietate illam iuste puniendo ostendit divinam iustitiam ut explicant Sancti Patres tales expositiones in illis locis. Et D. Aug. to. 5. libro epist. 105. ad Sixtum et epist. 106. ad Paulinum et to. 3. in Enc. cap. 37. vide Bell. supra citatum in c. 2. in illo lib. 2. cap. 12.

4° Obj. ea loca Scripturae quae videntur indicare Deum velle et decernere et ordinare ut fiant aliqua peccata ut Gen. 45. n. 8. Joseph loquens cum suis fratribus qui eum vendiderant. non vestro inquit consilio sed Dei voluntate huc missus sum. et cap. 50. n. 19. num Dei possumus resistere voluntati et actor. 4. n. 27. convenerunt adversus filium Herodes et Pilatus cum gentibus facere quae manus tua et consilium tuum decreverunt fieri.

Resp. Haec ita exponunt quod Deus vult decernit et ordinat aliquorum res et circumstantias bonas ex quibus providet voluntarios peccatores sua perversitate futuros esse occasionem patrandi aliqua peccata quae ipse Deus permittit et inde sumit occasionem eliciendi aliqua bona quod est mirabilis providentia ex malis commissis eliciere bona idque indicant ex illo Gen. 50. n. 20. vos cogitastis de me malum sed Deus vertit illud in bonum atque sic vide expositum D. Dam. lib. 2. de fide. cap. 29. Amb. lib. de Joseph cap. 29. Aug. to. 7. lib. de gratia et libero arb. cap. 20. D. Leo. serm. 16. de pass. Dni. V. Bell. in praecedenti c. 2. cap. 11.

5° Obj. alia scripturae loca quae significare videntur Deum movere impellere et inclinare homines ad peccata et ea patrare ps. 43. n. 19. declinasti semitas nostras a via tua ps. 104. n. 25. vertit cor eorum ut odirent populum eius ps. 118. n. 36. inclina cor meum in testimonia tua et non in avaritiam. ps. 140. n. 4. non declines cor meum in verba malitiae 2° Reg. 16. n. 10. Dominus praecepit Semei ut malediceret David. 3. Reg. 22. n. 22. spiritui malo asserenti ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius dixit Dominus decipies et praevalebis, egredere et fac ita. Marc. 5. n. 13. Hinc nos indicias in tentationem.

Et haec et plura similia ita intelligunt ut Deus dicat illa facere non per se efficienter sed permissive ut dicitur in Concilio Trid.o sess. 6. de iustificat. can. 6. ad hoc notum est hunc modum loquendi quo aliquis dicitur aliquid facere seu operari aut decipere etc.a saepe moraliter usurpari solere intelligi in sensu permissivo ita ut asseratur de illo qui non est per se causa effectus sed se habet per removens id quo impediretur effectus aut applicans aliquid ex quo alia causa sit occasionem illum producendi quod est sinere seu permittere ut ab ea causa per se fiat ille effectus et ex subiecta materia atentis circumstantiis discernitur. 2.do quoniam talis modus loquendi debeat ita intelligi quae postulat natura effectus relata ad eum cui tribuitur ut talis sensus indicat quod aliquis Dominus suo servo insolenti erga quem indulgenter se gessit dicere solet ego te talem servum feci, mea benignitas te perdidit, ut notat Origen. lib. 3. periarchon cap. 1.o ante medium. nempe id intelligitur permissive propria quod dominus subtraxit castigationem et alia media, quae cohibuissent insolentiam servi et obtulit bona, quorum occasione ille ob suam pravitatem factus est insolentior

Sic igitur similis modus loquendi in S.S.a quo 2.do etc.a mala culpae refferet ad Deum intelligit in sensu permissivo etc.a Sunt 3.o in praedictis locis S.S. Deum declinare semitas nostras a via sua, vertere cor in odium aut in avaritiam inducere in tentationem. supere alium ut maledicat etc.a perinde est ac si dicat haec omnia permitti a Deo subtrahente auxilium speciale quo impedirentur, aut etiam applicante, movente, excitante, et suppiciente aliquas bonas actiones et circumstantias quas pervidet voluntati creatae praesentes ob suam pravitatem futuras esse occasionem incidendi in peccatum, ad quae Deus per se non movet, neque excitat, neque serrat neque illa facit sed permittit, nam et propria natura talium malorum operum ad Deum relata aliter non patitur et scripturis S.S. accommodata ad praedictum modum loquendi id declarendit et ipsa S.S.a saepe in alys locis supra adductis per e.a explicans Deum non esse auctorem et causam peccati id satis ostendit et sicut in alys materiis traditur regula intelligendi verba S.S.ae in aliquo sensu figurato quoties ex eo quod intelligantur in sensu proprio sequitur aliquod inveniens contra alia loca S.S.ae aut contra pietatem aut quoties aliud non patitur rerum natura vel doctrina catholica ita etiam hic in hac materia traditur similis regula ut praedicta ad hominum intelligantur in sensu permissivo

Hanc regulam tradunt communiter sancti Patres et alii expositores ad haec loca.

mala culpae refferuntur in sensu permissivo

opposita in hac 5a obiect.e item D. Chris. homil. 30 in Matth. Aug. to. 7 in lib. de gratia et libero arb. cap. 20 et 23. Ansel. lib. de casu Diaboli cap. 20 et 27. V. Bellar. de dd. status lib. 2 de amiss. gratiae cap. 13. 14 et 15. Salm. to. 1o de prolegomenis in prolegomeno 12 can. 5. Suarez in opusc. lib. 2 de scientia Dei cap. 3 n. 4 notandum est id quod Orig. lib. 3 periarchon cap. 1 (ubi iam expressit potestatem quam intelligenti SS.am) sic ait. necesse est nos nostrum [illegible] sermonis advertere et ita demum virtutem Dei intelligere nec inferre calumnias verbo cuius interiorem sensum diligentius exploremus —.

6. Ad ea loca scripturae quae Deus et excaecare, et indurare homines et decipere et tradere in reprobum sensum. Exod. 7 n. 3 ego indurabo cor eius et cap. 9 n. 12 induravit Dominus cor Pharaonis. Job 12 n. 15 qui immutat cor principum et decipit et errare eos facit. Joan. 12 n. 39 et 40 propterea non poterant credere quia dixit Isaias (cap. 6 n. 10) excaecavit oculos eorum et induravit cor eorum. ad Rom. 1 n. 28 tradidit illos Deus in reprobum sensum —

R. haec dicta ut observant communiter SS. PP. et alij expositores in illis locis et aliis expressis scripturae si referantur ad excaecationem et indurationem prout denotat errorem intellectus et pravum affectum voluntatis intelliguntur in sensu permissivo tribui Deo. nempe quia id permittit et dictus est ad precedentem sibi et ostendit modo ibi exposito et amplius infra dicendis. quius Deus est concessus subtractionis sui auxilij specialis ut statim dicetur —

Explicatur modus quo in scripturis Deus dicitur excaecare et indurare homines —

Notandum est 1o id quod D. Th. 1a 2ae q. 79 art. 3 corp. ubi ait excaecatio et induratio duo important quorum unum est motum animi inhaerentis malo et aversi a divino lumine. et quantum ad hoc, inquit, Deus non est causa excaecationis et indurationis sicut non est causa peccati. alterum est subtractio gratiae ex qua sequitur quod mens illuminetur et cor emolliatur et quantum ad hoc Deus est causa excaecationis et indurationis. Haec doctrina ita explicatur. Deus non est licet sit causa inducens errorem et pravum affectum permittens. est tamen causa inducens remote [illegible] auxilij specialis quo impeditur error et pravus affectus quod iuste potest Deus subtrahere sua dona gratuita

et de facto subtraxit excecatis et obduratis speciale aux^m. perinde ut ostende-
ex ss^a. et PP^bs locis citatis in hac 6. obiect^e et alibi saepe. at n. subtraxit
aux^m. suffis in hac vita, quo possint fieri ut hic ex alijs locis ss^ae et PP.
et ostensum e in ma de gra. disp. 10. cap. 3.

2° notand. e. hac noca excecatio, aggrauatio aurium et obduratio
sumi ex analogia ad diuersa subiecta, nempe excecatio et aggrauatio
aurium ad intellectum relata dicit priuationem quandam dispositionem cognitionis
intellectus et quia nostra cognitio intellectiua in hac vita max. pendet a
sensu visus et auditus. inde e. ut ex analogia ad caecitatem visus dicat
excecatio intellectus. et ex analogia ad surditatem aurium, dicat aggrauatio
aurium, quo homo ad res diuinas se hebet ac caecus et surdus. obduratio aut ad volunt.
relata denotat priuationem quandam dispositionem mali et dr ex analogia ad duritiem
corporis quo voluntas obstinata n. cedit diuinis inspirationibus sicut ac corpus
durum n. cedit alijs. unde talis voluntas in ss^a. appellat cor durum
et lapideum cui opponit cor molle et carneum

3° notand. e. excecat^em et obdurat^em per subtract^s specialis auxilij,
semper esse in penam peccatorum praecedentium ut docet D. Aug. ep. 7. in lib. de
gratia et libero arb. cap. 21. paulo ante finem. ubi sic ait quo legeritis
in literis veritatis a Deo seduci homines, aut obtundi i. obdurari corda eorum
nollite dubitare praecessisse mala opera eorum ut iuste ista paterentur
idemque docent alij PP^es a locis supra citata in hac 6. obiect^e. D.
Hier. in illud Eccles. i. dedi cor meum ut scirem prud^am et^a. D. Greg. lib.
31. moral. cap. 11. D. Bon^a. 1°. d. 40. art. 4. q. 1^a. et alij. ratio e. quia
excecatio et obduratio importat ex parte voluntatis creatae obstinationem
quandam positam in malo statu, et ideo praesupponit peccata per
quae Deus subtrahit speciale aux^m. et voluntas deuenit ad talem
statum. proprie aut excecatio et obduratio per subtract^s specialis
auxilij e. in penam peccatorum personalium, ut colligit ex citatis
quibus rationibus quoram modo concedat etiam esse in penam peccati originalis
ut videtur Alex. Ales. 1. 3. q. 29. ad finem.

4° notand. e. excecat^em et obdurat^em aliquorum ex Dei prouid^a
ordinari ad salutem eius, qui excecat et obdurat, aliquorum vero ad illius condemnat^em

obduratio, ex-
ide, subtracti-
ni auxilij et
speciales ad
in penam pe
peccatorum

ut notat D. Th. 1a 2ae q. 79. art. 4. corp. nempe in respro bis qui non resurgunt ad poenitentiam finalem, ordinat ad eorum condemnationem, in praedestinatis vero quos aliquando ad tempus contingit aliqua excaecatio et obduratio qui tandem resurgunt ad poenitentiam finalem ordinat ad eorum salutem qui ex lapsu sumunt occasionem resurgendi cum poenitentia et humilitate et ex hoc D. Aug. to. 3. in Enchi. cap. 100. ad medium Deus, inquit, bene utitur et malis tamquam summe bonus ad eorum condemnationem quos iuste praedestinavit ad poenam et ad eorum salutem quos benigne praedestinavit ad gratiam. idem to. 4. in lib. quaestionum ex Matth. q. 14. et alibi saepe. Deus latius exponunt auctores cum D. Thoma in prolog. q. 79. art. 3. et 4. et aliis locis ibi relatis apud quos videri possunt plura de excaecatione et obduratione quae intelligi et explicari possunt ex dictis et aliis infra dicendis. Vide Bas. 1a p. to. 1. disp. 95. cap. 10.

2a Difficultas ex aliquibus locis D. Augustini

1. locus est to. 3. lib. in Enchi. cap. 100. ad finem ubi explicans modum quo Deus sinat fieri peccatum ait, illud non fieri praeter eius voluntatem et addit non utique nollens sinit sed volens quod existimat Deus velle ut fiat peccatum.

R. ibi sensus est non quod Deus vellet fieri peccatum sed quod vellet permittere ut fiat, id enim explicant illa verba non nollens sed volens sinit, sinere est permittere. notatur ex aliis et aliis locis citatis supra in 4 probatione conclusionis et alibi et infra ad 2um locum et late videndi Bel. to. 3. alias 4. controversia 2a. lib. 2. de amissione gratiae et statu peccati cap. 16.

2us locus est to. 7. lib. de gratia et libero arb. cap. 21. versus finem ubi sic ait testimoniis divinorum eloquiorum manifestatur operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas voluntates quocumque voluerit sive ad bona sive ad mala etc. in eod. to. lib. 5. contra Iulianum

cap. 3. n longe a fine ait Deum indurare hoes n̄ fi p patientiam th deserendo illos. 2 etiã p potam speciando —

R. id ita intelligit quod Deus aliquo inclinat voluntatem hoīs ad aliquas res quæ ex se n sunt malæ, ex qb tamen ipsi hoes ob suam perversitatem sumunt occasionem faciendi malum, th ideo dicitur indurari n fi p patientiam qua Deus illos tollerat differendo vindictam th abstinendo a flagellis, neque fi ex eo quod illos differat neque spiritualem auxilium. Etiam p potam qua Deus efficit bona, qb illi abutunt, quæ illi sumentes occasionem sua malitia excitandi th indurandi qm Deus permittit.

Hunc esse sensum D. Aug. ostendit doctrina quam ibi tradit th alibi sæpe nimpe in eo lib. regula th lib. 26. cap. 23 initio, nollite, inquit, in istis dare iniustitiam, C in sapientiam Deo, apud quem iustitiæ fons e. Et saepe tomo 2. epla. 105. col. 3. initio, Deus, inquit, obdurat n impertiendo malitiam, 2 n impertiendo misericordiam. Et to. 3. lib. 13. de trinit. cap. 12. ~~mg orat~~ post medium, inquit, quo tradit i Sb in habili potestatem, n ita debet intelligi typ soi Deus fecerit aut fieri iusserit, 2 quod tm permiserit. V. Vall. 1a 2æ disp. 6. q. 9. p. 2. Bellar. fere a aurum in illo lib. 2. cap. 16. ubi exponit plura alia loca D. Aug. quæ ex dictis explicari possunt. —

— 3a Difficultas ex aliquibus rationibus —

Quia id e qui e ca ex e ca causati (ut dicitur in axiomate) 2 Deus e causa voluntatis creatæ quæ e pota peccandi a qua e causatum peccatum, ergo Deus e causa peccati —. R. ans sere varias expositiones quarum una præsenti instituto accommodata e, illud n sere locum habet causa quæ e libera ad producendum effectum extra deus ca. 1. sic autem se habet voluntas creata. quæ e libera ad producendum peccatum 2a nisi se ipse aptum Dei atque sæc solutio innititur in ea quam assignat D. Tho. 1a 2æ q. 79. art. 1. ad 2. plenius que exponitur ex dicendis —.

Nostrum autem e quis peccatum n sit a Deo vere n necesse est vere post in aliquo sensu ab illo esse potam peccandi ut docent Scotus Gab. Durandus th alij quos refferunt th sequuntur Vas. 1a 2æ tr. 1. disp. 129. cap. 10.

nempe q^d ab illo data e' hoi & angelo voluntas quae ex na^a sua
e' indifferens & deffectibilis & p[ot]est se ad p[ecc]atum determinare ut dicitur e'
D. Th. op. 8. cap. 2. ad 3^m. dubit. n^t tn data e' a Deo ex intent. ut
p[ecc]atum sequeretur ut constat ex dictis dictis —.

Dices qui libere p[ro]ducit cam ex qua p[rae]videt sequuturum esse
aliquem effectum dr moralr ca illius effectus q^o Deus libere p[ro]ducens vo-
luntatem creatam ex qua p[rae]videt sequuturum esse p[ecc]atum e' moralis ca
p[ecc]ati —. R. ans n' esse verum respectu illius qui p[ro]ducit cam
ex se indifferentem ex qua se ipsam libere determinante p[rae]videt sequu-
turum esse effectum, quem ipse n' intendit, nec tenetur impedire ut contin-
git in p[rae]senti & ostendit ex doct.^a su^a tradita & ex alijs in fra
tradendis —.

2^a. ro e' qui vult finem vult etiam o[mn]ia ad illum necess.^a. Sed Deus vult
hunc finem manifestandi suam gloriam, quae ellucet in sua misericordia
& iustitia ostend. & ad hanc requirunt^r p[ecc]ata in quibus remissis osten-
ditur misericordia & in puniendis iustitia. ergo Deus vult p[ecc]atum —.

R. explicando ans q^d q^do inter ea quae requiruntur ad finem ut eam necessaria
interveniunt aliqua quae p[rae]videntur esse sequutura ex alijs causis
n' opus e' ut qui vult finem velit etiam ista. Sed satis e' ut sua p[rae]scientia
saltem conditionata p[rae]supponat illa esse sequutura ex alijs causis. v.g.
medicus intendens gloriam ex bono usu suae artis ad quas requiruntur
aegritudines n' opus e' ut velit ipse inducere aegritudines. Sed satis e' ut
supponens etiam p[raete]r suam voluntatem ex causis naturalibus futuras esse
aegritudines, p[rae]ponat ea^a illas ad liberum rectum usum suae artis, sic
igitur Deus intendens suae gloriae ostensionem in effectibus mise-
ricordiae & iustitiae ad quae requiruntur p[ecc]ata n' opus e' ut velit p[ecc]ata. Sed
satis e' ut sua p[rae]scientia supponat etiam contra suum praeceptum ex causis libe-
ris sequutura esse p[ecc]ata quorum occasione ipse possit manifestare suam
misericordiam & iustitiam quod constat mirabili p[ro]videntia qua bene utitur
etiam malis permissis ut dicitur e' D. Th. in 1. d. 3.^m q. 8. a 5.^m 8.^c Bel. to. 3.
alias 4. contro.^a 2.^a lib. 2. de amiss. gratiae & statu p[ecc]ati. cap. 16. —

Obj. illud Sap.ae 14. n. 11. creat.ae Dei in odium factae ss. et in tentat.em animabus hominum. ubi appellari vr. creat.as esse factas eo fine ut essent hominibus incitamenta ad peccandum

R. ibi ut indicat etx et observant expositores. et D. Thom. 1a 2ae q. 79. art. 1. ad 2m. illa propositio in. non tenetur causaliter sed consecutive. nempe denotat eventum contem ex insipientia hominum qui creat.ae in honoris finem a Deo editae quae fiunt occasio peccandi et laquei. unde ibi subdit. et in muscipulam pedibus insipientium. Sic et illud quod Luc. 2. n. 14. de Xpo dr. ecce hic positus est in ruinam multorum denotat eventum sequuturum ex perversitate eorum qui occasionem ruinae et scandali accipiunt ex Xpo. qui Xa intent.em Dei missus est ad salutem.

3a Tho. est peccatum non fit Deo invito et nollente. nam summae illius potestati repugnat aliquid fieri illo invito et nollente quod fit illo volente et deo [illegible] quod Deus vult et decernit fieri peccatum.

Explicando ans peccatum non fit Deo invito et nollente abs.o et efficaci nollentia nam si efficaciter nollet illud fieri numquam fieret ut docet quia illius voluntas abs.a et efficax semper impletur ut ex ss. et Th. ostendit suo loco in tr. de volunt.e Dei 1. p. q. 19. art. 6. cum hoc autem stat quod peccatum dicatur fieri Deo nollente abs. consequentia et prohibente quia peccatum ei displicet et illud prohibet sed tamen quia illud volunt.em permittentem. quia vult non impedire sed sinere ut voluntas creata agat secundum naturam suam nam ad id est indifferens si velit pro suo arbitrio operatur. X.a illud Eccli. 15. n. 14. Deus reliquit hominem in manu consilii sui ut dictum est hic ante dist. 1m in [illegible] a m verit.em V. Bell. lib. 3. alias 4. de gra. 2a de amiss. gra. et statu pecc. lib. 2. cap. 16. 9 duo q. et Suarez. in opusc. lib. 2. de concursu Dei cap. 3. n. 18. [illegible] est de volunt.e abs.a et efficaci respectu mali culpae intelligi id quod D. T. 1a 2ae q. 19. art. 9. ad 3. sic ait. Deus neque vult mala fieri neque vult mala non fieri sed vult permittere mala fieri.

1. p.

Dices velle permittere includit velle. et permittere est non dare aux.m ad vitanda peccata quod perinde est ac esse causam peccati.

R. velle permittere non includit velle ipsum peccatum sed velle illud non impedire neque permittere respicit non dare aux.m sufficiens quo voluntas creata posset si vellet vitare peccatum sed est non dare aux.a abundantiora quibus re ipsa impediret peccatum quia non abundantiora aux.a Deus non tenetur dare neque etiam tenetur impedire peccatum cum sit nullius causa. [illegible] permittat sinere causa. 2.as operari [illegible] et

ipsa voluntas creata cum possit per aux. sufficiens sibi collatum vitare peccatum proprio arbitrio se ad illud determinat et ideo peccatum illi tribuitur tanquam causae et non Deo. Vide D. Thom. et alios 1a 2ae q. 79. art. 1° et Sotus lib. 1° de natura et gratia cap. 13.

Si autem quaeratur quaenam sint rationes seu causae propter quas Deus permittit peccata. Respondeo varias esse. 1a est quia id pertinet ad munus causae 2ae sinant operari suo modo quod praesertim locum sit in causis liberis propter indifferentiam libertatis indefectibilitatis. 2a est ut manifestet defectibilitas et fragilitas voluntatis creatae et quod sciat esse quod non ex se gratia atque ita ad humilitatem erudiat. 3a est ut occasionem peccati permissi Deus mirabili providentia qua ex malis bene vult elliciat maiora bona ut alibi expressum est et docent S. Doctores. Vide Sicuti de 1° ad 4m. Vide superius dp. 5. cap. 3. diss. 4. ad finem. et D. Th. et alios 1. p. q. 22. art. 2. ad 2m. Si autem ulterius inquiratur cur peccata eveniant in tam magno numero cum sint s.a nam mutualem. De hoc vide superius disp. 1. cap. 6. ad 4m dicenda.

4a ratio Deus est auctor et causa poenae quae in sequitur propter peccatum et aliquando unum peccatum est poena aliorum peccatorum ut ex ss. patribus D. Augustinus cap. D. ... infra q. 87 art. 2 quo Deus est auctor et causa peccati.

Deus resta mat. ... vnius peccati ob poena aliorum peccatorum non quod ipsum peccatum formaliter sit volitum a Deo in poenam aliorum peccatorum. Deus quia permisit nempe Deus in poenam praecedentium peccatorum subtrahendo abundantiora aux. permittit alia peccata. Vide D. Th. loco citato dicit unum peccatum non posse per accidens esse poenam peccati propter subtractionem aux. quo impediret peccatum. v. e. ... 1a 2ae q. 1. ... 140. cap. 3.

Alia rationes quae s.a dicta obiici possunt proponentur et solventur in capitibus sequentibus ad quae pendent.

Cap. 2m An actus peccati sit a Deo concurrente cum causa 2a ad illius productionem et quo modo cum hoc stet quod Deus non sit causa et auctor peccati

Aliqui asserunt actum peccati non esse a Deo concurrente immediate cum causa 2a ad illius productionem quae sententia duplici modo a diversis auctoribus defenditur. 1. est eorum qui dicunt non solum ad actus malos causandos 2a causas sed etiam ad bonos requirunt immediate concursum Dei

cooperantis ita Dur. 2. S. d. 1. q. 5. et d. 37. q. 1. — Sic itaque dicendi reijiciunt tres errores ut dicet infra in 1a probatione conclusionis. — Alii vero sunt alii qui operationibus malis negant immediatum Dei concursum ita aliqui quos refert Magister in 2. S. d. 37. ubi ipse eos non impugnat atque id esse probabile docent Aversa lib. 2. Summae tr. 27. cap. 3. et Greg. arim. 2. S. d. 34. q. un. art. 3. initio quis ipse ibi dicat se tenere opposit. et conclusionem probabilius — Sic ergo itaque reijiciunt et dicenda conclusio sequens. —

Sit conclusio actus peccati (sermo est de peccato commissionis quod per malum includit actum positivum) est a Deo immediate concurrente cum causa 2a ad illius productionem neque inde sequitur Deum esse autorem et causam peccati. Haec conclusio est communis apud auctores infra citandos notatque sunt verba D. Thomae 1a 2ae q. 79 art. 2. corp. actus, inquit, peccati et est ens et est actus et ex utroque habet quod sit a Deo et sub dicit Deus est causa actus peccati, non tamen est causa peccati. —

Prior pars quod actus peccati sit a Deo concurrente immediate cum causa 2a ad illius productionem probatur 1o ex locis sacrae scripturae quibus asseritur Deum operari omnia nostra opera ut Isaiae 26. n. 12. domine omnia opera nostra operatus es nobis 1a ad Corin. 12 n. 6. Deus operatur omnia in omnibus, quae loca et plura alia similia ut indicant ita et exponunt sancti Doctores et alij expositores significant Deum generali concursu causae 1ae concurrere ad omnia nostra opera. Ergo erroneum esse oppositam sententiam quae tam etiam de nostris bonis operibus id negat. Ostendunt Medina 1a 2ae q. 79. art. 1o. post conclusionem quartam Zum. ibid. disp. 2. conclusione 1a. Bas. disp. 129. cap. 3. Suarez to. 1o. met. disp. 22. sect. 1a. et in opusculis lib. 1o. de concursu Dei cap. 4. à numero 1o. —

Hinc colligitur quod credendum esse immediatum Dei concursum etiam ad nostra opera mala quae probatur testimonium Sacrae Scripturae et Patrum loquuntur de omnibus nostris operibus ergo comprehendunt etiam mala opera et in illis etiam locum habent rationes desumptae ex perfectione universalis causae 1ae et subordinatione atque indigentia causae 2ae ut docent D. Bonaventura 2. S. d. 37. art. 1o. q. 1a. Scotus Ricardus. Maior et alii ibidem. D. Thomas 1a 2ae q. 79 art. 2 ubi etiam communiter Medina Bas. Zum. et Suar. ubi sic alij inter quos aliqui ut Zum. in illa disp. 2a. conclusione 1a. dicunt vel minimum esse valde periculosum in fide et forte erroneum dicere quod Deus non concurrat immediate cum causa 2a ad actus peccati. —

Notandum verba D. Anselmi in lib. de concordia praescientiae et praedestinationis cum libero arbitrio cap. 1o. post medium non longe a fine. Sic inquit optas. Cum dico

Conclusio
; actus peccati est
; immediate concur...
; cum causa 2a

tiquecq sit aliqd etiam a Deo, facit Deus oia quae iusta. (. iniusta v sunt fiunt. id est, bona sp[a] et mala in bonis q. dom. facit quod s[t]. et quod bona s[t]. in malis vero facit quod s[t]. et n[on] quod mala s[t]. idem dicit in eod. lib. cap. 2. ad medium et lib. de casu Diaboli cap. 20 ad finem et D. Aug. to. 1. in lib. retract. v. et to. 3. lib. 3. de trinit. cap. 4. et to. 4. lib. 83. q[m]. q[us]. 16. et to. 9. tr. 1. in Joan. circa illa verba sine ipso factum est nihil. D. Hyer[m]. lib. 1. Dialogorum c[a]. Pelagianos paulo post initium.

2º prob. ratione summa perfectio causae 1[ae]. et imperfectio causae 2[ae] petit ut haec sub illam habeat plenissimam subordinationem et dependentiam ex natura rei probatur ut intelligitur ex proprijs earum terminis, quia causa 2a debet pendere ab immediato concursu 1[ae] non solum quoad suum esse sed etiam quoad suam operationem et effectum. nam haec subordinatio et dependentia ex natura rei est potius non etiam unde ostendat imperfectionis et propter ad primam causam subiectionem. ergo creatura ex natura rei debet habere per creationem. quae ratione D. Bon[a]. 2. s[ent]. d. 37. art. 1. q. 1. n. 3. ait id probari ex eminentia divinae potentiae et indigentia potentiae creaturae.

Confir. 1º causa 2a ex eo quod habeat esse imperfectum et participatum pendet ab immediato influxu causae 1[ae] quoad suum esse ergo etiam quoad suam actionem perfectione quia etiam habet actionem imperfectam et participatam.

Confir. 2º quia omnis creatura pendet in sua conservatione ab immediato Dei influxu ergo etiam in sua actione producenda probatur eadem ratio quia pendet in conservatione debet cooperari in sua productione quoad hoc non assignat discrimen satisfaciens unde ipsi causae effectus causae 2[ae] si pendent ab immediato influxu Dei in sua conservatione pendent etiam in sua productione ac proinde Deum concurrere immediate cum causa 2a ad omnia opera etiam mala. ans probatur ex communi doctrina asserente quodlibet ens creatum conservari a Deo ita ut redigeretur in nihilum si Deus subtraheret suum influxum. quod ostendit a D. Th. dialys 1. q. a. 105. art. 5. et alibi ex instituto expressius et V. [illegible] 11. n. 26. et ibi s[tos]. P.P. et expositores. specialiter D. Aug. to. 3. lib. 5. de Gen. ad litt[m]. cap. 20. ubi ait intelligamus usque nunc operari Deum ut si conditis ab eo rebus operatio eius subtrahatur intereant.

X[a]. probatur ratio confirmatur aliae operae. 1. D. Th. c. 2a c. 79. art. [illegible] aliquis, inquit, per id quod est ens fit ens aliquod, et ex utroque habet quod sit a Deo: de omni ente quocumque modo sit operatur ut scribit [illegible] ente. ut patet q. D. Dion. cap. 5. de Divinis nominibus idque explanans et probans D. Th. subdit omnis actio causalis ab aliquo

existente in actu, Deus nequit agere nisi sit quod est in actu; de aliis autem actu reducere in primum actum s. Deum est in causam, que est per suam essentiam actus.

Praeterea alioquin Deus potest permanentibus causis creatis cum aliis ex parte causarum requisitis et nullo vitiato instrumento impedire illius actionem et effectum, ut tres pueri fecerit in igne camini Babilonii colligitur Danielis 3 n. 50 ... que ex mente Dei ibi et aliis locis ... id autem signum est actionem et effectus causae creatae pendere ab immediato concursu Dei quo sublato ... permanentibus aliis ex parte causis requisitis impediri potest illius actio et effectus, atque ita potest Deus impedire actum peccati si nollet ... suum ad illius producendum.

Quo pacto cum praedicta veritate cohaereat Deum non esse auctorem et causam peccati

Superest difficultas circa 2am partem quaestionis ... quo modo stare possit quod Deus non sit auctor et causa peccati, et ut dictum est concurrit immediate cum causa 2a ad producendum actum ipsius peccati. Apud auctores varii sunt modi id explicandi et defendendi, qui multis non videntur satisfacere ut ex eorum examine colligi poterit; omissis aliis perstringemus quosdam proponendo partim impugnando partim exponendo ut magis res stabiliatur.

Primus modus Scoto et aliis tributus

Primus modus est aliquorum asserentium Deum non esse causam peccati quia cum nulli legi sit subiectus non tenetur inducere rectitudinem in actum voluntatis creatae, ad quod non tenetur ipsa voluntas creata que est subiecta legi et ideo ... illa est causa peccati ex eo quod non inducat rectitudinem in suo actu. Sic ... ... Scoto ... 37 ... et ad solutionem illorum Gabrielis ibid. dub. 3 et aliis. Quia sic autem non videtur in hoc solo dicto sistere ... addere alia quae videntur magis satisfacere contra ipsa dicenda.

... quod praedictus modus nisi aliquid aliud addatur non satisfaciat ita ... quia Deus non sit subiectus ulli legi ... sibi imposite ... tamen ipsius sapientia et bonitas est ... illius lex postulans neque ... illi dissentaneum operari. Sic enim ... non potest ... mentiri neque decipere aut ... efficere peccata; restat ergo ostendendum quo pacto ... cum voluntate creata ... ad actum peccati non sit causa peccati. V. Zum... ... to. 1 ... 79 ... 2 ... 1a paulo ante ... 4 ...

5º sect. expresse. Bal. ibid. q. 129. cap. 5. n. 16. Mol. in concordia q. art. 13. et in posteriorem edit. disp. 32. § 10 &c. —.

2º mg. Caietano adscripto —. 2º mg. alios qui recedunt Deum esse causam mali moralis quoad rationem positivam q. sit aliquid per conversionem ad bonum commutabile. negant in illum esse causam peccati quia peccatum addit aversionem a lege et privationem observantiæ cuius legis cuius integrum, quibus detractis Deus non est causa sed voluntas creata deficiens —.

Hanc sententiam Caio 1a 2æ q. 79. art. 1. tribuit Medina ibi art. 2 col. 2. dicens non esse consentaneum sacræ theologiæ et esse vel de absurdum dicere Deum esse auctorem malæ conversionis primo tribuit et Zum. ibid. disp. 2. q. 6. asserens illud non esse verum neque catholicum. et quia alii illud damnant alii censuris non tamen aliqui, qui sententiam Cai. continent in bono aliquo sensu explicant ut notat Zum. ibi et quidem Caij in illo art. 1º addit limitationem, ita ut dicat actum peccati in quo sit esse a Deo at non absolute et simpliciter et quæ ex illo sequitur deformitas esse ab agente deficiente —.

Sane non est recedendum quoad Deus sit causa mali moralis neque quoad conversionem ad bonum commutabile ut observarunt Medina et Zum. loco citato et Bal. in illa q. 79. disp. 129. cap. 5. n. 15. et alii. et prob. 1º quia sancti Patres sæpe citati cap. præcedenti in qa. probarunt certe q. Deum non esse causam mali neque malæ voluntatis ut indicant eorum verba et omnes loquuntur de malo morali non solum sub aversionis privativæ ratione sed etiam sub conversionis ad bonum commutabile. sic enim id quod D. Aug. to. 7. lib. 2. de peccatorum meritis et remiss. cap. 18. paulo post initium ait nefas esse dicere quod mala voluntas sit referenda in Deum sed in auctorem non solum respondet aversionem privativam, quæ sequitur ex actu positivo malæ voluntatis sed etiam ipsum actum positivum qui est prava conversio ad bonum commutabile —.

2º Ex se intelligitur esse dissentaneum summæ bonitati quod sit causa mali moralis sub positivam conversionem pravam quæ est primum vitium et recedere a lege sit et quod sit causa aversionis privativæ —.

3º Ex positiva conversione prava sequitur aversio privativa quia si Deus est causa illius erit etiam et huius. nam ideo voluntas creata est causa aversionis privativæ quia est causa pravæ conversionis. neque erit locus solutioni quod Deus non sit causa deficiens, nam ex eo quod adversarii concedunt Deum esse causam pravæ conversionis sequitur illum etiam esse causam deficientem —.

Alia ratio q. in pro ratione unum sup. Bal. 1a 2æ q. 6. q. 9. § 10 ... adde §. neque tamen et alii dicentes positivam conversionem non esse malum morale. nisi ratione privationis cuius est radix. palam videtur urgere, quia dici possit, malum morale summi posse,

aut ex positiva defformitate volitionis ex eo quod aliquid libere amplectatur obiectum turpe aut ex defformitate privativa quae est defectus rectitudinis in ordine in quo constituit rationem peccati contra Suarez expositum superius disp. 1. cap. 2. sect. 5. dist. 3. totaliter —

3a. mg. Ricardi et aliorum — Est mg. est aliorum

affirmantium Deum non esse causam peccati quia licet semper simul produxit cum voluntate creata essentiam seu substantiam pravae actionis quam dicit non habere necessariam connexionem cum malitia, et posse esse sine illa. Sic inquiunt actio odii contra Deum posset esse sine malitia ut si esset in amente in quo non est malitia culpae aut si produceretur a solo Deo. ita Ricard. 2. dist. 37. art. 3. q. 1. ad 2m. Gab. ead. dist. 3. et alii —

Sed quod haec mg non satisfaciat sic ostendit. 1o. aliud est loqui de malitia morali respectu semper sui imputativi ad culpam et sine hac quidem potest esse essentia seu substantia actus pravi ut dictum est ex positivo de odio contra Deum in amente. nam substantia actus pravi est imputativa ad culpam ex eo quod sit libera quae ratio est illi denominatio extrinseca et ideo est ab illa separabilis ut expositum est superius disp. 1a. c. 10 dist. 1. cap. sect. 3. dist. 1a. aliud vero est loqui de malitia morali sumpta pro dissonantia contra rectam rationem quae eius est defformitas seu monstruositas quam prava volitio eius non libera sed ex ordine positivo ad obiectum turpe et sine hac non potest esse substantia pravae volitionis quia est transcendentalis ratio realis illi intrinseca et substantialis ex eo quod ipsa sit talis tendentia in obiectum turpe, ut probatum est in praecedenti disp. 2a. cap. 4. sect. 3. — alia vero ratio est de substantia actus externa. Sic ac acceptio rei alienae aut occisio hominis quae per se non habet intrinsecam defformitatem seu monstruositatem sed per denominationem extrinsecam a prava volitione —

2o. saltem ut admittunt eius adversarii quando aliquid pravum fit libere a voluntate creata non potest non habere malitiam, resultat quod desiderat quae tunc Deus tunc currens ad talem aliquid non causa peccati. vide Bals. Vasq. 1.2. disp. 129. cap. 6. —

4a mg. ex Lano, Soto et aliis —. Est mg. est aliorum

asserentium Deum non esse causam peccati quia ad actum et entitatem peccati concurrit ut causa physica seu naturalis, non vero ut causa moralis consulendo aut suadendo aut alio modo morali inducendo, et quia peccatum est quid morale quod debet reduci in causam proportionatam moralem inducendo, ideo Deus non est illius causa quia ad illud non concurrit ut causa moralis. ita Cano lib. 2. de locis cap. 4. ad 3m. et in relect. de sacram. in gen. p. 4. post 6. ad 4 et eius seq. Vega lib. in Trid. cap. 15 post medium. Soto lib. 1. de natura et gratia cap. 18. et seq. Arag. 1.2. q. 79. art. 3. dub. 1. ad 2m

Bass. 1a 2ae. to. 1. q. 129. cap. 7. dubij.

Hunc mod. Med. 1a 2ae. q. 79. art. 2. col. 9. ita impugnat. 1o causa inquit moralis n. [illegible] est illa quae consulit aut praecipit sed quae libere operatur [illegible] Deus libere operatur [illegible] quae ad extra operatur [illegible] quod n. [illegible] neque [illegible] praecipit peccatum n. [illegible] quod n. sit causa moralis peccati.

2o. [illegible] quod Deus sit causa physica seu naturalis peccati tam absurdum ac dicere quod sit causa moralis peccati imo ut peccatum [illegible] quod Deus sua natura sit malus.

[illegible] non subtrahere [illegible] magis explicet [illegible] id quod aut [illegible] [illegible] dicere [illegible] cum n. satis [illegible] ut notat Med. in secunda q. 14. aut 13. [illegible] posteriorem [illegible] q. 32. § Legitima [illegible] [illegible] anno [illegible] illum [illegible] impugnaverit tandem tn. asserit illos [illegible] si expendant nil aliud velle [illegible] quod infra dicet.

Quare ad 1m. [illegible] impugnat. respondeo [illegible] causam moralem esse [illegible] n. [illegible] aliquem ex eo [illegible] quod libere operet ut cumque [illegible] n. intendit neque elligit neque [illegible] effectum sed in suo modo [illegible] se habet [illegible] causa physica necessaria [illegible] esse aliarum causarum [illegible] Deus [illegible] operet [illegible] operat. [illegible] malorum actuum voluntatis creatae. ita se habet ut n. intendat neque elligat neque [illegible] malitiam sed [illegible] [illegible] generalem necessario [illegible] naturis causarum secundarum [illegible] [illegible] malorum actuum n. [illegible] se habere ut causa moralis sed [illegible] causa physica [illegible] volunt. creata [illegible] ad malitiam [illegible] causa physicae [illegible] quae necessario [illegible]

Hac [illegible] lib. 1. de natura [illegible] cap. 2. initio ait [illegible] [illegible] illi voluntarius [illegible] causas naturales annumerat [illegible] sit [illegible] et in eodem sensu postea cap. 18. paulo ante finem ait [illegible] Deum esse causam peccati n. spectant ad illum influxum [illegible] causas naturales [illegible]. [illegible] de causa ut [illegible] in moralibus [illegible] [illegible] ille [illegible] esse causa qui [illegible] ope [illegible] favore [illegible] [illegible] tradit [illegible] qui bona [illegible] [illegible] non [illegible] causa [illegible] ita neque Deus dicitur causa peccati ex eo quod [illegible] [illegible] quo [illegible] nempe Deus ex sua [illegible] offert [illegible] bona [illegible] negasse ex se vult aut intendit, aut elligit. [illegible] malum [illegible] voluntas creata [illegible] arbitrio [illegible] illud vult [illegible] et ideo illa dicitur causa peccati et n. Deus —

Hoc [illegible] colligi ex D. Tha. [illegible] de malo q. 3. art. 2. ad 1m. et 2m. nam ibi ad 1m. ait ideo homi [illegible] causam peccati quia [illegible] peccati aliquo modo cadit sub eius voluntate.

voluntatis, respectu quod magis eligit defectus peccatum incurrere, quam [illegible] abstinere. Defectus inquit peccati nullo modo cadit sub voluntate divina. Deus ex hoc quod liberum arbitrium recedit ab ordine voluntatis divinae. Tradit idem dicit alias peccati esse quod est in eo quod non causatur a Deo. At esse quod est moralis deformitatem causari a libero arbitrio tradit id docuit alia, quae docere in illa q. 3. art. 1. et q. 2. art. 2. et 3 et 1a 2ae q. 79. art 2. ad 1m et 3m —

Ad 2m rationem respondebis post distinctionem antecedentis. aliud est absolute dicere quod Deus sit causa physica seu realis peccati in eo sensu ut denotet illum realiter esse causam peccati et hoc est absurdum. aliud vero est dicere quod Deus ad actus tendentem peccati se habet ut causa physica quia non concurrit [illegible] et retrahendo deformitatem peccati cooperatio quo concurrit causa moralis semper quae est membrum distinctionis a causa operante per modum causae physicae et in hoc sensu est verum modo expositio ad 1. rationem atque id de re tamen ostendere auctores superiores relati quarto modo qui sane [illegible] ratio expositis non est cur rejiciatur et propter recurri ad alium modum infra proponendum —

S. Mens D. Thomae ad mentem D. Augustini expositus —

— Sed mens est D. Thomae 1a 2ae q. 79. art 2. cujus verba sunt notata ut exponantur ex mente infra dicendis. peccatum, inquit, nominat ens et actum cum quodam defectu. defectus autem ille est ex causa creata s. libero arbitrio inquantum deficit ab ordine primi agentis unde non reducitur in Deum sed in eam id in liberum arbitrium et sicut defectus claudicationis reducitur in tibiam curvam ut in causam non autem in virtutem motivam a qua tamen causatur quod quod est motionis in claudicatione. Deinde sic infert. secundum hoc Deus est causa actus peccati quia non est causa hujus quod actus sit cum defectu. idem docet in qq. de malo. q. 3. art 2. et 2. Sent. d. 37. q. 2. art 2. —

Contra hunc mentem multa obiici solent quae in opere solvi quibus si missis mens proponitur aliorum expositionibus explicet et defendat hoc infra dicenda. Et sane non est cur rejiciatur cum et D. Thomae et aliorum Doctorum ac gravium Doctorum auctoritate et ratione sic fundatur atque ut recte possit exponi et defendi — colligitur ex D. Aug. variis locis ex quibus notandi sunt duo plurimum. 1. est in 1. lib. 2. de lib. arb. cap. 20. ubi Evodio inquirenti unde sit malus motus quo voluntas avertitur a Deo et num possimus auctorem peccati Deum dicere. ita respondet. motus ille aversionis quod fatemur esse peccatum quoniam defectivus motus est ad Deum non pertinere ne dubites qui motus defectus quoniam est voluntarius in nostra est posita potestate. quibus verbis D. Aug.

n̄ negat Deum cum n̄ra volunt.e concurrere ad illum motum, ostendit illi
q. est defectus nobis voluntarius tribuendum esse n̄rae voluntati tanquam auctori et
causae n̄ autem Deo. Si autem verum est oportet num esse propriam auctorem peccati
Deum dicere. et in eodem sensu to. 7. lib. 2. de peccatorum meritis et remiss.
cap. 17. ad medium dicit nullam culpam referendam esse eam in Deum et
cap. 18. paulo post initium ait nefas esse dicere quod mala voluntas
sit referenda in Deum tanquam in auctorem —.

Et locus est to. 5. lib. 12. de civit. Dei cap. 7. initio. ubi ait causam
malae volunt.is est defectus quia ipsa mala voluntas est defectio. et to. 7.
in lib. de correct. et gratia cap. 2. ad 4.m ratiocinatio comparat peccatum claudi
cationi, quod est ex.m quo. D. Tho. loco cit.

Praedictum itaque num dicere sequuntur D. Bon.a 2. s. d. 37. art. 2.
q. 1.a n. 26. et 30. Scotus ibid. § ad solut.em istorum Cap. d. 35. q. un.a art.
3. ad 6. arg.3 Greg. Ferr. 3. q. cap. 7. dub. Ibr.a Conradus. 1.a 2.ae q. 79.
art 2. Bal. ibi. q. 6. q. 3 p.to 1. ad. 6. et alii.

Dicitur 3.o est rationem quae sequitur Deum n̄ esse auct.em et causam peccati q.
peccatum denotat defectum moralem qui importat specialem habitudinem ad num
operandi causae moralis deficientis ex cuius actu v. provenit ut actus sit cum
defectu et quod causa moralis defectus ex cuius actu v. provenit n̄ est Deus sed vo
luntas creata et ideo n̄ Deus sed voluntas creata dici debet causa et
auctor peccati atque hanc vim indicant illa verba pr. ulta. D. Tho. q.a peccatum
nominat actum cum defectu, qui est a causa creata deficiente ab ord.e primi
agentis et Deus n̄ est causa huius quod actus sit cum defectu id est peccatum n̄ red
dicit in Deum tanquam in causam eandem itaque vim important illa verba sup.
relata ex D. Aug. peccatum quod est in motibus defectibus ad Deum n̄ pertinet neque
ipse sit illius auctor. item illa verba malae volunt.is causa est defectus quia
ipsa mala voluntas est defectio —.

Confir. 1.o haec causalis est vera. n̄ ideo actus evadit moralis malus q. est
a Deo quia neque per Deum stat quominus fiat actus bonus sed ideo evadit malus q. est a
volunt.e creata deficiente et per illam stat quominus fiat actus bonus ergo n̄ Deus
sed voluntas creata deficiens dicenda est causa et auctor peccati.

Confir. 2.o quia ideo aliquis dicitur causa et auctor peccati ut postulant leges humanae

dendat ille ex cuius determinatione fit peccatum quod [illegible] illi [illegible] cui est imperante et peccatum non fit ex determinatione Dei et voluntatis creatae deficientis nam Deus non determinat ut fiat peccatum et [illegible] causa [illegible] sursum indifferentem aut ad bonum aut ad malum [illegible] ex se intendit bonum ipsa vero voluntas creata deficiens arecto ad [illegible] ex se determinat ad malum ergo voluntas creata dici debet causa [illegible] auctor peccati [illegible] non Deus —.

Praedicto [illegible] rem Sane [illegible] Bell. to. 3. alias 4. [illegible] 1a lib. 2o. de amissione gratiae et statu peccati cap. 5. § [illegible] igitur et cap. 18. § itaque Suar. in opusc. lib. 1. de [illegible] Dei cap. 3. n. 17. et 20. Mol. in concordia q. 14. art. 13. [illegible] posteriorem edit. disp. 32. § Legitima 2o — ad hoc [illegible] est [illegible] quod D. Th. 1a 2ae q. 80. art. 1. ad 3m [illegible] Deus est [illegible] omnis interioris motus humani et quod determinet ad malum [illegible] voluntas sua, hoc [illegible] est, ex voluntate sua [illegible] —.

argumenta adversus dicta.

1m. argumentum est [illegible] in peccato procedit a Deo [illegible] Deus est causa peccati [illegible] quo aliquid [illegible] esse procedit [illegible] attendit [illegible] ratione causae. ans vero ita [illegible] in peccato [illegible] positiva [illegible] tendentis in [illegible] malum [illegible] privativa quae est carentia rectitudinis debitae [illegible] ratio positiva procedit a Deo [illegible] nihil positivum reale potest esse quod non pendeat a [illegible] efficiente Dei [illegible] dicta in hoc cap. in priori [illegible] —.

Quod vero etiam ratio privativa procedat a Deo [illegible] procedere ab illo agente a quo procedit forma positiva ex qua resultat privatio [illegible] ab eo agente a quo procedit albedo ex qua in [illegible] resultat privatio nigredinis [illegible] procedere talis privatio nec alio modo privatio rectitudinis in actu procedit a voluntate creata nisi quia ab illa procedit ratio positiva actus pravi ex qua resultat privatio. et ad id facit illud dictum [illegible]; qui dat formam dat etiam consequentia formam. [illegible] qui efficit aliquam rem efficit etiam omnia ea quae necessario illam sequuntur [illegible] ratio positiva actus pravi procedit a Deo concurrente cum voluntate creata [illegible] ab illo etiam procedere rationem privativam, quae illam necessario [illegible] —

R. neg. ans [illegible] illis [illegible] non [illegible] simpliciter

concedendum ē quod q̄d ē in pecc° procedere a Deo. nam cum in pecc° sit turpitudo positiva et malitia privativa talis processus itu absolute prolata tendit in Deum tamquam in autorem. et eam referret turpitudinem et malitiam pecc. quod n̄ ē concedendum ut supra ostensum ē.

Ad probationem antis concedo neque contra illam min. ita absolute prolatam quod tota ro positiva pecc. procedat à Deo. nam aliud ē cum limitatione dicere quod tota ro positiva pecc. pendet à concursu efficiente Dei et id verum ē quia talis processus non tendit illam rōem positivam n̄ praecise sine influxu Dei concurrenti simul cum voluntate creata seipsam ad malum determinante unde fit ut per hoc dici sit ab illa et n̄ a Deo procedere positivam turpitudinem formaliter et malitiam privativam. aliud vero ē absolute dicere quod tota ro positiva pecc. procedit a Deo et hoc absolute n̄ ē concedendum propter rōem praedictam sicut etiam n̄ ē concedendum rōem privativam quae ē formalis malitia pecc. procedere a Deo. quia ab illo sermonum quo ipse concurrit n̄ provenit quod aliquis habeat turpitudinem amplectentem obiectum malum ex quo resultat privatio rectitudinis ut statim dicetur.

Ad illud vero quod in probatione antis additur privationem debitam procedere ab agente a quo procedit forma positiva ex qua resultat privatio. dico hoc dictum intelligi quando agens ex suo modo operandi determinat in materia formam ex qua sequitur privatio. et quia Deus ex suo modo operandi n̄ inducit turpitudinem ex qua resultat rectitudinis privatio. ideo hoc n̄ dicitur procedere a Deo sed a voluntate creata quae ex suo modo operandi per sua libertate deffectibili ... semper determinat concursum generalem Dei ad actum peccatum quem ipse Deus n̄ elligit neque determinat sed potius per se libere.

Hac solutio colligitur ex D. Th. in q. de malo q. 3 art. 2 ad 1m. quoniam ait n̄ Deus sed homo dicitur causa pecc. quia hoc elligit ipse effectus qui nullo modo cadit sub voluntate divina sed praeterque ex hoc quod liberum arbitrium recedit ab ordine voluntatis divinae. et 1 2 q. 79 art. 2 ad 1m. Deus inquit, sic ē causa alicuius quod nullo modo ē causa defectus concomitantis actum et ideo n̄ ē causa pecc. cuius hoc dicitur esse causa quia n̄ subditur ei, cui debet subdi. et r. 3 o. dat. 1.

ad 3.^m Deus inquit e' vte. prius [illegible] quod voluntas sua [illegible] ad malum
[illegible] Sot [illegible] e' ex volunt. sua —.

Ad Sot. notandum e' 1.° id quod ex alijs infra citandis Zum. 1.^ae 2.^ae q. 1.
c. 79. art. 2. [illegible] 2. a.^e 4. asserit illud ritum [illegible] qui efficit aliquem rem effici
eius saltem consequenter ea, quae ad ipsam necess.° requiruntur, [illegible] debere intelligi
[illegible] nam [illegible] aliq.^d [illegible] [illegible] ad actum [illegible] abs.^e sed [illegible] pendet
ex peculiari causalitate alicuius causae non e' necesse quod efficiat [illegible]
causa [illegible] ad illum actum, sed ab ea, quae [illegible] cum illo peculiari
modo causalitatis. [illegible] ibi [illegible] postea ad 4.^m infert Deum non esse causam defectionis
neque malitiae quia [illegible] ad [illegible] actus [illegible] abs.^e sed [illegible] procedit ex pecu-
liari modo operandi voluntatis creatae deficientis a sua regula —.

Hoc ipsum sentiat, id, quod aliqui ut Conradus 1.^a 2.^ae q. 79. art. 2.
ad 3. § dic. asserens defectionem [illegible] actui pravo non abs.^e ex quo causa [illegible] ad illum
[illegible] sed in [illegible] ad agens quod causando actum deficit a sua reg.^a [illegible]
agens e' liberum arbitrium creatum [illegible] non Deus. [illegible] Bas. ibi q. 129. cap. 7.
§ ex his. malitia, inquit, moralis non [illegible] actum [illegible] e' a Deo [illegible]
cum libero arbitrio sed actum ea duntaxat [illegible] qua procedit ab arbitrio creato.
[illegible] ideo illi [illegible] Deo tribuit malitia idem docere [illegible] alijs [illegible] tradunt
Ferr. 3. q. 19. cap. 71. dub. vlt.° Cap. 2. s.^ts [illegible] 37. q. 1.^a art. 3. ad 4.^m Scotus ibid.
§ ad solut.^s Conradus 1.^a 2.^ae q. 79. art. 1.° § subiungit vlt.° [illegible] 2. [illegible] ad 2.^m [illegible]
[illegible] 10. § vlt.° de [illegible] [illegible] —.

2.° notandum e'. saepe contingere ut ad unum [illegible] eumd. effectum [illegible] diversae causae
partiales diverso modo ita ut unico effectui aliqua ro positiva aut privativa [illegible]
ex peculiari [illegible] ad modum operandi unius causae [illegible] non alterius. [illegible] ad c.^m falsa
[illegible] duae praemissae una vera [illegible] falsa [illegible] [illegible] [illegible] peculiari
modo quo praemissa falsa [illegible] [illegible] praemissam veram quae cum non [illegible] inclinat
ad falsum [illegible] ad verum [illegible] ideo ea falsitas abs.^e [illegible] praemissa falsa
non [illegible] vera. [illegible] hoc modo in [illegible] [illegible] Deus [illegible] creata con
[illegible] ad actum [illegible] diverso modo [illegible] defectus ac malitia talis [illegible]
ex peculiari modo quo voluntas creata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] con
[illegible] Dei [illegible] [illegible] non eligit neque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ideo causa defectus [illegible] malitiae [illegible] [illegible] voluntas creata non [illegible] Deus —

Hoc [illegible] Scotus 2. s.^ts [illegible] 37. q. un.^a § ad solut.^s [illegible]

dicens q°. duae cae partiales concurrunt ad unum effectum pot esse defectus in uno proveniens ex defectu unius cae concurrentis possesse et non alterius ex parte ad aliquem actum peccati, cum ad illum concurrant Deus et voluntas creata defectus in tali actu contingit ex defectu unius cae quae est voluntas creata, quia haec posset dare rectitudinem actui, quam tenetur dare et tamen non dat: alia autem causa, nempe Deus, et non tenetur eam dare tamen quantum est ex se daret si voluntas creata cooperaretur et deinde addi est igitur defectus in tali actu non propter defectum cae superioris, sed inferioris non quia causa superior causet rectitudinem in effectu et inferior obliquitatem, sed quia causa superior quantum est de se causaret rectitudinem si causa inferior suam causalitatem causaret et ideo rectitudinem non causari est propter hoc quod causa 2a quantum ad se pertinet non causat. hoc amplius exponi et ostendi pot ex his quae sequuntur circa 2m modum et ex aliis infra dicendis. —

1m. ans. est qui est ca actionis est ca effectus. nam quamvis conceditur effectus, Deus est ca actionis quae fit peccatum. sic enim D. Th. 1a 2ae q. 79 art. 2. Causa Deus est ca omnis actionis et est ca actus peccati quia est ca ipsius qui est effectus talis actionis. —

Distinguo ans qui est ca actionis eo peculiari modo quo denotat effectus, conc. cum dicitur ca effectus non tamen ille qui ex suo modo operandi non detrahit neque intendit effectum sed potius prohibet quo pacto se habet Deus concurrens ad actum peccati cum volunte creata ut adductum est verbis D. Th. explicatum est ad 1m. art. et supponitur ad 5m mum et D. Aug. et aliis. —

Dices 1°. una et eadem numerica et indivisibilis est actio Dei et voluntatis creatae producens totam entitatem peccati. sed actio voluntatis creatae est mala et causa peccati quo et actio Dei —

Resp. neg. mai. nam ut ostensum est suo loco in lib. phy. et alibi actio qua Deus ad extra concurrit cum ca 2a non est distincta ab actione ipsius causae 2ae quia ipsa met actio cae 1ae procedit enim a Deo non tamen effectus mediante alia actione quia sic haec enim actio procederet mediante alia et ista mediante alia et sic deinceps sed procedit ipsa actio qua ca 2a propter subordinationem cum ca 1a simul producunt totam entitatem effectus. ita ut quaelibet sit ca partialis partialitate causae et utraque simul sit ca totalis a qua fit producitur unus effectus ita et una actio sic D. Th. 1a p. q. 105. art. 5. ad 2m. art. una et eadem actio procedit a 1° et 2° agente idque probant Suar. in opusc. lib. 1°. de concursu Dei cap. 9. n. 5. Mol. in concordia q. 14. art. 13. 2a posteriorum editionum disp. 32. § atque haec et alii. —

Neg.^da tn̄ ē cōn parte dicentis q^a eidem actioni ex eo quod procedat diverso mō a volunt.^e creata et a Deo conveniat quod sit mala ex peculiari mō quo voluntas creata deficiens contra legem Dei se detrahit ad malum et illud eligit et ideo illa actio denominatur causa pcti n̄ vō Deus et hæc causalitas ē vera. ideo evadit mala actio procedens pctum, q^a procedit a volunt.^e creata deficiente n̄ vō q^a procedit a Deo ut explicatus ē sup.^a ad. 5. mūs et ad 1.^m arg.; vide Mol. loco citato ad 1.^m et 2.^m et disp 33. § dūmq^a ostenditur et 1. p. q. 19. art. 6. dg. 3. § His positis.

Dices 2.º Deus ad actum pcti dr̄ concurrere tpq cā vlis concursu gnali et indifferenti q^o illius actio n̄ ē una et eadem cum act.^e volunt. creatæ. nam hæc concurrit tpq causa particularis ac determinata.

R̄ neg. cōam q^a q^{do} Deus dr̄ concurrere tpq cā vlis concursu gnali et indifferenti id ut bene exponunt Suar. in opsc. lib. 1. de concursu Dei cap. 3. n. 17. et alij n̄ ita intelligitur q^{si} concursus seu actio Dei prout ē ab ipso sit, aliquo mō indifferens, aut quasi voluntas Dei versetur sub confuse et generatim circa actus. nam vere versatur circa singulos distincte, aut volendo si sint boni, aut permittendo si sint mali: sed eatenus dr̄ concurrere tpq cā vlis concursu generali et indifferenti q^a ex se sua volunt.^e n̄ determinat ut fiat actus malus sed offert volunt.^i creatæ indifferenter concursum, aut ad bonum aut ad malum iuxta illud Eccli. 15. n. 17. ad quod volueris porrige manum. et ipsa voluntas creata pro suo arbitrio se detrahit ad malum ut ex D. Th. dictum ē sup.^a ad 1.^m et amplius exponetur infra dicendis, atque pendet.

3.^m arg.^m ē. si Deus simul cum volunt. creata concurreret ad actum pcti sequeretur inde ipsum Deum esse sibi contrarium et facere contra suam prohibit.^{em} sed hoc cons ē falsum q^o et ans. sequela pbr. Deus prohibet actum gravium v.g. odij contra Deum q^o si ipse simul cum volunt.^e creata concurrit ad talem actum iam facit contra suam prohibit.^{em} et ē sibi contrarius.

R̄ neg.^o sequelam. et ad illius pbat.^{em} R̄ exponendo ans Deus prohibet actum pravum fieri volunt.^e ab ipso bane et detrahente gravitatem, q^a id ē rectæ roi consentaneum at n̄ prohibet ne ipse qui ē vlis gubernator volunt.^e permittente prava vltatem offerat concursum generalem voluntati creatæ q^a id ē nec

rei debitum et n. e. dissentaneum sed consonum rectae rationi X.; Hoc D. Bon.a 2. sent. d. 37. art. 1. q. 1. n. 9. ait Deus n. prohibet suam cooperationem sed creaturae prohibet malam operationem et ideo dum cooperatur ei n. facit contra suam prohibitionem neque illa actio fit ab illo sub quod e. prohibita — instabis.

Instabis 1.o turpe videtur afferre concursum ei qui praevidet esse illo abusurus contra prohibitionem. hoc enim ratione culpatus e. homo qui offerre gladium alteri, quem novit eo abusurum — R. n. e. turpe quod Deus illi afferat concursum causa utique narrata ratio e. ex Deo, altera vero ex hoie. etenim quoad Deum tenetur ad eam ut item permittere offerre generalem concursum accommodatum singulis causis secundis unde e. ut illi n. sit neque competit. Et generalem offerre causis liberis concursum generalem quoties e. ex se intendendo bonum permittendo tamen ut si voluerint porrigant malum ad malum, quod ipse n. tenetur impedire hac tempore permisso quia occasione elicit maiora bona, ut expressum e. supra hac disp. cap. 1. diff. 3. ad 3.m ratio.

Alia vero ratio e. ex hoc, cui n. incumbit munus cooperandi aliis ad ea quae voluerint sed solum lege nali et divina tenetur quando commode potest n. permittere sed impedire mala suorum proximorum. aliquando vero ex me hoies aliquos suo munere ut gubernatorius [illegible] expediens e. intuitu maioris boni eorum permittere aliis aliqua mala quod tamen n. e. licitum cuilibet hoi privato adquem n. pertinet illud munus ut constat —.

2.o instabis quia illa actio quae fit actus pravus v.g. odii contra Deum e. moralis bona quatenus e. a Deo honeste cooperante cum voluntate creata, quae abutitur illius concursu ergo tota illa actio e. moralis bona. — .

R. distinguendo cons. illa actio relata ad munus operandi Dei et voluntate divina e. bona moralis per denominationem extrinsecam a bona voluntate Dei, quae n. elegit neque actuat malitiam dicta permissa contra summum munus ea ubi bene facit cooperando cum voluntate creata. Ceterum talis actio ad extra n. habet inse ullam honestatem moralem intrinsecam sed e. moraliter mala in ordine ad munus operandi voluntatis creatae. quae abutendo divino concursu elegit

et deficiat malum, neque obstat unam et eandem actionem respectu diversarum causarum partialium diverso modo ad eam concurrentium dici bonam posse respectu unius causae quae ex suo modo non inducit defectum mali, vero respectu alterius causae deficientis, quae ex suo peculiari modo operandi inducit defectum, ut explicatum est sectione 2a. ad 1m. arg.

4m. arg. est, quidquid Deus potest efficere cum causa 2a. potest efficere se solo, ut dicit ex D. Th. 1. p. q. 105. art. 2. C. ubi sic ait: erroneum est dicere quod Deus non possit facere per se ipsum omnes determinatos effectus qui fiunt per quamcumque causam creatam. quia sicut simul cum voluntate creata concurrit ad actum peccati, ergo inde quod etiam se solo possit illum efficere. unde infert quod se solo possit producere et suspendere quemcumque actum et situm mali erroris et vitij.

Respondeo explicando antecedens et illud dictum D. Thomae, nempe ita intelligi, quidquid Deus potest efficere cum causa 2a. quatenus est ex parte potentiae divinae, si aliunde non sit repugnantia, potest efficere se solo. at repugnat summae bonitati divinae quod Deus se solo efficiat actum seu situm vitij aut erroris, quia sic esset causa particularis determinate inducens aliquid intrinsece difforme et dissentaneum naturae rationali ut rationalis est, quae est actus et situs vitij et erroris. atque id docent Medina a.s. 12. c. 24 in authoribus citatis, totam illam quaestionem dub. 1. in c. rationem 2a. et 3a. et alij alibique ex instituto expositum est. item etenim tenetur in sua specie natura dicit deffectus auctoritatis atque ita essentialiter importat quod sit exercitum alicuius causae deficientis ac proinde non potest esse a solo Deo qui nullo modo potest esse causa deffectus.

5. arg.m Deus dicitur autor et causa bonorum operum eo quod ad illa concurrit sicut tamquam causa universalis. ergo etiam dici potest autor et causa malorum operum eo quod ad illa concurrat sicut tamquam causa universalis.

Respondeo explicando antecedens Deus non dicitur autor et causa bonorum operum ex eo solum quod ad illa ut cumque concurrat tamquam causa universalis sed alijs rationibus quae non habent locum in malis operibus. 1. enim Deus dedit naturam rationalem cum naturali inclinatione ad bonum illi proprium ut rationalis est eo fine ut per bona opera tenderet in finem sibi consentaneum ut debet. 2o. ipse valde exhortatur ac praecipit bona opera. at mala opera prohibet quis committat et ideo dicitur autor et causa bonorum operum non vero malorum. V. Sotum lib. 1. de natura et gratia cap. 21. ad 3um. arg. Gregorij. Molinam c. 14. art. 13. 2a. posteriorem editionem disp. 13a. § 7um. de tempore auctoritatis.

Caetera argumenta et difficultates circa dicta partim ex ijs quae posita sunt in tota praecedenti cap. partim vero ex alijs sequentibus cumque connexionem habent dissolventur.

Cap. 3. an quis abs.o non sit credendum Deum esse causam pecti, vel credendum sit illum esse causam pecti mali sumpti seu quoad male s. sm gd, aut cum alio addito

1.a s. asserit sm reg.as dialecticae propr.etatem sermo.is credendam esse hanc propositionem Deus peccatum facit. s. Deus malum facit. Hanc vero non esse credendam Deus facit peccatum s. Deus facit malum quod inquiunt variat sensus ex eo, quod dialecticae in reg.is de appellat.e dnt variari appellat.em v. sensum quo.do terminus appellans proponit aut postponitur nam q.do proponit appellat sec.a male at q.do postponit appellat sec.a formale ut dici solet in his propositionibus papam vidi, aut vidi papam. Et qui inquiunt, vere credi pot a Deo fieri post male pecti. id est prior propositio quae id sendtat e vera et credenda. At quando Deus non facit formale pecti 2.a propositio quae indicat id a Deo fieri e falsa et non credenda ita Gab. 2. s. d. 37. q. vn.a art. 3. dub. 1. et alij —

2.a s. dicit credendam esse hanc propositionem simpliciter in sic addito, Deus e causa physica vel s. pecti ita aliqui recentiores qui in modo loquendi favere vnt aut etiam eis precedenti in quo modo qui dnt Deum non esse causam moralem pecti qui supponentes deum posse causam physicam v. s. em —.

3.a s. asserit credendas esse has propositiones Deus e causa pecti et mali seu pecti mali sumpti s. e causa actionis seu actus pecti. ita aut eius ipsa citandi. et exponendi ut 2.a

4.a s. asserit non esse simpliciter credendum quod Deus sit causa pecti et mali seu mali pecti sed solum cum sic addito Deus e causa physica mali pecti seu actus pecti minime talem actum intendens, aut volens ita. Mol. et alij infra referendi et explicandi in cad. conc. 2.a

1.a Concl. non e credenda haec propositio Deus peccatum facit. s. Deus malum morale facit. ita Bas. 1.a p.a d. 1. q. 129. art. 9. n. 13. Zum ibi. q. 79. art. 2. dp. 2. et alij — prob. quia licet verum sit aliquando in aliquibus modis ex eo ipsum receptum eo cum sene illam reg.am dialecticam quam asserit. i. sententia de variatione appellatiois et sensus propter transmutat.em terminorum ordinatiori propositionem s. postpositi ex quo illam reg. D. Th. 3. p. q. 16. art. 7. ad 4.m dicit tamen a s. dubij positionem sumi mali a parte vero predicati formali in attacho tamen precipue pendeat ex vsu ex eo subas mais saepe unde idem sensum reddi solet sive terminus proponatur sive postponatur e speciatim in propositionibus significantibus actus ad aliquid materiam, sumi eis solet formali sive proponatur sive postponatur ut in his propositionibus Senes statuam facit, aut facit statuam, facit calidus, aut calidus facit, ut notant Zum et Bas citati. quae cum eis haec propositio Deus peccatum facit. s. malum morale facit posset sene eumdem sensum, quem ista Deus facit peccatum

. facit malum morale sit non est concedenda ista, ita neque illa propositio cum concedentes Deum esse auctorem seu causam peccati indifferenter uti soleant utraque propositione. Ideo ista quilibet catholicus cavere debet quamcumque propositionem ambiguam ad sensum hereticum, aut male sonantem, intelligi neque quoad male peccati dicitur modo fit de mali proximo Deus dicendus est causa ut ostenderetur con 2a.

Hinc colligo neque etiam esse concedendam hanc propositionem: Deus est causa physica peccati. nam illa ut minimum est sensus ambiguus ad formale peccati quasi denotet Deum esse causam physicam etiam malitiae quae formaliter constituit peccatum, alia vero ratio est de hac propositione: Deus concurrit ut causa physica ad actionem seu actum peccati quae concedit, quia refertur ad aliquod male peccati in quo sensu loquuntur auctores utriusque casus procedenti in 4 modo, idque amplius exponetur ex dicendis statim subijcienda.

Dico 4o quis concedi possunt. hae propositiones: Deus facit aliquid quod est male peccati, et est causa actionis seu actus peccati, in referendo scilicet ad id, quod in peccato est male remotum non vero ad id, quod est male proximum ex quo necessario resultat debitae rectitudinis privatio. Haec conclusio de re statuitur in communi doctrina et videtur ab omnibus concedenda ut ex ponet eamque quis non sub his, alijs tamen equivalentibus verbis aperte tradidit Mol. 1. p. q. 19. art. 6. disp. 3. appendice § ibidem tamen ubi

nil scit.

ubi notandus illa verba nihil aliud mali vel sensus ipsum et quod sint male peccati quia emanant ex influxu Dei et sic quia emanant ex influxu seu abusu arbitrij nostri et inde provenit quod Deus simpliciter non sit dicendus causa illorum actuum sed sic cum hoc addito diminuente causa utilis minime eos intendens aut volens. causa vero simpliciter ipsum eius tribuens et quod sint male peccati est nostrum arbitrium per suum particularem influxum. et postea § his positis ait hanc propositionem quod Deus non sit causa malorum actuum, intelligi non sic quoad formale peccati sed etiam quoad male et fundamentum illius formalis quia fundamentum illius est, seu quod id inde sit ut fit illius fundamentum. idemque docet in commentaria multis locis, quae ubi sicut sufficiat.

Tertia pars sic explicatur, et prout communiter auctores concedunt hanc propositionem: actio haec subsistens facta est a Deo. seu Deus est causa actionis et rei, quae denotat peccatum

quos loqui modo vidit D. Bon.a in 2. s. d. 37 art. 1. q. 1. n. 8. Italy ibidem

Item accedunt ex istam propositionem in malis speciebus facit Deus quod sint non vero quod mala sint. Itaque facit rem bonum non quod est intelligi non vero malitia, quem modus loquendi sunt ex D. Bon.a Italy dicit et D. Ansel. et Aug. hic citati cap. 2. post priorem propositionem cet. s. nostri d. ~ prop.a accedunt ex Sane propositionem Deus est causa actus seu actus et entitatis peccati. sic loquuntur D. Th. 1. 2ae q. 79 art. 2 conf. Conrad. Med. Zum. Italy ibid. in his atque Italys stilibus propositio de re venit id, quod in priori propositione cet. dictum est recedi posse has propositiones Deus facit aliquid quod est malum peccati. Vel est causa actionis seu actus peccati. caute atque addendum est in cet. tales propositiones referendas esse ad id, quod in peccato est male remotum. nam quando nomen causae simpliciter tribuitur Deo refferendum est ad id quod non includit aut necessario infert defformitatem, et malitiam moralem tale atque est male remotum peccati denotatum his terminis actio, actus, res, et omnis non entitas quae includunt in actu peccati ~.

Posterior vero pars cet. sic exponitur et prior. cum aut. docent non vero esse recedendum quod Deus sit author et causa actus peccati. ea ratione qua talis actus includit aut necessario infert defformitatem et malitiam ut dictum est explicatum capite 2. ad 1.m notati 1.o id atque est quod de re venit posterior pars cet.s asserens has propositiones Deus facit aliquid quod est male peccati. Vel est causa actionis seu actus peccati non esse referendas ad id, quod in peccato est male proximum. ex quo necessario resultat debitae rectitudinis privatio. nam si Deus esset causa eius, quod est male proximum peccati sequeretur inde illum esse causam saltem mediatam et remotam malitiae, quae necessario sequitur male proximum peccati. nam qui est causa fundamenti proximi, ex quo aliquid necessario sequitur, est ex saltem mediata et remota causa eius quod necessario sequitur. ut docetur ex communi consensu et inducitur et ex natura rei. unde communiter auctores citati in propositione condemnabili 1.o ut ostenderent Deum non esse causam malitiae peccati. quia illum non esse causam actus peccati ea ratione qua ex tali actu sequitur malitia, quod eundem est ac dicere Deum non esse causam eius quod in peccato est male proximum necessario includens aut inferens defformitatem seu malitiam. atque id caute exprimens Mol. pro relatus in hoc cap. 3. cet. 2.a dicit Sane propositionem quod Deus non sit causa malitiae actus non solum quoad formale peccati sed etiam quoad male et fundamentum illius formalis proximum fundamentum illius est. seu quoad id unde sit, ut sit illius fundamentum. nempe id est male proximum

Confirmatur et declaratur. in actu peccati et. prave voluntatis amplectentis mendacium sive rationes positivae attendi possunt. prior est ratio communis abstrahens a defformitate

et malitia, quae ro[nis] conf[ormita]s efficiat, sit tris. actio, atq, entitas, bonitas trans[cendenta]lis, bonum na[tur]ae. atq. hac conf[ormita]s ro[n]i includitur in actu pecti. d[ict]um p[ot]est esse male remotum pecti. esse aliq[uo]d inclusum in pecto esse q[uo]d conf[ormita]s in deficiens ex se n[on] denans reg[ul]is nec[essari]o inferens malitiam et respiciens ro[nis] conf[ormita]tem. nullum e inconveniens Deus dici cam, idq. dendtam p[ro]p[te]r gravib[us] auct[oritate]s D[ivi] Tho[mae] relata in p[ro]bat[io]ne princ[ipi]s p[ro]p[osi]tionis huius cc. q[uo]d dnt Deus in malis operib[us] efficere act[ionem] seu rem seu bonum na[tur]ae et n[on] efficere defectum seu malitiam seu quod opera sint mala, idq. apertius explicant aliqui addentes reduplicat[ionem] et rationem coem sic Ricardus 2. s[ent]. d. 37. art. 1. q. 1. conf[ormita]s actio, inquit, mala sub ro[n]e qua actio hoc est, considerata sm esse na[tur]ae sm quod est bonit[atem] sic nalem a Deo est et ad 1[m] ait Deus n[on] prohibet pecti actus nalem sm quod actio q[uia] si p[ro]hiberet oem act[ionem] sed prohibet ipsam pecti ingsu e mala et sm hoc eius causa n[on] e.

Posterior ro positiva quae in actu pravae volit[ionis] attendit e particularis tracta ad defectum et malitiam ex n[atur]a ad obm turpe, nam conseq[uenter] quod volitio ferat in obm turpe hoc intrum defectionem et disonantiam a recta ro[n]e et lege ut expositum e sup[er]ius c. ae. e; 1. d. 1[a] cap. 4. Hoc aut positiva defectua superata ro[n]e liberi est hoc ut male formum ex quo nec[essari]o seq[uitu]r malitia priva tiva ut p[ro]batis, quae e hoc pecti in senia illud constituente in ro[n]e privativa ut explicatum e in hac ma de pecis d. 1. cap. 2. cum ex prava volit[ione] libera oriat[ur] nec[essari]o debitae rectitud[inis] privatio imputatum ad culpam ut ostat cum q[ui] di Deum n[on] esse cam pecti. se n[on] sol[um] intelligit quod e malitia privativa sed etiam quoad male formum ex quo illud nec[essari]o seq[uitu]r. nam si Deo tq. auctori et causae tribueret tale male form[um] sequeret etiam ei tribueret formalis malitia privativa nec[essari]o illico cons ut dictum e in praecedenti p[ro]bat[io]ne, et insuper sive f[orm]ale pecti dicat consistere in malitia privativa sive n[on]; ex ipsis tris intelligit esse repugnans quod Deo tq. auctori tribuat positiva defectio pravae volitionis p[ro]p[te]r amplectentis obm turpe, ut amplius p[ro]b[atu]r ex ind[icat]is capp. 2[o]. 4. et 2[m] mum trans[iens] dicendis capite sequenti.

Seq[uitu]r Deus n[on] p[ot]est esse ca ro[n]is conf[ormita]tis inclusae in pecto quin etiam sit causa cuiuslibet ro[n]is particularis in eo inclusae, q[uia] si redire illam esse cam ro[n]is conf[ormita]tis quae e p[ro]p[te]r male remotum pecti, deberet etiam reddi quod sit ca ro[n]is particularis quae e male form[um] pecti. ans p[ro]b[atu]r q[uia] actio Dei n[on] p[ot]est in re trahi eorum

vem esse quin etiam hec ad idem particularem, nam quaelibet actio ad hoc est ut effectus particularem et singularem ut stat et recipiet summa perfectio esse i genere ut nulla sit ratio realis etiam particularis et singularis, ad cuius productionem non sumatur Deus non potest esse causa rationis considerationis inclusae in genere quin etiam sit causa cuiuslibet rationis particularis inco inclusae ~.

Respondeo negando antecedens, et ad id quod afferunt nomine causae ad Deum relatae in hac materiam in eo quod sedat Deum esse causam rationis considerationis inclusae in genere nullum affert inconveniens quod sic non sentiat tribui Deo id, quod est defectus et malitiae in genere est id, quod est perfectionis significata his terminis, actio, ergo, omnis bonitas nam et ideo communiter auctores id sedent aut sub iis, aut sub aliis terminis aequivalentibus his ut expresse est dicto 2o in probatione utriusque partis et in affirmat. 1a, caeterum inconveniens affert in eo quod sedat Deum esse causam rei particularis inclusae in genere hoc est eius rationis quae dictae impetrat deformitatem quod sic sentiret Deo tribui deformitatem et malitiam, quod non est sedendum et ideo ab auctoribus sub his, aut aliis terminis idem sententibus negat ut ibidem ostensum est ~

Ad probationem vero antecedentis respondeo illud exponendo aliud est actio Dei negativa ad rationem considerationis inclusam in genere quin etiam sumatur ad quaelibet communis particularem et id verum est, aliud vero est quod sit Deus causa illius rationis considerationis sic etiam dicendus sit causa rationis particularis per et id falsum est quod ex eo quod sedat 1m non affert ullum inconveniens quo sentitur Deo tribui deformitatem et malitiam quod tamen inconveniens affert in eo, quod sedat 2um ut dictum est. atque hac ratione Sanctus Thomas et communiter alii auctores dicti de malo q. 3. art. 2. ad 2m. dicens ultum per causari a Deo sum, quod est in genere naturae et sum quod est moralis sensus deformitatem, causari a libero arbitrio creato. idemque sentit in aliis locis ex illo et sanctus Thomas et aliis auctoribus supra relatis cap. 2o. in s. mo. et ad 1m ~

Ad hoc notandum est 1o id quod Mol. in concordia q. 14. art. 13. d. posteriorem editionem sp. 32. s. ad 3m. ait aliud esse quod actus per sit a Deo influente per suum sum etiam illud quo est talis, aliud vero quod ex influxu Dei proveniat illum esse talem 1m inquit, sedimus 2m vero negamus. quia quod actus sit talis provenit a modo influendi causae particularis

Cuius est effectus proprius et particularis, et cum defficiens culpae sequatur actum separabiliter solius causae quae agendo debebat a sua regula. Hoc autem sit post actionem causae 2ae. semper atque simul sit a Deo ipso a causa universali. non defficiens sequatur actum ipsum culpa illius causae particularis —

Deinde subdit magnopere notandum eas voces formales quae in sua intra se includunt ut sunt a causa 2a. cuius modi sunt peccare, mereri, sentire et nullo modo posse denominare Deum ut causam earum, quasi Deus peccet mereatur, aut sentiat, ...ipse est Deus et addit quod cuius modi voces formales sunt per intentionem Dei referentis quasi formalem ut sunt culpa, peccatum, neque Deus dicitur causa universalis earum. Et dicatur universalis causa actionis, quae denotat peccatum mali intellige quod illa actio ad quam Deus simul cum causa 2a. defficiente concurrit denotat peccatum non formaliter prout est a Deo sed prout est a causa 2a. defficiente, ut ex dictis dictis ostenditur.

2o. notandum est id quod D. Th. in quaestionibus disputatis de malo q. 3. art. 1o. corpore initio ait causa peccati est aliquis dupliciter uno modo quia ipse peccat, alio modo quia facit alios peccare quorum neutrum Deo convenire potest ideo ibi late probat, et ratio summatim exposita ita se habet. peccatum est defficere ab ultimo fine. Deus propter suam infinitatem perfectionem neque potest defficere, neque potest facere ut alii defficiant ab ultimo et vero fine, qui est ipse Deus. ergo nullo modo potest esse causa peccati sufficientem neque potest esse illius causa ita ut ipse peccet neque ita ut faciat alios peccare — hanc hanc veritatem intendunt sancti Patres quando negant Deum esse causam peccati quae veritas bene cohaeret cum alia quod Deus sit peccati ratio ... universalis quatenus concurrat cum voluntate creata ad productionem actum per quos illa peccat unde non sequitur quod Deus sit causa peccati quia neque ipse producendo talem concursum peccat, neque facit quod voluntas creata peccet, neque haec causalis est vera. ideo aliquis credit malum quia Deus ut causa universalis praebet concursum ..., haec est vera ideo credit malum quia voluntas creata deffinitur a sua regula et declinat ad malum ut expositum est dicta causa 1a. ad 5m. cuius ... 1m. —

Cap. 4. an Deus possit promovere seu praedeterminare — voluntatem creatam ad materiale peccati —

Sectio 1a. supponuntur aliqua circa rationem promotionis seu praedeterminationis physicae et moralis et refertur 1a. asserens — voluntatem creatam promoveri a Deo ad materiale peccati —

Primo suppono est quod sit promotio seu praedeterminatio qua Deus dicitur promovere seu praedeterminare voluntatem creatam ad aliquem actum. Et omnino est illam esse aliquid prius quo Deus determinat, inclinat et inducit voluntatem creatam ad actum. Hoc autem promotio dicitur se tenere ex parte principii seu actus primi, quod praecedit ut aliquid distinctum ab actu secundo. Et actu 2°. respectu cuius est promotio unde etiam dicitur esse prior saltem prioritate naturae quae contrahi possit talem promotionem existere prius natura quam voluntas creata eliciat eum actum ad quem promovet, et ea est quae dicitur prius saltem natura existere quam fuit effectus, licet si tangat illam esse simul tempore, quae in hoc sensu saltem prioritate naturae sumuntur autem pro eodem promotio et praedeterminatio atque ita quod dictum fuerit de promotione intelligendum etiam est de praedeterminatione et econtra.

2°. suppono est varios esse modos promotionis qui explicantur sequentibus divisionibus. 1ª promotio alia est extra voluntatem creatam, alia intra; extra est quae non consistit in aliquo intrinsece impresso voluntati creatae, ut videre est in decreto divino voluntatis decernentis ut voluntas creata eliciat hunc actum. intra vero est quae consistit in aliqua re intrinsece impressa voluntati creatae ut illam inducat ad actum. Vide Suarez in opusc. lib. 1. de concursu Dei cap. 5. n. 3. et cap. 12. et 13.

2ª divisio est, promotio alia est moralis, alia physica. in hac divisione propter varias acceptiones horum terminorum contingere solet ambiguitas et confusio ex cuius tollenda pendet resolutio multarum gravium difficultatum. quapropter ad tollendam distinctionem modo sequenti:

Promotio tum moralis tum physica duplex dici potest. uno modo promotio moralis dicitur distinguitur ab illa, quae concurrit ad actum in genere causae physicae efficientis. Et sic promotio moralis est, quae movet voluntatem non physice efficiendo actum sed alliciendo illam aut proponendo obiectum seu motivum obiectivum ipsi voluntati propositum, aut per aliquid illud proponens. Unde hoc sensu loquitur et quod Suarez in opusc. lib. 1. de concursu Dei cap. 2. n. 3. dicit modum moralem movendi esse s. ex parte obiecti proponendo illud et inducendo ad illud amandum fugiendum ve. et per quosdam alios excitando ad actus.

At vero promotio physica distincta a morali praedicto modo sumpta est illa quae movet voluntatem concurrendo in genere causae physicae efficientis actum, et hoc sensu sumitur causa moralis et physica in ea quaestione quae in materia de sacramentis inquiritur an sacramenta respectu gratiae sint causae morales s. physicae. nam causae morales dicuntur in sententia quae asserit illa non concurrere ad gratiam in genere causae physicae efficientis sed concurrere ut ea ex quibus debite dispositis movendo divinam voluntatem ad efficiendam gratiam, in ipsis quoque ratione applicantur tempore quibus quaedam signa obiectiva ex divina institutione ad id imposita.

at v(ero) de phy(sic)a dne in sensu asserente illa concurrere instrumentali in gra-
de phy(sic)a efficientis gratia.

Alio mo(do) praemotio moralis est ut distinguitur ab illa quae [con]trat indi-
fferentiam physicam volunt(ati)s mo(do) physico ita ut ea supposita voluntas physice
n(on) possit n(on) elicere actum. praemotio moralis e(st) quae tali movet voluntatem
ut n(on) tollat eius indifferentiam physicam [et] dominium ad actum. Ad quae illa supposita
voluntas possit physice n(on) elicere actum quia ad illum inducat infallibilitate
quadam morali quae n(on) tollit indifferentiam physicam.

Praemotio ergo physica distincta a praemot(ione) morali hoc [con]sistendi mo(do) supposita
illa, cum qua n(on) pot(est) stare indifferentia physica [et] dominium volunt(ati)s ad actum,
supp(osi)to quod sit talis praemotio ut illa supposita voluntas physice n(on) possit n(on) elicere
actum, [con]tra [vero] tenetur in ea divisio quae duo ponit modos operandi alium
esse physicum seu naturalem, alium v(ero) moralem seu voluntarium, primum operandi
physicum seu naturalem demonstrat ille qui e(st) sine industria physica [et] dominio pote-
ntiae ad actum, supp(osi)to quod tunc pot(enti)a physice n(on) possit n(on) elicere actum. At v(ero) pri-
mum operandi moralem seu voluntarium ille demonstrat ubi, qui e(st) cum in-
dustria physica [et] dominio pot(enti)ae ad actum, ita ut physice possit illum n(on) elicere.
Vide S. Th. 1.2. q. 10. art. 1. ad 1m. dicit modum causandi proprium
voluntati, quae e(st) domina sui actus, distingui a mo(do) operandi naturali qui e(st)
proprius naturae quae e(st) determinata ad unum [et] ibi ipsa etiam voluntas operari
ut natura seu mo(do) naturali respectu illius actus circa quem n(on) habet dominium.

Quare ut tollatur aequivocatio [et] confusio valde observandum sequentem
expositis modis sumatur praemotio moralis aut physica quaerendo primum an
illa possit .i. n(on) possit stare cum libertate actus .i. inducat necessitatem naturalem, si
praemotio moralis sumatur priori mo(do) exposito quae sola dicitur movere ad actum
absque efficientia physica proponendo obiectum seu motivum obiectivum, alliciens
eum aliquo modo, stat cum libertate actus ut [quando] obiectum propositum n(on) e(st) tale, cum necessitate ad se
trahat volunt(ate)m aliquo modo vero inducat physicam necessitatem ut visio beata, quae
concurrat absque efficientia physica proponendo obiectum sic rapiat voluntatem ad
actum necessarium amoris beatifici. ipsa clara visio summi boni necessario rapiet voluntatem
in illius amorem. ut [con]stitutum e(st) supra c. 4m [et] 5m. D. 15. c. dist. 4. cap.
4. diff. Unde talis praemotio etiam si dicatur moralis in eo sensu quod n(on) concurrit
per efficientiam physicam sed proponendo obiectum tamen in alio sensu e(st) praemotio physica.

quod ita detrahat indifferentiam physicam voluntatis ut illa supposita voluntas physice non possit non elicere actum.

Si vero praemotio moralis sumatur posteriori modo scilicet dicto pro dominio voluntatem non modo physice tollendo indifferentiam physicam ad actum sic semper stet cum libertate physica actus quis possit inducere quandam necessitatem moralem ex eo quod infallibiliter moveat voluntatem, stante tamen illius indifferentia physica ita ut etiam tali praemotione supposita possit voluntas physice non elicere actum.

Item si praemotio physica sumatur priori modo scilicet expresso pro dominio ad actum in se est physice efficientis scilicet stare potest cum libertate actus si illius effectiva non sit tanta realis ut tollat indifferentiam physicam qua voluntas physice possit non elicere actum atque hoc sensu sumitur praemotio physica ab aliquibus asserentibus illam stare cum libertate physica actus si inducat necessitatem moralis supposita quod vis effectiva sit ita temperata ut in genere physice efficientis praestet id, quod in alio genere praestaret motivum obiectivum infallibiliter inducens voluntatem ad actum non sublata indifferentia physica v.g. in hoc sensu dicunt per situm obiectum valde intensum [illegible] his [illegible] illis occasionibus physice efficientia inducit actum infallibilitate morali cum libertate physica qua voluntas physice possit non elicere actum.

Si autem praemotio physica sumatur posteriori modo scilicet declarato pro dominio determinare voluntatem modo physico tollendo illius indifferentiam physicam ad actum de hac praemotione physica aliqui sententia asserens illam non posse stare cum libertate actus vera hoc [illegible] quendam novam actum, stare posse cum libertate actus [illegible] in his tribus ad hoc est ambiguitas, an ibi infallibilitas sumatur pro quandam infallibilitate morali qua non excludit indifferentia physica voluntatis ad illum actum. an vero sumatur pro infallibilitate physica cum qua stare non potest indifferentia et libertas physica actus supposita quod tali praemotione supposita voluntas physice non possit non elicere actum.

Tertio supponendum est efficax praemotio dici efficax id dupliciter intelligi posse uno modo ut sit efficax quasi in actu primo ex vi ipsius praemotionis, quae sit tanta realis ut ex se infallibiliter, aut physice, aut moraliter inducat ad actum. alio modo ita ut dicatur efficax in actu secundo et denominatur extrinsece ab effectu quem Deus scientia media in ipsis aut illis circumstantiis [illegible] praevidet fore secuturum ex voluntate cum illa praemotione seipsam libere determinante ad actum quo pacto saepe auxilium praeveniens seu excitans

quod in actu 1° esse non est efficax, sed sufficiens, v.g. ad contritionem, reddit efficax in uno peccante, pene illi respondente, non vero in alio negligente.

4° suppositum est apud catholicos in omni sententia recedendum esse, ut certum quod Deus nullo modo potest promovere voluntatem creatam ad formale peccati, quod est malitia, quia ipse intelligitur esse dissentaneum et repugnans summae bonitati divinae, quod promoveat et inducat ad malitiam; sic enim ex omnium sensu tribueret illi malitiam, et esset auctor et causa peccati, idque ostendit fundamentis adductis in suo dicto cap. ... in instrumento ... veneris atque eisdem fundamentis catholici impugnant haereticos asserentes Deum movere et instare voluntatem hominis ad peccatum, ut late Bell. lib. 3. aliis 4°. controversia 2ª. lib. 2. de amissione gratiae et statu peccati a cap. 4. et Suarez in opusc. lib. 1°. de cursu Dei cap. 2. n° 5.

Difficultas quae superest an saltem Deus promovere videatur posse voluntatem creatam ad materiale peccati, hoc est ad eum actum cui necessario coniuncta est malitia et qui denominat peccatum, v.g. ad actum quo quis vult mentiri, aut quo habet odio Deum.

Sententia affirmans defertur aliquibus recentioribus et colligitur ex doctrina eorum qui ita asserunt Deum determinare omnes causas 2as ad omnes suos actus, sic Banes 1. p. q. 14. art. 13. dub. ultimo, § Sed ut explicemus efficaciam, inquit, voluntatis divinae ... determinat omnes causas 2as ad suos effectus producendos, et ibidem post pauca, § ad hoc Resp. idem dicit et q. 19. art. 10. dub. 1°. ... post documentum 3um in corollarijs, § 1me, sic ait antecedit divinam ... infallibiliter ... quae omnem bonam operationem liberam praedefiniunt, imo et eodem operationes ingratas bonas ... et ... bonum exercet quae praeterea verba videntur denotare idem ... operationem peccati ingratam bonam et bonitate naturae seu transcendentali et ... bonum utile vel delectabile quibus illi necessario coniuncta sit malitia moralis et q. 23. art. 3. dub. 2. post ... 2m. § Ex sua doctrina Deus, inquit, est volens et efficiens causa actus odij Dei.

Pater Petrus de Cabrera 3. p. to. 2. q. 18. art. 4. disp. 2. § 12. a no. 530. refert hanc sententiam cum suis fundamentis ... n. 577. illam sequitur, ut probabilem, dicens fateri oportere Deum suo concursu praevio efficaci praedeterminare voluntatem ad materiale peccati, et in predicto numero 530. citat Scotum, Calmet, Capreolum, Ducem, Medinam, Soto et alios ex quibus tamen multi ut constabit eos legenti, sed in illis locis non ... quunt: alij vero hanc sententiam ... ingentes videntur ostendere aliorum sensum ita ut eorum dicta refferant ad quamdam praedeterminationem, et id quod in actu peccati est male remotum, nempe ... rationem boni naturalis in illo inclusam, quae ex se non importat neque

ness. infert malitiam moralem ut exposuj e sua cap. 3. post c. 2. in posteriori et amplius exponet infra sect. 4.a nego ex antiquis auc. asserant aliqui. Hac doctrina detrahe asserat aut ness. inferat Deum promovere seu praedetrahe volunt. creatas ad actum peccati quoad male physicum cui ness. coniunctae malitia moralis —

Sect. 2.a Senia [illegible] CC. negans Deum promovere voluntates creatas ad male peccati statuit aut scholasticorum

CC. Deus non promovet, aut praedeterminat neque potest promovere aut praedetrahe volunt. creatas ad actum peccati nisi quoad fiale peccati sed neque quoad male physicum cui ness. coniunctae malitia moralis — Hac CC. contra opposita e cuj Hac sententia quoad male physicum cui ness. coniunctae malitia moralis ut ibi dere explicet. Sanctum in quo praecipue difficultas controversiae versatur confusio et ambiguitas in modo loquendi quo aliqui ... absolute dicunt Deum promovere et detrahe volunt. creatas ad male peccati seu ad actus pravas, aut malos malis impios ... docent ad volunt. ... in hac re urgentium respondere Deum promovere ad id quod in actu peccati e bonum non vero ex se non sit ness. coniunctam malitiam moralem. unde tandem colligitur ab illis non atingi punctum difficultatis de quo e controversia —.

Igit CC. ... modo posita ut se re ... apud scholasticos antiquos ut notat Suarez in opusc. lib. 2. de scientia Dei. cap. 1. n. 4. dicens oppositam opinionem praedetraem physicam liberi arbitrij ... a nullo antiquo doctore scholastico esse traditam. imo et moderni scriptores, qui Deus applicet et praedeterminet volunt.m creatam ad malum actum ... cavere student illum loquendi modum quo eam vocat multorum aures offendere multisque probabilibus auc.bus vehementer displicere. —.

Zumel. 1.a 2.ae q. 10. a. 1. c. 79. art. 2. disp. 3. c. 2. sic ait Sane doctrina efficaciamque ut oppositam censeo plusquam falsam suspectam imo ... ne dicam erroneam —.

Bellar. to. 3. alias 4. controversia 2. lib. 2. de amiss. gratiae et statu peccati cap. 3 et 4. refferet aliqua dicta haereticorum qui ... faceat Deum non peccare ... ex quibus sequitur ipsos homines peccare, ut indicant ea verba quae ibi cap. 4. § porro impiorum. et § 3.a ... refferet ex Zuinglio ita loquentie. adulterium David ad Deum auctorem pertinet, nec Deus fuit peccatum ut umquam creatura

Sive aut' illa impellat et ipse Bellar. ibi ostendit ex Sac doct^a quod, ipse Deus moveat et impellat ad act^{es} tales ex quibus leg^s malicia inferri quod ipse Deus peccet et ideo ibi cap. 5. et postea cap. 10. probat n' esse asserendum quod Deus moveat et determinet voluntates creatas ad tales actiones sed quod ad illas preat sive ut tum indifferentem causae. vtis quod cari attendunt Suar. 3. in opusc. lib. 2. de concursu Dei a cap. 3. usq. ad 5.^m Mol. 1. p. q. 14. art. 13. disp. 3. appendice § his positis et in concordia q. 14. art. 13. ad posteriorem cont.^{em} disp. 33. § opinio Sac.

Ut atq. cit. opposita probet ex mente antiquorum scholasticorum referenda alequa eorum testim.^a primus est D. Tho. 1a 2ae q. 80. art. 1. ad 3.^m ubi sic ait Deus est ut vle prin. oris interioris motus humani sed quod determ ad malum consilium voluntas humana hoc directe est ex volunt.^e humana.

Confir. a fortiori ex pluribus locis quibus proj. eat et ad pros bonos actus liberos in particulari n' procedere ex p^{te} Dei eam pmot.^{em} seu p determ.^{em} physicam quam adversarij et ad actus malos in particulari inducunt. nam 1a 2ae q. 9. art. 6. ad 3.^m Hoc, inquit, se determat ad volendum hoc vel illud quod est vere bonum vel apparens bonum et q. 10. art. 4. ait quia voluntas est activum princ. n' determinatum ad unum sed indifferenter se habens ad multa sic Deus ipsam movet quod n' ex necess.^{te} ad unum determinat sed remanet motus eius contingens.

Item lib. 3. cg. cap. 66. ratione 5.^a dicit 2^a agentia quae sunt causae particulariter determinantes act.^{em} primi agentis agunt proprios eff. et cap. 73. ratione 1.^a ait alia agentia sm suam naturam sunt determinata ad unum effm quod atq. voluntas sit causa contingens ex ipsius perfect.^e provenit quia n' habet virt.^{em} limitatam ad unum sed habet in potestate productionem hunc vel illum effm propter quod est contingens ad utrumlibet et inde sic infertur quod pertinet ad pvid.^{am} div.^{am} conservare libert.^{em} volunt.^s nempe eam libert.^{em} quam ipse ibi et alibi saepe dicit esse contingentiam et indifferentiam ad utrumlibet ubi includit eam n' determinari ad unum pmot.^e physica quia supposita physica n' posset n' elicere actum.

Praeterea in disputationibus de pot.^e q. 3. quae est de creat.^e art. 7. ad 13.^m sic ait voluntas dr habere dominium sui actus n' p exclus.^{em} causae 1.^{ae} sed quia causa 1.^a n' ita agit in volunt.^e ut eam de necess.^e ad unum determinet et ideo, inquit, determinatio actus relinquitur in potest.^e rationis et volunt.^s inde atq. sic colligi pot evidenter quod sit ex illius mente determinatio actus relinquitur in potest.^e volunt.^s debet n' antecedere physicam pmot.^{em} qua supposita voluntas physice n' posset n' elicere talem actum determinatum.

Neque obstat id quod D. Th. in alijs locis in ipsa exponendis dicit aut agat

cam .1.am movere, aut applicare, aut determinare causas 2.as ad suos effectus. nam sic neg
[illegible] Sed alium quendam sensum verius est si ad oes actus in particulari non in
[illegible] physica aut moralis ut ostendet infra in solut. arg. post. sect. 4.
2m. testim. e D. Bon. in 2. sent. d. 37. art. 1. q. 1.a ad ult. ubi agens
de actu peccati concedat Deum esse primum movens hoc e causam 1.am ni deflexionem
actus, non sequitur ex hoc quod Deus excitet liberum arbitrium ad faciendum illas operationes.
Et subdit ibi e sola cooperatio div.a virtutis non preventio.
3m. e. Alex. Alensis. 1. p. x.a antiquam edit.em
finem ubi sic ait. causa superior non e destruta causa sui et alius liberi, neque corrigi
necessita actum liberi arbitrij non dari necessitas autem quae e sm. praeordinatas causas
qi se necessitate contenit posit.em ut cum dr necessarium esse te sedere quando sedes. Et subdit
ad medium. ait Deus dederit libero arbitrio ut consentiat aut non consentiat bono, aut
malo si vellet, et subiungit in bono ipsum adiuvat [illegible] gratia in malo autem non.
ex D. Damas. ait. Deus non praestat ea, quae sunt in nobis quia non expellet liberum
arbitrium ad faciendum. hoc [illegible] idem docet memb. 7. art. 2. post medium et
q. 40. memb. 4. ad 3. et 2.a p. q. 100. memb. 3. art. 6. § 2. et 3.
4m. e Scoti. 2. sent. d. 37. q. un.a § ad solut.em istorum ubi ait Deus dando
voluntatem liberam dedit antea operam rectam quae fuit in potestate voluntatis et
ideo quicquid e ex parte sui dedit rectitud.em [illegible] alioni voluntatis et ex contri dare si
ipsa voluntas recte ageret ex parte sui et postea subdit Deus non concausat ad actus
prius naturaliter quam concurrat causa 2.a [illegible] inquit [illegible] causam [illegible] quod
effectus non recte causet hoc non e propter causam priorem, quae quantum e esse recte causam
si 2.a causaret [illegible] defectum causae 2.ae quae in potestate sua sit concausare
dei 1.a [illegible] non concausare. Et si non concausat illi ut tenetur non e rectitudo in effectu [illegible]
doct.a ut ostet ex illius textu et nos [illegible] principium [illegible] propositio quod
Deus ex sua parte non promoveat neque praestet voluntati creatam ad malum [illegible] qua
e actus [illegible] cui necessario [illegible] debitae rectitudinis privo.
5m. e Greg. arimi. 2.o sent. d. 28. q. 1.a art. 3. ad 12m. ubi ait in
actibus malis nostra voluntas concausat non ut mota et applicata a Deo [illegible] 34.

uniris alijs usque ad 3am q. 7. c. una art. 3. ad 8. ait Deus q. 91 determinat naturam voluntatis non quia natura voluntas propria agat sed ad hunc sensum, quod Deus agat bene actus quos voluntas illum agit, non ideo quia voluntas Deus illius agit voluntas agit et subdit ideo magis proprie Deus cogere voluntatem talem actum causanti —.

6m. est Gab. 2. s. d. 37. q. una art. 3. dub. 2. ubi ait Deus non movet voluntatem hominis ad faciendum malum non est enim ei causam ut faciat malum et secundum ipsum causa speciali concurrat actus malus nec ipsius est esse securit sed quia voluntas libere bene producit Deus coproducit —.

7m. est Conradi 1a 2ae q. 9. art. 6. ad 3. ubi ait voluntatem non moveri a Deo ad malum sed illam se determinare ad hoc. et illud ex propria libertate prima indifferentia et videtur 2a 2ae q. 10. et q. 79. art. 1. et § nota singulam propositionem Scotus ait 1a causa non hoc motionem propriam actioni creatae voluntatis peccantis sed solum hoc motionem cooperativam —.

8o. idem de re colligitur ex doctrina quam aut expresse, aut implicite in suis operibus tradunt alij ut Capr. 2. s. d. 28. q. 1a art. 3. ad 12m 2am conclusionem. et Marsi. 1o s. q. 40. art. 2. post 2m 4m in corolario et q. 3. suppositionem 3. et 4. et q. 45. art. 2. post 1m 4m in responsione ad quoddam dubium. Driedo de captivitate et redemptione generis humani tr. 4. cap. 2. q. 5. ubi miserunt et § 5. ex superioribus et tr. 5. cap. 4. ad 2m arg. 5. et cetera alia ibi sequentia. Durandus super n. 1o et de libero arb. art. 7. § 10. Soto lib. 1o de natura et gratia cap. 17. Cont. lib. 1o Quest. q. 55. dub. 8. et 10. Bega lib. 6. in Trid. cap. 7. —.

Sect. 3. probationes ex locis SS. Conciliorum et Patrum —.

1a probatio conclusionis sect. praecedenti propositae sumitur ex varijs locis SS. 1. est Eccli. 15. n. 14. Deus reliquit hominem in manu consilij sui, et n. 17. ad quod vult Lucas porrige manum et n. 18. ante hominem vita et mors bonum et malum quod ei placuerit dabitur illi. quibus verbis significatur in libera potestate hominis positum esse ut seipsum deferat aut ad bonum, aut ad malum et efficiat illi auxilium indifferenter aut ad hoc, aut ad illud prout voluerit. idem est relinqui in manu consilij sui ut porrigat manum ad id, quod voluerit et dari ei, quod placuerit illi. 1o ex quo est vel non potest determinari propterea non modo ad finale sive sed neque ad mala proximum aut necessario sublata est malitia ... quod proprius sensus illorum verborum id continet. nam ut intelligitur ex proprietate sermonis et consuetudine

etz in humanis si quis p̄sy ad id p̄moveret seu p̄detraheret ab alio n̄ diceret
p̄p̄rie & simpl.r relictg in manu consilij sui ut porrigeret manu ad id quod
vellet & sibi placeret atq hoc p̄fert explano Dig & aliorz aut. um a p̄dictum
locum neq afferat aliq̄ obstans quo minq ea verba intelligant ita p̄p̄rie ut
sonant p̄certim cum rectitud. & bonitati n̄ sit dev.o Dez sua sit ꝯsonum
ut neminem ad id quod necss.o sit iunctam malitiam p̄moveat & inducat ~

2 locg ē Iacobi. 1.o n. 13. Deg intentator malorz ē ipse atz neminz
tentat. hæc verba denotant neminem a Deo tentari & incitari ad id
quod ē malum ubi includit quod Deg n̄ sō n̄ incitat hom. ad sp̄ale pec
sed neq ad male prox.um cui necss.o anexa sit malitia. nam hunc sensum
p̄p̄rie admittunt & exigunt illa verba. ibi em̄ ostendit q̄m alienum
sit a Deo instigare & movere hoēs ad malum. ad eam atz veritatem
p̄tinet quod Deg n̄ sō n̄ p̄moveat ad sp̄ale pec sed neq ad male
p̄x.um quod necss.o sit iunctam malitiam. unde ibi subdit ung quisq
tentat a cõcupiscentia sua abstractg, & illectg. ubi cõcupiscentia, hoc ē
inordinata passio app̄p̄ sensitivi, quis n̄ moveat ad sp̄ale pec sed ad
male, hoc ē, ad bonum sensibile ꝯsibitum cui anexa ē malitia & tentat
ad malum ~.

3 Locg ē Isaiæ. 30. n. 1. ve filij desertores dicit Dng ut faceretis
consilium & n̄ ex me. quæ verba ꝯprehendunt illud opus pravi cõsilij
quod ē male pati & eig aut hominis cui Dng ut faceretis cõsilium & n̄ ex me
quo dicto denotat illud n̄ esse factum Deo p̄movente & p̄actante nam
p̄p̄rie intelligi hic sensg cum d. ut faceretis cõsilium & n̄ ex me, eamd.
etz verum intelligi hic illud Osee. 8. n. 4. ipsi regnaverunt & n̄ ex me, p̄ncipes extiterunt & n̄ cognovi. nempe n̄ cognovi sua exactiõe ex me ad id
p̄movente & incitante quo etz pacto intelligi illud Habacuc. 1.o n. 13. mundi sunt
oculi tui ne videant malum & respicere ad iniquitatem n̄ poteris. ~

4 ē. Isaiæ 43. n. 24. Veruntamen servire me fecisti in pectis
tuis ubi significat Deum ex se n̄ p̄movere hominem ad prava opera,
quibg iuncta ē malitia pec sed ipse ꝯtinuo ex detract. hoīs p̄vere [illegible] id em̄
indicat illis verbis servire me fecisti in pectis tuis & Sap. 1. n. 13. mortem
sp̄uali qua induuit p̄ prava opera pectorz, & Deg mortem n̄ fecit & n. 16.
impij manibg & verbis accersierunt illam. hoc ē, ipsi se detrahunt ad prava
opera inducentia mortem sp̄ualem. nam hoc p̄p̄rie intelligere, cõnotare hæc
verba

Verba

S° c. Hyeremiæ. 19. n. 4 et 5. libaverunt Diis alienis etc. et repleverunt locum istum sanguine innocentium et ædificaverunt excelsa etc. quæ non præcepi nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum, in quibus verbis sermo est de illis pravis operibus quæ sunt male per se etc. passim sacræ scripturæ et illa non ascendisse in cor Dei, sive non esse facta eius decreto et impulsu ubi includitur illa non esse ex permissione et decreto Dei.

6°. id colligitur ex illis locis sacræ scripturæ quibus Deus dicitur prohibere prava opera quibus coniuncta est malitia per se. ut exod. 20. n. 13. non occides, non mæchaberis, non furtum facies etc. Item ex illis quibus dicitur odio habere homines prava operantium. inde enim infertur ipsum Deum ex se non promovere homines ad mala proximum per se quod consistit in talibus operibus quibus necessario coniuncta est malitia per se. nemo enim prudens odio prosequens et prohibens aliquam rem promovet alium ad id cui necessario ea res est coniuncta atque hanc veritatem confirmat expositio SS. Patrum et aliorum expositorum citatorum prædicta loca.

2a probatio est ex testimoniis conciliorum. 1um est ex concilio Arausicano. 2. (quod habetur to. 1. conciliorum) cap. 25. fere ad medium ubi sic dicitur aliquos ad malum divina potestate prædestinatos esse non solum non credimus sed etiam si sunt qui tantum malum credere velint illis anathema dicimus in his verbis quibus negatur aliquos ad malum divina potestate prædestinatos esse includitur eos neque promotionis et projectionis divinæ ad actus pravos qui sunt male per se esse. nam si ad illos divina potestas promoveret et projiceret, iam vere affirmari posset homines divina potestate prædestinatos esse ad malum quia ab illa præordinati essent ad actus pravos in particulari quos necessario comitatur malitia. sic enim si inter homines, aut angelorum aliquis ab alio potentiore promoveretur et projiceretur ad actum pravum quem necessario comitatur malitia vere diceretur eius potestate prædestinatus ad malum neque refferret quod ille projiciens non intenderet formalem malitiam sive illum actum formaliter ut malum propter ipsam rationem formalem mali, aut quod malitia illius actus sumeretur per ordinem ad causam proximam deficientem a sua regula. nam satis esset quod ille projiciens sua potestate promoveret ad illum actum in particulari cui necessario annexa est malitia ut amplius ostendetur ex infra dicendis.

3m testimonium est ex concilio Trid. sess. 6. de iustificatione can. 6. ubi sic dicitur si quis dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere sed mala opera

ita ut bona Deus operari n̄ p̄missive sᵒ sed ēt p̄prie & p se & anat. seme
sit - in hoc loco notāss. dico p̄ta ex q̄bus collegi nr̄a cc. 1m. ē in illis verbis
vi potest.e hōis esse seipsum retrare ad op.a mala cum solo scursu gnāli Dei atq
p̄mot.e ante quā Deus p̄verteret in particulari tale opus cui annexa ē malitia. nam
hic sensus includitur in eo quod dicit vi potest.e hōis esse vias suas malas facere, alio-
qui ut hō vias suas malas faceret necessarium esset ut Deus inciperet sua p̄mot.e illum
impellendo ad tale opus cui ness.o annexa ē malitia. unde quod hō vias suas
malas faceret tribueret Deo incipienti sua p̄mot.e sustentare fundam. quod
ē male px.u ad quod ness.o sequitur malitia. id aut n̄ ē sponsum p ipsis verbis scrip.
neque alijs testimonijs q̄bus significat mortem spiritualem & p dict.ra hōis n̄ incipere a
Deo ut Sap.e 1.o n. 13. Deus mortem n̄ fecit & n. 16. impij manibus & verbis
accersierunt illam. Osee. 13. n. 9. p̄ditio tua Israel ex me tm̄ in me auxm tuum
& alijs locis hic a relatis in hac sect.e vi 1.a p̄bat.e ex 55.a —

2m. p̄nes vi illis verbis: mala opera Deum operari p̄missive sᵒ & n̄ p̄prie
& p se unde infert Deus n̄ sᵒ respu cius quod ē f̄ale pecti sed ēt respu eius quod
ē male prox.um se here p̄missive & n̄ p̄prie & p se illud operari p̄movendo
volunt.m creatam ad illud. nam alioqui neque ad f̄ale pecti se heret p̄missive
sed nemo enim dr se here sᵒ p̄missive ad illud f̄ale cui p̄prie & p se p̄t
trat male px.us ness.o illud inferens ut intelligi ex ipsis terminis & exemplis
& ex na rei. sic enim ille qui p se p̄movendo inducit alium ad aliquid cui
ness.o coniunctumē aliquod damnum n̄ dr se here sᵒ p̄missive respu illius damni
Notm. aut ē in p̄dictis verbis dicilij q̄bus Deus dr p̄missive sᵒ se here ad mala
opera n̄ excludi illius scursum gnalem qui supponitur ex na rei requiri ad ops
effus causas secundas ut expositumē hic a in hac disp. cap. 2. in priore p. cc.
sed excludit p̄motio seu p̄fectatio inducens volunt.em creatam ad talia op.a —

Confr. q̄r dicilij in p̄dicto loco tradit doct.as 2.a illas sententias qui cum fatentur Deum
n̄ intendere f̄ale pecti & p se n̄ efficere peccatum aut ad illud p̄movere asserunt tñ
illum esse aut.em cius mali operis cui ness.o coniunctumē ut homo peccet & tñ Deum
ad illud incitare & inducere hōm. & in hoc sensu illi damnant a dicilio & im-
pugnant a catholicis ut inter alios ostendit Bell. hic a. itaq in hoc cap. 4. sect.
14.a post cc.m

3a p̄batio ē ex aut.bus ss. P.m multas aut videri poss. in cotis ceteris
loca ss. hic a adducta in 1.a p̄bat.e & notāss. sequentes. 1.a ē: D. Ansel. in

dialogo de casu Diaboli cap. 27. ubi pulcre Sanctus explicat discipulo inquirenti
unde venerit malum in angelum qui erat bonus. post quaedam suppositis respondet. venit
illi malum quia deseruit iustitiam volendo quod non debuit, et interroganti quare voluit
quod non debuit? respondet nulla causa praecessit hanc voluntatem, nisi quia velle potuit et
ulterius petenti. cur ergo voluit? respondet non nisi quia voluit. nam haec inquit voluntas
nullam aliam habuit causam qua impelleretur aliquatenus aut traheretur. ~ ex his
verbis sic haec ait. D. Anselmus agens de illo actu quo demon voluit quod non
debuit (qui actus est malus ex primum peccatum cui annexa est malitia) dicit nulla causa praecessit
nisi quia velle potuit neque habuit aliam causam qua impelleretur aliquatenus aut tra-
heretur, et ait quaerenti cur voluit respondendum esse non nisi quia voluit. hoc est
quia sponte et libere illud elegit quod sentit ad eum actum non processisse ex parte Dei vel
permotionem et generationem, id enim plane indicant illius verba ~

2a auctoritas est D. Amb. lib. 1 Exameron. cap. 8. fere ad medium
ubi ait a Deo non esse initium mali cuius, inquit, clamet propterea desine a malo
quo et initium a Deo damus et subdit sed haec opinio (nempe tribuens Deo
initium mali) feralis eorum qui quasi barbaram vitam putaverunt quod sentit malum
primi peccati quod est initium et fundamentum cui necessario iuncta est malitia non esse a Deo ut
movente et praeterea ~

Confirmatur ex aliis dictis quae ibi sparsim sufficienter hic curs[?] prave asp[?] quod
annexum est finale peccati prodiit ex nostra libera electione absque permotione et concitamento
ex parte Dei. intus, inquit, sunt alii errores tu ipse tibi es causa et tu ipse dux
flagitiorum tuorum atque incentor criminum, utinam te ipse non impelleres et postea
ait in nobis est moderari studia, cohibere iracundiam etc. et tandem concludit quorum
igitur nos sumus domini, horum causas extra non requiramus. ~

3a auctoritas est D. Cirilli alexand. lib. 11 in Joan. cap. 21. ad medium. ubi ex
ponens illud Joan. 17. n. 12. nemo ex eis periit nisi filius perditionis. sic ait
filius appellaverit quia pravitate periit sua. non enim divino ineluctabili quodam iudicio
in diaboli conquestum proditorem incidendum est. et postea subdit nulla necessitate deprimi
iudicio fecit quod fecit ipse proditionem elegit. Deus qui novit omnia futura praedixit non atque
omnia quae futura Deus novit aut vult, aut imperat ~ his verbis significat illud
gravius opus proditionis cuius initium fuit finale peccati nudum non fuisse ex aliqua Dei

permissae ab permissione sed ex libera electione ipsius Iudae —.

Confirmatur ex eo quod ibi ad finem habetur. perdidit ergo alijs discipulis Sal-
vatoris aux[illegible] non minus quam caeteri divina gratia regebat ipsius eum servasset nisi
ultro ille in perditionem se praecipitasset. Et paulo superius ait si ad Diaboli laqueum sponte
ac negligentia nostra veniamus quem alios potius quam nos ipsos criminabimur
non ne hoc est quod Salomon scribit Prov. 19. amentia viri vias eius
devastat et Deum incusat in corde.. Hoc quod D. Chrysostomus [illegible] aliam versionem
ita legit. Sic in nostra vulgata Prov. 19. n. 3. his verbis Stultitia hominis
supplantat gressus eius et contra Deum fervet animo suo ubi respondendo dicit
sensus quod prava opera quae sunt stultitiae malitia peccati proveniant ex eo
quod homo sibi libere seipsum ad illa determinat et non ex aliqua permotione aut
permissione Dei —.

4a auctoritas est D. Greg. Nazianzeni orat. 3a in Iulianum (iuxta
posteriores editiones. nam in alijs est 1a in Iulianum et incipit audite hoc
longe post initium et ante medium - versu nec tamen hoc mirentur. ubi
agens de rebus seu consilijs divinae providentiae erga Iulianum sic
ait agebatur non ille quidem ad malum excitatus est (Deus enim nullo
modo mali causa est quippe natura bonus vitiumque est eius qui elegit)
haud tamen ab impetu suo repressus est — his verbis negat divinam providentiam
non excitare seu permovere hominis ad ea mala quae non reprimat hoc est non im-
pediat sed permittat illaque tribuenda esse vitio hominis eligentis hoc est libere
se determinantis ubi includit illa provenire ex libera electione hominis non ex
aliqua permotione Dei, qui cum sit natura bonus non potest se permovere ad id quod
est illius bonitati et legi dissentaneum, quod est malum peccatum hominis est alijs
circumstantiis tempore ex quo sequitur formalis malitia.

5a auctoritas est D. Aug. to. 7. lib. 1. de peccatorum meritis et remissione cap. 18. paulo
ante medium. Ubi sic ait malam voluntatem ad Deum auctorem esse referendam nefas
est dicere, et ibi ut ipse sonant verba et ita loquitur non solum de malitia quae est forma-
liter sed de ipso actu pravae voluntatis [illegible] tempore cui annexa est formalis malitia
et postea subdit bonam voluntatem esse a Deo excitatam non vero malam voluntatem. Et cap.
19. paulo post initium ait. extolli in superbiam (quae verba indicant ipsius actus

prave volunt. amplectentis superbiam, et propriae voluntatis est hominum, non operis Dei; neque enim ad hoc eos compellit Deus —.

Prosperi incod. c. 7. Xa. novas edit. in appendice in opere cuius est D. Prosperi adversus calumniatores doct. D. Augustini lib. 1. ad 1. obiect. sic dr. divinae praedestinationi nullo modo fas est ea quae ab hominibus male aguntur adscribi. Et lib. 2. qui alias erat D. Aug. adscriptus, sub tit. ad art. sibi falso impositos, ad 10. obiect. sic habet. detestanda et abominanda opinio quae Deum cuiusque malae voluntatis aut malae actionis credit auctorem, cuius praedestinatio numquam extra bonitatem, numquam extra iustitiam est et subdit adulteria et corruptelas non instituere novit sancta Divinitas sed damnare, neque disponere sed punire, et demum sic infert non quo casus ruentium nec malignitatem iniquorum, neque cupiditates peccantium, praedestinatio Dei, aut excitavit, aut suasit, aut impulit; et ad 11. obiect. nihil, inquit, talium negotiorum Deus praedestinavit ut fieret, nec illam animam nequiter, turpiterque victuram ad hoc ut taliter viveret praeparavit. in his locis ut indicat verborum tenor, et institutum Sty sermo est non solum de finali peccati sed de ipsis pravis operibus, quibus illud est iunctum, et dicit ad illa Deum non excitare, neque impellere, neque praeparare hoes, neque illa esse tribuenda Deo tamquam auctori, ubi includit illa non esse ex Dei praedest. Et spectat eadem dicta eis d. quibus verbis Sent. incogitentur. D. Prosperi in tit. cui tit. est ad capitula obiectionum Vincentianarum ad 10m. et 11. obiectionem —.

6o. idem stinet vir doct. D. Fulgentij lib. 1. ad Monimum cap. 5. 6. 7. 13. 14. et alijs ibi seq.tibus D. Damasc. lib. 2. de fide. cap. 29. et 30. D. Prosperi in responsis ad capitula Gallorum. cap. 1. 2. 3. 5. 6. 7. 11. et 12. et aliorum Patrum quorum graves sententias et aurtas roes de nra cem. inducentes de brevitatem apud illos videndas remittimus; aliquas refert Suar. in opusc. lib. 2. de concursu Dei cap. 2. a no. 23. et cap. 3. ano. 4. —.

Sect. 4a. probatur ex varijs roibus

Superest ut cem. sub. 1. cui scholasticorum doct. et sect. 3. aur. 15. relatorum et Patrum firmatam roibus robur atque hac sit. 1a. ro. Deus non potest esse promovere et praeserare voluntates creatas ad id quod est sui iniurium, et amori et bono honesto et recte roi ac legi sed malum quatenus peti istud sic hat quod Deus non potest ad illud esse promovere et praeservare. cum pt. mai. vo. probr. qa. ex eo consensu ex ipsis tres

intelligi repugnans Deo quod ipse praemoveat et praedeterminet ad id quod est contrarium virtuti et bono honesto et rectae rationi ac legi: id enim est dissentaneum summae illius rectitudini et bonitati. atque hoc ostendit Doct. SS. Thomas dist. praedicta relata, qua saepe dicit Deum qui est natura summe bonus non posse incitare hominem nisi ad bonum et iustum, illique praedeterminat eum ut inde praedeterminat non esse contra bonum et iustum ~

Min. autem hic prob. et explicatur in actu prave volenti. V.g. qua quis vult mentiri malum proximum peccati in ratione particularis specifica huius actus tale sub turpe quod est mendacium. nam si attendatur ratio communis entitatis et boni transcendentis et realis; illa non est malum proximum peccati hoc enim venit ex actibus honestis et ex se non affert versari circa obiectum turpe ut constat et ipsum est prima ratio post primam ... posteriorem ... ut constat. Sed ratio particularis specifica talis actus volentis mendacium est contraria virtuti et bono honesto et rectae rationi ac legi, quia prohibet volitionem mendacii et praescribit veracitatem illi contrariam, ut constat, ergo malum proximum peccati est quod contrarium virtuti et bono honesto et rectae rationi ac legi ut diximus in minori probata probatur. Unde neque inferre illa ratio quod Deus non possit promovere et praedeterminare voluntatem creatam ad id quod est malum proximum peccati ~

Aliqui respondent. Deum praedeterminare ad malum peccati seu ad actum malum non sub ratione mali sed sub rationem positivae entitatis et bonitatis naturae ita ... de Cabrera. 3. p. to. 2. q. 18. art. 4. disp. 6. 12. n. 578. ubi ait Deum praedeterminat ad malum peccati ut est quaedam entitas positiva et bona et n. 597. ad malum, inquit, secundum rationem entitatis et positivi inclinat voluntas a Deo non vero inclinatur ad illud sub ratione mali ~

Sed hoc ita reiicitur. aut Deus praedeterminat sub rationem communem entitatis et boni transcendentis inclusae in actu peccati aut praedeterminat eam rationem particularem specificam talis actus volentis mendacium. si primum verum semper intentum, quod Deus non praedeterminat malum proximum peccati. nam illa ratio communis entitatis et bonitatis transcendentis non est malum proximum peccati. nam illa ratio communis entitatis et bonitatis transcendentis non est malum proximum peccati quia venit ex actibus honestis et ex se non affert versari circa obiectum turpe ut supra ostensum est. si secundum. inde sequitur Deum praedeterminare ad actum malum secundum id quod est contrarium virtuti et bono honesto et rationi. nam talis ratio specifica ipso quod sit volitio libera obiecti turpis nempe mendacii est per se contraria virtuti et bono honesto et rationi ut constat et ipsum Caietanus dicit. ergo si Deus praedeterminat ad talem

rõem sp̃ciam Vere p̃ectat ad actum malũ sm̃ id quod ẽ tñũ verum tãb mõ Soresto &c.

Conf.ᵃ ad 3ũm ex ijs quæ ipsi adversarij concedunt. nam illi indeunt p̃determ. Dei. tum qd̃ asserunt illam ness.º requiri ad salvandam rõem cã. 1.ᵉ respũ cuiuscumq; rõis p̃spectivæ etiã particularis & sp̃icæ. tum etiã qd̃ dicunt volunt.em creatam, quæ ex se ẽ indifferens ñ posse seipsam determinare p̃ se ad suum actum in particulari qm̃ ad aliũ. & ideo ness.m esse ut p̃determ. a Deo. hæc em̃ illi docent. ut int. alios Fabrera in p̃tiuo § 12 n. 544. & seqq. & postea n. 547 & 553. dicit Deum concursu p̃determine applicare volunt.em ad eliciendũ substãm talis actus peccami nõ si in particulari & nõ. § 6. 3. referens solũ.m aliquos asserentes Deum causare actũ liberum pctĩ ñ qũ ad rõem formalem libertatis & moralitatis sed, sed qũs ad entitatem & substãm. ipse ibi no. 566. id impugnat & ait asserendum ẽ Deum ñ solũ causare actũ liberum sive bonũ sive malũ sm̃ suam entitatem & substãm sed etiã sm̃ suas rões & modum ipsius &c. n. 574. dicit ad suum nõ actũ liberum ñ sufficere concursum simultaneum Dei sed requiri concursum p̃vium p̃dium & p̃determinantem. Sunt collige meis doct.ᵃ thomis quod Deus p̃determinat ñ so rõem coiem. entitatis & bonitatis transitis inclusæ in actu pctĩ sed etiã rõem particularem sp̃icam talis actus. quod si id ñ assererent, iam solam internam quo tenderent Deum ñ p̃determinare male p̃x.ᵐ pctĩ si etiã redderent id a Deo ñ p̃determinari corrueret eorum doct.ᵃ & fundam.ᵗ innitens in eo quod dicunt ad salvandam rõem cã. 1.ᵃ ness.º requiri p̃determ.ᵉᵐ ad qũcumq; rõem p̃spectivam etiã particularem & sp̃icam & nõ etiã volunt.ᵉᵐ quæ ex se ẽ indifferens ñ posse etiã solo concursu simultaneo Dei actus determinare seipsam determinare p̃ se ad suum actũ qm̃ ad alium.

2.ᵃ rõ ẽ. si Deus esset auctor & cã p̃determinans male p̃x.ᵐ pctĩ esset etiã auctor & causa actus peccami & pctĩ sed id ẽ impium et sustinetur etiã ab adversarijs x.ᵃ certam doct.ᵃᵐ ac traditam catholicã & in illis p̃batur quod thesis ẽ impia. Sequela p̃bat. quia quo aliquis ex suo mõ operandi ẽ auctor & causa p̃determinans alicuius rei ẽ etiã auctor & causa saltem conservatoris quæ in illa includuntur & eam ness.º sequuntur, ut istud ex cõi sensu & indicet. & ex ipsa naturi.

B. male formaliter peccati includit pravitatem quia esse actus eius obiectum turpe et eam in agente libero: ergo necessario ratio peccati ut pt. q. si Deus ex suo modo operandi esset author seu causa praedeterminans male formaliter peccati esset etiam author seu causa eius pravitatis peccati. ergo hoc amplius probari potest ex iis quae diximus supra cap. 2o. art. 2m. num. et ad 1m arg. et cap. 3. post art. 2. art. posteriori Item

Confir. 1o. quia haec causalis esset vera. ideo voluntas creata elicit hunc actum pravum quia Deus eam promovet ad talem actum sub ratione operis circa obiectum turpe, cui annexa est ratio peccati ergo Deus esset causa eius pravitatis —.

Confir. 2o. ratio quare actus habet defectum seu debitae rectitudinis pravitatem est quia amplectitur obiectum turpe ut constat; ergo si Deus est causa praedeterminans male formaliter peccati quod est actus sub ratione operis qua amplectitur obiectum turpe ergo inde illius etiam esset causam quare actus habet defectum seu debitae rectitudinis pravitatem. unde cum id non sit dicendum oportet dicere Deum ex suo modo operandi non esse causam praedeterminantem ad actum sub male formaliter peccati ad quod sequitur defectus seu debitae rectitudinis pravitas. —.

Dices 1o. Deus in eo modo praedeterminandi non peccat quia ipse non facit contra ullam legem siquidem non est subiectus legi —. Contra 1o. hoc est .1. non satis est salvare quod Deus non peccet sed insuper oportet etiam salvare quod non sit author seu causa quare alius peccet, ut ex D. Th. expositum est supra cap. 3. ad finem notabili n. 8 et ostenditur ex com. doct. scholasticorum et celeberrimis ss. et 2. locis citatis cap. et in hoc cap. 4. sect. 2. et 3o. unde damnant haereticos qui licet fatebantur Deum non peccare asserunt tamen illum suo motu et influxu esse auctorem et causam eorum operum pro quibus homines peccant ut explicavimus in hoc cap. 4. sect. 2 ex Bellar. — 2o. ex eo etiam sequitur Deum peccare quia promovendo voluntatem creatam ad actum pravum sub ratione operis versantem circa obiectum turpe faceret contra suam summam rectitudinem et bonitatem, quibus non est subiectus sicut legi quae ab alio superiori sibi imposita ut ostensum est supra conf. 2. art. 1m num. —

Dices 2o. Deus tunc non intendit formaliter pravitatem et malitiam —. Contra hoc est 1o. licet enim non intendat formaliter sed in illa necessario ergo ex suo modo operandi praedeterminante actum sub ratione versantem circa obiectum turpe diceretur causa pravitatis et malitiae, neque enim excusatur qui dicit se formaliter non intendere malitiam

si ex suo defectu modo operandi induceret liberè actus cui ness. adiuncta è malitia ~
R. quia malitia non est intenta, sed ratur sub ratione mali quod nemo est intendens
ad malum operatur ut d. cum axiomate. adhuc tamen quod aliquis ex suo defectu modo
operandi induceret aliquid cui ness. adiuncta è malitia eo ipso praeter intentionem fieret
aliquem rationem boni dicitur velle malitiam, tanquam obiectum male ad quod extenditur ~

Dices 3.º malitia sequitur cum actus fuit è a voluntate creata deficiente et
non fuit è a Deo. sed 2.a est quia malitia sequatur ex voluntate creata deficiente tamen
si Deus sua formaliter permoveret actum sub rationem versantem circa obiectum turpe eo ipso
esset auctor et causa sicut quando voluntas creata efficeret actum cum defectu. ac proinde
esset auctor et causa deficiendi et peccandi ut probatur 2.a et sic a. posita cum
1.a et 2.a confirmatur ~ 2.º ex eo modo peccandi infertur quod malitia sequeretur
actus et ex voluntate Dei deficiente quia si formaliter sua induceret actum sub rationem
versantem circa obiectum turpe eo ipso deficeret a summa rectitudine et bonitate
sicut si ex se proponeret mendacium, aut aliud actus pravum ~

3.º dicitur. si Deus efficaciter vellet concursu peccante promovere et appli
care voluntatem creatam ad male formaliter peccandi sequeretur illum non solum permittere sed ex se
praeordinare et velle fieri actum culpabilem. et g. mendacium et odium Dei. sed hoc
cons. è impossibile quia repugnat summa bonitati ut ex se praeordinet et velit
fieri actum culpabilem, quem maxime execratur et prohibet et solum permittit ut probant
testimonia Scripturae scilicet et Patrum hic adducta. sect. 3. quoniam antecedens ex quod cons. in
fero è impossibile ~

Legesa probatur qui ex se efficaciter vult et obedierat medium per se ordinarium
ad aliquem finem eo ipso non solum permittit sed praeordinat et vult talem finem.
ut ostenditur, tum ex natura rei propter connexionem quam per se habet medium cum eo fine ad
quem per se ordinatur. tum ex inductione. et g. qui ex se efficaciter vult et obedierat
frigefactionem eo ipso convenit non solum permittere sed praeordinare et velle ut fiat fri
giditas. sed concursus peccans et applicans liberam voluntatem creatam ad male
formaliter peccandi è medium per se ordinarium ut ab illa fiat actus culpabilis quia per se effi
caciter promovet et applicat illam ad actum circa obiectum turpe. id enim è male formaliter
peccandi. ergo si Deus efficaciter vellet concursu peccante promovere et applicare voluntatem
creatam ad male formaliter peccandi sequeretur inde quod Deus non solum permitteret, sed praeordinaret

et vellet fieri actus culpabilem ~ Confr. 1°. concursus efficax praedeterminans et exp[ressione] applicans voluntatem ad malitiam physice, pen[itus] non minus est medium per se ordinandum ad actum praevium quam sit consilium, et praeceptum, et forte magis quam illa. concursus praedeterminans per se efficientia physica infert actum pravum cuius est efficax praedeterminatio. Sed impossibile est quod Deus praeveniat consilium et praeceptum ad malitiam physice pen[itus], ut concedit ex ab adversariis. Ergo impossibile est quod ad illud praeveniat concursum efficacem praedeterminantem neque quoad hoc ordinatione satisfaciens non eius eximitis, ut ostendi patet ex dictis et dicendis ~

Confr. 2°. Deus non potest ex se praedeterminare intellectum ad actum falsum et erroneum ex parte mali sui quod directe opponitur veritati, ut ex [con]cedit ab adversariis quia id est per se dissentaneum summae veracitati et alias derogaret certitudini fidei divinae: si daretur locus asserendi quod Deus possit praedeterminare ad falsum. Ergo neque etiam potest ex se praedeterminare voluntatem ad actum pravum ex parte mali sui quod directe opponitur honesto. nam illud etiam est per se dissentaneum summae rectitudini et bonitati neque non sufficit ab aliquibus ex libera satisfactione ut probari potest ex fundamentis adductis et aliis adducendis. ~.

Tertia ratio est ad actum pravum qui est malitia physice pen[itus] Deus non debet neque potest praevenire actum concursum per eum, qui requiritur ad munus causae universalis ad munus et ubi actus aliquis pravus non requiritur ex parte Dei concursus praedeterminans voluntatem creatam; ergo Deus non debet neque potest praevenire concursum praedeterminantem ad actum pravum qui est malitia physice pen[itus]. Consequentia constat.

Maior vero dicitur probari. ad actum pravum qui est malitia physice pen[itus] Deus non debet neque potest se habere ut causa particularis. Ergo solum ut causa universalis praebens concomitantem concursum, quem ex natura sua petit sub ordinatione creaturae, ut constat ex communi doctrina Lovaniensium citatis cap. 2. post. certam in illius probatione et ad 1um et cap. 4. sect. 2 a ... neque ab auctoribus concedit quod Deus sit causa particularis respectu alicuius praevi... ut per concursum requisitum ad munus causae universalis praeveniat actum specialem, neque id concedi potest ut ostendit ex testimoniis ... et iuxta ... relatis in hoc cap. 4 sect. 3a. alias Deo ut causae particulari tribueretur actus pravus etiam sub malitia physica cui neque auctores malitia et contra etiam sub ipsam malitiam id adversarii ... rationes adducere in hac sect. 4. et superius cap. 3. post certam 2am in posteriori parte. ~

Confr. proba ex eo quod communiter auctores supra relati cap. 2. post certam 1am omnes modo ibi adductos et ad 1um auctoritates ut defendant Deum non esse auctorem et causam ...

defficitans operi dni illius proveniat so cum concursum, quem petit ro[ne] s[u]ae vtis
ab illo n[on] provenire quod actg pecat cu[m] ea particulari ro[n]e cui nectitur voluntas
ē defficitas et malitia. sed id provenire ex particulari mo[do] concurrendi volunt[ati]s
creata, quae abtinet divo concursu tanquam causa ut actg pecat cum tali sp[ec]ia ro[n]e
cui iungit deff[ecti]g et impedit bonit[at]em. q[uonia]m Deg q[ua]ntu[m] ē ex se induceret quod ex
pleant ex. ibi ci[ta]. s. m[agi]n[u]m posito et arbitrare tibiae quae impedit ne fiat
melg relig quem q[ua]ntu[m] ē ex se efficeret ipsa motiva. item aliud ex. de manu
discipuli simul cu[m] manu magistri scribente quae impedit ne forment optimi
caracteres, quos ex se faceret manus magistri ~.

Minor atq probatur r[ati]o[n]is 4[a]. quod ad munus c[aus]ae vtis ci[rc]a actg pravos
n[on] requirat ex p[ar]te Dei concursg pertinens volunt[at]em creatam ipsi ex ipsa ro[n]e
et defficiet. causae vtis, quae n[on] mo[do] ad actg pravos sed neq[ue] ad bonos requirit
concursum pertinentem ad hos. l. illos actg speciales in particulari. nam c[aus]a vtis
prout vtis dicit ord[in]em ad causas particulares, ut q[uo]d actiar ad hos. l. illos effg
speciales in particulari ac p[ro]inde ex se n[on] requirit concursus ad eos pertinentem.
vnde neq[ue] id exigit ad actg bonos q[ui]a Deo ad illos so concurrit ut c[aus]a vtis ut
late ostendit Suar. in op[us]c. lib. 1. de concurs. Dei a cap. 6. ~.

Et ommissis ro[ni]bg quae. sunt coes cu[m] ad actg bonos dequibus alibi ex ins
tituto. nunc speciatim de actibg pravis de quibg ē plena defficultas. sic probr. vo
luntas creata cu[m] se ē indifferens, aut ad actg bonos aut ad pravos et p[ro]pter suam
libert[at]em defectibilem pot seipsam determinare ad alterum pravum. id em[m] petit p[ro]pria
ro libertatis defectibilis ut de se libere possit defficere a bono et eligere malum,
quod Deg n[on] intendit sed prohibet et ideo illi et n[on] Deo tribuit actg malg ut osten
dunt ea, quae ex testimoniis scrae s[cripturae] sanctorg et ss. P[at]rum ac sciltorg et. D[octoru]m et utroq[ue] adducta
sunt in disp. cap. 4. sect. 2. 3. et 4. q[ue] ex p[ar]te Dei ad munus c[aus]ae vtis ci[rc]a actg pravos
n[on] requir concursg pertinens volunt[at]em creatam ac p[ro]inde Deg n[on] scit neq[ue] potest illum
p[ro]vere q[uoa]d a[ctus] q[ua]ntu[m] illos so per se tenere ut causa vtis . ~ .

Confr. q[ui]a aliter so incidens in pecca posset vere et iuste se excusare
de Deo et in illius reffundere initium sui mali ea dicens. nam dicere posset mea
voluntas ex se erat indifferens ad actum bonum aut pravum et Deus sua efficaci
p[rae]motione me impulit ad actum de[te]rm[inatu]m pravum cui nectitur anex[a] ē malitia et p[rae]ditio.

id atq non posse dici ostendit ex locis ss. patrum et P.rum Snt.ª sect. 3. adductis, quibus hoc initium mali et peccati non posse tribui Deo, per effundi in liberam effectum voluntatis creatae ut inducat illud ibi relatum ex Eccl.º 15. n. 14. Deus reliquit hominem in manu consilij sui et c.ª ad quod volueris porrige manum et c.ª et ideo n. 11. peccatum non dixeris per Deum abest quae enim odit ne feceris, non dicas ille me implanavit et c.ª item illud Sap. 1. n. 13. Deus mortem non fecit et n. 16. impij manibus et verbis accersierunt illam. et Isaiae. 30. n. 1.º ve filij desertores dicit Deus ut faceretis consilium et non ex me et cap. 43. n. 24. servire me fecisti in peccatis tuis. et Osee. 13. n. 9. perditio tua ex Israel tantum ex me auxilium tuum. et plura alia adducta superius in hoc cap. 4 sect. 3.

Ultª denique ratio est specialiter contra eos qui dicunt Deum promovere voluntatem creatam ad malum peccati tali modo promotionis physicae ut illo supposito voluntas physice non possit non elicere hunc actum peccatum. Hoc enim militant omnia argumenta quae probant quod talem modum promotionis physicae tollit libertatem actus. nam de ratione actus liberi est ut voluntas sit in potestate physica voluntatis elicere aut non elicere actum. Et alias omnis physica promotio enim causa physice libera distinguitur a causa non libera ut ex communi doctrina ostenditur suo loco et hoc ex D. Tho. et aliis citatis in hoc cap. cap. 4 sect. 2. post 1.m testimonium in confirmatione et aliis ibi sequentibus quod si promotio physica sit talis ut illa posita non relinquat voluntati dominium et indifferentiam physicam ita ut physice possit non elicere hunc actum per oppositum, eo ipso talis actus non erit liber. atque id late probat Suarez in opusc. lib. 1.º de concursu Dei cap. 9. et 10. et ex instituto disputandum est alibi suo loco.

Neque satisfacit id quod aliqui respondent. voluntatem enim supposita ea promotione in sensu composito non posse non physice elicere actum, posse tamen in sensu diviso. Hoc enim est quia sensus compositus est ante usum libertatis. ita ut ex vi alicuius suppositionis prioris ratione quam voluntas seipsam libere determinet neque determinat actus talis ut voluntas physice non possit non illum elicere. Sic et nunc eo ipso talis actus non est liber etiam si aliqua voluntas in sensu diviso hoc est sublata illa suppositione antecedente posset non elicere actum. Sic enim amor beatificus patriae non est liber quia in sensu composito ante usum libertatis ex vi visionis beatificae non potest non physice sequi etiam si voluntas in sensu diviso hoc est sublata visione

possit non elicere actum amoris Dei —.

Confir. quia etiam in alijs casibus in quibus Deus pot necessitate nrae volunt.em necessitas atque excludens libert.em provenit ex simili sensu composito ante usum libert.is eo quod data aliqua suppositione proveniente liberam detrahat.em voluntati non possit non physice elicere, etiam si alias in sensu diviso extra illam suppositionem possit non elicere ut ex positis e in mia de incarnat. ? q. 18. disp. vn. cap 2. et cap. 3. sect. 1.a et probant Suar. in opusc. lib. 1.o de scientia Dei cap. 3. n. 7. et alijs ibi sequentibus et Bas. 1. p. to. 1.o disp. 62. cap. 9. —

Ex dictis colligitur Deum de facto non praedeterminare imo neque posse praedeterminare volunt.em creatam ad malae proximum peccati ullo modo praedeterminationis sive sit physica sive moralis sive sit intrinseca quae est imprimens voluntati aliquid eam promovens sive sit extrinseca ita ut Dei consilio et decreto praedetermeret malae proximum peccati — quae omnia probant ex adductis in hoc cap. 4. sect. 2. 3. et 4 et specialiter, quod Deus suo consilio et volunt.e non praedeffiniat actus pravos late probat Suarez in opusculis lib. 2. de scientia Dei cap. 4. —.

Sect. 5. Difficultates et obiectiones pro sententia adversariorum —

Prima difficultas ex locis sacrae script.ae et PP.um —.

1.o obij. adversarij testim.a ss. scr.a adducta in hoc disp. cap. 1.o diff. 1.a quibus vnt. Deo tribui prava opera hominum et eorum excecatio, atque obduratio, quae sane inquiunt, non possunt tribui Deo quoad materiale peccati ut constat ergo fatendumque est illa tribui Deo quoad malae peccati ita ut ipse sit author et causa ea promovens —.

Resp. haec obiectio retorqueri etiam pot in ipsos adversarios, nam illa testimonia per se faciunt difficultatem de materiali peccati et obijciuntur ab haereticis ostendentibus Deum esse auctorem peccati et similis solutio quae ab adversarijs assignata fuerit ne materiale peccati tribuat Deo poterit etiam assignari ne tribuat illi malae proximum peccati quod est atque pravum sibi rationem versantem cum. omni turpe et initer scholastici et sancti PP.es quo respondent haereticis obijcientibus illa testim.a non concedere malae proximum peccati praedeterminandi

a Deo sed potius docent id esse negandum ut superius in Sol
cap. 4. sect. 2. et 3. relatis eorum dictis ostensum est —

Praeterea in praedictis testimonijs S.S.ae est ex difficultas ex
eo quod videatur tribui Deo consilium et praeceptum de operibus
pravis ut 2. Regum. 16. n. 10. Dominus praecepit Semei
ut malediceret David et alijs locis hactenus citatis in hac diff.
cap. 1. diff.ae 1.a et nunc obiect. et si ipsi adversarij ad Sol
non respondent consuli, aut praecipi a Deo male operari (fatentur
enim id non posse ab illo consuli, nec praecipi ut inter alios adversa
rios notat Cabrera. 3. p. q. 2. C. 18. art. 4. disp. 2. § 12
n. 588). Sed adhibent aliam solutionem posteriori ex similis
solutio ad hibendi ne male operari tribuatur Deo praedictis
terminandi —. Cre R —.

Quare sed illa testimonia quibus Deo videtur tribui prava opera bonus [illegible]
ex excaecatio atque obduratio intelligi in sensu permissivo ex id quod in Concilio Triden
sess. 6. de iustificatione can. 6. asserit Deus omni operari mala opera permissive si
et non proprie et per se atque id significatum SS.ae et expositionem Patrum ostensum est supra in hac
disp. cap. 1. diff. 1.a ad 5.m et 6. obiect.s cui consonat D. Damas. lib. 4. fidei
sic ait accipiendum est ut Deo permittente ob liberam agendi facultatem et subiecti per
missionem eius, ut alterationem et cooperationem eius dicere consuetum est SS.ae et D. Bon.a 2. s. [illegible]
art 1. C. 1. n. 27 ad aliquod ex illo 3. Regum. cap. 22. n. 22. ubi spiritui
malo asserenti ero spiritus mendax in ore prophetarum dixit Deus egredere et facere
respondit egredere et fac. non intelligitur ibi imperantis sed permissive et subdit verbum
imperandi in multiplex accipitur in SS.ae aliquando praeceptionem, aliquando consultionem, aliquando
indestinationem, et aliquando permissive. quos inquit sumi possit ex variis
locis SS.ae — Sic ab ex neque intelligitur SS.m quae fuerant capax mala tali
ex expositionem Patrum expositum est supra in hac disp. cap. 1. diff. 1.a ad 5.m obiect.s —
2.o Ex [illegible] aut.em D. Aug. has sol. relatis in hac disp. cap. 1.o diff. [illegible]

afferim in 2° loco ibi citato. Ubi dicit Deus operari ad inclinandas volunt. es hominum sive ad bona, sive ad mala et indurare, non solum per patientiam et deserendo ac etiam per potentiam operando, quod, inquiunt, ita intelligere ut D. Aug. velit Deum operari promovendo voluntatem hominis ad malum peccati.

Sed ibi D. Aug. nihil dicit quo asserat Deum promovere et applicare voluntates creatas ad malum proxime peccati ad quod probandum oppono sententiam ex illius docti. locis praecitatis in hoc cap. 4 sect. 3. in 3. probat. in 5. autem. id autem quod asserit Deum aliquando operari ad inclinandas voluntates sive ad bona sive ad mala et indurare non solum per patientiam et deserendo ac etiam potentiam operando. ita intelligi quod Deus operatur aliqua bona ex quibus homines sua perversitate sumunt occasionem ut inclinentur ad mala et indurentur. id enim ita esse intelligendum ostendit illius doct. relato loco proxime citato et superius cap. 1° diff. 2a ad 2m locum. id quod notant Bal. et Bell. ibi relati: Bal. 1a 2ae q. 10. 1. dub. 95. cap. 10. et ex sac. doct. Suarez. in opusc. lib. 2. de scientia Dei. cap. 3 n. 9 — sic etiam D. Tho. ad Rom. 9. lect. 3. Illa verba excitavi te. ut ostendam in te virtutem meam. referens etiam priorem autem D. Aug. ait. Deus dicitur operari ad inclinandas voluntates hominum sive ad bona sive ad mala quod alias ad bona, alias vero ad mala et subdit. ad mala occasionaliter in quantum Deus homini aliquid proponit interius vel exterius quod quantum est de se est inductivum ad bonum, sed homo per suam malitiam pervertit utitur ad malum —

2a. Difficultas ex eo quod videatur esse de ratione causae 1ae ut moveat et applicet causas 2as ad omnes suas operationes ac proinde etiam ad malas pro materiali —

Ex hac difficultate obiicitur adversarii. de ratione causae 1ae est ut moveat et applicet causas 2as ad omnes suas operationes ergo necesse est ut Deus qui est causa 1a moveat et applicet voluntates creatas ad omnes suas operationes etiam malas saltem pro materiali peccati. non potest movere et applicare ad materiale mali et peccati —. ant. probant ex illo communi axiomate. causa 2a non operatur nisi in quantum mota a causa 1a quod colligitur ex Arist. lib. 7. phys. cap. 1° ubi tx. 1° statuit hoc primum omne quod movet necesse est ab alio moveri et inde tx. 3. et 9. infert cum non sit procedendum in infinitum devenienda esse ad unum primum movens immote

a quo alia moveant. idem docet lib. 8. phy. p. 24 & D. Tho. in ijs locis & 1. p. q. 105. art. 5. corp. Deus, inquit, movet oes res ad operandum & ad 3^m. Deus applicat eas ad agendum & 1^a 2^ae q. 10. art. 4. corp. Deus movet oia sui cony Dit^em & in disp^tis de pota q. 3. art. 7. corp. & alibi saepe.

Distinguo ans si sermo sit de mot^e prvia p influxum antem quo causa 1^a praevenit causas 2as ad oes suas operaes et operas sic nego; e ans nego in hoc sensu ostendit. Seni ex Arist^e. aut D. Tho. Sed p ex illis & ex doct^a aliorum gravium aucthorum sed oppositum quod p fecerim in cont^a ad causas liberas relatis eorum verbis ostensum e supra in hoc cap. 4 sect. 2. & me aliori 1^a 2^ae q. 9. art. 6. ad 3. notat haesse ex mente D. Tho. sentias quorumdam thomistarum asserentium oportere quod Deus movet volunt^em creatam, et specialiter mot^em imprimentem aliqd p modum actus primi quo efficiatur potens ad volendum & subdit mentem D. Tho. esse quod voluntas creata nihil potest velle sine mot^e Dei quo e p gralem influentiam & Cajet. 1. p. q. 14. art. 13. a 1^m arg. D. Tho. colum. 4. & nec subsistendo e & idem & q. 19. art. 8. versus finem & ad 1^m circa finem, & & 2° distinguit ait illud dictum causa 2^a agit ut mota a causa 1^a. n intelligi de mot^e prvia ex p te c^ae 1^ae sed de mot^e cooperantis idque late ostendit Suar. to. 1° m. disp. 22. sect. 2. a n° 21. & postea n. 41 & in opp. lib. 1°. de concursu Dei cap. 6. & 7.

Si v^o sermo sit de mot^e p influxum simultaneum seu cooperantem quo causa 1^a simul ad operaes concurrit cum causa 2^a cui tribuit nam, & virt^em operandi sic verum e ans & in hoc sensu causa 1^a dr movere & applicare cam 2^m ad operandum & causa 2^a dr operari ut mota a causa 1^a tribuente nam & virt^em & influxum simultaneum ad operandum.

Et ideo notandum e 1°. sit x^a minus logici Arist. & aliorum 8. phy. t. 17. 25. & 32. & alibi dicitur solet gravia & levia moveri a generante & ab illo applicari ad suos motus consentaneos qa generans tribuit illis nam, & virt^em inclinantem in eos motus, ut expressimus lib. 7. phy. disp. 1^a q. 2. art. 1. ita suo mo cum a fortiori dr causa 2^a dari moveri & applicari ad suos motus seu operaes consentaneas a causa 1^a tribuente illis nam & virt^em inclinantem in motus sibi conformes & suo influxu cum illis operante. ut notat D. Th. in disp^tis de pota q. 3. art. 7. corp. atque sic actualis influxus instans inclinat^em nae & virtutis a

a Deo tributa singulis rebus ad motum et operationem sibi conformes id quodammodo movendo et applicando quia causa prima movet et applicat causas secundas ad operationes sibi consentaneas, et causae secundae dicuntur operari quodam modo ut instrumentaliter in virtute causae primae ut loquitur D. Thomas ibidem. nempe hic modus loquendi est accommodatus per quamdam analogiam et similitudinem sumptam ex instrumentis artificialibus quae dicuntur operari ut mota ab artifice et in virtute illius. caeterum haec similitudo non afficit ut loquitur [illegible] quoad omnia ut aperte constat ex ipsa doctrina D. Thomae qui non negat sed docet causas secundas quamvis quodammodo respectu Dei qui est causa principalissima dicantur instrumentales tamen vere esse in suo ordine principales et propriis viribus proportionatas ad suos proprios operationes ut notat in quaestione de veritate q. 24 quae est de libero arbitrio art. 1 ad 4m et 5m et alibi passim et 3 contra gentes cap. 66 ratione 5a dicit secunda agentia [illegible] suos proprios effectus esse causas particulares et determinantes actionem primi agentis, quod exprimimus lib. 2 physicorum disp. 36 [illegible] art. 1 videtur in opere lib. 1 de scientia Dei cap. 6 n. 20 —

Secundum motivum est ad hoc cum nullus loquendi quo dicitur primam movere et applicare causas secundas ad omnes suas operationes non esse absolute et simpliciter accommodandum ad operationes malas quamvis absolute et simpliciter accommodetur ad bonas. nam ideo quod absolute et simpliciter afficiat causam primam movere et applicare causas secundas ad operationes bonas nullum afficit inveniens [illegible] quia Deus ex se tribuit inclinationem ad illas et intendat [illegible] executionem et in moralibus praecipiat aut consulit [illegible] hanc rationem dicitur illarum auctor et causa in genere ad illas se habet cum generalem aut finem physicum qui [illegible] est ad rationem causae physicae [illegible] et expressimus [illegible] in hac disp. cap. 2 ad finem ad [illegible] —

Caeterum ideo quod absolute et simpliciter afficiat eam primam movere et applicare causas secundas ad operationes malas afficit inveniens quo dicitur Deo tribui operationes quae tamen non modo [illegible] et neque [illegible] mali [illegible] quae possunt illi tribui ut ostendimus est [illegible] cap. 3 [illegible] cap. 4 sect. 2, 3 et 4. et ex ibi adductis constat [illegible] dicimus esse quod Deus non movet neque applicat causas secundas ad operationes malas cum [illegible] moraliter [illegible] ad eas [illegible] finem generalem non ex se non tribuit inclinationem ad illas neque intendit praecipit aut consulit [illegible] habet [illegible] suas rationes

particulares speciës ad hominem turpe n̄ tribuunt illi ẜp̄ auxilii ut causæ ẜp̄
sanc rōem negant ẜp̄ quæ absolute et simplr negant Deum esse causam
singularis sive rōem specificam circa obiectum turpe. ut si simplr
dicatur Deus ē causa pecti seu actus pravi seu eius, quod ē malē ẜp̄m
pecti aut si simplr asseratur Deus dat esse siue sive malē ẜp̄m pecti seu ẜa
pendet a Deo et ca. nempe hæc ōes et alia huiusmodi ẜp̄s ita simplr et absolutē
ẜp̄ata sunt negandæ. quia in illis denotatur hic sensus causalis, quod ideo actus sciat
hanc rōem specificam ad obiectum turpe et quod sit malē ẜp̄m pecti quia Deus concurrit
qui sensus ē falsus. nam licet id pendeat ab illo, hoc ē, n̄ esset sine illius concursu
n̄ tn̄ ideo actus sit talem rōem specificam ad obiectum turpe et quod sit malē ẜp̄m
pecti quia Deus concurrit sed quia concurrit voluntas creata ẜp̄s, quæ abutitur divino
concursu ut expositum ē sectione cap. 2. ad 5m maxime et ad 1m et 2m arg. et cap. 3.
ad 2a.

Ob eandem rōem n̄ ē concedenda hæc ẜp̄ simplr ẜp̄ata. Deus ē cā vtls
pecti aut huius actus pravi simplr, aut sive malē ẜp̄m pecti. concedunt tn̄ ẜp̄
et exp̄se n̄ includit aut nesso miscet turpitudinem l. deformem et sic Caiet.
1a 2æ. q. 79. art. 1o. et alij dnt concedendam esse hanc ẜp̄em. Deus ē cā huius
actus n̄ absolutē et simplr sed sm̄ id, quod sit effectivus. at hoc autē denotat
cap. 3. post 2m ẜp̄em in explicatione priores ẜp̄s concedunt hæc ẜp̄s. Deus in
malis operibus facit quod sunt sed hoc ē sm̄ rōem importatam ẜp̄ cōe esse entis
n̄ vō quod mala sunt, item facit rem. l. bonum nāe quod ē in illis n̄ vō deffort
mitatem. item actio mala sub rōe quæ ē actio seu sive esse nāe et bonitatem
transcendentalem ē a Deo —.

3o. notandum. ut in alijs materijs quando duæ causæ ad eundem effectum concurrunt
diversimode ut causa vtls et particularis seu generalis et determinans, ille effectus
accommodate sm̄ diversas rōes formales reducitur in eas causas. ita ut sm̄ rōem
cōem tribuatur illi causæ, quæ concurrit quasi causa vtls seu generalis, at vō sm̄
rōem particularem, tribuatur illi causæ, quæ concurrit quasi causa particularis
seu determinans ut v.g. actus fidei supernalis sm̄ rōem cōem vitalitatis &c.

intellectus tribuit accomodare intellectui at v° sm̃ rõem particularem specificam tali intellectus supernalis tribuit accommodare sensu infusso seu supernali aux° determinati. ita suo m° in præsenti atque proposito ad quem diversimode se [illegible]

Deus ut causa vlis et voluntas creata ut causa particularis tribuit accommodate Deo sm̃ rõem vem entitatis et bonitatis n̄e. at v° sm̃ rõem particularem specificam c.a. sbm turpe tribuit voluntati creatæ ex cuius determinatione provenit ut actus procedat in tali specie c.a. sbm turpe.

Hoc ostendit ex D. Tho. in qq. de malo q. 3 art. 1. ad 2m. ubi ait actum pec. sm̃ quod e in gñe nae causari a Deo at sm̃ quod e moralis sens defformitatem causari a libero arbitrio creato. Et 1a 2ae q. 9 art. 6. ad 3m. Deus inquit movet voluntatem hois ut vlis motor ad vle obm voluntatis quod e bonum et sine hac vli motione homo n potest aliquid velle, sed ho per rõem determinat se ad volendum hoc .i. illud. Et 3. contra g. cap. 66. rõe 5a in quolibet effectu distinguitur esse et tale esse et ait 1m in omnibus effectibus e esse. nam oia alia sunt determinationes ipsius. Et subdit ois effectus sm̃ esse tribui primo agenti. at v° 2a agentia quasi sunt causæ determinantes actum primi agentis agere ut proprios effectus alias rões quæ determinant esse. idem sed ex alijs illius locis sic citatis in hoc cap. 4. scilicet 2. in 1° testim° et cont ex alijs scholasticis ibid adductis.

Xa dicta explicari debent hæc axiomata ex quibus aut. collecta. causæ 2æ subordinantur 1æ ut instrumenta artificii et agunt in virtute illius et ut motæ ab illa, quod colligit ex D. Tho. 1a 2ae q. 5 art. 1° ad 3m. et 2° qq. cap. 21. rõe 4. et in qq. de potentia q. 3 art. 7 corp. et 1. p. q. 105 art 1 corp. item advertit quæ respicit finem vlem propriæ virtutis causæ 1æ) pertinet movere et applicare alias virtutes particulares ad suas operationes sic ad imperatorem et ducem pertinet suo imperio movere et applicare milites ad sua munera quod colligit ex D. Tho. 1a 2ae q. 9 art 1° corp. et q. 109 art. 6 corp. nempe hæc talia sic ita intelligunt ut similitudo locum habeat non quoad oia sed modo sicut expositio in hac disp. 2a ad obiectionem et notati 1. 2°. et 3. ex quibus exponenda est iste. hæc propositio causa 1a facit ut causæ 2æ operentur et utitur illis tamquam instrumentis.

3ª Diff.ª ex eo, quod de ratione causae 1ª sit ut in effectum influat prius quam causa 2ª. Proinde sane praedeterminet.

Hinc adversarii sic arguunt de ratione causae 1ª est ut in effectum influat prius quam causa 2ª; ergo etiam ad actum peccati materialem prius influit quam ad illum praedeterminat voluntatem creatam: nam praedeterminare est concursu prio prius influendo praemovere.

Antecedens probatur 1º ex eo quod in lib. de causis prop. 1ª, causa quaelibet primaria [illegible] operis Arist. post finem metaph. & [illegible] dicitur: [illegible] loco & creditur desumptus ex Proclo, sic dicitur causa 1ª agit in causatum antequam agat causa 2ª.

2º ex eo quod ipsum nomen [illegible] causae 1ª id videtur denotare, nam ideo dicitur causa 1ª quae est prior in causando alioqui si non prius sed simul causaret potius diceretur causa simultanea seu comitans.

R. explicando antecedens: si sensus sit de ratione causae 1ª esse ut ad effectum influat prius simpliciter, seu genere vel modo prioritatis aut specialiter prioritatis praemoventis causam 2ª independenter ab illius determinatione, sic negandum est antecedens. Si vero sensus sit illam influere prius aliquo modo prioritatis non tamen praedeterminando omnes effectus specificos causae 2ªe independenter principalitatis & maioris independentiae & virtutis, sic concedendum est antecedens. Nempe causa 1ª dicitur influere prius prioritate principalitatis non per virtutem ab alio acceptam sed a seipso quasi primario fonte influente in causas 2ªs quasi quasi [illegible] sunt effectus & eas adiuvante ad suas operationes. Sic dicitur influere prius prioritate principalitatis seu dignitatis & perfectionis in illo lib. de causis prop. 1ª ut indicat id quod ibi ita dicitur: causa 1ª adiuvat 2ªm causam super operationem suam. Verum tamen efficit per modum altiorem & sublimiorem & [illegible] unde ibi dicitur influere plus vehementius & alibi etiam dicitur influere eminentius, quae omnia denotant prioritatem principalitatis & dignitatis in modo concurrendi.

2º ex eo quod causa 1ª ex se influat modo magis independenti dicitur influere quodam modo prius natura ex [illegible] quo prius natura in concursu dici solet id a quo aliud pendet, ipsum vero aut ex se non pendet aut habet minorem dependentiam. Atque sic in 1ª quoad actum transeuntem, quae licet causa 1ª attemperat suum influxum accommodate ad virtutes particulares communicans causis 2ªis, pendent ex causa concursu [illegible] non tamen dicitur quidam magis influendi prius natura. Unde tamen non colligitur quod simpliciter sit [illegible] prius

rōe vna absq. vlla dependa. quoad actem transeuntem, ut ex infra dicendis
amplius exponet —.

3°. Dico quod ca. 1a. influat mo. vnioi eius ca. vlssa. cui in quolibet effu
accommodate tribuit rō vlis entitatis et bonitatis nē, merito dr priori. Vlterius
qui ē ille mus quo vle dr prius particulari sm subsistendi coam ex logi Arist.
in postpdicam.tis cap. de priori, vbi inter varios mos prioris ponit istum quo dr prius
id a quo n̄ convertr subsistendi coa et sic confer dr eoem vlem vg. aial prius
particulari. vg. Sote qd ab illa n̄ valet Socr est, ē aial, q̄ ē Sō valet tn̄ ea.
ē Sō q̄ ē aial, nempe vle dr prius gn̄ fialr esse fundam. presupponit ad particulare —.

SX. Hinc qmum prioritas ca. 1a. dr prius influere qa arōe coi entitati et
qua in quolibet effu accommodate illi eius ca. vti tribuit et sialr presupponit
esse fundam. n̄ valet subst.di coa ad rōis particulares entitatis qua acomodate
tribuunt causis secundis esse particularibus operantibus. atq. hic sensus plane osten
dit ex verbis D. Tho. adductis ass.te precedenti not. 3. et colligit ex illomet
loco qui obijcit ex lib. de causis prop. 1.na, ibi ille author explicat eam prioritatem
cae. 1ae. p Sor ex. esse vivum et hom sit inquit prius ē esse. deinde vivum
postea homo quod etz docet D. Tho. ibi expositor illius libri lect. 1a. et ser
10. 4. suorum operum —.

Hinc obiter reijcienda est. vana senta cca. mus quo ca. 1a. dr prius influere
1a senta ē aliquorum asserentium causam 1m. influere prius n̄ sl in effus ca. 2a.
sed etz in ipsam cam 2am. ita ut illi imprimat aliqd prium p mus prius quod
in illa receptum pmoueat et pdeterminet eam ad operandum. quae senta ē ali
quorum recentiorum Thomistarum sed eam n̄ esse D. Tho. docent. Conr. et Caij
citati asste. praed. in solut. ad 1.m arg. ibi positis et ostendi pot ex docta.
ipsius D. Th. locis ibi relatis not. 1. 2. et 3. et superius solut. 2a. in 1.
testimo. et cat ex alijs grauibus auct. ibi adductis et specialiter predictam sentiam
late impugnat Mol. 1. p. q. 14 art. 13. dp. 6. 7 et 8. et Sua. to. 1. m.
dp. 22. sect. 2. et in opusc. lib. de concursu Dei cap. 6. et alij asserentes ad
rōem cae. 1ae. n̄ requiri ut in ca. 2a. quocumque ē operatura imprimat
aliqd prium p mum prius —.

Reliquum atz fundam. ē q. 3 et in ordine ad effus supernales ad quos
cae. 2ae. p vires nāe n̄ sunt proportionatae in gre cae particularis proportionatae

requirat ut ca 1.a aut imprimat illis aliquod permanens praevij complentis earum in ratione actus primi (qua ratione ad actus supernales imprimuntur habitus infusi) aut saltem speciali auxilio suppleat vicem praevij supernalis tamen in ordine ad effectus naturales id non requiritur quia causa 2.a ad effectus naturales sibi proportionatos habent in suo esse iam particularis potentiam completam proportionatam quae cum solo generali concursu simultaneo causae 1.ae est sufficiens ad illos producendos ut v.g. ignis per calorem est sufficiens ad producendum alium calorem hujus in ordine ad actus bonos possit imprimi aliquod permanens actus primi permouentis tamen si actus secundi futuri sint liberi promotio debet esse talis ut relinquat in voluntate suam indifferentiam et dominium ita ut promotio praevia possit sui tamen non eliciens sua actus, alias non esset liber ut diximus probatum est sup.a in hoc cap. 4. sect. ... ante 3m suppositionem et sect. 4. in ultima ratione.

Specialiter tamen ad actus pravos repugnat a causa 1.a imprimi causis 2.is aliquod permouens ut probatum est in eod. cap. 4. sect. 2. 3. et 4. fundamenta atque adversariorum sumpta ex illis corporibus dictis causa 2.a agit ut mota et applicata a causa 1.a seu agit in illius virtute aut ipsi eius instrumentum facile soluuntur nam haec et alia similia dicta intelliguntur modo exposito dicto prop. ad intellectum et ... 1.o 2.o et 3.o thesis ijs quae ibi ex doctrina D. Tho. statuimus et ex alijs in ipsius proponendis facile est etiam solutio ad alia argumenta.

Obijcitur D. Thomas in disp. responsio q. 3. art. 7. ad 7.m dicit in causa naturali ut actualiter agat fieri a Deo aliquid non permanens per modum intentionale fluens habens esse incompletum per modum quo virtus animae dicitur esse in instrumento artificis.

Respondeo ibi per illud intentionale fluens posse intelligi actualem influxum simultaneum quo Deus operatur simul cum causa 2.a nam quod non requiratur ut Deus ad quemlibet effectum imprimat denuo causae 2.ae aliquid prius permanens praevium colligitur ex alijs locis D. Tho. ut cum ratio contra. et alijs dictum est sup.a § hinc obiter.

Respondeo 2.o si supponatur D. Thom. ibi per illud intentionale intelligere aliquod permanens actus primi denuo impressum in causa 2.a quod necessario sit requisitum ad quemlibet effectum dici potest id quod Suarez in opusc. lib. 1. de concursu Dei cap. 11. n. 6. asserit ipsum D. Thom. id retractasse tacite, in alijs locis magis ex professo explicans modum quo Deus dicitur causa operans effectus pertinentes ad causas secundas non dicit ad id requiri ut denuo imprimat ipsis causis 2.is aliquod permanens praevium fluentis sed asserit illum esse divini causam quia dat ambas res fiant virtuales ad operandum, easque conservat et insuper illas mouet seu applicat ad operandum.

ut loqr 1.a p. e q. 105 art 5. Conf. trad 3.m Sp mot.em seu applicat.em ad operandum intelligi actualem influxum simultaneum quo ut ca ulis cum illis concurrit quem influxum alibi appellat aux.3 Dei moventis ut 1a 2ae q. 109. art. 1o. ad 1.m Trast. 2. conf. trat. 3. conf. ut exponunt Conr. Vali ibi atq Sane esse mentem D. Tho. docet ipse Conradus tr. Caig. sic. citati diff. 7 ad obiect.s v. Suar. lib. 1o. de concursu Dei. cap. 6. n. 2. tr cap. 11. n. 6. tr. to. 1.o m. dp. 22. sect. 2. n. 47 ——

2a Sentia e aliorum asserentium cam 1.am influere prius ri. q.a ad quemlibet effm prius influat imprimat in ca 2a. aliqd prius p mus prius q.a adeptus effus prius concurrit prius roe tma p act.3 quam p actm act.3 ca 2ae ita quidam aly v Somista.. —— Sed Sane sentiam reijciunt Conrad 1a 2ae q. 78. art 1o. Conf. §. nota inquam ipse scotus. Caig. 1. p. q. 14 art 13. cca 1.m arg.s D. Tho. §. nec sustinendus e scotus tr q. 19. art 2. versus finem. § ad 1.m atq roem tr § 2o. disting.o 1.a Scotus 2. s.ti d. 37. q. un.a § ad solut.em istorum. Suar. in opusc. lib. 1.o de concursu Dei cap. 7. tr to. 1. m. dp. 22. sect. 3 n 10. tr aly asserentes act.em Dei q.o concurrit ut ca ulis n esse simplr priorem causalitate in aliquo instanti ra. tr rors inquo n fit ea actio tr causalitas causae 2a ——

Ro potiss.a e. q.a actio Dei ad extra q.o concurrit ut ca ulis p nullo priori attingit effm inquo ea illum suo modo n attingat causa particularis. Nam ca ulis pat ulis n attingit effm independenter a concursu ca particularis sed dependenter q.a operat ut attemperans tr accommodans suum concursum x.a virt.3 ca particularis determinantis tr qualibet respu illius effus e ca particularis. ultraq v simul e causa totalis ac proinde p nullo priori attingit effm ab una in quo ea n attingat ab alia, tr sic actio unius n e simplr prior prioritate inquo respu actionis alterius atqz hoc asserioni secum fert in senta quod una tread. sit unius q actio p tr unq effus ut dictus e sic.o in hac dp. cap. 1. ad 2.m arg.s 1.a 1.m replicas p quo p loca ibi citata v. Sua. to. 1.o m. dp 2. sect. 3. an. 2o. ——

Dices actio ca 2ae. dr demanare dependere ab act.e ca 1. tr inde illas esse subordinatio tr ordo causalitatis q.o actio ca 1. e prior saltem roe tr na procedans act.em ca 2ae. —— Rx exp.do ans actio ca 2ae. comparari post alet cum act.e immanente Dei quae e q incereatum, nempe dum volitio aut cum illius act.e transeunte seu externa quae e q.o creatum, illud q.o ans procedit in sensu reali loquum sit de act.e ca 2ae cum act.e immanente Dei. nam actio ca 2a. quae ead realr e ea actio transiens ca 1ae in se demanat dependet ab act.e immanente Dei, hoc e a dru.a volu.e si in illa comparet cum act.e transeunte.

seu externa Dei, sed proprie non dicitur ab hac demanare et pendere, quia inter eas una tantum actio neque proprie idem dicitur inter demanare et pendere a se ipso.

Ad hoc nostri est id, quod Capreolus 2. sententiarum dist. 1. q. 1. art. 3. post 6. argumentum ad argumentum Durandi. ad 1.m sic ait, effectus qui immediate procedit a Deo et immediate a creatura procedit una actione externa Dei et creaturae. Sed procedit duplici actione sic quod per actionem communem 1.ae causae, et 2.ae. Deus agit actione immanente quae est divina substantia cum respectu ad creaturas. vide Suarez in opusc. lib. 1. de scientia Dei cap. 9. et disp. disp. 1. m. disp. 22. sect. 3. n. 9. et 10.

Loquendo in infinitum formali quod nos sic explicamus. si illa unica realis actio creata causae 1.ae et causae 2.dae andebis distinguere per rationes explicatas pro respectum accommodatum ad quamlibet ex his causis sic inter illas dicitur posse esse quaedam mutua prioritas et posterioritas naturae a quo cum simultate rationis in quo. et quantum ad primum explicandi prioritatem naturae et rationis solet esse magna ambiguitas et confusio ut ex Fonseca lib. 2. phys. disp. 1. c. 3. nunc videbitur. Ad nomine solere distingui prioritatem et posterioritatem naturae et rationis a quo et in quo. ita ut prius natura a quo dicatur illud a quo aliud in sua existentia pendet, id vero quod ab illo pendet sic mutuo pendet dicitur posterius natura. sed cum id, a quo aliud pendet sic sit secundum suam existentiam independens ab illo dicitur cum prius prioritate in quo. hoc est, ut aiunt, in aliquo signo rationis in quo intelligitur independens ab illo. v. g. causa efficiens a qua sua existentia pendet effectus et quae est independens ab illo dicitur prior natura sic effectu prioritate a quo et in quo, quia effectus in aliquo modo secundum suam existentiam pendet ab alio. tunc inter illa dicitur mutua prioritas et posterioritas naturae a quo cum simultate rationis in quo. quia quodlibet est id a quo aliud secundum suam existentiam pendet, et neutrum potest in ullo signo esse aut intelligi ut independens ab alio. v. g. inter materiam et formam et causas, propter mutuam dependentiam est mutua prioritas et posterioritas naturae a quo cum simultate rationis in quo ut plenius exposuimus loco citato.

Sic igitur suo modo quod illa unica realis actio creata causae 1.ae et 2.ae distinguitur a nobis per rationes explicatas per respectus accommodatos ad quamlibet ex his causis ac si esset duplex actio dicitur inter illas sic idem esse mutua prioritas et posterioritas naturae a quo cum simultate rationis in quo. nam quia est actio Dei dicitur prior natura in genere causae, quae est quaedam prioritas a quo principalitatis et maioris independentiae et ut explicatum est sic in hac diff. 3. paulo post initium ad medium. et quia est actio causae 2.ae hoc modo pendens dicitur posterior natura. Sed hoc est secundum alias mutuas priores quia ab ea tamquam a causa particulari determinante pendet actio externa causae 1.ae et inter illas simultas rationis

in quo q^a neutra pot. p ullo priori esse aut intelligi quasi in
dependens ab alia —.

Ex dictis exponi et conciliari poss. varia auth^s ass dicentium q. do
dr act^s externas causae 1^a esse simul cum act^e causae 2^ae. id intelligit
de simultate in quo ita ut nullum sit instans rei, aut rois, in quo illa sit
aut intelligatur independens ab alia. sic Mol. in concordia q. 14. art. 13
in praefatione edit. disp. 30. § dimisso. ait concursum utriusque ca 1^ae non existere
prius quam concursus ca particularis, neque e contra, sed utrumque esse invicem
dependens ut existat —.

At v. q. do actio Dei dr prius natura intelligitur et quodam modo prio
ritatis a quo sn principalitatem et maiorem independentiam et ultitatem
quae stat cum simultate in quo. ut supra exposuimus e. sic Suar. in opusc. lib.
1. de concursu Dei cap. 15 n. 7. postquam dixit inter act^s ca ulis et par
ticularis non dari proprie ordinem prioris et posterioris sm causalitatem,
(quod intelligitur in sensu reali, quia in re e una et utriusque actio.
ut dictum e supra § dices) deinde subdit fatendo priorem natura alijs modis
(nempe in sensu formali quoad rones explicitas) causam 1^m prius naturaliter
antecedere in causando et praestantiori modo concurrit et 2^a. X^a. sup. dicta
in hac diff. 3. paulo post initium ad arg. et tandem addit cam 1^am
et hoc modo praestantiori natura in causando tribus ~~certam actio~~ quibus
ad certam act^s esse quodam modo primam radicem et hoc aequaliter ab
ijs qui dixerunt illas prius natura concurrere in genere ca malis. nimirum
q. ca 1^a quoad imperfect^s et indigentiam imitatur naturam quia non
proprie tunc intercedat genus ca malis quae non oppe ut se habeat tamquam
subiectum recipiens aliquid sibi impressum q. do Deus ut ca ulis concurrit simul
cum illa ad effectum ut probatum e. dict. in hac diff. 3^a impugnando 1^m sententiam —.

4^a. diff^as. Ex eo quod Deus ca 1. sit determinare
cas 2as ex se indifferentes saltem ad individuationem
actuum —.

Aliud arg^m e. de eo ca 1^ae determinare causas secundas
ex se indifferentes quia causa libera ex se sit indifferens

ad hunc vel illum actum bonum vel malum necesse est ut sit a productura alterius malis determinetur a causa prima. ad hoc vel illud male probatur. antecedens probatur. omnis causa secunda ex se indifferens et indeterminata priusquam operetur debet ab aliquo determinari quia alias non magis produceret hunc effectum quam aliud. sed illa non potest determinare seipsam quia agens inferius ex se indeterminatum non potest esse causa determinationis ergo debet determinari ab agente superiori quod est causa prima.

Respondeo negando antecedens praesertim si sermo sit de determinatione ad specificationem effectuum nam probatur causae secundae quasi particulares ad particulares rationes specificas effectuum determinant causam primam quae est causa universalis quae ex se offert concursum circa illam indeterminatam atque hoc denotat illud dictum D. Thomae lib. 3. contra gentes cap. 66. ratione 5. ac saepius alias agentia esse causas particulares et determinantes actionem primi agentis ad proprios effectus.

ad probationem vero antecedentis respondeo distinguendo id, quod in maiori supponitur si sermo sit de causa secunda particulari naturali et necessaria haec non est ex se indifferens et indeterminata ad specificationem effectus sed suppositis requisitis est determinata ad propriam effectum circa suam naturam sub talibus praerequisitis naturaliter inclinatam ad effectum huius vel illius speciei ut ignis ad producendum ignem, aqua ad aquam etc. si vero sermo sit de causa secunda morali et libera cuiusmodi est voluntas creata. haec suppositis requisitis ad libertatem et circa specificationem actuum est ex se indifferens et indeterminata etiam ad specificationem actus, quod provenit ex propria ratione voluntatis liberae quae ex se non habet vim limitatam ad hunc effectum specificum atque hoc est quod D. Thomas 3. contra gentes cap. 73. ratione 1. ostendit dicens alia agentia secundum suas naturas esse determinata ad unum effectum, quod autem voluntas sit causa contingens ex propria perfectione provenit quia non habet virtutem limitatam ad unum sed habet in potestate producere hunc effectum, vel illum propter quod est contingens ad utrumque.

Ad id vero quod in minori dicitur causa secunda quae ex se indifferens et indeterminata est non posse determinare seipsam quia agens inferius quod ex se est indeterminatum non potest esse causa determinationis respondeo negando si sermo sit de causa libera, nam conditio propria illius ratio petit ut ex se sit indifferens et habeat facultatem et dominium agendi ac proinde se determinandi ad hanc vel illam speciem actionis iuxta illud Eccli. 15. n. 14. Deus reliquit hominem in manu consilii sui ad quod volueris porrige manum, id quod ostendit ex aliis locis sacrae scripturae et Patrum superius citatis in hoc cap. 4. sect. 3.

Hoc vult D. Tho. 1a 2ae q. 9 art 6 ad 3m dicens homo se determinat ad volendum hoc vel illud et q. 10 art 1 ad 3m ex voluntate. inquit Suar. est quod determinet ad malum consilium etc. ex pro q. 3 art 7 ad 13. determinatio autem est in potestate voluntatis. demum hic tenet a pluribus aliis gravioribus auctoribus superius relatos sect. 2 et late apud Suar. in opusc. lib. 1 de scientia Dei cap. 1. 2 et 3. specialiter cap. 8 n. 5 ostendit rationem adversariorum praesertim retorqueri in illos qui ponunt quae de se est passive et active indifferens et sui dominium sui atque potens est ita intra virtutem cum gratia sumpta ex 1ae se ipsam saltem ad spem actus determinare. etiam si divina voluntas ex se indifferens ut vellet hoc vel illos effectus producere determinat se ipsam quia habet facultatem et dominium electionis. ita suo modo per quandam participationem saltem ad speciem actuum. Ubi non ipsa illa peculiares rationes difficultatis quae ipsi videntur individuat ut infra dicemus) id tribui potest voluntati creatae quae participat facultatem et dominium electionis ut ostendit ex ipsis Deus et cum doctrina Locus hic citatus in hoc cap. 4 sect. 2 et 3. Vide etiam Suar. to. 1o m. disp. 22 sect. 2 n. 34. et Mol. in concordia q. 14 art. 13 in posterioris edit. disp. 33 § 5um si Deus et q. 23 art 4 et 5 disp. 1a memb. 7o § 2um etc.

Dubium tamen superest An voluntas creata determinet seipsam non solum ad speciem actus sed etiam ad individuationem. An vero ad hanc determinetur a Deo. ita ut ex suppositione quod illa se determinet ad speciem actus. Ut ex. gr. odii. Deus determinet potius hunc numero actum odii quam alium ex multis aliis possibiliter solo solus qui tunc eliciti possent.

Suarez olim Metaph. 3. p. to. 2 disp. 44 sect 7 vel 3 post 3am probationem versu. in hos modos pagina 823 asseruit non esse philosophicum dicere quod Deus determinet causas 2as ad hunc non effectum potius quam ad alium et propterea de in hoc habere alias difficultates praesertim in 1a actus liberos et causalitatem peccati. Sed postea to. 1o m. disp. 5 sect. 9 n. 7 dicit res attentius consideratam sibi videri valde probabile quod causae 2ae determinentur a Deo ad producendum hic et nunc hunc non effectum, quod etiam docet disp. 19 sect. 1a n. 11 et disp. 22 sect. 2 n 31 et disp. 26 sect. 5 n. 4 in quibus locis quia in speciali id non dicat de causa 1a libera ad quod videtur agere de causa 2a naturali et necess.

tn̄ illis doct.a et fundamenta videntur eẓ locum habere in causa 2a libera ⸻

Idem colligi" ex alijs asserentibus eas 2.as detrai a Deo ad individuationem effectus ut docet Greg. 1.o 5.s d. 17. q. 4. art 2. ad 7. Toled. lib. 8. phy. q. 3 in prosat.o cit. ex 3.a via xa. doct.as Arist. in 3. prosat. Conimbricen. lib. 2 phy. cap. 7. q. 15. art. 2. circa 2. Rubion medden lib. 4. q. 8. n. 93. § vnio 1or Fons. to. 2. m. lib. 5. cap. 2. q. 9. sect 2. roe. 6.a et q. 14 sect. 3. § Verum ro hac et § alia roe ⸻.

Specialiter vero facta roe actuum liberorum quod Deus detrat volunt.es creatas ad illorum individuationem docet Greg. in 1.o d. 35. et 36. q. vn.a § 1 prosat.s cit. verum ad illud aẓ. et Sua to. 1.o m. dp. 22. sect. 4. n. 35. ubi bene notat talem detrationem ad hunc n.o actum liberum n. esse ex volunt. Dei sed abs.ta sed includente odit.s cooperat.io liberae humani arbitrij ut infra exponet. idem docet in spec. lib. 1.o de scursu Dei cap. 12. n. 11. et 12.

= CC =

Individuatio actuum malorum n. detrat a Deo volunt.e absoluta, quis conditionata, dicat ⸻.

Dm̄e individuationem actuum malorum n. detrari a Deo volunt.e abs.ta quis dici possit ab illo detrari volunt.e conditionata. ita ut si voluntas creata per seipsem detratura ad spm actus mali. V.G. odij. Deus detrat illis scursus ad actus numericus in ea spe. cuius potest.e ut abs illum elliciat. vel n. elliciat. quapropter abs.ta detratio ad actus malus ex sui individuat. tribuenda e voluntati creatae ⸻.

Prior pars sic explicat suppositio. Deus ex se volunt.e abs.ta effectam n. detrat ut sic hic existat hic aut ille numericus actus malus sed relinquit in potest.e volunt.is creatae ut illum elliciat. vel n. elliciat ut ostendit sup. Vam.tis sua a adducti in hoc cap. 4 sect. 2. 3 et 4. hoc aẓ e quod ostendit .1.a pars huius cl.is asserens individuationem actuum malorum n. detrari a Deo volunt.e abs.ta ⸻ quod aẓ dici possit ab illo detrari volunt.e conditionata ut dr in 2a p. eiusd. cl.is sic declarat suppositio. n. e Deo dissentaneus hoc decretum conditionale si voluntas creata pro sua libert.e se detrauerit ad spm actus mali. V.G. odij ex suppositione quod ellicitura sit aliquem vnum actus individuum ex multis in ea spe sed sibus ad quos e indifferens volo illi offerre scursum detratum ad hunc individuum actus relicta illi potest.e ut utat. vel n. utat tali scursu numerico in alia spe actus in hoc enim decreto nihil ostendit dissonum divi.e ullitudi et bonitati ⸻

pp. sol

Pro hoc notan(dum) e(st) id quod Sua(rez) to. 1. m(etaphysicae) d(is)p(utatio) 22. sect. 4. n. 14.
explicans m(odu)m, quo Deus determinat causas liberas ad exercitium actus ait Deum
n(on) solo absol(ute) statuere, ut causa libera hunc actum exerceat neq(ue) simpl(icite)r velle
illum actum esse s(ed) sub intellectione hac scil(icet): si voluntas creata voluerit
elicere actum prebebo illi talem concursum, ita t(ame)n ut p(ro) sua libertate possit
n(on) elicere actum. Et postea n. 35. ait quis (con)cedat(ur) determinationem actus quoad in
dividuum oriri ex determinat(ion)e divini concursus id n(on) repugnare libertati actus
q(uia) determinatio concursus ad singularem actum pot(est) esse ex volunt(ate) Dei n(on) sic
absol(ut)a, s(ed) includente (con)ditionem ex parte cooperat(ioni)s liberi sui arbitrij, cui
in singulis spe(cie)b(us) debet concursus ad actum numero tali m(od)o ut maneat
indifferens ut v(e)l in hac sp(eci)e utatur v(e)l n(on) utatur concursu aut utatur concursu in
hac sp(eci)e v(e)l in alia. V(ide) etiam eund(em) Sua(rez) in opusc. lib. 1. de concursu Dei
cap. 12. n. 11. et 12.

Dices 1o voluntas creata q(uae) e(st) liberum prius elig(ere) pot(est) ipsa se
debere ad sp(eci)em actus q(uo)d eadem r(ati)o(n)e pot(est) etiam ad individuum q(uo)d n(on) opp(ortet) ut Deus ullo
decreto neq(ue) (con)ditionali determinet hunc n(umer)o actum p(rae)cise q(ua)m alium

R(espondeo) 1o quis id n(on) op(or)t(er)et esset q(uia) n(on) ness(ariu)m requisitum nihil m(inus) ob altam
(com)munis Dei valeret posse ab illo determinari m(od)o exposito. R(espondeo) 2o
a(liquan)do. N(am) r(ati)o(ne) destinctae uni(?) determinatur ad sp(eci)em actus et ad individuum p(ro)prium
r(ati)o(n)e sui voluntatis suae. Cum h(oc) sit sufficiens prius cog(nitio) id quod requiritur ut
se determinet ad sp(eci)em actus illius amoris aut odij attenta r(ati)o(n)e p(ro)positi obiecti
r(ati)o(n)e boni aut mali. Caeterum n(on) ita h(ab)et sufficiens prius cog(nitio) id quod requiritur se
determinet ad hunc n(umer)o actum p(rae)cise q(ua)m ad alium ex innumeris alijs eo(dem) sit(?)
in tali sp(eci)e. Pro hoc advertendum e(st) id quod Greg. in 2. d. 35 et 36.
q. un(ic)a post 2m p(ro)bat(ionem) etc. Veniet ad illud at(que) h(ic) ait quis voluntas
libera sit ad causandum et n(on) causandum volit(ionem) hanc et illam volit(ionem)
numquam determinare causaret nisi Deus qui hanc et illam et quamlibet talem po(tentia)m
distincte cognoscat vellet hanc determinare p(ro)ducere. Itaq(ue) q(uia) Deus vult cum volunt(ate)
concurrere ad causandum hanc et n(on) illam, ideo hec ab utraq(ue) p(ro)ducit(ur) et n(on) illa
et subdit idem d(icendu)m esse de partibus intensionis volit(ioni)s. Numquam enim inquit, una
pars potius q(ua)m alia potius p(ro)duceret nisi agens hanc et illam distincte cognoscens
vellet concurrere cum volunt(ate) ad p(ro)ducendu(m) 1o hanc et postea illam

Dices 2o

Dices 2° individuatio effectum sumi ut aiunt a causa designata [illegible] situ sub collect.e talium circumstantiarum nempe sic venerunt in hoc situ a tali agente producit potius sic non effectus quam aliquis quod non recurrendum ad determinationem individuat.em ex eo quod efficiat hunc non aversum.

R. ans. quas a multis abs. neget in quo fit aut gravius aut ex quibus sit aut colligi potest cum Fons. 5. m. cap. 2. q. 14. sect. 3. 6 a tali ratione [illegible] ita exponi ut sensus sit eam collect.s circumstantiarum esse indicium individuat.e quod est indicium divi.e volunt.is determinantis causas ad hunc potius non effectum quam ad alium. nam posita hac divi.a potestate non est unde ostendi necessitas rei quae sub tali collect.e circumstantiarum potest etc. determinare potius hunc non effectum quam alium ordo situm ac ad illius finem nalem agere intelligat sufficere quicumque effectus numericus ex pluribus ordo situs ei qui defacto ponitur. neque in loco huius potius esset alius ordo situs intelligeret esse factum aliquod; nam etc.

Dices 3. non vi philosophicus [illegible] voluntarium designari dicitur quod recurrendum sit ad determinat.em divini concursus. R. idemque 2do quae dicta sunt. Sic non petit ut quod non ostendit expressa ratione 2da sufficiens principium determinans potius hunc non effectum quam alium, tunc recurrat ad determinat.em a 1. causa, sicut et recurrimus in aliis rebus respectu quarum in causis 2.is non datur sufficiens principium ut exprimitur lib. 2 phys. dq. 3. q. 7. art 3. post 2. art. habui [illegible] docent aud.t si [illegible] citari ante cc.em huius dubii. Xa. hoc D. Th. 1. p. q. 23. art 2 ad 3m ait ex simplici divi.a volunt.e pendere quod hac pars materiae sit sub ista forma vel illa sub alia sicut ex simplici volunt.e artificis pendet quod hic lapis sit in ista parte parietis vel ille in alia; et q. 105. art. 1. ad 2m determinat.em effectuum tribuit 1. causae, quod relatum ad determinat.em per concursum actualem locum hic de determinat.e effectus secundum individuat.em ex eo quod Deus habeat sub idit.e efficiat talem non aversum si ca 1.a determinaverit [illegible] actus nam aperte ipse D. Th. loco sic citatio in hac sect. 5. diff. 2. post 3m notate determinat.em actuum secundum specificum tribuit causis 2.is [illegible] quarum particulares vero [illegible] determinat. actio Dei ad specificum actus ut colligitur ex D. Dioni. cap. 4. de divinis nominibus.

Denique 3a pars [illegible] dicta cc.is quod abs.a determinatio ad actus malum etiam secundum individuat.em tribuenda sit voluntati creatae sic exponitur [illegible] Deus volunt.e abs.a non desiderat ut hic non actus malus fiat [illegible] efficit hunc non aversum sub idit.e si voluntas creata se determinaverit ad specificum actus ut exprimitur est in 1a et 2a [illegible] cc.is quae sequitur abs.e ponat hic non actus malus non convenit a Deo

Praestar.

ad volunt. creata quae e in ea ut transeat in abs.u id quod a Deo offert sub condit. nam eo ipso quod illa abs.e se deteret ad genus actus mali ex hoc ipso quod in tali casu ex p.te Dei sit sit sub condit.e. Voluntas hinc non ... ipsa facit ut actus existat sub actu et ideo haec propositio e vera. ea vero quae abs.e ponat sic actus malus e voluntas creata et non Deus atque hoc ostendere ... abs.am determinatam ad actum malum etiam secundum individuum tribuendam esse voluntati creatae.

Hinc constat non esse dicendum quod Deus sit causa particularis actus pravi neque secundum individuum. nam causa particularis e illa ratione cuius saltem supposita aliunde aliqua condit.e provenit abs.a determinatio effectus, quem non respicit sua intent.e aut physica per naturalem inclinationem, aut morali per affectum. Deus autem non ita se habet respectu actus pravi nam abs.a determinatio ad illum non provenit ratione Dei qui potius sua intent.e tum phys.a, tum morali illum respicit et solo sub condit.e offert concursum si voluntas creata voluerit illo uti, quia ad causam universalem pertinet offerre id, quo causae particulares indigent ad exercitium suorum actuum.

Ead. etiam ratione ostenditur non esse simpliciter dicendum quod Deus sit causa aut quod sit causa universalis actus pravi aut quod simpliciter habet illum tale esse aut simpliciter illum producat etc.a. quia hae propositiones simpliciter prolatae denotant illud primum quod ita se habet ad effectus ut ex sua intent.e phys.a aut morali illum non respiciat. quia ratione saepe aliquae res ex eo quod utcumque concurrant ad aliquos effectus quos ex sua intent.e phys.a aut morali non respiciunt, et si ex se non tenent dici solent illorum causa seu dare illis esse aut eos producere etc.a. ut cum dicimus intellectum esse causam huius vel illius intellectionis, solem esse causam huius vel illius effectus naturalis etc.a. quod non habet locum in Deo respectu actuum pravorum quos sua intent.e tum phys.a hoc e inclinatione naturali ad bonum, tum morali, hoc e, per legem prohibentem malum respicit et ut habet ex ss. Patribus sic. ... in hac disp. cap. 1. in probat.e conclusionis et cap. 4. sect. 3. Deus qui ut summe bonus e interdictor pravorum actuum non e dicendus illorum auctor et causa.

5.a Difficultas ex eo quod divina voluntas et provid.a

Cohibeat distincte versari circa omnes effectus in particulari

ac proinde etiam circa malos saltem pro materiali.

Ex hac p.te sic arguit divina voluntas et provid.a se habet distincte versari circa omnes effectus in particulari, ut probatur testimoniis ss. Patrum et Doctorum quos adhibuit

nihil sine illa fieri ut ps. 113 omnia quaecumque voluit fecit ad quos spectat omnia simul et hucusque voluntatis fuit. Tum ex ratione quia id petit summa perfectio divinae voluntatis et providentiae ut distincte versetur circa omnes et singulos effectus qui versantur et distincte et in particulari circa actus pravos voluntatis creatae quia illos saltem permissive attingit volendo et praedefiniendo et ordinando in finem suae providentiae.

Explicando ans. divina voluntas et providentia debet distincte versari circa omnes effectus in particulari pertinentes singulorum non et conformes divinae rectitudini et bonitati et quae sunt non conforme sed repugnans ut versetur circa actus pravos volendo et praedefiniendo illos neque permissive mali per peti ut ostensum est supra in hoc cap. 4. sect. 3. et 4. ideo divina voluntas et providentia versatur permissive circa hoc est permittendo illos et inde sumendo occasionem eliciendi bona. ut explicatur de providentia in hac disp. cap. 1. diff. 1. ad 5m et 6m. Confirmatur hic D. Th. 1. p. q. 23. art. 2 corp. et ad 2m dicitur ad providentiam Dei pertinere ut permittat defectus. Vide Sua. in opusc. lib. 2. de scientia Dei cap. 4. per totum et cap. 7. n. 4. 8. 13. et 20 et to. 1. m. disp. 22. sect. 4. n. 33.

Dices 1° nihil fieri potest sine absoluta et efficaci Dei voluntate quo actus pravus fit per illam quia Deus absolute et efficaciter vult et praedefinit illum fieri.

Respondeo negando ans. nam Deus absoluta et efficaci voluntate non vult fieri actus pravos sed permittit illos fieri ut ostensum est locis supra citatis. Hic D. Th. 1. p. q. 19. art. 47. q. 1. art. 2. corp. ait [aliquid] (nempe actum pravum) fieri per eam voluntatem Dei, quae dicitur voluntas beneplaciti cum haec ait est voluntas absoluta et efficax subdit in non fieri per eius permissionem. et ad 2m ait non esse ex imperio divinae voluntatis quod aliquid fiat per eam sed id esse ex ordine divinae sapientiae quae subdit causis liberis potestatem ad utrumlibet et 1. p. q. 19. art. 9. ad 3m, Deus, inquit, neque vult mala fieri, neque vult mala non fieri (nempe voluntate absoluta efficaci) sed vult permittere mala fieri. Vide Sua. in hac disp. cap. 11 diff. 3. ad 3m rationem et Sua. in opusc. lib. 2. de scientia Dei cap. 19. n. 12. et to. 1. m. disp. 22. sect. 4. n. 23. 29 et 30.

Dices 2° quando voluntas creata elicit actus pravus Deus decernat efficaciter cum illa concurrere. nam decretum decretans efficaciter est illud quod sortitur effectum decretatum quo Deus vult ~~cum illa decretare~~ efficaciter cum illa decretare concurrere ad tales actum. non enim decretare efficaciter concurrere, nisi volendo decretare efficaciter decretatum; neque potest non esse voluntas decretata et efficax illa quae sortitur effectum

Respondeo distinguo

R. distinguendo. ex PP. ans aliud ē loqui de concursu Dei ex pte. hoc ē de influxu creato quo simul cum voluntate peccatoris concurrit ad actum pravum atque hic concursus Dei extrinsecus dicitur determinatus et efficax ab effectu determinato ad quem libere se determinat voluntas creata transferens in ipsum influxum determinatum id, quod Deus offert sub conditione et indifferentia. v. Suar. lib. 1. de conc. Dei cap. 15. n. 5. ~ aliud vero ē loqui de actu immanente divinae voluntatis atque hic ex se non ē determinatus et efficax concursum ad actum pravum sed est concursum sub conditione et indifferentia ex indifferentia voluntatis creatae: itaut illi offerat concursum aut ad actum bonum quem Deus ex se intendit aut ad actum pravum si illa pro sua libertate se determinaverit ad illum quem non prohibet Deus sed non vult efficaciter impedire sed permittere ad hoc ponderanda sunt illa verba Eccli. 15. n. 14. Deus reliquit hominem in manu consilii sui et. si volueris mandata servare et. ad quod volueris porrige manum et. quibus verbis satis significat Deus ex se non habere voluntatem efficacem determinatam ad concursum cum actu pravo sed offerre concursum sub conditione et indifferentia si voluntas creata se determinaverit aut ad bonum, aut ad malum.

Pro hoc notandum ē id, quod Suar. in opusc. lib. 2. de concursu Dei cap. 3. n. 11. ait Deum non concurrere ad actum malum creatae voluntatis medio aliquo actu voluntatis sua quo absolute et efficaciter velit talem actum fieri et esse in rerum natura sed medio actu conditionato si voluntas creata in illum influxerit. unde, inquit, Deus ex vi actus sua voluntatis non determinat concursum ad actum malum, sed indifferenter applicat potentiam suam executivam ad hunc vel illum actum ad quem voluntas creata sese applicaverit et postea in esse ex vi illius voluntatis et [illegible] [illegible] dum illi sese adiungit cum [illegible] se determinans ad actum malum concurrit cum illa, atque hoc autem [illegible] rationibus et solutionibus [illegible] ostenditur in predicto cap. 3. a n. 12. usque ad 20. et lib. 1. de conc. Dei cap. 14 a n. 5. et lib. 2. in toto cap. 4 et 5. et tom. 1. m. disp. 22. sect. 4. a n. 14. usque ad 26. et postea a n. 29. usque ad 39. potest [illegible] fundamentis [illegible] doctrina et solutiones objectionum sumi in iis quae adduximus supra in hoc cap. 4. sect. 2. 3. 4 et 5.

Dices 3. ex dictis sequitur in Deo non esse perfectam

et distinctam provid.ae omnium actuum liberorum contussam qui ipsis in particulari non certiores abs.que fieri hos aut illos actus relinqueret abs.am determinat. voluntati creatae ex sua parte offerret concursum modo generali et confuso quasi in incertum ad id quod voluntas creata determinaverit. inde etiam ulterius sequeretur respectu Dei per accidens evenire quemcumque actum determinatum qui ex se non decernit quinam actus ex suo concursu sint eventuri. —

R. neg.o sequelam quia Deus a sua conditionata distincte cognoscit ad quos actus voluntas creata liberes se determinet in quolibet circumstantijs ablato hoc vel illo concursu at proinde quamvis abs.o decreto efficaci non decernat Deus actus liberos (ut se accommodet ad indifferentiam volunt. creatae quod pertinet ad perfectionem div.ae provid.ae) nihilominus quod confuse et in incertum provideat sed distincte ex certa scientia conditionata offerens concursus distinctos ad diversos actus sub conditione si voluntas creata ad hos vel illos se determinaverit neque ullus actus evenit per accidens seu a casu respectu Dei quasi illi fuerit incertum an esset eventurus cum certiss. scientia conditionata cognosceret quid foret in qualibet circumstantia. V. Suar. in opusc. lib. 1.o de concursu Dei cap. 15. n. 3. et to. 1. m. disp. 22. sect. 4 n. 31. Bel. to. 3. alias 4. contro.a 2.a generali lib. 2. de amiss. gratiae et statu pecc. cap. 17. ad 1.m eodem.

Notandum tamen ad id quod ipse Bel. ibidem addit, etiam si daret Deus scientia conditionata non providisse quid homo esset facturus et id ante sciam visionis esse ambiguum non sequeretur inde tribuendam esse div.ae provid.ae ullam imperfectionem quia illa ambiguitas manasset ex eo divino decreto quo hominem in manu consilij sui relinquere voluisset. sic etiam adversarij negantes Deo sciam conditionatam quando recedunt ab illo praedefinire aliquem actum vage nullo determinate designato fatentur ante sciam visionis non constare illi quinam determinate actus sit secuturus quia inquiunt, quod in illo signo rationis id non constet oritur hoc ex eo modo praedefiniendi actum vage absque determinatione huius vel illius circumstantiae. Et primo admittunt etiam ante praedefinitionem sive vagam sive determinatam non constare Deo quinam actus sint secuturi. —

Neque vero

Neq. v. ad efficat. dui. provid. requir. ut abs. efficaciter praeffiniat
o(mn)es actus liberos ut ostendit Suar. in opusc. lib. 2. de auxil. Dei cap. 7.
a n. 4. imo si sermo sit de actibus pravis repugnat eos a Deo absolute
praeffiniri ullo modo praedeterminatiue sive physice sive moralis ut ostendit auctor
ex rationibus supra adductis in hoc cap. 4. sect. 2. 3. et 4. Si vero sermo sit de actibus
bonis liberis illi salva libert. non possunt a Deo praeffiniri eo modo praeffinit.
physice quo supponunt adversarij dum illos non posse non physice. Sic de nunc elici
nam si fallerentur physi. libertas ut dictum est supra in hoc cap. 4. sect. 4.
in ult. ratione. possunt tamen salva libert. physica praeffiniri alio modo praeffinit.
inducentis moralem infallibilitatem et relinquentes indifferentiam physicam.
ita ut physice possit non elici ut ibi dictum est —

De facto autem quis multi boni actus liberi praesertim insigniores, dum
hoc ult. modo praeffiniti ut colligitur ex doct. SS. PP. et congruis rationibus
speciatimque de actibus Xpi Dni dictum est in ma. de incarnat. d. [illegible] 18.
[illegible] cap. 3. sect. 1. non tamen omnes et omnium hominum actus boni sunt praeffiniti non enim est
unde id ostendatur et expresse ac congrua ratio indicant fieri ab hominibus multos actus
bonos non solum physice sed etiam moraliter liberos ac proinde absque praeffinitione inducente moralem
infallibilitatem idque consonum est suavi dui. providentiae ne in omnibus bonis actibus
impediatur modus operandi moraliter liber atque hoc docent Suar. lib. 2. de auxil.
Dei cap. 7. a n. 11. et alij —

Dices. 4. D. Tho. 1. 2. q. 10. art. 4 ad 3. ait si Deus movet
voluntatem ad aliquid impossibile est huic positioni quod voluntas ad illud
non moveatur non tamen est impossibile simpliciter. unde inquit, non sequitur quod voluntas
a Deo ex necessitate moveatur quibus verbis significari videtur id quod adversarij dicunt.
voluntatem quodcumque operatur praemoveri a Deo efficaciter ita ut in sensu
composito cum tali praemotione non possit non physice operari et nihilominus operari libere.

Resp. — D. Thom. ibi non loqui de motione praevia pro minus actibus mini-
antis liberam actuat voluntatem sed de motione cooperativa qua
Deus cooperatur cum voluntate actum liberum et ait in sensu composito
cum actu 2o. libero impossibile est quod tunc voluntas non moveatur quod certum est
ut dicere impossibile est quod stante operatione libera voluntas non operetur. sic
atque sensus compositus cum actu 2o. libero non tollit physicam libertatem nam sic ostendi [illegible]

ex sensu composito cum actu ~~libero~~ 2.º de cujus actu 1.º ante actus 2.m s. 2.º ut cum potentiae voluntatis constituit in statu potentiae physicae indifferentis ut supponitur istis omnibus in actu 1.º requisitis posit potentia physica tali et nunc non elicere contra actum. ergo potentia necessitas proveniens ex sensu composito cum actu 1.º ante actum 2.m tollit potentiam libertatis, non tamen necessitas proveniens ex sensu composito cum actu 2.º qui est ipse usus liberi. ac proinde in sensu composito consequens usum liberi. et Praeter dictum est fit. in hoc cap. 4. sect. 4 in ult. ratione. Unde ex eo quod supposita motione Dei cooperativa impossibile sit voluntatem non moveri, non tollit libertas physica quia ibi non est sensus compositus cum primo indifferentis impossibilitatem ne voluntas physice possit non elicere actum —.

Quod autem D. Thom. in dicto loco loquatur de motione Dei cooperativa ostenditur 1.º ex eo quod ibi nihil ponitur restringens ad motionem per viam primi. 2.º ex ipsa doctrina quam tradit in illo art. 4 corp. ait enim voluntatem quae est activum principium indifferenter se habens ad multa sic moveri a Deo quod ejus motus remanet contingens et. 3.º ex eo quod ita de motione cooperativa exponunt comm. in illo art. 4. corp. §. nota 2.º et § advertere et ad 2.m. 4.º ex eo quod ita esse intelligendum colligitur ex aliis locis D. Tho. et aliorum gravium authorum ita relatis in hoc cap. 4. sect. 2. et 5. diff. 4. §. hoc vult.

6.ª difficultas ex eo quod actus physice monstrosa, quae reipsa sunt contra rectam rationem possunt a Deo consuli, et praecipi, quando ob ignorantiam invincibilem non sunt ad culpam imputabilem.

Hinc proponitur hoc argumentum si quis ignorantia invincibili existimet esse licitum, velle mentiri pro tuenda vita innocentis et se ad id teneri. potest Deus illi id consulere et praecipere quia tunc ille reipsa contra invincibiliter dictante conscientia ad id teneretur ita ut tunc non peccet si faciat id, et peccet si non faciat et in Deo est dictamen quo dictat illum tunc ad id teneri et tunc illa volitio mendacii quamvis ob ignorantiam invincibilem non sit imputabilis ad culpam est physice monstrosa et reipsa contra rectam rationem quia mendacium ex sua ratione intrinseca est reipsa dissentaneum rectae rationi neque hoc est ab illo separabile quamvis ob ignorantiam invincibilem sit separabilis imputabilitas ad culpam, ergo potest Deus consulere et praecipere et cum hoc desiderare actus males quia reipsa sunt contra rectam rationem, et similiter cum ratione potest desiderare male proximum peccare —.

Resp. 1.º quod attinet ad vim rationis neque ultra eam quae ei videtur ans

R.^m i. cons. inde n. sequeretur ult.^us cons. dicto affirmatio e. q^a in illis casibus ign.^r invincibiles
ille actus propt. monstrosae n. ss. male p xmus aut sit necss anexa malitia
culpae, et ss. extra illos casus in quibus exec. quod supposita sufficienti cogn.^e talis
ad libert.^3 requisitis sint male pxi. afferens necs. anexam malitiam culpae
dant speciales roes repugn.^a Sequitur neque a Deo seculi neque praecipi neque p
dessinari ut ostenditur fundamentis tic adductis in hoc cap. 4 sect. 2. 3. et 4^a.

Cl.^a an [?] atz e. Dubium An in casibus in quibus aliquis ign.^e
invincibili existimat aliq. quod reipsa e. malum esse bonum et sibi licitum
et obligatorium possit Deus illud ei consulere et praecipere — 1^a s. ro.
negat illud posse a Deo stuli aut praecipi ullo modo sive p se sive p accens
ita aliqui recen. magistri, a quibus tri nullus affert autor qui oio id
neget saltem de praecepto p accens

2^a s.^a asserit illud posse a Deo praecipi n. p se sed p accens et de facto
ita praecipi. Sic Med.^co a^a 12 c. 19. art 2. dub. 3. sect. 5. vers. seqr 2.^e art
reddendus vi quod lex Div.^a inclinet aliq.^do in malum p accens. p se v. dic
stabr semper ad bonum et ibid. ad ult^us art. n. esse inconveniens quod lex Div.
obliget ad mendacium p accens. Joan. Salas 12.^ae tr. 1.º tt. 8. sect. 3. n. 37.
Et alii colligit ex com. doct.^e asserente nos vere teneri ad id, quod conscia
inculpabiliter errans dictat esse bonum et obligatorium ut ex pluribus e. in mea de
conscia a^a c. 19. disp. 4. cap. 3. sect. 3. a. 2. et sect. 5. §o. 2°. — Sane
nihil obstare vr quominus dici possit hic [?] asserens tunc illud men
dacium praecipi a Deo n. p se sed p accens nam in usu et doct.^a authorum omnis
aetatis vi habere maius fundam.^m et ipsa limitatio adhibita his verbis n. p se sed
p accens excludit id quod aliqui videret durum aut absonum neque ostendit
ullum inconveniens nec quod adhibita tali limitat.^e reddat —.

Sed in mo expdi quo pacto sit intelligd.^as tunc mendacium praecipi a Deo
n. p se sed p accens apud multos et diversas et confusio omissis [?] aliis mi-
nus probabilibus quae ex tic dictis et dicendis reici poterunt breviter dr. e.
illud mendacium n. praecipi a Deo p se, hoc e. roe sui, nam mendacium roe sui n.
e. morale bonum ut possit p se esse obm aptum ad praeceptum rectum, unde neque
praecipit a Deo p se, hoc e. a solo Deo ita ut ille ex se ipso sine interveniente
conscia inculpabilis dictantis obligo.^e et praecipi de tantis illud praecipiat ut dr. et atz
praecipi p accens hoc e. roe conscia inculpabilis dictantis obligo. et roe boni moralis
[illegible] tari inco quod licite fiat id quod inculpabiliter censet esse bonum. &c

et obligatorium dicitur peccatum quod sequeretur ex eius ommissione —

Confirmatur 1° a simili: sicut dicitur intellectus solet id, quod est verum, non inclinare per se nisi ad verum per accidens potest conjunctus cum aliqua premissa falsa inclinare ad falsum quo pacto premissa vera ex fidei dictamine quando coniungitur cum alia falsa ad inferendum consequens falsum dicitur per accidens inclinare ad falsum. ita suo modo licet preceptum Dei quius per se non precipiat nisi bonum, tamen potest conjunctus cum conscientia erronea quae inculpabiliter id, quod reipsa est malum, ut mendacium, dictat bonum et obligatorium, dici potest per accidens illud precipere quatenus ex Deus dictat hominem teneri ad faciendum id, quod conscientia inculpabili censet esse sibi licitum et obligatorium quia tunc potest illud facere sine peccato et licet peccatum illud ommittere neque est eadem ratio de conscientia culpabili quoniam non tenemur positive sequi faciendo id, quod dictat quia eo ipso quod sit culpabilis non potest sine peccato fieri id, quod illa dictat ac proinde neque umquam ex per accidens precipi potest ut exposui in materia de conscientia lib. 1a [illegible] 19. disp. 4. cap. 3. sect. 3. [illegible]

Confirmatur 2. in casu quo homo conscientia invincibili existimet sibi esse licitum et obligatorium mentiri pro tuenda vita innocentis verum est hoc dictamen; homo qui habet hanc conscientiam inculpatam naturali obligatione tenetur mentiri quia supposita tali conscientia inculpabili potest sine peccato id facere et nisi faciat incidit in peccatum quod naturali obligatione tenetur vitare quo verum est dicere tunc hominem teneri ad illud precepto naturali hoc autem est participatio divinae legis naturalis aequa habet vim obligandi in suo Deo cogitet et dictet verum esse tale dictamen examinans hominem stante tali conscientia inculpati ad illud teneri quia tunc homo tenetur ex vi divini dictaminis ita ut si tunc inquireret a Deo quid teneor nunc facere responderet illi Deus supposita tua conscientia inculpabili dictante obligans teneris id facere — ubique possit Deus aut per se aut per angelum aut alio modo id illi manifestare ita ut diceret nunc in statu huius tuae conscientiae inculpabilis dictantis obligatione ad id teneris quia licite potest facere et nisi facias incides in culpam, illud igitur fac ut evites culpam et satisfacias tuae conscientiae inculpabili —

Ex dicto colligitur hoc id quod Salas 1a 2ae [illegible] disp. unica sect. 3 n. 37 ait quamvis Deus non possit per se movere hominem ad mendacium speciali motu physico neque morali per consilium vel preceptum absolutum mentiendi, tamen quod est per dictamen synderesis verum potest dicere esse mentiendum ex suppositione quod conscientia id debet et tunc ingerit, mendacium non tribuitur Deo quia nec conscientiae erroneae illi tribuitur neque [illegible]

speciali

ex illa procedit dimanans et quaerens ex illo, aliud aut secundum Deum et regulas conscientiae. Falsa dimanans procedit ex praemissa erronea et quaerens ipsum praemissa fidei tribuit fidei. Deo praemissae falsae. Et addit idem praemissae de aliis operibus intrinsece malis.

Obijcies 1.° mendacium suppono conscientia inculpabili dictante obligatio esse ipso intrinsece monstrosum contra rectam rationem quia neque potest aliquis posse a Deo consuli aut suaderi quod summe bonitati repugnat quod ipso est intrinsece monstrosum contra rectam rationem.

Respondeo neque do... quod ipsum Dei non est monstrosum contra rectam rationem de ... illi consentaneum ex suppositione quod conscientia ... invincibiliter dictet ... tunc illi ... non consulere, aut praecipere id, quod ... ipsa sit ... monstrosum, ... tunc est illi licitum et necessarium ... peccatum ac proinde ipsi rationi consentaneum est stante tali conscientia illud ... non omittere.

Ita hoc patri est id, quod ... lib. 3. ... c. 4. ... 4. ... ad id, quod conscientia invincibiliter dictat esse licitum et obligatorium, quamvis ... ipsum mendacium furtum etc. quia inquit, non tenetur tunc obedire legi ... illud ... tenetur vitare culpam, ... incideret si illud tunc omitteret, neque tunc tenetur neque potest deponere talem conscientiam eo ipso quod sit invincibilis et addit actus ... conscientia erronea invincibili ... alias ... de malis ex ... tunc non est malus neque culpabilis sed bonus moraliter quia ... iudicio practico vero et recto et talis inquit actus tunc non dicitur neque est formaliter mendacium aut furtum etc. sed ...

Hoc ex professo ... conscientia ... 19 ... 4 ... cap. 3 ... 2. et ad 1.^m 2.^m et 3.^m ... sect. 9. post ... 1.^m ... dicta ... observandum ... aliqua opera ... mendacia ... intrinsece esse moraliter mala et numquam licita neque dispensabilia ... intelligi de ... operibus ... circumstantiis in ordine ad quas attendit ... moralis ... malitia ... talis sub ... circumstantiis sufficientis ... talis ... est intrinsece malum morale et numquam licitum ... de ... cap. 2. n. 4. ait quosdam ... intrinsece malos ex ... esse inseparabiles malitia ... humano modo, hoc est, libere ... sufficienti ... fiant.

L.° obj. si sa inculpabr existimans se teneri ad mendacium passo- nem Deus q agens ad illud ɔsulere aut sucipere sequet inde tunc Deum eius causam particularem cui tribueret illud mendacium. R. hoc e impossibile qd de ans. ... sessa pot. q illa qui aliqd ɔsilet aut suipit alium e moralr ca parti- laris qr suo ɔsilio ... morali detrat volunt alterius ad illud. —

Pro neque seqlam 2.do et ad probat. dico illud ans n habere locum in eo qui ɔsulit aut suipit q agens supposita extat alterius ad cuius exigentiam qui se accommodat xta suum munus ut uls. sic atq se habet Deus in presenti. nam supposita ɔscia sic inculpabr dictante obligo. Deus xa exigentiam talis ɔscien- tiae ... dicat ei illud tunc esse faciendum qa ob ɔsciam inculpatam ... pot et debet illud facere ut evitet peccatum, inquod incideret si stante tali ɔscia illud omitteret ut expositum est in 1.a et 2.a ɔsat. —

3.° obj. ɔsulere aut suipere e volunt approbante et intendente in- timare aliqd alicui et moralr eum movere seu impellere ad illud qr nullo mo neque q agens pot ita se gerere ad illud opus in re monstrosum ut mendacium qa n pot illud volunt approbante et intendente intimare alicui q nullo mo neque q actus pot illud ɔsulere neque suipere —

Pro distinct. ans aliud e ɔsulere aut suipere aliqd proprie et in plurimi- um rerum et in hoc sensu, qui sentiant ... qr simplr dici aliqd ɔsuli aut suipi, verum e ans. neque hoc mo pot Deus ɔsulere aut suipere illud opus quod reipsa sit monstrosum ɔtra rectam rom. aliud vo quod aliquis dicat ɔsu- lere seu suipere opus hoc addito q agens. seu sim q. approbando et intendendo sub aliqua boum morale ... monstrositati in circumstantiis in qbus aliquis supposita ɔscia inculpabili dictante obligo. pot ... sine culpa exercere et tenet ut evitat culpam in quam incideret si tunc omitteret illud opus et hoc mo loqd aut ut sic dicitur in 2.a sententia qdo Deus aliqd q agens ɔsulere aut suipere mendacium l. aliquod aliud opus quod ex suo gre e monstrosum in relatione in ente ... bonum neque ostenditur inconveniens si id ɔcedat a ... tali limitat. ut expositum e sic post 2.m sententiam. —

Ad hoc autem e ca actum inter monstrosum ac recipem ... volunt versari diversimode in diversas roes aut volendo approbando et intendendo aut permitto. put quaelibet earum e capax. nam 1.o si sermo sit de ɔsss roe ... ... et ... nra inclusa inquolibet actu fieri pot Deus eam velle et probare et intendere qr ut sic passa n affert neque annexum aliqd monstrosum

est turpe unde etiam Deus dici pot illius author et causa ut expositum est sup. in
hac sec. cap. 3. §. 2. a. priorem et posteriorem partem et cap. 4. sect.
5. diff. 2. ante 3. notate —.

2. Hunc sensum a plerisque reddunt hac propos. Deus vult actus malos
peccatorum quatenus includunt rationem comem entitatis et actionis quam vult ut causa 2. producere
item Deus non vult actus peccati in particulari, vult tamen rationem comem entitatis
et actionis utcumque fierent. ro̅es vero particulares actuum includentium malitiam
non vult nisi in quantum in illis vere seu includit ro entitatis et actionis —.

Explicata ab alijs etiam redditur hac propos. etiam data scientia praediti quod Deus
scientia conditionata praevideat fore ut voluntas creata in his aut illis circumstantijs
se determinet ad hunc actum peccati ad hunc actus immanens divinae voluntatis non terminatur
ad illas ita ut sit causa ad eam determinatus sed non determinatus per concursum externum
quatenus concursus quo ad extra ut causa 2. concurrit cum ipsius causa 2. determinat ad actum
malum ut expositum est superius in hac sect. sect. 5. diff. 5. a. 2. am explicatam —
hoc autem pot stare etiam si divina voluntas si dicatur velle et efficere actus malos solum
quod participant rationem comem entitatis et bonitatis nec quam mus locus colligi ex doct.
SS. Doctorum et aliorum gravium authorum huius sententiae citatis cap. 3. post §. 2. a. a. 1. et
2. §. et cap. 4. sect. 5. diff. 2. ante 3. notate. et Mol. 1. p. q. 19. diff.
3. et Su. in opusc. lib. 2. de sau. Dei cap. 5. n. 19. et 20. —.

3. Si sermo sit de ro̅e positiva bonitatis moralis quam habet actus ex conscientia
inculpabili a. dictante existimantis bonum quod reipsa ex suo genere est malum pot
etiam Deus illas velle et approbare et intendere siquidem illa ro sic posita est moralis
bonitas ut supponitur. V.g. si quis inculpabiliter existimet se teneri ad mendacium
aut ad credendum aliquod falsum seu erroneum dogma quod sibi a prelato fide
et obedientia digno proponitur ut verum pot Deus velle et approbare rationem bonitatis impor-
tatam in eo quod subditus obediat prelato fide et obedientia digno tunc dendat
hoc dictamine. subditus obediat suo prelato fide et obedientia digno quod dictamen per se
inclinat ad bonitatis obedientiae per actus non est per ignorantiam aut malitiam prelati proponentis men-
dacium aut falsum dogma subiecto conscientia inculpabili subditi dictante tunc esse obedi-
endum et tunc ad illud obligari quis sumendo dictamen et praeceptum per actum immanente
Dei non est in ipso Deo potius in se determinatum ad illud mendacium seu falsum dogma.

et solum ad honest. obed. praedicte de praecepto supra conscientia inculpabili
dictante dicat ad illud obligare –

Quod si dictamen seu praeceptum acciperet pro externo signo ita ut Deus
aut per seipsum aut per angelum aut alio modo in praedicto casu manifestaret
subdito hoc signum, scilicet Nunc fac hoc, quod tibi dictat conscientia inculpabilis
tale signum non ita intelligendum esset Deus volunt. approbante et in
tendente praeciperet illud mendacium seu assensum falsi dogmatis sed tantum
sic appareret et intenderet eam honest. moralem obediendi praelato et conscientiae in
culpabili praemissa ratione mendacii seu assensus erronei per accidens illi coniuncto –

Ad hoc etiam modo accommodari potest exemplum in doctrina afferente in hoc quod
aliquis est ad maius malum dictatum Livius esse illi consulere minus malum ex his
verbis, fac hoc, quod signum non ita intelligit esse Livium volunt. appro
bante et intendente consulere ipsum malum quod est minus sed solum respicere ad
honest. moralem vitandi maius malum praemisso malo minori ut exponitur in mea
de actibus humanis c. 13 dub. 3. cap. 3. item in confessione
Videt paenitentem inculpabiliter existimare suum matrimonium, quod reipsa ob aliquod
defectum fuit invalidum, esse validum et proinde se teneri ad reddendum debitum
et si sit in circumstantiis in quibus [illegible] periculum imminens non teneat illi detegere
talem errorem potest [illegible] seclusio escandalo illi dicere fac hoc, ad quod existi
timas te teneri, ut docent multi aut. quos retulimus in materia de paenitentia p. 11
cap. 8. dub. 4. concl. 2. et apud Henriquez summa lib. 2. de paenit. cap. 12. n. 1
lit. C. in glossa et lib. 3. cap. 27. n. 4 lit. 5. quod signum esse respiciat
ad honest. moralem ne paenitens culpabiliter omittat id quod inculpabiliter
existimat sibi esse obligatorium praemissa interim ea ratione erroris. –

3º. Si sermo sit de ratione particulari in qua consistit monstrosa
seu deformitas actus qui aut reipsa aut ab existimatione est malum non potest Deus
eas velle et approbare et intendere sed solum [illegible] illam hoc volunt. permittentem
seu permissivam. est atque in Deo positiva volitio qua vult permissionem mali ut
colligit ex D. Aug. [illegible] 3. in Enchir. cap. 100. verbis. Nam ubi dicit
Deus non utique nolens sed volens sinit fieri mala. nempe est volitio
qua vult sinere volunt. creaturam ut per sua libertate et voluntate peccet
et inde occasionaliter Deus elicit bona ut exposuimus et supponimus in Sa
[illegible] cap. 1º. dub. 3. ad 3m rationem –

a
L. Hoc D. Tho. 1 p. q. 19 art. 9 ad 3: ait Deus vult permittere mala fieri et hoc est bonum quibus verbis denotatur volitio positiva divina permissionis peccati idque tenent Medina in illa q. 19 art. 11 et 12. dicens unam quae volitio et sequitur Magister Sent. in 1 d. 46 et illud volitio et alij ibi. Scotus in 1 d. 47 q. unica. ab aliquibus tamen talis volitio permissiva quamvis in se sit positiva appellari solet negativa ratione negationis in quem tendit in obiectum fert. nam velle permittere, est velle non impedire peccatum, velle non afferre ea auxilia abundantia quae impedirent quamvis non neget auxilia sufficientia et afferat concursum generalem ad omnem actum liberum quamvis est ex se intendendo bonum sed sub indifferentia ut voluntas creata pro sua libertate posset illum detrahere ad malum. quare ex vi solius permissionis attenta solum voluntate permissiva Dei non est infallibile futurum peccatum nisi supponat sua scientia conditionata qua Deus praevidit quod faceret voluntas creata in qualibet occasione ut ostendit Suarez in opusc. lib. 2. de scien. Dei cap. 5 n. 16. 17. et 18 —

Non nulli atque dicunt ex supp. quod sit peccatum, Deum velle ut illi conveniant essentia et proprietates peccati quae illum reddunt detestabile et displacere in hoc quod habeat talia essentia et proprietates quibus est abominabile. sed hoc absurdum est displicentia peccati et complacencia boni oppositi quia est complacere de ijs quae cedunt in decus et vituperium peccati et in laudem Dei, ita ut peccatum quod est contra Deum et illius legem et rectam rationem nequeant esse bonum sed sit malum summe detestabile —

Ultimo obijcitur qui vult causam vult etiam effectum ex illa necessario sequentem. ut qui vult ignem vult etiam calorem sed Deus vult aliquas causas ex quibus necessario in hominibus sequuntur errores et actus turpes quamvis non imputabiles ad culpam ob defectum libertatis. sic enim in pueris et amentibus et freneticis necessario sequuntur aliqua intellectus falsa et erronea et prava odia et odij intemperantiae et alia. ergo Deus vult tales errores et actus turpes ad culpam non imputabiles et illi tribuendos sunt. tamquam auctori volenti causas naturales ex quibus necessario sequuntur —.

Q. explando ans quod vult causam fini eium media et dicit. ex quo per se necessario sequitur effectus vult et effectus. secus vero si vellet causam fini media ex quo per se necessario non sequitur effectus sed aliunde ex aliis praeter eius intentionem patens adiunctis quae non tenet impedire sed potest sinere. Sic autem se habet Deus, nam vult causas sub ordinem quo inclinant ad bonos actus sibi consentaneos quos intendit patens autem praeter eius intentionem discernentem et approbantem quos non praeter altissimam providentiam permittentem contingunt ab hominibus errores et actus turpes propter defectus et impedimenta occurrentia, quae Deus non tenet impedire sed ex munere causae universalis sinit causas deffectibiles suo modo deffectibili operari et inde occasionaliter elicere maiora bona ut paulo superius diximus et quae propter tales defectus, errores et actus turpes non tribuuntur Deo.

Hoc bene explicat D. Tho. 1a 2ae q. 79. art. 1o ad 3m dicens effectus causae mediae procedens ab ea sub quod subditur ordini causae 1ae reducitur et in causam primam sed si procedat a causa media sub quod exit ordinem causae primae non reducitur in causam 1am et subdit exemplum ut si minister faciat aliquid contra mandatum domini, hoc non reducitur in dominum sicut in causam. Vide et eundem D. Thom. 1. p. q. 22. art. 2. corp. et ad 2m.

Ex dictis colligitur Deum non posse esse causam particularem quae ex se efficiat in appetitu sensitivo aut in alia potentia aliquam qualitatem sive habitualem sive actualem ex qua per se necessario sequatur aliquis error aut actus turpis. Sic enim ille tribueretur Deo ut ostendit ex solutione quaestionis assignata ex D. Tho. et ex fundamentis autem et rationis supra positis in hoc cap. sect. 2. 3. 4 et 5.

Q. 20. D. Tho. de causa peccati explicabili

Inter causas externas peccati est diabolus instigans sua suggestione et tentatione. Sequitur D. Tho. in hac q.

Diff. 13.

Aliqua argumenta

I. arg. e abs. redire in Adamo fuisse iustitiam orig. 9 abs. redire e in illo fuisse pctm orig. nam ex opposito in esse ... ro ... opposita nata ... esse ... idem ... res ipsa quae in nobis e pctum originale redire fuisse in Adamo ... n eod. mo —— R. neg. ... 1. q. abs. redire in Adamo fuisse iustitiam originalem in hoc sensu quod illa iustitia fuit originalis ... in ipsa origine ... a Deo ... acceperit ... acceperit pctm ut ... 2. ... attendat alio sensu quo in Adamo ... fuisse iustitia originalis hoc e p orig. em ad posteros transfundendam posset ... in simili sensu ... in Adamo fuisse pctm orig. hoc e, p orig. em ad posteros transfundendum ut notat Med. ... notati 1. ... ex usu nomen pcti orig. abs ... pctum ... pcti actualis ... pctm ... alio sensu ... ut ex ... notabili 2. id ... e abs. ... fuisse in Adamo pctum orig.

Saepe ... in aliis mat. ... rem, quae in diversis subis ... notati ... abs. de aliquo subo sub eo noe quo ... de alio. ad hoc ... not. 1. affert ... ex D Tho. 4. ... d. 49. art 3. q. 4. ubi asserit in Xpo Dno fuisse rem illam quae in aliis meret nomen dotis in Xpo ... das. unde infert ... esse ... quod ... Adamus ... rem ... pcti orig. ... in illo ... pctum orig. q ... ad illum p orig. em ... ad nos. alia ex. ... addux ... in ma de penit. ... 4 cap. 2 ... 1. ... 6. cap. 2. ... 2.

2m arg. ... n oes qui ... ex Adam ... orig. descendunt ... nati ... in statu innocentiae in quo ... iustitiam orig. ... n oes ... legem ... pctum orig. ... q. pctm orig. e morale ... privatio iustitiae origlis debitae ut dictum e ... 15 cap. ... 3. ... 1. ... n oes qui ... nati ... in statu innocentiae in quo ... iustitiam orig. ... quod n oes ... legem ... moralem

pribat^em^ iustitiam orig^lis^ debita ac proinde nec peccatum orig. quia nemo moraliter debet seu tenetur habere id, quod neque per se neque per alium potuit obtinere neque est imputabilis carentia iustitiae quam neque per nos neque per alium potuimus acquirere. Unde D. Anselmus in lib. de concep. virg^li^. et peccato orig^li^. cap. 23 initio ait, quod si Adam non acquisivisset suam iustitiam ad posteros traducere neque cum possit ad illos suam iniustitiam transmittere —.

Ans vero ita probatur: si Adam perseverasset in statu inocentiae non potuisset naturaliter produci eadem numero multitudo hominum quae de facto est producta succedente mutatione rerum vigratum ex occasione peccati. nam numerica productio hominis aut illius hominis pendet a tali agente vel tali materia signata sub talibus et talibus individuantibus quorum omnium collectio non potuit naturaliter esse in statu inocentiae. nam in illo non potuit naturaliter contingere ea rerum vigratum mutatio, quae supposito peccato per calamitates in lubi velli pestis et alios innumeras clades in genus humanum est invecta, ergo non omnes qui modo ex Adam abique iustitia orig^li^ descendunt potuerunt naturaliter produci in statu inocentiae in quo haberent iustitiam orig^lem^ —

Ans pendet ex q^e^ metaphysica de individuat^e^ an humana ab hoc numero agente vel hac materia signata sub his vel illis circumstantiis et quia non est huius loci id tractare solutio pariter argumenti exhibenda est conformiter ad diversas sententias in ea q^e^ probabiles. quae ex sententia negantem quam cum aliis tenet Suarez to. 1° m. disp. 5 sect. 3. et 6. contra ergo neg. ans. nam secundum illam doctrinam omnes omnino qui modo ex Adam absque iustitia orig^li^ descendunt potuisse naturaliter produci in statu inocentiae in quo haberent iustitiam orig^lem^. quia eadem individua hominum, quae de facto producta sunt sub circumstantiis succedentibus post peccatum Adami potuissent naturaliter produci sub aliis circumstantiis si Adam non peccasset —

Hoc habetur ex doctrina Scoti in 2. d. 20 q. 2. Molina 1. p. in tr. de opere sex dierum disp. 33 conc. 1.^a^ et 2.^a^ et aliorum asserentium individuationem hominis non a re realis non pendere potius a primo casu ad id dispositum quam ab alio, neque potius a dispositionibus productis nunc ab hoc agente quam ab alio et quibuscumque paccentibus circa quocumque tempore disponat materia

Deum pro suo arbitrio destinare ut illi sp̄ūs gratiam infundat hæc nō erat p̄ alia et ex innumeris alijs hoc sensibus quasi quilibet ex se intelligitur esse nālr suffīs ad eam māum, neque ullo vacari fundamento. Ut ostendi oppositum ut in alia simili difficultate dictum ē sup. cap. 4. sect. 5 disp. 4. post cm 2m et 3m replicas

Disp. 12.

Xa hoc ipso eod mō dī eosd. nō hoēs qui mō producunt absque iustitia origli. potuisse nālr produci in statu innocentiæ in quo haberent iustitiā origlem quamvis sit an oēs tam præstinati quam reprobi qui mō producti fuissent tunc de facto producti quod nō constat ut notant Mol. in 1 p̄te disp. 33. cl. 5. et alij.

At vº xa aliam sententiam præcedenti oppositam dicendum ē ans probl. argti nempe quod nō oēs qui mō ex Adam absque iustitia originali descendunt potuisse nālr produci in statu innocentiæ in quo haberent iustitiam origlem. sic D. Th. lib. 3. C. 11. art. 23. et lib. 5. q. 5. art. 8. docet fuisse imposs. quod in statu innocentiæ nascerentur ijdem nō hoēs qui mō sunt. idem Capre. in 2º d. 20. q. una art. 1º c. 3. Ferrar. 3. ad arg. Scoti 1a 3. cl. em et alij

Hoc atque superius negat cetera arg. oppositi cum infert nō oēs hoēs mō quam vem legem statuere peccatum origle. ad illius vº probat cum dē peccatum origle. esse moralem privationem iustitiæ origlis debitæ. Qd explandi nō opp ē quod positiva iustitia origlis sit debita in quolibet individuo absolute sub omnibus circumstantijs sed satis ē quod sit debita in spē nā huic et insuper quod eā sit debita in hoc individuo saltem sub condil. si nālr posset produci in statu in quo posset illi pro capite morale carere iustitia supp. debitis ē ut absolute dicatur rectitudinem negativam transgressionis impedientis transgressionem positivæ iustitiæ origlis).

Quare si supponatur hoc individuum quod nunc producitur nō potuisse nālr produci in statu in quo posset ē carere positiva iustitia origlis eam nō ē absolute debitum quod hæc illi insit adhuc nō dicetur hoc moralem privatione istā origlis debitæ quia hæc ē debita in spē nā huic et insuper sub condit. si hoc individuum posset nālr produci in eo statu debitum ē ut illi inesset

et ista debitum est ut absolute sit rectitudo negatiua transgressionis ita ut a capite morali non deriuet ad illud moralis participatio alicuius transgressionis quia est culpabile impedimentum ad transfusionem positiuae iustitiae originalis. Sed impedimentum culpabile de facto appositum est per nostrum caput morale qui ut [illegible] et personam gerens transgressum est diuinum praeceptum unde fit ut priuemur positiua iustitia originali. et si alias posset nobis conceri [illegible] superuenientem impedimentum quae est culpabilis appositio per istud morali impedimento ex causamur a pecco.

Ad 2um nostrum est. in quod D. Anselmus in lib. de conceptu virginali et originali cap. 28. sicut impotentia reddendi iustitiam in infantibus ante baptismum non excusat absentiam iustitiae quia ipsa est in culpa id post baptismum, per quod deleta culpa illa excusat quia remanet impotentia sine omni culpa. vnde inquit fit ut iustitia quae ante baptismum debebat ab infantibus sine omni excusatione post baptismum ab illis non exigatur quasi ex debito et sub dit non est debitum id quod sine omni culpa est impossibile ex quibus verbis colligitur non excludi debitum ex eo quod aliquid sit impossibile per aliquam culpam apponentem impedimentum.

Ad 3um nostrum est sit in alteru malo. [illegible] mendacij locum sed moralis priuatio rectitudinis debitae. quia [illegible] rectitudo non sit debita illi absolute secundum rationem particularem talis actus secundum quam non potest ei conuenire est tamen debita illi secundum rationem communem actus humani cui absolute debet rectitudo negatiua mali ne coniungatur cum praua differentia excludente positiuam rectitudinem ut explicatum est superius disp. 2. sect. 5. diff. 4. ad 1um. ita suo modo in aliquo singulari [illegible] sed locum moralis priuationis iustitiae originalis debitae tali quod [illegible] non sit absolute debitum quod positiua iustitia conueniret illi secundum rationem particularem rationem indiuiduam, quae ut supponitur non posset naturaliter produci in eo statu in quo illi conueniret ei debitum est ut ista originalis sit in specie nostra sed tantum per eam in hoc indiuiduo absolute [illegible] posset naturaliter produci in eo statu in quo illi conueniret debita ista debitum est ut in illo sit rectitudo negatiua moralis transgressionis [illegible] impedientis transfusionem positiuae iustitiae originalis.

Ad 4um ad hoc [illegible] aliud exemplum [illegible] daretur casus in quo.

aliquis pro nunc n̄ posset facere actum bonum libere tn̄ posset facere aut n̄ facere actus malum. Supp.a quod Deus decrevisset illi denegare omnem concursum ad bene operandum et offerre illi solum concursum ut libere posset aut abstinere ab actu malo aut illum elicere, in tali casu si homo ille libere faceret actum malum diceretur facere moralem priuatus rectitudinis debitae n̄ quia tunc esset obl. debitus ut ille faceret positivam rectitudinem ... nas ut supponitur n̄ posset eam habere sub negatum Dei concursus ... quia in ... humana debita est rectitudo positiva habenda sub conditione ... in quolibet individuo absolute debita est rectitudo negativa mali ne s. libere faciat ullum actum faciat ullum actus malum qui ex se induat moralem priv. rectitudinis positivae ut ... est in ... diff. 4 ad 3m ... ex ... modo accomodandum est ad ... positivis modo dicto.

S.a diff.as An si Adam n̄ peccasset nisi postquam genuisset filios, iustitiae originali ... transfunderet peccatum originale ad nepotes.

Ad em ... cap. ... de ... pec. orig.lis ... doctas ... diff.te tractatam de personis quibus de facto inest peccatum orig.le ... doct.as ... varios casus conditionales de personis quibus peccatum orig.le inesset aut n̄ inesset si Adam peccasset alio tempore aut modo ac de facto peccavit. ... casus ... maxime ex ... exposit. ... diff. 14. cap. 4. nunc ... casus ... in hac diff.te ... si Adam n̄ peccasset nisi postquam genuisset Abel et Cain iustitia orig.li ... an filii ab his parentibus iustis geniti qui essent nepotes Adami postea peccantis haberent orig.le ... a suis parentibus n̄ fuisset transfusum.

... Senen. affirmat ita Zumel ... e. 81. art 5 dub. 2 ... 3.a ... esse probabilem ... Med.a ibid. dub. ... ... in ... casu filii ab Adamo ante peccatum geniti haberent iustitiam orig.lem ... omnes ... tum ... illi n̄ venirent ... capitis moralis ... si postea Adam qui est caput morale peccaret ... iustitiam orig.lis qua ex capite morali debent esse ... n̄ ... nepotes ... peccatum orig.le ... essent membra Adami peccantis.

19 Secunda negat quia tenent docti recent fundamentum est quod postquam Adam genuisset filium iustitia originali praeditum, tamen nepotes ab hoc filio iusto descendentes non continerent in Adamo neque reputarentur unum cum illo per statum quem ipse Adam postea peccans habuit sed per statum quem habuit quando genuit filium iustum qui continet tamen grandi nepotes.

Sane cum neque ex scriptura neque ex [illegible] aut aliunde habeatur determinatum quid fiet in huius modi casibus subtilibus ex variis sub[illegible] potest contendi aut una aut altera sententia aut utraque problematice probabilior tamen videtur 2a sententia contra quam est haec Cl. si Adam non peccasset nisi postquam genuisset filios iustitia originali praeditos non transfunderet peccatum originale ad nepotes. colligitur ex eo quod Med. [illegible] 81. art 5. dub. [illegible] 4. et alii dicunt quod si Adam non peccasset nisi post decisum semen suffi[illegible] ad gratiam [illegible] non transfunderet peccatum originale ad filium ut [illegible] attingimus [illegible] 14 cap. 4 [illegible] 3. post [illegible].

[illegible] [illegible] ad posteros derivanda inficit mediante coicatione seminis ex Adamo in quo virtualiter tenent posteri ut colligitur ex doctrina [illegible] disp. 14. cap. 4. At [illegible] coicatio seminis provenit ab Adamo non [illegible] per peccatum viciata natura virtualiter illius seminis derivanda non esset viciata quia posteri illius filii sive nepotes qui virtualiter continebantur in eo semine coicato non [illegible] natura viciatam neque censerent filii et membra Adami per eum statum in quo post coicationem seminis incidit in peccatum sed per eum statum quem habuit in coicatione seminis in quo virtualiter tenebant posteri atque hoc [illegible] fundamentum [illegible] ad fundamentum [illegible] oppositum [illegible] 1a sententiae et ad alia [illegible] quae obiici possent.

Confirmatur ex doctrina [illegible] disp. [illegible] 14. cap. 1. 2. 3 et 4. ex quo colligitur inficit [illegible] peccatum originale ad posteros quoad ramos seu rivulos attendi ex eo quod natura in coicatione seminis ex Adamo sit viciata vel [illegible] in radice et fonte. Unde infert quod si aliqui descenderent ex semine ab Adamo decisio [illegible] ad hoc erat iustus et radix sancta ipsi [illegible] iusti et sancti [illegible] illud ad Rom. 11. v. 16. quod si decibatio sancta et massa et si radix sancta et rami. Hinc colligitur si ex Adamo prodissent diversa posterorum linea altera ex filio genito ante peccatum, altera ex alio filio genito post peccatum prior linea non permixta esset immunis a peccato originali posterior vero esset infecta. quod si illae lineae permiscerent per coniugia posteri qui virili semine descenderent ex linea viciata [illegible] peccatum originale. nam huius transfusio attenditur ex virili [illegible] seminis

virilis

vivificari ut expressimus dicto disp. 14. cap. 4. diff. 4a.

Cap. 2m. Quae sit causa efficiens specialis et instrumentalis peccati orig.lis et quae actio et conditio ad illud requiratur

Dico 1o peccatum orig.le ad posteros Adami derivatum non habet proprie ullam causam efficientem physicam illius, sed causa moralis quasi efficiens est Adam per peccatum inobedientiae, quod ut caput morale commisit. Causa vero instrumentalis est semen, quo viri posteri secundum communem legem descendunt ex Adam, generatio aut est quasi conditio.

1a pars sic explicatur, siquidem peccatum orig.le ad posteros derivatum non est aliqua entitas physica realiter illis superaddita ut constat ex dictis supra disp. 15. cap. 1. sect. 1. et 2m. sententia ubi rejecimus id quod aliqui dicunt dari qualitatem morbidam superadditam sed est moralis participatio peccati in Adamo commissi, quae participatio quoad maculam pure moralem consistit formaliter in morali privatione justitiae orig.lis actualis habitualis modo pure morali perseverans quousque non est remissa. At ergo quoad maculam moralem quasi physicam consistit formaliter in morali privatione justitiae orig.lis habitualis physicae ut explicatum est in illo cap. 1o sect. 3. ad 2m. ergo non habet proprie ullam causam efficientem physicam, nam haec proprie solum datur ad effectus physicos importantes physicam entitatem quae indiget reali influxu proprie causae efficientis physicae ut ait Doctor Suarez 3 p. to. 2. disp. 3. sect. 3. et 2a. dicit peccatum orig.le non indigere per se physice sed morali quodam modo. Idem Zum. 1a 2ae q. 81. art. 1o disp. 3. et 1o. [?].

Notandum est si sermo sit de actu peccati qui fuit in Adam in quo ut in capite morali nos diximus peccasse cum ille fuerit actus physicus existens realiter in Adamo habuit pro causa physice efficiente ipsum Adamum qui in se illum actum physice produxit ut constat. Ceterum cum ille actus physice praeterierit peccatum autem orig.le ad posteros derivatum est quid morale quod non indiget causa physice efficiente ut dictum est.

2a vero pars ita exponitur, siquidem peccatum orig.le ad posteros derivatum cum sit quid morale habet suo modo causam moralem quasi efficientem. Sic autem Adam per peccatum inobedientiae quod ut caput morale commisit dicitur causa moralis specialis sub quasi ad nos derivat peccatum orig.le. Hoc modo intelligitur id quod D. Tho. 1a 2ae q. 83. art. 1o corp. ait peccatum orig.le cum hoc fuisse in Adamo sicut in 1a causa principali ubi [illegible]

& alij notant id n. intelligi de ca. proprie effectiva p. h. q.a sane n. hoc modo
peccatu orig.le ut dictu e. Id intelligi de causa morali, sic iz intelligunt duo
aliorum P.es ut D. Aug. to. 7. lib. 2. de nuptijs & concupiscentia cap. 26. ad fi.
ubi sic ait. Voluntarium peccatu hois primi orig.lis e causa pecti. It. D. Am.
in lib. de regeneratione virg.lis & peccato orig. cap. 25. paulo post initium & alior, et a
illud ad Rom. 5. n. 12. per unum hom. peccatu in hunc mundum intrauit. Vbi
illa verba per unu hom. & a. denotant causalitatem sm. quam per Adamus dr
derivari pecctu ad posteros.

Dubium at3. e. An causalitas moralis sm. quam Adamus dr. ca. pecti orignalis sit per modum demeriti

1.a Sentia e. affirmans quam tenet Scotus 2. s.as d. 31. q. vn.a art. 3. ad
3.a ad 3.m Conrad. 12. q. 83. art. 1. corp. & notat distinctis & alij.

2.a Sentia e. negans quam Scot. Zum 12 q. 83. art. 1. dp. 3. ad 1. ubi
refert alios & probat q. Adam n. fuit caput influens in sua membra per modum
meriti, nam hoc e. proprium Xpo Dno. unde si Adam n. peccasset n. traduxisset
gtiam ad posteros meritorie, q neqz e.a traduxit peccatu per modum demeriti qa
sub dit illus esse causam rei pecti orig.lis concursu morali per mus ca. efficienti
n. demeritorie sed quadam resultantia morali ad eum mus qui ex peccato a.
dr resultare moralis macula pecti habitualis. qua scilicet in hoe peccante si a
Deo anihilaret & postea reproduceret ex actu pecti preteriti n. remissi resul-
taret moralis macula habitualis. ~~sane~~

Sane dicimus Adam per pectu inobed.e quod ut caput morale commisit
esse rei pecti orig.lis cam moralem q.si efficientem morali resultantia qua sm. nam rei
moralis ex actuali pecto n. remisso provenit moralis imputabilitas q.si habitualis perse-
verans sit & suo mo in humanis ex parentum prodit infamia in nobilitate & alijs
rebus moralibus Id hoc n. obstat quominus possit dici Adam rei pecti orig.lis causam
moralem per mus demeriti q.a per illam inobed.a demeruit nobis iustitiam orig.lem tr
ea per obed.am aliquo mo meruisset, quis n. ex proprio merito & reque iustitia de
origno, quod e. proprium Xpo Dno. sic intelligunt aliqui P.es asserentes Adam sua
prevaricatione meruisse nobis mortem ut D. Leo serm. 5. de nativit. Dni paulo ante
fin. ille inquit diabolo obtemperans usque ad prevaricationem meruit ut in ipso oms moreremur

3.a pars probatur est eius hoc modo e declaranda et probanda peccatum originale derivatur ad nos quod efficimur filii et membra capitis transgressoris ex semine ab illo derivato et quod tale semen e instrumentum quia per gratiam carebat nobis necessaria in nostro capite morali viciata ideo semen est causa instrumentalis peccati originalis sic D. Th. 1.2.ae q. 83. art. 1. corp. in semine, inquit, e peccatum originale sicut in causa instrumentali. idem est Scot. ex dicta ss. et doctoris et aliorum auctorum asserentium ex semine infecto redundare infectionem peccati originalis in animam ut expresse cap. precedenti. diff. 1.a not. 3 et 2.

Gratio autem se habet ut conditio requisita ad transfusionem peccati originalis quia requiritur ut efficiatur Adami filius et membrum cui peccatum originale e anexum. caeterum illud ut bene notat Zum. 1.2.ae q. 83. art. 1. prop. 3. et 2. et alii. non e actio effectiva peccati originalis quia cum sit actio physica tendit ad physicam entitatem sibi cui per accidens iungitur peccatum originale quod quid morale quod non ponitur ab aliis physicis ut constans e in 1. parte et ecclesiae.

Difficultas superest. An libido seu ardor concupiscentiae in gratione sit conditio seu ratio ad traducendum peccatum originale. et ratio difficultatis e ex dictis aliquorum doctorum qui videntur asserere non gratione sed libidinem seu concupiscentiam esse quae illud traducit. id enim significant D. Aug. to. 7. lib. 1. de nuptiis cap. 9. et lib. 2. cap. 8 et 9. et lib. 5. in Julia. cap. 9. D. Fulg. in lib. de fide ad Petrum, cap. 2. et alii.

Dicendum e. libidinem actualem quae solet esse iuncta cum gratione non esse conditionem seu rationem transfundendi peccatum originale ita D. T. 1.2.ae q. 82. art 4. ad 3.m Conrad. ibid. et alii. Bell. to. 3. alias 4. lib. 4. de amiss. gratiae et statu peccati cap. 12. probatur quia ad traductionem peccati originalis satis e quod aliquis per naturalem gratione virili semine descendat ex Adamo secundum communem legem subiecti primi patris peccante a pecco ut ostendit ex doctis ss. et doctoribus ac aliorum locis adductis disp. 14 cap. 1. in ... cap. 4. diff. 4. unde si aliquibus parentibus ex Adamo descendentibus divinitus accideret ut gratiant filium absque ullo actualis libidinis ardore imo cum sensu, nihilominus filii ab illis geniti secundum communem legem contraheret peccatum originale ut apte docent citati.

Quare 2.do D. Aug. et Fulgen. et alii relati et alii doctores dum peccatum originale traduci per libidinem seu concupiscentiam iunctam cum gratione non intelligitur de libidine seu concupiscentia actuali sed habituali seu fomite ut exponit D. Tho. et alii maxime relati. nempe sensus e quod non sola gratio ut semper traducit peccatum nam in puris naturalibus et in statu innocentiae esset gratio quin id non eveniret sed gratio ex tali natura per peccatum Adami viciata quia defectu originalis iustitiae secundum communem legem i. iunctam

cum libid.e seu sufficientia formali seu in actu i. hoc e cum poa qua so

carentia iustie orig.lis e ppensa ad libid.em quod si aliquibus parentibus ex

Adamo descendentibus speciali Dei privilegio extingueretur n solum libido actualis sed

etiam habitualis seu potestas ita ut p habitus infusos et specialem Dei ppectum illorum appe

esset sic subiectus rationi quod theologi vocant fomitem intellectus) adhuc filius nali mo

genitus ab eo dicatur contrahere peccatum orig.le si tale donum in huius mi parentibus esset solu

personale theologi redderet aliud speciale privilegium pservans filium a peccato ab ipso

accipere v. Sua 3. p. to. 2. d. 27. art 3. in commentario —

Obijs.o nullam videri esse causam sufficientem peccati originalis. nam peccatum

Adami iam pterijt et ipse penit.s fuit remissus quippe Adam modo e iustus et

beatus q.o theologi n posset quod modo Adam per suum peccatum sit causa

principalis peccati originalis ut ex D. Ts. habetur dictum e in 2a p.te cc.is

neque dici potest quod ille modo sit causa peccati orig.lis mediante parentes quia

aliquando modo generat infans tem quando illius n creat rationem capitis moralis tum etiam

q.a contingere pot ut illi sint iusti et in actu gratiae carcant peccato, neque etiam

dici pot peccatum resultare ab ipso infante qui modo generatur quia ille nullo modo peccat

cum careat usu rationis et liberi arbitrij. neque dici pot illud transfundi a Deo

q.a id repugnat summae illius bonitati q.o n datur ulla ca. p quam transfundatur

peccatum orig.le —

Solle argum.tum D Aug. to. 7. lib. 2. de nuptijs et concupiscentia cap 20

initio refert fuisse sibi ppositum a Iuliano Pelagio his verbis. n peccat

iste qui nascitur, n peccat ille qui genuit, n peccat iste qui condidit p quas

rimas inter tot psidia innocentiae peccatum fingis ingressum. et ipse D. Aug.

ibi ita respondet. q.d quaeris latentem rimam cum habeat apertissimam ianuam

p unum hominem ait Apostolus, peccatum intravit ... vnius hominis, quid quaeris amplius

q.d quaeris apertius etc. —

Dicitur igitur neque illud ans quo dicitur nullam esse sufficientem cam peccati orig.

nam cum hoc n sit physica entitas positiva superaddita sed quidam defectus seu macula

moralis existens in morali privatione iustitiae orig.lis n exigit cam actu realiter existentem

et influentem physice ut explicatum e sup.a in 1.a p. a.3 sed illi sufficit ca moralis,

ex qua et si physice sit pterita cum tamen ponitur subsequens requisitum resultat morali modo

macula illi imputabilis sic suo modo in humanis ex pterita parentis pditione seu infamia

... resultat ad filium sua macula —

Itaq; ex eo quod Adam commiserit peccatum ut caput morale in quo posteri peccarunt sufficienter denominatur [illegible] morali ex quo illius posteris [illegible] secundum cõem legem tamquam illius filijs et membris gratiam resultat moralis macula peccati in illis imputatis, et hoc modo dicitur de macula originali et denominatione morali resultante ad filios ex peccato patris, neque ad hanc denominationem [illegible] realis existentia actualis et intrinseca [illegible] ad [illegible] requisita ut constat.

Et sufficit collectio responsionum partem praecedentium partem vero sequentium quae satis est ad veritatem [illegible] quam semper moralis nihil aliud dare [illegible] potest.

In proposito autem ut in posteris modo morali causet peccatum eius sequentis ut praestiterit primum caput morale in quo omnes illius volunt dicuntur peccasse secundum super [illegible] ut per naturalem generationem ex illius semine ab illo descendant secundum cõem legem ut exposuimus est supra varijs locis quoad diversas [illegible] prout exigebat occasio, nempe partim disp. 14. cap. 1° post [illegible] in 5 probabili [illegible] ad 3. 4. 5 et 6.m obiectionem [illegible] 3 post [illegible] 3. [illegible] in 3. probabili [illegible] 2.° ad 3 obiectionem partim vero disp. 15 cap. 1° sect. 3 in 2.a supp. et [illegible] 2.a [illegible] sect. 4. diff. 2.a et alijs ibi [illegible] [illegible]

Quare ad id quod in probabili [illegible] ex [illegible] peccatum Adami iam praeterijsse et id non obstat quia ad causalitatem moralem sufficit quod fuerit [illegible] quae pertinet ad posteros qui in Adam dicuntur peccasse quod peccatum ut [illegible] 2.° [illegible] 32 [illegible] ad [illegible] 3. et alijs. Et permanere in [illegible] sua et imputabile [illegible] post peccatum [illegible] in [illegible] sua [illegible].

Ad id vero quod addit peccatum Adami iam per poenitentiam fuisse illi remissum [illegible] Adam modo esse iustum et beatum. Respondetur illud peccatum fuisse remissum quatenus fuit personale ipsius Adami non vero prout pertinet ad posteros et quod ipse Adamus sit iustus et beatus est quid personale quod non dicit vim transfundendi iustitiam ad posteros ac proinde non obstat quominus adhuc peccatum quo dicuntur peccasse in Adamo [illegible] illis remissum sit imputabile [illegible] ad singulos secundum cõem legem gratiam deciderent ut exposuimus est disp. 14. cap. 1° ad 5. obiectionem et alijs locis [illegible] in proposito a [illegible] 3 p. [illegible] 27. art. 2. ad 4.m [illegible] sanctificationem personalem non transire ad prolem, quia et si Adam modo sit personaliter iustus et beatus ad [illegible] id quod [illegible] et alijs [illegible] in hoc cap. 2. in 2.a [illegible] Adam

p peccatum originale quod n̄ dum ē remissum fuit p tenet ad posteros esse mora-
lem causam p̃cialem transfundendi pecc. orig. ubi attendit resp.
moralis ad Adam p̃m cum statu quo amisit pcc ut caput morale po-
terorum quod n̄ dum ē remissum.

Ultimo ad illud quod in relato c. Ig. Lubani dr̄ n̄ peccat ille qui
nascitur Rp. iste qui nascitur n̄ peccat actuali seu pcco actuali. caeterum quod
iste sit et tales posteri peccaverunt in Adam ex illius voluntate quasi capite morali
secundum illud ad Rom. 5. n. 12. in quo oes peccaverunt id satis ut ad illos p̃m
coem legem deriuet pcc. ad mod. maculae habitualis ex quo n̄ dr̄ actu
peccans sed peccator et immundus ut copiose ē ped. disp. 14. cap. 2. ad 2m
et cap. 3. post. c. 2m in 3a pposit. et ad 3m obiectus.—

2o Rp. ex dictis sequitur Deum esse cam pcci orig.lis quia creat aiam rone
qm in corpore contrahit pccm orig.le et dissentaneum videri diuinae sap.ae et bonitati in-
fundere aiam corpori in quo ē infuenda pcco ~.

Hoc fuit unum ex pricipuis argtis Pelagianorum negantium pccm orig.le illud q
D. Augo uiq quidam alijs patribus visum fuit valde difficile rexit per illud
De exigere aie roalis dubitauerint an sint p creationem a Deo an vero p gratiam em
a parente, ut fecit ipse D. Aug. to. 2. epa 28. et 157. et to 3. lib. 10. de
Genesi ad littam cap. 23 et to. 7. lib. 1o. de aia et eius origine cap. 19. sed postea
accedente maiori ecclae declaratione certo statutum ē aiam roalem a Deo creari, ut
ostendunt D. Th. et alij. 1. p. q. 118. art. 2. et in 2. d. 17. et late Bell. to.
alias 4. cto 2o lib. 4. de amiss. gratiae et statu pcci. cap. 11. —

Ore Rp. neg. secundo sequela quia pccm orig.le n̄ sequitur pse ex eo quod Deus creet aiam
roalem sed aliunde proueniens ex eo quod aia p gratiam ex semine Adami vniat corpori
et fiat pars hois qui ē filius et morale membrum ipsius Adami in quo ut in capite
morali eius posteri peccaverunt et ideo p̃m coem legem trahunt pccm ut ostendunt
D. Th. 12ae q. 83. art. 1. ad 4m et copiose supius disp. 14. cap. 1o ad 6. obiectus

Neque ē dissentaneum diuinae sapiae et bonitati quod creet aiam qm pruidet esse
in corpus infuendam pcco orig.li nam ro quidem nalis et ordo vniuersi petit ut qdo corpus
humanum ē dispositum infundatur illi aia roalis quae cum sit spualis n̄ pot esse nisi
p creationem, a Deo, neque Deus tenetur hunc ordinem peruertere ut impediat pccm orig.le quod
potest pmittere sicut talia pcca ex quorum occasione elicit maiora bona et in sup ipsi aiae
quae creatur ei illa n̄ eligat pccm orig.le melius ē esse sub pcco orig.li quam no n̄ esse

poteritum cum qua posset liberari a pcto ut docet D. Ts. Italus in a.ae Q. 73. art. 1. ad 5. et explanatum est supra disp. 15. cap. 3. ad 4.m obiect.

Plura alia quaest. et difficultates quae hic proponi possent adducta resoluta sunt supra cum variis locis rebus in tabula ad prudentem directe in proposito

Quaestio. 84. D. Tho.

De causa peccati

Primi quod unum peccatum est alterius peccati causa

Post tractatum de peccato originali quod est generalis origo aliorum peccatorum D. Th. in hac Q. speciatim differit de aliquibus peccatis quae sunt. s. ut radices et causae aliorum. Cuiusmodi sunt cupiditas, superbia et alia peccata quae dicuntur capitalia.

Disp. 17. de modo, quo aliqua peccata capitalia sunt causa et radices aliorum peccatorum.

Quoniam modo unum peccatum dicatur esse causa alterius peccati in communi expositum est superius disp. 8 cap. 1. post art. 2. nunc cum D. Tho. in a. Q. em. proposito peccatis in speciali dicendum est et videbitur de modo quo aliqua peccata capitalia ut cupiditas et superbia et alia huiusmodi dicantur ac sint causa seu radices aliorum peccatorum.

1a Concl. cupiditas quae est immoderatus amor divitiarum est causa aliorum peccatorum quasi causa mali subministrando illis materiam et fomentum dicitur radix per analogiam ad radicem arboris quae praebet alimentum ramis. ita D. Ts. 1a 2ae Q. 84. art. 1. ubi Caiet. Conradus Medina Zum. Bal. disp. 6. Q. 4. part. 1. Italus. colligitur ex illo 1. ad Timo. 6. n. 10. radix omnium malorum est cupiditas. ubi est notare sanctorum Doctorum Italus expositiones. ratio est quia cum divitiae ad res suas offerant vlem utilitatem, siquidem ut dicitur Eccles. 10. n. 19. pecuniae obediunt omnia, cupiditas quae est immoderatus illarum amor, praebet materiam generale fomentum, instrumentum et opportunitatem ad alia peccata. item occasionem ut per illas acquirendas et retinendas homo cupidus se exponat ad alia peccata unde Eccli. 10. n. 10. dicitur. nihil est iniquius quam amare pecuniam hic enim et animam suam venalem habet. et 1a ad Tim. 6. n. 9. qui volunt divites fieri incidunt in tentationem et in laqueum diaboli et desideria multa inutilia et nociva, quae

merguut hom in interitum —

Nobis autem est id quod D. Tho. in praedicto c. 84 art. 1 ad 3um ait quando dicit cupiditatem seu avaritiam esse radicem omnium peccatorum id non intelligi omnino videtur quasi semper sit in quolibet, sed ut plurimum eo modo quo in moralibus id quod plerumque evenire solet asseri videtur —

2a Concl. Superbia quae est inordinatus appetitus propriae excellentiae est quasi initium causa finalis initium aliorum peccatorum quibus illis operandis seu perficiendis, explicito vel implicito acquisitio alicuius propriae excellentiae seu perfectionis quam suo respicit superbia. Ita est D. Tho. et alii sup. citati c. 1. a. in illa c. 84 art. 2. desumitur ex illo Eccl. 10. n. 15. initium omnis peccati est superbia. ubi id tradunt D. Tho. et alii expositores — ratio est quia finis ordine intentionis est initium aliorum. Ex illo omne agens propter finem intentum quod docet D. Tho. et alii loco citato. Ergo in aliis peccatis perpetrandis semper solet esse finis explicito vel implicito acquisitio alicuius propriae excellentiae seu perfectionis pertinentis ad superbiam. ideo superbia est initium aliorum peccatorum quasi in genere causa finalis cum non sortiatur ut alia ratione finis excusationem cupiditas seu avaritia propter opportunitatem executionis dicatur radix peccatorum ut notat D. Tho. et alii ubi supra —

3a Concl. Praeter cupiditatem et superbiam, quaedam etiam alia specialia peccata suo modo radices et causa aliorum peccatorum videntur, ideo dicuntur peccata capitalia per metaphoram acceptam, quod in corpore animalis caput primus et origo dirigens illius motus sit. D. Tho. ubi supra a. C. 84 art. 3. D. Greg. lib. 31. moral. cap. 31. et alii —

Conveniunt autem cum D. Tho. in ea c. 84. art. 4. et alii D. Greg. relato peccata capitalia reducuntur ad 7em quae sunt superbia seu inanis gloria avaritia, luxuria, ira, gula, acedia seu pigritia, nempe hoc quia sunt quasi fines quasdam primarias et generales rationes movendi voluntatem ex quibus oriantur alia ideo dicuntur vitia capitalia quasi radices et capita aliorum — de illis autem in speciali agit D. Tho. 2a 2ae in variis c. nimirum de superbia c. 122. de inani gloria quae sub praedictis omnibus reducitur ad superbiam c. 132. de avaritia. c. 118. de luxuria. c. 153. de ira c. 158. de gula. c. 148. de invidia. c. 36. de acedia c. 35. —

C. 8. S. D. Tho.

De Effectibus peccati

Expositis iis quae spectabant ad naturam et causas peccatorum. D. Tho. ab hoc C. dissere

vitiorum effectibus quorum generales redduntur ad tres, quorum 1ª est corruptio bonorum naturæ, 2ª, macula animæ, 3ª reatus pœnæ. de quibus seorsim tractabitur per tres disp. sequentes 1° Xi[?] prioribus in hac q. 85.

Disp. 18. de 1° effectu peccati qui est corruptio boni naturæ

1ª propositio. unus ex effectibus peccati est corruptio boni naturæ, non quod per peccatum tollatur aut minuatur aliqua pars essentiæ naturæ, aut aliqua potentia, vel proprietas ex iis quæ naturaliter ab illa dimanant; sed quia per peccatum inducitur privatio tum boni moralis naturalis tum etiam donorum supernaturalium quibus natura perficitur et iuvabatur non solum ad finem supernaturalem sed etiam ad naturalem. ita D. Thom. 1a 2ae q. 85. art. 1. cum expl.

1ª pars etiam explicatur supponendo in primis credendum esse hoc principium, quod per peccatum natura hominis non solum quoad corpus sed etiam quoad animam dicitur in deterius commutata, aliquo modo corrupta, vitiata, infirmata, debilitata, vulnerata, nam hoc et alia similia docent sæpe Concilia et SS. PP. contra Pelagium qui id negabat. Sic in concilio Araus. 2. can. 1. (seu n. 1. aliorum) dicitur: siquis per offensam prævaricationis Adæ non totum, id est, secundum corpus et animam, in deterius dicit hominem commutatum, sed animæ libertate illæsa durante corpus tantum modo corruptioni credit obnoxium, Pelagii errore deceptus adversatur SS.[?] et can. 8. 13. et 25. dicit liberum hominis arbitrium per peccatum esse inflexum, infirmatum, inclinatum, et atenuatum. pl.[?] in Trid. sess. 5ª in decreto de peccato originali can. 1. dicit totum Adam per illam prævaricationis offensam secundum corpus et animam in deterius commutatum fuisse et sess. 6. de iustificatione cap. 1. dicit liberum hominis arbitrium tametsi per prævaricationem Adæ non sit extinctum esse tamen viribus atenuatum et inclinatum.

Confirmatur ex locis scripturæ quibus dicitur per peccatum induci naturæ corruptionem, infirmitatem, plagas, vulnera etc. ut ad Galat. 4 n. 22. deponere veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris. 2ª ad Tim. 3. n. 8. homines corrupti mente. ps. 6. n. 3. miserere mei domine quoniam infirmus sum sana me etc. ps. 102. n. 3. qui sanat omnes infirmitates tuas. Eccli. 21. n. 4. de peccato dicit plagæ eius non est sanitas. Isaiæ. 1. n. 6. vulnus et livor et plaga tumens etc.

Ex his q̃ ẽalijs slibg locis hoc pdicta sũt. quod vnq ex effectibg pcti p̃t
corruptio boni nãe infirmitas ac debilitatio &c. id qp docent s̃c̃i ddẽs. et loca ĩs
relata et plurib9 alijs. quae facile inveniere ex indice suor͂ oper͂ &c. ea quae ad
verbũ refert Bal. ti. ĩd. dp. 6. c. 15. s. 1. id ẽ indicat hoc nomen vitiũ
ita dictũ q̃a vitiat seu corrumpit bonũ nãe reale. Unde August. lib. 7 Phy. tum
ũ dixisset vitiũ esse q̃t sit. 3 fn nã subiungit vitiũ ẽ corruptio hoc͂ &c.
hac ẽ de causa. pctũ et vitiũ dr esse 3ᵃ nã ealem ut expsũ ẽ supius &c.

2a v̄ pars hic exponit &c. pctũ n ẽ q̃ty incompatile cũ nã hoc͂
ẽ. atq ita p illud n destruit nã hoc͂ neq aliqua illiq pars substãlis &c.
neq villa pta aut pprietas nãlr ab illa demanans inseparabil̃ sic D. Thom.
1. 2. q. 85. art. 1. corp. ait bonũ nãe si sumat p prijs qbg costituit nã
et p illis pprietatibg n tollit neq imminuit p pctũ. et ibid. ad 1ᵐ ait sic intelligi
id quod D. Dioni. cap. 4 de divinis nombg asserit bona nãlia post pctũ mansisse
integra in dæmonibg quod ẽ docet 1ᵃ p. q. 64. art. 1. corp.

Cæterũ igr corruptio boni nãe dr esse effg pcti q̃z p pctũ induit corruptio tum boni moralis nãlis, tum ẽ aliox donox quae lz in se sint supnalia in qu ẽ p̃ficiunt et iuvant nãm ad finem nãlem illox subtractio p pctũ inducta dr ẽ corruptio boni nãe.

Ad hoc ndm ẽ. hoc nomen bonum nãe sumi vno mo p bono mere nãli quod ẽ nãe debitum q̃se esset in statu purae nãe n̄ elevatae ad gratiã alio modo p bono quod lz n sit mo dicto nãli ẽ tñ consentaneum nãe illam pficit &c.
iuvabat ẽ ad finem nãlem et hac ẽ rõe pctũ corrumpendo dona gratuita q̃
nã n sõ ad finem supnalem sed ẽ ad nãlem pficeret et iuvaret dr corrumpere
bonũ nãe. Cũ hõ p solas vires nãe debitas absq alio speciali auxo n pot tñ
naĺr diu servare totam legem nãlem implendo oĩa mandata nãlia collective longo
tempore, ut expsũ ẽ in ma de gra. dp. 1 cap. 4. Itaq dona gratiae superaddunt ipsi nãe
vires n sõ ad legem supnalem sed ẽ ad nalem &c. pctũ ẽ ea rõe qua induit
corruptiõ donox supnaliũ dr corrumpere bonũ nãe et minuere ac debilitare vires nãe
et liberi arbitrij ipsg subtrahit ea dona gratia quae pvent vires ẽ ad legẽ nalẽ
ut explanatũ ẽ loco citato.

Ad ndm ẽ cum varijs mis &c. aut Theologi aliqd dici &c. nãle ut docũ
ẽ in ma de gra dp 3. cap. 1. sect. 2. inter eos mos vnq ẽ quo nãle dr id quod simul
cum nã vt, sic creat hãũ fuit hoi
q̃ ista pp̃e nãe sicut ẽ si naturaliter
n sit

n fit nae debitum et sic aliquo dei peccatis uestes origis iustitiae creatae
simul cum na collatam, propter totam spem nae, Sua appellant nalem. Vbi uerum est nae
sensus quod illa fuerit nali debita. Sed et quod n includeret dona supernalia
vite quae spiritus sunt gratiae iustificans ut explicatur est in hac ma. de peccatis. q. 15.
cap. 4. ss. 1. ... Quandoque igitur propter peccatum orig. vitiata est corruptio iustitiae orig.
quae modo dicto a SS. Patribus appellatur nalis seu bonum nae. dei in sol
1. eius sensu sub boni nae seu nalis corruptione quae est effectus peccati includit corruptio
iustitiae orig. ideo notat D. Tho. 1a 2ae q. 85. art. 1. cap. dicens. bonum iustitiae
originalis appellari bonum nae quod fuit in 1. hoie collatum toti suae nae atque
esse ablatum propter peccatum primi parentis, quia n fuerit ablatum neque imminutum
bonum nae quod dicitur propria ostituentia nam illius et propriet. ut potentia et talia
Suis mi. de in ma. de gratia q. 1a cap. 1. sect. 1a post q. 3. Vide q. 2a
cap. 1. sect. 1a

Obiicis inclinatio nalis ad virtutem est quaedam nalis proprietas nae roalis ostans ab
Sae dimanare Voluntas, quae in actu 1. est inclinatio ad bonum cforme nae roali
ut roalis quod est bonum virtutis. Sed per peccatum minuitur nalis inclinatio ad virtutem
ut docet D. Tho. in prima 2ae q. 85. art. 1. et 2o cap. Ergo per peccatum minuitur bonum
nae et quod dicitur propriet. nalis dimanantem a na.

Respondeo explicando min. quod D. Tho. asserit nalem inclinationem ad virt. minui
per peccatum sensus est illam minui n ~~quoad~~ quoad roem intrinsecam, potentiae nalis, sed
ut actiuit ex parte rei. quia per peccatum aut roe praui actus aut vitiosi habitus apponit
impedimentum ne inclinatio nalis ad virtutem elicitat actus ea intensione aut promptitudine
et facilitate qua aleas elliceret ut explicat D. Th. in illa q. 85. art. 2. corp. dicens
inclinationi ad virtutem per peccatum minuit ex parte tamen ingressus ponitur impedimentum pertingendi
ad finem et inde infert bonum nae roalis n posse totaliter auferri per peccatum quod manet
inclinatio ad virtutem in radice, hoc est, in actu 1o.

Hancque sensum sequuntur auctores quos refert et sequitur Baz. 1a 2ae to. 1. dp. 137.
cap. 2. dicentes naturalem inclinationem seu facultatem ad virtutem per peccatum minui n intrinse.
hoc est per aliquam corruptionem partis aut gradus intrinsecis ipsam sed extrinsece quoad actus
quos roe impedimenti per peccatum appositi n potest ita intense ac prompte et facile elicere.
Vide in ma. de gratia q. 1a cap. 1. sect. 1a versus finem.

Quaeres 2a. an per peccatum fit vulnerata etiam in nalibus quod subtractae iustitiae orig.

i esa ne posset opa virt. cum nalis exegui ea facultate qua posset cum iust.a orig. ita D. Tho. thalys 12. ae q. 85. art. 3. colligit ex illo Luce. 10. a n. 30 de hoe descendente ab Hierusalem in Iericho qui fuit a latronibus expoliatus et vulneratus ubi ut notant Beda et alii significat na hom. p. pctm. fuisse expoliatum et vulneratum. Hec autem na vulnera reducunt ad quatuor quae sunt ignor. malitia, infirmitas et concupiscentia. accommodantur q. ad quatuor anime potes q. p. in mo venit posse esse subiectum virt.s ut notant D. Tho. thalys in illo art. 3. nempe vulnus ignor.e e in intellectu qui e destitutus ea cogn.e qua Sent ex dono iust.e orig. vulnus malitiae e in voluntate qui e destituta illa virt. iust.e orig. qua refrenaret a malo. vulnus infirmitatis in irascibili tum corporea tum spuali qui e destituta ea vigore fortitudis quo superaret difficilia et ardua. vulnus concupis. in concupis. tum corporea tum spuali qui e destituta ea moderat.e qua ii delectabilia Senet ex dono iust.e originalis.

3.a opa pniu.s de mi opa tarditas potentiis ad bonum ut sbst origlis e effus peti. itaq. D. Tho. thalys 12. ae q. 85. art. 4. hoc etiam accommod. ad eam doctrinam quam ipse D. Tho. thalys. 1. p. q. 5. art. 5. docet unumquodq. bonum requirere modum spem et ordinem unde infert eo sensu quo p. pctm. induit priu.s boni iust.e orig.s induit eum priu.s mi spe et ordis ad tale bonum proveniens et idq. plenius exponi potest ex sup.a dictis in hac disp. opa. i. thalebi.

4.a opa mors thalys effus corporales sunt. effus peti qui in penam peti proveniunt p. mi removens prohibens ex subtract.e doni iust.e orig.s quo facilem impedire ipsi in hoi nales qui requiri nam ipsius hois esse corruptibilem et passibilem. Hec etiam oe tradit a D. Tho. thalys in hac q. 85. art. 5. et 6. apud quos videri potest latior illius explicatio quam colligi eam potest ex dictis sup.a disp. 14. cap. 1. post 5.m pars ... in dubio ibi posito thalebi.

Quest. 86. D. Thome

De macula pccati

inter effus peti 2.o loco numerat macula peti quae est dr petum habituale seu reatus culpe, cuius exposito satis in superioribus relicimus ad hunc q. sibi locum.

Disp. 19. de 2.o peti effu qui e macula pccati

Qui ē peccatum habituale l. reatus culpæ.

Cap. 1.° An ex actu pcti proveniat aliqua macula l. pctum habituale l. reatus culpæ

Fit ei. post actum pcti q. diu n̄ ē remissus remanet moralis quædam macula opera eius qui pctum habituale morale seu culpæ reatus, quo hō dencitur peccator. Sicut Ctr. saltem de pcto mortali (n. de veniali an relinquat maculam dissentiunt auctores ut infra dicetur) ē cōis cum mag. s. in 2.° dl. 42. § p.a et in 4.° dl. 12. § hic quæritur et cum D. Tho. 1a 2æ q. 86. art. 1. neg. Scotus in 4. dl. 14. q. 1.a art. 1.° id negat ut aliqui immerito ei tribuunt quis in mō explicandi propriam rōem dictæ maculæ dissentiant amultis ut infra explicabit.

Pro. ex locis ss.æ ubi figuratur post pctum actuale præteritum dum n̄ ē remissum manere in hōe aliquam maculam seu inquinamentum et sordes. Ioue. 22 n. 17. an parum vobis ē quod peccastis in Beelphegor et usque in præsentem diem macula huius scelus in vobis permanet. Ezechiel 26. n. 25. mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. pb. 30. n. 12. generatio quæ sibi munda vr̄ et n̄ ē lota a sordibus suis.

2.° pbr ex Pbus ss.is ex quorum doct.a id hēr, et a pdicta loca ss.æ et plura alia quibus hōes post pctum adhuc quā diu n̄ sunt iustificati dnr̄ peccatores et immundi. pro quo multa ss.æ tamen in veniente ex scordantijs pbo peccator. specialiter aūt D. Aug. to. 7. in libr. de nuptijs et concup. cap. 26. ait pcta quis præterant actu manere reatu nisi remittantur ut ex illis dixit infra amplius exponer.

3.° id explicat et pbr. rōe. p actum pcti dr aliquis peccans in exercitio sicut aūt cessat ab actu peccandi quis iam n̄ fit peccans n̄ in pp.a manet moralr lib.a et immunis a pcto hō v.e q. diu ē n̄ remitt.r ei pmanet habitualr moralr peccator et inimicus. id em intelligit ex ipso nro vel macula dn̄ quod dnr̄ permanet in eiusdem in humanis post q.m aliquis intulit iniuriam regi n̄ ex eo sō quod cessat ab actu manet moralr liber a macula et reatu iniuriæ. hic sæpe in ss.a conciliis et Pbus hōes post pctum inculto q. diu n̄ sunt iustificati dnr̄ peccatores et immundi et

p. manere in statu pecti. Unde in Trid. sess. 6. decret. cap. 7. iustificatio dr peccatorum remissio et sanctificatio qua ho ex iniusto fit iustus —

Confirr. ratione D. Aug. loco ... citato. n. ex eo hominem quod aliquis a peccando desistat sequi quod n. sit peccans. nam si id ita esset sufficeret, inquit, ut hoc nos moneret Sc. ... filij peccasti n. adijcias iterum n. autem sufficit sed addidit et deprecare de peccare ut tibi dimittantur. Illi. i. n. ... i. manent q nisi dimittantur et subdit sed quomodo manent si preterita sunt nisi quod preterierunt actu et manent reatu. —

Obij. post actum peccati preteriti nihil videtur in hoie relinqui quod sit macula pecti seu peccatum habituale quod dicitur ante probri. quia neque relinquitur entitas actus nam haec tota preterit, neque e aliquis habitus, tum quia si esset peccatum pecre omissionis n. generet habitus. tum etiam quia et si interveniret frequens tractus postmodum verbi gratia interessit generet habitus vitiosus tamen hec n. e macula pecti seu peccatum habituale quo ho dicitur peccator et immundus nam talis habitus manet etiam post infusam gratiam, ut in eo qui antea fuerat peccatis valde deditus et acquisierat pravos habitus qui n. statim in infusa gratia destruuntur ut exponi e in ... q. 1. ... 3. ... —

R. exp. ... quod nil ... relinquatur ... reale relinquitur tamen aliquid morale quod sufficit ut ... peccatum preteritum n. e remissum ho denotet peccator et immundus et suo modo impingit etiam inhumanitas ... filius denotatur moralis v.g. ex preterito actu iniuriae pdict. infamiae ... an vero id sit habitus ... exponemus infra —

Notandum autem i. i. maculam spiritualem dici per metaphoram et ... ex macula corporali ut exponit D. Tho. ... e. 86. art. 1. cap. ... ... maculam proprie dici in corporalibus quando aliquod corpus nitidum perdit suum nitorem ex contactu alterius corporis ... quod ... peccat amore ... quodam contactu ... rebus pravis perdit nitorem rectitudinis ... ideo ... nitoris ... manens etiam post actum peccati dr metaphorice macula pecti. — Observandum quod id quod ibi ... dicitur animam n. inquinari ex rebus inferioribus ... quod illae agant in animam sed ipsam animam se inquinare sua actione inordinate illis inhaerendo et ad ... assignat ... voluntas maculatur ex amore rerum turpium n. vero intellectus ex earum consideratione. ... cap. 5. dubitat. i. ... —

2.º notari est prioribus maculam appellari peccatum habituale in quantum illa consistit in habitu pravo ex actibus genito, sed quia post actum praeteritum durat suo modo morali quamdiu non est condonata, significat quoad hoc scilicet secundum primum sive durantis post actum dici peccatum habituale sed suo modo significando permanens dici solet habitualis sicut peccatum originale dici habituale seu habitus corruptus ut expositum est supra disp. 15 cap. 1.º sect. 2. et 3. sententia. Praeterea eadem macula dici solet status peccati seu permanentia vel persistentia in peccato quamdiu enim peccati praeteriti non est condonatio manet homo peccator seu in statu peccati. Utrumque dici etiam reatus culpae distinctus a reatu poenae ut infra ex dicendis amplius exponetur.

Cap. 2.um in quo consistat macula peccati seu peccatum mortale habituale

1.ª Sententia asserit maculam peccati esse destitutionem et elongationem animae a Deo permanentem ex actuali peccato quamdiu non est remissum ut Mag. Sent. in 4. dist. 18 § sic quaerit paulo ante finem. Ibi sic ait. Ipsa destitutio quae inest animae ex peccato est a Deo elongatio, animae macula intelligitur quae purgatur in poenitentia.

2.ª Sententia dicit maculam peccati esse quandam relationem rationis qua aliquis propter maculam peccati est a Deo ordinatus ad poenam seu quod idem est esse obligatus ad poenam vel reatum poenae. Ita Scotus in 4. dist. 14 q. 1.ª art. 1.º § dico quod. Ubi sic ait, illud a quo post actum peccati dicitur aliquis peccator est quaedam relatio rationis in ipso et tamen intelligitur voluntatis Dei, quia voluntas Dei ordinat ipsum ad poenam correspondentem peccato et sic dicitur id esse remanere in reatu.

Pro eadem sententia referri solent Durand. in 2.º dist. 42. q. 3. n. 4 et in 4.º dist. 14 q. 5. ad 2.um Gab. ibid. q. 1.ª art. 1.º Almai. dist. 19. q. 1.ª art. 1.º Joan. de Medina codice de poenitentia tr. 1.º q. 7. sed quidam hi auctores videantur expresse hanc sententiam sequi non tamen eam omnino tenere. Durandus enim sequitur Durand. in 3.º dist. 19 q. 1.ª n. 7. dicit maculam peccati mortalis esse carentiam gratiae, nec id negat in aliis relationis relatione. Praeterea Joan. a Medina in illa q. 7 § 3.ª Summum contra militat ratio, impugnat priorem sententiam Scoti. Itaque ibi post pauca expressis suam sententiam videatur eam eligere explicans quid sit delere peccatum ait ideo deleri quia non amplius ordinatur ad poenam sed quod tamen postea post § nostro est sic ait quomodo non dici esse habitualiter in peccato eo quod est ad poenam ordinatus.

3.ª Sententia asserit maculam peccati consistere in privatione nitoris seu decoris pulchritudinis ex peccato actuali relictae. Haec sententia est communis ex D. Tho. 1.2. q. 86. art. 1.º et 2.º ubi Caiet. Conradus Medina Bal. disp. 6. q. 16. punct. 1. Scotus in 4.

q. 15. c. 1. art. 2. longe post medium pag.a 359 verba ad hoc — Quaestio
Dubitat vir auctor dictis sententia. 2° dissentio quaestio ille nitor seu pulchritudo
uniusque peccati et peccato actuali relicta constituant maculam peccati. nempe an haec ma-
cula sit rectitudinis actualis peccati, habitualis moralis quae manens post actum
peccati an vero sit peccatum quoddam habituale, et aliqui dicunt maculas obtinere in
primum partem alii in posteriorem, alii vero in utraque —.

4a sententia docet maculam peccati seu habitualem peccatum esse ipsum peccatum
actuale moraliter perseverans quousque non est condonatum atque hanc dicunt esse moralem ha-
bitualem aversionem a Deo et ad bonum commutabile conversionem, quae durat moraliter
post actum peccati. ita Joan. a Medina codice de poenitentia tit. 1. c. 7. § quid sit
Ubi ait transeunte actu peccati nil relinquit in peccatore praeter eius aut proprium
reatum unde dicitur fratre esse in peccato. Sed homini esse in peccato duo dicit: scilicet pec-
casse et ipsum non esse a Deo condonatum. Contra lib. 1. Cuest. c. 10 pag. 6. communis
non longe a fine. § 2um malum. Zum. 1a 2ae c. 86. art. 2. disp. un. a. 4. et v
ex his. Bas. ibid. disp. 129 cap. 4 et 5. quis dicat in macula peccati includi etc

Disp. 1.a V. 3 Omnes operat.es creata Xpi Dni semper fuerint et sint modo meritoriæ

Conclusio certa e Sentia Thom. cum Magro in 3 d. 18. et cum D. Thoma Sic in Xpo Dno qtus homo erat fuisse operat.es meritorias. e q. sermo de merito proprio, quod di de regno et vre quod in Xpo Dno qtus ho e fi. vij ... ad proprium meritum de regno, q. sunt operat.es meritorias ... vi certa. ans pt. in primis em ex parte psonæ merentis requirunt tres cond.es 1.a quod saltem aliqd sui sit viatoris illo apud quem meret. 2.a ut habeat statum viatoris. 3.a ut sit psona grata Deo. Deinde ex parte Dei requiritur promissio qua vollint ... bonis sufficientem ... ad illud. Denique ex parte ipsius operis meritorij requir. bonitas, libertas et quod ... in ... supernales saltem virtualr relatus ad finem supernalem medio aliquo actu supernali ... Has autem cond.es in Xpo D. reperiri manifestum e. nam ipse secundum humanitatem qua exercebat op.a meritoria inferior erat Deo apud quem merebat. Habebat etiam statum viatoris simul cum felicitate comprehensoris, nec defuit illi perfecta sanctitas et gratitudo ut pt. ex dictis superioribus. Deinde ex parte Dei non defuit promissio q. ut sic videmus Deus promisit remissionem peccatorum et dona gratiæ si Xpus Dnus pro nobis pateret et cum certum sit promissionem sane factam fuisse filijs adoptiuis ut ostendi solet in ma de gratia indubitatum esse debet factam fuisse Xpo Dno filio nali. Denique elicuit Xpus Dnus elicuit op.a bona libera et supernalia ut pt ex dictis sic huius mo. alibi et nales sine dubio retulit ad finem supernalem medijs actibus supernalibus cum id sit maior perfectio et quo in sanctis Viris plerumque reperiatur

1.a diff.as an Xpus Dnus meruerit in 1.o instanti suæ concept.s. Alex. 3. p. q. 16. Alber. apud Cabza. in 3.o d. 18. negat meruisse in illo instanti et D. Bon. art. 1. hoc esse facilius et magis ... et Dur. q. 2. art. 2. problematice deffendit.

V.a tri Sentia e in illo 1.o instanti et momento conceptionis meruisse ut recte asserit D. Th. infra q. 34. art. 3. et in 3. d. 18. q. 1.a art. 3. Gab. q. vn.a Argen art. 5. c. 5. ... quia in illo instanti elicuit Xpus actus bonos liberos et supernales nec villa expectata annunciatione ... illis defuit ad meritum. Ctra cum in illo 1.o instanti

Fuerit ofectiss.^us sitq duz Viat.^us et scias insultas q^m exercere no fuit

indefendenter aiorpore. ppo fuerit o primo nō sba supnalia qsq libere

amplecteret nulla nō ē ds q^m neget ita factū fuisse. max^e in angelis in

creationis instanti sueunt absq meritorias et idez de B. Virgine sit ppā.

2^a Diff.^as dni duraverint in xpo Dno. operat meritoria. Et imprimis

Ut ab omnibus itans id suppone v.s. semp intra ... semp meruisse

Xpm excepto i.^o instanti ... quod ... ex ... infra c. 3 q. art 2. s. ...

... Xpi Dni ptinuisse numqm sro cesare ab actibus benis ... nessis

... libens. et cum sicut ... actus ... semp ... in vi

... quin semp bonos motus liberi arbitrij exercuisset semp ... sit ...

... facile intelligi possit in xpo semp cum fuit in ... quoddam motu.

Deinde post instans mortis suae nihil meruit amplius. ita colligit ex

cui doct.^a D. Thom. ... ad meritū reqr ... viatoris ... post

mortem iam n erat xps in statu viatoris q iam n merebat. ex quo fit ...

in ipsomet instanti mortis nihil meruisse ut ... s. ... q mors ...

p. i.^m n esse sous vivi ut ... in ... unde i.^m instans mortis ē i.^m n esse ...

tunc vere di iam n esse. ... ineo met instanti in quo res incipit p. i.^m esse

vere dicatur existit, ita ineo quo res desinit p. i.^m n esse vere dicatur n ...

xps d dns in instanti mortis suae vere iam n erat ... vivus q in instanti

mortis n erat viator neq merebat. ... xps ... erat viator q. vivebat

in carni mortali. q ... xps sua morte nos redemisse et reserasse ianuas

coelestis meruisse ... ē id meruisse in instanti suae mortis ... in tempore

praecedenti in quo voluit mortem subire nam ... volunt ... mors meruit

sic etz vulnus lancea inflictus xpo dno post mortem n fuit meritorium nisi q

vivebat libere acceptavit vulnus illud postea infligendum —.

3.^a diff.^as ē. An xps dns meruit p actum amoris supnalis quo Deum diligebat

ro dubitandi ē q^a amor quo beatus diligit Deum ē ness.^s ut di ... de beatitud.

et nullus actus ness.^s ē meritorius q amor quo xps ut ... beatus diligebat Deum

n erat meritorius —.

1.^a Sentia negat xpm meruisse p actum amoris. ita ... D. ...

Ber.^d in 3. d.^t 18. — 2.^a Sentia ab.^e affirmat xpm meruisse p actum charit.

ita Mag.^r in 3. d.^t 18. Alij apud ... c. i.^a cum probabile ... Scotus

c. vn.^a ad 2^m —

3.ª Sent.a media duplicem actum charit.is distinguit unum qui sequatur vis.em beatam et hunc ait esse ness.um ac proinde inmeritorium, alterum qui sequatur sciam infusam et hunc esse liberum et meritorium. ita vi sentiunt D. T. art. 3 ad 1.m dicens n. meruisse Xpm D. per charit.m qua erat comprehensor sed qua viator, Clavius Ferr. 3. d. 19, cap. 32. ubi refert Tap. Sua 3. p. d. 39 sect. 2. Val.a q. 19 p.o 2.o

1.a pars supponit mo ex ma. de beatit.e ubi ostendit volunt.m beat. ness.o ferri ad amandum Deum qui per vis.m beatam illi proponit. unde cum aia. Xpi haberet sciam beatam ness.o eliciebat actum amoris qui proinde n. potuit esse meritorius. — 2.a pars probatur quia per sciam infusam cognovit Xpus Dnus abstractive Deum et n. intuitive ut sup.a deduxi. [illegible] Rex vi huius sciae sic proponebat voluntati Xpi Dni. bonitas diu.a abstractive sed diu.a bonitas n. ferat ness.o volunt.m creatam nisi ut intuitive agnoscit per sciam beatam ergo ex vi huius sciae poterat eam bonum amare libere ac proinde mereri. et etiam poterat. ita fruebatur ne illi deficeret hoc max.m meritum charit.is et hac operatio eius perfecta —

Dices. ille qui hct sciam beatam aqua ferret ad amandum Deum n. potest a scia infusa ferri ad amorem Dei et male distinguunt isti duo amores unus ness.o alter liber — ans probatur 1.o in presentia vehementioris cogni.is n. movet volunt.m minus perfecta cog.o eiusdem obi. v.g. si aliquis perfectam amorem dilectis sola aio relat.e virtutis fidei haec postea illum videret et amaret illum dilectis alioquin intuitiua. ergo sic in Xpo cum hct sciam intuitiuam hoc é beatam et abstractiua, hoc é, infusam — 2.o probatur illi duo amores sunt eiusd. spi. sed ineodem habitu n. possunt esse simul duo actus eiusd. spi. ergo [illegible] —

Resp. neg.do ans et ad prob.m negatur assumptum quod nullum incommodum é virtute illius duplicis cog.is simul moveri volunt.m etiam si a perfectiori magis moveatur — ad 2.am respondeo maiorem distinguo min. quod actus eiusdem spi. n. possit esse simul ineodem habitu si solo no distinguantur quo at hct intra eamd. spem aliquam diversitatem male bene possunt esse simul ut in 2.o m.e dr. sic cum actus fidei practicus et actus fidei speculatiuus possunt esse simul in intellectu licet n. sunt eiusd. spi differunt tamen plus quam duo actus speculatiui eiusd. obi.

Notandum quod lt libertas et ness.tas nihil intrinsecum addant actibus volunt.is ut alij probabiliter sentiunt) ideo hinc dicitur repetiui in volunt.e Xpi D. amorem liberum et ness.um n. ut duo accidentia realiter distincta sed ut duas partes realiter distinctas eiusd. amoris, quarum una responderet sciae beatae, altera sciae infusae. — constat enim ex ibo citato me.e in venire posse duas partes eiusd. accidentis unitas, eiusdem spi. et sunt eiusd. spi.

Unde constat vis.em beatam alios act.es quae n. fuerunt dicibiles meritorie ut sunt actus ness.o esse id é defectu libertatis —

Disp. 2.a quas sibi meruerit Xpus Dnus, aut mereri potuerit —

Disp. —

Sect. 1a statuit Xpm Dm non meruisse suam incarnationem

Dico est Xpus D. non meruit suam incarnationem. id est, unionem suae humanitatis ad verbum ita D. Tho. 3. p. q. 2. Caiet. et Med. ubi Sua. d p. 10. sect. 3. et 4. ex antiquis Mag. Bin. 3. d. 4. Bon. Richar. apud Caribus. in 3. q. 4. Gab. q. 11. art. 1. dub. 3. ubi refert Scotus in 4. d. 2. q. 2. in fine Dur. in 3. d. 4. q. 4. neque est aliquis D. catholicus qui contrarium sentiat ita 1o. aut. D. Aug. qui lib. 3. in Enchi. cap. 36. inquit, quod natura humana in Xpo hominis meruit ut in unitatem personae unius filii Dei singulariter esset assumpta. unde natura humana tanta gratia nullis praecedentibus meritis sine dubio gratuita fideliter bene sobrie considerantibus sola Dei gratia evidenter ostendit. eamd. doct. habet lib. 7. de praedest. sanct. cap. 15. de dono perseverantiae cap. ult. et lib. 9. et 82. in Joan. ad finem. —.

2o. probatur ratione et in primis illas Xpi humanitatem non prius extitisse et deinde postea meruerit copulari divinae personae conjunctionis. ex ...6. ubi ostenditur simul productas fuisse et Verbo unitam. Deinde quia humanitas non meruit prius ... incomprehensibili ... quo creata est et verbo copulata. probatur 1o. quia principium meriti non cadit sub meritum ex lege communi ... illius, cum sit principium merendi, ut docet communis sententia. Nostris ... ma sequitur incarnatio est principium omnium meritorum Xpi ergo non cadit sub meritum Xpi. ... probatur quia opera Xpi sint suum valorem a persona cui humanitas est unita ... quia ... operationes ... significant a persona aliqui non habent valorem infinitum —. 2o. unio hypostatica ... ad opus ... humanitatis Xpi ... principium ... verbi ... operibus meritoriis quae semper ... supponere ... principium ... in ... esse ... talis unio non est collata propter merita —.

Unde fit multo minus meruit Xpus ... incarnationem meritis operibus quae fecit ... sequenti et in instanti suae ... nostras ... id ... conveniunt ... non ... de merito ... Dei ... quod D. ... unionem hypostaticam fuisse tributam Xpo sine meritis. ... cum quia ... unio hypostatica sit maxima omnium gratiarum debuit conferri ... gratis ac proinde sine ullo merito. ... denique quia meritum ... non ... sufficienter ... ea quae meremur cum ... dicto ad illa ... ad ... 1o. quia ... meritoria Xpi ... praecedere debeant gratia sanctificante et gratia sanctificans dimanet ... ab unione hypostatica ut ... et 7. non ... de ... meritorio illius ... meritum ... ut quod imperfectius non est ... Xpo —.

Ibi quia ... ad unionem hypostaticam ... simul ... ab illa dimanaverit ... Xpi meruerunt de ... —

Respondeo neg. 2o. cons. quia gratias esse dispositiones ... nihil aliud est quam meruisse humanitatem unitam verbo decorari gratia. ... non ... quod dimanet ab unione ut in naturis ... dimanat ... 1o. ... et ... merita ... exiguus valoris ... qui non ... esse in Xpo ... fuerunt infiniti valoris ... valor ... haberet ... si daret ... meritum —.

Dubium est virginem posse unquam an saltem de potentia absoluta potuerit Christus Dominus mereri suam incarnationem pro operibus quae fecerit in momento suae incarnationis sive postea. Suarez. to. 2. 3. p. 10. sect. 4. cum aliis magistris doctis affirmat. Eidem ego sentio. quia quod sic dicitur de possibilitate eadem est dicendum cum ea an saltem ipsa gratia cadere possit sub meritum Christi ex professo tractaturi in materia de gratia nihil hic addendum occurrit.

Alterum est. An Christus Dominus meruerit reliquas circumstantias incarnationis suae atque intelligimus nunc circumstantias. 1.^m est conservatio incarnationis. 2.um reproductio illius unionis quae in morte Domini destructa est. 3.^m quod Christus Dominus fuerit conceptus ex virgine virtute Spiritus Sancti annunciatus a Gabriele, declaratus pastoribus.

Respondeo quod ad 1.^m attinet cum Suarez supra sect. 4. asserit Christum Dominum conservationem meruisse. Doctrina opinio ut probatur. Tum quia dicitur alii negant Christum Dominum meruisse incarnationem non est distinctio. 1.º quia consecutio est conservatio. Tum quia prius meritum non cadit sub meritum quod incarnatio cum ut conservatio est prius meritum. quia Christus non fuit meritum in 1.º instanti incarnationis quam postea quam incarnatio quoad conservationem non cadit sub meritum Christi. Sic eum Dominum eas [illegible] comparas unionis hypostaticae quae denuo producebantur in Christo cum productione acquirebat novas [illegible] quia verbo Domini copulantur, eas gratis et non ex meritis Christi productas esse quia omnes illae continebant eandem gratiam unionis.

Quod ad 2.^m spectat credo illud factum fuisse ex meritis Christi quia sicut meruit suam gloriosam resurrectionem ita meruit reproductionem illius unionis quae in morte destructa fuit neque, id est mereri illam unionem hypostaticam [illegible] reproductionem illius quae in morte fuerat destructa ita ut sentire Suarez supra pag. 303. in fine. [illegible]

Circa 3.um punctum recte asserit ipse Suarez conceptionem ex virgine virtute Spiritus Sancti fuisse ex meritis Christi quia pertinet ad ipsam substantiam incarnationis quae in cludit humanitatis tali modo conceptam et verbo unitam. atque ita existimo docet Suarez Aquinatis [illegible] cap. 15. nec enim, inquit, retributa est Christo illa gratia conceptionis retributa ut aliquis ac non ordinis possent de tempore de virgine nasceretur. annunciationem vero Gabrielis per [illegible] beneficium virgini et ipsi angelo collatum recte potuit mereri Christus Dominus, qui virgini et angelis meruit omnem gratiam ut inferius dicemus.

Sect. 2.^a Utrum gloriam animae et gratiam cum aliis dotibus infusis

~ non cecidisse sub meritum Christi licet cadere potuerit ~

Dubium 2.º Christus non meruit esse gloriae animae. ita Divus Thomas art. 3. Bonaventura in 3. dist. 18. art. 2. q. 1.^a Durandus q. 2. Richardus art. 2. q. 1.^a Scotus q. un. q. sed vide Gabrielem in eadem q. 3.

R. 1. roe quod Deus [illegible] non cadit sub meritum id, quod praeintelligitur ipsi merito. Sed gloria essentialis animae Christi praeintelligitur merito Christi, ergo non cadit sub meritum Christi. Maior patet, quia praemium seu id quod cadit sub meritum est quidam [illegible] effectus meriti, ac proinde non debet esse prius, sed posterius sua causa, nempe merito, cum omnis causa sit prior suo effectu. Unde Aug. tr. 1. lib. de meritis [illegible] non potest inquit praemium praecedere merita. Minor probatur, quia lumen gloriae dimanabat ut proprietas ex unione hypostatica. Unde sit unio est prius natura quam opus meritorium Christi, ita erit prius lumen gloriae, quod unionem necessario comitatur, propterea lumen elicuit oratio simul, et necessario visio beata ab intellectu et amor a voluntate. Sed haec est tota gloria quam modo appellamus essentialem, ergo talis gloria intelligitur prior quam actus meritorius Christi.

Ex quo infertur confirmatio esse rationem D. Ba. et Dur. supra cc. Si enim Christus Dominus meruisset gloriam essentialem animae illam non habuisset ab instanti incarnationis. Sed melius fuit illam habuisse ab instanti quam illam non meruisse. Consequentia est certa, minor ratio probat ex [illegible] maior probatur quia meritum est prius tempore quam praemium. Unde si Christus habet in instanti sua incarnationis me ruisset gloriam tunc illam non haberet.

[illegible] quia Bal. reiicit istam rationem quia supponit unum falsum, prius nempe meritum debere esse prius tempore quam praemium, [illegible] refellitur. 1. quia mercenarius solet recipere mercedem anticipatam solutione antequam laboret. 2. quia gratia data est antiquis Patribus et angelis propter merita Christi multo post futura. 3. quia in illo met instanti in quo meretur augmentum gratiae solet illi infundi a Deo.

Nihilominus ratio D. Ba. confirmata est. Neque diversa ab ea quam prius nos formavimus, non enim ostendit Dur. [illegible] de ratione cuiuscumque meriti esse ut prius existat quam praemium tempore. Solum accommodare [illegible] de gratia [illegible] 5. de anima gloria, quae eo ipso quod in Christo Domino fuerit simul tempore cum merito deberet esse prius natura quam meritum, cum enim sit proprietas unionis hypostaticae, et unio ipsa erat prior natura quam meritum, etiam ipsa deberet esse prior [illegible] ut illam mereri oportebat non esse simul tempore [illegible] supponi rationem Christi prius tempore anteg[illegible] ut elicuerit opus meritorium illam sibi compararet [illegible] gloriam [illegible] contra [illegible] infra.

Ad [illegible] patet ad 3m argumentum. Et enim augmentum gratiae solet cuilibet conferri cum praemium illud praecedens [illegible] ad hoc est posterius natura quam meritum, quia omnis datur intuitu meriti, gloria autem animae cum aliunde deberetur Christo ratione unionis eo ipso quod fuerit simul tempore cum merito fuerat prior natura quam [illegible] cuius [illegible] propter [illegible] rationem autem cum omnis gloria et gratia conferri deberet intuitu meritorum Christi Domini, cuius adventus non debuit esse in mundi exordio oportuit a Deo conferri angelis et antiquis Patribus dona supernalia propter merita Christi futura, quae tamen non debent [illegible] in gloria animae Christi.

Ad 1.m dicendum ... collig. quod ipsum plurimum valere probari potuisse Xpm Dnm ex ipsa abs.ta merendi ... non fuisset intuitu meritorum quae sunt in ... in directum vitae ... ut recte Rubion in 3. d. 18. q. 1 ... 2.

Sua cum alijs ... 40 ... respective probabile Mai. d. 18. q. 2. neque ... potuerimus dubitare qui diximus ... incarnationis cadere potuisse sub meritum cum id sit longe difficilius. addo in ipsa Xpm Dnm non meruisse ... non ... ut abs. meritum ... qui ... ostendunt ... solent hunc ordinem invertere ut ... .

Ex dictis ... quod ... abs.te potuerit Xpus mereri ... nec non ... repugnans ... non meruisse ut docet D. Th. ... Dur. ... in ead. quae precedenti ... suae ... abinstanti incarnationis ... vnionis hypostaticae dimanantes quae ... eius operi meritorio ... ipse ... sub meritum cadere non poterant.

Dicendum ... Almaino apud ... in 3. d. 18. q. 1. Baso. ... qui existimant Xpm Dnm meruisse ... quod probabile reputant Rubion Mai. ... Isai. 53. de Xpo Dno ... pro eo quod laboravit videbit et saturabitur ... ipso ... beatitudo ... laboris Xpi Dni ... ostendit ... ps. 44. dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem propterea unxit te Deus Deus tuus ... sanctificationem ... tua o Xpe ... Ioan. 10. ... propterea me diligit pater quia animam meam pono ... Xpo Dno ex meritis. Confirmatur ... D. Th. ... q. 34. art. 3. ... Xpm Dnm fuisse sanctificatum medijs actibus ... ex quo ... in Xpo Dno ... sanctificantis ... Xpi fuerunt ... meruerunt ... quam negavimus ... meritum ... quae erat in Xpo ... actus meritorius.

Ad 1.m testimonium ... Isaiae ... in premiam laboris Xpi Dni ... ipse videbat ... orbe ... ac ... saturet non ... beatus. 2.m testimonium explanare ... sanctificationem per unionem hypostaticam ut diximus ... illa vox ... non ... meritoriam ... sanctificata est humanitas ut diligeret iustitiam ... 3.m testimonium recte exponit ... sensus est in hoc ... pater ... placet me quod moriar ... ad ipsum ... Xpm fuisse ... sanctificatum ... sanctificatum ut ... instanti simul ... liberum quo potuerit mereri ... in ... hoc ... art.o

An Xpus Dnus meruerit actus suos liberos meritorios et aux[ilium] Dei ad illos requisita — Dico 1° non meruisse 1m actum meritorium nec aux[iliu]m quod ad illum requirebat q[uia] ante istum actum non supponebat aliquid meritum, neque ipse m[eritum] potuerat esse sui meritum neque per actus sequentes poterat de lege com[muni] illum mereri cum meritum debeat esse saltem na[tura] prius quam premium ut dictum est —.

Dico tandem veri similius videri non meruisse reliquos actus meritorios quia cum ipsi sint principia [illegible] talis merendi non est consentaneum eos cadere sub meritum. unde DD. [illegible] Christi meritum id non dant [illegible] gratiam [illegible] de merito [illegible] dicitur mereri aliquem ex suis actibus meritoriis —.

3° dicendum est probabilius Xpm Dnum non meruisse gratiam excitantem et adiuvantem quae requiritur ad actus meritorios quia in primis indigebat Xpus alia gratia excitante pro [illegible] naturales virtutes et scientias simul cum clara visione Dei et necessario amore quo [illegible] ad bene agendum [illegible] libere ut bene [illegible] sect. 4. [illegible] minat intellectus et inspirationes voluntatis. quod [illegible] nomen quae extendat ad extra bene ficia collata Samaritani Xpi v.g. quod [illegible] res ita disponeret ut eius [illegible] tali die foret [illegible] [illegible] ne non [illegible] cecidisse sub meritum illius cum nil [illegible] [illegible] cedat in [illegible] salvatoris gloriam — 3° si loquamur de gratia adiuvante [illegible] de concursu Dei ad actus ipsos meritorios Xpi [illegible] considerat in actu [illegible] ut debitum [illegible] apostolicae [illegible] illum non meruit — [illegible] consideratur in actu [illegible] et sic non est aliud quam ipsa productio actus meritorii seu ipse actus in fieri, cum [illegible] actus meritorius non [illegible] sub meritum Xpi [illegible] de [illegible] que [illegible] cum illo reputat — advertenter nos fuisse locutos de actibus internis Xpi. nam [illegible] externam operationes v.g. resuscitationis Lazari, iustificationis Magdalenae Xpus [illegible] meruit [illegible] in [illegible] requisitionem —.

Sect. 3. quod Xpus Dnus meruit sibi gloriam corporis et alia quae ad eius exaltationem pertinent —

Dico 3. Xpus Dnus meruit sibi gloriam corporis et cetera quae pertinebant ad exaltationem eius post mortem [illegible] D. Thom. art. 3. mag[ister] in 3. d. 18. [illegible] Vasq. art. 1. [illegible] Gab. [illegible] [illegible] ad Philipp. 2. humiliavit semet ipsum factus obediens usque ad mortem propter quod et Deus exaltavit illum et dedit illi nomen quod est super omne nomen. [illegible] idem affirmat [illegible] in cap. 5. Apocal. idem refert ex [illegible] [illegible] D. Thom. [illegible] Xpo Dno tribui [illegible] [illegible] est magis

gloriosius si aliunde nihil obstat sed magis gloriosum est habere aliquid ex merito, et si aliunde nihil obstat quominus ea quae diximus illi propter meritum conveniunt quam dicendum

min. probatur quia quod confert propter meritum habet quasi proprio labore. et dignitate. quam si ex alterius liberalitate. id autem habeti magis gloriosum est et in humanis multo magis aestimatur corona propter praeclarum facinus obtenta quam ex gratia concessa. Deinde nihil obstat quominus

Christus habet ex meritis gloriam corporis et exaltationem proprii nominis. licet haec omnia illi debeantur ratione unionis hypostaticae. ad hoc illa non fuit ab initio incarnationis, et quod non dum habet licet alio titulo debeatur

possit cadere sub meritum. bene potest eadem res vero titulo debitam conferri propter aliud de novo acquisitum

sicut gloria debetur ratione gratiae habitualis homini quin per actus intrinsecus adhuc illam meretur et

condigno per ipsorum actionem —

Addendum est cum dicimus Christum meruisse gloriam corporis et exaltationem proprii nominis, sub his verbis intelligi etiam impassibilitatem animae, quam ante mortem non habuit resurrectionis corporis dotibus gloriae. triumphum ascensionis iudiciariam potestatem et regalem quae creaturis, haec enim spectant ad exaltationem illius pertinent. et quas potestas quae creaturas semper habuit

Christus quasi in actu primo et sic non meruerit Christus, tamen exercitium eius et libertatem usus quem post resurrectionem habet, sicut etiam iudiciaria potestas illi debebat ratione unionis. et nihilominus meruit eius exercitium et maiestatem quia omnes iudicaturos ad veniet —

Disp. 3. utrum Christus Dominus meruerit angelis omnia dona supernaturalia praesertim gratiam et gloriam

Christum Dominum non meruisse angelis gratiam et gloriam docet D. Tho. in 3. d. 13. q. 2. art. 2 et q. 29 de verit. art. 6. ad 5m inquit angeli non sunt viatores quantum ad praemium essentiale et ideo quantum ad hoc nihil eis meruit Christus. Alex. in 3. p. q. 57. art. 6. in corp. et ad 1. dicit Christum ut homo non fore iudicem angelorum quoad essentiam gloriae et poenam, fore tamen iudicem et quoad eius meritum

gloriam acquisissent huius sententiae D. Bon. in 3. d. 13. et multi iuniores alii maior. maior. —

Probatur auctoritate et ratione. Dicitur parabola enim pastoris qui relinquit 99 oves ut unam perditam quaerat intelligi a Sanctis de Christo Domino, qui non habuit curam angelorum acquirendo illis dona gratiae et gloriae. Deinde ad Hebr. 2. inquit qui sanctificat et qui sanctificantur ex uno omnes propter quam causam non veretur fratres eos vocare, dicens nunciabo nomen tuum fratribus meis. et ecce ego et pueri mei, quos dedit mihi Deus. quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini et ipse quoque participavit eisdem. ubi Apostolus asserit tantum sanctificatos quam Christum sanctificat, debere esse eiusdem naturae. id enim per alegorias exigit esse ex uno omnes. unde sanctificatos appellat fratres suos et ipsum Christum ait habuisse carnem et sanguinem ut in sanctificatos

sitis esset solis, quos sanctificaturus advenerat, cum q angeli secundum nos longe diversam ab sua, cum Deus factus sit solum homo non angelus vel perfecto angelus non fuisse per Xpm sanctificatos ac proinde nec eius meritis gratiam vel gloriam accepisse —

Conf. 2a Sancti PP. cum ex professo disputent de Xpi Dni merito et excellentia non meminerunt de gratia vel gloria angelorum, qui existimaverunt Xpm non meruisse angelis pro tuenda. nam si meruisset, cum id cedat maxime in Salvatoris honorem, Patres minime tacuissent sicut vero tacuerunt. imo D. Ambr. in ps. 118. serm. 10. exponens illa verba: manus tuae Dne fecerunt me. satis innuit Xpm non meruisse angelorum sanctificationem —.

Conf. 3o ratione. si Xpus Dnus meruisset angelis gratiam vel gloriam vel pro illis fuisset passus et mortuus. cons. est falsum, q probatur. sequela cum minori prob. quia meritum Xpi Dni passione et morte consummatum est, reliqua ejus vita actiones erant [illegible] dependentes a morte ut a complemento sine quo non haberent efficacitatem merendi. unde sicut dogma angelis meruit sua vita, morte meruit q pro illis mortuus et passus est. hoc est falsum. 2a aperte Bernar. stat sic 1a loco mox cit. loquendo ss. gratia nostra et non angelorum pretio debet sanguinis mortis Xpi —.

Conf. 1o. si Dnus vel mortuus fuisset pro angelis vel illos redemisset et Xpus non diceretur redemptor angelorum sed — Conf. 2o. si Xpus Dnus meruisset angelis gloriam illam non haberent sicut neque habuerunt antiqui PP. qui in limbo detinebantur eo quod non nisi per merita Xpi erant gloriam accepturi. cum q certum sit gloriam fuisse collatam angelis ante incarnationem illa non fuit ex meritis Xpi —.

Dico Xpm Dnm meruisse angelis gratiam et gloriam ita D. Tho. in c. 1. Joan. de plenitudine ejus nos omnes accepimus. dicens inquit apostoli [illegible] et angeli. Propterea et ista plenitudo gratiae, quae est in Xpo est causa omnium gratiarum quae sunt in omnibus intellectualibus creaturis. Unde non mutavit sententiam D. Thomas quam sequuntur fuerat in lib. sententiarum et in dispositione quae est minoris auctoritatis quam commentarii in Joan. et non fallor si videatur aetate Sancti Thomae scripsisse. Caeterum quod additur est ex 3. p. non urget quod sic videtur D. Tho. non esse indicandos angelos quoad primum effectum. qui aliud indicium consummatum fuit ante incarnationem idem enim dicit de hominibus quoad id enim in quo indicantur ante incarnationem. l. ante gratiam indicium ut patet ex illa q. art. 4 ad 3m. et art. 5. cum tamen certum sit illis hominibus conferri gloriam per Xpi meritum. D. Thom. sequuntur Caiet. fra Bigneus in institutionibus cap. 20. Valentia. 3. p. [illegible] 2. Suar. disp. 42. sect. 1a Salmer. to. 13. disp. 40. in epist. ad Rom. [illegible] dixi quod Xpi merita profuerunt angelis non primum redemptor sed mediator —.

Probatur 1o auct. PP. Cirill. Alexandrinus tomi 1. in Leviticum ad medium ait,

n[on] sit operantibus. D. per fortius probatur e[st] dictum; ex ipso D. Thoma ipse d[ict]a asserit & in lib. 5.
in Isaiam declarans illud cap. 54. Lauda sterilis &c. ait omnem iustificandi pr[o]p[ri]e qualem
tam in angelis q[ua]m in homi[ni]bus fuisse per Christum. D. Greg. lib. 1. super expositio. in lib. Regum
cap. 2. in ea verba: non est alius extra te. d[ic]tum expresse asserit expressis verbis D. Bernar.
serm. 22. in cantica. id[eo] ostendit

2o. prob. quia quod convenit dignitati Christi Domini & aliunde n[on] obstat concedendum e[st]. Sed
meruisse angelis gratiam hujusmodi pertinet ad illius dignitatem & aliunde nihil obstat. Ergo cum
hoc fuerit aut[em] sedi[?] p[ro]b[abi]lit[er]. concedendum e[st] m[inor]. prob[atur]. ex infinita dignitate Christi & immenso
valore operum eius q[uae] enim in ipso s[unt] omnes thesauri Dei ut docet Apostolus q[ui]d mirum e[st] si ex illis
effluant omnia gratiarum gratia in quos effluxu nullum e[st] inconveniens. min. prob. si aliquid obstaret
esset quod gratia hujusmodi fuisset data angelis ante adventum Christi, id n[on] obstat ut declaratum e[st] in
art. 3. d[ub]. 1. [?] 3. verba

Confirm. q[uia] Christus D[ominus] ut h[ic] fuit & est caput angelorum. Sed ad rat[ionem] capitis spectat &,
merui mag[is] p[er]tinet influere in membra vitam spiritualem, qua in gratia hujusmodi consistit q[uia] Christus
influit in angelos gratiam hujusmodi ~ Confirm. 2o. quia dona supernaturalia collata hominibus sunt valde
exigua, comparat[ione] laboris meritorum Christi D[omi]ni, n[on] e[st] credibile excepta fuisse dona supernaturalia angelorum.
ut nimirum n[on] esset forma illorum meritorum cum facilimo negotio esse p[ro]b[a]b[i]l[e] erunt. unde concludit
dona autem angelis collata una & illorum p[er]tinent fuisse ex meritis Christi.

Ad 1m. arg. Resp. quod Deus reliquerit ang[el]os n[on] significari illos nil meruisse
Sed s[ol]u[m] n[on] ita curasse illorum salutem assumendo naturam angelicam, ut assumpsit suam significando
& vertendo argumenta miracula edendo ad ang[el]os salvandos ut ad homines ~ de loco ep[isto]lae ad Hebraeos
mala[?] & verbis tamen D[ictu]m dicit Secundo verbis tamen n[on] Resp. Apostolum ibi n[on] agere de gratiis sanctificat[io]nis
sed de illa quae adveniebat h[ic] et remissionis peccatorum. & inde ait potuisse Christum D[omi]n[u]m esse eidem n[atur]ae
cum hominibus quos hoc modo sanctificaturus erat ac proinde ipsos esse fratres ejus & ipsum esse hominem
baptizatum. ut ipsi erant ut ostenderunt sic[?] oportuisse assumi naturam suam potius quam aliam. ita ut
Apostolus n[on] negat ang[el]os n[on] fuisse sanctificatos p[ro]p[te]r merita Christi Sed n[on] fuisse sanctificatos ut homines
quod illi a peccatis liberavit. angeli vero n[on] ita quia nullum peccatum eis remissum e[st] ~ ad 3m.
in primis aliqui D[octore]s id agnoscunt, alii v[er]o n[on] docuerunt n[on] quod id falsum reputarent
Sed q[ui]a

Ad 2m. Resp. neg[an]do aliter etiam & Scoto. in cap. 2. ad Heb. concedat Christum
p[ro] omnibus mortuum esse. [?] q[uia] & Christus suam passionem & mortem meruerit ang[el]i gratiam hujusmodi ad haec
passio aut necess[ita]s patiendi & moriendi n[on] sit orta ex eo quod ang[el]i meritum erat sed ex h[omi]n[u]m
passio aut[em] ex his Christus passus & mortuus
pro s[olo]s [?] Christus n[on] pateret & venisset ad merendum. q[uia] h[ic] ex his Christus pa[ss]us & mortuus
e[st] p[ro] angelis dicebat eos fuisse causam seu necess[ita]tis patiendi & moriendi n[on] e[st] concedendum sancti

tr. Bernardo qui l. in illo serm.e 22. in cantica reddit ang.os fuisse redemptos quatenus tr.
redendus n.e ut notat Suar. n.o sect. 2. quod redemptio quae significat l. libertatem a pena
iam statuta. Et hoc n. fuit in angelis bonis, in malis v.o fuit quia perseverat semper.
2.e Accipit redemptio liberat.s a culpa n. quidem statuta sed cui aliqua erat connexio ex suo
recept.l. nisi id divinitus impediret. quo pacto B. Virgo fuit redempta quod et n. ...
tet originale erat in illis connexio ex vi recept.is quod omnium ab Adamo justificatione p. semi-
nalem rationem descendebat, angeli v.o boni n. fuerunt hoc modo. Et ideo n. s. redempti. quod S.
aliquis dixit caelestia fuisse pacificata p. Christum n.e. sensus ang.os fuisse redemptos sed
hoc est impletas fuisse sedes angelorum quas daemones amiserunt.

Ad 2.m v.o dico angelos p. n. fuisse detentos in limbo quia propter merita Christi accep-
turi erant gloriam sed quod in penas angelis per fuerat hominibus clausa ianua caelestis quae
n. nisi morte Christi aperienda erat. Sed alia ratio n. sed locum in angelis. Et ideo statim beatitudi-
nem consequuti s.

Dissp. 4.a V.r Christus meruit gratiam et dona collata primis parentibus
in statu innocentiae.

Negant Almai. maior et alii recent. adducti quod pecc. sed quae asserunt verae et
satis colligit ex doct.a dicta quod nullo merito propterea sicut quod meruerunt ang.i quoniam quod
meruerunt primis parentibus qui erant eiusdem. n.o cum Christo quam ang.is meruit quod R.

Confir. quod Christus fuit caput n. minus Adami quam angelorum sed n. minus meruit Adamo,
quam quam angelis. vide merito tuent doc.s sane assert.s qui variis locis asserunt Christum
venturum esse etiam si Adamus n. peccaret.

Dissp.o 5.a V.m Christus d.nus meruerit omnia aux.a gratia et dona quae post
lapsum Adami contulerunt.

Int catholicos d.es existimarunt n. nulli, n. omnia aux.a gratia conferri hominibus intuitu meritorum
Christi. sed post fidem, aliasque dispositiones quibus homines ad gratiam praeparant et gratiam antecedunt
aliunde ex div.a liberalitate provenire. ita Caj. in 3. p. 1. a. 1. c. vr.a Herr. 4. q.a 4. cap.
55. Oviedo de capitibus et redemp.e tr. 4. cap. 2. q. 3. memb. 3. ait n. esse ex meritis
Christi d.ni quod iste potius quam ille credat v. baptizet.

V.m tamen est omnia dona et aux.a gratia collata, et conferenda hominibus post lapsum Adami esse
ex meritis Christi d.ni. ita Bec. lib. 4 in Iud. Bal.a c. 19. p.o 4. aliis s. e.
minimi valde sentias doctos primis omnibus. Suarez d. 41. et alii recentiores. ex

antiquis nō vix ē aliquis qui sane asseverat esse in grali. doctr. ut p3. in 3. d. 13. exponit ex D. Tho. qui hic art. 3. c. 13. agnoscat gratiā influxū xpi dni in hoies etiā in illos qui solū fidem hent. & c. 7. art. 9. & 11. ait gratiā fuisse collatā xpo dno ut viā prio extendendi se ad oēs, quæ essē & c. 29. Aventu. art. 7. tribuit xpi dni merito gratiā quæ cōfert in sacramentis & multa aux.a ad resistendum tentat.bus. De ad 2m. tribuit idem merito nō so quod possimus salvari sed quod efficaciter salvemur prædestinati.

Post tempus 11. & 2. Pauli ad Ephes. i. benedictus deus & pater dni nri Jesu Xpi qui benedixit nobis in oi benedictione spirituali in cœlestibus in xpo, ubi D. Chris. ubi hom. i. 5. nos accepisse per xpm dni. benedictionē spiritualē & cœlestem longe perinde nobiliorem terrena benedictione populi iudaici. cum atq. ad hanc benedictionē spectent oia dona gratiæ certe per xpm dnm cōferantur. unde comentarius tributus a D. Amb. ibi ait, de donum gratiæ in xpo esse. & errare eum, qui se existimat a deo benedici sine xpo. —.

Consequ. qd xps dnus meruit quod post xpm postulamus sed oia dona supernalia post xpm postulamus sunt uis est minima. Si. i. ista non ē evidens. min. pr. ex oi consuetudine ecclesiæ quæ oem fere orationē. concludit illis verbis per dnm nrm Jesum xpm. mai. pr. qd petere aliquid per xpm non ē so petere per orationē qua mō orat in cœlo pro nobis / tum qa doctores Tho. negant xpm orare in cœlo pro nobis & in minus verum sit / tum nō qd si mō orat ut impetrat id, quod meruit dum nobis cū degeret in terris petere per xpm ē postulare intuitu meritorum eius —.

Dices ab eccla postulari bona nalia ut plubes salus. & alia quæ xps non meruit.

Resp. bona nalia quæ iuvant ad finē nalē non postulari ab eccla. quæ ut iuvant ad supnalē postulari & hic cadere sub meritis xpi. i. nō mō n, sed alii iusti meruerunt spualia bona postulari. & hic sane quæ quæ ducunt ad æternam felicitatem illa meruit xps. & meruerunt sancti. & sane multa sunt oia nalia quæ ad finem prædestinati. sunt magni momenti ut tales resolvo. mais in alii spiritu. iusti refferri se hent in xpm ⟶

2o. prob. descendendo ad oia particularia dona. i. eum meruisse gloriā hominibus & de fide. ad Heb. 5. factus ē obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. & cap. 9. per propriū sanguinem introivit semel in sancta æterna redemptione inventa. deinde nō minus certum ē meruisse iustificationē per quā fiat remissio peccatorum mortalium & reconciliatio ad deum. ad Heb. 9. semel oblatus ē ad multorum ex hauriēda peccata. 2a ad Cor. 5. erat Deus in xpo mundum reconcilians sibi. ad Titum. 3. iustificati gratiā ipsius. Apoc. i. lavit nos a peccatis nris in suo sanguine —.

3o. quod meruit nobis fidem et spem atq. dispositiones præviæ ad remissionē peccatorum ordinarias a Deo. rei pro illo. ad Philip. i. vobis datum ē pro xpo nō so ut in eum credatis sed etiam ut pro illo patiamini & ad Heb. 12. aspicientes in auctorem fidei & consumatorem Jesum. Trid. sess. 6. cap. 5. ipsius iustificationis exordium in adultis a Deo per xpm Jesum præveniente gratia

et cap. 7. p xpm infundi fidem, spem et charit.^om — 4.° meruisse augm. gr.^ae seu iustificat.^is constat ex eod. Trid. cap. 16. unde Ap.^s cap. 4. ad Ephes. veritatem autem facientes in charit.^e crescamus in illa p omnia quae est caput Chr.^s — 5.° post quas gr.^as datas meruisse homib. et Chr.^s xp.^s ut docere Ap.^s ibid. dicens uni cuiq. n.^ra data e gr.^a sm mensuram donat.^is xpi et ipse dedit quosdam Ap.^os quosdam atq. prop.^s et c.^a — 6. nemo negare pot meruisse xp.^m huj electis donum p severantiae cuj exitio potissimu pendeat salus qm xp.^s p meruit —

Ex q.^s tandem concludo meruisse xp.^m praedestinat.^s et electi.^s illos qui vitam aeternam consequuturi. Pa. quod ut expresse sententiae D. Tho. infra q. 24. art. 4. Vega li.^a et Sua. dis. 42. ait hanc sententiam nunc esse receptiss.^s Prob. ex Ap.^o ad Ephes. elegit nos ante mundi constitut.^s ubi Chrisost. p quem benedixit nobis p illum et elegit nos et infra idem Ap.^s praedestinavit nos in adopt.^s filiorum p Jesum xpm —

Ut probet gr.^a q.^s dicimus xpm dn meruisse nostram praedestinat.^s n.^e sensus meruisse directe et im.^te ipsum actum aeternum dei q.^d cum n cadit sub meritum p prie sed meruisse des eff.^us praedestinat.^is roe quorum dr indirecte meruisse actum dei, sicut dicimus nos mereri glam indirecte et c. id est in obliquo merent quod Deus velit illam conferre. sed n.^a n asserimus me relegica ista meruit etc. p. media praedestinat.^is et bona spiritualia que conducunt ad finem supernalem s. beatitud.^s..

Obj. 1.° 1.^a gr.^a et alia dona quae iustificat.^s antecedere possunt conferunt homib. gratis p xp.^s illa n meruit pt. coa quod dat ex meritis confert ex iustitia

R.^o haec dona considerari dupl. 1.° ut tribuuntur nobis attento eo, quod ex p. nra concurrit ad ea dona accipienda et hic conferunt gratis — 2.° ut conferunt intuitu xpi et sic n dant gratis sed ex rigorosa iustitia.

Obj. 2.° si ro iam iustificatus meret aug.^m gr.^ae et gl.^ae satisfacit etiam ad aequalitatem pro aliq.^s culpis saltem venialib. et p poena temporali mortalibus p haec ea n dant p meritum xpi dni. q.^d superflua esset duplex causa meritoria cum una sufficiat. —

R.^o in his omnib. esse aliq.^d quod tribuendum est meritis xpi. et n derogat meritis iustorum, 1.^m enim p meritum xpi dni dant nobis aux.^a sufficientia ad actus meritorios et satisfactorios. 2.° ad meritum nece.^e est promissio dei et pactum quo se obligat ad tribuendam mercedem et hoc pactum n meremur nos sed meruit xp.^s. similiter op.^a quae satisfacimus ad satisfaciendum p culpis poterat Deus acceptare p alias intes sed hic n, satisfecimus, q.^d quod Deus acceptet op.^a nra in satisfact.^s ex p meritum xpi et demum p xpm dat nobis plus gr.^ae et gl.^ae qm operib. debet. p mereri enim ultra condignum ut d. s.^a ..

Oby. 3°. n. oes hoes iustificant ... gl. conveniunt q. xps n. onbs meruit gra ... dicebat Xps meruisse onbs quoad sufficientiam et ideo onbs dari aux. q. iusti et salvi esse possint. n. atq meruit quoad efficaciam nisi illis qui ex facto pererunt redemptio q. bene utunt. his aux. ...

D. 1a q. hic bonus usus pendet ab hoi libert. q. dat ... merita xpi — Dico. ut nemo consentiat Deo vocante et in adulta etate iustificet ... propria libert. ut fides docet adhuc atq ex meritis xpi provenit quod vocent ... digno mo Deus ... illos ... consentiret. —

Oby. 4. ... dici. quid. ex mera gratuita volunt. Dei proveniens q. n. ex meritis xpi dni ans pr ex ... ad Ephes. 1. nos certe vocati sumus predestinati sm propositum eius qui operat oia sm consilium volunt. sue ... ... q. ... merita xpi dni efficere hoes predestinati redduntur ad volunt. suam xpi dni. quod si potius q. illi salvarent. n. e. atq credite max. hoc divini consilii sacram. ... dependisse ab sua volunt. —

Ds sine dubio fuisse hoc opus gratuitae volunt. Dei, sed hoc n. excludit merita salvatoris, nam p sua liberalissima volunt. statuit Deus istos hoes potius q. illos salvari q. voluit ... potius q. illis ... predestinandis aplicari a xpo dno merita sua. itaq n. e. suspendus Deus q. si indifferens ad istos aut illos predestinandos. et ideo istos potius elegisse q. voluntas sua xpi dni illis determinat applicando istis, et n. aliis merita sua. ... potius voluisse Deus istos et n. illos eligere volendo tn simul a xpo dno applicari illis sua merita ut ... illa eligerent. unde quod xps his potius q. illis aplicaverit atque sunt ex divi. volunt. qua hos et n. alios q. xpm elegit —

Adimus e dona et aux. gra xps dns meruit n. h. esse quae conferunt in lege gra. sed quae in lege nova et scriptura collata ss. ipse em eius hoium ... redemptor est.

Oby. gra collata fuit aliquibus p. antiquis ante adventum xpi q. n. potuit illam mereri de condigno pt. coa q. ad meritum de condigno reqt. Deus ex iustitia tenere conferre premium et hoc solus n. pot cadere in Deum nisi ipse id promiserit ... fuerit acceptata. sed Deus n. tenebat ex iustitia conferre gram antiquis p. cum n. dum fuisset xps dns ingressus ho, cui Deus id promitteret ... promissum acceptaret q. xps n. meruit illis ... gram ex condigno. —

R. ... ... nego ... ... n. q. illi antiqui certa promissio Deus remedium peti et dona qua intuitu xpi venturi ... oes fideles tunc credebant impleret et aliqui expliciti. sufficiebat atq ad ... ... quod Deus promisisset ... dona antiquis ... merita xpi qua certo Deus noverat esse futura et quod illa certa id acceptaverit et xps ut ho n. dum esset ...

meruisset. fuit enim caelesti dispensatione factum ut anticipata salute tribueretur antiquis Sanctis, id, quod postea Christus Dominus meriturus erat. Et quidem 3. quod illa promissio olim facta fuit, habetur Gen. 3. maledixit Deus serpenti illis verbis. inimicitias ponam inter te et mulierem et semen tuum, et semen illius, ipsa conteret caput tuum. quod de B. Virgine, cuius filius debellaturus erat daemones et proinde salvaturus fuerat redemptionis, quam hinc meliorem caelestem ominatur. aliqui intellexerunt nostri primi parentes. imo et habuerunt fidem abinitio ... misterij incarnationis futurae. ab initio cognoverunt omnia bona ipsi et suis quae per Christum provenire et idem angeli in caelo etiam primus cognoverunt. unde facile potuisse sane Dei legem et promissam accepisse ... et reliquis Sanctis quae sufficit ab patribus meritum Christi.

Disp. 6. Utrum Christus Dominus meruerit de premium possibile aut saltem infinitum. ubi an quidquid meruit quolibet actu meritorio meruit.

In primis certum est meruisse infinitam intensionem et aeternitatem ... beati. Et sane ex infinitudine ... non meruit Christus aliud premium per se infinitum quod nullus ... fuit, aut erit ... aliqua meruit, que per se ... ut v.g. dotes sui corporis gloriosi. ... infiniti valoris moralis. Ex quo ... nihil absolute infinitum ... promisisse Deus pro merito Christi. et verum est tamen fuisse valorem illorum meritorum ut propter ea potuerit Deus premium omnino infinitum. imo promittere omne possibile. eo modo quo illud possit poni a ... quam potuit mereri ut ... et plura sine ullo termino ponenti. quia id illius potest attingere excellentissimus valor verbi incarnati. quod non ita intelligendum est ut in tota collectione ... nullus non sit aliqua ... sufficiat premiari possint merita Christi. ... enim si alia ... incarnaret ... aequalia, aut plura ... quam Christus Dominus tribueret ipsi Christo ut ... aliquod ... equivalens meritis suis ... aliud posset tribuere esset ... abundans ... modo dicto. Denique advertendum non potuisse Christum plus mereri quam Deus potuerit premiare omnino ... maxime ... in premium ... Christi ... possent omnia ... ... meritum ... premium futurae ... proportio ... non ... merita ... ad premium ... possibilia ... ... aequare ... meritis Christi Domini. v.g. mutua incarnatio ... personarum. universa haec dota ... ex ... quod in ... statuimus nempe non omnia ... Christi esse ... valoris ... ... alia mai. ac proinde maius posse uni respondere quam alteri ... mai

dicerent aliquid quod sit praemium aequivalens meritis Christi Domini.

Ad 2. Respondetur ... vnebitur promittendum est in Christo fuisse plura merita quia non semper erat in exercitio eiusdem non actus liberi quo modo elliciebat vnum modo alterum modo huius virtutis modo alterius id enim est proprium naturae creatae libere agentis, ut scilicet non semper eundem non actum retineat.

Tertia quaestio est: An in actu meritorio meruerit quidquid aliis actibus meruit ita quod totum praemium respondeat singulis operibus.

Durandus in 3. distinctione 18. quaestione 3. ad 3. vi... sub dubio ... negative amplecti ... quae favet Magister sententiarum libro ... quia nostra redemptio per mortem Christi consumata est ... quia per opera praecedentia mortem non meruit redemptionem. 2º quia iustitia multiplicasset Christus actus meritorios.

Gabriel in 3. distinctione 18. quaestione vnica ait Christum Dominum in instanti meruisse quidquid postea meruit quod videtur dare supponere D. Thomas quaestione 34. articulo 3. ad 3m et quaestione 48. articulo 1 ad 2m et Suarez disputatione 4. sectione 4. ait sane esse iuxta theologos principia quia nihil praemium datum est propter meritum Christi quod non sit minus extimatum quam singula opera meritoria illius propter quidquid meruit per omnia opera meruit per singula.

Vtraque sententia vnebitur reconciliari potest si loquamur de merito in actu primo, idest, quod valorem quem habet quilibet actus Christi ad merendum quilibet enim actus eius meruit quidquid ex omnibus Christi operibus datur et dabitur quia ex dignitate personae Domini deriuatur infinitus valor moralis in singula opera. Si vero loquamur de merito in actu 2., idest, de operibus eius prout ex parte Christi offerentis et Dei acceptantis ordinabantur ad nostram salutem et hic ex omnibus actibus Christi meritoriis coalescere vnum integrum meritum per passionem et mortem completum. ita ut quidquid meruit, meruit in ad... quilibet actus per se passionem et morte. absque tamen non per omnes.

Haec doctrina D. Thomas ... ubi quia redemptio generis humani tribuit in scriptura passioni et morti Christi Apoc. 1. Lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. ad Heb. 9. per proprium sanguinem introiuit semel in sancta aeterna redemptione inventa. ex quo patet reliqua opera Christi sine passione et morte non meruisse redemptionem nostram et reliqua dona quia vero neque ... corporis ipsius Christi. ... aliud ... non enim oportuit Christum pati et ita intrare in gloriam suam; cum quo certum sit reliquos actus Christi fuisse meritorios dicendum est meritum quod liber passionis ... deberi et reliquis actibus meritoriis ita ut ex omnibus vnum completum meritum coalescat.

Explicat quod sibi meruerit B. Virgo

Dicimus B. Virginem non meruisse ex condigno dignitatem matris Dei, bene tamen ex congruo. ita D. Th. 3. p. q. 2. art. 11. ad 3. et Gab. putat sentire idem. D. Bonav. dicit ante annunciationem angeli meruisse virginem istam dignitatem de congruo. post annunciationem vero meruisse de condigno — Ratio prima probatur. ad meritum condigni requiritur quod Deus [illegible] aliquam promissionem in premium [illegible] operis meritorij sed non constat virgini promissam fuisse dignitatem [illegible] matris [illegible] eius operis quod sane dignitatem non meruit de condigno. Et de prima [illegible] [illegible] sibi [illegible] ostendunt fuisse digne dispositam ad tam munus quod vero [illegible] aliquam [illegible] proportionatam ad istam dignitatem —

Virginis quae respexit humilitatem ancillae suae. beatam me dicent omnes generationes. Secunda pars probatur. quia [illegible] ex contrario [illegible] quod de congruo meruit incarnationem. multo magis quam reliqui patres [illegible] Abraham [illegible] sua obedientia meruit de congruo quod ex eius prosapia Christus nasceretur multo potiori iure dicitur virginem meruisse de congruo quod in castissimis suis visceribus fieret incarnatio. Addendum est non meruisse de congruo suam personam aut electionem ad dignitatem matris Dei [illegible] nomine huius electionis intelligit universa series [illegible] auxiliorum [illegible] quibus virgo tantam sanctitatem obtinuit. Haec autem dispositio facta est gratis sed dispositio incarnationis [illegible] ordinata [illegible] beatitudinem. [illegible] dignitas matris [illegible] electionis [illegible] istam dignitatem non ita meruit ante annunciationem angeli —

Quo genere cultus adorari debeat B. Virgo. Angeli et sancti

Catholica doctrina est. Beatam Virginem sanctos et angelos adorari posse et debere. [illegible] aut et sanctorum reliquias et num. 22. Iosue. 5. angelus adoratur. 1. reg. 28. Saul etiam Samuelem adorans coluit. Trid. sess. 25. sanctorum imprimis martyrum et aliorum cum Christo viventium sancta corpora a fidelibus veneranda esse. videatur concil. Senonense. [illegible] 5. [illegible]

Probatur ratione. ipsa ratio naturae lumen dedit viris [illegible] excellentibus exhibendam esse adorationem seu venerationem. sed sancti sunt viri [illegible] excellentes quos singulariter diligit Deus. [illegible] [illegible] quod [illegible] cultu civili veneramur. nam in primis viri sancti dum nobiscum [illegible] poterant venerari [illegible] [illegible] aliquod factum fuisse. Dan. 2. et 3. reg. 17. deinde quod sancti iam defuncti sunt [illegible] reddit eos maiori veneratione dignos. [illegible] de fina sanctitate [illegible] quam [illegible] gloriae —

516

Notandum est cum D. Tho. 2a 2ae q. 103. esse quandam virtutem cuius gratia nomen est Dulia, per quam exhibemus cultum illis qui aliquam rationem habent nostri domini, unde quod servus veneratur dominum dicitur exhibere duliam. Dicitur vero ... nomine dulie designant ad hanc virtutem qua colimus sanctos propter eorum supernaturalem excellentiam. que differt a latria quia haec debet increatae excellentiae. dulia vero debet excellentiae supernaturali creatae. differt tamen ab ea que debetur hominibus quia haec est virtus naturalis illa supernaturalis.

Porro varij sunt gradus huius duliae. sanctos enim veneramur ... ob eximiam sanctitatem quam potissimum ... in abundantia gratia ... deinde adoramus ... propter excellentem gloriam quam ... adeptus ... B. virgo quae ... superat longe ... excellens ... sanctos adoratio quae illi defertur ob gratiam ... hyperdulia, id est, excellens dulia ... ad virtutem cum dulia que sanctis exhibetur ... gratia ... B. virginis ... est eiusdem speciei cum ... aliorum —. Notat autem Sua. to. 2. disp. 22. sect. 2 ... B. virginem ... adorari ... ob dignitatem matris dei quae ... includat ... ac proinde est ... quae maior est excellentissima dignitas quae cadunt in puram creaturam ... haec adoratio distinguitur ... a dulia propter excellentiam ... excellentia ... haec adoratio ... religio ... respicit increatam ... fundamentum ... est ... excellentiam dignitatis matris quae creata est ...

— Argumenta ... ab Haereticis obiecta.

Nonnulli haeretici negant sanctos adorandos, ... quorum more adducunt ... Matth. 4. cum daemon vellet adorari a Xpo exhiberi. his verbis repulsus est. vade satane scriptum est Dominum Deum tuum adorabis et illi soli servies. ... esse de adoratione latriae ... quam soli Deo debetur —. 2um. Esther. 13. cum Mardocheus nollet adorare Aman. timui (inquit) ne honorem Dei mei transferrem ad hominem ... ne quemquam adorarem excepto Deo meo — Rs ut ex ... refert ... lib. 1. ... 5. cap. 3. genuflexus ... et non tam esse exhiberi soli Deo ... ex magna causa ... exhiberi regibus ... illis ... habebat. noluit ... Mardocheus quotidie coram Aman exhibere ... nulla erat urgens ... id faciendi et frequenti ... indicaret ... se illum venerari ... —. 3m. Apoc. 19. angelus Ioani volenti illum adorare. vide, inquit, ne feceris conservus tuus sum Deum adora. Actorum 10. nolebat Petrus sibi exhiberi adorationem a Cornelio — Rs non enim fuit Ioannes ... adorare angelum ... Ioannem Xpo ... angelus voluit eo facto indicare quanti faceret ... Ioannem ... Petrus adorari ... celsitas ... Apostolus ... humilis ... honorem fugiebat —. ... ut modestus et humilis erat honorem fugiebat

V.3 Christus dominus possit praedestinatus praesertim ad dignitatem filii naturalis.

Dico 1. Christus dominus absolute dici potest praedestinatus ita D. Th. q. 24 art. 1. ubi conclusionem probat D. Tho. quia Deus ab aeterno praeordinavit ut per unionem hypostaticam in persona Verbi divinum esset homo et homo esset Deus, sed Christus dominus nihil aliud est quam Verbum incarnatum [illegible] qui simul est verus Deus, quia Deus ab aeterno praeordinavit ac praedestinavit [illegible] ergo Christus dici potest praedestinatus. Probatur ex D. Aug. lib. de praedestinatione sanctorum cap. 15. ubi ait: ipsum dominum gloriae inquantum homo factus est dei filius, praedestinatum esse dicimus. Probatur ratione naturali: praedestinatus est ad summam gratiam et gloriam; quod [illegible] est praedestinari. ergo.

Dico 2. Christus dominus inquantum homo dici potest praedestinatus ut sit filius Dei naturalis. D. Tho. art. 2. Probatur ita loquitur Apostolus ad Rom. 1. ubi de Christo agens ait qui factus est ei ex semine David secundum carnem, qui praedestinatus est filius Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Jesu Christi domini nostri, quem locum sequimur declarat D. Aug. et scholasticos qui nomen praedestinatus sumunt in sensu theologico et ita unico loco ex hoc dicat Apostolus Christum Dominum ut hominem praedestinatum fuisse ut sit filius Dei quod facile declarari potest. Cum enim dicitur Christus ut homo praedestinatus ut sit filius Dei naturalis non loquimur de Christo Domino ratione suppositi divini. hic enim non est praedestinatus ad filiationem [illegible] idest, in suo esse naturali [illegible] nec de Christo [illegible] Dei, sed nemo praedestinetur ad id quod est de suo esse [illegible]. ut homo intelligimus illam singularem humanitatem, quae ut [illegible] in aliquo supposito [illegible] ad dignitatem filii naturalis Dei [illegible] idest, hanc humanitatem subsistentem praedestinari.

†

3.ª Pars indicis est 71. D. Thomæ
in materiam de Vitiis et peccatis

Ex 1. 2.æ quæst. 71. D. Thomæ fol. 229.

De Vitiis et peccatis sm se. in sex art. diuisa

Disp. 1.ª De essentia vitij et peccati

Sect. 2.a Variae quaestiunculae circa dist.nes specificam peccatorum

Quaestiuncula 1.a an pecta distinguantur spe. sm causas ? fol. 300

Q. 2.a An pecta distinguantur spe sm finem operis seu operantis prox.m seu remotum, internum seu externum et sm diversas circumstantias. fo. 300.

Q. 3. An pecta distinguantur spe sm sextum ? fo. 306.

Q. 4. An pecta sm superabundantiam et defectum differant spe. fo. [illegible]

Sect. 3. diff.tes tribuit.tes circa 1.a diffas ex eo quod pecta videantur distingui spe sm obiecta et non sm prohibit.es fol. 308

2. diff. ex eo quod videantur esse aliqua pecta eiusd. spei quae habeant prohibit.es spe distinctas et e contra aliqua pecta diversae spei quae habeant prohibit.es eadem spei ? fo. 309

3. diff. ex eo quod videatur dedendum pecta distingui spe sm praecepta ? fol. 311

Cap. 2. Unde sumatur moralis dist.o numerica peccatorum. fo. 316

Sect. 1.a an sint plura pecta numero diversa quoties multiplicantur mali actus eiusd. spei, siquidem interruptio et renovatio malae voluntatis multiplicet peccata ? fol. 316.

Sect. 2. an sint plura pecta numero diversa in uno actu, qui est contra plura praecepta no diversa ? fo. 322

Sect. 3. an sint plura pecta no diversa in uno actu qui versatur circa multa sunt mala no diversa ? fol. 323

Cap. 3. de multiplici divisione pecti. fol. 325

Disp. 4 de dist. pecti omiss. et commiss.

omissio et commissio

Q. 1.a An peccatum commissionis sit contra praeceptum negativum et omissionis contra affirmativum et an sint diversae spei. fol. 327.

Comparatio

Quaest. 73. D. Thomae.

De comparatione peccatorum adinvicem.

Quaest. 74. D. Thomae. De subo peccatorum. subo

Q. 75 D. Thomae. de causis pecc. in com.

= Precipua
= De auxiliis ...
= bellum domi...
= rum ... ios...

Primus index, fol. 223. Et q. 18 usque ad finem

7.am D. Thomae 1.2.ae

Lanzabech d' Actib
Humanis.